

SŁOWNIK POLSKICH TOWARZYSTW NAUKOWYCH

Towarzystwa naukowe działające obecnie w Polsce

POD REDAKCJĄ
Krzysztofa Walczaka i Tadeusza Majsterkiewicza

**POLSKA AKADEMIA NAUK
RADA TOWARZYSTW NAUKOWYCH**

**UNIwersytet KALISKI
IM. PREZYDENTA STANISŁAWA WOJCIECHOWSKIEGO
INSTYTUT INTERDYSCYPLINARNYCH BADAŃ HISTORYCZNYCH**

SŁOWNIK
POLSKICH TOWARZYSTW
NAUKOWYCH

RADA REDAKCYJNA

Iwona Hofman (przewodnicząca), Magdalena Borek-Daruk,
Agnieszka Budzyńska-Daca, Zbigniew Czernicki, Anna Engelking,
Anna Gronowska-Senger, Małgorzata Jędryczka, Zbigniew Kruszewski,
Stanisław Kunikowski, Tadeusz Majsterkiewicz, Małgorzata Mańka,
Anna Mikuła, Krzysztof Walczak

POLSKA AKADEMIA NAUK
Rada Towarzystw Naukowych

UNIwersytet KALISKI
IM. PREZYDENTA STANISŁAWA WOJCIECHOWSKIEGO
Instytut Interdyscyplinarnych Badań Historycznych

SŁOWNIK POLSKICH TOWARZYSTW NAUKOWYCH

Towarzystwa naukowe działające obecnie w Polsce

POD REDAKCJĄ
Krzysztofa Walczaka i Tadeusza Majsterkiewicza

WARSZAWA – KALISZ 2026
KALISKIE TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ NAUK

WSPÓŁPRACA REDAKCYJNA
Bogumiła Celer

KOREKTA
Henryka Karolewska

REDAKCJA TECHNICZNA
Bogumiła Celer

© by Rada Towarzystw Naukowych przy Prezydium PAN
& Authors

ISBN 978-83-66777-89-7

*Trzysta pięćdziesiąte siódme wydawnictwo
Kaliskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk*

Warszawa-Kalisz 2026

SPIS TREŚCI

SŁOWO WSTĘPNE	7
PRZEDMOWA	9

POLSKIE TOWARZYSTWA NAUKOWE

TOWARZYSTWA OGÓLNE

TOWARZYSTWA OGÓLNE REGIONALNE	15
INSTYTUTY NAUKOWE NA PRAWACH STOWARZYSZENIA	142

TOWARZYSTWA SPECJALISTYCZNE

NAUKI HUMANISTYCZNE I SPOŁECZNE	150
NAUKI MATEMATYCZNE, FIZYCZNE I CHEMICZNE	419
NAUKI BIOLOGICZNE	454
NAUKI MEDYCZNE	503
NAUKI ROLNICZE I LEŚNE	678
NAUKI O ZIEMI I GÓRNICZE	749
NAUKI TECHNICZNE	782
STOWARZYSZENIA NAUKOWO-TECHNICZNE	800
STOWARZYSZENIA NAUKOWO-TECHNICZNE ZRZESZONE W FSNT NOT	800
STOWARZYSZENIA NAUKOWO-TECHNICZNE NIE NALEŻĄCE DO FSNT NOT	965
TOWARZYSTWA INTERDYSCYPLINARNE	988
ANEKS	993
INDEKS NAZW TOWARZYSTW	1001

SŁOWO WSTĘPNE

Rada Towarzystw Naukowych przy Prezydium Polskiej Akademii Nauk przyjęła jako najważniejsze zadanie w kadencji 2023-2026 przygotowanie aktualnej wersji „Słownika towarzystw naukowych”. Historię tego naukowego przedsięwzięcia przedstawia prof. Krzysztof Walczak, prezes Kaliskiego Towarzystwa Naukowego i redaktor tomu. Drugim redaktorem „Słownika” jest mgr inż. Tadeusz Majsterkiewicz, sekretarz Rady od 1996 roku, którego wiedza i pamięć instytucjonalna miały duży wpływ na ostateczny kształt dzieła. Z perspektywy obecnej pozycji społecznego ruchu naukowego, przygotowanie „Słownika” oznacza świadome, przemyślane działanie porządkujące i promujące towarzystwa naukowe jako jeden z podmiotów polityki naukowej państwa; działanie długofalowe, obliczone m.in. na wzmocnienie argumentacji RTN PAN w sprawie uznania towarzystw naukowych za podmioty tworzące system szkolnictwa wyższego i nauki. Argumenty te były wielokrotnie omawiane i analizowane podczas spotkań z właściwymi ministrami (nauki, edukacji i nauki, kultury i dziedzictwa narodowego), a także konsultowane w trakcie trzech kongresów towarzystw naukowych, konferencji, seminariów, itd.

Z tego punktu widzenia, szczególnie ważna była organizacja seminarium „Podmioty szkolnictwa wyższego i nauki. Towarzystwa naukowe”, które odbyło się 25 maja 2026 r. w ramach „Ministerialnego Forum Debaty Akademickiej” w MNiSW. Wybrzmiały wtedy główne postulaty odnośnie do statusu towarzystw naukowych, funkcjonujących w sposób „samodzielny i ciągły” w obszarze nauki (a więc zgodnie z kryteriami ustawowymi). Przedstawione zostały m.in. problemy, które znajdują odzwierciedlenie w słownikowej charakterystyce działalności towarzystw, np. partycypacyjny model ich działalności, współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym, budowanie krajowych oraz międzynarodowych zespołów badawczych trans- i interdyscyplinarnych, aktywność wydawnicza (publikacje zwarte i czasopisma), udział towarzystw w upowszechnianiu nauki, znaczenie towarzystw w rozwoju naukowym młodych badaczy (w tym doktorantów), utrzymanie i digitalizacja zbiorów archiwalnych, źródeł naukowych i kulturowych będących w posiadaniu towarzystw. Seminarium i „Słownik” pokazują zróżnicowanie i specyfikę towarzystw ogólnych, specjalistycznych i regionalnych, przy jednoczesnym wspólnotowym postulacie przywrócenia towarzystwom statusu podmiotów nauki. Pośrednim dowodem tego zróżnicowania są sposoby odpowiedzi na ankiety porządkujące schemat haseł „Słownika”.

W imieniu Rady, składam serdeczne podziękowania członkom Rady i Zespołu Redakcyjnego za wyjątkowe zaangażowanie w prace nad „Słownikiem”, wierząc, że jego zawartość będzie przekonującym dowodem na uznanie aspiracji towarzystw naukowych

w zakresie sformalizowanego ich udziału w kreowaniu polityki naukowej państwa; aspiracji, popartych szlachetną genezą społecznego ruchu naukowego i dumną historią, aspiracji zrozumiałych, gdy pozna się specyfikę, zakres działalności i sposoby realizacji celów statutowych przez towarzystwa.

Przewodnicząca Rady Towarzystw Naukowych
przy Prezydium Polskiej Akademii Nauk
Prof. dr hab. Iwona Hofman

PRZEDMOWA

POLSKIE TOWARZYSTWA NAUKOWE ORAZ IDEA SŁOWNIKA. WCZEŚNIEJSZE EDYCJE.

Działalność polskich towarzystw naukowych cieszyła się zainteresowaniem nauki w zasadzie od momentu powstania tej formy instytucji naukowej, a to ze względu na specyficzne warunki funkcjonowania nauki polskiej w wieku dziewiętnastym i początkach wieku dwudziestego, czasie niemożności prowadzenia wielu form polskich badań naukowych w oparciu o instytucje państw zaborczych. Dotyczyło to szczególnie obszarów nauk humanistycznych i społecznych, rozwijających się w tym czasie szybko, a związanych w różnoraki sposób z etosem narodu pozbawionego w tym czasie zarówno państwowości, jak i możliwości organizacji własnych instytucji nauki. Substytutem braku w tym czasie polskich uniwersytetów i innych jednostek akademickich stały się towarzystwa naukowe.

Dramat utraty niepodległości stał się inspiracją powstania najstarszego naukowego stowarzyszenia ogólnego, a mianowicie Towarzystwa Przyjaciół Nauk Warszawskiego (1800), powołanego w kontekście utraty niepodległości i mającego pracować nad zachowaniem ojczystego języka oraz tożsamości narodowej. Podobne zadanie wykonywały powstające kolejno polskie stowarzyszenia specjalistyczne, kultywujące – obok działalności naukowej – także przywiązanie do narodowej tożsamości. Zróżnicowane warunki działania w podzielonym kraju spowodowały, iż to właśnie towarzystwa naukowe w istotnym stopniu zastępowały wynaradawiane lub likwidowane polskie instytucje naukowe, tworząc także zdefiniowane narodowo środowiska naukowe tam, gdzie nie było żadnych możliwości założenia polskiego uniwersytetu czy akademii nauk.

Nic dziwnego, że działalność tych organizacji budzi zainteresowanie ze względów historycznych, jako instytucji przez dziesiątki lat dźwigających ciężar polskiej nauki w najtrudniejszych czasach. Z drugiej zaś strony towarzystwa naukowe posiadają także niezaprzeczalne zasługi działając dalej zarówno w okresie międzywojennym jak i po II wojnie światowej. Także i dzisiaj ta forma pracy naukowej wnosi w rozwój, ale także upowszechnienie nauki, swój własny, wielki wkład.

Konieczność śledzenia i podsumowania tego wielkiego dorobku organizacyjnego spowodowała, iż już w latach 70. XX wieku podjęto się przygotowania *Słownika polskich towarzystw naukowych*, pierwotnie obejmującego stowarzyszenia naukowe ówczesnie działające. I tak z inicjatywy Polskiej Akademii Nauk w 1978 r. ukazał się tom pierwszy słownika pod tą nazwą, obejmujący „*towarzystwa naukowe działające obecnie w Polsce*”, sygnowany przez redaktora naukowego prof. Leona Łosia. Wydawcą, działającym w imieniu Polskiej Akademii Nauk, był Zakład Narodowy im. Ossolińskich, będący ówczesnie jednostką PAN.

Dopiero w początkach lat 90 ubiegłego wieku rozpoczęto edycję drugiego tomu *Słownika*, opatrzonego podtytułem „*Towarzystwa naukowe i upowszechniające naukę działające w przeszłości na ziemiach polskich*” i przynoszącego informacje o historii ruchu stowarzyszeń naukowych. Ogromny materiał, zgromadzony przez zespół Biblioteki Polskiej Akademii Nauk w Warszawie pod redakcją naukową prof. Barbary Sordylowej, opublikowano w trzech częściach, wydawanych kolejno – część 1 w 1990 r. w wydawnictwie Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu oraz części 2 i 3 – w 1994 r. jako edycja Biblioteki PAN w Warszawie. Jego układ kształtowały, jak się wydaje, hasła napływające w miarę prac autorskich; choć da się zauważyć starania, by po zamieszczeniu dziejów najważniejszych i najbardziej aktywnych polskich stowarzyszeń naukowych, nie pominąć także tych mniej znanych, a mających znaczenie dla polskiej nauki i kultury.

Pewną ciekawostką pozostaje trzeci i ostatni tom edycji omawianego *Słownika*. Opublikowano go znacznie wcześniej aniżeli tom drugi, bowiem już w 1982 r. pod redakcją prof. Leona Łosia ukazało się wydawnictwo zatytułowane „*Towarzystwa upowszechniające naukę działające obecnie w Polsce*”, także wydane z inicjatywy Polskiej Akademii Nauk przez Ossolineum. Edycja ta jest odzwierciedleniem stanu rodzącego się w tym czasie (mowa tu przede wszystkim o latach 60. i 70. XX w.) ruchu regionalnych stowarzyszeń kulturalnych, niosących także (a nawet przede wszystkim) zainteresowanie historią regionalną i lokalną. Nic też dziwnego, iż materiał tego tomu, zawierający informacje o wszelkiego rodzaju stowarzyszeniach „miłośników” czy „przyjaciół” danego ośrodka miejskiego, ułożone zostały w porządku istniejących ówczesnie jednostek administracji państwowej szczebla wojewódzkiego.

Dwa pierwsze tomy monumentalnego *Słownika polskich towarzystw naukowych* były pierwszą tak obszerną edycją ukazującą zarówno historię, jak i stan obecny tych tak znaczących dla nauki stowarzyszeń. Jednakże przełom społeczno-polityczny lat 80. i 90. XX w. przyniósł znaczące przemiany tego ruchu, bowiem z jednej strony umożliwił powstawanie nowych stowarzyszeń ogólnych regionalnych w oparciu o regionalne i lokalne ambicje naukowe, z drugiej zaś rozwój nauki oraz jej specjalizacja leżały u źródeł powstawania kolejnych stowarzyszeń naukowych specjalnych. Nic też dziwnego, iż powstanie, mimo zmienionych w tym czasie warunków działania, nowych stowarzyszeń zaowocowało inicjatywą wydania kolejnej edycji *Słownika*, co nastąpiło w 2004 r., kiedy to zespół Biblioteki Polskiej Akademii Nauk w Warszawie pod kierownictwem prof. Barbary Sordylowej doprowadził do wznowienia edycji pierwszego tomu, opublikowanego w 1978 r. Nastąpiło to z inicjatywy Rady Towarzystw Naukowych, działającej przy Prezydium Polskiej Akademii Nauk. Na uwagę zasługuje także idea uzupełnienia haseł stowarzyszeń działających od dawna o kolejne dziesięciolecia działalności. Zatem edycja z początków XXI w. przyniosła nie tylko informacje o wielu nowych towarzystwach naukowych, lecz także odzwierciedliła aktywność ostatnich dziesięcioleci pracy polskich towarzystw naukowych.

MYŚL I PRZYCZYNY NOWEJ EDYCJI SŁOWNIKA POLSKICH TOWARZYSTW NAUKOWYCH

Działalność polskich towarzystw naukowych nadal wymaga informacji o ich kondycji i dokonaniach. Służy temu niniejsza, kolejna już edycja Słownika, odzwierciedlająca współczesny stan tej specyficznej grupy stowarzyszeń. Jesteśmy przekonani, iż niniejsze opracowanie pozwoli zauważyć nie tylko kolejne dokonania poszczególnych towarzystw, lecz także zachodzące zmiany ilościowe i jakościowe w ich działalności oraz uwzględni potrzebę aktualizacji opisu dokonań poszczególnych towarzystw.

Nie ulega wątpliwości, iż znaczącą zmianą jest coraz większa ilość stowarzyszeń, określających swoją działalność jako naukową. Przyczyną tego zjawiska jest rozwój nauki, a także jej postępująca specjalizacja, znajdująca także odbicie w tworzących się zespołach specjalistów połączonych wspólnym działaniem w dziedzinach wyłaniających się z nauk ogólnych. Zjawisko to dotyczy niemal wszystkich obszarów nauki, szczególnie jednak jest widoczne w naukach medycznych, technicznych i społecznych.

Innym zjawiskiem, oddziałującym także na ruch towarzystw naukowych, jest obserwowany rozwój regionalnych, a nawet lokalnych środowisk naukowych, co wiąże się z przekształceniami na mapie polskich uczelni wyższych. Dotyczy to szczególnie mniejszych ośrodków miejskich, w których powstałe stosunkowo niedawno stowarzyszenia naukowe w pewnych przypadkach były inicjatorami i wnioskodawcami powołania nowych szkół wyższych.

Osobnym trudnym problemem pozostaje kondycja organizacyjna i finansowa wielu stowarzyszeń, z których wiele utrzymuje się dzięki determinacji działaczy, choć zauważyć też trzeba (szczególnie w środowiskach lokalnych) ambicje posiadania stowarzyszenia naukowego. Ich wartością samą w sobie – obok działalności naukowej – pozostaje popularyzacja nauki, tak istotna we współczesnym społeczeństwie.

PRZEBIEG PRAC NAD ORGANIZACJĄ SŁOWNIKA

Powyższe przyczyny spowodowały podjęcie przez Radę Towarzystw Naukowych pod kierunkiem prof. Iwony Hofman decyzji o przygotowaniu nowej edycji słownika. Ze względu na nieistnienie już Biblioteki Polskiej Akademii Nauk w Warszawie, a wraz z nią Pracowni Słownika Polskich Towarzystw Naukowych, zadanie to powierzono zespołowi Instytutu Interdyscyplinarnych Badań Historycznych Uniwersytetu Kaliskiego, zaś nadzór nad pracami sprawowała Rada Redakcyjna słownika, powołana przez Radę Towarzystw Naukowych i złożona z jej członków.

Punktem wyjścia stała się poprzednia edycja *Słownika Polskich Towarzystw Naukowych*. T. 1. *Towarzystwa naukowe działające obecnie w Polsce*. (Warszawa 2004). Oparto się na elektronicznej formie istniejących tekstów, przygotowanej przez Sekretarza Rady Towarzystw Naukowych Tadeusza Majsterkiewicza. Lista towarzystw naukowych została poszerzona i uzupełniona przez członków Rady Redakcyjnej, weryfikujących stowarzyszenia w poszczególnych obszarach nauki. Szczególnie cenna była znajomość rzeczy oraz działanie członków Rady Towarzystw Naukowych, posiadających wiedzę o istnieniu i działalności poszczególnych stowarzyszeń specjalistycznych, pracujących w rozmaitych obszarach nauki.

Zespół opracowujący dokonał przeglądu istniejących informacji dokonując wyboru towarzystw o charakterze naukowym, powstałych po ostatniej edycji słownika. Zebrano informacje o charakterze działalności poszczególnych towarzystw, opierając się o ustalenia zespołu RTN wypracowującego kryteria uznania towarzystwa za naukowe, działającego pod kierunkiem prof. Andrzeja Grzywacza. Dane te weryfikowano w oparciu o informacje samych stowarzyszeń, zawarte zwykle w ich statutach, widocznych na stronach internetowych. Następnie zespół opracowujący zwrócił się do stowarzyszeń zebranych w postaci listy, łączącej zarówno istniejące dawniej, jak i nowo powstałe towarzystwa, o nadesłanie informacji o towarzystwie oraz jego działalności w postaci hasła, którego struktura nie odbiega w zasadzie od kształtu takiego opracowania, zawartego w poprzedniej edycji słownika.

EFEKTY PRAC

W wyniku działań zweryfikowano istnienie i teoretyczną działalność 545 towarzystw, które można uznać za prowadzące działania naukowe. Stwierdzono zarazem zakończenie działalności przez 54 towarzystwa, figurujące niegdyś w spisach towarzystw uznawanych za naukowe (biorąc pod uwagę źródła drukowane oraz bazy internetowe), a dziś wyłączone poprzez usunięcie z Krajowego Rejestru Sądowego. Stwierdza się także niemożność dotarcia do wielu stowarzyszeń ze względu na brak kontaktu (adresu lokalu, maila lub telefonu do władz stowarzyszenia).

Do pozostałych stowarzyszeń wysłano prośbę o włączenie się w prace wydawnicze poprzez nadesłanie aktualnego hasła, obrazującego istnienie i działalność towarzystwa. Kontakt nawiązywano poprzez pocztę elektroniczną oraz łączność telefoniczną.

Trzeba zauważyć, iż znaczna część stowarzyszeń nie odpowiedziała na parokrotnie ponawiane zaproszenie. Co najmniej sto kilkadziesiąt towarzystw nie złożyło hasła pomimo nawiązania kontaktu i poczynienia ustaleń w tej kwestii.

Do dnia 1 lipca 2026 r. uzyskano 247 hasel w następującej konfiguracji:

Towarzystwa ogólne – 23 hasel

Instytuty naukowe na prawach stowarzyszeń – 2

Nauki humanistyczne i społeczne – 69

Nauki matematyczne, fizyczne i chemiczne – 9

Nauki biologiczne – 15

Nauki medyczne – 55

Nauki rolnicze i leśne – 15

Nauki o ziemi i górnicze – 8

Nauki techniczne – 7

Stowarzyszenia naukowo-techniczne NOT – 36

Stowarzyszenia naukowo-techniczne nie należące do NOT – 6

Towarzystwa interdyscyplinarne – 2

Otrzymane hasła stanowią 45,1 % ogółu towarzystw, które znalazły się na liście polskich towarzystw naukowych, utworzonej przez Radę Redakcyjną.

Nadesłane hasła zebrano w bloki tematyczne, starając się ujednolicić je merytorycznie i edytorsko, co jednak nie we wszystkich przypadkach się udało, ze względu na zróżnicowanie materiału pod względem zawartości i formy zapisu. Wykonano też korektę tekstów, a także nadano jednolitą formę typograficzną, nawiązującą do poprzednich edycji *Słownika*. Wydanie poprzedzono wstępem autorstwa Przewodniczącej Rady Towarzystw Naukowych prof. Iwony Hofman, a także przedmową, charakteryzującą przebieg prac i uzyskane efekty.

Przyjęta forma publikacji edycji (wirtualny kształt tekstu) daje nadzieję – przy szerokiej informacji o nowej wersji *Słownika* – na uzupełnienia haseł przez stowarzyszenia, które z różnych względów nie złożyły dotąd informacji o swojej działalności.

Krzysztof Walczak

Uniwersytet Kaliski
im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego
Kaliskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk

TOWARZYSTWA OGÓLNE TOWARZYSTWA OGÓLNE REGIONALNE

GDAŃSKIE TOWARZYSTWO NAUKOWE SOCIETAS SCIENTIARUM GEDANENSIS GDAŃSK SCIENTIFIC SOCIETY

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia: 1922 (Nazwa poprzednia: 1922-1956 Towarzystwo Przyjaciół Nauki i Sztuki w Gdańsku). **Siedziba:** 80-841 Gdańsk, ul. Grodzka 12 (adres biura: 80-822 Gdańsk, ul. Kładki 24 p. 43); Strona internetowa: <http://gda.cba.pl>; Adres mailowy: biuro@gtg.gda.pl. **Struktura organizacyjna:** Walne Zebranie; Zarząd: wydziały, komisje, komitety redakcyjne; Komisja Rewizyjna; Sąd Honorowy; Biblioteka: 1171 wol. (1976), 3267 wol. (2003), od 2011 roku biblioteka podręczna; Archiwum. **Liczba członków:** 148 (1956), 474 (1980), 547 (2000), 507 (2020). **Prezesi:** Jan Pomierski (1922-26), Marcin Dragan (1926-39, 1945-56), Tadeusz Bilikiewicz (1956-59), Stanisław Hiller (1959-63), Wacław Balcerski (1963-65), Józef Sawlewicz (1965-71), Robert Szewalski (1971-73), Gotfryd Kupryszewski (1973-79), Roman Wapiński (1979-85), Włodzimierz Prosnak (1985-95), Marek Latoszek (1995-98), Jan Drwal (1998-2012), Marek Wesołowski (2012-13, p.o.), Jerzy Błażejowski (2013-). **Sekretarze generalni:** Władysław Cieszyński (1922-23, 1924-25), Iza Dubieńska (1923-24), Kazimierz Szymański (1924-30), Adam Czartkowski (1930-37), Marian Pelczar (1937-39, 1945-56), Bernard Janik (1956-61), Fryderyk Pautsch (1961-63), Józef Sawlewicz (1963-65), Marian Antosz (1965-67), Stanisław Sokół (1967-68), Roman Wapiński (1968-69), Romuald Ceber-towicz (1969-71), Mieczysław Myśliwiec (1971-73), Andrzej Zbierski (1973-91), Jan Majewski (1991-98), Roman Kaliszan (1998-2001), Jerzy Błażejowski (2001-13), Jerzy Gwizdała (2013-20), Piotr Stepnowski (2022-). **Skarbnicy:** Witold Kukowski (1922-23), Kazimierz Szymański (1923-25), Włodzimierz Tokarski (1925-27), Piotr Jeż (1927-35), Eugeniusz Rymaszewski (1935-39), Paweł Groth (1945-50), Wacław Borowski (1950-51), Franciszek Trnka (1951-56), Andrzej Zbierski (1965-67), Andrzej Piskozub (1967-71), Tadeusz Jasiński (1971-73), Eugeniusz Dembicki (1973-77), Andrzej Tejch-man (1977-79), Jerzy Krzyżanowski (1979-81), Henryk Dzierżek (1981-83), Feliks Piotrowski (1983-85), Jerzy Dziedzic (1985-89), Zygfryd Domachowski (1989-91), Marian Kwapisz (1991-93), Marek Latoszek (1993-95), Jan Drwal (1995-98), Jerzy Błażejowski (1998-2001), Marek Wesołowski (2001-04), Jerzy Gwizdała (2004-13), Joanna Fac-Beneda (2013-16), Kazimierz Darowicki (2016-).

Prezesi honorowi: Marcin Dragan (1956), Robert Szewalski (1983), Andrzej Zbierski (2001). **Członkowie honorowi:** Kamil Kantak (1925), Henryk Strasburger (1930), Stefan Lalicki (1934), Kazimierz Papée (1935), Waław Konderski (1936), Alfred Siebeneichen (1936), Ignacy Ziętkiewicz (1936), Adam Czartkowski (1937), Marcin Dragan (1937), Władysław Pniewski (1937), Marian Chodacki (1938), Kazimiera Jeżowa (1938), Zdzisław Stieber (1969), Waław Balcerski (1972), Tadeusz Bilikiewicz (1972), Romauald Cebertowicz (1972), Kazimierz Demel (1972), Stanisław Hüchel (1972), Bernard Janik (1972), Konrad Jażdżewski (1972), Roman Lutman (1972), Witold Nowacki (1972), Marian Pelczar (1972), Michał Reicher (1972), Józef Sawlewicz (1972), Bohdan Suchodolski (1972), Bernard Sychta (1972), Andrzej Bukowski (1977), Bolesław Augustowski (1983), Karol Głombiowski (1983), Gerard Labuda (1983), Zdzisław Pazdro (1983), Robert Szewalski (1983), Leszek Balcerowicz (1994), Andrzej Zbierski (1994), Jürgen Zierp (1994), Hanna Popowska-Taborska (1995), Andrzej Granas (1996), Gotfryd Kupryszewski (1997), Włodzimierz Prosnak (1997), Roman Wapiński (1997), Edmund Cieślak (1999), Jan Majewski (1999), Jerzy Dybicki (2009), Roman Kaliszan (2017), Józef Borzyszkowski (2022), Janusz Rachoń (2022).

HISTORIA

Gdańskie Towarzystwo Naukowe jest kontynuatorem Towarzystwa Przyjaciół Nauki i Sztuki (TPNiS) w Gdańsku, powstałego 11 lipca 1922 roku – by integrować Polonię Gdańską – z inicjatywy komitetu organizacyjnego któremu przewodniczył ks. Kamil Kantak. W skład komitetu weszli: Piotr Bresiński, Filip Kochański, Witold Kukowski, Jan Pietrzycki i Marceli Scheffs. TPNiS zostało zarejestrowane 18 listopada tegoż roku w sądzie miejskim jako samodzielna organizacja z wszelkimi uprawnieniami publicznymi wobec administracyjnych i policyjnych władz II Wolnego Miasta Gdańska. Umożliwiało to Towarzystwu występowanie na zewnątrz bez jakichkolwiek ograniczeń, dawało prawo do odbywania publicznych zebrań, organizowania odczytów, wykładów, koncertów i wystaw oraz posiadania własnego wydawnictwa.

Towarzystwo działało prężnie do wybuchu II wojny światowej (1939) organizując odczyty (150 do 1939), spotkania i wystawy. Podejmowało próby inicjowania i koordynowania badań naukowych dotyczących Pomorza, czemu służyło utworzenie w 1929 roku Polskiej Stacji Naukowej. W 1930 roku z inicjatywy Towarzystwa odbył się Pierwszy Naukowy Zjazd Pomoroznawczy w Gdańsku, w którym wzięło udział 32. przedstawicieli ośmiu towarzystw i instytutów naukowych z Poznania, Torunia, Gdańska i Warszawy. TPNiS prowadziło działalność wydawniczą publikując prace m.in. o tematyce Gdańska i dotyczące stosunków polsko-gdańskich. W 1927 roku Towarzystwo rozpoczęło wydawanie czasopisma „Rocznik Gdański” (wydano 12 tomów w latach 1927–1939). Ukazały się serie: Biblioteka Gdańsko-Pomorska (2 tomy w roku 1930 i 1938) oraz Studia Gdańskie (2 tomy w roku 1937 i 1938). W roku 1933 wydano księgę pamiątkową ku czci Krzysztofa Celestyna Mrongowiusza – kaznodziei i lektora języka polskiego, niestrudzonego orędownika kultywowania języka ojczystego i kultury polskiej na terenach Prus i Pomorza w porzeczności rzeczywiście. Ukazały się także publikacje

w językach obcych, których zadaniem było docieranie do ośrodków naukowych za granicą i przeciwdziałanie wrogiej Polsce propagandzie niemieckiej, wśród nich praca: *Die Bevölkerungs und Wirtschaftsverhältnisse im westlichen Polen* (1936, 1939). Do 1939 roku wydano łącznie 27 publikacji. W roku 1939 zbiory biblioteczne Towarzystwa liczące około trzech tysięcy woluminów uległy całkowitemu zniszczeniu.

W dniu 22 lipca 1945 roku 52. osoby złożyły podpisy pod aktem restytuującym działalność Towarzystwa Przyjaciół Nauki i Sztuki w Gdańsku. W 1948 roku Zarząd podjął starania o zmianę statusu i przekształcenie TPNiS w towarzystwo wielowydziałowe, odpowiadające powojennym warunkom życia naukowego w Gdańsku. Starania zostały zwieńczone sukcesem w dniu 27 października 1956 roku, kiedy to Walne Zebranie podjęło uchwałę o przemianowaniu TPNiS w Gdańskie Towarzystwo Naukowe (GTN). Wcześniej został przyjęty statut nowego Towarzystwa przez Walne Zebranie członków TPNiS w dniu 9 czerwca 1956 roku – zarejestrowany w Wydziale Społeczno-Administracyjnym Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Gdańsku w dniu 2 października tegoż roku.

W okresie 1945–1956 odrodziła się działalność wydawnicza TPNiS we współpracy z Biblioteką Gdańską (od 1955 Polskiej Akademii Nauk). Wydano przygotowane przed wojną tomy (pierwszy – 1948 i drugi – 1950) „Archiwum Wybickiego” oraz pierwsze zeszyty w ramach czterech serii: Źródła Historyczne, Monografie, Katalogi i Bibliografie oraz Graficznej. Ukazały się tomy 13 i 14 „Rocznika Gdańskiego” oraz zeszyty 1–6 serii Prace i Materiały z Zakresu Polskiego Słownictwa Morskiego. TPNiS włączyło się aktywnie w działalność popularyzatorską we współpracy z instytucjami nauki i kultury oraz otoczeniem społecznym. Przejawem było aktywne uczestnictwo w obchodach 500-lecia powrotu Gdańska do Polski w roku 1954. Wydano liczne broszury dedykowane temu wydarzeniu oraz pracę naukową toruńskiego historyka Mariana Biskupa zatytułowaną *Gdańska flota kaperska w okresie wojny trzynastoletniej 1454-1466*. Towarzystwo współdziałało z PAN przy organizacji sesji naukowej oraz z Archiwum Państwowym w Gdańsku przy przygotowaniu wystawy upamiętniającej znamienitą rocznicę. Z inicjatywy TPNiS wybity został medal okolicznościowy – przy wsparciu Miasta Gdańska – oraz wyemitowany przez Poczta Polską znaczek upamiętniający wydarzenia sprzed 500. lat z uwidocznionymi historycznymi zabytkami Elbląga, Gdańska, Malborka, Olsztyna i Torunia.

USTRÓJ, MISJA, OBSZAR AKTYWNOŚCI, GODŁO

Reguły funkcjonowania i aktywności Gdańskiego Towarzystwa Naukowego określa statut uchwalony w 1956 roku, nowelizowany dziesięciokrotnie w: 1964, 1974, 1975, 1981, 1992, 1994, 2000, 2005, 2016 i 2021 roku. Najwyższym organem władzy Towarzystwa jest Walne Zebranie. Wybierany częściowo przez Walne Zebranie Zarząd – do 1995 roku na dwuletnie, a później trzyletnie kadencje – jest kolegialnym organem zarządzającym i sprawującym pieczę nad działalnością Towarzystwa. Po imiennym wyborze prezesa i 6 członków, Zarząd konstituuje się zgodnie z regułą: dwóch wiceprezesów, sekretarz generalny, dwóch jego zastępców i skarbnik. W skład Zarządu wchodzi ponadto

przewodniczący Wydziałów wybierani przez ich członków. Działalność naukowa Towarzystwa była początkowo realizowana w czterech, a od wejścia w życie statutu z 1975 roku jest prowadzona w pięciu Wydziałach: I Nauk Społecznych i Humanistycznych, II Nauk Biologicznych i Medycznych, III Nauk Matematyczno-Fizyczno-Chemicznych, IV Nauk Technicznych i V Nauk o Ziemi. Jako Wydziałowe, lub pozawydziałowe jednostki funkcjonowały ongiś liczne komisje i komitety redakcyjne, które rozwijały działalność, a następnie ograniczały ją aż do zaniku w II dekadzie tego wieku. Wybierana przez Walne Zebranie Komisja Rewizyjna – działająca aktualnie w składzie przewodniczący i czterech członków – jest organem kontrolującym umocowanym w statucie od 1956 roku. Od 1994 roku funkcjonuje statutowy organ, jakim jest Sąd Honorowy – w składzie przewodniczący i dwóch członków – którego zadaniem jest dbanie o przestrzeganie norm etyki zawodowej oraz rozstrzyganie sporów na tle zgodności postępowania członków Towarzystwa ze statutem. Komisja Rewizyjna i Sąd Honorowy wybierane są na kadencje zharmonizowane z kadencjami Zarządu.

Zgodnie z przepisami obowiązującego statutu, Gdańskie Towarzystwo Naukowe jest wyrazicielem dążeń i osiągnięć gdańskiego środowiska naukowego. GTN nawiązuje w swej działalności do wielowiekowych tradycji nauki polskiej w Gdańsku oraz jest kontynuatorem Towarzystwa Przyjaciół Nauki i Sztuki.

Misją Gdańskiego Towarzystwa Naukowego jest integracja środowisk naukowych Gdańska i regionu pomorskiego, promowanie prac naukowo-badawczych z różnych dziedzin wiedzy, upowszechnianie wyników badań naukowych, przedstawianie władzom potrzeb i inicjatyw naukowych oraz działanie na rzecz wiązania nauki z potrzebami gospodarki i społecznymi.

Siedzibą Towarzystwa jest Miasto Gdańsk, a obszar działania rozciąga się na region pomorski.

Gdańskie Towarzystwo Naukowe posługuje się godłem, którym jest koga posadowiona na postumencie z umiejscowionym poniżej środkowym fragmentem godła Miasta Gdańska, to jest koroną z dwoma krzyżami oraz powyżej skrótem GTN po lewej („G”) i po prawej („TN”) stronie masztu, na którego szczycie powiewa chorągiewka skierowana w lewo.

UCZESTNICTWO W ŻYCIU NAUKOWYM, AKADEMICKIM, KULTUROWYM I SPOŁECZNYM

Myślą przewodnią przekształcenia TPNiS w GTN było włączenie Towarzystwa w życie naukowe silnego ośrodka powstającego w powojennym Gdańsku. Stąd ściśle współdziałanie GTN z Polską Akademią Nauk w początkowym okresie – o czym świadczą odpowiednie przepisy w statutach z 1956 i 1964 roku. Od 1974 roku współpraca z PAN nie jest w statutach eksponowana, chociaż trwała ona z zanikającą intensywnością do początku lat 90. ubiegłego wieku. Przez cały okres działalności przejawiała się ona natomiast stałymi kontaktami z Radą Towarzystw Naukowych przy Prezydium PAN. W ponad 60-letnim okresie działalność Rady wspierali/wspierają – jako członkowie – przedstawiciele GTN: prof. Józef Sawlewicz (1966-1971), doc. dr Andrzej Zbierski (1972-1974,

1978-1983, 1987-1992 i 1996-2002; w latach 1981-1983 i 1999-2002 – jako członek Prezydium), prof. Jan Drwal (2003-2012) i prof. Jerzy Błażejowski (od 2019).

We współczesnych realiach, wypełnienia swej misji Towarzystwo upatruje w: inicjowaniu i realizowaniu działalności naukowej i wydawniczej; organizowaniu zebrań naukowych, konferencji, sesji, sympozjów, wykładów oraz odczytów naukowych i popularno-naukowych; wspieraniu młodych pracowników nauki; propagowaniu działalności wspomagającej rozwój gospodarczy, w tym przedsiębiorczości; aktywności edukacyjnej, oświatowej i wychowawczej; pielęgnowaniu polskości oraz podtrzymywaniu świadomości i tradycji narodowej, obywatelskiej i kulturowej; propagowaniu ochrony dóbr kultury i sztuki; propagowaniu działań proekologicznych i służących ochronie dziedzictwa przyrodniczego; rozwijaniu kontaktów z otoczeniem oraz współpracy międzynarodowej.

Misję swą Towarzystwo realizuje poprzez obecność w najróżniejszych gremiach środowisk naukowych, kulturowych, edukacyjnych i społecznych oraz uczestnictwo w wydarzeniach przez nie organizowanych wspierając je patronatem i – jeśli jest to oczekiwane – doświadczeniem. GTN przewodniczy kapitule Nagrody Naukowej Miasta Gdańska im. Jana Heweliusza w kategorii nauk humanistycznych i społecznych oraz uczestniczy w kapitułach: Nagrody Naukowej Miasta Gdańska im. Jana Heweliusza w kategorii nauk ścisłych i przyrodniczych, Nagrody Miasta Gdańska dla Młodych Naukowców im. Jana Uphagena oraz konkursu Czerwonej Róży. Przedstawiciele GTN uczestniczą w wydarzeniach naukowych, kulturowych i społecznych, między innymi inauguracjach roku akademickiego w uczelniach, wydarzeniach rocznicowych i świętach różnych instytucji.

POPULARYZACJA WIEDZY

Jednym z głównych obszarów działalności GTN jest popularyzacja wiedzy, której przejawem są konferencje, sympozja, sesje, wykłady i zebrania naukowe organizowane lub współorganizowane przez Towarzystwo. Wydarzeń tego typu były setki w minionym stuleciu działalności TPNiS/GTN. Ważniejsze konferencje z udziałem GTN po 1956 roku były dedykowane: 350. rocznicy urodzin Jana Heweliusza (1960); dorobkowi nauki na Wybrzeżu Gdańskim (1965); 100. rocznicy urodzin Marii Skłodowskiej-Curie (1967); 200. rocznicy urodzin Jędrzeja Śniadeckiego (1968); 100. rocznicy urodzin Stanisława Wyspiańskiego (1969); powstaniu Uniwersytetu Gdańskiego (1970); 175. rocznicy powstania polskiego hymnu narodowego i 150. rocznicy śmierci Józefa Wybickiego (1972); 50-leciu Gdańskiego Towarzystwa Naukowego (1972); Polsce na morzu 2000 (1974, jako efekt uczestnictwa w realizacji projektu „Polska na morzu 2000”); przemianom społecznym w województwie gdańskim w powojennym XXX-leciu (1975); XXX-leciu gospodarki morskiej PRL na Wybrzeżu Gdańskim (1975); prognozom społecznych aspektów rozwoju makroregionu północnego Polski (1977); organizacji państwa pierwszych Piastów (1977); problematyce geologicznej i rozwoju strefy brzegowej Morza Bałtyckiego (1977); żywności i żywieniu w ochronie zdrowia (1979); zasobom wodnym Pojezierza Kaszubskiego w kontekście zaopatrzenia w wodę aglomeracji gdań-

skiej (1979); Władysławowi Sikorskiemu – żołnierzowi i politykowi (1981); 700-leciu Układu Kępińskiego (1982); 400-leciu urodzin Hugona Grotiusa (1983); Stanisławowi Leszczyńskiemu (1984); 250-leciu oblężenia Gdańska (1984); Pobrzeżu Pomorskiemu (1984); 40. rocznicy powrotu Ziem Zachodnich i Północnych (1985); cyklowi „Miasto-kultura-literatura” (1986, 1989, 1993); 240. rocznicy urodzin Józefa Wybickiego, 190. rocznicy powstania Mazurka Dąbrowskiego i 165. rocznicy śmierci Józefa Wybickiego (1987); socjologii walki o Pomorze w XX wieku (1988); odrodzeniu Polski w 1918 roku w kontekście przemian politycznych i społecznych (1988); problematyce Sierpnia’80 w optyce mieszkańców wsi i małych miast (1990); 100. rocznicy powstania „Gazety Gdańskiej”: 1891-1991 (1991); strefie bałtyckiej w XVI-XVIII wieku w kontekście: polityki-społeczeństwa-gospodarki (1992); interferonowi w leczeniu przewlekłych zakażeń HBV (1993); 250. rocznicy powstania Towarzystwa Przyrodniczego w Gdańsku (1993); cyklowi „Nazwy i dialekty Pomorza dawniej i dziś” (1994, 1996, 1998, 2000, 2002); opozycji przedsierpniowej w Gdańsku w latach 1976-1980 (1994); socjologii politycznej Floriana Znanieckiego w kontekście współczesnej polityki (1994); środowisku geograficznemu Pojezierza Starogardzkiego (1994); 75-leciu polskiej gospodarki morskiej (1995); edukacji w społeczeństwie obywatelskim i systemom wartości (1995); metodom topologicznym w analizie nieliniowej (1995); zespołowi miejskiemu Gdyni w kontekście: przyroda-gospodarka-społeczeństwo (1995); geomorfologii i paleografii wybrzeża południowego Bałtyku (1995); historii i aktualności myśli feministycznej w perspektywie filozoficznej i socjologicznej (1996); problematyce cnót politycznych dawniej i obecnie w kontekście moralnych podstaw polityki (1996); mieszczaństwu gdańskiemu (1996); edukacji kulturalnej w społeczeństwie obywatelskim (1996); problematyce Gdańska w gospodarce i kulturze europejskiej (1997); poznawczej i praktycznej ważności wątków politycznych w pracach Marii i Stanisława Ossowskich (1997); zagadnieniu „Na rozstajach dróg. Gdańsk między Niemcami a Polską” 1920-1939 (1997); wpływowi thatcheryzmu na zmiany gospodarcze w Polsce (1997); pedagogice opiekuńczej w okresie demokratycznych przemian (1997); środowisku przyrodniczemu najstarszego Gdańska (1997); patologii społecznej i zachowaniom dewiantyjnym wśród dzieci i młodzieży (1998); transportowi w gospodarce rynkowej (1998); Arktyce i Antarktyce w badaniach gdańskich naukowców (1998); znaczeniu rybołówstwa w gospodarce południowego Bałtyku w XV–XX wieku (1999); myśli filozoficznej Feliksa Konecznego (1999); uczestnictwu nieletnich w popkulturach w kontekście ich zachowań przestępczych (1999); efektom działań na rzecz ochrony środowiska morskiego i obszarów nadmorskich południowego Bałtyku w końcu XX wieku (1999); lokalnej współpracy politycznej i zagadnieniom zbiorowej tożsamości (2000); prognozowanym zmianom poziomu morza oraz wybrzeży w rejonie południowego Bałtyku (2000); roli transportu w integracji europejskiej (2001); współczesnej koncepcji animacji społeczno-kulturalnej w środowisku lokalnym (2001); dziedzictwu kultury ludowej (2001); morskiej tradycji ludowej mieszkańców polskiego wybrzeża Bałtyku w kontekście: przeszłości, stanu obecnego, perspektyw zachowań (2001); przemianom Deltę Wisły w okresie historycznym (2001); tożsamości lokalnej wobec globalnych trendów rozwojowych (2002); polskim odkryciom huculszczyny (2002); edukacji w społeczeństwie

wielokulturowym w kontekście szans i kontrowersji (2002); powodzi w Gdańsku: 2001 (2002); 400. rocznicy urodzin Jana Heweliusza (2011); zagadnieniu „Wspólny Pokój Gdańsk. Ku miejscom modi co-vivendi” (2014); 1050. rocznicy Chrztu Polski w kontekście: wydarzenia religijnego, kulturowego i społecznego (2016); 100-lecie Odzyskania Niepodległości w kontekście: „Pomorskie Drogi do Niepodległości” (2018).

Ważnym wydarzeniem w zakresie popularyzacji wiedzy w minionym ćwierćwieczu był cykl 10. konferencji dedykowanych relacjom „Nauka-Polityka-Biznes” zorganizowanych przez GTN w latach 2000-2009 pod hasłami: „Dorobek nauki i perspektywy jej rozwoju w województwie pomorskim” (2000), „Transfer technologii – bariery i hamulce” (2001), „Turystyka jako dochodowa dziedzina gospodarki” (2002), „Edukacja podstawą rozwoju społecznego i gospodarczego” (2003), „Miejsce, rola i znaczenie edukacji w wymiarze regionalnym, narodowym i globalnym” (2004), „Innowacyjność w nauce, edukacji i gospodarce” (2005), „Etyka w edukacji, nauce, polityce i biznesie” (2006), „Partnerstwo publiczno-prywatne” (2007), „Zrównoważony rozwój” (2008), „Zrównoważony rozwój II” (2009), domknięty konferencją pod hasłem: „Polska-Unia Europejska” (2011). Wspólnie z Danziger Naturforschende Gesellschaft e.V. zorganizowanych zostało – w latach 2002-2016 – siedem niemiecko-polskich spotkań (VI–XII) dedykowanych nauce i kulturze w jednoczącej się Europie – trzech w Gdańsku/Gdyni (2002, 2006, 2010) i czterech w Lubece/Travemünde (2004, 2008, 2012 i 2016). W roku 2022 GTN współorganizował – z Radą Towarzystw Naukowych przy Prezydium PAN – III Kongres Towarzystw Naukowych w Gdańsku/Sopocie pod hasłem „Społeczny wymiar działalności towarzystw naukowych”.

AKTYWNOŚĆ WYDAWNICZA

Istotnym osiągnięciem GTN (TPNiS) są opublikowane czasopisma, serie wydawnicze, monografie i inne opracowania będące efektem własnej działalności wydawniczej realizowanej częściowo we współpracy z Biblioteką Gdańską (do 1961) i później afiliowanej przy PAN (do 2019) z udziałem Oddziału Gdańskiego Wydawnictwa Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu (1970-1991), a od 24 maja 2019 roku – w kooperacji z Wydawnictwem Uniwersytetu Gdańskiego. **Czasopisma:** „Rocznik Gdański” – tomy 1-82 od roku 1927; „Acta Biologica et Medica” – tomy 1-21 z lat 1957-2005; „Acta Technica Gedanensia” – numery 1-11 z lat 1963-1976 i (jako kontynuacja) „Advances in Materials Science” – tomy 1-8 z lat 2001-2008” (Politechnika Gdańska/Gdańskie Towarzystwo Naukowe), a od tomu 9 (2009) – przez Politechnikę Gdańską w formie elektronicznej na platformie De Gruyter; „Acta Biologica” – numery 1-9 z lat 1976-1994.

Serie wydawnicze: seria wydawnicza w ramach Biblioteki Gdańsko-Pomorskiej (tomy 1-2, 1930-1938); seria wydawnicza Studia Gdańskie. Monografie z dziejów Gdańska i stosunków polsko-gdańskich (tomy 1-2, 1937-1938); serie wydawnicze w ramach Biblioteki Gdańskiej w wersjach: Źródła Historyczne (numery 1-3, 1950-1957), Monografie (numery 1-8, 1947-1959), Katalogi i Bibliografie (numery 1-2, 1954-1961), Graficzna (numery 1-5, 1947-1958); seria Prace i Materiały z Zakresu Polskiego Słownictwa

Morskiego (zeszyty 1-6, 1955-1956); seria monografii Wydziału I (numery 1-108, 1959-2003); seria Gdańsk Wczesnośredniowieczny (tomy 1-10, 1959-1994); seria źródeł Wydziału I (numery 1-11, 1960-1984); seria Rozprawy Wydziału III Nauk Matematyczno-Przyrodniczych (zeszyty 1-9, 1964-1973); seria popularnonaukowa Pomorze Gdańskie (numery 1-20, 1965-1997); seria Pomorskie Monografie Topomastyczne (numery 1-15, 1974-2000); seria Gdańskie Studia Językoznawcze (numery 1-9, 1975-2005); seria Peribalticum (numery 1-9, 1980-2005);

Monografie i inne opracowania: W ramach zainicjowanej – ale nie zaistniałej – w okresie międzywojennym serii Monumenta Poloniae Maritima ukazał się w dwu częściach (1951, 1959) tom 7 pod nazwą Acta Poloniae Maritima (Akta do dziejów Polski na morzu); w okresie 1948-1978 ukazało się 3-tomowe „Archiwum Wybickiego”; w latach 1967-1976 wydany został 7-tomowy „Słownik gwar kaszubskich na tle kultury ludowej” autorstwa ks. Bernarda Sychty; w latach 1974-2003 ukazało się 30 numerów „Sprawozdań Gdańskiego Towarzystwa Naukowego”; w okresie 1972-1997 ukazał się 4-tomowy „Słownik biograficzny Pomorza Nadwiślańskiego”, uzupełniony suplementami 1-3 wydanymi w latach 1998-2012; od ustanowienia w roku 1987 Nagrody Naukowej Miasta Gdańska im. Jana Heweliusza wydawane są opracowania „Uczeni Gdańska. Laureaci Nagrody (Naukowej Miasta Gdańska) im. Jana Heweliusza”, które ukazały się w: 1997, 2008, 2013, 2018 i 2023 roku; w latach 1995-2006 opublikowano 6-tomowe opracowanie zatytułowane „Nazwy i dialekty Pomorza dawniej i dziś” w ramach serii Pomorskie Studia Dialektyczno-Onomastyczne; w okresie 2000-2011 ukazało się 11 wydań książkowych gromadzących referaty i inne informacje z konferencji (10) dedykowanych relacjom „Nauka-Polityka-Biznes”. Pod auspicjami GTN – oprócz wspomnianych wyżej pozycji wydawniczych – ukazały się dziesiątki dalszych monografii, książek i opracowań. Niektóre z nich wymienione są poniżej: „Dzieje Gdańska” (autorstwa Edmunda Cieślaka i Czesława Biernata, 1969); „Studium geograficzno-przyrodnicze i ekonomiczne województwa gdańskiego” (pod redakcją Jana Moniaka, 1974); „Józef Wybicki. Księga pamiątkowa” (pod redakcją Andrzeja Bukowskiego, 1975); „Dolina Dolnej Wisły” (pod redakcją Bolesława Augustowskiego, 1982); „Pobrzeże Pomorskie” (pod redakcją Bolesława Augustowskiego, 1984); „Bałtyk południowy” (pod redakcją Bolesława Augustowskiego, 1987); „On the 300th anniversary of the death of Johannes Hevelius” (pod redakcją Roberta Głębockiego i Andrzeja Zbierskiego, 1992); „Ekonomia portów morskich i polityka portowa” (pod redakcją Leopolda Kuźmy, 1993); „Cnoty polityczne – dawniej i obecnie” (pod redakcją Romualda Piekarskiego, 1997); „Szkice z kaszubszczyzny. Leksyka. Zabytki. Kontakty językowe” (autorstwa Hanny Popowskiej-Taborskiej, 1998); „Wątki polityczne w pracach Marii i Stanisława Ossowskich” (pod redakcją Olgerda Sochackiego, 1999); „Dynamika morza” (autorstwa Czesława Drueta, 2000); „Akta i Diariusz Królewskiej Komisji Okrętowej Zygmunta III z lat 1627-1628 (Acts and Diary of the Royal Naval Commission of Sigismund III in the period of 1627–1628)” (opracowanie – Wiktor Fenrych, 2001); „Systemy akustycznego monitoringu środowiska morskiego” (autorstwa Andrzeja Stepnowskiego, 2001); „Sztuczne sieci neuronowe w rozpoznawaniu obiektów morskich” (autorstwa Andrzeja Statecznego i Tomasza Praczyka, 2002); „Powódź w Gdańsku 2001: praca zbiorowa”

(pod redakcją Jerzego Cyberskiego, 2005); „Prognozowanie interakcji mikrobiologicznych” (autorstwa Izabeli Steinki, 2007); „Oblicza gdańskiej wody: praca zbiorowa” (pod redakcją Jana Drwala, 2008); „Nawigacja radarowa: praca zbiorowa” (pod redakcją Andrzeja Statecznego, 2011); „Johannes Hevelius and his Gdańsk” (pod redakcją Mariana Turka, 2013); „Miasto jak wspólny pokój. Gdańskie modi co-vivendi” (pod redakcją Marii Mendel, 2015); „1050. rocznica Chrztu Polski” (pod redakcją Krzysztofa Lewalskiego, 2016); „Pomorskie drogi do Niepodległej” (pod redakcją Józefa Borzyszkowskiego i Cezarego Obracht-Prondzyńskiego, 2018).

KONTAKTY Z OTOCZENIEM

Gdańskie Towarzystwo Naukowe utrzymuje liczne kontakty z instytucjami nauki i kultury oraz otoczeniem społecznym. Kontakty ze środowiskiem naukowym dotyczą głównie Polskiej Akademii Nauk (Rady Towarzystw Naukowych przy Prezydium PAN, Oddziału PAN w Gdańsku) oraz Polskiej Akademii Umiejętności (Stacji Naukowej PAU w Gdańsku). Wszechstronne i owocne więzi łączą GTN od lat z Gdańskim Uniwersytetem Medycznym, Politechniką Gdańską i Uniwersytetem Gdańskim. We współdziałaniu głównie z wyżej wymienionymi uczelniami realizowane są statutowe aktywności Towarzystwa. Gdańskie Towarzystwo Naukowe współpracuje ponadto z: Akademią Muzyczną im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku, Akademią Sztuk Pięknych w Gdańsku, Akademią Wychowania Fizycznego i Sportu im. Jędrzeja Śniadeckiego w Gdańsku, Uniwersytetem Morskim w Gdyni, Akademią Marynarki Wojennej im. Bohaterów Westerplatte w Gdyni, Akademią Pomorską w Słupsku, Akademią Nauk Stosowanych w Elblągu, Gdańskim Seminarium Duchownym, Wyższym Seminarium Duchownym Decyzji Pelplińskiej oraz Szkołą Wyższą Ateneum w Gdańsku.

Szczególnie cenna jest współpraca z Gdańskim Towarzystwem Przyjaciół Sztuki (GTPS) odwołującym się do tradycji Towarzystwa Przyjaciół Nauki i Sztuki w Gdańsku. W ramach kooperacji podjętych zostało wiele inicjatyw, między innymi w zakresie wspólnej organizacji obchodów 90-lecia (w 2012) i 100-lecia (w 2022) powstania TPNiS oraz tradycji GTN i GTPS. Od 1999 roku dynamicznie rozwijała się współpraca z Danziger Naturforschende Gesellschaft, która spowołniła po 2016 roku.

Gdańskie Towarzystwo Naukowe włącza się we wspólne – z instytucjami nauki i kultury oraz podmiotami państwowymi, samorządowymi i społecznymi – inicjatywy naukowe, edukacyjne i promocyjne, między innymi z: Miastem Gdańsk, Urzędem Marszałkowskim, Miastem Gdynia, Nadbałtyckim Centrum Kultury, Fundacją Naukową Polpharmy, Fundacją Rozwoju Uniwersytetu Gdańskiego, Polską Filharmonią Bałtycką im. Fryderyka Chopina w Gdańsku, Biblioteką Gdańską PAN, Muzeum Gdańska, Muzeum II Wojny Światowej. Współpraca z sektorem gospodarczym uwydatniła się szczególnie w latach realizacji serii konferencji dedykowanych relacjom „Nauka-Polityka-Biznes” (2000-2009).

GODNOŚCI, WYRÓŻNIENIA, NAGRODY, MEDALE

Zgodnie z obowiązującym statutem najwyższą godność prezesa honorowego nadaje Walne Zebranie członkowi honorowemu szczególnie zasłużonemu dla Towarzystwa. W 100-letniej historii TPNiS/GTN godność tę nadano trzem osobom.

Wysokim wyróżnieniem jest godność członka honorowego, którą nadaje Walne Zebranie osobom szczególnie zasłużonym dla nauki polskiej lub Towarzystwa. W okresie działalności TPNiS godność tę nadano 12 osobom w latach 1925-1938, zaś GTN – 35 osobom w latach 1969-2022.

Od roku 2021 Gdański Uniwersytet Medyczny, Naukowa Fundacja Polpharmy oraz Gdańskie Towarzystwo Naukowe przyznają Nagrodę i Medal im. Romana Kaliszana za wybitne osiągnięcie naukowe z zakresu nauk biomedycznych lub biofarmaceutycznych otwierające nowe możliwości aplikacyjne w medycynie i farmacji. Dotychczasowymi Laureatami tego wyróżnienia są: Marcin Kołaczkowski (2021), Bogusław Buszewski (2022) i Tomasz Bączek (2023).

Od 1973 roku Gdańskie Towarzystwo Naukowe – od 2004 wspólnie z Miastem Gdańsk – przyznaje nagrody młodym pracownikom nauki za wybitne osiągnięcia badawcze w kategoriach nauk odpowiadających nazwom wydziałów Towarzystwa. Do 2022 roku nagrody przyznano 238 badaczom, z których wielu to wyróżniające się dziś osobowości w pomorskim i krajowym środowisku naukowym.

Z okazji 50-lecia, 90-lecia i 100-lecia powstania Towarzystwa Przyjaciół Nauki i Sztuki w Gdańsku oraz tradycji GTN i GTPS wybito medale okolicznościowe, którymi uhonorowano zasłużonych członków Towarzystw, wybitnych uczonych i twórców oraz osoby lub instytucje wspierające działalność GTN i GTPS. W roku 2022 – jubileuszu 100-lecia TPNiS/GTN/GTPS – wybito 100 medali a Poczta Polska wyemitowała unikatową serię znaczków okolicznościowych, którymi uhonorowano aktywnych członków Towarzystw, osoby zaangażowane w obchody jubileuszu oraz wybitnych reprezentantów świata nauki, kultury, polityki i biznesu.

SIEDZIBA, BIURO, FINANSE

W roku jubileuszu 50-lecia TPNiS i tradycji GTN (1972) Towarzystwo otrzymało na swoją siedzibę – od Miasta Gdańska – odbudowaną zabytkową kamienicę przy ul. Grodzkiej 12, u zbiegu z ulicą Rycerską 13, jako własność na gruncie udostępnionym w formie wieczystego użytkowania. Do roku 1972 GTN korzystało z pomieszczeń udostępnionych przez Bibliotekę Gdańską PAN (do 1961) oraz lokali przy ulicy Długi Targ 46-47 (w latach 1961-1963) i alei Zwycięstwa 57 (w latach 1963-1972). W okresie 2011-2022 biuro GTN mieściło się przy ulicy Bielańskiej 5a, a od roku 2022 mieści się przy ulicy Kładki 24 w obiektach Uniwersytetu Gdańskiego wynajmowanych na preferencyjnych warunkach. Siedziba GTN wynajmowana jest od 1 września 2011 roku na działalność hotelarską.

Do roku 1991 aktywność Towarzystwa była wspierana finansowo głównie przez Polską Akademię Nauk oraz instytucje państwowe lub samorządowe. Do roku 2011 udawało

się pozyskiwać wsparcie finansowe na działalność statutową z ministerstwa odpowiedniego do spraw nauki oraz Komitetu Badań Naukowych (do 2006). Aktywność konferencyjno-wydawnicza była i jest wspierana przez Miasto Gdańsk, uczelnie regionu, a w przeszłości przez gdańskie, trójmiejskie i pomorskie firmy i inne podmioty związane z Towarzystwem w charakterze członków wspierających. Od roku 2008 ponad 90% całkowitych przychodów – zabezpieczających finansowo działalność Towarzystwa – pochodzi z wynajmu siedziby GTN.

BIBLIOGRAFIA

ŹRÓDŁA

Archiwum Państwowe Gdańsk:

Gdańskie Towarzystwo Naukowe 10/1554/0: 18, 66, 89, 95, 111, 114, 299, 333, 335, 336, 337, 348, 381, 724, 759 i 783.

Archiwum GTN:

Protokoły z Walnych Zebrań Gdańskiego Towarzystwa Naukowego w latach 2004-2021.

Sprawozdania Gdańskiego Towarzystwa Naukowego 1-30 (1974-2004).

Sprawozdania (roczne) z działalności Gdańskiego Towarzystwa Naukowego w latach 2004-2021.

Statuty Gdańskiego Towarzystwa Naukowego z: 1956, 1964, 1974, 1975, 1981, 1992, 1994, 2000, 2005, 2016 i 2021 roku.

LITERATURA

Bieńkowski Wiesław, w *Pięćdziesiąt lat Gdańskiego Towarzystwa Naukowego 1922-1972. Księga pamiątkowa*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich – Wydawnictwo, Wrocław 1972, s. 215-333.
Błazejowski Jerzy, *100 lat Gdańskiego Towarzystwa Naukowego kontynuatora tradycji Towarzystwa Przyjaciół Nauki i Sztuki w Gdańsku*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2022.

Błazejowski Jerzy, „Rocznik Gdański Gdańskiego Towarzystwa Naukowego”, 81 (2022) s. 12-24.

Dragan Marcin, „Rocznik Gdański” 1 (1927) s. 1-4.

90-lecie powstania Towarzystwa Przyjaciół Nauki i Sztuki w Wolnym Mieście Gdańsku, red. Jarosław Balcewicz, Gdańskie Towarzystwo Przyjaciół Sztuki, Gdańsk 2012.

Katalog wydawnictw Gdańskiego Towarzystwa Naukowego 1966-1973, oprac. Iwona Zachciał, Gdańsk 1975.

Katalog wydawnictw Gdańskiego Towarzystwa Naukowego 1974-1978, oprac. Iwona Zachciał, Gdańsk 1978.

Katalog wydawnictw Gdańskiego Towarzystwa Naukowego 1979-1988, oprac. Iwona Zachciał, Gdańsk 1990.

Kunikowski Stanisław, *Towarzystwa naukowe ogólne w Polsce w XIX i XX wieku*, Oficyna wydawnicza Włocławskiego Towarzystwa Naukowego, Włocławek 1999.

Pelczar Marian, „Przegląd Zachodni”, Rok 8 nr 9/10 (1952) s. 242-247.

Pelczar Marian, „Rocznik Gdański” 13 (1954) s. 148-158.

Pelczar Marian, w *Pięćdziesiąt lat Gdańskiego Towarzystwa Naukowego 1922-1972. Księga pamiątkowa*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich – Wydawnictwo, Wrocław 1972, s. 9-206.

Rolbiecki Waldemar, *Towarzystwa naukowe w Polsce*, Państwowe Wydawnictwo „Wiedza Powszechna”, Warszawa 1972.

Siedemdziesiąt pięć lat Gdańskiego Towarzystwa Naukowego 1922-1997. Księga pamiątkowa, red. Marek Latoszek, Gdańskie Towarzystwo Naukowe, Gdańsk 1998.

Wydawnictwa Gdańskiego Towarzystwa Naukowego dawniej Towarzystwa Przyjaciół Nauki i Sztuki w Gdańsku za lata 1947-1965 – katalog, oprac. Alina Szafranowa, Gdańsk 1965.

Zbierski Andrzej, *Gdańskie Towarzystwo Naukowe*, „Słownik polskich towarzystw naukowych”, część 1 (1978) Wrocław s. 34-41.

Zborowski Henryk, w *Pięćdziesiąt lat Gdańskiego Towarzystwa Naukowego 1922-1972. Księga pamiątkowa*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich – Wydawnictwo, Wrocław 1972, s. 345-355.

ŹRÓDŁA INTERNETOWE

Drwal Jan, Gdańskie Towarzystwo Naukowe, „Słownik Polskich Towarzystw Naukowych” (pod redakcją Karoliny Burno-Kaliszuk), <http://rtn.pan.pl> (2009) s. 27-36.

JERZY BŁAŻEJOWSKI

KALISKIE TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ NAUK SOCIETAS SCIENTIARUM AC LITTERARUM CALISIENSIS

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1987. **Siedziba:** 62-800 Kalisz, pl. w. Józefa 2-4; www.ktpn.org e-mail: ktpn.kalisz@wp.pl **Struktura organizacyjna:** Walne Zgromadzenie, Zarząd; komisje, pracownie naukowe. **Biblioteka:** ok. 18 tys. wol. (2025). **Archiwum.** **Liczba członków:** 83 zwyczajnych (1988); 162 zwyczajnych, 6 wspierających i 6 honorowych (2025). **Prezesi:** Edward Polanowski (1987-92), Krzysztof Walczak (1994-). **Sekretarze gen.:** Halina Molenda (1988-96), Piotr Łuszczkiewicz (1996-2000), Danuta Wańka (2000-2012), Anna Szurczak (2012-2016), Iwona Barańska (2016-nadal). **Skarbnicy:** Kazimierz Matusiak (1988-1992), Anna Szurczak (1992-2000), Jarosław Paszyn (2000-2004), Feliksa Piechota (2004-2012), Jadwiga Miluśka-Stasiak (2012-2020), Bogumiła Celer (2020-).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Myśl utworzenia w Kaliszu towarzystwa naukowego sięga początków XX w., jednak wiele przyczyn zaważyło na niepowodzeniu tego przedsięwzięcia w okresie międzywojennym; podstawową z nich był brak silnego miejscowego środowiska naukowego. Inicjatywę powołania stowarzyszenia naukowego podejmowano niejednokrotnie

po II wojnie światowej; niepowodzeniem zakończyły się próby organizacji kaliskiego towarzystwa naukowego w październiku 1959 r. i w listopadzie 1981. Dopiero rozpad w początkach lat 80. Federacji Tow. Kulturalnych Ziemi Kaliskiej, istniejącej od 1976 r., stworzył szanse utworzenia towarzystwa naukowego. Na czele 17-osobowej komisji organizacyjnej stanął prof. Edward Polanowski; w dniu 14 listopada 1987 r. odbyło się walne zgromadzenie organizacyjne, które podjęło uchwałę o powstaniu Kaliskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, nawiązującego nazwą i treścią działań do XIX-wiecznej tradycji nauki polskiej i regionalnych towarzystw naukowych.

Statut KTPN został zarejestrowany 9 marca 1988 r., a pierwsze Walne Zgromadzenie zorganizowano w dniu 12 listopada tego roku. Do zadań Towarzystwa należy: krzewienie i upowszechnianie nauki, oświaty i kultury, prowadzenie regionalnych badań naukowych, w szczególności dotyczących Wielkopolski południowej i wschodniej w zakresie różnych gałęzi nauki, działanie na rzecz aktywizacji ochrony zabytków. Towarzystwo realizuje swoje cele przez: tworzenie komisji, organizowanie pracowni naukowych, prowadzenie księgozbiorów naukowych i działalności wydawniczej, realizowanie prac naukowo-badawczych i popularnonaukowych oraz ekspertyz, organizowanie konferencji i posiedzeń naukowych, popularnonaukowych, seminariów, sympozjów, odczytów i wykładów; urządzenie wystaw i pokazów cennych zbiorów bibliotecznych, dzieł sztuki i zabytków kultury; organizowanie wycieczek naukowych; udzielanie pomocy zbieraczom regionalistów, pamiątek historycznych i materiałów naukowych, gromadzenie własnych kolekcji; współdziałanie z regionalnymi stowarzyszeniami społeczno-kulturalnymi; prowadzenie działalności gospodarczej; inicjowanie i organizowanie działań społecznych na rzecz nauki, ochrony dóbr kultury i regionu; podejmowanie akcji popularyzujących sprawy regionu, fundowanie stypendiów i przyznawanie nagród za działalność naukową.

Terenem działalności Towarzystwa jest obszar subregionu kaliskiego, Wielkopolski południowo-wschodniej. Na fundusze KTPN składają się: składki członkowskie, granty, dotacje, szczególnie Urzędu Miasta Kalisza, darowizny, zapisy osób fizycznych i prawnych oraz wpływy z działalności statutowej.

Do realizacji zadań pierwotnie utworzono cztery komisje oraz cztery pracownie naukowe. W ramach Komisji Naukowej utworzono sekcje: bibliologii, ekologii, etnografii, historii, historii literatury i językoznawstwa, historii sztuki, pedagogiki, psychologii. Komisja Biblioteczno-Wystawowa zajęła się organizacją biblioteki KTPN, działającej początkowo w siedzibie Towarzystwa, później w pomieszczeniach Książnicy Pedagogicznej im. A. Parczewskiego w Kaliszu, a od 2023 r. ramach biblioteki Uniwersytetu Kaliskiego. Przygotowała wystawę druków kaliskich, która została zorganizowana we wrześniu 2003 r. w ramach obchodów jubileuszu 400-lecia drukarstwa kaliskiego, a w 2005 r. wystawę kaliskich tytułów prasowych z okazji jubileuszu 200 lat istnienia prasy w Kaliszu. Komisja Ruchu Kulturalnego istniała do 1992; zlikwidowana została na skutek wyczerpania się formuły działania w dotychczasowym kształcie. Działania Komisji Wydawniczej skupiają się nad ustalaniem planu wydawniczego oraz opieką nad wydawnictwami KTPN. Komisja Zagraniczna (od 1989) nawiązała współpracę z SOAG Bildungsgemeinschaft, organizacją oświatową działającą w Hamm, mieście

partnerskim Kalisza. Z inicjatywy Muzeum Gustawa Lübckego w Hamm w 2005 r. komisja podjęła się organizacji wystawy poświęconej 60. rocznicy zakończenia II wojny światowej w Kaliszu i Hamm (prezentowana była w obu miastach). W 2002 r. zorganizowała wycieczkę naukową do Kamieńca Podolskiego, połączoną ze zwiedzaniem zachodniej Ukrainy. Kolejne wycieczki turystyczno-naukowe odbyły się: 2002 – Litwa i Białoruś, 2005 – Ukraina Zakarpacka i Bukowina (Rumunia), 2008 – polskie Bieszczady i zachodnia Ukraina, 2009 – Lubelszczyzna, Roztocze, Wołyń i Lwów, 2010 – Litwa, Łotwa i Estonia. Pracownia Historii Oświaty Województwa Kaliskiego (od 1989) skupia się na opracowywaniu dziejów szkół kaliskich. Dotąd wydano monografię dwóch liceów kaliskich: *Szkoła kaliska. Dzieje I Liceum Ogólnokształcącego im. Adama Asnyka w Kaliszu*. Pod red. E. Polanowskiego (Kalisz 1993), *Szkoła Kaliska. I Liceum Ogólnokształcące im. Adama Asnyka Kaliszu. Nauczyciele i wychowankowie*. Pod red. K. Walczaka (Kalisz 1998), *Szkoła dwojga imion. Dzieje Gimnazjum i Liceum Anny Jagiellonki i Mikołaja Kopernika w Kaliszu*. Pod red. K. Walczaka (Kalisz 1999, wyd. 2 - 2018), *Pół wieku Technikum Budowy Fortepianów im. Gustawa Arnolda Fibigera w Kaliszu (1954-2004)* autorstwa K. Walczaka i D. Wańki 27 (Kalisz 2004), *Dzieje szkolnictwa handlowego i ekonomicznego w Kaliszu 1873-2023*. Pod red. E. Andrysiak (Kalisz 2023). Głównym celem Pracowni Mniejszości Narodowych i Religijnych (od 2002) jest opracowanie monografii mniejszości narodowych i religijnych Kalisza oraz innych ośrodków w regionie kaliskim. Pracownia Słownika Biograficznego Wielkopolski Południowo-Wschodniej powstała w 1988 r. (od 2001 p.n. Pracownia Słowników Biograficznych) pod przewodnictwem prof. Hanny Tadeusiewicz opracowała i opublikowała 3 tomy *Słownika biograficznego Wielkopolski południowo-wschodniej (ziemi kaliskiej)* (t. 1, red. H. Tadeusiewicz, 1998; t. 2-3, red. D. Wańka, 2003, 2007). W latach 2022-2023 Pracownia Encyklopedii i Słowników KTPN (zm. nazwy w 2000 r.) realizowała projekt „Biografistyka w perspektywie regionalnej” w ramach programu Ministra Edukacji i Nauki „Nauka dla Społeczeństwa” w obszarze „Humanistyka-Społeczeństwo-Tożsamość”. Pracownia Bibliografii Retrospektywnej Województwa Kaliskiego (od 1988), przekształcona w Pracownię Bibliografii Miasta Kalisza, a następnie w Pracownię Bibliografii Regionalnej (2000) prowadziła pod kierunkiem H. Tadeusiewicz (do 2012, następnie E. Andrysiak) prace nad Bibliografią historii Kalisza. Opublikowano: *Bibliografię historii Kalisza*. Pod red. E. Andrysiak (t. 1-4, Kalisz 2002-2007), 2 wydanie bibliografii A. Parczewskiego (2021), *O bibliografii Kalisza. Historia, stan prac i zamierzenia* (E. Andrysiak, 2022).

Ważną rolę odgrywa Pracownia Historii Sztuki i Kultury Artystycznej, prowadząca działalność naukową w postaci organizacji międzynarodowych i krajowych konferencji naukowych oraz akcję popularyzacji sztuki i architektury. Efektem jej pracy są także liczne publikacje naukowe poświęcone tej tematyce.

Działalność naukowo-badawcza KTPN prowadzona jest obecnie w czterech komisjach i ośmiu pracowniach, których koordynatorem jest Komisja Naukowa z przewodniczącym dr. Makarym Górzyńskim. Badania skupiają się wokół historii Kalisza i ziemi kaliskiej, dziejów oświaty w Kaliszu, bibliografii Kalisza i regionu, a także biografistyki ziemi kaliskiej. W 1996 r. Towarzystwo opracowało dla Zarządu Miasta Kalisza „Koncepcję szkol-

nictwa wyższego w Kaliszu”, która uznana została za oficjalny dokument miasta, a Towarzystwu powierzono opiekę nad rozbudową kaliskiego ośrodka akademickiego.

W latach 1989-2023 KTPN zorganizowało następujące konferencje i sympozja naukowe: międzynarodową konferencję z okazji 100. rocznicy urodzin Marii Dąbrowskiej (1989), Kalisz turystyczny (z PTTK, 1992), Regionalizm, regionalizacja, edukacja regionalna (z Kolegium Pedagogiczno-Artystycznym Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Kaliszu, 1993), Edukacja kulturalna – wyzwanie, jej zagrożenia i główne problemy (1993), Sybiracy (z Kaliskim Tow. Lekarskim i Kaliskim Oddziałem Związku Sybiraków, 1993), Szkolnictwo wyższe w Kaliszu. Tradycje i perspektywy (z Kolegium Pedagogiczno-Artystycznym UAM w Kaliszu, 1994), Alfons Parczewski – człowiek i dzieło (z Pedagogiczną Biblioteką Wojewódzką w Kaliszu, 1994), 90 lat bibliotekarstwa powszechnego w Kaliszu (z Wojewódzką i Miejską Biblioteką im. Adama Asnyka w Kaliszu i Pedagogiczną Biblioteką Wojewódzką im. Alfonsa Parczewskiego w Kaliszu, 1996), Edukacja kulturalna w życiu człowieka (z Instytutem Pedagogiczno-Artystycznym UAM w Kaliszu, 1997), Alfons i Melania Parczewscy w 150-tą rocznicę urodzin (2000), Kalisz – miasto otwarte. Mniejszości narodowe w dziejach Kalisza i ziemi kaliskiej (z Instytutem Ped.-Artyst. UAM w Kaliszu i Urzędem Miasta Kalisza, 2001), Kamieniec Podolski. Przeszłość i teraźniejszość (z Wydziałem Pedagogiczno-Artystycznym UAM w Kaliszu i Urzędem Miasta Kalisza, 2002), Druki i drukarze Polski prowincjonalnej. 400 lat drukarstwa kaliskiego (z Wydziałem Ped.-Artyst. UAM w Kaliszu i Urzędem Miasta Kalisza, 2003).

W kolejnych dwudziestu latach najważniejszymi wydarzeniami naukowymi były m.in. konferencje: Biblioteki pedagogiczne wobec wyzwań współczesnej oświaty (z PBW, 2006), Bitwa pod Kaliszem 1706 r. (2006), 750 lat lokacji Kalisza (z Polskim Tow. Historycznym i Urzędem Miasta w Kaliszu, 2007), Dokonania regionalnego ruchu naukowego Polsce w dwudziestolecie Kaliskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk (z MNiSzW, Urzędem Miasta w Kaliszu, 2007), Czas zagrożenia i wojny. Kaliszanie oraz żołnierze 25 Dywizji piechoty w wojnie obronnej 1939 roku (2009), Kalisz 18 i pół – wybrane problemy z dziejów miasta (2010), Książka w kulturze i społeczeństwie polskich regionów. Stan i perspektywy badań historycznych (2010), Powstanie Styczniowe we Wschodniej Wielkopolsce. 150-lecie narodowego zrywu i tragedii (2013), Sławomir Czerwiński i wychowanie państwowe (z kaliskim Instytutem Pedagogiczno-Artystycznym UAM (2014), Międzynarodowa konferencja naukowa (Od)budowa miasta historycznego: naród, polityka, społeczeństwo, rekonstrukcje miast zniszczonych w czasie I wojny światowej (z Wydziałem Ped.-Artyst. UAM, 2015), Strajki szkolne na ziemiach polskich w pierwszej dekadzie XX wieku (z Wydz. Ped.-Artyst. UAM w Kaliszu, Książnicą Pedagogiczną, 2015), Międzynarodowa konferencja naukowa Życie artystyczne prowincji środkowoeuropejskiej w drugiej połowie XIX i początkach XX wieku: przemiany, formy i funkcje (Instytutem Ped.-Artyst. UAM, 2017); Kobiety w Niepodległej (z Archiwum Państwowym w Kaliszu i wsparciem miasta, 2018); Trasowanie miasta. Samochodowe arterie komunikacyjne a urbanistyczne otoczenie zabytkowe dawniej, dziś i jutro (Pracownia Historii Sztuki i Kultury Artystycznej KTPN, Ośrodek Badań Regionalnych Akademii Kaliskiej, 2022); Spuścizny w zbiorach archiwalnych, bibliotecznych i muzealnych (2022).

W ramach spotkań naukowych w l. 1989-2025 wygłoszono blisko 80 odczytów; tematy niektórych: Kalendarze kaliskie XIX wieku (1989, K. Walczak), Gród wczesnośredniowieczny na Zawodziu w świetle najnowszych badań archeologicznych (1989, T. Baranowski, L. Gajewski), Majętności na sprzedaż. Szlachecki handel ziemią w powiecie kaliskim na przełomie XVI i XVII w. (1990, A. Pośpiech), Kaliskie Towarzystwo Muzyczne w XIX w. (1991, M. Kaczmarkiewicz), Internowani żołnierze Armii UNR w Kaliszu 1920-1939 (1996, A. Kolańczuk), Wykopaliska archeologiczne w Szadku pod Kaliszem (1999, E. Pudęłko), Motywy ukraińskie w literaturze polskiej (2002, A. Szurczak), Szpital żydowski w getcie kaliskim 1939-1941 (2002, Z. Kledecki); Śladami Parczewskiego w Wilnie. 29 Parczewsciana w Państwowym Litewskim Archiwum Historycznym (2003, E. Andrysiak); Kilka uwag nad kaliskim Rubensem. Pierwsza próba naukowej recepcji dzieła” (2018, I. Barańska), Odbudowa kaliskich kamienic po zniszczeniach I wojny światowej (2018, M. Rabiega); Tadeusz Kulisiewicz (1899-1988) – portret zawłaszczony. Fragmenty (2019, A. Tabaka); Wielkie plany w małym mieście. Polityczność architektury w czasach państwowej modernizacji – przypadek Turku w I połowie XX wieku (2019, M. Górzyński); Wojciech Gałczyński z Siąszyc. Ziemianin, powstaniec, społecznik (2020, Ł. Trocha); Dzieje szkolnictwa wyższego w Kaliszu w świetle kaliskiej prasy regionalnej i lokalnej (2021, K. Walczak); Trasowanie Kalisza w XX wieku. Problemy komunikacyjne w urbanistyce (2022, M. Górzyński, na platformie teams); Nowoczesna diagnostyka nowotworowa z wykorzystaniem krążących komórek nowotworowych czerniaka (CMC) (2022, P. Kamińska); Encyklopedia książki kaliskiej. Założenia, podjęte prace, oczekiwane rezultaty (2022, E. Andrysiak); Dzieje osadnictwa ewangelickiego na terenach pogranicza guberni kaliskiej (2022, M. Małęcki); Architektura dla szkolnictwa wyższego w Kaliszu: historia, teraźniejszość i perspektywy w polskich i europejskich kontekstach (2022, M. Górzyński, na platformie teams); Napływ denarów nad środkową Prosnę w okresie wpływów rzymskich (2023, A. Jarych); Zakład Karny dla Młodocianych w Szczypiornie (1958-1974). Mocne i słabe strony eksperymentu penitencjarnego (2023, B. Nowak); Doktor nauk medycznych Julian Gruner (1898-1940) – ofiara zbrodni katyńskiej (2023, M. Kozłowski).

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE)

W latach 1989-2025 wydano drukiem ponad 330 publikacji zwartych, wśród których m.in.: W. Kościelniak, K. Walczak: *Kronika miasta Kalisza* (Kalisz 1989; wyd. 2, 2002), *Dzieje Ostrzeszowa*. Pod red. S. Nawrockiego (Kalisz 1990), E. Kor-Walczak: *Pejzaż ze starym miastem* (wyd. 2, Kalisz 1990), D. Wańka: *Ziemia Kaliska 1930-1932. Bibliografia zawartości* (Kalisz 1990), *Z dziejów Grabowa nad Prosną*. Pod red. B. Polaka i M. Rezlera (Kalisz 1990), E. Andrysiak: *Alfons Parczewski. Życie i twórczość. Bibliografia* (Kalisz 1992, wyd. 2 zm. i uzupełn. 2021), E. Kor-Walczak: *Miasteczko róży wiatrów* (Kalisz 1993), E. Steczek-Czerniawska: *Kalendarze kaliskie. Bibliografia* (Kalisz 1994), M. A. Woźniak: *Kalisz 1914. Pogrom miasta* (Kalisz 1995, 2015), *Księga Kaliska. W stulecie urodzin Marii Dąbrowskiej*. Red. T. Drewnowski, Z. Libera, E. Steczek-Czerniawska (Kalisz 1996), K. Walczak: *Biblioteki Kalisza i ich miejsce w życiu kulturalnym miasta. 1793-1945* (Kalisz 1996), D. Wańka: *Kalisz i ziemia kaliska na łamach „Gazety*

Kaliskiej” 1893-1914. Bibliografia (Kalisz 1998), D. Wańka: *Koźminek. Zarys dziejów* (Kalisz, Koźminek 2000), D. Wańka: *Krzysztof Migoń. Bibliografia prac bibliologicznych 1960-1999* (Kalisz 2000), S. Kulawiak: *Kalisz. Najstarsze miasto w Polsce. [Album]* (Kalisz 2001), *Nieznana korespondencja rodziny Gillerów*. Oprac. J. Miluśka (Kalisz 2001), E. Andrysiak: *Ruch bibliofilski w Kaliszu. Historia i współczesność* (Kalisz 2002), I. Barańska: *Architektura Kalisza w dobie Królestwa Kongresowego* (Kalisz 2002), S. Rusak: *Jeńcy alianccy w okupowanym Ostrzeszowie 1939-1945* (Kalisz 2002), D. Wańka: *Świat kaliskiej książki pod zaborem rosyjskim (1815-1914)* (Kalisz 2002), P. Szczepaniak: *Kara pozbawienia wolności a wychowanie* (Kalisz 2003), E. Andrysiak, K. Walczak, D. Wańka: *Druki kaliskie XIX i I połowy XX w. Bibliografia* (Kalisz 2003); E. Andrysiak, *Książka i ludzie książki w życiu i pracy Alfonsa Parczewskiego* (Kalisz 2005); K. Walczak, *Czasopisma kaliskie XIX w. i początków XX w. Studium bibliologiczne* (Kalisz 2005); S. Małyszko, *Zabytkowe cmentarze przy Rogatce w Kaliszu*. (Kalisz 2003, wyd. 2 zm. i poszerz. – 2012); S. Przygodzki, *Kalisz wielokulturowy* (Kalisz 2012); P. Gołdyn, *Pogarda dla zawodu, litość dla człowieka. Społeczno-edukacyjne formy działalności wobec kobiet zagrożonych prostytucją w Polsce (1918-1939)* (Kalisz 2013); R. Bieniecki, B. Celer, *Katastrofa kaliska 1914. Materiały źródłowe (wybór)* (Kalisz 2014); M. Górzyński, *Dziewiętnastowieczny ratusz w Kaliszu. Architektura i niezrealizowany projekt nowoczesności* (Kalisz 2014), tenże: *Dziewiętnastowieczny teatr miejski w Kaliszu. Architektura i polityki kulturowe na peryferiach imperium* (Kalisz 2017), tenże: *Dziewiętnastowieczny park miejski w Kaliszu. Ogród cywilizacji* (Kalisz 2019); *Odbudowy i modernizacje miast historycznych w pierwszej połowie dwudziestego wieku w Europie: naród, polityka, społeczeństwo*. Pod red. Iwony Barańskiej i M. Górzyńskiego (Kalisz 2016); B. Celer, *Drukarnie Kalisza w latach 1945-2000* (Kalisz 2015); J. Bruś, *Albert Nestrypke. Propagator architektury modernistycznej w Kaliszu* (Kalisz 2017, wyd. 2 – 2023); A. Szczepaniak, *Gesty emblematyczne w międzykulturowej komunikacji niewerbalnej. Polsko-grecko-brytyjskie studium porównawcze i gestownik* (Kalisz – Wrocław 2017); *Kaliskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk. Trzydzieści lat działalności 1987-2017*. Pod red. Krzysztofa Walczaka (Kalisz 2020); J. Sobczyński, *Kronika kościelna Kalisza*. T. 1-2, oprac. oraz wstępem poprzedzili A. Walczak-Niewiadomska i K. Walczak (Kalisz 2022, 2024); S. Przygodzki, *Elity gospodarcze Kalisza. Proces formowania się burżuazji w latach 1815-1867* (Kalisz 2022); *Słownik architektów, budowniczych i planistów Kalisza*. Red. nauk. Makary Górzyński (Kalisz 2023); J. Miluśka-Stasiak, *Z dziejów Opatówka od czasów najdawniejszych do 1939 roku* (Kalisz 2023); *Spuścizna Władysława Kościelniaka w zbiorach Książnicy Pedagogicznej im. Alfonsa Parczewskiego w Kaliszu. Katalog*. Red. Bogumiła Celer (2023), K. Walczak, *Polskie podręczniki szkolne do nauki historii. Dzieje edycji w czasach zaborów 1795-1918* (Kalisz 2025), *Kultura książki. Ludzie, miejsca. Prace ofiarowane profesor Ewie Andrysiak*. Red. nauk B. Celer, Marcin Mikołajczyk (Kalisz 2025).

W serii *Kaliszanie* od 2010 do 2025 r. ukazało się 27 tomików poświęconych kolejno takim postaciom jak: Alfons Parczewski, Adam Chodyński, Edward Polanowski, Stanisław Wojciechowski, ks. Jan Sobczyński, Sławomir Czerwiński, Stefan Szolc-Rogoziński, Eligiusz Kor-Walczak, Józef Radwan, Stefan January Giller, Karol Wilhelm Hindemith, Agaton Giller, Ignacy Adam Nieścieszko-Bujnicki, Tadeusz Grzelak, Felicja Łączkowska, Adam Asnyk, Tadeusz Kulisie-wicz, Paweł Nikołajewicz Rybnikow, Fibigerowie, Melania Parczewska, Maria Konopnicka, Władysław Kościelniak, Maria Dąbrowska, Bronisław Bukowiński, Michał Dobriak, ks. Józef Sieradzan, Kazimierz Wilkomirski.

W ramach współpracy z Akademią Kaliską w 2020 r. w zakresie publikacji monografii naukowych, stanowiących dorobek uczelni oraz jej pracowników wyszło kilkanaście pozycji dotyczących prakseologii w zarządzaniu i dowodzeniu, szkolenia obronnego, edukacji na rzecz bezpieczeństwa i obronności, także bezpieczeństwa inwestycyjnego, wykorzystania statystyki w pracach badawczych, tematyki sportowej i zdrowotnej.

Od 1995 r. publikowane są „Zeszyty Kaliskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk”, od roku 2013 „Studia Kaliskie = Studia Calisiensia” i od roku 2014 „Polonia Maior Orientalis. Studia z dziejów Wielkopolski wschodniej”.

Biblioteka KTPN została zorganizowana w 1988 r.; księgozbiór liczący ok. 18 tys. wol. na koniec 2025 r. pochodzi w przeważającej części z darów i wymiany, m.in. darów bibliotek uniwersyteckich, towarzystw naukowych i osób prywatnych. W skład księgozbioru wchodzi literatura naukowa i popularnonaukowa, w znacznej części z XIX w., calisiana, a także mikrofilmy roczników kaliskich gazet z XIX w.: „Kaliszanina” i „Gazety Kaliskiej”. Zbiory specjalne zawierają także rękopisy oraz stare druki, jak również zdigitalizowane zbiory innych bibliotek, m.in. spuściznę Adama Chodyńskiego odnaniezoną w Archiwum Diecezji Włocławskiej. Zbiory czasopiśmiennicze liczą ok. 1000 wol. (295 tytułów).

W Archiwum Towarzystwa znajdują się dokumenty o jego działalności, m.in. sprawozdania Zarządu, rejestry członków, protokoły z Walnych Zgromadzeń.

Od 1990 r., w ramach obchodów Święta Miasta Kalisza, KTPN organizuje kiermasz książki kaliskiej z udziałem autorów książek regionalnych, stoisko z regionalnymi wydawnictwami działa na święcie ulicy Niecałej (od 2018), w Russowie na „Niedzieli u Niechciców”, na zjazdach absolwentów szkół średnich.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

KTPN współpracuje ze stowarzyszeniami i instytucjami, wśród których na plan pierwszy wysuwa się założycielski udział w Patria Polonorum – polskim oddziale stowarzyszenia Europa Nostra, a ponadto z Kaliskim Tow. Lekarskim, Uniwersytetem im. Adama Mickiewicza, a zwłaszcza jego kaliskim Wydziałem Pedagogiczno-Artystycznym, Instytutem Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego, Książnicą Pedagogiczną im. Alfonsa Parczewskiego w Kaliszu i Miejską Biblioteką Publiczną im. Adama Asnyka w Kaliszu. Nawiązało kontakty z Geschichtsverein Hamm – stowarzyszeniem historycznym miasta Hamm.

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE (CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

Zeszyty Kaliskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. Kalisz 1995 nr 1-25

Studia Kaliskie = Studia Calisiensis. Kalisz 2013 t. 1-11

Polonia Maior Orientalis. Studia z dziejów Wielkopolski wschodniej. Kalisz 2014 t. 1-12

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

Kaliskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk. Statut. Kalisz 1994. – Toż: Kalisz 1998. – Toż: Kalisz 2016; *Wydawnictwa Kaliskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk 1989-2017. Bibliografia*. Oprac. Ewa Andrysiak (Kalisz 2017).

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE)

E. Andrysiak: *Wydawnictwa Kaliskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk*. „Zeszyty Kaliskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk” 1995 nr 1, s. 123-129, 1997 nr 2 s. 108-110, 1998 nr 5 s. 146-149, 2000 nr 6 s. 197-199, 2002 nr 7 s. 205-207, 2004 nr 8 s. 279-281, 2006 nr 9 s. 258-260, 2008 nr 11 s. 165-171; H. Karolewska: *Wydawnictwa Kaliskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk*. Tamże 2011 nr 12 s. 215-217, 2013 nr 13 s. 199-204, 2014 nr 14 s. 236-238, 2015 nr 15 s. 285-287, 2016 nr 16 s. 273-276, 2017 nr 17 s. 375-381, 2018 nr 18 s. 307-309, 2019 nr 19 s. 242-245, 2020 nr 20 s. 225-228, 2021 nr 21 s. 309-314, 2022 nr 22 s. 283-289. – [K. Walczak]: *Kaliskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk. Organizacja i działalność*. Tamże 1995 nr 1 s. [101-111]. – Tenże: *Działalność Kaliskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 1996 roku*. Tamże 1997 nr 2 s. 94-103. Tenże: *Dziesięć lat działalności Kaliskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk (1987-1997)*. Tamże 1998 nr 5 s. 139-146. D. Wańka: *Kronika KTPN*. Tamże 1995 nr 1 s. [118-122], 1998 nr 5 s. 153-158, 2000 nr 6 s. [205]-207, 2002 nr 7 s. 212-218, 2004 nr 8 s. 287-292. – Taż: *Kalendarium działalności KTPN*. Tamże 1997 nr 2 s. 104-107; E. Skotowska, *Kronika KTPN*. Tamże 2006 nr 9 s. 264-267, 2008 nr 11 s. 175-181, 2011 nr 12 s. 222-229; E. Obala, *Kronika Kaliskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk*. Tamże 2013 nr 13 s. 210-224, 2014 nr 14 s. 241-252, 2015 nr 15 s. 292-304, 2016 nr 16 s. 278-284, 2017 nr 17 s. 384-394, 2018 nr 18 s. 312-321, 2019 nr 19 s. 247-256, 2020 nr 20 s. 229-234, 2021 nr 21 s. 317-325, 2022 nr 22 s. 293-311. – E. Andrysiak: *Działalność wydawnicza Kaliskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk*. „Problemy Społecznego Ruchu Naukowego” 2000 [nr] 3 s. 167-187. Taż: *Wydawnictwa Kaliskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk*. Tamże s. 191-203. – K. Walczak, E. Andrysiak: *Kaliskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk w latach 1987-2002*. „Heureka – Problemy Społecznego Ruchu Naukowego” 2002 nr 3/4 s. 119-139. – D. Wańka: *Kaliskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk*. „Przegląd Wielkopolski” 2003 nr 1/2, s. 94-98. – E. Andrysiak: *Katalogi i bibliografie. (Narodziny nowej serii)*, „Rocznik Kaliski” T. 23 (1991) [druk] 1993, s. 173-180. – M. Kosman: „Kaliszanie” – początki nowej serii *Kaliskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk*, „Rocznik Kaliski” T. 38, 2012, s. 223-232. – *Kaliskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk. Trzydzieści lat działalności 1987-2017*. Pod red. K. Walczaka. Kalisz 2020.

DANUTA WAŃKA, EWA ANDRYSIAK

KARKONOSKIE TOWARZYSTWO NAUKOWE (KTN)

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia: 1973 (I Walne Zgromadzenie 27 września 1973 r., formalny wpis do rejestru: 30 listopada 1973 r.)

Okresy działalności: nieprzerwanie od 1973 roku. **Siedziba i dane adresowe:** ul. Kochanowskiego 8, 58-500 Jelenia Góra, strona www: <https://ktn.org.pl/>, adres mailowy: karkonoskie.towarzystwo.naukowe@gmail.com **Organy statutowe:** Walne Zgromadzenie Członków, Zarząd, Komisja Rewizyjna, Sąd Koleżeński. **Archiwum:** część zasobów w siedzibie KTN, repozytorium cyfrowe (nieustrukturyzowana baza danych na stronie www.ktn.org.pl (chat Liczyrzepa), informacje archiwalne w Archiwum Państwowym w Jeleniej Górze. **Wydawnictwo:** brak, w przeszłości funkcjonowało wydawnictwo przy KTN. **Repozytorium:** repozytorium cyfrowe (nieustrukturyzowana baza danych na stronie www.ktn.org.pl (chat Liczyrzepa), **Liczba członków:** 21 osób (2026). **Prezesi (daty urzędowania):** 1973–1981 Doc. dr hab. Aleksander Kornak; 1981–1989 Dr Tadeusz Bugaj; 1989–1997 Prof. dr hab. Jan Trzynadłowski; 1997–2001 Dr Marek Graszewicz; 2001–2008 Prof. dr hab. Tomasz Winnicki; 2008–2018 Prof. dr hab. Henryk Gradkowski; 2018–2026 Prof. dr hab. Jarosław Witkowski; Od 2026 Dr hab. Jacek Potocki, prof. UEW. **Sekretarze generalni (daty urzędowania):** 1973–1975 Mgr Czesław Margas; 1975–1977 Pplk dr Jerzy Hałaj; 1977–1981 Dr Tadeusz Bugaj; 1981–1989 Dr Zdzisław Wysocki; 1989–1997 Dr Marian Iwanek; 1997–2008 Dr Marian Michalski; 2008–2018 Mgr Stanisław Firszt; 2018–2022 Mgr Ivo Łaborewicz; 2022–2026 Dr Ivo Łaborewicz; Od 2026 Dr hab. Jakub Marcinkowski, prof. UEW. **Skarbnicy (daty urzędowania):** 1973–[data niejasna] Dr Eugeniusz Drozd; [data niejasna]–2018 Pplk dr Józef Biegalski; 2018–2022 Dr hab. Agnieszka Jagoda, prof. UEW; 2022–2026 Dr hab. Jakub Marcinkowski, prof. UEW; Od 2026 Dr Tomasz Kołakowski

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI:

Zgodnie z pierwotnymi zapisami Statutu nadrzędnymi celami KTN były praca nad rozwojem nauki we wszystkich jej dziedzinach oraz popieranie prac naukowo-badawczych dotyczących regionu karkonoskiego lub prowadzonych na jego terenie. Po reformie podziału terytorialnego Polski w 1975 r. oraz późniejszych zmianach Statutu, obszar działalności rozszerzono na województwo jeleniogórskie, a następnie na całą Polskę. Główne kierunki działalności to organizacja badań naukowych o charakterze interdyscyplinarnym, publikowanie wyników badań naukowych, organizacja konferencji i zebrań naukowych oraz wspieranie prac naukowo-badawczych w różnych dziedzinach nauki. Wśród 37 członków-założycieli KTN, oprócz wykładowców jeleniogórskich szkół wyższych, byli również nauczyciele szkół średnich, lekarze, architekci, pracownicy kultury, urzędnicy oraz przedstawiciele innych instytucji społeczno-gospodarczych. Formalnie KTN zainicjowało swoją działalność 17 sierpnia 1973 r. podczas spotkania z przewod-

niczącymi prezydium rad narodowych miasta i powiatu, w efekcie którego powstał siedmioosobowy zespół roboczy w składzie: mgr Jerzy Barczyk, mgr Zbigniew Bartkowski, mgr Tadeusz Borys, dr Aleksander Kornak, mgr Henryk Kozarowicz, mgr Bogdan Suboczewski i mgr Danuta Wielebińska. Zespół ten przygotował niezbędne dokumenty w ciągu kilkudziesięciu dni. W momencie założenia KTN w Jeleniej Górze funkcjonowało już kilka instytucji edukacyjnych, czyli: Filia Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu (powstała 1969 r., przekształcona z Punktu Konsultacyjnego z 1960 r.), Studium Nauczycielskie i Studium Politechniki Wrocławskiej (od 1963 r.), Punkt Konsultacyjny Wyższej Szkoły Wychowania Fizycznego (od 1968 r.), a także Wyższa Oficerska Szkoła Radiotechniczna.

W okresie PRL KTN utrzymywało pragmatyczne relacje z władzami politycznymi i administracyjnymi. Od 2011 r. Towarzystwo utrzymuje się wyłącznie ze składek członków indywidualnych. Malejąca liczba aktywnych członków wymusiła rezygnację ze specjalistycznych komisji dziedzinowych (ok. 2015 r.) na rzecz projektów interdyscyplinarnych.

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE)

W trakcie swojej historii KTN uczestniczyło w opublikowaniu ponad 100 publikacji zwartych. Wśród kluczowych można wyróżnić:

Bugaj T., *Dzieci polskie w ZSRR i ich repatriacja w latach 1939-1952*, Prace KTN numer 25, Jelenia Góra 1984.

Kwaśny Z. (red.), *Jelenia Góra. Zarys rozwoju miasta*, KTN-Ossolineum, Wrocław 1989

Kuźma J., *Bibliografia Karkonoszy Polskich 1945-1984*, Prace KTN numer 42, Jelenia Góra 1989.

Prystrom R., *50 lat jeleniogórskiego tenisa*, Wydawnictwo Karkonoskiego Towarzystwa Naukowego i Kolegium Karkonoskiego, Jelenia Góra 2005.

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE (CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

Prace KTN, niekontynuowana seria wydawnicza publikująca prace naukowe członków KTN. Wydano kilkadziesiąt numerów.

Rocznik Jeleniogórski, rocznik (dotąd wydanych ponad 50 numerów), w którym publikowane są artykuły dotyczące historii i kultury regionu, wspierany przez członków KTN.

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

Dokumentacja wewnętrzna KTN (sprawozdania z działalności, protokoły zebrań, rejestry członków)

Archiwum Państwowe w Jeleniej Górze

Materiały przechowywane w siedzibie KTN

Strona www z informacją o historii KTN: <https://ktn.org.pl/historia-towarzystwa/>

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE)

- Albańska J., *Karkonoskie Towarzystwo Naukowe 1973–2001*, Prace KTN, Jelenia Góra 2001.
- Bugaj T., *Karkonoskie Towarzystwo Naukowe w latach 1973–1983*, „Rocznik Jeleniogórski”, t. 22, 1984, s. 113-132.
- Firszt S., *45 lat Karkonoskiego Towarzystwa Naukowego*, „Rocznik Jeleniogórski”, t. 50, 2018, s. 101-105.
- Gradkowski H., *Ja i KTN*, „Rocznik Jeleniogórski”, t. L, 2018, s. 106-107.
- Iwanek M., *Jelenia Góra jako ośrodek badań i popularyzacji nauk historycznych 1945–2002*, „Rocznik Jeleniogórski”, t. 35, 2003, s. 257-298.
- Kornak A., *Powstanie, zadania i prace Karkonoskiego Towarzystwa Naukowego*, „Rocznik Jeleniogórski”, t. 12, 1974, s. 37-40.
- Stachula A., *Karkonoskie Towarzystwo Naukowe w latach 1973-1977*, KTN Jelenia Góra 1977 (do użytku wewnętrznego).
- Witkowski, J. (2023). *Pięćdziesiąt lat Karkonoskiego Towarzystwa Naukowego 1973–2023*. *Rocznik Jeleniogórski*, 55, 175–190.

JAROSŁAW WITKOWSKI, JAKUB MARCINKOWSKI

KIELECKIE TOWARZYSTWO NAUKOWE

INFORMACJE OGÓLNE

Nazwa, rok powstania i okresy działalności

Kieleckie Towarzystwo Naukowe powstało w 1957 r. Do 1989 r. działało w oparciu o dotacje państwowe. Zniesiono je po transformacji społeczno-ustrojowej w Polsce, ale za to, wraz z likwidacją cenzury i wprowadzeniem swobody badań naukowych, znacznie poszerzyły się możliwości działania towarzystwa. W latach 1991-2004 KTN korzystało z grantów przyznawanych przez działający wówczas Komitet Badań Naukowych, który był naczelnym organem administracji rządowej do spraw polityki naukowej. Od tego czasu towarzystwo korzysta ze wsparcia finansowego uczelni regionalnych, organów administracji samorządowej oraz wsparcia sponsorów instytucjonalnych i prywatnych.

Siedziba i dane adresowe Rynek 3, 25-303 Kielce. Tel. (48) (41) 344 64 63; (48) 798 120 328. www.kieleckietowarzystwonaukowe.pl www.facebook.com/ktn.kielce ktn@kieleckietowarzystwonaukowe.pl

STRUKTURA ORGANIZACYJNA

W ramach KTN działają następujące sekcje: bibliologiczna, biologiczna, chemiczno-fizyczna, filologiczna, geologiczno-geograficzna, historyczna, medioznawcza, medyczna, nauk społeczno-filozoficznych, ochrony środowiska, psychologiczno-pedagogiczna i techniczno-ekonomiczna.

W siedzibie towarzystwa znajdują się liczne publikacje, które odwiedzającym są udostępniane na miejscu i oferowane do nabycia. Część zasobu dokumentacyjnego została przekazana do Archiwum Państwowego w Kielcach. Aktualna jest przechowywana w siedzibie.

Od 2018 r. KTN znajduje się w ministerialnym wykazie wydawnictw publikujących recenzowane monografie naukowe.

Liczba członków rzeczywistych: 228.

Członkowie honorowi: prof. dr hab. Kazimierz Bielenin, prof. dr hab. Adam Biełański, mgr Władysław Negrey, prof. dr hab. Włodzimierz Ostrowski, prof. dr hab. Henryk Samsonowicz, prof. dr hab. Wacław Urban, prof. dr hab. Juliusz Braun, prof. dr hab. Adam Massalski. **Prezesi:** Edmund Massalski (1958-1969), Zbigniew Rubinowski (1969-1973), Zenon Guldon (1973-1975), Józef Mrożkiewicz (1975-1977), Zdzisław Czarny (1977-1986), Stanisław Cieśliński (1986-1989), Adam Massalski (1989-2010), Tomasz Lech Stańczyk (2010-2015), Marek Józwiak (2015-2016), Marzena Marczevska (2016-2019), Barbara Gierszewska (2019-2022), Marzena Marczevska (2022 – nadal). **Sekretarze:** Stanisław Adamczyk (1958-1969), Stanisław Marcinkowski (1969-1973), Mieczysław B. Markowski (1973-1975), Jan Paclawski (1975-1977), Alojzy Polański (1977-1980), Jan Paclawski (1980-1983), Krystyna Małuszyńska (1983-1986), Elżbieta Różańska (1986-1989), Stanisław Meducki (1989-1992), Marek Józwiak (1992-1995), Marta Meducka (1995-2001), Marek Józwiak (2001-2010), Janusz Detka (2010-2016), Edyta Majcher-Ociesa (2016-nadal). **Skarbnicy:** Józef Szymański (1958-1962), Antoni Artymiak (1962-1963), Władysław Dzikowski (1965-1973), Halina Żakowa (1973-1977), Stanisław K. Wiąckowski (1977-1978), Władysław Figarski (1978-1983), Marian Kargol (1983-1986), Józef Modzelewski (1986-1992), Andrzej Rembalski (1992-1995), Stanisław Adamczak (1995-1998), Maria Żygadło (1995-2013), Ilona Żeber-Dzikowska (2013-2016), Ewa Kula (2016 – nadal).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Celem KTN jest prowadzenie działalności naukowej, upowszechnianie wiedzy i wyników badań oraz szerzenie wiedzy o regionie świętokrzyskim. Są one realizowane głównie poprzez: inicjowanie i organizowanie prac naukowych oraz prowadzenie działalności usługowej i popularyzatorskiej o charakterze naukowym; wydawanie własnych czasopism naukowych, prac popularnonaukowych i informacyjnych; opracowywanie i popularyzowanie wyników badań naukowych poprzez ogłaszanie ich drukiem i rozpowszechnianie; szeroką edukację społeczną w dziedzinach ekologii, historii, językoznawstwa, kulturoznawstwa, literatury, pedagogiki i techniki; współpracę z uczelniami wyższymi, placówkami naukowymi, samorządami i stowarzyszeniami społeczno-kulturalnymi; uczestnictwo w społecznym ruchu naukowym i kulturalnym.

Działalność towarzystwa opiera się przede wszystkim na pracy społecznej ogółu członków. Największą bolączką jest brak własnej siedziby i stałych dotacji na realizację celów statutowych. Mimo to KTN prowadzi aktywną działalność popularyzatorską organizując konferencje naukowe, sesje popularnonaukowe, spotkania w ramach wszechnic,

warsztaty i wykłady otwarte. M.in. od 2000 r. jest współorganizatorem dorocznego Festiwalu Nauki w Kielcach, od 2014 r. jest współorganizatorem odbywającej się co dwa lata międzynarodowej Konferencji Naukowo-Technicznej Problemy Bezpieczeństwa w Pojazdach Samochodowych *Automotive Safety*, jest też współorganizatorem ogólnopolskich Interdyscyplinarnych Konferencji dla Doktorantów i Studentów.

Oprócz własnych czasopism naukowych KTN prowadzi szeroką działalność wydawniczą. Obecnie dominują publikacje zbiorowe o treści historycznej, językoznawczej i kulturowej związanej z regionem świętokrzyskim, poświęcone ochronie środowiska, materiały z konferencji naukowych oraz monografie autorskie.

W 2025 r. już po raz 33 zorganizowano ogólnopolskie wydarzenie pn. „Tydzień Kultury Języka”, w ramach którego odbywają się wykłady mistrzowskie, warsztaty, dyktanda i konkursy. Każdego roku motywem przewodnim projektu jest hasło związane z językiem. Od 2017 r. KTN realizuje notacje audiowizualne „By nie zapomnieć – ludzie nauki, kultury i sztuki w Kielcach”. Nagrania są stale dostępne na stronie internetowej towarzystwa i w serwisie YouTube. Popularnością cieszą się także nagrywane miniwykłady uczonych z różnych dziedzin wiedzy.

Dzięki funduszom pozyskanym w ramach programu Narodowego Centrum Kultury „Ojczysty – dodaj do ulubionych” (edycja 2021 i 2024) stworzono i rozbudowano Obserwatorium Języka i Kultury Młodzieży, przeprowadzono także wiele działań popularyzujących badania nad młodomową.

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE CHRONOLOGICZNYM)

Massalski Edmund, *Obrazy roślinności krainy Gór Świętokrzyskich*, Kraków 1962.

Lustracja województwa sandomierskiego 1564-1565, Wrocław 1963.

Zieliński Jan, *Staropolskie Zagłębie Przemysłowe*, Wrocław 1965.

Lustracja województwa sandomierskiego 1660-1664. Cz. II, Kraków 1971.

Dzieje i technika świętokrzyskiego górnictwa i hutnictwa świętokrzyskiego. Materiały z sesji naukowej odbytej z okazji jubileuszu IX wieków Kielc, red. Zbigniew Kowalczewski, Warszawa 1972.

Badania i udostępnienie jaskini „Raj”, red. Zbigniew Rubinowski, Warszawa 1974.

Bielenin Kazimierz, *Starożytne górnictwo i hutnictwo żelaza w Górach Świętokrzyskich*, Kraków 1974.

Massalski Adam, *Szkolnictwo na Kielecczyźnie w okresie okupacji 1939-1945*, Kraków 1975.

Dzikowski Władysław, Kopertowska Danuta, *Toponimia Kielc. Nazwy części miasta i obiektów fizjograficznych oraz nazwy ulic i placów*, Kraków 1976.

O Stefanie Żeromskim. Materiały z sesji naukowej, Kielce 14-16 października 1974, red. Jan Paćławski, Kraków 1976.

Raków ognisko arianizmu, red. Stanisław Cynarski, Kraków 1968.

Marcinkowski Stanisław, *Miasta Kielecczyny. Przemiany społeczno-gospodarcze 1815-1860*, Warszawa – Kraków 1980.

Pawlina-Meducka Marta, *Życie kulturalne Kielc 1918-1939*, Warszawa - Kraków 1983.

Kopertowska Danuta, *Nazwy miejscowe województwa kieleckiego*, Warszawa - Kraków 1984.

- Renz Regina, *Rzemiosło województwa kieleckiego w okresie międzywojennym. Aspekty społeczne i gospodarcze*, Warszawa - Kraków 1984.
- Maciejczak Bożenna, *Flora synantropijna Kielc, Skarżyska-Kamiennej i Starachowic*, Kielce 1988.
- Caban Wiesław, *Z dziejów powstania styczniowego w rejonie Gór Świętokrzyskich*, Warszawa - Kraków 1989.
- Adamczyk Mieczysław, *Cztery epoki prasy Kielecczyny 1811-1956*, Kielce 1991.
- Pamiętnik świętokrzyski. Studia z dziejów kultury chrześcijańskiej*, red. Longin Kaczanowski, Adam Massalski, Daniel Olszewski, Jerzy Szczepański, Kielce 1991.
- Pawlina-Meducka Marta, *Kultura Żydów województwa kieleckiego (1918-1939)*, Kielce 1993.
- Kraina świętokrzyska i Pomiedzie. Wycieczki szkolne*, red. Adam Massalski, Ryszard Garus, Kielce 1994.
- Urbański Krzysztof, Blumenfeld Rafał, *Słownik historii kieleckich Żydów*, Kielce 1995.
- Wiech Stanisław, *Miasteczka guberni kieleckiej w latach 1870-1914. Zabudowa. Rozwój. Społeczeństwo*, Kielce 1995.
- Książd Piotr Ściegienny – epoka, dzieło, pokłosie*, red. Wiesław Caban, Kielce 1996.
- Chęciny. Studia z dziejów miasta XVI-XX wieku*, red. Stanisław Wiech, Kielce 1997.
- Mikołaj Rej z Nagłowic. Sylwetka – twórczość – epoka*, red. Maria Garbaczowa, Kielce 1997.
- Stefan Czarniecki. Żołnierz, obywatel, polityk*, red. Waldemar Kowalski, Kielce 1999.
- Piasecka-Strzelec Renata, *Społeczeństwo powiatu jędrzejowskiego w latach 1918-1939*, Kielce 2000.
- Klasztor na Świętym Krzyżu w polskiej kulturze narodowej*, red. Daniel Olszewski, Ryszard Gryz, Kielce 2000.
- O twórczości Wiesława Myślińskiego (w 70. rocznicę urodzin pisarza)*, red. Jan Paclawski, Kielce 2001.
- Jachimczyk Adam, *Życie kulturalne Kielc 1945-1975*, Kielce 2002.
- Krzysztof Kamil Baczyński. *Twórczość, legenda, recepcja*, red. Janusz Detka, Kielce 2002.
- Kowalczyk Jerzy, Massalski Adam, Wągrowski Tomasz, *W hołdzie przeszłości 1863-1864. Województwo świętokrzyskie*, Kielce 2003.
- Opoczno. Studia i szkice z dziejów miasta*, red. Marta Meducka, Kielce 2003.
- Mikołaj Rej z Nagłowic. W 500. Rocznicę urodzin*, red. Waldemar Kowalski, Kielce 2005.
- Kardyś Piotr, *Wiślica w średniowieczu i w okresie wczesnonowoczesnym*, Kielce 2006.
- Massalski Adam, Meducki Stanisław, *Kielce w latach okupacji hitlerowskiej 1939-1945*, Kielce 2007.
- 4 Pułk Piechoty Legionów Polskich – historia i pamięć. W 100. rocznicę powstania*, red. Urszula Oettingen, Wiesława Rutkowska, Jan Główna, Kielce 2015.
- Siarkowski Władysław (1840-1902), *Materiały do etnografii i historii Kielc. Pisma wybrane rozproszone*, do druku przygotowali Krzysztof Bracha i Marzena Marczevska, Kielce 2017.
- Łuczyński Michał, *Bogowie dawnych Słowian. Studium onomastyczne*, Kielce 2020.
- Z dziejów Marmurów Kieleckich (1876-2016)*, red. Jan Główna, Jerzy Szczepański, Kielce 2020.
- Jarubas Adam, *Realizacja polityki regionalnej na przykładzie województwa świętokrzyskiego w latach 2004-2013. Studium politologiczne*, Kielce 2021.
- Dawne Pomiedzie. Szkice o języku i kulturze*, red. Stanisław Cygan, Marzena Marczevska, Kielce 2024.
- Jak powstawały Kielce. Nowe badania i nowe perspektywy*, red. Krzysztof Bracha, Kielce 2024.
- Monografia Jeleniowskiego Parku Krajobrazowego*, red. Anna Świercz, Kielce 2024.
- Król Paweł, Urban Jan, *Marmury Kieleckie*, Kielce 2025.

Seria „*Pisarze regionu świętokrzyskiego*” (1983-2005).

Seria „*Język jako świadectwo kultury. Język, kultura, społeczeństwo*” (2017 - nadal)

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE (CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

Obecnie wydawane są:

„*Rocznik Świętokrzyski. Seria A – Nauki Humanistyczne*”.

„*Rocznik Świętokrzyski. Seria B – Nauki Przyrodnicze*”.

„*Rocznik Świętokrzyski. Seria C – Nauki Społeczne*”.

„*Świętokrzyskie Studia Archiwalno-Historyczne*” (wspólnie z Archiwum Państwowym w Kielcach).

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

Guldon Zenon, Krzystanek Karol, *Kieleckie Towarzystwo Naukowe 1957-1987*, Kielce 1988.

Kieleckie Towarzystwo Naukowe 1957-1998, red. Adam Massalski, Kielce 1998.

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE)

Czarny Zdzisław, *Kieleckie Towarzystwo Naukowe – 20 lat w służbie regionu*, w: „*Studia Kieleckie*” 1978, nr 1 (17), s. 7-13.

Dzikowski Władysław, *Sekcja Toponomastyki Kieleckiego Towarzystwa Naukowego (1964-1975)*, w: „*Studia Kieleckie*” 1986, nr 1 (49), s. 99-103.

Gierszewska Barbara Lena, *Działalność popularyzatorska i wydawnicza Kieleckiego Towarzystwa Naukowego w XXI wieku*, w: *Społeczny ruch naukowy w procesie zmiany*, red. Iwona Hoffman, Zbigniew Kruszewski, Warszawa 2021, s. 79-94.

Guldon Zenon, *Geneza Kieleckiego Towarzystwa Naukowego*, w: „*Studia Kieleckie*” 1982, nr 1 (33), s. 9-16.

Kieleckie Towarzystwo Naukowe, w: „*Goniec Świętokrzyski*” 2007, nr 2, s. 6-7.

Massalski Adam, *Kieleckie Towarzystwo Naukowe w służbie regionu*, w: *Forum regionalistów świętokrzyskich. Materiały I i II Sejmiku Wojewódzkich Regionalnych Towarzystw Kultury w Kielcach oraz informator o towarzystwach regionalnych województwa świętokrzyskiego*, Staszów 2000, s. 37-43.

Rembalski Andrzej, *25-lecie Kieleckiego Towarzystwa Naukowego*, w: „*Kwartalnik Historii Nauki i Techniki*” 1983, nr 3-4, s. 702-704.

CEZARY JASTRZĘBSKI

LESZCZYŃSKIE TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ NAUK

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia 2003. **Siedziba** – Akademia Nauk Stosowanych im. J.A. Komeńskiego, ul. A. Mickiewicza 5 64-100 Leszno; Strona internetowa: Facebook.com/p/Leszczyńskie-Towarzystwo-Przyjaciół-Nauk-61561087115737/. Adres mailowy: ltpn@wp.pl. **Struktura** – Walne Zebranie, Zarząd, Komisja Rewizyjna. **Biblioteka** – nie posiada. **Archiwum** – w Akademii Nauk Stosowanych im. J.A. Komeńskiego w Lesznie. **Wydawnictwo** – nie posiada. **Repozytorium** – nie posiada. **Liczba członków honorowych, rzeczywistych, wspierających** – 98. **Prezesa honorowi**: brak. **Prezesi**: prof. dr hab. Stanisław Sierpowski; dr hab. Agnieszka Ignyś, prof. dr hab. Aleksander Mikołajczak. **Sekretarze generalni**: mgr Zbigniew Mocek, dr Kamila Szymańska. **Skarbnicy**: Bronisław Lachowicz, dr Emilian Prałat, dr Marcin Wydmuch

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Sesje doktorantów; współorganizacja konferencji naukowych i wykładów, prowadzenie badań regionalnych, wydawanie i współwydawanie publikacji o charakterze regionalnym

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE

Leszczyńskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk. Narodziny, red. S. Sierpowski, Leszno 2004; *Leszczyńskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk. Rozwój*, red. S. Sierpowski, Leszno 2008
Prowadzone wyd. ciągle – w l. 2010–2022 r. „Rocznik Leszczyński”

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TPN

Archiwum LTPN; *Leszczyńskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk. Narodziny*, red. S. Sierpowski, Leszno 2004; *Leszczyńskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk. Rozwój*, red. S. Sierpowski, Leszno 2008

Literatura –*Statut LTP*, *Leszczyńskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk. Narodziny*, red. S. Sierpowski, Leszno 2004; *Leszczyńskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk. Rozwój*, red. S. Sierpowski, Leszno 2008; „Rocznik Leszczyński” 12, 2012, s. 329-336; „Rocznik Leszczyński” 20, 2020, s. 319-328.

KAMILA SZYMAŃSKA

LUBELSKIE TOWARZYSTWO NAUKOWE

SOCIETAS SCIENTIARUM LUBLINENSIS

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia: 1818. **Okresy działalności** (1818-1830, 1909-1914, 1927-1939, 1945-1952, 1957-). **Siedziba i dane adresowe:** Plac Litewski 2 (Pałac Czartoryskich), 20-080 Lublin, tel./fax 81 53 213 00, www.ltn.lublin.pl, e-mail: biuro@ltn.lublin.pl. **Struktura organizacyjna** - obecnie (2026): Walne Zgromadzenie, Zarząd, Wydział I Nauk Humanistycznych, Społecznych i Nauk o Sztuce, Wydział II Nauk Biologicznych, Wydział III Nauk Matematyczno-Fizyczno-Chemicznych, Wydział IV Nauk Technicznych, Wydział V Nauk o Ziemi i Nauk Górniczych, Wydział VI Nauk Teologicznych. **Biblioteka:** 5770 woluminów. **Wydawnictwo:** Lubelskie Towarzystwo Naukowe. **Archiwum.** **Liczba członków:** rok 1818 - 19 członków honorowych i 27 czynnych, rok 1957 - 26 członków, rok 1962 - 117 członków, w tym 58 korespondentów i 59 rzeczywistych, rok 2025 - 733 członków, w tym rzeczywistych - 404, korespondentów - 329. **Prezysi honorowi:** Laura Kaufman (15.06.1965), Tadeusz Krwawicz (22.01.1987). **Prezesi:** Joachim Owidzki (1818-1830), Mieczysław Biernacki (1909-1912), Bolesław Hilczyński (1912-1914), Zygmunt Kukulski (1927-1939), ks. Ludwik Zalewski (1945-1952), Laura Kaufman (1957-1965), Tadeusz Krwawicz (1965-1987), Tadeusz Baszyński (1987-1991), Edmund K. Prost (1991-2008), Artur Korobowicz (2008-2017), Andrzej Wac-Włodarczyk (2017-). **Sekretarze generalni:** Kazimierz Puchała (1818-1819), Jan Kanty Krzyżanowski (1820-1822), Witalis Witkowski (1823-1830), Teodor Stera (1909-1911), Edward Wilczyński (1912-1914), Ludwik Kamykowski (1927-1939), Jan Dobrzański (1957-1959), Tadeusz Krwawicz (1959-1961), Adam Paszewski (1961-1964), Tadeusz Żuliński (1964-1968), Jarosław Billewicz-Stankiewicz (1969-1972), Henryk Zins (1972-1976), Adam Szemler (1976-1983), Zdzisław Kleinrok (1983-1987), Jan Malarczyk (1987-1998), Ryszard Stenzel (1998-1999), Marian Wielosz (1999-2023), Honorata Jakuszko (2023-).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Obecnie działające Lubelskie Towarzystwo Naukowe (założone 30.06.1957 r.) kontynuuje tradycje Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Lublinie (1818-1830), Lubelskiego Towarzystwa Naukowo-Literackiego (1909-1914), Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Lublinie (1927-1939; 1945-1952). Powstało z inicjatywy pracowników wyższych uczelni w Lublinie: Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego (aktualnie Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II), Akademii Medycznej (aktualnie Uniwersytetu Medycznego), Wyższej Szkoły Rolniczej (aktualnie Uniwersytetu Przyrodniczego), Wyższej Szkoły Inżynierskiej (aktualnie Politechniki Lubelskiej) oraz instytutów naukowych w Puławach: Instytutu Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa oraz Państwowego Instytutu Weterynaryjnego. Założycielami byli profesorowie:

Mieczysław Biernacki (matematyk, syn Mieczysława Biernackiego lekarza), Janina Blauth-Opieńska, Stefan Buczkowski, Andrzej Burda, Bohdan Dobrzański, Jan Dobrzański, Leon Halban, Wiesław Hołobut, Włodzimierz Hubicki, Laura Kaufman, Tadeusz Krwawicz, Narcyz Łubnicki, Stanisław Mahrburg, Józef Parnas, Adam Paszewski, ks. Marian Rechowicz, Henryk Romanowski, Grzegorz Leopold Seidler, Konstanty Strawiński, Alfred Trawiński, Franciszek Uhorzak, Piotr Wiśniewski, Andrzej Wojtkowski, Aleksander Wolter, Jadwiga Ziemięcka i ks. Mieczysław Żywczyński. 30.06.1957 r. na Walnym Zebraniu Lubelskiego Towarzystwa Naukowego został powołany Wydział I Humanistyczny, Wydział II Biologiczny oraz Wydział III Matematyczno-Fizyczno-Chemiczny, 23.01.1973 r. – Wydział IV Nauk Technicznych, 15.12.1978 r. – Wydział V Nauk o Ziemi i Nauk Górniczych, 25.09.2008 r. – Wydział VI Nauk Teologicznych.

Lubelskie Towarzystwo Naukowe jest towarzystwem naukowym ogólnym, obejmującym swoją działalnością ogół nauk. Celem Lubelskiego Towarzystwa Naukowego – jak określa jego Statut zatwierdzony 9.06.1958 r. oraz zmodyfikowany 22.11.2023 r. – jest inicjowanie i popieranie prac badawczych w zakresie wszystkich dziedzin i dyscyplin naukowych ze szczególnym uwzględnieniem badań regionalnych, popularyzowanie wyników badań oraz organizowanie i rozwijanie życia naukowego na Lubelszczyźnie. Realizacji celu służą organizowane konferencje, sympozja i sesje naukowe, a także publikacje. W ich ramach rozwijane są wszechstronne badania przedstawicieli różnych dyscyplin naukowych, reprezentujących wydziały, instytuty oraz zakłady (katedry) uczelni lubelskich. Przegląd tytułów monografii dostarcza wiedzy o pewnych grupach tematycznych: 1) środowisko przyrodnicze Lubelszczyzny: lasy, gleby, łąki, wody, rośliny lecznicze, grzyby, porosty, klimat, ochrona przyrody, 2) edukacja i polityka oświatowa, kształcenie nauczycieli w województwie lubelskim, edukacja medialna, technologie informacyjno-komunikacyjne, 3) etyka w działalności społecznej, w nauce, polityce, medycynie i biznesie, 4) historia: złotnicy lubelscy, miejskie społeczności lokalne w latach 1795-1918, powstanie listopadowe i styczniowe na Lubelszczyźnie, nauczyciele i szkolnictwo miasta Lublina od r. 1918, okupacja niemiecka na Lubelszczyźnie, kampanie prasowe w PRL, społeczność ukraińska na Lubelszczyźnie, znaczenie filozofii nowożytnej w kulturze europejskiej. 5) kulturowe wyzwania współczesnego świata i jego zagrożenia (przemiany obrzędowości rodzinnej, przeobrażenia technologiczne i własnościowe na wsi lubelskiej, kultura zdrowotna ludności wiejskiej, aspekty prawne ochrony danych osobowych w telekomunikacji), 6) współczesna powieść angielska, nowelistyka i powieść Młodej Polski, romantyzm rosyjski 7) geneza i metody zwalczania chorób, innowacyjne technologie medyczne.

Od lat siedemdziesiątych w. XX przedmiotem wnikliwych badań są dzieje Lubelszczyzny przedstawione w opublikowanych 11 monografiach: T. Mencil (red.), *Dzieje Lubelszczyzny*, t. I, Warszawa 1974; A. Kierek, *Dzieje Lubelszczyzny*, t. II, Lublin 1979; S. Kuraś, *Dzieje Lubelszczyzny*, t. III, *Słownik historyczno-geograficzny województwa lubelskiego w średniowieczu*, Lublin 1983; S. Wojciechowski, A. Sochacka, R. Szczygieł, *Dzieje Lubelszczyzny*, t. IV, *Osady zaginione i o zmienionych nazwach historycznego województwa lubelskiego*, Lublin 1986; T. Mencil, *Dzieje Lubelszczyzny*, t. V, *Problemy nauki, kultury i służby zdrowia w 60-leciu Polski niepodległej*, Lublin 1986;

Dzieje Lubelszczyzny, t. VI, cz. I, *Kultura umysłowa*, Lublin 1989; R. Łużny, S. Nieznanowski, *Dzieje Lubelszczyzny*, t. VI, cz. II, *Piśmiennictwo pogranicza*, Lublin 1991; T. Chrzanowski, *Dzieje Lubelszczyzny*, t. VI, cz. III, *Kultura artystyczna*, Lublin 1992; J. Bartmiński, M. Łesiów, *Dzieje Lubelszczyzny*, t. VI, cz. IV, *Zjawiska językowe na pograniczu polsko-ruskim*, Lublin 1992; E. Niebelski, *Dzieje Lubelszczyzny*, t. VII, *Zmierzch powstania styczniowego w Lubelskiem i na Podlasiu 1864-1872*, Lublin 1993; R. Bender, *Dzieje Lubelszczyzny*, t. VIII, *Reforma czynszowa w Ordynacji Zamojskiej w latach 1833-1864*, Lublin 1995.

Drugim ważnym obszarem badań od lat dziewięćdziesiątych w. XX jest środowisko przyrodnicze Lubelszczyzny. Z tego zakresu zostały opublikowane monografie: D. Fijałkowski, *Lasy Lubelszczyzny*, Lublin 1993; R. Turski, S. Uziak, S. Zawadzki, *Gleby Lubelszczyzny*, Lublin 1993; D. Fijałkowski, *Flora roślin naczyniowych*, t. I, Lublin 1994, t. II, Lublin 1995; J. Motyka, *Porosty*, t. I, Lublin 1995; B. Kaszewski, S. Mrugała, W. Warakowski, *Klimat*, Lublin 1995; J. Motyka, *Porosty*, t. II, III, IV, Lublin 1996; K. Izdebski, D. Fijałkowski, *Szata roślinna Lubelszczyzny*, Lublin 1996; J. Borowiec, D. Urban, Łąki Lubelszczyzny, t. I, *Geochemizm siedlisk łkowych Lubelszczyzny* (1991-1993), Lublin 1996; T. Wilgat, *Wody Lubelszczyzny*, Lublin 1998; J. Buraczyński (red.), *Roztocze. Środowisko przyrodnicze*, Lublin 2002; D. Fijałkowski, G. Topolska, Świerk pospolity, Lublin 2002; D. Fijałkowski, *Ochrona przyrody i środowiska na Lubelszczyźnie*, Lublin 2003; Z. Flisińska, *Grzyby Lubelszczyzny*, t. I-II, Lublin 2004; D. Fijałkowski, *Lubelszczyzna i jej geobotanicy*, Lublin, 2005; D. Fijałkowski, *Szata roślinna Poleskiego Parku Narodowego*, Lublin 2007; B. M. Kaszewski, *Warunki klimatyczne Lubelszczyzny*, Lublin 2008; S. Uziak, R. Turski, *Środowisko przyrodnicze Lubelszczyzny*, Lublin 2008; D. Fijałkowski, E. Chojnacka-Fijałkowska, *Rośliny lecznicze na Lubelszczyźnie*, Lublin 2009; D. Fijałkowski, *Ekologia roślin naczyniowych Lubelszczyzny*, Lublin 2011; D. Fijałkowski, *Flora roślin naczyniowych Roztoczańskiego Parku Narodowego*, Lublin 2011.

Wyrazem docenienia aktywności Lubelskiego Towarzystwa Naukowego była decyzja Wydziału Spraw Lokalowych Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Lublinie z 26.01.1973 o przekazaniu budynku przy Placu Litewskim 2 w wyłączne posiadanie na czas nieokreślony. Postanowienie to zostało potwierdzone decyzją Urzędu Miejskiego i Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Lublinie w dniu 1 czerwca 1973 r. Budynek wymagał gruntownej renowacji, która została sfinansowana z funduszy własnych Towarzystwa, składek członkowskich, dochodów ze sprzedaży wydawnictw, wpływów z organizowanych konferencji naukowych, środków przyznanych przez Polską Akademię Nauk oraz świadczonej pracy i dotacji pieniężnych od wielu instytucji i osób prywatnych. Po czteroletnich pracach renowacyjnych nastąpiło w dniu 6.01.1977 r. uroczyste otwarcie siedziby Lubelskiego Towarzystwa Naukowego, przywracające dawną nazwę Pałacu Czartoryskich. Uczestniczyli w nim przedstawiciele władz administracyjnych i politycznych, Polskiej Akademii Nauk i innych placówek naukowych.

W 1977 r. Lubelskie Towarzystwo Naukowe otrzymało medal i dyplom „Zasłużony dla Lubelszczyzny” oraz nagrodę i dyplom uznania dla najlepszego użytkownika obiektu zabytkowego przyznaną przez Ministerstwo Kultury i Sztuki, w 1985 r. - prestiżową na-

grodę w Dziedzinnie Ochrony Dóbr Kultury przyznawaną przez czasopismo „Spotkania z zabytkami”. W 2017 r. został mu przyznany Medal 700-lecia Miasta Lublin w dowód uznania i zaangażowania w rozwój miasta oraz za zasługi na rzecz jego mieszkańców z podziękowaniem za podejmowanie działań inspirujących przyszłość i kształtujących tożsamość lokalną Lublina.

Fundusze Lubelskiego Towarzystwa Naukowego tworzą składki członkowskie, wpływy ze sprzedaży książek i z wynajmu pomieszczeń (Sala Konferencyjna, Sala Kominkowa, Hall Ogólny), darowizny, środki przyznawane przez Polską Akademię Nauk (1977-1997), oraz przez Komitet Badań Naukowych (do 1992 r.). Od r. 1990 wsparcia finansowego udzielają rektorzy uczelni lubelskich: Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, Uniwersytetu Przyrodniczego, Uniwersytetu Medycznego (do 2025 r.) oraz Politechniki Lubelskiej, a także Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa oraz Państwowy Instytut Weterynaryjny w Puławach, ponadto Okręgowa Izba Radców Prawnych, mBank S.A w Lublinie (2020-2024) oraz Wydział Elektrotechniki i Informatyki Politechniki Lubelskiej (od 2025 r.). Od 2008 r. Lubelskie Towarzystwo Naukowe ma status organizacji pożytku publicznego.

W „Biuletynie Informacyjnym Lubelskiego Towarzystwa Naukowego” (a także na stronie internetowej www.ltn.lublin.pl), są zamieszczane wszystkie ważniejsze wydarzenia związane z działalnością Towarzystwa. Na uwagę zasługują artykuły A. Bender, popularyzujące wiedzę o Lublinie, np. *Lubelski Park Miejski zwany Ogrodem Saskim; Lublin, którego już nie ma; Instytut Polski w Rzymie. Lublin i Lubelszczyzna w jego działalności w latach 2016-2018*, a także J. Kuczyńskiej, *Z dziejów złotnictwa lubelskiego w czasach późnego średniowiecza*. Lubelskie Towarzystwo Naukowe we współpracy z Lubelskim Oddziałem Polskiej Akademii Nauk organizuje otwarte zebrania (wszechnice) o charakterze popularnonaukowym, np. wykłady w 2011 r.: *Tajemnice uzdolnień ludzkich, Gospodarka socjalistyczne jako realizacja utopii społecznej, Metody uzasadniania wiarygodności chrześcijaństwa, Przewidywane kierunki zmian w produkcji rolniczej w Polsce do roku 2000*, w 2012 r.: *Choroby cywilizacyjne w aspekcie współczesnej genetyki*, w 2014 r.: *Znachorstwo w XXI wieku. Mit czy rzeczywistość?*, w 2019 r.: *Medycyna i muzyka*.

Wśród konferencji naukowych organizowanych przez członków Lubelskiego Towarzystwa Naukowego są konferencje o charakterze regionalnym, ogólnopolskim, a także międzynarodowym, np. *40 th Polish Seminar on Positron Annihilation (PSPA)* 13-14.06.2012; *41 th Polish Seminar on Positron Annihilation (PSPA)* 09-13.09. 2013. Niektóre konferencje były organizowane w formule on-line, np. *Kościół wobec wojny kulturowej. Dialog – Apologia – Krytyka - Działanie* (25.11.2020), *Odczyt polarny* (21.12.2023).

W szczególny sposób upamiętniane są uroczystości rocznicowe. Z okazji Roku Nauki Polskiej (1973) został zorganizowany konkurs na najlepsze prace dotyczące historii nauki polskiej w okresie Renesansu i Oświecenia. Z okazji 670 rocznicy nadania Lublinowi praw miejskich członkowie Lubelskiego Towarzystwa Naukowego w r. 1987 wygłosili 45 publicznych wykładów poświęconych dziejom i współczesności miasta Lublina w ramach cyklu *Przy kominku*. W latach osiemdziesiątych został zrealizowany cykl

publicznych wykładów w ramach ogólnego tematu *60-lecie nauki na Lubelszczyźnie*. W dniu 4.11.1988 odbyła się sesja naukowa *Lublin w dziele odzyskania niepodległości Polski 1918*. W dniu 10-11.10.1994 została zrealizowana ogólnopolska konferencja naukowa *Tradycja kościuszkowska w dziejach i literaturze*. W dniu 19.10.1994 odbyła się sesja naukowa *Lubelski Ośrodek Naukowy – w 50-lecie powołania Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej*. W dniu 12.06.2007 była zorganizowana uroczysta sesja z okazji jubileuszu 50-lecia Lubelskiego Towarzystwa Naukowego. Wzięli w niej udział przedstawiciele władz wojewódzkich i miejskich Lublina, prezesi regionalnych towarzystw naukowych z Polski oraz liczni pracownicy nauki. W styczniu 2013 została zorganizowana sesja naukowa *Rok 1863. Walka – Kraj – Lubelszczyzna – Kościół*. W dniu 16.05.2014 odbyła się konferencja *Prawo karne i polityka w państwie rzymskim* z okazji jubileuszu 70-lecia powstania UMCS oraz jubileuszu 70-lecia urodzin prof. dr hab. Marka Kuryłowicza. W dniu 18-19.10.2016 została zorganizowana przez Komisję Historyczną Lubelskiego Oddziału PAN konferencja *Lublin: miasto i ludzie. W przededniu obchodów 700-lecia*. Z okazji jubileuszu 50-lecia pracy naukowej prof. dr hab. Ewy Bojar 21.05.2022 odbyła się konferencja *Rozwój regionów i organizacji wyzwaniem dla ekonomii i nauk o zarządzaniu*. W dniu 20.06.2023 odbyła się uroczysta sesja poświęcona obchodom 50-lecia uzyskania stopnia doktora nauk chemicznych przez prof. dr hab. Emiliana Chibowskiego i prof. dr hab. Bronisława Jańczuka. Lubelskie Towarzystwo Naukowe obejmuje patronatem honorowym ważne wydarzenia naukowe, np. wystawę „Astronom Kopernik czyli rozmowa z Bogiem” (21.03.2023), „Lubelszczyzna w badaniach historycznych i regionalistycznych” (22.10.2025) i wiele innych.

Z inicjatywy prof. dr hab. Ewy Bojar został zorganizowany Salon Intelktualno-Artystyczny prezentujący cykl koncertów muzycznych pt. *Cztery pory roku z LTN*. (2022 - z okazji *Dnia Nauczyciela*, *Mikołajki z Chopinem*, 2023 – *Wiosna jest kobietą*, *Mistrzowskie dzieła*, *Radość życia*, *W hołdzie nauczycielom*, *Nasze Boże Narodzenie*, 2024 – *Muzyka bez granic*, *Kobiety lubią muzykę filmową*, *Jesienny jazz*, *Naszemu mistrzom dedykujemy muzykę Chopina*, *Boże Narodzenie w LTN. Musicalowo-Mikołajkowe Kołędowanie*, 2025 – *Muzyczne Walentynki*, *Najpiękniejsze tanga dedykowane kobietom*, *Święto nauczyciela z Szopenem*, *Jesienna nostalgia*, *Muzyka świąteczna i karnawałowa*, 2026 – *Arie dla zakochanych*. Koncerty przyczyniają się do integracji lubelskich przedstawicieli nauki i kultury.

Siedziba Lubelskiego Towarzystwa Naukowego – Pałac Czartoryskich jest także miejscem spotkań *Milonga Lublinatiko* organizowanych przez Lubelskie Stowarzyszenie Tanga (21.05.2022), wystaw malarskich, np. „Impresjoniści i postimpresjoniści w 3 D” (8-9.10.2022, 31.03.2023), „Pojedynki Mistrzów Malarstwa” w 3 D” (23-24.09.2023) oraz Salonu Intelktualno-Artystycznego (20.10.2023). Ciekawym wydarzeniem zatytułowanym *Lublin z literaturą* jest czytanie przez wybitnych aktorów i lektorów tekstów pisarzy związanych z Lublinem takich, jak: F. Arnstajnowa, B. Prus i J. Czechowicz (17.06.2023). Przyczynia się to do upowszechniania wiedzy o kulturze wśród mieszkańców Lublina, a także turystów.

Od 1992 r. corocznie organizowany jest uroczysty koncert noworoczny, w trakcie którego wręczane są nagrody i odznaczenia. W r. 1994 zostało ustanowione odznaczenie

honorowe Zasłużony dla Lubelskiego Towarzystwa Naukowego (*Pro Societate Scientiarum et Litterarum Lublinense Merito*), od 2005 r. - Zasłużony dla Lubelskiego Środowiska Naukowego. W r. 2001 został ustanowiony dyplom *Resolutio Pro Laude Academica* za wybitne zasługi dla środowiska naukowego Lubelszczyzny. Również w r. 2001 została ustanowiona Lubelska Doroczna Nagroda Naukowa (od r. 2009 nazywana im. Profesora Edmunda Prosta) (*Premium Scientiarum Lublinense*), przyznawana na podstawie Uchwały Walnego Zgromadzenia Lubelskiego Towarzystwa Naukowego i Kolegium Rektorów Uczelni Lubelskich za najlepszą pracę badawczą, lub publikację monografii spełniającą wymóg oryginalności treści i formy, opublikowaną w ciągu ostatniego roku akademickiego. W okresie pandemii nie była przyznawana nagroda. W r. 2022 zostały uwzględnione lata 2020-2022 w procedurze przyznawania Lubelskiej Dorocznej Nagrody Naukowej im. Profesora Edmunda Prosta (*Premium Scientiarum Lublinense*). W 2003 r. zostało ustanowione Wyróżnienie Naukowe Lubelszczyzny – *Sertum Scientiarum Lublinense*. W latach 2002-2025 *Premium Scientiarum Lublinense* otrzymało 23 badaczy, zaś *Sertum Scientiarum Lublinense* – 11.

W latach 2024-2025 Lubelskie Towarzystwo Naukowe realizowało projekt pn. Lubelskie Forum Popularyzacji Nauki „Podziel się nauką”. Jego głównym celem było podjęcie zagadnień związanych z szeroko rozumianą nauką oraz przedstawienie ich różnym grupom społecznym z terenu województwa lubelskiego w przystępny i atrakcyjny sposób. Forum dofinansowane było ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach programu „Społeczna odpowiedzialność nauki II”. Projekt objęli Patronatem Honorowym: Prezydent Miasta Lublin, rektorzy wszystkich państwowych uniwersytetów lubelskich (KUL, UMCS, UP, UM, PL), Wojewoda Lubelski, Marszałek Województwa Lubelskiego oraz Lubelski Kurator Oświaty. W ramach projektu zostały zorganizowane dwa pikniki naukowe przy Placu Litewskim w centrum Lublina, wystawa pn. „Poczet prezesów Lubelskiego Towarzystwa Naukowego”, spotkania w ramach cyklu „Osobowości lubelskiej nauki” poświęcone byłym prezesom LTN (prof. Laurze Kaufman, prof. Tadeuszowi Krwawiczowi, prof. Tadeuszowi Baszyńskiemu i prof. Edmundowi K. Prostowi), dwa konkursy dla młodzieży szkół średnich pn. „Sylwetki wybitnych naukowców lubelskich”, kilkanaście tzw. „spotkań inspirujących” oraz „spotkań z autorytetem naukowym” (m.in. z prof. Jerzym Bralczykiem, ks. prof. Andrzejem Szostkiem, prof. Tomaszem Trojanowskim, prof. Ryszardem Tadeusiewiczem, prof. Bartłomiejem Głowackim z Cambridge, prof. Tomaszem M. Gruszeckim, Ziemowitem Barańskim, polskim jachtowym kapitanem żeglugi wielkiej, prof. Leszkiem Czarneckim z Uniwersytetu Stanowego w Luizjanie, prof. Ireną Malinowską, prof. Eugeniuszem Niebelskim, dr. Zbigniewem Józwickim, dr. Mikołajem Słupskim). Uczestnicy projektu zrealizowali krótki film o działalności LTN oraz kilkadziesiąt spotkań – prelekcji w lubelskich szkołach średnich i podstawowych.

W 2024 roku Zarząd Główny Towarzystwa powołał Koło Młodych LTN, które zapewnia lubelskim doktorantom przestrzeń do dzielenia się swoimi pasjami oraz zainteresowaniami naukowymi. Przewodniczący Koła, mgr Mateusz Dolińczyk, doktorant Wydziału Prawa i Administracji UMCS wraz ze swoimi koleżankami i kolegami angażuje się w organizację spotkań z cyklu „Przestrzeń idei Koła Młodych LTN”, współorganizację

konferencji naukowych na temat m.in.: „Planowanie – Prawo – Gospodarka”, „Rola Senatu RP w kształtowaniu polityki gospodarczej Polski”, „Dzień Doktoranta”, „Jaka jest skala polaryzacji w telewizyjnych programach informacyjnych w Polsce w świetle badań?”. Koło angażuje się w organizacyjne wsparcie wydarzeń LTN.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

Lubelskie Towarzystwo Naukowe współpracuje z uczelniami w Lublinie: Katolickim Uniwersytetem Lubelskim Jana Pawła II, Uniwersytetem Marii Curie-Skłodowskiej, Uniwersytetem Medycznym, Uniwersytetem Przyrodniczym, Politechniką Lubelską oraz ośrodkami naukowymi w Puławach: Instytutem Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa oraz Państwowym Instytutem Weterynaryjnym, także z Lubelskim Oddziałem Polskiej Akademii Nauk, Polską Akademią Umiejętności w Warszawie, Polskim Towarzystwem Zastosowań Elektromagnetycznych i Polskim Towarzystwem Elektrotechniki Teoretycznej i Stosowanej, Wojewódzką Biblioteką Publiczną im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie, Wojewódzką Radą Towarzystw Regionalnych w Lublinie oraz Towarzystwem Naukowym KUL i innymi towarzystwami naukowymi w Polsce.

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE)

- P. Smoczyński, *Kwestionariusz do atlasu gwar Lubelszczyzny*, Lublin 1965.
H. Zins, *Anglia a Bałtyk w drugiej połowie XVI wieku. Bałtycki handel kupców angielskich z Polską w epoce elżbietąńskiej i kompania wschodnia*, Wrocław 1967.
A. Waksmundzki, R. Schreiter, *Bibliografia prac autorów polskich z zakresu chromatografii i elektroforezy za lata 1947-1964*, Warszawa 1970.
J. Wysocka-Lisek, *Spectrum Lines of Rare Earth Arranged by Wavelengths*, Łódź 1970.
J. Borsukiewicz, *Wissarion Bieliński i romantyzm rosyjski*, Warszawa 1975.
A. Zgorzelski, *Kreacje świata sensów. Szkice o współczesnej powieści angielskiej*, Łódź 1975.
W. Zinkiewicz, A. Zinkiewicz, *Atlas klimatyczny województwa lubelskiego 1951-1960*, Lublin 1979.
H. Zins (red.), *Studia anglistyczne lubelskiego ośrodka naukowego*, Warszawa 1975.
Lublin w dziele odzyskania niepodległości Polski 1918, Lublin 1989.
W. Ćwik, *Związki Lubelszczyzny z Warszawą*, Lublin 1990.
J. Gliński, J. Malarczyk, I. Pollo, E. K. Prost, S. Wielgus, *Lubelski Ośrodek Naukowy*, Lublin 1994.
M. Giermakowski, *Szkoła im. Hetmana Jana Zamojskiego w Lublinie w latach 1915-1990*, Lublin 1995.
K. Schabowska, *Kadry techniczne w przemyśle*, Lublin 1995.
N. Kasperk (opr.), *Ignacy Lubowiecki. Pamiętniki*, Lublin 1997.
R. Bender, *Powstanie czy samorząd? Rady miejskie i powiatowe w Lubelskiem 1861-1863*, Lublin 1998.
S. Jop, *Zasiedlenie pojezierza w rejonie Ostrowa Lubelskiego (XIII-XVIII w.)*, Lublin 1998.
W. Rodkiewicz, *Russian Nationality Policy in the Western Provinces of the Empire*, Lublin 1998.
J. Doroszewski, *Zakłady kształcenia nauczycieli w województwie lubelskim w latach 1918-1939*, Lublin 1999.

- K. Zieliński, *Żydzi Lubelszczyzny*, Lublin 1999.
- J. Doroszewski, *Oświata i życie kulturalne społeczności ukraińskiej na Lubelszczyźnie w latach 1918-1939*, Lublin 2000.
- A. Koprucki, *Miejskie społeczności lokalne w Lubelskiem 1795-1918*, Lublin 2000.
- E. Łoch (red.), *Stefan Żeromski i jego współcześni*, Lublin 2000.
- M. Korzeniowski, *Na wygnanym szlaku. Działalność Centralnego Komitetu Obywatelskiego Królestwa Polskiego na Białorusi w latach 1915-1918*, Lublin 2001.
- M. Nossowska, *Świadectwo i tendencja. Korespondenci prasy warszawskiej o III Republice Francuskiej (1875-1914)*, Lublin 2001.
- E. K. Prost (red.), *Polskie przepisy sanitarno-weterynaryjne*, t. I-II, Lublin 2001.
- J. Doroszewski, *Seminaria nauczycielskie w Polsce w świetle polityki oświatowej państwa (1018-1937)*, Lublin 2002.
- W. Oktaba, *Probabiści, statystycy, matematycy, ekonometrycy i biometrycy od starożytności do 2000 r.*, Lublin 2002.
- P. Fajgielski, *Ochrona danych osobowych w telekomunikacji – aspekty prawne*, Lublin 2003.
- J. Krieger, *Paraverbale Ausdrücke als Gestaltungsmittel der Textsorte Comic am Beispiel der Reihe Asterix*, Lublin 2003.
- T. Liszcz, W. Sitko, A. Papierkowski, A. Szostek, *Etyka w działalności społecznej*, Lublin 2003.
- E. K. Prost, *Etyka w nauce, w polityce, w medycynie, w biznesie*, Lublin 2003.
- A. Świć, *Systemy informacyjne i informatyczne w inżynierii produkcji*, Lublin 2003.
- J. Złotkiewicz-Kłębukowska, *Stanowisko prasy brytyjskiej wobec sprawy polskiej w czasie pierwszej wojny światowej*, Lublin 2003.
- J. Doroszewski, *Szkolnictwo miasta Lublina w latach 1918-1939*, Lublin 2004.
- E. Łoch, A. Kalinowska (red.), *Człowiek wobec wyzwań humanistycznych i cywilizacyjnych współczesnego świata*, Lublin 2004.
- M. Mazur, *Polityczne kampanie prasowe w okresie rządów Władysława Gomułki*, Lublin 2004.
- U. Kusio, *Kulturowe wyzwania XXI wieku. Szkice z socjologii, antropologii i psychologii społecznej*, Lublin 2005.
- E. K. Prost, *Wybitni polscy lekarze weterynarii XX wieku w nauce i zawodzie*, Lublin 2005.
- J. Doroszewski, *Słownik biograficzny nauczycieli miasta Lublina w latach 1918-1939*, Lublin 2007.
- B. Tworek, *Kultura zdrowotna ludności wiejskiej w Małopolsce od połowy XIX do końca XX wieku*, Lublin 2007.
- A. Koprucki, Z. Gołębiowska, *Studia nad ziemiaństwem w XIX i XX wieku*, Lublin 2008.
- H. Stachyra, *Nad Turią i Stochodem. Z dziejów polskiej własności ziemskiej na Wołyniu (1918-1939)*, Lublin 2008.
- H. Jakuszek, L. Kopciuch (red.), *W kręgu zagadnień filozofii XVII wieku*, Lublin 2009.
- A. B. Sidorowska, *Klucz szczebrzeski Ordynacji Zamojskiej w XVII i XVIII wieku*, Lublin 2009.
- D. Tażbirek, *Lublin w czasie powstania listopadowego*, Lublin 2009.
- L. Maliszewski, *Louis Faury (1874-1947). Przez chwałę do zapomnienia*, Lublin 2010.
- G. Borowski, *Wykorzystanie brykietowania do zagospodarowania odpadów*, Lublin 2011.
- M. Chepil, *Ciernistą drogą. Wychowanie narodowe dzieci i młodzieży ukraińskiej w Galicji i II Rzeczypospolitej*, Lublin 2011.
- A. J. Kasprzak, *Złotnicy lubelscy. Mistrzowie, czeladnicy i uczniowie wzmiankowani w aktach cechowych od XVI do I połowy XVIII wieku*, Lublin 2011.
- K. Markova, *Zabójstwa eutanatyczne w świetle prawa karnego Ukrainy na tle rozwiązań innych krajów europejskich*, Lublin 2012.

- D. Szewczuk, *Chelmska Dyrekcja Naukowa*, Lublin 2012.
- E. Wierzbicka, *Stopnica. Dzieje miasta i zamku*, Lublin 2012.
- H. Jakuszko (red.), *Z badań nad filozofią XVII wieku, jej źródłami i kontynuacjami*, Lublin 2013.
- M. Tymochowicz, *Lubelska obrzędowość rodzinna w kontekście współczesnych przemian*, Lublin 2013.
- R. Wawer, M. Pakuła, *Technologie informacyjno-komunikacyjne w edukacji XXI wieku*, Lublin 2014.
- A. Wac-Włodarczyk, IV Wydział Nauk Technicznych Lubelskiego Towarzystwa Naukowego [w:] 50 lat Wydziału Elektrotechniki i Informatyki Politechniki Lubelskiej 1964 – 2014, Lublin 2014.
- H. Stachyra, *Przeobrażenia technologiczne i własnościowe na wsi lubelskiej w latach 1864-1914. Studium miejsca – Majdan Krasieniński*, Lublin 2015.
- Z. Bieleń, *Bitwy i potyczki powstania styczniowego w Lubelskiem i na Podlasiu*, Lublin 2023.
- A. Wac-Włodarczyk, *Historia powstania pomnika Hetmana Stanisława Żółkiewskiego w Żółkiewce*, Lublin 2023.

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE (CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

Od r. 1961 wydawany jest „Biuletyn Lubelskiego Towarzystwa Naukowego” (Folia Societatis Scientiarum Lublinensis) o charakterze interdyscyplinarnym. Od roku akademickiego 1963/1964 został podzielony na sekcje. Aktualnie istnieje 5 sekcji: „Humanistyka”, „Geografia”, „Matematyka – Fizyka – Chemia”, „Biologia” i „Technika”. Od 1991 r. wydawany jest „Biuletyn Informacyjny Lubelskiego Towarzystwa Naukowego” (120 numerów).

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

- Statut Lubelskiego Towarzystwa Naukowego*, Lublin 1966.
- Statut Lubelskiego Towarzystwa Naukowego*, Lublin 1981.
- Statut Lubelskiego Towarzystwa Naukowego* zaktualizowany w 2023, www.ltn.lublin.pl,
- Publikacje bieżące Polskiej Akademii Umiejętności i towarzystw naukowych ogólnych, regionalnych Polski południowej*, „Problemy Społecznego Ruchu Naukowego” 1997 [R. 3], nr 1/2, s. 89-90.

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE)

- T. Mencil, *Lubelskie Towarzystwo Naukowe*, w: *Słownik polskich towarzystw naukowych*, t. I, Wrocław 1978, s. 56-58.
- J. Malarczyk, *Z tradycji i historii Lubelskiego Towarzystwa Naukowego*, „Biuletyn Informacyjny LTN”, 1994 nr 12/13, s. 1-10.
- R. Bender, *Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Lublinie – prekursor Lubelskiego Towarzystwa Naukowego*, „Biuletyn Informacyjny LTN”, 1995, nr 14/15, s. 3-6.
- W. Muszyński, *Lubelskie Towarzystwo Naukowe jako regionalny ośrodek życia naukowego*, „Problemy Społecznego Ruchu Naukowego” 2000, nr 6, s. 5-37.
- E. K. Prost, *Lubelskie Towarzystwo Naukowe. Powstanie i działalność*, Lublin 2001, s. 3-9.
- M. Wielosz, *Powstanie i działalność Lubelskiego Towarzystwa Naukowego*, „Biuletyn Informacyjny LTN”, 2007, nr 62/63, s. 3-8.

A. Szostek, *Lubelskie Towarzystwo Naukowe i jego rola w życiu naukowym Lubelszczyzny*, „PAUza Akademicka”, 2015, nr 306, s. 3.

A. Wac-Włodarczyk, *Historia i działalność Lubelskiego Towarzystwa Naukowego*, Prezentacje PAN, 2020, s. 13-28.

A. Wac-Włodarczyk, *Lubelskie Towarzystwo Naukowe i jego Prezesi*, Wydawnictwo – Monografie, Politechnika Lubelska, Lublin 2021.

HONORATA JAKUSZKO, ANDRZEJ WAC-WŁODARCZYK

LUBUSKIE TOWARZYSTWO NAUKOWE LUBUSKY SCIENTIFIC SOCIETY

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1964. **Siedziba:** 65-762 Zielona Góra, al. Wojska Polskiego 69, p. 316 2.; Strona internetowa: <http://ltn.uz.zgora.pl>; Adres mailowy: ltn@uz.zgora.pl. **Struktura organizacyjna:** Walne Zgromadzenie, Zarząd; **Archiwum. Liczba członków:** 253 (1968), 244 (1988), 66 (2003), 84 – w tym 5 honorowych (2024). **Prezesi:** Jan Wąsicki (1964-80), Michał Kisielewicz (1980-89), Hieronim Szczegóła (1989-91), Józef Korbic (1991-2022), Małgorzata Mikołajczak (2022-). **Sekretarze:** Jan Muszyński (1964-76), Andrzej Czarkowski (1976-80), Zbigniew Zadworny (1980-83), Andrzej Toczewski (1983-90), Bogdan Biegalski (1990-92), Krzysztof Kostecki (1993-94), Andrzej Obuchowicz (1994-2022), Edyta Mianowska (2022-).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Powołanie Lubuskiego Towarzystwa Naukowego poprzedziło powstanie Ośrodka Badawczo-Naukowego przy Lubuskim Towarzystwie Kultury¹. Zadania LTN w pierwszym okresie działalności (1964-72) koncentrowały się wokół dwóch nurtów: badań regionalnych, zwłaszcza w zakresie nauk społecznych – historii, archeologii, psychologii, geografii ekonomicznej, stanowiących ważny czynnik w integracji społecznej różnorodnych grup ludności, a także rozwoju kadr naukowych i przygotowaniu gruntu dla przyszłych uczelni Zielonej Góry. W tym okresie szczególną pomoc LTN uzyskiwało od uczonych z ościennych ośrodków akademickich, zwłaszcza z Poznania; byli wśród nich profesorowie: Jan Wąsicki, Zygmunt Dulczewski, Andrzej Kwilecki, Zdzisław Karczmarczyk, Michał Szczaniecki.

Powstanie w Zielonej Górze uczelni: Wyższej Szkoły Pedagogicznej i Wyższej Szkoły Inżynierskiej wpłynęło na kształt nowego programu LTN w latach 1972-80. Wobec jesz-

¹ Por. hasło o Lubuskim Towarzystwie Kultury zamieszczone w III tomie Słownika.

cze słabych kadr obu uczelni, działalność Towarzystwa skoncentrowała się na wspomaganiu awansu naukowego pracowników uczelni, prowadzeniu własnych badań i działalności wydawniczej. W tym czasie LTN zdołało zapewnić swoim członkom partnerstwo w stosunkach z innymi, dojrzałymi środowiskami naukowymi, popierając procesy integracyjne nauki uprawianej w Zielonej Górze z nauką polską i zagraniczną. Podjęto również próbę integracji środowisk szkół wyższych Zielonej Góry.

W pracach LTN, ze względu na specyfikę i potrzeby regionu, na pierwsze miejsce wysunęły się badania z zakresu nauk społecznych, zwłaszcza historii, psychologii i geografii ekonomicznej.

W latach 80. zmniejszyła się rola LTN jako moderatora rozwoju kadr naukowych uczelni Zielonej Góry, a zadania koncentrowały się na współpracy środowiska naukowego z instytucjami gospodarczymi, kulturalnymi i oświatowymi. Szeroki zakres działalności członków Towarzystwa realizował się w pracach trzech wydziałów, podzielonych na sekcje i komisje. Wydział Nauk Społecznych posiadał Komisje: Archeologii i Etnografii, Historii Gospodarczej, Historii Najnowszej PRL, Historii Wojskowości, Metodologii i Dydaktyki Historii, Prawa, Socjologii, Ekonomii, Pedagogiki i Psychologii Kultury, Filologii oraz Sekcje: Pomiaru Dydaktycznego, Literatury, Językoznawstwa, Dydaktyki Literatury i Języka, Neofilologiczną. W ramach Wydziału Nauk Matematyczno-Fizycznych istniały Sekcje: Analizy Matematycznej, Algebry i Teorii Liczb, Teorii Grafów, Dydaktyki Matematyki, Komisja Fizyki, a Wydziału Techniczno-Przyrodniczego Komisje: Budownictwa i Urbanistyki, Ergonomiczno-Organizacyjna, Mechaniki, Techniki Biomedycznej, Organizacji Produkcji, Ochrony Środowiska, Geograficzno-Geologiczna, Elektryki.

Po 1989 r. nastąpiły zmiany w zakresie działalności Towarzystwa; istnienie LTN z rozbudowaną strukturą wydziałową i sekcjami, bez dofinansowania na działalność statutową i zaplecza lokalowego było niemożliwe. Zrezygnowano z podziału na wydziały, spadła radykalnie liczba członków (z 244 członków w 1988 r. do 66 w 1999 r.), opracowano program mocno skorelowany z możliwościami wsparcia finansowego, głównie w formie grantów celowych, przez Komitet Badań Naukowych, Urząd Miejski oraz Urząd Marszałkowski w Zielonej Górze.

Obecnie zakres działalności LTN obejmuje: integrację środowiska naukowego regionu, a w szczególności środowiska akademickiego Uniwersytetu Zielonogórskiego (UZ) powstałego w roku 2001 w wyniku połączenia Wyższej Szkoły Pedagogicznej i Politechniki Zielonogórskiej; wspieranie i rozwój nauki regionalnej przez prowadzenie badań w zakresie historii i współczesności regionu, stosunków polsko-niemieckich w aspekcie historycznym i socjologicznym, wspieranie aktywności naukowej środowiska zielonogórskiego przez organizację konferencji, sympozjów i seminariów oraz publikacje monografii i prac zbiorowych badaczy związanych z regionem.

Od 1994 roku działalność konferencyjna obejmowała współorganizowanie wraz Instytutem Socjologii Uniwersytetu Zielonogórskiego cyklu ogólnopolskich konferencji pt. „Transgraniczność w perspektywie socjologicznej” (1996, 1998, 2000, 2002, 2004, 2006, 2014). W 1999 r. we współpracy z Instytutem Pedagogiki Społecznej UZ została zorganizowana konferencja pt. „Edukacja pozaszkolna a integracja europejska”. Odbłyły

się również współorganizowane przez LTN konferencje: „Różnorodność wyznaniowa a kształtowanie więzi społecznych na pograniczu śląsko-wielkopolsko-brandenburskim w okresie wczesnonowożytnym” (1996); „Przydatność kryteriów prakseologicznych do oceny zmian społeczeństwa polskiego” (1996); „Nowoczesne aspekty automatyki i informatyki” (1999), VI Krajowa Konferencja Algorytmy Ewolucyjne i Optymalizacja Globalna (2003) oraz Międzynarodowe 5 Warsztaty DAMADICS nt. Integracji jakościowych/iłościowych metod detekcji uszkodzeń. Prezentacja końcowych wyników (2004).

Lubuskie Towarzystwo Naukowe trzykrotnie współorganizowało z Uniwersytetem Zielonogórskim międzynarodowe konferencje „Diagnostyka Procesów i Systemów/Diagnostics of Processes and Systems DPS” (2007, 2013, 2020), sympozjum 10th IFAC Symposium on Fault Detection, Supervision and Safety for Technical Processes (2018) oraz odbywającą się w Zielonej Górze cykliczną konferencję Polish Conference on Bio-cybernetics and Biomedical Engineering, PCBBE (2019).

Od 1996 r. corocznie organizowane są, przy współpracy z Instytutem Sterowania i Systemów Informatycznych UZ, jednosemestralne cykle wykładów seminaryjnych poświęcone współczesnym problemom informatyki, sztucznej inteligencji oraz sterowania i modelowania matematycznego.

W roku 2023 zainicjowany został cykl konferencji pod hasłem „Region w dialogu. Zintegrowane badania nad Ziemią Lubuską”. Pierwsza konferencja z cyklu, zatytułowana „Ziemia Lubuska jako przedmiot badań: rekonesans i zarys nowych perspektyw badawczych”, miała charakter ogólnopolski, a jej współorganizatorami był Instytut Filologii Polskiej i Instytut Historii Uniwersytetu Zielonogórskiego. W tym samym roku we współpracy z Wojewódzką i Miejską Biblioteką Publiczną im. C. Norwida w Zielonej Górze zapoczątkowany został cykl „Bliskie Nieznane. Naukowe Spotkania z Kulturą i Tradycją” – jest to drugi – oprócz prowadzonych od roku 2017 otwartych „Spotkań z Nauką” – projekt, adresowany do mieszkańców regionu, mający na celu popularyzację wiedzy. Ponadto w roku 2023 we współpracy z Instytutem Zachodnim w Poznaniu LTN zorganizował wystawę multimedialną ph. „Dziedzictwa Ziemi Zachodnich i Północnych”.

Jedną z podstawowych form działalności Lubuskiego Towarzystwa Naukowego stanowi działalność wydawnicza. Od początku istnienia LTN było wydawcą ponad 350 pozycji (monografie autorskie i zbiorowe, czasopisma).

W 1968 Lubuskie Towarzystwo Naukowe (od V tomu) rozpoczęło wydawanie czasopisma *Rocznik Lubuski*”, kontynuując w tym zakresie działalność Lubuskiego Towarzystwa Kultury, wydawcy czterech pierwszych tomów „*Rocznika Lubuskiego*” (1959, 1960, 1962, 1966). Od 1997 czasopismo ukazuje się w dwóch częściach, z których każda poświęcona jest problematyce historycznej, socjologicznej lub pedagogicznej. Czasopismo wydawane jest do chwili obecnej, a w roku 2024 ukaże się tom 50. W 2016 współwydawcą „*Rocznika Lubuskiego*” został Uniwersytet Zielonogórski. W latach 1997-2000 LTN było również wydawcą, a od roku 1998 współwydawcą czasopisma „*Studia Zielonogórskie*” (tomy III-VI). Ponadto od roku 1991 wydawany jest wraz z Uniwersytetem Zielonogórskim roku wysoko punktowany, mający uznaną pozy-

cję międzynarodową, matematyczno-informatyczny kwartalnik „International Journal of Applied Mathematics and Computer Science”. Pod auspicjami Lubuskiego Towarzystwa Naukowego ukazuje się również seria wydawnicza „Transgraniczność w perspektywie socjologicznej”.

22 lutego 2024 roku Lubuskie Towarzystwo Naukowe obchodziło Jubileusz 60-lecia. Wydarzeniu towarzyszyła sesja naukowa poświęcona historii, dokonaniom i perspektywom rozwojowym LTN-u oraz spotkanie z przedstawicielami stowarzyszeń regionalnych o charakterze naukowym, kulturalnym i kulturalno-historycznym, działającymi na Ziemi Lubuskiej. Jubileusz stał się okazją do nawiązania współpracy z tymi stowarzyszeniami.

LTN współpracuje również z wieloma instytucjami i organizacjami naukowymi i kulturalnymi: Uniwersytetem Zielonogórskim, Uniwersytetem im. A. Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytetem Szczecińskim, Instytutem Zachodnim w Poznaniu, Oddziałem PAN w Poznaniu, a także z Polskim Towarzystwem Historycznym, Polskim Towarzystwem Socjologicznym, Towarzystwem Literackim im. A. Mickiewicza, Związkiem Literatów Polskich, Wojewódzką i Miejską Biblioteką Publiczną im. C. Norwida w Zielonej Górze, Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze, Archiwum Państwowym w Zielonej Górze, Euroregionem Spree-Nysa-Bóbr.

W Archiwum Państwowym w Zielonej Górze przechowywane są sprawozdania oraz inne materiały dokumentujące działalność Towarzystwa w latach 1964-2003. W Archiwum LTN znajdują się protokoły posiedzeń Zarządu z lat 2004-2023.

WYDAWNICTWA (W WYBORZE)

Wąsicki J. (1967), *Prowincja Grenzmark Posen- Westpreussen 1918-1933*, Zielona Góra.

Eckert (1967), *Przemysł drzewny Polski Zachodniej w latach 1918-1939*, Poznań.

Szczegóła H. (1971), *Przeobrażenia ustrojowo-społeczne na Ziemi Lubuskiej w latach 1945-1947*, Poznań.

Muszyński J. (1972), *Krosno Odrzańskie. Przeszłość i teraźniejszość*, Warszawa.

Matuszewicz Cz. (1975), *Psychologia wartości*, Zielona Góra.

Kisielewicz M. (1984), *Nonlinear functional differential equations of neutral type*. Warszawa.

Pasternak W. (1984), *Metodologia dydaktyki literatury: wprowadzenie*, Warszawa.

Bartkiewicz K. (1987), *Ziemie Nadodrzańskie w myśli historyczno-politycznej polskiego Oświecenia*. Warszawa.

Kołodziejaska B. (1996), *Przemiany kultury w zielonogórskim*, Zielona Góra.

Hajduk E. (1996), *Wzory przebiegu życia*, Zielona Góra.

Korcz W. (1997), *Odra w dziejach Polski*, Zielona Góra.

Osekowski Cz., Szczegóła H. (1998), *Euroregiony na pograniczu polsko-niemieckim*, Zielona Góra.

Biegalski B. (1999), *Organizacje podziemne na Środkowym Nadodrzu w latach 1945-1956*, Zielona Góra.

Kwiatkowski M. (2000), *Człowiek sukcesu ekonomicznego jako wzór osobowy w pierwszych latach transformacji systemowej w Polsce. Studium z socjologii moralności*, Zielona Góra.

Szczegóła H., Potyrała B. (2000), *Armia rosyjska po upadku Związku Radzieckiego*, Zielona Góra.

Janiszewska-Nieścioruk Z. (200), *Znaczenie samooceny w społecznej integracji dzieci niepełnosprawnych intelektualnie*, Zielona Góra.

- Skorek E. (2000), *Stosunki koleżeńskie dzieci z zaburzeniami mowy i ich szkolne uwarunkowania*, Zielona Góra.
- Ochonczenko H. (2000), *Liderzy środowiska lokalnego wobec osób niepełnosprawnych*, Zielona Góra.
- Maciarz A., Janiszewska-Nieścioruk Z., Ochonczenko H. (red.) (2001), *Człowiek niepełnosprawny w rodzinie i środowisku lokalnym*, Zielona Góra.
- Nyczaj-Drag M. (2001), *Oczekiwania a doświadczenia dzieci w pierwszym roku nauki*, Zielona Góra.
- Jagielski J. (2001), *Inżynieria wiedzy w systemach ekspertowych*, Zielona Góra.
- Korbicz J., Kościelny J. M., Kowalczyk Z. (2002), *Diagnostyka procesów. Modele, metody sztucznej inteligencji, zastosowania*, współwydawca: Wydawnictwo Naukowo-Techniczne, Warszawa.
- Suchocka R. (red.) (2002), *My w Europie*, Zielona Góra.
- Krzyżaniak S. (2003), *Jednostka, wspólnota, społeczeństwo. Dyskusje wokół współczesnego uprządkowania społecznego*, Zielona Góra.
- Zagórska B. (2003), *Robotnicy nietypowi początku polskiej transformacji. Studium socjologiczne*, Zielona Góra.
- Witczak M. (2003), *Identification and Fault Detection of Non-Linear Dynamic Systems*, Zielona Góra.
- Pieczynski A. (2003), *Reprezentacja wiedzy w diagnostycznym systemie ekspertowym*, Zielona Góra.
- Jaworski t. (red.) (2003), *Dzieje ludności na pograniczu śląsko-łużyckim*, Zielona Góra.
- Obuchowicz A. (2003), *Evolutionary algorithms for global optimization and dynamic system diagnosis*, Zielona Góra.
- Lewczuk J. (2004), *Sękowice. Gmina Gubin, stanowisko 8*. Zielona Góra.
- Ośkowski Cz., Korbicz J. (red.) (2005), *Województwo lubuskie w roku przyjęcia Polski do Unii Europejskiej*, Zielona Góra.
- Korbicz J., Kościelny J. M. (red.) (2009), *Modelowanie, diagnostyka i sterowanie nadrzędne procesami. Implementacja w systemie DiaSter*, współwydawca: Wydawnictwo Naukowo-Techniczne, Warszawa.
- Leszkowicz-Baczyńska Ż., Szaban D. (red.) (2012), *Lubuszanie w pierwszej dekadzie XXI wieku. Portret socjologiczny*. Zielona Góra.

WYDAWNICTWA CIĄGŁE

- Monografie Lubuskie. Zielona Góra, 1966-1971;
- Prace Lubuskiego Towarzystwa Naukowego. Zielona Góra, 1966-1977;
- Rocznik Lubuski. Zielona Góra, 1968 T.5- obecnie, (wyd. wspólnie z Wydziałem Nauk Społecznych);
- Discussiones Mathematicae. Zielona Góra, 1975-1990 (wyd. wspólnie z Wyższą Szkołą Inżynierską);
- International Journal of Applied Mathematics and Computer Science. Zielona Góra, 1991-obecnie (w latach 1991-1993 pt. Applied Mathematics and Computer Science; w latach 1991-99 wyd. wspólnie z Wyższą Szkołą Inżynierską; w latach 1999-2001 wyd. wspólnie z Politechniką Zielonogórską; od 2001 r. wyd. z Uniwersytetem Zielonogórskim);
- Studia Zielonogórskie. Zielona Góra, 1997-2000 (w latach 1998-2000 wyd. wspólnie z Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze).

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW LTN

Statut Lubuskiego Towarzystwa Naukowego.

Katalog wydawnictw Lubuskiego Towarzystwa Naukowego. Zielona Góra 1968.

Kronika LTN 1970-1972, oprac. Teresa Chodkiewicz, Rocznik Lubuski, tom 8 (1973)

Kronika LTN 1968-1969, oprac. Teresa Chodkiewicz, Rocznik Lubuski, tom 7 (1968),

Kronika LTN 1966-1968, Rocznik Lubuski, tom 6 (1969),

Kronika wydarzeń LTN 1964-1968, oprac. S. Dzieran, Rocznik Lubuski, tom 5 (1968),

Korbicz J. (2012), Sprawozdanie: Lubuskie Towarzystwo Naukowe w Zielonej Górze w latach 2008-2011. Zielona Góra.

Korbicz J. (2016), Sprawozdanie Lubuskie Towarzystwo Naukowe w Zielonej Górze w latach 2012-2015. Zielona Góra

Korbicz J. (2022), Sprawozdanie Lubuskie Towarzystwo Naukowe w Zielonej Górze w latach 2016-2021. Zielona Góra.

Strona internetowa Lubuskiego Towarzystwa Naukowego: <https://ltn.uz.zgora.pl>

LITERATURA DO DZIEJÓW LTN

Lubuskie Towarzystwo Naukowe (1964), „Nadodrze”, 1964 nr 4, s. 13.

Wąsicki J. (1967), *Trzy lata LTN*, „Nadodrze”, nr 11, s. 4, 7.

Muszyński J. (1971), *Z działalności Lubuskiego Towarzystwa Naukowego*, „Przegląd Lubuski”, nr 3 s. 91-100.

Muszyński J. (1971), *Twórczość naukowa i punkty odniesienia. Było to sześć lat temu*, „Przegląd Lubuski”, nr 13, s. 5.

Muszyński J. (1973), *Aktualne problemy lubuskiego środowiska naukowego*, „Przegląd Lubuski”, nr 2, s. 23-40.

Muszyński J. (1974), *Minęło już dziesięć lat*, „Przegląd Lubuski”, nr 18 s. 7.

Muszyński J. (1975), *Dziesięciolecie Lubuskiego Towarzystwa Naukowego*, „Przegląd Lubuski”, nr 1, s. 165-168.

Wąsicki J. (1975), *LTN po 10-ciu latach*, „Nadodrze”, nr 4 s. 5.

Muszyński J. (1978), *Lubuskie Towarzystwo Naukowe*, w: *Słownik polskich towarzystw naukowych*. T. 1. Wrocław, s. 58-59.

Lubuskie Towarzystwo Naukowe 1964-1994. Informacje, Refleksje, Zamierzenia, red. K. Bartkiewicz. „Rocznik Lubuski”, 1994, T. 20 (wyd. specjalne).

Korbicz J., Obuchowicz A. (1999), *Lubuskie Towarzystwo Naukowe – nowe oblicze*, „Studia Zielonogórskie” T. 5, s. 199-202.

Korbicz J. (2000), *Lubuskie Towarzystwo Naukowe w latach 1996-1999*, „Studia Zielonogórskie”, T. 6, s. 149-160.

Wywiad z Profesorem Józefem Korbiczem. Rozmawia Agnieszka Napierała (2023), „Almanach. Roczniki Filologii Polskiej”, DOI: <https://doi.org/10.61827/fp2023almanach3>

EDYTA MIANOWSKA,
MAŁGORZATA MIKOŁAJCZAK,
ANDRZEJ OBUCHOWICZ

ŁOMŻYŃSKIE TOWARZYSTWO NAUKOWE IM. WAGÓW THE WAGA BROTHERS ŁOMŻA SCIENTIFIC SOCIETY

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1974. **Siedziba:** 18-400 Łomża, ul. Długa 13, e-mail: wagowie@ltn.lomza.pl, tel. 86 216 32 56, strona: www.ltn.lomza.pl. **Struktura organizacyjna:** Walne Zebranie Członków, Zarząd; sekcje. **Biblioteka:** 18 tys. wol. (2023). **Liczba członków:** 73 (1974), 182 (2023); honorowych 13 (2023). **Prezesi:** Józef Babicz (1974-88), Michał Gnatowski (1988-2009), Halina Karaś (2009-13), Henryk J. Wnorowski (2014-23), Krzysztof Sychowicz (2023-2025), Mirosław Reczko (2025-). **Sekretarze:** Helena Czernek (1974-90), Elżbieta Żegalska (1990-2013), Małgorzata K. Frąckiewicz (2014-17), Sławomir Zgrzywa (2017-19), Jarosław Poteraj (2019-2023), Kamil Marek Leszczyński (2023-). **Skarbnicy:** Władysław Borkowski (1975-86), Stanisław Grodzki (1986-13), Maria Konopka (2014-17), Krzysztof Sychowicz (2017-18), Czesław Rybicki (2018-19), Sławomir Zgrzywa (2019-2023), Tomasz Dudziński (2023-).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Geneza Łomżyńskiego Towarzystwa Naukowego im. Wagów sięga przełomu lat 60. i 70. XX w. W tym czasie powołano łomżyńskie oddziały trzech ogólnopolskich towarzystw naukowych: w 1966 r. Tow. Kultury Języka pod patronatem prof. Witolda Doroszewskiego, w 1968 r. – Tow. Literackiego im. Adama Mickiewicza pod patronatem prof. Juliana Krzyżanowskiego i opieką profesorów Eugeniusza Sawrynowicza i Stanisława Świrko, a w 1970 r. Pol. Tow. Historycznego pod patronatem prof. Stanisława Herbsta. Działalność tych towarzystw znalazła wyraz w naukowych zainteresowaniach Ziemią Łomżyńską poprzez zajęcia seminaryjne w ramach studiów doktoranckich, w sesjach naukowych i publikacjach.

W skład komitetu założycielskiego Towarzystwa, który uformował się w 1974 r., weszli uczeni: Piotr Bańkowski, Witold Doroszewski, Zbigniew Bąblewski, Kazimierz Grodzki, Józef Kaja, Julian Krzyżanowski, Anna Kutrzeba-Pojnarowa, Zdzisław Libera, Stanisław Lorentz, Juliusz Łukasiewicz, Florian Maniecki, Ryszard Manteuffel, Franciszek Piaścik, Henryk Samsonowicz, Bogdan Suchodolski, Mieczysław Szymczak, Kazimierz Wojciechowski, Jerzy Wiśniewski.

Statut Łomżyńskiego Towarzystwa Naukowego im. Wagów został zatwierdzony 4 września 1974 r.; swoją działalność rozpoczęło od Walnego Zgromadzenia konstytucyjnego w 1975 r. W odpowiedzi na zmieniające się realia działalności stowarzyszeń 22 czerwca 2019 roku wszedł w życie nowy tekst statutu Towarzystwa, który znacząco rozszerzył cele jego działalności, stawiając na m.in.: upowszechnianie i popularyzacja wiedzy w ramach dyscyplin naukowych; wypowiedanie się w sprawach publicznych; dbałość o dziedzictwo kulturowe jako dobro wspólne mieszkańców ziemi łomżyńskiej oraz ziem ościennych; dbanie o zrównoważony rozwój i równy dostęp do nauki i edukacji osobom

zagrożonym wykluczeniem z oświaty i pozbawionym szerokiego dostępu do edukacji, nauki i kultury; organizacja i wspieranie prac badawczych w zakresie nauk humanistycznych, inżynieryjno-technicznych, medycznych i nauk o zdrowiu, rolniczych, społecznych, przyrodniczych i teologicznych; reprezentacja członków na forum instytucji organizujących i koordynujących życie naukowe; prowadzenie działalności wydawniczej; rozwijanie życia naukowego regionu.

Założenia statutowe realizowane są poprzez: badania naukowe, działalność biblioteczną i wydawniczą, sesje naukowe i popularnonaukowe. Towarzystwo działa na obszarze całego kraju. Członkami jego są: nauczyciele akademicy, szkół średnich i podstawowych, pracownicy samorządowi, prawnicy, lekarze medycyny i weterynarii, socjolodzy, dziennikarze, duchowni, studenci.

Działalność naukowa obejmuje badania językoznawcze: gwary mieszkańców wsi, małych miasteczek i miast w byłym woj. łomżyńskim, gwary i kultury kurpiowskiej oraz mowy mieszkańców wsi w regionie łomżyńskim zamieszkałych przez drobną szlachtę. Wyniki badań opublikowano w serii *Polszczyzna Mazowsza i Podlasia* (w l. 1993-2003 wydano 7 tomów). Badania historyczne dotyczą tematyki: region łomżyński w granicach ZSRR (wrzesień 1939 lipiec 1941), radziecka polityka okupacyjna i postawa społeczeństwa, stosunki polsko żydowskie w regionie łomżyńskim w XIX i XX wieku. Wyniki tych badań są publikowane m.in. w *Studiach Łomżyńskich* (ukazało się 32 tomów). Prowadzono badania przyrodnicze (tematy: Jakub Waga i Jego dzieło *Flora Polska*, Zagospodarowanie Parku Podworskiego w Grabowie) i ekonomiczne, dotyczące podstawowych problemów regionu łomżyńskiego w świetle aktualnej sytuacji gospodarczej (od 1995 r.). W latach 1997-99 wykonano badania archeologiczne powierzchniowe i prace inwentaryzacyjne dotyczące zabytków dzieł sztuki, rzemiosła artystycznego i budownictwa ludowego drewnianego z końca XIX i początków XX w. na terenie b. województwa łomżyńskiego.

Towarzystwo organizuje sesje i konferencje naukowe, we współpracy z ośrodkami naukowymi w kraju oraz przy udziale finansowym władz państwowych i samorządowych województwa i miasta, instytucji oświatowych i kulturalnych regionu. W okresie do 2002 r. odbyło się 70 sesji, wśród nich wiele o tematyce historycznej (200 rocznica Konstytucji 3 Maja, Region łomżyński w latach II Rzeczypospolitej, Region łomżyński w okresie II wojny światowej, Łomżanie na Syberii międzynarodowa, Wrzesień 1939 i jego konsekwencje dla regionu łomżyńskiego). Od 2001 r. organizowane są cykliczne sesje naukowe dotyczące XIX i XXX w., np. Stosunki polsko-żydowskie w regionie łomżyńskim w XIX i XX w., Miasta i miasteczka w regionie łomżyńskim w XIX i XX w. Tematyce językoznawczej poświęcone były coroczne sesje z cyklu *Polszczyzna Mazowsza i Podlasia*, np. Podziały językowe Polski północno-wschodniej, Dziedzictwo językowe ziemi łomżyńskiej, Frazeologia i składnia polszczyzny mówionej, a tematyce ekonomicznej konferencje: O szansach rozwojowych regionu łomżyńskiego (diagnozy i projekcje), Społeczność regionu łomżyńskiego w procesie gospodarki rynkowej, Problemy adaptacji regionu łomżyńskiego do wymogów Unii Europejskiej. Odrębne konferencje poświęcono tematyce przyrodniczej (Przyrodnicze podstawy powołania Parku Krajobrazowego Przełomowej Doliny Narwi, IV Regionalne Forum Ekologiczne

Łomża ,95, Biebrza i Narew – dziedzictwo przyrodnicze regionu łomżyńskiego) i weterynaryjnej oraz zasłużonym badaczom Ziemi Łomżyńskiej (Stanisławowi Antoniemu Szczuce, Rajmundowi Rembielińskiemu, Jakubowi Wadze, Zygmuntowi Glogerowi, Bohdanowi Winiarskiemu, Adamowi Chętnikowi, Jerzemu Wiśniewskiemu, Piotrowi Bańkowskiemu, Witoldowi Doroszewskiemu). W ostatnim czasie zorganizowano m.in. konferencje: *Rody i rodziny Mazowsza i Podlasia. Archiwalne źródła do badań genealogicznych* – 2012; *Archiwalia a badania archiwalne* – 2013; *Genealogie sławnych rodzin z Mazowsza i Podlasia* – 2015; *Bohdan Winiarski – mąż stanu, wybitny prawnik, uczony, syn Ziemi Łomżyńskiej* – 2019; *Interdyscyplinarny wymiar dziedzictwa rodzin i rodów – wczoraj, dziś i jutro* – 2019; *Łomżyńskie dziedzictwo kulturowe w kształtowaniu historii lokalnej i narodowej w 600-lecie praw miejskich Łomży i 100-lecie Niepodległej* – 2020; *Jakub Ignacy Waga – w 150. rocznicę śmierci łomżanina, botanika, nauczyciela, autora „Flory polskiej”* – 2022; *Historia i współczesność emigracji łomżyńskiej* – 2023; *Prof. Jerzy Wiśniewski – w kontekstach badawczych i popularyzatorko. W 40. rocznicę śmierci i 95. rocznicę urodzin Łomżyniaka i historyka, „nieodżałowanego rzeczy polskich badacza i miłośnika”* – 2023.

W ramach upowszechniania osiągnięć nauki w latach 1981-2002 organizowane były seminaria doktoranckie z zakresu historii (130 posiedzeń); tematy niektórych: Źródła do dziejów miasta Łomży w latach 1867-1915 w archiwach łomżyńskich (1981), Łomża w latach 1807-1914 (1982), Fotografia jako źródło historyczne (1982), Problematyka pamiętnikarska w świetle teorii i socjologii literatury (1984), Burmistrzowie miast Łomżyńskiego (1986), Sieć szkół w regionie łomżyńskim w okresie międzywojennym (1987), Konspiracja i partyzantka w Łomżyńskim w latach 1939-1941. Główne problemy badawcze (1991), Łomża w latach 1866-1918 (1992), Żydowskie cmentarze w Łomży (1993), Stosunki polsko-litewskie i ich geneza w okresie międzywojennym (1995), Rok 1920 na Ziemi Łomżyńskiej (1996), Polska Organizacja Wojskowa na Ziemi Łomżyńskiej (1998), Drobną szlachta na Ziemi Łomżyńskiej na przełomie XVIII i XIX wieku (1999), Powstanie Listopadowe i wojna 1831 r. w Łomżyńskim (2000), Trzecia deportacja Polaków do Kazachstanu – w 60. rocznicę (2001), Władza radziecka – żydzi i Polacy w latach 1939-1941 (2002).

Dziś ŁTN jest podmiotem działającym na rzecz upowszechniania nauki. W związku z tym podejmuje szereg inicjatyw popularyzujących wiedzę w regionie. Jest organizatorem wielu konferencji naukowych, a także *Spacerów z historią Łomży, Gawęd oraz konsultacji historycznych*. Prowadzi również konsultacje z zakresu genealogii dla osób poszukujących przodków w rejonie ziemi łomżyńskiej. W ramach realizacji zadań prowadzi współpracę z wieloma instytucjami w kraju i za granicą. Do 2015 roku było realizatorem w ramach dofinansowań z MNiSW zadań z zakresu upowszechniania nauki. Aktualnie podejmuje realizację szeregu małych i dużych projektów z dofinansowania Ministerstwa Edukacji i Nauki (MEIN), Kancelarii Prezesa Rady Ministrów (KPRM) oraz instytucji samorządowych w Łomży i regionie Województwa Podlaskiego. W latach 2017-2023 roku Towarzystwo zakończyło realizację kolejnych projektów poświęcone lokalnemu dziedzictwu: *Laboratorium badań nad dziedzictwem kulturowym po graniczą mazowiecko-podlaskiego; Poznanie i pamięć: dziedzictwo historycznej ziemi*

łomżyńskiej w źródłach (XV-XX wiek). Tożsamość osób i miejsc – w 600-lecie praw miejskich Łomży: grodu ziemi łomżyńskiej (XIV-XVIII w.), stolicy departamentu (1807-1815) i guberni (1867-1918); Losy łomżyńskich emigrantów w źródłach z lat 1900-1950. Edycja wybranych źródeł emigracyjnych w kontekście historyczno-kulturowy; (U)WAGI – w 150. rocznicę śmierci Jakuba Wagi – botanika i nauczyciela, autora „Flory polskiej””; Historia i współczesność emigracji łomżyńskiej. Prywatne polsko-amerykańskie genealogie rodzinne. Obecnie realizuje następujące projekty: (Nie)zapomniane dziedzictwo rodów i rodzin dawnej ziemi łomżyńskiej. Historia społeczności i miejsc; Dialog przeszłości z teraźniejszością – odtwarzanie i utrwalanie tożsamości kulturowej mieszkańców miast i miasteczek historycznej ziemi łomżyńskiej. Kontynuacja badań; Prof. Jerzy Wiśniewski – w kontekstach badawczych i popularyzatorsko. W 95. rocznicę urodzin i 40. rocznicę śmierci historyka, „nieodżałowanego rzeczy polskich badacza i miłośnika”.

Łomżyńskie Towarzystwo Naukowe im. Wagów prowadzi dwie strony internetowe: ltn.lomza.pl, która jest główną stroną informacyjną Towarzystwa oraz name.lomza.pl, która powstała w ramach projektu realizowanego z dofinansowania przez MEIN i służy popularyzacji wiedzy historycznej na temat Łomży i ziemi łomżyńskiej.

Łomżyńskie Towarzystwo Naukowe im. Wagów za swoją działalność zostało wyróżnione wieloma nagrodami, m.in. zostało odznaczone w 1984 roku Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski za szczególny wkład w dzieło ochrony i rozwoju kultury narodowej oraz doniosłe osiągnięcia w działalności naukowej i edytorskiej. W 1996 i 2006 otrzymało również Nagrodę i Medal Zygmunta Glogera. W 2019 roku za swoją aktywność pośród stowarzyszeń łomżyńskich zostało wyróżnione certyfikatem Podlaskiego Żubra NGO's. W 2020 roku Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego uhonorował ŁTN Odznaką honorową „Zasłużony dla Kultury Polskiej”. W 2024 roku Towarzystwo otrzymało Nagrodę Honorową Prezydenta Miasta Łomży za całokształt działalności. Działalność wydawnicza Towarzystwa w l. 1973-2023 obejmuje ogółem 200 publikacji. Od 1989 r. ukazują się Studia Łomżyńskie (wydano 32 tomów). Z cyklu monografii miast regionu łomżyńskiego opublikowano prace dotyczące: Łomży, Zambrowa, Kolna i Szczuczyna; w serii Życiorysy Łomżyniaków opublikowano 8 prace poświęconych zasłużonym ludziom Ziemi Łomżyńskiej. Pozostałe wydawnictwa są prezentacją materiałów z sesji naukowych oraz wyników badań, np. z cyklu *Polszczyzna Mazowska i Podlasia* (wydano 7 tomów), m.in.: *Frazeologia i składnia polszczyzny mówionej* (2001), *Śladami Kolberga i Glogera po Ziemi Łomżyńskiej* (1997).

W ramach badań przyrodniczych i organizowanych konferencji naukowych, wydano m.in. prace: *Łomżyński Park Krajobrazowy Doliny Narwi* (Łomża 1992, Musiał, K. Olaszewski, E. Mżudzka; *Łomżyński Park Krajobrazowy Doliny Narwi* (Łomża 1995, *Ład ekologiczny a nowe standardy współczesnej cywilizacji*. Red. M. Anaszko, M. Kleczkowski, E. Żegalska (Łomża 1995), *Biebrza i Narew – dziedzictwo przyrodnicze regionu łomżyńskiego*. Red. E. Żegalska, M. Anaszko, R. Modzelewski (Łomża 1998). W serii *Zabytki Architektury i Budownictwa* opublikowano: T. Warec: *Forty Piątnica – twierdza Łomża* (Łomża 2000), K. J. Samusikowie: *Dwory w Łomżyńskiem* (Łomża 2001), *Jakub Waga – pedagog i uczonec*, pod. red. W. Grębeckiej (Łomża 2001. Łomżyńskie Towarzy-

stwo Naukowe im. Wagów wydaje również serie wydawnicze, do których należą kolejne tomy *Rodów i rodzin Mazowsza i Podlasia*. W latach 2019-2020 ukazały się trzytomowy cykl publikacji *Mniejszości narodowe i etniczne w XIX i początkach XX wieku w Łomżyńskim*, w ramach którego ukazały się trzy opracowania dotyczące ewangelików, prawosławnych i Żydów łomżyńskich. Od 2020 roku jest wydawany także cykl tłumaczeń ksiąg pamięci łomżyńskich gmin żydowskich w cyklu *Pinkasy przedniemeńskie*. Do tej pory w tej serii ukazały się księgi pamięci Białegostoku (księga-album), Ciechanowca, Jedwabnego, Łomży (pierwszy z cyklu), Ostrowi Mazowieckiej, Stawisk, Szczuczyna, Wysokiego Mazowieckiego i Zambrowa. Książki są dostępne w prowadzonym przez Towarzystwo sklepie internetowym.

Biblioteka naukowa o profilu humanistycznym ze szczególnym uwzględnieniem tematyki regionalnej liczy 15 tys. wol., w tym starodruki, wydawnictwa z XIX i z początku XX w. (30%) oraz encyklopedyczno-słownikowe. Około 20% księgozbioru stanowią książki i czasopiśma zawierające informacje na temat ziemi łomżyńskiej i Kurpiowszczyzny.

WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE)

Łomżyńskie teksty gwarowe, pod red. H. Sędziak, Łomża 1999;
Jakub Waga – pedagog i uczony, pod red. W. Grębeckiej, Łomża 2001;
 Dajnowicz M., *Drobna szlachta ziemi łomżyńskiej na przełomie XIX i XX wieku*, Łomża 2002;
Ewangelicy na północno-wschodnim Mazowszu, pod red. M. Gnatowskiego, Łomża 2006;
 Szczerbińska B., *Ziemiaństwo w Guberni Łomżyńskiej na przełomie XIX i XX wieku*, Łomża 2007;
Powstanie styczniowe na Mazowszu północno-wschodnim i Podlasiu, pod red. D. K. Rembiszewskiej i ks. J. Łupińskiego, Łomża 2015
 Frąckiewicz M. K., *Słownik nazwisk łomżan (XV-XIX wiek)*, Łomża 2016
 Ks. Jamiołkowski S. L., *Kroniczka kuleskiego plebana*, pod red. M. K. Frąckiewicz, Łomża 2017;
 Ks. Lendo J., *Kroniczka jedwabińska*, pod red. M. K. Frąckiewicz, Łomża 2019;
 Gwardiak J., *Więziennictwo w guberni łomżyńskiej*, Łomża 2020.
 Mudrak E., *Garbatka udręka, życie raj utracony. Z historii rodu Wagów*, Łomża 2022
Emigracja łomżyńska na przełomie XIX i XX wieku. Biografie. Materiały i opracowania, pod red. M. K. Frąckiewicz, Łomża 2022
Przewodnik genealogiczny. Polsko-angielski przewodnik po źródłach genealogicznych dla osób poszukujących łomżyńskich przodków w Polsce i w Stanach Zjednoczonych, pod red. M. K. Frąckiewicz i T. Trepanowskiego, Łomża 2022
 Rainko E., *Szkolnictwo w Łomży w latach 1944-1989*, Łomża 2023.

WYDAWNICTWA CIĄGŁE

Studia Łomżyńskie. Warszawa 1989 T. 1 (Od 1996 T. 6 m. wyd. Łomża)
 Poleszczyna Mazowsza i Podlasia, Łomża 1993 cz. 1
 Zabytki Architektury i Budownictwa, Łomża 2000 –
 Życiorysy Łomżyniaków, Łomża 1989 –
 Rody i rodziny Mazowsza i Podlasia, Łomża 2013 –
 Pinkasy przedniemeńskie, Łomża 2019 –

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

Statut Łomżyńskiego Towarzystwa Naukowego im. Wagów. 1974, maszyn.; *Publikacje bieżące Towarzystwa Naukowego w Toruniu i Łomżyńskiego Towarzystwa Naukowego im. Wagów*. „Problemy Społecznego Ruchu Naukowego” 1995 [z.] 3/4 s. 183-184 (dot. Tow.). – *Uzupełnienie do spisu publikacji bieżących Łomżyńskiego Towarzystwa Naukowego im. Wagów*. Tamże 1996 [z.] 1 s. 215 (dot. Tow.). – *Publikacje bieżące Towarzystwa Naukowego w Toruniu i Łomżyńskiego Towarzystwa Naukowego im. Wagów*. Tamże 1997 3 3/4 s. 195-196 (dot. Tow.).

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

Cz. Czubak, *Nie od razu Kraków zbudowano. (Kultura w woj. łomżyńskim)*, „Kultura i Ty” 1975, nr 11, s. 29-31. – D. Sidorski, *Łomżyński horoskop*, „Kontrasty”, 1975, s. 6-9. – *Inauguracja zajęć seminarium doktoranckiego w Łomży*, „Gazeta Współczesna”, nr 234, 1976, s. 4. – Ch., *Towarzystwo im. Wagów ośrodkiem życia naukowego*, tamże, s. 3. – J. Babicz, *Ważniejsze wydarzenia i dokonania Łomżyńskiego Towarzystwa Naukowego im. Wagów w latach 1975-1986*, „Studia Łomżyńskie”, T. I, 1989, s. 267-275. – H. Białobrzeski, *Działalność Łomżyńskiego Towarzystwa Naukowego im. Wagów w latach 1987-1990*, tamże, T. 3, 1991, s. 211-216. – W. Wincenciak, E. Żegalska, *Informator o Łomżyńskim Towarzystwie Naukowym im. Wagów z okazji 20-lecia powstania*, Łomża 1995. – E. Żegalska, *Łomżyńskie Towarzystwo Naukowe im. Wagów*, „Problemy Społecznego Ruchu Naukowego”, z. 3/4, 1995, s. 151-157. – H. Sędziak, *W dwudziestolecie Łomżyńskiego Towarzystwa Naukowego im. Wagów*, tamże, z. 1, 1996, s. 203-206. – W. Wincenciak, *Problemy edukacji ekologicznej w pracach Łomżyńskiego Towarzystwa Naukowego*, tamże, z. 1, 1996, s. 197-201. – E. Żegalska, *20-lecie Łomżyńskiego Towarzystwa Naukowego*, „Studia Łomżyńskie”, T. 7, 1996, s. 393-400. – H. Sędziak, *Łomżyńskie sesje językoznawcze*, „Problemy Społecznego Ruchu Naukowego” T. 3, z. ½, 1997, s. 69-73. – E. Żegalska, *Działalność Łomżyńskiego Towarzystwa Naukowego im. Wagów w latach 1991-1996*, „Studia Łomżyńskie”, T. 8, 1997, s. 301-314. Taż, *Działalność Łomżyńskiego Towarzystwa Naukowego im. Wagów w latach 1997-1998*, Tamże, T. 10, 1999, s. 238-249. – Taż, *Informacja o badaniach i wydawnictwach Łomżyńskiego Towarzystwa Naukowego w okresie 1990-2000 i planach na lata następne*. „Problemy Społecznego Ruchu Naukowego”, T. 6, z. 4, 1999, s. 257-262. – Taż, *Działalność Łomżyńskiego Towarzystwa Naukowego im. Wagów w latach 1997-2000*, „Studia Łomżyńskie”, T. 12, 2001, s. 291-304. – D. K. Rembiszewska i M. K. Frąckiewicz, *40 lat Łomżyńskiego Towarzystwa Naukowego im. Wagów w Łomży*, tamże, T. 26, 2016, s. 189-197. – K. M. Leszczyński, *Stowarzyszenia naukowe w Łomży – historia powstania (z okazji jubileuszu 50-lecia Polskiego Towarzystwa Historycznego Oddział w Łomży oraz 45-lecia Łomżyńskiego Towarzystwa Naukowego im. Wagów)*, tamże, T. 30, 2020, s. 177-188.

Strona internetowa: www.ltn.lomza.pl
e-mail: wagowie@ltn.lomza.pl

ANNA ZARZECKA

ŁÓDZKIE TOWARZYSTWO NAUKOWE (ŁTN, SOCIETAS SCIENTIARUM LODZIENS)

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia: 1936 (Nazwa poprzednia: 1936-46 Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Łodzi). **Siedziba i dane adresowe:** od 2000 roku - Willa Oskara Zieglera, 90-505 Łódź, ul. M. Skłodowskiej-Curie 11, telefon (+48) 42 665 54 59, (+48) 661 626 200, strona internetowa: <https://www.ltn.lodz.pl> adres mailowy: biuro@ltn.lodz.pl **Struktura Organizacyjna:** Zgromadzenie Ogólne, Zarząd, Prezydium Zarządu, Komisja rewizyjna, Wydziały: Wydział I Językoznawstwa, Nauk o Literaturze i Filozofii; Wydział II Nauk Historycznych i Społecznych; Wydział III Nauk Matematyczno-Przyrodniczych; Wydział IV Nauk Medycznych; Wydział V Nauk Technicznych; Wydział VI Sztuki i Nauk o Sztuce. Na Wydziałach mogą/są tworzone stałe lub doraźne Komisje naukowe. **Biblioteka:** 2912 woluminów (2023). **Wydawnictwo:** Wydawnictwo naukowe Łódzkiego Towarzystwa Naukowego wydaje monografie, słowniki, atlasy, podręczniki oraz czasopisma naukowe obejmujące nauki humanistyczne, społeczne i przyrodnicze, a także prace o charakterze interdyscyplinarnym, regionalnym, edukacyjnym, biograficznym, informacyjnym i okazjonalnym. Wydawnictwo Łódzkiego Towarzystwa Naukowego ujęte jest w ministerialnym wykazie wydawnictw publikujących recenzowane monografie naukowe. Monografie wydawane w ŁTN otrzymują 80 pkt. W przypadku publikacji z dziedziny nauk humanistycznych, społecznych i teologicznych – 100 pkt. **Repozytorium:** www.czasopisma.ltn.lodz.pl

Liczba członków rzeczywistych: 397 (2023), **liczba członków honorowych:** 60 (2023), **liczba członków wspierających:** 7 (2023). **Prezes honorowy:** prof. dr hab. Stanisław Liszewski. **Prezesi:** Teodor Vieweger (1936-1945), Ludwik Kolankowski (1945), Marian Grotowski (1946), Tadeusz Kotarbiński (1946-1965), Jan Dylik (1966-1973), Bernard Zabłocki (1974-1982), Witold Śmiech (1982-1991), Stanisław Liszewski (1991-2015), Antoni Różalski (2015). **Sekretarze generalni:** Zygmunt Lorentz (1936-1945), Jan Dylik (1945-1965), Waław Szubert (1966-1969), Jerzy Wróblewski (1969-1974), Józef Matuszewski (1974-1983), Julian Ławrynowicz (1983-1997), Ewa Marynowicz-Hetka (1997-2002), Wanda Małgorzata Krajewska (2003-). **Skarbnicy:** Antoni Remiszewski (1936-1945), Juliusz Jurczyński (1945-1966), Witold Śmiech (1966-1969), Jan Wereszczyński (1969-1975), Helena Zaorska (1975), Zbigniew Szalkowski (1975-1981), Marian Malinowski (1981-1982), Władysław Gundlach (1982), Stanisław Kuczewski (1982-1991), Zbigniew Jakubowski (1991-1994), Krystyna Piotrowska-Marczak (1994-2009), Krzysztof Skotnicki (2009-2020), Tomasz Dorożyński (2021-).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Wysiłki mające na celu powołanie ogólnego towarzystwa naukowego w Łodzi sięgają roku 1934, kiedy w Miejskiej Bibliotece Publicznej odbyło się pierwsze zebranie przed-

stawicieli różnych środowisk naukowych i edukacyjnych miasta, inicjatorów utworzenia towarzystwa. Na tym posiedzeniu stwierdzono, iż w związku z rosnącą liczbą naukowych towarzystw specjalistycznych i funkcjonowaniem w Łodzi Oddziału Wolnej Wszechnicy Polskiej powstały „obiektywne warunki do utworzenia takiej instytucji naukowej, która by była niejako ukoronowaniem i syntezą wszystkich specjalistycznych kierunków i jednostkowych usiłowań”. W tym czasie w Łodzi działały specjalistyczne towarzystwa naukowe lekarzy, prawników, techników, historyków i językoznawców. W roku 1935 przedstawiciele Towarzystw: Historycznego, Prawniczego, Lekarskiego i Techników przygotowało odezwę w sprawie powołanie ogólnego towarzystwa naukowego, upoważniając rektora oddziału łódzkiego Wolnej Wszechnicy Polskiej Profesor Teodora Viewegera do podjęcia kolejnych działań. Działania te zakończyło utworzenie w Łodzi w 1936 r. Towarzystwa Przyjaciół Nauk (TPN) i wpisania go do rejestru Wojewody Łódzkiego. Pierwszym prezesem został Rektor Wolnej Wszechnicy Polskiej profesor Teodor Vieweger (biolog), a sekretarzem generalnym Zygmunt Lorentz (historyk). TPN zorganizowała grupa 27 mieszkańców Łodzi, którzy reprezentowali cały przekrój narodowościowy i wyznaniowy ówczesnej inteligencji miasta. Oprócz ww. byli wśród nich m.in.: Kazimierz Tomczak - biskup rzymsko-katolicki, Henryk Berkowicz – dyrektor Związku Przemysłu Włókienniczego w Państwie Polskim, Aleksander Heiman-Jarecki – senator i przemysłowiec, Stefania Kuropatwińska – dyrektorka Państwowego Seminarium Nauczycielskiego Żeńskiego w Zgierzu, Zygmunt Lorentz – prezes oddziału łódzkiego Polskiego Towarzystwa Historycznego, Stefania Skwarczyńska – polonistka, teoretyk i historyk literatury. Założyciele TPN uznali za celowe jego powstanie, gdyż byli przekonani o tym, iż dalszy rozwój miasta przemysłowego jest uzależniony od wykształcenia warstwy inteligenckiej. Towarzystwo odgrywało w tym zakresie ważną rolę, gdyż brak samodzielnej uczelni wyższej w mieście Łodzi ograniczała działania kulturotwórcze oraz w zakresie promocji nauki i edukacji. Towarzystwo, zgodnie z intencjami jego założycieli, miało integrować wszystkie osoby i instytucje związane lub popierające naukę i mieć charakter ogólny. Jak napisano w statucie TPN w Łodzi „celem Towarzystwa jest rozwój nauki we wszystkich gałęziach wiedzy, w szczególności inicjowanie i popieranie naukowej pracy badawczej dotyczącej regionu łódzkiego oraz wypowiedanie się w sprawie potrzeb nauki na terenie Łodzi i województwa łódzkiego”. W okresie do II wojny światowej działalność skupiała się w dwóch Sekcjach: Nauk Humanistycznych pod przewodnictwem Zygmunta Hajkowskiego i Nauk Matematyczno-Przyrodniczych pod przewodnictwem dr. Bronisława Frenkla i koncentrowała się na organizowaniu zebrań naukowych i odczytów popularnonaukowych. Nie zdążono zrealizować planów wydawniczych, w tym opracowania i wydania prac na temat Łodzi i regionu łódzkiego. W latach 1939-45 działalność TPN w Łodzi została zawieszona. 8 marca 1945 r. TPN wznowiło działalność w nowej sytuacji budowania środowiska akademickiego Łodzi, a reaktywowanym dwóm sekcjom przewodniczyli odpowiednio prof. Henryk Ułaszyn i prof. Marian Grotowski. Towarzystwo stało się miejscem spotkań i dyskusji wielu przybyłych do Łodzi pracowników naukowych, zwłaszcza z Warszawy, Lwowa, Wilna, Poznania i Krakowa. Dotyczyły one charakteru i profilu szkolnictwa wyższego oraz konieczności podjęcia systematycznych badań naukowych. Opracowano nowy Statut

Towarzystwa i 3 marca 1946 r. na zebraniu ogólnym go uchwalono, przekształcając Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Łodzi w Łódzkie Towarzystwo Naukowe. Początkowo działalność Towarzystwa skupiała się w trzech Wydziałach. Były to: Wydział I – Językoznawstwa, Nauk o Literaturze i Filozofii, którego pierwszym przewodniczącym był prof. Zdzisław Stieber, Wydział II – Nauk Historycznych i Społecznych, którego przewodnictwem powierzono prof. Natalii Gąsiorowskiej-Grabowskiej oraz Wydział III – Nauk Matematyczno-Przyrodniczych pod przewodnictwem prof. Tadeusza Wolskiego. Tworzenie i rozwój środowiska akademickiego w Łodzi pociągały za sobą powoływanie kolejnych Wydziałów. W 1949 roku powołano Wydział IV – Nauk Lekarskich, obecnie Nauk Medycznych, którego pierwszym przewodniczącym został prof. Stefan Bagiński, a w 1956 roku Wydział V – Nauk Technicznych, którego pierwszym przewodniczącym został prof. Jan Werner. W 1996 roku Zwyczajne Zgromadzenie Ogólne ŁTN uchwaliło utworzenie Wydziału VI – Sztuki i Nauk o Sztuce, którego przewodniczenie powierzono prof. Wandzie Nowakowskiej.

Uchwalony w 1946 roku statut ŁTN był zmieniany przez Zgromadzenie Ogólne. Kolejne zmiany miały miejsce w: 1983, 2003, 2004, 2005, 2006, 2010, 2015 oraz 2022 roku. W obecnie obowiązującym statucie zapisano, iż celem Towarzystwa jest popieranie rozwoju nauki we wszelkich dziedzinach, ze szczególnym uwzględnieniem dziedzin istotnych dla Łodzi i regionu. Towarzystwo dąży do integracji środowiska naukowego Łodzi i regionu i reprezentuje go w kontaktach z władzami publicznymi i społeczeństwem. Dla osiągnięcia tych celów Towarzystwo: organizuje zebrania, konferencje, seminaria, zjazdy i dyskusje naukowe; inicjuje, popiera i prowadzi badania naukowe; organizuje wykłady, odczyty, pokazy, wystawy oraz upowszechnia wyniki badań naukowych; prowadzi działalność wydawniczą; prowadzi działalność gospodarczą w rozmiarach służących realizacji celów statutowych; współpracuje z wyższymi uczelniami, placówkami Polskiej Akademii Nauk, Polską Akademią Umiejętności oraz innymi instytucjami i towarzystwami naukowymi; utrzymuje więź z organami rządowymi, samorządowymi i społecznymi, zwłaszcza przez przekazywanie istotnych dla Łodzi i regionu wniosków wynikających z badań naukowych oraz przez opracowywanie na ich zlecenie opinii i innych materiałów naukowych; współpracuje z przedsiębiorstwami i innymi podmiotami prowadzącymi działalność gospodarczą; prowadzi działalność w sferze zadań publicznych (nauki, edukacji, oświaty i wychowania, kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i tradycji, a także ochrony i promocji zdrowia oraz działań na rzecz integracji europejskiej i rozwijania kontaktów i współpracy między społeczeństwami). Terenem działania Towarzystwa jest obszar całego kraju, fundusze jego tworzą wpływy z zapisów i darowizn, subwencji i składek oraz dochodów ze sprzedaży wydawnictw. ŁTN stanowi korporację łódzkich uczonych, skupiając samodzielnych pracowników naukowych szkół wyższych Łodzi, placówek naukowych PAN i innych instytucji naukowych. Członkami wspierającymi są wszystkie publiczne uczelnie Łodzi (Uniwersytet Łódzki, Politechnika Łódzka, Uniwersytet Medyczny, Akademia Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego, Akademia Muzyczna im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów, Wyższa Szkoła Filmowa Telewizyjna i Teatralna im. Leona Schillera).

Działalność ŁTN koordynuje Zarząd i jego Prezydium, a od strony administracyjnej Biuro Towarzystwa. Zadania statutowe Towarzystwa realizowane są obecnie w ramach sześciu wydziałów: I-Językoznawstwa, Nauk o Literaturze i Filozofii (przewodniczący – prof. Andrzej Wicher); II – Nauk Historycznych i Społecznych (prof. Bogusława Urbaniak), III – Nauk Matematyczno-Przyrodniczych (prof. Mirosław Przybylski, zmarł 26.08.2023 r.), IV – Nauk Medycznych (prof. Józef Kobos), V – Nauk Technicznych (prof. Andrzej Heim), VI – Sztuki i Nauk o Sztuce (prof. Aneta Pawłowska). W skład Zarządu ŁTN wchodzi przewodniczący wydziałów i ich zastępcy oraz sekretarze, a także członkowie Prezydium (2023: prof. Antoni Różalski – Prezes, prof. Krzysztof Skotnicki i prof. Wojciech Wolf – Wiceprezesi, prof. Wanda Małgorzata Krajewska – Sekretarz Generalny, prof. Ewa Marynowicz-Hetka i prof. Henryk Piekarski (zmarł 15.01.2024 r.) – Z-cy Sekretarza Generalnego, prof. Tomasz Dorożyński – Skarbnik, dr Edward Karasiński – Dyrektor Biura). Komisję rewizyjną tworzą (2023 r.) prof. Hieronim Bartel – przewodniczący, prof. Marian Głosek, prof. Dorota Kozanecka, prof. Hanna Tadeusiewicz, prof. Maria Wichowa – członkowie.

Od powstania ŁTN koncentrowało się wokół trzech głównych kierunków aktywności: działalności wydawniczej, badaniach naukowych oraz edukacji i upowszechnianiu nauki. W jego rozwoju można wyróżnić trzy okresy. Pierwszy to okres lat czterdziestych, czas tworzenia Towarzystwa, z jego rolą w dyskusji nad wizją i rozwojem nauki i uczelni wyższych w Łodzi. Szczególnie dużo wysiłku włożono w tym czasie w uruchomienie wydawnictwa ŁTN, które stało się w pierwszym okresie tworzenia łódzkiego ośrodka akademickiego ważnym elementem integrującym to środowisko, a zarazem szansą na prezentowanie i upowszechnianie dorobku naukowego. Drugi, to okres afiliacji ŁTN do Polskiej Akademii Nauk, ze skutkami pozytywnymi (finansowanie utrzymania Towarzystwa i badań terenowych w zakresie językoznawstwa, biologii, geografii, archeologii i etnografii) i negatywnymi (m.in. ingerowanie w działalność wydawniczą). W tym okresie podjęto badania z zakresu paleogeografii czwartorzędu w Polsce Środkowej, słownictwa ludowego z obszarów województwa łódzkiego i kieleckiego, archeologii oraz historii nauki w Łodzi. W latach 1951-55 ŁTN wspólnie z Polskim Towarzystwem Geograficznym użytkowało stację badawczą w Wojcieszowie Górnym k. Jeleniej Góry, gdzie prowadzono intensywne badania naukowe w Górach Kaczawskich. Trzeci okres, po odstąpieniu PAN od afiliacji ŁTN (1990), to czas przejścia łódzkiego towarzystwa na finansowanie własne, co skutkowało ograniczeniem jego działalności badawczej i przekształcenia w korporację uczonych z inną misją i celami działania. Badania własne ŁTN zastąpiono zamawianymi m.in. przez Urząd Miasta Łodzi i Urząd Marszałkowski. Podjęto wtedy prace badawcze o charakterze regionalnym dotyczące m.in. życia gospodarczego i społecznego miasta i regionu oraz podziału administracyjnego Polski, w kontekście ustalania granic województwa łódzkiego. ŁTN uczestniczyło też w pracach nad strategią rozwoju Łódzkiej Metropolii Miejskiej i nad znaczeniem nauki i szkolnictwa wyższego dla Łodzi. W ŁTN wydano pozycje istotne dla miasta i regionu, w tym: *Zarys Monografii Województwa Łódzkiego – Funkcja regionalna Łodzi i jej rola w kształtowaniu województwa* (2001), po polsku i angielsku – *Łódź monografia miasta / Łódź monograph of the city* (2009), a także *Atlas Miasta Łodzi* (2002, suplement: 2009, 2012)

i *Atlas Historyczny Miasta Łodzi* (2019 wersja elektroniczna, 2022 wersja papierowa). Warte też podkreślenia są prace nad programem i przygotowaniem podręczników do” nauczania regionalnego”. Opracowano i wydano informator programowy kształcenia regionalnego, a także podręczniki wiedzy o własnym mieście i regionie, wiedzy o dziedzictwie kulturowym Łodzi i makroregionu Polski Środkowej dla szkół podstawowych, gimnazjalnych i liceum oraz materiały dla przedszkoli. Podjęto też szerokie badania nad rolą nauczycieli łódzkich, zarówno akademickich jak i szkół średnich, w tworzeniu dziedzictwa kulturowego Łodzi, a także nad powstawaniem i działalnością szkół naukowych. W ramach działalności naukowej Towarzystwo w ostatnim okresie (lata 2000) było organizatorem lub współorganizatorem szeregu konferencji i sesji naukowych. W ostatnich latach były to: konferencje *600 lat Miasta Łodzi. Przeszłość-teraźniejszość-przyszłość* (2023), sesja naukowa *Współczesne badania peryglacjalne* dedykowaną pamięci Prof. Jana Dylika (2023), konferencja *200 lat Łódzkiego Okręgu Przemysłowego* (2021), konferencja *Jakub Przyłuski (ps. Jessovius, Jeżowita, Jeżowita bakałarz) 1512-1554. Zarys życia i twórczości literackiej na tle epoki* (2021), konferencja międzynarodową (*Hyper*) *Complex Seminar 2021 in memoriam of Prof. Julian Ławrynowicz* (2021), konferencja *Diabeł Boruta w dawnej kulturze polskiej* (2019). ŁTN jest także współorganizatorem wystaw łódzkich artystów grafików, plastyków i rzeźbiarzy, m.in. w 2021 roku wystawy *Metafora, symbol, ekspresja* prac artystów grafików profesorów Elżbiety Dul-Ledwosińskiej, Mirosława Ledwosińskiego i Marka Herbika oraz wystawy prac łódzkiego rzeźbiarza, członka ŁTN, zmarłego w 2019 roku prof. Andrzeja Jocz – *Ocalić od zapomnienia*. W 2022 roku ŁTN był współorganizatorem wystawy *A światłość w ciemności świeci i ciemność jej nie ogarnęła*, prezentującej zdjęcia ukazujące ogarniętą wojną Ukrainę, autorstwa bezpośredniego uczestnika zdarzeń i oficera Armii Ukraińskiej Sergija Belinskijego we współpracy z prof. Julią Iwaszko z Kijowskiego Narodowego Uniwersytetu Budownictwa i Architektury, połączonej z prezentacją wydanego przez ŁTN polsko-ukraińskiego zbioru poetyckiego *Kwiaty Południa*. Wystawa prezentowana była również na University of Ostrava (2022) oraz Silesian University of Opava (2023) w Czechach, a także na Uniwersytecie Adama Mickiewicza w Poznaniu (2023). Działalność naukowo-badawcza prowadzona jest także w formie systematycznych posiedzeń naukowych organizowanych przez Wydziały Towarzystwa. Od 2020 z inicjatywy Prezesa Klubu Akademickiego przy Oddziale PAN w Łodzi mają miejsce wspólne comiesięczne spotkania naukowe członków ŁTN i Klubu Akademickiego, na które zapraszane są wybitni przedstawiciele świata nauki, techniki i sztuki z Łodzi, Polski i z zagranicy. Mając na celu ukazanie znaczenia zespołów i szkół naukowych, jakie wytworzyły się w łódzkim środowisku naukowym organizowane jest stałe konwersatorium *Szkoły i zespoły naukowe Łodzi akademickiej*. Ustanowiona została również seria wydawnicza pod nazwą *Łódzkie szkoły i zespoły naukowe*. W ostatnich latach odbyły się seminaria dwóch zespołów badawczych – *Helena Radlińska i jej pokolenie historyczne* oraz *Myśleć transformacje*, którym przewodniczyła prof. Ewa Marynowicz-Hetka. Jako przykład działalności edukacyjnej należy wymienić organizowane przez ŁTN już od 15 lat, w kolejnych latach akademickich, w porozumieniu z władzami uczelni wyższych, wykłady dla doktorantów łódzkich uczelni i instytutów PAN pt. *Współczesny*

świat i jego poznanie – rezultaty badań łódzkich naukowców. Wykłady (30 godz. w roku akademickim) przygotowują profesorowie łódzkich uczelni i instytutów badawczych lub zaproszeni naukowcy z innych ośrodków. Udział w wykładach doktoranci mogą zaliczać jako wykłady monograficzne ujęte w programie studiów. W roku akademickim 2023/2024 przygotowano wykłady pod hasłem *Transformacje w nauce: nowe technologie, sztuczna inteligencja*. W roku akademickim 2022/2023 wykłady zatytułowano *Nauka? Piękny i nieodgadniony byt*, w roku akademickim 2021/2022 – *Ekologiczne, społeczne i ekonomiczne aspekty (nie)zrównoważonego rozwoju*, w roku akademickim 2020/2021 – *Życie w czasach pandemii*, a w roku akademickim 2019/2020 – *Aplikacyjne wymiary badań naukowych*. Program wykładów przygotowuje Rada Programowa, w skład której wchodzi członkowie ŁTN: prof. Antoni Różalski, prof. Ewa Marynowicz-Hetka, prof. Eleonora Bielawska-Batorowicz, prof. Małgorzata Czyż, prof. Elżbieta Szkurlat, prof. Wojciech Wolf.

W ramach działalności edukacyjnej i upowszechniającej naukę / wiedzę Łódzkie Towarzystwo Naukowe od 2001 roku wspólnie z uczelniami wyższymi oraz innymi instytucjami naukowymi i kulturalnymi Łodzi i regionu organizuje Festiwal Nauki Techniki i Sztuki w Łodzi (www.festiwal.lodz.pl). Festiwal, od kilku lat, odbywa się w trybie całorocznym, ze wskazaniem głównych dni, zwykle w kwietniu. Celem festiwalu jest upowszechnianie oraz promocja nauki i wiedzy Łodzi i regionie. ŁTN jest koordynatorem działań mających na celu przygotowanie programu festiwalu oraz jego organizację, a także czuwa nad jego przebiegiem. Obecnie Przewodniczącym Komitetu Organizacyjnego Festiwalu jest prof. Wojciech Wolf, a Biurem Festiwalu kieruje dr Edward Karasiński. W programie festiwalu znajdują się bezpłatne wydarzenia: wykłady, warsztaty, wycieczki, wystawy, koncerty, spektakle teatralne, konkursy przygotowywane przez pracowników naukowych, doktorantów i studentów kół naukowych. Obiorcami i uczestnikami tych wydarzeń są przede wszystkim mieszkańcy Łodzi, głównie uczniowie szkół łódzkich i regionu łódzkiego. Od 2004 podczas inauguracji festiwalu, co roku ma miejsce wręczenie wyróżnień honorowych Łódzkie Eureka w kategoriach nauka, technika i sztuka, przyznawanych przez Radę ds. Szkolnictwa Wyższego i Nauki przy Prezydencie Miasta Łodzi, łódzkim uczonym i artystom, za wybitne osiągnięcia naukowe i artystyczne oraz uroczysty koncert przygotowywany przez Akademię Muzyczną im. Grażyny i Kiejstuty Bacewiczów. Corocznie organizowany jest też koncert chórów akademickich. Zakończenie festiwalu połączone jest ze spektaklem teatralnym przygotowywanym przez studentów Wydziału Aktorskiego Państwowej Wyższej Szkoły Filmowej Telewizyjnej i Teatralnej im. Leona Schillera.

ŁTN organizuje spotkania jubileuszowe, połączone z wydawaniem ww. serii wydawniczej „Sylwetki Łódzkich uczonych”, zeszytów poświęconych dorobkowi naukowemu łódzkich profesorów. Co roku w styczniu ŁTN we współpracy z Akademią Muzyczną im. Grażyny i Kiejstuty Bacewiczów w Łodzi organizuje koncert noworoczny.

Od 2005 roku ŁTN jest organizatorem konkursu o Nagrodę im. Profesor Ireny Lepalczyk za prace badawcze z pedagogiki społecznej. Fundatorką nagrody jest Zofia Brodowska, siostra zmarłej w roku 2003 prof. Ireny Lepalczyk. Nadsyłane do konkursu książki ocenia i laureatów wybiera Kapituła Nagrody, w skład której wchodzi członkowie ŁTN:

prof. Antoni Różalski, prof. Ewa Marynowicz-Hetka, prof. Bogusław Śliwerski oraz prof. Maria Mendel z Uniwersytetu Gdańskiego i prof. Jerzy Szmagański z Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie). W 2023 roku odbyła się 19. edycja konkursu.

Co roku Zarząd ŁTN przyznaje też, ustanowioną w 1980 roku, Nagrodę Naukową Towarzystwa za wybitne osiągnięcia badawcze, zarówno poznawcze, jak i stosowane oraz we wszelkich dziedzinach twórczości artystycznej, a także za całokształt takiej działalności. Od 1952 roku najbardziej zasłużonym członkom Towarzystwa nadawana jest godność członka honorowego, a osoby fizyczne lub jednostki organizacyjne wysoce zasłużone dla Towarzystwa honorowane są Medalem ŁTN, ustanowionym w 2006 roku z okazji 70-lecia Towarzystwa.

ŁTN od początku swojego istnienia prowadzi działalność wydawniczą Wydawnictwem ŁTN kieruje Rada Naczelna pod przewodnictwem Sekretarza Generalnego ŁTN prof. Wandy Małgorzaty Krajewskiej. Nakładem wydawnictwa ŁTN ukazują się specjalistyczne czasopisma naukowe, książki, albumy i monografie naukowe.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

ŁTN był w 1996 roku inicjatorem powołania Rady ds. Szkolnictwa Wyższego i Nauki przy Prezydencie Miasta Łodzi. W Radzie tej zasiadają oprócz Prezydenta miasta rektorzy uczelni publicznych oraz prezesi Oddziału PAN w Łodzi i ŁTN. W latach 2006-2012 Radzie przewodniczył ówczesny Prezes Towarzystwa prof. Stanisław Liszewski, a w latach 2013-2020 funkcję tę pełniła prof. Wanda M. Krajewska, Sekretarz Generalny Towarzystwa. Obecnie, w kadencji 2021-2024 przewodniczy jej Prezes ŁTN prof. Antoni Różalski.

ŁTN jest jednym z towarzystw naukowych wchodzących w skład Forum Porozumiewawczego, powołanego 5 kwietnia 2016 roku przy Polskiej Akademii Umiejętności w Krakowie, w celu koordynacji działań oraz wspólnego występowania w interesie polskiej nauki. ŁTN, będąc od 2001 roku głównym organizatorem i koordynatorem Festiwalu Nauki, Techniki i Sztuki w Łodzi, jest członkiem powołanego 27 stycznia 2020 roku Forum Festiwalu Nauki w Polsce. ŁTN w Radzie Towarzystw Naukowych reprezentowali prof. Julian Ławrynowicz, prof. Wanda Małgorzata Krajewska i obecnie prof. Antoni Różalski.

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE)

www.ltn.lodz.pl – WYDAWNICTWO ŁTN – MONOGRAFIE

- „Krajobrazy leśne Polski Środkowej” (J. K. Kurowski, 2022)
- „Atlas historyczny miasta Łodzi” (red. M. Koter, 2019 – wersja elektroniczna: www.atlas.ltn.lodz.pl, 2022 – wersja drukowana)
- „Wieloznaczność nazwisk Polaków” (A. Raszevska-Klimas, 2018)
- Atlas ekourbanistyczny zielonej infrastruktury miasta Łodzi (A. Długoński, M. Szumański, 2017)

- „Słownik nazwisk mieszkańców Piotrkowa Trybunalskiego i okolic w XIX- XX” (4 tomy, A. Raszewska-Klimas, E. Piotrowicz, L. Pacan-Bonarek, 2015-2016)
- „Pokolenia naukowców. Tradycje rodzinne” (K. Jędrzejewski, E. Karasiński, 2016)
- „Architektura Łodzi Akademickiej: (red. S. Liszewski, 2015)
- „Moczarze czasu pomnikowe drzewa w świecie i na ziemi łódzkiej” (J. Hereźniak, 2013)
- „Ludzie matematyki łódzkiej” (Z. Jakubowski, 2013)
- „Łódzkie Wille fabrykanckie 1870-1939” (K. Stefański, 2013)
- „Nauka łódzka na tle nauki w Polsce i w Europie” (S. Liszewski, E. Szafrńska, A. Wolaniuk, 2012)
- „Rola bezpośrednich inwestycji zagranicznych w kształtowaniu aktualnego i przyszłego profilu gospodarczego województwa łódzkiego” (red. J. Świerkocki, 2011)
- „Atlas Miasta Łodzi” (red. S. Liszewski, 2002, suplement: 2009, 2012)
- „Łódź monografia miasta” / “Łódź monograph of the city” (red. S. Liszewski, 2009)
- Zarys monografii województwa łódzkiego: funkcja regionalna Łodzi i jej rola w kształtowaniu województwa” (red. S. Liszewski, 2001)

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE (CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

Czasopisma wydawane przez ŁTN zamieszczane są w otwartym dostępie na stronach internetowych czasopism <http://czasopisma.ltn.lodz.pl>. Znajdują się także w wielu polskich i międzynarodowych indeksujących bazach danych i innych zasobach elektronicznych, zarówno abstraktowych, jak i pełno-tekstowych.

Obecnie (2023 r.) ŁTN wydaje czasopisma:

- „Acta Archaeologica Lodziensia” (liczba wydanych tomów: 69),
- „Acta Geographica Lodziensia” (113),
- „Art Inquiry. Recherches sur les Arts” (25),
- „Prace Polonistyczne” (78),
- „Przegląd Socjologiczny” (72),
- „Rozprawy Komisji Językowej” (71),
- „Studia Prawno-Ekonomiczne” (129),
- „Studia Wyborcze” (36),
- „Zagadnienia Rodzajów Literackich” (66),
- „Meluzyna. Dawna Literatura i Kultura” – czasopismo wydawana przez ŁTN od 2023 roku.

Wszystkie czasopisma ŁTN znajdują się na liście czasopism punktowanych przez MEiN. Trzy z dziesięciu czasopism obecnie wydawanych przez ŁTN, tj. „Acta Archaeologica Lodziensia” (od 2016), „Art Inquiry. Recherches sur les Arts” (od 2016) i „Acta Geographica Lodziensia” (od 2019) znajdują się w międzynarodowej bazie naukowej Scopus.

Do najstarszych wydawnictw ciągłych Towarzystwa należą ukazujące się od 1948 roku „Acta Geographica Lodziensia”, czasopismo, którego założycielem był prof. Jan Dylik oraz „Acta Archaeologica Lodziensia”, założone przez prof. Konrada Jażdżewskiego. Serię „Prace Polonistyczne” ukazującą się od 1937 roku, ŁTN przejęło w 1958 roku od jej wcześniejszego wydawcy Koła Polonistycznego w Łodzi. „Rozprawy Komisji Językowej”, czasopismo założone w 1954 roku przez prof. Zdzisława Stiebera, wydawane jest przez ŁTN od 1992 roku. Od 1992 roku wydawane jest również przez ŁTN czasopismo „Zagadnienia Rodzajów Literackich” założone przez

prof. Stefanę Skwarczyńską w 1958 roku. W 1992 roku ŁTN przejęło od Polskiego Instytutu Socjologicznego „Przegląd Socjologiczny”, czasopismo ukazujące się od 1930 roku. Od 1993 roku Towarzystwo wydaje powołane w 1968 roku czasopismo „Studia Prawno- Ekonomiczne”, którego inicjatorem był prof. Jerzy Wróblewski, roku; od 1999 roku czasopismo „Art Inquiry. Recherches sur les Arts”, którego pierwszym redaktorem był prof. Grzegorz Sztabiński. W 2006 roku z inicjatywy prof. Krzysztofa Skotnickiego powołano czasopismo „Studia Wyborcze”. W latach 1954-2000 wydawany był „Biuletyn Peryglacyjny” założony przez prof. Jana Dylika (wydano 39 tomów). W latach 1965-1973 oraz 1994-2016 ŁTN wydawało „Folia Medica Lodziensia” (wydano 43 tomy), czasopismo założone przez prof. Wacława Markerta. Do 2020 roku ŁTN wydawało też powołane w 1990 roku czasopismo „Bulletin de la Société des Sciences et des Lettres de Łódź. Série: Recherches sur les Déformations,” (redaktor – zmarły w 2020 r. prof. Julian Ławrynowicz; wydano 70 tomów). Każde z czasopism posiada wieloosobową radę redakcyjną z udziałem członków zagranicznych.

Wydawnictwo ŁTN wydaje też serie wydawnicze, m.in. „Sylwetki łódzkich uczonych”, „Moja droga do nauki”, „Szkoly i Zespoły Naukowe Łodzi Akademickiej”, „Szlakami Nauki”.

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

- Statuty Łódzkiego Towarzystwa Naukowego / Towarzystwa Przyjaciół Nauk
- „Sprawozdania z czynności i posiedzeń ŁTN”

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE)

- „Kalendarium Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Łodzi w latach 1936-1946 i Łódzkiego Towarzystwa Naukowego w latach 1946-2005” (J. Mikucki, S. Gala), 2006),
- „Wydziały Łódzkiego Towarzystwa Naukowego (1936-2011)” (red. W. M. Krajewska, 2011),
- „Prezesi Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Łodzi w latach 1936-1946 i Łódzkiego Towarzystwa Naukowego w latach 1946-2006” (red. K. Czyżewska, 2006),
- „Dyrektorzy Biura Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Łodzi (1936-1946) i Łódzkiego Towarzystwa Naukowego (1946-2009)” (J. Kuciński, 2010),
- „Bibliografia wydawnictw Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Łodzi w latach 1936-1946 i Łódzkiego Towarzystwa Naukowego w latach 1946-2005” (A. Walczak-Niewiadomska 2006),
- „Willa Oskara Zieglera; siedziba Łódzkiego Towarzystwa Naukowego” (K. Stefański, 2006),
- „Festiwale Nauki, Techniki i Sztuki w promocji Łodzi i łódzkiego środowiska naukowego” (E. Karasiński, 2011),
- „Słownik członków Łódzkiego Towarzystwa Naukowego 2010-2015” (red. M. Antczak, M. Przybysz-Stawska, 2018).

ANTONI RÓŻALSKI,
STANISŁAW LISZEWSKI

MAZOWIECKIE TOWARZYSTWO NAUKOWE

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia: 1995 jako kontynuator dorobku powstałego w 1967 Mazowieckiego Ośrodka Badań Naukowych. **Okresy działalności:** od 1995. **Siedziba i dane adresowe (Adres, telefon/fax, strony www i adres mailowy):** Al. Wilanowska 204, 02-730 Warszawa; <https://masoviensis.wordpress.com>; masoviensis@gmail.com. **Struktura organizacyjna (Wydziały, Komisje, Sekcje, Oddziały):** Walne Zgromadzenie, Zarząd. **Liczba członków (honorowych, rzeczywistych, wspierających):** 40 (2024). **Prezesi honorowi:** Benon Dymek (od 2018). **Prezesi (daty urzędowania):** Józef Kazimierski (1995-2008), Benon Dymek (2008-2018), Krzysztof Jarosiński (2018-2022), Szymon Bijak (2023-).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

W 1967 r. do działań kulturalnych na terenie Mazowsza powołano Mazowieckie Towarzystwo Kultury (MTK), przy którym działała komisja ds. organizacji ośrodka naukowego. Kierował nią archeolog, dr Jerzy Antoniewicz, sekretarz generalny MTK. Komisja zgromadziła grono badaczy przede wszystkim historyków, archeologów, etnografów i historyków sztuki. Powołała Radę Naukową, której powierzyła zorganizowanie mazowieckiej placówki naukowej na wzór struktury organizacyjnej placówek PAN. Jej przewodniczącym został prof. Stanisław Herbst, a w jej skład wchodził Jerzy Antoniewicz, Stanisław Pazyra, Józef Kazimierski i Benon Dymek. W wyniku prac tej rady 26 października 1967 r. utworzony został Mazowiecki Ośrodek Badań Naukowych MTK, którego celem było prowadzenie badań naukowych nad historią i kulturą obszaru historycznego Mazowsza i Podlasia oraz organizowanie w terenie społecznego ruchu naukowego.

Swe zadania statutowe MOBN realizował poprzez stacje naukowe, których w latach 1968-1990 było kilkanaście. Funkcjonowały one w Mławie, Ciechanowie, Warce, Pruszkowie, Ostrołęce, Siedlcach, Białej Podlaskiej, Puławsku, Łowiczu i Żyrardowie. Stacje te, wspierane przez komisje specjalistyczne Rady Naukowej MOBN (Archeologiczną, Historii Starożytnej i Średniowiecznej, Badań nad Współczesnością, Ekologiczną - Badań Wsi i Rolnictwa, Etnograficzną, Historii Sztuki oraz Językoznawczą) prowadziły lokalne badania naukowe, organizowały konferencje, publikowały wyniki własnych poszukiwań badawczych, tworzyły biblioteki naukowe.

Na kanwie żywiołowego rozwoju regionalnego ruchu naukowego, który charakteryzował okres transformacji ustrojowej, 27 września 1995 r., w miejsce MOBN, jako samodzielna instytucja naukowa powstało Mazowieckie Towarzystwo Naukowe. W grupie inicjatywnej znaleźli się Benon Dymek, Ryszard Juskiewicz, Józef Kazimierski, Krystyna Królikowska-Waś, Krzysztof Braun, Witold Rakowski i Janusz Szczepański. Na czele Towarzystwa stanął Józef Kazimierski, dyrektor Archiwum Państwowego m. st. Warszawy, profesor późniejszej Akademii Humanistycznej im. A. Gieysztora w Puławsku.

MTN niezależnie od kontynuowania wypracowanych wcześniej przez MOBN form funkcjonowania (odczyty, udział w konferencjach naukowych) włączyło się czynnie w nowe formy życia naukowego, a szczególnie edukacji na Mazowszu. W 1997 r. utworzyło jako organ założycielski Wyższą Szkołę Rozwoju Lokalnego w Żyrardowie. Placówka, której rektorem był wiceprezes Towarzystwa prof. Witold Rakowski funkcjonowała do 2014 r. Uczelnia zapewniła możliwość ukończenia studiów wyższych na poziomie magisterskim. Prowadziła także studia podyplomowe w zakresie nauk ekonomicznych i tzw. uniwersytet trzeciego wieku. Miała również swój oddział zamiejscowy w Dublinie w Irlandii. W zakresie organizacyjnym, dydaktycznym i badawczym Towarzystwo wspierało także i inne mazowieckie uczelnie, takie jak Akademia Humanistyczna im. A. Gieysztora w Puławach czy mławska filia Wyższej Szkoły Zawodowej w Ciechanowie. Ośrodek Nauki i Dydaktyki MTN wraz z Instytutem Badań Literackich PAN zorganizował studium podyplomowe dla nauczycieli, którzy chcieli zostać historykami.

W latach 1997-2001 MTN wraz z Archiwum Państwowym m. st. Warszawy wydało serię zeszytów historycznych pod tytułem „Warszawa i Mazowsze: rozważania nad dziejami”. Od 1998 r. kontynuowane jest wydawanie „Rocznika Mazowieckiego” jako głównego organu popularyzacji wyników badań własnych członków Towarzystwa. Publikacja ukazywała się we współpracy z Akademią Humanistyczną im. A. Gieysztora w Puławach, Wyższą Szkołą Rozwoju Lokalnego w Żyrardowie, a obecnie powstaje w kooperacji z Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego w Warszawie.

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE)

Dymek Benon 2003. *Wizja przymierza między narodami Europy z 1831 r. według Wojciecha Bogumiła Jastrzębowskiego*. MTN, Oficyna Wydawnicza Aspra-JR.

Dymek Benon 2004. *Historia i kultura Mazowsza do 1526 r.* WSRL w Żyrardowie.

Zwoliński Krzysztof [red.]. 2011. *Mazowsze w wielkiej wojnie z Zakonem Krzyżackim 1409-1411*. MTN, WSRL w Żyrardowie, Żyrardów.

Dymek Benon 2015. *Historia i kultura Mazowsza 1526-1795*. MTN, AH w Puławach, ATE-N „Atena” w Puławach.

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE (CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

Rocznik Mazowiecki (od 1998, ISSN: 0080-3529)

Warszawa i Mazowsze: rozważania nad dziejami (1997-2001, ISSN: 1429-8147)

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

Statut Mazowieckiego Towarzystwa Naukowego – maszynopis, 2018
sprawozdania z działalności MTN publikowane w Roczniku Mazowieckim

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE)

Mikulski Zdzisław 2002. *Mazowieckie Towarzystwo Naukowe: powstanie i działalność*. Rocznik Towarzystwa Naukowego Warszawskiego 65: 87-89.

Dymek Benon. 2008. *Dorobek Mazowieckiego Ośrodka Badań Naukowych im. St. Herbsta (1967-1995) i Mazowieckiego Towarzystwa Naukowego (1995-2008)*. Rocznik Mazowiecki 20: 16-42.

Dymek Benon. 2015. *Rola Mazowieckiego Ośrodka Badań Naukowych im. St. Herbsta (1967-1995) i Mazowieckiego Towarzystwa Naukowego (1995-2008)*. Rocznik Mazowiecki 20: 16-42.

SZYMON BIJAK,
KRZYSZTOF BRAUN

OSTROŁĘCKIE TOWARZYSTWO NAUKOWE
IM. ADAMA CHĘTNIKA

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia: 1986. **Okresy działalności:** 1986- nadal. **Siedziba i dane adresowe** (Adres, telefon/fax, strony www i adres mailowy): ul. Traugutta 9A, 07-410 Ostrołęka, 29-7645980, <http://www.otn.ostroleka.pl/>, otn.ostroleka@o2.pl. **Struktura organizacyjna** (Wydziały, Komisje, Sekcje, Oddziały): Walne Zgromadzenie, Zarząd, Prezydium. **Biblioteka:** tak, 6.000 woluminów Archiwum: - Wydawnictw: Wyd. Naukowe OTN. **Liczba członków** (honorowych, rzeczywistych, wspierających): honorowych 15, rzeczywistych 245, wspierających 2. **Prezesi** (daty urzędowania): Bronisław Gołębiowski (1986-1990), Andrzej Kozłowski (1990-1997), Janusz Gołota (1997-2022), Jan Mironczuk (2022-nadal). **Sekretarze generalni** (daty urzędowania): Henryk Maćkowiak (1986-1990), Jerzy Kijowski (1990-1993), Jerzy Struniawski (1993-1997), Bernard Kiełak (1997-2010), Adam Białczak (2010-2022), Marta Łepicka (2022-nadal). **Skarbnicy** (daty urzędowania): Stanisław Szlęzak (1986-2018), Dorota Czyż (2018-nadal)

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Organizacja konferencji naukowych i popularnonaukowych, wydawanie publikacji książkowych, prowadzenie biblioteki naukowej, koordynacja środowiska naukowego w regionie

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE): 253

OSTROWSKIE TOWARZYSTWO NAUKOWE W OSTROWIE WIELKOPOLSKIM

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia: 2005. **Okresy działalności:** 2005-do chwili obecnej. **Siedziba i dane adresowe** (Adres, telefon/fax, strony www i adres mailowy): ul. Gimnazjalna 9, 63-400 Ostrów Wielkopolski, www.otnostrow.org.pl; otn@otnostrow.org.pl **Struktura organizacyjna:** (Wydziały, Komisje, Sekcje, Oddziały). **Wydawnictwo:** Rocznik Ostrowskiego Towarzystwa Naukowego. **Liczba członków (honorowych, rzeczywistych, wspierających):** 29 osób. **Prezesa (lata urzędowania):** Regina Podskarbi: 2005-2008; Jan Galant: 2008-2025; Krzysztof Morta: 2025- **Skarbnicy (lata urzędowania):** Gabriela Sznajder: 2005-2008; Józef Pietrzak: 2008-2025; Bogna Skrzypczak-Walkowiak: 2025-

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Zgodnie ze swoim Statutem Ostrowskie Towarzystwo Naukowe stawia sobie za cel:

- a. wspieranie i propagowanie nauki, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb Ostrowa Wielkopolskiego i południowej Wielkopolski;
- b. popularyzację dorobku naukowego środowiska ostrowskiego;
- c. inspirowanie badań naukowych (w szczególności związanych z lokalnym dziedzictwem kulturowym);
- d. działanie na rzecz popularyzacji i rozwoju przedsięwzięć artystycznych;
- e. integrację lokalnego środowiska naukowego.

Służą temu takie działania jak:

- a. organizowanie seminariów, konferencji i posiedzeń naukowych oraz przedsięwzięć o charakterze artystycznym
- konferencje naukowe: „Pamięć pogranicza” (2017), „Życie codzienne na (wielkopolskiej) prowincji u progu niepodległości” (grudzień 2018),
- udział członków Ostrowskiego Towarzystwa Naukowego w ogólnopolskich konferencjach naukowych poświęconych kulturze lokalnej, pograniczności, regionalizmowi (Wrocław 2014, Białystok 2015, Olsztyn 2016 i n), których pokłosiem są wydane lub przygotowywane do druku publikacje (wydane: Centra – peryferie w literaturze polskiej XX i XXI wieku, Kraków 2015),
- działalność odczytowa w ramach Forum Ostrowskiego Towarzystwa Naukowego. Do tej pory odbyły się 82 wykłady, wygłoszonych przez członków OTN, a także przez zaproszonych gości, m.in.: prof. Paweł Śpiewak, prof. Ewa Wiegandt, prof. Szymon Wróbel, prof. Piotr Śliwiński, prof. Anna Brzezińska, prof. Michał Banaszak, prof. Jerzy Pietrzak, prof. Kazimierz Ilski, prof. Wojciech Browarny, prof. Małgorzata Mikołajczak, prof. Marek Hendrykowski, prof. Witold Molik, prof. Anna Izabela Brzezińska, prof. Przemysław Matusik. Niektórzy z prelegentów to osoby pocho-

dzące z Ostrowa Wielkopolskiego i jego okolic, a pracujące na uczelniach całej Polski: prof. Paweł Kaczyński, prof. Jarosław Płuciennik, prof. Zbigniew Kaźmierczak, dr Magdalena Fitrzyk, dr Izabela Leraczyk, prof. Andrzej Kempański.

b. organizowanie przedsięwzięć o charakterze artystycznym:

- Koncert w ramach XXXIII Konfrontacji Chopinowskich: SŁOWO I DŹWIĘK. KONCERT MUZYKI WSPÓŁCZESNEJ. Z udziałem: Lilianny Zalesińskiej – mezzosopran, Piotra Szymanowicza – fortepian oraz kompozytorów: Aleksandry Garbal, Alicji Gronau, Olgi Hans, Moniki Kędziory.
- Koncert: „Koncert – utwory współczesnych polskich kompozytorek do słów Zuzanny Ginczanki”, który odbył się w listopadzie 2022 roku. W programie koncertu znalazły się utwory sześciu polskich kompozytorek (Monika Kędziora, Alicja Gronau, Ewa Fabiańska-Jelińska, Katarzyna Kwiecień-Długosz, Łucja Szablewska, Anna Ignatowicz-Glińska) w wykonaniu Aleksandry Resztik (sopran) oraz Katarzyny Ewy Sołowski (fortepian). Koncert był częścią Mazel Tov - Festiwalu historii, kultury, tradycji i dziedzictwa narodu żydowskiego i jednocześnie artystycznym uzupełnieniem 10. Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „Lokalna społeczność żydowska”.
- Przygotowanie wystawy: „Tekla Zmorska i Zbigniewa Zmorska. Zapomniane pisarki regionu ostrowskiego”. Wystawa została zorganizowana w Muzeum w Lewkowie. Zespół Pałacowo-Parkowy i trwała od 27 września do 31 października 2024. Kuratorem wystawy był Jan Galant, a projekt graficzny wystawy opracowała Joanna Karpowicz. Otwarcie wystawy towarzyszył koncert „W romantycznym salonie” prowadzony przez Monikę Kędziorek, w którym wystąpili Anna Mikołajczyk-Niewiedział (sopran), Piotr Niewiedział (fortepian). W programie koncertu znalazły się pieśni popularne na dworach ziemiańskich w XIX wieku.

c. publikowanie prac i popularyzowanie wyników badań naukowych członków Towarzystwa;

- Od 2006 roku Ostrowskie Towarzystwo Naukowe publikuje „Rocznik Ostrowskiego Towarzystwa Naukowego”, który gromadzi teksty naukowe dotyczące kultury lokalnej, prezentujące ostrowskie środowisko naukowe. Poszczególne numery mają charakter tematyczny, jak np. „O granicy” (2007), „O przemocy i wolności” (2009), „Między lokalnym i globalnym” (2011), „Kultura lokalna” (2014), „Pamięć pogranicza” (2017), „Życie codzienne na (wielkopolskiej) prowincji u progu niepodległości” (2019), „Biografie lokalne (2022).

d. Organizacja przedsięwzięć służących popularyzacji nauki:

- projekt „Wielkopolskie marzenia – afrykańskie spełnienia. Śladami wielkopolskich podróżników” realizowany przez Michała Jarneckiego, przybliżający postaci Wiktolda Szolca Rogozińskiego i Grzegorza Tomczeka.
- Od początku swojego istnienia Ostrowskie Towarzystwo Naukowe prowadzi również działalność popularyzującą naukę. Członkowie stowarzyszenia przygotowali cykl popularnonaukowych programów telewizyjnych pod nazwą „Uniwersytet bez wieku”, który został zrealizowany wspólnie z lokalną telewizją kablową „Pro-Art”. Wszystkie odcinki były emitowane w programie lokalnym. Nawiązują one do tradycji, kultury, etnografii, historii, archeologii i środowiska przyrodniczego regionu lub

przedstawiają interesujące zagadnienia naukowe na tle miasta. W 2012 i 2013 roku Ostrowskie Towarzystwo Naukowe organizowało Ostrowski Festiwal Nauki, a później Dzień Języka Polskiego, imprezy adresowane do uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. W latach 2014, 2015, 2017 OTN przeprowadziło otwarte Ostrowskie Dyktando Ortograficzne.

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE)

„Kultura lokalna”, red. K. Ćwiklak, J. Galant, Ostrów Wielkopolski 2014;
„Pamięć pogranicza”, red. K. Ćwiklak, J. Galant, Ostrów Wielkopolski 2017;
„Życie codzienne na (wielkopolskiej) prowincji u progu niepodległości”, red. K. Ćwiklak, J. Galant, Ostrów Wielkopolski 2019;
„Biografie lokalne, red. K. Ćwiklak, J. Galant, Ostrów Wielkopolski 2022.

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE (CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

Rocznik Ostrowskiego Towarzystwa Naukowego, red. W. Banach, J. Galant, R. Podskarbi, 2006, nr 1;
Rocznik Ostrowskiego Towarzystwa Naukowego (ISSN 1897-9386)
Nr 2: „O granicy”, red. W. Banach, J. Galant, R. Podskarbi, Ostrów Wielkopolski 2007;
Nr 3-4: „O przemocy i wolności”, red. J. Galant, Ostrów Wielkopolski 2009;
Nr 5: „Między lokalnym i globalnym”, red. K. Ćwiklak, J. Galant, Ostrów Wielkopolski 2011;
Nr 6: „Między przeszłością i przyszłością”, red. J. Galant, Ostrów Wielkopolski 2012.

PREZES: DR KRZYSZTOF MORTA

WICEPREZES: PROF. UAM DR HAB. JAN GALANT

POZNAŃSKIE TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ NAUK
POZNAŃ SOCIETY OF FRIENDS OF ARTS AND SCIENCES
SOCIÉTÓ DES ARNIS DES SCIENCES
ET DES LETTRES DE POZNAŃ
POSENER GESELLSCHAFT DER FREUNDE
DER WISSENSCHAFTEN

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1857. **Okresy działalności:** 1857-1939, 1945-. (Nazwy poprz.: 1857-1923 Towarzystwo Przyjaciół Nauk Poznańskie lub zamiennie: Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Poznaniu). Siedziba: 61-725 Poznań, ul. S. Mielżyńskiego 27/29. **Struktura organizacyjna:** Walne Zebranie, Zarząd; wydziały i komisje. **Biblioteka:** 226 318 (1976), 314 281 (2003), 345 326 wol. (2024). **Archiwum. Wydawnictwo. Członkowie:** 42 założy-

cieli (1857), 894 (1976), 1109 (2003), 1032 (2024). **Prezesi:** August Cieszkowski (1857-1858, 1861-1868, 1885-1894), Tytus Działyński (1858-1861), Karol Libelt (1868-1875), Stanisław Egbert Koźmian (1875-1885), ks. bp Edward Likowski (1895-1915), Heliodor Święcicki (1915-1923), Bronisław Dembiński (1923-1939), Zygmunt Lisowski (1945-1955), Zygmunt Wojciechowski (1955), Kazimierz Tymieniecki (1956-1961), Stefan Barbacki (1961-1972), Gerard Labuda (1972-1975, p.o. 1980-1981), Zdzisław Kaczmarczyk (1975-1980), Zbigniew Zakrzewski (1981-1987), Antoni Gąsiorowski (1987-1996), Alicja Karłowska-Kamzowa (1996-1999), Leon Kozacki (2000-2005), Jacek Wiesiołowski (2005-2011), Hanna Kóčka-Krenz (2011-2014), Andrzej Gulczyński (2014-2020), Filip Kaczmarek (2020-). **Sekretarze gen.:** Leon Wegner (1857-1868), Władysław Świdorski (1868-1869), Hieronim Feldmanowski (1869-1880), Wawrzyniec Benzelstjerna-Engeström (1880-1907), Jan Głębocki (1907-1918), Cyryl Ratajski (1918-1920), Jan Rutkowski (1920-1923), Adam Żółtowski (1923), Stanisław Dobrzycycki (1923-1927), Zygmunt Lisowski (1927-1945), Ludwik Jaxa-Bykowski (1945-1946), Zygmunt Wojciechowski (1946-1955), Antoni Horst (1955-1961), Gerard Labuda (1961-1972), Zdzisław Kaczmarczyk (1972-1975), Tadeusz Puchałka (1975-1981), Antoni Gąsiorowski (1981-1984), Alicja Karłowska-Kamzowa (1984-1990), Stanisław Jakóbczyk (1990-2005), Lech Torliński (2005-2011), Leszek Mrozewicz (2011-2014), Przemysław Matusik (2014-2018), Filip Kaczmarek (2018-2020), Rafał Dobek (2020-). **Skarbnicy/ Podskarbi:** Heliodor hr. Skórzewski (1857-1858), Teodor Matecki (1858-1875), Władysław Łebiński (1875-1881), Franciszek Milewski (1882-1889), Władysław Jażdżewski (1889 w zastępstwie), Teodor Jackowski (1889-1907), Julian Łukomski (1907-1911), Stanisław Pernaczyński (1911-1920), Cyryl Ratajski (1920-1939), lata 1947-1983 obowiązki podskarbiego pełnił sekretarz generalny, Jerzy Turski (1983-1986), Andrzej Gomułowicz (1986-1990), Stanisław Jakóbczyk (1990-1996), Ryszard Marciniak (1996-2005), Jan Sobiech (2005-2008), Jerzy Tarajkowski (2008-2011), Grzegorz Paluszak (2011), wakat (2011-2013), Michał Flieger (2013-2014), Piotr Pawlak (2014-2016), Jacek Mizerka (2016-2020), Grzegorz Kotliński (2020-).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk utworzone zostało 13 lutego 1857 r. z inicjatywy historyka dra Kazimierza Szulca i językoznawcy ks. Franciszka Ksawerego Malinowskiego, przy współudziale Augusta Cieszkowskiego, Władysława Niegolewskiego i Hipolita Cegielskiego oraz przy poparciu Tytusa Działyńskiego i Rogera Raczyńskiego. Pierwszy statut zatwierdzony w 1857 r., wzorowany na ustawach Towarzystwa Przyjaciół Nauk Warszawskiego, wytyczał jako cel „pielęgnowanie nauk i umiejętności w języku polskim”. Miało to szczególne znaczenie wobec braku zgody władz pruskich na utworzenie w Poznaniu wyższej uczelni. Kolejne ustawy i statuty wydawano w latach: 1876, 1885, 1886, 1907, 1916, 1918, 1923, 1947, 1957, 1964, 1973, 1983, 1990 i 1995, 2006, 2023.

Od początku swej działalności PTPN pracuje nad rozwojem i postępowaniem nauki we wszystkich dziedzinach, w szczególności w zakresie badań odnoszących się do regionu

wielkopolskiego. Organizuje badania i posiedzenia naukowe, odczyty, wykłady i wystawy popularyzujące naukę, kwalifikuje i ogłasza drukiem prace naukowe, prowadzi bibliotekę, utrzymuje łączność i koordynuje pracę z poznańskimi ośrodkami naukowymi. W pierwszym okresie działalności (1857-1920) prace naukowe prowadzone były głównie w wydziałach, szczególne miejsce zajmowały wówczas badania archeologiczne. Prace wykopaliskowe miały „ocalić pamiątki i ślady słowiańskie w ziemiach zabranych”. PTPN utrwalało pamięć zasłużonych Polaków poprzez stawianie pomników i wmurowywanie tablic. Wydział Lekarski zapraszał na wykłady uczonych z innych dziedzin oraz wysyłał delegacje na naukowe zjazdy lekarskie organizowane w Warszawie, Krakowie i Lwowie. Towarzystwo gromadziło zbiory biblioteczne i muzealne, w pierwszym okresie pochodzące wyłącznie z darów społeczeństwa, a od 1860 r. prowadziło wymianę wydawnictw. W 1857 r. powstały: Biblioteka (która w 1880 r. liczyła ponad 50 tys. wol.) oraz Muzeum Starożytności Polskich i Słowiańskich w W. Ks. Poznańskim, rozdzielone później na Gabinet archeologiczny (Muzeum Prehistoryczne), Gabinet pamiątek historycznych (Muzeum Historyczne) i Gabinet numizmatyczny. W 1858 r. zaczęły napływać dary do utworzonego rok wcześniej Muzeum Przyrodniczego (historii naturalnej). W 1870 r. z dzieł podarowanych przez Seweryna Mielżyńskiego utworzono Galerię obrazów i Gabinet rycin (później nazwane Muzeum im. Mielżyńskich). W 1884 r. Józef Ignacy Kraszewski przekazał Towarzystwu dary, które otrzymał od społeczeństwa polskiego z okazji jubileuszu 50-lecia pracy pisarskiej, obchodzonego w 1879 r.; utworzono z nich Gabinet Kraszewskiego (obecnie depozyt PTPN w Bibliotece Raczyńskich w Poznaniu). W 1895 r. wyodrębniony został dział rękopisów, liczący w 1939 r. ponad 700 jednostek.

Popularyzację nauki prowadzono w ramach konkursów naukowych i literackich. W 1858 r. ogłoszono pierwszy konkurs, którego tematem było opracowanie historii włościan, a w latach następnych: Żywot Tadeusza Kościuszki, Czym były dla Polski praca i oszczędność oraz próżnowanie i zbytek, O życiu i zasługach Erazma Ciołka, życiorys Kopernika. Materiały z ostatniego z konkursów nt. Historia Słowian północno-zachodnich (1877) zostały opublikowane w pracy W. Bogusławskiego: *Dzieje Słowiańszczyzny północno-zachodniej do potowy XIII w.* T. 1-4 (Poznań 1887-1900). W okresie do 1916 r. zorganizowano konferencje naukowe i obchody jubileuszowe: 400-lecie urodzin Mikołaja Kopernika, 25-lecie „Nowin Lekarskich” oraz IV Zjazd Lekarzy i Przyrodników Polskich (1884).

Po I wojnie światowej, w związku z utworzeniem Uniwersytetu Poznańskiego nastąpiły zmiany w organizacji i formach działalności PTPN. Począwszy od 1920 r. wystąpiły tendencje do uściślenia charakteru naukowego Towarzystwa: likwidowano poszczególne wydziały, tworząc stałe komisje złożone wyłącznie z pracowników naukowych. Pamiątki historyczne oraz część obrazów w l. 1923-1924 przekazano w depozyt Muzeum Wielkopolskiemu. Z pozostałych zbiorów od 1933 r. urządzano okresowe wystawy rycin, grafiki, rysunków i obrazów. Zbiory archeologiczne dały w 1924 r. początek Muzeum Archeologicznemu, zaś przyrodnicze – Muzeum Przyrodniczemu.

W 1931 r. wspólnie z Komisją Atlasu Historycznego Pol. Akademii Umiejętności rozpoczęto prace nad mapą woj. poznańskiego w okresie Sejmu Czteroletniego. W latach 1934-38 z inicjatywy PTPN przygotowano do druku relacje Ibrahima ibn Jakuba o Polsce X w. (wyd. przez T. Kowalskiego i J. Kostrzewskiego w 1946 r.).

W okresie II wojny światowej nastąpiła całkowita przerwa w działalności Towarzystwa, które poniosło duże straty osobowe i materialne. W 1940 r. ocalałe zbiory muzealne PTPN zostały przeniesione przez władze okupacyjne do Muzeum Wielkopolskiego, księgozbiór uległ rozgrabieniu, rozproszeniu lub zniszczeniu. Po wyzwoleniu PTPN wznowiło swoją działalność, w 1945 r. rozpoczęły pracę komisje, w 1946 r. podjęto akcje wydawniczą, a 15 grudnia 1947 r., po częściowej rewindykacji i uporządkowaniu zbiorów, otwarto Bibliotekę.

Nowy statut uchwalony w 1947 r. nadawał Towarzystwu charakter akademicki. Podjęto prace badawcze w zakresie historii prawa, historii społecznej i gospodarczej, filozofii, oraz nad przyrodą Wielkopolski i ziem zachodnich.

Działalność PTPN jest finansowana przez Komitet Badań Naukowych (od 1993 r.) oraz z dochodów własnych, pochodzących z czynszu za wynajem nieruchomości.

Po zmianach organizacyjnych w ramach Towarzystwa działają Wydziały: I – Filologiczno-Filozoficzny, II – Historii i Nauk Społecznych, III – Matematyczno-Przyrodniczy, IV – Lekarski, V – Nauk Technicznych, VI – Nauk Rolniczych i Leśnych, VII – Nauk o Sztuce; Komisje: Filmoznawcza, Filologiczna, Filozoficzna, Językoznawcza, Archeologiczna, Etnograficzna, Historyczna, Nauk Ekonomicznych, Nauk Prawnych, Socjologiczna, Teologiczna, Biologiczna, Biologicznych Podstaw Kultury Fizycznej, Geograficzno-Geologiczna, Matematyczno-Przyrodnicza, Chemii Klinicznej, Farmaceutyczna, Historii i Filozofii Medycyny, Medycyny Doświadczalnej i Klinicznej, Medycyny Zabiegowej, Stomatologiczna, Medycyny Laboratoryjno-Klinicznej, Automatyki i Informatyki, Budownictwa i Architektury, Budowy Maszyn, Elektrotechniki, Fizyki Technicznej i Matematyki Stosowanej, Technologii Drewna, Nauk Leśnych, Nauk Rolniczych, Historii Sztuki, Muzykologiczna oraz Komitet Fizjograficzny.

W ostatnich latach opracowywano m. in. tematy: *Kodeks dyplomatyczny Wielkopolski* (T. 6-11), *Atlas języka i kultury ludowej Wielkopolski* (T. 10, wyd. 2001), Starofrancuskie źródła literackie do ikonografii architektury w X-XIII w., Szwajcaria „obca i swojska” w kulturze polskiego romantyzmu, *Daglezja zielona Pseudotsuga Taxifolia Britton* w lasach polskich, Film jako źródło do badań kultury, Nazewnictwo miejskie Poznania oraz Semiotyka opery.

Organizowane corocznie sesje i konferencje naukowe obejmowały m.in. tematykę: 50 rocznica odkrycia polonu i radu, pokojowe wykorzystanie energii atomowej, językoznawstwo ogólne, teoria obróbki plastycznej, ochrona wód, nefrologia, nauka wobec industrializacji Wielkopolski, metody badań powierzchniowych w Polsce północno-zachodniej, automatyka w Wielkopolsce, konferencje rocznicowe poświęcone wielkim Polakom, m.in. Mikołajowi Kopernikowi, Karolowi Libeltowi, Adamowi Mickiewiczowi, Juliuszowi Słowackiemu i Zygmuntowi Krasińskiemu. PTPN było współorganizatorem X Ogólnopolskiego Seminarium Metod Oceny Środowiska Geograficznego, III Krajowego Sympozjum Biometeorologii Sportu, II Kongresu Towarzystw Naukowych, corocznie odbywających się międzynarodowych Seminariów Mediawistycznych (XLIV w 2023 r.), a także kongresu *Kultura Czasu Przełomu* (1994), którego uczestnicy z 15 krajów wygłosili ok. 100 referatów. Obecnie organizowanych jest rocznie ok. 10-15 sesji, konferencji i seminariów, najczęściej we współpracy z innymi instytucjami naukowymi.

W latach 1953-56 PTPN podjęło działalność popularyzacyjną: sesje odczytowe i wystawy organizowane w różnych miastach Wielkopolski oraz publikowanie wydawnictw popularnonaukowych. Komisja Upowszechniania Nauki od 1961 r. organizowała sesje problemowe, a w l. 1962-74 tzw. studia regionalne: cykle odczytów wygłaszane w miastach regionu wielkopolskiego i związane z nimi wystawy. W 1998 r. PTPN rozpoczęło organizowanie w swej siedzibie cyklicznych wykładów otwartych, wygłaszanych przez wybitnych uczonych z całego kraju.

W ostatnich latach w jeszcze większym stopniu zintensyfikowano prowadzenie działalności popularyzatorskiej. Od 2006 roku prowadzono wykłady otwarte w ramach projektu „Wszechnicy Piastowskiej”. Natomiast w latach 2017-2023 roku były organizowane wykłady popularnonaukowe w ramach projektu „Poznański sposób na niepodległość”. Natomiast od 2018 roku odbywają się spotkania prezentujące cenne i rzadkie woluminy w ramach projektu „Skarby Biblioteki PTPN”. PTPN włącza się także w ogólnopolskie wydarzenia kulturalne jak przykładowo Noc Muzeów, Europejskie Dni Dziedzictwa. Ponadto w latach 2016–2019 zorganizowane zostały cztery edycje „Forum Szkół Polskich. Poznań – Europa”, w ramach którego uczestniczyli licealiści z kilku krajów (Ukraina, Litwa, Łotwa, Białoruś). Program składał się z trzech bloków związanych z Poznaniem, Polską i Europą. Zasadnicza część Forum przybrała formę wykładów i warsztatów, co umożliwiało prowadzenie dyskusji i pracy w mieszanych grupach.

PTPN prowadzi także płaszczyznę dyskusji nad najciekawszymi pozycjami wydawniczymi w ramach cyklu Forum PTPN, gdzie w rolę dyskutantów – poza autorami danych pozycji – zapraszani są uznani eksperci w swojej dziedzinie.

W PTPN od 2017 roku ustanowiona została nagroda za najlepszą publikację poświęconą Wielkopolsce. Jej celem jest wyróżnienie i promocja najważniejszych dzieł, które podejmują tematy związane z Wielkopolską oraz propagowanie czytelnictwa i popularyzacja wiedzy o regionie. W ramach konkursu przyznawane są nagrody w trzech kategoriach: literatura naukowa, literatura popularnonaukowa i beletrystyka oraz literatura dotycząca miasta Poznania. W 2024 roku zostanie rozstrzygnięta siódma edycja konkursu.

Wydawnictwo PTPN, działające od 1860 r., obecnie publikuje kilkadziesiąt prac naukowych rocznie. W latach 1946-2023 wydano ogółem 2396 pozycji o łącznej objętości ponad 30.300 ark. wyd., m.in.: *W. Pociecha: Królowa Bona. T. 1-4 (Poznań 1949-1958)*; *Opuscula Casimiro Tymieniecki septuagenario dedicata* (Poznań 1959); *Munera litteraria. Księga ku czci prof. Romana Pollaka* (Poznani 1962); *Początki państwa polskiego*. Red. K. Tymieniecki. T. 1-2 (Poznań 1962); *Munera archaeologica Josepho Kostrzewski [...]* (Poznań 1963); *50 lat Poznańskiego Oddziału Związku Literatów Polskich. 1921-1971*. Przew. kom. red. T. Kraszewski (Poznań 1971); *Nauka w Wielkopolsce*. Red. G. Labuda (Poznań 1973); *Historia Pomorza*. Red. G. Labuda. T. 3, cz. 1-3 (Poznań 1993-2001); *Słownik historyczno-geograficzny województwa poznańskiego w średniowieczu*. Red. A. Gąsiorowski. Cz. 3 z. 1-4, Cz. 4 z. 1 (Poznań 1993-2001); *Bibliografia historii Wielkopolski*. Oprac. A. Wojtkowski. Pod red. R. Marciniaka. T. 1-2 (Poznań 1994-1995); A. Białobłocki: *Absolwenci Gimnazjum i Liceum św. Marii Magdaleny w Poznaniu: 1805-1950* (Poznań 1995); *Kraje słowiańskie w wiekach średnich. Profanum et sacrum*. [Księga pamiątkowa ku czci prof. Zofii Kurnatowskiej]. Red.

H. Kočka-Krenz i W. Łosiński (Poznań 1998); *Problemy współczesnej diagnostyki i terapii w neurochirurgii*. Red. S. Nowak i R. Żukiel (Poznań 1998); M. Paluszkiwicz, J. Szewc: *Słownik biograficzny członków tajnych товариств gimnazjalnych w Wielkim Księstwie Poznańskim 1850-1918* (Poznań 2000); *Civitas Posnaniensis. Studia z dziejów średniowiecznego Poznania*. Red. Z. Kurnatowska, T. Jurek (Poznań 2005); W. Otto, *Literatura i film w kulturze polskiej dwudziestolecia międzywojennego* (Poznań 2007); A. Kijas, *Polacy na Uniwersytecie Charkowskim 1805–1917* (Poznań 2008); *Makrokosmos versus Mikrokosmos*. Red. A. Magowska (Poznań 2009); *Studia Flaviana*. Red. L. Mrozewicz (Poznań 2010); B. Garczyk, *Wielonarodowy Petersburg. Nierosyjska historia miasta 1703–1917* (Poznań 2014); *Gród piastowski w Gieczu. Geneza – funkcja – kontekst*. Red. M. Kara, T. Krysztofiak, A.M. Wyrwa (Poznań 2016); *Wielkie nadzieje, wielkie rozczarowania. Ład wiedeński a europejska wspólnota*. Red. A. Gulczyński Poznań (2017); *Gospodarz. Słownik języka mieszkańców powiatu kolskiego*. Red. B. Osowski (Poznań 2018); K. Kurek, *Teatr poznański w podróży (1870–1900)*, Poznań 2019; M. Michalski, Z. Pałat, *Collegium Maius* (Poznań 2020); *Poznańska szkoła ekonomii rozwoju. W poszukiwaniu dróg wyjścia z niedorozwoju gospodarczego* (Poznań 2021); K. Fiołek, *Młodopolski spór o Sienkiewicza* (Poznań 2021); A. Makowski, *Życie codzienne mieszkańców Pleszewa w drugiej połowie XVIII wieku* (Poznań 2022); A. Kozak, *Księga sądowa gnieźnieńskich wikariuszy* (Poznań 2023).

PTPN prowadzi wymianę wydawnictw z 82 ośrodkami naukowymi w kraju oraz z 441 placówkami w 43 krajach.

Biblioteka o profilu humanistycznym gromadząca przede wszystkim dzieła z zakresu historii, literatury polskiej i literaturoznawstwa, językoznawstwa indoeuropejskiego oraz druki wielkopolskie i Wielkopolski dotyczące, a także książki w języku serbołużycyjskim, posiada 345 326 wol., w tym 75 220 wol. czasopism, ponadto 22 818 jedn. zbiorów specjalnych, w tym 15.488 stare druki, 2034 poz. zbiorów kartograficznych, 1 967 rękopisów i 753 mikrofilmy.

Archiwum gromadzi akta działalności PTPN głównie po II wojnie światowej (starsze spłonęły w trakcie działań wojennych w lutym 1945 r.): statuty, protokoły posiedzeń organów kolegialnych, korespondencję, sprawozdania z działalności oraz akta osobowe członków i pracowników PTPN.

WYDAWNICTWA CIĄGŁE

Roczniki Towarzystwa Przyjaciół Nauk Poznańskiego. Poznań 1860 T. 1 1928 T. 50. Od 1920 T. 47 tyt.: Roczniki Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk

Posener Archeologische Mitteilungen. Posen 1887 Lief. 1 1889 Lief. 5

Zapiski Archeologiczne Poznańskie Wydane przez Komisję Archeologiczną Towarzystwa Przyjaciół Nauk Poznańskiego. Poznań 1887 z. 1 1889 z. 5

Nowiny Lekarskie. Poznań 1889 R. 1950 R. 57. Od 1989 r. wznowione przez Akademię Medycyną w Poznaniu

Wydawnictwa Wydziału Teologicznego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. Seria I. Materiały. Poznań 1917 Posz. I – 1918 Posz. 2/3

- Wydawnictwa Wydziału Teologicznego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. Seria 2. Rozprawy. Poznań 1918 Posz. 4(1)
- Przegląd Archeologiczny. Poznań 1919 T. 1 – 1926 T. 3. Organ Pol. Tow. Prehistorycznego i Komisji Archeologicznej PTPN; od 1927 wyd. Pol. Tow. Prehistoryczne
- Prace Komisji Filologicznej. Poznań 1921 T. 1 Prace Komisji Filozoficznej. Poznań 1921 T. 1
- Prace Komisji Historycznej. Poznań 1921 T. 1
- Prace Komisji Matematyczno-Przyrodniczej. Seria A. Poznań 1921 T. 1 – 1973 T. 13
- Prace Komisji Matematyczno-Przyrodniczej. Seria B. Poznań 1921 T. 1 – Od 1948 T. 11 z. 4 tyt.: Prace Komisji Biologicznej
- Prace Komisji Matematyczno-Przyrodniczej. Seria C. Poznań 1921 T. 1 z. 1 – 1924 T. 1. z. 5
- Prace Komisji Matematyczno-Przyrodniczej. Seria D. Poznań 1921 T. 1 z. 1 – 1924 T. 1. z. 6
- Ruch Prawniczy i Ekonomiczny. Poznań 1921 R. 1 – 1924 R. 4. Organ Wydz. Prawno-Ekonomicznego Uniwersytetu Poznańskiego, PTPN i Tow. Prawno-Ekonomicznego; od 1925 R. 5 wyd. Wydz. Prawno-Ekonomiczny Uniwersytetu Poznańskiego
- Wydawnictwa Źródłowe Komisji Historycznej. Poznań 1921 T. 1 – Prace Komisji Archeologicznej. Poznań 1922 T. 1 – Prace Komisji Historii Sztuki. Poznań 1922 T. 1
- Prace Komisji Lekarskiej. Poznań 1922 T. 1–1973 T. 45 1949 T. 7 – 1961 T. 22 tyt.: Prace Komisji Medycyny Doświadczalnej; od 1962 T. 22 tyt.: Medycyna Doświadczalna
- Prace Komisji Nauk Społecznych. Poznań 1922 T. 1 – Od 1985 T. 23 tyt.: Prace Komisji Nauk Prawnych
- Prace Komisji Teologicznej. Poznań 1922 T. 1 – 1948 T. 3. z. 3
- Wiadomości Antropologiczne. Poznań 1922
- Bulletin de la Société des Amis des Sciences de Poznan. Serie B. Sciences mathématiques et naturelles. Poznań 1925 Liv. 1 – 1972 Liv. 22. Od 1948 Liv. 9. tyt.: Bulletin de la Société des Amis des Sciences et des Lettres de Poznań Analecta Byzantina. Posnaniae 1931 Fasc. i
- Prace Monograficzne nad Przyrodą Wielkopolskiego Parku Narodowego pod Poznaniem. Poznań 1933 T. 1 1988 T. 6
- Prace Komisji Geograficznej. Poznań 1936 T. 1 – Od 1956 T. 2 tyt.: Prace Komisji Geograficzno-Geologicznej
- Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych. Poznań 1939/1946 T. 8 z. 2. Ukazują się od 1931 T. 1
- Roczniki Historyczne. Poznań 1939/1946 R. 15. Ukazują się od 1925 R. 1
- Biblioteka Historyczna pod red. Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. Poznań 1946 [T.] 1-1949 [T.] 4
- Studia nad Historią Prawa Polskiego. Poznań 1947 T. 18 – 1952 T. 21 Ukazują się od 1899 T. 1; od 1953 T. 22 wyd. PAN
- Badania Fizjograficzne nad Polską Zachodnią. Poznań 1948 T. 1– Od 1969/1970 T. 23. podział na serie: Seria A. Geografia fizyczna, Seria B. Biologia
- Czasopismo Prawno-Historyczne. Poznań 1948 T. 1 – 1952 T. 4 Od 1953 T. 5 wyd. Komitet Nauk Prawnych PAN
- Prace Koła Naukoznawczego. Poznań 1948 T. 1
- Bulletin de la Société des Amis des Sciences et des Lettres de Poznań. Série C. Médecine. Poznań 1949 Liv. 1 – 1968 Liv. 17
- Zabytki Języka i Literatury Polskiej. Poznań 1949 nr 1 – 1965 nr 5
- Prace Komisji Nauk Rolniczych i Leśnych. Poznań 1950 T. 1 – Od 1960 T. 7 tyt.: Prace Komisji Nauk Rolniczych i Komisji Nauk Leśnych
- Biuletyn Fonograficzny. Poznań 1953 T. 1 – 1975 T. 16

- Lingua Posnaniensis. Poznań 1953 T. 4 – Ukazuje się od 1949 T. I
- Wydawnictwa Popularnonaukowe. Wielkopolska w Oczach Przyrodnika. Poznań 1955 nr 1 1959 nr 3
- Wydawnictwa Popularnonaukowe z Zakresu Nauk o Ziemi. Poznań 1955 nr 1 – 1961 nr 4
- Wydawnictwa Popularnonaukowe. Nauki Matematyczno-Fizyczne. Poznań 1956 nr 1
- Wydawnictwa Popularnonaukowe Komisji Historycznej. Poznań 1956 nr 1-2. Nr 1 tyt.: Wydawnictwa Popularnonaukowe z Zakresu Historii
- Wydawnictwa Popularnonaukowe Komisji Nauk Rolniczych i Leśnych. Poznań 1956 nr 1 1960 nr 6
- Wydawnictwa Popularnonaukowe Komisji Nauk Społecznych. Poznań 1956 nr 1
- Wydawnictwa Popularnonaukowe z Zakresu Nauk Medycznych. Poznań 1956 nr 1
- Wydawnictwa Popularnonaukowe. Nauki Biologiczne. Poznań 1958 nr 1 – Nr 2 wyd. 1956, nr 3 wyd. 1957
- Wydawnictwa Popularnonaukowe z Psychologii i Pedagogiki. Poznań 1958 nr 1 – 1960 nr 2
- Prace Komisji Farmaceutycznej. Poznań 1959 T. 1. Od 1965 T. 3 tyt.: Annales Pharmaceutici
- Prace Komisji Nauk Podstawowych Stosowanych. Poznań 1959 T. 1 – 1972 T. 3 Bulletin de la Société des Amis des Sciences et des Lettres de Poznań. Série D. Sciences biologiques. Poznań 1960 Liv. 1 – Od 1994 T. 31 tyt.: Biological Bulletin of Poznań
- Slavia Occidentalis. Poznań 1960 T. 20 – Ukazuje się od 1921 T. 1
- Prace Komisji Budownictwa i Architektury. Poznań 1961-1973
- Prace Komisji Budowy Maszyn i Elektrotechniki. Poznań 1961 T. 1 1967 T. 3
- Prace Komisji Językoznawczej. Poznań 1962 T. 1
- Wydawnictwa Popularnonaukowe z Językoznawstwa. Poznań 1962 nr 1
- Komisja Upowszechniania Nauki. Poznań 1964 nr 1; 1968 nr 3
- Prace Komisji Etnograficznej. Poznań 1968 – 1973 Prace Komisji Technologii Drewna. Poznań 1968 T. 1 – Annals of Immunology. Poznań 1969 T. 1 – 1973 T. 5. Od 1974 T. 6 wyd. Polish Society of Immunology
- Studia z Automatyki. Poznań 1969 T. 1 – Od 1994 T. 19 tyt.: Studia z Automatyki i Informatyki
- Prace Komisji Budowy Maszyn. Poznań 1969 T. 1 –
- Prace Komisji Elektrotechniki. Poznań 1970 1972
- Prace Komisji Muzykologicznej. Poznań 1991 T. I – Slavia Antiqua. Poznań 1993 T. 34. Ukazuje się od 1948 T. I
- Res Facta Nova: teksty o muzyce współczesnej. Poznań 1994 T. 1 (10). Kontynuacja serii Res Facta: teksty o muzyce współczesnej. Kraków 1967 T. 1
- Prace Komisji Filmoznawczej. Poznań 2000 T. I –

ŹRÓDŁA

- Archiwum PTPN. – Archiwum PAN, zespół: Materiały Bronisława Dembińskiego, P. 111-34, sygn. 71 [Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Poznaniu 1928-1936]. – Tamże, zespół: Materiały Wiktora Schramma, sygn. 155 [Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk. Sprawy ogólne Towarzystwa oraz Wydziałów: Historii i Nauk Społ., Matematyczno-Przyrodniczego 1931-1957].
- Ustawy Towarzystwa Przyjaciół Nauk Poznańskiego*. Poznań 1857. – Toż. Poznań 1876. Toż. Poznań 1885. – Toż. Poznań 1886. *Ustawy Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Poznaniu*. Poznań 1907. – *Ustawa Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Poznaniu*. Projekt. Poznań 1916. – *Ustawy Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Poznaniu*. Poznań [1918]. – *Statut Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Poznaniu*. Poznań [1920]. – *Statut Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk*. [Poznań]

1923. – Toż. Poznań 1947. – Toż. Poznań 1958. – Toż. Poznań 1965. – Toż. [Poznań 1973]. – Toż. Poznań 1983. – Toż. Poznań 1990. – Toż. Poznań 1995. – *Sprawozdania Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk*. Poznań 1917-2002. [Za l. 1857-1918 sprawozdania ukazywały się w „Rocznikach PTPN” 1860 R. 1 1919 R. 451. H. Feldmanowski: *Katalog Biblioteki Towarzystwa Przyjaciół Nauk Poznańskiego*. Poznań 1869. – L. Dobrzyńska-Rybicka, A. Koehlerówna: *Katalog druków polskich XVI w. znajdujących się w Bibliotece Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Poznaniu*. Poznań 1929. [H. Feldmanowski]: *Galeria obrazów malarzy polskich znajdująca się w Muzeum imienia Mielżyńskich pod zarządem Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Poznaniu*. Cz. 1-2. Poznań 1888-1889. – *Katalog galerii obrazów w Muzeum im. Mielżyńskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Poznaniu*. Poznań 1912. – J. Kostrzewski: *Skorowidz do czterdziestu tomów Roczników Towarzystwa Przyjaciół Nauk Poznańskiego 1860-1913*. Poznań 1915. – K. Stojałowski: *Spis prac oryginalnych w 50-ciu rocznikach Nowin Lekarskich 1888-1938*. Poznań [1938]. – S. Bielińska, M. Witkowski: *Bibliografia wydawnictw Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk 1856-1956*. „Roczniki Historyczne” 1957 R. 23. dodatek. *Katalog wydawnictw Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. Za lata 1946-1958*. Poznań 1959. – *Katalog starych druków Biblioteki Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk: Polonica XVI wieku*. oprac. E. Stelmaszczyk. Poznań 1991; *Statuty Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk 1857-2006*, wstęp R. Marciniak, Poznań 2007; *Inwentarz rękopisów Biblioteki Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk (sygn. 1-1950)*, oprac. B. Olejniczak, J. Pietrowicz, Wrocław 2008; *Inwentarz rękopisów Biblioteki Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk (sygn. 1951-2325)*, oprac. J. Pietrowicz, Poznań 2017.

LITERATURA

Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Poznaniu w latach 1857-1927. „Roczniki Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk” 1928 T. 50 (s. 3-450: A. Wojtkowski: *Historia Towarzystwa Przyjaciół Nauk 1857-1927*; s. 451-493: Zbiory TPN; s. 497-535: Wydawnictwa TPN). – Z. Lisowski: *Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk w latach 1927-1947*. Poznań 1947. – M. Wojciechowska: *Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk*. „Przegląd Zachodni” 1952 R. 8 nr 9/10 s. 218-235. – Z. Grot, P. Michałowski, M. Witkowski: *Sto lat Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk i jego zbiorów*. Przewodnik po wystawie jubileuszowej w starym ratuszu poznańskim. Poznań 1957. – M. Wojciechowska: *Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk po drugiej wojnie światowej*. „Roczniki Historyczne” 1957 T. 23 s. 509-560. – A. Wojtkowski: *Stulecie Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk*. Tamże s. 311-352. – A. Koehlerówna: *Biblioteka Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk 1857-1957*. Tamże s. 381-430. – T. Malinowski: *Działalność Sekcji (Wydziału) Archeologicznej Towarzystwa Przyjaciół Nauk Poznańskiego w latach 1885-1896*. Tamże s. 453-460. – L. Krakowiecka: *Wydział Lekarski Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk od jego założenia do końca XIX wieku*. Tamże s. 461-475. H. Szafran: *Wydział Matematyczno-przyrodniczy Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk*. Tamże s. 477-500. – M. Wojciechowska: *Rola kulturotwórcza. Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk*. „Kultura i Społeczeństwo” 1958 T. 2 nr 1 s. 103-118. K. Tymieniecki: *Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk*. „Nauka Polska” 1961 R. 9 nr 1 s. 147-157. – S. Barbacki: *Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk na przełomie swego rozwoju*. Tamże 1973 R. 21 nr 2 s. 71-77. – *Veritate et scientia. Księga pamiątkowa w 125-lecie Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk*. Pod red. A. Gąsiorowskiego. Warszawa – Poznań 1982. [Tamże na s. 123-258 *Wykaz członków Poznańskiego Towarzystwa*

Przyjaciół Nauk za lata 1857-1945] – Zbiory Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Muzeum Narodowym w Poznaniu. Katalog wystawy. Poznań 1982. R. Marciniak: *Prezesi Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. Ich myśl i dzieło*. Poznań 1998; *Ars una species mille. 150 dzieł na 150-lecie Muzeum Narodowego w Poznaniu ze zbiorów Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk*, red. D. Suchocka, Poznań 2007; *Poczet członków Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk 1857–2007*, red. A. Pihan-Kijasowa, Poznań 2008; A. Pihan-Kijasowa, R. Marciniak, D. Gucia, *Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk 1857–2011. Zarys dziejów*, Poznań 2011; *Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk a towarzystwa naukowe na ziemiach polskich w XIX i początkach XX wieku*, red. W. Molik, A. Hinc, Poznań 2012; „Kronika Miasta Poznania” 2017, nr 1; J. Baumgart, *Losy Biblioteki Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk w latach 1939–1947*, wstęp i oprac. N. Delestowicz, „Biblioteka” 2021, nr 25 (34); F. Kaczmarek, *Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk jako centrum dziedzictwa kulturowego*, „Museion Poloniae Maioris” 8 (2021); N. Delestowicz, *Historia Biblioteki Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk*, Poznań 2022; D. Gucia, G. Klause, *Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk*, Poznań 2023; Jubileusz 165-lecia Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, red. N. Delestowicz, F. Kaczmarek, Poznań 2023.

Strona internetowa: www.ptpn.poznan.pl

e-mail: sekretariat@ptpn.poznan.pl

ALEKSANDRA KRÓL,
HALINA KRÓL,
JOANNA PIETROWICZ,
NORBERT DELESTOWICZ

RADOMSKIE TOWARZYSTWO NAUKOWE

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia: 1963; działalność ciągła. **Dane adresowe:** 26-600 Radom, Rynek 15 tel. 500 225 932 www.rtn.radom.pl rtn.radom@gmail.com. **Biblioteka** liczy około 3 tys. woluminów. Główne działy to regionalia i historia Polski. Ważne miejsce zajmują czasopisma naukowe i regionalistyczne wydawane w Kielcach i w Radomiu. **Archiwum** Towarzystwo posiada archiwalne dokumenty z całego okresu działalności. Wybrane pozycje są przekazywane do Archiwum Państwowego w Radomiu. **Wydawnictwo.** Dorobek wydawniczy Towarzystwa liczy około ćwierć tysiąca woluminów, z czego ok. 150 wydawnictw zwartych oraz ok. 100 zeszytów czasopism. Przeważa regionalna; głównie historia, ale też zagadnienia społeczno-gospodarcze oraz przyrodnicze. Ponadto wydawane są pozycje z innych dziedzin nauki, np. seria podręczników do chemii organicznej. Pierwszym czasopismem był Biuletyn Kwartalny Radomskiego Towarzystwa Naukowego, który ukazywał się w latach 1964-2011. Ogółem wydano 97 zeszytów w 93 wo-

luminach, w podziale na 45 tomów, czyli roczników. **Repozytorium** Towarzystwo nie posiada wydzielonego repozytorium. Natomiast prowadzone jest zestawienie bibliograficzne artykułów naukowych dotyczących regionu radomskiego; udostępniane na stronie internetowej, z podaniem bezpośrednich odnośników do treści dostępnych w sieci.

Liczba członków ok. 100. **Członkowie honorowi** (w tym nieżyjący): Anna Apanowicz, Witold Hański, Helena Kisiel, Leszek Kołakowski, Stanisław Ośko, Waław Telus, Zygmunt Wilczyński, Czesław Tadeusz Zwolski. **Prezesi**: Stefan Witkowski 1963-1971; Jan Boniecki 1971-1975; Marian Sołtyk 1975-1977; Stanisław Ośko 1977-1989; Krzysztof Orzechowski 1989-1998; Grażyna Łuszkiewicz-Dzierżawska 1998-2001; Sebastian Piątkowski 2001-2007; Adam Duszyk 2007-2010; Marcin Kępa 2010-2019; Łukasz Zaborowski 2019-2025; Radomir Jasiński (2025-).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Główny cel istnienia Towarzystwa to pobudzanie i prowadzenie badań naukowych regionu radomskiego, a następnie upowszechnianie ich wyników. Cel ten wypełnia w szczególności działalność wydawnicza. Organizowane są także konferencje naukowe oraz spotkania o charakterze popularnonaukowym. Towarzystwo zabiega również o rozwój radomskiego ośrodka akademickiego oraz integrację miejscowego środowiska naukowego.

Ważnym wymiarem działalności jest dokumentacja zasobów wiedzy o regionie. Celem jest posiadanie pełnej bibliografii publikacji naukowych z poszczególnych dziedzin wiedzy. Obecnie prowadzona jest okresowa kwerenda w zakresie historii i archeologii; podobnie – w ramach współpracy z RTN – kwerendę w zakresie geografii i pokrewnych nauk przyrodniczych prowadzi Oddział Radomski Polskiego Towarzystwa Geograficznego. W szczególności regularnej kwerendzie poddawane jest kilkadziesiąt polskich czasopism naukowych.

Powyższe działania prowadzą do kolejnego strategicznego celu, jakim jest upowszechnienie znajomości regionu, przede wszystkim wśród jego mieszkańców. Służyć temu powstające kompendium wiedzy, udostępnione na stronie internetowej Towarzystwa.

Towarzystwo stara się czynnie uczestniczyć w życiu miasta i regionu. Wypowiada się w zakresie urbanistyki i transportu, od kilku dekad zabiegając o wprowadzenie w Radomiu tramwaju. W wyniku wystąpienia Towarzystwa do najwyższych władz państwowych uchroniono od wyburzenia historyczną siedzibę Fabryki Broni, obiektu ikonicznego dla Radomia i pierwszego okręgu przemysłu zbrojeniowego w II Rzeczypospolitej. Towarzystwo podejmuje zabiegi o wprowadzenie rozwiązań prawnych gwarantujących poprawność użycia nazewnictwa historycznego (Małopolska/Mazowsze) w edukacji regionalnej i działaniach organów administracji publicznej. Czynnie domaga się też przywrócenia Radomiowi statusu miasta wojewódzkiego.

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (WYBÓR)

<https://rtn.radom.pl/publikacje/>

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE

Kwartalnik „Scientiae Radices”. Zakres: chemia, inżynieria i technologia chemiczna, fizyka, materiałoznawstwo i inżynieria materiałowa, biotechnologia, nauki medyczne i dyscypliny pokrewne. Multidyscyplinarny kwartalnik naukowy o zasięgu międzynarodowym, wydawany w formule otwartego dostępu, w języku angielskim. Przewagą czasopisma jest brak opłat dla autorów i czytelników oraz szybki proces publikacji.

Rocznik „Radomskie Studia Humanistyczne”. Zakres: historia, archeologia, historia sztuki, literaturoznawstwo, dialektologia, etnografia, kulturoznawstwo i dziedziny pokrewne. Zakładana tematyka skupia się wokół dziejów, dziedzictwa i współczesności Radomia wraz z szeroko pojętym regionem – historyczną Sandomierszczyzną w międzyrzeczu Wisły i Pilicy.

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

Radomskie Towarzystwo Naukowe 1963-1973, red. Jan Boniecki, Radom 1973

Stanisław Ośko, *Działalność Radomskiego Towarzystwa Naukowego w latach 1963-1983. Zarys historyczny*, Biuletyn Kwartalny RTN, T. XIX, z. 3-4, 1982

Sebastian Piątkowski, *Dzieje Radomskiego Towarzystwa Naukowego (1963-2007)*, publikacja na dawnej stronie internetowej RTN, 2007

Łukasz Zaborowski, *Radomskie Towarzystwo Naukowe. Dzieje*, www.rtn.radom.pl/dzieje, 2019

TOWARZYSTWO NAUKOWE
IM. WOJCIECHA KĘTRZYŃSKIEGO
THE WOJCIECH KĘTRZYŃSKI SCIENTIFIC SOCIETY

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia: 1961-1990 pod nazwą Ośrodek Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego; 1990 – Towarzystwo Naukowe im. Wojciecha Kętrzyńskiego. **Siedziba:** 10-402 Olsztyn, ul. Partyzantów 87 (Dom Polski); Strona internetowa: <https://tn.olsztyn.pl> Adres mailowy: tnwk@ip.olsztyn.pl. **Struktura:** Walne Zebranie, Zarząd, Komisje: Historyczna; Dziedzictwa kulturowego; Badań nad Współczesnością; Komisja Rewizyjna; Sąd Koleżeński. **Biblioteka:** Zbiory Towarzystwa Naukowego w depozycie Biblioteki Instytutu Północnego im. W. Kętrzyńskiego, 100 000 vol; Unikalne zbiory prasy niemieckojęzycznej i polskojęzycznej z XIX oraz XX wieku, zbiór pamiątek, kartografia i ikonografia, stare druki. **Archiwum:** Archiwum Towarzystwa Naukowego im. W. Kętrzyńskiego dostępne w Zbiorach Specjalnych Biblioteki Instytutu Północ-

nego im. W. Kętrzyńskiego. **Nagroda humanistyczna im. Wojciecha Kętrzyńskiego.** Nagroda ustanowiona w 2008 roku a otrzymali ją profesorowie: Wojciech Wrzeński, Janusz Jasiński, Tadeusz Oracki, Janusz Małek, Jacek Staszewski, Hubert Orłowski, Krzysztof Mikulski, Henryk Samsonowicz, Józef Borzyszkowski, Adolf Juzwenko, Wojciech Łukowski, Teresa Borawska, Jerzy Sikorski, bp. Julian Wojtkowski, ks. Alojzy Szorc, Stanisław Achremczyk, Jan Chłosta, Ryszard Tomkiewicz, Zoja Jaroszewicz-Pierśławcew. **Liczba członków:** 155 w tym 10 honorowych. **Prezesi:** Stanisław Arnold (1963-1968); Józef Burszta (1968-1984); Wojciech Wrzeński (1984-1988) Bogusław Drewniak (1988-1991); Andrzej Hopfer (1991-2001) Jerzy Suchta (2001-2005); Krystyna Stasiewicz (2005-2009); Zbigniew Puchajda (2009-2018); Stanisław Achremczyk od 2018 do dziś. **Sekretarze:** sekretarz i wiceprezes Władysław Ogrodziński (1968-2009); Ryszard Tomkiewicz (2009-2021); Marcelina Zaniewska (2021-2025); Konrad Bączek (2025-). **Skarbnicy:** Stanisław Szostakowski (1968-1991), Tadeusz Filipkowski (1991-2001), Jan Chłosta (2001-2009). Tomasz Chrzanowski (2009-2012), Jerzy Kiełbik (2012-2016); Tadeusz Baryła (2016-2025); Anna Bujko (2025 -). **Komisja Rewizyjna:** Romuald Odoj (1990-2005); Alfons Bobowik (2005-2018); Krystyna Skibniewska (2018 –). **Sąd Koleżeński:** Wacław Minakowski (1990-2001); Władysław Szczepański (2001-2005); Stanisława Badowska (2005-2009); Sławomir Augustowicz (2009-2018); Zbigniew Anculewicz (2025-).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

W grudniu 1981 roku w ramach Stowarzyszenia Społeczno-Kulturalnego Pojezierze powołano Fundację Naukową im. Wojciecha Kętrzyńskiego, która szybko zmieniła nazwę na Ośrodek Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego. W marcu 1963 roku zorganizowano uroczystą inaugurację Ośrodka, który przyjął nazwę Stowarzyszenie Naukowe Ośrodek Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego. Przewodniczącym rady naukowej wybrano profesora Stanisława Arnolda. Pięć lat później OBN stał się samodzielną placówką naukową działającą na zasadzie towarzystwa naukowego. Obok części instytucjonalnej działała część społeczna w postaci komisji problemowych. Zgodnie ze statutem w 1968 roku wybrano Radę Naukową, Komisję Rewizyjną i Sąd Koleżeński. Prezesem Rady Naukowej był przez 14 lat profesor Józef Burszta. W 1990 roku nastąpił rozdział między częścią instytucjonalną a społeczną Ośrodka Badań Naukowych. W 1991 roku sąd olsztyński zarejestrował Towarzystwo Naukowe im. Wojciecha Kętrzyńskiego. Samodzielny byt kontynuował Ośrodek Badań Naukowych jak państwowa jednostka badawczo-rozwojowa. Zachowano jednak wspólnotę celów. Wspólnie organizowano konferencje naukowe i wydawano publikacje. Towarzystwo Naukowe posiadało w Domu Polskim swój pokój a także korzystało z sal odczytowych. Natomiast księgozbiór Towarzystwa został oddany w depozyt Ośrodkowi Badań Naukowych. Ta symbioza działalności trwa do dzisiaj, z tym, że od 2019 roku Ośrodek Badań Naukowych został przekształcony w Instytut Naukowy im. Wojciecha Kętrzyńskiego finansowany przez budżet państwa i podległy Ministerstwu Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Towarzystwo Naukowe uzyskiwało granty na swą działalność z Ministerstwa Nauki, marszałka województwa warmińsko mazurskiego, władz Olsztyna a także

innych samorządów miejskich i powiatowych Warmii i Mazur. Działalność Towarzystwa skupiła się na popularyzacji nauki, organizowaniu konferencji i wydawnictwach. W pierwszym okresie działalności pozyskało ono kilkadziesiąt grantów z Ministerstwa Nauki na wspieranie badań naukowych prowadzonych przez swych członków. Każdy grant, zwany małym grantem, zamykał się kwotą 10 000 złotych. Jednocześnie Towarzystwo wystąpiło do marszałka o ustanowienie nagrody humanistycznej im. Wojciecha Kętrzyńskiego. Sejmik województwa warmińsko-mazurskiego takową ogólnopolską nagrodę ustanowił i od 2008 roku jest ona wręczana wybitnym ludziom nauki.

Konferencje naukowe

Za wszystkich konferencji zorganizowanych przez Towarzystwo Naukowe warto zwrócić na dwie cykliczne ogólnopolskie konferencje. Wszystkie konferencje wspierał Ośrodek Badań Naukowych a także Instytut Naukowy im. W. Kętrzyńskiego.

Pierwsza **Między Barokiem a Oświeceniem** organizowana jest co dwa lata od 1994 roku. Do tej pory odbyło się 18 takich konferencji poświęconych przede wszystkim czasom saskim. Z założenia konferencje miały być interdyscyplinarne skupiające historyków, historyków literatury, kultury, prawa, historyków medycyny, Kościoła. Konferencje odpowiadały na pytanie czy Rzeczpospolita to kraj w pierwszej połowie XVIII stulecia upadły, kraj politycznego, gospodarczego marazmu i cywilizacyjnej zapaści. Odpowiadały na pytanie czy schematy czarno-białe mają odniesienie tylko do czasów saskich, czy były to czasy utraconych szans i zaniechania reform. Wygłoszone referaty, które po każdej konferencji ukazywały się w cyklicznej serii wydawniczej podważały ogólny negatywny osąd czasów panowania Augusta II i Augusta III. Konferencje ożywiły badania nad dziejami Polski XVIII stulecia dały szansę publikacji wyników badań młodych historykom. Konferencje, którym początkowo patronował profesor Jacek Staszewski odbywały się w atrakcyjnych ośrodkach wczasowych położonych na Mazurach i Warmii.

Drugą cykliczną konferencją była konferencja **Życie codzienne na dawnych ziemiach pruskich** organizowana od 1996 roku przez Towarzystwo i Muzeum Kultury Ludowej w Olsztynku. Konferencje te odbywały się w siedzibie Muzeum, w olsztyńskim skansenie i też miały charakter interdyscyplinarny. Po każdej konferencji ukazywały się wydawnictwa.

W 2024 roku podjęto organizowanie cyklu konferencji poświęconych dziedzictwu kulinarnemu. Pierwsza z nich dotyczyła *Dziedzictwa kulinarnego Warmii*. Druga nosiła tytuł: *Mazurskie dziedzictwo – w zagrodzie, domu i kuchni*. W 2026 roku odbędzie się kolejna konferencja tym razem poświęcona karczmom, zajazdom i restauracjom.

Towarzystwo pamiętało o dziejach ruchu polskiego na Warmii i Mazurach. W rocznice ważnych wydarzeń związanych z ruchem polskim organizowane były spotkania, konferencje i sympozja naukowe. Z wielu należy wymienić: *Szkoły polskie na Warmii i Mazurach 1929-1939*; *Związek Polaków w Niemczech. Dzielnicą IV – ludzie i działalność*. W 2024 roku odbyło się sympozjum poświęcone życiu i działalności warmińskiej poetki Marii Zientary-Malewskiej *Polska Warmia – ziemia Marii Zientary-Malewskiej*. Towarzystwo włączyło się w obchody 80 rocznicy śmierci ks. Wacława Osińskiego prezesa

Związku Polaków w Niemczech. Dzielnicy IV. Pamiętno o Wojciechu Kętrzyńskim, Janie Baczewskim. W 2023 roku w roku Mikołaja Kopernika Towarzystwo zorganizowało trzy sympozja w Olsztynie, Lidzbarku Warmińskim i Braniewie pod nazwą *Colloquia Copernicana*. Wspólnie z Oddziałem Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego w Olsztynie i Katedrą Pedagogiki Ogólnej i Opiekuńczej Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego oraz Instytutem Północnym im. W. Kętrzyńskiego zorganizowano dwudniową konferencję *Komisja Edukacji Narodowej i jej dziedzictwo*. Konferencja odbyła się w Olsztynie w 250-lecie Komisji Edukacji Narodowej. Nie sposób wymienić wszystkie konferencje i wszystkie odczyty wygłaszane w Domu Polskim.

Towarzystwo zorganizowało planszowe wystawy ukazujące życie biskupa Ignacego Krasickiego, Wojciecha Kętrzyńskiego, dzieje szkół polskich na Warmii. Na stronie internetowej zamieszczone zostały wykłady poświęcone Ignacemu Krasickiemu (trzy wykłady), dziejom Mazur (dwa wykłady), wykład o rodzinie Pięniężnych. Towarzystwo pozyskało fundusze na nagranie trzech filmów biograficznych i jednego problemowego. W 2008 roku odbyła się premiera filmu *Ziemia odnalezionych przeznaczeń – Władysław Ogrodziński*. Zrealizowano film o życiu i działalności kresowego kapłana Juliana Żołnierkiewicza a także arcybiskupa warmińskiego Edmunda Piszczaka *Milujmy czynem i prawdą*. Ten ostatni został wyróżniony nagrodą na Festiwalu Filmów Polonijnych. W stulecie plebiscytu na Warmii, Mazurach i Powiślu zrealizowano film *Dom Polski w Olsztynie*.

W stulecie Związku Polaków w Niemczech Towarzystwo realizowało grant *Pamięć i historia* skierowany do młodzieży szkolnej, której zadaniem było odkrycie, uporządkowanie mogił członków Związku Polaków w Niemczech na warmińskich cmentarzach. Specjalną tablicą umieszczoną na Domu Polskim uhonorowano prezesa Związku Polaków w Prusach Wschodnich Jana Baczewskiego.

WYDAWNICTWA

Towarzystwo jest współwydawcą kwartalnika historycznego *Komunikaty Mazursko-Warmińskie* i serii wydawniczej *Między Barokiem a Oświeceniem* w tej serii ukazało się 18 tomów materiałów pokonferencyjnych). Przez długi czas ukazywał się miesięcznik *Biuletyn Obwodu Kalinińskiego*

Wydawnictwa Towarzystwa ukazywały się w ramach serii *Materiały i Rozprawy, Biblioteka Olsztyńska, Biografie Warmii i Mazur*. W sumie od 1990 roku wydano kilkaset książek. Nie sposób wymienić wszystkie tytuły. W 2018 roku ukazała się bibliografia wydawnictw Ośrodka Badań Naukowych sporządzona przez Jerzego Minakowskiego i Monikę Hryniewicz. Na stronie internetowej Towarzystwa umieszczono wykaz najnowszych wydawnictw. W ostatnich latach ukazały się m.in. książki:

- Achremczyk S., Historia Warmii i Mazur, t. 1-2, Olsztyn 2018
- Tenże, Warmia w Rzeczypospolitej, Olsztyn 2023
- Tenże, Dom Opolski w Olsztynie, Olsztyn 2021
- Tenże, Domy polskie we wschodniopruskim Olsztynie, Olsztyn 2020
- Tenże, Kortowo dawniej i dziś, Olsztyn 2023
- Tenże, Wacław Leszczyński biskup warmiński i pierwszy prymas z Warmii, Olsztyn 2025
- Tenże, Jan Stefan Wydźga 1610-1685 biskup warmiński i prymas Rzeczypospolitej, Olsztyn 2025

- Bagaż doświadczeń i wspomnień. Relacje osadników polskich na Warmii i Mazurach po 1945, red. Bojarski P., Jankowska E., Olsztyn 2017
- Cały świat może głupieć ale mnie nie wolno. Tadeusz Oracki w rozmowie z Markiem Barańskim, Olsztyn 2025
- Chłosta J., Pieniężni na Warmii, Olsztyn 2020
- Chłosta J., Jan Boenigk (1903-1982). Polak z warmińskim rodowodem, Olsztyn 2024
- Flis S., Mikołaj Kopernik jako lekarz, Olsztyn 2023
- Jędrzej Giertych, Za północnym kordonem (Prusy Wschodnie), oprac. J. Chłosta, Olsztyn 2022
- Tadeusz Nowakowski 1917-1996. Olsztynianin z urodzenia, red. J. Kielbik, Olsztyn 2018
- Olsztyn w dokumentach (pięć tomów) oprac. R. Tomkiewicz R. Syrwid, K. Bączek, D. Bogdan
- 100 wybitnych postaci Warmii i Mazur w stulecie niepodległości Polski, red. S. Achremczyk, J. Kielbik, J. Chłosta, Olsztyn 2019
- Szkoły polskie na Warmii 1929-1939, red. J. Chłosta, Olsztyn 2020
- Szorc A., Mikołaj Kopernik – kanonik warmiński, Olsztyn 2022
- Sikorski J., Kopernik na Warmii. Chronologia życia i działalności, Olsztyn 2023
- Sikorski J., Zrodzeni w Prusach, Olsztyn 2025
- Warmia w czasach Baroku, red. Figura-Osełkowska E., Achremczyk S., Olsztyn 2023

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

Achremczyk S., Ogrodziński W., Towarzystwo Naukowe im. Wojciecha Kętrzyńskiego, Problemy Społecznego Ruchu Naukowego 1996, z. 1, s. 137-142; Sikorski J, Dziesięć lat działalności Towarzystwa Naukowego im. Wojciecha Kętrzyńskiego 1991-2002, Komunikaty Mazursko-Warmińskie, 2001, nr 4, s. 573-582; Achremczyk S., Dom Polski w Olsztynie, Olsztyn 2021; Achremczyk S., Towarzystwo Naukowe im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie 1918-2-25, Biuletyn Towarzystwa Naukowego im. W. Kętrzyńskiego 2025

STANISŁAW ACHREMCHYK

TOWARZYSTWO NAUKOWE PŁOCKIE THE SCIENTIFIC SOCIETY OF PŁOCK

INFORMACJE OGÓLNE

Nazwa (nazwy) towarzystwa: Towarzystwo Naukowe przy Szkole Wojewódzkiej Płockiej (1820-1830); Towarzystwo Naukowe Płockie (1907-2019); Stowarzyszenie Towarzystwo Naukowe Płockie (2019-). **Rok założenia:** 1820. **Okresy działalności:** 1820-1830, 1907 do dzisiaj. **Siedziba i dane adresowe:** 09-402 Płock, Pl. Gabriela Narutowicza 8, tel. 24/ 24 366 99 50, 24 262 26 04, www.tnp.org.pl. Adres mailowy: dyrektortnp@interia.pl. **Struktura organizacyjna:** Walne Zgromadzenie, Zarząd, Komisja Rewizyjna, Komisja Badań Naukowych, Komisja Wydawnicza, Sekcja Dialogu, Sekcja

Historyczna, Sekcja Nauk Humanistycznych, Sekcja Nauk Społecznych, Sekcja Pedagogiczna, Sekcja Nauk Technicznych, Oddział TNP w Łęczycy; Biuro Zarządu TNP. **Biblioteka im. Zielińskich Towarzystwa Naukowego Płockiego:** stare druki: 13 366, druki zwarte nowsze 262 777, czasopisma 123 306, kartografia 831, ikonografia 82, muzykalia 67, rękopisy 1997, dokumenty życia społecznego 3487, mikrofilmy 2833, digitalizacja 8 975, łącznie 417 721 jednostek. W zbiorach znajdują się 5254 tytuły czasopism i 96 000 woluminów. Biblioteka posiada status naukowej i jest największą biblioteką prowadzoną przez towarzystwo naukowe. Księgozbiór ma charakter interdyscyplinarny z przewagą piśmiennictwa humanistycznego i specjalizacją w dziedzinie materiałów związanych z Płockiem i regionem (płociana i masoviana). Jest biblioteką uniwersalną, gromadzi zbiory z wielu dyscyplin naukowych, w tym zbiór rękopisów na który składają się spuścizny i materiały po osobach związanych z Płockiem i Mazowszem. Jednakże na szczególną uwagę zasługują znajdujące się w jej zbiorach starodruki i cenne zabytki piśmiennictwa. Najstarszym obiektem tego rodzaju jest pochodząca z IX wieku pergaminowa karta rękopiśmienna z biblijnej Księgi Mądrości. Wśród starodruków na uwagę zasługują inkunabuły takie jak: *Exposito super toto Psalterio* Joannesa de Turrecrematy wydane w Krakowie w 1474 roku, *Biblia* wydana w Norymberdze w 1478 roku, *Boska komedia* Dantego Alighieri z 1487 r. Wśród starych druków z XVI stulecia należy wspomnieć chociażby jeden z sześciu pergaminowy egzemplarz *Commune Poloniae Regni privilegium* (czyli Statutów) Jana Łaskiego z 1506 roku z najstarszym drukowanym tekstem Bogurodzicy, *Chronica Polonorum* Macieja Miechowity z 1521 roku (z najstarszą drukowaną podobizną Bolesława Krzywoustego), pierwsze, jedno z najlepiej zachowanych norymberskie wydanie *De revolutionibus orbium coelestium* Mikołaja Kopernika z 1543 roku, unikalny egzemplarz druku z okresu reformacji pt. *Historia żałosna a straszliwa o Franciszku Spierze* Stanisława Murzynowskiego (1550).

Na szczególną uwagę zasługuje przechowywany w zbiorach specjalnych Biblioteki tzw. Atlas Radziwiłłowski, czyli *Mappy Hrabstwa Bialskiego z folwarkami y wsiami do niego należącemi Dóbr Jaśnie Oświeconego Xięcia JMC Hieronima Radziwiłła [...]* z wymiaru geometrycznego sporządzone 1781 roku [przez Leonarda Targońskiego]. Jest to jedyny egzemplarz w Polsce i na świecie, stanowiący bezcenne źródło kartograficzne dla rekonstrukcji XVIII-wiecznego kształtu przestrzennego Południowego Podlasia. Ten obiekt wpisany został w 2021 roku na Polską Listę Krajową Programu UNESCO „Pamięć Świata” (4 edycja). W skład tego dzieła kartograficznego wchodzi 50 wielkoformatowych map, nie licząc okazałej karty tytułowej „Regestru” Własnoręcznie wyrysował i pokolorował je Leonard Targoński, komornik ziemi łomżyńskiej i geometra królewski, tworząc bezcenne źródło informacji geograficznych i historycznych o mieście Biała oraz okolicach. Wszystkie z map odznaczają się szczegółowością w odwzorowaniu budowli miejskich, sieci dróg, cieków wodnych, a nawet przydrożnych alei drzew, do czego dodać należy niemałą wartość artystyczną kartuszy legend – ozdobionych m.in. okazałymi panopliami i herbami Radziwiłłowskimi.

W zbiorach specjalnych Biblioteki znajdują się także cenne spuścizny: prof. Władysława Smoleńskiego, rodziny Zielińskich i Macieszków zawierające dokumenty działalności pisarskiej, naukowej i społecznej, materiały i kolekcje zbierane przez ich twórców.

Archiwum: Archiwum TNP tworzy ok. 100 m.b. dokumentacji własnej Towarzystwa na którą składają się przede wszystkim plany, sprawozdania, korespondencja, statystyki obrazujące funkcjonowanie organizacji od roku 1820. Archiwum przechowuje księgę wizyt prowadzoną od 1908 r., sprawozdania roczne w ciągłości od 1907 roku oraz protokoły posiedzeń zarządu Towarzystwa.

Muzeum: zostało powołane w 1821 roku, gromadzi dzieła sztuki, artefakty, obiekty muzealne będące pozostałością i darowiznami po działalności członków TNP. Najcenniejszym zbiorem są słynne *Kaprysy* Francisco Goi. Muzeum posiada kolekcję prac plastycznych Leona Śliwińskiego (ok. 10 tys.), rzeźby, meble oraz obrazy z kolekcji rodziny Radziwiłłów, które trafiły do Płocka w czasie II wojny światowej i za zgodą rodziny zostały w zbiorach Muzeum Towarzystwa. Zbiory Muzeum TNP dały początek Muzeum Mazowieckiemu w Płocku.

Wydawnictwo: Wydawnictwo Towarzystwa Naukowego Płockiego publikuje w postaci monografii wyniki badań naukowych i materiały z konferencji dotyczących Płocka i Mazowsza członków organizacji i lokalnych badaczy. Wydawnictwo wydawało „Rocznik Towarzystwa Naukowego Płockiego (1929-T. I; 1930/31-T. 2; 1934-T. 3; 1983-T. 4; 2013-2017-T. 5-9), od 1956 roku wydaje kwartalnik „Notatki Płockie”, a od 1969 regularnie za każdy rok „Sprawozdanie z działalności Towarzystwa Naukowego Płockiego”.

Liczba członków: honorowych: 10; rzeczywistych (zwyczajnych): 308; wspierających: 1 (stan na koniec 2023 r.). **Prezes Honorowy:** prof. h.c. dr hab. inż. Zbigniew Paweł Kruszewski, **Prezesi:** Adam Prażmowski (1820-1830), Aleksander Maciesza (1907-45), Bolesław Jędrzejewski (1945-49), Roman Lutyński (1950-57), Tadeusz Gierzyński (1957-68), Jakub Chojnacki (1968-2002), Zbigniew Paweł Kruszewski (2002-2026), Maciej Słodki (2026-). **Sekretarze generalni:** Kajetan Morykoni (1820-1830), Adam Grabowski (1907-9), Halina Rutska (1910-32), Ignacy Marciniak (1932-39), Michał Jachnis (1945), Józef Dobaczewski (1946-49), Piotr Jawtuchowicz (1950-57), Tadeusz Krzemiński (1957-59), Zygmunt Werendowski (1959-60), Jakub Chojnacki (1960-62), Franciszek Dorobek (1962-81), Tadeusz Chrostowski (1981-84), Wiesław Koński (1984-2018), Tomasz Piekarski (2018-2026), Małgorzata Kamińska (2026-). **Skarbnicy:** Kazimierz Staszewski (okres międzywojenny), Mieczysław Sobociński (1962-68), Alfons Żółtowski (1969-82), Teresa Śmigielska (1982-86), Maria Świecka (1986-94), Jerzy Obszyński (1994-2000), Jerzy Stefański (2000-02), Jan Milner (2003-2026), Tomasz Piekarski (2026-).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Towarzystwo Naukowe Płockie, najstarsze z istniejących w Polsce, należy do grupy towarzystw naukowych ogólnych o charakterze regionalnym. Założone zostało 3 czerwca 1820 r. z inicjatywy Kajetana Morykoniego przy wsparciu Stanisława Kostki Potockiego w celu promocji nauki i oświaty na prowincji i do 1830 r. działało pod nazwą: Towarzystwo Naukowe przy Szkole Wojewódzkiej Płockiej. Na prezesa wybrano senatora, biskupa Diecezji Płockiej Adama Prażmowskiego, członka Warszawskiego Towarzystwa Naukowego.

Głównym zamierzeniem Towarzystwa było gromadzenie materiałów dotyczących Ziemi Płockiej w celu opracowania monografii województwa płockiego oraz praca nad rozwojem i polepszeniem warunków gospodarczych i kulturalnych regionu. W tym celu Kajetan Morykoni, założyciel i sekretarz Towarzystwa, zorganizował w 1821 r. pierwszą bibliotekę publiczną w Płocku, a także muzeum historyczno-przyrodnicze, jedno z pierwszych tego typu instytucji w Królestwie Polskim, jako wspólne placówki Towarzystwa i Szkoły. Będąc rektorem Szkoły Wojewódzkiej, do współpracy włączył nauczycieli i młodzież, której polecił sporządzanie opisów okolic Płocka. Towarzystwo uczestniczyło w pracach archeologicznych i badaniach prowadzonych na terenie Płocka i Mazowsza Płockiego, organizowało posiedzenia naukowe i zebrania publiczne. Owocem tych działań były uroczystości pogrzebowe i powtórny pochówek szczątków władców Polski Władysława Hermana i Bolesława Krzywoustego w 1825 r. Dokonano tego w katedrze płockiej w sarkofagu zaprojektowanym przez Zygmunta Vogla. Pogrzeb był manifestacją patriotyczną mieszkańców Płocka. Członkami honorowymi („opiekunami”) TNP w tym czasie byli m.in.: Bogumił Linde, Julian Ursyn Niemcewicz, Stanisław Kostka Potocki, ks. Stanisław Staszic, ks. Wojciech Szweykowski, gen. Józef Zajączek. Wśród ówczesnych badaczy wyróżniał się Wincenty Hipolit Gawarecki, który zajmował się historią Mazowsza Płockiego i Ziemi Dobrzyńskiej, jako pierwszy zbadał nieznane archiwalia dotyczące dziejów Mazowsza.

Po klęsce powstania listopadowego Towarzystwo zaprzestało swojej oficjalnej działalności, ale niektórzy członkowie nadal prowadzili prace naukowe. Zbiory biblioteczne i muzealne pozostały w Szkole zamienionej później na Gimnazjum Gubernialne.

Wznowienie działalności Towarzystwa nastąpiło po długiej przerwie – 23 marca 1907 r. dzięki staraniom Aleksandra Macieszy, który został wybrany prezesem i sprawował tę funkcję przez 38 lat. Pod potrzeby Towarzystwa zakupiono w 1908 roku datujący swój początek w XV wieku budynek po byłej kanonii, w którym do dzisiaj znajduje się siedziba towarzystwa. W latach 1907-14 TNP prowadziło bardzo ożywioną działalność, m.in. organizowano zebrania naukowe, prowadzono działalność wydawniczą i upowszechniającą naukę, powiększano zbiory muzealne i księgozbiór. TNP reaktywowało działalność, aby sprawować opiekę nad biblioteką po Gustawie Zielińskim, ofiarowaną przez jego syna Józefa miastu Płock w 1902 r. liczącą około 15 tysięcy woluminów. Biblioteka stała się ważną placówką TNP i otrzymała imię Zielińskich. TNP zorganizowało i prowadziło również muzeum historyczno-kulturalne i przyrodnicze. W statucie z 1906 roku obowiązującym do 1933 roku nawiązano do statutu z 1820 roku i zapisano m.in., że celem organizacji jest „krzewienie nauki i oświaty oraz gromadzenie danych naukowych, geograficznych, fizycznych, antropologicznych, statystycznych, etnograficznych, historycznych i archeologicznych dotyczących guberni płockiej”. W 1908 r. TNP wydało pracę naukową A. Macieszy i D. Staszewskiego *Zarys historyczny Ziemi Dobrzyńskiej*. Po zlikwidowaniu w 1908 r. Macierzy Szkolnej prowadziło działalność popularnoodczytową i przejęło kierownictwo domów ludowych i czytelni popularnych w Płocku, Sierpcu, Rypinie, Dobrzyniu, Goleszynie i Mławie. W 1910 r. zorganizowało w Płocku pierwszą wystawę poświęconą zdobnictwu ludowemu. Rozwijano działalność popularnonaukową, organizowano odczyty, wystawy, sprawowano opiekę nad

zabytkami i wykopaliskami, gromadzono pamiątki historyczne. Ton organizacji nadawał Aleksander Maciesza, a wśród aktywnych działaczy wymienić można Dominika Staszewskiego, Marię Macieszynę, ks. Tomasza Kowalewskiego, bp. Antoniego Juliana Nowowiejskiego i ks. Ignacego Lasockiego. Wydano drukiem: A. Maciesza, M. Macieszyna, *Przewodnik po Płocku* (Płock 1914). W okresie I wojny światowej TNP prowadziło akcję ratowania płockiego mienia kulturalnego, zbiorów Towarzystwa przed zakusami okupantów skutecznie bronili Halina i Stefan Rutscy.

W okresie międzywojennym Towarzystwo Naukowe Płockie skupiało około 100 osób będących przedstawicielami inteligentkich zawodów i ówczesną elitę miasta. Praktycznie przez cały czas borykało się z kłopotami finansowymi. Utrzymywało Bibliotekę im. Zielińskich i Muzeum Mazowsza Płockiego, które w 1928 r. otrzymało imię Prezydenta Rzeczypospolitej Ignacego Mościckiego. Z pieniędzy pochodzących od zamożnych donatorów w 1930 roku zakupiono na cele biblioteki i muzeum dom „Pod Opatrznością” przy pl. Narutowicza. Ważnym wydarzeniem było otwarcie w 1932 roku pracowni naukowej w Bibliotece im. Zielińskich. Podstawowymi formami działalności w okresie międzywojennym były posiedzenia, na których referowano swoje osiągnięcia naukowe. Działalność naukowa TNP skupiała się w Sekcjach: Historycznej, Fizjograficznej i Ekonomicznej oraz Miłośników Płocka. W latach 1918-39 zorganizowano 52 posiedzenia naukowe, 54 odczyty oraz 14 wystaw. Referaty i odczyty dotyczyły głównie historii, etnografii, pedagogiki i zagadnień gospodarczych. Znaczącym osiągnięciem było wydanie w latach 1929, 1931 i 1934 „Rocznika Towarzystwa Naukowego Płockiego”. W 1933 r. TNP przejęło opiekę nad etnograficzną Stacją Naukowo-Badawczą w Nowogrodzie koło Łomży. Z kolei w 1935 roku Towarzystwo wraz z innymi organizacjami założyło czasopismo „Życie Mazowsza”, w którym publikowano dokumenty i prace związane z dziejami Płocka i regionu.

Wydano drukiem m.in.: G. Proniewski, *Pobrzeże Wisły w najbliższej okolicy Płocka pod względem archeologicznym* (Płock 1914), A. Maciesza, *Typy antropologiczne ludności wczesnohistorycznej Mazowsza Płockiego* (Warszawa 1933), W. Skierkowski, *Puszcza kurpiowska w pieśni*. Cz. 1-2 (Płock 1929-1934). Z inicjatywy TNP, jego członek Tadeusz Świecki, przy współpracy miejscowego dziennikarza Franciszka Wybulta opracował i wydał monografię pt. *Mazowsze Płockie w czasach wojny światowej i powstania Państwa Polskiego* (Toruń 1932).

Wybuch II wojny światowej spowodował 5-letnią przerwę w działalności placówki; okupacyjne władze niemieckie przejęły bibliotekę i muzeum TNP. Wielojęzyczny księgozbiór nie uległ jednak znacznej dewastacji, ponieważ na jego bazie zamierzano utworzyć ośrodek kultury niemieckiej. Natomiast Niemcy zamordowali w okresie okupacji 39 członków Towarzystwa, co stanowiło 44% ogółu członków.

Tuż po wyzwoleniu Płocka 21 stycznia 1945 roku TNP reaktywowało swoją działalność, a już 12 lutego 1945 r. udostępniło swoje zbiory biblioteczne czytelnikom. W 1947 r. objęło opieką organizowane przez Adama Chętnika Muzeum Północnomazowieckie w Łomży (przejęte następnie przez państwo).

10 października 1945 roku zmarł niezwykle zasłużony dla Płocka i TNP Aleksander Maciesza. Kolejny prezes Bolesław Jędrzejewski zaangażował się w stworzenie warunków

do pracy TNP, nawiązał współpracę z placówkami naukowymi i kulturalnymi w Warszawie, Krakowie, Toruniu i Poznaniu. Aresztowany pod fałszywym zarzutem przetrzymywania broni w TNP, a w rzeczywistości za działalność w Armii Krajowej został skazany przez komunistyczny sąd i spędził w więzieniu kilka lat, po 1956 roku odzyskał wolność i został uniewinniony. W pierwszej dekadzie powojennej skupiono się na porządkowaniu zbiorów biblioteki, prowadzeniu badań archeologicznych nad początkami Płocka w X wieku, badań antropologicznych, językoznawczych i folklorystycznych regionu płockiego oraz inwentaryzacji architektonicznej zabytkowych obiektów Płocka.

W grudniu 1949 roku władze państwowe odebrały TNP eksponaty muzealne w liczbie ok. 10 tysięcy oraz idące za tym niewielkie fundusze. Zabytki towarzystwa stały się bazą do powołania Muzeum Mazowieckiego w Płocku. Kolejny prezes Roman Lutyński, pełniący tę funkcję od 1950 roku sprowadził do pracy w Bibliotece Zielińskich profesjonalnego bibliotekarza Czesława Gutrego i włączył TNP w struktury finansowania Polskiej Akademii Nauk. Współpraca ta zaowocowała odczytami wielu luminarzy ówczesnej nauki takich jak: prof. Aleksander Gieysztor, prof. Stanisław Kuczyński, dr Stanisław Herbst, prof. Henryk Samsonowicz.

Z okazji zbliżających się obchodów Powstania Państwa Polskiego podjęto prace badawcze. Prowadziła je utworzona w 1955 r. Komisja Badań nad Powstaniem i Rozwojem Płocka, na czele której stał członek TNP Kazimierz Askanas, przekształcona później w Komisję Badań Naukowych.

W ramach Komisji Badań Naukowych utworzono 7 Sekcji: Literatury i Kultury Języka, Historyczna, Matematyki i Informatyki, Metod Zarządzania, Socjologiczna, Sozologiczna, Techniczna. Sekcje TNP wykonały szereg ekspertyz naukowo-badawczych dla potrzeb płockiego regionu. W Bibliotece im. Zielińskich rozwinięto prace bibliograficzne (bibliografia prasy płockiej, katalog inkunabułów Biblioteki im. Zielińskich, bieżąca bibliografia Mazowska Płockiego).

W związku z budową Mazowieckich Zakładów Rafineryjno-Petrochemicznych utworzono w Płocku, w oparciu o TNP, Stację Badawczą Pracowni Rejonów Uprzemysławianych PAN.

Dla potrzeb publikacyjnych Komisji Badań Naukowych powołano w 1956 r. kwartalnik naukowy „Notatki Płockie”. W kwartalniku publikowane są głównie artykuły dotyczące Płocka i Mazowsza. W czasopiśmie prezentowana jest głównie tematyka historyczna, choć są także artykuły z innych dziedzin nauki. Redaktorami naczelnymi „Notatek Płockich” byli znaczący działacze TNP: Tadeusz Gierzyński i Kazimierz Askanas (1956-1968), Franciszek Dorobek (1968-1980), Wiesław Koński (1981-2018). Od 2018 r. funkcję tę pełni Grzegorz Gołębiwski.

Od 1969 r. TNP wydaje rocznik „Sprawozdanie z działalności Towarzystwa Naukowego Płockiego”, w którym znajduje się pełna charakterystyka działalności TNP za poprzedni rok. W 1957 roku nawiązując do tradycji z początków okresu funkcjonowania towarzystwa pierwszy raz po II wojnie przyjęto członków honorowych. Zostali nimi: Władysław Broniewski, Józef Chałasiński, Marcin Kacprzak i Tadeusz Kotarbiński. Od tego czasu co kilka lat ten zaszczytny tytuł jest nadawany przez Walne Zgromadzenie Towarzystwa Naukowego Płockiego osobom szczególnie zasłużonym dla życia społecznego i Towa-

rzystwa. Obecnie członkami honorowymi są: prof. dr hab. Janusz Adamowski, prof. dr hab. Katarzyna Chałasińska-Macukow, dr Marian Chudzyński, prof. dr hab. Iwona Hofman, prof. dr hab. inż., Michał Kleiber, prof. dr hab. inż. Zbigniew Kruszewski, prof. dr hab. inż. Włodzimierz Kurnik, dr Tomasz Makowski, lek. Adam Struzik, abp prof. dr hab. Stanisław Wielgus.

W 1961 roku został zatwierdzony pierwszy statut opracowany po wojnie. Za prezesury Tadeusza Gierzyńskiego dokonano w Towarzystwie podziału zadań na: sprawy naukowe, sprawy popularyzacji nauki, zagadnienia wydawnicze, sprawy biblioteki, sprawy sekcji oraz sprawy administracyjno-gospodarcze. W 1966 roku wydano zbiorową publikację *Dziesięć wieków Płocka*. Dzięki pozycji politycznej prezesa i jednocześnie posła na Sejm T. Gierzyńskiego zbiory biblioteczne Zielińskich pozostały w Płocku, mimo zakusów przeniesienia ich do Warszawy.

28 czerwca 1968 roku po nagłej śmierci T. Gierzyńskiego Zarząd TNP wybrał na prezesa dr. Jakuba Chojnackiego, który tę funkcję pełnił do 2002 roku (34 lata). Podjął on działania mające na celu zwiększenie liczby członków TNP i poprawienie infrastruktury biblioteki i zbiorów. TNP utworzyło oddziały zamiejscowe w Wyszogrodzie, Sierpcu i Kutnie. Do dzisiaj (2024 r.) funkcjonuje Oddział TNP w Łęczycy.

W czasie stanu wojennego Towarzystwu udało się uniknąć zawieszenia działalności. Zakazano jedynie zgromadzeń i używania urządzeń poligraficznych. 31 grudnia 1981 roku liczba członków TNP wyniosła rekordowe 616 osób. W tej liczbie było 38 profesorów (6,2%), 109 doktorów (18% ogólnej liczby członków).

Historycznym osiągnięciem TNP, podjętym z inicjatywy prezesa J. Chojnackiego, było zorganizowanie obchodów rocznicowych, wykonanie i zawieszenie w stanie wojennym 1982 r. w bazylice katedralnej w Płocku kopii z brązu romańskich tzw. Drzwi Płockich z udziałem ok. 20 tysięcy osób.

Rok 1989 przyniósł znaczące zmiany w funkcjonowaniu Towarzystwa. Towarzystwa naukowe zostały podporządkowane ogólnej ustawie o stowarzyszeniach. W Towarzystwie pojawiły się ogromne trudności finansowe, ze względu na utrzymanie dużego majątku, który stanowił zasób narodowego dziedzictwa kulturowego. Biblioteka im. Zielińskich TNP posiada status biblioteki naukowej, w 1997 r. została włączona do grona bibliotek tworzących narodowy zasób biblioteczny. Rok wcześniej oddany został do użytku nowy magazyn biblioteki. Lata dziewięćdziesiąte XX wieku to czas narastających problemów finansowych, wynikających ze zmiany finansowania i politycznego oraz prawnego usytuowania towarzystw naukowych.

25 marca 2002 r. – po rezygnacji ze względu na podeszły wiek dotychczasowego prezesa Jakuba Chojnackiego – wybrano nowy Zarząd, na czele którego stanął dr inż. Zbigniew Kruszewski, pełniący tę funkcję do dziś. Zadaniem nowego zarządu było przystosowanie działalności organizacyjnej do nowych form finansowania, przy jednoczesnym podtrzymaniu a nawet zwiększeniu w sposób znaczący aktywności naukowej i działalności popularnonaukowej. Podjęto działania w zakresie cyfryzacji zbiorów. Podniesiono poziom wydawanych publikacji, konferencji, odczytów i seminariów. Wystawy miały przybliżać i obrazować znaczenie dzieł będących w zasobach Towarzystwa. Przykładem tego typu działań była zorganizowana w dniach 21-23 października 2003 roku w Se-

nacie RP prezentacja dzieła *De revolutionibus orbium coelestium* Mikołaja Kopernika i innych starodruków. W latach 2002-2019 TNP zorganizowało łącznie 147 wystaw o różnorodnej tematyce.

Na zaproszenie prezesa TNP Prezydent RP Aleksander Kwaśniewski zainaugurował w Płocku 25 kwietnia 2003 roku kampanię europejską pod hasłem „Tak dla Polski”. TNP aktywnie włączyło się w działania na rzecz Polski w Unii Europejskiej. W 2005 roku z 185-lecia TNP odbyła się sesja naukowa *Rola towarzystw naukowych w budowaniu społeczeństwa obywatelskiego*. Odczyty wygłosili m.in. prof. Jan Strelau wiceprezes PAN oraz prof. Henryk Samsonowicz. Z okazji jubileuszu w ramach cyklu *Thesaurus-Libri*, podczas których prezentowano i omawiano dzieła ze zbiorów Biblioteki im. Zielińskich: *Boską Komedię* Dantego, *Atlas Henricusa Hondiusa*, *Artis magnaue artilleriae* Kazimierza Siemieniowicza, *De revolutionibus* Mikołaja Kopernika, *Statut Jana Łaskiego*. W ramach cyklu *Thesaurus-Homini* odczyty wygłosili wybitni badacze i Członkowie Honorowi TNP: prof. Henryk Samsonowicz, prof. Antoni Rajkiewicz, prof. Marek Dietrich.

W maju 2006 roku gościem TNP był Lech Wałęsa, który z ok. 200 mieszkańcami Płocka rozmawiał o świecie i demokracji, a przykładowo w 2012 roku prof. Norman Davis wygłosił wykład nt. *Zaginionych królestw*.

Towarzystwo przykładą dużo uwagi do popularyzacji nauki, np. w latach 2002-2019 zorganizowało ok. 500 konferencji, sesji, odczytów oraz innych wydarzeń naukowych i popularnonaukowych. Tematyka była różnorodna i obejmowała zagadnienia z dziedziny nauk humanistycznych, technicznych, medycznych i społecznych.

Towarzystwo realizowało zadania naukowe w formie grantów przyznawanych przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Urząd Miasta Płocka i Prezesa TNP. Wśród przykładowych można wymienić: *Digitalizacja i upowszechnienie archiwaliów Biblioteki im. Zielińskich* TNP-grant Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego; *Obrona Płocka przed wojskami bolszewickimi 18-19 sierpnia 1920 r.* – grant Urzędu Miasta Płocka na wydanie książki; *Lokalna aktywność społeczna w Polsce w latach 1990-2015*- grant naukowo-badawczy Prezesa Towarzystwa Naukowego Płockiego; *Zabezpieczenie i udostępnianie materiałów archiwalnych ze zbiorów Bibliotek im. Zielińskich* Towarzystwa Naukowego Płockiego – grant Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych na konserwację i digitalizację 21 jednostek (14070 zł.); *Idee jako fundamenty porządku społecznego, politycznego i prawnego III Rzeczypospolitej*-grant naukowo-badawczy Prezesa TNP. Zakresy grantów dotyczyły przeprowadzenia badań, publikacji wyników, udziału w konferencjach i promocji publikacji.

Towarzystwo Naukowe Płockie funduje także stypendia dla uzdolnionej młodzieży.

W latach 1970-2019 przy TNP istniało Seminarium Doktoranckie, które przez 30 lat prowadził społecznie prof. A. Rajkiewicz (1970-2000), następnie prof. Mirosław Krajewski (2000-2009), prof. Daniela Żuk i ks. prof. Michał Marian Grzybowski (2009-2018), a następnie ks. prof. Daniel Brzeziński. Dzięki działalności Seminarium Doktoranckiego stopnie doktorskie uzyskało 37 osób. Od roku 2019 funkcjonuje Proseminarium Naukowe przy Towarzystwie Naukowym Płockim, które nadal prowadzi ks. prof.

D. Brzeziński, Wiceprezes TNP. Jego zadaniem jest przygotowanie do samodzielnej pracy naukowej. TNP aktywnie współpracuje z placówkami Polskiej Akademii Nauk, wyższymi uczelniami takimi jak m.in. Uniwersytet Warszawski, Politechnika Warszawska Filia w Płocku, Szkoła Wyższa im. Pawła Włodkowica w Płocku, Akademia Mazowiecka w Płocku, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, towarzystwami i instytutami naukowymi. Współpracuje także z licznymi instytucjami, samorządami, urzędami (Samorząd Województwa Mazowieckiego, Urząd Miasta Płocka, Biblioteka Narodowa w Warszawie, Archiwa Państwowe, Muzeum Mazowieckie w Płocku) i stowarzyszeniami lokalnymi i regionalnymi.

Ważną inicjatywą prezesa TNP było zorganizowanie w Warszawie we wrześniu 2013 r. I Kongresu Towarzystw Naukowych w Polsce pod hasłem: *Towarzystwa naukowe w Polsce – dziedzictwo, kultura, nauka, trwanie*. Patronat objął Prezydent RP Bronisław Komorowski a współorganizatorami Kongresu były: Polska Akademia Nauk, Polska Akademia Umiejętności, Towarzystwo Naukowe Warszawskie i Towarzystwo Naukowe Płockie. Kongres zwrócił uwagę władzom państwowym na niedocenywanie społecznego ruchu naukowego. W 2015 roku w Płocku przy współpracy TNP i Rady Towarzystw Naukowych PAN zorganizowana została konferencja *Perspektywy regionalnych towarzystw naukowych w Polsce*. Z kolei w 2018 roku przy współudziale TNP zorganizowany został II Kongres Towarzystw Naukowych w Poznaniu. Wspólnie z TNP organizatorem kongresu było Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, Polska Akademia Umiejętności i Rada Towarzystw naukowych przy prezydium PAN. Ważnym osiągnięciem TNP jest jego działalność wydawnicza, w tym m.in. wydanie w ostatnich latach trzech tomów *Dziejów Płocka* (tom I do roku 1975 pod red. M. Kallasa, tom II za lata 1795-1945 pod red. M. Krajewskiego i tom III za lata 1945-2020 pod red. G. Gołębiowskiego i T. Piekarskiego).

W 2013 r. – z inicjatywy ówczesnego dyrektora Biura TNP Andrzeja Kansego – wznowione zostało wydawanie „Rocznika Towarzystwa Naukowego Płockiego”, interdyscyplinarnego czasopisma naukowego. Od 2018 r. wydawcą „Rocznika” jest Akademia Mazowiecka w Płocku. Przez większą część tego okresu redaktorem naczelnym był i pozostaje prof. A. Kansy.

17 czerwca 2019 roku uchwalony został przez Zwyczajne Walne Zgromadzenie nowy Statut organizacji. Jako główny cel działalności określono: „krzewienie i upowszechnienie nauki, prowadzenie i popieranie badań naukowych oraz gromadzenie materiałów naukowych, w szczególności dotyczących Płocka i terenów związanych z regionem Mazowsza, w zakresie różnych gałęzi wiedzy”. Ze względu na zmiany przepisów przyjęto nazwę Stowarzyszenie-Towarzystwo Naukowe Płockie. Zreorganizowano agendy Towarzystwa, wśród których znalazły się Biblioteka Naukowa im. Zielińskich, Archiwum i Muzeum. Biblioteka gromadzi zbiory specjalne, zbiory XIX i XX-wieczne, zbiory od 2001 roku związane przede wszystkim z Płockiem, Mazowszem, obszarem działania i działalnością członków Towarzystwa i płocczan. Archiwum gromadzi, przechowuje i zabezpiecza dokumenty historyczne, będące świadectwem funkcjonowania Towarzystwa. Muzeum gromadzi, przechowuje i zabezpiecza artefakty historyczne będące świadectwem działalności członków Towarzystwa oraz historii Mazowsza i Płocka.

Stałą działalność TNP stanowią wystawy, wykłady, odczyty, sympozja, konferencje, sesje naukowe i popularnonaukowe. Organizują je członkowie Towarzystwa działający w Sekcjach: Dialogu, Historycznej, Pedagogicznej, Humanistycznej, Nauk Społecznych i Nauk Technicznych. Rocznie odbywa się w siedzibie Towarzystwa kilkadziesiąt wydarzeń naukowych i popularno-naukowych.

Towarzystwo Naukowe Płockie jest aktywne na forum Rady Towarzystw Naukowych przy Prezydium Polskiej Akademii Nauk. Prezes Towarzystwa prof. Zbigniew Kruszewski pełnił w latach 2007-2019 funkcję przewodniczącego Rady, a do dzisiaj (2024 r.) pozostaje członkiem jej Prezydium.

Podsumowując niniejszą charakterystykę działalności, można stwierdzić: „Towarzystwo Naukowe Płockie jest najstarszym z istniejących towarzystw naukowych w Polsce. Należy ono do grupy towarzystw ogólnych o charakterze regionalnym. Funkcjonuje w obszarze polityki publicznej, służy rozwojowi myśli naukowej i popularyzacji wiedzy, wspomaga edukację społeczeństwa, stoi na straży dziedzictw narodowego i kultury będące miarą ludzkiej cywilizacji. Przyczynia się do tworzenia społeczeństwa obywatelskiego, społeczeństwa wiedzy i społeczeństwa informacji”. Realizuje ideę zawartą w Statucie: „Zobowiązane przykładem przodków, by przekazać przyszłym pokoleniom wszystko, co cenne z ponad tysiącletniego dziedzictwa Państwa Polskiego i Płocka”.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

Rada Towarzystw Naukowych przy Prezydium Polskiej Akademii Nauk

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE)

Działalnością publikacyjną zajmuje się Komisja Wydawnicza, dzięki której w l. 1945-2023 ukazało się około 200 tytułów druków zwartych. Najważniejsze z dotychczas wydanych pozycji to m.in.: *Towarzystwo Naukowe Płockie 1820-1830-1907-1957*, pod red. K. Askanasa, Płock 1957, *Dziesięć wieków Płocka*, pod red. J. Chojnackiego, Płock 1969, T. Kowalewski, *Płock. Przewodnik*, Płock 1970, B. Nowicka, *Wyszogród. Zarys dziejów*, Wyszogród 1971, *Dzieje Płocka*, red. A. Gieysztor, Płock 1973, K. Askanas: *Sztuka Płocka*, Płock 1974, *Materiały do dziejów ziemi płockiej*, pod red. M. M. Grzybowskiego, Płock 1981-2000, A. M. Stogowska, *Dzieje i funkcje Biblioteki Towarzystwa Naukowego Płockiego*, Płock 1994; *Poezje zebrane Władysława Broniewskiego*, pod red. F. Lichodziejewskiej, Płock-Toruń 1997, A. M. Stogowska, *Rola intelektualna i kulturotwórcza Towarzystwa Naukowego Płockiego w latach 1820-1830, 1907-1939*, Płock 1998; *Dzieje Płocka, Tom I. Historia miasta do 1793 roku*, pod red. M. Kallasa, Płock 2000; *Dzieje Sierpca i ziemi sierpeckiej*, pod red. M. Chudzyńskiego, Płock 2003, *Reprint Ewangelii wg. Św. Mateusza w tłum. S. Murzynowskiego*, Płock 2003, G. Gołębiewski, *Obrona Płocka przed bolszewikami 18-19 sierpnia 1920 r.*, Płock 2004; *Stulecie Gombrowicza – materiały pokonferencyjne*, red. A. Kansy, Z. Kruszewski, Płock 2004; *Animatorzy kultury muzycznej Mazowsza – materiały pokonferencyjne*, red. A. Kansy, Z. Kruszewski, Płock 2004; *Przedsiębiorczość polska w warunkach Unii Europejskiej*, red. A. Kansy, Z. Kruszewski, Płock 2005; *Mazowieckie media lokalne i regionalne*, red. W. Koński, Płock 2005; *Dzieje Płocka, tom II. Dzieje miasta w latach 1793-1945*, pod red. M. Krajewskiego, Płock 2006; *Dr Aleksander Maciesza (1875-1945) w 130. rocznicę urodzin i 60. rocznicę śmierci* - materiały pokonferencyjne, pod red.

A. Kansy, Z. Kruszewski, Płock 2006; *Szkolnictwo wyższe w Płocku na tle tendencji rozwojowych współczesnej edukacji akademickiej*, red. Z. Kruszewski, J. Półturzycki, Płock 2006; *Możliwości i ograniczenia kształcenia ustawicznego – studium monograficzne*, red. Z. Kruszewski, Płock 2008; G. Gołębiowski, *Wizyty dostojników państwowych, wojskowych i kościelnych w Płocku 1918-1939*, Płock 2008; D. Kasprzyk, *Regionalizm płocki w II Rzeczypospolitej*, Płock 2008; A. Chodubski, *Witold Zglenicki – polski Nobel 1850-1904*, Płock 2011; Z. Kruszewski, *Towarzystwo Naukowe Płockie – podmiot życia publicznego*, Warszawa 2011; Z. Kruszewski, J. Stefański, *Mała encyklopedia Towarzystwa Naukowego Płockiego*, Płock 2011; A. Kansy, *Na marginesie swobody „Notatki Płockie” (1956-2011) – historia i polityka*, Warszawa 2012; A. M. Stogowska, *W służbie ludzi i ojczyzny. Aleksander Maciesza (1875-1945)*, Płock 2013; A. Koński, *Dwa wieki prasy płockiej. Tom I. 1810-1945*, Płock 2012, *Tom II. 1945-2010*, Płock 2022; A. Kansy, *Płocka prasa regionalistyczna w latach 1989-2014*, Płock 2015; G. Gołębiowski, *Obrona Płocka przed wojskami bolszewickimi 18-19 sierpnia 1920 r.*, Płock *Perspektywy regionalnych towarzystw naukowych w Polsce*, pod red. Z. Kruszewskiego, Warszawa 2015; G. Szumlicka-Rychlik, *Nekropolie Płocka do końca XX wieku*, Płock 2016; P. Gryszpanowicz, *Leksykon nazw płockich ulic*, Płock 2016; P. Gryszpanowicz, *Płockie mosty na Wiśle*, Płock 2017; Z. Kruszewski, *Towarzystwo Naukowe Płockie w odrodzonej Polsce*, Płock 2018; *Tak rodziła się niepodległość*, pod red. Z. Kruszewski Zbigniew, Z. Zasada, Płock-Włocławek 2018; *Idee polityczno-prawne i społeczne jako fundamenty III Rzeczypospolitej*, pod red. J. Justyński, R. Kania, Płock 2018; Z. Kruszewski, *Towarzystwo Naukowe Płockie w odrodzonej Polsce*, Płock 2018; G. Radomski, *Problematyka edukacji w polskiej myśli politycznej po 1989 roku*, Płock 2019; J. Szymczak, *Łęczyccy Piastowie. Książęta, księżne i księżniczki w Łęczycy w XII-XIV wieku*, Płock-Łęczyca 2019; *Zbiory specjalne Towarzystwa Naukowego Płockiego*, pod red. Zbigniewa Kruszewskiego i Daniela Brzezińskiego, t. 1. *Najstarsze manuskrypty (IX-XVIII) i inkunabuły*, oprac. Daniel Brzeziński i Grażyna Szumlicka-Rychlik, Płock 2019; *Ludzie TNP. Słownik biograficzny (1820-2020)*, pod red. nauk. Małgorzaty Kamińskiej, Płock 2019; *Dzieje Płocka tom III. Historia miasta w latach 1945-2020*, pod red. G. Gołębiowskiego i T. Piekarskiego, Płock 2020; Z. P. Kruszewski, *Towarzystwa naukowe – niedoceniane organizacje*, TNP, Płock 2020; G. Gołębiowski, Z. P. Kruszewski, *Jubileusz 200-lecia Towarzystwa Naukowego Płockiego 1820-2020*, Płock 2021.

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE (CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

„Rocznik Towarzystwa Naukowego Płockiego”, Płock 1929- T. I; 1930/31- T. 2; 1934- T. 3; 1983- T. 4; od 2013 r. do dzisiaj (od 2018 r. wydawcą jest Akademia Mazowiecka w Płocku); „Notatki Płockie”, Płock 1956 do dzisiaj; „Biblioteczka Mazowiecka”, Płock 1968; „Sprawozdanie z działalności Towarzystwa Naukowego Płockiego”, Płock 1969 do dzisiaj.

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

A. Pęczek: *Trzy statuty Towarzystwa Naukowego Płockiego*, [w:] *Towarzystwo Naukowe Płockie 1820-1830-1907-1957*, Płock 1957 s. 61-74; *Ustawy Towarzystwa Naukowego*, [w:] W. Rolbiecki: *Towarzystwo Naukowe Płockie przy Szkole Wojewódzkiej Płockiej 1820-1830*, Wrocław 1969, s. 267-270; *Statut Towarzystwa Naukowego Płockiego z 28 marca 1977 roku*, Warszawa-Płock 1977; *Katalog wydawnictw Towarzystwa Naukowego Płockiego*. „Notatki Płockie” 1959, nr 11/12, s. 64, nr 13/14 s. 60; M. Kieffer-Kostanecka, M. Markowska, *Bibliografia zawartości*

kwartalnika *Notatki Płockie za lata 1956-1967 nr 1-44*. Tamże 1968 dod.; A. Wyszogrodzka-Jasińska, B. Mazewska, *Bibliografia wydawnictw zwartych Towarzystwa Naukowego Płockiego 1820-2000*, Płock 2000; W. Koński, *Bibliografia zawartości kwartalnika „Notatki Płockie” za lata 1956-2001 nr 1-189*, Płock 2002; W. A. Koński, *55 Roczników „Notatek Płockich”. Bibliografia zawartości (1956-2011) nr 1-229*, Płock 2012; A. Wagner, *Dwieście artefaktów na dwusestlecie Towarzystwa Naukowego Płockiego*, Płock 2020.

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE)

H. Rutska, *Towarzystwo Naukowe Płockie*, „Nauka Polska” 1925, T. 5, s. 182-189; H. Rutska, *Towarzystwo Naukowe Płockie 1820-1830, 1907-1928*, Płock 1929; *Towarzystwo Naukowe Płockie 1820-1830-1907-1957. Szkice i materiały*, red. K. Askanas. Płock 1957; T. Dobrowolski, *50-lecie wznowienia działalności Towarzystwa Naukowego Płockiego*, „Kultura i Społeczeństwo” 1958, T. 2 nr 1, s. 279-280; Cz. Gutry: *Towarzystwo Naukowe Płockie i jego pięćdziesięcioletnia działalność naukowa (1907-1957)*, „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki” 1958, R. 5, nr 4, s. 621-627; H. Kostanecka, *Towarzystwo Naukowe Płockie 1820-1830, 1907-1957*, „Kultura i Społeczeństwo” 1958 T. 2, s. 81-96; W. Rolbiecki, *Towarzystwo Naukowe przy Szkole Wojewódzkiej Płockiej 1820-1830 na tle jego środowiska, czasów i tradycji*, Warszawa 1966; S. Kostanecki, *Towarzystwo Naukowe Płockie w okresie XX-lecia Polski Ludowej*, „Rocznik Mazowiecki” 1967, T. 1, s. 404-412; W. Rolbiecki, *Towarzystwo Naukowe przy Szkole Wojewódzkiej Płockiej 1820-1830*, Wrocław 1969; B. Jędrzejewski, *Towarzystwo Naukowe Płockie w latach 1919-1947*, „Notatki Płockie” 1970, nr 3, s. 10-17; W. Rolbiecki, *150-lecie Towarzystwa Naukowego Płockiego*, „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki”, 1970, R. 15, nr 4, s. 834-837; W. Rolbiecki, *150 lat w służbie nauki i kultury*, „Notatki Płockie” 1970, nr 3, s. 3-5; *Jubileusz 150-lecia Towarzystwa Naukowego Płockiego 1820-1970*, red. S. Chrzanowski, F. Dorobek. Płock 1971; F. Dorobek, *Jubileusz 150-lecia Towarzystwa Naukowego Płockiego*, „Rocznik Mazowiecki” 1972, T. 4, s. 542-551; M. Kieffer-Kostanecka, *Towarzystwo Naukowe Płockie*, [w:] *Słownik polskich towarzystw naukowych*, T. 1. Wrocław 1978, s. 85-88; M. Skoczeń, *Szkolnictwo płockie w latach 1793-1831*, Warszawa-Płock 1994; T. Bodal, *Towarzystwo Naukowe Płockie w latach 1945-1995*, Płock 1995; M. M. Grzybowski, *Biskup Adam Michał Prażmowski, pierwszy prezes Towarzystwa Naukowego Płockiego w Płocku (1764-1836)*, Płock 1995; W. Kaczanowska, *Skarby Biblioteki im. Zielińskich TNP*, Płock 1995; W. Kaczanowska, *Towarzystwo Naukowe Płockie i jego biblioteka imienia Zielińskich*, Płock 1995; *Małachowianka, dzieje najstarszej z istniejących polskich szkół – obecnie Liceum Ogólnokształcące im. Marszałka Stanisława Małachowskiego w Płocku*, pod red. W. Końskiego. Płock 1995; A. M. Stogowska, *Dzieje i funkcje Biblioteki Towarzystwa Naukowego Płockiego*, Płock 1994; A. M. Stogowska, *Rola intelektualna i kulturotwórcza Towarzystwa Naukowego Płockiego w latach 1820-1830, 1907-1939*, Płock 1998; M. Chudzyński, *Dr Aleksander Maciesza. Zasłużony Prezes Towarzystwa Naukowego Płockiego w latach 1907-1945*, Płock 2000; W. Koński, *Towarzystwo Naukowe Płockie na początku XXI wieku – szanse i zagrożenia*, „Heureka Problemy Społecznego Ruchu Naukowego” 2001, nr 3-4 s. 131-144; Z. Kruszewski, *Towarzystwo Naukowe Płockie – podmiot życia publicznego*, Warszawa 2011; Z. Kruszewski, J. Stefański, *Mała encyklopedia Towarzystwa Naukowego Płockiego*, Płock 2011; A. Kansy, *Na marginesie swobody „Notatki Płockie” (1956-2011) – historia i polityka*, Warszawa 2012; A. M. Stogowska, *W służbie ludzi i ojczyzny. Aleksander Maciesza (1875-1945)*, Płock 2013; *Perspektywy regionalnych towarzystw naukowych w Polsce*, pod red. Z. Kruszewskiego, Warszawa 2015; Z. Kruszewski, *Towarzystwo Naukowe Płockie w odrodzonej Polsce*, Płock 2018; *Zbiory specjalne Towarzystwa Naukowego Płockiego*, pod red. Zbigniewa Kruszewskiego

i Daniela Brzezińskiego, *t. 1. Najstarsze manuskrypty (IX-XVIII) i inkunabuły*, oprac. Daniel Brzeziński i Grażyna Szumlicka-Rychlik, Płock 2019; *Ludzie TNP. Słownik biograficzny (1820-2020)*, pod red. nauk. Małgorzaty Kamińskiej, Płock 2019; *Towarzystwo Naukowe Płockie 1820-2020. Folder informacyjny*, Płock 2019; Z. Kruszewski, *Towarzystwa naukowe - niedoceniane organizacje*, Płock 2020; *Jubileusz 200-lecia Towarzystwa Naukowego Płockiego 1820 – 2020*, pod red. Grzegorza Gołębiewskiego i Zbigniewa Pawła Kruszewskiego, Płock 2021.

TOMASZ PIEKARSKI

TOWARZYSTWO NAUKOWE PRUTHENIA

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia 2001. **Okresy działalności** 2001-2026. **Siedziba i dane adresowe** (10-725 Olsztyn, ul. Obitya 1) Strona internetowa: <http://pruthenia.blogspot.com>. Adres mailowy: towarzystwo.pruthenia@gmail.com.

Wydawnictwo: Oficyna Wydawnicza PRUTHENIA: <https://ow-pruthenia.blogspot.com/>. **Liczba członków** (honorowych (2 – Jerzy Okulicz-Kozaryn, Wojciech Nowakowski, rzeczywistych (zwyczajnych) 36, stowarzyszeni (12). **Prezesi/Prezydenci** (Mirosław J. Hoffmann 2001-2026). **Sekretarze generalni/Kanclerze** (dr Bogdan Radzicki 2001-2010; 2014-2026), dr Jan Gancewski (2009-2012), **Skarbnicy** (mgr inż. Izabela Zdeb (2001-2006), dr Alicja Dobrosielska 2009-2017, mgr Szymon Drej 2006-2009, mgr Szymon Marchlewski - 2017 - 2026)

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Towarzystwo realizuje swoją misję poprzez następujące cele swojej działalności:
Rozwijanie badań naukowych nad dziejami i kulturą ludów i krain nadbałtyckich, ze szczególnym uwzględnieniem Prusów.

Popularyzacja i upowszechnianie wyników badań naukowych nad dziejami i kulturą ludów i krain nadbałtyckich, ze szczególnym uwzględnieniem Prusów.

Prowadzenie działalności wydawniczej – naukowej i popularnonaukowej służącej udostępnieniu wyników badań naukowych jak też edukacji i popularyzacji dziedzictwa kulturowego ludów i krain nadbałtyckich, ze szczególnym uwzględnieniem Prusów.

Towarzystwo realizuje swoje cele poprzez:

- a) W obszarze Celu Strategicznego 1:
 - organizowanie i prowadzenie badań archeologicznych;
 - prowadzenie i wspieranie interdyscyplinarnych badań naukowych;

- prowadzenie i wspierania badań naukowych nad dziedzictwem kulturowym;
- organizowanie konferencji, seminariów naukowych, wykładów, itp.;
- tworzenie biblioteki naukowej służącej środowisku naukowemu;
- tworzenie kolekcji naukowych i zbiorów służących zachowaniu dziedzictwa kulturowego;
- współpraca z innymi instytucjami naukowymi podejmującymi badania w zakresie wskazanym w misji Towarzystwa;
- udział w krajowych i międzynarodowych projektach badawczych.

b) W obszarze Celu Strategicznego 2:

- współpracę z wszelkimi instytucjami publicznymi, organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami życia społecznego w celu zachowania i ochrony dziedzictwa kulturowego;
- organizowanie odczytów, wykładów i prelekcji popularyzujących dzieje i kulturę;
- organizowanie warsztatów i kursów edukacyjnych dla nauczycieli i animatorów kultury;
- organizowanie warsztatów edukacyjnych dla różnych grup wiekowych odbiorców;
- współpracę ze szkołami, Ośrodkami Doskonalenia Nauczycieli i innymi podmiotami w celu tworzenia programów edukacji regionalnej;
- organizowanie i współorganizowanie festiwali i festynów kulturowych oraz rekonstrukcji historycznych i archeologii eksperymentalnej;
- organizowanie zespołów rekonstrukcji historycznej mających na celu przybliżenie życia codziennego;
- popularyzację i podejmowanie działań w zakresie organizacji turystyki historycznej i turystyki kulturowej.

c) w obszarze Celu Strategicznego 3:

- przygotowywanie i wydawanie czasopism naukowych i popularnonaukowych;
 - przygotowywanie i wydawanie publikacji naukowych;
 - przygotowywanie i wydawanie publikacji popularnonaukowych;
 - przygotowywanie i wydawanie materiałów edukacyjnych i pomocy dydaktycznych do ścieżek regionalnych;
 - przygotowywanie i wydawanie dzieł literackich;
 - współpraca z innymi podmiotami nauki i podmiotami życia społeczno-gospodarczego w realizacji tego rodzaju przedsięwzięć.
1. Towarzystwo realizuje swoje cele statutowe poprzez ustanawianie i realizowanie Programów oraz Projektów Statutowych.
 2. Programy Statutowe oraz Projekty Statutowe powołuje Zarząd Towarzystwa wskazując jednocześnie Dyrektora Programu bądź Kierownika Projektu odpowiedzialnego za jego realizację oraz ustalając sposób jego finansowania.
 3. Uprawnionym o wnioskowanie o powołanie Programu bądź Projektu Statutowego jest każdy Członek Zwyczajny bądź Członek Stowarzyszony Towarzystwa.
 4. Dyrektorzy Programów i Kierownicy Projektów Statutowych tworzą Radę Dyrektorów Programów Statutowych.

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE)

<https://ow-pruthenia.blogspot.com/p/dotyhczas-ulazy-sie.html>

BIALUŃSKI Grzegorz, „Studia z dziejów prawa i ustroju na ziemiach pruskich. Gerichte und Gerechtigkeit, auch andere gute Policey und Ordnung”. OW PRUTHENIA Olsztyn 2016;

HOFFMANN Mirosław, „Dzieje archeologii Prus Wschodnich od początku XVIII wieku do 1920 roku”, OW Pruthenia, Olsztyn 2013.

BONK Hugo, „Historia Olsztyna 1353-1772”, tłum: Edyta Borkowska, Krzysztof Kasperowicz, Małgorzata Zegler, Olsztyn 2016

KAWIŃSKI Paweł, SZCZEPAŃSKI Seweryn, „Szkice o religii Prusów”, Olsztyn 2016.

TRYK Cezary, „Sokolnictwo w Prusach Krzyżackich i Książęcych od XIV do XVII wieku”, Olsztyn 2015.

DOBROSIELSKA Alicja, „Opór – Oportunizm – Współpraca. Prusowie wobec zakonu krzyżackiego w dobie podboju”, Olsztyn 2017.

KAWIŃSKI Paweł, „Sacrum w wyobrażeniach dawnych Prusów. Próba interpretacji na pograniczu historii i etnologii religii”, Olsztyn 2018

WADYL Sławomir, „Studia nad kształtowaniem się pogranicza pomorsko- i mazowiecko-pruskiego we wczesnym średniowieczu”, Olsztyn 2019.

„Kompleksowa Ekspedycja Jaćwieska. Biografia i dziedzictwo”, red. Małgorzata Karczewska, Maciej Karczewski, Mirosław J. Hoffmann, Bogdan Radzicki, Ośrodek Badań Europy Środkowo-Wschodniej i Towarzystwo Naukowe Pruthenia (edycja wspólna), Białystok-Olsztyn 2024.

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE – CZASOPISMA

[„Pruthenia. Pismo poświęcone Prusom i ludom bałtyjskim”]

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA – Archiwum TN Pruthenia, roczniki „Pruthenia. Pismo poświęcone Prusom i ludom bałtyjskim”, dział Kronika.

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE) – roczniki „Pruthenia. Pismo poświęcone Prusom i ludom bałtyjskim”, dział Kronika.

DR HAB. MIROSŁAW J. HOFFMANN – PREZYDENT TOWARZYSTWA

DR BOGDAN RADZICKI – KANCLERZ

TOWARZYSTWO NAUKOWE WARSZAWSKIE

SOCIETAS SCIENTIARUM VARSOVIENSIS

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia: 1 marca 1907 Nawiązanie do Warszawskiego Towarzystwa Królewskiego Przyjaciół Nauk 1801 **Okresy działalności:** 1907-1952; 1982- **Siedziba i dane adresowe:** ul. Nowy Świat 72 (Pałac Staszica, pok. 06), 00-330 Warszawa; tel. +48

22 6572718 strony www: <https://tnw.waw.pl> adres mailowy: sekretariat@tnw.waw.pl
Struktura organizacyjna: Zgromadzenie Ogólne, Zarząd, Wydziały. Zgodnie ze Statutem TNW (Statut założycielski 1907; wersja aktualna – Statut TNW zatwierdzony decyzją Sądu Wojewódzkiego w Warszawie 17.11.1993 r.) **Biblioteka:** 143 tys. wol. (1938), 20 tys. wol. (1952). Obecnie biblioteka znajduje się w depozycie Biblioteki Uniwersytetu Warszawskiego (ok. 20 tys. tomów). **Archiwum:** Spuścizna TNW znajduje się z zasobach Archiwum PAN. **Wydawnictwo:** „Rocznik Towarzystwa Naukowego Warszawskiego”. **Repozytorium:** Aktualne numery „Rocznika TNW” znajdują się na stronie internetowej TNW. **Liczba członków** (honorowych, rzeczywistych, wspierających): 41 (1907), 595 (1950), 154 zwyczajnych i 44 korespondentów (1982), 298 zwyczajnych i 157 korespondentów (2000). Obecnie 424 członków zwyczajnych, 23 członków honorowych, 5 członków wspierających (2024). **Prezesi honorowi:** Nie dotyczy. **Prezesi** (daty urzędowania): Aleksander Jabłonowski (1907-1913), Teodor Dydyński (1913-1916), Bronisław Chlebowski (1916-1918), Jan Karol Kochanowski (1918-1925), Kazimierz Żórawski (1925-1931), Wacław Sierpiński (1931-1952), Wiktor Kemula (1982-1985), Piotr Biegariski (p.o. 1985-1986), Piotr Strebeyko (p.o. 1986), Aleksander Gieysztor (1986-1991), Bolesław Górnicki (1992-1994), Witold Rudowski (1995-2001), Andrzej Paszewski (2001-2007), Janusz Lipkowski (2007-2020), Jerzy Langer (2020-2023), Dagmara Mirowska-Guzel (2023-2025). **Sekretarze generalni** (daty urzędowania): Adolf Suligowski (1907-1908), Władysław Janowski (1908-1909), Franciszek Puławski (1909-1916), Stefan Marian Jankowski (1915-1918), Kazimierz Stołyhwo (1919-1924), Stanisław Szober (1926-1928), Edward Loth (1928-1935), Stefan Mazurkiewicz (1935-1945), Julian Krzyżanowski (1946-1949), Kazimierz Michałowski (1949-1952), Piotr Strebeyko (1982-1986), Stanisław Miszczak (1986-1991), Jerzy Bobrzycki (1992-1994), Ewa Rzetelska-Feleszko (1995-2003), Jacek Jadacki (2003-2007), Ewa Wolnicz-Pawłowska (2007-2010), Leszek Zasztowt (2011-2019), Wojciech Iwańczak (2020-2023), Dorota Krystyna Rembiszewska (2023-2025). **Skarbnicy** (daty urzędowania): Zdzisław Mikulski (1998-2000), Marek Kowalczyk (2001-2007), Witold Wieniawski (2008-2013), Lech Mróz (2014-2019), Teresa Rząca-Urban (2020-2023), Małgorzata Jakubowska (2023-2025).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Towarzystwo Naukowe Warszawskie powstało 25 listopada 1907 r. z inicjatywy warszawskich członków Akademii Umiejętności w Krakowie (AU), która liczyła na pomoc warszawskiego środowiska naukowego w opracowaniu podjętego przez AU dzieła pt. *Encyklopedia polska*. Starania o utworzenie TNW trwały od 1900 r. aż po opracowanie projektu statutu w grudniu 1904 r. Strajki 1905 r. opóźniły utworzenie Towarzystwa, ale już w marcu 1906 r. zwrócono się ponownie do władz gubernialnych, uzyskując wreszcie ich aprobatę. Założycielami TNW byli: Ignacy Baranowski, Antoni Białecki, Ignacy Chrzanowski, Samuel Dickstein, Teodor Dydyński, Władysław Gosiewski, Władysław Holewiński, Henryk Hoyer, Aleksander Jabłonowski, Karol Jurkiewicz, Jan Kowalczyk, Adam Antoni Kryński, Władysław Smoleński, Teodor Wierzbowski, Wło-

dzimierz Spasowicz. Tymczasową siedzibą były trzy pokoje mieszkania dra I. Baranowskiego (ul. Krakowskie Przedmieście 7) w budynku ks. Adamowej Czartoryskiej. W 1911 r. Józef Potocki podarował Towarzystwu zakupiony w tym celu trzypiętrowy dom przy ul. Kaliksta (później ul. Śniadeckich 8).

Towarzystwo działało na podstawie ustaw z 1907 i 1911 r. oraz statutów z 1922 r. (zmiany w 1928 i 1930) i 4 kwietnia 1935 r. Środki finansowe czerpało ze składek członkowskich, wpływów ze sprzedaży wydawnictw, opłat za wstęp na odczyty publiczne, ofiar, dotacji, dochodów z majątku Towarzystwa.

Cele i zadania Towarzystwa zostały określone przez jego założycieli jako wyłącznie naukowe, z zastrzeżeniem przestrzegania tej wyłączności. Obejmowały one: badania i prace naukowe we wszystkich gałęziach wiedzy, służące rozwojowi nauki; ogłaszanie dzieł naukowych w języku polskim; organizowanie nauki w Polsce. Nawiązywano przy tym do tradycji Warszawskiego Towarzystwa Królewskiego Przyjaciół Nauk (1800-1831).

W działalności Towarzystwa wyróżnia się trzy okresy rozwoju, ukształtowane przez zmiany, spowodowane przez wojny światowe: przedwojenny i wojenny (1907-1918), międzywojenny (1918-1939) i powojenny (1945-1952), tj. do utworzenia Polskiej Akademii Nauk oraz okres najnowszy (od 1981 r.).

Działalność naukowa odbywała się w trzech Wydziałach: I Językoznawstwa i Historii Literatury, II Nauk Historycznych, Społecznych i Filozoficznych, III Nauk Matematyczno-Fizycznych. W 1928 r. powstał Wydział IV Nauk Biologicznych, a w 1930 r. Wydział V Nauk Technicznych. Przy Wydziałach stopniowo tworzone komisje, pracownie, gabinety i zakłady; np. w 1908 r. powołano Komisję Językową i Historyczną oraz Meteorologiczną, w 1909 r. – Antropologiczną, w 1910 r. do Badań nad Historią Literatury, a w 1915 r. – Sławistyczną. W 1910 r. rozpoczęto tworzenie pracowni związanej z Instytutem Biologicznym im. Marcellego Nenckiego. W 1914 r. Towarzystwo posiadało następujące Pracownie: Antropologiczną, Fizjologiczną, Chemii Fizjologicznej i Patologicznej, Gleboznawczą, Medycyny Doświadczalnej, Meteorologiczną, Mineralogiczną, Neurologiczną, Radiologiczną, Serologiczną, Zoologiczną, Gabinet Nauk Historycznych, Obserwatorium Astronomiczne im. Jana Jędrzejewicza.

W 1914 r., niezależnie od pracowni przy każdym z trzech wydziałów, działały następujące Komisje: Wydział I – Komisje: Językowa i do Badań Historii Literatury; Wydział II – Komisja Historyczna; Wydział III – Komisja Meteorologiczna, Astronomiczna i Geograficzna.

Wydziały I i II działały głównie przez posiedzenia naukowe, działalność Wydziału III koncentrowała się w pracowniach, instytutach badawczych i laboratoriach. Wydziały I i II w owym czasie zajęły się badaniami dotyczącymi Warszawy i Mazowsza. Przejmując z rąk pierwszego prezesa TNW Aleksandra Jabłonowskiego *Źródła dziejowe*, *Atlas historyczny ziem dawnej Rzeczypospolitej* i Teki Pawińskiego, podjęto prace przygotowawcze do wydania kodeksu dyplomatycznego Warszawy i Mazowsza. Przygotowano projekt statutu Unii Naukowych Instytucji Akademickich w Polsce, do której przewidziano: Polską Akademię Umiejętności, Towarzystwo Naukowe Warszawskie, Akademię Nauk Technicznych i Towarzystwo Naukowe we Lwowie. Statut ten został zatwierdzony w 1931 r. Przewidywano dokonanie podziału zadań naukowych, podejmomo-

wanie wspólnych przedsięwzięć, opiniowanie działalności instytutów badawczych, reprezentowanie nauki polskiej za granicą i przygotowywanie wydawnictw dla zagranicy. Wyłoniono Komitet Porozumiewawczy, z którego inicjatywy utworzona została w 1936 r. Rada Nauk Ścisłych i Stosowanych z 15 komitetami naukowymi. TNW ściśle współpracowało z Kasą im. J. Mianowskiego, która niejednokrotnie zasilala jego fundusze.

Tuż po zakończeniu wojny odbyło się 26 maja 1945 r. w Krakowie pierwsze posiedzenie Zarządu TNW i wkrótce kolejne już w Warszawie 1 listopada 1945 r. Wznowiono prace Wydziałów I i II, a w 1948 r. Wydziału V. W 1950 r. działały Komisje: Językowa, Filologii Nowożytnej, do Badań nad Historią Literatury i Oświaty w Polsce, Orientalistyczna (Wydział I) oraz Historyczna, Historii Kultury i Sztuki, Atlasu Historycznego (Wydział II). W 1947 r. założono własną Drukarnię Naukową przy ul. Śniadeckich 8. Rozpoczęto wydawanie „Sprawozdań z Posiedzeń TNW” oraz wydawnictw wydziałowych: „Archiwum Mineralogicznego”, „Światowita”, „Prac Matematyczno-Fizycznych”, „The Journal of Juristic Papyrology”. Rozpoczęto wymianę wydawnictw z zagranicą.

W 1950 r. powrócono do koncepcji utworzenia Polskiej Akademii Nauk i w tym celu powołano Komisje Organizacji Nauki; przygotowano odpowiedni projekt, przewidujący utworzenie PAN jako naczelnej instytucji naukowej w kraju – korporacji uczonych. Tymczasem władze państwowe, w wyniku ustaleń Kongresu Nauki Polskiej (29 czerwca-2 lipca 1951 r.) powołały Polską Akademię Nauk jako nadrzędną i scentralizowaną instytucję naukową, wchłaniającą oba czołowe towarzystwa naukowe – PAU i TNW. W tej wymuszonej sytuacji TNW, podobnie jak PAU, zaprzestały swej działalności. PAN przejęła cały majątek tych towarzystw, łącznie z Pałacem Staszica, który stał się jej pierwszą siedzibą.

W 180. rocznicę utworzenia Towarzystwa Warszawskiego Przyjaciół Nauk (23 listopada 1980 r.) w mieszkaniu prof. Piotra Kubikowskiego, farmakologa, przy ul. Kredytowej 8, odbyło się spotkanie ośmiu dawnych członków TNW, reprezentujących poszczególne Wydziały Towarzystwa. Wyrażono opinię o celowości reaktywowania Towarzystwa jako korporacji uczonych, z zadaniem rozwijania działalności odczytowej i wydawniczej, obejmującej szeroką problematykę międzydyscyplinarną. Obrady prowadził prof. Wiktor Kemula, wybitny chemik polski, członek Zarządu TNW z 1952 r.

Zebranie ogólne dawnych członków TNW 6 maja 1981 r. podjęło jednomyślnie uchwałę o wznowieniu działalności Towarzystwa i wybrało tymczasowy zarząd, złożony z przedstawicieli wszystkich Wydziałów TNW. Opracowano nowy statut. Ogólne zebranie administracyjne (11 listopada 1981 r.) przyjęło do swego grona 40 dawnych członków oraz 100 nowych członków zwyczajnych i 42 korespondentów. Rejestracja Towarzystwa odbyła się 4 grudnia 1981 r. w Urzędzie m.st. Warszawy, a pierwszą siedzibą stał się gabinet prof. Tadeusza Kotarbińskiego w Pałacu Staszica (wspólnie z Polskim Towarzystwem Filozoficznym).

Na początku XX wieku TNW koncentrowało się na organizacji życia naukowego, przede wszystkim przez organizowanie odczytów w skali ogólnej i w poszczególnych Wydziałach. Odbyły się m.in. sesje okolicznościowe z okazji 200-lecia Towarzystwa – wspólnie z Archiwum PAN i Archiwum Głównym Akt Dawnych (AGAD) w Warszawie (2000). W latach 2000-2002 odbyło się kilka sesji poświęconych Kazimierzowi Ajdukiewiczowi-

wi, Witoldowi Doroszewskiemu, Tadeuszowi i Janinie Kotarbińskim, Romanowi Suszczu i Władysławowi Tatarkiewiczowi (w 25. rocznicę śmierci) – wspólnie z Polskim Towarzystwem Semiotycznym. W 2001 r. PAN i TNW zorganizowały konferencję *Nauka polska w świetle integracji z Unią Europejską*, której materiały zostały opublikowane.

W latach dwutysięcznych co roku w rocznicę powstania Towarzystwa Warszawskiego Przyjaciół Nauk (23 listopada 1800 r.) organizowane są zebrania poświęcone pamięci Stanisława Staszica, z referatem okolicznościowym jednego z wybitnych polskich uczonych, zwane początkowo Staszic Memorial Lectures, obecnie Wykłady Staszicowskie, połączone zwykle ze Zgromadzeniem Ogólnym Towarzystwa. W 2023 r. Zgromadzenie Ogólne zostało poprzedzone Sesją Staszicowską *Nauka jako kluczowy element w strategii rozwoju Polski*. Wygłoszone zostały dwa wykłady: dr Aleksandra Wójtowicz (Instytut Badań Literackich PAN) *Dwa wieki działalności Towarzystwa Naukowego Warszawskiego – dawne wzorce i nowe wyzwania, czyli o społecznym zaangażowaniu humanistyki* oraz prof. Maciej Żylicz (prezes Fundacji na rzecz Nauki Polskiej, członek TNW) *Wyzwania systemowe w finansowaniu nauki w Polsce*.

Istotnym wydarzeniem były obchody 100-lecia TNW w 2007 r. Z tej okazji wydano publikację jubileuszową oraz zorganizowano wystawę *Stulecie Towarzystwa Naukowego Warszawskiego* na podstawie zbiorów Archiwum Polskiej Akademii Nauk.

W ostatnich latach Towarzystwo kontynuuje kierunek działalności, polegający na organizowaniu posiedzeń naukowych, wygłaszaniu odczytów. Od kilku lat Wydział IV, z udziałem Wydziałów III i V TNW oraz Instytut Medycyny Doświadczalnej i Klinicznej PAN jest współorganizatorem Sesji Noblowskich. TNW było także organizatorem i współorganizatorem paneli i konferencji naukowych. W 2017 r. odbyła się międzynarodowa konferencja *4th European Crystallographic School (ECS4)* z udziałem ponad stu naukowców z różnych krajów świata. W 2018 r. TNW współorganizowało konferencję z cyklu „Wyzwania XXI wieku: ochrona zdrowia i kształcenie medyczne” – *Paradygmaty medycznego kształcenia przed- i podyplomowego* oraz konferencję *Spółeczny ruch naukowy – wczoraj i dziś. W 111 rocznicę utworzenia TNW*. W 2023 r. odbyła się konferencja *Spuścizna Zdzisława Stieberta wobec dawnych i nowych tendencji w językoznawstwie slawistycznym. Sesja w 120. rocznicę urodzin Zdzisława Stieberta*.

Częściowe zahamowanie działalności nastąpiło w okresie pandemii – od marca 2021 r. do początków 2023 r. W tym czasie odbyło się zaledwie kilka posiedzeń w trybie zdalnym. Z powodu ograniczeń pandemicznych Towarzystwo skupiło się na istotnych sprawach dla całego środowiska akademickiego, wydając sześć stanowisk o charakterze interwencyjnym, a wśród nich krytyczne stanowisko Prezydium Zarządu TNW w sprawie propozycji KPN dotyczącej instytutów PAN (2020); krytyczne stanowisko Prezydium Zarządu TNW w sprawie zmian punktacji czasopism (2021); apel do ministra nauki, a następnie do Parlamentu RP o wstrzymanie prac ustawowych nad powołaniem Akademii Kopernikańskiej (2020, 2021). Apel ten został uchwalony przez Nadzwyczajne Zgromadzenie Ogólne TNW z przytłaczającą większością głosów członków Towarzystwa. Prezes prof. Jerzy Langer wziął udział w dyskusji parlamentarnej na temat Ustawy. W 2022 r. TNW zabrało głos w sprawie propozycji Ustawy o towarzystwach naukowych. W 2021 r. została rozpisana wśród członków TNW ankieta na temat stanu nauki polskiej. Opinie naukowców opublikowano w tomie LXXXIII „Rocznika TNW”.

Towarzystwo współpracuje najczęściej z Polską Akademią Nauk, Uniwersytetem Warszawskim i niektórymi innymi uczelniami stolicy, Archiwum PAN, w którym znajduje się spuścizna TNW, a okazjonalnie z różnymi placówkami i towarzystwami naukowymi. Sporadycznie w zebraniach TNW (często z referatami) uczestniczą Polacy z zagranicy. Na przykład w latach 1994-2014 w TNW, w ramach współpracy z Instytutem Sławistyki Polskiej Akademii Nauk, opracowywano bibliograficzną bazę danych światowego językoznawstwa sławistycznego i Sybisław. Od 2015 r. przyznawana jest Nagroda im. Benedykta Polaka przez Starostwo Powiatowe w Łęczycy oraz Urząd Miejski w Łęczycy wraz z Oddziałem Polskim The Explorers Club i Towarzystwem Naukowym Warszawskim.

Istotnym wydarzeniem związanym ze współpracą z innymi podmiotami było podpisanie w 2022 r. Porozumienia o współpracy w ramach działań „Pałac Staszica – warszawskie centrum nauki i kultury” między TNW a Polską Akademią Nauk Archiwum i Polską Akademią Nauk Zakładem Działalności Pomocniczej.

Członkowie szczególnie zasłużeni dla Towarzystwa mogą otrzymać godność członka honorowego; do 2024 r. godność tę otrzymało 23 członków seniorów. Innym odznaczeniem dla osób zasłużonych dla Towarzystwa jest Medal TNW, przyznawany przez jego kapitułę.

Aktualne informacje zamieszczane są na stronie internetowej TNW i na Facebooku.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

Towarzystwo Naukowe Warszawskie nie jest zrzeszone w żadnej federacji. Ma reprezentanta (Wojciech Iwańczak) w Radzie Towarzystw Naukowych.

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE)

Prace Towarzystwa Naukowego Warszawskiego. Wydział III Nauk Matematycznych i Przyrodniczych. Warszawa 1908 T. 1 1933 T. 34.

Prace Towarzystwa Naukowego Warszawskiego. Wydział II Nauk Antropologicznych, Społecznych, Historii i Filozofii. Warszawa 1909 T. 1 – 1939 T. 25.

Źródła Dziejowe. Warszawa 1911 T. 23 – 1915 T. 24.

Prace Towarzystwa Naukowego Warszawskiego. Wydział I Językoznawstwa i Literatury. Warszawa 1912 T. 1 1938 T. 15.

Paleontologia Ziemi Polskich. Warszawa 1913 T. 1 – 1919 T. 2.

Prace Filozoficzne. Warszawa 1913 T. 1 – 1915 T. 3.

Prace Komisji do Badań nad Historią Literatury i Oświaty. Warszawa 1914 T. 1 – 1929 T. 3 Prace z Pracowni Antropologicznej Towarzystwa Naukowego Warszawskiego. Warszawa 1916 T. 1

Prace z Pracowni Neurobiologicznej. Warszawa 1916 T. 1 – 1919 T. 2

Codex Diplomaticus et Commemoratorium Masoviae Generalis. Varsoviae 1919 T. 1

Archiwum Nauk Antropologicznych Towarzystwa Naukowego Warszawskiego. Warszawa 1921/1925 T. 1 – 1923/1930 T. 3

Prace Filologiczne. Warszawa 1921

Prace Zakładu Fizjologii im. M. Nenckiego. Lwów-Warszawa 1921 T. 1 – 1927 T. 4

Prace Zakładu Neurobiologii Instytutu im. M. Nenckiego. Warszawa 1921 T. 3

- Rozprawy Historyczne Towarzystwa Naukowego Warszawskiego. Warszawa-Lwów 1921 T. 1–1936 T. 16
- Archiwum Nauk Biologicznych Towarzystwa Naukowego Warszawskiego. Lwów-Warszawa 1922 T. 1 – 1947 T. 10
- Prace Instytutu im. Nenckiego. Lwów-Warszawa 1922 T. 1 – 1938 T. 15
- Prace Stacji Hydrobiologicznej na Wigrach Instytutu im. Nenckiego. Warszawa 1922 T. 1 – 1925 T. 3
- Prace Zakładu Biologii Ogólnej Instytutu im. M. Nenckiego. Lwów-Warszawa 1922 T. 1 – 1927 T. 4
- Monografie z Pracowni Neurobiologicznej. Warszawa 1923 T. 1 – 1928 T. 2
- Światowit. Warszawa 1924/28 T. 12 – 1938 T. 17, 1939/45 T. 18 1949 T. 20 Ukazywał się od 1879 r.
- Archiwum Pracowni Mineralogicznej Towarzystwa Naukowego Warszawskiego. Warszawa 1925 T. 1 – 1938 T. 14, 1945 T. 15 – 1947 T. 17
- Archiwum Hydrobiologii i Rybactwa. Suwałki 1926 T. 1 – 1939 T. 12, 1947 T. 13
- Roczniki Komisji Historycznej. Warszawa 1927 T. 1, 1949 T. 2
- Rozprawy z Polskiego Prawa Politycznego Dawnego i Obowiązującego. Warszawa 1927 T. 1 – 1932 T. 3
- Acta Biologiae Experimentalis. Varsovie 1928 T. 1 – 1950 T. 15 Od 1952 T. 16 wyd. PAN
- Planta Polonica. Materiały do Flory Polskiej, wydawane przez Towarzystwo Naukowe Warszawskie. Warszawa 1930 T. 1 1951 T. 9
- Prace Stacji Morskiej w Helu. [B.m.] 1934-1938
- Prace z Historii Sztuki, wydawane przez Towarzystwo Naukowe Warszawskie. Warszawa 1936 T. 1 1948 T. 3 Biuletyn stacji Morskiej w Helu. Gdynia 1937 T. 1 1951 T. 5 1948 T. 4 wyd. pt. Biuletyn Morskiego Laboratorium w Gdyni; 1950 T. 5 – Biuletyn Morskiego Instytutu Rybackiego w Gdyni; 1951 T. 6 – Prace Morskiego Instytutu Rybackiego w Gdyni
- Prace Matematyczno-Fizyczne. Warszawa 1939 T. 46 1949 T. 47
- Do 1934 T. 41 wyd. Kasa im. Mianowskiego
- Journal of Juristic Papyrology. Rocznik Papirologii Prawniczej, Warszawa 1948 T. 2 1949
- Sprawozdania z Posiedzeń Komisji Językowej Towarzystwa Naukowego Warszawskiego. Warszawa 1948 [wyd. 1949] T. 3
- Rozprawy Komisji Historii Kultury i Sztuki. Warszawa 1949 T. 1 – 1953 T. 2

PUBLIKACJE WYDANE Z UDZIAŁEM

TOWARZYSTWA NAUKOWEGO WARSZAWSKIEGO (1983-2020)

- „Acta Baltico-Slavica”, (red. I. Grek-Pabisowa), t. 28, Warszawa 2004, 295 s.; t. 29, Warszawa 2006, 245 s.; t. 32, Warszawa 2008, 320 s.; t. 33, Warszawa 2009, 328 s.; t. 34, Warszawa 2010, 304 s.; t. 35, Warszawa 2011, 293 s.; t. 36, Warszawa 2012, 296 s.; t. 37, Warszawa 2013, 630 s.
- Ajewski K., *Stanisława Kostki Zamoyskiego życie i działalność 1775-1856*, wyd. TNW, Stefan Zamoyski Educational Trust, Warszawa 2010, 726 s.
- Alexandrowicz S., *Kartografia Wielkiego Księstwa Litewskiego od XV do połowy XIII wieku*, Warszawa 2012, 344 s.
- Bajkiewicz-Grabowska E., Mikulski Z., *Hydrologiczna terminologia jeziorna*, Zeszyty Terminologiczne. Seria: Nauki o Ziemi, Zeszyt 2, Warszawa 1998, 36 s.
- Barner J., *Chemia filozoficzna*, przekład K. J. Orzechowski, red. K. W. Orzechowski i I. Z. Siemion, Warszawa 2012.

- Bibliografia językoznawstwa slawistycznego za rok 1992*, red. Z. Rudnik-Karwatowa, Warszawa 1995, 555 s.
- Bibliografia językoznawstwa slawistycznego za rok 1993 z uzupełnieniami za rok 1992* [cz. 1], red. Z. Rudnik-Karwatowa, oprac. M. Kornacka, Z. Rudnik-Karwatowa, I. Suchocka i H. Karpińska, Warszawa 1996, 540 s.
- Bibliografia językoznawstwa slawistycznego za rok 1993 z uzupełnieniami za rok 1992* [cz. 2], red. Z. Rudnik-Karwatowej; oprac. M. Kornacka, Z. Rudnik-Karwatowa, I. Suchocka i H. Karpińska, Warszawa 1996, 351 s.
- Bibliografia językoznawstwa slawistycznego za rok 1994 z uzupełnieniami za lata 1992-1993*, red. Z. Rudnik-Karwatowa, oprac. H. Karpińska, M. Kornacka, Z. Mikos, Z. Rudnik-Karwatowa i V. Stamenković, Warszawa 1997, 822 s.
- Bibliografia językoznawstwa slawistycznego za rok 1995 z uzupełnieniami za lata 1992-1993*, red. Z. Rudnik-Karwatowa, oprac. H. Karpińska, Z. Rudnik-Karwatowa, Z. Mikos, Warszawa 1999, 748 s.
- Bibliografia językoznawstwa slawistycznego za rok 1996 z uzupełnieniami za lata 1992-1995*, red. Z. Rudnik-Karwatowa, oprac. H. Karpińska, Z. Rudnik-Karwatowa, M. Malinowska, Z. Mikos, Warszawa 2001, 862 s.
- Bibliografia językoznawstwa slawistycznego za rok 1997*, red. Z. Rudnik-Karwatowa, Warszawa 2003, 743 s.
- Bobrowska J., *Mikołaj Rej o muzyce ludowej w XVI-wiecznej Polsce*, Warszawa 2005, 192 s.
- Cognitive Studies / Études Cognitives*: vol. 11, red. V. Koseska-Toszewa, Warszawa 2011, 336 s.
- Czekanowska A., *Pathways of Ethnomusicology*, Warszawa 2000, 338 s.
- Dahlig P., *Muzyka adwentu. O tradycji ligawek mazowiecko-podlaskich*, Warszawa 2003, 300 s.
- Dowgird A., *Zdrowy rozsądek i kraina marzeń. Pisma wybrane*, red. J. Jadacki, Warszawa 2014, Seria: Bibliothèque Des Philosophes, 613 s.
- Dowgird A., *Kurs filozofii*, t. I, Warszawa 2016, 507 s.; t. II, Warszawa 2016, Seria: Bibliothèque Des Philosophes, 620 s.
- Duma J., *Nazwy rzek lewobrzeżnego Mazowsza z całym dorzeczem Pilicy*, Warszawa 1999, 204 s.
- 200-lecie Towarzystwa Królewskiego Warszawskiego Przyjaciół Nauk*, red. Z. Mikulski, Warszawa 2001, 116 s.
- Dzięgiel E., *Polszczyzna na Ukrainie. Sytuacja językowa w wybranych wsiach chłopskich i szlacheckich*, Warszawa 2003, 187 s.
- Dzierżykray-Rogalski T., *Spotkania z uczonymi*, Warszawa 1995, 100 s.
- Ekologiczne podstawy zagospodarowania dolin rzecznych (na przykładzie Wisły pod Płockiem)*, red. Z. Mikulski i E. Bajkiewicz-Grabowska, Warszawa 1996, 183 s.
- Geach Piotr Tomasz, *Do czego odnoszą się wyrażenia ogólne? Krytyka pewnych teorii średniowiecznych i współczesnych*, przekład Joanny Odrowąż-Sypniewskiej, red. Jacek Jadacki, Warszawa 2006, Seria: Bibliothèque Des Philosophes, 143 s.
- Golachowska E., *Język i kultura ludności wsi szlacheckich i chłopskich w dawnej ziemi drohickiej na Podlasiu. Studium socjolingwistyczne*, Warszawa 2006, 350 s.
- Grek-Pabisowa I., Handke K., Ostrówka M., Zielińska A., *Bohатыrowicze sto lat później*, Warszawa 1998, 338 s.
- Greń Z., *Śląsk Cieszyński. Dziedzictwo językowe*, Warszawa 2000, 354 s.
- Grzesik R., *Materiały do bibliografii do łacińskiej serii „Testimoniów najdawniejszych dziejów Słowian”*, Warszawa 2007 (publikacja on-line).
- Handke K., Popowska-Taborska H., Galsterowa I., *Nie dajmy zginąć słowom. Rzecz o odchodzącym słownictwie*, Warszawa 1996, 369 s.

- Historia Towarzystwa Popierania i Krzewienia Nauk*, red. J. Jurewicz, Warszawa 2013, 358 s.
- Informatyzacja bibliografii slawistycznej. Materiały międzynarodowej konferencji naukowej, Warszawa 6-7 grudnia 1994*, red. Z. Rudnik-Karwatowa, Warszawa 1995, 100 s.
- Jackowski J., *Łowickie i Rawskie jako regiony muzyczne Mazowsza*, Warszawa 2007, 395 s.
- Leszczyński S., *Esquisses, réflexions et maximes philosophiques / Szkice, refleksja i maksymy filozoficzne*, przekład Wandy Fijałkowskiej, red. J. Jadacki, Bydgoszcz 2021, Seria: Bibliothèque Des Philosophes, 348 s.
- Jakus-Borek E., Nowik K., *Nazwy miejscowości w Polsce. Układ a tergo*, Opole 2010, 515 s.
- Jankowiak L.A., *Słownictwo medyczne Stefana Falimirza. Studium początków polskiej renesansowej terminologii medycznej*, t. I, Warszawa 2005, 500 s.; t. II, Warszawa 2006, 490 s.
- Języki mniejszości i języki regionalne, red. E. Wrocławska i J. Zieniukowa, Warszawa 2003, 555 s.
- Jurkowska H., *Pamięć sentymentalna. Praktyki pamięci w kręgu Towarzystwa Warszawskiego Przyjaciół Nauk i w Puławach Izabeli Czartoryskiej*, Warszawa 2014, 516 s.
- Juzala G., *Semiotyka folkloru muzycznego pograniczy polsko-litewskich*, Warszawa 2006, 250 s.
- Kaleta Z., *The Surname as a Cultural Value and an Ethnic Heritage. Tracing your Polish Roots*, Warszawa 1997, 377 s. + mapa.
- Kaliszuk J., *Mędrzy ze wschodu. Legenda i kult Trzech Króli w średniowiecznej Polsce*, Warszawa 2005, 332 s.
- Karwasińska J., *Wybór pism* [cz. 1]: *Święty Wojciech*, red. T. Dunin-Wąsowicz i A. Gieysztor, Warszawa 1996, 262 s.
- Karwasińska J., *Wybór pism* [cz. 2]: *Kujawy i Mazowsze*, red. T. Dunin-Wąsowicz, Warszawa 1997, 301 s.
- Karwasińska J., *Wybór pism* [Cz. 3]: *Źródła archiwalne*, red. T. Dunin-Wąsowicz, Warszawa 1998, 220 s.
- Koc B., *Zenon Przesmycki – humanista przełomu XIX i XX wieku*, Warszawa 2005, 213 s.
- Kot S., *Rzeczpospolita Polska w literaturze politycznej Zachodu*, oprac. Lech Szczucki i Janusz Tazbir, Seria: *Fontes Rerum ad Historiam Scientiae Spectantium*, vol. XXVI (*Series recentior VIII*), IHN PAN, TNW, Aspra JR, Warszawa 2017, 214 ss.
- Krasowska H., *Górale polscy na Bukowinie (studium socjolingwistyczne i leksykalne)*, Warszawa 2006, 335 s.
- Kresy – pojęcie i rzeczywistość*, red. K. Handke, Warszawa 1997, 327 s.
- Kronika Roku Stanisława Staszica*, red. nauk. J. Arvaniti, D. Pietrzkiewicz-Sobczak, wyd. Archiwum PAN i TNW, Warszawa 2005–2006
- Księga Metryki Koronnej podkanclerzego Andrzeja Oparowskiego z lat 1479-1483 i 1482–1484*, oprac. G. Rutkowska, Warszawa 2005, 200 s.
- Leksyka słowiańska na warsztacie językoznawcy*, red. H. Popowska-Taborska, Warszawa 1997, 291 s.
- Leśniewski S., *Pisma zebrane*, t. I-II, red. J. Jadacki, Warszawa 2015, Seria: Bibliothèque Des Philosophes, 876 s.
- Lewaskiewicz T., *Łużyckie przekłady Biblii. Przewodnik bibliograficzny*, Warszawa 1995, 181 s.
- Łukasiewicz J., *Logika i metafizyka*, red. J. Jadacki, Warszawa 1998, Seria: Bibliothèque Des Philosophes, 574 s.
- Mikulski Z., *Systematyka i definicja nauk o wodzie (w ujęciu historycznym)*, Zeszyty Terminologiczne. Seria: Nauki o Ziemi, Zeszyt 1, Warszawa 1998, 49 s.
- Moroz-Grzelak L., *Aleksander Wielki a macedońska idea narodowa. Słowiańskie losy postaci antycznej*, Warszawa 2004, 168 s.
- Mózg*, red. M. Mossakowski i M. Kowalczyk, Warszawa 1997, 152 s.

- Naród, kultura, tożsamość. Polska refleksja nad narodem w kontekście europejskim*, red. W. J. Burszta, J. Nowak i K. Jaskułowski, Warszawa 2005, 520 s.
- Normalizacja języka w krajach Zachodu. Materiały konferencji naukowej zorganizowanej przez Komisję Kultury Słowa TNW 14 grudnia 1992 roku*, red. A. Markowski i J. Puzynina, Warszawa 1994, 92 s.
- Noszczak B., „*Sacrum*” czy „*profanum*”? *Spór o istotę obchodów millennium polskiego (1949-1966)*, Warszawa 2002, 273 s.
- Nowak T., *Tradycje muzyczne społeczności polskiej na Wileńszczyźnie*, Warszawa 2005, 320 s.
- Ogonowski Z., *Socynianizm. Dzieje, poglądy, oddziaływanie*, Warszawa 2015, 542 s. + 28 ilustr.
- Owsiany H., *Polacy w łagrach rosyjskiej północy*, Warszawa 2000, 408 s.
- Piber M., *Służew średniowieczny*, Warszawa 2001, 281 s.
- Piłatowicz J., *Feliks Kucharzewski (1849-1935) – historyk techniki*, Warszawa 1998, 176 s.
- Początki badań radiacyjnych w Polsce*, red. M. Dolecki i A. Trojanowska, Warszawa 2011, 223 s.
- Polskie nazwy własne. Encyklopedia*, red. E. Rzetelska-Feleszko, Warszawa–Kraków 1998, 554 s.
- Poliszczynna a/i Polacy u schyłku XX wieku*, red. K. Handke i H. Dalewska-Greń, Warszawa 1994, 408 s.
- Popowska-Taborska H., Boryś W., *Leksyka kaszubska na tle słowiańskim*, Warszawa 1996, 434 s.
- Problemy i sytuacja lekarzy emerytów w Polsce*, red. A. Danysz, Warszawa 2000, 131 s.
- Procesy innowacyjne w językach słowiańskich*, red. Z. Rudnik-Karwatowa, Warszawa 2003, 257 s.
- Przełęcki Marian, *Within and beyond the limits of science. Logical studies of scientific and philosophical knowledge*, Edited by Jacek Jadacki. Warszawa 2010, Seria: Bibliothèque Des Philosophes, 298 s.
- Przerembski Z.J., *Dudy w Polsce epoki ludoznawstwa*, Warszawa 2007, 538 s.
- Rapacka J., *Leksykon tradycji chorwackich*, Warszawa 1997, 272 s. + 30 tablic.
- Raszewska-Żurek B., *Kształtowanie się nazwisk równych imionom w Polsce (w. XIII–XVI)*, Warszawa 2006, 270 s.
- Rieger J., *Studia nad słownictwem gwar ukraińskich w Polsce. Łemkowszczyzna i gwary nadszańskie*, Warszawa 2002, 436 s.
- „Rocznik Towarzystwa Naukowego Warszawskiego”, Rok XLVI 1983 – LXXXI 2018 (1983 red. J. Chodkowski, 1984-1991 red. E. Rużyło, 1992-2005 red. Z. Mikulski, 2006-2019, red. E. Wolnicz-Pawłowska), Warszawa 1984-2019.
- Rudnik-Karwatowa Z., Karpińska H., *Słownik słów kluczowych językoznawstwa slawistycznego*, Warszawa 1999, 105 s.
- Rudnicki S., *Gwara polska wsi Karczunek koło Żytomierza*, Warszawa 2000, 209 s.
- Rudnicki S., *Falanga. Ruch Narodowo-Radykalny*, Oficyna Wydawnicza Aspra, Warszawa 2018, 834 s.
- Rzetelska-Feleszko E., Duma J., *Językowa przeszłość Pomorza Zachodniego na podstawie nazw miejscowych*, Warszawa 1996, 343 s. + 37 map.
- Rzetelska-Feleszko E., *W świecie nazw własnych*, Warszawa 2006, 250 s.
- Siatkowska E., *Szkice z dziejów literackich języków słowiańskich*, Warszawa 2004, 282 s.
- Siew Dionizosa. Inspiracje Grecji Antycznej w teatrze i dramacie XX wieku w Europie Środkowo-Wschodniej. Rekonesans*, red. J. Axer, Z. Osieński i M. Borowska, Warszawa 1997, 248 s.
- „*Slavia Meridionalis*”, t. 7, red. S. Karolak, Warszawa 2007, 232 s.
- „*Slavia Meridionalis. Studia Slavica et Balcanica*”: t. 11, red. L. Moroz-Grzelak, G. Szwat-Gyłybowa, Warszawa 2011, 361 s.; t. 12, red. L. Moroz-Grzelak, Warszawa 2012, 323 s.; t. 13, red. Viara Maldjieva, Warszawa 2013, 232 s.

- Słowiańska onomastyka. Encyklopedia*, t. I, red. E. Rzetelska-Feleszko, A. Cieślukowa, przy współudziale J. Dumy, Warszawa 2002, 535 s.; t. II, Warszawa 2003, 635 s.
- Słowotwórstwo i tekst*, red. Z. Rudnik-Karwatowa i V. Maldżieva, Warszawa 2007, 271 s.
- Specyfika leksyki i słowotwórstwa języków słowiańskich na przełomie XX i XXI wieku*, red. Z. Rudnik-Karwatowa, Warszawa 2012, 188 s.
- „Sprawy Narodowościowe” (t. 30–32, 34, 36 red. W. J. Burszta, t. 37–43 red. W. J. Burszta, J. Serwański), t. 30, Warszawa 2007, 252 s.; t. 31, Warszawa 2007, 371 s.; t. 32, Warszawa 2008, 390 s.; t. 34, Warszawa 2009, 260 s.; t. 36, Poznań-Warszawa 2010, 254 s.; t. 37, Poznań-Warszawa 2010, 222 s.; t. 38, Poznań-Warszawa 2011, 237 s.; t. 39, Poznań-Warszawa 2011, 246 s.; t. 40, Poznań-Warszawa 2012, 234 s.; t. 41, Poznań-Warszawa 2012, 250 s.; t. 42, Poznań-Warszawa 2013, 223 s.; t. 43, Poznań-Warszawa 2013, 178 s.
- Stefański M., *Czeska krytyka katolicka lat 1918–1938*, Warszawa 2007, 156 s.
- „Studia Litteraria Polono-Slavica”, t. 8, red. J. Sudecka, Warszawa 2008, 240 s.
- Sujecka J., *Ikona domu*, Warszawa 2001, 226 s.
- Świeżawski S., *L'univers. La philosophie de la nature au XVe siècle en Europe*, Warszawa 1999, 482 s.
- Świeżawski S., *Zagadnienie historii filozofii*, Warszawa 2004, Seria: Bibliothèque Des Philosophes, 613 s.
- Testimonia najdawniejszych dziejów Słowian*. Seria grecka. Z. 3: *Pisarze z VII-X wieku*, wyd. A. Brzóstkowska i W. Swoboda, Warszawa 1995, 573 s.; Z. 4: *Pisarze z VIII-XII wieku*, wyd. A. Brzóstkowska i W. Swoboda, Warszawa 1997, 409 s.
- Topolińska Z., *Język – człowiek – przestrzeń*, Warszawa 1999, 218 s.
- Towarzystwo Naukowe Warszawskie 1907-2007*, Warszawa 2007 (publikacja CD-ROM)
- Towarzystwo Naukowe Warszawskie. 100 lat działalności*, red. E. Wolnicz-Pawłowska, W. Zych, Warszawa 2009, 312 s. + płyta CDR.
- Traditional musical cultures in central-eastern Europe*, ed. P. Dahlig, Warsaw 2009, 440 s.
- Trawińska M., *Fonetyka wielkopolskich rot sądowych*, Warszawa 2005, 220 s.
- Twardowski K., *Myśl, mowa i czyn*, t. I, Kraków 2013, 653 s.; t. II, 548 s. Warszawa 2014, Seria: Bibliothèque Des Philosophes.
- Wolnicz-Pawłowska E., Szulowska W., *Antroponimia polska na Kresach południowo-wschodnich*, Warszawa 1998, 366 s. + mapa.
- Wójcik U., *Nazwy miejscowe dawnego województwa rawskiego*, Warszawa 2001, 296 s.
- Współczesna komunikacja językowa. Najnowsze zmiany w leksyce i słowotwórstwie języków słowiańskich*, red. Z. Rudnik-Karwatowa, Warszawa 2008, 320 s.
- Zasztowt L., *Kresy 1832-1864*, Warszawa 1997, 456 s. + 16 tablic.
- Zasztowt L., *Melting Puzzle. The nobility, society, education and scholarly life in East Central Europe (1899s-1900s)*, TNW, Aspra JR, Seria: Bibliotheca Europae Orientalis, Warsaw 2018, 368 s.
- Zielińska A., *Polska mniejszość na Litwie Kowieńskiej. Studium socjolingwistyczne*, Warszawa 2002, 198 s.
- Do spisu publikacji zostały włączone pozycje z serii wydawniczej *Société des Sciences et des Lettres de Varsovie*, Bibliothèque Des Philosophes, zainicjowanej w 1998 r. i redagowanej przez Jacka Jadackiego.

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE (CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

Rocznik Towarzystwa Naukowego Warszawskiego. Warszawa 1908 T. 1 – 1952 [wyd. 1954], T. 45, 1983 – T. 85, 2024.

W latach 1908-1814 pt. Sprawozdania ze Stanu i Działalności Towarzystwa Naukowego Warszawskiego; w l. 1919-1925 (T. 12-18) Rocznik nie ukazywał się.

Sprawozdania z Posiedzeń Towarzystwa Naukowego Warszawskiego. Warszawa 1908 T. 2-1951 [wyd. 1952] T. 44.

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

(Archiwum PAN, Archiwum TNW).

Ustawa Towarzystwa Naukowego Warszawskiego. Warszawa 1907. – Toż. Warszawa [1911]. – *Statut Towarzystwa Naukowego Warszawskiego*. Warszawa [1922]. Toż. [Zmiany]. Warszawa [1928]. – Toż. Warszawa [1930]. – *Statut Towarzystwa Naukowego Warszawskiego z 4 kwietnia 1935 r.* Warszawa 1936. – *Nowy statut Towarzystwa Naukowego Warszawskiego z 27 czerwca 1950 r.* Warszawa 1951. *Statut Towarzystwa Naukowego Warszawskiego*. „Rocznik Towarzystwa Naukowego Warszawskiego” 1983 T. 46 s. 115-126. – Toż. Tamże 1993 T. 56 s. 21-27.

H. Dymnicka: *Inwentarz akt Towarzystwa Naukowego Warszawskiego z lat 1907-1953*. „Biuletyn Archiwum PAN w Warszawie” 1959 nr 1 s. 21-77.

Katalog wydawnictw Towarzystwa Naukowego Warszawskiego 1907-1932. Oprac. H. Szellerowa i in. Warszawa 1933. – *Katalog wydawnictw Towarzystwa Naukowego Warszawskiego 1945-1949*. Warszawa 1950. – Wydawnictwa [TNW w l. 1937-39 i 1945]. „Rocznik Towarzystwa Naukowego Warszawskiego” 1938/45 [wyd. 1954] R. 31/38 s. 45-48. – *Roczniki TNW – bibliografia zawartości (1908-1952)*. Tamże 1997 R. 60 s. 10-34. – Toż. (1983-1997). Tamże 1998 R. 61 s. 125-152.

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE)

Towarzystwo Naukowe Warszawskie 1907-1932. Warszawa 1932. – *Towarzystwo Naukowe Warszawskie. Materiały do dziejów w latach 1907-1950*. Oprac. B. Nawroczyński. Warszawa 1950. B. Bieńkowska, Z. Sidorowicz: *Księgozbiór byłego Towarzystwa Naukowego Warszawskiego*. „Studia i Materiały do Dziejów Nauki Polskiej” ser. A 1962 z. 6 s. 49-134. M. Załęska: *Towarzystwo Naukowe Warszawskie*. W: *Słownik polskich towarzystw naukowych*. T. 2. Cz. 1. Wrocław 1990 s. 89-95. – S. Kieniewicz: *Od Towarzystwa Przyjaciół Nauk do Towarzystwa Naukowego Warszawskiego*. „Rocznik Towarzystwa Naukowego Warszawskiego” 1983 T. 46 s. 127-161. – J. Piskurewicz, L. Zasztowt: *Towarzystwo Naukowe Warszawskie*. Tamże 1986 R. 49 s. 35-103. – *Jubileusz Towarzystwa Naukowego Warszawskiego*. Tamże 1987 T. 5 (s. 58-63: A. Gieysztor: *Z dziejów Towarzystwa Naukowego Warszawskiego*; s. 63-67: Z. Libera: *Zarys dziejów Wydziału Językoznawstwa i Historii Literatury TNW*; s. 68-71: J. Szacki: *Nauki społeczne w TNW*; s. 72-76: Z. R. Grabowski: *Nauki ścisłe w TNW*; s. 76-80: J. Kochman: *Nauki biologiczne w TNW*; s. 80-85: E. Rużyłło: *Krótkie refleksje nad kierunkami rozwoju nauk medycznych w okresie działalności TNW*; s. 85-91: Z. Marciniak: *Udział TNW w rozwoju nauk technicznych*). – A. Gieysztor: *W osiemdziesięciolecie odrodzenia Towarzystwa Naukowego Warszawskiego*. „Nauka Polska” 1988 nr 3/4 s. 170-172. – A. Śródka: *Wkład lekarzy w rozwój i działalność Towarzystwa Naukowego Warszawskiego*. „Rocznik Towarzystwa Naukowego Warszawskiego” 1988 R. 51 s. 9-16. – J. Puzynina: *Kultura słowa w oczach członków TNW*. „Poradnik Językowy” 1990

[wyd. 1991] z. 9/10 s. 640-671. – S. Skorupka: *Tradycje Towarzystwa Naukowego Warszawskiego w badaniach językoznawczych*. „Prace Filologiczne” 1990 T. 35 s. 187-207. Z. Mikulski: *Nauki o Ziemi w Towarzystwie Naukowym Warszawskim*. „Przegląd Geofizyczny” 1991 R. 36 z. 2 s. 174-176. – Tenże: *Societas Scientiarum Varsaviensis – rediviva!* „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki” 1991 nr 2 s. 156-158. – S. Kieniewicz: *Od Towarzystwa Przyjaciół Nauk do Towarzystwa Naukowego Warszawskiego*. „Problemy Społecznego Ruchu Naukowego” 1996 [nr] 1 s. 7-24. – W. Rudowski, Z. Mikulski: *Societas Scientiarum Varsaviensis – rediviva!* Tamże s. 25-31. – *Sesja poświęcona sto dziewięćdziesiątej rocznicy Towarzystwa Przyjaciół Nauk (23 listopada 1990 r.)*. „Rocznik Towarzystwa Naukowego Warszawskiego” 1997 T. 60 s. 12-34. – *90 lat Towarzystwa Naukowego Warszawskiego*. Tamże s. 7-9. – L. Kuźnicki: *Rola Towarzystwa Naukowego Warszawskiego w rozwoju badań nad promieniotwórczością „Nauka”* 1998 nr 1 s. 3-9. – *200-lecie Towarzystwa Królewskiego Warszawskiego Przyjaciół Nauk*. „Rocznik Towarzystwa Naukowego Warszawskiego” 2000 R. 63 s. 5-57. – *200-lecie Towarzystwa Królewskiego Warszawskiego Przyjaciół Nauk*. Pod red. Z. Mikulskiego. Warszawa 2001. – Z. Mikulski: [Sto] *100 lat Towarzystwa Naukowego Warszawskiego (1907-2007)*. „Rocznik Towarzystwa Naukowego Warszawskiego” 2008 R. 70 s. 9-14. – *Towarzystwo Naukowe Warszawskie: sto lat działalności*, pod red. E. Wolnicz-Pawłowskiej i W. Zycha. Warszawa 2009. – J. Lipkowski: *Docenić towarzystwa*. Rocznik Towarzystwa Naukowego Warszawskiego 2009 R. 72 s. 38-45 (wywiad z prezesem Towarzystwa). – A. Paszewski: *Perspektywy towarzystw naukowych ogólnych i korporacji akademickich w kontekście Towarzystwa Naukowego Warszawskiego*. „Rocznik Towarzystwa Naukowego Warszawskiego” 2009 R. 71 s. 13-19. – L. Zasztowt: *Towarzystwo Naukowe Warszawskie w pierwszej połowie XX wieku*, „Rocznik TNW” 2018 R. 81 s. 9-22.

DOROTA KRISTYNA REMBISZEWSKA,
GRZEGORZ GRYNKIEWICZ,
WE WSPÓŁPRACY Z EWĄ WARDAS,
Z WYKORZYSTANIEM TEKSTU ZDZISŁAWA MIKULSKIEGO
ZAMIESZCZONEGO W POPRZEDNIM WYDANIU
SŁOWNIKA POLSKICH TOWARZYSTW NAUKOWYCH

TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ NAUK W LEGNICY
SOCIETY OF FRIENDS OF SCIENCE IN LEGNICA
GESELLSCHAFT DER FREUNDE DER WISSENSCHAFTEN IN LEGNICA

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia: 1959. **Okresy działalności:** działalność ciągła. **Siedziba i dane adresowe:** 59-220 Legnica, ul. Lotnicza 26; e-mail: tpnlegnica@onet.pl; <http://tpn.legnica.pl>
Struktura organizacyjna: Zarząd TPN: Bogumiła Słomczyńska – prezes; Robert Żeleźny- wiceprezes; Izabela Stasiak-Kicielińska – sekretarz; Halina Tamiola – członek; Witold Łaszewski – członek; Komisja Rewizyjna: Przewodnicząca – Elżbieta Masz-

talerz; Zastępca Przewodniczącego – Piotr Bukowczyk. Redakcja: redakcja.szkiece.legnickie@gmail.com. **Biblioteka:** tak. **Wydawnictwo:** Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Legnicy. **Liczba członków:** 9. **Prezesi honorowi:** Tadeusz Gumiński, Czesław Kowalak, Krystyna Wiercińska. **Prezesi** (daty urzędowania): Tadeusz Gumiński (1959-70), Eugeniusz Kobzdaj (1970-71), Antoni Bojakowski (1971-79, 1994-98), Halina Gotowała (1979-82), Janusz Chutkowski (1982-86), Ireneusz Ścierański (1986-88), Franciszek Zywert (1988), Krzysztof Kostrzanowski (1988-91), Wojciech Morawiec (1991-93), Tadeusz Podwiński (1993-94), Krystyna Wiercińska (1998-2015), Witold Łaszewski (2016-2024), Bogumiła Słomczyńska (od 2024-)

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Idea powołania w Legnicy towarzystwa naukowego wychodziła naprzeciw oczekiwaniom miejscowego środowiska kulturalnego. Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Legnicy zostało utworzone 20 kwietnia 1959 r. na zebraniu organizacyjnym z udziałem 40 osób zaproszonych przez Kazimierza Gryglaszewskiego, przewodniczącego Prezydium Miejskiej Rady Narodowej. Inicjatorem jego powstania był Tadeusz Gumiński, działacz społeczny i popularyzator wiedzy regionalnej. Do swojego pomysłu pozyskał urzędników państwowych oraz miejscową inteligencję. Zadaniem Towarzystwa w myśl statutu zatwierdzonego 24 lipca 1959 r. (zmiany w l. 1976, 1990 i 2000) jest inicjowanie, popieranie i prowadzenie prac naukowych dotyczących regionu oraz popularyzacja wiedzy we wszystkich dziedzinach.

Towarzystwo zrzesza przedstawicieli różnych środowisk, zajmujących się niezawodowo działalnością naukową i popularyzacją wiedzy. Większość z nich stanowiły osoby z wyższym wykształceniem, przede wszystkim nauczyciele akademicki i pracownicy placówek oświatowych i administracji państwowej, historycy, matematycy, inżynierowie, prawnicy, bibliotekarze, działacze społeczni. Wśród członków jest 16 osób, którym TPN nadało godność członka honorowego za wybitne zasługi w działalności naukowej. Towarzystwo prowadzi działalność statutową dzięki wpływom ze składek członkowskich oraz samorządu legnickiego.

Podstawowymi formami realizacji zadań TPN było organizowanie sesji, konferencji, sympozjów, odczytów i wystaw, aktualnie - wydawanie „Szkiców Legnickich”.

Od 1962 r. ukazują się „Szkice Legnickie”; dotychczas wydano 46 tomów pisma publikującego prace członków TPN w Legnicy oraz przedstawicieli różnych środowisk naukowych. W czasopiśmie są zamieszczane sprawozdania z działalności Towarzystwa. Towarzystwo inicjowało tworzenie Muzeum Miedzi w Legnicy (1962 r.), przekazując własne, wcześniej zgromadzone zabytki.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH:

Współpraca z Polskim Bractwem Kopaczy Złota w Złotoryi.

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE):

Legnica. Monografia historyczna miasta, (red. M. Haisig (Legnica 1977); *Legnica. Zarys monografii miasta*, red. S. Dąbrowskiego (Wrocław-Legnica 1998); *Województwo legnickie. Przemiany i rozwój w 40-lecie PRL. Szkice monograficzne i materiały*. Red. T. Rollauer (Legnica 1988); *Osadnictwo na ziemiach obecnego województwa legnickiego w latach 1945-1950*. Red. J. Chutkowski (Legnica 1989); J. Chutkowski: *Dzieje Głogowa (Legnica 1989)*, *Lasy Legnicko-Głogowskiego Okręgu Miedzowego, stan aktualny, zagrożenia, przyszłość*. Pod red. H. Kurzydły i T. Przybylskiego (Legnica 1966), *Problemy budownictwa mieszkaniowego na terenach eksploatacji górniczej LGOM*. Cz. 1-2. Red. H. Kurzydło (Legnica 1996-1997); J. Chutkowski, M. Pawełek: *Opowieści o dawnej Legnicy* (Legnica 1996), *Rekultywacja i ochrona środowiska w regionach górniczo-przemysłowych*. Pod red. H. Kurzydła. T. 1-2 (Legnica 1998-1999). *Edukacja ekologiczna*. Cz. 1-2. Red. T. Przybylski (2002), W Kondusza, W. Kalski: *Od głosowania do wybierania. Radni i prezydenci Legnicy* (2002). S. Jujeczka, *Duchowni średniowiecznej Legnicy studium prozopograficzne*, Legnica 2006; *Kronika miasta Legnicy. 2013; Kronika miasta Legnicy 2014*; Cz. Kowalak, *Sztandary ziemi legnickiej*, (Legnica 2016); *50 lat Zespołu Szkół Budowlanych im. Wojska Polskiego w Legnicy*, (red. B. Słomczyńska), Legnica 2016.

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE (CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE):

„Szkice Legnickie”. T. 1-46, Legnica 1962–2025; *Zeszyty naukowe*. Legnica 1987 nr 1-3, Legnica 1987-1989; *Legnickie spotkania archeologiczne*, t. 1-4, (red.) W. Łaszewski (Legnica 2010-2011); Trzy okolicznościowe jednodniówki: 743 rocznica bitwy pod Legnicą (1984); 877 rocznica obrony Głogowa (1986); 760 rocznica bitwy legnickiej (2001).

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA:

Źródła: *Statut Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Legnicy*. 1959, maszyn. powiel. – Toż. Legnica 1976. – Toż. Legnica 1990. – Toż. Legnica 2002. J. A. Trznadłowicz: *Bibliografia zawartości Szkiców Legnickich* T. 1-10. Legnica 1979. - S. Uchańska: *Bibliografia zawartości Szkiców Legnickich* T. 10-15. Legnica 1994. *Publikacje bieżące towarzystw naukowych ogólnych regionalnych Polski Zachodniej*. „Problemy Społecznego Ruchu Naukowego” 1996 [z.] 3/4 s. 156 (dot. Tow.). „Szkice Legnickie” T. 30

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE):

Literatura: B. Roztkowska: *Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Legnicy*. „Kultura Dolnośląska” 1967 nr 4 s. 17. – A. Bojakowski: *Towarzystwa społeczno-kulturalne i naukowe w województwie legnickim (1975-1985)*. „Rocznik Dolnośląski” 1988 T. 11 s. 117-158 (dot. Tow.). – F. Zywert: *Zarys monografii Towarzystwa Przyjaciół Nauk 1959-1989*. Legnica 1990. A. Bojakowski: *Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Legnicy na tle stowarzyszeń województwa legnickiego*. „Szkice Legnickie” 1994 T. 16 s. 148-196. Cz. Kowalak: *Kalendarium Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Legnicy (1959-1999)*. „Szkice Legnickie” 1999 T. 20, s. 8-38. „Szkice Legnickie” T. 30

BOGUMIŁA SŁOMCZYŃSKA

TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ NAUK W PRZEMYSŁU IM. KAZIMIERZA MARII OSIŃSKIEGO SOCIETAS SCIENTIARUM AC LITTERARUM PREMISLIENSIS

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1909. (Nazwa poprz.: 1917-18: Verein der Freunde der Wissenschaften in Przemyśl). **Okresy działalności:** (1909-1939, 1945-1951, 1957-). **Siedziba:** 37-700 Przemyśl, ul. Kościuszki 7. **Struktura organizacyjna:** Walne Zgromadzenie, Zarząd (1909-23, 1957-), Dyrekcja (1909-39, 1945-51), Rada Naczelna (1923-39, 1945-51); sekcje. **Biblioteka:** 16,5 tys. wol. (1978), 55,2 tys. wol. (2002). **Archiwum** (1911-39, 1945-51). Muzeum (1909-39). **Repozytorium:** Biblioteka Cyfrowa TPN w Przemyśle (2010-): <http://bc.tpn.przemysl.pl/>. **Liczba członków:** 137 (1910), 287 (2002), 291 (2023). **Prezesi** (w l. 1923-51 dyrektorzy): Leonard Tarnawski (1909-13, 1917-23), Franciszek Ksawery Kuś (1913-17), Jan Smółka (1923-39, 1945-46), Jan Kwolek (1945), Franciszek Persowski (1947-51, 1957-76), Michał Kryczko (1976-79, 1990-93), Mieczysław Mazurek (1979-90), Zdzisław Budzyński (1993-2011), Tomasz Pudłocki (2011-13), Grzegorz Poznański (2013-14), Grzegorz Klebowicz (2014-17), Waldemar Wiglus (2017-). **Przewodniczący Dyrekcji:** Tadeusz Gawryś (1909-11), Piotr Hrabek (1912-20), Jan Smółka (1920-23). **Przewodniczący Rady Naczelnej:** Leonard Tarnawski (1923-30), Tomasz Wąsik (1931-39), Stefan Momidłowski (1945-47), Marian Stroński (1948-51). **Sekretarze:** Tadeusz Osiński (1909), Feliks Przyjemski (1909-12), Andrzej Skowronek (1913-39), Stanisław Jurek (1945-51), Krzysztof Wolski (1957-61), Irena Roźniatowska (1961-62), Zygmunt Felczyński (1963-74, 1976-81), Antoni Kunysz (1974-76), Tadeusz Burzyński (1981-90, 1993-96), Anna Krochmal (1990-93), Maciej Dalecki (1996-2008), Tomasz Pudłocki (2008-11), Izabela Wodzińska (2011-13), Maciej Duma (2013-14), Jacek Drozd (2014-17), Marcin Marynowski (2017-23), Marcin Kapłon (2023-).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Zebranie założycielskie TPN odbyło się w dniu 14 lutego 1909 r. w Przemyśle. Głównymi inicjatorami powołania do życia Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Przemyśle byli bracia, Kazimierz i Tadeusz Osińscy. Oprócz nich do grona założycieli TPN należeli m.in.: Leonard Tarnawski, Feliks Przyjemski, Stanisław Goliński i Kazimierz Żurawski. Byli to przedstawiciele wolnych zawodów, nauczyciele akademicy i gimnazjaliści. Pierwszy statut, zatwierdzony rozporządzeniem C.K. Namiestnictwa we Lwowie z 4 czerwca 1909 r., zaliczał do celów Towarzystwa: stworzenie w Przemyśle polskiego ogniska naukowego, poznawanie i budzenie poszanowania dla dziejowej przeszłości i pamiątek zarówno miasta Przemyśla, jak i narodu polskiego, konserwowanie dzieł sztuki i kultury na ziemiach polskich oraz ich ratowanie przez gromadzenie we własnych zbiorach. Aktualny statut TPN uchwalony przez Walne Zgromadzenie członków 22 VI 2014 r. określa, że celem statutowym Towarzystwa jest: wspieranie i prowadzenie prac naukowych we wszystkich dyscyplinach naukowych; popularyzowanie nauki, wiedzy i kultury wśród

najszerszych kręgów społeczeństwa regionu; rozwijanie zaplecza naukowo-badawczego i edukacyjnego dla potrzeb środowiska naukowego, kulturalnego i gospodarczego, w tym miasta Przemyśla. Terenem działania TPN jest region Polski południowowschodniej – okazjonalnie podejmuje inicjatywy wykraczające poza ten obszar.

Członkami Towarzystwa są nauczyciele: akademicy, szkół podstawowych i ponadpodstawowych, pracownicy instytucji i placówek kulturalnych, urzędnicy państwowi i samorządowi, przedstawiciele wolnych zawodów, duchowni.

Środki finansowe na działalność TPN pochodzą ze składek członkowskich, realizowanych zadań projektowych i granowych, z wpływów uzyskiwanych z działalności statutowej, dotacji władz samorządowych, funduszy pozyskiwanych od sponsorów i darowizn.

Zadania statutowe realizują Sekcje: Historyczna (1957-66), Polonistyczna (1957-63), Przyrodnicza (1958-61, 1975-98), Prawnicza (1958), Ekonomiczna (1959, 1980-84), Przyrodniczo-Geograficzna (1961-74), Psychologiczno-Pedagogiczna (od 1965), Humanistyczna (od 1967), Astronomiczna (1976-98), Medyczna (od 1977-2012), Rolnicza (1979-98), Techniczna (1979-85), Techniczno-Ekonomiczna (1986-90), Przyrodniczo-Rolnicza (od 1999), Sekcja Prawa, Administracji, Organizacji i Zarządzania (2011-20). TPN podjęło działalność naukowo-badawczą już w pierwszym okresie swojego istnienia. W latach 1910-14 przeprowadzono badania archeologiczne i geologiczne w Przemyśle i jego okolicy, zgromadzono dokumentację zabytków architektury na terenie Przemyśla. W latach 1920-27 opracowano i opublikowano katalog dyplomów pergaminowych ze zbiorów Archiwum TPN oraz katalog archiwaliów przechowywanych w Archiwum Miejskim w Przemyśle. W 1964 r. przeprowadzono ratownicze badania wykopaliskowe na terenie grodu i osady wczesnośredniowiecznej w Wybrzeżu, pow. Przemyśl, a w 1967 r. - na cmentarzu ciałopalnym z III-IV w. w Trójczycach. W 1966 r. wykonano inwentaryzację parków podworskich i zabytków przyrody w pow. przemyskim, a w l. 1973-75, na zlecenie Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Rzeszowie, zrealizowano badania nad ogrodami zabytkowymi woj. rzeszowskiego. Na zlecenie Ogrodu Botanicznego Polskiej Akademii Nauk w Warszawie, Instytutu Botaniki w Krakowie oraz Min. Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki zrealizowano m.in. następujące tematy badawcze: Ocena zasobów genowych *Trapa natans* L. w Polsce (1976-85), Flora i zbiorowiska roślinne Pogórza Przemyskiego (1976-85), Ocena zagrożenia lasów Polski zanieczyszczeniami powietrza na podstawie badań bioindykacyjnych (1981-85), Flora porostów Pogórza Przemyskiego i Gór Słonnych (1986-90), Biologia i ekologia wybranych gatunków roślin wschodnio-karpackich, ich występowanie i ochrona (1986-90). Ze środków Komitetu Badań Naukowych zrealizowano m.in. następujące tematy badawcze: Współżycie ludności w warunkach pogranicza etnicznego, kulturowego i wyznaniowego (1991), Osadnictwo pradziejowe i średniowieczne Przemyśla (1993-95), Transformacja społeczno-gospodarcza wsi w regionie Polski południowo-wschodniej (1994), Ludność pogranicza polsko-ruskiego w drugiej połowie XVIII wieku (1994-98), Studia nad kulturą ludową wsi na Pogórzu Dynowskim w warunkach mieszanego osadnictwa polsko-ukraińskiego (1995), Zanikające kurhany, starożytne mogiły ziemne z III tys. przed Chrystusem na Pogórzu Dynowsko-Przemyskim (1995-98), Miasta ziemi halickiej w drugiej połowie XVII w. i w XVIII w. (1997-98), Stosunki religijne i naro-

dowościowe na pograniczu polsko-ruskim (ukraińskim) od XVI wieku do 1914 roku (1999-2000), Mapy historyczne Galicji i Małopolski Wschodniej (2001). Na zlecenie Podkarpackiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Przemyśle przeprowadzono ratownicze badania wykopaliskowe oraz prace inwentaryzacyjne m.in.: na stanowisku wielokulturowym z przewagą wczesnego średniowiecza w Chodakówce (1999-2000), na ciałopalnym cmentarzysku kultury łużyckiej, grupy tarnobrzeskiej w Lipniku (1999-2005), w Albigowej (2002), Średniej i Woli Węgierskiej (2002), Radawie (2003), Radymnie (2004), Trójczycach (2004), Hawłowicach (2003-4), na Zamku w Dubiecku (2006), Kopcu Tatarskim w Przemyśle (2006). W ostatnich latach TPN realizowało projekty finansowane zarówno ze środków ogólnopolskich, jak i z konkursów Urzędu Marszałkowskiego w Rzeszowie. Wśród nich wyróżnić można: Czerpiąc przykłady z życia najlepszych. Kościół rzymskokatolicki w Przemyśle i na Podkarpaciu jako animator patriotyzmu, kultury i nauki w XX wieku (2020), Pamięć o przeszłości. Powstanie styczniowe 1863–1864 w pamięci lokalnej Przemyśla (2023), Aleksander Fredro na tle polskiego i europejskiego romantyzmu – interpretacje, konteksty, porównania (2023), Rodzina Kurpielów z Leoncyny – bohaterowie ratujący Żydów na Podkarpaciu (2023), Rola przemyskiego dworca kolejowego na przestrzeni wieków (2024).

Towarzystwo przyczyniło się do rozwoju życia naukowego w regionie Polski południowo-wschodniej, występując w roli inspiratora i organizatora licznych sesji i konferencji naukowych. Do ważniejszych należały: Dzieje Przemyśla w okresie XX-lecia PRL (1964), Wykorzystanie miejscowych bogactw kopalnianych, a w szczególności gazu ziemnego (1965), Przemyśl i ziemia przemyska w zaraniu dziejów (1965), Kultura Przemyśla i ziemi przemyskiej na przestrzeni tysiąclecia (1966), Przemyśl w okresie okupacji hitlerowskiej (1969), Środowisko przyrodnicze wód zlewni Sanu, jego znaczenie gospodarcze i ochrona (1970), 500-lecie urodzin Mikołaja Kopernika (1973), Potrzeby badań na ziemiach południowo-wschodnich PRL (1973), Wkład przemyslan do rozwoju nauki i kultury polskiej (1974), Rozwiązanie gospodarki wodno-ściekowej przez zamknięcie obiegu wód technologicznych (1977), 1000-lecie pierwszej historycznej wzmianki o Przemyśle z 981 roku (1981), 100-lecie urodzin Kazimierza Marii Osińskiego – twórcy Muzeum (1983), Początki miasta Przemyśla w świetle najnowszych badań (1987), Flora drzewiasta Karpat Wschodnich i jej przemiany (1988), Armia Krajowa na obszarze środkowej Małopolski (1992), Regionalizm na obszarach pogranicznych (1993), Przemyśl podczas I wojny światowej (1994), Dziedzictwo kulturowe regionu przemyskiego (1997), Możliwości aktywizacji społeczno-gospodarczej Małopolski Wschodniej (1997), Sejmik regionalnych towarzystw kultury województwa przemyskiego (1998), Rok Słowackiego w Przemyśle (1999), Wojny polsko-tureckie w XVII w. (2000), Na pograniczu kultur – drewniana architektura sakralna na terenie Polski i Ukrainy (2000), Opieka medyczna, edukacja i rewitalizacja ucznia niepełnosprawnego w Unii Europejskiej i w Polsce (2004), Alternatywy historyczne? Dzieje zwyczajnych kobiet i zwyczajnych mężczyzn (2005), Wczesnośredniowieczny dwór (lamus) w Hawłowicach Górnych. Historia, aspekty artystyczne i konserwatorskie (2007), W 200. rocznicę urodzin Juliusza Słowackiego (2009), Inteligencja polska na Kresach południowo-wschodnich Rzeczypospolitej. TPN jako forma organizacji przemyskiej „klasy umysłowej” (2009), Edukacja

przedszkolna i szkolna niepełnosprawnych intelektualnie w Polsce a reforma oświatowa (2009), Dwieście lat obecności Pawlikowskich w Medyce (2009), Działalność niepodległościowa w Przemyślu i regionie w latach 1908-1918 (2009), Żyjąc dla idei... Roman Dyboski (1883-1945), Władysław Tarnawski (1885-1951) (Kraków 2011), Holocaust w edukacji regionalnej. Teoria i praktyka. Część 1 (2011), Część 2 (2012), Śladami Jana Szczepanika w Przemyślu (2012), Ruś Czerwona w XVI–XVIII wieku (2012), Przemyśl i ziemia przemyska w strefie wpływów ruskich (X – połowa XIV w.) (2012), Na styku pamięci, tożsamości i stereotypu. Wybrane aspekty I wojny światowej (2013), Stanisław Orzechowski – pisarz polityczny. W pięćsetlecie urodzin (2013), Wpływ Wielkiej Wojny na zmiany cywilizacyjne. Przemyśl, Polska, Europa (2014), Prowincja galicyjska czasu pokoju i czasu wojny. Konteksty – porównania – przykłady (2014), Polskie Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół” w 130. rocznicę powstania (2015), Pamięci prof. Mojżesza Schorra (1874-1941) (2016), Andrzej Gawroński (1885-1927) – poliglota i uczony (2016), Wokół Heleny Deutsch – wybitne przemysłanki pochodzenia żydowskiego: pionierki psychoanalizy (2017), Prawem i lewem po ziemi sanockiej i przemyskiej. Bieszczady i Pogórze w epoce staropolskiej (2017, 2018), Deus meus et omnia – z dziejów klasztoru i parafii oo. Franciszkanów-Reformatów OFM w Przemyślu (2017), Ksiądz dr Jan Kwolek – humanista, kolekcjoner i społecznik – w 60-lecie śmierci (2018), Ruś a Polska w X–XIV w. (2018), 110 lat walki Orłów Przemyskich o suwerenność i wschodnie granice Rzeczypospolitej Polskiej (2018), Symposium on Polonia and the Struggle for Polish Independence (2018), Poprzez walkę i codzienny trud – Polacy a niepodległość w czasie I wojny światowej (2018), Polskie drogi do niepodległości – Przemyśl, Galicja, Polska (2018), Przedstawiciele ziemi przemyskiej w życiu parlamentarnym Rzeczypospolitej (2018), Doświadczenia Polaków na przednówku Niepodległości (2018), Ruś a Polska (X–XIV w.) (2018), Archiwa, biblioteki, kolekcja na terenie Galicji w latach 1772–1918 (2019), Postwar Continuity and New Challenges in the Aftermath of the Habsburg and Ottoman Empires, 1918-1923 (2019), Centrum światów jest tutaj (2019, 2020, 2021, 2022, 2023), Tradycja – Innowacyjność – Tożsamość. Przeszłość i terażniejszość Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Przemyślu na tle polskiego i europejskiego ruchu naukowego (1909–2019) (2019), Arystokracja i ziemiaństwo wobec odzyskania niepodległości i budowania zrębów II Rzeczypospolitej (2021), Społecznicy, politycy, uczeni – fenomen rodziny Tarnawskich (2021), Kroniki parafialne jako źródła historyczne (2022), Postać i dorobek malarski br. Dydaka Baturyny OFM w kontekście jubileuszu 400-lecia powstania Prowincji Matki Bożej Anielskiej Zakonu Braci Mniejszych w Polsce (2022), Archiwa, biblioteki, kolekcje na terenie Galicji od końca XVIII wieku po czasy dwudziestolecia międzywojennego (2022), Zapomniany bohater 1672 r. o Krystyn Szykowski (2022), Węgry i dookoła Węgier – nowa rzeczywistość po zakończeniu I wojny światowej (2022), Komisja Edukacji Narodowej – w 250. rocznicę powstania (2023), Przeszłość, która inspiruje – karty z życia bł. o. Krystyna Gondka (2023), Obchody 200. Rocznicy urodzin Jana Zachariasiewicza (2023), Lokalny Kościół rzymskokatolicki w obliczu totalitaryzmów. W 25. rocznicę beatyfikacji 108. męczenników II wojny światowej (2024), Arystokracja i ziemiaństwo w II Rzeczypospolitej oraz wobec wyzwań II wojny światowej (2024).

Od początku działalności TPN aktywnie zajmowało się upowszechnianiem osiągnięć nauki: corocznie organizowano od kilku do kilkunastu odczytów i wykładów; w l. 1924-25 odbyły się 23 wykłady w ramach cyklu powszechnych wykładów uniwersyteckich (wspólnie z Tow. Nauczycieli Szkół Wyższych), w l. 1945-46 16 wykładów w ramach Powszechnego Uniwersytetu Oświatowego (wspólnie ze Związkiem Nauczycielstwa Polskiego). Odbyły się cykle odczytów: W tysiąclecie miasta Przemyśla (1956 i 1961), Miasto, w którym żyjemy (1964), Historia architektury powszechnej (1965), Studium wiedzy o regionie (1974), Wszechnica Przemyska (2001-2003), cykl konferencji w ramach corocznego projektu Centrum światów jest tutaj (2019, 2020, 2021, 2022, 2023), Czerpiąc przykłady z życia najlepszych. Kościół rzymskokatolicki w Przemyśle i na Podkarpaciu jako animator patriotyzmu, kultury i nauki w XX wieku (2020), Niezwykłe kobiety z terenów obecnego województwa podkarpackiego i ich wkład w życie społeczno-gospodarcze oraz kulturalno-naukowe w XX w. (2022), Pamięć o przeszłości. Powstanie styczniowe 1863-1864 – w pamięci lokalnej Przemyśla (2023), Aleksander Fredro na tle polskiego i europejskiego romantyzmu – interpretacje, konteksty, porównania (2023), Archiwa w oczach użytkowników (2023), Rodzina Kurpielów z Leoncyny – bohaterowie ratujący Żydów na Podkarpaciu (2023), Rola przemyskiego dworca kolejowego na przestrzeni wieków (2024).

Działalność wydawniczą TPN zapoczątkowało opublikowanie w 1912 r. pierwszego tomu „Rocznika Przemyskiego”; w kolejnych latach Towarzystwo przystąpiło do wydawania prac monograficznych i publikacji źródłowych. Od 1977 r. ukazuje się specjalistyczne czasopismo naukowe „Rocznik Nauk Medycznych”. W dorobku wydawniczym Towarzystwa znajdują się m.in. następujące publikacje zwarte: M. Orłowicz: *Ilustrowany przewodnik po Przemyśle i okolicy* (Lwów 1917), J. Smółka: *Katalog Archiwum Akt Dawnych Miasta Przemyśla* (Przemyśl 1927), K. Arłamowski: *Zapamiętanie i dążenia gospodarcze szlachty czerwonoruskiej w XVII wieku* (Przemyśl 1927), W. Kramarz: *Ludność Przemyśla w latach 1521-1921* (Przemyśl 1930), K. Arłamowski: *Dzieje przemyskich cechów rzemieślniczych w dawnej Polsce* (Przemyśl 1931), *Księga Ławnicza 1402-1445, Księga Ławnicza 1445-1552*. Wyd. J. Smółka, Z. Tymińska (Przemyśl 1936), A. Gilewicz: *Listy Witolda Regeera wysyłane w latach 1896-1902 z Przemyśla do Londynu do Związku Zagranicznego Socjalistów Polskich* (Przemyśl 1963), *Miasto i powiat Przemyśl w Polsce Ludowej (Zarys monograficzny)*. Red. A. Kunysz (Przemyśl 1973), *Tysiąc lat Przemyśla. Zarys historyczny*. Cz. 1 (Rzeszów 1976/1978), cz. 2 (Kraków-Warszawa 1974), J. Piórecki: *Kotewka – orzech wodny (Trapa L.) w Polsce* (Przemyśl 1980), F. Święs: *Geobotaniczna charakterystyka lasów w dorzeczu Jasiołki i Wisłoka w Beskidzie Niskim* (Przemyśl-Rzeszów 1982), A. Kunysz: *W służbie kultury i regionu. Rzecz o muzeum w Przemyśle* (Przemyśl 1989), Z. Budzyński: *Ludność pogranicza polsko-ruskiego w II poł. XVIII w. Stan, rozmieszczenie, struktura wyznaniowa i etniczna*. T. 1-2 (Przemyśl 1993), J. Krochmal: *Krzyż i menora. Żydzi i chrześcijaństwo w Przemyśle w latach 1559-1772* (Przemyśl 1996), *Rejestr poborowy ziemi przemyskiej z 1628 r., Rejestr poborowy ziemi przemyskiej z 1651 r.* Wyd. Z. Budzyński, K. Przyboś (Przemyśl-Rzeszów 1997), J. Starnawski: *W świecie olbrzymów. Studia o twórczości i recepcji czterech wielkich romantyków* (Przemyśl 1998), *Konstan-*

ty Czechowicz. *Korespondencja greckokatolickiego biskupa przemyskiego z lat 1897-1914*. Red. A. Krochmal (Przemyśl 1998), J. Smółka, *Przemyśl pod sowiecką okupacją* (Przemyśl 1999, wyd. 2-2017), *Wojny polsko-tureckie w XVII w.* Red. L. Fac (Przemyśl 2000), *Rok Słowackiego w Przemyślu*. Red. J. Starnawski (Przemyśl 2001), *Pamiętam każdy dzień... Losy Żydów przemyskich podczas II wojny światowej*. Red. J. Krochmal, J. Hartman (Przemyśl 2001, wersja anglojęzyczna 2002), *Dzieje Przemyśla*. T. 1 cz. 1. *Źródła archeologiczne do pradziejowego i wczesnośredniowiecznego Przemyśla*. Katalog. Opr. A. Koperski (Przemyśl 2001), T. Misiak, *W dorzeczu środkowego Sanu* (Przemyśl 2005), J. Łoziński, *Wspomnienia z życia mego*, oprac. J. Kamińska-Kwak (Przemyśl 2010), Z. Budzyński, *Kresy południowo-wschodnie w drugiej połowie XVIII w.* T. 1-3 (Przemyśl-Rzeszów 2005-6, 2008), *Alternatywy historyczne? Dzieje zwyczajnych kobiet i zwyczajnych mężczyzn. Dzieje społeczne w perspektywie gender*. Red. D. Kałwa, T. Pudłocki (Przemyśl 2007), *Renesansowy dwór (lamus) w Hawłowicach Górnych. Historia, aspekty artystyczne i konserwatorskie*. Red. M. Wolski (Kraków 2008), *Przez gwiazdy i błękit jestem z Wami. W 200. rocznicę urodzin Juliusza Słowackiego*. Red. M. Chrostek, T. Pudłocki, J. Starnawski (Przemyśl-Rzeszów 2009), *Ponad podziałami. Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Przemyślu w latach 1909-2009* (Przemyśl 2009), J. Starnawski, *Z ziemi przemyskiej i krain sąsiednich* (Przemyśl 2012), K. Trzeciak, *Figury pożądania, figury pisania w wybranych nowelach Stefana Grabińskiego* (Przemyśl 2012), A.S. Więch *Miasteczko. Życie codzienne mieszkańców Dębicy w latach 1900-1939* (Przemyśl 2013), A. Gliwa, *Kraina upartych niepogód. Zniszczenia wojenne na obszarze ziemi przemyskiej w XVII wieku* (Przemyśl 2013), *Księga Dębicy. Koleba naszej młodości. Wspomnienia żydowskich mieszkańców Dębicy*. Red. A.S. Więch (Przemyśl 2014), *Prowincja galicyjska wokół I wojny światowej*. Red. T. Pudłocki, A.S. Więch (Przemyśl 2014), P. Kozłowski, *Zapomniani obrońcy granic południowo-wschodnich II Rzeczypospolitej. Słownik biograficzny oficerów, strażników oraz pracowników kontraktowych Straży Celnej i Straży Granicznej 1922-1939* (Przemyśl 2015), H. Wiśniewska, *Rzemieślnicy i rzemiosła w królewskim Przemyślu (zawodowe słownictwo i frazeologia) XVI-XVIII w.* (Przemyśl 2015), R. Król, *Model nauczyciela szkoły wyższej i jego przygotowania zawodowego* (Przemyśl 2015), *Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół” w Polsce południowo-wschodniej. Tradycja i współczesność*. Red. J. Motyka, G. Klebowicz (Przemyśl 2015), A. Gocał, *Twórczość kaznodziejska przemyskiego franciszkanina Konrada Kawalewskiego (1758-1832)* (Przemyśl 2016), A. Król, *Sejmik ziemi lwowskiej, przemyskiej i sanockiej w Sądowej Wiszni za panowania Wazów (1587-1668)* (Przemyśl 2017), M. Marynowski, *Kupcy z Polski na moldawskich i siedmiogrodzkich szlakach handlowych w XV-XVIII wieku. Historiografia i źródła rumuńskojęzyczne* (Przemyśl 2018), T. Skrabka-Błotnicka, *Wędrówka przez minione lata. Wspomnienia ku pamięci potomnych* (Przemyśl 2018), *Rus' and Poland (10th-14th Centuries)*. Red. V. Nagirnyy, T. Pudłocki (Kraków 2019), *„For Your Freedom and Ours”: Polonia and the Struggle for Polish Independence*. Red. T. Pudłocki, A.K. Wise (Przemyśl 2019), *Przemyśl i Galicja Wschodnia w okresie kształtowania się granic II Rzeczypospolitej*. Red. Ł. Chrobak, T. Pudłocki (Przemyśl 2019), *Wielka wojna wyzwań duchowych. Kapelani wojskowi na froncie wchodnim, 1914-1920*. Red. T. Pudłocki, K. Ruszała (Kraków 2020), J.T. Fra-

zik, *Zamek w Krasiczynie* (Przemyśl 2021), *Magno nomine ac excellens lumen. Studia poświęcone Profesorowi Andrzejowi Chwalbie*. Red. Ł. Chrobak, T. Pudłocki (Przemyśl 2022), M.P. Gancewski, *U źródeł obozu stańczykowskiego. Młodzi konserwatyści krakowscy (przyszli stańczycy) w politycznej „szkole” Hotelu Lambert* (Przemyśl 2022), P. Bystrzycki, *Labirynt* (Poznań 2023), R.F. Reiss, *Elizabeth Munk Clark (Elizabeth Clark Reiss). Daughter of America; Émigré Student; Polish Scholar – Patriot and Celebrated International Humanitarian Aid Executive. Her Life and Her Poetry* (Przemyśl 2024).

Ważną inicjatywą jest promocja nauki adresowana do młodego pokolenia i prowadzona przez studentów i doktorantów, głównie historyków z Uniwersytetu Jagiellońskiego, rzadziej z Uniwersytetu Rzeszowskiego i Państwowej Akademii Nauk Stosowanych w Przemyślu. Prowadzą oni od 2001 r., pod opieką wykładowców, warsztaty historyczne dla uczniów przemyskich szkół średnich, a także indywidualne wystąpienia. Te drugie połączone są z ideą Seminarium Doktoranckiego TPN. Niekiedy zajęcia takie prowadzone były w języku angielskim – część z nich adresowana była do studentów College of Europe w warszawskim Natolinie i Daemen University w Amherst, NY w USA. W 2009 r. w TPN odbyła się część międzynarodowego projektu „Dlaczego Holocaust powinien być doświadczany przez młodzież? Tolerancja jako część systemu naszej wartości?” dla młodzieży ze szkół z Przemyśla, węgierskiego Egeru i chorwackiego Zagrzebia. Od wielu lat TPN współorganizuje też od 2005 r. konkurs Twierdza Przemyśl, adresowany do uczniów szkół podstawowych (i okresowo – gimnazjalnych).

Sporadycznie TPN prowadzi działalność artystyczną, odwołując się do kilku wystaw, zorganizowanych w początkach swojego funkcjonowania. Wśród nich wyróżnić można: Festiwal „Groza, Groteska, Grabiński” (cykl imprez w okresie 2011–2013), Wystawa obrazów Grażyny Kasse-Gawrońskiej (2011), Fundacja Kościuszkowska. Amerykańskie centrum kultury polskiej (2012), Świat się kręci wokół jabłka (2012), Skarby klasztoru oo. Franciszkanów-Reformatów OFM w Przemyślu (2017), *Ślady...* autorstwa Józefy Kostek i Bożeny Fortuny-Skibińskiej (2018), Exlibrisy patriotyczne z kolekcji ks. dr. Jana Kwolka” (2018), Stulecie niepodległości Polski pod jabłonią. Stare odmiany jabłoni – biologia, historia i tradycja (2018), Twarze Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Przemyślu w obiektywie Piotra Haszczyka (2019), Obrazy br. Dydaka Baturyny OFM z klasztorów w Przemyślu, Bieczu i Leżajsku (2022), cztery obrazy Oleksy Nowakowskiego (2024). W czytelni Biblioteki TPN organizowane były przez lata liczne wystawy prac młodzieży ze Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego nr 1.

Wśród inicjatyw towarzyskich, promujących badania terenowe, są wycieczki historyczne i przyrodnicze w okolice Przemyśla, do Jarosławia, Lwowa, a także przez kilkanaście lat w latach 90. XX w. i pierwszych latach XXI w. – regularne wyprawy na Kresy o różnej tematyce przewodniej.

Towarzystwo utrzymuje kontakty naukowe z Polską Akademią Nauk (Oddział w Krakowie) i Polską Akademią Umiejętności; przedstawiciele TPN uczestniczą w posiedzeniach komisji i zebraniach plenarnych obu instytucji. Współpracuje z Uniwersytetem Jagiellońskim, Uniwersytetem Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Uniwersytetem Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Katolickim Uniwersytetem Lubelskim,

Uniwersytetem Rzeszowskim, Państwową Akademią Nauk Stosowanych w Przemyśle, Akademią Obrony Narodowej w Warszawie, Daemen University w Amherst, NY w USA, z Uniwersytetem w Kamieńcu Podolskim na Ukrainie przy realizacji tematów badawczych oraz organizacji sesji, konferencji naukowych i wykładów publicznych. Ważnymi partnerami TPN są instytucje lokalne, jak: Archiwum Państwowe w Przemyśle, Muzeum Narodowe Ziemi Przemyskiej, I LO im. J. Słowackiego w Przemyśle, II LO im. prof. K. Morawskiego w Przemyśle, Muzeum Archidiecezjalne im. św. Józefa Sebastiana Pelczara w Przemyśle, klasztor i parafia pw. św. Antoniego Padewskiego OO. Franciszkanów OFM (Reformatów), Szkoła Podstawowa nr 15 w Przemyśle, Stowarzyszenie Przyjaciół Ziemi Medycznej, Stowarzyszenie Przyjaciół Jarosławia, Instytut Pamięci Narodowej. Oddział w Rzeszowie, Muzeum Historyczne w Sanoku. Biblioteka utworzona w 1909 r., ma charakter interdyscyplinarny. Księgozbiór liczył na koniec 2023 r. ogółem (łącznie z depozytem po b. Stacji Naukowej Pol. Tow. Historycznego w Przemyśle) 31,210 tys. wol. oraz 5 tys. wydawnictw ciągłych. Od wielu lat Biblioteka realizuje projekty dotyczące opracowania komputerowej bazy danych, przechowywania zbiorów, w tym starodruków i zbiorów specjalnych, a także liczne projekty digitalizacyjne, które złożyły się na Bibliotekę Cyfrową TPN. Biblioteka jest na mocy porozumienia z 2018 r. przekazana na 20 lat w użytkowanie Muzeum Narodowego Ziemi Przemyskiej. Towarzystwo było właścicielem Muzeum utworzonego z jego inicjatywy w 1909 r. Zbiory muzealne TPN w 1944 r. zostały przejęte przez Zarząd Miasta Przemyśla, a w 1949 r. upaństwowione (obecnie: Muzeum Narodowe Ziemi Przemyskiej). Towarzystwo utworzyło w 1911 r. własne archiwum, a w 1917 r. przejęło opiekę nad zbiorami Archiwum Miejskiego w Przemyśle, które w 1951 r. zostało upaństwowione, dając początek Archiwum Państwowemu w Przemyśle; przejęło ono również na własność dotychczasowe archiwum TPN. Obecnie TPN posiada archiwum zakładowe. W 1976 r. Towarzystwo było inicjatorem zorganizowania Zakładu Fizjografii i Arboretum w Bolestraszcach k. Przemyśla; w 1990 r. placówka została upaństwowiona i obecnie działa pod nazwą: Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytkowych Założeń Ogrodowych „Arboretum” w Bolestraszcach. W II połowie lat 90. XX w. władze Towarzystwa były jednymi z założycieli Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Przemyśle (powołanej decyzją Rady Ministrów z 1 VI 2001 r. – obecnie Państwowa Akademia Nauk Stosowanych).

WYDAWNICTWA CIĄGŁE

Rocznik Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Przemyśle. Przemyśl 1909/1911 T. 1

Od 1926/27 T. 7 tyt.: Rocznik Przemyski; od 1995 T. 31 ukazuje się w zeszytach tematycznych: Archeologia (do 20...), Historia, Literatura i Język, Nauki Przyrodnicze, a w latach Historia Wojskowości. Od ... „Rocznik Przemyski. Historia” (w tym – obok regularnych, trzy numery specjalne), „Rocznik Przemyski. Literatura i Język”, „Rocznik Przemyski. Nauki Przyrodnicze” Pomniki Dziejowe Przemyśla. Przemyśl 1936 T. 1-2

Materiały do Historii Ruchu Robotniczego w Przemyśle. Przemyśl 1963 T. 1

Biblioteka Przemyska. Przemyśl 1966 T. 1

Rocznik Nauk Medycznych. Przemyśl 1977 T. 1

Od 2001 T. 22 tyt.: *Acta Medica Premisliensia* (do 2012).

Biblioteka Muzealna. *Przemysł* 1981 T. I

Biuletyn Informacyjny Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Przemysłu. *Przemysł* 1997–2012

Polska Południowo-Wschodnia w Epoce Nowożytnej. Źródła Dziejowe. *Przemysł-Rzeszów* 1997 T. 1

Przemyski słownik biograficzny (T. 1 -2009, T. 2 - 2011, T. 3 —2016, T. 4 - 2021)

ŹRÓDŁA

Archiwum Państwowe w Przemysłu, zespół: Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Przemysłu. [Protokoły posiedzeń (1909-28), sprawozdania z działalności (1912-26), wykazy członków (1925-38), sprawozdania i akta finansowe (1920-39), współpraca TPN z innymi stowarzyszeniami i instytucjami naukowymi (1921-39), działalność Biblioteki (1924-39), konserwacja zabytków (1920-28), sprawy wydawnicze (1913-28), likwidacja Towarzystwa (1951-55)]. – Tamże, zespół: Starostwo Powiatowe Przemyskie, sygn. 269 (m.in. protokoły i sprawozdania z działalności TPN z l. 1945-48).

Statut Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Przemysłu. *Przemysł* 1909. – Toż. *Przemysł* 1923. – Toż. *Przemysł* 1977. [Sprawozdania z działalności za lata: 1909-1911, 1912, 1913-1922, 1923, 1924, 1925]. „*Rocznik Przemyski*” 1909-1925 T. 1-6. – *Sprawozdania z posiedzeń naukowych oraz działalności Towarzystwa Przyjaciół Nauk i innych towarzystw naukowych i kulturalnych miasta Przemysłu w roku 1964/1965-1969*. *Przemysł* 1965-1970. T. Burzyński: *Sprawozdanie z działalności Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Przemysłu za lata 1980-1986*. „*Rocznik Przemyski*” 1988 T. 26 s. 421-446. – *Kronika Towarzystwa Przyjaciół Nauk u, Przemysłu*. Red. Z. Budzyński. Tamże 1993-1994 T. 29/30 z. 9. s. 759-831. *Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Przemysłu w latach 1993-1996 i 1996-1999*. Oprac. Z. Budzyński. *Przemysł* 1996.

Inwentarz muzealny, archiwalny i biblioteczny Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Przemysłu za rok 1909-1911. *Przemysł* 1912. – J. Smolka: *Katalog starożytnego Archiwum Miejskiego i Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Przemysłu. I Dyplomy pergaminowe*. *Przemysł* 1921. Z. Budzyński: *Bibliografia zawartości „Rocznika Przemyskiego”*. Tom za lata 1909. 1994. „*Rocznik Przemyski*” 1993-1994 T. 29/30 z. 10 s. 835-885. – *Stare druki w zbiorach Biblioteki TPN w Przemysłu*. Katalog. Oprac. E. Długosz. *Przemysł* 1999. – *Publikacje bieżące Polskiej Akademii Umiejętności i towarzystw naukowych ogólnych regionalnych Polski południowej*. „*Problemy Społecznego Ruchu Naukowego*” 1995 [z.] 3/4 s. 180, 2000 [R. I] 6 1 s. 47 (dot. Tow.).

LITERATURA

S. Momidłowski: *Przeszłość – przyszłość*. „*Rocznik Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Przemysłu*” 1909/1911 T. 1 s. 5-13. – B. Janusz: *Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Przemysłu i nieco o muzeach lokalnych*. Lwów 1913. J. Smolka: *Przemysł [Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Przemysłu]*. „*Nauka Polska*” 1925 T. 5 s. 196-199. – K. Wolski: *Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Przemysłu 1909-1959*. *Przemysł* 1959. – F. Persowski: *Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Przemysłu. Zadania, działalność i potrzeby*. „*Nauka Polska*” 1972 R. 20 nr 2 s. 70-79. L. M. Włodek: *Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Przemysłu*. W: *Słownik polskich towarzystw naukowych*. T. 1. Wrocław 1978 s. 104-107. Z. Z. Felczyński: *Kronika Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Przemysłu 1909-1979*. W: *Siedemdziesiąt lat Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Przemysłu 1909-1979*. *Przemysł* 1979 s. 145-285. – A. Fenczak: *Archiwum Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Przemysłu (1911-1951)*. „*Rocznik Historyczno-Archiwalny*” 1985 T. 2 s. 89-129. Z. Budzyński: *Funkcjonowanie*

towarzystwa naukowego w środowisku pozaakademickim (na przykładzie Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Przemyśle). „Problemy Społecznego Ruchu Naukowego” 1995 z. 3/4 s. 97-114. – L. Fac: *Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Przemyśle i jego działania na rzecz edukacji historycznej. W: Historia w ruchu regionalnym.* Wrocław 2001 s. 116-130. – Z. Budzyński, J. Kamińska-Kwak, *Ponad podziałami. Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Przemyśle w latach 1909–2009.* Przemyśl 2009. – T. Pudłocki, M. Waltoś, *Sprawozdanie Zarządu Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Przemyśle za lata 2011-2013.* „Rocznik Przemyski” T. 50 2014 z. 3 *Historia* s. 215–233. – G. Klebowicz, *Działalność Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Przemyśle w okresie kadencji 28 czerwca 2014-25 marca 2017.* „Rocznik Przemyski. Historia” T. 53 z. 1(20) 2017 s. 371-379. – M. Marynowski, T. Pudłocki, *Sprawozdanie z działalności Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Przemyśle za okres od 26 marca 2017 do 4 września 2020 roku,* „Rocznik Przemyski. Historia” T. 56 z. 1(25) 2020 s. 225-253. – E. Grin-Piszczyk, M. Marynowski, T. Zając, *Sprawozdanie z działalności Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Przemyśle za okres od 5 września 2020 do 17 marca 2023 r.* „Rocznik Przemyski. Historia” T. 59 z. 1(29) 2023 s. 351-376. – M. Waltoś, *Współpraca Przemyskiej Biblioteki Publicznej im. Ignacego Krasickiego z Towarzystwem Przyjaciół Nauk im. Kazimierza Marii Osińskiego w Przemyśle,* „Bibliotekarz” nr 1 2024 s. 4-9. – M. Waltoś, *Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Przemyśle i jego biblioteka w latach 1909–2023.* Przemyśl 2024.

Strona internetowa: www.tpn.przemysl.pl

e-mail: tpntpn@wp.pl

MACIEJ DALECKI,
TOMASZ PUDŁOCKI

WIELUŃSKIE TOWARZYSTWO NAUKOWE W WIELUNIU

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia/1999. Okresy działalności/ciągle. Siedziba i dane adresowe (Adres, telefon/fax, strony www i adres mailowy)/98-300 Wieluń, ul. Reformacka 3; <http://www.wtn.wbi.d2.pl/01/index.html> ; wtm-wielun@wp.pl. **Struktura organizacyjna** (Wydziały, Komisje, Sekcje, Oddziały)/ Walne Zgromadzenie – Zarząd – Komisja Rewizyjna. **Biblioteka**/Reformacka 3.368 pozycji. **Archiwum**/tak. **Wydawnictwo**/tak. **Liczba członków** (honorowych, rzeczywistych, wspierających) – 10. **Prezesi** (lata urzędowania) – Tadeusz Olejnik 1999-2015; Zdzisław Włodarczyk 2015-. **Sekretarze** (lata urzędowania) – Bogusława Wiluś 2003-2007; Bożena Wielgosz 2007-2013; Adam Ustyniak 2013-2015; Piotr Zawada 2015-2017; Joanna Gradowska 2017-. **Skarbnicy** (lata urzędowania) – Danuta Juzala 2003-2007; Zdzisław Spychała 2008-2011; Bożena Wielgosz 2011-2013; Anna Cieślak 2013-2019; Piotr Pawlak 2019-

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

18 listopada 1999 r. miało miejsce zebranie założycielskie Wieluńskiego Towarzystwa Naukowego. Przybyli zainteresowani byli powołaniem organizacji zajmującej się rozwijaniem działalności naukowej zarówno w mieście i regionie oraz wzbogacaniem lokalnej oferty kulturalnej. Cele te zamierzano realizować m.in. poprzez „urządzenie posiedzeń naukowych, odczytów i zebrań publicznych”, w dużej mierze zaś poprzez „wydawanie drukiem „Rocznika Wieluńskiego”, prac i źródeł naukowych oraz publikacji popularnonaukowych. Tom pierwszy wspomnianego rocznika ukazał się w roku 2001, w przygotowaniu jest kolejny – 24. W każdym z nich wprowadzano do lokalnego obiegu teksty, w tytułach których pojawiały się określenia powiat lub ziemia wieluńska – obydwie w różnych sekwencjach czasowych. Redaktorzy naczelni: Stanisław T. Olejnik, Zdzisław Włodarczyk, ks. Sławomir Zabraniak, Tadeusz Grabarczyk i obecnie Lubomira Tyszler.

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE)

Dotychczas wydano 48 pozycji, m.in.: M. POLEWIAK, *Stanisław Tadeusz Olejnik – historyk, muzealnik, działacz regionalny*, Wieluń 2002; Z. WŁODARCZYK, *Wieluńskie w dobie Prus Południowych (1793-1806)*, Wieluń 2005; T. STOLARCZYK, *Szlachta wieluńska od XIV do połowy XVI wieku*, Wieluń 2005; T. OLEJNIK, *Leksykon miasta Wielunia*, Wieluń 2007; T. GRABARCZYK, T. NOWAK, *Mieszczanie wieluńscy od połowy XVI wieku. Słownik biograficzny*, Wieluń 2008; T. NOWAK, *Duchowieństwo ziemi wieluńskiej w drugiej połowie XV i na początku XVI wieku*, Wieluń 2017; L. TYSZLER, *Konopnica – Studia archeologiczno-historyczne*, Łódź-Wieluń 2018; R. BOGUSŁAWSKI, *Ścibor-Bogusławscy herbu Ostoya – linia Szadkowska*, Wieluń 2020; *Prawda o czterech przyczynach klęsk Królestwa Polskiego*, opr. Z. Chodyła, Wieluń 2020; *Literacka ziemia wieluńska*, opr. J. Petrowicz, Wieluń 2023.

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE
(CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

„ROCZNIK WIELUŃSKI” T. 1-23; WIELUŃSKI SŁOWNIK BIOGRAFICZNY (dotychczas 4 tomy); BLISKO I DALEKO. SYMPOZJUM REGIONALISTÓW W PRASZCE (dotychczas 9 tomów); MONASTICA VIELUNENSIA (dotychczas 2 tomy)

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE)

T. Olejnik, W służbie Wieluniowi i Ziemi Wieluńskiej. Wieluńskie Towarzystwo Naukowe 1999-2014, Wieluń 2022; Z. Włodarczyk, Na rzecz Ziemi Wieluńskiej. Wieluńskie Towarzystwo Naukowe i jego działalność wydawnicza (2000-2023), [W:] Powiat Wieluński. 25 lat na samorządowej mapie Polski, Wieluń 2024, s. 283-295. W każdorazowym tomie „Rocznika Wieluńskiego” publikowane są Sprawozdania z działalności Wieluńskiego Towarzystwa Naukowego za rok... [poprzedni]

ZDZISŁAW WŁODARCZYK

WŁOCLAWSKIE TOWARZYSTWO NAUKOWE THE WŁOCLAWEK SCIENTIFIC SOCIETY

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1979. Siedziba: 87-800 Włocławek, pl. Wolności 20. **Struktura organizacyjna:** Walne Zgromadzenie, Zarząd; komisje i sekcje. **Biblioteka:** 36.086 wol. (2026). Archiwum. **Liczba członków:** 87 (1979), 190, w tym 3 honorowych i 2 wspierający (2026). **Prezesi:** Antoni Kotelko (1979-1982), Zbigniew Gertych (1983-1992), Stanisław Leszek Bagdziński (1992-1997), Szymon Kubiak (1997-2005), Stanisław Kunikowski (2005-2007), Edward Czubakowski (2007-2008), Andrzej Potoczek (2008-2010), Marek Szuszman (2010-2012), Zdzisław Zasada (2012-2020), Zbigniew Brenda (2020-2022), Stanisław Kunikowski (2022-2026), Miłosz Kłobukowski (2026-). **Sekretarze:** Stanisław Kunikowski (1979-2005), Piotr Bokota (2005-2007), Bogusław Stroszejn (2008), Wanda Stefańska (2008-2012), Maciej Krzemiński (2012-2013), Adam Wróbel (2013-2020), Ryszard Bartoszewski (2020-2022), Miłosz Kłobukowski (2022-2026); Henryk Wasilewski (2026-).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Inicjatywa utworzenia Towarzystwa zrodziła się w 1978 r. i wyszła od aktywnych działaczy we Włocławku i pracowników naukowych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Spotkała się ona z życzliwym przyjęciem ówczesnego przewodniczącego Wojewódzkiej Rady Narodowej Edwarda Szymańskiego. Do głównych inicjatorów utworzenia zrębów formalno-prawnych Towarzystwa należeli m.in.: Edward Szymański, Wiesław Banasiak, Leszek Bagdziński, Włodzimierz Bartoszek, Marian Kallas, Eugeniusz Andrzejewski. Zjazd założycielski odbył się 16 czerwca 1979 r. w Ciechocinku. Włocławskie Towarzystwo Naukowe rozpoczęło swoją działalność 16 czerwca 1979 r. Zgodnie ze statutem, zatwierdzonym 10 lipca 1979 r., zadaniem Towarzystwa jest krzewienie i upowszechnianie nauki, prowadzenie i popieranie badań naukowych oraz gromadzenie materiałów dotyczących w szczególności Kujaw i Ziemi Dobrzyńskiej. Ostatnia zmiana statutu Towarzystwa nastąpiła w 2024 r.

Towarzystwo działa na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, środki finansowe na działalność pochodzą z składek członkowskich, dotacji samorządowych, a także z Komitetu Badań Naukowych, Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, najmu lokali.

Członkowie WTN skupieni są w sekcjach: Nauk Historycznych, Nauk Ekonomicznych i Prawnych, Nauk Technicznych i Przyrodniczych, Zdrowia Publicznego, Sportu i Turystyki, Pedagogiki, Psychologii i Socjologii oraz Filologiczno-Artystycznej.

Towarzystwo prowadzi działalność naukowo-badawczą (wspieraną dawniej przez Komitet Badań Naukowych), wydawniczą oraz popularyzuje wyniki własnych badań i osiągnięć nauki poprzez organizowanie sesji, sympozjów i konferencji.

Dotychczas odbyły się konferencje poświęcone różnej tematyce, m.in.: 120-lecie wybuchu powstania styczniowego (1983), 150-lecie uzdrowiska Ciechocinek (1986), 650-lecie II lokacji Włocławka (1989), Kujawy i Ziemia Dobrzyńska w okresie II rozbioru Polski (1993), 200-lecie Powstania Kościuszkowskiego na Kujawach (1994), 50. Rocznica Powstania Warszawskiego (1994), 80. Rocznica odbudowy niepodległości Państwa Polskiego 1918-1998 (1998). W 1996 r. zorganizowano międzynarodową konferencję naukową pt. *Polityka społeczna na drodze do Unii Europejskiej oraz ogólnopolską konferencję naukową (wspólnie z Pol. Tow. Heraldycznym): Herby miast polskich w okresie zaborów 1772-1918*, a w 2001 r. – *Heraldyka samorządowa II Rzeczypospolitej 1918-1939*. W 1983 i 1987 r. odbyły się dwie ogólnopolskie konferencje o tematyce rolniczej, a w l. 1997, 2000 i 2006 trzy ogólnopolskie konferencje popularnonaukowe pt. *Zwierzyzna drobna jako elementy bioróżnorodności środowiska przyrodniczego*. W 1999, 2001 i 2003 r. zorganizowano międzynarodowe konferencje, z cyklu „konkurencyjność regionu”, pt. *Przedsiębiorczość i innowacyjność jako czynniki rozwoju regionalnego i lokalnego*. W 2000 r. w ramach przygotowań do Kongresu Kultury Polskiej, odbyła się ogólnopolska konferencja naukowa pt. *Instytucje kulturalne i stowarzyszenia regionalne w nowych warunkach rozwoju społeczno-gospodarczego Polski*.

Od 1980 r. WTN organizowało konferencje kardiologiczne, przekształcone z czasem w ogólnopolskie, cieszące się zainteresowaniem lekarzy – praktyków; po każdej konferencji wydawano tom serii pt. *Postępy Diagnostyki i Terapii w Kardiologii*. Łącznie zorganizowano 27 konferencji kardiologicznych wraz z opublikowaniem materiałów pokonferencyjnych (XXVI tomów). Ostatnia konferencja z tego cyklu odbyła się w 2007 r. W 2005 r. WTN zorganizowało sesję naukową pt. „W 85-lecie Bitwy Warszawskiej”. W 2008 r. w siedzibie Włocławskiego Towarzystwa Naukowego zorganizowano konferencję naukową pt. „Z dziejów diecezji włocławskiej w średniowieczu”. Interesującą dla zdrowia publicznego była konferencja naukowa zorganizowana w 2011 r. pt. „Zdrowie dla mieszkańców miasta Włocławek i regionu”. W 2014 r., w 100-lecie wybuchu I wojny światowej WTN zorganizowało konferencję naukową pt. „I wojna światowa na Kujawach i Pomorzu”. W 80. rocznicę wybuchu II wojny światowej WTN zorganizowało w 2019 r. konferencję naukową pt. „Druga wojna światowa rozpoczęła się w Polsce”. W 1999 r. WTN utworzyło Oficynę Wydawniczą „Lega”, w której publikowała i publikuje własne prace. Ogółem Towarzystwo wydało ponad 330 książek, czasopism i innych materiałów; wśród nich wydawnictwa ciągłe: *Magazyn Planowania Przestrzennego* „Przestrzeń” (20), „Przegląd Europy Środkowej i Wschodniej” (3), „Materiały do dziejów rezydencji w Polsce (9 tomów) – edycje zakończone, „Zapiski Kujawsko-Dobrzyńskie” (38 tomów), „Zeszyty Naukowe WTN” (7), „Włocławski Słownik Biograficzny” (11 tomów).

Do ważniejszych publikacji zwartych, z których część stanowią materiały pokonferencyjne, należą: *Z dziejów powstania styczniowego na Kujawach i Ziemi Dobrzyńskiej*, red. S. Kalember (1989), *Zasłużeni dla Włocławka*, red. M. Wojciechowski (1991), S. Sterkowicz: *Tadeusz Reichstein – życie i działalność* (1995), *Środowisko przyrodnicze w województwie włocławskim*, red. S. L. Bagdziński (1997), M. Grodzicka: *Wśród polskich pól przed laty* (1998), *Włocławek. Dzieje miasta t. 1-2*, red. J. Sta-

szewski (1999, 2001), Ciechocinek. Dzieje uzdrowiska, red. Sz. Kubiak (2000), Włocławek – Widoki miasta do 1939, red. S. Kunikowski (2000), T. Wąsik, J. Sierackiewicz: Włocławski cmentarz (2001), S. Sterkowicz: Jeśli echo ich głosów umilknie... (2002), B. Wawrzyniak: Monografia rolnictwa województwa Kujawsko-pomorskiego (2002), Przedsiębiorczość i innowacyjność jako czynniki rozwoju regionalnego i lokalnego, red. W. Kosiedowski (2002), Radziejów poprzez stulecia, red. D. Karczewski (2002), Ciechocinek i okolice, red. S. Kunikowski, Pogranicze polsko-pruskie i krzyżackie, red. K. Grążawski (2003), Heraldika polska w okresie II wojny światowej, red. S. K. Kuczyński (2005), Józef Piłsudski wobec Europy i wybranych zagadnień wewnętrznych II RP (1918-1935). W 70. rocznicę śmierci, red. M. Wojciechowski, Z. Karpus (2007), Dzieje diecezji włocławskiej, t. 1, Średniowiecze, red. A. Radziwiński (2008), W. Stanekowski: Witold Mystkowski. Ostatni prezydent miasta Włocławka II RP. Życie – działalność – losy (2012), Tak rodziła się niepodległość..., red. Z. P. Kruszewski, Z. Zasada (2018), M. Pszczółkowski: Architektura Włocławka w latach 1918-1939 (2019), Druga wojna światowa rozpoczęła się w Polsce, red. M. Szuszman (2020), W. Kubiak: Powstanie województwa włocławskiego w 1975 r. Wybrane zagadnienia (2025), W. Kubiak, S. Kunikowski: Pomnik Zbrodni Katyńskiej we Włocławku. Ofiary z Włocławka i Powiatu Włocławskiego (2025).

Włocławskie Towarzystwo Naukowe posiada własny obiekt przy pl. Wolności 20, o powierzchni użytkowej 600 m² znajdujący się w śródmiejskiej strefie ochrony zabytków, otrzymany decyzją władz miasta w 1987 r. W grudniu 1994 r. w siedzibie Stowarzyszenia nastąpiło otwarcie Biblioteki Naukowej WTN, która obecnie posiada ponad 36 tys. woluminów i stanowi warsztat naukowy dla członków WTN, mieszkańców regionu oraz młodzieży szkolnej i akademickiej.

W 1995 r. WTN założyło Wyższą Szkołę Pracy Socjalnej, która w 1997 r. zmieniła nazwę na Wyższą Szkołę Humanistyczno-Ekonomiczną, a w 2015 r. na Kujawską Szkołę Wyższą. Obecnie działa dziesięć kierunków studiów licencjackich, inżynierskich i magisterskich, m.in.: administracja, pedagogika, bezpieczeństwo narodowe, logistyka, BHP, pielęgniarstwo, dietetyka, fizjoterapia. W ramach wydziałów uruchamiane są studia podyplomowe. W roku akademickim 2001/2002 na uczelni studiowało ponad 5 tys. studentów studiów dziennych i zaocznych, a w roku akademickim 2025/2026 – 1150 studentów. KSW posiada własną bazę dydaktyczną, Bibliotekę Główną (ponad 50 tys. wol.), sieć komputerową, prowadzi działalność dydaktyczną, wydawniczą, badawczą i popularyzatorską.

W 1983 r. Zarząd WTN podjął decyzję o przyjmowaniu zleceń na przygotowanie prac badawczych, opiniodawczych i ekspertyz naukowych; w okresie do 2003 r. wykonano ponad 100 takich prac. W 1991 r. WTN utworzyło „Księgarnię Regionalną”, która posiadała wszystkie aktualne wydawnictwa o regionie, a także dzieła antykwaryczne. Księgarnia została zamknięta w 2005 r.

Z chwilą likwidacji województwa włocławskiego w 1998 r. Towarzystwo przejęło organizowany przez wojewodę włocławskiego konkurs na najlepsze prace naukowe i badawcze dotyczące Kujaw i Ziemi Dobrzyńskiej. Powołana przez Towarzystwo Kapituła Nagród przyznaje nagrody w kategorii prac dyplomowych (licencjackich i inżynierskich), magisterskich, doktorskich, habilitacyjnych i publikacji książkowych. Jedną

z nagrodzonych prac Kapituła z własnych środków kieruje do druku. Ostatnią, dziesiątą edycję zorganizowano w 2026 r.

Bezprecedensowym przedsięwzięciem zarówno w historii Towarzystwa, jak i Włocławka był - zainaugurowany w 2005 r. - I Festiwal Kultury, Nauki i Techniki. WTN samodzielnie zorganizowało trzy edycje Festiwalu; w kolejnych latach odbyło się kolejnych sześć edycji Festiwalu, które zorganizowane zostały wspólnie z Kujawską Szkołą Wyższą we Włocławku. W 2005 r. – podczas obchodów I edycji Festiwalu – na budynku Towarzystwa odsłonięta została tablica pamiątkowa, poświęcona prof. Tadeuszowi Reichsteinowi, Członkowi Honorowemu Towarzystwa, laureatowi Nagrody Nobla w dziedzinie medycyny (1950 r.).

Włocławskie Towarzystwo Naukowe wspólnie ze społecznym Komitetem Budowy Pomnika Poświęconego Mieszkańcom Włocławka i Powiatu Włocławskiego – Ofiarom Zbrodni Katyńskiej 1940 r. podjęło w 2018 r. inicjatywę budowy Pomnika poległym 118 mieszkańcom Włocławka i powiatu włocławskiego w Katyniu, Miednoje, Charkowie i Bykowni. Odsłonięcie Pomnika zlokalizowanego na Skwerze im. Lecha i Marii Kaczyńskich na Zielonym Rynku we Włocławku zaplanowane jest w kwietniu 2027 r. WTN współpracuje z Polską Akademią Nauk, ze szkołami wyższymi, z towarzystwami naukowymi i kulturalno-oświatowymi w kraju i zagranicą.

Walne Zebranie WTN w swojej historii nadało ośmiokrotnie godność Członka Honorowego swoim członkom; prof. prof.: Jan Moll (1984), Tadeusz Reichstein (1988), Stanisław Sterkowicz (1992), Mieczysław Wojciechowski (1995), Bogdan M. Wawrzyniak (1999), Szymon Kubiak (2006), Stanisław Kunikowski (2012), Zygmunt Wiatrowski (2015). Godność Prezesa Honorowego natomiast otrzymali: dr Zdzisław Jan Zasada prof. ucz. (2023), prof. ucz. dr hab. Stanisław Kunikowski (2026).

W okresie 47 lat działalności Włocławskie Towarzystwo Naukowe otrzymało szereg nagród i wyróżnień, min.: Złota Odznaka za zasługi dla Województwa Włocławskiego (1984), Wyróżnienie Honorowe Ministra Kultury i Sztuki (1990), Nagroda Główna Prezydenta Miasta Włocławka w dziedzinie kultury (2000), Odznaka Honorowa za Zasługi dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego (2006), „Quo Magis Veritas Propagetur” – Medal WSHE (2010), „Unitas Durat Palatinatus Cuiaviano - Pomeraniensis” – Medal Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego (2014), Wyróżnienie Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego w kategorii: Nauka, badania naukowe i postęp techniczny (2018),

WYDAWNICTWA CIĄGŁE

Zapiski Kujawsko-Dobrzyńskie, Włocławek 1978 T.1–A – 2025 T.38

Postępy Diagnostyki i Terapii w kardiologii, Włocławek 1980 – 2007

Przestrzeń Magazyn Planowania Przestrzennego, Włocławek 1997 – 2006

Zeszyty Naukowe WTN, Włocławek 1998 T.1 – 2025 T.7

Materiały do dziejów rezydencji w Polsce. Kujawy wschodnie, Włocławek 2000 T.1 cz.1 – 2011 T.1 cz.5

Materiały do dziejów rezydencji w Polsce. Ziemia Dobrzyńska, Włocławek 2002 T.2 cz.1 – 2007 T.2 cz.4

ŹRÓDŁA

Statut Włocławskiego Towarzystwa Naukowego, Włocławek 1979; Włocławek 1999; Włocławek 2003; Włocławek 2016 – Działalność Włocławskiego Towarzystwa Naukowego. „Zapiski Kujawsko-Dobrzyńskie” 1978 T.1–A – 2025 T. 38.

LITERATURA

„Nauka Polska” 1979 nr 8 s. 134. – S. Kunikowski: Założenie Włocławskiego Towarzystwa Naukowego i jego władze. „Ziemia Kujawska” 1981 T.6 s. 272-273. – B. Wawrzyniak: Dziesięć lat działalności Włocławskiego Towarzystwa Naukowego (1979-1988). „Nauka Polska” 1989 R. 37 nr 4/5 s. 165-178 – Działalność Włocławskiego Towarzystwa Naukowego w latach 1979-1989. Włocławek 1992. – S. Sterkowicz: Konferencje kardiologiczne Włocławskiego Towarzystwa Naukowego w latach 1981-1994. „Nauka” 1995 nr 3 s. 219-223. – S. Bagdziński: Włocławskie Towarzystwo Naukowe (działalność w latach 1992-1994 i zamierzenia na najbliższy okres). „Problemy Społecznego Ruchu Naukowego” 1996 [nr] 1 s. 127-131. – A. Borowiecka: Biblioteka naukowa Włocławskiego Towarzystwa Naukowego. „Zapiski Kujawsko-Dobrzyńskie” 1998 T. 12 s. 379-384. – S. Kunikowski: Towarzystwa naukowe ogólne w Polsce w XIX i XX wieku. Włocławek 1999 (s. 108-184 dot. WTN) – Włocławskie Towarzystwo Naukowe 1979-1999, red. M. Wojciechowski. Włocławek 1999. – S. Kunikowski: Dwadzieścia lat działalności Włocławskiego Towarzystwa Naukowego 1979-1999. „Problemy Społecznego Ruchu Naukowego” 2000 [R.] 6 [nr] 2 s. 81-92 – Tenże: Jubileuszowe Walne Zgromadzenie WTN w 1979-1999. „Zapiski Kujawsko-Dobrzyńskie” 2000 T. 14 s. 369-396. – Tenże: Historia Włocławka w działalności Włocławskiego Towarzystwa Naukowego. W: Historia w ruchu regionalnym. Włocławek 2001 s.131-134. – S. Kunikowski: Kultura, Sztuka, Nauka. Włocławek 2006. – S. Kunikowski, A. Wróbel, Z.J. Zasada, Trzydzieści lat Włocławskiego Towarzystwa Naukowego. Kalendarium 1979-2009, Włocławek 2010. Działalność Włocławskiego Towarzystwa Naukowego. XI kadencja Zarządu (22 V 2012 – 23 VI 2016), red. Z. J. Zasada, Włocławek 2016.

Strona internetowa: www.wtnwloclawek.pl
e-mail: biuro@wtnwloclawek.pl

STANISŁAW KUNIKOWSKI

WROCLAWSKIE TOWARZYSTWO NAUKOWE
SOCIETE DES SCIENCES ET DES LETTRES DE WROCLAW
WROCLAW SCIENTIFIC SOCIETY

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1946 r. Okres działalności: od 1946 r. **Siedziba:** 51-616 Wrocław, ul. Parkowa 38/40/3, tel. 883 484 061, www.wtn.wroclaw.pl, e-mail: wtm@wtm.wroclaw.pl **Zadania:** popieranie rozwoju nauki polskiej i ruchu naukowego we wszystkich gałęziach wiedzy, działalność popularyzacyjna i wydawnicza. **Struktura organizacyjna:** Zebranie Ogólne, Zarząd, Komisja Rewizyjna.

Wydziały i Komisje: Wydział I, Nauk Filologicznych od 1946 r. Wydział II, Nauk Historyczno-Filozoficznych od 1946 r. Wydział III, Nauk Społecznych powstał w 1946 r., od 1956 r. Nauk Prawnych i Ekonomicznych, od 2006 r. Nauk Prawnych, Ekonomicznych i Zarządzania Wydział IV, Nauk Matematycznych i Przyrodniczych powstał w 1946 r., od 1978 r. Nauk Matematycznych, Fizycznych, Chemicznych i Nauk o Ziemi, od 2006 r. Nauk Podstawowych i Informatyki. Wydział V, Nauk Lekarskich od 1946 r. Wydział VI, Nauk Technicznych od 1946 r. Wydział VII, Nauk Rolniczych od 1957 r. Wydział VIII, Nauk Biologicznych powstał w 1978 r., od 2006 r. w Wydziale IV. Międzywydziałowa Komisja Historii Sztuki od 1948 r.

Komisja Bibliografii i Bibliotekoznawstwa powstała w 1953 r., od 1979 r. Komisja Bibliologii i Bibliotekoznawstwa; Komisja Językowa od 1955 r. Komisja Śląska 1947-1961; Komisja Współpracy Polsko-Czesko-Słowackiej 1947-1951; Komisja Atlasu Historycznego Śląska 1949-1951; Komisja Historii Kultury Materialnej 1949-1951; Komisja Dielektryków 1955-1962; Międzywydziałowa Komisja Słowianoznawcza 1964-1976; Międzywydziałowa Komisja Badań nad Nauką 1980-1984. **Archiwum. Biblioteka:** 4800 wol. **Wydawnictwo WTN.**

Liczba członków: 31. w 1946 r., 273. w 2024 r., 14. członków honorowych, 11. członków wspierających. **Prezesi:** Stanisław Kulczyński (1946-1956), Hugo Steinhaus (1956-1958, 1960-1961), Edward Marczewski (1958-1959, 1961-1964), Dionizy Smoleński (1959-1960), Wiktor Bross (1964-1968), Jerzy Skowroński (1968-1974), Hugon Kowarzyk (1974-1985), Mieczysław Klimowicz (1985-1991), Marian Piekarski (1991-2010), Andrzej Mułak (2011-2019), Wojciech Witkiewicz (2019-). **Sekretarze Generalni:** Hugo Steinhaus (1946-1947), Bolesław Olszewicz (1947-1955), Dionizy Smoleński (1955-1956), Witold Świda (1956-1958), Tadeusz Marciniak (1958-1961), Jerzy Łanowski (1961-1964), Jan Trzynadłowski (1964-1985), Jacek Kolbuszewski (1985-1991), Jan Zarzycki (1991-2019), Magdalena Przybyło (2019-).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Inauguracja działalności Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego nastąpiła 10 czerwca 1946 r. w szalenie zapelnionej auli Politechniki Wrocławskiej z udziałem licznie

zaproszonych gości; m.in. przedstawiciela PAU prof. Tadeusza Lehra-Spławińskiego, wojewody wrocławskiego Stanisława Piaskowskiego, wiceministra kultury i sztuki Leona Kruczkowskiego i wiceministra oświaty Władysława Bieńkowskiego. To uroczyste pierwsze posiedzenie ogólne, będące zwieńczeniem starań i prac podjętych już od jesieni 1945 r., było ważnym wydarzeniem w życiu naukowym i kulturalnym nie tylko Wrocławia. Inicjatorem powołania Towarzystwa był późniejszy pierwszy i długoletni jego prezes prof. Stanisław Kulczyński, nie ulega jednak wątpliwości, że był on w tym wypadku animatorem i organizatorem pewnej idei zbiorowej, dyskutowanej najpierw w kręgach towarzyskich, potem zaś odzianej w szaty sformalizowanych, starannie uprzednio jednak przygotowanych, poczyniń organizacyjnych pracowników nauki przybyłych ze Lwowa (Stanisława Kulczyńskiego właśnie, Hugo Steinhausa, Kamila Stefki, Edwarda Suchardy, Karola Maleczyńskiego) oraz Ludwika Hirszfelda. O początkach WTN napisał Jan Trzynałowski, że w powojennym Wrocławiu „dla jednych WTN miało być kontynuacją Towarzystwa Lwowskiego z 1901 r. (aspekt nieobojętny po zakończonej niszczącej wojnie, która wbrew zamiarom hitlerowskiego okupanta nie przerwała ciągłości polskiego życia umysłowego), dla drugich zaś miało być czymś zupełnie nowym, czerpiącym nie tylko z cennego dorobku przeszłości. I w jednym, i w drugim wypadku, wobec zgodnie uznanej celowości pracy naukowej we właściwym stowarzyszeniu, nastroje były analogiczne, zamierzenia zaś i cele – wspólne”. Z lwowskim ośrodkiem związana była przed wojną poważna liczba pracowników nauki po wojnie osiadłych we Wrocławiu. Dla WTN i sporej liczby jego członków owa tradycja lwowska miała więc znaczenie szczególnie doniosłe. Stąd w działaniach i pracach Towarzystwa obok dwóch generalnie najważniejszych nurtów bądź tendencji w prowadzonych badaniach i ogłaszanych pracach musiał dać znać o sobie ów wątek lwowski. Przez długie lata rygory cenzuralne uniemożliwiły jego realizację. Przez kilkadziesiąt zatem lat w poczynaniach i publikacjach WTN dominowały dwa główne nurty. Pierwszym była działalność wynikająca z uprawiania przez członków Towarzystwa określonych dyscyplin naukowych i to ona była najpełniejszym wyrazem funkcjonowania WTN jako „towarzystwa ogólnego”. Nurtem drugim, zauważalnym jednak nie tylko w pracach humanistycznych, acz w nich przybrał on postać najbardziej spektakularną, było realizowanie najszerzej, wielodyscyplinarnie i interdyscyplinarnie pojmowanej problematyki śląskiej. Jej obecność jest wyraźnie widoczna w dorobku Towarzystwa, nie ograniczała jednak roli WTN do modelu towarzystwa regionalnego. To WTN świadczyło wielokroć swą pomoc różnorodnym towarzystwom regionalnym, ogrom wysiłku wkładając w popularyzację nauki. Ów natomiast nurt lwowski pojawić się mógł w pracach członków Towarzystwa stosunkowo niedawno, zabarwił jednak poczynania WTN w sposób dość wyraźny, co stało się głównie już za sprawą najbardziej emocjonalnie związanego z lwowską tradycją starszego pokolenia. W 1995 r. WTN zorganizowało historyczną konferencję „Politechnika Lwowska macierz polskich politechnik” poświęconą 150. rocznicy utworzenia pierwszej polskiej politechniki. Konferencja zgromadziła przedstawicieli polskich politechnik, głównie tych które powstały w 1945 roku dzięki kadrom z Politechniki Lwowskiej oraz licznych gości z zagranicy.

O dziejach WTN z perspektywy blisko osiemdziesięciolecia jego istnienia można rzec, iż przeszło niebywały rozwój, jeśli w roku inauguracyjnym liczyło ono 31 członków, dziś zaś ma dziesięć razy więcej. O rozwoju świadczyć również dobrze może bezwzględna liczba publikacji: w toku owych blisko osiemdziesięciu lat ukazało się pod auspicjami Towarzystwa niemal osiemset druków zwartych. O randze Towarzystwa bez wątpienia dowodnie świadczy fakt, iż jego członkami byli i są wybitni uczeni, szczytający się najwybitniejszymi osiągnięciami i stanowiący część złotej legendy nauki polskiej. Efekt ten wzmoc może podanie tu łącznej ponad dwutysięcznej liczby odbytych posiedzeń naukowych z odpowiednio większą liczbą przedstawionych na nich prac i wygłoszonych referatów. Obraz rozwoju spotęgują na pewno dane o odbytych konferencjach, o poczynaniach na polu popularyzacji nauki, nieraz będące autentycznymi osiągnięciami w skali społecznej, czego znamionnym przykładem są czy to niejeden z ponad dwustu zorganizowanych do tej pory Wrocławskich Czwartków Naukowych, na których frekwencja sięgała kilkuset osób, czy sesje naukowe, takie, jak „posiedzenie publiczne” odbyte 11 stycznia 1949 r. w Auli Politechniki Wrocławskiej „W pięćdziesięciolecie odkrycia radu”, na którym referentami byli Stanisław Loria, Włodzimierz Trzebiatowski i Tadeusz Baworowski, a które zgromadziło aż 700 słuchaczy. Co ważne, takie spektakularne sukcesy były udziałem Towarzystwa nie tylko w pierwszych powojennych latach „głodu wiedzy”, skoro także setki słuchaczy miały sesje „turoszowska” w 1962 r., sesja na temat problemów Legnicko-Głogowskiego Zagłębia Miedziowego w 1965 r., „sesja wiejska”, poświęcona problemom wsi dolnośląskiej w 1973 r., bądź posiedzenie Wydziału VI WTN poświęcone problemom zaopatrzenia Wrocławia w wodę. Prezentowane i dyskutowane na tych spotkaniach naukowych ustalenia miały istotne znaczenie i zastosowanie praktyczne. Dość wspomnieć, że sesja w „Dolmelu” „Człowiek pracy w dużym zakładzie przemysłowym” (1970) wydała owoce w postaci autentycznych w owym zakładzie wdrożeń organizacyjnych i produkcyjnych, przyczyniając się w szerokiej skali do humanizacji warunków pracy i zwiększenia autentyczności troski o stan zdrowia pracowników. Kolejnymi przejawami wyczulenia WTN na problematykę Dolnego Śląska i Wrocławia były: I Konferencja Ośrodków Naukowo-Badawczych Uzdrowisk Dolnośląskich odbyta w Cieplicach w 1967 r. oraz sesje „Problemy współczesnego ruchu kulturalno-oświatowego” (Jelenia Góra, 1968) i „Środowisko ekologiczne i kulturowe Wrocławia” (Wrocław, 1991). Towarzystwo jest inicjatorem i organizatorem trzech cyklicznych ogólnopolskich konferencji naukowych z udziałem gości zagranicznych, poruszających aktualne tematy takie, jak „Komputerowe wspomaganie badań naukowych” (od 1994 r.), „Problemy współczesnej tanatologii. Medycyna – antropologia kultury – humanistyka” (od 1997 r.) czy „Etos ludzi nauki” (od 2021 r.) W latach 1946-2024 WTN opublikowało łącznie ponad 800 tytułów wydawnictw ciągłych i zwartych oraz materiałów konferencyjnych. WTN współpracuje stale z poszczególnymi Komitetami PAN, z Oddziałem PAN we Wrocławiu, z wyższymi uczelniami (Uniwersytetem Wrocławskim, Politechniką Wrocławską, Uniwersytetem Medycznym im. Piastów Śląskich, Uniwersytetem Ekonomicznym i Uniwersytetem Przyrodniczym we Wrocławiu) oraz z towarzystwami specjalistycznymi; prowadzi wymianę wydawnictw naukowych z 60 instytucjami krajowymi

i 250 zagranicznymi. Biblioteka WTN kompletuje dzieła typu słownikowego i encyklopedycznego oraz prace z zakresu naukoznawstwa. W ciągu blisko osiemdziesięciu lat zmieniał się oblicze Towarzystwa. Jego skład tworzą dziś kolejne już pokolenia uczonych – wnuków nawet w nauce tej generacji, która organizując życie naukowe we Wrocławiu, powołała do życia i treścią wypełniła poczynania WTN. Zgodzić się wypadnie, iż pozycja Towarzystwa przez te lata ulegała różnym wahaniom (trudne lata pięćdziesiąte – utrata siedziby i drukarni, lata stanu wojennego – zawieszenie działalności), od ery stosunkowo wielkiej pomyślności do upadku materialnej pozycji. Na przekór tym trudnościom wewnętrznym i zewnętrznym Wrocławskie Towarzystwo Naukowe nie tylko istnieje i żyje, ale stanowi w pejzażu wrocławskiej nauki element bez wątpienia bardzo ważny, legitymujący się nie tylko osobliwą i bogatą historią, ale także cenioną tradycją.

WYDAWNICTWA CIĄGŁE

Comptes rendus de la Societe des Sciences et des Lettres de Wrocław. Wrocław 1946 T. 1 – 1955 T. 10

Sprawozdania Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego Seria A i B. Wrocław 1946 R. 1 – 1997 R. 51

Seminaria Naukowe Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego Seria A i B. Wrocław 1999 R. 52 – 2011 R. 61

Prace Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego. Seria A. Wrocław 1947 nr 1–

Prace Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego. Seria B. Wrocław 1947 nr 1–

Orbis Polonicus. Wrocław 1953-1955

Śląskie Prace Bibliograficzne i Bibliotekoznawcze. Wrocław 1955 T. 1–

Rozprawy Komisji Historii Sztuki. Wrocław 1956 T. 1–

Archiwum Historyczne. Wrocław 1957 T. 1–

Prace Popularnonaukowe. Wrocław 1957 T. 1–

Rozprawy Komisji Językowej. Wrocław 1959 T. 1–

Annales Silesiae. Wrocław 1960 T. 1–

Litteraria. Wrocław 1969 T. 1–

Komputerowe wspomaganie badań naukowych. The Computer-Aided Scientific Research. Wrocław 1994 – 2017, T. I-XXIV

Problemy współczesnej tanatologii. Medycyna – antropologia kultury – humanistyka. The Problems of Contemporary Tanatology. Wrocław 1997-2012, T. I – XVI

Etos ludzi nauki. Wrocław 2022, T. 1–

ŹRÓDŁA

Archiwum WTN (protokoły, sprawozdania, komunikaty, zaproszenia z lat 1946-2024)

Statuty Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego z lat 1946-2019

LITERATURA

„Sprawozdania Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego” Seria A i B. Wrocław 1946-2011

„Katalog wydawnictw WTN 1947-1952” red. Bolesław Olszewicz. Wrocław 1952

„Katalog bibliograficzny WTN 1946-1974” red. Jan Trzynański. Wrocław 1975

- „Katalog wydawnictw WTN 1946-2021” red. Grażyna Potężny. Wrocław 2021
- „Wrocławskie Towarzystwo Naukowe 1946-2006” red. Grażyna Potężny. Wrocław 2006
- „Dziedzictwo wydawnicze TPNP, TNL i WTN 1901-2022” red. Grażyna Potężny. Wrocław 2022
- „75 lat Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego. 120 lat tradycji lwowskiej” red. G. Potężny. Wrocław 2021

GRAŻYNA POTEŻNY

INSTYTUTY NAUKOWE NA PRAWACH STOWARZYSZEŃ

INSTYTUT KASZUBSKI

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1996. **Siedziba:** 80-837 Gdańsk, ul. Straganiarska 20-22. Strona internetowa: www.innstytutkaszubski.pl Adres mailowy: instytutkaszubski@wp.pl. **Struktura organizacyjna:** Zebranie Członków, Zarząd; Komisja Rewizyjna. **Liczba członków:** 25 założycieli (1996); 154 (2022). **Prezesi:** Józef Borzyszkowski (1996-2015; od 2015 Prezes Honorowy), Cezary Obracht-Prondzyński 2015-).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Instytut Kaszubski jest stowarzyszeniem ludzi nauki, działającym w Gdańsku od 1996 r. Skupia ponad 150 osób głównie z trójmiejskiego i z pomorskiego (Słupsk, Toruń, Szczecin, Bydgoszcz) środowiska akademickiego, ale także z innych ośrodków w Polsce (Warszawa, Poznań, Kraków, Olsztyn, Wrocław itd.) oraz z zagranicy (Kanada, Dania, Estonia, Czechy, Niemcy, Japonia).

W ciągu dwudziestu lat działalności Instytut Kaszubski wyróżnił godnością Członka Honorowego czternaście osób: Prof. Fridhelm Hinze, Berlin; Prof. Elżbieta Zawacka, Toruń; Prof. Gerard Labuda, Poznań; Prof. Hanna Popowska-Taborska, Warszawa; Prof. Andrzej Zbierski, Gdańsk; Ks. abp dr Tadeusz Gocłowski, Gdańsk; Prof. Kazimierz Kozłowski, Szczecin; Prof. Eugeniusz Stanisław Kruszewski, Kopenhaga; Prof. Janusz Jasiński, Olsztyn; Ks. dr Mieczysław Józefczyk, Elbląg, prof. Hubert Orłowski, Poznań, prof. Anna Wolff-Powęska, Poznań, prof. Stanisław Salmonowicz, Toruń; prof. Jadwiga Zieniukowa, Warszawa.

Zgodnie ze statutem głównym celem Instytutu jest: „organizowanie prac badawczych i popularyzowanie ich efektów, wzbogacanie i rozwijanie regionalnego ruchu kaszubsko-pomorskiego, integrowanie kaszubsko-pomorskiego środowiska naukowego oraz podejmowanie działań na rzecz jego rozwoju”.

Instytut Kaszubski jest najważniejszą instytucją naukową, zajmującą się problematyką kaszubską (ujmowaną w szerokim kontekście pomorskim i nadbałtyckim). Działalność

Instytutu Kaszubskiego można podzielić na:

1. Konferencje, seminaria i warsztaty naukowe – należą do podstawowych form działalności Instytutu. Instytut zorganizował dotychczas blisko 150 konferencji naukowych, w tym ponad 20 międzynarodowych zarówno w Polsce, jak i zagranicą.
2. Ważnym zadaniem jest realizacja projektów naukowych, w tym także we współpracy z partnerami zagranicznymi, np.
 - projekt realizowany wspólnie ze Zrzeszeniem Kaszubsko-Pomorskim oraz Ostsee-Akademie z Lubeki, którego efektem jest książka: *Pomorze – mała ojczyzna Kaszubów. Historia i współczesność. Kaschubisch-Pommersche Heimat. Geschichte und Gegenwart*, red. J. Borzyszkowski i D. Albrecht, Gdańsk-Lubeka 2000).
 - międzynarodowy projekt pt. Śladami żydowskimi po Kaszubach / *Jüdische Spuren in der Kaschubei* (wspólnie z Akademią Baltica z Lubeki), w ramach którego były dwa warsztaty (2006 i 2007 r.) oraz seminarium naukowe, a efektem jest książka *Śladami żydowskimi po Kaszubach. Przewodnik / Jüdische Spuren in der Kaschubei. Ein Reisehandbuch*, red./hrsg. von M. Borzyszkowska-Szewczyk, Ch. Pletzing, Lübeck-Gdańsk 2010.
 - badania realizowane przez prof. Monikę Mazurek wspólnie z Instytutem Slawistyki Uniwersytetu w Oldenburgu pt. *Morphologische Irregularität im Kontakt genetisch verwandter und strukturell ähnlicher Varietäten* (2011 r.)
- Sukcesem było także pozyskanie dwóch grantów w ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki:
 - *Historia Kaszubów w dziejach Pomorza* (kierownik naukowy prof. J. Borzyszkowski, lata 2014-18), którego celem jest przygotowanie syntezy dziejów Kaszubów (autorzy to prof. Zygmunt Szultka, prof. J. Borzyszkowski oraz prof. Cezary Obrecht-Prondzyński).
 - *Gniazdo gryfa. Słownik kaszubskich symboli, pamięci i tradycji kultury*, (kierownik naukowy prof. C. Obrecht-Prondzyński, lata 2015-2020).
3. Wydawnictwa – na nich koncentruje się działalność Instytutu. Dotychczas Instytut wydał ponad 300 tytułów (samodzielnie lub we współpracy z innymi podmiotami). Są wśród nich zarówno prace naukowe, jak też wspomnienia, literatura piękna, eseje w języku kaszubskim. Od 1999 r. Instytut wydaje rocznik „Acta Cassubiana” Pismo ma szeroki profil ogólnohumanistyczny – obejmuje artykuły od językoznawstwa, poprzez historię, socjologię, etnologię, biografistykę. Wszystkie je łączy temat – Kaszuby - ich język, historia, dzień dzisiejszy. Czasopismo zawiera artykuły w kilku językach w tym języku kaszubskim. Dotychczas ukazało się 22 tomy (roczników) czasopisma AC.

W dorobku publikacyjnym fundamentalne znaczenie dla zbadania i udokumentowania kultury kaszubskiej mają m.in.

- *Historia Kaszubów w dziejach Pomorza* (tomy I, III-V) obejmująca okres od średniowiecza po współczesność (wyd. 2019),
- *Gniazdo Gryfa. Słownik kaszubskich symboli, pamięci i tradycji kultury* (wyd. 2020)
- seria Biblioteka Pisarzy Kaszubskich (od 2007 r. ukazało się szesnaście tomów klasycznych tekstów literackich w języku kaszubskim w naukowym opracowaniu),

- ponad dwadzieścia tomów rocznika naukowego „Acta Cassubiana”, w którym nie tylko publikowane są teksty o Kaszubach, ale w którym także kształtuje się naukowy język kaszubski,
 - kilkadziesiąt monografii naukowych z zakresu różnych dyscyplin naukowych (w tym także w języku kaszubskim),
 - dwujęzyczna seria pod zbiorczym tytułem „Vademecum”, prezentująca w atrakcyjny i przystępny sposób najważniejsze kwestie dotyczące Kaszub np. język, historię, literaturę, współczesną kulturę kaszubską, ruch kaszubski, Kaszubów w okresie transformacji po 1989 r., teatr kaszubski, przyrodę Kaszub
 - biografie naukowe kluczowych postaci w ruchu i kulturze kaszubskiej (np. Aleksander Majkowski, Jan Karnowski, Franciszek Sędzicki, ks. Józef Wrycza, Bernard Szczęsny etc.)
 - publikacje o charakterze bibliograficznym, tłumaczenia tekstów o Kaszubach oraz kaszubskich tekstów literackich z i na inne języki etc.
4. W 2012 roku została ustanowiona naukowa Nagroda im. Gerarda Labudy (dzięki donacji Profesora G. Labudy i jego rodziny). Przyznawana jest co trzy lata (dotychczas odbyły się trzy edycje konkursu). Wysokość Nagrody wynosi 25 tys. zł.
 5. Ponadto mocno wspiera działania edukacyjne, a członkowie IK uczestniczą w rozwijaniu kierunku etnofilologia kaszubska na Uniwersytecie Gdańskim, są organizatorami i wykładowcami na studiach podyplomowych dla nauczycieli, prowadzą zajęcia dla nauczycieli np. na Kaszubskim Uniwersytecie Ludowym etc.
 6. Bardzo istotnym elementem, także z punktu widzenia samowiedzy i autoidentyfikacji Kaszubów, a także zwalczania poczucia kulturowej niższości są działania upowszechniające wiedzę o Kaszubach w Polsce i poza granicami kraju. Do działań popularyzacyjnych należą promocje wydawnictw o tematyce kaszubskiej i pomorskiej, organizowanie spotkań dyskusyjnych dotyczących np. edukacji regionalnej, stanu zachowania języka kaszubskiego, jego kondycji, perspektyw, standaryzacji pisowni. Ważnym elementem działalności Instytutu jest organizowanie odczytów i dyskusji naukowych. Istotne są też spotkania i warsztaty dla nauczycieli języka kaszubskiego oraz udział członków Instytutu w komisjach i egzaminach kwalifikacyjnych nauczycieli języka kaszubskiego.
 7. Kolejny obszar aktywności to pełnienie roli eksperckiej, polegającej na przygotowywaniu opinii i ekspertyz pomocnych organizacjom regionalnym, władzom publicznym etc.
 8. Wystawy i upamiętnienia – Instytut był organizatorem wielu wystaw np. Kaszubi w Gdańsku, Autorytety: Lech Bąkowski, Florian Ceynowa – jego życie, dokonania i rola wśród potomnych.
 9. Biblioteka – jednym z zadań Instytutu jest gromadzenie księgozbioru. Początek biblioteki dał księgozbiór po dawnym Wydawnictwie Morskim w Gdańsku. Ponadto Instytut otrzymał część księgozbioru po prof. Andrzeju Bukowskim oraz pokaźne zbiory od innych osób prywatnych, np. ks. W. Szulista, G. Jeskego, T. Bolduana. Biblioteka stale powiększa zasób. Korzystają z niej studenci, pracownicy naukowcy, regionaliści.

10. Przy realizacji projektów Instytut współpracuje z wieloma partnerami. Dzięki nim udaje się zrealizować konferencje, seminaria, spotkania dyskusyjne i wydawać książki. Do najważniejszych partnerów Instytutu należą: a) uczelnie wyższe, zwłaszcza Uniwersytet Gdański i Akademia Pomorska w Słupsku b) muzea – partnerem Instytutu w wielu projektach jest przede wszystkim Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej w Wejherowie, Muzeum Zachodniokaszubskie w Bytowie, Muzeum Pomorza Środkowego w Słupsku, Muzeum – Kaszubski Park Etnograficzny we Wdzydzach; c) towarzystwa i instytucje naukowe – Gdańskie Towarzystwo Naukowe, Polska Akademia Umiejętności – Stacja w Gdańsku i Komisja Kaszubska, d) instytucje kulturalne i oświatowe – Nadbałtyckie Centrum Kultury, Instytut Kultury Miejskiej w Gdańsku; lokalne ośrodki kultury, e) biblioteki – Biblioteka Gdańska PAN, Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Gdańsku; f) towarzystwa regionalne – partnerem, z którym Instytut realizuje wiele projektów jest Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie, a także Kaszubski Uniwersytet Ludowy

WYDAWNICTWA CIĄGŁE

„Acta Cassubiana” 1999 nr 1 –

ŹRÓDŁA

Statut Instytutu Kaszubskiego. Sprawozdania publikowane cyklicznie w roczniku „Acta Cassubiana”. Strona internetowa: instytutkaszubski.pl.

LITERATURA

J. Borzyszkowski, C. Obracht-Prondzyński, *Instytut Kaszubski w Gdańsku*, „Inter Finitimos. Informator naukowy do badań nad stosunkami polsko-niemieckimi”, Kraków, nr 14, 1998, s. 25-27; J. Borzyszkowski, *Instytut Kaszubski*, „Etnografia Polska”, 1999, z. 1-2, s. 241-243; *Instytut Kaszubski działa*, „Pomerania”, 1997, nr 9; *Instytut Kaszubski*, [w:] *Księga pamiątkowa Kongresu Pomorskiego...*; *Instytut Kaszubski w latach 1996-2003*, opr. C. Obracht-Prondzyński, Gdańsk 2003; *Dziesięć lat pracy Instytutu Kaszubskiego 1996-2006*, opr. C. Obracht-Prondzyński, Gdańsk 2006; C. Obracht-Prondzyński, *Działalność Instytutu Kaszubskiego w kontekście badań kaszuboznawczych*, „Przegląd Zachodniopomorski”, 2010, z. 2, s. 107-127; C. Obracht-Prondzyński, T. Rembalski, *Instytut Kaszubski. Działalność od kwietnia 2012 do marca 2015 roku*, Gdańsk 2015; *Dwadzieścia lat działalności Instytutu Kaszubskiego 1996-2016*, opr. T. Rembalski, M. Borzyszkowska-Szewczyk, J. Borzyszkowski, A. Kwaśniewska, M. Nurek, C. Obracht-Prondzyński, A. Romanow, Gdańsk 2017; *20-lecie Instytutu Kaszubskiego. Imponujący dorobek*, „Magazyn Pomorski”, 22.12.2016, <http://www.magazynpomorski.eu/nasze-rozmowy/708-20-lecie-instytutu-kaszubskiego-imponujacy-dorobek>

CEZARY OBRACHT-PRONDZYŃSKI

POŁUDNIOWO-WSCHODNI INSTYTUT NAUKOWY (PWIN)

ПІВДЕННО-СХІДНИЙ НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ

SOUTH-EASTERN RESEARCH INSTITUTE

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1990. **Okresy działalności:** od 2.02.1990 r. do nadal. **Siedziba i dane adresowe:** 37-700 PRZEMYŚL, ul. Grodzka 3, tel.: (+48) 16 678 73 33, strona www: www.pwin.pl adres mailowy: instytut@pwin.pl. **Struktura organizacyjna:** – Biuro Instytutu, Zakład Naukowo-Badawczy, Biblioteka i Archiwum, Wydawnictwo PWIN. **Liczba członków:** 20 rzeczywistych i 5 honorowych. **Prezes:** prof. dr hab. Stanisław Stępień (1990-nadal), pełni jednocześnie funkcję dyrektora zakładu naukowo-badawczego; **Wiceprezes:** prof. dr hab. Jerzy Motylewicz (1990-1998), dr inż. Aleksander Kolańczuk (1998-2023, obecnie vacat); **Sekretarz naukowy:** dr Anna Siciak (2010-nadal); **Skarbnik:** mgr Jan Bartmiński (1990-2003); **Pełnomocnik do spraw finansowych:** dr inż. Aleksander Kolańczuk (2003-2023).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

PWIN powstał z inicjatywy historyka Stanisława Stępnia w środowisku dawnych pracowników Stacji Naukowej Polskiego Towarzystwa Historycznego oraz przemyskich działaczy Komitetu Obywatelskiego „Solidarność”, jako instytucja działająca na rzecz upowszechniania nauki. Został zarejestrowany sądowo w oparciu o ustawę o stowarzyszeniach i na tej podstawie prawnej działa dotychczas. Był pierwszą w Polsce pozarządową instytucją zajmującą się badaniami ukraiноznawczymi, powstałą na bazie przemian ustrojowych w latach 1989-1990. Placówka nie ma stałego źródła finansowania, a środki do prowadzenia działalności statutowej uzyskuje wyłącznie z grantów, dotacji i darowizn, a także niewielkich dochodów pochodzących ze sprzedaży własnych publikacji. Głównym celem działalności PWIN jest prowadzenie badań naukowych dotyczących dziejów Ukrainy na przestrzeni wieków, stosunków polsko-ukraińskich oraz losów mniejszości narodowych i wyznaniowych zamieszkujących współczesną i dawną Rzeczpospolitą.

PWIN prowadzi szeroką współpracę naukową z ukraińskimi uniwersytetami, instytucjami naukowymi, bibliotekami oraz archiwami, m.in. w Czerkasach, Czernihowie, Czerniowcach, Chmielnickim, Iwano-Frankowsku, Kijowie, Lwowie, Łucku, Połtawie i Równem.

Poważnym osiągnięciem Instytutu jest zorganizowanie największej w Polsce naukowej biblioteki ukraiноznawczej, w której większość książek i czasopism stanowią publikacje wydawane na Ukrainie z zakresu nauk humanistycznych i społecznych. Obecnie zbiory biblioteki liczą ponad 16 000 woluminów (w ich skład wchodzi publikacje, czasopiśma, serie wydawnicze, starodruki, mikrofilmy). W bibliotece PWIN znajdują się rów-

niez czasopisma o charakterze ogólnym („Harvard Ukrainian Studies”, „Український Історичний Журнал”, 3 архівів ВУЧК, ГПУ, НКВД, КГБ”, „Записки Наукового Товариства імені Шевченка”, „Наукові праці”), regionalnym („Галичина”, „Дрогобицький Краєзнавчий Збірник”). Posiada też w swoim zasobie wydawnictwa dotyczące dziejów Kościołów greckokatolickiego i prawosławnego takie jak: „Ковчер”, „Богословія”, „Byzantine Kyivan Rite Students”, „Monumentae Ukraina Historica”. W ramach biblioteki PWIN w Dziale Rękopisów działa archiwum społeczne PWIN. Zasób archiwum PWIN obejmuje ok. 7 mb akt, które stanowią materiały archiwalne wytwarzane przez powyższą instytucję (101 j.a., 1,26 mb.), spuścizny osób prywatnych (spuścizna dra Aleksandra Kolańczuka (202 j.a., 0,81 mb.)) oraz zbiory regionalne związane ściśle z tematyką, którą zajmuje się Instytut. W zasobie archiwum PWIN znajdowała się również: Spuścizna dokumentacyjna po stacji PTH (w trakcie opracowania); Kolekcja materiałów dotyczących dziejów wsi: Kobylnica Wołoska (185 j.a., 0,67 mb.); Kolekcja pn. „Dwie okupacje (1939-1941 i 1941-1944). Życie codzienne na pograniczu” (70 j.a., 0,61 mb.); Materiały rodziny Podlaszeckich (122 j.a., 0,65 mb.); Materiały dotyczące greckokatolickiej diecezji przemyskiej (17 j.a., 0,145 mb.).

Oprócz prowadzenia działalności naukowej PWIN prowadzi działalność wydawniczą, publikując książki będące efektem prowadzonych przez siebie badań. Dotąd Instytut wydał drukiem ponad 90 publikacji naukowych. PWIN prowadzi też kwerendy w archiwach polskich i ukraińskich, których wyniki służą do przygotowania tematycznych edycji źródeł, a kopie uzyskanych dokumentów są udostępniane w bibliotece PWIN. Ponadto prowadzi działalność edukacyjną oraz popularyzującą naukę, organizuje konferencje i seminaria naukowe, opracowuje ekspertyzy naukowe, opinie w sprawie herbów miast i gmin oraz utrzymuje specjalistyczną bibliotekę ukrainoznawczą. PWIN jest miejscem nieformalnej wymiany informacji osób zajmujących się badaniami ukrainoznawczymi i regionalnymi. Od innych tego typu towarzystw naukowych odróżnia się tym, że zatrudnia pracowników naukowych. Zatrudnienie w Instytucie nigdy nie przekraczało 5-6 osób, których wynagrodzenie nie przekraczało urzędowo ustalonej minimalnej kwoty krajowej.

PWIN działa na rzecz tworzenia w Polsce społecznych instytucji nauki oraz budowy społeczeństwa obywatelskiego, m.in. w ubiegłych latach organizował corocznie Polsko-Ukraińsko-Białoruską Letnią Szkołę Języka i Kultury Polskiej (w jej trakcie nauka języka polskiego, pokazy filmów polskich oraz wycieczki krajoznawcze), przeznaczoną głównie dla studentów z Ukrainy i Białorusi oraz młodzieży z tych krajów zamierzającej podejmować studia w Polsce. W celu inspiracji badań nad stosunkami polsko-ukraińskimi Instytut w miarę posiadanych środków finansowych przyznawał Nagrodę Naukową im. Marcelego Handelsmana za prace magisterskie, doktorskie i habilitacyjne.

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE PWIN (W WYBORZE)

ŹRÓDŁA: I. Winnicki, *Ustawy rządu duchownego i inne pisma*, Przemyśl 1998; *Słowo o pułku Igorowym*, przekład J. Dalibora Wagilewicza, Przemyśl 1999; O. Nazaruk, *Ucieczka ze Lwowa*

do Warszawy. *Wspomnienia ukraińskiego konserwatysty z pierwszej połowy października 1939 r.*, Przemyśl 1999; S. Przybyłowski, *Chłopi pod panowaniem bolszewickim. Notatki, wrażenia i refleksje z pobytu w Rosji Sowieckiej*, Przemyśl 2001; H. Jabłońska, *Dziennik z oblężonego Przemyśla (1914-1915)*, Przemyśl 2017; J. Vit, *Wspomnienia z mojego pobytu w Przemyśle podczas oblężenia rosyjskiego 1914-1915*, Przemyśl 1995; I. Künigl Ehrenburg, *W oblężonym Przemyśle kartki dziennika z czasów wielkiej wojny (1914-1915)*, przeł. E. Pietraszek, A. Siciak, Przemyśl 2010; R. Woźniak, *Przemyśl w latach II wojny światowej w relacji kronikarza klasztoru Franciszkanów-Reformatów*, Przemyśl 1998; Sz. An-ski, *Tragedia Żydów galicyjskich w czasie I wojny światowej. Wrażenia i refleksje z podróży po kraju*, przekład K.D. Majus, Przemyśl 2010; R. Głowacki, *Zapiski z okresu stanu wojennego w Przemyśle w latach 1981–1983*, Przemyśl 2011; W.E. Pordes, *Dziennik z oblężonego i okupowanego Przemyśla (1914-1915)*, Przemyśl-Tel Awiw 2023; **monografie:** A. Kolańczuk, *Ukraińscy generałowie w Polsce. Emigranci polityczni w latach 1920-1939. Słownik biograficzny*, Przemyśl 2017; *Powstańcy styczniowi więzieni w Twierdzy Kijowskiej. Zarysy biogramów*, oprac. S. Stępień, współ. M. Micel, Przemyśl 2022; *Kardynał Adam Stefan Sapieha. Środowisko rodzinne, życie i dzieło*, red. S. Stępień, Przemyśl 1996; J. Kaczmarczyk, *Het'man Bohdan Chmelnyckij*, Przemyśl 1996; J. Wagilewicz, *Pisarze polscy Rusini wraz z dodatkiem Łacińscy pisarze Rusini*, Przemyśl 1996; B. Kudryk, *Dzieje ukraińskiej muzyki w Galicji w latach 1829-1873*, Przemyśl 2001; A. Kolańczuk, *Ukraińscy emigranci polityczni w życiu naukowym, kulturalnym, społecznym i gospodarczym Drugiej Rzeczypospolitej*, Przemyśl 2019; Ch. Hann, S. Stępień, *Tradycja a tożsamość. Wywiady wśród mniejszości ukraińskiej w Przemyśle*, Przemyśl 2006; A.N. Polak, Chazaria. *Dzieje królestwa żydowskiego w Europie*, przekład K.D. Majus, Przemyśl 2015; *Żydzi w Małopolsce. Studia z dziejów osadnictwa i życia społecznego*, red. F. Kiryk, Przemyśl 1991; Ч. Мілош, *Історія польської літератури*, przeł. A. Szkrabjuk, posł. S. Stępień, Przemyśl 2021; *Henryk Sienkiewicz – znany i nieznan*, red. E. Dybek, S. Stępień, Warszawa-Przemyśl 2021; **Publikacje dotyczące Przemyśla i pogranicza polsko-ukraińskiego:** L. Hauser, *Monografia miasta Przemyśla*, Przemyśl 1991; A. Lewicki, *Obrazki z najdawniejszych dziejów Przemyśla*, Przemyśl 1994; A. Borcz, *Działania wojenne na terenie ziemi przemyskiej i sanockiej w latach „potopu” 1655-1657*, Przemyśl 1999; J. Motylwicz, *Miasta ziemi przemyskiej i sanockiej w XVII i XVIII w.*, Przemyśl 1993; K. Girtler, *Przemyśl w zaraniu doby autonomicznej*, Przemyśl 1999; A. Siciak, *Dzieje książki w Przemyśle w okresie autonomii Galicji (1867-1914)*, Przemyśl 2012; J. Husar, *Władysław Antoni Koba. Przyczynek do dziejów Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość” w Polsce południowo-wschodniej*, Przemyśl 2001; T. Sopol, *Niezależny ruch chłopski „Solidarność” w Polsce południowo-wschodniej w latach 1980-1989*, Przemyśl 2000; B. Kowal, K.D. Majus, *Łukawiec dzieje galicyjskiej wsi*, Przemyśl 2016; K.D. Majus, *Wielkie Oczy. Studia z dziejów wieloetnicznego galicyjskiego miasteczka*, Przemyśl 2013; B. Kowal, W. Szyk, *Nowa Grobla, Dzieje galicyjskiej wsi*, Przemyśl 2020.

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE (CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

„Studia Przemyskie” 1993, 2004, t. 1-2; „Studia Polsko-Ukraińskie” 2006, 2023, t. 1-2; „Biuletyn Informacyjny PWIN” 1995-1996, nr 1-2; „Biuletyn PWIN. Badania Ukrainoznawcze” 1997-1998, nr 3-4; „Biuletyn Ukrainoznawczy” 1999-2014, nr 5-17. *Polska – Ukraina. 1000 lat sąsiedztwa*, red. S. Stępień, t. 1-5, Przemyśl 1990-2000; edycje dokumentów: *Polacy na Ukrainie. Zbiór dokumentów*, cz. 1: *Lata 1917-1939*, t. 1-11, red. S. Stępień, Przemyśl 1998-2021; cz. 2: *Lata 1939-1945*, t. 1-3, red. S. Stępień, Przemyśl 2015, 2022; cz. 3: *Lata 1945-1991*, t. 1-3, red. S. Stępień, Przemyśl 2017, 2023; *Wołyn za „pierwszych Sowieców”. Losy ludności polskiej i polskiego dziedzictwa kulturowego, zbiór dokumentów*, t. I-III: *Lata 1939-1941*, red. S. Stępień, Przemyśl 2019-2021.

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

Statut Południowo-Wschodniego Instytutu Naukowego w Przemyślu opublikowano w „Biuletynie Informacyjnym Południowo-Wschodniego Instytutu Naukowego” (1995, nr 1, s. 24-32, kolejny ze zmianami „Biuletyn Ukrainoznawczy” 2012, nr 15, s. 287-303); *Sprawozdania finansowe* [Południowo-Wschodniego Instytutu Naukowego] *za rok*, opublikowano w „Biuletynie Informacyjnym Południowo-Wschodniego Instytutu Naukowego” 1996-1998, nr 2-4, a następnie w „Biuletynie Ukrainoznawczym” 1999-2014, nr 5-17; Źródła finansowania Instytutu w latach 1990-1995, „Biuletyn Informacyjny Południowo-Wschodniego Instytutu Naukowego” 1995, nr 1, s. 42-43.

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE)

S. Stępień, *Południowo-Wschodni Instytut Naukowy w latach 1990-1995*, „Biuletyn Informacyjny Południowo-Wschodniego Instytutu Naukowego” 1995, nr 1, s. 10-24; A.S. Fenczak, *Z tradycji naukowych Przemyśla. Od „Societatis Presbyterorum” do Południowo-Wschodniego Instytutu Naukowego*, „Biuletyn Informacyjny Południowo-Wschodniego Instytutu Naukowego” 1995, nr 1, s. 7-9; A.S. Fenczak, S. Stępień, *O potrzebie badań naukowych w środowiskach nieakademickich, czyli z działalności Południowo-Wschodniego Instytutu Naukowego w Przemyślu*, „Prace Komisji Wschodnioeuropejskiej” 1997, t. 4; S. Stępień, *Ukrainoznawcze badania na polskoukraińskim pograniczu: Południowo Wschodni Instytut Naukowy w Przemyślu*, „Warszawskie Zeszyty Ukrainoznawcze” 1998, nr 6-7; S. Stępień, *Ukrainoznawstwo, materiały bibliograficzne. Publikacje wydane na Ukrainie w latach 1996-1998*, Przemyśl 1999; H. Lewkowicz, *Ukrainoznawstwo na polskoukraińskim pograniczu etnicznym. Dziesięć lat działalności Południowo-Wschodniego Instytutu Naukowego w Przemyślu*, Przemyśl 2001; O. Морозова, Південно Східний науковий інститут як дослідницький центр з історії українсько польських взаємин, „Історичний архів” 2012, t. 8, s. 145-149; B. Kowal, *Projekt „Polsko-ukraińskie braterstwo broni w 1920 roku”*, „Przemyski Przegląd Kulturalny” 2012, nr 3-4 (26-27), s. 60-61; B. Kowal, *Archiwum Południowo-Wschodniego Instytutu Naukowego w Przemyślu*, [w:] *Archiwa organizacji pozarządowych w Polsce*, red. T. Czarnota, M. Konstankiewicz, Warszawa-Lublin 2015, s. 89-106; *Archiwum Południowo-Wschodniego Instytutu Naukowego* (rozdz. VI), [w:] M. Wiśniewska-Drewniak, *Inaczej to zniknie. Archiwa społeczne w Polsce - wielokrotne studium przypadku*, Toruń 2019, s. 180-221.

STANISŁAW STĘPIEŃ

TOWARZYSTWA SPECJALISTYCZNE

NAUKI HUMANISTYCZNE I SPOŁECZNE

BIAŁORUSKIE TOWARZYSTWO HISTORYCZNE

БЕЛАРУСКАЕ ГІСТАРЫЧНАЕ ТАВАРЫСТВА

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1993. **Siedziba:** 15-449 Białystok, ul. Proletariacka 11. Strona internetowa: <https://bzh.com.pl>. Adres mailowy: biuro@bzh.com.pl. **Struktura organizacyjna:** Walne Zebranie Członków, Zarząd, Biblioteka liczy 7440 publikacji (w tym: 5270 książkowych i 2170 czasopism). **Liczba członków:** 15 (1993), 20 (2023). **Prezesi:** Antoni Mironowicz (1993-1996), Oleg Łatyszonek (1996-). **Sekretarze:** Oleg Łatyszonek (1993-1996), Wiesław Choruży (1996-2005), Dorota Michaluk (2008-2011), Piotr Chomik (2011-2017), Jarosław Iwaniuk (2017-). **Skarbnicy:** Jerzy Kalina (1993-1999), Małgorzata Ocytko, primo voto Moroz (1999-2005, 2008-), Piotr Chomik (2005-2008).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Białoruskie Towarzystwo Historyczne zostało założone w 1993 r. na fali przemian polityczno-ustrojowych w Polsce. Jego celem, zgodnie z przyjętym statutem, jest: „1) rozwijanie aktywności naukowej, kulturotwórczej oraz społecznej historyków białorusinów, 2) działanie na rzecz zdobywania i upowszechniania wiedzy historycznej o Białorusinach oraz poszanowania białoruskich tradycji narodowych, 3) propagowanie postaw tolerancji narodowej, sprzyjających kształtowaniu przyjaznych stosunków pomiędzy Białorusinami i Polakami oraz innymi społecznościami narodowymi i etnicznymi zamieszkującymi w Rzeczypospolitej Polskiej”. Skupia głównie zawodowych historyków.

BTH organizuje i inicjuje działalność publiczną, głównie w środowisku białoruskiej mniejszości narodowej w Polsce, organizując konferencje naukowe, seminaria, spotkania, warsztaty, wystawy. BTH wydaje periodyk „Białoruskie Zeszyty Historyczne” (w latach 1994-2019 półrocznik, a od 2020 r. jako rocznik) oraz publikacje książkowe. Dorobek wydawniczy BTH to 52 publikacje książkowe, w tym wydana w 2016 r. *Hi-*

storia Białorusinów Podlasia (autorstwa: P. Chomika, H. Głogowskiej, S. Iwaniuka, O. Łatyszonka, E. Mironowicza, Z. Misiuka i H. Semianchuka) i 56 numerów „BZH”.

Od początku swego istnienia BTH współpracowało z historykami z Republiki Białoruś. Jednak dobre kontakty z białoruskimi ośrodkami badawczymi ustały po wyborach prezydenckich w 2020 r.

BTH jest członkiem-założycielem związku stowarzyszeń pn. Związek Białoruski w Rzeczypospolitej Polskiej oraz związku stowarzyszeń Centrum Kultury Białoruskiej.

LITERATURA

Barbara Tomczuk: *Białoruskie Towarzystwo Historyczne XX* Беларускае Гістарычнае Таварыства, Białystok 2013.

ŚLAWOMIR IWANIUK

LUDOWE TOWARZYSTWO NAUKOWO-KULTURALNE

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zal.: 1992. **Siedziba:** 02-730 Warszawa, Al. Wilanowska 204. Strona internetowa: <https://ltnk.pl>. Adres mailowy: sekretarz@ltnk.pl. **Oddziały,** Częstochowa, Garwolin, Kielce, Kraków, Krasnystaw, Lublin, Siedlce, Warszawa, Zamość. **Struktura organizacyjna:** Walne Zgromadzenie, Zarząd Główny. Biblioteka: ponad 200 wol. (2025). **Archiwum.** **Liczba członków:** 350 (2025). **Prezes:** Józef Ryszard Szaflik (1992-2008), dr Janusz Gmitruk (2008-) **Sekretarze:** Eugeniusz Pawlica (1992-1994), Arkadiusz Kołodziejczyk (1994-2006), prof. UHWS dr hab. Arkadiusz Indraszczyk (2006-2022), dr Mirosława Bednarzak-Libra (2023-).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Ludowe Towarzystwo Naukowo-Kulturalne powołano w styczniu 1992 r. podczas zebrania założycielskiego z udziałem 33 intelektualistów skupionych w szeregach ruchu ludowego i jego sympatyków, zaniepokojonych rosnącą luką kulturalno-oświatową pomiędzy miastem i wsią oraz systematycznie pomniejszającym się odsetkiem młodzieży ze wsi i małych miasteczek na studiach wyższych. Towarzystwo zostało wpisane do rejestru stowarzyszeń w dniu 8 kwietnia 1992 r.; zmiany w statucie wprowadziło m.in. XIII Walne Zgromadzenie LTN-K obradujące 25 czerwca 2024 r.

Celem działania LTN-K jest: wspieranie i organizowanie badań dotyczących szeroko rozumianych problemów wsi i rolnictwa, historii i kultury wsi, ekorozwoju, inspirowanie i prowadzenie działalności edukacyjnej na wszystkich szczeblach i we wszystkich typach kształcenia, organizowanie inteligencji ludowej, sprawowanie mecenatu nad młodzieżą ze środowisk wiejskich i małomiasteczkowych, popieranie twórczości naukowej,

literackiej i artystycznej związanej z kulturą ludową; organizowanie badań naukowych, konferencji, zjazdów, spotkań, odczytów; wydawanie własnych publikacji i czasopism, opracowywanie raportów, studiów i analiz, ze szczególnym uwzględnieniem tematyki dotyczącej rozwoju kraju, wsi i małych miast, a także działalność archiwalna w ramach prowadzonej składnicy akt.

Towarzystwo działa na terenie całego kraju. W toku działalności następowały zmiany w strukturze organizacyjnej. Działalność zakończyły oddziały w: Białej Podlaskiej, Grójcu, Łowiczu, Radomiu, Słupsku, Toruniu. W ich miejsce powołano Oddział w Zamościu oraz Oddział Twórców przy LTN-K w Warszawie, mający charakter ogólnopolski. Towarzystwo było założycielem wyższej uczelni pn. Wszechnica Świętokrzyska w Kielcach z Wydziałami: Humanistyczno-Pedagogicznym oraz Wychowania Fizycznego i Turystyki w 1994 r., która była chlubą i jego wizytówką. Zakończyła ona działalność w 2025 r. W jej miejsce powstał Instytut Pamięci Wszechnicy Świętokrzyskiej w Kielcach wraz z Archiwum, Składnica Akt, Biblioteka. Towarzystwo jest właścicielem Ośrodka Szkoleniowo-Wypoczynkowego „AGRAWIT” w Przewięzi k/Augustowa. Aktualnie LTN-K integruje i skupia wokół siebie ponad 350 członków z różnych środowiska, w tym inteligencję ludową, działaczy samorządowych, pracowników instytucji kultury i edukacyjnych, pracowników naukowych i badaczy, pisarzy i twórców.

Środki finansowe pochodzą z wpisowego i składek członkowskich, działalności gospodarczej, organizacji imprez naukowych, kwot pochodzących od członków wspierających, dotacji, darowizn i zapisów.

Ogólnopolski zasięg i znaczenie miały działające przy LTN-K: Ludowy Ośrodek Badania Opinii (1993-2000) i kluby dyskusyjne: Klub Twórców Ekorozwoju (1993-210), Klub Dyskusyjny „Ponad Podziałami” (1996-2000). Ludowy Ośrodek Badania Opinii prowadził na zlecenie analizy preferencji politycznych społeczeństwa. Klub Twórców Ekorozwoju zorganizował kilkadziesiąt spotkań i odczytów z zakresu ekologii, ekorozwoju, ekohumanizmu, a Klub Dyskusyjny „Ponad Podziałami” odczyty dotyczące politologii, socjologii, ekonomii i Unii Europejskiej.

LTN-K prowadzi działalność naukową i popularyzatorską. Zarząd Główny i oddziały regionalne były organizatorem lub współorganizatorem kilkuset konferencji i sesji naukowych oraz popularnonaukowych o różnorodnej tematyce. Dużym sukcesem jest organizacja VI Kongresu Historyków Wsi i Ruchu Ludowego. W 1995 r. w Rzeszowie odbył się I Kongres (współorganizatorzy: LTN-K, Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Rzeszowie, Zakład Historii Ruchu Ludowego przy Naczelnym Komitecie Wykonawczym Polskiego Stronnictwa Ludowego, Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Krakowie). Pokłosiem tych obrad jest 5-tomowe wydawnictwo, liczące łącznie 1650 stron pt. *Chłopi. Naród. Kultura*: t. 1 *Myśl polityczna ruchu ludowego*; t. 2 *Działalność polityczna ruchu ludowego*; t. 3 *Oblicze duchowe*; t. 4 *Kultura i oświata wsi*; t. 5 *Chłopi a państwo*, (Rzeszów 1996-1997). II Kongres obradował w 2000 r. w Lublinie (współorganizatorzy: LTN-K, Wydział Politologii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, ZHRL). Trwałym efektem tych obrad są wydane 3 tomy, liczące łącznie 1837 stron pt. *Dzieje i przyszłość polskiego ruchu ludowego*: t. 1 *Od zaborów do okupacji (1895-1945)*; t. 2 *Polska Ludowa (1944/45-1989)*; t. 3 *Przebudowa i przyszłość* (Warszawa 2002). III Kongres History-

ków Wsi i Ruchu Ludowego zorganizowano w 2006 r. w Pułtusk (współorganizatorzy: LTN-K, Akademia Humanistyczna im. Aleksandra Gieysztora, Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego, ZHRL). Wzięło w nim udział około 150 uczonych nie tylko z kraju, ale też 20 badaczy z: Chorwacji, Białorusi, Ukrainy, Węgier, Federacji Rosyjskiej i Rumunii. Opublikowano 2-tomowe wydawnictwo liczące łącznie 1443 strony pt. *Dzieje partii i stronnictw chłopskich w Europie*: t. 1 *Narodziny i rozwój*, t. 2 *W podzielonej Europie* (Pułtusk-Warszawa 2007). Dwa kolejne Kongresy odbyły się w Warszawie. IV Kongres (współorganizator: LTN-K, Wydział Nauk Humanistycznych Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego, MHPRL, ZHRL) obradował w 2010 r. Materiały pokongresowe, łącznie ponad 1400 stron, ukazały się w 2 tomach o wspólnym tytule *Wieś i ruch ludowy w Polsce i Europie*: t. 1 *W kręgu historii i tradycji*; t. 2 *Idee, organizacje, środowisko* (Warszawa 2012). Dorobek V Kongresu (współorganizatorzy: LTN-K, Instytut Dziennikarstwa – Wydziału Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego, Instytut Informacji Naukowej i Bibliologii – Wydziału Historycznego Uniwersytetu Warszawskiego), MHPRL, ZHRL) odbytego w 2015 roku stanowi razem ponad 1100 stron 2 – tomowego wydawnictwa pt. *Historia i tradycje ruchu ludowego*, t. 1: *Ideologia, polityka i jej kreatorzy*, t. 2: *Oświata, prasa, sport, historia* (Warszawa-Kielce 2016). Miejscem obrad w 2025 r. VI Kongresu (współorganizator: LTN-K, MHPRL, ZHRL) był kompleks „Wszechnicy Świętokrzyskiej w Likwidacji” w Kielcach. Jego pokłosie ukaże się drukiem w 2026 roku.

Oddziały LTN-K m.in. w: Lublinie, Kielcach, Krakowie, Siedlcach, Zamościu, Częstochowie angażują się w różnego rodzaju prace naukowe i popularyzatorskie z zakresu historii organizując konferencje, prelekcje, wernisaże wystaw, wydając publikacje. Niektóre z nich organizowały też konkursy np. wiedzy o ruchu ludowym i inne.

Działacze LTN-K podejmują się również organizacji działalności kulturalno-artystycznej, czego przykładem jest kapela w Krasnymstawie związana z Oddziałem LTN-K w Krasnymstawie. Oddział Twórców przy LTN-K w Warszawie jest współorganizatorem plenerów malarskich i wystaw (m.in. „Hasło: >>Żywią i bronią. W kręgu tradycji ludowej i narodowej”). Aktywną działalność popularyzatorską prowadzi poprzez ekspozycję wystaw (np. „Pieśń i Lud: Dziedzictwo ROTY”, „Władysław Stanisław Reymont – ludowiec, pierwszy noblista niepodległej Polski”, „Powstanie zamojskie”) również Oddział LTN-K w Częstochowie oraz jest współorganizatorem Dnia Walki i Męczeństwa Wsi Polskiej oraz pielgrzymek ludowców na Jasną Górę. Oddział LTN-K w Kielcach organizował dożynki, corocznie aktywnie uczestniczy w obchodach pacyfikacji Michniowa. Oddział LTN-K w Siedlcach uczestniczył w organizacji Święta Ludowego w środowisku lokalnym.

Wymownym dowodem działalności Towarzystwa są jego wydawnictwa. W latach 1992-2025 opublikowało kilkaset publikacji, w tym serie wydawnicze: Pamiętniki Nowego Pokolenia Chłopów Polskich i Kultura Ludowa Mazowska i Podlasia. Znaczącą działalność wydawniczą prowadzą także oddziały terenowe. Imponującym dorobkiem wydawniczym może poszczycić się Oddział LTN-K w Kielcach, który od 1992 roku wydał ponad 100 książek z zakresu poezji, kultury ludowej, historiografii, biografistyki oraz pamiętników i wspomnień. Od 1994 r. Oddział w Krakowie wydaje „Roczniki Ludo-

wego Towarzystwa Naukowo-Kulturalnego Oddział w Krakowie im. W. Tetmajera”. Oddział LTN-K w Garwolinie wydaje cyklicznie „Zeszyty Historyczne Ziemi Garwolińskiej”. Oddział w Siedlcach wydał 17 publikacji (np. wspólnie z Instytutem Historii Akademii Podlaskiej) opublikował m.in. 2-tomowe opracowanie: *Prasa Podlaska w XIX-XX wieku* (Siedlce 2000-2003). Oddział LTN-K w Lublinie publikował pokłosia współorganizowanych przez siebie konferencji (m.in. z MHPRL np. E. Podgajna, M. Wichmanowski, „Zawsze wierni Polsce”, Lublin 2011, „Komunikowanie polityczne, międzynarodowe, międzykulturowe, red. E. Maj, E. Podgajna, A. Szwed-Walczak, L. Jędrzejski, Lublin 2017). Ukazujący się „Biuletyn Informacyjny” LTN-K, dokumentujący działalność Towarzystwa, jego oddziałów i agend zastąpiło wydawane od 2009 roku czasopismo „Myśl Ludowa” – jako organ LTN-K.

LTN-K współpracuje z licznymi placówkami i towarzystwami o charakterze naukowym i społeczno-kulturalnym, m.in. z: Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego w Warszawie, Zakładem Historii Ruchu Ludowego przy NKW PSL, Klubem Parlamentarnym PSL, Kieleckim Tow. Naukowym, Siedleckim Tow. Naukowym, Pol. Tow. Ludoznawczym, Wydziałem Politologii i Dziennikarstwa Uniwersytetu Marii Curie Skłodowskiej w Lublinie, Muzeum Częstochowskim w Częstochowie, Muzeum Niepodległości w Warszawie.

WYDAWNICTWA CIĄGŁE

Roczniki Ludowego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego Oddziału LTN-K w Krakowie im. W. Tetmajera. Kraków 1994, T. I; Wyd. Oddział LTN-K w Krakowie.

„Zeszyty Historyczne Ziemi Garwolińskiej”, Garwolin 1998, T. I-; Wyd. Oddział LTN-K w Garwolinie

„Myśl Ludowa”, Warszawa 2009, T. I-; Wyd. LTN-K

Biuletyn Informacyjny Ludowego Towarzystwa Naukowo-Kulturalnego. Warszawa 1995-2002; Wyd. LTN-K

Kultura Ludowa Mazowsza i Podlasia. Studia materiały. Warszawa 1996-2002. Wydawca: LTN-K, Polskie Towarzystwo Ludoznawcze, Mazowieckie Towarzystwo Kultury,

Pamiętniki Nowego Pokolenia Chłopów Polskich. Warszawa 1996-2004. Wydawca: LTN-K, ZHRL, Instytut Gospodarstwa Społecznego SGH

ŹRÓDŁA

Statut Ludowego Towarzystwa Naukowo-Kulturalnego z poprawkami wprowadzonymi przez XIII Walne Zgromadzenie LTN-K obradujące w Warszawie dnia 25.06.2024 r., <https://mhprl.pl/o-ltn-k/> [dostęp: 21.01.2025]

LITERATURA

M. Adameczyk, J. Gmitruk: *Od Zrzeszenia Inteligencji Ludowej i Przyjaciół Wsi do Ludowego Towarzystwa Naukowo-Kulturalnego i Wszechnicy Świętokrzyskiej*, Warszawa-Kielce 2018, ss. 207. — *125- lat Ludowego Towarzystwa Naukowo-Kulturalnego*, pod red. S. Durleja i K. Gmitruka, Kielce-Warszawa 2017, ss. 113 + fot. — Ludowe Towarzystwo Naukowo-Kulturalne

1992-2004, Warszawa 2004, red. A. Kołodziejczyk. — M. Bednarzak-Libera: *Ludowe Towarzystwo Naukowo-Kulturalne Oddział w Siedlcach wobec historii i kultury regionalnej*, [w:] *Historia i kultura regionalna w edukacji dzieci, młodzieży, dorosłych w Siedlcach*, pod red. M. Bednarzak-Libera, Siedlce 2007, s. 209-226. — R. Turkowski: *Kongresy Historyków Ruchu Ludowego*, [w:] *40-lat Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego*, Warszawa 2025, s. 105-124. — M. E. Ożóg: *Kongres Historyków Wsi i Ruchu Ludowego*. „Roczniki Dziejów Ruchu Ludowego” 1995 nr 29 s. 267-280. — A. Kołodziejczyk: *Wydawnictwa Ludowego Towarzystwa Naukowo-Kulturalnego*. Tamże 2000 nr 31 s. 353-357. — Tenże: *1000 aktywnych. Ludowe Towarzystwo Naukowo-Kulturalne*. „Gospodarz” 2001 nr 3 s. 14-15. — Tenże: *W progu dziesięciolecia LTN-K*. „Biuletyn Informacyjny LTN-K” 2001 nr 1 s. 2.

MIROSŁAWA BEDNARZAK-LIBERA

IMACSSS
– INTERNATIONAL MARTIAL ARTS
and COMBAT SPORTS SCIENTIFIC SOCIETY
MIĘDZYNARODOWE TOWARZYSTWO NAUKOWE
SPORTÓW i SZTUK WALKI

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia – Rzeszów, luty 2010. **Okresy działalności** – od początku jest to międzynarodowe towarzystwo naukowe. **Siedziba i dane adresowe** (Adres, telefon/fax, strony www i adres mailowy) ul. Cicha 2A, pok. 3, 35-959 Rzeszów; www.imacsss.com; kontakt e-mail: ela_cyn@wp.pl (prof. dr hab. Wojciech J. Cynarski, prezes); pa_przemek@poczta.onet.pl (dr Przemysław Pawelec, sekretarz generalny).

Struktura organizacyjna (Wydziały, Komisje, Sekcje, ...) IMACSSS zrzesza członków indywidualnych i honorowych z wielu krajów świata (wg statutu). Władzę sprawuje Walny Zjazd, Zarząd oraz Komisja Rewizyjna. Funkcjonuje 12 sekcji przedmiotowych: *Division of Bio-technical Approaches*; *Division of History*; *Division of Pedagogy*; *Division of Philosophy*; *Division of Science & Logic of Combat*; *Division of Sociology & Anthropology*; *Division of Kinesiology*; *Division of Psychology*; *Division of Coaching*; *Division of Security and Self Defence*; *Division of Sports Epidemiology and Injury Prevention*; *Division of Communication and New Technology*. **Biblioteka** – Vide: seria wydawnicza Biblioteka Lykeion / *The Lykeion Library*, <http://imacsss.com/recommended-bibliography.html>

Liczba członków (honorowych, rzeczywistych, wspierających) – 0 członków honorowych, 55 członków zwyczajnych, w tym 12 kobiet (stan na 31 XII 2025). Prezydium. **Prezes** (lata urzędowania) – prof. dr hab. Wojciech J. Cynarski – stale od lutego 2010. **Sekretarze generalni** (lata urzędowania) – dr Krzysztof Kubala (2010-2018), dr Prze-

mysław Pawelec (od 2018 r.). **Skarbnicy** (lata urzędowania) – mgr Agnieszka Baran (2010-2018), dr Paweł Świder (od 2018 r.).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

IMACSSS jest międzynarodowym towarzystwem naukowym patronującym badaniom oraz wymianie wiedzy w obszarze *fighting arts* (sztuki walki, sporty walki, systemy samoobrony, obszary pokrewne). Ogólna Teoria Sztuk/Odmian Walki / *General Theory of Fighting Arts* została opisana w monografii: Cynarski W.J. (2019), *Sztuki walki i sporty walki. W kierunku ogólnej teorii*, Wydawnictwo Naukowe Katedra, Gdańsk.

IMACSSS każdego roku organizuje lub patronuje organizacji międzynarodowych konferencji naukowych, które odbywają się w różnych krajach świata – najczęściej w Europie lub w Azji Wschodniej / Południowo-Wschodniej (Chiny, Japonia, Malezja).

Ponadto IMACSSS patronuje działalności naukowo-badawczej (projekty badań w ramach dwunastu Sekcji / *Divisions*) i działalności wydawniczej (patronat naukowy nad kwartalnikiem „Ido Movement for Culture Journal of Martial Arts Anthropology”).

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE (CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

Jedynie wydawnictwa kongresowe / konferencyjne typu *proceedings* / *abstract book*.

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

Materiałami źródłowymi są komunikaty i newslettery oraz inne dokumenty, jak również treści publikowane na stronie FB tego towarzystwa.

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE – w zapisie IPA)

Cynarski W.J. (2012), *Promocja turystyki w działalności Stowarzyszenia Idokan Polska i IMACSSS* [w:] B. Sawicki, A. Nizioł, M. Obodyński [red.], *Rola organizacji pozarządowych w rozwoju i promocji turystyki*, Wyd. UR, Rzeszów, s. 244-251. ISBN 978-83-62592-93-7

Cynarski W.J., Kubala K. (2012), *In search of new knowledge of martial arts. Reflections after 1st IMACSSS Conference in Genua*, „Ido Movement for Culture Journal of Martial Arts Anthropology”, vol. 12, no. 4, pp. 68-73.

Cynarski W.J., Kubala K. (2013), *JAB and IMACSSS Conference – Tsukuba 2013. On scientific, budo studies and cultural tourism*, „Ido Movement for Culture Journal of Martial Arts Anthropology”, vol. 13, no. 4, pp. 25-34.

Cynarski W.J., Piwowarski J. (2024), *Conference of IMACSSS and JAB in Osaka, Japan as a scientific event, including its importance for research into fighting arts and for martial arts tourism*, „Ido Movement for Culture Journal of Martial Arts Anthropology”, vol. 24, no. 2, pp. 95–107; doi: 10.14589/ido.24.2.11.

Cynarski W.J., Słopecki J. (2012), *Idokan and IMACSSS for Research and Practice of Judo*, „Journal of Combat Sports and Martial Arts”, vol. 3, no. 2, pp. 147-150.

- Gutiérrez-García C., Perrino-Peña M., Santos-Rodríguez L. [eds.] (2025), *Tradition and Evolution in Martial Arts and Combat Sports: A Journey Full of Meanings. Book of Abstracts of the 14th Conference of the Martial Arts and Combat Sports Scientific Society*, Universidad de León, Servicio de Publicaciones; <https://hdl.handle.net/10612/25870>. ISBN is 979-13-87583-19-4
- Korobeynikov G., Czarny W., Cynarski W.J. (2022), *Symbolic content diffusion and cultural dialogue on the example of the European Martial Arts Committee – international expert board, 2010–2020*, "Sport i Turystyka Środkowoeuropejskie Czasopismo Naukowe", vol. 5, no. 2, pp. 79–98; doi: 10.16926/sit.2022.02.05.
- Kubala K. (2011), *Idea wyszła z Rzeszowa. Rozmowa z dr. hab. prof. UR Wojciechem J. Cynarskim, prezydentem IMACSSS*, „Gazeta Uniwersytecka Pracowników i Studentów Uniwersytetu Rzeszowskiego”, listopad-grudzień, nr 5, s. 84–85.
- Pawelec P., Yu J.H., Cynarski W.J. (2020), *The 8th Conference of IMACSSS, Viseu, Portugal as a scientific event, including its importance for research into fighting arts and for martial arts tourism*, "Ido Movement for Culture Journal of Martial Arts Anthropology", vol. 20, no. 2, pp. 54–62; doi: 10.14589/ido.20.2.7.
- Shapie M.N.M., Nadzalan A.M., Japilus S.J.M., Ramli M.S. [eds.] (2020), *Global Scientific Martial Arts and Cultural Congress (GSMACC) and 9th IMACSSS International Conference 2020. Abstract Book*, Putrajaya, Oct. 10-12, 2020.
- Shapie M.N.M. et al. [eds.] (2024), *IMACSSS 2024 ebook*, PSGFM, Putrajaya, Malaysia.
- Zhang G., Green T.A. [eds.] (2021), *10th IMACSSS CONFERENCE 2021 SCIENTIFIC CONGRESS ON MARTIAL ARTS AND COMBAT SPORTS. Abstract Book*, October 14-17, Chongqing, Southwest University, Chongqing, China.

POLSKIE NAUKOWE TOWARZYSTWO MARKETINGU

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia: 2013. **Siedziba i dane adresowe** (Adres, telefon/fax, strony www i adres mailowy): ul. Powstańców Wlkp. 16, 61-895 Poznań tel. 0-61 854 37 73, www.pntm.pl, kontakt@pntm.pl. **Struktura organizacyjna** (Wydziały, Komisje, Sekcje, Oddziały): Zarząd PNTM, Komisja Rewizyjna, Rada Naukowa PNTM. **Liczba członków (honorowych, rzeczywistych, wspierających)** na dzień 13.04.2024 r.: Liczba członków zwyczajnych: 224. Liczba członków honorowych: 6. Liczba członków wspierających: 6. **Prezesi** (lata urzędowania): prof. dr hab. Bogna Pilarczyk: 2013-2017, dr hab. Zygmunt Waśkowski, prof. UEP: 2017 – nadal. **Sekretarze generalni** (lata urzędowania): dr hab. Renata Nestorowicz, prof. UEP: 2013-2017, dr hab. Iwona Olejnik, prof. UEP: 2017 – nadal. **Skarbnicy** (lata urzędowania): dr hab. Paweł Chlipała, prof. UEK: 2013-2017, dr hab. Edyta Gołąb-Andrzejak, prof. PG: 2017-nadal

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Popularyzacja nauki o marketingu i dorobku marketingu w środowisku naukowym i otoczeniu społeczno-gospodarczym

Organizacja ogólnopolskich konkurów na najlepsze prace magisterskie i licencjackie z zakresu marketingu, handlu i konsumpcji
Organizacja ogólnopolskich konkursów na najlepsze rozprawy doktorskie z zakresu marketingu, handlu i konsumpcji
Organizacja konkursów na najlepszy tekst naukowy nadesłany na Zjazd Katedr Marketingu, Handlu i Konsumpcji
Organizacja seminariów naukowych
Organizacja spotkań z autorytetami marketingu ze świata
Promocja konferencji naukowych poświęconych problematyce marketingu, handlu i konsumpcji
Promocja dorobku naukowego członków PNTM

ZYGMUNT WAŚKOWSKI

POLSKIE STOWARZYSZENIE EKONOMISTÓW ŚRODOWISKA I ZASOBÓW NATURALNYCH

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia: 1991. Od 9 lipca 2014 roku stowarzyszenie oficjalnie funkcjonuje pod tą nazwą. Wcześniej działało jako Europejskie Stowarzyszenie Ekonomistów Środowiska i Zasobów Naturalnych – Oddział Polski. Okresy działalności wyznaczają organizowane co cztery lata walne zebrania, podczas których wyłaniane są władze stowarzyszenia na kolejną kadencję. Walne zebrania w okresie działalności Europejskiego Stowarzyszenia Ekonomistów Środowiska i Zasobów Naturalnych – Oddział Polski odbywały się co dwa lata. Po zmianie nazwy na Polskie Stowarzyszenie Ekonomistów Środowiska i Zasobów Naturalnych odbywają się corocznie.

Siedziba i dane adresowe: (Adres, telefon/fax, strony www i adres mailowy) ul. Gramatyka 10/105; 30-067 Kraków; strona internetowa: <https://psesizn.pl>; adres mailowy: kontakt@psesizn.pl. **Struktura organizacyjna** (Wydziały, Komisje, Sekcje, Oddziały). W ramach Stowarzyszenia działają cztery sekcje:

Sekcja Ekonomiki Użytkowania i Ochrony Wód

Powstała na podstawie Uchwały Zarządu Polskiego Stowarzyszenia Ekonomistów Środowiska i Zasobów Naturalnych z dnia 4 października 2007 r. z inicjatywy prof. dr. hab. inż. Rafała Miłaszewskiego. Działalność sekcji obejmuje:

- prowadzenie badań nad rolą podstawowych czynników warunkujących rozwój społeczno-gospodarczy, czyli Wody, Energii i Żywności;
- prowadzenie badań nad rolą oczyszczalni ścieków w procesie uzyskiwania energii ze źródeł odnawialnych (OZE);
- opracowanie bazy ekonomicznych wskaźników gospodarki wodnej;

- współpraca z Grupą Ekonomiki i Statystyki Gospodarki Wodnej Międzynarodowego Stowarzyszenia Wody (International Water Association);
- integracja działań ekonomistów zajmujących się problematyką ekonomiki użytkowania i ochrony wód z działalnością specjalistów w zakresie inżynierii środowiska.

Opis działalności Sekcji znajduje się tutaj: <https://psesizn.pl/wp-content/uploads/2023/11/Dzialalnosc-Sekcji-Ekonomiki-Ochrony-Wod.pdf>

Sekcja Zrównoważonej Energetyki

Powstała 07.03.2019 roku. Przewodniczącym sekcji jest dr hab. Dariusz Pieńkowski, prof. UPP (Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu). Zainteresowania sekcji w szczególności skupiają się wokół następujących problemów teoretycznych i praktycznych:

- gospodarcze wykorzystanie zasobów odnawialnych;
- społeczno-ekonomiczne uwarunkowania transformacji w kierunku rozwoju zrównoważonego;
- globalne, regionalne i lokalne uwarunkowania rozwoju sektora energetycznego;
- analiza zależności pomiędzy systemem społeczno-gospodarczym i ekologicznym z perspektywy przepływów energii;
- kształtowanie polityki energetycznej Polski;
- ekonomiczna ewaluacja projektów energetycznych.

Sekcja Green Management

Powołana w dniu 14.12.2022 roku. Jej działalnością kieruje dr hab. Agnieszka Karman, prof. UMCS (Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie). Zainteresowania sekcji koncentrują się wokół następujących problemów teoretycznych i praktycznych:

- strategiczne aspekty zarządzania środowiskowego;
- systemy zarządzania środowiskowego;
- raportowanie środowiskowe;
- zielony marketing i eko-znaki;
- zielone zarządzanie zasobami ludzkimi;
- eko-innowacje, zielone innowacje;
- zrównoważone łańcuchy dostaw;
- zielone zarządzanie projektami;
- CSR / ESG;
- zielone finanse.

Sekcja Ochrony Klimatu

Powstała 14.12.2022 roku. Przewodniczącą sekcji jest dr Agnieszka Sobol (Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy), sekretarzem dr Paulina Legutko-Kobus (Szkola Główna Handlowa w Warszawie). Działalność Sekcji Ochrony Klimatu obejmuje od strony teoretycznej i praktycznej:

- upowszechnianie programowania proklimatycznego w dokumentach strategicznych (na wszystkich poziomach zarządzania);
- opiniowanie projektów aktów prawnych i dokumentów strategicznych;
- szeroko rozumianą edukację klimatyczną (formalną i nieformalną);
- budowanie i wzmacnianie świadomości społecznej wokół zmian klimatu, w tym aktywność w inicjatywach społecznych;
- udział w debacie publicznej nt. interdyscyplinarnych zagadnień zmian klimatu.

Liczba członków honorowych: 1. Liczba członkiń i członków rzeczywistych na koniec 2023 r.: 114. **Prezesi honorowi:** Prof. dr hab. Kazimierz Górka. **Prezesi:** w latach 1991-2014 funkcję przewodniczącego pełnili: Prof. dr hab. Kazimierz Górka, Dr hab. Leszek Preisner, prof. AGH w Krakowie, Dr hab. Tadeusz Pindór, prof. AGH w Krakowie, 2014-2018 dr hab. Leszek Preisner, prof. AGH, 2018 – nadal dr hab. Małgorzata Burchard-Dziubińska, prof. UŁ

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Stowarzyszenie powstało z inicjatywy prof. dr. hab. Tomasza Żylicza z Uniwersytetu Warszawskiego, prof. dr. hab. Bazylego Poskrobki z Politechniki Białostockiej i prof. dr. hab. Kazimierza Górki z Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie. Integruje specjalistki i specjalistów reprezentujących różne dyscypliny naukowe, dla których wspólną płaszczyzną badań pozostają ekonomiczne i organizacyjno-zarządcze aspekty kształtowania wzajemnych relacji pomiędzy systemem społeczno-gospodarczym a środowiskiem przyrodniczym na różnych poziomach decyzyjnych. Celem Stowarzyszenia jest stymulowanie badań naukowych, wymiana doświadczeń, intensyfikacja współpracy między jednostkami akademickimi a otoczeniem biznesowym, a także oddziaływanie na politykę państwa w dziedzinie ochrony środowiska i gospodarki zasobami naturalnymi. Szczególny obszar aktywności stanowi kształtowanie świadomości ekonomicznej i ekologicznej działaczy gospodarczych i społeczeństwa, czemu służą wymiana informacji, edukacja oraz propagowanie przedsięwzięć ochronnych.

Celem Stowarzyszenia są zadania publiczne w zakresie:

- 1) Stymulowania rozwoju dyscyplin ekonomicznych, których przedmiotem jest ochrona środowiska oraz zasoby naturalne.
- 2) Inicjowania i prowadzenia badań naukowych nad ekologicznymi aspektami rozwoju gospodarczego.
- 3) Oddziaływania na politykę ekonomiczną w dziedzinie ochrony środowiska i gospodarki zasobami naturalnymi.
- 4) Prowadzenia działalności szkoleniowej i informacyjnej.
- 5) Kształtowania świadomości ekologicznej ekonomistów, działaczy gospodarczych i społeczeństwa.
- 6) Prowadzenia działalności wspomagającej rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości.
- 7) Prowadzenia działalności wspomagającej rozwój techniki, wynalazczości i innowacyjności oraz rozpowszechnianie i wdrażanie nowych rozwiązań technicznych w praktyce gospodarczej.
- 8) Nauki, szkolnictwa wyższego, edukacji, oświaty i wychowania.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

PSEŚIZN współpracuje z Europejskim Stowarzyszeniem Ekonomistów Środowiska i Zasobów Naturalnych (European Association of Environment and Resource Economists)

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE (CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

Czasopismo naukowe „Economics and Environment” (dawniej „Ekonomia i Środowisko”), redaktor naczelna dr hab. inż. Elżbieta Broniewicz (do 2021 r. funkcję pełnił prof. dr hab. Bazyli Poskrobko);

Biblioteka „Ekonomia i Środowisko” to seria wydawnicza, w ramach której wydawane były głównie materiały konferencyjne. Redakcją zajmował się prof. dr hab. Kazimierz Górka z Akademii Ekonomicznej w Krakowie, obecnie Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie.

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

S. Czaja, Nowe stowarzyszenie ochrony środowiska [w] „Przyroda Polska”, nr 9, 1991, s. 4

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE)

S. Czaja, Polish Contribution to the Development of the Theory of Environmental Economics (w) „Ekonomia i Środowisko”, nr 1/3, 1993, s. 5-15.

S. Czaja, Polski wkład w rozwój teorii ekonomii środowiskowej [w] „Ekonomia i Środowisko”, nr 1/3, 1993, s. 9-20.

S. Czaja, Z. Jakubczyk, Przegląd polskiego piśmiennictwa ekologiczno-ekonomicznego z ostatniego dziesięciolecia [w] „Ekonomia i Środowisko”, nr 1/3, 1993, s. 197-208.

S. Czaja, Z. Jakubczyk, The Review of the Last Decade Polish Ecological and Economic Writings [w] „Ekonomia i Środowisko”, nr 1/3, 1993, s. 171-185

S. Czaja, Efektywność gospodarowania zasobami mineralnymi. Wybór problemów metodologicznych i obrachunkowych. Studia nad badaniami prof. zw. dr hab. Anny Jankowskiej-Kłapkowskiej z okazji 50-lecia pracy naukowej [w] „Wybrane zagadnienia współczesnej ekonomii”, red. R. Pajda, Kraków 2001.

S. Czaja, B. Fiedor, A. Graczyk, Powstanie i rozwój Wrocławskiej Szkoły Ekonomii Ekologicznej (Środowiskowej) [w] „PTE i jego oddziały. Siedem dekad.”, Biuletyn Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego nr 1(80), 2018, s. 56-62, ISSN 1507-1383.

S. Czaja, Disputes Over the Concept of Ecological Economics and Environmental Economics in the Light of the Works of Professor Tomasz Żylicz [w] „Central European Economic Journal”, no. 8(55), pp. 201-212, ISSN: 2543-6821 (online), Journal homepage: <http://ceej.wne.uw.edu.pl> licencja Sciendo.

T. Borys, S. Czaja, B. Fiedor, Profesor Bazyli Poskrobko uczony i nauczyciel akademicki, przyjaciel, człowiek [w] „Ekonomia i Środowisko”, nr 3/2021, s. 142-149

MAŁGORZATA BURCHARD-DZIUBIŃSKA
STANISŁAW CZAJA

POLSKIE STOWARZYSZENIE NAUKOWE ANIMACJI REKREACJI I TURYSTYKI (PSNARIT)

POLISH SCIENTIFIC ASSOCIATION
OF ANIMATION RECREATION AND TOURISM

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia: Wpisane do rejestru 23.05.2000 r. RST-2787; KRS – Nr 0000036189 – 10.10.2001 r.

Okresy działalności od 2000 – obecnie. **Siedziba i dane adresowe** (Adres, telefon/fax, strony www i adres mailowy) Akademia Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu; tel./fax. +48 61 835 52 60; www.narit.pl. email: psnarit2000@gmail.com; FB: Polskie Stowarzyszenie Naukowe Animacji Rekreacji i Turystyki.

Struktura organizacyjna (Wydziały, Komisje, Sekcje, Oddziały) Stowarzyszenie ogólnokrajowe; Sekcja Seniorów – opiekun Małgorzata Krzyżanowska Szejner (28.02.2020 – obecnie)

Liczba członków (honorowych, rzeczywistych, wspierających) 80 osób. **Członkowie honorowi:** 5 osób

Prezesi honorowi Prof. dr hab. Wiesław Siwiński; **Prezesi** (lata urzędowania): Wiesław Siwiński 2000 – 2016; Jan M. Konarski 2016 – obecnie. **Sekretarze generalni** (lata urzędowania): Beata Pluta (2000 - 2009); Agata Wiza (2010 - 2015); Agnieszka Warteczka-Warzyńska 2016 – 2022; Małgorzata Krzyżanowska-Szejner (2022 – obecnie).

Skarbnicy (lata urzędowania): Henryk Szewczyk (2000 - 2012); Piotr Wiśniewski (2013 – 2015); Agnieszka Zaręba (2016 - 2021); Marcin Andrzejewski (2021 – obecnie).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Polskie Stowarzyszenie Naukowe Animacji, Rekreacji i Turystyki zostało założone 23 maja 2000 roku z inicjatywy pracowników Katedry Pedagogiki Czasu Wolnego i Rekreacji, Wydziału Turystyki i Rekreacji Akademii Wychowania Fizycznego im. E. Piaseckiego w Poznaniu.

Pomysłodawcą i wieloletnim Prezesem był śp. prof. dr hab. Wiesław Siwiński. Najbardziej zaangażowani członkowie Stowarzyszenia, pod kierunkiem obecnego Prezesa oraz Pani Sekretarz, wraz z Zarządem, działają z ogromną pasją i są otwarci również na współpracę zewnętrzną z reprezentantami różnych środowisk naukowych i popularno-naukowych czy pasjonatów.

Od początku swojej działalności Stowarzyszenie skupia przedstawicieli wielu dyscyplin naukowych, zarówno z obszaru nauk o kulturze fizycznej, nauk społecznych, humanistycznych, ekonomicznych, jak i nauk biologicznych, geograficznych. Umożliwia to holistyczne podejście do badań naukowych w zakresie nauk o kulturze fizycznej, podkreślając znaczenie problematyki z obszaru turystyki i rekreacji w kontekście całonocnego procesu uczenia się i optymalizacji szeroko pojętego dobrostanu człowieka.

Wieloaspektowe postrzeganie nauk o kulturze fizycznej wpisuje się w bogaty charakter działalności PSNARiT, do której należy m.in.:

1. Prowadzenie, organizacja i inspirowanie działalności naukowo-badawczej w dyscyplinie nauk o kulturze fizycznej, ze szczególnym uwzględnieniem rekreacji i turystyki.
2. Organizacja interdyscyplinarnych krajowych i międzynarodowych konferencji i seminariów naukowych.
3. Publikowanie prac naukowych w zakresie zachowań w czasie wolnym, odpowiadających potrzebom higieniczno-zdrowotnym i społeczno-kulturalnym człowieka i sprzyjających podnoszeniu jakości życia.
4. Przejawianie inicjatyw prowadzących do upowszechniania pożądanych form zachowań w czasie wolnym odpowiadających potrzebom higieniczno-zdrowotnym i społeczno-kulturalnym człowieka.
5. Animacja zachowań społecznych w czasie wolnym poprzez upowszechnianie uczestnictwa w rekreacji i turystyce.
6. Wspierania aktywnego starzenia się oraz integracji międzypokoleniowej poprzez działania rekreacyjne, edukacyjne i społeczne.
7. Wspieranie rozwoju kompetencji kadr w obszarze rekreacji, turystyki i animacji czasu wolnego oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu poprzez działania aktywizujące i integrujące.
8. Działalność na rzecz ochrony środowiska, edukacji ekologicznej oraz promowania zrównoważonego rozwoju w obszarze rekreacji, turystyki i czasu wolnego oraz kształtowanie postaw proekologicznych, w szczególności poprzez promowanie aktywności fizycznej w środowisku naturalnym z poszanowaniem jego zasobów.
9. Wspieranie zrównoważonych form turystyki i rekreacji, w tym turystyki przyjaznej środowisku.
10. Współpraca z instytucjami publicznymi, organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami krajowymi i zagranicznymi w zakresie realizacji celów statutowych.
11. Nawiązanie współpracy międzynarodowej w celu wymiany doświadczeń specjalistów z dziedziny kultury fizycznej oraz inicjowanie wspólnych badań, analiz i ekspertyz.

Niezbywalnym atutem Polskiego Stowarzyszenia Naukowego Animacji, Rekreacji jest łączenie działalności naukowo-badawczej z upowszechnianiem aktywnych sposobów spędzania czasu wolnego.

Na przestrzeni 26 lat działalności Stowarzyszenia zorganizowano szereg imprez rekreacyjno-turystycznych dla wszystkich kategorii wiekowych. Aktywność kulturalna łączona jest z krajoznawstwem. Przykładem są wyjazdy do Krakowa, Szczecina, Wrocławia, Torunia, na wystawy malarskie uznanych artystów, do opery czy filharmonii. Dzięki popularyzatorskiej działalności Stowarzyszenie dociera do różnych środowisk społeczno-wychowawczych, animując, inspirując i edukując do spędzania czasu wolnego, który sprzyja wszechstronnemu rozwojowi osób w każdym wieku.

Aktywność rekreacyjna, turystyczna nabiera szczególnego znaczenia w natłoku coraz szybszego tempa życia i wymagań stawianych zarówno dzieciom i młodzieży w realizacji ich ścieżki edukacyjnej, jak i w sferze zawodowej osób dorosłych.

Wzrasta ranga konferencji, seminariów i opracowań naukowych związanych z przestrzenią czasu wolnego, który odpowiednio zaprojektowany ma wartość profilaktyczną w stanach chronicznego zmęczenia, wypalenia zawodowego czy depresji.

Dlatego członkowie PSNARIT prowadzą zakrojoną na szeroką skalę działalność naukową, badawczą, publikując wyniki badań, a podczas konferencji naukowych dzielą się swoim doświadczeniem i wyznaczają kolejne kierunki badań na gruncie lokalnym i międzynarodowym.

DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZACYJNA

Organizator i współorganizator kilkudziesięciu, cyklicznych krajowych i międzynarodowych konferencji, warsztatów, seminariów, odczytów etc. skierowanych do środowiska akademickiego oraz pozaakademickiego, Studenckich Kół Naukowych, organizacji branżowych.

Najważniejszym przesłaniem spotkań jest przekazywanie aktualnej wiedzy, podejmowanie merytorycznych dyskusji oraz falsyfikacja teorii wynikająca z rozwoju nauki w konfrontacji ze zmianami środowiskowymi.

Organizacja otwartych imprez turystyczno-rekreacyjnych ukierunkowanych na połączenie poznawania piękna natury z elementami ekologiczno-przyrodniczymi; dziedzictwa narodowego; interesujących miejsc; integracja międzypokoleniowa; udział w wydarzeniach kulturalnych w tym wystawach, koncertach; udzielanie wsparcia wzajemnego i realizacja innych zadań statutowych Stowarzyszenia.

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

Siwiński W. (2003) Polskie Stowarzyszenie Naukowe Animacji Rekreacji i Turystyki. Idea – Ludzie – Czyn. Poznań - Monografie PSNARiT. ISBN – 83-915308-1-7.

Siwiński W. (red.) (2015) Polskie Stowarzyszenie Naukowe Animacji Rekreacji i Turystyki 2000-2015 jego dorobek naukowy i popularyzatorski. AWF Poznań, Seria: Monografia nr 436. ISBN – 978-83-64747-00-7; ISSN:0239-7161.

JAN M. KONARSKI, BEATA PLUTA, AGATA WIZA,
MAŁGORZATA WOŹNIEWICZ-DOBRZYŃSKA,
MAŁGORZATA KRZYŻANOWSKA-SZEJNER

POLSKIE STOWARZYSZENIE PEDAGOGÓW ŚPIEWU

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia: 1988. **Okres działalności:** od 1989 roku do chwili obecnej. **Siedziba i dane adresowe:** ul Podróżnicza 7, 53-208 Wrocław e-mail: psps@interia.eu. **Strona internetowa:** <http://www.psp.com.pl> **Prezes PSPŚ:** prof. dr hab. Piotr Łykowski, Tel. 601 454 640. **Struktura organizacyjna:** Zarząd z siedzibą we Wrocławiu, Komisja Rewizyjna, Sąd Koleżeński. **Liczba członków rzeczywistych:** 125. **Liczba członków honorowych:** 29. **Liczba członków – założycieli:** 18. **Prezesi:** prof. Eugeniusz Sądziński (1988 – 2014), prof. dr hab. Piotr Łykowski (2014 – do chwili obecnej} **Sekretarze:** prof. Barbara Ewa Werner (1988-2014) dr hab. Olga Ksenicz (2014 – do chwili obecnej) **Skarbnicy:** prof. Tadeusz Kopacki (1988-2014) mgr Jolanta Sołowiej (2014 – do chwili obecnej)

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Idea utworzenia PSPŚ powstała podczas V Konferencji dziekanów wydziałów wokalnno-aktorskich i kierowników katedr wokalistyki wszystkich akademii muzycznych w Polsce. Konferencja ta odbyła się w kwietniu 1988 roku w Nowym Sączu w ramach Dni Sztuki Wokalnej im. Ady Sari. Na siedzibę nowego Stowarzyszenia wybrano Wrocław z uwagi na ważne dla polskiej wokalistyki i pedagogiki wokalnej odbywające się tam imprezy (Festiwal *Wratislavia Cantans*, kursy wokalne i konferencje naukowe związane tematycznie z pedagogiką wokalną).

Zgodnie ze Statutem PSPŚ (nowym, uchwalonym w 2019 r.) Stowarzyszenie zrzesza osoby pracujące twórczo w dziedzinie pedagogiki wokalnej. Celem PSPŚ jest rozwój pedagogiki wokalnej i wokalistyki w Polsce, inspirowanie badań naukowych w zakresie fizjologii aparatu głosowego oraz w dziedzinie metodyki nauczania śpiewu solowego, a także opieka nad rozwojem młodych kadr śpiewu. PSPŚ upowszechnia również w Polsce najnowsze osiągnięcia naukowe i metodyczne ośrodków zagranicznych.

Stowarzyszenie organizuje rokrocznie szereg imprez o tematyce związanej z wokalistyką i pedagogiką wokalną. We współpracy z Centrum Edukacji Artystycznej są to Metodyczne Kursy dla Nauczycieli Śpiewu (do 2024 – 74 edycje). We współpracy w Katedrą Wokalistyki Akademii Muzycznej im. K. Lipińskiego we Wrocławiu: Konferencję Naukową *Wybrane Problemy Wokalistyki* (do 2024 – 29 edycji), Sympozjum Naukowe *Zagadnienia Pedagogiki Wokalnej* (do 2024 – 34 edycji).

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

Od roku 2004 PSPŚ należy do Europejskiego Stowarzyszenia Pedagogów Śpiewu (EVTA). Wielokrotnie współpracowało ze Stowarzyszeniem Polskich Artystów Muzyków (SPAM) przy organizacji konferencji naukowych, kursów wokalnych i kursów

pedagogiki wokalne. Przy organizacji wymienionych imprez współpracuje również z Katedrami Wokalistyki kilku polskich Akademii Muzycznych, a także z Międzynarodowym Festiwalem „Wratislavia Cantans” i Narodowym Forum Muzyki we Wrocławiu.

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA

Od początku swego istnienia PSPŚ wydaje cyklicznie takie publikacje, jak:

ZESZYTY NAUKOWE (wspólnie z Katedrą Wokalistyki AMKL we Wrocławiu, red. prof. Eugeniusz Sasiadek) – rokrocznie do roku 1998

WOKALISTYKA I PEDAGOGIKA WOKALNA (red. prof. Eugeniusz Sasiadek, w latach 1999-2017)

WOKALISTYKA W POLSCE I NA ŚWIECIE (red. prof. Eugeniusz Sasiadek, w latach 2002-2017)

ZESZYTY NUTOWE „POLSKA LIRYKA WOKALNA” (red. prof. Barbara Ewa Werner, 1997-2009, od 2014 prof. dr hab. Piotr Łykowski)

LESZEK MAZEPA – *Adam Didur we Lwowie* (2002, red. prof. Eugeniusz Sasiadek)

TOMASZ RACZKIEWICZ – *Rozważania o śpiewie kastratów* (2004, red. prof. Eugeniusz Sasiadek)

MARIA ZALESSKA-KRĘCICKA – *Głos i jego zaburzenia* (2004, red. prof. Barbara Ewa Werner)

PROFESSIONAL CHALLENGES OF VOCAL PEDAGOGY IN THE 21ST CENTURY (2019, red. prof. dr hab. Piotr Łykowski/dr hab. Monika Kolasa Hladiková)

ŚPIEW – HISTORIA, PRAKTYKA, PEDAGOGIKA (od roku 2018, red. prof. dr hab. Piotr Łykowski/prof. dr hab. Monika Kolasa Hladiková); do 2024 tomów 5.

ŹRÓDŁA I LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

BIULETYNY INFORMACYJNE PSPŚ

Pierwszy numer ukazał się w 1988 roku i zawierał informacje o początkach Stowarzyszenia, przedstawiał plan jego działalności i Statut. Następne Biuletyny (czyli kronika PSPŚ) ukazywały się co kwartał, informowały o sprawach organizacyjnych, zrealizowanych imprezach, najbliższych działaniach, awansach członków, osiągnięciach konkursowych. Pierwsze Biuletyny redagowali prof. prof. Eugeniusz Sasiadek, Barbara Ewa Werner i Piotr Łykowski, od 33 numeru tę funkcję przejęła mgr (obecnie prof. dr hab.) Izabella Jeżowska.

KRONIKA PSPŚ

Pierwsze wydanie ukazało się w roku 1999, następne były wydawane co 5-6 lat pod redakcją Izabelli Jeżowskiej. Przedstawiały działalność Stowarzyszenia, informacje o kursach, konferencjach naukowych, sympozjach artystyczno-naukowych, konkursach wokalnych i wydawnictwach. W Kronikach znajdował się też dziennik ważniejszych wydarzeń oraz aktualny spis członków PSPŚ.

POLSKIE STOWARZYSZENIE TEOLOGÓW DUCHOWOŚCI

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia 30 III 2009; KRS 0000325994; REGON 060471046; NIP 712-316-56-76. **Okresy działalności** 2009-do dziś. **Siedziba i dane adresowe** (Adres, telefon/fax, strony www i adres mailowy) Al. Racławickie 14/C-850, 20-950 Lublin; Strona internetowa: www.duchowoscwpolsce.pl. pstd@duchowoscwpolsce.pl; tel. 48-81-4453850. **Liczba członków (honorowych, rzeczywistych, wspierających)** 132. **Prezesi** (lata urzędowania: 2009-2013 – Ks. prof. dr hab. Marek CHMIELEWSKI, 2013-2017 – Ks. prof. dr hab. Marek CHMIELEWSKI, 2017-2021 – Ks. prof. dr hab. Marek TATAR, 2021-2025 – Ks. prof. dr hab. Marek CHMIELEWSKI. **Sekretarze generalni** (lata urzędowania): 2009-2013 – Dr hab. Teresa PASZKOWSKA, prof. KUL, 2013-2017 – Dr Izabela KOWALSKA, 2017-2021 – S. dr Ewa KORBUT, 2021-2025 – S. dr Marietta KRUSZEWSKA. **Skarbnicy** (lata urzędowania): 2009-2013 – Ks. dr hab. Adam RYBICKI, prof. KUL, 2013-2017 – Ks. dr Wojciech REBETA, 2017-2021 – Ks. dr Arkadiusz KRUK, 2021-2025 – ks. dr Grzegorz KACZOROWSKI

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Celem stowarzyszenia jest:

- 1) prowadzenie badań w dziedzinie duchowości;
- 2) promowanie i popularyzowanie wiedzy w zakresie duchowości katolickiej;
- 3) integrowanie środowiska teologów duchowości w Polsce;
- 4) koordynacja współpracy teologów duchowości oraz formatorów duchowych. Statut, art. 9

Stowarzyszenie realizuje cele statutowe przez:

- 1) działalność badawczą i studia nad duchowością, zwłaszcza polską;
- 2) organizowanie kongresów oraz sympozjów krajowych i międzynarodowych;
- 3) organizowanie spotkań studyjnych i formacyjnych;
- 4) działalność wydawniczą;
- 5) tworzenie bibliotek i archiwów;
- 6) tworzenie ośrodków studiów i formacji duchowej;
- 7) przyznawanie nagród naukowych i stypendiów oraz opiniowanie i zgłaszanie wniosków w sprawach innych stypendiów odznaczeń i nagród, także państwowych, dla członków stowarzyszenia.

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE)

– *Świeccy konsekrowani w nauczaniu Kościoła świętego. Zbiór dokumentów* („Biblioteka Teologii Duchowości”, 1), zebrał i opracował ks. Marek Chmielewski, Lublin 2011, ss. 508, ISBN 978-83-930004-1-8

- ks. Jerzy Misiurek, *Modlitwa. Medytacja. Kontemplacja. Mistyka. Dzieje problematyki* („Biblioteka Teologii Duchowości”, 2), Lublin 2011, ss. 376, ISBN 978-83-930004-2-5
- ks. Marek Chmielewski, *Duchowość według Jana Pawła II. Studium na podstawie encyklik i adhortacji* („Biblioteka Teologii Duchowości”, 3), Lublin 2013, ss. 355, ISBN 978-83-930004-3-2
- Andrzej Jastrzębski OMI, *Homo theomorphicus et theophoricus. Studium z receptywno-respon-sywnej teorii duchowości* („Biblioteka Teologii Duchowości”, 4), Lublin 2015, ss. 283, ISBN 978-83-930004-4-9

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE
(CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

Rocznik „Duchowość w Polsce” ISSN 2981-4674 – 11(2009), 12(2010), 13(2011), 14(2012), 15(2013), 16(2014), 17(2015), 18(2016), 19-20(2017-2018), 21(2019), 22-23(2020-2021), 24(2022).

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

- M. Chmielewski, W. Słomka, *Polscy teologowie duchowości*, Lublin 1993, ss. 242
- M. Chmielewski, Ks. Eugeniusz Weron pierwszy przewodniczący Sekcji Duchowości Teologów Polskich, w: *W służbie prawdzie i miłości. Powołanie do świętości i apostołstwa. Księga pamiątkowa dedykowana księdzu profesorowi Eugeniuszowi Weronowi SAC z okazji 85. Rocznicy urodzin i sześćdziesięciolecia święcen kapłańskich*, red. P. Góralczyk, F. Mickiewicz, T. Skibiński, Poznań 1998, s. 51-60.
- M. Chmielewski, *Teologowie duchowości w Polsce 2003*, Lublin 2003, ISBN 83-7270-177-6
- M. Chmielewski, *Geneza i założenia „Leksykonu duchowości katolickiej”*, w: „Nova et vetera” polskiej duchowości („Duchowość w Polsce, t. 10), red. M. Chmielewski, Lublin 2004, s. 21-25.
- M. Chmielewski, *Leksykon duchowości katolickiej*, w: *Encyklopedia 100-lecia KUL*, red. E. Gigilewicz i inni, Lublin 2018, s. 618-619

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE)

- M. Chmielewski, *Geneza Polskiego Stowarzyszenia Teologów Duchowości*, w: *Duchowość w Polsce*, tom 11, red. M. Chmielewski, Lublin 2009, s. 39-52.
- M. Chmielewski, *Polskie Stowarzyszenie Teologów Duchowości*, w: *Encyklopedia Katolicka*, t. 15, red. E. Gigilewicz, Lublin 2011, k. 1333-1334.
- M. Chmielewski, *Bibliografia zawartości rocznika „Duchowość w Polsce” za lata 2009-2019*, „Duchowość w Polsce” 21 (2019), s. 283-297.

KS. PROF. DR HAB. MAREK CHMIELEWSKI

POLSKIE TOWARZYSTWO BADAŃ NAD FILMEM I MEDIAMI

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia 2015. Okresy działalności 2015 – do dziś. Siedziba i dane adresowe (Adres, telefon/fax, strony www i adres mailowy): 40-007 Katowice ul. Uniwersytecka 4/A527 Strona internetowa: <http://ptbfm.org/>; Adres mailowy: a.lewicki23@gmail.com

Struktura organizacyjna (Wydziały, Komisje, Sekcje, Oddziały): Zarząd Główny, Komisja Rewizyjna, Sąd Koleżeński. Rada Programowa. Centralne ciała kolegialne powoływane są na czteroletnią kadencję. Działalność prowadzona jest w 9 Oddziałach, którymi kierują Prezesi Oddziału, wybierani na czteroletnią kadencję: Oddział Gdański, Oddział Krakowski, Oddział Kujawsko-Pomorski, Oddział Lubelski, Oddział Łódzki, Oddział Poznański, Oddział Śląski, Oddział Warszawski, Oddział Wrocławski. **Wydawnictwo** PTBFM nie prowadzi własnego wydawnictwa. Na prośbę Autorów lub Wydawnictw PTBFM obejmuje patronatem niektóre monografie, monografie wieloautorskie lub numery czasopism.

Liczba członków (honorowych, rzeczywistych, wspierających) 264 (w tym jeden członek honorowy i jeden członek wspierający). **Prezesi (lata urzędowania):** Piotr Zwierzchowski – kadencja 2015-2019 oraz 2019-2023; Arkadiusz Lewicki – kadencja 2023-. **Sekretarze generalni (lata urzędowania):** Arkadiusz Lewicki - kadencja 2015-2019 oraz 2019-2023; Krzysztof Kornacki – 2023-2024; Barbara Głębińska-Giza – od 2024. **Skarbnicy (daty urzędowania):** Barbara Kita – kadencja 2015-2019; Ilona Copik – kadencja 2019-2023, kadencja rozpoczęta w 2023.

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

W czerwcu 2013 roku, z inicjatywy prof. Andrzeja Gwoźdźcia i zespołu śląskich filmo- oraz medioznawców, odbył się w Kamieniu Śląskim I Zjazd Filmoznawców i Medioznawców. Rozpoczęte wówczas prace nad powołaniem Polskiego Towarzystwa Badań nad Filmem i Mediami zostały sfinalizowane dwa lata później w 2015 roku. Celem Towarzystwa, jak zostało to ujęte w Statucie, jest: prowadzenie i wspieranie badań nad wszelkimi – historycznymi i współczesnymi – formami filmu, kina, mediów, sztuk i widowisk audiowizualnych, rozwijanie i upowszechnianie wiedzy o filmie, kinie, mediach, sztukach i widowiskach audiowizualnych oraz prowadzenie działalności edukacyjnej, wreszcie stymulowanie współpracy i dyskusji naukowej, również międzynarodowej, między badaczami z różnych ośrodków naukowych.

Głównym zadaniem Polskiego Towarzystwa Badań nad Filmem i Mediami jest integracja środowiska filmoznawczego, które jest rozproszone w różnych ośrodkach badawczych w Polsce. Służą temu przede wszystkim organizowane w cyklu dwuletnim Zjazdy PTBFM, które mają charakter konferencji naukowych wzbogaconych o elementy dialogu z praktykami i twórcami filmów i innych przekazów audiowizualnych.

Pierwszy Zjazd, na którym narodziła się idea założenia Towarzystwa odbył się w dniach 6-8 czerwca 2013 roku w Europejskim Centrum Konferencyjnym w Kamieniu Śląskim i zatytułowany był: „Film i media – przeszłość i przyszłość”. Zjazd, organizowany przez Uniwersytet Śląski w Katowicach, był współfinansowany przez Polski Instytut Sztuki Filmowej, odbył się w partnerstwie z Narodowym Centrum Kultury i przy współpracy między innymi Stowarzyszenia Inicjatywa oraz Instytucji Filmowej „Silesia Film” w Katowicach. Gościem Specjalnym Zjazdu był profesor Siegfried Zielinski – filmo- i medioznawca związany z berlińskim Universität der Künste, autor wydanej w Oficynie Naukowej „Archeologii mediów”, który wygłosił wykład inauguracyjny.

II Zjazd Filmoznawców i Medioznawców zatytułowany był „Dyskursy widzialności” i odbył się 8–10 grudnia 2016 roku w Krakowie, a jego organizatorami było: Polskie Towarzystwo Badań nad Filmem i Mediami, Katedra Mediów i Badań Kulturowych Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie oraz Instytut Sztuk Audiowizualnych Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie.

III Zjazd Filmoznawców i Medioznawców odbył się pod hasłem „Przestrzenie – praktyki – artykulacje”. Tematem obrad była szeroko rozumiana przestrzeń i jej związki z mediami. III Zjazd Polskiego Towarzystwa Badań nad Filmem i Mediami współorganizowany był przez Katedrę Mediów i Kultury Audiowizualnej w Instytucie Kultury Współczesnej Uniwersytetu Łódzkiego. Był również okazją do uczczenia 60. rocznicy powstania łódzkiego ośrodka badań filmoznawczych i medioznawczych.

IV Zjazd Filmoznawców i Medioznawców odbył się w Warszawie w dniach 28-30 czerwca 2023 i zatytułowany był „Narracje – Teorie, Strategie Konteksty”, a jego organizatorami obok PTBFM byli: Uniwersytet SWPS, Instytut Kultury Polskiej, Uniwersytet Warszawski, Artes Liberales Uniwersytetu Warszawskiego oraz Zakład Filmoznawstwa, Sztuk Audiowizualnych i Antropologii Kultury Instytutu Sztuki Polskiej Akademii Nauk.

V Zjazd organizowany był przez Uniwersytet Gdański i odbył się w dniach 18-20 września 2025 roku w Gdańsku. Hasłem przewodnim V Zjazdu było hasło: „Manifestacje i przekroczenia: polityki – estetyki – teorie”.

VI Zjazd planowany jest na czerwiec 2027 roku, jego organizatorem będzie Uniwersytet Wrocławski, zaś VII Zjazd odbędzie się w 2029 roku w Lublinie (organizator główny to UMCS).

W każdym ze Zjazdów uczestniczyło ponad 200 uczestniczek i uczestników, zarówno należących do PTBFM, jak i osób zainteresowanych naukową refleksją nad mediami i filmem.

Pisemne wersje referatów wygłaszanych podczas kolejnych Zjazdów publikowane były w monografiach wieloautorskich lub w specjalnych numerach czasopism, takich jak „Kwartalnik Filmowy”, „Studia Filmoznawcze” czy „Przegląd Kulturoznawczy”, a PTBFM partycypowało w kosztach wydania tych pozycji.

PTBFM było także współorganizatorem lub patronem kilkunastu innych konferencji naukowych i popularnonaukowych organizowanych w ciągu ostatnich lat w wielu polskich ośrodkach naukowych. PTBFM objęło patronatem także inne wydarzenia, jak spotkania autorskie, festiwale filmowe (np. „Old Film Festival”, który odbywa się w Bydgoszczy) czy inne wydarzenia powiązane z szeroko rozumianą kulturą filmową.

Od 2016 roku Polskie Towarzystwo Badań nad Filmem i Mediami corocznie przyznaje nagrodę za Najlepszą Książkę Roku dotyczącą tematyki filmo- lub medioznawczej. Przyznawana jest również nagroda dla najlepszego debiutu. Co roku Jury wyłonione spośród członków PTBFM przez Zarząd i Radę Programową wybiera nagrodzone książki spośród 5 książek i 3 książek debiutanckich nominowanych w głosowaniu przeprowadzonym wśród wszystkich członków i członkiń PTBFM. Od kilku lat wręczenie Nagród (które mają wymiar finansowy i postać dedykowanego dyplomu) odbywa się jako jedno z wydarzeń towarzyszących Festiwalowi Polskich Filmów Fabularnych w Gdyni.

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE)

Barbara Giza, Piotr Zwierchowski, Katarzyna Mąka-Malatyńska, „Archiwa we współczesnych badaniach filmoznawczych”, (wyd. PTBFM, Uniwersytet SWPS, FilMOTEKA Narodowa – Instytut Audiowizualny), Warszawa 2020.

Barbara Giza, Barbara Gierszewska, Monika Bator, „Konteksty źródłowe w badaniach filmoznawczych”, (wyd. PTBFM, Wyd. Naukowe SCHOLAR, FilMOTEKA Narodowa – Instytut Audiowizualny, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach), Warszawa 2022.

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

<http://ptbfm.org>

ARKADIUSZ LEWICKI

BARBARA GIZA

POLSKIE TOWARZYSTWO BADAŃ TEATRALNYCH

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia: 2012. **Siedziba i dane adresowe:** Instytut Sztuki Polskiej Akademii Nauk, ul. Długa 28, 00-950 Warszawa, <https://www.ptbt.e-teatr.pl/>, badania.teatralne@gmail.com. **Liczba członków:** członkowie-założyciele: 25, członkowie honorowi: 5, członkowie: 230 (kwiecień 2026). **Prezesi:** Wojciech Dudzik (2012-2024), Ewa Partyga (2024-). **Sekretarze generalni:** Piotr Morawski (2012-2016), Marcin Bogucki (2016-2020), Stanisław Godlewski (2020-). **Skarbnicy:** Maria Napiontkowa (2012-)

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Polskie Towarzystwo Badań Teatralnych zostało powołane na zebraniu założycielskim w dniu 23 kwietnia 2012 jako ogólnopolskie stowarzyszenie integrujące badaczki i badaczy dramatu, teatru, widowisk i sztuk performatywnych reprezentujących różne specjalności naukowe. Organizacja kontynuuje tradycje Polskiego Towarzystwa History-

ków Teatru, które w tym samym dniu zakończyło swoją działalność, a większość jego członków i członkiń weszła w skład nowego stowarzyszenia.

Towarzystwo inicjuje, koordynuje i wspiera badania nad wszelkimi – historycznymi i współczesnymi – formami teatru, dramatu, widowisk, przedstawień i performansów, upowszechnia wiedzę o teatrze i innych sztukach performatywnych, a także stymuluje współpracę i dyskusję naukową między badaczami i badaczkami z różnych ośrodków, w tym międzynarodowych. PTBT stara się reprezentować środowisko badawcze w dyskusji nad potrzebami i perspektywami rozwojowymi teatru i innych sztuk performatywnych, opracowując ekspertyzy i opinie.

Ważnym elementem działalności stowarzyszenia jest organizacja stacjonarnych zjazdów PTBT, które odbywają się co dwa lata, za każdym razem w innym ośrodku, stanowiąc okazję do dyskusji naukowych, prezentacji nowych projektów oraz powoływania nowych grup badawczych. W ciągu roku akademickiego organizowane są sesje naukowe i panele dyskusyjne online. Stowarzyszenie przywiązuje szczególną wagę do współpracy międzypokoleniowej i integrowania najmłodszych badaczek i badaczy, wspierając ich organizacyjnie w realizacji przedsięwzięć naukowych i stwarzając możliwość prezentacji badań na ogólnopolskim forum. PTBT współpracuje ściśle z internetową Encyklopedią Teatru Polskiego prowadzoną w Instytucie Teatralnym im. Zbigniewa Raszewskiego w Warszawie i pomyślaną jako dostępna dla szerokiej publiczności prezentacja dokonań polskiego teatru oraz badań nad nimi. Członkinie i członkowie PTBT przyznają także w powszechnym, dwuetapowym głosowaniu roczną Nagrodę PTBT za najlepszą publikację książkową z zakresu wiedzy o dramacie, teatrze, widowiskach i innych sztukach performatywnych.

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

strona internetowa PTBT

EWA PARTYGA

POLSKIE TOWARZYSTWO BIBLIOLOGICZNE THE POLISH BIBLIOLOGICAL SOCIETY

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1989. **Siedziba:** 00-973 Warszawa, al. Niepodległości 213 (Biblioteka Narodowa). Strona internetowa: <https://www.facebook.com/p/Polskie-Towarzystwo-Bibliologiczne-Oddzial-Warszawski-100069967270164/>; Adres mailowy: ptbow1@gmail.com **Oddziały:** Katowice, Kraków, Lublin, Łódź (w l. 1990-94), Warszawa, Wrocław (1989-). **Struktura organizacyjna:** Walne Zgromadzenie Delegatów, Zarząd Główny. **Liczba członków:** 250 (1989), ok. 190 (2003), ok. 60 (2025) **Prezes:** Jolanta Gwioździk (2004-). **Sekretarz:** Magdalena Rzadkowolska (2011-).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Idea utworzenia specjalistycznego księgoznawczego towarzystwa naukowego o zasięgu ogólnokrajowym powstała pod koniec lat 70., dopiero jednak pod koniec lat 80. zaistniały warunki do jej realizacji. W dniu 7 grudnia 1988 r. odbyło się w Warszawie zebranie założycielskie PTB. Status członków-założycieli posiadają 74 osoby, rekrutujące się ze środowisk zawodowo związanych z książką: bibliotek naukowych, uczelnianych instytutów bibliotekoznawczych, wydawnictw, księgarzy. Wśród inicjatorów powstania PTB byli m.in.: Barbara Bieńkowska, Radosław Cybulski, Andrzej Kłossowski, Andrzej Mężyński, Józef Wojakowski (Warszawa), Krzysztof Migoń (Wrocław). Statut PTB został zatwierdzony w 1989 r., a po zmianach ponownie w 2001 r. Do zadań PTB m.in. należy: prowadzenie działalności naukowo-badawczej i wydawniczej w zakresie księgoznawstwa; organizowanie (samodzielne lub wspólnie z kooperantami) konwersatoriów i konferencji na istotne tematy związane z życiem książki w Polsce oraz uzgadnianie i formułowanie stanowisk fachowców wobec tych problemów; opracowywanie ekspertyz; podnoszenie poziomu wiedzy, etyki i kwalifikacji zawodowych członków, a także oddziaływanie w tym kierunku na całe środowisko pracowników książki; współdziałanie z właściwymi władzami, instytucjami, komitetami, towarzystwami naukowymi oraz organizacjami krajowymi i zagranicznymi w dziedzinach objętych działalnością PTB. Towarzystwo ma zasięg ogólnokrajowy, członkami są głównie pracownicy naukowcy wyższych uczelni, bibliotek naukowych, wydawnictw. Statut przewiduje status członka korespondenta dla cudzoziemców – posiada go 1 osoba ze Szwecji oraz godność członka honorowego – w 1998 r. nadano ją ówczesnemu burmistrzowi Cieszyńska dr. Janowi Olbrychtowi.

Źródłem finansowania są składki członkowskie oraz dotacje celowe na programy badawcze, konferencje naukowe, publikacje i wystawy.

PTB realizowało następujące tematy badawcze: problemy zbiorów przejętych i przemieszczonych — odbyły się dwa fora dyskusyjne w 1990 r. i przyjęto oficjalne dokumenty: Stanowisko Polskiego Towarzystwa Bibliologicznego w sprawie swobodnego dostępu do informacji i zbiorów przemieszczonych oraz przejętych oraz Program działań w zakresie informacji o zbiorach przemieszczonych i przejętych. Do realizacji tych tematów, w wyniku starań PTB, utworzono w Bibliotece Narodowej w 1990 r. Pracownię Dokumentacji Księgozbiorów Historycznych, której celem była m.in. kontynuacja zapoczątkowanych przez PTB programów badawczych. Kolejny temat: dokumentacja strat polskich bibliotek w czasie II wojny światowej był realizowany wspólnie z Biurem Pełnomocnika Rządu do Spraw Polskiego Dziedzictwa Kulturalnego za Granicą (obecnie Departament Dziedzictwa Narodowego) Min. Kultury (seria informatorów) oraz dzięki dotacji Fundacji Współpracy Polsko-Niemieckiej (wybór i publikacja dokumentów źródłowych o losach bibliotek naukowych w Generalnym Gubernatorstwie w latach II wojny światowej). PTB realizowało też programy dotyczące m.in. rynku książki w Polsce i jego odbiorców, historiografii polskiego bibliotekarstwa w l. 1948-56. Organizowało lub współorganizowało krajowe i międzynarodowe konferencje naukowe, fora dyskusyjne; ważniejsze z nich to: Cieszyńskie księgozbiory historyczne (1991), Doku-

mentacja księgozbiorów historycznych. Współpraca krajowa i międzynarodowa; Zabezpieczenie i wykorzystanie księgozbiorów instytucji likwidowanych i reorganizowanych (1993), Możliwości współpracy międzynarodowej w zakresie bibliologii; Skutki II wojny światowej dla bibliotek polskich (1994), Bibliotekarskie kontakty polsko-niemieckie — wczoraj i dziś (1996), Z problemów ochrony europejskiego i narodowego dziedzictwa piśmienniczego; Ks. Leopold Jan Szersznik znany i nieznany (1997), Wiedza o książce w nauce i dydaktyce (1999), Książka przyszłością kultury? (2001). W latach 1991-95 Oddział Warszawski PTB organizował ogólnokrajowe konwersatoria naukowe, konferencje i odczyty organizują też pozostałe oddziały PTB.

PTB współorganizowało Letnie Szkoły Bibliotekoznawstwa w Cieszynie dla studentów (1993, 1994) oraz warsztaty na temat ochrony zbiorów zabytkowych w regionie (1995), było jednym z patronów i współfinansowało wystawę „Corona urbis et orbis”, otwartą w BN z okazji 250 rocznicy założenia Biblioteki Żałuskich (1998). Współuczestniczyło w organizacji imprez w Warszawie pod hasłem „Szał czytania”, promujących m.in. współczesny rynek książki w Polsce (2000-01), zorganizowało konkurs dla warszawskich szkół średnich nt. wiedzy o książce (2001).

W latach 1990-1998 PTB wydawało nieregularnie biuletyn pn. „Nowiny Polskiego Towarzystwa Bibliologicznego” pod redakcją Andrzeja Mężyńskiego, rozprowadzany głównie wśród członków PTB (ukazało się 14. numerów). Opublikowało samodzielnie lub we współpracy z innymi instytucjami kilkanaście prac, m.in. *Cieszyńskie księgozbiory historyczne. Materiały z sesji naukowej. Cieszyn, 18-20 listopada 1991 r.* Red. H. Łaskarzewska (Warszawa 1993), M. Kocójowa: *Przewodnik po zbiorach rękopisów w Wilnie* (Kraków 1993), *Modern libraries and librarianship in Poland*. Ed. M. Kocójowa, A. Altenberger (Kraków 1995), *Symposia bibliologica. Dokumentacja księgozbiorów historycznych, współpraca krajowa i międzynarodowa. Skutki II wojny światowej dla bibliotek polskich*. Red. A. Mężyński, H. Łaskarzewska (Warszawa 1995), *Libraries in Europe's post-communist countries: their international context*. Ed. M. Kocójowa, W. Zalewski (Kraków 1996), *Polskie Towarzystwo Bibliologiczne. Informator*. Oprac. M. Mlekicka (Warszawa 1996), *Bibliotekarskie kontakty polsko-niemieckie*. Red. H. Łaskarzewska, A. Mężyński. „Przegląd Biblioteczny” 1997 z. 1 (Zeszyt monograficzny), Ks. Leopold Jan Szersznik znany i nieznany. *Materiały z konferencji naukowej. Cieszyn, 6-7 listopada 1997*. Red. H. Łaskarzewska, Anežka Baďurovǎ (Cieszyn 1998), *Problemy wydawnicze i marketing współczesnej książki naukowej i akademickiej. I Krajowa Konferencja. Katowice, 19 listopada 1998*. Red. L. Ogierman (Katowice 1998), *Materiały z konferencji PTB. „Z badań Nad Polskimi Księgozbiorami Historycznymi” 1999 T. 19 s. 153-206*. [Część referatów z Forum PTB pt. „Z problemów ochrony europejskiego i narodowego dziedzictwa piśmienniczego”. Warszawa, 2 grudnia 1997 r.], P. Lechowski: *Biblioteki Krakowa w okresie okupacji niemieckiej 1939-1945* (Kraków 1999), *Wiedza o książce w nauce i dydaktyce. Konferencja. Warszawa, 16-17 listopada 1999 r.* Red. M. Kisilowska, J. Puchalski, D. Kuźmina (Warszawa 2000), *Książka przyszłością kultury*. „Przegląd Biblioteczny” 2001 z. 3 (Zeszyt monograficzny), *Biblioteki naukowe w Generalnym Gubernatorstwie w latach 1939-1945. Wybór dokumentów źródłowych*. Wyd. A. Mężyński przy współpr. H. Łaskarzewskiej (Warszawa 2003).

PTB współpracowało z urzędami centralnymi, bibliotekami i ośrodkami akademickimi w całym kraju, a także fundacjami wspomagającymi badania naukowe. Od 1990 r. datuje się ścisła współpraca PTB z Biurem Pełnomocnika Rządu do Spraw Polskiego Dziedzictwa Kulturalnego za Granicą w Min. Kultury. PTB uczestniczyło w pracach zespołu zajmującego się dokumentacją strat bibliotek polskich w czasie II wojny światowej; w l. 1994-2000 wydano 8 publikacji poświęconych tej tematyce. Od 1990 r. rozwijała się współpraca PTB z Pracownią Dokumentacji Księgozbiorów Historycznych BN, obejmująca m.in. wspólne organizowanie licznych konferencji i programów badawczo-dokumentacyjnych. Od 1991 r. PTB współpracowało z władzami Cieszyna w zakresie ochrony cieszyńskich księgozbiorów historycznych. W 1994 r. pod egidą PTB opracowano ekspertyzę, która stała się podstawą powołania nowej placówki bibliotecznej — Książnicy Cieszyńskiej. PTB współtworzyło jej koncepcję i wspierało jej działania, a jego członkowie uczestniczyli w pracach Rady Programowej Książnicy i pełnili funkcje jej przewodniczących. PTB opracowywało na potrzeby Min. Kultury i innych placówek w kraju ekspertyzy i opinie, udzielało konsultacji dotyczących problemów zbiorów przejętych i przemieszczonych, polskiego dziedzictwa kulturalnego za granicą. Członkowie Zarządu Głównego PTB uczestniczyli jako eksperci w pracach Polsko-Ukraińskiej Komisji Międzynarodowej ds. ochrony i zwrotu dóbr kultury utraconych i bezprawnie przemieszczonych podczas II wojny światowej (B. Bieńkowska, K. Migoń), rządowej komisji polsko-niemieckiej do spraw zbiorów przyjętych i przemieszczonych (A. Mężyński). Krótco po powołaniu Towarzystwa powstawać zaczęły oddziały terenowe — w 1989 r. w Warszawie i Wrocławiu, a w latach 1990-1994 w Katowicach, Krakowie, Lublinie, Łodzi. Obecnie PTB dzieli się na: Zarząd Główny w Warszawie oraz oddziały terenowe w Warszawie i we Wrocławiu¹. Podstawę działalności Oddziałów PTB reguluje rozdział piąty Statutu Polskiego Towarzystwa Bibliologicznego (paragrafy 36-47)². Oddział Warszawski sformułował swoją misję wyznaczając sobie: „Prowadzenie badań nad systemem książki. Popularyzowanie zagadnień księgoznawczych. Prezentowanie wyników badań. Zbliżanie różnych środowisk zawodowo związanych z książką. Krzewienie wiedzy o książce w społeczeństwie”³. Oddział Warszawski stał się instytucją sprawczą oraz wydawcą dla wielu publikacji, m.in.: *Polskie Towarzystwo Bibliologiczne: informator w opracowaniu Marianny Mlekickiej*. (Warszawa 1996), *Zintegrowane szkolnictwo bibliotekarskie i informacyjne dla potrzeb Europy XXI wieku: realizacja dydaktycznych programów Wspólnoty Europejskiej na przykładzie doświadczeń Instytutu Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych Uniwersytetu Warszawskiego* autorstwa Marcina Drzewieckiego [i in.] (Warszawa 2002), *Aktualizacja kształcenia akademickiego bibliotekarzy pracujących w małych bibliotekach gminnych* pod redakcją Ewy Chuchro, Mikołaja Ochmańskiego i Michała Zająca (Warszawa 2010), *Kształcenie bibliotekarzy na potrzeby środowisk lokalnych: programy kształcenia uniwersyteckiego*.

¹ https://pl.wikipedia.org/wiki/Polskie_Towarzystwo_Bibliologiczne [dostęp: 25.04.2025 r.]

² <https://inim.uwr.edu.pl/polskie-towarzystwo-bibliologiczne/> [dostęp: 25.04.2025 r.]

³ <https://spis.ngo.pl/196931-polskie-towarzystwo-bibliologiczne-oddzial-warszawski> [dostęp: 25.04.2025 r.]

T. 1-2 pod redakcją Ewy Chuchro, Mikołaja Ochmańskiego i Michała Zająca (Warszawa 2011), *Bibliografia publikacji pracowników Instytutu Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych za lata 2001-2010* autorstwa Tomasza Kędziory (Warszawa 2011), *Bibliologia i informatologia* pod redakcją Dariusza Kuźminy, przy współpracy redakcyjnej Ewy Chuchro (Warszawa 2011), *Patrimoine polonais en France: protection, axes de recherche* pod redakcją Dariusza Kuźminy i Iwony Pugacewicz (Warszawa 2011), *Bibliologia i informatologia : 60 lat Instytutu Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych* pod redakcją Dariusza Kuźminy (Warszawa 2011), *350 lat prasy polskiej* pod redakcją naukową Marka Jabłonowskiego [i in.] (Warszawa 2012), *Diaspora polska w północnym Kazachstanie: przeminęli z wiatrem historii...* autorstwa Mirosława Prihodko (Warszawa 2014), *Biblioteki publiczne w dostępie do informacji i usług publicznych* pod redakcją naukową Mariusza Luterka (Warszawa 2015), *Książka i technologie* pod redakcją naukową Dariusza Kuźminy i Mikołaja Ochmańskiego (Warszawa 2016). W 2018 r. Oddział Warszawski PTB wraz z Katedrą Książki i Historii Mediów Wydziału Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii Uniwersytetu Warszawskiego, Polskim Bractwem Kawalerów Gutenberga oraz Biblioteką Narodową zorganizował Międzynarodową Konferencję Naukową „Książka, prasa, radio, film i biblioteki w kształtowaniu dziedzictwa kulturowego II Rzeczypospolitej” z okazji 100. rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości. Konferencja została objęta patronatem honorowym Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Wydarzeniu towarzyszył Kongres Książki, na który zaproszono 19 przedstawicieli świata książki oraz profesji z książką związanych⁴. W 2019 r. odbyła się w Warszawie Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Kobiety Polsce, Polska kobietom 1918-2019”, której organizatorami byli Polskie Towarzystwo Bibliologiczne, Oddział Warszawski oraz Katedra Książki i Historii Mediów Wydziału Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii Uniwersytetu Warszawskiego, partnerem natomiast Polskie Wydawnictwo Rolnicze. Debatę adresowano do szerokiego grona naukowców z zakresu bibliologii, a także medioznawców, historyków oraz socjologów⁵. W 2024 r. Warszawski Oddział PTB wraz z Katedrą Książki i Mediów Wydziału Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii Uniwersytetu Warszawskiego zainicjowali konferencję „400 lat druku w Warszawie” w czterechsetną rocznicę założenia pierwszej stałej oficyny drukarskiej w Warszawie Jana Rossowskiego. Konferencję objął patronatem honorowym Prezydent m. st. Warszawy⁶.

⁴ Bańkowska M., *Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Książka, prasa, radio, film i biblioteki w kształtowaniu dziedzictwa kulturowego II Rzeczypospolitej”*, „Acta Universitatis Lodzensis. Folia Librorum”, 2018, Nr 2 (27) s. 141-153 <https://czasopisma.uni.lodz.pl/librorum/article/view/4109/3558> [dostęp: 25.04.2025 r.]

⁵ Przybysz-Stawska M., „Kobiety Polsce, Polska kobietom 1918–2019”. Ogólnopolska Konferencja Naukowa (Warszawa, 19–20 listopada 2019 r.)”, „Przegląd Biblioteczny” 2020, R. 88 z. 1 s. 92-96 <https://ac.sbp.pl/index.php/kategorie/czasopisma/przeglad-biblioteczny/przeglad-biblioteczny-2020-z-1> [dostęp: 25.04.2025 r.]

⁶ <https://sites.google.com/uw.edu.pl/warszawa400> [dostęp: 25.04.2025 r.]

Warszawski Oddział Towarzystwa ponadto organizuje zebrania naukowe z przedstawicielami ludzi książki, m.in. w 2024 r. gościł naukowców ze Stanów Zjednoczonych. Dr Katarina Friedla przedstawiła referat „Nowe nabytki Archiwum Instytutu Hoovera odnoszące się do tematyki polskiej/środkowo-europejskiej” (Taube Family Curator for European Collections at the Hoover Institution Library & Archives at Stanford University), dr Barbara Brigida Krupa natomiast zaprezentowała referat „Materiały w zbiorach Biblioteki Uniwersytetu Stanforda dotyczące kultury książki polskiej i polonijnej” (Stanford University Libraries).

Oddział Wrocławski, powstały równoległe z Oddziałem w Warszawie, wyznaczył pięć głównych kierunków działania: „rozwój księgarstwa światowego i polskiego; zainteresowanie dawną książką polską jako narodowym dziedzictwem kulturowym (zagadnienia ochrony, konserwacji, rewindykacji, informacji naukowej); produkcja, obieg księgarski i czytelnictwo książki współczesnej; szkolnictwo bibliotekoznawcze i dokształcanie zawodowe bibliotekarzy oraz dzieje książki polskiej w zakresie jej wytwarzania, obiegów społecznych i uczestnictwa w życiu umysłowym narodu”⁷. Od początku swojej działalności Oddział Wrocławski organizował zebrania, w czasie których wygłaszano odczyty i prowadzono dyskusje. Wystąpienia i prelekcje na zebraniach członków dotyczyły wybitnych przedstawicieli polskiej bibliologii, rozwoju bibliologii współczesnej, nowych kierunków rozwojowych bibliotek, problematyki zawodu bibliotekarskiego, nowych technik bibliotecznych. W 1995 r. Wrocławski Oddział PTB oraz ówczesny Instytut Bibliotekoznawstwa (od 2023 r. Instytut Nauk o Informacji i Mediach) zorganizowali sesję naukową nt. „Wrocławskie książki i biblioteki 1945-1995”. W 2004 r. prezes Oddziału Julian Fercz zgłosił do sejmowej Komisji Edukacji, Nauki i Młodzieży uwagi i propozycje modyfikacji artykułów bibliotecznych w projekcie ustawy o szkolnictwie wyższym, które nie zostały jednak uwzględnione.

Po 2005 roku Oddział Wrocławski pozyskał sześcioro niezwykle aktywnych członków z Kalisza (prof. Ewę Andrysiak, prof. Krzysztofa Walczaka, dr Danutę Wańkę, dr Bogumiłę Celer, dr Marcina Mikołajczyka, mgr Ewę Obałę) zaangażowanych w działalność Kaliskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk oraz Towarzystwa Przyjaciół Książki w Kaliszu, których charakteryzuje pasja badań naukowych i działalności popularyzatorskiej związanej z Kaliszem i regionem Wielkopolski. Jednocześnie znajdują w sobie energię do szerszego działania, którą dzielą się również z Wrocławskim Oddziałem Polskiego Towarzystwa Bibliologicznego uczestnicząc w spotkaniach, aktywnie wspierając swoim doświadczeniem i wiedzą podczas dyskusji dotyczących strategii i planów na przyszłość PTB.

Członkowie wrocławskiego Oddziału ponadto brali udział w wycieczkach do bibliotek i instytucji kultury we Wrocławiu oraz na terenie Polski. Wycieczki miały charakter poznawczy oraz przyczyniły się do większej konsolidacji wrocławskiego środowiska ludzi książki (wycieczka do Biblioteki OO. Paulinów na Skałce w Krakowie, Kliniki Papieru Biblioteki Jagiellońskiej oraz Biblioteki Jagiellońskiej (2008 r.), Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego oraz Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Łodzi (2009 r.), Biblioteki Uniwersyteckiej w Toruniu oraz Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej – Książni-

⁷ Dokumenty archiwalne PTB, Oddział Wrocławski

cy Kopernikańskiej (2010 r.), Biblioteki Kórnickiej PAN, Oddziału Biblioteki Kórnickiej PAN w Pałacu Działyńskich w Poznaniu, a także Biblioteki Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk (2011 r.), Biblioteki Śląskiej w Katowicach oraz pracowni ilustracji prof. Tomasza Jury i dr Anny Machwic, pracowni liternictwa i typografii dr hab. Tomasza Bierkowskiego na tamtejszej Akademii Sztuk Pięknych). Po 2010 r. w działalności Towarzystwa szczególny nacisk położono na współpracę z instytucjami zewnętrznymi – bibliotekami i centrami informacji. Skupiono się na najważniejszych tematach związanych z sytuacją książki w Polsce i poza jej granicami (spotkania: z dyrektorem Dolnośląskiej Biblioteki Publicznej Andrzejem Tywsem nt. „Biblioteki publiczne w USA-relacja z pobytu w Amerykańskim Centrum Informacji i Kultury (American Corner)” w Dolnośląskiej Bibliotece Publicznej; spotkanie z dyrektorem dr Anną Wałek w Centrum Wiedzy i Informacji Naukowo-Technicznej Politechniki Wrocławskiej; wycieczka do Dolnośląskiego Centrum Informacji Naukowej i Ekonomicznej we Wrocławiu). Kontynuowano ważną dla środowiska tematykę książki dawnej (m.in. wykład prof. Anny Cisło nt. „Sekret Księgi z Kells-czyli gdzie powstało dzieło aniołów”; wykład prof. Krzysztofa Walczaka „Idea regionalizmu w czasopiśmie XIX i początków XX w. (na przykładzie Kalisza)”; wykład dr Danuty Wańki „Księgarnie i ich asortyment w ogłoszeniach „Gazety Kaliskiej” (1893-1914)”; wykład dr Lucyny Białej „Z poradnika smakosza. Książki kucharskie z XVI-XVIII wieku ze zbiorów Biblioteki Uniwersyteckiej we Wrocławiu”; spotkanie z Małgorzatą Podolską oraz Katarzyną Podolec z Pracowni Konserwatorskiej ZNiO). Podejmowano również interesującą ludzi książki tematykę związaną z praktyką wydawniczą (wykład Anny Heleny Matkowskiej pt. „Encyklopedie i leksykony – gigantyczne projekty wydawnicze. Z doświadczeń redaktora-koordynatora”). Z wykładami występowali również cenieni profesorowie ze środowiska bibliologii wrocławskiej (m.in. prof. Marta Skalska-Zlat z referatem pt. „Jak ustawy określają sposoby informowania społeczeństwa o wynikających z nich obowiązkach i zadaniach?”, prof. Małgorzata Komza z odczytem pt. „Niespodzianki w Bibliotece Wróblewskich, czyli jak rodzinna korespondencja pokazała ulubione lektury polskich ziemianek ze Żmudzi”)⁸. W ciągu ostatniej dekady w działalności Wrocławskiego Oddziału PTB nastąpiło przesunięcie punktów ciężkości w dotychczasowych zainteresowaniach z problematyki historii książki na rzecz bieżącej tematyki kultury książki, upowszechniania badań z tym związanych oraz bieżącej oferty kulturalnej Wrocławia (dr Bogumiła Celer wygłosiła referat „Śladami Wilkomirskich. W poszukiwaniu spuścizny członków muzycznej rodziny – raport z programu stypendialnego”; Dorota Mołodyńska-Küntzel zaprezentowała projekt „Żywa Biblioteka jako narzędzie edukacji międzykulturowej”, dr Alan Weiss, inicjator projektu „Spod ziemi patrzy Breslau”, opowiedział o swojej działalności mającej na celu ocalenie od zapomnienia historii dawnych Wrocławian oraz opiekę nad tablicami nagrobnymi sprzed II wojny światowej, Wrocławski Oddział Towarzystwa we współpracy z Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN zorganizował wykład Julii Chimiak oraz dr. Mariusza Jastrzęba pt. „Żydzi Polscy: historia i kultura”, prof. Marcin Wodziński oraz Anna Zabraniak wygłosili wykład pt. „Książka żydowska. Nowe badania”).

⁸ Tamże

Społeczność PTB była gośćmi w Zakładzie Narodowym im. Ossolińskich uczestnicząc w kuratorskim oprowadzaniu wystaw („Gwiazdy romantyzmu w Ossolineum. Noc Bibliotek 2022” kurator dr Agata Janiak, „Ludzie wielu ksiąg – księgi wielu ludzi” kuratorzy dr Agnieszka Franczyk-Cegła oraz dr Dorota Sidorowicz-Mulak, „Żołnierz napoleoński, ojciec komedii polskiej – Fredro w Ossolineum” kurator Hanna Kulesza, „Kopernik – Influncje” kurator Agnieszka Franczyk-Cegła, „Dyć znowu jestem! Jestem i останę! – Reymont i „Chłopi” w stulecie Nagrody Nobla” kurator Hanna Kulesza i Agata Ganczarska), a także w Muzeum Uniwersytetu Wrocławskiego (dr Urszula Bondziuk-Dawidziuk kurator wystawy „Imprimatur. Drukarnia Akademicka we Wrocławiu 1726-1804”) oraz w Muzeum Narodowym (dr Jakub Łubocki zaprezentował Kolekcję Działu Sztuki Wydawniczej oraz jubileuszową wystawę „50 na 50. Jubileusz 50-lecia Działu Sztuki Wydawniczej MNWr”). Wrocławski Oddział odwiedził również Bibliotekę Kapitulną oraz Archiwum Archidiecezji Wrocławskiej, gdzie członkowie Towarzystwa pod kuratorską opieką księdza doktora Jerzego Witczaka oraz księdza doktora Adama Derenia mieli możliwość zapoznać się z bogatymi zasobami bibliotecznymi oraz niezwykle cennymi rękopisami i starodrukami przechowywanymi w Archiwum, m.in. Księgą henrykowską z XIII w. Dyrektor Biblioteki Uniwersyteckiej dr Dorota Siwecka podczas spotkania przedstawiła strategię Biblioteki i planowane przedsięwzięcia. W Bibliotece Uniwersyteckiej ponadto członkowie Oddziału zapoznali się z częścią unikatowej kolekcji starych druków podczas kuratorskiego oprowadzenia wystawy przez dr Lucynę Białą „Polonika XVI-XVIII wieku ze zbiorów Biblioteki Uniwersyteckiej we Wrocławiu”.

Nadal podejmowane są zagadnienia związane z szeroko rozumianą bibliologią. Wygłoszono wykłady (wymienione w kolejności chronologicznej) dr Jakuba Łubockiego „Czy jest nam potrzebny termin „bibliografizacja”?”, dr Magdaleny Rządowolskiej „Badanie repertuaru Wydawnictwa Łódzkiego, czyli przerzucanie kładki nad czasem”, prof. Krzysztofa Walczaka „Kaliskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk i jego biblioteka – w 30. lecie działalności”. Ponadto w trudnym czasie początkowej fazy pandemii prof. Krzysztof Walczak dla społeczności PTB zdalnie zaprezentował losy dolnośląskich drukarzy podczas wykładu zatytułowanego „Drukarskie rodziny Mehwaldów i Hindemithów z dolnośląskiego Jawora: ludzie, losy, spuścizna”. Ponadto wykłady wygłosili prof. Ewa Repucho „Czy ta książka jest piękna? Obiektywne kryteria oceny estetycznej edycji”, prof. Anna Cisko „Bo takich jak my już nie będzie” – geneza i pierwsze edycje autobiografii z zachodnioirlandzkich wysp Blasket”, prof. Bogumiła Staniów „Solidarność dzieci świata. O propagandowych treściach na łamach czasopism dla dzieci młodszych w Polsce Ludowej”, dr Bożena Hojka „Wakacje u dziadka i Kopernik. Obrazy Polski i polskości we współczesnych czasopismach dla dzieci polonijnych „Kumpel dla Polonii” i „Pstryk Myk”, prof. Krzysztof Migoń „Bibliologia ukraińska. Próba opisu i oceny”. Dr Dorota Siwecka oraz Tomasz Kalota scharakteryzowali działalność Uniwersyteckiego Centrum Humanistyki Cyfrowej, przedstawili ofertę szkoleń w zakresie danych badawczych. Prof. Ewa Andrysiak oraz dr Bogumiła Celer wygłosiły referat „Władysław Kościelniak jako twórca ekslibrysów”.

Polskie Towarzystwa Bibliologiczne, Oddział Wrocławski w 2022 r. objęło honorowym patronatem III międzynarodową konferencję proweniencyjną „Księgozbiory historyczne mniejszości religijnych i etnicznych” organizowaną przez Zakład Narodowy im. Ossolińskich.

W 2022 r. wrocławski Oddział PTB został wpisany na listę towarzystw funkcjonujących przy Uniwersytecie Wrocławskim z siedzibą w Bibliotece Instytutu Nauk o Informacji i Mediach, a następnie zgłoszony do bieżącej ewidencji stowarzyszeń zwykłych działających w mieście Wrocławiu⁹.

Zarządy Oddziałów Warszawskiego i Wrocławskiego konsultują się ze sobą przy uzgadnianiu strategii działania i podejmowanych przedsięwzięć. Z zaangażowaniem rozwijają działalność statutową Polskiego Towarzystwa Bibliologicznego, dostosowują ją do aktualnych potrzeb członków i środowiska realizując misję, cele i zadania.

WYDAWNICTWA CIĄGŁE

Nowiny Polskiego Towarzystwa Bibliologicznego. Warszawa 1990-1998 nr 1-14

BIBLIOGRAFIA

Dokumenty archiwalne

Dokumentacja archiwalna przechowywana w siedzibie PTB, Oddział Wrocławski w Bibliotece Instytutu Nauk o Informacji i Mediach Uniwersytetu Wrocławskiego

ŹRÓDŁA DRUKOWANE

Bańkowska M., *Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Książka, prasa, radio, film i biblioteki w kształtowaniu dziedzictwa kulturowego II Rzeczypospolitej”*, „Acta Universitatis Lodzensis. Folia Librorum”, 2018, Nr 2 (27) s. 141-153 <https://czasopisma.uni.lodz.pl/librorum/article/view/4109/3558> [dostęp: 25.04.2025 r.]

Bieńkowska B.: *Polskie Towarzystwo Bibliologiczne*. „Przegląd Biblioteczny” 1997, R. 65 z. 2/3 s. 241-247.

Łaskarzewska H., *Polskie Towarzystwo Bibliologiczne. Dotychczasowe dokonania i perspektywy*. „Poradnik Bibliotekarza” 2001, nr 10 (619) s. 11-13.

Łaskarzewska H., *Polskie Towarzystwo Bibliologiczne. Dwanaście lat działalności na rzecz bibliologii polskiej*. „EBIB” 2002 nr 11 <http://ebib.oss.wroc.pl/2002/40flaskarzewska.php>. [dostęp: 25.04.2025 r.]

Mężyński, A. *Prof. Barbara Bieńkowska i przygoda Polskiego Towarzystwa Bibliologicznego w Ministerstwie Kultury i Sztuki*, „Z Badań nad Książką i Księgozbiorami Historycznymi” 2022, T.14 z. 4.

Mlekicka M.(oprac.), *Polskie Towarzystwo Bibliologiczne. Informator*, Wydął Oddział Warszawski PTB z dotacji Zarządu Głównego PTB, Warszawa 1996.

Lewińska J., *Działalność naukowa i udział w gremiach*, „Biuletyn Wydziału Prawa Administracji i Ekonomii”, 2022, 4 (23) [dostęp: 25.04.2025 r.]

Puchalski J. (red. nauk.), *Książki mają swoją historię: studia ofiarowane Profesor Barbarze Bieńkowskiej*, Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, Warszawa 2021.

⁹ Tamże.

Przybysz-Stawska M., „Kobiety Polsce, Polska kobietom 1918–2019”. Ogólnopolska Konferencja Naukowa (Warszawa, 19–20 listopada 2019 r.), „Przegląd Biblioteczny” 2020, R. 88 z. 1 s. 92–96 <https://ac.sbp.pl/index.php/kategorie/czasopisma/przeglad-biblioteczny/przeglad-biblioteczny-2020-z-1> [dostęp: 25.04.2025 r.]

ŹRÓDŁA INTERNETOWE

https://pl.wikipedia.org/wiki/Polskie_Towarzystwo_Bibliologiczne [dostęp: 25.04.2025 r.]

<https://inim.uwr.edu.pl/polskie-towarzystwo-bibliologiczne/> [dostęp: 25.04.2025 r.]

<https://sites.google.com/uw.edu.pl/warszawa400> [dostęp: 25.04.2025 r.]

HANNA ŁASKARZEWSKA
MAGDALENA LAMPERSKA

POLSKIE TOWARZYSTWO CONRADOWSKIE THE JOSEPH CONRAD SOCIETY (POLAND)

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał. 1994 (1994 pierwsza rejestracja w sądzie – przed utworzeniem KRS, zarejestrowane w KRS 2002; **nazwy poprzedzające:** Towarzystwo Josepha Conrada [Warszawa, PEN-Club], Sekcja Conradowska Towarzystwa Przyjaciół Centralnego Muzeum Morskiego w Gdańsku; Polski Klub Conradowski). **Siedziba:** Wydział Polonistyki UJ, ul. Grodzka 64, pok. 208, 31-044 Kraków, <https://conradianum.polonistyka.uj.edu.pl/ptc>; **Telefon kontaktowy:** +48 12 663 18 20 (Centrum Studiów Humanistycznych UJ, biuro czynne w godzinach: 10:00–15:00); **Email** Prezesa Polskiego Towarzystwa Conradowskiego: agnieszka.pospiech@us.edu.pl; Email Kierownika Ośrodka Conradianum a.juszczyk@uj.edu.pl; **Strona www:** <https://conradianum.polonistyka.uj.edu.pl/o-towarzystwie>; <https://www.octotext.com/ptc/index.html>. **Struktura organizacyjna:** Walne Zebranie, prezes, wiceprezes, sekretarz, skarbnik, członkowie zarządu, komisja rewizyjna.

Biblioteka znajduje się we wspólnej siedzibie PTC oraz Ośrodka dokumentacji i badania twórczości Josepha Conrada (na Wydziale Polonistyki UJ) i oparta jest przede wszystkim na księgozbiorze ofiarowanym przez Zdzisława Najdera w latach 2006 i 2008, oraz na donacjach wybitnych, polskich i światowych badaczy twórczości pisarza: Andrzeja Buszy i Laurence’a Davies’a. Księgozbiór stanowi część wydzieloną zbiorów Biblioteki Wydziału Polonistyki UJ i dzięki środkom Wydziału Polonistyki UJ jest uzupełniany. Biblioteka udostępnia zbiory jedynie w siedzibie Conradianum w godzinach dyżurów bibliotecznych i naukowych. Archiwum: PTC mieści się w siedzibie Ośrodka (JC) i Towarzystwa (PTC).

Liczba członków rzeczywistych: 27. **Członkowie honorowi:** Zdzisław Najder †, Andrzej Busza, Laurence Davies, Michał Komar, John G. Peters, Krystyna Stamirowska. **Prezes honorowy** PTC: Jolanta Dudek. **Honorowy Członek Zarządu** PTC: Stefan Zabierowski. **Prezesi** Polskiego Towarzystwa Conradowskiego: Zdzisław Najder (2002-2015), Jolanta Dudek (2015-2024), Agnieszka Adamowicz-Pośpiech (2024-). **Sekretarze generalni:** Marian Jan Skomro (2003-2006), Marcin Piechota (2006-2008), Hubert Kopeć (2008-2009), Marek Pacukiewicz (2009-2015), Joanna Skolik (2015-2024), Anna M. Szczepan-Wojnarska (2024-). **Skarbnicy:** Joanna Maria Konopacka (2002-2003), Czesława Teresa Scheffs (2003-2012), Monika Malessa-Drohomirecka (2012-).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Polskie Towarzystwo Conradowskie zostało zarejestrowane w 2002 roku, jego początki sięgają jednak lat 60-tych XX wieku: niezrealizowanego (z przyczyn obiektywnych) projektu (z lat 1960-1962) warszawskich członków PEN-Clubu, którzy pod przewodnictwem Jana Parandowskiego postanowili powołać w Warszawie stowarzyszenie o nazwie: Towarzystwo Josepha Conrada z tymczasową siedzibą w PEN-Clubie. Ogłoszono listę członków założycieli Towarzystwa Josepha Conrada. Znaleźli się na niej: Maria Dąbrowska, Jarosław Iwaszkiewicz, Róża Jabłkowska, Barbara Kocówna, Maria Korniłowiczówna, Julian Krzyżanowski, Wojciech Natanson, Adam Ostrowski, Jan Parandowski, Teofil Syga, Roman Taborski, Jerzy Zawieyski, Bronisław Zieliński, Monika Żeromska, Maciej Żurowski. Sformułowano też cele, kierunki działalności (Julian Krzyżanowski) oraz strukturę i Statut Towarzystwa (prawnik i dyrektor PIW-u Adam Ostrowski). Do tych założeń nawiązuje obecnie Polskie Towarzystwo Conradowskie, powołane przez Zdzisława Najdera i zarejestrowane w roku 2002.

W latach sześćdziesiątych XX wieku również grupa miłośników Conrada obejmująca: kapitanów marynarki (Józefa Miłobędzkiego i Urbana Krzyżanowskiego), dziennikarzy gdańskich (m.in. Tadeusza Skutnika), pracowników naukowych Uniwersytetu Gdańskiego (w tym Andrzeja Zgorzelskiego, Joannę Burzyńską), tłumaczy (Marię Boduszyńską-Borowikową), redaktorów z Wydawnictwa Morskiego (Joannę Konopacką, Edwarda Mazurkiewicza i Stanisława Ludwiga), a także pisarzy (Andrzeja Brauna i Leszka Proroka) utworzyła Sekcję Conradowską Towarzystwa Przyjaciół Centralnego Muzeum Morskiego w Gdańsku. Sekcja ta przekształciła się w 1975 w Polski Klub Conradowski, którego przewodniczącym został Andrzej Braun. Klub w latach 1976-1995 wydawał „Komunikaty Polskiego Klubu Conradowskiego”, których tytuł został zmieniony na „Informacje Polskiego Klubu Conradowskiego Towarzystwa Przyjaciół Centralnego Muzeum Morskiego w Gdańsku”, w wersji angielskiej „The Conrad News”. Członkami klubu wkrótce zostali Stefan Zabierowski, Barbara Koc oraz Zdzisław Najder, który przyczynił się do powołania Polskiego Towarzystwa Conradowskiego i został jego pierwszym prezesem, pełniąc tę funkcję nieprzerwanie do 2015 r. W latach 1997-2011 PTC wydawało czasopismo, które kontynuowało tradycję swoich poprzedników i ukazywało się w dwóch wersjach językowych: polskiej i angielskiej pod tytułem „Con-teksty: pismo Polskiego Towarzystwa Conradowskiego” / „Con-texts: the Journal of the

Joseph Conrad Society (Poland)”, „Con-teksty” ukazywały się w Gdańsku staraniem Polskiego Towarzystwa Conradowskiego i Centrum Conradowskiego przy Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej im. Josepha Conrada w Gdańsku. Opublikowano 7 numerów. Od 2005 r. wydawany jest rocznik Conradowski, którego pierwszy tom „Yearbook of Conrad Studies (Poland)”, ukazał się w Opolu pt. „Conrad’s Europe”, a kolejne numery poczynając od vol. II/ 2006 ukazują się w Krakowie, w Wydawnictwie UJ jako „Yearbook of Conrad Studies (Poland)”. „Yearbook of Conrad Studies (Poland)” to pismo naukowe w języku angielskim adresowane do badaczy twórczości Josepha Conrada z całego świata i dla nich otwarte. Artykuły w nim publikowane podejmują szerokie spectrum zagadnień związanych z życiem i twórczością pisarza oraz dziejami recepcji jego utworów. Pierwszy tom YCS redagowali Andrzej Ciuk oraz Marcin Piechota, W latach 2006-2016 funkcję redaktora naczelnego pełniła Jolanta Dudek, zaś od 2016 jest nim Andrzej Juszczyk.

Pierwotnie Polskie Towarzystwo Conradowskie działało w Gdańsku, następnie w 2011 zostało przeniesione do Krakowa w związku z powołaniem tam – z inicjatywy Zdzisława Najdera, osobnej jednostki naukowej: Ośrodka dokumentacji i badania twórczości Josepha Conrada (Conradianum) na Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego. Conradianum powstało na mocy uchwały Senatu Uniwersytetu Jagiellońskiego z dnia 21 grudnia 2005 roku oraz zarządzenia Rektora UJ z dnia 28 grudnia 2005 roku. Współtwórczynią i pierwszym kierownikiem Conradianum była Jolanta Dudek.

PTC popiera działalność naukową zmierzającą do pomnożenia wiedzy o życiu i twórczości Josepha Conrada oraz stara się upowszechniać znajomość jego utworów.

PTC urzeczywistnia swoje cele w szczególności przez:

- działanie na rzecz pogłębiania wiedzy o życiu i twórczości Josepha Conrada; współpracę z instytucjami i organizacjami naukowymi, oświatowymi i artystycznymi, zarówno w kraju, jak i za granicą;
- publikacje na tematy związane z życiem i recepcją dzieł pisarza, wymianę naukową i tłumaczenia wydawnictw oraz publikacji zagranicznych;
- reprezentowanie zrzeszonych w nim badaczy wobec władz państwowych i samorządowych, organizacji społecznych i innych instytucji publicznych i prywatnych;
- wspieranie bibliotek, archiwów i ośrodków dokumentacji, uwzględniających dorobek conradystyczny;
- urządzanie zjazdów, sesji, dyskusji naukowych oraz spotkań autorskich;
- prowadzenie działalności wydawniczej

Celem nadrzędnym Polskiego Towarzystwa Conradowskiego jest prowadzenie i rozwijanie badań dotyczących życia i twórczości Josepha Conrada, co obejmuje współpracę z polskimi i zagranicznymi instytucjami naukowymi, oświatowymi i artystycznymi: stacjami naukowymi PAN w krajach Europy, Polskim Ośrodkiem Kulturalnym w Londynie, Muzeum Literatury, Muzeum Morskim, Ośrodkiem KARTA, Uniwersytetami: Jagiellońskim, Opolskim, Śląskim, Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Warszawskim, Adama Mickiewicza w Poznaniu, Ignatianum w Krakowie, Akademią Nauk Stosowanych w Raciborzu.

Członkowie PTC regularnie publikują na tematy związane z życiem i dziełami pisarza, opracowują bibliografię przedmiotową, czynnie uczestniczą w badaniach conradystyki światowej redagując naukowe monografie wieloautorskie. Wspierają biblioteki, archiwa, placówki oświatowe i edukacyjne w popularyzowaniu wiedzy o pisarzu. PTC systematycznie organizuje wydarzenia naukowe: wykłady otwarte, sesje ogólnopolskie i międzynarodowe, panele dyskusyjne, spotkania autorskie, sympozja, np.:

- Various National Perspectives on Conrad (Gdańsk, 1997)
- Conrad and History (Kraków, 1999)
- Conrad's Europe (Kamień Śląski i Kraków, 2004)
- The Reception of the Work of Joseph Conrad - Readers Real and Implied (Kraków 2007)
- Polskie zmagania z Conradem/Poland and the Conrad Problem (Kraków, 2014)
- Joseph Conrad. Między lądem a morzem /Joseph Conrad. Twixt Land and Sea (Olsztyn, 2017)
- 1st Conrad Symposium: Transcultural Biography and Oeuvre of J. Conrad-Korzeniowski (Paryż, 2021)
- Transformations: Time in Culture, Literature, and Language (Conrad Panels, Kraków 2023)
- 2nd Conrad Symposium: The Resonance of J. Conrad in the 21st Century (Paryż, 2023)
- Joseph Conrad i Zdzisław Najder: twórczość, analiza, interpretacja (Opole, 2024)
- Conrad's Legacy A.D. 2024 (Kraków 2024)
- Joseph Conrad XXI. XXX-lecie Polskiego Towarzystwa Conradowskiego (Kraków 2025)
- 3rd Conrad Symposium: The Resonance of J. Conrad-Korzeniowski in Contemporary Culture (Paryż, 2025)
- Kapitanowie sumienia: Conrad i trudne wybory (Gdańsk, 2025)

Polskie Towarzystwo Conradowskie, pod przewodnictwem Zdzisława Najdera i przy wsparciu brytyjskiego i francuskiego Towarzystwa Conradowskiego, przyczyniło się do powstania w 2017 Muzeum Josepha Conrada – Józefa Korzeniowskiego w jednym z budynków klasztoru OO. Karmelitów Bosych w Berdyczowie, finalizując inicjatywę, jaka pojawiła się w połowie lat 90. XX w.

PTC przyczynia się także do powstawania, propagowania i publikowania polskich badań conradystycznych w formie rocznika „Yearbook of Conrad Studies (Poland)”, monografii zbiorowych oraz indywidualnych. PTC opracowało najnowszą Polską Bibliografię Conradowską: Polish J. Conrad Bibliography (1993-2025), „Conradiana” 52, 2025.

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE:

Skolik Joanna, *The Ideal of Fidelity in Conrad's Works*, Adam Marszałek, 2009.

Rafał Kapkowski, *Polskie dziedzictwo Conrada*, Kraków 2014.

Zdzisław Najder, *Życie Josepha Conrada Korzeniowskiego*. Tom I-II. [Red. naukowa prof. dr hab. Jolanta Dudek], Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego 2014. Wyd. IV w języku polskim, rozszerzone i uzupełnione (grant Ministra kultury RP)

Jolanta Dudek, *Miłosz wobec Conrada (1948-1959)*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego 2014. (środkowy WP UJ)

Małessa-Drohomirecka Monika, *Konwencje. Stereotypy. Złudzenia. Relacje kobiet i mężczyzn w prozie Josepha Conrada*, Kraków 2017.

Essays on Joseph Conrad in Memory of Professor Zdzisław Najder (1930-2021) Red. Jolanta Dudek, Andrzej Juszczyk, Joanna Skolik, Jagiellonian University Press, 2022.

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE

Yearbook of Conrad Studies (Poland)

<https://www.octotext.com/ptc/index004.html> (vol. 1- XIII)

<https://ejournals.eu/czasopismo/yearbook-of-conrad-studies/tomy-i-numery>

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA:

https://katalogi.bn.org.pl/discovery/fulldisplay?vid=48OMNIS_NLOP:48OMNIS_NLO-P&tab=jsearch_slot&docid=alma991028563509705066&context=L

<https://polona.pl/sets?searchCategory=objectSets&page=0&size=24&sort=RELEVANCE&searchLike=Con-teksty>

https://dlibra.karta.org.pl/Content/85149/PDF/FOK_0062_0001_0022_0008.pdf

<https://www.gdanskstrefa.com/dlaczego-conrad/>

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA:

Zabierowski, Stefan, *Dzieje stowarzyszeń conradowskich w Polsce*, <https://www.octotext.com/ptc/index011.html#proj5>

Zabierowski, Stefan, *Dzieje towarzystw conradowskich w Polsce*, „Arcana” 2022, nr 167

Polish J. Conrad Bibliography (1993-2025), „Conradiana” 52, 2025.

ANNA M. SZCZEPAN-WOJNARSKA,
JOANNA SKOLIK

POLSKIE TOWARZYSTWO EDUKACJI MEDIALNEJ

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia: 2012. **Okresy działalności:** nieprzerwanie od 2012 roku. **Siedziba i dane adresowe** (Adres, telefon/fax, strony www i adres mailowy): Pl. BP Nankiera 15, 50-140 Wrocław; biuro.ptem@gmail.com; www.ptem.org.pl; Fbook: <https://www.facebook.com/PTEM.org> ; YouTube: <https://www.youtube.com/@PolskieTowarzystwoEdukacjiMedi>

Struktura organizacyjna (Wydziały, Komisje, Sekcje, Oddziały) **Zarząd, Komisja rewizyjna**. W 2026 roku Towarzystwo nie posiada wydziałów, komisji i oddziałów.

Liczba członków (honorowych, rzeczywistych, wspierających) - 90 członków. **Prezesi** (lata urzędowania): 2012-2016 Agnieszka Ogonowska; 2016-2020 – Grzegorz Ptaszek; 2020-2024 – Grzegorz Stunża; 2024-2028 Magdalena Maziarz. **Sekretarze generalni** (lata urzędowania): 2012-2013 – Marzena Błasiak-Tytuła; 2013-2016 – Grzegorz Wójcik; 2016 (2 tygodnie) – Ilona Dąbrowska; 2016-2020 oraz 2024- obecnie – Magdalena Pataj; 2020-2024 – Magdalena Ślawska. **Skarbnicy** (lata urzędowania): 2012-2016 – Anna Ślósarz; 2016-2020 – Joanna Bierówka; 2020-2024 – Magdalena Maziarz; 2024-2028 – Magdalena Ślawska.

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Zgodnie ze statutem PTEM, głównym celem Towarzystwa jest działalność naukowa i popularyzatorska wspierająca rozwój wiedzy o edukacji medialnej w społeczeństwie. Jako towarzystwo naukowe podmiot wspomaga i prowadzi badania naukowe w zakresie edukacji medialnej, współpracuje z podmiotami zajmującymi się tym obszarem. Działa także w zakresie opracowywania programów kształcenia związanych z mediami, w tym z edukacją medialną. Przedstawiciele towarzystwa są organizatorami i uczestnikami wydarzeń naukowych i popularyzatorskich poświęconych edukacji medialnej. Towarzystwo wspiera przedsięwzięcia z tego zakresu realizowane przez inne podmioty, obejmując je naukową opieką patronacką, wsparciem merytorycznym, organizując wyodrębnione panele dyskusyjne i referatowe.

W ramach działalności PTEM organizuje kongresy naukowe, będące przestrzenią prezentacji badań krajowych i międzynarodowych, dyskusji naukowych, tzw. dobrych praktyk edukacyjnych oraz integracji środowiska zajmującego się szeroko pojętą edukacją medialną. Do 2026 roku odbyło się pięć Kongresów Edukacji Medialnej. Każdy z nich poświęcony został wybranemu problemowi edukacji medialnej:

- I Kongres Edukacji Medialnej – „Co z tą edukacją medialną? Uwarunkowania, cele i perspektywy w dobie dynamicznych zmian technologicznych, społecznych i kulturowych” (Kraków 2014);
- II Kongres Edukacji Medialnej – „Praktyki edukacji medialnej. Strategie użytkowania mediów – nowe formy zachowań społecznych i kulturowych” (Lublin 2016);
- III Kongres Edukacji Medialnej – “Edukacja medialna w świecie cyfrowego konsumpcjonizmu. Nowe technologie a solidarne i pluralistyczne społeczeństwo?” (Gdańsk 2018);
- IV Kongres Edukacji Medialnej – „Jak dotrzeć tam, gdzie chcielibyśmy być?” (online, 2021)
- V Kongres Edukacji Medialnej – „Edukacja medialna X.0: przekraczanie granic” (Warszawa, 2023).

Kolejny, szósty już Kongres Edukacji Medialnej, odbędzie się w 2027 roku, w Katowicach. Od lutego 2021 roku Towarzystwo prowadzi seminaria pod nazwą „Wieczorynki z edukacją medialną”. Spotkania te poświęcone są prezentacji najnowszych badań oraz dyskusjom na temat wyzwań, doświadczeń, rozwiązań i praktyk związanych z edukacją medialną, łączą tym samym walory spotkania naukowego i popularyzatorskiego. Spotkania

są nagrywane i dokumentowane na oficjalnym kanale PTEM w serwisie YouTube. Do kwietnia 2026 roku odbyło się 21 seminariów.

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE)

PTEM nie posiada własnego czasopisma ani nie uczestniczy w tworzeniu żadnego z nich. W ramach jednorazowego konkursu na dofinansowanie publikacji z zakresu edukacji medialnej ukazała się książka dra Damiana Głuszki pt. Gry wideo w środowisku rodzinnym, wydana przez Wydawnictwo LIBRON – Filip Lohner w 2017 roku.

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA www.ptem.org.pl

DANUTA KĘPA-FIGURA
MAGDALENA MAZIARZ
MAGDALENA PATAJ
JACEK PYŻALSKI
MAGDALENA ŚLAWSKA

POLSKIE TOWARZYSTWO EKONOMICZNE POLISH ECONOMIC SOCIETY

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia: 1945. **Siedziba:** 00-042 Warszawa, ul. Nowy Świat 49. **Oddziały:** Białystok, Bydgoszcz, Częstochowa, Gdańsk, Gliwice, Katowice, Kielce, Koszalin, Kraków, Legnica, Lublin, Łódź, Olsztyn, Opole, Poznań, Radom, Rzeszów, Szczecin, Toruń, Warszawa, Wrocław, Zielona Góra. **Liczba członków:** 63,9 tys. (stan w 1976), 5,4 tys. zwyczajnych i 220 wspierających (stan w 2003), 2129 i 29 wspierających (stan w 2021), 1990 i 31 wspierających (stan na koniec 2023 roku). PTE od 1956 roku jest członkiem Międzynarodowego Stowarzyszenia Ekonomistów (*International Economic Association*). PTE jest organizacją pożytku publicznego (od 2004 roku). **Struktura organizacyjna:** Zjazd Krajowy, Zarząd Krajowy, Krajowa Komisja Rewizyjna, Sąd Koleżeński (organy naczelne); Oddziały Towarzystwa (posiadające osobowość prawną samodzielne jednostki terenowe); Rada Naukowa Towarzystwa. **Prezysi:** Edward Lipiński (1945-65), Oskar Lange (1965), Józef Pajestka (1965-81), Tomasz Afeltowicz (1981-85), Zdzisław Sadowski (1985-2005), Elżbieta Mączyńska (2005-2021), Marian Gorynia (2021-). **Prezisi honorowi:** Edward Lipiński (1965-85), Czesław Bobrowski (1989-96), Zdzisław Sadowski (2005-2018), Elżbieta Mączyńska (2021-). **Sekretarze naukow:** Zygmunt Filipowicz (1945-54), Włodzimierz Hagemajer (1954-56), Mirosław Orłowski (1956-67), Aleksander Łukaszewicz (1967-68, 1972-76), Mieczysław

Mieszczankowski (1968-70). **Sekretarze generalni:** Bogdan Miłaczewski (1970-72), Aleksander Łukaszewicz (1972-76), Rafał Krawczyk (1976-81), Edward Gętkowski (1981-89), Urszula Płowiec (1989-97), Andrzej Muszyński (1997-2001), Jan Kruszewski (2001-2005), Jacek Brdulak (2005-2006), Józef Łobocki (2006-2008), Beata Majeczka (2015-). **Przewodniczący Rady Naukowej:** Adam Krzyżanowski (1945), Kazimierz Secomski (1967-71, 1976-81), Michał Kaczorowski (1971-76), Czesław Bobrowski (1981-85) Józef Pajestka (1985-89), Jan Lipiński (1989-2001), Andrzej Sławiński (2001-2005), Włodzimierz Siwiński (2005-2010), Bogusław Fiedor (2010-2015), Marian Gorynia (2015-2021), Marek Kośny (2021).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Polskie Towarzystwo Ekonomiczne realizuje następujące cele statutowe: krzewienie myśli społeczno-ekonomicznej oraz współtworzenie warunków rozwoju nauk ekonomicznych i prezentowanie ich dorobku, podnoszenie kwalifikacji zawodowych ekonomistów, kształcenie nauczycieli przedmiotów ekonomicznych, inspirowanie oraz wspieranie działań zmierzających do zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego kraju, upowszechnianie wiedzy ekonomicznej i szerzenie kultury ekonomicznej w społeczeństwie, ochrona interesów zawodowych ekonomistów, integrowanie środowiska ekonomistów reprezentujących zarówno naukę, jak i działalność gospodarczą, upowszechnianie wiedzy niezbędnej do prowadzenia działalności gospodarczej, tworzenie korzystnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości. Cele te realizowane są poprzez szereg działań zarówno na szczeblu krajowych (w ramach pracy Zarządu Krajowego oraz Rady Naukowej), jak i w poszczególnych oddziałach terenowych obejmujących swym zasięgiem działania całą Polskę.

Polskie Towarzystwo Ekonomiczne powstało w nawiązaniu do tradycji utworzonego w 1917 roku Polskiego Towarzystwa Ekonomistów i Statystyków, do którego w 1927 roku przystąpiło Polskie Towarzystwo Aktuariuszy. W 1945 roku w Łodzi odbył się pierwszy po II wojnie światowej Zjazd Ekonomistów Polskich, z udziałem reprezentantów wszystkich środowisk regionalnych. Na tym Zjeździe powołano Polskie Towarzystwo Ekonomiczne o zasięgu ogólnopolskim. Założycielami PTE byli: Wacław Fabierkiewicz, Bolesław Kłapkowski, Adam Krzyżanowski, Witold Krzyżanowski, Edward Lipiński, Jerzy Lubowicki, Zbigniew Makarczyk, Feliks Młynarski, Mirosław Orłowski, Stanisław Rączkowski, Kazimierz Secomski, Wacław Skrzywan, Czesław Strzeszewski, Józef Świdrowski, Edward Taylor, Witold Trąmpczyński, Eugeniusz Ugniewski, Aleksy Wakar, Marcin Wyczalkowski, Stefan Zaleski, Antoni Żabko-Potopowicz. Realizację wytyczonych zadań powierzono Radzie Naukowej.

Kolejnym działaniem było utworzenie oddziałów wojewódzkich w Łodzi, Warszawie, Poznaniu, Krakowie i Lublinie, Morskiego w Gdańsku (1946), Szczecinie i Wrocławiu (1947) oraz Katowicach (1948). Przy oddziałach podjęty działalność sekcje naukowe, skupiające ekonomistów różnych specjalności i organizujące dyskusje naukowe i odczyty.

W 1947 roku wznowiono wydawanie kwartalnika naukowego „Ekonomista”, który zaczął wychodzić w 1900 roku, a w 1922 stał się organem Towarzystwa Ekonomistów

i Statystyków Polskich. Przystąpiono też do organizowania biblioteki, która funkcjonowała przy Zarządzie Głównym do 1980 roku. W latach 1951-56, między II a III Zjazdem Towarzystwa, nastąpił rozwój liczebny PTE: z 759 członków w 1951 roku do 2136 w 1956. Równocześnie wzrosła liczba sekcji naukowych, odczytów i zebrań dyskusyjnych. W 1954 roku powstały trzy pierwsze koła PTE w zakładach przemysłowych, a w latach 1955-56 zapoczątkowana została działalność oddziałów PTE jako organizatorów większych konferencji naukowych. W latach 1956-63 nastąpił dalszy rozwój działalności PTE, przy czym Towarzystwo przekształcało się stopniowo w powszechną organizację ekonomistów, zrzeszającą zarówno pracowników uczelni i instytutów naukowych, jak też praktyków. Liczba członków wzrosła do 9412, powstały oddziały wojewódzkie w Bydgoszczy, Opolu i Radomiu, liczba kół zwiększyła się z 18 do 155. W latach 50. PTE podjęło zadanie doskonalenia zawodowego kadr ekonomistów zatrudnionych w gospodarce narodowej, które stopniowo stało się jednym z ważniejszych kierunków działania Towarzystwa. Pierwsze kursy dla pracowników nauki i administracji gospodarczej zainicjowano w 1950 roku. Wtedy też utworzono Zakład Szkolenia Ekonomicznego, zajmujący się doszkąłcaniem i doskonaleniem w dziedzinie nauk i dyscyplin ekonomicznych kadr zatrudnionych w gospodarce narodowej; w jego ramach funkcjonowały dyrekcje szkolenia ekonomicznego przy oddziałach. W latach 80. Zakład przekształcono w Instytut Kształcenia Ekonomicznego PTE (funkcjonował do 1989). W poszczególnych oddziałach Towarzystwa pracowały sekcje problemowe, grupujące członków o wysokim poziomie wiedzy fachowej, z których rekrutowali się wykładowcy zajmujący się szeroko pojętą edukacją ekonomiczną.

W latach 70. i 80. działalność Towarzystwa koncentrowała się w ramach prac Centralnego Klubu Jednostek Inicjujących, Rad Koordynacji Branżowej Kół PTE, Klubu Organizacji Gospodarczych, Ośrodka Konsultacji Ekonomicznych. Jednostki te organizowały konferencje poświęcane wdrażaniu reformy gospodarczej i tematów z zakresu polityki, odegrały znaczną rolę w przygotowaniu szerokich kadr ekonomistów do spełniania czynnej funkcji, kształtującej procesy gospodarowania i zarządzania oraz efektywniejszego wykorzystywania teoretycznych osiągnięć ekonomii. W celu prowadzenia doradztwa ekonomicznego utworzono Zakład Ekspertyz Gospodarczych „Petex” jako jednostkę gospodarczą PTE, której zadaniem było świadczenie usług w zakresie ekonomii oraz organizacji i techniki w formie ekspertyz, doradztwa, projektowania i wdrożeń, wykonywanych na zamówienie jednostek gospodarczych.

Na przełomie lat 90. XX wieku oraz dwutysięcznych PTE skupiało się na aktywnym włączaniu się w transformację polskiej gospodarki i adaptacji nauk ekonomicznych do nowych, wolnorynkowych warunków funkcjonowania systemu społeczno-gospodarczego. Od 2003 roku PTE, zarówno na szczeblu krajowym, jak i w niektórych oddziałach, prowadzi działalność gospodarczą, z której uzyskane środki finansowe przeznaczone są na działalność statutową. Działalność gospodarcza Towarzystwa oparta jest przede wszystkim na publikacji i sprzedaży książek, wynajmie nieruchomości, organizacji odpłatnych szkoleń zarówno zamkniętych, jak i otwartych oraz doradztwie i ekspertyzach sporządzanych na zlecenie jednostek samorządów terytorialnych oraz podmiotów komercyjnych. Środki finansowe na działalność są pozyskiwane także od sponsorów oraz

z funduszy Unii Europejskiej przeznaczanych na różnorodne projekty związane z celami statutowymi Towarzystwa (w tym szkolenia).

Początek lat dwutysięcznych (z intensyfikacją działań po 2005 roku) to okres rozwoju działalności wydawniczej oraz podtrzymywania i pogłębiania współpracy z zagranicą (m.in. coroczne polsko-niemieckie seminaria we Vlotho (później przeniesione do Ełku, a następnie do Krakowa) nt. społecznej gospodarki rynkowej, łącznie realizowane przez 25 lat). PTE skupiało się także na współpracy z przedstawicielami najwyższych władz państwowych i samorządowych. Debaty odbywające się na forum PTE wzbudzały zainteresowanie Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, Ministerstwa Nauki, Ministerstwa Gospodarki, Ministerstwa Zdrowia oraz Narodowego Banku Polskiego, a także liczne grono ekonomistów z całego kraju.

Kadencja władz Towarzystwa 2010-2015 związana była z kontynuacją i intensyfikacją działań wcześniej podejmowanych, związanych z szeroko rozumianą integracją środowiska ekonomistów, zajmujących się zarówno praktyką gospodarczą, jak i nauką. W tym okresie zaczęto zwracać szczególną uwagę na konieczność współpracy z mediami (radiem, telewizją, prasą).

Bardzo istotnym medium informacyjnym w XXI wieku stała się, modernizowana według aktualnych potrzeb i wymogów bezpieczeństwa, strona internetowa Towarzystwa. Jest ona źródłem informacji o działalności PTE zarówno w zakresie aspektów naukowych, jak i pomaga w prowadzeniu działalności gospodarczej. Ponadto, w ramach polityki informacyjnej PTE, istnieją osobne strony dedykowane Olimpiadzie Wiedzy Ekonomicznej (<https://owe.ptc.pl/>) oraz czasopismu „Ekonomista” (<https://ekonomista.ptc.pl/>), a także zawsze jest tworzona zindywidualizowana strona Kongresu Ekonomistów Polskich poświęcona danej edycji tego wydarzenia.

W latach 2015-2021 (tradycyjna, pięcioletnia kadencja władz przedłużyła się ze względu na perturbacje wynikające z niemożności zwoływania zgromadzeń na skutek pandemii SARS-COV-2) koncentrowano się na podtrzymywaniu dotychczas podejmowanych inicjatyw naukowych, medialnych oraz gospodarczych. W 2016 roku powstał nowy Oddział PTE w Radomiu. Niestety w tym samym czasie chęć rozwiązania i likwidacji zgłosiły dwa inne oddziały (Bielsko-Biała oraz Wałbrzych). Bardzo istotnym elementem działalności Towarzystwa w tym czasie było współdziałanie z innymi organizacjami o charakterze społecznym (Federacją Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT, Towarzystwem Naukowym Organizacji i Kierownictwa, Stowarzyszeniem Księgowych w Polsce, Zrzeszeniem Prawników Polskich). Zacieśniała się także współpraca PTE z Polską Akademią Nauk. W tym okresie zauważono znaczny wzrost aktywności oddziałów Towarzystwa w zakresie kontaktów z mediami (szczególnie lokalnymi). Dodatkowo też Towarzystwo zintensyfikowało swoją działalność w zakresie obejmowania patronatów nad konferencjami naukowymi, konkursami czy wydawnictwami. Lata 2020-2021 były szczególne dla Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego – ze względu na konieczność ograniczenia kontaktów osobistych (pandemia koronawirusa) bardzo wiele inicjatyw zostało przeniesionych w przestrzeń wirtualną. Począwszy od posiedzeń Zarządu Krajowego, jak i Rady Naukowej, a skończywszy na różnorodnych seminariach i konferencjach – działalność Towarzystwa kontynuowano (z niewielkim obniżeniem

częstotliwości spotkań, ale niejednokrotnie z większą liczbą uczestników) w przestrzeni Internetu. Towarzystwo szybko odnalazło się w nowej rzeczywistości i z powodzeniem organizowało spotkania wpisujące się w realizację jego zadań statutowych (w tym kontynuowano Olimpiadę Wiedzy Ekonomicznej, mimo konieczności realizacji jej w systemie online).

Kadencja władz Towarzystwa w latach 2021-2026 przyniosła kolejne zmiany w zakresie organizacyjnym – zmiana Statutu PTE na Nadzwyczajnym Zjeździe Towarzystwa w 2023 roku umożliwiła odbywanie posiedzeń poszczególnych organów w trybie online oraz hybrydowym, co ułatwiło organizowanie spotkań, jednakże niestety ograniczyło kontakty osobiste władz Stowarzyszenia. W tej kadencji został zorganizowany kolejny, już XI Kongres Ekonomistów Polskich, a także kontynuowano działania na rzecz edukacji ekonomicznej i krzewienia kultury ekonomicznej. Rok 2024 został ogłoszony przez Senat RP Rokiem Edukacji Ekonomicznej (REE), a Polskie Towarzystwo Ekonomiczne znalazło się wśród sześciu organizacji, które wystąpiły z tą inicjatywą i stanowiły razem Komitet Organizacyjny. Kontynuatorem idei REE jest Centrum Edukacji Ekonomicznej, w którym PTE jest jednym z członków Komitetu organizacyjnego. Podpisano także porozumienie z Italian Economic Association (Società Italiana di Economia, SIE) o współpracy. W 2026 roku PTE przystąpiło do Międzynarodowego Centrum Badań Kopernikańskich. Tradycyjnie też były kontynuowane działania związane z organizacją Olimpiady Wiedzy Ekonomicznej, a także uruchomiono nowy konkurs dla młodzieży szkół ponadpodstawowych „Ekonomia w praktyce” (już odbyły się dwie edycje).

W najnowszej historii (po II wojnie światowej) Polskie Towarzystwo Ekonomiczne jest organizatorem Kongresów Ekonomistów Polskich, w których biorą udział polscy ekonomiści zarówno z kraju, jak i z zagranicy oraz są zapraszani naukowcy z innych dyscyplin (np. socjologii czy prawa). W ramach kongresów ważne są dyskusje w gronie naukowców, ale też przy współudziale praktyków gospodarczych i osób, które reprezentują politykę gospodarczą (obecni i byli przedstawiciele władz państwowych). Do tej pory (2026) odbyło się jedenaście takich kongresów. Tematyka była zawsze zbieżna z aktualnymi wyzwaniami stojącymi przed teorią i praktyką ekonomii: I Kongres Ekonomistów Polskich – 1950; II Kongres Ekonomistów Polskich – 1956; III Kongres Ekonomistów Polskich – 1971; IV Kongres Ekonomistów Polskich – 1981; V Kongres Ekonomistów Polskich *Polska gospodarka – wyzwania rozwojowe końca XX wieku* – 1987; VI Kongres Ekonomistów Polskich *Jak zdynamizować polską gospodarkę?* – 1993; VII Kongres Ekonomistów Polskich *Ekonomia w epoce cywilizacji informacyjnej* – 2001; VIII Kongres Ekonomistów Polskich *Polska w gospodarce światowej – szanse i zagrożenia rozwoju* – 2007; IX Kongres Ekonomistów Polskich *Ekonomia dla przyszłości. Odkrywać naturę i przyczyny zjawisk gospodarczych* – 2013; X Kongres Ekonomistów Polskich *Ekonomiści dla rozwoju* – 2019; XI Kongres Ekonomistów Polskich *Ekonomia i gospodarka w czasach niepewności*, połączony z obchodami jubileuszu 80-lecia Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego.

PTE aktywizuje szerokie kręgi ekonomistów (naukowców i praktyków) poprzez organizowanie konferencji naukowych i seminariów (w tym m.in. „Czwartków u Ekonomistów” odbywających się w Warszawie, w siedzibie Biura Zarządu Krajowego nieprze-

rwaniu od 2006 – od 2021 roku w formule hybrydowej, pozwalając na szerszy dostęp do wymiany poglądów na aktualne tematy ekonomiczne, czy „Forum Myśli Strategicznej”, powołanego w 2008 roku przy udziale Polskiego Towarzystwa Współpracy z Klubem Rzymskim, oraz seminariów Rady Naukowej, a także zróżnicowanej oferty konferencji i seminariów organizowanych w oddziałach Towarzystwa) oraz licznych konkursów, m.in. na najlepsze prace z zakresu ekonomii. W latach 70. XX wieku organizowano konkurs im. Oskara Langego na najlepsze prace z dziedziny ekonomii. Od 1992 r. ogłaszany jest Konkurs o Nagrodę PTE im. prof. Edwarda Lipińskiego na pracę wnoszącą nowe wartości do dorobku nauk ekonomicznych w Polsce. Co kilka lat (zazwyczaj co dwa) ogłaszany jest także Konkurs na najlepszy podręcznik akademicki z zakresu teorii ekonomii, ekonomii stosowanej, polityki ekonomicznej oraz historii myśli ekonomicznej. Podobne konkursy – o lokalnym zasięgu – organizowane są w poszczególnych oddziałach, które także podejmują działania w zakresie konkursów na najlepsze prace licencjackie, magisterskie oraz doktorskie, obejmujące zagadnienia ekonomiczne, ze szczególnym uwzględnieniem problemów lokalnych.

Przy współpracy z Ministerstwem Edukacji Narodowej i Sportu oraz Ministerstwem Edukacji i Nauki (wcześniej) i Ministerstwem Edukacji Narodowej (obecnie) od 1987 roku organizowana jest Olimpiada Wiedzy Ekonomicznej dla uczniów szkół ponadpodstawowych; do tej pory (2026) odbyło się 39 edycji tej Olimpiady, z udziałem ponad 350 tys. uczestników; każda z edycji podporządkowana jest wybranej myśli przewodniej, a jej temat związany jest z aktualnymi problemami ekonomicznymi i społecznymi Polski. Wybrane hasła przewodnie OWE: *Przedsiębiorczość i efektywność gospodarowania* (1991/92); *Praca i zarządzanie* (1994/95); *Badania rynkowe i marketing* (1997/98); *Gospodarka Polski wobec integracji z Unią Europejską* (2002/03); *Polityka regionalna i fundusze strukturalne Unii Europejskiej* (2004/05); *Polska droga do wolności gospodarczej. 25 lat transformacji* (2014/15); *Ekonomia wobec kryzysów. Gospodarcze i społeczne skutki pandemii* (2020/21); *Rola giełd w rozwoju społeczno-gospodarczym* (2021/22); *W świecie rosnącej inflacji. Wymiar mikro- i makroekonomiczny* (2022/23); *Kapitał społeczny w procesie gospodarowania* (2023/24); *Polska w Unii Europejskiej - bilans XX-lecia* (2024/2025); *Protekcjonizm w teorii i w praktyce* (2025/2026); *Gospodarka wobec wyzwań demograficznych* (2026/2027).

PTE od 1947 r. prowadzi działalność wydawniczą, w ramach której opublikowano szereg książek i prac okolicznościowych tak z zakresu teorii ekonomii, jak też praktyki gospodarczej. Ponadto wydaje skrypty dla potrzeb szkoleń oraz materiały i monografie będące efektem Kongresów Ekonomistów Polskich. W latach 1999-2003 PTE wydawało następujące serie: Biblioteka Myśli Ekonomicznej — publikowano w niej aktualne prace wybitnych ekonomistów światowych, Kluczowe Problemy Gospodarki (prace polskich ekonomistów dotyczące polskiej gospodarki), Ekonomia i Świat Współczesny (prace popularyzacyjne na aktualne tematy gospodarki kraju i świata), Polska w Unii Europejskiej (prace na temat gospodarczych i społecznych aspektów integracji Polski z UE).

Obecnie (stan na 2026 rok) PTE wydaje następujące serie wydawnicze: *Nbliści z ekonomii*; *Społeczna Gospodarka Rynkowa*; monografie pokongresowe związane tematycznie z poszczególnymi obszarami ekonomii wyszczególnionymi w ramach kolejnych Kongresów Ekonomistów Polskich.

Wydawnictwa ciągle publikowane przez Polskie Towarzystwo Ekonomiczne na poziomie Zarządu Krajowego to przede wszystkim „Ekonomista” (na początku wydawany jako tygodnik, od 1901 roku jako kwartalnik, w latach 1995-2021 jako dwumiesięcznik, na koniec 2021 roku podjęto decyzję o wydawaniu tego czasopisma w formie kwartalnika) – redaktorami naczelnymi byli: prof. Edward Lipiński, prof. Zdzisław Sadowski, prof. Elżbieta Mączyńska, a od 2021 roku funkcję tę sprawuje obecny prezes Towarzystwa – prof. Marian Gorynia; „Biuletyn Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego” – od 2006 roku wszystkie wydania są dostępne w formie pdf na stronie internetowej Towarzystwa.

Wydawnictwa ciągle publikowane przez Polskie Towarzystwo Ekonomiczne na poziomie oddziałów (stan na 2026): „Zeszyty Naukowe PTE” (Zielona Góra); „Equilibrium. Quarterly Journal of Economics and Economic Policy” (Toruń); „Oeconomia Copernicana” (Toruń); „Catalaxy” (Toruń); „Przegląd Ekonomiczny” (Poznań).

ŹRÓDŁA

Archiwum PAN, zespół: PAN Wydz. I Tow. Naukowe, sygn. 14 [Sprawozdanie z działalności, skład osobowy za l. 1952-53].

Eliasiewicz T.: *Polskie Towarzystwo Ekonomiczne w regionach Polski Południowej i Centralnej*. „Problemy Ekonomiczne” 1974 R. 13 nr 3, s. 91-101.

Getkowski E., Gryc T.: *Kształcić lepiej*. „Wektory” 1974 nr 8 s. 16-17.

Majecka B.: *Upowszechnianie wiedzy i szerzenie kultury ekonomicznej jako statutowe zadania Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, /w:/ Społeczny wymiar działalności towarzystw naukowych*, pod red. I. Hofman, J. Błazejowskiego, A. Kansego, Polska Akademia Nauk, Warszawa 2023, s. 249-255.

Mujżel J.: *Polskie Towarzystwo Ekonomiczne*. „Rocznik Polityczny i Gospodarczy” 1971, s. 202-208.

Nauki ekonomiczne i wyzwania współczesności. Fundamentalne problemy w teorii i praktyce, pod red. B. Fiedora, M. Goryni, E. Mączyńskiej, Polskie Towarzystwo Ekonomiczne, Warszawa 2020, Od Wydawcy.

Pajestka J.: *Rola i zadania Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego*. „Nauka Polska” 1966 R, 14 nr 3, s. 79-88.

Polskie Towarzystwo Ekonomiczne. „Nauka Polska” 1947 T. 25, s. 547-548.

Polskie Towarzystwo Ekonomiczne i instytucje poprzedzające w służbie nauk ekonomicznych, pod red. M. Bochenka, Polskie Towarzystwo Ekonomiczne, Warszawa 2025.

PTE i jego oddziały. Siedem dekad, „Biuletyn Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego” 2018, nr 1(80).

Sadowski Z.: *Przez ciekawe czasy. Rozmowy z Pawłem Kozłowskim o życiu, ludziach i zdarzeniach*. Polskie Towarzystwo Ekonomiczne, Instytut Nauk Ekonomicznych Polskiej Akademii Nauk, Warszawa 2011.

Sprawozdania z działalności PTE. <https://www.pte.pl/o-pte/sprawozdania/sprawozdania-z-dzialalnosci-pte>.

Statut Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, https://cms.ptc.pl/uploads/Statut_PTE_uchwalony_16marca2018_wpisany_do_KRS_867108af6b.pdf (stan aktualny na 2021 rok).

Statut Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, https://pte.pl/uploads/STATUT_PTE_uchwalony_28_11_2023_wpisany_do_KRS_18_12_2023_90fe652b5b.pdf (stan aktualny na 2026 rok).

Statut Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego. Warszawa 1947. — Toż. Warszawa 1973. — Toż. Warszawa 2003.

Strona internetowa konkursu „Ekonomia w praktyce”, <https://konkurs.pte.pl/>.

Strona internetowa Krajowego Centrum Edukacji Ekonomicznej, <https://kcee.edu.pl/>.

Strona internetowa Olimpiady Wiedzy Ekonomicznej, <https://owe.pte.pl/>.

Strona internetowa Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, <https://www.pte.pl/>.

Strona internetowa Roku Edukacji Ekonomicznej, <https://ree2024.pl/>.

Szczęśny W.W.: *Działalność edukacyjna Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego w dobie transformacji ustrojowych*. „Rocznik Andragogiczny” 1999 [T. 4].

Strona internetowa: <https://www.pte.pl/>

e-mail: zk@pte.pl

BEATA MAJECKA

POLSKIE TOWARZYSTWO ERGONOMICZNE POLISH ERGONOMICS SOCIETY

INFORMACJE OGÓLNE

Data założenia: 16 maja 1977 r. **Adres:** www.pterg.org.pl. **Zarejestrowane oddziały:** Białystok (Podlaski), Bydgoszcz (Pomorsko-Kujawski), Częstochowa, Gdańsk, Katowice (Śląski), Koszalin, Kraków, Łódź, Lublin, Poznań, Szczecin, Warszawa, Wrocław, Zielona Góra. **Struktura organizacyjna:** Walny Zjazd Delegatów, Zarząd Główny. **Liczba członków:** 200 (2023). **Prezesi:** Zbigniew Jethon (1977-80), Halina Ćwirko (1980-86, 1992-99), Leszek Pacholski (1986-1992), Jerzy S. Marcinkowski (1999-2006), Ewa Górską (2006-2014), Jerzy Lewandowski (2014-2023), Marcin Butlewski (2023-2027). **Sekretarze generalni:** Piotr Krasucki (1977), Zygmunt Mirski (1978-1983), Jan Rosner (1983-1986), Halina Ćwirko (1986-1992), Anna Batogowska (1992-1995), Ewa Górską (1995-2002), Ludmiła Borodulin-Nadzieja (2002-2006), Tomasz Tokarski (2010-2014, 2018-2023), Iwona Grabarek (2014-2018), Krzysztof Hankiewicz (2023-2027). **Prezesi honorowi:** Halina Ćwirko (2002), Leszek Pacholski (2006), Jerzy S. Marcinkowski (2019), Ewa Górską (2023).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Myśl o powołaniu organizacji, która skupiałaby wszystkich polskich ergonomistów działających w Polsce, zrodziła się w Komitecie Ergonomii PAN w latach 60. ubiegłego wieku. Jej propagatorami byli profesorowie: Jan Kaczmarek, Jan Rosner i Andrzej Ogiński. Do grona osób inspirujących powstanie PTerg należeli również: Mieczysław Krause, Bohdan Lisowski, Longin Paluszkiwicz, Zygmunt Zbichorski, Halina Ćwirko, Piotr Krasucki, Zygmunt Mirski. Czynnikiem intensyfikującym prace w zakresie powołania krajowego towarzystwa ergonomicznego było powierzenie Polsce organizacji

VIII Kongresu Międzynarodowego Stowarzyszenia Ergonomicznego (*International Ergonomics Association* – IEA) w Warszawie w 1979 r. Rok ten został także poświęcony prekursorowi światowej ergonomii, polskiemu uczonemu Wojciechowi Bogumiłowi Jastrzębowskiemu (1799-1882).

16 maja 1977 r. w Warszawie 214 członków założycieli, pochodzących z różnych ośrodków naukowych, instytucji i przedsiębiorstw z całego kraju, podjęło jednomyślnie uchwałę o powołaniu Polskiego Towarzystwa Ergonomicznego. Zgodnie z uchwałą członków założycieli, PTErg zostało zakwalifikowane przez Polską Akademię Nauk do grona towarzystw naukowych afiliowanych przy Wydziale Nauk Społecznych, a w 1983 r. podporządkowane zostało Prezydium PAN. Celem powołania Towarzystwa, w myśl pierwszego statutu zatwierdzonego na Walnym Zjeździe członków założycieli w dniu 16 maja 1977 r. (zmiany 1983, 1993, 2002, 2007, 2013 i 2020 r.), było zjednoczenie osób mających osiągnięcia naukowe, dydaktyczne, wdrożeniowe i popularyzatorskie w dziedzinie ergonomii, zarówno w Polsce jak i na świecie.

Od początku istnienia PTErg, celem tej organizacji jest rozwijanie i upowszechnianie ergonomii jako nauki koncentrującej się na badaniu oddziaływania materialnego i niematerialnego otoczenia na człowieka, mając za punkt odniesienia jego pełny dobrostan, zaś w przypadku działalności zawodowej zajmującej się projektowaniem organizacji pracy, narzędzi, wyposażenia, środowiska i ogólnych systemów dla dostosowania ich do potrzeb, możliwości i ograniczeń człowieka.

PTErg dąży do realizacji celów statutowych poprzez: (1) Inspirowanie oraz popieranie prac naukowych, wdrożeniowych i wynalazczych z dziedziny ergonomii. (2) Udzielanie pomocy przy wdrażaniu naukowych osiągnięć ergonomii do praktyki życia gospodarczego i społecznego. (3) Inspirowanie oraz popieranie działań w zakresie kształcenia w dziedzinie ergonomii osób uczących się lub pracujących we wszystkich działach gospodarki narodowej. (4) Krzewienie i popularyzowanie wiedzy ergonomicznej wśród społeczeństwa, szczególnie w ramach nauczania w szkolnictwie ponadpodstawowym i wyższym. (5) Współdziałanie z Polską Akademią Nauk oraz innymi instytucjami i organizacjami społecznymi i zawodowymi. (6) Współpracę z międzynarodowymi i zagranicznymi stowarzyszeniami i organizacjami w celu wymiany doświadczeń oraz prezentowania osiągnięć polskiej ergonomii za granicą. (7) Organizowanie posiedzeń naukowych, konferencji, sympozjów, odczytów, wykładów, seminariów, warsztatów, itp. (8) Inicjowanie publikacji w mediach. (9) Prowadzenie działalności wydawniczej. (10) Prowadzenie działalności doradczej oraz wykonywanie ekspertyz i opinii. (11) Prowadzenie i obejmowanie patronatem szkoleń. (12) Potwierdzanie certyfikatami wiedzy i kompetencji osób zajmujących się profesjonalnie ergonomią, zgodnie z regulaminem przyjętym przez Zarząd Główny PTErg. (13) Oddziaływanie na zakres i treść programów nauczania, szkolenia i doskonalenia w zakresie ergonomii.

Polskie Towarzystwo Ergonomiczne posiada ogólnopolski zasięg działalności, a członkami jego obecnie w przeważającej części są nauczyciele akademicy, pracownicy instytutów badawczych i Państwowej Inspekcji Pracy. Na początku działalność Towarzystwa była finansowana przez Polską Akademię Nauk. W latach 80. i na początku 90. ubiegłego wieku Towarzystwo uzyskiwało rocznie z Komitetu Badań Naukowych

dotacje na 5-6 konferencji naukowych, organizowanych przez poszczególne Oddziały. Aktualnie Towarzystwo utrzymuje się ze składek członkowskich. Pomimo tego oddolnego finansowania PTerg organizuje i jest współorganizatorem kongresów, konferencji i seminariów o zasięgu krajowym i międzynarodowym.

Polskie Towarzystwo Ergonomiczne współpracuje także z *Centre for Registration of European Ergonomists* (Centrum Rejestracji Europejskich Ergonomistów - CREE) w zakresie certyfikacji i przyznawania tytułu *European Ergonomist* (Europejski ergonomista – Eur.Erg.). Wybrani członkowie PTerg w ramach *National Assessment Board* (Krajowa Komisja Oceniająca) weryfikują polskich kandydatów do certyfikatu, przed ostateczną weryfikacją na poziomie europejskim, które następuje podczas posiedzeń Zarządu CREE i Rady CREE składającej się z przedstawicieli wszystkich krajów członkowskich. Pomimo upływu czasu potrzeba istnienia Towarzystwa nie uległa zmniejszeniu, a do najważniejszych wyzwań stojących przed ergonomią nie tylko w Polsce należy: (1) Badanie i dostosowywanie nowych technologii, takich jak sztuczna inteligencja, rozszerzona rzeczywistość (AR), wirtualna rzeczywistość (VR) oraz Internet rzeczy (IoT), które stawiają przed ergonomią zadanie rozwoju metod pozwalających na zrozumienia wpływu tych technologii na zdrowie i efektywność pracowników. (2) Rozwój nowych metod pracy, a w tym pracy zdalnej, uwzględniających różnorodność warunków pracy – np. projektowanie ergonomicznych przestrzeni domowych. (3) Ergonomia związana z korzystaniem z urządzeń cyfrowych i zapewnienie skutecznej interakcji człowieka z komputerami, tabletami i smartfonami. (4) Starzenie się populacji – geronergonomia i gerontechnika, a w tym sposoby zaspakajania specyficznych potrzeb pracowników i użytkowników w starszym wieku, a także zdywersyfikowanych wiekowo populacji, zarówno w kontekście środowiska pracy, jak i projektowanych produktów. (5) Ergonomia Zdrowia Psychicznego i rozwój metod wspierania zdrowia psychicznego i emocjonalnego pracowników. (6) Rozwój zrównoważonych i zhumanizowanych praktyk przemysłowych i biznesowych, w zakresie projektowania produktów, miejsc pracy i procesów, które są zarówno efektywne, jak i przyjazne dla środowiska.

ŹRÓDŁA

Statut Polskiego Towarzystwa Ergonomicznego. KRS 18.08.2020 r.

LITERATURA

Ćwirko, H. (1993). *Działalność Polskiego Towarzystwa Ergonomicznego w latach 1989-1992*. Ergonomia t. 16 (nr 1), 113-139., Wyd. PAN, Kraków.

Ćwirko H. (1998). *20 lat Polskiego Towarzystwa Ergonomicznego*. Ergonomia t. 21(nr 1/2), str.73-79. Wyd. PAN, Kraków.

Ćwirko H. (2011). *Kronika Polskiego Towarzystwa Ergonomicznego*, Wyd. CIOP PIB, Warszawa.

Górska E. (2013). *Misja i realia działalności Polskiego Towarzystwa Ergonomicznego*, [w:] Z. Kruszewski (red.), *Towarzystwa Naukowe w Polsce – dziedzictwo, kultura, nauka, trwanie* (Tom 1). Wyd. RTN przy Prezydium PAN, Warszawa. ISBN: 978-83-208-2270-0.

Marcinkowski, J. S. (2000). *Yesterday, Today and Future of the Polish Ergonomics Society*, [w:] Proceedings of the IBA 2000 /HFES 2000 Congress (Vol. 6, p. 88). San Diego.

Seppala, P., & inni (red.). (1997). *The Polish Ergonomics Association in the period of transformation in Poland*, [w:] From Experience to Innovation IEA 1997. Proceedings of the 13th Triennial Congress of the IEA (Vol. 7, pp. 90-91). Tampere.

Sydor, M., Mrugalska, B., & Butlewski, M. (2023). *Certyfikacja zawodowa ergonomistów w działalności Polskiego Towarzystwa Ergonomicznego*, [w:] Hofman, I., Błażejowski, J., & Kansy, A. (2023). Społeczny wymiar działalności towarzystw naukowych (2023); 978-83-66847-47-7

strona internetowa: www.pterg.org.pl

e-mail: pterg@pterg.org.pl

MARCIN BUTLEWSKI,
EWA GÓRSKA,
KRZYSZTOF HANKIEWICZ

POLSKIE TOWARZYSTWO FILOZOFICZNE

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia: 1904. **Okresy działalności:** 1904-1939 i od 1948 r. **Siedziba i dane adresowe:** (Adres, telefon/fax, strony www i adres mailowy): Krakowskie Przedmieście 3, 00-047 Warszawa, <https://ptfilozofia.pl>; Adres mailowy: zg.ptf@olimpiadafilozoficzna.edu.pl. **Struktura organizacyjna:** (Wydziały, Komisje, Sekcje, Oddziały): Zarząd Główny, 22 Oddziałów (Białystok, Bydgoszcz, Częstochowa, Gdańsk, Kalisz, Katowice, Kielce, Kraków, Lublin, Łódź, Olsztyn, Opole, Poznań, Radom, Rzeszów, Siedlce, Szczecin, Śląsk wraz z Oddziałem w Cieszynie, Toruń, Warszawa, Wrocław, Zielona Góra), Komisja Rewizyjna, Sąd Koleżeński. **Archiwum i Biblioteka:** Towarzystwo posiada historyczny księgozbiór składający się z kilku tysięcy woluminów pochodzących głównie z XIX oraz XX wieku. Egzemplarze wchodzące w skład księgozbioru PTF pochodzą głównie z darów od profesorów i sympatyków Towarzystwa, a także instytucji współpracujących. Wiele publikacji nabyto również drogą kupna, chociażby przez ORWN PAN czy Księgarnię Naukową mieszczącą się ówczesnie przy Krakowskim Przedmieściu 7. Kolekcja PTF zawiera publikacje pochodzące m.in. ze zbiorów nieopracowanych byłej Katedry Materializmu Dialektycznego i Historycznego Polskiej Akademii Nauk, Warszawskiego Towarzystwa Filozoficznego, Towarzystwa Psychologicznego, czy też Krakowskiego Oddziału PTF. Ponadto posiada niewielką kolekcję materiałów archiwalnych związanych z prof. Kazimierzem Twardowskim oraz prof. Mieczysławem Wallisem. Spuścizna prof. Wallisa obejmuje różnego rodzaju dokumenty osobiste, dokumenty dotyczące pracy i działalności, dzienniki, wspomnie-

nia, korespondencję oraz materiały warsztatowe. Z kolei w skład spuścizny po prof. Twardowskim wchodzi obszerna korespondencja z ważnymi osobistościami ze świata ówczesnej nauki, instytucjami oraz wydawcami. Materiały udostępniane są w ramach Połączonych Bibliotek Wydziału Filozofii UW, Instytutu Filozofii i Socjologii PAN oraz PTF. **Wydawnictwo:** W latach 1904-1939 działało Wydawnictwo Polskiego Towarzystwa Filozoficznego we Lwowie. W latach dwudziestych XX wieku PTF prowadziło działalność wydawniczą ze środków grantowych. **Liczba członków (honorowych, rzeczywistych, wspierających):** członkowie honorowi: Kazimierz Twardowski (od 1929 r.), Tadeusz Kotarbiński (od 1973 r.), Władysław Tatarkiewicz (od 1973 r.), Tadeusz Czeżowski (od 1973 r.), Narcyz Łubnicki (od 1982 r.), Izydora Dąmbska (od 1984 r.), Janina Kotarbińska (od 1986 r.), Janusz Krajewski (od 1986 r.), Kazimierz Pasenkiewicz (od 1987 r.), Janina Aumilerowa (od 1992 r.), Jan Paweł II (od 1995 r.), Stefan Świeżawski (od 1995 r.), Leon Gumański (od 2003 r.), Jerzy Pelc (od 2003 r.), Leszek Kołakowski (od 2003 r.), Marian Przełęcki (od 2006 r.), Leon Koj (od 2006 r.), Janusz Siek (od 2006 r.), Marek Siemek (od 2008 r.), Jacek Juliusz Jadacki (od 2024 r.), Barbara Markiewicz (od 2024 r.), Władysław Stróżewski (od 2024 r.), Ryszard Wiśniewski (od 2024 r.). **Prezesi honorowi:** Tadeusz Kotarbiński (1977-1981). **Prezesi** (lata urzędowania): Kazimierz Twardowski (1904-1938), Tadeusz Kotarbiński (1955-1976), Klemens Szaniawski (1977-1990), Władysław Stróżewski (1990-2020), Paweł Łuków (od 2020). **Sekretarze generalni** (lata urzędowania): Jan Łukasiewicz, Marian Dobrosielski (1955-1958), Marian Przełęcki (1959-1968), Marian Dobrosielski (1968-1971), Witold Marciszewski (1972-1976), Jacek Hołówka (1977-1982), Witold Marciszewski (1983-1985), Elżbieta Pietruska-Madej (1986-1991), Barbara Markiewicz (1992-2008), Wanda Kamińska (2008-2010), Magdalena Gawin (2010-2024), Bartosz Działoszyński (od 2024). **Skarbnicy** (lata urzędowania): Marian Borowski, Marian Dobrosielski (1955-1957), Jerzy Pelc (1957-1985), Jacek Juliusz Jadacki (1986-1991), Andrzej Półtawski (1992-1995), Jacek Juliusz Jadacki (1995-2004), Ulrich Schrade (2004-2009), Józef Stuchliński (2009-2016), Paweł Łuków (2016-2020), Kazimierz Czarnota (2016-2024), Agnieszka Nogal (od 2024)

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Działające obecnie Polskie Towarzystwo Filozoficzne łączy w sobie tradycje kilku towarzystw naukowych.

Na pierwszym miejscu stoi wśród nich Polskie Towarzystwo Filozoficzne, powołane do życia we Lwowie, ale skupiające członków ze wszystkich ziem polskich; inauguracja tego towarzystwa odbyła się 12 lutego 1904 roku, o godzinie 18.00, w sali wykładowej Zakładu Chemicznego przy ul. Długosza 6. Dłuższą jeszcze historią poszczycić się mogło Towarzystwo Filozoficzne w Krakowie, które choć formalnie powstało w 1909 roku, miało swoją faktyczną poprzedniczkę w działającej od 1898 roku Sekcji Filozoficzno-Przyrodniczej Towarzystwa Przyrodników w Krakowie. W 1907 roku powstało Towarzystwo Psychologiczne w Warszawie, które w istocie było towarzystwem filozoficznym, choć (ze względów politycznych) tak się nazywać nie mogło; w 1927 roku scalilo się ono z utworzonym w 1915 roku Instytutem Filozoficznym – w Warszawskie

Towarzystwo Filozoficzne. W okresie międzywojennym powołane zostały jeszcze do życia: w 1921 roku – Poznańskie Towarzystwo Filozoficzne, a w 1928 roku – Towarzystwo Filozoficzne w Wilnie.

Po drugiej wojnie światowej – na skutek zmiany granic państwa – ustała działalność PTF we Lwowie i Towarzystwa Filozoficznego w Wilnie; zorganizowały się natomiast: w 1945 roku Towarzystwo Filozoficzne i Psychologiczne w Lublinie, w 1946 roku – Toruńskie Towarzystwo Filozoficzne, a w 1947 roku – Wrocławskie Towarzystwo Filozoficzne im. Kazimierza Twardowskiego. 18 kwietnia 1948 roku doszło do połączenia się wszystkich istniejących wówczas towarzystw w jedno Polskie Towarzystwo Filozoficzne. 3 maja 1955 roku nastąpiła reorganizacja PTF: przyjęto wtedy statut, który obowiązywał (z niewielkimi zmianami) aż do roku 1994.

Od 15 stycznia 1911 roku do chwili obecnej organem PTF jest „Ruch Filozoficzny”. Przez wiele lat z Towarzystwem Filozoficznym w Krakowie związany był „Kwartalnik Filozoficzny”, z Warszawskim Towarzystwem Filozoficznym – „Przegląd Filozoficzny”, a z Poznańskim Towarzystwem Filozoficznym – „Studia Philosophica”.

PTF było zawsze wierne programowi, który przedstawił jego pierwszy przewodniczący – Kazimierz Twardowski – na pierwszym posiedzeniu: „Jedynym dogmatem Towarzystwa będzie przekonanie, że dogmatyzm jest największym wrogiem pracy naukowej. Jak wszystkie promienie koła, choć z różnych wychodzą punktów obwodu, łączą i spotykają się w środku koła, tak i my chcemy, aby wszystkie kierunki pracy i poglądów filozoficznych w naszym Towarzystwie ku jednemu zmierzały celowi, ku wyświeetleniu prawdy”.

Zasady tej przestrzegało PTF i wtedy, gdy na początku lat czterdziestych, w czasie obu okupacji, jego członkowie odbywali tajne zebrania naukowe; i wtedy, gdy na początku lat pięćdziesiątych, w najgorszym okresie totalitarnego reżimu, towarzystwo trwało „w uśpieniu” i wtedy, gdy w początkach tzw. stanu wojennego było forum nieskrępowanej wymiany poglądów.

W dniu 21 kwietnia 1990 roku Walne Zgromadzenia Delegatów Polskiego Towarzystwa Filozoficznego podjęło uchwałę w sprawie przyjęcia patronatu nad Olimpiadą Filozoficzną. PTF sprawuje pieczę nad stroną merytoryczną i organizacyjną Olimpiady Filozoficznej. Do 2024 roku odbyło się 36 edycji Olimpiady Filozoficznej.

Podstawą prawną, zgodnie z którą realizowana jest Olimpiada Filozoficzna, jest Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 29 stycznia 2002 r. w sprawie organizacji oraz sposobu przeprowadzania konkursów, turniejów i olimpiad (Dz. U. z 2002 r., nr 13, poz. 125, z późn. zm.). Dotację na organizację Olimpiady Filozoficznej przyznaje Ministerstwo Edukacji Narodowej. Ideowym celem Olimpiady Filozoficznej jest przybliżenie jej uczestnikom zasadniczego dążenia, obecnego w filozofii od jej początków, czyli dążenia do „wyświeetlenia prawdy”. Realizując ten cel Olimpiada Filozoficzna pozwala biorącym w niej udział uczestnikom osiągać poszerzone kompetencje w zakresie edukacji filozoficznej oraz umożliwia sprawdzenie nabytych umiejętności poprzez ich prezentację. Olimpiada Filozoficzna stwarza także możliwość do rozwinięcia takich przymiotów intelektualnych, jak umiejętność logicznego myślenia, wnioskowania i porównywania stanowisk filozoficznych, oraz refleksji nad własną postawą w stosunku do odmiennych poglądów.

Polskie Towarzystwo Filozoficzne jest także inicjatorem i organizatorem Konkursu Filozoficznego "W drodze ku mądrości" dla uczniów klas IV-VIII szkół podstawowych. Celem Konkursu jest wspieranie edukacji filozoficznej w szkołach podstawowych. Do 2024 roku odbyło się 21 edycji Konkursu Filozoficznego.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

Towarzystwo jest członkiem Międzynarodowej Federacji Stowarzyszeń Filozoficznych (Fédération Internationale des Sociétés de Philosophie, FISP)

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE)

Wydawnictwo Polskiego Towarzystwa Filozoficznego we Lwowie. Seria Przekłady i monografie
TOM 1: Dawid Hume, *Badania dotyczące rozumu ludzkiego*, przekładu dokonali Jan Łukasiewicz i Kazimierz Twardowski, Lwów 1905

TOM 2: Immanuel Kant, *Uzasadnienie metafizyki moralności*, przekładu dokonał Mściśław Wartenberg, Lwów 1906

TOM 3: Władysław Biegański, *Wnioskowanie z analogii*, Lwów 1909

TOM 4: Adam Stögbauer, *O wyobrażeniach ogólnych: przyczynek do psychologii wyobrażeń*, Lwów 1910

TOM 5: Juliusz Kleiner, *Pojęcie idei u Berkeley'a*, Lwów 1910

TOM 6: Immanuel Kant, *Krytyka praktycznego rozumu*, przekładu dokonał Feliks Kierski, przekład przejrzał i wstępem zaopatrzył Mściśław Wartenberg, Lwów 1911

TOM 7: Zygmunt Zawirski, *O modalności sądów*, Lwów 1914

TOM 8: Paweł Deussen, *Zarys filozofii indyjskiej*, z dodatkiem filozofii Wedanty i jej stosunku do metafizyki zachodniej, przekład rozszerzony, Lwów 1914

TOM 9: Stefan Błachowski, *Nastawienia i spostrzeżenia (studium psychologiczne)*, Lwów 1917

TOM 10: Kazimierz Ajdukiewicz, *Z metodologii nauk dedukcyjnych*, Lwów 1921

TOM 11: Leopold Blaustein, *Przedstawienia imaginatywne: studium z pogranicza psychologii i estetyki*, Lwów 1930

Seria Odczyty filozoficzne

TOM 1: Marian Borowski, *Humanistyczne i empiryczne pierwiastki w nauce*, Lwów 1913

TOM 2: Kazimierz Twardowski, *O istocie pojęć*, Lwów 1924

Seria Badania Psychologiczne

TOM 1: Stefan Błachowski, *O wrażeniach położenia i ruchu, Odtwórcze wyobrażenia węchowce w stosunku do wzrokowych i słuchowych*, Lwów 1919

TOM 2: Stefan Baley, *O zastosowaniu przysłony przy badaniu kontrastu kolorów: przyczynek do techniki i metodyki eksperymentów psychologicznych*, Lwów 1922

TOM 3: Jan Czekanowski, *Metoda podobieństwa w zastosowaniu do badań psychometrycznych*, Lwów 1926

TOM 4: Mieczysław Kreutz, *Zmienność rezultatów testów. Część I. Znaczenie zmienności rezultatów dla wartości*, Lwów 1927

TOM 5: Mieczysław Kreutz, *Zmienność rezultatów testów. Część 2. Znaczenie zmienności rezultatów dla wartości*, Lwów 1933

PUBLIKACJE POWOJENNE [WYBÓR]

W stulecie urodzin Tadeusza Kotarbińskiego i Władysława Tatarkiewicza, Toruń 1987

“A mądrości zło nie przemoże”, red. Jacek Juliusz Jadacki, Barbara Markiewicz, 1993

Wartość bycia: Władysławowi Stróżewskiemu w darze, Kraków-Warszawa 1993.

Etyka w szkole. Materiały z konferencji naukowej 22 października 1994, Warszawa 1994

Próg istnienia. Tom 1, Zdzięsiątkowane pokolenie, red. Jacek Juliusz Jadacki, Barbara Markiewicz, Warszawa 1995

Projekt wieczystego pokoju w 200-lecie wydania pracy Kanta, red. nauk. Barbara Markiewicz, Jan Garewicz, Warszawa 1995

Konserwatyzm: projekt teoretyczny: dokumentacja seminarium zorganizowanego przez Goethe-Institut w Warszawie i Polskie Towarzystwo Filozoficzne, red. nauk. Barbara Markiewicz, Warszawa 1995

Próg istnienia. Tom 2, Dzieło niedokończone, red. Jacek Juliusz Jadacki, Barbara Markiewicz, Warszawa 1996

August Cieszkowski: w setną rocznicę śmierci, red. nauk. Barbara Markiewicz, Stanisław Pieróg, Warszawa 1996

Człowiek wobec świata, red. Zbigniew Tull, Witold Tulibacki, Olsztyn 1996

W świecie znaków: księga pamiątkowa ku czci profesora Jerzego Pelca, red. nauk. Jacek Juliusz Jadacki, Witold Strawiński, Warszawa 1996

Kazimierz Twardowski, Dzienniki, t.1-2, 1997

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE

(CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

Kwartalnik “Ruch Filozoficzny”, założony 1911 we Lwowie, od 1946 wydawany w Toruniu.

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

Kazimierz Twardowski: nauczyciel – uczony – obywatel: przemówienia wygłoszone na akademii żałobnej w auli Uniwersytetu Jana Kazimierza w dniu 30 IV 1938, urządzonej przez Senat Akademicki, Radę Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Jana Kazimierza i Polskie Towarzystwo Filozoficzne, Lwów 1938

Uczczenie pamięci Romana Ingardena (1893-1970): odczyty wygłoszone w ramach uroczystego posiedzenia Polskiego Towarzystwa Filozoficznego w Warszawie, dnia 13 marca 1971 roku, Toruń 1972

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE)

Polskie Towarzystwo Filozoficzne, czyli Z dziejów filozofii jako nauki instytucjonalnej, red. nauk. Jacek Juliusz Jadacki, Barbara Markiewicz, Ryszard Matczak, Warszawa 1999

Stefan Morawski, Polskie Towarzystwo Filozoficzne, "Ruch Filozoficzny" t. XLIII, nr 2 (1986)
Ryszard Jadczyk, Polskie Towarzystwo Filozoficzne 1904-1994, "Ruch Filozoficzny", nr 2 (1995)
Tadeusz Goc, Polskie Towarzystwo Filozoficzne, "Kuryer Akademii Podlaskiej", nr 55 (2009)

OPRACOWANIE NA PODSTAWIE MATERIAŁÓW ARCHIWALNYCH PTF

POLSKIE TOWARZYSTWO FONETYCZNE

INFORMACJE OGÓLNE

Forma prawna: Stowarzyszenie rejestrowe (KRS 0000093771). **Data rejestracji:** 1 marca 2002 r. **Siedziba i dane adresowe:** Al. Niepodległości 4, 61-874 Poznań, Polska. **NIP:** 7781083093 **REGON:** 632153183. **Adres e-mail:** ptfon@ptfon.pl **Strona www:** ptfon.pl

Struktura organizacyjna: Zgodnie ze statutem Towarzystwo posiada Zarząd Główny oraz Komisję Rewizyjną. Stowarzyszenie ma zasięg ogólnopolski. **Członkostwo:** Towarzystwo zrzesza osoby indywidualne zajmujące się fonetyką i pokrewnymi dziedzinami naukowymi. Obecnie (marzec 2026) Stowarzyszenie gromadzi 98 członków.

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Cele działania Towarzystwa to:

- rozwój naukowy w zakresie fonetyki i dyscyplin pokrewnych,
- kontakty i współpraca naukowa,
- popularyzacja fonetyki w środowisku akademickim i poza nim,
- działalność edukacyjna i warsztatowa.

Statut określa m.in. działalność naukową i edukacyjną organizacji.

Towarzystwo regularnie organizuje seminaria naukowe oraz spotkania środowiskowe.

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE)

Towarzystwo wydawało publikacje „Speech and Language Technology” („Technologia Mowy i Języka”) – ostatnie wydanie 2012 r.

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

Dane rejestrowe KRS; Statut Towarzystwa, strona internetowa

DR KAROLINA JANKOWSKA
PRZEWODNICZĄCA POLSKIEGO TOWARZYSTWA FONETYCZNEGO

POLSKIE TOWARZYSTWO GEOPOLITYCZNE

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia: 2008 r. **Okresy działalności:** 2008 r. – obecnie. **Siedziba i dane adresowe** (Adres, telefon/fax, strony www i adres mailowy): ptg@ptg.edu.pl, ul. Majora Łupaszki 7 lok. 26 30-198 Kraków, <https://ptg.edu.pl/> **Struktura organizacyjna** (Wydziały, Komisje, Sekcje, Oddziały): **Oddziały terenowe:** Chełm, Dąbrowa Górnicza, Dęblin, Gdańsk, Kalisz, Kraków, Lublin, Olsztyn, Przemyśl, Rzeszów, Słupsk, Starogard Gdański, Warszawa, Włocławek, Wrocław. **Komisje tematyczne:** Komisja polityki zagranicznej RP, Komisja politologii i teorii stosunków międzynarodowych, Komisja dyplomacji i soft power, Komisja polityki ekologicznej, Komisja samorządu terytorialnego i polityki regionalnej, Komisja geostrategii, Komisja wojsk lądowych, Komisja obrony terytorialnej, Komisja marynarki wojennej, Komisja sił powietrznych, kosmicznych i astropolityki, Komisja wywiadu i kontrwywiadu, Komisja wojsk rakietowych i artylerii, Komisja wojsk walki radioelektronicznej i obrony cyberprzestrzeni, Komisja wojsk specjalnych, Komisja systemu szkolenia, kierowania i dowodzenia, Komisja sztuki wojennej, Komisja konfliktów zbrojnych, Komisja ochrony kultury i tożsamości narodowej, Komisja zarządzania kryzysowego, Komisja cyberbezpieczeństwa, Komisja potęgotometrii, Komisja zagrożeń militarnych i niemilitarnych, Komisja zautomatyzowanych systemów bezpieczeństwa i obronności, Komisja zagrożeń bmr, farmakologii i ochrony zdrowia, Komisja geoeconomii, Komisja handlu i finansów międzynarodowych, Komisja międzynarodowych stosunków gospodarczych, Komisja globalizacji i integracji gospodarczej, Komisja technologii i innowacji, Komisja socjologii i polityki społecznej, Komisja prawa międzynarodowego, Komisja wojny informacyjnej i propagandy, Komisja religii i filozofii w polityce, Komisja geopolityki krytycznej, Komisja przemysłu zbrojeniowego, Komisja bezpieczeństwa energetycznego, Komisja surowców strategicznych, Komisja infrastruktury krytycznej, Komisja logistyki, Komisja analiz geopolitycznych, Komisja demografii, Komisja geografii wojskowej, Komisja geografii politycznej, Komisja narodów świata, Komisja cywilizacji, Komisja ochrony środowiska, Komisja historii i klasyki geopolityki, Komisja historii stosunków międzynarodowych, Komisja metodologii geopolityki, Komisja polityki edukacyjnej i historycznej, Komisja geopolityki Europy, Komisja geopolityki świata islamu, Komisja geopolityki wschodniej, Komisja geopolityki Afryki, Komisja geopolityki Dalekiego Wschodu, Komisja geopolityki Australii i Pacyfiku, Komisja geopolityki Ameryki Północnej, Komisja geopolityki Ameryki Łacińskiej, Komisja geopolityki mórz i obszarów polarnych. **Biblioteka:** <https://ptg.edu.pl/journal/archive/>, <https://przeglad.org/tomy/>. **Archiwum:** <https://ptg.edu.pl/journal/archive/>, <https://przeglad.org/tomy/> **Wydawnictwo:** Polskie Towarzystwo Geopolityczne. **Repozytorium:** <https://przeglad.org/>, <https://ptg.edu.pl/książki/> **Liczba członków** (honorowych, rzeczywistych, wspierających): honorowych: 3, rzeczywistych: 189, wspierających: 2. **Prezisi honorowi:** Leszek Moczulski, Julian Skrzyp. **Prezisi (lata urzędowania):** Piotr Wilczyński (2014-2017, 2017-2020, 2020-2023, 2023-dziś), Leszek Sykulski (2012-2014), Radosław Domke (2009-2012), Leszek Sykulski (2008-2009).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Polskie Towarzystwo Geopolityczne zostało założone 24 października 2008 roku w Zielonej Górze jako ogólnopolskie stowarzyszenie naukowe poświęcone szerokiemu zakresowi geopolityki. Główny obszar badań i działalności organizacyjnej koncentruje się na rozwoju geopolityki i jej subdyscyplin (np. geostrategii czy geohistorii). Zebranie założycielskie odbyło się podczas I Zjazdu Geopolityków Polskich. Od 2014 siedziba PTG mieści się w Krakowie.

Celem utworzenia stowarzyszenia była chęć powołania do życia ogólnopolskiego towarzystwa naukowego, równego statusem innym tego typu organizacjom, reprezentującym samodzielne nauki. W kolejnych latach Polskie Towarzystwo Geopolityczne włączało się w organizację Zjazdów Geopolityków Polskich, które stały się największą w Polsce cykliczną konferencją naukową poświęconą geopolityce i jej subdyscyplinom. PTG obejmowało patronatami naukowymi liczne wydawnictwa naukowe. Od 2009 PTG prowadzi działalność wydawniczą publikując recenzowany kwartalnik naukowy – „Przegląd Geopolityczny”. W 2013 czasopismo zostało wpisane na listę czasopism punktowanych. PTG wydaje także tytuł anglojęzyczny „European Journal of Geopolitics”.

Cyfrowa wersja „Przeglądu Geopolitycznego” jest dostępna darmowo na oficjalnej stronie PTG. PTG obejmuje patronatami naukowymi wydawnictwa naukowe i prowadzi także własną działalność wydawniczą. Od 2013 PTG organizuje konkurs pt. „Książka Geopolityczna Roku” za popularyzację geopolityki i wkład w jej rozwój w Polsce, a także za działalność organizacyjną. W tym samym roku rozpoczęto również przyznawanie Nagrody Honorowej PTG im. Oskara Żebrowskiego.

Od 2013 PTG przeprowadza także konkursy na najlepszą pracę licencjacką i magisterską z zakresu spraw międzynarodowych. Od 2018 PTG organizuje cykliczną Olimpiadę Geopolityczną dla uczniów, studentów i doktorantów.

W 2023 roku odbyła się pierwsza edycja konkursu „Gry Wojenne” pod kryptonimem „Bursztynowy Szlak”, organizowanego pod patronatem PTG. Tematem gry była współpraca Sił Zbrojnych RP z komponentami pozamilitarnymi w sytuacji zagrożeń i konfliktu zbrojnego. Celem konkursu było doskonalenie wiedzy, kompetencji i umiejętności uczestników z zakresu bezpieczeństwa państwa.

Od 2022 roku, Towarzystwo organizuje intensywny kurs geopolityki dla studentów, uczniów szkół średnich oraz pasjonatów, pod nazwą „Letnia Szkoła Geopolityki”. Wydarzenie ma również charakter rekreacyjny i odbywa się w Olsztynie nad Jeziorem Kortowskim.

Statutowe cele stowarzyszenia:

- działalność na rzecz ogółu społeczeństwa promująca postawy obywatelskie i wiedzę o świecie współczesnym, w szczególności zaś działalność oświatowa w stosunku do młodzieży i osób dorosłych, w tym w szczególności pozostających w trudnej sytuacji życiowej lub materialnej,
- podtrzymywanie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwój świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej,
- działania w zakresie nauki, edukacji, oświaty i wychowania, w szczególności promowanie wiedzy o sprawach międzynarodowych oraz promocję nauki języków obcych,

- działania na rzecz integracji międzynarodowej, w tym europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społeczeństwami,
- upowszechnianie wiedzy i umiejętności na rzecz obronności państwa,
- upowszechnianie i ochronę wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich, a także działania wspomagające rozwój praworządności i suwerenności narodu,
- pomoc ofiarom katastrof, klęsk żywiołowych, konfliktów zbrojnych i wojen w kraju i za granicą,
- propagowanie i rozwój w Polsce geopolityki, jako nauki akademickiej o charakterze interdyscyplinarnym oraz innych nauk społecznych,
- wspieranie organizacji pozarządowych prowadzących badania geopolityczne,
- wspieranie szkół wyższych w tworzeniu naukowych komórek organizacyjnych zajmujących się badaniami geopolitycznymi,
- pomoc dla naukowców zajmujących się geopolityką i sprawami międzynarodowymi,
- współpraca z instytucjami publicznymi, organizacjami pozarządowymi, szkołami wyższymi w zakresie promocji i rozwoju myśli i badań geopolitycznych

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE)

Jakub Potulski, Agnieszka Bógdał-Brzezińska, Jan A. Wendt, *Aktorzy-Relacje-Przestrzenie: Wyzwania dla geografii politycznej, stosunków międzynarodowych i geopolityki*, PTG, Kraków 2022.

Piotr Plebaniak, *Sily psychohistorii. Zrozumieć wczoraj, by zawładnąć jutrem*, PTG, Kraków 2022.

Jowita Brudnicka-Żółtaniecka, *Afganistan. Budowanie państwa*, PTG, Kraków 2022.

Piotr Plebaniak, *Traktat Sztuka Wojny. Wizje mistrzów wojowania Zachodu i Wschodu*, PTG, Kraków 2021.

Piotr Plebaniak (red.), *Sztuka wojny. Filozofia i praktyka oddziaływania na bieg zdarzeń*, PTG, Kraków 2020.

Piotr L. Wilczyński, *Geografia przemysłu zbrojeniowego Europy*, PTG, Kraków 2019.

Piotr Eberhardt, *Granice polityczne Polski i jej sąsiadów w XX wieku (wybrane zagadnienia)*, PTG, Kraków 2018.

Witold J. Wilczyński, *Elementarz geograficzny – skrypt dla studiujących*, PTG, Kraków 2018. (Wyd. 2).

Maciej Witulski, *Współczesne czarownictwo – dzieje religii wicca od legendarnych sabatów po wirtualne rytuały*, PTG, Kraków 2018.

Tadeusz Z. Leszczyński (red.), *Bezpieczeństwo Europy – kontekst gospodarczy*, PTG, Kraków 2015.

Leszek Sykulski, *Bibliografia geopolityki współczesnej (1989-2009) – wybór*, PTG, Częstochowa 2014.

Tomasz Pawłuszko, *Wstęp do metodologii badań politologicznych – skrypt akademicki*, PTG, Częstochowa 2013.

Konstanty Chodkowski, *Rosja wobec Kaukazu Południowego – raport geopolityczny*, PTG, Częstochowa 2013.

Leszek Sykulski (red.), *Przestrzeń i polityka – czynnik geograficzny w badaniach politologicznych*, PTG, Częstochowa 2013.

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE
(CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

„Przegląd Geopolityczny” - kwartalnik oraz „European Jurnal of Geopolitics” - rocznik

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

<https://ptg.edu.pl/o-nas/>
<https://ptg.edu.pl/towarzystwo/historia/>
<https://ptg.edu.pl/oddzialy/>
<https://ptg.edu.pl/komisje-tematyczne/>
<https://ptg.edu.pl/towarzystwo/wydawnictwo/>
<https://ptg.edu.pl/journal/>

DARIA WILCZYŃSKA

POLSKIE TOWARZYSTWO HERALDYCZNE

INFORMACJE OGÓLNE

Towarzystwo naukowe założone w 1987 roku w Warszawie[a], gdyż formalnie nie istniała możliwość odtworzenia przedwojennego Polskiego Towarzystwa Heraldycznego, ze względu na przerwanie ciągłości władz. Zebranie założycielskie prowadził jeden z ostatnich żyjących wówczas autorów publikujących na łamach przedwojennego pisma „Miesięcznik Heraldyczny” – prof. dr Aleksander Gieysztor, nie był on jednak członkiem przedwojennego Towarzystwa. Polskie Towarzystwo Heraldyczne wpisane jest do Krajowego Rejestru Sądowego pod nr 0000276917, w roku 2007; regon: 001314367, NIP: 5252188879; Strona internetowa: <https://pther.org> Adres mailowy: sng@gorzynski.fr
Honorowymi członkami PTHer zostali m.in. dr Adam Heymowski (+) polski heraldyk ze Sztokholmu i dr Conrad Swan, polskiego pochodzenia brytyjski heraldyk, Naczelnny Herold Anglii (*Garter Principal King of Arms*), Andrzej Ciechanowiecki (+) Stefan K. Kuczyński (+) Włodzimierz Dworzaczek (+).

Prezesem Towarzystwa jest (od roku 2010) prof. dr hab. Sławomir Górzyński.
Zarząd Główny PTHer (wybrany w 2021 roku): dr hab. prof. UKSW Przemysław Stanisław Mrozowski – wiceprezes, prof. dr hab. Jarosław Wenta – wiceprezes, dr hab. prof. UW Andrzej Jan Sikorski – sekretarz generalny, dr hab. Tomisław Giergiel – zastępca sekretarza generalnego, dr hab. prof. UKSW Artur Górak – skarbnik, dr hab. prof. UŁ Marek Adamczewski – zastępca skarbnika, prof. dr hab. Andrzej Wojciech Rachuba – członek zarządu głównego, Jerzy Adam Mrozowicki – członek zarządu głównego, dr Tomasz Sławiński – członek zarządu głównego, dr hab. prof. UJ Marcin Starzyński – członek zarządu głównego, dr hab. prof. UJ Janusz Pezda – członek zarządu głównego, dr hab. prof. UMK Wiesław Nowosad – członek zarządu głównego.

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

W przestrzeni publicznej używany jest skrót PTHer (w odróżnieniu od skrótu PTH używanego przez Polskie Towarzystwo Historyczne). Zgodnie z celami statutowymi stawia sobie za cel rozwijanie, pogłębianie i upowszechnianie badań z dziedziny heraldyki jako nauki historycznej. Ponadto obszar zainteresowań członków obejmuje również inne nauki pozostające w związku z heraldyką (np. genealogia). Organizacja współpracuje z Polską Akademią Nauk, szkołami wyższymi oraz archiwami i muzeami w kraju i za granicą oraz innymi towarzystwami naukowymi.

Badania naukowe i projekty badawcze realizowane przez Towarzystwo są ogłaszane na stronie www.pther.eu.

Wśród licznych projektów realizowanych przez Towarzystwo należy wymienić: opracowanie wersji cyfrowej Metryki Koronnej, przygotowanie wykazu urzędników plockich (publikacja książkowa planowana na 2024 r.) i digitalizację akt sądowych z okresu staropolskiego plockich, kowalskich, przedeckich, obecnie realizowane z południowego Mazowsza (publikacja planowana na stronie www.pther.eu w 2027 r.), Heroldii Królestwa Polskiego i wiele innych. Towarzystwo jest też instytucją sprawczą kilkudziesięciu monografii zwartych i zbiorowych.

Aktywność naukowa Towarzystwa to także liczne zebrania naukowe odbywające się w Warszawie (organizuje Zarząd Główny wraz z Oddziałem Warszawskim) oraz zebrania w oddziałach w Krakowie, Lublinie i Poznaniu.

Towarzystwo realizuje także projekty poza Polską, m.in. realizując konserwację nagrobków we Francji (Mieczysława Kamieńskiego cm. Montmartre, Michała Wiszniewskiego cm. Cimiez w Nicei, groby polskie w Ouarville, Konstantego Czystkowskiego cm. Montée de Silhol w Ales, Jana Nepomucena Mieszkowskiego w Poitiers, w roku 2024 zostaną odnowione dwa groby na cm. Tarbuquet w Mentonie).

W 2017 roku PTHer. zorganizowało I Kongres Heraldyki Polskiej. II Kongres odbył się w 2023 roku.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

Towarzystwo jest członkiem Międzynarodowej Federacji Genealogii i Heraldyki (franc. *Confédération Internationale d'Héraldique et de Généalogie*). Poza Warszawą towarzystwo ma oddziały terenowe w Krakowie, Lublinie i Poznaniu. Jednym ze statutowych celów PTHer (par. 7 pkt. 6 Statutu) jest konsultowanie z władzami samorządowymi spraw heraldycznych, zwłaszcza tworzenia nowych herbów. Członkowie Towarzystwa zasiadają w Komisji Heraldycznej przy MSWiA.

WYDAWNICTWA

PTHer prowadzi również działalność wydawniczą i wystawienniczą (m.in. „Ars Heraldica” – Warszawa 1991, „Orzeł Biały” – Kraków 1994). Wydawnictwa cykliczne PTH to:

- „Biuletyn Polskiego Towarzystwa Heraldycznego” (zawieszony)
- „Rocznik Polskiego Towarzystwa Heraldycznego” (red. nauk. Sławomir Górzyński)

POLSKIE TOWARZYSTWO HISTORII PRAWA

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia: 2022 r. **Okresy działalności:** od 2021 r. **Siedziba i dane adresowe** (Adres, telefon/fax, strony www i adres mailowy): ul. Dzielna 15/2, Kraków; tel. 500 598 138, pthp.pl, sekretarz@pthp.pl **Struktura organizacyjna:** Komisja Nauki, Komisja Dydaktyki. **Prezesi** (lata urzędowania): Maciej Mikuła od 2022 r. **Sekretarze generalni** (lata urzędowania): Tomasz Kucharski od 2022 r. **Skarbnicy** (lata urzędowania): Jan Halberda od 2022 r.

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

- działanie na rzecz koordynowania i moderowania współpracy badawczej i edukacyjnej w zakresie historii prawa oraz integracja środowiska historyczno-prawnego
- moderowanie przedsięwzięć badawczych, w szczególności wymagających zespołowych długotrwałych przygotowań i dyskusji metodologicznych
- rozpoznawanie i definiowanie niezbędnych i strategicznych dla dyscypliny projektów długofalowych
- ewaluacja polskich badań prawnohistorycznych w kontekście rozwoju nauk społecznych i humanistycznych, z uwzględnieniem aktualnych trendów w nauce światowej
- monitoring w zakresie potrzebnego wsparcia w badaniach naukowych i opracowanie instrumentów pomocowych
- stworzenie forum do powstawania zespołów badawczych oraz dzielenia się doświadczeniami, związanymi z organizacją badań i pozyskiwaniem środków na ich finansowanie
- akademicka oraz pozaakademicka edukacja prawnohistoryczna, w tym monitoring przedmiotów prawnohistorycznych w nauczaniu uniwersyteckim na wydziałach prawa w Polsce i na świecie, przygotowywanie raportów formułujących postulaty programowe oraz organizacyjne oraz analiza potrzeb, oczekiwań i przemian w zakresie dydaktyki przedmiotów prawnohistorycznych

MICHAŁ GAŁĘDEK

POLSKIE TOWARZYSTWO HISTORYCZNE

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia: 1886 (działalność do 2003 roku opisana w opracowaniu prof. Jana Szymczaka zamieszczona w słowniku Polskich Towarzystw Naukowych). **Okresy działalności:** 1886–1924 jako Towarzystwo Historyczne (1886–1924) – siedziba we Lwowie; od 1924 r. Polskie Towarzystwo Historyczne – siedziba we Lwowie; po II wojnie światowej – działalność od 8 I 1947 r. początkowo w Krakowie, ale od 28 IX 1947 r. siedzibą Zarządu Głównego stała się Warszawa. **Siedziba i dane adresowe (adres, telefon/fax, strony www i adres mailowy):** Warszawa 00-272, Rynek Starego Miasta 29/31 p. 25 mail: pth@ihpan.edu.pl strona internetowa: <https://pth.net.pl/>. **Struktura organizacyjna (Wydziały, Komisje, Sekcje, Oddziały):** oddziały 42, aktualnie komisje 7. **Komisje – historia:** Przy Zarządzie Głównym działały Komisje: Archiwalna (1938), Bibliograficzna (1948-1953), Dydaktyczna (1933/1934, 1947-1952), Dydaktyki Uniwersyteckiej (1954), Regulaminowa (1954), Upowszechniania Wiedzy Historycznej (1949). W 1958 r. przy ZG działały Sekcje: Archiwalna, Dydaktyczna, Historii Wojskowej, Odczytowa, Regionalna, Regulaminowa, Współpracy z TRZZ i Współpracy z Zagranicą, Wydawnicza. Wkrótce większość z nich przekształciła się w Komisje, których listę uzupełniają inne Komisje: Archiwistyki (1997), Biografistyki (1999), Dziejów Najnowszych (1960), Genealogii i Heraldyki (1983), Historii Krajów Pozaeuropejskich (1978), Historii Myśli Społecznej i Politycznej (1972), Historii Nowożytnej (1978), Historii Prasy (2006), Historii Regionalnej (1974), Historii Starożytnej (1978), Historii Wojskowej (1970), Historii Współczesnej (1983), Mediewistyczna (1972), Metod Komputerowych, Nauk Pomocniczych Historii (1957), Odczytowa (1966), Popularyzacji Historii (1972), Prawno-Historyczna (1972).

Komisje, sekcje i centra – aktualnie:

- 1) wrocławskie spotkania z historią gospodarczą
- 2) komisja geografii historycznej PTH
- 3) komisja dydaktyczna
- 4) komisja etyki
- 5) komisja historii wojskowości
- 6) komisja ds. czasopism
- 7) sekcja historii więziennictwa
- 8) komisja historii starożytnej

Oddziały:

Białystok, Bydgoszcz, Cieszyn, Czerwińsk nad Wisłą, Częstochowa, Dąbrowa Górnicza, Elbląg, Gdańsk, Gorzów Wielkopolski, Grudziądz, Inowrocław, Kalisz, Katowice, Kielce, Kłodzko, Konin, Kraków, Limanowa, Lublin, Łomża, Łódź, Nowy Sącz, Nowy Targ, Olsztyn, Opole, Poznań, Przemyśl, Radomsko, Rzeszów, Sanok, Siedlce, Skarżysko-Kamienna, Słupsk, Szczecin, Szczecinek, Tarnobrzeg, Tarnów, Toruń, Warszawa, Wrocław, Zamość, Zielona Góra

Władze (od 13 września 2025 r.): Prezes: prof. dr hab. Robert Litwiński (Lublin); **Wiceprezesi:** prof. dr hab. Jarosław Kita (Łódź); dr hab. Danuta Konieczka-Śliwińska, prof. UAM (Poznań); dr hab. Andrzej Korytko, prof. UWM (Olsztyn); prof. dr hab. Włodzimierz Mędrzecki (Warszawa). **Sekretarz generalny:** prof. dr hab. Jarosław Kłaczek (Toruń); **Zastępca sekretarza generalnego:** dr hab. Agnieszka Chłosta-Sikorska, prof. UKEN (Kraków). **Skarbnik:** dr Marta Kuc-Czerep Marta (Warszawa)(Warszawa); **Zastępca skarbnika:** dr hab. Marcin Jarząbek (Kraków). **Członkowie Prezydium:** dr hab. Małgorzata Machalek, prof. US (Szczecin); dr hab. Filip Wolański, prof. UW (Wrocław). **Członkowie Zarządu:** dr hab. Marek Białokur, prof. UO (Opole); prof. dr hab. Bogumiła Burda (Zielona Góra); prof. dr hab. Maciej Fic (Katowice); dr hab. Robert Gawkowski (Warszawa); dr hab. Tadeusz Grabarczyk, prof. UŁ (Łódź); prof. dr hab. Paweł Grata (Rzeszów); dr hab. Iwona Janicka, prof. UG (Gdańsk); dr hab. Robert Kołodziej, prof. UW (Wrocław); dr hab. Tomasz Krzemiński, prof. UMK (Inowrocław); dr hab. Joanna Nowosielska-Sobel, prof. UW (Wrocław); dr Magdalena Pogońska-Pol (Łódź); dr hab. Joanna Sadowska, prof. UwB (Białystok); dr hab. Marek Sioma, prof. UMCS (Lublin); dr hab. Piotr Węcowski, prof. UW (Warszawa). **Główna Komisja Rewizyjna:** Przewodnicząca – prof. dr hab. Beata Konopska (Warszawa); Członkowie – dr hab. Katarzyna Balbuza, prof. UAM, dr hab. Hadrian Ciechanowski (Toruń); Izabela Koziej (Wrocław); dr Tomasz Nowak (Radomsko); dr Tomasz Pietras (Łódź); prof. dr hab. Anna Pobóg-Lenartowicz (Opole). **Przewodniczący Komitetu Głównego Olimpiady Historycznej** dr hab. Andrzej Korytko, prof. UWM (Olsztyn) – Olimpiada Historyczna dla Szkół Ponadpodstawowych; Olimpiada Historii Polski dla Polonii i Polaków za granicą. Dr hab. Małgorzata Machalek, prof. US (Szczecin) – Olimpiada Historyczna dla Szkół Podstawowych

Archiwum: do 2003 w archiwum Polskiej Akademii Nauk, po 2003 w biurze Towarzystwa. **Wydawnictwo:** Wydawnictwo Polskiego Towarzystwa Historycznego

Liczba członków (honorowych, rzeczywistych, wspierających): 3306. **Liczba Członków Honorowych:** 168. **Liczba Członków Honorowych żyjących:** 41

Członkowie honorowi (stan na dzień: 23 października 2025 r.):

- 1) Prof. Ajnenkiel Andrzej (1931-2015), TMH (2006, Pułtusk)
- 2) Prof. Altman Henryk (1897-1974), TMH (1969, Lublin)
- 3) Dr Arłamowski Kazimierz (1900-1982), O. Przemyśl (1979, Katowice)
- 4) Prof. Arnold Stanisław (1895-1973), TMH (1969, Lublin)
- 5) Dr Bandurka Mieczysław (1927-2003), O. Łódź (2000, Szczecin)
- 6) Prof. Barciak Antoni (1947-), O. Katowice (2022, Zielona Góra)
- 7) Prof. Bardach Juliusz (1914-2010), TMH (1994, Gdańsk)
- 8) Mgr Bartkiewicz Elżbieta (1933-2010), O. Zielona Góra (2003, Przemyśl)
- 9) Prof. Bartnicki Andrzej (1933-2004), TMH (2003, Przemyśl)
- 10) Prof. Bartoszewski Władysław (1922 -2015), TMH (2006, Pułtusk)
- 11) Prof. Białecki Tadeusz (1933-), O. Szczecin (2018, Białystok)
- 12) Prof. Biedrawina Sukkertowa Emilia (1887-1970), O. Olsztyn (1963, Warszawa)
- 13) Prof. Biegański Stanisław (1889-1994), zagr. (1991, Warszawa)
- 14) Dr Bielińska Maria (1918-2020), TMH (2012, Gniezno)

- 15) Prof. Bieniarzówna Janina (1916 -1997), O. Kraków (1991, Warszawa)
- 16) Dr Biernat Andrzej (1949-), TMH (2006, Pułtusk)
- 17) Prof. Biskup Marian (1922-2012), O. Toruń (2006, Pułtusk)
- 18) Prof. Bogucka Maria (1929-2020), TMH (2004, Kraków)
- 19) Prof. Brodowska-Kubicz Helena (1914-2003), O. Łódź (1985, Opole)
- 20) Prof. Bylina Stanisław (1936-2017), TMH (2015, Łódź)
- 21) Prof. Chwalba Andrzej (1949-), O. Kraków (2025, Warszawa)
- 22) Dr Ciechanowiecki Andrzej (1924-2015), zagr. (1994, Gdańsk)
- 23) Dr Ciołkosz Lidia (1902-2002) zagr. (1991, Warszawa)
- 24) Prof. Czapliński Władysław (1905-1981), WrTMH (1974, Toruń)
- 25) Dalecki Ryszard (1932-), O. Przemyśl (2015, Łódź)
- 26) Prof. Dąbrowski Jan (1890-1965), O. Kraków (1956, Warszawa)
- 27) Prof. Dobroński Adam (1943-), O. Białystok (2012, Gniezno)
- 28) Prof. Dobrowolski Henryk (1894-1987), O. Kraków (1974, Toruń)
- 29) Prof. Dobrzański Jan (1901-1997), O. Lublin (1974, Toruń)
- 30) Prof. Drozdowski Marian (1947-), O. Słupsk (2025, Warszawa)
- 31) Prof. Drozdowski Marian Marek (1932-2025), TMH (2022, Zielona Góra)
- 32) Mgr Duda Tadeusz (1944-), O. Nowy Sącz (2006, Pułtusk)
- 33) Prof. Dutkiewicz Józef (1903-1986), O. Łódź (1974, Toruń)
- 34) Prof. Dworaczek Jolanta (1923-2017), O. Poznań (2015, Łódź)
- 35) Prof. Eckert Marian (1932-2015), O. Zielona Góra (2004, Kraków)
- 36) Prof. Eisenbach Artur (1906-1992), TMH (1963, Warszawa)
- 37) Prof. Faryś Janusz (1939-), O. Szczecin (2012, Gniezno)
- 38) Prof. Florkowska-Frančić Halina (1944-), O. Kraków (2012, Gniezno)
- 39) Prof. Frančić Mirosław (1926-2004), O. Kraków (2004, Kraków)
- 40) Mgr Fuchsa Wanda (1928-2008), WrTMH (1997, Olsztyn)
- 41) Mgr Gajerski Stanisław (1932-2021), O. Przemyśl (2003, Przemyśl)
- 42) Prof. Galos Adam (1924-2013), WrTMH (1994, Gdańsk)
- 43) Prof. Gąsiorowska Natalia (1881-1964), TMH (1956, Warszawa)
- 44) Prof. Gąsiorowski Antoni (1932-), O. Poznań (2009, Olsztyn)
- 45) Giedroyc Jerzy (1906-2000), zagr. (1991, Warszawa)
- 46) Prof. Gierowski Józef (1922-2006), O. Kraków (1994, Gdańsk)
- 47) Prof. Gieysztor Aleksander (1916-1999), TMH (1991, Warszawa)
- 48) Mgr Giza Jerzy (1957-), O. Nowy Sącz (2022, Zielona Góra)
- 49) Prof. Górski Karol (1903-1988), O. Toruń (1974, Toruń)
- 50) Prof. Grodecki Roman (1889-1964), O. Kraków (1956, Warszawa)
- 51) Prof. Grygier Tadeusz (1916-2000), O. Olsztyn (1997, Olsztyn)
- 52) Prof. Hoszowski Stanisław (1904-1987), O. Kraków (1976, Łódź)
- 53) Prof. Inglot Stefan (1902-1994), WrTMH (1976, Łódź)
- 54) Prof. Iwańczak Wojciech (1948-), TMH (2022, Zielona Góra)
- 55) Prof. Izdebski Hubert (1947-), TMH (2012, Gniezno)
- 56) Prof. Jabłoński Henryk (1909-2003), TMH (1974, Toruń)
- 57) Prof. Jasiński Janusz (1928-2026), O. Olsztyn (2000, Szczecin)

- 58) Prof. Jasnowski Józef (1906-2006), zagr. (2006, Pułtusk)
- 59) Mgr Jaworski Józef (1957-), O. Kraków (2018, Białystok)
- 60) Prof. Jedlicki Jerzy (1930-2018), TMH (2015, Łódź)
- 61) Prof. Jędrzejewicz Waław (1893-1993), zagr. (1991, Warszawa)
- 62) Prof. Juśko Edmund (1955-), O. Tarnów (2022, Zielona Góra)
- 63) Dr Juzwenko Adolf (1939-), WrTMH (2004, Kraków)
- 64) Prof. Kaczmarczyk Kazimierz (1878-1964), O. Poznań (1953, Katowice)
- 65) Prof. Kalembka Sławomir (1932-2009), O. Toruń (2004, Kraków)
- 66) Prof. Karwasińska Jadwiga (1900-1986), TMH (1974, Toruń)
- 67) Prof. Kieniewicz Stefan (1907-1992), TMH (1976, Łódź)
- 68) Prof. Kiryk Feliks (1933-2022), O. Kraków (2006, Pułtusk)
- 69) Dr Kisiel Helena (1925-2015), O. Radom (2000, Szczecin)
- 70) Prof. Kisielewicz Danuta (1948-), O. Opole (2018, Białystok)
- 71) Prof. Kłoczowski Jerzy (1924-2017), O. Lublin (2000, Szczecin)
- 72) Prof. Koczarska Maria (1944-), TMH (2018, Białystok)
- 73) Dr Konieczny Zdzisław (1930-2016) O. Przemyśl (2000, Szczecin)
- 74) Prof. Korta Waław (1919-1999), WrTMH (1997, Olsztyn)
- 75) Dr Koryn Andrzej (1948-), TMH (2022, Zielona Góra)
- 76) Prof. Kotula Tadeusz (1923-2007), WrTMH (1994, Gdańsk)
- 77) Prof. Kozłowska-Budkowa Zofia (1893-1986), O. Kraków (1971, Kraków)
- 78) Mgr Kozłowska Zofia Teresa (1936-), TMH (2006, Pułtusk)
- 79) Prof. Kozłowski Kazimierz (1942-), O. Szczecin (2022, Zielona Góra)
- 80) Prof. Krawczuk Aleksander (1922-2023), O. Kraków (2022, Zielona Góra)
- 81) Mgr Krokos Tadeusz (1932-2020), O. Kalisz (2018, Białystok)
- 82) Dr Kruczek Maria (1951-), O. Nowy Sącz (2009, Olsztyn)
- 83) Dr Kruczek Władysław (1951-2011), O. Nowy Sącz (2009, Olsztyn)
- 84) Dr Kubrak Zygmunt (1937-), O. Przemyśl (2006, Pułtusk)
- 85) Prof. Kuczyński Stefan K. (1938-2010), TMH (2009, Olsztyn)
- 86) Prof. Kukło Cezary (1954-), O. Białystok (2025, Warszawa)
- 87) Prof. Kula Witold (1916-1988), TMH (1985, Opole)
- 88) Prof. Kulak Teresa (1941-), WrTMH (2006, Pułtusk)
- 89) Prof. Kwaśny Zbigniew (1930-), WrTMH (2000, Szczecin)
- 90) Prof. Labuda Gerard (1916-2010), O. Poznań (1994, Gdańsk)
- 91) Prof. Lanckorońska Karolina (1898-2002), zagr. (1994, Gdańsk)
- 92) Prof. Le Goff Jacques (1924-2014), zagr. (2009, Olsztyn)
- 93) Prof. Lenczowski Franciszek (1895-1980), O. Kraków (1976, Łódź)
- 94) Prof. Leskiewiczowa Janina (1917-2012), TMH (1991, Warszawa)
- 95) Prof. Leśnodorski Bogusław (1914-1985), TMH (1979, Katowice)
- 96) Prof. Libiszowska Zofia (1918-2000), O. Łódź (1991, Warszawa)
- 97) Prof. Łowmiański Henryk (1898-1984), O. Poznań (1969, Lublin)
- 98) Prof. Małowist Marian (1909-1988), TMH (1985, Opole)
- 99) Prof. Matwijowski Krystyn (1936-2017), WrTMH (2003, Przemyśl)
- 100) Mgr Mączakowa Anna (1931-), TMH (2025, Warszawa)

- 101) Prof. Mikulski Krzysztof (1960-), O. Toruń (2025, Warszawa)
- 102) Dr Milewski Jan Jerzy (1950-2025), O. Białystok (2022, Zielona Góra)
- 103) Prof. Motylewicz Jerzy (1941-), O. Przemyśl (2022, Zielona Góra)
- 104) Prof. Mrozewicz Leszek (1951-), O. Poznań (2022, Zielona Góra)
- 105) Prof. Niedojadło Andrzej (1953-), O. Tarnów (2018, Białystok)
- 106) Prof. Noga Zdzisław (1961-), O. Kraków (2025, Warszawa)
- 107) Prof. Obłąk Jan (1913-1988), O. Olsztyn (1985, Opole)
- 108) Mgr Ogrodziński Władysław (1918-2012), O. Olsztyn (1997, Olsztyn)
- 109) Prof. Orzechowski Kazimierz (1923-2009), WrTMH (1997, Olsztyn)
- 110) Prof. Osękowski Czesław (1951-), O. Zielona Góra (2025, Warszawa)
- 111) Prof. Pajewski Janusz (1907-2003), O. Poznań (2003, Przemyśl)
- 112) Mgr Pampuch Irena (1931- ?), O. Katowice (2004, Kraków)
- 113) Prof. Pańko Grażyna (1948-), WrTMH (2018, Białystok)
- 114) Dr Persowski Franciszek (1895-1980), O. Przemyśl (1979, Katowice)
- 115) Prof. Pieradzka Krystyna (1908-1986), O. Kraków (1979, Katowice)
- 116) Prof. Polonsky Antony (1940-), zagr. (2012, Gniezno)
- 117) Prof. Popiołek Franciszek (1903-1986), O. Katowice (1956, Warszawa)
- 118) Prof. Przyboś Adam (1906-1990), O. Kraków (1979, Katowice)
- 119) Prof. Puś Wiesław (1941-), O. Łódź (2006, Pułtusk)
- 120) Prof. Rachuba Andrzej (1951-), TMH (2022, Zielona Góra)
- 121) Prof. Rosin Ryszard (1919-2002), O. Łódź (1991, Warszawa)
- 122) Mgr Rutkowski Henryk (1929-), TMH (2000, Szczecin)
- 123) Prof. Rybicki Hieronim (1926-2021), O. Słupsk (2009, Olsztyn)
- 124) Prof. Salamon Maciej (1946-), O. Kraków (2018, Białystok)
- 125) Prof. Samsonowicz Henryk (1930-2021), TMH (2000, Szczecin)
- 126) Prof. Serczyk Władysław (1935-2014), O. Rzeszów (2009, Olsztyn)
- 127) Prof. Serejski Henryk (1897-1975), O. Łódź (1971, Kraków)
- 128) Dr Sikorski Jerzy (1935-), O. Olsztyn (2025, Warszawa)
- 129) Prof. Snyder Timothy (1969-), zagr. (2022, Zielona Góra)
- 130) Dr Sołtan Andrzej (1941-), TMH (2018, Białystok)
- 131) Prof. Staszewski Jacek (1933-2013), O. Toruń (2000, Szczecin)
- 132) Prof. Strzelczyk Jerzy (1941-), O. Poznań (2018, Białystok)
- 133) Prof. Suchoński Adam (1933-), O. Opole (2006, Pułtusk)
- 134) Prof. Szczegóła Hieronim (1933-2024), O. Zielona Góra (2004, Kraków)
- 135) Prof. Szczygieł Ryszard (1944-), O. Lublin (2015, Łódź)
- 136) Prof. Szorc Alojzy (1935-2010), O. Olsztyn (2004, Kraków)
- 137) Prof. Szultka Zygmunt (1944-), O. Słupsk (2015, Łódź)
- 138) Mgr Szwankowska Hanna (1919-2012), TMH (1997, Olsztyn)
- 139) Prof. Szymczak Alicja (1947-), O. Łódź (2018, Białystok)
- 140) Prof. Szymczak Jan (1946-), O. Łódź (2018, Białystok)
- 141) Dr Szymiczek Franciszek (1911-1983), O. Katowice (1979, Katowice)
- 142) Prof. Śladkowski Wiesław (1935-), O. Lublin (2006, Pułtusk)
- 143) Prof. Śmiałowski Józef (1926-2003), O. Łódź (2000, Szczecin)

- 144) Prof. Tazbir Janusz (1927-2016), TMH (2004, Kraków)
- 145) Prof. Tollet Daniel (1945-), zagr. (2015, Łódź)
- 146) Prof. Tomczak Andrzej (1922-2017), O. Toruń (2006, Pułtusk)
- 147) Mgr Tomczak Jan (1941-), O. Łódź (2015, Łódź)
- 148) Prof. Tomkiewicz Władysław (1899-1982), TMH (1974, Toruń)
- 149) Prof. Trawkowski Stanisław (1920-2008), TMH (2006, Pułtusk)
- 150) Prof. Trzeciakowski Lech (1931-2017), O. Poznań (2012, Gniezno)
- 151) Prof. Turek Kwiatkowska Lucyna (1925-2017), O. Szczecin (2000, Szczecin)
- 152) Prof. Tymieniecki Kazimierz (1887-1968), O. Poznań (1956, Warszawa)
- 153) Prof. Vetulani Adam (1901-1976), O. Kraków (1971, Kraków)
- 154) Prof. Wachowiak Bogdan (1929-), O. Poznań (2006, Pułtusk)
- 155) Prof. Wachowska Barbara (1929-2005), O. Łódź (2000, Szczecin)
- 156) Dr Wakar Andrzej (1920-1995), O. Olsztyn (1988, Toruń)
- 157) Prof. Wandycz Piotr (1923-2017), zagr. (1991, Warszawa)
- 158) Prof. Wapiński Roman (1931-2008), O. Gdańsk (2003, Przemyśl)
- 159) Prof. Wereszycki Henryk (1898-1990), O. Kraków (1971, Kraków)
- 160) Prof. Wisłocki Jerzy (1928-2008), O. Poznań (1997, Olsztyn)
- 161) Dr Wiśniewska Maria (1929-2024), TMH (2009, Olsztyn)
- 162) Dr Włodek Leszek (1930-2022), O. Przemyśl (2009, Olsztyn)
- 163) Prof. Wojciechowski Mieczysław (1934-2022), O. Toruń (2006, Pułtusk)
- 164) Prof. Wolff Adam (1899-1984), TMH (1971, Kraków)
- 165) Prof. Wolski Józef (1910-2009), O. Kraków (1979, Katowice)
- 166) Prof. Wójcik Zbigniew (1922-2014), TMH (2006, Pułtusk)
- 167) Prof. Wrzesiński Wojciech (1934-2013), WrTMH (2004, Kraków)
- 168) Prof. Wyczański Andrzej (1924-2008), TMH (1997, Olsztyn)
- 169) Prof. Wyrobisz Andrzej (1932-2018), TMH (2004, Kraków)
- 170) Prof. Wyrozumski Jerzy (1930-2018), O. Kraków (2006, Pułtusk)
- 171) Prof. Zajączkowski Stanisław (1890-1977), O. Łódź (1969, Lublin)
- 172) Prof. Zajączkowski Stanisław Marian (1931-2014), O. Łódź (2004, Kraków)
- 173) Prof. Zamorski Krzysztof (1952-), O. Kraków (2025, Warszawa)
- 174) Prof. Ziółek Jan (1931-2009), O. Lublin (2006, Pułtusk)
- 175) Prof. Żenczykowski Tadeusz (1907-1997), zagr. (1991, Warszawa)
- 176) Prof. Żytkowicz Leonid (1910-1991), O. Toruń (1985, Opole)
- 177) Prof. Żywczyński Mieczysław (1901-1978), O. Lublin (1974, Toruń)

Prezesi (lata urzędowania): 1886-1891: Ksawery Liske; 1891-1914: Tadeusz Wojciechowski; 1914-1923: Ludwik Finkel; 1923-1932: Stanisław Zakrzewski; 1932-1934: Franciszek Bujak; 1934-1936: Stanisław Zakrzewski; 1936-1937: Franciszek Bujak; 1937-1947: Ludwik Kolankowski; 1947: Władysław Konopczyński; 1947-1950: Jan Dąbrowski; 1950-1953: Tadeusz Manteuffel; 1953-1956: Natalia Gąsiorowska; 1956-1973: Stanisław Herbst; 1973-1978: Marian Biskup; 1978-1982: Henryk Samsonowicz; 1982-1988: Andrzej Zahorski; 1988-1991: Andrzej Ajnenkiel; 1991-1997: Jacek Staszewski; 1997-2003: Wojciech Wrzesiński; 2003-2012: Krzysztof Mikulski; 2012-2015: Jan Szymczak; 2015-2025: Krzysztof Mikulski; Od 2025: Robert Litwiński.

Sekretarze generalni (lata urzędowania): 1886-1891(?): Oswald Balzer; 1891(?)-1902: Ludwik Finkel; 1903-1905: Alojzy Winiarz; 1906-1907: Stanisław Zakrzewski; 1908-1916: Eugeniusz Barwiński; 1917-1920(?): Eugeniusz Barwiński i Teofil Emil Modelski; 1920-1924: Teofil Emil Modelski; 1924-1929: Kazimierz Tyszkowski; 1929-1932: Bronisław Włodarski; 1932-1934: Stefan Ingot; 1934-1937: Kazimierz Tyszkowski; 1937-1947: Wojciech Hejnosz; 1947: Stefan Ingot; 1947-1953: Aleksander Gieysztor; 1953-1955: Stanisław Herbst; 1955-1958: Irena Pietrzak-Pawłowska; 1958-1966: Henryk Samsonowicz; 1966-1971: Stanisław Russocki; 1971-1976: Monika Senkowska-Gluck; 1976-1978: Ryszard Stemplowski; 1978-1982: Andrzej Zakrzewski; 1982-1985: Stefan Krzysztof Kuczyński; 1985-1988: Hubert Izdebski; 1988-1991: Tadeusz Cegielski; 1991-1994: Zofia T. Kozłowska; 1994-1997: Wiesław Śladkowski; 1997-2003: Andrzej Biernat; 2003-2006: Tadeusz Radzik; 2006-2009: Włodzimierz Mędrzec; 2009-2012: Jacek Wijaczka; 2012-2015: Cezary Kukło; 2015-2018: Robert Litwiński; 2018-2025: Marek Sioma; od 2025: Jarosław Kłaczek.

Skarbnicy (lata urzędowania): 2003-2006: Jan Berger; 2006-2012: Marian Drozdowski; 2012-2019: Andrzej Koryn; 2019-2025: Andrzej Rachuba; od 2025: Marta Kuc-Czerep Marta.

Przewodniczący komisji rewizyjnej: 2003-2006: Krystyn Matwijowski; 2006-2022: Marek Wilczyński; 2022-2025: Karol Łopatecki; od 2025: Beata Konopska.

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Cele i środki działania Polskiego Towarzystwa Historycznego określa statut, w paragrafie 6 i 7. Głównym statutowym celem jest pogłębianie wiedzy historycznej, jej upowszechnianie, poznanie prawdy historycznej, przestrzeganie norm etyki historyka, wypowiedzanie się w sprawach ważnych dla rozwoju nauk historycznych. W trosce o realizację sformułowanych wyżej celów w 2019 r. ZG PTH powołał Komisję do opracowania Kodeksu Etyki Historyka. Kodeks ten został zatwierdzony przez Walne Zgromadzenie Delegatów w Zielonej Górze 17 września 2022 r., a zespół przekształcono w Komisję Stałą ds. Etyki, której przewodniczy prof. Krzysztof Zamorski.

Ważnymi działaniami podjętymi w sprawie swobody i bezstronności badań naukowych w okresie od 2003 r. było: 1) ogłoszenie solidarności z Apelem z Blois z 25 października 2008 r., 2) Forum Badaczy Dziejów Najnowszych 10 grudnia 2016, 3) wystąpienie w sprawie penalizacji nazwy Polskie Obozy Koncentracyjne z 2 lutego 2018 r., 4) Kongres Nauk Humanistycznych 26 stycznia 2019 r.

Stałym środkiem działania Towarzystwa na rzecz pogłębienia nauk historycznych i troski o prawdę historyczną jest działanie Komisji Dydaktycznej w porozumieniu z Zarządem Głównym. Przedmiotem pracy Komisji jest ocena podstaw programowych nauczania historii oraz podręczników szkolnych. Jest to obszar dużej aktywności obywatelskiej członków Towarzystwa.

Najważniejsze przedsięwzięcia międzynarodowe:

Międzynarodowy Kongres Historyków Sidney 2005, Amsterdam 2010, Jin 2015, Poznań 2022.

Kongresy Zagranicznych Badaczy Dziejów Polski: Kraków 2007, 2012, 2017, 2022, kolejny planowany w 2027 r.

Komisje podręcznikowe: polsko-ukraińska, polsko-litewska, polsko-rosyjska (w zawieszeniu), polsko-niemiecka (współpraca), polsko-białoruska (w zawieszeniu).

Olimpiada Historii Polski dla Polonii i Polaków za granicą – dziesięć edycji.

Współpraca z: Związkiem Historyków i Historyczek Niemieckich, Czeskim Towarzystwem Historycznym, Słowackim Stowarzyszeniem Historyków.

Najważniejsze przedsięwzięcia krajowe:

Walne Zgromadzenie Delegatów: 2003, 2006, 2009, 2012, 2015, 2018, 2022, 2025.

Powszechne Zjazdy Historyków Polskich: Kraków 2004, Olsztyn 2009, Szczecin 2014, Lublin 2019, Białystok 2024, kolejny planowany w Łodzi w 2029 r.

Kongresy Historii Wazów 2018, 2022, 2025.

Kongres 400 rocznicy Bitwy pod Chocimiem 1621.

Zebrania Dyrektorów i Dziekanów Instytutów Historycznych 2003-2025 (w związku z parametryzacją) dwadzieścia trzy spotkania.

Olimpiada Historyczna dla Szkół Ponadpodstawowych <https://liceum.olimpiadahistoryczna.pl/>

Olimpiada Historyczna dla Szkół Podstawowych <http://podstawowa.olimpiadahistoryczna.pl/>

Konkursy:

- 1) Im. Stanisława Herbsta na najlepszą pracę magisterską.
- 2) Im. Karola Modzelewskiego na najlepszą pozycję historyczną roku.
- 3) Im. Jerzego Michalskiego na najlepszą recenzję naukową w dziedzinie historii.
- 4) Im. Wacława Felczaka i Henryka Wereszyckiego za popularyzację historii Europy Środkowowschodniej.
- 5) Im. Tadeusza Słowikowskiego dla nauczycieli i popularyzatorów historii.

Konferencje (organizowane przez Zarząd Główny i Oddziały):

Obchody rocznicowe: 600-lecie urodzin Jana Długosza, rocznice powstań: styczniowego, listopadowego, rok Grabskiego, 90-lecie i 100-lecie Niepodległości, 550-lecie urodzin Kopernika, 500-lecie Konstytucji Nihil Novi, 100-lecie Senatu,

W oddziałach towarzystwa konferencje dotyczące regionu i ważnych rocznic państwowych.

Współpraca: Muzea, Instytut Pamięci Narodowej, Stowarzyszenie Archiwistów Polskich, Towarzystwo realizuje liczne granty naukowe przy współpracy z ministerstwami. Wyniki badań są publikowane w Wydawnictwie PTH.

Towarzystwo obejmuje patronatem liczne wydarzenia historyczne z całej Polski oraz wyraża opinię na temat nominacji dyrektorów muzeów i instytucji historycznych.

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE):

Prowadzone wydawnictwa ciągle (czasopisma i wydawnictwa nieregularne):

Towarzystwo jest wydawcą i współwydawcą czasopism, niektóre z nich mają długą tradycję i posiadają wysoką punktację: Kwartalnik Historyczny, Przegląd Historyczny, Wiadomości Historyczne, Sobótka, Studia Zielonogórskie, Zeszyty Radomszczańskie, Klio, Studia Geohistory-

ka, Echa Przeszłości, Rocznik Antropologiczno-historyczny, Studia Tomaszowskie, Komunikaty Warmińsko-Mazurskie, Rocznik Sąddecki, Mówią Wieki, Rocznik Lubelski, Rocznik Łódzki, Studia Łomżyńskie, Rocznik Grudziądzki, Pamiętnik Cieszyński, Rocznik Elbląski, Ziemia Kujawska, Rocznik Kaliski, Przemyskie Zapiski Historyczne, Rocznik Oddziału PTH w Skarżysku Kamiennej, Biuletyn Historii Pogranicza, Biuletyn PTH.

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

Źródła i literatura do dziejów Towarzystwa zostały podane w opracowaniu prof. Jana Szymczaka, zaś opracowania dotyczące okresu późniejszego zostały zamieszczone w numerach biuletynu Polskiego Towarzystwa Historycznego

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE):

Tadeusz P. Rutkowski, *Polskie Towarzystwo Historyczne w latach 1945–1958*, Toruń 2009
Polskie Towarzystwo Historyczne 1886–1986. Zbiór studiów i materiałów, red. S. K. Kuczyński, Wrocław-Warszawa-Kraków 1990

T. Lepkowski, *Polskie Towarzystwo Historyczne – dziś i jutro, referat wygłoszony 22 IX 1986 r. we Wrocławiu z okazji 100-lecia PTH*, „Biuletyn Polskiego Towarzystwa Historycznego”, nr 54, Warszawa 1987

Jan Szymczak pt. „*Polskie Towarzystwo Historyczne w latach 1986–2006*” [https://pth.net.pl/onas/historia?utm_source=chatgpt.com]

POLSKIE TOWARZYSTWO INFORMACJI NAUKOWEJ

POLISH SOCIETY OF SCIENTIFIC INFORMATION

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1992. **Siedziba:** Warszawa (1993–2003); Katowice, Uniwersytet Śląski (2004–2022); Gliwice, Politechnika Śląska (2022–). **Struktura organizacyjna:** Walne Zgromadzenie, Zarząd. **Liczba członków:** 115 (2023). **Prezesi:** Marian Surdyk (1993–99), Diana Pietruch-Reizes (1999–). **Sekretarze:** Elżbieta Stępień (1993–99), Ewa Foltyniewicz (1999–2003), Renata Frączek, Anna Matysek.

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Działania mające na celu powołanie do życia Polskiego Towarzystwa Informacji Naukowej podjęli w 1983 r. przedstawiciele środowiska pracowników inte. Towarzystwo utworzone zostało w Warszawie w 1992 r., pierwsze Walne Zebranie odbyło się 29 lipca tego roku. Zadania PTIN, w myśl statutu zatwierdzonego 27 maja 1992 r., obejmują: inicjowanie i prowadzenie działań, mających na celu rozwój teorii informacji nauko-

wej i doskonalenie praktyki; upowszechnianie w społeczeństwie przeświadczenia o roli i znaczeniu informacji naukowej w rozwoju społeczno-gospodarczym i postępie naukowo-technicznym oraz konieczności jej wykorzystania w działaniach twórczych i decyzyjnych; przedstawianie właściwym władzom, instytucjom i podmiotom gospodarczym opinii i wniosków w sprawach związanych: z doskonaleniem organizacji i funkcjonowania informacji naukowej i technicznej, stwarzaniem warunków, mechanizmów i motywacji posługiwania się informacją naukową, z wykorzystywaniem informacji w zdobywaniu i poszerzaniu wiedzy, w działaniach twórczych i innowacyjnych, w zarządzaniu, praktyce gospodarczo-produkcyjnej i działalności społecznej; prowadzenie działalności usługowej w zakresie prac badawczych i rozwojowych, ekspertyz, rzeczoznawstwa, doradztwa, opracowań naukowo-informacyjnych, szkolenia i wydawnictw.

PTIN jest stowarzyszeniem zrzeszającym pracowników i użytkowników informacji naukowej ze wszystkich dziedzin nauki, działalności społecznej i praktyki gospodarczej. Terenem działania Towarzystwa jest obszar całego kraju, środki finansowe na funkcjonowanie pochodzą ze składek członkowskich, dochodów z działalności Towarzystwa i dotacji, m.in. Komitetu Badań Naukowych.

PTIN podejmuje wyzwania czasów charakteryzujących się przeobrażeniami technologicznymi, zdeterminowanymi rozwojem i poszerzaniem zastosowań technologii informacyjno-komunikacyjnych. Upowszechnia w społeczeństwie wiedzę na temat teorii i praktyki informacji naukowej i technicznej oraz o roli i znaczeniu informacji w nowocześnie funkcjonującej gospodarce. Współuczestniczy w kształtowaniu polityki informacyjnej państwa i jej najważniejszych elementów (potrzeb informacyjnych społeczeństwa, uwarunkowań legislacyjnych i finansowo-organizacyjnych tych potrzeb, promocji rozwoju działalności informacyjnej) oraz dostosowaniu dalszego rozwoju informacji naukowej w Polsce do wymogów integracji z Unią Europejską. Wpływa na rozwój informacji naukowej, technicznej poprzez uczestniczenie członków PTIN w zespołach opiniujących przedsięwzięcia w zakresie informacji naukowej na szczeblu ministerialnym. Przedstawiciel PTIN uczestniczy w Forum do spraw Społeczeństwa Informacyjnego, organie doradczym Rady Ministrów, powołanym w 2000 r., którego zadaniem jest m.in. opiniowanie strategii przygotowywanych w ramach realizacji programu „Cele i kierunki rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Polsce”, aktów wykonawczych do ustawy Prawo telekomunikacyjne, a także inicjowanie nowych zadań w zakresie społeczeństwa informacyjnego.

Inicjuje prace w kierunku integrowania krajowych środowisk twórców i użytkowników informacji – przedstawicieli instytucji zajmujących się gromadzeniem, opracowywaniem, przetwarzaniem i udostępnianiem informacji naukowej w szerokim tego słowa znaczeniu, m.in. w celu przygotowania podstaw legislacyjnych w odniesieniu do całokształtu działalności informacyjnej w zakresie nauki i techniki, np. funkcjonowania ośrodków informacji różnych typów, bibliotek.

Towarzystwo organizuje szkolenie i doskonalenie zawodowe pracowników i użytkowników informacji pod kątem życia i pracy w społeczeństwie wiedzy, organizuje i współorganizuje spotkania środowiskowe oraz krajowe konferencje. Działania PTIN na rzecz rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Polsce obejmują: inicjowanie dyskusji na

temat rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Europie, współpracę z akademickimi ośrodkami kształcenia bibliotekarzy i specjalistów z zakresu informacji naukowej i ICT, włączenie PTIN w działania informacyjno-edukacyjno-promocyjne dotyczące integracji europejskiej i Unii Europejskiej w ramach Programu Informowania Społeczeństwa. PTIN organizuje seminaria szkoleniowe, wykłady i odczyty na temat szeroko pojmowanej informacji naukowej, m.in. roli informacji w procesie integracji Polski z Unią Europejską, wymiany informacji i rozwoju profesjonalnych usług informacyjnych w społeczeństwie informacyjnym, potrzeb informacyjnych sektora małych i średnich przedsiębiorstw, informacji w kontekście zagadnień ochrony własności intelektualnej. PTIN współorganizowało w 1992 r., z Biblioteką Narodową i Zespołem ds. Informacji Naukowej i Upowszechniania Nauki przy Komitecie Badań Naukowych, naradę nt. Biblioteki naukowe i ośrodki informacji naukowej w nowej sytuacji ekonomiczno-społecznej. W l. 1993-2002 odbyło się 5 narad, tematy niektórych z nich: Rola informacji naukowo-technicznej w dobie dostosowania nauki i gospodarki kraju do wymagań Unii Europejskiej (1997), Społeczeństwo informacyjne w perspektywie nowego tysiąclecia (1999), Informacja – Wiedza – Gospodarka (2001). W 2000 r. zorganizowano, przy współpracy Centralnej Biblioteki Wojskowej i Zakładu Bibliografii i Informacji Naukowej Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Śląskiego pod patronatem KBN, Forum integracyjne krajowych stowarzyszeń z zakresu informacji naukowej, bibliotekarstwa i dziedzin pokrewnych.

Od początku działalności PTIN organizowało co dwa lata konferencje naukowe pod nazwą Krajowe Forum Informacji Naukowej i Technicznej (FORUM INT). W l. 1991-2019 odbyło się 15 wydarzeń naukowych z cyklu Forum INT, m.in.:

1991-1997 (I – IV Forum INT, Jastrzębie Zdrój; Zakopane)

1999 – Społeczeństwo informacyjne w perspektywie nowego tysiąclecia (V Forum INT, Zakopane)

2001 – Informacja, wiedza, gospodarka (VI Forum INT, Katowice)

2003 – Usługi – Aplikacje – Treści w gospodarce opartej na wiedzy (VII Forum INT, Zakopane)

2005 – Kierunki i priorytety rozwoju informacji naukowej w kontekście budowania społeczeństwa wiedzy (VIII Forum INT, Zakopane)

2007 – Wymiana informacji i rozwój profesjonalnych usług informacyjnych w edukacji, nauce i kulturze na rzecz społeczeństwa opartego na wiedzy (IX Forum INT, Zakopane)

2009 – Bezpieczna, innowacyjna i dostępna informacja: perspektywy dla sektora usług informacyjnych w społeczeństwie wiedzy (X Forum INT, Zakopane)

2011 – Człowiek w przestrzeni informacyjnej (XI Forum INT, Zakopane)

2013 – Społeczeństwo – Informacja – Innowacje. Wyzwania ery cyfrowej (XII Forum INT, Zakopane)

2015 – Informacja naukowa na jednolitym rynku cyfrowym (XIII Forum INT, Zakopane)

2017 – Innowacje – Badania Naukowe -Technologie w Europejskiej Przestrzeni Informacyjnej (XIV Forum INT, Kraków)

2019 – Informacja, wiedza, innowacje w europejskiej przestrzeni badawczej (XV Forum INT, Kraków).

Polskie Towarzystwo Informacji Naukowej od 2006 r. organizuje co dwa lata we współpracy z Uniwersytetem Śląskim (Zakład Informacji Naukowej) i Uniwersytetem Jagiellońskim (Zakład Zarządzania Informacją Instytutu Studiów Informacyjnych UJ) ogólnopolskie konferencje naukowe - *Zarządzanie informacją w nauce* (2006-).

WYDAWNICTWA

PTIN wydawało od 1993 r. kwartalnik „Praktyka i Teoria Informacji Naukowej i Technicznej” (PTINT), czasopismo o charakterze naukowo-fachowym dofinansowywane przez KBN, MNiSW, wypełniające lukę w polskim czasopiśmiennictwie specjalnym, jaka pojawiła się po likwidacji w 1990 r. dwumiesięcznika „Aktualne Problemy Informacji i Dokumentacji”. Zainicjowało także serię *Prace PTIN*, w ramach której ukazały się wydawnictwa: *Wymiana informacji i interaktywne komunikowanie medialne*. Pod red. Z. Kierzkowskiego, S. Kluska-Nawareckiej i A. Sielickiego (Poznań-Warszawa 2001; Prace PTIN nr 1); *Spółczesność informacyjna w perspektywie nowego tysiąclecia*. Pod red. D. Pietruch-Reizes, A. Sitarskiej i B. Stefaniak (Warszawa 2000; Prace PTIN nr 2); *Forum integracyjne krajowych stowarzyszeń z zakresu informacji naukowej, bibliotekarstwa i dziedzin pokrewnych*. Pod red. D. Pietruch-Reizes (Warszawa 2000; Prace PTIN nr 3); *Informacja — Wiedza — Gospodarka*. Red. D. Pietruch-Reizes i W. Pindlowa (Warszawa 2001; Prace PTIN nr 4); *Usługi, aplikacje, treści w gospodarce opartej na wiedzy*. Red. W. Babik, D. Pietruch-Reizes (Warszawa 2004; Prace PTIN nr 5); *Kierunki i priorytety rozwoju informacji naukowej w kontekście budowania społeczeństwa wiedzy*. Red. D. Pietruch-Reizes i W. Babik (Katowice 2006; Prace PTIN nr 6); *Wymiana informacji i rozwój profesjonalnych usług informacyjnych w edukacji, nauce i kulturze na rzecz społeczeństwa opartego na wiedzy*. Red. D. Pietruch-Reizes, W. Babik. (Katowice 2008; Prace PTIN nr 7); *Bezpieczna, innowacyjna i dostępna informacja: perspektywy dla sektora usług informacyjnych w społeczeństwie wiedzy*. Red. D. Pietruch-Reizes, W. Babik, R. Frączek (Katowice 2011; Prace PTIN nr 9); *Informacja i język; księga pamiątkowa poświęcona Profesorowi Eugeniuszowi Ściborowi (1929-2003)*. Red. W. Wiesław, D. Pietruch-Reizes (Katowice 2013; Prace PTIN nr 10).

W 2022 r. odbyła się jubileuszowa sesja naukowa – 30 lat PTIN (1992-2022), w ramach której przedstawiono rolę społecznego ruchu naukowego oraz Polskie Towarzystwo Informacji Naukowej w ujęciu historycznym i współczesnym.

Prezes PTIN reprezentuje towarzystwo w pracach Rady Towarzystw Naukowych przy Prezydium PAN.

PTIN współpracuje z krajowymi jednostkami naukowo-badawczymi, ośrodkami informacji, bibliotekami i innymi stowarzyszeniami, w tym z ISKO PL, działającymi w zakresie informacji naukowej oraz nauk o komunikacji społecznej i mediach.

WYDAWNICTWA CIĄGŁE

Praktyka i Teoria Informacji Naukowej i Technicznej, kwartalnik (1993-2019)
Prace Polskiego Towarzystwa Informacji Naukowej (2000-)

ŹRÓDŁA

Statut Polskiego Towarzystwa Informacji Naukowej. Warszawa 1992, maszyn. *Informator: Cel i zakres działalności PTIN*. Warszawa 1993. — Toż. Warszawa 2000.

LITERATURA

A. Gromek: *Polskie Towarzystwo Informacji Naukowej (PTIN). Cele i zadania*. „Praktyka i Teoria Informacji Naukowej i Technicznej” 1993 nr 1 s. 4-5. — E. Stępień: *Aktualna działalność PTIN*. Tamże s. 36-37. — M. Surdyk: *Polskie Towarzystwo Informacji Naukowej*. „Przegląd Biblioteczny” 1993 R. 61 z. 1/2 s. 81-83. — E. Stępień: *Polskie Towarzystwo Informacji Naukowej*. Polish Association for Scientific Information. „Przegląd biblioteczny” 1997 Vol.65 (2/3), s.257-260. — D. Pietruch-Reizes: *Doba integracji europejskiej wyzwaniem dla Polskiego Towarzystwa Informacji Naukowej*. W: *Forum integracyjne krajowych stowarzyszeń z zakresu informacji naukowej, bibliotekarstwa i dziedzin pokrewnych. Materiały*. Warszawa 2000 s. 15-18. — D. Pietruch-Reizes: *Kierunki działań Polskiego Towarzystwa Informacji Naukowej na rzecz rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Polsce*. W: *Informacja – Wiedza – Gospodarka*. Pod red. D. Pietruch-Reizes i W. Pindlowej. Warszawa 2001 s. 54-59.

Strona internetowa: <https://ptin.us.edu.pl/>

e-mail: ptin@ptin.org.pl

DIANA PIETRUCH-REIZES

POLSKIE TOWARZYSTWO JĘZYKOZNAWCZE POLISH LINGUISTIC SOCIETY

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zal.: 1925. **Siedziba:** 31-120 Kraków, al. A. Mickiewicza 9/11; Strona internetowa: <https://ptj.civ.edu.pl> Adres mailowy: poltowjez@gmail.com. Struktura organizacyjna: Walne Zgromadzenie, Zarząd. **Liczba członków:** 53 (1927), 564 (1976), 750 (2003), 431 (2024), 441 (2026). **Prezesi:** Jan Michał Rozwadowski (1925-28, 1930-31), Wiktor Porzeziński (1928-29), Kazimierz Nitsch (1929-30, 1937-47), Stanisław Szober (1931-32), Stanisław Słoński (1932-35), Tadeusz Lehr-Splawiński (1935-37), Jerzy Kuryłowicz (1947-50), Zenon Klemensiewicz (1950-56), Witold Doroszewski (1956-58, 1971-74), Jan Safarewicz (1958-61, 1966-68), Witold Taszycki (1961-64), Zdzisław Stieber (1964-66), Stanisław Urbańczyk (1969-71), Władysław Kuraszkiewicz (1974-76), Franciszek Sławski (1976-79), Mieczysław Szymczak (1979-80), Adam Heinz (1981-84), Andrzej Bogusławski (1985-87), Irena Bajerowa (1988-90), Janusz Siatkowski (1991-93), Marian Kucala (1994-96), Ewa Rzetelska-Feleszko (1997-2000), Antoni

Furdal (2000-2003), Elżbieta Mańczak-Wohlfeld (2003–2006), Bogusław Dunaj (2006-2008), Renata Przybylska (2008-2014), Krystyna Kleszcz (2014-2017), Piotr Stalmaszczyk (2017-2022), Tomasz Mika (2022–2025), Elżbieta Mańczak-Wohlfeld (2025–). **Sekretarze:** Stanisław Szober (1925-28), Stanisław Słoński (1928-29), Tadeusz Leher-Splawiński (1929-31), Witold Doroszewski (1931-34), Halina Koneczna (1934-35), Mieczysław Małecki (1935-38), Zenon Klemensiewicz (1938-49), Franciszek Sławski (1949-54), Witold Mańczak (1954-58), Mieczysław Karaś (1958-61), Alfred Zaręba (1961-64), Kazimierz Polański (1964-66), Marian Kucała (1966-69), Józef Reczek (1969-71), Jan Zaleski (1971-75), Kazimierz Rymut (1975-77), Wiesław Boryś (1978-80), Józef Bubak (1981-84), Zygmunt Klimek (1985-87), Władysław Sędzik (1988-90), Franciszek Sowa (1991-93), Józef Kaś (1994-96), Elżbieta Kossakowska (1997-2000), Edward Klisiewicz (2000-2003), Justyna Winiarska (2003-2005), Renata Bura (2005-2009), Patrycja Pałka (2009-2014), Ewelina Grześkiewicz (2014-2017), Krystyna Data (2017-2022), Patrycja Pałka (2022-)

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Polskie Towarzystwo Językoznawcze utworzone zostało we Lwowie w r. 1925 przy współudziale najwybitniejszych polskich językoznawców z innych ośrodków: Jana N. Baudouina de Courtenay, Witolda Doroszewskiego, Wiktora Porzezińskiego, Stanisława Szobera — z Warszawy; Zenona Klemensiewicza, Jana Łosia, Kazimierza Nitscha, Jana Michała Rozwadowskiego — z Krakowa; Andrzeja Gawrońskiego, Tadeusza Lehra-Splawińskiego, Eugeniusza Słuszkiewicza, Jana Ziłyńskiego — ze Lwowa; Jana Otrębskiego z Wilna i Henryka Gaertnera z Lublina. Celem Towarzystwa jest przyczynianie się do rozwoju wiedzy językoznawczej poprzez ułatwianie i podtrzymywanie kontaktów wśród swych członków, urządzenie corocznych zjazdów naukowych oraz wydawanie czasopisma naukowego.

W okresie międzywojennym PTJ zrzeszało wybitnych językoznawców polskich, ułatwiało kontakty między poszczególnymi uczonymi, a także reprezentowało językoznawstwo polskie poza granicami kraju, umożliwiając m.in. lingwistom polskim udział w zjazdach naukowych za granicą: w Genewie (1931), Rzymie (1933) i Kopenhadze (1936). W okresie do 1939 r. PTJ zorganizowało ogółem 11 zjazdów naukowych, w tym 1 założycielski we Lwowie (1925); objęły one m.in. tematykę: pozytywizm i idealizm w językoznawstwie (1927), zagadnienie pokrewieństwa językowego (1928), system fonologiczny języka polskiego (1931), rola językoznawstwa w nauce uniwersyteckiej (1934), metodyczne założenia dialektologii (1938). W 1934 r. opublikowano prace Stanisława Słońskiego *Index verborum do Euchologium Sinaiticum*.

Po II wojnie światowej Towarzystwo rozszerzyło swą działalność w kraju i poza pracownikami nauki zrzesza inne osoby z wyższym wykształceniem językoznawczym, głównie nauczycieli. W 1960 r. liczba członków PTJ wynosiła 284, w 1975 — 564, a obecnie — 441. Działalność PTJ finansowana jest ze składek członkowskich oraz grantów różnych instytucji naukowych, dawniej był to głównie Komitet Badań Naukowych, a w ostatnich latach Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach programów: Doskonała

nauka – wsparcie konferencji naukowych lub Społeczna odpowiedzialność nauki – popularyzacja nauki oraz Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu Czasopisma.

W latach 1947-2025 zorganizowano 82 zjazdy naukowe (pierwszy po wojnie — w 1947 r. w Krakowie), poświęconych aktualnym badaniom polskich językoznawców oraz nowym problemom i metodom badawczym, takim m.in. jak: zagadnienia prajęzyków (1949), ugrupowanie języków słowiańskich (1954), budowa gramatyczna języka polskiego (1970), język polski wobec innych języków (1977), składnia (1957, 1962), słowotwórstwo (1958, 1961, 2006), fleksja (2001), fonetyka i fonologia (2005), kategorie morfologiczne, gramatyczne, w tym kategoria rodzaju (1969, 2006), zagadnienia gramatyki generatywnej i transformacyjnej (1968), językoznawstwo kognitywne (1995), językoznawstwo stosowane, socjolingwistyka (1971), funkcja poznawcza języka (1972), pojęcie systemu w różnych działach nauki o języku (1973), morfologia i składnia a semantyka, morfologia a składnia (1974, 1983, 1987), teorie i metodologie językoznawstwa współczesnego (1976, 1996), problemy geografii lingwistycznej (1978), typologia języków i uniwersalia językowe (1979), językoznawstwo a inne dyscypliny językoznawcze i nauki (1980, 1999), aspekty ilościowe języka (1984), kontekst i konsytuacja w badaniach lingwistycznych (1997), leksykografia (1986, 1994), polskie badania nad językami innych wspólnot — nowe idee i aktualne problemy (1989), tekst jako przedmiot badań językoznawczych (1990), język a naród (1991), dziedzictwo przeszłości w języku (1992), fakty językowe i ich teoretyczna interpretacja (1993), współczesne koncepcje i metody gramatycznego opisu języka (1996), kontekst i konsytuacja w badaniach lingwistycznych (1997), stosunki między synchronią a diachronią we współczesnym językoznawstwie (1998), język i języki na przełomie stuleci (2000), język a państwo (2002), język a pismo (2003), odmiany regionalne (2004), media elektroniczne w języku i lingwistyce (2005), semantyka leksykalna i gramatyczna (2007), odmiany funkcjonalne języków – gatunki tekstów (2008), język w dialogu między kulturami (2009), drogi i bezdroża współczesnego językoznawstwa – metodologie, przedmiot i zakres badań (2010), gramatyka i słownik – centrum języka i językoznawstwa (2011), metodologiczne aspekty pragmalingwistyki (2012), metodologie językoznawcze w nauczaniu uniwersyteckim (2013), ciągłość i zmiana w języku i w językoznawstwie (2014), granice interpretacji lingwistycznej (2015), norma a język i językoznawstwo (2016), źródła w badaniach językoznawczych (2017), kontakty językowe: historia i współczesność (2018), terminologia językoznawcza – różne tradycje, różne języki (2019), językoznawstwo zamknięte a otwarte: osiągnięcia i kontrowersje (2021), literatura jako przedmiot badań językoznawczych (2022), język i języki na pograniczach (2023), antropologiczne i kulturowe wymiary języka (2024), kontynuacja i innowacje – w stulecie Polskiego Towarzystwa Językoznawczego (2025).

Bardzo ważnym wydarzeniem w życiu Towarzystwa było jego stulecie obchodzone przez cały 2025 rok. Hasło roku jubileuszowego brzmiało: Różne języki – różne metodologie – jedno Towarzystwo. Główną inicjatywą był Zjazd, zatytułowany *Kontynuacje i innowacje. W stulecie Polskiego Towarzystwa Językoznawczego*, który miał niezwykle charakter – odbył się w dniach 22– 24 września 2025 r. w Krakowie, w mieście

najbardziej zasłużonym dla Towarzystwa, nie był sprofilowany tematycznie (za to był otwarty na zagadnienia poruszające najistotniejsze i najogólniejsze tematy) i towarzyszyły mu wydarzenia w szczególny sposób podkreślające jego historyczny charakter. Sprzyjał temu fakt, że oprócz Wydziału Polonistyki oraz Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego w organizację włączył się również Instytut Języka Polskiego PAN. Ponadto z okazji Jubileuszu Towarzystwo objęło patronatem wiele przedsięwzięć językoznawczych, zorganizowano online Polskie Debaty Językoznawcze (z inicjatywy PTJ i Komitetu Językoznawstwa PAN) pt. „Gramatykalizacja – leksykalizacja – pragmatyzacja”, a także opracowano nową stronę internetową i system identyfikacji wizualnej PTJ oraz przygotowano księgę jubileuszową, pokazującą dzieje organizacji, sylwetki tworzących ją ludzi, osiągnięcia naukowe tudzież najważniejsze wydarzenia, i film dokumentalny, w którym wypowiadają się członkowie szczególnie zasłużeni dla Towarzystwa i szczególnie z nim związani. Zarówno księga, jak i film są udostępnione nieodpłatnie na stronie PTJ (zob. <https://ptj.civ.pl/>).

Odnotujmy jeszcze, że w 1954 r. powstało Koło Lubelskie PTJ, w 1956 — Koło Warszawskie; organizowały one zebrania naukowe, jednak działały krótko.

WYDAWNICTWA CIĄGLE

Od 1927 r. Towarzystwo wydaje „Biuletyn” (Biuletyn Polskiego Towarzystwa Językoznawczego — Bulletin de la Société Polonaise de Linguistique) — ogólnojęzykoznawcze, jedyne tego typu wydawnictwo w Polsce, zawierające m.in. recenzje zagranicznych dzieł językoznawczych, bibliografię prac z dziedziny językoznawstwa ogólnego i indoeuropejskiego wydanych w Polsce oraz prac uczonych polskich wydanych za granicą. W latach 1927-2025 ukazało się 81 numerów pisma. W okresie przedwojennym podawano skład Komitetu redakcyjnego, podając nazwiska jego członków, od wznowienia wydawania podawany jest skład redakcji i funkcje członków.

Pierwszy Komitet Redakcyjny Biuletynu PTJ: Kazimierz Nitsch (1874-1958), Wiktor Porzeziński (1870-1929), Jan Rozwadowski (1867 -1935), Stanisław Wędkiewicz (1888-1963).

Redaktorzy naczelni BPTJ po wojnie: Jerzy Kuryłowicz (1947–1954), Tadeusz Milewski (1955–†1966), Adam Heinz (1966–†1984), Kazimierz Polański (1984–2005), Roman Laskowski (2005–†2014), Renata Przybylska (od 2014). **Sekretarze Redakcji BPTJ:** Wojciech Smoczyński, Marian Wach, Rafał Wędrychowski, Krzysztof Korzyk, Krzysztof Ozga, obecnie: Patrycja Pałka (od 2014) i z-ca sekretarza Rafał Mazur (od 2023). **Redaktorzy językowi:** Alicja Witalisz, Krzysztof Porosło.

„Biuletyn Polskiego Towarzystwa Językoznawczego”. Kraków 1927 z. 1 — wł. 1961 — 1991 m. wyd. Wrocław, od 1991 — Warszawa, od 2003 Kraków.

ŹRÓDŁA

Statut Polskiego Towarzystwa Językoznawczego. Kraków 1925. — Toż. „Biuletyn Polskiego Towarzystwa Językoznawczego” 1956 z. 15 s. 211-214. — Toż. Tamże 1968 z. 26 s. 251-256.

LITERATURA

J. Safarewicz: *Polskie Towarzystwo Językoznawcze*. „Nauka Polska” 1961 R. 9 nr 3 s. 151-157. — T. Milewski: *Działalność naukowa Polskiego Towarzystwa Językoznawczego w 20-leciu PRL*.

„Biuletyn Polskiego Towarzystwa Językoznawczego” 1966 z. 24 s. 9-16. — W. Kuraszkiewicz: *Czterdziestolecie Polskiego Towarzystwa Językoznawczego*. „Slavia Occidentalis” 1967 T. 26 s. 283-285. S. Urbańczyk: *Dwadzieścia pięć lat Polskiego Towarzystwa Językoznawczego w Polsce Ludowej*. „Biuletyn Polskiego Towarzystwa Językoznawczego” 1971 z. 28 s. 215-218. — Jan Zaleski: *50 lat Polskiego Towarzystwa Językoznawczego*. Tamże 1975 z. 33 s. 23-28. Tenże: *Polskie Towarzystwo Językoznawcze*. W: *Słownik polskich towarzystw naukowych*. T. 1. Wrocław 1978 s. 137-139. — M. Kucala: *75-lecie Polskiego Towarzystwa Językoznawczego*, „Biuletyn Polskiego Towarzystwa Językoznawczego” 2000 z. 56 s. 5-8; K. Data: *Biuletyn Polskiego Towarzystwa Językoznawczego – historia*, „Biuletyn Polskiego Towarzystwa Językoznawczego” 2024, z. 80, s. 5-7. — *Różne języki – różne metodologie – jedno Towarzystwo. W 100-lecie Polskiego Towarzystwa Językoznawczego*, red. A. Kozłowska, T. Mika, Kraków 2025.

MARIA WOJTYŁA-ŚWIERZOWSKA

POLSKIE TOWARZYSTWO KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ (PTKS)

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 2007. Strona internetowa: <https://www.ptks.pl> Adres mailowy: office@ptks.pl. **Okresy działalności:** Polskie Towarzystwo Komunikacji Społecznej (PTKS) zostało powołane na Walnym Zjeździe Założycielskim 22 kwietnia 2007 roku we Wrocławiu. W Zjeździe uczestniczyło 38 przedstawicieli ośrodków uniwersyteckich w Polsce, a idea powołania Towarzystwa pojawiła się w efekcie końcowej dyskusji podczas konferencji „50 lat badań nad komunikowaniem i mediami w Polsce: stan obecny, wyzwania i perspektywy”, zorganizowanej we Wrocławiu w marcu 2006 roku. Towarzystwo zostało wpisane do Krajowego Rejestru Sądowego – Rejestru Stowarzyszeń 25 września 2007 r.

Władzami PTKS są wyłaniane przez członków PTKS (podczas Walnego Zjazdu) na 3-letnią kadencję Zarząd oraz Komisja Rewizyjna PTKS. W kolejnych kadencjach Zarząd PTKS tworzyli:

I Kadencja Zarządu (2007-2010)

Skład Zarządu: prof. UW, dr hab. Bogusława Dobek-Ostrowska (prezes, Uniwersytet Wrocławski), prof. dr hab. Piotr Francuz (wiceprezes, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II), mgr Michał Kuś (sekretarz, Uniwersytet Wrocławski), prof. dr hab. Iwona Hofman (Uniwersytet Marii Curie Skłodowskiej), dr hab. Katarzyna Pokorna-Ignatowicz (Krakowska Szkoła Wyższa), dr hab. Zbigniew Oniszczyk (Uniwersytet Śląski), prof. dr hab. Kazimierz Wolny-Zmorzyński (Uniwersytet Jagielloński)

II Kadencja Zarządu (2010-2013)

Skład Zarządu: prof. UW, dr hab. Bogusława Dobek-Ostrowska (prezes, Uniwersytet Wrocławski), prof. dr hab. Iwona Hofman (wiceprezes, Uniwersytet Marii Curie Skłodowskiej)

dowskiej), mgr Paweł Baranowski (sekretarz, Uniwersytet Wrocławski), ks. prof. UPJ-P II, dr hab. Michał Drożdż (Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie), dr hab. Małgorzata Lisowska-Magdziarz (Uniwersytet Jagielloński), prof. UŚ, dr hab. Zbigniew Oniszczyk (Uniwersytet Śląski w Katowicach), prof. dr hab. Jerzy Olędzki (Uniwersytet Warszawski), dr Agnieszka Stępińska (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu). W skład Komisji Rewizyjnej weszli: Przewodnicząca: dr hab. Dorota Piontek (przewodnicząca, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu), prof. AGH, dr hab. Ignacy Fiut (Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie), prof. dr hab. Stanisław Michalczyk (Uniwersytet Śląski w Katowicach), dr Bartłomiej Łódzki (Dolnośląska Szkoła Wyższa, Wrocław), dr Teresa Sławińska (Uniwersytet Jagielloński).

III Kadencja Zarządu (2013-2016)

Skład Zarządu: prof. dr hab. Iwona Hofman (prezes, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie), prof. UŚ, dr hab. Zbigniew Oniszczyk (wiceprezes, Uniwersytet Śląski w Katowicach), prof. dr hab. Bogusława Dobek-Ostrowska (redaktor „Central European Journal of Communication”), ks. prof. UPJPII, dr hab. Michał Drożdż (skarbnik, Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie), dr Małgorzata Adamik-Szysiak (sekretarz, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie), prof. UAM, dr hab. Dorota Piontek (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu), prof. UW, dr hab. Alicja Jaskiernia (Uniwersytet Warszawski), prof. UAM, dr hab. Agnieszka Stępińska (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu), dr hab. Małgorzata Lisowska-Magdziarz (Uniwersytet Jagielloński).

W skład Komisji Rewizyjnej weszli: prof. SGH, dr hab. Małgorzata Molęda-Zdziech (przewodnicząca, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie), dr Michał Kuś (Uniwersytet Wrocławski), dr Bartłomiej Łódzki (Dolnośląska Szkoła Wyższa, Wrocław), dr Mirosława Wielopolska-Szymura (Uniwersytet Śląski w Katowicach), dr Teresa Sławińska (Uniwersytet Jagielloński).

IV Kadencja Zarządu (2016-2019)

Skład Zarządu: Prezesem Towarzystwa została prof. dr hab. Iwona Hofman (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie), prof. UŚ, dr hab. Zbigniew Oniszczyk (wiceprezes, Uniwersytet Śląski w Katowicach), prof. UPJPII, dr hab. Michał Drożdż (skarbnik, Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie), dr Małgorzata Adamik-Szysiak (sekretarz, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie), prof. dr hab. Bogusława Dobek Ostrowska (redaktor naczelny „Central European Journal of Communication”, Uniwersytet Wrocławski) oraz członkowie Zarządu – prof. UAM, dr hab. Dorota Piontek (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu), prof. UW, dr hab. Alicja Jaskiernia (Uniwersytet Warszawski), prof. AGH, dr hab. Małgorzata Molęda-Zdziech (Szkoła Główna Handlowa w Warszawie).

W skład Komisji Rewizyjnej weszli: dr Bartłomiej Łódzki (przewodniczący, Uniwersytet Wrocławski), dr hab. Beata Klimkiewicz (Uniwersytet Jagielloński), dr Monika Kaczmarek-Śliwińska (Uniwersytet Warszawski), dr Małgorzata Łosiewicz (Uniwersytet Gdański) oraz dr Mirosława Wielopolska-Szymura (Uniwersytet Śląski w Katowicach).

V Kadencja Zarządu (2019-2022)

Prezesem Towarzystwa została prof. dr hab. Iwona Hofman (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej). W skład Zarządu weszli: prof. UJ, Agnieszka Hess (wiceprezes, Uniwersytet Jagielloński), ks. prof. dr hab. Michał Drożdż (skarbnik, Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie), dr hab. Małgorzata Adamik-Szysiak (sekretarz, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej), prof. UW, dr hab. Michał Głowacki (redaktor naczelny „Central European Journal of Communication”, Uniwersytet Warszawski) oraz członkowie Zarządu: prof. UG, dr hab. Małgorzata Łosiewicz (Uniwersytet Gdański), prof. UŚ, dr hab. Marek Mazur (Uniwersytet Śląski w Katowicach) oraz dr hab. Katarzyna Kopecka-Piech (Uniwersytet Wrocławski/Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej).

W skład Komisji Rewizyjnej weszli: dr Bartłomiej Łódzki (przewodniczący, Uniwersytet Wrocławski), dr hab. Maria Łoszevska-Ołowska (Uniwersytet Warszawski), dr Mirosława Wielopolska-Szymura (Uniwersytet Śląski w Katowicach), dr Agnieszka Walecka-Rynduch (Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie) oraz dr Szymon Ossowski (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu).

V Kadencja Zarządu (2022-2025)

Prezesem Towarzystwa ponownie została prof. dr hab. Iwona Hofman (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej). W skład Zarządu weszli: prof. UJ, Agnieszka Hess (wiceprezes, Uniwersytet Jagielloński), ks. prof. dr hab. Michał Drożdż (skarbnik, Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie), prof. UMCS, dr hab. Małgorzata Adamik-Szysiak (sekretarz, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej), prof. UW, dr hab. Michał Głowacki (redaktor naczelny „Central European Journal of Communication”, Uniwersytet Warszawski) oraz prof. UG, dr hab. Małgorzata Łosiewicz (Uniwersytet Gdański), prof. UŚ, dr hab. Mariusz Kolczyński (Uniwersytet Śląski w Katowicach) oraz prof. UAM, dr hab. Szymon Ossowski (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Poznań).

W skład Komisji Rewizyjnej weszli: dr Bartłomiej Łódzki (przewodniczący, Uniwersytet Wrocławski), prof. UP, dr hab. Agnieszka Walecka-Rynduch (Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie/Uniwersytet Jagielloński), prof. UJK, Olga Dąbrowska-Cendrowska (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach), dr hab. Maria Łoszevska-Ołowska (Uniwersytet Warszawski) oraz dr hab. Mirosława Wielopolska-Szymura (Uniwersytet Śląski w Katowicach).

Siedziba i dane adresowe (adres, telefon/fax, strony www i adres mailowy): ul. Koszarowa 3, 51-149 Wrocław <https://www.ptks.pl>; office@ptks.pl

Struktura organizacyjna (Wydziały, Komisje, Sekcje, Oddziały)

Polskie Towarzystwo Komunikacji Społecznej działa poprzez sekcje badawcze. Członkiniami Zarządu w kolejnych kadencjach koordynującymi pracę sekcji badawczych były: prof. dr hab. Iwona Hofman (2007-2010, 2010-2013), ks. prof. UPJPII, dr hab. Michał Drożdż (2013-2016), prof. UAM, dr hab. Dorota Piontek (2016-2019), prof. UG, dr hab. Małgorzata Łosiewicz (2019-2022, 2022-2025).

Przewodniczących sekcji powołuje na okres kadencji Zarząd PTKS.

Na początku 2008 r. powołano 23 sekcje badawcze, którym przewodniczyli:

- 1) Antropologia Komunikowania – prof. dr hab. Wojciech Chyła,
- 2) Edukacja Medialna – prof. dr hab. Wojciech Skrzydlewski,

- 3) Ekonomia Mediów i Zarządzanie w Mediach – prof. dr hab. Tadeusz Kowalski,
- 4) Filozofia Komunikowania – prof. dr hab. Ignacy Fiut,
- 5) Historia Mediów – prof. dr hab. Rafał Habielski,
- 6) Komunikowanie o Zdrowiu – dr Barbara Jacennik,
- 7) Komunikacja Interpersonalna – dr Barbara Smoczyńska,
- 8) Komunikacja Językowa – dr hab. Janina Fras,
- 9) Komunikowanie Masowe – prof. dr hab. Katarzyna Pokorna-Ignatowicz,
- 10) Komunikacja Międzykulturowa – prof. dr hab. Jerzy Mikułowski-Pomorski,
- 11) Komunikowanie Międzynarodowe – dr hab. Zbigniew Oniszczyk,
- 12) Komunikowanie Polityczne – prof. dr hab. Piotr Pawełczyk,
- 13) Komunikowanie Wizualne – prof. dr hab. Piotr Francuz,
- 14) Kultura Popularna – prof. dr hab. Andrzej Gwoździ,
- 15) Nowe Media – prof. dr hab. Stanisław Jędrzejewski,
- 16) Polityka Medialna – dr Beata Klimkiewicz,
- 17) Prawo Mediów – prof. dr hab. Jacek Sobczak,
- 18) Public Relations – prof. dr hab. Jerzy Olędzki,
- 19) Reklama – prof. dr hab. Wanda Patrzalek,
- 20) Studia Feministyczne – dr Ewa Hyży,
- 21) Studia nad Dziennikarstwem – prof. dr hab. Kazimierz Wolny-Zmorzyński,
- 22) Aksjologia Komunikowania – ks. dr hab. Michał Drożdż,
- 23) Media i Komunikowanie Lokalne – prof. dr hab. Stanisław Michalczyk

Ze względu na zróżnicowaną aktywność sekcji, postanowiono o aktualizacji listy sekcji badawczych podczas III Walnego Zjazdu PTKS, który odbył się 27 września 2013 r. w Krakowie. Zaakceptowano wówczas uaktualniony wykaz 16 sekcji badawczych. Podczas IV Walnego Zjazdu (16 września 2016 r.) wykaz sekcji badawczych PTKS został ponownie aktualizowany, w efekcie powstało 18 sekcji badawczych oraz Forum Młodych Medioznawców i Komunikologów PTKS. W rezultacie V Walnego Zjazdu (19 września 2019 r.) dotychczasowy wykaz sekcji został uzupełniony o kolejne 2 sekcje, natomiast podczas VI Walnego Zjazdu (23 września 2022 r.) zdecydowano o utworzeniu 1 nowej sekcji, a zatem obecnie w ramach PTKS funkcjonuje 21 sekcji badawczych oraz Forum Młodych Medioznawców i Komunikologów PTKS.

Na koniec 2023 roku funkcję przewodniczących sekcji pełnili:

Aksjologia Komunikowania – ks. prof. UPJPII, dr hab. Sławomir Soczyński (Uniwersytet Papieski Jana Pawła II, Kraków)

Edukacja Medialna – prof. UAM, dr hab. Wojciech Skrzydlewski (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Poznań)

Ekonomia Mediów i Zarządzanie w Mediach - prof. dr hab. Tadeusz Kowalski (Uniwersytet Warszawski, Warszawa)

Filozofia i Antropologia Komunikacji – prof. PŚ, dr hab. Grażyna Osika (Politechnika Śląska, Katowice)

Historia Mediów – dr hab. Katarzyna Drąg (Uniwersytet Papieski Jana Pawła II, Kraków)

Język w mediach – prof. UMCS, dr hab. Danuta Kępa-Figura (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin)

Komunikacja Międzykulturowa i Komunikowanie Międzynarodowe – prof. UW, dr hab. Magdalena Ratajczak (Uniwersytet Wrocławski)

Komunikowanie Masowe – prof. UJK, dr hab. Olga Dąbrowska-Cendrowska (Uniwersytet Jana Kochanowskiego, Kielce)

Komunikacja Zdrowotna – dr Barbara Jacennik (Wyższa Szkoła Gospodarki Euroregionalnej w Józefowie)

Komunikowanie Polityczne – prof. UJ, dr hab. Agnieszka Walecka-Rynduch (Uniwersytet Jagielloński, Kraków)

Komunikowanie Religijne – ks. prof. UKSW, dr hab. Krzysztof Stępnia (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa)

Komunikowanie Wizualne i Kultura Popularna – dr Agnieszka Całek (Uniwersytet Jagielloński, Kraków)

Media i Komunikowanie Lokalne – prof. UW, dr hab. Adam Szynol (Uniwersytet Wrocławski)

Mediatyzacja – prof. UMCS, dr hab. Ewa Nowak-Teter (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin)

Nowe Media – prof. UE, dr hab. Zbigniew Widera (Uniwersytet Ekonomiczny, Katowice)

Polityka Medialna i Prawo Mediów – prof. KUL, dr hab. Wojciech Lis (Katolicki Uniwersytet Lubelski, Lublin)

Public Relations – prof. UKSW, dr hab. Monika Przybysz (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie)

Radio – dr Joanna Bachura-Wojtasik (Uniwersytet Łódzki, Łódź)

Reklama – prof. dr hab. Wanda Patrzalek (Uniwersytet Wrocławski, Wrocław)

Studia nad Dziennikarstwem – prof. UMCS, dr hab. Małgorzata Adamik-Szysiak (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin)

Kultura książki i informacji – prof. UŁ, dr hab. Mariola Antczak (Uniwersytet Łódzki, Łódź)

Funkcję przewodniczącej Forum Młodych Medioznawców i Komunikologów pełni od początku prof. UMCS, dr hab. Katarzyna Kopecka-Piech (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin).

Zarząd PTKS corocznie organizuje Konkurs MIKRO-Grants – mający na celu wsparcie Sekcji w pozyskiwaniu grantów inicjujących nową aktywność akademicką. W ramach konkursu, który skierowany jest do Sekcji PTKS (w tym **Forum Młodych Medioznawców i Komunikologów**) przewidziano dofinansowanie następujących działań: czynny udział w konferencjach, warsztatach, sympozjach naukowych (wymagane zgłoszenie plakatu lub wystąpienia będącego efektem współpracy członków Sekcji); organizacja konferencji; publikacje artykułów (np. dofinansowanie proofreadingu lub open access), będących efektem współpracy członków Sekcji; publikacje popularno-naukowe; publikacje poradnikowe; przygotowanie ekspertyz o charakterze społecznym; opracowanie podręcznika; przygotowanie szkoleń, warsztatów o użyteczności społecznej; popularyzacja wiedzy (wydarzenia online/offline).

Liczba członków (honorowych, rzeczywistych, wspierających) Członkiem Towarzystwa może zostać osoba fizyczna lub prawna po złożeniu pisemnej deklaracji. Osoba prawna może być jedynie członkiem wspierającym Towarzystwa. Członkowie dzielą się na: a) zwyczajnych, b) wspierających, c) honorowych. Członkowie zwyczajni PTKS w latach 2007-2023: 2007 – 69; 2008 – 132; 2009 – 151; 2010 – 160; 2011 – 186; 2012 – 180; 2013 – 211; 2014 – 225; 2015 – 175; 2016 – 242; 2017 – 240; 2018 – 234; 2019 – 275; 2020 – 249; 2021 – 277; 2022 – 300; 2023 – 330.

Członkostwo honorowe nadaje Zarząd PTKS osobom szczególnie zasłużonym dla Towarzystwa i rozwoju nauki o komunikacji społecznej. Grono członków honorowych PTKS tworzą wybitne postacie ze środowiska naukowego w Polsce i w świecie. W 2023 roku liczba członków honorowych liczyła 14 osób. Według kolejności przyznania członkostwa są to: prof. Walery Pisarek (2008), prof. Wolfgang Donsbach (2008), prof. Jerzy Mikułowski Pomorski (2008), prof. Wayne Wanta (2010), prof. Tomasz Goban-Klas (2010), dr Karol Jakubowicz (2011), prof. Wiktor Pepliński (2012), prof. Jane Leftwich Curry (2014), prof. Jerzy Olędzki (2016), prof. Bogusława Dobek-Ostrowska (2019), prof. Zbigniew Oniszczyk (2019), dr Hanna Machińska (2022), prof. dr hab. Janusz Adamowski (2022), prof. dr hab. Teresa Sasińska-Klas (2022).

Członkiem wspierającym może zostać osoba fizyczna i prawna zainteresowana merytoryczną działalnością Towarzystwa, która zadeklaruje wsparcie finansowe lub inną formę wsparcia, przyjęta na podstawie pisemnej deklaracji przez Zarząd PTKS. Do grona członków wspierających do 2023 roku należeli: Uniwersytet Gdański, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Uniwersytet Warszawski, Uniwersytet Wrocławski.

Prezesi (daty urzędowania): Prof. dr hab. Bogusława Dobek-Ostrowska (2007-2010, 2010-2013); Prof. dr hab. Iwona Hofman (2013-2016, 2016-2019, 2019-2022, 2022-2025).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Zasady i zakres działania Towarzystwa określa Statut PTKS¹⁰. Aktywność Towarzystwa ma na celu przede wszystkim integrację środowiska badaczy i praktyków komunikowania, uporządkowanie obszaru studiów nad komunikowaniem i mediami w Polsce, podniesienie ich rangi i poziomu oraz współpracę z podobnymi towarzystwami krajowymi i zagranicznymi. PTKS monitoruje rynek wydawnictw i czasopism medioznawczych, włącza się także w dyskusje na temat kryteriów oceny czasopism medioznawczych, wspiera działania Komitetu Nauk o Komunikacji Społecznej i Mediach przy Polskiej Akademii Nauk, którego przewodniczącą jest prof. dr hab. Iwona Hofman. Powołanie Komitetu (w 2021 r.) stanowi bardzo ważny element formalizowania instytucjonalnego dyscypliny nauki o komunikacji społecznej i mediach, świadczy o wysokiej ocenie przydatności społecznej badań.

Celem PTKS jest wspieranie nauki o komunikacji społecznej oraz prowadzenie badań w jej zakresie. Towarzystwo realizuje swoje cele przez: a) współdziałanie z właściwymi jednostkami organizacyjnymi gospodarki i kultury, placówkami naukowymi w zakresie planowania i realizacji rozwoju nauki o komunikacji społecznej oraz praktycznego jej stosowania, b) współpracę z instytucjami systemu edukacji w zakresie opracowywania

¹⁰ Statut PTKS, <https://www.ptks.pl/statut>

planów i programów kształcenia oraz metod ich realizacji, c) rozwijanie i wykorzystywanie informacji naukowej, d) prowadzenie działalności edukacyjnej i wydawniczej, e) organizowanie narad i konferencji naukowych, f) występowanie o nagrody oraz przyznawanie nagród Towarzystwa za wybitne osiągnięcia w dziedzinie nauki o komunikacji społecznej, g) inicjowanie i prowadzenie badań naukowych, h) udział w krajowych i międzynarodowych kongresach oraz konferencjach poświęconych dziedzinom wchodzącym w zakres zainteresowań Towarzystwa, i) rozwijanie innych form działalności w zakresie nauki o komunikacji społecznej i upowszechnianie wiedzy w tym zakresie, j) współdziałanie z mediami oraz innymi instytucjami.

PTKS jest organizatorem lub patronem konkursów. Konkurs Polskiego Towarzystwa Komunikacji Społecznej „**Doktorat**” na najlepszą pracę doktorską z zakresu nauk o komunikacji społecznej i mediach organizowany jest corocznie od 2009 roku. Przyświecają mu dwa podstawowe cele. Po pierwsze, promocja i wsparcie młodych badaczy, przez nagłośnienie i nagradzanie prac doktorskich omawiających w sposób oryginalny ważne zagadnienia naukowe, wykorzystujących w badaniach nowatorskie podejścia metodologiczne oraz charakteryzujących się pogłębioną refleksją komunikologiczną i medioznawczą. Po drugie, konkurs ma stanowić platformę aktywizacji i integracji środowiska naukowego zajmującego się problematyką komunikacji społecznej, mediów i dziennikarstwa. Dotychczasowi laureaci <https://www.ptks.pl/konkursy/ptks-konkurs-doktorat>.

Nagroda im. dr. Karola Jakubowicza, afiliowana przy Polskim Towarzystwie Komunikacji Społecznej, została ustanowiona przez Małgorzatę Semil-Jakubowicz w 2018 roku. Nagroda przyznawana jest za wybitne prace naukowe, które wpisują się w obszar zainteresowań Patrona Nagrody. Ideą konkursu jest wspieranie naukowców, którzy w sposób oryginalny i wnikliwy podejmują tematykę komunikowania i mediów, w szczególności polityki medialnej, roli mediów w procesach demokratycznych, jakości dziennikarstwa oraz znaczenia etyki dziennikarskiej. Dotychczasowi laureaci <https://www.ptks.pl/konkursy/nagroda-im-dr-karola-jakubowicza>.

Od 2015 roku Polskie Towarzystwo Komunikacji Społecznej obejmuje honorowym patronatem ogólnopolski konkurs na najlepszą pracę magisterską z wiedzy o mediach **Medi@stery**. Konkurs zainicjowano na Uniwersytecie Gdańskim w celu upowszechniania wyróżniających się prac absolwentów magisterskich studiów dziennikarskich. Przedstawiciel zarządu PTKS jest także członkiem Kapituły Konkursu o Nagrodę im. dra Pawła Stępki przyznawaną przez Krajową Radę Radiofonii i Telewizji oraz Uniwersytet Warszawski za najlepszą rozprawę doktorską oraz wydawnictwo z dziedziny mediów elektronicznych a także członkiem Komitetu Głównego organizowanej na Uniwersytecie Warszawskim ogólnopolskiej Olimpiady Wiedzy o Mediach. Ważnymi wydarzeniami naukowymi Towarzystwa są **Kongresy PTKS** a także międzynarodowe i krajowe konferencje naukowe, w tym odbywające się pod patronatem PTKS. Dotychczas odbyło się sześć kongresów, których hasła wskazują etapy krystalizacji dyscypliny integrujące środowisko badaczy komunikowania społecznego i mediów, są także odpowiedzią na aktualne wyzwania badawcze, były to: *Kreowanie komunikowania: wartość, kontrola, krytyka* (Wrocław 2008), *Autonomia nauki o komunikowaniu* (Lublin 2010), *Mediatyzacja życia, kultury, polityki* (Kraków 2013), *Komunikowanie społeczne*

w *dobie nowych technologii* (Poznań 2016), *Siła mediów: ludzie – organizacje – technologie* (Warszawa 2019), *Media i społeczeństwo w erze platform, algorytmów i danych* (Gdańsk 2022). Wszystkie Kongresy uświetnili goście – uznani badacze reprezentujący zagraniczne ośrodki naukowe z Europy i Stanów Zjednoczonych.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

Od 2009 roku PTKS jest członkiem zbiorowym International Communication Association (ICA), co roku odbywają się panele organizowane przez PTKS w ramach światowego kongresu ICA m.in. w Nowym Yorku, Waszyngtonie, Pradze, Paryżu, Fukuocie. Od początku swej działalności PTKS współpracuje również z International Association for Media and Communication Research (IAMCR) oraz International Federation of Communication Associations (IFCA). W latach 2010-2012 funkcję przewodniczącej IFCA pełniła ówczesna prezes PTKS – prof. dr hab. Bogusława Dobek-Ostrowska. Członkowie PTKS aktywnie uczestniczą w działaniach European Communication Research and Education Association (ECREA), szczególnie w CEE Network. Od 2021 roku w zarządach sekcji i sieci ECREA pracują cztery członkinie PTKS, jako przewodnicząca Zarządu ECREA Central and East-European Network dr Małgorzata Winiarska-Brodowska, jako wiceprzewodniczące poszczególnych sekcji: sekcja Political Communication – prof. UAM, dr hab. Agnieszka Stępińska, sekcja Mediatization – dr hab. Katarzyna Kopecka-Piech, sekcja Interpersonal Communication and Social Interaction – dr Dominika Popielec. PTKS było także współinicjatorem współpracy naukowej w ramach konsorcjum ECREA CEECOM (Central and East European Communication and Media Conference).

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE)

Publikacje zwarte ukazują się w dwóch seriach wydawniczych: serii PTKS oraz serii sekcji PTKS. Wszystkie tomy wydawane są w wersji drukowanej oraz ukazują się w formie elektronicznej, w otwartym dostępie. Można je pobrać ze strony PTKS, menu „publikacje” oraz ze stron współwydawców. Obsługę graficzno-poligraficzną procesu wydawniczego zapewnia Wydawnictwo ToC.

Seria wydawnicza PTKS

Seria wydawnicza Polskiego Towarzystwa Komunikacji Społecznej dedykowana jest szeroko rozumianej problematyce komunikacji społecznej i mediów. Książki dokumentują dorobek Kongresów PTKS. W publikacjach prezentowane są najnowsze rozważania naukowe oraz wyniki badań empirycznych badaczy reprezentujących dyscyplinę komunikacji społecznej i mediów oraz dyscyplin pokrewnych.

Siła mediów. Media – Społeczeństwo – Technologie, red. K. Gajlewicz-Korab, A. Jaskiernia, M. Łoszevska-Ołowska, Wyd. PTKS, UW, Wrocław-Warszawa 2020.

Siła mediów. Media – Polityka – Biznes, red. K. Gajlewicz-Korab, A. Jaskiernia, M. Łoszevska-Ołowska, Wyd. PTKS, UW, Wrocław-Warszawa 2020.

Oblicza współczesnej komunikacji. Konteksty – Problemy – Wyzwania, red. A. Stępińska, E. Jurga-Wosik, B. Secler, Wyd. PTKS, Poznań 2018.

Komunikowanie społeczne w dobie nowych technologii, red. D. Piontek, Sz. Ossowski, Wyd. PTKS, Poznań 2017.

Seria wydawnicza sekcji PTKS

W serii wydawnicza sekcji PTKS publikowane są książki będące efektem działalności redakcji czasopism wydawanych przez PTKS oraz sekcji badawczych, poprzez które działa PTKS. Każdy tom serii jest pomyślany jako element mozaiki, która obrazuje obszar badań dyscypliny nauk o komunikacji społecznej i mediach.

Media. Język. Społeczeństwo. Stan badań i aktualne problemy, red. D. Popielec, K. Marcinkiewicz, Wyd. PTKS, UJ, Wrocław-Kraków 2021.

Koronawirus wyzwaniem współczesnego społeczeństwa. Media i komunikacja społeczna, red. K. Marcinkiewicz, P. Nowak, D. Popielec, M. Wilk, Wyd. PTKS, UJ, Wrocław-Kraków 2020.

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE (CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

PTKS wydaje dwa czasopisma naukowe (półroczniki w otwartym dostępie).

Indeksowane w międzynarodowych bazach¹¹ anglojęzyczne czasopismo naukowe „**Central European Journal of Communication**” (ISSN: 1899–5101; <https://cejc.ptks.pl/>) oraz współwydawane z Uniwersytetem Jagiellońskim czasopismo naukowe gromadzące przede wszystkim jako autorów młodszych badaczy „**Com.press**” (ISSN 2545-2320; <https://compress.edu.pl/>).

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

Polskie Towarzystwo Komunikacji Społecznej, <https://www.ptks.pl/>

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE)

Adamik-Szysiały M., *Społeczne i naukowe oddziaływanie Polskiego Towarzystwa Komunikacji Społecznej. Bilans dziesięciu lat* [w:] Z. Kruszewski, A. Gulczyński (red.), „Rola towarzystw naukowych w rozwoju świadomości obywatelskiej i kulturowej”, Wydawnictwo Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Poznań 2019, s. 387-397.

Drożdż M., Rola Polskiego Towarzystwa Komunikacji Społecznej w rozwoju i upowszechnianiu nauki [w:] I. Hofman, J. Błaziejowski, A. Kansy (red.), „Społeczny wymiar działalności towarzystw naukowych”, Wyd. PAN, Warszawa 2023, s. 163-166.

Hofman, I., *Paradygmat nauki o mediach a działalność sekcji badawczych PTKS* [w:] Z. Kruszewski (red.), „Towarzystwa naukowe w Polsce: dziedzictwo, kultura, nauka, trwanie”, t. 1, Rada Towarzystw Naukowych przy Prezydium PAN, Warszawa 2013, s. 198-211.

Hofman I., *Paradygmaty nowej dyscypliny*, „Studia Medioznawcze” 2019, tom 20, nr 4 (79), s. 308-317.

¹¹ Takich jak: Thomson Reuters Emerging Sources Citation Index (ESCI), SCOPUS Database, H-index Communication Journals, Index Copernicus Journals Master List ICV, The European Reference Index for the Humanities and the Social Sciences (ERIH PLUS), The Central and Eastern European Online Library (CEEOL), The Central European Journal of Social Sciences and Humanities (CEJSH), EBSCOhost Connection, Lista Czasopism Naukowych Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, BAZHUM database czy Google Scholar Metrics.

Łosiewicz M., Zaangażowanie towarzystw naukowych w rozwój młodych badaczy. Praktyki i doświadczenia Polskiego Towarzystwa Komunikacji Społecznej [w:] I. Hofman, J. Błażejowski, A. Kansy (red.), „Społeczny wymiar działalności towarzystw naukowych”, Wyd. PAN, Warszawa 2023, s.215-226.

DR HAB. PROF. UMCS MAŁGORZATA ADAMIK-SZYSIAK
PROF. DR HAB. IWONA HOFMAN

POLSKIE TOWARZYSTWO KRYMINOLOGICZNE IM. PROF. STANISŁAWA BATAWII

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1991. **Siedziba i dane adresowe:** ul. Nowy Świat 72, 00-330 Warszawa, e-mail: towarzystwo.kryminologiczne@gmail.com, strona internetowa: <https://inp.pan.pl/towarzystwa-naukowe/polskie-towarzystwo-kryminologiczne-im-prof-stanislaw-batawii/> **Struktura organizacyjna** (2022-2026): dr hab. Dagmara Woźniakowska – Prezes, prof. dr hab. Janina Błachut – Wiceprezes, prof. dr hab. Katarzyna Laskowska – Wiceprezes, prof. dr hab. Irena Rzeplińska – Członek Zarządu, dr Monika Szulecka – Członek Zarządu, dr Emilia Jurgielewicz-Delegacz – Sekretarz, dr Konrad Buczkowski – Skarbnik. **Komisja rewizyjna:** dr Katarzyna Badźmirowska-Masłowska – Przewodnicząca, dr hab. Beata Gruszczyńska, prof. em. UW, dr Paulina Wiktorska. **Liczba członków** (kwiecień 2024): honorowych: 7, rzeczywistych: 106. **Prezesi** (lata urzędowania): Dobrochna Wójcik (1991-2002), Krzysztof Krajewski (2002-2009), Anna Kossowska (2009-2018), Irena Rzeplińska (2018-2022), Dagmara Woźniakowska (2022-2026)

HISTORIA¹²

Polskie Towarzystwo Kryminologiczne (PTK) powstało z inicjatywy polskich kryminologów skupionych wokół Zakładu Kryminologii INP PAN. *Spiritus movens* całego przedsięwzięcia była uczennica i współpracownica Profesora Batawii – prof. dr hab. Dobrochna Wójcik. Prof. Dobrochna Wójcik (ur. 1931) ukończyła Wydział Prawa i Administracji oraz Wydział Psychologii Uniwersytetu Warszawskiego. Stopień naukowy doktora nauk humanistycznych w zakresie psychologii uzyskała w roku 1975 po obronieniu rozprawy pt. *Wychowawcze uwarunkowania poziomu agresywności u młodzieży*

¹² Pełna wersja tekstu pt. „Polskie Towarzystwo Kryminologiczne im. prof. Stanisława Batawii – 30 lat działalności (1991-2021)”, została opublikowana [w:] Społeczny ruch naukowy w procesie zmiany, Wyd. Rada Towarzystw Naukowych PAN, Warszawa 2021.

przestępczej i nieprzestępczej. Stopień doktora habilitowanego uzyskała w roku 1985 na podstawie rozprawy pt. *Nieprzystosowanie społeczne młodzieży. Analiza psychologiczno-kryminologiczna*. W roku 1996 uzyskała tytuł naukowy profesora zwyczajnego. Współpracę z prof. Batawią Dobrochna Wójcik rozpoczęła w roku 1956. W latach 1958-1963 pracowała jako asystent społeczny, a następnie psycholog w schronisku dla nieletnich w Falenicy oraz w poradni wychowawczo-zawodowej. W roku 1963 rozpoczęła pracę w Instytucie Nauk Prawnych PAN w Zakładzie Kryminologii, którym kierowała w latach 1990-2007. Była również kierownikiem Sekcji Prawa Karnego i Kryminologii Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości w Warszawie. Prof. Wójcik w swojej pracy naukowej podejmowała takie tematy jak: etiologia przestępczości nieletnich i młodocianych, psychospołeczne uwarunkowania agresji, nadużywanie alkoholu, rola szkoły w genzie nieprzystosowania społecznego i przestępczości młodzieży oraz problematyka ofiar przestępstw i mediacji. Niektóre z prowadzonych przez nią badań miały, rzadki w polskiej kryminologii, charakter longitudinalny obejmujący badanie dalszych losów nieletnich sprawców czynów zabronionych. W swojej działalności naukowej prof. Wójcik skupiała się na analizie związków między środowiskiem rodzinnym a agresywnymi zachowaniami młodzieży. W latach osiemdziesiątych XX w. prowadziła badania z zakresu praktyki funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości dla nieletnich, których efektem było postulowanie specjalistycznego szkolenia kuratorów zakresie postępowania z nieletnimi i ich rodzicami. W latach 2003-2008 była kierownikiem projektu *Stan i perspektywy rozwoju probacji w Polsce* realizowanego przez Instytut Wymiaru Sprawiedliwości. W 1986 r. ukazała się napisana wspólnie z prof. Krystyną Ostrowską książka *Teorie kryminologiczne*¹³ – traktująca o biologicznych i psychologicznych teoriach przestępczości. Było to pierwsze i jak dotychczas jedyne w polskiej literaturze kompleksowe omówienie tej grupy teorii kryminologicznych. Prof. Dobrochna Wójcik jest jednym z prekursorów wprowadzenia do polskiego systemu wymiaru sprawiedliwości instytucji mediacji. Jej zaangażowanie umożliwiło przeprowadzenie projektu pilotażowego dotyczącego mediacji między nieletnim sprawcą przestępstwa a osobą pokrzywdzoną. Pozytywne rezultaty tego projektu przyczyniły się do wprowadzenia instytucji mediacji już w roku 1997 do kodeksu karnego i kodeksu postępowania karnego, a w roku 2000 do ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich.¹⁴

W latach 1991-2002 prof. Wójcik była prezesem Polskiego Towarzystwa Kryminologicznego im. prof. Stanisława Batawii.¹⁵ Obok prof. Wójcik w skład Komitetu Założycielskiego PTK weszły: prof. dr hab. Helena Kołakowska-Przełomiec, dr hab. Anna Kossowska, prof. INP, dr hab. Krystyna Ostrowska, prof. UKSW. Profesor Helena Kołakowska-Przełomiec (1919-2010) po ukończeniu studiów na Wydziale Prawa Uniwersytetu Warszawskiego w 1949 r. podjęła pracę w Zakładzie Kryminologii Katedry Prawa

¹³ K. Ostrowska, D. Wójcik, *Teorie kryminologiczne*, Warszawa 1986.

¹⁴ B. Czarnecka-Działuk, D. Wójcik, *Mediacja w sprawach nieletnich w świetle teorii i badań*, Warszawa 2001.

¹⁵ D. Woźniakowska-Fajst, *Profesor Dobrochna Wójcik*, Archiwum Kryminologii, 2007-2008, t. XXIX-XXX, Warszawa 2009, s. 35-39.

Karnego Wydziału Prawa UW pod kierunkiem prof. S. Batawii. Od 1955 r. przez kilkadziesiąt lat pracowała w Zakładzie Kryminologii Instytutu Nauk Prawnych PAN. Stopień naukowy doktora uzyskała w INP PAN na podstawie rozprawy pt. *Problematyka recydywy nieletnich w świetle badań 500 nieletnich recydywistów*. Stopień doktora habilitowanego uzyskała w 1978 r. na podstawie rozprawy pt. *Przestępczość i nieprzystosowanie społeczne nieletnich przestępców w genezie przestępczości nieletnich*.¹⁶ W roku 1990 uzyskała tytuł naukowy profesora zwyczajnego.

Profesor Kołakowska-Przełomiec w swojej działalności naukowej zajmowała się głównie przestępczością i nieprzystosowaniem społecznym ludzi młodych. Wraz z prof. Batawią badała zagadnienie dzieci moralnie zaniedbanych (w efekcie czego opracowano definicję „nieletnich nieprzystosowanych społecznie”). Prowadziła pierwsze w Polsce badania kohortowe reprezentatywnej grupy 1000 młodych mężczyzn – dawnych nieletnich, które pokazały obraz przestępczości nieletnich i ich dalsze losy. Zajmowała się również problemem społecznych uwarunkowań alkoholizowania się nieletnich, nieletnimi sprawcami zbrodni oraz początkami ich kariery przestępczej, jak również (razem z prof. D. Wójcik) zagadnieniem selekcji nieletnich przestępców w sądach rodzinnych. Prof. Kołakowska-Przełomiec była autorką monografii *Zapobieganie przestępczości: studium kryminologiczne*, w którym podjęła próbę syntetycznego ujęcia całości tego zagadnienia. Interesowała się również przestępczością przeciwko rodzinie (głównie znęcaniem się i niealimentacją), problematyką przestępczości przeciwko mieniu (szczególnie kradzieży z włamaniem), prowadząc w tym zakresie badania o charakterze ogólnopolskim. Stałym przedmiotem jej zainteresowań była problematyka praw dziecka oraz zagadnienia legislacyjne prawa karnego. Brała udział w pracach sejmowej komisji ustawodawczej nad projektem ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich z 1982 r.¹⁷ Profesor Anna Kossowska (1943-2019) od początku swojej kariery naukowej związana z Zakładem Kryminologii INP PAN, do którego trafiła w 1966 r. po obronieniu pracy magisterskiej na Wydziale Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego. W roku 1976 na podstawie rozprawy pt. *Przestępczość na terenie Warszawy – analiza ekologiczna* Anna Kossowska uzyskała stopień doktora nauk humanistycznych w dziedzinie socjologii – nadany przez Instytut Filozofii i Socjologii PAN. W roku 1992 na podstawie monografii pt. *Funkcjonowanie kontroli społecznej – analiza kryminologiczna*¹⁸ uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk prawnych w dziedzinie kryminologii.

Obszar zainteresowań badawczych prof. Anny Kossowskiej był niezwykle szeroki. W początkach swojej działalności naukowej badała problem przestępczości młodzieży, a także środowiskowe uwarunkowania przestępczości. Zagadnienie zachowań dewiacyjnych osób młodych towarzyszyło jej przez cały czas pracy naukowej. Tematyką, której prof. Kossowska poświęciła szczególną uwagę była zmiana społeczna i jej konse-

¹⁶ H. Kołakowska-Przełomiec, *Przestępczość i nieprzystosowanie społeczne nieletnich przestępców w genezie przestępczości nieletnich*, Warszawa-Wrocław 1977.

¹⁷ B. Czarnecka-Działuk, *Profesor Helena Kołakowska-Przełomiec*, Archiwum Kryminologii, 2007-2008, t. XXIX-XXX, Warszawa 2009, s. 19-22.

¹⁸ A. Kossowska, *Funkcjonowanie kontroli społecznej – analiza kryminologiczna*, Warszawa 1992.

kwencje, w tym wpływ zmian społeczno-gospodarczych na zachowania dewiacyjne oraz przestępcze. Kolejnym, mocno rozbudowanym wątkiem w dorobku prof. Kossowskiej była problematyka kontroli przestępczości i reakcji na przestępczość, a w tym obszarze badawczym na szczególne uznanie zasługują prace poświęcone ekologii przestępczości. Warto wspomnieć jeszcze o podejmowanych przez nią zagadnieniach poświęconych teoriom kryminologicznym czy szerzej stanowi współczesnej kryminologii.

Prof. Anna Kossowska w latach 2009-2018 była prezesem Polskiego Towarzystwa Kryminologicznego im. prof. S. Batawii¹⁹.

Ostatnią z założycielek Polskiego Towarzystwa Kryminologicznego była prof. Krystyna Ostrowska (1940-2023). Była absolwentką psychologii na warszawskiej Akademii Teologii Katolickiej (dzisiaj: Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego), którą ukończyła w 1972 r. W roku 1976 uzyskała na Wydziale Psychologii i Pedagogiki Uniwersytetu Warszawskiego stopień naukowy doktora w zakresie nauk humanistycznych z dziedziny psychologii, a w roku 1981 stopień naukowy doktora habilitowanego nauk prawnych na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego.

Prof. Ostrowska w swojej pracy naukowej związana była z Instytutem Profilaktyki Społecznej i Resocjalizacji Wydziału Stosowanych Nauk Społecznych i Resocjalizacji Uniwersytetu Warszawskiego, Katedrą Psychologii Sądowej i Penitencjarnej Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie oraz Wydziałem Pedagogicznym Wyższej Szkoły Ekonomiczno-Humanistycznej im. prof. Szczepana A. Pieniążka w Skierniewicach.

Prof. Krystyna Ostrowska specjalizowała się w zagadnieniach psychologii kryminologicznej. W swoich pracach poszukuje osobowościowych uwarunkowań takich zachowań jak przestępczość młodocianych i agresja uczniów. Szczególne miejsce w zainteresowaniach naukowych i pracach autorskich prof. Ostrowskiej zajmowała problematyka systemu wartości, emocji i strategii działania. W opracowaniach teoretycznych i empirycznych analizowała zależności pomiędzy deklarowanym i urzeczywistnianym systemem wartości oraz funkcjonowaniem społecznym dzieci i młodzieży.

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Celem PTK jest działanie (m.in. poprzez prowadzenie badań, dydaktykę oraz praktykę) na rzecz rozwoju kryminologii oraz innych nauk, zajmujących się problematyką przestępczości; inicjowanie i ocena programów i działalności zmierzającej do zapobiegania i przeciwdziałania przestępczości i zjawiskom dewiacji społecznych; popieranie kształcenia wysoko wykwalifikowanych kadr naukowych i praktyków oraz popieranie i inicjowanie działalności wydawniczej z zakresu kryminologii.

PTK realizuje swoje cele poprzez:

¹⁹ K. Buczkowski, B. Czarnecka-Działuk, W. Klaus, I. Rzeplińska, M. Szulecka, J. Włodarczyk-Madejska, P. Wiktorska, D. Woźniakowska-Fajst, D. Wójcik, D. Wzorek, *Profesor Anna Kossowska (7.03.1943 – 4.06.2019)*, Archiwum Kryminologii 2019, t. XLI, nr 2, s. 7-10.

- inicjowanie, organizowanie oraz prowadzenie badań naukowych;
- organizowanie kształcenia, odczytów, zebrań dyskusyjnych, konferencji, seminariów o charakterze naukowym lub popularnonaukowym;
- współpracę z Polską Akademią Nauk, szkołami wyższymi oraz innymi organizacjami, stowarzyszeniami i instytucjami naukowymi w kraju;
- prowadzenie współpracy międzynarodowej w celu zapewnienia wymiany informacji i doświadczeń, a zwłaszcza upowszechnienia dorobku kryminologii polskiej na forum międzynarodowym;
- współpracę z organami państwowymi, organizacjami społecznymi i innymi placówkami, zajmującymi się zapobieganiem i zwalczaniem przestępczości;
- wyrażanie opinii, dotyczących przygotowywanych aktów normatywnych oraz zgłaszanie projektów nowelizacji obowiązującego prawa;
- prowadzenie działalności wydawniczej i gospodarczej;
- rozwijanie innych form działalności, służących realizowaniu statutowych celów Towarzystwa.

Określone wyżej cele PTK realizuje przede wszystkim poprzez popularyzację wyników badań kryminologicznych prezentowanych na cyklicznych zebraniach Towarzystwa, na które zapraszani są jako prelegenci zarówno uznani naukowcy, jak również młodzi naukowcy prowadzący interesujące badania z zakresu nauk penalnych.

W roku 2005 PTK było współorganizatorem odbywającego się w Krakowie dorocznego Kongresu Europejskiego Towarzystwa Kryminologicznego (*European Society of Criminology, ESC*) odbywającego się pod hasłem: *Challenges of european integration. Challenges for Criminology*.

Od 2019 r. PTK organizuje Kongresy Kryminologiczne – czyli cykliczne, ogólnopolskie wydarzenia naukowe, których jest głównym organizatorem, zaś współorganizatorami katedry polskich jednostek naukowych zajmujące się badaniami z zakresu kryminologii. I edycja odbyła się w 2019 r. w Warszawie przy współpracy z Zakładem Kryminologii Instytutu Nauk Prawnych PAN, II edycja – w 2022 r. w Krakowie przy współpracy z Katedrą Kryminologii UJ, Kołem Naukowym Kryminologii Towarzystwa Biblioteki Słuchaczy Prawa UJ. Każda z konferencji cieszyła się dużym zainteresowaniem wśród polskich badaczy i badaczek, ponieważ w pierwszym KK uczestniczyło łącznie 179 osób, zaś w drugim – 110. Gospodarzami III edycji Kongresu Kryminologicznego, który odbędzie się w dniach 23-24 września 2024 r. będą Katedra Prawa Karnego i Kryminologii Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku oraz działające przy niej Koło Naukowe Prawa Karnego i Kryminologii.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

PTK jest członkiem Międzynarodowego Towarzystwa Kryminologii (*Société Internationale de Criminologie*) z siedzibą w Paryżu.

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE (CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

Polskie Towarzystwo Kryminologiczne publikuje od 1991 r. własne czasopismo – „Biuletyn Kryminologiczny” (do 2018 r. tytuł ten brzmiał „Biuletyn Polskiego Towarzystwa Kryminologicznego im. prof. S. Batawii”). Od 2009 r. Biuletyn publikowany jest wyłącznie w wersji elektronicznej. Od 2019 r. współwydawcą Biuletynu jest Instytut Nauk Prawnych PAN.

Celem „Biuletynu Kryminologicznego” jest promowanie przede wszystkim polskiej myśli kryminologicznej, ze szczególnym uwzględnieniem młodych naukowców oraz osób przygotowujących rozprawę doktorską, którzy na jego łamach pragnęliby opublikować wyniki prowadzonych przez siebie badań lub analiz teoretycznych.

„Biuletyn Kryminologiczny” składa się z dwóch podstawowych działów:

artykuły – w którym publikowane są artykuły z zakresu empirycznej i teoretycznej kryminologii, prezentacje koncepcji badań i literatury przedmiotu objętego tematem opracowania, a także wyniki badań lub analiz teoretycznych z pokrewnych do kryminologii dziedzin nauki, m.in.: prawa karnego, kryminalistyki, medycyny sądowej, psychologii i socjologii;

informacja naukowa – w którym publikowane są sprawozdania z kryminologicznych konferencji naukowych, informacje o aktualnie prowadzonych badaniach kryminologicznych oraz informacje o najnowszych publikacjach z zakresu kryminologii, jak również recenzje książek o tematyce kryminologicznej.

Biuletyn jest indeksowany w szeregu baz, w tym: The Central European Journal of Social Sciences and Humanities (CEJSH), Central and Eastern European Online Library (CEEOL), Journal Master List/ ICI World of Journals (Index Copernicus), Polskiej Bibliografii Prawniczej oraz Polskiej Bazie Cytowań POL-Index.

Redaktor naczelną Biuletynu od początku jego istnienia była prof. Dobrochna Wójcik. Obecnie funkcję tę pełni dr hab. Beata Gruszczyńska, prof. em. UW.

KONRAD BUCZKOWSKI

POLSKIE TOWARZYSTWO KULTUROZNAWCZE

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia: 2002. **Okresy działalności:** 2002 – nadal. **Siedziba i dane adresowe** (Adres, telefon/fax, strony www i adres mailowy): Polskie Towarzystwo Kulturoznawcze, ul. Szewska 50/51, pok. 6 (Biblioteka Kulturoznawstwa i Muzykologii), 50-139 Wrocław; Strona internetowa: <https://kulturoznawstwo.org.pl>; e-mail: zarzad@kulturoznawstwo.org.pl

Struktura organizacyjna (Wydziały, Komisje, Sekcje, Oddziały): Oddziały: Oddział Toruński, Oddział Poznański, Oddział Łódzki, Oddział Białostocki, Oddział Wrocławski, Oddział Katowicki, Oddział Krakowski, Oddział Lubelski, Koło Terenowe w Rzeszowie. **Archiwum:** <https://kulturoznawstwo.org.pl/>

Prezesi honorowi: prof. dr hab. Andrzej Mencwel. **Prezesi** (lata urzędowania): prof. dr hab. Andrzej Mencwel (2002-2006), prof. dr hab. Andrzej Gwóźdź (2006-2009), prof. dr hab. Stefan Bednarek (2009-2013), prof. dr hab. Ewa Kosowska (2013-2017), dr hab., prof. UJ Tomasz Majewski (2017-2021, 2021-2025), dr hab., prof. UAM Marianna Michałowska (2025-2029). **Sekretarze generalni** (lata urzędowania): dr Jan Wojciechowski (2002-2006), dr Władysław Pessel (2006-2013), dr hab. Marianna Michałowska (2013-2017), dr Dominik Porczyński (2017-2021, 2021-2025), dr Marta Anna Raczek-Karcz (2025-2029). **Skarbnicy** (lata urzędowania): dr hab. Krzysztof Loska (2002-2006, 2006-2009, 2009-2013, 2013-2017), dr hab., prof. UŚ Anna Gomółka (2017-2021, 2021-2025), dr Maciej Kijko (2025-2029).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Cele statutowe to „prowadzenie i wspieranie badań nad kulturą, upowszechnianie uzyskanych wyników, a także promocja kultury polskiej i wiedzy o niej oraz prowadzenie działań w zakresie edukacji kulturalnej”; są one realizowane m.in. przez organizowanie zebrań, sesji naukowych, odczytów z zakresu nauk o kulturze, wspieranie inicjatyw badawczych i wydawniczych z tego zakresu, upowszechnianie i popularyzowanie wiedzy o kulturze, „wypowiadanie się w przedmiocie stanu, potrzeb i perspektyw rozwojowych kultury i życia kulturalnego. Opracowywanie ekspertyz i opinii oraz podejmowanie zadań w zakresie doradztwa”. Co cztery lata organizowane są w najważniejszych akademickich ośrodkach kulturoznawczych Zjazdy PTK, podejmujące aktualną problematykę badań nad kulturą oraz kwestie istotne dla kulturoznawstwa jako dyscypliny naukowej (odbyło się 5 Zjazdów: 2009 – Uniwersytet Śląski w Katowicach, 2013 – Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, 2019 – Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, 2022 – Uniwersytet Wrocławski, 2025 – Uniwersytet Warszawski i Uniwersytet SWPS w Warszawie)

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE) –

Granice kultury, red. A. Gwóźdź, M. Kempna-Pieniążek, „Śląsk”, Wydawnictwo Naukowe, Katowice 2010;

Więcej niż obraz. Przestrzenie wizualne, red. E. Wilk, A. Nacher, M. Zdrodowska, E. Twardoch i M. Gulik, WN Katedra, Gdańsk 2015;

Kultury w ruchu. Migracje, transfery, epistemologie, red. R. Koschany, M. Michałowska, J. Ostrowska, A. Skórzyńska, Wydawnictwo Nauk Społecznych i Humanistycznych, Poznań 2019

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE (CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE):

„Kultura Współczesna. Teorie. Interpretacje. Praktyka” – wydawane przez Narodowe Centrum Kultury, forum Polskiego Towarzystwa Kulturoznawczego.

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE)

A. Gwóźdź, S. Bednarek, I. Topp, E. Rewers, A. Zeidler-Janiszewska, L. Kolankiewicz, W. Godzic, G. Dziamski, *I Zjazd Polskiego Towarzystwa Kulturoznawczego. Sprawozdanie*, „Kultura Współczesna. Teoria, Interpretacje, Praktyka”, nr 4(62)/2009, https://nck.pl/upload/archiwum_kw_files/artykuly/937.pdf

K. Sikorska, W poszukiwaniu zaangażowanego kulturoznawstwa? Sprawozdanie z IV Zjazdu Polskiego Towarzystwa Kulturoznawczego (Wrocław, 15–17 września 2022 roku). *Przegląd Kulturoznawczy*, 2022, 634–640. doi: <https://doi.org/10.4467/20843860PK.22.042.17096>

Relacja z 5 Zjazdu PTK, SWPS, 23 września 2025, <https://swps.pl/my-uniwersytet/aktualnosci/aktualnosci/37586-za-nami-v-zjazd-polskiego-towarzystwa-kulturoznawczego-zobacz-relacje-z-wydarzenia>

MAREK PACUKIEWICZ, MARIANNA MICHAŁOWSKA

POLSKIE TOWARZYSTWO LINGWISTYKI STOSOWANEJ

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia: 1981. **Okresy działalności:** nieprzerwanie od roku 1981. **Siedziba i dane adresowe** (Adres, telefon/fax, strony www i adres mailowy): ul. Dobra 55, 00-312 Warszawa; strona www: ptls.uw.edu.pl; e-mail: ptls.wls@uw.edu.pl

Struktura organizacyjna (Wydziały, Komisje, Sekcje, Oddziały): Walne Zgromadzenie członków Towarzystwa; Zarząd Towarzystwa (w skład Zarządu wchodzi siedmioro członków: przewodniczący, dwoje wiceprzewodniczących, dwoje członków, sekretarz, skarbnik); Komisja Rewizyjna (skład: przewodniczący, dwoje członków); Sąd Koleżeński (skład: przewodniczący, dwoje członków). **Archiwum:** Pod adresem <http://ptls.uw.edu.pl/konferencje/> archiwizowane są programy i fotorelacje z corocznych konferencji PTLS, począwszy od konferencji PTLS na Uniwersytecie Warszawskim w roku 2009. **Wydawnictwo:** Uczestnicy konferencji PTLS są zapraszani do składania artykułów naukowych do recenzji i publikacji w kwartalniku *Applied Linguistics Papers*: <http://alp.uw.edu.pl>

Liczba członków zwyczajnych: 158. **Honorowi przewodniczący:** Od 2023 roku Honorowym Przewodniczącym PTLS jest prof. dr hab. Sambor Grucza, który przewodniczył Towarzystwu nieprzerwanie w latach 2012–2022. **Przewodniczący** (lata urzędowania): 1981–1998 – prof. dr hab. dr h.c. multi Franciszek Grucza, założyciel PTLS, ówczesny Dyrektor Instytutu Lingwistyki Stosowanej Uniwersytetu Warszawskiego; 1998–2012 – prof. dr hab. Maria Dakowska, Dziekan Wydziału Neofilologii Uniwersytetu Warszawskiego w kadencji 2016–2020; 2012–2022 – prof. dr hab. Sambor Grucza, Prorektor Uniwersytetu Warszawskiego ds. współpracy i spraw pracowniczych w kadencji 2020

– 2024; od 2022 roku – dr hab. Agnieszka Andrychowicz-Trojanowska, prof. UW, Dziekan Wydziału Lingwistyki Stosowanej Uniwersytetu Warszawskiego. **Sekretarze** (lata urzędowania): Kadencja 2012 – 2015: dr Marta Małachowicz; Kadencja 2015 – 2018: dr Marta Małachowicz; Kadencja 2018 – 2021: dr Marta Małachowicz; Kadencja 2022 – 2025: dr Anna Bajerowska; Kadencja 2026 – 2028: dr Anna Bajerowska. **Skarbnicy** (lata urzędowania): Kadencja 2012 – 2015: dr Łukasz Karpiński; Kadencja 2015 – 2018: dr Marcin Łączek; Kadencja 2018 – 2021: dr hab. Agnieszka Andrychowicz-Trojanowska; Kadencja 2022 – 2025: dr Magda Żelazowska-Sobczyk; Kadencja 2026 – 2028: dr Magda Żelazowska-Sobczyk

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Polskie Towarzystwo Lingwistyki Stosowanej jest zarejestrowane sądowo i działa na podstawie obowiązującego prawa o stowarzyszeniach. Z tego tytułu posiada osobowość prawną.

PTLS jest organizacją naukową, której celem jest przyczynienie się do rozwoju studiów i badań w dziedzinie lingwistyki stosowanej oraz do wykorzystania ich wyników w praktyce.

Towarzystwo zmierza do osiągnięcia swego celu przez wspieranie rozwoju badań w zakresie lingwistyki stosowanej, upowszechnianie i popularyzację osiągnięć lingwistyki stosowanej i związanych z nią dziedzin: glottodydaktyki, translatoryki, komunikologii ogólnej, komunikologii specjalistycznej, lingwistyki legislatywnej, leksykografii i terminografii. Nie mniej ważnym zadaniem Towarzystwa jest ułatwianie i podtrzymywanie łączności wśród jego członków, m.in. poprzez koordynację prowadzonych przez nich badań, współpracę z towarzystwami naukowymi i innymi instytucjami działającymi w kraju i za granicą, których prace są istotne dla rozwoju lingwistyki stosowanej – m.in. ze Stowarzyszeniem Germanistów Polskich (SGP) oraz z Międzynarodowym Stowarzyszeniem Germanistów (IVG). Ponadto Towarzystwo organizuje coroczne ogólnopolskie konferencje naukowe w ścisłej współpracy z uniwersytetami goszczącymi oraz wydaje i rozpowszechnia publikacje i sprawozdania z zakresu swych prac i działalności.

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE

(CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE):

Czasopismo *Applied Linguistics Papers* jest sukcesorem *Przeglądu Glottodydaktycznego*, powołanego do życia przez prof. Franciszka Gruczę w roku 1978. Łącznie ukazało się 26 numerów *Przeglądu Glottodydaktycznego* – 20 pod redakcją prof. Franciszka Gruczy, sześć ostatnich pod redakcją prof. Sambora Gruczy. W latach 2009–2017 czasopismo ukazywało się pod nazwą *Lingwistyka Stosowana*.

Pod poniższym adresem dostępne są wszystkie dotychczas wydane numery *Applied Linguistics Papers* w liczbie dwudziestu (stan na 31.12.2025), wszystkie 24 numery *Lingwistyki Stosowanej* oraz spisy treści 25 zeszytów *Przeglądu Glottodydaktycznego* wraz z anglojęzycznymi abstraktami poszczególnych artykułów: <http://alp.uw.edu.pl/tomy/>

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE):

LISTA SPRAWOZDAŃ Z KONFERENCJI ORGANIZOWANYCH PRZEZ POLSKIE TOWARZYSTWO LINGWISTYKI STOSOWANEJ, MATERIAŁÓW Z SYMPOZJUM ORAZ KOMUNIKAT W SPRAWIE WYBORÓW WŁADZ TOWARZYSTWA NA KADENCJĘ 2009–2012:

Sprawozdanie z 30. Konferencji Polskiego Towarzystwa Lingwistyki Stosowanej, 14-15 kwietnia 2023 r., Poznań, Magda ŻELAZOWSKA-SOBCZYK, *Applied Linguistics Papers* 27/3: 2023 90–92.

[HTTPS://DOI.ORG/10.32612/UW.25449354.2023.3.PP.90-92](https://doi.org/10.32612/UW.25449354.2023.3.PP.90-92)

Lingwistyka Stosowana. 35 lat PTLs. Warszawa, 15-16 kwietnia 2016, Marcin ŁĄCZEK, *Lingwistyka Stosowana* 21: 1/2017, 210–213.

[HTTPS://DOI.ORG/10.32612/UW.20804814.2017.1.PP.210-213](https://doi.org/10.32612/UW.20804814.2017.1.PP.210-213)

Sprawozdanie z konferencji naukowej Polskiego Towarzystwa Lingwistyki Stosowanej: *Języki – Teksty – Akty komunikacyjne*; Olsztyn, 5–6 kwietnia 2013 r., Anna KAPUŚCIŃSKA, *Lingwistyka Stosowana*, 8: 2013, 207–209.

[HTTP://ALP.UW.EDU.PL/WP-CONTENT/UPLOADS/SITES/315/2018/03/LINGWISTYKA-STOSOWANA-8_2013.PDF](http://alp.uw.edu.pl/wp-content/uploads/sites/315/2018/03/LINGWISTYKA-STOSOWANA-8_2013.PDF)

Lingwistyka Stosowana – Języki, Teksty, Dyskursy: konferencja naukowa zorganizowana przez Polskie Towarzystwo Lingwistyki Stosowanej, Instytut Filologii Germańskiej i Instytut Lingwistyki Stosowanej UAM, 13-14 kwietnia 2012, Poznań – Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu, Sambor GRUCZA, *Lingwistyka Stosowana* 5, 7–8.

Podejścia kognitywne w lingwistyce, translatoryce i glottodydaktyce : materiały z XX Sympozjum zorganizowanego przez Instytut Lingwistyki Stosowanej UW i Polskie Towarzystwo Lingwistyki Stosowanej, Grzegorzewice 12-14 stycznia 1996 r. / pod red. nauk. Franciszka Gruczy i Marii Dakowskiej; Uniwersytet Warszawski. Instytut Lingwistyki Stosowanej. Warszawa : Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, 1997.

Wybory władz Polskiego Towarzystwa Lingwistyki Stosowanej na kadencję 2009–2012, Katarzyna Hryniuk, *Lingwistyka Stosowana* 1: 2009, 313.

DR HAB. AGNIESZKA ANDRYCHOWICZ-TROJANOWSKA, PROF. UW

DR ANNA BAJEROWSKA

DR MAGDA ŻELAZOWSKA-SOBCZYK

POLSKIE TOWARZYSTWO LOGIKI I FILOZOFII NAUKI

POLISH ASSOCIATION FOR LOGIC AND PHILOSOPHY OF SCIENCE

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia: 1936. **Siedziba:** ul. Nowy Świat 72, 00-330 Warszawa. **Strona internetowa:** logika.net.pl. **Adres mailowy:** ptlifn.sekretarz@gmail.com. **Struktura organizacyjna:** Zarząd, Walne Zgromadzenie, Rada Naukowa. **Liczba członków:** 235 (2026 r.). **Prezesi (od 1991):** Ryszard Wójcicki (1991-1993), Wojciech Buszkowski (1993-1996), Ewa Orłowska (1997-1999), Jan Woleński (2000-2003), Grażyna Mirkowska (2003-2005), Roman Murawski (2006-2008), Kazimierz Trzęsicki (2009-2012), Janusz Czela-kowski (2012-2016), Tomasz Placek (2016-2019), Cezary Cieśliński (2019-2022), To-masz Jarmużek (2022-2025), Dorota Leszczyńska-Jasion (2025-).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Polskie Towarzystwo Logiki i Filozofii Nauki jest kontynuacją Polskiego Towarzystwa Logicznego, założonego w kwietniu 1936 roku przez Jana Łukasiewicza. W skład pierwszego Zarządu PTL weszli także: Adolf Lindenbaum, Andrzej Mostowski, Alfred Tarski, Bolesław Sobociński. Powstanie Towarzystwa, którego celem było uprawianie, krzewienie logiki i metodologii oraz ich historii, dydaktyki i zastosowań, wiązało się z wielkim rozwojem logiki w Polsce międzywojennej. PTL było drugą tego typu organizacją na świecie (po *Association for Symbolic Logic* w Stanach Zjednoczonych). Po II wojnie światowej Towarzystwo nie zostało reaktywowane. Z inicjatywy Ryszarda Wójcickiego w latach 1980–1981 zostały podjęte starania o ponowne utworzenie Polskiego Towarzystwa Logiki, ale ówczesne władze odmówiły rejestracji. W czasie IX Międzynarodowego Kongresu Logiki i Filozofii Nauki w Uppsali w 1991 roku odbyło się zebranie polskich uczestników Kongresu, na którym zainicjowano ponowienie starań o utworzenie Towarzystwa. 10 grudnia 1991 roku miało miejsce zebranie założycielskie Polskiego Towarzystwa Logiki i Filozofii Nauki. Powołano na nim Tymczasowego Prezesa, Tymczasowy Zarząd i Tymczasową Radę Naukową. Pierwszym Prezesem PTLiFN został Ryszard Wójcicki. Towarzystwo liczy obecnie 235 członków, wśród których są również członkowie zagraniczni.

Zadaniem Towarzystwa jest popieranie badań naukowych, popularyzacji i dydaktyki w następujących dziedzinach: a) logika, b) zastosowania logiki, a w szczególności jej zastosowania w podstawach matematyki, informatyce, lingwistyce, filozofii, c) filozofia nauki. Formy realizacji celów statutowych obejmują: organizowanie imprez naukowych i popularyzatorskich, gromadzenie i upowszechnianie informacji o działalności naukowej w zakresie logiki, jej zastosowań i filozofii nauki, prowadzenie działalności wydawniczej, bibliotecznej i dydaktycznej, współpraca z krajowymi, zagranicznymi i międzynarodowymi instytucjami i organizacjami oraz reprezentowanie interesów środowiska. Towarzystwo ma charakter interdyscyplinarny. Jego członkami są przede wszystkim lo-

gicy, matematycy, informatycy, lingwiści i filozofowie, ale jest ono także otwarte dla wszystkich zainteresowanych logiką w szerokim sensie, tj. obejmującą semiotykę, logikę formalną i metodologię nauk. PTLiFN było współorganizatorem m.in. serii polsko-niemieckich warsztatów logicznych w latach 1995-2000, XI Międzynarodowego Kongresu Logiki, Metodologii i Filozofii Nauki w Krakowie (1999), międzynarodowej konferencji w 100-lecie urodzin Alfreda Tarskiego w Warszawie (Alfred Tarski Centenary Conference, 2001) oraz Pierwszego Polskiego Kongresu Logiki w Toruniu (2025). Towarzystwo wraz z czasopismem *Studia Logica* organizuje również konferencje międzynarodowe z cyklu „Trends in Logic”. Dotychczasowe konferencje z tego cyklu odbyły się w następujących miejscach: Roskilde (Dania, 2004), Mądralin (2004), Warszawa i Ruciane Nida (2005), Toruń (2006), Guangzhou (Chiny, 2007), Bruksela (Belgia, 2008), Frankfurt nad Menem (Niemcy, 2009), Lexington (USA, 2010), Tbilisi (Gruzja, 2011), Bochum (Niemcy, 2012), Pittsburgh (USA, 2013), Łódź (2014), Ghent (Belgia, 2014), Delft (Holandia, 2015), Campinas (Brazylia, 2016), Lublin (2017), Mediolan (Włochy, 2018), Moskwa (Rosja, 2019), Kijów (Ukraina, 2021), Cagliari (Włochy, 2022), Kraków (2024). Ponadto Towarzystwo objęło dotąd swoim patronatem wiele znaczących międzynarodowych i krajowych konferencji.

Polskie Towarzystwo Logiki i Filozofii Nauki jest członkiem międzynarodowego stowarzyszenia *International Union of the History and Philosophy of Science – Division of Logic, Methodology and Philosophy of Science and Technology*.

CZASOPISMA

Pod auspicjami Towarzystwa ukazują się dwa czasopisma: *Studia Logica* oraz *Studies in Logic, Grammar, and Rhetoric*.

Od 16 czerwca 2023 roku Towarzystwo wydaje w wersji online Biuletyn PTLiFN (kwartalnik).

MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE

<https://logika.net.pl/historia-towarzystwa-2/>

Statut PTLiFN, 2019 (<https://logika.net.pl/statut-ptlifn/>)

ZARZĄD PTLIFN

POLSKIE TOWARZYSTWO LOGISTYCZNE

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia 1992. **Siedziba i dane adresowe** (Adres, telefon/fax, strony www i adres mailowy) Ul. Estkowskiego 6, 61-755 Poznań. Strona internetowa: <https://ptl.net.pl> biuro@ptl.net.pl. **Liczba członków** (honorowych, rzeczywistych, wspierających). Członkowie indywidualni – 154. Członkowie wspierający – 11. **Prezesi** (lata urzędowania): 1992-1999 – Grzegorz Szyszka (IGM/ILiM); 1999-2002 – Krzysztof Rutkowski (SGH); 2002-2007 – Danuta Kisperska-Moroń (UE – Katowice); 2007-2013 – Tomasz Nowakowski (Politechnika Wrocławska); 2013-2019 – Mariusz Jedliński (Uniwersytet Szczeciński); 2019-2022 – Danuta Kisperska-Moroń (UE – Katowice); 2022-2024 – Marianna Jacyna (Politechnika Warszawska); 2024 – Agnieszka Tubis (Politechnika Wrocławska).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Polskie Towarzystwo Logistyczne (PTL) jest ogólnopolskim stowarzyszeniem naukowo-branżowym działającym na rzecz rozwoju logistyki oraz zarządzania łańcuchami dostaw w Polsce. Organizacja została powołana 4 maja 1992 r. i zarejestrowana w Poznaniu; w początkowym okresie skupiała 47 członków zainteresowanych rozwojem tej dziedziny w kraju.

Towarzystwo ma charakter otwarty i integracyjny – łączy środowisko naukowe, praktyków gospodarczych oraz instytucje publiczne, tworząc platformę wymiany wiedzy, doświadczeń i dobrych praktyk w obszarze logistyki. Jego działalność koncentruje się na upowszechnianiu wiedzy logistycznej, wspieraniu badań oraz rozwoju kompetencji zawodowych logistyków, a także na podnoszeniu standardów profesjonalnych w branży. Istotnym obszarem aktywności PTL jest współpraca międzynarodowa. Już w 1993 r. organizacja przystąpiła do European Logistics Association, co umożliwiło jej udział w europejskich inicjatywach badawczych i edukacyjnych oraz współtworzenie standardów kompetencyjnych w logistyce. Towarzystwo uczestniczy również w systemie certyfikacji logistyków zgodnym z europejskimi ramami kwalifikacji, wspierając profesjonalizację zawodu oraz zwiększając porównywalność kompetencji na rynku pracy.

Do najważniejszych form działalności PTL należą: organizacja konferencji, kongresów i seminariów naukowych, inicjowanie projektów badawczych, działalność popularyzatorska i edukacyjna, a także współpraca z instytucjami kształcącymi kadry dla sektora logistyki. Szczególne znaczenie ma aktywność Towarzystwa w obszarze kształtowania i oceny programów edukacyjnych oraz szkoleniowych, realizowana w odniesieniu do europejskich standardów kompetencyjnych opracowanych przez European Logistics Association. W tym zakresie PTL pełni funkcję podmiotu eksperckiego wspierającego oraz opiniującego programy kształcenia i szkolenia pod kątem ich zgodności z wymaganiami kompetencyjnymi, co ma bezpośrednie znaczenie dla procesów walidacji kom-

petencji zawodowych. Działania te obejmują analizę efektów uczenia się, ocenę stopnia pokrycia kompetencji wymaganych dla określonych poziomów kwalifikacji logistycznych, identyfikację luk kompetencyjnych oraz formułowanie rekomendacji dotyczących doskonalenia programów.

Jednocześnie PTL opiniuje spełnienie standardów kompetencyjnych na potrzeby dalszych procesów certyfikacyjnych realizowanych w ramach Narodowe Centrum Certyfikacji Logistyki, pełniąc rolę ogniwa łączącego system edukacji z systemem formalnego potwierdzania kompetencji. W tym ujęciu działalność Towarzystwa ma charakter nie tylko doradczy, lecz także walidacyjny, ponieważ stanowi element procesu prowadzącego do uzyskania certyfikatów zawodowych zgodnych z europejskimi standardami.

W wymiarze systemowym PTL pełni funkcję integratora środowiska logistycznego oraz reprezentanta polskiej logistyki na forum krajowym i międzynarodowym. Jego działalność przyczynia się do rozwoju dyscypliny zarówno jako obszaru naukowego, jak i praktycznego, wspierając transfer wiedzy między nauką a gospodarką oraz kształtowanie nowoczesnych standardów zarządzania procesami logistycznymi.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

Członek Europejskiego Towarzystwa Logistycznego (European Logistics Association)

POLSKIE TOWARZYSTWO LOGOPEDYCZNE

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia: 1963. **Okresy działalności:** 1963 – nadal. **Siedziba i dane adresowe** (Adres, telefon/fax, strony www i adres mailowy): UL. SOWIŃSKIEGO 17, 20-040 LUBLIN tel: 534695792 <https://www.polskietowarzystwologopedyczne.pl/>. e-mail: ptl@poczta.umcs.lublin.pl. Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Wydział Filologiczny, Instytut Językoznawstwa i Literaturoznawstwa, Katedra Logopedii i Językoznawstwa Stosowanego.

Struktura organizacyjna (Wydziały, Komisje, Sekcje, Oddziały): **Komisje:** Komisja ds. Nauki, Komisja ds. Dydaktyki, Komisja Oddziałów, Komisja Etyczna. **Oddziały:** Podlaski Oddział PTL (Białystok); Dolnośląski Oddział PTL (Wrocław); Lubelski Oddział PTL (Lublin); Łódzki Oddział PTL (Łódź); Kujawsko-Pomorski Oddział PTL (Bydgoszcz); Podkarpacki Oddział PTL (Rzeszów); Pomorski Oddział PTL (Gdańsk); Siedlecki Oddział PTL (Siedlce); Śląski Oddział PTL (Katowice); Warmińsko-Mazurski Oddział PTL (Olsztyn); Małopolski Oddział PTL (Kraków); Zachodniopomorski Oddział PTL (Szczecin); Mazowiecki Oddział PTL (Warszawa); Świętokrzyski Oddział PTL (Kielce); Toruński Oddział PTL (Toruń). **Wydawnictwo:** Polskie Towarzystwo Logopedyczne. Zarząd Główny.

Liczba członków (honorowych, rzeczywistych, wspierających): 1509. **Prezesi** (lata urzędowania): Leon Kaczmarek (1963-1989); Bogdan Adamczyk (1989-1990); Zbigniew Tarkowski (1990-1993); Bogdan Adamczyk (1993-1999); Zdzisław Kurkowski (1999-2002); Stanisław Grabias (2002-2008); Tomasz Woźniak (2008-2014); Stanisław Grabias (2014-2017); Jolanta Panasiuk (2017-2023); Wojciech Lipski 2023-nadal. **Sekretarze generalni** (lata urzędowania): Bogdan Adamczyk (1963-1966); Urszula Parol (1966-1972); Elżbieta Wójciuk (1972-1975); Elżbieta Rakowska (1975-1978); Jacek Brzeziński (1978-1981); Janina Żarczyńska (1981-1984); NN (1984-1987); Krzysztof Porębski (1987-1990); Radosława Bytnar-Hys (1990-1993); Elżbieta Smółka (1993-1999); Anna Sołtys-Chmielowicz (1999-2002); Jolanta Panasiuk (2002-2008); Joanna Stasiak (2008-2011); Wojciech Lipski (2011-2014); Jolanta Panasiuk (2014-2017); Urszula Jęczeń (2017-2023); Ewa Wolańska (2023-nadal). **Skarbnicy** (lata urzędowania): Jan Wielopolski (1963-1966); Józef Kania (1966-1972); Anna Sołtys (1972-1981); Gabriela Kurant (1981-1984); NN (1984-1987); Zdzisław Kurkowski (1987-1990); Urszula Mirecka (1990-1993); Wiesława Kuniszyk-Józkowiak (1993-1999); Wanda Kostecka (1999-2002); Elżbieta Smółka (2002-2008); Renata Kołodziejczyk (2008-2011); Magdalena Kozłowska (2011-2014); Joanna Stasiak (2014-2017); Renata Kołodziejczyk (2017-2020); Kamila Bigos (2020-2023); Tomasz Woźniak (2023-nadal).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Celem działalności Towarzystwa jest rozwijanie logopedii jako nauki (dyscypliny naukowej) i zawodu.

Towarzystwo realizuje cel w szczególności przez:

- stwarzanie warunków sprzyjających rozwijaniu naukowej, dydaktycznej i społecznej działalności członków oraz podnoszeniu ich kwalifikacji i etyki zawodowej;
- ochronę profesji i etosu logopedy, wyrażającą się troską o poziom etyczny i merytoryczny wykonywania praktyki logopedycznej oraz dbałością o interesy osób korzystających z usług logopedycznych;
- współpracę z władzami państwowymi i samorządowymi oraz innymi instytucjami i organizacjami w zakresie nauczania, stosowania i rozwijania logopedii;
- reprezentowanie członków Towarzystwa wobec władz państwowych, związkowych i samorządowych;
- utrzymywanie kontaktów z innymi towarzystwami naukowymi i profesjonalnymi o podobnym profilu działania w kraju i za granicą;
- dbałość o poziom kompetencji naukowych i zawodowych logopedów poprzez organizowanie szkoleń, kursów i konsultacji oraz udział w procedurach specjalizacyjnych i opiniujących ww. sfery;
- działanie na rzecz rozwijania metod oraz standardów badań i praktyki logopedycznej;
- inspirowanie, prowadzenie i wspieranie badań naukowych (także w zakresie nauk przyrodniczych, technicznych i medycznych), organizowanie zjazdów naukowych, konferencji, seminariów, konkursów i zebrań naukowych;
- inspirowanie oraz tworzenie placówek prowadzących działalność usługową (szkoleniową, badawczą, terapeutyczną, profilaktyczną itp.);

- szerzenie i popularyzację wiedzy logopedycznej w formie wykładów publicznych, odczytów, publikacji oraz innych przedsięwzięć edukacyjnych;
- prowadzenie doradztwa naukowo-badawczego, konsultacji i ekspertyz, szkolenia i kształcenia umiejętności logopedycznych;
- prowadzenie działalności wydawniczej i współpracę w tym zakresie z innymi wydawnictwami.

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE)

J.T. Kania, „Szkice logopedyczne”, Lublin 2001.

S. Grabias, Z.M. Kurkowski, T. Woźniak, „Logopedyczny test przesiewowy dla dzieci w wieku szkolnym”, Lublin 2007.

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE (CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

Logopedia (1960-nadal)

Biuletyn Logopedyczny (2000-2019)

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

<https://www.polskietowarzystwologopedyczne.pl/historia-ptl/>

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE)

B. Adamczyk, W. Kuniszyk-Józkowiak, E. Smółka (red.), „Kto jest kim w polskiej logopedii”, Lublin 1996.

DR WOJCIECH LIPSKI, MGR GABRIELA DADEJ

POLSKIE TOWARZYSTWO LUDOZNAWCZE

POLISH ETHNOLOGICAL SOCIETY

SOCIÉTÉ POLONAISE D'ETHNOLOGIE

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1895. (Nazwa poprz.: 1895-1947 Towarzystwo Ludoznawcze). **Siedziba:** 54-424 Wrocław, ul. Muchoborska 18 (poprz.: 1895-1939 Lwów, 1945-1951 Lublin, 1952-1953 Poznań). Strona internetowa: <https://ptl.info.pl>. Adres mailowy: ptl@ptl.info.pl. **Oddziały (13):** Bytom (Śląski), Cieszyń, Gdańsk, Kraków, Lublin, Łódź, Mszana Dolna, Opole, Poznań, Rzeszów, Toruń, Warszawa, Wrocław.

Struktura organizacyjna: Walne Zgromadzenie, Zarząd Główny; Oddziały terenowe, Sekcje: Stroju ludowego [2012-], Metodologiczna [2013-], Muzeologiczna [2014-], Folklorystyczna [2014-], Studiów nad dziedzictwem i pamięcią kulturową [2017-], Antropologii jedzenia [2019-], Antropologii Środowiskowej i Etnografii Międzygatunkowej [2023-], [sekcje zawieszone: Antropologii historii [2015-2020], Ukrainoznawcza [2016-2025], Studiów azjatyckich [2016-2025]. Biblioteka im. Jana Czekanowskiego [1895-2024; zasób przekazany do Biblioteki Narodowej w Warszawie], Archiwum Naukowe [1895-2024; zasób przekazany do Biblioteki Narodowej w Warszawie], Ośrodek Dokumentacji i Informacji Etnograficznej [1968-2023; działalność zawieszona]. Biblioteka Cyfrowa PTL [2022-]. Pracownia Edukacji Otwierającej [2018-].

Liczba członków: 735 (1976), 660 (2003), 710 (2022), 744 (2026). **Prezesi:** Antoni Kalina (1895-1905), Józef Kallenbach (1905-1910), Adam Antoni Kryński (1910-1917), Wilhelm Bruchnalski (1917-1926), Jan Czekanowski (1926-1939), Kazimierz Moszyński (1945-1953), Józef Gajek (1953-1956), Tadeusz Seweryn (1956-1961), Jan Czekanowski (1961-1964), Bolesław Olszewicz (1964-1967), Kazimiera Zawistowicz-Adamśka (1967-1976), Anna Kutrzeba-Pojnarowa (1976), Bronisława Kopczyńska-Jaworska (1976-1980), Franciszek Wokroj (1980-1982), Anna Kowalska-Lewicka (1982-1989), Janina Hajduk-Nijakowska (1989-1990), Zygmunt Kłodnicki (1990-1999), Dorota Simonides (1999-2005), Michał Buchowski (2005-2019), Anna Weronika Brzezińska (2019-). **Sekretarze gen. (do 1958 r. sekretarze):** Adolf Strzelecki (1895-1896), Kazimierz Gorzycki (1896-1899), Stanisław Zdziarski (1899-1905), Michał Janik (1905-1910), Adam Fischer (1910-1943), Józef Gajek (1945-1953, 1956-1961, 1962-1963), Adolf Nasz (1953-1956), Bolesław Garyga (1961-1962), Aleksander Lech Godlewski (1961, 1963-1964), Maria Suboczowa (1964), Ignacy Kuźniewski (1965-1967), Bronisława Kopczyńska-Jaworska (1967-1976), Edward Pietraszek (1976-1980), Barbara Bazielić (1980-1982), Antoni Kuczyński (1982-1989), Krystyna Kaczko (1989-1992), Magdalena Rostworowska (1992-1999), Jerzy Adamczewski (1999-2015), Piotr Grochowski (2015-2019), Arkadiusz Jełowicki (2019-2023), Łukasz Sochacki (2023-).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Polskie Towarzystwo Ludoznawcze zostało założone w 1895 r. i do 1947 r. funkcjonowało pod nazwą Towarzystwo Ludoznawcze. Jego celem, zgodnie z pierwszym statutem, miało być „ umiejętne badanie ludu polskiego i sąsiednich oraz rozpowszechnianie zebranych o nim wiadomości”. Skupia etnografów, etnologów, folklorystów, etnomuzikologów, antropologów społecznych i kulturowych, a także przedstawicieli pokrewnych dyscyplin naukowych i miłośników kultur tradycyjnych. Liczy 744 członków, spośród których 31% jest związanych z instytucjami naukowymi, 25% z muzeami, 17% stanowią emeryci, 8% związanych z instytucjami kultury, 6% to osoby uczące się (studenci, doktoranci), 2% związanych z edukacją, a 11% to członkowie należący do innych kategorii. Towarzystwo dokumentuje i bada różne formy oraz praktyki kultur historycznych i współczesnych, a zarazem krzewi postawę akceptacji i szacunku dla każdej z nich, w duchu Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka. Celem Towarzystwa jest tworzenie

warunków sprzyjających prowadzeniu badań naukowych nad kulturami różnych grup etnicznych i społecznych, podejmowaniu działań w zakresie upowszechniania wyników tych badań, ochronie dóbr kultury oraz wspieraniu rozwoju społeczności lokalnych. Działania Towarzystwa służą jednocześnie kształtowaniu postaw zrozumienia i szacunku dla odmienności kulturowych, a także integrowaniu środowiska naukowego i regionalistycznego. Od 1896 r. Towarzystwo nadaje godność członka honorowego, do tej pory nadano ją 123 osobom.

Od początku swego istnienia Towarzystwo wydaje czasopismo „Lud”, dające przegląd etnograficznych, etnologicznych i antropologicznych osiągnięć naukowych oraz informujące o działalności Towarzystwa. Krąg zainteresowań periodyku skupiał się początkowo prawie wyłącznie wokół rodzimej kultury ludowej, po II wojnie światowej objął także zagadnienia ogólnej teorii kultury, etnologii i antropologii społeczno-kulturowej. Najświetniejszy okres rozwoju TL przypadał na pierwsze ośmioletnie jego działalności (1895-1903) za prezesury Antoniego Kaliny; powstało wtedy 7 oddziałów „prowincjonalnych”: w Buczaczu (1897), Wieliczce i Krakowie (1898), Tatarowie i Tarnowie (1899), Chrzanowie i Podgórzu (1900). Co kwartał organizowano zebrania naukowe połączone z odczytami, rozpoczęto gromadzenie księgozbioru naukowego, nawiązano liczne kontakty z instytucjami etnograficznymi w Europie i Ameryce. Oprócz działalności wydawniczej, bibliotecznej i informacyjnej inicjowano zbieranie materiałów źródłowych, przygotowywano i rozsyłano kwestionariusze dotyczące zbierania pisanek, ludowych nazw roślin i opisów obrzędów sobótkowych; zebrano ponad tysiąc eksponatów do przyszłego muzeum etnograficznego. Sekretarz TL Adolf Strzelecki opublikował podręcznik terenowy *Ludoznawstwo i zbieranie materiałów ludoznawczych* (Lwów 1895).

W l. 1903-1914, z powodu choroby i śmierci prezesa A. Kaliny (1906), nastąpił kryzys działalności TL; w l. 1902-1905 zlikwidowano oddziały terenowe. Po I wojnie światowej TL przekształciło się z organizacji skupiającej miłośników ludoznawstwa w specjalistyczne towarzystwo naukowe o charakterze akademickim; w l. 1917-1918 wznowiona została akcja odczytowa.

W okresie międzywojennym TL koncentrowało swoją działalność na akcji wydawniczej oraz na powiększaniu biblioteki, głównie drogą wymiany i darów (28.000 wol. w 1948 r. wobec 1500 w 1903 r.); zapoczątkowano również tworzenie archiwum naukowego (398 teczek w 1945 r.). Dzięki wymianie czasopisma „Lud” nawiązano liczne kontakty z instytucjami etnograficznymi w całej Europie i Ameryce Północnej.

Po II wojnie światowej PTL zwiększyło znacznie liczbę członków, stając się organizacją naukowców, miłośników etnografii oraz działaczy na polu kultury ludowej. W zakresie swojej działalności postulowało wysunięcie na plan pierwszy prac naukowo-badawczych. W latach 1945-1953 PTL prowadziło prace nad atlasem etnograficznym ziem polskich, realizującym założenia przedwojennego *Atlasu kultury ludowej* Kazimierza Moszyńskiego. Towarzystwo wystąpiło z inicjatywą rozpoczęcia badań, których celem miało być opracowanie serii etnograficznych monografii regionalnych (badania terenowe przeprowadzono w woj. lubelskim i krakowskim). Ogólnokrajowa akcja badawcza w l. 1952-1953 została poświęcona tradycyjnemu rolnictwu i hodowli; w badaniach

przeprowadzonych w 17 miejscowościach i 119 dodatkowych punktach kontrolnych udział wzięły prawie wszystkie oddziały PTL. Po utworzeniu w 1953 r. Instytutu Historii Kultury Materialnej PAN (obecnie Instytut Archeologii i Etnologii PAN), który stał się czołową placówką w zakresie badań dotyczących kultury ludowej i m.in. przejął prace nad atlasem etnograficznym, działalność naukowa PTL ograniczyła się do organizowania badań terenowych i innych poszukiwań służących przygotowywaniu zjazdów, konferencji i sesji regionalnych oraz wydawaniu publikacji.

W 1960 r. przy PTL utworzono odrębną Redakcję „Dzieł wszystkich” Oskara Kolberga (DWOK), działającą początkowo we Wrocławiu, a od 1962 r. w Poznaniu. Redaktorem naczelnym DWOK został Józef Burszta, który utworzył zespół i zorganizował Redakcję DWOK w Poznaniu. Przy publikacji „Dzieł wszystkich” współpracowały także Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza i Polskie Wydawnictwo Muzyczne. Radą Naukową DWOK od 1962 r. kierował Julian Krzyżanowski, w l. 1976-2008 Gerard Labuda, obecnie na czele Rady Naukowej Instytutu im. Oskara Kolberga stoi Aleksander Posern-Zieliński. Od 1997 r. Redakcja DWOK przekształciła się w samodzielne stowarzyszenie Instytut im. Oskara Kolberga w Poznaniu.

W ramach działalności dokumentacyjno-informacyjnej w 1968 r. utworzono przy PTL Ośrodek Dokumentacji i Informacji Etnograficznej (ODIE) z siedzibą w Łodzi, który zajmował się gromadzeniem danych o pracach naukowych i organizacyjnych związanych z kulturą ludową. PTL jako jedyna instytucja w kraju prowadziło od 1955 r. prace nad bibliografią etnografii polskiej; do 1996 r. opublikowano dwie bibliografie retrospektywne za l. 1926-1939 oraz pięć tomów bibliografii za lata 1961-1990. Ponadto ODIE PTL opracował selektywne wybory bibliograficzne do międzynarodowych bibliografii: etnograficznej i antropologicznej. Od 1986 r. w Ośrodku tworzona była komputerowa baza danych bibliograficznych w programie CDS ISIS. W latach 1994-1996 ODIE sporządził na zlecenie Min. Kultury komputerową bazę danych dotyczących rękodzieł ludowych (baza znajduje się w Krajowym Domu Twórczości Ludowej w Lublinie). W latach 2003-2007 ODIE w ramach projektu badawczego pt. „Bibliografia Etnografii Polskiej w Internecie” zmodernizował i połączył dla potrzeb Internetu wszystkie komputerowe bazy bibliograficzne oraz udostępnił całość na stronie <http://etnobilbiografia.pl/>. Kierowniczką ODIE: Kazimiera Zawistowicz-Adamska (1968-1970), Bronisława Kopczyńska-Jaworska (1970-2011), Inga Kuźma (2012-2019), Alicja Piotrowska (2019-2023). W 2023 r. zawieszono działalność ODIE. Baza bibliografii bieżącej ODIE zawierała wówczas ok. 11 tys. rekordów.

Tematami naukowymi organizowanych przez PTL zjazdów (pierwszy po II wojnie światowej – XXI zjazd w 1945 r. w Lublinie) były m.in.: reedycja dzieł Oskara Kolberga; dorobek i rola PTL w polskiej etnografii w X-leciu i XXV-leciu PRL; badania nad problematyką karpacką (inicjatywa zorganizowania Międzynarodowej Komisji do Badania Kultury Ludowej Karpat); metodologia badań nad regionem i problematyka etnograficznych monografii regionalnych; badania nad kulturą współczesną miast i wsi; problemy samookreślenia i kultur pogranicza etnicznego; muzeum etnograficzne, jego rola i funkcje społeczne oraz kulturotwórcze; tożsamość kulturowa regionów, tzw. małych ojczyzn; dziedzictwo i teraźniejszość etnografii i etnologii; pogranicza kulturowe i etniczne; kultury tradycyjne w dobie globalizacji; migracje, mobilność i podróżowanie; tradycyjna obrzędowość współcześnie.

W 1995 r. z okazji jubileuszu 100-lecia PTL zorganizowano okolicznościowe sesje, w oddziałach terenowych przygotowano wystawy, a główne obchody miały miejsce we wrześniu 1995 r. we Wrocławiu. W obecności władz Uniwersytetu Wrocławskiego, Miasta Wrocławia i Ministerstwa Kultury w uroczystym Walnym Zgromadzeniu Delegatów i konferencji naukowej udział wzięli przedstawiciele polskich humanistycznych towarzystw naukowych, a także towarzystw etnologicznych z Europy i USA. Z referatami na konferencji „Przeszłość i teraźniejszość etnologii polskiej. W stulecie Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego” wystąpili goście krajowi i zagraniczni. Jubileuszowi towarzyszyło otwarcie dwóch wystaw w Muzeum Etnograficznym we Wrocławiu: „Polskie opisanie świata” i „Polskie Towarzystwo Ludoznawcze. Lwów 1895 – Wrocław 1995”. We Lwowie wspólnie z partnerami ukraińskimi zorganizowano konferencję naukową „Towarzystwo Ludoznawcze we Lwowie (1895-1944). Etnografia Galicji i współczesne problemy badawcze”.

W 2015 r. we Lwowie była obchodzona 125. rocznica powstania Towarzystwa. W salach lwowskiego Muzeum Etnografii i Przemysłu Artystycznego odbyła się konferencja naukowa pt. „Polska i ukraińska etnologia dzisiaj. Kontynuacje i perspektywy”, która stała się okazją do spotkania i dyskusji polskich i ukraińskich etnologów, antropologów społecznych i kulturowych, muzealników i przedstawicieli dyscyplin pokrewnych. Na grobie A. Kaliny umieszczono tabliczkę z informacją o pierwszym prezie.

W 2002 roku nakładem Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego ukazał się pierwszy tom słownika biograficznego „Etnografowie i ludoznawcy polscy. Sylwetki, szkice biograficzne” pod redakcją Ewy Fryś-Pietraszkowej, Anny Kowalskiej-Lewickiej i Anny Spiss. Od tamtej pory opublikowano siedem tomów słownika, będącego zbiorowym wysiłkiem środowiska etnologicznego i upamiętniającego najważniejsze postacie związane z dyscypliną etnografii, etnologii i antropologii kulturowej. W 2024 roku powstał internetowy portal Etnoznawcy.pl zawierający ponad 200 biogramów ze „Słownika...” wraz z bibliografią, ikonografią, mapami miejsc pochówku oraz linkami do zasobów internetowych. Portal daje możliwość uzyskania pełnej wiedzy o wybranym badaczu, z zastosowaniem technologii cyfrowej.

W 2016 r. w 170. rocznicę urodzin oraz 110. rocznicę śmierci A. Kaliny, urodzonego we wsi Krępa pod Ostrowem Wielkopolskim, zorganizowano sesję popularnonaukową oraz wystawę „Z Krępy do Lwowa” (aut. Witold Banach, Anna Weronika Brzezińska, Hubert Czachowski). Z tej okazji uchwałą Rady Miasta Ostrowa Wielkopolskiego rok 2016 został ogłoszony Rokiem Antoniego Kaliny.

Uchwałą Zarządu Głównego PTL w 2017 r., w wyniku diagnozy konstatującej narastanie w życiu publicznym ksenofobii, antysemityzmu, islamofobii, homofobii oraz szerzenie się mowy nienawiści, powołano do życia Pracownię Edukacji Otwierającej. Jej celem jest rozwijanie edukacji, która stanowi istotną część tzw. społecznego otoczenia nauki i ważny komponent kultury publicznej oraz życia społecznego. Kierunkami działalności Pracowni są: edukacja równościowa przeciwko dyskryminacji i wykluczeniom, edukacja regionalna w zakresie kultur tradycyjnych i dziedzictwa kulturowego oraz działania animacyjne mające na celu rozwój twórczego potencjału i sprawczości społeczności lokalnych.

Uchwałą ZG PTL w dn. 26 października 2019 r. ustanowiono dzień 9 lutego Ogólnopolskim Dniem Etnografii, Etnologii i Antropologii Kulturowej. W tym dniu Towarzystwo świętuje fakt, iż 9 lutego w 1895 roku w sali ratusza we Lwowie z inicjatywy prof. dra Antoniego Kaliny powołano Towarzystwo Ludoznawcze, którego spadkobiercą i kontynuatorem jest Polskie Towarzystwo Ludoznawcze. Uroczyste obchody 9 lutego rozpoczęto w 2020 r. Towarzyszyły im liczne wydarzenia i przedsięwzięcia etnograficzne, etnologiczne i antropologiczne, nie tylko w przestrzeni akademickiej, lecz także w sferze publicznej. W 2021 r. święto zostało uczczone akcją pod hasłem „Wielkie czytanie Kolberga”. Obchodom w 2022 r. towarzyszyło hasło „Wielka mi Rzecz”. Hasłem przewodnim obchodów w 2023 r. była „ETNObiblioteka”, w 2024 r. „ETNOMiejsca”, w 2025 r. „Etno-Foto-Teren”, a w 2025 r. „ETNOKuchnia”.

W 2025 r. PTL świętowało swój Jubileusz 130-lecia podczas 100. Walnego Zgromadzenia Delegatów w Bolesławcu, gdzie zorganizowano konferencję naukową „Antropologie Przyszłości – Przyszłość Antropologii Społeczno-Kulturowej”.

PTL promuje różne formy upowszechniania wiedzy z zakresu etnologii i antropologii społeczno-kulturowej m.in. w formie otwartych konkursów. W 2019 r. odbyła się I edycja Konkursu im. Antoniego Kaliny w trzech kategoriach: książka o szczególnym znaczeniu dla etnologii i antropologii społeczno-kulturowej, wystawa o szczególnym znaczeniu dla etnologii i antropologii społeczno-kulturowej, wydarzenie o szczególnym znaczeniu dla etnologii i antropologii społeczno-kulturowej. W 2026 r., ogłoszono już VII edycję konkursu. W 2020 r., w ramach współpracy PTL, Komitetu Nauk Etnologicznych PAN, Polskiego Instytutu Antropologii oraz Komisji Etnograficznej Polskiej Akademii Umiejętności ogłoszono program Młoda Antropologia, którego celem jest wspieranie młodych antropolożek i antropologów w ich przedsięwzięciach naukowo-badawczych. Pod sztandarem MA organizowany jest Konkurs im. Zofii Sokolewicz w dwóch kategoriach: na najlepszą pracę magisterską z zakresu etnologii i antropologii społeczno-kulturowej oraz na najlepszą pracę doktorską z zakresu nauk etnologicznych. W 2026 r. ogłoszono VI edycję konkursu. Członkinie i członkowie PTL zasiadają w gremiach doradczych przy Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego, radach naukowych przy muzeach, są ekspertami i jurorami w licznych konkursach związanych z kulturami tradycyjnymi, sztuką ludową, rzemiosłem, rękodziełem, materialnym i niematerialnym dziedzictwem kulturowym.

PTL jest organizacją członkowską The World Council of Anthropological Associations (WCAA) – sieci krajowych i międzynarodowych stowarzyszeń rozwijających i promujących współpracę oraz ogólnoświatową komunikację w dziedzinie antropologii. PTL jest akredytowane przy UNESCO jako organizacja ekspercka i doradcza w zakresie niematerialnego dziedzictwa kulturowego.

WYDAWNICTWA

Dorobek 10 serii wydawniczych PTL do 2026 r. liczy: 84 tomy „Dzieł wszystkich Oskara Kolberga”, 50 zeszytów „Atlasu Polskich Strojów Ludowych”, 69 tomów „Archiwum Etnograficznego”, 38 tomów „Prac i Materiałów Etnograficznych”, 27 tomów „Prac Etnologicznych”,

10 tomów „Komentarzy do Polskiego Atlasu Etnograficznego”, 32 tomów „Biblioteki Zesłańca” + 17 tomów podserii „Biblioteka Zesłańca – Świadectwa XX w.”, 14 tomów „Biblioteki Literatury Ludowej”, 20 tomów serii „Kultury Popularne Świata” (do 2012 r. „Biblioteka Popularno-naukowa”), 7 tomów „Dziedzictwa Kulturowego”. PTL publikuje również książki poza seriami. Dorobek 4 czasopism PTL do 2025 r. liczy: 109 tomów „Ludu”, 64 tomów „Łódzkich Studiów Etnograficznych”, 69 roczników „Literatury Ludowej”, 12 roczników „Zbioru Wiadomości do Antropologii Muzealnej”. Od 2017 r. czasopisma publikowane są w wersji elektronicznej na Akademickiej Platformie Czasopism (<https://apcz.umk.pl/>).

W 2024 r., po prawie 80 latach współpracy z Uniwersytetem Wrocławskim, UW, wycofał się z siedziby, w której mieściła się biblioteka, archiwum i biuro. W momencie przekazania zbiorów Bibliotece Narodowej Biblioteka PTL posiadała ponad 47 000 woluminów, w tym: 24 tys. druków zwartych, 22 tys. czasopism, ponad 1 tys. pozycji zbiorów kartograficznych. Prowadziła wymianę wydawnictw z 43 instytucjami naukowymi w kraju i z 76 placówkami zagranicznymi. Archiwum PTL (wcześniej Towarzystwa Ludoznawczego) gromadziło dokumentację działalności od 1895, obejmującą 1111 jednostek archiwalnych. Zgromadzono w nim niepublikowane rękopisy czołowych polskich etnologów, m.in. Wincentego Pola, Stanisława Poniatowskiego, Jana Kubarego, Adama Fischera, i in. W zbiorach przekazanych w 2024 r. do BN znajduje się także korespondencja Towarzystwa z instytucjami naukowymi i kulturalnymi w kraju i na świecie oraz materiały z badań terenowych. Część zdigitalizowanych materiałów archiwalnych (586 j.a.) jest dostępna online w Bibliotece Cyfrowej BUWr oraz Bibliotece Cyfrowej PTL: <https://bibliotekacyfrowa.pl/dlibra/collectiondescription/198?q=&p=0&ipp=25&sf=>

Od 2022 PTL jest właścicielem portalu cyfrowaetnografia.pl – jedynej antropologicznej polskiej biblioteki cyfrowej, w której zasobach znajduje się 11 kolekcji zawierających ponad 7500 publikacji, w tym artykułów ze współczesnych czasopism etnologicznych, książek, map, fotografii z badań terenowych i materiałów archiwalnych.

WYDAWNICTWA CIĄGŁE

1. Czasopisma

Lud. Lwów 1895 T. 1

Od 1904 T. 10 m. wyd. Kraków; od 1907 T. 13 m. wyd. Lwów; od 1939/1945 T. 36 m. wyd. Lublin; od 1947 T. 37 m. wyd. Kraków; od 1954 T. 41 m. wyd. Wrocław; od 1996 T. 80 m. wyd. Poznań; od 1989/90 T. 73, od 1997 T. 36 wyd. wspólnie z Komitetem Nauk Etnologicznych PAN, od 2020 wyd. jako PTL. Od 2017 r. czasopismo w otwartym dostępie on-line <https://apcz.umk.pl/LUD>

Literatura Ludowa. Warszawa 1957 R. I

Od 1972 R. 16 m. wyd. Wrocław. Od 2017 r. czasopismo w otwartym dostępie on-line <https://apcz.umk.pl/LL>

Łódzkie Studia Etnograficzne. Łódź 1959 T. 1 –

Do 1991 T. 30 wyd. Oddział Łódzki PTL, w l. 1992-1996 T. 31-35 wyd. Zarząd Główny PTL wspólnie z Komitetem Nauk Etnologicznych PAN, od 1997 T. 36 wyd. PTL. Od 2017 r. czasopismo w otwartym dostępie on-line <https://apcz.umk.pl/LSE>

Zbiór Wiadomości do Antropologii Muzealnej (ZWAM). Wrocław 2014 Nr 1

Od 2017 r. czasopismo w otwartym dostępie on-line <https://apcz.umk.pl/ZWAM>; on-line uzupełniono nr 1-3 za lata 2014-2016.

2. Serie wydawnicze

Prace i Materiały Etnograficzne. Lublin 1934 T. 1 –
 Od 1947 T. 6 różne miejsca wyd.; od 1961 T. 17 m. wyd. Wrocław.
 Prace Etnologiczne. Lublin 1947 T. 1 –
 1952 T. 3 m. wyd. Poznań; od 1955 T. 4 m. wyd. Wrocław.
 Atlas Polskich Strojów Ludowych. Lublin 1949
 W l. 1952-53 m. wyd. Poznań, od 1954 m. wyd. Wrocław.
 Archiwum Etnograficzne. Lublin 1951 nr 1
 Od nr 4 różne m. wyd., od nr 9 m. wyd. Wrocław.
 Biblioteka Popularnonaukowa. Wrocław 1958 T. 1
 Od 2015 nr 19 zmiana nazwy: Kultury Popularne Świata. Od 2025 r. seria zawieszona.
 Dzieła Wszystkie Oskara Kolberga (DWOK). Wrocław-Poznań 1961 T. 1 –
 Od 1998 wydaje Instytut im. Oskara Kolberga w Poznaniu.
 Biblioteka Zesłańca. Wrocław 1991 –
 Komentarze do Polskiego Atlasu Etnograficznego. Wrocław 1993 T. 1 cz. 1 –
 Od 1994 T. 1 cz. 2 wyd. wspólnie z Instytutem Archeologii i Etnologii PAN, od 2002 T. 6 także z Uniwersytetem Śląskim.
 Biblioteka Literatury Ludowej. Wrocław 1995 T. 1 –
 Od 2025 r. seria zawieszona.
 Dziedzictwo Kulturowe. Wrocław 1996 T. 1 –

ŹRÓDŁA

Archiwum PAN, zespół PAN Wyd. I Tow. Naukowe, sygn. 22 [Sprawozdania z działalności za l. 1951-64].

Statut Towarzystwa Ludoznawczego. „Lud” 1946 T. 36 s. 417-427. – *Statut Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego*. Tamże 1947 T. 37 s. 519-531. – Toż. Poznań [1952]. – Toż. [Poznań 1954]. – Toż. W: *Polskie Towarzystwo Ludoznawcze*. Wrocław 1957. – Toż. Wrocław 1962. – Toż. Wrocław 1964.

Wydawnictwa Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego. W: *Polskie Towarzystwo Ludoznawcze*. Wrocław 1957 s. 21-24. – *Katalog wydawnictw Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego*. Wrocław 1975. – *Publikacje bieżące towarzystw i stowarzyszeń specjalistycznych, których zarządy znajdują się w Polsce zachodniej*. „Problemy Społecznego Ruchu Naukowego” 1996 [nr] 3/4 s. 157-158 (dot. Tow.).

LITERATURA

W. Cichowiczówna: *Przewodnik po zbiorach Towarzystwa Ludoznawczego*. Poznań 1911. – J. Czekanowski: *Półwiecze Towarzystwa Ludoznawczego*. „Lud” 1946 T. 36 s. 33-38. – *Polskie Towarzystwo Ludoznawcze*. X. 1945-1955. Wrocław 1955. „Lud” 1956 T. 43 (s. 9-32: J. Gajek: *Rola Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego w polskiej etnografii w latach 1945-1955*; s. 33-48: A. Nasz: *Działalność Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego w ostatnim dziesięcioleciu w zakresie prac naukowo-badawczych i wydawniczych*; s. 49-62: K. Judenko: *Nowe prądy metodologiczne w etnografii polskiej ostatniego dziesięciolecia (1945-1955) i ich odbicie w pracach i publikacjach Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego*; s. 63-70: H. Trawińska-Kwaśniewska: *Życie społeczne w pracach wydawniczych Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego w okresie ostatniego dziesięciolecia*; s. 71-92: E. Karwot: *Zagadnienia wierzeń i magii w pracach Pol-*

skiego Towarzystwa Ludoznawczego na tle osiągnięć etnografii polskiej w ostatnim dziesięcioleciu; s. 91-121: W. Sobisiak: *Zagadnienie źródeł archiwalnych w pracach Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego.*) – *Polskie Towarzystwo Ludoznawcze*. Wrocław 1957. – A. Nasz: *Prace naukowo-badawcze i wydawnicze Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego w okresie ostatniego dziesięciolecia.* „Etnografia Polska” 1959 T. 2 s. 139-144. – O. Gajkova: *Historia Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego. Jego powstanie, rozwój i znaczenie w ciągu siedemdziesięciolecia.* „Lud” 1966 T. 51 cz. 1 s. 7-60. – J. Burszta: *W 75-lecie Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego.* Tamże 1970 T. 54 s. 5-8. – K. Zawistowicz-Adamska: *Polskie Towarzystwo Ludoznawcze. Dorobek, działalność, perspektywy rozwoju.* „Nauka Polska” 1973 R. 21 nr 1 s. 80-106. – K. Selmowiczowa: *Ośrodek Dokumentacji i Informacji Etnograficznej PTL.* „Łódzkie Studia Etnograficzne” 1975 T. 15 s. 135-136. – K. Zawistowicz-Adamska: *Polskie Towarzystwo Ludoznawcze. Dorobek, działalność, perspektywy rozwoju.* „Lud” 1975 T. 59 s. 23-48. – B. Kopczyńska-Jaworska: *Polskie Towarzystwo Ludoznawcze.* W: *Słownik polskich towarzystw naukowych.* T. 1, Wrocław 1976 s. 141-145. – Z. Kłodnicki, *Sto lat Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego.* „Lud” 1995 T. 78 s. 9-18. – *Kronika Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego (1895-1995).* Red. Z. Kłodnicki. Wrocław 1997. – M. Michalska, *Polskie Towarzystwo Ludoznawcze – przeszłość i teraźniejszość,* w: Z. Kruszewski (red.), *Towarzystwa Naukowe w Polsce – dziedzictwo, kultura, nauka, trwanie,* t. 2. Warszawa 2013, t. 2, s. 93-103. – A. W. Brzezińska, *Działalność Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego w zakresie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego w latach 2011-2018.* W: A. Gulczyński, Z. Kruszewski (red.) *Rola towarzystw naukowych w rozwoju świadomości obywatelskiej i kulturowej,* Poznań: PTPN 2019, s. 217-224.

ANNA WERONIKA BRZEZIŃSKA, KATARZYNA BARAŃSKA,
ANNA ENGELKING, ANNA GOŁĘBIEWSKA,
BRONISŁAWA KOPCZYŃSKA-JAWORSKA, JOANNA KOŹMIŃSKA,
KATARZYNA MAJBRODA, AGATA SIKORA, PAULINA SUCHECKA

POLSKIE TOWARZYSTWO NAUK POLITYCZNYCH

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1957. **Siedziba:** 00-927 Warszawa, ul. Krakowskie Przedmieście 26/28. Adres korespondencyjny: dr hab. Natasza Lubik-Reczek (*sekretarz ZG PTPN*), Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM w Poznaniu, ul. Uniwersytetu Poznańskiego 5; 61-614 Poznań; e-mail: office@ptnp.org.pl. **Władze:** Walny Zjazd Delegatów, Zarząd Główny, Komisja Rewizyjna. Kadencja wszystkich władz trwa trzy lata. Terenowymi jednostkami organizacyjnymi Towarzystwa są Oddziały powoływane na podstawie uchwały Zarządu Głównego.

Liczba członków: 120 osób (1965), 275 osób (1967), 322 (1969), 450 (1973), 588 (1978), 550 (1985), ok. 700 osób (2025). **Prezesi:** Edward Lipiński (1957-1960), Manfred Lachs (1960-1962), Stanisław Ehrlich (1962-1964), Jerzy Wiatr (1964-1967), Kon-

stanty Grzybowski (1967-1970), Jerzy Wiatr (1970-1970), Zygmunt Rybicki (1970-1972), Kazimierz Opalek (1972-1976), Artur Bodnar (1979-1982), Czesław Mojsiewicz (1982-1985), Longin Pastusiak (1985-1988), Henryk Groszyk (1989-1992), Krzysztof Pąlecki (1992-1994), Edward Haliżak (1994-1996), Grażyna Ulicka (1996-2001), Adam Konstanty Wojtaszczyk (2001-2004), Teresa Sasińska-Klas (2004-2010), Roman Bäcker (2010-2017), Arkadiusz Żukowski (2017-2022), Magdalena Musiał-Karg (2022-2025).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Polskie Towarzystwo Nauk Politycznych powstało w listopadzie 1957 roku. Korporację zakładano z intencją skupienia wszystkich polskich towarzystw naukowych zajmujących się badaniem zjawisk politycznych i upowszechnianiem wiedzy o polityce, stąd na początku przesądono o jej federacyjnej strukturze. Rzeczywistość pierwszych lat funkcjonowania, brak możliwości tworzenia alternatywnych organizacji politologicznych wymusiły jednak zmiany pierwotnej koncepcji. Od 1960 roku organizacyjne ramy PTNP dostosowano do przepisów prawnych, według których funkcjonowały inne stowarzyszenia w Polsce. Wprowadzono zasadę indywidualnego członkostwa oraz tzw. członkostwa wspierającego, likwidując członkostwo grupowe i strukturę federacyjną. Powstanie Towarzystwa było wynikiem oddolnej potrzeby środowiska dostrzegającego konieczność stowarzyszania się, w celu zwiększenia wpływu na podejmowane wobec niego decyzje. Powołanie polskiej korporacji zawodowej było także elementem dostosowania działalności środowiska naukowego do struktur organizacji politologicznych wchodzących w skład Międzynarodowego Towarzystwa Nauk Politycznych (International Political Science Association – IPSA)

Do 1965 roku komórka PTNP funkcjonowała jedynie w Uniwersytecie Warszawskim (120 osób), co sprawiało, że Towarzystwo miało charakter lokalny i ograniczony. Zdecydowany przełom w rozwoju i działalności organizacji nastąpił, kiedy to nowy wybrany zarząd, w składzie: Stanisław Ehrlich, Jerzy J. Wiatr, Adam Podgórecki, Marek Sobolewski, Franciszek Ryszka oraz Krzysztof Ostrowski, przeprowadził energiczną akcję propagowania i rozszerzenia idei korporacji w całym kraju. Działania te zakończyły się sukcesem skutkując szybką rozbudową bazy członkowskiej.

W roku 1967 Towarzystwo liczyło 295 członków, zgrupowanych w sześciu oddziałach: Warszawie, Wrocławiu, Krakowie, Poznaniu, Lublinie oraz Toruniu. W kolejnych latach liczba członków wzrastała od poziomu 322 w roku 1969, poprzez 450 w roku 1973, aż po 588 w roku 1978. W tym czasie funkcjonowało już dwanaście oddziałów terenowych w Warszawie, Bydgoszczy, Gdańsku, Katowicach, Krakowie, Lublinie, Łodzi, Poznaniu, Wrocławiu, Toruniu, Szczecinie i Zielonej Górze. Po 1979 roku powstały dwa nowe oddziały w Białymstoku i Kielcach. W okresie przełomu lat osiemdziesiątych aktywność kilku ośrodków Towarzystwa osłabła, szczególnie dotyczyło to Krakowa, Wrocławia, Zielonej Góry, Torunia i Katowic. W 1985 roku Towarzystwo liczyło 550 członków, skupionych w czternastu oddziałach.

Polscy politolodzy, członkowie PTNP, byli również aktywni na polu międzynarodowym, szczególnie, gdy idzie o współpracę w ramach IPSA. Mimo ostrożnego stosunku IPSA do „politologii marksistowskiej”, polscy badacze byli zapraszani i wybierani w skład

kolegialnych organów zarządzających. Uczestnikami i przedstawicielami władz w różnych okresach byli: Manfred Lachs, Stanisław Ehrlich, Adam Schaff, Oskar Lange, a następnie Jerzy J. Wiatr, Kazimierz Opalek, Longin Pastusiak oraz Krzysztof Pałecki. Ponadto Stanisław Ehrlich, Artur Bodnar, Jerzy J. Wiatr byli założycielami i pierwszymi przewodniczącymi trzech komitetów badawczych IPSA. Istotny wkład we współpracę międzynarodową wnieśli także: Czesław Mojsiewicz i Krzysztof Ostrowski. Ponadto PTNP zorganizowało dwie konferencje „Okrągłego Stołu IPSA” (*IPSA Round Table*) w 1966 i 1977 roku. Polscy politolodzy aktywnie brali udział w kongresach politologicznych oraz w międzynarodowych konferencjach naukowych, szczególnie w Kongresie IPSA w Waszyngtonie, w 1988 roku. Rozpoczęli też współpracę wydawniczą z „International Political Science Review” i weszli w skład jego kolegium redakcyjnego.

Udział polskich uczonych członków PTNP, we władzach IPSA niewątpliwie podnosił prestiż polskiej politologii i pomagał w dostosowywaniu jej do standardów uprawiania dyscypliny w krajach demokratycznych. Pozwalał na bieżąco śledzić badania, dorobek teoretyczny i metodologiczny ośrodków akademickich w Stanach Zjednoczonych i Kanadzie oraz w zachodniej Europie

W okresie PRL PTNP było miejscem spotkań i integracji politologicznego środowiska naukowego. Towarzystwo inicjowało dyskusje nad podstawowymi zagadnieniami naukowymi i to pomimo tego, że możliwości prowadzenia otwartych debat były wówczas w niemałym stopniu ograniczone. W okresie przełomu lat 80-tych i 90-tych PTNP przeżywało poważny kryzys instytucjonalny i tożsamościowy i to pomimo organizacji krajowych i międzynarodowych zjazdów, sympozjów i konferencji naukowych. W dniu 19 listopada 1982 roku w Łodzi odbył się VI Zjazd PTNP, który krytycznie ocenił dotychczasową działalność Towarzystwa. Warto odnotować, że mimo niekorzystnej sytuacji w PTNP zaangażowanie polskich politologów we władzach IPSA, po 1989 roku w dalszym ciągu było znaczące. W latach 1997-2000 Krzysztof Pałecki pełnił funkcję wiceprezydenta IPSA, zaś w latach 2009-2012 członkiem Komitetu Wykonawczego została Teresa Sasińska-Klas. Ponadto polscy politolodzy mieli istotny wpływ na powołanie Środkowoeuropejskiego Towarzystwa Nauk Politycznych (*Central European Political Science Association* – CEPSA), organizacji założonej w 1994, której współzałożycielem i Prezydentem w latach 2000-2003 był Jerzy J. Wiatr. W latach 2000-2006 członkiem Komitetu Wykonawczego CEPSA był Krzysztof Pałecki.

Momentem przełomowym w funkcjonowaniu Towarzystwa okazał się wybór Teresy Sasińskiej-Klas w roku 2004 na stanowisko Prezesa Zarządu Głównego PTNP. Wzrastające zainteresowanie naukami politycznymi w Polsce przejawiające się wzrostem liczby studentów i pracowników naukowych oraz powstawanie nowych kierunków kształcenia stanowiły czynnik sprzyjający odnowieniu działalności Towarzystwa. Jednym z efektów dynamicznego funkcjonowania PTNP była inicjatywa przedstawiona wspólnie z Komitetem Nauk Politycznych Polskiej Akademii Nauk, organizacji w Warszawie I Ogólnopolskiego Kongresu Politologii, który odbył się w dniach 22-24 września 2009 roku²⁰.

²⁰ Jest to część artykułu: Historia Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych (1957-2010) autorstwa B. Krauz – Mozer, P. Borowiec, P. Ścigaj.

DZIAŁALNOŚĆ PTNP

Polskie Towarzystwo Nauk Politycznych realizuje zadania statutowe poprzez wspieranie inicjatyw naukowych i badawczych. Zgodnie ze statutem celem jest popieranie rozwoju nauk politycznych i upowszechnianie wiedzy w tym zakresie oraz wpływanie na kształtowanie kultury politycznej społeczeństwa.

Do najważniejszych zadań w zakresie badań i nauki należy zaliczyć:

- inicjowanie, wspieranie oraz dofinansowanie konferencji naukowych
- przyznawanie nagród za wybitne publikacje w dziedzinie nauk politycznych
- przyznawanie nagród za twórczy wkład w rozwój nauk politycznych oraz za popularyzację nauk politycznych
- prowadzenie działalności kursowo-szkoleniowej oraz wydawniczej
- realizację krajowych i międzynarodowych projektów badawczych.
- wspieranie rozwoju sekcji naukowych

W 2023 roku przeprowadzone zostaną następujące aktywności w zakresie badań i nauki:

1. Konkurs Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych im. prof. Czesława Mojsiewicza na najlepszą pracę doktorską obronioną w dyscyplinie nauk o polityce.
2. Realizacja projektu w ramach programu Doskonała nauka – Wsparcie konferencji naukowych pt. „Ścieżki kariery naukowej kobiet w polskiej politologii – próba analizy”.
3. Konkurs na najlepszy artykuł naukowy (I edycja w 2023 roku).
4. Poradnik na temat strategii publikacyjnych i dobrych praktyk
5. Przewodnik po polskich czasopismach politologicznych
6. Warsztaty szkoleniowe on-line na temat: a) postępowania awansowe; b) przygotowanie i realizacja wniosków o granty; c) publikacje w czasopismach.

W latach 2010-2025 nastąpił intensywny rozwój Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych. Współcześnie Towarzystwo liczy 21 oddziałów oraz 15 sekcji naukowych. **Oddziały terenowe:** w Białymstoku, Bydgoszczy, Gdańsku, Gdyni, Gorzowie Wlkp., Katowicach, Kielcach, Koszalinie, Krakowie, Lublinie, Łodzi, Olsztynie, Opolu, Płocku, Poznaniu, Rzeszowie, Szczecinie, Toruniu, Warszawie, Wrocławiu, Zielonej Górze.

Sekcje naukowe: Sekcja Administracji i Polityk Publicznych; Sekcja Badań Azji i Azji Wschodniej; Sekcja Badań nad Digitalizacją Procesów Demokratycznych; Sekcja Badań nad Jakością Demokracji; Sekcja Badań nad Obszarem Eurazjatyckim; Sekcja Badań nad Polityką Tożsamości Płciowych; Sekcja Badań nad Zagrożeniami Bezpieczeństwa Systemów Politycznych; Sekcja Badań nad Systemami Politycznymi; Sekcja Badań Wyborczych; Sekcja Metod, Technik i Narzędzi Badawczych; Sekcja Myśli Politycznej; Sekcja Partii Politycznych i Systemów Partyjnych; Sekcja Przywództwa Politycznego; Sekcja Stosunków Międzynarodowych; Sekcja Badań nad Procesami Integracyjnymi w Europie.

Odbyły się również kolejne Kongresy Politologii w Poznaniu, Krakowie, Lublinie i Wrocławiu, a VI Kongres zorganizowany został przez ośrodek łódzki. Ważnym wydarzeniem dla środowiska politologicznego było również zorganizowanie przez ośrodek poznański Światowego Kongresu IPSA w 2016 r.

PTNP w coraz większym stopniu wspomaga proces włączenia polskiego środowiska politologicznego do światowej społeczności politologicznej. Politolożki i politolodzy z Polski stoją na czele komitetów badawczych w ramach International Political Science Association, a przedstawiciel Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych tradycyjnie jest wybierany do Komitetu Wykonawczego IPSA (IPSA EC).

Odnosić należy, że przez ostatnie lata członkami IPSA EC byli prof. Arkadiusz Żukowski, a obecnie jest (od 2023 r.) prof. Magdalena Musiał-Karg, która w 2025 r. (na światowym kongresie IPSA W Seulu) została wybrana do IPSA EC na drugą kadencję, obejmując także prestiżową funkcję wiceprezydentki IPSA na lata 2025-2027. Wybory te są nie tylko sukcesem osobistym, ale także i docenieniem polskiej politologii i aktywności Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych na arenie międzynarodowej.

Od stycznia 2012 r. Polskie Towarzystwo Nauk Politycznych jest członkiem European Confederation of Political Science Associations (ECPSA) – organizacji o wymiarze kontynentalnym skupiającej krajowe towarzystwa politologiczne i podejmującej działania o charakterze integracyjnym w takim znaczeniu, że omawia się i koordynuje w jej obrębie działania mające na celu osiągnięcie zbliżenia profili kształcenia w obrębie politologii na poziomie akademickim, jak i kierunków prowadzonych badań naukowych. Na posiedzeniu ECPSA w Berlinie (Uniwersytet Humboldta, 26.11.2016 r.) po raz pierwszy do Prezydium wybrano delegata z Polski (prof. A. Żukowskiego). Na kolejnym posiedzeniu ECPSA w Lizbonie (Uniwersytet Lizboński, 22.02.2019 r.) prof. A. Żukowski został ponownie wybrany do Prezydium.

Jednocześnie dzięki aktywności prof. Agnieszki Kasińskiej-Metryki PTNP współdziała z Central European Political Association.

PTNP współpracuje w zakresie wymiany informacji, wspólnych stanowisk i przedsięwzięć z towarzystwami z pokrewnych dyscyplin naukowych – Polskim Towarzystwem Komunikacji Społecznej, Polskim Towarzystwem Studiów Europejskich, Polskim Towarzystwem Naukowym Prawa Prasowego, Polskim Towarzystwem Studiów Międzynarodowych.

Dzięki Pani prof. I. Hofman – Prezes PTKS, która jest równocześnie przewodniczącą Rady Towarzystw Naukowych PAN zostaliśmy jej członkiem. Z ramienia PTNP w pracach Rady uczestniczy prof. dr hab. Magdalena Musiał-Karg. W dniach 20-22 października 2022 roku prof. Arkadiusz Żukowski oraz prof. Magdalena Musiał-Karg reprezentowali środowisko politologów na III Forum Towarzystw Naukowych „Społeczny wymiar działalności towarzystw naukowych” (Gdańsk-Sopot). W kongresie uczestniczyli przedstawiciele większości towarzystw naukowych w Polsce.

ŹRÓDŁA

Statut Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych, <https://www.ptnp.org.pl/wp-content/uploads/2024/07/statut-ujednoczony.pdf>

LITERATURA

- Krauz-Mozer B., Borowiec P., Ścigaj P., Historia Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych (1957–2010), http://www.ptnp.org.pl/do_pobrania/historia_ptnp.pdf Historia PTNP, <https://www.ptnp.org.pl/o-nas/historia-ptnp/>
- Mojsiewicz C., 25 lat działalności Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych, w:] C. Mojsiewicz, *Od polityki od politologii*, Toruń 2005.
- Pałyga E. J., *Wielostronna współpraca nauk politycznych jako dyscypliny akademickiej w różnych krajach w ćwierćwieczu 1948–1972*, [w:] *Nauki polityczne jako dyscyplina akademicka w różnych krajach (po II wojnie światowej)*. Wybór publikacji polskich z lat 1967–1980, Warszawa 1982.
- Politologia w Polsce. Stan badań i perspektywy rozwoju*, red. T. Łoś-Nowak, Toruń–Wrocław 1998
- Sasińska-Klas T., *Political Science as an Academic Discipline in Poland: Past and Present*, referat przygotowany na konferencję w Montrealu w 2008 roku, http://paperroom.ipsa.org/papers/paper_4067.pdf.
- Żukowski, A. *Polskie Towarzystwo Nauk Politycznych wobec współczesnych wyzwań internacjonalizacji nauk*, 2017, https://dspace.uni.lodz.pl/bitstream/handle/11089/22806/%5B97%5D-110_%C5%BBukowski_Polskie%20Towarzystwo%20Nauk%20Politycznych.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Strona internetowa: <https://www.ptnp.org.pl/>
- Media społecznościowe: <https://www.facebook.com/PolskieTowarzystwoNaukPolitycznych>
- e-mail: office@ptnp.org.pl; natasza.lubik@amu.edu.pl

POLSKIE TOWARZYSTWO NEOFILOLOGICZNE
MODERN LANGUAGE ASSOCIATION OF POLAND,
SOCIÉTÉ POLONAISE DES LANGUES VIVANTES,
POLNISCHER NEUPHILOLOGEN-VERBAND,
ПОЛЬСКОЕ НЕОФИЛОЛОГИЧЕСКОЕ ОБЩЕСТВО

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia: 1929. **Okresy działalności:** 1929–1939; 1969 – **Siedziba i dane adresowe:** Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Collegium Novum, Al. Niepodległości 4, pok. 014, 61-874 Poznań, <https://poltowneo.amu.edu.pl>. **Struktura organizacyjna:** Walne Zgromadzenie Członków, Zarząd Główny, Komisja Rewizyjna, Sąd Polubowny; koła w okręgach: Lublin, Wrocław. **Liczba członków:** 130 (2026). **Przewodniczący honorowi:** Jacek Fisiak, Waldemar Pfeiffer. **Przewodniczący:** Zygmunt Łempicki (1929–1932, 1939), Ludwik Zabrocki (1969–1973), Jacek Fisiak (1973–

1979), Waldemar Pfeiffer (1979–1986), Henryk Zbierski (1986–1989), Józef Darski (1989–1992), Hanna Komorowska (1992–1995), Teresa Siek-Piskozub (1995–2001), Weronika Wilczyńska (2001–2007), Halina Widła (2007–2013), Mirosław Pawlak (2013–2016), Katarzyna Karpińska-Szaj (2016–2019), Anna Jaroszewska (2019–2025), Mariola Jaworska (2025–). **Sekretarze generalni:** Halina Nieniewska (1929–1932), Jadwiga Kołodzka (1939), Stefan Kubica (1969–1973), Waldemar Pfeiffer (1973–1979), Ludwik Lange (1979–1986), Czesław Karolak (1986–1989), Teresa Tomaszewicz (1989–1992), Teresa Siek-Piskozub (1992–1995), Aleksandra Jankowska (1995–1998), Jolanta Gorbacz-Pazera (1998–2001), Katarzyna Karpińska-Szaj (2001–2004), Anna Cieślicka (2004–2007), Mirosław Pawlak (2007–2013), Ewa Andrzejewska (2013–2016), Małgorzata Bielicka (2016–2019), Agata Lewandowska (2019–2025), Magdalena Jurewicz (2015–). **Skarbnicy:** Stefan Gontarczyk (1973–1976), Mieczysław Pluciński (1976–1982), Stefan Gontarczyk (1983–1986), J. Krauze (1986–1989), Wojciech Piskozub (1989–1998), Grzegorz Grygiel (1998–2001), Anna Garstecka (2001–2007), Małgorzata Twardoń (2007–2013), Anna Jaroszewska (2010–2016), Radosław Kucharczyk (2016–2019), Monika Janicka (2019–).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Polskie Towarzystwo Neofilologiczne (PTN) działa jako stowarzyszenie na podstawie obowiązującego Statutu. Obejmuje swoim zakresem działalności terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Jest organizacją społeczną skupiającą osoby zajmujące się szeroko rozumianą problematyką języków nowożytnych, w szczególności zagadnieniami ich nauczania i uczenia się, badaniami językoznawczymi oraz refleksją nad praktyką edukacyjną.

Celem działalności Towarzystwa jest popularyzowanie i rozwijanie wiedzy o językach i kulturach nowożytnych, zwłaszcza na styku teorii, badań empirycznych i praktyki dydaktycznej, ze szczególnym uwzględnieniem glottodydaktyki. PTN promuje wartościowe ustalenia naukowe oraz nowatorskie rozwiązania praktyczne w zakresie nauczania języków obcych i drugih. W realizacji swoich celów Towarzystwo współpracuje z instytucjami krajowymi i zagranicznymi, w tym z agendami rządowymi, w szczególności związanymi z edukacją, nauką i szkolnictwem wyższym.

Działalność PTN realizowana jest poprzez organizację wykładów i dyskusji o charakterze naukowo-badawczym oraz popularyzatorskim, sesji naukowych, seminariów i zjazdów, a także poprzez działalność wydawniczą. Towarzystwo zajmuje stanowisko w sprawach publicznych pozostających w związku z jego celami statutowymi oraz przedkłada odpowiednim władzom wnioski dotyczące nauczania języków nowożytnych. Do istotnych form aktywności należy również organizacja olimpiad językowych, współpraca z towarzystwami naukowymi i pokrewnymi instytucjami w kraju i za granicą, prowadzenie działalności edukacyjnej i badawczej, wykonywanie ekspertyz oraz udzielanie pomocy merytorycznej w opracowywaniu programów nauczania języków obcych. Towarzystwo wskazuje i promuje wybitne opracowania naukowe związane z szeroko pojętą dydaktyką językową.

PTN skupia członków zwyczajnych, honorowych i wspierających. Członkami zwyczajnymi mogą być pracownicy naukowcy i naukowo-dydaktyczni, nauczyciele różnych typów szkół, tłumacze oraz pracownicy instytucji wydawniczych i oświatowych, deklarujący aktywne uczestnictwo w realizacji celów Towarzystwa. Tytuł członka honorowego nadawany jest osobom szczególnie zasłużonym dla Towarzystwa lub dla realizacji jego celów, na mocy uchwały Walnego Zgromadzenia w drodze tajnego głosowania. Członkami wspierającymi mogą zostać osoby deklarujące stałe wsparcie działalności PTN.

Wśród honorowych członków PTN znajdują się wybitni przedstawiciele polskiej i zagranicznej neofilologii: Mieczysław Brahmer, Zygmunt Czerny, Stanisław Helsztyński, Tadeusz Grzebieniowski, Michał Cieśla, Stefan Kubica, Zdzisław Żygulski, Zofia Bastgen, Alojzy Brzeski, Jadwiga Kołodzka, Ludwik Zabrocki, Stanisław Gniadek, Antoni Prejbisz, Rudolf Zellweger (Szwajcaria), Johannes Rössler (Niemcy), Karl Jansen (Finlandia), Janina Smólska, Anna Zawadzka, Stefan Gontarczyk, Anna Garstecka.

Najwyższym wyróżnieniem przyznawanym przez Polskie Towarzystwo Neofilologiczne jest Medal imienia prof. Ludwika Zabrockiego. Medal ten nadawany jest jako wyraz szczególnego uznania za wybitne osiągnięcia o charakterze naukowym, organizacyjnym i popularyzatorskim, zgodne z celami statutowymi Towarzystwa. Odznaczenie przyznaje Kapituła Medalu powoływana przez Zarząd Główny PTN. W gronie laureatów Medalu znaleźli się: Antoni Prejbisz, Stefan Kubica, Stanisław Gontarczyk, Jacek Fisiak, Stanisław Gniadek, Waldemar Pfeiffer, Jerzy Brzeziński, Michał Cieśla, Witold Ostrowski, Tadeusz Woźnicki, Hanna Komorowska, Zofia Magnuszewska, Elwira Banasik, Władysława Roszczynowa, Marcei Szafranski, Harald Schubert (Niemcy), Franciszek Grucza, Ludwik Lange, Hubert Orłowski, Aleksander Szulc, Jan Zaniewski, Teresa Siek-Piskozub, Paweł Płusa, Władysław Woźniewicz, Marian Szczodrowski, Katarzyna Trychoń-Cieślak, Elżbieta Zawadzka-Bartnik, Weronika Wilczyńska, Halina Maleńczyk-Boguszewska, Kazimiera Myczko, Halina Widła, Mirosław Pawlak, Katarzyna Karpńska-Szaj, Anna Michońska-Stadnik, Jolanta Knieja, Jolanta Sujecka-Zajac, Krystyna Drożdżal-Szelest, Ewa Andrzejewska.

Istotnym obszarem działalności Towarzystwa jest organizacja dorocznych ogólnopolskich konferencji naukowych, a także – okazjonalnie – konferencji międzynarodowych. Tematyka tych wydarzeń odnosi się do aktualnych tendencji w glottodydaktyce, językoznawstwie stosowanym oraz badaniach nad akwizycją języków. W ostatnich latach PTN zorganizowało m.in. konferencje poświęcone zagadnieniom uczenia się i nauczania języków obcych w złożonej i dynamicznej rzeczywistości (Wrocław 2023), relacjom między edukacją językową a jej kontekstami naukowymi, kulturowymi i społeczno-gospodarczymi (Olsztyn 2024) oraz mediacji i działaniom mediacyjnym w komunikacji w językach obcych (Warszawa 2025).

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

PTN należy do członków założycieli Międzynarodowej Federacji Nauczycieli Języków Obcych (*Fédération Internationale des Professeurs de Langues Vivantes* – FIPLV), powołanej do życia w 1930 roku. W okresie międzywojennym członkiem Prezydium

FIPLV był Zygmunt Łempicki (1886–1943), członek Prezydium Rady od 1931 roku oraz wiceprezydent FIPLV w kadencji 1937–1945. Po II wojnie światowej przedstawiciele PTN aktywnie uczestniczyli w pracach Federacji, pełniąc w jej strukturach liczne funkcje. Jacek Fisiak sprawował funkcję zastępcy sekretarza (1977–1980), a następnie sekretarza generalnego FIPLV (1980–1983). Teresa Siek-Piskozub była członkinią Światowej Rady (1992–1994), po czym objęła stanowiska redaktorki naczelnej oraz koordynatorki Regionu Europy Środkowej FIPLV (1995–2003). Funkcję sekretarza Regionu Europy Środkowej pełniły kolejno Weronika Wilczyńska (1997–2001) oraz Aleksandra Jankowska (od 2001 roku). Od 2018 roku funkcję sekretarza generalnego Regionu Europy Zachodniej i Środkowej FIPLV pełniła Halina Widła. W latach 2019–2021 przewodniczącym FIPLV był Mirosław Pawlak.

Do połowy lat dziewięćdziesiątych XX wieku PTN było również członkiem Międzynarodowej Federacji Nauczycieli Języka Francuskiego (*Fédération Internationale des Professeurs de Français – FIPF*) oraz Międzynarodowego Stowarzyszenia Nauczycieli Języka Niemieckiego (*Internationaler Deutschlehrerverband – IDV*). Członkowie PTN brali aktywny udział w międzynarodowych zjazdach organizowanych przez FIPF i IDV, a Waldemar Pfeiffer pełnił funkcję przewodniczącego IDV w latach 1986–1993.

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE)

Papiór, J. (red.) 1976. NEOFILOLOGIA. Historia – Językoznawstwo – Dydaktyka – Literatura. Poznań: PTN.

Pfeiffer, W. i in. (red.) 1979. NEOFILOLOGIA. Z zagadnień efektywności w nauczaniu języków obcych. Wybrane materiały II Walnego Zjazdu Polskiego Towarzystwa Neofilologicznego. Poznań: PTN.

Prejbisz, A. (red.) 1962. Z problematyki nauczania języków obcych. Wybór artykułów z „Księgi Pamiątkowej I Zjazdu Neofilologów” 1929 – z Neofilologa” (1930-1939). Warszawa PZWS, s. 3-37.

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE

Głównym wydawnictwem ciągłym PTN jest czasopismo naukowe *Neofilolog*. Jest to recenzowany (*double-blind*) kwartalnik naukowy, ukazujący się systematycznie w wersji drukowanej od 1930 roku, z przerwą w latach 1940–1988, a od 2009 roku również w wersji elektronicznej. Do 2024 roku wersją pierwotną czasopisma była edycja drukowana (ISSN 1429-2173), natomiast od 2025 roku funkcję tę pełni wersja elektroniczna (eISSN 2545-3971).

Decyzja o wydawaniu czasopisma została podjęta podczas I Zjazdu Nauczycieli Języków Nowożytnych, który odbył się w dniach 2–4 lutego 1929 roku. Pierwszym redaktorem *Neofilologa* był dr Jan Piątek (1929–1932), autor podręczników i publikacji metodycznych. Od 1933 roku funkcję redaktora pełnił prof. Andrzej Tretiak, kierownik Katedry Filologii Angielskiej Uniwersytetu Warszawskiego. W 1939 roku ukazały się ostatnie zeszyty czasopisma przed wybuchem II wojny światowej. W latach 1988–2001 prace redakcyjne czasopisma prowadzone były przez zespoły redakcyjne. Od 2001 roku funkcja Redaktora Naczelnego została włączona w skład Zarządu Głównego PTN i pełnili ją kolejno: Teresa Siek-Piskozub (2001–2004), Katarzyna Karpińska-Szaj (2004–2016), Urszula Paprocka-Piotrowska (2016–2018), Anna Jaroszevska (2018–2019), Mariola Jaworska (2019–2025) oraz Bernadeta Wojciechowska (od 2025).

Celem czasopisma jest rozwijanie i upowszechnianie wiedzy dotyczącej procesów nauczania i uczenia się języków nowożytnych, ujmowanych w perspektywie teoretycznej, teoretyczno-praktycznej oraz metodologicznej, z uwzględnieniem uwarunkowań społecznych i kulturowych. Czasopismo ukazuje się cztery razy do roku w postaci jednorodnych tematycznie numerów, związanych z tematyką dorocznych konferencji Towarzystwa. Są one publikowane na koniec kwartału (marzec, czerwiec, wrzesień, grudzień). Ponadto jeden lub dwa tomy w roku poświęcone są wybranej problematyce związanej z aktualnymi tendencjami w zakresie językoznawstwa, glottodydaktyki i akwizycji języków.

Artykuły publikowane są w językach polskim, angielskim, niemieckim, francuskim i hiszpańskim. Czasopismo *Neofilolog* jest indeksowane w krajowych i międzynarodowych bazach danych, m.in. w: Scopus, DOAJ, ERIH PLUS, EBSCO, Google Scholar, Crossref, OpenAlex, CEJSH, Polska Bibliografia Naukowa, Index Copernicus International, Biblioteka Nauki, Sherpa Romeo, EZB, PKP Index oraz Wikidata.

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

Ciesielska-Borkowska, S. 1929. „Stan współczesnej dydaktyki języków obcych w Polsce”. Języki nowożytne. Księga pamiątkowa I-go Zjazdu Nauczycieli Języków Nowożytnych. Warszawa: Książnica – Atlas, s. 73-82.

Ciesielska-Borkowska, S. 1962. „Okres bezpodręcznikowy w nauce języka nowożytnego”. Z problematyki nauczania języków obcych. Wybór artykułów z „Księgi pamiątkowej I Zjazdu Neofilologów” 1929 – z Neofilologa (1930–1939). Warszawa. PZWS, s. 125-133.

Dokumentacja Zarządu Głównego PTN (sprawozdania, protokoły, biuletyny, komunikaty).

Gniadek, S. 1978. „Polskie Towarzystwo Neofilologiczne”. W: Słownik Polskich Towarzystw Naukowych. T.I. Wrocław, s. 152-153.

Ippoldt, J. 1929. „Wykorzystanie języka ojczystego w nauce języka obcego”. Języki nowożytne. Księga pamiątkowa I-go Zjazdu Nauczycieli Języków Nowożytnych. Warszawa: Książnica – Atlas, s. 34-50.

Jakóbiec, J. 1962. „Nauczanie języków obcych w systemie Daltonskim”. Z problematyki nauczania języków obcych. Wybór artykułów z „Księgi pamiątkowej I Zjazdu Neofilologów” 1929 – z Neofilologa (1930-1939). Warszawa. PZWS, s. 178-185.

Piątek, J. 1929. „Czy należy prowadzić naukę dwóch języków obcych”. Języki nowożytne. Księga pamiątkowa I-go Zjazdu Nauczycieli Języków Nowożytnych. Warszawa: Książnica – Atlas, s. 16-23.

Siek-Piskozub, T. (red.) 2002. European Year of Languages 2001. Poznań: FIPLV – UAM – PTN. Neofilolog 1930. Czasopismo Polskiego Towarzystwa Neofilologicznego. Warszawa PTN. Zeszyt 1, s. 53-54; z. 2, s. 123-128; z. 3, s. 202-206; z. 4, s. 280-295.

Neofilolog 1931. Czasopismo Polskiego Towarzystwa Neofilologicznego. Warszawa PTN. Zeszyt 1, s. 49-55; z. 2, s. 94-100; z. 3, s. 162-164; z. 4, s. 228-231.

Wilczyńska W. 2004. „Polskie Towarzystwo Neofilologiczne”. W: Słownik Polskich Towarzystw Naukowych. Tom I. Towarzystwa naukowe działające obecnie w Polsce. Wydanie nowe. Barbara Sordylowa (red. naukowy). Opracował zespół pod kierunkiem Barbary Krajewskiej-Tatarkowskiej. Warszawa, Polska Akademia Nauk Biblioteka PAN w Warszawie, s. 260-262.

Źródła internetowe: www.poltowneo.org

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE)

Magnuszewska, Z. Maleńczyk-Boguszewska, H. (2009), Polskie Towarzystwo Neofilologiczne 1929–2009. Katowice, https://poltowneo.org/images/historia/PTN_1929_2009.pdf.

Magnuszewska, Z. Maleńczyk-Boguszewska, H. (2019), Polskie Towarzystwo Neofilologiczne 1929–2009–2019, <http://poltowneo.org/images/historia/PTN%2090-lecie.pdf>.

MARIOLA JAWORSKA
e-mail: poltowneo@gmail.com

POLSKIE TOWARZYSTWO NEUROPSYCHOLOGICZNE

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia 1991. **Siedziba i dane adresowe** Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, ul Herlinga Grudzińskiego 1, 30-705 Kraków tel. 511-236-610 www.ptneur.pl adres mailowy: neuropsychologia23@o2.pl **Struktura organizacyjna:** **Prezes ZG PTNeur:** Prof. zw. dr hab. Maria Pąchalska, email: neuropsychologia23@o2.pl. **Wiceprezesa ZG PTNeur:** Dr hab. Jolanta Góral-Półrola, Prof. StANS, email: jgp@stsw.edu.pl; **Prof. zw. dr hab. Bożydar L. J. Kaczmarek**, email: bozydarlj@gmail.com; Dr Łukasz Krzywoszański, Prof. UKEN, email: lukasz.krzywoszanski@up.krakow.pl; Prof. zw. dr hab. Emilia Łojek, email: emilia.lojek@psych.uw.edu.pl; Dr Natalia Nowaczyk, email: natalia.nowaczyk@amu.edu.pl; Dr n. med. Anna Rasmus, email: ania.rasmus@gmail.com. **Sekretarz:** Prof. Dr Bruce Duncan MacQueen, email: bwmacqueen@gmail.com. **Skarbnik:** Mgr Ksenia Cielebąk, email: cielebakksenia@gmail.com. **Komisja Rewizyjna:** *Przewodniczący* Dr hab. Henryk Knapik, Prof. AWF, email: henrykk@op.pl. *Sekretarz Komisji Rewizyjnej* Mgr Elwira Kochańska, e-mail: elwira.kochanska@gmail.com. *Członkowie Komisji Rewizyjnej* Mgr Kamil Krupa, email: kamilkrupa9406@gmail.com; Mgr Maciej Korab, email: maciej.korabb@gmail.com; **Dyrektor Centrum Reintegracyjno-Szkoleniowego PTNeur:** Dr hab. Jolanta Góral-Półrola, Prof. StANS email: jgp@stsw.edu.pl; **Dyrektor Centrum Badania Mózgu PTNeur:** Dr Radosława Herzog-Krzywoszańska, email: radoslawa.herzog-krzywoszanska@up.krakow.pl; **Przewodniczący Sekcji: Przewodnicząca Sekcji Badania Ekspresji Genów PTNeur:** Prof. zw. dr hab. Małgorzata Żychowska, email: zychowska.m@gmail.com; *Przewodnicząca Sekcji Neuropsychoterapii PTNeur* Prof. zw. dr hab. Mariola Bidzan, email: mabi4@wp.pl; *Przewodnicząca Sekcji Neuroergonomii PTNeur* Dr inż. Agnieszka Buczaj, email: agnieszka.buczaj@gmail.com; *Przewodniczący Sekcji Neuropsychologii Motoryczności Człowieka PTNeur* Dr hab. Marcin Dornowski, Prof. AWFIS, email: marcin_dornowski@wp.pl; *Przewodnicząca Sekcji Neuropsycho-*

logii w Biznesie i Administracji PTNeur Mgr Maria Łuckoś email: maria.luckos@gmail.com; *Przewodnicząca Sekcji Neuropsychologii Sądowej PTNeur* Dr Beata Ledwoch, email: ledwoch@hotmail.com; *Przewodnicząca Sekcji Neurologopedii PTNeur* Dr n. med. Anna Rasmus email: ania.rasmus@gmail.com; *Przewodniczący Sekcji Nowych Neurotechnologii PTNeur* Łukasz Krzywoszański, Prof. UKEN email: lukasz.krzywoszański@up.krakow.pl; *Przewodnicząca Neuroakademii PTNeur* Mgr Ksenia Cielebąk email: cielebakksenia@gmail.com

Archiwum: Katedra Neuropsychologii i Neurorehabilitacji; Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, ul Herlinga Grudzińskiego 1, 30-705 Kraków tel. 511-236-610. **Wydawnictwo:** Acta Neuropsychologica, www.actaneuropsychologica.com. **Repozytorium:** Katedra Neuropsychologii i Neurorehabilitacji Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, ul Herlinga Grudzińskiego 1, 30-705 Kraków tel. 511-236-610. **Liczba członków:** rzeczywistych – 957 osób, honorowych – 10 osób, wspierających – 3 osoby. **Prezes:** Prof. zw. dr hab. Maria Pąchalska. Lata urzędowania: 1991 – nadal. **Sekretarz generalny:** Prof. dr Bruce Duncan MacQueen. Lata urzędowania: 1991 – nadal. **Skarbnicy:** 1. Dr n. med. Grzegorz Mańko. Lata urzędowania: 1991-2018; 2. Dr hab. Jolanta Góral-Półrola, Prof. StANS. Lata urzędowania: 2018-2021; 3. Mgr Ksenia Cielebąk, Lata urzędowania: 2021 – nadal

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Status Towarzystwa

Polskie Towarzystwo Neuropsychologiczne (PTNeur) to dobrowolne, samorządne, trwałe zrzeszenie mające na celu rozwijanie i propagowanie inicjatyw, postaw i działań związanych z teorią i praktyką w dziedzinie neuropsychologii, wytwarzanie atmosfery zaufania i szacunku do specjalistów w dziedzinie neuropsychologii, upowszechnianie najnowszych zdobyczy wiedzy z dziedziny neuropsychologii i nauk pokrewnych, a także przyczynianie się do optymalizacji usług terapeutycznych oraz wspieranie organizacyjne i rzeczowe osób fizycznych i jednostek organizacyjnych, które podejmują takie działania.

Towarzystwo działa na podstawie przepisów Ustawy Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 1989 r. Nr 20, poz. 104 z późn. zm.) oraz Statutu i z tego tytułu posiada osobowość prawną. Swoim działaniem obejmuje obszar RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ. Dla właściwego realizowania swoich celów Towarzystwo prowadzi działalność poza granicami RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ.

Cel działania Towarzystwa

Celem działania Towarzystwa jest stymulowanie i upowszechnianie badań i dyskusji naukowej w zakresie:

- związku między mózgiem, językiem i zachowaniem człowieka;
- znaczenia języka w przebiegu procesów psychicznych i społecznych, w tym mózgowych mechanizmów mowy;
- procesów poznawczych i orientacyjnych, emocjonalno-motywacyjnych oraz neuro-behawioralnych;

- diagnozy i terapii zaburzeń wynikających z uszkodzeń mózgu.

Cele wymienione powyżej Towarzystwo osiąga przez:

- wszechstronne propagowanie metod i technik stosowanych w zakresie działalności Towarzystwa poprzez organizowanie zebrań naukowych, odczytów, kursów, sympozjów, kongresów oraz podejmowanie i wygłaszanie prac z zakresu neuropsychologii i dyscyplin pogranicznych;
- współpracę i wzajemną pomoc członków Towarzystwa;
- współpracę z osobami i instytucjami krajowymi i zagranicznymi o zbliżonych celach w zakresie zbierania informacji i wymiany doświadczeń w dziedzinie neuropsychologii i nauk pokrewnych;
- doradztwo i pomoc organizacyjno-ekonomiczną oraz szkolenie członków i innych podmiotów zainteresowanych działalnością Towarzystwa;
- inne działania sprzyjające rozwojowi statutowych celów organizacji;
- prowadzenie działalności integrującej członków Towarzystwa poprzez aktywność kulturalną, rekreacyjną i towarzyską;
- prowadzenie działalności gospodarczej, z której dochody przeznacza się na realizowanie celów Towarzystwa.

Działalność szkoleniowa towarzystwa

Od początku swojego działania Polskie Towarzystwo Neuropsychologiczne organizuje kongresy i sympozja naukowe. Szczególnie owocne było pięć kongresów:

1. Kongres Polskiego Towarzystwa Neuropsychologicznego organizowany wspólnie z Polskim Towarzystwem Neurolingwistycznym oraz Center for Cognition and Communication w Nowym Jorku w dniach 2-6 października 1994 roku, który skupił wielu wybitnych neurouczonych z kraju i ze świata i przyczynił się do wyznaczenia kierunków działania towarzystwa,

15. Jubileuszowy Kongres Polskiego Towarzystwa Neuropsychologicznego zorganizowany w dniach 24–25 września 2012 roku przez Instytut Psychologii Uniwersytetu Gdańskiego przy współpracy z Europejskim Towarzystwem Neuronauk oraz Ateneum-Szkołą Wyższą w Gdańsku.

20. Jubileuszowy Kongres Polskiego Towarzystwa Neuropsychologicznego połączony z Jubileuszem 40-lecia działalności naukowej Prof. zw. dr hab. Marii Pąchalskiej oraz 20-lecia działalności naukowej Pani dr hab. Jolanty Góral-Półroli, Prof. StANS zorganizowany w dniach 21 do 22 października w Hotelu Kongresowym w Kielcach przez Staropolską Akademię Nauk Stosowanych

23. Kongres Polskiego Towarzystwa Neuropsychologicznego zorganizowany w dniach 4-5 grudnia 2021 r. na Wydziale Psychologii i Kognitywistyki UAM w Poznaniu przy współpracy Katedry Neuropsychologii i Neurorehabilitacji Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego w Krakowie.

25. Jubileuszowy Kongres Polskiego Towarzystwa Neuropsychologicznego połączony z Jubileuszem 45-lecia działalności naukowej Prof. zw. dr hab. Marii Pąchalskiej oraz Jubileuszem 20-lecia działalności naukowej dr Łukasza Krzywoszańskiego, Prof. UKEN zorganizowany w dniach 7 do 9 grudnia 2023 roku przez Uniwersytet Komisji Edukacji

Narodowej²¹ w Krakowie (UKEN) oraz z Luria Neuroscience Institute w Nowym Jorku. We wszystkich 25. Kongresach PTNeur wzięło udział łącznie ponad 5 tysięcy specjalistów z kraju i ze świata oraz ponad 100 firm reprezentujących sprzęt wykorzystywany do diagnozy i terapii osób z różnorodnymi uszkodzeniami mózgu.

Polskie Towarzystwo Neuropsychologiczne posiada swoje trzy najważniejsze wyróżnienia:

Copernius Prize

Virtuti Medicinali

The Architect of Polish Neuropsychology

Nagroda Copernicus Prize została wręczona ponad 600 wybitym uczonym z całego świata zasłużonym dla rozwoju neuropsychologii polskiej

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

Międzynarodowe Towarzystwo Neuropsychologii Stosowanej (The International Society of Applied Neuropsychology, ISAN)

<https://neuroassistance.wordpress.com>

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE)

Herzyk A., Daniluk B., Pąchalska M., MacQueen B.D. (red) (2003). Neuropsychologiczne konsekwencje urazów głowy. Jakość życia pacjentów. Lublin: Wydawnictwo UMCS. ISBN 83-227-2168-4.

Należą tu wybrane prace prezentowane w czasie obrad VI Kongresu Polskiego Towarzystwa Neuropsychologicznego, pt. *Neuropsychologiczne konsekwencje urazów głowy*. Kazimierz Dolny, 21-23.09.2001

Pąchalska M., Grochmal-Bach B., MacQueen B.D. (red) (2007). Tożsamość człowieka z perspektywy interdyscyplinarnej, Kraków: Wyższa Szkoła Filozoficzno-Pedagogiczna Ignatianum, ISBN 978-83-89631-74-9 (WSFP) oraz Wydawnictwo WAM, ISBN 978-83-7318-877-8 (WAM).

Należą tu wybrane prace prezentowane w czasie obrad IX Międzynarodowego Kongresu Polskiego Towarzystwa Neuropsychologicznego oraz II Konferencji Psychologiczno-Pedagogicznej pt. *Tożsamość człowieka z perspektywy interdyscyplinarnej*, Kraków 24-25.09.2004 r.

Pąchalska M., Kwiatkowska G. (red) (2010). Neuropsychologia a neurolingwistyka. Lublin. Wydawnictwo UMCS. ISBN 978-83-227-3118-5.

Należą tu wybrane prace prezentowane w czasie obrad XII Kongresu Polskiego Towarzystwa Neuropsychologicznego, pt. *Neuropsychologia a humanistyka*, Kazimierz Dolny, 19-21 IX. 2008.

²¹ <https://ptneur2023.uken.krakow.pl/>

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE

Acta Neuropsychologica (Oficjalne Czasopismo Polskiego Towarzystwa Neuropsychologicznego wydawane od roku 2002 – nadal)²²
www.actaneuropsychologica.com

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

Jastrzębowska G., Góral-Półrola J., Kozolub A. (red.) Neuropsychologia, neurologopedia i neurolingwistyka in honorem Maria Pąchalska. Opole. Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego. Wirtualna galeria sztuki Polskiego Towarzystwa Neuropsychologicznego im. Profesor Marii Pąchalskiej
<https://galeriasztukiptneur.pl/>

PROF. ZW. DR HAB. MARIA PĄCHALSKA,
PREZES ZG PTNEUR

POLSKIE TOWARZYSTWO ORIENTALISTYCZNE

POLISH SOCIETY OF ORIENTAL STUDIES

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zal.: 1922. **Okresy działalności:** 1922-39, 1946- . **Siedziba:** 00-927 Warszawa, ul. Krakowskie Przedmieście 26/28 (Wydział Kultur Azji i Afryki UW; poprz.: Lwów 1922-39, Kraków 1947-53). Strona PTO: <http://pto.orient.uw.edu.pl/> e-mail: pto.orient@uw.edu.pl

STRUKTURA ORGANIZACYJNA

Walne Zgromadzenie, Zarząd Główny. Oddziały: Gdańsk (do 1998 r.), Kraków (do 1998 r.), Lublin (do 1993 r.). **Koła:** Łódź (do 1987 r.). **Liczba członków:** 18 (1922/23), 57 (1939), 313 (1980), 112 (2003), 156 (2025). **Prezesi:** Andrzej Gawroński (1922-23), Władysław Kotwicz (1923-35, 1937-39), Wilhelm Michalski (1935-37), Tadeusz Kowalski (1947-48), Ananiasz Zajączkowski (1949-58), Tadeusz Lewicki (1958-62, 1966-80), Jan Reychman (1962-66), Stanisław Kałużyński (1980-2003), Marek M. Dziekan (2003-2022), Agata Bareja-Starzyńska (2022-). **Sekretarze:** Jan Janów (1923-25), Jerzy Kuryłowicz (1925-39), Marian Lewicki (1947-54), Aleksy Dębnicki (1954-56), Stani-

²² ImpactFactor = 0.7; punktacja MNiSW 200 pkt. za rok 2022

śław Kałużyński (1956-58), Franciszek Machalski (1958-60), Tadeusz Pobożniak (1960-64), Edward Szymański (1964-66), Witold Tyloch (1966-68), Leszek Cyrzyk (1968-77, 1980-94), Maciej Popko (1977-80), Marek M. Dziekan (1994-97), Maria Kozłowska (1997-2016), Magdalena Kubarek (2016-2021), Marzanna Pomorska (2021).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Idea utworzenia Polskiego Towarzystwa Orientalistycznego powstała po pierwszej wojnie światowej, kiedy zaczęła odradzać się i organizować nauka polska, w tym orientalistyka, na uniwersytetach w Krakowie i Lwowie. Powstaniu PTO sprzyjało wzmożone zainteresowanie Wschodem, duże ożywienie w środowisku badaczy wywołane ukazaniem się polskiego pisma naukowego „Rocznik Orientalistyczny” (1914/1915), utworzenie Komisji Orientalistycznej przy Polskiej Akademii Umiejętności w Krakowie (1918) i nawiązanie bezpośrednich stosunków z krajami Wschodu.

Ostatecznie PTO zostało utworzone w dniu 28 maja 1922 we Lwowie. Założycielami byli profesorowie Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, redaktorzy „Rocznika Orientalistycznego”: Jan Czekanowski, Andrzej Gawroński i Zygmunt Smogorzewski. Pierwszy Zarząd tworzyli: Władysław Kotwicz (prezes), Andrzej Gawroński, wiceprezes, Konstanty Chyliński, skarbnik, Jan Janów, sekretarz, oraz członkowie: Jan Czekanowski, Mojżesz Schorr, Zygmunt Smogorzewski, ks. Władysław Szczepański, Antoni Śmieszek i Stanisław Wędkiewicz.

Towarzystwo skupiało zawodowych orientalistów wielu specjalności. Pierwszymi członkami czynnymi zostali: mongolista, altaista – Władysław Kotwicz, indianiści – Andrzej Gawroński, Stanisław Franciszek Michalski-Iwieński, Stefan Stasiak, Helena Willmanowa, semityści – Mojżesz Schorr, Ignacy Wajnberg, islamista i arabista Zygmunt Smogorzewski, turkolog i islamista – Tadeusz Kowalski, sinolog – Bogdan Richter, afrykanista i antropolog – Jan Czekanowski, badacz Starożytnego Wschodu – Antoni Śmieszek, bibliści – ks. Wilhelm Michalski, ks. Władysław Szczepański, armenista ks. Bogdan Dawidowicz, sławista – Jan Janów, klasyk i historyk starożytności – Konstanty Chyliński, romanista Stanisław Wędkiewicz, indoeuropeista – Jan Rozwadowski.

Pierwszą siedzibą PTO był Lwów. Na pierwszym powojennym Walnym Zgromadzeniu w 1947 r. siedziba została przeniesiona do Krakowa, a od 1953 siedzibą Towarzystwa jest Warszawa. W okresie powojennym Towarzystwu udawało się unikać ideologizacji. Statut PTO został zatwierdzony reskryptem województwa lwowskiego dnia 28 marca 1922 r. (zmiany w l. 1954, 1962, 1971, 1984, 1987, 1994, 1997 i 2003 i 2018).

Członkami PTO są w większości orientaliści (ponad 70%), pozostali to głównie przedstawiciele nauk humanistycznych.

Środki na działalność PTO stanowią aktualnie składki członkowskie.

Celem PTO jako towarzystwa naukowego jest upowszechnianie wiedzy o ludach, językach i kulturach Azji i Afryki i propagowanie osiągnięć naukowców prowadzących badania w zakresie językoznawstwa, literaturoznawstwa, nauk o kulturze i religii, historii, archeologii, filozofii, nauk o sztuce, oraz humanistycznych badań multidyscyplinarnych i interdyscyplinarnych związanych z obszarami Azji i Afryki.

Towarzystwo realizuje swoją działalność przez zwoływanie Zjazdów Orientalistów Polskich (38 zjazdów w l. 1931-2024), połączonych z Walnymi Zgromadzeniami członków i corocznych konferencji ogólnopolskich oraz udzielanie patronatu wydarzeniom naukowym i kulturalnym. Zjazdy są okazją do prezentacji problematyki badawczej oraz indywidualnych osiągnięć badaczy. Od 2022 roku PTO organizuje we współpracy z uczelniami polskimi doroczną międzynarodową konferencję na temat badań kultur Azji i Afryki umożliwiającą prezentację dorobku polskich badaczy i zapoznanie z pracami uczonych z zagranicy

Ważną sferą aktywności PTO pozostaje działalność wydawnicza; początkowo w latach 1923-1952 organem PTO był „Rocznik Orientalistyczny” (wydawany następnie przez Komitet Nauk Orientalistycznych PAN). Od 1949 wydawany jest kwartalnik „Przegląd Orientalistyczny”, od 1953 organ PTO, a jego publikacja stanowi aktualnie jedno z najważniejszych zadań Towarzystwa. Ponadto PTO wydaje serię „Collectanea Orientalia. Nowa Seria” (w okresie międzywojennym funkcjonowała seria „Collectanea Orientalia”) oraz serię Monograficzną „Miscellanea Orientalia” (PTO Monograph Series „Miscellanea Orientalia”).

W latach międzywojennych było organem opiniotwórczym w sprawach celowości subsydiowania i wydawania prac naukowych oraz kształcenia przyszłych pracowników naukowych, podejmowało główne inicjatywy w sprawach organizacyjnych orientalistyki. W okresie powojennym prowadzi głównie działalność naukowo-popularyzacyjną i wydawniczą. PTO inicjowało opracowanie bibliografii prac orientalistów polskich, finansowało prace nad katalogiem druków orientalistycznych w bibliotekach polskich i opracowaniem dokumentów orientalnych. Wysuwało kandydatów do nagród naukowych za prace w zakresie orientalistyki, interesowało się losem placówek orientalistycznych naukowo-badawczych i naukowo-dydaktycznych na wyższych uczelniach.

W początkach działalności PTO zjazdy stanowiły jedyne ogólnopolskie forum dyskusji naukowych i organizacyjnych w zakresie orientalistyki, dominowała tematyka filologiczna, filozoficzna i religioznawcza. Omawiano też sprawy organizacyjne orientalistyki polskiej. Po 1952 r. tematyka zjazdów dotyczyła m.in. organizacji badań i studiów orientalistycznych, metodologii badań naukowych, języków narodowych w Azji, zagadnień historyczno-społecznych.

Ważniejsze Zjazdy Orientalistów Polskich: I (Warszawa 1931) – poświęcony był sprawie organizacji orientalistyki polskiej; VIII (Kraków 1947) był pierwszym powojennym zjazdem, dotyczył orientalistyki polskiej i języków orientalnych; IX (Wrocław 1949) nawiązał do śląskich tradycji orientalistycznych; X (Warszawa 1950) – omawiał nową problematykę studiów i badań orientalistycznych; XI (Warszawa 1952) dotyczył zagadnień organizacyjno-naukowych studiów i badań orientalistycznych i historyczno-społecznych, był połączony z sesją naukową poświęconą 1000. rocznicy Awicenny; XIV (Kraków 1956) – omawiał zagadnienia przekładowe z literatur orientalnych i polskiej transkrypcji języków orientalnych; XX (Kraków 1968) – poświęcony był 50-leciu orientalistyki polskiej; XXIII Zjazd (Warszawa 1977) omawiał dorobek orientalistyki polskiej w związku z 25-leciem PAN a XXV Zjazd (Warszawa 1984) – działalność orientalistów polskich i orientalistyki polskiej oraz role PTO w zakresie upowszechniania

niania wiedzy o Wschodzie. Ostatnie zjazdy to XXXVII Zjazd Orientalistów Polskich (Warszawa 2021) połączony był z konferencją pt. „Społeczeństwa i kultury Azji i Afryki dawniej i dziś” (Societies and Cultures of Asia and Africa: Past and Present). XXVIII XXXVIII Zjazd Orientalistów Polskich w 2024 połączony był z międzynarodową konferencją naukową *The 13th International Oriental Studies Conference Studies on Asia and Africa: Old Subjects, New Approaches?*

PTO organizuje sesje i konferencje naukowe (często we współpracy z innymi instytucjami), które poświęcano m.in. przekładom z literatur orientalnych, więzi Polski ze Wschodem, badaniom orientalistycznym, recepcji kultury orientalnej w Polsce, sylwetkom wybitnych polskich orientalistów i ich wkładowi do orientalistyki światowej. Tematy ważniejszych sesji i konferencji: Orientalizm w literaturze polskiej (1971), Miejsce i rola orientalistyki we współczesnej nauce (1972), Azja i Afryka w piśmiennictwie polskim (1975), Teatr i dramat w Azji i Afryce (1978), Transkrypcja wyrazów i nazw orientalnych (1979), 50. rocznica założenia Instytutu Orientalistycznego UW i 60. – Pol. Tow. Orientalistycznego (1982), Związki kulturowe Polski z Orientem (1986), Polska i Polacy w krajach Azji i Afryki (1989), 60-lecie Instytutu Orientalistycznego UW, 30-lecie Instytutu Krajów Rozwijających się UW i 70-lecie Pol. Tow. Orientalistycznego (1992), Studia i badania orientalistyczne w Polsce (1992), Języki orientalne w XX wieku – zmiany i kierunki rozwoju (1995), Teoria i praktyka przekładu z języków orientalnych (1996), Wpływ języków i kultur orientalnych na Europę (1998), Zbiory orientalne w Polsce (1999), Symbole w kulturach Azji i Afryki (2001), Pamięć historyczna w kulturach Azji i Afryki” (2016), Religia i społeczeństwo – ciągłość czy zmiana? (2017), Tradycja i nowoczesność w Azji i Afryce: współistnienie czy konflikt? (2019), Mit, obraz, metafora w kulturach Azji i Afryki (2021). Międzynarodowe konferencje: “Current Trends in Oriental Studies / Współczesne trendy orientalistyki”, (2022), “Multiple Approaches to Oriental Studies / Różne oblicza orientalistyki”, (2023), “Asia and Africa: Old Subjects, New Approaches?” (2024), “Cultures of Asia and Africa: Old Subjects, New Approaches?” (2025).

W latach 1952-97 PTO rozwijało działalność w zakresie upowszechniania wiedzy o Azji i Afryce i budzenia zainteresowania tą problematyką. Zorganizowano ponad tysiąc imprez popularnonaukowych o tematyce orientalnej, często we współpracy z innymi instytucjami, takich jak: odczyty, wykłady, prelekcje, pogadanki, spotkania autorskie, wieczory literackie, wystawy, projekcje filmów i przezroczy, koncerty, pokazy tańca i mody, kursy języków orientalnych. Tematyka spotkań, ilustrowanych filmami, przezroczeniami, recytacjami lub nagraniami muzycznymi, dotyczyła dziejów, języków, religii, obyczajów, mitologii, filozofii, literatur, sztuki, muzyki, teatru i medycyny ludów Wschodu, przekładów z języków orientalnych, studiów i badań orientalistycznych, dorobku naukowego polskich orientalistów, zbiorów orientalnych, wrażeń z podróży do krajów orientalnych, sprawozdań z zagranicznych konferencji, stosunków Polski z krajami Azji i Afryki.

PTO organizowało wystawy, prezentujące kultury Orientu i dorobek naukowy orientalistyki polskiej, jak: orientalną (1950), abisyńską (1958), starodruków orientalistycznych w Polsce (1962), przekładów literatury indyjskiej w Polsce pt. Książka i myśl indyjska w Polsce XVIII-XX (1962), Książka i prasa perska (1971).

W latach 60. PTO organizowało Konwersatorium Językoznawcze poświęcone dyskusjom nad zagadnieniami lingwistycznymi w dziedzinie języków orientalnych, problemom języków orientalnych: altajskich, ugrofińskich, semickich, kaukaskich, afrykańskich.

W latach 2000 z uwagi na szeroki dostęp w mediach do informacji na temat Azji. Afryki działalność PTO skupiła się na organizacji konferencji naukowych i wydawaniu periodyku „Przegląd Orientalistyczny” oraz innych publikacji.

W 1925 r. PTO rozpoczęło wydawanie „Rocznika Orientalistycznego”. Tom XIX w 1954 ukazał się jako pierwszy wydany przez PAN. Periodyk ten wydawany jest przez PAN. Od 1949 r. PTO wydaje „Przegląd Orientalistyczny”, który w 1953 r. stał się jego organem. Pismo popularnonaukowe prezentuje działalność i dorobek orientalistyki polskiej, upowszechnia wiedzę o dziejach, kulturach, językach i literaturach ludów Azji i Afryki. Od 2019 roku redakcja „Przeglądu Orientalistycznego” przyjmuje do druku artykuły po polsku i po angielsku. Periodyk dostępny jest na stronie PTO (więcej o czasopiśmie <http://pto.orient.uw.edu.pl/o-przegladzie-orientalistycznym>).

W latach 1925-70 PTO wydawało serię Biblioteka Wschodnia, obejmującą monografie z zakresu historii i literatury Wschodu oraz przekłady dzieł klasyków literatur wschodnich, a od 2006 wydaje prace w serii Biblioteka Dzieł Wschodu. Myśl Wschodu. PTO wydało także kilka publikacji zbiorowych, dla których punktem wyjścia były referaty konferencyjne. Pełen wykaz publikacji znajduje się na stronie PTO (<http://pto.orient.uw.edu.pl/2015/05/19/bibliografia-pto/>).

PTO organizuje doroczny konkurs o Nagrodę Naukową PTO na najwybitniejszą rozprawę doktorską w zakresie szeroko pojętych nauk o Azji i Afryce.

W początkowym przedwojennym okresie działalności PTO rozwijało współpracę i utrzymywało ożywione kontakty z orientalistyką światową. Prowadziło wymianę publikacji z kilkudziesięcioma zagranicznymi instytucjami i towarzystwami naukowymi, do których wysyłało „Rocznik Orientalistyczny”. Delegacje PTO uczestniczyły w międzynarodowych kongresach orientalistów. Uczeni zagraniczni brali udział w zjazdach orientalistów polskich, publikowali swe prace na łamach „Przeglądu Orientalistycznego”.

W okresie powojennym PTO rozwija współpracę z instytucjami naukowymi, popularnonaukowymi i społecznymi w kraju i zagranicą. Przy organizacji zjazdów, sesji i podejmowaniu inicjatyw wydawniczych PTO współdziała w szczególności z Polską Akademią Nauk, Uniwersytetem Warszawskim i Uniwersytetem Jagiellońskim oraz Uniwersytetem Adama Mickiewicza w Poznaniu. Od 2022 doroczne międzynarodowe konferencje PTO organizowane we współpracy z Uniwersytetem Warszawskim i innymi uczelniami są platformą międzynarodowej wymiany naukowej.

WYDAWNICTWA CIĄGŁE

Rocznik Orientalistyczny. Lwów 1919/1924 T. 2 1951/1952 T. 17

Ukazuje się od 1914/1915 T. I cz. 1; od 1939/1949 T. 15 m. wyd. Kraków; od 1955 T. 18 i 1954 T. 19 m. wyd. Warszawa; od 1954 T. 19 i 1955 T. 18 wyd. Komitet Nauk Orientalistycznych PAN (poprz. nazwa: Komitet Orientalistyczny PAN); od 1961 T. 25 wyd. Zakład Orientalistyki PAN; od 1971 T. 34 wyd. Komitet Nauk Orientalistycznych PAN

Biblioteka Wschodnia. Lwów 1925 nr 1 – 1970 nr 5
 Od 1952 nr 4 m. wyd. Kraków; 1970 nr 5 m. wyd. Wrocław
 Przegląd Orientalistyczny. Wrocław 1948 z. 1 –
 Od 1949 z. 2 m. wyd. Kraków; od 1953 nr 1(5) m. wyd. Warszawa

ŹRÓDŁA

Archiwum PAN, zespół: PAN Wydz. I Tow. Naukowe, sygn. 24-25 [Statut, sprawozdanie za 1953 r., lista członków za l. 1951-1953]. — Tamże, zespół: Biuro Tow. Naukowych i Popularyzacji Wiedzy, sygn. 66 [Sprawozdanie z działalności za I półrocze 1952 r.]. — L. Cyrzyk *Stan organizacyjny, działalność i dorobek PTO w okresie minionego 25-lecia* [1977]. Archiwum PAN, Komitet Nauk Orientalistycznych PAN, sygn. 11-89, wyk. 672/61. *Statut Polskiego Towarzystwa Orientalistycznego*. Poznań 1928. — *Polskie Towarzystwo Orientalistyczne, Statut i lista członków*. Warszawa 1965, wkładka do „Przeglądu Orientalistycznego” 1965 nr 3. — *Statut Polskiego Towarzystwa Orientalistycznego*. [Warszawa] 1972.
 Strona PTO: <http://pto.orient.uw.edu.pl/>

LITERATURA

Polskie Towarzystwo Orientalistyczne. „Rocznik Orientalistyczny” 1919/1924 T. 2 s. 336-340. — Kronika. Tamże 1939/1949 T. 15 s. 452-456. A. Zajączkowski: *Otwarcie IX Zjazdu Orientalistów Polskich*. „Przegląd Orientalistyczny” 1949 z. 2 s. 3-8. — Tenże: *Otwarcie XIV Zjazdu Orientalistów Polskich*. Tamże 1956 nr 4 (20) s. 471-475.
 — S. Kałużyński: *O XIV Zjeździe Orientalistów Polskich*. Tamże 1956 nr 4 (20) s. 477-482. — *40-lecie Polskiego Towarzystwa Orientalistycznego*. Tamże 1962 nr 3 s. 307-308.
 — J. Reychman: *Polskie Towarzystwo Orientalistyczne*. „Nauka Polska” 1963 R. 11 nr 4 s. 107-116. — *Orientalistyka polska w okresie dwudziestolecia Polski Ludowej*. Oprac. S. Kałużyński, J. Reychman, L. Skurzak i W. Zajączkowski. „Przegląd Orientalistyczny” 1964 nr 3 (51) fragm. s. 199-202, 204, 206, 213-214. — S. Kałużyński: *Pół wieku Polskiego Towarzystwa Orientalistycznego*. Tamże 1972 nr 3 (83) s. 211-220. Tenże: *Władysław Kotwicz (na stulecie urodzin)*. Tamże 1972 nr 2 (82) s. 108-109. — L. Cyrzyk: *Polish Oriental Society*. „Studies on the Developing Countries” 1974 No 5 s. 114-126.
 — S. Kałużyński: *Jubileusz Przeglądu Orientalistycznego*. „Przegląd Orientalistyczny” 1976 nr 4 (100) s. 327-333. — W. Zajączkowski: *Polskie Towarzystwo Orientalistyczne*. W: *Słownik polskich towarzystw naukowych*. T. 1. Wrocław 1978 s. 154-155. — L. Cyrzyk: *Historia Polskiego Towarzystwa Orientalistycznego (z okazji jubileuszu 60-lecia PTO)*. „Przegląd Orientalistyczny” 1983 nr 1/4 (125/128) s. 3-9. — S. Kałużyński: *Zjazdy Orientalistów Polskich*. Tamże 1986 nr 1/2 (131/132) s. 3-13. L. Cyrzyk: *A historical outline of the Polish Oriental Society*. „Studies on the Developing Countries” 1987 No 4 s. 183-189. — Tenże: *70 lat Polskiego Towarzystwa Orientalistycznego*. „Przegląd Orientalistyczny” 1992 nr 1/4 (161/164) s. 3-8. — M. M. Dziekan: *Polskie Towarzystwo Orientalistyczne. Dzieje i dorobek w zarysie*. „Problemy Społecznego Ruchu Naukowego” 1997 [T.] 3 [z.] 1/2 s. 59-63. S. Kałużyński: *Jubileuszowe retrospekcje (kartki z historii PTO w XX w.)*. „Przegląd Orientalistyczny” 2003 nr 3/4 (206/207) s. 127-143.

OPRACOWANIE MARII KOZŁOWSKIEJ Z 2016 R.
 W SŁOWNIKU TOWARZYSTW NAUKOWYCH

POLSKIE TOWARZYSTWO PEDAGOGIKI MEDIALNEJ IM. PROF. WAŁAWA STRYKOWSKIEGO

INFORMACJE OGÓLNE

Polskie Towarzystwo Pedagogiki Medialnej im. prof. Waława Strykowskiego w latach 1995–2025 działało pod nazwą: Polskie Towarzystwo Technologii i Mediów Edukacyjnych. Towarzystwo może używać skróconej nazwy „Polskie Towarzystwo Pedagogiki Medialnej” oraz skrótu „PTPM”. Patronem Towarzystwa od 2025 r. jest prof. dr hab. Waław Strykowski (1942-2024) –pedagog, specjalista w zakresie technologii kształcenia, pedagogiki medialnej i dydaktyki, inicjator powstania i wieloletni prezes stowarzyszenia.

Rok założenia 1995 (zebranie założycielskie Towarzystwa odbyło się 8 lipca 1995 r. w Poznaniu). **Okresy działalności** nieprzerwanie od 1995 r. **Siedziba i dane adresowe** (Adres, telefon/fax, strony www i adres mailowy) ul. Międzychodzka 5 pok. 104, 60-371 Poznań; (siedziba Towarzystwa mieści się w Zakładzie Edukacji Medialnej Wydziału Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu) www.ptpm.edu.pl; e-mail: biuro@ptpm.edu.pl; adres e-doręczeń: AE:PL-34615-46178-ABRSI-18 **Struktura organizacyjna** (Wydziały, Komisje, Sekcje, Oddziały) Towarzystwo nie posiada wewnętrznych jednostek organizacyjnych, takich jak wydziały, sekcje czy oddziały. W Towarzystwie funkcjonuje natomiast Komisja Rewizyjna jako organ kontroli.

Liczba członków (honorowych, rzeczywistych, wspierających). W trakcie swojej działalności Towarzystwo skupiało liczne grono członków – największa liczba wynosiła około 200 osób. Początkowo większość członków stanowili nauczyciele szkół różnego szczebla, natomiast obecnie Towarzystwo skupia przede wszystkim naukowców z różnych ośrodków akademickich.

Prezesi (daty urzędowania): prof. dr hab. Waław Strykowski (29 listopada 1995 – 7 marca 2024 r.); mgr Rafał M. Socha (8 marca 2024 – 1 lutego 2025 r., pełniący obowiązki); prof. UAM dr hab. Natalia Walter (od 1 lutego 2025 r.). **Wiceprezesi** (daty urzędowania): prof. UAM dr hab. Stanisław Dylak (29 listopada 1995 – 16 grudnia 2000 r.); mgr Włodzimierz Kaczmarek (29 listopada 1995 – 6 września 1997 r.); mgr Anna Perłowska (6 września 1997 – 16 grudnia 2000 r.); dr inż. Mariusz Kąkolewicz (16 grudnia 2000 – 1 marca 2015 r.); mgr inż. Andrzej Maciejczyk (16 grudnia 2000 – 12 maja 2007 r.); mgr Ireneusz Witkowski (16 grudnia 2000 – 1 marca 2015 r.); mgr Aleksandra Dorota Smoleń (12 maja 2007 – 1 marca 2015 r.); mgr Rafał M. Socha (od 1 marca 2015 r.). **Sekretarze** (daty urzędowania): mgr Ireneusz Witkowski (29 listopada 1995 – 16 grudnia 2000 r.); mgr Rafał M. Socha (16 grudnia 2000 – 1 marca 2015 r.). **Skarbnicy** (daty urzędowania): mgr Halina Brzezińska (29 listopada 1995 – 6 września 1997 r.); mgr Alfreda Smoleń-Przybylska (6 września 1997 – 3 czerwca 2017 r.); mgr Aleksandra Dorota Smoleń (27 września 2017 – 17 września 2018 r.); prof. UAM dr hab. Agnieszka Iwanicka (17 września 2018 – 1 lutego 2025 r.); dr Joanna Sikorska (od 1 lutego 2025 r.). **Przewodniczący Komisji Rewizyjnej**: mgr inż. Józef Pietrzyk

(29 listopada 1995 – 1 marca 2015 r.); Maria Kaniewska (1 marca 2015 – 17 września 2018 r.); prof. UAM dr hab. Natalia Walter (17 września 2018 – 1 lutego 2025 r.); dr Justyna Strykowska-Nowakowska (od 1 lutego 2025 r.). **Przewodniczący Sądu Koleżeńskiego:** mgr Włodzimierz Gapski (29 listopada 1995 – 24 kwietnia 2004 r.); mgr Marek Józwiak (24 kwietnia 2004 – 1 marca 2015 r.)

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Polskie Towarzystwo Pedagogiki Medialnej im. prof. Waława Strykowskiego zajmuje się problematyką pedagogiki i edukacji medialnej oraz technologii kształcenia.

W momencie powstania Towarzystwa w 1995 r. przyjęto następujące cele:

- 1) gromadzenia i upowszechnianie wiedzy edukacyjnej, zwłaszcza z zakresu najnowszych technologii i mediów edukacyjnych,
- 2) inspirowanie i prowadzenie badań naukowych w dziedzinie technologii kształcenia i pedagogiki medialnej,
- 3) prowadzenie kształcenia, doradztwa i ekspertyz w dziedzinie technologii kształcenia i edukacji medialnej,
- 4) nawiązywanie kontaktów i współpracy z innymi podobnymi towarzystwami naukowymi w kraju i za granicą.

Realizacja celów następowała poprzez:

- 1) organizowanie kongresów, konferencji, zjazdów, seminariów, warsztatów,
- 2) organizowanie wystaw, pokazów i konkursów naukowych i dydaktycznych,
- 3) inspirowanie i opiniowanie innowacji pedagogicznych,
- 4) gromadzenie i wypożyczanie mediów edukacyjnych,
- 5) prowadzenie działalności wydawniczej i informacyjnej.

W 2025 r., wraz ze zmianą nazwy Towarzystwa, zaktualizowano jego cele, do których należą:

- 1) gromadzenie i upowszechnianie wiedzy edukacyjnej, zwłaszcza z zakresu pedagogiki medialnej, w tym cyfrowej,
- 2) inspirowanie i prowadzenie badań naukowych w dziedzinie pedagogiki medialnej,
- 3) wspieranie badań nad wpływem mediów na edukację i rozwój społeczeństwa informacyjnego,
- 4) prowadzenie doradztwa i ekspertyz w dziedzinie pedagogiki i edukacji medialnej,
- 5) nawiązywanie kontaktów i współpracy z innymi podobnymi towarzystwami naukowymi w kraju i za granicą,
- 6) działania na rzecz wdrażania polityki wspierającej edukację medialną,
- 7) opracowywanie wytycznych dla programów nauczania i szkoleń,
- 8) wspieranie inicjatyw mających na celu certyfikację kompetencji w zakresie edukacji medialnej,
- 9) promowanie potrzeby wykwalifikowanych specjalistów łączących pedagogikę i media, w tym technologię.

Towarzystwo realizuje swoje cele poprzez:

- 1) organizowanie kongresów i konferencji,
- 2) organizowanie seminariów naukowych, w tym z wykorzystaniem metod i technik komunikacji na odległość,
- 3) wspieranie młodych badaczy poprzez konkursy i mentoring,
- 4) współpracę na rzecz rozwoju pedagogiki medialnej z instytucjami państwowymi, samorządowymi, komitetami i zespołami Polskiej Akademii Nauk, uczelniami, instytutami i organizacjami naukowymi,
- 5) współpracę z instytucjami edukacyjnymi i mediami w zakresie popularyzacji wiedzy,
- 6) konsultowanie strategii edukacyjnych z instytucjami publicznymi i sektorem prywatnym,
- 7) tworzenie platform i forów wymiany doświadczeń dla naukowców i praktyków,
- 8) prowadzenie działalności wydawniczej i informacyjnej,
- 9) promowanie dobrych praktyk w zakresie edukacji medialnej i cyfrowej.

Konferencje naukowe

Znaczącym działaniem Towarzystwa jest współorganizacja odbywających się w Poznaniu konferencji naukowych pod hasłem „Media a edukacja”. Od początku przedsięwzięcie prowadzone jest razem z Zakładem Technologii Kształcenia, a obecnie z Zakładem Edukacji Medialnej Wydziału Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, przy udziale innych uczelni. W kolejnych edycjach konferencji bierze udział liczne grono naukowców z wielu ośrodków akademickich w kraju, a niektóre z nich miały również charakter międzynarodowy. Pierwsza konferencja odbyła się w 1997 roku, dla uczczenia trzydziestolecia powołania Międzywydziałowego Zakładu Nowych Technik Nauczania, którego kontynuatorem jest Zakład Edukacji Medialnej UAM i zarazem poświęcona zmarłemu prof. dr. hab. Leonowi Leji.

Druga konferencja odbyła się w 1998 roku. Celem obrad było rozważenie teoretycznych i praktycznych problemów związanych z rolą, oddziaływaniem i wykorzystaniem mediów w szeroko pojętej edukacji, przedstawienie wyników badań naukowych nad mediami, wymiana doświadczeń w zakresie ich tworzenia i stosowania oraz umożliwienie uczestnikom zapoznania się z najnowszymi osiągnięciami technicznymi i metodycznymi poprzez udział w targach „Infosystem”, „Multimedia”, „Poligrafia”, odbywających się na Międzynarodowych Targach Poznańskich.

W 2000 roku odbyła się trzecia konferencja, której obrady toczyły się wokół takich zagadnień jak: media i edukacja we współczesnym społeczeństwie, media w nowoczesnym kształceniu, edukacja medialna we współczesnej szkole. IV Konferencja „Media a edukacja” obradowała w 2002 roku pod hasłem „Media i edukacja w dobie integracji”. Dorobkiem spotkania były wystąpienia na temat mediów w społeczeństwie XXI wieku, mediów jako stymulatorów przemian w edukacji oraz problemów edukacji medialnej.

Dwa lata później (2004), piąta konferencja obradowała pod hasłem „Kompetencje medialne społeczeństwa wiedzy”. Zakres tematyczny rozważań naukowych obejmował kompetencje medialne współczesnego człowieka, media w różnych formach edukacji oraz edukację medialną nauczycieli, uczniów i rodziców. VI Konferencja „Media a edu-

kacja” odbyła się w 2006 roku pod hasłem „Od nowych technik nauczania do edukacji wirtualnej” i zorganizowana została dla uczczenia 40 lat działalności Zakładu Technologii Kształcenia UAM.

Po sześcioletniej przerwie konferencje wznowiono w 2012 roku. Siódma edycja odbyła się z okazji jubileuszu 70-lecia urodzin i 45-lecia aktywności naukowo-badawczej i dydaktyczno-wychowawczej prof. dr. hab. Waława Strykowskiego. Kolejna, ósma konferencja przeprowadzona została pod hasłem „Nowe media w edukacji i dla edukacji” w 2015 roku, natomiast dziewiąta – połączona z Jubileuszem 50-lecia Zakładu Technologii Kształcenia UAM oraz 20-lecia Polskiego Towarzystwa Technologii i Mediów Edukacyjnych – odbyła się w 2016 roku z podtytułem „Edukacyjne zastosowania nowych mediów”. W 2018 roku miała miejsce jubileuszowa, dziesiąta konferencja, gdzie motywem przewodnim był „Człowiek mediakreator”. XI Konferencja pod hasłem „Przestrzeń relacji”, z uwagi na pandemię COVID-19 odbyła się on-line, dopiero w grudniu 2021 roku. Dwunasta edycja konferencji, tym razem poświęcona mediom w służbie człowiekowi, została zorganizowana w 2024 roku.

Ważna dla Towarzystwa jest również organizacja konferencji naukowych przez jego członków, gdzie Towarzystwo pełni rolę patrona honorowego i merytorycznego. Do wydarzeń tego typu należą odbywające się co roku konferencje z cyklu „Cyberprzestrzeń i Światy Wirtualne” pod przewodnictwem prof. APS dr. hab. Macieja Tanasia, których organizatorem jest Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie. Były nimi również odbywające się co dwa lata konferencje z cyklu „Człowiek – Media – Edukacja”, organizowane przez Akademię WSB w Dąbrowie Górniczej pod przewodnictwem prof. WSB dr. hab. inż. Janusza Morbitzera.

Towarzystwo patronowało również m.in. II Konferencji Naukowej „Edukacja Medialna 2.0”, która odbyła się w 2017 roku na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie pod przewodnictwem prof. UKSW dr. hab. Piotra Drzewieckiego; Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „Edukacja, profilaktyka, terapia wspomagane nowymi rozwiązaniami ICT – stan badań i możliwości zastosowań praktycznych”, która odbyła się w 2017 roku na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu pod przewodnictwem prof. UAM dr. hab. Pawła Topola; interdyscyplinarnej konferencji „Edukacja 4.0 Dokąd zmierzamy? Nowoczesna edukacja dla nowoczesnego społeczeństwa”, zorganizowanej w 2018 roku przez Instytut Innowacyjnej Edukacji Wyższej Szkoły Humanitas w Sosnowcu, pod przewodnictwem dr. Danuty Morańskiej.

Towarzystwo razem z Katedrą Edukacji i Nowych Mediów Collegium Da Vinci w Poznaniu oraz Forum Młodych Medioznawców i Komunikologów Polskiego Towarzystwa Komunikacji Społecznej zorganizowały również w 2017 roku III Seminarium Młodych Medioznawców i Komunikologów pod hasłem „Do It Yourself w mieście Know How”. Organizatorami wydarzenia byli dr Anna Zięty i dr Krzysztof Kuźmich.

Seminaria naukowo-dydaktyczne oraz konkursy

Towarzystwo organizowało również dla swoich członków seminaria naukowo-dydaktyczne. W 1996 roku prof. dr. hab. Zbyszko Melosik wygłosił wykład pt. „Telewizja – kultura upozorowana”. Rok później mgr Zdzisław Kurkowski zaprezentował członkom Towarzystwa autorską metodę wykorzystania mediów w nauczaniu muzyki. Kolejne lata owocowały seminariami dotyczącymi reformy edukacji. W 1998 roku w ramach

seminarium wystąpił mgr Sławomir Ziemiecki – zastępca dyrektora Departamentu Strategii i Reformy Ministerstwa Edukacji

Narodowej z wykładem „Zrozumieć reformę – reforma systemu edukacji w Polsce” oraz mgr inż. Andrzej Maciejczyk, prezentując zastosowanie edukacyjne projektorów multimedialnych. W 1999 roku dr Józef Pielachowski wygłosił referat pod tytułem „Przed startem reformy edukacji”, a w kolejnym roku mgr Zofia Hryhorowicz – dyrektor Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Poznaniu omówiła stan prac nad wprowadzeniem zewnętrznego systemu oceniania. W 2001 roku przedstawiony został temat „Zastosowanie Internetu w edukacji szkolnej” (mgr Rafał M. Socha) oraz „Zastosowanie Internetu w edukacji zdalnej” (mgr Anna Wach-Kąkolewicz). W cyklu seminariów wystąpiła również prof. UAM dr hab. Ewa Muszyńska z wykładem na temat „Relacje nauczyciel-uczniowie i ich uwarunkowania” (2003). Taka forma poszerzania wiedzy przez członków Towarzystwa, wzbogacona o dyskusję, zawsze cieszyła się bardzo dużym zainteresowaniem.

Nawiązując do tego dorobku, Towarzystwo zostało w 2019 roku patronem honorowym „Forum Twórczych Nauczycieli” – cyklu seminariów dotyczących nowoczesnej edukacji, odbywającego się w Instytucie Innowacyjnej Edukacji Wyższej Szkoły Humanitas w Sosnowcu.

Od 2017 roku Towarzystwo jest również patronem i fundatorem nagród w konkursie dla uczniów gimnazjów, a następnie szkół podstawowych, który w Zespole Szkół Politechnicznych im. Bohaterów Monte Cassino we Wrześni organizowany jest pod hasłem „Potyczki Informatyczne”. Włączyło się także w przeprowadzenie konkursu fotograficznego „Edu.Ja”, organizowanego przez Wydział Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, którego celem było pokazanie przez młodych ludzi, jak widzą edukację oraz siebie w edukacji.

Zagraniczne wyjazdy studyjne

W latach 1996-2001 Towarzystwo pod kierunkiem mgr. Ireneusza Witkowskiego kontynuowało wyjazdy studyjne, organizowane uprzednio przez absolwentów Podyplomowego Studium Technologii Kształcenia.

Pierwszy wyjazd miał miejsce w 1996 roku. Program pobytu zakładał poznanie założeń i form realizacji kształcenia medialnego w Belgii, struktury i problemów oświaty belgijskiej oraz funkcjonowania placówek szkolnych. Dla uczestników źródłem wiedzy na temat mediów i oświaty były spotkania z nauczycielami i dyrektorami placówek szkolnych, przedstawicielami Ambasady RP w Brukseli, a także wizyta w Instytucie Mediów Edukacyjnych. Uczestnicy zwiedzili Sacré-Coeur de Lindthout – szkołę katolicką działającą od 1901 roku, Athénée Royal Jean Absil – średnią szkołę ogólnokształcącą oraz polską szkołę dla dzieci pracowników delegowanych do pracy w Belgii.

Kolejny wyjazd studyjny miał miejsce w 1999 roku. Jego celem było poznanie systemu szkolnego Francji oraz zapoznanie się z realizacją edukacji medialnej i wykorzystaniem mediów w procesie kształcenia we francuskich szkołach. Członkowie Towarzystwa odwiedzili placówki edukacyjne w mieście Chartres-de-Bretagne, ponadto zwiedzili miasta Bretanii, Normandii oraz Paryż.

W 2001 roku trzydziestoosobowa grupa członków Towarzystwa poznawała Wilno i okolice. Podczas pobytu na Litwie uczestnicy zwiedzili polską szkołę im. Jana Pawła II oraz gimnazjum im. Adama Mickiewicza w Wilnie.

Kontakty ze stowarzyszeniami zagranicznymi

W trakcie swej działalności, Towarzystwo nawiązało współpracę z dwoma zagranicznymi stowarzyszeniami, reprezentującymi podobny profil działalności – w Niemczech i w Stanach Zjednoczonych.

W ramach współpracy z niemieckim Gesellschaft für Medienpädagogik und Kommunikationskultur, przedstawiciele Towarzystwa byli obecni na dwóch konferencjach organizowanych przez GMK w 2001 roku. W pierwszej, która odbyła się w Kolonii w ramach targów „Medienforum NRW”, udział wzięli: mgr Maria Kaniewska – członkini komisji rewizyjnej oraz sekretarz Towarzystwa mgr Rafał M. Socha. W drugiej konferencji, zorganizowanej pod hasłem „Media i demokracja” w Bielefeld, uczestniczyła mgr Maria Kaniewska oraz prezes Towarzystwa prof. dr hab. Waław Strykowski, którzy w trakcie jej trwania wygłosili referat „Edukacja medialna w społeczeństwie demokratycznym”. Dzięki prof. UAM dr. hab. Stanisławowi Dylakowi, prowadzono również współpracę z amerykańskim odpowiednikiem Towarzystwa – Association for Educational Communications and Technology. Zaowocowało to wymianą literatury oraz uczestnictwem władz Towarzystwa w konferencjach AECT.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

Towarzystwo angażuje się w ogólnopolskie koalicje na rzecz rozwoju edukacji medialnej i cyfrowej. Jest członkiem Szerokiego Porozumienia na Rzecz Umiejętności Cyfrowych w Polsce. Na przestrzeni lat było również członkiem Koalicji Edukacji Medialnej i Cyfrowej, Koalicji dla Edukacji Filmowej oraz Ogólnopolskiej Koalicji na rzecz Bezpieczeństwa Dzieci w Internecie. Było również partnerem sieci edukacji cyfrowej „Komet@”, tworzonej przez Stowarzyszenie „Miasta w Internecie” – organizatora cyklicznych Kongresów Kompetencji Cyfrowych.

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE)

Wspólnym dorobkiem Zakładu Technologii Kształcenia Wydziału Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu oraz Towarzystwa są książki ukazujące się z okazji kolejnych konferencji naukowych pod hasłem „Media a edukacja”. W 1997 roku opublikowano monografię pod tytułem „Media a edukacja” (s. 514). Rok później tom „II Międzynarodowa Konferencja Media a edukacja” (s. 650), a w roku 2000 książkę „III Międzynarodowa Konferencja Media a edukacja” (s. 688). W 2002 roku ukazała się monografia pod redakcją prof. dr hab. Waława Strykowskiego i prof. UAM dr hab. Wojciecha Skrzydlewskiego „Media i edukacja w dobie integracji” (s. 428). Również pod redakcją tych profesorów w 2004 roku ukazała się książka „Kompetencje medialne społeczeństwa wiedzy” (s. 480). Wydawcą wszystkich tomów było Wydawnictwo eMPi2 Mariana Pietraszewskiego. Następne dwie książki Towarzystwo wydało samodzielnie. W 2006 roku była to monografia „Od nowych technik nauczania do edukacji wirtualnej” pod redakcją prof. dr hab. Waława Strykowskiego (s. 683) oraz „Media, edukacja,

kultura – w stronę edukacji medialnej” w 2012 roku, pod redakcją prof. UAM dr. hab. Wojciecha Skrzydlewskiego i prof. UAM dr. hab. Stanisława Dylaka (s. 523).

Dorobkiem kolejnych dwóch konferencji były książki opublikowane przez Wydawnictwo Naukowe UAM. W 2016 roku monografia pod redakcją dr. Natalii Walter nosiła tytuł „Zanurzeni w mediach – konteksty edukacji medialnej” (s. 207), a w 2017 roku pod redakcją dr. Agnieszki Iwanickiej tytuł „Edukacyjne i społeczne wyzwania rzeczywistości cyfrowej” (s. 211). Referaty wygłoszone na dziesiątej konferencji w 2018 roku ukazały się w specjalnym numerze czasopisma „Interdyscyplinarne Konteksty Pedagogiki Specjalnej / Interdisciplinary contexts of Special Pedagogy” pod redakcją prof. UAM dr. hab. Jacka Pyżalskiego i prof. UAM dr. hab. Natalii Walter – w języku polskim i angielskim.

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE (CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

We wrześniu 1996 roku ukazał się pierwszy numer kwartalnika Towarzystwa pod tytułem „Edukacja Medialna”. W latach 1996–2003 opublikowano łącznie 30 numerów czasopisma. Wydawcą periodyku było Wydawnictwo eMPi2 Mariana Pietraszewskiego z Poznania. Pismo redagował zespół w składzie: prof. dr. hab. Wacław Strykowski – redaktor naczelny, mgr Maria Kaniewska – sekretarz redakcji, mgr Irena Lewandowska – redakcja stylistyczna, mgr Krystyna Strzelecka – menadżer czasopisma oraz członkowie: dr inż. Mariusz Kąkolewicz, mgr Elżbieta Matyjaszczyk, dr Józef Pielachowski (później zastępca redaktora naczelnego) oraz mgr Marian Pietraszewski. Artykuły ukazujące się w czasopiśmie tworzyły stałe działy. „Z teorii mediów” – w tej części publikowane były rozważania teoretyczne nad mediami, a także wyniki ciekawych badań empirycznych prowadzonych w Polsce i na świecie. „Zastosowania i metody” – był to dział o charakterze aplikacyjnym i metodycznym, w którym czytelnicy mogli znaleźć konkretne rozważania i sugestie, jak wykorzystywać media w różnych formach pracy pedagogicznej, a także w swoim indywidualnym rozwoju intelektualnym i zawodowym. Istotną zawartość tego działu stanowiły konspekty i scenariusze zajęć. „Narzędzia techniczne” – dział, w którym opisywane były nowoczesne narzędzia pracy nauczyciela oraz urządzenia techniczne, które na trwałe wpisały się do szkół. „Oceny i rekomendacje” – rzetelne opinie i propozycje zastosowania konkretnych mediów w procesie dydaktycznym. „Wydarzenia i aktualności” – w tej części czytelnicy mogli znaleźć informacje o tym, co dzieje się w świecie mediów, m.in. jakie odbywają się konferencje, wystawy, targi, kursy i seminaria. Wraz z rozwojem pisma, tworzone były również nowe działy: „Reformowanie edukacji” – wprowadzony z początkiem 1998 roku, w związku z planowaną reformą systemu polskiej oświaty, mający za zadanie wyjaśniać podstawowe pojęcia konstytuujące reformę, zamieszczać procedury i wzory rozwiązań programowych, pedagogicznych oraz organizacyjnych. Kolejne dwa to: „Ścieżka edukacyjna” – dział opisujący realizację ścieżki edukacja czytelnicza i medialna oraz „Interkl@sa” – redagowany we współpracy z twórcami tego programu. Z uwagi na brak wsparcia ze strony Ministerstwa Edukacji Narodowej i Sportu, z dniem 1 stycznia 2004 roku wydawanie kwartalnika zostało zawieszone.

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

Kaniewska M. (1998a): Walne zebranie Polskiego Towarzystwa Technologii i Mediów Edukacyjnych. „Edukacja Medialna” nr 1.

Kaniewska M. (1998b): II Międzynarodowa konferencja „Media a edukacja”. „Edukacja Medialna” nr 2.

- Kaniewska M. (1998c): Walne zebranie Polskiego Towarzystwa Technologii i Mediów Edukacyjnych (sprawozdanie). „Edukacja Medialna” nr 4.
- Kaniewska M. (2000): Sprawozdanie z III Międzynarodowej Konferencji „Media a edukacja”. „Edukacja Medialna” nr 3.
- Kaniewska M. (2001a): „Nowowieczne” Towarzystwo (sprawozdanie z walnego zebrania sprawozdawczo-wyborczego Polskiego Towarzystwa Technologii i Mediów Edukacyjnych). „Edukacja Medialna” nr 1.
- Kaniewska M. (2001b): Medienforum NRW 2001. „Edukacja Medialna” nr 4.
- Kaniewska M. (2002a): Forum Kommunikationskultur 2001 „Medien und Demokratie”. „Edukacja Medialna” nr 1.
- Kaniewska M. (2002b): IV Międzynarodowa Konferencja „Media a edukacja w dobie integracji”. „Edukacja Medialna” nr 2.
- Młodzikowska B. (1996): Media i oświata w Belgii. „Edukacja Medialna” nr 1.
- Platek M. (1997a): Spotkanie członków Polskiego Towarzystwa Technologii i Mediów Edukacyjnych”. „Edukacja Medialna” nr 1.
- Platek M. (1997b): Międzynarodowa konferencja naukowa „Media a edukacja”. „Edukacja Medialna” nr 2.
- Smoleń A. D. (2003): Walne zebranie Polskiego Towarzystwa Technologii i Mediów Edukacyjnych. „Edukacja Medialna” nr 4.
- Smoleń-Przybylska A. (1996): Polskie Towarzystwo Technologii i Mediów Edukacyjnych (PT-TIME). „Edukacja Medialna” nr 1.
- Sobków J. (2001): Wyjazd studyjny członków PTTIME do Wilna. „Edukacja Medialna” nr 3.
- Socha R. M. (1999): Walne zebranie Polskiego Towarzystwa Technologii i Mediów Edukacyjnych. „Edukacja Medialna” nr 3.
- Statut Polskiego Towarzystwa Technologii i Mediów Edukacyjnych (1995, 2015, 2025).
- Strykowski W. (1996): Nasze czasopismo. „Edukacja Medialna” nr 1.

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE)

- Socha R. M. (2006): 10 lat Polskiego Towarzystwa Technologii i Mediów Edukacyjnych. [w:] Strykowski W. (red): Od nowych technik nauczania do edukacji wirtualnej. Polskie Towarzystwo Technologii i Mediów Edukacyjnych, Poznań, s. 669-676.
- Strykowski W., Socha R. M. (2019): Od technologii kształcenia do edukacji medialnej – działalność Polskiego Towarzystwa Technologii i Mediów Edukacyjnych. [w:] Gulczyński A., Krużewski Z. (red.): Rola towarzystw naukowych w rozwoju świadomości obywatelskiej i kulturowej. Wydawnictwo Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Poznań, s. 375-386.

MGR RAFAŁ M. SOCHA

POLSKIE TOWARZYSTWO PRAWA KONSTYTUCYJNEGO

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zal.: 1992. **Okresy działalności:** od 1992 (do chwili obecnej). **Siedziba i dane adresowe:** 00-927 Warszawa, ul. Krakowskie Przedmieście 26/28; www.ptpk.pl; piotr.tuleja@uj.edu.pl **Liczba członków:** 154. **Prezesi honorowi:** Kazimierz Działocha. **Prezesi:** Kazimierz Działocha (1992-2001), Lech Garlicki (2001-2002), Andrzej Szmyt (2002-2005), Marian Grzybowski (2005-2010), Krzysztof Skotnicki (2010-2021), Piotr Tuleja (2021-). **Sekretarze:** Krzysztof Wójtowicz (1992-2001), Ewa Popławska (2001-2013), Aleksandra Kustra (2013-2017), Lech Jamróz (2017 -). **Skarbnicy:** Ewa Popławska (1992-2001), Małgorzata Masternak-Kubiak (2001-2017), Aldona Domańska (2017-)

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Polskie Towarzystwo Prawa Konstytucyjnego (PTPK, Towarzystwo) jest stowarzyszeniem zarejestrowanym (nr KRS 0000052610), działającym na podstawie obowiązującego prawa o stowarzyszeniach. Posiada osobowość prawną. Zgodnie z wpisem w rejestrze sądowym, siedzibą PTPK jest Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego, natomiast tradycyjnie adresem korespondencyjnym jest adres jednostki naukowej przy której afiliowany jest Prezes PTPK. Funkcję Prezesa w kadencji 2021-2024 pełni prof. dr hab. Piotr Tuleja, Kierownik Katedry Prawa Konstytucyjnego z Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Polskie Towarzystwo Prawa Konstytucyjnego jest stowarzyszeniem ogólnopolskim, jednak jego działalność ma zasięg międzynarodowy ze względu na to, że reprezentuje polskie środowisko naukowe prawa konstytucyjnego za granicą, m.in. w strukturach Międzynarodowego Stowarzyszenia Prawa Konstytucyjnego (International Association of Constitutional Law – IACL, Association Internationale de Droit Constitutionnel – IADC) jako jego polska sekcja narodowa i podejmuje liczne działania dla prezentacji i propagowania krajowych osiągnięć w zakresie badań konstytucyjnych. Warto wspomnieć, że polska sekcja IACL istniała już od 1982 r., a polscy konstytucjonaliści brali i biorą czynny udział zarówno w pracach organów IACL jako ich członkowie, jak też w światowych kongresach prawa konstytucyjnego, głosząc referaty i przewodnicząc obradom sesji tematycznych. Kongresy organizowane są pod auspicjami Międzynarodowego Stowarzyszenia, od samego początku jego istnienia. Dotąd odbyło się ich jedenaście i były zorganizowane kolejno w: Belgradzie (1983), Paryżu i Aix-en-Provence (1987), Warszawie (1991), Tokyo (1995), Rotterdamie (1999), Santiago de Chile (2004), Atenach (2007), Meksyku (2010), Oslo (2014), Seulu (2018), Johannesburgu (2022). Od wielu lat wiceprezes PTPK prof. dr hab. Marek Zubik jest także członkiem Komitetu Wykonawczego IACL, aktualnie w kolejnej kadencji 2022-2026.

Cele Towarzystwa określa znowelizowany statut PTPK, przyjęty przez Walne Zebranie Członków w dniu 5 listopada 2019 r. Należą do nich: 1) integrowanie środowiska na-

ukowego wokół wartości stanowiących podstawę demokratycznego państwa prawnego oraz praw człowieka; 2) wspieranie rozwoju nauki i dydaktyki prawa konstytucyjnego w Polsce; 3) upowszechnianie wiedzy o polskim konstytucjonalizmie; 4) wspieranie oraz prowadzenie badań naukowych nad polskim konstytucjonalizmem oraz prawem konstytucyjnym porównawczym, w tym w szczególności nad instytucjami demokratycznego państwa prawnego i ich rozwojem oraz wolnościami i prawami człowieka i obywatela; 5) promowanie i ochrona wartości towarzyszących demokratycznemu państwu prawnemu oraz umacnianie tożsamości konstytucyjnej obywateli; 6) promowanie i ochrona rzetelności i etyki w badaniach naukowych nad prawem konstytucyjnym; 7) promowanie nauki prawa konstytucyjnego i wspieranie rozwoju młodych naukowców. Towarzystwo tworzą członkowie zwyczajni, wspierający i honorowi. Członkostwo zwyczajne nabyć może osoba, która spełnia łącznie następujące kryteria: ukończyła wyższe studia i uzyskała tytuł zawodowy magistra lub zagraniczne studia uznane w Polsce; akceptuje cele Towarzystwa, co potwierdza podpisaniem deklaracji członkowskiej; uzyskała pozytywne rekomendacje 2 członków Towarzystwa; prowadzi badania naukowe w zakresie prawa konstytucyjnego, prawa konstytucyjnego porównawczego, uczestniczy w praktyce stosowania Konstytucji RP pełniąc funkcje publiczne lub wykonując zawód sędziego, adwokata, radcy prawnego, notariusza, prokuratora. Członkiem wspierającym może zostać każdy, kto jest zainteresowany działalnością Towarzystwa i wspiera jego działalność. Członkiem honorowym może zostać osoba, która w szczególny sposób przyczyniła się do rozwoju nauki prawa konstytucyjnego lub życia publicznego w Polsce.

Statutowymi władzami PTPK są: Walne Zabranie, które jest najwyższą władzą stanowiącą, Zarząd (pięcioosobowy), Komisja Rewizyjna i Sąd Koleżeński. Tradycją PTPK jest organizowanie Walnego Zebrania w trakcie dorocznych Zjazdów Katedr i Zakładów Prawa Konstytucyjnego, gromadzących polskich konstytucjonalistów ze wszystkich uniwersyteckich ośrodków naukowych, a częściowo też niepublicznych szkół wyższych. Zdecydowana większość przedstawicieli nauki prawa konstytucyjnego w Polsce należy do PTPK. Aktualnie (2024 rok) są to 154 osoby i są wśród nich także byli i obecni kierownicy uniwersyteckich katedr prawa konstytucyjnego.

Od początku swojego powstania PTPK organizowało lub wspierało rozmaite przedsięwzięcia o charakterze naukowo-badawczym w obszarze prawa konstytucyjnego. Obszerną relację najważniejszych dokonań PTPK w pierwszym dwudziestoleciu istnienia przedstawia opracowanie prof. Ewy Popławskiej, sekretarz PTPK w latach 2001-2013, pt. „Polskie Towarzystwo Prawa Konstytucyjnego – Polska Sekcja Międzynarodowego Stowarzyszenia Prawa Konstytucyjnego. Próba bilansu” [w:] Nauka prawa konstytucyjnego w Polsce. W pięćdziesięciolecie Ogólnopolskich Zjazdów Katedr i Zakładów Prawa Konstytucyjnego, red. M. Grzybowski, A. Szmyt, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2008. Warto więc, przynajmniej w syntetycznym ujęciu, przedstawić najdonioślejsze osiągnięcia w pierwszych latach istnienia Towarzystwa.

Oprócz wspomnianych aktywności w dziedzinie relacji międzynarodowych w ramach Międzynarodowego Stowarzyszenia, PTPK rozwinęło dwustronne kontakty naukowe z innymi sekcjami narodowymi IACL; wskazać należy długoletnią współpracę z konstytucjonalistami francuskimi i włoskimi. Przykładowo, wspólnym przedsięwzięciem pol-

sko-francuskim była konferencja naukowa, zorganizowana przez Polskie Towarzystwo wraz z Wydziałem Prawa i Administracji Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Trybunałem Konstytucyjnym i Naczelnym Sądem Administracyjnym w 2005 r. pt. „Stosowanie prawa międzynarodowego i wspólnotowego w prawie wewnętrznym Polski i Francji. Z kolei w zakresie relacji polsko-włoskich nawiązano ścisłą współpracę z włoską sekcją Międzynarodowego Stowarzyszenia. Zainteresowani polskim prawem konstytucyjnym uczeni włoscy m.in. brali udział w dorocznych Zjazdach Katedr i Zakładów Prawa Konstytucyjnego.

Polskie Towarzystwo Prawa Konstytucyjnego stało się nadto ośrodkiem inspirującym współpracę wielostronną między konstytucjonalistami państw Europy Środkowej i Wschodniej umożliwiając w ten sposób upowszechnienie demokratycznych standardów przedstawicieli nauki prawa konstytucyjnego m.in. z Białorusi i innych państw byłego „bloku wschodniego”. Jedynie tytułem przykładu wskazać można, że PTPK współorganizowało wspólnie z Uniwersytetem Łódzkim oraz Festiwałem Czterech Kultur kolejną konferencję międzynarodową pt. „Własność – zagadnienia ustrojowo-prawne. Porównanie rozwiązań w państwach Europy Środkowo-Wschodniej (Łódź, 2005 r.). Towarzystwo stało się jednak przede wszystkim ważnym podmiotem integracji polskiego środowiska naukowego. W ramach projektu badawczego pt. „Podstawowe dylematy teoretyczne nowej konstytucji RP, koordynowanego przez prof. dr hab. Kazimierza Działochę, obejmującego zasięgiem całe środowisko konstytucjonalistów polskich, PTPK przeprowadziło w ramach prac koncepcyjnych nad konstytucją kompleksową analizę jej założeń aksjologicznych, uwarunkowań historycznych, międzynarodowych i prawno-porównawczych. W wyniku projektu badawczego zamówionego przez Kancelarię Sejmu RP powstał cykl ośmiu (8) publikacji zbiorowych, wydanych przez Wydawnictwo Sejmowe w roku 1997. Z kolei w latach 2002-2006 najważniejszym przedsięwzięciem badawczym PTPK był projekt pt. „Podstawowe problemy stosowania Konstytucji RP”. W wyniku realizacji projektu, nakładem Wydawnictwa Sejmowego, w latach 2004-2006 ukazało się trzynaście (13) publikacji książkowych. Wszystkie te opracowania, będące efektem obu projektów, weszły do kanonu literatury prawno-konstytucyjnej w pierwszych latach obowiązywania Konstytucji RP i do dziś są źródłem wielu odniesień w dyskusjach i pracach naukowych.

W kadencji 2017-2021 zrealizowano istotne projekty, które dotyczyły sfery identyfikacyjnej i komunikacyjnej Towarzystwa. Zlecono przygotowanie nowej strony internetowej PTPK, obejmującej m.in. biogramy konstytucjonalistów, w tym członków i członków PTPK. Strona internetowa dostarcza bieżących informacji o aktywnościach stowarzyszenia. Towarzystwo posiada także konto w mediach społecznościowych, co umożliwia bieżące śledzenie wydarzeń dotyczących świata nauki prawa konstytucyjnego w Polsce, w tym rozmaitych inicjatyw i osiągnięć, jak np. publikacje, konferencje, spotkania jubileuszowe (adres docelowy konta to: <https://www.facebook.com/PolskieTowarzystwoPrawaKonstytucyjnego/>).

Od wielu lat Polskie Towarzystwo Prawa Konstytucyjnego jest aktywne w sprawach publicznych, mających znaczenie z perspektywy ustroju państwa i prawa konstytucyjnego, w tym także wolności i praw człowieka. Od czasu zaistnienia tzw. kryzysu kon-

stytucyjnego, rozpoczętego pod koniec 2015 r., który charakteryzował się wielokrotnymi, poważnymi naruszeniami przepisów Konstytucji RP przez konstytucyjne organy państwa, zarówno w wyniku ich działań, jak i zaniechań - zarząd adekwatnie reagował na te zjawiska, podejmując od tego czasu kilkanaście uchwał wyrażających krytyczne stanowisko w kwestiach konstytucyjnych w reakcji na nieprzestrzeganie przepisów Konstytucji RP. Wypowiedzi organów PTPK (także Walnego Zebrania Członków) dotyczyły fundamentalnych spraw ustrojowych i konstytucyjnych, mających także przełożenia na życie społeczne obywateli. Wymienić należy m.in.: apel w sprawie szybkiego rozwiązania kryzysu konstytucyjnego i respektowania przepisów Konstytucji (uchwała WZC z 30.06.2016); stanowisko ws. pozakonstytucyjnej zmiany ustroju RP w kontekście dokonywanych i planowanych nowelizacji ustaw regulujących problematykę wymiaru sprawiedliwości (stanowisko Zarządu z 16.07.2017); apel o przywrócenie zgodnego z Konstytucją porządku prawnego (uchwała WZC z 12.06.2018).; sprzeciw w związku ze wszczynaniem postępowań dyscyplinarnych sędziom uczestniczącym pro publico bono w działalności edukacyjnej uczniów (stanowisko Zarządu z 14.09.2018); sprzeciw wobec wprowadzania w drodze ustaw zmian ustrojowych w odniesieniu do wymiaru sprawiedliwości, niezależności sądów i niezawisłości sędziów (uchwała WZC z 13.06.2019); sprzeciw wobec bezprawnych ataków werbalnych na Rzecznika Praw Obywatelskich dokonywanych przez niektórych polityków i przedstawicieli mediów (stanowisko Zarządu z 25.06.2019); sprzeciw wobec niekonstytucyjnych i niedemokratycznych projektów ustaw oraz zaostreżenia odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów (stanowisko Zarządu z 13.12.2019); w sprawie stanu nadzwyczajnego (stanowisko Zarządu z 2.04.2020); stanowisko w sprawie homofobicznych wypowiedzi Prezydenta RP oraz innych przedstawicieli władzy publicznej (stanowisko Zarządu z 25.06.2020); w sprawie nieuprawnionej i jednostronnej światopoglądowo oceny postanowień Konstytucji w związku z rozstrzygnięciem Trybunału Konstytucyjnego w sprawie przesłanki przerywania ciąży (stanowisko Zarządu z 28.10.2020); w sprawie właściwego rozumienia zasady nadrzędności Konstytucji w perspektywie współpracy Polski z innymi państwami i organizacjami międzynarodowymi (stanowisko Zarządu z 23.07.2021); w sprawie ustawy z 14 kwietnia 2023 r. o Państwowej Komisji do spraw badania wpływów rosyjskich na bezpieczeństwo wewnętrzne Rzeczypospolitej Polskiej w latach 2007-2022 (stanowisko Zarządu z 2.06.2023); w sprawie konieczności zapewnienia właściwych warunków przeprowadzenia głosowania powszechnego w wyborach parlamentarnych i referendum ogólnokrajowym (uchwała Walnego Zabrana z 15.09.2023); w sprawie wykazu czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji naukowych (stanowisko Zarządu z 11.01.2024).

W 2022 r. Polskie Towarzystwo Prawa Konstytucyjnego obchodziło 30-lecie działalności. Z tej okazji podjęto kilka inicjatyw. Najważniejszym punktem obchodów stała się konferencja „Konstytucjonalizm III Rzeczypospolitej”, przygotowana i przeprowadzona we współpracy z Senatem RP w dniu 17.10.2022 r. Przedmiotem konferencji było podsumowanie dorobku doktryny i orzecznictwa w zakresie obowiązywania Konstytucji oraz ocen praktyki jej stosowania. Konferencja była także elementem obchodów 25-lecia obowiązywania Konstytucji RP. Inną, doniosłą inicjatywą związaną z obcho-

dami wspomnianych rocznic było ukazanie się, dzięki uprzejmości redakcji czasopisma oraz Wydawnictwa WoltersKluwer, specjalnego numeru w renomowanym prawniczym periodyku naukowym „Państwo i Prawo” (nr 10/2022), do którego teksty przygotowali członkinie i członkowie PTPK.

Odrębnym przedsięwzięciem towarzyszącym jubileuszowi PTPK było wybite pamiątkowych medali, a członkowie Towarzystwa otrzymali też wpinki PTPK. Intencją Zarządu jest honorowanie medalem osób zasłużonych dla rozwoju nauki polskiego prawa konstytucyjnego lub promujących wiedzę o Konstytucji i wartościach z niej wynikających. Pierwsze medale zostały wręczone przez Marszałka Senatu prof. Tomasza Grodzkiego w czasie uroczystej konferencji w Senacie w 2022 r. zasłużonym dla Towarzystwa wszystkim byłym członkom zarządów PTPK. Od tego czasu medalem zostali uhonorowani także: Profesor Hanna Suchocka, honorowa przewodnicząca Komisji Weneckiej i profesor Andrzej Rzepliński, były Prezes Trybunału Konstytucyjnego, sędzia Trybunału w stanie spoczynku oraz dr Hanna Machińska, zastępczyni Rzecznika Prawa Obywatelskich.

Odpowiadając na postulaty zgłoszone w 2022 r. podczas Walnego Zebrania PTPK Zarząd rozpoczął przygotowania do opublikowania w 2023 r. raportu o stanie przestrzegania Konstytucji RP w latach 2019-2023. Prace nad raportem prowadzone były między czerwcem a październikiem 2023 r. Raport, który stanowi pierwsze tego typu opracowanie, został sporządzony przez grono konstytucjonalistów zrzeszonych w PTPK, reprezentujących kilkanaście polskich uniwersytetów i obejmuje lata 2019-2023, czyli okres całej IX kadencji Sejmu. Raport ma być przedsięwzięciem cyklicznym, a jego następna edycja planowana jest po zakończeniu X kadencji Sejmu. Raport dostępny jest pod adresem: <http://ptpkcw.nazwa.pl/wp/wp-content/uploads/2023/12/Raport-PTPK-2023.pdf>, natomiast wstęp do raportu pod adresem: http://ptpkcw.nazwa.pl/wp/wp-content/uploads/2023/12/Raport_2023_wstep.pdf

W okresie ponad trzydziestu lat funkcjonowania, Polskie Towarzystwo Prawa Konstytucyjnego współorganizowało lub wspierało liczne konferencje naukowe, w tym także konferencje naukowe uświetniające jubileusze pracy naukowej profesorów prawa konstytucyjnego. Tradycyjnie, w każdym roku, Zarząd PTPK udziela patronatu kilkunastu konferencjom naukowym, w tym rocznicowym, jubileuszowym, a także zjazdom kół naukowych prawa konstytucyjnego, promując także w ten sposób naukę prawa konstytucyjnego i wspierając rozwój młodych naukowców.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

Polskie Towarzystwo Prawa Konstytucyjnego należy do Międzynarodowego Stowarzyszenia Prawa Konstytucyjnego (International Association Of Constitutional Law – Iacl, Association Internationale De Droit Constitutionnel – Iadc), stanowiąc Sekcję Narodową Tego Stowarzyszenia.

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

Ewa Popławska „Polskie Towarzystwo Prawa Konstytucyjnego – Polska Sekcja Międzynarodowego Stowarzyszenia Prawa Konstytucyjnego. Próba Bilansu” [w:] *Nauka Prawa Konstytucyjnego W Polsce. W Pięćdziesięciolecie Ogólnopolskich Zjazdów Katedr I Zakładów Prawa Konstytucyjnego*, red. M. Grzybowski, A. Szmyt, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2008.

LECH JAMRÓZ

POLSKIE TOWARZYSTWO PRAWA SPORTOWEGO

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia – 1990 r. **Okresy działalności** – nieprzerwanie od 1990 r. **Siedziba i dane adresowe** (Adres, telefon/fax, strony www i adres mailowy) ul. Robocza 40; 61-517 Poznań Tel. +48 602456904 Strona internetowa: <http://ptps.legal> mail ptps@ptps.legal. **Biblioteka** PTPS – ul. Robocza 4061-517 Poznań. **Liczba członków (honorowych, rzeczywistych, wspierających)** 140. **Prezesi honorowi** Prof. dr hab. dr h.c. Andrzej Szwarc. **Prezesi (lata urzędowania)** prof. dr hab. Andrzej J. Szwarc (2014-2019); Paweł Sowisło (2019-2021); prof. dr hab. Zbigniew Ćwiąkalski (2021-2024); prof. UMK dr hab. Michał Leciak (2024-2027). **Sekretarze generalni (Lata urzędowania)** Angelika Zwierzyńska-Chlebowska (2014-2021); adw. Jakub Wieczerek (2021-2027). **Skarbnicy (Lata urzędowania)** Maciej Aleksander Wojcieszak (2014-2017); Paweł Kokot (2017-2021); r. pr. Grzegorz Dorożalski (2021-2024); dr Michał Rynkowski (2024-2027).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Działalność PTPS oraz jego Członków od początku wywierała istotny wpływ zarówno na rozwój nauki prawa sportowego w Polsce, jak i na proces ustawodawczy związany właśnie ze sportem. Z jednej bowiem strony Towarzystwo organizuje coroczne konferencje naukowe poświęcone problemom prawnym sportu oraz publikuje materiały z tych konferencji w formie serii wydawniczej PTPS zatytułowanej „Sport i prawo”. Podejmowana tematyka ma każdorazowo pionierski w warunkach krajowych charakter, skupiając szerokie grono osób zainteresowanych i czołowych przedstawicieli tej dyscypliny prawniczej. Od 1990 r. PTPS zorganizowało odpowiednio 23 Konferencje Naukowe PTPS, każdorazowo wydając monografię związaną tematycznie z daną konferencją. Z drugiej strony aktywność PTPS skupia się w znacznej mierze na formułowaniu

specjalistycznych opinii w zakresie tworzenia i stosowania prawa w obszarze sportu. Dotyczy to odpowiednio zarówno aktów prawnych bezpośrednio związanych ze sferą sportu (m.in. ustawa o sporcie, ustawa o sporcie kwalifikowanym), jak i tych, w których problemy sportu poruszane są niejako dodatkowo lub przy okazji.

Począwszy od 2025 roku PTPS rozwija dodatkowo swoją działalność poprzez obecność w przestrzeni wirtualnej – nowy portal internetowy i aktywność w mediach społecznościowych pod hasztagiem #ptpslegal. Jednocześnie wśród wdrażanych w życie planów PTPS na najbliższą przyszłość znajduje się uruchomienie podcastu, a także utworzenie pierwszego w Polsce czasopisma naukowego dedykowanego prawnym problemom sportu.

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE (CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

Prawne aspekty dyskryminacji w sporcie pod red. Michała Leciaka. Warszawa 2025. Seria wydawnicza „Sport i prawo“ nr 23

Prawne aspekty uprawiania sportów lotniczych pod red. Andrzeja J. Szwarca i Piotra Józwiaka. Poznań seria wydawnicza „Sport i prawo“ nr 22

Prawne problemy nurkowania pod red. A. J. Szwarca i P. Sowisło. Poznań Seria wydawnicza „Sport i prawo“ nr 21

Polskie Towarzystwo Prawa Sportowego w kontekście kształtowania się polskiego prawa sportowego pod red. A. J. Szwarca. Poznań. Seria wydawnicza „Sport i prawo“ nr 20

Problemy ruchu olimpijskiego w polskim prawie pod red. A. J. Szwarca. Poznań. Seria wydawnicza „Sport i prawo“ nr 19

Kryminalizacja dopingu w sporcie pod red. A. J. Szwarca. Poznań. Seria wydawnicza „Sport i prawo“ nr 18

Sportowa odpowiedzialność dyscyplinarna z tytułu dopingu w sporcie pod red. A. J. Szwarca. Poznań. Seria wydawnicza „Sport i prawo“ nr 17

Kompatybilność pozaprawnych regulacji sportowych z regulacjami prawnymi pod red. A. J. Szwarca. Poznań 2014, ss. 248. Seria wydawnicza „Sport i prawo“ nr 16

Prawne problemy sportu piłkarskiego. Legal problems of football sport. Rechtsprobleme des Fußballsports pod red. A. J. Szwarca. Poznań 2013, ss. 800. Seria wydawnicza „Sport i prawo“ nr 1

Prawne problemy sportu żużlowego pod redakcją Andrzeja J. Szwarca. Poznań 2011, ss. 198. Seria wydawnicza „Sport i prawo“ nr 14

Ustawa o sporcie pod redakcją Andrzeja J. Szwarca. Poznań 2011, ss. 120. Seria wydawnicza „Sport i prawo“ nr 13

Korupcja w sporcie pod redakcją Andrzeja J. Szwarca. Poznań 2008, ss. 217. Seria wydawnicza „Sport i prawo“ nr 12

Unia Europejska i sport pod redakcją Andrzeja J. Szwarca. Poznań 2006, ss. 147. Seria wydawnicza „Sport i prawo“ nr 11

Tzw. sprawa Bosmana z polskiej perspektywy pod redakcją Andrzeja J. Szwarca. Poznań 2006, ss. 189. Seria wydawnicza „Sport i prawo“ nr 10

Odpowiedzialność dyscyplinarna w sporcie pod redakcją Andrzeja J. Szwarca. Poznań 2001, ss. 166. Seria wydawnicza „Sport i prawo“ nr 9

Status prawny sportowców pod redakcją Andrzeja Kijowskiego. Poznań 2001, ss. 275. Seria wydawnicza „Sport i prawo“ nr 8

Status prawny polskich klubów i związków sportowych pod redakcją Andrzeja J. Szwarca. Poznań 2000, ss. 170. Seria wydawnicza „Sport i prawo” nr 7

Sport i media – problemy prawne pod redakcją Mariana Kępińskiego. Poznań 1997, ss. 164. Seria wydawnicza „Sport i prawo” nr 6

Ubezpieczenia w sporcie pod redakcją Andrzeja Wąsiewicza. Poznań 1997, ss. 148. Seria wydawnicza „Sport i prawo” nr 5

Naruszenia porządku towarzyszące imprezom sportowym pod redakcją Andrzeja J. Szwarca. Poznań 1995, ss. 155. Seria wydawnicza „Sport i prawo” nr 4

Prawne problemy sportu zawodowego pod redakcją Andrzeja Kijowskiego. Poznań 1995, ss. 95. Seria wydawnicza „Sport i prawo” nr 3

Prawne problemy dopingu w sporcie pod redakcją Andrzeja J. Szwarca. Poznań 1992, ss. 181. Seria wydawnicza „Sport i prawo” nr 2

Prawne problemy transferu w piłce nożnej w Polsce i Republice Federalnej Niemiec pod redakcją Andrzeja J. Szwarca. Poznań 1991, ss. 117. Seria wydawnicza „Sport i prawo” nr 1

POLSKIE TOWARZYSTWO PRAWA WYZNANIOWEGO

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia 2008. **Okresy działalności** 2008 – **Siedziba i dane adresowe (Adres, telefon/fax, strony www i adres mailowy)** Al. Racławickie 14 p. 701; 20-950 Lublin. Kontakt z Sekretarzem Zarządu PTPW, e-mail: zarzad@ptpw.pl Strona internetowa: www.ptpw.pl

Struktura organizacyjna (Wydziały, Komisje, Sekcje, Oddziały) PTPW stanowi zarejestrowane stowarzyszenie naukowe bez wyodrębnienia wydziałów, komisji, sekcji, oddziałów. Organami Towarzystwa są: Walne Zgromadzenie; Zarząd; Komisja Rewizyjna. Organem opiniodawczym Towarzystwa jest Rada Programowa.

Liczba członków (honorowych, rzeczywistych, wspierających) 116 osób, w tym: 100 członków zwyczajnych i 16 członków nadzwyczajnych. **Prezesi (lata urzędowania)** prof. dr hab. Tadeusz J. Zieliński (2008-2016); – dr hab. Paweł Sobczyk, prof. UO (2016-2020); dr hab. Marek Bielecki, prof. AszWoj (2020-2028). **Wiceprezesi:** prof. dr hab. Artur Mezglewski (2008-2020); prof. dr hab. Piotr Stanisław (2008-2028); dr hab. Ryszard Mojak, prof. UMCS (2008-2012); dr hab. Dariusz Walencik, prof. UO (2012-2028); dr hab. Wojciech Brzozowski, prof. UW (2020-2028). **Sekretarze generalni (lata urzędowania):** dr Marta Ordon (2008-2020); dr hab. Michał Poniatowski (2020-2024); dr Michał Ożóg (2024 –). **Skarbnicy (lata urzędowania):** dr Paweł Środa (2008-2016); dr hab. Justyna Krzywkowska (2016-)

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Towarzystwo jest stowarzyszeniem naukowym i skupia specjalistów z zakresu prawa wyznaniowego, nie identyfikuje się z żadnym systemem światopoglądowym, filozoficznym, religijnym i politycznym. Jego działalność opiera się na poszanowaniu prawa jego członków do wyrażania poglądów naukowych wyłącznie we własnym imieniu. Celem Towarzystwa jest wspieranie rozwoju nauki prawa wyznaniowego, popularyzacja jej osiągnięć oraz integracja środowiska badaczy tej subdyscypliny prawniczej. Pod egidą Towarzystwa odbywają się coroczne Ogólnopolskie Sympozja Prawa Wyznaniowego połączone ze Zjazdami Katedr i Wykładowców Prawa Wyznaniowego. Prowadzone są także badania naukowe w zespołach badawczych powoływanych *ad hoc*. Towarzystwo współpracuje z instytucjami publicznymi, z jednostkami systemu szkolnictwa wyższego i nauki w obszarze nauk społecznych oraz z innymi instytucjami akademickimi, w tym z towarzystwami naukowymi. Towarzystwo prowadzi również działalność wydawniczą w postaci wydawania rocznika „Przegląd Prawa Wyznaniowego” oraz prac monograficznych. Istotną częścią działalności Towarzystwa jest sporządzenie ekspertyz na zlecenie organów administracji publicznej.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

Od 31 maja 2010 r. Polskie Towarzystwo Prawa Wyznaniowego jest członkiem prestiżowej organizacji *International Consortium for Law and Religion Studies* z siedzibą w Mediolanie, skupiającej uznanych znawców prawa wyznaniowego w skali światowej oraz instytucje związane z tym obszarem wiedzy.

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE)

W 2013 roku zainicjowana została seria publikacji zwartych pt. „Prace naukowe Polskiego Towarzystwa Prawa Wyznaniowego”. W serii ukazały się m.in. publikacje:

1. *Standardy bezstronności światopoglądowej władz publicznych*, red. A. Mezglewski, A. Tunia, Wydawnictwo KUL, Lublin 2013.
2. *Leksykon prawa wyznaniowego. 100 podstawowych pojęć*, pod red. Artura Mezglewskiego, Wydawnictwo C.H.Beck, Warszawa 2014.
3. *Aktualne problemy wolności myśli, sumienia i religii*, red. P. Stanisław, A.M. Abramowicz, M. Czelný, M. Ordon, M. Zawisław, Wydawnictwo KUL, Lublin 2015.

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE (CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

Polskie Towarzystwo Prawa Wyznaniowego prowadzi działalność wydawniczą, w ramach której od 2009 roku publikuje czasopismo naukowe zatytułowane „Przegląd Prawa Wyznaniowego” (ISSN 2080-3788) wydawane jako rocznik.

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

Kronika Polskiego Towarzystwa Prawa Wyznaniowego stanowi stałą część każdego numeru Przegląd Prawa Wyznaniowego. W tej części publikowane są dokumenty związane z działalnością Towarzystwa. Komunikaty i sprawozdanie publikowane są na stronie internetowej Towarzystwa: www.ptpw.pl

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE)

M. Ordon, hasło: *Polskie Towarzystwo Prawa Wyznaniowego*, [w:] *Leksykon prawa wyznaniowego. 100 podstawowych pojęć*, pod red. Artura Mezglewskiego, Wydawnictwo C.H.Beck, Warszawa 2014, s. 310 – 313.

DR MICHAŁ OŻÓG, SEKRETARZ ZARZĄDU PTPW V KADENCJI

POLSKIE TOWARZYSTWO PSYCHOANALITYCZNE

INFORMACJE OGÓLNE

Polskie Towarzystwo Psychoanalityczne (PTPa) zostało utworzone w 1997 roku. Jego powstanie było uwieńczeniem wieloletniej pracy grupy osób, które dążyły do rozwoju psychoanalizy w naszym kraju. Potwierdzeniem wysokich standardów działalności PTPa jest przynależność do Międzynarodowego Stowarzyszenia Psychoanalitycznego (IPA), założonego w 1910 r. przez twórcę psychoanalizy Zygmunta Freuda. Towarzystwo jest zrzeszone także w Europejskiej Federacji Psychoanalitycznej (EPF).

Polskie Towarzystwo Psychoanalityczne nawiązuje do tradycji takich psychoanalityków, jak Ludwik Jekels, Hermann Nunberg, Maurycy Bornsztajn i Gustaw Bychowski, którzy praktykowali przed II wojną światową, a także Jan Malewski, Michał Łapiński i Zbigniew Sokolik, którzy rozwijali wiedzę i praktykę psychoanalityczną w latach powojennych, równocześnie szkoląc następne pokolenia.

Siedziba Towarzystwa znajduje się w Warszawie przy ul. Lwowskiej 5/6; tel. +48 739 981 502; adres e-mail: ptpa@psychoanaliza.org.pl; strona internetowa funkcjonuje pod adresem: www.psychoanaliza.org.pl. **Członkowie.** Do PTPa należy 91 członków licencjonowanych, 40 kandydatów w szkoleniu i 6 członków honorowych. Członkowie licencjonowani PTPa są jednocześnie członkami IPA. PTPa posiada statut, kodeks etyczny oraz regulamin szkolenia i weryfikacji kandydatów. **Władze Towarzystwa:** Walne Zebranie Członków Towarzystwa, Zarząd i Komisja Rewizyjna. W strukturze Towarzystwa znajdują się także Komisja Szkoleniowa oraz Komisja Etyczna. Dodatkowo działalność Towarzystwa wspierają Komitet Naukowy, Komitet Organizacyjny oraz Komitet Outreach. **Prezesi:** 1997-2001 Anna Czownicka; 2001-2003 Wojciech Hańbowski;

2003-2005 Małgorzata Ojrzyńska; 2005-2009 Wojciech Hańbowski; 2009-2013 Aleksandra Piliń; 2013-2015 Iwona Nidecka-Bator; 2015-2019 Ewa Głód; 2019-2021 Agnieszka Leżnicka-Łoś; 2021-2023 Maciej Musiał; 2023-2025 Piotr Dworczyk; od 2025 Gustaw Sikora. **Sekretarze:** 1997-2001 Wiesława Walecka; 2001-2003 Marzena Kaim; 2003-2007 Agnieszka Makowiecka-Pastusiak; 2007-2009 Iwona Olechowska; 2009-2011 Agnieszka Makowiecka-Pastusiak; 2011-2013 Ewa Paszkiewicz; 2015-2017 Anna Mikos; 2017-2019 Milena Gracka-Tomaszewska; 2019-2021 Anna Mączyńska-Adamczyk; 2021-2023 Kinga Bojarska-Zielińska; 2023-2025 Agnieszka Rudzka; od 2025 Monika Barwińska. **Skarbnicy:** 1997-2001 Alicja Bobowska; 2001-2003 Małgorzata Ojrzyńska; 2003-2005 Krystyna Łukasiak; 2005-2007 Halina Pułaska-Borowicz; 2007-2009 Ewa Głód; 2009-2011 Agnieszka Myśliwiec-Ferdula; 2011-2013 Athanasia Perdiki-Tomkowicz; 2013-2015 Anna Kwaśniewska-Bieniak; 2017-2019 Dorota Zalewska; 2019-2021 Athanasia Perdiki-Tomkowicz; 2021-2022 Ewa Paszkiewicz; 2022-2023 Edyta Biernacka; 2023-2025 Anna Kulesza-Jaworska; od 2025 Piotr Dworczyk.

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Członkowie Towarzystwa zajmują się psychoanalizą. Psychoanaliza obejmuje teorię opisującą funkcjonowanie i strukturę osobowości oraz specyficzną technikę terapeutyczną, opartą na odkryciach psychologicznych Zygmunta Freuda, rozwijanych potem przez jego następców. Polskie Towarzystwo Psychoanalityczne zrzesza członków – licencjonowanych psychoanalityków – posiadających kwalifikacje zgodne ze standardami Międzynarodowego Stowarzyszenia Psychoanalitycznego (IPA) oraz kandydatów, których szkolenie jest w różnym stopniu zaawansowane. Towarzystwo przyznaje też członkostwo honorowe psychoanalitykom z kraju i zagranicy.

Towarzystwo współpracuje z psychoanalitykami i organizacjami psychoanalitycznymi z całego świata oraz z innymi organizacjami psychoanalitycznymi w kraju. Szczególnie bliska współpraca łączy PTPa z towarzystwami psychoanalitycznymi działającymi w Wielkiej Brytanii, Francji, Niemczech, Szwecji, Izraelu i Czechach.

Działalność naukowa PTPa to regularne zebrania naukowe dla członków i kandydatów, wykłady otwarte dla klinicystów i innych profesjonalistów zainteresowanych psychoanalizą, otwarte interdyscyplinarne dyskusje panelowe (psychoanaliza a nauki społeczne, religia, literatura, film, sztuka i inne), a także konferencje – co roku w maju odbywa się *Konferencja Polskiego Towarzystwa Psychoanalitycznego*, w listopadzie organizowane są na przemian *Konferencja Psychoanalizy Dzieci i Młodzieży* oraz *Konferencja Winnicottowska*, zaś konferencja *Dialogi w psychoanalizie*, poświęcona dyskusjom klinicznym, organizowana jest nieregularnie. *Symposium Bionowskie* odbywa się corocznie w styczniu w Gdańsku.

PTPa współpracuje z Ośrodkiem Myśli Psychoanalitycznej przy Instytucie Filozofii i Socjologii PAN w obszarach dialogu psychoanalityków-klinicystów z akademikami oraz integracji środowiska humanistów korzystających w swoich badaniach naukowych z narzędzi teorii psychoanalitycznych.

Działalność szkoleniowa to prowadzone przez członków seminaria teoretyczne i kliniczne, superwizje oraz psychoanalizy szkoleniowe dla kandydatów Towarzystwa. Wielu członków i kandydatów jest także zaangażowanych w działalność naukową, kliniczną i dydaktyczno-konsultacyjną, prowadzoną w ośrodkach akademickich oraz placówkach uspołecznionej i prywatnej służby zdrowia.

Towarzystwo wydaje półrocznik „Biuletyn PTPa”, który ma charakter wewnętrzny i publikuje teksty wykładów otwartych, oryginalne artykuły członków oraz tłumaczenia artykułów obcojęzycznych w numerach tematycznych.

Archiwum Towarzystwa zawiera dokumenty dotyczące jego funkcjonowania, tworzone przez ciała statutowe, a także materiały (oficjalne dokumenty, listy, fotografie itp.) obrazujące powstawanie oraz rozwój PTPa, rejestrujące sylwetki osób, wydarzenia, dyskusje i osiągnięcia. Zasoby archiwalne posłużyły do przygotowania wystawy historycznej towarzyszącej XIV Konferencji PTPa, która odbyła się w maju 2012 r., zatytułowanej „Psychoanaliza w Polsce. 15-lecie przyjęcia PTPa do IPA”.

Przedwojenne nieinstytucjonalne początki polskiej psychoanalizy, a także ich kulturowo- społeczny kontekst zostały opisane m.in. w publikacjach:

Dybel P.: „Psychoanaliza – ziemia obiecana? Dzieje psychoanalizy w Polsce 1900-1989, Część I Okres burzy i naporu. Początki psychoanalizy na ziemiach polskich okresu rozbiorów 1900-1918”. Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych UNIVERSITAS, Kraków 2016.

Magnone L.: „Psychoanaliza w Polsce 1909-1946”. T. I i II. Fundacja Augusta hr. Cieszkowskiego, Warszawa 2016.

Dobraczyński B., Dybel P. (red.): „Od Jekelsa do Witkacego. Psychoanaliza na ziemiach polskich 1900-1918. Wybór tekstów”. Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych UNIVERSITAS, Kraków 2016.

Dybel P. (red.): „Przywracanie pamięci. Polscy psychiatrzy XX wieku orientacji psychoanalitycznej”. Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych UNIVERSITAS, Kraków 2017.

Kobylińska-Dehe E. (red.): „Psychoanaliza w cieniu wojny i Zagłady”. Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych UNIVERSITAS, Kraków 2017.

Kobylińska-Dehe E.: „Psychoanalityczne losy. Bychowski i Szalita”. Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych UNIVERSITAS, Kraków 2025.

Odradzaniu się polskiej psychoanalizy po II wojnie światowej i jej współczesnemu obrazowi poświęcony jest wybór tekstów:

Kobylińska-Dehe E., Prot - Klinger K. (red.): „Jak Feniks z popiołów? Odradzanie się psychoanalizy w powojennej i dzisiejszej Polsce”. Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych UNIVERSITAS, Kraków 2021.

MAŁGORZATA TARTAS

MIŁOSZ ŁAZARCZYK

KINGA BOJARSKA-ZIELIŃSKA

POLSKIE TOWARZYSTWO RELIGIOZNAWCZE

INFORMACJE OGÓLNE

Nazwa (nazwy) towarzystwa: Polskie Towarzystwo Religioznawcze (ang. Polish Society for the Study of Religions, fr. Société Polonaise pour la Science des Religions), skrót PTR. **Rok założenia:** 1958. **Siedziba i dane adresowe (Adres, telefon/fax, strony www i adres mailowy):** Polskie Towarzystwo Religioznawcze, ul. Śmidowicza 69, 81-127 Gdynia; www.ptr.edu.pl; kontakt@ptr.edu.pl; tel. +48 508-316-420.

Liczba członków (honorowych, rzeczywistych, wspierających): Liczba członków zwyczajnych PTR wynosi 106 (stan na 2026 r.). Statut PTR przewiduje członkostwo honorowe oraz tytuł honorowego prezesa. Obecnie takich osób w Towarzystwie nie ma (stan na 2026). Ostatnim honorowym Prezesem PTR był zmarły w 2025 r. prof. Zbigniew Stachowski. Liczba członków zwyczajnych PTR w wybranych latach: 1958 – 127; 2007 – 103; 2025 – 106. **Prezesi (lata urzędowania):** Witold Łukaszewicz (1958-1965); Józef Keller (1965-1973); Andrzej Nowicki (1973-1988); Witold Tyloch (1988-1990); Henryk Swienko (1990-1991); Zbigniew Stachowski (1991-2015); Jerzy Kojkoł (od 2015). **Sekretarze naukowci PTR od 1958 roku:** Zygmunt Poniatowski (1958-1962); Witold Tyloch (1962-1988); Zbigniew Stachowski (1988-1991); Andrzej Wójtowicz (1991-2004); Andrzej Szyjewski (2005-2008); Jerzy Kojkoł (2008-2015); Ewa Stachowska (2015-2021); Sławomir Sztajer (od 2021); Paweł Kusiak (od 2021). **Skarbnicy (lata urzędowania):** Ewa Stachowska (2015-2025); Paweł Kusiak (od 2025). **Prezesi honorowi:** Andrzej Nowicki (1988-2011); Zbigniew Stachowski (2015-2025).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Statutowym celem działalności PTR jest szerzenie i pogłębianie wiedzy w dziedzinie religioznawstwa. Obecnie PTR swoją działalność skupia przede wszystkim w czterech podstawowych obszarach: (1) wydawanie kwartalnika naukowego „Przegląd Religioznawczy – The Religious Studies Review”; (2) organizacja integrujących polskie środowisko religioznawcze Kongresów (co 4-5 lat); (3) reprezentowanie polskich religioznawców w światowych stowarzyszeniach naukowych i włączanie się w ich prace; (4) przyznawanie Wyróżnienia Naukowego Polskiego Towarzystwa Religioznawczego – Laurea Scientiae Religionum.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

Polskie Towarzystwo Religioznawcze od roku 1970 przynależy do Międzynarodowego Stowarzyszenia Historii Religii (International Association for the History of Religion – IAHR). Dotychczas PTR współorganizował konferencje IAHR czterokrotnie. Dwukrotnie w Warszawie (1979 i 1989) oraz dwukrotnie w Krakowie (2000 i 2025). Ponadto od roku 2001 PTR przynależy do Europejskiego Stowarzyszenia Studiów Religioznaw-

czych (European Association for the Study of Religions – EASR). Wraz z członkostwem w PTR automatycznie nabywa się członkostwo w wyżej wymienionych międzynarodowych towarzystwach naukowych.

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE)

Przed 1989 r. (układ chronologiczny):

Nowicki, *Filozofowie o religii*, t. 1–2, Warszawa 1960–1963;
 Z. Poniatowski, *Problematyka nauki w piśmiennictwie katolickim*, Warszawa 1960;
 Nowicki, *Wykłady z historii krytyki religii*, Warszawa 1962;
 S. Matuszewski, *Filozofia Filona z Aleksandrii i jej wpływ na wczesne chrześcijaństwo*, Warszawa 1962;
 W. Tyloch, *Rękopisy z Qumran nad Morzem Martwym*, Warszawa 1963;
Słownik religioznawców, „Euhemer” 1967, nr 3;
 Michał Servet. *Wybór pism*, oprac. L. Szczucki, Warszawa 1967;
Mała encyklopedia religioznawstwa marksistowskiego, „Euhemer” 1970, nr 3–4;
Podręcznik religioznawstwa, „Euhemer” 1986, nr 3–4;
Mała encyklopedia religioznawcza, „Euhemer” 1988, nr 1.

Po 1989 r. (układ chronologiczny):

W. Tyloch (red.), *Studies on Religions in the Context of Social Sciences*, Warszawa 1990.
 M. Nowaczyk, Z. Stachowski (red.), *Leksykon religioznawczy*, t. 1–2, Warszawa 1998.
 Z. Stachowski (red.), *Religioznawstwo polskie w XXI wieku*, Tycyn 2005.
 J. Kojkoł, M. J. Malinowski (red.), *Spotykając innego. Polacy w Afganistanie. Stereotypy islamu i jego wyznawców w świadomości żołnierzy zawodowych. Diagnoza i koncepcja oddziaływań w kierunku ich zmiany*, Gdynia 2011.
 M. Libiszowska-Żółtkowska, *Między socjologią a religioznawstwem w teorii i badaniach Marii Libiszowskiej-Żółtkowskiej*, Warszawa 2011.
 T. Szyszlak, *Lwowskie sacrum, kijowskie profanum. Grekokatolicyzm w ukraińskiej przestrzeni publicznej od pierestrojki do pomarańczowej rewolucji*, Warszawa 2012.
 M. Kieca, Ł. Kleska, *Światowe Dni Młodzieży. Fenomen kulturowo-religijny*, Warszawa 2017.

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE (CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

Najważniejszym wydawnictwem ciągłym PTR jest kwartalnik naukowy „Przegląd Religioznawczy – The Religious Studies Review” (do roku 1992 „Euhemer. Przegląd Religioznawczy”). Jest to pierwsze polskie specjalistyczne czasopismo religioznawcze. Zostało założone w 1957 w Warszawie. W 1960 zostało przekształcone w organ Polskiego Towarzystwa Religioznawczego. Zachowuje ciągłość poszczególnych numerów od 1957.

W latach 1957–1966, pismo ukazywało się jako dwumiesięcznik i przyjmowało profil popularnonaukowy. W roku 1968 zostało przekształcone w kwartalnik a jego profil zaczął ewoluować w stronę jednoznacznie specjalistyczną.

Patrząc na profil pisma „Euhemer. Przegląd Religioznawczy” w latach 1957–1992, można stwierdzić, że jego łamy odzwierciedlały kształtowanie się religioznawstwa polskiego w warunkach dominacji ideologii marksistowskiej. Niezależnie od tego, na tyle ile to możliwe, pismo starało się zachowywać naukowy pluralizm publikując liczne artykuły naukowe, omówienia, recenzje, które prezentowały odmienne podejścia metodologiczne.

Współczesny „Przegląd Religioznawczy” to pismo, na łamach którego publikowane są artykuły teoretyczne, wyniki badań nad religijnością i przekłady tekstów źródłowych. Uznając religię za zjawisko wieloaspektowe, redakcja czasopisma, prócz religioznawców, angażuje do współpracy: orientalistów, filologów klasycznych, archeologów, historyków, etnografów, socjologów, psychologów, filozofów, politologów a także specjalistów z innych dyscyplin. Pismo indeksowane jest m.in. w wykazie European Reference Index for the Humanities and Social Sciences oraz baizie Index Copernicus – ICI Journals Master List. Kwartalnik niezmiennie wymieniany jest również w polskich ministerialnych wykazach czasopism naukowych.

Wszystkie artykuły publikowane na łamach „Przeglądu Religioznawczego” znajdują się w otwartym dostępie i są do pobrania na stronie internetowej pisma.

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

Archiwalne numery czasopisma „Euhemer. Przegląd Religioznawczy” (na końcu wielu numerów załączone są kroniki i ważnej informacji z życia Towarzystwa).

Księgi pamiątkowe PTR (nieopublikowane w posiadaniu Zarządu PTR).

Strona internetowa Towarzystwa.

Dokumentacja gromadzona przez Zarząd PTR.

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE)

T. Bubík, H. Hoffmann (red.), *Studying Religions with the Iron Curtain Closed and Opened. The Academic Study of Religion in Eastern Europe*, Leiden–Boston 2015;

H. Hoffmann, *Dzieje polskich badań religioznawczych 1873–1939*, Kraków 2004;

Ł. Marek, R. Łętocha (red.), *Ile z nauki, ile z ideologii? Religioznawstwo w PRL*, Kraków 2021;

Z. Stachowski, *50 lat Polskiego Towarzystwa Religioznawczego*, „Przegląd Religioznawczy” 2008, nr 3, s. 39–45;

J. Szmyd (red.), *Wizerunki filozofów i humanistów polskich. Wiek XX*, Kraków 2000.

PROF. DR HAB. JERZY KOJKOŁ

DR PAWEŁ KUSIAK

POLSKIE TOWARZYSTWO RETORYCZNE (PTR)

INFORMACJE OGÓLNE

Data powstania: Powstało w roku 2000 (wpis do rejestru stowarzyszeń KRS: 2005).

Aktualny adres towarzystwa to: Polskie Towarzystwo Retoryczne [afiliowane przy Instytucie Polonistyki Stosowanej UW], Krakowskie Przedmieście 26/28, 00-927 Warszawa; strona internetowa: <https://retoryka.edu.pl>. Adres mailowy: retoryka.ptr@gmail.com

Członkowie: Polskie Towarzystwo Retoryczne liczy 61 członków, w tym 2 honorowych. Wśród nich jest 17 profesorów i profesorów uczelni oraz 28 doktorów. Członkowie PTR ze środowiska akademickiego pracują na uczelniach w całej Polsce i re-

prezentują rozmaite dyscypliny, m.in. językoznawstwo i literaturoznawstwo (filologia klasyczna, filologia polska, neofilologie), nauki o komunikacji społecznej i mediach, socjologię, filozofię czy oraz historię. Oprócz badaczy i wykładowców akademickich, do PTR należą nauczyciele szkół średnich, pracownicy działów PR, logopedzi, specjaliści w dziedzinie komunikacji i inne osoby zainteresowane retoryką.

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

PTR jako towarzystwo naukowe stawia sobie cztery cele:

- 1 pogłębianie wiedzy na temat retoryki oraz praktyki retorycznej,
- 2 prowadzenie badań naukowych w obszarach związanych z retoryką, w tym dydaktyką,
- 3 propagowanie dydaktyki oraz badań związanych z retoryką w kraju i na arenie międzynarodowej,
- 4 integrowanie osób i instytucji zajmujących się retoryką.

Członkowie PTR prowadzą badania naukowe, realizują projekty i granty badawcze oraz publikują książki i artykuły na temat retoryki. Wyniki swoich badań przedstawiają na seminariach naukowych organizowanych przez PTR (aktualny program spotkań zamieszczany jest na stronie <https://retoryka.edu.pl/>) oraz na konferencjach naukowych. Od początku swej działalności do chwili obecnej PTR było organizatorem lub współorganizatorem 19 konferencji naukowych, ogólnopolskich i międzynarodowych (<https://retoryka.edu.pl/konferencje/>; <https://retoryka.edu.pl/historia-konferencji-ptr/>). W 2024 roku PTR zorganizowało Ogólnopolski Kongres Retoryczny „Retoryka – Edukacja – Innowacja” finansowany z projektu MEiN „Doskonała nauka” II” (<https://retoryka.edu.pl/ogolnopolski-kongres-retoryczny-2024/>). PTR współpracuje także z organizacjami i grupami badawczymi, zajmującymi się komunikacją perswazyjną i argumentacją (np. współpraca z PTKS, z ArgDiaP).

Drugi filar działalności PTR to promowanie nauczania retoryki. Członkowie PTR angażują się w działalność dydaktyczną: prowadzą kursy akademickie (wykłady, konwersatoria i seminaria) poświęcone retoryce, współtworzą programy kształcenia retorycznego na różnych poziomach szkolnictwa, przygotowują podręczniki do kształcenia w dziedzinie retoryki, organizują doroczne warsztaty retoryczne dla studentów i doktorantów oraz debaty konkursowe dla uczniów i studentów. Członkowie PTR uczestniczą również w procesie doskonalenia nauczycieli, prowadząc dla nich warsztaty, w tym cykl seminariów dla promotorów prac dyplomowych z dziedziny retoryki. W ramach samokształcenia, członkowie PTR uczestniczą w wykładach i warsztatach zaproszonych specjalistów z Polski i zagranicy, aby podnosić własne kwalifikacje merytoryczne i metodyczne w dziedzinie nauczania retoryki.

Trzeci i czwarty filar działalności PTR to popularyzacja retoryki oraz działania organizacyjne, mające na celu integrowanie osób i instytucji zajmujących się retoryką. Popularyzacji retoryki służą organizowane przez PTR otwarte seminaria retoryczne i rozmaite inicjatywy podejmowane na rzecz rozwijania kultury dyskusji (np. popularyzowanie praktyk debatanckich). Członkowie PTR prowadzą kursy i szkolenia z retoryki, autoprezentacji i wystąpień publicznych w różnych instytucjach. Uczestniczą także w imprezach

promujących naukę (Festiwal Nauki), a jako eksperci w zakresie komunikacji publicznej zabierają głos w mediach na tematy związane z retoryką. Rozpowszechnianiu wiedzy o inicjatywach retorycznych sprzyja obecność PTR w mediach społecznościowych oraz publikowanie comiesięcznego newslettera. Integrowaniu środowiska retorycznego w Polsce służy współpraca ze stowarzyszeniami i organizacjami, które zajmują się różnymi aspektami komunikacji perswazyjnej (debatami, wystąpieniami publicznymi, PR). PTR patronuje konkursom oratorskim i spotkaniom organizowanym przez ruch debatancki obejmujący głównie szkoły średnie i wyższe.

Zgodnie ze swoimi celami, Polskie Towarzystwo Retoryczne wspiera młodych naukowców. Członkowie PTR prowadzą warsztaty dla doktorantów. Od 2019 r., PTR organizuje cyklicznie konkurs dla absolwentów uczelni polskich na najlepszą pracę dyplomową (licencjacką i magisterską) wykorzystującą metody retoryki. Nagrodą dla laureatów jest możliwość publikacji w „Res Rhetorica” artykułu, powstałego na podstawie zwycięskiej pracy. Doktoranci są uczestnikami konferencji organizowanych przez PTR, są włączani w realizowane projekty naukowe i aktywnie angażują się w organizowanie debat w ramach PTR.

Wielu członków PTR należy do Rhetoric Society of Europe. Od 2013 r. przewodnicząca PTR, dr hab. Maria Załęska, prof. ucz. jest członkiem zarządu Rhetoric Society of Europe.

CZASOPISMA I WYDAWNICTWA CIĄGŁE

Polskie Towarzystwo Retoryczne zaangażowało się także w działalność wydawniczą. W latach 2004-2013, wraz z Pracownią Badań Historii i Teorii Retoryki Instytutu Polonistyki Stosowanej UW, PTR było wydawcą kwartalnika „Forum Artis Rhetoricae”. Od 2014 r. PTR jest wydawcą międzynarodowego kwartalnika w otwartym dostępie „Res Rhetorica” figurującego m.in. w bazie SCOPUS (w 2022 roku wskaźnik SNIP 0.456, SJR 0.169, CiteScore 0.3) oraz Emerging Sources Citation Index (ESCI) - wchodzącej w skład Web of Science Core Collection (JCI’22: 0.26), ICI Journals Master List (Index Copernicus Journals Master List), ICV 2022: 120.71. Jako wydawca PTR jest członkiem Open Access Scholarly Publishers Association (OASPA). W swojej pracy redakcja kieruje się zaleceniami The Committee on Publication Ethics (COPE).

W 2015 roku Polskie Towarzystwo Retoryczne zapoczątkowało także publikację serii wydawniczej Rhetoricum.

Polskie Towarzystwo Retoryczne rozwija rozmaite formy współpracy międzynarodowej w dziedzinie retoryki. Członkowie PTR uczestniczą w międzynarodowych konferencjach, organizowanych cyklicznie przez Rhetoric Society of Europe jako seria „Rhetoric in Society” (w skrócie RiS). PTR było organizatorem jednej z konferencji z tego cyklu (RiS 5, „Rhetoric in the Knowledge Society”, 2015 r.). Członkowie PTR uczestniczą też aktywnie w konferencjach zagranicznych, organizowanych przez uniwersytety w różnych krajach i publikują w czasopiśmie zagranicznych, także we współpracy z badaczami z innych krajów. Podejmują współpracę ze środowiskiem specjalistów w zakresie retoryki w ramach międzynarodowych grantów („Rhefine”, <https://rhefine.uw.edu.pl/>), międzynarodowych grup badawczych (*Ret-Net: Languages and Rhetorical cultures*, <https://ret-net.wn.uw.edu.pl/>); *ReP: Retorica e Psicologia*, <https://centri.unibo.it/centro-camporesi/it/gruppo-ricerca-rep>), realizacji badań na uczelniach zagranicznych w charakterze profesora wizytującego (Uniwersytet w Bolonii, Institute of the Advanced Studies

„Umberto Eco”, Uniwersytet Karola w Pradze), kształcenia doktorantów w ramach międzynarodowych warsztatów (3rd Biennial International Rhetoric Workshop, Autonomous University of San Luis Potosí, Meksyk). Członkowie PTR współpracują w środowisku międzynarodowym jako członkowie rad naukowych i/lub recenzenci czasopism zagranicznych, które zajmują się różnymi aspektami komunikacji perswazyjnej (np. *Mots. Les langages du politique; Rhetoric and Communication*).

Współpracy międzynarodowej sprzyja zainicjowany w czasopiśmie PTR „Res Rhetorica” cykl numerów tematycznych, poświęcony badaniom retorycznym w różnych krajach. Do współredagowania tych numerów zapraszani są jako redaktorzy gościnni badacze pochodzący z kraju, którego dorobek retoryczny jest prezentowany. PTR dba także o promowanie wiedzy o retoryce w Polsce na forum zagranicznym (artykuły przeglądowe w językach obcych w czasopismach obcojęzycznych).

WYDAWNICTWA

Poniżej wymieniono tylko kilka tomów, powstałych w wyniku inicjatyw naukowych podejmowanych wspólnie przez członków PTR:

Barłowska Maria; Budzyńska-Daca, Agnieszka; Załęska Maria [red.] (2010) *Ćwiczenia z retoryki*. Warszawa, Wydawnictwo Naukowe PWN.

Bendrat, Anna; Budzyńska-Daca, Agnieszka; Kampka, Agnieszka; Modrzejewska Ewa; Załęska Maria (2021) *Retoryka w Polsce po 1989 roku. Przegląd kierunków badań*. „Poradnik Językowy” 10, 26-50.

Bendrat, Anna; Budzyńska-Daca, Agnieszka; Kampka, Agnieszka; Modrzejewska Ewa; Załęska Maria (2021) *Rhetoric in Poland*. „Southern Communication Journal”, 86 (2), 119-133.

Budzyńska-Daca Agnieszka, Modrzejewska Ewa, [red.] *Retoryka i wartości*, UW Warszawa 2019

Kampka Agnieszka, Molek-Kozakowska Katarzyna [red.] (2016) *Rhetoric, Knowledge and the Public Sphere*, Peter Lang, Frankfurt am Main.

Budzyńska-Daca Agnieszka, Kampka Agnieszka, Molek-Kozakowska Katarzyna [red.] (2016) *Retoryka wizerunku medialnego* PTR, Warszawa.

Załęska Maria [red.] (2012) *Rhetoric and Politics: Central/Eastern European Perspectives*. Cambridge Scholars Publishing, Newcastle upon Tyne.

Załęska Maria [red.] (2015) *Retoryka w komunikacji specjalistycznej*. Warszawa, PTR (Seria Rhetoricum).

Załęska Maria [red.] (2016) *Retoryka – wiedza – krytyka*. Warszawa, PTR, (Seria Rhetoricum).

Załęska Maria, Okulska Urszula [red.] (2016) *Rhetoric, discourse and knowledge*. Frankfurt am Main, Peter Lang.

Zarys dynamiki rozwoju Polskiego Towarzystwa Retorycznego został opisany w poniższej publikacji:

Załęska Maria (2013) „Retoryka, wiedza, społeczeństwo: działalność Polskiego Towarzystwa Retorycznego”. W: *Towarzystwa naukowe w Polsce – dziedzictwo, kultura, nauka, trwanie*. Vol. 2. Zbigniew Kruszewski (red.). Warszawa, Rada Towarzystw Naukowych przy Prezydium PAN, 292-306.

MARIA ZAŁĘSKA

POLSKIE TOWARZYSTWO SEMIOTYCZNE
POLISH SEMIOTIC SOCIETY
SOCIÉTÉ POLONAISE DE SÉMIOTIQUE

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia: 1968. **Siedziba:** Warszawa (ul. Krakowskie Przedmieście 3, 00-047 Warszawa). Oddział: Lublin. Strona internetowa: <https://www.pts.edu.pl/> Adres mailowy: taci@uw.edu.pl. **Struktura organizacyjna:** Walne Zgromadzenie, Zarząd Główny, zarządy oddziałów. Liczba członków: 107 (1976), 112 (2003), 100 (2025). **Prezesi:** Stefan Żółkiewski (1968–1991; 1992 – wakat), Jerzy Pelc (1993–2011), Joanna Odrowąż-Sypniewska (2012–2014), Tadeusz Ciecierski (od 2015). **Sekretarze generalni:** Jerzy Pelc (1968–1993), Jacek Jadacki (1993–1999), Wiesława Żandarowska (1999–2004), Tadeusz Ciecierski (2004–2014), Michał R. Węsierski (od 2015). **Skarbnicy:** Mieczysław Omyła (1993–2011), Tomasz Puczyłowski (od 2011).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Polskie Towarzystwo Semiotyczne prowadzi działalność naukowo-badawczą w zakresie semiotyki logicznej, lingwistycznej, semiotyki następujących dziedzin: sztuki, literatury, kultury, teatru, filmu, telewizji, architektury. Członkami założycielami byli m.in. Janusz Chmielewski, Jerzy Kuryłowicz, Jerzy Pelc, Stefan Żółkiewski. Towarzystwo zrzesza głównie pracowników nauki: semiotyków, logików, filozofów, lingwistów, informatyków, teoretyków kultury, literatury, sztuki, teatru, filmu, telewizji, muzyki, architektury. Organizuje zebrania naukowe (kilkanaście rocznie) z udziałem przedstawicieli wielu placówek naukowych z kraju i zagranicy. Od roku 2021 zebrania naukowe mają formę seminarium online, dostępnego dla wszystkich zainteresowanych na całym świecie (strona seminarium: <https://www.pts.edu.pl/seminarium>).

PTS było współorganizatorem międzynarodowych konferencji semiotycznych w: Warszawie (1968, 1980, 2024), Radziejowicach (1978), Puławach (1980), Katowicach (1983).

Wielu członków PTS brało udział w międzynarodowych kongresach semiotycznych, korzystając z gościny ich organizatora (International Association for Semiotic Studies): w Mediolanie (1974), Wiedniu (1979), Palermo (1984), Perpignan/Barcelona (1989), Berkeley (1994), Dreźnie (1999), Buenos Aires (2019).

Członkowie PTS uczestniczą czynnie w sympozjach semiotycznych i szkołach letnich za granicą oraz w kongresach i konferencjach filozoficznych, logicznych, językoznawczych i innych, w których programie występują zagadnienia semiotyczne, a także wygłaszają odczyty i odbywają staże naukowe w zagranicznych instytucjach naukowych. Tego rodzaju współpraca w niektórych przypadkach została ujęta w ramy formalnej umowy, np. podpisanej w 1978 r. przez kierowników czterech uniwersyteckich placó-

wek semiotycznych: Thomasa A. Sebeoka (Research Center for Language and Semiotic Studies Indiana University, Bloomington, Indiana), Edwarda Stankiewicza (Yale University, New Haven, Connecticut), Thomasa G. Winnera (Brown University, Providence, Rhode Island) i Jerzego Pelca (Zakład Semiotyki Logicznej Uniwersytetu Warszawskiego). W ramach tej umowy grupa semiotyków polskich gościła w Indiana University na sympozjum (1979), a jedna osoba na stażu długoterminowym, liczny zaś zespół polski opracował hasła z zakresu semiotyki logicznej i filozofii języka do *Encyclopedic Dictionary of Semiotics* (Berlin, Mouton-De Gruyter).

PTS jest od 1969 r. członkiem International Association for Semiotic Studies (IASS, Association Internationale de Sémiotique – AIS), utworzonego z inicjatywy polskiej, zgłoszonej na międzynarodowej konferencji semiotycznej w Kazimierzu nad Wisłą (1966). Delegatami polskimi do Zarządu Głównego IASS – AIS byli: Stefan Żółkiewski w l. 1969-90, Jerzy Pelc od r. 1969 i Leon Koj od 1991 r. Jerzy Pelc był w l. 1984-94 przewodniczącym IASS – AS, obecnie zaś jest honorowym przewodniczącym tego stowarzyszenia. Do komitetu redakcyjnego organu IASS – MS „Semiotica” (wychodzącego od 1969 r.) należał Stefan Żółkiewski (1969-90), a także J. Pelc (od 1969) i Henryk Hiż (od 1972). Wyrazem uznania dla PTS jest nadanie Jerzemu Pelcowi, prezesowi Towarzystwa, godności członka honorowego następujących towarzystw: Semiotic Society of America (USA), Österreichische Gesellschaft für Semiotik (Austria), Canadian Semiotic Association (Kanada), Magyar Szemiotikai Társaság (Węgry), oraz członka: Consultation Board International Pragmatics Association (Antwerpia 1986-92), Comitato Scientifico Internazionale di Scienze Umane IASS-AIS (Palermo, od 1986), Advisory Board, Centre for Research in Culture and Communication Murdoch University (Australia, od 1990), Advisory Board Master Program in Semiotics, New Bulgarian University (Sofia, od 1993).

Konferencje i sympozja

9 grudnia 2016 r. zorganizowane zostało w Warszawie Ogólnopolskie Sympozjum Semiotyczne, a 10 listopada 2017 r. Ogólnopolska Konferencja Semiotyczna. Obie te imprezy przygotowywane były przez PTS przy współudziale Wydziału Nauk Społecznych SGGW.

We wrześniu 2024 r. w Warszawie odbył się 16. Światowy Kongres Semiotyki (IASSA-IS) pod hasłem „Signs and Realities”, związany z setną rocznicą urodzin prof. Jerzego Pelca. (PTS było jednym ze współorganizatorów tego wydarzenia).

Nagroda im. Danuty i Henryka Hiżów

Towarzystwo patronuje konkursowi o nagrodę im. Danuty i Henryka Hiżów – indywidualną nagrodę pieniężną przyznaną za najlepszą pracę z zakresu filozofii języka i teorii znaku.

PTS realizowało wiele grantów resortowych na działalność wydawniczą i konferencyjną, w tym w m.in. te finansowane w ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki, a także granty DUN (Działalność Upowszechniająca Naukę) czy Wsparcie dla Czasopism Naukowych.

WYDAWNICTWA

PTS publikuje:

- od 1970 r. „Studia Semiotyczne”, w roku 2016 „Studia Semiotyczne” zostały przekształcone z wydawnictwa ciągłego nieperiodycznego w półrocznik. Redaktorami „Studiów Semiotycznych” byli lub są: Jerzy Pelc (1970-2015), Andrzej Biłat (2015-2023), Tadeusz Ciecierski (2024-). „Studia Semiotyczne” ukazują się także online (w wolnym dostępie). Strona czasopisma: <https://studiasemiotyczne.pts.edu.pl/>. Wybrane artykuły publikowane w latach 1970-2010 w „Studiach Semiotycznych” doczekały się przekładu i wydania w ramach „Studia Semiotyczne – English Supplement”, dostępnego na stronie: <https://studiasemiotyczne.pts.edu.pl/index.php/Studiasemiotyczne/suplement> „Studia Semiotyczne” są indeksowane w najważniejszych bazach danych.
- serie: Biblioteka Myśli Semiotycznej pod redakcją J. Pelca (do roku 2025 r. wydano 54 tomy) i Biblioteka Informacji i Dokumentacji Semiotycznej pod redakcją J. Pelca, w ramach której wychodzą: Polski Biuletyn Semiotyczny oraz Sygnały Semiotyczne. Streszczenia prac z dziedziny semiotyki.

Numerzy „Studiów Semiotycznych” (od 2016 r.) – tytuły i redaktorzy numerów:

- 2016, t. 30(1): „Studia Semiotyczne”, „Od redakcji”: Andrzej Biłat.
- 2016, t. 30(2): „Wybrane zagadnienia filozofii języka”, red. numeru: Tadeusz Ciecierski, Tomasz Puczyłowski.
- 2017, t. 31(1): „Wybrane zagadnienia filozofii języka i umysłu”, red. numeru: Tadeusz Ciecierski, Tomasz Puczyłowski.
- 2017, t. 31(2): „Philosophy of Language: Extending the Field”, red. numeru: Piotr Stalmaszczyk.
- 2018, t. 32(1): „Studia Semiotyczne”, red. gościnni: Kamila DębowskaKozłowska, Piotr Kulicki.
- 2018, t. 32(2): „Prawda, odniesienie i rozstrzygalność w matematyce”, red. numeru: Andrzej Biłat.
- 2019, t. 33(1): „Meaning, Content and Reference”, red. numeru: Tadeusz Ciecierski, Paweł Grabarczyk.
- 2019, t. 33(2): „Jerzy Pelc”, red. numeru: Tadeusz Ciecierski.
- 2020, t. 34(1): „Humans, Machines, and Gödel”, red. numeru: Roman Kossak.
- 2020, t. 34(2): „Inferring Truth and Meaning”, red. numeru: Martin Hinton, Piotr Stalmaszczyk.
- 2021, t. 35(1): „Cognition. Consciousness. Language”, red. numeru: Zbysław Muszyński.
- 2021, t. 35(2): „On Conditionals”, red. numeru: Maciej Sendłak.
- 2022, t. 36(1): „Proper Names and Modes of Existence”, red. numeru: Piotr Stalmaszczyk.
- 2022, t. 36(2): „Speech Act Theory: New Developments and Applications”, red. numeru: Natalia Karczewska.
- 2023, t. 37(1): „Singularity and Inference”, red. numeru: Paweł Grabarczyk, Tadeusz Ciecierski, Maciej Sendłak.
- 2023, t. 37(2): „Context and Content”, red. numeru: Tadeusz Ciecierski, Paweł Grabarczyk, Maria Matuszkiewicz, Maciej Sendłak.
- 2024, t. 38(1): „Semiotics, Arts and Reality”, red. numeru: Małgorzata Gamrat.
- 2024, t. 38(2): „Between Semiotics, Music and Signification”, red. numeru: Małgorzata Gamrat.

Tomy Biblioteki Myśli Semiotycznej:

- Nr 1: Leon Koj, Problemy semiotyki logicznej, Warszawa 1990
- Nr 2: Urszula Żegleń, Modalność w logice i w filozofii, Warszawa 1990
- Nr 3: Jan Świderek, Logika Klaudiusza Galena, Warszawa 1990
- Nr 4: Jan Woźniak, Logiczna analiza pojęć typologicznych, Warszawa 1990
- Nr 5: Leon Koj, Analizy i przeglądy semiotyczne, Warszawa 1990
- Nr 6: Zbigniew Muszyński (red.), Język, znaczenie, rozumienie i relatywizm, Warszawa 1991
- Nr 7: Jerzy Paśniczek (red.), Ontologia fikcji, Warszawa 1991
- Nr 8: Halina Kardela, Zbigniew Muszyński (red.), Noam Chomsky: inspiracje i perspektywy, Warszawa 1991
- Nr 9: Maria Omyła (red.), Szkice z semantyki i ontologii sytuacji, Warszawa 1991
- Nr 10: Jerzy Pelc, Leon Koj (red.), Semiotyka dziś i wczoraj. Wybór tekstów, Warszawa 1991
- Nr 11: Jerzy Pelc (red.), Prace z pragmatyki, semantyki i metodologii semiotyki, Wrocław 1991
- Nr 12: Antoine Arnauld, Pierre Lancelot, Powszechna gramatyka racjonalna (Gramatyka z Port-Royal), Warszawa 1991
- Nr 13: Witold Marciszewski, Logika z retorycznego punktu widzenia, Warszawa 1991
- Nr 14: Alicja Helman, Historia semiotyki filmu, t. I, Warszawa 1991
- Nr 15: Kazimierz Misiuna, Ontologiczne założenia języka, Warszawa 1991
- Nr 16: Maciej Tokarz, Elementy formalnej teorii składni, Warszawa 1994
- Nr 17: Zygmunt Ziemiński, Maciej Zieliński, Dyrektywy i sposób ich wypowiedziania, Warszawa 1992
- Nr 18: Alicja Helman, Jan Ostaszewski (red.), Film: język—rzeczywistość—osoba, Warszawa 1992
- Nr 19: Barbara Stanosz, 10 wykładów z filozofii języka, Warszawa 1991
- Nr 20: Jerzy Sambor, Ryszard Hammerl, O statystycznych prawach językowych, Warszawa 1993
- Nr 21: Irena Kurcz (red.), Psychologia i semiotyka, Warszawa 1993
- Nr 22: Irena Kurcz, Jerzy Bobryk (red.), Akty semiotyczne, ich wytwory i mechanizmy, Warszawa 1992
- Nr 23: Jerzy Pelc (red.), Fragmenty filozoficzne ofiarowane Helenie Hiż, Warszawa 1992
- Nr 24: Alicja Helman, Historia semiotyki filmu, t. II, Warszawa 1993
- Nr 25: Michał Grochowski, Konwencje semantyczne a definiowanie wyrażeń językowych, Warszawa 1993
- Nr 26: Jerzy Pelc (red.), Znaczenie i prawda, Warszawa 1994
- Nr 27: Gérard de Cordemoy, Rozprawa fizykalna o mowie, Warszawa 1993
- Nr 28: Kazimierz Trzęsicki, Elementy logiki dla humanistów, Warszawa 1994
- Nr 29: Hanna Buczyńska-Garewicz, Semiotyka Peirce'a, Warszawa 1994
- Nr 30: Jerzy Pelc, Wizerunki i wspomnienia. Materiały do historii semiotyki, Warszawa 1994
- Nr 31: Halina Kardela (red.), Podstawy gramatyki kognitywnej, Warszawa 1995
- Nr 32: Maria Omyła (red.), Nauka i język (Prof. Przełęckiemu w darze), Warszawa 1994
- Nr 33: Tadeusz Maruszewski, Psychologia poznawcza, Warszawa 1995
- Nr 34: Kazimierz Trzęsicki, Logika nieformalna, Warszawa 1995
- Nr 35: Jan Kopania, Descartes i Kant o użyteczności poznawczej, Warszawa 1996
- Nr 36: Jerzy Bobryk, Reprezentacje, intencjonalność, świadomość, Warszawa 1996
- Nr 37: Jerzy Sambor (red.), Z zagadnień kwantytatywnej semantyki kognitywnej, Warszawa 1997

- Nr 38: Charles S. Peirce, Wybór pism, Warszawa 1997
 Nr 39: Michał Przełęcki, Poza granicami nauki, Warszawa 1996
 Nr 40: Tadeusz Kowzan, Znak i teatr, Warszawa 1998
 Nr 41: Leon Koj, Zdarzeniowa koncepcja znaku, Warszawa 1998
 Nr 42: Roman Suszko, Wybór pism, Warszawa 1998
 Nr 43: Barbara Stanosz, Logika języka naturalnego, Warszawa 1999
 Nr 44: Andrzej Nowaczyk, Gramatyka i prawda, Warszawa 1999
 Nr 45: Bogusław Wolniewicz, Logic and Metaphysics, Warszawa 1999
 Nr 46: Jerzy Pelc (red.), Język współczesnej humanistyki, Warszawa 2000
 Nr 47: Tomasz Rzepa, O interpretowaniu psychologicznym w kręgu szkoły lwowsko-warszawskiej, Warszawa 2002
 Nr 48: Jerzy Bobryk, Świadomość człowieka w epoce mediów elektronicznych, Warszawa 2004
 Nr 49: Michał Przełęcki, Sens i prawda w etyce, Warszawa 2004
 Nr 50: Jerzy Pelc (red.), Sens, prawda, wartość: filozofia języka i nauki w dziełach..., Warszawa 2006
 Nr 51: Jerzy Pelc (red.), Deskrypcje i prawda: rozprawy semiotyczne, Warszawa 2010
 Nr 52: Jerzy Bobryk, Redukcjonizm, psychologia, semiotyka, Warszawa 2011
 Nr 53: Aleksandra Horecka, Obiekty semiotyczne w pracach Stanisława Ossowskiego, Tadeusza Witwickiego, Mieczysława Wallisa, Leopolda Blausteina, Izydory Dąbskiej i Janiny Kotarbińskiej, Warszawa 2013
 Nr 54: Aleksandra Horecka, Obiekty semiotyczne w pracach Kazimierza Twardowskiego, Władysława Witwickiego, Kazimierza Ajdukiewicza i Tadeusza Kotarbińskiego, Warszawa 2013

ŹRÓDŁA I LITERATURA (WYBÓR)

- Statut Polskiego Towarzystwa Semiotycznego.
- Strona PTS: <https://www.pts.edu.pl/> (dostęp: 29 XII 2025).
- „Studia Semiotyczne” (platforma OJS): <https://studiasemiotyczne.pts.edu.pl/>.

LITERATURA

J. Pelc: Od wydawcy. „Studia Semiotyczne” 1970 T. I s. 5-10, 1971 T. 2 s. 5-14, 1972 T. 3 s. 5-11, 1973 T. 4 s. 5-21, 1974 T. 5 s. 5-15, 1975 T. 6 s. 5-11, 1977 T. 7 s. 13-27, 1978 T. 8 s. 11-20, 1979 T. 9 s. 5-16. – J. Aumillerowa: Polskie Towarzystwo Semiotyczne. W: Słownik polski.ch towarzystw naukowych. T. 1. Wrocław 1978 s. 161-162. – J. Pelc: Kronika semiotyczna. „Studia Semiotyczne” 1980 T. 10 s. 155-178, 1981 T. 11 s. 243-290, 1982 T. 12 s. 185-196. J. J. Jadecki, J. Pelc: Kronika semiotyczna. Tamże 1986 T. 14-15 s. 343-406. – J. Pelc: Kronika semiotyczna. Tamże 1990 T. 16-17 s. 299-333. – Tenże: Przedmowa. „Polski Biuletyn Semiotyczny” 199() nr 1 s. 6-9. – Tamże 1991 T. 2 s. 1-4, 1993 T. 3 s. 3-18 (informacje o działalności Tow.), J. Pelc: Od wydawcy: Pożegnanie ze „Studiemi Semiotycznymi”, 2015, Studia Semiotyczne 28-29, s. 5-30 <https://studiasemiotyczne.pts.edu.pl/index.php/Studiasemiotyczne/article/view/81/73>, A. Biłat, Od redakcji, 2016, Studia Semiotyczne 30, s. 5 (<https://studiasemiotyczne.pts.edu.pl/index.php/Studiasemiotyczne/issue/view/6/TOMXXX1>).; A. Biłat, „Konkurs o nagrodę im. Henryka i Danuty Hiżów”, Studia Semiotyczne, t. 30(1) (publ. 8 I 2020).

POLSKIE TOWARZYSTWO STATYSTYCZNE

POLISH STATISTICAL ASSOCIATION

INFORMACJE OGÓLNE

Nazwa towarzystwa. Polskie Towarzystwo Statystyczne (Polish Statistical Association). W latach 1917–1937 środowisko statystyków polskich skupione było w Sekcji Statystyki Towarzystwa Ekonomistów i Statystyków Polskich (TEiSP). Rok założenia 1912. Okresy działalności 1912–1917; 1917–1937 (jako Sekcja Statystyki Towarzystwa Ekonomistów i Statystyków Polskich); 1937–1939; 1947–1955; od 1981 r. nieprzerwanie.

Siedziba i dane adresowe 00-925 Warszawa, Al. Niepodległości 208. **Strona internetowa:** początkowo www.stat.gov.pl/pts (od 2007 r., na serwerze GUS), obecnie <http://pts.stat.gov.pl>, gdzie znajduje się m.in. zakładka „Władze”, zawierająca także informacje historyczne dotyczące ostatnich kadencji. Adres mailowy: g.kowalska@stat.gov.pl

Struktura organizacyjna. Najwyższą władzą Towarzystwa jest Walne Zgromadzenie Delegatów; pomiędzy zgromadzeniami sprawowanie władzy powierzone jest Radzie Głównej, której bieżącą działalnością kieruje Prezydium. Posiedzenia plenarne Rady Głównej odbywają się w miarę potrzeb i możliwości finansowych, posiedzenia Prezydium zaś przeciętnie raz na kwartał. W zebraniach Rady i jej Prezydium uczestniczy przedstawiciel Głównej Komisji Rewizyjnej, którym najczęściej bywa jej przewodniczący. Statutowy mechanizm kontroli wewnętrznej dopełniają Główna Komisja Rewizyjna oraz Sąd Koleżeński. W połowie kadencji Rada Główna zwołuje Walne Zgromadzenie Sprawozdawcze. W marcu 1987 r. powołano Biuro Analiz Statystycznych przy Radzie Głównej PTS, stanowiące jednostkę badawczą prowadzącą działalność odpłatną na zlecenie różnorodnych instytucji. W latach 1937-1955 strukturę organizacyjną tworzyły: Walne Zgromadzenie, Zarząd Główny, Rada, sekcje, komisje.

Sekcje i komisje. W latach 1937-1939 w ramach PTS działały cztery wyspecjalizowane sekcje: Statystyki Matematycznej, Statystyki w Przedsiębiorstwie, Statystyki Gospodarczej i Społecznej oraz Statystyki Ludności. Powołane przez Radę PTS Komisje: do Opracowania Przewodnika po Źródłach Statystycznych oraz do Opracowania Słownika Statystycznego. W okresie 1947-1955 działały cztery sekcje: Statystyki Miejskiej, Ludnościowa, Statystyki Społecznej i Gospodarczej oraz Statystyki Matematycznej. W 1985 r. powołano siedem komisji programowych: Komisję Historii Statystyki (przewodnicząca – prof. Helena Madurowicz-Urbańska), Statystyki Społecznej (przew. Wiesław Łagodziński), Statystyki w Przedsiębiorstwie (przew. Tadeusz Toczyński), Integracji Statystyki (przew. prof. Jan Kordos), do spraw Jakości Danych Statystycznych (przew. prof. Ryszard Zasepa), Wydawniczą (przew. prof. Aleksander Zeliaś) oraz Zespół Popularyzacji Statystyki (przew. prof. Czesław Domański). 9 listopada 1988 r. Rada Główna PTS podjęła decyzję o powołaniu Sekcji Taksonomicznej, której pierwszym przewodniczącym Rady został prof. Józef Pociecha. W 1992 r. zmieniono jej nazwę na Sekcję Kłasyfikacji i Analizy Danych (SKAD); obecnym przewodniczącym Rady SKAD jest prof. Andrzej Dudek. W 2009 r. SKAD liczyła 204 członków. W 1989 r. powołano ogólnie-

polską Sekcję Metodologii i Organizacji Badań przy Oddziale Gdańskim PTS. Uchwałą Rady Głównej PTS z 18 listopada 2009 r. powołano Sekcję Statystyki Matematycznej (organizację powierzono prof. Mirosławowi Krzyśce z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu; deklaracje przystąpienia złożyło niemal pięćdziesiąt osób) oraz Sekcję Historyczną — kontynuatorkę rozwiązanej Komisji Historycznej (organizację objął prof. Walenty Ostasiewicz z Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu).

Oddziały terenowe: Białystok, Bydgoszcz, Ciechanów, Częstochowa, Elbląg, Gdańsk, Gorzów Wielkopolski, Katowice, Kielce, Kraków, Lublin, Łódź, Olsztyn, Ostrołęka, Poznań, Radom, Rzeszów, Szczecin, Toruń, Warszawa, Wrocław, Zielona Góra. W latach osiemdziesiątych funkcjonowały 22 oddziały, w latach dziewięćdziesiątych – 26, zaś w 2002 r. – 24 oddziały. Najliczniejsze są obecnie oddziały w Szczecinie, Warszawie, Poznaniu i Wrocławiu. W latach 1937–1939 funkcjonowały jedynie cztery oddziały terenowe: Śląsko-Dąbrowski w Katowicach, Poznański, Lwowski i Wileński. W okresie 1947–1953: Gdańsk (Oddział Morski), Kraków, Warszawa; przed likwidacją Towarzystwa zorganizowano także Oddział Krakowski, w stadium organizacji znajdowały się natomiast oddziały w Łodzi, Poznaniu i Wrocławiu.

Biblioteka Towarzystwo dysponowało niewielkim księgozbiorem własnym, a jego członkowie korzystali ze zbiorów Centralnej Biblioteki Statystycznej. **Archiwum.** Po likwidacji PTS w 1955 r. majątek oraz materiały archiwalne Towarzystwa przekazano Polskiemu Towarzystwu Ekonomicznemu, które powołało Komisję Statystyczną. Archiwum Sekcji Historycznej zachowane jest w GUS. **Wydawnictwo.** Towarzystwo prowadzi własną szeroką działalność wydawniczą, realizowaną przede wszystkim przez Radę Główną oraz rady oddziałowe, a także we współpracy z innymi instytucjami o charakterze naukowym. Szczegółowy wykaz publikacji zwartych zamieszczono w sekcji 4, a wydawnictw ciągłych w sekcji 5.

Liczba członków: 1939 r.: 291 członków rzeczywistych oraz 30 wspierających (instytucje). 1953 r.: 158 członków rzeczywistych i 11 wspierających. 1982 r.: ok. 300 członków, 1986 r.: ok. 400 członków, 1990 r.: ok. 1000 członków, 2003 r.: ok. 850 członków, 2009 r.: blisko 750 członków, 2026 r.: około 750 członków.

Prezesi honorowi: Czesław Domański (od 2018 r., obecnie honorowy prezes PTS).

Prezesi (lata urzędowania) Juliusz Leo (1912–1917); Antoni Kostanecki (1917–1937, jako prezes Towarzystwa Ekonomistów i Statystyków Polskich); Edward Szturm de Sztrem (1937–1939); Stefan Szulc (1947–1953); Mikołaj Latuch (1981–1985); Jan Kordos (1985–1994); Czesław Domański (1994–2005); Kazimierz Kruszką (2005–2010); Czesław Domański (2010–2018); Waldemar Tarczyński (od 2018 r.). **Sekretarze** Rady Głównej (Zarządu) (lata urzędowania): Kazimierz Kumaniecki (1912–1917); Stefan Dziewulski (1917–1937); Jan Derengowski (1937–1939); Zygmunt Zaremba (1947–1949); Maria Czarnowska (1949–1955); Kazimierz Latuch (1982–1985); Zenon Rajewski (1985–1994); Józef Gwozdowski (1994–2000); Kazimierz Kruszką (2000–2005); Maria Witek (2005–2010); Zofia Rusnak (2010–2014); Krzysztof Najman (od 2014 r.).

Skarbnicy (lata urzędowania): prof. Władysław Zawadzki (od grudnia 1917 r., w Zarządzie TEiSP); dr Jan Wiśniewski (1937–1939).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Geneza i okres krakowski (1912–1917)

Projekt utworzenia odrębnego stowarzyszenia statystyków polskich zrodził się na początku 1912 r. w gronie krakowskich statystyków i ekonomistów. Realizację koncepcji powierzono ówczesnemu kierownikowi krakowskiego Miejskiego Biura Statystycznego, doc. dr. Kazimierzowi Władysławowi Kumanieckiemu, który opracował projekt statutu nowo zawiązywanej organizacji. W dniu 29 marca 1912 r. K. W. Kumaniecki złożył w Cesarsko-Królewskim Namiestnictwie we Lwowie podanie o zezwolenie na działalność stowarzyszenia pod nazwą Polskie Towarzystwo Statystyczne, z siedzibą w Krakowie. Pismem z 9 kwietnia 1912 r. C. K. Namiestnictwo zatwierdziło projekt statutu PTS, oświadczając jednocześnie, że „nie zakazuje zawiązania tego stowarzyszenia”; datę wydania tego pisma przyjmuje się powszechnie za początek instytucjonalnego istnienia PTS. Siedzibą Towarzystwa stał się lokal Miejskiego Biura Statystycznego w Krakowie. Na czele PTS stanął dwunastoosobowy zarząd, zwany ówczesnie Wydziałem, którego wyboru dokonało Walne Zgromadzenie członków. Pierwszym prezesem PTS, i zarazem jedynym w okresie krakowskim, został prof. dr Juliusz Leo, profesor skarbowości na Uniwersytecie Jagiellońskim, pełniący równocześnie urząd prezydenta Krakowa, sekretarzem zaś doc. dr Kazimierz Władysław Kumaniecki.

Cel statutowy określono lakonicznie, lecz programowo: „badanie statystyczne stosunków gospodarczych i społecznych ziem polskich i wychodźstwa polskiego”. Najistotniejszym osiągnięciem Towarzystwa w okresie krakowskim było opracowanie i wydanie w 1915 r., w drukarni Uniwersytetu Jagiellońskiego, *Statystyki Polski*, przygotowanej przez zespół naukowców pod kierunkiem prof. Adama Krzyżanowskiego i prof. Władysława Kumanieckiego. Stanowiła ona pierwszy polski rocznik statystyczny, ujmujący, w granicach państwa polskiego z 1772 r., dane statystyczne dotyczące ziem trzech zaborów. Ambitnie zaplanowaną dalszą działalność wydawniczą i naukową przerwał jednak wybuch pierwszej wojny światowej (1 sierpnia 1914 r.). Po wydaniu *Statystyki Polski* PTS nie podejmowało już, w praktyce, szerszej aktywności, zaprzestając działalności w 1917 r. i przekazując zgromadzone fundusze na cele statystyczne gminy miasta Krakowa. Należy odnotować, iż krakowskie PTS nie zostało nigdy formalnie rozwiązane.

Sekcja Statystyki Towarzystwa Ekonomistów i Statystyków Polskich (1917–1937)

U schyłku I wojny światowej, w gronie współpracowników redakcji kwartalnika „Ekonomista”, zrodziła się myśl powołania Towarzystwa Ekonomistów i Statystyków Polskich (TEiSP). Celem nowo tworzonego stowarzyszenia miało być „podnoszenie w Polsce wiedzy ekonomiczno-społecznej i statystycznej, zarówno teoretycznej, jak i praktycznej”. Pierwsze zebranie organizacyjne TEiSP odbyło się 3 grudnia 1917 r. w Warszawie, w redakcji „Ekonomisty” przy ul. Jasnej 10. Zgromadzonych pięćdziesięciu uczestników wybrało przez aklamację przewodniczącego zebrania, prof. Ludwika Krzywickiego. W grudniu 1917 r. ukonstytuował się Zarząd Towarzystwa w składzie: przewodniczący – prof. Antoni Kostanecki, zastępcy przewodniczącego – Stefan Dziewulski i prof. Ludwik Krzywicki, skarbnik – prof. Władysław Zawadzki. TEiSP liczyło w 1924 r. 218 członków, w 1925 r. – 236, w 1926 r. – 247, zaś w latach trzydziestych liczba ta zmalała do 231. Działalność TEiSP zakończono w 1937 r.

W tym samym dniu, 3 grudnia 1917 r., w łonie TEiSP zawiązano Sekcję Statystyki, w której skupili się wybitni statystycy: Jan Derengowski, Michał Kalecki, Ignacy Kräutler, Ludwik Landau, Zygmunt Limanowski, Stefan Moszczeński, Jerzy Sława-Neyman, Jan Piekalkiewicz, Franciszek Piltz, Edward Strzelecki, Edward Szturm de Sztrem, Tadeusz Szturm de Sztrem, Stefan Szulc oraz Jan Wiśniewski.

Reaktywacja PTS w okresie międzywojennym (1937–1939)

Z inicjatywy członków Sekcji Statystycznej TEiSP, dnia 17 stycznia 1937 r. zwołano w Warszawie zebranie porozumiewawcze statystyków polskich, na którym przyjęto projekt statutu reaktywowanego Polskiego Towarzystwa Statystycznego. Statut ten został następnie zatwierdzony przez Komisariat Rządu m.st. Warszawy w dniu 14 maja 1937 r. Prezesem został dyrektor Głównego Urzędu Statystycznego, prof. Edward Szturm de Sztrem, wiceprezesem prof. Jan Czekanowski, sekretarzem dr Jan Derengowski, skarbnikiem dr Jan Wiśniewski, członkami Zarządu zaś: dr Rajmund Buławski, prof. Zbigniew Łomnicki, prof. Edward Strzelecki i prof. Edward Rosset. Wybrano również Radę Towarzystwa.

Cel statutowy określono jako „rozwój wiedzy statystycznej tak w dziedzinie teoretycznej, jak i praktycznej”. Realizacji zadań miało służyć: „a) prowadzenie i popieranie badań naukowych, b) urządzanie wykładów i konferencji dla członków i osób zaproszonych spoza Towarzystwa, jak też odczytów publicznych, c) zwoływanie zebrań i zjazdów naukowych, d) ogłaszanie wydawnictw periodycznych i nieperiodycznych, e) utrzymywanie biblioteki i zbiorów, utrzymywanie stosunków z innymi pokrewnymi stowarzyszeniami oraz instytucjami polskimi i zagranicznymi”.

W latach 1937–1939 Towarzystwo posiadało cztery oddziały terenowe: Śląsko-Dąbrowski w Katowicach, Poznański, Lwowski oraz Wileński. W ramach PTS działały cztery wyspecjalizowane sekcje: Statystyki Matematycznej, Statystyki w Przedsiębiorstwie, Statystyki Gospodarczej i Społecznej oraz Statystyki Ludności. Budżet Towarzystwa tworzyły składki członków rzeczywistych i wspierających, ofiary oraz subwencje, m.in. ze strony Głównego Urzędu Statystycznego oraz Powszechnej Kasy Oszczędności. W 1939 r. Towarzystwo liczyło 291 członków rzeczywistych oraz 30 wspierających (instytucje). Aktywnymi członkami PTS w tym okresie byli m.in. wybitny matematyk i statystyk prof. Jerzy Sława-Neyman oraz prof. Jan Piekalkiewicz – statystyk i ekonomista.

Towarzystwo prowadziło ożywioną działalność naukową; organizowano liczne zebrania naukowe poszczególnych oddziałów oraz sekcji. Najaktywniej funkcjonowała Sekcja Statystyki w Przedsiębiorstwie, która do 30 czerwca 1939 r. zorganizowała 13 zebrań naukowych; Sekcja Statystyki Gospodarczej i Społecznej odbyła w tym samym okresie 7 zebrań, Sekcja Statystyki Matematycznej – 7, a Sekcja Statystyki Ludności – 6. Ponadto odbyły się 3 zebrania naukowe samego PTS. Członkowie Towarzystwa współpracowali z innymi ośrodkami naukowymi w kraju i za granicą, uczestnicząc m.in. w krajowych zjazdach statystyków miejskich oraz w konferencjach Międzynarodowego Instytutu Statystycznego. Prace naukowe prowadziły także powołane przez Radę PTS Komisje: do Opracowania Przewodnika po Źródłach Statystycznych oraz do Opracowania Słownika Statystycznego; po wybuchu II wojny światowej działalność Komisji zawieszono, a wznowione po wojnie prace nie zostały ukończone.

Działalność powojenna (1947–1955)

Po przerwie wojennej zebranie organizacyjne członków-założycieli PTS odbyło się 22 kwietnia 1947 r., zaś zebranie konstytucyjne 15 czerwca tego samego roku. Na przewodniczącego Zarządu wybrano dyrektora GUS, prof. Stefana Szulca, jego zastępcą został prof. Tadeusz Banachiewicz. Reaktywowały swoją działalność wszystkie sekcje, najpóźniej Sekcja Statystyki Matematycznej. PTS prowadziło aktywną działalność do końca 1950 r.; w tym czasie Sekcja Statystyki Społecznej i Gospodarczej odbyła 6 zebrań naukowych z 7 referatami, a Sekcja Statystyki Ludności – 3 zebrania. Najprężniej działał Oddział Morski w Gdańsku, koncentrujący swą uwagę na popularyzacji wiedzy statystycznej; przeprowadził on 13 zebrań naukowych oraz zorganizował kurs szkolenia statystycznego.

Organem Towarzystwa był kwartalnik „Przegląd Statystyczny”; w okresie międzywojennym Sekcja Statystyki w Przedsiębiorstwie wydawała ponadto biuletyn miesięczny „Statystyka w Przedsiębiorstwie”. W obu wydawnictwach zamieszczano informacje bieżące oraz sprawozdania z działalności PTS. Towarzystwo dysponowało niewielkim księgozbiorem własnym, a jego członkowie korzystali ze zbiorów Centralnej Biblioteki Statystycznej.

W okresie powojennym utworzono dwa oddziały: Warszawski i Morski w Gdańsku; przed likwidacją Towarzystwa zorganizowano także Oddział Krakowski, w stadium organizacji znajdowały się natomiast oddziały w Łodzi, Poznaniu i Wrocławiu. Działywały cztery sekcje: Statystyki Miejskiej, Ludnościowa, Statystyki Społecznej i Gospodarczej oraz Statystyki Matematycznej. W 1953 r. PTS liczyło 158 członków rzeczywistych i 11 wspierających.

Dnia 12 grudnia 1953 r. odbyło się Walne Zgromadzenie PTS, na którym zapadła decyzja o likwidacji Towarzystwa. Likwidację przeprowadzono 4 kwietnia 1955 r., a majątek oraz materiały archiwalne PTS przekazano Polskiemu Towarzystwu Ekonomicznemu, które powołało Komisję Statystyczną.

Reaktywacja i rozwój po 1981 r.

W dniu 16 kwietnia 1981 r. przedstawiciele środowisk naukowych polskich statystyków z dziesięciu miast, łącznie około czterdziestu osób, reaktywowali działalność Polskiego Towarzystwa Statystycznego. Inicjatorem reaktywacji był m.in. prof. Leszek Zienkowski, wybitny uczony, statystyk i ekonomista. Wybrano Tymczasową Radę Główną, która opracowała program prac Towarzystwa, w tym koncepcję powołania przyszłych oddziałów, oraz przygotowała statut, zarejestrowany 10 września 1981 r. Kolejny statut PTS uchwalono na Walnym Zgromadzeniu Delegatów dnia 26 października 1987 r.

Towarzystwo prowadzi wszechstronną działalność naukową, wydawniczą oraz szkoleniowo-popularyzacyjną. W dniu 30 czerwca 1997 r. podpisano porozumienie o współpracy między PTS a Głównym Urzędem Statystycznym, regulujące zasady wieloletniej kooperacji obu instytucji. Członkami Towarzystwa są pracownicy naukowcy wyższych uczelni, instytutów naukowo-badawczych, osoby zatrudnione w placówkach sektora statystyki publicznej (stanowiąc liczebnie najistotniejszą grupę), a także nauczyciele statystyki i ekonomii w szkołach ponadpodstawowych. W końcu 1982 r. PTS liczyło około 300 członków, w 1986 r. – około 400, w 1990 r. – około 1000, w 2003 r. – około 850, zaś

według sprawozdania ustępującej Rady Głównej z 10 lutego 2010 r. – blisko 750 osób w końcu 2009 r. Towarzystwo ma zasięg ogólnopolski, posiada oddziały we wszystkich większych miastach uniwersyteckich oraz w wybranych miastach byłych województw. W latach osiemdziesiątych funkcjonowały 22 oddziały, w latach dziewięćdziesiątych – 26, zaś w 2002 r. – 24 oddziały. Najliczniejsze są obecnie oddziały w Szczecinie, Warszawie, Poznaniu i Wrocławiu.

Struktura organizacyjna i finansowanie

Najwyższą władzą Towarzystwa jest Walne Zgromadzenie Delegatów; pomiędzy zgromadzeniami sprawowanie władzy powierzone jest Radzie Głównej, której bieżącą działalnością kieruje Prezydium. Posiedzenia plenarne Rady Głównej odbywają się w miarę potrzeb i możliwości finansowych, posiedzenia Prezydium zaś przeciętnie raz na kwartał. W zebraniach Rady i jej Prezydium uczestniczy przedstawiciel Głównej Komisji Rewizyjnej, którym najczęściej bywa jej przewodniczący. Statutowy mechanizm kontroli wewnętrznej dopełniają Główna Komisja Rewizyjna oraz Sąd Koleżeński. W połowie kadencji Rada Główna zwołuje Walne Zgromadzenie Sprawozdawcze.

Działalność organizacyjna i programowa PTS finansowana była przede wszystkim z funduszy wypracowanych przez Biuro Analiz Statystycznych przy Radzie Głównej PTS – wpływy ze składek członkowskich pozostawały minimalne w stosunku do potrzeb. Biuro to, powołane w marcu 1987 r., stanowiło jednostkę badawczą prowadzącą działalność odpłatną na zlecenie różnorodnych instytucji; zajmuje się przygotowaniem i realizacją badań statystycznych, socjologicznych i ekonomicznych, a także obsługą konferencji oraz seminariów naukowych. W latach 2000 i 2003 Biuro prowadziło obsługę organizacyjną i finansową badania pn. *Diagnoza społeczna* (kontynuowanego w kolejnych edycjach, m.in. *Diagnozy społecznej 2009*); członkowie PTS uczestniczą w licznych innych projektach badawczych – m.in. *Jak się nam żyje?* oraz *Kapitał ludzki*.

Sekcje, komisje i działalność naukowa

Działalność naukowa PTS realizowana jest poprzez wyspecjalizowane sekcje, komisje, konferencje, seminaria oraz sympozja. W 1985 r. powołano siedem komisji programowych: Komisję Historii Statystyki (przewodnicząca – prof. Helena Madurowicz-Urbańska), Statystyki Społecznej (przew. Wiesław Łagodziński), Statystyki w Przedsiębiorstwie (przew. Tadeusz Toczyński), Integracji Statystyki (przew. prof. Jan Kordos), do spraw Jakości Danych Statystycznych (przew. prof. Ryszard Zasępa), Wydawniczą (przew. prof. Aleksander Zeliaś) oraz Zespół Popularyzacji Statystyki (przew. prof. Czesław Domański). Dnia 9 listopada 1988 r. Rada Główna PTS podjęła decyzję o powołaniu Sekcji Taksonomicznej, której pierwszym przewodniczącym Rady został prof. Józef Pocięcha. W 1989 r. powołano ogólnopolską Sekcję Metodologii i Organizacji Badań przy Oddziale Gdańskim PTS. W 1992 r. zmieniono nazwę Sekcji Taksonomicznej na Sekcję Klasyfikacji i Analizy Danych (SKAD). Obecny przewodniczącym Rady SKAD jest prof. Andrzej Dudek. Sekcja należy do International Federation of Classification Societies (IFCS), zrzeszającej obecnie czternaście towarzystw naukowych z trzech kontynentów; aktualnym Prezydentem IFCS jest prof. Krzysztof Jajuga. SKAD od początku istnienia organizuje doroczną konferencję naukową integrującą uczonych zajmujących się problematyką analizy, grupowania i klasyfikacji danych; ostatnia, 34.

Konferencja SKAD odbyła się we Wrocławiu, we wrześniu 2025 r. Przez wiele lat publikowano także wydawnictwo „Taksonomia”, stanowiące przegląd aktualnych badań z obszaru szeroko rozumianej analizy danych. W 2009 r. SKAD liczyła 204 członków. Uchwałą Rady Głównej PTS z 18 listopada 2009 r. powołano kolejne dwie sekcje: Sekcję Statystyki Matematycznej, której organizację powierzono prof. Mirosławowi Krzyśce z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (deklaracje przystąpienia do tej sekcji złożyło niemal pięćdziesiąt osób), oraz Sekcję Historyczną, kontynuatorkę rozwiązywanej Komisji Historycznej — której organizację objął prof. Walenty Ostasiewicz z Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu. Pilnym zadaniem Sekcji Historycznej miało być powołanie i uruchomienie Zespołu do opracowania *Historii polskiej statystyki*; w późniejszym okresie sekcja ograniczyła aktywność z powodu wycofania się z jej prac prof. Ostasiewicza, archiwum sekcji zachowane jest jednak w GUS.

PTS organizuje samodzielnie lub wspólnie z Głównym Urzędem Statystycznym, Komitetem Statystyki i Ekonometrii Polskiej Akademii Nauk i innymi placówkami naukowymi liczne konferencje, seminaria oraz sympozja krajowe i zagraniczne. Spośród wcześniejszych konferencji krajowych wymienić należy m.in.: *Statystyczne metody badania cen* (1989), *Taksonomia – teoria i jej zastosowania* (1989), *Wskaźniki społeczne* (1990), *Rozwój myśli i instytucji statystycznych na ziemiach polskich* (1993), *Statystyka regionalna* (1993), *Badania sondażowe w zintegrowanym systemie statystyki regionalnej* (1996), *Klasyfikacja i analiza danych – teoria i jej zastosowania* (1996). Do ważniejszych konferencji i seminariów międzynarodowych zaliczyć należy: *Teorię i praktykę badania modeli wykorzystania czasu pracy przez ludność* (1988), *Pomiar ubóstwa w okresie przemian gospodarczych w krajach Europy Wschodniej* (1991), *Statystykę małych obszarów i planowanie badań* (1992), międzynarodową konferencję naukową dla upamiętnienia setnej rocznicy urodzin prof. Jerzego Sławy-Neymana (1994), *130 lat statystyki Warszawy* (1994), *Statystykę w turystyce wielkich aglomeracji* (1995) oraz konferencję poświęconą statystyce matematycznej, organizowaną wspólnie przez PTS i niemieckie towarzystwo statystyczne (2000). Do późniejszych zaliczyć trzeba m.in.: *Regionalne badanie koniunktury gospodarczej na tle doświadczeń europejskich* (Zamość 2008), III Otwarte Seminarium Naukowe Wydziału Informatyki i Gospodarki Elektronicznej UEP (Poznań, 23 stycznia 2009), seminarium *Statystyka ludności – historia, teraźniejszość, przyszłość* (Szczecin, czerwiec 2009), konferencję *Badania społeczne i ich rola w kształtowaniu postępu* (Płock, 19–20 października 2009), *Badanie czynników regionalnej koniunktury gospodarczej w Polsce i w Unii Europejskiej* (Zamość, 22–23 października 2009) oraz *Statystyka źródłem wiedzy* (Wrocław, 3 grudnia 2009). Towarzystwo i jego oddziały współorganizowały także cykliczne konferencje i seminaria w ramach cyklu System Państwowej Informacji Statystycznej (SPIS) oraz w ramach corocznego cyklu *Wielowymiarowa analiza statystyczna* (Łódź).

Wielkie wydarzenia jubileuszowe: I Ogólnopolski Zjazd Statystyków oraz Kongresy Statystyki Polskiej

Z okazji 95. rocznicy powstania Polskiego Towarzystwa Statystycznego, zgodnie z koncepcją zarysowaną w listopadzie 2004 r. przez ówczesnego prezesa PTS, prof. Czesława Domańskiego, podczas dorocznego zjazdu Wrocławskiego Oddziału PTS, Katedra Sta-

tystyki Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, we współpracy z Wrocławskim Oddziałem PTS, Urzędem Statystycznym we Wrocławiu oraz Radą Główną PTS, zorganizowała w dniach 10–12 października 2007 r. ogólnopolską konferencję naukową *Statystyka wczoraj, dziś i jutro*, której nadano także nazwę I Ogólnopolskiego Zjazdu Statystyków. Patronat nad Zjazdem objął Prezes GUS prof. dr hab. Józef Oleński. W skład Komitetu Honorowego weszły osoby zasłużone dla rozwoju nauk statystycznych w Polsce: prof. Zbigniew Czerwiński (Akademia Ekonomiczna w Poznaniu), prof. Zdzisław Hellwig (Akademia Ekonomiczna we Wrocławiu), prof. Jan Kordos (Szkoła Główna Handlowa, GUS), prof. Wiesław Sadowski (SGH, PAN), prof. Władysław Welfe (Uniwersytet Łódzki), prof. Kazimierz Zając (Akademia Ekonomiczna w Krakowie) oraz prof. Ryszard Zieliński (PAN). Komitetowi Organizacyjnemu Zjazdu przewodniczył prof. Walenty Ostasiewicz; w jego skład weszli ponadto: dr Joanna Dębicka, prof. Stanisław Heilpern, dr Cyprian Kozyra, mgr Wiesław Łagodziński (GUS), mgr Elżbieta Małecka (US Wrocław) oraz dr Zofia Rusnak. Otwarcia Zjazdu dokonał JM Rektor Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu prof. Bogusław Fiedor; przewodnictwo sesji inauguracyjnej objął wiceprezes PTS prof. Mirosław Szreder, pierwszy referat plenarny wygłosił prezes GUS prof. Józef Oleński, kolejne – prezes PTS dr Kazimierz Kruszka oraz prof. Czesław Domański. W trakcie trzech dni obrad odbyło się siedem sesji tematycznych, obejmujących m.in. zagadnienia pomiaru innowacyjności, jakości życia, historii statystyki polskiej, spisów ludności, harmonizacji standardów klasyfikacyjnych, problemów brakujących danych, ekonomicznych aspektów migracji oraz edukacji statystycznej społeczeństwa. Sprawozdanie z I OZS, autorstwa prof. Witolda Miszczaka, ukazało się w „Śląskim Przeglądzie Statystycznym” (nr 6 (12), 2008).

Na mocy uchwały podjętej 2 grudnia 2008 r. wspólnie przez Komitet Statystyki i Ekonometrii Polskiej Akademii Nauk, Radę Główną Polskiego Towarzystwa Statystycznego oraz Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego dzień 9 marca ustanowiono Dniem Statystyki Polskiej.

W setną rocznicę powstania Polskiego Towarzystwa Statystycznego, w dniach 18–20 kwietnia 2012 r., zorganizowano w Poznaniu Kongres Statystyki Polskiej, łączący środowiska statystyki naukowej i publicznej; przyjęto wówczas zasadę, iż Kongresy Statystyki Polskiej będą organizowane regularnie wspólnie przez PTS i GUS. W 2012 r. wybito także medal imienia Jerzego Sławy-Neymana, przyznawany statystykom kontynuującym badania z zakresu teorii statystyki, w szczególności teorii estymacji i weryfikacji hipotez; dotychczas medalem tym wyróżnione zostały dwadzieścia dwie osoby z różnych uniwersytetów świata, w tym także uczniowie prof. Jerzego Sławy-Neymana.

II Kongres Statystyki Polskiej odbył się w dniach 10–12 lipca 2018 r. w Warszawie i zainaugurował oficjalne obchody jubileuszu 100-lecia Głównego Urzędu Statystycznego. Uczestnicy podsumowali stulecie polskiej statystyki publicznej oraz dyskutowali wyzwania związane z gromadzeniem, przetwarzaniem i upowszechnianiem danych w warunkach digitalizacji i globalizacji; integralną częścią Kongresu były: panel jubileuszowy poświęcony historii polskiej statystyki, sesje o miejscu polskiej statystyki na arenie międzynarodowej oraz sesje metodologiczne.

III Kongres Statystyki Polskiej zorganizowano w dniach 26–28 kwietnia 2022 r. w Centrum Kongresowym ICE w Krakowie, jako wydarzenie towarzyszące obchodom 110-lecia Polskiego Towarzystwa Statystycznego. III Kongres przeprowadzono wspólnie z 18. Konferencją Międzynarodowego Stowarzyszenia Statystyki Publicznej IAOS 2022, odbywającą się pod hasłem *Worthy Information for Challenging Times* („Wartościowa informacja w czasach pełnych wyzwań”), co nadało wydarzeniu wymiar międzynarodowy: wśród blisko 600 uczestników obu konferencji znaleźli się przedstawiciele Eurostatu, Banku Światowego, Europejskiego Banku Centralnego, Światowej Organizacji Zdrowia, OECD oraz krajowych urzędów statystycznych z całego świata. Sprawowanie funkcji gospodarza międzynarodowej konferencji IAOS przez polską statystykę publiczną zbiegło się z elekcją członka Rady Głównej PTS i Prezesa GUS, dr. Dominika Rozkruta na Prezydenta-Elekta IAOS na kadencję 2021–2023.

Od 2024 r., na mocy wspólnej decyzji Prezesa Polskiego Towarzystwa Statystycznego prof. Waldemara Tarczyńskiego oraz Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego dr. Dominika Rozkruta, Kongres Statystyki Polskiej organizowany jest w cyklu rocznym jako największe i najważniejsze cykliczne wydarzenie polskiego środowiska statystycznego, posiadające zarazem wyraźny wymiar międzynarodowy.

IV Kongres Statystyki Polskiej odbył się w dniach 2–4 lipca 2024 r. w warszawskim Hotelu Hilton Warsaw City przy ul. Grzybowskiej 63, w formule poświęconej w znacznej mierze analizie danych, modelowaniu statystycznemu, sztucznej inteligencji w statystyce oraz nowym trendom metodologicznym. Celem Kongresu było wzmocnienie współpracy statystyki publicznej ze środowiskiem naukowym, służącej rozwojowi profesjonalnej i niezależnej statystyki publicznej oraz unowocześnianiu metodologii badań statystycznych.

V Kongres Statystyki Polskiej zorganizowano w dniach 1–3 lipca 2025 r. w Hotelu Hilton Warsaw City w Warszawie. Program Kongresu objął obszary tematyczne obejmujące statystykę matematyczną, metodę reprezentacyjną i statystykę małych obszarów, statystykę ludności, społeczną, gospodarczą, regionalną i przestrzenną, analizę i klasyfikację danych, metody sztucznej inteligencji, big data i data science, polską statystykę na arenie międzynarodowej, promocję i historię polskiej statystyki, komunikację i edukację statystyczną oraz zagadnienia systemów zarządzania danymi i ich integracji w statystyce publicznej. Wykład plenarny wygłosił prof. Partha Lahiri z University of Maryland (USA).

Kongresy Statystyki Polskiej, organizowane wspólnie przez Główny Urząd Statystyczny oraz Polskie Towarzystwo Statystyczne, są najważniejszymi cyklicznymi wydarzeniami środowiska polskich statystyków, gromadzącymi reprezentantów statystyki publicznej, środowisk akademickich, administracji rządowej, biznesu oraz instytucji międzynarodowych.

Działalność popularyzatorska, edukacyjna i konkursowa

Ogólnopolska Olimpiada Statystyczna powstała z inicjatywy Polskiego Towarzystwa Statystycznego i Głównego Urzędu Statystycznego jako trójstopniowy konkurs przedmiotowy dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych (od 2019 r. szkół ponadpodstawowych), poświęcony upowszechnianiu wiedzy i kompetencji z zakresu statystyki w analizach

społeczno-gospodarczych. Porozumienie ustanawiające Olimpiadę zostało podpisane między Prezesem GUS a Prezesem PTS, a jej pierwszy finał odbył się w siedzibie GUS 14 kwietnia 2017 r. Laureaci i finaliści Olimpiady są zwolnieni z postępowania rekrutacyjnego na wielu uczelniach krajowych prowadzących kierunki ekonomiczne i statystyczne, otrzymują również stypendia, nagrody rzeczowe oraz wyjazdy studyjne. Olimpiada organizowana jest corocznie nieprzerwanie od 2016 r.

Jedną z form statutowej działalności PTS jest popularyzacja szeroko rozumianej statystyki, metod badań statystycznych oraz ich wyników poprzez organizowanie odczytów, wykładów, kursów i szkoleń. Zakres tematyczny wykładów obejmuje zarówno zagadnienia teoretyczno-metodologiczne, jak i problemy warsztatowe statystyków oraz prezentacje prowadzonych przez nich badań. Wykłady przybierają formę jednorazowej prelekcji bądź wieloodcinkowego cyklu poświęconego szerszej problematyce. Upowszechnianie tematyki statystycznej dokonuje się przy wykorzystaniu rozmaitych form, w tym wywiadów, audycji oraz publikacji w środkach masowego przekazu, a także działań na rzecz popularyzacji polskiej myśli statystycznej za granicą. We współpracy ze szkołami ponadpodstawowymi Towarzystwo organizuje szkolne koła statystyki. Spośród inicjatyw konkursowych wymienić należy m.in. konkurs dla młodzieży szkół ponadgimnazjalnych województwa wielkopolskiego pn. *Statystyka mnie dotyczy* oraz konkurs statystyczno-demograficzny *Sigma kwadrat* dla młodzieży województwa lubelskiego, jak również wieloletni patronat PTS nad konkursem na najlepszą pracę dokorską i magisterską przygotowaną z zastosowaniem oprogramowania STATISTICA. Towarzystwo zorganizowało również wystawy okolicznościowe – z okazji 90-lecia GUS, 95-lecia PTS oraz 220-lecia statystyki polskiej, a także wystawę z okazji 150. rocznicy urodzin prof. Ludwika Krzywickiego. Należy podkreślić zaangażowanie PTS w obronę tajemnicy statystycznej przed naciskami organów ścigania.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

Polskie Towarzystwo Statystyczne rozwija intensywną współpracę międzynarodową, realizowaną poprzez udział w seminariach i sympozjach naukowych oraz w bezpośrednich kontaktach z zagranicznymi i międzynarodowymi towarzystwami i instytucjami statystycznymi, w tym zwłaszcza z Międzynarodowym Instytutem Statystycznym (ISI). W lutym 1994 r. PTS zostało przyjęte w skład organizacji stowarzyszonych z Międzynarodowym Instytutem Statystycznym (ISI). Prezesi oraz przedstawiciele PTS regularnie uczestniczą w organizowanych przez ISI konferencjach poświęconych działalności krajowych towarzystw statystycznych. Od 2013 r. PTS jest pełnoprawnym członkiem Federacji Narodowych Europejskich Towarzystw Statystycznych (FENStatS). Sekcja Klasyfikacji i Analizy Danych jest członkiem International Federation of Classification Societies (IFCS), zrzeszającej obecnie czternaście towarzystw naukowych z trzech kontynentów; aktualnym Prezydentem IFCS jest prof. Krzysztof Jajuga. Inne formy współpracy międzynarodowej obejmują m.in. bezpośrednie kontakty z zagranicznymi uczonymi statystykami i praktykami oraz wymianę naukową realizowaną w postaci referatów wygłaszanych przez statystyków zagranicznych w Polsce oraz polskich za

granicą. Członkowie PTS uczestniczą w spotkaniach ze statystykami białoruskimi, rosyjskimi i litewskimi oraz w konferencjach SCORUS. Sprawowanie funkcji gospodarza międzynarodowej konferencji IAOS 2022 (18. Konferencja Międzynarodowego Stowarzyszenia Statystyki Publicznej) przez polską statystykę publiczną zbiegło się z elekcją członka Rady Głównej PTS i Prezesa GUS, dr. Dominika Rozkruta na Prezydenta-Elekta International Association for Official Statistics (IAOS) na kadencję 2021–2023 oraz Prezydenta na kadencję 2023–2025.

DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA TOWARZYSTWA

Towarzystwo prowadzi szeroką działalność publikacyjną, realizowaną przede wszystkim przez Radę Główną oraz rady oddziałowe, a także we współpracy z innymi instytucjami o charakterze naukowym. W latach 1986–1998 Rada Główna PTS wydawała „Biuletyn Informacyjny”, stanowiący w istocie kronikę działalności Towarzystwa. Wraz z rozwojem aktywności naukowej PTS oraz potrzebą prezentowania członkom Towarzystwa osiągnięć w zakresie badań statystycznych, poprzez publikowanie obszerniejszych artykułów oraz sprawozdań z konferencji, w 1998 r. „Biuletyn Informacyjny” został zastąpiony „Kwartalnikiem Statystycznym”, w którym zamieszczane są materiały dotyczące organizacji i działalności Towarzystwa, artykuły opracowane przez polskich statystyków i ekonomistów oraz naukowców zagranicznych. „Kwartalnik Statystyczny” ukazuje się obecnie pod redakcją prof. dr hab. Grażyny Trzpiot.

Wspólną publikacją Głównego Urzędu Statystycznego i PTS są „Wiadomości Statystyczne” – od numeru 8 z 1989 r.; uprzednio czasopismo to było wyłącznym organem GUS. Zamieszczane są w nim informacje, artykuły oraz sprawozdania z konferencji naukowych PTS, jak również omówienia ważniejszych wydawnictw publikowanych wspólnie przez GUS i PTS. W październiku 2016 r. obchodzono jubileusz 50-lecia „Wiadomości Statystycznych”. Od pierwszego numeru rocznika 2019 nazwa czasopisma „Wiadomości Statystyczne” została zmieniona na „Wiadomości Statystyczne. The Polish Statistician”. Decyzja o rozszerzeniu tytułu o anglojęzyczny podtytuł wpisywała się w szerszą strategię umiędzynarodowienia czasopisma (publikowanie artykułów również po angielsku, indeksowanie w międzynarodowych bazach bibliometrycznych) i została podjęta z inicjatywy Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego dr. Dominika Rozkruta. Od tego momentu czasopismo formalnie stało się dwujęzyczne, umożliwiając autorom zamieszczanie artykułów w językach polskim i angielskim.

Od 1993 r. PTS wydaje również periodyk anglojęzyczny „Statistics in Transition”. Inicjatorem utworzenia pisma i jego pierwszym redaktorem naczelnym był prof. Jan Kordos. Od 2008 r. czasopismem kieruje prof. Włodzimierz Okrasa, pod nieco zmienioną nazwą „Statistics in Transition new series” (SiTns); pismo jest indeksowane w czterdziestu bazach bibliograficznych, w tym Scopus oraz Web of Science. Z pismem współpracują naukowcy oraz eksperci, przedstawiciele instytucji badawczych z Europy oraz krajów pozaeuropejskich. Tematyka artykułów obejmuje opracowania z zakresu metodologii badań statystycznych, oryginalne artykuły o charakterze teoretycznym i aplikacyjnym oraz sprawozdania z konferencji naukowych i komunikaty z bieżących badań. Niektóre numery specjalne SiTns poświęcone są jednorodnej problematyce, m.in. numer 5 z września 1994 r. dotyczył przemian w Europie Środkowo-Wschodniej; specjalny numer poświęcono *Statistical Data Integration* (21/3, 2020), pod redakcją Parthy Lahiriego; numer *The Measurement of Subjective Well-Being in Survey Research* (15/3) współredagowali Graham Kalton i Christopher Mackie. Oryginalną formą są wydania łączone z partnerami zagranicznymi (joint issues): SiTns oraz „Survey Methodology” — w dwóch numerach (16/4, 2025 i 17/1, 2026),

zawierające artykuły oparte na referatach z konferencji poświęconej statystyce małych obszarów (Poznań 2014); wydanie łączone SiTns oraz „Statistics of Ukraine” (26/1, luty 2023, współredagowane z prof. O. Osaulenko).

Działalność wydawnicza oddziałów

Odrębną aktywność wydawniczą prowadzą oddziały PTS. Wymienić tu należy współpracę naukowo-wydawniczą Oddziału PTS w Krakowie z Zakładem Historii Społeczno-Gospodarczej i Statystyki Instytutu Historii Uniwersytetu Jagiellońskiego, nawiązaną w połowie lat osiemdziesiątych XX wieku. Współpraca ta zaowocowała przede wszystkim serią *Informatory statystyczne do dziejów społeczno-gospodarczych Galicji* (dotychczas opracowano dziesięć informatorów pod redakcją prof. Heleny Madurowicz-Urbańskiej).

Oddział PTS we Wrocławiu wydawał w latach 1991–2003 „Przegląd Statystyczny Śląska Dolnego i Opolskiego” (ukazało się 6 numerów), zaś od 2003 r. – „Śląski Przegląd Statystyczny”, w którym publikowane są artykuły poświęcone zagadnieniom gospodarczym i społecznym Dolnego oraz Górnego Śląska i Śląska Opolskiego. Z inicjatywy Oddziału, we współpracy z Wojewódzkimi Urzędami Statystycznymi w Opolu, Wrocławiu i Wałbrzychu, wydano publikację *Wrocław, Wałbrzych, Opole – 45 lat* (Wrocław 1990), a także w 2002 r. *Materiały Zjazdu Polskiego Towarzystwa Statystycznego Oddziału we Wrocławiu* pod red. W. Miszczaka. Oddział PTS w Szczecinie wydał „Przegląd Statystyczny Województw Północno-Zachodnich” (1993), a wspólnie z Urzędem Statystycznym w Szczecinie: „Przegląd Statystyczny Województwa Zachodniopomorskiego” (2002). Oddział Toruński PTS opublikował pracę prof. K. Wajdy *Przeszłość statystyczna obecnego województwa toruńskiego* (1992), zawierającą analizę materiałów statystycznych dotyczących poszczególnych powiatów ziemi toruńskiej w latach 1849–1919. Oddział Warszawski PTS opublikował monografię *400 lat stołeczności Warszawy w świetle statystyki* (1997), opracowaną w związku z jubileuszem czterech wieków stołeczności Warszawy, oraz pracę B. M. Bulskiej *Warszawa u schyłku XIX i na progu XXI wieku w dokumentacji statystycznej* (2000).

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE)

- *Statystyka Polski*, Kraków 1915 (przygotowana pod kierunkiem prof. Adama Krzyżanowskiego i prof. Władysława Kumanieckiego; pierwszy polski rocznik statystyczny).
- *Polskie Towarzystwo Statystyczne 1912–1992*, Warszawa 1992.
- *Sylwetki statystyków polskich*, Warszawa 1993 (wydane wspólnie z GUS).
- *Biographies of Polish statisticians*, 1989 (wersja anglojęzyczna).
- *Силуэты польских статистиков*, 1990 (wersja rosyjskojęzyczna).
- *Słownik biograficzny statystyków polskich*, Warszawa 1998 (poszerzona wersja, opracowana wspólnie przez GUS i PTS, zawiera ponad 170 biogramów wybitnych polskich statystyków).
- R. Płatek, *Metodologiczne problemy braku odpowiedzi w ankietowych badaniach społecznych*, Warszawa 1990.
- C. Dagum, *Geneza i właściwości funkcji rozkładu dochodów*, Warszawa 1991.
- P. Ardilly, F. Guglielmetti, *Precyzja francuskiego indeksu cen konsumpcyjnych oraz optymalizacja próby*, Warszawa 1991.
- T. Dalenius, *Elementy metody reprezentacyjnej*, Warszawa 1992.
- G. J. Brackstone, *Dane statystyczne dla małych obszarów: problemy strategii i wyzwania techniczne*, Warszawa 1992.
- *Ważniejsze problemy statystyki środowiska* (tłumaczenia ważniejszych materiałów międzynarodowych), Warszawa 1993.

- *Polskie Towarzystwo Statystyczne 1912–2012*, pod red. K. Kruszki, Warszawa 2012.
- *Statystycy Polscy*, pod red. M. Krzyński, W. Adamczewskiego, J. Bergera, K. Kruszki, B. Łazowskiej, Warszawa 2012.
- B. Łazowska, *Generalne Gubernatorstwo w świetle danych statystycznych 1939–1944*, Warszawa 2025.
- Cz. Domański, rozdział *Towarzystwo Ekonomistów i Statystyków Polskich*, [w:] *Polskie Towarzystwo Ekonomiczne i instytucje poprzedzające w służbie nauk ekonomicznych*, red. M. Bochenek, Warszawa 2025.
- Cz. Domański, *500 lat wkładu Polaków w rozwój statystyki publicznej w Europie. Wybrane przykłady*, Łódź 2025.
- Seria *Informatory statystyczne do dziejów społeczno-gospodarczych Galicji* (dziesięć informatorów pod red. prof. Heleny Madurowicz-Urbańskiej; współpraca Oddziału PTS w Krakowie z Zakładem Historii Społeczno-Gospodarczej i Statystyki Instytutu Historii UJ).
- K. Zamorski, *Ludność Galicji w latach 1857–1910*, Kraków–Warszawa 1989.
- S. Szuro, *Ludność wojskowa Austro-Węgier rekrutująca się i stacjonująca na terenie Galicji w latach 1869–1913*, Kraków–Warszawa 1990.
- *Wrocław, Wałbrzych, Opole – 45 lat*, Wrocław 1990 (Oddział PTS we Wrocławiu, we współpracy z WUS w Opolu, Wrocławiu i Wałbrzychu).
- *Materiały Zjazdu Polskiego Towarzystwa Statystycznego Oddziału we Wrocławiu*, pod red. W. Miszczaka, Wrocław 2002.
- K. Wajda, *Przeszłość statystyczna obecnego województwa toruńskiego*, 1992 (Oddział Toruński PTS).
- *400 lat stołeczności Warszawy w świetle statystyki*, Warszawa 1997 (Oddział Warszawski PTS).
- B. M. Bulska, *Warszawa u schyłku XIX i na progu XXI wieku w dokumentacji statystycznej*, Warszawa 2000 (Oddział Warszawski PTS).

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE (CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

- „Biuletyn Informacyjny” – Warszawa 1986 nr 1 – 1998 nr 44.
- „Kwartalnik Statystyczny” – Warszawa 1998 nr 1.
- „Przegląd Statystyczny” – Warszawa 1938 T. 1, 1939 T. 2, 1949 T. 3.
- „Przegląd Statystyczny Śląska Dolnego i Opolskiego” – Wrocław 1991 nr 1 – 2003 nr 6.
- „Przegląd Statystyczny Województw Północno-Zachodnich” – Szczecin 1993 nr 1.
- „Przegląd Statystyczny Województwa Zachodniopomorskiego” – Szczecin 2002 nr 2.
- „Statistics in Transition” – Warszawa 1993 nr 1; kwartalnik wydawany wspólnie z Głównym Urzędem Statystycznym; od 2008 r. pod tytułem *Statistics in Transition new series*.
- „Statystyka w Przedsiębiorstwie” – Warszawa 1938 R. 1, 1939 R. 2.
- „Śląski Przegląd Statystyczny” – Wrocław 2003 nr 1.
- „Wiadomości Statystyczne” (od 2020 r. *Wiadomości Statystyczne. The Polish Statistician*) – Warszawa 1989 nr 8; wydawane wspólnie z Głównym Urzędem Statystycznym.

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

- Statut Polskiego Towarzystwa Statystycznego, Warszawa 1937.
- Statut Polskiego Towarzystwa Statystycznego [zatw. 5 marca 1947 r.], „Przegląd Statystyczny” 1949 T. 3 nr 1/2, s. 262–267.

- Statut Polskiego Towarzystwa Statystycznego, Warszawa 1987.
- *Statystyka Polski*, Kraków 1915.

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE)

- J. Ignaszewski, *Polskie Towarzystwo Statystyczne i jego zadania w odniesieniu do gospodarki hutniczej*, Katowice 1938.
- „Nauka Polska” 1939 T. 24, s. 304.
- Z. Zaremba, *Polskie Towarzystwo Statystyczne*, [w:] *Słownik polskich towarzystw naukowych*, t. 2, cz. 1, Wrocław 1990, s. 194–196.
- *Polskie Towarzystwo Statystyczne 1912–1992*, Warszawa 1992.
- *Kierunki rozwoju statystyki w Polsce*, pod red. A. Zeliasia, Materiały z Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej zorganizowanej z okazji Jubileuszu 90-lecia PTS, Tomaszowice 14–15 VII 2002, Kraków 2004.
- W. Miszczak, *Statystyka wczoraj, dziś i jutro. Sprawozdanie z pierwszego Ogólnopolskiego Zjazdu Statystyków z okazji 95-lecia PTS*, „Śląski Przegląd Statystyczny” 2008 nr 6 (12).
- J. Pociecha, *Powstanie Polskiego Towarzystwa Statystycznego w Krakowie. J. Leo — pierwszy prezes Towarzystwa*, „Wiadomości Statystyczne” 2011 nr 10, s. 1–10.
- *Polskie Towarzystwo Statystyczne 1912–2012*, pod red. K. Kruszki, Warszawa 2012.
- *Statystycy Polscy*, pod red. M. Krzyński, W. Adamczewskiego, J. Bergera, K. Kruszki, B. Łazowskiej, Warszawa 2012.
- W. Ostasiewicz (red.), *Wrocławskie obchody 100-lecia istnienia Polskiego Towarzystwa Statystycznego. Materiały konferencyjne, 18–19 X 2012*, Wrocław 2012.
- *Historia Polski w liczbach*, t. IV: *Statystyka Polski. Dawniej i dzisiaj*, Warszawa 2017.

POLSKIE TOWARZYSTWO STUDIÓW EUROPEJSKICH

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia 2012. Siedziba i dane adresowe (Adres, telefon/fax, strony www i adres mailowy)

Polskie Towarzystwo Studiów Europejskich, ul. Krakowskie Przedmieście 3; 00-047 Warszawa

ptse.zarzad@gmail.com www.ptse.eu <https://ptse.eu/aktualnosci.html> <https://ptse.eu/aktualnosci-do-2019-r.html>

Struktura organizacyjna (Wydziały, Komisje, Sekcje, Oddziały) Naczelne Władze Towarzystwa stanowią:

Walny Zjazd Delegatów, Zarząd Główny, Główna Komisja Rewizyjna, Rada Naukowa, Główny Sąd Koleżeński.

Terenowe Władze Towarzystwa stanowią: Walne Zgromadzenie Oddziału, Zarząd Oddziału, Komisja Rewizyjna Oddziału. W roku 2025 w ramach struktury Polskiego To-

warzystwa Studiów Europejskich działały następujące **Oddziały terenowe**: Gdański, Gorzowski, Kielecki; Krakowski; Kujawsko-Pomorski; Lubelski; Łódzki; Opolski; Poznański; Rzeszowski; Szczeciński; Warszawski; Wrocławski. **Sekcje**: Sekcja Teoria i Metodologia; Sekcja Instytucje UE, Reformy i Procesy Decyzyjne; Sekcja Partie Polityczne i System Partyjny UE; Sekcja Demokracja Parlamentarna; Sekcja Działania Zewnętrzne i Polityka Bezpieczeństwa UE; Sekcja ds., Rozszerzenia i Polityki Wschodniej UE; Sekcja Zróżnicowanej Integracji; Sekcja Partycypacja i Innowacje Demokratyczne; Sekcja Procesy Migracyjne i Zarządzanie Migracjami; Sekcja Polityka Gospodarcza, Finansowa i Strefa Euro; Sekcja Europejskiego Rozwoju Technologicznego; Sekcja: Polska w UE; Sekcja Zielony Ład i Polityka Klimatyczna UE; Sekcja Lobbying i Grupy Interesów w UE; Sekcja Populizm, Ekstremizm i Demokracja ; Sekcja Feminizm, Gender i Równouprawnienie; Sekcja Media i Komunikacja Społeczna.

Liczba członków (honorowych, rzeczywistych, wspierających): 422 (stan na 01.07.2024). **Prezesi honorowi** prof. dr hab. Konstanty Adam Wojtaszczyk. **Prezesi (lata urzędowania)** prof. dr hab. Konstanty Adam Wojtaszczyk (2013-2019); prof. dr hab. Zbigniew Czachór (2019 – nadal). **Skarbnicy (lata urzędowania)** dr hab. prof. UKSW Monika Trojanowska-Strzęboszewska (2013–2015); dr Kamil Ławniczak (2015–2019); dr Piotr Burgoński (2019 – nadal). **Komitet Założycielski** (zgłoszony do KRS): Konstanty Adam Wojtaszczyk, Janusz Ruskowski, Artur Nowak Far, Zbigniew Czachór, Dariusz Niedźwiedzki. **Rada Naukowa PTSE – od 09.2023** Przewodnicząca – dr hab. Beata Przybylska-Maszner, prof. UAM (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza); Sekretarz - dr hab. Tomasz Kubin, prof. UŚ (Uniwersytet Śląski w Katowicach). **Główny Sąd Koleżeński – od 09.2023** Przewodniczący – dr Arkadiusz Sójka (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Polskie Towarzystwo Studiów Europejskich powstało w 2012 roku z inicjatywy naukowców prowadzących badania w zakresie Unii Europejskiej i integracji europejskiej. Skupia m.in. politologów, prawników, socjologów, ekonomistów, kulturoznawców, medioznawców, historyków i innych. Osobami, które zainicjowały rozmowy prowadzące do powstania Towarzystwa w 2011 roku, byli: prof. dr hab. Konstanty Adam Wojtaszczyk oraz prof. dr hab. Zbigniew Czachór.

Celem Towarzystwa jest popieranie rozwoju badań w ramach studiów europejskich, integrowanie środowisk naukowych prowadzących badania w zakresie Unii Europejskiej, upowszechnianie wiedzy o Europie, w szczególności o Unii Europejskiej i integracji europejskiej, a także dbałość o jakość kształcenia na kierunku europeistyka i innych pokrewnych prowadzonych przez ośrodki naukowo-badawcze w Polsce.

Towarzystwo realizuje swoje cele przez: współdziałanie w zakresie planowania i realizacji rozwoju badań nad Europą oraz praktycznego ich zastosowania, podejmowanie inicjatyw oraz współpracy z placówkami szkolnictwa wyższego i średniego w zakresie opracowywania metod i programów nauczania, rozwijanie i wykorzystywanie informacji naukowej, współdziałanie z właściwymi władzami państwowymi, komitetami

i instytutami Polskiej Akademii Nauk oraz władzami szkół wyższych i stowarzyszeń naukowych o podobnym profilu działania, prowadzenie działalności kursowo-szkoleniowej, organizowanie kongresów, sympozjów, odczytów, wykładów, konkursów, przyznawanie nagród Towarzystwa za wybitne publikacje w dziedzinie badań w zakresie studiów europejskich, udział w krajowych i zagranicznych kongresach oraz konferencjach poświęconych dziedzinom wchodzącym w zakres zainteresowań Towarzystwa, współpracę z krajowymi i zagranicznymi stowarzyszeniami oraz innymi podmiotami. Polskie Towarzystwo Naukowe organizuje Kongresy Europeistyki. Dotychczas odbyły się cztery takie wydarzenia:

I Ogólnopolski Kongres Europeistyki „Polska w procesie integracji europejskiej” we wrześniu 2014 roku na Uniwersytecie Warszawskim

II Ogólnopolski Kongres Europeistyki „Państwo w Unii Europejskiej” we wrześniu 2017 roku na Uniwersytecie Szczecińskim

III Ogólnopolski Kongres Europeistyki „Europa wielu prędkości” w czerwcu 2021 roku na Uniwersytecie Wrocławskim (formuła zdalna)

IV Ogólnopolski Kongres Europeistyki „Jaka Europa? Napięcia integracji europejskiej w dobie kryzysów” we wrześniu 2023 roku na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie. Jednym z ważnych obszarów działania Towarzystwa jest organizowanie konkursów na najlepszą pracę doktorską, najlepszą monografię oraz najlepszy artykuł naukowy z zakresu studiów europejskich.

Towarzystwo jest organizatorem lub współorganizatorem corocznie kilkudziesięciu wydarzeń naukowych w postaci konferencji, seminariów (w tym seminaria oddziałowe), debat, warsztatów (w tym warsztatów metodologicznych) i wykładów otwartych. Bieżące informacje na temat działalności PTSE są dostępne na stronie www oraz w mediach społecznościowych.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

Uczestnictwo w Radzie Towarzystw Naukowych Polskiej Akademii Nauk

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

www.ptse.eu

<https://ptse.eu/aktualnosci.html>

<https://ptse.eu/aktualnosci-do-2019-r.html>

TOMASZ MARCINKOWSKI

POLSKIE TOWARZYSTWO STUDIÓW LATYNOAMERYKANISTYCZNYCH

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia: 1978. **Okresy działalności:** 1978 – do dziś. **Siedziba i dane adresowe** (Adres, telefon/fax, strony www i adres mailowy): ul. Krakowskie Przedmieście 26/28 00-927 Warszawa. KRS: 0000155627. REGON: 001416116. NIP: 5251458124. Strona internetowa: www.ptsl.pl; e-mail: sekretariat@ptsl.pl

Struktura organizacyjna (Wydziały, Komisje, Sekcje, Oddziały): Walne Zgromadzenie członków, Zarząd Główny, Główna Komisja Rewizyjna i Sąd Polubowny. **Biblioteka:** ok. 8000 woluminów, w tym ponad 300 tytułów czasopism, oraz ok. 2000 fotografii, map, materiałów archiwalnych, filmów i wydawnictw elektronicznych. **Archiwum:** PTSL posiada materiały archiwalne związane z działalnością Towarzystwa oraz historią polskich badań latynoamerykanistycznych. Są one gromadzone wraz ze zbiorami Biblioteki PTSL. **Wydawnictwo:** Podstawową formą działalności wydawniczej PTSL jest czasopismo naukowe „Estudios Latinoamericanos”. Czasopismo publikuje prace dotyczące historii, kultury, archeologii, antropologii i studiów latynoamerykanistycznych. **Repozytorium:** Archiwum cyfrowe czasopisma funkcjonuje w systemie Open Journal Systems: <https://estudioslatinoamericanos.pl/>

Liczba członków: 84 członków rzeczywistych, 17 wspierających i 2 honorowych. **Prezesi:** PTSL zostało powołane w 1978 r. z inicjatywy prof. Tadeusza Łepkowskiego. Do środowiska założycielskiego należeli m.in.: prof. Ryszard Stemplowski, prof. Aleksander Posern-Zieliński, prof. Andrzej Krzanowski i prof. Elżbieta Siarkiewicz. W ostatnim ćwierćwieczu funkcję Prezesa PTSL pełnili kolejno: Mariusz Ziółkowski, Urszula Żuławska, Magdalena Śniadecka-Kotarska, Maciej Sobczyk i Miłosz Giersz, który sprawuje tę funkcję obecnie. **Sekretarze:** W ostatnim ćwierćwieczu funkcję Sekretarza PTSL pełnili kolejno: Patrycja Prządka, Izabela Krajewska, Marcin Gawrycki, Miłosz Giersz, Renata Siuda-Ambroziak, Joanna Pietraszczyk-Sękowska, Michał Stelmach, Elżbieta Jodłowska, Magdalena Guziejko.

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Polskie Towarzystwo Studiów Latynoamerykanistycznych zostało powołane w 1978 r. z inicjatywy prof. Tadeusza Łepkowskiego, historyka i jednego z twórców nowoczesnych polskich badań nad Ameryką Łacińską. Towarzystwo powstało jako ogólnopolskie, interdyscyplinarne stowarzyszenie naukowe skupiające badaczy zajmujących się Ameryką Łacińską, reprezentujących różne dyscypliny nauk humanistycznych i społecznych, w tym historię, archeologię, antropologię, etnologię, geografę, politologię, socjologię, kulturoznawstwo, literaturoznawstwo oraz badania nad stosunkami międzynarodowymi. Celem Towarzystwa jest rozwijanie badań nad Ameryką Łacińską oraz

wspieranie współpracy naukowej i kulturalnej między Polską a krajami Ameryki Łacińskiej. Działalność PTSL opiera się na pracy społecznej członków. Członkowie Towarzystwa dzielą się statutowo na zwyczajnych, wspierających i honorowych. Władzami naczelnymi PTSL są Walne Zgromadzenie członków, Zarząd Główny, Główna Komisja Rewizyjna i Sąd Polubowny. Statut przewiduje możliwość powoływania oddziałów terenowych oraz komisji tematycznych. Towarzystwo działa na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, a siedzibą jego władz naczelnych jest Warszawa. Towarzystwo realizuje swoje cele przede wszystkim poprzez ułatwianie kontaktów między badaczami, inicjowanie wspólnych badań, organizowanie kongresów, konferencji, seminariów, odczytów, wystaw muzealnych i ekspedycji naukowych, a także poprzez upowszechnianie wyników badań w publikacjach naukowych i popularnonaukowych, materiałach edukacyjnych, filmach dokumentalnych oraz innych formach komunikacji naukowej, kierowanych zarówno do środowiska akademickiego, jak i do szerszej publiczności. Ważnym elementem działalności PTSL jest również współpraca z krajowymi i zagranicznymi instytucjami oraz stowarzyszeniami naukowymi. Od chwili powstania PTSL pełni funkcję forum integrującego polskie środowisko latynoamerykanistyczne, skupiając badaczy związanych z różnymi ośrodkami akademickimi w Polsce, w tym z Warszawą, Poznaniem, Krakowem, Łodzią i innymi ośrodkami prowadzącymi studia latynoamerykanistyczne. Jednym z ważnych elementów działalności PTSL jest również wydawnictwo, w tym czasopismo naukowe „Estudios Latinoamericanos”, ukazujące się od 1972 r. i należące do najstarszych polskich czasopism poświęconych badaniom nad Ameryką Łacińską. W latach 1972-1995 r. czasopismo wydawane było pod egidą Instytutu Historii PAN, a jego twórcą i pierwszym redaktorem był prof. Tadeusz Łepkowski. Od 1995 r. wydawcą czasopisma jest PTSL. „Estudios Latinoamericanos” publikuje prace z zakresu szeroko rozumianych studiów nad Ameryką Łacińską, w szczególności archeologii, antropologii, historii i kulturoznawstwa. Czasopismo funkcjonuje obecnie w otwartym dostępie, a jego archiwum cyfrowe udostępniane jest w systemie Open Journal Systems. Oprócz czasopisma „Estudios Latinoamericanos” Towarzystwo publikuje, współpublikuje lub obejmuje patronatem wydawnictwa zwarte z zakresu studiów latynoamerykanistycznych, m.in. prace dotyczące archeologii, historii, kultury, muzyki, ikonografii i dziedzictwa Ameryki Łacińskiej. Ważną częścią działalności PTSL jest również działalność dokumentacyjna i biblioteczna. W 1984 r. utworzono Ośrodek Dokumentacji i Informacji PTSL, późniejszą Bibliotekę PTSL. Od 1998 r. jej siedziba mieści się na Uniwersytecie Jagiellońskim. Zbiory liczą ok. 8000 woluminów, w tym ponad 300 tytułów czasopism i obejmują publikacje z zakresu archeologii, historii, antropologii, etnografii, geografii, stosunków międzynarodowych i innych dziedzin badań nad Ameryką Łacińską, a także materiały dokumentacyjne i archiwalne dotyczące polskich badań latynoamerykanistycznych. Towarzystwo uczestniczy w życiu naukowym poprzez współpracę z krajowymi oraz zagranicznymi instytucjami badawczymi, stowarzyszeniami i sieciami naukowymi. PTSL współpracuje m.in. ze środowiskami europejskich i światowych studiów latynoamerykanistycznych, a w ostatnich latach współorganizowało wydarzenia naukowe we współpracy z organizacjami i sieciami badawczymi, takimi jak European Association of Mayanists (WAYEB) oraz The Americas Research Network (ARENET). Członkowie

Towarzystwa uczestniczą indywidualnie w pracach międzynarodowych organizacji naukowych, kongresach, konferencjach i projektach badawczych poświęconych Ameryce Łacińskiej. PTSL przyznaje Nagrodę im. Ignacego Domeyki, przeznaczoną dla młodych badaczy za wyróżniające się prace naukowe poświęcone problematyce Ameryki Łacińskiej. Nagroda obejmuje zarówno publikacje naukowe, w tym książki i artykuły, jak również niepublikowane prace magisterskie, doktorskie i habilitacyjne. Stanowi ona jedną z form wspierania rozwoju polskich studiów latynoamerykanistycznych oraz promocji osiągnięć młodego pokolenia badaczy.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

PTSL współpracuje z krajowymi i zagranicznymi instytucjami naukowymi oraz środowiskami latynoamerykanistycznymi. Członkowie PTSL uczestniczą indywidualnie w pracach krajowych i międzynarodowych organizacji naukowych, m.in. związanych z europejskimi i światowymi studiami latynoamerykanistycznymi. Towarzystwo współorganizuje także cykliczne wydarzenia naukowe w ramach współpracy z organizacjami i sieciami badawczymi, w tym m.in. z European Association of Mayanists (WAYEB) oraz The Americas Research Network (ARENET).

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE)

PTSL było wydawcą lub współwydawcą publikacji książkowych z zakresu studiów latynoamerykanistycznych, w szczególności archeologii, antropologii, historii i kultury Ameryki Łacińskiej. Do ważniejszych publikacji należą m.in.:

Ignacy Domeyko, *Araukania i jej mieszkańcy*, Warszawa–Kraków: Polskie Towarzystwo Studiów Latynoamerykanistycznych / ArsNova, 1992

Anna Gruszczyńska-Ziółkowska, *Rytuał dźwięku. Muzyka w kulturze Nasca*, Warszawa: Instytut Muzykologii UW / Polskie Towarzystwo Studiów Latynoamerykanistycznych, 2003

Justyna Olko, *Turquoise Diadems and Staffs of Office. Elite Costume and Insignia of Power in Aztec and Early Colonial Mexico*, Warszawa: Polskie Towarzystwo Studiów Latynoamerykanistycznych / Ośrodek Badań nad Tradycją Antyku UW, 2005

Andrzej Krzanowski, *Kultura Chancay. Środkowe wybrzeże Peru u schyłku epoki prekolumbijskiej (X–XVI w.)*, Kraków–Warszawa: Instytut Amerykanistyki i Studiów Polonijnych UJ / Polskie Towarzystwo Studiów Latynoamerykanistycznych, 2008

Katarzyna Mikulska Dąbrowska, *El lenguaje enmascarado. Un acercamiento a las representaciones gráficas de deidades nahuas*, México–Warszawa: Universidad Nacional Autónoma de México / Polskie Towarzystwo Studiów Latynoamerykanistycznych / Uniwersytet Warszawski, 2008;

Miłosz Giersz i Patrycja Prządka-Giersz, *Skarby Peru. Królewski grobowiec w Castillo de Huarmey*, Warszawa: Polskie Towarzystwo Studiów Latynoamerykanistycznych, 2018.

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE
(CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

„Estudios Latinoamericanos”, ISSN 0137-3080, DOI: 10.36447. Czasopismo naukowe ukazujące się od 1972 r.; od 1995 r. wydawane przez PTSL. Publikuje prace z zakresu archeologii, antropologii, historii, kulturoznawstwa i interdyscyplinarnych studiów nad Ameryką Łacińską. Archiwum cyfrowe: <https://estudioslatinoamericanos.pl/>.

CiteScore2023 - Literature and Literary Theory 75%, 273/1106
CiteScore2023 History, 57th percentile,
CiteScore2023 Archaeology (arts and humanities), 44th percentile
CiteScore2023, Anthropology, 28th percentile

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

Statut PTSL; odpis pełny KRS nr 0000155627 oraz wcześniejsze akta rejestrowe RST 394; protokoły Walnych Zgromadzeń, uchwały Zarządu Głównego, sprawozdania z działalności, korespondencja organizacyjna i dokumentacja członkowska; archiwum Biblioteki PTSL; roczniki „Estudios Latinoamericanos”; publikacje zwarte PTSL; dokumentacja konferencji, seminariów, nagród i jubileuszy Towarzystwa.

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE)

Bereza, B., *Trzydziestolecie Polskiego Towarzystwa Studiów Latinoamerykanistycznych (PTSL)*, „Ameryka Łacińska. Kwartalnik analityczno-informacyjny”, Tom: 16, Nr: 3-4, 2008, s. 137; Dembicz A., *Estudios latinoamericanos en Polonia. Retos y proyecciones*, „Cuadernos Americanos”, 6(42), 1993, s. 43–47; Dembicz A., *Estudios latinoamericanos en Polonia*, w: A. Dembicz, F. Villagómez Porras (red.), „Europa Centro-Oriental y las iniciativas latinoamericanas de la Unión Europea”, Warszawa 2006, s. 103–114; Dembicz K., *Estudios latinoamericanos en Polonia*, „Anuario Americanista Europeo”, nr 8, 2010, s. 39–49; Schnepf R., Smolana K., *Bibliografia polskiej literatury latynoamerykanistycznej 1945–1977*, Warszawa 1978.

ZARZĄD GŁÓWNY PTSL

POLSKIE TOWARZYSTWO STUDIÓW MIĘDZYNARODOWYCH

INFORMACJE OGÓLNE

Polskie Towarzystwo Studiów Międzynarodowych zostało założone 23 września 2009 roku. Zgodnie ze statutem organami PTSM są: Krajowy Zjazd Delegatów, Zarząd Główny, który wybiera Przewodniczącego PTSM na 6-letnią kadencję, Główna Komisja Rewizyjna, Główny Sąd Koleżeński. Począwszy od 2011 roku PTSM organizuje coroczne Konwencje a od 2023 roku Ogólnopolskie Kongresy Stosunków Międzynarodowych. Siedziba PTSM mieści się w Warszawie 01-524 przy ulicy Wojska Polskiego 9. Email: kontakt@ptsm.edu.pl, tel. 607-242-245

W PTSM działa 10 oddziałów regionalnych: Białystok, Gdańsk, Kraków, Kielce, Lublin, Łódź, Poznań, Toruń, Warszawa, Wrocław oraz 24 sekcje tematyczne. Wedle stanu na 31 grudnia 2025 r. PTSM liczyło 310 członków.

Począwszy od założenia w 2009 roku funkcję przewodniczącego PTSM w wyniku wyborów sprawuje nieprzerwanie Prof. dr hab. Marian Edward Haliżak, a funkcję skarbnika mgr Sylwia Para.

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Polskie Towarzystwo Studiów Międzynarodowych powstało z inicjatywy Prof. dr hab. Mariana Edwarda Haliżaka byłego Dyrektora Instytutu Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Warszawskiego w latach 1991-2016. Powołanie towarzystwa naukowego o takim profilu wynikało z potrzeby zintegrowania badaczy stosunków międzynarodowych pracujących w uczelniach wyższych w Polsce. Równie ważną przyczyną były zagadnienia związane z rozwojem i umacnianiem teoretyczno-metodologicznej tożsamości dyscypliny stosunki międzynarodowe. Potrzeba dyscyplinarnej emancypacji była powszechnie artykułowa przez środowisko badaczy stosunków międzynarodowych w Polsce po drugiej wojnie światowej a zwłaszcza rozpoczęciu transformacji ustrojowej w 1989 roku. Wychodząc naprzeciw tym potrzebom PTSM po ukonstytuowaniu władz przystąpiło do organizowania corocznych konwencji ogólnopolskich o następującej tematyce.

I Konwencja w 2011 roku w Poznaniu: Wielo- i interdyscyplinarność nauki o stosunkach międzynarodowych.

II Konwencja w 2012 roku w Lublinie: Poziomy analizy stosunków międzynarodowych.

III Konwencja w 2013 roku w Bielsku-Białej: Znaczenie teorii realizmu dla rozwoju nauki o stosunkach międzynarodowych.

IV Konwencja w 2014 roku we Wrocławiu: Normy, wartości i instytucje we współczesnych stosunkach międzynarodowych.

V Konwencja w 2015 roku w Gdańsku: Liberalizm i neoliberalizm w nauce o stosunkach międzynarodowych.

VI Konwencja w 2016 roku w Łodzi: Badanie polityki zagranicznej państwa.

VII Konwencja w 2017 roku: Myśląc globalnie działać regionalnie: Studia regionalne w perspektywie nauki o stosunkach międzynarodowych.

VIII Konwencja w 2018 roku w Poznaniu: Instytucje międzynarodowe a dynamika współczesnych stosunków międzynarodowych.

IX Konwencja w 2019 roku w Gdyni: Ład międzynarodowy „in statu nascendi”. Multi-dyscyplinarna perspektywa.

X Konwencja w 2021 roku w Lublinie: Dynamika zmian stosunków międzynarodowych: nowe wyzwania i transformacje.

XI Konwencja w 2022 roku we Wrocławiu: Nowy Ład międzynarodowy.

Powyższe konwencje przyczyniły się do konsolidacji środowiska badaczy stosunków międzynarodowych w Polsce oraz upowszechnienia idei utworzenia odrębnej dyscypliny naukowej „Stosunki Międzynarodowe”. Polityczne uwarunkowania jakie zaistniały po drugiej wojnie światowej sprawiły, że badanie stosunków międzynarodowych włączono do kanonu nauk o polityce. Stało się tak pomimo zasadniczych różnic w przedmiocie badania nauk politycznych i stosunków międzynarodowych. Na to nakładały się dodatkowe różnice w treściach nauczania stosunków międzynarodowych i nauk politycznych w naszym kraju. W związku z tym przewodniczący PTSM Prof. dr hab. Marian Edward Haliżak w dniu 20 sierpnia 2021 roku skierował na ręce Ministra Edukacji i Nauki wniosek o utworzenie dyscypliny naukowej Stosunki Międzynarodowe. Został on wsparty przez członków PTSM pełniących ważne funkcje akademickie i naukowe. Byli to:

Prof. dr hab. Marek Pietraś, Kierownik Katedry Stosunków Międzynarodowych UMCS.

Prof. dr hab. Radosław Fiedler, Kierownik Szkoły Doktorskiej Nauk Społecznych, UAM.

Prof. dr hab. Małgorzata Pietrasiak, Kierownik Katedry Studiów Azjatyckich, UŁ.

Dr hab., Kamil Zajączkowski, Dyrektor Centrum Europejskiego UW,

Dr hab. prof. ucz. Ryszard Michnikowski, Dziekan Wydziału Studiów Międzynarodowych i Politologii, UŁ.

Dr hab. prof. ucz. Krzysztof Kociubiński, Dyrektor Instytutu Studiów Międzynarodowych, UW.

Prof. dr hab. Karol Karski, Kierownik Zakładu Prawa międzynarodowego, UW.

Dr hab. prof. ucz. Elżbieta Karska, Dyrektor Szkoły Doktorskiej UKSW.

Dr hab. prof. ucz. Beata Surmacz, Dyrektor Instytutu Europy Środkowej UMCS.

Dr hab. Jakub Zajączkowski, Kierownik Katedry Studiów Regionalnych i Globalnych, UW.

Dr hab. prof. ucz. Radosław Bania, Kierownik Katedry Teorii i Historii Stosunków Międzynarodowych, UŁ.

Dr hab. Adriana Dudek, Kierownik Zakładu Polityki Zagranicznej i Zagrożeń Globalnych, UW.

Dr hab. prof. ucz. Beata Piskorska, Kierownik Katedry Stosunków Międzynarodowych KUL.

W dniu 27 października 2022 roku w Dzienniku Ustaw opublikowano decyzję Przemysława Czarnka Ministra Nauki i Edukacji o utworzeniu dyscypliny naukowej Stosunki Międzynarodowe obejmującej następujące dyscypliny.

1. Historia Myśli Międzynarodowej
2. Studia Polityki Zagranicznej i Dyplomacji
3. Międzynarodowe studia bezpieczeństwa
4. Międzynarodowa Ekonomia Polityczna
5. Instytucje międzynarodowe
6. Studia regionalne i globalne
7. Socjologia i antropologia stosunków międzynarodowych

Po utworzeniu dyscypliny naukowej Stosunki Międzynarodowe zmieniła się formuła corocznych konferencji naukowych PTSM, które od 2023 roku przyjęto określać mianem Kongresów. Oto ich dotychczasowy wykaz:

I Kongres PTSM: Studia regionalne w dyscyplinie Stosunki Międzynarodowe, Łódź 2023

II Kongres PTSM: Globalne Stosunki Międzynarodowe: Wyzwania i rozwój. Kraków 2024

III Kongres PTSM: Międzynarodowe Studia Bezpieczeństwa Globalno-regionalny i kulturowo-cywilizacyjny kontekst sekurytyzacji, Białystok 2025

IV Kongres PTSM: Identyfikacja strukturalnych zmian w „systemie międzynarodowym” i „społeczności międzynarodowej” w pierwszym ćwierćwieczu XXI wieku. Gdańsk 2026

UDZIAŁ PTSM W MIĘDZYNARODOWYCH TOWARZYSTWACH NAUKOWYCH

Polskie Towarzystwo Studiów Międzynarodowych jest członkiem założycielem międzynarodowego stowarzyszenia naukowego **World International Studies Committee**, /WISC /które grupuje krajowe towarzystwa studiów międzynarodowych z kilkudziesięciu państw. W 2024 r. PTSM wspólnie z Wydziałem Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych Uniwersytetu Warszawskiego zorganizowało VII Kongres WISC (lipiec 24-26), którego hasło przewodnie brzmiało „International Relations in a World of Flux: Understanding Continuity, Change and Contestation”. Warto nadmienić, że w latach 2021-2024 funkcję skarbnika WISC pełniła dr Karina Jędrzejowska, pracownik naukowy Uniwersytetu Warszawskiego.

Drugim ważnym towarzystwem naukowym, z którym współpracuje PTSM jest International Studies Association – ISA. To amerykańskie krajowe towarzystwo naukowe o międzynarodowym zasięgu założone w 1959 roku. Począwszy od 2015 roku PTSM otrzymało prawo organizowania własnego panelu podczas dorocznych Konwencji ISA, które są organizowane w Stanach Zjednoczonych. W 2024 roku dr Karina Jędrzejowska została wybrana do Rady Zarządzającej (Governing Council) tej prestiżowej instytucji naukowej.

Trzecią międzynarodową instytucją naukową, z którą PTSM nawiązał współpracę jest European International Studies Association – EISA, która została utworzona w 2013 roku. EISA jest regionalnym towarzystwem naukowym skupiającym badaczy stosunków międzynarodowych z regionu Europy. Należy podkreślić, że pierwsza Europejska

Konferencja Stosunków Międzynarodowych EISA została zorganizowana wspólnie przez PTSM i Wydział Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych w Warszawie w 2013 roku. Aktualnie we władzach EISA zasiada przedstawiciel Polski, dr hab. Magdalena Kozub-Karkut z Uniwersytetu Jagiellońskiego. W 2028 roku PTSM wspólnie z Uniwersytetem Warszawskim planuje zorganizować kolejną Ogólnoeuropejską Konferencję.

WYBRANE WIODĄCE PUBLIKACJE PTSM

Encyklopedia Stosunków Międzynarodowych, Red. E. Haliżak, Wyd. Scholar, Warszawa 2024.
Polska w instytucjach międzynarodowych w latach 1918-2018, red. E. Haliżak, T. Łoś-Nowak, A. Potyrała, J. Starzyk-Sulejewska, Narodowe Centrum Kultury, Warszawa 2019.

Global Politics in the 21st Century Between Regional Cooperation and Conflict, Red. A. Mania, M. Grabowski, T. Pugacewicz, Peter Lang, Berlin 2019.

CZASOPISMA

Polish Journal of International Studies – pierwszy tom w postaci rocznika planowany jest na 2027rok.

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA:

informacje na stronie PTSM <https://ptsm.edu.pl>

PROF. DR HAB. MARIAN EDWARD HALIŻAK

POLSKIE TOWARZYSTWO TEOLOGICZNE

INFORMACJE OGÓLNE

Nazwa: Polskie Towarzystwo Teologiczne (nazwa poprzednia: 1948-1992 Polskie Towarzystwo Teologiczne w Krakowie). **Rok założenia:** 1924. **Siedziba:** 31-002 Kraków, ul. Kanonicza 3 (poprz.: 1924-39 Lwów); tel. 12 422 56 90; <http://ptt.net.pl>; zarzad@ptt.net.pl. **Struktura organizacyjna:** Walne Zebranie, Zarząd Główny; oddziały i sekcje. Ma 17 oddziałów: Katowice, Przemyśl, Częstochowa, Kalwaria Zebrzydowska, Tarnów, Tuchów, Rzeszów, Kielce, Sandomierz, Bielsko-Biała, Radom, Sosnowiec, Szczecin, Toruń, Włocławek, Pelplin, Elbląg. **Liczba członków:** 957 (stan z 31 grudnia 2023). **Prezesi:** Kazimierz Wais (1924-27), Szczepan Szydelski (1927-39, 1945-46), Władysław Wicher (1946-56), Eugeniusz Florkowski (1956-57), Kazimierz Kłósak (1957-58), Hieronim Wyczawski (1959-60), Władysław Smereka (1960-62, 1966-73), Stanisław

Grzybek (1962-66), Bolesław Przybyszewski (1973-78), Jerzy Chmiel (1978-87), Kazimierz Hoła (1987-88), Jan Wal (1988-90, 1991-96), Bolesław Tomasz Jelonek (1990-91), Kazimierz Panuś (1996-). **Sekretarze gen.:** Aleksy Klawek (1924-39), Władysław Smereka (1946-48), Hieronim Wyczawski (1949-57), Marian Lisowski (1957-60), Józef Tischner (1961-63), Franciszek Macharski (1963-65), Kazimierz Waliczek (1965-66), Tadeusz Pieronek (1966-68), Zdzisław Wajzner (1968-71), Jan Kowalski (1971-76), Antoni Okrzesik (1976-87), Kazimierz Moskała (1987-2015), Romuald Kośła (2015-20), Witold Ostafiński (2020-). Polskie Towarzystwo Teologiczne prowadzi **Wydawnictwo UNUM**, publikujące recenzowane monografie naukowe w wersji: drukowanej i online, w otwartym dostępie za pośrednictwem **Repozytorium Instytucjonalnego Polskiego Towarzystwa Teologicznego** (repozytorium.ptt.net.pl).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Obchodzące w 2024 roku stulecie swego istnienia Polskie Towarzystwo Teologiczne zostało powołane do życia przez profesorów Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie 23 lutego 1924 roku. Za patrona Towarzystwa uznano świętego profesora Jana Kantego. Pierwszym prezesem był ks. prof. Kazimierz Wais (1865-1934), wybitny przedstawiciel lwowskiego środowiska uniwersyteckiego, a sekretarzem generalnym ks. dr Aleksy Klawek (1890-1969). Po zatwierdzeniu organizacji przez Episkopat Polski zaczęły powstawać w całym kraju oddziały terenowe towarzystwa: w Poznaniu (1924), Przemyślu (1924), Kielcach (1925), Tarnowie (1924), Lublinie (1926), Warszawie (1926), Wilnie (1927), Pelplinie i Płocku (1927), Włocławku (1928), Krakowie, Częstochowie, Kielcach, Łucku i Sandomierzu (1931-1932), Łodzi i Pińsku (po 1933).

Głównym celem Towarzystwa było ożywienie obumarłego w czasie zaborów ruchu naukowego, roztoczenie opieki nad rozwojem nauk teologicznych w Polsce oraz rozbudzanie zainteresowań dyscyplinami teologicznymi wśród duchowieństwa. Służyć temu miały wygłaszane przez członków Towarzystwa cykliczne wykłady, własne wydawnictwa i powstająca biblioteka. Nawiązano dobrą współpracę z profesorami wydziałów teologicznych: Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie, Uniwersytetu Warszawskiego i nowo powstałego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego.

Organem naukowym Polskiego Towarzystwa Teologicznego był kwartalnik „Przegląd Teologiczny”, w 1931 r. przemianowany na „Collectanea Theologica”. Publikowano w nim rozprawy w językach: angielskim, francuskim, niemieckim i włoskim, a do artykułów polskich dodawano streszczenia obcojęzyczne. Redaktorem naczelnym kwartalnika był w tym czasie ks. Teofil Długosz. Do każdego zeszytu „Przeglądu Teologicznego”, a później „Collectanea Theologica”, dodawany był biuletyn informacyjny „Ruch Teologiczny”, zawierający informacje o stanie ówczesnej teologii. Do 1939 r. wyszło 20 tomów tego periodyku. Rozpoczęto również wydawanie serii: *Nasza Myśl Teologiczna*, która miała zawierać materiały ze zjazdów Polskiego Towarzystwa Teologicznego. Ukazały się dwa tomy wydane we Lwowie w 1930 r. i w Warszawie w 1935 r. W 1935 r.

Towarzystwo zorganizowało podróż naukową do Ziemi Świętej dla 54 swoich członków. Do wybuchu II wojny światowej prezesami Polskiego Towarzystwa Teologicznego byli profesorowie: ks. Kazimierz Wais i ks. Szczepan Szydelski (od 1927). Natomiast funkcję sekretarza generalnego pełnił nieprzerwanie ks. Aleksy Klawek.

Ważną rolę odegrały organizowane przez Polskie Towarzystwo Teologiczne ogólnopolskie zjazdy naukowe teologów polskich. Pierwszy z nich odbył się we Lwowie w dniach 11 i 12 kwietnia 1928 roku pod honorowym patronatem arcybiskupa metropolity lwowskiego obrządku łacińskiego Bolesława Twardowskiego i z udziałem arcybiskupów lwowskich obrządku greckokatolickiego – Andrzeja Szeptyckiego i obrządku ormiańskiego – Józefa Teodorowicza. Zjazd zgromadził około 70 księży z całej Polski. Wykład inauguracyjny na temat: *Augustynizm i tomizm w myśli chrześcijańskiej*, wygłosił ks. prof. Konstanty Michalski CM (1879-1947), rektor Uniwersytetu Jagiellońskiego. Dalsze obrady odbywały się w pięciu sekcjach: filozoficznej, dogmatycznej, biblijnej, historycznej i liturgicznej. W drugim dniu obrad wykład wprowadzający pt. *Zadanie teologii w Polsce* wygłosił ks. prof. Henryk Likowski (1876-1932), historyk z Uniwersytetu Warszawskiego. Zjazd postanowił wydać polską encyklopedię katolicką obejmującą całokształt nauk teologicznych, prowadzić szeroką wymianę książek i pomocy naukowych między uczelniami oraz informować zagraniczne ośrodki teologiczne o pracach teologów polskich.

W okresie międzywojennym zarząd główny Polskiego Towarzystwa Teologicznego zorganizował jeszcze trzy takie zjazdy swoich członków: 11-12 kwietnia 1928 r. we Lwowie, 18-20 sierpnia 1933 r. w Warszawie i 31 sierpnia-1 września 1938 r. w Krakowie (ten ostatni wspólnie ze Związkiem Zakładów Teologicznych w Polsce). Ważną rolę odegrał powojenny zjazd Polskiego Towarzystwa Teologicznego połączony z jubileuszem 550-lecia istnienia Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego i 25-leciem Polskiego Towarzystwa Teologicznego. Odbył się on w Krakowie, w dniach od 6 do 8 kwietnia 1948 roku. Do tradycji tych zjazdów nawiązywał wyraźnie VII Kongres Teologów Polskich, który odbył się w dniach 12-15 września 2004 roku w Lublinie pod hasłem: *Kościół w życiu publicznym. Teologia polska i europejska wobec nowych wyzwań*.

W straszliwych latach wojny 1939-1945 wielu członków Polskiego Towarzystwa Teologicznego poniosło śmierć. Okres Polski Ludowej (1945-1989) był czasem dalszego prześladowania Kościoła, które dotknęło również Polskie Towarzystwo Teologiczne. W 1946 r. sekretarz generalny, ks. Aleksy Klawek, oraz prezes oddziału krakowskiego ks. prof. Władysław Wicher (1888-1969), urządzili ogólnopolski zjazd Polskiego Towarzystwa Teologicznego w Lublinie, w trakcie którego doszło do połączenia ze Związkiem Polskich Zakładów Teologicznych. Tak powstała organizacja przyjęła nazwę Towarzystwo Polskich Teologów imienia św. Jana Kantego, z siedzibą w Warszawie. Prezesem zarządu głównego wybrano ks. Ignacego Grabowskiego, profesora Uniwersytetu Warszawskiego, a jego zastępcą ks. Aleksego Klawka. Pomimo wielu starań Towarzystwo Polskich Teologów nie uzyskało zatwierdzenia przez władze państwowe. Otrzymał je jedynie oddział krakowski. W dniu 12 listopada 1946 r. został on zarejestrowany jako Polskie Towarzystwo Teologiczne w Krakowie. Tak rozpoczął się okres krakowski w dziejach Towarzystwa.

W drugiej połowie XX wieku prezesami Polskiego Towarzystwa Teologicznego byli księża profesorowie: Władysław Wicher (1946-1956), Eugeniusz Florkowski (1956-1957), Kazimierz Klósak (1957-1958), Hieronim Wyczawski (1959-1960), Władysław Smereka (1960-1962 i 1966-1973), Stanisław Grzybek (1962-1966), Bolesław Przybyszewski (1973-1978), Jerzy Chmiel (1978-1987), Kazimierz Hoła (1987-1988), Jan Wal (1988-1990, 1991-1996) i Tomasz Jelonek (1990-1991). Od 1996 roku funkcję tę pełni ks. prof. dr hab. Kazimierz Panuś. 28 lutego 2023 roku został ponownie wybrany prezesem na trzyletnią kadencję (2023-2026).

Z ożywionej działalności naukowej w Polskim Towarzystwie Teologicznym w tym czasie zasłynęli: kard. Karol Wojtyła, któremu w 1974 r. przyznano nawiązując do tradycji przedwojennej tytuł członka honorowego, ks. Ignacy Różycki, Andrzej Bober SJ, Kazimierz Drzymała SJ, Cyprian Jan Wichrowicz OP, ks. Tadeusz Wojciechowski, ks. Jan Kowalski i ks. Bolesław Przybyszewski. Powodem do dumy jest też fakt, że Polskie Towarzystwo Teologiczne wydało dwie ważne książki przyszłego papieża: *Osoba i czyn* (Kraków 1969) oraz *U podstaw odnowy. Studium o realizacji Vaticanum II* (Kraków 1972). Upowszechnianie nauki odbywało się głównie na comiesięcznych zebraniach członków i na zebraniach sekcji specjalistycznych, w których uczestniczyli na równych prawach członkowie zwyczajni, wspierający i honorowi Towarzystwa.

Nie zapomniano także o działalności wydawniczej. W 1949 roku wznowiono wydawanie czasopisma „Collectanea Theologica”. Po likwidacji Wydziału Teologicznego na Uniwersytecie Jagiellońskim w 1954 roku periodyk ten przejęła Warszawa. Stąd też w 1948 r. w Krakowie ks. Aleksy Klawek powołał do istnienia dwumiesięcznik „Ruch Biblijny i Liturgiczny” i z ogromnym poświęceniem prowadził go do 1954 roku. Czasopismo to, dzisiaj wydawane jako kwartalnik, jest oficjalnym pismem Polskiego Towarzystwa Teologicznego. Na jego łamach publikowane są też coroczne sprawozdania prezesa z działalności Towarzystwa. W latach 1969-1993 Polskie Towarzystwo Teologiczne wydawało także rocznik „Analecta Cracoviensia”, który w 1993 przekazano Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie.

Po przemianach społeczno-politycznych w Polsce w 1989 r. podjęto prace nad zmianą statutu Polskiego Towarzystwa Teologicznego, gdyż poprzedni z 1946 r., narzucony przez władze komunistyczne, znacznie ograniczał działalność Towarzystwa. Ostatecznie, 7 kwietnia 2004 roku przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski, arcybiskup Józef Michalik, wydał dekret stwierdzający, iż w myśl obowiązującego Kodeksu Prawa Kanonicznego Polskie Towarzystwo Teologiczne w Krakowie jest publicznym stowarzyszeniem wiernych, to jest kościelną osobą prawną. Do tej sytuacji kanonicznej dostosowano dotychczasowy statut Towarzystwa, który Konferencja Episkopatu Polski zatwierdziła w dniu 1 maja 2004 roku. Natomiast osobowość prawną w Rzeczypospolitej Polskiej Towarzystwo otrzymało na mocy rozporządzenia ministra spraw wewnętrznych i administracji. Nowy statut rozszerza działalność Towarzystwa na obszar całego kraju i uznaje osoby świeckie za pełnoprawnych członków. Dotychczas mogły one uczestniczyć w pracach Towarzystwa tylko jako członkowie wspierający. Władze Towarzystwa wybierane są przez walne zebranie na okres trzech lat. Aktualnie Polskie Towarzystwo Teologiczne posługuje się znowelizowanym statutem zatwierdzonym przez Konferencję

Episkopatu Polski w dniu 12 marca 2019 roku. Liczy 957 członków (stan z 31 grudnia 2023). W jego ramach działa 16 krakowskich sekcji specjalistycznych i 17 oddziałów terenowych w całej Polsce: w Katowicach, Przemyśle, Częstochowie, Kalwarii Zebrzydowskiej, Tarnowie, Tuchowie, Rzeszowie, Kielcach, Sandomierzu, Bielsku-Białej, Radomiu, Sosnowcu, Szczecinie, Toruniu, Włocławku, Pelplinie i Elblągu.

Realizując cele statutowe Polskie Towarzystwo Teologiczne przeprowadziło kilka programów badawczych. Pierwszym z nich było upowszechnienie znajomości polskich świętych i błogosławionych. W programie pt. „*Felix saeculum Cracoviae*” – *krakowscy święci XV wieku*, przypomniano, iż w historii Polski był wiek zwany *szczęśliwym* (*felix saeculum*) odniesiony do Krakowa i utożsamiany z sylwetkami sześciu świątobliwych mężów ówczesnie w nim żyjących w latach 1390-1490. Byli to: Jan Kanty, Szymon z Lipnicy, Stanisław z Kazimierza, Izajasz Boner, Michał Giedroyc i Świętosław Milczący. Kontynuacją tego programu było przybliżenie świętych i błogosławionych związanych z Krakowem na przełomie XIX i XX wieku. W podwawelskim grodzie działali wtedy – dziś wyniesieni na ołtarze – Brat Albert i s. Bernardyna Jabłońska, matka Angela Truszkowska, Aniela Salawa i s. Faustyna Kowalska. Kolejne zrealizowane programy dotyczyły problematyki świętości wiernych świeckich, sztuki sakralnej, przebaczenia i pojednania oraz *Via pulchritudinis* – wątków biblijnych w literaturze i kulturze polskiej. W ostatnich latach problematyka badawcza skupia się wokół tematu: *Chrześcijanie jutra. Nadzieje i obawy*. Ma ona ścisły związek z cywilizacyjnymi i kulturowymi przemianami dokonującymi się aktualnie w Europie, wojną na Ukrainie i kryzysem w Kościele. Owoce realizacji tych programów przedstawiane są na konferencjach naukowych i w publikacjach wydawanych przez Wydawnictwo UNUM Polskiego Towarzystwa Teologicznego. Jest ono umieszczone w wykazie wydawnictw Ministerstwa Edukacji i Nauki, jako publikujące recenzowane monografie naukowe w dwóch wersjach: drukowanej i online, w otwartym dostępie za pośrednictwem Repozytorium Instytucjonalnego Polskiego Towarzystwa Teologicznego. Wydawnictwo UNUM wydaje m.in. *Kazania w kulturze polskiej. Edycje kolekcji tematycznych*, jedną z najważniejszych w polskiej humanistyce XXI wieku serii, finansowaną z Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki. Warto jeszcze podkreślić, iż Polskie Towarzystwo Teologiczne w Krakowie było jednym z głównych inicjatorów powołania w grudniu 2002 roku Komitetu Nauk Teologicznych przy Polskiej Akademii Nauk.

WYDAWNICTWA ZWARTE

Księga sapieżyńska,

tom 1: *Archidiecezja Krakowska za pasterzowania Adama Stefana Sapiehy*, praca zbior. pod red. Jerzego Wolnego, przy współpr. Romana Zawadzkiego, Kraków 1982

tom 2: *Działalność kościelna i narodowa Adama Stefana Sapiehy*, praca zbiorowa pod red. Jerzego Wolnego, przy współpr. Romana Zawadzkiego, Kraków 1986.

Książki Karola Wojtyły: *Osoba i czyn*, Kraków 1969 i *U podstaw odnowy. Studium o realizacji Vaticanum II*, Kraków 1972.

Kazania w kulturze polskiej, tom I-VII, Wydawnictwo UNUM, Kraków 2014-2019 (w przygotowaniu kolejnych 5 tomów).

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE

„Przegląd Teologiczny” od 1924, przemianowany na „Collectanea Theologica” w 1931; od 1975 R. 45 wyd. Akademia Teologii Katolickiej w Warszawie.

„Nasza Myśl Teologiczna”, Lwów 1930 T. 11935 T. 2

„Ruch Biblijny i Liturgiczny”, Kraków 1948 R. I – „Analecta Cracoviensia”, Kraków 1969, t. 1-23. Od t. 24 (1992) wyd. przez Papieską Akademię Teologiczną w Krakowie.

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie, zespół: Polskie Towarzystwo Teologiczne w Krakowie [Statuty, księgi protokołów walnych zebrań, zebrań zwyczajnych i sekcyjnych, protokoły zebrań Zarządu, spisy członków, korespondencja].

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

A. Klawek: *Na dziesięciolecie „Przeglądu Teologicznego”*, „Przegląd Teologiczny” 1929 R. 10, s. 383-388; Tenże: *O naszych towarzystwach teologicznych*. „Nasza Myśl Teologiczna” 1930 R. 1 s. 260-262; B. Przybyszewski: *Polskie Towarzystwo Teologiczne*. W: *Słownik polskich towarzystw naukowych*, t. 1, Wrocław 1978, s. 164-166; J. Kabata: *Polskie Towarzystwo Teologiczne. 70 lat istnienia (1924-1994)*. „Analecta Cracoviensia” t. 26 (1994), s. 315-323. Tenże: *Dwa powojenne Statuty Polskiego Towarzystwa Teologicznego w Krakowie*. „Nasza Przyszłość” 1997 T. 87 s. 407-415; Tenże: *Brylantowy jubileusz Polskiego Towarzystwa Teologicznego (1924-1999)*, [w:] „*Felix Saeculum Cracoviae*”. *Krakowscy święci XV wieku*, red. K. Panuś, K. Prokop, Kraków 1998, s. 161-174; K. Panuś, *Wkład Polskiego Towarzystwa Teologicznego w ruch naukowo-teologiczny*, [w:] *Kościół w życiu publicznym. Teologia polska i europejska wobec nowych wyzwań*, t. III, Lublin 2005, s. 659-670; Tenże, „*Służyć Wiekuistej Prawdzie*”. *Polskie Towarzystwo Teologiczne*, [w:] *Scire Deum. Księga pamiątkowa* wydana z okazji 25-lecia Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie, dedykowana jej pierwszemu rektorowi J. Em. kard. Marianowi Jaworskiemu, Kraków 2006, s. 407-410; *W służbie Wiekuistej Prawdzie. Polskie Towarzystwo Teologiczne 1924-2014*, księga jubileuszowa pod red. ks. Kazimierza Panusia, Kraków 2014; K. Panuś, *Polskie Towarzystwo Teologiczne z biegiem lat, z biegiem dni...*, „*Studia Włocławskie*” 20 (2018), s. 9-24; Tenże, *One Hundred Years of the Polish Theological Society*, „*The Person and the Challenges*” 14 (2024) nr 1, p. 315-319; *100 lat Polskiego Towarzystwa Teologicznego 1924-2024. Księga jubileuszowa*, pod red. Kazimierza Panusia i Witolda Ostafińskiego, Wydawnictwo UNUM, Kraków 2024.

Strona internetowa: www.ptt.net.pl; www.kazimierz.panus@gmail.com

KS. PROF. DR HAB. KAZIMIERZ PANUŚ

POLSKIE TOWARZYSTWO WEKSYLOLOGICZNE

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia: 1992. **Okresy działalności:** od 1992 r. **Siedziba i dane adresowe** (Adres, telefon/fax, strony www i adres mailowy): 00-272 Warszawa, Rynek Starego Miasta 31, 606 404 672 (prezes Krzysztof Jasieński), 504 191 493 (wiceprezes Marek Kwiecień), www.weksylogia.pl, biuro@weksylogia.pl. **Struktura organizacyjna** (Wydziały, Komisje, Sekcje, Oddziały): Walne Zebranie Członków, Zarząd, Komisja Rewizyjna. **Wydawnictwo:** Biuletyn Polskiego Towarzystwa Weksylogicznego „FLAGA”. **Liczba członków** (honorowych, rzeczywistych, wspierających): 30 członków zwyczajnych. **Prezesi** (lata urzędowania): Andrzej Bełowski (1992-1996), Alfred Znamierowski (1996-2000), Jacek Skorupski (2000-2004), Alfred Znamierowski (2004-2008), Andrzej Bełowski (2008-2016), Krzysztof Jasieński (2016-). **Sekretarze generalni** (lata urzędowania): Jacek Skorupski (1992-2000), Andrzej Bełowski (2000-2008), od 2008 nie wybierano sekretarzy generalnych. **Skarbnicy** (lata urzędowania): Leszek Błaszczuk (1992-2000), Michał Godlewski (2000-2016), Zbigniew Kordula (2016-)

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Celem stowarzyszenia jest rozwijanie, pogłębianie i upowszechnianie badań z dziedziny weksylogii, jako nauki historycznej i społecznej, jak również z zakresu wszystkich innych nauk pozostających w związku z weksylogią, troska o rozwój sztuki weksylogicznej, oraz reprezentowanie i zrzeszanie ogółu polskich badaczy z wymienionych dziedzin i miłośników tych badań.

Stowarzyszenie realizuje swoje cele poprzez:

1. pobudzanie i organizowanie weksylogicznych badań naukowych oraz doskonalenie i pogłębianie wśród swoich członków znajomości weksylogii i warsztatu badawczego weksyloga,
2. rejestrowanie, dokumentowanie i otaczanie opieką zabytków weksylogicznych, jako świadectwa kultury narodowej,
3. współpracę z Polską Akademią Nauk, szkołami wyższymi, archiwami, muzeami a także innymi instytucjami, w sprawie badań naukowych w zakresie weksylogii oraz we wszystkich innych sprawach objętych działalnością Towarzystwa,
4. organizowanie zjazdów, konferencji, odczytów i zebrań naukowych, oraz wystaw i pokazów poświęconych problematyce weksylogicznej,
5. dbanie o poprawność weksylogiczną i stylistyczną używanych współcześnie chorągwi, flag, sztandarów i proporców, oraz konsultowanie ich wyglądu w trakcie ich tworzenia,
6. wydawanie i popieranie publikacji naukowych i popularnonaukowych poświęconych weksylogii,

7. upowszechnianie wśród Polonii znajomości chorągwi, flag, sztandarów i proporców polskich jako elementu pogłębiającego więzi z Krajem,
8. pogłębianie w społeczeństwie znajomości symboli narodowych i weksylologii,
9. wydawanie biuletynu „Flaga”.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

Międzynarodowa Federacja Towarzystw Weksylologicznych (FIAV - International Federation of Vexillological Associations)

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE):

„Godło i barwa Polski samorządowej”, Warszawa 1998

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE (CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

Biuletyn Polskiego Towarzystwa Weksylologicznego „FLAGA”, kwartalnik

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

www.weksylologia.pl, Biuletyn Polskiego Towarzystwa Weksylologicznego „FLAGA”

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE)

Biuletyn Polskiego Towarzystwa Weksylologicznego „FLAGA”

KRZYSZTOF JASIEŃSKI – PREZES

STOWARZYSZENIE BIBLIOTEKARZY POLSKICH THE POLISH LIBRARY ASSOCIATION

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1917. (Nazwy poprz.: 1917-45 Związek Bibliotekarzy Polskich, 1945-46 Związek Zawodowy Bibliotekarzy Polskich, 1946-53 Związek Bibliotekarzy i Archiwistów Polskich).

Siedziba: 00-335 Warszawa, ul. Konopczyńskiego 5/7, 02-086 Warszawa, Al. Niepodległości 213 (poprz.: 1945 Kraków). **Okręgi:** 16 w miastach wojewódzkich. **Oddziały. Koła.**

Struktura organizacyjna: Krajowy Zjazd **Delegatów, Zarząd Główny; komisje, sekcje, zespoły problemowe. Wydawnictwo.** Archiwum. Liczba **członków:** 12 tys. (1976), 8,3 tys. (2003). 3,1 tys. (2024). **Przewodniczący:** Ignacy Tadeusz Baranowski (1917), Mieczysław Rulikowski (1917-19, 1920-22), Zygmunt Batowski (1919-20), Edward Chwalewik (1922-24), Faustyn Czerwijowski (1924-26), Edward Kuntze (1926-33), Stefan Vrtel-Wierczyński (1933-39), Adam Łysakowski (1939-49), Adam Stebelski (1949-53), Andrzej Grodek (1953-57), Bogdan Horodyski (1957-65), Edward Assbury (1965-66), Jan Baumgart (1966-69), Stanisław Badoń (1969-72), Witold Stankiewicz (1972-81), Stefan Kubów (1981-89), Stanisław Czajka (1989-2001), Jan Wołosz (2001-2005), Elżbieta Stefańczyk (2005-2017); Joanna Pasztaleniec-Jarzyńska (2017-2021), Barbara Budyńska (2021-2025), Jerzy Woźniakiewicz (2025-). **Sekretarze gen.:** Helena Drege (1917-22), Zygmunt Mocarski (1922-24), Jadwiga Filipkowska (1924-26), Wanda Dąbrowska (1926-31), Władysław Pociecha (1931-32), Jan Niezgoda (1932-34), Bolesław Olszewicz (1934-36), Maria Danilewicz (1936-39), Maria Sokorska (1939-44), Jan Kossonoga (1945-46), Jan Piasecki (1946-49), Janina Krackiewicz (1949-53), Irena Morsztynkiewicz (1954-57), Maria Dembowska (1957-63), Janina Cygańska (1963-66, 1972-76), Jadwiga Kołodziejska (1966-69), Stanisław Jeżyński (1969-72), Tadeusz Zarzębski (1976-79), Leon Łoś (1979-81), Władysława Wasilewska (1981-85), Andrzej Jopkiewicz (1985-89), Jan Waluszewski (1989-91), Józef Zając (1991-93), Janina Jagielska (1993-2001), Elżbieta Stefańczyk (2001-05), Maria Burchard (2005-09), Marzena Przybysz (2009-2013), Barbara Budyńska (2013-21), Joanna Potęga (2021-25), Marzena Przybysz (2025-).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Z inicjatywą utworzenia organizacji skupiającej bibliotekarzy polskich wystąpiła Komisja Historii Książnic i Wiedzy Bibliotecznej utworzona w marcu 1915 r. przy Tow. Miłośników Historii istniejącym w Warszawie.

W 1917 r. w ramach Związku Bibliotekarzy Polskich utworzono Sekcje: Bibliotekoznawczą, Bibliotek Powszechnych i Bibliograficzną, a w l. 1919-37 koła terenowe w Krakowie i Łodzi (1919), Lwowie i Poznaniu (1920), Wilnie (1923), Warszawie (1924), Zagłębiu Dąbrowskim (1931), Lublinie (1935) i Katowicach (1937).

W latach międzywojennych prace Związku skupione były przede wszystkim wokół zagadnień związanych z organizacją bibliotek i konsolidacją życia bibliotekarskiego w kraju. Podejmowano próby rozwiązania takich zagadnień, jak ustawodawstwo biblioteczne, rejestracja druków, egzemplarz obowiązkowy, utworzenie biblioteki narodowej, opracowanie jednolitych przepisów katalogowania alfabetycznego i kształcenie bibliotekarzy. Zajmowano się także szkoleniem i doksztalcaniem kadry bibliotekarskiej oraz sprawami bytowymi pracowników bibliotek. Nadto Związek prowadził działalność naukową, wydawniczą i instruktażową (Poradnia Biblioteczna) oraz współpracował z wydawnictwami i organizacjami o charakterze międzynarodowym.

W 1926 r., w czasie obrad II Zjazdu Bibliofilów, wybrano Radę ZBP, która jako centralna władza związkowa kierowała pracą całej organizacji. Co roku odbywały się zebrania

delegatów kół, systematycznie pracowały też sekcje i komisje problemowe. W 1927 r. utworzono organ Związku „Przegląd Biblioteczny”, który poruszał problemy nurtujące bibliotekarstwo polskie oraz rejestrował przejawy życia związkowego.

Najważniejsze zagadnienia dotyczące organizacji bibliotekarstwa, bibliografii i nauki o książce omawiano na ogólnopolskich zjazdach bibliotekarskich. Cztery zjazdy: we Lwowie (1928), Poznaniu (1929), Wilnie (1932) i Warszawie (1936) poświęcone były kolejno: „realnej pracy”, dziesięcioleciu pracy w zakresie bibliotekarstwa i bibliografii, działalności bibliotek w warunkach kryzysu gospodarczego i podkreśleniu roli książki i bibliotek w życiu kulturalnym społeczeństwa.

W 1926 r. ZBP przystąpił do Międzynarodowego Komitetu Bibliotek i Bibliografii (International Library and Bibliographical Committee) przemianowanego w 1929 r. na Międzynarodową Federację Stowarzyszeń Bibliotekarzy (International Federation of Library Associations — IFLA, Haga), a w 1936/37 do Międzynarodowej Komisji Normalizacyjnej (International Committee for Standardization).

Ogłoszono drukiem szereg prac z zakresu bibliotekoznawstwa i bibliografii, m.in. koło warszawskie opublikowało prace: F. Czerwijowski: *Biblioteki powszechne. Podręcznik dla zakładających i prowadzących biblioteki* (Warszawa 1919), K. Świerkowski: *Karol Estreicher. Bibliografia prac jego i literatury o nim* (Warszawa 1928), W. Dąbrowska: *Nowoczesne ustawodawstwo w zakresie bibliotek publicznych* (Warszawa 1929), J. Grycz: *Les bibliothèques polonaises* (Varsovie 1937). Koło krakowskie wydało prace: K. Piekarski: *Inwentarz inkunabułów bibliotek polskich* (Kraków 1925), J. Grycz: *Porównanie polskich przepisów katalogowania* (Kraków 1927), J. Grycz: *Porównanie zagranicznych przepisów katalogowania* (Kraków 1929), a koło lwowskie m.in. *Bibliografia polskich druków lwowskich XVI-XVII wieku* (Lwów 1928). Koło poznańsko-pomorskie wydało: *Biblioteki wielkopolskie i pomorskie*. Red. S. Wierczyński (Poznań 1929), zaś koło wileńskie m.in.: B. Lenart: *Konserwacja książki zabytkowej i jej oprawy* (Wilno 1926), S. Rygiel: *Estreicher a Wilno* (Wilno 1928), K. Świerkowski: *Wilno kołodka drukarstwa lotewskiego* (Wilno 1932), *Biblioteki wileńskie*. Red. A. Łysakowski (Wilno 1932).

Oprócz wydawnictw zwartych Związek wydawał dwa czasopisma fachowe: „Bibliotekarz” (od 1919 r.) i „Przegląd Biblioteczny” (od 1927 r.).

Wybuch II wojny światowej przerwał działalność Związku. W latach 1939-45 podziemna Rada ZBP działała w ograniczonym zakresie, zabiegając głównie o zabezpieczenie zbiorów bibliotecznych przed kradzieżami i zniszczeniem oraz opracowując projekty organizacji bibliotek po wojnie. Członkowie Związku gromadzili literaturę konspiracyjną, nielegalnie udostępniali zbiory biblioteczne dla celów tajnego nauczania i dostarczali materiały uczonym.

Wznowioną w 1945 r. działalność rozwijał Związek, kładąc do 1951 r. szczególny nacisk na sprawy organizacyjne, szkoleniowe i wydawnicze. Podjęto wówczas starania o zapewnienie bibliotekom podstaw prawnych i finansowych sprzyjających tworzeniu ogólnokrajowej sieci bibliotek. Z inicjatywy Związku powołano Naczelną Dyрекcję Bibliotek w Min. Oświaty (1946), rozpoczęto tworzenie szkół bibliotekarskich na poziomie średnim i wyższym, utworzono Państwowy Instytut Książki pełniący funkcje

instytutu badań bibliotekoznawczych i czytelniczych. W 1946 r. wznowiono wydawanie „Bibliotekarza”, a w 1947 r. „Przeglądu Bibliotecznego”, utworzono też nowe pismo „Poradnik Bibliotekarza” (1949). Odnowiono kontakty z IFLA i w l. 1947-49 delegaci polscy brali udział w corocznych zjazdach międzynarodowych tej organizacji; w l. 1950-55 kontakty bibliotekarzy polskich z IFLA zostały przerwane.

Połączenie bibliotekarzy i archiwistów w jednym Związku Bibliotekarzy i Archiwistów Polskich (1946) nie przyniosło spodziewanych rezultatów i doprowadziło z czasem do wystąpienia archiwistów ze Związku i powołania w 1953 r. Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich (SBP) – organizacji społecznej o charakterze fachowym i naukowym, skupiającej pracowników bibliotek oraz osoby związane zawodowo i naukowo ze sprawami bibliotekarstwa.

Przy Zarządzie Głównym SBP istnieją sekcje, komisje i zespoły problemowe. Są to Sekcje: Bibliotek Muzeów, Galerii i Instytucji Kultury, Bibliotek Muzycznych, Bibliotek Naukowych, Pedagogicznych i Szkolnych, Bibliotek Publicznych, Fonotek, Komisje: Nowych Technologii, Odznaczeń i Wyróżnień, Zarządzania i Marketingu, Zespół ds. Bibliografii, Zespół Historyczno-Pamiętnikarski Oddziału SBP w Warszawie, zespoły robocze, powoływane z myślą o rozwiązywaniu konkretnych zadań związanych z warsztatem bibliotekarza. Ich działalność służy pogłębianiu zawodowej wiedzy i praktycznych umiejętności, które przejawiają się w inicjowaniu i organizowaniu konferencji, warsztatów, szkoleń krajowych i zagranicznych. Tematyka spotkań obejmuje kluczowe problemy współczesnego bibliotekarstwa, jego rolę w kreowaniu społeczeństwa wiedzy, upowszechnianie nowoczesnych technologii w obsłudze informacyjnej.

SBP jest samorządną organizacją społeczną o charakterze fachowym i naukowym, zrzeszającą osoby związane zawodowo lub naukowo z problematyką bibliotekarstwa i informacji naukowej, ze wszystkich typów bibliotek: publicznych, akademickich, naukowych, specjalnych, szkolnych i pedagogicznych. **Misją** SBP jako organizacji opartej na jedności i różnorodności jest stwarzanie możliwości podnoszenie kompetencji pracowników bibliotek i działanie na rzecz poprawy jakości usług. **Wizją** SBP jest chęć bycia liderem wyznaczającym kierunki rozwoju bibliotekarzy i bibliotek w zmieniającym się świecie. **Celem** SBP w myśl statutu jest działanie na rzecz rozwoju bibliotekarstwa, umacnianie pozytywnego wizerunku zawodu oraz integracja środowiska, a w szczególności: 1) udział w kształtowaniu polityki i praktyki bibliotecznej oraz informacyjnej w Polsce, 2) inicjowanie i popularyzowanie działań sprzyjających rozwojowi bibliotek, bibliotekoznawstwa oraz dyscyplin pokrewnych, 3) zapewnienie bibliotekarzom dostępu do różnych form kształcenia i doskonalenia zawodowego, 4) integrowanie środowiska zawodowego oraz budowanie prestiżu i szacunku społecznego dla zawodu bibliotekarza.

Działalność SBP koncentruje się na realizacji celów ujętych w długofalowej *Strategii Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich* (zwiększenie wpływu na kształtowanie polityki i praktyki bibliotecznej, szerokie partnerstwo w tworzeniu społeczeństwa wiedzy, integracja środowiska i umocnienie wizerunku zawodu bibliotekarza oraz zwiększenie dostępu bibliotekarzy do różnych form kształcenia i doskonalenia zawodowego) oraz *Programie działania* na daną kadencję (<https://www.sbp.pl/o-sbp/informacje/o-stowarzyszeniu>).

Realizując swoje cele programowe, SBP współpracuje ściśle z Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Biblioteką Narodową, bibliotekami naukowymi, wojewódzkimi, bibliotekami publicznymi, Instytutem Książki oraz pokrewnymi stowarzyszeniami prowadzącymi działalność wśród bibliotekarzy. Od 2009 r. SBP jest partnerem Fundacji Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego w Programie Rozwoju Bibliotek, uczestniczy w pracach Komitetu Porozumiewawczego Bibliotekarzy, Księgarzy i Wydawców.

SBP prowadzi liczne projekty (<https://www.sbp.pl/projekty>) w tym AFB (Analiza Funkcjonowania Bibliotek). Członkowie Stowarzyszenia: bibliotekarze, pracownicy naukowcy i dydaktyczni wnoszą do organizacji różnorodne doświadczenia, tworzą szeroką platformę dyskusji zawodowej, stanowią siłę SBP.

SBP włącza się w rozwój sieci ośrodków informacji i dokumentacji, zwracało uwagę na problemy czytelnictwa, bibliografii i służby informacyjnej bibliotek, organizacji bibliotek fachowych, budownictwa bibliotecznego i modernizacji bibliotek, podejmowało próbę analizy stanu i określenia kierunków rozwoju bibliotekarstwa z perspektywy końca lat 80., prezentując raport Stan i perspektywy bibliotekarstwa polskiego do roku 2000, zredagowany przy współpracy Stowarzyszenia przez specjalistów z Biblioteki Narodowej. SBP opiniowało projekty norm prawnych w zakresie bibliotekarstwa, m.in. kolejne ustawy o bibliotekach (1968, 1997). W l. 90. rozwinęły się oprócz sprawdzonych sposobów aktywizacji środowiska, jak zjazdy i konferencje, również nowocześniejsze formy działania, jak symposium, forum, warsztaty organizowane przy finansowym wsparciu MKDiN, samorządów lokalnych i sponsorów. W ostatnich latach tematyka zjazdów, narad, konferencji i sympozjów dotyczyła aktualnych problemów organizacyjnych i prób ukierunkowania działalności bibliotek w zmieniającej się rzeczywistości, unowocześnienia organizacji bibliotek i automatyzacji procesów bibliotecznych, nowych form działalności bibliotek, kształcenia zawodowego i etyki oraz polskiego bibliotekarstwa. Podczas tych zgromadzeń wygłoszono ogromną liczbę referatów, z których większość opublikowano.

SBP prowadzi intensywną działalność wydawniczą, która jest widoczna na stronie <https://wydawnictwo.sbp.pl/> w tym Archiwum cyfrowym SBP.

Wydaje serie: Bibliotekarze Polscy we Wspomnieniach Współczesnych (od 1991 r.), Nauka – Dydaktyka – Praktyka (od 1994 r.), FO-KA (od 1998 r.), Propozycje i Materiały (od 1995 r.), Biblioteczka Poradnika Bibliotekarza (od 2002 r.), Biblioteki – Dzieci – Młodzież (od 2011 r.), Literatura dla Dzieci i Młodzieży. Studia (od 2013 r.), Seria Historyczna (od 2019 r.), Komunikacja Społeczna i Media – Teoria, Metodologia, Praktyka (od 2021 r.), ABC dla Bibliotekarzy (od 2024 r.)

Oprócz książek SBP wydaje czasopisma: „Bibliotekarz”, „Poradnik Bibliotekarza”, „Przegląd Biblioteczny”, „Zagadnienia Informacji Naukowej”, „Z Badań nad Książką i Księgozbiorami Historycznymi”, „Studia Medioznawcze”.

Dbając o doskonalenie zawodowe bibliotekarzy SBP organizuje szkolenia i kursy (stacjonarne i online). Od 2015 r. wpisane jest do rejestru instytucji szkoleniowych prowadzonego przez Wojewódzki Urząd Pracy. SBP podejmuje szereg inicjatyw ukazujących opinii społecznej znaczenie czytelnictwa w życiu kulturalnym i edukacji społecznej. W celu integracji środowiska został ustanowiony w 1961 r. z inicjatywy SBP „Dzień

Bibliotekarza”, przekształcony na „Dzień Bibliotekarza i Bibliotek” (1994), aktualnie obchody Dnia Bibliotekarza i Bibliotek (co roku w dniu 8 maja); realizacja programu „Tydzień Bibliotek” (<https://www.sbp.pl/co-robimy/konkursy/tydzien-bibliotek>) organizacja konkursów czytelniczych, spotkań autorskich, wystaw, targów książki itp.; prowadzenie konkursu „Mistrz Promocji Czytelnictwa” (<https://www.sbp.pl/co-robimy/konkursy/mistrz-promocji-czytelnictwa-17-edycja>), który ma za zadanie aktywizować biblioteki w upowszechnianiu dobrej książki; w celu promocji zawodu bibliotekarza organizacja od 2011 r. Ogólnopolskiego Konkursu Bibliotekarz Roku (<https://www.sbp.pl/co-robimy/konkursy/bibliotekarz-roku-2025>); za szczególne osiągnięcia w krzewieniu wiedzy zawodowej i rozwoju nauki SBP przyznaje doroczną Nagrodę Naukową SBP im. Adama Łysakowskiego (od 1983 r.). Promocji młodych adeptów bibliotekarstwa służy konkurs Nagroda Młodych SBP im. prof. Marii Dembowskiej, w którym przyznawana jest nagroda za najlepszą pracę magisterską z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej. Osobom szczególnie zasłużonym dla bibliotekarstwa polskiego i SBP, nadawana jest godność Członka Honorowego Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, a od Krajowego Zjazdu Delegatów w 2001 r. Honorowego Przewodniczącego SBP. Stowarzyszenie wyróżnia swoich członków specjalnym medalem „W Dowód Uznania” oraz Honorową Odznaką SBP. Są one przyznawane osobom zasłużonym dla Stowarzyszenia i bibliotek. Instytucjom, które w sposób szczególny przyczyniły się do rozwoju bibliotekarstwa nadawany jest medal Bibliotheca Magna-Perennisque.

SBP współpracuje z placówkami naukowymi i upowszechniającymi naukę w kraju i za granicą. Utrzymuje kontakty z instytucjami naukowymi, władzami państwowymi i samorządowymi, bierze udział w pracach Krajowej Rady Bibliotecznej.

Brało czynny udział w dorocznych sesjach Rady Naczelnej IFLA, dwukrotnie doroczne sesje IFLA odbyły się w Warszawie (1936, 1959). Staraniem SBP ukazało się polskie tłumaczenie długofalowego programu IPLA Biblioteki w świetle (1966) oraz Działalność bibliotek publicznych. Wytyczne IFLA/ UNESCO (2002). Stowarzyszenie od szeregu lat wspiera wszelkie inicjatywy na rzecz promocji bibliotek, książek i czytelnictwa na arenie międzynarodowej, współpracując z wieloma organizacjami światowymi i europejskimi. Nawiązało stosunki z Międzynarodową Organizacją Normalizacyjną (International Organization for Standardization ISO, Bruksela), z Międzynarodową Federacją Dokumentacji (Federation Internationale de Documentation – FID, Haga) oraz Międzynarodowym Stowarzyszeniem Bibliotek Muzycznych (Association Internationale des Bibliothèques Musicales – AIBM, Paryż), Międzynarodowym Stowarzyszeniem Bibliotek Muzycznych (IAML), Ligą Europejskich Bibliotek Naukowych (LIBER), Europejskim Biurem Stowarzyszeń Bibliotek, Informacji i Dokumentacji (EBLIDA). Wyzwaniem, któremu sprostało SBP była współorganizacja Kongresu IFLA we Wrocławiu (2017), a zwłaszcza koordynacja pracy ok. 300 wolontariuszy. Ich wysiłek został bardzo wysoko oceniony przez ponad 3000 uczestników Kongresu oraz Zarząd IFLA. Jubileusz 100-lecia SBP (2017) był obchodzony w całym kraju. Centralne uroczystości, z udziałem wicepremiera MKiDN, odbyły się w Warszawie.

W 1976 r. SBP zostało odznaczone Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski za wybitne zasługi położone dla rozwoju polskiego bibliotekarstwa oraz wkład w po-

pularyzowanie kultury czytelniczej. W roku Jubileuszowym (2017) SBP uhonorowano: Nagrodą Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego; Złotym Medalem Zasłużony Kulturze Gloria Artis; Złotym Medalem Senatu RP.

WYDAWNICTWA CIĄGŁE

Czasopisma:

Bibliotekarz. Miesięcznik poświęcony sprawom bibliotekarstwa powszechnego i czytelnictwa. Warszawa 1919 R. 1 nr 1-6

Przegląd Biblioteczny. Kraków 1927 R. 1 – 1939 R. 13, 1946 R. 14 –

Od 1972 R. 40 wyd. wspólnie z Biblioteką PAN w Warszawie; od 1949 R. 17 m. wyd. Warszawa W latach 1946-1953 kwartalnik był organem naukowym Związku Bibliotekarzy i Archiwistów Polskich, a od powołania w 1954 r. SBP do chwili obecnej wyd. przez SBP wspólnie z Wydziałem Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii Uniwersytetu Warszawskiego.

Bibliotekarz. Czasopismo poświęcone sprawom bibliotek publicznych. Warszawa 1937/38 R. 9 nr 10 –

Ukazuje się od 1929/30 R. I; w l. 1929-1933 tyt. Biuletyn Biblioteki Publicznej m.st. Warszawy; wyd. wspólnie z Biblioteką Publiczną m.st. Warszawy; od 1993 nr 9 podtyt.: Miesięcznik Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich i Biblioteki Publicznej m.st. Warszawy.

Poradnik Bibliotekarza. Warszawa 1949 R. 1 –

Kalendarz Bibliotekarza. Warszawa 1956-1989, 1957-1959 tyt.: Informator Bibliotekarza; 1960-1988 tyt. Informator Bibliotekarza i Księgarza, w 1989 tyt. Informator Biblioteczny

Biuletyn Informacyjny. Warszawa 1992 –

W l. 1989-1991 tyt. Komunikat

Zagadnienia Informacji Naukowej. Warszawa 1994 –

Ukazuje się od 1962, do 1971 r. tyt.: Biuletyn Ośrodka Dokumentacji i Informacji Naukowej PAN; od 1994 wyd. przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich wspólnie z Wydziałem Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii Uniwersytetu Warszawskiego.

Ekspres ZG SBP. Warszawa 2002-2010

Oferta wydawnicza. Warszawa –

Newsletter SBP elektronicznie 2011 –

Z Badań nad Książką i Księgozbiorami Historycznymi kwartalnik naukowy (online, OA) z zakresu nauk o komunikacji społecznej i mediach redagowane od 2006 r. w Katedrze Książki i Historii Mediów Wydziału Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii Uniwersytetu Warszawskiego. Publikuje rezultaty badań z zakresu szeroko pojętej kultury książki w kontekście historycznym, wyd. przez Wydział Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii Uniwersytetu Warszawskiego od 2026 r. wspólnie z SBP –

Studia Medioznawcze kwartalnik naukowy (online, OA) Wydziału Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii Uniwersytetu Warszawskiego, założony w 2000 r. w Instytucie Dziennikarstwa na Wydziale Dziennikarstwa i Nauk Politycznych UW,

Serie:

Bibliotekarze Polscy we Wspomnieniach Współczesnych. Warszawa 1991 –

Nauka – Dydaktyka – Praktyka. Warszawa 1994 –

Propozycje i Materiały. Warszawa 1995 T. 1 –

Formaty, Kartoteki (FO-KA). Warszawa 1998 T. 1 –

Biblioteczka Poradnika Bibliotekarza. Warszawa 2002 –

Biblioteki – Dzieci – Młodzież. Warszawa 2011 –
 Literatura dla Dzieci i Młodzieży. Studia. Warszawa 2013 –
 Seria Historyczna. Warszawa 2019 –
 Komunikacja Społeczna i Media – Teoria, Metodologia, Praktyka. Warszawa 2021 –
 ABC dla Bibliotekarzy. Warszawa 2024 –
 Poza seriami – 1956

Serwis informacyjny:

Archiwalny: EBIB – Elektroniczna Biblioteka. Serwis informacyjny dla bibliotekarzy i specjalistów informacji –
<https://www.ebib.pl/>

ŹRÓDŁA

Biblioteka Jagiellońska, Oddział Rękopisów [Akta Kola Krakowskiego ZBP].
 – *Ustawa Związku Bibliotekarzy Polskich*. Warszawa 1917. – Toż. Warszawa 1918. – Toż. [Warszawa 1924]. – Toż. [Warszawa 1926]. – Toż. „Przegląd Biblioteczny” 1930 R. 4 z. 1 s. 139-146. – *Statut Związku Bibliotekarzy i Archiwistów Polskich*. „Przegląd Biblioteczny” 1946 R. 14 s. 120-130. – Toż. Kraków 1947. – *Statut Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich*. Warszawa 1954. – Toż. Warszawa 1957. – Toż. Warszawa 1961. – Toż. Warszawa 1964. – Toż. „Bibliotekarz” 1976 nr 7-8 s. 189-196. Warszawa 1976. – Toż. [Warszawa 1981]. – Toż. [Warszawa] 1986. – Toż. Warszawa 1989. – Toż. Warszawa 1993. – Toż. Warszawa 1998. – Toż. Warszawa 2001.
 A. Łysakowski: *Działalność wydawnicza Związku Bibliotekarzy Polskich*. „Przegląd Biblioteczny” 1938 R. 12 z. 4 s. 295-302. C. Duninowa, J. Dunin: *Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich. Perspektywy rozwoju na tle dotychczasowej działalności*. Warszawa 1966, maszyn. (s. 22-36: *Katalog wydawnictw zwartych Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich 1950-1965*). 70 lat Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich 1917- 1987 (*Materiały do bibliografii*). Oprac. W. Henzel, K. Zieliński. Warszawa 1987.
 – D. Konieczna: *Działalność wydawnicza Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich*. „Bibliotekarz” 1991 R. 58 nr 6 s. 4-8, – *Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich. Informator*. Oprac. E. Jakimowicz. Warszawa 1995. – *Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich w piśmiennictwie i archiwaliach. Materiały do bibliografii*. Oprac. W. Henzel, I. Kowalska. Warszawa 1997.
 – M. Przybysz: *Bibliografia wydawnictw Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich*. Warszawa 2017.
 – *Kronika Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich 1917-2000*. Pod red. A. Kempy. Warszawa 2001.
 – *Kronika Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich 2001-2005 : suplement*. Oprac. Andrzej Kempa. Warszawa 2009.
 – *Kronika Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich 2007-2012*. Oprac. Andrzej Jopkiewicz. Warszawa 2013.
 – *Kronika Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich 2013-2017 : suplement*. Oprac. Anna Grzechnowska, Marzena Przybysz. Warszawa 2019.
 – *Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich : przeszłość i teraźniejszość 1917-2017*. Pod redakcją Jadwigi Koniecznej. Warszawa 2017.
 Wikipedia https://pl.wikipedia.org/wiki/Stowarzyszenie_Bibliotekarzy_Polskich

LITERATURA

K. Świerkowski: *Związek Bibliotekarzy Polskich. Dziesięcioletnia działalność*. „Przegląd Biblioteczny” 1927 R. 1 s. 184-187. – A. Łysakowski: *Dwudziestolecie Związku Bibliotekarzy Polskich*. Tamże 1937 R. 11 z. 4 s. 257-278. – J. Baumgart: *Rzut oka na dzieje Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich*. „Bibliotekarz” 1957 R. 24 nr 11/12 s. 350-352. – Baumgart: *Rola Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w rozwoju bibliotekarstwa polskiego*. „Przegląd Biblioteczny” 1968 R. 26 z. 1/2 s. 21-28. – A. Wróblewski: *Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich 1917-1967. Zarys informacji*. Warszawa 1968. H. Więckowska: *Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich w międzynarodowym ruchu bibliotekarskim 1945-1970*. „Rocznik Biblioteki Narodowej” 1971 R. 7 s. 529-552. – J. Baumgart: *Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich*. W: *Słownik polskich towarzystw naukowych*. T. 1. Wrocław 1978 s. 169-174. – Tenże: *Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich w latach 1917-1967. Działalność społeczno-organizacyjna*. W: Tenże: *Bibliotekarstwo. Biblioteki. Bibliotekarze*. Warszawa 1983 s. 13-88. S. Czajka: *Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich wobec zmian w bibliotekarstwie publicznym*. „Bibliotekarz” 1991 R. 58 nr 5 s. 6-9. – M. Dembowska: *Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich w latach 1957-1969*. W: *Rozmaitości biograficzno-bibliologiczne pół serio, pół żartem opowiedziane przez M. Dembowską*, Warszawa 2000 s. 119-127. E. Stefańczyk: *85 lat Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich*. W: *Adam Łysakowski bibliotekarz, bibliograf, bibliolog. Materiały z sesji Jubileuszowej Warszawa, 10 września 2002*. Warszawa 2003 s. 121-162. *Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich : przeszłość i teraźniejszość 1917-2017*. Pod red. Jadwigi Koniecznej. Warszawa 2017. 451 s.

Strona internetowa: <https://www.sbp.pl/> ; <https://wydawnictwo.sbp.pl/>
e-mail: biuro@sbp.pl

STOWARZYSZENIE GERMANISTÓW POLSKICH VERBAND POLNISCHER GERMANISTEN

INFORMACJE OGÓLNE

Nazwa (nazwy) towarzystwa: Stowarzyszenie Germanistów Polskich / Verband Polnischer Germanisten. **Rok zał.:** 20.11.1990 (rejestracja 19.04.1991). **Okresy działalności:** od 1990 r. **Siedziba i dane adresowe (Adres, telefon/fax, strony www i adres mailowy):** Stowarzyszenia Germanistów Polskich ul. Dobra 55, p. 2.517 PL 00-321 Warszawa, e-mail: sgp_vpg@uw.edu.pl, <https://sgp.edu.pl>. **Struktura organizacyjna (Wydziały, Komisje, Sekcje, Oddziały):** Zarząd, Komisja Rewizyjna, Sąd Polubowny. **Biblioteka:** brak. **Archiwum:** brak. **Wydawnictwo:** brak. **Repozytorium:** <https://sgp.edu.pl/index.php/publikacje-2/>. **Liczba członków:** honorowych – 11, rzeczywistych – 156 (stan: 22.05.2024). **Prezisi honorowi:** prof. dr hab. dr h.c. mult. Franciszek Grucza. **Prezisi (daty urzędowania):** prof. dr hab. Franciszek Grucza (1991–2012), prof. dr hab. Zofia Berdychowska (2012–2015), prof. dr hab. Ewa Żebrowska (2015–2018), prof.

dr hab. Maria Lasatowicz (2018–2021), prof. dr hab. Sambor Grucza (2021–...). **Se-kretarze (lata urzędowania):** prof. dr hab. Tadeusz Namowicz (1991–2000), prof. dr hab. Jan Koźbial (2000–2006), dr Ewa Zwierchoń-Grabowska (2006–2009), dr Grzegorz Pawłowski (2009–2012), dr hab. Paweł Zarychta (2012–2015), dr hab. Magdalena Latkowska (2015–2018), dr Jarosław Bogacki (2018–2021), dr Małgorzata Kosacka (2021–). **Skarbnicy (daty urzędowania):** prof. dr hab. Roman Sadziński (1991–2000), dr hab. Magdalena Olpińska-Szkielko (2000–2012), dr Robert Kołodziej (2012–2015), dr hab. Magdalena Olpińska-Szkielko (2015–2018), dr hab. Felicja Księżyk (2018–2019), dr Marek Sitek (2019–2021), prof. ucz. dr hab. Paweł Szerszeń (2021–).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Cele: intensyfikacja nauczania języka niemieckiego, upowszechnianie osiągnięć badań germanistycznych, normalizacja kontaktów polsko-niemieckich w zakresie nauki i kultury, działania na rzecz pojednania polsko-niemieckiego, organizacja konferencji naukowych, wydawanie i popularyzacja prac w dziedzinie germanistyki, upowszechnianie wiedzy o krajach niemieckojęzycznych.

Ważnym obszarem działania Stowarzyszenia są spotkania polskich germanistów na Walnych Zgromadzeniach, połączonych z seminariami i konferencjami naukowymi. Gospodarzem Walnych Zgromadzeń jest za każdym razem inny instytut germanistyczny, który ma w ten sposób także okazję zaprezentować koleżankom i kolegom z innych ośrodków swoje szczególne osiągnięcia.

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE)

„*Studia Niemcoznawcze – Studien Zur Deutschkunde Naukowe*”, tom LXIII: *Kulturowe i społeczne oblicza germanistyki uniwersyteckiej – Wissenschaftliche, kulturelle und gesellschaftliche Facetten der Hochschulgermanistik*, pod red. Marii Katarzyny Lasatowicz, Jarosława Bogackiego, Felicji Księżyk, Warszawa 2019.

Mensch-Sprachen-Kulturen. Beiträge der internationalen wissenschaftlichen Jahrestagung des Verbandes Polnischer Germanisten, 25.-27. Mai 2012, Warszawa, hrsg. von Grzegorz Pawłowski, Magdalena Olpińska-Szkielko, Silvia Bonacchi, Warszawa 2012.

Die deutsche Sprache, Kultur und Literatur in polnisch-deutscher Interaktion. Beiträge der internationalen wissenschaftlichen Konferenz des Verbandes Polnischer Germanisten, 17.-19. czerwiec 2011, Zielona Góra, hrsg. von Franciszek Grucza, Paweł Zimniak, Grzegorz Pawłowski, Warszawa 2011.

Studien und Forschung zur Deutschland- und Österreichkunde in Polen. Beiträge der Jahrestagung und internationalen wissenschaftlichen Konferenz des Verbandes Polnischer Germanisten, 2.-4. August 2010, Warschau, hrsg. von Lucjan Meissner, Grzegorz Pawłowski, Warszawa 2010.

Diskurse als Mittel und Gegenstände der Germanistik. Materialien der Jahrestagung und internationalen wissenschaftlichen Konferenz des Verbandes Polnischer Germanisten abgehalten an der Warmia und Mazury Universität 8.-10. Mai 2009, Olsztyn, hrsg. von Franciszek Grucza, Grzegorz Pawłowski, Reinhold Utri, Warszawa 2009.

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE
(CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

Seria wydawnicza „Beiträge zur Germanistik“

Blick(e) über die Grenze. Transkulturelle und transdisziplinäre Ansätze in der germanistischen Forschung und Lehre, hrsg. von Ewa Żebrowska, Magdalena Olpińska-Szkiełko, Magdalena Latkowska, Warszawa 2018.

Germanistische Forschung in Polen. Gegenstände und Methoden Formen und Wirkungen, hrsg. von Ewa Żebrowska, Magdalena Olpińska-Szkiełko, Magdalena Latkowska, Warszawa 2017.

Zwischen Kontinuität und Modernität. Metawissenschaftliche und wissenschaftliche Erkenntnis-seder germanistischen Forschung in Polen, hrsg. von Ewa Żebrowska, Magdalena Olpińska-Szkiełko, Magdalena Latkowska, Warszawa 2016.

Czasopismo Stowarzyszenia Germanistów Polskich / Zeitschrift des Verbandes Polnischer Germanisten

kwartalnik, wydawany w latach 2012–2015 (16 zeszytów), redaktor naczelna: Zofia Berdychowska
zawartość archiwalna: <https://ejournals.eu/czasopismo/zeitschrift-des-verbandes-polnischer-germanisten>

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

<https://sgp.edu.pl/index.php/historia/>

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE)

Magdalena Olpińska-Szkiełko: *Stowarzyszenie Germanistów Polskich. Powstanie rozwój i dokonania w latach 1990–2012*, Kraków 2014.

MAŁGORZATA KOSACKA

STOWARZYSZENIE HISTORYKÓW SZTUKI

INFORMACJE OGÓLNE

Nazwa (nazwy) towarzystwa: Stowarzyszenie Historyków Sztuki (od 1952 r., nazwy dawne: Polski Związek Historyków Sztuki, Związek Historyków Sztuki i Kultury, Stowarzyszenie Historyków Sztuki i Kultury Materialnej). **Rok założenia:** 2-4 X 1934 r. **Okresy działalności:** Nieprzerwanie od 1934 r. **Siedziba i dane adresowe:** (Adres, telefon/fax, strony www i adres mailowy) ul. Rynek Starego Miasta 27, 00-272 Warszawa. tel. 22 635 96 99, 22 635 87 01. e-mail: shs@shs.pl; www.shs.pl. **Struktura organizacyjna:** (Wydziały, Komisje, Sekcje, Oddziały) Zarząd Główny z Prezesem, Wice-

prezesami, Sekretarzem, Skarbnikiem, Komisja Rewizyjna, Sąd Koleżeński, Komisja Konserwatorska, Komisja Muzealna. **Oddziały:** 1934-1939 – Warszawski, Poznański i Lwowski. Obecnie: Warszawski, Krakowski, Poznański, Gdański, Wrocławski, Górnośląski, Łódzki, Toruński, Lubelski, Rzeszowski, Kielecki, Szczeciński. **Biblioteka:** Biblioteka SHS im. prof. Jana Białostockiego, założona w 1953 r. <https://www.shs.pl/biblioteka/biblioteka-2/> **Archiwum:** Archiwum SHS. **Wydawnictwo:** Wydawnictwo SHS założone w 1994 r., <https://www.shs.pl/wydawnictwo/> **Repozytorium:** Brak. Posiadamy Muzeum Fukierowskie (od 1973 r.) w siedzibie SHS – kamienicy Fukierowskiej w Warszawie. **Liczba członków (honorowych, rzeczywistych, wspierających):** 1500. **Prezesi honorowi:** brak. **Prezesi** (lata urzędowania): 1934-1939 Tadeusz Szydłowski, 1945 Kazimierz Michałowski, 1945-1951 Stanisław Lorentz, 1951-1952 Juliusz Starzyński, 1952-1958 Władysław Tomkiewicz, 1958-1962 Ksawery Piwocki, 1962-1979 Jan Białostocki, 1979-1987 Tadeusz Stefan Jaroszewski, 1987-1991 Andrzej Rottermund, 1991-1997 Tadeusz Chrzanowski, 1998-2011 Maria Poprzęcka, 2011-2022 Wojciech Włodarczyk, od X 2022 r. Anna Sylwia Czyż. **Sekretarze generalni** (lata urzędowania): 1945 Maria Ludwika Bernhard, 1945-1946 Włodzimierz Antoniewicz, 1947-1948 Aleksander Gieysztor, 1948-1950 Krystyna Sroczyńska, 1951 Wanda Załuska, 1952-1954 Mieczysław Porębski, 1954-1962, 1973-1975 Andrzej Ryszkiewicz, 1962-1965 Jerzy Z. Łoziński, 1965-1967 Piotr Skubiszewski, 1967-1971, 1987-1989 Jerzy Baranowski, 1971-1973, 1975-1977 Andrzej Rottermund, 1977-1979 Krystyna Secomska, 1979-1981 Barbara Lenard, 1981-1983 Hanna Fruba, 1983-1987 Wojciech Włodarczyk, 1989-1991 Jakub Sito, 1991-1994 Maria Poprzęcka, 1994-1998 Marian Sołtysiak, 1998-2003 Katarzyna Nowakowska-Sito, 2003-2006 Bartłomiej Gutowski, 2006-2009 Michał Wardziński, 2009-2011 Katarzyna Chmielewska, 2011-2022 Anna Sylwia Czyż, od X 2022 Daria Rutkowska-Siuda. **Skarbnicy** (lata urzędowania), 1945-1951 Jan Zachwatowicz, 1951-1965 Tadeusz Chojecki, 1967-1969 Klemens Koczorowski, 1969-1971 Jerzy Z. Łoziński, 1971-1977 Lech Krzyżanowski, 1977-1979 Jerzy Baranowski, 1979-1981 Piotr Rudniewski, 1981-1983 Andrzej Ryszkiewicz, 1983-1991 Jerzy Malinowski, 1991-1994 Marian Sołtysiak, 1994-1997 Robert Pasieczny, 1997-1998 Zbigniew Nestorowicz, 1998-2006 Karol Guttmejer, 2006-2011 Michał Urbanowski, 2011-2015 Artur Badach, od 2015 r. Katarzyna Nowakowska-Sito

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Działalność SHS to trzy obszary związane z integracją historyków i historyczek sztuki, działalnością naukowo-wydawniczą oraz działalnością popularyzatorską. SHS organizuje spotkania koleżeńskie, prowadzi fundusz pomocy koleżeńskiej, dba o starszych kolegów i koleżanki, a także o groby zmarłych członków. Organizowane są sesje ogólnopolskie i w oddziałach, spotkania naukowe (odczyty, promocje i prezentacje książek), a także objazdy zabytkoznawcze w Polsce i w Europie. Co roku publikowane są monografie, dzieła zbiorowe. SHS przyznaje dwie nagrody: dla młodych historyków sztuki im. Szczęsnego Dettloffa oraz w zakresie prac dokumentacyjnych im. Jerzego Z. Łozińskiego.

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE)

- Artyści włoscy na ziemiach południowo-wschodniej Rzeczypospolitej w czasach nowożytnych* (2016)
- Astronomiczna orbita. Toruń SPACErkiem* (2016)
- Badania nad sztuką Pomorza* (1998)
- Biografia – historiografia dawniej i dziś. Biografia nowoczesna – nowoczesność biografii* (2005)
- Biżuteria w Polsce* (2006)
- Biżuteria w Polsce Konteksty, zbiory, ekspozycje* (2019)
- Biżuteria w Polsce. Amulet, znak klejnot* (2003)
- Brak słów. Topos „niewysłowienia” w nauce i literaturze o sztuce* (2007)
- Brązy warszawskie: dzieła, twórcy, kolekcjonerzy i badacze* (2016)
- Budownictwo szkieletowe w Toruniu: pruski mur - nie lubiane dziedzictwo* (2015)
- Claritas et consonantia. Funkcje, formy i znaczenia w sztuce średniowiecza* (2017)
- Culture of the time 1998* (1998, 1999)
- Ćwiczenia z pamięci* (2021)
- Dawne i nowsze odlewnictwo – wyroby żeliwne i inne* (2011)
- Dawne i nowsze zegary* (2009)
- Dwór Polski, t. IX* (2008)
- Dzieje i skarby dominikańskiego kościoła pw. św. Mikołaja w Toruniu* (2017)
- Dzieje i skarby kościoła Mariackiego w Toruniu* (2005)
- Dzieje i skarby kościoła św. Jakuba w Toruniu* (2023)
- Dzieje i skarby kościoła Torunia Podgórze* (2007)
- Dzieło sztuki a konserwacja* (2004)
- Elitarna fascynacja czy niedoceniony element obrazu sztuki polskiej? Biżuteria w Polsce* (2013)
- Figury i figuracje* (2006)
- Fotografia. Od dagerotypu do galerii Hybrydy, t. 1* (2008)
- Fukier i Wino* (2017)
- Grupa „Zamek” Konteksty – wspomnienia – archiwalia* (2009)
- Historia sztuki dzisiaj* (2010)
- Historia sztuki jako instytucja* (2022)
- Historia sztuki na co dzień* (2018)
- Historia sztuki w dobie globalizacji* (2013)
- Historyzm toruński* (2016)
- Integracja i dezintegracja w krajobrazie miast i miasteczek* (2006)
- Interpretować fotografię* (2009)
- Katedra wrocławska na przestrzeni tysiąclecia. Studia z historii architektury i sztuki* (2016)
- Klejnoty w służbie sacrum i dewocji. Biżuteria w Polsce* (2017)
- Koral, perła i inne wątki. Biżuteria w Polsce* (2010)
- Kościół i sztuka półwyspu Bałtyku* (1998)
- Kościół Świętojański w Toruniu – nowe rozpoznanie* (2015)
- Maniera – manieryzm – manieryczność* (2012)
- Muzeum kościelne w perspektywie zadań i trendów współczesnego muzealnictwa* (2013)
- Niepodległość i nowoczesność* (2019)
- Nowoczesność w sztuce i w myśli o sztuce na Pomorzu od XIX do XXI wieku* (2015)
- O biżuterii w Polsce* (2012)
- O zegarach i zegarkach w Polsce* (2014)

- Oblicza secesji w Katowicach i na obszarze województwa śląskiego* (2006)
Oblicza sztuki na obszarze obecnego województwa śląskiego w latach 1945-1975 (2017)
Obraz zapośredniczony (2005)
Obraz żywy (2015)
Od klejnotów królewskich po biżuterię ubogą. O biżuterii w Polsce (2015)
Odlewnictwo w Polsce (2007)
Organy Torunia i okolicznych kościołów (2011)
Paragone: rzeźba na granicy (2016)
Paragone: rzeźba wobec awangardy (2018)
Pierniczana orbita (2015)
Pióro na wodzie (2015)
Plastyka toruńska 1793-1920: zapomniane oblicze wielokulturowego miasta (2017)
Po obu stronach rzeki Białej. Tradycje muzealne i kolekcjonerskie (2014)
Podmiot/podmiotowość: artysta – historyk – krytyk (2010)
Polis-Urbs-Metropolis (2011)
Polska na przełomie I i II tysiąclecia (2001)
Polskie kolekcjonerstwo rzemiosła artystycznego (2018)
Polskie szkolnictwo artystyczne. Dzieje – teoria – praktyka (2005)
Pomniki Sztuki w Polsce, t. III. Mazowsze i Podlasie (1999)
Pomniki. Kontrowersje i nowe interpretacje (2021)
Procesy przemian w sztuce średniowiecznej. Przełom – regres – innowacja – tradycja (2014)
Recepcja renesansu w XIX i XX wieku (2003)
Regiony Wyobraźni: peryferyjność w kulturze XIX i XX wieku (2017)
Rozwój przestrzenny Szczecina od początku XIX wieku do drugiej wojny światowej (2015)
Rzecz i rzeczowość w kulturze XX i XXI w. (2008)
Rzeczywistość – Realizm – Reprezentacja (2001)
Secesja w Toruniu: architektura i plastyka, twórcy i dzieła. Zabytki toruńskie młodszej generacji (2021)
SHS 1934-2014 (2014)
SHS Oddz. Gdański 1955-2015 (2015)
Skarb Inków (2019)
Socrealizm w Toruniu: architektura, plastyka, bohaterowie. Zabytki toruńskie młodszej generacji (2021)
Splendor i fantazja. Studia nad rzeźbą rokokową w dawnej Rzeczypospolitej i na Śląsku (2012)
Studia z historii sztuki i kultury Gdańska i Europy Północnej (2003)
Szczęśny Dettloff o sztuce i zabytkach Poznania. Wybór studiów i artykułów z lat 1916-1947 (2011)
Sztuka dzisiaj (2002)
Sztuka i dialog wyznań w XVI i XVII wieku (2000)
Sztuka i dyplomacja (2013)
Sztuka ok. 1500 (1997)
Sztuka przeciwko historii sztuki (2017)
Sztuka to wolność wyboru, prawo do przeżycia i wzruszenia. Stanisław Oczko – historyk sztuki i malarz (2013)
Sztuka w kręgu władzy (2008)
Sztuka w Wielkopolsce (2013)
Teka komisji historii sztuki (2003)

Terra Transoderana. Sztuka Pomorza Zachodniego i dawnej Nowej Marchii w średniowieczu (2004)
Theatrum pośrodku rynku. Zabudowania targowe na rynku średniowiecznego Poznania (2017)
Tkanina – cenne dziedzictwo (2020)
Torunia przestrzeń wspólna: wielokulturowe miasto z cezurą i bez cezury 1920 roku. Zabytki toruńskie młodszej generacji (2020)
Toruń jest... jaki? Wizja miasta zależy od ciebie (2010)
Toruńska architektura sakralna po 1945 roku: minimalizm czy kultura nadmiaru? (2018)
Toruński modernizm: architektura miasta 1920-1989 (2016)
Toruńskie historie zanikania: burzenie, modernizacja, „ujednolicanie”. Zabytki toruńskie młodszej generacji (2022)
Toruńskie kłopotliwe dziedzictwo: historie z okresu Trzeciej Rzeszy (2023)
Toruńskie miejsca do mieszkania i (za)pamiętania: domy, pomniki, cmentarze (2019)
Toruńskie rewitalizacje: fakty, projekty, zaniechania. Zabytki toruńskie młodszej generacji (2022)
Toruńskie rocznice kopernikańskie: fakty, ideologie, kreacje. Zabytki toruńskie młodszej generacji (2023)
Toruńskie teatry świetlne, czyli kina, wytwórczość filmowa i miejscowe gwiazdy 1896-1939. O kulturze czasu wolnego dawnych torunian (2013)
Tradycjonalizm i neotradycjonalizm w sztuce XIX i XX wieku na Pomorzu (2012)
Twarzą w twarz z obrazem (2002)
W obliczu przemian i nowej rzeczywistości. Sztuka lat 1919-1939 (2021)
Warszawa dwudziestolecia (2023)
Wędrowanie sztuki (2018)
Wielkie dzieła - wielkie interpretacje (2007)
Wino i historia (2018)
Wino nad Wisłą (2022)
Witraże na Śląsku (2002)
Współczesność – historia nieznaną (2013)
Z dzieł rysunku i grafiki na Śląsku oraz w kolekcjach i zbiorach ze Śląskiem związanych (1999)
Zabytki lewobrzeżnego Torunia: zachowane, nieistniejące, tylko zaplanowane (2017)
Zegary i zegarmistrzostwo w Polsce (2004)
Życie artystyczne Lublina (2001)

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE

Wydawnictwo SHS wydaje wyłącznie książki.

Serie:

- Tkanina w Polsce
 - Studia z historii wina w Polsce
 - Sztuka w Łodzi
 - Zabytki toruńskie młodszej generacji
 - Dwory polskie
 - Rzemiosło artystyczne i rzemiosło w Polsce
- Ponadto: Sesje ogólnopolskie i Seminaria nieborowskie
<https://ksiegarnia.shs.pl/>

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

Archiwum SHS

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE)

J. Białostocki, *Czterdzieści lat działalności Stowarzyszenia Historyków Sztuki*, [w:] *Mysł o sztuce. Materiały sesji zorganizowanej z okazji czterdziestolecia istnienia Historyków Sztuki*. Warszawa, listopad 1974, Warszawa 1976, s. 313-323.

J. Białostocki, *Stowarzyszenie Historyków Sztuki jako gość Nieborowa*, [w:] *Nieborów 1945-1970. Księga pamiątkowa*, Warszawa 1970, s. 173-176.

H. Fidenkiewicz, *O kilku obiektach zabytkowych znajdujących się pod opieką Stowarzyszenia Historyków Sztuki*, „Biuletyn Historii Sztuki” 1976, nr 1, s. 87.

K. Kluczajd, *Historyczna sześćdziesiątka toruńskich historyków sztuki. 1947-2007*, [Toruń 2007].

L. Krzyżanowski, *Wkład Stowarzyszenia Historyków Sztuki w społeczną opiekę nad zabytkami*, „Biuletyn Komisji Opieki nad Zabytkami” 1971, nr 3-4, s. 20-23.

Pamiętnik organizacyjnego zjazdu historyków sztuki w Krakowie w dniach 2-4 października 1934 r., red. T. Szydlowski, Kraków 1934.

Stowarzyszenie Historyków Sztuki. 1934-2014. Historia – Ludzie – Siedziby, red. A. Badach, A.S. Czyż, Warszawa 2014.

ANNA SYLWIA CZYŻ

STOWARZYSZENIE IDOKAN POLSKA W RZESZOWIE

INFORMACJE OGÓLNE

Nazwa (nazwy) towarzystwa: Stowarzyszenie Idokan Polska (SIP) / *Idokan Poland Association* (IPA)

Rok założenia – Rzeszów, marzec 1993. **Okresy działalności** – 1993-1999 – działalność głównie w zakresie praktyki sportu / kultury fizycznej. Od roku 2000 – już jako towarzystwo naukowe i edukacyjne, z głównym przedmiotem zainteresowania – obszarem badań sztuk walki / *martial arts, fighting arts*. **Siedziba i dane adresowe** (Adres, telefon/fax, strony www i adres mailowy) ul. Cicha 2A, pok. 04 3, 35-959 Rzeszów; www.idokan.pl; kontakt e-mail: ela_cyn@wp.pl

Struktura organizacyjna (Wydziały, Komisje, Sekcje, Oddziały) Komisja Badań Naukowych – międzynarodowa struktura patronująca działalności naukowej. Kolegium Dan – międzynarodowa struktura patronująca nauczaniu sztuk walki, podległa dyrektorowi technicznemu (przyznawanie stopni i tytułów mistrzowskich). *Shibu Kobudo* – jednostka regulaminowa, autonomiczna wobec SIP, podległa wobec Akademii *Yoshin*. Eu-

ropejska Komisja Sztuk Walki / *European Martial Arts Committee* – międzynarodowa komisja opiniodawcza, regulaminowa, autonomiczna. Komisja Szermierki. Komisja Turystyki. Komisja Etyki. Komisja ds. Promocji. Władzę sprawuje Walny Zjazd, Zarząd oraz Komisja Rewizyjna. SIP zrzesza Ośrodki / Oddziały oraz członków indywidualnych – zwyczajnych, wspierających i honorowych. Obecnie działają Ośrodki SIP w Rzeszowie, Tarnowie i Warszawie.

Biblioteka – *Vide*: seria wydawnicza Biblioteka Lykeion / *The Lykeion Library*, <http://imacsss.com/recommended-bibliography.html>. **Wydawnictwo** – tak

Liczba członków (honorowych, rzeczywistych, wspierających) – 18 członków honorowych, 4 członków wspierających, 68 członków zwyczajnych, w tym 15 kobiet (stan na 31 XII 2025). **Prezesi honorowi** – 1. prof. Lothar Sieber, dr *h.c.*, 2. prof. Hannelore Sieber. **Prezydium. Prezes** (daty urzędowania) – prof. Wojciech J. Cynarski, dr *h.c.* – od marca 1993. Wiceprezes ds. nauki – prof. Zbigniew Borysiuk (wcześniej, 2000-2015 – prof. Kazimierz Obodyński). Sekretarze generalni (daty urzędowania) – mgr Elżbieta Cynarska – od listopada 1994. Skarbnicy (daty urzędowania) – Adam Hajduk – jw.

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Stowarzyszenie Idokan Polska popularyzuje rzetelną wiedzę i wychowuje do wartości (prawdy, mądrości, odwagi, stałego samodoskonalenia, patriotyzmu) poprzez systematyczną działalność naukową, edukacyjną i sportową.

SIP jest jedynym tego rodzaju Stowarzyszeniem, które zajmuje się jednocześnie praktyką sztuk walki i sportów walki, oraz ich badaniem – jako towarzystwo naukowe, organizacja pożytku publicznego. Zapewnia autentyczne studiowanie sztuk walki. Zajmujemy się zwłaszcza interdyscyplinarną dziedziną, zwaną „nauką o sztukach walki” (*science of martial arts*) w ramach ogólnej teorii – *General Theory of Fighting Arts*.

SIP każdego roku organizuje Walne Zjazdy, sympozja naukowe i obozy szkoleniowe / letnie warsztaty metodyczne dla praktyki sztuk walki.

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE)

Wojciech J. Cynarski (2009), *Sztuki walki – Idō i Idōkan*, SIP / Koraw, Rzeszów.

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE (CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

Tomy 3-25 „Ido Movement for Culture Journal of Martial Arts Anthropology” – od roku 2003. (Wydawcą pierwszych tomów Rocznika Naukowego „Ido – Ruch dla Kultury” było *Shibu Kobudo* / Rzeszowski Ośrodek „Dojo Budokan” przy wsparciu innych instytucji.)

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

Materiałami źródłowymi są komunikaty SIP i inne dokumenty, biuletyny, artykuły w lokalnych miesięcznikach (jak np. „Waga i Miecz”, Miesięcznik Samorządu i Towarzystwa Miłośników Ziemi Strzyżowskiej - z lat 1994-2023 2025).

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE – w zapisie IPA)

- Cynarska E., Cynarski W.J. (2010), *Kronika 2009 / Chronicle A.D. 2009*, „Ido – Ruch dla Kultury / Movement for Culture”, t. X, nr 1, s. 164-175.
- Cynarska E., Cynarski W.J., Słopecki J. (2008), *15 lat działalności Stowarzyszenia Idōkan Polska (SIP)* [w:] D. Wańka [red.], *Dokonywania regionalnego ruchu naukowego w Polsce*, KTPN, Kalisz, s. 187-197.
- Cynarski W.J. (1998), *Od „Sokoła” do Idokanu*, „Waga i Miecz”, nr 3, s. 20.
- Cynarski W.J. (2000), *Tradycja Idokanu w Europie i w Polsce 1947-1999*, „Rocznik Naukowy Idō – Ruch dla Kultury”, t. 1, s. 15-20. ISBN 83-908791-4-X
- Cynarski W.J. (2004), *Der Verein Idokan Polen und seine Budo-Studien 2003-2004*, „Budo-Info. Berichte, Meinungen, Informationen“, München, nr 1, s. 17-18.
- Cynarski W.J. (2009), *Sztuki walki – Idō i Idōkan*, SIP / Koraw, Rzeszów.
- Cynarski W.J. (2010), *Wychowanie fizyczne i rekreacja według kanonów sztuk walki – na przykładzie systemu edukacyjnego organizacji Idokan* [w:] J. Nowocień, J. Chełmecki [red.], *Społeczno-edukacyjne oblicza współczesnego sportu i olimpizmu. Aktywność fizyczna dzieci, młodzieży i dorosłych na przełomie XX i XXI wieku*, AWF, Warszawa, s. 324-340. ISBN 978-83-61830-48-1
- Cynarski W.J. (2012a), *Historia idei Ido w organizacji Idokan (1981-2011)* [w:] P. Król [red.], *Studia i szkice w zakresie polskiej i zagranicznej teorii oraz historii kultury fizycznej*, UR, Rzeszów, s. 159-192.
- Cynarski W.J. (2012b), *Promocja turystyki w działalności Stowarzyszenia Idokan Polska i IMACSSS* [w:] B. Sawicki, A. Nizioł, M. Obodyński [red.], *Rola organizacji pozarządowych w rozwoju i promocji turystyki*, Wyd. UR, Rzeszów, s. 244-251. ISBN 978-83-62592-93-7
- Cynarski W.J. (2013a), *XX lat Stowarzyszenia IDOKAN POLSKA. Jubileuszowe sympozjum w Rzeszowie*, „Gazeta Uniwersytecka Pracowników i Studentów UR”, maj-czerwiec, nr 3, s. 62-63.
- Cynarski W.J. (2013b), *Dialog kulturowy europejskiego Idokanu*, „Physical Education and Sport”, t. 57, nr 3, s. 111-121.
- Cynarski W.J. (2019), *Idokan in cultural dialogues: 70 years of activity (1948-2018)*, „Ido Movement for Culture Journal of Martial Arts Anthropology”, vol. 19, no. 1S, pp. 6-14; doi: 10.14589/ido.19.1S.3.
- Cynarski W.J., Cynarska E. (2024), *30 years of the Idokan Poland Association (1993-2023): scientific and educational activity*, „Ido Movement for Culture Journal of Martial Arts Anthropology”, vol. 24, no. 1, pp. 8-19; doi: 10.14589/ido.24.1.2.
- Cynarski W.J., Johnson J.A. (2017), *Taekwondo and Korean martial arts in the Idokan Poland Association's research (1993-2016): a review*, „Acta Taekwondo et Martialis Artium”, vol. 4, no. 2, pp. 21-28.
- Cynarski W.J., Johnson J.A. (2023), *The amalgamation of eastern and western philosophies within Idokan Karate*, „Revista de Artes Marciales Asiaticas”, vol. 18, no. 2, pp. 66-79; doi: 10.18002/rama.v18i2.6201.
- Cynarski W.J., Słopecki J. (2012), *Idokan and IMACSSS for Research and Practice of Judo*, „Journal of Combat Sports and Martial Arts”, vol. 3, no. 2, pp. 147-150.
- Pawelec P. (2013), *Idokan Polska. Krótki zarys na jubileusz dwudziestolecia*, „Sztuki Walki”, nr 1, s. 24-25.
- Pawelec P. (2020), *O Walnym Zejeździe Stowarzyszenia Idokan Polska i IPA 27th General Assembly Commemoration Symposium „Martial Arts & Combat Sports in Scientific Research”*, „Gazeta Uniwersytecka ... UR”, nr 3-4, s. 48-49.
- Siebert L., Cynarski W.J. (2013), *A new stage in the history of the Idokan organization*, „Ido Movement for Culture Journal of Martial Arts Anthropology”, vol. 13, no. 3, pp. 59-71.

STOWARZYSZENIE ITALIANISTÓW POLSKICH SOCIETÀ DEGLI ITALIANISTI POLACCHI (SIP)

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zal.: 2015 (wpis do KRS: 15.05.2015). Od tego czasu działa nieprzerwanie do dziś. **Aktualny adres towarzystwa:** Stowarzyszenie Italianistów Polskich, ul. Podchorążych 2 (pok. 250), 30-084 Kraków (afiliowane przy Uniwersytecie Komisji Edukacji Narodowej); strona internetowa: www.stowarzyszenieitalianistow.pl). Adres mailowy: biuro@stowarzyszenieitalianistow.pl SIP działa bez podziału na sekcje, nie dysponuje odrębną biblioteką ani własnym repozytorium. Archiwum jego działalności pozostaje pod opieką sekretarza stowarzyszenia. W chwili sporządzania hasła do SIP należy 73 członków (w tym 21 profesorów i profesorów uczelni; 2 doktorów habilitowanych, 41 doktorów, 9 magistrów). Funkcję przewodniczącego SIP pełnił dr prof. Artur Gałkowski, prof. ucz. (w latach 2015-2023); od 2024 roku funkcję tę sprawuje dr prof. Maria Załęska, prof. ucz. Funkcję sekretarza SIP w latach 2015-2022 pełniła dr Katarzyna Woźniak (obecnie Woźniak-Shukur) a następnie dr Agnieszka Kwapiszewska (od czerwca 2022). Funkcję skarbnika SIP pełniła dr Aneta Chmiel (2015-2019) i dr Francesco Cabras (od grudnia 2019 do czerwca 2022); od czerwca 2022 r. funkcję tę sprawuje dr prof. Joanna Janusz, prof. ucz.

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Do SIP należą badacze języka, literatury i kultury włoskiej, a także tłumacze i nauczyciele języka włoskiego. SIP jako towarzystwo naukowe stawia sobie trzy typy celów: (1) cele naukowe: prowadzenie i wspieranie badań w dziedzinie italianistyki, rozwijanie i upowszechnianie wyników studiów i badań w dziedzinie italianistyki, stymulowanie współpracy i dyskusji naukowej między badaczami z różnych ośrodków, także zagranicznych; (2) cele dydaktyczno-naukowe i dydaktyczne: wspieranie rozwoju naukowego młodych badaczy italianistyki (w szczególności doktorantów); wspieranie studenckich kół naukowych italianistów w Polsce; promowanie i wspieranie nauczania języka włoskiego jako obcego na wszystkich szczeblach szkolnictwa; (3) cele popularyzatorskie: popularyzowanie wyników badań akademickich dotyczących włoskiej literatury i kultury, językoznawstwa włoskiego, dydaktyki języka włoskiego, translatoryki i badań komparatystycznych w obszarze związków polsko-włoskich; wspieranie działań w zakresie badań i promocji kultury włoskiej.

W pierwszej z wymienionych dziedzin członkowie SIP z ośrodków akademickich prowadzą badania naukowe, realizują projekty badawcze, współpracują w ramach różnych grup badawczych, recenzują prace naukowe oraz publikują książki i artykuły na temat języka, literatury i kultury włoskiej. Wyniki swoich badań przedstawiają na konferencjach naukowych organizowanych przez SIP oraz przez inne instytucje lub uczelnie. Istotną rolę w upowszechnianiu wyników badań odgrywają czasopisma, w tym „*Italica Vratislaviensia*”, najważniejszy w Polsce periodyk italianistyczny, którego redaktorzy

są też członkami SIP. Od początku swej działalności SIP zorganizowało trzy międzynarodowe konferencje (w 2024 roku odbędzie się czwarta: <https://stowarzyszenieitalianistow.pl/zjazdy-sip/>). SIP zaprasza także na wykłady dotyczące zagadnień italianistycznych (m.in. cykl wykładów laureatów Nagrody Naukowej SIP, ustanowionej w 2018 roku i przyznawanej w cyklu dwuletnim za najlepszą monografię w obszarze badań italianistycznych w Polsce: <https://stowarzyszenieitalianistow.pl/nagroda-naukowa-sip/>). Zarząd SIP obejmuje patronatem różne wydarzenia naukowe, a także wypowiada się w angażujących środowisko kwestiach etyki pracy naukowej.

Drugi, dydaktyczno-naukowy obszar działalności SIP dotyczy wymiany doświadczeń w zakresie kształcenia italianistycznego, w szczególności nauczania języka włoskiego jako obcego na wszystkich poziomach. Członkowie SIP opracowują także podręczniki oraz e-materiały (publikowane m.in. na stronie <https://zpe.gov.pl/>) do nauczania języka włoskiego i innych zagadnień, związanych z szeroko pojętym kształceniem italianistycznym i kulturą włoską. Współpracują także z Centralną Komisją Egzaminacyjną oraz przygotowują warsztaty dla studentów i doktorantów. W ramach samokształcenia członkowie SIP uczestniczą także w wykładach i warsztatach zaproszonych specjalistów z Włoch, aby podnosić własne kwalifikacje merytoryczne i metodyczne w dziedzinie nauczania języka włoskiego.

Trzeci obszar działalności SIP obejmuje popularyzację wiedzy o języku, literaturze i kulturze Włoch. Członkowie SIP angażują się w działania upowszechniające wiedzę o Włoszech, prowadzą podcasty dotyczące zagadnień związanych z kulturą włoską, jako specjaliści zabierają głos w mediach na tematy związane z problematyką włoską. SIP podejmuje także działania organizacyjne, mające na celu integrowanie osób i instytucji zajmujących się językiem, literaturą i kulturą Włoch (współpraca z Włoskim Instytutem Kultury w Warszawie i w Krakowie; współpraca z Ambasadą Włoch). Rozpowszechnianiu wiedzy o dokonaniach italianistów pracujących na polskich uczelniach służy Polska Kronika Italianistyczna (<https://stowarzyszenieitalianistow.pl/polska-kronika-italianistyczna/>) oraz Bibliografia Polskiej Italianistyki (<https://stowarzyszenieitalianistow.pl/bibliografia-polskiej-italianistyki/>), opracowywane corocznie przez redakcję czasopisma „Italica Wratislaviensia” na podstawie informacji nadsyłanych przez ośrodki italianistyczne w Polsce.

WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA

SIP rozwija rozmaite formy współpracy międzynarodowej w dziedzinie badań nad językiem, literaturą i kulturą Włoch. Członkowie SIP uczestniczą w międzynarodowych konferencjach italianistycznych, m.in. cyklicznych konferencjach organizowanych przez rozpoznawalne w środowisku organizacje, takie jak AIPI (Associazione internazionale professori d'italiano), SILFI (Società Internazionale della Lingua e Filologia Italiana), NEDANTEN (Northern European Dante Network), SDI (Società Dantesca Italiana). Ponadto członkowie SIP uczestniczą aktywnie w konferencjach zagranicznych, organizowanych przez uniwersytety w różnych krajach i publikują w czasopismach zagranicznych, także we współpracy z badaczami z innych krajów. Badacze zrzeszeni w SIP

realizują również badania na uczelniach zagranicznych w charakterze profesora lub badacza wizytującego (m.in. na Uniwersytecie w Bolonii, na Uniwersytecie w Padwie, na Uniwersytecie w Chieti-Pescara). Członkowie SIP podejmują współpracę w ramach międzynarodowych grantów (m.in. w programie UNA EUROPA) i międzynarodowych grup badawczych.

Współpracy międzynarodowej sprzyja też opracowywanie tomów wieloautorskich po międzynarodowych konferencjach SIP. Niektórzy członkowie SIP współpracowali lub współpracują w środowisku międzynarodowym jako członkowie rad naukowych i/lub recenzenci czasopism zagranicznych, m.in. w „*Analisi Linguistica e Letteraria*” (ALL), „*Filologia Italiana*”, „*Rivista internazionale di ricerche dantesche*”, „*Letteratura italiana antica*”, „*Rivista Italiana di Onomastica*”, „DNA – Di Nulla Accademia. Rivista di studi campossesiani”, „*Circula: Circulation et transmission d'idéologies linguistiques par les edias romanes*”, „*Mots – les langages du politique*”. Współpracują także przy kierowaniu seriami wydawniczymi i/lub znajdują się w radach naukowych międzynarodowych lub zagranicznych serii wydawniczych (m.in. ELLE – *Etudes de Linguistique, Littérature et M.in.*, wydawnictwo Peter Lang, Frankfurt am Main etc.; *Communication and Philosophical Cultures, Researches and Instruments* – wydawnictwo Firenze University Press, Florencja; RAL – *Rhetorica, Argomentazione, Linguistica*, wydawnictwo I libri di Emil, Bologna).

W dziedzinie dydaktyki, członkowie SIP przedstawiają wyniki swoich badań jako wykładowcy w ramach programu Erasmus+ na uczelniach we Włoszech i w innych krajach. Kształcą również studentów i doktorantów w ramach międzynarodowych warsztatów (m.in. przy okazji konferencji SIP).

Zgodnie ze swoimi celami statutowymi, SIP wspiera rozwój naukowy młodych badaczy italianistyki (w szczególności doktorantów). Doktoranci są uczestnikami konferencji organizowanych przez SIP, są włączani też w realizowane projekty naukowe. SIP udziela także patronatu cyklowi Konferencji Młodych Italianistów. Opublikowane prace doktorskie mogą zostać zgłoszone do Nagrody Naukowej SIP.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

Wśród członków SIP są badacze, należący do prestiżowych instytucji takich jak Accademia della Crusca (dr hab. Elżbieta Jamrozik, prof. ucz. oraz prof. dr hab. Roman Sosnowski jako członkowie-korespondenci), do międzynarodowych organizacji italianistów, m.in. Associazione dei Professori d'Italiano (AIPI), Società Dantesca Italiana (SDI); Società Internazionale della Lingua e Filologia Italiana (SILFI); Associazione per la Storia della Lingua Italiana (ASLI i ASLI Scuola) oraz do stowarzyszeń, w ramach których mogą promować wiedzę o języku, literaturze i kulturze Włoch, np. Société Internationale pour l'Étude du Théâtre Médiéval (S.I.T.M), Academia Net. The expert database for outstanding female academics, koordynowanego przez Swiss National Science Foundation [SNSF] (prof. dr hab. Maria Maślanka-Soro, rekomendowana przez NCN).

Wśród członków SIP są osoby, znajdujące się w zarządach italianistycznych organizacji międzynarodowych: Associazione Internazionale dei Professori d'Italiano [AIPI]

(prof. dr hab. Roman Sosnowski); Società Internazionale di Linguistica e Filologia Italiana [SILFI] (prof. dr hab. Roman Sosnowski). Niektórzy z członków SIP należą do zarządów innych stowarzyszeń międzynarodowych, w ramach których mają okazję do promowania badań dotyczących języka, kultury i literatury Włoch, m.in. International Council Of Onomastic Sciences [ICOS] (dr hab. Artur Gałkowski, prof. ucz.), Rhetoric Society of Europe [RSE] (dr hab. Maria Załęska, prof. ucz.).

SIP przynależy do międzynarodowej sieci Associazione degli Italianisti (ADI, <https://www.italianisti.it/>), zrzeszającej narodowe stowarzyszenia italianistów. SIP współpracuje także ze stowarzyszeniami, zajmującymi się innymi językami romańskimi (Akademickie Towarzystwo Romanistów Polskich „Plejada”, Polskie Stowarzyszenie Hispanistów).

Niektórzy członkowie SIP (prof. dr hab. Jadwiga Miszalska, prof. dr hab. Maria Maślanka-Soro) zostali uhonorowani *Onorificenza di Cavaliere dell'Ordine della «Stella d'Italia»* (odznaczenie państwowe wręczane przez Prezydenta Republiki Włoskiej za zasługi dla promowania kultury włoskiej). Wielu z nich otrzymało także medale za długoletnią służbę w tym wypadku – za osiągnięcia w dziedzinie italianistyki) wręczane przez Prezydenta Polski.

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE)

Po konferencjach SIP publikowane są monografie wieloautorskie:

Łukaszewicz, Justyna i Daniel Słapek (pod red.), *Confini e zone di frontiera negli/degli studi italiani*, Edizioni dell'Orso, Alessandria, 2018.

Kaczmarek, Tomasz; Dominika Kobylska, Katarzyna Kowalik, Stefano Cavallo (pod red.), *Sperimentare ed esprimere l'italianità. Aspetti letterari e culturali*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 2021.

Gałkowski Artur, Ilario Cola i Joanna Ozimska (pod red.), *Sperimentare ed esprimere l'italianità. Aspetti linguistici e glottodidattici*. Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 2021.

Załęska Maria i Giuliana Fiorentino (pod red.) *Lingua come bene culturale. Vol. I: Lingua, retorica, glottodidattica*. [w druku]

Napiórkowska, Izabela i Maria Załęska (pod red.) *Lingua come bene culturale. Vol. II: Lingua, letteratura, cultura*. [w druku]

MARIA ZAŁĘSKA

STOWARZYSZENIE KONSERWATORÓW ZABYTKÓW

INFORMACJE OGÓLNE

Nazwa (nazwy) towarzystwa: Stowarzyszenie Konserwatorów Zabytków. **Rok zał.:** 1981. **Okresy działalności:** Nieprzerwanie od 1981. **Siedziba i dane adresowe** (Adres, telefon/fax, strony www i adres mailowy): Zarząd Główny 00-464 Warszawa, ul. Szwoleżerów 9, pok. 26. www.szkz.pl. e-mail: info@szkz.pl. tel.: +48 508 224 440. Oddział Bydgoski. Siedziba: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków Delegatura w Bydgoszczy, ul. Jezuitska 2, 85-102 Bydgoszcz. e-mail: szkz.bydgoszcz@tlen.pl. Oddział Dolnośląski. Siedziba: ul. Świdnicka 31, 50-066 Wrocław. e-mail: prezes.szkz.o.slaski@gmail.com. Oddział Gdański Siedziba: OT NID, ul. św. Trójcy 5, 80-822 Gdańsk. e-mail: tblysk@o2.pl. Oddział Górnośląski Siedziba: Miejski Konserwator Zabytków Zabrze ul. B. Hagera 41, 41-807 Zabrze. e-mail: lukasz@urbanczyk.pl. Oddział Krakowski. Siedziba: Politechnika Krakowska Instytut Historii Architektury i Konserwacji Zabytków ul. Kanonicza 1, 31-002 Kraków. e-mail: dkk@zeriba.pl. www.szkz-krakow.pl. Oddział Lubelski. Siedziba: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków ul. Archidiakońska 4, 20-113 Lublin. e-mail: d.kopciowski@wkz.lublin.pl. Oddział Mazowiecki. Siedziba: Narodowy Instytut Dziedzictwa ul. Kopernika 36/40, 00-924 Warszawa. e-mail: kasia.calina@gmail.com. www.facebook.com/SKZMazowsze. Oddział Opolski. Siedziba: ul. Św. Wojciecha 13, 45-023 Opole. e-mail: iwona-solisz@o2.pl. Oddział Podkarpacki. Siedziba: 37-700 Przemyśl, ul. Grunwaldzka 35/5U. e-mail: szkz.podkarpacie@gmail.com. Oddział Poznański. Siedziba: ul. Gołębia 2; 61-840 Poznań. e-mail: rozanski@amu.edu.pl. Oddział Szczeciński. Siedziba: OT NID Pl. Orła Białego 1, 70-001 Szczecin. www.szkz.szczecin.pl. Oddział Toruński. Siedziba: Muzeum Okręgowe w Toruniu Rynek Staromiejski 1, 87-100 Toruń. www.facebook.com/Oddzial_Torunski. Oddział Warmińsko-Mazurski. Siedziba: ul. Zamkowa 2, 10-074 Olsztyn. www.lskz.olsztyn.pl.

Struktura organizacyjna (Wydziały, Komisje, Sekcje, Oddziały). Najwyższą władzą są krajowe walne zjazdy sprawozdawczo-wyborcze delegatów, najważniejsze forum dyskusyjne, które przyjmuje sprawozdania Zarządu Głównego, wytycza kierunki działań SKZ oraz wybiera prezesa i członków Zarządu Głównego. Poprzedzone są one walnymi zebraniem oddziałów, na których wybierani są delegaci oraz ustalane są kierowane wnioski i postulaty. Uchwały podejmowane przez walne zjazdy obligują wszystkich członków, a ich wykonawcami są: Zarząd Główny i zarządy oddziałów SKZ. W 2014 Krajowy Zjazd Delegatów ustanowił czteroletnią kadencję władz Stowarzyszenia.

Władzami naczelnymi Stowarzyszenia są: Walny Zjazd Delegatów, Zarząd Główny, Główna Komisja Rewizyjna, Sąd Koleżeński, Komisja Kwalifikacyjna, Kadencja władz Stowarzyszenia trwa cztery lata. **Władzami Oddziału są:** Walne Zebranie Oddziału, Zarząd Oddziału, Komisja Rewizyjna Oddziału. Kadencja władz oddziału trwa cztery lata. Funkcjonuje 12 oddziałów SKZ. **Biblioteka:** W siedzibie Zarządu Głównego (dla członków SKZ). **Archiwum:** W siedzibie Zarządu Głównego. **Wydawnictwo:** Formalna struktura w fazie organizacji. **Repozytorium:** Cyfrowe otwarte – dane dostępne na

stronie skz.pl. **Liczba członków:** honorowych: 74 (28 żyjących), rzeczywistych: 460, wspierających – specjalistyczne podmioty wspierające działalność Zarządu Głównego SKZ: 24, rzeczoznawcy SKZ: 90. **Prezesi honorowi:** Brak. **Prezesi (lata urzędowania):** Wawrzyniec Kopczyński (Leszno) (1981-1984), Bohdan Rymaszewski (Warszawa) (1984-1990), Jerzy Kowalczyk (Warszawa) (1990-1993), Maria Sarnik-Konieczna (Warszawa) (1993-1999), Andrzej Kadłuczka (Kraków) (1999-2002), Jerzy Jasieńko (Wrocław) (2002-2011), Andrzej Kadłuczka (Kraków) (2011-2022), Jacek Rulewicz (od 2022). **Sekretarze generalni (lata urzędowania):** Tadeusz Rudkowski (Warszawa) (1981-1984), Marek Konopka (Warszawa) (1984-1990), Maria Sarnik-Konieczna (Warszawa) (1990-1993), Mieczysław Kurzątkowski (Lublin) (1993-1996), Leszek Czapki (Warszawa, do 4 października 1997), Jan Gromnicki (Warszawa, od 7 lutego 1998), Marek Barański (Warszawa) (1999-2002), Maria Sarnik-Konieczna (Kraków) (2002-2011), Jacek Rulewicz (Warszawa) (2011-2022), Żanetta Gwardzińska-Chowaniec (od 2022). **Skarbnicy (lata urzędowania):** Maria Sarnik-Konieczna (Warszawa) (1981-1984), Maria Lubocka-Hoffmann (Elbląg, do 1986), Maria Sarnik-Konieczna (Warszawa; w okresie 1986/87), Jerzy Kowalczyk (Warszawa) (1987-1990), Marek Konopka (Warszawa) (1990-1996), Maria Wojtysiak (Warszawa, do 7 lutego 1998), Juliusz Wendlandt (Warszawa, od 7 lutego 1998), Janusz Mróz (Warszawa) (1999-2002), Marek Barański (Warszawa) (2002-2005), Jerzy Szałygin (Warszawa) (2005-2008), Marek Barański (Warszawa) (2008-2011), Jerzy Szałygin (Warszawa) (2011-2014), Dariusz Kopciowski (Lublin) (2014-2018), Janusz Mróz (Warszawa) (2018-2022), Katarzyna Braun (od 2022)

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Stowarzyszenie jest organizacją społeczną zrzeszającą konserwatorów oraz specjalistów z różnych dyscyplin naukowych związanych z ochroną i konserwacją zabytków. Celami Stowarzyszenia są m.in.:

- integracja specjalistów, których działalność jest związana z ochroną i konserwacją zabytków.
- kształtowanie w społeczeństwie właściwego stosunku do dziedzictwa kulturowego.
- dbałość o wysoki poziom etyczny, naukowy i zawodowy członków.
- ochrona zawodowych interesów członków.
- inspirowanie i inicjowanie prac w zakresie ochrony dziedzictwa.

Dla osiągnięcia swych celów Stowarzyszenie:

- współdziała z władzami państwowymi i samorządowymi.
- podejmuje współpracę z instytucjami i organizacjami krajowymi i zagranicznymi.
- organizuje zjazdy, sesje naukowe, konferencje i seminaria.

Zjazd Organizacyjny SKZ odbył się 22 października 1981 w Warszawie. Doszło do niego dzięki zaangażowaniu, uporowi i konsekwentnym działaniom kilkusobowego komitetu założycielskiego (który spotkał się po raz pierwszy 28 X 1980 w Lublinie). Stowarzyszenie stawiało pierwsze kroki w okresie bardzo trudnym. Najważniejszym wydarzeniem organizowanym przez Zarząd Główny SKZ są międzynarodowe,

środowiskowe Kongresy Konserwatorów Polskich, odbywające się co 10 lat. Jednym z istotnych zadań jest organizacja Ogólnopolskich Konferencji Naukowych. Wśród nich wymienić można:

KONSERWATOR I ZABYTEK – sesja naukowa zorganizowana z inicjatywy ZG SKZ w dniach 30.11 – 2.12. 1988 w Toruniu w setną rocznicę urodzin profesora Jerzego Remera. Towarzyszyło jej otwarcie w Ratuszu wystawy, ukazującej życie prywatne, działalność zawodową oraz dorobek naukowy J. Remera. Podczas tej ważnej sesji zwrócono między innymi uwagę na zły stan ochrony dóbr kultury w Polsce oraz zapowiedziano konieczność zmian prawnych, w tym organizacji systemu ochrony zabytków.

ARS SACRA ET RESTAURATIO – sesja naukowo-konserwatorska zorganizowana w dniach 5-7 grudnia 1991 przez Zarząd Główny SKZ wspólnie z Komisją Episkopatu ds. Sztuki Sakralnej oraz Klasztorem OO. Paulinów na Jasnej Górze. Pierwsze formalne spotkanie konserwatorów diecezjalnych z wojewódzkimi konserwatorami zabytków.

OCHRONA WSPÓLNEGO DZIEDZICTWA KULTUROWEGO – Krasieczyn 10-12 grudnia 1992. Konferencja międzynarodowa z udziałem konserwatorów krajów ościennych.

OCHRONA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO ZACHODNICH I PÓŁNOCNYCH ZIEM POLSKI – Rydzyna 26 i 27 listopada 1993. Sympozjum zorganizowane przez Zarząd Główny SKZ wspólnie z PKN ICOMOS, poświęcone stanowi zachowania obiektów zabytkowych na tych terenach oraz ratowania zagrożonych zabytków na ziemiach północnych i zachodnich.

KONFERENCJE „REMO” – odbywające się od 1982 mają już swoją tradycję. Od 2000 tematykę konferencji rozszerzono o zagadnienia związane z konserwacją zabytków.

MIĘDZY ORTODOKSJĄ A KREACJĄ – cykliczne konferencje – dialog konserwatorsko – architektoniczny, konferencje organizowane corocznie od 10 lat przez Państwowe Muzeum Etnograficzne, SARP i ZG SKZ.

KARTA KRAKOWSKA – 23-26 października 2000 r – to dokument podsumowujący obrady Sesji Plenarnej Międzynarodowej Konferencji Konserwatorskiej „KRAKÓW 2000”. Konferencja ta zgromadziła środowiska konserwatorskie z całego świata. Opracowana wówczas „Karta Krakowska 2000” jest nawiązaniem do „Karty Weneckiej”, i definiuje podstawowe cele, metody i środki służące ochronie dziedzictwa architektonicznego, a którego przewodnią myślą było przekonanie, że dziedzictwo może być fundamentem nowoczesnej cywilizacji.

I KONGRES KONSERWATORÓW POLSKICH – zorganizowany przez Zarząd Główny SKZ w Warszawie – w dniach 5-7 listopada 2005 (PKiN). I Kongres został uznany za niezwykle ważne wydarzenie w naszym życiu publicznym. Po raz pierwszy bowiem w powojennej historii kraju, na spotkaniu tej rangi debatowali najważniejsi eksperci ochrony i konserwacji zabytków. Organizatorzy przyjęli dwa zasadnicze cele Kongresu: podsumowanie powojennego dorobku środowiska konserwatorskiego w dziedzinie ochrony i opieki nad zabytkami oraz wytyczenie kierunków działań na przyszłość. Kongres obradował w 13 sekcjach, na posiedzeniu plenarnym przyjął Rezolucję I Kongresu, w której znalazły się zgłoszone podczas dyskusji wnioski i postulaty.

POLSKIE KONSERWACJE POZA GRANICAMI KRAJU – konferencja zorganizowana przez Zarząd Główny SKZ w Warszawie w dniach 5-6 października 2006 Stanowi-

ła próbę podsumowania prac polskich konserwatorów, wykonywanych poza granicami kraju. Konferencji towarzyszyła wystawa przygotowana przez Krajowy Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków.

MIĘDZYKONFERENCJA KRAKÓW – FLORENCJA W EUROPIE, WSPÓLNE DZIEDZICTWO KULTURY, współorganizowana przez ZG SKZ, odbyła się w formie dwóch sesji tematycznych: w Krakowie w dniach 20-23 września i we Florencji w dniach 25-28 października 2007. Wiodącym tematem sesji krakowskiej były zagadnienia historii, metodologii i technik badań konserwacji i restauracji architektury.

90 LAT SŁUŻBY OCHRONY ZABYTKÓW W POLSCE – konferencja jubileuszowa, zorganizowana przez Zarząd Główny SKZ w Pałacu w Wojanowie w dniach 26-28 listopada 2008. Było to spotkanie konserwatorów, które podjęło próbę oceny działań w tym trudnym okresie w dziejach narodu polskiego.

STAN I PERSPEKTYWY OCHRONY DZIEDZICTWA ARCHITEKTURY I SZTUKI SAKRALNEJ W POLSCE NA POCZĄTKU XXI WIEKU – Seminarium zorganizowane przez ZG SKZ w dniu 14 września 2013 na WAWELU, które połączone było z wręczeniem ważnych odznaczeń oraz nagród SKZ. W części seminaryjnej przedstawione zostały wybrane problemy konserwacji zabytków sakralnych, zapoznano zebranych ze współczesnymi realizacjami sakralnymi na świecie.

II KONGRES KONSERWATORÓW POLSKICH – Zorganizowany przez ZG SKZ i PK 6-10 października 2015 Warszawa-Kraków. Prace Kongresu podzielone zostały na sesje plenarne inicjujące obrady (Zamek Królewski w Warszawie), sześć sesji panelowych oraz sesję plenarną zamykającą obrady (Nowa Aula ASP W-wa), podczas której przyjęto Rezolucję II Kongresu. Następnie, w siedzibie Międzynarodowego Centrum Kultury w Krakowie odbył się kongresowy okrągły stół ekspertów z udziałem gości zagranicznych „Polska doktryna dziedzictwa na tle europejskim - Karta Krakowska 2000 – 15 lat później oraz prezentacja Rezolucji Kongresu. Uczestnicy II Kongresu otrzymali komplet siedmiu książek opatrzonych wspólnym tytułem „Przeszłość dla przyszłości”. W 2015 ukazało się również wydawnictwo pokongresowe.

OCHRONA DZIEDZICTWA ARCHITEKTURY I URBANISTYKI POLSKIEJ 2 POŁOWY XX WIEKU – ogólnopolska konferencja, 17-18 listopada 2016 Warszawa. Organizatorzy: ZG SKZ, IHAiKZ PK, ZG SARP. Konferencja poświęcona była poszukiwaniu skutecznej ochrony tych realizacji, które są naszym dorobkiem, dziedzictwem i w wielu wypadkach dowodem nowatorskich i unikalnych rozwiązań na poziomie światowym. Obszerne materiały z Konferencji znajdują się w dwóch numerach „Wiadomości Konserwatorskich” nr 48/2016 oraz 49/2017.

GLINA W OBIEKTACH ZABYTKOWYCH OCHRONA I KONSERWACJA – MALBORK 20-22 marca 2018 Ogólnopolska Konferencja Konserwatorska zorganizowana przez ZG SKZ i Muzeum Zamkowe w Malborku. Era cementów, betonów, wielkiej płyty, która nastąpiła w latach 50-tych XX wieku, spowodowała zahamowanie zainteresowania budownictwem z gliny.

OCHRONA ZABYTKÓW NA POMORZU I KUJAWACH. W 100 ROCZNICĘ ORGANIZACJI URZĘDÓW KONSERWATORSKICH W POLSCE – Toruń 20 kwietnia 2018. Konferencja zorganizowana przez: Toruński Oddział SKZ, Zakład Konserwator-

stwa UMK w Toruniu, Kujawsko-Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Podczas konferencji podsumowano dorobek konserwatorski na terenie Pomorza i Kujaw.

OGÓLNOPOLSKA KONFERENCJA NAUKOWA „ZACHOWAĆ DZIEDZICTWO POLSKIEJ PRZESTRZENI KULTUROWEJ DLA PRZYSZŁOŚCI” Kraków 10-11 grudnia 2018. Organizatorzy Konferencji: Zarząd Główny SKZ, Politechnika Krakowska, Urząd Miasta Krakowa. Konferencja, w której udział wzięło 150 uczestników miała z jednej strony charakter refleksji historycznej, a z drugiej strony stała się próbą spojrzenia na ideę ochrony naszego dziedzictwa kulturowego z perspektywy cywilizacji globalnej.

OGÓLNOPOLSKA KONFERENCJA NAUKOWA „ASPEKTY KONSERWATORSKIE I EKOLOGICZNE W OCHRONIE KRAJOBRAZU” Kraków 24-25 października 2019 – DZIAŁOWNIA Ogólnopolska Konferencja Naukowej pod patronatem Generalnego Konserwatora Zabytków: dorobek profesora Gerarda Ciołka jako przesłanie dla współczesnych badań i twórczości, jubileusz i twórczość Anny Mitkowskiej.

OGÓLNOPOLSKA KONFERENCJA NAUKOWA „WOKÓŁ DZIEDZICTWA – PRZESZŁOŚĆ I PRZYSZŁOŚĆ” W 40. ROCZNICĘ ŚMIERCI JERZEGO REMERA” Toruń 7-8 listopada 2019 – Ratusz Staromiejski. Organizatorzy – oddział SKZ, Stowarzyszenia Historyków Sztuki, Stowarzyszenia Muzealników oraz Muzeum w Toruniu.

TARGI DZIEDZICTWO I OGÓLNOPOLSKIE DNI KONSERWATORSKIE Przez 5 lat SKZ brało czynny udział w merytorycznym przygotowywaniu programów Targów oraz imprezy towarzyszącej, jaką były Ogólnopolskie Dni Konserwatorskie.

Stowarzyszenie prowadzi prestiżowe konkursy, m.in. Konkurs Generalnego Konserwatora Zabytków i Zarządu Głównego SKZ na najlepsze prace studialne, naukowe i popularyzatorskie dotyczące ochrony zabytków i muzealnictwa. Przyznaje też cenione w środowisku konserwatorskim nagrody:

Nagroda im. ks. Janusza Pasierba „Conservator Ecclesiae” – wyróżnienie dla osób, których działalność na rzecz ochrony zabytków przynosi znaczące wyniki, a równocześnie upamiętnia osobowość i dzieła wybitnego uczonego, konserwatora i twórcy.

Nagroda im. Gerarda Ciołka – wyróżnienie osób, których praca dla ochrony zabytków w zakresie budownictwa drewnianego i muzealnictwa, sztuki parkowej i ogrodowej, ochrony krajobrazu kulturowego, planowania przestrzennego, przynosi określone wyniki, a równocześnie upamiętnienie osobowości i dzieła wybitnego badacza, konserwatora i twórcy.

Nagroda im. Wojciecha Kalinowskiego - wyróżnienie osób, których twórcza praca na rzecz ochrony zabytków w zakresie działalności badawczej, dokumentacyjnej i konserwatorskiej przynosi wyniki.

Nagroda im. Haliny Pieńkowskiej i Jerzego Łomnickiego - wyróżnienie osób, których praca dla ochrony zabytków przynosi istotne rezultaty, a równocześnie upamiętnienie wybitnych przedstawicieli służb konserwatorskich. Nagroda bardzo ceniona, w szczególności przez wojewódzkich konserwatorów zabytków.

Rzeczoznawcami SKZ są eksperci z różnych dziedzin (m.in. architektura i budownictwo, krajobraz kulturowy, malarstwo, rzeźba, tkanina, rzemiosło artystyczne i sztuka

użytkowa, instrumenty muzyczne, zabytki techniki) ustanawiani w specjalnej procedurze, wydający oceny, opinie, ekspertyzy na potrzeby organów administracji państwowej i samorządowej, związków wyznaniowych, inwestorów i wykonawców prac, organów kontroli oraz innych podmiotów. Przyznawana jest Złota Odznaka SKZ (w ciągu 40 lat przyznano ich 121).

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

Nie należy, choć aktywnie współpracuje z podobnymi organizacjami

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE)

90 lat Służby Ochrony Zabytków w Polsce, Wojanów, 26-28 listopada 2008, SKZ, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Krajowy Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków, Warszawa 2008.

Alfred Majewski: 1907-1998: Wielki Odnawiciel zamków polskich, oprac. Aleksandra Janas, Adam Wójcik, Generalny Konserwator Zabytków, Muzeum Historyczne m. Tarnobrzega, SKZ, Tarnobrzeg 1999.

Architektura i urbanistyka w krajobrazie historycznym Królestwa Polskiego 1815-1914: materiały sesji naukowej zorganizowanej przez SKZ w Radziejowicach w dniach od 6 do 8 maja 1989, Pracownie Konserwacji Zabytków, Warszawa 1992.

Dziedzictwo unicestwione, autorzy: Marek Barański, Dominik Mączyński, SKZ, Warszawa 2001. *Dzieje i skarby kościoła Świętojakubskiego w Toruniu*: IV Konferencja z cyklu „Dzieje i skarby kościołów toruńskich”, 26-28 października 2009, Toruński Oddział Stowarzyszenia Historyków Sztuki, Biblioteka Uniwersytecka UMK w Toruniu, SKZ Oddział Toruń, Toruń 2009.

Florencja i Kraków: miasta partnerskie w Europie – wspólne dziedzictwo kultury: międzynarodowa konferencja zorganizowana w ramach obchodów 750-lecia lokacji Krakowa / Firenze e Cracovia: citte gemellate in Europa - una comune eredità culturale: conferenza internazionale organizzata nell'ambito delle celebrazioni del 750esimo anniversario della locazione de Cracovia, red. nauk. Jerzy Jasieńko, Andrzej Kadłuczka, Emma Mandelli, Universitas, Kraków 2010.

Gлина в объектах зabytkовых – охрана и консервация. Materiały ogólnopolskiej konferencji naukowej Malbork 2018, red. Jacek Rulewicz, Zarząd Główny SKZ, Kraków 2019.

Katalog zabytków osadnictwa holenderskiego na ziemi łęczyckiej, autor: Jerzy Szałygin, Zarząd Główny SKZ, Wydawnictwo DiG, Warszawa 2008.

Materiały seminarium „Sztuka Pomorza Zachodniego w świetle najnowszych badań”, zorganizowanego we współpracy Oddziału Szczecińskiego SKZ ze Stowarzyszeniem Historyków Sztuki Oddział Szczecin, Towarzystwem Miłośników Ziemi Kamieńskiej, Poznańskim Towarzystwem Przyjaciół Nauk, Kamień Pomorski 1988.

Materiały seminarium „Utrzymanie i użytkowanie obiektów zabytkowych w warunkach gospodarki rynkowej”, Kraków 1998 Materiały sesji naukowej zorganizowanej przez SKZ w Radziejowicach w dniach od 6 do 8 maja 1989, SKZ, Pracownie Konserwacji Zabytków, Warszawa 1989.

Materiały międzynarodowej konferencji naukowej pt. „Konserwacja zabytków i rewaloryzacja miast po II wojnie światowej”, red. nauk. Bronisław Sekuła, Instytut Architektury i Planowania Przestrzennego Politechniki Szczecińskiej, Wojewódzki Konserwator w Szczecinie, SKZ Oddział Szczecin, 1987.

Monumenta conservanda sunt: księga ofiarowana profesorowi Edmundowi Malachowiczowi w siedemdziesiątą piątą rocznicę urodzin, red. Jerzy Jasieńko, SKZ. Oddział Śląski, Wrocław 2001.

Neoklasycyzm i neoklasycyzmy w architekturze Polski i Łotwy / Neoclassicism in the architecture of Poland and Latvia, cz. 2: Z badań nad problematyką neoklasycyzmu w architekturze pałacowo – dworskiej, red. Zdzisława Tołłoczko, Zarząd Główny SKZ, Warszawa 2014.

Ochrona i konserwacja dóbr kultury w Polsce 1944-1989: uwarunkowania polityczne i społeczne: materiały konferencji naukowej, Kazimierz Dolny 10-12 listopada 1994, red. Andrzej Tomaszewski, SKZ, Warszawa 1996.

Ochrona wspólnego dziedzictwa kulturowego. Międzynarodowa konferencja w Krasieczynie, 10-12 grudnia 1992, red. Jerzy Kowalczyk, SKZ, Polski Komitet Narodowy ICOMOS. Warszawa 1993.

Pamiętnik II Zjazdu Miłośników Ojczystych Zabytków, Kraków 1985.

Polskie konserwacje poza granicami Rzeczypospolitej, Warszawa, Pałac Kultury i Nauki, 5-6 października 2006, red. Jerzy Jasieńko, SKZ, Wrocław 2006.

W blasku katedr: ostatnie artykuły, dziennik, autor: Roman Kostynowicz, SKZ, Szczecin 2010.

Z doświadczeń konsultanta konserwatorskiego w diecezji lubelskiej, autor: Jerzy Kowalczyk, SKZ, Warszawa 1992.

Z zagadnień urbanistyki i neostylistyki architektury historyzmu wiedeńskiej Ringstrasse, red. Zdzisława i Tomasz Tołłoczko, Zarząd Główny SKZ, Warszawa 2012.

Zabytek – dzieło sztuki czy tylko świadek historii? Z dziejów neoromanizmu na ziemiach polskich na przykładzie zamku cesarskiego w Poznaniu, Zdzisława Tołłoczko, Zarząd Główny SKZ, Warszawa 2014.

Zabytki w trwałej ruinie - ochrona, konserwacja i ekspozycja, autor: Mirosław Przyłęcki, Oddział Śląski SKZ, Wrocław 2001.

Zasady postępowania konserwatorskiego przy konserwacji zabytkowej Kopalni Soli w Wieliczce, red. A. Gaczol, Materiały sesji współorganizowanej przez SKZ, Wydział Ochrony Zabytków Urzędu Miasta Krakowa i Muzeum Żup Krakowskich w Wieliczce, Wieliczka 1986.

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE

(CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

Polski słownik biograficzny konserwatorów zabytków (od 2000 ukazało się 6 zeszytów), dostępny w formacie pdf pod adresem: http://skz.pl/skz_files/wydawnictwa.php Wydawnictwo nie ukazuje się regularnie. Zawiera biogramy osób, profesjonalnie uczestniczących w procesie konserwacji i ochrony zabytków, kształtowaniu myśli konserwatorskiej i dokumentowaniu historii konserwacji i ochrony zabytków.

Polski słownik biograficzny konserwatorów zabytków - interaktywna przeglądarka obejmująca zawartość wszystkich dotąd wydanych zeszytów - http://skz.pl/skz_files/skz_glossary/index.html.

Wiadomości Konserwatorskie – Journal of Heritage Conservation – wydawane od 1985, w języku polskim i angielskim od 2013. Ukazują się w formie kwartalnika. W ciągu tego okresu pismo stało się cenionym periodykiem w środowisku konserwatorów zabytków o ugruntowanym statusie pisma naukowego i opiniotwórczego. W wyniku ewaluacji czasopism otrzymały 100 punktów.

ISSN: 2544 – 8870 / ISSN on-line: 0860-2395. Numery czasopisma w formie pdf: <http://www.wiadomoscikonserwatorskie.pl> oraz http://www.skz.pl/skz_files/WK/WK_newest.php.

Olsztyński Biuletyn Konserwatorski: materiały i sprawozdania, Wojewódzki Konserwator Zabytków (Olsztyn), Biuro Badań i Dokumentacji Zabytków (Olsztyn), SKZ. Oddział w Olsztynie, 1988-1989.

Biuletyn Konserwatorski Pomorza Gdańskiego, SKZ. Oddział Gdańsk, z. 2 (2014).

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

Archiwum Zarządu Głównego

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE)

Pro publico bono. 40 lat Stowarzyszenia Konserwatorów Zabytków 1981–2021, red. R. Marcinek, J. Rulewicz, Warszawa 2022. *Działaj i miej nadzieję. Stulecia państwowych służb konserwatorskich w Polsce*, red. R. Marcinek, J. Rulewicz, Warszawa 2018. *In labore virtus et vita. Profesorowi Andrzejowi Kadłuczce w 80. rocznicę urodzin*, red. R. Marcinek, Warszawa 2023. O perturbacjach związanych z powstaniem SKZ napisano w artykułach z okazji 30-lecia SKZ, w numerze 30. „Wiadomości Konserwatorskich” w 2011. W periodyku tym pojawiło się wiele tekstów prezentujących przeszłość i bieżące działania SKZ.

ROMAN MARCINEK

STOWARZYSZENIE NAUKOWE ARCHEOLOGÓW POLSKICH

INFORMACJE OGÓLNE

Nazwa (nazwy) towarzystwa: Stowarzyszenie Naukowe Archeologów Polskich. **Rok założenia:** 1989. **Okresy działalności:** od 1989 do dziś. **Siedziba i dane adresowe** (Adres, telefon/fax, strony www i adres mailowy) ul. Długa 52, 00-241 Warszawa www.snap.org.pl snap@snap.org.pl adres korespondencyjny: ul. Uniwersytetu Poznańskiego 7, 61-614 Poznań. **Struktura organizacyjna** (Wydziały, Komisje, Sekcje, Oddziały). Oddziały terenowe: Oddział Dolnośląski, Oddział Górnośląski, Oddział Lubuski, Oddział Wielkopolski, Oddział Zachodniopomorski, Oddział w Gdańsku, Oddział w Łodzi, Oddział w Olsztynie, Oddział w Warszawie. Komisje: Główna Komisja Rewizyjna, Komisja Kwalifikacyjna, Komisja Legislacyjna, Komisja ds. badań archeometrycznych. **Biblioteka:** brak. **Archiwum:** przechowuje każdorazowy Sekretarz Generalny. **Wydawnictwo:** Oddział Wielkopolski wydaje rocznik „Wielkopolskie Sprawozdania Archeologiczne”, a Oddział Górnośląski „Górnośląskie Raporty Archeologiczne”. **Repozytorium:** brak. **Liczba członków (honorowych, rzeczywistych, wspierających):** członkowie honorowi: 18 (w tym 7 zmarłych), członkowie zwyczajni: 558, członkowie wspierający: 0. **Prezesi honorowi:** statut nie przewiduje. **Prezesi** (lata urzędowania): Jerzy Okulicz-Kozaryn (1989), Zofia Hilczer-Kurnatowska (1989-1992 i 1992-1995), Marian Głosek (1995-1998 i 1998-2001), Tadeusz Makiewicz (2001-2004 i 2004-2007), Zbigniew Kobyliński (2007-2010, 2010-2013 i 2013-2014), Krzysztof Walenta (2014-2016 i 2016-2019), Andrzej Michałowski (2019-2022, 2023-2025 i 2025-2028) **Sekretarze generalni** (lata urzędowania), Tadeusz Łaszkiewicz (1989-1992 i 1992-1995),

Jerzy Maik (1995-1998 i 1998-2001), Andrzej Michałowski (2001-2004 i 2004-2007), Wojciech Brzeziński (2007-2010, 2010-2013 i 2013-2014), Renata Wiloch-Kozłowska (2014-2016 i 2016-2019), Jacek Wierzbicki (2019-2022 i 2022-2025). **Skarbnicy** (lata urzędowania): Henryk Mamzer (1990), Krzysztof Szamałek (1990-1992 i 1992-1995), Maria Magdalena Blomberg (1995-1998 i 1998-2001), Krzysztof Szamałek (2001-2002), Jacek Wierzbicki (2002-2004 i 2004-2007), Hanna Pilcicka-Ciura (2007-2010, 2010-2013 i 2013-2014), Aleksander Andrzejewski (2014-2016 i 2016-2019), Daniel Żychliński (2019-2022), Paulina Suchowska-Ducke (2022-2025).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Działania Stowarzyszenia Naukowego Archeologów Polskich związane są z ochroną dziedzictwa archeologicznego. Realizujemy je m.in. poprzez upowszechnianie wiedzy o archeologii w społeczeństwie za pośrednictwem działalności wydawniczej, popularyzatorskiej i naukowej, współpracę z organizacjami i instytucjami zajmującymi się ochroną zabytków oraz dbaniem o wysoki poziom etyczny, zawodowy i naukowy swoich Członków.

Stowarzyszenie Naukowe Archeologów Polskich jest organizacją społeczną, zrzeszającą specjalistów z zakresu naszej nauki oraz dyscyplin z nią współpracujących, działających w dziedzinie archeologii, ochrony i konserwacji zabytków archeologicznych oraz muzealnictwa.

Cele SNAP:

- Działalność naukowa w dziedzinie archeologii,
- Działalność na rzecz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, w szczególności archeologicznymi,
- Udział w naukowym i kulturalnym życiu Rzeczypospolitej Polskiej poprzez działania dla rozwoju archeologii i ochrony zabytków oraz upowszechnianie wiedzy w tym zakresie,
- Kształtowanie w społeczeństwie postaw sprzyjających ochronie dziedzictwa kulturowego,
- Pogłębianie wiedzy fachowej i aktywności społecznej członków Stowarzyszenia,
- Troska o wysoki poziom etyczny, naukowy i zawodowy członków Stowarzyszenia,
- Reprezentowanie i ochrona interesów członków Stowarzyszenia,
- Inspirowanie i inicjowanie zadań naukowych, organizacyjnych i popularyzacyjnych w dziedzinie archeologii,
- Integracja środowiska archeologów zrzeszonych w Stowarzyszeniu, reprezentujących różne placówki naukowe, muzealne i konserwatorskie oraz działających poza nimi.

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE)

M.in. 6 pozycji opublikowanych przez Oddział Wielkopolski w serii „Biblioteka Wielkopolskich Sprawozdań Archeologicznych”:

http://www.snap.poznan.pl/index.php?go=wydawnictwa_bwsa

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE
(CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

Oddział Wielkopolski wydaje rocznik „Wielkopolskie Sprawozdania Archeologiczne”, a Oddział Górnśląski „Górnśląskie Raporty Archeologiczne”

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

Brak

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE)

Jaszewska A., Pilcicka-Ciura H., *Stowarzyszenie Naukowe Archeologów Polskich zostało założone w 1989 roku*, „Zapiski Archeologiczne”, nr 7: 2009, s. 1-5.

Kurnatowska Z., *Trzy lata działalności Stowarzyszenia Naukowego Archeologów Polskich (1989–1992)*, „Zapiski Archeologiczne”, nr 1: 1992, s. 2-4.

Łaskiewicz T., *Stowarzyszenie Naukowe Archeologów Polskich. Kronika I kadencji (1989–1992)*, „Zapiski Archeologiczne”, nr 1: 1992, s. 5-9.

Wierzbicki J., *Zaczęło się 30 lat temu. Podwójne narodziny Stowarzyszenia Naukowego Archeologów Polskich w Poznaniu*, „Wielkopolskie Sprawozdania Archeologiczne”, t. 22: 2023, s. 223-225.

JACEK WIERZBICKI
Sekretarz Generalny SNAP

STOWARZYSZENIE NAUKOWE COLLEGIUM INVISIBLE

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1995. **Adres:** Krakowskie Przedmieście 26/28 00-927 Warszawa e-mail: info@ci.edu.pl Strona WWW <https://www.ci.edu.pl/>. **Biblioteka:** księgozbiór składający się z 355 pozycji jest udostępniony jako depozyt w Połączonych Bibliotekach WFiS UW, IFiS PAN i PTF w Warszawie. **Archiwum:** jest przechowywane w lokalu mieszczącym się w Bibliotece Uniwersytetu Warszawskiego i obecnie nie jest udostępniane osobom trzecim. **Liczba członków:** Honorowych – 6. Rzeczywistych – 80. Wspierających – ok. 500. **Prezesi:** Wojciech Gasparski (1995–1998), Dariusz Jemielniak (1998-2004), Michał Łuczewski (2004-2006), Adam Kola (2006), Damian Jasiński (2006-2008), Tymon Słoczyński (2008-2009), Leopold Hess (2009-2010), Krzysztof Niewiadomski (2010-2011), Bartłomiej Czajka (2011-2012), Agnieszka Dulęba (2012-2013), Żaneta Matuшек (2013-2014), Sebastian Siembora (2014-2015), Magdalena Górska (2015-2016), Marta Marciniak (2016-2017), Aleksander Palikot (2017-2018), Krzysztof Grzegorzczak (2018-2019), Maria Różańska (2019-2020), Aleksander Musiał (2020-2021), Paulina

Gurgul (2021-2022), Rafał Kłosek (2022-2023), Bartosz Biskup (2023-2024), Wiktoria Morawska (2024-2025), Sebastian Machera (2025-2026).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Stowarzyszenie Naukowe Collegium Invisible działa na rzecz wspierania rozwoju intelektualnego i społecznego wyróżniających się polskich studentów(-ek) i doktorantów(-ek). Struktura „niewidzialnego kolegium”, podobnie jak w przypadku siedemnastowiecznego Invisible College, wykracza poza oficjalne uniwersyteckie struktury. Odzwierciedla ona przekonanie, że – tak jak w historycznych republikach uczonych – nowe idee i autentyczne życie intelektualne powstają na styku różnorodnych metodologii, tradycji akademickich oraz indywidualnych biografii.

Collegium Invisible zostało założone w 1995 roku z inicjatywy prof. Wojciecha Gasparskiego. Było to możliwe dzięki wsparciu Open Society Institute w Budapeszcie. Powstające wówczas Collegium stanowiło element sieci podobnych organizacji, obejmującej swym zasięgiem Europę Środkową i Wschodnią w szczególnie burzliwych dla regionu czasach. W 1999 roku Collegium uniezależniło się od Fundacji „Wiedza i Doświadczenie” i przekształciło się w pełni niezależne stowarzyszenie.

W życiu Stowarzyszenia udział biorą zarówno jego studenci(-tki), którzy posiadają uprawnienia członków(-iń) rzeczywistych, jak również absolwenci(-tki) oraz pracownicy(-czki) naukowcy posiadający status członków(-iń) wspierających, z którymi współpracujemy w ramach naszych programów. O rozwoju stowarzyszenia decydują wszyscy jego członkowie, członkinie i osoby członkowskie reprezentowani przez wybierane co roku władze. Od roku 2009 Stowarzyszenie posiada status organizacji pożytku publicznego i jest uprawnione do przyjmowania wpłat pochodzących z 1,5 % podatku dochodowego.

Każdego roku organizujemy programy edukacyjne i naukowe, które są koordynowane przez władze stowarzyszenia oraz organizowane we współpracy z zewnętrznymi partnerami. Zaliczają się do nich m. in. Uniwersytet Warszawski, Uniwersytet Jagielloński, Uniwersytet Łódzki, Warszawski Uniwersytet Medyczny, Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie, Krajowy Fundusz na rzecz Dzieci i inni. Do prowadzonych programów należą:

Tutorial Naukowy – semestralna lub całoroczna współpraca badawcza pomiędzy studentem(-tką) Stowarzyszenia a pracownikiem(-czką) naukowym;

Wioska Olimpijska – obóz naukowy dla finalistów(-stek) i laureatów(-tek) olimpiad przedmiotowych dla szkół ponadpodstawowych;

Szkoła Letnia – obóz naukowy dla stypendystów(-tek) Krajowego Funduszu na rzecz Dzieci, którzy ukończyli szkołę średnią;

Niewidzialne Kolokwia – debaty eksperckie na temat kluczowych problemów społecznych w kontekście kultury i nauki odbywające się w różnych miastach Polski;

Podcast (Nie)widzialne – interdyscyplinarne rozmowy badaczy(-ek) związanych ze Stowarzyszeniem, popularyzujące naukę w trzech blokach tematycznych;

Ponadto w latach 2008-2009 oraz 2022-2023 Stowarzyszenie prowadziło również Projekt Fleck mający na celu wsparcie studentów(-tki) pochodzących z Ukrainy.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

Stowarzyszenie nie jest członkiem żadnej federacji. Na początku istnienia w latach 1995-1999 Stowarzyszenie organizacyjnie stanowiło część Fundacji „Wiedza i Działanie” im. Tadeusza Kotarbińskiego i Ludwiga von Misesa.

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE
(CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

Obecnie Stowarzyszenie nie wydaje wydawnictw ciągłych. W przeszłości wydawało rocznik *Collegium Invisibile* będący cyklicznym sprawozdaniem z działalności, a także we współpracy z Krajowym Funduszem na rzecz Dzieci w latach 2000-2007 publikowało rocznik *Szkice Humanistyczne* zawierający teksty uczestników i uczestniczek obozów naukowych organizowanych przez Stowarzyszenie.

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE)

- Ł. Jasina, *Raport Collegium Invisibile*, Warszawa 2005.
E. Kołodziejczyk, *Collegium Invisibile*, „Alma Mater”, nr 5 (1997), s. 47-49.
M. Mizera, *To najlepsi uczą najlepszych : Collegium Invisibile*, „Puls Biznesu”, nr 47 (2004), dodatek „Kariera”, s. XIV-XV.

MACIEJ ZAWISTOWSKI

TOWARZYSTWO KULTURY JĘZYKA
THE ASSOCIATION FOR THE CULTURE OF LANGUAGE

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia: 1929. **Okresy działalności:** 1929-1939, 1966-2026. (1929-1933 pod nazwą: Towarzystwo Poprawności Języka Polskiego; 1933-1939 pod nazwą: Towarzystwo Krzewienia Poprawności i Kultury Języka Polskiego; 1966-2026 pod nazwą: Towarzystwo Kultury Języka). **Siedziba:** 00-927 Warszawa, ul. Krakowskie Przedmieście 26/28, Uniwersytet Warszawski, Wydział Polonistyki, tel. 22-55 21 021, adres e-mail: towarzystwo.kultury.jezyka@gmail.com **Strona internetowa:** <http://www.tkj.uw.edu.pl> **Struktura organizacyjna:** Walne Zgromadzenie Delegatów, Zarząd Główny, Główna Komisja Rewizyjna, Główny Sąd Koleżeński. **Oddziały terenowe TKJ:** Białystok, Grajewo, Łomża, Płock, Siedlce, Warszawa. **Sekcje tematyczne TKJ:** Sekcja Gwaroznawcza, Sekcja Logopedyczna, Sekcja Języka Współczesnego. **Archiwum:** mieści się w siedzibie Towarzystwa.

Repozytoria tekstów: <http://www.tkj.uw.edu.pl/blog/repozytorium>; <https://dialogpokolen.uw.edu.pl/article>

<https://dialogpokolen.uw.edu.pl/publikacje-dialogu-pokolen>; <https://poradnik-jezykowy.uw.edu.pl>

Liczba członków: 850 rzeczywistych, 3 wspierających, 12 honorowych. **Prezesi:** Adam Antoni Kryński (1929-1932), Stanisław Szober (1932-1938), Witold Doroszewski (1938-1939; 1966-1976), Mieczysław Szymczak (1976-1985), Stanisław Skorupka (1985-1988), Michał Jaworski (1988-1996), Józef Porayski-Pomsta (1996-1998 p.o., 1998-2022), Elżbieta Wierzbicka-Piotrowska (2022-2026). **Sekretarze:** Czesław Rokicki (1929-1932), Andrzej Sieczkowski (1932-1937), Wiktor Godziszewski (1937-1939), Alojzy Adam Zdaniukiewicz (1966-1972), Halina Satkiewicz (1972-1988), Marian Jurkowski (1988-1995), Józef Porayski-Pomsta (1995-1998), Katarzyna Mosiołek-Kłosińska (1998-2001), Wanda Decyk-Zięba (2001-2014), Marlena Kurowska (2014-2019), Joanna Zawadka (2019-2026). **Skarbnicy:** Krystyna Długosz-Kurczabowa (1998-2011), Zofia Zaron (2011-2019), Natalia Siudzińska (2019-2022), Magdalena Wanot-Miśtura (2022-2026).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Prekursorem Towarzystwa Kultury Języka był zespół redakcyjny „Poradnika Językowego”, założonego w 1901 r. przez Romana Zawilińskiego w Krakowie. Wśród grona jego czytelników i współpracowników zrodziła się myśl założenia koła przyjaciół tego czasopisma. W 1929 r. zmodyfikowano pierwotne plany i postanowiono powołać do życia Towarzystwo Poprawności Języka Polskiego. Zmiana nazwy w 1933 r. na Towarzystwo Krzewienia Poprawności i Kultury Języka nie wiązała się ze zmianą celów i zadań Towarzystwa. Skupiało ono nadal uwagę na działalności komisji specjalistycznych, organizowaniu zebrań odczytowo-dyskusyjnych i wydawaniu „Poradnika Językowego”, redagowanego przez Witolda Doroszewskiego. Towarzystwo zajmowało się również krzewieniem poprawności i kultury języka polskiego przez organizowanie poradnictwa językowego dla instytucji wydawniczych, oświatowych oraz dla szerokich kręgów społeczeństwa.

W pierwszym okresie istnienia Towarzystwa jego działalność była prowadzona w czterech komisjach tematycznych. Były to: Komisja Języka Urzędowego (istniejąca od 1930 r.), Komisja Języka Prasowego (istniejąca od 1931 r.), Komisja Twórczości Językowej (istniejąca od 1931 r.) i Komisja Propagandowa (istniejąca od 1931 r.).

Komisja Języka Urzędowego utrzymywała ścisłą współpracę z Komisją Kodyfikacyjną Rzeczypospolitej Min. Sprawiedliwości i Komitetem Techniki Ustawodawczej Senatu, opiniując pod względem językowym projekty ustaw, zarządzeń, regulaminów. Opracowała m.in. spis usterek języka używanego w urzędach i biurach, co przyczyniło się do rozpoczęcia badań nad polskim językiem urzędowym. Komisja Języka Prasowego starała się wpływać na doskonalenie języka polskiej prasy. Komisja Twórczości Językowej rejestrowała neologizmy językowe występujące w literaturze pięknej, podjęła się też zebrania materiału do uzupełniającego tomu „Słownika języka polskiego” pod red. J. Kar-

łowicza, A. A. Kryńskiego i W. Niedźwiedzkiego. Komisja Propagandowa organizowała zebrania dyskusyjne wśród nauczycieli szkół powszechnych i średnich w Warszawie oraz zajmowała się wyjaśnianiem wątpliwości językowych wynikających z pracy pedagogicznej. Prelegentami byli wybitni Polscy językoznawcy, m.in. Adam Antoni Kryński, Stanisław Szober, Witold Doroszewski, Karol Irzykowski.

W okresie przedwojennym Towarzystwo prowadziło poradnię językową, która udzielała rocznie ponad 100 porad językowych osobom prywatnym i instytucjom, zajmowała się też tłumaczeniem na język polski tekstów angielskich, francuskich, włoskich, łacińskich, rosyjskich, ukraińskich, białoruskich, czeskich, słowackich i serbochorwackich. Po przerwie spowodowanej wybuchem II wojny światowej Towarzystwo z inicjatywy Witolda Doroszewskiego, profesora Uniwersytetu Warszawskiego i redaktora naczelnego „Poradnika Językowego” – wznowiło działalność w 1966 r. pod nową nazwą: Towarzystwo Kultury Języka (zarejestrowane najpierw w Olsztynie, a następnie od 1971 r. – w Warszawie). Podobnie jak w okresie międzywojennym TKJ prowadziło działalność w zakresie poradnictwa językowego oraz organizowania sympozjów naukowych i zebrań odczytowo-dyskusyjnych. W latach 1971-85 zorganizowało kursy z zakresu językoznawstwa oraz sesje naukowe (m.in. sesja poświęcona pamięci Jana Baudouina de Courtenay – wybitnego polskiego językoznawcy). W tym samym czasie zaczęło wydawać serię pt. „Z Prac Towarzystwa Kultury Języka”, w której ukazało się do dzisiaj kilkadziesiąt pozycji, m.in.: W. Doroszewski: *O funkcji poznawczo-społecznej języka* (Warszawa 1973), A. A. Zdaniukiewicz: *Z zagadnień kultury języka. Teoria, praktyka, szkoła* (Warszawa 1973), H. Rybicka: *Losy wyrazów w języku polskim* (Warszawa 1976). W latach 1966-85 Towarzystwo współpracowało z Instytutem Filologii Polskiej, a następnie (od 1976 r.) Instytutem Języka Polskiego Uniwersytetu Warszawskiego, Zakładem Językoznawstwa Instytutu Języka Polskiego Polskiej Akademii Nauk, władzami oświatowymi, ośrodkami metodycznymi, wydawnictwami, niektórymi redakcjami czasopism i Polskim Radiem. W ramach tej współpracy udzielano porad językowych, organizowano odczyty o kulturze języka, publikowano prace językoznawcze przydatne w pracy nauczycieli, recenzowano audycje radiowe i spektakle telewizyjne, omawiano artykuły, felietony i innego typu wypowiedzi publiczne na temat poprawności językowej.

W latach 1966-89 działalność Towarzystwa była finansowana przez PAN. Po 1989 r. sytuacja Towarzystwa pogorszyła się znacząco, kiedy zaprzestano dotowania działalności towarzystw naukowych. Towarzystwo przetrwało jedynie dzięki determinacji jego członków, którzy postanowili kontynuować tradycję działalności towarzystw naukowych założonych na początku XX w. i którzy byli przekonani o społecznej potrzebie tej działalności. Od 1989 r. Towarzystwo utrzymuje się wyłącznie ze składek członkowskich; konferencje naukowe i publikacje dofinansowuje Komitet Badań Naukowych, Wydział Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego, a Rektor Uniwersytetu Warszawskiego użycza Towarzystwu nieodpłatnie siedziby.

Obecnie Towarzystwo aktywnie działa w sześciu ośrodkach: Białymstoku, Grajewie, Łomży, Płocku, Siedlcach i Warszawie oraz w trzech sekcjach tematycznych: Logopedycznej (od 1972 r., powstałej z inicjatywy prof. Haliny Mierzejewskiej), Gwaro-znawczej (od 1998 r., kierowanej przez prof. Barbarę Falińską) i Języka Współczesnego

(od 2026 r. założonej przez młodych członków Towarzystwa z inicjatywy doktoranta Wydziału Polonistyki UW, Przemysław Meggera). Działalność Towarzystwa polega na organizowaniu zebrań i konferencji naukowych, wykładów popularyzatorskich, konkursów wiedzy o języku dla uczniów, dyktand oraz warsztatów językowych. Za pośrednictwem swoich członków Towarzystwo uczestniczy także w pracach eksperckich, np. w Min. Edukacji Narodowej (później Min. Edukacji Narodowej i Sportu), Polskim Radiu i Telewizji Polskiej, współpracuje m.in. z Radą Języka Polskiego, Komitetem Językoznawstwa PAN, Tow. Naukowym Warszawskim, Polskim Kolegium Logopedycznym, Związkiem Logopedów Polskich, Mazowieckim Tow. Naukowym, Tow. Naukowym im. Wągów w Łomży, Stow. Nauczycieli Polonistów, Instytutem Języka Polskiego Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawskim Centrum Innowacji Edukacyjno-Społecznych oraz Fundacją Języka Polskiego.

Ważną częścią działalności Towarzystwa jest organizacja konferencji i sympozjów naukowych, poświęconych m.in. tendencjom rozwojowym polszczyzny, odmianom regionalnym i środowiskowym języka polskiego, zaburzeniom rozwoju mowy, poprawności językowej, etyce słowa i etykietce językowej. Od momentu wznowienia działalności Towarzystwa w 1966 r. Sekcja Gwaroznawcza Towarzystwa organizowała językowe obozy wakacyjne dla młodzieży, które w 2014 r. przekształciły się w warsztaty językowe stanowiące część projektów realizowanych w programach Narodowego Centrum Kultury, Urzędu Miasta Stołecznego Warszawy oraz Instytutu Różnorodności Językowej Rzeczypospolitej. Najważniejszy z nich to „Dialog pokoleń”, mający swoją stronę internetową pod adresem: <https://dialogpokolen.uw.edu.pl>. Inne projekty realizowane przez Towarzystwo w ostatnich latach to „Przekraczanie granic języka” (Oddział w Warszawie) i „Słowa mają wielką moc” (Oddział w Płocku).

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE)

W serii pt. „Z Prac Towarzystwa Kultury Języka”, wydawanej w latach 1973-1976 i od 2001 r. ukazały się m.in.:

Zdaniukiewicz Alojzy Adam, Z zagadnień kultury języka : teoria, praktyka, szkoła, Warszawa 1973.
Rybicka-Nowacka Halina, Losy wyrazów obcych w języku polskim, Warszawa 1976.

Mielczarek Alfred, Z zagadnień słownictwa wojskowego : rozważania terminologiczne, Warszawa 1976.

Gruszczyński Włodzimierz (red.), Język narzędziem myślenia i działania : materiały z konferencji zorganizowanej z okazji 100-lecia «Poradnika Językowego» (Warszawa, 10-11 maja 2001 r.), Warszawa 2002.

Porayski-Pomsta Józef (red.), Diagnoza i terapia w logopedii, Warszawa 2008.

Schmidt Sybille K., Św. Urszula Ledóchowska : Polka i Europejka : językowy wymiar osobowości, Warszawa 2011.

Kupiszewski Władysław, Wybrane nazwy temporalne w gwarach polskich, Warszawa 2012.

Porayski-Pomsta Józef, Przybysz-Piwko Maria (red.), Interwencja logopedyczna : zagadnienia ogólne i praktyka, Warszawa 2012.

Cegiela Anna, Słowa i ludzie : wprowadzenie do etyki słowa, Warszawa 2014.

Friedrich Henryk, Nazwy miejscowe północnych okolic Warszawy, Warszawa 2014.

Cegiela Anna, Kuciński Paweł, Polkowska Laura, Stępień Marzena, Studia z etyki słowa, Warszawa 2014.

- Wierzbicka-Piotrowska Elżbieta (red.), Dialog pokoleń : w języku potocznym, w języku wsi i miasta, w literaturze, w publicystyce, w tekstach kultury, Warszawa 2015.
- Kurowska Marlena, Wolańska Ewa, Metody i narzędzia diagnostyczne w logopedii, Warszawa 2015.
- Wierzbicka-Piotrowska Elżbieta (red.), Dialog pokoleń 2, Warszawa 2016.
- Wierzbicka-Piotrowska Elżbieta (red.), Dialog pokoleń 3, Warszawa 2017.
- Wierzbicka-Piotrowska Elżbieta (red.), Dialog pokoleń w języku i językoznawstwie, Warszawa 2018.
- Białomyzy Jerzy, Wierzbicka-Piotrowska Elżbieta, „Mowa prosta” mieszkańców gminy Dąbrowa Białostocka : wywiady, opowieści, wspomnienia, Warszawa 2019.
- Karaś Halina, Gwara Bugaja na Podgórzu (gm. Biecz, pow. Gorlice), Warszawa 2020.
- Wierzbicka-Piotrowska Elżbieta (red.), Język zwierciadłem kultury, Warszawa 2020.
- Porayski-Pomsta Józef, Sobolewska Katarzyna, Polszczyzna jest zobowiązaniem, a dla niektórych pasją : tom prac ofiarowanych prof. dr hab. Barbarze Falińskiej w 90. rocznicę urodzin, Warszawa 2021.

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE (CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

- „Poradnik Językowy” (miesięcznik), Kraków 1901-1931, Warszawa 1932-2026.
- „Z Prac Towarzystwa Kultury Języka” (seria wydawnicza), Warszawa 1973-1976, 2001-2026.
- „Dialog pokoleń” (seria wydawnicza), Warszawa 2015-2026.

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

- Statut Towarzystwa Poprawności Językowej. Warszawa [ok. 1930].
- Statut Towarzystwa Krzewienia Poprawności i Kultury Języka, Warszawa 1931; por. także: „Poradnik Językowy” 1937/38, z. 7/9 s. 124-126.
- Statut Towarzystwa Kultury Języka, Olsztyn 1969; Warszawa 1972; Warszawa 1999.
- A. A. Zdaniukiewicz: Protokół Nadzwyczajnego Zgromadzenia Towarzystwa Kultury Języka (Warszawa, 26 lutego 1971 roku). „Poradnik Językowy” 1971, z. 5 s. 353-355.
- Uchwały Walnego Zgromadzenia Towarzystwa Kultury Języka, „Poradnik Językowy” 2002 z. 2 s. 59-61.
- Sprawozdanie z działalności Zarządu Towarzystwa Krzewienia Poprawności i Kultury Języka w roku 1937, „Poradnik Językowy” 1937/38, z. 7/9 s. 122-123.
- H. Sałkiewicz: Sprawozdanie z działalności Towarzystwa Kultury Języka od dnia 26 II 1971 do 17 III 1973, tzn. od Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia do II Walnego Zgromadzenia, „Poradnik Językowy” 1973, z. 7 s. 435-437.
- H. Sałkiewicz: Sprawozdanie z działalności Towarzystwa Kultury Języka w roku 1974, „Poradnik Językowy” 1975, z. 5 s. 274-276.
- H. Sałkiewicz, Sprawozdanie z działalności Towarzystwa Kultury Języka w okresie od 17 III 1973 do 23 X 1976 (od Walnego Zgromadzenia Delegatów), „Poradnik Językowy” 1977 z. 3 s. 127-130.
- K. Mosiołek-Kłosińska: Sprawozdanie z Walnego Zgromadzenia Towarzystwa Kultury Języka, „Poradnik Językowy” 1999, z. 2-3 s. 39-40.
- K. Mosiołek-Kłosińska: Sprawozdanie z Walnego Zgromadzenia Delegatów Towarzystwa Kultury Języka, „Poradnik Językowy” 2002 z. 2 s. 53-56.
- J. Porayski-Pomsta: Sprawozdanie z działalności Zarządu Głównego Towarzystwa Kultury Języka w latach 1998-2001, „Poradnik Językowy” 2002, z. 2 s. 57-59.

- J. Porayski-Pomsta: Sprawozdanie z działalności Zarządu Głównego Towarzystwa Kultury Języka w latach 1998-2001, „Poradnik Językowy” 2002, z. 2, s. 57-59.
- J. Porayski-Pomsta: Sprawozdanie z działalności Towarzystwa Kultury Języka w latach 2001-2004, „Poradnik Językowy” 2005, z. 1, s. 68-74.
- J. Porayski-Pomsta: Sprawozdanie z działalności Towarzystwa Kultury Języka w latach 2004-2007, „Poradnik Językowy” 2008, z. 2, s. 70-76.
- J. Porayski-Pomsta: Sprawozdanie z prac Towarzystwa Kultury Języka za rok 2008, „Poradnik Językowy” 2009, z. 5, s. 105-109.
- J. Porayski-Pomsta: Działalność Towarzystwa Kultury Języka w 2009 roku, „Poradnik Językowy” 2010, z. 4, s. 124-127.
- J. Porayski-Pomsta: Działalność Towarzystwa Kultury Języka w latach 2007-2010. Sprawozdanie Zarządu Głównego, „Poradnik Językowy” 2011, z. 2, s. 87-92.
- J. Porayski-Pomsta: Uchwała Zarządu Głównego Towarzystwa Kultury Języka w sprawie ochrony polskiego języka naukowego, „Poradnik Językowy” 2012, z. 5, s. 105-106.
- J. Porayski-Pomsta: Sprawozdanie prezesa Towarzystwa Kultury Języka za rok 2011, „Poradnik Językowy” 2012, z. 5, s. 107-110.
- J. Porayski-Pomsta: Sprawozdanie prezesa Zarządu Głównego Towarzystwa Kultury Języka z działalności TKJ w 2012 roku, „Poradnik Językowy” 2013, z. 6, s. 93-98.
- J. Porayski-Pomsta: Działalność Towarzystwa Kultury Języka w latach 2011-2013. Sprawozdanie Zarządu Głównego, „Poradnik Językowy” 2014, z. 5, s. 121-124.
- J. Zawadka: Sprawozdanie z Walnego Zgromadzenia Członków Towarzystwa Kultury Języka w dniu 24 stycznia 2014 r., „Poradnik Językowy” 2014, z. 5, s. 125-128.
- J. Porayski-Pomsta: Sprawozdanie z prac Zarządu Głównego Towarzystwa Kultury Języka za lata 2017-2019, „Poradnik Językowy” 2020, z.1, s. 81-97.
- E. Wierzbicka-Piotrowska Jubileusz 10-lecia „Dialogu_Pokoleń”, „Poradnik Językowy” 2024, nr 2, s. 79-84.
- E. Wierzbicka-Piotrowska Sprawozdanie z prac Zarządu Głównego Towarzystwa Kultury Języka za lata 2022-2025, „Poradnik Językowy” nr 4/2025, s. 114-137.

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE)

- A. A. Kryński, Cz. Rokicki: Powstanie i pierwsze lata działalności Towarzystwa Poprawności Języka Polskiego. „Poradnik Językowy” 1932, z. 1, s. 22-24.
- W. Doroszewski: Cele Towarzystwa Kultury Języka. Odczyt wygłoszony dnia 25 XI 1966 r., „Poradnik Językowy” 1967, z. 2, s. 57-66.
- E. Homa: Oddział Towarzystwa Kultury Języka w Słupsku, „Poradnik Językowy” 1971, z. 8, s. 534-535.
- E. Homa: Działalność Towarzystwa Kultury Języka w Słupsku w latach 1973-1974. „Poradnik Językowy” 1975, z. 2 s.97-98.
- W. Doroszewski, A. A. Zdaniukiewicz: Towarzystwo Kultury Języka. (w:) Słownik polskich towarzystw naukowych, T. 1. Wrocław 1978, s. 184-186.
- J. Latusek, H. Prejs, 100 [Sto] lat „Poradnika Językowego” : zawartość pisma w latach 1971-2000, Warszawa 2001.
- W. Decyk-Zięba, J. Porayski-Pomsta (red.), Słowo, myśl, działanie: Towarzystwo Kultury Języka i jego prezesi, Warszawa 2004.

JÓZEF PORAYSKI-POMSTA
ELŻBIETA WIERZBICKA-PIOTROWSKA

TOWARZYSTWO LITERACKIE IM. ADAMA MICKIEWICZA

ADAM MICKIEWICZ LITERARY SOCIETY

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1886. **Siedziba:** Warszawa, ul. Nowy Świat 72 (poprz.: Lwów [1886-1944]; Łódź [1945-1946]). Strona internetowa: www.towarzystwo-literackie.org; Adres mailowy: towarzystwo-literackie@wp.pl. **Oddziały:** Białystok, Bydgoszcz, Bytom, Częstochowa, Gdańsk, Gorzów Wielkopolski, Katowice, Kraków, Lublin, Łódź, Opole, Poznań, Przeworsk, Rzeszów, Siedlce, Starogard Gdański, Suwałki, Szczecin, Tarnów, Toruń, Warszawa, Zielona Góra. **Struktura organizacyjna:** Zjazd Delegatów Oddziałów, Zarząd Główny; Główna Komisja Rewizyjna; Sąd Koleżeński. **Archiwum. Liczba członków:** 1100 (1976), 755 (2003), 346 (2023). **Prezesi:** Roman Piłat (1888-1900), Wilhelm Bruchnalski (1900-1905, 1918-1935), Ludwik German (1905-1908), Józef Kallenbach (1908-1918), Juliusz Kleiner (1934-1946), Julian Krzyżanowski (1946-1976), Mieczysław Klimowicz (1976-1983), Zdzisław Libera (1983-1998), Teresa Kostkiewiczowa (1998-2004), Grażyna Borkowska (2004-). **Sekretarze gen.:** Władysław Bełza (1886-1897), Bronisław Gubrynowicz (1897-1905), Tadeusz Pini (1905-1908), Marian Reiter (1908-1911), Stefan Vrtel (1911-1913, 1914-1918), Kazimierz Kobzdej (1913-1914), Stanisław Lempicki (1918-1922), Ryszard Skulski (1922-1937), Bronisław Nadolski (1937-1946), Eugeniusz Sawrymowicz (1946-1950), Edmund Jankowski (1950-1956), Ryszard Wojciechowski (1956-1961), Andrzej Kozłowski (1961-1966), Maria Wosiek (1966-1968), Andrzej Korzyb (p.o. 1968-1970), Marek Tumanowicz (1970-1972), Antoni Śledziwski (1972-1975), Maria Grabowska (p.o. 1975-1976), Ryszard Wojciechowski (1976-1978), Barbara Kryda (1978-1998), Irena Szypowska (1998-2012), Maria Makaruk (2012-2017), Eliza Kącka (2017-2025), Małgorzata Burta (2025-).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Twórcami Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza, założonego we Lwowie 8 maja 1886 r., byli Józef Treściak (historyk literatury, autor monografii *Mickiewicz w Wilnie i Kownie, Życie i poezja*) oraz Władysław Bełza (poeta i eseista, autor *Kroniki potocznej i anegdotycznej z życia Adama Mickiewicza*). Pod aktem założycielskim podpisali się ponadto Franciszek Konarski, Franciszek Próchnicki, Albert Zipper, Bolesław Czerwieński, Władysław Gubrynowicz, Władysław Schmidt, Władysław Zawadzki. Spis członków z 1888 r. wskazuje, że Towarzystwo liczyło wówczas 36 członków czynnych i 54 wspierających; byli to przede wszystkim badacze życia i twórczości Mickiewicza, ale także arystokraci, finansjści, prawnicy, lekarze.

Towarzystwo postawiło sobie za cel zbieranie i porządkowanie materiałów dotyczących życia i twórczości Mickiewicza oraz prowadzenie badań naukowych i działalności wydawniczej w tym zakresie. Osiągnięciu sformułowanych w statucie celów miały słu-

żyć przede wszystkim: biblioteka, w której zamierzano gromadzić literaturę dotyczącą Mickiewicza oraz pismo „Pamiętnik Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza”. Przewidywano organizowanie posiedzeń zamkniętych oraz otwartych prelekcji z zakresu mickiewiczologii. Do 1898 r. wydano sześć tomów „Pamiętnika”. W latach 1893–1911 ukazało się sześć tomów krytycznej edycji dzieł Mickiewicza, a w 1888 r. wydano *Pana Tadeusza* w serii książeczek Macierzy Polskiej. Stworzono podstawy istnienia specjalistycznej biblioteki mickiewiczowskiej, ale z powodu trudności finansowych i administracyjnych przekazano ją do Ossolineum.

W 1901 r., w wyniku zmian statutowych, program działalności Towarzystwa uległ poszerzeniu, zainteresowaniem objęto całą literaturę polską, zmianie uległ tytuł organu Towarzystwa na „Pamiętnik Literacki” (czasopismo istnieje do dziś). W 1902 r. w Tarnowie powstało pierwsze terenowe koło Towarzystwa.

Ważne dla rozwoju Towarzystwa okazało się zorganizowanie w 1910 r. zjazdu historyczno-literackiego im. Juliusza Słowackiego, a w 1912 – zjazdu poświęconego Zygmuntowi Krasińskiemu. Towarzystwo współdziałało też w organizacji zjazdu poświęconego ks. Piotrowi Skardze i uroczystościach jubileuszowych ku czci Józefa Ignacego Kraszewskiego. W 1913 r. Towarzystwo liczyło blisko 350 członków, z czego prawie połowa pochodziła ze Lwowa, a około 20 z Warszawy.

W trudnych warunkach I wojny światowej udało się Towarzystwu wydać trzy tomy „Pamiętnika Literackiego”, a w 1916 r., w trzydziestą rocznicę powstania Towarzystwa, zorganizowano we Lwowie serię publicznych odczytów z udziałem takich prelegentów, jak Jan Kasprówicz, Ignacy Chrzanowski, Józef Kallenbach.

W latach międzywojennych Towarzystwo podtrzymywało dawne formy działalności. Utworzono oddziały w Krakowie (1920), Warszawie (1920), Lublinie (1921), Poznaniu (1922), Wilnie (1928), Łodzi (1930) i Katowicach. Oddział Wileński organizował dyskusje metodologiczne, a Oddział Krakowski włączył się do dyskusji nad reformą studiów polonistycznych. W tym okresie ukazało się 18 tomów „Pamiętnika Literackiego” o łącznej objętości ponad 600 ark. wydawniczych. Zaczęto wydawać „Bibliotekę »Pamiętnika Literackiego«”, w której ukazało się pięć pozycji: B. Suchodolskiego *Stanisław Brzozowski* (Warszawa 1933), editio posthuma *Studiów literackich* B. Gubrynowicza (Warszawa 1935), T. Makowieckiego *Poeta–malarz. Studium o Stanisławie Wyspiańskim* (Warszawa 1935), J. Krzyżanowskiego *Paralele* (Warszawa 1935) i zdziękowany przez wojnę tom rozpraw komparatystycznych M. Brahmera *Z dziejów włosko–polskich stosunków kulturalnych* (Warszawa 1939).

W okresie II wojny światowej tajną działalność odczytową podtrzymywał oddział we Lwowie, zwłaszcza w 1943 r., najregularniej jednak pracował Oddział Warszawski. Członkowie Towarzystwa zbierali się co miesiąc w mieszkaniu J. Krzyżanowskiego na dyskusje naukowe (ogółem odbyło się około 20 zebrań).

Po wojnie najwcześniej wznowiły działalność Oddziały: Krakowski i Łódzki (1945), kolejno powstawały: Wrocławski i Toruński (1946), Gdański (1947), Olsztyński i Katowicki (1950), Kielecki i Siedlecki (1951), Sandomierski i Szczeciński (1953). Dalsze Oddziały powstawały w Opolu i Białymstoku (1955), Rzeszowie, Częstochowie i Koszalinie (1956), Cieszynie (1959), Przemyślu (1960), Bydgoszczy, Zielonej Górze, Grudziądzu, Inowrocławiu (1961), Elblągu (1964), Pabianicach (1967), Łomży i Piotrkowie

Trybunalskim (1968), Warszawie – Województwie (1970), Jarosławiu i Słupsku (1972). Celem TLiAM według statutu z 1972 r. było „naukowe badanie dziejów piśmiennictwa polskiego ze szczególnym uwzględnieniem twórczości Adama Mickiewicza i współczesnego mu ruchu umysłowego”; „budzenie zamięlowania do literatury polskiej, naukowe pogłębianie jej znajomości, popularyzacja osiągnięć nauki o literaturze i badanie języka polskiego jako elementu twórczości artystycznej”.

W 1984 r. przyjęto nowy statut, zatwierdzony 2 lipca 1984 r., który do głównych celów działalności dodał równorzędny: „troska o program edukacji polonistycznej, opiniowanie programów i metod nauczania literatury ojczystej”. Wśród form pracy wymienia się przede wszystkim „urządzanie odczytów publicznych, zebrań i sesji naukowych oraz inspirowanie rozwoju lokalnego życia kulturalnego przez działalność oddziałów”.

Przy Zarządzie Głównym powstały Komisje: Dydaktyczna (1980-1999, reaktywowana), Krytyki Literackiej (1984–1989), Komparatystyczna (1980-1996, reaktywowana). Od 1980 r. działa Komisja Edytorska.

W 2003 r. Towarzystwo posiadało 33 oddziały z 755 członkami; byli to przede wszystkim pracownicy naukowo-dydaktyczni wyższych uczelni, nauczyciele języka polskiego szkół średnich, studenci oraz miłośnicy literatury z innych środowisk. Środki finansowe na działalność Towarzystwa w okresie do 1989 r. pochodziły z Wydziału I PAN. Akcja popularyzowania nauki o literaturze, działalność wydawnicza oraz tematy badawcze były w tym okresie finansowane przez Komitet Badań Naukowych, sporadycznie przez Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu oraz Ministerstwo Kultury. Wobec skromnych składek członkowskich Towarzystwo zabiegało o pozyskiwanie członków wspierających oraz sponsorów statutowej działalności. W 2023 r. Towarzystwo dysponowało 17 oddziałami liczącymi 346 członków. W swojej działalności korzystało ze środków finansowych pochodzących z programów Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

W okresie od 1946 r. Towarzystwo zorganizowało następujące zjazdy: pierwszy odbył się w 1946 r. w Warszawie i był w części naukowej poświęcony Bolesławowi Prusowi; następne, w l. 1949, 1950 i 1954, także miały miejsce w Warszawie, kolejne zaś w Rzeszowie (1956), Olsztynie (1960), Opolu (1961), Katowicach i Cieszynie (1963), Gdańsku i Będominie (1966), Białymstoku (1968), Piotrkowie Trybunalskim (1970), Lublinie (1972), Słupsku (1974), Rzeszowie (1976), Łomży (1978), Płocku (1980), Warszawie (1983). Dwa ostatnie z wymienionych zjazdy odbywały się w szczególnej sytuacji politycznej, co miało wpływ na ich charakter. Zjazd płocki w 1980 r. obradował w atmosferze ożywienia i rozbudzonych nadziei na demokratyzację życia i odrodzenie kultury. Określono wtedy nowe ambitne zadania, wyrażono przekonanie, że warunkiem rozwoju stowarzyszeń jest ich samorządność i zapewnienie podstaw materialnych. Zjazd warszawski w 1983 r. odbył się po uchyleniu zawieszenia działalności stowarzyszeń i formalnym wznowieniu jej przy licznych ograniczeniach. Stwierdzono wtedy, że najważniejszym terenem pracy jest współpraca ze szkołą, wyrażono niepokój związany z sytuacją nauczycieli polonistów oraz z powodu rozwiązania Związku Literatów Polskich i niepewnej sytuacji PEN-Clubu. W kolejnych latach Zjazdy odbyły się we Wrocławiu (1986), w Gdańsku (1992), Rzeszowie (1995), Poznaniu (1998), Białymstoku (2001), Krakowie (2004) Bydgoszczy (2008), (2012) Złotym Potoku (2012), Kielcach (2016), Warszawie (2021, on-line).

W latach 1946-1975 podstawową formą działalności były odczyty specjalistyczne i popularnonaukowe, po 1956 r. duży nacisk kładziono na tematykę regionalną oraz na potrzeby polonistyki szkolnej. Organizowano sesje naukowe poświęcone m.in. wielkim rocznikom literackim, dorobkowi historii literatury polskiej na tle literatury światowej, problemom literatury współczesnej. Ogółem w l. 1946-1975 prelegenci Towarzystwa wygłosili około 4 tys. odczytów. Niektóre z cykli sesyjnych zostały opublikowane w serii „Biblioteka Towarzystwa Literackiego im. A. Mickiewicza”, liczącej 25 tytułów i będącej kontynuacją serii „Biblioteka »Pamiętnika Literackiego«”. Działalność odczytowa i popularyzatorska jest kontynuowana w Oddziałach (sprawozdania są zamieszczane na ostatnich stronach rocznika „Wiek XIX”).

Działalność naukowo-badawcza prowadzona jest zarówno z inicjatywy Zarządu Głównego Towarzystwa, jak i oddziałów. Istotną jej część stanowi przygotowywanie naukowych edycji dzieł wybitnych pisarzy: Juliusza Słowackiego (14 tomów trzeciej edycji zakończonej w 1959 r.), Adama Mickiewicza (w l. 1993-2005 ukazało się 17 tomów), a także Henryka Sienkiewicza (*Listy*, 5 tomów) i Bolesława Prusa (*Pisma wszystkie*, 34 tomy, edycja kontynuowana w ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki). Rezultatem działalności badawczej w Towarzystwie Literackim są m.in. następujące prace: *Etos inteligenta-humanisty pokolenia 1910. Osoba, działalność i twórczość profesora Zdzisława Libery* (red. R. Taborski, 2003), *Lyotard, Derrida, Hillis Miller i inni. Kalifornijska Teoria Krytyczna* (NPRH, red. E. Bobrowska, M. Murawska, M. Rudkowska, 2019), *Moi kochani rodacy* Juliana Kaliszewskiego (oprac. D. Świerczyńska, 2024), *Słownik polskiej krytyki literackiej 1764-1918* (NPRH, t. 1-3, red. T. Kostkiewiczowa, G. Borkowska, M. Rudkowska, 2024).

Towarzystwo od 1946 r. było organizatorem i współorganizatorem wszystkich powojennych Zjazdów Polonistów. Poza tym w oddziałach organizowane są liczne sesje i konferencje naukowe (m.in.: w 2024 r. zorganizowano konferencję *Krytyka i historia krytyki*). W l. 1976-1989 istniała ścisła współpraca Towarzystwa z Ministerstwem Oświaty i Wychowania, z Instytutem Programów Szkolnych, Instytutem Kształcenia Nauczycieli (i jego oddziałami terenowymi) oraz z kuratoriami; dotyczyła ona przede wszystkim prac nad nowymi programami nauczania oraz nad modelem podręcznika dla nauczyciela i ucznia w reformowanej szkole średniej. W związku z tym powołano przy Zarządzie Głównym Komisję Dydaktyczną organizującą różne formy współpracy z instytucjami oświatowymi oraz mazurskie „plenery” integrujące środowiska uczelniane i szkolne w pracach nad podstawowymi zagadnieniami dydaktyki. W 1976 r. Towarzystwo wraz z Instytutem Kształcenia Nauczycieli oraz Instytutem Programów Szkolnych zorganizowało w Piotrkowie Trybunalskim Ogólnopolski Sejmik Polonistyczny, a w 1983 r. w Warszawie, wraz z Instytutem Programów Szkolnych i Wydawnictwami Szkolnymi i Pedagogicznymi, Ogólnopolskie Forum Polonistyczne. Współpraca ta jest kontynuowana w różnych formach i na różnych poziomach. Zarząd Główny Towarzystwa w 1999 r. skierował do odpowiednich ministerstw oraz do komisji Sejmu i Senatu oświadczenie o stanie oświaty i kultury. W tymże roku przeprowadził w Warszawie (z udziałem Ministerstwa Edukacji Narodowej) konferencję poświęconą przebiegowi reformy nauczania polonistycznego, a w Gdańsku ogólnopolską konferencję *Kształcenie polonistów w per-*

spektywie przemian edukacji. Słuchaczami odczytów są nauczyciele języka polskiego, także osoby niebędące członkami Towarzystwa oraz uczniowie szkół średnich. Liczne oddziały prowadzą specjalne cykle spotkań.

Towarzystwo realizuje granty naukowe, przede wszystkich ze środków Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki (m.in. w l. 2012-2016 *Wyjść z zapomnienia. Twórczość i biografia pisarek polskich w Galicji na tle innych autorek obcojęzycznych w czasach monarchii habsburskiej (1864-1918)*, w l. 2012-2017 *Poezja na marginesie cywilizacji. Degradacja i odrodzenie twórczości poetyckiej w latach 1864-1894 (podstawa bibliograficzno-materiałowa)*, w l. 2014-2019 *Koncepcja nowej humanistyki w badaniach Uniwersytetu Kalifornijskiego*, w l. 2018-2024 *Słownik polskiej krytyki literackiej 1764-1918 (hasła osobowe)*, od 2022 r. *Kontynuacja Edycji krytycznej pism wszystkich Bolesława Prusa*). Towarzystwo prowadzi również działalność upowszechniającą naukę (w ramach programów Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego). Bierze też udział w organizacji Olimpiady Literatury i Języka Polskiego przy Instytucie Badań Literackich PAN oraz wspiera fundusz Konkursu im. Inki Brodzkiej-Wald, skierowany do autorów obronionych prac doktorskich.

Towarzystwo współpracuje z Instytutem Badań Literackich PAN i z instytutami filologii polskiej wyższych uczelni. Niektóre oddziały są w stałym kontakcie z uczelniami zagranicznymi i organizują międzynarodowe konferencje, np. Oddział Białostocki przeprowadził cykl konferencji *Wilno i świat. Dzieje środowiska intelektualnego* (2000) oraz sesje poświęcone Zbigniewowi Herbertowi (2001), a Oddział Siedlecki zorganizował międzynarodowe konferencje poświęcone twórczości Reymonta (2000) i Wyspiańskiego (2001).

Stałą współpracę międzynarodową podjęła Komisja Komparatystyczna powołana na Zjeździe w 1980 r.; nawiązała kontakt z Association Internationale de Littérature Comparée i odbyła kilka spotkań naukowych. Kontakty międzynarodowe utrzymywane są także za pośrednictwem członków honorowych, którymi są wybitni przedstawiciele humanistyki zainteresowani polską kulturą i mający wielkie zasługi w jej badaniu i popularyzowaniu.

TLiAM jest członkiem Rady Towarzystw Naukowych przy Prezydium PAN. W l. 80. uczestniczyło w pracach Komitetu Porozumiewawczego Stowarzyszeń Twórczych i Towarzystw Naukowych.

W 2004 r. Towarzystwo uzyskało status organizacji pożytku publicznego.

Strona Towarzystwa: <https://www.towarzystwo-literackie.org/>

WYDAWNICTWA CIĄGŁE

„Pamiętnik Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza”. Lwów 1887 R. 1 1898 R. 6
 „Pamiętnik Literacki”. Lwów 1902 R. 1 1938 R. 35, Warszawa 1946 R. 36 1951 R. 42 Od 1950 R. 41 wyd. wspólnie z Instytutem Badań Literackich PAN; od 1952 R. 43 wyd. IBL PAN
 „Biblioteka Pamiętnika Literackiego”, Lwów 1933–1939
 „Prace Polonistyczne”. Łódź 1940/46 ser. 4 – 1953 ser. 11
 Ukazuje się od 1937 ser. 1; od 1955 ser. 12 wyd. Uniwersytet Łódzki
 „Polonistyka”. Warszawa 1948 R. 1

Wyd. Ministerstwo Oświaty i Wychowania przy współpracy TLiAM

„Biblioteka Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza”. Warszawa 1960 T. I – „Ruch Literacki”. Kraków 1960 R. 1 – Wyd. Komisja Historyczno-Literacka PAN, Oddział w Krakowie przy współpracy TLiAM

„Komunikaty Naukowe”. Częstochowa 1963 nr 1 – wyd. Oddział TLiAM w Częstochowie

„Rocznik Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza”. Warszawa 1966 R. I – 2007 R. XLII; od 2008 r. pt. „Wiek XIX. Rocznik Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza”. Warszawa 2008 R. I (XLIII)

ŹRÓDŁA

Archiwum PAN, zespół: PAN Wydz. I. Tow. Naukowe, sygn. 34-35 [Statut. Sprawozdanie z działalności, 1951–1952]. – Tamże, zespół: Biuro Tow. Naukowych i Popularyzacji Wiedzy, sygn. 71 [Sprawozdanie z działalności Zarządu Głównego za okres od 1.01. do 30.06.1952]. – Tamże, zespół: Materiały Józefa Grodeckiego i Katarzyny Grodeckiej, 111-154, sygn. 48 [Tow. Literackie im. Adama Mickiewicza. Zawiadomienia o odczytach i zebraniach, kwity składek członkowskich, 1921-1924].

Statut Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza. Lwów 1886. – Toż. Lwów 1901. – Toż. Lwów 1906. Toż. „Rocznik Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza” 1966 R. 1 nr 1 s. 109-116. – Toż. Warszawa 1972, maszyn. – Toż. Warszawa 1984, maszyn. – *Sprawozdanie z trzechletnich czynności Wydziału Towarzystwa Literackiego im. A. Mickiewicza, 1886-1899*. Lwów 1890. – *Sprawozdanie z czynności Wydziału Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza we Lwowie za lata 1900 do 1904*. Lwów 1905. Toż, za lata 1908-1910. Lwów 1911. Toż, za l. 1914-1917. Lwów 1918. – Toż, za l. 1918-1928. Lwów 1929.

Z. Świdwińska: *Bibliografia „Pamiętnika Literackiego” i „Pamiętnika Tow. Literackiego im. Adama Mickiewicza” 1887-1939*. Warszawa 1948. – J. Gawalkiewicz: *Bibliografia „Pamiętnika Literackiego” 1946-1962*. Wrocław 1964. – H. Michałak: *Towarzystwo Literackie im. Adama Mickiewicza. Wybór bibliograficzny*. „Pamiętnik Literacki” 1962 R. 53 z. 3, s. 351-363.

LITERATURA

W. Bruchnalski: *Towarzystwo Literackie im. A. Mickiewicza we Lwowie*. „Pamiętnik Literacki” 1936 R. 33 z. 4, s. 675-686. – B. Nadolski: *Towarzystwo Literackie im. A. Mickiewicza. Zarys historii 1886–1936*. Tamże, s. 687-728. – J. Krzyżanowski: *Dzieje dwu „Pamiętników”*. W: Z. Świdwińska: *Bibliografia „Pamiętnika Literackiego” i „Pamiętnika Tow. Literackiego im. Adama Mickiewicza” 1887-1939*. Warszawa 1948, s. 7-16. – J. Krzyżanowski: *Z dziejów Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza w 75-lecie jego istnienia*. „Nauka Polska” 1962 R. 10 nr 3, s. 79-85. – Z. Libera: *75-lecie Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza*. „Przegląd Humanistyczny” 1962 R. 6 nr 2, s. 164-167. – „Pamiętnik Literacki” 1962 R. 53 z. 3, s. 3-25; B. Nadolski: *Towarzystwo Literackie im. Adama Mickiewicza w latach 1886-1944*; s. 26-34; E. Sawrymowicz: *Towarzystwo Literackie im. Adama Mickiewicza w latach 1946-1950*; s. 35-49; E. Jankowski: *Towarzystwo Literackie im. Adama Mickiewicza w latach 1950-1956*; s. 50-65; R. Wojciechowski: *Towarzystwo Literackie im. Adama Mickiewicza w latach 1957-1961*; s. 66-78; J. Krzyżanowski: „Pamiętnik Literacki” i jego dzieje. – B. Zakrzewski: *Powojenne dzieje „Pamiętnika Literackiego”*. W: J. Gawalkiewicz: *Bibliografia „Pamiętnika Literackiego” 1946-1962*. Wrocław 1964, s. 5-17. – E. Jankowski: *Osiemdziesiąt lat Towarzystwa im. Adama Mickiewicza*. „Polonistyka” 1966 R. 19 nr 5, s. 58-60. – „Rocznik Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza” 1966 R. 1, nr I (s. 51-64; B. Nadolski: *Osiemdziesiąt lat Towa-*

rzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza; s. 65-76; E. Sawrymowicz: *O powojennych zjazdach Towarzystwa*; s. 77-89; R. Wojciechowski: *W osiemdziesiątym roku istnienia Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza*). – Z. Libera: *Z problemów Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza*. „Rocznik Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza” 1967 R. 2, s. 123-126. – A. Śledziwski: *Towarzystwo społeczno-naukowe czyli koegzystencja miłośnictwa i profesjonalizmu*. Tamże 1973 R. 8, s. 157-162. – E. Sawrymowicz: *Towarzystwo Literackie im. A. Mickiewicza w minionym trzydziestoleciu PRL*. Tamże 1974 R. 9, s. 155-161. E. Jankowski: *Towarzystwo Literackie im. Adama Mickiewicza*. [1972]. (Maszynopis w Bibliotece PAN w Warszawie). – *Towarzystwo Literackie im. Adama Mickiewicza*. W: *Słownik polskich towarzystw naukowych*. T. 1. Wrocław 1978, s. 186-190. – S. Fita: *Towarzystwo Literackie im. Adama Mickiewicza 1886-1986*, Wrocław 1990; S. Fita, D. Świerczyńska: *Towarzystwo Literackie im. Adama Mickiewicza 1886-2006*, Wrocław 2006; U. Tomasiuk: *Towarzystwo Literackie im. Adama Mickiewicza Oddział w Siedlcach i jego działalność w regionie*. W: *Historia i kultura regionalna w edukacji dzieci, młodzieży, dorosłych w Siedlcach*, red. M. Bednarzak-Libera, Siedlce, 2007; Z. Kaźmierczyk: *Towarzystwo Literackie im. Adama Mickiewicza w Polsce i Gdańsku*. W: *Społeczny wymiar działalności towarzystw naukowych*, red. I. Hofman i in., Warszawa 2023.

IRENA SZYPOWSKA

AKTUALIZACJA:

MAGDALENA RUDKOWSKA, ELIZA KĄCKA

TOWARZYSTWO MIŁOŚNIKÓW HISTORII I ZABYTKÓW KRAKOWA

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1896. **Okresy działalności:** od 1896 bez przerwy. **Siedziba i dane adresowe:** ul. św. Jana 12, 31-018 Kraków, tel. 012 4212783, <http://www.tmhzk.krakow.pl>, biuro@tmhzk.krakow.pl. **Struktura organizacyjna:** Walne Zgromadzenie, Zarząd (Wydział), komitety i komisje (Komitet Opieki nad Kopcem Józefa Piłsudskiego, Komitet Opieki nad Zabytkami Kultury Żydowskiej, Komisja Konserwatorska, Komisja Wydawnicza, Komisja Odczytowa, Komisja ds. Młodzieży). **Biblioteka:** 1450 (2023). **Archiwum:** dokumentacja od 2000 r. (starsze materiały w zasobie Archiwum Narodowego w Krakowie). **Wydawnictwo:** TMHiZK od XIX w. wydaje publikacje naukowe, których problematyka koncentruje się wokół szeroko rozumianych dziejów miasta Krakowa i jego dziedzictwa kulturowego. W serii „Biblioteka Krakowska” oraz czasopiśmie „Rocznik Krakowski” ukazują się prace autorstwa najwybitniejszych polskich historyków, historyków prawa i historyków sztuki kilku generacji. W latach 1952-1978 wydawano tomy serii popularnonaukowej „Kraków dawniej i dziś”, od 1983 r. corocznie są wydawane

materiały z cyklicznych konferencji „Kraków w dziejach narodu”. Publikowane są także źródła do historii Krakowa w seriach „Fontes Cracovienses” i „Cracovienses Fontes Minores”. **Repozytorium:** Małopolska Biblioteka Cyfrowa, Biblioteka Cyfrowa Polona, Czasopisma naukowe Wydawnictwa Księgarnia Akademicka. **Liczba członków (honorowych, rzeczywistych, wspierających):** 463 (2023). **Członkowie honorowi:** Franciszek Piekosiński (1904), Marian Sokołowski (1904), Klemens Bąkowski (1916), Stanisław Krzyżanowski (1916), Tadeusz Wojciechowski (1918), Stanisław Tomkowicz (1919), Leon Wyczółkowski (1921), ks. Józef Kulinowski (1928), Leonard Lepszy (1934), Wacław Anczyc (1937), Adam Ludwik Czartoryski (1937), Stanisław Estreicher (1937), Kazimierz Kaczmarczyk (1937), Feliks Kopera (1937), Stanisław Kutrzeba (1937), Józef Muczkowski (1937), Julian Pagaczewski (1937), Władysław Semkowicz (1937), Tadeusz Stryeński (1937), Wacław Tokarz (1937), Jan Dąbrowski (1947), Tadeusz Estreicher (1947), Edward Kubalski (1947), Karol Rolle (1947), ks. kard. Adam Sapieha (1947), Marian Friedberg (1963), Adam Bochnak (1965), Władysław Bogatyński (1967), Jerzy Dobrzycki (1969), Henryk Barycz (1971), Karol Estreicher (1971), Krystyna Pieradzka (1971), Stanisław Broniewski (1973), Helena Lipska (1973), Stanisław Buratyński (1984), Janina Bieniarzówna (1987), Jerzy Szablowski (1987), Jan Maria Robel (1988), Stanisław Synowiec (1992), ks. Roman Jan Dąca (1994), Jan Małecki (1998), Władysław Berbelicki (2005), Jan Władysław Rączka (2006), o. gen. Adam Studziński (2008), Jerzy Wyrozumski (2017), Jerzy Bukowski (2022). **Prezesi:** Józef Wawel Louis (1897-1898), Władysław Łuszczkiewicz (1898-1900), Stanisław Krzyżanowski (1900-1916), Józef Muczkowski (1916-1943), Jan Dąbrowski (1945-1964), Wiesław Bieńkowski (1964-1980), Jerzy Wyrozumski (1980-2015), Jacek Purchla (2015- 2025), Dariusz Józef Raś (2025-). **Sekretarze:** Klemens Bąkowski (1897-1914), Kazimierz Kaczmarczyk (1914-1920), Marian Morełowski (1920-1923), Franciszek Turek (1923-1924), Kazimierz Dobrowolski (1924-1925), Jerzy Dobrzycki (1925-1928), Ludwik Strojek (1928-1937), Krystyna Pieradzka (1937-1948), Janina Bieniarzówna (1948-1957), Wiesław Bieńkowski (1957-1962), Krystyna Pieradzka (1962-1963), Wojciech Maria Bartel (1963-1964), Jan Marian Małecki (1964-1971), Michał Rożek (1971-1973), Kazimierz Olszański (1973-1978), Janina Bieniarzówna (1978-1980), Jacek Purchla (1980-1981), Grażyna Lichończak-Nurek (1981-1991), Jerzy Duda (1991-1994), Olga Dyba (1994-2009), Kamila Follprecht (2009-). **Skarbnicy:** Adam Chmiel (1897-1898), Zygmunt Hendel (1898-1899), Adam Kajzy (1899-1901), Julian Pagaczewski (1901-1907), Jan Ptaśnik (1907-1909), Edward Kubalski (1909-1924), Antoni Waśkowski (1924-1927), Marian Morełowski (1927-1928), Leonard Lepszy (1928-1930), Mieczysław Niwiński (1930-1934), Marian Dreszer (1934-1939, 1947-1958), Stanisława Pańków (1958-1960), Andrzej Siudut (1960-1961), Józef Dużyk (1961-1962), Stefan Nosek (1962-1963), Witold Grzybek (1963-1973), Marian Jaskuła (1973-1976), Stanisław Jacek Kołodziejczyk (1976-1977), Edwarda Pietruszkowa (1977-1994), Andrzej Fischer (1994-).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Towarzystwo Miłośników Historii i Zabytków Krakowa powołano 21.11.1896 r. w siedzibie Archiwum Aktów Dawnych Miasta Krakowa (ul. Sienna 16) podczas spotkania uczonych, artystów, działaczy kulturalnych i obywateli miasta Krakowa (Władysław Bartynowski, Klemens Bąkowski, Adam Chmiel, Stanisław Estreicher, Józef Friedlein, Zygmunt Hendel, Adam Krzyżanowski, Stanisław Krzyżanowski, Teodor Kułakowski, Leonard Lepszy, Józef Wawel Louis, Józef Łakociński, Władysław Łuszczkiewicz, Józef Jakub Muczkowski, Franciszek Piekosiński, Marian Sokołowski, Wawrzyniec Styczeń, Stanisław Tomkowicz, Bolesław Ulanowski, Piotr Umiński, Wincenty Juliusz Wdowiszewski i Stanisław Wyspiański). Projekt statutu wymieniał jako główne cele działania poznawanie dziejowej przeszłości Krakowa i jego okolic oraz budzenie poszanowania dla pamiątek i zabytków miasta wśród ogółu jego mieszkańców. TMHiZK miało je realizować poprzez zebrania, odczyty, publikacje czasopism i książek, opiekę konserwatorską nad zabytkami oraz gromadzenie zabytków dla przyszłego muzeum historycznego miasta oraz wydawnictw dotyczących historii Krakowa, wzbogacających bibliotekę miejską. Statut został zatwierdzony przez Namiestnictwo we Lwowie 4.12.1896 r., pierwsze Walne Zgromadzenie odbyło się 6.01.1897 r. w Sali Posiedzeń krakowskiej Rady Miejskiej. Siedzibą TMHiZK był budynek Archiwum przy ul. Siennej 16, od 1953 r. działalność prowadzono w siedzibie Polskiej Akademii Nauk (ul. Sławkowska 17), ale do 1972 r. ul. Sienna pozostała oficjalnym adresem TMHiZK. W 1939 r. na mocy testamentu Klemensa Bąkowskiego (zm. 1938) TMHiZK otrzymało zabytkową kamienicę przy ul. św. Jana 12, jednak budynek w 1940 r. został zajęty przez władze niemieckie, w 1947 r. został wynajęty przez władze miasta Muzeum Historycznemu Miasta Krakowa – od 1972 r. TMHiZK dysponowało jednym pomieszczeniem w budynku, w 1976 r. przejęło parter, a w 1990 r. całą kamienicę. Działalność TMHiZK do 1939 r. była dofinansowywana przez krakowski Magistrat, od 1953 r. podlegając Polskiej Akademii Nauk otrzymywało subwencje na prowadzenie działalności, od 1974 r. funkcjonowało dzięki stałemu dofinansowaniu z Urzędu Miasta Krakowa, od 1990 r. jest niezależne finansowo dzięki wynajmowaniu pomieszczeń we własnej kamienicy, uzyskuje dotacje z Urzędu Miasta Krakowa na działalność statutową.

Celem Towarzystwa niezmiennie od ponad 125 lat jest prowadzenie badań naukowych nad historią, sztuką i kulturą Krakowa, upowszechnianie wiedzy o Krakowie, utrwalanie poszanowania dla pamiątek i zabytków miasta, troska o ich stan i ochronę. Towarzystwo budowało i buduje kapitał społeczny na rzecz propagowania dziejów i skutecznej ochrony dziedzictwa kulturowego Krakowa. Członkowie Towarzystwa aktywnie uczestniczą w pracach instytucji i organizacji naukowych i kulturalnych o zasięgu regionalnym, ogólnopolskim i europejskim.

Od początku działalności TMHiZK tradycją Walnego Zgromadzenia jest wykład nawiązujący do ważnych spraw krakowskich, od 1923 r. organizowano cykle publicznych wykładów dotyczących historii, zabytków i sztuki Krakowa, prowadzono stały cykl radiowy „Gawędy o dawnym Krakowie”. Formą popularyzacji wiedzy o Krakowie były organizowane wystawy obrazów i grafiki, związanych z dawnym Krakowem np.

Michała Stachowicza (1901, 1925), dawnych widoków miasta (1910, 1936). W latach 1934-1939 publiczne odczyty odbywały się systematycznie w poniedziałki, tradycję tą kontynuowano po 1945 r. organizując serie odczytów poświęconych wybranej tematyce, w latach 1975-1980 w „Echu Krakowa” była stała rubryka opatrzona godłem TMHiZK, w której zamieszczano streszczenia odczytów, które niejednokrotnie były połączone ze zwiedzaniem obiektów zabytkowych. Rozszerzone wersje wygłoszonych odczytów, mające popularyzować różne aspekty historii Krakowa, były publikowane w latach 1952-1978 w serii „Kraków dawniej i dziś”. Odczyty odbywały się w sali zebrań Komisji Naukowych Oddziału PAN (ul. Sławkowska 17), potem w siedzibie TMHiZK przy ul. św. Jana 12, od lat 80. XX w. tradycyjnie już we wtorkowe popołudnia. Obecnie odczyty prowadzone są hybrydowo – wykład jest transmitowany online, nagranie dostępne na kanale YouTube.

Komisja ds. Młodzieży w latach 60. XX w. zainicjowała akcję powoływania szkolnych kół miłośników Krakowa, organizowano konkursy, wycieczki oraz odczyty dla dzieci i młodzieży. Obecnie Komisja we współpracy z Muzeum Krakowa prowadzi kursy: „Akademia młodego miłośnika Krakowa” dla uczniów szkół podstawowych (klasy I-IV) oraz „Młodzieżowy Uniwersytet Krakowa” dla uczniów szkół podstawowych (klasy VII-VIII) i licealistów, w ramach których przygotowywane są bloki tematycznych wykładów. TMHiZK obejmuje patronatem organizowane konkursy związane z historią Krakowa np. konkurs plastyczny „Patroni naszych ulic”.

Od XIX w. TMHiZK współpracuje z instytucjami miejskimi w zakresie konserwacji i ochrony zabytków, w akcjach umieszczania tablic pamiątkowych i w zakresie nazewnictwa ulic. TMHiZK przeznaczało środki na prace konserwatorskie m.in. ogrojec przy kościele św. Barbary (1897), fundamenty rynkowego kościółka św. Wojciecha (1899, 1908), fundamenty kościoła św. Jana (1903). Występowano o zachowanie m.in. kompleksu domów przy kościele św. Idziego u stóp Wawelu (1905-1911), rynkowego pałacu Krzysztofora (1913) czy wikařówki kościoła Mariackiego (1934). W okresie powojennym TMHiZK zapobiegło zburzeniu pałacu Tarnowskich przy ul. Szlak (1948), wycinaniu Plant (1950), zapewniło właściwą konserwację polichromii kościoła Mariackiego (1951) i prezbiterium kościoła św. Idziego (1952), występowało ws. ochrony i ratowania zabytków Krakowa (1955), organizacji obchodów 700-lecia i 750-lecia lokacji Krakowa (1957, 2007), zabezpieczenia i konserwacji figur barokowych kościoła św. Piotra i Pawła (1963-1964), zainicjowało odbudowę Pomnika Grunwaldzkiego (1971) oraz występowało o zachowanie zabytkowego wnętrza Sukiennic (1975). Członkowie TMHiZK brali udział w pracach zespołowych i komisji związanych z ochroną zabytków, od 1978 r. uczestniczą w pracach Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa (SKOZK). Komisja Konserwatorska zajmuje się kwestiami związanymi z ochroną zabytków i krajobrazu kulturowego Krakowa, w tych sprawach podejmowane są interwencje i wydawane opinie.

Po 1945 r. TMHiZK roztoczyło opiekę na Kopcem Kościuszki, w latach 1971-2008 Komitet Opieki nad Kopcem Kościuszki działał jako komisja Wydziału TMHiZK. W 1980 r. jako komisję Wydziału powołano Obywatelski Komitet Opieki nad Kopcem Józefa Piłsudskiego (od 1983 r. Komitet Opieki nad Kopcem Józefa Piłsudskiego). Od 1981 r. komisją Wydziałową jest Komitet Opieki nad Zabytkami Kultury Żydowskiej.

Wycieczki naukowe po Krakowie prowadzono cyklicznie w okresie międzywojennym, organizowano we współpracy z Polskim Związkiem Turystycznym kursy dla przewodników po Krakowie. W okresie powojennym kontynuowano zarówno wycieczki po miejscach zabytkowych Krakowa (do lat 70. XX w.), jak i organizację kursów dla przewodników. Jesienią 1972 r. TMHiZK włączyło się jako współorganizator do akcji „Zdobynamy Odznakę Przyjaciela Krakowa”, zapoczątkowanej przez Redakcję „Echa Krakowa”, Koło Grodzkie i Koło Przewodników Miejskich Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego, Wydział Kultury Fizycznej oraz Kultury i Sztuki Urzędu Miasta Krakowa oraz Muzeum Historyczne Miasta Krakowa. Trwająca już bez mała pół wieku akcja, prowadzona przez Koło Grodzkie PTTK przy wsparciu finansowym Gminy Miejskiej Kraków, obejmuje cykl wycieczek po Krakowie organizowanych dla uczestników ubiegających się o zdobycie trzech kategorii odznak: brązowej, srebrnej i złotej oraz najwyższej – złotej z pawim piórem. Organizowane są wykłady poświęcone dziejom Krakowa wygłaszane przez członków TMHiZK w każdą niedzielę w okresie od stycznia do marca.

W 1977 r. Towarzystwo zorganizowało pierwszą edycję konkursu fotograficznego „Ocalić od zapomnienia”, dokumentującego przemiany zachodzące w Krakowie. W skład jury wchodził przedstawiciel Urzędu Miasta Krakowa, Urzędu Konserwatora, Związku Polskich Artystów Fotografików, Muzeum Archeologicznego, Muzeum Historycznego Miasta Krakowa oraz TMHiZK. Efektem 26 edycji konkursu (do 2004 r.) jest ponad sześć tysięcy fotografii stanowiących nieocenione źródło wiedzy o tym, co przeminęło. Od lat 50. XX w. TMHiZK organizowało lub współorganizowało sesje naukowe poświęcone wybranej tematyce m.in.: „Odrodzenie w Krakowie” (1953), „Kraków a morze i Pomorze” (1954), „550-lecie bitwy pod Grunwaldem” (1960), „150-lecie urodzin Oskara Kolbergera” (1965), „450-lecie Hołdu Pruskiego” (1975), „Zabytkowe mosty Krakowa” (1980). Od 1981 r. TMHiZK corocznie organizuje wiosenną sesję naukową pod ogólnym tytułem „Kraków w dziejach narodu” (początkowo jako „Rola Krakowa w dziejach narodu”), która do 1991 r. była integralną częścią obchodów „Dni Krakowa”. Sesje odbywały się w Auli Collegium Maius UJ, w Collegium Novum UJ, w Sali Posiedzeń Rady Miejskiej w budynku krakowskiego Magistratu oraz już tradycyjnie w rynkowym Pałacu Krzysztofory, siedzibie Muzeum Historycznego Miasta Krakowa/ Muzeum Krakowa (Sala Fontany, Sala Miedziana). Teksty wygłoszonych referatów są corocznie publikowane w serii wydawniczej.

TMHiZK, chcąc wyróżnić i uhonorować osoby szczególnie zasłużone dla realizacji celów zapisanych w statucie, ustanowiło dwie nagrody, przyznawane decyzją Wydziału, a wręczane uroczystie Laureatowi podczas Walnego Zgromadzenia. W latach 1981-1996 Nagrodą im. Jana Zygmunta i Marii Roblów wyróżniono czternaście osób, od 1995 r. corocznie decyzją Wydziału jest przyznawana Nagroda im. Klemensa Bąkowskiego.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

Europa Nostra (od 1990), od 2022 r. w siedzibie TMHiZK działa regionalne centrum dziedzictwa – Europa Nostra Heritage Hub for Central and Eastern Europe, współfinansowane przez Miasto Kraków

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE)

Jerzy Dobrzycki, *Dawne warownie Krakowa*, Kraków 1952; Jan Dąbrowski, *Kazimierz Wielki, twórca Korony Królestwa Polskiego*, Wrocław 1964; Karolina Targosz, *Korzenie i kształty teatru do 1500 roku w perspektywie Krakowa*, Kraków 1995; *Ludzie, którzy umiłowali Kraków. Założyciele Towarzystwa Miłośników Historii i Zabytków Krakowa*, red. Wiesław Bieńkowski, Kraków 1997; Jerzy Duda, *Bruki w krajobrazie Krakowa*, Kraków 1998; *Przywileje ustanawiające gminy miejskie w obrębie Wielkiego Krakowa (XIII-XVIII w.)*, oprac. Bożena Wyrozumska, Kraków 2007; *Atlas historyczny miast polskich, t. 5. Małopolska, z. 1. Kraków*, red. Zdzisław Noga, Kraków 2007.

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE

„Biblioteka Krakowska” (od 1897, 169 tomów); „Rocznik Krakowski” (od 1898, 89 tomów); „Kalendarz Krakowski Józefa Czecha na rok...” R. 73-86 (1904-1917, 14 tomów); „Kraków dawniej i dziś” (1952-1978, 20 tomów); „Kraków w dziejach narodu” (od 1983, 40 tomów); „Fontes Cracovienses” (od 1993, 13 tomów); „Cracovienses Fontes Minores” (od 2003, 4 tomy)

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

Archiwum Narodowe w Krakowie, zespół 29/562 Towarzystwo Miłośników Historii i Zabytków Krakowa [1891] 1896-2000.

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE)

Towarzystwo Miłośników Historii i Zabytków miasta Krakowa 1897-1928, Kraków 1929; Adam Bochnak, Krystyna Pieradzka, *Czterdziestolecie działalności Towarzystwa Miłośników Historii i Zabytków Krakowa 1897-1939*, Kraków 1937; *Towarzystwo Miłośników Historii i Zabytków Krakowa w latach 1945-1956*, „Rocznik Krakowski”, R. 34, 1957-1959, s. 255-260; Wiesław Bieńkowski, *75 lat w służbie Krakowa*, „Rocznik Krakowski”, R. 45, 1974, s. 5-10; Wiesław Bieńkowski, *Strażnicy dziejów miasta narodowej pamięci. Towarzystwo Miłośników Historii i Zabytków Krakowa w latach 1896-1996*, Biblioteka Krakowska nr 137, Kraków 1997; *Ludzie, którzy umiłowali Kraków. Założyciele Towarzystwa Miłośników Historii i Zabytków Krakowa*, red. Wiesław Bieńkowski, Kraków 1997; *Dom Towarzystwa Miłośników Historii i Zabytków Krakowa przy ul. św. Jana 12*, red. Waldemar Komorowski, Biblioteka Krakowska nr 158, Kraków 2013; *O co toczy się ta gra*, red. Michał Niezabitowski, Kraków 2021.

KAMILA FOLLPRECHT

TOWARZYSTWO MIŁOŚNIKÓW JĘZYKA POLSKIEGO

SOCIETY OF FRIENDS OF POLISH LANGUAGE

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1920. **Okresy działalności:** 1920-1939; 1945-. **Siedziba i dane adresowe:** 31-120 Kraków, al. Mickiewicza 31, strona internetowa: <http://tmjp.pl>; e-mail: tmjp@tmjp.pl. **Struktura organizacyjna:** Walne Zgromadzenie Delegatów, Zarząd Główny, 19 oddziałów terenowych. **Oddziały:** Bydgoszcz, Cieszyn, Częstochowa, Gdańsk, Gorzów Wielkopolski, Katowice, Kraków, Lublin, Łódź, Olsztyn, Opole, Poznań, Rzeszów, Szczecin, Toruń, Wałbrzych, Warszawa, Wrocław, Zielona Góra. **Biblioteka, Archiwum, Repozytorium:** brak. **Wydawnictwo:** Towarzystwo wydaje publikacje książkowe pod własnym znakiem lub w koedycji z innymi wydawcami. **Liczba członków:** Zwykłych: 826 (1920), 3000 (1925), 621 (1938), 550 (1946), 1006 (1970), 572 (2003), 561 (2016), 411 (2022). Honorowych: 12 (2023). Wspierających: 53 (2023). **Prezesi:** Jan Rozwadowski (1920-27), Kazimierz Nitsch (1927-58), Zenon Klemensiewicz (1958-69), Jan Safarewicz (1969-83), Stanisław Urbańczyk (1983-2001), Walery Pisarek (2001-04), Bogusław Dunaj (2004-22), Piotr Żmigrodzki (2022-). **Sekretarze:** Kazimierz Piekarski (1920-22), Zenon Klemensiewicz (1923-39, 1945-49), Franciszek Sławski (1950-83), Alfred Zaręba (1983-88), Krystyna Pisarkowa (1988-91), Maria Malec (1991-2004), Artur Czesak (2004-10), Sylwia Przęczek-Kisielak (2010-14), Jakub Bobrowski (2014-). **Skarbnicy:** Piotr Jaworek (1920-27), Henryk Oesterreicher (1927-39), Franciszek Sławski (1945-50), Andrzej Siudut (1950-61), Marian Kucała (1961-2001), Renata Przybylska (2004-2010), Kazimierz Sikora (2010-22), Szymon Seweryn (2022-)

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Założone w 1920 r. w Krakowie przez wybitnych językoznawców Jana Rozwadowskiego, Jana Łosia i Kazimierza Nitscha Towarzystwo Miłośników Języka Polskiego stawia sobie za cel „krzewić rozumną miłość języka polskiego, opartą na znajomości jego zasad, rozwoju i znaczenia oraz na rozumieniu zjawisk językowych w ogóle”. Cel ten zamierzano osiągać przez: „1) pieczę nad sprawnością i kulturą języka, 2) pogłębianie znajomości języka polskiego, 3) wydawanie stałego organu pt. „Język Polski” oraz przedsięwzięcie i ogłaszanie w miarę potrzeby i możliwości innych prac i wydawnictw poświęconych językowi polskiemu, 4) zebrania z odczytami, pogadanki, kursy i tym podobne, 5) działalność pomocniczą dla nauki języka polskiego w szkołach, 6) propagowanie szerzenia wiedzy o języku polskim za granicą”.

Podstawową formą działalności popularyzacyjnej Towarzystwa od jego powstania do dziś są spotkania z odczytami, organizowane w siedzibie oddziałów i kół terenowych, dawniej także w na zaproszenie tzw. delegatów Towarzystwa w miejscowościach, w któ-

rych nie ma jego struktur organizacyjnych. Do wybuchu drugiej wojny światowej zorganizowano około 420 odczytów, po wojnie – do 1975 roku – około 1200, w ostatnich latach liczba takich przedsięwzięć przekracza 100 rocznie.

Organizowano także, zwłaszcza w pierwszym okresie istnienia Towarzystwa, kursy doszkalające dla nauczycieli. Wiele oddziałów rozwija stałą współpracę z najszerzej pojętym szkolnictwem, z Wojewódzkimi Ośrodkami Metodycznymi, Kuratoriami Oświaty i Wychowania, z Okręgowymi Komitetami Olimpiady Literatury i Języka Polskiego, z centrum doskonalenia nauczycieli, z liceami ogólnokształcącymi i szkołami podstawowymi. Wszystkie oddziały Towarzystwa współpracują też z innymi instytucjami i organizacjami naukowymi i kulturalnymi, z bibliotekami publicznymi i pedagogicznymi, a często także z komitetami do spraw nazewnictwa ulic przy urzędach miejskich. Ponadto wszystkie oddziały współpracowały z tymi instytucjami polonistycznymi (akademiczki), które stanowią ich siedzibę.

Coraz częściej w ostatnich latach oddziały organizują nie pojedyncze odczyty czy wykłady, ale całe sesje naukowe i popularnonaukowe lub też imprezy o mieszanym charakterze, jak np. „festiwale języka ojczystego”, łączące elementy dydaktyczne z ludycznymi. Oprócz tego prowadzi się działalność odczytową, wykładową czy warsztatową także bezpośrednio w placówkach szkolnych, w ośrodkach metodycznych, w zakładach pracy, w jednostkach samorządu terytorialnego, dostosowując jej charakter i tematykę do potrzeb i specyfiki danej grupy odbiorców.

W ostatnich dziesięcioleciach szczególną popularnością cieszą się rozmaite dyktanda i konkursy ortograficzne, w których Towarzystwo niejednokrotnie bywa patronem honorowym, a jego oddziały lub członkowie współorganizatorami, autorami tekstów lub pytań albo członkami jury. Największym z nich jest Dyktando Krakowskie, w którego organizację angażuje się, także w aspekcie finansowym, Zarząd Główny, ale podobnych imprez jest w roku kilkanaście, odbywają się na terenie całej Polski.

Członkowie Towarzystwa zajmują się popularyzacją wiedzy o języku polskim w audycjach radiowych rozgłośni lokalnych, w latach dawniejszych były to audycje cykliczne, w których językoznawcy z TMJP doradzali w sprawach językowych i przedstawiali ciekawostki z zakresu naszego języka. Liczne oddziały prowadzą także poradnictwo językowe, dawniej telefonicznie, obecnie zasadniczo drogą internetową za pośrednictwem profili w mediach społecznościowych.

Działalność wydawnicza Towarzystwa od samego początku do dziś skupia się na edycji czasopisma „Język Polski” (ISSN 0021-6941). Czasopismo istniało jeszcze przed powstaniem Towarzystwa, bo od 1913 roku, a Towarzystwo stworzyło dla niego zaplecze instytucjonalne i w pewnym stopniu również finansowe. Pismo ukazywało się w cyklu dwumiesięcznym do 1939 roku i przez kilka lat po wojnie, od roku 1949 do 2015 było to 5 zeszytów rocznie (zrezygnowano z zeszytu wydawanego za okres miesięcy wakacyjnych), a od roku 2016 pismo wychodzi jako kwartalnik. W okresie do 1928 roku periodyk redagowało kolegium trzech znanych lingwistów: Kazimierz Nitsch, Jan Łoś, Jan Rozwadowski, w latach 1929-1958 samodzielnym redaktorem był K. Nitsch. Po jego śmierci kolejnymi redaktorami naczelnymi byli: Zenon Klemensiewicz (1958-69), następnie Jan Safarewicz (1969-81), Stanisław Urbańczyk (1982-97), Marian Kucała (1998-2003), Krystyna Pisarkowa (2004-2010); od 2011 roku pełni tę funkcję Piotr Żmigrodzki. Pismo od początku miało charakter naukowy i popularnonaukowy zara-

zem, jego formuła zakładała współlistnienie tekstów o charakterze ściśle naukowym, przeważnie dotyczących historii języka, dialektologii czy onomastyki, bo takie były wówczas obowiązujące trendy w językoznawstwie, z krótkimi artykułami na temat zjawisk polszczyzny czasu współczesnego, odnoszącymi się wprost do kwestii bieżących, spraw nauczania polskiego w szkołach, poprawności gramatycznej i przede wszystkim ortograficznej oraz odpowiedzi na pytania nadsyłane przez czytelników. Zamieszczano także materiały z życia Towarzystwa i coroczne szczegółowe sprawozdania z jego działalności, wykazy magisteriów i stopni naukowych z językoznawstwa polskiego, nadawanych na polskich uniwersytetach, zawierające nazwiska osób wypromowanych i tematy ich rozpraw. Przemiany, jakie zaszły po 1989 roku, pojawienie się innych kanałów popularyzacji wiedzy, a także zmiany zasad finansowania czasopism naukowych w Polsce sprawiły, że stopniowo ewoluowało ono w kierunku periodyku naukowego i dzisiaj jest jednym z kilku najważniejszych polonistycznych czasopism językoznawczych o profilu ogólnym (obejmującym wszystkie dziedziny lingwistyki polonistycznej), notowanym w bazie Scopus i osiągającym wysokie wyniki cytowań. Od 2021 roku treści publikowane w „Języku Polskim” są dostępne bezpłatnie na jego stronie internetowej: <http://jezyk-polski.pl>.

Drugim ważnym przedsięwzięciem wydawniczym, prowadzonym od początku historii TMJP, jest seria „Biblioteczka Towarzystwa Miłośników Języka Polskiego”, w ramach której publikowano (nakładem własnym lub w koedycji z większymi domami wydawniczymi) bardzo popularne ujęcia ważniejszych zagadnień językoznawczych w formie tanich broszurek. Do 1939 roku ukazało się 12 pozycji tej serii, a ogółem do dziś – 28. Inną serią były tzw. Książeczki Staropolskie, opublikowano w niej jednak tylko trzy pozycje w latach dwudziestych XX wieku.

Pod koniec XX wieku zainicjowano Serię Małych Słowników, w której ukazało się 16 pozycji, niektóre w wielu wydaniach, np. słowniczek ortograficzny, frazeologiczny, słownik synonimów, pisowni łącznej i rozdzielnej.

Wydano także kilkadziesiąt publikacji poza seriami; najważniejszą z nich jest *Słownik etymologiczny języka polskiego* Franciszka Sławskiego. To monumentalne dzieło niestety nie zostało ukończone przez autora, ukazało się pięć tomów (publikowanych zeszytami w latach 1952-1982), obejmujących hasła do litery Ł włącznie. Do pozycji ważnych w bibliografii językoznawczej, wydanych nakładem TMJP, należą także m.in. tomy: *O zjawiskach i rozwoju języka* Jana Rozwadowskiego (1921), *Obrazy głosek polskich* Henryka Abińskiego (1925), *Dialekty języka polskiego* K. Nitscha (1957), *Polskie słownictwo sportowe* Jana Ożdżyńskiego (1970), *Wyliczanki polskie* Krystyny Pisarkowej (1975) *Przewodnik po anglicyzmach w języku polskim* Alicji Witalisz (2016).

Towarzystwo utrzymuje się ze składek członkowskich, z wpływów ze statutowej działalności wydawniczej, dotacji (przede wszystkim Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Ministerstwa Edukacji Narodowej), zapisów i darowizn.

Szczegółowe informacje o działalności Zarządu Głównego i poszczególnych oddziałów TMJP, z podaniem tematów wygłoszonych odczytów i ich liczby oraz rodzajów działalności popularyzatorskiej i poradnictwa językowego, można znaleźć w rocznych sprawozdaniach, które publikowane są w „Języku Polskim”, a od 2015 roku także na stronie internetowej Towarzystwa.

WYDAWNICTWA ZWARTE (WYBÓR)

Franciszek Sławski, *Słownik etymologiczny języka polskiego*, tom I: A-J 1952-1956, tom II: K-Kot 1958-1965, tom III: Kotar-Kysz 1966-1969, tom IV: La-Łapucha, 1970-1974, tom V: Łasia-Łżywy, 1975-1982, Kraków.

Jan Ożdżyński, *Polskie słownictwo sportowe*, Wrocław 1970.

Jan Rozwadowski, *O zjawiskach i rozwoju języka*, Kraków 1921, wyd. 2. poszerz. 1950

Krystyna Pisarkowa, *Wyliczanki polskie*, Kraków 1975, wyd. 2. 1988.

WYDAWNICTWA CIĄGŁE

Język Polski. Kraków 1921 R. 6 – Ukazuje się od 1913 R, 1

Biblioteczka Towarzystwa Miłośników Języka Polskiego. Kraków 1921 nr 1

Książeczki Staropolskie. Lublin 1921-1926.

Małe Słowniki. Warszawa 1987-2009. Wyd. we współpracy ze Spółką Wydawniczo-Księgarską w Warszawie, później z Wydawnictwem RYTM.

ŹRÓDŁA

Archiwum PAN, zespół: PAN Wydz. I Tow. Naukowe, sygn. 40 [Sprawozdania z działalności, informacje dot. działalności Towarzystwa za I. 1952-53].

Statut Towarzystwa Miłośników Języka Polskiego. „Język Polski” 1920 R. 5 z. 4 s. 125-128. Toż. [Kraków 1957]. – Toż. [Kraków 1958]. – Toż. Warszawa 1965. – Toż. [1983]. Aktualna wersja: <https://tmjp.pl/statut/>.

LITERATURA

Z. Klemensiewicz: Towarzystwo Miłośników Języka Polskiego. „Nauka Polska” 1961 R. 9 nr 2 s. 189-194. – S. Urbańczyk: Pięćdziesięciolecie działalności Towarzystwa Miłośników Języka Polskiego (1920-1970). „Język Polski” 1971 R. 51 s. 161-166. – W. Tarnowska: Pięćdziesiąt lat Towarzystwa Miłośników Języka Polskiego i jego organu Język Polski. Tamże 1971 Zeszyt Jubileuszowy s. IX-XV. – S. Urbańczyk: Powstanie i dalsze losy „Języka Polskiego”, „Język Polski” 1995 R. 75, s. 161-168. – W. Pisarek: „Poradnik Językowy” w „Języku Polskim” (1913-1939). Poradnik Językowy. Język narzędziem myślenia i działania. Materiały z konferencji zorganizowanej z okazji 100-lecia „Poradnika Językowego”. Pod. red. W. Gruszczyńskiego. Warszawa 2002 s. 24-35. – Maria Malec, Prezesi Towarzystwa Miłośników Języka Polskiego. „Język Polski”, 2011 R. 91, s. 6-13. – P. Żmigrodzki, Działalność wydawnicza Towarzystwa Miłośników Języka Polskiego. „Język Polski”, 2011 R. 91 s. 14-23 – Tenże, Towarzystwo Miłośników Języka Polskiego – sto lat „rozumnej miłości” polszczyzny. Rola towarzystw naukowych w rozwoju świadomości obywatelskiej i kulturowej. Red. A. Gulczyński i Z. Kruszewski, Poznań 2019, s. 187-198. – Tenże: Powstanie Towarzystwa Miłośników Języka Polskiego i jego rozwój organizacyjny do 1939 roku, „Język Polski”, 2020 R. 100 z. 1, s. 6-23 – M. Skarżyński: Przyczynki do historii TMJP, „LingVaria” 2018, nr 13(25), s. 205-217.

PIOTR ŻMIGRODZKI

TOWARZYSTWO NAUKOWE FRANCISZKA SALEZEGO (TNFS)

FRANCIS DE SALES SCIENTIFIC SOCIETY
SOCIETAS SCIENTIARUM FRANCISCI SALESII

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia: 2007. **Okresy działalności:** 2007– (działalność ciągła). Siedziba i dane adresowe: 03-775 Warszawa, ul. Kawęczyńska 53. **Strona internetowa:** www.tnfs.pl. Adres e-mail: tnfs@tnfs.pl

Struktura organizacyjna: Władzami Towarzystwa są: Walne Zebranie, Zarząd oraz Komisja Rewizyjna. Kadencja władz trwa pięć lat. Podstawowymi jednostkami programowymi są sekcje tematyczne, powoływane uchwałami Walnego Zebrania, zgodnie z potrzebami badawczymi Towarzystwa. **Biblioteka:** Towarzystwo nie prowadzi odrębnej biblioteki instytucjonalnej. **Archiwum:** Dokumentacja działalności Towarzystwa gromadzona jest w archiwum wewnętrznym TNFS. **Wydawnictwo:** Towarzystwo prowadzi własną działalność wydawniczą, obejmującą czasopismo naukowe oraz serie monografii. **Repozytorium:** Publikacje Towarzystwa udostępniane są w formule *open access*, za pośrednictwem stron internetowych TNFS i czasopisma „Seminare. Poszukiwania naukowe” oraz repozytoriów i baz naukowych. **Liczba członków:** Członkowie założyciele: 21 (2007). Stan na 31 grudnia 2025: członkowie zwyczajni: 132; członkowie honorowi: 2; członkowie wspierający: 5. Członkowie Towarzystwa reprezentują ośrodki naukowe z Polski, Włoch, Słowacji, Ukrainy, Szwecji i Tanzanii. **Prezesi:** Henryk Skorowski (2007–2017), Kazimierz Misiaszek (2017–2022), Jerzy Gocko (2022–). **Sekretarze:** Ryszard F. Sadowski (2007–2017), Stanisław Chrobak (2017–2022), Sylwester Jędrzejewski (2022–). **Skarbnicy:** Robert Bieleń (2007–2009), Jan Niewęglowski (2010–2017), Mariusz Chamarczuk (2017–).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Towarzystwo Naukowe Franciszka Salezego działa jako stowarzyszenie posiadające osobowość prawną (KRS: 0000291028). Terenem działalności Towarzystwa jest obszar Rzeczypospolitej Polskiej. Celem Towarzystwa jest inicjowanie, prowadzenie i upowszechnianie badań naukowych w zakresie nauk humanistycznych i społecznych, inspirowanych humanizmem chrześcijańskim i duchowością św. Franciszka Salezego oraz tradycją pedagogiczną Towarzystwa Salezjańskiego, ze szczególnym uwzględnieniem problematyki młodzieży i wychowania. Działalność Towarzystwa, mająca charakter stowarzyszenia *non profit*, opiera się na pracy społecznej jego członków oraz finansowana jest ze składek członkowskich i darowizn, a także ukierunkowana jest na integrację środowiska naukowego skupionego wokół tradycji salezjańskiej. Zakres zainteresowań badawczych obejmuje w szczególności pedagogikę, teologię, filozofię, nauki o rodzinie,

sociologię, etykę, nauki o kulturze, edukację medialną oraz zagadnienia wychowania młodzieży w kontekście współczesnych przemian społecznych i kulturowych.

Geneza Towarzystwa Naukowego Franciszka Salezego sięga 2006, kiedy podczas spotkania redakcji czasopisma „Seminare. Poszukiwania naukowe” w Popowie po raz pierwszy publicznie przedstawiono ideę powołania towarzystwa naukowego integrującego środowiska badawcze związane z Towarzystwem Salezjańskim. Powołany wówczas zespół inicjatywny przygotował wstępne założenia programowe oraz projekt statutu nowej organizacji. W toku dalszych prac podjęto decyzję o rejestracji TNFS jako stowarzyszenia posiadającego osobowość prawną, co miało zapewnić szerokie możliwości działalności naukowej, wydawniczej i organizacyjnej w skali ogólnopolskiej. Spotkanie założycielskie, które odbyło się 9 czerwca 2007 w Polanie (Bieszczady), zgromadziło 21 członków założycieli, w większości salezjanów zaangażowanych w działalność naukową. W wyniku podjętych decyzji organizacyjnych Towarzystwo zostało formalnie zarejestrowane 23 października 2007 w Krajowym Rejestrze Sądowym w Warszawie, uzyskując osobowość prawną; następnie zostało wpisane do rejestru REGON oraz objęte identyfikacją podatkową. Od początku działalności Towarzystwo miało charakter otwarty, stopniowo skupiając przedstawicieli innych zgromadzeń zakonnych, duchowieństwa diecezjalnego oraz osoby świeckie, stanowiące obecnie najliczniejszą grupę członków Towarzystwa, a których wspólnym punktem odniesienia pozostają humanizm chrześcijański św. Franciszka Salezego oraz naukowa refleksja nad problematyką wychowania młodzieży.

Podstawową i stałą formą realizacji celów statutowych Towarzystwa są coroczne Zjazdy Towarzystwa, organizowane nieprzerwanie od momentu jego powołania, połączone z Walnym Zebraniem Członków oraz konferencją naukową realizowaną w ramach programu badawczego *Młodość i jej świat*. Zjazd założycielski Towarzystwa odbył się 9 czerwca 2007 w Polanie (Bieszczady) i miał charakter organizacyjno-programowy; w jego trakcie podjęto uchwałę o powołaniu Towarzystwa, przyjęto założenia statutowe oraz dokonano wyboru władz pierwszej kadencji. I Zjazd Towarzystwa (Kutno, 6–7 czerwca 2008) poświęcony był problematyce funkcjonowania towarzystw naukowych i przyniósł ustanowienie Nagrody Towarzystwa Naukowego Franciszka Salezego (*Praemium Societatis Scientiarum Francisci Salesii*). Kolejne zjazdy z lat 2009–2011 (Częstochowa, Kutno) koncentrowały się na zagadnieniach tożsamości salezjańskiej oraz młodzieży w przestrzeni wolności demokratycznej.

W latach 2012–2019 zjazdy Towarzystwa odbywały się m.in. w Toruniu (w ramach XIX Forum Gospodarczego), Aleksandrowie Kujawskim i Toruniu (XX Forum Gospodarcze), Warszawie oraz Białobrzegach, podejmując problematykę społeczno-gospodarczą, aksjologię pracy, przemiany kulturowe, wychowanie w rodzinie, relację młodzieży wobec Kościoła, patriotyzmu oraz Unii Europejskiej. XIII Zjazd Towarzystwa w 2021, przeprowadzony w formule zdalnej ze względu na uwarunkowania epidemiczne, poświęcony był refleksji nad adhortacją apostołską *Christus vivit*.

W ostatnich latach (2022–2025) tematyka konferencji zjazdowych koncentrowała się na aktualnych wyzwaniach społecznych i aksjologicznych młodego pokolenia. XIV Zjazd (Ślesin k. Konina, 19–20 maja 2022) dotyczył sytuacji młodzieży w świecie popande-

micznym i połączony był z wyborem władz kolejnej kadencji Towarzystwa. XV Zjazd (Pułtusk, 18–19 maja 2023) poświęcony był konsekwencjom wojny w Ukrainie dla wychowania i kondycji psychospołecznej młodzieży, XVI Zjazd (Frombork, 17–18 maja 2024) problematyce obecności młodzieży w cyberprzestrzeni, natomiast XVII Zjazd (Rytwiany, 15–16 maja 2025) zagadnieniu sensu życia. Konferencja ta zainaugurowała nową, pięcioletnią odsłonę programu badawczego Towarzystwa pt. *Młdzież w poszukiwaniu sensu*, stanowiącą kontynuację głównego projektu naukowego *Młdzież i jej świat*. Referaty wygłaszane podczas zjazdów publikowane są w czasopiśmie „Seminare. Poszukiwania naukowe” oraz w wydawnictwach zwartych Towarzystwa. W latach 2023–2025 działalność konferencyjna Towarzystwa wyraźnie koncentrowała się na nowych wyzwaniach aksjologicznych i społecznych, co znalazło wyraz w zainicjowaniu kolejnej odsłony wieloletniego programu badawczego Towarzystwa.

W ramach dorocznych zjazdów Towarzystwo przyznaje Nagrodę Towarzystwa Naukowego Franciszka Salezego (*Praemium Societatis Scientiarum Francisci Salesii*) za osiągnięcia naukowe oraz działalność organizacyjną i wychowawczą, a także Nagrodę im. ks. prof. Adama Duraka SDB za prace z zakresu teologii, ze szczególnym uwzględnieniem teologii liturgii. Laureatami Nagrody TNFS zostali: Zofia Langowska (2009), Roman Murawski (2010), Wyższe Seminarium Duchowne Towarzystwa Salezjańskiego w Łądzie nad Wartą (2012), Stanisław Wilk (2016), Henryk Skorowski (2023), Krzysztof Niegowski (2024) oraz Kazimierz Misiaszek (2025).

Towarzystwo prowadzi ponadto działalność konferencyjną i patronacką poza cyklem dorocznych zjazdów. Było współorganizatorem m.in. międzynarodowej konferencji pt. *System wychowawczy św. Jana Bosko w służbie praw człowieka* (Warszawa, 2008), sesji naukowych realizowanych w ramach XIX i XX Forum Gospodarczego w Toruniu (2012, 2013), dorocznych Sympozjów Liturgicznych w Łądzie nad Wartą, a także Międzynarodowych Konferencji z cyklu „Ekologia Humanistyczna”, w tym *Contemporary Environmental Dilemmas: Interdisciplinary Approaches* (Bratysława, 2024) oraz *Environmental Philosophy and Ethics in the Face of the Ecological Crisis* (Warszawa, 2025).

Towarzystwo obejmuje patronatem naukowym konferencje i przedsięwzięcia edukacyjne organizowane przez instytucje współpracujące, w tym m.in. symposium *Historia – tożsamość – kultura. 100-lecie salezjańskiej Parafii św. Józefa w Przemyślu* (2023), XVI Debatę z cyklu *Pogranicza* pt. *Wychowanie jako zagubiona wartość współczesnej cywilizacji* (Łeba, 2024) oraz konkurs edukacyjny *Obrazy z przesłaniem – inspirowane pierwszym snem Jana Bosko* (2024). W latach 2007–2025 Towarzystwo objęło patronatem 39 konferencji i sympozjów naukowych. W latach 2023–2025 aktywność patronacka Towarzystwa uległa wyraźnej intensyfikacji, obejmując w szczególności inicjatywy o zasięgu ogólnopolskim i międzynarodowym.

Istotnym obszarem aktywności Towarzystwa jest działalność wydawnicza. Oficjalnym organem TNFS jest czasopismo naukowe „Seminare. Poszukiwania naukowe” (*Seminare. Learned Investigations*), ukazujące się od 1975. W tym okresie wydano 44 tomy, zawierające 1839 artykuły naukowe, artykuły recenzyjne i sprawozdania. Obecnie czasopismo ukazuje się jako półrocznik i jest wydawane w języku angielskim, podlegając systematycznemu procesowi umiędzynarodowienia, rozbudowie zaplecza redakcyjnego oraz umacnianiu standardów recenzyjnych i edytorskich.

Ponadto Towarzystwo prowadzi działalność wydawniczą w ramach czterech serii wydawniczych, a także okazjonalnie publikuje wydawnictwa rozproszone. Pierwszą serią wydawniczą Towarzystwa była „Biblioteka Towarzystwa Naukowego Franciszka Salezego”, zapoczątkowana w 2008 jako seria wydawnictw zwartych obejmujących materiały konferencyjne Towarzystwa. Redaktorem naukowym serii jest Jerzy Gocko; do 2020 ukazało się pięć tomów. Główną serią wydawniczą Towarzystwa pozostaje seria „Studia i rozprawy TNFS”, rozpoczęta w 2010, obejmująca rozprawy naukowe (w tym książki profesorskie, rozprawy habilitacyjne i doktorskie) oraz monografie zbiorowe pod redakcją naukową. Redaktorem naukowym serii jest Jerzy Gocko; do 2026 opublikowano dziewiętnaście tomów. Seria „Biblica et Theologica TNFS” została powołana decyzją Zarządu TNFS z 9 stycznia 2016; jej redaktorem naukowym jest Dariusz Sztuk. Do 2023 ukazało się dziesięć tomów. Od 2025 Towarzystwo jest ponadto współwydawcą – wspólnie z Salezjańską Organizacją Sportową SALOS RP – serii „Monografie Salos RP”, w ramach której opublikowano dotychczas czterdzieści cztery tomy; redaktorem naukowym serii jest Stanisław Chrobak. Za działalność wydawniczą Towarzystwo oraz redakcja czasopisma „Seminare. Poszukiwania naukowe” zostały w 2019 uhonorowane nagrodą Stowarzyszenia Wydawców Katolickich *Mały Feniks*. W latach 2023–2025 działalność wydawnicza Towarzystwa uległa wyraźnemu ożywieniu, co znalazło wyraz zarówno w intensyfikacji publikacji monograficznych, jak i w rozszerzeniu współpracy wydawniczej, w tym w uruchomieniu nowej serii „Monografie Salos RP”. Narzędziem komunikacji, prezentacji dorobku naukowego oraz umiędzynarodowienia działalności, udostępniającym informacje o strukturze organizacyjnej, konferencjach, wydawnictwach i bieżących inicjatywach TNFS, są: trójjęzyczna strona internetowa Towarzystwa (www.tnfs.pl), strona czasopisma „Seminare. Poszukiwania naukowe” (www.seminare.pl) oraz profile w mediach społecznościowych.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

Towarzystwo jest członkiem Rady Towarzystw Naukowych oraz utrzymuje stałą współpracę z krajowymi i zagranicznymi ośrodkami akademickimi, instytucjami kościelnymi oraz organizacjami społecznymi związanymi z Towarzystwem Salezjańskim. Współpraca ta realizowana jest w szczególności poprzez wspólną organizację konferencji i sympozjów naukowych, obejmowanie patronatem naukowym wydarzeń akademickich i edukacyjnych, udział przedstawicieli Towarzystwa w komitetach naukowych i redakcyjnych, a także poprzez działalność wydawniczą.

W 2025 Towarzystwo nawiązało współpracę naukową i wydawniczą z Salezjańską Organizacją Sportową SALOS RP, występując jako współorganizator konferencji naukowych SALOS RP oraz jako współwydawca serii wydawniczej „Monografie Salos RP”, poświęconej zagadnieniom wychowania, pedagogiki i sportu w perspektywie salezjańskiej. Od początku swojej działalności Towarzystwo prowadzi systematyczną współpracę naukową z Instytutem Pedagogiki im. św. Jana Bosko Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie (obecnie Wydziałem Nauk Pedagogicznych UKSW), obejmującą m.in. wspólną organizację konferencji naukowych, realizację pro-

gramu badawczego *Młodzież i jej świat*, udział pracowników naukowych w dorocznych zjazdach Towarzystwa oraz publikację wyników badań w wydawnictwach Towarzystwa i na łamach czasopisma „Seminare. Poszukiwania naukowe”. Towarzystwo współpracuje ponadto z zagranicznymi instytucjami salezjańskimi, w szczególności z Università Pontificia Salesiana, Istituto Storico Salesiano oraz Associazione Cultori di Storia Salesiana, podejmując wspólne inicjatywy konferencyjne, badawcze i wydawnicze oraz uczestnicząc w międzynarodowej wymianie naukowej. Współpraca ta obejmuje również kontakty nieformalne i eksperckie, w tym konsultacje naukowe, udział członków Towarzystwa w zespołach eksperckich i recenzenckich oraz indywidualną współpracę badawczą realizowaną.

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE)

Kazimierz Misiaszek, *Koncepcja nauczania religii katolickiej w publicznej szkole polskiej. Próba oceny*, Warszawa: Towarzystwo Naukowe Franciszka Salezego 2010, Studia i rozprawy TNFS, t. 1.
Dariusz Stępkowski, *Pedagogika ogólna i religia. (Re)konstrukcja zapomnianego wątku na podstawie teorii Johanna F. Herbarta i Friedricha D.E. Schleiermachersa*, Warszawa: Towarzystwo Naukowe Franciszka Salezego 2010, Studia i rozprawy TNFS, t. 2.

Jan Niewęglowski, *Wychowawczo-społeczna działalność salezjanów w Polsce w latach 1898–1989*, Warszawa: Towarzystwo Naukowe Franciszka Salezego 2011, Studia i rozprawy TNFS, t. 4.

Jerzy Gocko, *Nauka społeczna Kościoła w poszukiwaniu własnej tożsamości*, Warszawa: Towarzystwo Naukowe Franciszka Salezego 2013, Studia i rozprawy TNFS, t. 7.

Ryszard F. Sadowski, *Filozoficzny spór o rolę chrześcijaństwa w kwestii ekologicznej*, Warszawa: Towarzystwo Naukowe Franciszka Salezego 2015, Studia i rozprawy TNFS, t. 10.

Theoria i praxis zrównoważonego rozwoju. 30 lat od ogłoszenia Raportu Brundtland, red. Ryszard F. Sadowski, Zbigniew Łepko, Warszawa: Towarzystwo Naukowe Franciszka Salezego 2017, Studia i rozprawy TNFS, t. 12.

Stefania Mazurek *Inspektoriat Matki Bożej Jasnogórskiej siostr salezjanek w Polsce w latach 1982–2007*, Warszawa: Towarzystwo Naukowe Franciszka Salezego 2024, Studia i rozprawy TNFS, t. 18.

Wychowanie w służbie praw człowieka, red. Jerzy Gocko, Ryszard F. Sadowski, Warszawa: Towarzystwo Naukowe Franciszka Salezego 2008, Biblioteka Towarzystwa Naukowego Franciszka Salezego, t. I.

Młodzież i jej świat. Praca, ekologia, wychowanie, małżeństwo i rodzina, red. Jan Niewęglowski, Warszawa: Towarzystwo Naukowe Franciszka Salezego 2017, Biblioteka Towarzystwa Naukowego Franciszka Salezego, t. III.

Stanisław Jankowski, *Biblijne źródła charyzmatu i systemu wychowawczego świętego Jana Bosko*, Warszawa: Towarzystwo Naukowe Franciszka Salezego 2016, Biblica et Theologica TNFS, t. 1.

Dariusz Sztuk, *Pomiędzy mnemohistorią i apokaliptyką. Pawłowy obraz kondycji „wyjścia” w Rz 8,18–25. Studium egzegetyczno-teologiczne*, Warszawa: Towarzystwo Naukowe Franciszka Salezego – INB UKSW 2019, Biblica et Theologica TNFS, t. 5.

Wychowanie do uniwersalizmu przez sport, red. Jerzy Gocko, Andrzej Pawłucki, Edward Pleń, Warszawa: Towarzystwo Naukowe Franciszka Salezego, Salezjańska Organizacja Sportowa Rzeczypospolitej Polskiej 2025, Monografie Salos RP, tom 44.

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE (CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

„Seminare. Poszukiwania naukowe” (Seminare. Learned Investigations) – czasopismo naukowe ukazujące się od 1975; od 2007 oficjalny periodyk TNFS;
Strony internetowe: www.tnfs.pl, www.seminare.pl.

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

Statut Towarzystwa Naukowego Franciszka Salezego, <https://tnfs.pl/o-tnfs/statut-tnfs-2/>.
Sprawozdanie z działalności Towarzystwa Naukowego Franciszka Salezego od początków jego istnienia do 31 grudnia 2008 roku, „Seminare. Poszukiwania naukowe” 27(2010), 271-281, <https://doi.org/10.21852/sem.2010.27.23>
Sprawozdania z działalności TNFS z lat 2008–2025, „Seminare. Poszukiwania naukowe” 2008-2025, t. 25–46.
Protokoły Walnych Zebrań z lat 2008–2025, archiwum wewnętrzne TNFS.
Materiały archiwalne TNFS (archiwum wewnętrzne TNFS).
Archiwum Salezjańskie Inspektorii Warszawskiej (ASIW), bez sygn.,teczka: Wydawnictwo.
Strona internetowa www.tnfs.pl.

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE)

Gocko Jerzy, *Saint Francis de Sales (1567–1622): Bishop of Geneva, Doctor of the Church, Humanist. On the 400th Anniversary of the Death of the Patron of the Francis de Sales Scientific Society*, „Seminare. Poszukiwania naukowe” 43(2022), nr 4, s. 1–10.
Niewęglowski Jan, *I zjazd salezjańskich pracowników naukowych* (Niepokalanów, 4-6 października 2013), „Seminare. Poszukiwania naukowe” 35(2014), nr 3, s. 219-222.
Pietrzykowski Jan, *Salezianie w Polsce 1945-1989*, Warszawa 2007.
Skorowski Henryk, *Tworzyli „Seminare”*, „Seminare. Poszukiwania naukowo-pastoralne”, 19 (2003) s. 5-6.
Stawniak Henryk, „Seminare” organem Towarzystwa Naukowego Franciszka Salezego, „Seminare. Poszukiwania naukowe”, 25(2008), s. 5-6
Struś Józef, *Franciszek Salezy*, w: *Encyklopedia katolicka*, red. Piotr Hemperek i in., vol. 5, Lublin: TN KUL 1989, s. 459-461.

JERZY GOCKO

TOWARZYSTWO NAUKOWE IM. IGNACEGO JANA PADEREWSKIEGO

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia – 2012. **Okresy działalności** - bez przerw od 2012 **Siedziba i dane adresowe** (Adres, telefon/fax, strony www i adres mailowy) – ul. Dolna 58, 61-680 Poznań. Adres mailowy: tnp@onet.eu. **Struktura organizacyjna** (Wydziały, Komisje, Sekcje, Oddziały) – brak. **Archiwum** – Wielkopolskie Archiwum Historii Mówionej DAR (Digitalne Archiwum Rodzinne). **Repozytorium** - Digitalne Archiwum Rodzinne <https://www.youtube.com/channel/UCL1kZ5ZOmWGBVQCQNtWWpg> oraz we współpracy z Instytutem Informatyki Politechniki Poznańskiej, która udostępnia przestrzeń dyskową (użytkowanie ośmiu rdzeni serwera oraz do 100 GB danych). **Liczba członków** (honorowych, rzeczywistych, wspierających) kilkanaście osób. **Prezesi** (lata urzędowania) – prof. Bartosz Korzeniewski UAM prezes od 2012; dr Amelia Korzeniewska prezes od 2015 nadal. **Sekretarze generalni** (lata urzędowania) – brak. **Skarbnicy** (lata urzędowania) – brak

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Towarzystwo Naukowe im. I. J. Paderewskiego zrzesza ludzi nauki z 3 głównych ośrodków uniwersyteckich w kraju: Poznania, Warszawy i Wrocławia. W ostatnich latach Towarzystwo ściśle współpracowało z wiodącymi instytucjami badawczymi i muzealnymi w Polsce m.in. Uniwersytetem im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Muzeum Historii Polski, Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku w realizacji projektów naukowych i edukacyjnych (wykłady otwarte, organizacja konferencji wraz z tłumaczeniem wystąpień prelegentów zagranicznych, warsztaty dla studentów, wystawy rocznicowe), skierowanych do szerokiego grona odbiorców, w które zaangażowani byli także naukowcy, studenci i doktoranci.

W zakresie działalności edukacyjnej i kulturalnej zrealizowanych przez wnioskodawcę w ciągu ostatnich kilku lat:

1. Od 2018 r w ramach Digitalnego Archiwum Rodzinnego (DAR) – filmowego archiwum pamięci rodzinnej poświęconego XX wiecznej historii Poznania i Wielkopolski Towarzystwo nagrywa wspomnienia świadków historii i dysponentów pamięci rodzinnej (m.in. potomków powstańców wlkp).

2. W roku akademickim 2017/2018 we współpracy z Wydz. Historycznym UAM organizuje roczne cykle spotkań edukacyjnych pt. „Polskie Muzea Historyczne” z badaczami pamięci i dziedzictwa kulturowego oraz muzealnikami m.in. prof. D. Folga-Januszewską, prezydent Polskiego Komitetu Narodowego ICOM, dyrektorem MHK M. Niezabitowskim, dyrektorem Muzeum Polin prof. D. Stolą. W spotkaniach do tej pory uczestniczyło ponad 600 słuchaczy. Celem wykładów i warsztatów było stworzenie darmowej i jedynej takiej w Polsce platformy wymiany wiedzy i doświadczeń pomiędzy praktykami i teoretykami muzealnictwa.

3. Prowadzi działania na rzecz popularyzacji i edukacji polskiej historii przez: (a) międzynarodowe konferencje: „Druga wojna światowa w pamięci kulturowej w Polsce i w Niemczech – 70 lat później (1945-2015)” w ramach projektu badawczego Fundacji Współpracy Polsko-Niemieckiej (z Instytutem Germanistyki UAM i Institut für Neuere Deutsche Literatur und Medien CAU w Kiel), w którym polscy i niemieccy naukowcy badali trzy segmenty pamięci kulturowej w Polsce i w Niemczech: literaturę piękną, film oraz muzea, pod kątem zmian w postrzeganiu II wojny światowej. Projekt wykazał zbieżności głównie z zakresie wpływu nowych mediów, tendencji do personalizacji historii oraz kształtowania się globalnego, ponadnarodowego obrazu wojny, Poznań 2016 oraz „Wojna i pamięć. Pamięć kulturowa o II wojnie światowej w Polsce, Niemczech i Rosji” Gdańsk 2017, a także: „Poznańska Cytadela jako miejsce pamięci” Poznań 2017; „Propaganda – das Kino der NS-Zeit” und „Die Jahre danach – Deutscher Film 1946-64”, Kiel 2016, (b) wystawy: „Wielkopoleanie ku Niepodległej...” (z WMN), „Tadeusz Kościuszko na pocztówkach z XIX i XX wieku” (z Biblioteką Kórnicką PAN); „Rodziny wielkopolskie w służbie Niepodległej”(w SP nr 90, KSP, Zespołem Szkół Zakonu Pijarów), Poznań 2018, (c) wykłady otwarte m.in. „Spotkania z historią – O wojnie w kulturze”, Muzeum II Wojny, Gdańsk 2017; „Polskie miejsca pamięci. Dzieje dumy i chwały” (m.in z MHP i Zamkiem Królewskim w Warszawie, Ossolineum), Poznań/Warszawa/Kraków 2018; (d) audycje radiowe i telewizyjne m.in. Funkhaus Europa „Przywrócić twarze ofiarom” Berlin 2016, Polskie Radio „Dwójka”, TVP 3 „Wielkopolska warta Poznania”, Telewizja Republika, Poznań 2018.

Do tej pory Towarzystwo zrealizowało 3 projekty z programu Muzeum Historii Polski. 2023 Projekt edukacyjny Dwie cytadele, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, w ramach programu Patriotyzm jutra Muzeum Historii Polski, inicjatorka i kierownik projektu dr A. Korzeniewska.

Projekt „Dwie cytadele” o charakterze edukacyjno-animacyjnym propagujący pamięć o poznańskiej Cytadeli oraz różne sposoby jej użytkowania w kontekście porównawczym z terenem Cytadeli w Warszawie, ukazywał mało znane dotąd fakty z historii obu obiektów wiążące się z odzyskaniem niepodległości w ramach takich wydarzeń, jak: powstanie wielkopolskie, traktat wersalski i jego postanowienia dotyczące zachodniej granicy Polski, nadanie pierwszej depeszy władz II RP, prace nad złamaniem szyfrów wojsk bolszewickich oraz nad złamaniem kodu Enigmy. We współpracy z lokalnymi stowarzyszeniami oraz wolontariuszami i pasjonatami historii Cytadeli poznańskiej projekt popularyzował wiedzę o historii Cytadeli w Poznaniu i Warszawie za pomocą realizacji warsztatów, spacerów i lekcji tematycznych, wykładów otwartych, także rejestrowanych i dostępnych do tej pory on line.

2021 Projekt badawczo-edukacyjny Poznański Czerwiec 65 lat później, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, w ramach programu Patriotyzm jutra Muzeum Historii Polski, inicjatorka i kierownik oraz moderator dwu dniowej konferencji dr A. Korzeniewska.

Realizacja obchodów 65 rocznicy Czerwca 56 w Poznaniu przez organizację Dni Pamięci Czerwca 56 w dniach 29 i 30 czerwca 2021 r., z udziałem uczestników Czerwca 56: m.in. aktorem Z. Wardejnem, red. B. Miczko, autorką pierwszych notacji uczestników

Czerwca 56, reportaży oraz która jako pierwsza opublikowała nagrania z procesów poznańskich, z R. Schefke pomysłodawcą Pomnika Ofiar Czerwca 56 i współorganizatorem obchodów 25. rocznicy robotniczego powstania oraz kier. budowy Pomnika Ofiar Czerwca 1956 w 1981 r., M. Lenartowskim oraz innymi ciekawymi gośćmi, którzy tworzyli historię. W ramach projektu odbyła się: wystawa pamiątek i zdjęć z 28 i 29 czerwca 1956 w Poznaniu oraz upamiętnienia ofiar pierwszego buntu robotników 25 lat później, w Pałacu Działyńskich w Poznaniu do lipca 2021 oraz kilka spacerów tematycznych dla młodzieży szkolnej m.in. na cmentarzu na Cytadela Poznań, gdzie złożono kwiaty na grobach 13 ofiar protestu. Spacery poprowadzili: dr Ł. Jastrząb, BK PAN oraz dr. K. Bitner IPN. Zespół Towarzystwa dotarł do uczestników Czerwca 56 i nagrał kilka unikatowych relacji świadków historii, do prowadzonego archiwum DAR. Projekt zakończyło, dnia 22.10. 2021 w DSH w Warszawie, spotkanie dyskusyjne „Październik 56 zaczął się w Poznaniu” z amb. A. Engelmayerem, uczestnikiem rewolucji węgierskiej 1956 r. oraz nagrania wypowiedzi Krystyny Zwolińskiej-Pogonowskiej, działaczki pierwszego obywatelskiego ruchu w PRL: Studenckiego Komitetu Pomocy Więźniom Politycznym, w ramach którego udzielano pomocy aresztowanym ofiarom Czerwca 56.

2019 Projekt edukacyjny Mikrohistorie. Filmopamięci Powstania Wielkopolskiego, grant Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego z programu Patriotyzm Jutra Muzeum Historii Polski, pomysłodawczyni i kierownik projektu, scenarzystka i reżyserka cyklu 7 filmów dokumentalnych. 2.

Projekt „Mikrohistorie. Film dokumentalny o pamięci Powstania Wielkopolskiego.” to projekt edukacyjno-kulturalny. Polegał on na zebraniu kilkudziesięciu relacji rodzin powstańców wielkopolskich w formie audiowizualnej (1), opracowaniu i analizie zbiorów w celu stworzenia ostatecznego scenariusza projektowanego filmu, na który złożą się najciekawsze fragmenty sfilmowanych relacji (2) oraz stworzenia filmu średniometrażowego, przeznaczonego do projekcji telewizyjnej i kinowej.

Film „Mikrohistorie. Pamięć o powstaniu wielkopolskim” powstał na podstawie relacji świadków, scenariusz i reżyseria A. Korzeniewska 2020/2021, emisja w TVP 3 27-30 grudnia 2020 r. oraz w 2021 r. Ma siedem odcinków:

1. Skauting – film poświęcony pierwszym organizacjom harcerskim powstającym w Poznaniu w 1913 r. na podstawie relacji świadka i potomków działaczy harcerskich.

2. 10 listopada w Warszawie – film przywołuje kluczowe wydarzenia przygotowujące do 11 listopada i przejęcia władzy przez J. Piłsudskiego realizowane przez działaczy POW, film rekapitułuje rolę zapomnianego bohatera J. Jęczkowiaka, na podstawie dokumentów i relacji potomków.

3 Pierwsze strzały – film o pierwszej cywilnej śmiertelnej ofierze Powstania Wielkopolskiego w oparciu o dokumenty i pamięć rodzinną.

4. Serce powstańca – historia miłości podczas Powstania Wielkopolskiego na podstawie pamięci potomków.

5. Represje – film o prześladowaniach powstańców wielkopolskich w okresie II wojny światowej w regionie.

6. Ulica Mostowa – historia miejsca pamięci – kamienica przy ul. Mostowej w Poznaniu m.in. na podstawie publikowanej relacji niemieckiego mieszkańca domu.

7. Republika Ostrowska – film przywołuje organizację społeczności i jej sposoby walki z germanizacją i pruską dominacją w powiecie ostrowskim i ówczesnym ostrzeszowskim.

Praca nad tym projektem i zebranie notacji zapoczątkowało powstanie pierwszego wielkopolskiego archiwum historii mówionej – DAR /Digitalne Archiwum Rodzinne/. Obecnie archiwum DAR jest nadal rozwijane m.in. przez szeroką działalność archiwizacyjną w zakresie realizacji nagrań wypowiedzi świadków historii (uczestników Czerwca 56 i wydarzeń na Węgrzech, ziemian oraz potomków II i III pokolenia powstańców wielkopolskich i śląskich) oraz popularyzacji zasobów archiwum.

Celem Towarzystwa jest:

- działalność na rzecz kultury i sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego realizowanych przez podejmowanie działalności popularyzującej naukę, badania i edukację przez konferencje, seminaria, wykłady, konkursy, licytacje, wystawy, filmy, a także rozwijanie zasobów historii mówionej; wspieranie uzdolnionej młodzieży, tworzenie wokół Towarzystwa różnych form wolontariatu;
- podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowania polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej;
- promocja Polski za granicą;
- działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych, także poprzez współpracę z organizacjami o podobnych celach działania.
- podejmowanie działań na rzecz osób niepełnosprawnych, przez działania sprzyjające integracji, w tym działania na rzecz likwidacji barier architektonicznych, transportowych i technicznych, w komunikowaniu się i dostępie do informacji oraz promowanie aktywności społecznej osób niepełnosprawnych, w tym działalności naukowej i zawodowej osób niepełnosprawnych.

Jednym z kluczowych celów Towarzystwa jest także wspieranie integracji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, ze szczególnym uwzględnieniem osób niepełnosprawnych i ich rodzin. Wszystkie organizowane przez Towarzystwo wydarzenia mają bezpłatny wstęp i organizowane są w lokalach bez barier architektonicznych. Towarzystwo prowadziło dwuletnią kampanię społeczną „Szansa dla chorych z zanikiem mięśni” na rzecz poprawy losu osób z dysfunkcjami, w ramach której we współpracy z Międzynarodowymi Targami Poznańskimi podczas Poznań Sport EXPO zorganizowało Bieg Charytatywny podczas 10.PKO Poznań Półmaraton w 2017 r. i 19. Poznań Maraton w 2018 r.

AMELIA KORZENIEWSKA

TOWARZYSTWO NAUKOWE KATOLICKIEGO UNIWERSYTETU LUBELSKIEGO JANA PAWŁA II

INFORMACJE OGÓLNE

Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego (w 2006 r. dodano: „Jana Pawła II”) (ang. The Learned Society of the John Paul II Catholic University of Lublin, łac. Societatis Scientiarum Catholicae Universitatis Lublinensis Ioannis Pauli II) zostało założone w 1934 r. uchwałą z dnia 31 stycznia tego roku Senatu Akademickiego KUL jako odrębna instytucja, ale komplementarna wobec Uczelni. Po przygotowaniu i wysłaniu dokumentów do Urzędu Wojewódzkiego Lubelskiego zostało ono zarejestrowane 18 maja tego roku. Prowadziło działalność do 31 października 1939 r., kiedy już po wybuchu II wojny światowej, decyzją generalnego gubernatora Hansa Franka, ustała wszelka działalność naukowa na okupowanych terenach. Zostało reaktywowane po zakończeniu działań wojennych na terenie Lubelszczyzny 21 listopada 1944 r. i od tamtej pory prowadzi nieprzerwaną działalność naukową.

Aktualna siedziba: ul. Spokojna 1, lok. 408-409, 20-047 Lublin; tel.: 81 525 01 93; e-mail: tnkul@tnkul.pl; <https://tnkul.pl>.

Zasadnicza działalność naukowa jest prowadzona w ramach wydziałów TN i powoływanych komisji. Wydziały TN KUL: a) Teologii (8 VI 1934 – 24 V 1991 – Wydział Teologiczno-Kanoniczny, 24 V 1991 – 26 III 2008 – Wydział Teologiczny, od 28 III 2008 r. pod obecną nazwą). W jego strukturze działała Komisja Badań Historii Teologii i Filozofii w Średniowieczu (1966–1993); b) Wydział Nauk Społecznych (od 8 VI 1934 r.). W jego strukturze działają: Komisja Pedagogiczna (od 1954 r.), Komisja Psychologiczna (od 1964 r.), a w przeszłości również Komisja Jacquesa Maritaina (1992–2009); c) Wydział Historyczno-Filologiczny (od 8 VI 1934 r.). W jego strukturze działały: Instytut Antropologiczno-Socjologiczny (1945–1952), Komisja Badań nad Żywotem św. Stanisława (1951–1957), Komisja Badań nad Dziejami Warmii i Mazur (1952–1957), Komisja Badań nad Literaturą Katolicką (1952–1969; od 1969 r. w strukturze Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego – obecnie pod nazwą Ośrodek Badań nad Literaturą Religijną), Komisja Regionalna Lubelska (1953–1965), Instytut Geografii Historycznej Kościoła w Polsce (1957–1969; od 1969 r. w strukturze Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego – obecnie pod nazwą Ośrodek Badań nad Geografią Historyczną Kościoła w Polsce) i Komisja Badań nad Początkami Chrześcijaństwa w Polsce (1961–1994). Obecnie funkcjonują: Komisja Badań nad Antykiem Chrześcijańskim (od 1972 r.) i Komisja Historyczna (od 2018 r.); d) Wydział Filozoficzny (od 1 III 1952 r.). W jego strukturze działała Komisja Badań nad Religią (1976–2026), a nadal działają: Komisja Filozofii Przyrody (od 1965 r.), Komisja Kulturoznawstwa (od 2009 r.) i Komisja Naukoznawstwa (od 2009 r.); e) Wydział Nauk Prawnych (od 23 V 1990 r.); f) Wydział Matematyczno-Przyrodniczy (od 20 III 2002 r.); g) Wydział Zamiejscowy Nauk Prawnych

i Ekonomicznych KUL (od 29 III 2012 r.). Oprócz wydziałów i komisji istnieją również jednostki badawcze podległe bezpośrednio Zarządowi: Referat Wykładów Uniwersyteckich i Sympozjów (1977–1992; 1945–1946 – Komitet Wykładów Uniwersyteckich, 1946–1977 – Komisja Wykładów Uniwersyteckich); Komitet Redakcyjny Encyklopedii Katolickiej (1969–2014; 1948–1969 – Komisja Wydawnicza Encyklopedii Katolickiej); Instytut Polonijny „Patria-Polonia” (od 2024 r.).

W bibliotece TN KUL znajdują się przede wszystkim publikacje wydane przez Towarzystwo oraz inne zgromadzone, łącznie ok. 4000 książek. W Archiwum dokumentacji jednostki mają przeważnie układ kancelaryjny, nadany im w sekretariacie.

Towarzystwo Naukowe KUL od początku swojej działalności prowadzi dział wydawniczy. Przed wybuchem II wojny światowej samodzielnie pozyskiwano na to fundusze, w okresie komunistycznym wydawano publikacje głównie ze środków uniwersyteckich, a po transformacji ustrojowej nastąpił powrót do samodzielnego pozyskiwania dotacji.

Od 2015 r. artykuły w czasopismach wydawanych przez Towarzystwo są dostępne na platformie OJS (<https://czasopisma.tnku.pl/>), w ramach otwartego dostępu.

W latach 1934–2025 powołano 1322 członków. Na 31 grudnia 2025 r. było ich 661 (119 czynnych, 230 korespondentów i 303 współpracowników), w tym 9 honorowych.

Władze Towarzystwa:

– 13 prezesów: ks. Antoni Szymański (8 VI 1934 – 31 X 1939), ks. Antoni Słomkowski (21 XI 1944 – 17 I 1952), ks. Józef Iwanicki (1 III 1952 – 23 III 1957), ks. Marian Rechowicz (23 III 1957 – 7 XII 1963), ks. Wincenty Granat (7 XII 1963 – 4 X I 1970), o. Mieczysław A. Krąpiec OP (4 X I 1970 – 7 IV 1981), Zygmunt Sułowski (7 IV 1981 – 8 X I 1983), bp Piotr Hemperek (8 XI 1983 – 23 V 1989), Stefan Sawicki (23 V 1989 – 18 VI 1998), ks. Andrzej Bronk SVD (18 VI 1998 – 21 III 2001), ks. Janusz Mariański (21 III 2001 – 21 III 2004), ks. Augustyn Eckmann (21 III 2004 – 25 VI 2025), Marian Surdacki (od 25 VI 2025 r.);

– 21 sekretarzy generalnych: Mieczysław S. Popławski (8 VI 1934 – 7 XI 1939), Andrzej Wojtkowski (21 XI 1944 – 5 VI 1948), Czesław Strzeszewski (7 VI 1948 – 1 III 1952), Andrzej Wojtkowski (ponownie 1 III 1952 – 23 III 1957), Czesław Zgorzelski (23 III 1957 – 29 IV 1959), ks. Stanisław Kamiński (29 IV 1959 – 7 XII 1963), Czesław Zgorzelski (ponownie 7 XII 1963 – 26 X 1964), Stefan Kunowski (26 X 1964 – 15 III 1967), ks. Edward Kopeć (15 III 1967 – 5 XII 1968), Stefan Sawicki (4 XII 1968 – 16 XII 1971), Zygmunt Sułowski (16 XII 1971 – 17 V 1974), Ryszard Bender (17 V 1974 – 23 V 1977), ks. Marian Filipiak (23 V 1977 – 24 III 1980), ks. Seweryn Rosik (24 III 1980 – 7 IV 1981), ks. Ryszard Rubinkiewicz SDB (7 IV 1981 – 27 V 1986), ks. Stanisław Wielgus (27 V 1986 – 23 V 1989), ks. Andrzej Bronk SVD (23 V 1989 – 7 VI 1995), Robert Chodkowski (7 VI 1995 – 18 VI 1998), Elżbieta Hałas (18 VI 1998 – 21 III 2001), ks. Augustyn Eckmann (21 III 2001 – 21 III 2004), Stanisław Olczak (21 III 2004 – 27 III 2013), ks. Mirosław Sitarz (27 III 2013 – 21 III 2018), Ewa Ziółek (od 21 III 2018 r.);

– 17 skarbników: Ignacy Czuma (21 XI 1944 – 21 I 1950), Czesław Strzeszewski (p.o. 23 I – 18 XI 1950), Zdzisław Papierkowski (18 XII 1950 – 1 IV 1952), Jan Stanisław Łoś (1 III 1952 – 23 III 1957), ks. Stanisław Płodzień (23 III 1957 – 25 III 1962),

ks. Stanisław Łach (21 V 1962 – 7 XII 1963), ks. Stanisław Kamiński (7 XII 1963 – 15 III 1967), ks. Władysław Smoleń (15 III 1967 – 4 XI 1970), ks. Czesław Bartnik (4 XI 1970 – 23 V 1977), Marian Nagnajewicz (23 V 1977 – 7 IV 1981), ks. Piotr Hempelek (7 IV 1981 – 8 XI 1983), Zygmunt Sułowski (8 XI 1983 – 23 V 1989), Jan Ziółek (23 V 1989 – 21 III 2001), Józef Fert (21 III 2001 – 18 III 2004), ks. Antoni Kość SVD (18 III 2004 – 24 III 2010), ks. Stanisław Tymosz (24 III 2010 – 13 XII 2012), ks. Czesław Krakowiak (od 13 XII 2012).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Poszczególne wydziały i komisje organizują posiedzenia naukowe z wykładami swoich członków lub osób zaproszonych oraz posiedzenia administracyjne z omówieniem spraw dotyczących bieżącej działalności danej jednostki. Towarzystwo organizuje również coroczne publiczne zebrania o charakterze otwartym, z czasem połączone z wręczeniem Nagrody im. ks. Idziego Radziszewskiego oraz wykładem laureata (przyznawanej od 1974 r. za badania w duchu humanizmu chrześcijańskiego – do 2025 r. było 47 laureatów). Od 1991 r. Towarzystwo ubiega się o granty naukowe i wydawnicze z funduszy ministerialnych oraz innych instytucji grantodawczych.

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA (W WYBORZE)

W pierwszym roku swojej działalności (1934 r.) wydano trzy publikacje: L. Białkowski, *Lubelska księga podkomorska piętnastego wieku*; C. Strzeszewski, *Kryzys rolniczy na ziemiach Księstwa Warszawskiego i Królestwa Kongresowego 1807–1830*; H. Życzyński, *Lalka Prusa. Studium syntetyczno-porównawcze*. Do wybuchu II wojny światowej wydano co najmniej 58 prac, choć zapewne było ich więcej, ale nie wszystkie zostały skatalogowane. Po wznowieniu działalności w 1944 r. wznowiono również wydawanie publikacji. Z tego okresu należy wymienić m.in.: *Encyklopedia katolicka*, t. I–XX (1973–2014); zbiór prac z zakresu etyki autorstwa K. Wojtyły (*Miłość i odpowiedzialność* – 1960, *Osoba. Podmiot i wspólnota* – 1976, *Elementarz etyczny* – 1983, *Wykłady lubelskie* – 1986, *Osoba i czyn oraz inne studia antropologiczne*, red. T. Styczeń – 1994, *Św. Jana od Krzyża nauka o wierze* – 2000); T. Brajerski, *Język staro-cerkiewno-słowiański. Podręcznik dla polonistów* (1964); *Księga tysiąclecia katolicyzmu w Polsce*, cz. 1–3, red. M. Rehowicz (1969; także w tym roku wydanie francuskie jednotomowe); *Księga jubileuszowa 50-lecia Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Praca zbiorowa wydana w rocznicę 50-lecia istnienia uczelni*, red. M. Rehowicz i in. (1969); J. Majka, *Socjologia parafii. Zarys problematyki* (1971); *Dzieje teologii katolickiej w Polsce*, t. I–III, red. M. Rehowicz (1974–1977); S. Litak, *Struktura terytorialna Kościoła łacińskiego w Polsce w 1772 roku* (1980); J. K. Zawodny, *Katyń* (1989), T. Żenczykowski, *Samotny bój Warszawy* (1990), *Leksykon filozofii klasycznej*, red. J. Herbut (1997); *Filozofia brytyjska u schyłku XX wieku*, red. P. Gutowski, T. Szubka (1998); P. Skubiszewski, *Sztuka Europy łacińskiej od VI do IX wieku*, tłum. J. Kuczyńska, E. Zwolski (2001; tłumaczenie francuskiej wersji tej publikacji z 1998 r., która pierwotnie ukazała się w j. włoskim w 1995 r.); dzieła wielkich poetów starogreckich w przekładzie R. Chodkowskiego – Sofoklesa (*Antygona* – 2004, *Król Edyp* – 2007, *Elektra* – 2008, *Tragedie*, t. I–II – 2009, 2012), Eurypidesa (*Medea* – 2010, *Alkestis*; *Medea*; *Dzieci Heraklesa*; *Hipolit*; *Hekabe*; *Blagalnice*; *Andromacha*; *Oszalały Herakles*; *Trojanki* – 2017, *Elektra*; *Ifigenia w kra-*

ju Taurów; Ijon; Helena; Fenicjanki; Orestes; Bachtanki; Ifigenia w Aulidzie; Rezos – 2018), Ajschylosa (*Persowie; Siedmiu przeciwko Tebom; Błagalnice; Prometeusz w okowach* – 2015, *Oresteja* – 2016), Homer (*Odyseja* – 2020, *Iliada* – 2022), Wergiliusz, *Eneida* – 2024; *Literatura Grecji starożytnej*, t. I: *Epika – liryka – dramat*, t. II: *Proza historyczna, krasomówstwo, filozofia i nauka, literatura chrześcijańska*, red. H. Podbielski (2005); J. Śrutwa, *Dzieje Kościoła w starożytności*, t. I: *Epoka wielkich prześladowań*, II: *Kościół w Cesarstwie chrześcijańskim* (2018); J. Śrutwa, *Kościół w epoce Wędrówek Ludów*, t. I: *Kościół w szczytowej fazie Wędrówek Ludów*, t. II: *Kościół u progu Średniowiecza* (2021–2022); M. Surdacki, *Infermeria szpitala Świętego Ducha w Rzymie XVII–XVIII wieku* (2023); *Atlas klasztorów w Polsce w X–XXI wieku i na ziemiach z Polską historycznie związanych*, red. H. Gapski (2024).

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE

Od końca lat 40. XX w. rozpoczęto wydawanie czasopism naukowych; przygotowywanych przez poszczególne wydziały: „Roczniki Filozoficzne”, „Roczniki Humanistyczne”, „Roczniki Teologiczne”, „Roczniki Nauk Społecznych”, „Roczniki Nauk Prawnych”, „Roczniki Psychologiczne” (obecnie „Annals of Psychology”), „Roczniki Wydziału Nauk Prawnych i Ekonomicznych KUL”, „Roczniki Kulturoznawcze”, „Roczniki Pedagogiczne”. Oprócz tego wydaje również: „Summarium Societatis Scientiarum Catholicae Universitatis Lublinensis Ioannis Pauli II”, „Journal for Perspectives of Economic Political and Social Integration”, „Kościół i Prawo”, „Teki Komisji Historycznej TN KUL”, „Studia Polonijne”, „Studia Norwidiana”.

Do 1939 r. wydawano następujące serie wydawnicze: „Prace doktorskie, magisterskie i seminaryjne”, „Źródła i monografie”, „Nauka, filozofia, religia”, „Polska pod względem religijnym”. Po wojnie rozpoczęto serię „Wykłady i Przemówienia Towarzystwa Naukowego KUL”, a także serię w obrębie każdego wydziału. Ze współcześnie istniejących należy wymienić m.in.: „Źródła i monografie”, „Wykłady i Przemówienia”, „Nagroda im. Księdza Idziego Radziszewskiego”, „Prace Wydziału Teologii TN KUL”, „Prace Wydziału Historyczno-Filologicznego TN KUL”, „Prace Wydziału Nauk Społecznych TN KUL”, „Prace Wydziału Filozoficznego TN KUL”, „Prace Wydziału Nauk Prawnych TN KUL”, „Prace Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego TN KUL”, „Geografia historyczna Kościoła w Polsce”, „Literacki wymiar kultury”, „Literatura współczesna – pisarze i problemy”, „Moralność chrześcijańska w kontekście ekumenicznym”, „Prace z dziejów szkolnictwa i opieki społecznej w Polsce”, „Pracownia Literatury Polsko-Żydowskiej KUL”, „Staropolski dramat i dialog religijny”, „Studia i monografie”, „Studia nad sztuką renesansu i baroku”, „Studia liturgiczne”, „Studia z polonistycznej teorii kształcenia”, „Homo meditans”, „Studia Religiologiczne”, „Studia z zakresu prawa kanonicznego”, „Seminaria Kazimierskie”, „Biblioteka «Ethos»”, „Problemy psychologii klinicznej i osobowości”, „Homo militans”, „Cyprian Norwid. Dzieła wszystkie”, „Katalog prac plastycznych Cypriana Norwida”.

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

Zasadnicze materiały archiwalne znajdują się w Archiwum Towarzystwa Naukowego KUL oraz Archiwum Uniwersyteckim KUL. Ponadto odnaleźć je można w Bibliotece Uniwersyteckiej KUL oraz Instytucie Pamięci Narodowej Oddział w Lublinie.

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE)

J. Szymański, *Dwadzieścia pięć lat Towarzystwa Naukowego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego*, „Sprawozdania z Czynności Wydawniczej i Posiedzeń Naukowych oraz Kronika Towarzystwa Naukowego KUL” 1960, nr 10, s. 5–116; G. Karolewicz, E. Wiśniowski, *Zarys dziejów Towarzystwa Naukowego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego*, w: *Księga jubileuszowa 50-lecia Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Praca zbiorowa wydana w rocznicę 50-lecia istnienia uczelni*, red. S. Kunowski, W. Müller, M. Rechowicz, Z. Sułowski, A. Wojtkowski, Lublin: TN KUL 1969, s. 269–286; G. Karolewicz, *Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego*, w: *Słownik polskich towarzystw naukowych*, t. 1: *Towarzystwa naukowe działające obecnie w Polsce*, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk: Zakład Narodowy imienia Ossolińskich – Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk 1978, s. 82–85; *Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego*, oprac. Z. Sułowski, D. Noskowska, w: *Księga pamiątkowa w 75-lecie Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Wkład w kulturę polską w latach 1968–1993*, red. M. Rusecki, Lublin: RW KUL 1994, s. 665–675; W. Muszyński, *Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego – działalność i jej rezultaty*, „Problemy Społecznego Ruchu Naukowego” 6(2000), nr 3, s. 139–166; A. Czabaj, J. Kostek, A. Żuk, *Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego*, w: *Słownik polskich towarzystw naukowych*, t. 1: *Towarzystwa naukowe działające obecnie w Polsce*, wyd. nowe, Warszawa: Biblioteka PAN w Warszawie – Rada Towarzystw Naukowych przy Prezydium PAN 2004, s. 108–116; A. Zonik, *Scientiae et veritatis. Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II. Studium historyczno-prawne*, Lublin: TN KUL 2009; M. Sitarz, A. Zonik, *Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II*, w: *Towarzystwa Naukowe w Polsce. Dziedzictwo, kultura, nauka, trwanie*, red. Z. Kruszewski, t. 2, Warszawa: Polska Akademia Nauk 2013, s. 167–175; J. Kostek, A. Zonik, *Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II*, w: *Encyklopedia katolicka*, t. XIX, kol. 935–937; A. Eckmann, K. Wójcik, A. Żuk, *Towarzystwo Naukowe KUL*, w: *Encyklopedia 100-lecia KUL*, t. II, red. E. Gigilewicz i in., s. 478–480 (rozszerzona wersja tego tekstu: A. Eckmann, A. Żuk, *O Towarzystwie Naukowym KUL na stulecie Uniwersytetu*, „Summarium Societatis Scientiarum Catholicae Universitatis Lublinensis Ioannis Pauli II” 2018, nr 47[67], s. 7–19); E. M. Ziółtek, *Nagroda im. księdza Idziego Radziszewskiego*, „Summarium Societatis Scientiarum Catholicae Universitatis Lublinensis Ioannis Pauli II” 2022, nr 51(71), s. 31–41; G. Misiura, *Przygotowanie monografii historycznej Towarzystwa Naukowego KUL*, „Summarium Societatis Scientiarum Catholicae Universitatis Lublinensis Ioannis Pauli II” 2023, nr 52(72), s. 47–55; G. Misiura, *Powstanie Towarzystwa Naukowego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II*, „Summarium Societatis Scientiarum Catholicae Universitatis Lublinensis Ioannis Pauli II” 2024, nr 53(73), s. 7–14; G. Misiura, *90 lat Towarzystwa Naukowego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II. Historia i teraźniejszość*, Lublin: TN KUL 2025.

DR GRZEGORZ MISIURA

TOWARZYSTWO NAUKOWE KOMPARATYSTYKI PRAWNICZEJ (TNKP)

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia: 2021. **Okresy działalności:** 2021-obecnie. **Siedziba i dane adresowe** (Adres, telefon/fax, strony www i adres mailowy): Łopuszańska 53A / 8, 02-232 Warszawa, Polska. Adres mailowy: tnkpkontakt@gmail.com. **Struktura organizacyjna** (Wydziały, Komisje, Sekcje, Oddziały): brak. **Liczba członków** (honorowych, rzeczywistych, wspierających): 7. **Prezesi** (daty urzędowania): Marcin Adam Wielec (2021-obecnie)

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Towarzystwo Naukowe Komparatystyki Prawniczej jest dobrowolnym, samorządnym, trwałym zrzeszeniem naukowców zajmującym się badaniem prawa, ze szczególnym uwzględnieniem regionu Europy Środkowej, w ujęciu komparatystycznym i interdyscyplinarnym.

Stowarzyszeniu przyświeca idea współpracy między badaczami oraz różnymi uczelniami i jednostkami naukowymi w kraju oraz za granicą. Jest to także miejsce wymiany poglądów – inicjatywa, która połączyła wielu ludzi ponad podziałami.

Działalność ma pozwolić na wprowadzenie do dyskursu prawniczego powiewu świeżości oraz efektywności poprzez zachęcanie konkurujących ze sobą „szkół” różnych poglądów do współpracy oraz tworzenia wspólnych stanowisk.

Członkowie Stowarzyszenia nie zamierzają poprzestać jedynie na teoretycznych rozważaniach, ich celem jest prowadzenie badań, które staną się przyczynkiem do krytycznej oceny obecnych regulacji i pozwolą na sformułowanie wniosków de lege ferenda, w celu urzeczywistnienia konstrukcji teoretycznych w realia praktyczne.

Głównymi celami stowarzyszenia są w szczególności:

- rozwój nauki, szkolnictwa wyższego, edukacji, oświaty i wychowania;
- promocja Rzeczypospolitej Polskiej za granicą;
- zwiększanie świadomości prawnej społeczeństwa;
- współpraca z krajowymi i międzynarodowymi organizacjami prowadzącymi podobną działalność.

Niniejsze cele są realizowane m.in. poprzez: organizowanie konferencji naukowych, organizowanie szkoleń, realizowanie badań naukowych oraz przygotowywanie lub wydawanie opracowań naukowych

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH: Central European Association for Comparative Law

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA: <https://tnkp.pl/>

TOWARZYSTWO NAUKOWE NIERUCHOMOŚCI

POLISH REAL ESTATE SCIENTIFIC SOCIETY

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia: 1994 (11 lutego 1994 r. zebranie założycielskie, 27 kwietnia 1994 r. wpisanie do rejestru stowarzyszeń przez Sąd Wojewódzki w Olsztynie). **Okresy działalności:** Towarzystwo prowadzi działalność w sposób ciągły od 1994 roku do chwili obecnej. **Siedziba i dane adresowe:** ul. Prawocheńskiego 15, 10-724 Olsztyn, tel. 89 523-36-63, www: <https://www.tnn.org.pl>, e-mail: tnn@tnn.org.pl.

Struktura organizacyjna: Władzami naczelnymi Towarzystwa są: Walne Zgromadzenie Członków, Zarząd Główny Towarzystwa, Główna Komisja Rewizyjna, Główny Sąd Koleżeński oraz Rada Programowa. Kadencja wszystkich władz Towarzystwa trwa pięć lat, a wybory odbywają się w głosowaniu jawnym lub tajnym, w zależności od uchwały Walnego Zgromadzenia. Towarzystwo może powoływać oddziały terenowe, zespoły naukowe, komisje problemowe. Terenem działalności TNN jest obszar Rzeczypospolitej Polskiej, a siedzibą władz naczelnych Towarzystwa jest Olsztyn, jednakże członkami Towarzystwa mogą być osoby z kraju i zagranicy.

Biblioteka: Towarzystwo nie posiada odrębnej, sformalizowanej biblioteki własnej, a jego zbiory są gromadzone w siedzibie Towarzystwa. Część informacji i materiałów z działalności statutowej jest regularnie publikowana na stronie internetowej Towarzystwa. **Archiwum:** Dokumentacja (protokoły, uchwały, sprawozdania) jest gromadzona w siedzibie Towarzystwa. **Wydawnictwo:** Towarzystwo prowadzi własną działalność wydawniczą. Główną formą tej działalności jest wydawanie od 2012 r. anglojęzycznego czasopisma naukowego „Real Estate Management and Valuation”. **Repozytorium:** Publikacje udostępniane są w systemie otwartym (Open Access) na platformie wydawniczej czasopisma www.remv-journal.com.

Liczba członków: 8 honorowych, 88 zwyczajnych, 1 wspierający. **Prezesi:** prof. dr hab. inż. Andrzej Hopfer (1994–2005); prof. dr hab. inż. Sabina Żróbek (2005–2021); dr hab. inż. Radosław Wiśniewski, prof. uczelni (2021–2026), dr hab. inż. Agnieszka Bieda, prof. AGH (2026-). **Sekretarze generalni:** prof. dr hab. inż. Tomasz Bajerowski (1994–2002); dr inż. Janusz Jasiński (2002–2006); dr hab. inż. Radosław Wiśniewski, prof. uczelni (2006–2021); dr Justyna Brzezicka (od 2021). **Skarbnicy:** dr Edward Sawiłow (1994–2006); prof. dr hab. inż. Małgorzata Renigier-Biłozor (2006–2009); dr hab. inż. Mirosław Belej, prof. UWM (2009–2021); dr inż. Marta Gross (2021–2026), dr Anna Jancz (2026-).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Towarzystwo Naukowe Nieruchomości jest ogólnopolskim stowarzyszeniem naukowym skupiającym badaczy oraz praktyków zajmujących się problematyką rynku nieruchomości, gospodarki przestrzennej, zarządzania nieruchomościami, wyceny, inwe-

stycji, finansów nieruchomości oraz powiązanych zagadnień ekonomicznych, prawnych i urbanistycznych. Celem działalności Towarzystwa jest rozwój badań naukowych, integracja środowiska naukowego, upowszechnianie wyników badań oraz wspieranie wymiany myśli naukowej na forum krajowym i międzynarodowym. Do podstawowych zadań statutowych Towarzystwa należą: prezentowanie stanowisk oraz opinii w sprawach dotyczących teoretycznych oraz praktycznych zagadnień gospodarowania przestrzenią i nieruchomościami; inspirowanie i prowadzenie badań dotyczących analiz rynku nieruchomości i metodyki wyceny; ogłaszanie konkursów na prace teoretyczne oraz nowatorskie opracowania z dziedziny gospodarowania nieruchomościami; prowadzenie działalności wydawniczej oraz inicjowanie i organizowanie współpracy z pismami fachowymi w kraju i za granicą; opiniowanie uregulowań prawnych oraz opracowywanie i zgłaszanie uwag dotyczących rozwiązań legislacyjnych dotyczących nieruchomości; uczestniczenie w międzynarodowych organizacjach i stowarzyszeniach naukowych zajmujących się problematyką nieruchomości. Istotnym obszarem aktywności TNN jest wspieranie interdyscyplinarnego podejścia do badań nad nieruchomościami, łączącego ekonomię, nauki o zarządzaniu, geografię społeczno-ekonomiczną, planowanie przestrzenne oraz nauki prawne. Towarzystwo od 1994 r. jest organizatorem cyklicznej konferencji naukowej poświęconej nieruchomościom, a także cyklicznych seminariów naukowych (od 2021 r. w formie online). Towarzystwo Naukowe Nieruchomości od 2013 r. prowadzi działalność wydawniczą w postaci czasopisma naukowego „Real Estate Management and Valuation (REMV)”, będącego kwartalnikiem o zasięgu międzynarodowym, indeksowanym w bazach naukowych o otwartym dostępie (Open Access).

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

Towarzystwo współpracuje z innymi towarzystwami naukowymi, uczelniami oraz instytucjami związanymi z nieruchomościami w Polsce i za granicą.

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE)

Towarzystwo wydało szereg monografii i materiałów konferencyjnych z zakresu gospodarowania nieruchomościami, wyceny nieruchomości oraz zarządzania nieruchomościami. Szczegółowy wykaz publikacji zwartych dostępny jest na stronie internetowej Towarzystwa (www.tnn.org.pl/pl/publikacje-tnn). Materiały konferencyjne z dorocznych konferencji naukowych stanowią istotny element dorobku wydawniczego Towarzystwa.

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE (CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

Towarzystwo wydaje kwartalne czasopismo naukowe „Real Estate Management and Valuation” (eISSN 2300-5289) indeksowane w m.in. SCOPUS oraz Web of Science.

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

Oficjalny serwis internetowy Towarzystwa (www.tnn.org.pl), dokumentacja rejestrowa w Krajowym Rejestrze Sądowym (KRS: 0000045214), archiwalne numery czasopisma „Real Estate Management and Valuation” oraz wcześniejszych serii wydawniczych (<https://polona.pl>, <https://tnn.org.pl/pl/publikacje-tnn>).

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE)

Towarzystwo prowadzi wielorakie działania, które są systematycznie prezentowane w przestrzeni internetowej: <https://tnn.org.pl/pl/historia-na-kolejne-xxx-lat>.

MIROSLAW BEŁEJ

TOWARZYSTWO NAUKOWE PRAKSEOLOGII
THE LEARNED SOCIETY OF PRAXIOLOGY

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1990. **Siedziba:** 02-554 Warszawa, ul. Madalińskiego 31/33. <https://www.tnp.edu.pl>; <http://prakseologia.eu>; <https://www.zntnp.pl>, Adres mailowy: piotr.masiukiewicz@wp.pl; tel. 22-8857605. **Struktura organizacyjna:** Walne Zebranie Członków, Zarząd Główny (jednostki: Redakcja *Prakseologia i Zarządzanie. Zeszyty Naukowe TNP*, Zespół ds. Promocji, Rzecznik Prasowy), Komisja Rewizyjna, Sąd Koleżeński. **Liczba członków:** 31 (1990), 130 (2003), 224 (2016), 107 (2023). Członkowie honorowi (aktualnie): Timo Airaksinen, *Finlandia*; Victor Alexandre, *Francja*; Lee Auspitz, *USA*; Ryszard Banajski, *Polska*; Mario Bunge (zm. 2020), *Kanada*; Zbigniew Kierzkowski, *Polska*; Anna Lewicka-Strzałecka, *Polska*. **Prezes honorowy:** prof. dr hab. Wojciech Gasparski (1995-2023). **Prezesi:** prof. dr hab. Wojciech Gasparski (1990-1994), dr hab. Danuta Miller doc. PAN (1995-2003), dr Ryszard Banajski (2004-2015), dr hab. Piotr Masiukiewicz, prof. SGH (2016-obecnie). **Wiceprezesi:** prof. dr hab. Zbigniew Kierzkowski (2009-2011), prof. dr hab. Mirosław Sułek (2012-obecnie). **Sekretarze:** dr hab. Danuta Miller, doc. PAN (1990-1992), prof. dr hab. Lidia Białoń-Soczyńska (1993-1994), dr Czesław Graff (1995-1997), dr Ryszard Banajski (1998-2003), dr Helena Ciążela (2004-2006), mgr inż. Tadeusz Berliński (2007-2015), dr inż. Grażyna Ożarek (2016-obecnie). **Skarbnicy:** prof. dr hab. Anna Lewicka-Strzałecka (2002-2007), mgr Danuta Czekał (2007-2009), mgr Maciej Chrabonszczewski (2010-2012), dr hab. Piotr Masiukiewicz, prof. SGH (2013-2015), prof. dr hab. Mirosława Janoś-Kresło (2016-obecnie).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Towarzystwo Naukowe Prakseologii zostało utworzone w Warszawie w 1990 r. z inicjatywy grupy osób związanych ze środowiskiem prakseologicznym, które kształtowało się wokół Seminarium Prakseologii Formalnej prowadzonego przez prof. Tadeusza Kotarbińskiego, a następnie wokół istniejącego ówczesnie Zakładu Prakseologii PAN. Z tego grona wyłonił się komitet założycielski TNP z Wojciechem Gasparskim na czele. Komitet doprowadził do zarejestrowania statutu TNP w dniu 19 września 1990 r. i przygotował I Walne Zebranie w dniu 8 listopada tego roku. Zadaniem Towarzystwa jest uprawianie i krzewienie prakseologii oraz dyscyplin pokrewnych, a szczególnie zarządzania.

Cele statutowe Towarzystwo realizuje przez: inicjowanie, organizowanie i prowadzenie badań; organizowanie i prowadzenie seminariów naukowych oraz wykładów i dyskusji naukowych (w tym dotyczących prakseologii, ekonomii, zarządzania, etyki biznesu, praw konsumentów, wspierania przedsiębiorczości, pożytku publicznego i działalności na rzecz podmiotów ekonomii społecznej); organizowanie konferencji i szkoleń, działalność wydawniczą i biblioteczną, upowszechnianie dorobku prakseologii i dyscyplin pokrewnych; udział w pracach instytucji krajowych oraz międzynarodowych służących upowszechnianiu i krzewieniu prakseologii a także dyscyplin pokrewnych.

W ramach TNP działały następujące zespoły i sekcje: Teorii Decyzji (1991-1995), Metodologii Projektowania (1991-1996), Naukoznawstwa (1992-2000), Etyki Biznesu (1994-2021). Od początku swej działalności TNP włączało do współpracy specjalistów z zakresu zarządzania, inżynierów, psychologów, socjologów ekonomii, filozofów, etyków, ekonomistów, prawników i przedstawicieli innych dyscyplin naukowych oraz wybitnych praktyków refleksyjnych. W wielu formach działalności TNP uczestniczyli także naukowcy i praktycy niezrzeszeni w Towarzystwie.

Zespół Etyki Biznesu działający pod kierunkiem prof. W. Gasparskiego i prof. A. Lewickiej-Strzałeckiej prowadził seminaria poświęcone etycznym aspektom działalności gospodarczej. Ich motywem była „skuteczność versus etyczność działań”; kolejne seminaria były poświęcone m.in. prakseologicznym i etycznym aspektom odpowiedzialności menedżerów, komunikowaniu się w biznesie, konkurencji, zaufaniu w działalności gospodarczej. Prezentowane referaty i towarzyszące im dyskusje były dokumentowane w „Biuletynie Informacyjnym Zespołu Etyki Biznesu”, większość z nich opublikowano w roczniku *Prakseologia*. Problematyka etyki biznesu była przedmiotem ogólnopolskich konferencji naukowych z udziałem uczonych zagranicznych; organizowanych przez Zespół Etyki Biznesu i Fundację Edukacyjną Przedsiębiorczości (Łódź 1994 r. oraz 1997 r.).

Prowadzone w latach 1995-2000 seminaria Sekcji Naukoznawstwa TNP wspólnie z Komitetem Naukoznawstwa PAN były poświęcone zagadnieniom nauki oraz polityki naukowej w Polsce i na świecie.

TNP od 2001 r. uczestniczy w corocznym Festiwalu Nauki w Warszawie (patronat PAN i Gazety Wyborczej), w ramach których organizowane były dyskusje panelowe i wykłady publiczne (np. w roku 2023 nt. *Jak geopolityka wyjaśnia świat*, wygłoszony przez prof. dr hab. Mirosława Sułka oraz *Przedsądy i komunikaty podprogowe*, wygłoszony przez dr. hab. Jerzego Kolarzowskiego).

Zarząd Główny wspólnie z Wyższą Szkołą Humanistyczno-Ekonomiczną zorganizował trzy konferencje poświęcone różnym aspektom działań twórczych (1999-2001), z Wyższą Szkołą Przedsiębiorczości i Zarządzania im. L. Koźmińskiego – konferencję poświęconą roli i znaczeniu T. Kotarbińskiego dla teorii organizacji i zarządzania (2002), z Wyższą Szkołą Ekonomiczno-Informatyczną – konferencję nt. zarządzania przedsiębiorstwem w warunkach rozwoju społeczeństwa informatycznego (1999), a z Politechniką Poznańską seminarium problemowe poświęcone inteligentnym metodom komputerowym w nauce, technologii i gospodarce (2000).

Z inicjatywy członków Towarzystwa w 1992 r. powstała Fundacja „Wiedza i Działanie”, która powołała Collegium Invisible, działające w jej ramach w l. 1994-98 (obecnie Collegium działa samodzielnie jako Stowarzyszenie). Fundacja zakończyła działalność w 2000 r.

W latach 2020-2022 powstało kilka prac badawczych z udziałem badaczy z TNP (zakończonych publikacjami krajowymi i zagranicznymi), a m.in.:

Piramidy finansowe a skuteczność państwa, autor: P. Masiukiewicz, Raport z pracy badawczej własnej, Instytut Zarządzania Wartością KNoP SGH, ZG TNP, Warszawa, styczeń 2020.

Socially Responsible Financial Products as a Contribution of Financial Institutions to Sustainable Development, Research report. Authors: dr hab. Paweł Dec, prof. SGH, dr hab. Piotr Masiukiewicz, prof. em. SGH, IFKiI KNoP SGH, ZG TNP, Warszawa 2021.

Etyka stanowienia cen w gospodarce, autor: P. Masiukiewicz, Raport z pracy badawczej własnej, Zarząd Główny Towarzystwo Naukowe Prakseologii, Warszawa 2022.

Etyka wynagrodzeń top-menedżerów, autor: P. Masiukiewicz, Raport z badania własnego, Zarząd Główny Towarzystwo Naukowe Prakseologii, Warszawa 2022.

TNP było w latach 90. członkiem International Federation of Systems Research. Od wielu lat Towarzystwo współdziała z Radą Towarzystw Naukowych PAN.

Zarząd Główny Towarzystwa stworzył sieć partnerskiej współpracy w oparciu o podpisane umowy z: Instytutem Filozofii i Socjologii PAN, Polskim Towarzystwem Ekonomicznym, Związkiem Banków Polskich, Instytutem Finansów Korporacji i Inwestycji SGH, Instytutem Zarządzania Wartością SGH, Wyższą Szkołą Humanitas w Sosnowcu, Instytutem Organizacji i Zarządzania w Przemysle Orgmasz.

Budowie relacji z otoczeniem służą strony internetowe Towarzystwa, w tym strona w języku angielskim (www.prakseologia.eu) oraz dyskusje na Profil TNP – forum społecznościowe LinkedIn.

Za wybitne zasługi w dziedzinie nauk o zarządzaniu TNP otrzymało Medal im. Profesora Tadeusza Kotarbińskiego, przyznany przez Komitet Nauk Organizacji i Zarządzania PAN.

WYDAWNICTWA ZWARTE

Logika, praktyka, etyka: przesłania filozofii Tadeusza Kotarbińskiego, red. W. Gasparski, A. Strzałecki, Księga Pamiątkowa ku uczczeniu 80-lecia filozofii prof. T. Kotarbińskiego, Towarzystwo Naukowe Prakseologii, Warszawa 1991.

Myśl Tadeusza Kotarbińskiego i jej współczesna recepcja, red. R. Banajski, W. Gasparski, A. Lewicka-Strzałecka, Polska Akademia Nauk, Towarzystwo Naukowe Prakseologii, Warszawa 2006. Edycja *Dzieł Wszystkich T. Kotarbińskiego*, Ossolineum, Wrocław, obejmujących całość spuścizny pisarskiej uczonego; przedsięwzięciu edytorskiemu patronował Komitet Nauk Filozoficznych PAN przy współpracy ZG TNP.

WYDAWNICTWA CIĄGŁE

Prakseologia i Zarządzanie. Zeszyty Naukowe TNP (<https://www.zntnp.pl>); publikowane są artykuły w jęz. polskim i angielskim. Począwszy od 2015 roku wydawany jest przez ZG TNP półrocznik (lista czasopism punktowanych MEN); indeksowany w międzynarodowych bazach: Copernicus, ErihPlus, Arianta, Bazekon. Rada Naukowa składa się z pracowników naukowych z Polski i siedmiu krajów Europy.

Praxiology: The International Annual of Practical Philosophy and Methodology, Routledge, Taylor & Francis Group, New York and London (wcześniej Transaction Publishers New Jersey) - przy udziale ZG TNP wydano 25 tomów rocznika w języku angielskim (edycja w latach 1992 - 2018). ZG TNP współpracuje z Redakcją rocznika *Prakseologia*, wydawanego przez Instytut Filozofii i Socjologii PAN.

LITERATURA

Banajski R. *10 lat Towarzystwa Naukowego Prakseologii*, Biuletyn Informacyjny Towarzystwa Naukowego Prakseologii, nr 2/2000.

Banajski R. *150 tomów „Prakseologii”*, *Prakseologia PAN*, nr 150/2010.

Banajski R. *Działalność Towarzystwa Naukowego Prakseologii na rzecz rozwoju infrastruktury etycznej w polskim biznesie*, w: Towarzystwa naukowe w Polsce – dziedzictwo, kultura, nauka, trwanie, TOM 1, red. Z. Kruszewski, Warszawa 2013.

Gasparski W. W. *Konferencja w 25-lecie Towarzystwa Naukowego Prakseologii. W ślad za Tadeuszem Kotarbińskim*, *Prakseologia i Zarządzanie*, nr 2/2015.

History of Learned Society of Praxiology in Poland, www.prakseologia.eu, dostęp: 10.10.22.

Słownik polskich towarzystw naukowych, Biblioteka Polskiej Akademii Nauk, Warszawa, 2009. *Sprawozdanie z działalności Zarządu Głównego TNP za 2021 rok*, *Prakseologia PAN*, nr 163/2021.

Statut Towarzystwa Naukowego Prakseologii, Krajowy Rejestr Sądowy, Warszawa, 2024.

Towarzystwo Naukowe Prakseologii, *Prakseologia PAN*, nr 112-113/1991.

Towarzystwo Naukowe Prakseologii, www.tnp.edu.pl, dostęp 10.03.24.

Towarzystwo Naukowe Prakseologii, Wikipedia, https://pl.wikipedia.org/wiki/Towarzystwo_Naukowe_Prakseologii, dostęp 10.03.24.

TADEUSZ BERLIŃSKI
MIROSLAW SUŁEK

TOWARZYSTWO NAUKOWE SOCIETAS SCIENTIARUM KLUKOVIANA ET JABLONOVIANAE

INFORMACJE OGÓLNE

Nazwa (nazwy) towarzystwa: Towarzystwo Naukowe Societas Scientiarum Klukoviana et Jablonovianae. **Rok zał.:** 2010. **Okresy działalności:** Nieprzerwanie od 2010 r. **Siedziba i dane adresowe** (Adres, telefon/fax, strony www i adres mailowy) 18-230 Ciechanowiec ul. Pałacowa 5, tel. 86 277 13 28, fax 86 277 38 57 <https://www.muzeumrolnictwa.pl/muzeum/towarzystwo-naukowe-societas>, info@muzeumrolnictwa.pl. **Struktura organizacyjna** (Wydziały, Komisje, Sekcje, Oddziały). Brak podziału na wydziały itp. **Biblioteka:** brak. **Archiwum:** brak. **Wydawnictwo:** brak. **Repozytorium:** brak. **Liczba członków (honorowych, rzeczywistych, wspierających):** Członkowie honorowi 1, członkowie rzeczywisti 58, członkowie wspierający 0. **Prezisi honorowi:** Piotr Władysław Górski. **Prezisi** (lata urzędowania): Dorota Łapiak (2010-2011), Czesław Wojciech Waszkiewicz (2011-2019), Grzegorz Jakubik (2019-2021), Eryk Kotkowicz (2022-2025), Emilia Ewa Jabłońska (2025-). **Zastępcy Prezesa:** Zbigniew Wójcik (2011-2019), Robert Jan Księżopolski (2019 do chwili obecnej). **Sekretarze generalni** (lata urzędowania): Norbert Dariusz Tomaszewski (2010-2019), Eryk Kotkowicz (2019-2022), Marlena Brzozowska (2022 do chwili obecnej). **Skarbnicy** (daty urzędowania): Brak.

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Towarzystwo skupia się na badaniach nad życiem, działalnością oraz dziełami Anny z Sapiehów Jabłonowskiej i ks. Krzysztofa Kluka. Dociekania badaczy dotyczą także dorobku historiografii dotyczącego patronów Societas Scientiarum i aktualności ich dzieł w odniesieniu do dzisiejszego stanu wiedzy przyrodniczej i gospodarczej. W orbicie zainteresowań pozostają również inne zagadnienia związane z epoką, w której żyli. Do innych podejmowanych tematów badawczych należą zagadnienia związane z historią regionalną i lokalną głównie terenów pogranicza podlasko-mazowieckiego. Z uwagi na fakt, że Towarzystwo obok historyków skupia badaczy z innych dziedzin, np. botaników, podejmowane działania często mają charakter interdyscyplinarny. Efektem badań są publikacje oraz konferencje naukowe, często organizowane we współpracy z wieloma instytucjami, wśród których najczęściej znajdują się: Muzeum Rolnictwa im. ks. Krzysztofa Kluka w Ciechanowcu, Instytutem Historii Nauki PAN w Warszawie. Towarzystwo podejmuje również działalność popularyzatorską angażując się w organizację cyklicznego wydarzenia o charakterze rekonstrukcji historycznej pod nazwą „Zajazd Wysokomazowiecki”. Impreza odbywa się na terenie Muzeum Rolnictwa im. ks. Krzysztofa Kluka w Ciechanowcu. Jej tematyka każdorazowo nawiązuje do wydarzeń historycznych związanych z terenem pogranicza podlasko-mazowieckiego. Wydarzenie w przystępny sposób pozwala poszerzyć stan wiedzy uczestniczących w nim osób.

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE)

Anna ks. Jabłonowska i ks. Krzysztof Kluk – ludzie, którzy wyprzedzili swoją epokę, red. N. Tomaszewski, Ciechanowiec 2011.

Franciszka Kobryńczuka, Biała szkatułka. Poetycka panorama Ciechanowca i okolic, Ciechanowiec 2013.

Ksiądz Krzysztof Kluk i badacze epoki stanisławowskiej, red. N. Tomaszewski, Ciechanowiec 2016.

Ksiądz Szymon Bielski – autor biografii księdza Krzysztofa Kluka z początku XIX wieku, oprac. N. Tomaszewski, Z. Wójcik, Ciechanowiec 2016.

Nieznana biografia ks. Jana Krzysztofa Kluka autorstwa profesora Kazimierza Sembrata, red. N. Tomaszewski, Ciechanowiec 2019.

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE)

Zakładka Towarzystwo Naukowe na stronie internetowej Muzeum Rolnictwa im. ks. Krzysztofa Kluka w Ciechanowcu, <https://www.muzeumrolnictwa.pl/muzeum/towarzystwo-naukowe-societas>

ERYK KOTKOWICZ

TOWARZYSTWO PEDAGOGIKI FILOZOFICZNEJ IM. BRONISŁAWA F. TRENTOWSKIEGO

INFORMACJE OGÓLNE

Towarzystwo powstało w 2006 roku. Pretekstem była zorganizowana przez Zakład Pedagogiki Filozoficznej UŁ konferencja, która zgromadziła uczestników z krajowych i zagranicznych uniwersytetów. Przyjęliśmy wówczas założenia organizacyjne oraz określiliśmy obszar merytoryczny naszej działalności. Rejestracja w KRS miała miejsce w 2007 r.²³. Na pierwszego prezesa TPF został wybrany pomysłodawca towarzystwa Sławomir Sztobryn. Dynamiczny rozwój TPF zaowocował m.in. wejściem tego stowarzyszenia w strukturę innej organizacji naukowej, która ukonstytuowała się w Pradze w 2012 roku. Formalnie od 1.01. 2012 roku TPF jest członkiem instytucjonalnym CEUPES (Central European Philosophy of Education Society). Ówczesny prezes TPF – Sławomir Sztobryn został wiceprezydentem CEUPES, a ówczesny sekretarz TPF dr Marcin Wasilewski został powołany na członka zarządu tego towarzystwa. Od tego momentu do dziś trwa nieprzerwana współpraca obu stowarzyszeń wyrażająca się we wspólnie organizowanych spotkaniach naukowych i publikacjach²⁴. Towarzystwo działa nieprzerwanie od 2006 roku do dziś. Obecnie nowo powołany zarząd TPF na X Zjeździe

²³ Zaktualizowane dane KRS <https://krs-pobierz.pl/towarzystwo-pedagogiki-filozoficznej-im-b-f-trentowskiego-i0000288665>

²⁴ T. Kasper, N. Pelcova, S. Sztobryn red., *Úloha osobnosti a institucí v rozvoji vzdělanosti v evropském kontextu. Prezentace školství a vzdělanosti*, Praha 2013.

Towarzystwa Pedagogiki Filozoficznej w dniu 27.09. 2023 roku będzie realizował swoje zadania w ramach kadencji 2024-2028 co jest konsekwencją przesunięcia wywołanego *co-videm*. Zjazd wybrał na stanowisko prezesa towarzystwa prof. nadzw. dr hab. Rafała Godonia, jego zastępcą został prof. nadzw. dr hab. Jan Rutkowski, sekretarzem prof. nadzw. dr hab. Danuta Michałowska, skarbnikiem prof. nadzw. dr hab. Sławomir Sztobryn. Na członka zarządu powołano prof. nadzw. dr hab. Katarzynę Wrońską, a członkami komisji rewizyjnej zostali prof. nadzw. dr hab. Dariusz Stępkowski i dr Justyna Sztobryn-Bochomulska. Siedzibą stowarzyszenia jest Willa Grohmana w Łodzi przy ul. Tylnej 9/11. Strona internetowa: <http://pedagogika-filozoficzna.eu> Adres mailowy: ped_filozof@wp.pl. Kontakt do prezesa TPF R. Godonia - 22/55-308-18; e.mail: r.p.godon@uw.edu.pl. Liczba członków TPF jest zmienna i waha się w granicach 60. Zazwyczaj wzrasta po kolejnych zjazdach stowarzyszenia.

TPF posiada własny wortal, w którym prezentowane są wszystkie ważne dane dotyczące zaszłości i przyszłości towarzystwa, a szczególnie te, które dotyczą konferencji oraz wspólnych i indywidualnych badań naukowych: <http://pedagogika-filozoficzna.eu/>. Szereg konferencji naukowych jest organizowanych pod patronatem TPF w różnych polskich uczelniach, a także ukraińskich.

W stowarzyszeniu wyodrębniła się struktura związana z jednym z obszarów jego działalności naukowej. Jest nią Sekcja Starożytników i Bizantynologów kierowana przez prof. nadzw. dr hab. Rafała Leszczyńskiego. Od strony organizacyjnej natomiast działa Kapituła Medalu Towarzystwa Pedagogiki Filozoficznej pod przewodnictwem prof. nadzw. dr hab. Marcina Wasilewskiego. Medal jest wręczany członkom TPF, którzy obronili swoje prace doktorskie i habilitacyjne oraz za szczególny wkład w organizowanie życia naukowego stowarzyszenia. W gronie dotychczas wyróżnionych znajdują się profesorowie i doktorzy: Wiesław Andrukowicz, Dietrich Benner, Andrzej Ciążęła, Stanisław Gałkowski, Jarosław Gara, Michał Głazewski, pośmiertnie Janusz Gnitecki, Rafał Godoń, Kazimierz Gryżenia, Jarosław Horowski, Blanka Kudláčova, Krzysztof Maliszewski, Małgorzata Przanowska, Andrej Rajský, Jan Rutkowski, Dariusz Stępkowski, Sławomir Sztobryn, Justyna Sztobryn-Bochomulska, Andrzej Sztylka, Marcin Wasilewski, Rafał Włodarczyk, Katarzyna Wrońska, Alina Wróbel, Alicja Żywczok.

Towarzystwo posiada wirtualną bibliotekę, http://pedagogika-filozoficzna.eu/?page_id=181; na którą składają się zdigitalizowane Trentoviana, prace Herberta oraz Varia. Obok niej posiadamy również 10 tomów serii „Pedagogika Filozoficzna” wydanych przez stowarzyszenie w wersji papierowej na przestrzeni niemal dwu dekad. Publikacją książek zajmuje się Wydawnictwo Naukowe TPF „Chowanna” pod przewodnictwem prof. nadzw. dr hab. Sławomira Sztobryna. Dopełnieniem swoistego repozytorium tekstów elektronicznych umieszczonych na portalu pedagogiki filozoficznej jest „Elektroniczna Encyklopedia Pedagogiki Filozoficznej” zawierająca bibliografię prac z obszaru przedmiotowej działalności, głównie członków TPF.

Członkostwo w TPF nie jest obwarowane szczególnymi formalnymi wymogami, osoby zainteresowane wypełniają deklarację uczestnictwa oraz opłacają roczną składkę, która nie zmieniła się do 2023 roku. Warunkiem koniecznym jest respektowanie statutu i udział w działaniach towarzystwa. W minionej dekadzie przyjęliśmy zasadę, że gospodarzami kolejnych zjazdów TPF są poszczególne uczelnie krajowe, a w 2012 roku zjazd odbył się w Pradze czeskiej.

Działalność towarzystwa jest zogniskowana wokół założeń statutowych, z których zasadniczym jest rewitalizacja pedagogiki filozoficznej, która do 1989 roku pozostawała pod presją ideologiczną jako historyczna zaszłość, z którą walczył ówczesny system. Między innymi dzięki obecności towarzystwa w przestrzeni instytucji akademickich rośnie zainteresowanie pedagogiką filozoficzną oraz grono osób zajmujących się nią profesjonalnie. Rytmicznie odbywające się Zjazdy TPF gromadzą uczestników z niemal wszystkich polskich uczelni, a także z ośrodków słowackich, czeskich, niemieckich i ukraińskich. W pracach TPF biorą udział również osoby spoza instytucji naukowych zainteresowane problematyką zjazdów oraz udziałem w życiu społeczności stowarzyszenia. Takimi, co prawda, nieregularnymi spotkaniami są „Symposia Paedagogica” oraz seminaria naukowe organizowane w poszczególnych katedrach. Pokłósiem tych spotkań są m.in. zarchiwizowane filmy: http://pedagogika-filozoficzna.eu/?page_id=50. Główną przeszkodą w bardziej dynamicznej pracy badawczej, popularyzatorskiej i wydawniczej są oczywiście koszty, które niebotycznie rosną wobec utrzymywanych na stałym poziomie przez 18 lat składek. Brak zainteresowania przez instytucje państwa tym filarem nauki, gromadzącym specjalistów i posiadającym duże zasoby osobowe jest głównym powodem blokowania instytucjonalnego rozwoju stowarzyszenia, a w konsekwencji ograniczenia jego oddziaływania na środowisko pedagogiczne. Działalność naukowa i wydawnicza jest pochodną możliwości finansowych stowarzyszenia. Od 2006 roku do 2016 wydawaliśmy rocznik „Pedagogiką Filozoficzna on-line” (<http://pedagogika-filozoficzna.eu/?cat=9>). Rocznik 2015 był w całości poświęcony filozofii wychowania na Ukrainie. Wszechobecna punktoza unicestwiła periodyk. Nieprzerwanie jednak wydajemy serię monografii pod wspólnym tytułem „Pedagogiką Filozoficzna”²⁵. Działalność towarzystwa została przedstawiona po raz pierwszy w monografii zbiorowej pod red. Z. Kruszeńskiego, *Towarzystwa naukowe w Polsce. Dziedzictwo, kultura, nauka, trwanie*, Warszawa 2013, T. II, s. 219-226. Postulaty tam sformułowane nadal pozostają otwarte.

SŁAWOMIR SZTOBRYN

²⁵ S. Sztobryn, B. Śliwerski (red. nauk.), *Idee pedagogiki filozoficznej*, T. I serii „Pedagogika filozoficzna”, Łódź 2003; S. Sztobryn, Małgorzata Miksza (red. nauk.), *Tradycja i współczesność filozofii wychowania*, t. II serii „Pedagogika filozoficzna”, Kraków 2007; S. Sztobryn, E. Łatacz, J. Bochomska (red. nauk.), *Filozofia wychowania w XX wieku*, t. 3 serii „Pedagogika filozoficzna”, Łódź 2010; S. Sztobryn, M. Wasilewski, M. Rojek (red. nauk.), *Metamorfozy filozofii wychowania. Od antyku po współczesność*, t. 4, seria: „Pedagogika filozoficzna”, Łódź 2012; T. Kasper, N. Pelcova, S. Sztobryn, (red. nauk.), *Úloha osobnosti a institucí v rozvoji vzdělanosti v evropském kontextu (Prezentace školství a vzdělanosti)*, Praha 2013 (wydanie wspólne; t. V); S. Sztobryn, K. Kamiński, M. Wasilewski (red. nauk.), *Filozofia wychowania w Europie Środkowej w kontekście uwarunkowań historycznych, społecznych, politycznych i filozoficznych*, seria: „Pedagogika filozoficzna”, t. 6, Łódź 2015; S. Sztobryn, D. Stępkowski (red. nauk.), *Uniwersalizm i regionalizm pedagogiki filozoficznej*, seria: „Pedagogika filozoficzna”, t. 7, Łódź 2017; S. Sztobryn, K. Dworakowska (red. nauk.), *Wielogłos w myśli o wychowaniu. 100 lat polskiej pedagogiki filozoficznej*, seria: „Pedagogika filozoficzna”, t. 8, Warszawa 2020; S. Sztobryn, T. Leś, (red. nauk.), *Edukacja a państwo*, seria: „Pedagogika filozoficzna”, t. 9, Kraków 2022; W druku jest tom X – A. Żywcok, S. Sztobryn, B. Bobik, M. Penczek (red. nauk.), *Nadzieje i niepokoje ludzkości wyrażone w filozofii wychowania XX i XXI wieku. Dziedzictwo Józefa Piłsudskiego*, Kraków.

NAUKI MATEMATYCZNE, FIZYCZNE I CHEMICZNE

POLSKIE TOWARZYSTWO ASTRONOMICZNE THE POLISH ASTRONOMICAL SOCIETY

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1923. **Siedziba:** 00-716 Warszawa, ul. Bartycka 18 (Centrum Astronomiczne im. Mikołaja Kopernika PAN) (poprz.: 1923-30 Kraków, 1930-1945 Warszawa, 1945-55 Wrocław). **Struktura organizacyjna:** Walne Zebranie, Zarząd. Liczba członków: 214 (1976), 220 (2002), 291 (2024). **Prezesi:** Tadeusz Banachiewicz (1923-30), Władysław Dziwulski (1930-34), Edward Warchałowski (1934-48), Eugeniusz Rybka (1948-50), Józef Witkowski (1950-52), Włodzimierz Zonn (1952-56, 1963-75), Stefan Piotrowski (1956-59), Antoni Opolski (1959-63), Jerzy Stodółkiewicz (1975-88), Robert Głębocki (1989-95), Jerzy Kreiner (1995-99), Andrzej Woszczyk (1999-2007), Edwin Wnuk (2007-11), Bożena Czerny (2011-13), Agnieszka Kryszczyńska (2013-17), Marek J. Sarna (2017-25), Michał Tomczak (2025-). **Sekretarze:** Antoni Opolski (1952-54, 1967-69), Jan Mergentaler (1954-56), Krzysztof Serkowski (1956-59), Wojciech Krzeziński (1959-61), Andrzej Pacholczyk (1961-63), Jerzy Stodółkiewicz (1963-65), Jan Kubikowski (1965-67), Józef Smak (1969-73), Tadeusz Jarzębowski (1973-75), Konrad Rudnicki (1975-77), Magdalena Sroczyńska-Kożuchowska (1977-81), Adam Michalec (1981-83), Marek Sarna (1983-87), Krzysztof Ziolkowski (1987-89), Marek Sarna (1989-91), Andrzej Sołtan (1991-93), Adam Michalec (1993-95), Mirosław Giersz (1995-97), Adam Michalec (1997-2011), Agnieszka Kryszczyńska (2011-13), Waldemar Ogłóza (2013-15), Magdalena Polińska (2015-17), Milena Ratajczak (2017-25), Piotr Kołaczek-Szymański (2025-).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Idea powołania do życia wspólnej organizacji ludzi uprawiających nauki astronomiczne w celu wzajemnej wymiany informacji i koordynacji działań, zmierzających do utworzenia podstaw do uprawiania tych badań w odrodzonej Rzeczypospolitej, zrodziła się w 1920 r. Polskie Towarzystwo Astronomiczne powołane zostało do życia w dniu 19 lutego 1923 r. na I Zjeździe Astronomów Polskich w Toruniu, zwołanym dla uczczenia 450. rocznicy urodzin Mikołaja Kopernika. Prezydium Zjazdu stanowili: Marcin Ernst (Lwów) – przewodniczący, Ludwik Birkenmajer (Kraków) – prezes honorowy,

Tadeusz Banachiewicz (Kraków), Władysław Dziemułski (Wilno), Michał Kamiński (Warszawa) i Bohdan Zaleski (Poznań). Zjazd zatwierdził statut i wybrał Zarząd w następującym składzie: prezes – prof. Tadeusz Banachiewicz, wiceprezes – prof. Władysław Dziemułski, członkowie: prof. Marcin Ernst, prof. Michał Kamiński, prof. Felicjan Kępiński (Warszawa) i dr Józef Witkowski (Kraków). Zgodnie z pierwszym statutem celem Towarzystwa było „naukowe zjednoczenie astronomów i geodetów polskich ku rozwojowi tych nauk”. Praktycznie, jako główny cel działalności nowoutworzonego Towarzystwa wyznaczono zadanie budowy Narodowego Instytutu Astronomicznego – dobrze wyposażonej, ogólnopolskiej placówki naukowo-badawczej z narodowym obserwatorium. Trudności finansowe i krótki okres niepodległego bytu nie pozwoliły na realizację tej idei w okresie międzywojennym. W 1953 r. odżyła ona w postaci Centralnego Obserwatorium Astronomicznego PAN, by od 1975 r. przybrać formę dzisiejszego Centrum Astronomicznego im. Mikołaja Kopernika PAN w Warszawie.

Realizując idee Narodowego Instytutu Astronomicznego zakupiono szereg instrumentów obserwacyjnych, które m.in. służyły ekspedycjom PTA na obserwacje całkowitego zaćmienia Słońca do Laponii Szwedzkiej (1927) i Ameryki Północnej (1932). Istotnym osiągnięciem Towarzystwa w okresie międzywojennym, a w szczególności jego prezesa Tadeusza Banachiewicza, było powołanie do życia w 1927 r. centralnego czasopisma naukowego astronomów polskich „Acta Astronomica”. Pismo od początku miało zasięg międzynarodowy, wydawane było w językach kongresowych (do 1939 r. ukazało się 7 tomów) i jako kwartalnik ukazuje się do chwili obecnej (74 t. do 2024 r.). Ważnym elementem działalności PTA w okresie międzywojennym było zorganizowanie przez Władysława Dziemułskiego w maju 1939 r. w Wilnie, konferencji astrofizycznej; uczestnikami jej byli m.in. astronomowie lwowscy, warszawscy i wileńscy oraz fizycy Szczepan Szczeniowski i Aleksander Jabłoński; z astronomów zagranicznych był m.in. prof. Pol Swings z Belgii. Dyskutowano m.in. problemy równowagi promienistej atmosfer gwiazdowych, atmosfer gwiazd nowych, fotometrii fotowizualnej i fotoczerwonej, fizyki korony słonecznej i analizy widmowej gwiazd.

Po przerwie w latach II wojny światowej Towarzystwo wznowiło swą działalność, zwołując III Zjazd PTA w 1948 r. we Wrocławiu, gdzie znalazło później swą siedzibę na kilka lat. Rozpoczęte wówczas starania o formalną rejestrację zakończyły się powodzeniem dopiero w grudniu 1955 r.; w tym roku siedzibę PTA przeniesiono z Wrocławia do Warszawy. Ostatnia poważna zmiana statutu nastąpiła na Zjeździe w Krakowie w 2001 r., a została zatwierdzona w 2002 r. Zmiana z 15.09.2021 r. dotyczyła możliwości przeprowadzania zdalnych obrad, zjazdów oraz głosowań. Ostatnia zmiana z 13.09.2023 nieznacznie rozszerzała zakres działań Towarzystwa.

PTA jest stowarzyszeniem zrzeszającym zawodowych astronomów. Popiera rozwój badań astronomicznych w Polsce, stara się o utrzymanie nauczania w szkołach treści astronomicznych na odpowiednim poziomie, upowszechnia wiedzę astronomiczną oraz prowadzi działalność edukacyjną i wydawniczą. Zadania te realizuje poprzez: organizację zjazdów, konferencji, wykładów, tzw. szkół letnich, konkursów i zebrań naukowych; działalność wydawniczą; prowadzenie internetowego serwisu edukacyjnego i internetowego słownika astronomicznego; wydawanie opinii o stanie i potrzebach astronomii polskiej; utrzymywanie łączności z pokrewnymi towarzystwami w kraju i za granicą. Podstawową formą działalności PTA są ogólnopolskie zjazdy referatowe. Organizowane

co dwa lata stanowią przegląd aktualnych dokonań badawczych polskich astronomów i dają szansę koordynacji wielu działań badawczych i organizacyjnych w skali ogólnopolskiej; w l. 1948-2024 odbyło się 39 zjazdów, z których wiele materiałów zostało opublikowanych. Odbywają się konferencje specjalistyczne, z reguły z udziałem wybitnych astronomów zagranicznych, poświęcone aktualnym problemom współczesnej astronomii. Tematy dotychczasowych konferencji: astrofizyka diagramu H-R, zależność Eddingtona (diagram M-L), fizyka materii międzygwiazdowej, wybrane zagadnienia mechaniki nieba, polskie rachunki orbit kometarnych, współczesna heliofizyka, badania układów gwiazd podwójnych, atmosfery gwiazdowe, wybrane zagadnienia magnetohydrodynamiki w heliofizyce, kosmologia obserwacyjna, obserwacje sztucznych satelitów Ziemi, instrumentarium astronomiczne i możliwości jego budowy w Polsce, program OGLE, teleskop SALT, fotoelektryczna fotometria gwiazdowa, planety wokół gwiazd. Szkoły letnie PTA organizowane były od 1968 r., początkowo co dwa lata, później mniej regularnie, zależnie od bieżących potrzeb. Dotychczas zorganizowano kilkadziesiąt takich szkół, a ich celem jest podnoszenie kwalifikacji młodych astronomów, pracowników różnych instytucji badawczych i szkół wyższych oraz planetariów. Tematyka szkół obejmuje szczególnie ważne i aktualne zagadnienia astronomii światowej oraz pozostaje w ścisłym związku z problematyką badawczą podejmowaną przez polskie placówki naukowe. Przykłady tematów niektórych szkół PTA: utrata masy przez gwiazdy, astrofizyka relatywistyczna, kosmologia obserwacyjna i teoretyczna (11 x), atmosfery gwiazd późnych typów, problemy promieniowania w warunkach braku lokalnej równowagi termodynamicznej, gwiazdy zmienne, stabilność orbit planetarnych, technika CCD w astronomii, wybrane zagadnienia współczesnej mechaniki nieba, promieniowanie rentgenowskie i ultrafioletowe gwiazd i Słońca.

PTA organizowało wyjazdy polskich astronomów na niektóre międzynarodowe kongresy naukowe, np. kongresy Międzynarodowej Unii Astronomicznej do Moskwy (1958), Pragi (1967), Brighton (1970) oraz na obserwację zaćmienia Słońca w 1999 r. na Węgrzy. PTA popiera wszelkie kontakty astronomów polskich z zagranicznymi, finansuje niektóre wyjazdy młodych astronomów do ośrodków zagranicznych oraz zaprasza do wygłoszenia wykładów wybitnych zagranicznych specjalistów z dziedziny astronomii. W 1973 r. PTA uczestniczyło w organizacji w Polsce nadzwyczajnego (Kopernikańskiego) Kongresu Międzynarodowej Unii Astronomicznej (International Astronomical Union – IAU).

Publiczne odczyty i wykłady PTA, mające na celu upowszechnianie współczesnych osiągnięć astronomii, miały różną formę organizacyjną: w l. 1978-81 były to miesięczne lub kwartalne cykle wykładów, odbywane w Centrum Astronomicznym PAN w Warszawie, dla studentów i młodych pracowników nauki, obecnie są organizowane raczej nieregularnie w różnych ośrodkach astronomicznych w Polsce. Naukowe seminaria astronomiczne mają charakter regularny i otwarty i korzystają z nich głównie studenci i uczniowie oraz członkowie Polskiego Towarzystwa Miłośników Astronomii. PTA uczestniczy regularnie w lokalnych festiwalach nauki i sztuki, organizowanych głównie przez uniwersytety i władze samorządowe takich miast, jak Kraków, Toruń, Warszawa i Wrocław. Członkowie PTA wygłaszają wykłady i urządzają pokazy nieba. Ważną formą upowszechniania wiedzy astronomicznej był prowadzony przez PTA w latach 2002-2019 internetowy serwis edukacyjny „Orion”, zasoby Oriona włączono potem do

portalu Urania Od 1997 roku działa portal internetowy Urania (początkowo jako witryna „Postępów Astronomii”), dostępny pod adresem www.urania.edu.pl Funkcjonuje także serwis AstroGPS.pl, jako baza wydarzeń związanych z astronomią i badaniami kosmosu, a od 2023 roku portal pt. Przewodnik astronomiczny po Polsce (www.astroturystyka.pl). Inną formą edukacyjnej działalności PTA jest Internetowy słownik astronomiczny. Członkowie PTA powoływani są jako eksperci Min. Edukacji Narodowej ds. podręczników szkolnych i recenzują przygotowywane podręczniki szkolne, głównie do nauczania geografii i fizyki z astronomią.

Ogromnym osiągnięciem PTA jest realizacja od 2015 roku cyklicznego programu popularno-naukowego *Astronarium*. Program jest realizowany we współpracy z TVP Bydgoszcz i emitowany na różnych ogólnopolskich antenach TVP. Ukazało się ponad 180 23-minutowych odcinków, dostępnych także na YouTube (<https://www.youtube.com/@Astronarium>). Wielkim sukcesem zakończył się cykl poświęcony historii astronomii w Polsce pt. *Astronomia niepodległa*. Był to cykl dokumentalny pokazujący historię rozwoju polskich obserwatoriów i instytutów naukowych obejmujący lata od początku XIX w. do współczesności.

W ostatnich latach następuje w Polsce intensywny rozwój rynku planetariów, a szczególnie planetariów przenośnych. Wiele z nich prezentuje dobry poziom merytoryczny swoich seansów, ale zdarzają się też takie, które z popularyzacją nauki oraz edukacją mają niewiele wspólnego. Dlatego Polskie Towarzystwo Astronomiczne zdecydowało o ustanowieniu „Certyfikatu jakości dla planetariów” jako wyróżnienia podkreślającego wysoki poziom dydaktyczny i merytoryczny oraz wkład różnych instytucji planetaryjnych w edukację i upowszechnianie astronomii w Polsce. Udzielamy również patronatów konferencjom naukowym oraz inicjatywom studenckim.

Towarzystwo prowadzi działalność wydawniczą: w l. 1953-1997 wydawany był kwartalnik naukowy „Postępy Astronomii”. Założycielem tego czasopisma i długoletnim redaktorem naczelnym był prof. Stefan Piotrowski. W 1998 r. nastąpiło połączenie kwartalnika z miesięcznikiem Pol. Tow. Miłośników Astronomii – „Urania”; obecnie ukazuje się jako dwumiesięcznik „Urania – Postępy Astronomii”. Ponadto PTA opublikowało m.in.: *Bibliografię prac astronomów polskich za lata 1923-1964*. Oprac. Iwona Korzeniewska (Warszawa 1964), *Astronomical Observatories in Poland*. Oprac. M. Kubiak, I. Korzeniewska (Warszawa 1973), *Proceedings of the 26th Meeting of the Polish Astronomical Society, Warsaw, September 21-24, 1993*. Ed. by M. J. Sarna, J. Zalewski (Warsaw 1994), *Proceedings of the 27th Meeting of the Polish Astronomical Society, Poznań, September 12-15, 1995*. Ed. by M. J. Sarna and P. B. Marks (Warsaw 1996), *Astronomem być... świadectwa życia i pracy astronomów polskich* (Toruń 2007), *Sylwetki astronomów polskich XX w* (Toruń 2008), *Polskie ośrodki astronomiczne* (Warszawa 2021), *Przewodnik astronomiczny po Polsce* (Warszawa 2023). Od 2013 roku Polskie Towarzystwo Astronomiczne wydaje serię wydawniczą „Proceedings of the Polish Astronomical Society” z materiałami z konferencji o tematyce astronomicznej. Artykuły są publikowane w języku angielskim, aby wydawnictwo miało zasięg międzynarodowy. Seria obejmuje w szczególności materiały ze Zjazdów Polskiego Towarzystwa Astronomicznego, stanowiąc tym samym przegląd bieżącej tematyki badawczej krajowej astronomii (<https://www.pta.edu.pl/proc>).

Organizowany jest konkurs na najlepsze prace naukowe młodych polskich astronomów

(do 35 lat); laureatami nagrody było wielu znakomitych uczonych: Bohdan Paczyński, Kazimierz Stępień, Marek Abramowicz, Sławomir Ruciński, Aleksander Wolszczan, Andrzej Udalski, Janusz Kałużny. Ustanowiono Medal im. Włodzimierza Zonna za szczególne osiągnięcia w popularyzacji astronomii; jest on przyznawany co dwa lata i wręczany na zjazdach PTA. Dotychczas medal ten otrzymało 27 osób lub organizacji. Podczas 35. Zjazdu PTA, Walne Zebranie Członków ustanowiło nową nagrodę Towarzystwa – Medal Bohdana Paczyńskiego „Za wybitne osiągnięcia w dziedzinie astronomii i astrofizyki”. Do dzisiaj Kapituła Medalu przyznała sześć takich wyróżnień. Szczegółowe informacje o nagrodach wraz listami laureatów można znaleźć na stronie: <https://www.pta.edu.pl/nagrody>.

PTA jest oficjalną organizacją polskich astronomów, która reprezentuje Polskę w Europejskim Towarzystwie Astronomicznym (European Astronomical Society – EAS). Członkiem Rady EAS jest prof. Agata Różańska.

WYDAWNICTWA CIĄGŁE

Postępy Astronomii. Kraków 1953 T. 1 – 1997 T. 45

Rocznik Astronomiczny na rok... Warszawa 1954 T. 9 – 1955 T. 10

Ukazuje się od 1946 r.; wychodzi nadal

Urania – Postępy Astronomii. Toruń 1998 T. LXIX nr 1 (673)

Wyd. wspólnie z Pol. Tow. Miłośników Astronomii

ŹRÓDŁA

Archiwum PAN, zespół: materiały Władysława Dziwulskiego, 111-167, sygn. 50 [Polskie Towarzystwo Astronomiczne. Statut, protokoły, sprawy zjazdów 1924, 1939, 1951, 1954].

Statut i regulamin władz Polskiego Towarzystwa Astronomicznego. Warszawa 1971.

Sprawozdanie Polskiego Towarzystwa Astronomicznego. Wrocław 1948 z. 1 – 1951 z. 4.

Statut i regulaminy władz Polskiego Towarzystwa Astronomicznego. Warszawa 2023.

LITERATURA

A. G. Pacholczyk: *Polskie Towarzystwo Astronomiczne*. „Nauka Polska” 1962 R. 10 nr 4 s. 115-119. – I. Korzeniewska, M. Kubiak: *50 lat istnienia Polskiego Towarzystwa Astronomicznego*. „Postępy Astronomii” 1973 T. 21 z. 4 s. 355-364. – I. Korzeniewska: *Polskie Towarzystwo Astronomiczne*. W: Słownik polskich towarzystw naukowych. T. 1, Wrocław 1978 s. 241-242. – A. Michalec: *Polskie Towarzystwo Astronomiczne*. „Problemy Społecznego Ruchu Naukowego” 1997 T. 3 z. 1/2 s. 65-68. Tenże: *Polskie Towarzystwo Astronomiczne ma 75 lat*. „Urania – Postępy Astronomii” 1998 T. 69 nr 2 (674) s. 52-53. – M. J. Sarna, K. Czart: *100 lat działalności Polskiego Towarzystwa Astronomicznego*. „Społeczny wymiar działalności towarzystw naukowych” 2023 s. 349-353 – K. Czart: *100 lat Polskiego Towarzystwa Astronomicznego*. „Urania – Postępy Astronomii” 2023 T. 94 nr 4 (826) s. 20-30.

Strona internetowa: www.pta.edu.pl

e-mail: zarzad@pta.edu.pl

MAREK J. SARNA,
KRZYSZTOF CZART

POLSKIE TOWARZYSTWO BADAŃ RADIACYJNYCH IM. MARII SKŁODOWSKIEJ-CURIE POLISH RADIATION RESEARCH SOCIETY

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1969. **Siedziba:** Centralne Laboratorium Ochrony Radiologicznej, ul. Konwaliowa 7, 03-194 Warszawa. **Oddziały:** krakowski, łódzki, śląski, świętokrzyski, warszawski. **Struktura organizacyjna:** Walne Zebranie Członków, Zarząd Główny; komisje, zarządy oddziałów.

Liczba członków: ok. 160 (1969), ok. 300 (2003), ok. 350 (2026). **Prezesi:** Jerzy Kroh (1969-73, 1979-83), Tadeusz Rudnicki (1973-79), Jan Sabliński (1983-89), Józef Mayer (1989-95), Antoni Gajewski (1995-2001), Mieczysław Foryś (2001-2004), Andrzej Wójcik (2004-2007), Marek Janiak (2007-2013), Ewa Szajdzińska-Piętek (2013-2019), Marek Zmyślony (2019-2025), Dorota Słonina (2025-). **Sekretarze:** Janusz Beer (1969-71), Wacław Stachowicz (1971-79), Teresa Achmatowicz-Szmajke (1979-83), Małgorzata Rochańska (1983-2007), Krzysztof Pachocki (2007-2012), Ewa Nowosielska (2012-).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Z inicjatywą powołania stowarzyszenia zrzeszającego osoby zainteresowane badaniem oddziaływania promieniowania na materię żywą i nieożywioną wystąpili w 1967 r. przedstawiciele różnych kierunków nauk przyrodniczych z ośrodków naukowych Białegostoku, Gdańska, Krakowa, Łodzi, Torunia, Warszawy i Wrocławia. Członkami założycielami Polskiego Towarzystwa Badań Radiacyjnych byli: Antoni Basiński, Janusz Beer, Juliusz Borejko, Roman Broszkiewicz, Stanisław Ciborowski, Włodzimierz Cukiersztajn, Andrzej Danysz, Juliusz Derecki, Józef Hurwic, Władysław Jasiński, Bogusława Jeżowska-Trzebiatowska, Jerzy Kawiak, Janusz Komender, Maria Kopeć, Jerzy Kroh, Zofia Lassota, Julian Liniecki, Stanisław Lipiński, Stefan Minc, Włodzimierz Mościcki, Emil Nalborczyk, Tadeusz Obara, Włodzimierz Ostrowski, Cezary Pawłowski, Jerzy Peńsko, Olgierd Rosiek, David Shugar, Ignacy Stroński, Zbigniew Szot, Zbigniew Toth, Kazimierz Zakrzewski.

Zgodnie ze statutem zarejestrowanym 3 lutego 1968 r. (zmiany w 1996 r., 2013 r. i w 2025 r.) celem Towarzystwa jest popieranie i popularyzacja badań dotyczących działania promieniowania jonizującego i elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego na organizmy żywe i materię nieożywioną. Dla osiągnięcia swych celów Towarzystwo organizuje nieodpłatnie odczyty, wykłady i konkursy dotyczące badań radiacyjnych, przyznaje nagrody i wyróżnienia za osiągnięcia naukowe i popularyzację wiedzy z zakresu badań radiacyjnych, przyznaje stypendia dla młodych naukowców, popiera konferencje i publikacje z zakresu badań radiacyjnych i pokrewnych, występuje do właściwych

władz z inicjatywami dotyczącymi stanu wiedzy i potrzeb z zakresu badań radiacyjnych i pokrewnych w Polsce, utrzymuje kontakty naukowe z innymi podmiotami w kraju i za granicą, uczestniczy w pracach nad dziejami badań radiacyjnych w Polsce, powołuje komisje specjalistyczne do wykonywania poszczególnych zadań; może prowadzić działalność gospodarczą.

Towarzystwo prowadzi działalność na terenie całego kraju głównie poprzez oddziały terenowe. W latach 1969-89 Towarzystwo utrzymywało się głównie z dotacji Min. Energetyki i Energii Atomowej oraz składek członkowskich. Od 1989 r. utrzymuje się ze składek członkowskich, opłat za udział w imprezach naukowych oraz darowizn; nowy statut (od 2025 r.) nie przewiduje pobierania składek od członków Towarzystwa. Kilkakrotnie uzyskano dotacje Komitetu Badań Naukowych przeznaczone na wydanie materiałów „Szkół jesiennych” oraz organizację kongresu ESRB. PTBR zrzesza: biologów, mikrobiologów, biochemików i biofizyków, chemików, farmaceutów, fizyków, lekarzy oraz przedstawicieli innych zawodów.

Towarzystwo regularnie organizuje „Szkoly jesienne” w Zakopanem, których uczestnicy poznają różne dziedziny zastosowań promieniowania jonizującego oraz pól elektromagnetycznych. W latach 1970-2023 odbyło się 27 „Szkół” poświęconych tematyce: Źródła promieniowania i metodyka pracy w badaniach radiacyjnych (I – 1970), Metody fotochemiczne i fotobiologiczne w laboratoriach radiacyjnych (II – 1972), Aktualne zagadnienia radiobiologii ze szczególnym uwzględnieniem późnych skutków promieniowania (III – 1974), Technika radiacyjna w rolnictwie i technologii żywności (IV – 1975), Sterylizacja, konserwacja i utrwalanie radiacyjne (V – 1977), Aktualne zagadnienia dozymetryczne w eksperymencie radiobiologicznym dla potrzeb medycyny i rolnictwa (VI – 1978), Technika radiacyjna i izotopowa w ochronie środowiska naturalnego (VII – 1981), Energetyka jądrowa – jej wpływ na populacje ludzkie i ich naturalne środowisko (VIII – 1984), Technika radiacyjna w produkcji i modyfikacji materiałów polimerowych (IX – 1985), Działanie biologiczne, zastosowanie medyczne i ochrona przed polami magnetycznymi i elektromagnetycznymi (X – 1987), Awarie reaktorów jądrowych i ich skutki (XI – 1988), Radiacyjne problemy energetyki jądrowej w Polsce (XII – 1990), Technika radiacyjna w medycynie, ochronie środowiska i przemyśle rolno-spożywczym (XIII – 1991), Wpływ fal elektromagnetycznych na organizmy żywe (XIV – 1993), Żywność napromieniowana (XV – 1994), Czarnobyl – 10 lat później. Skutki zdrowotne, skażenie środowiska i żywności (XVI – 1996), Radon – występowanie i konsekwencje (XVII – 1997), Oddziaływania biologiczne, ryzyko zdrowotne i ochrona przed polami elektromagnetycznymi (XVIII – 2000), Promieniowanie jonizujące w medycynie. Narażenie i ochrona pacjenta, kontrola jakości, przepisy prawne (XIX – 2002); Pola elektromagnetyczne w środowisku komunalnym i w środowisku pracy – źródła i oddziaływanie na człowieka (XX – 2004); Czarnobyl – 20 lat później: skażenie środowiska i żywności, skutki zdrowotne. Energetyka jądrowa w Polsce: za i przeciw (XXI – 2006); Pola elektromagnetyczne w środowisku: problemy zdrowotne, ekologiczne, pomiarowe i administracyjne (XXII – 2008); Współczesne zagrożenia ze strony promieniowania jonizującego i niejonizującego – zasady przeciwdziałania i udzielania pomocy poszkodowanym (XXIII – 2012); Ochrona przed promieniowaniem jonizującym i niejonizującym

cym. Nowe uregulowania prawne, źródła, problemy pomiarowe (XXIV – 2015); Nowe uregulowania w ochronie przed polami elektromagnetycznymi i promieniowaniem jonizującym (XXV-2018); Aktualny stan prawny ochrony przed promieniowaniem jonizującym i polami elektromagnetycznymi 0-300 GHz w 5 Polsce (XXVI – 2021); Bezpieczeństwo radiacyjne – promieniowanie jonizujące i niejonizujące (XXVII – 2023).

Towarzystwo w ramach działalności statutowej zorganizowało lub uczestniczyło w organizacji kilku konferencji i sympozjów; należą do nich: Sympozjum Sterylizacji i Konserwacji Radiacyjnej poświęcone radiacyjnej sterylizacji sprzętu i materiałów medycznych oraz radiacyjnej konserwacji żywności (Warszawa 1969), konferencja nt. Mutacje radiacyjne w hodowli roślin poświęcona zastosowaniu mutagenyzy radiacyjnej w hodowli roślin (Warszawa 1971), konferencja pt. Aspekty radiacyjne genetyki komórki somatycznej (Warszawa 1975), polsko-radzieckie seminarium radiacyjne (Łódź 1981). IV Zjazd PTBR w Krakowie (1976) połączony został z międzynarodowym sympozjum „Modification of Radiosensitivity in Biological Systems” i kongresem Europejskiego Towarzystwa Radiobiologicznego, a podczas V Zjazdu w Warszawie (1979) odbyło się seminarium nt. hematologii radiacyjnej. W 1988 r., w ramach obchodów 100-lecia odkrycia radu i polonu przez Marię Skłodowską-Curie, członkowie władz Towarzystwa uczestniczyli w organizacji i byli prelegentami międzynarodowej konferencji „The Discovery of Polonium and Radium – its Scientific and Philosophical Consequences. Benefits and Treats for Mankind”. Oddział Krakowski zorganizował konferencję poświęconą życiu i dziełu patronki Towarzystwa. W 2000 r. w Warszawie zorganizowano 30 doroczny Zjazd Europejskiego Tow. Biologii Radiacyjnej „European Radiation Research – 2000”. Ponadto oddziały terenowe organizują wykłady i prelekcje naukowe w ramach zebrań swoich członków. Prelegentami są uczeni krajowi i zagraniczni zajmujący się tematyką związaną z badaniami radiacyjnymi.

Po wielu latach starań, w roku 2011 Towarzystwo zorganizowało w Polsce 14 Kongres ICRR (International Congress of Radiation Research). W Kongresie wzięło udział 34 zaproszonych wykładowców oraz 1023 regularnych uczestników z całego świata (w tym 355 członków amerykańskiego Radiation Research Society zarejestrowanych jako uczestnicy dorocznego zjazdu tego Towarzystwa, który odbył się w ramach ICRR 2011). W powiązaniu z Kongresem ICRR 2011 zorganizowano także 5 sympozjów satelitarnych.

W 2015 roku Towarzystwo było współorganizatorem konferencji *Second Central European Symposium on Radiation Oncology* (CESORO): *Technological and Biological Sunrise for Radiation Oncology* (Gliwice, 8-9.05.2015 r.).

Towarzystwo organizuje Zjazdy, w ramach których odbywają się Walne Zebrania, wręczane są Medale im. M. Skłodowskiej-Curie oraz nagrody naukowe, prezentowane są liczne wykłady i komunikaty. Dotychczas odbyło się 20 Zjazdów PTBR: I – 1969, Warszawa; II – 1971, Poznań; III – 1973, Łódź; IV – 1976, Kraków; V – 1979, Warszawa; VI – 1983, Wrocław; VII – 1986, Łódź; VIII – 1989, Poznań; IX – 1992, Kraków; X – 1995, Warszawa; XI – 1998, Siedlce; XII – 2001, Kraków, XIII – 2004 Łódź, XIV – 2007 Kielce, XV – 2010 Siedlce, XVI – 2013 Białowieża, XVII – 2016 Siedlce, XVIII – 2019 Kielce, XIX – 2022 Gliwice, XX – 2025 Kraków.

Towarzystwo przyznaje od 1983 r. Medal im. Marii Skłodowskiej-Curie nadawany wybitnym polskim uczonym zasłużonym w dziedzinie badań radiacyjnych oraz uczonym zagranicznym, którzy przyczynili się do rozwoju badań radiacyjnych w Polsce. Medal odlewany w brązie zaprojektował Józef Markiewicz, a w 1997 r. nową wersję medalu zaprojektowała Hanna Jelonek. Dotychczas medale im. Marii Skłodowskiej-Curie wręczono 33 uczonym zagranicznym i 23 uczonym polskim; laureatami zostali: prof. F.S. Dainton (Wielka Brytania), prof. J.F. Fowler (Wielka Brytania), prof. A.K. Pikajew (ZSRR), prof. A. Charlesby (Wielka Brytania), prof. K. Trott (Wielka Brytania), prof. R.H. Schuler (USA), prof. J. Beer (Polska, USA), Adolphe Chapiro (Francja), prof. Larry Kevan (USA), prof. Jacqueline Belloni (Francja), prof. S. Potten (Wielka Brytania), prof. G.A. Salmon (Wielka Brytania), prof. D.A. Armstrong (Kanada), prof. Clemens von Sonntag (Niemcy), prof. Christian Streffer (Niemcy), prof. Klaus-Dieter Asmus (Niemcy), Thomas Bally (Szwajcaria), prof. Shulamith Schlick (USA), dr Kenneth H. Chadwick (Wielka Brytania), dr Hendrik P. Leenhouts (Holandia), prof. Masanori Tachiya (Japonia), prof. Eugen Illenberger (Niemcy), prof. Helene Langevin-Joliot (Francja), prof. Peter Wardman (Wielka Brytania), prof. George V. Buxton (Wielka Brytania), Ian Carmichael (USA), prof. Chantal Houee-Levin (Francja), prof. Yuri Berlin (USA), dr James F. Wishart (USA), dr Gordon L. Hug (USA), prof. Michael C. Joiner (USA), dr Chrysostomos Chatgililoglu (Włochy), prof. Xavier Coqueret (Francja); prof. Maria Kopeć, prof. Bogusława Jeżowska-Trzebiatowska, prof. Jerzy Kroh, prof. Tadeusz Rudnicki, prof. Antoni Dancewicz, prof. Józef Mayer, prof. Zenon Bałtrukiewicz, prof. Władysław Pękala, prof. Jan Skołyśzewski, prof. Zbigniew Zagórski, prof. Irena Szumiel, prof. Andrzej Płonka, prof. Zbigniew Szot, prof. Jerzy Kaleciński, prof. Stanisław Szmigielski, prof. Jerzy Gębicki, prof. Julian Liniecki, prof. Mieczysław Foryś, Krzysztof Bobrowski, prof. Anna Gasińska, prof. Bogusław Maciejewski, prof. Bronisław Marciniak, prof. Michael Waligórski.

Członkom zasłużonym dla Towarzystwa Walne Zebranie nadaje tytuł członka honorowego PTBR; dotychczas ten tytuł otrzymali: prof. dr hab. Alicja Dorabalska, prof. dr hab. Cezary Pawłowski, prof. dr hab. Witold Zawadowski, prof. dr hab. Antoni Basiński, prof. dr hab. Maria Kopeć, prof. dr hab. Bogusława Jeżowska-Trzebiatowska, prof. dr hab. Jerzy Kroh, prof. dr hab. Juliusz Derecki, prof. dr hab. Tadeusz Rudnicki, prof. dr hab. Władysław Pękala, prof. dr hab. Zbigniew Zagórski, prof. dr hab. Antoni Gajewski, Dr Krzysztof Pachocki, Dr Małgorzata Rochalska, prof. dr hab. Krzysztof Chomiczewski, Dr hab. Elżbieta Nagler-Kalecińska, prof. dr hab. Jan Skołyśzewski, prof. dr hab. Józef Mayer, prof. dr hab. Antonina Cebulska-Wasilewska, prof. dr hab. Marek K. Janiak, prof. dr hab. Ewa Szajdzińska-Piętek.

Od 1970 r. Towarzystwo przyznaje również Nagrody Naukowe, w postaci statuetki autorstwa Hanny Jelonek, za najlepsze prace naukowe w dziedzinie promieniowania jonizującego i niejonizującego w zakresie nauk biologicznych i fizyko-chemicznych, wręczane co 3 lata w czasie Zjazdów Towarzystwa.

Towarzystwo jest od 1971 r. członkiem Międzynarodowego Stowarzyszenia Badań Radiacyjnych (International Association for Radiation Research – IARR). W Radzie IARR PRRS reprezentowali Jerzy Kroh (1971-95) i Krzysztof Chomiczewski (1995-2003),

Antonina Cebulska-Wasilewska (2003-2023), obecnie Dorota Słonina (2023-) natomiast Irena Szumiel i Janusz Beer wchodzili w skład władz Europejskiego Towarzystwa Radiobiologii (European Society for Radiation Biology – ESRB), obecnie Anna Lankoff wchodzi w skład Zarządu Europejskiego Radiation Research Society.

WYDAWNICTWA

W latach 1984-2004 Towarzystwo wydawało Biuletyn dotyczący bieżącej działalności; jego rolę przejęła strona internetowa PTBR.

Dwukrotnie, w 1995 i 2001 r., nakładem Towarzystwa opublikowana została historia Polskiego Towarzystwa Badań Radiacyjnych autorstwa Antoniego Gajewskiego. W roku 2017 wydano kronikę pt. „50 lat działalności Polskiego Towarzystwa Badań Radiacyjnych im. Marii Skłodowskiej-Curie (1967-2017)”, pod redakcją Agnieszki Adamczyk, Antoniego Gajewskiego, Marka Janiaka, Krzysztofa Pachockiego, Małgorzaty Rochalskiej i Ewy Szajdzińskiej-Piętek.

WYDAWNICTWA CIĄGLE

Biuletyn Polskiego Towarzystwa Badań Radiacyjnych im. Marii Skłodowskiej-Curie. Warszawa, 1984-2004.

WYBRANA LITERATURA

1. *Polskie Towarzystwo Badań Radiacyjnych im. Marii Skłodowskiej-Curie rozpoczyna działalność. Postępy Techniki Jądrowej*, 1970 tom XIV, Dodatek do Nr 9, s. 3.
2. *Polskie Towarzystwo Badań Radiacyjnych*. W: *Słownik polskich towarzystw naukowych*. T. 1. Wrocław 1978 s. 408-409.
3. *Wpływ fal elektromagnetycznych na organizmy żywe. Materiały konferencyjne XIV Szkoły Jesiennej PTBR*, 1993, s. 267.
4. *Żywność napromieniowana. Materiały konferencyjne XV Szkoły Jesiennej PTBR*, 1994, s. 116.
5. A.K. Gajewski, *Polskie Towarzystwo Badań Radiacyjnych im. Marii Skłodowskiej-Curie w latach 1967-1994*. Warszawa 1995.
6. *Czarnobyl – 10 lat później. Skutki zdrowotne, skażenie środowiska i żywności. Materiały konferencyjne XVI Szkoły Jesiennej PTBR*, ISBN 83-86744-46-4, 1996, s. 390.
7. *Radon – występowanie, konsekwencje. Materiały konferencyjne XVIII Szkoły Jesiennej PTBR*, ISBN 83-86744-91-X, 1997, s. 205.
8. A.K. Gajewski: *Polskie Towarzystwo Badań Radiacyjnych im. Marii Skłodowskiej-Curie w latach 1967-2000*, Warszawa, 2001, s. 80.
9. *Oddziaływanie biologiczne, ryzyko zdrowotne i ochrona przed polami elektromagnetycznymi. Materiały konferencyjne XVIII Szkoły Jesiennej PTBR*, ISSN 0208-6328, Roczniki WIHiE, 2000, Tom 35 supl. 2, s. 286.
10. *Promieniowanie jonizujące w medycynie. Narażenie i ochrona pacjenta, kontrola jakości, przepisy prawne. Materiały konferencyjne XIX Szkoły Jesiennej PTBR*, 2002, s. 208.
11. *Testy kontroli jakości konwencjonalnych aparatów rentgenowskich wyposażonych w tor wizyjny. Zeszyty metodyczne PTBR Nr 1*, ISBN 83-89379-80-5, Warszawa, 2004, s. 81.

12. *Testy kontrolne aparatów rentgenowskich tomografii komputerowej*. Zeszyty metodyczne PTBR Nr 2, ISBN 83-89379-85-6, Warszawa, 2004, s. 61.
13. *Pola elektromagnetyczne w środowisku komunalnym i środowisku pracy. Materiały konferencyjne XX Szkoły Jesiennej PTBR*, ISBN 83-89379-75-9, 2004, s. 232.
14. *Proceedings of the XIII Scientific Meeting of the Polish Radiation Research Society Memorial to Maria Skłodowska-Curie (13-16 September 2004, Łódź, Poland)*. NUKLEONIKA ISSN 0029-5922, 2005, tom 50, supl. 2, s. 63.
15. *Czarnobyl – 20 lat później: skażenie środowiska i żywności, skutki zdrowotne. Energetyka jądrowa w Polsce: za i przeciw. Materiały konferencyjne XXI Szkoły Jesiennej PTBR*, ISBN 83-89379-66-X, 2006, s. 447.
16. *Proceedings of the 14th National Scientific Meeting of the Polish Radiation Society 24-26 September 2007, Kielce, Poland*. NUKLEONIKA, ISSN 0029-5922, 2008, tom 53, supl. 1, s. 43.
17. *Pola elektromagnetyczne w środowisku – problem zdrowotne, ekologiczne, pomiarowe i administracyjne. Materiały konferencyjne XXII Szkoły Jesiennej PTBR*, ISBN 83-89379-52-X, 2008, s. 391.
18. Gajewski A.K. *Polskie Towarzystwo Badań Radiacyjnych im. Marii Skłodowskiej-Curie w latach 1967-2010*. ISBN 83-89379-42-2, Warszawa, 2010, s. 80.
19. *Pokojowe i terrorystyczne zagrożenia radiacyjne*. ISBN 83-89379-08-2, Warszawa, WAT, 2012, s. 257.
20. *Ochrona przed promieniowaniem jonizującym i niejonizującym. Nowe uregulowania prawne, źródła, problemy pomiarowe*. ISBN 978-83-7938-082-4, Warszawa, WAT, 2015, s. 277.
21. *50 lat działalności Polskiego Towarzystwa Badań Radiacyjnych im. Marii Skłodowskiej-Curie (1967-2017)*, red. A. Adamczyk, A.K. Gajewski, M. Janiak, K. Pachocki, M. Rochalska, E. Szajdzińska-Piętek, ISBN: 978-83-947765-0-3, Warszawa, PTBR, 2017, s. 98.
22. *Nowe uregulowania w ochronie przed polami elektromagnetycznymi i promieniowaniem jonizującym. Materiały konferencyjne XXV Szkoły Jesiennej PTBR*.
23. *Bezpieczeństwo radiacyjne – promieniowanie jonizujące i niejonizujące. Materiały konferencyjne XXVII Szkoły Jesiennej PTBR*, ISBN 978-83-7938-407-5, Warszawa, WAT, 2023, s. 366.

Strona internetowa: <http://www.ptbr.org.pl/>
e-mail: ptbr@clor.waw.pl

MAŁGORZATA ROCHALSKA
DOROTA SŁONINA
PIOTR ULAŃSKI

POLSKIE TOWARZYSTWO CHEMICZNE

POLISH CHEMICAL SOCIETY

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1919. **Siedziba:** 00–227 Warszawa, ul. Freta 16. **Dane adresowe:** www.ptchem.pl; biuro@ptchem.pl; prezes@ptchem.pl (Prezes ZG). **Oddziały:** Białystok, Bydgoszcz, Częstochowa, Gdańsk, Gliwice, Katowice, Kielce, Kraków, Lublin, Łódź, Opole, Poznań, Rzeszów, Siedlce, Szczecin, Toruń, Warszawa, Wrocław. **Struktura organizacyjna:** Walne Zgromadzenie, Zarząd Główny, Prezydium Zarządu Głównego; komisje i sekcje. **Biblioteka:** 8890 wol. (1976), 2580 wol. (2003), ~2600 wol. (2024). **Archiwum. Współprowadzi:** Muzeum im. Marii Skłodowskiej-Curie. **Liczba członków:** 118 (1919), 2151 (1976), ok. 2300 (2003), ok. 2000 (2024). **Prezesi:** Leon Marchlewski (1919–21, 1927), Jan Zawadzki (1922), Ignacy Mościcki (1923), Stefan Niementowski (1924), Wojciech Świętosławski (1925), Karol Dziewoński (1926), Tadeusz Miłobędzki (1928, 1952), Bohdan Szyszkowski (1929), Ludwik Szperl (1930), Stanisław Tolłoczko (1931), Wiktor Lampe (1932), Józef Zawadzki (1933, 1948), Kazimierz Sławiński (1934), Kazimierz Smoleński (1935), Stanisław Glixelli (1936), Kazimierz Jabłczyński (1937), Stanisław Przyłęcki (1938), Adolf Joszt (1939, 1946), Edward Sucharda (1947), Jerzy Suszko (1949), Tadeusz Urbański (1950, 1968–69), Włodzimierz Trzebiatowski (1951), Tadeusz Miłobędzki (1952), Bogusław Bobrański (1953–54), Wiktor Kemula (1955–59, 1972–74), Alicja Dorabialska (1960–63), Józef Hurwic (1964–67), Edward Józefowicz (1970–72), Bogdan Baranowski (1975–79), Lucjan Sobczyk (1980–85), Maciej Wiewiórowski (1986–88), Aleksander Zamojski (1989–91), Zbigniew Galus (1992–94), Tadeusz Krygowski (1995–97), Jerzy Konarski (1998–2003), Władysław Rudziński (2004), Paweł Kafarski (2005–2009), Bogusław Buszewski (2010–2015), Jerzy Błażejowski (2016–2018), Izabela Nowak (2019–2024), Robert Pietrzak (2025–). **Prezesi Honorowi:** Wiktor Kemula (od 1976), Bogdan Baranowski (od 1996), Zbigniew Galus (od 2015). **Sekretarze:** Wojciech Świętosławski (1919–22), Józef Zawadzki (1919–22), Alicja Dorabialska (1923–33), zastępca sekretarza J. Kowalczewski (1926), zastępca sekretarza Tadeusz Jezierski (1927–1931), Stanisław Żeromski (1932–33), Wanda Brydówna (1934–35), Edward Józefowicz (1934–35), Tadeusz Urbański (1936–37), Marian Świderek (1938–?), W. Kahl (1938–?), Zofia Błaszowska (1946–47), Irena Chmielewska (1946), Witold Tomassi (1947–48), Zdzisław Macierewicz (1949), Jerzy Minczewski (1949), Janusz Ciborowski (1950), Jerzy Remiszewski (1950–51), Waleria Janczak (1951–52), Jan Wojtowicz (1954), Stefania Drabarek (1952–56), Józef Kępiński (1952–54), Ewa Mars (1955–56), Jerzy Chodkowski (1957–61), Zbigniew R. Grabowski (1957–59), Zbigniew Zagórski (1960–63), Stanisław Ciborowski (1962–67, 1973), Barbara Serafinowa (1964–69), Henryk Buchowski (1968–69), Zbigniew Galus (1968–72), Joanna Taraszewska (1970–73), Jan Popielawski (1974–78), Jacek Lipkowski (1979–81), Jan Izdebski (1982–85), Grzegorz Gryniewicz (1986–88), Marek Tkacz (1989–91), Paweł Kulesza (1992–94), Renata Bilewicz (1995–97), Michał Cyrański (1998–2000), Ro-

man Mierzecki (2001-03), Marek Marczewski (2004-06), Piotr Wieczorek (2007-09) Monika Michel (2010-15), Anna Dołęga (2016-18), Szymon Bocian (2019-21), Paweł Rodziewicz (2022-24), Krzysztof Miecznikowski (2025-). **Skarbnicy:** Ludwik Szperl (1919-23), Tomasz Pytasz (1924-29), Józef Zawadzki (1930-32), Wiktor Sommer (1933, zastępca skarbnika 1934-35), Jerzy Stalony-Dobrzański (1934-35), Stanisław Pleśniewicz (1936-37), Stanisław Kowalewski (1938- ?), Marian Polaczek (zastępca skarbnika 1938- ?), Wiktor Kemula (1946-1949), Jerzy Minczewski (1950), Stanisław Malinowski (1951-52), Adam Chojnacki (1953-54), Jan Wojtowicz (1955-56), Aleksander Wielopolski (1957-59, 1970-73), Witold Gumułka (1960-69), Stefan Fulde (1974-79), Maria Turowska (1977-79), Jan Izdebski (1980-88), Jan Prejzner (1989), Maciej Jarosz (1989-91, 2010-12, 2019-21), Andrzej Czerwiński (1992-94), Marek Tkacz (1995-97), Krzysztof Kasiura (1998-03), Mirosław Mojski (2004-09), Izabela Nowak (2013-18), Agnieszka Nosal-Wiercińska (2022-),

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

W ostatnich dziesięcioleciach XIX w. i na początku XX w. chemicy polscy spotykali się w zaborze austriackim na Uniwersytetach: Jagiellońskim w Krakowie i Jana Kazimierza we Lwowie oraz na Politechnice Lwowskiej, natomiast w Warszawie – w założonym w 1875 r. Muzeum Przemysłu i Rolnictwa, przy którym zorganizowano ogólnodostępne pracownie fizyczną i chemiczną, a także w powstałej w 1888 r. Sekcji Chemicznej Towarzystwa dla Popierania Rosyjskiego Przemysłu i Handlu, w której, za zgodą władz rosyjskich, obrady odbywały się w języku polskim. Ponadto chemicy wszystkich trzech zaborów brali udział w posiedzeniach Akademii Umiejętności w Krakowie oraz Zjazdach Lekarzy i Przyrodników Polskich odbywających się w Krakowie i we Lwowie. Podczas tych spotkań zrodziła się myśl założenia ogólnopolskiego czasopisma chemicznego, zrealizowana w postaci wychodzącego w l. 1901–18 miesięcznika „Chemik Polski”, redagowanego w Warszawie przez Bronisława Znatowicza. W 1913 r. Jan Zawidzki ze Lwowa i Ludwik Bruner z Krakowa podjęli próbę zorganizowania Pol. Tow. Fizyczno-Chemicznego. Po odzyskaniu niepodległości inicjatywę przejął Leon Marchlewski, który doprowadził do zwołania w dniu 29 czerwca 1919 r. zebrania organizacyjnego Polskiego Towarzystwa Chemicznego, w którym uczestniczyło 37 osób; na listę członków założycieli wpisało się 118 osób, wśród nich Maria Skłodowska-Curie. Wybrano 14-osobowy Zarząd Towarzystwa – prezesem został Leon Marchlewski (Kraków), a wiceprezesami: Stefan Niewiadowski (Lwów) i Jan Zawidzki (Warszawa). Na zebraniu organizacyjnym uchwalony został statut, zatwierdzony przez Min. Spraw Wewnętrznych 23 czerwca 1920 r., którego pierwszy artykuł brzmiał: „W celu popierania rozwoju nauk chemicznych, ich krzewienia wśród społeczeństwa oraz opieki nad zawodowymi interesami chemików pracujących na polu naukowym i technicznym zawiązuje się stowarzyszenie pod nazwą Polskie Towarzystwo Chemiczne”. PTChem miało jednoczyć chemików z uczelni, instytutów naukowych i pracujących w przemyśle oraz pełnić rolę związku zawodowego. Cele statutowe Towarzystwo miało realizować poprzez urządzenie stałych posiedzeń naukowych, organizowanie publicznych odczy-

tów i wykładów, zwoływanie zjazdów chemików, wydawanie własnych czasopism fachowych, zakładanie bibliotek, zbiorów i pracowni chemicznych, przyznawanie nagród i zapomóg na badania naukowe oraz udzielanie informacji fachowych i zawodowych władzom państwowym. Celem Towarzystwa, w myśl ostatniego statutu zatwierdzonego w dniu 18 września 2023 r., jest popieranie rozwoju nauk chemicznych i szerzenie wiedzy chemicznej wśród społeczeństwa. Towarzystwo uzyskuje środki finansowe na swą działalność ze składek członkowskich, kolportowania czasopism, dochodów ze zjazdów, konferencji i sympozjów naukowych.

W 1919 r. powstał Oddział Towarzystwa we Lwowie, w 1920 – w Krakowie, Łodzi i w Poznaniu, a w 1924 – w Wilnie. Od 1930 r., gdy powstał Związek Inżynierów Chemików Rzeczypospolitej Polskiej, PTChem przestało pełnić rolę związku zawodowego i stało się stowarzyszeniem przede wszystkim chemików pracujących w instytutach naukowych i uczelniach wyższych oraz nauczycieli chemii. PTChem ma następujące oddziały: Białostocki, Bydgoski, Częstochowski, Gdański, Gliwicki, Katowicki, Krakowski, Lubelski, Łódzki, Opolski, Poznański, Rzeszowski, Siedlecki, Szczeciński, Świętokrzyski, Toruński, Warszawski i Wrocławski. Zadania statutowe realizują Sekcje: Chemii Biologicznej, Chemii Ciała Stałego, Chemii Cukrów, Chemii Heteroorganicznej, Chemii i Technologii Węgla, Chemii Nieorganicznej i Koordynacyjnej, Chemii Organicznej, Chemii Plazmy, Chemii Teoretycznej i Obliczeniowej, Chemii Żywności, Dydaktyki Chemii, Elektrochemii, Fizykochemii Organicznej, Fizykochemii Zjawisk Międzyfazowych, Fotochemii i Kinetyki Chemicznej, Historii Chemii, Krystalochemii, Materiałów Wysokoenergetycznych, Sekcji Membranowej, Młodych (Studencka), Ochrony Środowiska, Polimerów, Radiochemii i Chemii Jądrowej, Rezonansu Magnetycznego, Termodynamiki, Związków Metalooorganicznych, a także Polski Klub Katalizy, Komitet Chemii Analitycznej PAN, Zespół Chromatografii i Technik Pokrewnych Komitetu Chemii Analitycznej PAN.

W latach 1919-39 zorganizowano cztery zjazdy naukowe (1923 w Warszawie, 1929 w Poznaniu, w 1933 we Lwowie i w 1938 w Wilnie), w l. 1946-64 – trzy Zjazdy (1948 we Wrocławiu, 1959 w Warszawie, w 1964 w Łodzi). Od 1965 r. zjazdy ogólnopolskie organizowane były corocznie, kolejno przez różne oddziały Towarzystwa. W okresie do 2023 r. odbyło się ogółem 65 zjazdów naukowych. W trakcie kolejnych zjazdów naukowych poszczególne sekcje kierowały odpowiednimi sesjami. Sekcje organizowały ponadto własne sesje, konferencje i szkoły, często z udziałem gości zagranicznych. Polski Klub Katalizy, afiliowany przy PTChem, organizuje co roku Ogólnopolskie Kolokwia Katalityczne, Sekcja Polimerów co roku (od 1985) ogólnopolskie seminaria pn. Postęp w chemii i fizyce polimerów, Sekcja Dydaktyczna co dwa lata (od 1979) szkoły problemów dydaktyki chemii, Sekcja Chemii Koordynacyjnej (od 1988) – *Winter School On Coordination Chemistry*, Sekcja Chemii Cukrów – szkoły chemii i biologii węglowodanów. Sekcja Historii Chemii zorganizowała w l. 1984–93 pięć szkół historii chemii, Sekcja Młodych (d. nazwa Studencka) organizuje corocznie (od 1984) ogólnopolskie seminaria wiosenne i szkoły zimowe, Sekcja Chemii Organicznej jest współorganizatorem seminariów poświęconych syntezie organicznej, zaś Sekcja Fizykochemii Organicznej współorganizuje co kilka lat ogólnopolskie szkoły grupujące badaczy w tej dziedzinie.

Sesje, konferencje i wykłady organizują też oddziały Towarzystwa wspólnie z lokalnymi wydziałami i instytutami chemicznymi.

Za wybitną działalność na rzecz Towarzystwa przyznaje ono swym członkom honorowe wyróżnienia: prezesura honorowa nadawana jest byłym prezesom szczególnie zasłużonym dla Towarzystwa, członkostwo honorowe – osobom mającym wybitne zasługi dla rozwoju chemii polskiej i PTChem, odznaka honorowa – za wybitne osiągnięcia dla Towarzystwa. Najwyższym wyróżnieniem za osiągnięcia naukowe jest ustanowiony w 1965 r. medal im. Jędrzeja Śniadeckiego. W latach późniejszych ustanowiono też inne medale: im. Marii Skłodowskiej-Curie dla chemika stale pracującego za granicą, mającego wybitne osiągnięcia w chemii oraz zasługi dla PTChem, im. Wiktora Kemuli – za wybitne osiągnięcia naukowe w dziedzinie chemii analitycznej, im. Stanisława Kostaneckiego za wybitne osiągnięcia w dziedzinie chemii organicznej, im. Jana Zawidzkiego – za wybitne osiągnięcia w dziedzinie chemii fizycznej, im. Jana Harabaszewskiego za wybitne osiągnięcia w dziedzinie dydaktyki chemii, oraz za prace popularyzatorskie i organizacyjne w tym zakresie, im. Ignacego Mościckiego za osiągnięcia w dziedzinie podstaw technologii chemicznej. Od roku 2017 przyznawany jest medal imienia Bogusławy i Włodzimierza Trzebiatowskich za wybitne osiągnięcia naukowe w zakresie chemii nieorganicznej, Medal i Nagroda im. Włodzimierza Kołosa jest wyróżnieniem przyznawanym co dwa lata za wybitne osiągnięcia naukowe w zakresie chemii teoretycznej lub fizyki chemicznej – wspólnie przez Wydział Chemii Uniwersytetu Warszawskiego oraz Polskie Towarzystwo Chemiczne (szczegóły <https://ptchem.pl/pl/honors/information-about--prizes-distinctions-and-ptchem-medals>). Co roku przyznawane są członkom PTChem nagrody: naukowa im. Wiktora Kemuli za wybitne osiągnięcia w ostatnich latach; im. Janiny Janikowej za najlepszą ubiegłoroczną pracę magisterską z zakresu chemii; nagroda PTChem za wyróżnioną pracę doktorską; nagroda im. B. Znatowicza dla autora najlepszego artykułu opublikowanego w „Wiadomościach Chemicznych”; nagroda im. A. Zamojskiego za wyróżniającą pracę doktorską w zakresie chemii organicznej – stereochemii (wspólnie przez Polskie Towarzystwo Chemiczne, Instytut Chemii Organicznej Polskiej Akademii Nauk (PAN) w Warszawie oraz Firmę Nobilus Ent; nagroda im. J. Rychlewskiego za wyróżniającą się pracę magisterską z chemii kwantowej; nagroda im. J. Gawrońskiego – chemii organicznej. Nagroda jest przyznawana wspólnie przez Polskie Towarzystwo Chemiczne i Wydział Chemii Uniwersytetu imienia Adama Mickiewicza w Poznaniu na wniosek Kapituły Nagrody.

PTChem prowadzi działalność wydawniczą: w 1921 r. zaczął wychodzić organ PTChem – „Roczniki Chemii” (w latach 1921-39 i 1949-52 ukazało się 26 tomów). W latach 1923-39 drugim organem Towarzystwa, wydawanym wspólnie z Chemicznym Instytutem Badawczym, był miesięcznik „Przemysł Chemiczny”, wychodzący od 1916 r., początkowo pod nazwą „Metan”. Od 1949 r. organem Towarzystwa stały się również „Wiadomości Chemiczne”, w latach 1978-2013? wydawany był „Polish Journal of Chemistry”, który drukował oryginalne prace chemików polskich, w latach 1991-2016 – dwumiesięcznik „Orbital”, a w latach 2001-2013 czasopismo „Chemia Analityczna” „Chemical Analysis”, wychodzące w Warszawie od 1956 r., którego współwydawcami były: Instytut Chemii Fizycznej PAN i Komitet Chemii Analitycznej PAN. Od 2022 r. wyda-

wany jest dwumiesięcznik „Wirtualny Orbital” w formie elektronicznej. Od 2023 roku ZG PTChem wydaje dwumiesięcznik „Biuletyn Polskiego Towarzystwa Chemicznego” w formie elektronicznej. PTChem jest współwłaścicielem czasopism europejskich: *Analytical and Bioanalytical Chemistry*, *Physical Chemistry Chemical Physics*, *ChemPubSoc Europe*, *Batteries & Supercaps*, *ChemBioChem*, *ChemCatChem*, *ChemElectroChem*, *Chemistry – A European Journal*, *ChemistryOpen*, *ChemistrySelect*, *ChemMedChem*, *ChemPhotoChem*, *ChemPhysChem*, *ChemPlusChem*, *ChemSusChem*, *European Journal of Inorganic Chemistry* oraz *European Journal of Organic Chemistry*.

W ramach działalności wydawniczej Towarzystwo opublikowało następujące pozycje: *Unia Międzynarodowa Chemii Czystej i Stosowanej. I Symbole fizyczno-chemiczne, II Skróty bibliograficzne* (Warszawa 1920), A. Lepape: *Nieciągłość i ciągłość materii* (Warszawa 1922), A. Karczyński: *Preparatyka organiczna* (Poznań 1930), L. Szperl: *Początki i rozwój analizy elementarnej* (Warszawa 1931), S. Pleśniewicz: *Klasyfikacja pierwiastków chemicznych* (Warszawa 1931), S. Otrólski: *Związki inozytofosforowe* (Warszawa 1931), J. Zawadzki: *Kinetyka chemiczna* (Warszawa 1931).

W latach 1953-75, we współpracy z PWN, wydano 14 tomów serii *Chemia Współczesna*, w ramach której znalazły się m.in. pozycje: *Słownik terminologii chemicznej polsko-niemiecko-francusko-rosyjski*. Przew. kom. red. W. Kemula (Warszawa 1974), *Słownik polskiej terminologii chemicznej. Chemia czysta i wybrane dyscypliny pokrewne*. Przew. kom. red. W. Kemula (Warszawa 1975), W. Trzebiatowski: *Struktura metali* (Warszawa 1953), T. Urbański: *Teoria nitrowania* (Warszawa 1955) W. Świątosławski: *Fizykochemia smoły węglowej* (Warszawa 1956). W latach 1978-81 przy współudziale Komisji Terminologicznej PTCh wydano w pięciu tomach *Nomenklaturę związków organicznych*. Przew. kom. red. O. Achmatowicz jr (Łódź, Warszawa 1979), *Teoretyczne podstawy elektrochemii stosowanej*. Red. J. Taraszewska (Wrocław 1984), R. Mierzecki: *Rozwój polskiej terminologii chemicznej* (Wrocław 1988). Wydawane są też materiały konferencji organizowanych przez poszczególne sekcje, np. w latach 1978-82 wydano 3 tomy pod redakcją Z. Galusa materiały kolejnych Sympozjów Sekcji Elektrochemii: *Kinetyka procesów elektrodowych* (PWN, Warszawa – Łódź 1978), *Adsorpcja na elektrodach i inhibowanie reakcji elektrodowych* (PWN, Warszawa – Łódź 1980), *Reakcje elektrodowe* (PWN, Warszawa – Łódź 1982), a później w 1987 roku pod red. E. Dutkiewicz *Electrochemical Reactions in non-aqueous and mixed solvents* (A. Mickiewicz University Press, Poznań). W 1988 wydano materiały II Szkoły Historii Chemii: *Historyczny rozwój procesów technologicznych i wpływ metod badawczych na rozwój chemii* (Wrocław 1988). Dzięki dotacjom celowym Komitetu Badań Naukowych Towarzystwo wydało samodzielnie: prace zbiorową *Szkoły naukowe chemików polskich*. Red. R. Mierzecki (1993), *Przewodnik do nomenklatury związków organicznych* (1994), *Kompendium nomenklatury makromolekularnej* (1995), *Nomenklatura Chromatograficzna* (1996), *Nomenklatura chemii nieorganicznej zalecenia 1990*. Pod red. nauk. Z. Stasickiej (Wrocław 1998). Wspólnie z Instytutem Historii Nauki PAN pracę: *Korespondencja polska Marii Skłodowskiej-Curie 1881-1934*. Oprac. K. Kabzińska [i in.] (Warszawa 1994). PTChem współwydało: M. Skłodowska-Curie, *Autobiografia i wspomnienia o Piotrze Curie* (Warszawa 2004, 2009, 2011, 2012, 2017 oraz wydania:

angielskie 2006, 2014 i francuskie 2017). PTChem wydało także książkę: Z. Galus, Z. Wielogórski, *Połączyła nas chemia. Dzieje Polskiego Towarzystwa Chemicznego i jego poprzedników do 1939 roku* (Warszawa, 2019) oraz współwydało biografię: T. Pospieszny, *Irena Joliot-Curie. Radowa dziedziczka* (Warszawa 2023). W 2023 roku zainicjowano „Serię Historyczną PTChem” książką: T. Pospieszny, *Maria Skłodowska-Curie. Zakochana w nauce* (Warszawa 2023; wspólnie z Wydawnictwem Sophia).

Towarzystwo sprawuje opiekę merytoryczną nad Ogólnopolską Olimpiadę Chemiczną, której laureaci biorą udział w Międzynarodowej Olimpiadzie Chemicznej.

Towarzystwo jest członkiem Europejskiego Towarzystwa Chemicznego EuChemS oraz uczestniczy w pracach ECTN. Od roku 2020 wraz PTChem-Chemicus Sp. z o.o. (spółka córka) zajmuje się certyfikowaniem (do opisu), a także zawiera oddzielne umowy o współpracy z poszczególnymi towarzystwami, zwłaszcza krajów ościennych; na ich podstawie organizowane są wykłady polskich uczonych w tych towarzystwach oraz wykłady uczonych zagranicznych w Polsce: wykłady im. Marii i Piotra Curie, im. Klemma. Wraz z Wydziałem Chemii Uniwersytetu Warszawskiego Towarzystwo organizuje co dwa lata wykłady chemii teoretycznej im. Włodzimierza Kołosa. Od 2023 roku PTChem współpracuje także z Musée Curie w Paryżu. Efektem jest między innymi polska wersja językowa Metody Curie <https://lamethodecurie.fr/pl/index.html>

Towarzystwo w 1967 roku utworzyło Muzeum Marii Skłodowskiej-Curie i od wielu lat gromadziło oraz wystawiało pamiątki i fotografie dotyczące uczonej, a także innych chemików polskich. Od 2019 roku Muzeum jest instytucją kultury prowadzoną wspólnie przez PTChem i m.st. Warszawa.

WYDAWNICTWA CIĄGŁE

Roczniki Chemii. Warszawa 1921 T. I 1939 T. 19, 1946 T. 20 – 1952 T. 26 Od 1953 T. 27 wyd. PAN; od 1978 roku wydawane jako Polish Journal of Chemistry. Uchwałą Zarządu Głównego PTChem przestało się ukazywać z końcem 2009 roku, gdy jednocześnie Towarzystwo stało się współwłaścicielem kilkunastu czasopism europejskich.

Przemysł Chemiczny. Lwów 1922 R. 6 – 1939 R. 23. Ukazuje się od 1917 R. 1; od 1926 R. 10 m. wyd.

Przegląd Chemiczny. Lwów 1937 R. 1 1939 R. 3, 1946 R. 4- 1949 R. 7

1937 R. 1 – 1938 R. 2 nr 2 wyd. wspólnie ze Związkiem Inżynierów Chemików RP; 1938 R. nr 3 – 1947 R. 5 wyd. wspólnie ze Związkiem Inżynierów Chemików RP i Związkiem Chemików Polskich; 1948 R. 6–1949 R. 7 wyd. wspólnie ze Stow. Inżynierów i Techników Przem. Chemicznego i Instytutem Przem. Chemicznego

Wiadomości Chemiczne. Łódź 1949 R. 3 z. 9

Ukazuje się od 1947 R. 1; od 1952 R. 6 m. wyd. Wrocław; od 1968 R. 21 m. wyd. Warszawa Chemia Współczesna. Warszawa 1950 T. 1 –

Komunikat Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Chemicznego. Warszawa 1958 – 1966 Orbital. Warszawa 1991 R. 1. – 2016

Chemia Analityczna – Chemical Analysis. Warszawa 1991 R. 36 – Ukazuje się od 1956 R. 1; wyd. wspólnie z Instytutem Chemii Fizycznej PAN i Komitetem Chemii Analitycznej PAN, ukazywało się do 2013 roku.

Biblioteka Wiadomości Chemicznych. Wrocław 1994 –
Wirtualny Orbital 2022 R. 1 –
Biuletyn Polskiego Towarzystwa Chemicznego 2023 R. 1 –

ŹRÓDŁA

Archiwum PAN, zespół Biuro Tow. Naukowych i Popularyzacji Wiedzy, sygn. 86 [Sprawozdania rzeczowe z działalności za l. 1952–1953]. *Statut Polskiego Towarzystwa Chemicznego*. Warszawa 2024. – Toż, „Roczniki Chemii” 1921 T. 1 z. 1/3 s. 8-16. Toż. Tamże 1930 T. 10 dod. – Toż. „Komunikat Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Chemicznego” 1959 kwiecień dod. – Toż. Warszawa 1964.

Katalog Biblioteki Towarzystwa Chemicznego. „Komunikat Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Chemicznego” 1965.

Almanach Polskiego Towarzystwa Chemicznego, Warszawa 2012.

Almanach Polskiego Towarzystwa Chemicznego, Warszawa 2019.

LITERATURA

W. Leppert: *O usiłowaniach organizowania chemików w Polsce*. „Roczniki Chemii” 1921 T. 1 z. 1/3 s. 50-58. – *Polskie Towarzystwo Chemiczne*. „Przyroda i Technika” 1924 R. 3 s. 249-250. – A. Dorabialska: *Z dziejów Polskiego Towarzystwa Chemicznego*. „Nauka Polska” 1962 R. 1, nr 2 s. 115-120. – *50 lat Polskiego Towarzystwa Chemicznego*. Wydawnictwo jubileuszowe. Red. J. Haber. Kraków 1969. – W. Kemula: *Wkład Polskiego Towarzystwa Chemicznego w rozwój nauk chemicznych*. „Przemysł Chemiczny” 1974 nr 7/8 s. 513-516. – M. Wróblewska: *Polskie Towarzystwo Chemiczne*. W: *Słownik polskich towarzystw naukowych*. T. 1. Wrocław 1978 s. 243-246. – R. Mierzecki: *80 lat Polskiego Towarzystwa Chemicznego*. „Problemy Społecznego Ruchu Naukowego” 1999 R. 5 [nr] 2 s. 99-116. – Z. Galus, Z. Wielogórski, *Połączyła nas chemia. Dzieje Polskiego Towarzystwa Chemicznego i jego poprzedników do 1939 roku*, Warszawa 2019.

Strona internetowa: www.ptchem.pl
e-mail: biuro@ptchem.pl

IZABELA NOWAK, ZBIGNIEW GALUS
PREZYDIUM ZG (R. PIETRZAK, D. JACEWICZ,
A. MICHAŁAK, A. NOSAL-WIERCIŃSKA,
PAWEŁ RODZIEWICZ, RAFAŁ LATAJKA,
JACEK LIPOK, JANUSZ ZACHARA)
EWELINA WAJS-BARYŁA

POLSKIE TOWARZYSTWO CIEKŁOKRYSTALICZNE

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 2008. **Okresy działalności:** 2008-obecnie. **Siedziba i dane adresowe. Adres:** Prof. Stanisława Łojasiewicza 11, 30-348 Kraków, Polska, strona www: <http://ptc-site.pl>. adres mailowy: ptc@uj.edu.pl. **Struktura organizacyjna** (Wydziały, Komisje, Sekcje, Oddziały) – Towarzystwo ogólnopolskie, bez oddziałów terytorialnych. **Liczba członków:** (honorowych – 2, rzeczywistych – 84, wspierających – 2). **Prezesi** (daty urzędowania): prof. dr hab. Stanisław Urban (2009-2012), dr hab. inż. Jerzy Zieliński (2013-2016; 2017-2020), prof. dr hab. inż. Marzena Tykarska (2021-2024, 2025-2028). **Sekretarze generalni** (daty urzędowania): brak. **Skarbnicy** (daty urzędowania): dr Monika Marzec (2009-2012), dr hab. Zbigniew Galewski (2013-2016), dr inż. Ewa Chrzumnicka (2017-2020; 2021-2024).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Celem towarzystwa jest nieodpłatna i odpłatna działalność pożytku publicznego, obejmująca: a. Działanie na rzecz rozwoju badań i zastosowań ciekłych kryształów w Polsce, b. Propagowanie i upowszechnianie wiedzy o ciekłych kryształach i ich zastosowaniach, c. Rozwijanie współpracy między krajowymi ośrodkami naukowymi zajmującymi się tą dziedziną wiedzy, d. Nawiązywanie kontaktów z zagranicznymi ośrodkami badawczymi i stowarzyszeniami naukowymi. PTC jest organizatorem seminariów oraz współorganizatorem konferencji poświęconych tematyce chemii, fizyki i zastosowań ciekłych kryształów. Organizuje konkursy na najlepszą pracę magisterską i doktorską z tej tematyki, jak również na najlepszą prezentację przedstawioną podczas organizowanych konferencji.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

Członek Międzynarodowego Towarzystwa Ciekłokrystalicznego (The International Liquid Crystal Society ILCS - <https://www.ilcsoc.org/>)

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE)

100 lat polskich badań nad ciekłymi kryształami. Praca zbiorowa pod redakcją Moniki Marzec, Marzeny Tykarskiej, Stanisława Urbana, Jerzego Zielińskiego. Warszawa : Wojskowa Akademia Techniczna, 2024, ISBN 978-83-7938-431-0, 680 s.

MARZENA TYKARSKA

POLSKIE TOWARZYSTWO FIZYCZNE POLISH PHYSICAL SOCIETY

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1920. **Siedziba:** 02-093 Warszawa, ul. Ludwika Pasteura 5. **Oddziały:** Białystok, Bydgoszcz, Częstochowa, Gdańsk, Gliwice, Katowice, Kielce, Kraków, Lublin, Łódź, Opole, Poznań, Rzeszów, Słupsk, Szczecin, Toruń, Warszawa, Wrocław, Zielona Góra. **Struktura organizacyjna:** Walne Zebranie, Zarząd Główny, Główna Komisja Rewizyjna, Sąd Koleżeński; sekcje i komisje. **Liczba członków:** ok. 200 (w początkach działalności), 1615 (w roku 2024). **Prezesi:** Józef Wierusz-Kowalski (1919), Stanisław Kalinowski (1919-20), Władysław Natanson (1920-23), Stefan Pieńkowski (1923-30, 1938-49), Mieczysław Wolfke (1930-34), Czesław Białobrzeski (1934-38), Wojciech Rubinowicz (1949-52, 1961-74), Andrzej Sołtan (1952-55), Leopold Infeld (1955-57), Aleksander Jabłoński (1957-61), Zdzisław Wilhelmi (1974-81), Tadeusz Skaliński (1981-87), Janusz Zakrzewski (1987-1991), Stefan Pokorski (1991-93), Henryk Szymczak (1993-97), Ireneusz Strzałkowski (1997-2001), Maciej Kolwas (2002-2005), Reinhard Kulesa (2006-2009), Wiesław Kamiński (2010-2013), Katarzyna Chałasińska-Macukow (2014-2017), Leszek Sirko (2018-2021), Teresa Rząca-Urban (2022-2025), Stanisław Kistryn (2026-). **Sekretarze gen.:** Wacław Dziewulski (1919), Zofia Kowalczevska (1920), Marian Grotowski i Witold Pogorzelski (1920-23), Witold Pogorzelski i Andrzej Sołtan (1923-26), Andrzej Sołtan (1926-30), Wacław Werner (1930-34), Stanisław Mrozowski (1934-38), Władysław Kapuściński (1938-47), Ludwik Natanson (1947-49), Włodzimierz Ścisłowski (1949-52, 1961-63), Tadeusz Skaliński (1952-55), Janusz Dąbrowski (1955-57), Wanda Hanusowa (1957-61), Wiesław Wardzyński (1963-65), Aniela Wolska (1965-67), Halina Chęcińska (1967-74), Piotr Decowski (1974-75, 1977-81), Jarosław Piasecki (1975-77), Włodzimierz Zych (1981-84), Janusz Konopka (1984-87), Stanisław G. Rohoziński (1987-91), Zygmunt Ajduk (1991-93), Ireneusz Strzałkowski (1993-97), Maciej Kolwas (1997-2001), Aleksandra Leliwa-Kopystyńska (2002-2005), Krystyna Ławniczak-Jabłońska (2006-2009), Bohdan Grządkowski (2010-2013), Bogdan Kowalski (2014-). **Skarbnicy:** Mieczysław Pożaryski (1920-1923), Witold Pogorzelski (1923-1926), Stanisław Ziemecki (1938-), Władysław Kapuściński (1949), Andrzej Sołtan (1950-1952), Jerzy Pniewski (1953-1958), Kazimierz Antonowicz (1958-1960), M. Majewska (1960-1961), Halina Chęcińska (1961-1963), Kazimierz Rosiński (1963-1977), Adam Kujawski (1977-1979), August Chełkowski (1979-1981), Aleksandra Kopystyńska (1982-1986), Jerzy Wdowczyk (1986-1987), Tadeusz Pniewski (1987-1991), Lucjan Zemło (1991-1997), Wanda Dobrzyńska-Głazek (1997-2001), Marek Kowalski (2002-2005), Roman Puźniak (2006-2009), Piotr Rączka (2010-2017), Jan Grabski (2018-2025), Izabela Skwira-Chalot (2026-).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Założycielami Towarzystwa Fizycznego w Warszawie, załóżka Polskiego Towarzystwa Fizycznego, byli: Wanda Drege, Waław Dziewulski, Jadwiga Falkowska, Marian Grotowski, Stanisław Kalinowski, Leon Kiecki, Zofia Kowalczevska-Dobrowolska, Hilary Lachs, Witold Pogorzelski, Mieczysław Pożaryski, Stanisław Sachs, Aniela Sierakowska, Waław Staszewski, Edward Stenz, Irena Wasiutyńska, Józef Wąsik, Waław Werner, Ludwik Wertenstein, Matylda Wertensteinowa, Józef Wierusz Kowalski, Feliks Joachim Wiśniewski, Stanisław Ziemiecki, Franciszek Zienkowski. Najbardziej aktywnymi inicjatorami utworzenia PTF byli: W. Dziewulski, Tadeusz Godlewski, M. Grotowski, S. Kalinowski, Władysław Natanson, Stefan Pieńkowski i J. Wierusz-Kowalski. Zjazd Organizacyjny odbył się 11 kwietnia 1920 r. w Warszawie: uczestniczyło w nim ponad dwadzieścia osób, m.in. delegaci z Krakowa, Wilna, Lwowa, Poznania i Warszawy. Podczas Zjazdu Towarzystwo Fizyczne w Warszawie przekształciło się w Oddział Warszawski PTF. Na Zjeździe wybrano Zarząd i przyjęto statut, jego legalizacja nastąpiła 19 maja 1920 r. (zmiany w 1932 r.). W latach 1920-23 powstały dalsze Oddziały w Krakowie, Lwowie, Poznaniu i Wilnie.

W myśl statutu z 1920 r. „Polskie Towarzystwo Fizyczne ma na celu łączyć i kojarzyć we wspólnej i zgodnej pracy działalność osób, które zajmują się w Polsce badaniami w zakresie fizyki lub nauk pokrewnych, albo też poświęcają się nauczaniu i rozpowszechnianiu w Polsce tych nauk, lub wreszcie interesują się ich rozwojem i postęmem i pragną mu dopomóc...”. Statut ten PTF przewidywał m. in. odbywanie posiedzeń naukowych, urządzanie wykładów, odczytów i wystaw, zwoływanie zjazdów i konferencji, wydawanie czasopism oraz przyznawanie zapomóg i nagród. Zarówno cele, jaki i program działalności PTF są nadal aktualne. Obecny statut zatwierdzony 14 września 2019 r. określa zadania Towarzystwa: „upowszechnianie fizyki oraz nauk pokrewnych, podnoszenie ogólnego poziomu wiedzy fizycznej i popieranie rozwoju fizyki w Polsce, umacnianie więzi między fizykami zatrudnionymi w oświacie, nauce, przemyśle i innych działach gospodarki, reprezentowanie środowiska fizyków w społeczeństwie”.

PTF realizuje zadania statutowe poprzez: organizowanie posiedzeń naukowych i dyskusyjnych, odczytów, wykładów, wystaw, zjazdów i konferencji naukowych i dydaktycznych; prowadzenie działalności wydawniczej; popieranie badań i nagradzanie ich autorów, popieranie i nagradzanie działalności dydaktycznej związanej z nauczaniem fizyki oraz udział w opracowywaniu programów nauczania fizyki; współpracę z krajowymi i zagranicznymi instytucjami i towarzystwami naukowymi, uczestnictwo w krajowym i międzynarodowym ruchu naukowym, prezentowanie osiągnięć polskiej fizyki w międzynarodowych organizacjach naukowych; tworzenie sekcji i powoływanie komisji do wykonywania określonych zadań; rozwijanie współpracy z instytucjami oświatowymi i zakładami przemysłowymi; udzielanie pomocy członkom w uczestnictwie w zjazdach i konferencjach naukowych; popieranie działalności naukowej i dydaktycznej prowadzonej przez młodych fizyków. PTF skupia nauczycieli fizyki ze szkół średnich i wyższych, pracowników naukowych, studentów oraz miłośników fizyki. Środki finansowe na działalność PTF pochodziły i pochodzą ze składek i dotacji członków wspierających

(uczeln i instytutów naukowych). PTF jako Organizacja Pożytku Publicznego zdobywa również środki na swoją działalność w konkursach ogłaszanych przez Ministerstwa Edukacji i Nauki oraz władze samorządowe.

Przy Zarządzie Głównym istnieją Komisje: Dużych Urzędzeń Badawczych, Legislacyjno-Prawna i Współpracy międzynarodowej. Działają także Sekcje: Fizyki Jądrowej, Fizyki w Ekonomii i Naukach Społecznych, Fizyki Oddziaływań Fundamentalnych, Fizyki Plazmy, Optyki.

Od 1923 r. PTF organizuje co 2 lata Zjazdy Fizyków Polskich, podczas których są wygłaszane wykłady plenarne, adresowane do szerokiego odbiorcy, a w równoległe odbywających się sekcjach tematycznych także referaty z prac własnych. W okresie do wybuchu wojny odbyło się 9 zjazdów: I – Warszawa (1923), II – Kraków (1924), III – Lwów (1926), IV – Wilno (1928), V – Poznań (1930), VI – Warszawa (1932), VII – Kraków (1934), VIII – Lwów (1936) i IX – Wilno (1938). W dniu 1 listopada 1945 r. w Warszawie odbył się, zorganizowany przez działaczy PTF, pierwszy po wojnie zjazd Ogólnopolskiej Konferencji Profesorów i Docentów Fizyki Szkół Akademickich. Następnie, w dniach 9-11 maja 1947 r. także w Warszawie, miał miejsce Zjazd Dyskusyjny Fizyków, na którym oficjalnie wznowiono działalność PTF; był to X Zjazd Fizyków Polskich. Kolejne odbywały się w następujących terminach i miejscach: XI – Warszawa (1948), XII – Warszawa (1949), XIII – Kraków (1950), XIV – Poznań (1952), XV – Wrocław (1957), XVI – Toruń (1959), XVII – Gdańsk (1961), XVIII – Katowice (1963), XIX – Kraków (1965), XXX – Lublin (1967), XXI – Poznań (1969), XXII – Łódź (1971), XXIII – Kraków (1973), Katowice (1975), XXV – Wrocław (1977), XXVI – Toruń (1979), XXVII – Lublin (1981), XXVIII – Gdańsk (1984), XXIX – Łódź (1987), XXX – Warszawa (1989), XXXI – Poznań (1991), XXXII – Kraków (1993), XXXIII – Wrocław (1995), XXXIV – Katowice (1997), XXXV – Białystok (1999), XXXVI – Toruń (2001), XXXVII – Gdańsk (2003), XXXVIII – Warszawa (2005), XXXIX – Szczecin (2007), XL – Kraków (2009), XLI – Lublin (2011), XLII – Poznań (2013), XLIII – Kielce (2015), XLIV – Wrocław (2017), XLV – Kraków (2019), XLVI (Nadzwyczajny w 100-lecie PTF) – Warszawa (2020), XLVII – Bydgoszcz (2021), XLVIII – Gdańsk (2023).

Działalność PTF w okresie międzywojennym

W okresie międzywojennym Towarzystwo zapraszało do Polski, najczęściej wspólnie z Zakładem Fizyki Doświadczalnej UW, wielu uczonych zagranicznych światowej sławy, m. in.: Langeviną, Augera, Cockcrofta, Gerlacha, Wawilowa. W 1936 r. Oddział Warszawski, wspólnie z Zakładem Fizyki Doświadczalnej UW, zorganizował w Warszawie Międzynarodowy Zjazd Fizyków poświęcony fotoluminescencji, który zgromadził czołowych specjalistów z tej dziedziny. Oddział Warszawski PTF brał również udział w przygotowaniu Międzynarodowej Konferencji pt. *New Theories in Physics*, organizowanej przez Międzynarodową Unię Fizyczną i Polski Komitet Współpracy Intelktualnej (1938, Warszawa). Nawiązywano również kontakty z towarzystwami fizycznymi innych krajów. PTF wysunęło projekt utworzenia centrali zakupów sprzętu dla placówek naukowych (1920), uzyskało fundusze na rozbudowę Gmachu Fizyki Uniwersytetu Warszawskiego (1930-31), domagało się wprowadzenia wykładów i ćwiczeń z dydakty-

ki fizyki na wszystkich polskich uniwersytetach, brało udział w pracach wstępnych przy projektowaniu Instytutu Fizyko-Chemicznego (1938). Komisja Polskiego Słownictwa Fizycznego, wybrana na Walnym Zebraniu PTF w 1928 r., przygotowała w latach 1928-29 projekty terminologii mechaniki, nauki o elektryczności i optyki. Przewodniczący Komisji współpracował z Akademią Nauk Technicznych przy redakcji Słownika fizyki, którego część pt. *Elektryczność i magnetyzm* wydano w 1939 r. Działalność wydawnicza rozpoczęło PTF w 1923 r. publikując „Sprawozdania i Prace Polskiego Towarzystwa Fizycznego” (od 1932 r. pt. „Acta Physica Polonica”). Drogą wymiany czasopism przy Zarządzie Głównym powstała biblioteka, licząca kilkaset tomów. Od 1926 r. funkcjonowały na zjazdach fizyków polskich sekcje dydaktyczne, których uchwały, zaaprobowane na obradach plenarnych, dotyczyły racjonalnego nauczania fizyki w szkołach średnich przy zastosowaniu metod laboratoryjnych oraz odpowiedniego przygotowania do zawodu nauczycieli fizyki. Wystawy urządzone podczas zjazdów demonstrowały pomoce szkolne. W latach 1929-30 powstały sekcje dydaktyczne przy oddziałach PTF, większość posiedzeń poświęcały one sprawom nauczania, organizowały lekcje pokazowe i wycieczki.

W okresie okupacji hitlerowskiej oficjalna działalność PTF została zawieszona. Jednak Towarzystwo istniało w nurcie podziemnym. Na kilkusobowych konspiracyjnych zebraniach referowano zdobyte z trudem wiadomości o pracach wykonywanych za granicą. W latach 1939-45 zginęło lub zmarło wskutek działań wojennych ponad 30 członków PTF, a dokumenty Towarzystwa uległy zniszczeniu.

Działalność PTF po drugiej wojnie światowej.

W dniu 13 września 1948 r. zatwierdzony został nowy statut PTF (zmiany w l. 1964, 1967, 1969, 1973 i 1981). W 1993 r. przyjęty został kolejny statut PTF i regulaminy (zmiany w 1999, 2003, 2005, 2011, 2013, 2017, 2019). W latach 1947-48 rozpoczęło działalność dziewięć oddziałów PTF w: Warszawie, Krakowie, Lublinie, Łodzi, Gdańsku, Poznaniu, Wrocławiu, Toruniu i Gliwicach. W późniejszych latach powstały oddziały: 1955 w Szczecinie i filia oddziału Krakowskiego w Rzeszowie, 1964 – w Białymstoku i Opolu, 1969 – w Katowicach, 1971 – w Koszalinie (istniał do 1983) i Rzeszowie, 1974 – w Częstochowie, 1978 – w Bydgoszczy, 1983 w Kielcach i Słupsku, 2000 – w Zielonej Górze.

Oprócz Zjazdów Fizyków Polskich Polskie Towarzystwo Fizyczne organizuje wspólnie z uczelniami i instytutami PAN liczne sympozja i konferencje, zwykle z udziałem gości zagranicznych, poświęcone zagadnieniom: fizyki teoretycznej, fizyki jądra atomowego, fizyki ciała stałego, optyki atomowej i molekularnej, biofizyki, fizyki statystycznej i fizyki metali oraz ekonofizyki.

Polskie Towarzystwo Fizyczne co dwa lata przyznaje Medal Mariana Smoluchowskiego. Jest to najwyższe odznaczenie nadawane przez Polskie Towarzystwo Fizyczne za osiągnięcia naukowe w dziedzinie nauk fizycznych. Medal może być nadawany zarówno uczonemu polskiemu jak i zagranicznemu. Laureatami tego wyróżnienia są: Wojciech Rubinowicz (Warszawa) (1965), Aleksander Jabłoński (Toruń) (1968), Marian Danysz (Warszawa) (1969), Jerzy Pniewski (Warszawa) (1969), Jerzy Gieruła (Kraków) (1970), Marian Mięśowicz (Kraków) (1970), Leonard Sosnowski (Warszawa) (1972),

Subrahmanyan Chandrasekhar (Chicago) (1973), Georgij Nikołajewicz Florow (Dubna) (1974), Gerald Leondus Pearson (Stanford) (1975), Arkadiusz Henryk Piekara (Warszawa) (1976), Victor Frederick Weisskopf (Cambridge, USA) (1977), Włodzimierz Trzebiatowski (Wrocław) (1979), Ben R. Mottelson (Kopenhaga) (1980), Adriano Gozzini (Piza) (1981), Władysław Opęchowski (Vancouver) (1982), Jan Rzewuski (Wrocław) (1983), Witalij Łazarewicz Ginzburg (Moskwa) (1984), Joseph Henry Eberly (Rochester) (1985), Andrzej Trautman (Warszawa) (1986), Wojciech Królikowski (Warszawa) (1987), Andrzej Hryniewicz (Kraków) (1988), Zdzisław Szymański (Warszawa) (1989), Władysław Świątecki (Berkeley) (1990), Jacek Prentki (Paryż, Genewa) (1991), Arnold Whittaker Wolfendale (Durham) (1992), Stanisław Kielich (Poznań) (1993), Ryszard Sosnowski (Warszawa) (1994), Włodzimierz Zawadzki (Warszawa) (1997), Kacper Zalewski (Kraków) (1998), Andrzej Kajetan Wróblewski (Warszawa) (1999), Bohdan Paczyński (Princeton) (2000), Aleksander Wolszczan (Toruń, Uniwersytet Stanu Pensylwania) (2001), David Shugar (Warszawa) (2002), Stefan Pokorski (Warszawa) (2003/04), Andrzej Białas (Kraków) (2003/04), Jan Żylicz (Warszawa) (2005), Robert R. Gałązka (Warszawa) (2007), Józef Barnaś (Poznań) (2008), Wojciech Żurek (Los Alamos) (2009), Tomasz Dietl (Warszawa) (2010), Krzysztof Pomorski (Lublin) (2011), Douglas Cline (Rochester) (2012), Jan Misiewicz (Wrocław) (2013), Henryk Szymczak (Warszawa) (2015), Jerzy Lukierski (Wrocław) (2017), Józef Spalek (Kraków) (2019), Iwo Białynicki-Birula (Warszawa) (2021), Ryszard Horodecki (Gdańsk) (2023). Towarzystwo przyznaje także Nagrodę Naukową im. Wojciecha Rubinowicza, Nagrodę Doktorską im. Zygmunta Florentego Wróblewskiego, Nagrodę Magisterską im. Arkadiusza Piekary oraz Nagrodę za Najlepszą Pracę Magisterską z Optyki i Fotoniki. PTF corocznie nagradza wyróżniających się nauczycieli Medalem i Nagrodą im. Grzegorza Białkowskiego dla Wyróżniających się Nauczycieli Fizyki. Przyznawane są też Medal i Nagroda za Popularyzację Fizyki im. Krzysztofa Ernsta oraz Nagroda za Artykuł Popularnonaukowy.

W latach 1998-99 przyznano pierwsze polsko-niemieckie Nagrody Mariana Smoluchowskiego – Emila Warburga, otrzymali je: Andrzej Białas (1998) i Ludger Wöste (1999). Kolejne Nagrody były przyznawane co dwa lata, naprzemiennie uczynom z Polski i Niemiec, otrzymali je: Janusz Zakrzewski (2001), Fritz Haake (2003), Andrzej Warczak (2005), Andrzej Buras (2007), Andrzej L. Sobolewski (2009), Peter Fulde (2011), Krzysztof Redlich (2013), Werner Hofmann (2015), Andrzej Michał Oleś (2017, Peter Hänggi (2019), Grzegorz Karczewski (2021).

Działalność dydaktyczna PTF obejmuje organizowane przez Oddziały wykłady, pokazy, warsztaty i zajęcia na pracowni dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych, warsztaty i konferencje dla nauczycieli. Towarzystwo przygotowuje również upubliczniane stanowiska w sprawach istotnych dla nauczania fizyki w polskich szkołach. Na działalność popularyzatorską Towarzystwa składają się liczne konkursy fizyczne dla uczniów, z Olimpiadą Fizyczną na czele, szkoły letnie, otwarte wykłady popularyzatorskie i pikniki naukowe. Towarzystwo wydaje też fizyczne czasopisma popularyzatorskie: *Postępy Fizyki*, *Foton* i *Neutrino*.

Towarzystwo współpracuje z uczelniami wyższymi i instytutami PAN oraz pokrewnymi merytorycznie towarzystwami naukowymi, jest również członkiem Europejskiego Towarzystwa Fizycznego.

WYDAWNICTWA CIĄGLE

Sprawozdania i Prace Polskiego Towarzystwa Fizycznego. Warszawa 1920/1921 [wyd.] 1923 1930/1931 T. 5

Acta Physica Polonica. Warszawa 1932 Vol. I – Wilno 1939 Vol. 8, Kraków 1947/1948 Vol. 1952 vol. 11, Warszawa 1961 vol. 20

Kontynuacja Sprawozdań i Prac PT F; 1953 Vol. 12 1955 Vol. 14 wyd. Komitet Fizyki PAN; 1956 Vol. 15 1960 Vol. 20 wyd. Instytut Fizyki PAN; od 1961 Vol. 21 wyd. wspólnie z Instytutem Fizyki PAN; od 1970 Vol. 37 podział na sekcje: A i B

Postępy Fizyki. Poznań 1950 T. 1 – Od 1952 T. 3 m. wyd. Warszawa

Reports on Mathematical Physics. Toruń 1970/1971 Vol. 1

Wyd. wspólnie z Instytutem Fizyki Uniwersytetu M. Kopernika w Toruniu Delta, Warszawa 1973

Wyd. wspólnie z Pol. Tow. Matematycznym

Foton. Warszawa 1991 –

Wyd. wspólnie z Instytutem Fizyki Uniwersytetu Jagiellońskiego

ŹRÓDŁA

Biblioteka Jagiellońska, Dział Rękopisów, zespół: Listy do prof. Wł. Natansona, nr 9008111 k. 242-246, nr 9007 111 k. 66, 67, 78, 183-187 [Korespondencja dot. zawiązania PTF i projektu wydawania czasopisma]. – Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego, teczka D-X-2 [Projekt statutu PTF, pierwszy statut PTF' z 1920 r. i jego poprawki].

Statut Polskiego Towarzystwa Fizycznego. Warszawa 1948, maszyn. – Toż. Warszawa 1964, maszyn. – Toż. Warszawa 1968, maszyn. – Toż. Warszawa 1982. – Toż. Warszawa 1994. – Toż. Warszawa 2000.

LITERATURA

T. Piech: *Zarys historii fizyki w Polsce*. Kraków 1948 (s. 39-41: PTF). – W. Kapuściński: *Zarys działalności Polskiego Towarzystwa Fizycznego*. „Postępy Fizyki” 1953 T. 4 z. 2 s. 139-145. – M. Jeżewski: *Sprawa terminologii fizyki*. Tamże 1960 T. 11 z. 2 s. 225-226. – M. Subotowicz, J. Pomorski: *Dwadzieścia Zjazdów Fizyków Polskich*. Tamże 1968 T. 19 z. 5 s. 569-572. B. Średniawa: *Szkic historii fizyki polskiej w okresie międzywojennym 1918-1939*. W: *Studia poświęcone Marii Skłodowskiej-Curie i Marianowi Smoluchowskiemu*. Wrocław 1968 (s. 148-150: działalność PTF). A. Jabłoński: *Wspomnienie o działalności PTF*. „Postępy Fizyki” 1970 T. 21 z. 3 s. 321-324. – Z. Mizgier: *Pięćdziesięciolecie Polskiego Towarzystwa Fizycznego*. „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki” 1970 R. 15 nr 2 s. 454-456. – Taż: *Polskie Towarzystwo Fizyczne 1919-1969. Zarys rozwoju*. „Nauka Polska” 1971 R. 19 nr 6 s. 109-123. – Taż: *Polskie Towarzystwo Fizyczne*. W: *Słownik polskich towarzystw naukowych*. T. 1. Wrocław 1978 s. 246-251. – Taż: *Powstanie i rozwój Polskiego Towarzystwa Fizycznego*. „Postępy Fizyki” 1977 T. 28 s. 361-389; 1978 T. 29 s. 67-98; 1983 T. 34 s. 161-176. – Z. Mizgier, S. J. Niementowski: *Powstanie i rozwój Polskiego Towarzystwa Fizycznego*. Tamże 1987 T. 38 s. 127-167.

Strona internetowa: <http://www.ptf.net.pl>

e-mail: biuro@ptf.net.pl

PROF. DR HAB. BOGDAN KOWALSKI
SEKRETARZ GENERALNY PTF

POLSKIE TOWARZYSTWO KALORYMETRII
I ANALIZY TERMICZNEJ
IM. WOJCIECHA ŚWIĘTOSŁAWSKIEGO
POLISH SOCIETY OF CALORIMETRY AND THERMAL ANALYSIS
MEMORIAL OF THE W. ŚWIĘTOSŁAWSKI

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zal.: 1985. **Siedziba:** 01-224 Warszawa, ul. Kasprzaka 44/52 (adres do korespondencji: Katedra Chemii i Technologii Polimerów, Wydział Inżynierii i Technologii Chemicznej, Politechnika Krakowska, ul. Warszawska 24, 31-155 Kraków), **Strona internetowa:** www.ptkat.agh.edu.pl. **Struktura organizacyjna:** Walne Zgromadzenie, Zarząd. **Liczba członków:** 135. **Przewodniczący:** Wojciech Zielenkiewicz (1985-91), Leszek Stoch (1991-94), Henryk Piekarski (1994-2000), Andrzej Małecki (2000-2006), Barbara Pacewska (2006-2012, 2013-15), Barbara Małecka (2012-2013), Krzysztof Pielichowski (od 2015). **Sekretarze:** Miron Kamiński (1985-87), Iwona Zięborak-Tomaszkiewicz (1987-91), Krystyna Wieczorek-Ciurowa (1991-94), Małgorzata Jóźwiak (1994-2000), Stanisław Łabuś (2000-2006), Iwona Wilińska (2006-2012), Agnieszka łącz (2012-15), Edyta Hebda (od 2015).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Polskie Towarzystwo Kalorymetrii i Analizy Termicznej im. Wojciecha Świętosławskiego (PTKAT) zostało utworzone w 1985 r. z inicjatywy prof. Wojciecha Zielenkiewicza, kierującego wówczas Instytutem Chemii Fizycznej Polskiej Akademii Nauk w Warszawie. Celem Towarzystwa, zgodnie z zatwierdzonym w dniu 18 listopada 1985 r. statutem, jest propagowanie i rozwijanie kalorymetrii, termochemii i analizy termicznej poprzez organizowanie konferencji, zebrań naukowych i kursów szkoleniowych, prowadzenie działalności wydawniczej oraz współpraca z innymi towarzystwami naukowymi. Towarzystwo działa na terenie całego kraju, a środki na działalność pochodzą ze składek członkowskich, działalności statutowej i pozyskiwanych dotacji.

Konferencje statutowe Towarzystwa, wraz z Walnym Zgromadzeniem członków Towarzystwa, odbywają się cyklicznie co trzy lata w Zakopanem. Biorą w nich udział również goście zagraniczni, m.in. w ramach wielostronnych sympozjów, np. czesko-węgiersko-słowacko-polskich. Pod auspicjami PTKAT Prof. Janusz Pysiak i Prof. Barbara Pacewska zorganizowali w latach 1977-2016 jedenaście Krajowych Seminariów im. Prof. St. Bretsznajdera z udziałem gości zagranicznych. Prace przedstawiane podczas konferencji PTKAT i Seminarium są publikowane po recenzji w specjalnych tomach (Special Issues) czasopisma „Journal of Thermal Analysis and Calorimetry”. We współpracy z Polskim Towarzystwem Chemicznym (PTChem) odbyły się cztery Mikrosympozja poświęcone kalorymetrii i analizie termicznej (2015, 2016, 2017 i 2018 r.).

Polskie Towarzystwo Kalorymetrii i Analizy Termicznej było organizatorem Europejskiego Sympozjum Analizy Termicznej i Kalorymetrii (European Symposium for Thermal Analysis and Calorimetry – ESTAC), które odbyło się w 2006 r. w Krakowie oraz Kongresu Międzynarodowej Konfederacji Analizy Termicznej i Kalorymetrii (International Confederation for Thermal Analysis and Calorimetry – ICTAC), który został zorganizowany w formule on-line w 2021 r. PTKAT było również współorganizatorem konferencji „Journal of Thermal Analysis and Calorimetry Conference and Joint Czech-Hungarian-Polish-Slovakian Thermoanalytical Conference”, które odbyły się w latach 2017 i 2019 oraz konferencji JTACC+V4 (2017, 2019, 2013 i 2025 r.).

W celu propagowania kalorymetrii, termochemii i analizy termicznej Towarzystwo od 1996r. organizuje, zainicjowane przez Prof. AGH Barbarę Małecką i Prof. Andrzeja Małeckiego, Szkoły i Seminaria Analizy Termicznej, obejmujące zapoznanie uczestników z metodami badawczymi, sposobami prowadzenia pomiarów, możliwościami wykorzystania aparatury badawczej oraz prawidłowej interpretacji uzyskanych wyników. Szkoły i Seminaria, odbywające się tradycyjnie w Zakopanem, adresowane są przede wszystkim do doktorantów, młodych pracowników nauki oraz pracowników laboratoriów badawczych w przemyśle, a wykłady i seminaria prowadzi uznani krajowi specjaliści. Dotychczas zorganizowano siedem Szkół i dwa Seminaria, które zgromadziły łącznie kilkuset uczestników.

ŹRÓDŁA

- Statut Polskiego Towarzystwa Kalorymetrii i Analizy Termicznej. Warszawa 1985, maszyn.
Polskie Towarzystwo Kalorymetrii i Analizy Termicznej im. W. Świątosławskiego (PTKAT), <http://www.ptkat.agh.edu.pl/>, dostęp 15.01.2026
B. Pacewska, I. Wilińska, K. Pielichowski, *Wkład Polskiego Towarzystwa Kalorymetrii i Analizy Termicznej im. Wojciecha Świątosławskiego w rozwój i upowszechnianie nauki*, w *Spółeczny wymiar działalności towarzystw naukowych* (Red. I. Hofman, J. Błazejowski, A. Kansy), str. 307-318, Polska Akademia Nauk, Warszawa 2022.

kpielich@pk.edu.pl
tel. 012-6282727

KRZYSZTOF PIELICHOWSKI

POLSKIE TOWARZYSTWO
PROMIENIOWANIA SYNCHROTRONOWEGO, (PTPS)
POLISH SYNCHROTRON RADIATION SOCIETY

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1991. **Siedziba:** 31-342 Kraków, ul. Radzikowskiego 152 (Instytut Fizyki Jądrowej im. Henryka Niewodniczańskiego Polskiej Akademii Nauk), **Strona www:** <http://synchrotron.org.pl>. **Adres e-mail:** sekretarz@synchrotron.org.pl. **Struktura organizacyjna:** PTPS działa na podstawie ustawy „Prawo o Stowarzyszeniach” oraz postanowień ustalonego statutu. Władzami Towarzystwa są: Walne Zebranie, Zarząd, Komisja Rewizyjna. **Prezesi:** Andrzej Kisiel (1991-1999), Bronisław Orłowski (1999-2005), Krystyna Jabłońska (2005-2011), Maciej Kozak (2011-2017); Wojciech Kwiatek (2017-2023); Agnieszka Witkowska (2023-2027). **Sekretarze:** Krystyna Jabłońska (1991-1995), Marta Zimnal-Starnawska/Dorota Dębowska (1995-1999); Krystyna Jabłońska (1999-2002); Danuta Żymierska (2002-2011); Zbigniew Kaszkur (2011-2014); Agnieszka Witkowska (2014-2020); Edyta Piskorska-Hommel (2020-2023); Anna Wolska (2023-2027). **Skarbnicy:** Wojciech Kwiatek (1991-2017); Joanna Czapla-Masztaluk (2017-2027).

Liczba członków: 34 założycieli (1991); stan osobowy PTPS (na dzień 21 sierpnia 2023 roku): 1 członek honorowy, 129 członków zwyczajnych oraz 44 członków sympatyków.

Członkowie, którym Walne Zebranie nadało godność członka honorowego PTPS: prof. Julian Jan Auleytner, Instytut Fizyki Polskiej Akademii Nauk, w 2003 r., prof. Andrzej Kisiel, Uniwersytet Jagielloński, w 2004 r. **Archiwum:** 31-342 Kraków, ul. Radzikowskiego 152 (Instytut Fizyki Jądrowej im. Henryka Niewodniczańskiego Polskiej Akademii Nauk).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Polskie Towarzystwo Promieniowania Synchrotronowego powołano do życia podczas I Krajowego Sympozjum Użytkowników Promieniowania Synchrotronowego zorganizowanego w 1991 r. w Krakowie. W Sympozjum uczestniczyli fizycy i chemicy zainteresowani wykorzystaniem źródeł promieniowania synchrotronowego do badań w dziedzinie fizyki ciała stałego, chemii i biologii. Wzięło w nim udział 34 uczonych reprezentujących Uniwersytet Jagielloński, Uniwersytet Warszawski, Akademię Górniczo-Hutniczą, Instytut Fizyki i Instytut Chemii Fizycznej Polskiej Akademii Nauk oraz Instytut Fizyki Jądrowej PAN w Krakowie. Pierwszym prezesem został prof. Andrzej Kisiel z Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Celem działalności PTPS, zgodnie ze statutem zatwierdzonym 3 maja 1991 r. (zmiany w 1999 r. oraz w 2021 r.), jest „wspieranie rozwoju badań naukowych prowadzonych z wykorzystaniem promieniowania synchrotronowego (PS) i laserów na swobodnych elektronach (FEL) oraz popularyzacja tego rodzaju badań w Polsce”.

Realizacji zadań PTPS służy: pomoc w organizowaniu i współorganizowaniu otwartych seminariów i konferencji w celu propagowania wiedzy na temat PS i FEL oraz możliwości badawczych związanych z ich wykorzystaniem; organizowanie szkół dla młodych naukowców i studentów z udziałem wykładowców polskich, jak i z zagranicznych laboratoriów wykorzystujących PS i FEL; zbieranie i dostarczanie informacji na temat międzynarodowych szkół i spotkań dotyczących PS i FEL; prowadzenie działalności popularyzującej przez publikacje, odczyty, kursy, wycieczki; wspieranie organizacji konkursów naukowych i edukacyjnych; organizowanie finansowej pomocy umożliwiającej młodym naukowcom uczestniczenie w międzynarodowych szkołach, konferencjach i spotkaniach; pomoc w organizowaniu dostępu polskich naukowców do źródeł PS i FEL, w tym poprzez przyznawanie stypendiów dla młodych naukowców na realizację sesji pomiarowych z wykorzystaniem PS i FEL w kraju i za granicą; utrzymywanie kontaktów naukowych z towarzystwami promieniowania synchrotronowego w innych krajach; tworzenie sekcji i komisji do wykonywania określonych zadań; popieranie i nagradzanie badań z wykorzystaniem promieniowania synchrotronowego; działalność wydawnicza.

Towarzystwo działa na terenie całego kraju. Członkowie dzielą się na członków zwyczajnych, sympatyków, honorowych i wspierających. Środki na działalność pochodzą ze składek członkowskich, a także z dotacji pozyskiwanych na określone przedsięwzięcia, m.in. od Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego (MNiSW), od Polskiej Akademii Nauk, czy z wyższych uczelni. W ramach grantów MNiSW (2004-2006, 2006-2011, 2011-2016, 2016-2021, 2021-2026) prowadzonych przez członków Towarzystwa polscy naukowcy mogą realizować projekty badawcze w Europejskim Źródle Promieniowania Synchrotronowego (ESRF, Francja). Natomiast projekt „Wsparcie udziału polskich zespołów naukowych w międzynarodowych projektach infrastruktury badawczej” związany z wykorzystaniem Europejskiego Lasera na Swobodnych Elektronach (EuXFEL, Niemcy) pokrywa koszt czasu badawczego naukowców przeprowadzających tam eksperyment, a także koszty uczestnictwa oraz współorganizacji konferencji.

Równolegle z zabiegami o udział Polski w ESRF i EuXFEL wśród członków Towarzystwa narodził się pomysł budowy synchrotronu w Europie Środkowej. Społeczność polskich użytkowników PS podjęła wzmoczone wysiłki mające na celu stwierdzenie, czy możliwe jest zbudowanie synchrotronu w Polsce. Dyskusje w gronie Towarzystwa odbywały się podczas cyklicznie organizowanych konferencji International School and Symposium on Synchrotron Radiation in Natural Science w Jaszowcu, w Zakopanem, Szklarskiej Porębie i w Krakowie. Członkowie PTPS angażowali się również w prace zespołów projektujących linie badawcze. Pierwsza konferencja poświęcona prezentacji projektów synchrotronowych linii badawczych odbyła się w Poznaniu, w 2007 roku jako satelitarna 7. Krajowego Sympozjum Użytkowników Promieniowania Synchrotronowego. Po wielu latach starań liczego grona polskich naukowców, w tym członków PTPS, i poszukiwań źródła finansowania, w kwietniu 2010 roku został ostatecznie zatwierdzony projekt budowy Narodowego Centrum Promieniowania Synchrotronowego SOLARIS na nowym kampusie Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. Oficjalne otwarcie synchrotronu miało miejsce we wrześniu 2015 roku. Pierwszym Dyrektorem

Centrum został prof. Marek Stankiewicz, członek PTPS. Aktualnie współpraca z NCPS SOLARIS i wspieranie rozwoju polskiego synchrotronu jest ważnym elementem działalności Towarzystwa.

W latach 1992-2024 PTPS zorganizowało piętnaście międzynarodowych szkół i sympozjów o wspólnej nazwie International School and Symposium on Synchrotron Radiation in Natural Science (ISSRNS), siedem Krajowych Sympozjów Użytkowników Promieniowania Synchrotronowego (KSUPS), które od uruchomienia w Polsce źródła promieniowania synchrotronowego, tj. NCPS SOLARIS w Krakowie, zostało połączone ze spotkaniem użytkowników synchrotronu SOLARIS pod nazwą Joint Meeting of the Polish Synchrotron Radiation Society and SOLARIS Users. Pierwsze spotkanie w roku 2020 ze względów pandemicznych odbyło się zdalnie, drugie, w 2022 r., zostało zorganizowane już w trybie stacjonarnym w Krakowie. W 1999 r. Towarzystwo współorganizowało East European Meeting on Synchrotron Radiation and Free Electron Laser Sources (EESRFEL99) w Krakowie, w którym wzięło udział 80 uczestników z 17 państw europejskich. Celem spotkania było poinformowanie potencjalnych użytkowników z krajów Europy Środkowej i Wschodniej o możliwościach dostępu do źródeł synchrotronowych i lasera na swobodnych elektronach. PTPS oraz jego członkowie organizowali i współorganizowali także inne konferencje międzynarodowe, między innymi: International Symposium on Synchrotron Crystallography (SYNCRYST 2001) w Krynicy-Czarnym Potoku w 2001 r. (w randze konferencji satelitarnej European Crystallographic Meeting Kraków ECM-20), E-MRS Fall Meeting, Symposium B, Warszawa (2003), Heart of Crystallography Meeting (HEC-14), Żagań 2011, Multi-Pole Approach to Structural Science, Warszawa (2015), 17th International Conference on X-ray Absorption Fine Structure, Kraków (2018) oraz liczne warsztaty tematyczne. Między innymi w 2001 r. PTPS było współorganizatorem warsztatów Workshop on Extended X-Ray Absorption Fine Structure Analysis w Warszawie, w którym wzięło udział 80 osób, w tym wykładowcy z zagranicy oraz uczestnicy z ośrodków naukowych Warszawy, Krakowa, Poznania, Wrocławia, Lublina, Katowic, Gliwic, Gdańska i Szczecina, a od 2021 roku co dwa lata organizowane są warsztaty „XFELs for beginners” w IFJ PAN w Krakowie. W 2022 r. w Krakowie w Przegorzalach, z okazji 30-lecia istnienia PTPS odbyła się 15 jubileuszowa konferencja International School and Symposium on Synchrotron Radiation in Natural Science (ISSRNS'2022).

Towarzystwo prowadzi również działalność popularyzacyjną, głównie dotyczącą upowszechnienia wiedzy o zaletach promieniowania synchrotronowego przy rozwiązywaniu problemów naukowych z zakresu dziedzin takich jak fizyka, chemia, biologia czy medycyna. Działalność szkoleniowa uzyskała w 1999 roku oficjalną aprobatę Ministerstwa Edukacji Narodowej i Sportu. Członkowie PTPS wygłosili wiele wykładów w różnych instytutach naukowych i uczelniach w Polsce oraz na forach towarzystw naukowych, m.in. Polskiego Towarzystwa Mineralogicznego, Łódzkiego Towarzystwa Naukowego, a w ramach umowy o współpracy w dziedzinie upowszechniania wiedzy o zastosowaniach promieniowania synchrotronowego w chemii, na zjazdach i w oddziałach terenowych Polskiego Towarzystwa Chemicznego. Z inicjatywy członków Towarzystwa i pod patronatem PTPS organizowane są również cykliczne kursy wykładowo-projektowe

dla studentów, doktorantów i młodych naukowców, m.in. kurs w zakresie podstawowej wiedzy o zastosowaniach XFEL, czy kurs „National Centre SOLARIS – synchrotron radiation for science”. Członkowie PTPS publikują także artykuły popularnonaukowe oraz uczestniczą w przygotowaniu audycji i filmów telewizyjnych.

Towarzystwo aktywnie współpracuje z European Synchrotron and Free Electron Laser User Organisation (ESUO, <http://www.esuo.org/>). W 2023 roku w ESUO swoich reprezentantów (krajowych delegatów lub przedstawicieli) mieli użytkownicy synchrotronów i FELi z 32 europejskich państw członkowskich i państw stowarzyszonych.

Członkowie PTPS pełnią rolę przedstawicieli Polski w Zarządzie ESRF oraz Komitecie Administracyjno-Finansowym ESRF, zasiadają w Zarządzie XFEL, należą lub należeli między innymi do Komisji Promieniowania Synchrotronowego i XFEL (Commission on Synchrotron and XFEL Radiation), Komisji Absorpcji Rentgenowskiej (Commission on XAFS) oraz Komisji Rozpraszania Neutronów (Commission on Neutron Scattering) Międzynarodowej Unii Krystalograficznej (International Union of Crystallography), pełnią lub pełnili funkcje konsultanta Komisji Dyfrakcji Proszkowej, przewodniczącego Sekcji Krystalografii Chemicznej Komitetu Krystalografii PAN, należą także do Towarzystwa Badań Materiałowych, międzynarodowego towarzystwa XAFS, są nie tylko użytkownikami promieniowania synchrotronowego, ale także są zatrudnieni w NCPS SOLARIS oraz w innych ośrodkach zagranicznych oferujących infrastrukturę, za pomocą której wytwarzane jest PS.

Od roku 2018 przyznawane są Nagrody PTPS za badania w dziedzinie fizyki i chemii fazy skondensowanej, nauk materiałowych, biologii, biochemii, biofizyki i medycyny wykonywane z wykorzystaniem wiązek promieniowania generowanych w synchrotronach i laserach na swobodnych elektronach oraz za badania związane z konstrukcją synchrotronów i laserów na swobodnych elektronach. Są trzy kategorie, w których przyznawane są nagrody: I. za pracę doktorską, wykonaną (przynajmniej częściowo) i obronioną na polskiej uczelni lub w krajowej jednostce naukowej, opartą na badaniach naukowych wykonanych w dziedzinach opisanych powyżej; II. za publikację naukową lub przeglądową w recenzowanym czasopiśmie lub książce, opartą na badaniach naukowych wykonanych w dziedzinach opisanych wcześniej oraz III. za dzieło popularyzatorskie związane z promieniowaniem synchrotronowym lub laserem na swobodnych elektronach lub za inną działalność na rzecz rozwoju środowiska synchrotronowego. Wszyscy laureaci Nagrody PTPS wymienieni są na stronie Towarzystwa: https://synchrotron.org.pl/?page_id=12314.

WYDAWNICTWA

Materiały z poszczególnych konferencji były ogłaszane drukiem jako prace samodzielne lub jako tomy „Acta Physica Polonica” Seria A, „Universitatis Iagiellonicae Folia Physica”, „Journal of Alloys and Compounds”, „Nuclear Instruments and Methods in Physics Research B” oraz w ukazującym się od 2002 r. własnym wydawnictwie pt. „Synchrotron Radiation in Natural Science. Bulletin of the Polish Synchrotron Radiation Society”. Biuletyny są częściowo dostępne na stronie Towarzystwa: <https://biuletyn.synchrotron.org.pl/>.

WYDAWNICTWA ZWARTE

„*Promieniowanie synchrotronowe w spektroskopii i badaniach strukturalnych – wybrane zagadnienia*” praca zbiorowa pod redakcją Bogdana J. Kowalskiego, Wojciecha Paszkowicza i Edwarda A. Goerlicha, Warszawa-Kraków 2011

„*Promieniowanie synchrotronowe w fizyce i chemii ciała stałego – wybrane zagadnienia*” praca zbiorowa pod redakcją Bogdana J. Kowalskiego i Wojciecha Paszkowicza, redaktorzy kolejnych części: Robert Nietubyć (część I), Elżbieta Guzewicz (część II), Zbigniew Kaszkur (część III), Elżbieta Guzewicz, Wojciech Paszkowicz (część IV), Poznań 2024

WYDAWNICTWA CIĄGŁE

Synchrotron Radiation in Natural Science. Bulletin of the Polish Synchrotron Radiation Society, ISSN 1644-7190, Warsaw 2002 Vol. 1

ŹRÓDŁA

Statut Polskiego Towarzystwa Promieniowania Synchrotronowego. Warszawa 1991 r., wraz ze zmianami wprowadzonymi w 1999 r. i 2021 r., https://synchrotron.org.pl/?page_id=12066

LITERATURA

J. Auleytner *Moje uwagi dotyczące historii utworzenia Polskiego Towarzystwa Promieniowania Synchrotronowego*. „Synchrotron Radiation in Natural Science. Bulletin of the PSRS” 2002 Vol. 1 No 1 s. 4-5.

A. Kisiel *Dwudziestolecie Polskiego Towarzystwa Promieniowania Synchrotronowego – rocznikowe impresje*, „Synchrotron Radiation in Natural Science. Bulletin of the PSRS” 2011 Vol. 10 No 1-2 s. 80.

W. M. Kwiatek *The Polish Synchrotron Radiation Society from the perspective of thirty years as seen by the President*, „Synchrotron Radiation in Natural Science. Bulletin of the PSRS” 2022 Vol. 22 s. 8.

K. Ławniczak-Jabłońska *My thirty years with the Polish Synchrotron Radiation Society*, „Synchrotron Radiation in Natural Science. Bulletin of the PSRS” 2022 Vol. 22 s. 8.

R. Sobierajski I in. *Europejski Rentgenowski Laser na Swobodnych Elektronach – nowe perspektywy dla przełomowych badań rentgenowskich*, „Synchrotron Radiation in Natural Science. Bulletin of the PSRS” 2023 Vol. 23 s. 5.

A. Wolska, K. Ławniczak-Jabłońska *Polish contribution to the European Synchrotron Radiation Facility*, „Synchrotron Radiation in Natural Science. Bulletin of the PSRS” 2023 Vol. 23 s. 8.

EDYTA PISKORSKA-HOMMEL,
AGNIESZKA WITKOWSKA,
ANNA WOLSKA

POLSKIE TOWARZYSTWO ZEOLITOWE

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia: 24 lipca 1997 roku. **Okres działalności** bez przerwy od 1997 roku.

Siedziba i dane adresowe:

Instytut Katalizy i Fizykochemii Powierzchni PAN ul. Niezapominajek 8, 30-239 Kraków, www.ptz.org.pl. **Email** ptz@ptz.org.pl

Liczba członków (styczeń 2026) Honorowi: 1; Rzeczywiści: 45; Wspierający: 1. **Przewodniczący Zarządu:**

1997-2000 Mirosław Derewiński; 2000-2003 Stanisław Kowalak; 2003-2006 Marek Łaniecki; 2006-2009 Barbara Gil; 2009-2015 Waław Makowski; 2015-2018 Piotr Michorczyk; 2018-2022 Dorota Majda; 2022-2028 Maciej Trejda. **Zastępcy Przewodniczącego Zarządu:** 1997-2000 Stanisław Kowalak; 2000-2003 Jolanta Grzechowiak; 2003-2006 Stanisław Kowalak; 2006-2009 Izabela Nowak; 2009-2012 Agnieszka Held; 2012-2015 Bogdan Sulikowski; 2015-2018 Maciej Trejda; 2018-2022 Paweł Kozyra; 2022-2025 Agnieszka Held; 2025-2028 Ewa Janiszewska. **Sekretarze/Skarbnicy:** 1997-2000 Maria Ziółek; 2000-2003 Marek Łaniecki; 2003-2006 Izabela Nowak; 2006-2009 Kinga Góra-Marek; 2009-2012 Paweł Kozyra; 2012-2018 Agnieszka Held; 2018-2022 Waław Makowski; 2022-2028 Dorota Majda.

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Polskie Towarzystwo Zeolitowe jest stowarzyszeniem o charakterze naukowo-technicznym, działającym na podstawie przepisów prawa o stowarzyszeniach oraz własnego statutu. Ma ono siedzibę w Krakowie, a jego działalność obejmuje obszar całej Rzeczypospolitej Polskiej, przy czym statut dopuszcza także prowadzenie aktywności poza granicami kraju. Towarzystwo ma charakter organizacji niedochodowej, a wszelkie uzyskiwane środki finansowe są przeznaczane wyłącznie na realizację celów statutowych. Działalność Polskiego Towarzystwa Zeolitowego wyrasta z wieloletnich tradycji badań nad zeolitami w Polsce, których początki sięgają końca lat pięćdziesiątych XX wieku. Pierwsze systematyczne prace badawcze w tej dziedzinie prowadzone były m.in. na Uniwersytecie Jagiellońskim przez prof. Feliksa Polaka, a już w latach sześćdziesiątych problematyka zeolitów stała się przedmiotem zainteresowania kilku ośrodków akademickich i przemysłowych w kraju. W tym samym okresie rozpoczęto przemysłową produkcję zeolitów w Inowrocławskich Zakładach Sodowych, co znacząco przyczyniło się do rozwoju ich praktycznych zastosowań. Rosnąca aktywność polskiego środowiska zeolitowego znajdowała odzwierciedlenie w licznych publikacjach naukowych, wystąpieniach konferencyjnych, a także w patentach i wdrożeniach przemysłowych. Istotnym krokiem w integracji tego środowiska było zorganizowanie w 1974 roku pierwszego ogólnopolskiego sympozjum naukowego poświęconego wyłącznie zeolitom, które odbyło się w Szklarskiej Porębie z inicjatywy prof. Władysława Romanowskiego

z Instytutu Niskich Temperatur i Badań Strukturalnych PAN we Wrocławiu. W spotkaniu tym uczestniczyło około 25 osób reprezentujących pięć ośrodków naukowych. Kontynuacją tej inicjatywy stały się kolejne sympozja, których organizację przejął Instytut Katalizy i Fizykochemii Powierzchni PAN w Krakowie. Od 1987 roku w Mogilanach koło Krakowa zaczęły odbywać się regularne spotkania pod nazwą Forum Zeolitowe, których głównym organizatorem był dr Mirosław Derewiński. Z biegiem lat Fora Zeolitowe gromadziły coraz większą liczbę uczestników i zyskiwały coraz wyższą rangę naukową, przyczyniając się w sposób istotny do integracji polskiego środowiska badaczy i użytkowników zeolitów.

Powołanie w 1995 roku Europejskiej Federacji Towarzystw Zeolitowych (FEZA) stworzyło dodatkowy impuls do sformalizowania współpracy polskich badaczy w ramach odrębnej organizacji. Idea utworzenia Polskiego Towarzystwa Zeolitowego była wspierana przez przedstawicieli władz FEZA, w szczególności przez ówczesnego przewodniczącego prof. Hermana van Bekkuma. Podczas IV Forum Zeolitowego w Mogilanach w 1997 roku uczestnicy symposium podjęli decyzję o powołaniu Towarzystwa, wybierając tymczasowy zarząd, na czele którego stanął dr Mirosław Derewiński, przy udziale dr hab. Stanisława Kowalaka jako wiceprzewodniczącego oraz prof. dr hab. Marii Ziólek jako sekretarza. Zarząd ten opracował statut Towarzystwa oraz przeprowadził procedurę jego rejestracji. Polskie Towarzystwo Zeolitowe zostało formalnie zarejestrowane przez sąd w Krakowie 24 lipca 1997 roku, a w marcu 1998 roku zostało przyjęte w poczet członków FEZA.

Na walnym zebraniu podczas V Forum Zeolitowego w Mogilanach w 1998 roku powołano pierwszy statutowy zarząd Towarzystwa w niezmienionym składzie oraz jednoznacznie przyznano członkostwo honorowe PTZ prof. Jackowi Klinowskiemu z University of Cambridge. Podczas VII Forum wybrano nowy zarząd oraz komisję rewizyjną, a także wprowadzono zmiany statutowe wydłużające kadencję władz i rozszerzające ich skład, które zostały formalnie zatwierdzone przez sąd w 2002 roku.

Obecnie Polskie Towarzystwo Zeolitowe skupia około pięćdziesięciu członków reprezentujących liczne ośrodki akademickie i przemysłowe z całej Polski. Zgodnie z zapisami statutu, podstawowym celem działalności Towarzystwa pozostaje wspieranie badań naukowych i zastosowań technicznych zeolitów oraz materiałów pokrewnych, integracja środowiska naukowego i przemysłowego, upowszechnianie wiedzy oraz rozwijanie współpracy krajowej i międzynarodowej, w szczególności w ramach struktur europejskich i światowych. Całokształt tej działalności potwierdza trwałą rolę Polskiego Towarzystwa Zeolitowego jako instytucji kontynuującej i rozwijającej wieloletnie tradycje polskich badań nad zeolitami.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

Polskie Towarzystwo Zeolitowe jest członkiem Europejskiej Federacji Towarzystw Zeolitowych (FEZA). Przedstawiciel PTZ wchodzi w skład Zarządu FEZA.

TOWARZYSTWO CHEMII I INŻYNIERII EKOLOGICZNEJ SOCIETY FOR ECOLOGICAL CHEMISTRY AND ENGINEERING

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia: 1993; **Forma prawna:** stowarzyszenie. **KRS:** 0000028374. **NIP:** 7540025912. **REGON:** 530923651. **Siedziba:** ul. Zawiszaków 3/103, 45-288 Opole. **Struktura organizacyjna:** Walne Zebranie, Zarząd, Komisja Rewizyjna. **Prezes Zarządu:** Maria Elwira Ząbkowska-Waławek (od 21.02.2019). **Sekretarz:** Małgorzata Michalina Rajfur (od 19.08.2022). **Skarbnik:** Tadeusz Majcherczyk (od 20.07.2001).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Towarzystwo Chemii i Inżynierii Ekologicznej (TChIE) jest stowarzyszeniem naukowym założonym w 1993 r. przez prof. Marię i Witolda Waławek. Celem jego działalności jest w szczególności popieranie prowadzenia badań naukowych oraz rozpowszechnianie ich wyników w zakresie chemii ekologicznej, monitoringu środowiska przyrodniczego i środowiska życia człowieka oraz inżynierii ekologicznej oraz świadczenie pomocy w zakresie prac związanych z ochroną środowiska i inżynierią środowiska. Towarzystwo działa na terenie całego kraju. Wpis do Krajowego Rejestru Sądowego (KRS) nastąpił 20 lipca 2001 r.; aktualne dane rejestrowe (wpis nr 6) obowiązują od 19 sierpnia 2022 r. Od początku działalności Towarzystwo jest organizatorem Środkowoeuropejskiej Konferencji Naukowej ECOpole (*Central European Conference ECOpole*), odbywającej się cyklicznie. Na stronie internetowej <https://ecopole-conference.com/> podkreślana jest wieloletnia, coroczna kontynuacja konferencji (m.in. 34. edycja w 2025 r.). W ramach konferencji referaty wygłaszali liczni wybitni naukowcy, w tym pięciu laureatów Nagrody Nobla.

Towarzystwo współpracuje z uczelniami oraz instytucjami naukowymi w Polsce i za granicą, m.in. w zakresie badań naukowych, organizacji konferencji oraz działalności wydawniczej.

WYDAWNICTWA

Towarzystwo prowadzi działalność wydawniczą i publikuje obecnie dwa recenzowane czasopisma naukowe: *Ecological Chemistry and Engineering S* (ECE S) oraz *Chemistry-Didactics-Ecology-Metrology* (CDEM). Oba tytuły są indeksowane m.in. w bazach Web of Science i Scopus. Impact Factor (WoS 2024) wynosi odpowiednio: 1,6 dla ECE S oraz 1,2 dla CDEM.

ŹRÓDŁA INTERNETOWE

<https://ecesociety.com>
<https://ecopole-conference.com/>

E-mail:
maria.walawek@o2.pl
mrajfur@o2.pl

NAUKI BIOLOGICZNE

POLSKIE TOWARZYSTWO ANTROPOLOGICZNE

INFORMACJE OGÓLNE

Nazwa towarzystwa: Polskie Towarzystwo Antropologiczne (ang. *Polish Anthropological Society*). **Rok zał.:** 1925. **Okresy działalności:** 1925-1939; 1945-. **Siedziba:** ul. Uniwersytetu Poznańskiego 6; 61-614 Poznań; tel. 618295713; fax.: 618295730; www.ptantropologiczne.pl; e-mail: biuro@ptantropologiczne.pl (poprzednie siedziby: 1925-52 Poznań, 1952-56 Wrocław, 1956-63 Białystok, 1963-2000 Warszawa; 2000-2007 Wrocław). **Struktura organizacyjna:** Walne Zgromadzenie, Zarząd Główny (liczący 11 Członków), 10 oddziałów: Bydgoszcz, Gdańsk, Kielce, Kraków, Łódź, Poznań, Rzeszów, Szczecin, Warszawa, Wrocław. **Archiwum.** ul. Uniwersytetu Poznańskiego 6; 61-614 Poznań. **Liczba członków:** 214 (1976), 280 (2003), 200 (2024) w tym 22 członków honorowych. **Przewodniczący:** Adam Wrzosek (1925-52), Jan Mydlarski (1952-56), Tadeusz Dzierżykray-Rogalski (1956-84), Andrzej Malinowski (1984-87), Paweł Bergman (1987-99), Danuta Kornafel (1999-2003), Danuta Kornafel (2003-2007), Maria Kaczmarek (2007-2011), Maria Kaczmarek (2011-2015), Krzysztof Szostek (2015-2019), Jacek Tomczyk (2019-2023), Jacek Tomczyk (2023-2027). **Sekretarze:** Włodzimierz Missiuro (1925-27), Michał Ćwirko-Godycki (1927-45), Stanisław Górny (1945-56), Aleksander Lech Godlewski (1956-60), Halina Milicer (1960-63), Janusz Charzewski (1963-75), Henryk Piechaczek (1975-84), Piotr Lewicki (1984-87), Teresa Sławińska-Ochla (1987-90), Alicja Krajewska (1990-93), Ewa Nowacka-Chiari (1993-99), Barbara Kwiatkowska (1999-2003), Barbara Kwiatkowska (2003-2007), Anita Szwed (2007-2011), Anita Szwed (2011-2015), Beata Cienkosz-Stepańczak (2015-2019), Beata Cienkosz-Stepańczak (2019-2023), Aleksandra Lisowska-Gaczorek (2023-2027). **Skarbnicy:** Włodzimierz Missiuro (1925-27); Michał Ćwirko-Godycki (1927-45), A. Wiśniewski (1948-49); M. Gajewska (1950-51); Wojciech Kóčka (1951-56); Irena Szewko-Szwaykowska (1956-60); Irena Szewko-Szwaykowska (1960-63); Janusz Charzewski (1963-75); Henryk Piechaczek (1975-87); Teresa Łaska-Mierzejewska (1987-90); Teresa Łaska-Mierzejewska (1990-93); Antoni Janusz (1993-96); Henryk Piechaczek (1996-99); Alicja Szklarska (1999-2003), Alicja Szklarska (2003-2007); Magdalena Skrzypczak (2007-2011), Urszula Czerniak (2011-2015); Marta Krenz-Niedbała (2015-2019); Aleksandra Lisowska-Gaczorek (2019-2023); Anna Myszka (2023-2027).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Pierwowzorem Polskiego Towarzystwa Antropologicznego była założona w 1873 r. przez Józefa Majera i Izidora Kopernickiego Komisja Antropologiczna przy Akademii Umiejętności w Krakowie oraz powstałe w 1878 r. Towarzystwo Antropologiczne i Etnograficzne Polskie w Paryżu. Towarzystwo zostało powołane w Poznaniu uchwałą założycielską z dnia 12 listopada 1925 r.; prezesem został prof. Adam Wrzosek. Założycielami PTA byli: Michał Ćwirko-Godycki, Maria Grossmanówna, Anna Gruszecka, Ignacy Hoffman, Wincenty Jezierski, Witold Kapuściński, Adam Karwowski, Bohdan Lipiński, Romuald Matuszewski, Józef Medem, Włodzimierz Missiuro, Leon Padlewski, Romuald Wierzbicki, Adam Wodiczko, Stefan Błachowski, Antoni Jakubowski, Józef Kostrzewski i Stanisław Runge. Pierwszy statut z 1925 r. zezwalał na przynależność do PTA „każdemu, kto interesuje się antropologią”. Towarzystwo skupiło w tamtym czasie niemal wszystkich antropologów polskich. Po przerwie, spowodowanej wybuchem II Wojny Światowej, wznowiono działalność PTA w 1945 r.

Obecnie PTA liczy ok. 200 członków skupionych w dziesięciu oddziałach istniejących przy wyższych uczelniach (Bydgoszcz, Gdańsk, Kielce, Kraków, Łódź, Poznań, Rzeszów, Szczecin). Towarzystwo ma charakter interdyscyplinarny, poza antropologami skupia badaczy wielu innych dyscyplin zajmujących się człowiekiem, m.in.: archeologów, socjologów, pedagogów, psychologów, lekarzy oraz badaczy kultury fizycznej. Wielu polskich i zagranicznych wybitnych badaczy nauk o człowieku zostało członkami honorowymi PTA.

Podstawowe cele statutowe Towarzystwa: „dążenie do rozwoju antropologii i nauk antropologicznych poprzez zebrania, konferencje, zjazdy naukowe, wykłady i wystawy publiczne, organizowanie wypraw i ekspedycji naukowych” są realizowane przez członków PTA w Polsce i za granicą.

Szczegółowe cele statutowe Polskiego Towarzystwa Antropologicznego:

- inspirować i otaczać opieką inicjatywę i twórczość naukową, zarówno indywidualną jak i zespołową, organizuje zebrania, konferencje i zjazdy naukowe,
- prowadzi działalność związaną z upowszechnianiem wiedzy i popularyzacją osiągnięć naukowych,
- współpracuje z instytucjami naukowymi i badawczymi, szkołami wyższymi i innymi towarzystwami naukowymi w kraju i za granicą,
- prowadzi działalność wydawniczą,
- podejmuje inne formy działalności wynikające z potrzeb środowiska naukowego i inicjatyw wnoszonych przez członków Towarzystwa

Polskie Towarzystwo Antropologiczne wchodzi w skład Federacji Polskich Towarzystw Naukowych.

Polskie Towarzystwo Antropologiczne co dwa lata organizuje ogólnopolską konferencję naukową z udziałem członków, specjalistów innych dziedzin i gości zagranicznych. Ponadto PTA organizuje Ogólnopolską Studencką Konferencję Antropologiczną (OSKA) skierowaną do młodych naukowców, których obszar badawczy związany jest z antropologią biologiczną, naukami medycznymi i dyscyplinami pokrewnymi. Polskie Towa-

rzystwo Antropologiczne jest również współorganizatorem Funeraliów Gnieźnieńskich, spotkań archeologów i antropologów o charakterze warsztatów (w latach 1999-2019 odbywały się one pod nazwą Funeraliów Lednickich). PTA było też organizatorem międzynarodowych konferencji, m.in. w 1968 r. w Warszawie (nt. badań w Afryce) oraz kongresu International European Anthropological Association w 1980 r. we Wrocławiu. Ponadto od 2007 roku corocznie publikowany jest biuletyn w wersji elektronicznej (dostępny na stronie www.ptantropologiczne.pl) zawierający najważniejsze informacje z życia Polskiego Towarzystwa Antropologicznego oraz działalności poszczególnych oddziałów.

Przy Zarządzie Głównym istniał (założony w 1956 r.) Ośrodek Bibliografii i Dokumentacji Naukowej, który zajmował się opracowywaniem polskiej bibliografii antropologicznej; obecnie zbiory biblioteczne PTA znajdują się w Poznaniu.

Członkowie PTA biorą udział w ekspertyzach sądowych w kraju, a także w międzynarodowych komisjach badających zbrodnie przeciwko ludzkości, m.in. w International Commission on Missing Persons w Bośni i Hercegowinie, miejscach kaźni na terenach Europy Wschodniej oraz w pracach archeologicznych w Egipcie. Pełnią także funkcje eksperckie przy opracowywaniu modelu edukacyjnego w Polsce.

Działalność statutowa Polskiego Towarzystwa Antropologicznego jest finansowana ze środków własnych i dotacji Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

Polskie Towarzystwo Antropologiczne jest stałym członkiem: *Association of Human Biologist (IAHB)*, *Atlantic-Euro-Mediterranean Academy of Medical Sciences (AEM AMS)*. Od wielu lat ściśle współpracuje z *International Union of Anthropological and Ethnological Science (IUAES)* i *European Anthropological Association (EAA)* oraz z wieloma placówkami naukowo-badawczymi w kraju i na świecie (m.in. Australia i USA oraz w Meksyku, Egipcie, Izraelu, Belgii, Niemczech, Włoszech i na Węgrzech). Członkowie PTA wchodzi w skład licznych kooperujących towarzystw, a także komitetów redakcyjnych, m.in. *Annales of Human Biology*, *International Journal of Anthropology*, *Human Evolution* czy *Homo*.

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE (CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

Od 1926 r. wydawany jest kwartalnik „Przegląd Antropologiczny”. Od 1997 roku (vol. 60) czasopismo ukazuje się w języku angielskim pod nazwą *Anthropological Review*. ISSN 1898-6773, <https://czasopisma.uni.lodz.pl/ar/index>.

W latach 1958-64, dzięki pomocy Wydziału II PAN ukazywało się również wydawnictwo „Człowiek w Czasie i Przestrzeni”, mające na celu popularyzację osiągnięć antropologii wśród dyscyplin pokrewnych.

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

Statut Polskiego Towarzystwa Antropologicznego.

„Człowiek w Czasie i Przestrzeni” (1959) vol. 2 z. 4, s. 217-225.

„Przegląd Antropologiczny” (*Anthropological review*) - Sprawozdania z działalności Polskiego Towarzystwa Antropologicznego. 1953-1992, 1993 vol. 56, 1997 vol. 60, 1999 vol. 62, 2001 vol. 64, 2003 vol. 66.

Biuletyn Polskiego Towarzystwa Antropologicznego 2007-2023

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE)

Wrzosek: Początki działalności Polskiego Towarzystwa Antropologicznego. (1958), „Człowiek w Czasie i Przestrzeni”, vol. 1 z. 1, s. 35-37.

T. Dzierżykraj-Rogalski: Polskie Towarzystwo Antropologiczne w latach 1956-1959. (1959) „Człowiek w Czasie i Przestrzeni”, vol. 2 z. 4, s. 210-216.

E. Promińska: Jubileuszowy zjazd i sesja naukowa Polskiego Towarzystwa Antropologicznego. (1976) „Nauka Polska”, vol. 24 z. 4, s. 105-108,

T. Dzierżykraj-Rogalski: Polskie Towarzystwo Antropologiczne – jego wkład do nauk o człowieku w minionym półwieczu. (1976) „Przegląd Antropologiczny” vol. 42 z. 1, s. 152-158.

POLSKIE TOWARZYSTWO BIOCHEMICZNE
POLISH BIOCHEMICAL SOCIETY

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1958. **Siedziba:** 02-093 Warszawa, ul. Pasteura 3. **Oddziały:** Białystok, Gdańsk, Katowice, Kraków, Lublin, Łódź, Olsztyn, Poznań, Rzeszów, Szczecin, Toruń, Warszawa, Wrocław. **Struktura organizacyjna:** Walne Zebranie, Zarząd Główny; sekcje, Komisja Słownictwa Biochemicznego. **Archiwum.** **Liczba członków:** 233 (1958), 1060, w tym 12 honorowych (2002). **Prezisi:** Bolesław Skarżyński (1959-61), Bronisław Filipowicz (1961-63), Kazimierz Zakrzewski (1963-67), Zofia Zielińska (1967-71), Tomasz Borkowski (1971-74), Lech Wojtczak (1974-80), Kazimierz Zakrzewski (1980-86), Zofia Porembska (1986-92), Liliana Konarska (1992-98), Jolanta Barańska (1998-2005), Lech Wojtczak (2005-8), Andrzej Dżugaj (2008-14), Andrzej Legocki (2014-22), Adam Szewczyk (od roku 2022). **Sekretarze:** Stella Niemierko (1959-61), Zofia Zielińska (1961-63), Tadeusz Kłopotowski (1963-67), Krzysztof Murawski (1967-69), Antoni M. Dancewicz (1969-71), Janina Malec (1971-74), Renata Dąbrowska (1974-77), Ewa Sikorska (1977-80), Barbara Sochanowicz (1980-83), Lidia Paś (1983-86), Krzysztof Zwierz (1986-89), Jacek Kuźnicki (1989-91), Kazimierz Zakrzewski (1991-92), Ewa Turska (1992-95), Małgorzata Balińska (1995-98), Dariusz Stępkowski (1998-2001), Adam Szewczyk (2001-8), Maria J. Rędownicz (2008-11), Paweł Pomorski (od roku 2011).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Do 1957 r. uczeni polscy pracujący w dziedzinie chemii fizjologicznej i biochemii zrzeszeni byli w Pol. Tow. Fizjologicznym. Wraz z postępującym wyodrębnianiem się biochemii jako samodzielnej dyscypliny i wzrostem liczby uczonych zajmujących się tą dziedziną, powstała myśl utworzenia odrębnego towarzystwa. Inicjatorami i założycielami Polskiego Towarzystwa Biochemicznego byli reprezentanci szkół wyższych (rolniczych, akademii medycznych i uniwersytetów) z terenu całego kraju oraz przedstawiciele PAN: Tadeusz Baranowski, Kazimierz Bassalik, Irena Chmielewska, Antoni Dmochowski, Józef Duda, Bronisław Filipowicz, Józef Heller, Tadeusz Korzybski, Jerzy Meduski, Irena Mochacka, Włodzimierz Mozołowski, Włodzimierz Niemierko, Janina Opieńska-Blauth, Włodzimierz Ostrowski, Jerzy Pawełekiewicz, Ignacy Reifer, Ryszard Schramm, Bolesław Skarżyński i Zdzisław Stolzmann. Formalną uchwałę powołania Towarzystwa podjęła grupa biochemików podczas plenarnego posiedzenia Komitetu Biochemicznego Polskiej Akademii Nauk w dniu 6 października 1957 r. Wybrano tymczasowy Zarząd Towarzystwa w składzie: Włodzimierz Niemierko (przewodniczący), Ignacy Reifer (wiceprzewodniczący) oraz Bronisław Filipowicz, Tadeusz Korzybski i Zdzisław Stolzmann (członkowie). Nowowybrany zarząd podjął starania o zarejestrowanie Towarzystwa, które zostało wpisane do rejestru stowarzyszeń i związków w dniu 12 marca 1958 r. (ze zmianami Statutu w latach 1972 i 2013).

Zadaniem Towarzystwa jest popieranie rozwoju biochemii i jej popularyzacja. Zasięgiem oddziaływania PTBioch obejmuje teren całego kraju, a od 1964 r., poprzez członkostwo w Europejskiej Federacji Towarzystw Biochemicznych, także Europę. Skupia pracowników naukowych szkół wyższych i instytutów naukowych oraz doktorantów i studentów. Środki finansowe na działalność Towarzystwa pochodzą ze składek członkowskich oraz wpływów z czasopism Towarzystwa.

Dla realizacji zadań PTBioch powołano sekcje: Fotobiologii (zakończyła działanie), Bioenergetyki, Historyczną (zakończyła działanie), Gospodarki Wapniowo-Fosforanowej (zakończyła działanie), Biotechnologii, Tkanki Łącznej, Biochemii Klinicznej (zakończyła działanie), Dydaktyczną, Kwasów Nukleinowych, Puryn i Pyrimidyn (zakończyła działanie), Glikokoniugatów, Starzenia i Śmierci Komórki i Molekularnych Mechanizmów Ruchliwości.

PTBioch organizuje zjazdy naukowe, sympozja, konferencje, wykłady, szkoły, kursy, warsztaty, prowadzi działalność wydawniczą. Od 1960 r. organizuje doroczne zjazdy naukowe popularyzujące osiągnięcia polskich biochemików. Dotychczas poświęcone były takim tematom, jak m.in.: enzymy oddechowe, rozdzielanie i oczyszczanie białek, przemiany aminokwasów, biochemia krwi czerwonej, struktura i funkcja enzymów, biochemia lipidów, właściwości i funkcja elementów genetycznych, enzymy metabolizmu siarki, enzymy nukleolityczne, synteza białka, struktura i funkcja makromolekuł i elementów subkomórkowych, peptydy i peptydazy, utlenianie biologiczne, enzymy, struktura i funkcja genomu, własności molekuly białkowej, struktura i funkcja kwasów rybonukleinowych, biochemia środowiskowa, błony biologiczne, białka chromatyny, fotosynteza, biotechnologia w medycynie i rolnictwie, biochemia kliniczna, glikokonju-

gaty, genetyka molekularna człowieka, postranslacyjne modyfikacje białek, proteinazy i ich inhibitory, rodniki tlenowe i ich znaczenie w biologii i medycynie, nauczanie biochemii, patobiochemia tkanki łącznej, biotechnologia, biochemia wysiłku fizycznego, metabolizm kostny, metabolizm lipidów, przekaźnictwo sygnałów w komórce, glikoproteiny, biochemia i biologia nowotworów, markery molekularne w diagnostyce klinicznej, replikacja i naprawa DNA, struktura i funkcje DNA i RNA, terapia genowa, odpowiedź organizmów na czynniki biotyczne i abiotyczne, biochemia żywności, mechanizmy różnicowania komórek, molekularne mechanizmy nowotworzenia, uszkodzenia i naprawa DNA, puryny i pirymidyny w transmisji informacji, receptory i transmisja sygnałów w komórkach roślinnych, sygnalizacja molekularna, steroidy w regulacji niektórych szlaków metabolicznych, agrobiotechnologia, defekty genetyczne tkanki mięśniowej, apoptoza, molekularne podstawy ruchu komórki, błony biologiczne i technologia liposomowa, biologia chloroplastów i mitochondriów, molekularne podstawy wysiłku i treningu w sporcie, białka szoku termicznego, etyczne aspekty badań w naukach przyrodniczych, swoistość metaboliczna i współdziałanie tkanek, neurochemia – od pojedynczego neuronu do mózgu, biochemia karcynogenów i cytostatyków, biochemia transplantacji. PTBioch oraz jego oddziały terenowe i sekcje organizują także sympozja, minisympozja (mają charakter zamknięty – uczestniczą w nich autorzy referatów i zaproszeni goście), zebrania naukowe w oddziałach Towarzystwa, konferencje specjalistyczne dla przedstawienia tematyki i wyników prac badawczych prowadzonych w poszczególnych ośrodkach oraz dla zapoznania biochemików z osiągnięciami naukowymi innych placówek polskich i zagranicznych. Towarzystwo organizuje cykle wykładów poświęconych różnym aspektom biochemii np. biochemia wirusów, dziedziczność i wady wrodzone, biosynteza białek, biosynteza kwasów nukleinowych; cykle wykładów pt. „Co nowego w biochemii”; prowadzi szkoły poświęcone np.: fotobiologii, działaniu hormonów, biotechnologii, przekazywania sygnałów w komórce oraz kursy, np.: podstaw biochemii dla lekarzy w ramach szkolenia podyplomowego (1962, 1965, 1967); statystyki dla młodych pracowników naukowych (1965); techniki rozdzielu białek i kwasów nukleinowych przy użyciu elektroforezy na żelach poliakrylamidowych (1969); oznaczania cholesterolu w LDL i HDL (1990); immunologiczny (1991). Ponadto organizuje kursy praktyczne, m.in. w zakresie zastosowania sączenia molekularnego (odbyło się 17 kursów we wszystkich oddziałach), kursy dla nauczycieli biologii, szkolenie dotyczące technik laboratoryjnych stosowanych w biochemii klinicznej i metod fizycznych w biologii. Wraz z postępem technicznym Towarzystwo dokłada starań by popularyzować swoje wydarzenia technikami cyfrowymi. Organizuje sympozja i mini-konferencje on-line a także popularyzuje ich wyniki na kanale YouTube.

PTBioch przyznaje nagrody za wybitne osiągnięcia naukowo-badawcze, dydaktyczne i popularyzatorskie w zakresie biochemii, biologii molekularnej i nauk pokrewnych:

- Nagroda im. Jakuba K. Parnasa – za najlepszą polską pracę doświadczalną z zakresu biochemii lub biologii molekularnej wykonaną przez polskiego biochemika/biochemików.
- Nagroda im. Witolda Drabikowskiego – nagroda PTBioch i spółki Merck, za najlepszą pracę doktorską z biochemii

- Nagrody im. Bolesława Skarżyńskiego – za najlepszy artykuł w kwartalniku „POSTĘPY BIOCHEMII”
 - Nagroda im. Włodzimierza Mozołowskiego – dla młodych biochemików za prezentacje doniesień ustnych lub plakatowych podczas Zjazdów PTBioch
 - Nagroda im. Antoniego Dmochowskiego – za osiągnięcia w nauczaniu biochemii, biologii molekularnej i biotechnologii
 - Nagroda im. Bronisława Filipowicza – za popularyzację biochemii i nauk pokrewnych
- PTBioch zorganizował trzy Zjazdy Europejskiej Federacji Towarzystw Biochemicznych (Federation of European Biochemical Societies - FEBS), w Warszawie, w latach 1966 i 2004 r. 3. i 29. Kongresy FEBS, a w 2019 r. 44. Kongres FEBS w Krakowie. Z inicjatywy PTBioch od 1996 r., co dwa lata, odbywają się polsko-ukraińskie konferencje im. J. Parnasa.

WYDARZENIA CYKLICZNE PTBioch

Wraz z pokrewnymi stowarzyszeniami w kraju organizuje co dwa lata:

- Zjazdy Towarzystwa, organizowane w formule kongresów BIO, w kooperacji z innymi Towarzystwami Naukowymi.
- Polsko-Ukraińską Konferencję im. J.K. Parnasa
- Polsko-Litewską Konferencję im. J. Śniadeckiego

W ramach własnej działalności statutowej organizuje:

Konferencje, sympozja, odczyty, wykłady w całym kraju, stacjonarnie i on-line

WYDAWNICTWA

W 1959 r. PTBioch przejęło od PWN wydawanie kwartalnika „Postępy Biochemii”, który ukazuje się od 1953 r. i powstał z inicjatywy Komitetu Biochemii PAN. Do 1990 r. pismo było wspierane finansowo przez Polską Akademię Nauk, od 1990 r. przez Komitet Badań Naukowych. W „Postęпах Biochemii” drukowane są artykuły przeglądowe przybliżające najnowsze osiągnięcia biochemii. Zawiera sprawozdania z działalności PTBioch, jest indeksowany w bazach „Medline” i „Agrolibrex”.

Od 1993 r. PTBioch jest współwydawcą, z Komitetem Biochemii i Biofizyki PAN – kwartalnika „Acta Biochimica Polonica”, najstarszego czasopisma biochemicznego w Polsce, założonego w 1953 r. Publikuje prace wyłącznie w języku angielskim (od 1962 r.) ze wszystkich dziedzin biochemii (m.in. biochemii kwasów nukleinowych, białek, lipidów, węglowodanów, innych związków biologicznie czynnych, biochemii zwierząt, roślin i mikroorganizmów, biochemii genetycznej, medycznej, farmaceutycznej, biochemii rozwoju, enzymologii, molekularnych mechanizmów komórkowej regulacji metabolizmu), biologii molekularnej i biofizyki molekularnej z uwzględnieniem aspektów biomedycznych i biotechnologicznych. Zamieszcza prace doświadczalne (pełne i krótkie doniesienia), prace teoretyczne i przeglądowe. Od 2000 r. wydawany jest też w wersji elektronicznej (www.actabp.pl). „Acta” są indeksowane w: „Current Contents”, „Biochemistry & Biophysics Citalia Index”, „BIOSIS”, „Chemical Abstracts”, „Excerpta Medica”, „Medline”. Naliczane są dla nich współczynniki wpływu IF i Scopus.

Od 1984 r. Towarzystwo wydawało „Listy do Członków Polskiego Towarzystwa Biochemicznego. Biuletyn PTBioch”. Poprzednikiem „Listów” były „Kroniki” drukowane w zeszytach „Po-

stępów Biochemii” – forum informacyjnym dla biochemików. Obecnie wychodzą jako samodzielne wydawnictwo, od 2000 r. także w wersji elektronicznej. „Biuletyn” przekazywał aktualne wiadomości dotyczące pracy Zarządu Głównego PTBioch i oddziałów terenowych, informuje o konferencjach, zjazdach, sympozjach polskich i zagranicznych. Ich rolę przejęły media elektroniczne Towarzystwa.

W latach 1962-2002 w serii Monografie Biochemiczne opublikowano 45 prac z różnych dziedzin biochemii, w tym jako pierwszą: T. Borkowski: *Kwasy nukleinowe w centralnym układzie nerwowym* (Warszawa 1962). Bardziej znaczące pozycje: L. Kłyszejko: *Histony* (Warszawa 1967), *Biochemistry of Blood Platelets*. Red. E. Kowalski, S. Niewiarowski (Warszawa, London, New York, 1967), *Genetic Elements. Properties & Function*. Red. D. Shugar (Warszawa, London, New York, 1967), *Protein Biosynthesis. Structure & Function of Macromolecules & Subcellular Elements*. Red. P. Szafranski, S. Klita, P. Masłowski (Warszawa, Olsztyn-Kortowo 1969), B. Szukalski: *Zarys metabolizmu hormonów sterydowych* (Warszawa 1971), S. Szala, M. Choraży: *Powtarzające się sekwencje DNA w genomie wyższych organizmów* (Warszawa 1972), *Antybiotyki w badaniu procesów biochemicznych*. Red. K. Raczyńska-Bojanowska (Warszawa 1974), *Genom organizmów zwierzęcych, struktura i transkrypcja*. Red. M. Choraży (Warszawa 1978), L. D. Wasilewska: *Regulacja syntezy RNA w tkankach roślinnych* (Warszawa 1978), W. Brzeski: *Nowe polskie słownictwo biochemiczne* (Warszawa 1983), J. Kwiatkowska, A. Morawiecki: *Słownik zalecanych i zwyczajowych nazw enzymów* (Warszawa 1983), *Elementy enzymologii*. Red. J. Witwicki, W. Ardelt (Warszawa 1984), M. Jakóbisiak, A. Piasek: *Immunologia transplantacyjna* (Warszawa 1985), W. Leśniak, Z. Poremska: *ATP-azy budowa i funkcje* (Warszawa 1991), J. Barańska: *Rozpad fosfolipidów a przekazywanie informacji w komórce* (Warszawa 1992), *Zarys biochemii w pytaniach i odpowiedziach* (Warszawa 1992), W. Leśniak, Z. Poremska: *Budowa i funkcja błony komórkowej* (Warszawa 1994), *Molekularne mechanizmy przekazywania sygnałów w komórce*. Red. L. Konarska (Warszawa 1995), Włodzimierz Mozołowski (1895-1975). *W 100-lecie urodzin*. Red. W. Makarewicz (Gdańsk 1995), I. Żak, M. Drózd: *Hormony glikoproteinowe. Struktura, biosynteza i funkcja ich oligosacharydów* (Warszawa 1997), K. Krauze, R. Makuch: *Rola białek motorycznych w mitozie* (Warszawa 2000), A. Wawrzeńczyk: *Karnityna* (Warszawa 2002), *Leksykon nowych nazw i pojęć biochemicznych – wersja internetowa*, T. Szymczyk-Wasiluk, H. Wehr, E. Skalska-Hilgier: *Z dziejów biochemii lekarskiej w Warszawie 1916-1999* (Warszawa 2002).

PTBioch była (od 1963) członkiem Zrzeszenia Pol. Tow. Medycznych, członkiem-założycielem Federacji Europejskich Towarzystw Biochemicznych (Federation of European Biochemical Societies FEBS), współpracuje z PT Chemicznym i PT Fizjologicznym. Dwustronna współpraca łączy PTBIOCH z Ukraińskim Tow. Biochemicznym; od 1996 r. co dwa lata organizowane są wspólne polsko-ukraińskie konferencje naukowe im. Jakuba Karola Parnasa, na których prezentowane są osiągnięcia naukowe polskich i ukraińskich biochemików.

WYDAWNICTWA CIĄGŁE

Postępy Biochemii. Ukazują się od roku 1953
Acta Biochimica Polonica. Ukazują się od roku 1953

ŹRÓDŁA

Statut Polskiego Towarzystwa Biochemicznego dostępny on-line na stronie Towarzystwa

LITERATURA

J. Meduski: *Powstanie Polskiego Towarzystwa Biochemicznego*. „Postępy Biochemii” 1958 T. 4 nr 3 s. 403. – B. Filipowicz: *Polskie Towarzystwo Biochemiczne. Powstanie – działalność – zamierzenia*. „Nauka Polska” 1963 R. 11 nr 5 s. 139-144. – T. Baranowski: *Stan biochemii Polskiej w XV-leciu PRL. Dorobek i perspektywy rozwojowe*. „Kosmos” ser. A 1970 z.5 s. 502-503. – A. Dancewicz, Z. Zielińska: *Polskie Towarzystwo Biochemiczne. W: Słownik polskich towarzystw naukowych*. T. 1 Wrocław 1978 s. 215-217.

Strona internetowa: www.ptbioch.edu.pl

e-mail: biuro@ptbioch.edu.pl

POLSKIE TOWARZYSTWO BIOFIZYCZNE POLISH BIOPHYSICAL SOCIETY

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1971. **Obecna siedziba:** 02-776 Warszawa, ul. Nowoursynowska 159, pok. 74 (Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, Instytut Biologii, Katedra Fizyki i Biofizyki) (poprz.: 1971-74, 1995-98, 2011-2013 Lublin, 1974-77, 1992-95 Łódź, 1977-80 Sosnowiec, 1980-86 Wrocław, 1986-89 Poznań, 1989-92 Kraków. 1998-2001 Katowice, 2014-2019 Olsztyn, 2020- Warszawa). Email: prezes@ptbf.pl kamila.sroda-pomianek@umw.edu.pl **Oddziały:** Białystok, Gdańsk, Katowice, Kielce, Kraków, Lublin, Łódź, Olsztyn, Poznań, Warszawa, Wrocław, Zabrze. **Struktura organizacyjna:** Walne Zgromadzenie, Zarząd Główny; komisje. **Liczba członków:** 265 (1976), 257 (2003), 221 (2024). **Prezesi:** Adam Paszewski (1971-74), Wanda Leyko (1974-77), Tadeusz Wilczok (1977-80), Bogusława Trzebiatowska (1980-83), Stanisław Przestalski (1983-86), Danuta Frąckowiak (1986-89), Stanisław Łukiewicz (1989-92), Maria Bryszewska (1992-95), Tadeusz Zawadzki (1995-98), Waldemar Karcz (1998-2001), Krysztyna Michalak (2001-2004), Maria Koter-Michalak (2005-2010), Wiesław Gruszecki (2011-2013), Zbigniew Wieczorek (2014-2019), Piotr Bednarczyk (2020-2025), Kamila Środa-Pomianek (2025-). **Sekretarze:** Jadwiga Skierczyńska (1971-74), Roman Gondko (1974-77), Władysław Wardas (1977-80), Wacław Hendrich (1980-83). Bożenna Różycka-Roszak (1983-86), Henryk Manikowski (1986-89), Andrzej Szlachcic (1989-92), Zofia Szweda-Lewandowska (1992-96), Jan Sielewiesiuk (1995-98), Barbara Biblińska

(1998-2001), Andrzej Hendrich (2001-2004), Aneta Kocewa (2005-2010), Wojciech Grudziński (2011-2013), Monika Pietrzak (2014-2019), Magdalena Stobiecka (2020-2025), Joanna Grzyb (2025-).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Z inicjatywą utworzenia Polskiego Towarzystwa Biofizycznego wystąpili uczestnicy II ogólnopolskiego sympozjum biofizycznego, które odbyło się w Kazimierzu nad Wisłą w 1970 r. Członkami założycielami Towarzystwa byli: prof. Bogdan Adamczyk, prof. Jan Dobrowolski, prof. Danuta Frąckowiak, doc. Józef S. Kwiatkowski, prof. Wanda Leyko, doc. Stanisław Łukiewicz, prof. Andrzej Morawiecki, prof. Adam Paszewski, prof. Stanisław Przestalski, doc. Jadwiga Skierczyńska, prof. Mieczysław Subotowicz, prof. Piotr Strebeyko, doc. Emanuel Trembaczowski, prof. Kazimierz L. Wierchow-ski, prof. Tadeusz Wilczok. Statut Towarzystwa został zarejestrowany 31 grudnia 1971 r. Do zadań PTBF należy wspieranie rozwoju biofizyki i popularyzacja wyników prac w tej dziedzinie poprzez: organizowanie zjazdów, konferencji, seminariów i odczytów; urządzenie posiedzeń naukowych i dyskusyjnych, wykładów, wystaw, konkursów i ankiet; prowadzenie i popieranie działalności wydawniczej z dziedziny biofizyki i jej zastosowań; popieranie badań naukowych i przyznawanie stypendiów; utrzymywanie łączności z pokrewnymi stowarzyszeniami oraz organizowanie wymiany wydawnictw naukowych, członkostwo w innych pokrewnych międzynarodowych organizacjach; organizowanie wymiany naukowej z zagranicą przez zapraszanie uczonych zagranicznych do Polski i delegowanie za granicę przedstawicieli Towarzystwa: tworzenie spośród swych członków sekcji i komisji do wykonywania poszczególnych zadań. Obecnie coraz większą wagę przywiązuje się do zastosowania metod biofizycznych w innych dziedzinach wiedzy m.in.: w naukach biomedycznych, jak np.: w badaniach nad diagnostyką i leczeniem nowotworów, modulacją farmakologiczną sygnałów elektrycznych w neuronach, rolą wolnych rodników w różnych patologiach.

Towarzystwo organizuje zjazdy, konferencje, posiedzenia naukowe, seminaria i wykłady gości krajowych i zagranicznych. Co trzy lata organizowany jest ogólnopolski zjazd PTBF; dotychczas odbyły się w: Uniejowie (1973, 1976), Kozubniku (1979), Książu (1983), Szczecinie (1986), Łodzi (1989), Krakowie (1992), Łodzi (1996), Lublinie (1998), Cieszynie (2001), Wrocławiu (2004), Łodzi (2007 i 2010), Nałęczowie (2013), Rynie (2016), Olsztynie (2019), Warszawie (2022). Na zjazdach PTBF przyznawane były nagrody im. Wandy Leyko za wybitne osiągnięcia w badaniach w dziedzinie biofizyki wykonanych w Polsce. Zgodnie ze statutem, PTBF może przyznawać osobom fizycznym, osobom prawnym, organizacjom i instytucjom zasłużonym dla Towarzystwa medal im. Davida Shugara. Do roku 2024, medal im. Davida Shugara otrzymali prof. dr hab. Andrzej Dobek (Ryn, 2016), prof. Zygmunt, Karol Gryczyński (Ryn, 2016), prof. dr hab. Grzegorz Bartosz (Olsztyn, 2019), prof. dr hab. Krystyna Michałak (Warszawa, 2022), prof. dr hab. Maria Bryszewska (Warszawa, 2022).

Ponadto PTBF brało aktywny udział w zorganizowaniu imprez o zasięgu międzynarodowym i krajowym, m.in.: International Course in Neuroscience IBRO (2002, Wrocław)

– kurs współorganizowany przez International Brain Research Organization. W ramach kursu, w którym udział wzięło ok. 65 słuchaczy z Polski, Ukrainy, Słowenii i Czech, odbyły się też seminaria z udziałem krajowych prelegentów oraz prezentacje słuchaczy. W 2002 r. odbyła się w Warszawie konferencja 5th Management Committee and Working Group Meeting COST ACTION B16 nt., Reversal of antibiotic resistance (by inhibition of trans-membrane transport), z udziałem ok. 50 uczestników. Obrady grup roboczych odbywały się w 4 sekcjach: chemicznej, bakteriologicznej, nowotworowej i parazytologicznej, wygłoszono wiele wykładów z szeroko pojętej problematyki oporności mikroorganizmów i komórek nowotworowych na chemioterapię.

PTBF współdziałało w zorganizowaniu Szkół Transportu Błonowego (Biophysics of Membrane Transport); od 1974 r. odbyło się 13 takich szkół, na których wykładami byli wybitni uczeni z kraju i zagranicy. Materiały Szkół zostały opublikowane w 27 tomach. W latach 70. i 80. przy współudziale PTBF zorganizowane zostały ogólnopolskie sympozja pt. Błony Biologiczne; materiały z sympozjów były publikowane. Równolegle z organizacją zjazdów, szkół międzynarodowych, konferencji krajowych i międzynarodowych oddziały PTBF regularnie zorganizowały szereg konferencji i sympozjów o charakterze lokalnym; m.in. sympozja nt.: Wolne rodniki w biologii i medycynie (Łódź), Photobiophysics in Technology and Medicine (Poznań), 1995 Workshops on applications of EPR in medicine (oddział Kraków).

Od roku 2014, PTBF uczestniczy we współorganizacji kongresów „BIO”, których głównym organizatorem jest Polskie Towarzystwo Biochemiczne.

PTBF oddział Łódź od lat wspiera organizację spotkań doktoranckich Ogólnopolską Konferencję Doktorantów Nauk o Życiu – BioOpen oraz Ogólnopolską Konferencję Biologii Molekularnej organizowaną przez studenckie koło naukowe młodych biofizyków.

Od lat PTBF oddział Lublin organizuje w Kazimierzu Dolnym nad Wisłą Lubelskie Warsztaty Biofizyczne. Warsztaty te to konferencja naukowa o wieloletniej tradycji, gdzie młodzi adepci nauki w spokojnej i serdecznej atmosferze mają możliwość zaprezentowania wyników swoich badań, otrzymania życzliwych, acz merytorycznych komentarzy od doświadczonych kolegów.

PTBF oddział Warszawa wspiera konferencje takie jak Nanobiomedica, czy Seminarium z fizyki biologicznej i bioinformatyki organizowane przez Instytut Biochemii i Biofizyki PAN, Instytut Fizyki PAN i Zakład Biofizyki UW. Współorganizuje regularne seminaria z Katedrą Fizyki i Biofizyki, Instytut Biologii SGGW.

Olsztyński Oddział Polskiego Towarzystwa Biofizycznego oraz Katedra Fizyki i Biofizyki UWM organizują warsztaty dla uczniów klasy podstawowych.

Codzienną formą aktywności są referaty naukowe, organizowane jako forum środowiskowej wymiany informacji naukowej oraz możliwości wysłuchania wykładów gości krajowych i zagranicznych, np. oddział Wrocław w 1997-2000 zorganizował 15 referatów. Towarzystwo wydaje półrocznik „Current Topics in Biophysics”; w l. 1976-88 czasopismo ukazywało się p.n. „Zagadnienia Biofizyki Współczesnej”. Ponadto przy udziale członków PTBF wydano podręczniki: S. Przestalski: *Wstęp do biofizyki* (Warszawa 1970), *Zarys biofizyki*. Red. W. Leyko (Warszawa 1973), S. Przestalski: *Fizyka z elementami biofizyki* (Warszawa 1977, 1989), *Podstawy biofizyki*. Red. A. Pilawski

(Warszawa 1985), *Wybrane zagadnienia z biofizyki*. Red. S. Mięgisz, A. Handrich (Cz. 1-2. Wrocław 1996), *Biofizyka dla biologów*. Red. M. Bryszewska, J.W. Leyko (Warszawa 1997), *Wybrane zagadnienia z biofizyki*. Red. St. Mięgisz, A. Handrich (Wrocław 1998), *Biofizyka*. Pod red. F. Jaroszyka (Warszawa 2001), S. Przystański: *Elementy fizyki, biofizyki i agrofizyki* (Wrocław 2001).

Od 1984 r. PTBF jest członkiem European Biophysical Society Association (EBSA). Do 2003 r. przewodniczący PTBF był z urzędu członkiem Komitetu Biochemii i Biofizyki PAN, który to Komitet współpracuje z Towarzystwem.

Z okazji 50-lecia PTBF, prof. dr hab. Bogdan Lesyng przygotował kalendarium początków rozwoju biofizyki w Polsce – wersja wstępna (zespoły, konferencje, szkoły, istotniejsze wydarzenia i wydawnictwa z udziałem biofizyków w ubiegłym stuleciu) znajduje się na stronie internetowej pod adresem http://ptbf.pl/wp-content/uploads/2022/09/2022_0906-KALENDARIUM.pdf

WYDAWNICTWA CIĄGŁE

Zagadnienia Biofizyki Współczesnej. Warszawa 1976 T. 1 Od 1989 T. 14 tyt.: Current Topics in Biophysics

ŹRÓDŁA

Statut Polskiego Towarzystwa Biofizycznego. Warszawa 2024.

R. Gondko; I Zjazd Polskiego Towarzystwa Biofizycznego. „Postępy Fizyki” 1974 z. 3 s. 297-298.

LITERATURA

R. Gondko, Polskie Towarzystwo Biofizyczne. W: Słownik polskich towarzystw naukowych. T. 1. Wrocław 1978 s. 217-218.

G. Słószek, Thirty years of Polish Biophysical Society. Current Topics in Biophysics” 2002 vol. 26 s. 193-194.

D. Frąckowiak: How I became a biophysicist - my way (Thirty years of Polish Biophysical Society). Tamże s. 197-201.

T. Wilczok: My reflections (Thirty years of Polish Biophysical Society). Tamże s. 203-204.

Strona internetowa: <https://ptbf.pl>

e-mail: piotr_bednarczyk@sggw.edu.pl

JERZY MOZRZYMAS,
PIOTR BEDNARCZYK

POLSKIE TOWARZYSTWO BIOLOGII
EKSPERYMENTALNEJ ROŚLIN
POLISH SOCIETY OF EXPERIMENTAL PLANT BIOLOGY

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia: 2001 (21 marca) rejestracja w KRS w listopadzie 2002 roku. **Okresy działalności:** 2003-. **Siedziba i dane adresowe** (Adres, telefon/fax, strony www i adres mailowy): Polskie Towarzystwo Biologii Eksperymentalnej Roślin, ul. Uniwersytetu Poznańskiego 6, 61-614, Poznań, www.ptber.org.pl, sekretariat@ptber.org.pl. **Struktura organizacyjna** (Wydziały, Komisje, Sekcje, Oddziały): Walne Zgromadzenie Członków Towarzystwa, Zarząd Główny, Główna Komisja Rewizyjna. **Biblioteka:** brak. **Archiwum:** brak. **Wydawnictwo:** brak. **Repozytorium:** brak. **Liczba członków** (honorowych, rzeczywistych, wspierających): stan na kwiecień 2024. Członkowie zwyczajni – 129, członkowie honorowi – 5. **Prezesi honorowi:** brak. **Prezydenci** (daty urzędowania): prof. dr hab. Przemysław Wojtaszek (2003-2005), prof. dr hab. Anna M. Rychter (2005-2007), prof. dr hab. Kazimierz Strzałka (2007-2009), prof. dr hab. Beata Zagórska-Marek (2009-2011), prof. dr hab. Andrzej Kononowicz (2011-2013), prof. dr hab. Ewa Łojkowska (2013-2015), dr hab. Iwona Ciereszko (2015-2017), dr hab. Jacek Kęsy (2017-2019), prof. dr hab. Ewa Kurczyńska (2019-2021), prof. dr hab. Przemysław Wojtaszek (2021-2023), prof. dr hab. Paweł Sowiński (2023-). **Sekretarze** (daty urzędowania): mgr Marta Derba (2003-2005), dr Izabela Juszczuk (2005-2007), dr Dariusz Latowski (2007-2009), dr Edyta Gola (2009-2011), dr Violetta Katarzyna Macioszek (2011-2013), dr Robert Czajkowski (2013-2015), dr hab. Andrzej Bajguz (2015-2017), dr hab. Alina Trejgell (2017-2019), dr Marek Marzec (2019-2021), dr Anna Kasproicz-Maluśki (2021-2023), dr hab. Łucja Kowalewska (2023-). **Skarbnicy** (daty urzędowania): dr Renata Rucińska (2003-2005), dr hab. Paweł Sowiński (2005-2007), dr Małgorzata Jemioła-Rzemińska (2007-2009), dr Elżbieta Myśkow (2009-2011), dr Tomasz Kowalczyk (2011-2013), dr hab. Aleksandra Królicka (2013-2015), dr Alicja Piotrowska-Nieczporuk (2015-2017), dr Paulina Głazińska (2017-2019), dr Krzysztof Sitko (2019-2021), dr Jagna Chmielowska-Bąk (2021-2023), dr Radosław Mazur (2023-).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

W marcu 2001 roku, podczas Zjazdu Założycielskiego prof. dr hab. Przemysław Wojtaszek, prof. dr hab. Jolanta Legocka oraz dr hab. Maciej Stobiecki zainicjowali utworzenie nowej organizacji naukowej – Polskiego Towarzystwa Biologii Eksperymentalnej Roślin (PTBER). W tamtym czasie wybrano również Zarząd Tymczasowy oraz pierwszego Prezydenta PTBER. Kilka miesięcy później, we wrześniu 2001 roku, w Poznaniu odbyło się zebranie Członków Założycieli, na którym wybrano osoby upoważnione do działań w imieniu Towarzystwa, w tym do reprezentowania go podczas procedury rejestracyjnej. Po złożeniu wniosku o rejestrację w październiku tego samego roku, z powodu zmian w prawie, konieczne stało się przeprowadzenie dodatkowego zebrania

w czerwcu 2002 roku, co zaowocowało powołaniem nowego zespołu założycielskiego. W jego skład weszli doc. dr hab. Maciej Stobiecki, prof. dr hab. Jolanta Legocka i prof. dr hab. Cezary Mądrzak, którzy kontynuowali działania zmierzające do formalnego ustanowienia PTBER w strukturach polskich prawnych. Proces ten zakończył się w listopadzie 2002 roku, kiedy to PTBER zostało zarejestrowane w KRS.

Towarzystwo tworzone jest przez biologów eksperymentalnych, wykorzystujących rośliny jako obiekt swoich badań. Poza członkami zwyczajnymi w skład PTBER wchodzi również Członkowie Honorowi, a zatem najbardziej zasłużeni dla Towarzystwa naukowcy oznaczeni tym najwyższym wyróżnieniem. Inauguracyjne przyznanie tego tytułu miało miejsce w 2009 roku podczas IV Konferencji PTBER w Krakowie, gdzie Walne Zgromadzenie wyróżniło prof. dr hab. Jana Kopcewicza oraz prof. dr hab. Stanisława Lewaka. Podczas V Konferencji w 2011 roku we Wrocławiu, kolejne wybitne osobistości: prof. dr hab. Maria Charzyńska, prof. dr hab. Alina Kacperska-Lewak oraz prof. Christine Foyer zostały uhonorowane. Prof. dr hab. Beatę Zagórską-Marek, Walne Zgromadzenie PTBER wyróżniło w 2019 roku w czasie IX Konferencji w Toruniu, a w 2021 roku podczas X Konferencji w Katowicach do grona Członków Honorowych dołączył prof. dr hab. Przemysław Wojtaszek.

Zgodnie ze statutem PTBER „celem Towarzystwa jest integracja środowiska badaczy zajmujących się szeroko rozumianą biologią eksperymentalną roślin oraz stworzenie wspólnej reprezentacji tegoż środowiska na zewnątrz, a także szeroka popularyzacja wiedzy biologicznej”. Towarzystwo działa jako forum dyskusji i współpracy wszystkich biologów eksperymentalnych roślin w swojej pracy koncentrujących się zarówno na badaniach podstawowych, jak i zastosowaniach praktycznych. PTBER swoje cele realizuje poprzez szereg działań z zakresu: organizacji wydarzeń naukowych, publikacji naukowych, działalności popularyzatorskiej, opiniowania, współpracy międzynarodowej i nagradzania osiągnięć.

Przez ponad dwie dekady działalności, Towarzystwo regularnie organizowało Konferencje PTBER. W sumie odbyło się ich jedenaście (I – 2003, Olsztyn; II – 2005, Poznań; III – 2007, Warszawa; IV – 2009, Kraków; V – 2011, Wrocław; VI – 2013, Łódź; VII – 2015, Gdańsk; VIII – 2017, Białystok; IX – 2019, Toruń; X – 2021, Katowice; XI – 2023, Poznań), wliczając w to wirtualną X Konferencję PTBER we wrześniu 2021 roku. Każda konferencja PTBER, przyciągając od 200 do ponad 500 uczestników i gości z całego świata, była wydarzeniem naukowym wysoko cenionym w środowisku akademickim. Organizowane konferencje charakteryzowały się bogatą tematyką, która obejmowała liczne zagadnienia z zakresu biologii eksperymentalnej roślin. Uczestnicy mieli okazję zgłębiać tematy, takie jak: adaptacja roślin do warunków stresowych, genetyka i epigenetyka, regulacja hormonalna roślin, a także nowoczesne metody biotechnologiczne. Programy konferencji były starannie przygotowane, aby nie tylko odzwierciedlać aktualne światowe tendencje badawcze i naukowe, ale także umożliwiać skupienie się na wybranych tematach przewodnich lub oferowały bardziej otwarty charakter dyskusji. PTBER zawsze dbało o to, aby na konferencjach występowali renomowani prelegenci z wiodących ośrodków naukowych na całym świecie, którzy dzielili się swoją wiedzą i najnowszymi osiągnięciami, inspirując uczestników do dalszego rozwoju i poszerzania horyzontów naukowych.

W zakresie działalności PTBER na rzecz organizacji wydarzeń naukowych na uwagę zasługują również cykliczne mini-sympozja organizowane w latach 2006-2012 oraz patronat Towarzystwa nad wydarzeniami o randze krajowej i międzynarodowej odbywającymi się w latach 2006-2015.

W ramach swoich działań statutowych PTBER angażuje się również w popularyzację wiedzy na temat roślin. Z inicjatywy prof. dr hab. Przemysława Wojtaszka, Towarzystwo w 2012 roku zaangażowało się w organizację imprez związanych z dwoma wydarzeniami o zasięgu ogólnosiwiatowym: Nocy Biologów oraz Fascination of Plants Day. Członkowie PTBER aktywnie uczestniczą we wszystkich formach spotkań realizowanych w ramach obu tych przedsięwzięć. Noc Biologów to cykliczne spotkania, które mają na celu popularyzację nauki, zwłaszcza z zakresu biologii, i przyciągają zarówno dzieci, młodzież, jak i dorosłych. Natomiast Fascination of Plants Day to organizowane pod auspicjami Europejskiej Organizacji Nauk o Roślinach (European Plant Science Organisation - EPSO) wydarzenie, które promuje wiedzę o roślinach, ich wykorzystaniu w różnych dziedzinach oraz zachęca do zainteresowania się biologią roślin.

PTBER aktywnie rozwija międzynarodową współpracę naukową, zarówno w kontekście projektów realizowanych indywidualnie przez członków Towarzystwa, jak i poprzez ścisłe kontakty z międzynarodowymi towarzystwami naukowymi. Już w 2004 roku PTBER zostało przyjęte do Federation of European Societies of Plant Biology (FESPB). PTBER w kolejnych latach działalności powoływało swoich przedstawicieli w FESPB. Dodatkowo członkowie PTBER pełnili istotne role w strukturze tej europejskiej federacji. Na szczególne wyróżnienie zasługuje członkostwo prof. dr hab. Anny Rychter w Zarządzie FESPB (2005-2011) w roli przedstawicielki Europy Centralnej i Wschodniej oraz istotna rola dr hab. Barbary Tomaszewskiej jako członkini Komisji Grantów i Nagród FESPB w latach 2007-2009.

W 2011 roku PTBER podpisało Memorandum of Understanding (MoU) z kolejną europejską organizacją naukową - EPSO. Wieloletnim przedstawicielem PTBER w EPSO był była prof. dr hab. Beata Zagórska-Marek (2011-2021). Od 2023 roku funkcję tę pełni dr hab. Agnieszka Ludwików.

Działalność PTBER jest również związana z nagradzaniem osiągnięć naukowych członków Towarzystwa. W 2017 roku uchwalono regulamin Nagrody Głównej PTBER przyznawanej w następujących kategoriach: za najlepszą pracę oryginalną, za najlepszą pracę przeglądową w języku angielskim oraz za cykl prac. Wybór prac do nagrody odbywa się na zasadzie konkursu, a ranking zgłoszonych prac jest dokonywany przez Kapitułę Nagrody Głównej PTBER. Najdłużej funkcję Przewodniczącej Kapituły Nagrody Głównej pełniła prof. dr hab. Magdalena Krzesłowska.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

FESPB Federation of European Societies of Plant Biology
EPSO (European Plant Science Organisation)

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

Statut Polskiego Towarzystwa Biologii Eksperymentalnej Roślin (<https://ptber.org.pl/default/statut/>)
Uchwała 2/17 Walnego Zgromadzenia PTBER z dnia 13.09.2017 w sprawie regulaminu przydzielania Nagrody Głównej PTBER

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE)

Historia Polskiego Towarzystwa Biologii Eksperymentalnej Roślin. Lata 2001–2021 Gola Edyta, Gniazdowska-Piekarska Agnieszka, Królicka Aleksandra, Kurczyńska Ewa, Wojtaszek Przemysław. ISBN 978-83-962532-1-7

LUCJA KOWALEWSKA,
RADOSŁAW MAZUR

POLSKIE TOWARZYSTWO BIOLOGII KOMÓRKI

INFORMACJE OGÓLNE

Okresy działalności: 1993 r. – obecnie. **Siedziba i dane adresowe:** Wydział Biochemii, Biofizyki i Biotechnologii UJ, ul. Gronostajowa 7, 30-386 Kraków. Email: monika.bzowska@uj.edu.pl. **Struktura organizacyjna:** Walne Zgromadzenie, Zarząd Główny. **Oddziały:** Kraków, Łódź, Poznań, Szczecin, Warszawa, Wrocław. **Biblioteka:** brak. **Archiwum:** brak. **Wydawnictwo:** wydawnictwa afiliowane przy PTBK: „Cellular & Molecular Biology Letters”, „Postępy Biologii Komórki”, „Acta Protozoologica”. **Repozytorium:** brak. **Liczba członków (honorowych, rzeczywistych, wspierających):** Członkowie honorowi: 11; Członkowie rzeczywisti 200; Członkowie wspierający: brak. Prezesi honorowi: brak. **Prezesi (lata urzędowania):** Wincenty Kilariski (1993-1999), Włodzimierz Korohoda (1999-2002), Barbara Płytycz (2002-2008), Alicja Józkowicz (2008-2014), Halina Gabrys (2014-2017), Magdalena Chadzińska (2017-2024), Agnieszka Mazur-Biały (2024-obecnie). **Sekretarze generalni (lata urzędowania):** Elżbieta Kuta (1993-1999), Katarzyna Turnau (1999-2002), Elżbieta Kołaczewska (2002-2005), Anna Stankiewicz (2005-2007), Joanna Homa (2007-2008), Justyna Drukała (2009-2015), Anna Grochot-Pręczonek (2015-2018), Aneta Kasza (2018-2021), Monika Bzowska (2021-obecnie). **Skarbnicy (lata urzędowania):** Katarzyna Turnau (1993-1999), Wojciech Dąbroś (1999-2005), Małgorzata Przybyło (2005-2011), Agnieszka Łoboda (2011-2017), Małgorzata Przybyło (2017-2024), Marcelina Janik (2024-obecnie).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Polskie Towarzystwo Biologii Komórki (PTBK) powstało w 1993 roku z inicjatywy Komitetu Założycielskiego, w skład którego wchodził profesorowie: Szczepan Biliński,

Jan Doroszewski, Janina Dobrzańska Kaczanowska, Andrzej Grębecki, Jerzy Kawiak, Wincenty Kilarski, Aleksander Koj, Włodzimierz Korohoda, Leszek Kuźnicki, Andrzej Myśliwski, Maria Olszewska, Kazimierz Ostrowski, Zofia Osuchowska, Stanisław Przeszalski oraz Lech Wojtczak. Rejestracją Towarzystwa zajęli się profesorowie: Wincenty Kilarski, Włodzimierz Korohoda i Szczepan Biliński.

Celem statutowym stowarzyszenia jest wspieranie rozwoju biologii komórki i popularyzowanie tej nauki poprzez m.in.: organizację posiedzeń naukowych i dyskusji, odczytów, wykładów, konkursów oraz zjazdów naukowych i dydaktycznych. Zarząd Główny PTBK uczestniczył m.in. w organizacji wszystkich kongresów BIO (BIO2014, BIO2016, BIO2018, BIO2021, BIO2023) prowadząc sesje naukowe poświęcone biomateriałom, pęcherzykom zewnątrzkomórkowym i komórkom macierzystym. Ponadto, PTBK był współorganizatorem konferencji “Perspectives in Medical Biotechnology”, “Perspectives of Biotechnology”, ISOBM “Oncology in the biomarker era”. W 2018 roku Zarząd Główny rozpoczął współpracę z Kołem Naukowym Biologii Komórki UJ, stąd w latach 2018-2021 był patronem studenckich konferencji z cyklu „International Conference of Cell Biology”. Dzięki pośrednictwu PTBK, International Federation of Cell Biology również objęło patronat nad konferencją w 2018 r.

Polskie Towarzystwo Biologii Komórki wspiera także badania naukowe i przyznaje nagrody za działalność naukową. Główną nagrodą przyznawaną przez Zarząd Główny PTBK jest nagroda im. Wacława Mayzla za najlepszy artykuł opublikowany w czasopiśmie „Postępy Biologii Komórki” w bieżącym roku kalendarzowym. W 2022 r. ustanowiona została ponadto Nagroda Oddziału Krakowskiego PTBK dla młodych naukowców za wyróżniającą publikację z zakresu biologii komórki. Jej adresatami są młodzi naukowcy, członkowie OK PTBK, których zainteresowanie badawcze związane są z problematyką biologii komórki.

PTBK prowadzi także prace wydawnicze oraz popierające działalność wydawniczą z dziedziny biologii komórki. Wraz z Polskim Towarzystwem Anatomicznym sprawuje patronat nad wydawaniem kwartalnika „Postępy Biologii Komórki”, który jest czasopiśmie naukowym wydawanym przez Fundację Biologii Komórki i Biologii Molekularnej, jak również czasopiśmie „Acta Protozoologica” wydawanym przez Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego. PTBK było także współwydawcą Cellular & Molecular Biology Letters, wydawanego obecnie przez BioMed Central, utrzymującego nadal afiliację towarzystwa. Ponadto latach 2005 oraz 2008 z inicjatywy PTBK ukazały się nakładem PAU Kraków dwa wydania „Słownika Biologii Komórki”.

PTBK utrzymuje łączność z pokrewnymi stowarzyszeniami oraz organizuje wymianę wydawnictw naukowych oraz członkostwo w innych pokrewnych międzynarodowych organizacjach, w tym International Federation of Cell Biology, zaprasza także uczonych zagranicznych do Polski i deleguje za granicę przedstawicieli Towarzystwa. W roku 2016 Krakowski oddział PTBK zainicjował organizację imprez popularyzujących naukę wśród dzieci i młodzieży przy współpracy z Instytutem Zoologii, Botaniki i Centrum Edukacji Przyrodniczej UJ.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

Associate Member w International Federation of Cell Biology

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE):

Słownik Biologii Komórki. Red. Jerzy Kawiak, Halina Krzanowska, Barbara Płytycz, Maciej Zabel. Kraków : PAU, 2005 (wydanie I)

Słownik Biologii Komórki. Red. Zofia Bielańska-Osuchowska, Jacek Godula, Jerzy Kawiak, Halina Krzanowska, Barbara Płytycz, Maciej Zabel. Kraków : PAU, 2008 (wydanie II)

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE
(CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

Wydawnictwa afiliowane przy PTBK: „Cellular & Molecular Biology Letters”, „Postępy Biologii Komórki”, „Acta Protozoologica”

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

Statut Polskiego Towarzystwa Biologii Komórki oraz strona internetowa Towarzystwa: <http://ptbk.edu.pl/>

ZARZĄD GŁÓWNY
POLSKIEGO TOWARZYSTWA BIOLOGII KOMÓRKI

POLSKIE TOWARZYSTWO BIOMETRYCZNE
POLISH BIOMETRIE SOCIETY

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1961. **Siedziba:** 60-637 Poznań, ul. Wojska Polskiego 28. Email: katarzyna.ambrozy-deeregowska@up.poznan.pl. **Struktura organizacyjna:** Walne Zgromadzenie, Zarząd, Rada Naukowa. Archiwum. **Liczba członków:** 251 (1976), 237 (2024). **Prezisi:** Julian Perkal (1961-64), Adam Wanke (1964-71), Maciej Sławomir Czarnowski (1971-76), Jan Sekuła (1976-83), Mirosław Krzyśko (1983-89), Stanisław Mejza (1989-2022), Małgorzata Graczyk (2022-). **Przewodniczący Rady Naukowej:** Jan Czekanowski (1961-65), Halina Milicerowa (1965-70), Józef Łukaszewicz (1970-73), Tadeusz Caliński (1973-76), Wiktor Oktaba (1976-2010), Mirosława Wesołowska-Janeczarek (2010-2022), Agnieszka Kubik-Komar (2022-). **Sekretarze:** Franciszek Szczotka (1961-64), Stefan Zubrzycki (1964-67), Józef Łukaszewicz (1967-69), Zygmunt Welon (1969-73), Paweł Bergman (1973-76), Hubert Szczotka (1976-83), Krystyna Ka-

tulska (1983-89), Hanna Kielczewska (1989-92), Barbara Bogacka (1992-98), Danuta Kachlicka (1998-2010), Katarzyna Ambroży-Deręgowska (2010-).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Polskie Towarzystwo Biometryczne powstało z przekształcenia Sekcji Biometrycznej istniejącej od 1959 r. w ramach Pol. Tow. Przyrodników im. Mikołaja Kopernika. Statut został zatwierdzony 19 maja 1961 r. (zmiany 28 kwietnia 1983 r.). Celem PTB jest uprawianie i upowszechnianie metod biometrycznych, czyli metod matematycznych w naukach przyrodniczych. Cel ten Towarzystwo urzeczywistnia poprzez współpracę matematyków i przyrodników różnych specjalności. PTB prowadzi działalność naukową, popularyzacyjną, szkoleniową i wydawniczą, stanowi forum, na którym współpracują przyrodnicy i matematycy zajmujący się problematyką przyrodniczą.

W 1970 r. PTB, PAN oraz Instytut Zastosowań Matematyki Akademii Rolniczej w Lublinie zorganizowały konferencję naukową poświęconą statystyce matematycznej. Wobec dużego zapotrzebowania na popularyzację zastosowań matematyki w naukach przyrodniczych (biometria) postanowiono kontynuować organizowanie tego typu konferencji corocznie. Otrzymały one nazwę Colloquium Metodologiczne z Agrobiometrii. Celem tych konferencji jest: popularyzacja najnowszych osiągnięć naukowych z zakresu biometrii, ze szczególnym uwzględnieniem nauk rolniczych, biologicznych i medycznych, poprzez publikowanie materiałów pokonferencyjnych; rozszerzanie kontaktów naukowych, poprzez włączanie do organizacji konferencji różnych krajowych ośrodków naukowych; rozszerzanie kontaktów naukowych statystyków i biometrów z przedstawicielami innych dyscyplin naukowych stosujących w swoich badaniach techniki statystyki matematycznej i biometrii. W latach 1970-94 konferencje pn. Colloquium Metodologiczne z Agrobiometrii odbywały się pod auspicjami Komitetu Uprawy Roślin PAN oraz Towarzystwa; od 1995 r. jedynym organizatorem konferencji pod nową nazwą Colloquium Biometryczne jest PTB. W latach 1970-2018 materiały pokonferencyjne były wydawane jako roczniki PTB pod nazwą „Colloquium Biometricum”. Łącznie, do 2024 roku zostały zorganizowane 102 spotkania statystyków i biometrów. Tematyka prezentowanych referatów jest bardzo szeroka. Znaczną grupę zagadnień stanowią prace z podstaw teorii eksperymentu, wnioskowania statystycznego opartego na modelach liniowych stałych, losowych i mieszanych, metod wielowymiarowych oraz praktycznego wykorzystywania tych metod w naukach rolniczych, genetyce i hodowli. W ostatnich latach przewija się tematyka dotycząca biologii, medycyny zastosowań AI. Colloquium ma zasięg międzynarodowy, występuje pod angielską nazwą „The International Biometrical Colloquium”; prezentowane prace publikowane są w języku angielskim. W konferencjach brały udział liczne ośrodki naukowe z całego kraju oraz uczeni z następujących krajów: Bułgarii, Chile, Chin, Czech, Danii, Francji, Grecji, Holandii, Litwy, Łotwy, Japonii, Kenii, Malezji, Niemiec, Portugalii, Słowacji, Syrii, Ukrainy, USA, Węgier, Wielkiej Brytanii.

Towarzystwo organizuje corocznie ogólnopolskie Sesje Naukowe z Biometrii poświęcone zastosowaniom metod matematycznych w naukach, na których przedstawiane są

oryginalne osiągnięcia w dziedzinie biometrii. Co roku odbywają się walne zjazdy, połączone z konferencjami naukowymi. Ponadto organizowane są lokalne posiedzenia naukowe i seminaria, często z udziałem uczonych zagranicznych, poświęcone wybranym zagadnieniom biometrii. Działalność dydaktyczna przejawia się w organizowaniu kursów, wykładów i seminariów, prowadzonych przez wybitnych specjalistów z dziedziny biometrii, poświęconych tym metodom statystycznym, które mają bezpośrednie zastosowanie w naukach biologicznych.

Towarzystwo prowadzi działalność wydawniczą; publikuje czasopismo *Biometrical Letters*, będące jedynym w kraju wydawnictwem poświęconym biometrii; obecnie w czasopiśmie zamieszcza się prace autorów polskich i zagranicznych wyłącznie w języku angielskim. Jako jedno z niewielu polskich czasopism jest notowane w *Current Index to Statistics*.

PTB współpracuje z PAN, Pol. Tow. Cybernetycznym, Tow. Internistów Polskich (Sekcja Cybernetyki Medycznej) i z katedrami statystyki wielu wyższych uczelni. Kilkudziesięciu członków PTB należy do *The International Biometrie Society* i bierze czynny udział w radach naukowych i międzynarodowych zjazdach tego Towarzystwa.

WYDAWNICTWA CIĄGŁE

Biometrical Letters <https://sciendo.com/pl/journal/BILE>

Colloquium Biometricum <https://collbiom.up.lublin.pl/>

ŹRÓDŁA

Statut Polskiego Towarzystwa Biometrycznego. 1961, maszyn. powiel. Toż. „Listy Biometryczne” 1964 nr 3/5, – Toż. Warszawa 1983, maszyn. <https://ptb.up.poznan.pl/statut>

LITERATURA

M. Czarnowski: Kartka z dziejów Polskiego Towarzystwa Biometrycznego.

„Nauka Polska” 1974 R. 22 nr 2 s. 117-120. – F. Szczotka: Polskie Towarzystwo Biometryczne. W: Słownik polskich towarzystw naukowych. T. 1. Wrocław 1978 s. 218-220. – W. Okta: Ćwierć wieku „Colloquium” Polskiego Towarzystwa Biometrycznego”. „Colloquium Biometryczne” 1995 R. 25 s. 4-13. – S. Mejza: Trzydzieści lat „Colloquium Biometrycznego” (1970-2000). Tamże R. 30 s. 17-23.

STANISŁAW MEJZA,
MAŁGORZATA GRACZYK

POLSKIE TOWARZYSTWO BOTANICZNE SOCIETAS BOTANICORUM POLONIAE

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zal.: 1922. **Siedziba:** 00-478 Warszawa, Al. Ujazdowskie 4. Email: president@pb-society.org.pl; secretary@pbsociety.pl. **Oddziały:** Białystok, Bydgoszcz, Gdańsk, Katowice, Kielce, Kraków, Lublin, Łódź, Olsztyn, Poznań, Skierniewice, Szczecin, Toruń, Warszawa, Wrocław. **Sekcje:** Aerobiologiczna, Briologiczna, Dendrologiczna, Fizjologii i Biochemii Roślin, Fykologiczna, Geobotaniki i Ochrony Szaty Roślinnej, Historii Botaniki, Kultur Tkankowych Roślin, Lichenologiczna, Mykologiczna, Ogrodów Botanicznych i Arboretów, Paleobotaniczna, Pteridologiczna, Struktury i Rozwoju Roślin, Taksonomii Roślin. **Struktura organizacyjna:** Walne Zgromadzenie Delegatów, Zarząd Główny, Agendy Zarządu Głównego (Biblioteka i Archiwum, Komisje i Kapituły Medali i Nagród PTB oraz komisje powoływane doraźnie), Główna Komisja Rewizyjna i Komisje Rewizyjne Oddziałów. **Biblioteka:** 29 170 wol. (1976), 45 000 wol. (2003), 29 136 wol. wydawnictw zwartych i ciągłych, 18 023 odbitek i broszur, 19 starodruków (2019). **Archiwum. Liczba członków:** 904 (1976), 1400 w tym honorowych: 23 krajowych i 14 zagranicznych (2003), 980 w tym honorowych: 42 krajowych i 14 zagranicznych (2023). **Prezesi:** Bolesław Hryniewiecki (1922-25, 1945-53), Zygmunt Wóycicki (1926-36), Seweryn Krzemieniewski (1936-39), Kazimierz Bassalik (1953-55), Henryk Teleżyński (1955-73), Tadeusz Gorczyński (1973-77), Tomasz Wodzicki (1977-83), Benon Polakowski (1983-89), Jerzy Fabiszewski (1989-92), Stefan Zajączkowski (1992-98), Zbigniew Mirek (1998-2004), Jan Rybczyński (2004-2010), Elżbieta Romanowska (2010-2013), Adam Rostański (2013-2019), Anna Miłucha (2019-2025), Arkadiusz Nowak (2025-). **Sekretarze gen.:** Seweryn Dziubałtowski (1929-39), Roman Kobendza (1945-50), Piotr Strebeyko (1950-54), Stanisław Wóycicki (1954-1955), Tadeusz Gorczyński (1955-73), Ludmiła Hausbrandt (1973-75), Bohdan Rodkiewicz (1975-77), Zofia Starck (1977-83), Stefan Zajączkowski (1983-89), Maria Ławrynówicz (1989-92), Zbigniew Mirek (1992-98), Alina Stachurska-Swakoń (1998-2004), Anna Miłucha (2004-2010), Halina Galera (2010-2013), Wojciech Szypuła (2013-2019), Mirosława Górecka (od 2019). **Skarbnicy gen.:** Piotr Hoser (1922-1930), Seweryn Dziubałtowski (1930-1931), Wacław Moycho (1931-1937), W. Moycho i Roman Kobendza (1937-1938), R. Kobendza (1938-1939), Tadeusz Gorczyński (1945-1953), Jakub Tomanek (1953-1955), Alina Skirgiełło (1955-1977), Leon Szymański (1977-1992), Jacek Zakrzewski (1992-1998), Anna Drozdowicz (1998-2001), Jan Rybczyński (2001-2004), Elżbieta Romanowska (2004-2010), Anna Miłucha (2010-2019), Agnieszka Bagniewska-Zadworna (2019-2022), Mateusz Labudda (2022-2023), A. Bagniewska-Zadworna (2023-2025), Monika Jędrzejczyk-Korycińska (2025-). **OPP:** od 2021 r.

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Polskie Towarzystwo Botaniczne (PTB) zostało utworzone 9 kwietnia 1922 r. na zjeździe założycielskim w Warszawie. Wraz z jego powołaniem powstały Oddziały w Krakowie, Warszawie, Lwowie i Wilnie. W okresie międzywojennym powstał jeszcze Oddział w Poznaniu, zaś po II wojnie światowej, z racji zmiany granic Polski, Oddziały Lwowski i Wileński przestały istnieć. Obecnie PTB działa w 15 oddziałach terenowych, wśród nich najmłodszy jest Oddział Skierniewicki (1981). Sekcje specjalistyczne zaczęły pojawiać się w strukturach PTB od roku 1950. Aktywność w tym zakresie zapoczątkowali dendrolodzy utworzeniem Sekcji Dendrologicznej. Ostatnia, piętnasta z kolei Sekcja Taksonomii Roślin, powstała w 2014 r. Dzięki takiej dwupoziomowej strukturze aktywność członków Towarzystwa pokrywa obecnie swoim zasięgiem całą Polskę i obejmuje wszystkie działy szeroko rozumianej i dynamicznie rozwijającej się botaniki. Obszerne informacje i dodatkowe dane źródłowe na temat historii, struktury oraz działalności poszczególnych Oddziałów i Sekcji PTB są dostępne w opracowaniu wydanym w 2022 r. pod redakcją A. Mostowskiej, A. Rostańskiego, A. Mikuły.

Celem PTB jest przyczynianie się do rozwoju nauk botanicznych i upowszechniania wiedzy z tego zakresu oraz stałe podnoszenie poziomu naukowego członków Towarzystwa i powiązanie ich działalności z potrzebami kultury i gospodarki narodowej. PTB realizuje statutowo zdefiniowany cel poprzez stwarzanie dogodnych warunków rozwoju nauki, publikowania i upowszechniania jej wyników, jak również poprzez popularyzowanie wiedzy o roślinach i organizmach uznawanych w przeszłości za rośliny (tj. grzybach, porostach i algach), w tym informacji o badaniach naukowych prowadzonych z ich wykorzystaniem.

Aktywność wspierającą i upowszechniającą naukę realizowaną przez Towarzystwo można pogrupować w 7 tematycznych bloków, które zostały scharakteryzowane poniżej.

Organizowanie zjazdów, konferencji, seminariów i wypraw naukowych

W latach 1922-2022 Towarzystwo zorganizowało 59 ogólnopolskich zjazdów, którym towarzyszyło 189 naukowych sesji terenowych zrealizowanych w najciekawszych przyrodniczo terenach Polski. W 38 zjazdach udział wzięło w sumie 13 576 uczestników. Podczas 50 z nich wygłoszono 3 849 wykładów i przedstawiono 3 223 plakaty naukowe. Obecnie Zjazdy PTB organizowane są co 3 lata.

W okresie trzech minionych kadencji (tj. w latach 2016-2022) Towarzystwo zorganizowało w sumie 469 zjazdów, konferencji i seminariów naukowych dla 10 210 uczestników. Podczas tych spotkań wygłoszono 1 287 wykładów i przedstawiono 974 poster. Podobnie jak Zjazdy PTB, wiele tematycznych konferencji ma również charakter cykliczny. Przykładem może być aktywność w tym zakresie członków Sekcji Kultur Tkankowych Roślin, którzy w latach 1994-2018 zorganizowali 9 ogólnopolskich konferencji dedykowanych kulturom *in vitro* i biotechnologii roślin dla ok. 1 500 osób (305 referatów; 862 poster).

Na uwagę zasługują również wyprawy naukowe organizowane regularnie od 22 lat przez członków Sekcji Ogrodów Botanicznych i Arboretów. W latach 2001-2023 Sekcja ta za-

planowała i zrealizowała w sumie 33 wyprawy po Europie, do Ameryki Południowej, Meksyku, Afryki Południowej oraz Azji Południowo-Wschodniej i Zachodniej. Wzięło w nich udział 1 322 uczestników; podczas wypraw ogłoszono 90 wykładów. Naukowym efektem wypraw terenowych (poza szeregiem publikacji naukowych i innych opracowań zwartych) jest ponad 12 tys. arkuszy zielnikowych, które wzbogaciły zbiory m.in. Instytutu Botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz zebrane eksponaty owadów, które zasiliły kolekcje Instytutu Systematyki Ewolucji Zwierząt PAN w Krakowie.

Wydawanie czasopism naukowych i wydawnictw zwartych

PTB prowadzi działalność wydawniczą od 1923 r. Została ona zainicjowana wydawaniem kwartalnika *Acta Societatis Botanicorum Poloniae* (ASBP). W okresie 1925-1938 Towarzystwo wydało 6 tomów rocznika *Biblioteka Botaniczna*. Dynamiczny rozwój wydawnictw, który nastąpił w Polsce na przełomie lat 40. i 50. XX wieku sprawił, że Towarzystwo rozwinęło szereg kolejnych wydawnictw, tj. w 1951 r. *Rocznik Sekcji Dendrologicznej PTB* (wydawany do 2008), w 1953 r. *Acta Agrobotanica* (AA), *Monographiae Botanicae* (MB), *Fragmenta Floristica et Geobotanica* (wydawane do 1956) oraz *Biuletyn Ogródów Botanicznych, Muzeów i Zbiorów* (wydawany do 2008 r.), w 1957 r. *Wiadomości Botaniczne* (WB), a w 1965 r. *Acta Mycologica* (AM). W latach 1990-1998 Towarzystwo wydawało jeszcze jeden periodyk pt. *Erica. Rocznik Roślin Wrzosowatych*.

Towarzystwo wydaje obecnie 5 tytułów (ASBP, AA, AM, WB i MB), dla których w latach 2010-2020 przeprowadziło samodzielnie gruntowną modernizację procesu wydawniczego. Reformy objęły wdrożenie oprogramowania do przyjmowania, recenzowania i udostępniania prac oraz zapewniły czytelnikom nieograniczony dostęp online do wydawnictw PTB. Modernizacja objęła także implementację systemu do analizy zapożyczeń, korektę językową prac oraz rozwinięcie systemu zasad etycznego postępowania. Wdrożenie w 2020 r. formatu XML-JATS sprawiło, że PTB dołączyło do grupy światowych wydawców i jednocześnie stało się w tym zakresie pionierem na rynku polskim. W 2021 r. wydawnictwa PTB przeszły na ciągły tryb wydawania artykułów i obecne są indeksowane w najważniejszych światowych bazach (Scopus, DOAJ, Clarivate). PTB jako wydawca należy do międzynarodowych organizacji takich jak *Open Access Scholarly Publisher Association* oraz *Committee on Publication Ethics*. W 2020 r. wydawnictwa PTB zostały wyróżnione odznaką DOAJ Seal, przyznawaną czasopismom spełniającym wysokie standardy wydawnicze.

Ponadto Towarzystwo jest wydawcą wielu wydawnictw zwartych, opracowywanych z okazji jubileuszy, ważnych naukowych wydarzeń, czy realizowanych z inicjatywy członków PTB (np. książki streszczeń oraz recenzowane monografie pokonferencyjne publikujące pełne teksty prezentowanych osiągnięć badawczych).

Prowadzenie biblioteki i udostępnianie wydawnictw w repozytorium cyfrowym

Towarzystwo, realizując działalność wydawniczą, zgromadziło na zasadzie wymiany międzybibliotecznej (polskiej i zagranicznej), w drodze zakupu, prenumeraty oraz od darczyńców obszerne zbiory książkowe oraz wydawnictwa ciągłe. Dzięki temu biblioteka przez dziesięciolecia spełniała się w zakresie pięciu podstawowych działań: gromadzenia, opracowywania i udostępniania księgozbioru oraz wymiany i dystrybucji

czasopism. Zgodnie ze stanem na VI 2016 r. księgozbiór Biblioteki PTB wynosił: 6 856 woluminów wydawnictw zwartych (w tym 19 vol. starodruków), 18 023 odbitek i broszur, 23 013 woluminów tj. 815 tytułów wydawnictw ciągłych (czasopism). W XII 2018 r. zbiory poddano selekcji, a pozostały księgozbiór został przeniesiony do nowych pomieszczeń o zmniejszonej znacząco powierzchni. Obecnie, zbiory wymagające inwentaryzacji, nie są powszechnie udostępniane.

W 2011 r. Towarzystwo rozpoczęło prace nad cyfryzowaniem i udostępnianiem wydawnictw własnych oraz zbiorów archiwalnych. W repozytorium PTB są obecnie archiwizowane i udostępniane najważniejsze dokumenty i prace związane z historią i nauką aktywnością członków, są gromadzone i rozpowszechniane archiwalne wydawnictwa PTB, które cyfryzowano sukcesywnie w latach 2011-2017. Aktywne udostępnianie wydawnictw własnych i innych zbiorów PTB jest więc obecnie realizowane głównie poprzez cyfrowe repozytorium.

Wyróżnianie wybitnych osiągnięć naukowych

Towarzystwo nadaje 3 rodzaje medali dla osób, których wkład w rozwój nauk botanicznych w Polsce jest wybitny oraz nagradza nagrodą wyróżniających się młodych naukowców. Ponadto krajowym i zagranicznym osobom fizycznym, wybitnie zasłużonym na polu botaniki i nauk pokrewnych oraz o wyróżniającej się działalności na rzecz PTB, Towarzystwo nadaje Godność Członka Honorowego. W ciągu minionego stulecia (1922-2022) w poczet członków honorowych Towarzystwo przyjęło 115 botaników polskich i 68 zagranicznych. Medal im. Prof. Władysława Szafera, nadawany od 1989 r. za wybitne osiągnięcia naukowe w dziedzinie botaniki, otrzymało w tym okresie 29 laureatów. Medal im. Prof. Bolesława Hryniewieckiego (nadawany od 1995 r.) za upowszechnianie wiedzy i ochronę przyrody otrzymało 52 laureatów. Medal im. Prof. Zygmunta Czubińskiego (od 2001 r.) został przyznany dotychczas 19 laureatom za wybitne prace naukowe, mające charakter regionalnych monografii geobotanicznych. Nagrodę PTB dla Młodych Pracowników Nauki (nadawaną od 2013 r.) za publikacje o wybitnych walorach naukowych otrzymało w sumie 9 osób.

Aktywne zdobywanie środków na prowadzenie działalności statutowej

PTB co roku składa wnioski w konkursach ogłaszanych przez Ministerstwo Nauki i Edukacji, skąd w ramach programów Doskonała Nauka, Wsparcie monografii naukowych, Rozwój czasopism naukowych oraz Społeczna Odpowiedzialność Nauki (wcześniej Działalność Upowszechniająca Naukę), efektywnie pozyskuje środki na działalność wydawniczą i organizację konferencji. Drugim filarem zapewniającym finansową ciągłość organizacji są składki członkowskie. Okazjonalnie Towarzystwo otrzymuje także wsparcie od darczyńców i sponsorów.

Reprezentowanie nauk botanicznych na forum międzynarodowym

W 2011 r. PTB przystąpiło do Federacji Polskich Towarzystw Naukowych. W tym samym roku zostało zaproszone do współpracy z EPSO (*European Plant Science Organization*), niezależnej organizacji skupiającej ponad 200 instytucji naukowych z 31 krajów w Europie i poza nią. Od grudnia 1978 r. Sekcja Fizjologii i Biochemii Roślin PTB wchodzi w skład *Federation of European Societies of Plant Biology* (FESPB) oraz jest członkiem *International Association of Plant Physiologists* (IAPP).

Członkowie Towarzystwa prowadzą bogatą współpracę zagraniczną. Skutkuje ona organizacją licznych konferencji międzynarodowych pod auspicjami PTB oraz efektywną wymianą myśli, doświadczeń i stażystów. Działalność na tym polu znajduje odbicie w przyznawanym członkostwie honorowym dla naukowców zagranicznych, wspierających rozwój nauki w Polsce.

Inne rodzaje działalności podejmowane okazjonalnie

Członkowie różnych Oddziałów PTB przygotowują liczne ekspertyzy i opinie z zakresu ochrony szaty roślinnej, plany ochrony rezerwatów, parków narodowych i krajobrazowych oraz plany zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000. Składają petycje do władz regionalnych i centralnych w sprawie ochrony wielu cennych obiektów przyrodniczych. Pełnią ważne funkcje w organach ochrony przyrody.

Działalność popularyzująca naukę jest obecnie realizowana przede wszystkim poprzez prowadzenie otwartych wykładów popularnonaukowych w formie stacjonarnej oraz online, obejmowanie patronatem honorowym różnych wydarzeń o charakterze przyrodniczym, udział w festiwalach nauki i innych okolicznościowych wydarzeniach, np. Nocy Biologów. W ostatnim okresie szczególnie efektywne okazało się prowadzenie wykładów online i pozostawianie utrwalonych nagrań do odsłuchiwania w dowolnym czasie. Przyniosło to Towarzystwu w 2022 r. co najmniej 90 tysięcy słuchaczy.

Rozwój Towarzystwa i związana z tym konieczność bieżącego informowania członków o aktualnych inicjatywach Prezydium Zarządu Głównego oraz poszczególnych Oddziałów i Sekcji legły u podstaw powołania do życia w 2016 r. „Newslettera”, wewnętrznego źródła informacji, rozsyłanego do wszystkich członków Towarzystwa.

WYDAWNICTWA CIĄGŁE

Acta Societatis Botanicorum Poloniae. 1923 (do 2022 r. włącznie ukazało się: 90 tomów, 345 zeszytów, 3 666 artykułów)

Acta Agrobotanica. 1953 (do 2022 r. ukazało się: 74 tomy, 148 zeszytów, 1937 artykułów)

Acta Mycologica. 1965 (do 2022 r. włącznie ukazało się: 56 tomów, 107 zeszytów, 1152 artykuły)

Monographiae Botanicae. 1953 (do 2022 r. ukazało się: 108 tomów/zeszytów, 180 prac)

Wiadomości Botaniczne. 1957 (do 2022 r. ukazało się: 66 tomów, 191 zeszytów, 294 artykuły)

Biblioteka Botaniczna. 1925-1938 (6 tomów)

Fragmenta Floristica et Geobotanica. 1953-1956 (6 tomów, 43 artykuły)

Biuletyn Ogrodów Botanicznych, Muzeów i Zbiorów. 1992-2008 (17 tomów/zeszytów, 294 artykuły)

Rocznik Dendrologiczny. Organ Sekcji Dendrologicznej Polskiego Towarzystwa Botanicznego. 1951-2008 (50 tomów, 824 artykuły)

Erica. Rocznik Roślin Wrzosowatych. 1997-1999

ŹRÓDŁA

Mostowska A., Rostański A., Miśkiewicz A. (red.) 2022. Polskie Towarzystwo Botaniczne w setną rocznicę powstania (1922-2022). Polskie Towarzystwo Botaniczne, Warszawa. ISBN 978-83-954123-9-4 (wersja drukowana), ISBN 978-83-963503-1-2 (wersja online), DOI: <https://doi.org/10.5586/978-83-963503-1-2>.

Strona internetowa PTB: <https://pbsociety.org.pl/>

Strony czasopism:

Acta Societatis Botanicorum Poloniae <https://www.journalssystem.com/asbp/>

Acta Agrobotanica <https://www.journalssystem.com/agb/>

Acta Mycologica <https://www.journalssystem.com/amy/>

Wiadomości Botaniczne <https://www.journalssystem.com/wbo/>

Monographiae Botanicae <https://pbsociety.org.pl/journals/index.php/mb/issue/archive>

ANNA MIKUŁA

POLSKIE TOWARZYSTWO CHITYNOWE (PTCHIT)
POLISH CHITIN SOCIETY

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1993. **Okresy działalności:** 1993 – obecnie. **Siedziba i dane adresowe (Adres, telefon/fax, strony www i adres mailowy):** 90-570 Łódź, ul. M. Skłodowskiej Curie 19/27, tel. + 48 42 307 26 79, www.ptchit.lodz.pl, e-mail: ptchit@lit.lukasiewicz.gov.pl; ptchit.poland@gmail.com. **Struktura organizacyjna (Wydziały, Komisje, Sekcje, Oddziały):** Walne Zgromadzenie, Zarząd, Komisja Rewizyjna. **Biblioteka:** brak. **Archiwum:** brak. **Wydawnictwo:** „Progress on Chemistry and Application of Chitin and Its Derivatives” (PCACD). **Repozytorium:** brak. **Liczba członków (honorowych, rzeczywistych, wspierających):** 2 honorowych, 54 rzeczywistych (2023). **Prezesi honorowi:** Małgorzata Jaworska. **Prezesi (lata urzędowania):** Henryk Struszczyk (1993-2005), Małgorzata Jaworska (2005-2021), Katarzyna Struszczyk-Świta (2021-obecnie). **Sekretarze generalni (lata urzędowania):** Jan Knapczyk (1993-1995), Antoni Niekraszewicz (1995-1997), Joanna Szumilewicz (1997-2001), Maria Wiśniewska-Wrona (2001-2013), Katarzyna Struszczyk-Świta (2013-2017), Danuta Ciechańska (2017-2021), Klaudia Piekarska (2021-obecnie). **Skarbnicy (lata urzędowania):** Antoni Niekraszewicz (1993-1995), Lidia Szosland (1995-2005), Magdalena Kucharska (2005-2009), Marcin Struszczyk (2009-2013), Maria Wiśniewska-Wrona (2013-obecnie).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Polskie Towarzystwo Chitynowe (PTChit) jest organizacją non-profit zarejestrowaną w Krajowym Rejestrze Sądowym, Rejestrze Stowarzyszeń, Innych Organizacji Społecznych i Zawodowych. Towarzystwo zostało założone w 1993 roku przez polskich naukowców reprezentujących różne dziedziny nauki, takie jak: chemia polimerów, medycyna, biotechnologia, włókiennictwo, rolnictwo, ochrona roślin i środowiska, fizyka, chemia, prowadzących badania nad chityną i jej pochodnymi i pragnących propagować ten nurt badań w Polsce. Wśród członków założycieli PTChit byli: Andrzej Bodek (Instytut Biopolimerów i Włókien Chemicznych, Łódź), Stefan Boryniec (Instytut Biopolimerów i Włókien Chemicznych, Łódź), Jerzy Gosk (Akademia Medyczna, Wrocław), Jan Knapczyk (Uniwersytet Jagielloński), Barbara Lipp-Symonowicz (Politechnika Łódzka), Stanisław Lis (Morski Instytut Rybacki, Gdynia), Małgorzata Malewska-Bartczak (Instytut Włókiennictwa, Łódź), Antoni Niekraszewicz (Instytut Biopolimerów i Włókien Chemicznych, Łódź), Henryk Pospieszny (Instytut Ochrony Roślin, Poznań), Krzysztof Raczyński (Tricomed, Łódź), Janusz M. Rosiak (Politechnika Łódzka), Franciszek E. Rybicki (Politechnika Łódzka), Henryk Struszczyk (Instytut Biopolimerów i Włókien Chemicznych, Łódź), Grzegorz Urbańczyk (Politechnika Łódzka), Anna Wojtasz-Pająk (Morski Instytut Rybacki, Gdynia). PTChit zostało zarejestrowane 31 maja 1993 roku.

Celem Towarzystwa było i jest popieranie badań naukowych w całym zakresie związanym z chityną, przy czym pod pojęciem chityny rozumie się także chitozan, jak i wszystkie pochodne chityny i chitozanu; pomoc w upowszechnianiu wyników tych badań; popieranie i organizowanie wymiany pomiędzy naukowcami uczestniczącymi w badaniach związanych z chityną – przede wszystkim w Polsce; popieranie praktycznego zastosowania wyników badań naukowych w zakresie chityny; rozwój powiązań i kontaktów z innymi stowarzyszeniami naukowymi – zarówno w kraju, jak i za granicą – posiadającymi podobny charakter. Towarzystwo realizuje swoje cele poprzez organizowanie seminariów, sympozjów, konferencji i innych spotkań; publikacje i inne formy rozpowszechniania wyników badań objętych celami Towarzystwa, w tym wydawanie czasopisma „Progress on Chemistry and Application of Chitin and Its Derivatives”; udział w pracach i zamierzeniach podejmowanych przez instytucje i stowarzyszenia zarówno krajowe, jak i zagraniczne, zmierzające do rozwoju dziedziny objętej celem Towarzystwa; działanie w zakresie standaryzacji chityny i jej pochodnych.

Do 2023 roku Towarzystwo zorganizowało 28 konferencji naukowych pt. „New Aspects on Chemistry and Application of Chitin and its Derivatives”: I-II – 1994, 1995 Łódź, III -VI – 1996, 1997, 1998, 1999 Poznań, VII – 2000 Poznań/Rogalinek/Puszczykowo, VIII – 2001 Dzierżazna k/Łodzi, IX – 2002 Kraków, X – 2003 Gdynia/Karlskrona, XI – 2005 Kazimierz Dolny, XII – 2006 Szczyrk, XIII – 2007 Wrocław, XIV – 2008 Olsztyn, XV – 2009 Toruń, XVI – 2010 Zakopane, XVII – 2011 Warszawa, XVIII – 2012 Bochnia, XIX – 2013 Żywiec, XX – 2014 Łódź, XXI – 2015 Szczecin, XXII – 2016 Malbork, XXIII – 2017 Wałbrzych, XXIV – 2018 Tyniec, XXV – 2019 Toruń, XXVI – 2021 Toruń (online), XXVII – 2022 Poznań, XXVIII – 2023 Gdańsk. W kon-

ferencjach wzięli udział zarówno polscy, jak i zagraniczni naukowcy (m.in. z Wielkiej Brytanii, Francji, Niemczech, Ukrainy, Rosji, Turcji, Łotwy, Litwy, Japonii, Rumunii, Brazylii, USA, Meksyku, Słowenii).

Towarzystwo było współorganizatorem VI Międzynarodowej Konferencji „Chityna – Chitozan”, która odbyła się w 1994 roku w Gdyni. Ponadto w 2004 roku PTChit współorganizowało konferencję Europejskiego Towarzystwa Chitynowego (EUChIS, 6th International Conference of the European Chitin Society) w Poznaniu.

W 1995 roku PTChit rozpoczęło wydawanie monografii pt. „Progress on Chemistry and Application of Chitin and Its Derivatives” (PCACD), poświęconej wszystkim aspektom produkcji, modyfikacji, enzymologii i zastosowaniu chityny i wszystkich jej pochodnych, w tym chitozanu. W 2006 roku monografię przekształcono w czasopismo (będące rocznikiem) o niezmiennym tytule oraz numerze ISSN 1896-5644. Do 2024 roku ukazało się łącznie XXVIII numerów PCACD, a opublikowane prace są dostępne bezpłatnie na stronie internetowej wydawcy: <http://ptchit.lodz.pl/2022/03/11/o-czasopiśmie/>. Aktywność wydawnicza PTChit wpisuje się w jego działalność statutową polegającą na upowszechnianiu wiedzy na temat chityny i chitozanu. PCACD jest jedynym w Polsce czasopismem i jednym z dwóch na świecie dedykowanym jedynie badaniom chityny i chitozanu. Czasopismo jest czasopismem multidyscyplinarnym publikującym prace ze wszystkich dziedzin, gdzie te biopolimery znajdują zastosowanie. Publikacje zamieszczane w PCACD zawierają najnowsze wyniki badań głównie polskich naukowców, co dzięki indeksacji czasopisma w światowych bazach zwiększa rozpoznawalność i znaczenie polskiej nauki. Od 2023 roku czasopismo posiada Impact Factor. Językiem obowiązującym w czasopiśmie jest język angielski. Dzięki indeksowaniu PCACD w bazach Web of Science (Emerging Sources Citation Index WoS), Scopus, CAS, EBSCO, Index Copernicus, Pol-index, PSJD oraz posiadaniu numeru DOI (10.15259/PCACD.xx.xxx) publikacje są dostępne dla naukowców z całego świata. Egzemplarze czasopisma przekazywane są także do Biblioteki Narodowej (ISSN 1896-5644). Działalność wydawnicza Towarzystwa współfinansowana jest z dotacji Ministerstwa właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki.

Poczynając od 2013 roku PTChit corocznie przyznaje młodym naukowcom (doktoranci, młodzi doktorzy do 36 roku życia) Nagrodę im. Prof. Henryka Struszczyka za oryginalne autorskie osiągnięcia w badaniach w dziedzinie chityny i jej pochodnych lub zastosowaniach praktycznych opartych o badania w dziedzinie chityny i jej pochodnych. Dotychczasowi Laureaci Nagrody to Agata Skwarczyńska (2014), Marcin Wysokowski (2015), Anna Ilnicka (2016), Agata Niemczyk (2017), Katarzyna Nawrotek (2018), Dorothea Chelminiak-Dudkiewicz (2019), Julia Radwan-Pragłowska (2021), Szymon Mania (2022), Łukasz Pawłowski (2023).

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

PTChit jest jedną z niewielu na świecie organizacji narodowych (JSChCh w Japonii, RChS w Rosji, IChChS w Indiach) zajmujących się badaniami nad chityną i chitozanem. PTChit utrzymuje współpracę z innymi towarzystwami naukowymi. Wśród nich jest Eu-

ropejskie Towarzystwo Chitynowe (The European Chitin Society, EUChIS). Członkowie PTChit pełniący funkcje we władzach EUChIS: Jacek Dutkiewicz (do 1995), Barbara Kochańska (do 2011), Henryk Struszczyk (1995-2005), Maciej Brzeski (1995-1998), Lidia Szosland (1998-2004), Henryk Pospieszny, funkcja Vice Prezydenta (2006-2011), Małgorzata Jaworska, funkcje: Vice sekretarz (2009-2011), sekretarz (2011-2013), Vice Prezydent (2013-2017). Informacje o działalności PTChit (zaproszenia na konferencję, informacje o nowych wydaniach czasopisma) przekazywane są także członkom EUChIS i narodowym organizacjom związanym z chityną/chitozanem (od 2022 wstrzymano współpracę z RChS).

Od 2022 roku PTChit obejmuje patronatem naukowym ogólnopolską Konferencję Naukową „Implanty”.

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE (CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

„Progress on Chemistry and Application of Chitin and Its Derivatives” (PCACD), ISSN 1896-5644

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

Statut Polskiego Towarzystwa Chitynowego, 2021

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE) – brak

MAŁGORZATA JAWORSKA,
KATARZYNA STRUSZCZYK-ŚWITA,
MAGDALENA GIERSEWSKA,
MARIA WIŚNIEWSKA-WRONA

POLSKIE TOWARZYSTWO ENTOMOLOGICZNE POLISH ENTOMOLOGICAL SOCIETY

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1923. (Nazwa poprz.: 1923-65 Polski Związek Entomologiczny). **Siedziba:** 60-594 Poznań, ul. Dąbrowskiego 159 (poprz.: 1923-39 Lwów, 1947-53 i 1989-98 Wrocław, 1953-63 Lublin, 1963-89 Warszawa). Email: ptent1922@gmail.com. **Oddziały:** współczesne – Lublin, Łódź, Olsztyn, Poznań; historyczne – Bydgoszcz, Bytom, Gdańsk, Kraków, Rzeszów, Skierniewice, Warszawa, Wrocław. **Struktura organizacyjna:** Walne Zgromadzenie, Zarząd Główny; oddziały i sekcje tematyczne. **Biblioteka** (1921-1939 z siedzibą w Lwowie, 1948-2017 we Wrocławiu, a od 2018 w Poznaniu):

10 tys. wol. (1976), 18 tys. wol. (2023). **Liczba członków:** ok. 200 (1939), 676 (1976), 171 krajowych i zagranicznych (2024). **Prezesi:** Zygmunt Mokrzecki (1923-36), Aleksander Kozikowski (1937-39, 1947-52), Konstanty Strawiński (1953-66), Henryk Sandner (1967-89), Andrzej Warchałowski (1989-95), Jarosław Buszko (1995-98), Janusz Nowacki (1998-2010), Marek Bunalski (2010-19), Paweł Sienkiewicz (2019-2025), Paweł Buczyński (2025-). **Sekretarze generalni:** Jan Kinel (1923-39), Stanisław Chudoba (1947-50), Zofia Kozikowska (1950-53), Adam Goos (1953-55), Janina Grabowska (1955-63), Danuta Wasyluk-Kabacik (1963-65), Barbara Gałęcka (1965-67), Wojciech Puławski (1967), Waldemar Mikołajczyk (1967-80), Stanisław Ignatowicz (1980-83), Henryk Malinowski (1983-86), Małgorzata Pankanin-Franczyk (1986-89), Dariusz Tarnawski (1989-95), Marek Bunalski (1995-2004), Paweł Sienkiewicz (2004-19), Beata Borowiak-Sobkowiak (2019-2025), Grzegorz Karol Wagner (2025-).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Polski Związek Entomologiczny powstał w 1923 r. we Lwowie z przekształcenia istniejącej od 1920 r. Sekcji Entomologicznej Oddziału Lwowskiego Pol. Tow. Przyrodników im. Kopernika. Inicjatorami jego utworzenia byli profesorowie lwowscy: Jarosław Łomnicki, Adam Krasucki, Jan Kinel i Jan Noskiewicz.

Od początku istnienia celem PZE było „...wszechstronne badanie (systematyka, biologia, entomologia stosowana itd.) owadów przede wszystkim Polski i wydawanie własnych publikacji”. Aktualny statut zatwierdzony w 2022 r. ujemuje to zagadnienie następująco: „Celem Towarzystwa jest przyczynianie się do rozwoju myśli naukowo-badawczej w dziedzinie nauk entomologicznych, upowszechnianie osiągnięć i ich zastosowanie w gospodarce kraju, działanie w zakresie ochrony ginących i zagrożonych gatunków owadów, współdziałanie w wychowywaniu nowych kadr naukowych, oświatowych i zawodowych w dziedzinie nauk entomologicznych w Polsce i przyczynianie się do ugruntowania naukowego poglądu na świat”.

Dla realizacji zadań Towarzystwa służą następujące środki: systematyczne organizowanie posiedzeń naukowych z odczytami, komunikatami i referatami połączonymi z dyskusją; urządzenie wystaw, konkursów i wycieczek naukowych; organizowanie ogólnokrajowych zjazdów entomologów, naukowych konferencji i narad roboczych; wydawanie i inicjowanie publikacji naukowych poświęconych naukom entomologicznym i ich upowszechnianiu; gromadzenie księgozbioru głównie drogą wymiany swoich wydawnictw; nawiązywanie kontaktów z innymi towarzystwami naukowymi; wydawanie opinii i orzeczeń z dziedziny entomologii.

W latach 1923-39 działalność PZE polegała na wszechstronnym popieraniu i popularyzowaniu entomologii teoretycznej i stosowanej.

W 1923 r. rozpoczęto wydawanie pierwszego periodyku „Polskie Pismo Entomologiczne”, którego numer sygnałny ukazał się już rok wcześniej (do chwili obecnej ukazały się 92 tomy) oraz tworzenie biblioteki naukowej. W 1925 r. przyjęto do PZE, na prawach członka – korporanta, Poznańskie Tow. Entomologiczne (założone w 1924 r.). W 1935 r. utworzono pierwszą i jedyną przed wojną sekcję tematyczną – Entomologii Stosowa-

nej, która poprzez organizowane konferencje i sympozja ułatwiała wymianę osiągnięć i myśli naukowej. Przed wybuchem II wojny światowej PZE skupiał ok. 200 członków. Po wojnie Związek został reaktywowany w 1947 r. we Wrocławiu, a już rok później przystąpiono do reaktywacji biblioteki naukowej. Od 1949 r. zaczęły powstawać pierwsze oddziały terenowe – w Poznaniu, Warszawie i Wrocławiu oraz kolejne Sekcje tematyczne: Owadów Społecznych, Koleopterologiczna, Entomologii Rolniczej, Entomologii Leśnej. W 1953 r. siedzibę Związku przeniesiono do Lublina i rozpoczęto wydawanie serii Klucze do Oznaczania Owadów Polski (dotychczas ukazało się 179 zeszytów). W 1963 r. siedzibę Towarzystwa przeniesiono do Warszawy, a we wrześniu 1965 r. zmianie uległa dotychczasowa nazwa na funkcjonującą obecnie – Polskie Towarzystwo Entomologiczne.

W latach 1952-89 Towarzystwo znajdowało się pod opieką naukową i finansową PAN. Wraz z przemianami gospodarczymi i politycznymi zachodzącymi w kraju nastąpiła reorganizacja struktur i zasad finansowania Towarzystwa, czego wyrazem były zmiany wprowadzone w 1989 r. na XL Zjeździe PTEnt. we Wrocławiu: wybrano nowe władze, zmieniono siedzibę Towarzystwa i redakcji czasopism, a finansowanie Towarzystwa oparto o dotacje ministerialne, zastąpione później przez dotację Komitetu Badań Naukowych. Aktualnie Towarzystwo wspierane jest głównie za pomocą składek członkowskich oraz ministerialnych programów wsparcia, które nie są ciągłe.

W 1998 r., w 75-lecie powstania PTEnt., odbył się w Poznaniu zjazd jubileuszowy, na którym dokonano licznych zmian w statucie. Podobny zjazd odbył się w Baligrodzie w 85-lecie powstania Towarzystwa. Podczas wycieczki do Lwowa uczestnicy mogli zobaczyć również pierwszą siedzibę Towarzystwa.

Od początku swego istnienia PTEnt. opierało swą działalność na aktywności własnej członków, pracy oddziałów terenowych i sekcji tematycznych. Włączało się również w prace badawcze placówek naukowych (badania Puszczy Kampinoskiej i Śląska, monitoring motyli dziennych Polski) oraz nawiązywało ścisłą współpracę z towarzystwami naukowymi innych krajów. Odbywające się początkowo corocznie, później co 2 lata, zjazdy Towarzystwa, zastąpiono comiesięcznymi posiedzeniami naukowymi oddziałów terenowych oraz corocznymi sympozjami sekcji tematycznych. Zjazdy Towarzystwa, odbywające się obecnie co 3 lata, przybrały stopniowo charakter kongresów naukowych. Ponadto, co kilka lat organizowane są konferencje naukowe poświęcone najpilniejszym problemom współczesnej nauki, np. „Ochrona owadów w Polsce u progu integracji z Unią Europejską” (Kraków, 1999), oraz kongresy i sympozja towarzystw międzynarodowych, m.in. kongres Society of European Lepidopterology (Białowieża, 2000).

Rozwój struktur Towarzystwa i związana z tym konieczność bieżącego informowania członków o aktualnych inicjatywach poszczególnych oddziałów i sekcji legły u podstaw powołania do życia „Biuletynu Informacyjnego” (1969), na bazie którego w 1980 r. powstały „Wiadomości Entomologiczne” (dotychczas ukazały się 42 tomy). Profil czasopisma ulegał stopniowym przemianom, doprowadzając w 1989 r. do obecnej formy – dwujęzycznego czasopisma naukowego. Od 2021 r. czasopismo ukazuje się wyłącznie w formie elektronicznej, a od 2023 r. jako rocznik.

W latach 1998-2000 PTE było współwydawcą Fauny Polski, a następnie powołało do

życia własne wydawnictwo monograficzne – Polish Entomological Monographs. Do chwili obecnej ukazało się 20 tomów tego wydawnictwa.

W roku 2023 PTEnt. obchodziło stulecie swojego istnienia, co uczczono Nadzwyczajnym Zjazdem Towarzystwa połączonym z konferencją naukową „Nowe horyzonty entomologii (Jelenia Góra-Sobieszów, 2023). Z tej okazji wydano również księgę jubileuszową zawierającą zarówno materiały historiograficzne, jak i sylwetki prezesów Towarzystwa oraz zasłużonych polskich entomologów.

Towarzystwo w ramach uhonorowania osób zasłużonych dla entomologii nadaje godność Członka Honorowego (uchwała Walnego Zgromadzenia), a za pracę na rzecz Towarzystwa przyznaje „Złotą Odznakę PTEnt.”.

Osoby zasłużone w szczególny sposób dla rozwoju PTEnt. były również honorowane medalami z okazji jubileuszy 75- i 100-lecia (Uchwały Zarządu Głównego). Był to odpowiednio: „Medal za zasługi dla rozwoju Towarzystwa” oraz „Jubileuszowy Medal za zasługi dla rozwoju Towarzystwa”.

WYDAWNICTWA CIĄGŁE

Polskie Pismo Entomologiczne. Bulletin Entomologique de Pologne. Lwów 1922 T. 1 – Od 1939/48 T. 18 1999 T. 69 m. wyd. Wrocław; kont. Polskie Pismo Entomologiczne. Polish Journal of Entomology. Gdynia 1999 T. 68 – Od 2002 T. 71 m. wyd. Opole – Od 2005 T. 74 m. wyd. Bydgoszcz; kont. Polish Journal of Entomology. Bydgoszcz 2007 T. 76 – Od 2011 T. 80 m. wyd. Gdynia – Od 2012 T. 81 m. wyd. Gdańsk – Od 2014 T. 83 m. wyd. Lublin – Od 2020 T. 89 m. wyd. brak (forma elektroniczna)

Polskie Pismo Entomologiczne. Seria B. Entomologia Stosowana. Wrocław 1956 Z. 1 1966 Z. 44 Klucze do Oznaczania Owadów Polski. Warszawa – Wrocław 1954 Nr 1 – Od 1999 Nr 158 m. wyd. Toruń – Od 2011 Nr 177 m. wyd. Wrocław

Biuletyn Informacyjny Polskiego Towarzystwa Entomologicznego. Warszawa 1969 nr 1 1979 nr 23

Wiadomości Entomologiczne. Warszawa 1980 T. 1 – 1989 T. 9 – 1998 T. 18 m. wyd. Poznań; kont. Wiadomości Entomologiczne. Entomological News. Poznań 1999 T. 19

Polish Entomological Monographs. Poznań/Toruń 2000 Vol. 1 – Od 2008 Vol. 4 m. wyd. Poznań

ŹRÓDŁA

Statut Polskiego Związku Entomologicznego. „Polskie Pismo Entomologiczne” 1923/24 T. 2 z. 1 s. 50-52. – Toż. Tamże 1932 T. 11 s. 152-159. – Toż. Tamże 1935/1936 T. 14/15 s. 408-414. – *Statut Polskiego Towarzystwa Entomologicznego*. Tamże 1971 T. 41 fasc. 4 s. 915-923. – Toż. „Wiadomości Entomologiczne” 1997 T. 15 Supl. s. 7-23. – Toż. Poznań 2001. – S. Bednarz: *Jubileuszowy Zjazd Polskiego Towarzystwa Entomologicznego*. „Przegląd Zoologiczny” 1970 z. 4 s. 403-405.

Literatura: T. Jaczewski: *Działalność Polskiego Związku Entomologicznego w oparciu o wytyczne Polskiej Akademii Nauk dotyczące planu badań szczególnie ważnych dla gospodarki i kultury narodowej*. „Polskie Pismo Entomologiczne” 1955 T. 24 nr 2 s. 10-20. – K. Strawiński: *Towarzystwo naukowe jednoczące entomologów polskich*. „Nauka Polska” 1961 R. 9 s. 195-199. – Tenże: *40 lat zrzeszenia entomologów polskich*. „Polskie Pismo Entomologiczne” Ser. B. 1962 z. 25/26 s. 7-19. – M. Mroczkowski: *14 lat „Kluczy do oznaczania owadów Polski”*. Tamże 1967 T. 37

s. 209-216. – Tenże: Krótki rys historii Polskiego Towarzystwa Entomologicznego. Tamże 1971 T. 41 s. 713-721. – Tenże: 20-lecie „Kluczy do oznaczania owadów Polski”. Tamże 1973 T. 43 s. 601-605. – Tenże: *Polskie Towarzystwo Entomologiczne. W: Słownik polskich towarzystw naukowych*. T. 1. Wrocław 1978 s. 223-225. – T. B. Hadaś: 75 lat Polskiego Towarzystwa Entomologicznego. cz. 1. *Geneza i działalność Polskiego Związku Entomologicznego do końca roku 1951*. „Wiadomości Entomologiczne” 1998 T. 17 Supl. s. 5-50. – M. Bunalski, J. J. Lipa, J. Nowacki: *Almanach entomologów polskich XX wieku*. Tamże 2001 T. 20 Supl. s. 3-240. – M. Bunalski, J. Nowacki, P. Sienkiewicz: 85-lecie Polskiego Towarzystwa Entomologicznego. Tamże 2008 T. 27 Supl. s. 7-47. – M. Bunalski, J. Nowacki, P. Sienkiewicz (red.): *Księga Jubileuszowa na 100-lecie Polskiego Towarzystwa Entomologicznego*. Polskie Towarzystwo Entomologiczne, Poznań 2023, 324 ss.

Strona internetowa: <https://sparrow.up.poznan.pl/pte>
e-mail: ptent@up.poznan.pl

MAREK BUNALSKI,
PAWEŁ BUCZYŃSKI,
PAWEŁ SIENKIEWICZ

POLSKIE TOWARZYSTWO FYKOLOGICZNE

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 2004, wcześniej sekcja fykologiczna Polskiego Towarzystwa Botanicznego. Spotkanie fykologów inicjujące działalność Sekcji Fykologicznej PTB odbyło się 8 grudnia 1974 r. w Krakowie. **Okresy działalności:** 2005 – aktualnie. **Siedziba i dane adresowe (Adres, telefon/fax, strony www i adres mailowy):** Zakład Hydrobiologii UAM, ul. Uniwersytetu Poznańskiego 6, 61-614 Poznań; <https://fykologia.pl/o-towarzystwie/zarzad/> Email: fykologia@amu.edu.pl. **Struktura organizacyjna** (Wydziały, Komisje, Sekcje, Oddziały): struktura jednolita bez wydziałów, Komisji, Sekcji czy Oddziałów. **Biblioteka:** brak. **Archiwum:** brak. **Wydawnictwo:** brak. **Repozytorium:** brak. **Liczba członków (honorowych, rzeczywistych, wspierających):** cz. honorowi – 10, cz. rzeczywisci – 70, cz. wspierający – 0; w sumie 80 członków. **Prezesi honorowi:** Towarzystwo nie zakłada posiadania prezesów honorowych. **Prezesi (lata urzędowania):** prof. dr hab. Lubomira Burchardt: 2005-2014, dr hab., prof. UG Waldemar Surosz: 2014-2017; 2017-2021, dr hab., prof. IOP PAN Elżbieta Wilk-Woźniak: 2021-2024. **Sekretarze generalni (lata urzędowania):** dr hab., prof. UAM, Beata Messyasz: 2005-2011; 2011-2014; 2014-2017; 2017-2021, dr Filip Pniewski: 2021-2024. **Skarbnicy (lata urzędowania):** dr hab., prof. UAM, Mikołaj Kokociński: od 2005 – aktualnie

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Nadrzędnym celem działalności Polskiego Towarzystwa Fykologicznego jest integracja środowiska badaczy glonów z Polski i Europy oraz popularyzacja wiedzy o sinicach i glonach. Od 2007 roku wszyscy członkowie Polskiego Towarzystwa Fykologicznego należą do Federacji Europejskich Towarzystw Fykologicznych (Federation of European Phycological Societies – FEPS). Polskie Towarzystwo Fykologiczne jest jednym z siedmiu narodowych towarzystw europejskich, które przyczyniły się do utworzenia FEPS. Miało to miejsce 27 lipca 2007 roku w Oviedo (Hiszpania).

Miejscem wymiany myśli naukowej i prezentacji osiągnięć badawczych są organizowane corocznie Międzynarodowe Konferencje Polskiego Towarzystwa Fykologicznego.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

Federation of European Phycological Societies (FEPS)

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

<https://fykologia.pl/o-towarzystwie/historia/>

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE)

Burchardt L., Messyasz B. 2022. Sekcja Fykologiczna (1974). W: A. Mostowska, A. Rostański, A. Mikula (red.), Polskie Towarzystwo Botaniczne w setną rocznicę powstania (1922–2022). Polskie Towarzystwo Botaniczne, Warszawa: 472–487.

Siemińska J., 1991, Podsumowanie działalności Sekcji Fykologicznej Polskiego Towarzystwa Botanicznego (1971 – 1991). W: Mirek Z. (red.) Jubileuszowa X Ogólnopolska Konferencja Sekcji Fykologicznej Polskiego Towarzystwa Botanicznego. Polish Botanical Studies Guidebook Series; No. 4, Instytut Botaniki im. W. Szafera Polskiej Akademii Nauk, Kraków: 1–44.

ELŻBIETA WILK-WOŹNIAK,
POLSKIE TOWARZYSTWO FYKOLOGICZNE,
INSTYTUT OCHRONY PRZYRODY
POLSKIEJ AKADEMII NAUK

POLSKIE TOWARZYSTWO GENETYCZNE (PTG, *Polish Genetical Society*)

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1966. **Okresy działalności:** nieprzerwanie od 1966. **Siedziba i dane adresowe** (Adres, telefon/fax, strony www i adres mailowy) – Siedziba: 02-106 Warszawa, ul. Pawińskiego 5a (Instytut Biochemii i Biofizyki PAN). Email: joanna.pokorska@

urk.edu.pl. **Struktura organizacyjna** (Wydziały, Komisje, Sekcje, Oddziały) – W ramach Polskiego Towarzystwa Genetycznego funkcjonuje dziesięć Oddziałów: Gdański, Krakowski, Lubelski, Łódzki, Olsztyński, Poznański, Szczeciński, Śląski, Warszawski, Wrocławski, oraz jedna Sekcja Genetyki Sądowej. **Biblioteka:** brak. **Archiwum:** brak. **Wydawnictwo:** brak. **Repozytorium:** brak. **Liczba członków** (honorowych, rzeczywistych, wspierających) – 426. **Prezesi honorowi:** brak. **Prezesi** (lata urzędowania): Waław Gajewski (1966-74), Tadeusz Lachowicz (1974-76), Czesław Tarkowski (1976-79), Lucjan Wiśniewski (1979-83), Waław Gajewski (1983-86), Henryk Hubner (1986-89), Janusz Limon (1989-92), Jacek Zaremba (1992-95), Andrzej Paszewski (1995-98), Stefan Malepszy (1998-2001), Marek Świtoński (2001-2004), Grzegorz Węgrzyn (2004-2007), Monika Rakoczy-Trojanowska (2007-2010), Anna Skorupska (2010-2013), Barbara Naganowska (2013-2016), Andrzej Kononowicz (2016-2022), Monika Bugno-Poniewierska (2022-). **Sekretarze generalni** (lata urzędowania): Kazimierz Świeżyński (1996-68), Maria J. Radomska (1968-70), Andrzej Paszewski (1970-74), Małgorzata Bieri (1974-76), Danuta Miazga-Otłowska (1976-79), Henryk Mackiewicz (1979-83), Ewa Bartkowiak (1983-86), Regina Osiecka (1986-89), Teresa Pawlak (1989-92), Ewa Sawicka-Sienkiewicz (1992-95), Ewa Bartnik (1995-98), Krystyna M. Charon (1998-2001), Wanda Małek (2009-2013), Małgorzata Jędryczka (2013-2016), Violetta Macioszek (2016-2022), Joanna Pokorska (2022 -). **Skarbnicy** (lata urzędowania): Marek Kozaczuk (2010-2013), Tomasz Książczyk (2013-2016), Marta Pacholczyk (2016-2022), Agnieszka Kielkowska (2022-).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Komitet organizacyjny Polskiego Towarzystwa Genetycznego powołano z inicjatywy prof. Stefana Barbackiego w 1963 r. W Poznaniu podczas II Ogólnopolskiego Sympozjum na temat genetyki człowieka, zwierząt, roślin i mikroorganizmów. Statut został zatwierdzony w dniu 24 października 1966 r., w którym wprowadzono dwukrotnie zmiany: pierwsze zatwierdzono 9 maja 1995 r., drugie zatwierdzono 20 września 2016 r. Celem towarzystwa jest: popieranie rozwoju genetyki, stałe podnoszenie poziomu naukowego członków towarzystwa oraz krzewienie współczesnej wiedzy genetycznej. PTG realizuje zadania statutowe przez: organizowanie posiedzeń naukowych, zjazdów i innych spotkań naukowych; wydawanie publikacji naukowych i popularnonaukowych; gromadzenie księgozbioru, głównie na drodze wymiany wydawnictw własnych; prowadzenie działalności popularyzacyjnej; inicjowanie, popieranie i prowadzenie wymiany doświadczeń i współpracy naukowej z zagranicą; przyznawanie nagród naukowych.

PTG zrzesza genetyków, biologów, biotechnologów, lekarzy i hodowców, którzy w swojej pracy stykają się z problematyką genetyczną. Działa na terenie całego kraju, fundusze jego tworzą składki członkowskie, wpisowe oraz dotacje i subwencje.

Obecnie posiada aktywnie działającą samodzielną sekcję Genetyki sądowej, która powołana została w roku 2023.

Podstawową formą działalności towarzystwa są zebrania naukowe organizowane przez oddziały terenowe. Początkowo co dwa lata, następnie co trzy lata, a obecnie co cztery lata organizowane są ogólnopolskie zjazdy członków, na których prezentowany jest pol-

ski dorobek naukowy w dziedzinie genetyki. W zjazdach biorą również udział zaproszeni wykładowcy z zagranicy. W latach 1966-2001 odbyło się czternaście zjazdów członków towarzystwa: I – Poznań, 1966; II – Wrocław, 1968; III – Kraków, 1970; IV – Warszawa, 1972; V – Lublin, 1974; VI – Białystok, 1976; VII – Poznań, 1979; VIII – Łódź, 1983; IX – Gdańsk, 1986; X – Wrocław, 1989; XI – Kraków, 1992; XII – Szczecin, 1995; XIII – Warszawa, 1998; XIV – Poznań, 2001; od 2004 roku były organizowane Kongresy Genetyki: I – Gdańsk, 2004; II – Warszawa, 2007; III – Lublin, 2010; IV – Poznań, 2013; V – Łódź, 2016; VI – Kraków, 2022. Materiały ze zjazdów i kongresów były publikowane. Podczas zjazdów PTG wręczane są nagrody za najlepsze prace naukowe, podręczniki i prace popularnonaukowe z zakresu genetyki, które zostały opublikowane w okresach pomiędzy zjazdami. Ponadto, poczynając od 1999 r. przeprowadzany jest konkurs na najlepsze oryginalne prace twórcze z genetyki, wykonane w polskich instytucjach naukowych.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

Polskie Towarzystwo Genetyczne współpracuje z Polskim Towarzystwem Genetyki Człowieka, Polskim Towarzystwem Biochemicznym i Polskim Towarzystwem Mikrobiologów oraz innymi placówkami krajowymi, organizując wspólne konferencje i sympozja.

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE (CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

W ramach Towarzystwa organizowane są również specjalistyczne sesje naukowe. W latach 1994-2012 wydawany był raz w roku „Biuletyn Informacyjny PTG”, w którym zamieszczane były m.in. Sprawozdania z działalności PTG; rozsyłany do wszystkich członków.

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE)

Strona internetowa: <https://ptgen.pl/>

MONIKA BUGNO-PONIEWIERSKA

POLSKIE TOWARZYSTWO MIKROBIOLOGÓW

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1927. **Okresy działalności:** 1927 – do dziś. **Siedziba i dane adresowe** (Adres, telefon/fax, strony www i adres mailowy) <https://www.microbiology.pl/>. Polskie Towarzystwo Mikrobiologów, ul. Chełmska 30/34, 00-725 Warszawa, tel: 22 116 61 05,

e-mail ptm.zmf@wum.edu.pl. **Sekretarz PTM:** dr hab. Agnieszka E. Laudy, alaudy@wp.pl. **Prezes PTM:** prof. dr hab. Stefan Tyski, s.tyski@nil.gov.pl. NIP: 521-11-21-855 Regon: 000810408 KRS: 0000006649. **Struktura organizacyjna** (Wydziały, Komisje, Sekcje, Oddziały): Oddział Terenowy w Białymstoku, Oddział Terenowy w Bydgoszczy, Oddział Terenowy w Gdańsku, Oddział Terenowy w Katowicach, Oddział Terenowy w Kielcach, Oddział Terenowy w Krakowie, Oddział Terenowy w Lublinie, Oddział Terenowy w Łodzi, Oddział Terenowy w Olsztynie, Oddział Terenowy w Poznaniu, Oddział Terenowy w Rzeszowie, Oddział Terenowy w Szczecinie, Oddział Terenowy w Warszawie, Oddział Terenowy we Wrocławiu. **Biblioteka:** brak. **Archiwum:** W siedzibie PTM. Wydawnictwo: Polish Journal of Microbiology, Advancements of Microbiology. **Repozytorium:** brak. Liczba członków: Honorowych – 19, rzeczywistych ok 900, wspierających – 1. **Prezesa honorowi:** brak. **Prezesi:** prof. dr Zygmunt Szymanowski (1927-1933); prof. dr Ludwik Hirszfild (1933-1935); prof. dr Napoleon Gąsiorowski (1935-1937); prof. dr Stanisław Legeżyński (1937-1939); prof. dr Ludwik Hirszfild (1947-1951); prof. dr Zygmunt Szymanowski (1951-1952); prof. dr Feliks Przesmycki (1952-1955); prof. dr Juliusz Brill (1955-1970); prof. dr hab. Marian Mordarski (1970-1975); prof. dr hab. Jan Chomiczewski (1975-1979); prof. dr hab. Józef F. Kubica (1979-1987); prof. dr hab. Stanisław Kałużewski (1987-1996); prof. dr hab. Danuta Dzierżanowska (1996-2004); prof. dr hab. Waleria Hryniewicz (2004-2012); prof. dr hab. Eugenia Gospodarek-Komkowska (2012-2016); prof. dr hab. Stefan Tyski (2016-). **Sekretarze generalni** (daty urzędowania): dr hab. Agnieszka E. Laudy od września 2016. **Skarbnicy** (daty urzędowania): brak

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Statut Polskiego Towarzystwa Mikrobiologów:

§ 8 1. Towarzystwo opiera swą działalność na pracy społecznej ogółu swoich członków.

2. W celu zapewnienia realizowania celów i zadań statutowych towarzystwo może zatrudniać pracowników, do prowadzenia spraw towarzystwa.

§ 9 Celem towarzystwa jest propagowanie rozwoju nauk mikrobiologicznych i popularyzowanie osiągnięć mikrobiologii wśród członków towarzystwa oraz szerokich kręgów społeczeństwa.

§ 10 Dla osiągnięcia swoich celów towarzystwo:

- 1). Organizuje zjazdy, sympozja, posiedzenia naukowe, odczyty, wykłady, wystawy i konkursy,
- 2). Wydaje i popiera czasopisma naukowe, książki i inne publikacje z dziedziny mikrobiologii – przy zachowaniu obowiązujących w tym zakresie przepisów,
- 3). Wydaje opinie o stanie i potrzebach mikrobiologii polskiej i występuje w jej sprawach wobec władz państwowych,
- 4). Współpracuje z pokrewnymi stowarzyszeniami w kraju i zagranicą,
- 5). Reprezentuje interesy zbiorowe swoich członków wobec organów władzy publicznej.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

FEMS – Federation of European Microbiological Societies

IUMS – International Union of Microbiological Societies

ESCMID – European Society of Clinical Microbiology and Infectious Diseases

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE

(CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

Polish Journal of Microbiology

<http://www.pjmonline.org/>

Advancements of Microbiology

<http://am-online.org/>

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

<https://www.microbiology.pl/historia/historia-ptm-i-mikrobiologii-polskiej/>

<https://www.microbiology.pl/wp-content/uploads/2017/03/70-lat-ptm.pdf>

<https://www.microbiology.pl/wp-content/uploads/2017/03/wsp%c3%b3%c5%82praca-ptm-fems.pdf>

STEFAN TYSKI

POLSKIE TOWARZYSTWO MYKOLOGICZNE

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 2011. **Okresy działalności:** przed rokiem 2011 – działania nieformalnych grup zabiegających o utworzenie Polskiego Towarzystwa Mykologicznego, 5.11.2011-17.11.2012 – powołanie Polskiego Towarzystwa Mykologicznego oraz wybranie pierwszego Zarządu, którego zadaniem było formalne zarejestrowanie Towarzystwa, 23.06.2012 – rejestracja Polskiego Towarzystwa Mykologicznego w Krajowym rejestrze Sądowym, 17.11.2012 – dzisiaj – okres regularnej działalności Polskiego Towarzystwa Mykologicznego jako stowarzyszenia. **Siedziba i dane adresowe** (Adres, telefon/fax, strony www i adres mailowy): 2011-2023: Al. Ujazdowskie 4, 00-478 Warszawa, od 2023: Al. Jerozolimskie 89/43, 02-001 Warszawa; strona internetowa: www.ptmyk.pl; email: polskietowarzystwomykologiczne@gmail.com; profil Facebook: <https://www.facebook.com/ptmykPL>; tel: 22/552-67-27; KRS: 0000422681; REGON: 146207334; NIP: 7010348613; EU PIC: 884410014. **Struktura organizacyjna:** W Polskim Towarzystwie Mykologicznym nie ma Oddziałów ani Wydziałów. W skład Polskiego To-

warzystwa Mykologicznego wchodzi 5 Sekcji: 1) Micromycetes w ochronie zdrowia, środowiska oraz w przemyśle. Przewodniczący Sekcji: Mirosława Słaba. Zastępca przewodniczącego: Katarzyna Hryniewicz. Skarbnik: Anna Jasińska. Sekretarz: Aleksandra Góralczyk-Bińkowska; 2) Mykologia medyczna. Przewodniczący Sekcji: Anna Biedunkiewicz. Zastępca przewodniczącego: Bożena Muszyńska. Sekretarz: Katarzyna Góralska. Skarbnik: Mariusz Dyląg; 3) Różnorodność i ochrona grzybów. Przewodniczący Sekcji: Izabela Kałucka. Zastępca przewodniczącego: Anna Kujawa. Sekretarz: Barbara Kudławiec. Skarbnik: Małgorzata Stasińska; 4) Biotechnologia grzybów. Przewodniczący Sekcji: Magdalena Jaszek. Zastępca przewodniczącego: Anna Matuszewska. Sekretarz/skarbnik: Karolina Oszust; 5) Grzyby w interakcjach. Przewodniczący Sekcji: Marlena Lembicz. Zastępca przewodniczącego: Karolina Górczyńska. Sekretarz: Ewa Węgrzyn. Skarbnik: Magdalena Ślachetka.

Przy Polskim Towarzystwie Mykologicznym działa: Komisja ds. Polskiego Nazewnictwa Grzybów: http://www.ptmyk.pl/?page_id=2948. Skład Komisji w kadencji 2020-2024: 1. Anna Kujawa – Przewodnicząca. 2. Anna Biedunkiewicz – Zastępca Przewodniczącej. 3. Barbara Kudławiec – Sekretarz. 4. Monika Kozłowska – Członkini Komisji. 5. Piotr Mleczko – Członek Komisji; Poprzednie kadencje: lata 2016-2020. 1. Marta Wrzosek – Przewodnicząca. 2. Maria Ławrynowicz. 3. Wiesław Mułenko. 4. Anna Biedunkiewicz. 5. Anna Kujawa lata 2012-2016. 1. Maria Ławrynowicz. 2. Wiesław Mułenko. 3. Anna Biedunkiewicz

Przy Polskim Towarzystwie Mykologicznym działa Komisja Rewizyjna. Skład Komisji w kadencji 2020-2024: Przewodniczący: Sylwia Różalska. Członkowie: Magdalena Frąć, Wiesław Mułenko. Poprzednie kadencje: lata 2016-2020. Przewodniczący: Jerzy Długoński. Członkowie: Izabela Kałucka, Wiesław Mułenko; lata 2012-2016. Przewodniczący: Wiesław Mułenko. Członkowie: Magdalena Frąć, Jarosław Szkodzik; lata 2011-2012: Przewodniczący: Maria Rudawska. Członkowie: Anna Drozdowicz, Anna Biedunkiewicz

Przy Polskim Towarzystwie Mykologicznym funkcjonuje też Rzecznik Prasowy Towarzystwa. Od roku 2016 funkcję sprawuje Marta Wrzosek. **Biblioteka:** Dzięki realizacji projektu MYKOTEKA (2021-2023) Polskie Towarzystwo Mykologiczne założyło biblioteczkę podręczną wykorzystywaną w czasie jesiennych konsultacji. Kolekcja liczy obecnie około 100 pozycji atlasów, podręczników i periodyków. Główne zbiory pochodzą z funduszy MEiN, Biblioteki PTB oraz Biblioteki Wydziału Biologii UW. Biblioteka przyjmuje również dary od członków PTMyk i darczyńców. Książki nie są wypożyczane na rewers, ale znajdują się w bibliotece podręcznej do korzystania na miejscu, w Sali warsztatowej przy ul. Aleje Ujazdowskie 4. Oferujemy dostęp do zbioru po telefonicznym umówieniu (mgr inż. Magdalena CHEŁCHOWSKA – kuratorka zbiorów materialnych OB. UW, tel.: 022 55-30-514, e-mail: m.chelchowska3@uw.edu.pl).

Liczba członków: Członkowie honorowi: 10: Maria Lisiewska, Maria Ławrynowicz, Anna Bujakiewicz, Stanisław Bałazy, Jerzy Chełkowski, Andrzej Grzywacz, Maria Dynowska, Maria Rudawska, Tomasz Majewski, Zbigniew Sierota. Członkowie zwyczajni: 215. Członkowie nadzwyczajni: 1. Członkowie wspierający: 1 [stan na 08.03.2024].

Prezesi (daty urzędowania): 2011-2016 Marta Wrzosek, 2016-2020 Magdalena Frąć,

2020-2024 Julia Pawłowska, 2024- Marta Tischer. **Zastępcy prezesów:** 2011-2012: Janusz Łuszczynski, 2012-2016: Anna Kujawa, 2016-2020: Sylwia Różalska, 2020-2024: Małgorzata Ruszkiewicz-Michalska, 2024 – Katarzyna Patejuk. **Sekretarze generalni:** 2011-2012: Małgorzata Ruszkiewicz-Michalska, 2012-2020: Julia Pawłowska, 2020-2024 Kamila Kulesza, 2024- Marta Kujawska. **Skarbnicy:** 2011-2012: Julia Pawłowska, 2012-2016 Małgorzata Ruszkiewicz-Michalska, 2016-2020 Małgorzata Ruszkiewicz-Michalska, 2020-2024 Monika Urbaniak, 2024- Sebastian Piskorski.

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Polskie Towarzystwo Mykologiczne jest stowarzyszeniem, którego celem jest przyczynianie się do rozwoju mykologii i umacnianie jej interdyscyplinarnego charakteru oraz upowszechnianie wiedzy mykologicznej, co ma przyczyniać się do pełnego poznania i utrzymania różnorodności grzybów o różnym statusie troficznym. Towarzystwo ma za zadanie podnosić poziom wiedzy członków Towarzystwa i wspierać ich działania naukowe, przyczyniać się do integracji, rozwoju kontaktów i wymiany myśli między członkami, a także wspierać rozwój infrastruktury mykologii w Polsce. Towarzystwo jest otwarte na potrzeby kultury i gospodarki. Pełni funkcje doradcze i konsultacyjne związane z szeroko pojętą mykologią. Skupia zarówno naukowców zawodowo zajmujących się mykologią jak i amatorów zainteresowanych poznawaniem świata grzybów. Działalność Towarzystwa w dużej mierze skupia się na organizacji szkoleń, warsztatów i konferencji, służących wymianie wiedzy, doświadczeń i informacji. Na wyróżnienie zasługuje zorganizowanie w roku 2019 w Polsce XVIII Kongresu Europejskich Mykologów (XVIII Congress of European Mycologists; 273 uczestników z 52 krajów; 77 referatów, 176 posterów). Od 2019 roku cyklicznie organizowana jest konferencja *Mycorise Up! Młodzi w mykologii*, mająca na celu zainteresowanie tematyką mykologiczną studentów na różnych poziomach kształcenia. W ciągu 13 lat istnienia Towarzystwo (2011-2024) organizowało lub współorganizowało wystawy świeżych grzybów (np. XXV Wystawa Grzybów puszczy Białowieskiej) i szkolenia specjalistyczne i popularnonaukowe (łącznie 12). Ponadto, Towarzystwo obejmuje patronatem ogólnopolskie, cykliczne wydarzenia konferencyjne (np. Metagenomy różnych środowisk, Dzień Kliniczny Parazytologii Lekarskiej, MIKROBIOT), webinaria (np. cykl przygotowany przez Sekcję Mykologia Medyczna; jednorazowe, np. Grzyby w ogrodzie, 2023) i szkolenia (np. dla diagnostów laboratoryjnych pt. Diagnostyka zakażeń paznokci i skóry stóp, 2024).

Towarzystwo bierze czynny udział w prowadzeniu badań naukowych, w tym o znaczeniu aplikacyjnym, m.in. opracowując *Operat ochrony grzybów w Biebrzańskim Parku Narodowym* (2021-2023), a także w publikowaniu ich wyników. Organizuje też Bioblitz, czyli społeczne inwentaryzacje przyrodnicze, których wyniki są publikowane w czasopismach naukowych, np.:

Gorczak M., Siedlecki I., Błocka Z., Cullen M., Daniele I., Fox H., Harder C., Kinnunen J., Kochanowski M., Krisai-Greilhuber I., Majchrowska M., Meiere D., Oberhofer M.,

Schigel, D., Senn-Irlet B., Wiktorowicz D., Wrzosek M., Pawłowska J. (2021). 18th Congress of European Mycologists Bioblitz 2019 – Naturalists Contribute to the Knowledge of Mycobiota and Lichenobiota of Białowieża Primeval Forest. *Acta Mycologica*, 55 (2), p. 55211.

Ruszkiewicz-Michalska M., Bałazy S., Chełkowski J., Dynowska M., Pawłowska J., Sucharzewska E., Szkodzik J., Tkaczuk C. Wilk M., Wrzosek M. (2015). Preliminary studies of fungi in the Biebrza National Park (NE Poland). Part III. Micromycetes – new data, *Acta Mycologica*, 50(2): 1067.

Kujawa A., Gierczyk B., Domian G., Wrzosek M., Stasińska M., Szkodzik J., Leski T., Karliński L., Pietras M., Dynowska M., Henel A., Ślusarczyk D., Kubiak D. (2015) Preliminary studies of fungi in the Biebrza National Park. Part IV. Macromycetes – new data and the synthesis. *Acta Mycologica*, 50(2): 1070.

Ruszkiewicz Michalska M., Tkaczuk C., Dynowska M., Sucharzewska E., Szkodzik J., Wrzosek M. (2012) Preliminary studies of fungi in the Biebrza National Park (NE Poland). I. Micromycetes, *Acta Mycologica*, 47(2): 213-234.

Kujawa A., Wrzosek M., Domian G., Kędra K., Szkodzik J., Rudawska M., Leski T., Karliński L., Pietras M., Gierczyk B., Dynowska M., Ślusarczyk D., Kałucka I., Ławrynów M. (2012) Preliminary studies of fungi in the Biebrza National Park (NE Poland). II. Macromycetes, *Acta Mycologica*, 47(2): 235-264.

Towarzystwo udostępnia dane o rozmieszczeniu grzybów w Polsce do Global Biodiversity Information Facility (www.gbif.org): <https://www.gbif.org/publisher/9d0b1fa-a-c854-4bbf-a94d-3dd1665874a5> oraz brało udział w tworzeniu Cyfrowego Katalogu Bioróżnorodności Polski (Digital Catalogue of Biodiversity in Poland, udostępnianego poprzez GBIF), w którym odpowiadało za przygotowanie wykazów znanych z Polski gatunków grzybów.

Towarzystwo aktywnie angażuje się w popularyzację wiedzy mykologicznej. W latach 2013-2014 w ramach programu „po stronie natury” zrealizowało projekt „Życie ukryte w drzewie – GRZYBY”. W latach 2021-2023 zrealizowało projekt edukacyjny „MY-KOTEKA” w ramach programu Społeczna Odpowiedzialność Nauki finansowanego przez Ministerstwo Edukacji i Nauki (nr umowy SONP/SN/514458/2021). Towarzystwo współfinansowało również wydanie książki „Grzyby chronione Polski. Rozmieszczenie, zagrożenia, rekomendacje ochronne” pod redakcją A. Kujawy i in. (2020). Towarzystwo aktywnie prowadzi stronę na Facebooku, udostępniając nowinki ze świata mykologii. Prowadzenie strony ma charakter popularnonaukowy. Na stronie można znaleźć informację dotyczące najnowszych publikacji naukowych, spotkań mykologicznych, kursów oraz warsztatów. Towarzystwo udostępnia także wydarzenia oraz posty ze stron innych Towarzystw Naukowych np. Polskiego Towarzystwa Fitopatologicznego czy Polskiego Towarzystwa Botanicznego. Strona na Facebooku ma 2647 obserwujących (stan na rok 2024), a największy zasięg postu to 8554 osoby.

Towarzystwo udziela też patronatu na liczne aktywności prowadzone przez członków PTMyk, która obejmuje zarówno organizację wydarzeń mykologicznych (wykłady, prelekcje, konsultacje, lekcje, wykłady, wystawy zdjęć i grzybów świeżych), jak i wyda-

wanie książek oraz materiałów edukacyjnych (gry: np. Grzyby. Świat wokół nas, Wyd. Jacobsony, 2015 i książki (Gerhard E., Grzyby. Wielki Przewodnik, 2024, wyd. Molpharma). Ponadto, Towarzystwo współpracuje z jednostkami samorządowymi i naukowymi w ramach długoterminowych umów o współpracy partnerskiej (np. z Białowieckim Parkiem Narodowym, Drawieńskim Parkiem Narodowym, Tucholskim Parkiem Krajobrazowym oraz Ogrodem Botanicznym Uniwersytetu Warszawskiego), a także umów krótkoterminowych służących osiągnięciu celów statutowych (np. Uniwersytet Łódzki, Instytut Genetyki Roślin PAN w Poznaniu, Instytut Środowiska Rolniczego i Leśnego PAN w Poznaniu, Biebrzańskim Parkiem Narodowym, Instytutem Badawczym Leśnictwa, Instytutem Agrofizyki im. Bohdana Dobrzańskiego PAN, Zamiejscowym Wydziałem Leśnym w Hajnówce – Politechnika Białostocka).

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

Od września 2023 Polskie Towarzystwo Mykologiczne jest członkiem European Mycological Association

Towarzystwo ma też status *Data Publisher* w Global Biodiversity Information Facility: <https://www.gbif.org/publisher/9d0b1faa-c854-4bbf-a94d-3dd1665874a5>

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE)

- 1) Pawłowska J., Havrysh P., Lembicz M., Biedunkiewicz A., Urbaniak M. (red.), Książka abstraktów, Ogólnopolska Konferencja Naukowa z okazji 10-lecia Polskiego Towarzystwa Mykologicznego, 24-28 września 2022, Poznań, Polska. Polskie Towarzystwo Mykologiczne, Warszawa, ISBN 978-83-940504-7-4, p. 126.
- 2) Kujawa A., Ruskiewicz-Michalska M., Kałucka I. (red.). Grzyby chronione Polski. Rozmieszczenie, zagrożenia, rekomendacje ochronne. 2020. Instytut Środowiska Rolniczego i Leśnego Polskiej Akademii Nauk, Poznań, ISBN 978-83-938379-8-4, p. 512.
- 3) Biedunkiewicz A., Okraśińska A., Urbaniak M. (red.). Książka abstraktów ogólnopolskiej konferencji mykologicznej dla studentów i doktorantów *MycoRise Up! Młodzi w mykologii*, 23-25 kwietnia 2021, online, Polskie Towarzystwo Mykologiczne, Warszawa, ISBN 978-83-940504-6-7, p. 132.
- 4) Mleczko P. (red.), Abstract Book, XVIII Congress of European Mycologists, 16-21 September 2019, Warsaw-Białowieża, Poland. Polish Mycological Society, Warsaw, ISBN 978-83-940504-5-0, p. 293.
- 5) Ruskiewicz-Michalska M., Skrobek I., Piskorski S. (red). Książka abstraktów ogólnopolskiej konferencji mykologicznej dla studentów i doktorantów *MycoRise Up! Młodzi w mykologii*, 12-13 kwietnia 2019, Spała, Polskie Towarzystwo Mykologiczne, Warszawa, ISBN 978-83-940504-2-9, p. 136.
- 6) Pawłowska J., Ruskiewicz-Michalska M. (red.) Fungi – key players in ecosystem functions. 2014. Folia Biologica et Oecologica, Acta Universitatis Lodzensis, 10, p. 138.

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA:

http://www.ptmyk.pl/?page_id=5

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE)

- Ławrynowicz M., Wrzosek M. (2012) Polish Mycological Society established. *Acta Mycologica* 47(2): 265-266: <https://pbsociety.org.pl/journals/index.php/am/article/view/am.2012.028/2222>
- Wrzosek M., Ruszkiewicz-Michalska M., Kujawa A., Pawłowska J., Sierota Z., Ławrynowicz M. (2013) Polskie Towarzystwo Mykologiczne odpowiedzią na zapotrzebowanie środowisk naukowych i społeczeństwa [W:] Kruszewski Z. red. *Towarzystwa naukowe w Polsce – dziedzictwo, kultura, nauka, trwanie*. Rada Towarzystw Naukowych przy Prezydium PAN, Warszawa, 266-279. ISBN 978-83-61236-46-7: <https://rtn.pan.pl/pl/publikacje/monografia-towarzystwa-naukowe-w-polsce>
- Hawksworth D. L. (2019). *MycNews 2019: Editorials, news, reports, awards, personalia, book news, and correspondence*. *IMA Fungus*, 10(1), Article 23. <https://doi.org/10.1186/s43008-019-0024-4>
- Pawłowska J., Frąc M., Kałucka I., Ruszkiewicz-Michalska M., Różalska S., Wrzosek M. (2020) 18th Congress of European Mycologists: Conference Report. *Acta Mycologica* 55(2): 55214. <https://pbsociety.org.pl/journals/index.php/am/article/view/am.55214>

JULIA PAWŁOWSKA,
MAŁGORZATA RUSZKIEWICZ-MICHALSKA,
MARTA WRZOSEK, KAMILA KULESA, MONIKA URBANIAK

POLSKIE TOWARZYSTWO ZIELARZY
I FITOTERAPEUTÓW

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 2013. **Okresy działalności:** 2013 – nadal. **Siedziba i dane adresowe** (Adres, telefon/fax, strony www i adres mailowy): ul. RYNEK 1, 38-400 KROSNO tel: 13 43 755 80 <https://ptzif.pl/>, e-mail: biuro@stowarzyszeniezielarzy.pl. **Struktura organizacyjna** (Wydziały, Komisje, Sekcje, Oddziały): brak. **Biblioteka:** brak. **Archiwum:** brak. **Wydawnictwo:** brak. **Repozytorium:** brak. **Liczba członków:** 135. **Prezesi** (daty urzędowania) Henryk Różański – 2013-2024, Barbara Guz 2024-. **Sekretarze generalni** (daty urzędowania) Izabela Betlej – 2013-2021, Iwona Wajs – 2021-2024, Maja Koźliczka – 2024-. **Skarbnicy** (daty urzędowania): Magdalena Kilar – 2013-2021, Agnieszka Sobik – 2021-.

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Celem działalności Towarzystwa jest:

1) rozpowszechnianie zdobyczy naukowych i szerzenie postępu w zakresie zielarstwa, farmakognozji, fitochemii, biochemii roślin leczniczych, fitoterapii, fitofarmakologii, uprawy ziół, technologii produkcji zielarskiej, biotechnologii zielarskiej i historii fitomedycyny oraz zielarstwa;

- 2) podnoszenie fachowego poziomu członków Towarzystwa, organizowanie i rozwijanie form szkolenia i dokształcania zawodowego w zakresie zielarstwa, farmakognozji i ziołolecznictwa;
- 3) ułatwianie prowadzenia badań naukowych przez członków Towarzystwa, inspirowanie prac naukowo-badawczych;
- 4) opracowywanie opinii, wniosków i postulatów w zakresie objętym celami działania Towarzystwa, w tym szczególnie dotyczących promocji zdrowia, wiedzy o roślinach leczniczych, kosmetycznych i o szczególnych walorach dietetycznych, prewencji chorób cywilizacyjnych za pomocą ziół, legislacji i orzecznictwa dotyczącego surowców i preparatów zielarskich oraz praktyk fitoterapeutycznych;
- 5) aktywizacja działalności zmierzającej do szerzenia oświaty z zakresu etnobotaniki, etnofarmakologii, zielarstwa, uprawy roślin kosmetycznych i zielarskich, fitoterapii;
- 6) reprezentowanie interesów Towarzystwa przed organami władzy ustawodawczej i wykonawczej, terenowymi organami rządowej administracji i organami samorządu terytorialnego oraz państwowymi jednostkami organizacyjnymi.

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE)

Rośliny zielarskie, kosmetyki naturalne i żywność funkcjonalna. Monografia Naukowa VIII konferencji. Polskie zioła w medycynie i tradycji kulturowej. red.: Iwona Wawer, Henryk Różański. Krosno-Wrocław 2022, ISBN 978-83-64457-83-8

Rośliny zielarskie, kosmetyki naturalne i żywność funkcjonalna. Monografia Naukowa VII konferencji. Rośliny lecznicze i leki ziołowe w terapii i profilaktyce chorób wirusowych. Naturalne substancje przeciwwirusowe. Red.: Iwona Wawer, Henryk Różański. Krosno-Wrocław 2022. ISBN 978-83-64457-73-9

Rośliny zielarskie, kosmetyki naturalne i żywność funkcjonalna. Monografia Naukowa VI konferencji. Medycyna komplementarna w zapobieganiu i leczeniu chorób cywilizacyjnych. Red.: Grzegorz Bazylak, Henryk Różański. Krosno – Wrocław 2019. ISBN 978-83-64457-54-8

Rośliny zielarskie, kosmetyki naturalne i żywność funkcjonalna. Nowe nadzieje fitoterapii. Monografia naukowa. Red.: Grzegorz Bazylak, Henryk Różański. Krosno – Wrocław 2019. ISBN 978-83-64457-51-7

Rośliny zielarskie, kosmetyki naturalne i żywność funkcjonalna. Monografia naukowa IV Międzynarodowej Konferencji „Rośliny zielarskie, kosmetyki naturalne i żywność funkcjonalna. Medycyna naturalna w onkologii. Red.: Grzegorz Bazylak, Adam Kaznowski i Henryk Różański. Krosno – Wrocław 2017. ISBN 978-83-64457-36-4

Rośliny zielarskie, kosmetyki naturalne i żywność funkcjonalna. Monografia naukowa III Międzynarodowej Konferencji „Rośliny zielarskie, kosmetyki naturalne i żywność funkcjonalna. Bezpieczeństwo żywności i pasz”. Red.: Grzegorz Bazylak i Henryk Różański. Krosno – Wrocław 2016. ISBN 978-83-64457-25-8

Rośliny zielarskie, kosmetyki naturalne i żywność funkcjonalna. Materiały naukowe z II Międzynarodowej Konferencji „Rośliny zielarskie, kosmetyki naturalne i żywność funkcjonalna” Red.: Józefa Chrzanowska i Henryk Różański. Krosno – Wrocław 2015. ISBN 978-83-64457-16-6

Medycyna naturalna w leczeniu i profilaktyce nowotworów Materiały naukowe z konferencji „Medycyna naturalna w leczeniu i profilaktyce nowotworów”. Red.: Anna Goździcka-Józefiak, Henryk Różański. Krosno – Wrocław 2014 ISBN 978-83-64457-11-1

Ziołolecznictwo, biokosmetyki i żywność funkcjonalna Materiały naukowe z I Międzynarodowej

Konferencji „Ziołolecznictwo, biokosmetyki i żywność funkcjonalna”. Red.: Iwona Wawer, Tadeusz Trziszka. Krosno – Wrocław 2013. ISBN 978-83-64457-00-5

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE
(CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

Herbalism: czasopismo naukowe (rocznik, wydawany od 2015 roku)

IWONA WAJS

STOWARZYSZENIE MALAKOLOGÓW POLSKICH THE ASSOCIATION OF POLISH MALACOLOGISTS

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1995. **Okresy działalności:** 1985-1991 Działalność Sekcji malakologicznej w Komitecie Badań Czwartorzędu PAN; coroczne seminaria w Krościenku n. Dunajcem (I – VII Krajowe Seminarium Malakologiczne) organizowane przez prof. S. W. Alexandrowicza (AGH, Kraków). W roku 1987 powołanie pierwszego w Polsce czasopisma malakologicznego Folia Malacologica; 1992-1997 Działalność Sekcji malakologicznej w Komitecie Badań Czwartorzędu PAN; Organizacja VIII - XIII Krajowych Seminariów Malakologicznych (1992 – Obrzycko, 1993 – Mysłów, 1994 – Obrzycko, 1995 – Giżycko, 1996 – Łódź, 1997 – Świnoujście). W roku 1994 podjęto decyzję o utworzeniu Stowarzyszenia Malakologów Polskich (w 1995 roku rejestracja Stowarzyszenia); 1998-2024 Czasopismo Folia Malacologica ukazuje się jako kwartalnik (regularnie od 2011), wydawany przez SMP i Wydział Biologii UAM. W Folia Malacologica umieszczane są corocznie sprawozdania z seminariów malakologicznych wraz ze streszczeniami referatów i komunikatów w języku angielskim. Organizacja XIV - XXXVIII Krajowych Seminariów Malakologicznych (1998 – Wólka Milanowska, 1999 – Łódź, 2000 – Hel, 2001 – Ojców, 2002 – Lubin k. Międzyzdrojów, 2003 – Słupsk, 2004 – Krościenko n. Dunajcem, 2005 – Ciechocinek, 2006 – Huta Szklana, 2007 – Serpelice n. Bugiem, 2008 – Gdynia, 2009 – Boszkowo, 2010 – Kudowa Zdrój, 2011 – Tleń, 2012 – Boszkowo, 2013 – Świnoujście, 2014 – Łopuszna, 2015 – Wieliczka, 2016 – Spała, 2017 – Kraków EUROMAL, 2018 – Toruń, 2019 – Szczecin, 2022 – Toruń, 2023 – Katowice, 2024 – Siedlce). Organizacja międzynarodowej konferencji: 8th European Congress of Malacological Societies, 10-14 September 2017, Kraków. **Siedziba i dane adresowe** (Adres, telefon/fax, strony www i adres mailowy): ul. Uniwersytetu Poznańskiego 6, 61-614 Poznań, Polska www.malakologia.org, e-mail: office@malakologia.org. **Struktura organizacyjna** (Wydziały, Komisje, Sekcje, Oddziały). Walne Zebranie Członków SMP, Zarząd Główny, Komisja Rewizyjna, Sąd Koleżeński, Komisja ds. Nagród, Zespół

Redakcyjny Folia Malacologica. **Biblioteka:** Nie dotyczy. **Archiwum:** Siedziba Stowarzyszenia, ul. Uniwersytetu Poznańskiego 6, 61-614 Poznań, Polska. **Wydawnictwo:** Czasopismo Folia Malacologica, Problemy współczesnej malakologii. **Repozytorium:** Folia Malacologica - Archive. **Liczba członków** (honorowych, rzeczywistych, wspierających): członkowie honorowi: prof. dr hab. Stefan W. Alexandrowicz (od 1995), inż. Kazimiera Chrzęszcz (od 1996)?, prof. dr hab. Maria Jackiewicz (od 1996)?, prof. dr hab. Adolf Riedel (od 1996)?, prof. dr hab. Andrzej Wiktor (od 1997)?, prof. dr hab. Anna Stańczykowska-Piotrowska (od 2007)?, prof. dr hab. Andrzej Samek (od 2007)?, prof. dr hab. Andrzej Piechocki (od 2009), Stanisław Myzyk (od 2015), prof. dr hab. Beata M. Pokryszko (od 2018)?, dr hab. Andrzej Lesicki, prof. UAM (od 2023). **Członkowie założyciele** (stan na 1995 r.) – 31 osób: Stefan W. Alexandrowicz, Witold P. Alexandrowicz, Jadwiga Barga-Więclawska, Katarzyna Bulman, Marta Ciszewska, Arnold Drozdowski, Andrzej Dzięczkowski, Anna Dyduch-Falniowska, Mirosław Grużewski, Andrzej Kołodziejczyk, Elżbieta Koralewska-Batura, Mariola Krodkiewska, Andrzej Lesicki, Tomasz Maltz, Stanisław Myzyk, Agata Nitka, Jerzy Nitychoruk, Zbigniew Piesik, Zbigniew Pokora, Beata M. Pokryszko, Adolf Riedel, Radosław Stoczkowski, Małgorzata Strzelec, Krystyna Szybiak, Cezary Tajer, Tomasz Umiński, Brygida Wawrzyniak-Wydrowska, Andrzej Wiktor, Ewa Włosik-Bieńczyk, Adam Wojciechowski, Katarzyna Zająć. **Członkowie** (stan na 2024 r.) – 66 osób: Stefan W. Alexandrowicz, Witold P. Alexandrowicz, Izabela Cabała, Robert A.D. Cameron, Anna Cichy, Anna Cieplik, Adam Ćmiel, Daniel Fajfer, Joanna Gogol, Bartłomiej Gołdyn, Dariusz Halabowski, Sebastian Hofman, Paulina Idczak-Figiel, Beata Jakubik, Monika Jaskulska, Aleksandra Jaszczyńska, Piotr Kaczorowski, Jarosław Kobak, Andrzej Kołodziejczyk, Jan Kozłowski, Zofia Książkiewicz, Elżbieta Kuźnik-Kowalska, Paulina Laskowska, Kinga Lesiak, Andrzej Lesicki, Krzysztof Lewandowski, Iga Lewin, Katarzyna Lichocka, Anna Lipińska, Anna M. Łabęcka, Jarosław J. Maćkiewicz, Tomasz K. Maltz, Magdalena Marzec, Dominika Mierzwa-Szymkowiak, Monika Mioduchowska, Halyna Morhun, Stanisław Myzyk, Marco T. Neiber, Anna Nowakowska, Małgorzata Ożgo, Natalia Pająk, Andrzej Piechocki, Joanna R. Pieńkowska, Małgorzata Poznańska-Kakareko, Małgorzata Proćków, Grażyna Pyka, Aleksandra Skawina, Anna Sulikowska-Drozd, Sylwia Skoczylas-Śniaz, Marianna Soroka, Aneta Spyra, Anna Stanicka, Ewa Stworzewicz, Daniel Szarmach, Marcin Szymanek, Cezary Tajer, Sebastian Terebiński, Joanna Urbaniak, Maria Urbańska, Brygida Wawrzyniak-Wydrowska, Kamil S. Wiśniewski, Adam Wojciechowski, Katarzyna Zająć, Kamila S. Zająć, Tadeusz Zająć, Elżbieta Żbikowska. **Prezesi** (lata urzędowania): Adam Wojciechowski (1995-1999, 1999-2004), Andrzej Lesicki (2004-2008, 2008-2012), Tomasz Kałuski (2012-2016), Elżbieta Żbikowska (2016–2022), Marcin Szymanek (2022-2026), Anna Maria Łabęcka (2026-). **Sekretarze generalni** (lata urzędowania): Andrzej Kołodziejczyk (1995-1999), Krystyna Szybiak (1999-2004), Anna Abraszewska (2004-2008, 2008-2012), Joanna Pieńkowska (2012-2016), Anna Cichy (2016-2022), Małgorzata Proćków (2022-2026), Sebastian Hofman (2026-). **Skarbnicy** (lata urzędowania): Andrzej Lesicki (1995-1999, 1999-2004), Jan Kozłowski (2004-2008), Tomasz Kałuski (2008-2012), Monika Jaskulska (2012-2016), Jarosław Kobak (2016-2022), Tomasz Maltz (2022-2026), Aleksandra Jaszczyńska (2026-).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Nieformalna działalność Sekcji malakologicznej w Komitecie Badań Czwartorzędu PAN i coroczne spotkania polskich malakologów, jako Krajowe Seminaria Malakologiczne, datują się od roku 1985. Inicjatorami i założycielami Stowarzyszenia Malakologów Polskich (SMP) byli uczestnicy Seminariów, którzy w 1994 roku podjęli decyzję o utworzeniu Stowarzyszenia. Formalnie zostało zarejestrowane w 1995 roku jako stowarzyszenie o charakterze naukowo-zawodowym, zrzeszającym malakologów polskich w kraju i za granicą. Skupia pracowników naukowych szkół wyższych i instytutów naukowych, doktorantów i studentów oraz miłośników-amatorów. Środki finansowe na działalność pochodzą ze składek członkowskich i darowizn. Do zadań SMP należy między innymi działanie na rzecz rozwoju malakologii, inicjowanie i popieranie badań naukowych; sprzyjanie rozwojowi dydaktyki w zakresie malakologii i rozwojowi kadry naukowej oraz ułatwianie członkom SMP kontaktów z nauką światową; popularyzowanie wiedzy o mięczakach, także w środowiskach pozanaukowych. Realizacja celów SMP odbywa się poprzez organizowanie krajowych i międzynarodowych konferencji, sympozjów i seminariów. Organizatorami pierwszych siedmiu Krajowych Seminariów Malakologicznych (1985-1991), odbywających się w Krościenku nad Dunajcem, byli prof. Stefan W. Alexandrowicz i Pani inż. Kazimiera Chrzęszcz (Akademia Górniczo-Hutnicza, Kraków). Z przyczyn finansowo-administracyjnych, kolejne Seminaria organizowane były przez różne ośrodki naukowe w całej Polsce. Cykl odbywających się rokrocznie seminariów malakologicznych przerwała na dwa lata pandemia COVID-19. Dotychczas (do 2024 roku) odbyło się 38 zjazdów, podczas których prezentowano oryginalne osiągnięcia, prace badawcze, ale również zagadnienia teoretyczne, historyczne czy dotyczące kolekcji mięczaków. Podczas Seminariów przyznawane są dyplomy i nagrody dla studentów i doktorantów za przedstawienie najlepszej prezentacji i najlepszego plakatu.

Od 1998 roku SMP jest wydawcą kwartalnika *Folia Malacologica* (FM), pierwszego w Polsce czasopisma malakologicznego, założonego w roku 1987, wydawanego we współpracy z Wydziałem Biologii UAM, a od 2004 we współpracy z Bogucki Wydawnictwo Naukowe. Inicjatorem i jego pierwszym redaktorem naczelnym był prof. Stefan W. Alexandrowicz. Następnie redaktorami zostali prof. Beata M. Pokryszko (1998-2022), prof. Małgorzata Strzelec (1998-2003), prof. Andrzej Lesicki (od 1998, od 2013 redaktor naczelny), prof. Ewa Stworzewicz (2004-2021), dr Tomasz Kałuski (2010-2018), dr hab. Małgorzata Proćków (od 2013), dr Elżbieta Kuźnik-Kowalska (od 2018), prof. Anna Sulikowska-Drozd (od 2018). Prof. Maria Kozłowska od 2012 roku jest redaktorem statystycznym, prof. Robert A. D. Cameron od 2013 roku redaktorem językowym, a mgr Jarosław Bogucki od 2013 roku jest redaktorem technicznym. FM to czasopismo międzynarodowe, publikujące w języku angielskim prace malakologiczne z różnych obszarów badawczych, m.in. paleontologii, ekologii, biologii, genetyki, fizjologii, parazytologii, filogenetyki i systematyki. Na łamach FM publikowane są artykuły oryginalne i przeglądowe, recenzje książek, sprawozdania z seminariów, konferencji i kongresów oraz artykuły okolicznościowe. Dotychczas wydano 32 tomy. Wszystkie artykuły dostępne są w wersji elektronicznej z otwartym dostępem. Od 2011 roku prace przyjęte i gotowe do druku są publikowane on-line wcześniej niż wydawane raz na kwartał zeszyty jako tzw. „forthcoming papers” na stronie www.foliamalacologica.com. Od 2015 roku redakcja zaczęła ko-

rzystać z nowoczesnego systemu edytorskiego Editorial Software, a także wprowadziła szereg rozwiązań wymaganych przez COPE (Committee on Publication Ethics) dotyczących standardów publikowania prac naukowych. FM są indeksowane w bazach AGRO, BIOSIS, EBSCO, Zoological Record, CAB Abstracts oraz od 2021 roku w Scopus, jednej z najważniejszych baz czasopism naukowych na świecie.

Znaczącym osiągnięciem Stowarzyszenia było zorganizowanie wraz z Instytutem Ochrony Przyrody PAN konferencji międzynarodowej 8th European Congress of Malacological Societies. Konferencja odbyła się w Krakowie, w dniach 10–14 września 2017 roku. Wśród 132 uczestników z wielu krajów Europy przedstawiających wyniki swoich badań znajdowały się 34 osoby związane z SMP. Warto zauważyć, że w czasie spotkania Euro-Mal, zawiązała się międzynarodowa, działająca prężnie grupa, zajmująca się badaniami i ochroną słodkowodnych małży w skali Europy. Zespół ten, kierowany przez dr hab. Tadeusza Zajacę, prof. IOP, realizował w ramach programu COST (European Cooperation in Science and Technology) projekt *Conservation of freshwater mussels: Pan-European approach*.

W roku 2019 Zarząd SMP ustanowił Medal imienia Profesora Jarosława Urbańskiego – wybitnego malakologa działającego w UAM w Poznaniu. Medal może być przyznany za wybitne osiągnięcia naukowe, wybitne osiągnięcia organizacyjne i popularyzatorskie lub za całokształt pracy naukowej w dziedzinie malakologii. W skład Kapituły odznaczenia weszli: prof. dr hab. Rafał Bernard, prof. dr hab. Andrzej Lesicki, prof. dr hab. Andrzej Piechocki, prof. dr hab. Beata Pokryszko, dr hab. Krzysztof Lewandowski, dr hab. Ewa Stworzewicz, prof. dr hab. Elżbieta Żbikowska. Do dziś nikt nie został wyróżniony tym zaszczytem.

Dzięki inicjatywie dr hab. Małgorzaty Ożgo, Stowarzyszenie Malakologów Polskich posiada bogatą, publicznie dostępną bazę danych AN OPEN ACCESS DATABASE OF THE SHELL COLOUR AND BANDING POLYMORPHISM (<http://cepaea.amu.edu.pl>), w której gromadzone są informacje na temat polimorfizmu muszli ślimaków z rodzaju *Cepaea*.

Ostatnie lata przyniosły malakologii polskiej niepowetowane straty. Odeszli wybitni profesorowie, założyciele SMP, którzy byli mentorami i opiekunami naukowymi wielu malakologów. Wśród nich należy wymienić prof. Adolfa Riedla (1930–2010), prof. Kazimierza Stępczaka (1936–2013), prof. Arnolda Drozdowskiego (1924–2014), prof. Marię Jackiewicz (1920–1918), prof. Andrzeja Wiktora (1931–2018), prof. Andrzeja Samkę (1924–2018), prof. Marię Małgorzatę Strzelec (1955–2019), prof. Annę Stańczykowską-Piotrowską (1932–2021) oraz prof. Beatę M. Pokryszko (1956–2022).

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE)

Czasopismo Folia Malacologica; Problemy współczesnej malakologii

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE (CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

Czasopismo Folia Malacologica; Problemy współczesnej malakologii

Riedel A., Pokryszko B.M. 1999. *Malakologia polska – historia, stan obecny, perspektywy*. Bogucki Wydawnictwo Naukowe S.C. Poznań.

Pokryszko B.M., Lesicki A., Maltz T.K. 2014. *Malakologia polska – historia, stan obecny, perspektywy (2000–2014)*. Bogucki Wydawnictwo Naukowe S.C. Poznań.

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

Riedel A., Pokryszko B.M. 1999. *Malakologia polska – historia, stan obecny, perspektywy*. Bogucki Wydawnictwo Naukowe S.C. Poznań.

Pokryszko B.M., Lesicki A., Maltz T.K. 2014. *Malakologia polska – historia, stan obecny, perspektywy (2000–2014)*. Bogucki Wydawnictwo Naukowe S.C. Poznań.

Sprawozdania Zarządu Głównego SMP

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE)

Riedel A., Pokryszko B.M. 1999. *Malakologia polska – historia, stan obecny, perspektywy*. Bogucki Wydawnictwo Naukowe S.C. Poznań.

Pokryszko B.M., Lesicki A., Maltz T.K. 2014. *Malakologia polska – historia, stan obecny, perspektywy (2000–2014)*. Bogucki Wydawnictwo Naukowe S.C. Poznań.

Lewandowski K. 2008. Mirosław Grużewski (February 15th 1964–December 24th 2007) – Obituary. *Folia Malacologica* 16(2): 53–54. <https://doi.org/10.12657/folmal.016.008>

Obituary. 2010. Elżbieta Koralewska-Batura (1949–2008). *Folia Malacologica* 18(1): 1–4. <https://doi.org/10.2478/v10125-010-0001-4>

Wiktor A., Stworzewicz E., Mierzwa D. 2010. Professor dr hab. Adolf Riedel February 24th 1930 – August 21st 2010 – Obituary. *Folia Malacologica* 18(2): 51–57. <https://doi.org/10.2478/v10125-010-0012-1>

Pokryszko B.M., Stworzewicz E. 2011. Professor Andrzej Wiktor – on his 80th birthday. *Folia Malacologica* 19(4): 193–200. <https://doi.org/10.2478/v10125-011-0024-5>

Obituary. 2013. Magdalena Szarowska (1952–2013) – obituary. *Folia Malacologica* 21(4): 209–214. <https://doi.org/10.12657/folmal.021.023>

Obituary. 2014. Kazimierz Stępczak 1936–2013 – Obituary. *Folia Malacologica* 22(1): 3–9. <https://doi.org/10.12657/folmal.022.007>

Obituary. 2015. Arnold Drozdowski (1924–2014) – Obituary. *Folia Malacologica* 23(2): 91–94. <https://doi.org/10.12657/folmal.023.008>

Ligaszewski M. 2016. Andrzej Łysak (1932–2015) – Obituary. *Folia Malacologica* 24(4): 205–208. <https://doi.org/10.12657/folmal.024.024>

Pokryszko B.M., Lesicki A. 2018. Maria Jackiewicz (1920–2018) – Obituary. *Folia Malacologica* 26(2): 57–62. <https://doi.org/10.12657/folmal.026.012>

Lesicki A., Stworzewicz E., Pokryszko B.M. 2018. Andrzej Samek (1924–2018) – Obituary. *Folia Malacologica* 26(2): 63–69. <https://doi.org/10.12657/folmal.026.011>

Pokryszko B.M., Stworzewicz E., Lesicki A. 2019. Andrzej Wiktor (1931–2018) – Obituary. *Folia Malacologica* 27(1): 3–6. <https://doi.org/10.12657/folmal.027.008>

Cieplik A., Spyra A. 2019. Małgorzata Strzelec (1955–2019) – Obituary. *Folia Malacologica* 27(3): 159–165. <https://doi.org/10.12657/folmal.027.017>

Lewandowski K. 2022. Anna Stańczykowska-Piotrowska (1932–2021) – Obituary. *Folia Malacologica* 30(1): 1–9. <https://doi.org/10.12657/folmal.030.007>

Obituary. 2022. Beata Maria Pokryszko (1956–2022) – Obituary. *Folia Malacologica* 30(4): 189–210. <https://doi.org/10.12657/folmal.030.027>

ANNA DROZD
MAŁGORZATA PROĆKÓW

NAUKI MEDYCZNE

KALISKIE TOWARZYSTWO LEKARSKIE

KALISZ PHYSICIANS' SOCIETY
SOCIETAS MEDICA CALISIENSIS

Rok zał.: 1877. **Okresy działalności:** 1877-1939, 1946-1951, 1990- (Nazwy poprz.: 1877-1914 Obšćestwo Vračej Kališskoj Gubernii, Towarzystwo Lekarzy Gubernji Kaliskiej, Kaliskie Towarzystwo Lekarskie, Societas Medica Calisiensis, 1918-1951 Kaliskie Towarzystwo Lekarskie, Societas Medica Calisiensis; w l. 1951-90 działało jako Oddział Pol. Tow. Lekarskiego, zachowując nazwę Kaliskie Towarzystwo Lekarskie). **Siedziba:** 62-800 Kalisz, ul. Poznańska 64 (w siedzibie Kaliskiej Delegatury Wielkopolskiej Izby Lekarskiej). **Struktura organizacyjna:** Walny Zjazd Delegatów, Zarząd. Archiwum. **Liczba członków:** 10 (1877), 50 (1877-1914), 150 (1918-39), 387 (2003). **Przewodniczący (prezesi):** Józef Rymarkiewicz (1877-78, 1889-98), Waldemar Weiss (1878-79, 1883-85), Kazimierz Mieszczański (1879-81), Adam Drozdowski (1898-1903, 1904-1918), Fryderyk Rudiger (1903-1904), Bronisław Koszutski (1927), Stanisław Radwan (1938-39), Zygmunt Mąka (1939), Aleksander Januszkiewicz (1946-55), Karol Piotrowski (1956-63), Józef Makowiec (1964-73), Zbigniew Kledecki (1974-styczeń 2007), Piotr Suda (luty 2007-). **Sekretarze:** Adam Drozdowski (1877-79), Feliks Drecki (1883-85), Edward Beatus (1889-99), Gustaw Chodakowski Dołęga (1899-1900), Marcin Kasprzak (1900-05, 1908-12), Feliks Krzymuski (1906-08, 1912-13), Ludwik Mroczek (1913-14), Bolesław Ceglowski (1918), Adolf Czajkowski (1923), Jan Godlewski (1935-39), Stanisław Januszkiewicz (1946), Zofia Galewska (1946-47), Jerzy Mierosławski (1948-49), Leon Bartz (1950-52), Bożena Pogłodzińska (1952-63), Danuta Krausharowa (1964-67), Zbigniew Uszycki (1968-69, 1990-92), Mariusz Mieszczański (1970-71), Mieczysław Mazurek (1972-73), Hieronim Dziedzic (1974-77), Barbara Makowiec (1978-90), Arkadiusz Tokarski (1992-), Aleksandra Greberska (1994-99), Teresa Radny (1999-2002), Bożena Kazimierczak (2003-2015), Teresa Radny (2015-2028)).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Kaliskie Towarzystwo Lekarskie zostało założone w 1877 r. i w okresie do 1914 r. działało pod nazwą: Towarzystwo Lekarzy Gubernji Kaliskiej. Inicjatorem jego utworzenia i autorem projektu statutu był lekarz Franciszek Czajczyński. Założycielami byli: Józef Cytwic, Feliks Drecki, Adam Drozdowski, Julian Grekowicz, Aleksander Hindemith, Juliusz Merkel, Kazimierz Mieszczański, Józef Rymarkiewicz, Waldemar Weiss i Walerian Wilczewski.

W okresie do wybuchu I wojny światowej Towarzystwo działało zgodnie z ustawą zatwierdzoną 2 lipca 1869 r. Do pierwszych zadań Towarzystwa należało określanie warunków zdrowotnych w guberni kaliskiej, gromadzenie danych statystycznych o stanie zdrowia i śmiertelności, podawanie opisów ciekawszych przypadków chorobowych, popularyzacja zasad higieny.

Do wybuchu I wojny światowej Towarzystwo grupowało lekarzy, weterynarzy i farmaceutów działających na terenie ówczesnej guberni kaliskiej, a liczba członków dochodziła do 50; w okresie międzywojennym (statut z tego okresu zaginął) skupiało tylko lekarzy pracujących na terenie powiatu kaliskiego.

KTL utworzone w okresie nasilonej rusyfikacji stało się od początku ośrodkiem polskości dla swych członków. Zebrania prowadzone były w języku polskim. Towarzystwo współdziałało w organizacji dwóch zjazdów ogólnokrajowych lekarzy prowincjonalnych w 1910 i 1914 r.; pozwalały one nawiązać kontakty z ośrodkami akademickimi. W 1879 r. zebrano składki na powstające w Rzymie obserwatorium astronomiczne i muzeum im. Kopernika. W okresie przed I wojną światową przeprowadzono analizę stanu mieszkań piwnicznych, a jej wyniki przedstawiono na jednym ze zjazdów KTL (1911). Zebrania naukowe odbywały się przeciętnie raz w miesiącu, organizowano także posiedzenia specjalistyczne, które miały charakter lekarskich zjazdów regionalnych lub krajowych i poświęcone były m.in. następującej tematyce: szczepienia przeciwko ospie, leczenie pokąsanych przez psy oraz walka z jaglicą (1890), sprawa mieszkań biedoty miejskiej (1911; wspólnie z utworzonym w 1903 r. z inicjatywy członków KTL oddziałem kaliskim Warszawskiego Tow. Higienicznego), kiła (1912), gruźlica (1912), 50-lecie KTL oraz objawy pozapłucne w przebiegu gruźlicy płuc (1927), kierunki rozwoju szpitalnictwa (1937), zebranie naukowe inaugurujące współpracę KTL z Wydziałem Lekarskim Poznańskiego Tow. Przyjaciół Nauk (1938).

W okresie od lutego 1946 r. do 1951 r. Towarzystwo działało bez zatwierdzonego statutu. W 1951 r. KTL zostało włączone do Pol. Tow. Lekarskiego jako jego oddział. W 1990 r. decyzją Nadzwyczajnego Zjazdu Delegatów wystąpiło ze struktur Pol. Tow. Lekarskiego i po zarejestrowaniu statutu jest ponownie samodzielnym towarzystwem naukowym. Zadania KTL obejmują: szerzenie zasad deontologii lekarskiej, podnoszenie poziomu zawodowego lekarzy i popularyzowanie zasad higieny. Towarzystwo realizuje swoje zadania przez: organizowanie zjazdów, konferencji i zebrań naukowych; organizowanie i udzielanie pomocy w zakresie doskonalenia zawodowego i etycznego lekarzy; inicjowanie i prowadzenia działalności wychowawczo-zdrowotnej; urządzenie konkursów na prace naukowe i przyznawanie nagród; udział w organizowaniu służby zdrowia; prowadzenie działalności popularnonaukowej i wydawniczej, utrzymywanie kontaktów z krajowymi i zagranicznymi organizacjami lekarskimi i społecznymi; współdziałanie z samorządem lekarskim, terytorialnym, z organami administracji państwowej, instytucjami i organizacjami społecznymi.

Terenem działalności KTL jest obszar całego kraju, fundusze jego tworzą składki członkowskie, zapisy, dotacje i darowizny.

Oprócz regularnych zebrań naukowych 1-2 razy w miesiącu, KTL organizowało większe posiedzenia o zasięgu ogólnokrajowym, jak m.in.: I i II Konferencja Lekarzy Zie-

mi Kaliskiej (1966, 1968), Konferencja Naukowa Pediatrów Polski Zachodniej (1969), I Sympozjum Historyczne (1970), 100-lecie KTL (1977), Konferencja Dyskusyjna Pol. Tow. Kardiologicznego (1979), II Sympozjum Historyczne: 700 lat szpitalnictwa kaliskiego (1982), Sympozjum Nefrologii Dziecięcej (1986), 125-lecie KTL (2002). Ponadto odbyło się szereg konferencji o mniejszym zasięgu (1-2 w roku), które miały charakter szkolenia podyplomowego. W ostatnich latach część konferencji była organizowana przy współudziale m.in.: Pol. Tow. Kardiologicznego, Pol. Tow. Pediatrycznego, Pol. Tow. Dermatologicznego, Pol. Tow. Diabetologicznego, Tow. Internistów Polskich, Pol. Tow. Chirurgów Dziecięcych, Pol. Tow. Reumatologicznego, Kaliskiego Tow. Przyjaciół Nauk, Związku Sybiraków oraz samorządu lekarskiego.

KTL wspiera także kaliskich twórców lekarzy przy wydawaniu ich prac, organizuje imprezy kulturalne, wspiera akcje humanitarne, stara się utrwalić nazwiska wielkich lekarzy kaliskich takich jak: Ludwik Perzyna, Jan Radlica, Robert Bernhardt, Aleksander Januszkiewicz, Bronisław Koszutski, fundując im tablice pamiątkowe czy nadając ich imiona szpitalom i przychodniom.

WYDAWNICTWA

W latach 1972-2011 towarzystwo wydawało „Zeszyty Naukowe Kaliskiego Towarzystwa Lekarskiego”, a w 1990-2001 publikowano Biuletyn Informacyjny Lekarzy Województwa Kaliskiego, przemianowany w 1995 r. na Aesculapius. Serwis Informacyjny Lekarzy Województwa Kaliskiego. Na jubileusz 125-lecia założenia KTL wydano książkę pamiątkową: 125 lat Kaliskiego Towarzystwa Lekarskiego (Kalisz 2002).

WYDAWNICTWA CIĄGŁE

Zeszyty Naukowe Kaliskiego Towarzystwa Lekarskiego. Red. Z. Kledecki. Kalisz Nr 1-16, 1972-2011. – W l. 1974-2000 tyt.: Zeszyt Naukowy Kaliskiego Towarzystwa Lekarskiego. Aesculapius. Serwis informacyjny lekarzy województwa kaliskiego. Red. Z. Kledecki. Kalisz 1990-2001 – W okresie styczeń 1990-styczeń 1995 tyt.: Biuletyn Informacyjny Lekarzy Województwa Kaliskiego; luty 1995-grudzień 2001 tyt.: Aesculapius. Serwis informacyjny lekarzy województwa kaliskiego (od marca 1999: Serwis... b.[yłego] województwa kaliskiego).

ŹRÓDŁA

Archiwum Państwowe m. Łodzi, zespół: Kancelaria Gubernatora Kaliskiego, sygn.2628 [O wniesienie w rejestr obščestv po Kališskoj Gubernii Obščestva Bor'by s Tuberkulozom w gor. Kališe]. – Tamże, zespół: Oddział lekarski Kaliskiego Urzędu Gubernialnego, sygn. 7733 [Ličnoe delo w służbe lekarja Adama Drozdovskiego]; sygn. 7735 [Delo ob. ustrojstve Obščestva Vračej]; sygn. 7856 [Delo Ob izmenenii Ustava Obščestva Vračej]; sygn. 8060 [Delo ličnoe o służbe vraca Bronislava Koszutskiego]. – Tamże, zespół: Urząd Wojewódzki w Łodzi. 41/331, 65, sygn. 5-6 [K. Kibler: Kaliskie Towarzystwo Lekarskie, maszyn.]. – Urząd Miasta Kalisza, Wydział Spraw Wewnętrznych, zespół: Akta Kaliskiego Towarzystwa Lekarskiego. [Ustawa Towarzystwa Lekarzy Gubernji Kaliskiej zatwierdzona 2 VII 1869]. – Statut Kaliskiego Towarzystwa Lekarskiego. Kalisz 1991.

LITERATURA

W. Szatkowski: *Towarzystwo Lekarzy Gub. Kaliskiej*, „Kaliszanin. Kalendarz Ilustrowany na rok zwyczajny 1902”. Kalisz 1901 R. 1 s. 76-78. – F. Sulikowski: *Historia Kaliskiego Towarzystwa Lekarskiego*. „Polska Gazeta Lekarska” 1928 R. 7 nr 20 s. 386-388. – A. Czajkowski: *Druki lekarskie z XVI, XVII i XVIII wieku w bibliotece Kaliskiego Towarzystwa Lekarskiego*. „Archiwum Historii i Filozofii Medycyny oraz Nauk Przyrodniczych” 1931 R. 11 z. 1/2 s. 229-237. – *Wznowienie działalności Kaliskiego Towarzystwa Lekarskiego*. „Nowiny Lekarskie” 1947 R. 54 z. 10 s. 194-196. – K. Ślaski: *Kaliskie towarzystwa kulturalno-oświatowe w XIX i XX w. W: Osiemnaście wieków Kalisza*. T. 2. Kalisz 1961 s. 319-344. – B. Makowiec, J. Makowiec: *Postępowe nurty kaliskiej społeczności lekarskiej. 90-lecie Kaliskiego Towarzystwa Lekarskiego*. „Ziemia Kaliska” 1967 R. 11 nr 22 s. 3. Tenże: *Dziewięćdziesięciolecie Kaliskiego Towarzystwa Lekarskiego*. „Wiadomości Lekarskie” 1968 R. 21 z. 21 s. 1995-1996. – Tenże: *Kaliskie Towarzystwo Lekarskie i jego pieczęcie*. „Archiwum Historii Medycyny” 1968 T. 31 z. 3/4 s. 413-417. J. Makowiec: *Z kronik zjazdów naukowych lekarzy Ziemi Kaliskiej*. „Ziemia Kaliska” 1968 R. 12 nr 23 s. 3. B. Makowiec, J. Makowiec: *Osiemdziesięciolecie lekarskich zjazdów naukowych w Kaliszu*. „Rocznik Kaliski” 1970 T. 3 s. 351-358. – J. Makowiec: *Symposium historyczne Kaliskiego Towarzystwa Lekarskiego*. „Wiadomości Lekarskie” 1970 T. 23 z. 22 s. 2043-2044. – Tenże: *Symposium historyczne Kaliskiego Towarzystwa Lekarskiego*. „Rocznik Kaliski” 1971 T. 4 s. 316-322. – Tenże: *25-lecie powojennej działalności Kaliskiego Towarzystwa Lekarskiego (oraz) Wykaz publikacji dotyczących działalności Kaliskiego Towarzystwa Lekarskiego*. Tamże 1972 T. 5 s. 385-390. – Tenże: *Założyciele Kaliskiego Towarzystwa Lekarskiego*. „Zeszyty Naukowe Kaliskiego Towarzystwa Lekarskiego” 1972 T. I nr 1 s. 5-8. – Tenże: *Stulecie Kaliskiego Towarzystwa Lekarskiego*. „Archiwum Medycyny Wewnętrznej” 1976 T. 55 nr 3 s. 271-272. – Tenże: *Kaliskie Towarzystwo Lekarskie*. W: *Słownik polskich towarzystw naukowych*. T. 2 cz. 1. Wrocław 1990 s. 335-337. – Z. Kledecki: *Kaliskie Towarzystwo Lekarskie ponownie samodzielne*. „Rocznik Kaliski” 1994/1995 T. 25 s. 229-230. – Tenże: *Powojenna historia Kaliskiego Towarzystwa Lekarskiego*. „Nowiny Lekarskie” 1998 R. 67 (7) s. 873-875. – Tenże: *120-lecie dzieje Kaliskiego Towarzystwa Lekarskiego*. „Zeszyty Naukowe Kaliskiego Towarzystwa Lekarskiego” 1998 T. 4 s. 95-122. – Tenże: *120 lat Kaliskiego Towarzystwa Lekarskiego*. Tamże 1999 T. 4 s. 97-114. – Tenże: *Z dziejów Kaliskiego Towarzystwa Lekarskiego w latach 1877-2002*. „Rocznik Kaliski” 2002 T. 28 s. 73-88. – *125 lat Kaliskiego Towarzystwa Lekarskiego 1877-2002. Księga pamiątkowa*. Kalisz 2002. – H. Karolewska: „*Aesculapius*” – *pismo kaliskiego środowiska lekarskiego*. „Zeszyty Kaliskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk” 2013 nr 13 s. 104-110. – Z. Kledecki: *Fragmenty życia*. Kalisz 2013. – E. Andrysiak: *Kaliskie Towarzystwo Lekarskie jako wydawca czasopism naukowych*. W: *Czasopisma towarzystw naukowych w Polsce*, pod red. Andrzeja Kansego. Warszawa 2017, s. 93-111, il.

Strona internetowa: www.ktl.gulip.pl

e-mail: ktl@gulip.pl

ZBIGNIEW KLEDECKI,
EWA ANDRYSIAK

POLSKIE STOWARZYSZENIE IMPLANTOLOGICZNE PSI

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zal.: 2003. **Okresy działalności:** od 2003 do nadal. **Siedziba i dane adresowe** (adres, telefon/fax, strony www i adres mailowy): 40-086 Katowice, ul. Sokolska 9/6 508 959 420, www.psi-icoi.pl, psi@icoi.pl www.kongrespsi.pl, www.implantologiestomatologiczna.pl. **Struktura organizacyjna** (Wydziały, Komisje, Sekcje, Oddziały). **Władze PSI:** Zarząd, Komisja Edukacyjna, Komisja Rewizyjna. **Wydawnictwo:** Czasopismo „Implantologia stomatologiczna”, Półrocznik, wydawany od 2009, dostępny również online www.implantologiestomatologiczna.pl. Redaktor naczelny prof. zw. dr hab. n. med. Ryszard Koczorowski. **Liczba członków** (honorowych, rzeczywistych, wspierających – 498. Liczba członków honorowych 13. **Prezesi honorowi:** prof. Piotr Arkuszewski. **Prezesi** (lata urzędowania): prof. dr hab. n. med. Tadeusz Cieślak – 2003-2004, prof. dr hab. n. med. Piotr Arkuszewski 2004-2007, dr n.med. Mariusz Duda 2007-2022, dr n. med. Andrzej Szwarczyński, M.Sc. 2023 do nadal. **Skarbnicy** (lata urzędowania): dr n.med. Mariusz Duda 2003-2007, lek. dent. Jerzy Zbozeń 2007 – nadal.

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Misją PSI jest kształcenie, egzaminowanie i certyfikowanie lekarzy dentystów w zakresie implantologii stomatologicznej. Założenia dydaktyczne realizowane są poprzez roczne szkolenie podyplomowe Curriculum Implantologii PSI/ICOI, kongresy PSI/ICOI, zagraniczne, modułowe kursy Expert Program. PSI umożliwia zdawanie egzaminów Międzynarodowych Umiejętności Implantologicznych Fellowship/Diplomate ICOI/PSI. W ramach składki członkowskiej PSI zapewnia pełną afiliację w ICOI i ICOI EUROPE, wzory zgody na zabieg, zniżki w organizowanych kongresach i szkoleniach, a także prenumeratę czasopism „International Journal of Oral Implantology” oraz „Implantologii Stomatologicznej”, której PSI jest również wydawcą.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

component society – International Congress of Oral Implantologists ICOI
<https://icoicampus.org/>

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE)

„Słownik Implantologii Stomatologicznej”. Pod red. Mariusza Dudy, Katowice, 2020
ICOI Glossary Implant Dentistry

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE
(CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

Czasopismo „Implantologia stomatologiczna”

Półrocznik, wydawany od 2009

Dostępny również online www.implantologiestomatologiczna.pl

Redaktor naczelny prof. zw. dr hab. n. med. Ryszard Koczorowski

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

www.psi-icoi.pl

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE)

https://implantologiestomatologiczna.pl/wp-content/uploads/2023/09/20_lat_psi.pdf

MONIKA ZMUDA – DYREKTORKA PSI

POLSKIE TOWARZYSTWO ALERGOLOGICZNE

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zal.: 1982. Okresy działalności – od 1982 roku do chwili obecnej. **Siedziba i dane adresowe** (Adres, telefon/fax, strony www i adres mailowy) – ul. Kopcińskiego 22, 90-153 Łódź, tel. (42) 677 69 48, www.pta.med.pl, pta@pta.med.pl. **Struktura organizacyjna** (Wydziały, Komisje, Sekcje, Oddziały) – Zarząd Główny (16 osób, tym Prezydent, Wiceprezydent, Prezydent-Elekt, Sekretarz, Skarbnik, Prezydent poprzedniej kadencji oraz 10 Członków), Główna Komisja Rewizyjna (5 osób), Sąd Koleżeński (5 osób), 15 Sekcji Problemowych (Alergii na Pokarmy; Anafilaksji, Alergii na Jady Owadów, Mastocytozy; Dermatologiczna; Immunologii Klinicznej; Immunoterapii Swoistej; Laryngologiczna; Mikrobiom, Infekcje a Alergia; Młodych; Nadwrażliwości na Leki; Okulistyczna; Pediatria; Pielęgniarstwa Alergologicznego; Sport a Astma i Alergia; Terapii Biologicznej; Wrodzonego Obrzęku Naczynioruchowego), 14 Oddziałów Regionalnych (Dolnośląski, Kujawsko-Pomorski, Lubelski, Łódzki, Małopolski, Mazowiecki, Podkarpacki, Podlaski, Pomorski, Śląski, Świętokrzyski, Warmińsko-Mazurski, Wielkopolski, Zachodniopomorski). **Liczba członków** (honorowych, rzeczywistych, wspierających): honorowych – 15, rzeczywistych – ok. 1500. **Prezydenci** (lata urzędowania): prof. Bogdan Romański (1982-1985), prof. Bogdan Romański (1985-1988), prof. Józef Małolepszy (1988-1991), prof. Józef Małolepszy (1991-1994), prof. Tadeusz Płusa (1994-1997), prof. Tadeusz Płusa (1997-2000), prof. Paweł Górski (2000-2003), prof. Marek L. Kowalski (2003-2006), prof. Piotr Kuna (2006-2009), prof. Bar-

bara Rogala (2009-2012), prof. Bolesław Samoliński (2012-2015), prof. Zbigniew Bartuzi (2015–2018), prof. Marek Kulus (2018–2021), prof. Maciej Kupczyk (2021-2024), prof. Radosław Gawlik (2024-). **Sekretarze generalni** (lata urzędowania): dr Ryszard Gniazdowski – 1982-1988, prof. Janusz Patkowski – 1988-1994, prof. Anna Frank-Piskorska – 1994-1997, prof. Karina Jahnz-Różyk – 1997-2000, prof. Piotr Kuna – 2000-2003, prof. Barbara Rogala – 2003-2006, prof. Anna Bręborowicz – 2006-2009, prof. Radosław Gawlik – 2009-2012, dr Aneta Tomaszewska – 2012-2015, dr Jacek Gocki – 2015-2018, prof. Henryk Mazurek – 2018-2021, dr Iwona Poziomkowska-Gęsicka – 2021-2024, dr Aleksandra Kupczyk 2024-. **Skarbnicy** (lata urzędowania): dr Andrzej Nagórny-Martynowski – 1982-1988; prof. Renata Jankowska – 1988-1994. prof. Piotr Kuna – 1994-1997, prof. Krzysztof Buczyłko – 1997-2003, prof. Zbigniew Bartuzi – 2003-2012, dr Izabela Kupryś-Lipińska – 2012-2024, dr hab. Filip Raciborski 2024-.

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Misją PTA jest zrzeszanie osób, których przedmiotem działania lub zainteresowania jest alergologia. PTA reprezentuje polską alergologię w kraju i na świecie, upowszechnia wiedzę na temat alergologii w społeczeństwie oraz dba o właściwe wykształcenie lekarzy w zakresie alergologii.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

World Allergy Organization, European Academy of Allergy and Clinical Immunology

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE (CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

Alergologia Polska – Polish Journal of Allergology
https://www.termedia.pl/czasopismo/alergologia_polska_polish_journal_of_allergology-123

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

www.pta.med.pl

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE)

Działalność Polskiego Towarzystwa Alergologicznego w latach 1982-2012, Monika Brucka-Stempkowska, Łódź 2012.

POLSKIE TOWARZYSTWO ANDROLOGICZNE (PTA) POLISH ANDROLOGY SOCIETY (PAS)

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1993, rejestracja KRS: 1994. **Siedziba:** 92-213 Łódź ul. Pomorska 251. **Dane teleadresowe:** Ovum Specjalistyczne Centrum Medyczne, 21-030 Konopnica, Konopnica 85F, tel.+48 607 505 302, e-mail: pta@andrologia-pta.com.pl, **strona internetowa:** <https://andrologia-pta.com.pl>. **Struktura organizacyjna:** Walne Zgromadzenie Członków, Zarząd Główny, Główna Komisja Rewizyjna, Członkowie (zwyczajni, honorowi, towarzyszący, wspierający). **Wydawnictwo:** Postępy Andrologii Online, <https://postepyandrologii.pl/> **Liczba członków:** zwyczajnych – 328, honorowych – 10, wspierających – 4 (stan na 31.12.2023 r). **Przewodniczący:** Krzysztof Kula (1994-2002), Grzegorz Jakiel (2002-2011), Jolanta Słowikowska-Hilczer (2011-2019), Szymon Bakalczuk (2019-). **Sekretarze:** Jolanta Słowikowska-Hilczer (1994-2002), Szymon Bakalczuk (2002-2011), Maria Laszczyńska (2011-). **Skarbnicy:** Renata Walczak-Jędrzejowska (1994-2019, Artur Wdowiak (2019-)

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Polskie Towarzystwo Andrologiczne zostało powołane 16 czerwca 1993 r. Celem PTA jest: integracja osób zajmujących się zawodowo czynnością męskiego układu płciowego z punktu widzenia klinicznego i naukowego; szerzenie i doskonalenie zasad deontologii lekarskiej i dbałości o ich przestrzeganie; podnoszenie kwalifikacji zawodowych i poziomu naukowego członków Towarzystwa; współdziałanie z organami administracji państwowej, instytucjami naukowymi, towarzystwami naukowymi oraz stowarzyszeniami wyższej użyteczności pracującymi na rzecz ochrony zdrowia mężczyzny; stała ochrona interesów i praw lekarzy andrologów; reprezentowanie andrologii oraz dziedzin pokrewnych i ich osiągnięć naukowych w kraju i za granicą.

Cele statutowe Towarzystwo realizuje m.in. poprzez organizowanie konferencji i szkoleń naukowych, ogłaszanie konkursów na prace naukowe i przyznawanie nagród, współdziałanie z organami administracji państwowej w zakresie ustawodawstwa dotyczącego ochrony zdrowia mężczyzny, prowadzenie działalności wydawniczej, nawiązywanie i utrzymywanie kontaktów z zagranicznymi towarzystwami naukowymi i typowanie Członków Towarzystwa do udziału w zagranicznych szkoleniach i konferencjach naukowych.

PTA skupia lekarzy różnych specjalności: urologów, endokrynologów, ginekologów, internistów, pediatrów, diagnostów laboratoryjnych, a także biologów i lekarzy weterynarii pracujących w dziedzinie andrologii. Terenem jego działania jest obszar Rzeczypospolitej Polskiej; środki na działalność pochodzą ze składek członków i dotacji członków/organizacji wspierających.

PTA organizuje co roku konferencje naukowe, tzw. Dni Andrologiczne. Odbyły się już 23 tego typu spotkania. Jedną z ważniejszych inicjatyw PTA było zorganizowanie w Krakowie w 1997 r. Sympozjum Satelitarnego dla VI Międzynarodowego Kongresu Andrologii w Salzburgu.

PTA od 2017 r. prowadzi kursy dla lekarzy, którzy przygotowują się do egzaminu do certyfikatu z andrologii klinicznej organizowanego corocznie przez PTA (przewodniczący Komisji ds. Certyfikatu: prof. Piotr Jędrzejczak i prof. Jolanta Słowikowska-Hilczer). W latach 2010–2012 r. pod patronatem PTA w Krakowie prowadzone były kursy z seminologii. Od 2016 r. PTA we współpracy z Krajową Izbą Diagnostów Laboratoryjnych (KIDL) prowadzi praktyczne kursy badania nasienia metodą manualną według procedur rekomendowanych przez WHO.

W 2018 r. opracowano w języku polskim rekomendacje PTA i KIDL dotyczące procedur wykonywania badania nasienia zgodnie z wytycznymi WHO (przewodnicząca zespołu redakcyjnego: dr hab. Renata Walczak-Jędrzejowska). W 2021 r. PTA opublikowało w Postęпах Andrologii Online „Stanowisko na temat wpływu zakażenia wirusem SARS-CoV-2 na męski układ rozrodczy”.

PTA prowadzi stronę internetową <http://www.andrologia-pta.com.pl/>, gdzie znajdują się informacje na temat aktualnych aktywności, a także terminarz imprez o tematyce andrologicznej odbywających się w Polsce i na świecie.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

Od 1995 r. PTA jest członkiem Międzynarodowego Towarzystwa Andrologicznego (International Society of Andrology – ISA).

WYDAWNICTWA

Czasopisma: Na początku lat 90. XX w. ukazały się cztery numery czasopisma naukowego „Postępy Andrologii” pod redakcją dr Grzegorza Szymczyńskiego. Od 2014 r. PTA wznowiło wydawanie czasopisma pod tytułem „Postępy Andrologii Online”, które dostępne jest na stronie internetowej www.postepyandrologii.pl i ukazuje się dwa razy w roku. Redaktorem naczelnym jest prof. Małgorzata Piasecka.

Podręczniki: Pod patronatem PTA został wydany w 2013 r. podręcznik pt. „Układ płciowy męski. Badania doświadczalne i kliniczne” pod redakcją prof. Małgorzaty Piaseckiej, a w 2021 r. wydano podręcznik pt. „Andrologia. Zdrowie mężczyzny od fizjologii do patologii” pod redakcją prof. Jolanty Słowikowskiej-Hilczer.

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

Słowikowska-Hilczer J, Bakalczuk S. *Historia Polskiego Towarzystwa Andrologicznego*. Postępy Andrologii Online, 2020, 7 (1), 6-11

Bakalczuk S. *Historia Polskiego Towarzystwa Andrologicznego*. W: *Andrologia. Zdrowie mężczyzny od fizjologii do patologii*. PZWL, 2021, str. 1259-1260

PROF. DR HAB. MED. JOLANTA SŁOWIKOWSKA-HILCZER,
DR N. MED. SZYMON BAKALCZUK

POLSKIE TOWARZYSTWO ANESTEZJOLOGII I INTENSYWNEJ TERAPII

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1958 (poprzednia nazwa w latach 1958-1983: Towarzystwo Anestezjologów Polskich). **Okresy działalności:** Od 1958 r. – do grudnia 1981 r. (na podstawie art. 13 ust. 1 dekrety z dnia 13 grudnia 1981 r. o stanie wojennym nastąpiło ograniczenie działalności statutowej do niezbędnego minimum poprzez zaniechanie zwoływania i odbywania jakichkolwiek zgromadzeń, zebrań oraz posiedzeń władz towarzystwa). Od maja 1982 r. – wznowienie pełnej działalności. **Siedziba i dane adresowe:** Adres: 00-737 Warszawa, ul. Niedźwiedzia 29 B, telefon: 666 634 477, adres email: ptaiit@gumed.edu.pl, strona: <https://www.anestezjologia.org.pl>, <https://facebook.com/PTAiIT>. **Struktura organizacyjna:** **Oddziały (13):** Dolnośląski, Kujawsko-Pomorski, Roztoczański, Łódzki, Małopolski, Mazowiecki, Podlaski, Pomorski, Śląski, Świętokrzyski, Warmińsko-Mazurski, Wielkopolski, Zachodniopomorski. **Sekcje (20):** Sekcja Ultrasonografii i Echokardiografii, Sekcja Płynoterapii i Hemostazy, Sekcja Wentylacji Domowej, Sekcja Znieczulenia Regionalnego i Terapii Bólu, Sekcja (Znieczulenia) Anestezjologii w Położnictwie, Sekcja Historyczna, Sekcja Kardiotorakoanestezjologii, Sekcja Medycyny Hiperbarycznej, Sekcja Neuroanestezjologii, Sekcja Anestezjologii i Intensywnej Terapii Dziecięcej, Sekcja Przyrządowego Udrażniania Dróg Oddechowych, Sekcja Znieczulenia Ogólnego, Sekcja Mikrobiologii i Zakażeń, Sekcja Resuscytacji i Medycyny Stanów Nagłych, Sekcja Intensywnej Terapii, Sekcja Naukowo-Edukacyjna, Sekcja Etyki, Sekcja Znieczulenia Ambulatoryjnego, Sekcja Nauczania Symulacyjnego, Sekcja Geriatryczna. **Biblioteka:** brak. **Archiwum:** nieuporządkowane dokumenty archiwalne znajdują się aktualnie na terenie Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego. **Wydawnictwo:** „Anestezjologia Intensywna Terapia” „Anaesthesiology Intensive Therapy” (cyfrowe). **Repozytorium wielotematyczne:** w trakcie tworzenia. Liczba członków: honorowych: 12. Jako pierwsi godność członków honorowych otrzymali w 1967 r.: Sir prof. Robert Raynold Macintosh z Oxfordu i prof. Włodzimierz Aleksandrowicz Niegowski z Moskwy, rzeczywistych (stan na marzec 2024): 2700, w tym 800 członków aktywnych, wspierających: 4. **Prezesi:** Mieczysław Justyna (1958-1962), Stanisław Pokrzywnicki (1962-1970), Witold Jurczyk (1970-1973), Bogdan Kamiński (1973-1976), Antoni Aroński (1976-1979), Marek Sych (1979-1983) kadencja przedłużona o rok z powodu stanu wojennego i przesunięcia terminu IX Zjazdu TAP w Poznaniu, Zdzisław Rondio (1983-1990) dwie kadencje, Andrzej Kübler (1990-1996) dwie kadencje, Anna Dyaczyńska-Hermann (1996-1999), Wojciech Gaszyński (1999-2002), Andrzej Nestorowicz (2002-2005), Leon Drobnik (2005-2008), Janusz Andres (2008-2011), Maria Wujtewicz (2011-2014), Piotr Knapik (2014-2017), Krzysztof Kusza (2017-2021) przedłużenie kadencji o rok – pandemia COVID-19, Janusz Andres (2021-2024), Radosław Owczuk (2024-). **Sekretarze,** w latach 1973-1983 – sekretarze generalni: Marek Sych (1958-1962), Witold Jurczyk (1962-1970), Roman Szulc (1970-1973), Witold Jurczyk

(1973-1976, 1976-1979) sekretarz generalny, Antoni Aroński (1979-1983) sekretarz generalny, Janusz Kącki (1983-1990), Grażyna Durek (1990-1993, 1993-1996), Ewa Karpel (1996-1999), Jadwiga Hilewicz-Suzin (1999-2002), Anna Fijałkowska (2002-2005), Maciej Gordon (2005-2008), Małgorzata Mikaszewska-Sokolewicz (2008-2011), Radosław Owczuk (2011-2014), Łukasz Krzych (2014-2017), Mariusz Piechota (2017-2021), Szymon Białka (2021-2024). **Skarbnicy:** Bolesław Brendel (1958-1962), Aleksander Lewiński (1962-1970), Zygmunt Hajduk (1970-1973, 1973-1976), Roman Szulc (1976-1979, 1979-1983), Wojciech Gaszyński (1983-1990), Wojciech Krajewski (1990-1993, 1993-1996), Przemysław Jałowiecki (1997-1999), Zbigniew Kaszyński (1999-2002), Jarosław Wośko (2002-2005), Maciej Błaszyk (2005-2008), Ewa Jasek (2008-2011, 2011-2014), Józef Bojko (2014-2017), Alicja Bartkowska-Śniatkowska (2017-2021), Alicja Bartkowska-Śniatkowska (2021-2024).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Jednym z celów, dla którego powołano Towarzystwo Anestezjologów Polskich (TAP) w 1958 r. było umożliwienie działalności naukowej, popularyzatorskiej i organizacyjnej wszystkim lekarzom posiadającym drugi, względnie pierwszy stopień specjalizacji w zakresie anestezjologii. Anestezjologia była wówczas zupełnie nową specjalnością lekarską. W celach statutowych towarzystwa znalazły się również wszelkie działania zmierzające do podnoszenia kwalifikacji zawodowych członków Towarzystwa, dbanie o ich wysoką etykę zawodową, szerzenie wiadomości na temat anestezjologii oraz współdziałanie w organizowaniu społecznej służby zdrowia w zakresie reprezentowanej specjalności.

Początkowo Towarzystwo zostało zgłoszone (zgodnie z Rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1932 r. Prawo o stowarzyszeniach. Dz. U. nr 94 poz. 807 i 808) jako tzw. stowarzyszenie zwykłe. Zarząd Główny (ZG) drugiej kadencji wybrany na Walnym Zebraniu w grudniu 1962 r. uporządkował sprawy organizacyjne, przeniósł siedzibę TAP do Poznania, dokonał wpisu do rejestru Towarzystw i Stowarzyszeń PRL, wprowadził karty ewidencyjne i pisemne deklaracje członkowskie.

Od momentu powstania Towarzystwo pełniło kluczową rolę w rozwoju od podstaw nowej specjalności lekarskiej, które polegało m. in. na budowaniu programu specjalizacji, wprowadzaniu nowoczesnych metod znieczulenia i leczenia w warunkach intensywnej terapii, reprezentowaniu interesów lekarzy anestezjologów w dyskusjach z MZiOŚ, unifikacji procedur, dokumentacji, systemu szkoleń i egzaminów a także wspieraniu rozwoju anestezjologii jako nauki poprzez zdobywanie stopni i tytułów naukowych przez członków towarzystwa oraz na współpracy z zagranicą.

Członkowie Zarządu Głównego, wraz ze specjalistą krajowym w dziedzinie anestezjologii, który wchodził w skład ZG towarzystwa, brali aktywny udział od samego początku we wszystkich dyskusjach na szczeblu ministerialnym dotyczących spraw związanych z anestezjologią. W trakcie działalności drugiej kadencji od 1962 r. podjęto intensywne wysiłki tworzenia oddzielnych jednostek organizacyjnych i naukowych – Zakładów Anestezjologii – w każdej Akademii Medycznej. Powołano w tym celu Komisję Zarządu Głównego TAP ds. działalności Zakładów Anestezjologii Akademii Medycznych, mająca wspierać proces organizowania zakładów anestezjologii.

W październiku 1966 r. z inicjatywy ZG TAP i wobec braku własnego wydawnictwa naukowego ukazał się zeszyt Polskiego Tygodnika Lekarskiego w całości poświęcony tematyce anestezjologicznej i reanimacyjnej.

Na posiedzeniu ZG TAP 14 XII 1970 r. powołano 3-osobową komisję (Aleksander Lewiński, Janusz Kącki, Zbigniew Pacoszyński) do opracowania wzoru karty znieczulenia i karty reanimacyjnej oraz Komisję Koordynacyjną TAP ds. szkolenia pielęgniarek anestezjologicznych, do zadań której należało m. in. wytypowanie ośrodków do szkolenia pielęgniarek anestezjologicznych.

Kolejne inicjatywy Zarządu Głównego TAP to dyskusja nad wprowadzeniem zajęć z zakresu anestezji, reanimacji i intensywnej terapii w programie studiów na wydziałach lekarskich wszystkich akademiach medycznych w Polsce. W ślad za zmianami obszarów, którymi zajmowali się lekarze anestezjolodzy w ramach swojej specjalności, pojawiły się cele dotyczące współdziałania w organizacji pomocy ratunkowej w nagłych wypadkach i zachorowaniach oraz stanach zagrożenia życia – dyskusja nad projektem Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z 1971 r. obejmującym dwa obszary działań lekarzy anestezjologów, jakimi były: prowadzenie znieczuleń do operacji i zabiegów (anestezja) oraz intensywna opieka medyczna, obejmująca również reanimację. W 1977 r. w nowych Wytycznych Departamentu Opieki Zdrowotnej i Rehabilitacji w sprawie rozwoju anestezjologii, intensywnej terapii i reanimacji pojawił się trzeci, nowy obszar rozwoju – zwalczanie bólu przewlekłego. Towarzystwo Anestezjologów Polskich już wcześniej realizowało ten nowy kierunek poprzez utworzenie w strukturach towarzystwa Sekcji Badania i Leczenia Bólu (1976).

Wobec poszerzającego się obszaru działań w ramach specjalizacji, pojawiła się w konsekwencji potrzeba zmiany nazwy towarzystwa. Na posiedzeniu ZG TAP w dniu 13 maja 1981 r. przyjęto propozycję zmiany nazwy, którą ostatecznie można było przegłosować w 1983 r. na Nadzwyczajnym Walnym Zebraniu Członków, po odwołaniu stanu wojennego i wznowieniu pełnej działalności towarzystwa. Nowa przyjęta wówczas i aktualna do dzisiaj nazwa to: Polskie Towarzystwo Anestezjologii i Intensywnej Terapii (PTAiIT). Polskie Towarzystwo Anestezjologii i Intensywnej Terapii realizuje swoje cele statutowe m.in. przez organizowanie zjazdów, sympozjów, konferencji, zebrań naukowych, odczytów, wystaw, pokazów oraz inne formy szerzenia wiedzy fachowej; wydawanie prac naukowych za pośrednictwem istniejących instytucji wydawniczych oraz w swoim czasopiśmie; udział członków w różnych formach dydaktyki, zwłaszcza przed- i podyplomowej z zakresu anestezjologii, reanimacji, intensywnej terapii i leczenia bólu; udział przedstawicieli Towarzystwa w egzaminach i komisjach kwalifikacyjnych, konkursach na stanowisko itp.; udział Zarządu Głównego w kształtowaniu programów dydaktyki przed- i podyplomowej z zakresu anestezji, reanimacji, intensywnej terapii i leczenia bólu oraz udział Zarządu Głównego w kształtowaniu programów specjalizacji. Do celów statutowych PTAiIT w 2003 r. włączono popularyzowanie informacji o pracach anestezjologa wśród społeczeństwa, przygotowywanie ekspertyz i opracowań oraz wydawanie opinii we wszelkich dziedzinach objętych działalnością Towarzystwa. Kadencja władz trwa 3 lata.

Cele służące rozwojowi anestezjologii realizowano poprzez tworzenie oddziałów terenowych towarzystwa. W 1962 r. jako pierwszy powstał oddział poznański, następnie w 1963 r. – oddział warszawski, gdański i wrocławski. W 1976 r. nastąpiły zmiany w strukturze TAP, polegające na utworzeniu 10 oddziałów terenowych w oparciu o nowy wówczas podział administracyjny kraju i uwzględnienie zakresu działania poszczególnych uczelni medycznych. Obecnie PTAiIT posiada 13 oddziałów terenowych.

Rozszerzającą się działalność lekarzy anestezjologów na inne obszary medycyny wymagające m. in. intensywnego i szybkiego postępowania oraz pojawiające się nowe możliwości diagnostyki i leczenia w anestezjologii i intensywnej terapii bardzo dobrze oddaje proces tworzenia się poszczególnych sekcji Towarzystwa. Pierwszą sekcją Towarzystwa Anestezjologów Polskich była Sekcja Ratownictwa, powołana w 1959 r. z inicjatywy dyrektora warszawskiego pogotowia ratunkowego Aleksandra Mula, który był członkiem wspierającym; kierownictwo Sekcji przejął następnie Jerzy Sikorski. Obecna nazwa tej sekcji to: Sekcja Resuscytacji i Medycyny Stanów Nagłych. Druga w kolejności – Sekcja Pediatria powstała na wniosek Zdzisława Rondio w 1972 r.; dzisiaj działa pod nazwą: Sekcja Anestezjologii i Intensywnej Terapii Dziecięcej. W 1976 r. z inicjatywy Aleksandra Lewińskiego została powołana Sekcja Badania i Leczenia Bólu; obecnie przekształcona w Sekcję Znieczulenia Regionalnego i Terapii Bólu. W 1980 r. z inicjatywy Laury Wołowickiej powstała Sekcja Pielęgniarstwa TAP, która działała do momentu utworzenia w 1997 r. Polskiego Towarzystwa Pielęgniarek Anestezjologicznych i Intensywnej Opieki. W 1986 r. na wniosek Mariana Kusia powołano w strukturach PTAiIT Sekcję Historyczną, a w 1988 r., na wniosek Aurelii Szapiro-Żukrowskiej – Sekcję Neuroanestezji i Intensywnej Terapii w Chorobach Neurologicznych; obecnie sekcja ta nosi nazwę Sekcji Neuroanestezjologii. W 1989 r. na wniosek Tadeusza Szretera utworzono Sekcję Kardioanestezji, działającą obecnie pod nazwą Sekcji Kardiotorakoanestezjologii. Dwie kolejne sekcje PTAiIT powstały w 1999 r.: z inicjatywy Zbigniewa Sićko – powstała Sekcja Hiperbarii, w celu szkolenia anestezjologów i specjalistów intensywnej terapii w prowadzeniu bezpiecznej tlenoterapii hiperbarycznej, a z inicjatywy Dariusza Maciejewskiego została założona Sekcja Znieczulenia Ambulatoryjnego, wobec pojawiających się przed anestezjologami wyzwań w postaci wykonywania znieczuleń poza warunkami szpitalnymi. W 2007 r. powstały kolejne dwie sekcje: Andrzej Pytel złożył wniosek o powołanie Sekcji Wentylacji Domowej, a Tomasz Gaszyński – wniosek o powołanie Sekcji Przyrządowego Udrażniania Dróg Oddechowych. Sekcja Znieczulenia Ogólnego została powołana w 2009 r. na wniosek Waldemara Machały. W 2011 r. z inicjatywy Pawła Andruszkiewicza została powołana Sekcja Ultrasonografii i Echokardiografii PTAiIT. W 2014 r. powołano nowe sekcje, na wniosek Piotra Knapika, aby wzorem The European Society of Anaesthesiologists (ESA), pełniły rolę na polu rozwijania nauki, opracowywania wytycznych, współtworzenia programów międzynarodowych zjazdów towarzystw. Uchwałą nr 5 ZG z dnia 10 IV 2014 r. powołano Sekcję Intensywnej Terapii, Sekcję Znieczulenia w Położnictwie, Sekcję Mikrobiologii i Zakażeń, Sekcję Nauczania Symulacyjnego, Sekcję Naukowo-Edukacyjną i Sekcję Etyki. We wrześniu 2014 r. z inicjatywy Grażyny Durek i Elżbiety Nowackiej powołano Sekcję Płynoterapii i Homeostazy. Ostatnią, utworzoną w 2019 r. sekcją była Sekcja Ge-

riatryczna, powołana na wniosek Katarzyny Wawrzyniak. W roku 1996 roku, z inicjatywy prof. Witolda Jurczyka powstał w Polsce europejski system szkolenia ustawicznego w anestezjologii i intensywnej terapii (FEEA/CEEA) w ścisłej współpracy z Europejską Akademią Anestezjologii i Europejskim Towarzystwem Anestezjologii i Intensywnej Terapii. W roku 2001 PTAiIT współtworzyło Polską Radę Resuscytacji. W roku 2010 PTAiIT sygnowało Deklarację Helsińską o Bezpieczeństwie Pacjenta w Anestezjologii. W roku 2022 PTAiIT sygnowało Interdyscyplinarną Deklarację Bezpieczeństwa Pacjenta. Od 1978 r. towarzystwo posługuje się logo z laryngoskopem i wężem Eskulapa, wrysowanymi w kontur makówki z napisem wewnątrz konturu: „Towarzystwo Anestezjologów Polskich”. Po zmianie nazwy w 1983 r. nastąpiła zmiana napisu na „Polskie Towarzystwo Anestezjologii i Intensywnej Terapii”, który zlokalizowany jest na okręgu okalającym kontur makówki, zawierającej laryngoskop z wężem Eskulapa.

Polskie Towarzystwo Anestezjologii i Intensywnej Terapii działa na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej i przez dotychczasowe lata swojej działalności przyczyniło się do postępu wiedzy, kształcenia kadr, jak również rozwiązań organizacyjnych umożliwiających funkcjonowanie i usamodzielnienie się anestezjologii i intensywnej terapii jako działu nauki. Majątek Towarzystwa składa się z nieruchomości i ruchomości, składek członkowskich, dochodów ze Zjazdów, Sympozjów i wystaw, darów, zapisów, subwencji i dotacji a także z dochodów z własnej działalności.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

PTAiIT należy do Zrzeszenia Polskich Towarzystw Lekarskich/Medycznych

Od 1965 r. Towarzystwo jest członkiem zwyczajnym Światowej Federacji Towarzystw Anestezjologicznych (World Federation of Societies of Anaesthesiologists, WFSA) organizacji, która powstała w 1955 r. W 1968 r. Stanisław Pokrzywnicki, ówczesny prezes TAP, został wybrany, jako jedyny wówczas przedstawiciel Europy Wschodniej, wiceprezydentem WFSA.

1968 r. – sekcja ratownictwa TAP przynależała do Międzynarodowego Towarzystwa Ratownictwa i Pierwszej Pomocy

PTAiIT jest członkiem Europejskiej Akademii Anestezjologii (European Academy of Anaesthesiology), utworzonej 12 III 1977 r. w Paryżu, mającej na celu ujednolicenie szkolenie anestezjologów i egzaminów specjalizacyjnych ważnych w całej Europie, wspólne rozwiązywanie problemów organizacyjnych i prowadzenia badań naukowych w zakresie anestezjologii. W czasie V Europejskiego Kongresu Anestezjologii miało miejsce I Walne Zebranie Europejskiej Akademii Anestezjologii, na którym wybrano 16 osób do Senatu. Wśród tego grona znalazł się Witold Jurczyk. Aktualnie PTAiIT jest członkiem Europejskiego Towarzystwa Anestezjologii i Intensywnej Terapii (ESAIC), które powstało w 2009 roku w wyniku połączenia (amalgamacji) Europejskiego Towarzystwa Anestezjologów (ESA), Europejskiej Akademii Anestezjologii (EAA) oraz Federacji Narodowych Towarzystw Anestezjologów (CENSA) w Europie.

Sekcja Badania i Leczenia Bólu wchodzi w skład Europejskiego Towarzystwa Anestezji Regionalnej (European Society of Regional Anaesthesia)

Sekcja Anestezjologii Pediatrycznej wchodzi w skład Europejskiej Federacji Stowarzyszeń Anestezjologów Pediatrycznych (European Federation of Paediatric Anaesthetists Associations)

W 1990 r. PTaiIT było organizatorem Kongresu Europejskiej Sekcji Światowej Federacji Towarzystw Anestezjologicznych

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE (CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

„Anestezjologia i Reanimacja” (1969-1973)

Od 1973 r. „Anestezja Reanimacja Intensywna Terapia” i równolegle wersja angielskojęzyczna: „Anaesthesia, Resuscitation, Intensive Therapy” – pierwszy nieoficjalny kwartalnik anestezjologów Sekcji Europy Wschodniej WFSA, indeksowany w Medline (do końca 1976 r.).

Od 1983 r. „Anestezjologia Intensywna Terapia”; zmiana szaty zewnętrznej i częstości wydawania zeszytów

Od 1991 r. zmiana wydawcy (likwidacja PZWL)

Wersja elektroniczna czasopisma Anaesthesiology Intensive Therapy: 2023 rok

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

Statut PTaiIT (Akta rejestrowe PTaiIT 24.06.2003 r. Sądu Rejonowego dla m. st. Warszawy ul. Barska 28/30, 02-315 Warszawa)

Sprawozdania z posiedzeń Zarządu Głównego kolejnych kadencji w nieuporządkowanym archiwum PTaiIT

Sprawozdania z działalności poszczególnych oddziałów terenowych i poszczególnych sekcji w nieuporządkowanym archiwum PTaiIT

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE)

„Aktualne zagadnienia anestezjologii” Pamiętnik I Zjazdu Anestezjologów Polskich 25 września 1959 r. red. I. Poklewska PZWL Warszawa 1961

„aktualne zagadnienia anestezjologii” Pamiętnik II Zjazdu Anestezjologów Polskich 7-8 grudnia 1962 r. red. M. Justyna, I. Poklewska PZWL Warszawa 1964.

Anestezjologia i Reanimacja 1969, 1, 3-4; s:348-353,

Anestezjologia i Reanimacja 1971, 1, 2; s:294,

Anestezjologia i Reanimacja 1974, 6, 2; s: 259-260.

„Anestezjologia jako specjalność w Polsce – Wspomnienia i refleksje świadków historii” red. J. Suchorzewska, M. Referowska. Warszawa 2013, Wyd. Content Ed Net Sp. z o. o.

„30 lat minęło... Historia powstania oraz działalności Sekcji Historycznej Polskiego Towarzystwa Anestezjologii i Intensywnej Terapii w latach 1986-2020” A. Macheta. Kraków 2021, Wydawnictwo Księgarnia Akademicka

ANNA PAPROCKA-LIPIŃSKA,
JANUSZ ANDRES

POLSKIE TOWARZYSTWO BADANIA BÓLU (PTBB)

Rok zał.: 1991. **Siedziba i dane adresowe:** 31-531 Kraków, ul. Śniadeckich 10 tel./fax. 12 421 08 85, **Strona internetowa:** <https://ptbb.pl>; adres email: ptbb.pl@gmail.com. Struktura organizacyjna: Władzami Towarzystwa jest Walne Zebranie Członków, Zarząd Główny Towarzystwa oraz Główna Komisja Rewizyjna. Członków zainteresowanych szczególnie obszarami medycyny bólu skupiają 3 sekcje: Sekcja Interwencyjna PTBB, powołana w 2008 r., Sekcja Bólu Jamy Ustnej i Twarzy PTBB, powołana w 2014 r., Sekcja Historyczna PTBB, powołana w 2021 r.

Liczba członków: 701 członków aktywnych, 11 członków honorowych w tym 3 zagranicznych (stan na 31 grudnia 2025 r.) Godność członka honorowego nadawana jest od 1998 r. osobom szczególnie zasłużonym dla Towarzystwa lub mającym wybitne osiągnięcia w badaniach naukowych lub praktyce medycznej w zakresie medycyny bólu.

Prezesi: Jerzy Garstka (1991-1997); Maciej Hilgier (1997-2004); Jan Dobrogowski (2004-2019); Magdalena Kocot-Kępska (2019– nadal). Sekretarze: Jadwiga Pyszkowska (1991-2010); Magdalena Kocot-Kępska (2010-2019); Jarosław Woron (2019– nadal). **Skarbnicy:** Jadwiga Buszewicz (1991-1997); Krystyna Boczar (1997–nadal).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Polskie Towarzystwo Badania Bólu powstało w celu inicjowania i popierania badań naukowych dotyczących mechanizmów, symptomatologii i metod leczenia bólu; integrowania pracowników nauki, lekarzy różnych specjalności oraz innych osób w dziedzinie badań naukowych i praktycznego postępowania przeciwbólowego oraz propagowania najnowszych osiągnięć w zakresie diagnozowania i leczenia bólu. PTBB, zgodnie z przyjętym statutem, realizuje swoje cele głównie przez organizację zjazdów, sympozjów, konferencji i spotkań naukowych na temat bólu i jego leczenia. Od momentu utworzenia PTBB odbyło się dwanaście zjazdów: I Zjazd PTBB – w 1994 r. w Krakowie, II – w 1997 r. w Warszawie, III – w 1999 r. w Katowicach, IV – w 2001 r. w Gdańsku, V – w 2004 r. we Wrocławiu, VI – w 2007 r. w Krakowie, VII – w 2010 r. w Gdańsku, VIII – w 2013 r. w Zakopanem, IX – w 2016 r. w Gdańsku, X – w 2019 r. w Warszawie, XI – w 2022 r. w Krakowie, XII – w 2025 r. we Wrocławiu. PTBB organizuje cykliczne sympozja „Postępy w leczeniu bólu” oraz szkolenia lekarzy różnych specjalności, pielęgniarek i innych pracowników medycznych w zakresie leczenia bólu. W lutym 2007 r. uruchomione zostały 2-letnie studia podyplomowe „Medycyna bólu” w Krakowie we współpracy z Medycznym Centrum Kształcenia Podyplomowego CM UJ, których program oparty jest na Core Curriculum for Professional Education in Pain IASP. Towarzystwo realizuje swoje cele działania także poprzez udostępnianie pracownikom medycznym i pacjentom informacji na temat bólu i jego leczenia. Na stronie internetowej PTBB znajduje się dostęp do portalu wiedzy „Pokonaj ból” z materiałami edukacyjnymi zarówno dla lekarzy, jak i dla pacjentów. PTBB ustala zasady i wydaje certyfikaty polskim poradniom leczenia bólu. Osobom za szczególne działania w obszarze medycyny

bólu przyznawany jest od 1998 r. medal PTBB. Projekt medalu z brązu wykonał artysta rzeźbiarz Stanisław Pietrus.

Towarzystwo działa na terenie całego kraju, a środki na działalność pochodzą ze składek członkowskich oraz wpływów z działalności statutowej i gospodarczej, w tym z organizowanych zjazdów i konferencji naukowych i popularyzatorskich, opłat za opinie, porady i konsultacje.

W 2007 r. Polskie Towarzystwo Badania Bólu (PTBB) wspólnie z Polskim Towarzystwem Anestezjologii i Intensywnej Terapii (PTAiIT), Polskim Towarzystwem Ginekologii (PTG) oraz Polskim Towarzystwem Ortopedii i Traumatologii (PTOiT) podjęło inicjatywę certyfikacji szpitali i oddziałów klinicznych: „Szpital bez bólu”. Od 2018 r. certyfikat „Szpital bez bólu” przyznawany jest w zakresie leczenia bólu przewlekłego oddziałom i szpitalom niezabiegowym. Przychodnie POZ, które spełniają określone w regulaminie kryteria mogą uzyskać certyfikat PTBB „Przychodnia bez bólu”.

Z inicjatywy ZG PTBB rozpoczęto prace nad nowelizacją Ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta, zakończone w 2017 r. wprowadzeniem Artykułu 20a w brzmieniu: „1. Pacjent ma prawo do leczenia bólu. 2. Podmiot udzielający świadczeń zdrowotnych jest zobowiązany podejmować działania polegające na określeniu stopnia natężenia bólu, leczeniu bólu oraz monitorowaniu skuteczności tego leczenia”.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

W 1993 r. PTBB przystąpiło do Europejskiego Stowarzyszenia Towarzystw Bólowych (European Federation of IASP Chapters EFIC). Ówczesny Prezes PTBB prof. Jerzy Garstka pełnił funkcję Councillor of IASP w latach 1993-2005. W latach 2015-2023 prof. Barbara Przewłocka pełniła funkcję Przewodniczącej Komisji Nagród i Grantów EFIC, w latach 2016-2025. prof. Andrzej Basiński pełnił funkcję Councillor of EFIC, dr n. med. Magdalena Kocot-Kępska w kadencji 2017-2020 oraz 2020-2023 została wybrana do Executive Board of EFIC, a od 2025 pełni funkcję Councillor of EFIC. Od 2015 r., co dwa lata, organizowane są w Krakowie, z inicjatywy prof. Barbary Przewłockiej, dr n.med. Andreasa Kopfa oraz prof. Luisa Villanueva EFIC Pain Schools „Translational Pain Research. From Lab to Clinic” – kursy skierowane do młodych europejskich lekarzy i pracowników ochrony zdrowia, zainteresowanych badaniami naukowymi oraz dalszym rozwojem wiedzy i doświadczenia praktycznego w dziedzinie medycyny bólu. Prezes PTBB dr n. med. Magdalena Kocot-Kępska wraz z dr. hab. Dariuszem Kossonem i członkami Sekcji Interwencyjnej PTBB biorą czynny udział w pracach Parlamentarnego Zespołu ds. Medycyny Bólu od momentu jego powstania w lipcu 2024 r.

WYDAWNICTWO CIĄGŁE

Kwartalnik „Ból” wydawany jest od 2000 r.

W czasopiśmie naukowym „Ból” publikowane są prace oryginalne, przeglądowe oraz opisy ciekawych przypadków klinicznych a także wytyczne, zalecenia, rekomendacje, standardy postępowania przygotowane przez krajowe zespoły ekspertów z różnych dziedzin medycyny. tłumaczenia wybranych artykułów z renomowanych czasopism naukowych: czasopisma International

Association for the Study of Pain (IASP) – „PAIN” oraz European Pain Federation (EFIC) – „European Journal of Pain”.

Czasopismo „Ból” stanowi forum dyskusyjne nad procedurami i protokołami badawczymi w oparciu o wzorce IASP-u, w zestawieniu z polskimi doświadczeniami. Uzupełnieniem treści praktycznych i edukacyjnych są wybrane przez Redakcję materiały wydawane przez EFIC lub IASP przetłumaczone na język polski. W części informacyjnej publikowane są komunikaty Polskiego Towarzystwa Badania Bólu.

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

Kocot-Kępska M.: *Perspektywy rozwoju medycyny bólu*. Ból 2021,22,3: 25-28.

Paprocka-Lipińska A.: *Kalendarium działalności Polskiego Towarzystwa Badania Bólu w latach 1991-2021*. Ból 2021,22,3

Paprocka-Lipińska A.: *Powstanie i rozwój leczenia bólu przewlekłego w Polsce w latach 1945-1991*, Gdańsk 2020, Wyd. 2 popr. i uzupełn. Gdański Uniwersytet Medyczny.

Przewłocka B.: *20 lat z „Bólem”*. Ból 2021,22,3:29-38.

ANNA PAPROCKA-LIPIŃSKA

POLSKIE TOWARZYSTWO BADAŃ NAD HISTAMINĄ POLISH HISTAMINE RESEARCH SOCIETY

Rok zal.: 1986. **Siedziba:** 90-419 Łódź, ul. Aleja Tadeusza Kościuszki 4. **Struktura organizacyjna:** Walne Zebranie, Zarząd Główny. **Liczba członków:** 40 (2003). **Prezesi:** Czesław Maśliński (1986-99; następnie Honorowy Prezes PTBH), Wiesława Agnieszka Fogel (1999-). **Sekretarze gen.:** Ewa Brzezińska-Błaszczyk (1986-88), Wiesława Agnieszka Fogel (1989-98), Barbara Skrzydło-Radomańska (1999-).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Polskie Towarzystwo Badań Nad Histaminą reprezentuje naukę polską w zakresie badań nad histaminą i związkami pokrewnymi. Założycielem, wieloletnim prezesem Towarzystwa, a następnie honorowym prezesem PTBH, był wybitny patofizjolog prof. Czesław Maśliński, który stworzył w Polsce szkołę badań nad histaminą i był jednym z inicjatorów założenia w 1971 r. międzynarodowego towarzystwa naukowego „Histamine Club”, które zmieniło w 1981r nazwę na European Histamine Research Society – EHRS (Europejskie Tow. Badań nad Histaminą), obecnie zaś na Histamine Research Society Europe – HRSE, oraz należał do wąskiego grona członków honorowych tej organizacji. Honorowym członkiem EHRS jest także prof. Wiesława Agnieszka Fogel (2013).

Prezesi PTBH byli trzykrotnie (Cz. Maśliński w 1978 r., a W.A. Fogel w 1998 r. 2013) gospodarzami międzynarodowych zjazdów European Histamine Research Society. W październiku 2026 r. odbędzie się w Łodzi XX konferencja PTBH i będzie to wspólne

jubileuszowe spotkanie naukowe Polskiego Towarzystwa Badań Nad Histaminą (40-lecie istnienia) i Histamine Research Society Europe (55 lat od narodzin Histamine CLUB).

Celem Towarzystwa, w myśl statutu zatwierdzonego dnia 5 marca 1987 r., jest stwarzanie warunków dla rozwijania i pogłębiania badań nad histaminą i innymi substancjami endogennymi, których tora metaboliczne i funkcje współdziałają z histaminą – poprzez ułatwianie stałych kontaktów między naukowcami prowadzącymi badania w tym zakresie, w Polsce i na świecie, i umożliwianie szerszej wymiany bieżących informacji o uzyskiwanych wynikach naukowych. Zadania te Towarzystwo realizuje poprzez: organizowanie zebrań naukowych, publicznych odczytów, wykładów; organizowanie zjazdów, sympozjów i konferencji z możliwie szerokim udziałem uczestników krajowych jak i zagranicznych; współpracę z innymi stowarzyszeniami krajowymi i zagranicznymi o pokrewnym profilu.

Zasięgiem oddziaływania Towarzystwo obejmuje teren całego kraju, Środki na działalność pochodzą ze składek członków. Konferencje XII-XIX uzyskały dofinansowanie z Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego z budżetu na upowszechnianie wyników badań. Cykliczne konferencje nt. „Biogenic Amines and related biologically active compounds/ Aminy biogenne i pokrewne związki o wysokiej aktywności biologicznej”./ odbywają się co dwa lata. Dotąd było ich dziewiętnaście. Z wyjątkiem kilku pierwszych polsko-angielskich, konferencje prowadzone są wyłącznie w języku angielskim. Prezentowane są wyniki badań podstawowych i klinicznych dotyczące różnych schorzeń, takich jak: alergia, choroby żołądka i dwunastnicy oraz jelit, wątroby, trzustki i układu nerwowego. Konferencje są jedynym, w takim zakresie, forum wymiany doświadczeń eksperymentalnych i klinicznych.

W cyklicznych konferencjach organizowanych przez PTBH oraz Zakład Amin Biogennych PA-N (do czasu likwidacji ZAB PAN w 2003 r.) lub Zakład Biochemii Hormonów UM lub Instytut Biologii Medycznej PAN, a w odniesieniu do X, XII, XII i XIV konferencji także Akcje COST EU, odpowiednio, COST 922 „Health Implications of Dietary Amines”, COST D34 „Molecular Targeting and Drug Design in Neurological and Bacterial Diseases”, COST BM0806 “Recent advances in histamine receptor H4R research” oraz COST CM1103 “Structure-based drug design for diagnosis and treatment of neurological diseases: dissecting and modulating complex function in the monoaminergic systems of the brain”, uczestniczą wybitni specjaliści z kraju i z zagranicy. Młodym pracownikom naukowym umożliwiają bezpośrednią dyskusję z nimi, a dodatkowo przełamanie pierwszych barier związanych z prezentacją własnych wyników w języku obcym. Na stronie www.ptbh.lodz.pl w zakładce Konferencje można znaleźć programy i streszczenia prezentowanych wykładów i doniesień konferencyjnych.

PTBH współpracuje z różnymi placówkami krajowymi, m.in. z: Uniwersytetami Medycznymi: w Lublinie (Klinika Gastroenterologii, Klinika Okulistyki), w Warszawie (Katedra Patologii Ogólnej i Doświadczalnej), w Białymstoku (Zakład Fizjologii Doświadczalnej, Zakład Alergologii Dziecięcej), ze Śląskim Uniwersytetem Medycznym (Zakład Fizjologii, Oddział Kliniczny Chorób Wewnętrznych i Medycyny Fizykalnej) i Uniwersytetem Medycznym w Łodzi (Instytut Kardiologii, Zakład Cytofizjologii, Histologii i Embriologii) i szeregiem placówek zagranicznych zajmujących się histaminą, innymi aminami i poliaminami biogennymi, ich funkcjami i metabolizmem.

ŹRÓDŁA

Statut Polskiego Towarzystwa Badań nad Histaminą, Łódź 1987.

LITERATURA

A. Fogel: *Polskie Towarzystwo Badań nad Histaminą*, „Problemy Społecznego Ruchu Naukowego” 1998 4 [nr] 1 s. 17-18.

Strona internetowa: www.ptbh.lodz.pl

e-mail: wieslawa.agnieszka.fogel@umed.lodz.pl

POLSKIE TOWARZYSTWO BADAŃ
UKŁADU NERWOWEGO
POLISH NEUROSCIENCE SOCIETY

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1991. **Siedziba:** 02-093 Warszawa, ul. Pasteura 3. **Struktura organizacyjna:** Krajowy Zjazd Członków, Zarząd Główny; sekcje. **Liczba członków:** 340 (2024). **Prezesi:** Mirosław Mossakowski (1991-1992, 1997-1999), Małgorzata Kossut (1992-1995, 2001-2003), Andrzej Wróbel (1995-1997), Jerzy Vetulani (1999-2001), Katarzyna Nałęcz (2003-2005), Ryszard Przewłocki (2005-2007), Jolanta Skangiel-Kramska (2007-2009), Julita Czarkowska-Bauch (2009-2011), Marian H. Lewandowski (2011-2013), Andrzej Szutowicz (2013-2015), Małgorzata Skup (2015-2017), Jan Celichowski (2017-2019), Grzegorz Hess (2019-2021), Elżbieta Pyza (2021-2023), Irena Nalepa (2023-2025), Jacek Jaworski (2025-). **Sekretarze:** Julita Czarkowska-Bauch (1991-1992, 1995-1997, 2001-2003), Remigiusz Tarnecki (1992-1995), Jolanta Zawilska (1997-1999), Władysław Lasoń (1999-2001), Irena Nalepa (2003-2005), Grzegorz Hess (2005-2007), Teresa Zalewska (2007-2009), Katarzyna Łukasiuk (2009-2011), Wioletta Waleszczyk (2011-2013, 2013-2015), Krystyna Ossowska (2015-2017), Jan Rodriguez-Parkitna (2017-2019), Agnieszka Zelek-Molik (2019-2021, 2021-2023), Agnieszka Wnuk (2023-2025), Anna Malik (2025-). **Skarbnicy:** Andrzej Wróbel (1991-1992), Julita Czarkowska-Bauch (1993-1995), Leszek Kaczmarek (1995-1997), Krystyna Domańska-Janik (1999-2001), Stefan Kasicki (2001-2003), Krzysztof Turlejski (2003-2007), Henryk Majczyński (2007-2011), Daniel Wójcik (2011-2015), Monika Liguz-Lęcznar (2015-2017, 2017-2019), Ewa Kublik (2019-2021, 2021-2023), Paweł Boguszewski (2023-).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Polskie Towarzystwo Badań Układu Nerwowego powstało w 1991 r. Założycielami jego byli: Małgorzata Kossut, Marek Kowalczyk, Andrzej Wróbel, Julita Czarkowska-Bauch, Jolanta Skangiel-Kramska, Mirosław Mossakowski, Wojciech Danysz. Celem jego pracy jest organizowanie i popieranie działań zmierzających do rozwoju badań i prac naukowych nad układem nerwowym, zrzeszanie osób pracujących w tej dziedzinie, upowszechnianie osiągnięć naukowych, reprezentowanie neurobiologii polskiej w kraju i za granicą. Prowadzi działalność popularyzacyjną, szkoleniową i wydawniczą.

Dla realizacji zadań Towarzystwo powołało Sekcje: Neurologii i Neuroimmunologii, Neurochemii, Neurofizjologii i Anatomii, Neurobiologii Molekularnej i Komórkowej, Neurofarmakologii, Neuropsychologii, Neuroinformatyki, Popularyzacji Wiedzy o Układzie Nerwowym.

Towarzystwo powołało komisje tematyczne i problemowe. Zgodnie ze Statutem Towarzystwa (Par. 35.1) komisje tematyczne powoływane są w celu organizowania i popierania konkretnych działań zmierzających do rozwoju określonej dziedziny badań: aktywizacji osób pracujących w tej dziedzinie, upowszechniania osiągnięć naukowych oraz edukacji w zakresie wykonywania doświadczeń z użyciem organizmów żywych. Paragraf 35.2 definiuje, że komisje problemowe powoływane są w celu rozwiązywania konkretnych zadań związanych z funkcjonowaniem Towarzystwa na czas konieczny do ich realizacji. W roku 2016 powołano Komisję Problemową ds. Popularyzacji Wiedzy o Zastosowaniu Zwierząt w Badaniach Biomedycznych. Komisja problemowa do spraw Statutu, działała podczas kadencji 2015-2017 i zajmowała się przygotowaniem uaktualnionej wersji Statutu Towarzystwa (<https://ptbun.org.pl/komisje-tematyczne-i-problemowe/>). W 2022 r. powołano Komisję Tematyczną Młody PTBUN, która stworzyła przestrzeń dla młodych i najmłodszych neuronaukowców, członków i sympatyków PTBUN (<https://ptbun.org.pl/mlody-ptbun/>).

Podstawowymi formami działalności PTBUN jest organizowanie: Międzynarodowych Kongresów, corocznych szkół wiosennych, corocznych konferencji neurochemicznych, krajowych konferencji nt. najnowszych osiągnięć polskiej neurobiologii, a także wykładów popularnonaukowych w ramach corocznego Światowego Tygodnia Mózgu (od 1998). PTBUN razem z Komitetem Neurobiologii Polskiej Akademii Nauk przyznaje corocznie, od 2000 roku, nagrodę im. Jerzego Konorskiego za najlepszą pracę z dziedziny neurobiologii. W 2016 roku PTBUN ustanowiło nagrodę im. Adolfa Becka za wybitne osiągnięcia w dziedzinie neurofizjologii oraz nagrodę im. Edwarda Flataua za znaczące osiągnięcia w dziedzinie badań nad anatomią, morfologią oraz biologią molekularną układu nerwowego.

Od 2003 do 2017 r. PTBUN było współwydawcą anglojęzycznego kwartalnika „Acta Neurobiologiae Experimentalis”, indeksowanego przez ISI w Filadelfii.

PTBUN było inicjatorem licznych zjazdów, sympozjów, konferencji i sesji naukowych; tematyka ich była następująca: molekularne podstawy uzależnień, mechanizmy uczenia się i pamięci, plastyczność układu nerwowego, cytokiny a mózg, układy czuciowe, neurogeneza a rozwój, neuroimmunologia mózgu, neurodegeneracja, ból, neuropsycholo-

gia, integracyjne mechanizmy kory mózgu, neuroinformatyka. Po ukonstytuowaniu się Towarzystwa (ogólnokrajowy Zjazd Założycielski, 1991 r., Warszawa) zorganizowano 16 międzynarodowych kongresów, PTBUN: I – Warszawa 1992, II – Kraków 1995, III – Łódź 1997, IV – Gdańsk 1999, V – Toruń 2001, VI – Warszawa 2003, VII – Kraków 2005, VIII – Kraków 2007, IX – Warszawa 2009, X – Łódź 2011, XI – Poznań 2013, XII – Gdańsk 2015, XIII – Warszawa 2017, XIV – Katowice 2019, XV – Kraków 2021 (on-line z powodu pandemii COVID-19), XVI – Toruń 2023. Ponadto zorganizowano dwukrotnie prestiżowe konferencje regionalne, pod patronatem Federacji Europejskich Towarzystw Neuronaukowych (Federation of European Neuroscience Societies – FENS) <https://www.fens.org/>: The FENS Regional Meetings (FRM). Są one organizowane wspólnie przez więcej niż jedno towarzystwo narodowe zrzeszone w FENS. W Polsce odbyła się pierwsza, światowa konferencja z tego cyklu: The first FENS Featured Regional Meeting (Warszawa 2009) i następnie FENS FRM (Kraków 2021; spotkanie odbyło się w trybie on-line z powodu pandemii COVID-19) zorganizowana wspólnie z Litewskim Stowarzyszeniem Neuronauk (LNA).

PTBUN prowadzi działalność popularyzatorską w celu zaznajomienia społeczeństwa z zagadnieniami neurobiologii. Od 1998 r. coroczne imprezy otwarte w ramach Światowego Tygodnia Mózgu obejmują wykłady, dyskusje, zajęcia warsztatowe i konkursy (plastyczne i literackie) dla młodzieży szkolnej.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

Od 1992 r. PTBUN jest członkiem Międzynarodowej Organizacji Badania Mózgu (International Brain Research Organization – IBRO) <https://ibro.org/>. Od 1998 r. PTBUN jest członkiem FENS <https://www.fens.org/>. Prezes PTBUN w okresie swojej kadencji pełni funkcję członka Rady Zarządzającej FENS (FENS Governing Council). W 2021 r. PTBUN podpisało deklarację ALBA, zostając tym samym jednym z 224 towarzystw członkowskich zrzeszonych w ALBA Network, która stanowi globalną i zróżnicowaną sieć neuronaukowców zajmujących się badaniami, edukacją, komunikacją i działaniami na rzecz równości, różnorodności i integracji w naukach o mózgu na całym świecie. Obecnie ALBA Network zrzesza członków z 91 krajów.

WYDAWNICTWA CIĄGŁE

Acta Neurobiologiae Experimentalis (ANE), kwartalnik.

Pismo jest kontynuacją *Acta Biologiae Experimentalis* ukazującego się od 1928 roku (T. 1); w latach 1928-39 wydawane przez Towarzystwo Naukowe Warszawskie, w latach 1947-89 wydawane przez PWN. W 1970 roku nastąpiła zmiana profilu pisma na neurobiologiczny i nazwy na ANE. Od 1990 wydawcą ANE jest Instytut Biologii Doświadczalnej im. M. Nenckiego PAN; w latach 2003-2017 współwydawane przez PTBUN.

ŹRÓDŁA

Statut Polskiego Towarzystwa Badań Układu Nerwowego. Warszawa 1991. – *Statut Polskiego Towarzystwa Badań Układu Nerwowego z poprawkami przyjętymi przez Krajowy Zjazd Członków w 1997, 2016 i 2017 r. – Suplementy i numery zjazdowe [doniesienia z kongresów]*. „Acta Neurobiologiae Experimentalis” 1993 T. 53 No 1, 1995 T. 56 No 1, 1997 T. 57 supl. 1, 1999 T. 59 No 3, 2001 T. 61 No 3, 2003 T. 63 No 3, 2005 T. 65 No 3, 2007 T. 67 No 3, 2009 T. 69 No 3, 2011 T. 71 No 5, 2013 T. 73 No. Supl.1, 2015 T. 75 No. Supl1, 2017 T. 77 No. Supl1, 2019 T. 79 No. Supl1, 2023 T. 83 No. Supl1.

Strona internetowa: <http://www.ptbun.org.pl>
Kontakt e-mail PTBUN: secretary@ptbun.org.pl

PROF. IRENA NALEPA
PREZES PTBUN (2023-2025)

POLSKIE TOWARZYSTWO BIOLOGII MEDYCZNEJ
PTBMed

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zal.: 31 grudnia 2013 r. **Okresy działalności:** 31.12-2013-obecnie. **Siedziba i dane adresowe:** ul. Chałubińskiego 5, 02-004 Warszawa, Polska. **Struktura Organizacyjna:** Zarząd Główny Prezes Zarządu Sławomir Lewicki; Wiceprezes Zarządu Bolesław Kalicki, Barbara Wróblewska; Sekretarz Agata Tomaszewska; Skarbnik Łukasz Szymański; Członek Zarządu Bartosz Słomiński, Jacek Malejczyk, Barbara Bałań, Agnieszka Rusztecka; Główna Komisja Rewizyjna, Członek Komisji Rewizyjnej Marek Saracyn, Agata Będzichowska, Kamila Małek, Robert Zdanowski, Andrzej Siwicki. **Liczba członków:** członkowie honorowi: Andrzej Siwicki, Jacek Malejczyk; członkowie rzeczywisti: 100 osób; **Prezesi** (lata urzędowania): Jacek Malejczyk – 2013- 2021, Sławomir Lewicki – 2021-2025, Grzegorz Węgrzyn 2025-. **Sekretarze** (lata urzędowania): Zdanowski Robert – 2013-2017, Agata Tomaszewska – 2017-2025, Karolina Pierzynowska 2025-. **Skarbnicy** (lata urzędowania): Lewicki Sławomir – 2013-2021, Łukasz Szymański – 2021-2025, Lidia Gaffke 2025-.

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Celem stowarzyszenia jest działalność publiczna na rzecz promocji rozwoju w obszarze dyscypliny wiedzy – biologii medycznej, w szczególności poprzez wykonywania zadań w zakresie: integrowania środowisk naukowych, klinicznych i diagnostycznych z różnych obszarów i dziedzin nauki na rzecz rozwoju dyscypliny wiedzy – biologii medycznej; opracowania założeń, ram, wymogów, standardów, które będą stanowiły pod-

waliny dla specjalności biologii medycznej; kształtowania właściwych postaw społecznych i etyki zawodowej środowisk naukowych i klinicznych, zajmujących się biologią medyczną; popularyzacji w kraju i za granicą osiągnięć biologii medycznej; zachęcanie do pracy naukowej i inicjowanie badań w zakresie biologii medycznej.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

Konferencja Prezesów Towarzystw Lekarskich

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE

Medycyna XXI wieku – wybrane zagadnienia. Praca zbiorowa pod red. Ewy Skopińskiej-Różewskiej, Andrzeja Krzysztofa Siwickiego, Roberta Zdanowskiego. Wydawnictwo Edycja s.c., Olsztyn. ISBN 978-83-941917-1, 2016.

Wybrane zagadnienia biologii i medycyny. Praca zbiorowa pod red. Ewy Skopińskiej-Różewskiej, Andrzeja Krzysztofa Siwickiego, Roberta Zdanowskiego. Wydawnictwo Edycja s.c., Olsztyn. ISBN 978-83-94917-1-9, 2015.

Biologia Medyczna – wybrane problemy. Praca zbiorowa pod red. Andrzeja Krzysztofa Siwickiego, Ewy Skopińskiej-Różewskiej, Roberta Zdanowskiego. Wydawnictwo Edycja s.c., ISBN 978-83-88545-89-4, 2014.

Biologia Medyczna – wybrane zagadnienia. Praca zbiorowa pod red. Ewy Skopińskiej-Różewskiej oraz Andrzeja Krzysztofa Siwickiego, Roberta Zdanowskiego Studium Przygotowawcze Wydawnictw „Edycja”, ISBN 978-83-88545-83-2, 2013.

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

www.ptbmed.pl

POLSKIE TOWARZYSTWO CHIRURGII PLASTYCZNEJ, REKONSTRUKCYJNEJ I ESTETYCZNEJ

POLISH SOCIETY OF PLASTIC,
RECONSTRUCTIVE AND AESTHETIC SURGERY

W latach 30. ubiegłego wieku powstają w Europie ośrodki chirurgii plastycznej i zostaje wyodrębniona specjalność chirurgii plastycznej. W dużej mierze było to następstwem konieczności leczenia następstw ciężkich urazów po I wojnie światowej.

W Polsce działalność tej specjalności wiąże się z nazwiskami prof. Władysława Dobrzańskiego i dr. Stanisława Michałek-Grodzkiego. Po II wojnie światowej dr Stanisław Michałek-Grodzki zorganizował oddział chirurgii plastycznej w szpitalu rejonowym w Polanicy Zdroju. Dało to początek rozwojowi tej dziedziny w Polsce, a ośrodek w Polanicy Zdroju zdobywał coraz większą renomę.

Szkolenia pierwszych chirurgów plastyków odbywały się w doświadczonych ośrodkach w Czechosłowacji, zwłaszcza u prof. Franciszka Buriana w Klinice Chirurgii Plastycz-

nej w Pradze. Tam szkolenie odbył w 1951 roku dr Michał Krauss, który w Polanicy Zdroju tworzył 75-lóżkowy ośrodek leczniczy, naukowy i szkoleny. Wiele lat pracy (1951-1976) prof. Michała Kraussa wprowadzającego różnorodne metody operacyjne przyniosło efekt przeszkolenia wielu chirurgów plastyków i podniesienie rangi tej specjalności oraz rozszerzenie współpracy z innymi specjalnościami zabiegowymi. W 1976 roku kierownictwo ośrodka przejął prof. Kazimierz Kobus, który rozszerzył zakres działalności, przy współpracy z innymi specjalistami krajowymi i zagranicznymi.

W latach 50. XX wieku, równolegle z chirurgami plastykami, wykorzystywali w swojej działalności metody operacyjne chirurgii plastycznej chirurdzy dziecięcy (prof. Jan Kossakowski, prof. Wanda Poradowska) i chirurdzy ogólni (prof. Henryk Kania). Stopniowo powstawały oddziały chirurgii plastycznej przy Akademii Medycznych (Warszawa, Kraków, Gdańsk, Łódź) a także oddziały we Wrocławiu, Zabrzu i przy szpitalu wojskowym w Warszawie. W 1964 roku zostaje opracowany przez lekarzy ówczesnie działających w chirurgii plastycznej program specjalizacji, a chirurgia plastyczna zostaje uznana za odrębną specjalność. W 1967 roku Ministerstwo Zdrowia powołuje konsultanta krajowego ds. chirurgii plastycznej. Pierwszym konsultantem zostaje prof. Michał Krauss. W 1968 roku Ministerstwo Zdrowia przyjęło plan rozwoju chirurgii plastycznej i powołało kliniki i oddziały lub pododdziały w ww. miastach.

W 1957 roku przy Towarzystwie Chirurgów Polskich tworzy się Sekcja Chirurgii Wytwórczej. Pierwszym prezesem zostaje prof. Henryk Kania, a wiceprezesem dr Michał Krauss. W 1963 roku sekcja zmienia nazwę na Sekcja Chirurgii Plastycznej Towarzystwa Chirurgów Polskich. W 1971 roku sekcja przyjmuje nazwę Sekcja Chirurgii Plastycznej i Rekonstrukcyjnej. W latach 1957-1986 sekcja organizuje 17 konferencji naukowych (zwykle odbywających się co 2 lata) oraz 8 sympozjów i sesji naukowych.

W roku 1986 z inicjatywy prof. Michała Kraussa Sekcja Chirurgii Plastycznej i Rekonstrukcyjnej Towarzystwa Chirurgów Polskich przekształciła się w Polskie Towarzystwo Chirurgii Plastycznej i Rekonstrukcyjnej (zarejestrowane w Urzędzie Miasta st. Warszawy w dniu 26.06.1986 r.). Wówczas powołano sekcje towarzystwa: Chirurgii Rekonstrukcyjnej Głowy i Szyi, Mikrochirurgii, Leczenia Oparzeń. Początkowo aktywna działalność sekcji przygasła i w pewnym momencie utworzono samodzielne Towarzystwa: Mikrochirurgii i Leczenia Oparzeń.

W 1997 roku zmieniono nazwę na Polskie Towarzystwo Chirurgii Plastycznej, Rekonstrukcyjnej i Estetycznej (statut zarejestrowany w Sądzie Wojewódzkim w Warszawie dnia 26.02.1998 r.).

Od 1986 roku zwołano 18 zjazdów naukowych Towarzystwa, kolejny odbędzie się w 2024 r. w Warszawie.

W 1981 roku Sekcja Chirurgii Plastycznej i Rekonstrukcyjnej Polskiego Towarzystwa Chirurgów Polskich liczyła 29 członków zwyczajnych – specjalistów chirurgii plastycznej. W 2023 roku Towarzystwo liczy ok 310 członków, w tym przeszło 230 specjalistów chirurgii plastycznej.

Statut, aktualna lista członków i skład zarządu dostępne są na stronie internetowej Towarzystwa: www.ptchprie.pl

DR N. MED. JERZY POTOCKI,
CZŁONEK HONOROWY TOWARZYSTWA

POLSKIE TOWARZYSTWO DIABETOLOGICZNE

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia: 1987. **Okresy działalności:** 1987-obecnie. **Siedziba i dane adresowe (adres, telefon/fax, strony www i adres mailowy):** ul. Polskich Kolei Państwowych 6, 92-402 Łódź; tel.: 882 410 006. [www: ptdiab.pl](http://ptdiab.pl) ; e-mail: biuro@ptdiab.pl

STRUKTURA ORGANIZACYJNA (WYDZIAŁY, KOMISJE, SEKCJE, ODDZIAŁY):

Zarząd Główny, Komisja Rewizyjna, Szkoła Pompowa. Oddziały: Białostocki, Dolnośląski, Gdański, Kujawsko-Pomorski, Lubelski, Łódzki, Małopolski, Opolski, Podkarpacki, Śląski, Świętokrzyski, Warmińsko-Mazurski, Warszawsko-Mazowiecki, Wielkopolski, Zachodniopomorski. **Sekcje:** Sekcja Powikłań Ocznych i Neurologicznych w Cukrzycy, Sekcja Diabetologiczno-Kardiologiczna, Sekcja Dietetyki Diabetologicznej, Sekcja Leczenia Otyłości i Prewencji Cukrzycy, Sekcja Diabetologii Pediatricznej, Sekcja Diabetologiczno-Położnicza, Sekcja Diabetologii Społecznej i Edukacji, Sekcja Nauk Podstawowych i Genetyki, Sekcja Stopy Cukrzycowej, Sekcja Psychodiabetologii. **Zespoły:** Zespół ds. zaleceń PTD, Zespół ds. powikłań nerkowych u chorych na cukrzycę, **Komisja Nagród i Grantów, Pełnomocnik Zarządu Głównego PTD ds. współpracy z Ministerstwem Zdrowia i Parlamentem. Archiwum:** <https://ptdiab.pl/wydarzenia/archiwum>

Liczba członków (honorowych, rzeczywistych, wspierających): Członkowie – 2423; Członkowie honorowi – 43; Członkowie wspierający – brak. **Prezesa (lata urzędowania):** Prof. dr hab. January Ławecki (1987-1988); Prof. dr hab. Jacek Sieradzki (1988-1991); Prof. dr hab. Stanisław Czekalski (1991-1994); Prof. dr hab. Czesław Wójcikowski (1994-2001); Prof. dr hab. Jacek Sieradzki (2001-2007); Prof. dr hab. Władysław Grzeszczak (2007-2011); Prof. dr hab. Leszek Czupryniak (2011-2015); Prof. dr hab. Maciej Małecki (2015-2019); Prof. dr hab. Dorota Zozulińska-Ziółkiewicz (2019-2023); Prof. dr hab. Irina Kowalska (2023-2027). Prezes Elekt: prof. dr hab. Janusz Gumprecht. **Skarbnicy (lata urzędowania):** Prof. dr hab. Krzysztof Strojek (1999-2003); Dr n. med. Teresa Koblik (2003-2007); Prof. dr hab. Przemysław Jarosz-Chobot (2007-2015); Prof. dr hab. Aleksandra Araszkiewicz (2015-2023); Prof. dr hab. Wojciech Fendler (2023-2027). **Sekretarz:** prof. dr hab. Monika Karczewska-Kupczewska

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Polskie Towarzystwo Diabetologiczne to naukowe i zawodowe stowarzyszenie lekarzy, badaczy i specjalistów medycznych zajmujących się diabetologią, działające na terenie całej Polski.

Celem Towarzystwa jest:

- szerzenie zdobyczy współczesnej nauki wśród lekarzy oraz wśród innych członków zajmujących się diabetologią
- zachęcanie i wdrażanie swych członków do pracy naukowej
- współdziałanie w organizowaniu społecznej ochrony zdrowia i w rozwiązywaniu problemów dotyczących jej działalności
- współdziałanie w doskonaleniu zawodowym lekarzy
- reprezentowanie interesów zdrowotnych i opiekuńczych chorych na cukrzycę i podejmowanie starań o ich uwzględnienie wobec władz administracyjnych oraz przemysłu i innych

Dla osiągnięcia w/w celów PTD:

- organizuje posiedzenia i zjazdy naukowe
- prowadzi kursy i wykłady dla członków Towarzystwa i osób zatrudnionych w jednostkach organizacyjnych zajmujących się ochroną zdrowia, w tym w szczególności dla pielęgniarek i dietetyków
- organizuje popularne wykłady publiczne w celu zaznajomienia społeczeństwa z zagadnieniami diabetologii mającymi znaczenie ogólne
- organizuje i prowadzi konkursy na naukowe opracowania zagadnień z zakresu diabetologii oraz przyznaje nagrody za wybitne prace
- podejmuje wszelkie inne prace zmierzające do podniesienia w Polsce poziomu wiedzy z zakresu diabetologii, współdziała w tym zakresie z władzami oraz towarzystwami i organizacjami naukowymi, społecznymi i zawodowymi
- prowadzi działalność wydawniczą poprzez publikowanie czasopism, książek i wszelkich innych wydawnictw o charakterze edukacyjnym
- uczestniczy w różnych formach kształcenia przed- i podyplomowego lekarzy i innych pracowników systemu ochrony zdrowia
- inicjuje, promuje i wspiera prace naukowo-badawcze z zakresu diabetologii i dziedzin pokrewnych, opracowuje i publikuje zalecenia kliniczne dotyczące postępowania z chorymi na cukrzycę
- wspiera finansowo prowadzenie badań naukowych w zakresie diabetologii

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

Konferencja Prezesów Towarzystw Lekarskich – współpraca z: Polską Federacją Edukacji Diabetologicznej; Stowarzyszeniem Edukacji Diabetologicznej; Polskim Stowarzyszeniem Diabetyków; Komisją Zdrowia Sejmu i Senatu; Ministerstwem Zdrowia; Narodowym Funduszem Zdrowia; organizacjami międzynarodowymi: EASD (European Association for the Study of Diabetes), IDF (International Diabetes Federation); Ogólnopolskim Programem Zwalczenia Chorób Infekcyjnych.

WYDAWNICTWA

Podręcznik dwutomowy *Cukrzyca* I wydanie pod red. Jacka Sieradzkiego (2006/2007), II wydanie pod red. Jacka Sieradzkiego, Macieja Małeckiego, Leszka Czupryniaka (201/20165), III wydanie (2019/2020), IV wydanie (2025); Via Medica

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE
(CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

Od 2005 r. – PTD corocznie wydaje *Zalecenia kliniczne dotyczące postępowania u osób z cukrzycą*

Od 2021 *Current Topics in Diabetes* – Redaktor Naczelny prof. dr hab. Leszek Czupryniak

Diabetologia Praktyczna (2000-2021)

Diabetologia Polska do 2000 r.

Diabetologia Doświadczalna i Kliniczna (2000-2021)

Podręcznik dwutomowy *Cukrzyca* I wydanie pod red. Jacka Sieradzkiego (2006/2007),

II wydanie pod red. Jacka Sieradzkiego, Macieja Małeckiego, Leszka Czupryniaka (201/20165),

III wydanie (2019/2020), IV wydanie (2025); Via Medica

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

Pół wieku diabetologii polskiej - Rozmowy z Mistrzami. Red. Agnieszka Fedorczyk, Katarzyna Pinkosz, Leszek Czupryniak; Medycyna Praktyczna, Kraków 2020

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE)

Pół wieku diabetologii polskiej - Rozmowy z Mistrzami. Red. Agnieszka Fedorczyk, Katarzyna Pinkosz, Leszek Czupryniak; Medycyna Praktyczna, Kraków 2020

W IMIENIU ZARZĄDU GŁÓWNEGO PTD 2023-2027
PREZES POLSKIEGO TOWARZYSTWA DIABETOLOGICZNEGO
PROF. DR HAB. IRINA KOWALSKA

POLSKIE TOWARZYSTWO DIAGNOSTYKI
LABORATORYJNEJ
POLISH SOCIETY OF LABORATORY DIAGNOSTICS

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1964. **Siedziba:** 03-428 Warszawa, ul. Konopacka 4. Adres do korespondencji: 03-428 Warszawa, ul. Konopacka 4. **Oddziały:** Białystok, Bydgoszcz, Gdańsk, Katowice, Kielce, Kraków, Lublin, Lubuski, Łódź, Olsztyn, Opole, Poznań, Rzeszów, Słupsk, Szczecin, Warszawa, Wrocław. **Struktura organizacyjna:** Walne Zgromadzenie Delegatów, Zarząd Główny; sekcje, koła techników medycznych. **Archiwum. Liczba członków:** 2174 (1976), 3550 (2003), 4124 (2023). **Prezesi:** Jerzy Krawczyński (1964-76), Stefan Angielski (1976-79), Jerzy Janecki (1979-83), Jan Sznajd (1983-91), Jan Prokopowicz (p. o. 1991-92), Dagna Bobilewicz (1992-98), Marek Paradowski (1998-2007), Dariusz Sitkiewicz (2007-2010), Bogdan Solnica (2010-2017), Anna Mertas (2017-2022), Katarzyna Winsz-Szczotka (2022-)

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Polskie Towarzystwo Diagnostyki Laboratoryjnej powstało z przekształcenia Sekcji Analityki Lekarskiej Pol. Tow. Lekarskiego, istniejącej od 1962 r. i będącej pierwszą strukturą organizacyjną w zakresie diagnostyki laboratoryjnej w Polsce. Zrzesza osoby posiadające wyższe wykształcenie dające podstawę do pracy w diagnostyce laboratoryjnej lub rozwijania zainteresowań naukowych w zakresie medycyny laboratoryjnej. Ponadto, Towarzystwo zrzesza członków wspierających i nadaje godność członka honorowego.

Pierwszy statut Towarzystwa został zatwierdzony w 1967 r. Obecnie obowiązujący statut został uchwalony przez Walne Zgromadzenie Delegatów PTDL w dniu 15 września 2013 roku w Warszawie i zarejestrowany w Sądzie Wojewódzkim w Warszawie.

Podstawowym celem PTDL jest: rozpowszechnianie najnowszej wiedzy w zakresie medycyny laboratoryjnej i szerzenie postępu w tej dziedzinie; podnoszenie fachowej i naukowej wiedzy członków oraz zachęcanie i ułatwianie im prowadzenia badań naukowych; współdziałanie w szkoleniu fachowych pracowników w zakresie diagnostyki laboratoryjnej; współdziałanie z organami administracji państwowej i samorządowej oraz innymi instytucjami i organizacjami w celu podnoszenia rangi medycyny laboratoryjnej i zapewnienia właściwej jej roli w systemie ochrony zdrowia;

Wymienione cele Towarzystwo realizuje poprzez: organizowanie zjazdów naukowych, konferencji, warsztatów, posiedzeń dyskusyjnych, kursów, wystaw i pokazów aparatury laboratoryjnej; prowadzenie działalności wydawniczej (redagowanie i wydawanie czasopism Diagnostyka Laboratoryjna oraz Badanie i Diagnoza); współpraca z – mającymi podobne cele – towarzystwami i organizacjami w kraju i za granicą; inicjowanie i popieranie działań mających na celu opracowanie istotnych zagadnień z zakresu medycyny laboratoryjnej, m.in. przez ogłaszanie konkursów i przyznawanie nagród; opiniowanie projektów aktów prawnych związanych z medycyną laboratoryjną; tworzenie zaleceń i rekomendacji przydatnych w rutynowej pracy w medycznych laboratoriach diagnostycznych; podejmowanie innych prac zmierzających do podniesienia w Polsce wiedzy z zakresu medycyny laboratoryjnej i jakości wykonywanych badań.

Statutowe zadania Towarzystwa realizuje oraz koordynuje Zarząd Główny (ZG) PTDL wraz z Zarządami 17 Oddziałów Terenowych oraz z 4 specjalistycznymi sekcjami, w tym – parazytologii, koagulologii, cytomorfologii medycznej, ds. standaryzacji informacji w medycynie laboratoryjnej. PTDL jest członkiem Federacji Polskich Towarzystw Medycznych, a także członkiem międzynarodowych federacji stowarzyszeń działających w obszarze medycyny laboratoryjnej: Europejskiej (EFLM, *European Federation of Clinical Chemistry and Laboratory Medicine*) i Międzynarodowej Federacji Chemii Klinicznej i Medycyny Laboratoryjnej (IFCC, *International Federation of Clinical Chemistry and Laboratory Medicine*). Współpracuje z wieloma naukowymi towarzystwami medycznymi krajowymi i zagranicznymi: Pol. Tow. Diabetologicznym, Pol. Tow. Mikrobiologów, Pol. Tow. Biochemicznym, Kolegium Medycyny Laboratoryjnej w Polsce, jak również z Krajową Izbą Diagnostów Laboratoryjnych, w której tworzenie zaangażowani byli Członkowie ZG PTDL, szczególnie prof. Marek Paradowski.

Najważniejszym wydarzeniem w życiu Towarzystwa są Zjazdy Naukowe i połączone z nimi Walne Zgromadzenia Delegatów, podczas których wybierany jest Prezes a także Zarząd Główny, Komisja Rewizyjna i Sąd Koleżeński. Wydarzenia te są miejscem wymiany myśli naukowej i przedstawiania najnowszych osiągnięć badawczych z zakresu medycyny laboratoryjnej, stanowiąc jednocześnie istotne źródło informacji, szczególnie dla młodych członków. Na wszystkie zjazdy zapraszani są goście zagraniczni, a także wybitni przedstawiciele pokrewnych dziedzin medycyny. W okresach między kolejnymi zjazdami organizowane są sympozja, konferencje naukowo-szkoleniowe i warsztaty robocze, zarówno na szczeblu lokalnym (organizowane przez terenowe oddziały PTDL), jak i centralnym (organizowane przez Zarząd Główny). Wszystkim imprezom towarzyszą wystawy sprzętu i materiałów do diagnostyki laboratoryjnej, które dają uczestnikom spotkań możliwość wymiany informacji w zakresie eksploatacji aparatury i wykorzystania nowoczesnych metod diagnostycznych we własnych laboratoriach. PTDL zorganizowało m.in. IX Europejski Kongres Chemii Klinicznej, który miał miejsce w Krakowie w 1991 r., a inicjatorem i przewodniczącym Kongresu był ówczesny prezes PTDL prof. Jan Sznajd. W 1992 r. zgodnie z decyzją ZG PTDL członkowie komitetu organizacyjnego powołali Fundację Rozwoju Diagnostyki Laboratoryjnej, która zakończyła swoją działalność w 2023 r. W ciągu 30 lat swojego istnienia, Fundacja wspierała Towarzystwo w realizacji celów statutowych oraz prowadziła własną działalność szkoleniową, wydawniczą i organizacyjną.

Na przestrzeni 60 lat istnienia Towarzystwo na podstawie uchwał Walnych Zgromadzeń Delegatów, nadało tytuły członka honorowego najwyższą godność PTDL 30 wybitnym uczonym polskim i zagranicznym. Członkami honorowymi Towarzystwa zostali: Józef Heller, Jiří Homolka, Jaroslav Horejsi, Jordan Todorow, Zdenko Čičvarek, Reinhard Haschen, Wadim Mienszikow, Martin Rubin, Herman Adlercreutz, Heinz Baufeld, Jerzy Krawczyński, Edwin Larski, Karel Mašek, Gerhard Siest, Halina Śliwińska-Przyjemska, Wanda Dobryszczycka, Andrzej Rotter, Stefan Angielski, Jerzy Janecki, Hans Reinauer, Zbigniew Sagan, Zdzisław Stoltzman, Walter Guder, Andrzej Brzeziński, Jan Prokopowicz, Jacek Kujawski, Vladimir Palička, Józefa Lorenc, Henryk Owczarek, Victor Blaton, Jerzy W. Naskalski, Rudolf Pulmann, Jan Kanty Kulpa, Marek Paradowski, Maciej Szmitkowski, Andrzej Szutowicz, Dagna Bobilewicz, Dariusz Sitkiewicz.

WYDAWNICTWA CIĄGŁE

Diagnostyka Laboratoryjna. Warszawa 1966 T. 1.

Monografie Polskiego Towarzystwa Diagnostyki Laboratoryjnej. Warszawa 1970 [nr] 1.

ŹRÓDŁA

Statut Polskiego Towarzystwa Diagnostyki Laboratoryjnej. [Warszawa 2013].

LITERATURA

Z. Sagan: *Stan diagnostyki laboratoryjnej na terenie kraju*. W: *Stan medycyny polskiej w opinii polskich towarzystw lekarskich*. Warszawa 1971 s. 253-259; J. Krawczyński: *Polskie Towarzy-*

stwo Diagnostyki Laboratoryjnej. W: *Słownik polskich towarzystw naukowych*. T. 1. Wrocław 1978 s. 314-315;

H. Zborowska, S. Białek, D. Sitkiewicz: *Polskie Towarzystwo Diagnostyki Laboratoryjnej*. Monografia Historyczna Warszawa, 2009.

Strona internetowa: www.diagnostykcalab.com.pl

e-mail: winsz@sum.edu.pl ; mbsolnic@cyf-kr.edu.pl

KATARZYNA WINSZ-SZCZOTKA
BOGDAN SOLNICA

POLSKIE TOWARZYSTWO DIETETYKI

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1985. **Okresy działalności:** 1985-obecnie. **Siedziba i dane adresowe** (Adres, telefon/fax, strony www i adres mailowy): Polskie Towarzystwo Dietetyki, ul. Medyków 14, 40-752 Katowice, tel. 032 413 03 25, <https://ptd.org.pl/>, e-mail: biuro@ptd.org.pl. **Struktura organizacyjna** (Wydziały, Komisje, Sekcje, Oddziały): Zarząd, Komisja Rewizyjna, Krajowy Zjazd Delegatów, Oddziały, Sekcje, Komisja Nauki i Kształcenia. **Liczba członków** (honorowych, rzeczywistych, wspierających): (2024) 572, w tym 10 członków honorowych oraz 6 członków wspierających. **Prezesi honorowi:** Anna Rudnicka. **Prezesi** (lata urzędowania): Anna Rudnicka (1986-2009), Danuta Gajewska (2009-2022), Grzegorz Kostecki (od 2022). **Sekretarze generalni** (lata urzędowania): Czesława Kaczmarczyk (1986-1995), Barbara Krzysztofowicz (1995-2004), Bogusław Katarzyński (2004-2009), Beata Sińska (2009-2014), Joanna Myszkowska-Ryciak (2014-2017), Grzegorz Kostecki (2017-2022), Sabina Zajchowska (od 2022). **Skarbnicy** (lata urzędowania): Aleksandra Antoń (1986-1991), Aleksandra Dwornicka (1991-2004), Elżbieta Gabrowska (2004-2009), Maria Kret (2009-2014), Grzegorz Kostecki (2014-2017), Sylwia Gudej (2017-2022), Magdalena Madej-Babula (od 2022)

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Inicjatorem powołania, jak również współautorem pierwszego Statutu Polskiego Towarzystwa Dietetyki (PTD), była mgr Anna Rudnicka, wieloletni kierownik szkolenia praktycznego dietetyków w Krakowie. Inicjatywa utworzenia Towarzystwa została podjęta podczas zebrania nauczycieli i absolwentów Medycznego Studium Zawodowego nr 6 – Wydziału Dietetyki w Krakowie w marcu 1985 r. Stowarzyszenie pod nazwą Polskie Towarzystwo Dietetyki decyzją Wydziału Społeczno-Administracyjnego Urzędu Miasta Krakowa zostało wpisane 25 kwietnia 1986 r. do rejestru związków i sto-

warzyszeń Urzędu Miasta Krakowa pod pozycją nr 301. Podczas Walnego Zebrania Członków Założycieli PTD w dniu 19 maja 1986 r. dokonano wyboru pierwszego Zarządu Głównego, w którego składzie znajdowali się: prezes Anna Rudnicka, wiceprezesi: Helena Ciborowska oraz Izabela Piróg, sekretarz Czesław Kaczmarczyk oraz skarbnik Aleksandra Antoń.

Pierwszą siedzibą Zarządu Głównego PTD zostało Medyczne Studium Zawodowe w Krakowie, w latach 2010-2022 siedziba mieściła się na Wydziale Żywienia Człowieka (wcześniej Wydziale Żywienia Człowieka i Konsumpcji) Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, a od roku 2022 w Katowicach. Zgodnie ze Statutem najwyższą władzą Towarzystwa jest Krajowy Zjazd Delegatów – zwyczajny i nadzwyczajny. Polskie Towarzystwo Dietetyki zrzesza dietetyków z całego kraju, a na przestrzeni blisko 40 lat jego funkcjonowania powstało 10 oddziałów wojewódzkich – w Krakowie przewodnicząca Maria Kret, Łodzi przewodnicząca Jolanta Krzyżanowska, Katowicach przewodniczące: Urszula Cybulska, Beata Całyniuk, Warszawie przewodniczące: Agnieszka Kowalik, Lucyna Pachocka, Danuta Gajewska, Rzeszowie przewodniczące: Aleksandra Pyziak, Danuta Matuszewska, Wrocławiu przewodnicząca Danuta Rogowska, Grudziądzu przewodnicząca Wiesława Gołębiewska, Poznaniu przewodnicząca Milada Tycowa, Koszalinie przewodnicząca Bożena Pudło, Lublinie przewodniczące: Joanna Wróbel, Alicja Podolak. Obecnie w strukturach PTD działa 5 oddziałów: Krakowski (z siedzibą w Krakowie) przewodnicząca Maria Kret, Łódzki (z siedzibą w Łodzi) przewodnicząca Agnieszka Kolmaga, Wrocławsko-Opolski (z siedzibą w Opolu) przewodnicząca Monika Bronkowska, Śląski (z siedzibą w Sosnowcu) przewodnicząca Beata Całyniuk oraz Warszawski (z siedzibą w Warszawie) przewodnicząca Joanna Myszkowska-Ryciak. Nazwa Towarzystwa jest prawnie zastrzeżona. Działalność PTD jest finansowana ze składek członkowskich oraz odpłatnych działań zgodnych z celami statutowymi, prowadzonych w ramach działalności gospodarczej.

Zadaniem PTD od początku istnienia było zrzeszanie dietetyków, posiadających odpowiednie wykształcenie i przygotowanie zawodowe. Początkowo kształcenie dietetyków było realizowane w Medycznym Studium Zawodowym, później również na uczelniach wyższych (rolniczych, przyrodniczych i medycznych) na kierunku żywienie człowieka, zdrowie publiczne i dietetyka, na poziomie licencjackim i magisterskim. Jako cele statutowe działalności PTD przyjęto: 1. podnoszenie poziomu wiedzy ogólnej i specjalistycznej w zakresie dietetyki; 2. popieranie rozwoju nauki w zakresie dietetyki wśród członków Towarzystwa oraz w różnych grupach społecznych; 3. ochronę i promocję zdrowia; 4. prowadzenie działalności oświatowej i kształceniowej wśród różnych grup społecznych; 5. edukację żywieniową społeczeństwa w zdrowiu i chorobie; 6. współudział w kształtowaniu modelu opieki zdrowotnej; 7. przyczynianie się do rozwoju dietetyki w Polsce; 8. podnoszenie rangi zawodu dietetyka 9. dbałość o przestrzeganie etyki zawodowej członków Towarzystwa.

Od początku istnienia Polskie Towarzystwo Dietetyki realizowało misję podnoszenia wiedzy zawodowej dietetyków oraz rangi zawodu w Polsce. W 1993 r. przy Zarządzie Głównym PTD utworzono Komisję Nauki i Kształcenia, która w ramach swojej działalności odpowiadała za merytoryczną organizację szkoleń i kursów doskonalących dla

dietetyków, jak również opracowywała i odpowiadała za projekty programów kształcenia dietetyków na poziomie średnim i uniwersyteckim. Członkowie Komisji oraz Zarządu Głównego PTD brali udział w opracowywaniu Programu Nauczania w zawodzie dietetyka 322(02) dla medycznej szkoły policealnej na podbudowie liceum ogólnokształcącego lub liceum technicznego, który w roku 1998 został zatwierdzony przez Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej. Ww. Program Nauczania był opiniowany przez mgr Marię Kret – przewodniczącą Oddziału Krakowskiego PTD. Komisja Nauki i Kształcenia zainicjowała również działania zmierzające do zorganizowania wyższych studiów w zakresie dietetyki w Polsce, m.in. opracowała projekt 3-letnich studiów licencjackich z możliwością kontynuacji studiów magisterskich, wzorowany na programach studiów realizowanych przez Wydziały Dietetyki w Wielkiej Brytanii oraz Stanach Zjednoczonych. Członkowie Komisji oraz Zarządu Głównego PTD byli członkami powołanego przez Ministerstwo Zdrowia w 2001 r. Zespołu ds. opracowania projektu minimalnych wymagań programowych dla kierunku/specjalności dietetyka pod przewodnictwem prof. Bruno Szczygła. Opracowane przez Zespół Standardy Nauczania dla Studiów Licencjackich i Magisterskich – Kierunek Dietetyka zostały zamieszczone w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 13 czerwca 2006 roku w sprawie nazw kierunków studiów poz. 834 (Dziennik Ustaw RP z 7 lipca 2006 roku nr 121), co zapoczątkowało kształcenie na kierunku dietetyka w Polsce.

Polskie Towarzystwo Dietetyki od początku istnienia działa aktywnie na rzecz regulacji zawodu dietetyka w Polsce. Zarząd Główny PTD już w 1988 roku opracował projekt nowelizacji regulaminów pracy dietetyków pracujących na różnych stanowiskach oraz projekt zależności służbowej, które to opracowania zostały przesłane do Departamentu Lecznictwa i Profilaktyki. W latach 2003-2023 przedstawiciele Zarządu Głównego wielokrotnie brali udział w spotkaniach dotyczących projektu ustawy o zawodach medycznych w Ministerstwie Zdrowia. Zespół Polskiego Towarzystwa Dietetyki opracował „Wytyczne Polskiego Towarzystwa Dietetyki i krajowego konsultanta w dziedzinie medycyny rodzinnej do udzielania konsultacji dietetycznych w opiece koordynowanej w POZ”, które zostały opublikowane w lutym 2023 r. na stronach Ministerstwa Zdrowia. W latach 1987-2009 podstawową formą działalności PTD były zebrania szkoleniowe i kursy doszkalające realizowane przez Zarząd Główny przy współpracy z Zarządem Oddziału Wojewódzkiego w Krakowie. W tym okresie odbyło się 270 zebrań szkoleniowych oraz 32 kursy doszkalające m.in. z zakresu prawidłowego żywienia różnych grup populacyjnych, dietoterapii i dietoprofilaktyki wybranych chorób, organizacji żywienia w szpitalach, edukacji żywieniowej czy żywności funkcjonalnej. W szkoleniach brali udział nie tylko dietetycy, ale również nauczyciele, pracownicy inspekcji sanitarno-epidemiologicznej, lekarze, pielęgniarki, dyrekcje i pracownicy przedszkoli, żłobków oraz inne zainteresowane osoby, co pozwalało na popularyzację wiedzy żywieniowej i dietetycznej.

Polskie Towarzystwo Dietetyki, zarówno Zarząd Główny, jak i Oddziały Wojewódzkie, było organizatorem i współorganizatorem kilkudziesięciu konferencji naukowych i naukowo-szkoleniowych, kursów oraz warsztatów, których celem była prezentacja aktualnej wiedzy żywieniowej, jak również wymiana doświadczeń pomiędzy specjalistami

różnych dziedzin. Ważnym aspektem działalności PTD była aktywność wydawnicza: w latach 1995-2003 ukazywał się Kwartalny Biuletyn PTD, natomiast w latach 2007-2019 – kwartalnik Dietetyka. Oficjalne Czasopismo Polskiego Towarzystwa Dietetyki. W ramach działalności popularyzatorskiej PTD organizuje otwarte spotkania naukowe, publikuje materiały na stronie internetowej Towarzystwa, jak również realizuje programy edukacyjne i szkoleniowe dla różnych grup populacyjnych we współpracy z Ministerstwem Zdrowia, fundacjami i stowarzyszeniami (m.in. Kreator Zdrowia, Trzymaj formę, Zachowaj równowagę, Wybieram wodę i in.).

W ramach Polskiego Towarzystwa Dietetyki została powołana przez Zarząd Główny PTD dnia 12.11.2010 roku Sekcja Wrodzonych Wad Metabolizmu (WWM). Zadaniem Sekcji jest: współpraca z dietetykami zajmującymi się leczeniem WWM w różnych ośrodkach medycznych w Polsce, doskonalenie zawodowe w zakresie leczenia dietetycznego we wrodzonych wadach metabolizmu opracowanie zaleceń, opinii, wytycznych i standardów dotyczących zasad postępowania dietetycznego we WWM, propagowanie wiedzy dotyczącej w/w chorób. Sekcja WWM od 2017 roku rozpoczęła organizację cyklicznych konferencji naukowo-szkoleniowych, pod przewodnictwem tytułem Postępowanie dietetyczne we wrodzonych wadach metabolizmu (WWM).

Polskie Towarzystwo Dietetyki aktywnie współpracuje z wieloma towarzystwami naukowymi, m.in. Polskim Towarzystwem Nauk Żywnościowych, Polskim Towarzystwem Diabetologicznym, Polskim Towarzystwem Żywienia Pozajelitowego i Dojelitowego oraz Polską Akademią Nauk. PTD rozwija również współpracę z ośrodkami naukowymi; należą do nich: Akademia Medyczne, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, jak również Centrum Zdrowia Dziecka i Instytut Matki i Dziecka. W 2014 r. Krajowy Zjazd Delegatów Polskiego Towarzystwa Dietetyki uchwalił pierwszy „Kodeks etyki zawodowej dietetyka Rzeczypospolitej Polskiej”.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

Polskie Towarzystwo Dietetyki od 1995 r. jest aktywnym członkiem EUROPEAN FEDERATION OF THE ASSOCIATIONS OF DIETITIANS (EFAD, Europejskiej Federacji Towarzystw Dietetycznych), która reprezentuje ponad 28 000 dietetyków z 23 krajów europejskich. We wrześniu 1998 roku Zarząd Główny PTD w Krakowie był organizatorem XI Posiedzenia Delegatów EFAD.

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE)

Polskie Towarzystwo Dietetyki. Szkoła Zdrowia Publicznego w Krakowie. Rudnicka A.: Żywnienie w chorobie wrzodowej. Uniwersyteckie Wydawnictwo Medyczne.

Polskie Towarzystwo Dietetyki. Szkoła Zdrowia Publicznego w Krakowie. Piróg I.: Żywnienie w profilaktyce i leczeniu otyłości. Uniwersyteckie Wydawnictwo Medyczne.

Polskie Towarzystwo Dietetyki. Szkoła Zdrowia Publicznego w Krakowie. Ciborowska H.: Dieta niskotłuszczowa. Uniwersyteckie Wydawnictwo Medyczne.

Gajewska D., Myszkowska-Rygiak J. (red.) Wybrane problemy dietoprofilaktyki i dietoterapii chorób przewlekłych. Wydawca Polskie Towarzystwo Dietetyki, Warszawa 2016

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE

(ZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

Kwartalny Biuletyn Polskiego Towarzystwa Dietetyki (1995-2003)

Dietetyka. Oficjalne Czasopismo Polskiego Towarzystwa Dietetyki (2007-2017):

Dietetyka. Oficjalne Czasopismo Polskiego Towarzystwa Dietetyki. Standardy kształcenia dietetyków w Polsce. Białko w żywieniu człowieka zdrowego i chorego. 2007, vol. 1, nr 1.

Dietetyka. Oficjalne Czasopismo Polskiego Towarzystwa Dietetyki. Białko w żywieniu człowieka zdrowego i chorego Modyfikacja diety łatwo strawnej. 2007, vol. 1, nr. 2.

Dietetyka. Oficjalne Czasopismo Polskiego Towarzystwa Dietetyki. Leczenie chorych na cukrzycę – część I. 2007, vol. 1, nr. 3.

Dietetyka. Oficjalne Czasopismo Polskiego Towarzystwa Dietetyki. Leczenie chorych na cukrzycę – część II. 2007, vol. 1, nr. 4.

Dietetyka. Oficjalne Czasopismo Polskiego Towarzystwa Dietetyki. Otyłość Wyzwanie dla Obywatela i Państwa. 2008, vol. 2, nr. 1.

Dietetyka. Oficjalne Czasopismo Polskiego Towarzystwa Dietetyki. Leczenie chorych w przewlekłych chorobach nerek. 2008, vol. 2, nr. 2.

Dietetyka. Oficjalne Czasopismo Polskiego Towarzystwa Dietetyki. Problemy metaboliczne w niedożywieniu i otyłości. 2008, vol. 2, nr. 3.

Dietetyka. Oficjalne Czasopismo Polskiego Towarzystwa Dietetyki. Żywienie dzieci zdrowych i chorych. 2008, vol. 2, nr. 4.

Dietetyka. Oficjalne Czasopismo Polskiego Towarzystwa Dietetyki. Składniki mineralne Wybrane zagadnienia z żywienia dzieci. 2009, vol. 3, nr. 1.

Dietetyka. Oficjalne Czasopismo Polskiego Towarzystwa Dietetyki. Problemy żywieniowe osób uprawiających sport. 2010, vol. 4, nr. 1-2.

Dietetyka. Oficjalne Czasopismo Polskiego Towarzystwa Dietetyki. Antyoksydanty. Praktyczne wskazówki żywieniowe. 2010, vol. 4, nr. 3-4.

Dietetyka. Oficjalne Czasopismo Polskiego Towarzystwa Dietetyki. Celiakia. 2011, vol. 5, nr. 1.

Dietetyka. Oficjalne Czasopismo Polskiego Towarzystwa Dietetyki. Cukrzyca. 2011, vol. 5, nr. 2.

Dietetyka. Oficjalne Czasopismo Polskiego Towarzystwa Dietetyki. Postępowanie dietetyczne w przewlekłej chorobie nerek. 2011, vol. 5, nr. 3-4.

Dietetyka. Oficjalne Czasopismo Polskiego Towarzystwa Dietetyki. Zaburzenia odżywiania. 2012, vol. 6, nr. 1/2.

Dietetyka. Oficjalne Czasopismo Polskiego Towarzystwa Dietetyki. Wrodzone wady metabolizmu. 2013, vol. 7, nr. 1.

Dietetyka. Oficjalne Czasopismo Polskiego Towarzystwa Dietetyki. Wrodzone wady metabolizmu. Cz.2 2015, vol. 8, nr. 1.

Dietetyka. Oficjalne Czasopismo Polskiego Towarzystwa Dietetyki. Standardy leczenia dietetycznego otyłości prostej u osób dorosłych stanowisko Polskiego Towarzystwa Dietetyki. 2015, vol. 8, wydanie specjalne.

Dietetyka. Oficjalne Czasopismo Polskiego Towarzystwa Dietetyki. Standardy postępowania dietetycznego w kardiologii - stanowisko Polskiego Towarzystwa Dietetyki. 2016, vol. 9, wydanie specjalne.

Dietetyka. Oficjalne Czasopismo Polskiego Towarzystwa Dietetyki. Rekomendacje postępowania dietetycznego w cukrzycy. Stanowisko Polskiego Towarzystwa Dietetyki. 2017, vol. 10, wydanie specjalne.

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

Statut Polskiego Towarzystwa Dietetyki, Dietetyka. Oficjalne Czasopismo Polskiego Towarzystwa Dietetyki, Kwartalny Biuletyn Polskiego Towarzystwa Dietetyki

HELENA CIBOROWSKA,
MARIA KRET,
JOANNA MYSZKOWSKA-RYCIĄK

POLSKIE TOWARZYSTWO EPIDEMIOLOGÓW
I LEKARZY CHORÓB ZAKAŹNYCH
POLISH SOCIETY OF EPIDEMIOLOGY
AND INFECTIOUS DISEASES

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1958. **Siedziba:** 15-540 Białystok, ul. Żurawia 14, **Oddziały:** Białystok, Bydgoszcz, Bytom, Gdańsk, Katowice, Kielce, Kraków, Lublin, Łódź, Poznań, Rzeszów, Szczecin, Warszawa, Wrocław. **Struktura organizacyjna:** Walne Zebranie, Zarząd Główny, Zarządy Oddziałów. **Liczba członków:** 1100 (1975), 1260 (2003), 991 (2021). **Prezesi:** Bertold Kassur (1958-61, 1969-72), Mieczysław Biłek (1961-64), Karol Szymoński (1964-66), Piotr Boroń (1966-69), Ryszard Stempień (1972-75), Kazimierz Neyman (1975-78), Andrzej Gajda (1978-81), Janusz Januszkiewicz (1981-88), Jan Karol Kostrzewski (1988-91), Jacek Juszczyk (1991-97), Waldemar Halota (1997-2003), Janusz Cianciara (2003-2006), Krzysztof Simon (2006-2012), Małgorzata Pawłowska (2012-2018), Robert Flisiak (2018-2024), Krzysztof Tomasiewicz (2024-). **Wiceprezesi (od 2003):** Krzysztof Simon, Małgorzata Pawłowska (2003-2006), Małgorzata Pawłowska, Robert Flisiak (2006-2012), Andrzej Horban (2012-2018), Małgorzata Pawłowska, Krzysztof Tomasiewicz (2018-2024), Robert Flisiak (2024-), Anna Piekarska (2024-). **Sekretarze:** Józef Hornik (1958-61), Eugeniusz Juzwa (1961-64), Witold Kiczka (1964-66), Czesław Jeżyna (1966-69), Antoni Łapszewicz (1969-72), Leszek Wojciechowski (1972-75), Tadeusz Walter (1975-78), Maria Jasiel (1978-81), Alojzy Oszczak (1981-88), Danuta Serokowa (1988-91), Jacek Adamek (1991-97), Ewa Topczewska-Staubach (1997-2003), Grażyna Cholewińska (2003-2006), Małgorzata Ingot (2006-2012), Ewa Smukalska (2012-2018), Agnieszka Czauż-Andrzejuk (2018-2024), Magdalena Tudrujek-Zdunek (2024-). **Skarbnicy (od 2003):** Wojciech Basiak (2003-2006), Paweł Piszko (2006-2012), Dorota Kozielowicz (2012-2018), Alicja Kalinowska (2018-2024), Dariusz Bielec (2024-).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Zebranie organizacyjne Polskiego Towarzystwa Epidemiologów i Infekcjonistów w Warszawie odbyło się w styczniu 1956 r. z udziałem prof. Józefa Kostrzewskiego (Kraków), prof. Wiktora Bincera (Gdańsk), prof. Jana Bogdanowicza (Warszawa), prof. Jana Kostrzewskiego (Warszawa), prof. Bertolda Kassura (Warszawa), dr Haliny Wiórowej (Warszawa). W maju tego roku miało miejsce zebranie tymczasowego Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Epidemiologów i Lekarzy Chorób Zakaźnych w składzie: przewodniczący – prof. B. Kassur, wiceprzewodniczący – prof. J. Bogdanowicz, prof. J. Kostrzewski, sekretarz – dr Józef Hornik, skarbnik dr A. Kominek, członkowie prof. W. Bincer, doc. Edmund Wojciechowski. Rejestracja statutu Towarzystwa nastąpiła 16 stycznia 1958 r.

Zadaniem PTEiLChZ, zgodnie ze statutem (zmiany w 2000 r.), jest: upowszechnianie wiedzy medycznej ze szczególnym uwzględnieniem chorób zakaźnych i epidemiologii; tworzenie programów dotyczących profilaktyki i leczenia chorób zakaźnych; podnoszenie poziomu naukowego i zawodowego lekarzy chorób zakaźnych i epidemiologów; szerzenie zasad deontologii i etyki zawodowej oraz dbałość o ich przestrzeganie; reprezentowanie ogółu lekarzy chorób zakaźnych i epidemiologów; współpraca ze stowarzyszeniami i instytucjami krajowymi i zagranicznymi o podobnym profilu działania.

Towarzystwo realizuje swoje cele poprzez: organizowanie zjazdów, sympozjów, konferencji i innych form działalności szkoleniowej; organizowanie konkursów na prace naukowe z zakresu epidemiologii i chorób zakaźnych; prowadzenie działalności wydawniczej, w tym redagowanie własnego organu; współpracę z władzami administracyjnymi, uczelniami, instytucjami i towarzystwami naukowymi w zakresie profilaktyki i leczenia chorób zakaźnych; wydawanie oświadczeń w sprawach istotnych dla epidemiologów i lekarzy chorób zakaźnych; promowanie osiągnięć naukowych oraz najlepszych rozwiązań organizacyjnych w zakresie epidemiologii i chorób zakaźnych; delegowanie członków Towarzystwa na międzynarodowe kongresy, zjazdy i sympozja.

PTEiLChZ prowadzi działalność naukową, popularyzacyjną, szkoleniową i wydawniczą. Członkami jego są w większości (60%) lekarze chorób zakaźnych, a ponadto epidemiolodzy (20%), lekarze weterynarii, biolodzy i farmaceuci. Podstawowa działalność skupiona jest w oddziałach terenowych, które organizują comiesięczne zebrania naukowe.

Co trzy lata organizowane są zjazdy naukowe (I Zjazd – 1959), poświęcone najpilniejszym aktualnym problemom epidemiologii i kliniki chorób zakaźnych w Polsce. Tematyka zjazdów obejmowała m.in. zagadnienia wirusowego zapalenia wątroby, czerwoni, tężca, choroby zakaźne i pasożytnicze przewodu pokarmowego, odczyny narządowe w chorobach zakaźnych, neuroinfekcje, choroby odzwierzęce, metody badań epidemiologicznych. W latach 1997-2002 tematem konferencji naukowych były szczepienia i szczepionki, lekooporność drobnoustrojów, etiopatogeneza i epidemiologia oraz leczenie zakażeń, gorączki krwotoczne, zagrożenie bioterroryzmem. Podczas każdego zjazdu krajowego Kapituła Nagród przyznaje członkom Towarzystwa nagrody: im. Józefa Kostrzewskiego (od 1959) za najlepszą pracę z zakresu epidemiologii i kliniki chorób

zakaźnych, im. Feliksa Przesmyckiego (od 1981) za prace na temat etiologii, epidemiologii oraz immunologii neuroinfekcji wirusowych oraz Zarządu Głównego (od 2000) za szczególne osiągnięcia naukowe.

Członkowie PTEiLChZ samodzielnie lub w grupach eksperckich z innymi towarzystwami opracowują rekomendacje diagnostyki i terapii chorób zakaźnych, z których najważniejsze dotyczyły wirusowych zapaleń wątroby typu B lub C, Boreliozy z Lyme, zakażeń *Clostridioides*, czy COVID-19. Rekomendacje są publikowane w czasopismach i umieszczane na stronie internetowej towarzystwa zwykle w języku polskim i angielskim.

Samodzielnie lub we współpracy z innymi towarzystwami PTEiLChZ realizowało lub nadal realizuje projekty badawcze takie jak: AdvEx, AMBER, HARVEST, EpiTer1 i EpiTer-2, SARSTer.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

Towarzystwo jest od 1969 r. członkiem Zrzeszenia Pol. Towarzystw Medycznych i w porozumieniu z nim współpracuje ze stowarzyszeniami międzynarodowymi i zagranicznymi o podobnym profilu działalności. Są to: Międzynarodowe Towarzystwo Badań Chorób Zakaźnych i Pasożytniczych (International Society for the Study of Infectious and Parasitic Diseases, Pawia Włochy), Europejskie Towarzystwo Mikrobiologii Klinicznej i Chorób Zakaźnych (European Society of Clinical Microbiology and Infectious Diseases, Werona – Włochy). Członkowie Towarzystwa uczestniczą w krajowych i międzynarodowych zjazdach naukowych.

WYDAWNICTWA

Upowszechnianie osiągnięć nauki odbywa się poprzez publikowanie prac członków Towarzystwa w czasopismach krajowych i zagranicznych, często o wysokich wskaźnikach wpływu (impact factor), czego przykładem są po 24 publikacje będące wynikiem projektów EpiTer-2 i SARSTer. Dorobek wydawniczy PTEiLChZ obejmuje podręczniki, m.in.

J. Kostrzewski (red.): *Choroby zakaźne w Polsce i ich zwalczanie w latach 1919-1962*. Red. (Warszawa 1964),

W. Bincer: *Klinika chorób zakaźnych. Z uwzględnieniem parazytologii klinicznej i kliniki chorób egzotycznych* (Warszawa 1965),

W. Szmunn: *Wirusowe zapalenie wątroby* (Warszawa 1969),

J. Kostrzewski (red.): *Choroby zakaźne w Polsce i ich zwalczanie w latach 1961-1970*. (Warszawa 1973),

J. Kostrzewski (red.): *Epidemiologia. Podręcznik metod nauczania*. (Warszawa 1973),

H. Szczepańska: *Zakażenie wirusowe u dzieci* (Warszawa 1973),

Z. Anusz: *Podstawy epidemiologii i kliniki chorób zakaźnych* (Warszawa 1974),

B. Kassur (red.): *Choroby zakaźne i inwazyjne*. (Warszawa 1974),

J. Januszkiewicz, B. Kassur (red.): *Choroby zakaźne i inwazyjne*. (Warszawa 1988),

J. Juszczuk, A. Gładysz: *Diagnostyka różnicowa w chorobach zakaźnych* (1989),

J. Januszkiewicz (red.): *Zarys kliniki chorób zakaźnych*. (Warszawa 1992),

J. Juszczuk, A. Gładysz: *AIDS. Epidemiologia, patogeneza, klinika, leczenie, zapobieganie, poradnictwo* (1992),

W. Halota: *Poradnik (+)* (Warszawa 1995),
Z. Dziubek (red.): *Choroby zakaźne i pasożytnicze*. (Warszawa 1996, 2000),
A. Gładysz, J. Juszczyk: *Leczenie chorób wątroby* (1996),
R. Flisiak (red.): *Choroby zakaźne Harrisona* (2012)
R. Flisiak (red.): *Choroby zakaźne i pasożytnicze*, 4 tomy (2020)
WYDAWNICTWA CIĄGŁE

Przegląd Epidemiologiczny/Epidemiological Review. Ukazuje się od 1947 R. I; wyd. wspólnie z Państwowym Zakładem Higieny w Warszawie; aktualnie ukazuje się w wersji dwujęzycznej polsko-angielskiej.

ŹRÓDŁA/LITERATURA

Statut Polskiego Towarzystwa Epidemiologów i Lekarzy Chorób Zakaźnych. <http://www.pteilchz.org.pl/>.
Sprawozdania i dokumenty ze zjazdów Towarzystwa: 1981, 1985, 1988, 1991, 1994, 1997, 2000, 2003, 2006, 2012, 2018, 2021.
B. Kassur: *Historia Polskiego Towarzystwa Epidemiologów i Lekarzy Chorób Zakaźnych*. „Przegląd Epidemiologiczny” 1969 R. 23 nr 1 s. 139-146. – *Ocena dorobku naukowego i organizacyjnego w zakresie epidemiologii i kliniki chorób zakaźnych w Polsce w okresie ostatniego dwudziestopięciolecia*.
P. Boroń [i in.] *Perspektywy naukowe i organizacyjne*. [Aut.]: W: *Stan medycyny polskiej w opinii polskich towarzystw lekarskich*. Warszawa 1971 s. 78-85.
B. Kassur, W. Łapszewicz: *Polskie Towarzystwo Epidemiologów i Lekarzy Chorób Zakaźnych*. W: *Słownik polskich towarzystw naukowych*. T. I. Wrocław 1978 s. 317-319.
J. Juszczyk: *Powstanie i organizacja Polskiego Towarzystwa Epidemiologów i Lekarzy Chorób Zakaźnych (od roku 1958 do I Zjazdu Naukowego)*. *Materiały Naukowe X Jubileuszowego Zjazdu Naukowego PTEiLChZ*. Kielce 1985.
W. Halota: *Polskie Towarzystwo Epidemiologów i Lekarzy Chorób Zakaźnych*. W: *Słownik polskich towarzystw naukowych* (2003).
Strona internetowa PTEiLChZ: <http://www.pteilchz.org.pl/>

Kontakt: Klinika Chorób Zakaźnych i Hepatologii UM w Białymstoku, 15-540 Białystok ul. Żurawia 14, tel./fax. +85 7416921, e-mail: doctors@umb.edu.pl, strona internetowa: <http://www.pteilchz.org.pl/>

Strona internetowa:

Początkowo 2 domeny: www.torakochirurgia.pl oraz www.kardiochirurgia.pl. Pierwszym administratorem strony był Maciej Kolowca. Obecnie: www.ptkt.pl, administrator Radosław Wilimski E-mail: kontakt@ptkt.pl

SEKRETARZ GENERALNY PTKT
DR HAB. MARIUSZ CHABOWSKI

POLSKIE TOWARZYSTWO EPILEPTOLOGII POLISH SOCIETY OF EPILEPTOLOGY

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia: 1956 r. – do teraz. **Nazwa poprzednia:** 1964-1990 r. Oddział Polski Międzynarodowej Ligi Przeciwpadaczkowej ; 1990-2000 r. Polska Liga Przeciwpadaczkowa; 2000 r. podczas XIV Konferencji zmieniono nazwę na Polskie Towarzystwo Epileptologii. **Okresy działalności:** 1965 r. - Walne Zgromadzenie Międzynarodowej Ligi Przeciwpadaczkowej (MLPP) w Wiedniu podjęło uchwałę o przyjęciu Polski do MLPP. 1990 r. – powstała Polska Liga Przeciwpadaczkowa (PLP). **Siedziba i dane adresowe** (Adres, telefon/fax, strony www i adres mailowy) ul. Wiertnicza 122, 02-952, Warszawa; tel. (+48) 501 252 662; <https://epilepsy.org.pl/>; e-mail: office@epilepsy.org.pl

Struktura organizacyjna: Przy Zarządzie Głównym w latach 1994-98 powołano 6 Komisji Krajowych: Padaczki i Cięży; do Spraw Certyfikatów z Epileptologii; do Spraw Psycho-Społecznych; do Spraw Społeczno-Prawnych; Politerapii i Interakcji Lekowych, Neurochemii padaczki; do Spraw Standardów Diagnostyki i Leczenia Padaczki. Obecnie PTE działa pod kierownictwem prezesa (prof. Joanna Jędrzejczak), zastępcy prezesa (prof. Maria Mazurkiewicz-Beldzińska) oraz pozostałych członków zarządu głównego: sekretarz (lek. med. Magdalena Kowalska), skarbnik (prof. Halina Sienkiewicz-Jarosz) oraz 2 członków (dr hab. n. med. Ewa Nagańska, prof. Barbara Steinborn). Ponadto w trakcie konstituowania się jest Sekcja Młodych Epileptologów.

Liczba członków (honorowych, rzeczywistych, wspierających): 437 członków. Liczba Członków Honorowych: prof. Emilio Perucca – Włochy, prof. Peter Halasz – Węgry, prof. Zdzisław Huber. Prezesi honorowi: prof. Jerzy Majkowski, prof. Janusz Wendorff. **Prezesi (lata urzędowania):** prof. Anatol Dwożenko (1956-1990) – pierwszy przewodniczący oddziału; prof. Jerzy Majkowski (1990-2002), pierwszy prezes Polskiej Ligi Przeciwpadaczkowej ; prof. Janusz Wendorff (2002-2006); prof. Joanna Jędrzejczak 2006 – do teraz). **Sekretarze generalni (lata urzędowania):** prof. Tomasz Wolańczyk (1993-1997); dr n. med. Piotr Zwoliński (1997-1998); dr n. przyrod. Piotr Walerian (1998-2002); dr n. med. Zofia Rebeś (2002-2006); dr n. med. Ałbena Grabowska-Grzyb (2006-2023); lek. med. Magdalena Kowalska (2023 – do teraz). **Skarbnicy** (lata urzędowania): lek. med. Włodzimierz Pisarski (1990-2006); prof. Maria Mazurkiewicz-Beldzińska (2014-2018); dr hab. n. med. Ewa Nagańska (2018-2023); prof. Halina Sienkiewicz-Jarosz (2023 – do teraz).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Polskie Towarzystwo Epileptologii (PTE) jest wiodącą organizacją naukową i ekspercką w Polsce, działającą na rzecz poprawy diagnostyki, leczenia i jakości życia osób chorujących na padaczkę. Towarzystwo kontynuuje działalność Oddziału Polskiego Międzynarodowej Ligi Przeciwpadaczkowej (International League Against Epilepsy – ILAE), powołanego w 1965 roku, oraz Polskiej Ligi Przeciwpadaczkowej, założonej w 1990 roku.

Cele i zadania PTE

Celem Polskiego Towarzystwa Epileptologii jest wspieranie wszelkich inicjatyw służących poprawie opieki nad osobami z padaczką. Zgodnie ze statutem (zatwierdzonym w 1990 r., z nowelizacjami w 2002 i 2023 r.) do podstawowych zadań Towarzystwa należą m.in.:

- rozwijanie i doskonalenie opieki medycznej nad chorymi na padaczkę we współpracy z organami ochrony zdrowia,
- inicjowanie, wspieranie i prowadzenie badań naukowych – klinicznych i podstawowych – w dziedzinie epileptologii,
- organizowanie i wspieranie kształcenia studentów, lekarzy oraz przedstawicieli innych zawodów zaangażowanych w opiekę nad osobami z padaczką,
- działalność edukacyjna i popularyzatorska skierowana do społeczeństwa,
- wspieranie tworzenia i rozwoju wyspecjalizowanych ośrodków leczenia i rehabilitacji,
- organizowanie kongresów, konferencji, sympozjów i zebrań naukowo-szkoleniowych,
- współpraca z organizacjami pacjenckimi, w tym z Polskim Stowarzyszeniem Osób Cierpiących na Padaczkę,
- działania na rzecz poprawy sytuacji prawnej i społecznej osób chorujących na padaczkę,
- gromadzenie i analiza danych statystycznych dotyczących problemów zdrowotnych i społecznych tej grupy pacjentów,
- działalność wydawnicza i opiniotwórcza,
- prowadzenie działalności gospodarczej wspierającej realizację celów statutowych.

Edukacja, nauka i działania społeczne

PTE aktywnie wspiera rozwój kompetencji zawodowych swoich członków, angażując ich w działalność naukową, dydaktyczną i społeczną. Towarzystwo prowadzi działalność wydawniczą, ogłasza konkursy naukowe, współpracuje z uczelniami medycznymi, Centrum Medycznym Kształcenia Podyplomowego oraz izbami lekarskimi przy opracowywaniu programów nauczania w zakresie epileptologii.

Istotnym elementem działalności edukacyjnej Polskiego Towarzystwa Epileptologii jest przyznawanie Certyfikatu z Epileptologii osobom spełniającym kryteria merytoryczne i formalne opracowane przez PTE. Certyfikat stanowi potwierdzenie zaawansowanych kompetencji w zakresie diagnostyki, leczenia i opieki nad osobami chorującymi na padaczkę. Kryteria jego uzyskania obejmują m.in. odpowiednie wykształcenie medyczne, udokumentowane doświadczenie kliniczne w epileptologii, aktywny udział w szkoleniach i konferencjach naukowych oraz znajomość aktualnych standardów i wytycznych. Proces certyfikacji prowadzony jest zgodnie z jasno określonymi zasadami, a jego celem jest wspieranie wysokiej jakości opieki nad chorymi na padaczkę oraz promowanie najlepszych praktyk klinicznych w środowisku medycznym.

Istotnym elementem działalności PTE są także kampanie społeczne i edukacyjne, takie jak:

Padaczka lekooporna – palący problem społeczny,

Lawendowy Dzień,

Purple Day,

Epilepsy Club.

Towarzystwo współuczestniczyło również w stworzeniu fantomu napadów padaczkowych oraz dokumentu strategicznego „BRAIN PLAN”, którego celem jest zapoczątkowanie ogólnopolskiej debaty nad nowym modelem opieki nad osobami z chorobami mózgu. W zakresie popularyzacji wiedzy PTE współpracuje także z portalem Medexpress.

Współpraca z instytucjami publicznymi

Członkowie Zarządu Głównego PTE aktywnie uczestniczą w debatach i konsultacjach z przedstawicielami Ministerstwa Zdrowia, Rzecznikiem Praw Pacjenta oraz parlamentarzystami, m.in. w obszarze refundacji leków, organizacji opieki nad chorymi na padaczkę, chorób rzadkich oraz nowoczesnych metod leczenia neurologicznego i neurochirurgicznego. PTE brało również udział w konsultacjach dotyczących Planu Działalności Agencji Badań Medycznych na rok 2025.

W 2017 roku, podczas Międzynarodowego Kongresu Padaczki w Barcelonie, Polskie Towarzystwo Epileptologii zostało uhonorowane dyplomem uznania za 50 lat działalności. Polskie Towarzystwo Epileptologii jest organizatorem 33 Ogólnopolskich Konferencji poświęconych padaczce, stanowiących największe cykliczne wydarzenie naukowe w tej dziedzinie w Polsce. Konferencje odbywają się corocznie, natomiast kongresy – co cztery lata. Ostatnia Konferencja miała miejsce w dniach 15–17 maja 2025 r. i zgromadziła 315 uczestników z całego kraju oraz gości zagranicznych. Ostatni Kongres odbył się w 2023 roku.

Konferencje PTE tradycyjnie organizowane są w Warszawie, z wyjątkiem dwóch edycji: w Gdańsku (1996) i w Łodzi (2003). We współpracy z Fundacją Epileptologii PTE zorganizowało 32 Sympozja „Padaczka a ciąża”, a w 1993 roku było gospodarzem III Europejskiego Kongresu Epileptologii w Warszawie. Członkowie Zarządu Głównego PTE regularnie organizują i współorganizują inne konferencje neurologiczne i interdyscyplinarne, m.in.:

Nadmorską Konferencję Neurologów i Neurologów Dziecięcych, konferencję „Epileptologia – wyzwanie współczesnej neurologii”, oraz są zapraszani jako wykładowcy i eksperci na ogólnopolskie wydarzenia naukowe, w tym konferencje Polskiego Towarzystwa Neurologicznego.

W 2008 r. PTE zorganizowało Polską Szkołę Epileptologii – czterodniowe szkolenie zakończone uzyskaniem certyfikatów przez 50 uczestników. W kolejnych latach Towarzystwo współorganizowało międzynarodowe kursy szkoleniowe, w tym Migrating Course Serock (2010) oraz Baltic Sea Summer School (2011).

PTE prowadziło również liczne badania ankietowe dotyczące społecznych aspektów padaczki, obejmujące pacjentów, lekarzy oraz osoby zdrowe – w tym ostatnie badanie poświęcone wiedzy kobiet chorujących na padaczkę na temat antykoncepcji.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

PTE jest oficjalnym Oddziałem Międzynarodowej Ligi Przeciwpadaczkowej (ILAE) i ściśle współpracuje z Międzynarodowym Biurem ds. Padaczki (International Bureau for Epilepsy – IBE). Towarzystwo utrzymuje aktywne kontakty z krajowymi i zagranicznymi organizacjami o podobnym profilu działalności, czego efektem są wspólne

sympozja, projekty badawcze, publikacje naukowe oraz inicjatywy edukacyjne i społeczne. Przykładem tej współpracy były m.in.:

- wirtualna sesja IBE w sierpniu 2021 r. poświęcona środkom minimalizującym ryzyko u kobiet chorujących na padaczkę (RMMS – Risk Minimization Measures),
- udział PTE w 2023 r. w międzynarodowej sesji „Why is Epilepsy Different for Women?”,
- aktywny udział przedstawicieli PTE w grupie zadaniowej ILAE Emergency Response (Ukraine).

Towarzystwo aktywnie uczestniczy w międzynarodowych kongresach ILAE oraz brało udział w działaniach zakończonych przyjęciem przez Parlament Europejski Pisemnej Deklaracji na temat Padaczki (2021). PTE uczestniczyło także w pracach nad raportem dotyczącym chorób mózgu oraz w debatach eksperckich, m.in. poświęconych rzadkim zespołom padaczkowym.

WYDAWNICTWA

Nowe leki przeciwpadaczkowe. Joanna Jędrzejczak, Piotr Zwoliński. Wydawnictwo Fundacja Epileptologii, Warszawa 2000.

Psychogenne napady rzekomopadaczkowe. Joanna Jędrzejczak, Krzysztof Owczarek. Wydawnictwo Fundacja Epileptologii, Warszawa 2005.

Padaczka. Joanna Jędrzejczak. Wydawnictwo Czelej, Warszawa 2006.

PADACZKA: Najtrudniejsze są odpowiedzi na proste pytania. Joanna Jędrzejczak. Wydawnictwo Termedia, Poznań 2008.

O małpce, która spadła z drzewa. Ałbena Grabowska-Grzyb. Wydawnictwo: TacyJakJa.pl Zdziechowska & Czyżak Sp.j.; Piaseczno 2010, wyd. 1

Atlas padaczki. Richard Appleton, Andrew Nicolson, red. wyd. pol. Maria Mazurkiewicz-Beldzińska. Wydawnictwo: Via Medica; Gdańsk 2011, wyd. 1

Leczenie padaczki u dzieci i młodzieży, red. Barbary Steinborn. Wydawnictwo: Termedia; Poznań 2011, wyd. 1

Padaczka. Tom I pod redakcją Andrzeja Szczudlika, Joanny Jędrzejczak, Marii Mazurkiewicz-Beldzińskiej. Wydawnictwo: Termedia Wydawnictwa Medyczne; Poznań 2012, wyd. 1

Padaczka u kobiet. Joanna Jędrzejczak, Beata Majkowska-Zwolińska. Wydawnictwo: Elsevier Urban & Partner; Wrocław 2013, wyd. 1

Zespoły padaczkowe. Mary Ann Werz, Ignacio L. Pita, red. wyd. pol. Joanna Jędrzejczak. Wydawnictwo: Elsevier Urban & Partner; Wrocław 2013, wyd. 1

Padaczka. Diagnostyka różnicowa padaczkowych i niepadaczkowych incydentów napadowych. Izabella Czajka-Oraniec, Ałbena Grabowska-Grzyb, Joanna Jędrzejczak. red. naukowa: Joanna Jędrzejczak, Maria Mazurkiewicz-Beldzińska. Wydawnictwo Lekarskie PZWL; Warszawa 2015, wyd. 1

Terapia w chorobach układu nerwowego. Rozdział 3 Padaczka (eBook) Joanna Jędrzejczak red. naukowa: W. Kozubski. Wydawnictwo Lekarskie PZWL; Warszawa 2016, wyd. 1

Padaczka. Obraz kliniczny napadów padaczkowych, red. naukowa: Joanna Jędrzejczak, Maria Mazurkiewicz-Beldzińska. Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa 2017, wyd. 1

Padaczka. Etiologia. Joanna Jędrzejczak, Beata Majkowska-Zwolińska. Wydawnictwo PZWL, Warszawa 2018, wyd. 1

Padaczka u osób starszych. Joanna Jędrzejczak, Maria Mazurkiewicz-Beldzińska. Wydawnictwo PZWL, Warszawa 2020, wyd. 1

Elektroencefalografia - przypadki Korelacje kliniczne. Jędrzejczak Joanna Nagańska Ewa. Item Publishing, Warszawa 2025, wyd. 1

Poradniki dla pacjentów:

- I Ty możesz zachorować na padaczkę. **Pod redakcją Joanny Jędrzejczak.** TacyJakJa, 2018.

Rekomendacje:

Postępowanie z kobietą z padaczką w okresie rozrodczym Rekomendacje Polskiego Towarzystwa Epileptologii i Polskiego Towarzystwa Ginekologicznego (*Managing epilepsy in women of childbearing age – Polish Society of Epileptology and Polish Gynecological Society Guidelines*), Joanna Jędrzejczak, Dorota Bomba-Opoń, Grzegorz Jakiel, Anna Kwaśniewska, Dagmara Mirowska-Guzel. Ginekologia i Perinatologia Praktyczna, 2017.

Convulsive status epilepticus management in adults and children: Report of the Working Group of the Polish Society of Epileptology. J. Jędrzejczak, M. Mazurkiewicz-Beldzińska, M. Szmuda, B. Majkowska-Zwolińska, B. Steinborn, D. Ryglewicz, R. Owczuk, A. Bartkowska-Śniatkowska, E. Widera, K. Rejdak, M. Siemiński, E. Nagańska. Neurol Neurochir Pol 2018;52(4):419-426.

Recommendations of the Polish Society of Epileptology for the treatment of epileptic seizure in adult patients in Poland: an update. Joanna Jędrzejczak, Beata Majkowska-Zwolińska Maria Mazurkiewicz-Beldzińska, Ewa Nagańska, Danuta Ryglewicz. Journal of Epileptology, 2019; Vol. 27, Issue 1

A position paper on breastfeeding by women with epilepsy – working group report Joanna Jędrzejczak, Maria Wilińska, Ewa Kamińska, Ryszard Lauterbach, Ewa Małgorzata Helwich, Teresa Jackowska, Ewa Nagańska, Natalia Jacyna, Beata Majkowska-Zwolińska Journal of Epileptology., 2020, 28 -37-55

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

Statut Polskiego Towarzystwa Epileptologii. „Epileptologia” 2002 r. 10 s. 285-295.

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE)

Posttraumatic Epilepsy and Pharmacological Prophylaxis. Ed. J. Majkowski (Warszawa 1977). – *Epilepsy: A Clinical and Experimental Research*. Ed. J. Majkowski, S. Karger (Basel 198). – Zasady przyznawania certyfikatu epileptologii Polskiej Ligi Przeciwpadaczkowej. „Epileptologia” 2000 r. 8 s. 189-193. – Standardy diagnostyki i leczenia chorych z padaczką w Polsce. Raport Komisji Polskiego Towarzystwa Epileptologii. Oprac. J. Majkowski. Tamże 2002 r. 10 s. 109-130. – Europejska Akademia Epileptologii. Zasady przyznawania europejskiego certyfikatu epileptologii dla lekarzy. Warunki uzyskania certyfikatu. Tamże 2002 r. 10 s. 89-94.

JOANNA JĘDRZEJCZAK – PREZES PTE
MAGDALENA KOWALSKA – SEKRETARZ PTE

POLSKIE TOWARZYSTWO FARMACEUTYCZNE

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia: 1947 najstarsze towarzystwo w obszarze farmacji w Polsce. **Okresy działalności:** nieprzerwanie od 1947 roku. **Siedziba i dane adresowe** (Adres, telefon/fax, strony www i adres mailowy) Polskie Towarzystwo Farmaceutyczne, ul. Długa 16, 00-238 Warszawa; tel. +48 22 831 15 42. Zarząd Główny i sekretariat, e-mail: zarzad@ptfarm.pl; <https://www.ptfarm.pl/>. **Struktura organizacyjna** (Wydziały, Komisje, Sekcje, Oddziały): **Oddziały Terenowe** Towarzystwa: Białystok, Bydgoszcz, Gdańsk, Katowice, Kielce, Kraków, Lublin, Łódź, Olsztyn, Opole, Poznań, Rzeszów, Szczecin, Warszawa, Wrocław. **Ogólnopolskie Sekcje Tematyczne:** Ogólnopolska Sekcja Akademicka; Ogólnopolska Sekcja Bromatologiczna; Ogólnopolska Sekcja Chemii Medycznej; Ogólnopolska Sekcja Farmacji Onkologicznej; Ogólnopolska Sekcja Farmacji Przemysłowej i Biotechnologii; Ogólnopolska Sekcja Farmacji Szpitalnej; Ogólnopolska Sekcja Farmakoekonomiki; Ogólnopolska Sekcja Filozofii i Etyki Farmaceutycznej; Ogólnopolska Sekcja Historii Farmacji; Ogólnopolska Sekcja Leku Roślinnego; Ogólnopolska Sekcja Naukowej Informacji o Leku; Ogólnopolska Sekcja Opieki Farmaceutycznej; Ogólnopolska Sekcja Prawa Farmaceutycznego; Ogólnopolska Sekcja Receptury Aptecznej; Ogólnopolska Sekcja Żywienia Do- i Pozajelitowego; Sekcja Studencka „Młoda Farmacja”. **Biblioteka:** Czasopisma wydawane przez towarzystwo indeksowane w bazach danych jak podano poniżej. **Archiwum** na stronie <https://www.ptfarm.pl/aktualnosci>. **Wydawnictwo:** Polskie Towarzystwo Farmaceutyczne <https://www.ptfarm.pl/wydawnictwa/czasopisma>. **Repozytorium:** Repozytorium Biblioteki Narodowej POLONA

Liczba członków (honorowych, rzeczywistych, wspierających): Godność Członka Honorowego jest najwyższym wyróżnieniem Towarzystwa, nadawanym od 1949 r. – nadana ponad 80 członkom towarzystwa. Liczba członków rzeczywistych ponad 5000 osób. **Prezesi** (lata urzędowania) prof. dr hab. Jan Kazimierz Muszyński (1947-1952); prof. dr hab. Feliks Modrzejewski (1952-1954); prof. dr hab. Stanisław Krauze (1954-1956 oraz 1962-1967); prof. dr hab. Maksym Nikonorow (1956-1960 oraz 1967-1970); prof. dr hab. Franciszek Adamanis (1960-1962); prof. dr hab. Leszek Krówczyński (1970-1976); prof. dr hab. Wincenty Kwapiszewski (1976-1989); prof. dr hab. (1989-1998); prof. zw. dr hab. Michał Umbreit (1998-2001); prof. dr hab. Janusz Pluta (2001-2021); dr hab. Bożena Karolewicz, prof. uczelni (2021-obecnie). **Sekretarze generalni** (lata urzędowania) Brak, biuro Towarzystwa prowadzi sprawy administracyjne, Aleksandra Nebelska, e-mail: a.nebelska@ptfarm.pl **Skarbnicy** (lata urzędowania) Od 2021 funkcję pełni dr Artur Owczarek.

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Cele statutowe Towarzystwa obejmują m. in. podnoszenie naukowego i fachowego poziomu wiedzy farmaceutów, propagowanie postępów nauki wśród przedstawicieli

zawodu, propagowanie zasad deontologii farmaceutycznej, dostarczanie eksperckiej wiedzy opartej na dowodach naukowych, potrzebnej do procesu kształtowania skutecznej i wydajnej polityki opieki zdrowotnej. Przedstawiciele Towarzystwa uczestniczą w opracowywaniu zmian programów kształcenia, innych form doskonalenia zawodowego, zmian legislacyjnych, reprezentują Towarzystwo w organizacjach i strukturach międzynarodowych. Celem Towarzystwa jest również roztaczanie opieki nad zabytkami i przedmiotami związanymi z dziejami farmacji w Polsce.

Dla osiągnięcia celów statutowych Towarzystwo organizuje zjazdy naukowe, konferencje, zebrania naukowo-szkoleniowe, kursy szkoleniowe, ogólnopolskie konkursy prac magisterskich z zakresu nauk farmaceutycznych, prowadzi działalność wydawniczą, popularyzującą wiedzę z obszaru farmacji. Przedstawiciele Towarzystwa biorą udział w pracach komisji, zespołów roboczych wypracowujących rozwiązania i zmiany w inicjatywach podejmowanych przez władze państwowe, administracyjne, samorząd zawodowy.

Realizacja celów statutowych – Cele misyjne

I/ Towarzystwo jako podmiot miarodajnych opinii II/ Integracja i budowanie wspólnoty środowiska naukowego poprzez:

- udział w opracowaniu standardów praktyki zawodowej farmaceutów opartych na dowodach naukowych (w ramach działań sekcji i zaproszonych Ekspertów);
- grupa ekspertów o znaczącym dorobku naukowym i zawodowym w dyscyplinie nauk farmaceutycznych i nauk pokrewnych, reprezentujących Towarzystwo na szczeblu krajowym i międzynarodowym celem:
- dostarczania eksperckiej wiedzy opartej na dowodach naukowych, potrzebnej w procesie

kształtowania skutecznej i wydajnej polityki opieki zdrowotnej

- wydawania opinii, rekomendacji z wykorzystaniem aktualnej wiedzy naukowej w inicjatywach podejmowanych przez władze państwowe, administracyjne, samorząd zawodowy, i in. (udział w pracach komisji, zespołów roboczych w MZ, MNiSW, GIF, URPLW MiPB, NRA, ABM, AOTMiT, PAN)
- wykorzystywania potencjału ekspertów w konsultowaniu i współpracy merytorycznej w zakresie opracowywania i zmian programów kształcenia w nauczaniu przeddyplomowym i podyplomowym, innych form doskonalenia zawodowego, zmian legislacyjnych (współpraca z Konwentem Dziekanów, Konsultantami Krajowymi, NRA, CMKP, CEM)
- reprezentowania Towarzystwa w organizacjach i strukturach międzynarodowych, nawiązywania nowej i rozwijania istniejącej współpracy (FIP, EUFEPS, APV, itp.).

Eksperci Towarzystwa uczestniczyli jako członkowie w zespołach MZ, AOTMiT:

- Ministerialny Zespół do spraw wypracowania rozwiązań w zakresie farmacji klinicznej oraz działalności farmaceutów w podmiotach leczniczych wraz z wykazem badań diagnostycznych wykonywanych przez farmaceutów powołany Zarządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 7 października 2021 r. (prace zakończone w IV kwartale 2022).
- Ministerialny Zespół do spraw opracowania zmian standardu kształcenia przygo-

towującego do wykonywania zawodu farmaceuty powołanego Zarządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 29 września 2022 r. - (prace zakończone w I kwartale 2023).

- Ministerialny Zespół ds. preskrypcji i realizacji recept na leki gotowe i recepturowe powołanego Zarządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 19 września 2023 r. – (prace zakończone w trzecim kwartale 2024).
- Agencja Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji – stanowisko eksperckie w sprawie oceny w zakresie zakwalifikowania opieki farmaceutycznej jako świadczenia gwarantowanego.

Wybrane warsztaty koncepcyjne współorganizowane przez Towarzystwo:

- Jak poprawić efektywność udzielania pomocy publicznej krajowemu przemysłowi farmaceutycznemu?
 - we współpracy z Konsultantem Krajowym ds. Farmacji Przemysłowej
 - instytucje państwowe: Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, Ministerstwo Rozwoju i Technologii, Narodowe Centrum Badań i Rozwoju, Agencję Badań Medycznych, Zespół ds. Definiowania Innowacji w Przemśle Farmaceutycznym przy Konsultancie Krajowym ds. Farmacji Przemysłowej, przedstawiciele wytwórców.
- Jak zrealizować założenie strategiczne zwiększenia potencjału krajowego przemysłu w zakresie syntezy substancji farmaceutycznych?
 - we współpracy z Konsultantem Krajowym ds. Farmacji Przemysłowej
 - instytucje państwowe: Ministerstwo Zdrowia, Ministerstwo Rozwoju i Technologii, Urząd Rejestracji Produktów Leczniczych, Wyrobów Medycznych i Produktów Biobójczych, Agencja Badań Medycznych, Narodowe Centrum Badań i Rozwoju, Narodowy Instytut Leków, Wojskowy Instytut Medyczny, Sieci Badawczej Łukasiewicz – Instytut Chemii Przemysłowej, Polska Akademia Nauk, Konwent Dziekanów Wydziałów Farmaceutycznych, Polski Związek Pracodawców Przemysłu Farmaceutycznego – Krajowych Producentów Leków oraz przedstawiciele wytwórców.

II/ Integracja i budowanie wspólnoty środowiska naukowego poprzez:

- udzielanie wsparcia członkom Towarzystwa w publikowaniu opracowań naukowych/ standardów;
- wsparcie wydawnicze, patronaty, inicjowanie rozwoju wydawnictw książkowych, materiałów naukowych i informacyjnych;
- wsparcie i obejmowanie patronatem inicjatyw oddziałów realizujących cele statutowe Towarzystwa (konferencji, zebrań naukowo-szkoleniowych, wydarzeń, publikacji itp.). W latach 2022–2024 redakcja czasopism naukowych „Farmacja Polska” i „Acta Poloniae Pharmaceutica - Drug Research” realizowała projekt nr RCN/SN/0555/2021/1 i RCN/SN/0552/2021/2, finansowane ze środków Ministerstwa Edukacji i Nauki w ramach programu „Rozwój czasopism naukowych”;

Konferencje organizowane przez Polskie Towarzystwo Farmaceutyczne:

1. Zjazd Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego;
2. Ogólnopolskie Spotkanie Farmacji Onkologicznej;
3. Dni Farmacji Szpitalnej;

4. Ogólnopolska Konferencja Naukowa Sekcji Żywienia Do- i Pozajelitowego;
 5. Forum Farmacji Przemysłowej (we współpracy z URPLW MiPB, GIF);
 6. Ogólnopolskie Forum Młodych (we współpracy z Wydziałem Farmaceutycznym Uniwersytetu Lubelskiego, Oddział PTF, Izba Aptekarska);
 7. Śląskie Farmaceutyczne Spotkanie Naukowe (we współpracy ze Śląskim Uniwersytetem Medycznym, Oddział PTF);
 8. Ogólnopolska Konferencja Naukowa Humanistyczne Aspekty Farmacji (we współpracy z Wydziałem Farmacji, Biotechnologii Medycznej i Medycyny Laboratoryjnej PUM w Szczecinie, Oddział PTFarm);
 9. Ogólnopolskie Sympozjum Bromatologiczne;
 10. Sympozjum Historii Farmacji (PAN);
 11. Pharmacovigilance and drug safety. Science meets clinical practice (Wydziałem Farmaceutycznym Uniwersytetu Medycznego Piastów Śląskich we Wrocławiu; nURPLW MiPB, PTFK, Infarma);
 12. Forum farmacji Aptecznej;
 13. Działalność edukacyjna i szkoleniowa – cykle szkoleniowe realizowane we współpracy z GIF, URPLW MiPB;
 14. Akademia Rejestracji Leków – cykl roczny szkoleń
 15. Akademia GMP – cykl roczny szkoleń
- wyłanianie i promowanie liderów nauk farmaceutycznych.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

Międzynarodowa Federacja Farmaceutyczna (FIP/ International Pharmaceutical Federation)

The European Federation for Pharmaceutical Sciences (EUFEPS)

Warsaw Health Innovation Hub (WHIH) – projekt Agencji Badań Medycznych i wiodących podmiotów z sektora medycyny, farmacji i biotechnologii, realizowany przez Wydział Innowacji i Rozwoju Biotechnologii ABM

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE)

Rok 2022:

Opieka farmaceutyczna w polskim systemie ochrony zdrowia. Leksykon przygotowany został przez zespół w składzie: Agnieszka Skowron, Lucyna Bułaś, Bożena Karolewicz, Joanna Machalska, Justyna Dymek, Anna Gołda, Mariola Drozd.

Rok 2023:

Wytyczne Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego dotyczące prowadzenia świadczenia zdrowotnego – przegląd lekowy. Aut.: Mariola Drozd, Agnieszka Skowron, Bożena Karolewicz, Lucyna Bułaś, Joanna Machalska, Justyna Dymek, Anna Gołda, Michał Jachowicz.

Wytyczne dla farmaceutów dotyczące wykonywania pomiarów podstawowych parametrów antropometrycznych i wykorzystania ich do oceny stanu odżywienia pacjenta, Aut. Olga Sierpiñowska, Agnieszka Stankiewicz, Magdalena Waszyk-Nowaczyk, Magdalena Jasińska-Stroschein, Justyna Dymek, Artur Jędra, Mariola Drozd. We współpracy z Naczelną Izbą Aptekarską z Centrum Medycznym Kształcenia Podyplomowego.

Wytyczne dla farmaceutów dotyczące postępowania podczas wykonywania pomiaru ciśnienia tętniczego. Aut.: Magdalena Waszyk-Nowaczyk, Magdalena Jasińska-Stroschein, Mariola Drozd, Justyna Dymek, Agnieszka Stankiewicz, Olga Sierpniowska, Artur Jędra. We współpracy z Naczelną Izbą Aptekarską.

Rok 2024:

Farmaceutyczne standardy żywienia klinicznego. Aut.: Paulina Bocian, Witold Brniak, Alina Górecka, Joanna Królak, Gabriela Pierzynowska, Magdalena Piętko, Ryszard Sot, Maciej Stawny, Justyna Zamarska.

Zalecenia dotyczące postępowania u osób objętych świadczeniem konsultacją w przypadku drobnej dolegliwości. Aut.: Agnieszka Skowron, Mariola Drozd, Piotr Brukiewicz, Justyna Dymek, Anna Gołda, Elżbieta Żmudzka. We współpracy z Naczelną Izbą Aptekarską.

Rok 2025:

Wytyczne udzielania świadczeń zdrowotnych - poszpitalna opieka farmaceutyczna (POF). Aut.: Alina Górecka, Mariola Drozd, Magdalena Olejniczak-Rabinek, Lucyna Bułaś, Magdalena Jasińska-Stroschein, Joanna Machalska, Arleta Matschay, Magdalena Waszyk-Nowaczyk. We współpracy z Naczelną Izbą Aptekarską.

Wytyczne dla farmaceutów dotyczące postępowania podczas wykonywania pomiaru stężenia glukozy we krwi włosniczkowej. Aut.: Magdalena Waszyk-Nowaczyk, Magdalena Ewa Jasińska-Stroschein, Olga Sierpniowska, Artur Jędra. We współpracy z Naczelną Izbą Aptekarską.

Obsługa pomp insulinowych. Podręczny poradnik dla farmaceutów i pacjentów. Aut.: Agnieszka Wyrwas, Magdalena Jasińska-Stroschein. We współpracy z Naczelną Izbą Aptekarską.

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE (CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

Czasopisma wydawane:

1/ „Farmacja Polska” (od 1945 r.) – od roku 2009 r. (ISSN 0014-8261, e-ISSN (on-line) 2544-8552);

Obecna i indeksowana w bazach:

CEON Biblioteka Nauki <https://bibliotekanauki.pl/journals/1109>

CrossRef <https://search.crossref.org/>

DOAJ <https://doaj.org/toc/2544-8552>

EBSCO

Google Scholar <https://scholar.google.com/>

ICI Journals Master List <https://journals.indexcopernicus.com/search/details?id=11976>

ICM Uniwersytetu Warszawskiego

Polish Ministry of Education and Science

Polska Bibliografia Lekarska <https://www.gbl.waw.pl/>

Pol-index <https://pci-www.vls.icm.edu.pl/polindex/info/>

PSJD (Polish Scientific Journals Database) <http://psjd.icm.edu.pl/psjd/search/article-psjc.action?cid=82f2fa1c-038a-4fb5-acab-2c07e0d11410>

SCOPUS <https://www.scopus.com/sourceid/21820?origin=resultslist>

2/ „Acta Poloniae Pharmaceutica – Drug Research” – obecnie dwumiesięcznik w języku angielskim (ISSN 0001-6837, e-ISSN (on-line) 2353-5288) (od 1994 r., będący kontynuacją „Acta Poloniae Pharmaceutica”, którego pierwszy numer ukazał się w grudniu 1937 r.); dwumiesięcznik ukazujący się w języku angielskim.

Czasopismo indeksowane w:

Agricola

Clarivate Analytics / Thomson Reuters Scientific (ISI) / Master Journal List

Clarivate Analytics / Thomson Reuters Scientific (ISI) / Science Citation Index Expanded

Clarivate Analytics / Thomson Reuters Scientific (ISI) / Web of Science

Clarivate Analytics / Thomson Reuters Scientific (ISI) / InCites Journal Citation Reports

CrossRef

CAS - Chemical Abstracts Services

EBSCO

EMBASE

Google Scholar

ICM Uniwersytetu Warszawskiego

Index Copernicus/ICI Journals Master List

Polish Ministry of Education and Science

Scopus

3/ Wydawana do roku 2021 „Bromatologia i Chemia Toksykologiczna” (od 1968 r., wznowione w 1990 r.) – obecnie kwartalnik, e-ISSN (on-line) 2553-9054.

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE)

Polskie Towarzystwo Farmaceutyczne, Jerzy Szewczyński, Hanna Plata. Warszawa : Polskie Towarzystwo Farmaceutyczne, 2017.

BOŻENA KAROLEWICZ

POLSKIE TOWARZYSTWO GENETYKI CZŁOWIEKA (PTGC) POLISH SOCIETY OF HUMAN GENETICS

IN FORMACJE OGÓLNE

Rok zał: 1993. **Obecna siedziba:** Katedra Genetyki Klinicznej Collegium Medicum im. Ludwika Rydygiera w Bydgoszczy, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, ul. Marii Skłodowskiej-Curie 9, 85-094 Bydgoszcz. Strona internetowa: <https://ptgc.pl/> [1] e-mail: ptgc@gumed.edu.pl [2]. **Struktura organizacyjna:** Walne Zgromadzenie Członków PTGC, Zarząd, Sekcje. **Liczba członków:** 800. **Przewodniczący:** Jerzy Nowak (1993-2002), Tadeusz Mazurczak (2002-2010), Janusz Limon (2010-2014), Lucjusz Jakubowski (2014-2018), Olga Haus (2018-).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Polskie Towarzystwo Genetyki Człowieka (PTGC) powstało w roku 1993, w wyniku decyzji o wyodrębnieniu go ze struktury Polskiego Towarzystwa Genetycznego.

Celem PTGC, w myśl ostatniego statutu zatwierdzonego na Walnym Zgromadzeniu w roku 2014, jest: inicjowanie i organizowanie wszelkich przedsięwzięć zmierzających do rozwoju genetyki człowieka i nauk pokrewnych, rozpowszechnianie i popularyzacja zdobyczy naukowych, popieranie twórczości naukowej, inicjowanie prac naukowych i organizacyjnych w zakresie zainteresowań Towarzystwa, inicjowanie, popieranie i prowadzenie wymiany doświadczeń i współpracy naukowej z zagranicą, wspomaganie finansowe działalności z zakresu genetyki człowieka i nauk pokrewnych. Dla osiągnięcia swych celów Towarzystwo organizuje konferencje i zjazdy naukowe, warsztaty (Sekcja Cytogenetyki Hematoonkologicznej), spotkania Sekcji. Organizuje również publiczne odczyty i wykłady oraz inne formy upowszechniania nauki, współpracuje z pokrewnymi towarzystwami naukowymi, krajowymi i zagranicznymi, prowadzi działalność wydawniczą, ogłasza konkursy na prace naukowe z zakresu genetyki człowieka, genetyki klinicznej i molekularnej, opiniuje stan, potrzeby i kierunki rozwoju genetyki człowieka w Polsce, przyznaje nagrody oraz subwencje na badania z zakresu genetyki człowieka oraz na udział członków PTGC w zjazdach i szkoleniach zagranicznych, współdziała z samorządem terytorialnym, instytucjami, organizacjami oraz osobami fizycznymi zainteresowanymi działalnością Towarzystwa, podejmuje wszelkie inne prace i działania zmierzające do zwiększenia w Polsce świadomości społecznej znaczenia badań genetycznych i wiążących się z nimi korzyści i zagrożeń, oraz poszerzenia wiedzy z zakresu genetyki człowieka i nauk pokrewnych, popiera działalność gospodarczą oraz inne przedsięwzięcia mające na celu pozyskanie funduszy dla realizacji celów statutowych. Współpracuje z Konsultantem Krajowym ds. Genetyki Klinicznej w zakresie przygotowywania, realizacji i wsparcia programów i przedsięwzięć mających na celu poprawę diagnostyki i opieki genetycznej w Polsce.

Dla realizacji zadań statutowych PTGC utworzyło Sekcje: Biobankowania, Cytogenetyki Hematoonkologicznej, Diagnostyki Prenatalnej, Dysmorfologiczną, Genetyki Klinicznej Nowotworów, Guzów Litych i Hematologii Molekularnej. Sekcje organizują w okresie między Zjazdami Towarzystwa swoje spotkania, konferencje i warsztaty. Środki finansowe na realizację celów statutowych pochodzą ze składek członkowskich, darowizn, z organizacji kongresów i konferencji.

Co dwa lata PTGC organizuje Zjazd Towarzystwa, co drugi raz w ramach Polskiego Kongresu Genetyki, łącząc go wówczas z obradami Polskiego Towarzystwa Genetycznego. Rokrocznie, w odstępach kilkumiesięcznych odbywają się spotkania naukowe Sekcji. Działalność naukowo-badawcza członków PTGC obejmuje cały zakres współczesnej genetyki człowieka, PTGC ściśle, współpracuje z European Society of Human Genetics (ESHG), bierze udział w licznych europejskich projektach badawczych oraz klinicznych, w szczególności dotyczących wdrażania nowych technologii i nowych metod leczenia opartych o zdobycze genetyki człowieka. Udziela honorowego patronatu inicjatywom ogólnopolskim, w tym m.in. Polskiemu Rejestrowi Wrodzonych Rozwojo-

wych, a także niekomercyjnym konferencjom genetycznym. PTGC bierze czynny udział w realizacji Planu dla Chorób Rzadkich. Do zadań PTGC należy również certyfikacja laboratoriów diagnostyki genetycznej. Publikuje także wytyczne (Rekomendacje) diagnostyki i postępowania w genetycznie uwarunkowanych chorobach i zespołach.

W ostatnich latach PTGC wielokrotnie wyrażało swoje stanowisko odnośnie do m.in. testów genetycznych i badań genomowych, zagrożeń związanych z ujawnieniem danych genomowych, diagnostyki prenatalnej, postępowania w przypadkach ciąż zagrożonych obecnością wrodzonych wad i zespołów, możliwości zdobywania specjalizacji z laboratoryjnej genetyki medycznej (LGM) i medycznej genetyki molekularnej (MGM) przez pracujących w laboratoriach genetycznych biotechnologów, biologów i in.

PTGC bierze również udział w tworzeniu aktów prawnych, takich jak Ustawa o genetyce medycznej, rozporządzenie o specjalizacji z Medycznej Genetyki Molekularnej i in. oraz w tworzeniu programów specjalizacyjnych z genetyki klinicznej, LGM i MGM i programów nauczania dla studentów kierunków medycznych.

ŹRÓDŁA

Statut Polskiego Towarzystwa Genetyki Człowieka.

POLSKIE TOWARZYSTWO HEMOREOLOGII I MIKROKRĄŻENIA (PTHIM) POLISH SOCIETY OF HEMORHEOLOGY AND MICROCIRCULATION

INFORMACJE OGÓLNE

Założone w Krakowie w marcu 2012 roku. Główną inicjatorką i organizatorką pierwszych spotkań Towarzystwa była Prof. dr hab. n. med. Maria Fornal, która już w tamtym czasie regularnie uczestniczyła w międzynarodowych spotkaniach zagranicznych towarzystw naukowych, zajmujących się zagadnieniami własności reologicznych krwi. W Polsce, pomimo prężnie rozwijających się badań hemoreologicznych, tematyka ta nie była propagowana na skalę, która zaowocowałaby ogólnokrajowymi spotkaniami naukowymi, poświęconymi dyskusjom nad mechaniką przepływów oraz elementów morfotycznych krwi. Z inicjatywy Pani Profesor Marii Fornal, pierwszym miejscem spotkań Towarzystwa stała się Klinika Chorób Wewnętrznych i Geriatrii Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego przy ul. Śniadeckich 10 w Krakowie. W pierwszych latach istnienia Towarzystwa, zebrania członków – założycieli pozwoliły nakreślić przyszłe kierunki rozwoju, stały się platformą do wymiany wiedzy oraz nawiązania

współpracy pomiędzy ośrodkami naukowymi prowadzącymi prace badawcze nie tylko z zakresu reologii krwi, ale również badań własności fizykochemicznych materii żywej. W krótkim czasie stało się jasnym, że działalność Towarzystwa będzie miała wymiar interdyscyplinarny, a jego siłą będzie zrzeszanie naukowców reprezentujących wiele dyscyplin naukowych.

SUKCES

Do niewątpliwego sukcesu Towarzystwa należy zaliczyć zorganizowanie pierwszej edycji międzynarodowego kongresu Joint Conference of Three Societies: European Society for Clinical Hemorheology and Microcirculation, International Society of Biorheology and International Society for Clinical Hemorheology w Krakowie, który odbył się w dniach 2-6 lipca 2018 r. Główną organizatorką przedsięwzięcia była Pani Prof. dr hab. n. med. Maria Fornal oraz członkowie ówczesnego Zarządu PTHiM.

MISJA

Misją Polskiego Towarzystwa Hemoreologii i Mikrokrążenia jest organizacja życia naukowego wokół zagadnień hemoreologii, reologii materii żywej, mechaniki przepływów i mikroprzepływów płynów ustrojowych oraz metod wspierających badania bioreologiczne, takich jak metody spektroskopowe, mikroskopowe czy biofizyczne. Towarzystwo stawia sobie za zadanie działanie na rzecz rozwoju badań hemoreologicznych oraz pokrewnych w Polsce, upowszechnianie wyników badań w kraju i za granicą jak również organizowanie i wspieranie współpracy z innymi instytucjami i towarzystwami naukowymi.

CZŁONKOWIE PTHiM

PTHiM skupia w swych szeregach pracowników naukowych Wydziału Lekarskiego i Farmacji Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego, Oddziału Badań Interdyscyplinarnych Instytutu Fizyki Jądrowej PAN w Krakowie, Katedry Fizyki Medycznej i Biofizyki Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie, Wydziału Rehabilitacji Ruchowej Akademii Wychowania Fizycznego w Krakowie oraz Katedry Biofizyki Uniwersytetu Medycznego im. K. Marcinkowskiego w Poznaniu.

Powyższa lista jest nieustannie otwarta na przyjęcie nowych Członków, których zainteresowania badawcze skupiają się wokół działalności naukowej Towarzystwa.

ZAINTERESOWANIA, GŁÓWNE CELE BADAWCZE

Jednym z głównych zainteresowań naukowych Członków Towarzystwa jest wniesienie przyczynku do rozwoju hemoreologii, z naciskiem na zrozumienie reologii elementów morfotycznych krwi i ich płynnego środowiska (pełna krew, osocze, surowica) oraz opis przepływów naczyniowych, takich jak mikrokrążenie. W nurcie tym rozwijana jest wie-

dza na temat działania sił ścinających, ściskających, gradientów ciśnień jak również udziału lepkości płynów ustrojowych i sprężystości tworzących je żywych komórek w procesach przepływu krwi. Szczególną uwagą objęte są badania nad reologią erytrocytów, ich budową i składem błony, aktywnością wybranych enzymów i zmianą metabolizmu pod wpływem: wysiłku fizycznego, hypoksji, hyperoksji, schłodzenia ustroju, różnych substancji farmakologicznych, toksykologicznych oraz schorzeń. Warto wspomnieć, iż pierwsze badania nad reologią erytrocytów w policytemii przeprowadzone zostały właśnie przez Członków naszego Towarzystwa. Prowadzone są również badania mające na celu określenie wpływ działania czynników fizycznych, takich jak pola magnetyczne czy też promieniowanie jonizujące, na wartość parametrów reologicznych komórek oraz porównanie oceny funkcjonowania układu krążenia z wykorzystaniem badań termograficznych i hemoreologicznych. Badania hemoreologiczne obejmują obok pomiaru lepkości krwi pełnej i osocza również wykorzystanie matematycznych modeli reologicznych do oceny zdolności erytrocytów do agregacji i deformacji w zależności od choroby i rodzaju prowadzonej terapii. Poza klasycznymi pomiarami reologicznymi rozwijane są metody deformacji pojedynczych komórek przy użyciu technik skaningowych, takich jak mikroskopia sił atomowych. Informacje uzyskane w pomiarów mechanicznych uzupełniane są poprzez wykorzystanie metod spektroskopii oscylacyjnej (FTIR oraz Ramana) oraz spektroskopii Mössbauera, przez co możliwe jest powiązanie informacji chemicznej, strukturalnej i parametrów reologicznych badanych układów.

Na spotkaniach Towarzystwa oprócz referowania własnych badań reologicznych naszych Członków jak i zaproszonych gości, prowadzone są przeglądy najnowszych badań światowych publikowanych w branżowych czasopismach o szerokim zasięgu, takich jak *Clinical Hemorheology and Microcirculation* i *Biorheology* oraz innych czasopism o wysokim współczynniku oddziaływania.

Członkowie naszego Towarzystwa dysponują najnowszym sprzętem do badań reologicznych – laserowe reometry (LORCA), lepkościomierze, mikroskopy sił atomowych, spektrometry ramanowskie i FTIR, spektrometry Mössbauer'a, układy mikroskopowe oraz nowoczesny sprzęt laboratoryjny.

STRUKTURA BIEŻĄCA OD 2023 roku

Członkowie zarządu PTH i M: Prezes Towarzystwa: prof. dr hab. Zbigniew Dąbrowski (e-mail: zbigniew.dabrowski@awf.krakow.pl). Z-ca prezesa: prof. dr hab. Anna Marcinkowska-Gapińska (e-mail: margap@ump.edu.pl). Skarbnik: dr hab. Katarzyna Pogoda (e-mail: katarzyna.pogoda@ifj.edu.pl). Sekretarz: lek med. Jan Bylica (e-mail: jan.bylica@doctoral.uj.edu.pl). Komisja Rewizyjna PTH i M: Prezes: Prof dr hab n. med. Maria Fornal (e-mail: maria1.fornal@uj.edu.pl). Z-ca Prezesa: Dr hab. Czesława Paluszkiewicz (e-mail: czeslawa.paluszkiewicz@ifj.edu.pl). Członek: Dr Natalia Piergies (e-mail: natalia.piergies@ifj.edu.pl)

Adres pocztowy do korespondencji: Prof. dr hab. n. m. Maria Fornal, ul. Śniadeckich 10, 31-531 Kraków, e-mail: kasprowicza19@poczta.fm, tel. kom. 604 694 611, tel. stacj. 12 411 98 53

Strona internetowa: <http://pthim.cm-uj.krakow.pl>

POLSKIE TOWARZYSTWO HIGIENY PSYCHICZNEJ

Rok założenia: 1948. Powstało jako organizacja naukowo-społeczna przy Państwowym Instytucie Higieny Psychiczej w Warszawie. Inicjatorami Towarzystwa byli: Kazimierz Dąbrowski, Maria Grzywak-Kaczyńska, Henryk Zajączkowski i Janina Hurynowicz.

Okresy działalności: działalność ciągła poza przerwą w latach 1950-58. **Siedziba:** 00-324 WARSZAWA, ul. Karowa 31; www.pthp.org.pl e-mail pthp@tlen.pl tel. 606 891 009, KRS 0000189430. Od 2004 roku organizacja pożytku publicznego /opp/

Struktura organizacyjna: Walne Zgromadzenie, Zarząd Główny, Główna Komisja Rewizyjna, Oddziały terenowe, Sekcje. **Prezisi Towarzystwa:** Janina Hurynowicz (1948-50); Kazimierz Dąbrowski (1961-66); Stanisław Cwynar (1966-71); Halina Szwarcowa (1971); Przemysław Przewłocki (1971-73); Kazimierz Dąbrowski (1973-80); Tadeusz Kobierzycki (1981-84); Brunon Hołyst (1985-2004); Andrzej Bałandynowicz (2004 – 2010); Zenon Ukleja (2010 -). **Osoby szczególnie zasłużone dla Towarzystwa:** **Prof. dr hab. Kazimierz Dąbrowski** – założyciel – współtwórca Towarzystwa, naczelny redaktor kwartalnika „Zdrowie Psychiczne”. **Prof. dr hab. Maria Grzywak-Kaczyńska** – naczelny redaktor kwartalnika „Zagadnienia wychowawcze a zdrowie psychiczne. **Prof. dr hab. Czesław Czapów** – współtwórca Instytutu Profilaktyki i Resocjalizacji z prof. Stanisławem Jedlewskim, stworzyli filię UW. **Prof. dr hab. Julian Aleksandrowicz** – twórca ekologii polskiej, organizował wystawy zdrowej żywności w Tarnowie, wiceprezes PTHP. **Prof. dr hab. Brunon Hołyst** – Prezes Towarzystwa w latach 1985-2004, naczelny redaktor „Zdrowia Psychicznego”, współpracownik Kazimierza Dąbrowskiego.

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Celem Towarzystwa jest:

- ochrona i rozwój zdrowia psychicznego, moralnego i duchowego jednostki, rodziny i społeczeństwa w Polsce,
- dążenie do wszechstronnego i wielopoziomowego rozwoju osobowości przez stworzenie warunków kadrowych, prawnych i socjalnych,
- umacnianie więzi rodziny oraz wspólnoty pozytywnych stosunków międzyludzkich i postaw prospołecznych, drogą wychowania w duchu patriotyzmu, prawdy, suwerenności i szacunku,
- rozwijanie i upowszechnianie właściwej hierarchii wartości, zasad zdrowia moralnego i wzorców życiowych przez publikacje, szkolenie i środki masowego przekazu dla stworzenia ruchu społecznej służby samopomocy.

Cele swe Towarzystwo realizuje łącząc teoretyczne osiągnięcia nauki z działalnością praktyczną, w szczególności poprzez:

– inicjowanie i organizowanie prac naukowo-badawczych przy współpracy innych placówek naukowych oraz prowadzenie własnych badań w zakresie higieny psychicznej, inspirowanie dyskusji naukowych w kwestiach stanowiących przedmiot zainteresowań Towarzystwa, a zarazem żywotnych dla społeczeństwa,

- współdziałanie z instytucjami państwowymi i społecznymi, towarzystwami naukowymi, oświaty, wychowania, kultury i sprawiedliwości, zwłaszcza w rozwiązywaniu zagadnień zdrowia psychicznego i moralnego,
- organizowanie zjazdów naukowych, sympozjów i konferencji krajowych i regionalnych,
- inicjowanie, organizowanie i prowadzenie ośrodków szkoleniowych, badawczych, eksperymentalnych i konsultacyjnych w zakresie higieny psychicznej, a także placówek o charakterze diagnostycznym, profilaktycznym i terapeutycznym jak również placówek wykonujących usługi w zakresie opieki społecznej i wychowawczej oraz różnych form szkolenia i kształcenia kursowego po uzyskaniu zezwolenia właściwego organu,
- tworzenie sekcji i zespołów problemowych, skupiających specjalistów z jednej dyscypliny naukowej lub zainteresowanych określoną problematyką, związaną z działalnością Towarzystwa,
- powoływanie komisji, komitetów i ośrodków do przeprowadzania działań organizacyjnych, popularyzatorskich, szkoleniowych i naukowo-badawczych,
- prowadzenie zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami popularno-naukowej działalności wydawniczej i odczytowej w zakresie higieny psychicznej, inicjowanie audycji radiowych, telewizyjnych, nagrań kasetowych, wydawnictwo plakatów, ulotek itp.,
- współpraca z instytucjami i organizacjami w innych krajach, a także międzynarodowymi zajmującymi się analogicznymi lub pokrewnymi problemami, w szczególności zaś Światową Federacją Zdrowia Psychicznego, której Towarzystwo jest jednym z Członków – Założycieli,
- prowadząc nieodpłatną i odpłatną działalność pożytku publicznego.

W 1977 roku w wyniku długotrwałych zabiegów Prof. Kazimierz Dąbrowski powołał do życia Ośrodek Higieny Psychicznej dla Ludzi Zdrowych. Ośrodek pełnił funkcje profilaktyczne i konsultacyjne w stosunku do osób znerwicowanych, sfrustrowanych, zaburzonych emocjonalnie, konfliktowych.

W 1990 roku z inicjatywy Prof. Brunona Hołysta powstał Ośrodek „Przywrócenie życia”, przyjmując nazwę od tytułu Jego książki. Ośrodek został założony w celu niesienia pomocy osobom w kryzysowych sytuacjach życiowych. Długoletnim Kierownikiem Ośrodka był Kazimierz Zieliński.

Zarząd Główny PTHP w 1994 roku opracował i wydał KARTĘ ZDROWIA PSYCHICZNEGO. Stanowi ona zbiór zasad prawidłowego funkcjonowania psychiki człowieka, wytycza ogólny kierunek promocji zdrowia psychicznego.

Działalność Towarzystwa to również organizowanie konferencji naukowych. Średnio 2-3 rocznie.

- Potencjały zdrowia i sposoby radzenia sobie w sytuacjach życiowo trudnych. Wrocław 2018,

- Problemy psychospołeczne dzieci i młodzieży w kontekście interwencji kryzysowej i zdrowia psychicznego. Trzemeszno 2024,

- Człowiek oczekiwania, nadzieje i rzeczywistość. Jasło 2025.

Towarzystwo jako placówka naukowo-społeczna prowadziło wiele badań naukowych dotyczących różnorodnych aspektów zdrowia psychicznego, np. oceny kondycji psychicznej społeczeństwa polskiego, strachu przed przestępczością, przemocy w środkach masowego przekazu, stosunku społeczeństwa do zagadnień samobójstwa, przestępczości nieletnich w Polsce – ocena zjawiska; propozycja nowego systemu profilaktyki.

W 2005/6 roku PTHP zrealizowało modelowy program opiekuńczo-wychowawczy dla nieletnich niedostosowanych społecznie Teaching Family Program, autorstwa Prof. Andrzeja Bałandynowicza. Integralną część programu stanowił program sportowy, kształcący prospołeczne postawy wychowanków, uczy samodzielności, aktywności, koleżeństwa oraz zdyscyplinowanego działania w zespole.

W świetle dynamicznych przemian społecznych zachodzących w Polsce istnieje szczególna potrzeba nadania priorytetu rozwojowi higieny psychicznej. Zaburzenia bioekologiczne i psychosocjalne (stresy, nerwice, depresje, samobójstwa) generują konieczność likwidacji konfliktów z przyrodą i między narodami. Przemiany zaczynają się w ludzkich sumieniach szerzących empatię i ofiarność w środowisku zewnętrznym na miarę i kształt bogactwa własnego środowiska wewnętrznego.

WYDAWNICTWA

PTHP wydało 63 pozycje książkowe oraz czasopismo *Zdrowie Psychiczne i Zagadnienia Wychowawcze i Zagadnienia Wychowawcze a Zdrowie Psychiczne*. Oto niektóre:

Metoda Rorschacha. Wydanie I, 1967.

Podręcznik do metody Rorschacha. Wydanie II, M. Grzywak-Kaczyńska, 1978.

Wprowadzenie do skali inteligencji D. Wechslera dla dzieci od 5 do 15 lat. J. Kostrzewski, 1970.

Problemy psychoterapii, t. I, II, III. Praca zbiorowa pod redakcją M. Grzywak-Kaczyńskiej, E. Węgrzynowicz.

Pasja rozwoju. K. Dąbrowski, 1982.

Człowiek wobec siebie i wobec innego. M. Szyszkowska, 1979.

Zdrowie psychiczne a wartości ludzkie. K. Dąbrowski, 1974.

Terapia uspokajająca i rozwijająca dla dzieci nerwicowych i dyslektycznych, T. Danielewicz, A. Koźmińska, J. Magnuska, wyd. I 1974, wyd. II 1981.

Osobowość i jej kształtowanie przez dezintegrację pozytywną. K. Dąbrowski, 1975, 1984.

Metoda Rorschacha w schizofrenii. J. Szafraniec, 1985.

Podręcznik do testu Kolorów Maxa Luschera, K. Dąb, A. Kottas, 1988.

System wartości i zdrowie psychiczne, B. Hołyst, praca zbiorowa, 1990.

Osobowość wychowawcy, Z. Kosyrz, 1992.

Samobójstwo, pod red. B. Hołysta i M. Staniaszka (Materiały z I Konferencji Suicydologicznej), 1995.

Znaczenie rodziny w rozwoju i wychowaniu małego dziecka H. Cudak, 1999.

Przemoc i agresja jako zjawiska społeczne – pr. zbiorowa pod red. M. Binczyckiej-Anholcer, 2003.

Człowiek w sytuacji trudnej – praca zbiorowa pod red. prof. B. Hołysta, 1991.

Agresja i przemoc a zdrowie psychiczne – praca zbiorowa pod red. dr Marzeny Binczyckiej-Anholcer, 2001.

Diagnostyka kolorami Maxa Luschera - tłumaczenie prof. Leśniak, mgr K. Dąb.

Samotność – Prof. John McGraw, 2000.

Podręcznik Pismo chińskie – test uczenia się wzrokowo-słuchowego – prof. J. Kostrzewski.

Elementy filozofii rozwoju – Prof. K. Dąbrowski, 1989.

Umysł, który sam siebie odnalazł – C. Bers, 1984.

Perceptanaliza w perspektywie pozytywnej dezintegracji – prof. F. Leśniak.

Przemoc i agresja jako problem zdrowia publicznego – M. Binczycka - Anholcer – praca zbiorowa, Warszawa 2005.

Rodzinne domy terapeutyczne resocjalizacją w środowisku otwartym – Prof. A. Bałandynowicz, Warszawa 2006.

DR HAB. INŻ. MIROSLAW BEŁEJ

POLSKIE TOWARZYSTWO IMMUNOLOGII DOŚWIADCZALNEJ I KLINICZNEJ POLISH SOCIETY OF FUNDAMENTAL AND CLINICAL IMMUNOLOGY

INFORMACJE OGÓLNE

Nazwa towarzystwa: Polskie Towarzystwo Immunologii Doświadczalnej i Klinicznej (PTIDiK); w latach 1969-1998: Polskie Towarzystwo Immunologiczne. **Rok założenia:** 1969. **Okresy działalności:** 1969–nadal; działalność nieprzerwana. Towarzystwo zarejestrowane w KRS 24 listopada 2003 roku, działa na podstawie statutu z 1996 roku z późniejszymi zmianami (2002, 2008, 2014, 2022, 2024). **Siedziba i dane adresowe:** PTIDiK, ul. Bóznicza 2/36, 61-751 Poznań, e-mail: zarzad@ptidik.pl, strona: <https://ptidik.pl> **Struktura organizacyjna:** Organami Towarzystwa są: Walne Zgromadzenie Członków, Zarząd Główny oraz Komisja Rewizyjna. PTIDiK zrzesza członków indywidualnych, wspierających i honorowych. Działalność Towarzystwa realizowana jest za pośrednictwem oddziałów regionalnych, działających m.in. w Białymstoku, Gdańsku, Katowicach, Krakowie, Lublinie, Łodzi, Poznaniu, Szczecinie, Warszawie i Wrocławiu. Ponadto członkowie zrzeszeni są w sekcjach tematycznych, których zadaniem jest rozwój wybranych obszarów immunologii. W grudniu 2024 roku reaktywowano szereg sekcji tematycznych, obejmujących m.in.: Immunokardiologię, Immunoreumatologię oraz Immunogenetykę. Aktywnie działa również Sekcja Młodych Immunologów (Polish Young Immunologists – PYI), powołana w celu integracji środowiska studenckiego i młodych naukowców. **Wydawnictwo:** Towarzystwo prowadzi działalność wydawniczą, w tym wydaje czasopisma naukowe oraz materiały pokonferencyjne. Oficjalnym organem wydawniczym PTIDiK jest czasopismo *Central European Journal of Immunology* (CEJI), **Liczba członków:** 280 (stan na 2026 r.) **Prezesi:** Stefan Śłopek (1969-1974), Jerzy Lisowski (1974-1980), Stefan Mackiewicz (1980-1986), Jan Żeromski (1986-1989), Alicja Ryżewska (1989-1992), Henryk Tchórzewski (1992-1995), Walde-

mar Olszewski (1995-1998), Maciej Kurpisz (1998-2002), Andrzej Mackiewicz (2002-2010), Janusz Marcinkiewicz (2010-2015), Jacek Roliński (2015-2018), Jacek Witkowski (2018-2021), Maciej Kurpisz (2021-2024), Ewelina Grywalska (2024-). **Sekretarze:** Józef Lisowski (1969-1974), Zbigniew Wieczorek (1974-1980), Jan Żeromski (1980-1986), M. Krzymański (1986-1989), Marek Janiak i Ewa Kotny (1989-1992), Krzysztof Zeman i Zofia Sułkowska (1992-1995), Irena Grzelak i Urszula Kubicka (1995-1998), Józef Stachowski i Marzena Kamieniczna (1998-2000), Zofia Niemir i Beata Grygielska (2000-2002), Dariusz Kowalczyk i Piotr Wysocki (2002-2010), Jarosław Baran (2010-2011), Marta Ciszek-Lenda (2011-2015), Ewelina Grywalska (2015-2018), Katarzyna Lisowska (2018–2021), Paulina Niedźwiedzka-Rystwej (2021-2024), Sebastian Mertowski (2024-). **Skarbnicy:** Aldona Karczewska-Dzionk (2003-2010), Jolanta Bielecka (2010-2011), Bernadeta Nowak (2011-2015), Michał Dzik (2015-2018), Izabella Bzoma (2018-2021), Marzena Kamieniczna (2021–2024), Monika Lejman (2024-). **Wydawnictwo:** Towarzystwo prowadzi działalność wydawniczą, w tym wydaje czasopisma naukowe oraz materiały pokonferencyjne. Oficjalnym organem wydawniczym PTIDiK jest czasopismo *Central European Journal of Immunology* (CEJI),

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Polskie Towarzystwo Immunologiczne powstało w 1969 r. z inicjatywy prof. Stefana Ślopka, ówczesnego dyrektora Instytutu Immunologii i Terapii Doświadczalnej PAN we Wrocławiu. W 1998 r. Towarzystwo przyjęło nazwę Polskiego Towarzystwa Immunologii Doświadczalnej i Klinicznej (PTIDiK). Zrzesza przedstawicieli immunologii rozumianej szeroko – z obszaru medycyny, biologii i nauk pokrewnych – a podstawowym celem jego działalności jest integracja środowiska zajmującego się badaniami, diagnostyką, praktyką kliniczną oraz nauczaniem immunologii.

Towarzystwo nie prowadzi własnych badań jako odrębna jednostka, natomiast tworzy ramy organizacyjne dla wymiany informacji naukowej oraz rozwoju kompetencji środowiska poprzez zjazdy, konferencje, sympozja i zebrania naukowe, a także poprzez wspieranie inicjatyw edukacyjnych. Działalność ta historycznie koncentrowała się w oddziałach i sekcjach tematycznych, które umożliwiają koordynację aktywności w wybranych obszarach immunologii oraz podejmowanie współpracy interdyscyplinarnej. Istotnym elementem aktywności Towarzystwa pozostaje również działalność opiniotwórcza i ekspercka – zabieranie głosu w sprawach istotnych dla rozwoju immunologii, zdrowia publicznego i praktyki klinicznej (w tym formułowanie stanowisk oraz wsparcie środowiska w zakresie standardów i rekomendacji).

W ostatnich trzech latach (2023–styczeń 2026) PTIDiK utrzymywało aktywność naukowo-szkoleniową, m.in. poprzez wspieranie wydarzeń ogólnopolskich, inicjatywy szkoleniowe o charakterze szkoły/academy oraz działania ukierunkowane na umiędzynarodowienie (informowanie i wspieranie udziału członków w programach i wydarzeniach zagranicznych). Równolegle rozwijano działania adresowane do młodszych pokoleń badaczy w tym inicjatywy środowiska młodych immunologów co sprzyjało budowaniu platformy integracyjnej i inicjatywnej.

W grudniu 2024 r. podjęto uchwały dotyczące uporządkowania i reaktywacji działalności sekcyjnej, w tym w obszarach immunokardiologii i immunoreumatologii, a także aktywizacji środowiska młodych immunologów poprzez powołanie Sekcji Młodych Immunologów PTIDiK – Polish Young Immunologists (PYI). Sekcja ta stanowi platformę integracji studentów, doktorantów i młodych badaczy zainteresowanych immunologią, sprzyja rozwojowi kompetencji naukowych i organizacyjnych, wspiera networking oraz inicjuje działania edukacyjne i wydarzenia o charakterze konferencyjnym i szkoleniowym. Działania te wpisują się w dążenie do rozwijania współpracy interdyscyplinarnej oraz tworzenia trwałej przestrzeni wymiany doświadczeń i dobrych praktyk, szczególnie wśród młodszych członków Towarzystwa.

Jednocześnie w ostatnich latach, m.in. poprzez aktywność sekcji tematycznych (w tym immunokardiologii, immunogenetyki i immunoreumatologii), działalność Towarzystwa coraz silniej akcentuje wymiar medycyny translacyjnej, rozumianej jako łączenie immunologii podstawowej z diagnostyką i praktyką kliniczną. Wyraża się to we wspieraniu inicjatyw ukierunkowanych na problemy kliniczne i interdyscyplinarne, promowaniu standardów i dobrych praktyk oraz wzmacnianiu widoczności wyników badań wśród społeczeństwa.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

PTIDiK jest członkiem założycielem International Union of Immunological Societies (IUIS) oraz członkiem Europejskiej Federacji Towarzystw Immunologicznych (EFIS). Towarzystwo współpracuje z krajowymi i zagranicznymi organizacjami (m.in. DGfI – Niemcy, ESID, organizacje bałtyckie, British Society for Immunology).

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE (CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

Towarzystwo wydaje od 1974 roku czasopismo naukowe, które ukazywało się kolejno pod następującymi tytułami:

- *Annales of Immunology* (1974),
- *Immunologia Polska* (1975-1991),
- *Polish Journal of Immunology / Immunologia Polska* (1991-1997),
- *Central European Journal of Immunology* – od 1998 roku (w języku angielskim).

Aktualnie *Central European Journal of Immunology* (CEJI) jest oficjalnym organem wydawniczym Polskiego Towarzystwa Immunologii Doświadczalnej i Klinicznej. Czasopismo publikuje prace z zakresu immunologii podstawowej, klinicznej i translacyjnej. Wydawcą jest Termedia.

Na styczeń 2026 r. czasopismo posiada następujące wskaźniki bibliometryczne:

- Impact Factor (Clarivate, JCR): 1.6
- CiteScore (Scopus, 2024): 3.4

- SJR (Scimago, 2024): 0.45 (Q3)
- JCI: 0.2
- 70 pkt MNiSW

Czasopismo funkcjonuje w otwartym dostępie (open access) i znajduje się w bazach: Scopus, Web of Science, PubMed Central, DOAJ. Oficjalna strona: <https://ceji.termedia.pl>

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

Statut PTIDiK z 1996 roku i jego kolejne zmiany (2002, 2008, 2014, 2022, 2024)

Odpis pełny KRS nr 0000180589

Archiwalia PTIDiK i komunikaty z Walnych Zebrań

Materiały ze strony internetowej: www.ptidik.pl

Dulak J.: *Polskie Towarzystwo Immunologiczne. Informator*, maszynopis

OPRACOWANIE:

DR N. MED. I O ZDR. SEBASTIAN MERTOWSKI (SEKRETARZ PTIDIK)

AUTORYZACJA: PROF. DR HAB. N. MED EWELINA GRYWALSKA (PREZES PTIDIK)

POLSKIE TOWARZYSTWO KARDIOLOGICZNE POLISH CARDIAC SOCIETY

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1954. **Siedziba:** 00-193 Warszawa, ul. Stawki 3a/1-2. **Oddziały PTK:** Białostocki, Bydgoski, Gdański, Katowicki, Kielecki, Krakowski, Lubelski, Łódzki, Olsztyński, Opolski, Podkarpacki, Poznański, Radomski, Szczeciński, Toruński, Warszawski, Wrocławski. **Struktury organizacyjne:** Zarząd Główny, Sekcje, Asocjacje, Oddziały. **Liczba członków:** 5245 (2023). **Prezesi:** Jerzy Jakubowski (1954-61), Edmund Żera (1961-72), Zdzisław Askanas (1972-73), Jan Kwoczyński (1973-79), Włodzimierz Januszewicz (1980-86), Kazimierz Jasiński (1986-89), Leszek Ceremużyński (1989-95), Michał Tendera (1995-98), Witold Rużyłło (1998-2001), Andrzej Cieśliński (2001-2004), Adam Torbicki (2004-2007), Andrzej Rynkiewicz (2007-2009), Waldemar Banasiak (2009-2011), Janina Stępińska (2011-2013), Zbigniew Kalarus (2013-2015), Piotr Hoffman (2015-2017), Piotr Ponikowski (2017-2019), Adam Witkowski (2019-2021), Przemysław Mitkowski (2021-2023), Marek Gierlotka (2023-). **Sekretarze:** Izabella Krzemińska-Ławkowiczowa (1954-61), Maria Hoffman (1961-72), Leszek Ceremużyński (1972-73), Maria Kędra-Luboińska (1973-79), Jolanta Chodakowska (1980-86), Romuald Ochotny (1986-89), Jadwiga Kłóś (1989-95), Paweł Buszman (1995-98), Janina Stępińska (1998-2001), Przemysław Mitkowski (2001-2004), Tomasz Pasierski

(2004-2007), Krzysztof Chlebus (2007-2009), Zbigniew Kalarus (2009-20011), Adam Witkowski (2011-2013), Marcin Grabowski (2013-2015), Piotr Pruszczyk (2015-2017), Piotr Jankowski (2017-2019), Jacek Legutko (2019- 2021), Paweł Burchardt (2021-2023), Aleksander Prejbisz (2023-).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Polskie Towarzystwo Kardiologiczne powstało w wyniku przekształcenia Sekcji Kardiologicznej Towarzystwa Internistów Polskich istniejącej od 1950 do 1954 r. Inicjatorami powstania Sekcji, a później Towarzystwa byli: Mściwój Semerau-Siemianowski (który przez 4 lata był Przewodniczącym Sekcji Kardiologicznej TIP), Jerzy Jakubowski, Dymitr Aleksandrow, Edmund Żera.

Celami statutowymi Towarzystwa są: profilaktyka i zwalczanie chorób serca i naczyń; propagowanie postępów kardiologii i kardiochirurgii wśród lekarzy i innych pracowników ochrony zdrowia; inicjowanie badań naukowych w dziedzinie kardiologii; współdziałanie z administracją państwową, towarzystwami i organizacjami społecznymi w usprawnianiu opieki kardiologicznej w naszym kraju; współudział w kształceniu lekarzy i innych pracowników służby zdrowia w zakresie kardiologii; szerokie informowanie społeczeństwa o sposobach zapobiegania chorobom układu krążenia. Dla osiągnięcia swych celów Towarzystwo: organizuje kongresy, konferencje i inne spotkania naukowe; uczestniczy w różnych formach kształcenia podyplomowego lekarzy i szkolenia innych pracowników służby zdrowia; uczestniczy w egzaminach specjalizacyjnych z dziedziny kardiologii; organizuje popularne wykłady w celu zaznajomienia społeczeństwa z problematyką chorób serca i naczyń, a zwłaszcza z ich profilaktyką; ogłasza konkursy i przyznaje nagrody za wyróżniające się prace z dziedziny kardiologii; prowadzi działalność wydawniczą obejmującą książki, czasopisma, broszury a także inne materiały naukowe i propagandowe; podejmuje wszelkie inne prace, zmierzające do podniesienia w Polsce wiedzy z zakresu kardiologii. Towarzystwo promuje polską naukę na arenie międzynarodowej poprzez m.in. dofinansowanie udziału swoich członków w kongresach międzynarodowych.

Dla realizacji zadań statutowych PTK tworzy Oddziały (17 w 2023 r.) oraz Asocjacje, Sekcje i Komisje:

- Asocjacje: Echokardiografii, Elektrokardiologii Nieinwazyjnej i Telemedycyny, Interwencji Sercowo-Naczyniowych, Intensywnej Terapii Kardiologicznej, Wad Zastawkowych Serca, Niewydolności Serca.

- Sekcje: Kardiochirurgii, Kardiologii Dziecięcej, Rehabilitacji Kardiologicznej i Fizjologii Wysiłku, Rytmu Serca, Kardiologii Eksperymentalnej, Chorób Serca u Kobiet, Prewencji i Epidemiologii, Wad Wrodzonych Serca u Młodocianych i Dorosłych, Kardiologii Sportowej, Kardiologii Nuklearnej, Kardiologicznego Rezonansu Magnetycznego i Tomografii Komputerowej, Krążenia Płucnego, Farmakoterapii Sercowo-Naczyniowej, Kardio-Onkologii, Pielęgniarstwa Kardiologicznego i Pokrewnych Zawodów Medycznych oraz „Klub 30” – elitarny klub młodych naukowców.

- Komisje: Nagród, ds. e-Zdrowia, Telemedycyny i Sztucznej Inteligencji, Nauki i Grantów, Inicjatyw Klinicznych, Promocji Zdrowia, Zagraniczna, ds. Wytycznych, ds. Szkoleń, Statutowo-Regulaminowa, ds. Współpracy ze Stowarzyszeniami Pacjentkami, Finansowa, ds. Konkursów i Przetargów, ds. Wniosków o Patronaty i Opinie, ds. Współpracy z Urzędami Regulacyjnymi,

Komitet Byłych Prezesów PTK, Komitet Naukowy Kongresów.

Ponadto w PTK działają: Rzecznik Prasowy PTK, Pełnomocnik ZG PTK ds. kontaktów z Parlamentarzystami i Administracją Państwową, Pełnomocnik ZG PTK ds. Struktur PTK, Pełnomocnik ZG PTK ds. Kompleksowej Opieki nad Pacjentami z Niewydolnością Serca, Pełnomocnik ZG PTK ds. Udaru Mózgu i Interwencji Naczyniowych, Pełnomocnik ZG PTK ds. Współpracy z Ministerstwem Edukacji i Nauki.

Środki finansowe na realizację celów statutowych pochodzą ze składek członkowskich, darowizn, organizacji kongresów i konferencji.

Corocznie PTK organizuje Międzynarodowy Kongres PTK (jesień), Wiosenną Konferencję PTK/ Konferencję „Kardiologii Polskiej” (wiosna) i konferencje naukowe Asocjacji/Sekcji. Ponadto Oddziały Towarzystwa organizują kilka razy w ciągu roku posiedzenia naukowe. Działalność naukowo-badawcza członków obejmuje cały zakres współczesnej kardiologii: chorobę niedokrwienną serca, leczenie inwazyjne i zachowawcze w chorobie niedokrwiennej serca, profilaktykę nagłego zgonu sercowego, inne choroby mięśnia serca, niewydolność serca, wady wrodzone i nabyte, choroby wsierdza, choroby osierdza, nadciśnienie tętnicze, profilaktykę pierwotną i wtórną chorób układu sercowo-naczyniowego, tachy- i bradyarytmie komorowe i nadkomorowe – diagnostykę i leczenie farmakologiczne i niefarmakologiczne, leczenie kardiochirurgiczne, diagnostykę obrazową, elektrokardiograficzną, farmakologię układu sercowo-naczyniowego, badania eksperymentalne i podstawowe z zakresu fizjologii i patofizjologii układu sercowo-naczyniowego, genetyczne podstawy chorób układu sercowo-naczyniowego, zastosowanie genetyki w kardiologii.

Do ważniejszych programów badawczych organizowanych bądź prowadzonych przez Towarzystwo należą: EuroHeart Survey – program oceny wdrażania standardów postępowania ESC w krajach członkowskich i Polscreen – ogólnopolski program prewencji choroby wieńcowej. Głównym celem badania jest ocena częstości występowania czynników ryzyka choroby wieńcowej, zwłaszcza hipercholesterolemii w praktyce lekarza leczenia podstawowego, ocena wpływu edukacji lekarzy i pacjentów na wdrażanie i skuteczność zasad prewencji prowadzonej zgodnie z zaleceniami PTK.

Towarzystwo popiera rozwój badań i popularyzuje ich wyniki poprzez przyznawanie nagród i wyróżnień za wybitne prace z zakresu rozpoznawania i leczenia chorób serca i naczyń. Oficjalnym, recenzowanym czasopismem Polskiego Towarzystwa Kardiologicznego jest „Kardiologia Polska” wydawanym (wyłącznie w języku ang.) co miesiąc od 1957 roku. Jego celem jest stworzenie platformy wymiany wiedzy z zakresu kardiologii, od nauk podstawowych po badania translacyjne i kliniczne dotyczące chorób układu krążenia. Pismo skierowane jest do kardiologów, kardiochirurgów i lekarzy internistów.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

W 1956 r. PTK przystąpiło do Europejskiego Tow. Kardiologicznego (European Society of Cardiology – ESC, Sophia Antipolis, Francja), a od 1958 r. jest członkiem Międzynarodowego Tow. Kardiologicznego (International Society of Cardiology – ISC, Genewa), przekształconego później w Światową Federację Serca (World Heart Federation). Współpracuje z licznymi towarzystwami kardiologicznymi, organizowane są wspólne sesje na kongresach naukowych. Przedstawiciele Towarzystwa biorą udział w opracowywaniu europejskich standardów postępowania w chorobach układu sercowo-naczyniowego.

ŹRÓDŁA

Statut Polskiego Towarzystwa Kardiologicznego. Warszawa 1956. – Toż. Warszawa 1969. Toż. Warszawa 1991. Toż. Warszawa 2002. Toż. 2022 (również w Internecie: www.ptkardio.pl).

LITERATURA

Jubileuszowe posiedzenie naukowe Polskiego Towarzystwa Kardiologicznego, XX, Warszawa 22-23 listopada 1963 r. Red. prow. Z. Maskowicz. Warszawa 1963 (s. 11-19: M. Hanecki: *Z dziejów kardiologii polskiej*). – J. Kwoczyński: *W trzydziestolecie Polski Ludowej*. „Kardiologia Polska” 1974 T. 17 nr 4 s. 293-296. – M. Tulczyński: *Polskie Towarzystwo Kardiologiczne*. W: *Słownik polskich towarzystw naukowych*. T. 1. Wrocław 1978 s. 346-347.

Strona internetowa: www.ptkardio.pl

e-mail: Zarzad.Glowny@ptkardio.pl

POLSKIE TOWARZYSTWO KARDIOLOGII PRENATALNEJ

POLISH SOCIETY OF PRENATAL CARDIOLOGY

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 2018. **Okresy działalności:** 2018-. **Siedziba:** 93-338 Łódź, ul. Rzgowska 281/289. **Struktura organizacyjna:** Walne Zgromadzenie Członków, Zarząd Towarzystwa, Komisja Rewizyjna Towarzystwa. **Prezesi:** prof. dr hab. n. med. Maria Respondek-Liberska (2018-2025), prof. dr hab. n. med. Maciej Słodki (2025-). **Sekretarze:** prof. dr hab. n. med. Maciej Słodki (2018-2025), dr n. med. Oskar Sylwestrzak (2025-). **Liczba członków:** 30.

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Do celów statutowych Polskiego Towarzystwa Kardiologii Prenatalnej należy inicjowanie i wspieranie badań naukowych w dziedzinie kardiologii prenatalnej; promowanie zagadnień ochrony zdrowia, w tym w szczególności kardiologii prenatalnej wśród lekarzy w celu poprawienia skuteczności i bezpieczeństwa terapii; upowszechnianie wiedzy o postępach w kardiologii prenatalnej wśród lekarzy i innych pracowników ochrony zdrowia; współudział w podnoszeniu kwalifikacji zawodowych pracowników ochrony zdrowia, w tym kadry medycznej, zwłaszcza lekarzy w zakresie kardiologii prenatalnej; promowanie działań w zakresie ochrony zdrowia, w szczególności w kardiologii prenatalnej. Towarzystwo w sposób ciągły prowadzi działalność naukową. Cele statutowe realizuje przez organizowanie kongresów, konferencji, warsztatów, kursów oraz innych spotkań naukowych i dydaktycznych. Ponadto Towarzystwo: uczestniczy w różnych formach kształcenia podyplomowego lekarzy i szkoleniach innych pracowników ochrony zdrowia; organizuje wykłady, szkolenia, prelekcje oraz inicjuje i organizuje akcje charytatywne mające na celu zebranie środków finansowych na rzecz Towarzystwa i realizacji jego celów (wystawy, koncerty, pokazy, odczyty i inne przedsięwzięcia - dla zaznajomienia społeczeństwa z problematyką kardiologii prenatalnej); nadzoruje merytorycznie rejestry problemów kardiologicznych oraz proces akredytacji ośrodków i gabinetów w rejestrach prowadzonych przez Towarzystwo; promuje inicjatywy badawcze, naukowe, oświatowe; podejmuje wszelkie inne działania i prace zmierzające do podniesienia w Polsce wiedzy z zakresu kardiologii prenatalnej. PTKP opracowało zasady przyznawania Certyfikatu Umiejętności Echokardiograficznego Badania Serca Płodu (dla zaawansowanych) i Certyfikatu Podstawowego Badania Serca Płodu. Od 2018 roku wprowadzono Certyfikaty Badań Serca Płodu Polskiego Towarzystwa Kardiologii Prenatalnej tworząc listę lekarzy z Certyfikatem PODSTAWOWEGO Badania Serca Płodu Polskiego Towarzystwa Kardiologii Prenatalnej oraz listę lekarzy z Certyfikatami Umiejętności Badania ECHOKardiograficznego Płodu (dla zaawansowanych - Certyfikat bezterminowy) Polskiego Towarzystwa Kardiologii Prenatalnej.

WYDAWNICTWA CIĄGŁE

„Prenatal Cardiology”

ŹRÓDŁA

www.kardiologia-prenatalna.org

Strona internetowa: <https://ptkp.kardiologia-prenatalna.org>

E-mail: i.j.strzelecka@gmail.com

**POLSKIE TOWARZYSTWO
KARDIO-TORAKOCHIRURGÓW**
POLISH SOCIETY OF CARDIOTHORACIC SURGEONS

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 2002. **Siedziba:** Instytut Gruźlicy i Chorób Płuc, 01-138 Warszawa, ul. Płocka 26. www.ptkt.pl. Email: kontakt@pkt.pl. **Oddziały terenowe:** brak. **Struktura organizacyjna:** Walne Zgromadzenie, Zarząd Główny; Komisje; Sekcje. **Liczba członków:** 405 (2004), 364 (2008), 317 (2013), 308 (2023). **Prezesi:** Stanisław Woś (2002-2004), Jerzy Kołodziej (2004-2006), Andrzej Biederman (2006-2008), Tadeusz Orłowski (2008-2010), Jerzy Sadowski (2010-2012), Wojciech Dyszkiewicz (2012-2014), Jacek Różański (2014-2016), Tomasz Grodzki (2016-2018), Marian Zembala (2018 czerwiec-wrzesień), Mariusz Kuśmierczyk (2018-2021), Janusz Kowalewski (2021-2023), Janusz Skalski (2023-2025), Cezary Piwkowski (2025-). **Sekretarze Generalni:** Tadeusz Orłowski (2002-2006), Jacek Różański (2006-2012), Tadeusz Orłowski (2012-2016), Mariusz Kuśmierczyk (2016-2018 – wrzesień), Janusz Skalski (2018-2021), Bogusław Kapelak (2021-2023), Mariusz Chabowski (2023-2027). **Skarbnicy:** Jacek Różański (2002-2006), Janusz Kowalewski (2006-2008), Marek Jasiński (2008-2010), Piotr Hendzel (2010-2014), Mariusz Kasprzyk (2014-2018), Bartłomiej Perek (2018-2023), Jarosław Pieróg (2023-2025), Marek Deja (2025-). **Miejsca zjazdów:** Szczecin (2002), Katowice (2004), Wrocław (2006), Warszawa (2008), Poznań (2010), Kraków (2012), Warszawa (2014), Warszawa (2016), Szczecin (2018), on-line (2021), Bydgoszcz (2023). **Honorowi członkowie:** Roland Hetzer (2008), Zbigniew Papliński (2008), Marian Śliwiński (2008), Andrzej Sosnowski (2010), Paul Reiner Körfer (2012), Paweł Urbański (2012), Antoni Dziatkowiak (2014), Josef François Hitchcock (2014), Stanisław Mlekodaj (2014), Stanisław Woś (2016), Peter Goldstraw (2016), Jerzy Owsiak (2018), Friedrich Wilhelm Mohr (2018), Joel D. Cooper (2018), Seweryn Wiechowski (2018), Michael Hübler (2023), Ralph Schmid (2023), Jan Skokowski (2023), Wojciech Dyszkiewicz (2023). **Do Zarządu wchodzi Prezesi Klubów: Torakochirurgów Polskich:** Stanisław Jabłonka (2002-2003), Tomasz Grodzki (2003-2015), Tadeusz Orłowski (2015 – do chwili obecnej) **oraz Kardiochirurgów Polskich:** Marian Śliwiński (2002-2004), Bohdan Maruszewski (2004-2019), Kazimierz Widenka (2019 – do chwili obecnej). Klub Kardiochirurgów Polskich został założony w 1982, a Klub Torakochirurgów Polskich – w 1983.

Sekcje:

1. Współpracy z innymi Towarzystwami - z urzędu prowadzi Sekretarz Generalny
2. Edukacji i Kształcenia – Tomasz Grodzki,
3. Seniorów – Jan Skokowski,
4. Młodych Kadr – Maciej Kolowca,
5. Sekcja ds. certyfikowania zabiegów małoinwazyjnych – Tadeusz Orłowski
6. Nowe technologie w kardio-torakochirurgii –Cezary Piwkowski

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Polskie Towarzystwo Kardio-Torakochirurgów (PTKT) powstało w 2002 i jest kontynuacją Sekcji Chirurgii Klatki Piersiowej, Serca i Naczyń Towarzystwa Chirurgów Polskich, która istniała nieprzerwanie od 1951. Misją PTKT jest integracja środowiska lekarzy zajmujących się chirurgicznym leczeniem chorób serca i płuc, pielęgnacja historii polskiej szkoły chirurgii oraz propagowanie nowych osiągnięć medycyny w zakresie leczenia chorób narządów klatki piersiowej. Statut PTKT został zawarty w siedmiu rozdziałach i czterdziestu ośmiu paragrafach obejmujących charakter prawny Towarzystwa, cele i formy działania, zasady członkostwa, władze Towarzystwa, majątek i fundusze – został zatwierdzony przez Sąd Rejonowy dla Miasta Stołecznego Warszawy w Krajowym Rejestrze Sądowym.

Towarzystwo ma za zadanie reprezentować polską kardio- i torakochirurgię wobec organów administracji państwowej, samorządowej, szpitalnej, innych organizacji i stowarzyszeń pozarządowych. Ważnym zadaniem jest wpływanie na formy szkolenia i ciągłą edukację swoich członków w celu podnoszenia kwalifikacji zawodowych w obszarze kardiotorakochirurgii. W działalności Towarzystwa istotne było szkolenie młodych kardiochirurgów w ośrodkach zagranicznych, między innymi w Stanach Zjednoczonych i Wielkiej Brytanii. W Wielkiej Brytanii odbyło szkolenie w Leicester 15 młodych kardiochirurgów, którzy obecnie są kierownikami klinik lub ordynatorami oddziałów kardiochirurgii. Celem Towarzystwa jest również wywieranie wpływu na podnoszenie i utrzymanie wysokiej jakości świadczeń w zakresie chirurgii serca dzieci i dorosłych oraz chirurgii klatki piersiowej, a także współdziałanie w opiniowaniu i powołaniu konsultantów w dziedzinie Chirurgii Serca i Klatki Piersiowej oraz w konkursach dotyczących stanowisk ordynatorskich.

Dla osiągnięcia wyznaczonych celów PTKT organizuje kongresy, konferencje i inne spotkania naukowe; uczestniczy w różnych formach kształcenia podyplomowego lekarzy i szkolenia innych pracowników służby zdrowia; uczestniczy w egzaminach specjalizacyjnych z dziedziny torakochirurgii i kardiochirurgii; organizuje popularne wykłady w celu zaznajomienia społeczeństwa z problematyką chirurgii serca i klatki piersiowej, a zwłaszcza z profilaktyką; ogłasza konkursy i przyznaje nagrody za wyróżniające się prace z dziedziny kardiochirurgii i torakochirurgii; prowadzi działalność wydawniczą obejmującą książki, a także monografie, inne broszury, materiały naukowe i propagandowe; podejmuje wysiłki, zmierzające do podniesienia w polskim społeczeństwie wiedzy z zakresu kardiochirurgii i torakochirurgii. PTKT promuje polską naukę na arenie międzynarodowej.

Środki finansowe na realizację celów statutowych PTKT pozyskuje ze składek członkowskich, darowizn oraz organizacji kongresów i konferencji. Dla członków PTKT fundowane są stypendia wyjazdowe z kardiochirurgii i torakochirurgii. Członkowie Towarzystwa mieli dostęp do strony CTSNet. Co dwa lata PTKT organizuje Kongres o zasięgu krajowym z udziałem gości międzynarodowych. Podczas kongresu jest możliwość uczestnictwa w „post-graduate courses” oraz „live surgery”. Na Kongresie wręczane

są nagrody dla młodych kardio-torakochirurgów za wyróżnione prezentacje i plakaty. Działalność naukowo-badawcza członków obejmuje cały zakres współczesnej kardiochirurgii oraz torakochirurgii. Wszystkie ośrodki kardiochirurgiczne uczestniczą w rejestrze „KROK”, (Krajowym Rejestrze Operacji Kardiochirurgicznych). Od 2018 PTKT ma swój profil na Facebooku. W początkach działalności Zarząd Towarzystwa podjął decyzję o powołaniu do życia czasopisma – „Kardiochirurgia i Torakochirurgia Polska”. PTKT współpracuje z licznymi krajowymi towarzystwami, takimi jak: Polskie Towarzystwo Kardiologiczne, Polskie Towarzystwo Chorób Płuc, Towarzystwo Chirurgów Polskich, Polska Grupa Raka Płuca, jak również z zagranicznymi towarzystwami, takimi jak: European Society of Thoracic Surgeons (ESTS) – Kongres w Krakowie (2009), European Association for Cardio-Thoracic Surgery (EACTS), European Society of Cardio-Vascular Surgery (ESCVS) – kongres w Warszawie (2009) oraz International Association for the Study of Lung Cancer (IASLC). Organizowane są wspólne sesje na kongresach naukowych. Przedstawiciel Towarzystwa, Tadeusz Orłowski, od 1996 uczestniczy w pracach European Union of Medical Specialists (UEMS) - European Board of Thoracic and Cardiovascular Surgeons (sekcja torakochirurgiczna i sekcja kardiochirurgiczno-naczyniowa) i współorganizuje egzamin europejski w dziedzinie torakochirurgii.

WYDAWNICTWA CIĄGŁE

„Kardiochirurgia i Torakochirurgia Polska” (*Polish Journal of Thoracic and Cardiovascular Surgery*) – kwartalnik, wydawnictwo Termedia. Pierwszy numer ukazał się w 2004 w języku polskim. Pierwszym redaktorem naczelnym był Marian Zembala. Od 2017 redaktorem naczelnym jest Wojciech Dyszkiewicz. Od 2013 czasopismo ukazuje się w całości w języku angielskim. Od 2023 kwartalnik posiada IF-0.7. Nakład czasopisma wynosi 1000 egzemplarzy.

ŹRÓDŁA

Statut Polskiego Towarzystwa Kardio-Torakochirurgów Polskich

BIBLIOGRAFIA

- Album Torakochirurgów Polskich*, pod redakcją Mariana Furmana i Tadeusza Orłowskiego, Warszawa, 2014
- Torakochirurgia Polska – wczoraj i dziś*, pod redakcją Jerzego Kołodzieja, Warszawa, 2015
- Polskie szkoły kardiologiczne, kardiochirurgiczne, kardiologii dziecięcej*, pod redakcją Jerzego Kucha, Janusza Skalskiego, Wandy Kawalec, Warszawa, Wydawnictwo Naukowe PWN, 2008

POLSKIE TOWARZYSTWO LECZENIA RAN – PTLR „POLISH WOUND MANAGEMENT ASSOCIATION”

Rok założenia: Stowarzyszenie powstało na podstawie Uchwały Założycieli z dnia 23 stycznia 2003 roku. **Okresy działalności:** od stycznia 2003 – do chwili obecnej. **Siedziba i dane adresowe:** Os. Rusa 55 61-245 Poznań, tel. + 48 796 118 057, <https://ptlr.org/>, adres mailowy: kontakt@ptlr.org

Struktura organizacyjna: Zarząd, Komisja Rewizyjna, Sekcja Chirurgów. **Biblioteka:**

<https://ptlr.org/czasopismo-leczenia-ran/> Archiwum: <https://ptlr.org/wytyczne-i-konsensusy-ptlr/> **Wydawnictwo:** Mocmedia, <https://pjwm.mocmedia.eu/> **Liczba członków rzeczywistych:** na dzień 28.01.2025 r. – 676 członków. **Liczba członków honorowych:**

1, Prof. dr hab. n. med. Arkadiusz Jawień. **Liczba członków wspierających:** na dzień 28.01.2025 r. – 5 członków. **Komitet Założycielski Polskiego Towarzystwa Leczenia Ran w Kadencji 2003-2006** (aktualnie brak danych na temat zajmowanych stanowisk i lat urzędowania): Prof. dr hab. n. med. Zbigniew Rybak; Dr n. med. Lew Ilja Petkow; Dr n. med. Anna Górkiewicz-Petkow; Dr n. med. Wojciech Andrzej Straś. **Prezesi (lata urzędowania):** Prof. dr hab. n. med. Zbigniew Rybak (2003 – brak danych, prawdopodobnie do 2006 roku); Prof. dr hab. n. med. Arkadiusz Jawień – (2006-2012); Prof. dr hab. n. med. Maciej Sopata – (2012-2018); Dr hab. n. med. Beata Mrozikiewicz-Rakowska, prof. CMKP – (2018-2025); Dr n. med. Przemysław Lipiński – Prezes (2025 – do chwili obecnej). **Wiceprezesi:** Prof. dr hab. n. med. Maciej Sopata – (2006-2012); Dr hab. n. med. Marek Kucharzewski – (2012-2019); Prof. dr hab. n. med. Arkadiusz Jawień – (2019 – 2025); Dr hab. n. med. Beata Mrozikiewicz-Rakowska, prof. CMKP – (2025 – do chwili obecnej). **Sekretarze (daty urzędowania):** Prof. dr hab. n. med. Maria T. Szewczyk (2006-2012); Dr n. med. Mariusz Kózka (2012-2015); Dr hab. n. med. Beata Mrozikiewicz-Rakowska, prof. CMKP (2015-2018); Mgr Irena Samson (2018-2021); Mgr Marta Bakowska (2022-2024); Dr n. med. Przemysław Lipiński (2024-2025); Dr hab. n. o zdr. Paulina Mościcka, prof. UMK (2025 – do chwili obecnej). **Skarbnicy (lata urzędowania):** Dr n. med. Maciej Koselak (2006-2009); Mgr Irena Samson (2009-2018); Prof. dr hab. n. med. Maciej Sopata (2018-2025); Dr n. med. i n. o zdr. Karolina Kruszewska-Bąk (2025 – do chwili obecnej).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Misją Polskiego Towarzystwa Leczenia Ran jest podejmowanie działań na rzecz zapewnienia powszechnej dostępności nowoczesnego leczenia ran, analogicznej jak w innych specjalnościach medycyny, a więc rozumianej jako dostęp do kompetentnych specjalistów, prawidłowo zorganizowanych placówek i nowoczesnych metod leczenia.

Celem Towarzystwa jest w szczególności:

1. Upowszechnianie wiedzy o problemie ran trudno gojących się lub gojących się нефизиологичне в społeczeństwie oraz wśród osób podejmujących decyzje o organizacji opieki zdrowotnej na wszystkich szczeblach.

2. Upowszechnianie wiedzy o ranach, ich leczeniu i profilaktyce, wśród przedstawicieli zawodów medycznych i innych, którzy w swojej działalności zawodowej spotykają się z pacjentami, których dotyczy ten problem.
3. Podnoszenie poziomu kompetencji lekarzy, pielęgniarek i położnych zajmujących się zawodowo leczeniem ran.
4. Podnoszenie rangi nauki o leczeniu ran jako samodzielnej gałęzi medycyny i dyscypliny naukowej. Działanie na rzecz rozwoju badań naukowych w tej dziedzinie.
5. Prezentowanie polskich osiągnięć i doświadczeń w dziedzinie leczenia ran na forach międzynarodowych.

Najważniejsze osiągnięcia w działalności Polskiego Towarzystwa Leczenia Ran w latach 2023-2025:

1. Organizacja corocznego Kongresu Naukowo-Szkoleniowego, który stał się jednym z najważniejszych spotkań specjalistów w kraju w obszarze leczenia ran, służąc nie tylko edukacji, ale też standaryzacji postępowań klinicznych:
 - 2025 rok - Kongres w Łochowie, z ponad 10 sesjami i prawie 40 godzinami warsztatów praktycznych;
 - 2024 rok – Kongres w Łochowie, w trakcie sesji w formie on line, swoimi doświadczeniami w leczeniu ran podzielili się wybitni eksperci min. z Finlandii, Malezji, USA, czy Turcji;
 - 2023 rok – Kongres w Kazimierzu Dolnym, podczas którego przyjęto Deklarację Kazimierzowską – dokument mający na celu zmobilizować środowisko medyczne do wspólnego działania na rzecz poprawy opieki nad pacjentami z ranami i redukcji powikłań, jak amputacje.
2. Cykliczne Warsztaty Dobrej Praktyki w Leczeniu Ran, które odbywają się co roku w różnych regionach Polski mają na celu rozwijać praktyczne umiejętności diagnostyki i terapii ran, przekazywać nowoczesne techniki terapeutyczne, integrować różne zawody medyczne w podejściu interdyscyplinarnym. Co roku (zarówno w 2025, 2024 i 2023 roku) odbywa się sześć Warsztatów Dobrej Praktyki.
3. Ponadto, PTLR zajmuje się aktualizacją wytycznych, konsensów oraz stanowisk dotyczących aktualnych zaleceń w leczeniu ran na podstawie międzynarodowych wytycznych. W 2023 roku przyjęto Stanowisko PTLR na temat terapii larwalnej, a w 2025 roku opublikowano Stanowisko dotyczące leczenia ran brodawek sutkowych w trakcie karmienia piersią.
4. We wrześniu 2025 roku Zarząd PTLR podjął Uchwałę w sprawie kompetencji zawodu podiatry – specjalisty wykonującego zawód medyczny, którego działalność może znacząco wpłynąć na poprawę sytuacji leczenia ran i zmniejszenia liczby amputacji u chorych z cukrzycową chorobą stóp (Uchwała Zarządu 6/2025 z 12.09.2025 r.).
5. Dużym wydarzeniem organizowanym przez PTLR jest akcja bezpłatnych badań stóp u pacjentów z cukrzycą, w ramach Światowego Tygodnia Świadomości Stopy Cukrzycowej, która co roku przypada w listopadzie. W 2025 roku do akcji przyłączyło się 72 ośrodki leczenia ran z całej Polski, a z bezpłatnych badań stóp i porad edukacyjnych skorzystało ponad 800 chorych na cukrzycę.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

Europejskie Towarzystwo Leczenia Ran (ang. European Wound Management Association),
Światowa Unia Towarzystw Leczenia Ran (ang. World Union of Wound Healing Societies),
D-Foot International (ang. Diabetic Foot International).

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE)

Sopata M, Jawień A, Mrozikiewicz-Rakowska B, i wsp. Wytyczne postępowania miejscowego w ranach niezakażonych, zagrożonych infekcją oraz zakażonych – przegląd dostępnych substancji przeciwdrobnoustrojowych stosowanych w leczeniu ran. Zalecenia Polskiego Towarzystwa Leczenia Ran. *Leczenie Ran* 2020; 17 (1): 1-21. DOI: <https://doi.org/10.5114/lr.2020.96820>.

Mrozikiewicz-Rakowska B, Jawień A, Sopata M, i wsp. Podstawowe zasady dezynfekcji oraz postępowania medycznego u chorych z ranami przewlekłymi podczas udzielania świadczeń pozaszpitalnych w czasie Pandemii coVid-19. Konsensus Polskiego Towarzystwa Leczenia Ran. *Leczenie Ran* 2020; 17 (1): 22-28. DOI: <https://doi.org/10.5114/lr.2020.96821>.

Szewczyk MT, Kózka M, Cierzniaowska K, i wsp. Profilaktyka odleżyn – zalecenia Polskiego towarzystwa leczenia ran. Część 1. *LECZENIE RAN* 2020; 17 (3): 113-146. DOI: <https://doi.org/10.5114/lr.2020.101506>.

Szewczyk MT, Cwajda-Białasik J, Mościcka P, i wsp. Leczenie odleżyn – Zalecenia Polskiego Towarzystwa Leczenia Ran. Część 2. *Leczenie Ran* 2020; 17 (4): 151-184. DOI: <https://doi.org/10.5114/lr.2020.103116>.

Mrozikiewicz-Rakowska B, Jawień A, Szewczyk MT, i wsp. Postępowanie z chorym z Zespołem Stopy cukrzycowej – wytyczne Polskiego Towarzystwa Leczenia Ran 2021: część 1. *Leczenie Ran* 2021; 18 (3): 71-114. DOI: <https://doi.org/10.5114/lr.2021.110995>.

Mrozikiewicz-Rakowska B, Jawień A, Szewczyk MT, i wsp. Postępowanie z chorym z Zespołem Stopy cukrzycowej – wytyczne Polskiego Towarzystwa Leczenia Ran 2021: część 2. *Leczenie Ran* 2021; 18 (4): 131-161. DOI: <https://doi.org/10.5114/lr.2021.113768>.

Mrozikiewicz-Rakowska B, Jawień A, Szewczyk MT, i wsp. Postępowanie z chorym z Zespołem Stopy cukrzycowej – wytyczne Polskiego Towarzystwa Leczenia Ran 2021: część 3. *Leczenie Ran* 2022; 19 (1): 1-30. DOI: <https://doi.org/10.5114/lr.2022.114415>.

Mrozikiewicz-Rakowska B, Tusiński M, Lipiński P, i wsp. Stanowisko Polskiego Towarzystwa Leczenia Ran na temat terapii larwalnej. *Leczenie Ran* 2023; 20 (3): A89–A95. DOI: 10.60075/lr.v20i3.43.

Sopata M, Mrozikiewicz-Rakowska B, Jawień A, i wsp. Stanowisko Polskiego Towarzystwa Leczenia Ran – postępowanie przeciwdrobnoustrojowe w ranie skolonizowanej, z cechami infekcji i zagrożonej infekcją w erze antybiotykooporności. *Leczenie Ran* 2023; 20 (4): 125–141. DOI: 10.60075/lr.v20i4.59.

Żukowska-Rubik M, Nehring-Gugulska M, Mrozikiewicz-Rakowska B, i wsp. Leczenie ran brodawek sutkowych w okresie karmienia piersią. Stanowisko Centrum Nauki o Laktacji oraz Polskiego Towarzystwa Leczenia Ran. *Leczenie Ran* 2025; 22 (2): 46–79. DOI: 10.60075/lr.v22i2.103.

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE

Czasopismo Leczenie Ran (ang. Polish Journal of Wound Management) dostęp: <https://ptlr.org/czasopismo-leczenia-ran/>

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

Strona internetowa, dostęp: <https://ptlr.org/o-nas/>

Statut Towarzystwa Leczenia Ran – dostęp: <https://ptlr.org/o-nas/>

DR N. MED. I N. O ZDR. KAROLINA KRUSZEWSKA-BAK,
SKARBNIK, CZŁONEK ZARZĄDU.

POLSKIE TOWARZYSTWO LEKARSKIE
POLISH MEDICAL ASSOCIATION

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1951. **Siedziba:** 00-543 Warszawa, ul. Mokotowska 46/12; W strukturze Towarzystwa istnieją Oddziały, Koła i Sekcje. **Oddziały:** 18 (2023) Oddział Beskidzki Polskiego Towarzystwa Lekarskiego, Bydgoskie Towarzystwo Lekarskie Oddział Regionalny Polskiego Towarzystwa Lekarskiego, Towarzystwo Lekarskie Częstochowskie Oddział Polskiego Towarzystwa Lekarskiego, Oddział Pomorski Polskiego Towarzystwa Lekarskiego w Gdańsku, Polskie Towarzystwo Lekarskie Oddział w Kielcach, Polskie Towarzystwo Lekarskie Oddział w Katowicach, Polskie Towarzystwo Lekarskie Oddział w Kole, Polskie Towarzystwo Lekarskie Oddział w Koninie, Towarzystwo Lekarskie Krakowskie Oddział Polskiego Towarzystwa Lekarskiego, Polskie Towarzystwo Lekarskie Oddział w Olsztynie, Polskie Towarzystwo Lekarskie Oddział Regionalny w Ostrołęce, Płockie Towarzystwo Lekarskie Oddział Polskiego Towarzystwa Lekarskiego, Polskie Towarzystwo Lekarskie Oddział w Rzeszowie, Polskie Towarzystwo Lekarskie Oddział Regionalny w Szczecinie, Polskie Towarzystwo Lekarskie Oddział w Tarnowie, Polskie Towarzystwo Lekarskie Oddział Toruński, Towarzystwo Lekarskie Warszawskie Oddział Regionalny Polskiego Towarzystwa Lekarskiego, Polskie Towarzystwo Medycyny Estetycznej i Anti-Aging Oddział Polskiego Towarzystwa Lekarskiego. **Koła:** 41 (2023). **Struktura organizacyjna:** Walne Zgromadzenie Delegatów, Zarząd Główny; Sekcje. **Liczba członków:** 6500. **Prezesi:** Eugeniusz Kodejszko (1951-59), Józef Towpik (1959-62, 1970-77), Tadeusz Koszarowski (1962-70), Zdzisław Lewicki (1977-87), Jerzy Woy-Wojciechowski (1987-2015). **Sekretarze:** Roman Perel (1951-53), Józef Towpik (1953-59), Irena Pronaszko-Rzepecka (1959-74), Medard Lech (1974-75), Józef Hornowski (1975-87), Felicja Łapkiewicz i Zbigniew Miller (1987-99), Felicja Łapkiewicz (1999-2015). **Sekretarz gen.:** Zbigniew Miller (1999-2015).

Obecnie: Prezes Waldemar Kostewicz (2015-). **Sekretarz** Marian Baraniecki (2015-.) **Prezes Honorowy** Jerzy Woy-Wojciechowski.

Polskie Towarzystwo Lekarskie to najliczniejsze stowarzyszenie i jedyne w kraju towarzystwo medyczne mające charakter międzydyscyplinarny.

Niezwykle ważna jest dla nas integracja środowiska medycznego i docieranie z informacją o naszych działaniach do wszystkich lekarzy. W oddziałach regionalnych, kołach i sekcjach specjalistycznych, PTL zrzeszonych jest obecnie ponad 6500 lekarzy różnych dyscyplin medycznych, przede wszystkim lekarzy ogólnych, rodzinnych, a w późniejszych latach również specjalistów, którzy widzą konieczność integrowania różnych dyscyplin medycznych.

Rocznie pod patronatem Polskiego Towarzystwa Lekarskiego organizowane jest w Polsce kilkadziesiąt różnych spotkań naukowych, edukacyjnych, konferencji i kongresów na szczeblu regionalnym i krajowym.

To wielka przestrzeń szkoleniowo-naukowa, PTL nawiązało i nadal rozwija owocne kontakty z organizacjami polskich lekarzy w Europie Zachodniej oraz USA, a także w bliskich nam krajach za wschodnią granicą. PTL jest inicjatorem i współorganizatorem kolejnych Światowych Kongresów Polonii Medycznej, z których pierwszy w 1991 r. Polskie Towarzystwo Lekarskie zorganizowało samodzielnie.

Zarząd Główny PTL harmonijnie współpracuje z Naczelną Radą Lekarską, a także z innymi organizacjami i towarzystwami medycznymi oraz polskimi towarzystwami lekarskimi działającymi za granicą. Staramy się być obecni wszędzie tam, gdzie dzieją się sprawy dotyczące medycyny i lekarzy.

Zajmujemy się również szeroko działalnością społeczną. Dzięki kilkunastoletnim staraniom Polskiego Towarzystwa Lekarskiego i dobrej woli Ministerstwa Zdrowia, powstał w 1992 roku w Warszawie Dom Lekarza Seniora – dla lekarzy emerytów, nad którym Towarzystwo pełni honorowy patronat. Co roku, poza regularnymi kontaktami z Dyrekcją DLS, jego pensjonariusze otrzymują świąteczne prezenty fundowane przez Polskie Towarzystwo Lekarskie.

DZIAŁALNOŚĆ TOWARZYSTWA

W roku 1951, zostały zlikwidowane izby lekarskie i regionalne towarzystwa lekarskie, a w miejsce dotychczasowych 17 towarzystw utworzono jedno o zasięgu ogólnokrajowym, nadając mu nazwę Polskie Towarzystwo Lekarskie. Pierwszy statut uchwalono w 1952 r.

Zgodnie z ostatnim statutem uchwalonym dnia 2 października 2015 r. celem Towarzystwa jest: 1/ rozwijanie wiedzy oraz podnoszenie poziomu naukowego i kwalifikacji zawodowych lekarzy i innych członków Towarzystwa, 2/ kształtowanie postaw społecznych i etycznych członków, 3/ krzewienie i rozwijanie zasad deontologii lekarskiej i dbałość o ich przestrzeganie, 4/ kształtowanie opinii i ocen na temat nowych rozwiązań naukowych i technologicznych w zakresie szeroko pojętej medycyny, 5/ wyrażanie stanowisk i opinii w sprawach nowych rozwiązań w zakresie organizacji ochrony zdrowia i ich uregulowań prawnych, 6/ rozwijanie kontaktów i współpracy z lekarzami innymi

krajów, 7/ działanie na rzecz integracji europejskiej lekarzy i lekarzy dentystów, 8/ popularyzowanie i utrwalanie pamięci o najlepszych w zawodzie, 9/ opiniowanie aktów prawnych. Towarzystwo realizuje swoje cele poprzez: 1/ współpracę z pokrewnymi organizacjami krajowymi i zagranicznymi, 2/ sprawowanie opieki nad miejscami walk i męczeństwa polskich lekarzy i ich rodzin, 3/ organizowanie życia koleżeńskiego i pomocy zawodowej, 4/ organizowanie różnych form samopomocy koleżeńskiej, 5/ organizowanie wystaw, odczytów, seminariów itp., 6/ współpracę z organami administracji rządowej i samorządowej, z samorządami zawodowymi związanymi z ochroną zdrowia, 7/ prowadzenie działalności naukowej, 8/ prowadzenie działalności wydawniczej, informacyjno-promocyjnej m.in. na zasadzie organizowania konferencji, zjazdów i posiedzeń naukowych, ogłaszanie konkursów na prace naukowe z zakresu ochrony zdrowia, 9/poradnictwo medyczne, 10/poradnictwo w zakresie psychologiczno-pedagogicznym, 11/ prowadzenie klubów lekarskich z możliwością utrzymania miejsc noclegowych, usług cateringowych 12/ dla osiągnięcia celów, Towarzystwo może wspierać działalność innych osób fizycznych, których działalność jest zbieżna z celami Towarzystwa.

PTL posiada swój sztandar i odznakę organizacyjną. PTL ustanowiło medale, wyróżnienia i odznaki honorowe, które może nadawać członkom Towarzystwa, i innym osobom fizycznym, prawnym, instytucjom oraz komitetom społecznym zasłużonym dla celów realizowanych przez Towarzystwo lub dla samego Towarzystwa.

Najwyższym odznaczeniem nadawanym przez PTL jest medal i odznaka „Gloria Medicinea”. Inne odznaczenia przyznawane przez PTL to: „Medicus Nobilis”, „Zasłużonemu PTL”, „Bene Meritus”.

PTL jest towarzystwem interdyscyplinarnym zrzeszającym lekarzy z różnych dziedzin medycyny. Posiada członków zwyczajnych, kandydatów, wspierających, korespondentów i honorowych.

Majątek Towarzystwa tworzą: składki członkowskie, dotacje, darowizny, dochody z działalności gospodarczej i organizowanych imprez.

PTL nie posiada biblioteki centralnej, lecz poszczególne jego oddziały gromadzą własne księgozbiory. W siedzibie Zarządu Głównego PTL przechowywane są materiały archiwalne dotyczące historii Towarzystwa.

W ramach działalności wydawniczej publikowane są obecnie ogólnopolskie czasopisma: „Polski Merkuriusz Lekarski” dawniej „Polski Tygodnik Lekarski”, „Wiadomości Lekarskie”. W PTL istnieją sekcje dla tych dziedzin medycyny, które nie mają samodzielnych towarzystw specjalistycznych. Z niektórych sekcji powstały samodzielne Towarzystwa. Sekcja Medycyny Estetycznej została przekształcona w Polskie Towarzystwo Medycyny Estetycznej i Anti-Aging (PTMEiA) pozostając drugim Oddziałem PTL w Warszawie obok Towarzystwa Lekarskiego Warszawskiego.

W ramach PTL działają obecnie następujące Sekcje naukowe:

Medycyny Komunikacyjnej, Telemedycyny, Ekologiczna, Metodologii Nauk Medycznych, Toksykologii Klinicznej, Zastosowania Laserów i Pola Magnetycznego w Medycynie, Fitoterapii, Historyczna.

Sekcje PTL, które czasowo zawiesiły ostatnio swoją działalność (m.in. z powodu długiej pandemii) to: Chemioterapii, Spondylologii, Medycyny Psychosomatycznej, Młodych

Lekarzy, Ekologiczna, Osteoporozy, Homeopatii, Homotoksykologii, Promocji Zdrowia, Lekarzy Mikrobiologów, Toksykologii Klinicznej, Medycyny Lotniczej, Lekarzy Wojskowych, Warunków Pracy Lekarzy, Edukacji Medycznej.

Wiele oddziałów PTL, z których część zachowała tradycyjne nazwy lokalnych towarzystw lekarskich, obchodziło swoje jubileusze; szczególnie uroczysty charakter miały obchody: 200-tej rocznicy istnienia Tow. Lekarskiego Warszawskiego (2021), 150-lecia Tow. Lekarskiego Krakowskiego (2016), 150-lecia Pol. Tow. Lekarskiego w Tarnowie (2021), 150-lecia Oddziału Pol. Tow. Lekarskiego w Płocku, 100-lecia Tow. Lekarskiego Częstochowskiego, 95-lecia Pol. Tow. Lekarskiego Zagłębia Dąbrowskiego, 50-lecia Oddziału Pol. Tow. Lekarskiego w Rzeszowie, 60-lecia Oddziału Pol. Tow. Lekarskiego w Szczecinie, 60-lecia Oddziału Pol. Tow. Lekarskiego w Katowicach, 60-lecia Klubu Lekarza w Warszawie.

Członkowie PTL biorą udział w zjazdach i kongresach zagranicznych towarzystw medycznych, m.in.: Europejskiego Forum Lekarzy Polskich (1999), Europejskiego Biura WHO skupiającego towarzystwa medyczne (od 1988 r.), American Telemedicine Association (od 2003), Oddziału PTL w Baranowiczach na Białorusi, z okazji jubileuszu 10-lecia pracy. W 2002 r. Związek Polaków na Ukrainie i Pol. Tow. Medyczne na Ukrainie zorganizowały konferencję naukową nt. Wiek XXI i zawód lekarski – doświadczenie w państwach UE, na której członkowie PTL wygłosili referaty, Polskie Towarzystwo Medyczne na Litwie *(2010).

PTL jest też jednym ze współorganizatorów pierwszego Światowego Zjazdu Lekarzy Polskich i Kongresu Polonii Medycznej oraz aktywnym uczestnikiem w kolejnych Zjazdach m.in. w 2019 (Gdańsk), 2023 (Olsztyn).

RYS HISTORYCZNY (Jerzy Woy-Wojciechowski)

W 1951 r. władze PRL zamknęły działalność izb lekarskich i wszystkich regionalnych towarzystw lekarskich, przejmując ich majątek. Dzięki usilnym staraniom wielu lekarzy, a szczególnie prof. Tadeusza Koszarowskiego, prof. Józefa Towpika i dr Ireny Pronaszko-Rzepeckiej władze wyraziły zgodę na utworzenie w 1951 r. Polskiego Towarzystwa Lekarskiego o zasięgu ogólnokrajowym, łączącego lekarzy różnych specjalności, a zwłaszcza lekarzy pierwszego kontaktu, medycyny ogólnej. W PTL zaczęły aktywnie działać oddziały regionalne jak: Gdańskie Tow. Lekarskie, Kaliskie Tow. Lekarskie, Kujawskie Tow. Lekarskie, Lubelskie Tow. Lekarskie, Łódzkie Naukowe Tow. Lekarskie, Poznańskie Tow. Lekarskie, Śląskie Tow. Lekarskie, Tow. Lekarskie Częstochowskie Tow. Lekarskie Krakowskie, Tow. Lekarskie Radomskie, Tow. Lekarskie w Bydgoszczy, Tow. Lekarskie w Toruniu, Tow. Lekarskie w Zakopanem, Tow. Lekarskie Warszawskie, Tow. Lekarskie Zagłębia Dąbrowskiego, Szczecińskie Tow. Lekarskie i Wrocławskie Tow. Lekarskie. Pierwszy statut uchwalono w 1952

Zgodnie ze statutem uchwalonym 11 września 1999 r. celem PTL jest „działalność naukowa, dydaktyczna oraz społeczno-zawodowa”, a w szczególności: „1) rozwijanie wiedzy oraz podnoszenie poziomu naukowego i kwalifikacji zawodowych lekarzy i innych członków Towarzystwa, 2) dbałość o właściwe warunki do wykonywania zawodu

lekarza, 3) kształtowanie postaw społecznych i etycznych członków, 4) krzewienie i rozwijanie zasad deontologii lekarskiej i dbałość o ich przestrzeganie, 5) popularyzowanie wśród społeczeństwa zasad ochrony zdrowia publicznego...”.

Realizacji celów służy: organizowanie zjazdów, konferencji i posiedzeń naukowych; organizowanie i udzielanie pomocy w zakresie doskonalenia zawodowego lekarzy; inicjowanie oraz prowadzenie działalności promującej zdrowie; organizowanie konkursów na prace naukowe z zakresu ochrony zdrowia i przyznawanie nagród; współuczestniczenie w organizowaniu opieki zdrowotnej, rozwiązywaniu jej problemów i doskonaleniu przepisów w tej dziedzinie; prowadzenie działalności popularnonaukowej i wydawniczej; utrzymywanie kontaktów z krajowymi i zagranicznymi organizacjami naukowymi i społecznymi; współdziałanie z organami administracji państwowej, samorządem terytorialnym, uczelniami akademickimi, instytucjami samorządu zawodowego lekarzy szczególnie izbami lekarskimi i pielęgniarskimi oraz innymi organizacjami społecznymi; organizowanie i prowadzenie klubów lekarza oraz domów lekarzy seniorów; podejmowanie innych działań zmierzających do realizacji celów Towarzystwa.

W ramach PTL powstały naukowe sekcje: Chemioterapii, Spondylologii, Historyczna, Medycyny Psychosomatycznej, Młodych Lekarzy, Ekologiczna, Osteoporozy, Homeopatii, Homotoksykologii, Promocji Zdrowia, Lekarzy Mikrobiologów, Toksykologii Klinicznej, Medycyny Lotniczej, Lekarzy Wojskowych, Warunków Pracy Lekarzy, Edukacji Medycznej, Medycyny Komunikacyjnej, Telemedycyny, Ekologiczna, Metodologii Nauk Medycznych, Toksykologii Klinicznej, Zastosowania Laserów i Pola Magnetycznego w Medycynie, Fitoterapii.)

Wcześniej istniały też sekcje: Analityki Lekarskiej, Medycyny Pracy, Medycyny Społecznej, Alergologiczna, Refleksoterapii, Ultradźwięków w Medycynie i Biologii, Seksuologii, Problemów Rodziny i Więzi Międzyludzkich, Osteoartrologii, Żywienia Pozajelitowego i Dojelitowego, Medycyny Wiejskiej, Orzecznictwa Lekarskiego, Studiów Medycznych, Genetyki Klinicznej, Astmologiczna, Intensywnej Medycyny, Lekarze Przeciw Wojnie Nuklearnej, Obrony Życia, Lekarzy Wolnopracujących. Niektóre z sekcji przekształciły się w samodzielne towarzystwa specjalistyczne, m.in.: Pol. Tow. Medycyny Pracy (1969), Pol. Tow. Diagnostyki Laboratoryjnej (1964), Pol. Tow. Medycyny Społecznej (1972), Pol. Tow. Alergologiczne (1986), Pol. Tow. Ultrasonograficzne (1989).

Od 1952 r. Towarzystwo jest organizatorem zjazdów krajowych, a od 1975 r. – międzynarodowych. Zjazdy krajowe (11 w l. 1952-2003) poruszają ważne zagadnienia społecznej służby zdrowia w Polsce, m.in.: powinności społeczne lekarza i jego przygotowanie zawodowe; choroba nadciśnieniowa i miażdżyca; wpływ czynników psychicznych na ustrój człowieka w zdrowiu i w chorobie; psychiczne aspekty nadużycia leków; epidemiologia chorób społecznych (niezakaźnych); przeddyplomowe przygotowanie do zawodu lekarza; pomoc doraźna w nagłych zachorowaniach; czynniki patogenne w środowisku społecznym; zagadnienia wypadkowości w związku z rozwojem komunikacji; promieniowanie jonizujące w medycynie jako czynnik patogenny; antybiotyki w medycynie; psychospołeczne zagadnienia działalności lekarza; choroby odzwierzęce; geriatrya; urazowość w rolnictwie; alkohol i alkoholizm w Polsce; „korzystanie leków

psychotropowych; zespół zależności lekowej; samorząd lekarski; kształcenie przed- i podyplomowe; rozwój zawodowy i praca młodych lekarzy; epidemiologia chorób niezakaźnych; choroby alergiczne; wady wrodzone, występowanie czerniaka profilaktyka i wczesne leczenie; medycyna estetyczna.

W 1975 r. w Warszawie odbył się I Zjazd Międzynarodowy PTL z udziałem 500 lekarzy, w tym 100 z zagranicy, tematami głównymi były: problemy kształcenia i doskonalenia lekarzy oraz rehabilitacja i lecnictwo uzdrowiskowe. Kolejne zjazdy odbyły się w latach: II – 1980 (choroba wrzodowa, bóle kręgosłupa rozpoznawanie, leczenie i profilaktyka), III – 1984 (postępy w diagnostyce i terapii nowotworów, postępy w diagnostyce i terapii cukrzycy), IV – 1988 (choroby wątroby i dróg żółciowych, palenie tytoniu a zdrowie, historia medycyny), V – (jednocześnie I Światowy Kongres Polonii Medycznej, połączony z Sejmikiem Lekarzy Polonijnych) 1991 (wkład Polaków w postępy medycyny światowej, nadciśnienie, ekologia a zdrowie, choroby trzustki), VI – (jednocześnie II Kongres Polonii Medycznej) – 1995 (lekarz rodzinny), VII – 1999 (profilaktyka i leczenie chorób wieku starczego).

Podstawowym statutowym obowiązkiem PTL jest działalność naukowo-szkoleniowa. Od początku istnienia Towarzystwa w oddziałach organizowane są posiedzenia naukowe i zjazdy regionalne, w których obok członków PTL mogą brać udział wszyscy zainteresowani uzupełnianiem swojej wiedzy. Oddziały prowadzące aktywnie szkolenia, sympozja, konferencje i zjazdy, to m.in.: Katowice, Kraków, Tarnów, Częstochowa, Krosno, Łódź, Kielce, Toruń, Płock.

Średnio w ciągu roku odbywa się na terenie całego kraju około 1400 posiedzeń naukowych, sesji i konferencji (w tym około 40 o zasięgu ogólnokrajowym, a kilka o charakterze międzynarodowym, w których biorą udział nie tylko członkowie PTL).

Przez cały okres działalności PTL prowadziło szeroko zakrojoną akcję szerzenia zasad etyki i deontologii lekarskiej, zwłaszcza przez 40 lat, gdy nie działały izby lekarskie. Wszystkie ośrodki terenowe brały udział w przygotowaniu materiałów i opracowaniu w 1967 r. Zasad etyczno-deontologicznych Pol. Tow. Lekarskiego, które minister zdrowia i opieki społecznej zalecił komisjom kontroli zawodowej jako podstawę w ocenie postawy etyczno-deontologicznej lekarzy i innych fachowych pracowników służby zdrowia. Zasady rozesłane zostały do wszystkich lekarzy w Polsce, przesłano je również do zagranicznych towarzystw naukowo-lekarskich. Nowelizacja tych zasad, uwzględniająca najnowsze problemy deontologiczne, w tym zagadnienie eksperymentu medycznego czy transplantacji, ukazała się drukiem w 1978 r. pt. Zbiór zasad etyczno-deontologicznych polskiego lekarza, który był wielokrotnie dodrukowywany m.in. wręczano go w czasie uroczystości odbierania dyplomów lekarskich przez absolwentów uczelni medycznych.

PTL uczestniczyło w pracach nad kodeksem etyki lekarskiej, uchwalonym w 1993 r. i obowiązującym do dziś. Bierze udział w opiniowaniu projektów ustaw i rozporządzeń resortu zdrowia i opieki społecznej, a także przygotowuje własne projekty ustaw, m.in. o samorządzie lekarskim. Przedstawiciele Towarzystwa weszli w skład Komitetu Organizacyjnego Izb Lekarskich. Przez całe lata swojego istnienia PTL czyniło starania o reaktywowanie samorządu lekarskiego (Izb Lekarskich). Szczególną aktywność wy-

kazywało PTL w latach 1956, 1968, 1970, 1980-81. Od początku lat 80. działała przy PTL grupa lekarzy, która opracowała w sumie 22 różne projekty ich powołania; wiele oddziałów regionalnych organizowało konferencje często o charakterze ogólnopolskim, które były w całości poświęcone potrzebie reaktywowania samorządu lekarskiego (np. Sandomierz, Warszawa 1981). Szczególną aktywność Zarząd Główny PTL na rzecz powołania Izb Lekarskich wykazywał od 1987 r. organizując spotkania w warszawskim Klubie Lekarza z posłami lekarzami, na których wyjaśniano i agitowano za potrzebę utworzenia samorządu lekarskiego. Po 2 latach intensywnych działań 17 maja 1989 r. Sejm uchwalił *Ustawę o samorządzie lekarskim*. Wielu aktywnych członków PTL w terenie weszło w skład kierownictwa Okręgowych Izb Lekarskich, łącząc w ten sposób współpracę samorządu z Pol. Tow. Lekarskim.

W ramach działalności wydawniczej publikowane są obecnie trzy ogólnopolskie czasopisma: „Polski Merkuriusz Lekarski” dawniej „Polski Tygodnik Lekarski”, „Wiadomości Lekarskie” i „Przegląd Lekarski”. Od 1985 r. ukazuje się „Kalendarz Lekarza Praktyka”. Poszczególne oddziały PTL publikują własne organy, wydają także materiały z organizowanych konferencji i zjazdów. Przygotowano podręcznik pt. *Wybrane zagadnienia z etyki i deontologii lekarskiej*. Red. T. Kielanowski (Warszawa 1981; zmienione wydanie pt. *Etyka i deontologia lekarska* ukazało się w 1985 r.). W 2001 r. opublikowano, z okazji jubileuszu PTL, opracowanie T. Brzezińskiego: *Polskie Towarzystwo Lekarskie 1951-2001*.

Corocznie nadawana jest godność członka honorowego PTL, od 1970 r. także lekarzom zagranicznym. Od 1973 r. przyznawane jest odznaczenie „Zasłużonemu PTL”, od 1990 r. medal „Gloria Medicinae”, od 1997 r. „Bene Meritus”. Od 1975 r. organizowane są konkursy na najlepsze prace naukowe ogłoszone w czasopismach PTL; podobne konkursy organizowane są także w oddziałach.

Od początku swej działalności PTL było inicjatorem utworzenia ogólnopolskiej federacji naukowych towarzystw lekarskich. W 1965 r. z inicjatywy prof. Tadeusza Koszarowskiego, prezesa PTL, powstało Zrzeszenie Pol. Tow. Lekarskich, które zmieniło jednak charakter i jako Zrzeszenie Pol. Tow. Medycznych grupuje obecnie nie tylko lekarzy.

Zarząd Główny i oddziały PTL współpracują z Naczelną Izbą Lekarską i Okręgowymi Izbami Lekarskimi, instytucjami i organizacjami społecznymi oraz krajowymi lekarskimi towarzystwami specjalistycznymi, organizując wspólne posiedzenia i konferencje naukowe. PTL włącza się również do ogólnokrajowych akcji społecznych.

Jest członkiem Światowego Stowarzyszenia Lekarzy (World Medical Association, od 1989) a od 1984 r. było członkiem Międzynarodowego Stowarzyszenia Lekarzy Zapobiegającego Wojnie Jądrowej (International Physicians for Prevention of Nuclear War). PTL bierze udział w corocznych naradach Europejskiego Biura Światowej Organizacji Zdrowia (World Health Organization – WHO), skupiającego przedstawicieli większych towarzystw i organizacji europejskich lekarzy.

W początkach współpracy z ośrodkami medycznymi za granicą PTL było organizatorem licznych międzynarodowych spotkań naukowych, m.in. „Dni Medycyny Polsko-Radzieckiej” (1962), „Tygodni Medycyny Polsko-Francuskiej” (1958, 1959, 1964, 1969), współuczestniczyło w organizacji podróży medycznych do Francji „Journées Médicales Air France” (1966) oraz szeregu konferencji i sesji naukowych.

W latach 80. współpracowało m.in. z amerykańskim Komitetem Pomocy Medycznej Szpitalom w Polsce, angielską Fundacją Pomocy Medycznej, Action for Health i podobnymi organizacjami we Włoszech i Holandii, niemiecką fundacją Care Deutschland i Polish Relief Fund, Zachodnioniemiecką Izbą Lekarską. Nawiązano kontakty z Polonią medyczną Związku Radzieckiego, Ukrainy, Litwy, Łotwy, Wielkiej Brytanii, Francji, RPA, Stanów Zjednoczonych i Izraela. Szczególną rolę w zbliżaniu lekarzy – Polaków pracujących na całym świecie pełni Sejmik Lekarzy Polonijnych ułatwiający wymianę naukową opiekę nad stypendystami, wymianę wakacyjną lekarzy; I Sejmik miał miejsce podczas I Światowego Kongresu Polonii Medycznej w Częstochowie (1991).

Członkowie PTL biorą udział w zjazdach i kongresach zagranicznych towarzystw medycznych, m.in.: Europejskiego Forum Lekarzy Polskich (1999), Europejskiego Biura WHO skupiającego towarzystwa medyczne (od 1988 r.), Oddziału PTL w Baranowiczach na Białorusi, z okazji jubileuszu 10-lecia pracy. W 2002 r. Związek Polaków na Ukrainie i Pol. Tow. Medyczne na Ukrainie zorganizowały konferencję naukową nt. Wiek XXI i zawód lekarski – doświadczenie w państwach UE, na której członkowie PTL wygłosili referaty.

W latach 1989-99 działało, utworzone z inicjatywy PTL i organizacji niemieckiej pn. „Hartmannbund”, Polsko-Zachodnioniemieckie Tow. Wspierania Współpracy Lekarzy z siedzibą w Bonn i Warszawie. Organizacja ta poprzez PTL uzyskała miesięczne stypendia w szpitalach w Worms i Frankfurt nad Menem dla blisko 200 polskich lekarzy ze znajomością języka niemieckiego. Z drugiej strony dzięki środkom uzyskanym z fundacji Care Deutschland zorganizowano na terenie Polski we wszystkich większych miastach, gdzie działa PTL, ponad 160 całoniedziowych konferencji. Uczestniczyły w nim grupy 100-150 lekarzy zapoznające się z osiągnięciami światowej medycyny z zakresu kardiologii, onkologii, diabetologii, diagnostyki i ratownictwa medycznego. Wykładowcami byli specjaliści z Republiki Federalnej Niemiec, a ich prelekcje tłumaczone były symultanicznie na język polski.

PTL nie posiada biblioteki centralnej, lecz poszczególne jego oddziały gromadzą własne księgozbiory. W siedzibie Zarządu Głównego PTL przechowywane są materiały archiwalne dotyczące historii Towarzystwa. Zarząd Główny PTL prowadzi działalność gospodarczą, w przeszłości *Lecznice „Konsylium”* oraz *Studium Homeopatii*, a od 2002 r. Szkołę Podyplomową Medycyny Estetycznej.

WYDAWNICTWA CIĄGŁE

Wiadomości Lekarskie. Katowice 1952 [R. 5] –

Ukazuje się od 1948 R. 1; do 1996 r. m. wyd. Warszawa Przegląd Lekarski. Kraków 1962 R. 18 nr 9

Ukazuje się od 1945 R. I; wyd. Oddział Krakowski PTL

Polski Tygodnik Lekarski. Warszawa 1958 R. 13 nr 18 –

Ukazuje się od 1946 R. I; od 1996 tyt.: Polski Merkurusz Lekarski

Zeszyty Oświęcimskie. Kraków 1961 z. I – 1991 z. 31

Medycyna Wiejska. Lublin 1969 T. 4 nr 2

Ukazuje się od 1966 T. 1; wyd. wspólnie z Instytutem Medycyny Pracy i Higieny Wsi im. Witolda Chodźki

Polish Medical Sciences and History. Bulletin and Abstracts. Warszawa 1973 – Od nr 2 tyt. Bulletin of Polish Medical Sciences and History; wyd. wspólnie z Pol. Tow. Historii Medycyny; kontynuacja czasopisma Bulletin of Polish Medical Science and History wyd. przez Związek Lekarzy Polskich w USA

Archiwum Medycyny Płockiej. Płock 1983 wyd. Oddział Płocki PTL

Świat Medycyny. Warszawa 1988 nr 1 – 1993 nr 72

Nowiny Lekarskie. Poznań 1889 –

Ukazuje się od 1889 r.; wyd.: Oddział Poznański PTL

Bydgoskie Zeszyty Lekarskie. Bydgoszcz 1986 – wyd. Oddział Bydgoski PTL

Medyczek Koniński. Konin 1994

Wyd. Konińskie Tow. Lekarskie – Oddział PTL w Koninie

Radomski Rocznik Lekarski. Radom 1996 wyd. Oddział Radomski PTL

Pamiętnik Towarzystwa Lekarskiego Warszawskiego. Warszawa 1997 T. 133

Numeracja nawiązuje do czasopisma ukazującego się w l. 1837–1937; wyd. Tow.

Lekarskie Warszawskie – Oddział Warszawski PTL

Current Medical Literature. Warszawa 1999 –

Wychodzi w kilku seriach, wyd. „Borgis”; ukazuje się pod patronatem PTL

ŹRÓDŁA

Archiwum Zakładu Historii Medycyny i Etyki Lekarskiej Poznańskiej Akademii Medycznej [korespondencja]. – Dział Zbiorów Specjalnych Głównej Biblioteki Lekarskiej [protokoły posiedzeń]. *Statut Polskiego Towarzystwa Lekarskiego*. Warszawa 1953, maszyn. – Toż. Warszawa 1958, maszyn. – Toż. Warszawa 1966, maszyn. – Toż. Warszawa 1973 [ukazuje się co 4 lata]. *Sprawozdanie Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Lekarskiego za okres 1970-1974*, maszyn. – Toż, za okres 1974-1978, maszyn. – *Sprawozdanie z działalności Polskiego Towarzystwa Lekarskiego za rok ...* Warszawa 1975 – *Akty normatywne Polskiego Towarzystwa Lekarskiego*. Warszawa 1975.

LITERATURA

E. Kodejszko: *Polskie Towarzystwo Lekarskie w walce o podniesienie poziomu fachowego lekarzy*. „Zdrowie Publiczne” 1954 nr 3 s. 191-196. J. Towpik: *Dorobek Polskiego Towarzystwa Lekarskiego w okresie 20-lecia Polski Ludowej*. „Polski Tygodnik Lekarski” 1964 R. 19 nr 36 s. 1353-1354. Tenże: *Rys historyczny rozwoju Polskiego Towarzystwa Lekarskiego*. „Nauka Polska” 1964 R. 12 nr 1 s. 102-109. – Tenże: *Polskie Towarzystwo Lekarskie w latach 1900-1965*. „Polski Tygodnik Lekarski” 1966 R. 21 nr 21 s. 777-780. – A. Wybieralski: *W 25-lecie Polskiego Towarzystwa Lekarskiego*. Tamże 1971 R. 26 nr 1 s. 2-3. – J. Pronaszko-Rzepecka: *Działalność Polskiego Towarzystwa Lekarskiego w latach 1951-1971*. „Polski Tygodnik Lekarski” 173 R. 28 nr 8 s. 303-305. J. Hornowski: *O Polskim Towarzystwie Lekarskim*. „Wiadomości Lekarskie” 1974 T. 27 z. 13 s. 1169-1174. J. Towpik: *Działalność Polskiego Towarzystwa Lekarskiego w okresie XXX-lecia*. „Polski Tygodnik Lekarski” 1974 R. 29 nr 28 s. 1193-1196. – M. Laskowski: *Polskie Towarzystwo Lekarskie*. W: *Słownik polskich towarzystw naukowych*. T. 1. Wrocław 1978 s. 347-350. – T. Brzeziński: *Polskie Towarzystwo Lekarskie 1951-2001*. Warszawa 2001 (s. 197-206 bibliografia).

Strona internetowa: www.ptl.org.pl, e-mail: polskietowarzystwolekarskie@gmail.com

WALDEMAR KOSTEWICZ

MARIAN BARANIECKI

**POLSKIE TOWARZYSTWO MEDYCYNY
MORSKIEJ, TROPIKALNEJ I PODRÓŻY**
POLISH SOCIETY OF MARITIME TROPICAL AND TRAVEL MEDICINE

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 2004. **Siedziba:** 81-519 Gdynia, Powstania Styczniowego 9B. Instytut Medycyny Morskiej i Tropikalnej, Wydział Nauk o Zdrowiu, Gdański Uniwersytet Medyczny. **Struktura organizacyjna:** Walne Zgromadzenie, Zarząd Główny, komisje. **Liczba członków:** 153 (stan na dzień 14.07.2023). **Prezesi:** Bogdan Jaremin (2004-2012), Andrzej Kotłowski (2012-2019), Krzysztof Korzeniewski (2019-). **Sekretarze:** Leszek Mayer (2004-2022), Maria Jeżewska (2022-)

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Celem Towarzystwa, w myśl ostatniego statutu zatwierdzonego na Walnym Zgromadzeniu w dniu 27.09.2022 r. jest rozwijanie wiedzy oraz podnoszenie poziomu naukowego i kwalifikacji zawodowych pracowników ochrony zdrowia i innych członków Towarzystwa; rozwijanie i propagowanie inicjatyw, postaw i działań sprzyjających jak najszerszemu rozpowszechnianiu wiedzy oraz osiągnięć dotyczących medycyny morskiej, tropikalnej i podróży w Polsce i poza granicami kraju; dostarczanie bieżących informacji na temat osiągnięć naukowych i rozwoju badań mających na celu ochronę zdrowia i życia osób pracujących w warunkach morskich, tropikalnych i osób podróżujących; dostarczanie wytycznych i rekomendacji w dziedzinie medycyny morskiej, tropikalnej i podróży.

Towarzystwo realizuje swoje cele przez: prowadzenie konferencji, kongresów, kursów, warsztatów i posiedzeń naukowych w zakresie medycyny morskiej, tropikalnej i podróży; doskonalenie zawodowe, w tym w nabywanie umiejętności w dziedzinie medycyny morskiej i tropikalnej przez lekarzy medycyny zainteresowanych medycyną morską, tropikalną i podróży; utrzymywanie kontaktów z krajowymi i zagranicznymi towarzystwami naukowymi i organizacjami społecznymi; współdziałanie z organami administracji państwowej, samorządem terytorialnym, uczelniami akademickimi oraz instytucjami samorządu zawodowego lekarzy; opracowywanie wytycznych i rekomendacji w dziedzinie medycyny morskiej, tropikalnej i podróży.

Środki finansowe na realizację celów statutowych pochodzą ze składek członkowskich, darowizn, organizacji kongresów i konferencji.

Corocznie Polskie Towarzystwo Medycyny Morskiej Tropikalnej i Podróży (PTMM-TiP) organizuje konferencję naukowo-szkoleniową 'Medycyna podróży w praktyce lekarskiej' dla lekarzy/podmiotów leczniczych działających w ramach Krajowej Sieci Ośrodków Medycyny Podróży (KSOMP) pod patronatem PTMM-TiP oraz konsultanta krajowego w dziedzinie medycyny morskiej i tropikalnej. Towarzystwo prowadzi pro-

ces certyfikacji podmiotów leczniczych należących do KSOMP, spełniających kryteria zabezpieczenia poradnictwa przedwyjazdowego dla osób podróżujących, realizacji immunoprofilaktyki i chemioprophylaktyki oraz diagnostyki i leczenia w zakresie medycyny podróży.

WYDAWNICTWA CIĄGŁE

International Maritime Health (IMH) – kwartalnik, wydawany od 1949 r. Od 1999 r. czasopismo wydawane wyłącznie w języku angielskim. Redaktorzy naczelni: Stanisław Tomaszunas (do 1998), Bogdan Jaremin (1998-2012), Maria Jeżewska (2012-2022), Marta Grubman-Nowak (2022-). Czasopismo znajduje się na Liście Filadelfijskiej, Impact Factor = 2.2 (2022)

ŹRÓDŁA

Statut Polskiego Towarzystwa Medycyny Morskiej Tropikalnej i Podróży, Gdynia 2022 (również w Internecie: www.ptmmtp.pl).

Strona internetowa: www.ptmmtp.pl

e-mail: kkorzeniewski@wim.mil.pl

POLSKIE TOWARZYSTWO MEDYCYNY NUKLEARNEJ

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia 1982; **Siedziba i dane adresowe** ul. Banacha 1A, 02-097 Warszawa; www.ptmn.pl

sekretariat@ptmn.pl, biuro@ptmn.pl **Struktura organizacyjna:** Walne zebranie członków odbywa się zwykle co 2 lata; Zarząd PTMN składa się z Prezesa, 2 Wiceprezesów, Sekretarza, Skarbnika i 5 Członków Zarządu. **Sekcje:** Sekcja Techników i Pielęgniarek; Sekcja Fizyki Medycznej; Sekcja Radiofarmacji. **Oddziały:** Oddział Łódzki PTMN. **Wydawnictwo:** Czasopismo Nuclear Medicine Review w wersji online, wydawnictwo Via Medica. **Liczba członków:** 296 członków zwykłych, 19 członków honorowych, 5 członków wspomagających (na 31.12.2025). **Prezesi:** Anna Tarkowska (1988-1990), Leszek Królicki (1990-1998), Jerzy Sowiński (1998-2002), Piotr Lass (2002-2006), Leszek Królicki (2006-2018), Bogdan Małkowski (2018-2022), Andrzej Kołodziejczyk (2022-2026), Rafał Czepczyński (2026-). **Sekretarze:** Renata Andrysiak (1990-1998), Bożena Birkenfeld (1998-2002), Grzegorz Romanowicz (2002-2006), Maria T. Płazińska (2006-2010), Andrzej Kołodziejczyk (2010-2014), Rafał Czepczyński (2014-2026), Maciej Kołodziej (2026-). **Skarbnicy:** Bogdan Małkowski (2010-2018), Bożena Birkenfeld (2018-2026), Ingrid Wenzel-Duszyńska (2026-).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Zadaniem Polskiego Towarzystwa Medycyny Nuklearnej, utworzonego w 1982 r., zgodnie ze statutem jest: „rozwijanie i propagowanie polskiej medycyny nuklearnej; inspirowanie członków do twórczej pracy naukowej i stałego podnoszenia ich kwalifikacji zawodowych; wykorzystanie nowych zdobyczy nauki w praktyce”.

Towarzystwo realizuje swoje cele przez:

1. Organizowanie zjazdów naukowych, sympozjów, kursów, szkoleń, wykładów, zebrań i odczytów naukowych
2. Współudział w organizowaniu wystaw aparatury izotopowej
3. Prowadzenie działalności wydawniczej z zakresu medycyny nuklearnej
4. Organizowanie dla członków Towarzystwa dokształcających kursów i szkoleń
5. Współpracę z instytucjami oraz innymi organizacjami w zakresie organizowania konkursów i przyznawania nagród w dziedzinie medycyny nuklearnej
6. Współpracę naukową z krajowymi towarzystwami naukowymi
7. Współpracę naukową z zagranicznymi towarzystwami o podobnym profilu działania
8. Inspirowanie pracy naukowo-badawczej w różnych gałęziach medycyny nuklearnej
9. Współpracę z właściwymi organami administracji państwowej oraz samorządowej w zakresie organizacji medycyny nuklearnej na terenie kraju, w tym także w zakresie ustalania programów nauczania w szkołach i uczelniach
10. Współpracę z urzędami, instytucjami, organizacjami i mediami w celu budowania świadomości społecznej o znaczeniu medycyny nuklearnej i jej zastosowaniach we współczesnej medycynie
11. Opracowywanie założeń norm, przepisów i zaleceń w obszarze działalności Towarzystwa
12. Uczestnictwo we wdrażanych systemach kontrolnych i akredytacyjnych z zakresu medycyny nuklearnej.
13. Reprezentowanie interesów przedstawicieli zawodów pracujących w dziedzinie medycyny nuklearnej wobec władz i instytucji państwowych oraz samorządowych.

Na fundusze składają się: składki członkowskie, dotacje i subwencje, darowizny, wpływ z działalności statutowej.

Podstawowymi formami działalności PTMN jest organizowanie zjazdów, konferencji i sympozjów poświęconych medycynie nuklearnej. Co 2 lata odbywają się zjazdy naukowe Towarzystwa, na których prezentowane są osiągnięcia polskiej medycyny nuklearnej. Miejsca kolejnych zjazdów: I 1988 Międzyzdroje, II 1990 Konin, III 1992 Cieszyń, IV 1994 Kraków, V 1996 Gdańsk, VI 1998 Łódź, VII 2000 Gdańsk, VIII 2002 Poznań, IX 2004 Białystok, X 2006 Bydgoszcz, XI 2008 Gliwice, XII 2010 Wrocław, XIII 2012 Kielce, XIV 2014 Lublin, XV 2016 Bydgoszcz, XVI 2018 Szczecin, XVII 2022 Białystok, XVIII 2024 Poznań, XIX 2026 Łódź.

Ponadto każdego roku odbywa się 4-7 sympozjów tematycznych, poświęconych omawianiu ważniejszych zagadnień szczegółowych. Niektóre sesje i sympozja organizowane są wspólnie z innymi towarzystwami naukowymi, zwłaszcza z Polską Akademią Nauk, Polskim Towarzystwem Kardiologicznym i Polskim Towarzystwem Endokrynologicznym.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

PTMN jest członkiem Europejskiego Stowarzyszenia Medycyny Nuklearnej (European Association of Nuclear Medicine – EANM) i Europejskiej Unii Specjalistów Medycznych (European Union of Medical Specialists - UEMS)

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE

Od 1998 r. PTMN wspólnie z towarzystwami medycyny nuklearnej Bułgarii, Czech, Rosji, Rumunii, Serbii, Słowacji, Ukrainy i Węgier wydaje półrocznik „Nuclear Medicine Review”. Pismo poświęcone jest zagadnieniom związanym z zastosowaniem radioizotopów w diagnostyce i leczeniu, radiobiologią, ochroną radiologiczną.

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

Statut Polskiego Towarzystwa Medycyny Nuklearnej.
„Problemy Medycyny Nuklearnej” 1998 vol. 12 s. 161-169.
Strona: www.ptmn.pl

POLSKIE TOWARZYSTWO MEDYCYNY PERSONALIZOWANEJ (PTMP) POLISH SOCIETY OF PERSONALIZED MEDICINE

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 2016. **Siedziba:** 02-051 Warszawa, ul. Zygmunta Glogera 2/11. **Struktura organizacyjna:** Walne Zgromadzenie, Zarząd Główny; sekcje. **Prezesi:** Zbigniew Gaciong (2016-2020), Mariusz Gujski (2023-). **Sekretarze:** Jarosław Pinkas (2016-2020), Mateusz Jankowski (2023-).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Istotą medycyny personalizowanej jest dobór właściwej strategii terapeutycznej dla danego pacjenta we właściwym czasie. Podstawę do podejmowania decyzji terapeutycznych stanowi właściwie dobrana diagnostyka, w szczególności diagnostyka molekularna, w tym badania genetyczne. Zrozumienie różnic pomiędzy różnym przebiegiem tej samej choroby u różnych pacjentów pozwoliło na dynamiczny rozwój medycyny personalizowanej. Personalizowane podejście do pacjenta stanowi obecnie standard postępowania w przypadku nowotworów piersi, jajnika, białaczek czy raka płuca. Ponadto, określenie molekularnych predyspozycji do konkretnej choroby u konkretnej osoby stwarza nowe możliwości dla zdrowia publicznego i profilaktyki chorób.

Polskie Towarzystwo Medycyny Personalizowanej zostało powołane w 2016 roku przez interdyscyplinarną grupę profesjonalistów medycznych, w tym onkologów, genetyków klinicznych oraz specjalistów zdrowia publicznego. Celem głównym Towarzystwa jest rozwój i pozycjonowanie medycyny personalizowanej w systemie ochrony zdrowia w Polsce i na świecie. Ponadto, PTMP aktywnie podejmuje działania na rzecz wspierania nowej jakości w medycynie i wynikającej z niej potrzeby zmiany podejścia do organizacji opieki zdrowotnej i sposobu jej udzielania. Poprzez swoje działania Towarzystwo dąży do upowszechniania wiedzy na temat ukierunkowanego leczenia (w tym diagnostyki molekularnej), rozpowszechniania wiedzy dotyczącej medycyny personalizowanej z perspektywy wyzwań systemowych, finansowych i organizacyjnych, a także budowy świadomości społecznej na temat terapii ukierunkowanej i korzyści dla pacjentów wynikających z praktycznego stosowania medycyny personalizowanej. Poprzez wpieranie współpracy pomiędzy różnymi dziedzinami klinicznymi i naukami podstawowymi, PTMP dąży do wpierania optymalnego modelu działania na rzecz rozwoju medycyny personalizowanej. W ramach celów statutowych Towarzystwo podejmuje również działania dotyczące etycznych aspektów wdrażania medycyny personalizowanej, w tym propagowania zagadnień podmiotowości pacjenta w procesie leczenia oraz identyfikacji wyzwań prawnych wynikających z personalizowanego podejścia do pacjentów. Wiodącym obszarem zainteresowań PTMP jest stosowanie osiągnięć medycyny personalizowanej w medycynie klinicznej, niemniej jednak realizowane są również działania na rzecz implementacji komunikacji personalizowanej w działaniach edukacyjno-informacyjnych w zdrowiu publicznym.

Cele Towarzystwa osiąga się poprzez szeroki zakres aktywności, w tym organizację seminariów, konferencji i wykładów, współpracę z innymi towarzystwami naukowymi, instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz ochrony i promocji zdrowia, nauki i edukacji oraz działalność wydawniczą o charakterze edukacyjnym. Członkowie PTMP prowadzą działalność naukową na rzecz rozwoju medycyny personalizowanej w Polsce, a w ramach aktywności dydaktycznej angażują się w szkolenie przeddyplomowe i podyplomowe kadr medycznych, ze szczególnym uwzględnieniem specjalistów mających na co dzień kontakt z pacjentami, u których można zastosować terapie personalizowane. Ponadto, PTMP dąży do inicjowania, promowania i wspierania prac badawczo-rozwojowych, oraz opracowywania i rozpowszechniania wytycznych i zaleceń klinicznych z zakresu medycyny personalizowanej.

ŹRÓDŁA

Statut Polskiego Towarzystwa Medycyny Personalizowanej. Warszawa 2016.

Strona internetowa: www.personalizowana.com

e-mail: zarzad@personalizowana.com

MATEUSZ JANKOWSKI

POLSKIE TOWARZYSTWO MEDYCYNY PRACY

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zal.: 24.06.1969 r. **Okresy działalności:** 24.06.1969 r. – obecnie. **Siedziba i dane adresowe:** ul. św. Teresy od Dzieciątka Jezus 8; 91-348 Łódź, tel.: (48) 42 631 4680; (48) 42 631 4702) e-mail: biuro@ptmp.org.pl, <https://ptmp.org.pl>. **Struktura organizacyjna:** Władzami Towarzystwa są: Walne Zgromadzenie Delegatów, Zarząd Główny oraz Główna Komisja Rewizyjna. Prezydium Zarządu Głównego: Prezes PTMP – prof. dr hab. med. Jolanta Walusiak-Skorupa. Pierwszy zastępca prezesa – dr med. Marcin Rybacki. Wiceprezes – lek. Paweł Wdówik. Sekretarz – prof. dr hab. med. Marta Wiszniewska. Skarbnik – dr hab. med. Andrzej Marcinkiewicz. Członkowie Zarządu Głównego: lek. Ewa Kaczanowska-Burker, lek. Barbara Szulist, lek. Ewa Komorowska, lek. Joanna Dobrowolska, lek. Iwona Behrendt-Kierzka. Komisja Rewizyjna: lek. Anna Mikołajczyk, lek. Małgorzata Prądzińska, lek. Małgorzata Sysło-Przedpeńska. **Oddziały terenowe:** Oddział Białystok, Oddział w Gdańsku, Oddział w Koszalinie. Oddział Szczecin, Oddział w Poznaniu, Oddział Kujawsko-Pomorski w Bydgoszczy, Oddział w Olsztynie, Oddział w Warszawie, Oddział w Łodzi, Oddział w Zielonej Górze, Oddział w Gorzowie Wielkopolskim, Oddział Lubelski, Oddział w Kielcach, Oddział w Rzeszowie, Oddział Tarnowski, Oddział Małopolski, Oddział Opole, Oddział Śląski w Katowicach. **Liczba członków:** Liczba członków ogółem: 1190 osób, w tym członkowie honorowi: 22 osoby (stan na 18.04.2024). **Prezesi:** 2014 – obecnie: prof. dr hab. med. Jolanta Walusiak-Skorupa; 2008-2014 dr med. Ewa Wągrowaska-Koski; 2004-2008 prof. dr hab. med. Ryszard Andrzejak; 1992-2004 dr med. Lech Dawydzik; 1978-1992 prof. dr hab. med. Janusz Indulski; 1975-1978 prof. dr hab. med. Jerzy Nofer; 1972-1975 prof. dr hab. Konrad Szymczykiewicz; 1969-1972 prof. dr hab. Witold Zahorski.

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Polskie Towarzystwo Medycyny Pracy jest towarzystwem naukowym zrzeszającym osoby zajmujące się medycyną pracy. Od ponad 50 lat aktywnie działa na rzecz rozwoju tej dziedziny medycyny, upowszechniania jej osiągnięć oraz współuczestniczy w organizowaniu służb medycyny i higieny pracy.

Cele Towarzystwa i środki działania określa Statut Towarzystwa i są to:

- upowszechnianie zdobyczy naukowych w zakresie medycyny pracy i zdrowotnych skutków szkodliwości środowiska oraz szerzenie postępu w tych dziedzinach,
- inspirowanie działalności naukowo-badawczej w dziedzinie medycyny i higieny pracy oraz ułatwianie członkom Towarzystwa prowadzenia tej działalności,
- współdziałanie w organizowaniu opieki zdrowotnej nad pracującymi, a zwłaszcza zgłaszanie wniosków dotyczących planów jej rozwoju i programów działania,
- opracowywanie opinii, wniosków i postulatów w zakresie rozwoju medycyny i higieny pracy,

- podnoszenie zawodowych i naukowych kwalifikacji członków Towarzystwa,
- uczestniczenie w ustalaniu programów i metod kształcenia specjalistycznego i ustawicznego oraz kształcenia przeddyplomowego w zakresie medycyny pracy i współdziałanie w prowadzeniu tych szkoleń,
- aktywizacja działalności profilaktycznej zmierzającej do zmniejszenia narażenia zawodowego, w celu ograniczenia jego niekorzystnych skutków zdrowotnych oraz dbałość o jakość profilaktycznej opieki zdrowotnej,
- aktywizacja działalności zmierzającej do wczesnego wykrywania chorób przyczynowo związanych ze środowiskiem pracy, wdrażanie i prowadzenie edukacji zdrowotnej,
- rozwijanie programów promocji zdrowia w dążeniu do skuteczniejszego zapobiegania zachorowalności na choroby zawodowe, parazawodowe i wypadkowości w pracy,
- udział w procesie weryfikacji wiedzy i umiejętności lekarzy specjalizujących się w medycynie pracy.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

Polskie Towarzystwo Medycyny Pracy współdziała z innymi towarzystwami i organizacjami naukowymi, a także z organami państwowymi, samorządowymi, organizacjami pracodawców i pracowników, w tym ze związkami zawodowymi, oraz innymi stowarzyszeniami mającymi na celu ochronę zdrowia pracujących w kraju i na świecie, jak np. European Union of Medical Specialists.

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE (CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

Polskie Towarzystwo Medycyny Pracy od lat patronuje dwóm czasopismom – „Medycyna Pracy. Workers' Health and Safety” (dawniej „Medycyna Pracy”) i „International Journal of Occupational Medicine and Environmental Health” – w których publikowane są prace z dziedziny toksykologii, ergonomii, psychologii, higieny i bezpieczeństwa pracy, zagrożeń fizycznych, biologicznych i chemicznych, patologii zawodowej i chorób zawodowych, epidemiologii i ochrony środowiska oraz wielu innych obszarów tematycznych składających się na szeroko pojętą medycynę pracy, medycynę środowiskową i zdrowie publiczne. Pierwszym wydawcą czasopism był Państwowy Zakład Wydawnictw Lekarskich (Polish Medical Publishers) w Warszawie, natomiast od 1990 r. wydaje je Instytut Medycyny Pracy im. prof. J. Nofera w Łodzi.

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

Kaczanowska-Burker E, Kłopotowski J S: (red.) *Historia Polskiego Towarzystwa Medycyny Pracy*, 2017, Polskie Towarzystwo Medycyny Pracy, ISBN 978-83-63199-65-4, 162 s.

POLSKIE TOWARZYSTWO MEDYCYNY RODZINNEJ

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia 1999. **Okresy działalności** 1999 – obecnie. **Siedziba i dane adresowe** (Adres, telefon/fax, strony www i adres mailowy) - ul. Syrokomli 1, 51-141 Wrocław, +48 71 32 66 878, www.ptmr.info.pl, ptmr@ptmr.info.pl **Struktura organizacyjna** (Wydziały, Komisje, Sekcje, Oddziały) **Sekcje:** Sekcja Chorób Metabolicznych i Cywilizacyjnych; Sekcja Chorób Zakaźnych; Sekcja Opieki Wspierającej i Leczenia Bólu; Sekcja Naukowa; Sekcja Młodych Lekarzy; Sekcja Szczepień; Sekcja Zagadnień Prawnych w POZ; Sekcja Medycyny Stylu Życia; Sekcja Elektrokardiografii; Sekcja Fitoterapii; Sekcja Medycyny Podróży; Sekcja Wytucznych i Rekomendacji; Sekcja Opieki Koordynowanej; Sekcja Pielęgniarstwa Rodzinnego; Sekcja Ultrasonografii; Sekcja Zdrowia Psychicznego; Sekcja Zdrowia Seksualnego; Sekcja Dermatoskopii. **Oddziały:** Oddział Dolnośląski; Oddział Łódzki; Oddział Pomorski; Oddział Lubelski; Oddział Mazowiecki; Oddział Wielkopolski; Oddział Podlaski; Oddział Śląsko-Małopolski; Oddział Zachodniopomorski; Oddział Opolski; Oddział Lubuski; Oddział Podkarpacki. **Wydawnictwo:** 2 czasopisma: „Lekarz POZ” oraz kwartalnik FAMILY MEDICINE & PRIMARY CARE REVIEW (dawniej: Polska Medycyna Rodzinna).

Liczba członków (honorowych, rzeczywistych, wspierających): 6956. **Prezesi** (daty urzędowania) prof. Andrzej Steciwko, 1999-12.2012; p.o. prezesa prof. Andrzej Wardyn (wiceprezes), 12.2012-2014; prof. Jarosław Drobnik, 2014-2019; dr hab. n. med. prof. UMW Agnieszka Mastalerz-Migas, 2019-obecnie. **Sekretarze generalni** (daty urzędowania) prof. Donata Kurpas, 2014-2019; prof. dr hab. n. med. Aneta Nitsch-Osuch, 2019 – obecnie. **Skarbnicy** (daty urzędowania) dr n. med. Dagmara Pokorna-Kałwak, 1999-obecnie

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Polskie Towarzystwo Medycyny Rodzinnej (PTMR) zostało utworzone w roku 1999. Towarzystwo jest organizacją interdyscyplinarną, zrzeszającą wszystkich zainteresowanych medycyną rodzinną, przede wszystkim lekarzy specjalistów medycyny rodzinnej.

Nasza misja to:

- upowszechnianie najnowszych osiągnięć naukowych w zakresie szeroko rozumianej medycyny rodzinnej
- umożliwianie wymiany doświadczeń i informacji na temat medycyny rodzinnej,
- służyć jako płaszczyzna współpracy lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej ze specjalistami różnych dyscyplin medycznych,
- inspirowanie lekarzy rodzinnych do stałego podnoszenia kwalifikacji zawodowych, zachęcanie lekarzy rodzinnych do twórczej pracy naukowej i rozpowszechnianie wyników ich badań,

- opiniowanie aktów prawnych dotyczących systemu ochrony zdrowia i kształcenia kadr medycznych,
- udział w dyskusjach nad rozwojem systemu ochrony zdrowia w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem medycyny rodzinnej i POZ.

Towarzystwo realizuje swoją misję między innymi poprzez:

- edukację lekarzy rodzinnych i POZ w różnych formach ustawicznego kształcenia (kongresy, konferencje szkoleniowe i warsztaty, a także szkolenia on-line),
- działalność wydawniczą w zakresie medycyny rodzinnej (podręczniki i czasopisma z dziedziny medycyny rodzinnej),
- opracowywanie (również we współpracy z innymi towarzystwami naukowymi) rekomendacji i zaleceń postępowania diagnostyczno-terapeutycznego dla lekarzy pracujących w podstawowej opiece zdrowotnej,
- udział przedstawicieli towarzystwa w pracach:
- zespołów powoływanych przez Ministra Zdrowia
- zespołu akredytacyjnego dla placówek POZ
- Państwowej Komisji Egzaminacyjnej
- współpracę z innymi towarzystwami i organizacjami, działającymi na rzecz rozwoju medycyny rodzinnej, podstawowej opieki zdrowotnej oraz kształcenia profesjonalnych kadr medycznych.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

2024 – Członkostwo w międzynarodowej organizacji lekarzy rodzinnych WONCA

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE)

1. Opieka Koordynowana Krok Po Kroku. Podręcznik dla zespołów POZ,
2. Pielęgniarska Porada Urologiczna. Podręcznik dla pielęgniarek.

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE (CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

- “Family Medicine & Primary Care Review”
- “Lekarz POZ”
- “Forum medycyny rodzinnej”

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

1. <https://ptmr.info.pl/towarzystwo/>
2. <https://ptmr.info.pl/misja/>
3. <https://ptmr.info.pl/25-lecie-ptmr/>
4. <https://ptmr.info.pl/about/>

**POLSKIE TOWARZYSTWO
MEDYCYNY SĄDOWEJ I KRYMINOLOGII**
THE POLISH SOCIETY OF FORENSIC MEDICINE AND CRIMINOLOGY

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1938. **Okresy działalności:** 1938-39, 1949-. **Siedziba:** 02-007 Warszawa ul. W. Oczki 1. **Oddziały:** Białystok, Bydgoszcz, Gdańsk, Katowice, Kraków, Lublin, Łódź, Poznań, Szczecin, Warszawa, Wrocław. **Struktura organizacyjna:** Walne Zebranie, Zarząd Główny; Sąd Koleżeński; Główna Komisja Rewizyjna; Redakcja AMSiK; komisje problemowe. **Liczba członków:** 315 (1976), 220 (2026). **Przewodniczący:** Wiktor Grzywo-Dąbrowski (1938-39, 1949-56), Bolesław Popielski (1956-60), Witold Dłużyński (1960-64), Bronisław Puchowski (1964-67), Jan S. Kobiela (1967-72), Jan Markiewicz (1972-75), Stefan Raszeja (1975-87), Zygmunt Przybylski (1987-95), Karol Śliwka (1995-98), Barbara Świątek (1998-2001), Zygmunt Przybylski (2001-2007), Jarosław Berent (2007-2019), Paweł Krajewski (2019-2025); Grzegorz Teresiński (2025-). **Sekretarze:** Mikołaj Haftner (1938-39, 1949-56), Stanisław Laguna (1956-60), Ryszard Zelwiański (1960-63), Halina Seyfriedowa (1963-64), Władysław Widy (1964-67), Jan Markiewicz (1967-72), Zdzisław Marek (1972-75), Aleksander Dubrzyński (1975-87), Marian Stochaj (1987-95), Barbara Świątek (1995-98), Grażyna Dmochowska (1998-2001), Marian Stochaj (2001-2007), Agnieszka Paula Jurczyk (2007–2019), Marcin Fudalej (2019-2025); Marcin Fudalej (2025-).

Strona internetowa: www.ptmsik.pl

E-mail: ptmsik@ptmsik.pl

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Idea utworzenia Polskiego Towarzystwa Medycyny Sądowej i Kryminologii zrodziła się podczas XV Zjazdu Przyrodników i Lekarzy Polskich z inicjatywy prof. Wiktora Grzywo-Dąbrowskiego (1937, Lwów). Jednakże wcześniej w latach 1921-1936 w Warszawie działało Towarzystwo Kryminologiczne, które zrzeszało lekarzy i prawników i realizowało cele analogiczne do później powstałego PTMSiK. Medycyna sądowa jako samodzielna gałąź nauki istniała w Polsce już w XIX w. Wtedy powstały pierwsze katedry medycyny sądowej (1804, Kraków) i pierwsze polskie podręczniki z tego zakresu, a prace z zakresu medycyny sądowej były prezentowane na Zjazdach Lekarzy i Przyrodników Polskich.

Pierwsze Walne Zebranie członków Towarzystwa z udziałem 21 osób miało miejsce 3 marca 1938 r. w Zakładzie Medycyny Sądowej Uniwersytetu Warszawskiego; statut został zarejestrowany 2 lipca tego roku. W skład pierwszego Zarządu Głównego wybrani zostali: prof. Wiktor Grzywo-Dąbrowski, sędzia Sądu Okręgowego Mikołaj Haftner, prof. Stefan Horoszkiewicz, prokurator Sądu Najwyższego Stanisław Lubodziecki, doc.

Witold Łuniewski, prof. Jan Olbrycht, prof. Sergiusz Schiling-Siengalewicz, prof. Włodzimierz Sieradzki, sędzia Sądu Najwyższego Włodzimierz Sokalski. Za wybitne zasługi dla rozwoju medycyny sądowej w Polsce, pierwszym Członkiem Honorowym Towarzystwa został mianowany prof. dr Leon Wachholz. Do wybuchu II wojny światowej działalność PTMSiK ograniczała się do zebrań naukowych Oddziału Warszawskiego, zrzeszającego około 60 członków. Ponadto w tym okresie rozpoczął swoją działalność również Oddział Lwowski. Podjęto wstępne prace nad organizacją medycyny sądowej na terenie całego kraju, przygotowano również programy szkoleniowe dla lekarzy mających objąć czynności biegłych poza zakładami.

Wybuch II wojny światowej przerwał działalność Towarzystwa. Niektórzy wybitni jego przedstawiciele stali się obiektem represji ze strony obu okupantów (m.in. prof. Leon Wachholz, prof. Jan Olbrycht i prof. Włodzimierz Sieradzki). W okresie powojennym prace organizacyjne nad jego reaktywowaniem oparto na bazie kadrowej istniejących katedr medycyny sądowej rozszerzonej o nowo organizowane ośrodki akademickie. Decyzja o podjęciu starań nad wznowieniem działalności PTMSiK zapadła w czasie Konferencji Profesorów Medycyny Sądowej w dn. 19-20 marca w 1948 r. we Wrocławiu. Wstępne posiedzenie PTMSiK, na którym przedstawiono statut Towarzystwa, miało miejsce 18 listopada tego roku, a pierwsze posiedzenie organizacyjne – 27 października 1949 r. Dokonano wówczas wyboru pierwszego powojennego Zarządu Głównego w następującym składzie: prof. Wiktor Grzywo-Dąbrowski, dr Arnold Gubiński, prof. Marcei Handelsman, prokurator Mikołaj Halfter, prof. Stanisław Manczarski, prof. Jan Olbrycht, prof. Bolesław Popielski, prof. Sergiusz Schiling-Siengalewicz, prof. Jakub Sawicki.

Zgodnie ze statutem PTMSiK ma na celu „ogniskowanie, organizowanie i popieranie pracy naukowej i praktycznej w zakresie medycyny sądowej i kryminologii”. Towarzystwo zrzesza osoby, które swą działalnością naukową lub zawodową są związane z medycyną sądową, naukami pokrewnymi i opiniowaniem na rzecz wymiaru sprawiedliwości. Czynnymi członkami Towarzystwa są więc przede wszystkim: lekarze (zwłaszcza specjaliści medycyny sądowej); toksykolodzy, genetycy i antropolodzy sądowi oraz prawnicy. W szeroki zakres działalności Towarzystwa wchodzi m.in. tworzenie procedur i algorytmów postępowania; wspieranie procesu szkolenia i doskonalenia zawodowego; opiniowanie w procesie legislacyjnym; patronat nad działalnością naukową. W latach 2019-2021 wysiłkiem środowiska naukowego Towarzystwa powstał obszerny, trzytomowy specjalistyczny podręcznik medycyny sądowej pod redakcją Grzegorza Teresińskiego, wydany przez PZW. W przeszłości PTMSiK korzystało z opieki naukowej i wsparcia Polskiej Akademii Nauk, obecnie środki na finansowanie podstawowej działalności Towarzystwa, a szczególnie wydawniczej pochodzą ze składek członkowskich oraz sporadycznych krajowych dotacji prywatnych. Oddziały organizują zebrania naukowe, prowadzą działalność szkoleniową dla lekarzy pełniących czynności biegłych sądowych w terenie, a także dla przedstawicieli Sądów, Policji i Prokuratur, współpracują ściśle z towarzystwami naukowymi lekarskimi, prawniczymi, kryminalistycznymi oraz organizacjami społecznymi.

W 1967 r. w ramach PTMSiK zorganizowano odrębne Sekcje: Wypadkowości (medycyny wypadkowej), Toksykologiczną oraz Hemogenetyczną. Towarzystwu, wspólnie z Instytutem Ekspertyz Sądowych w Krakowie, powierzono koordynację tematu priorytetowego dotyczącego medycyny wypadkowej w aspekcie kompleksowej rekonstrukcji wypadków. Od 1969 r. działalność naukową PTMSiK realizowały zespoły robocze do spraw: badań naukowych, reformy studiów i wydawnictw, toksykologii sądowej, hemogenetyki oraz orzecznictwa sądowo-lekarskiego. Tematy badawcze dotyczyły m.in. zagadnień patomorfologii śmierci nagłej, aspektów medycznych wypadków drogowych, problemów rekonstrukcji wypadków, diagnostyki chemicznej zatruc, wpływu alkoholu i innych związków psychoaktywnych na zdolność psychomotoryczną kierowców, genetyki populacyjnej i dochodzenia ojcostwa, orzecznictwa sądowo-lekarskiego w sprawach postępowania karnego, cywilnego odszkodowawczego i inwalidzkiego. Aktualnie w ramach działalności Towarzystwa (2026 r.) działa dziesięć komisji problemowych: komisja antropologii sądowej; komisja badań obrazowych, komisja genetyki sądowej, komisja histopatologii sądowej, komisja historyczna, komisja katastrof, komisja ds. młodych lekarzy, komisja toksykologii sądowej, komisja opiniowania sądowo-lekarskiego, tymczasowa komisja problemowa ds. biegłych pozauniwersyteckich. Prowadzona jest na bieżąco aktualizowana strona internetowa (www.ptmsik.pl), która w 2025 r. uzyskała nową szatę graficzną i została wzbogacona m.in. o forum dyskusyjne dla członków Towarzystwa. Ponadto PTMSiK jest aktywnym użytkownikiem serwisów społecznościowych X i FB, a w 2016 r. stał się Organizacją Pożytku Publicznego (OPP).

Kierunki interdyscyplinarnych badań naukowych prowadzonych przez członków PTMSiK ilustruje tematyka zjazdów naukowych, konferencji roboczych i sympozjów. W latach 1955-2025 zorganizowano 20 krajowych zjazdów naukowych z następującymi tematami głównymi: toksykologia alkoholu, sero-hematologia sądowa, błędy w sztuce lekarskiej (1955, Warszawa); nowoczesne metody laboratoryjne w medycynie sądowej, zagadnienia prawne, orzecznictwo, kryminalistyka (1960, Białystok); sero-hematologia sądowa i inne metody badania dowodów rzeczowych, badania laboratoryjne materiału sekcyjnego, toksykologia i chemia sądowa (1965, Wrocław); śmierć jako problem sądowo-lekarski, wypadkowość w komunikacji drogowej, zatrucia lekami, toksykologia środków ochrony roślin, zagadnienia kryminalistyczne wypadku drogowego, badanie dowodów rzeczowych (1970, Kraków); wypadki przy pracy, przyczyny śmierci (wypadkowe i chorobowe) wśród dzieci, zastosowanie informatyki w medycynie sądowej, nowe układy grupowe w dochodzeniu spornego ojcostwa (1975, Gdańsk); aktualne problemy diagnostyczne w medycynie sądowej w zakresie: tanatologii sądowo-lekarskiej, toksykologii sądowo-lekarskiej, serohematologii sądowo-lekarskiej (1979, Lublin); rozwój i rola współczesnej medycyny sądowej, postępy wiedzy sądowo-lekarskiej w badaniach zabójstw, toksykologia sądowo-lekarska, zatrucia lekami, narkomania, wybrane działy alkoholologii w zakresie analityki i biochemii alkoholu, serologia sądowo-lekarska (1984, Katowice); etyka i deontologia w aspekcie nauk medycznych i prawa, postępy w tanatologii sądowo-lekarskiej, serohematologia sądowo-lekarska, lek jako czynnik zagrożenia życia człowieka, społeczne i sądowo-lekarskie aspekty alkoholizmu i narkomanii (1987, Poznań); problemy współczesnej medycyny, rola opinii sądowo-

lekarskiej w aspekcie sądowym, rola opinii chemiczno-toksykologicznej, biologicznej w procesie sądowym (1992, Bydgoszcz); postępy w tanatologii sądowo-lekarskiej, współczesne problemy toksykologii i alkoholologii sądowo-lekarskiej, serohematologia, dochodzenie w sprawach spornego ojcostwa, badania dowodów rzeczowych (1995, Białystok); lekarz a prawo, błąd lekarski, analiza toksykologiczna, alkoholologia, genetyka populacyjna (1998, Łódź); tanatologiczna ocena obrażeń postrzałowych, aktualne problemy sądowo-lekarskiego opiniodawstwa, diagnostyka hemogenetyczna, diagnostyka toksykologiczna ksenobiotyków (2001, Warszawa); problemy polskiej medycyny sądowej u progu integracji europejskiej, współczesna hemogenetyka sądowa, toksykologia sądowo-lekarska XXI wieku (2004, Kraków); problemy opiniodawcze w zakresie obrażeń i nagłych zgonów, interpretacja wyników toksykologicznych oraz zastosowanie hemogenetyki w identyfikacji i ustalaniu ojcostwa (2007, Szczecin); problemy w ustalaniu przyczyny zgonów nagłych o nieustalonej etiologii, współdziałanie substancji toksycznych, granice interpretacji wyników oraz rola opinii sądowo-lekarskiej w postępowaniu sądowym (2010, Gdańsk); współpraca medyka sądowego z wymiarem sprawiedliwości i organami ścigania, błąd medyczny i kultura bezpieczeństwa, nowoczesne technologie w medycynie sądowej i kryminalistyce, diagnostyka pośmiertna (2013, Karpacz/Wrocław); medycyna sądowa wobec współczesnych wyzwań nauki i prawa oraz oczekiwań społecznych (2016, Katowice); współczesne metody diagnostyczne w opiniowaniu sądowo-lekarskim – toksykologia, genetyka, obrazowanie (2019, Lublin); nowe trendy w badaniu człowieka dla celów sądowych (2023, Poznań); sztuczna inteligencja i nowe technologie w medycynie sądowej i kryminalistyce, obrazowanie pośmiertne, genetyka i epigenetyka sądowa (2025, Bydgoszcz).

W okresie 1949-2025 odbyło się szereg spotkań naukowych o charakterze konferencji, narad, spotkań szkoleniowych, których organizatorami były poszczególne oddziały. Część z nich miała charakter cykliczny, m.in.: Szczecińskie Sympozja Naukowe (14 w l. 1963-2001), których tematyka dotyczyła aspektów zapobiegania współczesnych toksykomanii; Ogólnopolskie Konferencje Naukowe organizowane przez Oddział Wrocławski (6 w l. 1978-2001) o tematyce dotyczącej błędów lekarskiego, etyki lekarskiej, działań jatrogennych; Ogólnopolskie Konferencje Naukowe organizowane przez Oddział Katowicki (5 w l. 1972-2001) o tematyce: sądowo-lekarskie problemy opiniodawcze nietrzeźwości, wypadków drogowych, urazów, interakcji alkoholu i leku, narkomanii; Łódzkie Sympozja Naukowe dotyczące przestępstw przeciwko życiu organizowane przez Oddział Łódzki (8 w l. 1986-2015; „Jesienne spotkania z kazuistyką Casus” organizowane wspólnie przez Oddziały w Krakowie i Katowicach (2 w l. 2022-2024).

Ogólnopolskie Konferencje Toksykologów Sądowych organizowane od 1985 r. we współpracy Instytutu Ekspertyz Sądowych im. prof. Jana Sehna w Krakowie i poszczególnych zakładów medycyny sądowej poświęcano aktualnym problemom analitycznym i interpretacyjnym w toksykologii sądowej, w szczególności: badaniu na zawartość alkoholu i narkotyków, a także nowym metodom instrumentalnym (1985, Kraków); bieżącej praktyce opiniodawczej i analizie alkoholu (1986, Katowice); ocenie trzeźwości z wykorzystaniem analizy krwi i powietrza wydychanego (1987, Lublin); zatruciom pestycydami (1988, Warszawa); narkomanii i lekom psychotropowym (1989, Białystok);

aktualnym problemom ekspertyzy toksykologicznej i alkoholologii (1990, Gdańsk); środkiem odurzającym i zatruciom związkami nieorganicznymi (1991, Dziwnów); zatruciom tlenkiem węgla i glikolem etylenowym (1992, Kiekrz k. Poznania); alkoholowi w ruchu drogowym i obliczeniom retrospektywnym (1992, Kraków–Przegorzały); ocenie stopnia uszkodzenia ciała oraz aspektem prawnym dotyczącym używania broni palnej obezwładniającej (1993, Zawoja); wydolności metod analitycznych i kontroli jakości (1994, Polanica-Zdrój); kontroli jakości badań i kazuistycie zatruc (1995, Bielsko-Biała); współczesnym metodom instrumentalnym (1996, Kraków–Przegorzały); metodom screeningowym w identyfikacji narkotyków (1997, Stare Jabłonki); alkoholowi i narkotynom w ruchu drogowym (1998, Zakopane–Kościelisko); nowym technikom analitycznym (1999, Kazimierz Dolny); alkoholowi i lekom w wypadkach drogowych (2000, Piecyska k. Bydgoszczy); izolacji ksenobiotyków z materiału biologicznego (2001, Jastrzębia Góra); identyfikacji narkotyków i nowym substancjom psychoaktywnym (2002, Augustów/Białystok); trudnościom analitycznym i interpretacyjnym (2003, Niedzica); problemom analitycznym i opiniodawczym w sprawach alkoholowych (2004, Karłów); środkiem uzależniającym i bezpieczeństwu ruchu drogowego (2005, Popowo); materiałem i metodom alternatywnym w sądowej analizie toksykologicznej (2006, Świnoujście); interakcjom i zatruciom mieszanym (2007, Wisła); toksykologii sądowej pierwszej dekady XXI wieku (2008, Kraków); wyzwaniom związanym z używaniem środków psychoaktywnych w aspekcie bezpieczeństwa ruchu drogowego (2009, Poznań); truciznom pochodzenia naturalnego – toksynom, jadom i metalom (2010, Smardzewice); nowym narkotynom jako współczesnemu wyzwaniu dla toksykologów sądowych (2011, Szklarska Poręba); zatruciom – “wczoraj i dziś” (2012, Gdańsk); środkiem podobnie działającym do alkoholu w praktyce toksykologa sądowego (2013, Augustów); dylematom i kontrowersjom w opiniowaniu dla potrzeb wymiaru sprawiedliwości (2014, Ciechocinek); nowym substancjom psychoaktywnym, dopalaczom i lekom w praktyce opiniodawczej (2015, Bronisławów); nowym trendom w analizie toksykologicznej oraz toksykologii leków i interakcjom (2016, Prusim); aspektem analitycznym, medycznym i prawnym używania syntetycznych kannabinoidów (2017, Kraków); interpretacji wyników w przypadkach zatruc mieszanym (2018, Szczecin); toksykologii w dobie nowych trendów analitycznych i cyfrowych baz danych (2019, Olsztyn); toksykologii sądowej w warunkach pandemii i ograniczeń diagnostycznych (2021, Zakopane – tryb hybrydowy); potrzebie zmian prawnych dotyczących kierujących pod wpływem substancji psychoaktywnych (2022, Zamość); nowym trendom w badaniu człowieka dla celów sądowych (2023, Poznań); wyzwaniom współczesnej toksykologii sądowej (2024, Augustów); a także zagadnieniom sztucznej inteligencji, nowoczesnej analityki i interpretacji wyników w toksykologii sądowej, w ramach zjazdu z PTMSiK (2025, Bydgoszcz). Ogólnopolskie Sympozja Naukowe Hemogenetyków, a następnie Genetyków Sądowych odbyły się w latach 2000-2025 dziewięciokrotnie. Poświęcone były one m.in. zagadnieniom: wykorzystania nowoczesnych technik identyfikacyjnych w badaniach śladów biologicznych oraz ofiar konfliktów zbrojnych i katastrof, polimorfizmu różnych markerów genetycznych w badaniach populacyjnych i filogenetycznych, określenia standardów i zakresów badań DNA m.in. w sprawach o ustalenie spornego ojcostwa, aplikacjom

nowych metod genomiki i epigenomiki w przewidywaniu cech fizycznych oraz pochodzenia biogeograficznego człowieka, badania mikrobiomów, genomów grzybów oraz wyższych kręgowców dla celów sądowych. Konsekwencją postępu w badaniach naukowych w zakresie polimorfizmu DNA było przekształcenie w 1998 r. Komisji Serologicznej PTMSiK w Komisję Hemogenetyki Sądowej, a następnie Genetyki Sądowej. Ponadto odbyło się szereg wąskospecjalistycznych konferencji tematycznych dotyczących m.in: opiniowania w sprawie skutków postrzałów i wybuchów (2001, Jugowice); różnic w opiniowaniu zakładów medycyny sądowej w ocenie stopnia uszczerbku na zdrowiu (2001, Osieczany k/Krakowa); urazów kręgosłupa (2006, Jugowice); problemów orzecznictwa lekarskiego (2007, Poznań); narażenia na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu (Kraków, 2008); pośmiertnej diagnostyki obrazowej – badania TK (2010, Kraków); katastrof masowych (2010, Wisła), a także międzynarodowe seminarium dotyczące pośmiertnej diagnostyki obrazowej TK i tanatochemii pt. „*Advances in postmortem imaging and biochemical investigations*” (2016, Lublin) oraz międzynarodowa konferencja Haploid Markers „*Inferring ancestry from DNA*” (2018, Bydgoszcz).

W okresie międzywojennym za organ Towarzystwa uznawano utworzony w 1928 r. kwartalnik „Czasopismo Sądowo-Lekarskie”, którego redaktorem naczelnym do 1939 r. był prof. Wiktor Grzywo-Dąbrowski. W 1948 r. podjęto uchwałę o wznowieniu wydawania czasopisma, które pod nowym tytułem „Archiwum Medycyny Sądowej, Psychiatrii Sądowej i Kryminalistyki” ukazywało się od 1951 r. do 1965 r. (wydano 17 tomów), a od 1968 r. pt. „Archiwum Medycyny Sądowej i Kryminologii” (AMSiK). Dotychczas (2026) ukazało się 75 tomów. Redaktorami naczelnymi AMSiK byli kolejno: prof. Wiktor Grzywo-Dąbrowski (1951-1961), doc. dr Władysław Widy (1964-1965), prof. Andrzej Jakliński (1968-1984), prof. Zdzisław Marek (1985-1995), dr Erazm Baran (1995-2004), dr hab. Jerzy Kunz (2004-2009) oraz dr hab. Krzysztof Woźniak (2010-2023). Aktualnie redaktorem naczelnym AMSiK jest prof. Tomasz Grzybowski. W „Archiwum” publikowane są prace naukowe medyków, toksykologów, genetyków i antropologów sądowych oraz prawników (również z ośrodków zagranicznych), sprawozdania z działalności Towarzystwa oraz bibliografia prac naukowych zapoczątkowana przez prof. W. Grzywo-Dąbrowskiego. W 1967 r. wydano *Biuletyn streszczeń prac naukowych z medycyny sądowej i działów pokrewnych za l. 1960-1966*. Od 2013 r. AMSiK wydawane jest również w wersji elektronicznej, a od 2014 r. także w języku angielskim i pozostaje jedynym krajowym naukowym czasopismem sądowo-lekarskim. Od 1988 r. ukazuje się „Biuletyn Informacyjny Polskiego Towarzystwa Medycyny Sądowej i Kryminologii” przeznaczony do użytku wewnętrznego. W ramach serii Postępy Medycyny Sądowej i Kryminologii w latach 1988-2001 opublikowano 6 monografii zawierających materiały ze zjazdów i konferencji naukowych. W latach 2008-2016 ukazywał się kwartalnik „Genetyka + Prawo” wydawany przez Zakład Genetyki Molekularnej i Sądowej CM UMK w Bydgoszczy.

Na przestrzeni lat Towarzystwo współpracowało z wieloma organizacjami m.in.: Polskim Towarzystwem Kryminalistycznym, Zrzeszeniem Prawników Polskich i z Polskim Towarzystwem Lekarskim, organizując spotkania naukowe, współuczestnicząc w zjaz-

dach i konferencjach naukowych. Podobny charakter miała współpraca Towarzystwa z organizacjami i towarzystwami zagranicznymi, m.in. Międzynarodową Akademią Medycyny Sądowej i Społecznej (Academie Internationale de Medicine Legale et de Medicine Sociale), w której członkowie PTMSiK piastowali funkcje wiceprezydentów (L. Wacholz – 1938, B. Popielski – 1973 i S. Raszeja – 1979); Międzynarodowym Towarzystwem Nauk Sądowych (The International Association of Forensic Sciences), którego wiceprezydentem w latach 1976-78 był S. Raszeja; Międzynarodowym Towarzystwem Wypadków Drogowych i Medycyny Wypadkowej (International Association for Accident and Traffic Medicine, Sztokholm); Europejskim Towarzystwem Zapobiegania Zatruciom (L'Association Europ. des Cenares de Lutte contre les Poisons); Międzynarodowym Towarzystwem Badań Fluoru (International Society for Fluoride Research); Międzynarodowym Towarzystwem Toksykologów Sądowych (International Association of Forensic Toxicologists); a w ostatnim okresie z Europejską Radą Medycyny Prawnej i Sądowej (European Council of Legal and Forensic Medicine); Międzynarodowym Towarzystwem Genetyki Sądowej (International Society for Forensic Genetics) oraz Międzynarodowym Towarzystwem Radiologii Sądowej i Obrazowania (International Society of Forensic Radiology and Imaging – ISFRI), którego wiceprezesem (2019-2020), a następnie prezesem (2020-2021) był Krzysztof Woźniak.

WYDAWNICTWA CIĄGŁE

Archiwum Medycyny Sądowej, Psychiatrii Sądowej i Kryminalistyki. Warszawa 1951-1965; od 1968 do nadal tyt.: Archiwum Medycyny Sądowej i Kryminologii
Biuletyn Informacyjny Polskiego Towarzystwa Medycyny Sądowej i Kryminologii. Warszawa od 1988
Postępy Medycyny Sądowej i Kryminologii. Warszawa 1988-2001

ŹRÓDŁA

Statut Polskiego Towarzystwa Medycyny Sądowej i Kryminologii. „Czasopismo Sądowo-Lekarskie” 1938 R. 11 nr 1 s. 99-101. – Toż. 1949, maszyn. – Toż. 1973, maszyn.

LITERATURA

Pamiętnik XV Zjazdu Lekarzy i Przyrodników Polskich 4-5. VII 1937. Lwów, 1939. – *Stan kryminalistyki i medycyny sądowej. Konferencja teoretyków i praktyków prawa karnego*. Materiały do prac przygotowawczych do I Kongresu Nauki Polskiej. Warszawa 1951. – Puchowski B.: *20 lat medycyny sądowej w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej*. Archiwum Medycyny Sądowej, Psychiatrii Sądowej i Kryminalistyki 1964 R. 16 s. 1-3. – Popielski B.: *Rys historyczny Polskiego Towarzystwa Medycyny Sądowej i Kryminologii*. Polski Tygodnik Lekarski 1966 T. 21 s. 857-861. – Nasiłowski W.: *Polskie Towarzystwo Medycyny Sądowej i Kryminologii – Stan medycyny sądowej w Polsce oraz jej perspektywy rozwojowe*. Warszawa 1971 s. 286-292. – *Kronika oddziałów terenowych Polskiego Towarzystwa Medycyny Sądowej i Kryminologii*. „Archiwum Medycyny Sądowej i Kryminologii” 1973 z. 2 s. 207-216. – Marek Z., Widacki J.: *XXXV lat Polskiego Towarzystwa Medycyny Sądowej i Kryminologii*. Tamże s. 203-206. – Raszeja S.:

40-lecie Polskiego Towarzystwa Medycyny Sądowej i Kryminologii. Tamże 1978 z. 3 s. 173-174. – Raszeja S.: *Niektóre zagadnienia współpracy placówek medycyny sądowej i organów ścigania*. „Problemy Kryminalistyki” 1979 nr 141 s. 545-550. – E. Baran: *Udział medyków sądowych w Zjazdach Lekarzy i Przyrodników Polskich w XIX i XX wieku*. Archiwum Medycyny Sądowej i Kryminologii 1985 z. 2 s. 129-135. – Baran E., Przybylski Z., Dubrzyński A.: *50 lat istnienia Polskiego Towarzystwa Medycyny Sądowej i Kryminologii*. Tamże 1989 T. 39 s. 68-79. – Baran E.: *Historia Polskiego Towarzystwa Medycyny Sądowej i Kryminologii 1938-2013*. Archiwum Medycyny Sądowej i Kryminologii 2012, 62(4), 243-314. – Chagowski W., Teresiński G.: *Historia i obecny stan medycyny sądowej w Polsce* [w:] Teresiński G. (red) *Medycyna sądowa, tom 1*. PZWŁ, Warszawa 2019, s. 44-48.

ŁUKASZ SZLESZKOWSKI
ROMAN WACHOWIAK
TOMASZ GRZYBOWSKI
GRZEGORZ TERESIŃSKI
DARIUSZ ZUBA

POLSKIE TOWARZYSTWO MEDYCYNY SPORTOWEJ

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1937. Siedziba i dane adresowe (Adres, telefon/fax, strony www i adres mailowy): Wyższa Szkoła Fizjoterapii we Wrocławiu, 50-038 Wrocław, Kościuszki 4, kontakt: Katarzyna Wilk. +48608608228. Dyżury telefoniczne: Poniedziałek 16:00-18:00; Środa 09:00-11:00 biurocertyfi katów@ptms.org.pl, <https://www.ptms.org.pl/> **Zarząd Główny**. **Prezes PTMS**: prof. dr hab. n. med. Tomasz Kostka tomasz.kostka@umed.lodz.pl, tomaszkostka@wp.pl; Uniwersytet Medyczny w Łodzi, 90-647 Łódź Plac Hallera 1, 42 639 30 52, Sekretariat Prezesa PTMS, kontakt: mgr Agnieszka Gutowska; **Wiceprezes ds. naukowych**- prof. dr hab. n. med. Agnieszka Zembroń-Łacny; **Wiceprezes ds. organizacyjnych**- dr n. med. Andrzej Bugajski; **Sekretarz**- prof. dr hab. n. med. Andrzej Ziembą; **Skarbnik**- prof. dr hab. n. med. Andrzej Czamara. W sprawach związanych z płatnościami i fakturami: **Kwesor** mgr Dariusz Gaca, kwesor@wst.wroc.pl. **Komisja rewizyjna**: dr med. Przemysław Kubala – przewodniczący. **Sąd Koleżeń ski**: dr med. Krystyna Anioł- Strzyżewska – przewodnicząca. **Komisje PTMS** – Komisja Ds. Naukowych; Komisja Ds. Kształcenia; Komisja ds. Kontaktów Międzynarodowych i współpracy z innymi organizacjami; Komisja Ds. Legislacji; Sekcja Traumatologii i Rehabilitacji Sportowej. **Oddziały PTMS** – Oddział Kujawsko-Pomorski; Oddział Lubelski; Oddział Łódzki; Oddział Małopolski; Oddział Podkarpacki; Oddział Śląski; Oddział Zachodni; Oddział Warszawski. **Liczba członków** (honorowych, rzeczywistych, wspierających) – ok. 600. **Prezesi** (lata urzędowania) Polskiego Towarzystwa Medycyny Sportowej- PTMS (poprzednia nazwa do 1959 r, Stowarzyszenie Le-

karzy Sportowych – SLS): prof. med. Gustaw Adolf Szulc Prezes SLS – 1937; dr med. Juliusz Majkowski Prezes SLS – 1947 ; dr med. Wacław Sidorowicz Prezes SLS – 1948; dr med. Juliusz Majkowski Prezes SLS – 1950; dr med. Zdzisław Zajączkowski Prezes SLS – 1953; dr med. Eligiusz Preisler Prezes SLS – 1957; doc. dr med. Eligiusz Preisler Prezes SLS – 1959; prof. med. Włodzimierz Jan Missiuro Prezes PTMS – 1961, 1963; dr med. Seweryn Łukasik Prezes PTMS – 1965, 1968, 1972; dr hab. n. med. Stanisław Kozłowski Prezes PTMS – 1974; prof. dr hab. n. med. Stanisław Kozłowski Prezes PTMS – 1977, 1981, 1984; prof. dr hab. n. med. Bolesław Buła Prezes PTMS – 1987; prof. dr hab. n. med. Artur Dziak Prezes PTMS – 1990; prof. dr hab. n. med. Romuald Lewicki Prezes PTMS – 1993; prof. dr hab. n. med. Jerzy Smorawiński Prezes PTMS – 1996, 1999; prof. dr hab. n. med. Krzysztof Klukowski Prezes PTMS – 2002; prof. dr hab. n. med. Anna Jegier Prezes PTMS – 2005, 2009; dr n. med. Andrzej Bugajski Prezes PTMS – 2013, 2017; prof. dr hab. n. med. Tomasz Kostka Prezes PTMS – 2022.

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

POLSKIE TOWARZYSTWO MEDYCYNY SPORTOWEJ w ponad 80-letniej historii odegrało kluczową rolę w rozwoju opieki medycznej nad człowiekiem aktywnym ruchowo poprzez koordynację systemu poradnictwa sportowo-lekarskiego i prowadzenie szkoleń do specjalizacji w dziedzinie medycyny sportowej zapewniającej uprawnienia do pełnego orzecznictwa sportowo-lekarskiego, kursów ABC Medycyny Sportowej wprowadzających do specjalizacji w dziedzinie medycyny sportowej oraz organizacji zjazdów naukowych i kongresów międzynarodowych, publikacji książek i artykułów naukowych oraz opracowywania rekomendacji PTMS dotyczących aktywności fizycznej w aktualnych problemach zdrowotnych.

Przedmiotem zainteresowań Polskiego Towarzystwa Medycyny Sportowej jest poznanie naukowych podstaw procesów fizjologicznych i patologicznych, jakie dokonują się w organizmie człowieka pod wpływem wysiłku fizycznego lub jego braku; ochrona zdrowia osób biorących udział w sporcie, zajęciach rekreacyjnych i wychowaniu fizycznym; profilaktyka chorób przewlekłych; leczenie chorób będących następstwem aktywności fizycznej.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

European Federation of Sports Medicine Associations (EFSMA)
International Federation of Sports Medicine (FIMS)

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE

„Medycyna Sportowa”

PROF. DR HAB. MED. TOMASZ KOSTKA
PREZES PTMS

POLSKIE TOWARZYSTWO MEDYCYNY STANÓW NAGŁYCH I KATASTROF

INFORMACJE OGÓLNE

W październiku 1986 roku powstała Grupa Założycielska Polskiego Towarzystwa Medycyny Stanów Nagłych i Katastrof. **Adres:** 90-153 Łódź, ul. Kopcińskiego 22, tel. 785 251 015, <https://www.bizraport.pl> e-mail: ptmsnik@wp.pl. **Członkowie założyciele Polskiego Towarzystwa Medycyny Stanów Nagłych i Katastrof:** Prof. Antoni Aroński – anestezjolog AM Wrocław; Prof. Stanisław Barcikowski – chirurg WAM Łódź; Prof. Marian Cholewa – internista WIM Warszawa; Prof. Wojciech Gaszyński – anestezjolog WAM Łódź; inicjator powstania PTMSNiK; Prof. Witold Jurczyk – anestezjolog AM Poznań; Doc. Janusz Kącki – anestezjolog AM Warszawa; Gen. dr Andrzej Kaliwoska – Szef Służby Zdrowia MON Warszawa; Prof. Jerzy Lipiński – chirurg AM Gdański; Prof. Zdzisław Rondio – anestezjolog IZMiD Warszawa; Prof. Stanisław Rudnicki – neurochirurg WIM Warszawa; Prof. Stefan Szram – anatom Prorektor WAM Łódź; Prof. Roman Szulc – anestezjolog AM Poznań; Prof. Marek Sych – anestezjolog UJ Kraków; Prof. Kazimierz Trznadel – internista WAM Łódź; Prof. Donat Tylman – ortopeda WIM Warszawa; Gen. Prof. Władysław Tkaczewski – internista Rektor WAM Łódź; Polskie Towarzystwo Medycyny Stanów Nagłych jest członkiem Konferencji Prezesów Towarzystw Lekarskich

CELE I DZIAŁANIA PTMSNIK

Prowadzenie i popieranie działalności naukowej w zakresie medycyny stanów nagłych i medycyny katastrof. Szerzenie wiedzy z zakresu medycyny stanów nagłych i medycyny katastrof. Usprawnianie organizacji udzielania pomocy medycznej w warunkach strat masowych, klęsk żywiołowych i katastrof.

Prowadzenie szkoleń w zakresie udzielania pomocy ofiarom zdarzeń masowych, klęsk żywiołowych i katastrof.

Polskie Towarzystwo Medycyny Stanów Nagłych i Katastrof realizuje swoje cele poprzez:

- Organizowanie zjazdów naukowych, sympozjów, konferencji, zebrań naukowych, odczytów, wystaw, pokazów oraz innych form szerzenia wiedzy organizacyjno-ratunkowej.
- Publikowanie prac naukowych i instruktarzowych za pośrednictwem wydawnictw naukowych i popularyzatorskich.
- Udział członków PTMSNiK w różnych formach dydaktyki.
- Współpracę z innymi towarzystwami naukowymi i instytucjami służby zdrowia.
- Współpracę z zagranicznymi towarzystwami naukowymi i organizacjami naukowymi mającymi podobne cele.
- Popularyzowanie metod organizacji i udzielania pomocy medycznej w organizacjach społecznych i szerokich kręgach społeczeństwa.

- Współpracę z organami państwowymi i władzami samorządowymi w zakresie szkolenia, prowadzenia ćwiczeń i organizacji zabezpieczenia medycznego przed skutkami klęsk żywiołowych i katastrof.
- Opiniowanie przebiegu działań ratowniczych na wszystkich poziomach kompetencyjnych.

PROF. DR HAB.N.MED.WOJCIECH GASZYŃSKI
PREZES

POLSKIE TOWARZYSTWO NAUK ŻYWIENIOWYCH POLISH SOCIETY OF NUTRITIONAL SCIENCES

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1980. **Siedziba:** 02-776 Warszawa, ul. Nowoursynowska 159c. <https://ptnz.sggw.edu.pl>. **Oddziały:** Białystok, Gdańsk-Olsztyn, Kraków, Poznań, Warszawa. **Struktura organizacyjna:** Walne Zgromadzenie Delegatów, Zarząd Główny. **Liczba członków:** 300 (2022). **Przewodniczący:** Stanisław Berger (1980-1986), Anna Gronowska-Senger (1987-2007), Anna Brzozowska (2008-2015), Jadwiga Hamułka (2016-2024), Magdalena Górnicka (2024-). **Sekretarze:** Anna Gronowska-Senger (1980-1986), Wanda Lasota (1987-1991), Hanna Kunachowicz (1992-1999), Jerzy Bertrandt (1999-2011; 2016-2019), Juliusz Przysławski (2012-2015), Małgorzata Ewa Drywień (2020-2024). **Skarbnicy:** Światosław Ziemiański (1980-1983), Włodzimierz Ponomarenko (1984-1991), Jan Jeszka (1992-1995), Roman Cichon (1996-1998), Grażyna Duda (1999-2007), prof. dr hab. Lidia Wądołowska (2008-2011), Jerzy Bertrandt (2012-2015), Juliusz Przysławski (2016-2019), Jadwiga Malczewska-Lenczowska (2020-2023), Aneta Kopeć (2024-). **Honorowi Przewodniczący:** Aleksander Szczygieł, Stanisław Berger.

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Polskie Towarzystwo Nauk Żywnościowych utworzone zostało w 1980 r. z inicjatywy członków Komitetu Żywnienia Człowieka Polskiej Akademii Nauk. Główną ideą powołania PTNŻ było zintegrowanie środowiska naukowego z obszaru nauk medycznych, rolniczych, ekonomicznych, biologicznych i przyrodniczych, a reprezentującego dyscyplinę żywienie człowieka.

Zadaniem Towarzystwa w myśl statutu zatwierdzonego 22 marca 1988 r. jest organizowanie i popieranie działalności zmierzającej do rozwoju nauk żywieniowych, upowszechnianie i propagowanie osiągnięć naukowych z zakresu żywienia człowieka w kraju i poza jego granicami. Podstawowe formy działania PTNŻ obejmują: orga-

nizowanie konferencji, zebrań, sympozjów i kongresów naukowych oraz wykładów, odczytów, wystaw i audycji w środkach masowego przekazu; współpracę z krajowymi i zagranicznymi placówkami zajmującymi się problematyką żywienia; prowadzenie działalności wydawniczej; społeczne doradztwo naukowe w dziedzinie żywienia człowieka. Powołanie Towarzystwa umożliwiło rozwój i podnoszenie prestiżu nauk żywieniowych w naszym kraju w stosunku do innych nauk, stworzenie krajowego forum dla wymiany doświadczeń, poglądów i stanowisk w ważnych sprawach będących przedmiotem zainteresowania Towarzystwa, nawiązywanie kontaktów z innymi towarzystwami żywieniowymi poza granicami kraju, członkostwo w Federacji Europejskich Towarzystw Żywieniowych.

Od początku istnienia Towarzystwo organizowało konferencje naukowe o charakterze ogólnokrajowym i regionalnym, których problematyka dotyczyła aktualnych zagadnień z obszaru żywienia człowieka. W 1987 r. zorganizowano w Warszawie konferencję Międzynarodową w ramach Federacji Europejskich Towarzystw Żywieniowych nt. „Nauki żywieniowe dla zdrowia człowieka”, w której uczestniczyło ponad 500 osób z 30 krajów. Konferencja pozwoliła na wymianę doświadczeń i poglądów oraz konfrontację poziomu badań krajowych z europejskimi. Od 1993 roku PTNŻ organizuje corocznie konferencje krajowe nt. „Fakty i fikcje w żywieniu człowieka”, których celem jest upowszechnianie prawidłowych poglądów w tej dziedzinie. Co dwa lata organizowane są przez poszczególne oddziały oraz Zarząd Główny konferencje naukowe z cyklu „Dylematy nauki o żywieniu człowieka – dziś i jutro” – do tej pory odbyły się dwie takie konferencje: w roku 2018 w Olsztynie („Żywność a nowotwory”) oraz w roku 2021 w Warszawie z udziałem gości zagranicznych („Nutrition and quality of life of the elderly”). Wspólnie z Wojskowym Instytutem Higieny i Epidemiologii towarzystwo organizowało konferencje naukowe z cyklu „Higiena żywności i żywienia podstawą zdrowia” – łącznie odbyło się 7 takich konferencji.

Towarzystwo prowadzi różne inne formy działalności popularyzatorskiej, jak odczyty, prelekcje, kursy, wywiady, artykuły prasowe. Towarzystwo przygotowało też szereg ekspertyz, opinii i stanowisk, związanych z aktualnymi problemami z zakresu nauki o żywności i żywieniu człowieka a dotyczących: nowych dyscyplin naukowych, nazewnictwa żywieniowego i zaleceń żywieniowych, monitoringu substancji obcych występujących w żywności krajowej, nauczania żywienia w akademiach medycznych, konsensusu tłuszczowego, w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty, roli przekąsek w zdrowym żywieniu oraz poprawy zwyczajów żywieniowych Polaków poprzez stopniowe zmiany wyborów żywieniowych oraz roli prawidłowego nawodnienia w zdrowym żywieniu oraz pożądaną zmianę zwyczajów Polaków dotyczących spożycia płynów. W wyniku tych działań opublikowane zostały: *Zalecenia żywieniowe dla ludności w Polsce* (wspólnie z Instytutem Żywności i Żywienia), *Złota karta prawidłowego żywienia* oraz *Słownik pojęć żywieniowych*.

W uznaniu zasług prof. Aleksandra Szczygła w rozwój nauki o żywieniu człowieka w Polsce, PTNŻ ustanowiło nagrodę jego imienia, która jest przyznawana za wybitne prace naukowo-badawcze oraz popularyzatorskie w tej dziedzinie.

PTNŻ od początku swego istnienia współpracuje z innymi towarzystwami, jak: Polskie Towarzystwo Dietetyki, Polskie Towarzystwo Technologów Żywności, Polskie Towarzystwo Farmaceutyczne, Polskie Towarzystwo Gerontologiczne, Polskie Towarzystwo Pediatryczne, a ponadto z: Komitetem Nauki o Żywieniu Człowieka PAN i jego zespołami, Radą Towarzystw Naukowych przy Prezydium PAN, Narodowym Instytutem Zdrowia Publicznego – PZH-PIB, Uniwersytetami Trzeciego Wieku.

PTNŻ jest członkiem Federacji Europejskich Towarzystw Żywnościowych (Federation of European Nutrition Societies – FENS), jego honorowy przewodniczący, prof. Stanisław Berger był prezesem Federacji w kadencji 1987-1991.

Towarzystwo jest członkiem Zrzeszenia Polskich Towarzystw Medycznych.

WYDAWNICTWA CIĄGŁE

Fakty i Fikcje w Żywieniu Człowieka. Warszawa 1993 – obecnie

ŹRÓDŁA

Statut Polskiego Towarzystwa Nauk Żywnościowych. <https://ptnz.sggw.pl>

LITERATURA

Berger S.: *Polskie Towarzystwo Nauk Żywnościowych (PTNŻ)*. „Postępy Nauk Rolniczych” 1981 R. 28(33) nr 4 s. 174-175.

Gronowska-Senger A.: *Polskie Towarzystwo Nauk Żywnościowych – historia i teraźniejszość*. „Heureka. Problemy Społecznego Ruchu Naukowego” 2001 nr 3/4 s. 167-170.

Kołąjtis-Dołowy A., Hamułka J., Brzozowska A.: Wkład Polskiego Towarzystwa Nauk Żywnościowych w upowszechnianie wiedzy o prawidłowym żywieniu człowieka, [w:] Towarzystwa Naukowe w Polsce dziedzictwo, kultura, nauka, trwanie. Kruszewski Z. (red.), Wydawca: Rada Towarzystw Naukowych przy Prezydium PAN, Warszawa 2013, s. 291-297, ISBN 978-83-61236-46-7.

Kołąjtis-Dołowy A., Gronowska-Senger A., Hamułka J.: Wkład Polskiego Towarzystwa Nauk Żywnościowych w upowszechnianie wiedzy o żywieniu człowieka. [w:] Rola towarzystw naukowych w rozwoju świadomości obywatelskiej i kulturowej. Gulczyński A., Kruszewski Z. (red.), Wyd. Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Poznań 2019. s. 329-342, ISBN 978-83-7654-441-0.

e-mail: jadwiga_hamułka@sggw.edu.pl

JADWIGA HAMUŁKA

POLSKIE TOWARZYSTWO NAUKOWE AIDS POLISH SCIENTIFIC AIDS SOCIETY

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1993. **Siedziba:** Warszawa. Aktualny adres Zarządu Głównego: 71-455 Szczecin, ul. Arkońska 4 (Pomorski Uniwersytet Medyczny, Klinika Chorób Zakaźnych, Tropikalnych i Nabytych Niedoborów Immunologicznych). <https://ptnaids.pl>. **Struktura organizacyjna:** Walne Zgromadzenie, Zarząd Główny. **Liczba członków:** 328 (2023). **Prezesi:** Andrzej Gładysz (1993-99), Anna Boroń-Kaczmarek (1999-2005), Andrzej Horban (2002-2011), Brygida Knysz (2011-2017), Miłosz Parczewski (2017-). **Sekretarze:** Krzysztof Simon (1993-99), Magdalena Pynka (1999-2005), Regina Podlasin (2005-2011), Małgorzata Ingot (2011-2017), Magdalena Witak-Jędra (2017-2025), Monika Bociąga-Jasik (2025-).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Polskie Towarzystwo Naukowe AIDS powstało w 1993 r. w Bydgoszczy, z inicjatywy grupy specjalistów (lekarzy chorób zakaźnych, dermatologów-wenerologów, hematologów, psychologów i prawników) zaangażowanych w rozwiązywanie problemów medycznych, społecznych i prawnych związanych z epidemią zakażenia HIV w Polsce. Działalność Towarzystwa obejmuje teren Rzeczypospolitej Polskiej.

Do zadań statutowych PTN AIDS (statut zarejestrowany w 1993 r., zmiany w 1997 r.) należy: propagowanie zdobyczy i postępów nauki wśród lekarzy i innych osób zajmujących się problematyką HIV i AIDS; zachęcanie i wdrażanie do pracy naukowej oraz promocji zdrowia; praca dydaktyczna i wychowawcza wśród osób zajmujących się zawodowo sprawami HIV i AIDS; współdziałanie w organizowaniu służby zdrowia i opieki społecznej oraz w rozwiązywaniu problemów związanych z działalnością tych służb; prowadzenie działalności mającej na celu stworzenie warunków dla harmonijnego współżycia w społeczeństwie osób zakażonych HIV i chorych na AIDS; współdziałanie w szkoleniu lekarzy i innych pracowników zajmujących się profesjonalnie HIV i AIDS. Dla realizacji zadań statutowych Towarzystwo organizuje konferencje i zjazdy naukowe, wydaje własne czasopismo naukowe, prowadzi kursy, wykłady i warsztaty dla specjalistów różnych dziedzin. Wśród członków Towarzystwa znajdują się lekarze, pielęgniarki, socjolodzy, psychologowie, wolontariusze, osoby żyjące z HIV/AIDS, członkowie organizacji pozarządowych, działających w problemie HIV/AIDS. Towarzystwo aktywnie zajmuje się również promocją profilaktyki zakażenia HIV włączając profilaktykę przed- i poekspozycyjną.

W latach 1993-2023 odbyły się 10 zjazdów Towarzystwa oraz 16 konferencji naukowych. Towarzystwo rokrocznie przygotowuje i uaktualnia standardy opieki nad chorym żyjącym z HIV/AIDS (Zasady opieki nad osobami zakażonymi HIV – zalecenia Polskiego Towarzystwa Naukowego AIDS), organizuje warsztaty i konferencje, aktualnie

również w formie hybrydowej. W trakcie pandemii COVID-19 aktywnie uaktualniano wytyczne dotyczące profilaktyki terapii tego zakażenia u osób żyjących z HIV. Od czasu rosyjskiej inwazji na Ukrainę towarzystwo organizuje działania dotyczące standardów opieki nad uchodźcami wojennymi żyjącymi z HIV/AIDS.

Stale współpracuje z Krajowym Centrum ds. AIDS w Warszawie, opiniując akty prawne dotyczące problematyki HIV/AIDS w Polsce, współpracuje z międzynarodowymi organizacjami rządowymi i pozarządowymi w zakresie problematyki HIV/AIDS członkowie towarzystwa stale współpracują z organizacjami Europejskimi i światowymi (European AIDS Clinical Society (EACS), European Centre for Disease Prevention and Control (ECDC), Fast-track cities, International AIDS Society (IAS).

WYDAWNICTWA CIĄGŁE

Problemy HIV i AIDS. Warszawa 1993 –

Od 2002 pt. HIV&AIDS Review (zasięg międzynarodowy, aktualny wydawca Termedia).

ŹRÓDŁA

Statut Polskiego Towarzystwa AIDS. Warszawa 1993. Toż. Warszawa 1997.

e-mail: zarzad@ptnaids.pl

MIŁOSZ PARCZEWSKI

POLSKIE TOWARZYSTWO NEFROLOGICZNE POLISH SOCIETY OF NEPHROLOGY

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1983. **Siedziba:** 50-068 Wrocław, ul. Świdnicka 36. **Oddziały:** Dolnośląski, Kujawsko-Pomorski, Małopolski, Południowo-Wschodni, Północno-Wschodni, Podkarpacki, Śląski, Warszawsko-Łódzki, Wielkopolski. **Struktura organizacyjna:** Walne Zgromadzenie, Zarząd Główny, Zarządy Oddziałów, Sekcje, Klub. **Liczba członków:** **150** (szacunkowo, 1983), **737** (2026) **Prezesi:** Tadeusz Orłowski (1983-1986), Kazimierz Bączyk (1986-1989), Franciszek Kokot (1989-1998), Bolesław Rutkowski (1998-2004), Michał Myśliwiec (2004-2007), Andrzej Więcek (2007-2010), Jacek Manitius (2010-2013), Magdalena Durlik (2013-2016), Michał Nowicki (2016-2019), Andrzej Oko (2019-2022), Magdalena Krajewska (2022-2025), Marcin Adamczak (2025-) **Sekretarze:** Maria Morzycka-Michalik (1983-1986), Irena Pietrzak (1986-1989), Andrzej Więcek (1989-1998), Jacek Manitius (1998-2001), Alicja Dębska-Ślizień (2001-2004), Jolanta Małyszko (2004-2007), Teresa Nieszporek (2007-2010), Beata Sulikowska

(2010-2013), Teresa Bączkowska (2013-2016), Anna Masajtis-Zagajewska (2016-2019), Krzysztof Schwermer (2019-2022), Dorota Kamińska (2022-2025), Ilona Kurnatowska (2025-)

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Polskie Towarzystwo Nefrologiczne powstało w 1983 roku podczas założycielskiego I Zjazdu, który odbył się w Bydgoszczy w dniach 10-11 września 1983 roku. Inicjatorami jego powstania byli nefrolodzy związani wówczas z Sekcją Nefrologiczną Towarzystwa Internistów Polskich, w tym prof. Franciszek Kokot, prof. Kazimierz Trznadel, prof. Zenon Szewczyk oraz prof. Kazimierz Bączyk. Pierwszym Przewodniczącym wybranym podczas zjazdu założycielskiego w Bydgoszczy został prof. Tadeusz Orłowski, a jego zastępcą prof. Andrzej Manitus. Od 1997 roku Polskie Towarzystwo Nefrologiczne posiada oficjalne logo. Autorem znaku jest artysta plastyk Jacek Waśko z Ciechocinka.

Celem działania Polskiego Towarzystwa Nefrologicznego jest:

rozwijanie i propagowanie zdobyczy nauki w dziedzinie nefrologii, dializoterapii i transplantacji nerek, inspirowanie członków Towarzystwa do twórczej pracy naukowej i stałego podnoszenia ich kwalifikacji zawodowych, współdziałanie w organizowaniu systemu opieki zdrowotnej i rozwiązywania problemów dotyczących działalności tej służby w zakresie kompetencji i zainteresowań Towarzystwa, promocja zdrowia w zakresie nefrologii i dziedzin medycyny z nią związanych, upowszechnianie wiedzy o postępach nefrologii, dializoterapii i transplantacji nerek wśród lekarzy i innych pracowników ochrony zdrowia, inicjowanie, prowadzenie w charakterze sponsora i wspieranie badań naukowych w dziedzinie nefrologii, dializoterapii i transplantologii nerek oraz krajowej i międzynarodowej wymiany naukowej.

Działalność Towarzystwa obejmuje między innymi: organizację zjazdów, konferencji, sympozjów i posiedzeń naukowych i szkoleniowych, współdziałanie z instytucjami systemu opieki zdrowotnej w rozwiązywaniu i doskonaleniu opieki lekarskiej w zakresie nefrologii, współpracę z innymi krajowymi i zagranicznymi towarzystwami naukowymi o podobnym profilu działania, organizację szkolenia członków w ośrodkach klinicznych i naukowobadawczych w kraju i za granicą, rozwijanie metod leczenia oraz diagnostyki chorób nerek poprzez organizowanie, prowadzenie i wsparcie w tym zakresie badań laboratoryjnych i klinicznych, redagowanie trzech czasopism o tematyce nefrologicznej: „Nefrologia i Dializoterapia Polska”, „Forum Nefrologiczne – Edukacja”, „Renal Disease and

Transplantation Forum”, inspirowanie oraz wspieranie projektów badawczych członków Towarzystwa, przygotowywanie zaleceń i stanowisk.

W strukturze Polskiego Towarzystwa Nefrologicznego znajdują się trzy sekcje: Historyczna, Nefrologii Interwencyjnej i Rehabilitacji w Chorobach Nerek oraz Klub Młodych Nefrologów PTN.

Zjazdy: I Zjazd PTN (1983, Bydgoszcz), II Zjazd PTN (1986, Kraków), III Zjazd PTN (1989, Gdańsk), IV Zjazd PTN (1992, Katowice), V Zjazd PTN (1995, Lublin), VI Zjazd PTN (1998, Poznań), VII Zjazd PTN (2001, Kraków), VIII Zjazd PTN (2004, Biały-

stok), IX Zjazd PTN (2007, Wisła), X Zjazd PTN (2010, Bydgoszcz), XI Zjazd PTN (2013, Wrocław), XII Zjazd PTN (2016, Łódź), XIII Zjazd PTN (2019, Poznań), XIV Zjazd PTN (2022, Wrocław), XV Zjazd PTN (2025, Katowice).

Konferencje: I Konferencja Naukowo-Szkoleniowa (KNS) PTN (1984, Szczecin), II KNS (1985, Białystok), III KNS (1987, Olsztyn), IV KNS (1988, Lublin), V KNS (1990, Łódź), VI KNS (1991, Wrocław), VII KNS (1993, Warszawa), VIII KNS (1994, Białystok), IX KNS (1996, Włocławek), X KNS (1997, Tarnów), XI KNS (1999, Polanica Zdrój), XII KNS (2000, Bydgoszcz), XIII KNS (2002, Szczecin), XIV KNS (2003, Opole), XV KNS (2005, Kielce), XVI KNS (2006, Toruń), XVII KNS (2008, Poznań), XVIII KNS (2009, Warszawa), XIX KNS (2011, Rzeszów), XX KNS (2012, Ryn), XXI KNS (2014, Lublin), XXII KNS (2015, Kołobrzeg), XXIII KNS (2017, Białystok), XXIV KNS (2018, Warszawa), XXV KNS (2020, Częstochowa), XXVI KNS (2021, Rzeszów), XXVII KNS (2023, Szczecin), XXVIII KNS (2024, Lublin).

Pod patronatem PTN odbywały się i nadal odbywają inne ważne, cykliczne konferencje: Katowickie Seminarium „Postępy w Nefrologii i Nadciśnieniu Tętniczym” (prof. A. Więcek), Konferencja Naukowo-Szkoleniowa „Światowy Dzień Nerek” (prof. R. Gellert), Krakowskie Dni Dializoterapii (prof. O. Smoleński), Nadbałtyckie Spotkania Nefrologiczne (Baltic Meeting, prof. B. Rutkowski), Nefrokardiologia (prof. M. Myśliwiec, prof. B. Naumnik), Płockie Dni Nefrologiczne (dr M. Świtalski), Polsko-Niemiecko-Czeskie Sympozja (Trilateral Symposium; 1994-2019; prof. F. Kokot, prof. M. Klinger, prof. M. Krajewska), Post ASN Meeting – Gdańskie Repetytorium Nefrologiczne (prof. B. Rutkowski), Postępy w Dializie Otrzewnowej (w różnych miejscach), Postępy w Nefrologii i Transplantologii (prof. T. Stompór), Siedleckie Dni Nefrologiczne (dr A. Podgórzak), Top Nephrological Trends (prof. A. Oko, prof. K. Pawlaczyk), Warszawskie Spotkania Nefrologiczne (prof. J. Matuszkiewicz-Rowińska, prof. J. Małyшко), Włocławska Konferencja Nefrologiczna (prof. J. Ostrowski).

Polskie Towarzystwo Nefrologiczne współpracuje między innymi z: European Renal Association (ERA), International Society of Nephrology (ISN), European Kidney Health Alliance (EKHA), International Association for the History of Nephrology (IAHN), Konferencją Prezesów Towarzystw Lekarskich. Członkowie PTN pełnili i pełnią wiele ważnych funkcji w międzynarodowych towarzystwach nefrologicznych, takich jak International Society of Nephrology (ISN), European Renal Association - European Dialysis and Transplant Association (ERA-EDTA, obecnie ERA), International Society of Peritoneal Dialysis (ISPD), International Society of Uremic Research and and Toxicity (ISURT), International Association for the History of Nephrology (IAHN), Polskie Towarzystwo Transplantacyjne (PTT). Prof. J. Roguski (Poznań) i prof. S. Angielski (Gdańsk) byli członkami Zarządu ISN w latach 60 i 70 ub. wieku. Prof. F. Kokot był członkiem Nominating Committee, prof. A. Więcek był Przewodniczącym sekcji organizującej kursy COMGAN CME, a prof. B. Rutkowski członkiem Komisji Historycznej. Udział członków PTN w pracach ERA-EDTA, obecnie ERA jest jeszcze szerszy. Prof. T. Orłowski, F. Kokot (3 razy), M. Klinger, J. Małyшко i ostatnio (2025) M. Adamczak byli wybierani na członków zarządu ERA. Prof. A. Więcek po 2 kadencjach jako członek zarządu został wybrany na sekretarza-skarbnika, a następnie został wybrany

na Prezydenta ERAEDTA na kadencję 2014-2017. Dodatkowo prof. B. Rutkowski był członkiem Komitetu Naukowego Rejestru ERA-EDTA, a prof. R. Gellert był Dyrektorem Biura Rejestru ERAEDTA. W 2010 roku prof. F. Kokot został członkiem honorowym ERA-EDTA. Prof. K. Bączyk, Z. Twardowski oraz P. Hirszel byli członkami założycielami ISPD. W późniejszych latach w zarządzie ISPD byli: prof. M. Lichodziejewska-Niemierko, prof. J. Matuszkiewicz-Rowińska i prof. J. Małyszko. W 2015 roku W. Sułowicz i M. Lichodziejewska-Niemierko współorganizowali Kongres EuroPD w Krakowie. Z kolei prof. B. Rutkowski był członkiem zarządu, a później Prezydentem ISURT i w 2007 roku organizował kongres tego towarzystwa w Sopocie. B. Rutkowski, J. Ostrowski, M. Muszytowski i P. Rutkowski byli członkami zarządu IAHN. Prof. B. Rutkowski i Prof. J. Ostrowski byli Prezydentami IAHN. Prof. Rutkowski i A. Więcek zostali członkami honorowymi IAHN. W tym czasie prof. B. Rutkowski, Dr M. Muszytowski i prof. J. Ostrowski zorganizowali Kongresy IAHN w Gdańsku (2004), Toruniu (2010) i Wieńcu-Zdroju (2017). Prof. Janusz Ostrowski od 2018 roku jest redaktorem naczelnym IAHN Bulletin, będącym oficjalnym czasopismem IAHN. Prezesami PTT byli w Prof. M. Lao w latach (1993-1995), prof. L. Pączek (2003-2005), prof. Magdalena Durlik (2009-2011), prof. B. Rutkowski (2013-2015), prof. A. Dębska-Słizień 2021-2023).

Członkowie Honorowi PTN: Horst Klinkmann (Niemcy), Rosario Maiorka (Włochy), Jan Nielubowicz (Warszawa), Tadeusz Orłowski (Warszawa), Bruno Watschinger (Austria), Karl Koch (Niemcy), Adalbert Bohle (Niemcy), Albert Valek (Czechy), Istvan Taraba (Węgry), Franklin H. Epstein (USA), Zygmunt Hanicki (Kraków), Henri Iahn (Francja), Bengt Lindholm (Szwecja), John F. Maher (USA), Raymond Ardaillou (Francja), Gabriel Richet (Francja), Jürgen Bommer (Niemcy), Vittorio Bonomini (Włochy), Hans J. Gurland (Niemcy), Edward Johns (Wielka Brytania), Andrzej Manitius (Gdańsk), Shaul G. Massry (USA), Alfred Siciński (Warszawa), Karl J. Ulrich (Niemcy), Kazimierz Trznadel (Łódź), Prof. August Heidland (Niemcy), Alex M. Davison (Wielka Brytania), Garabed Eknayan (USA), Joel D. Kopple (USA), John Williams (Wielka Brytania), Ram Gokal (Wielka Brytania), Miroslav Mydlik (Słowacja), Eberhard Ritz (Niemcy), Kazimierz Bączyk (Poznań), Irena Marcinek (Warszawa), Robert W. Schrier (USA), Walter Hörl (Austria), Tilman Drüeke (Francja), Franciszek Kokot (Katowice), Karl Zenker (Niemcy), Saulo Klahr (USA), Eduardo Slatopolsky (USA), Zenon Szewczyk (Wrocław), Francesco Locatelli (Włochy), Stefan Angielski (Gdańsk), Mieczysław Lao (Warszawa), Giuseppe Remuzzi (Włochy), Iain Macdougall (Wielka Brytania), Wojciech Rowiński (Warszawa), Tomasz Szepietowski (Wrocław), Carmine Zoccali (Włochy), Witold Chrzanowski (Łódź), Zbysław Twardowski (Kraków/USA), Zofia Wańkowicz (Warszawa), Richard Johnson (USA), Gerard London (Francja), Raymond Vanholder (Belgia), Stanisław Czekalski (Poznań), Christopher Wanner (Niemcy), Jürgen Floege (Niemcy), Marian Klinger (Wrocław), Andrzej Książek (Lublin), Michał Myśliwiec (Białystok), Laszlo Rozsival (Węgry), Bolesław Rutkowski (Gdańsk), Peter Steinvinkel (Szwecja), Władysław Sułowicz (Kraków), Kai-Uwe Eckardt (Niemcy), Johannes Mann (Niemcy), Edmund Nartowicz (Bydgoszcz), Olgierd Smoleński (Kraków), Andrzej Więcek (Katowice), Jacek Manitius (Bydgoszcz), Vladimír Tesař (Czechy),

Jonathan Fox (Wielka Brytania), Magdalena Durlik (Warszawa), Ewa Żukowska-Szczechowska (Katowice), Krzysztof Marczewski (Lublin), Natale De Santo (Włochy), Andrzej Wojtczak (Poznań), Kerstin Amman (Niemcy), Leszek Pączek (Warszawa), Ivan Rychlik (Czechy), Maria Boratyńska (Wrocław), Ryszard Gellert (Warszawa), Andrzej Ochocki (Poznań), Wacław Weyde (Wrocław), Alicja Dębska-Ślizień (Gdańsk), Jan Duława (Katowice), Janusz Ostrowski (Warszawa)

WYDAWNICTWA CIĄGŁE

Nefrologia i Dializoterapia Polska (NDP) jest oficjalnym polskojęzycznym czasopismem Polskiego Towarzystwa Nefrologicznego od 1997 roku. Czasopismo to redagowane było kwartalnie, najpierw pod przewodnictwem prof. Władysława Sułowicza, a od 2019 roku prof. Michała Nowickiego. NDP promuje polską nefrologię stanowiąc źródła aktualnej wiedzy dla lekarzy specjalistów chorób wewnętrznych, nefrologii i dziedzin pokrewnych. **Redaktor naczelny:** prof. Michał Nowicki (poprzednio prof. Władysław Sułowicz)

„Forum Nefrologiczne – Edukacja” to kwartalnik służący poszerzaniu praktycznej wiedzy z zakresu nefrologii i leczenia nerkozastępczego. Do podstawowych działów czasopisma należą: nefrologia kliniczna, hemodializa, dializa otrzewnowa, transplantologia i pielęgniarstwo nefrologiczne. Czasopismo jest skierowane do lekarzy nefrologów, internistów, pielęgniarek nefrologicznych oraz wszystkich innych osób zainteresowanych tą tematyką. **Redaktor Naczelny:** prof. Bolesław Rutkowski

„Renal Disease and Transplantation Forum” to kwartalnik wydawany w języku angielskim będący miejscem wymiany informacji z zakresu nefrologii i transplantologii oraz leczenia nerkozastępczego. **Redaktor Naczelny:** prof. Alicja Dębska-Ślizień.

ŹRÓDŁA

Statut Polskiego Towarzystwa Nefrologicznego. Internet: www.ptnefro.com.pl

LITERATURA

- Ostrowski J., Rutkowski B. Członkowie Honorowi Polskiego Towarzystwa Nefrologicznego. Cz. I – Profesor Tadeusz Orłowski. *Forum Nefrol.* 2013; 1: 71-75;
- Ostrowski J. 25 Katowickich Seminariów „Postępy w Nefrologii i Nadciśnieniu Tętniczym”. W: Więcek A. (red.). *Medycyna Praktyczna 2024*; Ostrowski J. Rutkowski B. Sprawozdanie z IX Konferencji Naukowo-Szkoleniowej Polskiego Towarzystwa Nefrologicznego, Polska, Włocławek, 10-12.10.1996. *Pol. Arch. Med. Wewn.* 1997; 97(3): 297-299;
- Ostrowski J., Rutkowski B. Sprawozdanie z 47 Kongresu ERA-EDTA w Monachium w 2010 roku – osiągnięcia polskich lekarzy. *Nefrologia i Dializoterapia Polska.* 2011; 15(1): 61-64;
- Ostrowski J., Rutkowski B. Sekcja Historyczna Polskiego Towarzystwa Nefrologicznego – 15 lat działalności. *Nefrol. Dial. Pol.* 2023; 27: 35-43;
- Czekalski S., Rutkowski B. The history of nephrology in Poland. *J. Nephrol.* 2006; 19 (suppl. 10: S150-S158);
- Rutkowski B., Ostrowski J., Więcek A. History of the Polish Society of Nephrology. *G. Ital. Nefrol.* 2018; 35 (suppl. 70): 65-68;

Ostrowski J., Rutkowski B. Międzynarodowe Stowarzyszenie Historii Nefrologii. Nefrol. Dial. Pol. 2009; 13: 179-182.

Strona internetowa: www.ptnefro.com.pl

E-mail: kontakt@ptnefro.com.pl

JANUSZ OSTROWSKI
MARCIN ADAMCZAK

POLSKIE TOWARZYSTWO NEUROCHIRURGÓW POLISH SOCIETY OF NEUROSURGEONS

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1963. **Siedziba:** Klinika Neurochirurgii WUM, 02-097 Warszawa, ul. Banacha 1a. **Oddziały:** białostocki, dolnośląski, krakowski, kujawsko-pomorski, lubelski, lubuski, łódzki, pomorski, śląski, warszawski, wielkopolski, zachodnio-pomorski. **Struktura organizacyjna:** Walne Zgromadzenie, Zarząd Główny; sekcje, komisje. **Liczba członków:** 612 (2023). **Prezesi:** Adam Kunicki (1963-65, 1967-70), Lucjan Stępień (1965-67, 1974-77), Jan Bromowicz (1970-74), Jerzy Łebkowski (1977-83), Stanisław Rudnicki (1983-1989), Jerzy Bidziński (1989-1992), Jerzy Wroński (1992-1995), Tomasz Trojanowski (1995-2001), Andrzej Radek (2001-2005), Henryk Majchrzak (2005-2013), Marcin Roszkowski (2013-2021), Piotr Ładziński (2021-2024), Dariusz Jaskólski (2024-).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Polskie Towarzystwo Neurochirurgów utworzone zostało w wyniku przekształcenia Sekcji Neurochirurgicznej Polskiego Towarzystwa Neurologów i Neurochirurgów.

Towarzystwo powołane zostało w celu pogłębiania wiedzy w zakresie nauk związanych z układem nerwowym, w szczególności z chirurgią układu nerwowego oraz popierania badań i prac naukowych w tym zakresie; podnoszenia wiedzy fachowej członków; współpracy z Polską Akademią Nauk, Polskim Towarzystwem Neurologicznym oraz innymi towarzystwami naukowymi krajowymi i zagranicznymi; współpracy z izbami lekarskimi, związkami zawodowymi i innymi organizacjami służby zdrowia w zakresie zadań związanych z neurochirurgią; reprezentowania neurochirurgii polskiej w kraju i zagranicą; krzewienia zasad deontologii lekarskiej.

Ostatni statut PTNCh został zatwierdzony w 2017 r. Towarzystwo realizuje cele statutowe przez: organizowanie krajowych i międzynarodowych zjazdów naukowych; urządzanie przynajmniej raz w roku posiedzeń naukowych; organizowanie publicznych

odczytów i wykładów; wydawanie czasopism, przy czym Towarzystwo ma prawo wydawać własne czasopismo naukowe w zakresie neurochirurgii lub wspólnie z innymi towarzystwami naukowymi w kraju oraz brać udział w wydawaniu czasopism międzynarodowych z zakresu neurochirurgii; wyrażanie stanowiska i opinii oraz składanie wniosków odpowiednim władzom w sprawach związanych z neurochirurgią, w szczególności władze Towarzystwa mają prawo i obowiązek uczestniczenia w obsadzaniu fachowych stanowisk neurochirurgicznych; przynależność do Europejskiego Stowarzyszenia Towarzystw Neurochirurgicznych (EANS) i Światowej Federacji Towarzystw Neurochirurgicznych (WFNS); ogłaszanie konkursów i przyznawanie nagród za prace naukowe; prowadzenie działalności usługowo-gospodarczej w celu pomnożenia środków finansowych.

Towarzystwo rozwija działalność na terenie całego kraju. Fundusze i majątek PTNCh tworzą: składki członków, dotacje, darowizny i zapisy, dochody z prowadzonej działalności usługowo-gospodarczej oraz wpływy z organizacji zjazdów naukowych. Zadania statutowe realizują oddziały i koła terenowe oraz sekcje i komisje istniejące przy Zarządzie Głównym. Obecnie istnieją następujące Sekcje: Neuroortopedii, Neurotraumatologii, Neuroonkologii, Neurochirurgii Dziecięcej, Neurochirurgii Wewnątrznaczyniowej, Chirurgii Podstawy Czaszki, Stereotaksji i Neurochirurgii Czynnościowej, Pielęgniarstwa Neurochirurgicznego oraz Komisje: Nauki i Szkolenia i Rewizyjna, Komitet Członkowski i Sąd Koleżeński.

PTNCh prowadzi stałą działalność upowszechniania wiedzy neurochirurgicznej wśród swoich członków oraz kształcenia podyplomowego młodych neurochirurgów. To drugie zadanie jest realizowane poprzez organizowany od kilku lat cykliczny kurs pod nazwą „Polskiej Szkoły Neurochirurgii”, w ramach którego wykłady i warsztaty prowadzą eksperci z kraju oraz zagranicy. Kurs trwający kilka dni odbywa się w cyklu czteroletnim, a jego ukończenie jest istotnym elementem kształcenia dla specjalizujących się neurochirurgów. Członkowie PTNCh prowadzą także od wieku lat działalność szkoleniową i edukacyjną w ramach EANS.

Działalność naukowo-badawczą Towarzystwa koordynuje Komisja Nauki i Szkolenia, która organizuje konkursy na najlepszy doktorat i najlepszą pracę naukową z zakresu neurochirurgii, opublikowaną przez członka lub zespół członków PTNCh. Ponadto członkowie Towarzystwa biorą udział w pracach Komisji: Urazów Głowy, Chorób Naczyniowych, Zaburzeń Mowy, Nowotworów Mózgu, Wydziału VI Nauk Medycznych Polskiej Akademii Nauk.

PTNCh organizuje co 2 lata Zjazd Towarzystwa połączony z prezentacją osiągnięć naukowych i zawodowych poszczególnych ośrodków. Od początku w dorocznych zjazdach PTNCh uczestniczą wybitne postacie światowej i europejskiej neurochirurgii. Podobne, mniej lub bardziej cykliczne spotkania naukowe, organizują poszczególne sekcje PTNCh; mają one również uznaną obsadę międzynarodową.

Oficjalnym organem PTNCh jest dwumiesięcznik „Neurologia i Neurochirurgia Polska”.

POLSKIE TOWARZYSTWO
NEUROFIZJOLOGII KLINICZNEJ
POLISH SOCIETY OF CLINICAL NEUROPHYSIOLOGY

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1977. **Okresy działalności:** 1977-1993, 1995 – obecnie (nazwa poprzednia: 1977-1993 Polskie Towarzystwo EEG i Neurofizjologii Klinicznej; od 1996 r. pod obecną nazwą). **Siedziba i dane adresowe:** Klinika Neurologii II Wydziału Lekarskiego Warszawskiego UM, ul. Ceglowska 80, 01-809 Warszawa, tel/fax: 22 569-02-39. **Adres kontaktowy:** Klinika Neurologii UM we Wrocławiu, ul. Borowska 213, 50-556 Wrocław, tel/fax: 71-734-31-09. e-mail: sekretarz@ptnk.pl, prezes@ptnk.pl, strona internetowa: <https://ptnk.pl> oraz system SORGA (<https://sorga.pl>). **Struktura organizacyjna:** Władze PTNK: Krajowy Zjazd Delegatów Towarzystwa, Zarząd Główny: **Prezes** – prof. dr hab. n. med. Marta Banach. **Wiceprezes** – dr hab. n. med. Kazimierz Tomczykiewicz. **Skarbnik** – dr hab. n. med. Magdalena Koszewicz, prof. UMW. **Sekretarz** – dr hab. n. med. Edyta Dziadkowiak. **Członkowie:** dr hab. n. med. Maria Ejma, prof. UMW; prof. dr hab. n. med. Beata Zakrzewska-Pniewska; dr n. med. Marta Lipowska; dr n. med. Joanna Cegielska; prof. dr hab. inż. Ewa Zalewska; dr n. med. Justyna Pigońska. **Delegat do Międzynarodowej Federacji Towarzystw Neurofizjologii Klinicznej** – prof. dr hab. n. med. Beata Zakrzewska-Pniewska. **Zastępca delegata** – prof. dr hab. n. med. Marta Banach. **Główna Komisja Rewizyjna:** dr hab. n. med. Anna Potulska-Chromik, dr n. med. Katarzyna Mariańska, dr n. med. Anna Pokryszko-Dragan. **Oddziały:** Białostocki, Dolnośląski, Gdański, Kielecki, Krakowski, Lubelski, Łódzki, Poznański, Szczeciński, Śląski, Warszawski. **Sekcje i komisje** (w latach 2020–2025): Sekcja EEG (przewodnicząca – dr n. med. Aleksandra Wierzbicka-Wichniak), Sekcja Rozwojowa (przewodnicząca – dr n. med. Iwona Terczyńska), Sekcja Techników Medycznych (przewodnicząca – dr n. o zdr. Jolanta Gałęcka), Sekcja Biofeedback (przewodnicząca – dr n. med. Alicja Kubik), Sekcja EMG (przewodnicząca – dr n. med. Justyna Pigońska), Sekcja PW (przewodnicząca – dr hab. Edyta Dziadkowiak). Komisja d/s Licencji PTNK. Licencje PW (przewodnicząca – Prof. dr hab. n. med. Beata Zakrzewska-Pniewska), Licencje EEG wieku rozwojowego (przewodnicząca – lek. Iwona Terczyńska), Licencje EEG dorosłych (przewodnicząca – dr n. med. Aleksandra Wierzbicka-Wichniak), Licencje EMG (przewodniczący – dr hab. n. med. Kazimierz Tomczykiewicz), EEG Biofeedback (przewodnicząca – dr n. med. Alicja Kubik). Komisja Programowo-Szkoleniowa: dr n. med. Joanna Cegielska (przewodnicząca), prof. dr hab. n. med. Beata Zakrzewska-Pniewska, prof. dr hab. n. med. Ewa Zalewska, dr hab. n. med. Kazimierz Tomczykiewicz, prof. dr hab. n. med. Marta Banach, dr n. med. Marta Lipowska, dr n. med. Alicja Kubik, dr n. med. Justyna Pigońska, lek. Iwona Terczyńska. **Biblioteka:** materiały edukacyjne udostępnione przez PTNK znajdują się na stronie <https://ptnk.pl/materiały-edukacyjne> oraz w systemie SORGA. **Archiwum:** firma „PRIME-PRO-

GRESS Paweł Wrzosek” z siedzibą w Warszawie ul. Białowieska 14/18, 04-063 Warszawa, NIP: 1131931260, REGON: 142745141. **Wydawnictwo:** brak. **Repozytorium:** archiwum PRIME-PROGRESS Paweł Wrzosek. **Liczba członków:** 400. Członkowie zwyczajni: 320 osób w 1977 r.; 684 osób w 2003 r.; 920 osób w 2015 r. Członkowie honorowi i wspierający: 17. **Członkowie honorowi:** prof. dr hab. n. med. Hausmanowa-Petrusewicz, prof. dr hab. n. med. Danuta Wochnik-Dyjas, prof. dr hab. n. med. Jerzy Majkowski, prof. dr hab. n. med. Teofan Domżał, prof. dr hab. n. med. Barbara Eme-ryk-Szajewska, prof. dr hab. n. med. Anna Koślacz-Folga, dr n. med. Bohdan Darwaj, dr hab. n. med. Maria Niewiadomska, dr hab. n. biol. Aleksander Sobieszek, dr n. med. Jan Kazimierz Nowak, tech. Iga Pietrzak-Bryłka, mgr inż. Zbigniew Niedbalski, dr hab. n. med. Maria Ejma, prof. nadzw., prof. dr hab. n. med. Jan Kochanowski, dr n. biol. Jadwiga Koprowska, prof. dr hab. n. med. Jerzy Kotowicz, prof. dr hab. n. med. Janusz Kowalczyk. **Prezesi honorowi:** brak. **Prezesi:** Jerzy Majkowski (1977-1981), Władysław Traczyk (1981-1985), Tadeusz Bacia (1985-1989), Jan Trąbka (1989-1993), Marek Kowalczyk (1993-1997), Jerzy Kotowicz (1997-2006), Jan Kochanowski (2006-2015), Maria Ejma (2015-2021), Marta Banach (2021-nadal). **Sekretarze:** Stanisław Zalejski (1977-1981), Waldemar Szelenberger (1981-1985), Jerzy Kopeć (1985-1989), Zbigniew Bojda (1989-1993), Jan Kochanowski (1993-1997), Kazimierz Tomczykiewicz (1997-2006), Joanna Cegielska (2006-2015), Marta Waliszewska-Prosół (2015-2018), Edyta Dziadkowiak (2019-nadal). **Skarbnicy:** Krystyna Niedzielska (2006-2010), Joanna Perzyńska-Mazan (2010-2015), Magdalena Koszewicz (2015-nadal).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Początki Polskiego Towarzystwa Neurofizjologii Klinicznej (PTNK) sięgają 1976 r., kiedy to pod nazwą Polskie Towarzystwo Elektroencefalografii i Neurofizjologii Klinicznej uzyskało zatwierdzenie statutu oraz wpis do rejestru stowarzyszeń. Po wejściu w życie Prawa o stowarzyszeniach (10 kwietnia 1989 r.) Towarzystwo zostało oficjalnie zarejestrowane w sądzie rejestrowym, a w 1996 r. przyjęło obecną nazwę.

Towarzystwo zajmuje się rozwojem i upowszechnianiem neurofizjologii klinicznej w Polsce. Nadrzędne cele statutowe obejmują: 1) dbanie o rozkwit tej dziedziny, także w zakresie rozwoju polskiej myśli naukowej i opieki lekarskiej; 2) propagowanie zasad etyki zawodowej i monitorowanie ich przestrzegania; 3) rozpowszechnianie wiedzy z zakresu tej gałęzi nauki; oraz 4) starania o odpowiedni poziom wykonywania i interpretacji badań. Towarzystwo realizuje swoje cele poprzez propagowanie wiedzy z zakresu neurofizjologii klinicznej, wspieranie lekarzy i specjalistów w podnoszeniu kwalifikacji oraz organizowanie szkoleń i wydawanie licencji. Ponadto zachęca swoich członków do pracy naukowej i społecznej, organizuje krajowe oraz międzynarodowe zjazdy, a także współpracuje przy redagowaniu publikacji naukowych. Towarzystwo wydaje także opinie, ogłasza konkursy, współdziała z Izdami Lekarskimi i władzami służby zdrowia w zakresie rozwoju opieki lekarskiej oraz współpracuje ze szkolnictwem przy tworzeniu programów edukacyjnych. Ponadto popularyzuje tematykę neurofizjologii klinicznej oraz współpracuje z innymi stowarzyszeniami naukowymi.

Terenem działalności PTNK jest obszar całego kraju. O członkostwo ubiegać się może lekarz i inna osoba zawodowo zajmująca się neurofizjologią kliniczną. Fundusze obejmują: środki ze składek członkowskich, nieruchomości i ruchomości przynależne do PTNK, wszelkie dotacje, subwencje i donacje, a także pozostałe wpływy uzyskiwane za sprawą działalności statutowej i gospodarczej.

PTNK oraz jego poszczególne sekcje (EEG, EMG, PW, Biofeedback, Techników, Rozwojowa) prowadzą nieprzerwaną działalność naukowo-szkoleniową od 1977 r., regularnie organizując konferencje, zjazdy, sympozja i warsztaty, które dotyczą różnych aspektów neurofizjologii klinicznej. Towarzystwo aktywnie uczestniczy również w międzynarodowych kongresach oraz organizuje prestiżowe wydarzenia naukowe o zasięgu międzynarodowym w Polsce. Te wydarzenia służą wymianie wiedzy, doskonaleniu umiejętności zawodowych oraz popularyzacji neurofizjologii wśród specjalistów i studentów.

Wśród zorganizowanych konferencji znajdują się m.in.:

- Regularne zjazdy krajowe organizowane co 4 lata (od 1977 r.), połączone z walnym zebraniem wyborczym Zarządu Głównego PTNK.
- 21 konferencji naukowo-szkoleniowych (w latach 1977-2003) na temat metody automatycznej analizy czynności bioelektrycznej.
- Tematyczne wydarzenia organizowane przez poszczególne sekcje, w tym dwie konferencje zorganizowane przez Sekcję EMG: „Zespoły z ucisku: diagnostyka i leczenia” (2003 r.) oraz „Choroby rdzenia” (2006 r.). Obie konferencje znalazły swoje rozwinięcie w postaci monografii o tych samych tytułach, opublikowanych pod redakcją M. Banach i A. Boguckiego.
- W latach 2006-2010 PTNK współpracowało z Polskim Towarzystwem Neurologicznym, Polskim Towarzystwem Neurologii Dziecięcej oraz Komisją Neurofizjologii Klinicznej Komitetu Nauk Neurologicznych Polskiej Akademii Nauk, biorąc udział w licznych konferencjach i spotkaniach naukowych lub współorganizując je.
- Od 1982 r. do 2019 r. w listopadzie odbywały się coroczne Konferencje Naukowo-Szkoleniowe w Pałacu Staszica w Warszawie zorganizowane przez Oddział Warszawski PTNK, Sekcje EEG i EMG PTNK, Komitet Nauk Neurologicznych PAN oraz Klinikę Neurologii Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego. Wydarzenia te miały charakter naukowy i szkoleniowy, koncentrując się na kliniczno-neurofizjologicznych aspektach chorób układu nerwowo-mięśniowego oraz ośrodkowego układu nerwowego. Ponadto omawiano zagadnienia techniczne związane z prowadzeniem badań neurofizjologicznych.
- W maju 2017 r. PTNK oraz Klinika Neurologii i Pulmonologii Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu zorganizowała Ogólnopolską Konferencję pt. „Kliniczno-neurofizjologiczne aspekty zaburzeń snu w świetle współczesnych badań”.
- W czerwcu 2019 r. PTNK, we współpracy z European, Middle East & African Chapter of International Federation of Clinical Neurophysiology, współorganizowało w Warszawie 17. Europejski Kongres Neurofizjologii Klinicznej (European Congress of Clinical Neurophysiology [ECCN]). W wydarzeniu uczestniczyło 656 neurofizjologów z 48 krajów, w tym 60 z Polski. Dzięki ofercie stypendialnej wielu młodych neurofizjologów (poniżej 35. r.ż.) mogło aktywnie uczestniczyć w kon-

gresie i zaprezentować swój dorobek naukowy.

- 4-5 czerwca 2021 r. we Wrocławiu odbył się XI Zjazd PTNK, który przeprowadzono w formule zdalnej ze względu na ograniczenia związane z pandemią COVID-19. Tematem przewodnim Zjazdu były postępy w elektrofizjologii, interdyscyplinarne zastosowanie badań neurofizjologicznych, a także integracja metod neurofizjologicznych i obrazowych w diagnostyce schorzeń układu nerwowego. W trakcie Walnego Zgromadzenia Członków PTNK jednogłośnie wybrano prof. dr hab. n. med. Martę Banach na nową prezes Towarzystwa na kadencję 2021-2025.
- W dniach 1-2 września 2023 r. odbyła się konferencja pt. „Uszkodzenie splotu ramiennego, problem interdyscyplinarny” w Muzeum Włókiennictwa w Łodzi, zorganizowana przez Sekcję EMG PTNK.
- W listopadzie 2023 r. PTNK zorganizowało w Krakowie Ogólnopolską Konferencję Naukowo-Szkoleniową: „Neurofizjologia 2023”. Tematem były zespoły cieśni oraz korelacje kliniczno-neurofizjologiczne. Kilka miesięcy później, w marcu 2024 r., odbyła się Ogólnopolska Konferencja Naukowo-Szkoleniowa „Neurofizjologia 2024”, która dotyczyła praktycznych zagadnień związanych z neuropatiami wrodzonymi i nabytymi.
- W dniach 22-23 listopada 2024 r. PTNK zorganizowało w Krakowie Ogólnopolską Konferencję Naukowo-Szkoleniową „Neurologia i Muzy”

Jednym z kluczowych obszarów działania PTNK jest prowadzenie szkoleń i wydawanie licencji. Komisja ds. Licencji przyznała już około 600 licencji w zakresie elektroencefalografii (EEG), 200 licencji w zakresie elektromiografii (EMG), 80 licencji w zakresie neurofizjologii oraz 60 licencji w zakresie potencjałów wywołanych (PW). Programy i warunki szkoleń prowadzonych przez PTNK są regularnie aktualizowane zgodnie z zaleceniami International Federation of Clinical Neurophysiology (IFCN). W celu ujednolicenia procedur szkoleniowych w dziedzinie neurofizjologii ze standardami europejskimi, w 2014 r. uchwalono organizację egzaminu kierunkowego przed uzyskaniem właściwego certyfikatu. Towarzystwo objęło patronat naukowy nad Ośrodkiem Kształcenia Medycznego AKSON w Milanówku. W oparciu o jego wzorzec realizowano wiele szkoleń zgodnych z regułami stworzonymi przez PTNK (PW, EEG, EMG, Biofeedback). W 2017 r. podjęto decyzję o organizacji egzaminów końcowych koniecznych do uzyskania Licencji PTNK. Ustanowiono Komisję ds. Egzaminu Licencyjnego. PTNK wielokrotnie podejmowało działania na rzecz ustawowego uznania przez Ministerstwo Zdrowia umiejętności zawodowych neurofizjologa, obejmujących wykonywanie oraz interpretację badań EEG, EMG i PW. Równolegle Towarzystwo zabiegało o uznanie licencji PTNK przez Narodowy Fundusz Zdrowia jako wymaganego kryterium do prowadzenia diagnostyki neurofizjologicznej oraz o właściwą wycenę świadczeń z tego zakresu.

W styczniu 2016 r. ukazała się nowelizacja Rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu ambulatoryjnej opieki specjalistycznej (Dz.U. z 2016 r. poz. 357), będąca tekstem jednolitym rozporządzenia z dnia 6 listopada 2013 r. (Dz.U. z 2013 r. poz. 1413), obejmująca m.in. świadczenia elektrofizjologiczne (str. 167).

W 2022 r., w trakcie prac legislacyjnych, prezes PTNK prof. Marta Banach ponownie zgłosiła do Ministerstwa Zdrowia konieczność uwzględnienia umiejętności w zakresie neurofizjologii klinicznej jako odrębnej kwalifikacji zawodowej. Towarzystwo przekazało szczegółowe informacje dotyczące proponowanych zasad szkoleń, a inicjatywę poparł listem rekomendacyjnym prof. Walter Paulus, ówczesny prezes IFCN. W rezultacie, w 2023 r. diagnostyka neurofizjologiczna, obejmująca EEG, ENG, EMG oraz PW, została oficjalnie uznana za umiejętność zawodową i wpisana do rozporządzenia Ministra Zdrowia (Dz. U. 2023, poz. 1189), otrzymując kod umiejętności zawodowej 007.

PTNK, wraz z Centrum Medycznym Kształcenia Podyplomowego (CMKP), prowadzi weryfikację programów szkoleniowych oraz nadzoruje akredytację nowych pracowni neurofizjologicznych. Pod jego patronatem działa także kilkanaście ośrodków szkoleniowych specjalizujących się w EEG, EMG, PW i biofeedbacku. Opracowany program szkoleniowy, który obejmuje badania EEG, EMG/ENG oraz PW, oparty jest na wieloletnim doświadczeniu w kształceniu lekarzy i techników przygotowujących się do samodzielnego wykonywania i interpretacji badań neurofizjologicznych. Zgodnie z obowiązującymi standardami PTNK planuje kontynuować swoją działalność jako organizator certyfikowanych szkoleń w zakresie diagnostyki neurofizjologicznej.

PTNK angażuje się także w działalność wydawniczą, publikując materiały naukowe i edukacyjne, które stanowią cenne źródło wiedzy zarówno dla specjalistów, jak i studentów. Współpraca PTNK z wydawnictwem Medycyna Praktyczna zaowocowała wydaniem wielu ważnych podręczników i monografii, takich jak „Zespoły z ucisku: diagnostyka i leczenie” (red. M. Banach i A. Bogucki, 2003), „Postępy w diagnostyce i leczeniu chorób mięśni” (red. W. Drozdowski, 2004), „Choroby rdzenia kręgowego” (red. M. Banach, A. Bogucki i P.P. Liberski, 2006), „Neurofizjologia kliniczna” (red. B. Emeryk-Szajewska i M. Niewiadomska, 2008) czy „Mononeuropatie – korelacje kliniczno-neurofizjologiczne” (red. M. Banach i J. Pigońska, 2025).

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

PTNK współpracuje z międzynarodowymi organizacjami, takimi jak IFCN, którego jest członkiem, a także z krajowymi instytucjami, w tym z Ministerstwem Zdrowia, Naczelną Izbą Lekarską (NIL) w Warszawie oraz z CMKP. Prezes PTNK w kadencji 2021-2025, prof. Marta Banach, aktywnie uczestniczy w aktualizacji i modyfikacji Europejskiego Programu Szkolenia dla neurofizjologów klinicznych wraz z innymi specjalistami z zakresu neurofizjologii – członkami IFCN. W ramach współpracy z European, Middle East and Africa Chapter of the International Federation of Clinical Neurophysiology prof. Banach wzięła udział w badaniu dotyczącym poziomu kształcenia w dziedzinie neurofizjologii klinicznej oraz w pracach nad wprowadzeniem jednolitych standardów kształcenia w towarzystwach europejskich. Jest współautorką zaleceń dotyczących ujednolicenia i wyrównania poziomu kształcenia w dziedzinie neurofizjologii klinicznej, opracowania wspólnego programu kształcenia oraz możliwości wprowadzenia jednolitego egzaminu końcowego. Opracowane zalecenia i rekomendacje zostały opublikowane w czasopiśmie „Clinical Neurophysiology” (Cole J, Kamondi A; representatives of the National

Societies of the Europe, Middle East, Africa Chapter of the International Federation of Clinical Neurophysiology. A proposal for harmonizing clinical neurophysiology training in the Europe, Middle East and Africa Chapter of the International Federation of Clinical Neurophysiology. *Clin Neurophysiol.* 2023; 156:76-85).

Członkowie PTNK brali udział w licznych międzynarodowych zjazdach i sympozjach, z których część została wymieniona poniżej.

- W 2008 r. oraz w latach 2012-2015 Przewodnicząca Sekcji EMG PTNK, dr Marta Banach, brała czynny udział w corocznych sympozjach „Annual Update Conference on Neurology and Clinical Neurophysiology” w Tel Awiwie oraz corocznych zjazdach American Association of Neuromuscular & Electrodiagnostic Medicine, prezentując prace naukowe w formie ustnej i posterowej. Podczas zjazdu w Quebecu w Kanadzie zaprezentowała pracę pt. „Which test should be used in severe forms of carpal tunnel syndrome in long-term haemodialysis patients and superimposed uremic polyneuropathy”, za którą otrzymała prestiżową nagrodę IFCN Fellowship Award przyznaną przez IFCN.
- W 2017 r. Członkowie PTNK prezentowali swoje prace podczas 16. Kongresu ECCN w Budapeszcie.
- W 2018 r. przedstawiciele PTNK uczestniczyli w 31. Międzynarodowym Kongresie Neurofizjologii Klinicznej (International Congress of Clinical Neurophysiology [ICCN]) w Waszyngtonie, gdzie dr hab. Marta Waliszewska-Prosół, która otrzymała grant dla młodych neurofizjologów, zaprezentowała pracę naukową pt. „Visual and Brainstem Auditory Evoked Potentials in Hashimoto’s Thyroiditis”. Dodatkowo, prace członków PTNK zaprezentowano na 24. Światowym Kongresie Neurologii (24th World Congress of Neurology) w Dubaju (2019) oraz podczas 4. Spotkania Federacji Neurogastroenterologii i Motoryki Przewodu Pokarmowego (4th Meeting of the Federation of Neurogastroenterology and Motility) w Adelaide (Australia, 2020).
- Przedstawiciele Prezydium Zarządu Głównego aktywnie uczestniczyli w 18th European Congress of Clinical Neurophysiology (ECCN), który odbył się w 2023 r. w Marsylii. Podczas tego wydarzenia Marta Banach, Magdalena Koszewicz oraz Justyna Pigońska poprowadziły warsztaty na temat zespołów z ucisku nerwów kończyny górnej („Entrapment syndromes of upper limb – diagnosis and electrophysiological evaluation”).
- W 2023 r. PTNK nawiązało współpracę z CMKP w celu realizowania programów zdobywania umiejętności neurofizjologa. Ponadto Prezes PTNK, prof. Marta Banach, nawiązała ramowe porozumienie o współpracy między PTNK a NIL pod hasłem „Odczarować neurofizjologię”, którego celem było podniesienie poziomu wiedzy i przygotowanie personelu medycznego w zakresie neurofizjologii klinicznej, a także wymiana doświadczeń. Na stronie internetowej NIL prowadzone są darmowe, cykliczne wykłady z zakresu neurofizjologii klinicznej, dostępne dla lekarzy różnych specjalności. Inicjatywa ta cieszy się dużym zainteresowaniem oraz wysoką frekwencją. Podczas dotychczasowych wykładów omówiono teoretyczne i praktyczne aspekty diagnostyki elektroencefalograficznej, polisomnograficznej

oraz przedstawiono najważniejsze osiągnięcia w zakresie diagnostyki klinicznej, elektromiograficznej i leczenia chorób nerwowo-mięśniowych, uwzględniając postępy ostatnich lat.

- PTNK współpracowało z Komisją ds. aparatury elektrofizjologicznej pod kierunkiem H. Ekiert, działającą przy warszawskim Instytucie Psychoneurologicznym, która doradzała w kwestii użyteczności importowanej aparatury EEG/EMG przed powstaniem polskiej aparatury cyfrowej ERG firmy Elmiko, z autorskim oprogramowaniem tej firmy.

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE)

PTNK wydało szereg publikacji, w tym podręczniki akademickie poświęcone elektroencefalografii klinicznej.

A. i K. Jus: *Elektroencefalografia* (PZWL, Warszawa 1954)

A. i K. Jus: *Elektroencefalografia kliniczna* (PZWL, Warszawa 1967)

Elektromiografia kliniczna. Red. I. Hausmanowej-Petrusewicz (PZWL, Warszawa 1961; II wydanie 1986)

J. Majkowski: *Atlas elektroencefalografii* (Warszawa 1975; II wydanie 1991)

Elektroencefalografia kliniczna. Red. J. Majkowski (PZWL, Warszawa 1979; II wydanie 1989)

A. Koślacz-Folga: *Elektroencefalografia wieku rozwojowego* (PZWL, Warszawa 1980).

Unifikacja techniki, metodyki oraz opisu badania EEG w Polsce. Red. M. Pakszys (Warszawa 1998)

Rekomendacje diagnostyczne EMG, PW, EEG. „Aktualności Neurologiczne” 2001 nr 1

Polineuropatie nabyte: etiologia, diagnostyka, terapia. „Medycyna po dyplomie” Wyd. spec., kwiecień 2002

Zespoły z ucisku: diagnostyka i leczenie. Red. M. Banach i A. Bogucki (Medycyna Praktyczna, Kraków 2003)

Postępy w diagnostyce i leczeniu chorób mięśni. Red. W. Drozdowski (Medycyna Praktyczna, Kraków 2004)

Choroby rdzenia kręgowego. Red. M. Banach, A. Bogucki i P.P. Liberski (Medycyna Praktyczna, Kraków 2006)

Słownik angielsko-polski nazewnictwa neurofizjologicznego. Red. M. Pakszys

Neurofizjologia kliniczna. Tom I. Elektromiografia i elektroneurografia. Red. B. Emeryk-Szajewska, M. Niewiadomska (Medycyna Praktyczna, Kraków 2008)

Mononeuropatie – Korelacje kliniczno-neurofizjologiczne (zalecenia PTNK). Red. M. Banach, J. Pigońska (Medycyna Praktyczna, Kraków 2025)

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE (CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

Brak wydawnictw ciągłych

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

Statut Polskiego Towarzystwa EEG i Neurofizjologii Klinicznej, Warszawa 1977

Statut Polskiego Towarzystwa Neurofizjologii Klinicznej, Warszawa 1995

Opinia prawna dotycząca pierwszej rejestracji PTNK, Katowice 2023

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE)

A. i K. Jus, *Elektroencefalografia*. Warszawa 1954 – A. i K. Jus: *Elektroencefalografia Kliniczna*. Warszawa 1967 – I. Hausmanowa-Petrusewicz (red.): *Elektromiografia kliniczna*. Warszawa 1961. II wyd. 1986 – J. Majkowski: *Elektromiografia Kliniczna*. Warszawa 1961 – J. Majkowski: *Atlas Elektroencefalografii*. Warszawa 1975. II wyd. 1991 – J. Majkowski (red.): *Elektroencefalografia Kliniczna*. Warszawa 1979. II wyd. 1989 – A. Koślacz-Folga: *Elektroencefalografia wieku rozwojowego*. Warszawa 1980 – M. Pakszys (red.): *Unifikacja techniki, metodyki oraz opisu badania EEG w Polsce*. Warszawa 1998 – M. Banach i A. Bogucki (red.): *Zespoły z ucisku. Diagnostyka i leczenie*. Kraków 2003 – M. Banach i A. Bogucki (red.): *Choroby rdzenia*. Kraków 2006 – B. Emeryk-Szajewska, M. Niewiadomska-Wolska (red.): *Neurofizjologia kliniczna. Elektromiografia i elektroneurografia*, t. I. Kraków 2008. *Mononeuropatie korelacje kliniczno-neurofizjologiczne* M. Banach, J. Pigońska (red.) Kraków 2025

PREZES PTNK
PROF. DR HAB. MARTA BANACH

POLSKIE TOWARZYSTWO NEUROLOGICZNE (PTN)

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia: 1933. Siedziba i dane adresowe: Polskie Towarzystwo Neurologiczne; ul. Cybernetyki 7C/U6A; 02-677 Warszawa; NIP: 726-15-67-614; REGON: 470888493; KRS: 0000039657; Strona internetowa: www.ptneuro.pl, email: mariusz.stasiolek@umed.lodz.pl

STRUKTURA ORGANIZACYJNA
(WYDZIAŁY, KOMISJE, SEKCJE, ODDZIAŁY)

Zarząd Główny PTN (kadencja 2024–2027): Alina Kułakowska – prezes, Halina Sienkiewicz-Jarosz – prezes-elekt, wiceprezes Konrad Rejdak – past-prezes (prezes poprzedniej kadencji), Jarosław Sławek – wiceprezes, Monika Adamczyk-Sowa – skarbnik, Mariusz Stasiolek – sekretarz. **Sekcje:** Sekcja Alzheimerowska; Sekcja Badań i Zwalczania Bólu; Sekcja Bólów Głowy; Sekcja Chorób Naczyniowych Mózgu; Sekcja Młodych Neurologów; Sekcja Neurorehabilitacji; Sekcja Neurosonologii; Sekcja Onkoneurologii; Sekcja Padaczki; Sekcja Schorzeń Pozapiramidowych; Sekcja Stwardnienia Rozsianego i Neuroimmunologii; Sekcja Układu Autonomicznego; Sekcja Zaburzeń Snu. **Oddziały regionalne:** Oddział Białostocki; Oddział Dolnośląski; Oddział Gdańsko-Elbląski; Oddział Kielecki; Oddział Koszalińsko-Słupski; Oddział Krakowski; Oddział Kujawsko-Pomorski; Oddział Lubelski; Oddział Olsztyński; Oddział Opolski; Oddział Łódzki; Oddział Rzeszowski; Oddział Śląski; Oddział Szczeciński; Oddział Warszawski; Oddział Wielkopolsko-Lubuski.

Liczba członków (honorowych, rzeczywistych, wspierających) Stan na dzień 31.12.2025 r. : 2 272 członków (specjaliści neurologicy - 1156, rezydenci- 898, emeryci- 218). **Prezesa honorowi:** Anna Członkowska, Teofan Domżał. **Prezesa:** Kazimierz Orzechowski; Stefan Borowiecki; Stefan Mozołowski; Adam Opalski; Eugeniusz Wilczkowski; Władysław Jakimowicz; Anatol Dowżenko; Eufemiusz Herman; Wiktor Stein; Zygmunt Kuligowski; Irena Hausmanowa-Petrusewicz; Teofan Maria Domżał; Antoni Prusiński; Anna Członkowska; Zbigniew Stelmasiak; Krzysztof Selmaj; Grzegorz Opala; Wojciech Kozubski; Przemysław Nowacki; Jarosław Sławek; Konrad Rejdak; Alina Kułakowska.

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Polskie Towarzystwo Neurologiczne jest ogólnopolskim stowarzyszeniem naukowym zrzeszającym lekarzy, przede wszystkim neurologów i lekarzy w trakcie specjalizacji z neurologii. Celami statutowymi Towarzystwa są w szczególności: popieranie rozwoju nauki w zakresie neurologii i związanych z nią gałęzi nauki; reprezentowanie neurologii polskiej w kraju i za granicą; rozpowszechnianie i propagowanie zdobyczy nauki wśród neurologów i lekarzy innych specjalności; szkolenie podyplomowe lekarzy w zakresie chorób układu nerwowego; współudział w kształtowaniu modelu opieki zdrowotnej; krzewienie zasad etyki zawodowej i czuwanie nad ich przestrzeganiem; reprezentowanie interesów i ochrona praw członków zrzeszonych w Towarzystwie.

Towarzystwo realizuje swoje cele m.in. poprzez działalność wydawniczą, organizowanie konferencji, zjazdów oraz posiedzeń naukowych i szkoleniowych, przyznawanie nagród za osiągnięcia naukowe, współpracę z instytucjami odpowiedzialnymi za organizację i finansowanie opieki zdrowotnej, a także nawiązywanie i utrzymywanie kontaktów z zagranicznymi organizacjami naukowymi oraz opracowywanie opinii w sprawach naukowych i organizacyjnych dotyczących neurologii. Przedstawiciele PTN biorą udział w pracach powołanej w 2022 roku Krajowej Rady ds. Neurologii przy Ministrze Zdrowia RP. W roku 2025 z inicjatywy PTN, Polskiego Towarzystwa Psychiatrycznego, Instytutu Zarządzania w Ochronie Zdrowia i organizacji pacjentów, utworzono Koalicję na Rzecz Zdrowia Mózgu, której celem jest współpraca na rzecz uznania zdrowia mózgu za priorytet polityki państwa i poprawa jakości opieki na pacjentami z chorobami neurologicznymi i psychicznymi. PTN uczestniczy w pracach międzynarodowego Sojuszu na Rzecz Zdrowia Mózgu.

Formy działalności naukowej, szkoleniowej i edukacyjnej

Towarzystwo prowadzi intensywną działalność naukowo-edukacyjną, której ważną częścią jest organizacja i wspieranie wydarzeń szkoleniowych oraz konferencji stacjonarnych i online, prezentowanych w oficjalnym Kalendarium PTN. Do regularnych form aktywności Towarzystwa należą organizowane co trzy lata, na przemian: Zjazdy Polskiego Towarzystwa Neurologicznego i Konferencje naukowo-szkoleniowe. Ponadto, Towarzystwo współtworzy i promuje cykl edukacyjny Szkoła Młodych Neurologów, realizowany także jako szkolenia internetowe, np. Wiosenna i Jesienna Szkoła Młodych Neurologów. Innymi stałymi formami działalności edukacyjnej są Akademia Młodego

Parkinsonologa i Akademia Młodego SMologa kierowane przede wszystkim do młodych neurologów oraz lekarzy w trakcie specjalizacji. PTN prowadzi także internetowy portal edukacyjny www.neuroedu.pl. Wszystkie te wydarzenia służą pogłębianiu wiedzy klinicznej, wymianie doświadczeń, prezentacji nowych wytycznych i wyników badań, a także wspierają rozwój zawodowy lekarzy w trakcie specjalizacji oraz neurologów praktykujących. Działalność szkoleniowa i edukacyjna PTN obejmuje również liczne publikacje prezentujące aktualny stan wiedzy w poszczególnych obszarach neurologii, w tym rekomendacje postępowania diagnostycznego i terapeutycznego w wybranych chorobach. Kolejnym istotnym aspektem aktywności Towarzystwa jest inicjowanie i realizacja wielośrodkowych badań naukowych, a także promocja polskich osiągnięć naukowo-badawczych. Prowadzony jest również program stypendialny, w ramach którego PTN finansuje wyjazdy szkoleniowe lub naukowo-badawcze polskich neurologów do renomowanych zagranicznych ośrodków neurologicznych. PTN przyznaje ponadto nagrody dla polskich neurologów za wybitne osiągnięcia naukowe i kliniczne, a także dla młodych lekarzy, którzy zakończyli w sposób wyróżniający się specjalizację z neurologii.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

Europejska Akademia Neurologii (*European Academy of Neurology; EAN*)
Światowa Federacja Neurologii (*World Federation of Neurology; WFN*)

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE (CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

Neurologia i Neurochirurgia Polska (*Polish Journal of Neurology and Neurosurgery*) – czasopismo naukowe wydawane w języku angielskim, publikuje prace oryginalne i artykuły o charakterze przeglądowym, ukazuje się sześć razy do roku.

Polski Przegląd Neurologiczny – czasopismo edukacyjne wydawane w języku polskim, ukazuje się cztery razy do roku.

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA / LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE)

Statut Polskiego Towarzystwa Neurologicznego <https://www.ptneuro.pl/statut-ptn>

Dariusz Lewera, Zarys historii polskiego towarzystwa neurologicznego, *Przegl. Neurol* 2023; 19(3): 223–240. DOI: 10.5603/ppn.97171.

POLSKIE TOWARZYSTWO ONKOLOGII I HEMATOLOGII DZIECIĘCEJ

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia 1999. **Okresy działalności:** Polskie Towarzystwo Onkologii i Hematologii Dziecięcej (PTOHD) powstało z połączenia Polskiej Pediatricznej Grupy ds. Leczenia Białaczek i Chłoniaków oraz Polskiej Pediatricznej Grupy ds. Leczenia Guzów Litych. **Siedziba i dane adresowe (Adres, telefon/fax, strony www i adres mailowy)** Klinika Pediatrii, Onkologii i Hematologii. Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej, Centralny Szpital Kliniczny Uniwersytetu Medycznego w Łodzi, Uniwersyteckie Centrum Pediatrii im. Marii Konopnickiej Budynek Brain piętro 3; ul. Czechosłowacka 4; 92-216 Łódź; sekretariat@ptohd.pl. **Liczba członków (honorowych, rzeczywistych, wspierających)** Liczba członków honorowych – 12. Liczba członków rzeczywistych – 410. Liczba członków wspierających – brak. **Prezesi (lata urzędowania):** Prof. dr hab. Jerzy Kowalczyk 1999-2003 i 2003-2007; Prof. dr hab. Danuta Perzek 2007-2011 i 2011-2016; Prof. dr hab. Tomasz Szczepański 2016-2021 i 2021-2024; Prof. dr hab. Wojciech Młynarski 2024-nadal. **Skarbnicy (lata urzędowania):** Prof. dr hab. Michał Matysiak 1999-2016; Prof. dr hab. Wojciech Młynarski 2016-2024; Dr hab. Ninela Irga-Jaworska 2024-nadal.

STRUKTURA ORGANIZACYJNA (WYDZIAŁY, KOMISJE, SEKCJE, ODDZIAŁY)

Grupy robocze i sekcje (przewodniczący, stan na 10.01.2026): Polska Grupa Neuroonkologii Dziecięcej, Prof. dr hab. n. med. Bożenna Dembowska-Bagińska; Polska Pediatriczna Grupa ds. Leczenia Białaczek i Chłoniaków, Prof. dr hab. n. med. Szymon Skoczeń; Polska Pediatriczna Grupa ds. Leczenia Guzów Litych, Prof. dr hab. n. med. Bernarda Kazanowska; Polska Pediatriczna Grupa ds. Nienowotworowych Chorób Układu Krwiotwórczego, Prof. dr hab. n. med. Paweł Łaguna; Polska Pediatriczna Grupa Odległych Następstw Leczenia Przeciwnowotworowego, Prof. dr hab. n. med. Katarzyna Muszyńska-Roslan; Polska Pediatriczna Grupa ds. Transplantacji Komórek Krwiotwórczych, Prof. dr hab. n. med. Jacek Wachowiak; Polska Grupa Psychoonkologów Dziecięcych, Dr hab. n. med. Marzena Samardakiewicz; Polska Pediatriczna Grupa ds. Zakażeń, Prof. dr hab. n. med. Jan Styczyński; Sekcja Radioterapii Pediatricznej, Dr hab. n. med. Agata Szulc; Sekcja ds. Anomalii Naczyniowych, Prof. dr hab. n. med. Ewa Bień; Sekcja Pielęgniarska, Mgr Agnieszka Majk; Sekcja Młodych Onkologów, Lek. Aleksandra Oszer; Sekcja Guzów Kości, Prof. dr hab. n. med. Katarzyna Derwich

Wydawnictwo

Onkologia Polska w latach 1999-2013; Journal of Transfusion Medicine and Hemostasis od 2026 roku

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Towarzystwo Onkologii i Hematologii Dziecięcej (PTOHD) powstało w roku 1999. Pierwszym przewodniczącym był prof. Jerzy Kowalczyk. Po nim tę funkcję z wyboru pełniła prof. Danuta Perek, potem prof. Tomasz Szczepański, a obecnie prof. Wojciech Młynarski. Wszystkie ww. grupy robocze weszły w skład Polskiego Towarzystwa Onkologii i Hematologii Dziecięcej.

Historia Onkologii i Hematologii Dziecięcej w Polsce

Niekwestionowane osiągnięcia polskiej onkologii i hematologii dziecięcej biorą się z wielu równoległych działań prowadzonych w całym kraju przez bardzo dużą grupę osób na przestrzeni ostatnich prawie już 70 lat. Wymienić tu należy nazwiska prof. Marii Ochockiej, prof. Jerzego Armaty, prof. Danuty Perek, prof. Józefa Bożka, prof. Stanisława Kubicza, doc. Janiny Kozłowskiej, dr Barbary Dyszy-Laube, prof. Romy Rokickiej Milewskiej, prof. Janiny Bogusławskiej-Jaworskiej, prof. Urszuli Radwańskiej, prof. Danuty Sońty-Jakimczyk, dr Marii Sroczynskiej, dr Elżbiety Guzikowskiej, prof. Stanisławy Celińskiej, prof. Anny Balcerskiej, prof. Jerzego Bodalskiego, prof. Jerzego Kowalczyka, dr Grażyny Śladkowskiej, prof. Wojciecha Woźniaka, prof. Anny Balcar-Boroń, dr Teresy Pytel-Dąbrowskiej. To oni stworzyli podwaliny pod burzliwy rozwój onkologii i hematologii dziecięcej w Polsce i to dzięki ich pionierskiej często pracy, kontynuowanej dziś przez ich następców, wyniki leczenia dzieci z nowotworami są takie same jak w wiodących ośrodkach światowych.

Kamieniem milowym w rozwoju onkologii dziecięcej było powołanie w 1959 r. Komisji Onkologii Dziecięcej przy Polskim Towarzystwie Pediatrycznym, której przewodniczącym został prof. Stanisław Kubicz, kierujący zakładem radiologii i radioterapii Instytutu Matki i Dziecka (IMiD) w Warszawie. Stworzyło to podwaliny pod powstanie w latach 60. Specjalistycznych oddziałów onkologicznych i hematologicznych dla dzieci, początkowo w Warszawie (IMiD – prof. Józef Bożek oraz Klinika Hematologii i Onkologii AM przy ul. Działdowskiej – prof. Maria Ochocka), a także w Krakowie (Zespół i Oddział Hematologiczny – prof. Jerzy Armata). W następnych dekadach powstają oddziały i kliniki hematologii i onkologii dziecięcej w Gdańsku, Poznaniu, Wrocławiu, Lublinie, Łodzi, Bydgoszczy, kolejna klinika hematologii w Warszawie przy ul. Marszałkowskiej, a także w Katowicach, Kielcach, Zabrzu, Chorzowie, Białymstoku, Olsztynie, Szczecinie i ostatnio w 2015 r. w Rzeszowie. W 1971 r. zespół prof. Józefa Bożka z IMiD opracował pierwszy program skoordynowanej opieki nad dzieckiem chorym na nowotwór w Polsce. Program ten zakładał współpracę w leczeniu nowotworów dziecięcych wszystkich akademickich oddziałów pediatrii, radioterapii, zakładów patomorfologii z przeważającą rolą chirurgii dziecięcej.

Ośrodkiem koordynującym, konsultującym i kształcącym lekarzy zajmujących się leczeniem dzieci chorych na nowotwory była Klinika Onkologii Instytutu Matki i Dziecka. Kluczowym momentem dla rozwoju onkologii dziecięcej w Polsce było ustanowienie na lata 1981-1985 Rządowego Programu do Walki z Rakiem, tzw. PR-6, który koordynował Instytut Onkologii w Warszawie (prof. Tadeusz Koszarowski), a koordynatorem II stopnia do spraw onkologii dziecięcej został prof. Józef Bożek (IMiD). W ramach tego

projektu wypracowano jednolity program diagnostyki i leczenia białaczek i chłoniaków. Dało to początek wieloosrodkowej współpracy zespołów ośrodków onkologicznych w Polsce. Przy tych klinikach z biegiem lat powstały pracownie cytomorfologiczne, genetyczne, molekularne, cytometrii przepływowej, histopatologiczne zapewniające wszystkim dzieciom w Polsce dostęp do badań na najwyższym światowym poziomie, a lekarzom możliwość wdrażania najnowszych i zarazem najskuteczniejszych metod leczenia. W tym miejscu warto podkreślić rolę scentralizowania badań genetycznych i cytometrii przepływowej w najbardziej doświadczonych ośrodkach kierowanych przez prof. Tomasza Szczepańskiego z Zabrze (cytometria przepływowa) oraz prof. Olgę Haus z Bydgoszczy i prof. Wojciecha Młynarskiego z Łodzi (badania genetyczne i molekularne). Prof. Wojciech Młynarski był pomysłodawcą i twórcą Laboratorium ONCOLAB im. WOŚP funkcjonującego przy Klinice Pediatrii, Onkologii i Hematologii Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. Laboratorium to, powstałe w roku 2016 dzięki ogromnemu wsparciu Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy, służy dzieciom w całej Polsce, wykonując badania niezbędne w leczeniu chorób nowotworowych, a także diagnozując trudne przypadki onkologiczne i hematologiczne.

Diagnostyka cytohematologiczna koordynowana jest w Klinice Pediatrii, Hematologii i Onkologii Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego (WUM), gdzie kontynuując dzieło prof. Marii Ochockiej, centralną weryfikację preparatów krwi obwodowej i szpiku prowadzi dr Alicja Siwicka. Również diagnostyka histopatologiczna podlega weryfikacji w ośrodkach referencyjnych – WUM (dr Jadwiga Małyk, nowotwory układu krwiotwórczego), IMiD (dr Teresa Klepacka, guzy lite i guzy kości), CZD (prof. Wiesława Grajkowska, prof. Maria Łastowska, guzy OUN) i UM w Łodzi (prof. Józef Kobos, guzy nerek). Obecnie, weryfikacja badań patomorfologicznych guzów litych tkanek miękkich odbywa się w UM w Łodzi (prof. Józef Kobos, dr Marcin Braun).

Dzisiaj problematyką onkologii i hematologii dziecięcej zajmuje się łącznie 18 ośrodków pediatrycznych. W 6 ośrodkach funkcjonują również ośrodki przeszczepiania komórek macierzystych szpiku (7 środek w UM w Łodzi jest w trakcie akredytacji). Historia transplantologii dziecięcej zaczęła się w 1989 r. w Poznaniu, a następnie kontynuowana była od 1994 r. we Wrocławiu. Do grona tego dołączyły Kliniki Transplantologii w Lublinie w 1998 r., w Krakowie w 2002 r., w Bydgoszczy w 2003 r. i w Warszawie w 2017 r. Dzięki ich pracy każde dziecko w Polsce, w zależności od wskazań, ma zapewnioną możliwość przeszczepiania komórek macierzystych na najwyższym poziomie. Wszystkie ośrodki onkologiczne koordynują leczenie dzieci chorych na nowotwory w swoich regionach, prowadzą leczenie wg jednolitych programów terapii obowiązujących w całej Polsce, wymieniają się doświadczeniem i wspólnie prezentują wyniki swoich prac na krajowym i światowym forum. Kolejnymi kamieniami milowymi w opiece onkologicznej było powołanie Polskiej Pediatrycznej Grupy ds. Leczenia Białaczek i Chłoniaków kierowanej od lat 80. XX w. przez ośrodek krakowski, Polskiej Pediatrycznej Grupy ds. Leczenia Guzów Litych (1992) kierowanej przez ośrodek wrocławski, Polskiej Pediatrycznej Grupy ds. Transplantacji Komórek Krwiotwórczych (2003) kierowanej przez ośrodek poznański i Polskiej Pediatrycznej Grupy ds. Nieonkologicznych Chorób Układu Krwiotwórczego (2003) koordynowanej przez warszawski ośrodek WUM. W 2006 r.

powołano Polską Pediatriczną Grupę Psychoonkologów (PPGP). W kolejnych latach powstały: Polska Grupa Neuroonkologii Dziecięcej, Polska Pediatriczna Grupa Odległych Następstw Leczenia Przeciwnowotworowego i Polska Pediatriczna Grupa ds. Zakażeń. Powołano również Sekcje PTOHD takie jak Sekcja Radioterapii Pediatricznej (przewodnicząca: dr hab. n. med. Agata Szulc), Sekcja ds. Anomalii Naczyniowych (prof. dr hab. n. med. Ewa Bień), Sekcja Pielęgniarska (mgr Agnieszka Majk), Sekcja Młodych Onkologów (lek. Aleksandra Oszer) oraz Sekcja Guzów Kości (prof. dr hab. n. med. Katarzyna Derwich).

PTOHD, poza nadzorem merytorycznym nad leczeniem dzieci chorych na nowotwory w Polsce, reprezentuje polskie ośrodki onkologiczne w szerokich kontaktach z międzynarodowymi grupami badawczymi. Członkowie Towarzystwa mają duży wpływ na działalność międzynarodowych grup badawczych, zasiadając w ich komitetach. PTOHD prowadzi także szeroką działalność edukacyjną, m.in. wśród lekarzy pediatrów, lekarzy rodzinnych, zarówno poprzez współtworzenie i nadzorowanie programów kształcenia lekarzy, jak i poprzez bezpośrednie szkolenie lekarzy ww. specjalności. Jego członkowie są także autorami programu specjalizacji z onkologii i hematologii dziecięcej, która dzięki staraniom Towarzystwa powstała w 2002 r. Uznaniem pozycji i roli onkologii i hematologii dziecięcej było powołanie przez Ministra Zdrowia konsultanta krajowego w dziedzinie onkologii i hematologii dziecięcej. W latach 1995-2017 funkcję tę pełnił prof. Jerzy Kowalczyk, przyczyniając się do rozkwitu onkologii dziecięcej w Polsce i bardzo skutecznego budowania znaczącej pozycji polskiej onkologii dziecięcej na świecie. Warto tu podkreślić, że bliskie kontakty z międzynarodowymi grupami badawczymi datują się od lat 80. XX w. i obejmują nadal zarówno staże polskich lekarzy w wiodących ośrodkach zagranicznych, jak i wymianę wykładowców oraz wspólne uczestnictwo w grupach badawczych, w tym prezentację wspólnych wyników na międzynarodowych zjazdach. Od 2017 r. funkcję konsultanta krajowego pełni prof. Jan Styczyński.

Leczenie onkologiczne niesie ze sobą cały szereg powikłań oraz zagrożeń i temu zagadnieniu poświęcone są prace ośrodka białostockiego koordynującego monitorowanie odległych następstw leczenia przeciwnowotworowego w dzieciństwie. Poza problematyką onkologiczną niezwykle istotna jest działalność klinik w zakresie opieki hematologicznej. Jej początki datują się na późne lata 50. XX w., kiedy to rozpoczęło się wyodrębnianie oddziałów hematologicznych z klinik ogólnopediatricznych. Dziś hematologia dziecięca jest istotną częścią działalności wymienionych powyżej klinik. Dzięki niej wszystkie dzieci chore na hemofilię objęte są programem profilaktyki krwawień, wdrożono najnowsze programy diagnostyczne i lecznicze dla dzieci chorych na anemie aplastyczne, małopłytkowości, stany przeładowania organizmu żelazem czy programy profilaktyki i leczenia niedokrwistości. To bardzo istotna część medycyny pediatricznej, dzięki której wiele dzieci odzyskuje sprawność i zdrowie.

Dzięki współpracy trwającej nieprzerwanie od lat 80. XX w. we wszystkich klinikach wchodzących w skład ww. grup terapeutycznych i sekcji wdrażane są najnowsze aktualnie na świecie metody leczenia nowotworów. To dzięki tej współpracy i wymianie doświadczeń uzyskujemy obecnie ponad 80% całkowitego wyleczenia wszystkich dzieci chorych na nowotwory, a u dzieci mających choroby układu krwiotwórczego sprawność lub poprawę jakości życia.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

SIOP Europe (<https://siope.eu/>)

Polskie Towarzystwo Psychoonkologiczne (<https://www.ptpo.org.pl/statut-ptpo/>)

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE
(CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

Onkologia Polska w latach 1999-2013

Journal of Transfusion Medicine and Hemostasis od 2026 roku

onkologia-dziecieca.pl (<https://onkologia-dziecieca.pl/>)

współpraca z Przeglądem Pediatrycznym w latach 2016-2024

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

Pediatrica Polska 2018; 93 (6): 451–461

Przegląd Pediatryczny, 2018/Vol. 47/No. 4/44-67

Przegląd Pediatryczny, 2019/Vol. 48/No. 2/54-78

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE)

<https://ptohd.pl/>

POLSKIE TOWARZYSTWO ONKOLOGII KLINICZNEJ

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia:1996. **Okresy działalności:** Nieprzerwanie od 1996 roku. **Siedziba i dane adresowe** (Adres, telefon/fax, strony www i adres mailowy): Narodowy Instytut Onkologii im. Marii Skłodowskiej-Curie Państwowy Instytut Badawczy ul. Roentgena 5, 02-781 Warszawa tel./faks: 512 606 724 <https://ptok.pl> e-mail: bptok@ptok.pl

Liczba członków (honorowych - 31, rzeczywistych - 781, wspierających - brak). **Prezysi** (daty urzędowania): prof. Grzegorz Madej 1996-1998; dr Piotr Siedlecki 1998-2007; prof. Maciej Krzakowski 2007-2015; prof. Piotr Wysocki 2015-2023; prof. Maciej Krzakowski 2023

STRUKTURA ORGANIZACYJNA
(WYDZIAŁY, KOMISJE, SEKCJE, ODDZIAŁY)

Sekcje: Sekcja Młodych Onkologów, Sekcja Innowacyjnych Terapii Onkologicznych, Sekcja Leczenia Wspomagającego, Sekcja Onkogeriatry, Sekcja Glejakowa, Sekcja Raka Piersi, Sekcja Uroonkologii. **Oddziały:** Śląski

Wydawnictwo: Onkologia w Praktyce Klinicznej – Edukacja; Oncology in Clinical Practice

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

30 lat istnienia zostało wpisane w historię Polskiego Towarzystwa Onkologii Klinicznej. Kryje ona jednak pracę wielu pasjonatów, których wysiłek powoli, ale systematycznie podnosi poziom polskiej onkologii. By, jak mawiał duchowy patron PTOK, prof. Tadeusz Koszarowski, słowo to nie brzmiało w środowisku lekarskim „egzotycznie”...

Na wstępie należy przypomnieć o istotnej działalności Sekcji Chemioterapii w ramach Polskiego Towarzystwa Onkologicznego (PTO), która była podstawą do przyszłego uniezależnienia się od PTO (16.10.1996). Momentem zwrotnym było utworzenie pierwszej w Polsce Kliniki Chemioterapii w Instytucie Onkologii w Warszawie (kierownik dr n.med. Józef Zborzil). Cały okres działalności Sekcji Chemioterapii w ramach PTO od 1974 r. do października 1996 r. ma bardzo istotne znaczenie dla określenia roli leczenia systemowego chorych na nowotwory przez działalność naukową, szkoleniową (specjalizacja z Chemioterapii nowotworów od 1985 roku). Miały miejsce wspólne organizowanie kongresów, szkoleń takich jak Międzynarodowy Kurs Chemioterapii w Wiśle w dniach 11-15.10.1976 r., czy European School of Oncology (ESO) na temat chłoniaków w maju i sierpniu 1992 roku w Radziejowicach.

Działalność tą kontynuowało Polskie Towarzystwo Onkologii Klinicznej (PTOK), które powstało w 1996 roku z siedzibą w warszawskim Centrum Onkologii-Instytucie im. Marii Skłodowskiej-Curie. Pomysłodawcą i pierwszym prezesem PTOK był profesor Grzegorz Madej, wówczas kierownik Kliniki Nowotworów Układu Moczowego w Centrum Onkologii-Instytucie. W jego wizji Towarzystwo miało stanowić szerokie forum osób i organizacji, skupionych wokół problematyki nowotworowej. Miało łączyć zarówno lekarzy specjalności onkologicznych oraz innych dziedzin, związanych z opieką nad chorymi na nowotwory oraz pielęgniarzy, rehabilitantów i psychologów, jak również organizacje chorych oraz firmy farmaceutyczne. Zdaniem profesora Madeja możliwie najszersza formuła miała szansę zapewnić wszechstronną opiekę chorym na nowotwory. Już kilka miesięcy po założeniu Towarzystwa, w 1997 roku, zorganizowano pierwszą Konferencję PTOK. Po przedwczesnej śmierci profesora Grzegorza Madeja w 1998 roku, budowę struktury i działalność Towarzystwa jako kolejny prezes PTOK kontynuował w latach 1998-2007 dr Piotr Siedlecki, zastępca dyrektora ds. leczenia warszawskiego Centrum Onkologii – Instytutu. W tym czasie PTOK ewoluowało, skupiając swą działalność na problematyce naukowo-edukacyjnej. Sferę kontaktów z chorymi oraz działania społeczne i medialne w większości przejęła powstała w 2000 roku Polska Unia Onkologii (PUO), ściśle współpracująca z PTOK. Jako organizacja pożytku publicznego, pod kierunkiem prezesa dr Janusza Medera, aktywnie dba o kontakty z chorymi, organizuje i uczestniczy w licznych akcjach społecznych, dotyczących problematyki nowotworów, prowadzi kursy i warsztaty szkoleniowe, a także współuczestniczy w realizacji Narodowego Programu Zwalczenia Chorób Nowotworowych.

W 2007 roku prezesem PTOK został wybrany profesor Maciej Krzakowski, kierownik Kliniki Nowotworów Płuca i Klatki Piersiowej oraz konsultant krajowy w zakresie onkologii klinicznej. Kontynuując dotychczasową naukowo-dydaktyczną działalność, Towarzystwo dąży do rozszerzenia aktywnych działań społecznych z włączeniem w nie

– obok lekarzy – także innych przedstawicieli personelu medycznego: pielęgniarek onkologicznych, psychoonkologów, rehabilitantów, wolontariuszy.

Jednym z pierwszych wyrazów tych działań była reorganizacja strony internetowej PTOK, pomyślanej jako forum wymiany informacji i poglądów wszystkich zainteresowanych sprawnie i skutecznie działającym sektorem onkologicznym w Polsce.

Polskie Towarzystwo Onkologii Klinicznej i Fundacja „Tam i z powrotem” rozpoczęły w 2014 roku realizację Programu Edukacji Onkologicznej (PEO). Ma on na celu upowszechnianie i propagowanie wiedzy o nowotworach, edukację osób zdrowych i osób z grupy podwyższonego ryzyka, osób chorych na nowotwory, ich rodzin i bliskich, a także wsparcie fachową wiedzą pracowników medycznych oraz wolontariuszy. W ramach akcji wydawniczej prowadzone są dwie serie bezpłatnych poradników, tj.: „Razem zwyciężymy raka” i „Co warto wiedzieć”, których nakłady osiągnęły setki tysięcy sztuk.

PTOK pod kierownictwem profesora Piotra Wysockiego – prezesa stowarzyszenia wybranego w roku 2015 kontynuowało te aktywności, a także rozwijało powstawanie aplikacji mobilnych takich jak „Programy Lekowe” czy „Programy Lekowe”.

Komisja ds. Programu Edukacji Onkologicznej, widząc wzrastającą rolę pielęgniarek onkologicznych w procesie opieki nad chorymi na nowotwory, podjęła decyzję o rozpoczęciu działań mających na celu wsparcie edukacyjne tej grupy pracowników medycznych w Polsce. Utworzono Ogólnopolską Akademię Pielęgniarstwa Onkologicznego (APO), której celem jest wspieranie edukacji i rozwoju zawodowego pielęgniarek onkologicznych w całej Polsce. Działania Akademii Pielęgniarstwa Onkologicznego mają charakter ogólnopolski i obejmują swoim zasięgiem wszystkie ośrodki onkologiczne. Tematyka poruszana na warsztatach jest różnorodna, obejmuje swoim zakresem m.in.: zagadnienia dotyczące pielęgniarstwa onkologicznego, współczesnych terapii, dietetyki, rehabilitacji, psychoonkologii, rozwoju osobistego, itp. Od 2017 roku - w ramach corocznego Kongresu Polskiego Towarzystwa Onkologii Klinicznej – organizowane są całodienne, bezpłatne, Sesje Programu Edukacji Onkologicznej i Akademii Pielęgniarstwa Onkologicznego.

Polskie Towarzystwo Onkologii Klinicznej w ciągu 30 lat swej działalności zorganizowało coroczne kongresy naukowe (zjazdy PTOK) oraz blisko 100 edycji szkół PTOK/CO pod patronatem Polskiej Unii Onkologii. Są one adresowane do wszystkich lekarzy, będących w trakcie lub w końcowej fazie specjalizacji onkologicznych i pokrewnych, zainteresowanych możliwościami kształcenia ustawicznego, związanego z diagnostyką i leczeniem chorych na nowotwory. Dodatkowo, pod patronatem wydawanego przez Towarzystwo od 2005 roku dwumiesięcznika „Onkologia w Praktyce Klinicznej”, organizowane są konferencje edukacyjne. A w roku 2025 rozpoczęła się organizacja, przy wsparciu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, corocznego spotkania „Polish Young Oncologist Forum”

Kongresy naukowe z udziałem wybitnych onkologów krajowych i zagranicznych, także we współpracy z renomowanymi towarzystwami międzynarodowymi: ESMO (European Society of Medical Oncology) i ASCO (American Society of Clinical Oncology), są poświęcone różnorodnym zagadnieniom w sferze szeroko pojętej onkologii. Kongres z 2000 roku poświęcony był zagadnieniom nowotworów przewodu pokarmowego, kongres z 2004 roku – postępom i perspektywom rozwoju onkologii klinicznej, natomiast

z 2005 roku rozpatrywał mechanizmy genetyczne i immunologiczne w nowotworach litych – nowe leki i nowe podejścia terapeutyczne.

Istniały również specjalne, kongresowe wydania czasopisma „Onkologia w Praktyce Klinicznej” (w dużym formacie) – kolportowane w trakcie kongresu jako uzupełnienie materiałów zjazdowych dla uczestników tych wydarzeń. Publikowano w nich m.in. wywiady z czołowymi onkologami.

Towarzystwo kształci także lekarzy poprzez organizację licznych kursów, dotyczących zagadnień objętych programami szkolenia specjalizacyjnego w różnych dziedzinach (w tym kursów obowiązkowych i doskonalących). Członkowie Towarzystwa aktywnie współpracują z Polską Unią Onkologii i innymi towarzystwami onkologicznymi w kraju i zagranicą. Owocem tej współpracy były między innymi kursy ESMO „Good Clinical Practice Course” 30.08. – 02.09.1999 r. oraz kilkudniowa konferencja ESMO EONS „Central Eastern European Educational Symposium” dla 150 lekarzy i pielęgniarek onkologicznych z 13 krajów Europy Środkowo-Wschodniej zorganizowana w Warszawie w dniach 3-5 marca 2000 roku, a także „Basic Course in Medical Oncology” który odbył się w Centrum Onkologii – Instytucie w Warszawie w dniach 4-6 września 2003 r. We współpracy z wydawnictwem Via Medica, dzięki licencji otrzymanej od ASCO do polskich wydań „Journal of Clinical Oncology”, miały miejsce tłumaczenia wybranych pozycji z kolejnych numerów JCO wraz z polskimi komentarzami ekspertów PTOK, co było bardzo pouczającą i ciekawą współpracą ze stroną amerykańską.

Każdego roku organizowany jest konkurs PTOK na najlepszy doktorat, najlepszą publikację w czasopiśmie zagranicznym i najlepszą publikację w czasopiśmie krajowym w dziedzinie onkologii.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

Europejskie Towarzystwo Onkologii Klinicznej – ESMO (od 1997 r. polski przedstawiciel), Polska Unia Onkologii – PUO

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE)

Polskie Towarzystwo Onkologii Klinicznej wydaje wytyczne postępowania diagnostyczno-terapeutycznego. Pierwsza wydanie w roku 1999 pod redakcją M. Krzakowskiego i P. Siedleckiego zatytułowano „Standardy Postępowania”, a następnie zmieniono nazwę na „Wytyczne Postępowania Diagnostyczno-Terapeutycznego w Nowotworach”.

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE (CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

czasopismo „Onkologia w Praktyce Klinicznej – Edukacja”

czasopismo „Oncology in Clinical Practice”

bezpłatne dwie serie poradników dla chorych na nowotwory i ich rodzin wydawane w ramach Programu Edukacji Onkologicznej „Razem zwyciężymy raka” i „Co warto wiedzieć”

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

List grupy założycielskiej informujący o planach powołania Polskiego Towarzystwa Onkologii Klinicznej:

<https://ptok.pl/sites/scm/files/2021-03/List%20grupy%20założycielskiej%20informujący%20o%20planach%20powołania%20Polskiego%20Towarzystwa%20Onkologii%20Klinicznej%2C%20wrzesień%201996%20r.pdf>

DR JANUSZ MEDER, ANDRZEJ MILEWSKI

POLSKIE TOWARZYSTWO ORZECZNICTWA LEKARSKIEGO (PTOL)

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia 2001. **Okresy działalności** 2001 – (działalność ciągła). **Siedziba i dane adresowe** Siedziba: Warszawa. Forma prawna: stowarzyszenie rejestrowe. KRS: 0000126465. REGON: 015276182. NIP: 1181687709. Email: kontakt@ptol.pl. **Zarząd** (kadencja bieżąca): **Prezes**: Dorota Sokół, **Wiceprezes**: Agata Kulkowska-Gaj, **Sekretarz**: Krzysztof Czechowski, **Skarbnik**: Łukasz Ciesielski. **Komisja Rewizyjna**

Statut przewiduje członków: zwyczajnych, honorowych i wspierających. Członkiem zwyczajnym może zostać lekarz lub lekarz dentysta posiadający tytuł specjalisty, zainteresowany problematyką orzecznictwa lekarskiego; osoba z wyższym wykształceniem, której specjalność lub zakres pracy zawodowej przez co najmniej 3 lata przed złożeniem wniosku były ściśle związane z orzecznictwem lekarskim. **Prezesi** (daty urzędowania): Anna J. Wilmowska-Pietruszyńska – prezes od 2008-2025 r.; obecnie Prezes Honorowy; Dorota Sokół – prezes od 2025 r.

Strona internetowa: <https://ptol.org.pl>

STRUKTURA ORGANIZACYJNA

Zgodnie ze statutem Polskiego Towarzystwa Orzecznictwa Lekarskiego organami Towarzystwa są: Walne Zgromadzenie Członków, Zarząd oraz Komisja Rewizyjna.

Walne Zgromadzenie Członków jest najwyższą władzą Towarzystwa. Do jego kompetencji należy w szczególności uchwalanie kierunków działalności, zatwierdzanie sprawozdań Zarządu i Komisji Rewizyjnej, udzielanie absolutorium, wybór władz Towarzystwa, dokonywanie zmian statutu oraz podejmowanie uchwał w sprawie rozwiązania Towarzystwa i nadania godności członka honorowego.

Zarząd kieruje bieżącą działalnością Towarzystwa i reprezentuje je na zewnątrz. Do jego zadań należy realizacja uchwał Walnego Zgromadzenia, zarządzanie majątkiem, podejmowanie decyzji w sprawach członkowskich, organizowanie działalności naukowej i wydawniczej oraz zwoływanie Walnego Zgromadzenia. W skład Zarządu wchodzi m.in. Prezes, Wiceprezes, Sekretarz i Skarbnik.

Komisja Rewizyjna jest organem kontroli wewnętrznej. Sprawuje nadzór nad działalnością finansową i statutową Towarzystwa, kontroluje pracę Zarządu oraz przedstawia Walnemu Zgromadzeniu wnioski w sprawie udzielenia absolutorium.

BIBLIOTEKA

Polskie Towarzystwo Orzecznictwa Lekarskiego prowadzi bibliotekę o charakterze specjalistycznym, obejmującą publikacje z zakresu orzecznictwa lekarskiego, medycyny pracy, medycyny społecznej, prawa ubezpieczeń społecznych oraz opiniowania sądowo-lekarskiego. Zbiory biblioteczne tworzą w szczególności wydawnictwa własne Towarzystwa, czasopismo „Orzecznictwo Lekarskie”, materiały pokonferencyjne oraz wybrane opracowania i akty prawne związane z problematyką orzeczniczą.

Biblioteka ma przede wszystkim charakter pomocniczy i dokumentacyjny, służąc członkom Towarzystwa w działalności naukowej i szkoleniowej. Część zasobów dostępna jest w formie elektronicznej za pośrednictwem strony internetowej PTOL.

ARCHIWUM

Dokumentacja statutowa, materiały konferencyjne oraz dokumenty władz przechowywane są w archiwum Towarzystwa w Warszawie.

WYDAWNICTWO

Polskie Towarzystwo Orzecznictwa Lekarskiego prowadzi działalność wydawniczą o charakterze naukowym i szkoleniowym, ukierunkowaną na upowszechnianie wiedzy z zakresu orzecznictwa lekarskiego, medycyny pracy oraz medycyny społecznej. Podstawową formą tej działalności jest wydawanie recenzowanego czasopisma „Orzecznictwo Lekarskie”, publikowanego w formie elektronicznej. Czasopismo zawiera artykuły naukowe, prace poglądowe, analizy przypadków, komentarze do zmian legislacyjnych oraz materiały dydaktyczne przeznaczone dla lekarzy orzeczników.

Towarzystwo publikuje również materiały pokonferencyjne, opracowania tematyczne oraz dokumenty o charakterze eksperckim i rekomendacyjnym, związane ze standardami orzeczniczymi i praktyką opiniowania medycznego. Działalność wydawnicza PTOL ma na celu podnoszenie poziomu merytorycznego orzecznictwa lekarskiego w Polsce oraz wspieranie integracji środowiska zawodowego.

REPOZYTORIUM

Polskie Towarzystwo Orzecznictwa Lekarskiego prowadzi elektroniczne repozytorium materiałów naukowych i szkoleniowych związanych z działalnością statutową Towarzystwa. Repozytorium obejmuje w szczególności archiwalne i bieżące numery czasopisma „Orzecznictwo Lekarskie”, materiały pokonferencyjne, opracowania problemowe oraz dokumenty o charakterze informacyjnym i edukacyjnym.

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Polskie Towarzystwo Orzecznictwa Lekarskiego jest ogólnopolskim towarzystwem naukowym skupiającym lekarzy oraz innych specjalistów zajmujących się problematyką orzecznictwa lekarskiego w systemie ubezpieczeń społecznych, medycynie pracy oraz opiniowaniu sądowo-lekarskim. Działalność Towarzystwa koncentruje się na rozwoju naukowych podstaw orzecznictwa lekarskiego oraz doskonaleniu praktyki orzeczniczej w Polsce.

PTOL prowadzi działalność naukową, szkoleniową i wydawniczą. Organizuje ogólnopolskie konferencje naukowe, seminaria i spotkania szkoleniowe poświęcone zagadnieniom oceny niezdolności do pracy, ustalania uszczerbku na zdrowiu, orzekania o stopniu niepełnosprawności oraz problematyce opiniowania w postępowaniach administracyjnych i sądowych. Istotnym elementem aktywności Towarzystwa jest upowszechnianie standardów orzecznich oraz wymiana doświadczeń między lekarzami różnych specjalności wykonującymi zadania z zakresu orzecznictwa.

Towarzystwo prowadzi działalność wydawniczą, w szczególności poprzez publikację recenzowanego czasopisma „Orzecznictwo Lekarskie” oraz materiałów pokonferencyjnych i opracowań problemowych. W ramach swojej misji PTOL podejmuje działania opiniodawcze i eksperckie, sprzyjające ujednolicaniu praktyki orzeczniczej i podnoszeniu jej poziomu merytorycznego oraz etycznego.

Działalność Towarzystwa przyczynia się do integracji środowiska lekarzy orzeczników oraz do umacniania orzecznictwa lekarskiego jako wyspecjalizowanej dziedziny medycyny społecznej.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

Polskie Towarzystwo Orzecznictwa Lekarskiego współpracuje z instytucjami publicznymi oraz środowiskiem naukowym i eksperckim w zakresie problematyki orzecznictwa lekarskiego, w szczególności z podmiotami systemu zabezpieczenia społecznego, jednostkami medycyny pracy oraz ośrodkami akademickimi. Współpraca ta ma charakter merytoryczny i obejmuje udział przedstawicieli Towarzystwa w konferencjach, projektach edukacyjnych oraz inicjatywach dotyczących doskonalenia standardów orzecznich.

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE)

Działalność wydawnicza Polskiego Towarzystwa Orzecznictwa Lekarskiego obejmuje publikacje o charakterze naukowym i szkoleniowym, związane z problematyką orzecznictwa lekarskiego, medycyny pracy oraz oceny niezdolności do pracy i uszczerbku na zdrowiu.

Wśród wydawnictw zwartych znajdują się przede wszystkim:

monograficzne opracowania poświęcone zagadnieniom metodologii orzekania o niezdolności do pracy i stopniu niepełnosprawności,

materiały pokonferencyjne z ogólnopolskich konferencji naukowych PTOL, publikowane w formie książkowej lub elektronicznej,

opracowania problemowe dotyczące standardów orzeczniczych i praktyki opiniowania medycznego,

wydawnictwa okolicznościowe dokumentujące jubileusze oraz rozwój orzecznictwa lekarskiego w Polsce.

Cykl wydawnictw ciągłych „Orzecznictwo Lekarskie” – czasopismo naukowe wydawane cyklicznie w formie elektronicznej jako organ Polskiego Towarzystwa Orzecznictwa Lekarskiego; tomy i zeszyty obejmują artykuły naukowe oraz opracowania dotyczące orzecznictwa lekarskiego.

Monograficzne materiały pokonferencyjne i opracowania problemowe (publikacje zwarte)

Jaka jest idea orzecznictwa lekarskiego – publikacja z katalogu biblioteki PTOL.

Książki i podręczniki związane z orzecznictwem lekarskim

„Orzecznictwo lekarskie dla lekarzy oraz studentów wydziałów lekarskich i wydziałów lekarsko-dentystycznych” – podręcznik autorstwa Anny Wilmowskiej-Pietruszyńskiej (wydanie VI, 2021, PZWL/Urban & Partner), który jest szeroko używany w praktyce i nauczaniu orzecznictwa lekarskiego.

Opinie i ekspertyzy PTOL

Towarzystwo publikuje również oficjalne stanowiska, opinie i ekspertyzy dotyczące zagadnień orzecznictwa i jego praktycznych zastosowań – dokumenty tego typu są udostępniane w zasobach eksperckich i archiwalnych (np. opinie PTOL w formie PDF).

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE

„Orzecznictwo Lekarskie” – recenzowane czasopismo naukowe wydawane w formie elektronicznej, poświęcone problematyce medycyny orzeczniczej, opiniowania sądowego oraz zagadnieniom medycyny społecznej.

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

Statut Polskiego Towarzystwa Orzecznictwa Lekarskiego

Dokumenty rejestrowe KRS (nr 0000126465)

Materiały konferencyjne i wydawnicze PTOL

Strona internetowa Towarzystwa (ptol.org.pl)

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE)

Publikacje członków PTOL dotyczące rozwoju orzecznictwa lekarskiego w Polsce

Artykuły redakcyjne i jubileuszowe w czasopiśmie „Orzecznictwo Lekarskie”

POLSKIE TOWARZYSTWO OTORYNOLARYNGOLOGÓW – CHIRURGÓW GŁOWY I SZYI

POLISH SOCIETY OF OTORHINOLARYNGOLOGISTS

– HEAD AND NECK SURGEONS

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1921. **Nazwa poprzednia:** 1921-1989 – Polskie Towarzystwo Otorinolaryngologiczne, Polskie Towarzystwo Otolaryngologiczne. **Siedziba:** 02-097 Warszawa, ul. Banacha 1. Katedra i Klinika Otorynolaryngologii, Chirurgii Głowy i Szyi. **Aktualny adres:** 04-141 Warszawa, ul. Szaserów 128, Klinika Otolaryngologii i Onkologii Laryngologicznej, Wojskowy Instytut Medyczny, tel. 26 181-64-71, <http://www.otolaryngologia.org.pl>, **e-mail:** djurkiewicz@wim.mil.pl. **Oddziały (rok utworzenia):** Białostocki (Podlaski) 1952, Bydgoski (Kujawsko-Pomorski) 1961, Dolnośląski 1949, Kielecki (Świętokrzyski) 1970, Krakowski (Małopolski) 1928, Lubelski 1948, Łódzki 1924, Mazowiecki (Warszawski) 1921, Olsztyński (Warmińsko-Mazurski) 1990, Pomorski (Gdański) 1948, Poznański (Wielkopolski) 1926, Rzeszowski (Podkarpacki) 1963, Szczeciński (Zachodniopomorski) 1948, Śląsko-Opolski 1953. **Struktura organizacyjna:** Walne Zebranie, Zarząd Główny, Sekcje. **Liczba członków:** 1700 (1976), 2500 (2003). **Prezesi:** Feliks Erbrich (1921-23), Teofil Zalewski (1923-25), Jan Szmurło (1925-26, 1938-39), Leopold Lubliner (1926-27), Olgierd Pęski (1927-28), Alfred Laskiewicz (1928-29, 1937-38), Jan Czarnecki (1929-37), Antoni Dobrzański (1939-50), Jan Miodoński (1950-52), Henryk Lewenfisz (1952-55), Aleksander Zakrzewski (1955-58), Wiktor Jankowski (1958-65), Tadeusz Ceypek (1965-71), Wiktor Hassmann (1971-74), Jan Sekuła (1974-77), Aleksander Zakrzewski (1977-80), Jan Łaciak (1980-83), Grzegorz Janczewski (1983-86), Jan Ruszel (1986-89), Stanisław Betlejewski (1989-92), Eugeniusz Ziętek (1992-94), Helena Kustrzycka (1994-96), Tatiana Gierek (1996-98), Eugeniusz Olszewski (1998-2000), Stanisław Chodyncki (2000-2), Wiesław Gołąbek (2002-2004), Witold Szyfter (2004-2008), Tomasz Durko (2008-2010), Kazimierz Niemczyk (2010-2012), Czesław Stankiewicz (2012-2014), Henryk Kaźmierczak (2014-2016), Ewa Jaworowska (2016-2018), Jarosław Markowski (2018-2020), Jacek Składzień (2020-2022), Dariusz Jurkiewicz (2022-2025), Marek Rogowski (2025-). **Muzeum Otorynolaryngologii – Chirurgii Głowy i Szyi,** adres: 02-097 Warszawa, ul. Banacha 1, Blok B, 7 piętro. **Wydawnictwa Towarzystwa:** Polski Przegląd Otolaryngologiczny. Wilno 1924 T. 1 – 1938/1939 T. 15 Otolaryngologia Polska. Warszawa 1947 R. 1 – Polski Przegląd Otorynolaryngologiczny. Warszawa 2011 R.1 – **Strona** – <http://www.otolaryngologia.org.pl/orl2/>, **e-mail:** mkarlik@ump.edu.pl

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Polskie Towarzystwo Otorynolaryngologów – Chirurgów Głowy i Szyi (obecna nazwa) powstało z połączenia istniejącego od 1912 r. Warszawskiego Towarzystwa Oto-Laryngologicznego (władze rosyjskie nie zgadzały się na przymiotnik „polskie”), utworzonego z przekształcenia Sekcji Laryngologicznej Warszawskiego Towarzystwa Lekarskiego powołanej w 1889 roku z inicjatywy Teodora Herynga i Polskiego Towarzystwa Otorolaryngologicznego istniejącego we Lwowie od 1911 r., a utworzonego z przekształcenia Sekcji Oto-Laryngologicznej przy Towarzystwie Lekarskim Lwowskim (działającej w latach 1908-1911) założonej przez Antoniego Jurasza. 22 grudnia 1921 roku Ministerstwo Spraw Wewnętrznych Rzeczypospolitej Polskiej zatwierdziło statut Polskiego Towarzystwa Otorinolaryngologicznego. Statut Towarzystwa podpisany został przez Feliksa Erbricha, Jana Szmurłę i Ludwika Guranowskiego. 29 grudnia 1921 roku odbyło się zebranie organizacyjne nowopowstałego Towarzystwa, wybrano tymczasowy Zarząd: Feliks Erbrich – Prezes, Zdzisław Dobrowolski i Ludwik Guranowski – Wiceprezes, Stanisław Tuz – sekretarz. 26 stycznia 1922 roku miało miejsce pierwsze posiedzenie naukowe, a pierwszy zjazd Towarzystwa odbył się 19-20.05.1922 roku w Warszawie, pierwsze Walne Zebranie odbyło się 19 maja 1922 roku. Polskie Towarzystwo Otorinolaryngologiczne wkrótce przyjęło nazwę Polskie Towarzystwo Oto-Laryngologiczne. 28.04.1989 roku Walne Zebranie Delegatów XXXIV Zjazdu w Gdańsku zmieniło nazwę Towarzystwa na Polskie Towarzystwo Otorynolaryngologów – Chirurgów Głowy i Szyi, a w 1990 roku Sąd Wojewódzki w Warszawie (sygnt. Akt RST 79) zatwierdził tę nazwę.

W pierwszym okresie działalności Polskie Towarzystwo Otorynolaryngologów – Chirurgów Głowy i Szyi utworzyło oddziały we wszystkich większych ośrodkach otolaryngologicznych. W latach 1923-24 powstały kolejno Sekcje: Warszawska, Lwowska, Wileńska, Łódzka, Poznańsko-Pomorska i Krakowska. Sekcje Towarzystwa organizowały regularnie co 2-3 miesiące posiedzenia naukowe, na których członkowie sekcji wygłaszali referaty na tematy dotyczące postępów w otorynolaryngologii i demonstrowali rzadkie przypadki.

W okresie międzywojennym Towarzystwo zorganizowało 18 zjazdów naukowych (I – 1922, Warszawa; XIV 1939, Warszawa – połączony z jubileuszem 50-lecia Towarzystwa), w tym 4 wspólnie ze Zjazdami Lekarzy i Przyrodników Polskich. brało też udział w III Zjeździe Lekarzy Słowiańskich i I Zjeździe Otolaryngologów Słowiańskich. Utworzono bibliotekę im. T. Herynga (1926) oraz zorganizowano konkurs na prace naukowe z nagrodami, ufundowanymi przez prezesa J. Czarneckiego. Towarzystwo brało udział w zwalczaniu chorób społecznych, w tym celu w 1929 r. powołało komitet do walki z twardzielą, a w 1930 r. komitet do walki z ozeną.

Od 1924 (do życia było powołane w 1923 roku uchwałą na II Walnym Zebraniu w Warszawie) do 1939 roku wydawano „Polski Przegląd Oto-laryngologiczny”. Tom pierwszy ukazał się w 1924 roku.

W latach międzywojennych Polskie Towarzystwo Otorynolaryngologów – Chirurgów Głowy i Szyi opublikowało m.in. 15 tomów „Polskiego Przeglądu Otolaryngologicznego”, a także patronowało wydawnictwom laryngologicznym, m.in. pracom: T. Wą-

sowski: *Diagnostyka chorób uszu, górnych dróg oddechowych i przełyku* (Warszawa 1938), J. Szmurło: *Choroby ucha* (Wilno 1933). Od 1947 roku wznowiono wydawnictwo czasopisma Towarzystwa jako „Otolaryngologia Polska” (w l. 1947-1966 kwartalnik, od 1967 – dwumiesięcznik); ponadto pod jego patronatem ukazały się m.in. prace: J. Iwaszkiewicz: *Zarys otolaryngologii* (Warszawa 1963), S. Kmita: *Otolaryngologia dziecięca* (Warszawa 1967), A. Mitrinowicz-Modrzejewska: *Głuchota wieku dziecięcego* (Warszawa 1968), *Otolaryngologia kliniczna*. Red. A. Zakrzewski (Warszawa 1972). Cennym dorobkiem jest bibliografia prac drukowanych w „Otolaryngologii Polskiej” sporządzona przez S. Sokołowskiego i Z. Szlenka. Od 1985 roku dzięki dr. Zbigniewowi Szlenkowi i jego olbrzymiemu zaangażowaniu, ukazuje się czasopismo „Materiały Naukowe Sekcji Historycznej Polskiego Towarzystwa Otolaryngologów”. W roku 2014 wydano 2-tomowy podręcznik *Otorynolaryngologia kliniczna* pod redakcją K. Niemczyk, D. Jurkiewicz, J. Składzień, Cz. Stankiewicz, W. Szyfter.

Od roku 2011 wychodzi „Polski Przegląd Otorynolaryngologiczny”. Pod patronatem Towarzystwa w 2012 roku została wydana praca autorstwa Stanisława Zabłockiego – *Słownik biograficzny otolaryngologów polskich XIX i XX wieku*. Słownik dr med. Stanisława Zabłockiego zawiera biografie polskich otolaryngologów i syntetyczny opis związanych z nimi zjawisk i wydarzeń w okresie 1860-1960 roku. Jest cennym źródłem wiadomości dotyczących 455 otolaryngologów polskich. Liczba członków Towarzystwa w 1924 roku – 65, w 1935 roku – 169.

W okresie wojny i okupacji dorobek materialny Towarzystwa został zniszczony, zginęło wielu jego członków, wśród nich 16 otolaryngologów-oficerów w Katyniu i Charkowie, zamordowanych zostało ok. 200 otolaryngologów pochodzenia żydowskiego. Członkowie Towarzystwa redagowali „Lekarza Polskiego na Wschodzie” wychodzącego w Tel-Awiiwie i „Lekarza Wojskowego” wychodzącego w Edynburgu, a Czesław Czarnowski pełnił funkcję prezesa Oddziału Londyńskiego Związku Lekarzy Polskich w Imperium Brytyjskim.

Reaktywowane w 1946 r. Polskie Towarzystwo Otolaryngologów – Chirurgów Głowy i Szyi wznowiło ożywioną działalność organizując pierwszy powojenny zjazd, reaktywowano oddziały Towarzystwa, które powstały przed wojną, powołano nowe. W latach 1946-2022 odbyły się 32 zjazdy naukowe Towarzystwa (ogółem 50 zjazdów od chwili powstania Towarzystwa). Zorganizowano także wiele sympozjów i konferencji z udziałem towarzystw zagranicznych.

Polskie Towarzystwo Otolaryngologów – Chirurgów Głowy i Szyi uchwaliło nowe statuty w 1958, 1968, 1994. Ostatni statut został przyjęty uchwałą Nadzwyczajnego Walnego Zebrania Delegatów w Łodzi 15 października 2015 roku. Przy Zarządzie Głównym powołano Sekcje: Otolaryngologii Dziecięcej (1961) z inicjatywy Jana Danielewicz, Foniatryczna (1966) – Leona Handzla, Audiologiczna (1968) – Wiktora Jankowskiego, Onkologiczna (1980) – Stanisława Iwankiewicza, Historyczna (1985) – Eugeniusza Olszewskiego, Rynologiczna 1995 (obecnie Rynologii i Chirurgii Plastycznej Twarzy) 1995 – Stanisława Betlejewskiego, Otologii i Neurootologii (1998) - Kazimierza Niemczyka, które prowadzą działalność naukową i szkoleniową, organizując cyklicznie zjazdy, sympozja, konferencje, są członkami Międzynarodowych Stowarzyszeń.

Od pierwszych lat swego istnienia Towarzystwo nadaje wybitnym osobom, szczególnie zasłużonym dla Towarzystwa i otorynolaryngologii tytuł Członka Honorowego Towarzystwa. Pierwszymi Członkami Honorowymi Towarzystwa zostali - Antoni Jurasz, Alfred Sokołowski, Teodor Heryng. Przed wojną godność Członka Honorowego otrzymało 19 otorynolaryngologów, w tym 8 z zagranicy. Obecnie Towarzystwo liczy 147 Członków Honorowych.

W celu popierania badań naukowych wśród młodej kadry otorynolaryngologów Polskie Towarzystwo Otorynolaryngologów – Chirurgów Głowy i Szyi utworzyło Fundusz nagród im. prof. Jana Miodońskiego, który został utworzony na Nadzwyczajnym Walnym Zebraniu Towarzystwa w dniu 1 marca 1964 roku w Warszawie.

Realizując uchwałę Zarządu Głównego z 1972 roku, przy Katedrze i Klinice Otorynolaryngologii, Chirurgii Głowy i Szyi w 2015 roku zostało otwarte muzeum Historii Otorynolaryngologii, Chirurgii Głowy i Szyi.

Z okazji 100-lecia Polskiego Towarzystwa Otorynolaryngologów – Chirurgów Głowy i Szyi został wydany jubileuszowy medal, na którym są przedstawione postacie ojców założycieli Towarzystwa – Feliksa Erbricha, Jana Szmurły i Ludwika Guranowskiego oraz godło Towarzystwa.

Polskie Towarzystwo Otorynolaryngologów – Chirurgów Głowy i Szyi współpracuje z wieloma ośrodkami otorynolaryngologicznymi na świecie. Urządza wspólne sympozja, zaprasza wybitnych specjalistów zagranicznych na zjazdy urządzane w kraju. Członkowie Towarzystwa biorą udział w zjazdach zagranicznych. W 1983 r. Towarzystwo przystąpiło do Międzynarodowej Federacji Towarzystw Otolar yngologicznych (International Federation of Oto-rhino-laryngological Societies IFOS), a w 1985 r. stało się członkiem założycielem Europejskiej Federacji Towarzystw Otolar yngologicznych i Chirurgii Głowy i Szyi (European Federation of Oto-rhino-laryngological Societies – EUFOS).

PIŚMIENNICTWO

1. Szmurło J. Pionierzy polskiej laryngologii. W: Pamiętnik XXI Zjazdu Otolar yngologów Polskich. Warszawa 1952.
2. Baciński J. Zarys historii otolar yngologii polskiej w okresie 1918-1939. *Acta Biologica et Medica Societatis Scientiarum Gedanensis*. 1966; 10:5-70.
3. Cichocka-Szumilin I. Stan otolar yngologii w Polsce z uwzględnieniem roli Polskiego Towarzystwa Otolar yngologicznego. W: Stan medycyny polskiej w opinii polskich towarzystw lekarskich. Warszawa 1971:172-177.
4. Szlenk Z.: Polskie Towarzystwo Otolar yngologiczne 1921-1970. Dysert. Dokt., Łódź 1973.
5. Małecki J. Polskie Towarzystwo Otolar yngologiczne. *Otolaryngologia Polska*. 1974;28(4):397-400.
6. Cichocka-Szumilin I. Polskie Towarzystwo Otolar yngologiczne. W: Słownik polskich towarzystw naukowych. T.1. Wrocław 1978 :369-372.
7. Szlenk Z. Historia Polskiego Towarzystwa Otolar yngologicznego (1889-1988). *Materiały Naukowe sekcji Historycznej PTOL*. 1989; 5 (4-6) 1-87.
8. Latkowski B, Olszewski E, Szlenk Z. Dwa wieki Otolar yngologii Polskiej – kronika wydarzeń. *Otolaryngologia Polska*. 2004; 58 (1):11-17.
9. Kierzek A.: Czwierćwiecze Sekcji Historycznej Polskiego. Towarzystwa Otorynolaryngologów – Chirurgów Głowy i Szyi. *Pol. Przegląd Otorynolaryngol.* 2012; 2 (1): 161-165.
10. Kierzek A, Szlenk Z, Niemczyk K, Składzień J, Bruzgielewicz A. Polskie Towarzystwo Oto-Rinolar yngologiczne – geneza, powstanie, założyciele. *Polski Przegląd Otorynolaryngologiczny* 2016;5(2):12-20.
- 11.

Bruzgielewicz A, Osuch-Wójcikiewicz E, Bartoszewicz R, Litwiniuk M, Niemczyk K. Historia otorynolaryngologii. *Polski Przegląd Otorynolaryngologiczny* 2016;5(4): 49-53. 12. Bruzgielewicz A, Osuch-Wójcikiewicz E, Kaczmarczyk D, Niemczyk K. 0-lecie (1980-2020) powstania Sekcji Onkologicznej Polskiego Towarzystwa Otorynolaryngologów Chirurgów Głowy i Szyi. *Polski Przegląd Otorynolaryngologiczny* 2020;9(4): 17-22. 13. Bruzgielewicz A, Bartoszewicz R, Kaczmarczyk D, Niemczyk K. Kobiety w otorynolaryngologii polskiej. *Polski Przegląd Otorynolaryngologiczny* 2021;10(2): 59-64.

POLSKIE TOWARZYSTWO PNEUMONOLOGII DZIECIĘCEJ

INFORMACJE OGÓLNE

Polskie Towarzystwo Pneumonologii Dziecięcej (nazwa funkcjonująca od 08.10.2011 r.). Od 21.09.2007 r. do 08.10.2011 towarzystwo funkcjonowało pod nazwą Stowarzyszenie Pneumologów Dziecięcych IRMA (Initiative for Rabka Medical Association)

Rok zał.: 21.09.2007 r. **Okresy działalności** nieprzerwanie od 2007 roku. **Siedziba i dane adresowe** (Adres, telefon/fax, strony www i adres mailowy). Siedziba Towarzystwa: 61-614 Poznań, ul. Wenedów 9 /2, adres mailowy, zarzad@ptpd.edu.pl. Adres do korespondencji: Klinika Pneumonologii i Alergologii Wieków Dziecięcego Dziecięcy Szpital Kliniczny Uniwersyteckie Centrum Kliniczne Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego, ul. Żwirki i Wigury 63A, 02-091 Warszawa, telefon: 22 317 9419. **Liczba członków** (honorowych, rzeczywistych, wspierających): aktualni z wypełnioną deklaracją członkowską 240 (pełnoprawni po opłaceniu składki członkowskiej 100), honorowi 24. **Prezesi** (lata urzędowania): 2023 – teraz – prof. dr hab. n. med. Katarzyna Krenke; 2007-2023 – prof. dr hab. n. med. Zbigniew Doniec

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Polskie Towarzystwo Pneumonologii Dziecięcej, powołane z inicjatywy specjalistów chorób płuc dzieci jest organizacją, której celem jest szeroko rozumiana działalność na rzecz dziedziny medycznej, jaką są choroby płuc dzieci. Działalność ta jest rozwijana głównie w zakresie szkoleniowym we współpracy z innymi towarzystwami lekarskimi. Dotychczasowe doświadczenia i osiągnięcia wydają się potwierdzać zasadność idei, która przyświecała założycielom towarzystwa w 2007 r.

Cele:

- Poglębianie wiedzy, podnoszenie kwalifikacji zawodowych oraz doskonalenie umiejętności lekarzy i specjalistów chorób płuc dzieci oraz innych Członków Towarzystwa.

- Tworzenie programów zapobiegania i zwalczania chorób układu oddechowego oraz poprawa zdrowotności polskiego społeczeństwa w zakresie układu oddechowego u dzieci
- Rozwój i promocja pneumonologii dziecięcej w Polsce.
- Dbanie i pogłębianie wiedzy historycznej dotyczącej tradycji pneumonologii polskiej dziecięcej oraz krzewienie jej wśród członków Towarzystwa a także w całym społeczeństwie
- Popularyzowanie w społeczeństwie wiedzy o chorobach płuc dzieci i ich zapobieganiu
- Inicjowanie, realizacja i w miarę posiadanych środków finansowanie badań naukowych w zakresie epidemiologii, etiopatogenezy, diagnostyki, leczenia i profilaktyki chorób płuc dzieci.
- Tworzenie i rozpowszechnianie standardów rozpoznawania, leczenia i zapobiegania chorobom płuc dzieci.
- Dbanie o odpowiednie warunki wykonywania pracy pneumonologa dziecięcego
- Krzewienie w środowisku pneumonologów dziecięcych zasad deontologii lekarskiej

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE (CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

W latach 2009-2010 pod patronatem PTPD ukazywało się czasopismo „The Journal of Pediatric Pulmonology and related research”. Od 2015 r. PTPD wspólnie z polskim towarzystwem medycyny rodzinnej patronuje czasopismu „Lekarz POZ”, docierającemu do kilkudziesięciu tysięcy lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej w Polsce. Działalność szkoleniowa objęła również podejmowanie inicjatyw i, w porozumieniu z innymi towarzystwami, przygotowywanie zaleceń oraz rekomendacji obejmujących postępowania w zakresie chorób płuc dzieci. W ten sposób przygotowano:

- Rekomendacje rozpoznawania i leczenia astmy wczesnodziecięcej dla lekarzy Podstawowej Opieki Zdrowotnej – KOMPAS POZ (Polskie Towarzystwo Pneumonologii Dziecięcej, Polskie Towarzystwo Pediatryczne, Polskie Towarzystwo Medycyny Rodzinnej, Kolegium Lekarzy Rodzinnych w Polsce, Polskie Towarzystwo Alergologiczne) Family Medicine & Primary Care Review 2016; 18: 181-192.
- Rekomendacje postępowania w kaszlu u dzieci (Polskie Towarzystwo Pneumonologii Dziecięcej, Polskie Towarzystwo Chorób Płuc, Polskie Towarzystwo Medycyny Rodzinnej i Polskie Towarzystwo Alergologiczne), Lekarz POZ 2016; 2: 305-321.
- Zasady postępowania diagnostycznego i opieki nad chorymi z wrodzonym niedoborem alfa-1 antytrypsyny. Rekomendacje Polskiego Towarzystwa Chorób Płuc, Polskiego Towarzystwa Pneumonologii Dziecięcej i Polskiego Towarzystwa Gastroenterologii Dziecięcej. Pneumonol Alergol Pol 2016; 84: 193-202.
- Zasady stosowania komór inhalacyjnych u dzieci (Polskie Towarzystwo Pneumonologii Dziecięcej, Polskie Towarzystwo Chorób Płuc, Polskie Towarzystwo Pediatryczne, Polskie Towarzystwo Alergologiczne) Pediatria Polska 2017; 92: 288-293.
- Rekomendacje rozpoznawania i leczenia mukowiscydozy dla lekarzy rodzinnych – KOMPAS CF część 1 i 2. (Polskie Towarzystwo Pneumonologii Dziecięcej,

Polskie Towarzystwo Mukowiscydozy, Polskie Towarzystwo Medycyny Rodzinnej i Polskie Towarzystwo Chorób Płuc), *Pediatrica Polska* 2017; 92: 431-445 i 602-614.

- Rekomendacje rozpoznawania i leczenia gruźlicy u dzieci – KOMPAS TB (Polskie Towarzystwo Pneumonologii Dziecięcej, Polskie Towarzystwo Chorób Płuc) *Adv Respir Med* 2018; 86: 149-157.

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

STRONA: [HTTPS://PTPD.EDU.PL](https://ptpd.edu.pl)

HISTORIA: <https://ptpd.edu.pl/historia-ptpd/>

REKOMENDACJE: <https://ptpd.edu.pl/rekomendacje-i-zalecenia/>

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE)

<https://ptpd.edu.pl/wp-content/uploads/2022/06/historia-ptpd.pdf>

HONORATA MARCZAK

SEKRETARZ PTPD

POLSKIE TOWARZYSTWO PSYCHOONKOLOGICZNE POLISH PSYCHOONCOLOGICAL SOCIETY

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1993. **Siedziba:** 80-211 Gdańsk, ul. Dębinki 2 (Gdański Uniwersytet Medyczny, Zakład Medycyny Paliatywnej). **Struktura organizacyjna:** Walne Zgromadzenie, Zarząd Główny. **Liczba członków:** 106 **Prezes:** dr hab. n. med., prof. ucz. Marzena Samardakiewicz (2019-2025), Sebastian Artur Zdończyk (2025-). **Sekretarz:** dr n. zdr. Sebastian Artur Zdończyk (2019-2025), Monika Rucińska (2025-).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Polskie Towarzystwo Psychoonkologiczne z siedzibą w Gdańsku powstało w 1993 r. W 2023 roku świętuje 30-lecie swojej działalności. Jest towarzystwem interprofesjonalnym. Skupia psychologów, psychoonkologów, lekarzy, pielęgniarki i osoby zajmujące się profesjonalnie lub społecznie psychoonkologią lub dziedzinami pokrewnymi. Celem Towarzystwa w myśl statutu jest: „rozwój psychoonkologii poprzez: 1. działania w kierunku wszechstronnego zaspokajania potrzeb pacjentów – fizycznych, psychicznych, duchowych i społecznych, 2. wielodyscyplinarne badania naukowe, 3. działalność oświatowo-szkoleniową”.

Dla osiągnięcia powyższych celów Towarzystwo: „1. propaguje zdobycze nauk związanych z onkologią, psychologią, psychiatrą, socjologią i naukami pokrewnymi wśród swoich członków oraz sympatyków; udziela pomocy w podnoszeniu ich kwalifikacji i doskonaleniu; 2. zachęca członków do pracy naukowej i społecznej; 3. organizuje lub współdziała w organizacji krajowych lub międzynarodowych zjazdów, narad, posiedzeń, kursów, wystaw, pokazów i wydawnictw; 4. wydaje opinie w sprawach dotyczących psychoonkologii, ogłasza konkursy i przyznaje nagrody za opracowanie wybranych zagadnień fachowych, współdziała z organami służby zdrowia w rozwijaniu i doskonaleniu opieki psychoonkologicznej; 5. współpracuje ze szkolnictwem i instytucjami doskonalenia zawodowego przy opracowaniu programów i metod nauczania psychoonkologii, popularyzuje zagadnienia psychoonkologiczne; 6. współpracuje z innymi krajowymi i zagranicznymi towarzystwami naukowymi i społecznymi oraz podejmuje wszelkie inne prace zmierzające do urzeczywistniania celów Towarzystwa”.

Terenem działalności Towarzystwa jest obszar Rzeczypospolitej Polskiej. Środki na realizację zadań pochodzą ze składek członkowskich, dochodów ze zbiorów i imprez publicznych, subwencji, darowizn, spadków i zapisów oraz dochodów z działalności gospodarczej.

Towarzystwo ma prawo tworzyć oddziały terenowe oraz powoływać sekcje lub komisje naukowe skupiające członków jednej lub wielu specjalności.

ŹRÓDŁA:

Statut Polskiego Towarzystwa Psychoonkologicznego, Gdańsk, 29.09.2018 r.

Strona internetowa: www.ptpo.org.pl

e-mail: office@ptpo.org.pl

DR HAB. MARZENA SAMARDAKIEWICZ

POLSKIE TOWARZYSTWO RADIOTERAPII ONKOLOGICZNEJ

POLISH SOCIETY OF RADIATION ONCOLOGY

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia: 1997. **Siedziba aktualna:** 93-509 Łódź, Paderewskiego 4, Wojewódzkie Wielospecjalistyczne Centrum Onkologii i Traumatologii im. M. Kopernika w Łodzi.

Struktura organizacyjna: Walne Zgromadzenie, Zarząd Główny, Prezydium Zarządu.

Liczba członków: ok. 400 (2021). Aktualny Przewodniczący: Jacek Fijuth, **Sekretarz:**

Justyna Chałubińska-Fendler **Skarbnik:** Łukasz Kuncman **Wiceprzewodniczący:** An-

drzej Kawecki i Krzysztof Skłodowski. **Strona internetowa:** www.ptro.org.pl. **Kon-**

takt: tel. 42 689-55-51 (Sekretariat Zakładu Radioterapii), email: kontakt@ptro.org.pl

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Polskie Towarzystwo Radioterapii Onkologicznej utworzone zostało w 1997 r. z inicjatywy: Jana Skołyszewskiego, Andrzeja Radkowskiego, Bogusława Maciejewskiego, Stanisława Korzeniowskiego, Bogdana Glińskiego, Aleksandra Zajusza, Krzysztofa Składowskiego. Zrzesza przede wszystkim lekarzy radioterapeutów, ale także fizyków i radiobiologów zajmujących się problematyką związaną ze stosowaniem promieniowania jonizującego w leczeniu nowotworów.

Celem PTRO w myśl statutu zatwierdzonego w dniu 26 czerwca 1997 r. jest: rozpowszechnianie zdobyczy naukowych w zakresie radioterapii onkologicznej i szerzenie postępu w tej dziedzinie; zachęcanie członków Towarzystwa do pracy naukowej w dziedzinie radioterapii onkologicznej; współdziałanie z organami służby zdrowia w szkoleniu pracowników w zakresie radioterapii onkologicznej. Realizacji celów PTRO służy: organizowanie zjazdów, sympozjów, konferencji i posiedzeń naukowych; inicjowanie wymiany doświadczeń naukowych i nawiązywanie kontaktów z odpowiednimi stowarzyszeniami zagranicznymi i międzynarodowymi; inicjowanie i popieranie (m.in. przez ogłaszanie konkursów i przyznawanie nagród) działań zmierzających do opracowania istotnych zagadnień w dziedzinie radioterapii onkologicznej, ze szczególnym uwzględnieniem całokształtu zagadnień dotyczących specjalizacji w zakresie radioterapii onkologicznej; prowadzenie działalności wydawniczej. W ramach PTRO mogą działać sekcje – aktualnie istnieje jedna – sekcja radioterapii urologicznej.

Terenem działania Towarzystwa jest obszar całego kraju. Środki na realizację zadań stanowią składki członkowskie oraz dochody z działalności.

W pierwszym okresie działalności PTRO zajęło się, oprócz problematyki związanej z promocją badań klinicznych, sprawami specjalizacji w zakresie radioterapii (opracowanie programu i regulaminu egzaminów, delegowanie swych przedstawicieli do komisji egzaminacyjnej) i opiniowaniem wyposażenia polskich ośrodków i klinik onkologicznych w aparaturę do radioterapii. W 1999 r. odbył się w Krakowie I Zjazd PTRO poświęcony tematyce: Radioterapia nowotworów układu chłonnego. Techniczne i dozymetryczne aspekty wprowadzania nowej aparatury radioterapeutycznej. W 2002 r. w Katowicach, w ramach I Kongresu Onkologii Polskiej, odbył się II Zjazd PTRO poświęcony postępom radioterapii. W roku 2022 odbył się X Zjazd PTRO.

Od początku działalności Towarzystwa, w ramach promowania wiedzy i szerzenia postępu w zakresie radioterapii zorganizowano szereg konferencji: w Jaworze, Gliwicach, Gdańsku, Poznaniu i Bydgoszczy.

Towarzystwo, wspólnie z Wielkopolskim Centrum Onkologii w Poznaniu, wydaje kwartalnik w języku angielskim „Reports of Practical Oncology and Radiotherapy”.

PTRO współpracuje ściśle z Europejskim Tow. Radioterapii Onkologicznej (European Society for Therapeutic Radiology and Oncology ESTRO); na zlecenie tej organizacji zorganizowano 2 międzynarodowe kursy w Gdańsku i Krakowie. PTRO współpracuje z Polskim Towarzystwem Onkologii Klinicznej (PTOK) i Polskim Towarzystwem Chirurgii Onkologicznej (PTChO).

PTRO jest członkiem inicjatywy Paris Call zajmującej się cyberbezpieczeństwem danych, w tym danych medycznych- do tej inicjatywy dołączyło również PTO.

POLSKIE TOWARZYSTWO REHABILITACJI

POLISH REHABILITATION SOCIETY

INFORMACJE OGÓLNE

Nazwa Towarzystwa: Polskie Towarzystwo Rehabilitacji (Polish Rehabilitation Society) używa nazwy skrótowej *P. T. Reh.*, zostało założone w 1989 roku i działa nieprzerwanie od tego czasu do chwili obecnej. **Siedziba** Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Rehabilitacji znajduje się w Klinice Rehabilitacji Neurologicznej Uniwersytetu Medycznego w Łodzi przy ul. Milionowej 14, 93-113 Łódź, : <https://ptreh.com>, kontakt e-mailowy zapewniają adresy: sekretarz.zg@ptreh.com; skarbnik.zg@ptreh.com

STRUKTURA ORGANIZACYJNA (WYDZIAŁY, KOMISJE, SEKCJE, ODDZIAŁY)

Władze Towarzystwa: Walne Zgromadzenie – najwyższa władza Towarzystwa, Zarząd Główny, Komisja Rewizyjna, Sąd Koleżeński. **Oddziały:** Polskie Towarzystwo Rehabilitacji składa się z 15 Oddziałów: Bydgoski, Dolnośląski, Lubelski, Lubuski, Łódzki, Małopolski, Mazowiecki, Podlaski, Pomorski, Rzeszowski, Śląski, Świętokrzyski, Warmińsko- Mazurski, Wielkopolski, Zachodniopomorski. **Sekcje:** Polskie Towarzystwo Rehabilitacji składa się z 11 Sekcji: Historyczna, Rehabilitacji dzieci i młodzieży, Rehabilitacji onkologicznej, Rehabilitacji uzdrowiskowej, Rehabilitacji pulmonologicznej, Rehabilitacji osób z zaburzeniami narządów zmysłów, Rehabilitacji w chorobach cywilizacyjnych, Medycyny regeneracyjnej, Współpracy międzynarodowej, Diagnostyki funkcjonalnej w rehabilitacji, Leczenia spastyczności. **Biblioteka:** Polskie Towarzystwo Rehabilitacji nie prowadzi odrębnej biblioteki jako instytucji zbiorów, ale udostępnia zasoby naukowe i wydawnictwa związane z rehabilitacją, w tym recenzowane czasopismo „*Postępy Rehabilitacji*” oraz publikacje specjalistyczne i materiały konferencyjne, które stanowią praktyczne źródło wiedzy i dokumentacji dla członków oraz środowiska rehabilitacyjnego. **Archiwum:** Polskie Towarzystwo Rehabilitacji posiada własne zasoby archiwalne obejmujące materiały dokumentujące działalność Towarzystwa, takie jak protokoły, sprawozdania, dokumentacja konferencyjna i inne źródła historyczne wykorzystywane w opracowaniach i publikacjach dotyczących jego dziejów oraz rozwoju rehabilitacji medycznej w Polsce. Archiwum PTReh stanowi ważne źródło wiedzy do badań nad historią organizacji i jej działalnością naukową, edukacyjną i organizacyjną. **Liczba członków:** honorowych – 18; rzeczywistych – 3000 członków zwyczajnych i nadzwyczajnych. **Prezesi:** Prezes prof. dr hab. n. med. Stanisław Rudnicki Jan Haftek (1989-1992); prof. dr hab. n. med. Jerzy Kiwerski (1992-1998); prof. dr hab. n. med. Andrzej Kwolek (1998-2004); dr n. med. Marek Krasuski (2004-2010); dr hab. n. med. Jolanta Kujawa, prof. nadzw. (2010-2016); dr hab. n. med. Jacek Durmała (2016-2019); dr hab. n. med. Piotr Majcher, prof. ucz. (2019-2022); dr n. med. Rafał Sapuła (2022-2025); prof. dr hab. n. med. Elżbieta Miller (2025-). **Sekretarze:** dr n. med. Mieczysław

Kowalski (1989-1995); dr n. med. Marek Krasuski (1995-2001); mgr fizjoter. Agnieszka Bejer (2001-2004); lek. Anna Dubielis (2004-2007); lek. Izabella Nyka (2007-2010); dr n. med. Kamila Gworys (2010-2016); dr n. med. Jacek Głodzik (2016-2019); lek. Dorota Hałasa-Majchrzak (2019-2022); mgr Ewa Mazurkiewicz (2022-2025); mgr Izabella Michalska (2025-). **Skarbnicy:** dr n. med. Henryk Kuś (1989-1995); dr n. med. Jan Rzeźnicki (1995-2001); dr n. o kult. fiz. Teresa Pop (2001-2004); lek. Izabella Nyka (2004-2010); lek. Elżbieta Kowalewska (2010-2016); lek. Jolanta Janowska-Fabianowicz (2016-2019); lek. Agnieszka Docha (2029-2022); mgr Anna Naklicka (2022-2025); lek. Karolina Theus (2025-).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Polskie Towarzystwo Rehabilitacji (PTReh) jest ogólnopolską organizacją naukowo-zawodową działającą na rzecz rozwoju rehabilitacji medycznej w Polsce. Towarzystwo integruje środowisko lekarzy oraz innych specjalistów zajmujących się rehabilitacją, a jego działalność koncentruje się na podnoszeniu jakości opieki rehabilitacyjnej, rozwoju nauki oraz edukacji.

Do podstawowych obszarów działalności PTReh należą:

- działalność naukowa, obejmująca inicjowanie i wspieranie badań naukowych, publikację wyników badań oraz rozwój wiedzy w dziedzinie rehabilitacji,
- działalność edukacyjna, realizowana poprzez organizację kongresów, zjazdów, konferencji, sympozjów, kursów i szkoleń dla lekarzy oraz innych profesjonalistów ochrony zdrowia,
- opracowywanie i upowszechnianie standardów, rekomendacji i stanowisk eksperckich dotyczących diagnostyki, leczenia i rehabilitacji,
- wydawnictwa naukowe, w tym wydawanie czasopisma „Postępy Rehabilitacji”,
- działalność opiniotwórcza i doradcza na rzecz instytucji publicznych, władz ochrony zdrowia oraz środowiska medycznego,
- udział w procesach kształcenia i specjalizacji, w tym we współpracy przy egzaminach i szkoleniach specjalizacyjnych,
- współpraca krajowa i międzynarodowa, w szczególności z europejskimi i światowymi organizacjami rehabilitacyjnymi (m.in. UEMS PRM, ESPRM, ISPRM),
- promowanie humanistycznych i etycznych zasad opieki nad pacjentem oraz interdyscyplinarnego podejścia do rehabilitacji.

PTReh działa poprzez Zarząd Główny, oddziały terenowe oraz zespoły eksperckie, realizując swoje cele statutowe w sposób ciągły i systemowy, przyczyniając się do rozwoju rehabilitacji medycznej oraz poprawy jakości życia pacjentów.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

International Society of Physical and Rehabilitation Medicine (ISPRM)

European Society of Physical and Rehabilitation Medicine (ESPRM)

Europejska Unia Lekarzy Specjalistów, Sekcja Medycyny Fizykalnej i Rehabilitacji (UEMS PRM)

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZAWARTE W WYBORZE

W ramach działalności naukowej i wydawniczej Polskiego Towarzystwa Rehabilitacji powstały oraz były współtworzone publikacje zwarte poświęcone zagadnieniom rehabilitacji medycznej, w tym rehabilitacji pourazowej, neurologicznej i narządu ruchu. Do wybranych należą m.in.:

- Monografie i podręczniki z zakresu rehabilitacji medycznej, adresowane do lekarzy, fizjoterapeutów oraz innych specjalistów zespołu rehabilitacyjnego
- Opracowania zbiorowe pod redakcją członków PTReh, prezentujące aktualny stan wiedzy i standardy postępowania rehabilitacyjnego
- Publikacje dotyczące organizacji i systemu rehabilitacji, w tym roli rehabilitacji w opiece kompleksowej i interdyscyplinarnej
- Materiały pokonferencyjne i wydawnictwa jubileuszowe dokumentujące dorobek naukowy i organizacyjny środowiska rehabilitacyjnego
- Rekomendacje i opracowania eksperckie dotyczące wybranych obszarów rehabilitacji klinicznej

Wydawnictwa te stanowią istotny wkład w rozwój rehabilitacji medycznej w Polsce oraz służą upowszechnianiu wiedzy i dobrych praktyk klinicznych.

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE (CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

Polskie Towarzystwo Rehabilitacji prowadzi działalność wydawniczą obejmującą zarówno czasopisma naukowe, jak i wydawnictwa nieregularne, które służą upowszechnianiu wiedzy z zakresu rehabilitacji medycznej oraz dokumentowaniu dorobku naukowego i organizacyjnego Towarzystwa. Do głównych publikacji należą: „Postępy Rehabilitacji”, recenzowane czasopismo naukowe PTReh publikujące artykuły oryginalne, przeglądowe i doniesienia kliniczne, materiały konferencyjne i pokonferencyjne wydawane w związku z kongresami, sympozjami i zjazdami PTReh, wydawnictwa okolicznościowe i jubileuszowe dokumentujące historię Towarzystwa i osiągnięcia środowiska rehabilitacyjnego oraz opracowania eksperckie i stanowiska wydawane nieregularnie dotyczące wybranych zagadnień klinicznych i organizacyjnych w rehabilitacji, wydawnictwa te są istotnym elementem działalności naukowej i edukacyjnej PTReh oraz przyczyniają się do podnoszenia poziomu wiedzy i jakości opieki rehabilitacyjnej w Polsce.

Wydawnictwa

„Postępy Rehabilitacji” / *Advances in Rehabilitation* kwartalnik

Kronika Polskiego Towarzystwa Rehabilitacji 1989-2022, autor Bogumił Przeździak, Współautor Anna Przeździak- Stelmach, GUMed, 2004 r.

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

Historia Polskiego Towarzystwa Rehabilitacji jest dobrze udokumentowana i opiera się na różnych źródłach. Do podstawowych należą materiały archiwalne Towarzystwa, w tym statuty, akty założycielskie, protokoły posiedzeń Zarządu Głównego i Oddziałów Terenowych oraz sprawozdania roczne i jubileuszowe. Ważnym źródłem informacji są również monografie jubileuszowe i opracowania zbiorowe, które dokumentują rozwój Towarzystwa, jego działalność naukową i organizacyjną, a także historię rehabilitacji w Polsce.

Znaczącą rolę odgrywa także czasopismo „Postępy Rehabilitacji”, w którym publikowane są artykuły retrospektywne, przeglądowe i dokumentujące dorobek Towarzystwa. Dodatkowe informacje można znaleźć w materiałach konferencyjnych i pokonferencyjnych, obejmujących programy, streszczenia i opracowania z kongresów, sympozjów i zjazdów PTReh.

Uzupełnieniem źródeł są publikacje naukowe i popularnonaukowe dotyczące rozwoju rehabilitacji w Polsce, w których opisywana jest rola Towarzystwa w kształceniu kadry, standaryzacji praktyki klinicznej oraz współpracy krajowej i międzynarodowej. Dodatkowe informacje można uzyskać także ze strony internetowej PTReh, zawierającej dane dotyczące historii, struktury i działalności Towarzystwa.

Łącznie te źródła pozwalają na pełne odtworzenie dziejów PTReh, jego rozwoju organizacyjnego, dorobku naukowego i wpływu na rozwój rehabilitacji medycznej w Polsce.

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE)

Kronika Polskiego Towarzystwa Rehabilitacji 1989-2022, autor Bogumił Przeździak, Współautor Anna Przeździak-Stelmach, GUMed, 2004 r.

PREZES PROF. DR HAB. N.MED. ELŻBIETA MILLER
SEKRETARZ MGR IZABELLA MICHALSKA

POLSKIE TOWARZYSTWO SEKSUOLOGICZNE

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1991. **Siedziba i dane adresowe (Adres, telefon/fax, strony www i adres mailowy)** www.pts-seksuologia.pl, pts.seksuologia@gmail.com, ul. Marymoncka 34, 01-813 Warszawa. **Struktura organizacyjna** (Wydziały, Komisje, Sekcje, Oddziały): W strukturze Towarzystwa wyodrębniono Sekcję Seksuologii Sądowej oraz Komisję Etyczną ds. Badań Naukowych. **Liczba członków** (honorowych, rzeczywistych, wspierających): Polskie Towarzystwo Seksuologiczne liczy 615 członków (dane na dzień 1.03.2024). W 1991 r. Zarząd Główny PTS nadał tytuł Honorowego Członka PTS prof. Kazimierzowi Imielińskiemu, prof. Andrzejowi Jaczewskiemu, doc. Zygmunt Jan-czewskiemu i dr Michalinie Wisłockiej. **Prezesi (lata urzędowania):** prof. Zbigniew Lew-Starowicz w latach 1991-994, doc. Julian Godlewski w latach 1994-2000, prof. Zbigniew Lew-Starowicz w latach 2001-2023, prof. Maria Beisert od 2023. **Sekretarze generalni (lata urzędowania):** mgr Andrzej Ballaun w latach 1991-2023, dr Marta Szymańska-Pytlńska od 2023. **Skarbnicy (lata urzędowania):** mgr Arnold Pawelski 1991-2001, lek. med. Aleksandra Robacha 2001-2008, lek. med. Agnieszka Kwiatkowska 2008-2016, dr Izabela Fornalik 2016-2023, mgr Dorota Baran od 2023.

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Do celów działalności PTS należą m.in.: promocja zdrowia seksualnego i popularyzacja wiedzy seksuologicznej, współdziałanie w procesie kształcenia i uznawania kwalifikacji zawodowych seksuologów oraz promowanie standardów etycznych pracy seksuologa i dbanie o ich przestrzeganie przez członków Towarzystwa. PTS prowadzi swoją działalność poprzez kształcenie, w tym organizowanie konferencji, szkoleń i warsztatów, powoływanie grup roboczych, opracowywanie stanowisk i standardów, nadawanie Certyfikatów Seksuologa Klinicznego, Certyfikatów Seksuologa Sądowego i Certyfikatów Superwizora Psychoterapii Zaburzeń Seksualnych, jak również współpracę z instytucjami i stowarzyszeniami w zakresie promocji i ochrony zdrowia seksualnego oraz statusu zawodowego seksuologa.

Polskie Towarzystwo Seksuologiczne od 1991 roku zorganizowało 28 (na rok 2022) konferencji, w tym ogólnopolskich i międzynarodowych.

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE (CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

Oficjalnym czasopismem Polskiego Towarzystwa Seksuologicznego do 2022 roku była „Seksuologia Polska”, a od 2022 jest „Journal of Sexual and Mental Health” (ISSN: 2956-4956, e-ISSN: 2956-5677).

MICHAŁ LEW-STAROWICZ,
IZABELA JĄDEREK

POLSKIE TOWARZYSTWO TRANSPLANTACYJNE POLISH TRANSPLANTATION SOCIETY

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1993. **Siedziba:** 02-006 Warszawa, ul. Nowogrodzka 59. Adres mailowy kontakt@p-t-t.org. **Struktura organizacyjna:** Walne Zebranie, Zarząd Główny. **Liczba członków:** około 250 (2023 r). **Prezesi:** Mieczysław Lao (1993-95), Janusz Wałaszewski (1995-97), Marian Zembala (1997-99), Jacek Szmidt (1999-2001), Marek Krawczyk (2001-2003), Leszek Pączek (2003-2005), Zbigniew Religa (2005-2007), Wojciech Rowiński (2007-2009), Magdalena Durlak (2009-2011), Zbigniew Włodarczyk (2011-2013), Bolesław Rutkowski (2013-2015), Krzysztof Zieniewicz (2015-2017), Piotr Przybyłowski (2017-2019), Roman Danielewicz (2019-2021), Alicja Dębska-Ślizień (2021-2023), Maciej Kosieradzki (2023-). **Sekretarze gen.:** Mieczysław Lao (1995-

99), Magdalena Durlak (1999-2003), Krzysztof Zieniewicz (2003-2007), Sławomir Nazarewski (2007-2011), Piotr Przybyłowski (2011-2015), Alicja Dębska-Ślizień (2015-2019), Jolanta Małyśzko (2019-2023), Olga Tronina (2023-).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Polskie Towarzystwo Transplantacyjne powstało w 1993 r. Celem jego, według statutu zatwierdzonego w 1993 r. (zmiany w 2021r, <https://p-t-t.org/>) jest: rozwijanie i propagowanie zdobyczy nauki w dziedzinie transplantacji tkanek i narządów, przeszczepów biostatycznych, biologii transplantacyjnej; inspirowanie członków do pracy naukowej i podnoszenia kwalifikacji zawodowych; współdziałanie w organizowaniu służby zdrowia i rozwiązywaniu jej problemów w zakresie zainteresowań Towarzystwa; współdziałanie w doszkalanu lekarzy medycyny, weterynarii, biologów oraz pracowników innych specjalności w dziedzinie transplantologii. Dla osiągnięcia swych celów Towarzystwo organizuje: kongresy, sympozja i posiedzenia naukowe; wystawy sprzętu mającego zastosowanie w transplantologii; kursy oraz szkolenia; współpracuje z organami służby zdrowia w organizowaniu i doskonaleniu opieki lekarskiej w zakresie transplantologii; prowadzi działalność wydawniczą.

PTT skupia lekarzy różnych specjalności: chirurgów, immunologów, nefrologów, hepatologów, diabetologów, kardiologów, hematologów, okulistów oraz specjalistów chorób wewnętrznych, działających na polu leczenia schyłkowej niewydolności narządów metodami przeszczepiania od żywego lub zmarłego dawcy. PTT skupia również specjalistów zajmujących się przeszczepianiem komórek i tkanek. Terenem działalności Towarzystwa jest obszar Rzeczypospolitej Polskiej; na fundusze składają się: wpływy ze składek członkowskich, dotacje, subwencje, zapisy i darowizny.

Co 2 lata odbywają się Kongresy PTT: I Warszawa (1993), II Międzyzdroje (1995), III Zakopane (1997), IV Wrocław (1999), V Mikołajki (2001), VI Jachranka (2003), VII Wisła (2005), VIII Warszawa (2007), IX Kraków (2009), X Rawa Mazowiecka (2011), XI Bydgoszcz (2013), XII Gdańsk (2015), XIII Warszawa (2017), XIV Zakopane (2019), XV Jachranka (2021), XVI Gdańsk (2023).

Podczas Zjazdów przyznawane są nagrody za wybitne osiągnięcia na polu rozwoju transplantologii (Nagroda Insigne Decorum PRO TRANSPLANTATIONIBUS FO-VENDIS), nadawane jest członkostwo honorowe. Na przemian ze zjazdami organizowane są sympozja naukowo-szkoleniowe: Wrocław (1994), Poznań (1996), Białystok (1998), Jurata (2000), Warszawa (2002), Warszawa (2006), Bydgoszcz (2008), Łódź (2010), Kazimierz Dolny (2012), Poznań (2014), Warszawa (2016), Szczecin (2018). Tematem wiodącym ostatniego sympozjum były przeszczepienia wielonarządowe.

Ponadto Towarzystwo bierze udział w organizowaniu sympozjów dotyczących leczenia immunosupresyjnego, przeszczepiania wątroby, warsztatów szkoleniowych ambulatoryjnego prowadzenia chorych po transplantacji oraz przyznaje młodym lekarzom dofinansowanie na wyjazdy na kongresy celem prezentacji przyjętych prac. Dodatkowo Towarzystwo przyznaje granty na finansowanie badań naukowych w dziedzinie transplantologii.

PTT było jednym z inicjatorów wprowadzenia nowej specjalizacji p.n. transplantologia kliniczna, a jego członkowie wzięli udział w opracowaniu szczegółowego programu specjalizacji. Brało również udział w pracach nad Ustawą o pobieraniu i przeszczepianiu komórek, tkanek, narządów wprowadzonej w 1995 r. oraz w opracowaniu perspektywicznych planów rozwoju transplantologii. Jednym z członków Zarządu Głównego jest Krajowy Specjalista ds. Transplantologii, przewodniczący Krajowej Rady Transplantacyjnej – obecnie prof. Leszek Cierpka.

Oficjalnym czasopismem Towarzystwa jest „Annals of Transplantation” wydawane wspólnie z towarzystwami transplantacyjnymi z Czech i Węgier. Prace naukowe, prezentowane w trakcie Kongresów Towarzystwa są w większości publikowane w czasopiśmie „Transplantation Proceedings”.

PTT prowadzi współpracę ze wszystkimi ośrodkami transplantacyjnymi w Polsce oraz z Centrum Organizacyjno-Koordynacyjnym ds. Transplantacji POLTRANSPLANT. Jest członkiem Zrzeszenia Polskich Towarzystw Medycznych.

Z inicjatywy Zarządu Towarzystwa powołanych zostało szereg Grup Roboczych, których zadaniem jest przygotowanie rekomendacji i zaleceń dotyczących wybranych zagadnień związanych z przeszczepianiem narządów. Obecnie działa 13 takich Grup.

W roku 2022 z inicjatywy Prezesa Polskiego Towarzystwa Transplantacyjnego – prof. Alicji Dębskiej-Ślizień powstał Klub Młodego Transplantologa przy Polskim Towarzystwie Transplantacyjnym. Organizacja ta zrzesza osoby do 40 roku życia związane z transplantologią kliniczną i ma na celu współpracę naukową, wymianę doświadczeń oraz nabywanie nowych umiejętności przez młodych transplantologów. W grudniu 2022 został wybrany pierwszy Zarząd Klubu, którego Przewodniczącą została dr n. med. Izabella Kuźmiuk-Glembin. Opiekunem i organizatorem Klubu z ramienia Polskiego Towarzystwa Transplantacyjnego jest dr hab. med. Dorota Kamińska.

WYDAWNICTWA CIĄGŁE

Annals of Transplantation.

Renal Disease & Transplantation Forum

ŹRÓDŁA

Statut Polskiego Towarzystwa Transplantacyjnego. 2021

Strona PTT – regularnie uaktualniana <https://p-t-t.org/>

Zakładka na stronie PTT- Historia

ALICJA DĘBSKA-ŚLIZIEŃ
Prezes PTT kadencja 2021-2023

POLSKIE TOWARZYSTWO UROLOGICZNE (PTU)

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia: 1949. **Siedziba:** 02-574 Warszawa, ul. Łowicka 19. www.pturol.org.pl Adres mailowy: sekretariat@ptu.net.pl. **Władze stowarzyszenia:** Walne Zgromadzenie Członków PTU, Zarząd Główny PTU, Główna Komisja Rewizyjna, Sąd Koleżeński. **Oddziały terenowe:** Białostocki Oddział PTU (Białystok), Dolnośląski Oddział PTU (Wrocław), Krakowski Oddział PTU (Kraków), Lubelski Oddział PTU (Lublin), Łódzki Oddział PTU (Łódź) Mazowiecki Oddział PTU (Pruszków), Północno-Zachodni Oddział PTU (Olsztyn), Śląski Oddział PTU (Zabrze), Wielkopolski Oddział PTU (Poznań). **Sekcje naukowe:** Sekcja Adeptów Urologii, Sekcja Andrologii i Seksuologii, Sekcja Endourologii, Sekcja Urologii Onkologicznej, Sekcja Urologii Czynnościowej, Rekonstrukcyjnej i Fizjoterapii, Sekcja Urologii Robotowej. **Komitety:** Komitet Naukowy, Komitet Edukacji, Komitet Historyczny. **Liczba członków:** 47 (1950), 1768 (2023). **Prezisi:** Wacław Lilpop (1949), Stanisław Laskownicki (1950-51), Emil Michałowski (1951-53), Tadeusz Szenkier-Mazurek (1953-54), Zbigniew Lewicki (1954-56), Zygmunt Bartkowiak (1956-58), Tadeusz Lorenz (1958-60), Stefan Wesołowski (1960-62), Emil Michałowski (1962-64), Alfons Wojewski (1964- 66), Ludwik Mazurek (1966-68), Kazimierz Szczepański (1968-70), Antoni Szczurbo (1970-72), Jan Leńko (1972-74), Jerzy Zieliński (1974-78), Zdzisław Kuźnik (1978-84), Kazimierz Adamkiewicz (1984-88), Tadeusz Krzeski (1988-92) Andrzej Borkowski (1992-2000), Andrzej Borówka (2000-2008), Marek Sosnowski (2008-2012), Zbigniew Wolski (2012 – 2015), Piotr Chłosta (2015-2022), Tomasz Drewa (od 2022).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Zamysł powołania Polskiego Towarzystwa Urologicznego zrodził się przed 1939. Odbyło się zebranie założycielskie w Szpitalu św. Łazarza w Warszawie, niestety wojna uniemożliwiła dalsze działania. Po wojnie ponowiono starania o usamodzielnienie urologii jako odrębnej specjalności i o utworzenie Towarzystwa.

Inicjatorem zorganizowania Polskiego Towarzystwa Urologicznego, które – wzorem innych towarzystw naukowych – miało zrzeszać urologów, był dr Wacław Lilpop, ordynator oddziału urologicznego w Szpitalu św. Łazarza w Warszawie. Powstał komitet organizacyjny, w skład którego weszli dr Wacław Lilpop, dr Zygmunt Traczyk, dr Stefan Wesołowski i prof. Stanisław Laskownicki. Zebranie założycielskie Polskiego Towarzystwa Urologicznego odbyło się 27 kwietnia 1949 roku w sali wykładowej II Kliniki Wewnętrznej profesora Witolda Orłowskiego Szpitala Dzieciątka Jezus w Warszawie.

Cele PTU

- stymulowanie postępu urologii w Polsce
- propagowanie zdobyczy nauk medycznych i techniki wśród urologów
- współdziałanie z administracją państwową, towarzystwami i organizacjami społecznymi w usprawnianiu opieki urologicznej w naszym kraju

- zachęcanie lekarzy związanych z urologią do działalności naukowej
- współdziałanie z przedstawicielami innych dyscyplin nauki i techniki na rzecz rozwoju urologii
- kształtowanie i utrwalanie zasad etycznych wśród członków PTU
- współdziałanie w tworzeniu programów kształcenia oraz w organizacji kształcenia podyplomowego i doskonalenia zawodowego urologów
- propagowanie wiedzy na temat profilaktyki i leczenia chorób układu moczowo-płciowego
- kultywowanie tradycji i propagowanie historii urologii.

Struktura PTU:

W związku z realizacją powyższych celów stworzono bazę dla działalności administracyjnej i finansowej Stowarzyszenia. Za sprawną i efektywną pracę Stowarzyszenia odpowiada **Biuro Polskiego Towarzystwa Urologicznego**, w którego strukturze znajdują się: Biuro Wydawnicze, Biuro Kongresowe oraz Biuro CME-CPD. Środki finansowe na realizację celów statutowych pochodzą ze składek członkowskich, darowizn, organizacji kongresów i konferencji.

DZIAŁALNOŚĆ I OSIĄGNIĘCIA PTU

Europejski egzamin specjalizacyjny w dziedzinie urologii

Obecne zasady egzaminowania adeptów urologii zostały wprowadzone jesienią 1998 roku po kilku latach starań i negocjacji, podejmowanych przez obu prezesów prof. Andrzeja Borkowskiego i prof. Andrzeja Borówkę. U podłoża decyzji o zmianie zasad i form egzaminowania leżało głębokie przeświadczenie o konieczności podniesienia poziomu egzaminu specjalizacyjnego w Polsce tak, aby stał się on wiarygodnym narzędziem sprawdzającym rzeczywisty poziom wyszkolenia urologów. W związku z tym ówczesny Zarząd Główny utworzył Komitet Edukacji PTU, który opracował program szkolenia w urologii dostosowany do programu European Board of Urology i wdrożył egzamin EBU jako oficjalny polski egzamin specjalizacyjny, który stał się egzaminem specjalizacyjnym w Polsce od 1997 roku. Rezydenci, którzy zdadzą ów egzamin, stają się specjalistami w dziedzinie urologii w Polsce i uzyskują tytuł: Fellow of the European Board of Urology. Liczba FEBU po 25 latach egzaminu EBU w Polsce w 2023 wynosi 975, co stanowi 55% członków PTU.

Przygotowanie egzaminu EBU jest dużym przedsięwzięciem, wobec powyższego musi generować niemałe koszty, które, co warto podkreślić, od początku ponosi PTU (jako wyraz zainteresowania Towarzystwa zaoferowaniem adeptom rodzimym egzaminu na jak najwyższym poziomie i tym samym zapewnienia ochronie zdrowia w Polsce specjalistów jak najlepiej przygotowanych do pełnienia ich misji zawodowej). PTU ponosi zatem opłatę członkowską w EBU (2000 € rocznie). Dodatkowo PTU opłaca 550 € za 1 kandydata przystępującego do egzaminu i wyręcza w ten sposób polskiego podatnika z opłat za europejskie szkolenie polskich urologów. Opłaty za kandydatów przystępujących do egzaminu po raz kolejny (egzamin poprawkowy) są również pokrywane przez PTU. Warto dodać, że ani Centrum Egzaminów Medycznych, ani żaden inny organ ad-

ministracji rządowej nie partycypuje nawet w minimalnym stopniu w kosztach organizacji i przeprowadzenia egzaminu.

Działalność Biura CME-CPD

System punktacji kredytowej CME-CPD dla ciągłego kształcenia podyplomowego został uruchomiony w Polsce 1 stycznia 2002 roku. Decyzją ówczesnego prezesa PTU, profesora Andrzeja Borówki i Zarządu Głównego PTU zaadaptowany został system stworzony przez profesora Alberto Matosa-Ferreirę i wdrożony przez European Board of Urology. Polskie Towarzystwo Urologiczne było pierwszym krajowym stowarzyszeniem urologicznym w Europie, które podjęło się takiego przedsięwzięcia we współpracy z EBU. W roku 2004 zacieśnienie współpracy European Board of Urology i European Association of Urology zaowocowało wspólną inicjatywą o nazwie EU-ACME (European Urology – Accredited Continuing Medical Education). Celem tej inicjatywy było usprawnienie działania oraz promowanie systemu CME-CPD na poziomie ogólnoeuropejskim. System CME-CPD oparty jest na gromadzeniu punktów za określone aktywności naukowe. Rzetelny rejestr punktów dokumentuje ciągle doskonalenie zawodowe uczestników systemu. W styczniu 2015 UEMS i EBU uznały Naczelną Izbę Lekarską za organ akredytujący wydarzenia naukowe w Polsce. Koszt uczestnictwa członków PTU w systemie CME-CPD pokrywa Zarząd Główny PTU. Z systemu CME-CPD automatycznie wyrejestrowywane są osoby, które nie płacą składki członkowskiej PTU lub/i nie uzyskują żadnych punktów w ciągu dwóch kolejnych lat.

Działalność Biura Wydawniczego

Jednym z celów PTU jest dostarczanie materiałów edukacyjnych szkolącym się urologom i specjalistom. Był to główny powód stworzenia Biura Wydawniczego w łonie PTU (2001). Zadaniem Biura jest sprawowanie nadzoru nad działalnością edytorską Towarzystwa oraz koordynowanie prac wydawniczych związanych z czasopismami, jak i innymi pozycjami przygotowywanymi do druku. W swoim dorobku Biuro Wydawnicze ma liczne pozycje książkowe skierowane zarówno do lekarzy, jak i pacjentów i ich rodzin. Są to między innymi: wytyczne postępowania, atlasy, albumy i poradniki i wiele innych. Oficjalnym organem naukowym PTU jest wydawane kwartalnie czasopismo „Central European Journal of Urology” (dawniej: „Urologia Polska”). W 2023 r. „Central European Journal of Urology” otrzymało Impact Factor w rankingu Journal Citation Reports 2023 na poziomie 1,2. Co trzy miesiące ukazuje się także „Przegląd Urologiczny”, który zawiera materiały edukacyjne podane w popularnej i prostej formie, informacje o tym, co dzieje się w urologii w Polsce i na świecie. Wyżej wymienione czasopisma są dystrybuowane bezpłatnie wśród wszystkich członków PTU.

Działalność Biura Kongresowego PTU

Biuro Kongresowe Polskiego Towarzystwa Urologicznego działa od 2001 roku. Powstało ono na skutek reformy finansowej Stowarzyszenia, przeprowadzonej przez ówczesny Zarząd Główny PTU. Jej celem było przede wszystkim poprawienie kondycji finansowej Stowarzyszenia tak, aby przedsięwzięcia realizowane przez PTU pomnażały majątek Towarzystwa, a przez to umożliwiały prowadzenie działalności statutowej. Głównym, choć nie jedynym, zadaniem Biura Kongresowego PTU jest logistyczne przygotowanie dorocznego kongresu Polskiego Towarzystwa Urologicznego w ścisłej

współpracy z Zarządem Głównym PTU oraz Komitetem Naukowym PTU. Biuro organizuje również inne przedsięwzięcia naukowe Towarzystwa, m.in. sympozja sekcji i oddziałów oraz sympozja i warsztaty doskonalące.

Fundacja im. Dr. Wojciecha Husiatyńskiego

Jednym z celów statutowych PTU jest integracja, a także reprezentowanie członków Stowarzyszenia w sprawach socjalno-bytowych. Wynika z tego konieczność podejmowania działań o charakterze pomocy finansowej dla rodzin przedwcześnie i nagle zmarłych urologów. Początkowo ten cel realizowała Komisja Zapomogowo-Stypendialna PTU, a od roku 2005 – Fundacja Pomocy Urologom im. dr. med. Wojciecha Husiatyńskiego, nazwana tak dla upamiętnienia tragicznie zmarłego, powszechnie znanego i lubianego urologa. Środki finansowe Fundacja pozyskuje przede wszystkim z corocznej dotacji Zarządu Głównego PTU, a także z wpłat od członków PTU.

WYDAWNICTWA CIĄGŁE

Urologia Polska. Warszawa - Kontynuacja - Central European Journal of Urology. Warszawa Przegląd Urologiczny. Warszawa

ŹRÓDŁA

Statut Polskiego Towarzystwa Urologicznego. Warszawa 2018. (również w internecie: <http://www.pturol.org.pl/o-ptu/statut-ptu>)

LITERATURA

50 lat Polskiego Towarzystwa Urologicznego, T. 1 i 2 pod red. Andrzeja Borkowskiego
Bolesław Kuzaka, Piotr Kuzaka, *Członkowie założyciele Polskiego Towarzystwa Urologicznego*, Warszawa

Bolesław Kuzaka, Piotr Kuzaka, *Członkowie Honorowi Polskiego Towarzystwa Urologicznego w 60. Rocznicę jego powstania*, Warszawa

Andrzej Borkowski, *Pół wieku z urologią*, Warszawa 2021.

POLSKIE TOWARZYSTWO WAKCYNOLOGII

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia: 2001. **Siedziba i dane adresowe** (Adres, telefon/fax, strony www i adres mailowy): Polskie Towarzystwo Wakcynologii, Wojewódzki Szpital Zakaźny, ul. Wolska 37, 01-201 Warszawa; listy@ptwakc.pl; ptwakc.org.pl **Liczba członków** (honorowych, rzeczywistych, wspierających): Liczba członków PTW (stan na 31.12.2025): 1269 członków; Liczba członków honorowych: 17 członków (<https://ptwakc.org.pl/czlonkostwo/czlonkowie-honorowi-ptw/>). **Prezesi** (lata urzędowania): kadencja 2001-

2003 prof. dr hab. Jacek Wysocki; kadencja 2003-2006 prof. dr hab. Jacek Wysocki; kadencja 2006-2009 prof. dr hab. Leszek Szenborn; kadencja 2009-2012 prof. dr hab. Leszek Szenborn; kadencja 2012-2015 prof. dr hab. Jacek Wysocki; kadencja 2015-2018 prof. dr hab. Jacek Wysocki; kadencja 2018-2023 dr hab. Ernest Kuchar; kadencja 2023-2026 prof. dr hab. Jacek Wysocki, 2026- Ernest Kuchar. **Skarbnicy** (lata urzędowania): 2001-2018 dr n. med. Ewa Duszczyk; 2018-2026 dr n. med. Ewa Talarek, 2026-Monika Wanke-Rytt.

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Polskie Towarzystwo Wakcynologii powstało w 2001 roku i zrzesza specjalistów różnych dziedzin, głównie lekarzy – zarówno praktyków, jak i naukowców – zainteresowanych problemem szczepień ochronnych. Podstawowym celem PTW jest upowszechnianie aktualnej i rzetelnej wiedzy na temat bezpieczeństwa i skuteczności szczepień jako metody zapobiegania chorobom. Oprócz celów edukacyjnych PTW inicjuje i bierze udział w realizacji projektów badawczych, które mają dostarczyć istotnych danych do podejmowania decyzji dotyczących szczepień w praktyce na różnych poziomach organizacyjnych opieki zdrowotnej – począwszy od pacjenta, poprzez jego lekarza, aż do płatnika i organizatora systemu opieki zdrowotnej.

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

Strona internetowa towarzystwa: <https://ptwakc.org.pl/>

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE)

Strona internetowa towarzystwa: <https://ptwakc.org.pl/>

PROF. DR HAB. JACEK WYSOCKI

POLSKIE TOWARZYSTWO ŻYWIENIA POZAJELITOWEGO, DOJELITOWEGO I METABOLIZMU (POLSPEN)

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia: 1998 (XXV Jubileuszowy Zjazd odbył się w 2023 r.). **Okres działalności:** nieprzerwanie od roku założenia (obecna nazwa przyjęta w listopadzie 2012 r.). **Siedziba i dane adresowe:** Adres siedziby: ul. Banacha 1a, 02-097 Warszawa; Adres do korespondencji: ul. Tyniecka 15, 32-050 Skawina; Telefon/fax: +48 729 850 998 (Biuro) Strona www: <https://polspen.pl>

Adres mailowy: biuro@polspen.pl

Struktura organizacyjna (Sekcje): Sekcja Onkologii; Sekcja Dietetyki Medycznej; Sekcja Żywienia Domowego; Sekcja Paliatywna; Sekcja Dysfagii. **Biblioteka / Archiwum / Wydawnictwo Repozytorium:** Towarzystwo nie posiada własnej biblioteki. Archiwum dokumentacji znajduje się w siedzibie. **Liczba członków:** Honorowych: 7; Rzeczywistych: 670. **Prezes honorowy:** prof. dr hab. n. med. Bruno Szczygieł. **Prezesi (daty urzędowania):** dr hab. n. med. Dorota Mańkowska-Wierzbicka (od VI 2022); prof. dr hab. n. med. Stanisław Kłęk (2010-VI 2022); prof. dr hab. n. med. Marek Pertkiewicz (2002-2010), Prof. dr hab. n. med. Bruno Szczygieł (1998-2002). **Aktualni Wiceprezesi:** dr hab. n. med. Sylwia Małgorzewicz (od VI 2022); dr hab. n. med. Marcin Folwarski (od VI 2022). **Sekretarz generalny (daty urzędowania):** dr hab. n. med. Zbigniew Kamocki (od VI 2022). **Skarbnik (daty urzędowania):** lek. Kinga Szczepanek (od VI 2022)

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Towarzystwo realizuje swoje cele poprzez krzewienie wiedzy o żywieniu klinicznym oraz wyznaczanie i upowszechnianie standardów leczenia żywieniowego w Polsce.

Najważniejsze obszary działalności (ze szczególnym uwzględnieniem lat 2023-2025):

Zjazdy i konferencje

Organizacja corocznych zjazdów naukowych, będących najważniejszym forum wymiany wiedzy w dziedzinie żywienia klinicznego w Polsce. W czerwcu 2023 r. w Jachrance odbył się XXV Jubileuszowy Zjazd POLSPEN. Towarzystwo organizuje również konferencje tematyczne, związane z żywieniem w onkologii, gastroenterologii np. „Post ESPEN” czy „Standardy leczenia żywieniowego” oraz obejmuje patronatem lokalne konferencje w tematyce żywienia klinicznego.

Edukacja i szkolenia

Prowadzenie szerokiej działalności szkoleniowej adresowanej do lekarzy, pielęgniarek i dietetyków, realizowanej m.in. poprzez:

- Kursy Żywienia Dojelitowego i Pozajelitowego w Warunkach Domowych
- Szkołę Żywienia – kompleksowy podyplomowy program szkolenia w zakresie żywienia klinicznego dla lekarzy
- Kursy „Leczenie Żywieniowe dla członków Zespołów Żywieniowych”
- Kursy podyplomowe w ramach Akademii Leczenia Żywieniowego
- Specjalistyczne kursy tematyczne, np. z zakresu neurologii czy żywienia domowego (HAN)

Standardy i rekomendacje

Opracowywanie i aktualizacja „Standardów żywienia dojelitowego i pozajelitowego”, które stanowią wytyczne postępowania klinicznego dla personelu medycznego w Polsce.

Współpraca instytucjonalna

Aktywna współpraca z Ministerstwem Zdrowia oraz Narodowym Funduszem Zdrowia w zakresie refundacji procedur leczenia żywieniowego oraz tworzenia programów lekowych.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

POLSPEN jest jedynym afiliowanym towarzystwem naukowym w ramach Europejskiego Towarzystwa Żywienia Klinicznego – ESPEN (European Society for Clinical Nutrition and Metabolism). Członkowie POLSPEN aktywnie uczestniczą w kongresach ESPEN oraz w pracach struktur europejskich. Prof. dr hab. n. med. Stanisław Kłęk jest aktualnym prezesem zarządu głównego ESPEN.

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE)

Wszystkie publikacje POLSPEN dostępne na stronie towarzystwa: polspen.pl

- „Standardy żywienia pozajelitowego i żywienia dojelitowego” – cykliczne wydawnictwa stanowiące zbiór rekomendacji klinicznych
- „Stanowisko Sekcji Dietetyki Medycznej POLSPEN dotyczące stosowania postu przerywanego w profilaktyce i leczeniu zaburzeń metabolicznych” (2025)
- „Rekomendacje w zakresie diagnostyki i leczenia niedożywienia w gabinecie lekarza POZ” (2024)
- „Leczenie żywieniowe w onkologii” (S. Kłęk, A. Kapala i wsp., „Onkologia w Praktyce Klinicznej – Edukacja”, 2024)
- „Terapia żywieniowa u chorych operowanych z powodu nowotworów złośliwych” (M. Janowski, S. Kłęk, Biblioteka Chirurga Onkologa t. 15)
- „Podaż doustnych postaci leków przez sztuczne dostępy do przewodu pokarmowego” (W. Brniak, K. Matysiak-Łuśnia i wsp.)
- „Farmaceutyczne standardy żywienia klinicznego” (red. nauk. M. Sznitowska)
- „Żywienie Kliniczne. Praktyczne zagadnienia. Tom I–II” (red. S. Małgorzewicz)
- „Żywienie w chorobach skóry” (red. A. Zalewska-Janowska, A. Czerwonogrodzka-Senczyna)
- „Dietetyka w chirurgii bariatrycznej” (I. Boniecka, W. Lisik)
- „Żywienie osób starszych. Rekomendacje Sekcji Dietetyki Medycznej POLSPEN” (red. D. Szostak-Węgierek)
- „Żywienie pacjenta z SMA” (K. Kotulska i wsp.)
- „Żywienie krytycznie chorych” (K. Matysiak-Łuśnia)
- „Podstawy żywienia klinicznego” (red. L. Sobotka, wyd. polskie, edycja czwarta)

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE

„Postępy Żywienia Klinicznego” („Journal of Clinical Nutrition”) – oficjalne czasopismo Towarzystwa. Od 2022 roku wydawane wyłącznie w wersji elektronicznej przez wydawnictwo Via Medica. Czasopismo publikuje oryginalne prace badawcze, artykuły poglądowe oraz zalecenia kliniczne.

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

Statut Towarzystwa (zmieniony w listopadzie 2012 r., sankcjonujący obecną nazwę) opublikowany na stronie towarzystwa polspen.pl

Protokoły z Walnych Zgromadzeń Członków

Archiwum strony internetowej polspen.pl oraz materiały zjazdowe

PROF. DR HAB. N. MED. STANISŁAW KLĘK – CZŁONEK ZARZĄDU

TOWARZYSTWO CHIRURGÓW POLSKICH ASSOCIATION OF POLISH SURGEONS

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1889. **Siedziba:** 02-235 Warszawa, ul. Nowiniarska 1 m. 28 (poprz.: 1889-1924 Kraków). **Oddziały:** Białostocki, Bydgosko-Toruński, Dolnośląski, Gdański, Krakowski, Lubelski, Łódzki, Opolski, Podkarpacki, Śląski, Świętokrzyski, Warszawski, Warmińsko-Mazurski, Wielkopolski, Zachodniopomorski. **Struktura organizacyjna:** Walne Zgromadzenie, Zarząd Główny; Sekcje i Komisje. Archiwum. **Liczba członków:** 230 (1976 r.), 3400 (2003 r.), 1175 (2023 r.). **Prezesi:** Ludwik Rydygier (1890-1920), Hilary Schramm (1920-21), Józef Ziemacki (1921-22), Bronisław Sawicki (1922-23), Antoni Leśniowski (1923-24, 1925-26), Andrzej Ciechomski (1924-25), Leon Kryński (1926-29), Wacław Łapiński (1929-31), Maksymilian Rutkowski (1931-33), Bronisław Szerszyński (1933-35), Antoni Jurasz (1935-37), Tadeusz Ostrowski (1937-39), Kornel Michejda (1939-1946), Jan Glatzel (1946-1948), Tadeusz Butkiewicz (1948-50, 1951-54), Feliks Skubiszewski (1950-51), Stanisław Nowicki (1954-58), Jerzy Rutkowski (1958-60), Kazimierz Dębicki (1960-62), Witor Bross (1962-64), Marian Stefanowski (1964-66), Józef Bogisz (1966-68), Roman Drews (1968-70), Tadeusz Jacyna-Onyszkiewicz (1970-72), Stanisław Szyszko (1972-74), Jan Nielubowicz (1974-76), Jan Oszacki (1976-78), Adam Piskorz (1978-80), Witold Rudowski (1980-83), Zbigniew Eugeniusz Papliński (1983-85), Roman Tadeusz Góral (1985-87), Tadeusz Stanisław Popielea (1987-89), Bogdan Łazarkiewicz (1989-91), Paweł Misiuna (1991-93), Seweryn Wiechowowski (1993-95), Zygmunt Góra (1995-97), Zygmunt Mackiewicz (1997-99), Wojciech Noszczyk (1999-2001), Zbigniew Gruca (2001-03), Zbigniew Puchalski (2003-2005), Michał Drews (2005-2007), Wojciech Witkiewicz (2007-2009), Adam Dziki (2009-2011), Marek Krawczyk (2011-2013), Grzegorz Wallner (2013-2015), Jak Kulig (2015-2017), Krzysztof Paśnik (2017-2019), Marek Jackowski (2019-2021), Wojciech Kielan (2021-2023), Krzysztof Zieniewicz (2023-2025), Wiesław Tarnowski (2025-). **Sekretarze gen.:** Leon Manteuffel (1958-60), Jan Nielubowicz (1960-74, 1976-85), Witold Rudowski (1974-76), Wacław Siłowski (1985-89), Wojciech Noszczyk (1989-93), Tadeusz Tołłoczko (1993-97), Bruno Szczygieł (1997-99), Mieczysław Szostek (1999-2001), Marek Krawczyk (2001-2003), Marek Krawczyk (2005-2007), Marek Krawczyk (2007-2009), Grzegorz Wallner (2009-2011), Marek Maruszyński (2011-2013), Adam Dziki (2013-2015), Marek Krawczyk (2015-2017), Adam Dziki (2017-2019), Adam Dziki (2021-2023), Adam Dziki (2023-2025), Piotr Richter (2025-).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Za początek działalności Towarzystwa Chirurgów Polskich uznaje się 1889 r. – datę pierwszego Zjazdu Chirurgów Polskich, zorganizowanego w Krakowie z inicjatywy Ludwika Rydygiera i Alfreda Obalińskiego.

W okresie zaborów Towarzystwo Chirurgów Polskich występowało pod nazwą Zjazdu Chirurgów Polskich. Posiadało stały Zarząd, organizowało corocznie zjazdy chirurgów ze wszystkich ziem polskich i publikowało materiały zjazdowe.

W latach 1899-1911 odbyło się 11 zjazdów, większość w Krakowie: I – 1889 r.; II – 1890 r.; III jako sekcja Zjazdu Lekarzy i Przyrodników Polskich, 1891 r.; IV 1892 r.; V – 1893 r.; VI – jako sekcja Zjazdu Lekarzy i Przyrodników Polskich, Lwów, 1894 r.; VII – 1895 r.; VIII – 1896 r.; IX – 1899 r.; X – jako sekcja Zjazdu Lekarzy i Przyrodników Polskich, 1900 r.; XI – 1901 r.; XII – 1902 r.; XIII – 1903 r.; XIV – Lwów, 1907 r.; XV – 1908 r.; XVI – Warszawa, 1910 r.; XVII – jako sekcja Zjazdu Lekarzy i Przyrodników Polskich, 1911 r. Przedstawiano na nich własne, oryginalne sposoby operacyjne, zajmowano się również urologią, ortopedią, ginekologią.

W 1921 r., podczas I Zjazdu po odzyskaniu niepodległości, Towarzystwo przyjęło nazwę Towarzystwo Chirurgów Polskich (TChP). W latach 1921-30 corocznie, a od 1930 r. co dwa lata TChP organizowało zjazdy naukowe w różnych ośrodkach uniwersyteckich: XVIII Zjazd Chirurgów Polskich (I Zjazd Towarzystwa Chirurgów Polskich) – Warszawa, 1921 r.; XIX Warszawa 1922 r.; XX – Warszawa 1923 r.; XXI – Lwów 1924 r.; XXII – jako sekcja Zjazdu Lekarzy i Przyrodników Polskich, Warszawa 1925 r.; XXIII – Warszawa 1926 r.; XXIV Kraków 1928 r.; XXV – jako sekcja Zjazdu Lekarzy i Przyrodników Polskich, Wilno 1929 r.; XXVI – Warszawa 1931 r.; XXVII Poznań 1933 r.; XXVIII – Kraków 1935 r.; XXIX – Warszawa 1937 r.; XXX – Lwów 1939 r. W każdym zjeździe brało udział 150-300 osób, wygłaszano około 50 referatów, które dotyczyły zagadnień biochemii, chirurgii klatki piersiowej i mózgu. W 1929 r. TChP zorganizowało w Warszawie VIII Kongres Międzynarodowego Towarzystwa Chirurgicznego (International Society of Surgery).

Po przerwie spowodowanej wojną i okupacją Towarzystwo przystąpiło do organizowania leczenia chirurgicznego oraz wprowadzania nowych osiągnięć chirurgii światowej do ochrony zdrowia w naszym kraju. Ponownie zaczęto organizować Zjazdy Chirurgów Polskich. Kolejne Zjazdy odbyły się: XXXI Gdańsk 1946 r.; XXXII – Kraków 1948 r.; XXXIII – Warszawa 1949 r.; XXXIV – Warszawa 1950 r.; XXXV – Lublin 1951 r.; XXXVI – Wrocław 1952 r.; XXXVII – Łódź 1954 r.; XXXVIII – Poznań 1956 r.; XXXIX – Warszawa 1958 r.; XL – Warszawa 1960 r.; XLI – Gdańsk 1962 r.; XLII – Wrocław 1964 r.; XLIII – Łódź 1966 r.; XLIV – Kraków 1968 r.; XLV Poznań 1970 r.; XLVI – Lublin 1972 r.; XLVII – Katowice 1974 r.; XLVIII – Warszawa 1976 r.; XLIX – Toruń 1978 r.; L – Kraków 1980 r.; LI – Łódź 1983 r.; LII – Gdańsk 1985 r.; LIII – Poznań 1987 r.; LIV – Kraków 1989 r.; LV – Wrocław 1991 r.; LVI – Lublin 1993 r.; LVII – Szczecin 1995 r.; LVIII – Katowice 1997 r.; LIX – Bydgoszcz 1999 r.; LX – Warszawa 2001 r.; LXI – Gdańsk 2003 r.; LXII – Białystok 2005 r.; LXIII – Poznań 2007 r.; LXIV – Wrocław 2009 r.; LXV – Łódź 2011 r.; LXVI – Warszawa 2013 r.; LVII – Lublin 2015 r.; LVIII – Kraków 2017 r.; LIX – Kraków 2019 r.; LXX – Toruń 2021 r.; LXXI – Wrocław 2023 r.

W 2019 r. TChP zorganizowało w Krakowie wraz z International Society of Surgery (ISS) i Société Internationale de Chirurgie (SIC) 48 Światowy Kongres Chirurgii (WCS). „Polski Przegląd Chirurgiczny” jest do teraz oficjalnym organem TChP. Jest

jednym z najstarszych czasopism naukowych zajmującym się problematyką chirurgiczną nie tylko w naszym kraju, ale także w Europie (choć niektóre źródła podają, że czasopismo mogło ukazywać się już od 1893 roku). Podczas swojej ponad stuletniej historii „Polski Przegląd Chirurgiczny” nie był wydawany jedynie w okresie II Wojny Światowej.

W 1947 r. po przerwie wojennej wznowiono wydawanie „Polskiego Przeglądu Chirurgicznego” (PPCh). Na łamach PPCh publikowane są prace oryginalne, pogładowe, doniesienia kliniczne, usprawnienia techniki chirurgicznej oraz inne, dotyczące wszelkich aspektów chirurgii. Wszystkie prace oceniane są przez dwóch niezależnych i anonimowych recenzentów.

„Polski Przegląd Chirurgiczny” (ISSN: 0032-373X) znajduje się w wykazie czasopism punktowanych Ministerstwa Edukacji i Nauki. Czasopismo jest indeksowane w bazie PubMed, bazie ICI Journals Master List oraz SCImago (SJR), w 2002 r. został włączony do europejskiej bazy danych Elsevier Science Bibliografic Database. Od 2018 roku wszystkie artykuły naukowe publikowane w czasopiśmie podlegają indeksacji w bazie Web of Science™ (ESCI). W 2023 roku czasopismu przyznano wskaźnik Impact Factor przez bazę Web of Science. Wskaźnik ten za rok 2022 wynosi aktualnie 0,6. Wszystkie prace publikowane są w języku polskim i angielskim. Wszystkie artykuły w wersji angielskiej są publikowane w modelu Open Access. Od samego początku istnienia pisma w skład komitetu redakcyjnego wchodzi wybitni polscy naukowcy i chirurdzy. W skład komitetu wchodzi także zagraniczni naukowcy z USA, Japonii, Niemiec, Wielkiej Brytanii, Finlandii, Szwajcarii, Szwecji, Chin, Danii, stanowiąc łącznie około 50% całego składu komitetu. Prace w czasopiśmie publikują zagraniczni naukowcy m. in. z USA, Niemiec, Wielkiej Brytanii, Włoch i Japonii, Danii, Chin, Iranu, Arabii Saudyjskiej. Aktualnie udział publikowanych prac pochodzących od zagranicznych autorów w czasopiśmie to około 70%.

W okresie do 2023 r. ukazało się 95 tomów czasopisma. Począwszy od 1993 r. redakcja przyznawała coroczną Nagrodę „Polskiego Przeglądu Chirurgicznego” za najlepszą oryginalną pracę. Od 1994 r. do 2011 r. z inicjatywy prof. W. Noszczyka prowadzono edycje Biblioteki Polskiego Przeglądu Chirurgicznego. Wydano również monografie chirurgiczne publikowane przez Fundację Polski Przegląd Chirurgiczny m.in. prace: T. Popiela, J. Kulig: *Rak żołądka* (Warszawa 1994), P. Andziak: *Chirurgia wad tętnic szyjnych* (Warszawa 1994), K. B. Suwalski: *Chirurgiczne leczenie tachyarytmii nadkomorowych* (Warszawa 1995), *Resekcja wątroby*. Red. M. Krawczyk (Warszawa 1995), T. Popiela: *Quo vadis chirurgia endoscopica?* (Warszawa 1996), *Przeszczepianie nerek*. Red. J. Wałaszewski, W. Rowiński (Warszawa 1996), *Przeszczep serca*. Red. Z. Religa (Warszawa 1997), P. Kaliciński: *Przeszczep wątroby. Wybrane zagadnienia* (Warszawa 1997), *Ultrasonografia w chirurgii gastroenterologicznej*. Red. T. Popiela i J. Kulig (Warszawa 1998), W. Kostewicz: *Badania nad tętniakami rzekomymi w zespoleniu dalszym protezy aortalno/ biodrowo-udowej* (Warszawa 1998), P. Ciostek: *Endoskopowe podwiązowe przecinanie żył przeszzywających goleni* (Warszawa 1999), *Choroba refuksoza przełyku*. Red. P. Misiuna (Warszawa 1999), M. Strutyńska-Karpińska: *Operacje wytwórcze przełyku z jelita cienkiego* (Warszawa 2000), R. Staniszewski: *Zakrzepowo-zarostowe zapalenie tętnic*. Choroba Buergera (Warszawa 2001), T. Wróblewski: *We-*

wnętrzwotrobowe zespolenie wrotnoukładowe (Warszawa 2002), Z. Wajda: *Chirurgia nadnerczy* (Warszawa 2002), red. A. Dziki, G. Wallner: *Współczesne poglądy na leczenie raka jelita grubego* (Warszawa 2008). Ponadto TChP publikowało Pamiętniki ze Zjazdów Towarzystwa Chirurgów Polskich.

Aktualnie redaktorem naczelnym PPCh jest prof. Wiesław Tarnowski.

Celem Towarzystwa Chirurgów Polskich, w myśl statutu jest rozwijanie więzi zawodowych, integracja środowiska chirurgów na poziomie krajowym i zagranicznym, pomoc w podnoszeniu kwalifikacji chirurgów i młodzieży chirurgicznej, szerzenie zdobyczy nauki wśród chirurgów, zachęcanie i wdrażanie chirurgów do pracy naukowej, reprezentowanie oraz prezentowanie stanowiska chirurgii polskiej i członków Towarzystwa w kraju i zagranicą, promowanie i ułatwianie kontaktów z ośrodkami chirurgicznymi w kraju i zagranicą, dbanie o dobre imię chirurgów polskich oraz ochrona i promocja zdrowia, w tym działalności leczniczej w rozumieniu przepisów ustawy o działalności leczniczej z dnia 15.04.2011.

Towarzystwo realizuje swoje cele przez: współpracę z przewodniczącymi oddziałów i sekcji oraz konsultantem krajowym i wojewódzkimi w zakresie chirurgii; wydawanie opinii w sprawach naukowych i organizacyjnych dotyczących chirurgii oraz chirurgów; podejmowanie inicjatyw zmierzających do podniesienia wiedzy w zakresie chirurgii: w kraju organizowanie zebrań naukowych i co 2 lata zjazdów naukowych; udział w wydawaniu miesięcznika „Polski Przegląd Chirurgiczny” oraz powoływaniu jego redakcji i komitetu redakcyjnego, prowadzenie działalności szkoleniowej i wydawniczej; współdziałanie z właściwymi władzami państwowymi, administracyjnymi, związkowymi i izbami lekarskimi w sprawach socjalno-bytowych swoich członków; współdziałanie w organizowaniu ochrony zdrowia i doskonaleniu chirurgów we współpracy z izbami lekarskimi; udział przedstawicieli Towarzystwa w komisjach przeprowadzających egzaminy specjalizacyjne, opiniowanie programów nauczania przed- i podyplomowego w zakresie chirurgii oraz programów i organizacji specjalizacji w zakresie chirurgii ogólnej i innych dyscyplin chirurgicznych, w których prowadzona jest specjalizacja; współdziałanie z władzami państwowymi, organizacjami społecznymi, naukowymi i instytucjami w kraju i za granicą w celu wymiany doświadczeń z zakresu chirurgii.

Terenem działalności Towarzystwa jest obszar całego kraju.

Oddziały terenowe Towarzystwa: Białostocki – (przewodniczący) prof. Hady Razak Hady, Bydgosko-Toruński – prof. Jacek Szeliga, Dolnośląski – dr hab. n. med. Marek Zawadzki, Gdański – dr hab. n. med. Wojciech Makarewicz, Krakowski – prof. Mirosław Szura, Lubelski – dr n. med. Jarosław Furtak, Łódzki – dr hab. n. med. Michał Mik, Opolski – lek. med. Małgorzata Ziółkowska, Podkarpacki – dr n. med. Wojciech Skibiński, Śląski – prof. Dariusz Waniczek, Świętokrzyski – dr n. med. Piotr Bryk, Warmińsko-Mazurski – dr n. med. Paweł Lech, Warszawski – prof. Michał Grąt, Wielkopolski – dr hab. n. med. Łukasz Krokowicz, Zachodniopomorski – prof. Jerzy Sienko.

Na fundusze Towarzystwa składają się wpływy ze składek członkowskich, nieruchomości i ruchomości będących w użytkowaniu Towarzystwa, dotacji i zapisów, z uczestnictwa w zjazdach naukowych, z działalności wydawniczej, wpłat dokonywanych przez członków wspierających.

Od 1950 r. w TChP powstawały i ulegały przekształceniom Sekcje (kierunkowe) i Komisje. Aktualnie funkcjonuje 12 sekcji: Sekcja Chirurgii Endokrynologicznej – Przewodniczący prof. Marcin Barczyński, Sekcja Chirurgii Endoskopowej – dr hab. n. med. Michał Spychalski, Sekcja Chirurgii Metabolicznej i Bariatrycznej – prof. Piotr Major, Sekcja Chirurgii Wojskowej i Urazowej – dr n. med. Mariusz Jojczuk, Sekcja Zakażeń Chirurgicznych – dr n. med. Dariusz Kawecki, Sekcja Wideochirurgii – prof. Michał Pędziwiatr, Sekcja Żywienia Pozajelitowego i Dojelitowego – prof. Jacek Sobocki, Sekcja Przepuklin – dr n. med. Mateusz Zamkowski. Sekcja Oparzeń – prof. Dariusz Waniczek, Sekcja Chirurgii Rekonstrukcyjnej – lek. med. Dominik Walczak, Sekcja Chirurgii Trzustki – prof. Sławomir Mrowiec, Sekcja Chirurgii Kolorektalnej – prof. Marek Szczepkowski.

Aktywnie działa 8 Komisji: Historyczna (prof. Dariusz Waniczek), Interwencyjna (prof. Jerzy Sieńko), ds. Członków Honorowych (prof. Maciej Słodkowski), Statutowa (prof. Katarzyna Kuśnierz), Rewizyjna (prof. Lew Pomorski), ds. Kształcenia Podyplomowego (prof. Jacek Szeliga), ds. Nauki (prof. Jerzy Szczerbań), ds. Socjalno-Zawodowych (prof. Zbigniew Lorenc), ds. Praktyki Klinicznej i Jakości Leczenia (prof. Tomasz Banasiewicz), Stypendialna (dr hab. n. med. Adam Durczyński). Ponadto w pracach Zarządu Głównego biorą udział członkowie Głównej Komisji Rewizyjnej (przewodniczący prof. Piotr Richter) oraz przedstawiciele Koła Młodych Chirurgów (dr n. med. Wiktor Krawczyk, lek. med. Zofia Orzeszko).

Do 1952 r. corocznie, a następnie co dwa lata odbywają się ogólnopolskie Zjazdy Chirurgów Polskich. Do 2023 r. odbyło się 71 zjazdów. Od 1980 r. podczas zjazdów TChP jest wygłaszany wykład im. Ludwika Rydygiera; wykładowcą jest uznawana osobowość w chirurgii polskiej.

Sekcje TChP organizują okresowo konferencje, sympozja, spotkania naukowe, także z udziałem gości zagranicznych, a oddziały podobnie kilka razy w roku zebrania naukowe. Sekcje i oddziały TChP współpracują przy tym z ośrodkami szpitalnymi i klinikami chirurgicznymi oraz lokalnymi izbami lekarskimi.

TChP jest członkiem Konferencji Prezesów Towarzystw Lekarskich, współpracuje z innymi towarzystwami lekarskimi, m.in. z Polskim Towarzystwem Chirurgii Onkologicznej, Polskim Klubem Koloproktologii, Pol. Tow. Kardiologicznym, Pol. Tow. Chirurgów Dziecięcych, Pol. Tow. Urologicznym.

Od kilku lat rozwija współpracę z Towarzystwem Chirurgów Niemieckich (Deutsche Gesellschaft für Chirurgie) oraz American College of Surgeons.

WYDAWNICTWA CIĄGŁE

Polski Przegląd Chirurgiczny. Warszawa 1922 T. 1 – 1939 T. 39, od 1947-2024 razem T.95 i nadal
Biblioteka Polskiego Przeglądu Chirurgicznego. Warszawa od 1994 – do 2011
Przegląd Piśmiennictwa Chirurgicznego. Warszawa 1994-2024 i nadal

ŹRÓDŁA

Statut towarzystwa naukowego pod nazwą Towarzystwo Chirurgów Polskich. [Warszawa 1921], – Statut stowarzyszenia pod nazwą Towarzystwo Chirurgów Polskich. Warszawa 1939. – Toż.

„Polski Przegląd Chirurgiczny” 1958 T. 30 nr 5 s. 426-431. – Toż. [Warszawa 1967]. – Toż. W: Pamiętnik XLVI Zjazdu Chirurgów Polskich w Lublinie 14-16 września 1972 r. Lublin 1974 s. 188-195. Statut Towarzystwa Chirurgów Polskich. Warszawa 2003. Statut Towarzystwa Chirurgów Polskich 2018. <https://tchp.pl/>. Statut TChP 2018 zmiany: (16.09.2021. zmieniono treść §15, §26, §39; 22.09.2022. zmieniono treść §26) – <https://tchp.pl/>

LITERATURA

S. Nowicki: Zarys dziejów Towarzystwa Chirurgów Polskich. „Polski Tygodnik Lekarski” 1966 r. 21 nr 22 s. 817-819. – S. Nowicki, T. Paliwoda: Towarzystwo Chirurgów Polskich. W: Słownik polskich towarzystw naukowych. T. 1. Wrocław 1978 s. 400-402. – I. Dyner-Jama: Problematyka naukowa zjazdów Towarzystwa Chirurgów Polskich. Katowice 1984. – B. Łazarkiewicz: Prezesi Towarzystwa Chirurgów Polskich 1989-2003. Łódź 2003. <https://tchp.pl/>.

Strona internetowa: WWW.TCHP.PL

e-mail: BIURO@TCHP.PL

TOWARZYSTWO INTERNISTÓW POLSKICH (TIP)

SOCIETAS MEDICINAE INTERNAE POLONIA

POLISH SOCIETY OF INTERNAL MEDICINE

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1906. (nazwa poprzednia: Towarzystwo Internistów Ziemi Polskich funkcjonowała w latach 1906-23). **Okresy działalności:** 1906-23 Lwów; 1923-53, 1955-57, 1970-76 Warszawa; 1953-55, 1963-70, 1976-83, 1998-2001 Wrocław; 1957-63, 2001-04 Poznań; 1983-89, 2008 Kraków; 1989-92 Łódź; 1992-95 Tychy; 1995-98 Szczecin; 2004-08 Katowice. **Zarząd Główny TIP** ul. Skawińska 8 31-066 Kraków, **dane adresowe:** ul. Gazowa 14A, 31-060 Kraków, tel.: 12 430 54 15, e-mail: tip@mp.pl, NIP: 955-16-69-614.

Prezesi (lata urzędowania): Władysław Antoni Gluziński (1906-25), Witold Eugeniusz Orłowski (1925-29, 1930-31), Edward Zebrowski (1929-30), Mściwój Semerau-Siemianowski (1931-36, 1949-51), Włodzimierz Filiński (1935-49), Jakub Węgierko (1951-53, 1955-57), Antoni Falkiewicz (1953-55), Jan Roguski (1957-63), Edward Szczeklik (1963-70), Edward Rużyło (1970-76), Seweryn Łukasik (1976-83), Tadeusz Horzela (1983-89), Władysław Tkaczewski (1989-92), Gerard Jonderko (1992-95), Eugeniusz Szmatoch (1995-98), Józef Małolepszy (1998-2001), Irena Zimmermann-Górska (2001-04), Eugeniusz Józef Kucharz (2004-08), Jacek Musiał (2008-12), Tomasz Guzik (2012-16), Jacek Imiela (2016-2022), Jan Duława (2022-2026), Michał Holecki (2026-). **Sekretarze generalni (lata urzędowania):** Witold Ziembicki (1906-07), Waleriy Jaworski (1907-11), Marian Franke (1911-14), Władysław Pawiński (1914-23), Zdzisław Szczepański (1923-25), Mściwój Semerau-Siemianowski (1925-29), Włodzimierz

Filiński (1929-31) Zdzisław Górecki (1931-33), Józef Wacław Grott (1933-35), Edmund Zera (1935-46), Halina Metelska (1946-49), Eugeniusz Kodejszko (1949-51), Aleksander Dawidowski (1951-53), Kazimiera Kuczeńska (1953-55), Irena Orłowska (1955-57), Kazimierz Wysocki (1957-61), Maciej Gembicki (1961-63), Alfred Gola (1963-70), Jan Dzieniszewski (1970-76), Krzysztof Wrabec (1976-83), Jacek S. Dubiel (1983-89), Marcin Cholewa (1989-90), Andrzej Ryniec (1990-92), Eugeniusz Józef Kucharz (1992-95), Krzysztof Klimek (1995-98), Marek Jutel (1998-2001), Mariusz Puszciewicz (2001-04), Anna T. Kotulska (2004-08), Piotr Gajewski (2008-16), Wojciech Szczeklik (2016-22), Zbigniew Heleniak (2022-2026), Piotr Gajewski (2026-). **Skarbnicy (lata urzędowania od 2008 r.):** Magdalena Twardowska (2008-09), Konstanty Szuldrzyński (2009-16), Stanisława Bazan-Socha (2016-2026), Jerzy Chudek (2026-).

Struktura organizacyjna: Zarząd Główny. Główna Komisja Rewizyjna. Komisje i Grupy Robocze: Komisja ds. Kształcenia Specjalistycznego i Ustawicznego – powołana w 2007 roku w składzie: dr n. med. Piotr Gajewski (przewodniczący), dr n. med. Bartłomiej Guzik, prof. dr hab. n. med. Eugeniusz J. Kucharz, prof. dr hab. n. med. Jacek Musiał, prof. dr hab. n. med. Irena Zimmermann-Górska. Komisja ds. Kontraktowania Świadczeń Zdrowotnych w Zakresie Chorób Wewnętrznych – powołana w 2008 roku w składzie: lek. med. Lech Kucharski (przewodniczący), dr n. med. Maciej Hamankiewicz, dr n. med. Janusz Siedlecki, dr n. med. Marek Sienicki prof. dr hab. n. med. Zbigniew Zdrojewski. Komisja została rozwiązana w 2022 roku. Komisja ds. Kształcenia Przeddyplomowego – powołana w 2008 roku w składzie: prof. dr hab. n. med. Piotr Zaborowski (przewodniczący od 2012 r.), prof. dr hab. n. med. Irena Zimmermann-Górska (przewodnicząca w latach 2008-12), prof. dr hab. n. med. Maria Podolak-Dawidziak, prof. dr hab. n. med. Jacek Imiela, prof. dr hab. n. med. Wojciech Szczeklik. Komisja ds. Współpracy Międzynarodowej – powołana w 2008 roku w składzie: prof. dr hab. n. med. Eugeniusz J. Kucharz (przewodniczący), dr n. med. Anna Kotulska-Kucharz, dr n. med. Robert Pieczyrak, dr n. med. Jan Sznajd. Komisja ds. Nagród – powołana w 2007 roku w składzie: prof. dr hab. n. med. Jacek Musiał (przewodniczący), prof. dr hab. n. med. Jan Duława, dr n. med. Piotr Gajewski, prof. dr hab. n. med. Andrzej Januszewicz, prof. dr hab. n. med. Eugeniusz J. Kucharz, prof. dr hab. n. med. Maria Podolak-Dawidziak, prof. dr hab. n. med. Anetta Undas, prof. dr hab. n. med. Irena Zimmermann-Górska. Komisja Młodych Internistów – powołana w 2012 roku, aktualny skład Komisji (w kadencji 2022-2026): dr n. med. Tomasz Imiela (przewodniczący), dr Wojciech Budn, dr n. med. Michał Florczak, dr Jacek Górka, dr Adriana Jaremczuk-Kaczmarczyk, dr Piotr Skonieczny, dr Anna Włodarczyk, dr Anna Zubkiewicz-Zarębska. Zespół ds. Programu Choosing Wisely – powołany w 2017 roku w składzie: dr n. med. Wiktoria Leśniak (przewodnicząca), dr n. med. Piotr Gajewski, dr n. med. Zbigniew Heleniak, prof. dr hab. n. med. Jacek Imiela, dr n. med. Tomasz Imiela, prof. dr hab. n. med. Eugeniusz J. Kucharz, prof. dr hab. n. med. Jacek Małyszko, dr hab. n. med. Wojciech Szczeklik, dr n. med. Sławomir Tubek, prof. dr hab. Piotr Zaborowski. Grupa Robocza ds. Terapii Doremnej na Oddziałach Internistycznych – powołana w 2020 roku w składzie: prof. dr hab. n. med. Wojciech Szczeklik (przewodniczący), ks. dr hab. Piotr Aszyk, prof. PWTW, prof. dr hab. n. med. Jan Duława, dr n. med. Piotr

Gajewski, dr Jacek Górka, prof. dr hab. n. med. Jacek Imiela, dr n. med. Tomasz Imiela, dr hab. n. med. Aleksandra Kotlińska-Lemieszek, prof. dr hab. n. med. Małgorzata Krajnik, prof. dr hab. n. med. Andrzej Kübler, ks. dr hab. Andrzej Muszala, prof. UPJP II, prof. dr hab. n. med. Radosław Owczuk, dr hab. n. med., dr n. prawn. Jakub Pawlikowski, prof. UKSW, dr n. prawn. Małgorzata Szeroczyńska. Grupa Robocza ds. Stosowania Morfiny w Duszności u Chorych na COVID-19 – powołana w 2022 roku w składzie: prof. Claudia Bausewein, prof. David Currow, prof. Ewa Jassem, prof. Małgorzata Krajnik, dr n. med. Piotr Sobański, prof. Wojciech Szczeklik

Sekcje: Do 2008 roku działały następujące Sekcje: Alergiczno-Astmologiczna, Cybernetyki Medycznej, Diabetologiczna, Elektrokardiologii, Endokrynologiczna, Gastroenterologiczna, Hematologiczna, Historyczna, Kardiologiczna, Nazewnictwa, Nefrologiczna, Podstawowej Opieki Zdrowotnej, Rehabilitacji Lekarskiej, Reumatologiczna, Żywienia i Przemiany Materii. Działające w ramach Towarzystwa sekcje dotyczące specjalności wchodzących w skład medycyny wewnętrznej stały się wielokrotnie podstawą odrębnych towarzystw naukowych jak w przypadku Polskiego Towarzystwa Kardiologicznego i Polskiego Towarzystwa Gastroenterologicznego. Od 2008 roku działają tylko Sekcje:

Angiologiczna: przewodniczący: dr hab. med. Paweł Maga

Hematologiczna: przewodnicząca: prof. dr hab. n. med. Lidia Usnarska-Zubkiewicz

Historyczna: przewodniczący: prof. dr hab. n. med. Eugeniusz Kucharz

Reumatologiczna: przewodnicząca: prof. dr hab. med. Irena Zimmermann-Górska

Rehabilitacji Medycznej: przewodnicząca: prof. dr hab. n. med. Anna Jegier

Oddziały: **Białostocki** siedziba: Klinika Alergologii i Chorób Wewnętrznych UMB ul. M. Curie-Skłodowskiej 24a 15-276 Białystok, przewodniczący: dr hab. n. med. Maria Tomasiak-Łozowska wiceprzewodniczący: dr hab. n. med. Jarosław Daniluk, sekretarz: dr Damian Zienkiewicz, skarbnik: dr Wojciech Budny. **Bydgosko-Toruński** siedziba: Szpital Uniwersytecki nr 2 im. dr. J. Bizziela Katedra Chorób Naczyń i Chorób Wewnętrznych 85-168 Bydgoszcz, ul. Ujejskiego 75, przewodniczący: dr n. med. Grzegorz Pulkowski, zastępca przewodniczącego: dr n. med. Bogdan Mietła, sekretarz: dr n. med. Radosław Wieczór, skarbnik: lek. Karolina Potrzásaj. **Częstochowski** Miejski Szpital Zespolony, siedziba: Szpital im. L. Rydygiera, Oddział Chorób Wewnętrznych, ul. Mirowska 15 42-200 Częstochowa, przewodniczący: lek. Małgorzata Barańska, zastępca przewodniczącego: dr n. med. Krzysztof Janik, sekretarz: lek. Małgorzata Różycka, skarbnik: lek. Aneta Kozak-Białek. **Gdański** siedziba: Katedra i Klinika Nefrologii, Transplantologii i Chorób Wewnętrznych GUM, ul. Smoluchowskiego 17 80-211 Gdańsk, przewodniczący: dr hab. n. med. Zbigniew Heleniak, zastępca przewodniczącego: lek. Lukas Palenicek, sekretarz: lek. Michał Kurlapski, skarbnik: lek. Karolina Komorowska-Jagielska. **Gorzowski** siedziba: Oddział Chorób Wewnętrznych, Nadciśnienia Tętniczego, Endokrynologii i Gastroenterologii Wielospecjalistyczny Szpital Wojewódzki w Gorzowie Wlkp. ul. Dekerta 1 66-400 Gorzów Wlkp., przewodniczący: lek. Krystian Szut, zastępca przewodniczącego: lek. Tomasz Kowalik, sekretarz: lek. Agata Zagórska, skarbnik: lek. Dominika Weichert. **Kielecki** siedziba: Wojewódzki Szpital Zespolony Oddział Chorób Wewnętrznych ul. Grunwaldzka 45, 27-736 Kiel-

ce, przewodniczący: lek. Katarzyna Rut, zastępca przewodniczącego: lek. Wojciech Bankiet, sekretarz: lek. Ewa Jóźwicka, skarbnik: lek. Katarzyna Stefańska. **Koszaliński** siedziba: Szpital Wojewódzki w Koszalinie Stacja Dializ „Fresenius” ul. T. Chałubińskiego 7, 75-581 Koszalin, przewodniczący: lek. Małgorzata Wesołowska, zastępca przewodniczącego: lek. Danuta Cybulska, sekretarz: lek. Elżbieta Sowa, skarbnik: lek. Dariusz Bastrzyk. **Krakowski** siedziba: ul. Gazowa 14A, 31-060 Kraków, przewodniczący: dr hab. n. med. Stanisława Bazan-Socha, prof. UJ, zastępca przewodniczącego: lek. Lech Kucharski, sekretarz: dr n. med. Agnieszka Padjas, skarbnik: lek. Bogdan Krupnik. **Lubelski** siedziba: Samodzielny Publiczny Szpital Kliniczny nr 1 Katedra i Klinika Chorób Wewnętrznych UM, ul. S. Staszica 16 20-081 Lublin, przewodniczący: dr hab. n. med. Jolanta Mieczkowska, zastępca przewodniczącego: dr n. med. Ewa Rymarz, sekretarz i skarbnik: lek. Piotr Dąbrowski. **Łódzki** siedziba: Uniwersytecki Szpital Kliniczny im. Wojskowej Akademii Medycznej Centralny Szpital Weteranów Klinika Chorób Wewnętrznych i Rehabilitacji Kardiologicznej pl. Hallera 1 91-647 Łódź, przewodniczący: dr hab. n. med. Robert Irzmański, prof. UM, zastępca przewodniczącego: prof. dr hab. n. med. Zdzisław Kidawa, sekretarz: lek. Beata Gławęda-Foryś, skarbnik: lek. Maria Garnys. **Olsztyński** siedziba: Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej MSWiA z Warmińsko-Mazurskim Centrum Onkologii w Olsztynie Oddział Chorób Wewnętrznych i Gastroenterologii al. Wojska Polskiego 37 10-228 Olsztyn, przewodniczący: dr n. med. Małgorzata Muzolf, zastępca przewodniczącego: dr n. med. Krzysztof Tytman, sekretarz: lek. Monika Głogowska, skarbnik: lek. Jakub Kolowca. **Opolski** siedziba: Klinika Chorób Wewnętrznych, Alergologii, Endokrynologii i Gastroenterologii Uniwersytecki Szpital Kliniczny Al. W. Witosa 26 45-401 Opole, przewodniczący: prof. dr hab. n. med. Zenon Brzoza, zastępca przewodniczącego: dr n. med. Sławomir Tubek, sekretarz: lek. Łukasz Moos, skarbnik: lek. Janusz Wysota. **Piotrkowski** siedziba: Samodzielny Szpital Wojewódzki im. M. Kopernika Poradnia Pulmonologiczna ul. Wolborska 76/78 97-300 Piotrków Trybunalski, przewodniczący: lek. Przemysław Winiarski, zastępca przewodniczącego: dr n. med. Michał Ogórek, sekretarz: lek. Sławomir Turlejski, skarbnik: dr n. med. Danuta Kopcik. **Poznański** siedziba: Samodzielny Publiczny Szpital Kliniczny nr 1 Przemienienia Pańskiego UM im. K. Marcinkowskiego Katedra i Klinika Chorób Wewnętrznych, Zaburzeń Metabolicznych i Nadciśnienia Tętniczego ul. Szamarzewskiego 84 60-569 Poznań, przewodniczący: prof. dr hab. n. med. Wiesław Bryl, zastępca przewodniczącego: dr hab. n. med. Anna Posadzy-Mańczyńska, sekretarz: dr hab. n. med. Maciej Cymerys, skarbnik: dr n. med. Magdalena Kujawska-Luczak. **Rzeszowski** siedziba: NTM Szpital Specjalistyczny im. Św. Rodziny w Rudnej Małej Oddział Chorób Wewnętrznych Rudna Mała 600 36-060 Głogów Małopolski, przewodniczący: wakat, zastępca przewodniczącego: dr n. med. Grzegorz Świder, sekretarz: dr Aneta Kołodziej-Kłęk, skarbnik: lek. Agata Dryja. **Śląski** siedziba: Uniwersyteckie Centrum Kliniczne im. prof. K. Gibińskiego Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach Katedra i Klinika Chorób Wewnętrznych, Autoimmunologicznych i Metabolicznych ul. Medyków 14 40-751 Katowice, przewodniczący: prof. dr hab. n. med. Michał Holecki, zastępca przewodniczącego: dr n. med. Agnieszka Żak-Gołąb, sekretarz: dr n. med. Elżbieta Semik-Grabarczyk, skarb-

nik: dr n. med. Paweł Cieślik. **Warszawski** siedziba: Klinika Immunologii, Transplantologii i Chorób Wewnętrznych ul. Nowogrodzka 59, 02-006 Warszawa, przewodniczący: prof. dr hab. n. med. Krzysztof Mucha, zastępca przewodniczącego: prof. dr hab. n. med. Rafał Krenke, sekretarz: dr n. med. Wiesław Grzesiuk, skarbnik: dr hab. n. med. Bartosz Foroniewicz. **Włocławski** siedziba: Wojewódzki Szpital Specjalistyczny im. bł. ks. Jerzego Popiełuszki I Oddział Chorób Wewnętrznych z Pododdziałem Kardiodiabetologicznym ul. Wieniecka 49 87-800 Włocławek, przewodniczący: lek. Marcin Chojnacki, zastępca przewodniczącego: lek. Paweł Kochman, sekretarz: lek. Grażyna Chojnacka-Kowalewska, skarbnik: dr n. med. Kazimierz Wrzesiński. **Wrocławski** siedziba: Katedra i Klinika Chorób Wewnętrznych, Zawodowych i Nadciśnienia Tętniczego UM im. Piastów Śląskich we Wrocławiu ul. Borowska 213 50-556 Wrocław, przewodniczący: dr n. med. Beata Wrona-Bąk, zastępca przewodniczącego: dr n. med. Helena Martynowicz, sekretarz: dr n. med. Anna Szymańska-Chabowska, skarbnik: dr n. med. Rafał Poręba. **Zachodniopomorski** siedziba: Samodzielny Publiczny Szpital Kliniczny nr 2 Klinika Kardiologii PUM Al. Powstańców Wielkopolskich 72 70-111 Szczecin, przewodniczący: dr hab. n. med. Andrzej Wojtarowicz, zastępca przewodniczącego: dr n. med. Maria Pietrzak-Nowacka, sekretarz: dr n. med. Małgorzata Peregud-Pogorzelska, skarbnik: dr n. med. Maciej Lewandowski. **Zielonogórski** siedziba: Klinika Chorób Wewnętrznych, Diabetologii i Endokrynologii ul. Zyty 26 65-046 Zielona Góra, przewodniczący: dr n. med. Mariusz Paweł Witeczak, zastępca przewodniczącego: Marzenna Plucińska, sekretarz: lek. Ewelina Wilimberg-Plucińska, skarbnik: lek. Irena Blewońska. **Wydawnictwo:** Medycyna Praktyczna Kraków, czasopismo „Polish Archives of Internal Medicine” (polski tytuł: „Polskie Archiwum Medycyny Wewnętrznej”. **Liczba członków:** honorowych – 92, rzeczywistych: blisko 100 (ok. 1906), 3555 (1976), 6845 (2003), 3960 (2023).

Członkowie honorowi i laureaci nagród: Najwyższym wyróżnieniem Towarzystwa jest tytuł Członka Honorowego, przyznawany osobom szczególnie zasłużonym dla Towarzystwa lub osobom zasłużonym dla rozwoju medycyny. Dotychczas wyróżnienie to otrzymały 92 osoby. Ostatnio (w 2023 r.) wyróżniono tym tytułem Dr. Joannę Adrianę Kok (z RPA). Od 2007 roku Towarzystwo przyznaje także Nagrodę Specjalną za wyjątkowe zasługi dla Towarzystwa Internistów Polskich, a od 2022 – Nagrodę im. prof. Franciszka Kokota za wybitny dorobek naukowy w dziedzinie chorób wewnętrznych dla polskiego naukowca. Archiwum Towarzystwa uległo spaleniowi podczas powstania warszawskiego, zbiory powojenne nie są kompletne. Materiały dotyczące historii TIP są gromadzone przez Komisję Historyczną.

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI I RYS HISTORYCZNY

Towarzystwo Internistów Polskich powstało jako związek lekarzy chorób wewnętrznych po wyodrębnieniu się tej dyscypliny medycznej, co nastąpiło w drugiej połowie XIX w. Początkowo celem towarzystwa była organizacja zjazdów polskich internistów na wzór podobnych zjazdów zagranicznych (m.in. organizowanych od 1892 roku kongresów Niemieckiego Tow. Internistów) oraz reprezentowanie polskich internistów pod-

czas światowych kongresów medycyny. W tym okresie lekarzom polskim odmawiano utworzenia tzw. polskiego komitetu narodowego i zmuszano ich do występowania na kongresach jako członkowie delegacji krajów zaborczych. Najstarsza wzmianka o inicjatywie powołania towarzystwa skupiającego internistów pochodzi z 1891 roku i jest nią wniosek Edwarda Jana Sasa-Korczyńskiego z dnia 20 lipca 1891 roku przedstawiony podczas VI Zjazdu Lekarzy i Przyrodników Polskich w Krakowie. Postulowano w nim organizację corocznych zjazdów polskich internistów i utworzenie w tym celu organizacji o charakterze „stałego komitetu zjazdów”. W 1900 roku IX Zjazd Lekarzy i Przyrodników Polskich podjął decyzję o organizacji od następnego zjazdu odrębnej sekcji chorób wewnętrznych. W 1906 roku rozpoczęto przygotowania do organizacji Sesji Chorób Wewnętrznych i ten rok uważa się za początek powstania Towarzystwa. Inicjatorem i animatorem prac Towarzystwa w latach 1906-25 był Władysław Antoni Gluźński. Zorganizowane w 1907 roku posiedzenie Sesji Chorób Wewnętrznych X Zjazdu Lekarzy i Przyrodników Polskich (Lwów, 1907) uznano za pierwszy Zjazd Towarzystwa. Do 1914 roku zjazdy odbywały się dwutorowo i zachowywały odrębną numerację; co dwa lata odbywały się Zjazdy Towarzystwa Internistów Ziemi Polskich i Sesje Chorób Wewnętrznych Zjazdów Lekarzy i Przyrodników Polskich. W latach 1923-39 zjazdy odbywały się co dwa lata i nosiły odrębną numerację, niezależnie czy były organizowane oddzielnie czy w ramach Zjazdów Lekarzy i Przyrodników Polskich. Zaplanowany na wrzesień 1939 roku XIII Zjazd Towarzystwa nie odbył się ze względu na wybuch wojny. Pierwsze zebranie Zarządu Głównego po drugiej wojnie światowej odbyło się dnia 17 czerwca 1946 roku, a XIV Zjazd Towarzystwa w 1947 roku we Wrocławiu. W latach 1948-63 zjazdy odbywały się co dwa lata, a następnie co trzy lata.

Statutowym celem działalności Towarzystwa jest: „wspieranie rozwoju medycyny wewnętrznej, promowanie wiedzy z zakresu chorób wewnętrznych, kształcenie specjalistyczne i ustawiczne oraz umacnianie i reprezentowanie środowiska polskich internistów”. Szczegółowymi celami są: szerzenie nauki i jej postępów, współdziałanie w kształceniu podyplomowym, integrowanie działalności naukowej, szkoleniowej i leczniczej w ramach specjalności wchodzących w skład medycyny wewnętrznej, szerzenie zasad etyki i deontologii. Podstawową formą działalności TIP jest organizacja zebrań naukowo-szkoleniowych (przez oddziały Towarzystwa), konferencji ogólnopolskich i Zjazdów (przez Zarząd Główny), wydawanie własnego czasopisma „Polish Archives of Internal Medicine” (polski tytuł: „Polskie Archiwum Medycyny Wewnętrznej”) oraz reprezentacja interesów internistów polskich wobec władz państwowych, izb lekarskich, stowarzyszeń lekarskich innych specjalności i organizacji międzynarodowych. Pierwszy znany statut Towarzystwa uchwalono w 1909 roku; nowy, wprowadzający nazwę Towarzystwo Internistów Polskich został uchwalony w 1923 roku podczas Walnego Zgromadzenia odbytego w Wilnie. Po drugiej wojnie światowej został zarejestrowany ponownie prawdopodobnie w 1947 roku, w następnych latach wprowadzano zmiany statutu. W 1995 roku przyjęto nowy statut, a zmiany do niego wprowadzono w 2001 roku podczas Walnego Zgromadzenia Delegatów Towarzystwa w Poznaniu. Kolejne zmiany zostały wprowadzone podczas Walnego Zgromadzenia w Warszawie (2008) oraz Krakowie (2012; 2016; 2022).

W latach 1906-14 Towarzystwo skupiało lekarzy chorób wewnętrznych ze wszystkich ziem polskich, przede wszystkich z obszaru zaboru austriackiego i rosyjskiego. W latach 1923-39 i po 1945 roku obejmuje swym zasięgiem obszar całego kraju.

Dotychczas odbyły się następujące zjazdy Towarzystwa: [I] Posiedzenia Sekcji Chorób Wewnętrznych X Zjazdu Lekarzy i Przyrodników Polskich uznanej za I Zjazd Towarzystwa (Lwów, 1907), [II] I Zjazd Internistów Ziem Polskich był faktycznie drugim zjazdem Towarzystwa (Kraków, 1909), [III] Posiedzenia Sekcji Chorób Wewnętrznych XI Zjazdu Lekarzy i Przyrodników Polskich (Kraków, 1911), [IV] II Zjazd Towarzystwa Internistów Ziem Polskich (Lwów, 1914), V Zjazd Towarzystwa Internistów Polskich (Wilno, 1923), VI Zjazd (Warszawa, 1925), VII (Poznań, 1927), VIII (Wilno, 1929), IX (Kraków, 1931), X (Wilno, 1933), XI (Łuck, 1935), XII (Lwów, 1935), XIII (Katowice, 1939 – nie odbył się z powodu wojny), XIV (Wrocław, 1947), XV (Gdańsk, 1949), XVI (Lublin, 1951), XVII (Warszawa, 1953), XVIII (Szczecin, 1955), (Poznań, 1957), XX (Gdańsk, 1959), XXI (Warszawa, 1961), (Wrocław, 1963), XXIII (Kraków, 1966), XXIV (Poznań, 1970), XXV Kongres Towarzystwa (Katowice, 1973), XXVI (Warszawa, 1976), XXVII (Wrocław, 1979), zjazd (Poznań, 1983), XXIX (Łódź, 1986), XXX Jubileuszowy Zjazd Naukowo-Szkoleniowy (Katowice, 1989), XXXI (Opole, 1992), XXXII (Łódź, 1995), XXXIII (Wrocław, 1998), XXXIV (Poznań, 2001), XXXV (Katowice, 2004), XXXVI (Warszawa, 2008), XXXVII (Warszawa, 2012), XXXVIII (Kraków, 2016), XXXIX (Kraków, 2022).

W 1997 roku w Szczecinie zorganizowano ogólnopolską konferencję naukowo-szkoleniową nt. Postępy w medycynie wewnętrznej. Od 2002 roku Towarzystwo organizuje wspólnie z „Medycyną Praktyczną” coroczne krajowe konferencje naukowo-szkoleniowe: „Postępy w chorobach wewnętrznych – Interna:

I – Interna 2002 odbyła się w Krakowie

II – w Warszawie (2003)

III – w Katowicach (2004)

IV–XIII – w Warszawie (2005-14)

XIV–XVIII – w Krakowie i Warszawie (2015-19)

XIX–XX – online (2020-21)

XXI–XXII – w Krakowie (2022-23).

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

Od 1956 roku Towarzystwo jest członkiem International Society of Internal Medicine (Światowej Federacji Towarzystw Internistycznych – ISIM) i odąd przedstawiciele TIP biorą udział w pracach tzw. Komitetu Międzynarodowego (International Committee), w którym każde towarzystwo wchodzące w skład federacji jest reprezentowane przez dwóch przedstawicieli. Dwukrotnie polscy interniści byli wybierani do władz centralnych (tj. Executive Committee) tej federacji: Edward Rużyło (1968-70) i Eugeniusz Józef Kucharz (1994-2000). W 1968 roku Towarzystwo było organizatorem Międzynarodowego Sympozjum International Society of Internal Medicine (de facto International Congress of Internal Medicine), które odbyło się w 1968 roku w Warszawie. W 1993

roku wspólnie z International Society of Internal Medicine zorganizowało w Katowicach konferencję szkoleniową nt. *Advances in Internal Medicine*. Towarzystwo jest także członkiem European Federation of Internal Medicine (EFIM) od powstania federacji. Prezes TIP – w kadencji 2001-2004 – Irena Zimmermann-Górska brała udział w posiedzeniach International Committee of European Federation of Internal Medicine. Przedstawiciel Polski (Eugeniusz Szmatoch) był w składzie Redakcyjnego Komitetu Narodowych Przedstawicieli (Board of National Representatives) „European Journal of Internal Medicine” – organu Federacji. Od 1996 roku Towarzystwo bierze udział w pracach Środkowoeuropejskich Kongresów Medycyny Wewnętrznej (Central European Congresses of Internal Medicine, zwanych też Mitteleurope-Countries Meetings of Internal Medicine). Towarzystwo było też organizatorem III Kongresu (Wisła, 1998 r.) i doprowadziło do podpisania Deklaracji Współpracy Internistów Europy Środkowej (Declaration of Cooperation of Internists adopted by the Third Central European Congress of Internal Medicine), zwanej Deklaracją z Wisły. Przedstawiciel Polski – E. J. Kucharz był honorowym prezydentem Kongresów (IV – Wiedeń 1999, V – Bratysława 2000, VI – Igalo 2001). W latach 1993-2002 organizowane były przez Towarzystwo i Czeskie Towarzystwo Medycyny Wewnętrznej Polsko-Czeskie Dni Internistyczne. Miały one miejsce w Nysie (1993), Ołomuńcu (1994), Brnie (1995), Ustroniu (1999), Ronowie pod Radhoatem (2000), Polanicy Zdroju (2001) i Łazniach Klimikowicach (2002). W latach 2000-04 odbywały się Polsko-Słowackie Konferencje Internistyczne organizowane przez TIP i Słowackie Towarzystwo Medycyny Wewnętrznej: Ustroń (2000), Bardejovskie Kupele (2001), Katowice (2002), Modra-Harmonia (2003) i Wysowa (2004). Natomiast w latach 2003-04 odbyły się polsko-litewskie konferencje internistyczne, organizowane przez Towarzystwo i Litewskie Towarzystwo Medycyny Wewnętrznej: Katowice (2003) i Wilno (2004). Od 2004 roku Prezesi lub członkowie Prezydium Zarządu TIP biorą także udział w Europejskich Kongresach Medycyny Wewnętrznej (European Congress of Internal Medicine).

Towarzystwo ma również swoich przedstawicieli w Grupach Roboczych EFIM:

ADVICE – Adult Vaccination Campaign in Europe Przedstawiciel TIP: dr Weronika Rymer

Critical Appraisal of Guidelines in Internal Medicine Working Group Przedstawiciel TIP: dr n. med. Wiktoria Leśniak

Multimorbidity Working Group Przedstawiciel TIP: prof. dr hab. n. med. Michał Hołlecki

Professional Issue and Quality of Care Subcommittee EFIM Przedstawiciel TIP: dr hab. n. med. Zbigniew Heleniak

Telemedicine, Innovative Technologies and Digital Health Working Group Przedstawiciel TIP: dr n. med. Michał Florczak

Od 1994 roku Towarzystwo utrzymuje kontakty z American College of Medicine (American Society of Internal Medicine). Przedstawiciele TIP uczestniczyli w posiedzeniach International Leadership Conference, a wykładowcy American College of Physician dwukrotnie gościli w Polsce (Robert Wortmann w 1995 i John J. Condemii w 1997 roku). W 2002 roku Towarzystwo było sygnatariuszem „Karty Lekarza” opracowanej przez American College of Physicians, American Society of Internal Medicine i European Federation of Internal Medicine.

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE (CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

Organem Towarzystwa Internistów Polskich jest czasopismo „Polish Archives of Internal Medicine” (polski tytuł: „Polskie Archiwum Medycyny Wewnętrznej”), który ukazuje się od 1923 roku (z przerwą spowodowaną II wojną światową: z. 3 T. 17 ukazał się w sierpniu 1939 roku; z. 1 T. 18 w 1948 r.). W latach 1923-53 pismo było kwartalnikiem, w latach 1953-56 – dwumiesięcznikiem, a od 1956 roku ukazuje się jako miesięcznik. Na łamach czasopisma zamieszczane były od 1925 roku sprawozdania Zarządu Głównego Towarzystwa oraz sprawozdania oddziałów za lata 1992-98. Towarzystwo wielokrotnie udostępniało łamy swego czasopisma dla towarzystw nieposiadających własnych wydawnictw (np. zeszyty reumatologiczne i nefrologiczne). Od 2007 roku „Polskie Archiwum Medycyny Wewnętrznej” jest wydawane przez Medycynę Praktyczną. Jest to początek największych zmian czasopisma. Redaktor naczelną zostaje prof. dr hab. n. med. Anetta Undas. „Polskie Archiwum Medycyny Wewnętrznej” staje się czasopismem z otwartym dostępem (tzw. „open-access”). Wprowadzone zostają anglojęzyczne wersje artykułów, które początkowo są drukowane wraz z polskimi, jednak już od 2009 roku publikacje ukazują się wyłącznie w języku angielskim. W roku 2012 czasopismo zyskuje pierwszy impact factor (IF), czyli wyliczany przez Clarivate wskaźnik cytowań za rok 2011: 1,367. W 2016 roku czasopismo otrzymuje podtytuł: „an official journal of the Polish Society of Internal Medicine founded by professor Władysław Antoni Gluziński”. Rok później tytuł „Polskie Archiwum Medycyny Wewnętrznej” zostaje zastąpiony angielską wersją „Polish Archives of Internal Medicine”. Od tego roku czasopismo wydawane jest już tylko w wersji elektronicznej. W ciągu ostatnich kilku lat IF czasopisma znacząco wzrósł, aż do osiągnięcia rekordowego wyniku 5,218 za rok 2021 – dzień lat po otrzymaniu pierwszego wskaźnika cytowań. „Polish Archives of Internal Medicine” staje się najlepszym medycznym czasopismem w Polsce. W roku 2023 przypadła setna rocznica wydania pierwszego numeru.

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE)

ŹRÓDŁA

Statut Towarzystwa Internistów Ziemi Polskich „Przegląd Lekarski” 1909 T. 48 nr 30, 31, 32, dodatek. – J. Zawadzki: *Pierwszy Zjazd Internistów Polskich w Krakowie*. „Medycyna i Kronika Lekarska” 1909 ROKU 44 nr 31 s. 741-744 (s. 742-743: *Statut zjazdów internistów*). *Statut Towarzystwa Internistów Polskich*. „Polskie Archiwum Medycyny Wewnętrznej” 1924 T. 2 nr 4 s. 11-16. – Toż. Warszawa 1995, maszyn. – Toż. Warszawa 1998, maszyn. Toż. Poznań 2002.

LITERATURA

E. Szczeklik: *Sześćdziesięciolecie Towarzystwa Internistów Polskich*. „Polskie Archiwum Medycyny Wewnętrznej” 1966 T. 37 s. 609-611. – E. Rużyłło: *Ogólny zarys roli internistów w dziejach medycyny polskiej XIX i XX wieku*. Tamże 1989 T. 82 nr 8 s. 8-14, – E. J. Kucharz: *Profesor Antoni Gluziński: Życie i działalność założyciela Polskiego Archiwum Medycyny Wewnętrznej*. Tamże 1993 T. 90 nr 5(11) s. 375-379. – Tenże: „Pradzieje” Towarzystwa Internistów Polskich. Tamże 1994 T. 92 nr 1(7) s. 87-88. – Tenże: *Konferencja Jubileuszowa XXX-lecia Oddziału Opolskiego Towarzystwa Internistów Polskich*. Tamże 1994 T. 92 nr 5(11) s. 452-453. – Tenże:

Sprawozdanie z konferencji naukowo-szkoleniowej „Postępy medycyny wewnętrznej” Katowice 1993 roku Tamże 1994 T. 91 nr 3(3) s. 233. – Tenże: *Posiedzenie Komitetu Wykonawczego Międzynarodowego Towarzystwa Medycyny Wewnętrznej* (Tychy, 4.XI.1993). Tamże 1994 T. 91 nr 3(3) s. 234-236. – Tenże: *Profesor Mściwój Semerau-Siemianowski – życie i działalność członka honorowego Towarzystwa Internistów Polskich*. Tamże 1995 T. 94 nr 3(9) s. 283-286. – Tenże: *Medal Towarzystwa Internistów Polskich*. Tamże 1995 T. 93 nr 5(5) s. 442-444. – Tenże: *Członkowie honorowi Towarzystwa Internistów Polskich*. Tamże 1995 T. 94 nr 1(7) s. 87-89. – Tenże: *Profesor Walery Jaworski – życie i działalność pierwszego członka honorowego Towarzystwa Internistów Polskich*. Tamże 1995 T. 94 nr 5(11) s. 456-459. – Tenże: *Prezesa Towarzystwa Internistów Polskich*. Tamże 1997 T. 97 nr 2(2) s. 199-201. J. Durkalec, J. Hasik: *Zjazdy naukowe Towarzystwa Internistów Polskich w latach 1907-1947*. „Nowiny Lekarskie” 1998 T. 67 s. 961-964. – E. J. Kucharz: *Trzeci Środkowoeuropejski Kongres Medycyny Wewnętrznej, Wisła 21-23 maja 1998 roku* „Polskie Archiwum Medycyny Wewnętrznej” 1998 T. 100 nr 1(7) s. 90-94. – Tenże: *Wizyta w Polsce profesora Rolfa A. Streuliego – Sekretarza Generalnego Międzynarodowego Towarzystwa Medycyny Wewnętrznej*. Tamże 1998 vol. 100 nr 5 (II) s. 483-484. – Tenże: *Kartki z dziejów*. (cz. 1). „Kurier Zjazdowy” 1998 nr 1 s. 2; (cz. 2). Tamże 1998 nr 2 s. 2; (cz. 3). Tamże 1998 nr 3 s. 2. – Tenże: *Professor Witold Eugene Orłowski: life and achievements of an eminent Polish internist*. „Acta Medico-Historica Rigensia” 2000 vol. 5(24) s. 85-92. – Tenże: *Professor Anthony Gluziński: life and achievements of the founder of the Polish Society of Internal Medicine*. Tamże 2000 vol. 5(24) s. 93-101, – Tenże: *Pierwsza Polsko-Słowacka Konferencja Internistyczna, Ustroń-Jaszowiec 26-27 maja 2000 roku* „Polskie Archiwum Medycyny Wewnętrznej” 2000 T. 103 nr 2(8) s. 511-514. E. Szmatołoch: *Medycyna wewnętrzna na przełomie XX i XXI wieku*. Tamże 2001 T. 105 nr 1(1) s. 7-9. – E. J. Kucharz: *Druga Słowacko-Polska Konferencja Internistyczna, Bardejov Zdrój, czerwca 2001*. Tamże 2001 T. 105 nr 6(6) s. 533-534. I. Zimmermann-Górska: *Przemówienie otwierające obrady*. „Kurier Zjazdowy” 2001 nr 1 s. 1. – Taż: *Przedmowa [do Karty Lekarza]*. „Polskie Archiwum Medycyny Wewnętrznej” 2002 T. 108 nr 1(7) s. 614. Taż. „*Medycyna Praktyczna*” 2002 nr 4 s. 2, wyd. specjalne. – E. J. Kucharz, S. Kinova, I. Duris: *Polish-Slovak Conferences on Internal Medicine 2000-2002*. „European Journal of Internal Medicine” 2002 vol. 13 no 6 p. 353-408. E. J. Kucharz: *Polskie Archiwum Medycyny Wewnętrznej 1923-2003*. „Polskie Archiwum Medycyny Wewnętrznej” 2003 T. 110 nr 1(7) s. 805-808. – Tenże: *Internal medicine: yesterday, today, and tomorrow. Part I. Origin and development: the historical perspective*. „European Journal of Internal Medicine” 2003 vol. 14 no 3 p. 205-208. – Tenże: *Internal medicine: yesterday, today, and tomorrow. Part II. Definition and development in the 20th century*. Tamże 2003 vol. 14 no 4 p. 272-274. – Tenże: *Pierwsza Polsko-Litewska Konferencja Internistyczna, Katowice 7-8 marca 2003 roku* „Polskie Archiwum Medycyny Wewnętrznej” 2003 T. 110 nr 1(7) s. 803-804. – Tenże: *Internal medicine: yesterday, today, and tomorrow. Part III. Specialist versus generalists or hospitalists*. „European Journal of Internal Medicine” 2003 vol. 14 no 5 p. 344-346. Tenże: *The First Polish-Lithuanian Conference on Internal Medicine*. Tamże 2003 vol. 14 no 4 p. 277-279. – V. Sapoka: *Mieli Kolegos*. „Internistats. Menesinis Leidinyys Lietuvos Medikams” 2003 nr 3(22) p. 1, 6. E. J. Kucharz: *National Educational Conferences of Polish Internists*. „European Journal of Internal Medicine” 2003 vol. 14 no 6.

Strona internetowa: www.tip.org.pl
e-mail: jdulawa@sum.edu.pl

JAN DUŁAWA

TOWARZYSTWO LEKARSKIE KRAKOWSKIE

CRACOW MEDICAL SOCIETY

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1866. **Siedziba:** 31-026 Kraków, ul. Radziwiłłowska 4. **Oddziały:** Chrzanów, Gorlice, Miechów, Myślenice, Nowy Sącz, Nowy Targ, Proszowice, Sucha Beskidzka, Wadowice, Zakopane. **Struktura organizacyjna:** Walne Zgromadzenie, Zarząd Główny, komisje. **Liczba członków:** 540 (2022). **Archiwum. Prezesi:** Aleksander August Kremer, MUDr (1866-1867), Maurycy Mađurowicz, prof. ginekolog (1868), Lucjan Rydel, prof. okulista (1869), Alfred Biesiadecki, prof. patolog (1870), Józef Oettinger, prof. historyk medycyny (1871), Stanisław Janikowski, prof. medyk sądowy (1872), Maciej Leon Jakubowski, prof. pediatra (1873 i 1898), Leon Blumenstok (Halban), prof. medyk sądowy (1874), Edward Sas-Korczyński, prof. internista (1875-1876), Stanisław Domański, prof. neurolog (1877-1878), Władysław Ściborowski, MUDr internista (1879), Jonatan Warschauer, MUDr internista (1880), Henryk Jordan, prof. ginekolog (1881-1882 i 1900), Alfred Obaliński, prof. chirurg (1883), August Kwaśnicki, MUDr pediatra (1884 i 1894), Antoni Rosner, prof. dermatolog (1885-1886), Jan Mikulicz-Radecki, prof. chirurg (1887 przez jeden kwartał roku), Przemysław Pieniążek, prof. laryngolog (1887-1889), Stanisław Paszkowski, MUDr internista (1889), Antoni Mars, prof. ginekolog (1890), Antoni Władysław Glużyński, prof. internista (1891), Stanisław Ponikło, doc. internista-gastrolog (1892), Józef Łazarski, prof. farmakolog (1893), Józef Walentowicz, MUDr (1895), Józef Surzycki, MUDr internista (1896-1897), Kazimierz Kostanecki, prof. anatom (1901-1902), Julian Nowak, prof. lekarz, weterynarz, mikrobiolog (1903-1905), Maksymilian Rutkowski, prof. chirurg (1906), Aleksander Rosner, prof. ginekolog (1907), Eugeniusz Borzęcki, MUDr dermatolog (1908), Stanisław Dobrowolski, prof. ginekolog-położnik (1909), Bolesław Wicherkiewicz, prof. okulista (1910), Napoleon Cybulski, prof. fizjolog (1911), Tomasz Janiszewski, doc. higiena społeczna (1912-1913), Bronisław Kader, prof. chirurg (1914-1915), Jan Piltz, prof. neurolog- psychiatra (1917), Franciszek Krzysztalowicz, prof. dermatolog (1918), Aleksander Rosner, prof. ginekolog (1919-1921), Bruno Wojciechowski, MUDr (1922), Kazimierz Wincenty Majewski, prof. okulista (1923-1926), Józef Latkowski, prof. internista (1927-1930), Franciszek Ksawery Walter, prof. dermatolog (1931-1932), Aleksander Oszaeki, prof. internista (1933-1938), Franciszek Ksawery Walter, prof. dermatolog (1939 i 1945), Eugeniusz Brzezicki, prof. psychiatra-neurolog (1945-1946), Jan Miodoński, prof. laryngolog (1947-1948), Jerzy Jasieński, prof. chirurg (1949-1950), Maksymilian Seidler, prof. ginekolog (1951-1952), Julian Aleksandrowicz, prof. hematolog (1953-1954), Kazimierz Lejman, prof. dermatolog (1955-1956), Jerzy Kaulbersz, prof. fizjolog (1957-1958), Józef Bogusz, prof. chirurg (1959-1993), Zdzisław Przybyłkiewicz, prof. mikrobiolog (1993-1994), Marek Sych, prof. anestezjolog (1994-1997), Maria Rybakowa, prof. pediatra-endokrynolog (1998-2002), Igor Gościński, prof. neurochirurg (2003-nadal).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Towarzystwo Lekarskie Krakowskie, wyłonione zostało z Towarzystwa Naukowego, jako trzecie stowarzyszenie lekarskie na ziemiach polskich znajdujących się pod zaborem, po wileńskim i warszawskim, które trwale zapisało się w historii medycyny. Z inicjatywy dr Aleksandra Augusta Kremera, pod koniec 1865 r. powstała grupa lekarzy, którzy spotykali się na informacyjnych posiedzeniach naukowych i którzy stworzyli zespół założycieli Towarzystwa Lekarskiego. Tu należy wspomnieć, że dr Kremer pracując przez 24 lata w Kamieńcu Podolskim, był założycielem i prezesem Towarzystwa Lekarzy Podolskich, od początku powstania w 1861 r. do końca istnienia, tj. 1865 r. Pochodził z rodziny, której członkowie zapisali się trwale w historii Uniwersytetu Jagiellońskiego i miasta Krakowa. Statut opracowali Aleksander Kremer, Jan Fałęcki i Władysław Ścioborowski, a Józef Oettinger, Józef Doskowski i Teofil Stępiński złożyli ten statut w Komisji Namiesniczej, zatwierdzony 7 listopada 1866 r. przez naczelnika Rządu Krajowego we Lwowie, po uprzedniej zgodzie w formie postanowienia cesarskiego wydanego 5 lipca. Statut określił główne kierunki działania i status członka: „*Towarzystwo Lekarskie Krakowskie stawia sobie za cel utrzymanie się na równi z dzisiejszym stanem nauki lekarskiej, przykładanie się do jej postępu, zwłaszcza w kierunku praktycznym, zbliżanie się do siebie osób poświęcających się zawodowi lekarskiemu, utrzymanie godności powołania oraz obronę interesów stanu lekarskiego*”, oraz „*wszyscy Członkowie Towarzystwa na posiedzeniach uważanymi będą za równych sobie, bez względu na urząd lub stanowisko, jakie poza obrębem Towarzystwa zajmują. Wyraz „Kolega” jako tytuł ogólny ma być uważanym*”.

W Towarzystwie działały komisje: balneologiczna, higieniczna, sądowo-lekarska, statystyczna, terminologiczna (później słownikowa), które odegrały dużą rolę praktyczną w zakresie swego zainteresowania.

TLK związane było zawsze z Wydziałem Lekarskim UJ poprzez osoby przewodniczących, członków zarządu i innych członków Towarzystwa będących jednocześnie pracownikami Uczelni. Poczet prezesów wybieranych początkowo na jednoroczne kadencje, na końcu na okres trzyletni, wskazuje, że TLK kierowane było przez wielkich lekarzy i społeczników, którzy zapisali się w historii Polski, Krakowa i medycyny. Dotyczy to również przewodniczących Komisji Nauk Medycznych Oddziału PAN w Krakowie.

TLK współpracowało z licznymi towarzystwami krajowymi i zagranicznymi. Szczególnie dotyczyło to współpracy z Towarzystwem Naukowym Krakowskim, które zostało przekształcone w 1872 r. w Akademię Umiejętności (od 1919 r. Polska Akademia Umiejętności), a od 30 października 1951 roku, po zawieszeniu działalności PAU z utworzoną Polską Akademią Nauk. Oddział PAN w Krakowie powstał w 1957 r. Dopiero w 1989 r. dzięki zmianom ustrojowym w Polsce i aktywności byłych członków PAU oraz środowiska naukowego Krakowa reaktywowano działalność PAU.

Zebrania TLK odbywające się w środy były miejscem szkolenia zawodowego i dyskusji akademickich. Towarzystwo zawsze stało na straży godności zawodu lekarskiego i przestrzegania zasad etyczno-moralnych.

Praca Towarzystwa nabrała innego wymiaru po wybudowaniu własnej siedziby – Domu Towarzystwa Lekarskiego, przy obecnej ul. Radziwiłłowskiej 4, uroczyscie otwartego 2 marca 1905 r. Na podkreślenie zasługuje działalność prof. Antoniego Marsa oraz prof. Juliana Nowaka, przyjaciela i mecenas Stanisława Wyspiańskiego, któremu powierzono całościowe zaprojektowanie wnętrza Domu. Dzięki Wyspiańskiemu powstały wnętrza i witraże, w tym „Apollo – System słoneczny Kopernika”, znany jako „Apollo spętany”, najwspanialszy obiekt polskiego modernizmu, podziwiany przez znawców sztuki z całego świata. Powstała w 1893 r. Krakowska Izba Lekarska znalazła swe miejsce do pracy w Domu Lekarskim. Dom Lekarski był miejscem wielu historycznych wydarzeń, m.in. w 1916 r. w sali posiedzeń, tzw. Malinowej – obecnie Sali Stanisława Wyspiańskiego, Komendant Legionów Józef Piłsudski odebrał adres dziękczynny od społeczeństwa polskiego, a w 1919 związał się Polski Związek Lekkiej Atletyki. Okres międzywojenny był etapem kontynuacji podstawowej pracy Towarzystwa w oparciu o dotychczasowe zasady. Zajęcie przez Niemców Krakowa dnia 5 września 1939 r. i okupacja trwająca do 17 stycznia 1945 roku przerwały wszelką działalność TLK. Dom Lekarza zajęty przez okupantów ulegał systematycznemu zniszczeniu, szczególnie w styczniu 1945 r. po wysadzeniu pobliskiego wiaduktu kolejowego przez wycofujących się z Krakowa żołnierzy niemieckich. Po wojnie budynek ulegał dalszej degradacji użytkowany go jako magazyn, następnie przez Studium Wojskowe, w końcu przez bibliotekę AM. Dom odzyskano w 1990 r., co pozwoliło organizować zebrania w tradycyjne „środki lekarskie”.

TLK, będące od 1951 r. Oddziałem Polskiego Towarzystwa Lekarskiego, przy zachowaniu pełnej autonomii, zajmuje się głównie organizacją zebrań naukowych i szkoleniowych, oraz integracją, podzielonego na wiele specjalistycznych towarzystw, świata lekarskiego. TLK corocznie premiuje nagrodą im. Prof. Marka H. Sycha (dyplom i gratyfikacja pieniężna) najlepsze doktoraty z zakresu medycyny, które przedstawiane są na zebraniach Towarzystwa. Nagrodę od 2013 r. rozszerzono na „młodych” doktorów habilitowanych, tj. do 40 r. ż.

Od początku istnienia TLK, efektywna współpraca o nieprzeciętnym znaczeniu dla ówczesnego krakowskiego środowiska lekarskiego i farmaceutycznego była następstwem bliskiego związku z Towarzystwem Naukowym Krakowskim, późniejszą Polską Akademią Umiejętności. Godnym podkreślenia jest fakt, iż już w chwili utworzenia Towarzystwa Lekarskiego Krakowskiego zaistniał ścisły związek z Towarzystwem Naukowym Krakowskim za przyczyną pierwszego prezesa TLK – dr Aleksandra Kremera, który był członkiem TNK i późniejszej Akademii Umiejętności. Prezesami TLK byli również następujący członkowie PAU: August Kwaśnicki (1884 i 1894), Kazimierz Kostanecki (1901 i 1902), Napoleon Cybulski (1911), Franciszek Krzyształowicz (1918), Franciszek Walter (1931-1932, 1939 i 1945), Aleksander Oszacki (1933-1938) i Jan Miodoński (1945-1946). Bliskie relacje pomiędzy TLK a AU/PAU istniejące w przeszłości są nadal utrzymywane i rozwijane. Przykładem takiej współpracy było publikowanie w wydawnictwach Akademii prac z zakresu, anatomii, fizjologii i medycyny klinicznej. W 1930 r. Polska Akademia Umiejętności utworzyła Wydział Lekarski i w ramach tego Wydziału powołano w 1947 r. międzywydziałową Komisję Nauk Farmaceutycznych a w 1949 r. Komisję Medycyny Klinicznej i Doświadczalnej. Wydział Lekarski PAU wydawał rów-

niez „Rozprawy Wydziału Lekarskiego” oraz biuletyny w języku francuskim, dzięki czemu świat nauki był informowany o polskich, w tym zwłaszcza krakowskich, osiągnięciach w dziedzinie nauk medycznych. Godnym podkreślenia jest fakt, iż w dziedzinie medycyny nie zamykał się Wydział Lekarski PAU we własnym środowisku i zawsze służył nie tylko nauce, ale również nauczaniu medycyny i rozwiązywaniu spraw zdrowia, współpracując w tym obszarze z TLK. Istniejąca współpraca TLK z korporacją, jaką jest PAU jest nadal rozszerzana, przybierając różne coraz doskonalsze formy. Dla rozwoju tej współpracy niezwykle istotnym jest, iż dyrektorzy Wydziału Lekarskiego PAU są członkami TLK. Wydział Lekarski PAU organizuje naukowe posiedzenia, które są otwarte i biorą w nich udział członkowie innych towarzystw w tym TLK. Również TLK zaprasza na swoje posiedzenia członków Wydziału Lekarskiego PAU, którzy biorą w nich również czynny udział. Członkowie TLK są również zapraszani do wygłaszania publicznych wykładów popularnonaukowych w ramach „Kawiarni Naukowej” organizowanej przez PAU wspólnie z krakowskim Dziennikiem Polskim. Posiedzenia te cieszą się ogromnym zainteresowaniem społeczności Krakowa, a miejscem tych posiedzeń jest aula PAU w Krakowie przy ul. Sławkowskiej 17.

Dobrze układa się współpraca TLK z bardzo licznymi regionalnymi specjalistycznymi towarzystwami lekarskimi działającymi w Krakowie oraz z Oddziałem krakowskim Polskiej Akademii Nauk, szczególnie z Komisją Nauk Medycznych oraz z Komisją Historii i Filozofii Medycyny. Należy również podkreślić wieloletnią współpracę ze Stowarzyszeniem Absolwentów Wydziałów Medycznych UJ. Członkowie tych komisji, towarzystw naukowych i stowarzyszeń, obok pracowników Collegium Medicum UJ, wygłaszają rocznie 70-80 referatów podczas 30-35 posiedzeń TLK.

Należy wymienić również bardzo dobrą współpracę z byłym już redaktorem naczelnym „Przeglądu Lekarskiego”, kiedyś organu TLK – prof. Władysławem Sułowiczem, Okręgową Izbą Lekarską i niektórymi oddziałami PTL – Towarzystwem Lekarskim Warszawskim, Towarzystwem Lekarskim Częstochowskim, Oddziałem w Tarnowie i Kołem w Śremie. Utrzymywany jest stały kontakt z Polskim Stowarzyszeniem Medycznym w Republice Czeskiej i Towarzystwem Lekarzy Polskich na Grodzieńszczyźnie (Republika Białoruś); m.in. przekazujemy im zaprenumerowany przez TLK „Przegląd Lekarski” oraz podręczniki i wydawnictwa monograficznie otrzymywane nieodpłatnie dzięki redaktorowi naczelnemu Medycyny Praktycznej – dr med. Piotrowi Gajewskiemu.

W roku 2018 TLK otrzymało pierwszy raz dotację od Ministerstwa Spraw Zagranicznych na realizację projektu publicznego pod nazwą „Konferencja Medical Review Auschwitz: Medicine Behind the Barbed Wire – międzynarodowa konferencja naukowa poświęcona medycznemu, psychologicznemu i społecznemu skutkom prześladowań w niemieckich nazistowskich obozach koncentracyjnych”, a w 2022 roku otrzymało dotację na realizację innego projektu publicznego pod nazwą „Umieждународowanie dorobku naukowego polskich badaczy poprzez udostępnienie społeczności całego świata wybranych artykułów z „Przeglądu Lekarskiego – Oświęcim” przetłumaczonych na język angielski i umieszczonych w portalu internetowym”. Oba typy projektów były realizowane na podstawie umów o współpracy podpisanych z Medycyną Praktyczną sp. z o. o. sp. komandytowa.

ŹRÓDŁO

Sprawozdanie z działalności Towarzystwa Lekarskiego Krakowskiego Oddziału PTL na Walne Zebranie Sprawozdawczo-Wyborcze kadencji 2023-2026, TLK Oddział PTL, Kraków 2023 r.

Strona internetowa: www.tlk.cm-uj.krakow.pl

e-mail: tlk@cm-uj.krakow.pl

PROF. DR HAB. MED. IGOR GOŚCIŃSKI
Przewodniczący TLK

NAUKI ROLNICZE I LEŚNE

MAŁOPOLSKIE STOWARZYSZENIE DORADZTWA ROLNICZEGO W KRAKOWIE (MSDR)

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zal.: 25.05.1993. **Okresy działalności:** nieprzerwanie, nadal. **Siedziba Stowarzyszenia i dane adresowe:** Uniwersytet Rolniczy im. H. Kołłątaja w Krakowie, 31-121 Kraków ul. Czysza 21, tel. 12 6624331, 606 431 942, msdr@msdr.edu.pl, <http://msdr.edu.pl>. **Władze Stowarzyszenia:** Walne Zgromadzenie, Rada Stowarzyszenia, Zarząd Stowarzyszenia, Komisja Rewizyjna. Kadencja władz wybieralnych trwa 4 lata. **Biblioteka/Archiwum** – przechowywane są: wszystkie papierowe wydania czasopisma „Wieś i Doradztwo”, wydane publikacje książkowe, ulotki, broszury, poradniki, dokumentacja realizowanych projektów edukacyjnych i badawczych. **Wydawnictwo:** Zarząd i Rada MSDR redaguje kwartalnik „Wieś i Doradztwo” – 96 wydań. Wszystkie numery są zdigitalizowane i dostępne na stronie: <http://msdr.edu.pl/czasopismo-wies-i-doradztwo.html>. **Repozytorium:** siedziba Stowarzyszenia i strona www. **Liczba członków Stowarzyszenia:** rzeczywistych – 64 (pracownicy naukowcy i dydaktyczni, doradcy rolni, pracownicy jst, przedsiębiorcy); honorowych – 9 (najbardziej zasłużeni emerytowani członkowie MSDR); wspierających – 1 (do 1999 r. członkami zbiorowymi były: Akademia Rolnicza w Krakowie, Instytut Zootechniki w Krakowie, Sadowniczy Zakład Doświadczalny w Brzeznej i 9 Wojewódzkich Ośrodków Doradztwa Rolniczego z regionu Polski Południowo-Wschodniej). **Honorowy Przewodniczący Rady:** prof. dr hab. Kazimierz Kosiniak Kamysz (od 2021). **Przewodniczący Rady:** prof. dr hab. Kazimierz Kosiniak Kamysz (1993-2021). **Przewodniczący Rady:** prof. dr hab. inż. Wiesław Musiał (2021 – nadal). **Prezes Zarządu:** dr hab. inż. Józef Kania (1993 – nadal). **Sekretarze Zarządu:** dr inż. Krystyna Vinohradnik – (1993-2000), mgr inż. Mirosława Antos – (2001-2004), mgr lic. Agnieszka Tworzyk – (2005-2015), dr Jarosław Bomba – (2016-nadal). **Skarbnicy:** dr inż. Stanisław Legutko – (1993-2011), mgr inż. Tadeusz Biedroński – (2012-nadal).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI:

MSDR jest organizacją pozarządową non profit o charakterze naukowo-doradczym działającą w obszarze transferu wiedzy i innowacji z nauki do doradztwa i praktyki rolniczej. Celem statutowe Stowarzyszenia to: inicjowanie sprzyjających warunków dla rozwoju doradztwa rolniczego i edukacji rolniczej, ułatwienie aktywnego oddziaływania ośrodków naukowo-badawczych, w tym Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie, jednostek

doradztwa rolniczego i branżowych instytutów naukowo-badawczych na zrównoważony rozwój obszarów wiejskich, a także na szeroko pojętą ochronę i kształtowanie środowiska naturalnego, wykorzystywanie potencjału intelektualnego i badawczego uczelni oraz innych jednostek badawczych w realizacji zadań zgłaszanych przez praktykę rolniczą, wspieranie rozwoju przedsiębiorczości rolniczej i pozarolniczej w środowisku wiejskim, aktywny udział w transferze wiedzy i innowacji oraz ułatwianie przepływu informacji o najnowszych zdobyczach nauki i techniki nadających się do zastosowania w praktyce rolniczej.

Najważniejsze efekty działalności w latach 1993-2023:

- organizacja/współorganizacja 40 konferencji o charakterze naukowym i popularno-naukowym oraz o zasięgu krajowym bądź regionalnym,
- realizacja 39 projektów edukacyjnych i 4 badawczych we współpracy z określonym partnerem bądź w ramach konsorcjów z partnerami krajowymi lub zagranicznymi,
- organizacja 1-3 dniowych 28. seminariów tematycznych, głównie z zakresu przedsiębiorczości oraz integracji z UE,
- organizacja 26 certyfikowanych kursów szkoleniowych oraz 12 szkoleń,
- organizacja 18 tematycznych wyjazdów studyjnych krajowych i zagranicznych oraz 19 wizyt studyjnych w Polsce dla partnerów zagranicznych,
- organizator/współorganizator 22 Giełd Agroturystycznych w obiektach UR w Krakowie

Beneficjenci: wykładowcy, pracownicy nauki, studenci, nauczyciele średnich szkół rolniczych i ekonomicznych, uczniowie, doradcy rolni, rolnicy, przedsiębiorcy, liderzy wiejscy, pracownicy agencji rządowych i jst, osoby bezrobotne.

WSPÓŁPRACA

MSDR ściśle współpracuje z Europejskim Centrum Badawczym Drobnych Gospodarstw Rolnych UR W Krakowie, Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie, wojewódzkimi ośrodkami doradztwa rolniczego, izbami rolniczymi i innymi jednostkami z otoczenia rolnictwa.

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA MSDR ZWARTE

17 pozycji książkowych np.:

Przedsiębiorczość w Agrobiznesie, 1995 i 1996. W. Hamilton, D. Connelly, H. Doster, J. Kania, ss. 474.
Elementy ekonomii rynkowej w gospodarce rolno-żywnościowej, 1995. Red. K. Kukula, J. Siekierski ss. 212.

Uprawa warzyw metodą integrowaną, 1995. Cebula, S. Rożek, W. Sady, K. Wiech i inni, ss. 290.
Nawozy roślinne w integrowanym systemie produkcji rolniczej 1997. Red. T. Zajac, J. Kania ss. 91.
Doradztwo rolnicze, 1997. A.W. van den Ban, H. S. Hawkins, ss. 315

Podstawy integracji europejskiej w aspekcie rozwoju obszarów wiejskich, 1998. Red. J. Kania ss. 215.
The Role of Extension Education in a Global World, 1999. Vol. 1 i 2 / Edited by J. Kania & M. Drygas ss. 307 i ss. 250.

Agroturystyka i usługi towarzyszące, 2005. Red. W. Musiał, J. Kania, L. Leśniak ss. 246.

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE

Kwartalnik „Wies i Doradztwo” – 96 numerów, dostępne w formie elektronicznej: <http://msdr.edu.pl/czasopismo-wies-i-doradztwo.html> oraz poradniki 13, broszury tematyczne 27.

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW STOWARZYSZENIA

<http://www.msdr.edu.pl/>

LITERATURA DO DZIEJÓW STOWARZYSZENIA

Kania J., Kosiniak-Kamysz K., Musiał W., Musiał K., 2023. *Dokonania Małopolskiego Stowarzyszenia Doradztwa Rolniczego w rozwoju obszarów wiejskich i integracji polskiego rolnictwa z Unią Europejską* Wydawnictwo Benedyktynów-Homini ss.265.
http://msdr.edu.pl/uploads/Monografia_Jubileusz_30.pdf

DR HAB. INŻ. JÓZEF KANIA

Prezes Zarządu MSDR

PROF. DR HAB. INŻ. WIESŁAW MUSIAŁ

Przewodniczący Rady MSDR

POLSKI KOMITET ZIELARSKI THE POLISH HERBAL COMMITTEE

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1930. **Okresy działalności:** 1930-1939 oraz 7.01.1993 – nadal. **Siedziba i dane adresowe** (Adres, telefon/fax, strony www i adres mailowy) Zarząd Polskiego Komitetu Zielarskiego, ul. Wojska Polskiego 71 b, 60-630 Poznań, +48 61 84 55 800, www.pkz.pl, pkz@pkz.pl **Struktura organizacyjna (Wydziały, Komisje, Sekcje, Oddziały):** Prezydium Zarządu PKZ: prezes, 2 wiceprezesów, sekretarz generalny, skarbnik Zarządu PKZ, Sekcja Badań i Rozwoju, Sekcja Surowców Zielarskich, Sekcja Przemysłowo-Handlowa, Rada Ekspertów. **Biblioteka:** brak. **Archiwum:** brak. **Wydawnictwo:** brak. **Repozytorium:** brak. **Liczba członków (honorowych, rzeczywistych, wspierających):** Członkowie zwyczajni – PKZ zrzesza ok. 200 członków zwyczajnych zawodowo zajmujących się zielarstwem i ziołolecznictwem, którzy są zatrudnieni w różnych przedsiębiorstwach i instytucjach, na wyższych uczelniach i w instytutach naukowych, to także osoby, prowadzące gospodarstwa zielarskie; Członkowie wspierający – 20 członków to grupa przedsiębiorstw działających w zakresie uprawy, przetwórstwa i handlu produktami zielarskimi; Członkowie honorowi – 5. **Preze-**

si Zarządu Głównego PKZ (lata urzędowania): dr Mieczysław Arndt (1930-1931), prof. dr Bronisław Koskowski (1931-1933), prof. dr Jerzy Modrakowski (1934-1938), prof. dr Bolesław Hryniewiecki (1939-1941), Jerzy Pol (1993-1995), prof. dr hab. Jerzy Lutomski (1995-2001), dr Jerzy Jambor (2001-2020), dr Rafał Chmielecki (2021-2025). **Wiceprezesa (po 1993 r.):** Tadeusz Nowak, mgr Tadeusz Rozpara, doc. dr hab. Aleksander Ożarowski, mgr inż. Tadeusz Kordana, prof. dr hab. Przemysław Mrozikiewicz, mgr Dagmara Sasin, prof. dr hab. Marcin Ożarowski: **Sekretarze Generalni (lata urzędowania):** inż. Maria Chmieleńska (1930-1941) (kierownik biura), mgr inż. Urszula Uszyńska-Nowicka (1993-2001), dr Alina Mścisz (2001-2005), mgr inż. Małgorzata Górską-Pauksza (2005 –) (kierownik biura). **Skarbnicy (lata urzędowania):** doc. dr Ewa Segiet-Kujawa (1993-2001); mgr inż. Andrzej Maleszka (2001-2020), mgr inż. Małgorzata Górską-Pauksza (2021 –)

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Polski Komitet Zielarski (PKZ) jest zarejestrowanym Stowarzyszeniem, posiadającym osobowość prawną, reprezentującym interesy polskiej branży zielarskiej. W ramach PKZ zrzeszeni są w Polsce: producenci leków roślinnych (przemysłu farmaceutycznego) i innych produktów ziołowych (przemysł zielarski), podmioty zajmujące się dystrybucją leków roślinnych oraz ośrodki naukowe zajmujące się zielarstwem i ziołolecznictwem, pracownicy jednostek naukowych i organów administracji oraz plantatorzy i pasjonaci zielarstwa. Od chwili powołania w 1930 r. PKZ rozwinął się jako organizacja o oficjalnym uznaniu w zakresie działalności opiniotwórczej i patronackiej z istotnym wpływem na prace legislacyjne związane z branżą zielarską.

Polski Komitet Zielarski jest „dobrowolnym, samorządnym, trwałym zrzeszeniem o celach niezarobkowych” działającym zgodnie z przepisami ustawy „Prawo o stowarzyszeniach”. Zarząd PKZ składa się członków, reprezentujących różne dziedziny zielarstwa oraz różne zielarskie regiony Polski. Spośród członków Zarządu 5 osób tworzy Prezydium Zarządu. Posiedzenia Zarządu odbywają się raz w kwartale. W międzyczasie pracuje Prezydium i biuro Zarządu. Statutowe obowiązki PKZ realizowane są w ramach trzech sekcji: Sekcji Badań i Rozwoju, Sekcji Surowców Zielarskich oraz Sekcji Przemysłowo Handlowej. Każda z wymienionych sekcji pracuje samodzielnie. Polski Komitet Zielarski posiada również Radę Ekspertów, pełniącą funkcję organu doradczego. Historia Komitetu sięga okresu międzywojennego. W 1926 roku powstało w Wilnie Towarzystwo Popierania Produkcji Roślin Lekarskich. Od początku istnienia przyjęło ono trzy główne cele: koordynację zbioru ze stanu naturalnego, handel surowcami zielarskimi i wspieranie rozwoju upraw zielarskich. Towarzystwo uległo rozwiązaniu z chwilą powstania Polskiego Komitetu Zielarskiego. W roku 1929 powstał w Warszawie Związek Producentów Roślin Lecznicznych i Przemysłowych. W wyniku jego działalności utworzone zostały w Polsce pierwsze profesjonalne ośrodki uprawy roślin leczniczych. W tym samym roku z inicjatywy ówczesnego Ministerstwa Przemysłu i Handlu zorganizowano w Warszawie konferencję w sprawie integracji polskiego środowiska zielarskiego. W wyniku obrad przedstawicieli różnych urzędów i firm zielarskich, postanowiono

stworzyć organizację, która byłaby „reprezentantem interesów krajowego zielarstwa i koordynatorem polskiej gospodarki zielarskiej”. W ten sposób powstał Polski Komitet Zielarski. Celem ówczesnych działań PKZ było tworzenie plantacji roślin leczniczych, prowadzenie prac doświadczalnych nad ich aklimatyzacją, inspirowanie badań naukowych w dziedzinie nauk o leku roślinnym, koordynowanie obrotu ziołami, szkolenie instruktorów zielarstwa. PKZ odegrał istotną rolę w kształtowaniu polskiego zielarstwa i ziołolecznictwa okresu międzywojennego (m.in. opracowano listę gatunków roślin przemysłowo-leczniczych, odpowiednich do uprawy o wysokim zapotrzebowaniu na rynku krajowym i zagranicznym; wprowadzono rejonizację upraw; wspierano spółdzielczość zielarską; rozpoczęto prace nad standaryzacją surowców; wspierano eksport surowców i handel; organizowano prace naukowo-badawcze; prowadzono szkolenia). W roku 1945 powołano Polski Związek Zielarski (prezesem był prof. Marek Gatty-Kostyal), który kontynuował misję przedwojennego PKZ. W roku 1970 PZZ zostało przekształcone w Zrzeszenie Plantatorów i Zbieraczy Ziół (prezes: Henryk Orfin), a w roku 1974, ZPZZ przekształcono w Zrzeszenie Producentów Roślin Zielarskich.

7 stycznia 1993 r. w Warszawie na I Kongresie Polskiego Komitetu Zielarskiego reaktywowano działalność stowarzyszenia. Za główne cele przyjęto: reprezentowanie interesów wszystkich, którzy związani są z zielarstwem oraz wspieranie badań naukowych i postępu technicznego w zielarstwie. Program działania reaktywowanego Polskiego Komitetu Zielarskiego oparty został na tradycjach społeczno-zawodowych organizacji zielarskich istniejących w Polsce w okresie międzywojennym.

Pierwsza kadencja (1993-1997) działalności reaktywowanego Polskiego Komitetu Zielarskiego była skoncentrowana na problemach związanych z obrotem hurtowym i detalicznym produktami zielarskimi. Istnienie w Polsce sklepów zielarskich stało się możliwe dzięki staraniom Komitetu.

Działalność PKZ drugiej kadencji (1997-2001) była skoncentrowana na zagadnieniach fitoterapii. Z inicjatywy Komitetu utworzona została Sekcja Fitoterapii Polskiego Towarzystwa Lekarskiego.

W okresie trzeciej kadencji (2001-2005) za najważniejsze dla środowiska zielarskiego uznano problemy związane z uprawą ziół. Wobec przystąpienia Polski do Unii Europejskiej zaistniała pilna potrzeba objęcia plantatorów roślin zielarskich szkoleniami z zakresu dobrej praktyki rolniczej (GAP) oraz nowoczesnej uprawy roślin leczniczych.

W następnych kadencjach (2005-2020 oraz 2021-2025) realizowane były działania mające na celu wsparcie dalszego rozwoju zielarstwa i ziołolecznictwa w Polsce. Podjęta została ścisła współpraca z wieloma instytucjami i organizacjami związanymi z przedmiotem działania Komitetu. Kontynuowano organizowanie cyklicznych międzynarodowych konferencji naukowych – Sejmików Zielarskich oraz wielu innych inicjatyw społeczno-edukacyjnych. Oprócz wspierania rozwoju fitoterapii (w tym weterynaryjnej) zwracano szczególną uwagę na bezpieczeństwo produktów ziołowych (leków i suplementów diety). Poprzez swoich przedstawicieli PKZ jest reprezentowany w dwu Grupach Roboczych Farmakopei Europejskiej oraz ESCOP (European Scientific Cooperative on Phytotherapy).

Do głównych obecnych zadań realizowanych przez PKZ należą:

(1) reprezentowanie interesów polskiej branży zielarskiej w kontaktach z organami władzy ustawodawczej i wykonawczej na poziomie krajowym oraz instytucji EU, (2) promocja współpracy w sferze nauki i biznesu celem skutecznego transferu wiedzy i technologii z uczelni do przedsiębiorstw, (3) organizacja konferencji naukowych oraz szkoleń branżowych, (4) udział w pracach międzynarodowych stowarzyszeń i organizacji działających na rzecz zielarstwa, (5) upowszechnianie wiedzy na temat zielarstwa i ziołolecznictwa oraz zapewnienie forum dla rzeczowej i wszechstronnej dyskusji na tematy zielarskie. Informacje o aktualne przedsięwzięciach są umieszczane stronie PKZ (<https://www.pkz.pl>).

Do ważniejszych szczegółowych zadań PKZ należy:

(1) udział przedstawicieli PKZ w pracach ESCOP celem opracowania monografii wybranych roślin, (2) inicjowanie badań prowadzonych przez instytucje naukowe oraz realizowanie prac i badań naukowych oraz popularno-naukowych we własnym zakresie lub we współpracy z innymi krajowymi czy zagranicznymi instytucjami naukowymi i szkołami wyższymi, (3) działanie w szerokim zakresie jako jednostka reprezentująca interesy branży zielarskiej, w tym również świata nauki w zakresie współpracy z MRiRW, Ministerstwem Zdrowia, Urzędem Rejestracji Produktów Leczniczych, Głównym Inspektorem Farmaceutycznym, Głównym Inspektorem Sanitarnym, Regionalną Dyрекcją Ochrony Środowiska, Państwowym Zakładem Higieny oraz innymi organami i zrzeszeniami (reprezentowanie opinii zrzeszonego środowiska naukowego), (4) organizowanie konferencji transmitowanych online dostępnych na stronie internetowej PKZ, wyjazdów szkoleniowych do firm produkcyjnych oraz ośrodków badawczych na terenie kraju oraz zagranicą, obejmowanie patronatem konferencji uczelnianych, branżowych konferencji farmaceutycznych, upowszechnianie informacji na temat organizowanych szkoleń i konferencji na stronie PKZ oraz poprzez LinkedIn (prowadzenie działalności popularno-naukowej), (5) zaangażowanie członków PKZ w prace legislacyjne związane z określeniem wymagań dot. zawodu zielarza, fitoterapeuty oraz akcentowanie w kształceniu lekarzy roli leku naturalnego i jego zastosowania u pacjentów.

PKZ organizował i/lub był partnerem organizowania licznych cyklicznych konferencji: Sejmik Zielarski (Poznań), Interherba (Poznań), Kongresy PKZ, interdyscyplinarna konferencja naukowa „Zdrowie, Sport, Uroda (ANS, Konin), Konferencja Bonifraterska Ziołolecznictwa, konferencje szkoleniowe.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

ESCOP (European Scientific Cooperative on Phytotherapy).

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE (CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

W okresie międzywojennym: „Wiadomości Zielarskie” (1934-1939) (red. nac.: inż. Maria Chmielińska), „Przegląd Zielarski” jako organ Polskiego Związku Zielarskiego (od 1945 r.) (red. nac.: inż. Leonidas Świejkowski)

W okresie powojennym: „Wiadomości Zielarskie” jako organy Polskiego Związku Plantatorów i Zbieraczy Roślin Zielarskich (red. nac.: dr Marcin Jaruzelski, mgr inż. Urszula Uszyńska – od 1973 r.)

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

Statut Polskiego Komitetu Zielarskiego
(<https://www.pkz.pl/wp-content/uploads/2022/08/statut-pkz.pdf>)

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE)

Anita Magowska, *Ziola – świetlana przyszłość Polski... Historia Polskiego Komitetu Zielarskiego*, Wydawnictwo Naukowe Kontekst. ISBN 978-83-88572-52-4, Wydawnictwo Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, ISBN 978-83-7654-036-8, Poznań 2010.

RAFAŁ CHMIELECKI,
JERZY JAMBOR,
MARCIN OŻAROWSKI

POLSKIE TOWARZYSTWO AGROFIZYCZNE POLISH SOCIETY OF AGROPHYSICS

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1996. Siedziba: 20-290 Lublin, ul Doświadczalna 4. Oddziały: Kraków, Lublin, Olsztyn, Poznań, Rzeszów, Szczecin, Wrocław. **Struktura organizacyjna:** Walne Zebranie Delegatów, Zarząd Główny. **Liczba członków:** 49 członków założycieli (1996), 363 (2021). **Prezes:** Bogusław Szot (1996-2012), Bohdan Dobrzański jr. (2013-). **Sekretarz gen.:** Marek Molenda (1996-2012), Teresa Włodarczyk (2013-2022). **Skarbnik:** Rafał Rybczyński (do 2011), Jerzy Rejman (2013-).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Polskie Towarzystwo Agrofizyczne (PTA) powstało w 1996 roku w Lublinie. Inicjatorem i pierwszym prezesem PTA był prof. Bogusław Szot (1933-2012), ówczesny v-ce dyrektor ds. naukowych Instytutu Agrofizyki PAN. Towarzystwem kierował aż do swojej śmierci, tj. do dnia 9 października 2012 r.

Potrzeba upowszechniania wyników badań młodej dyscypliny, jaką była agrofizyka, stała się podstawą do powstania Towarzystwa. Dlatego od początku powstania PTA organizowało lub współorganizowało konferencje naukowe razem z Instytutem Agrofizyki PAN, Komitetem Agrofizyki PAN i Fundacją Rozwoju Nauk Agrofizycznych. Interdy-

scyplinarny charakter agrofizyki skupiał w gronie Towarzystwa członków reprezentujących zarówno rolnicze specjalności naukowe i nauki ścisłe takie jak: fizyka, chemia, matematyka czy mechanika teoretyczna i stosowana.

Powołanie do życia Towarzystwa, dawało szansę prezentacji nowych metod badawczych opracowanych w Instytucie Agrofizyki PAN, ale również wyników badań agrofizycznych, a w szczególności upowszechniania aplikacyjnych prac jak i wdrożeń, co nie było w tych czasach zadaniem placówek Polskiej Akademii Nauk. Dlatego też główne cele Towarzystwa ukierunkowane były i są na upowszechnianie osiągnięć naukowych dla dobra gospodarki narodowej, w szczególności rolnictwa i przemysłu rolno-spożywczego. Towarzystwo organizuje naukowe posiedzenia, zjazdy, seminaria, sympozja, szkoły naukowe, ale przede wszystkim konferencje, kongresy, sesje terenowe o zasięgu krajowym i zagranicznym, a także organizuje publiczne odczyty i wykłady oraz inne formy upowszechniania nauki, takich jak wystąpienia radiowe i telewizyjne oraz przygotowuje dokumentalne filmy prezentujące opracowane technologie uprawy, zbioru i przechowywanie płodów rolnych.

Towarzystwo zostało zarejestrowane 4 lipca 1996 r., zaś statut został zatwierdzony 7 sierpnia tego roku przez Sąd Wojewódzki w Lublinie.

W okresie kadencji profesora Bogusława Szota, członkowie Towarzystwa byli pracownikami 28 placówek naukowych, w tym akademii rolniczych, uniwersytetów, politechnik, instytutów PAN, instytutów resortowych Ministerstwa Rolnictwa, w gronie członków znaleźli się też naukowcy z Czech, Rosji i Słowacji. Wśród członków było 76 profesorów (w tym 5 członków PAN), 16 docentów, 26 doktorów habilitowanych, 127 doktorów i 50 magistrów, ale też kilka osób reprezentowało praktykę rolniczą. Zasięgiem oddziaływania Towarzystwo obejmowało cały kraj, utrzymując się ze składek członkowskich, a także otrzymywało dofinansowanie z Komitetu Badań Naukowych na wydawanie Biuletynu Informacyjnego PTA oraz organizację konferencji naukowych. W tym okresie z inicjatywy profesora Szota utworzono Oddziały: w 2000 r. we Wrocławiu, w 2001 r. w Krakowie i Lublinie, w 2002 r. w Olsztynie, Poznaniu i Rzeszowie, a w 2003 r. w Szczecinie. W późniejszym okresie powstał Oddział Podlaski oraz Oddziały w Warszawie i Bydgoszczy.

Towarzystwo w okresie kadencji profesora Bogusława Szota zorganizowało 7 konferencji, w tym 4 międzynarodowe oraz 2 zjazdy naukowe, w których uczestniczyło ponad 870 pracowników naukowych, w tym 101 uczestników zagranicznych z 27 krajów. Tematyka konferencji naukowych: Fizyka produktów rolniczych i żywności (Lublin, 1998), Modelowanie i monitorowanie procesów agrofizycznych w środowisku glebowym (Lublin, 1999), Fizyczna degradacja gleb: prognozowanie, metody ochrony i rekultywacji (Lublin, 1999), Oddziaływanie pól elektromagnetycznych na środowisko rolnicze – Agrolaser 2001 (Lublin, 2001 i 2003), Agrofizyka w badaniach surowców i produktów rolniczych (Kraków, 2002), Właściwości geometryczne, mechaniczne i strukturalne surowców i produktów spożywczych (Olsztyn, 2003). I Zjazd Naukowy PTA odbył się w Lublinie w 1997 r., a II Zjazd nt. Agrofizyka dla produkcji roślinnej i przemysłu spożywczego w Dąbrowicy w 2000 r. Prace prezentowane na zjazdach i konferencjach były publikowane w „Acta Agrophysica” i „International Agrophysics”.

W latach 1997-2003 odbyło się 14 spotkań naukowych, 11 odczytów wygłosili przebywający w Lublinie wykładowcy zagraniczni, a po 2003 roku organizację takich spotkań Zarząd Główny PTA powierzył zarządom Oddziałów.

Towarzystwo wydaje od 1997 r. „Biuletyn Informacyjny Polskiego Towarzystwa Agrofizycznego”, w którym publikowano artykuły biograficzne osób stosujących metody fizyczne w naukach rolniczych oraz pełniły rolę integracyjną środowisk naukowych zajmujących się tą problematyką, promujących agrofizykę jako interdyscyplinarną gałąź wiedzy, łączącą fizykę z różnymi dyscyplinami rolniczymi. Obecnie przygotowywane jest wznowienie tego czasopisma, ale tylko w wersji elektronicznej.

Towarzystwo współpracuje z wieloma ośrodkami naukowymi w kraju i za granicą, m.in. z Uniwersytetem Rolniczym w Pradze, Nitrze, Irkucku i Lwowie, oraz Instytutem Agrofizycznym w Sankt Petersburgu, INRA Nantes, Instytutem Mechanizacji Rolnictwa w Turynie. Formy współpracy obejmują stale kontakty naukowe, wymianę doświadczeń, konsultacje, wspólne publikacje, udział w konferencjach i zjazdach naukowych wraz z prezentowaniem referatów plenarnych, a także przewodnictwem sesjom specjalistycznym.

Towarzystwo bardzo ściśle współpracowało z Instytutem Agrofizyki PAN w Lublinie, gdzie Zarządowi Głównemu umożliwiono działanie i gdzie znajdują się wydawnictwa PTA, a także biblioteka specjalistyczna, z której korzystali nie tylko członkowie Towarzystwa. Obecnie Zarząd Główny PTA wynajmuje odpłatnie małe pomieszczenie w IA PAN. Po śmierci Profesora Bogusława Szota Walne Zebranie Delegatów PTA wybrało 5 czerwca 2013 r. na Prezesa Polskiego Towarzystwa Agrofizycznego, prof. Bohdana Dobrzańskiego Jr., który był jednym z założycieli Towarzystwa. Prof. Dobrzański w latach 1995-2022 pracował w Instytucie Agrofizyki PAN w Lublinie oraz był w latach 2008-2022 kierownikiem Katedry Sadownictwa, Szkółkarstwa i Enologii na Wydziale Ogrodnictwa i Architektury Krajobrazu Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie. Od 1991 roku pełnił funkcję sekretarza, a później do chwili obecnej Prezesa Zarządu Fundacji Rozwoju Nauk Agrofizycznych oraz był dwie kadencje Przewodniczącym Komitetu Agrofizyki PAN oraz wiceprzewodniczącym Komitetu Nauk Agronomicznych PAN. Obecnie został ponownie wybrany do Rady Towarzystw Naukowych przy Prezydium PAN.

Dziś PTA liczy ponad 360 członków, spośród których ponad 150 posiada tytuł profesora zwyczajnego. Duża liczba członków stała się mniej aktywna, a część z nich wybrała formę członkostwa korespondencyjnego bez prawa czynnego i biernego do głosowania. Dało to jednak możliwość wypełniania głównego celu Towarzystwa, jakim jest w dalszym ciągu zrzeszanie naukowców prowadzących badania z zakresu agrofizyki lub nauk pokrewnych. W ramach PTA działają trzy sekcje: Sekcja Zastosowań Fizyki w Inżynierii Produkcji Rolnej i Technologii Żywności, Sekcja Fizycznych Technik Pomiarowych dla Ochrony Środowiska Rolniczego, Sekcja Fizycznych Metod Oceny Jakości Produktów Rolnych.

W obecnej kadencji Towarzystwo dzięki aktywności i roli Oddziałów zorganizowało liczne konferencje krajowe i międzynarodowe, w których wzięło udział ponad 1400 uczestników z 29 krajów. Agrofizyka stała się szeroko praktykowaną dyscypliną nauki, zorganizowano już szereg konferencji agrofizycznych, które były lokalizowane w po-

szczególne Oddziały. Bardzo aktywną działalność prowadził Oddział w Olsztynie, który współorganizował konferencje „Wpływ Procesów Technologicznych na Właściwości Materiałów i Surowców Roślinnych, w Bałszycach w 2010 r., Międzynarodową Konferencję Naukową „Metody fizyczne w badaniu środowiska rolno-spożywczego i leśnego”, która odbyła się w 2015 roku, w Malinówce k. Ełku, na którą PTA wraz z Komitetem Agrofizyki PAN uzyskało dofinansowanie z MNiSW, przygotowywanej przez Podlaski Oddział PTA i Olsztyński Oddział PTA. W ramach konferencji wydano monografię pod auspicjami Polskiej Akademii Nauk pt.: Innowacyjne metody w badaniach agrofizycznych. Bardzo aktywnie w organizacji konferencji naukowych działał Oddział Podlaski, współorganizując w 2016 roku IV Międzynarodową Konferencję Naukową „Turystyka na obszarach przyrodniczo cennych”, we współpracy z Wydziałem Leśnym Politechniki Białostockiej i Instytutem Kronenberga – Fundacją Przyszłości Obszarów Chronionych oraz Urzędem Marszałkowskim Województwa Podlaskiego i Białowieżskim Parkiem Narodowym, Infinity Group i Starostwem Powiatowym w Hajnówce. Konferencja ta odbywała się w kolejnych latach 2017, 2018 i w 2019, kiedy aktualnym problemem związanym z Puszcą Białowieżską i wycinką drzew oraz występowaniem kornika drukarza był: „Zrównoważony rozwój w ochronie środowiska naturalnego”. Ważną rolę w upowszechnianiu wiedzy z zakresu agrofizyki pełni Oddział Wrocławski, który organizuje w kolejnych latach (2016-2023) konferencje z cyklu: „Rolnictwo XXI Wieku – problemy i wyzwania, w Krzyżowej k. Wrocławia, z których w latach 2020 i 2021 dwie odbyły się w formie elektronicznej on-line, oprócz wystąpień i wykładów profesorów: Andrzeja Koteckiego, Marka Gancarza i Roberta Rusinka i Bohdana Dobrzańskiego, który udzielał kilkakrotnie wywiadu dla telewizji oraz dla prasy fachowej informując o roli i celach konferencji. Oddział Warszawski, w którym większość członków stanowią pracownicy Katedry Inżynierii Żywności i Organizacji Produkcji SGGW, kierowanej przez prof. Dorotę Witrową-Rajchert, organizują razem z Oddziałem, co 2 lata (2016-2024) kolejne „Sympozja Inżynierii Żywności” w Warszawie. W Warszawie od 2019 odbywa się też, co roku DEBATA – AGROBIZNES 4.0 pod Patronatem Honorowym Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, w której PTA jest jednym z patronów wydarzenia. Do znaczących wydarzeń należał wykład Inauguracyjny prezesa prof. B. Dobrzańskiego na Wydziale Nauk o Żywieniu Człowieka i Konsumpcji SGGW w 2017 r. pt.: „Co wpływa na jakość kawy”, na zaproszenie pani dziekan prof. dr hab. Krystyny Gutkowskiej. PTA i jego członkowie uczestniczą we wszelkich wydarzeniach organizowanych przez ISiK, IWarz i IO w Skierniewicach. Bardzo wartościowe spotkania organizuje Oddział w Rzeszowie, gdzie prof. Czesław Puchalski – Prezes Oddziału organizuje razem z Uniwersytetem Rzeszowskim kolejne konferencje międzynarodowe „Jakość Życia w BIO-TECH-EKO Systemach”, w których uczestniczy wybitna postać światowej nauki prof. Franciszek Chrapkiewicz-Chapeville. Oddział Lubelski współorganizuje od wielu lat do chwili obecnej liczne konferencje związane z agrofizyczną oceną jakości owoców, takie jak: Międzynarodowa Konferencja Sadownicza w Kraśniku, Konferencje Sadownicze k. Opola, „Jagodowe Trendy”, „Malinowe Factory”, czy Towarzystwa Rozwoju Sadów Karłowych w Lublinie. PTA współorganizuje od kilku lat (2008-2024) również konferencje za granicą, m.in. prof. Bohdan Dobrzański, jr. wziął

udział w Komitecie honorowym w ICEAH 2019 w Pradze (Czechy) oraz z Wydziałem Techniki Technologii w Umaniu NUH (Ukraina) oraz w Konferencji “Innovative Technology of Cultivation, Storage and Processing of Horticultural and Plant Products”. W latach 2021 i 2022, konferencje odbyły się w trybie zdalnym.

Organizując w Oddziałach konferencje naukowe, Zarząd Główny PTA, występując zwykle do Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego lub współdziałając z Komitetem Agrofizyki PAN do władz Akademii, czy z Fundacją Rozwoju Nauk Agrofizycznych oraz Instytutem Agrofizyki im. Bohdana Dobrzańskiego PAN uzyskał możliwość wydawania monografii i książek w Wydawnictwie Naukowym FRNA zgodnie z najnowszymi technikami (e-booki, CD i DVD), popularyzując agrofizykę, jako dyscyplinę naukową. Zarząd Główny postanowił wyróżniać wartościowe książki i monografie ustalając regulamin nagród, według którego nagroda w kategoriach „Książka Roku” lub „Monografia Roku” przyznawana jest za książkę autorską lub współautorską, a także za monografię opracowaną pod redakcją, w których wiodącą tematyką są zagadnienia z zakresu dyscypliny agronomii, a w szczególności w specjalności agrofizyka oraz „E-book roku” za książkę autorską lub współautorską, a także za monografię opracowaną pod redakcją, opatrzoną numerem ISBN, wydaną technikami nowymi w postaci e-booków, CD_BOOK lub DVD, flash, czy też na innych nośnikach pamięci lub dostępnych w zbiorach elektronicznych.

Dotychczas nagrodzono: w kategorii „Książka Roku”: w 2011 – „Encyclopedia of Agrophysics”, w 2013 „Interaction of Humic Acids with Metals”, w 2014 – „Agrofizyka, Procesy, Właściwości, Metody”, w 2015 – „Biogaz – wytwarzanie i możliwości jego wykorzystania”, w 2016 – „Stawy małe zbiorniki wodne”. W kategorii „Monografia Roku”: w 2013 – „Struktura i właściwości odpadów komunalnych z gospodarstw wiejskich w aspekcie możliwości ich przetwarzania i przepisów prawnych” i w 2014 – „Migracja składników mineralnych i węgla organicznego do wód gruntowych w warunkach zróżnicowanego użytkowania łąk na glebach mineralnych” oraz „E-book roku” w 2016 – „Pineapple Quality and Properties” i „Banana Production Quality and Properties” oraz w 2017 – Banany Produkcja i Handel.

Zarząd Główny postanowił przyznawać Indywidualne Nagrody PTA za pracę doktorską z dyscypliny agronomii o specjalności agrofizyka oraz wyróżnienie za pracę doktorską w dowolnej dziedzinie nauk rolniczych w drodze konkursu młodemu naukowcom, który obronił pracę z wyróżnieniem. Komisja Nagród PTA spośród 26 prac przedstawionych do nagrody, przyznała dwie I nagrody dla dr Moniki Chylińskiej i dr Justyny Lalak-Kańczugowskiej, jedną II nagrodę dla dr Karoliny Oszust oraz dwie III nagrody dla dr Justyny Szerement oraz dr Karoliny Jaromin-Gleń.

Obecna sytuacja związana z działalnością społeczną i brak nagradzania tych form działalności powodują, że liczba aktywnych członków Towarzystwa maleje, dlatego Zarząd Główny podjął się opracowania statusu „Członka korespondencyjnego”, którym może zostać osoba, która brała czynny udział w działalności PTA i w latach minionych opłacała składki, ale obecnie nie zamierza kandydować do władz Zarządu Głównego lub Zarządów Oddziałów i złożyła deklarację chęci pozostania w Towarzystwie. Tym samym, Członek korespondencyjny” nie posiada czynnego oraz biernego prawa wybor-

czego, nie opłaca składek, ale może uczestniczyć we wszelkiej działalności społecznej Towarzystwa oraz otrzymuje wszelkie informacje o działalności Towarzystwa kierowane do członków zwyczajnych drogą elektroniczną. Członkowi korespondencyjnemu w przypadku ponownego opłacania składek przywraca się prawa i obowiązki członka zwyczajnego.

Forma członkostwa korespondencyjnego daje szansę uczestniczenia w działalności Towarzystwa niektórym naukowcom z innych krajów, dla których płacenie składek jest uciążliwe, a nieraz niemożliwe. Dzięki temu w gronie członków znaleźli się przedstawiciele: Belgii, Kanady, USA, Czech, Słowacji, Niemiec, Węgier, Hiszpanii, Turcji, Nigerii, Ukrainy i Iranu.

WYDAWNICTWA CIĄGŁE

Biuletyn Informacyjny Polskiego Towarzystwa Agrofizycznego. Lublin od 1997
Problemy Agrofizyki. Lublin od 2023 (wznowione)

LITERATURA

Statut Polskiego Towarzystwa Naukowego, 1996

Dobrzański B., Głinski J., Szot B., 1988, *Agrophysical investigations in Poland at present and in future. Physical properties of agricultural materials and products*. Hemisphere Publ. Corp., New York, 873-976

Dobrzański, jr. B., Grundas S., Stępniewski A. 2013. *Introduction to Scientific Discipline Agrophysics – History and Research Objects. in Advances in Agrophysical Research*, InTech.

Szot B. 1990. Polskie Towarzystwo Agrofizyczne. *Słownik Towarzystw Naukowych*. PAN Ossolineum. 553-555.

Szot B. *Polish Society of Agrophysics*. 2011. in *Encyclopedia of Agrophysics*. Głinski J., Horabik J., Lipiec J. eds. Springer, 639-640.

Szot B., Dobrzański jr B., 1995. *Agrofizyka dla techniki rolniczej*. Zesz. Probl. Post. Nauk Roln., z. 424, 79-86.

www.pta.lublin.pl

e-mail: bdob@ipan.lublin.pl; pta@ipan.lublin.pl

BOHDAN DOBRZAŃSKI, JR

POLSKIE TOWARZYSTWO AGRONOMICZNE

INFORMACJE OGÓLNE

(do 2004 roku funkcjonowało pod nazwą Polskie Towarzystwo Nauk Agrotechnicznych PTNA) **Rok zał.:** 1983. **Okresy działalności:** od 1983 do chwili obecnej. **Siedziba i dane adresowe** (ul. Dojazd 11, 61-632 Poznań, tel. (061)8487574/fax 618487395,

<http://pta.up.poznan.pl/>, email: katarzyna.panasiewicz@up.poznan.pl). **Struktura organizacyjna** (Oddziały: Bydgoszcz, Kraków, Lublin, Łomża, Olsztyn, Poznań, Puławy, Siedlce, Szczecin, Warszawa, Wrocław, Rzeszów). **Biblioteka**: brak. **Archiwum**: materiały administracyjne. **Wydawnictwo**: Polskie Towarzystwo Agronomiczne. **Repozytorium**: brak. Liczba członków: honorowych: 2, rzeczywistych: 479. **Prezesi honorowi**: prof. dr h.c. Witold Niewiadomski, prof. dr h.c. Mariusz Fotyma. **Prezesi** (lata urzędowania): prof. dr hab. Leszek Malicki (1983-2003), prof. dr hab. Mariusz Fotyma (2004-2007), prof. dr hab. Franciszek Borówczak (2008-2011, 2012-2015), dr hab. Stanisław Grześ (2016-2019), prof. UPP dr hab. Leszek Majchrzak (od 2020). **Sekretarze generalni**: prof. dr hab. Tadeusz Kęsik (1983-1998), prof. dr hab. Bogusław Sawicki (1998-2003) prof. dr hab. Jerzy Książak (2004-2007), prof. dr hab. Andrzej Blecharczyk (2008-2011), dr inż., Stanisław Grześ (2012-2015), dr hab. Katarzyna Panasiewicz (od 2016). **Skarbnicy**: prof. dr hab. Elżbieta Podstawka-Chmielewska (1983-2003), dr Zuzanna Błoch (2004-2007), dr inż. Katarzyna Rębarz (2008-2029), prof. UPP dr hab. Robert Idziak (od 2020).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Cele i zadania towarzystwa realizowane są poprzez działalność uczelni rolniczych, instytutów naukowych, a także poprzez pracowników ośrodków doradztwa rolniczego, rolników i zebrania i wyjazdy naukowe w ramach poszczególnych oddziałów. Mają one na celu działalność na rzecz rozwoju i postępu naukowego i technicznego w rolnictwie. Ważną częścią działalności jest organizowanie konferencji krajowych i międzynarodowych oraz seminariów naukowych dotyczących zagadnień i programu nauczania przedmiotów rolniczych. PTA uczestniczy w wykonywaniu ekspertyz naukowych dla przedsiębiorstw rolniczych lub zakładów pracujących na rzecz rolnictwa. Dużą wagę towarzystwo przywiązuje do kształcenia młodej kadry, czemu służą zebrania naukowe i seminaria. Członkowie towarzystwa aktywnie uczestniczą w organizacji Olimpiady Wiedzy i Umiejętności Rolniczych.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

Od 1990 roku udział w strukturze ESA (European Society for Agronomy).

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE)

Słownik Agro-Bio-Techniczny, zestaw 4 książek.

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE (CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

Fragmenta Agronomica, Bibliotheca Fragmenta Agronomica (10 tomów), zeszyt specjalny poświęcony pamięci profesora dr hab. Bolesława Świętochowskiego, zeszyt jubileuszowy z okazji 35-lecia PTA

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

[HTTP://PTA.UP.POZNAN.PL/](http://pta.up.poznan.pl/)

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE):

- Niewiadomski W. 1994. Cele działalności Polskiego Towarzystwa Nauk Agrotechnicznych. 1(2): 3-5. Z życia PTNA i ISTRO. 1995. *Fragm. Agron.*, 12(1): 89.
- Reszel R. 2003. Dwadzieścia lat działalności Polskiego Towarzystwa Nauk Agronomicznych. *Fragm. Agron.*, 20(2): 72-79.
- Fotyma M. 2004. Z życia PTNA i ESA. Walny Zjazd Delegatów. *Fragm. Agron.*, 21(1): 103-118.
- Fotyma M., Księżak J. 2004. Z życia PTA. *Fragm. Agron.*, 21(2): 140-141.
- Reszel R., Franciszek B., Grześ S., Księżak J., Rozbicki J., Szpunar-Krok E. 2019. *Fragm. Agron. Zeszyt jubileuszowy 35 lat działalności PTA*, ss. 34.

POLSKIE TOWARZYSTWO FITOPATOLOGICZNE
POLISH PHYTOPATHOLOGICAL SOCIETY

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1971. **Okresy działalności:** 1971 – . **Siedziba i dane adresowe:** 60-625 Poznań, ul. Wojska Polskiego 71c; strona www: <https://www1.up.poznan.pl/ptfit/>; adres e-mail: ptfit@up.poznan.pl **Struktura organizacyjna:** Walne Zgromadzenie; Zarząd Główny; Oddziały: Bydgoszcz, Kraków, Lublin, Olsztyn, Poznań, Szczecin, Warszawa, Wrocław; **Sekcje:** Bakteryjnych Chorób Roślin, Biologicznej Ochrony Roślin przed Chorobami, Biochemii i Genetyki Patogenów Roślin, Chorób Roślin Drzewiastych, Dydaktyki i Nazewnictwa (działalność zawieszona), Mykologii i Mykotoksyn, Nowych Patogenów i Chorób Roślin, Patologii Nasion, Wirusologiczna. **Liczba członków honorowych:** 23; **Liczba członków rzeczywistych:** 278 (stan na 31 grudnia 2023). **Przewodniczący** (lata urzędowania): Karol Henryk Mańka (1971-1996), Małgorzata Mańka (1996 –). **Sekretarze generalni** (lata urzędowania): Maria Henryka Gierczak (1971-1983), Antoni Przezbórski (1983-1989), Małgorzata Mańka (1990-1996), Monika Kozłowska (1997-1999, 2003-2008), Marek Korbas (2000-2002), Dorota Szopińska (2009 –). **Skarbnicy** (lata urzędowania): Antoni Golenia (1972-1995) Zbigniew Weber (1996-2011), Zbigniew Karolewski (2012-)

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Polskie Towarzystwo Fitopatologiczne (PTFit) powstało w 1971 r. z inicjatywy prof. Karola H. Mańki (Wyższa Szkoła Rolnicza w Poznaniu), przy współudziale reprezentantów środowisk naukowych wyższych uczelni i instytutów badawczych: prof. Józe-

fa Kochmana (Szkola Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie), prof. Wandy Truszkowskiej (Wyższa Szkoła Rolnicza we Wrocławiu), prof. Władysława Błaszczyka, dr hab. Marii Gierczak i doc. Tadeusza Glasera (Wyższa Szkoła Rolnicza w Poznaniu) oraz doc. Antoniego Goleni (Instytut Ochrony Roślin w Poznaniu). Statut przyjęty w 1972 r. zmieniano w całości dwukrotnie: w 2014 r. i 2017 r.

Zgodnie z obowiązującym Statutem (§ 6) Polskie Towarzystwo Fitopatologiczne ma następujące cele: 1) przyczynianie się do podnoszenia poziomu nauki o chorobach roślin w Polsce, 2) działanie na rzecz współpracy nauki z praktyką ochrony roślin przed chorobami w trosce o podnoszenie poziomu produkcji roślinnej, przy uwzględnianiu wymogów ochrony przyrodniczego środowiska człowieka, 3) krzewienie idei łączności i współpracy między fitopatologami z różnych ośrodków i instytucji badawczych w kraju i zagranicą. Osiąganie przyjętych celów ma być realizowane (§ 7) przede wszystkim przez: 1) systematyczne i planowe urządzenie posiedzeń naukowych połączonych z dyskusją, 2) wydawanie czasopisma Towarzystwa, i innych publikacji naukowych, 3) dokonywanie oceny stanu fitopatologii polskiej i wpływanie na jej perspektywiczne kierunki rozwoju, 4) prowadzenie działalności popularyzującej fitopatologię przez publikacje, odczyty, kursy, wycieczki itp., 5) nawiązywanie i utrzymywanie w interesie polskiej fitopatologii kontaktów z zagranicznymi Towarzystwami fitopatologicznymi i centrami nauki o chorobach roślin.

PTFit jest towarzystwem ogólnopolskim zrzeszającym osoby posiadające wyższe wykształcenie i pracujące na polu fitopatologii i ochrony roślin. Członkowie Towarzystwa reprezentują uczelnie akademickie, instytuty PAN, instytuty resortowe (jednostki badawczo-rozwojowe) i jednostki wdrożeniowe. Członkowie towarzystwa to także przedstawiciele służb państwowych, w tym Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa (PIORiN), Zespołów Ochrony Lasów (ZOL), Ośrodków Doradztwa Rolniczego (ODR), hodowcy roślin i przedstawiciele firm działających w zakresie szeroko rozumianego agrobiznesu. Środki finansowe na działalność Towarzystwa pochodzą ze składek członkowskich, dotacji Komitetu Badań Naukowych (niegdyś) i Polskiej Akademii Nauk oraz (okazjonalnie) od sponsorów. Dla realizacji zadań PTFit powołało osiem Sekcji: Bakteryjnych Chorób Roślin, Biologicznej Ochrony Roślin przed Chorobami, Biochemii i Genetyki Patogenów Roślin, Chorób Roślin Drzewiastych, Dydaktyki i Naucznictwa, Mykologii i Mykotoksyn, Nowych Patogenów i Chorób Roślin, Patologii Nasion, Wirusologiczną.

Podstawową formą działalności Towarzystwa jest organizacja życia naukowego w postaci: ogólnokrajowych sympozjów towarzyszących Walnym Zgromadzeniom, które odbywają się co 3 lata, konferencji organizowanych przez sekcje PTFit oraz międzynarodowych konferencji naukowych. W latach 1972-2023 odbyło się 17 zwyczajnych i 3 nadzwyczajne Walne Zgromadzenia, towarzyszyły im sympozja naukowe poświęcone tematyce: Zagadnienia odporności roślin na choroby (Kraków, 1974), Zwalczanie chorób roślin a środowisko (Poznań, 1975), Chemiczne metody ochrony roślin przed chorobami (Skierniewice, 1978), Nowe kierunki w fitopatologii (Lublin, 1981), Systemy ochrony roślin przed chorobami (Wrocław, 1984), Niepatogeniczna mikoflora w patologii roślin (Szczecin, 1990), Biotyczne środowisko uprawne a zagrożenie chorobowe

roślin (Olsztyn, 1993), Nowe kierunki w fitopatologii (Kraków, 1996), Bioróżnorodność w fitopatologii europejskiej na przełomie wieków (Poznań, 1999), Fitopatologia polska w Europie (Warszawa, 2002), Aktualne problemy w fitopatologii (Lublin, 2005), Choroby roślin na tle zmian klimatycznych (Wrocław, 2008), Zdrowe rośliny – zdrowi ludzie (Bydgoszcz, 2011), Healthy plants – healthy people (Kraków, 2014), Dziś i jutro fitopatologii (Olsztyn, 2017), Nowoczesne spojrzenie na fitopatologię (Poznań, on-line, 2022).

Konferencje organizowane przez Sekcję PTFit mają często szerszy charakter dzięki współpracy z wieloma krajowymi i międzynarodowymi instytucjami, a ich szczegółowa działalność przedstawia się następująco:

Sekcja Bakteryjnych Chorób Roślin była współorganizatorem krajowych oraz międzynarodowych spotkań naukowych, w tym międzynarodowych warsztatów naukowych „Improvement and unification of plant disease diagnostics” (30.08.-1.09.2004), których pokłosie zawiera „Phytopathologia Polonica” 35 (2005), oraz międzynarodowej konferencji „Biological and pro-ecological methods for control of diseases in orchards and small fruit plantations” (29-31.08.2005), której plon zawiera „Phytopathologia Polonica” 39 (2006). Konferencje te odbyły się w Instytucie Sadownictwa i Kwiaciarnictwa w Skierniewicach. W 2010 roku Przewodniczący i członkowie Sekcji byli także organizatorami 12th International Workshop on Fire Blight w Warszawie (16-20.08.2010; brało w nich udział 129 uczestników z 32 krajów).

Sekcja Bakteryjnych Chorób Roślin i Komitet Nauk Agronomicznych Polskiej Akademii Nauk zorganizowały w dniu 18.10.2018 roku sympozjum „Aktualne kierunki badań nad chorobami bakteryjnymi roślin w Polsce”, podczas którego 36 uczestników zaprezentowało historię i osiągnięcia wszystkich polskich ośrodków prowadzących badania z tego zakresu (materiały zostały opublikowane w specjalnym wydawnictwie).

Sekcja Biologicznej Ochrony Roślin przed Chorobami zorganizowała piętnaście konferencji (w tym dziesięć międzynarodowych), których materiały ukazują się w jednolitej szacie graficznej, z własnym logo.

We współpracy z Instytutem Sadownictwa i Kwiaciarnictwa zorganizowano w Skierniewicach konferencje:

1991 – I Konferencja – *Wykorzystanie metod biologicznych w ochronie roślin przed chorobami* (28-29.11.1991),

1992 – II Konferencja – *Zmianowanie a biologiczna ochrona roślin przed chorobami* (9-10.04.1992),

1992 – III Konferencja – *Mikoryza endotroficzna a biologiczna ochrona roślin przed chorobami* (26-27.11.1992),

1993 – IV Konferencja – *Grzyby ryzosferowe a zdrowotność roślin* (22-23.04.1993),

1994 – V Konferencja – *Rola mikroorganizmów i niektórych roślin w ochronie upraw przed grzybami chorobotwórczymi* (21-22.04.1994),

1995 – VI Konferencja – *Biological control of soil-borne and post-harvest pathogens* (20-21.04.1995),

- 1996 – VII Konferencja – *Effectiveness of some microorganisms and plant extracts in the control of plant diseases* (18-19.04.1996),
1997 – VIII Konferencja – *Trichoderma spp., other microorganisms and plant extracts in plant disease control* (21-22.04.1997),
1998 – IX Konferencja – *Biological agents and their effectiveness in the control of plant pathogens* (23-24.04.1998),
1999 – X Konferencja – *Methods of estimation of biological control agents in the protection of plants against soil-borne and leaf pathogens* (22-23.04.1999),
2001 – XI Konferencja – *Use of microorganisms and plant extracts in the control of plant diseases – results of the last 10-year-study* (5-6.04.2001),
2003 – XII Konferencja – *Chitosan and other compounds in the control of plant diseases* (3-4.04.2003).

We współpracy z Akademią Rolniczą, potem Uniwersytetem Technologiczno-Przyrodniczym w Bydgoszczy zorganizowano konferencje:

- 2006 – XIII Konferencja – *New Achievements in Biological Control of Plant Diseases* (Bydgoszcz, 25-26.04.2006),
2009 – XIV Konferencja – *Nowe osiągnięcia w biologicznej ochronie roślin przed chorobami* (*New achievements in biological control of plant diseases*, Ciechocinek, 28-29.05.2009),
2016 – XV Konferencja – *Nowe osiągnięcia w biologicznej ochronie roślin przed chorobami* (Bydgoszcz, 20-21.10.2016).

Sekcja Chorób Roślin Drzewiastych zorganizowała serię krajowych konferencji, a także współorganizowała we współpracy z wieloma krajowymi instytucjami i programami leśnymi międzynarodowe konferencje:

- 1997 – I Konferencja Sekcji (założycielska) poświęcona przeglądowi badań z zakresu fitopatologii leśnej w Polsce (Kórnik, 22-23.05.1997),
1998 – II Konferencja Sekcji – *Profilaktyka i terapia w szkółkach leśnych zagrożonych przez choroby infekcyjne* (Warszawa i Sękocin, 24-25.03.1998),
1999 – III Konferencja Sekcji – *Symbiozy i choroby drzew leśnych* (Toruń, 11-13.05.1999),
2000 – IV Konferencja Sekcji – *Metoda chemiczna w ochronie roślin drzewiastych przed chorobami – zalety i wady* (Rogów i Skierniewice, 5-7.07.2000),
2001 – V Konferencja Sekcji – *Etiologia i objawy chorób grzybowych oraz ich występowanie i szkodliwość w ekosystemach leśnych* (Poznań i Błażejewko, 29.05.-1.06.2001),
2003 – VI Konferencja Sekcji – *Warsztaty naukowe poświęcone chorobom korzeni i szkodnikom owadziom drzew w przebudowywanych drzewostanach świerkowych na terenie Beskidu Śląskiego i Żywieckiego* (Ustroń-Jaszowiec, 13-14.10.2003),
2004 – *Phytophthora spp. in nurseries and forest stands* (Jedlnia k. Radomia, 25-26.10.2004),
2004 – *Root and Butt Rots of Forest Trees* – jedenasta międzynarodowa konferencja IUFRO Working Party 7.02.01 (materiały konferencji w postaci książki „Root and Butt Rots of Forest Trees. Proceedings of the 11th International Conference on Root and Butt Rots, Poznań and Białowieża, Poland, August 16-22, 2004” [red. M. Mańka

i P. Łakomy] zostały wydane w 2005 roku i zawierają na 524 stronach prace uczestników z 22 krajów na pięciu kontynentach),

2005 – międzynarodowa konferencja – *Possible limitation of dieback phenomena in broadleaved stands through silvicultural and protective measures* (Puszczykowo k. Poznania, 13-15.11.2005),

2008 – międzynarodowa konferencja – *Rola i znaczenie ektomikoryzy dla optymalnego wzrostu i rozwoju drzew leśnych – 10 lat realizacji programu wdrożenia polskiej technologii mikoryzacji sadzonek drzew leśnych w Lasach Państwowych* (Jaszowiec i Rudy Raciborskie, 23-25.06.2008),

2011 – międzynarodowe warsztaty – *Detection and Diagnosis of Phytophthora in Forest Ecosystems* (Sękocin Stary, 27.06.-1.07.2011),

2015 – seminarium szkoleniowe – *Choroby drzew leśnych a środowisko. Seminarium poświęcone pamięci Prof. zw. dr. Karola Mańki, czł. rzecz. PAN, dr. h.c. w setną rocznicę jego urodzin* (Obrzycko, 2-3.09.2015),

2019 – seminarium otwarte *Instytutu Badawczego Leśnictwa* w ramach Sekcji Chorób Roślin Drzewiastych Polskiego Towarzystwa Fitopatologicznego – *Perspektywy hodowli jesionu wyniosłego w Polsce – potrzeba nowych badań* (25.09.2019),

2019 – konferencja naukowa IBL, pod honorowym patronatem Sekcji Chorób Roślin Drzewiastych PTFit – *New threats to European forest stands by alien, invasive pathogenic species* (15.07.2019).

Sekcja Genetyki i Biochemii Patogenów Roślin zorganizowała, we współpracy z Instytutem Ochrony Roślin w Poznaniu, konferencje poświęcone metodom przechowywania i konserwacji patogenów roślin oraz trzy cykle konferencji połączonych z warsztatami poświęconymi zagadnieniom zgodności wegetatywnej grzybów:

1997 – I Konferencja – *Metody różnicowania, identyfikacji i przechowywania patogenów roślin*,

2000 – II Konferencja i warsztaty – *Test zgodności wegetatywnej – technika i zastosowanie do różnicowania *Fusarium oxysporum** (4 dni w kwietniu i 3 dni w październiku 2000),

2001 – III Konferencja i warsztaty – *Test zgodności wegetatywnej – technika i zastosowanie do różnicowania *Fusarium oxysporum**,

2008 – III Konferencja – *Metody przechowywania i konserwacji patogenów roślin (podtemat: patogeniczność)*.

Sekcja Dydaktyki i Nazewnictwa przygotowała i opublikowała dwa wydania książki „Polskie nazwy chorób roślin uprawnych” (1996, 2017; 160 str.).

Sekcja Mykologii i Mykotoksyn zorganizowała, głównie we współpracy z Instytutem Genetyki Roślin PAN w Poznaniu, piętnaście konferencji i spotkań* (w tym dwa międzynarodowe):

2001 – XI Konferencja – *Grzyby mikroskopowe – badania genetyczne i molekularne nad patogenami roślin i ich metabolitami*,

2002 – VII European Seminar – *Fusarium – Mycotoxins, Taxonomy and Pathogenicity*,

2002 – XII Conference – Workshop: *Microscopic Fungi – Host Resistance Genes, Genetics and Molecular Research*,

2002 – IV Krajowa Konferencja – *Rośliny zbożowe – genetyczne podstawy hodowli odpornościowej*,

2003 – V Krajowa Konferencja – *Rośliny zbożowe – markery DNA dla roślin zbożowych i traw*,

2003 – VI Krajowa Konferencja – *Rośliny zbożowe – markery molekularne dla odporności, jakości i identyfikacji*,

2004 – VII Krajowa Konferencja – *Rośliny zbożowe – markery molekularne dla odporności, jakości i identyfikacji*,

2005 – VIII Krajowa Konferencja – *Rośliny zbożowe – markery molekularne dla odporności, jakości i identyfikacji*,

2005 – XIII Konferencja Krajowa – *Grzyby mikroskopowe i ich metabolity*,

2006 – IX Krajowa Konferencja Naukowa – *Rośliny zbożowe – markery dla genów odporności*,

2007 – XIV Konferencja Krajowa – *Grzyby mikroskopowe i ich metabolity*,

2008 – XV Krajowa Konferencja – *Grzyby mikroskopowe i ich metabolity*,

2009 – XVI Krajowa Konferencja – *Grzyby mikroskopowe i ich metabolity*,

2009 – *Forum fuzariozy kłosów*,

2010 – XVII Krajowa Konferencja – *Grzyby mikroskopowe i ich metabolity*,

2010 – dyskusja panelowa – *Wykorzystanie analiz DNA dla identyfikacji grzybów mikroskopowych*,

2011 – XVIII Krajowa Konferencja – *Grzyby mikroskopowe i ich metabolity*,

2012 – XIX Krajowa Konferencja – *Grzyby mikroskopowe i ich metabolity*,

2013 – warsztaty mykologiczne z zakresu identyfikacji grzybów Micromycetes w kulturach aksenicznych – *Grzyby Micromycetes – kultury akseniczne, genomy, identyfikacja molekularna* (w trzech terminach – 12-14 marca, 9-11 kwietnia oraz 4-6 czerwca).

Znaczna część konferencji stanowiła kontynuację dwóch serii konferencji (Krajowa Konferencja – *Grzyby mikroskopowe i ich metabolity* oraz Krajowa Konferencja – *Rośliny zbożowe*), zainicjowanych przez prof. dr. hab. J. Chełkowskiego w SGGW w Warszawie.

Sekcja Nowych Patogenów i Chorób Roślin zorganizowała w Skierniewicach sześć ogólnopolskich konferencji, których materiały ukazują się w jednolitej szacie graficznej:

2008 – I Konferencja naukowa – *Nowe patogeny i choroby roślin* (wraz z uroczystościami 40-lecia fitopatologii kwiaciarskiej w ISK – *Nowe zagrożenia w ochronie roślin przed chorobami*, 15-16.04.2008),

2010 – II Konferencja – *Nowe patogeny i choroby roślin* (13-14.04.2010),

2012 – III Konferencja – *Nowe patogeny i choroby roślin* (17-18.04.2012),

2014 – IV Konferencja – *Nowe patogeny i choroby roślin* (9.04.2014),

2016 – V Konferencja – *Nowe patogeny i choroby roślin* (6.04.2016),

2019 – VI Konferencja – *Nowe patogeny i choroby roślin* (16.04.2019).

Sekcja Patologii Nasion, po serii konferencji krajowych, również cyklicznie organizuje międzynarodowe konferencje:

2000 – International Seed Health Conference – *Seed health as quality criterion* (wspólnie z IHAR w Radzikowie, 9-11.10.2000),

2003 – 2nd International Seed Health Conference – *Healthy seed for healthy crop* (wspólnie z Akademią Rolniczą im. Augusta Cieszkowskiego w Poznaniu, 16-18.09.2003),
2006 – 3rd International Seed Health Conference – *Microorganisms on seeds – harmfulness and control* (wspólnie z Akademią Rolniczą w Bydgoszczy, 6-8.09.2006),
2009 – 4th International Seed Health Conference – *Seed – source of infection* (wspólnie z Uniwersytetem Przyrodniczym we Wrocławiu, 7-9.09.2009),
2014 – międzynarodowe *Warsztaty Oceny Zdrowotności Nasion (ISTA Seed Health Testing Workshop)* w Poznaniu (wspólnie z ISTA Seed Health Committee i Katedrą Fitopatologii i Nasiennictwa Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu, 4-7.09.2014),
2014 – 5th International Seed Health Conference (wydarzenie towarzyszące 11. Konferencji EFPP, 12.09.2014),
2018 – 6th International Seed Health Conference (wspólnie z ISTA Seed Health Committee, Wydziałem Ogrodnictwa i Architektury Krajobrazu Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu oraz Komitetem Nauk Agronomicznych PAN, 4-7.09.2018).

Sekcja Wirusologiczna organizuje co roku sympozja naukowe poświęcone wirusowym chorobom roślin. Sympozja, których do 2015 roku włącznie odbyło się siedemnaście, organizowane były wspólnie z naukowymi konferencjami Grupy Roboczej Wirusowych Chorób Roślin Komitetu Ochrony Roślin Polskiej Akademii Nauk (pod przewodnictwem prof. dr. hab. M. Szyndla). XVII Sympozjum Naukowe Sekcji w 2015 roku było jednocześnie XXXIX Konferencją Grupy Roboczej Wirusowych Chorób Roślin KOR PAN. Było to ostatnie sympozjum Sekcji zorganizowane wspólnie z Grupą Roboczą KOR PAN, jako że reorganizacja sieci komitetów naukowych Wydziału II Nauk Biologicznych i Rolniczych PAN, wdrożona w 2015 roku, zakończyła działalność Komitetu Ochrony Roślin PAN. Kolejne, XVIII Sympozjum Sekcji Wirusologicznej PTFit odbyło się 4.09.2019 roku w Instytucie Ochrony Roślin – Państwowym Instytucie Badawczym w Poznaniu.

W 1994 r. PTFit zorganizowało z ramienia European Foundation for Plant Pathology (EFPP) Trzecią Konferencję EFPP, która zgromadziła około 180 naukowców z Europy i spoza niej; pokłosie konferencji zostało wydane nakładem Towarzystwa pod red. M. Mańki pt. *Environmental Biotic Factors In Integrated Plant Disease Control. Proceedings of 3rd Conference of European Foundation for Plant Pathology* (Poznań 1995). Ponownie taką konferencję zorganizowano dwadzieścia lat później – w 2014 roku, była to 11. Konferencja EFPP w Krakowie. Uczestniczyło w niej ponad 300 naukowców z pięciu kontynentów. Konferencja ta była połączona z XV Zwyczajnym Walnym Zgromadzeniem Delegatów PTFit.

Praca upowszechnieniowa Towarzystwa koncentruje się w oddziałach, w ramach zebrań naukowych i fitopatologicznych spotkań terenowych. Podczas swego istnienia PTFit zorganizowało ponad 1500 takich zebrań. Po wybuchu pandemii, w 2020 roku zebrania naukowe PTFit przybrały ponadto postać webinarium organizowanych co miesiąc przez kolejne oddziały Towarzystwa. Cieszą się one dużym zainteresowaniem członków Towarzystwa oraz osób niebędących członkami Towarzystwa, lecz zainteresowanych tematyką poszczególnych spotkań. Prelegentami na webinarium są wybitni naukowcy-fitopatologowie z polski i zagranicy, a poruszana tematyka dotyczy zagadnień ogólnych,

a także zagadnień szczegółowych, związanych z wirusologią, bakteriologią, mykologią i szeroko pojętą ochroną roślin. Szybkie przekazywanie informacji o bieżącej działalności Towarzystwa oraz upowszechnianie wiedzy fitopatologicznej zapewnia także aktywnie działająca od ponad 20 lat strona internetowa PTFit (<https://www1.up.poznan.pl/ptfit/>), a w roku 2021 Towarzystwo zaistniało również w mediach społecznościowych, otwierając konto na Facebook'u (<https://www.facebook.com/people/Polskie-Towarzystwo-Fitopatologiczne/100064912337764/>). Formą promocji Towarzystwa były również krótkie artykuły o charakterze poradnikowym, redagowane przez członków PTFit i oznaczone logo Towarzystwa, które ukazywały się w czasopiśmie „Mój piękny ogród” w latach 2018-2020.

Od 2008 roku Polskie Towarzystwo Fitopatologiczne przyznaje Odznaki Honorowe PT-Fit, którymi wyróżnia osoby szczególnie zasłużone dla rozwoju i upowszechniania nauki o chorobach roślin oraz dla działalności Towarzystwa. Ponadto PTFit nadaje swym zasłużonym członkom godność członka honorowego, przyznawaną uchwałą Walnego Zgromadzenia Delegatów. Pierwsze tytuły członka honorowego przyznano w 1974 roku, a najnowszy w 2021 roku. Do tej pory członkostwo honorowe nadano 23 naukowcom.

W 2017 roku Zarząd Główny PTFit ustanowił „Nagrodę Polskiego Towarzystwa Fitopatologicznego za dorobek publikacyjny polskiego naukowca – członka Polskiego Towarzystwa Fitopatologicznego. Zgodnie z regulaminem konkursu nagroda ta przyznawana jest za oryginalne osiągnięcie badawcze naukowca, które zostało opublikowane w ciągu trzech lat poprzedzających przyznanie.

W 2022 roku, w obliczu agresji Rosji na Ukrainę, Prezydium i Zarząd Główny PT-Fit zdecydowały o wspieraniu współpracy naukowej z Ukrainą w formie staży naukowych udzielanych ukraińskim naukowcom-uchodźcom przebywającym w Polsce. Było to możliwe dzięki dotacjom celowym przekazywanym przez International Society for Plant Pathology (ISPP). Do lutego 2024 roku sfinansowano staże trwające łącznie 25 miesięcy, wspierając w ten sposób dwunastu ukraińskich fitopatologów. W uznaniu zasług Towarzystwa, w 2023 roku ISPP przyznało przewodniczącej PTFit, prof. dr hab. Małgorzacie Mańce, godność ISPP Fellow.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

Od 1975 r. PTFit jest członkiem International Society for Plant Pathology, a od 1990 r. członkiem-założycielem European Foundation for Plant Pathology. Przedstawiciele PTFit uczestniczą w pracach zarządów tych towarzystw i współorganizują ich spotkania naukowe.

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE)

Towarzystwo wydało prace: *Twórcy polskiej fitopatologii*. Red. J. Kochman, T. Majewski, K. Mańka (Poznań 1978) oraz J. Gondek, H. Kamińska, E. Turczyńska: *Katalog bibliograficzny polskich publikacji z zakresu fitopatologii* (Kraków 1978), obejmujący publikacje fitopatologiczne zgromadzone na wystawie, zorganizowanej w Bibliotece Głównej Akademii Rolniczej w Krakowie z okazji I Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia Towarzystwa w 1974 r. Z ini-

inicjatywy PTFit wydano prace: T. Majewski: *Fitopatologia w działalności puławskich instytutów rolniczych* (Poznań 1982), *65 lat fitopatologii w Wielkopolsce. „Roczniki Akademii Rolniczej w Poznaniu”* R. CLXXXI (Poznań 1988), *Profilaktyka i terapia w szkółkach leśnych zagrożonych przez choroby infekcyjne* (Warszawa 1998). W serii Diagnostyka Chorób Roślin ukazały się: Z. Borecki: *Choroby drzew owocowych i roślin jagodowych. Diagnostyka chorób roślin* (Warszawa, 1990), A. Filipowicz, B. Łacic, Z. Machowicz-Stefaniak: *Diagnostyka chorób roślin warzywnych* (Lublin, 1993), Z. Fiedorow, Z. Weber: *Diagnostyka chorób roślin. Choroby buraka i ziemniaka* (Poznań, 1994). W 1996 r. wydano pracę *Polskie nazwy chorób roślin uprawnych*, zawierającą ponad 1500 nazw chorób roślin (w 2017 roku ukazało się wydanie drugie uzupełnione).

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE (CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

Początkowo (od 1974 r.) PTFit publikowało prace ze swych konferencji w „Zeszytach Problemowych Postępów Nauk Rolniczych” (z podtytułem „Phytopathologia Polonica”); w l. 1974-1989 ukazało się 10 zeszytów. Od 1991 roku Towarzystwo zaczęło wydawać w języku angielskim nowy półrocznik naukowy, stanowiący kontynuację tej samej inicjatywy wydawniczej, pod tytułem „Phytopathologia Polonica”, którego numeracja nawiązywała w latach 1991-1995 do „Zeszytów Problemowych PNR”. Od 2002 roku „Phytopathologia Polonica” stała się kwartalnikiem, od roku 2009 nosiło tytuł „Phytopathologia”, pod którym ukazywało się do roku 2012. Zeszyty o numerach 31-65 są dostępne w wersji elektronicznej na stronie internetowej Towarzystwa: <https://www1.up.poznan.pl/ptfit/pl/phytopathologia-polonica-phytopathologia>
Czasopismo było indeksowane w bazach danych: CAB ABSTRACTS i AGRO LIBREX.
Zeszyty Problemowe Postępów Nauk Rolniczych. Warszawa 1974 z. 160 – 1989 z. 374
Podtytuł: Phytopathologia Polonica
Diagnostyka Chorób Roślin. Warszawa 1990 –
Phytopathologia Polonica/Phytopathologia. Poznań 1991 [T.] 1 – 2012 [T.] 65.

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

Statut Polskiego Towarzystwa Fitopatologicznego przyjęty na XVI Zwyczajnym Walnym Zgromadzeniu Członków Polskiego Towarzystwa Fitopatologicznego w Olsztynie w dniu 13 września 2017 roku ze zmianą wprowadzoną przez XVII Zwyczajne Walne Zgromadzenie Członków Polskiego Towarzystwa Fitopatologicznego w dniu 14 września 2021 roku (on-line) – Statut jest dostępny na stronie PTFit: <https://www1.up.poznan.pl/ptfit/pl/statut>

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE)

Mańka K., Mańka M., 1996. 25-lecie Polskiego Towarzystwa Fitopatologicznego. W: Nowe kierunki w fitopatologii. Materiały z Sympozjum. Kraków 11-13 września 1996. Red. Kowalski S. i Kowalik M. Polskie Towarzystwo Fitopatologiczne oraz Katedra Ochrony Roślin i Katedra Fitopatologii Leśnej Akademii Rolniczej w Krakowie, Kraków: 13-20.
Mańka M., 2011. Czterdzieści lat Polskiego Towarzystwa Fitopatologicznego. W: Fitopatologia: zdrowe rośliny – zdrowi ludzie. Phytopathology: healthy plants – healthy people. Bydgoszcz, 20-22 września 2011. Polskie Towarzystwo Fitopatologiczne (PTFit), Oddział Bydgoski Polskiego Towarzystwa Fitopatologicznego, Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy im. J. J. Śniadeckich w Bydgoszczy, Bydgoszcz: 23-31

Mańka M., 2021. Pięćdziesiąt lat Polskiego Towarzystwa Fitopatologicznego. W: 50 lat Polskiego Towarzystwa Fitopatologicznego. Polskie Towarzystwo Fitopatologiczne, Poznań: 7-27.

Mańka M., Jędrzycka M., Szopińska D. Naukowy i społeczny wymiar działalności Polskiego Towarzystwa Fitopatologicznego (1971-2022). W: Społeczny wymiar działalności towarzystw naukowych. Red. Hofman I., Błażejowski J., Kansy A. Polska Akademia Nauk, Warszawa, ISBN 978-83- 66847-47-7: 257-264.

MAŁGORZATA MAŃKA
DOROTA SZOPIŃSKA

POLSKIE TOWARZYSTWO GLEBOZNAWCZE

SOIL SCIENCE SOCIETY OF POLAND

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1937. **Siedziba:** 02-776 Warszawa, ul. Nowoursynowska 159, budynek 37, pok. 1/125, www.ptgleb.pl. Adres mailowy: ptgleboznawcze@gmail.com **Oddziały:** Białystok, Bydgoszcz, Kraków, Lublin, Łódź, Olsztyn, Poznań, Puławy, Rzeszów, Siedlce, Szczecin, Warszawa, Wrocław. **Struktura organizacyjna:** Walne Zebranie Delegatów, Zarząd Główny, komisje. **Biblioteka:** 2700 wol. (2024). **Archiwum. Liczba członków:** 44 (1937), 400 (1961), 1000 (1980), 440 (2002), 250 (2023). **Prezesi:** Feliks Terlikowski (1937-1946), Arkadiusz Musierowicz (1947-1949), Marian Górski (1949-1961), Lucjan Królikowski (1962-1987), Stanisław Moskal (1987-1995), Piotr Skłodowski (1995-2011), Zbigniew Zagórski (2011-). **Sekretarze:** Jadwiga Ziemięcka (1937-1946), Lucjan Królikowski (1947-1955), Franciszek Kuźnicki (1955-1959), Krystyna Konecka-Betley (1959-1961), Stanisław Moskal (1961-1964), Krystyna Konecka-Betley (1964-1971), Alojzy Kowalkowski (1971-1978), Alina Kabata-Pendias (1978-1983), Mieczysław Górny (1984-1988), Henryk Kern (1988-1991), Henryk Piaśnik (1991-1995), Józef Chojnicki (1995-2015), Łukasz Uzarowicz (2016-2019), Artur Pędziwiatr (2019-).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Założycielami Polskiego Towarzystwa Gleboznawczego (PTG) byli: prof. Feliks Terlikowski (Uniwersytet Poznański), prof. Jan Włodek (Uniwersytet Jagielloński) i dr Tadeusz Mieczyski (Państwowy Instytut Gospodarstwa Wiejskiego w Puławach). Pierwsze Walne Zgromadzenie w 1937 roku zatwierdziło statut PTG, określiło główne kierunki jego działania oraz wybrało prof. F. Terlikowskiego pierwszym prezesem Towarzystwa, który pełnił tę funkcję do 1946 roku. Po reaktywowaniu PTG w 1946 roku następuje

ciągly jego rozwój. W 1954 roku, staraniami członków PTG, utworzono Komitet Gleboznawstwa i Chemii Rolnej przy V Wydziale Nauk Rolniczych i Leśnych PAN, którego przewodniczącym został prof. Arkadiusz Musierowicz. W latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych PTG liczyło ponad 1000 członków, 16 Oddziałów oraz 10 komisji i zespołów roboczych, co stawiało je w rzędzie największych towarzystw naukowych w Polsce. Wraz ze zmianą warunków finansowania badań naukowych na skutek transformacji ekonomiczno-gospodarczej w Polsce od roku 1990 drastycznie spadły dochody Towarzystwa, szczególnie z wykonywanych ekspertyz i analiz, co spowodowało osłabienie działalności Komisji Naukowych i zmniejszenie liczby członków.

Do głównych obszarów aktywności i osiągnięć PTG należy zaliczyć: działalność wydawniczą, wiodący udział w stworzeniu bonitacyjnej klasyfikacji gruntów w Polsce w latach 50. XX wieku, opracowanie kolejnych systematyk i klasyfikacji gleb Polski, gleboznawcze prace kartograficzne w Polsce, ujednolicanie metod badań terenowych i laboratoryjnych oraz słownictwa i nomenklatury gleboznawczej, działalność edukacyjną z zakresu nauk o glebie, organizowanie kongresów i konferencji naukowych, rozwijanie współpracy międzynarodowej, opracowywanie ekspertyz, opinii, orzeczeń w zakresie nauk o glebie i jej ochronie. Polscy gleboznawcy zrzeszeni w PTG byli aktywni również na arenie międzynarodowej. Wszystkie powyższe działania mają zapewnić rozwój nauki o glebie, która umożliwi racjonalne użytkowanie gleb w zakresie konieczności wyżywienia rosnącej populacji ludności na świecie, ochrony gleb, ochrony środowiska (wód i łańcuchów pokarmowych przed zanieczyszczeniami) i zachowania bioróżnorodności. Osiągnąć to można przez ciągły i skuteczny rozwój edukacji o glebie na wszystkich poziomach szkolnictwa i całego społeczeństwa.

Od 1950 roku w ramach działalności PTG wydawane jest czasopismo *Roczniki Gleboznawcze*, które od 2013 roku zmieniło nazwę na *Soil Science Annual*. Czasopismo znajduje się na liście czasopism naukowych Journal Citation Reports. Jego kolejnymi redaktorami byli: Marian Górski (1950), Kazimierz Starzyński (1950-1956), Władysław Trzcński (1957-1989), Krystyna Konecka-Betley (1990-1999), Elżbieta Janowska (2000-2007), Danuta Czępińska-Kamińska (2008-2012), Łukasz Uzarowicz (2013-2015), a od 2016 roku Józef Chojnicki. W latach 1955-1989 było wydawane pismo referatowe *Przegląd Naukowej Literatury Rolniczej i Leśnej*. Duże znaczenie dla rozwoju nauki o glebie miały metodyczne opracowania naukowe (najczęściej monograficzne) wydawane jako „*Prace Komisji Naukowych Polskiego Towarzystwa Gleboznawczego*”. W 1976 roku wydano *Pięcioletni słownik gleboznawczy* pod red. Tomasza Komornickiego, zawierający 1428 haseł z odpowiednikami angielskimi, francuskimi, niemieckimi i rosyjskimi, a w 1986 roku wydano *Album Gleb Polski* pod red. prof. Lucjana Królikowskiego.

Duże znaczenie miały/mają kolejne Systematyki Gleb Polski i klasyfikacje gleboznawcze opracowane przez zespoły powoływane w ramach Komisji Genezy Klasyfikacji i Kartografii Gleb PTG. Należą do nich: Systematyka gleb Polski (1974, 1989, 2011, 2019), Klasyfikacja gleb leśnych (1973), Klasyfikacja gleb leśnych Polski (2000), Klasyfikacja bonitacyjna gleb ornych (1952), Klasyfikacja Uziarnienia Gleb PTG (2008). Polscy gleboznawcy zrzeszeni w PTG mają ponadto duży udział w kształtowaniu mię-

dzynarodowych klasyfikacji gleboznawczych, w szczególności World Reference of Soil Resources (WRB). Bardzo duże znaczenie dla racjonalnego gospodarowania rolniczą przestrzenią produkcyjną miały również prace kartograficzne prowadzone na dużą skalę. W latach 1949-1950 na zlecenie ministra rolnictwa gleboznawcy całej Polski pod redakcją prof. Jana Tomaszewskiego opracowali *Mapę gleb Polski* w skali 1: 1 000 000, w latach 1951-1960 pod redakcją prof. A. Musierowicza *Mapę gleb Polski* w skali 1: 300 000 oraz uczestniczyli w opracowaniu *Mapy Gleb Europy* (FAO) w skali 1:1 000 000.

Od początku działalności PTG, ważną aktywnością były konferencje (kongresy) PTG. W latach 1949-1961 zjazdy naukowe odbywały się co roku, a organizowane były przez poszczególne oddziały PTG na terenie całego kraju. W latach 1963-1987 odbyło się 10 zjazdów naukowych, które były organizowane co 2-4 lata przez poszczególne oddziały PTG. Od roku 1995 Kongresy Polskiego Towarzystwa Gleboznawczego organizowane są co 4 lata. Kongresy połączone są z Walnymi Zebraniami Delegatów PTG i wyborem nowych władz Towarzystwa. W ostatnich latach w Kongresach brało udział od 100 do 200 uczestników z Polski i zagranicy, między innymi z udziałem D. Sparksa – prezesa International Union of Soil Sciences (IUSS) oraz W. Blum i S. Nortcliff - sekretarzy IUSS. W 2023 roku gleboznawcy Oddziału Poznańskiego PTG zorganizowali 31. Kongres Polskiego Towarzystwa Gleboznawczego w Poznaniu.

W latach 1995-2007 nastąpił znaczny rozwój współpracy Polskiego Towarzystwa Gleboznawczego z towarzystwami gleboznawczymi innych krajów. W roku 2001 PTG podpisało umowę o współpracy z towarzystwami gleboznawczymi z Rosji i Litwy, w 2002 roku z amerykańskim i tureckim, a w 2005 z Ukraińskim Towarzystwem Gleboznawczym. Natomiast wcześniej, bo już w roku 1996 PTG podpisało umowę o współpracy z Niemieckim Towarzystwem Gleboznawczym. Współpraca między towarzystwami w ramach umów dotyczy głównie: wzajemnej wymiany materiałów naukowych i informacji o konferencjach naukowych, szkoleniach, warsztatach roboczych, udziału przedstawicieli Towarzystw w krajowych kongresach gleboznawczych, organizowania wspólnych konferencji naukowych i seminariów. Zwykle około 20 polskich gleboznawców bierze aktywny udział w kolejnych Kongresach Międzynarodowej Unii Towarzystw Gleboznawczych (IUSS).

Polscy gleboznawcy brali i biorą obecnie aktywny udział w pracach komisji i grup roboczych IUSS. Prof. Sławomir Miklaszewski był członkiem i współzałożycielem Międzynarodowego Towarzystwa Gleboznawczego (obecnie IUSS) w 1924 roku. Prof. Miklaszewski był wybitnym, czołowym gleboznawcą Polski początków XX wieku, o bardzo szerokiej i efektywnej współpracy z gleboznawcami całego świata. W kadencji 2006-2010 Zbigniew Zagórski był wiceprzewodniczącym Komisji Genezy Gleb IUSS. W latach 2018-2026 następujące osoby pełniły funkcje: Cezary Sławiński – wiceprzewodniczący Komisji 1: Soil Physics w Dziale 2; Magdalena Frąc – wiceprzewodnicząca Komisji 3: Soil Biology w Dziale 2; Anna Karczewska – wiceprzewodnicząca Komisji 5: Soil Degradation, Control, Remediation and Reclamation w Dziale 3 oraz Przemysław Charzyński wiceprzewodniczący Komisji 7: Soils of Urban, Industrial, Traffic, Mining and Military Areas (SUITMA) w Dziale 3 w kadencji 2022-2026. Polscy gleboznawcy bardzo aktywnie działają również w grupach roboczych IUSS: Cezary Kabała – prze-

wodniczący grupy: World Reference Base for Soil Resources w Dziale 1 w latach 2018-2026; Przemysław Charzyński – wiceprzewodniczący grupy: Soils of Urban, Industrial, Traffic, Mining and Military Areas (SUITMA) w Dziale 3 w kadencji 2018-2022 oraz Bartłomiej Głina – przewodniczący grupy: Young and Early Career Scientists w Dziale 4. W uznaniu zasług za działalność dla IUSS trzech członków PTG otrzymało zaszczytny tytuł Honorowego Członka IUSS: Lucjan Królikowski (1978), Jan Gliński (2004) oraz Piotr Skłodowski (2016).

PTG realizowało wiele prac zleconych dla jednostek gospodarczych. Między innymi przez wiele lat, w ostatnim dwudziestolecu, prowadzono badania zlecone przez Kopalnię Węgla Brunatnego „Konin”, które obejmowały monitorowanie stanu wód gruntowych i zmian właściwości gleb w otoczeniu odkrywek węgla brunatnego.

WYDAWNICTWA CIĄGŁE

Soil Science Annual, (kwartalnik wydawany od 1950 r., vol. 75-)

LITERATURA

- Górski M. 1961: XXV-lecie Polskiego Towarzystwa Gleboznawczego. Roczn. Glebozn. 10, dod.: 581-588.
- Komornicki T. 1988: Historia Polskiego Towarzystwa Gleboznawczego w pięćdziesięciolecie powstania. Roczn. Glebozn. 39, 2: 5-43.
- Kronika Polskiego Towarzystwa Gleboznawczego za lata 1936-1956. Roczn. Glebozn. 1950, 1: 173-177; 1952, 2: 253-254; 1954, 3: 392-398; 1955, 4: 286-291; 1956, 5: 325-330; 1957, 6: 293-302.
- Kuźnicki F. 1988: Działalność i osiągnięcia Komisji Naukowych Polskiego Towarzystwa Gleboznawczego do 1987 roku. Roczn. Glebozn. 39, 2: 163-174.
- Prusinkiewicz Z. 1988: Historia polskiego gleboznawstwa leśnego w sześćdziesięciolecie 1926-1986. Roczn. Glebozn. 39, 2: 87-116.
- 75-lecie Polskiego Towarzystwa Gleboznawczego – Kronika Jubileuszowa. Pod red: Skłodowski P., Chojnicki J. Wydawnictwo SGGW, Warszawa 2012.
- Statut Polskiego Towarzystwa Gleboznawczego (wersja zatwierdzona w 1959). Roczn. Glebozn. 1960, 9, 1: 167-174.
- Strzemski M. 1988: Czterysta pięćdziesiąt lat gleboznawstwa polskiego. Roczn. Glebozn. 1988, 39, 2: 43-73.

JÓZEF CHOJNICKI

POLSKIE TOWARZYSTWO INŻYNIERII ROLNICZEJ

POLISH AGRICULTURAL ENGINEERING SOCIETY

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał. 1991. Siedziba: 30-149 Kraków, ul. Balicka 116B. www.ptir.org.pl Adres mailowy: prezes@ptir.org.pl. **Oddziały:** Kraków, Lublin, Olsztyn, Podlaski, Poznań, Warszawa, Wrocław. **Struktura organizacyjna:** Walny Zjazd, Zarząd Główny, Komisja Rewizyjna, Sąd Koleżeński. **Liczba członków:** 300. **Prezesi:** Rudolf Michałek (1991-1995), (1996-1999), (2000-2003), (2004-2007), (2008-2011), (2012-2015), (2016-2019), (2000-2023), (2024-2027). **Sekretarze:** Mieczysław Hulbuj (1991-1995), Józef Kowalski (1996-1999), (2000-2003), (2004-2007), Sylwester Tabor (2008-2011), Dariusz Kwaśniewski (2012-2015), (2016-2019), (2000-2023), (2024-2027). **Skarbnicy:** Małgorzata Bzowska-Bakalarz (1991-1995), (1996-1999), (2000-2003), Maciej Kuboń (2004-2007), (2008-2011), (2012-2015), (2016-2019), (2000-2023), (2024-2027).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Propozycja powołania do życia Polskiego Towarzystwa Inżynierii Rolniczej (pierwsza nazwa – Polskie Towarzystwo Techniki Rolniczej) zrodziła się w grudniu 1980 roku. Inicjatorem i pomysłodawcą był Profesor Janusz Haman, członek Rzeczywisty PAN i niekwestionowany lider krajowego środowiska techniki rolniczej. Motywem przekonującym był fakt, że inne środowiska naukowe, w tym w naukach rolniczych, miały już takie towarzystwa i pełniły one poważną rolę w integracji i upowszechnianiu osiągnięć naukowo-badawczych, w tym wdrażaniu innowacyjności do bezpośredniej produkcji. Natomiast czynnikiem decydującym był fakt, że komitety PAN-owskie reprezentowały nieliczną grupę pracowników, tylko z tytułami naukowymi, bądź stopniem doktora habilitowanego. W towarzystwach zaś mogli pracować w zasadzie wszyscy, niezależnie od posiadanych tytułów i stopni i reprezentujący nie tylko ośrodki naukowe, ale całą gospodarkę, administrację i przede wszystkim bezpośredni producenci. Po wstępnych ustaleniach przystąpiono do pierwszych prac organizacyjnych, rozpoczynając od przeglądu statutów wielu towarzystw, przede wszystkim spośród nauk rolniczych i cieszących się w kraju wysoką oceną. W zasadzie cały 1981 rok poświęcono przygotowaniu statutu, opierając się głównie na Polskim Towarzystwie Gleboznawczym. Sporo czasu w przygotowaniach poświęcono na konsultacje z różnymi ośrodkami, instytucjami i osobami doświadczonymi i mającymi dużą wiedzę na ten temat. Dyskusje się przeciągały, bo rok 1981 był wyjątkowo burzliwy i ludzie żyli bardziej polityką, aniżeli działalnością naukową. W efekcie zaskoczył nas grudzień, gdzie ogłoszony stan wojenny zamroził na długie lata odradzający się demokratyczny ruch w organizacji towarzystw naukowych. Powrócono do niego po dziesięciu latach i transformacji polityczno-gospodarczej w roku 1989. Powrócono do prac nad tworzeniem PTTR i pierwszym krokiem na tej drodze było powołanie grupy założycieli, którą tworzyli prof. prof.: Władysław Bala,

Jacek Biłowicki, Jan Bogdanowicz, Jan Borcz, Ryszard Broda, Janusz Haman, Józef Grochowicz, Eugeniusz Kamiński, Janusz Kolowca, Józef Kowalski, Andrzej Kwieciński, Norbert Marks, Rudolf Michałek, Stanisław Pabis, Zbigniew Ślipek, Zdzisław Wójcicki i Piotr Zalewski.

Grono założycieli przygotowało projekt Statutu Towarzystwa i zwołało pierwszy zjazd wszystkich członków na grudzień 1991 roku. Zjazd zatwierdził statut i przyjął główne kierunki działalności na całą 4-letnią kadencję. Statut zawiera standardowe zapisy, typowe dla towarzystw naukowych, m.in., że obszarem działalności jest Rzeczpospolita Polska, a w naszym przypadku siedzibą władz naczelnych jest miasto Kraków. Na terenie Kraju mogą być powoływane oddziały terenowe. Istotny zapis statutowy dotyczy celu działalności i obejmuje:

- inspirowanie i podejmowanie myśli technicznej przyczyniającej się do rozwoju gospodarki żywnościowej w Polsce,
- inicjowanie i popieranie prac naukowo-badawczych rozwojowych i doświadczalnych oraz opracowań w dziedzinie inżynierii rolniczej,
- udział we wdrożeniach innowacji i postępu naukowo-technicznego w kompleksie gospodarki żywnościowej,
- popieranie udziału w zakresie kształcenia i dokształcania specjalistów wszelkich szczebli w obszarze inżynierii rolniczej.

Od początku powołania Polskiego Towarzystwa Inżynierii Rolniczej upłynęło 8 kadencji jego działalności, liczących (zgodnie ze statutem) po 4 lata. W styczniu 2024 roku rozpoczęła się 9 kadencja.

Po roku działalności (w 1992 roku) Zarząd Główny zwołał nadzwyczajne zebranie członków dla realizacji uchwały zebrania walnego o zmianie nazwy Towarzystwa z Polskiego Towarzystwa Techniki Rolniczej na Polskie Towarzystwo Inżynierii Rolniczej. Organizacja życia naukowego prowadzona jest różnymi kanałami, głównie poprzez organizację Konferencji, Szkół Naukowych oraz Sympozjów. Stałą formą organizacji życia naukowego, wyróżniającą nasze środowisko w naukach rolniczych (od kilku lat w naukach inżynieryjno-technicznych) były trzy cyklicznie organizowane szkoły naukowe: Zimowa Szkoła Naukowa „Postęp Naukowo-Techniczny i Organizacyjny w Rolnictwie”, Letnia „Szkoła Metodologii Nauk – Działy Wybrane”, Letnia Szkoła „Inżynieria Systemów”. Od kilku lat cyklicznie organizowana jest tylko Zimowa Szkoła Naukowa w Zakopanem. Ponadto Towarzystwo organizuje lub jest współorganizatorem większości Konferencji i Sympozjów o charakterze krajowym i międzynarodowym. Przeciętnie w roku przy współudziale Towarzystwa organizowanych było 20-25 imprez naukowych. Działalność naukowo-badawcza Towarzystwa realizowana jest poprzez jego członków w ich macierzystych ośrodkach naukowych i związana głównie z takimi dyscyplinami naukowymi jak: inżynieria mechaniczna, inżynieria środowiska, górnictwo i energetyka, rolnictwo i ogrodnictwo, technologia żywności i żywienia, nauki o zarządzaniu i jakości. Członkowie Towarzystwa pozyskują projekty badawcze z NCN, NCBiR, NAWA, MEiN oraz innych podmiotów finansujących badania naukowe. Uzyskane wyniki badań naukowych publikują w większości w międzynarodowych czasopismach naukowych indeksowanych w bazach Web of Science i Scopus. W ostatnich latach nastąpiła inten-

syfikacja w tym zakresie, czego efektem jest szereg publikacji naukowych o punktacji 200 i 140 pkt wg wykazu czasopism MEiN.

Polskie Towarzystwo Inżynierii Rolniczej ma uprawnienia wydawnicze i posiada własne wydawnictwo. Wydawnictwo „Inżynieria Rolnicza” istnieje od 1997 roku i jest oficjalnym Wydawnictwem Polskiego Towarzystwa Inżynierii Rolniczej (aktualnie „Agricultural Engineering”). Od początku swojej działalności publikuje oryginalne opracowania naukowe w formie publikacji oraz monografii z zakresu nauk: inżynieryjno-technicznych, rolniczych i społecznych. W obszarze nauk inżynieryjno-technicznych publikowane są prace związane tematycznie z inżynierią rolniczą, inżynierią produkcji, inżynierią przetwórstwa rolno-spożywczego, budową i eksploatacją maszyn oraz odnawialnymi źródłami energii. W obszarze nauk rolniczych prace związane są z nowoczesnymi technologiami upraw roślin i hodowli zwierząt, rolnictwem precyzyjnym, agrotechniką oraz technologiami produkcji i przetwarzania biomasy. W obszarze nauk społecznych publikowane są prace z zakresu ekonomiki rolnictwa, ekonomiki procesów produkcyjnych, optymalizacji procesów produkcyjnych, systemów jakości, zarządzania zasobami ludzkimi.

Redakcja przyjmuje teksty oryginalne, wcześniej niepublikowane prace naukowe teoretyczne oraz badawcze. Wszystkie prace są poddawane procesowi weryfikacji poprzez system antyplagiat CrossCheck.

Od roku 2015 Wydawnictwo zostało objęte patronatem naukowym CIGR International Commission of Agricultural and Biosystems Engineering. Umożliwia to szerokiemu gronu naukowców publikowanie wyników swoich badań i wpływa na prospołeczne postrzeganie wydawnictwa.

Oprócz realizacji badań przez pracowników w własnych ośrodkach naukowych PTIR samodzielnie prowadzi działalność naukowo-badawczą poprzez przyjmowanie w formie zleceń zadań stanowiących część programów badawczych realizowanych przez jednostki naukowe uczelni i instytutów.

RUDOLF MICHAŁEK
DARIUSZ KWAŚNIEWSKI

POLSKIE TOWARZYSTWO LEŚNE POLISH FOREST SOCIETY

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: (Nazwy poprz.: 1882-1919 Galicyjskie Towarzystwo Leśne, 1919-1925 Małopolskie Towarzystwo Leśne, 1925-1939 Polskie Towarzystwo Leśne, 1946–1956 Polskie Naukowe Towarzystwo Leśne i od 1957 r. ponownie Polskie Towarzystwo Leśne).

Siedziba: 00-973 Warszawa, ul. Bitwy Warszawskiej 1920 Roku nr 3. **Oddziały:** Białystok, Ciechanów, Gdańsk, Katowice, Kraków, Krosno, Lublin, Łódź, Piła (Nadnotecki), Olsztyn, Płock, Poznań (Wielkopolski), Szczecin, Szczecinek, Radom (Świętokrzyski), Toruń, Warszawa, Wrocław, Zielona Góra. **Struktura organizacyjna:** Walne Zebranie Członków (Zjazd Delegatów Oddziałów), Zarząd Główny, komisje problemowe i funkcjonalne. **Biblioteka:** 956 wol. (1976), 2266 wol., w tym 11 starodruków (2021). **Archiwum:** materiały ze zjazdów sesji oraz sprawozdania i referaty wygłaszane na spotkaniach organizowanych przez ZG PTL. **Liczba członków:** 571 (1882), 552 (1900), 690 (1938), 1452 (1950), 2820 (1980), 3128 (2000), 5001 (2021). **Prezesi:** Roman Potocki (1882–1895), Witold Czartoryski (1896–1899), Andrzej Potocki (1900), Jerzy Dunin Borkowski (1901–1907), Kazimierz Szeptycki (1908–1911), Cyryl Kochanowski (p.o. prezesa 1912, 1914–1917), Janusz Tyszkiewicz (1913), August Krasicki (1918–1925), Zygmunt Broel-Plater (1926–1930), Stanisław Sokołowski (1931–1933), Emeryk Hutten-Czapski (1934–1935), Witold Roszkowski (1936–1939), Hieronim Tarnowski (1939), Aleksander Kozikowski (1946–1948), Franciszek Krzysik (1949–1980), Andrzej Szujewski (1981–1993), Andrzej Gorzelak (1994–1996), Andrzej Grzywacz (1997–2018), Janusz Dawidziuk (2018–). **Sekretarze:** Konstanty Szerbakow (1947–1948), Wiesław Grochowski (1948–1951), Antoni Jagielski (1952–1953), Tadeusz Trampler (1954–1956), Stefan Frankiewicz (1957), Tadeusz Partyka (1958–1979), Andrzej Gorzelak (1979–1985), Jerzy Gutowski (1985–1991), Gustaw Matuszewski (1991–2003), Jan Łukaszewicz (2003–2018), Wojciech Gil (2018–).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

W 1877 r. Henryk Strzelecki, dyrektor Krajowej Szkoły Gospodarstwa Lasowego utworzonej w 1874 r. we Lwowie, rozpoczął wraz z grupą leśników, właścicieli lasów i przyrodników starania o utworzenie Galicyjskiego Towarzystwa Leśnego. W 1882 r. odbyło się pierwsze Walne Zebranie, gdzie został wybrany Zarząd, omówiono cele i formy działania; do Towarzystwa zapisało się 388 osób. Celami działalności Towarzystwa było: rozwijanie prac naukowych w dziedzinie leśnictwa, analiza zagadnień naukowych i gospodarczych oraz popularyzacja nauk leśnych wśród członków. Pierwszym prezesem został wybrany Roman hr. Potocki. Cele działalności wyznaczał Statut przygotowany jeszcze w 1878 r.; nieco zmieniony w 1895 r. Statut stanowił: „Celem Galicyjskiego Towarzystwa Leśnego jest wpływanie na rozwój gospodarstwa leśnego w kraju, popieranie interesów leśnictwa i wzajemne kształcenie się w zawodzie leśniczym. Do tego celu zdąża Towarzystwo: przez wzajemną wymianę zdań i doświadczeń tak pisemną, jako też i ustną na walnych zgromadzeniach, zebraniach towarzyskich i ogólnych zjazdach leśnych, urządzenie odczytów i wydawanie pisma fachowego, które jest zarazem organem Towarzystwa, również przez nakłady dzieł fachowych w języku polskim, zakładanie i utrzymywanie biblioteki zawodowej, przez wnoszenie memoriałów i petycji do władz rządowych i autonomicznych w sprawach gospodarstwa leśnego i udzielanie im na żądanie fachowych opinii i rad, przez zwiedzanie gospodarstw leśnych i utrzymywanie znajomości osobistej między członkami”.

Mimo dużych zmian społeczno-gospodarczych i politycznych jakie nastąpiły w Polsce i w leśnictwie od 1882 r., cele i zadania Towarzystwa zapisane w jego pierwszych Statutach, pozostają w znacznej części nadal aktualne.

W 1883 roku Towarzystwo rozpoczęło wydawanie czasopisma „Sylwan”, traktowanego jako kontynuacja działalności periodyku leśnego o takiej samej nazwie i charakterze wychodzącego w Warszawie w latach 1820-1858. Wychodzący od 202 lat miesięcznik „Sylwan” – organ PTL jest najstarszym naukowym czasopismem leśnym na świecie. PTL było inicjatorem i organizatorem pierwszego ogólnopolskiego Zjazdu Leśników w Krakowie w 1907 r. Uważano wówczas, że „w trudnych i przełomowych momentach rozwoju gospodarczego i leśnictwa polskiego, leśnicy winni zbierać się na zjazdach, by niezależnie od podziałów organizacyjnych i ideowych, a także niezależnie od granic dzielących poszczególne dzielnice kraju (podczas zaborów), radzić nad sytuacją leśnictwa, poszukiwać w szerokiej dyskusji środków jego naprawy”.

Zjazd zorganizowany w 1907 r. w Krakowie z okazji 25-lecia Towarzystwa zgromadził leśników polskich z trzech zaborów. Podjęto wówczas m.in. uchwałę o zawiązaniu towarzystw leśnych w zaborze pruskim i rosyjskim, a „Sylwan” miał stanowić wspólne ogólnopolskie leśne czasopismo naukowe. Galicyjskie Towarzystwo Leśne było łącznikiem leśników ze wszystkich ziem polskich. „Sylwan” redagowany był przez tak wybitnych leśników polskich jak: Aleksander Nowicki, Kazimierz Tarłowski, Władysław Tyniecki i Stanisław Sokołowski.

Po odzyskaniu niepodległości Polski w 1918 r. rozpoczęto działania nad utworzeniem takich struktur Towarzystwa, które obejmowałyby już cały obszar kraju. W 1919 r. Galicyjskie Towarzystwo Leśne przekształcono w Małopolskie Towarzystwo Leśne, a w 1925 r. w Polskie Towarzystwo Leśne. Przyjęto wówczas zgodnie formułę, że nie jest to nowa organizacja, a kontynuacja dawnej w nowych warunkach ustroju państwa, że „Towarzystwo nie było nigdy galicyjskie, ani małopolskie, lecz zawsze było Polskim Towarzystwem Leśnym, zmuszanym tylko przez warunki historyczne do działania na części obszaru Polski, lecz myślące i działające w kategoriach ogólnopolskich”.

Po II Wojnie Światowej reaktywowano Towarzystwo w 1946 r. organizując 17 oddziałów terenowych i Oddział Stołeczny w Warszawie. Obecnie (2022 r.) działa 19 oddziałów podległych ZG PTL; po 141 latach funkcjonowania PTL należy do grupy najstarszych towarzystw naukowych działających w Polsce. Do tej pory zorganizowano 121 dorocznych Zjazdów; nie odbywały się one w latach I i II wojny światowej, a także z powodu ważnych przyczyn: epidemie cholery i grypy, pożar w Stryju, wielki kryzys ekonomiczny. Najwięcej Zjazdów odbyło się we Lwowie (23), Warszawie (11), Krakowie (8). Towarzystwo, będąc mandatariuszem poprzednich Zjazdów i nawiązując do ich tradycji, po wielu latach wysiłków organizacyjnych doprowadziło do V Zjazdu, nazywając go Kongresem Leśników Polskich. Kongres odbył się w 1997 r. w Warszawie, a obrady 6 sekcji tematycznych – w Jedlni, Biłgoraju, Białowieży, Olsztynie, Spale i Toruniu. Dokumentami końcowymi Kongresu były: uchwały, apel do parlamentu i rządu RP, deklaracja warszawska, przesłanie do XI Światowego Kongresu Leśnego w Antalyi (Turcja) oraz 3 tomy materiałów i dokumentów zawierających m.in. prawie 200 referatów z wszystkich dziedzin szeroko rozumianego leśnictwa.

Członkami Towarzystwa są leśnicy zatrudnieni w Lasach Państwowych, parkach narodowych i krajobrazowych, osoby zajmujące się ochroną przyrody, dziennikarze, naukowcy zajmujący się leśnictwem, nauczyciele ze średnich i wyższych szkół leśnych oraz instytutów badawczych, pracownicy biur zarządzania lasu i geodezji leśnej, drzewiarze, leśnicy pracujący w różnych instytucjach państwowych, samorządowych, i ci, którym dobro polskich lasów jest szczególnie bliskie. Zdecydowana większość spośród 5001 członków posiada wyższe wykształcenie, a ponad 400 z nich posiada stopnie i tytuły naukowe. Zasięg działania Towarzystwa obejmuje cały kraj, a koła terenowe poszczególnych 19 oddziałów rozmieszczone są w miarę równomiernie w całej Polsce. Najwięcej członków mają oddziały: lubelski, nadnotecki, krośnieński i katowicki, a najmniej liczne są oddziały: zielonogórski, plocki i krakowski, Towarzystwo działa zgodnie ze Statutem, którego nową wersję, dostosowaną do aktualnych wyzwań stawianych leśnictwu, uchwalono na Zjeździe Delegatów Oddziałów w Katowicach we wrześniu 2021 r.

Zadaniem Towarzystwa jest: ochrona dobra narodowego, jakim jest środowisko naturalne, krajobraz i lasy; rozwój nauk leśnych i pokrewnych, krzewienie ich dorobku oraz współdziałanie we wdrażaniu ich osiągnięć do praktyki; propagowanie modelu wielofunkcyjnej i zrównoważonej gospodarki leśnej; edukacja ekologiczna i leśna społeczeństwa; upowszechnianie tradycji i kultury leśnej; działanie na rzecz integracji i współpracy międzynarodowej w zakresie leśnictwa oraz nauk leśnych i pokrewnych – rozwijanie w tym zakresie kontaktów i wymiany doświadczeń; reprezentowanie środowiska leśników w społeczeństwie.

Towarzystwo realizuje swoje statutowe cele poprzez: organizowanie szkoleń, sesji i konferencji naukowych; organizowanie przedsięwzięć popularyzujących wiedzę o lasach, leśnictwie oraz naukach leśnych i pokrewnych; inicjowanie i realizację prac naukowych; redagowanie czasopisma „Sylvan”, będącego organem Towarzystwa; współpracę z organizacjami i instytucjami naukowymi w kraju i za granicą; wydawanie opinii i ekspertyz; prowadzenie biblioteki, archiwów i innych urządzeń niezbędnych dla realizacji zadań statutowych; pozyskiwanie środków finansowych na realizację zadań statutowych. Środki finansowe na działalność Towarzystwa pochodzą głównie ze składek członków indywidualnych (fizycznych) i członków wspierających (prawnych). Część funduszy uzyskuje się z darowizn pochodzących z jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych oraz z realizacji różnego rodzaju prac gospodarczych – wydawnictwa, ekspertyzy, prace na rzecz szeroko rozumianego leśnictwa.

Towarzystwo nie prowadzi obecnie samodzielnie badań, natomiast jest organizatorem pomocniczych prac badawczych i ekspertyz. Naukowcy, członkowie PTL inspirowani dyskusjami, wymianą poglądów między sobą i praktykami na łonie Towarzystwa, określają główne cele i priorytetowe kierunki badań prowadzonych na uczelniach i w instytutach. Zarząd Główny PTL organizuje sesje naukowe towarzyszące corocznym Zjazdom Delegatów Oddziałów. Tematyka sesji odzwierciedla aktualne problemy nurtujące członków Towarzystwa i tak w ostatnich latach odbyły się następujące sesje: W poszukiwaniu nowego modelu leśnictwa polskiego (Warszawa, 1990), Łowiectwo a gospodarka leśna (Solina, 1991), Leśnictwo w procesie przemian społeczno-politycznych kraju

(Międzyzdroje, 1992), Problemy odnawiania lasu w Sudetach Zachodnich – na terenach klęski ekologicznej (Szklarska Poręba, 1993), Nauka, doświadczałnictwo, praktyka leśna (Rogów, 1994), Gospodarka leśna w Karpatach w zmieniających się warunkach ekologicznych (Szczawnica, 1995), Sosna w Polsce – stan, problemy, perspektywy (Łągów Lubuski, 1996), Leśne Kompleksy Promocyjne – rola i zadania (Jedlnia, 1997), Leśnictwo polskie wobec prywatyzacji oraz prawa leśnego Unii Europejskiej (Tuchola, 1998), Przyszłość Lasów Państwowych – zasady funkcjonowania i struktura organizacyjna (Gdańsk, 1999), Polskie Towarzystwo Leśne w służbie lasów i społeczeństwa (Poznań, 2000), Rola lasów i leśnictwa w ochronie przyrody (Malinówka, 2001), Rola leśnictwa w ekorozwoju regionalnym (Orzechowo, 2002), Drzewostany świerkowe – stan, problemy, perspektywy rozwojowe (Jaszowiec, 2003), Współczesne problemy wielofunkcyjnego gospodarstwa leśnego – las bliżej społeczeństwa (Waplewo, 2004), Gospodarka leśna na obszarach klęskowych (Szklarska Poręba, 2005), Kulturotwórcza rola lasu i leśnictwa. Las na styku trzech kultur (Lublin, 2006), Wyzwania przyszłości polskiego leśnictwa (Kraków, 2007), Zasoby przyrodnicze polskich lasów (Cedzyna k. Kielc, 2008), Społeczno-ekonomiczne uwarunkowania przyszłości polskiego leśnictwa (Gorzów Wielkopolski, 2009), Leśnictwo Bieszczadów – wczoraj, dziś, jutro (Połańczyk, 2010), Lasy Polski, Europy i Świata (Sękocin Stary, 2011), Wizja rozwoju przyszłości polskich lasów i leśnictwa do 2030 r. (Spała, 2012), Leśnictwo wielofunkcyjne współczesną formą ochrony przyrody (Wałcz, 2013), Perspektywy rozwoju techniki leśnej (Mostki k. Świebodzina, 2014), Znaczenie lasów w obronności kraju. Udział leśników w obronie ojczyzny (Toruń, 2015), Komunikacja społeczna w leśnictwie (Cetniewo k. Władysławowa, 2016), Gospodarka i ochrona przyrody w lasach w oczekiwaniach społecznych (Gniezno, 2017), Gospodarka leśna na gruntach porolnych (Supraśl, 2018), Wielofunkcyjne gospodarstwo leśne wobec oczekiwań przemysłu drzewnego i ochrony przyrody (Darłówko, 2019), Sylwan – dwa wieki historii leśnego czasopisma naukowego. Wyzwania dla gospodarki leśnej w warunkach globalnych zmian w środowisku (Katowice, 2021), Leśnictwo przyszłości (Stare Jabłonki, 2022). Na sesjach naukowych tradycyjnie towarzyszących Zjazdowi omawia się najbardziej aktualne problemy lasów i leśnictwa.

Przy Zarządzie Głównym PTL istnieją Komisje problemowe: Dziedzictwa i Historii Leśnictwa, Ekonomiki Leśnictwa, Gospodarowania Zasobami Leśnymi, Łowiectwa, Ochrony Lasu, Ochrony Przyrody, Polityki i Prawa Leśnego, Urządzania Lasu i funkcjonalne: Komunikacji Społecznej, Odznaczeń, Organizacyjna, Współpracy z Zagranicą. Komisje Problemowe i Oddziały Terenowe organizują konferencje naukowe i terenowe (20-35 rocznie); referaty tam wygłaszane oraz dyskusja dość często publikowane są w specjalnych wydawnictwach. Niektóre konferencje są organizowane wspólnie z regionalnymi dyrekcjami Lasów Państwowych, nadleśnictwami lub innymi towarzystwami naukowymi. Zebrania komisji lub oddziałów często połączone są z referatami i odczytami (ogółem 30-40 referatów rocznie). Członkowie Towarzystwa wygłaszają prelekcje dla szkół i różnych kręgów społeczeństwa na terenie całego kraju (30-200 rocznie). Szczegółowe dane co do tematyki i miejsca wygłoszonych odczytów popularyzujących wiedzę o lasach i leśnictwie zawierają coroczne sprawozdania ZG PTL.

Towarzystwo prowadzi bibliotekę i udostępnia zbiory zawierające 2266 pozycji książek leśnych, w tym: 11 starodruków, 70 tytułów czasopism leśnych z wielu krajów oraz komplet tomów czasopisma „Sylwan” od 1820 roku.

Towarzystwo prowadzi działalność wydawniczą, obok miesięcznika „Sylwan” znajdującego się od lat na „Liście Filadelfijskiej” (obecnie w nakładzie 1200 egz.), wydaje również książki. Oto niektóre z nich: *Słownik encyklopedyczny dla leśników, drzewiarzy i myśliwych*. Red. P. Proćko (1959), *Rok 1863 w dziejach lasów Kielecczyny* (1964), *Dzieje lasów, leśnictwa i drzewnictwa w Polsce*. Przew. kom. red. A. Żabko-Potopowicz (1965), *Olsza szara jako baza przemysłu drzewnego. Analiza ilościowa i kierunki wykorzystania* (1966), *Wykaz stopni i tytułów naukowych nadanych w dziedzinie leśnictwa i drzewnictwa polskiego w latach 1918-1964* (1966), *Leśnictwo polskie w okresie II wojny światowej*. Red. A. Żabko-Potopowicz (1967), *Mały słownik ochrony lasu* (1967), *Ścieżka wiedzie przez las* (1971), *Z zagadnień zwiększenia produktywności lasów w Polsce* (1971), *Polskie Towarzystwo Leśne w Polsce Ludowej*. Przew. kom. red. A. Żabko-Potopowicz (1972), *Twórcy i organizatorzy leśnictwa polskiego na tle jego rozwoju*. Red. A. Żabko-Potopowicz (1974), *Mała encyklopedia leśna* (1980,1991), *Dzieje Polskiego Towarzystwa Leśnego* (1984), *W głąb lasu. Las w literaturze i sztuce* (1986), *Pieśń o żubrze* (1994), *Zielona twierdza* (1995), *Ludzie i fakty – PTL* (2000), opracowania powstałe w ramach odpowiednich komisji problemowych: *Słownik encyklopedyczny leśnictwa, drzewnictwa, ochrony środowiska, łowiectwa oraz dziedzin pokrewnych* (1996), *Lasy Państwowe w Polsce t. I, II*, (1992, 1997), *Nie zapomnieli... Działalność leśników w niemieckich oficerskich obozach jenieckich w czasie II wojny światowej*. T. Skowronek (2004), *Problemy zrównoważonego rozwoju turystyki, rekreacji i sportu w lasach*. red. K. Pieńkos (2004), *Ochrona przyrody w lasach. I. Ochrona zwierząt*. praca zbiorowa (2004), *Ochrona przyrody w lasach. II. Ochrona szaty roślinnej*. praca zbiorowa (2005), *Dzieje najnowsze leśnictwa w Polsce 1918-2006. t. I i II*. J. Broda (2007), *Reprint – Referaty z I Zjazdu Leśników Polskich, Kraków 1907*. (2007), *Reprint – Ignacy Szczerbowski „Pamiętnik dwudziestopięciolecia działalności Galiicyjskiego Towarzystwa Leśnego 1882-1907”*. (2007), *O roli twórczości w życiu człowieka*. T. J. Wodzicki (2009), *Reprint Słownika Wiktora Kozłowskiego z roku 1846 r. Słownik leśny, bartny, bursztyniarski i orylski*. (2009), *Adam Loret pierwszy dyrektor naczelny Lasów Państwowych* (2010), *Mój Las, moje leśnictwo (zbiorowy pamiętnik absolwentów Wydziału Leśnego SGGW, rocznik 1965)*. red. K. Rykowski, A. Sobotko (2010), *Reprint - Henryk Strzelecki – Gospodarstwo lasowe (Las w stanie natury; cięcie lasu)* (2011), *O twórczości naukowej przy spotkaniu z lasem*. T. J. Wodzicki (2012), *Reprint – Kalendarz Myśliwski 1907* (2012), *Reprint – Adam Kozłowiecki – Gawędy leśne 1933* (2013), *Drzewa – pomniki przyrody*. A. Grzywacz, J. Pietrzak (2013), *Twórczość naukowa warunkiem rozwoju gospodarki leśnej*. T. J. Wodzicki (2014), *Poczet przewodniczących, członków honorowych i kawalerów Medalu Pro Bono Silvae Polskiego Towarzystwa Leśnego w latach 1882-2014*. P. Zarzyński (2014), *Dwunastu z listy katyńskiej. Leśnicy i drzewiarze z Pomorza i Kujaw, ofiary Zbrodni Katyńskiej*. red. T. Chrzanowski (2014), *Wizja przyszłości polskich lasów i leśnictwa do 2030 roku*. Zespół PTL pod redakcją A. Grzywacza (2014), A. Milnik – *Kraina jak liść dębu* (tłumaczenie

z j. niemieckiego C. Panka) (2015), *Reprint – Skorowidz leśny 1909*. I. Szczerbowski, J. Miklaszewski (2015), *Szczególna Szkoła Leśnictwa w Warszawie 1816-1836*. red. A. Grzywacz (2016), *Św. Jan Gwałbert (995?-1073) patron pracowników leśnych*. J. Wiśniewski (2017), *Dzieje Oddziału Wielkopolskiego Polskiego Towarzystwa Leśnego w Poznaniu w latach 1866-2017*. red. W. Chałupka (2017), *Dąbrowy krotoszyńskie – monografia przyrodniczo-gospodarcza*. red. W. Danielewicz (2017), *Nadleśniczy i nie tylko...* B. Ważyński |II wyd. (2018), *Udział leśników w obronie ojczyzny (2015), 150 lat działalności Stowarzyszenia Leśników Polskich w Wielkopolsce 1866-2016 (2016), Św. Jan Gwałbert (995?-1073) patron pracowników leśnych*". J. Wiśniewski (2017), *Dzieje Oddziału Wielkopolskiego Polskiego Towarzystwa Leśnego w Poznaniu w latach 1866-2017*. red. W. Chałupka (2017), *Leśnicy dla Niepodległej. Biogramy 28 leśników, ich rodzin i bliskich*. red. T. Chrzanowski (2018), *Kronika PTL 1882-2019*. P. Zarzyński (2019), *Z wielkopolskiego raptularza leśnego*. Wł. Chałupka i współautorzy (2019), *Służba służby leśnej*. Ks. Wiktor Ojrzyński (2020), *Reprint pierwszego rocznika Sylwana z 1820 r.* (2020), *Reprint pierwszego numeru Sylwana z 1820 r.* (2020), *Reprint „Podręcznik Leśnictwa ułożony staraniem Centralnego Towarzystwa Rolniczego w Wielkim Ks. Poznańskim” -1869 (2020), Pamięci Adama Kozłowieckiego, seniora*. prac. zbiorowa (2020), *Leśnicy dla Niepodległej*, t. II, 24 biogramy. red. T. Chrzanowski (2021), *Lasy Niepodległej w 1923 r.* Bohdan Ważyński (2021), *Urban Forest. Las w sąsiedztwie miast.* (2021), *Współtwórca i pierwszy Prezes Warszawskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Leśnego Zygmunt hr. Broël Plater*. Ks. Wiktor Ojrzyński (2022), *Leśnicy w Powstaniu Wielkopolskim 1918-1919. Słownik Biograficzny*. W. Chałupka (2022), *Wspomnienia*. Eugeniusz Bernadzki (2022).

Towarzystwo współpracuje z bratnimi organizacjami z zagranicy, organizuje wymiany grup, wycieczki fachowe do wielu krajów europejskich, wymianę doświadczeń z towarzystwami leśnymi z krajów sąsiedzkich, głównie Niemiec, Litwy i Ukrainy. Członkowie Towarzystwa reprezentują polskich leśników na międzynarodowych sympozjach i zjazdach naukowych. PTL współpracuje z Międzynarodową Unią Leśnych Organizacji Badawczych (IUFRO) i Międzynarodową Unią Ochrony Przyrody (IUCN), prowadzi wymianę „Sylwana” z 50 placówkami naukowymi na zagraniczne pisma fachowe.

Towarzystwo od początku swojej działalności intensywnie prowadziło akcję memoriałową. Wszystkie memoriały i stanowiska Towarzystwa miały na celu dobro lasów i leśnictwa. Od 2000 roku wydano następujące memoriały: Stanowisko PTL w sprawie aktualnej sytuacji średniego szkolnictwa leśnego (2000), Stanowisko w sprawie objęcia całej Puszczy Białowieskiej statusem Międzynarodowego Rezerwatu Biosfery (2000), Stanowisko w sprawie projektu ustawy o finansach publicznych oraz nowych rozwiązań podatkowych w stosunku do właścicieli i zarządców gospodarstw leśnych (2003), Stanowisko w sprawie europejskiej sieci ekologicznej NATURA 2000 (2003), Stanowisko 105 Zjazdu Delegatów Oddziałów PTL dotyczące uczestnictwa przedstawicieli leśników w seminariach biogeograficznych organizowanych przez Komisję Europejską poświęconych wyznaczaniu na terenie naszego kraju obszarów do sieci Natura 2000 (2005), Deklaracja Krakowska Polskiego Towarzystwa Leśnego (2007), Stanowisko Prezydium Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Leśnego w sprawie nadzwyczajnych wpłat

z zasobów finansowych Lasów Państwowych do budżetu państwa (2014), Stanowisko Prezydium Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Leśnego w obronie bogactwa przyrodniczego Puszczy Białowieskiej (2016), Stanowisko organizacji pozarządowych działających w Polsce w zakresie ochrony przyrody, ochrony środowiska i leśnictwa nt. „Uzasadnionej opinii – uchybienia nr 2016/2072 skierowanej do Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie art. 258 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej” (2017), Stanowisko Prezydium Zarządu Głównego PTL w sprawie zmiany w resortowej przynależności leśnictwa (2020), Apel PTL i SITLiD o aktywne uczestnictwo Polski w dalszych pracach UE nad „Unijną strategią na rzecz bioróżnorodności 2030”, uwzględniające specyfikę, dorobek i dotychczasowe osiągnięcia leśnictwa polskiego w ochronie bioróżnorodności (2021).

Długoletnie dążenia Towarzystwa do utworzenia muzeum leśnego zostały zakończone sukcesem w postaci powołanego przez Lasy Państwowe, Ośrodka Kultury Leśnej i Muzeum Leśnictwa w Gołuchowie. Towarzystwo organizuje centralne imprezy związane z rocznicami historycznymi, państwowymi, dziejami PTL. Fundowane są pomniki, tablice i kamienie pamiątkowe związane z leśnictwem i leśnikami, np.: Pomnik Leśnika w Spale, tablica pamiątkowa w Rogowie ku czci prof. Franciszka Krzysika; tablica w Knyszynie w 430 rocznicę wydania Ustawy leśnej z 1567 r. przez króla Zygmunta Augusta; tablice pamiątkowe z okazji pobytu papieża Jana Pawła II w Ojczyźnie; współudział w budowie Kaplicy Leśników Polskich w Sanktuarium Królowej Bolesnej Polski – Matki Ziemi Świętokrzyskiej w Kałkowie-Godowie, pomnika na mogile 49 Powstańców Styczniowych w Gaśnie (Nadleśnictwo Gostynin), rzeźby św. Franciszka z Asyżu – patrona leśników w Kaplicy w Lucieniu; tablice pamiątkowej obok pomnika przyrody – dębu „Bartek” w Zagnańsku; wsparcie budowy pomnika upamiętniającego „Golgotę Wschodu” przy Centrum Edukacji Leśnej w Nadleśnictwie Celestynów; pomnika pierwszego dyrektora Lasów Państwowych, Adama Loreta w Jaśle i w Warszawie; kamienia poświęconego trzem wybitnym leśnikom: H. Trąmbczyńskiemu, A. Rivoli, K. Wojczyńskiemu w Kórniku. Z okazji 100. lecia odzyskania niepodległości Polski, PTL wykonano działania upamiętniające, polegające na tworzeniu pojedynczych miejsc, szpalerów, alei oraz powierzchniowych form nasadzeń o pomnikowym i pamiątkowym charakterze na terenie całej Polski.

Zasłużonym członkom PTL coroczne Zjazdy Delegatów przyznają Srebrne i Złote Odznaki Honorowe Polskiego Towarzystwa Leśnego. Szczególnie wybitnym członkom Towarzystwa oraz zasłużonym dla leśnictwa może być przyznana godność Członka Honorowego PTL (przeciętnie 1 w roku). Najwyższym odznaczeniem Towarzystwa dla osób indywidualnych lub instytucji jest Medal „Pro bono silvae”, którego nadanie rozpatruje powołana w tym celu Kapituła, a jej propozycje uchwała ZG PTL. Medal (1 rocznie) może być przyznany za szczególnie wybitne osiągnięcia naukowe lub organizacyjne na rzecz leśnictwa i ochrony leśnej przyrody. Wręczenie odznak honorowych i Medalu odbywa się w sposób uroczysty.

WYDAWNICTWA CIĄGŁE

Sylvan. Lwów 1883 R. 1 – 1939 R.57, Warszawa 1947 R.91 – 1956 R. 100 wyd. wspólnie z Komitetem Nauk Rolniczych PAN; 1957 R. 101 – 1965 R. 109 wyd. wspólnie z Wydziałem Nauk Rolniczych i Leśnych PAN; od 1947 roku nawiązuje do numeracji roczników ukazującego się w l. 1820-1856 czasopisma: Sylvan. Dziennik nauk leśnych i myśliwych.

ŹRÓDŁA

Statut Towarzystwa Leśnego Galicyjskiego. Lwów 1884. - *Statut Polskiego Towarzystwa Leśnego*. Lwów 1931. - Toż. „Sylvan” 1956 R. 100 z. 10 s. 93 – 96. Toż. „Sylvan” 1959 R. 103 z. 5 s. 65 – 71. *Statut Polskiego Towarzystwa Leśnego*. Sopot 1984. *Statut Polskiego Towarzystwa Leśnego*. Ustroń-Jaszowiec 2003. *Statut Polskiego Towarzystwa Leśnego*. Katowice 2021.

LITERATURA

J. Broda: *Działalność Polskiego Towarzystwa Leśnego w okresie Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Materiały na Jubileuszowy Zjazd z okazji 90-lecia PTL*. Kraków 1972 s. 15-24. – J. Broda: *Zarys historii gospodarstwa leśnego w Polsce*. Warszawa 1988. – A. Gorzelak: *Udział Polskiego Towarzystwa Leśnego w rozwoju leśnictwa. Materiały i dokumenty Kongresu Leśników Polskich*. T. III, cz. 2, 1997 s. 320-326. – K. Heymanowski: *Polskie Towarzystwo Leśne w latach 1919-1939. Materiały na Jubileuszowy Zjazd z okazji 90-lecia PTL*. Kraków, 1972 s. 5-13. – S. Kasprzyk: *Dzieje Polskiego Towarzystwa Leśnego 1882-1982*. Warszawa 1984. – F. Krzysik: *Polskie Towarzystwo Leśne – jego działalność i kierunki rozwoju*. Nauka Polska 1963 T. 47 nr 5 s. 117-138. – *Polskie Towarzystwo Leśne w służbie lasów i społeczeństwa. Materiały 100 Zjazdu PTL*, Poznań 2000. – *Rola lasów i leśnictwa w ochronie środowiska. Materiały na Sesję Naukową PTL*, Kraków, 1972. – *Sprawozdania roczne Zarządu Głównego z działalności PTL z lat 1988-2022*, w tym opublikowane w „Sylwanie”: nr 4/6 (1991), 12 (1991), 7 (1993), 4 (1994), 2 (1995), 4 (1996), 5 i 10 (1998), 12 (1999), 12 (2012), 1 i 10 (2018). – *Statut Galicyjskiego Towarzystwa Leśnego*. Nakładem Towarzystwa, Drukarnia Polska. Lwów 1895. – H. Strzelecki: *Pogląd na powstanie, rozwój i działalność Galicyjskiego Towarzystwa Leśnego*, Lwów 1894. – L. Szczerbowski: *Pamiętnik 25-lecia działalności Galicyjskiego Towarzystwa Leśnego*. 1882-1907. Lwów 1907. – P. Zarzyński: *Ludzie i fakty. Polskie Towarzystwo Leśne*. Warszawa 2000. – A. Żabko-Potopowicz: *Od Galicyjskiego do Polskiego Towarzystwa Leśnego (1882-1919). Materiały na Jubileuszowy Zjazd z okazji 90-lecia PTL*, Kraków 1972 s. 1-4. – A. Żabko-Potopowicz: *Polskie Towarzystwo Leśne [w:] Słownik polskich towarzystw naukowych*, Zakład Narodowy imienia Ossolińskich, Wrocław, Warszawa, Kraków, Gdańsk 1978. T.I s. 288-292. – A. Grzywacz, J. Łukaszewicz: *Polskie Towarzystwo Leśne [w:] Słownik polskich towarzystw naukowych, Towarzystwa naukowe działające obecnie w Polsce*. PAN, wyd. II, t. I. Warszawa 2004.

Strona internetowa: <http://www.ptl.pl>, <https://sylvan-journal.pl>
e-mail: sylvan@ibles.waw.pl; biuro@ptl.pl

JAN ŁUKASZEWICZ,
ANDRZEJ GRZYWACZ

POLSKIE TOWARZYSTWO ŁĄKARSKIE POLISH GRASSLAND SOCIETY

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1994. Siedziba: 60-627 Poznań, ul. Wojska Polskiego 38/42. **Oddziały:** Lublin, Olsztyn (do 2023), Poznań, Szczecin, Warszawa, Wrocław (do 2023). **Struktura organizacyjna:** Walne Zebranie Członków Towarzystwa, Zarząd Główny, Komisja Rewizyjna, Sąd Koleżeński. **Prezes:** Stanisław Kozłowski (1994-2023), (2023-). Zastępca Prezesa (2023-). **Sekretarz:** Barbara Golińska (1994-2023), (2023-). Skarbnik: prof. dr hab. Jan Kryszak i dr Arkadiusz Swędrzyński (przemiennie). **Liczba członków:** 130. **Członkowie honorowi:** 7, prof. dr Marian Falkowski, prof. dr Henryk Kern, prof. dr hab. Barbara Rutkowska, prof. dr hab. Zygmunt Mikołajczak, prof. dr hab. Stanisław Kopeć, prof. dr hab. Marianna Warda, doktor John Frame (1930-2006) jeden z największych łąkarzy europejskich, prezes Brytyjskiego Towarzystwa Łąkarskiego, honorowy prezydent Europejskiej Federacji Łąkarskiej, wielki przyjaciel Polski i Polaków, wspaniały Człowiek, wielbiciel koniczyny białej i traw, które nazywał *zielonym złotem Ziemi*.

RODOWÓD

Rozwój rolnictwa, tak mocno postępujący w drugiej połowie XIX wieku, zaowocował wykształceniem się nauk rolniczych z rozległą gamą dyscyplin naukowych, także łąkarstwa. Inspiracji do wyodrębnienia się łąkarstwa jako dyscypliny naukowej szukać należy w gospodarce łąkowej, która przez wieki współtworzyła oblicze rolnictwa. Łąkarstwo wkraczało w przestrzeń europejskiego uniwersytetu, tak w odniesieniu do sfery badawczej jak i sfery dydaktycznej, ale także organizacyjnej czego dowodem są wydziały nauk rolniczych z samodzielnymi jednostkami naukowo-badawczymi. Powstają publikacje naukowe i podręczniki. Wymiana myśli naukowej stawiała się koniecznością. Taką sposobność stwarzały sympozja i kongresy. W ten ciąg wpisuje się pomysł organizacji Międzynarodowych Kongresów Łąkarskich. Pierwszy z nich odbył się w roku 1927 w Lipsku. Równocześnie gospodarka łąkowa oczekiwała naukowego wsparcia i innowacyjnych rozwiązań. Powstają więc różnorodne towarzystwa naukowe oraz stowarzyszenia rolników. W ten ciąg wpisują się łąkarskie towarzystwa w krajach europejskich – od *British Grassland Society*, najstarszego, bo działającego w Wielkiej Brytanii od 1945 roku po Polskie Towarzystwo Łąkarskie. Potrzeba regularnych spotkań członków krajowych stowarzyszeń poprzez naukowe sympozja stała się czymś naturalnym i oczywistym. Efektem tych pragnień i oczekiwań stało się także powołanie w roku 1963 Europejskiej Federacji Łąkarskiej (*European Grassland Federation*).

Kształtowanie się rozwoju gospodarki łąkowej na ziemiach polskich jest dość dobrze opracowane. Publikacją wiodącą jest monografia *Rozwój łąkarstwa w Wielkopolsce* opracowana przez Mariana Falkowskiego i Gabrielę Karłowską, a zamieszczona w *Pracach Komisji Nauk Rolniczych i Komisji Nauk Leśnych Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk* (1961, t. X, z. 2, 51-264). Dzieło to, jak i inne opracowania o charakterze

opisowym i wynikowym, to swoiste punkty świetlne ukazujące rozwój łąkarskiej myśli naukowej. Już na początku XX przenikała ona uczelniane mury w Krakowie i w Warszawie, we Wilnie i w Lwowie, a później w Poznaniu, Lublinie, Wrocławiu, a jeszcze później w Olsztynie, Szczecinie, Bydgoszczy i w Siedlcach. Przedmiot *uprawa łąk i pastwisk* po raz pierwszy zaistniał na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie w roku 1917, a wykładał go profesor Kazimierz Rogoyski. Na Wydziale Rolniczym tej uczelni już w roku 1926 wprowadzona została specjalizacja *szczegółowa uprawa łąk i pastwisk*. Pierwszy podręcznik na poziomie akademickim *Uprawa łąk* ukazał się w Warszawie na SGGW w roku 1930, a jego autorem był profesor Zygmunt Golonka, który na tej uczelni zorganizował pierwszą na poziomie uniwersyteckim *Pracownię Uprawy Łąk i Pastwisk*. Przywołać się godzi monografię – *Łąkarstwo na polskich uczelniach* traktującą o jego dziejach od momentu powstania łąkoznawczych katedr aż po rok 2002, a wydaną przez PTŁ w roku 2003.

Rodowód Polskiego Towarzystwa Łąkarskiego definiuje jego Statut: Łąkarze polscy pomni zasług i ofiarnej pracy Współtwórców Zakładu Uprawy Torfowisk w Sarnach, Stacji Uprawy Torfowisk Politechniki Lwowskiej w Dublanach, Stowarzyszenia Łąkarzy oraz wielu Łąkarzy oddanych sprawie łąkarstwa na Ziemiach Polskich, przypominają działalność wielu pokoleń Łąkarzy, wśród nich Inżyniera Stefana *Mataszewskiego*, a przede wszystkim Profesora Edwarda *Ralskiego* zamordowanego w Katyniu. Przekonani, że użytki zielone stanowią naturalne bogactwo Kraju powołują Polskie Towarzystwo Łąkarskie. Zebranie założycielskie miało miejsce w Poznaniu 25 kwietnia 1993 roku. Stowarzyszenie zarejestrowano na mocy Postanowienia Sądu Wojewódzkiego w Poznaniu z dnia 16 sierpnia 1994. Nr NS Rej. St 498/94. Terenem działalności jest obszar Rzeczypospolitej Polskiej. Celem Towarzystwa jest współdziałanie w rozwoju nauki, popularyzacja i promowanie wiedzy łąkarskiej wśród praktyki rolniczej oraz rozwijanie zainteresowań naukowych jego członków. Cele te towarzystwo realizuje poprzez działalność w różnych obszarach.

DZIAŁALNOŚĆ

Konferencje naukowe. Stały się one wiodącym przedsięwzięciem Towarzystwa, były organizowane najpierw samodzielnie przez Zarząd, a później we współpracy z katedrami łąkarstwa i innymi jednostkami naukowo-badawczymi. Podejmowano w nich kwestie najbardziej aktualne i nowatorskie w łąkarstwie polskim i europejskim. Ich wykaz przedstawia się następująco: Czynniki warunkujące podsiew – proekologiczną formę renowacji trwałych użytków zielonych (Poznań, 1998), Miejsce pastwiska w gospodarstwie rolnym (Kraków, 2000), Łąkarstwo u progu XXI wieku (Siedlce, 2001), Wielofunkcyjna rola gatunków i odmian traw oraz motylkowatych drobnonasiennych (Bydgoszcz, 2002), Perspektywy zycicy trwałej w Polsce (Poznań, 2002), Trawy w ekstremalnych warunkach siedliskowych (Warszawa, 2004), Walory paszowe i krajobrazowe zbiorowisk trawiastych (Lublin, 2005), Trawy w rekultywacji i rekreacji (Wrocław, 2006), Trawy energetyczne (Poznań-Dolsk, 2007), Współczesne ekosystemy trawiaste (Wrocław, 2008), Nowe trendy w badaniach łąkarskich (Poznań, 2015), Ekosystemy trawiaste w kształtowanie i ochronie środowiska (Lublin 2016), Znaczenie użytków zie-

lonych w Sudetach (Kudowa Zdrój, 2018) Gospodarowanie przestrzenią a zasoby przyrodnicze (Zamość, 2019), Przestrzeń kulturowa i środowisko przyrodnicze na tle zmiany klimatu (Kazimierz Dolny, 2022), Gospodarowanie przestrzenią a zasoby przyrodnicze (Lublin, 2024).

Prezentowane na konferencjach prace publikowano w różnych czasopismach naukowych adekwatnych dla ich tematycznej specyfiki.

Współpraca z European Grassland Federation. Łąkarska tożsamość w sferze naukowej i kierunki działań w gospodarce łąkowej na naszym kontynencie są domeną działalności Europejskiej Federacji Łąkarskiej. Wiodącą rolę w realizacji tych zamierzeń spełniają systematycznie organizowane konferencje generalne (General Meetings) i sympozja okazjonalne (Occasional Symposia). Koncentrują się one na nowatorskich zagadnieniach związanych z szeroko rozumianym gospodarowaniem na użytkach zielonych, ekologią i rolnictwem w ujęciu perspektywicznym. Kongresy o bardzo szerokiej tematyce naukowej i sympozja okazjonalne podejmujące specyficzną problematykę regionów są organizowane w różnych krajach europejskich w oparciu o istniejące w nich stowarzyszenia.

Już w początkach swojej działalności PTL zostało włączone do prac organizacyjnych nad sympozjum okazjonalnym na temat *Management for grassland biodiversity*, które odbyło się w dniach 20-23 maja 1997 roku w Warszawie i w Łomży. Referowane prace zostały opublikowane w *Grassland Science in Europe* tom 2, 1997. Natomiast po 15 latach PTL podjęło rozległe prace organizacyjne i naukowe nad 24. Kongresem European Grassland Federation na temat *Grassland – A European Resource?* który odbył się w Lublinie w dniach 3-7 czerwca 2012 roku. Komitetowi Organizacyjnemu przewodniczyła prof. dr hab. Wanda Harkot – kierownik Katedry Łąkarstwa i Kształtowania Krajobrazu Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie, a równocześnie przewodnicząca Oddziału PTL w Lublinie, natomiast Komitetowi Naukowemu przewodniczył prof. dr hab. Piotr Goliński – kierownik Katedry Łąkarstwa i Krajobrazu Przyrodniczego Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu. W kongresie wzięło udział wzięło 300 naukowców z 41 krajów oraz 280 gości, reprezentujących różne instytucje (i władze lokalne starostw, miast i gmin). Liczną grupę stanowili również młodzi naukowcy poniżej 35 roku życia, którzy uczestniczyli w specjalnych warsztatach *Modelling of Grass Growth* oraz *Exploration of Biodiversity of Polish Grassland*. Efektem merytorycznym konferencji jest 17. tom *Grassland Science in Europe* liczący 797 stron, zawierający 216 prac ze wszystkich krajów europejskich oraz *Book of Abstract*, zawierający 262 streszczenia. Wysoki poziom naukowy konferencji i sympozjów i szybkie wydawanie prac w czasopiśmie naukowym *Grassland Science in Europe* powodują, że Europejska Federacja Łąkarska cieszy się powszechnym uznaniem i oddziałuje na rozwój zarówno nauki, jak i praktyki w Europie.

Warto zaznaczyć, że przedstawiciel kraju, który podejmuje się organizacji kongresu pełni przez dwa lata funkcję prezydenta European Grassland Federation. Staje się w ten sposób największym autorytetem i postacią sztandarową łąkarstwa danego kraju. Od konferencji w Kiel w 2010 roku funkcję prezydenta federacji pełnił prof. dr hab. Piotr Stypiński z SGGW w Warszawie.

Członkowie Polskiego Towarzystwa Łąkarskiego aktywnie uczestniczą we wszystkich spotkaniach naukowych EGF oraz korzystają z informacji o konferencjach zamieszczanych oraz ukazujących się na bieżąco na stronie internetowej Europejskiej Federacji Łąkarskiej www.europeangrassland.org.

Współpraca z łąkarskimi katedrami. Polskie Towarzystwo Łąkarskie pozostaje w bliskich relacjach z jednostkami organizacyjnymi uniwersytetów przyrodniczych i rolniczych naszego kraju prowadzących działalność naukową i dydaktyczną w sferze łąkarstwa i gospodarki łąkowej. W przeszłości były to katedry, współcześnie – katedry i zakłady o zmieniających się nazwach. Pomiędzy nami istnieje naturalna więź i współpraca, u podstaw której jest sfera badawcza oraz kształcenie studentów, czyli tworzenie kadr dla właściwego wykorzystywania użytków zielonych jako paszowisk, oraz terenów o wielorakiej roli pozaprodukcyjnej, zwłaszcza ekologicznej i krajobrazowej. Z inicjatywy PTŁ opracowano więc monografię „Łąkarstwo na polskich uczelniach – Dzieje jednostek. Działalność naukowo-badawcza i dydaktyczna”. Jest to unikalne opracowanie opisujące dzieje i prowadzoną działalność katedr łąkarstwa w naszym kraju do roku 2002. Wydane zostało w roku 2003. Przygotowywana jest kolejna monografia obejmująca lata 2003-2023. W kontekście tych publikacji PTŁ staje się stróżem pamięci dziejów polskiego łąkarstwa.

Działalność na rzecz praktyki rolniczej. Ta sfera działalności Towarzystwa jest domeną Oddziałów, które mają najlepsze rozeznanie, adekwatne do specyfiki regionu. Prowadzona jest od dawna, a jej realizacja przybiera różnorodne formy działalności doradczo-oświatowej, współpracy instytucjonalnej z jednostkami różnorodnej natury, takimi jak Ośrodki Doradztwa Rolniczego, Izby Rolnicze, firmy nasienne, spółdzielnie mleczarskie. Przygotowywano opracowania i publikacje popularno-naukowe z zakresu gospodarki łąkowej, organizowano i wspomagano organizację lokalnych seminariów, odczytów i wykładów oraz innych form szerokiego upowszechniania nauki w odniesieniu do nowoczesnej gospodarki łąkowej w aspekcie paszowym i pozapaszowym. Możliwości współpracy jest wiele. Dobrym przykładem były *Spotkania nauki z praktyką rolniczą* prowadzone w ramach *Projektu Inno4Grass* w programie *Horyzont 2020*.

DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA

Specyfika łąkarstwa jako dziedziny wiedzy w naukach rolniczych oraz jego rozległość tematyczna sprawiły, że uzasadnione stało się podjęcie działań dla wydania własnego czasopisma naukowego paralelnego do wydawanego w okresie międzywojennym i bezpośrednio po zakończeniu wojny – *Łąka i Torfowisko* czy też *Rocznik Torfowy*. Przemawiała także za tym działalność powołanej w roku 1963 Europejskiej Federacji Łąkarskiej (European Grassland Federation), której zasadniczym organem wydawniczym stało się czasopismo *Grassland Science in Europe*. W tych uwarunkowaniach i oczekiwaniach PTŁ podjęło decyzję o wydawaniu własnego czasopisma naukowego „Łąkarstwo w Polsce” („*Grassland Science in Poland*”). Czasopismo jest zatem platformą scalającą wszystkich badaczy realizujących tematykę łąkoznawczą w naszym kraju. Umieszczone zostało w wykazie czasopism punktowanych MNiSW. W czasopiśmie tym publikowane są, przede wszystkim, oryginalne prace twórcze. Nad procesem wydawniczym

sprawuje nadzór Komitet Naukowy. Drukowane są tylko prace, które uzyskały akceptację Komitetu oraz recenzentów. Nazwiska recenzentów są umieszczane w poszczególnych numerach, po opublikowaniu prac. Ponadto publikacje naukowe są dostępne on-line na stronie internetowej PTL. Czasopismo jest indeksowane w bazach *Agro* oraz *Index Copernicus*. Komitet Naukowy wykazuje wiele troski, aby poziom prac był wysoki. Czasopismo jest otwarte dla wszystkich współtworzących nauki łąkarskie oraz dla przedstawicieli innych dyscyplin, komplementarnych wobec łąkarstwa. Rozprowadzane jest ono do 30 bibliotek na terenie kraju oraz wśród członków PTL, sympatyków, zespołów autorskich i jednostek, z których pochodzą autorzy. Wydawane jest od 1998 roku. XXII numer czasopisma ukazał się w 2019 roku.

STANISŁAW KOZŁOWSKI,
BARBARA GOLİŃSKA

POLSKIE TOWARZYSTWO ŁUBINOWE

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1992. **Okresy działalności:** 1992 – do teraz. **Siedziba i dane adresowe** (Adres, telefon/fax, strony www i adres mailowy): ul. Wołyńska 33, 60-637 Poznań; <https://puls.edu.pl/ptl>; polishlupinsociety@gmail.com. **Struktura organizacyjna** (Wydziały, Komisje, Sekcje, Oddziały): Walne Zgromadzenie Członków, Zarząd, Komisja Rewizyjna. **Liczba członków** (honorowych, rzeczywistych, wspierających) rzeczywistych **43 (2024)**. **Prezesi** (daty urzędowania): Maciej Wiewiórkowski (1992-1995), Ryszard Górecki (1995-1997), Wojciech Cwojdzinski (1997-1999), Ewa Sawicka-Sienkiewicz (1999-2003), Wojciech Święcicki (2003-2006), Janusz Prusiński (2006-2009), Bogdan Wolko (2009-2014), Andrzej Kotecki (2014-2022), Małgorzata Kasproicz-Potocka (2022-2025, 2025-2027). **Sekretarze generalni** (daty urzędowania): Irena Frencel (1992-1995), Teresa Wojnowska (1995-1997), Karol Kotwica (1997-1999), Renata Galek (1999-2003), Eleonora Lampart-Szczapa (2003-2006), Magdalena Borowska (2006-2009), Barbara Naganowska (2009-2014), Renata Galek (2014-2022), Agnieszka Faligowska (2022-2025). **Skarbnicy** (daty urzędowania): Tadeusz Bieniaszewski (1992-1995), Agnieszka Piotrowicz-Cieślak (1995-1997), Grażyna Harasimowicz-Herman (1997-1999), Władysław Kadłubiec (1999-2003), Barbara Naganowska (2003-2006), Bożena Barczak (2006-2009), Eleonora Lampart-Szczapa (2009-2014), Władysław Marlarz (2014-2022), Piotr Gulewicz (2022-2025).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Celem działalności Polskiego Towarzystwa Łubinowego jest rozpowszechnianie wiedzy o łubinach, prowadzenie, popieranie i inicjowanie wszechstronnych badań nad łubinami,

oraz propagowanie hodowli i upraw łubinów, które stanowią cenną grupę roślin o szczególnym znaczeniu w zmianowaniu, w zintegrowanym i proekologicznym systemie produkcji roślinnej, a także w żywieniu ludzi i zwierząt.

Terenem działalności Towarzystwa jest obszar całego kraju. Towarzystwo realizuje swoją misję poprzez inicjowanie i organizację konferencji naukowych, wykładów i seminariów. Fundusze na działalność pochodzą ze składek członkowskich, dotacji, dochodów z majątku Towarzystwa, dochodów z organizacji imprez naukowych. Samo Towarzystwo nie prowadzi bezpośrednio prac badawczych, jednak zgodnie ze statutem podjęto szereg działań mających na celu aktywizację Członków i wielopoziomą współpracę. Członkowie Towarzystwa współdziałają z organami administracji publicznej przy realizacji zadań w zakresie badań naukowych nad łubinami (projekty wieloletnie, monografie, opracowania, artykuły popularno-naukowe, filmy instruktażowe), prowadzą różnego rodzaju badania naukowe związane z łubinami i publikują wyniki w czasopismach krajowych i zagranicznych. Uczestniczą w konferencjach łubinowych organizowanych przez *International Lupine Asociacion* (ILA) oraz w międzynarodowych konferencjach dotyczących roślin strączkowych, prezentując wyniki badań własnych w formach wykładów lub posterów. Członkowie Towarzystwa przygotowują ekspertyzy i opinie w zakresie dotyczącym wiedzy o łubinach. Wspierają także wszelkie inicjatywy związane z hodowlą, uprawą i wykorzystaniem łubinów.

Powstanie Polskiego Towarzystwa Łubinowego zostało zainicjowane przez środowisko pracowników wyższych uczelni, PAN i instytutów resortowych oraz hodowców. Założycielami PTL byli: Danuta Ciesiołka, Władysław Boczoń, Maria Bratek-Wiewiórkowska, Tadeusz Brukwicki, Krzysztof Gulewicz, Eleonora Lampart-Szczapa, Beata Koziół, Maria Markiewicz, Michalski Zbigniew, Maria Peretiatkowicz, Anna Perkowska, Jerzy Szukała, Maciej Wiewiórkowski, Waleria Wysocka i Wiktor Świącicki. Na zebraniu założycielskim w dniu 28 października 1992 r. powołano komitet założycielski w składzie: W. Boczoń, K. Gulewicz i W. Świącicki. Statut Towarzystwa został zarejestrowany w dniu 7 grudnia tego roku.

W pierwszym okresie działalności Towarzystwo dużo uwagi poświęciło działalności informacyjnej czemu towarzyszyła działalność publikacyjna. Wydano opracowania w czasopiśmie „Hodowla Roślin i Nasiennictwo” w 1993 nr 1-4, a także opracowano listy informacyjne do wielu ośrodków krajowych: Ministerstwa Rolnictwa, Ministerstwa Ochrony Środowiska, Wojewody Poznańskiego, Urzędu Wojewódzkiego w Poznaniu, Polskiej Akademii Nauk, Komitetu Badań Naukowych, wyższych uczelni, instytutów naukowo-badawczych. PTL zajęło również stanowisko w sprawie opracowania nowego projektu ustawy nasiennej w formie listu skierowanego do Ministerstwa Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej (1993). Aktywnie uczestniczyło w proteście przeciwko zniesieniu dotacji na postęp biologiczny gatunków uprawnych łubinu (2000 r.), co przyczyniło się do przywrócenia dofinansowania postępu biologicznego, a w roku 2023 przyłączyło się do apelu do Posłów RP w sprawie znaczenia polskiego białka roślinnego dla krajowej produkcji zwierzęcej.

W czasie swojej działalności PTL zorganizowało 3 konferencje międzynarodowe, 11 konferencji krajowych oraz 4 seminaria. Współorganizowało Dni Pola oraz wykłady

i warsztaty. Na konferencje organizowane przez PTL są zapraszani goście zagraniczni, m.in. nawiązano kontakty naukowe z prof. E. van Santen z Auburn University (USA), czego wynikiem było przygotowanie wspólnego projektu grantowego „Yield enhancing extracts from bitter lupine seeds”. W latach 1993-96 realizowano międzynarodowy grant Unii Europejskiej „Adaptation of *Lupinus mutabilis* to European soil and climatic conditions”. Inne realizowane granty to „Generation of genetic bases for lupin breeding” w latach 1995-1998, z Funduszu USA-Polska im. M. Skłodowskiej-Curie. Szczególnie owocna była współpraca z Uniwersytetem Zachodniej Australii (J.S. Gledstones, W. Cowling) w zakresie gromadzenia zasobów genowych i wymiany materiałów wyjściowych do hodowli. W latach 2000-2004 realizowano grant finansowany z funduszy Ministerstwa Rolnictwa Zachodniej Australii „An international programme for selection of lupins with improved resistance to anthracnose and Fusarium wilt”. W latach 2004-2008 realizowano VI Program Ramowy UE „New strategies to improve grain legumes for food and feed” – Opracowanie mapy molekularnej łubinu wąskolistnego dla genomiki porównawczej roślin strączkowych. Członkowie PTL brali udział także w pracach na zlecenie ILA, np. Tomasz Twardowski w latach 80/90 był redaktorem „*Lupinus Newsletter*”, a Wojciech Święcicki i Paweł Barzyk opracowali bazę danych światowych kolekcji *Lupinus* (około 14 tys. obiektów w 13 ośrodkach) przedstawioną podczas konferencji w Klink i w Poznaniu. Obecnie kuratorem krajowej kolekcji *Lupinus* jest Paweł Barzyk. Towarzystwo jest krajowym przedstawicielem międzynarodowej organizacji *International Lupine Association* (ILA). Podczas konferencji w Geraldton (Australia) Wiktor Święcicki z Poznańskiej Hodowli Roślin został wybrany prezydentem ILA na kadencję 1984-1988 i z Tomaszem Twardowskim z IChB PAN jako sekretarzem Komitetu Organizacyjnego zorganizowali kolejną, międzynarodową konferencję łubinową w Poznaniu w roku 1988. W historii tej organizacji PTL reprezentowała także Ewa Sawicka-Sienkiewicz jako członek Zarządu. Członkowie PTL czynnie uczestniczyli w kolejnych międzynarodowych konferencjach ILA, organizowanych w krajach, gdzie łubin odgrywa istotną rolę lub posiadających naturalne zasoby genowe gatunków łubinu: w 1980 w Lima-Cusco (Peru), w 1982 w Terremolinos (Hiszpania), w 1984 w La Rochelle (Francja), w 1986 w Geraldton (Australia), w 1988 w Poznaniu (Polska), w 1991 w Temuco-Pucon (Chile), w 1993 r. w Evora (Portugalia), w 1996 r. w Asilomar (USA), w 1999 – w Klink-Muritz (Niemcy), w 2002 r. w Laugarvatn (Islandia), w 2005 w Guadalajara (Meksyk), w 2008r. we Fremantle (Australia), w 2015 w Milan (Włochy); w 2019r. w Cochabamba (Boliwia), w 2023r. w Rostocku (Niemcy). W 2011 roku gospodarzem konferencji po raz drugi była Polska. Podczas obu poznańskich konferencji zaprezentowano dorobek polskich twórców odmian łubinów w firmach Przebędowo i Wiatrowo. Członkowie ILA biorą równie czynny udział w pracach i konferencjach Europejskiego Towarzystwa Roślin Strączkowych z siedzibą w Paryżu (AEP), które co 3 lata organizuje konferencje, przy czym w 2001 r. zorganizowana została ona w Krakowie. Podczas tej konferencji Wojciech Święcicki reprezentując PTL został wybrany wiceprezydentem AEP na kadencję 2001-2005.

Seminaria i Konferencje

1993 - Seminarium „Łubin w gospodarce i życiu człowieka” (19 stycznia, Poznań)

- 1993 - I Krajowa Konferencja „Łubin - Białko - Ekologia” (29 listopada, Poznań)
- 1994 - II Krajowa Konferencja „Łubin - Białko - Ekologia” (30 czerwca – 1 lipca, Poznań)
- 1995 - III Krajowa Konferencja „Łubin - Białko - Ekologia” (23 czerwca, Poznań)
- 1997 - Konferencja „Łubin we współczesnym rolnictwie „Łubin-Białko-Ekologia” (25-27 czerwca, Olsztyn-Kortowo)
- 1998 - Konferencja „Łubin w rolnictwie ekologicznym” (13 września, Przysiek)
- 1999 - Międzynarodowa Konferencja „Lupin in Polish and European Agriculture” (2-3 września, Przysiek, Polska)
- 2001 - Międzynarodowa konferencja „The Role of Lupine in Ecological Agriculture” (4-5 września, Łądek Zdrój)
- 2003 - Konferencja „Łubin – wysokobiałkowa roślina XXI” (22-25 września, Kudowa Zdrój)
- 2006 - Konferencja i warsztaty „Strategie wykorzystania roślin strączkowych” (24-27 września 2006, Zakopane)
- 2007 - Dzień Pola Roślin Strączkowych (15 czerwca 2007, Wiatrowo)
- 2008 - III ogólnopolskie seminarium naukowe pt. „Łubin w badaniach podstawowych” (19-20 czerwca 2008)
- 2009 - IX Konferencja Naukowa Polskiego Towarzystwa Łubinowego „ŁUBIN – źródłem białka dla Europy” (1-4 lipca 2009, Bydgoszcz)
- 2011 - 13th International Lupin Conference „Lupin crops – an opportunity for today, a promise for the future (June 6-10, 2011, Poznań, Poland)
- 2012 - X Ogólnopolska Konferencja Polskiego Towarzystwa Łubinowego oraz II Ogólnopolska Konferencja Roślin Strączkowych (29 maja - 1 czerwca 2012, Zakopane)
- 2014 - Konferencja „Łubin we współczesnym rolnictwie” (8-10 września 2014, Kudowa Zdrój)
- 2017 - Konferencja „Znaczenie łubinu dla bioróżnorodności” (24-25 kwietnia 2017, Pawłowice)
- 2023 – Seminarium - wykład dr hab. Piotr Gulewicz „Aktywność biologiczna oligosacharydów rodziny rafinoz”, materiały z konferencji w Rostocku – mgr Katarzyna Czepiel (28.06. 2023 r. – on line)
- 2024 – Seminarium - mgr inż. Agnieszka Osiecka (COBORU)- wykład pt. „Przyszłość uprawy bobowatych grubonasiennych i soi z punktu widzenia zagadnień odmianoznawczych”, dr hab. Karolina Susek (PAN) – projekt INCREASE Horizon 2020 – założenia, działania, wyniki, wnioski (4.06.2024 – on line).
- PTŁ prowadzi działalność wydawniczą wydając m.in. materiały pokonferencyjne.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

Przynależność do ILA (International Lupin Association)

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE)

Materiały konferencyjne

- 1993 - „Łubin w gospodarce i życiu człowieka” – obejmuje materiały seminarium naukowego „Łubin – Białko – Ekologia” materiały I Krajowej Konferencji w 1993
- 1995 - „Postępy w badaniach łubinu” – materiały II Krajowej Konferencji w 1995 „Łubin – Białko – Ekologia”,
- 1995 - „Łubin – kierunki badań i perspektywy użytkowe” materiały III Krajowej Konferencji w 1995 „Łubin – Białko – 999 Ekologia”,
- 1997 - „Łubin we współczesnym rolnictwie” – „Łubin – Białko – Ekologia”, Materiały konferencyjne, Wydawnictwo ART, Olsztyn – Kortowo,
- 1998 - „Łubin w rolnictwie ekologicznym” – „Łubin – Białko – Ekologia”, Materiały ogólnopolskiego seminarium naukowego, Przysiek, 23 IX 1998. Wyd. PTŁ, ATR – Bydgoszcz, ODR w Przysieku,
- 1999 - „Lupin in Polish and European Agriculture”. International Conference Proceedings. Wyd. Przysiek Regional Advisory Centre for Agricultural and Rural Development, 1999,
- 2001 - „The Role of Lupine in Ecological Agriculture”. Materiały konferencyjne oraz ZN AR Wrocław, Rolnictwo LXXXI Nr 426,
- 2003 - „Łubin – wysokobiałkowa roślina XXI” – Materiały Konferencyjne oraz nr 495 Zeszytów Problemowym Postępów Nauk Rolniczych,
- 2006 - „Strategie wykorzystania roślin strączkowych” – Materiały konferencyjne oraz nr 522 Zeszytów Problemowych Postępów Nauk Rolniczych „Strategie wykorzystania roślin strączkowych”,
- 2009 - IX Konferencja Naukowa Polskiego Towarzystwa Łubinowego „ŁUBIN – źródłem białka dla Europy” – Materiały konferencyjne,
- 2011 - 13th International Lupin Conference „Lupin crops – an opportunity for today, a promise for the future (June 6-10, 2011, Poznań, Poland) Institute of Plant Genetics Polish Academy of Sciences, Polish Lupin Association – Materiały konferencyjne,
- 2012 - X Ogólnopolska Konferencja Polskiego Towarzystwa Łubinowego oraz II Ogólnopolska – Konferencja Roślin Strączkowych – Materiały konferencyjne,
- 2014 - „Łubin we współczesnym rolnictwie” – Materiały konferencyjne,
- 2022 - „Rośliny bobowate w rolnictwie zrównoważonym” 7-10 września 2022 Wrocław, Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu, ISBN 978-83-7717-380-0, 60 ss. – Materiały konferencyjne.

Raporty

- Raport “The situation and actual trends in cultivation, breeding and technological applications of lupin seeds and strow in the light of the 7th International Lupin Conference Proceedings, Evora, Portugal, 18-23 April, 1993. K. Gulewicz, *Genetica Polonica*, 34(3), 1993: 297-301.
- Raport końcowy z realizacji programu wieloletniego 2016-2020 nt. „Zwiększanie wykorzystania krajowego białka paszowego dla produkcji wysokiej jakości produktów zwierzęcych w warunkach zrównoważonego rozwoju”, wykonawcy: Instytut Genetyki Roślin Polskiej Akademii Nauk w Poznaniu, Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, Instytut Technologiczno-Przyrodniczy w Falentach.

Monografie

- Praca zbiorowa pod red. Andrzeja Koteckiego. 2014. Współrzędna uprawa bobiku i łubinu żółtego z pszenżytem jarym 7-104. ISBN 978-83-7717-169-1.

- Praca pod red. Andrzeja Koteckiego. 2015. Następczy wpływ mieszanek zbożowo-strączkowych na rozwój i plonowanie pszenicy, żyta i rzepaku ozimego. 7-115. ISBN 978-83-7717-199-8.
- Praca pod red. Marcina Kozaka i Andrzeja Koteckiego. 2015. Agroekologiczne i żywieniowe aspekty uprawy łubinu wąskolistnego w siewie czystym i współrzędnym z pszenizem jarym. 7-133. ISBN 978-83-7717-211-7.
- Praca pod red. Andrzeja Koteckiego. 2015. Następczy wpływ członów zmianowania na rozwój i plonowanie ozimych form rzepaku, żyta i pszenicy, 7-164. ISBN 978-83-7717-229-2.
- Praca pod red. Andrzeja Koteckiego. 2015. Adaptation of the Andean lupine (*Lupinus mutabilis* Sweet) to natural conditions of south-western 5-119. ISBN 978-83-7717-235.
- Praca pod red. Jerzego Szukały i Andrzeja Koteckiego. 2018. Rolnicza i ekonomiczna waloryzacja przedplonów strączkowych w uprawie zbóż i rzepaku, ss. 67.
- Praca zbiorowa pod red. Jerzego Szukały. 2019. Uproszczenia stosowane w uprawie roślin strączkowych oraz ich wpływ na plonowanie, jakość nasion i efekty ekonomiczne. ss.120.
- Kalembasa S., Szukała J., Kalembasa D., Faligowska A. 2020. Ilość azotu biologicznie zredukowana przez łubin żółty i wąskolistny oznaczona metodą izotopowego rozcieńczenia ($ID^{15}N$) oraz jego wykorzystanie przez pszenicę ozimą jako roślinę następczą w warunkach zróżnicowanych systemów uprawy roli. Wyd. UPP, ISBN 978-83-7160-986-2.
- Praca pod red. Kalembasa S., Symanowicz B., Faligowska A. 2023. Plonotwórcza rola azotu biologicznie zredukowanego ($ID^{15}N$) przez grubonasienne rośliny bobowate w uprawie pszenicy ozimej. Wydawnictwo naukowe, Uniwersytet w Siedlcach. ISBN 978-83-67922-38-8, ss. 121.
- Członkowie PTL wzięli ponadto udział w opracowaniu następujących pozycji:
- Praca zbiorowa pod redakcją Andrzeja Rutkowskiego. 2014. Możliwości wykorzystania roślin strączkowych w żywieniu zwierząt monogastrycznych. Wydawnictwo: Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa FAPA; ISBN 978-83-62282-72-2, ss. 36.
- Praca zbiorowa pod redakcją Andrzeja Rutkowskiego. 2015. Możliwości wykorzystania roślin strączkowych w żywieniu zwierząt monogastrycznych. Wersja uzupełniona i poprawiona. Wydawnictwo: Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa FAPA; ISBN 978-83-62282-72-2, ss. 83.
- Praca zbiorowa. Uprawa Roślin Strączkowych w Polsce, Warszawa 2014 FAPA, ISBN 978-83-62282-52-4.
- Praca zbiorowa. Wybrane zagadnienia uprawy roślin strączkowych, Warszawa 2015, FAPA, ISBN 978-83-62282-88-3
- Praca zbiorowa. Możliwości wykorzystania roślin strączkowych w żywieniu zwierząt monogastrycznych, Warszawa 2015, FAPA, ISBN 978-83-62282-84-5.
- Monografia. „Zalecenia żywieniowe dotyczące stosowania krajowych pasz wysokobiałkowych pochodzenia roślinnego dla świń i drobiu” (2017). Praca zbiorowa pod redakcją prof. dr hab. Andrzeja Rutkowskiego. s. 190. ISBN 978-83-948962-0-1.
- Praca zbiorowa pod redakcją prof. dr hab. Andrzeja Rutkowskiego i Anity Zaworskiej-Zakrzewskiej. Zalecenia dotyczące stosowania krajowych pasz białkowych pochodzenia roślinnego w żywieniu świń oraz drobiu. Wyniki doświadczeń z Programów Wieloletnich realizowanych w latach 2011-2015, 2016-2020 zleconych przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Wydanie drugie. ISBN 978-83-954732-3-4. Bydgoszcz, 2020. Wydawnictwo APRA.
- Podręcznik akademicki pt.: Uprawa roślin. Praca pod red. A. Koteckiego: T. 1, 5 -539, T. 2, 5 -529, T. 3, 5 – 627, wyd. I, Wrocław, 2020. W T. 3 znajdują się rozdziały poświęcone łubinowi białemu, wąskolistnemu i żółtemu.
- Praca zbiorowa. Strączkowe. Identyfikacja agrofagów i niedoborów pokarmowych oraz inne wybrane czynniki. 2023. Wyd. AgroProfil, ss.224. ISBN 978-83-965172-2-7.

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

<https://puls.edu.pl/ptl>;
statut <https://puls.edu.pl/sites/default/files/dokumenty/status.pdf>
<http://agro.icm.edu.pl/agro/element/bwmeta1.element.ag...>

DR HAB. MAŁGORZATA KASPROWICZ-POTOCKA,
PROF. UPP – PREZES

POLSKIE TOWARZYSTWO NAUK OGRODNICZYCH

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1987 r. **Okresy działalności:** 1987 – nadal. **Siedziba i dane adresowe:** Wydział Biotechnologii i Ogrodnictwa UR Kraków, al. 29 Listopada 54, 31-425 Kraków, tel. 126625217 (prezes), 6625237 (sekretariat), 126624757 (księgowość), www.ptno.urk.edu.pl, e-mail ptno@urk.edu.pl. **Struktura organizacyjna:** Zarząd Główny, Walne Zebranie Delegatów, Oddziały (8). Biblioteka i archiwum: al. 29 Listopada 54, p. 333. **Liczba członków:** zwyczajnych 340, honorowych 9 (żyjących, nadano łącznie 23 osobom), wspierających 11 (2024 r.). **Prezesi:** Tadeusz Wojtaszek (1987-91), Andrzej Libik (1991-99), Stanisław Cebula (1999-2007), Edward Kunicki (2007-11), Piotr Siwek (2011-15 i 2019-nadal), Jacek Nawrocki (2015-19). **Sekretarze generalni:** Jan Myczkowski (1987-94), Magdalena Jaworska (1994-95), Maria Klein (1995-99), Stanisław Mazur (1999-2019), Agnieszka Lis-Krzyścin (2019-nadal). **Skarbnicy:** Elżbieta Wróblewska (1987-91), Stanisław Cebula (1991-94), Jerzy Kurzawiński (1994-2015), Iwona Domagała-Świątkiewicz (2015-nadal)

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Polskie Towarzystwo Nauk Ogrodniczych zostało powołane 29 kwietnia 1987 r. w Krakowie, dla wyrażenia aktywności środowisk naukowych uczelni, instytutów i firm hodowlanych związanych z szeroko pojętym ogrodnictwem. Wniosek o powołanie Towarzystwa i czasopisma naukowego o tematyce ogrodniczej postawił prof. dr hab. Tadeusz Wojtaszek na zebraniu Komitetu Nauk Ogrodniczych PAN w dniu 18 września 1984 r. w Skierniewicach. Po akceptacji środowiska w całej Polsce i podpisaniu deklaracji członkostwa przez 213 osób w dniu 18 listopada 1986 r. w Krakowie odbyło się posiedzenie założycieli, które opracowało statut. Pierwsze Walne Zebranie Delegatów odbyło się 29 kwietnia 1987 r. w dzisiejszej siedzibie Towarzystwa. Prezesem Zarządu Głównego został wybrany prof. dr hab. Tadeusz Wojtaszek dr h.c., wielki entuzjasta i główny inicjator jego powstania.

Siedzibą Zarządu Głównego jest obecny Wydział Biotechnologii i Ogrodnictwa Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie. PTNO obejmuje swoją działalnością całą Polskę i realizuje swoje zadania statutowe w 8 oddziałach, rozlokowanych w ośrodkach naukowych w Krakowie, Lublinie, Olsztynie, Poznaniu, Skierniewicach, Szczecinie, Warszawie i Wrocławiu. Aktualnie do Towarzystwa należy 340 członków zwyczajnych. Godność członka honorowego otrzymało 23 zasłużonych pracowników naukowych (9 żyjących), a członkami wspierającymi w 2024 r. jest 11 podmiotów gospodarczych.

Głównym celem Towarzystwa jest rozwijanie aktywności w dziedzinie naukowo-badawczej, dydaktycznej i popularyzatorskiej, a także kulturowej w zakresie szeroko pojętych zagadnień ogrodniczych. Dużą wartością przedstawia dla nas integracja społeczności naukowej z wiodącymi producentami roślin ogrodniczych, a także licznymi firmami produkcyjnymi i usługowymi związanymi z ogrodnictwem. Materialną podstawą działalności statutowej PTNO przez wiele lat były środki finansowe przydzielane przez Komitet Badań Naukowych oraz Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego na zadania z zakresu digitalizacji wydawnictw i upowszechniania wiedzy oraz środki pochodzące ze składek członkowskich i podmiotów wspierających.

Najważniejszym zadaniem statutowym Towarzystwa jest upowszechnianie nowej wiedzy ogrodniczej poprzez konferencje, sympozja oraz zjazdy o zasięgu krajowym i międzynarodowym. W okresie 36 lat działalności zorganizowano ich ponad sto. Znaczącym wydarzeniem był I Zjazd PTNO, w którym wzięło udział 400 osób. Kolejne zjazdy odbyły się w Poznaniu (2007), Lublinie (2011), Wrocławiu (2015), Warszawie (2019) i Olsztynie (2023).

Od 1989 r. regularnie 2 razy w roku ukazuje się czasopismo naukowe w języku angielskim – „Folia Horticulturae”. Są w nim publikowane oryginalne prace z zakresu ogrodnictwa z uwzględnieniem genetyki, hodowli, nasiennictwa, fizjologii, biotechnologii, uprawy i nawożenia, ochrony roślin, terenów zieleni, przechowywania, pszczelnictwa oraz ekonomiki ogrodnictwa. Zwieńczeniem długoletniej pracy zespołów redakcyjnych było włączenie naszego czasopisma na listę czasopism indeksowanych przez Instytut Filadelfijski, co miało miejsce w 2017 r. Dzięki zaangażowaniu kolejnych redaktorów naczelnych – prof. T. Wojtaszka, J. Myczkowskiego, B. Michalik, J. Skrzyńskiego, R. Barańskiego, E. Kunickiego, A. Sękary, a obecnie G. Łysiaka czasopismo wydawane jest wyłącznie w wersji cyfrowej na platformie SCIENDO i posiada IF2022 = 2,00.

W pierwszym kwartale każdego roku wszyscy członkowie Towarzystwa otrzymują za pośrednictwem naszej strony www.ptno.urk.edu.pl Biuletyn Informacyjny wydawany przez zespół pod redakcją dr hab. Katarzyny Seidler-Łożykowskiej. Jest on bogatym źródłem informacji o działalności Oddziałów, zawiera relacje z konferencji zorganizowanych przy udziale PTNO i zagranicznych konferencji, w których uczestniczyli członkowie. Znaleźć w nim można także informacje o jubileuszach, awansach i nagrodach. Jest tutaj miejsce również na ciekawe artykuły z różnych dziedzin ogrodnictwa oraz reklamy członków wspierających.

Ważnym i powszechnie dostępnym w czasach informatyzacji źródłem wiedzy o naszym Towarzystwie jest strona internetowa w języku polskim i angielskim założona i prowadzona przez prof. Andrzeja Kalisza. Oprócz informacji o działalności Zarzą-

du i Oddziałów znajdują się tam linki do wydawnictw, zarchiwizowane numery „Folia Horticulturae” i Biuletynu Informacyjnego, a także linki do wielu bibliotek i czasopism naukowych.

W ostatnich latach głównymi zadaniami PTNO jest integracja środowiska, regularna aktywność w oddziałach, pozyskanie nowych członków, współpraca z zagranicą oraz utrzymanie działalności wydawniczej na wysokim poziomie. Wymiernym wskaźnikiem będzie dalszy rozwój czasopisma „Folia Horticulturae” i poziom jego umiędzynarodowienia oraz wysoka pozycja punktowa na Liście Czasopism.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

Międzynarodowe Towarzystwo Nauk Ogrodniczych (ISHS)

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE

Folia Horticulturae, Biuletyn Informacyjny

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

Polskie Towarzystwo Nauk Ogrodniczych Monografia XXX-lecia, WITKM, Kraków, 2017, 147 ss.

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

Knaflowski M. 2003. Horticulture in Poland, *Chronica Horticulture*, 43/2, s.26-31.

Siwek P. 2003. I Zjazd Polskiego Towarzystwa Nauk Ogrodniczych, *Owoce Warzywa Kwiaty*, 21, s. 12.

Cebula S. 2004. Polish Society for Horticulture Science, *Chronica Horticulture*, 44/1, s.28-30.

Cebula S. 2013. Prof. Tadeusz Wojtaszek—in memoriam, *Biul. Informacyjny UR*, 10, s. 29-36.

Michalik B. redaktor wydania 2016. Historia hodowli roślin warzywnych w Polsce w latach 1958-2015, Sekcja Hodowli, Nasiennictwa i Biotechnologii Roślin PTNO, Kraków, s. 17-28.

Kruszewski Z. redaktor wydania 2013. Towarzystwa Naukowe w Polsce – dziedzictwo, kultura, nauka, trwanie, Rada Towarzystw Naukowych przy Prezydium PAN, t. 2., s. 176-178.

Siwek P. i in. 2023. Wkład Polskiego Towarzystwa Nauk Ogrodniczych w rozwój nauki i rozpowszechnianie wiedzy, rozdział w wyd. Społeczny wymiar działalności towarzystw naukowych, PAN, Warszawa, s.355-357.

www.ptno.ogr.ar.krakow.pl, www.ptno.ur.krakow

PIOTR SIWEK
AGNIESZKA LIS-KRZYŚCIN
IWONA DOMAGAŁA-ŚWIĄTKIEWICZ
STANISŁAW MAZUR

POLSKIE TOWARZYSTWO NAUK WETERYNARYJNCH
SOCIETAS POLONA SCIENTIARUM VETERINARIARUM
POLISH SOCIETY OF VETERINARY SCIENCES

INFORMACJE OGÓLNE

Rok powstania: 1952 r. (11 maja) Nowo powstałe Towarzystwo stało się spadkobiercą i kontynuatorem wcześniejszych weterynaryjnych organizacji naukowych założonych i funkcjonujących na ziemiach polskich w okresie zaborów oraz po I Wojnie Światowej: Towarzystwa Weterynaryjnego we Lwowie założonego w 1886 r. Warszawskiego Towarzystwa Weterynaryjnego powstałego w 1909 r. oraz Polskiego Towarzystwa Lekarzy Weterynaryjnych funkcjonującego od 1918 r. **Siedziba i dane adresowe:** Zarząd Główny PTNW, ul. Nowoursynowska 159 c, 02-776 Warszawa. **Adres e-mail:** zg.ptnw@ptnw.pl. **Strona:** www.zg.ptnw.pl. **Tel.** 607577710. **Struktura organizacyjna:** Oddziały terenowe PTNW – 13, Sekcje Zarządu Głównego PTNW – 17. **Biblioteka:** Biblioteka PTNW mieści się w siedzibie ZG PTNW w Warszawie. **Archiwum:** Archiwum – Dział Weterynarii mieści się w Muzeum Rolnictwa im. ks. Krzysztofa Kluka w Ciechanowcu, Instytucja Kultury Województwa Podlaskiego. **Wydawnictwo:** MEDYCYNĄ WETERYNARYJNĄ Veterinary Medicine – Sciences & Practice. **Repozytorium:** Siedziba ZG PTNW Warszawa, ul. Nowoursynowska 159 c, 02-776 Warszawa. **Liczba członków:** Rzeczywistych: 1115; Honorowych: 43. **Prezesi honorowi:** prof. dr hab. Edmund Prost. **Prezesi – lata urzędowania:** 1952 – Witold Stefański, 1953 – Aleksander Zakrzewski, 1954 – Abdon Stryszak, 1955 – Roman Hoppe, 1956 – Heliodor Szwejkowski, 1957 – Roman Hoppe, 1958 – Henryk Janowski, 1959 – Helidor Szwejkowski, 1960 – Henryk Janowski, 1961 – Juliusz Brill, 1962 – Kazimierz Marek, 1963 – Heliodor Szwejkowski, 1964 – Tadeusz Żuliński, 1965 – Wiktor Stefaniak, 1966 – Edmund Prost, 1967-1968 – Wiktor Stefaniak, 1969-1970 – Edmund Prost, 1971-1972 – Ryszard Badura, 1973-1974 – Edmund Prost, 1975-1976 – Krzysztof Świerzyński, 1977-, 1978 – Ryszard Badura, 1979-1980 – Edmund Prost, 1981-1982 – Stefan Kossakowski, 1983-1984 – Eustachy Szeligowski, 1985-1986 – Stefan Kossakowski, 1987-1988 – Stefan Kossakowski, 1989-1991 – Edmund Prost, 1992-1994 – Marian Tischner, 1995-1997 – Edmund Prost, 1998-2000 – Jerzy Kita, 2001-2003 – Zygmunt Pejsak, 2004-2006 – Włodzimierz Kłuciński, 2007-2009 – Zygmunt Pejsak, 2010-2012 – Andrzej Koncicki, 2013-2015 – Marian Binek, 2016-2019 – Iwona Markowska-Daniel, 2020-2024 – Jan Twardoń. Kadencja od 2025 – Jarosław Kaba.

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Celem Towarzystwa jest inspirowanie badań naukowych i upowszechnianie wiedzy z obszaru szeroko rozumianych nauk weterynaryjnych. Towarzystwo obejmuje swoim zainteresowaniem weterynaryjne nauki podstawowe, nauki kliniczne, a także nauki do-

tyczące bezpieczeństwa żywności pochodzenia zwierzęcego oraz administrację i prawo z zakresu weterynarii. Istotnym obszarem zainteresowania Towarzystwa jest również historia polskiej i światowej weterynarii, obejmująca m.in. historię lecznictwa weterynaryjnego, a także biogramy osób związanych z tym zawodem. Równoległym celem Towarzystwa jest troska o jakość weterynaryjnego procesu edukacji, zarówno na szczeblu średnim, wyższym, jak i w zakresie kształcenia ustawicznego.

Działalność upowszechniająca naukę

Przez 74 lat istnienia główny cel statutowy Towarzystwo realizuje poprzez organizację kongresów, sympozjów, konferencji, seminariów i zebrań na szczeblu ogólnopolskim oraz w poszczególnych Oddziałach terenowych. Do najistotniejszych zadań Zarządu Głównego Towarzystwa należy współorganizacja co 4 lata, wraz z wydziałami medycyny weterynaryjnej, kongresów nauk weterynaryjnych. Dotychczas odbyło się 16 kongresów PTNW.

PTNW prowadzi coroczny konkurs „Nagrody doroczne PTNW oraz Ogólnopolski Konkurs Weterynaryjnych Studenckich Kół Naukowych. Przyznaje również „Znak produktu pobieranego przez PTNW”.

PTNW przyznaje odznaczenia:

PRO CSIENTIA VETERINARIA POLONA

RESOLUTIO PRO LAUDE

ZASŁUŻONY DLA PTNW

ODZNACZENIE AUTOROWI WYRÓŻNIAJĄCEJ SIĘ KSIĄŻKI

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE

Medycyna Weterynaryjna

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

Prof. dr hab. Jerzy Kita, Historia Polskiego Towarzystwa Nauk Weterynaryjnych

PROF. DR HAB. JAN TWARDOŃ

Prezes ZG PTNW

POLSKIE TOWARZYSTWO TECHNOLOGÓW ŻYWNOŚCI

POLISH FOOD TECHNOLOGISTS' SOCIETY

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1990. **Siedziba:** 02-787 Warszawa, ul. Nowoursynowska 166. **Struktura organizacyjna:** Walne Zebranie Delegatów, Zarząd Główny, Główna Komisja Rewizyjna, Sąd Koleżeński. **Oddziały:** Gdańsk, Lublin, Łódź, Kraków (Małopolski), Olsztyn, Poznań (Wielkopolski), Rzeszów (Podkarpacki), Szczecin, Warszawa, Wrocław, Wydawnictwo Naukowe PTTŻ (Kraków). **Sekcje:** Analizy i Oceny Żywności, Ekonomiczna, Chemii i Technologii Mleka, Chemii i Technologii Tłuszczów, Chemii i Technologii Zbóż, Młodej Kadry Naukowej, Probiotyki i Prebiotyki, Technologii Mięsa, Technologii Owoców i Warzyw oraz Technologii Węglowodanów. **Liczba członków:** 741 (2021). **Liczba członków honorowych:** 26. **Liczba członków wspierających:** 3. **Prezisi:** Antoni Rutkowski (1990-1997), Nina Baryłko-Pikielna (1998-2000), Tadeusz Sikora (2001-2006), Danuta Kołożyn-Krajewska (2007-2012), Edward Pospiech (2013-2015), Agnieszka Kita (2016-2021), Joanna Stadnik (2022-). **Sekretarze:** Stanisław Gwiazda (1990-1991), Nina Baryłko-Pikielna (1991-1994), Roman Grzybowski (1994-1997), Teresa Zalewska (1998-2000), Danuta Kołożyn-Krajewska (2001-2006), Stanisław Kalisz (2007-2012), Dorota Piasecka-Kwiatkowska (2013-2015), Joanna Kawa-Rygielska (2016-2018), Krzysztof Kołodziejczyk (2018-2021), Dariusz Stasiak (2022-). **Skarbnicy:** Mirosława Klepacka (1990-1991), Barbara Kłossowska (1992-2000), Wiesława Grzesińska (2001-2003), Małgorzata Wroniak (2004-2012), Tomasz Szablewski (2013-2015), Magdalena Montowska (2016-).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Inicjatorem powstania Polskiego Towarzystwa Technologów Żywności (PTTŻ) był prof. dr dr h.c. multi Antoni Rutkowski, nestor polskiej nauki o żywności. Celem PTTŻ, w myśl statutu zatwierdzonego w 2019 r. jest: „rozwijanie działalności naukowej, dydaktycznej i popularyzatorskiej w dziedzinie nauk o żywności i jej technologii i dziedzin pokrewnych, ze szczególnym uwzględnieniem zjawisk fizycznych, chemicznych i biologicznych oraz problemów inżynierskich i ekonomicznych związanych z przetwarzaniem i przechowywaniem surowców, półproduktów i produktów żywnościowych, a także upowszechnianie osiągnięć naukowych i wymiana doświadczeń z uwzględnieniem potrzeb i pożytku gospodarki narodowej”.

PTTŻ realizuje swoje cele na terenie całego kraju poprzez: organizowanie kongresów, zjazdów, sympozjów, konferencji i szkół naukowych, publicznych odczytów i wykładów oraz innych form upowszechniania nauki; organizowanie i prowadzenie prac naukowo-badawczych przez powołane do tego komisje zespoły i grupy robocze; inicjowanie badań w zakresie uwarunkowań przyrodniczych, technologicznych i ekonomicznych wytwarzania żywności; organizowanie i prowadzenie współpracy z pokrewnymi instytucjami

i towarzystwami krajowymi i międzynarodowymi; prowadzenie działalności wydawniczej; opracowywanie ekspertyz, wydawanie opinii i orzeczeń w zakresie działania Towarzystwa; kształcenie i doksztalcanie członków Towarzystwa; współdziałanie w ujednoliceniu metod i norm oraz nazewnictwa w zakresie nauk o żywności i jej technologii.

Członkami Towarzystwa są głównie pracownicy naukowcy reprezentujący dyscyplinę naukową technologia żywności i żywienia, ale także osoby bezpośrednio związane z branżą spożywczą, absolwenci kierunków studiów związanych z technologią żywności oraz pokrewnych. Towarzystwo opiera swoją działalność na pracy społecznej jego członków, a od 2004 roku PTTŻ posiada status organizacji pożytku publicznego.

PTTŻ, nieprzerwanie od 1994 roku, jest wydawcą czasopisma naukowego „Żywność. Nauka. Technologia. Jakość”, adresowanego do: pracowników nauki, technologów i analityków żywności, pracowników przemysłu spożywczego, pracowników urzędowego nadzoru żywności, a także menedżerów jakości, studentów technologii żywności oraz kierunków pokrewnych. Czasopismo (obecnie w formie kwartalnika) wydawane przez Wydawnictwo Naukowe PTTŻ jest referowane przez bazy: AGRO, BazEkon, Chemical Abstracts Service, Index Copernicus, International Food Information Service, Google Scholar, Research Gate, Polską Bibliografię Naukową, Scopus oraz CrossRef (DOI).

W ostatnim czasie działalność Towarzystwa skupia się na bardzo aktualnej i istotnej w wymiarze społecznym problematyce racjonalnego wykorzystania żywności i przeciwdziałania jej marnowaniu. W latach 2014-2017 PTTŻ było liderem konsorcjum realizującego projekt „Model ograniczania strat i marnowania żywności z korzyścią dla społeczeństwa” (akronim MOST) finansowanego w ramach I konkursu „Innowacje Społeczne” Narodowego Centrum Badań i Rozwoju, którego efektem było opracowanie i upowszechnienie nowatorskiej procedury ograniczenia strat i marnowania żywności z korzyścią dla społeczeństwa. W okresie od 1 września 2018 r. do 31 listopada 2021 r. PTTŻ było zaangażowane w realizację projektu „Opracowanie systemu monitorowania marnowanej żywności i efektywnego programu racjonalizacji strat i ograniczania marnotrawstwa żywności” (akronim PROM), finansowanego przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju w ramach strategicznego programu badań naukowych i prac rozwojowych GOSPO-STRATEG, w konsorcjum, którego liderem była Federacja Polskich Banków Żywności. Partnerami projektu byli: Instytut Ochrony Środowiska – PIB, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie oraz Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa. To pierwszy tego typu projekt badawczy w Polsce, którego celem było m.in. oszacowanie skali strat i marnotrawstwa żywności w Polsce oraz poznanie przyczyn tych niekorzystnych zjawisk, zarówno w poszczególnych sektorach czy ogniwach jak i w całym łańcuchu żywnościowym, w tym w gospodarstwach domowych. W ramach projektu opracowano założenia Strategii racjonalizacji strat i ograniczania marnotrawstwa żywności oraz wdrożono, będącą rezultatem wcześniej realizowanego projektu, procedurę MOST (Model Ograniczenia Strat i Marnotrawstwa Żywności z Korzyścią dla Społeczeństwa) w pięciu podmiotach różnych branż działających w łańcuchu żywnościowym.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

PTTŻ realizuje swoje cele we współpracy z innymi podmiotami, m.in. Komitetem Nauk o Żywności i Żywieniu Polskiej Akademii Nauk, krajowymi i zagranicznymi jednostkami akademickimi, a także innymi towarzystwami naukowymi i branżowymi, takimi jak Polskie Towarzystwo Nauk Żywnościowych, czy Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Przemysłu Spożywczego. PTTŻ jest organizacją stowarzyszoną z The European Federation of Food Science and Technology (EFFoST) oraz German Association of Food Technologists (GDL). PTTŻ uczestniczyło w realizacji dwóch projektów finansowanych z funduszy Unii Europejskiej: FoodSafety4EU (partner wspierający) i EQVEGAN (partner stowarzyszony). W ramach współpracy z otoczeniem gospodarczym organizowane są wizyty studyjne w zakładach przemysłu spożywczego. PTTŻ współpracuje jako partner instytucjonalny, z portalem internetowym FoodFakty.

WYDAWNICTWA CIĄGŁE

ŻYWNOSĆ. Nauka. Technologia. Jakość. Kraków 1994-

WYDAWNICTWA ZWARTE

Nina Barylko-Pikielna i Irena Matuszewska. Sensoryczne badania żywności Podstawy – Metody – Zastosowania Wyd. II. Wydawnictwo Naukowe PTTŻ, Kraków 2014, ISBN 978-83-935421-3-0
Marek Sikora, Raina Hadjikinova, Dimitar Hadjikinov. Technologia produkcji wybranych wyrobów cukierniczych. Wydawnictwo Naukowe PTTŻ, Kraków 2022, ISBN 978-83-953897-4-0
Danuta Kołożyn-Krajewska, Beata Bilka, Marzena Tomaszewska. Model ograniczania strat i marnowania żywności z korzyścią dla społeczeństwa (MOST) – Przewodnik wdrażania procedury w wybranych zakładach żywnościowych. Wydawnictwo Naukowe PTTŻ, Kraków 2022, ISBN 978-83-953897-3-3

Tadeusz Sikora (red.). Zarządzanie jakością w przestrzeni organizacyjno-społecznej Wydawnictwo Naukowe PTTŻ, Kraków 2017, ISBN 978-83-942362-7-4

ŹRÓDŁA

www.pttz.org

LITERATURA

Czapski, J., & Kita, A. (2015). 25 lat Polskiego Towarzystwa Technologów Żywności. *Wydawnictwo Naukowe PTTŻ, Kraków*.

Hofman, I., Błażejowski, J., & Kansy, A. (2023). Społeczny wymiar działalności towarzystw naukowych. Polska Akademia Nauk, Warszawa

Pospiech, E., & Piasecka-Kwiatkowska, D. (2015). XXV lat Polskiego Towarzystwa Technologów Żywności. *Żywność Nauka Technologia Jakość*, 4(101), 212-217.

Strona internetowa: <http://www.pttz.org>

e-mail: pttz.sekretariat@gmail.com

JOANNA STADNIK

POLSKIE TOWARZYSTWO ZOOTECHNICZNE IM. MICHAŁA OCZAPOWSKIEGO

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1922. **Okresy działalności:** Działalność Towarzystwa prowadzona była w czterech różnych okresach obejmujących lata: 1922-1939 – II Rzeczpospolita; 1939-1945 – okupacja niemiecka; 1945-1989 – PRL; od 1989 – III Rzeczpospolita. **Siedziba i dane adresowe (Adres, telefon/fax, strony www i adres mailowy).** Polskie Towarzystwo Zootechniczne, ul. Kaliska 9 m. 4, 02-316 Warszawa, <https://ptz.icm.edu.pl>, e-mail: ptz@ptz.icm.edu.pl, Prezes PTZ: prof. dr hab. Anna Wójcik; tel.: 22 822-17-23, Biuro i Redakcja Przeglądu Hodowlanego: tel.: 22 668-96-71, Strona www: <https://ptz.icm.edu.pl/> **Struktura organizacyjna (Wydziały, Komisje, Sekcje, Oddziały).**

Działalność PTZ jest prowadzona w 9 kołach umiejscowionych przy dawnych wydziałach zootechnicznych, a także w sekcjach specjalistycznych, odpowiadających głównym gatunkom zwierząt gospodarskich, zwierząt towarzyszących i dzikich oraz żywienia zwierząt.

Koła Polskiego Towarzystwa Zootechnicznego i ich Przewodniczący:

Koło w Bydgoszczy – prof. dr hab. Dariusz Piwczyński,

Koło w Krakowie – prof. dr hab. Joanna Makulska,

Koło w Lublinie – dr inż. Wioletta Sawicka-Zugaj,

Koło w Olsztynie – prof. dr hab. Anna Wójcik,

Koło w Poznaniu – prof. dr hab. Adam Cieślak,

Koło w Siedlcach – dr hab. Elżbieta Bombik, prof. UWS;

Koło w Szczecinie – dr hab. Lidia Felska-Błaszczuk,

Koło w Warszawie – prof. dr hab. Beata Kuczyńska,

Koło we Wrocławiu – dr hab. inż. Katarzyna Czyż.

Sekcje specjalistyczne i ich przewodniczący:

Sekcja Chowu i Hodowli Bydła – dr hab. Witold Chabuz, prof. UP,

Sekcja Chowu i Hodowli Drobiu – prof. dr hab. Anna Wójcik,

Sekcja Chowu i Hodowli Koni – dr inż. Agata Danielewicz (p.o.),

Sekcja Chowu i Hodowli Owiec i Kóz – dr hab. Witold Rant, prof. SGGW,

Sekcja Chowu i Hodowli Trzody Chlewniej – dr hab. Grzegorz Żak, prof. IZ,

Sekcja Chowu i Hodowli Zwierząt Futerkowych – prof. dr hab. Andrzej Gugolek,

Sekcja Chowu i Hodowli Zwierząt Towarzyszących i Dzikich – dr hab. Mirosław Karpiński,

Sekcja Praktyki Hodowlanej – prof. dr hab. Anna Wójcik (p.o.),

Sekcja Żywienia Zwierząt – dr hab. Wioletta Biel, prof. ZUT.

Biblioteka – PTZ posiada zbiory biblioteczne (około 4 000 woluminów) w skład których wchodzi archiwalne numery wydawanych czasopism, materiały z różnych konferencji naukowych oraz książki z zakresu zootechniki i rolnictwa. **Liczba członków:** 468 (honorowych – 69, wspierających – 20).

Członkowie honorowi Polskiego Towarzystwa Zootechnicznego

Prof. dr Karol Malsburg 1930 (zm. 31.12.1942 r.); Prof. dr Roman Prawocheński 1948 (zm. 06.08.1965 r.); Prof. dr hab. Franciszek Staff 1948 (zm. 02.08.1965 r.); Prof. dr Henryk Malarski 1955 (zm. 11.11.1955 r.); Prof. dr Jan Rostański 1962 (zm. 06.07.1966 r.); Prof. dr Laura Kaufman 1964 (zm. 09.08.1972 r.); Prof. dr Tadeusz Konopiński 1965 (zm. 06.10.1965 r.); Dr Michał Markijanowicz 1965 (zm. 08.04.1969 r.); Doc. dr Edward Baird 1966 (zm. 26.09.1971 r.); Prof. dr Zdzisław Zabielski 1966 (zm. 09.11.1974 r.); Prof. dr Józef Dubiski 1968 (zm. 17.09.1977 r.); Prof. dr Witold Pruski 1968 (zm. 02.02.1984 r.); Prof. dr Franciszek Abgarowicz 1969 (zm. 13.05.1979 r.); Prof. dr Stefan Hoser 1969 (zm. 12.11.1969 r.); Prof. dr Adam Domański 1970 (zm. 30.07.1997 r.); Mgr Henryk Chlipalski 1971 (zm. 12.11.1986 r.); Prof. dr Stefan Sörensen 1971; Prof. dr Helena Bączkowska 1980 (zm. 06.06.1995 r.); Prof. dr Jan Kielanowski 1980 (zm. 16.01.1989 r.); Prof. dr hab. Ewa Potemkowska 1980 (zm. 14.11.1987 r.); Prof. dr Zygmunt Ruszczyk 1980 (zm. 27.09.1996 r.); Prof. dr hab. Ewald Sasimowski 1980 (zm. 16.04.2012 r.); Prof. dr Grażyna Znaniecka 1980 (zm. 02.09.2003 r.); Prof. dr hab. Stefan Alexandrowicz 1983 (zm. 26.11.1995 r.); Mgr Maria Śmigaj 1983 (zm. 09.10.1989 r.); Prof. dr hab. Zbigniew Żebrowski 1986 (zm. 26.04.2012 r.); Prof. dr hab. Jerzy Juszcak 1992 (zm. 13.06.2020 r.); Prof. dr hab. Stanisław Jankowski 1992 (zm. 25.12.1992 r.); Prof. dr hab. Antoni Kaczmarek 1992 (zm. 04.07.2013 r.); Prof. dr hab. Zbigniew Staliński 1992 (zm. 15.07.2019 r.); Prof. dr hab. Janusz Załuska 1992 (zm. 20.07.2014 r.); Prof. dr hab. Andrzej Skrzydlewski 1995 (zm. 4.01.2017 r.); Prof. dr hab. Władysław Zalewski 1995 (zm. 16.06.2008 r.); Prof. dr hab. Stanisław Wójcik 1998 (zm. 08.07.2015 r.); Prof. dr hab. Stanisław Jarosz 1998 (zm. 22.12.2011 r.); Prof. dr hab. Maria Joanna Radomska 1998 (zm. 23.06.2012 r.); Prof. dr hab. Adam Mazanowski 1998 (zm. 08.03.2012 r.); Prof. dr hab. Marian Różycki 2001 (zm. 02.09.2014 r.); Dr inż. Józef Luchowiec 2001 (zm. 15.08.2005 r.); Prof. dr hab. Krystyna Załuska 2004 (pośmiertnie; zm. 23.07.1984 r.); Prof. dr hab. Stanisław Wężyk 2004 (zm. 05.01.2024 r.); Prof. dr hab. Andrzej Faruga 2004 (zm. 30.10.2018 r.); Prof. dr hab. Wiesław Szczepański 2004 (zm. 17.11.2019 r.); Prof. dr hab. Wiesław Szeliga 2004; Prof. dr hab. Aleksandra Ziolecka 2004 (zm. 25.04.2024); Prof. dr hab. Ryszard Ziemiński 2004; Prof. dr hab. Jędrzej de Pelikan Krupiński 2007; Prof. dr hab. Marian Budzyński 2007; Prof. dr hab. Barbara Reklewska 2007 (zm. 08.12.2019 r.); Prof. dr hab. Jerzy Gedymin 2007 (zm. 24.03.2009 r.); Prof. dr hab. Aleksander Dobicki 2007 (zm. 18.09.2007 r.); Prof. dr hab. Zygmunt Reklewski 2010; Prof. dr hab. Czesław Janicki 2010 (zm. 29.12.2012 r.); Prof. dr hab. Czesława Lipecka 2010 (zm. 08.04.2021 r.); Prof. dr hab. Bronisław Rak 2010 (zm. 12.06.2015 r.); Dr inż. Alfred Dankowski 2013 (zm. 04.04.2012 r.); Prof. dr hab. Marian Kozłowski 2013 (zm. 18.12.2014 r.); Prof. dr hab. Jan Trela 2016; Prof. dr hab. Jan Szarek 2016; Prof. dr hab. Zygmunt Litwińczuk 2016; Prof. dr hab. Tomasz Szwaczkowski 2016; Prof. dr hab. Maria Koćwin-Podsiadła 2016; Prof. dr hab. Bronisław Borys 2021; Prof. dr hab. Antoni Jarczyk 2021; Prof. dr hab. Grażyna Jeżewska-Witkowska 2021; Prof. dr hab. Tomasz Gruszecki 2022; Prof. dr hab. Eugeniusz Herbut 2022; Prof. dr hab. Roman Niznikowski 2022; Prof. dr hab. Zbigniew Sobek 2022.

Prezesi (lata urzędowania)

Prof. Karol Malsburg 1922-1930; Prof. Jan Sosnowski 1930-1938; Prof. Roman Prawocheński 1938-1939; Prof. Franciszek Staff 1939-1948; Prof. Henryk Malarski 1948-1955; Doc. Zbigniew Kamiński 1955-1956; Prof. Mieczysław Czaja 1956-1960; Prof. Franciszek Abgarowicz 1960-1962 i 1971-1972; Prof. Jan Kielanowski 1962-1964; Doc. Stefan Hoser 1964-1966; Prof. Helena Bączkowska 1966-1969; Doc. Franciszek Witczak 1969-1971 i 1973-1974; Prof. Ewald Sasimowski 1972-1973; Prof. Zbigniew Żebrowski 1974-1980; Prof. Antoni Kaczmarek 1980-1983; Prof. Ewa Potemkowska 1983-1986; Prof. Janusz Maciejowski 1986-1989; Dr inż. Józef Luchowiec 1989-1998; Prof. Jan Szarek 1998-2001; Prof. Zygmunt Reklewski 2001-2007; Prof. Zygmunt Litwińczuk 2007-2013; Prof. Roman Niżnikowski 2013-2021; Prof. Anna Wójcik 2021-

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Polskie Towarzystwo Zootechniczne im. Michała Oczapowskiego (PTZ) zostało założone w 1922 roku, krótko po odzyskaniu przez Polskę niepodległości jako jedno z pierwszych, zootechnicznych towarzystw na świecie. Towarzystwo powstało z inicjatywy wybitnych ówczesnych zootechników polskich, profesorów akademickich, wybitnych hodowców, pracowników administracji i samorządu rolniczego [1, 4].

Głównym inicjatorem był Karol Malsburg – nestor polskich zootechników, nauczyciel hodowli w szkole rolniczej w Czernichowie, profesor hodowli w Dublanach, czołowy uczony lwowskiej szkoły fizjologicznej. Do grona założycieli należeli: Zygmunt Moczarski – lekarz i zootechnik, profesor Wydziału Rolnego Uniwersytetu Poznańskiego, twórca szkoły zootechnicznej; Henryk Malarski, profesor, kierownik działu biochemicznego Państwowego Instytutu Naukowego Gospodarstwa Wiejskiego w Puławach (PIN-GW); Roman Prawocheński, profesor, kierownik Wydziału Hodowli Zwierząt PINGW w Puławach, wykładowca hodowli ogólnej SGGW, a później profesor hodowli szczegółowej zwierząt na Uniwersytecie Jagiellońskim; Jan Rostafiński, profesor hodowli i żywienia zwierząt SGGW, organizator hodowli zarodowej; Karol Różycki, profesor hodowli zwierząt w Dublanach, główny inspirator doświadczalnictwa prowadzonego przez Polskie Towarzystwo Zootechniczne; Zygmunt Ihnatowicz, naczelnik Wydziału Produkcji Zwierzęcej w Ministerstwie Rolnictwa i Reform Rolnych organizator spółdzielczości mleczarskiej i przetwórstwa mlecznego; Maurycy Trybulski, wykładowca hodowli drobnego inwentarza, drobiu i zwierząt futerkowych SGGW.

Do prac w Towarzystwie włączyli się wkrótce wybitni uczeni, byli to między innymi: Mieczysław Czaja, późniejszy profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego, a następnie SGGW, a także twórca Komitetu Nauk Zootechnicznych PAN; Zygmunt Markowski (rektor Akademii Medycyny Weterynaryjnej we Lwowie), Tadeusz Olbrycht (prof. AM Wet. we Lwowie), Jan Sosnowski (prof. SGGW), Franciszek Staff (prof. SGGW), Tadeusz Vetulani (prof. Uniw. Pozn.), Zdzisław Zabielski, profesor z PINGW, a także późniejsi profesorowie, wówczas wybitni hodowcy i inspektorzy hodowli: St. Jełowicki, T. Konopiński, W. Szczekin-Krotow, W. Krautforst oraz znani hodowcy: A. Budny z Bychawy, F. Błądowski z Pomorza, J. Czarnowski z Łęk, A. Danilczuk ze Skrzydłewa,

S. Kiersnowski z Szepietowa, Z. Romer z Jodłownika, W. Alkiewicz – inspektor hodowli owiec w Wielkopolsce, W. Dusoge – inspektor hodowli trzody chlewnej w Warszawie, A. Glazer – inspektor hodowli polskiego bydła czerwonego w Białymstoku, M. Kwasięborski – inspektor hodowli bydła w Warszawie, J. Mieczkowski – inspektor hodowli bydła w Krakowie, S. Schuch – inspektor hodowli koni w Warszawie, J. Turowa – inspektor hodowli drobiu, T. Twardzicki – inspektor hodowli polskiego bydła czerwonego w Małopolsce, S. Wiśniewski – inspektor hodowli bydła w Warszawie, późniejszy wieloletni (34 lata) dyrektor Towarzystwa, a także M. Markijanowicz, ówczesny inspektor Ministerstwa Rolnictwa, późniejszy wieloletni wiceprezes Towarzystwa.

Polskie Towarzystwo Zootechniczne od początku swojego istnienia było towarzystwem naukowym, co wyrażał statut uchwalony w 1922 roku. Zgodnie z §2, „celem Towarzystwa było podnoszenie hodowli w Polsce przez:

- a) prowadzenie i wspieranie naukowych badań biologicznych w zastosowaniu do hodowli zwierząt domowych ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień mogących służyć za podstawę do rozwiązania pytań praktyki hodowlanej;
- b) naukowe badania ras zwierząt domowych, szczególnie rodzinnych, pod względem ich pochodzenia, rozszerzenia geograficznego, własności morfologicznych i fizjologicznych;
- c) gromadzenie i naukowe opracowanie wyników praktyki hodowlanej”.

Natomiast dla osiągnięcia swych zamierzeń Towarzystwo miało prawo (§ 3):

- a) organizować posiedzenia, wykłady, zjazdy naukowe;
- b) ogłaszać drukiem prace i wydawnictwa periodyczne;
- c) założyć bibliotekę, gromadzić zbiory zootechniczne i prowadzić pracownię;
- d) dawać opinie o zagadnieniach zootechnicznych;
- e) reprezentować polską naukę hodowli zwierząt domowych na międzynarodowych zjazdach.

Zgodnie z aktualnie obowiązującym od 2017 roku Statutem, celem Towarzystwa jest rozwijanie działalności naukowej, edukacyjnej i popularyzatorskiej w dziedzinie nauk zootechnicznych i nauk pokrewnych oraz inicjowanie, wspieranie, propagowanie i pomoc w przedsięwzięciach naukowo-edukacyjno-popularyzatorskich. Towarzystwo realizuje swoje cele głównie poprzez upowszechnianie wiedzy w czasie organizowanych różnych form spotkań naukowych – zjazdów, sesji, warsztatów i zebrań referatowo-dyskusyjnych, a także poprzez popularyzację wiedzy w zakresie nauk zootechnicznych i zawodu zootechnika oraz wspieranie studenckiego ruchu naukowego. Towarzystwo współpracuje z pokrewnymi instytucjami i towarzystwami krajowymi i zagranicznymi oraz z praktyką zootechniczną i rolniczą, przyczyniając się do integracji środowiska zootechnicznego [1, 4].

Po okresie zaborów i po dwóch światowych wojnach PTZ przyczyniło się do ustabilizowania państwowości polskiej, wnosząc istotny wkład w odbudowę i organizację hodowli i chowu zwierząt po zniszczeniach wojennych, a także do upowszechnienia wyników badań zootechnicznych. Jednak rola Towarzystwa i zakresy działania w ciągu tych lat były różne.

W pierwszym okresie (do 1927 r.) działalność Towarzystwa ograniczała się do organizowania zebrań, na których omawiano zagadnienia dotyczące naukowych podstaw hodowli, jej technikę oraz pracy nad rasami rodzimymi. Wiele zebrań i dyskusji poświęcano doborowi tematów badawczych i metod rozstrzygania ważnych dla praktyki zagadnień z zakresu hodowli zwierząt, zwłaszcza możliwości podniesienia wydajności rodzimych ras zwierząt gospodarskich, poprawy żywienia zwierząt oraz efektywności ekonomicznej gospodarki rolnej. W celu rozwiązywania tych problemów powoływano sukcesywnie komitety i komisje oraz powołano zakłady doświadczalne. Najwcześniej, bo w 1927 roku utworzono Komisję Doświadczalnictwa pod kierownictwem prof. Karola Różyckiego. W następnych latach powołano: Komitet do Spraw Owczarstwa, Komisję ds. Selekcji Kur Użytkowych i Sekcję Rybacką (w 1929 r.); Komisję Racjonalizacji Żywienia (w 1930 r.), Komitet ds. Hodowli Trzody Chlewnej (w 1931 r.), Komisję ds. Hodowli Karakulów (w 1938 r.). Komisja Doświadczalnictwa uzyskała w 1930 r. od Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych uprawnienia do kierowania pracami zootechnicznymi zakładów doświadczalnych. Były to następujące placówki [1, 5]:

- Zootechniczny Zakład Doświadczalny w Mużyłowie, niedaleko Podhajec (położonych między Brzeżanami a Buczaczem), w województwie tarnopolskim;
- Zakład Doświadczalny Uprawy Torfowisk pod Sarnami, w północno-wschodniej części województwa wołyńskiego;
- Zootechniczny Zakład Doświadczalny w Stanisławce, koło Żółkwi, w województwie lwowskim;
- Zakłady Doświadczalne Rolnicze Sejmiku Włocławskiego Stary Brześć, koło Brześcia Kujawskiego;
- Zootechniczny Zakład w Swisłoczy, koło Wołkowyska, we wschodniej części województwa białostockiego;
- Zakład w Boguchwale k. Rzeszowa.

W Zakładach doświadczalnych w Mużyłowie, w Sarnach i Swisłoczy, prowadzono m.in. prace nad bydlęciem czerwonym polskim, odpowiednim jego żywieniem oraz poprawieniem użytkowości, a także badania nad wartością pokarmową pastwiska. W wyniku poprawy użytkowości krów tej rasy, w ciągu pięciu lat, od 1927 do 1932 roku, produkcja mleka wzrosła z ok. 1820 kg do ok. 3000 kg, przede wszystkim w wyniku racjonalnego żywienia. Przedmiotem zainteresowań był też rozwój cieląt i młodzięży tej rasy, m.in. prowadzono badania nad żywieniem cieląt chudym mlekiem z dodatkiem tranu, czy nad „wpływem spasanego śrutu odtłuszczonej lnianej i rzepakowej przy żywieniu krów mlecznych”. Mówiąc o badaniach pastwiskowych, trzeba wspomnieć o pracach Chramca oraz Różyckiego, w których m.in. szczegółowo omówiono „metodę Różyckiego”, dotyczącą oznaczania ilości spożytego porostu pastwiskowego przez krowy [1, 5].

Prace nad kontrolą użytkowości trzody chlewnej rozpoczęto w pierwszej, zorganizowanej w 1931 roku, Stacji Kontroli Użytkowości Trzody Chlewnej Bekonowej w Starym Brześciu. Metodę (liczba sztuk w grupie, żywienie, ocena poubojowa, prowadzenie ksiąg itp.) przyjęto prawie bez zmian ze stacji szwedzkich i duńskich, a do warunków polskich przystosowana została przez prof. Różyckiego i inż. Ciemnołońskiego. Obok oceny świń bekonowych w Zakładzie w Swisłoczy, prowadzono również kontrolę użyt-

kowości trzody chlewnej słoninowej, produkowanej na kresach północno-wschodnich dawnej Rzeczypospolitej, uwzględniając tamtejsze warunki glebowe (ziemiaczano-żytnie) oraz klimatyczne. Opracowano metodykę, różniącą się od stacji kontroli trzody bekonowej, dostosowaną do właściwości świni słoninowej. Doświadczenia i obserwacje nad tym typem trzody chlewnej prowadzone były nad świnia „swisłocką”, świnia poleską, ich wartością hodowlaną, zdolnością do opasu, zapotrzebowaniem na białko, wyzyskaniem paszy, a także jakością uzyskiwanego produktu [1, 5].

W Swisłoczy prowadzono również prace hodowlane nad owcą wrzosówką. Opracowano wzorzec dla tej rasy. Trudnym problemem dla hodowców było pojawianie się w stadzie osobników o niepożądanym ubarwieniu – „zbyt czarnych, brudno-czarnych lub zbyt jasnych, odbiegających od pięknej stalowo-szarej okrywy”. Do Swisłoczy sprowadzono też małe stadko owiec romanowskich, z myślą o ewentualnym ich wykorzystaniu do uszlachetniania „wartości kozuchowej” wrzosówki.

Należy także wspomnieć o pracach nad drobiem – nad kurami rasy zielononóżka, a dotyczącymi zarówno zagadnień hodowlanych, jak i badań fizjologicznych, a także zasad żywienia.

Z zagadnień paszoznawczych i żywienia zwierząt, jakimi się zajmowano w początkowych latach działalności zakładów doświadczalnych Towarzystwa, można wymienić m.in. ocenę wartości pokarmowej łubinu, bobiku, badania nad „dobrocią” i wartością pokarmową kiszzonek, sposobami zakiszczania, a także normami dla krów, świń i drobiu [1, 5].

Komisja Doświadczalnictwa PTZ konsultowała i zatwierdzała plany badawcze poszczególnych zakładów doświadczalnych, czuwała nad poprawnością metodologiczną i ujednoliceniem metodyki badań, aby wyniki były porównywalne. Dwa razy w roku kontrolowała przebieg badań oraz opracowywała i publikowała sprawozdania z wyników badań. Z Polskim Towarzystwem Zootechnicznym i z zakładami doświadczalnymi współpracowały ściśle również placówki naukowe, np. Zakład Politechniki Lwowskiej w Dublanach oraz Zakłady w Starej Wsi (k/Warszawy), Woli Sławińskiej (k/Lublina) oraz należący do Państwowego Instytutu Naukowego Gospodarstwa Wiejskiego w Puławach – Zakład w Borowinie. W 1930 r. istniały już koła PTZ w ośrodkach akademickich w Warszawie, Krakowie, Lwowie i Poznaniu.

Ogromne doświadczenie, wiedza i autorytet najwybitniejszych ówczesnych profesorów i inspektorów hodowli, założycieli Towarzystwa i osób liczących się w nauce i praktyce hodowlanej, którzy licznie zasilali szeregi Towarzystwa i ich konkretne działania spowodowały, że w latach następnych Towarzystwo stało się dla Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych jedynym i wyłącznym partnerem w dziedzinie zootechniki i produkcji zwierzęcej. Do roku 1939 i bezpośrednio w pierwszych latach po zakończeniu II wojny światowej Polskie Towarzystwo Zootechniczne skupiało w swoich rękach całość zagadnień związanych z badaniami naukowymi, doświadczalnictwem zootechnicznym, upowszechnianiem wiedzy i doradztwem praktycznym, hodowlą zarodową, kontrolą użytkowości, inseminacją, stacjami oceny użytkowości zwierząt, rejonowymi zakładami doświadczalnymi jako ogniwem postępu, opracowaniem druków dokumentacji hodowlanej i ustawodawstwa, a nawet produkcją sprzętu zootechnicznego [1, 4].

Wybuch II wojny światowej sparaliżował działalność badawczo-doświadczalną Pol-

skiego Towarzystwa Zootechnicznego, ale nie zniszczył i nie przerwał całkowicie działalności skierowanej na ratowanie polskiej hodowli. Władze okupacyjne przekształciły Towarzystwo w Naczelny Związek Hodowli Zwierząt z siedzibą w Krakowie tworząc z niego organ doradczy dla branżowych wojewódzkich związków hodowców zwierząt. Miał on za zadanie opracowanie i wydawanie odpowiednich zarządzeń dla stworzenia właściwej organizacji hodowli zwierząt na terenach okupowanych. Jednak Naczelny Związek Hodowli Zwierząt pod pretekstem branżowych związków hodowców zwierząt, sprowadzał na tereny polskie wartościowy materiał hodowlany z Niemiec oraz jednocześnie łagodził wymagania zapisu zwierząt do ksiąg hodowlanych, by tą drogą uchronić cenny materiał zarodowy przed wywozem do Niemiec i rekwizycją zwierząt na ubój. Ponadto prowadzono szkolenia kadry zootechnicznej oraz opracowano zasady organizacji hodowli zwierząt, by przydały się po wyzwoleniu. Starano się ocalić również dokumentację hodowlaną, mienie i cenne dokumenty archiwalne oraz biblioteki nie tylko Polskiego Towarzystwa Zootechnicznego, ale również Towarzystwa Zachęty do Hodowli Koni w Polsce.

Jeszcze w czasie działań wojennych w lutym 1945 roku przedłożono Ministerstwu Rolnictwa memoriał sygnowany przez profesora Franciszka Staffa i inż. Stefana Wiśniewskiego, w którym Towarzystwo zgłosiło gotowość udziału w odbudowie hodowli w Polsce i zaproponowało formy współpracy z Ministerstwem oraz innymi organizacjami i instytucjami. W latach 1947-1951 PTZ stało się ponownie organem doradczym i opiniodawczym Ministerstwa Rolnictwa w zakresie szeroko rozumianej hodowli zwierząt. Powołano na nowo komisje specjalistyczne, które zbierały materiały o stanie i potrzebach poszczególnych działów produkcji zwierzęcej a także opracowywały wytyczne dotyczące ich rozwoju. Opracowywano zasady rejonizacji zwierząt gospodarskich, wzorców ras i typów zwierząt, zasady zapisywania zwierząt do ksiąg stadnych i znakowania, dokumentacji pochodzenia zwierząt, przepisów nadzoru nad rozrodem. Zajęto się również sprawami wydawnictw fachowych i szkoleniem pracowników różnych specjalności zootechnicznych, zorganizowaniem i wznowieniem prac w zakresie doświadczalnictwa zootechnicznego.

W omawianym okresie powołano na wzór przedwojenny komitety, komisje i sekcje pod kierownictwem najlepszych specjalistów. Powstał kierowany przez F. Staffa Komitet Naukowy, który był organem doradczym i opiniodawczym w zakresie nauczania uniwersyteckiego i badań naukowych w Zootechnice. W skład Komitetu weszli wszyscy profesorowie i docenci hodowli i żywienia zwierząt. Powołano również Komisje: Doświadczalnictwa, Hodowlaną Produkcji Zwierząt Większych, obejmującą podkomisje Hodowli: Koni, Bydła Nizinnego, Bydła Czerwonego, Owiec, Trzody Chlewnej, Kóz, Królików, Drobiu, Pszczół oraz Jedwabników, Weterynarii i Higieny Zwierząt, Szkolenia Fachowego, Budownictwa Wiejskiego oraz Komisję Inseminacji. W okresie tym, także w ramach PTZ, powołano Spółdzielnię Wytwórczości Sprzętu Zootechnicznego w Krakowie (1946). Jej produkcja obejmowała blisko 50 artykułów dla potrzeb praktyki zootechnicznej [1, 4].

W miarę normalizacji gospodarki w Polsce, pole działania Polskiego Towarzystwa Zootechnicznego ulegało stopniowemu ograniczaniu, aż do całkowitego przejścia wszyst-

kich zagadnień z zakresu hodowli i produkcji zwierzęcej oraz nauki przez nowo powstające instytucje i organizacje rolnicze, instytuty resortowe i placówki Polskiej Akademii Nauk. Powstały instytuty naukowe: Instytut Zootechniki w Krakowie, który przejął część zakładów doświadczalnych, Instytut Fizjologii i Żywienia Zwierząt PAN w Jabłonie, Zakład Hodowli Doświadczalnej Zwierząt PAN, obecnie Instytut Genetyki i Biotechnologii Zwierząt PAN w Jastrzębcu. Przy V Wydziale Nauk Rolniczych PAN powstał Komitet Nauk Zootechnicznych (obecnie Komitet Nauk Zootechnicznych i Akwakultury), któremu powierzono rolę koordynatora i inicjatora badań, a także wydawcy opracowań naukowych. Zlikwidowano Izby Rolnicze, a w konsekwencji przekazano innym instytucjom lub zlikwidowano zakłady doświadczalne, nad którymi nadzór sprawowało Towarzystwo. Przy uczelniach rolniczych powstały zakłady doświadczalne, a rejonowe zakłady doświadczalne przeszły pod pełny nadzór Ministerstwa Rolnictwa, które przejęło również szkolenia i doksztalcanie fachowe. Pawłowice, które były ośrodkiem szkolenia PTZ, zostały przejęte przez Państwowy Instytut Gospodarstwa Wiejskiego, a następnie przez Instytut Zootechniki. Tak więc do roku 1950 Towarzystwo przekazało z konieczności całą dotychczasową działalność.

W roku 1950 zwołano w Krakowie z inicjatywy ówczesnego prezesa Towarzystwa, profesora H. Malarskiego oraz profesora Z. Kamińskiego, ogólny zjazd członków Towarzystwa, na którym przedstawiono i zaaprobowano nowy program działania Towarzystwa. Zgodnie z uchwalonym wtedy statutem, podstawowym zakresem działania miały być zebrania referatowo-dyskusyjne na poziomie akademickim, upowszechnianie wiedzy zootechnicznej i udzielanie fachowych porad. Zorganizowano w krótkim czasie koła Towarzystwa przy wyższych uczelniach rolniczych w: Krakowie, Warszawie, Poznaniu, Wrocławiu, Lublinie, Olsztynie i Szczecinie, które podjęły organizację zebrań referatowo-dyskusyjnych, oraz organizację corocznych zjazdów naukowych. W następnych latach powstały koła PTZ w Bydgoszczy (1972) i w Siedlcach (1986). Zebrania referatowo-dyskusyjne stały się okazją do pogłębienia wiedzy zawodowej członków, do rozszerzania ich horyzontów i znajomości różnych aktualnych zagadnień, zarówno praktycznych - technicznych, organizacyjnych i ekonomicznych, jak i problemów teoretycznych, naukowych. Na przestrzeni lat aktywność kół organizujących zebrania referatowo-dyskusyjne była różna, od spotkań raz w miesiącu do 2-3 w ciągu roku. Wraz z większym dostępem do literatury w wersji elektronicznej i rozwojem komunikacji elektronicznej obserwujemy spadek zainteresowania taką formą spotkań. Jednak nic nie zastąpi bezpośredniej rozmowy i wymiany poglądów, dlatego należy tę formę spotkań kontynuować. Kolejnym z zadań statutowych Polskiego Towarzystwa Zootechnicznego jest organizowanie ogólnopolskich Zjazdów. Ogólnokrajowe zjazdy organizowane są przez koła PTZ w miastach będących siedzibami tych kół. Charakter Zjazdów w miarę upływu czasu ulegał pewnej ewolucji, to jednak zawsze organizatorzy podejmowali aktualną problematykę krajowej hodowli zwierząt. Przed drugą wojną światową zjazdów takich odbyło się kilka (w Warszawie w latach 1927, 1930, 1932, 1939). Po drugiej wojnie światowej zaczęto organizować zjazdy właściwie co rok, i wówczas przyjęto zasadę, by kolejne ogólnokrajowe spotkania organizowane były przez różne koła Towarzystwa. Zjazdy te, prócz części referatowo-dyskusyjnej, poświęcone były także zagadnieniom organizacyj-

nym PTZ. W roku 1968 wprowadzono zasadnicze zmiany statutowe, dotyczące charakteru krajowych zjazdów. Przyjęto zasadę, że zjazdy poświęcone sprawom organizacyjnym (walne zebranie członków) odbywać się będą co 3 lata, a spotkania przypadające między nimi będą miały charakter kongresowy (doniesieniowy) i organizowane będą przez sekcje specjalistyczne Towarzystwa. Utworzono dwa zespoły grupujące następujące sekcje: 1/ Produkcji i Hodowli Bydła, Owiec i Kóz oraz Zwierząt Futerkowych, zjazdy ich odbyły się w Warszawie (1979), Szczecinie (1982), Krakowie (1985), Olsztynie (1988), Lublinie (1991) i Siedlcach (1994) oraz 2/ Produkcji i Hodowli Trzody Chlewnej, Drobii i Koni, ich zjazdy odbyły się w Lublinie (1978), Olsztynie (1981), Poznaniu (1984), Bydgoszczy (1987), Szczecinie (1990), Poznaniu (1993) i Wrocławiu (1996). Od 2003 roku na zjazdach w danym roku obradowały wszystkie sekcje [1, 2, 3]. W 2020 roku planowany Zjazd w Olsztynie nie odbył się ze względu na sytuację epidemiologiczną związaną z pandemią COVID-19 oraz uwarunkowaniami prawnymi związanymi z jej zwalczaniem. Zjazd w Olsztynie odbył się dopiero w 2021 roku w formule on-line. W okresie swej działalności Towarzystwo zorganizowało 87 ogólnopolskich zjazdów. Stulecie Polskiego Towarzystwa Zootechnicznego obchodzono uroczystość w 2022 roku w czasie LXXXVI Jubileuszowego Zjazdu Naukowy Polskiego Towarzystwa Zootechnicznego „Hodowla i chów zwierząt w Polsce – od tradycji do nowoczesności – 100 lat Polskiego Towarzystwa Zootechnicznego”, które zorganizowane zostało przez Krakowskie Koło PTZ. Gospodarzem Zjazdu w 2023 roku było Koło we Wrocławiu a w 2024 gospodarzem jest Koło PTZ w Siedlcach.

Zjazdy cieszą się dużym powodzeniem, liczba ich uczestników jest zmienna, ale oscyluje najczęściej między 200 a 300 osób. Referaty na sesjach plenarnych w pierwszym dniu zjazdu dotyczą najczęściej priorytetowych kierunków badań bądź też istotnych dla praktyki problemów dotyczących: dobrostanu, doskonalenia, żywienia i utrzymania zwierząt. Na początku XXI wieku wiele uwagi poświęcano też warunkom produkcji zwierzęcej w Unii Europejskiej i jej prawodawstwa. Od 2004 roku roczne Zjazdy odbywały się zgodnie z rozwijanymi w tytułach referatów tematami przewodnimi. Autorami referatów byli wybitni naukowcy z kraju i zagranicy. Natomiast w drugim dniu zjazdu najczęściej mają miejsce obrady w sekcjach. Zjazdom towarzyszą też wycieczki do obiektów posiadających ciekawe stada zwierząt bądź też do zabytków kultury. Referaty wygłaszane na zjazdach oraz sprawozdania ze skrótami wystąpień w sekcjach są publikowane w „Przeglądzie Hodowlanym”.

Polskie Towarzystwo Zootechniczne organizowało również inne konferencje, sympozja czy seminaria naukowe. Do cyklicznych spotkań naukowych należy zaliczyć: Kongres Zootechniki Polskiej (3 edycje), Forum Zootechniczno-Weterynaryjne w Poznaniu (18 edycji); Warsztaty Zootechniczne w Warszawie (26 edycji).

W 1939 roku na IV Międzynarodowym Kongresie Zootechnicznym w Zurychu z inicjatywy 12 państw, w tym Polski, reprezentowanej przez prezesa PTZ Romana Prawocheńskiego, uchwalono powołanie do życia Europejskiej Federacji Zootechnicznej (EAAP). Prace nad jej utworzeniem, po przerwie w latach wojny, wznowiono w 1947 r. i w 1949 r. Federacja została utworzona. Polskę, mimo zaangażowania w utworzenie Federacji, przyjęto dopiero w lutym 1963 roku. Do 2005 roku Polska reprezentowana

była przez Polskie Towarzystwo Zootechniczne, a następnie oficjalnym reprezentantem Polski w EAAP zostało Krajowe Centrum Hodowli Zwierząt. Członkowie Polskiego Towarzystwa Zootechnicznego aktywnie uczestniczą w pracach Europejskiej Federacji Zootechnicznej. Bardzo ważną formą działalności Europejskiej Federacji jest organizacja jej dorocznych Zjazdów w różnych krajach członkowskich. W Polsce PTZ zorganizował dotychczas 3 takie Kongresy tzn. w 1975, 1998 i 2015 roku [1, 2, 3].

Od 1974 roku ponownie zaczęły w ramach PTZ pracować sekcje specjalistyczne. Powołanie sekcji wynikało z przekazania Towarzystwu w 1972 r. przez Komitet Nauk Zootechnicznych PAN zadań swoich komisji, zajmujących się poszczególnymi gatunkami zwierząt oraz zmian w formule zjazdów, które miały mieć charakter kongresowy (doniesieniowy). Powołano wówczas 8 sekcji specjalistycznych: Metod Doskonalenia Zwierząt Gospodarskich, Produkcji i Hodowli Koni, Bydła, Trzody Chlewnej, Owiec, Drobiu, Zwierząt Futerkowych i Owadów Użytkowych, Komisja Historyczna. Większość z nich rozwinęła aktywną działalność i funkcjonuje w strukturach Towarzystwa do chwili obecnej. Dotyczy to Sekcji: Chowu i Hodowli Bydła, Owiec i Kóz, Koni, Trzody Chlewnej oraz Zwierząt Futerkowych. W późniejszym czasie powołano Sekcje Chowu i Hodowli Zwierząt Amatorskich i Dzikich (2007 r., obecna nazwa: Chowu i Hodowli Zwierząt Towarzyszących i Dzikich) oraz Praktyki Hodowlanej (2010 r.) a także reaktywowano działalność Sekcji Chowu i Hodowli Drobiu oraz Żywienia Zwierząt.

Polskie Towarzystwo Zootechniczne prowadziło również na szeroką skalę szkolenie służb zootechnicznych i pracowników naukowych oraz rozwijało działalność wydawniczą. Od 1 lipca 1927 r., jako organ Towarzystwa, zaczął ukazywać się „Przegląd Hodowlany – miesięcznik ilustrowany poświęcony teorii i praktyce hodowli zwierząt domowych”. Jego pierwszym redaktorem był T. Konopiński. Ostatni numer „Przeglądu Hodowlanego” przed wybuchem II Wojny Światowej ukazał się 1 lipca 1939 r. Wznowienie wydawania PH miało miejsce 1 stycznia 1946 r. w Krakowie, gdzie wydawany był do końca 1947 r. Z dniem 1 stycznia 1948 r. miesięcznik przejął Państwowy Instytut Wydawnictw Rolniczych, a następnie Państwowy Instytut Wydawnictw Rolniczych i Leśnych, który wydawał go do 1 kwietnia 1990 r. Następnie „Przegląd Hodowlany” ponownie staje się organem statutowym PTZ pełniąc rolę „łącznika” między nauką a praktyką hodowlaną. Od 2013 roku „Przegląd Hodowlany” ukazuje się jako dwumiesięcznik [1, 2, 3].

Polskie Towarzystwo Zootechniczne wydawało również czasopisma typowo naukowe. W latach 1954-1989 PTZ było wydawcą „Przeglądu Naukowej Literatury Zootechnicznej”. W roku 1990 wznowiło druk (wydawanych sporadycznie w okresie międzywojennym) „Zeszytów Naukowych Przeglądu Hodowlanego”, zawierających materiały ze zjazdów naukowych o charakterze kongresowym, które w 2005 roku zamieniono w typowe czasopismo naukowe – kwartalnik „Roczniki Naukowe PTZ”. Od roku 2022 czasopismo ukazuje się pod nazwą „Animal Science and Genetics” [1, 2, 3]. Ponadto wydawane są materiały konferencyjne z corocznych Zjazdów Naukowych Polskiego Towarzystwa Zootechnicznego oraz innych wydarzeń naukowych.

Towarzystwo jest organizatorem dwóch ważnych corocznych konkursów: na najlepszą pracę magisterską (od 1983 r.) i najlepszą pracę doktorską (od 2008 r.) z zakresu zoo-

techniki i rybactwa. Na podstawie zatwierdzonego przez Zarząd Główny regulaminu, wylaniany przez sądy konkursowe laureaci wyróżniani są odpowiednimi dyplomami i – w miarę możliwości – nagrodami pieniężnymi. Dotychczas odbyło się 40 edycji konkursu prac magisterskich i 15 edycji konkursu prac doktorskich. W każdym roku wyniki konkursu publikowane są na łamach „Przeglądu Hodowlanego”, w ostatnich latach także na stronie internetowej PTZ, a na corocznym Zjeździe Towarzystwa są wręczane nagrody. W 2016 roku ustanowiono Nagrodę Specjalną im. Profesora Bronisława Raka dla autora najlepszej pracy w danej edycji Konkursu na najlepszą pracę magisterską z zakresu zootechniki i rybactwa. Laureatami Nagrody Specjalnej zostali: 2016 – Marcin Sońta; 2017 – Aneta Lewandowska; 2018 – Magdalena Gleindek; 2019 – Dominika Głowacka; 2020 – Kamil Drabik; 2021 – Anna Parysek; 2022 – Elżbieta Kosiak; 2023 – Gabriela Cieleń.

Niezwykle istotna jest też współpraca Polskiego Towarzystwa Zootechnicznego z uniwersytetami, instytutami badawczymi, instytucjami związanymi z rolnictwem (np. z Krajowym Centrum Hodowli Zwierząt w Warszawie, Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Krajowym Ośrodkiem Wsparcia Rolnictwa, Ośrodkami Doradztwa Rolniczego), towarzystwami naukowymi oraz z szeroko pojętą praktyką. Uczelnie udostępniają swoje pomieszczenia wraz z mediami, w których odbywają się zjazdy, sympozja, sesje referatowo-dyskusyjne i warsztaty. Większość członków PTZ to pracownicy naukowcy tych uczelni. Podobną funkcję spełniają też instytuty naukowe, jeśli idzie o organizację specjalistycznych sympozjów. Swoją potencjał udostępniają: Instytut Zootechniki – PIB w Krakowie, Instytut Genetyki i Biotechnologii Zwierząt PAN w Jastrzębcu, a także Instytut Fizjologii i Żywienia Zwierząt PAN w Jabłonie. Komitet Nauk Zootechnicznych i Akwakultury Polskiej Akademii Nauk, jako organizacja integrująca uczonych z dyscypliny zootechnika i rybactwo współpracuje z PTZ w zakresie organizacji imprez naukowych upowszechniających wyniki badań. Bardzo ważna jest współpraca PTZ z członkami wspierającymi, którzy od wielu lat wspomagają działalność statutową Towarzystwa oraz dofinansowują nagrody dla laureatów konkursów na najlepszą pracę doktorską i magisterską z zakresu zootechniki i rybactwa.

Za wkład w rozwój nauk rolniczych, Wydział Nauk Rolniczych i Leśnych Polskiej Akademii Nauk przyznał w 1988 roku Polskiemu Towarzystwu Zootechnicznemu, Medal im. Michała Oczapowskiego.

Władzą stanowiącą Towarzystwa jest Walne Zebranie Członków Towarzystwa. W pierwszych latach po drugiej wojnie światowej zebrania takie odbywały się co rok. W wyniku zmian statutowych, w latach 1974-2016 odbywały się one co trzy lata, a po ostatniej zmianie statutu PTZ w 2017 roku odbywają się co 4 lata. Walne Zebranie Członków odbywa się w czasie zjazdu sprawozdawczo-wyborczego, podczas którego ustępujący zarząd składa sprawozdanie ze swej działalności, a po uzyskaniu absolutorium następuje wybór nowych władz: Prezesa, Zarządu Głównego, Komisji Rewizyjnej i Sądu Koleżeńskiego. Do zakresu działania Walnego Zebrania Członków Towarzystwa należy m.in.: określanie głównych kierunków działania i rozwoju Towarzystwa; uchwalanie statutu i dokonywanie jego zmian czy nadawanie Godności Członka Honorowego PTZ. Bieżącą działalnością Towarzystwa kieruje Zarząd Główny, mając do pomocy Biuro oraz

Zarządy poszczególnych kół. Do Zarządu Głównego wchodzi z urzędu wybrani przewodniczący kół oraz wybrani przez Walne Zebranie członkowie Towarzystwa w liczbie odpowiadającej liczbie kół. Zarząd ze swego grona wybiera Prezydium, w skład którego wchodzi prezes, wiceprezesi, sekretarz i skarbnik. W 100-letniej historii funkcję prezesa Towarzystwa pełniły 23 osoby. Towarzystwo utrzymuje się ze składek członkowskich, działalności wydawniczej, wsparcia darczyńców i sponsorów.

Polskie Towarzystwo Zootechniczne poprzez działalność swoich członków, stara się sprostać wyzwaniom współczesnej zootechniki i rybactwa. Tymi wyzwaniami są: opłacalna produkcja żywności wysokiej jakości, upowszechnianie metod prowadzenia chowu i hodowli zwierząt gospodarskich zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju, wymaganiami dobrostanu zwierząt i z wymogami ochrony środowiska a także dbałość o właściwy społeczny wizerunek hodowcy.

Działalność Polskiego Towarzystwa Zootechnicznego im. Michała Oczapowskiego została opisana w trzech tomach „Kart z dziejów Zootechniki Polskiej” wydanych z okazji 50-lecia (1973 r.), 75-lecia (1997 r.) oraz z okazji Jubileuszu 100-lecia PTZ (2022 rok). Bieżące informacje o działalności Polskiego Towarzystwa Zootechnicznego zamieszczane są na stronie internetowej: <http://ptz.icm.edu.pl/>.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

Europejskiej Federacji Zootechnicznej (European Federation Of Animal Science, EAAP)

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE)

ALKIEWICZ W., 2017 – Wspomnienia starego owczarza. Polskie Towarzystwo Zootechniczne, Warszawa.

CZARNOWSKA Z., NOWICKA M., PRUSKI W., SKULMOWSKI J., WITCZAK F. (red.), 1973 – Karty z dziejów Zootechniki Polskiej na 50-lecie (1922-1972) Polskiego Towarzystwa Zootechnicznego im. Michała Oczapowskiego. Część I, lata 1922-1972. Państwowe Wydawnictwo Rolnicze i Leśne, Warszawa.

FILISTOWICZ A., JUSZCZAK J., WĘŻYK S. (red.), 1997 – Karty z dziejów Zootechniki Polskiej na 75-lecie (1922-1972) Polskiego Towarzystwa Zootechnicznego im. Michała Oczapowskiego. Część II, lata 1972-1997. Polskie Towarzystwo Zootechniczne, Warszawa.

LITWIŃCZUK Z., REKLEWSKI Z., PŁUŻAŃSKA J. (red.), 2022 – Karty z dziejów zootechniki polskiej na 100-lecie (1922-2022) Polskiego Towarzystwa Zootechnicznego im. Michała Oczapowskiego. Część III, lata 1997-2022. Wyd.: Wydawnictwo Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie.

NOWICKI B., PAWLINA E., KRUSZYŃSKI W., ŁOŚ P., 1994 – Leksykon terminów z zakresu genetyki i hodowli zwierząt. Polskie Towarzystwo Zootechniczne, Warszawa.

Monografia „*Quo vadis zootechniko?*” (2018, ISBN 978-83-953168-0-7; nakład 200 egzemplarzy) opracowana na podstawie wygłoszonych referatów i dyskusji przeprowadzonej podczas I Kongresu Zootechniki Polskiej „*Quo vadis zootechniko?*”, który odbył się w dniach 21-22 czerwca 2018 roku w Warszawie. Monografia zawiera 6 rozdziałów, 215 stron).

Monografia „*Quo vadis zootechniko?*” (2021, ISBN 978-83-953168-1-4; nakład 200 egzemplarzy) opracowana na podstawie wygłoszonych referatów i dyskusji przeprowadzonej podczas

II Kongresu Zootechniki Polskiej „*Quo vadis zootechniko?*”, który odbył się w dniach 17-18 czerwca 2021 roku w Warszawie. Monografia zawiera 4 rozdziały, 225 stron).

Monografia „*Quo vadis zootechniko?*” (2022, ISBN 978-83-953168-3-8; nakład 200 egzemplarzy) opracowana na podstawie wygłoszonych referatów i dyskusji przeprowadzonej podczas III Kongresu Zootechniki Polskiej „*Quo vadis zootechniko?*”, który odbył się w dniach 9-10 czerwca 2022 roku w Warszawie. Monografia zawiera 4 rozdziały, 222 strony).

REKLEWSKA B., PIOTROWSKI J., ZIOŁECKA A., PIOTROWSKA K., (red.), 1995 – Słownik terminologii zootechnicznej. Polskie Towarzystwo Zootechniczne, Warszawa.

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE (CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

„**Przegląd Hodowlany**” – organ Polskiego Towarzystwa Zootechnicznego, wydawany jest od 1927 roku, obecnie jako dwumiesięcznik, dostępny w prenumeracie. Adresowany jest głównie do osób zawodowo zajmujących się hodowlą oraz użytkowaniem zwierząt. Stanowi forum upowszechniania wyników badań nauk zootechnicznych oraz wymiany poglądów ludzi związanych z produkcją zwierzęcą. Zamieszczane artykuły prezentują najnowszą wiedzę z zakresu genetycznego doskonalenia zwierząt gospodarskich, ich żywienia, dobrostanu, zdrowia, profilaktyki i higieny zootechnicznej, jakości produktów pochodzenia zwierzęcego, a także prawnej ochrony zwierząt, bezpieczeństwa żywności, organizacji produkcji zwierzęcej. Są one opracowane na podstawie najnowszych wyników badań naukowych, co przyczynia się do szybszego upowszechniania wiedzy zootechnicznej i sprzyja innowacyjności w zakresie chowu i hodowli zwierząt. W „Przeglądzie Hodowlanym” publikują naukowcy z uczelni i instytutów związanych z rolnictwem, a także przedstawiciele związków hodowców zwierząt. Wszystkie artykuły naukowe są recenzowane. Część z nich zawiera streszczenie w języku angielskim. Czasopismo jest indeksowane przez AGRO, Index Copernicus, EBSCO.

Strona czasopisma: <http://ph.ptz.icm.edu.pl/>

Kwartalnik „**Animal Science And Genetics**” jest czasopismem naukowym wydawanym przez Polskie Towarzystwo Zootechniczne i jest przeznaczone do publikowania manuskryptów z dyscypliny **zootechnika i rybactwo** (animal science and fisheries). Wcześniej czasopismo miało tytuł: „Roczniki Naukowe Polskiego Towarzystwa Zootechnicznego” (e-ISSN 2719-3934) ukazywało się w latach 2005-2021 i było kontynuacją „Zeszytów Naukowych Przeglądu Hodowlanego” powstałych w 1990 roku. Czasopismo publikowane przez Polskie Towarzystwo Zootechniczne jest poddawane okresowej ocenie prowadzonej przez Ministerstwo Edukacji i Nauki – obecnie posiada 70 punktów (wg listy opublikowanej w 2024 roku). W wyniku oceny przeprowadzonej przez Index Copernicus w 2022 roku osiągnęło maksymalną punktację ICV=100,00. W „**Animal Science And Genetics**” publikowane są wyłącznie oryginalne prace naukowe oraz prace przeglądowe poddane ocenie dwóch niezależnych recenzentów (dwustronnie anonimowo). Ostateczną decyzję o druku podejmuje Komitet Redaktorów.

Prace zamieszczane są w 11 działach: Genetyka i hodowla zwierząt, Systemy i technologie użytkowania zwierząt, Żywienie zwierząt, Rozród zwierząt, Jakość produktów zwierzęcych, Biotechnologia zwierząt, Anatomia zwierząt, Profilaktyka weterynaryjna, Rybactwo i akwakultura, Hodowla zwierząt dziko żyjących i towarzyszących, Zachowanie się i dobrostan zwierząt.

„**Animal Science And Genetics**” umożliwia bezpośredni dostęp do aktualnej i potrzebnej wiedzy dla naukowców, praktyków i doradców rolniczych zajmujących się produkcją zwierzęcą. Dostęp do tekstów prac naukowych zamieszczonych na stronie internetowej jest bezpłatny –

czasopismo jest OA – Open Access, a wszystkie prace mają indywidualny numer DOI. Czasopismo jest indeksowane w bazach: SCOPUS, AGRO, Index Copernicus, EBSCO, Google Scholar, DOAJ, ERIHPLUS, AGRIS, Crossref, ASCI.

Strona czasopisma: <https://zootechnical.com/resources/html/cms/MAINPAGE>

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

Statut Polskiego Towarzystwa Zootechnicznego im. Michała Oczapowskiego, Warszawa, 2017.

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE)

Czarnowska Z., Nowicka M., Pruski W., Skulmowski J., Witczak F. (red.), 1973 – Karty z dziejów Zootechniki Polskiej na 50-lecie (1922-1972) Polskiego Towarzystwa Zootechnicznego im. Michała Oczapowskiego. Część I, lata 1922-1972. Państwowe Wydawnictwo Rolnicze i Leśne, Warszawa.

Filistowicz A., Juszczak J., Wężyk S. (red.), 1997 – Karty z dziejów Zootechniki Polskiej na 75-lecie (1922-1972) Polskiego Towarzystwa Zootechnicznego im. Michała Oczapowskiego. Część II, lata 1972-1997. Polskie Towarzystwo Zootechniczne, Warszawa.

Litwińczuk Z., Reklewski Z., Płużańska J. (red.), 2022 – Karty z dziejów zootechniki polskiej na 100-lecie (1922-2022) Polskiego Towarzystwa Zootechnicznego im. Michała Oczapowskiego. Część III, lata 1997 - 2022. Wyd.: Wydawnictwo Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie.

Luchowiec J. 2002 – Polskie Towarzystwo Zootechniczne im. Michała Oczapowskiego. *Heureka – Problemy Społecznego Ruchu Naukowego*, 8 (3-4): 95-108.

Ziolecka A., 2002 – Najważniejsze wydarzenia w Polskim Towarzystwie Zootechnicznym w czasie 80-letniej działalności. *Przegląd Hodowlany*, 9: 5-9.

PROF. DR HAB. ANNA WÓJCIK

PSZCZELNICZE TOWARZYSTWO NAUKOWE

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1987. **Siedziba:** 24-100 Puławy, ul. Sosnowa 1, <https://miesiecznik-pszczelarstwo.pl/> Adres mailowy: pawel.migdal@upwr.edu.pl. **Struktura organizacyjna:** Walne Zebranie Członków, Zarząd Główny, Główna Komisja Rewizyjna, Sąd Koleżeński. **Liczba członków:** 108 w tym 3 honorowych. **Prezesi:** Leon Bornus (1987-1990), Wojciech Skowronek (1990-96), Andrzej Pidek (1996-1999), Zdzisław Wilkaniec (1999-2005), Jerzy Demetraki-Paleolog (2005-2013), Adam Tofilski (2013-2016), Zbigniew Kołtowski (2016-2019), Monika Fliszkiewicz (2019-2026), Paweł Migdał (2026-). **Sekretarze naukow:** Janusz Bartoszewicz (1987-1990), Andrzej Pidek (1990-1996), Jerzy Wilde (1996-1999), Jerzy Wilde (1999-2003), Jerzy Demetraki-Paleolog (2003-2005), Jerzy Wilde (2005-2026), Adam Tofilski (2026-).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Pszczelnicze Towarzystwo Naukowe (PTN) powstało w 1987 roku. Jego założycielami byli: prof. dr hab. Leon Bornus, prof. dr hab. Bożena Chuda-Mickiewicz, ks. Henryk Ostach, prof. dr hab. Wojciech Skowronek, prof. dr hab. Jerzy Woyke, prof. dr hab. Halina Woyke, prof. dr hab. Jerzy Bobrzecki, Janusz Bartoszewicz, prof. dr hab. Ryszard Kostecki, dr Wanda Ostrowska, dr hab. Andrzej Pidek. PTN jest posiadającym osobowość prawną zrzeszeniem osób zajmujących się czynnie pszczelnictwem i pszczelarstwem w krajowych instytucjach naukowo-badawczych i ośrodkach badawczo-rozwojowych, przedsiębiorstwach sektora pszczelarskiego oraz pszczelarzy praktyków. Do roku 2021 siedziba władz naczelnych Towarzystwa znajdowała się w Warszawie przy ul. Świętokrzyskiej 20, a obecnie mieści się w Puławach na ul. Sosnowej 1.

Najwyższą Władzą Towarzystwa jest Walne Zebranie Członków. Decyzje dotyczące zasad realizacji poszczególnych zadań uchwalonych przez Walne Zebranie Członków podejmuje Zarząd Główny, którego posiedzenia odbywają się przynajmniej raz na pół roku. Natomiast raz w roku ma miejsce Walne Zebranie Członków, na którym są przedstawiane sprawozdania z bieżącej działalności Towarzystwa oraz podejmowane niezbędne decyzje i uchwały. Zebrania zdawczo-wyborcze odbywają się co trzy lata.

Ramy działalności PTN określa Statut, zgodnie z którym nadrzędnym celem jest podejmowanie bądź wspieranie inicjatyw mających na celu rozwój pszczelnictwa i upowszechnianie jego osiągnięć w krajowej praktyce pszczelarskiej. Działalność Towarzystwa koncentruje się zatem na inspirowaniu środowiska naukowego do podejmowania prac naukowo-badawczych z dziedziny pszczelnictwa, udziale w tworzeniu programów kształcenia zawodowego, organizowaniu wydarzeń o charakterze dydaktycznym, uczestniczeniu w nich bądź ich promowaniu, a także prezentowaniu osiągnięć naukowych z zakresu pszczelnictwa w gremiach krajowych i międzynarodowych.

Do najważniejszych, stałych elementów działalności PTN, podejmowanych od chwili jego powołania, należy organizacja (wspólnie z Instytutem Ogrodnictwa Państwowym Instytutem Badawczym w Skierniewicach) corocznej Naukowej Konferencji Pszczelarskiej, poświęconej prezentacji aktualnych prac badawczych z zakresu pszczelnictwa i pszczelarstwa, prowadzonych w krajowych jednostkach naukowych. Udział w konferencji biorą także przedstawiciele zagranicznych ośrodków badawczych. Równie istotną formą działalności Towarzystwa jest udział w pracach wydawniczych jedyne go krajowego, anglojęzycznego periodyku naukowego „Journal of Apicultural Science”, w którym publikowane są zarówno wyniki oryginalnych prac badawczych, jak i artykuły poglądowe dotyczące wszystkich aspektów życia pszczół i szeroko pojętego pszczelarstwa. Czasopismo wydawane jest w formie papierowej i elektronicznej – w modelu otwartego dostępu dwa razy w roku. Aktualnie „Journal of Apicultural Science” widnieje w wielu indeksach baz bibliometrycznych o zasięgu międzynarodowym, w tym w bazie Web of Science. Periodyk stanowi kontynuację czasopisma wydawanego do 2001 roku w języku polskim pod nazwą „Pszczelnicze Zeszyty Naukowe”. Obecna pozycja czasopisma „Journal of Apicultural Science” jest m.in. efektem ogromnego zaangażowania członków PTN w jego proces wydawniczy. W latach 2012-2014 Zarząd Główny, w ramach

programu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego “Index Plus”, zrealizował projekt mający na celu podniesienie poziomu merytorycznego czasopisma i zwiększenie jego zasięgu na rynku naukowych wydawnictw apidologicznych. W konsekwencji doprowadził do stworzenia czasopisma o randze międzynarodowej.

Od 1991 roku PTN jest także wydawcą popularnonaukowego miesięcznika „Pszczelarstwo”, zapewniając tym samym kontynuację procesu redakcyjnego najstarszego polskiego magazynu branżowego, ukazującego się nieprzerwanie od 1950 roku. Ten rodzaj działalności Towarzystwa należy uznać za jedno z podstawowych narzędzi służących realizacji zadań mających na celu upowszechnianie wiedzy z dziedziny pszczelarstwa. Autorami artykułów są przede wszystkim pracownicy naukowcy krajowych instytutów i uczelni wyższych w tym członkowie Towarzystwa, którzy są także członkami Rady Programowej czasopisma.

Każdego roku PTN obejmuje swoim patronatem wiele ogólnopolskich i regionalnych wydarzeń branżowych – konferencji, kiermaszy, wystaw – poświęconych m.in. upowszechnianiu wiedzy o pszczołach, środowisku ich życia czy produktach pszczelich. Członkowie PTN są cenionymi wykładowcami kursów, szkoleń i warsztatów przeznaczonych nie tylko dla pszczelarzy praktyków czy adeptów pszczelarstwa, ale również dla ogółu społeczeństwa. Przez wiele lat Towarzystwo było także organizatorem konkursu na wyróżniającą się pracę dyplomową absolwentów Technikum Pszczelarskiego w Pszczelej Woli lub pracę magisterską z dziedziny pszczelarstwa. Zwycięzców honorowano nagrodami ufundowanymi przez Towarzystwo.

Działalność edukacyjna jest główną, choć nie jedyną, platformą współpracy PTN z organizacjami pszczelarskimi, m.in. Polskim Związkiem Pszczelarskim, Stowarzyszeniem Pszczelarzy Zawodowych, Śląskim Związkiem Pszczelarskim, czy Stowarzyszeniem Pszczelarzy Polskich „Polanka”.

NAUKI O ZIEMI I GÓRNICZE

POLSKIE TOWARZYSTWO GEMMOLOGICZNE

POLISH GEMMOLOGICAL ASSOCIATION

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1988. **Siedziba:** 00-004 Warszawa, ul. Marszałkowska 138 Ip. **Struktura organizacyjna:** Walne Zgromadzenie Członków, Zarząd Główny. **Liczba członków:** 38 (1988), 135 (2025). Strona internetowa: www.ptgem.org.pl. E-mail: sobczakt1@wp.pl. Tel. +48 601 816 103. **Prezesi:** Wiesław Heflik (1988-94), Nikodem Sobczak (1994--2009), Tomasz Sobczak (2009-). **Sekretarze gen:** Piotr Gunia, Lucyna Natkaniec-Nowak, Tomasz Sobczak, Justyna Ożdżeński, Jan Krakarszkiewicz (2023-).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Polskie Towarzystwo Gemmologiczne powstało staraniem grupy inicjatywnej skupionej wokół b. Centralnego Ośrodka Probiernictwa i Gemmologii i Rady ds. Metrologii przy b. Polskim Komitecie Normalizacji, Miar i Jakości. Grupę inicjatywną w liczbie 38 osób tworzyli m.in. przedstawiciele gemmologicznych środowisk naukowych Warszawy (prof. Barbara Kosmowska-Ceranowicz, doc. Nikodem Sobczak, mgr inż. Tomasz Sobczak, mgr Krzysztof Bielecki, prof. Andrzej Szymański), Wrocławia (prof. Andrzej Grodzicki, prof. Michał Sachanbiński), Krakowa (prof. Wiesław Heflik, dr Lucyna Natkaniec-Nowak, dr Helena Pitera, prof. Włodzimierz Parachoniak), Katowic (dr hab. Jan Rzymelka), znani w Polsce przedstawiciele złotników i twórców biżuterii (m.in. Michał Śniegocki i Stanisław Zdanowicz – z Warszawy, Janusz Kowalski – z Krakowa) oraz przedstawiciele instytutów branżowych (dr Janusz Czesław, dr Hubert Sylwestrzak, mgr Jan Obląkowski i in.) i instytucji zajmujących się szkoleniem kadr jubilerskich lub wyrobem biżuterii (Edward Rakowicz (Poznań), Jerzy Włodawiec (Poznań), Wojciech Osiński (Wrocław), Franciszek Olczyk (Wrocław), Jerzy Kubica (Warszawa), Jacek Zięta (Warszawa), Józef Bogacz (Sosnowiec), Jacek Rutczyński (Kielce).

Towarzystwo rozpoczęło działalność w 1988 r. po rejestracji statutu w Urzędzie m.st. Warszawy dnia 11 sierpnia tego roku oraz w sądowym rejestrze stowarzyszeń 10 maja 1989 r. Głównym celem Towarzystwa jest: „rozwijanie gemmologii jako dyscypliny badawczej o kamieniach szlachetnych i ozdobnych oraz krzewienie tej dziedziny wiedzy wśród społeczeństwa; prowadzenie prac własnych oraz inicjowanie i wspaganie innych zmierzających do wprowadzenia naukowych podstaw gemmologii do praktyki

badawczej i diagnostycznej kamieni szlachetnych i ozdobnych; unifikowanie nazewnictwa gemmologicznego zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie standardami międzynarodowymi; reprezentowanie członków Towarzystwa wobec władz państwowych, organizacji społecznych i innych podmiotów – krajowych i zagranicznych; inicjowanie, popieranie i prowadzenie wymiany doświadczeń z zagranicą; podnoszenie kwalifikacji i etyki zawodowej kadr gemmologów”.

Cele Towarzystwa

Towarzystwo realizuje swoje cele m.in. przez: współdziałanie z właściwymi jednostkami administracji państwowej, organizacjami społecznymi, stowarzyszeniami i placówkami naukowymi w sprawach dotyczących ujednolicania w kraju metod badania i oceny jakościowej kamieni szlachetnych i ozdobnych w oparciu o najnowsze osiągnięcia wiedzy i stosowaną w tym zakresie praktyką międzynarodową; organizowanie posiedzeń naukowych, odczytów, wykładów, konkursów i wystaw; organizowanie i prowadzenie działalności szkoleniowej; inicjowanie i współdziałanie w opiniowaniu kwalifikacji osób prowadzących zawodowo ekspertyzy gemmologiczne; certyfikację gemmologów rzeczoznawców PTGem; prowadzenie doradztwa technicznego i konsultacji a także udzielanie informacji fachowych z dziedziny gemmologii władzom państwowym, organizacjom społecznym i innym podmiotom; prowadzenie badań i ekspertyz gemmologicznych w laboratoriach własnych lub akredytowanych przy PTGem; prowadzenie i wspieranie działalności wydawniczej tematycznie związanej z celami Towarzystwa; wydawanie własnego czasopisma i innych publikacji naukowych i popularyzatorskich; współprace i współdziałanie z innymi stowarzyszeniami krajowymi, zagranicznymi i międzynarodowymi; zakładanie i prowadzenie zbiorów okazów kamieni szlachetnych i ozdobnych, ich imitacji i naśladownictw; przyznawanie nagród i wyróżnień z dziedziny gemmologii i jej zastosowań w praktyce.

Członkostwo

Terenem działalności PTGem jest obszar całego kraju. Towarzystwo może zakładać oddziały terenowe. Działania Zarządu Głównego wspierane są w terenie przez tzw. sekretarzy regionalnych (m.in. Białystok, Poznań, Kielce, Kraków, Olsztyn).

PTGem opiera swoją działalność na pracy społecznej ogółu członków. Jest stowarzyszeniem wyższej użyteczności społecznej, nie prowadzi działalności gospodarczej i nie korzysta z dotacji. Członkowie Towarzystwa dzielą się na: zwyczajnych, wspierających i honorowych.

Członkiem zwyczajnym może być każda osoba pełnoletnia, pracująca naukowo lub zawodowo w dziedzinie gemmologii lub interesująca się rozwojem tej dziedziny wiedzy. Członkiem wspierającym może być osoba fizyczna lub prawna zainteresowana działalnością Towarzystwa, która zadeklaruje poparcie finansowe lub inne na rzecz PTGem. Członkiem honorowym może zostać obywatel polski lub cudzoziemiec, szczególnie zasłużony dla Towarzystwa lub polskiej nauki i techniki. Członkostwo honorowe na wniosek Zarządu nadaje Walne Zgromadzenie Członków.

Do chwili obecnej członkostwo honorowe otrzymali: prof. Edward Gübelin (Szwajcaria) i dr inż. Sławomir Safarzyński, a Honorowym Przewodniczącym był dr inż. Nikodem Sobczak.

Zjazdy naukowe

PTGem zorganizowało XIX naukowych zjazdów polskich gemmologów: we Wrocławiu (1999), Wieliczce (2000), Kazimierzu Dolnym (2001), Szczawnicy (2002), Św. Krzyżu (2003), Szczawnicy (2004), Mierkach (2005), Krakowie (2007), Tarnowskich Górach (2008), Warszawie (2009), Złotym Potoku (2010), Puławach (2013), Poznaniu (2014), Smardzewicach (2017), Zawierciu (2018), Lublińcu (2019), Zielonce (2022), Ożarówie Maz. (2013), Łodzi (2025). W zjazdach uczestniczyło ponad 800 osób, wygłoszono łącznie kilkadziesiąt referatów i prelekcji dotyczących aktualnych zagadnień gemmologicznych, w tym m.in. nowych rodzajów kamieni szlachetnych i ozdobnych i sposobów ich identyfikacji, nowych metodyk poprawiania cech jakościowych kamieni jubilerskich, zwłaszcza barwy i stopnia czystości, zaleceń gemmologicznych organizacji międzynarodowych w sprawie trybu i sposobu opracowywania ekspertyz. Opracowano i opublikowano kilka rozpraw o charakterze normatywnym, dotyczących zagadnień terminologicznych i problematyki diagnostycznej kamieni szlachetnych. Towarzystwo współuczestniczyło również w przygotowaniu polskiej wersji normy ISO o diamentach jubilerskich.

Współpraca

Od 1997 r. Towarzystwo aktywnie uczestniczyło w pracach tzw. Forum Jubilerskiego, które skupiało 8 organizacji i stowarzyszeń, zajmujących się całokształtem problematyki metali i kamieni szlachetnych, ich przetwórstwem, obrotem i rzeczoznawstwem. Współpraca w ramach Forum sprzyja propagowaniu wiedzy gemmologicznej i jej wdrażaniu do codziennej praktyki jubilerskiej. Od chwili powstania Towarzystwo współpracuje z krajowymi ośrodkami naukowymi: Uniwersytetem Wrocławskim, Akademią Górniczo-Hutniczą, Uniwersytetem Śląskim, Szkołą Wyższą Rzemiosł Artystycznych i Zarządzania, Muzeum Ziemi PAN, Międzynarodowym Stow. Bursztynników w Polsce, Krajową Komisją Złotniczo-Jubilerską Związku Rzemiosła Polskiego, Krajową Izbą Zegarmistrzowsko-Jubilerską, a poprzez swoich członków także z licznymi narodowymi towarzystwami i instytucjami gemmologicznymi, m.in. Gemmological Institute of America – GIA (USA), Deutsche Gemmologische Gesellschaft – DGemG (RFN), Hoge Raad voor Diamant – HRD (Belgia) i Gemological Institute of Gemology – IGI (Belgia).

Szkolenia

Działalność dydaktyczna Towarzystwa koncentruje się głównie na praktycznym szkoleniu gemmologów, zainteresowanych diagnostyką kamieni szlachetnych i ozdobnych, ich rozpoznawaniem i oceną cech jakościowych, które stanowią podstawę ekspertyz gemmologicznych. Cykle szkoleniowe obejmują diamenty jubilerskie, kamienie szlachetne i ozdobne oraz kamienie pochodzenia organicznego. Szkolenie prowadzą pracownicy naukowcy i gemmologzy praktycy legitymujący się dyplomami takich instytucji, jak: Amerykański Instytut Gemmologii (USA), Wysoka Rada Diamentów (Belgia), Międzynarodowy Instytut Gemmologii (Belgia) oraz Niemieckie Towarzystwa Gemmologiczne (DGemG). Do chwili obecnej Towarzystwo wydało kilkaset certyfikatów kwalifikacji uprawniających do wykonywania rzeczoznawstwa w ściśle określonym zakresie, np. w zakresie diamentów, kamieni szlachetnych czy pereł. Szkolenia są prowadzone stacjonarnie w siedzibie PTGem, na sesjach wyjazdowych krajowych (Poznań, Kraków, Wro-

claw) oraz na szkoleniach zagranicznych w Belgii (Antwerpia) i RFN (Idar-Oberstein). PTGem prowadzi również seminaria i warsztaty stacjonarne i online nt. identyfikacji kamieni szlachetnych, wyceny i oceny kamieni szlachetnych i biżuterii z kamieniami.

MONOGRAFIE

Członkowie PTGem w l. 1988-2025 wydali drukiem łącznie ponad 40 tytułów z dziedziny gemmologii; na uwagę zasługują takie pozycje, jak m.in: N. Sobczak, T. Sobczak: *Wielka encyklopedia kamieni szlachetnych i ozdobnych*; N. Sobczak, T. Sobczak: *Rzeczoznawstwo kamieni jubilerskich*. T. I i II; B. Ceranowicz-Kosmowska: *Znaleziska i dawne kopalnie bursztynu w Polsce*; N. Sobczak, T. Sobczak: *Miary masy kamieni jubilerskich oprawionych*; W. Łapot: *Gemmologia ogólna i gemmologia szczegółowa*, W. Heflik, L. Natkaniec-Nowak: *Minerals of Poland*, W. Heflik, L. Natkaniec-Nowak: *Gemmologia*, N. Sobczak, T. Sobczak: *Opale*, T. Sobczak, N. Sobczak: *Perły*, N. Sobczak, T. Sobczak: *Kość słoniowa i korale*, T. Sobczak, N. Sobczak: *Diamenty jubilerskie*, T. Sobczak, N. Sobczak: *Szmaragdy*, T. Sobczak, N. Sobczak: *Kamienie jubilerskie końca XX w.* T. Sobczak, N. Sobczak: *Kamienie szlachetne – Właściwości, badanie, identyfikacja*; T. Sobczak: *Turmaliny*; T. Sobczak: *Opale*; T. Sobczak: *Barwne diamenty jubilerskie*; T. Sobczak: *Atlas klas czystości brylantów*; T. Sobczak: *Magia diamentów*; T. Sobczak: *Ocena i wycena brylantów*; M. Sachanbiński: *Chryzopraz*; T. Sobczak: *Identyfikacja diamentów poprawianych*; T. Sobczak: *Identyfikacja diamentów syntetycznych*.

ARTYKUŁY

Członkowie PTGem opublikowali ogółem ponad 300 artykułów o charakterze naukowym lub popularnonaukowym – z zakresu gemmologii i jubilerstwa – w czasopismach krajowych i zagranicznych: „Polski Jubiler”, „Mineralogia Polonica”, „Gems&Jewelry”, „Diamonds Review”, „Gems&Gemmology”, „Australian Gemmologist”, „Journal of Gemmology”, „Lapis” , „Zeitschrift der DGemG” i in.

WYDAWNICTWA CIĄGLE

Polski Jubiler, Warszawa 1997 (Wyd. wspólnie ze Stow. Bursztynników Polskich, Stow. Twórców Form Złotniczych i Pol. Tow. Galwanotechnicznym); Gems&Jewelry (2015-2018), Diamonds Review (2018-) (Wyd. pod auspicjami PTGem).

ŹRÓDŁA

Statut Polskiego Towarzystwa Gemmologicznego. Warszawa 2025.

LITERATURA

[*Informacje o działalności Towarzystwa*]. „Mineralogia Polonica” 1989 Vol. 20 No 2; „Normalizacja” 1989 nr 6; Polski Jubiler (1997-2007), Gems&Jewelry (2013-2017) i Diamonds Review (2018-).

TOMASZ SOBCZAK

POLSKIE TOWARZYSTWO GEOFIZYCZNE

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 25.10.1947 (nazwa w latach 1947- 66 Polskie Towarzystwo Meteorologiczne i Hydrologiczne, od 1966 r. – Polskie Towarzystwo Geofizyczne). W skład założycielskiego zespołu PTGeof. wchodził wybitni uczeni i specjaliści z dziedziny nauk geofizycznych: dr Leonard Bartnicki, inż. Artur Born, prof. dr Władysław Gorczyński, doc. dr Romuald Gumiński, inż. Zbigniew Kajetanowicz, mgr Cyprian Kolago, prof. dr Aleksander Kosiba, prof. dr Stanisław Leszczycki, mgr Franciszek Liana, dr Władysław Jan Milata, Ananiasz Rojecki, prof. dr Eugeniusz Romer, prof. dr inż. Włodzimierz Roniewicz, dr Adam Schmuck, prof. Władysław Smosarski, prof. dr Stanisław Turczynowicz, mgr Wacław Wiszniewski, prof. dr August Zierhoffer, dr Stanisław Zych. Okresy działalności: pierwszy, prekursorski – lata 1918-1930, w którym działa Towarzystwo Geofizyków w Warszawie (TGW – później rozwiązane) wspierające nauki o Ziemi oraz meteorologię i hydrologię. Okres drugi – od 1947 r. po odzyskaniu niepodległości Państwa Polskiego do chwili obecnej, w którym wielcy uczeni geofizycy m.in. Antoni Bolesław Dobrowolski, Stefan Hłasek-Hłasko, Stanisław Klinowski, Witold Pogorzelski, Jan Lugeon, Alfred Rundo, Mieczysław Rybczyński włączyli się do organizacji badań naukowych w zakresie nauk geofizycznych. **Siedziba i dane adresowe:** 01-673 Warszawa, ul. Podleśna 61, tel. 22 56-94-164, <https://ptgeof.pl>, ptgeof@imgw.pl **Struktura organizacyjna:** 10 oddziałów: Bałtycki w Gdyni, Katowicki, Krakowski, Lubelski, Łódzki, Pomorski w Toruniu, Poznański, Warszawski, Wrocławski, Oddział Fizyki Wnętrza Ziemi i Przestrzeni Okołoziemskiej w Warszawie. Ponadto działa Sekcja Meteorologii w ramach Europejskiego Towarzystwa Meteorologicznego. **Biblioteka:** 4 133 vol. i ok. 3 000 czasopism. **Archiwum i depozytorium:** dokumentacja przechowywana w Sekretariacie Towarzystwa. **Wydawnictwo:** *Przegląd Geofizyczny*, kwartalnik. W latach 1948-55 ukazywał się pod nazwą *Przegląd Meteorologiczny i Hydrologiczny*; do 2024 r. opublikowano 76 roczników, w tym 208 numerów. Redaktorzy Naczelni: prof. dr Władysław Gorczyński (1948-50), prof. dr Edward Stenz (1950-54), Ananiasz Rojecki, (1955-72), prof. dr inż. Marian Molga, (1972-80), prof. dr hab. inż. Zdzisław Mikulski (1980 - 2010), dr Ewa Bogdanowicz (2011-17), prof. dr hab. Zbigniew Czechowski (2017-). **Liczba członków** (honorowych, rzeczywistych, wspierających): 13, 250. **Prezesi honorowi:** brak. **Prezesi:** prof. dr hab. Stanisław Leszczycki (1947-50), prof. dr Edward Stenz (1951-55), prof. dr inż. Julian Lambor (1956-67), prof. dr Stanisław Zych (1968-76), prof. dr inż. Marian Molga (1977-79), prof. dr hab. Edward Michna (1980-83), doc. dr Alfred Dubicki (1984-2017), prof. dr hab. Rajmund Przybylak (2017-). **Sekretarze generalni:** prof. dr Stanisław Zych (1947-60), prof. dr hab. Władysław Parczewski (1961-63), prof. dr hab. inż. Zdzisław Kaczmarek (1964-66), prof. dr hab. Jerzy Jaworski (1967-69), doc. dr Włodzimierz Chęłchowski (1970-71), prof. dr hab. Jerzy Jaworski (1972-83), doc. dr inż. Włodzimierz Meyer (1984-2004), dr Jerzy Szkutnicki (2004-21), dr Wojciech Ożga (2021-). **Skarbnicy:** inż. Zdzisław Świr-

ski (1947-50), Ananiasz Rojecki (1950-56), dr Stefania Kowalczyk (1956-67), Antoni Bednarek (1967-84), dr hab. Halina Lorenc, prof. IMGW (1984-92), dr Jerzy Szkutnicki (1992-2004), mgr Irena Sawicka (2004-08), prof. dr hab. Zbigniew Czechowski (2008-21); dr hab. Agnieszka Wypych (2021–).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

25 października 1947 r. z inicjatywy prof. Stanisława Turczynowicza (SGGW) powołano Polskie Towarzystwo Meteorologiczne i Hydrologiczne (PTMH). Do grona założycielskiego należało 19 osób, które zostały wymienione w opisie struktury organizacyjnej Towarzystwa.

Powstanie Towarzystwa (w roku 1947, kiedy Polska była w gruzach wojennych) było doniosłym wydarzeniem, oczekiwanym przez środowisko naukowe od wielu lat. W programie Polskiego Towarzystwa Geofizycznego zaproponowano następujące cele: podjęcie działań w organizacji studiów wyższych z zakresu meteorologii, klimatologii i hydrologii, utworzenie własnego wydawnictwa, opracowanie polskiego słownictwa meteorologicznego oraz szeroka popularyzacja wiedzy meteorologicznej i hydrologicznej. Towarzystwo realizuje swoje cele także przez prowadzenie badań i studiów w zakresie nauk geofizycznych, a w szczególności w zakresie hydrologii, oceanologii, meteorologii, klimatologii, agrometeorologii, ochrony środowiska, fizyki wnętrza Ziemi i przestrzeni okołoziemskiej. Statut Towarzystwa został zarejestrowany w dniu 30 marca 1948 r. (zmiany w 1994 r.).

Pierwszym prezesem PTMH został profesor Uniwersytetu Warszawskiego (UW) Stanisław Leszczycki wybitny geograf, wiceminister spraw zagranicznych; funkcję tę pełnił przez trzy lata (1947-1950). W latach 1950-2024 prezesami było 7 wybitnych profesorów z zakresu nauk geofizycznych, wymienionych w pierwszej części niniejszego opracowania, których sylwetki zostały szerzej przedstawione w pracy doc. dr Alfreda Dubickiego i in. (2019; pełna bibliografia w pkt 7).

W krótkim czasie po powstaniu PTMH zorganizowane zostały oddziały terenowe: w 1948 r. Pomorski (z siedzibą w Toruniu), Wrocławski i Krakowski, w 1949 r. – Bałtycki (z siedzibą w Gdyni), 1952 – Warszawski, 1956 – Lubelski, 1958 – Poznański, 1963 – Łódzki, 1974 – Katowicki i 1999 – Fizyki Wnętrza Ziemi i Przestrzeni Okołoziemskiej (z siedzibą w Warszawie). W 2006 r. powstała Sekcja Meteorologii należąca do Europejskiego Towarzystwa Meteorologicznego.

Polskie Towarzystwo Meteorologiczne i Hydrologiczne pod swoją historyczną nazwą funkcjonowało przez 20 lat (1947-1966). W 1966 r. na Walnym Zgromadzeniu Towarzystwa podjęto uchwałę o zmianie nazwy na Polskie Towarzystwo Geofizyczne (PTGeof.). Według obecnie obowiązującego Statutu PTGeof. zgodnie z jego 7 § PTGeof. jest stowarzyszeniem naukowym, a jego głównym celem jest „oddziaływanie na rozwój nauk geofizycznych i ich zastosowań oraz krzewienie i popularyzacja tych nauk wśród ogółu społeczeństwa” (§10). Różnych form działalności towarzystwa w ramach tego celu jest wiele, w tym wymienić można: prowadzenie badań i studiów, organizowanie i udział w wyprawach naukowych, organizowanie konferencji, zjazdów naukowych i posiedzeń

naukowych, organizowanie konkursów naukowych i przyznawanie nagród, wydawanie prac naukowych i własnego czasopisma naukowego; krzewienie nauk wszelkimi innymi sposobami, w tym w ramach współpracy z zagranicą.

Jednym z ważniejszych i priorytetowych zadań PTHM było utworzenie, a potem prowadzenie własnego wydawnictwa, które trwa nieprzerwanie 76 lat. Już w 1948 r., zaledwie rok po powstaniu, powołano do życia czasopismo pt. *Przegląd Meteorologiczny i Hydrologiczny*. Pierwszym redaktorem naczelnym został Władysław Gorczyński, profesor Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, którego 2 lata później zastąpił Edward Stenz, kierując czasopismem do 1954 r. Redaktorami naczelnymi czasopisma w późniejszych latach byli: Ananiasz Rojecki (1955-1974), prof. Marian Molga (1974-1980), prof. Zdzisław Mikulski (1980-2010) oraz dr Ewa Bogdanowicz (2010-2017). Obecnie funkcję tę pełni prof. Zbigniew Czechowski. W 1952 r. powołano redaktorów działowych, których zadaniem było utrzymanie wysokiego poziomu kwartalnika. Decyzją Zarządu Głównego Towarzystwa w 1956 r. dotychczasowy tytuł kwartalnika zmieniono na *Przegląd Geofizyczny*. Od 2017 r. w celu szerszej popularyzacji nauk geofizycznych w społeczeństwie *Przegląd Geofizyczny* wydawany jest on-line na stronie internetowej towarzystwa ptgeof/imgw.pl. W ramach uzyskanych środków z dotacji z Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz własnych systematycznie prowadzona była i wciąż jest digitalizacja zeszytów historycznych czasopisma. W ramach wymiany międzynarodowej *Przegląd Geofizyczny* wysyłany był również do 80. odbiorców zagranicznych. Komitet Redakcyjny w swojej pracy wspomaga Rada Redakcyjna, w skład której wchodzi wybitni pracownicy nauki. Jej długoletnim przewodniczącym (1981-2008) był m. in. prof. dr hab. inż. Zdzisław Kaczmarek. Kolejnym przewodniczącym Rady Redakcyjnej, a także sekretarzem językowym w Komitecie Redakcyjnym, był w latach 2008-2020 prof. dr hab. Marek Grad. Obecnie funkcję przewodniczącego pełni prof. dr hab. Krzysztof Błażejczyk, wybitny biometeorolog, emerytowany profesor PAN. Do Rady Redakcyjnej powołano pięciu uczonych z zagranicznych ośrodków naukowych. Są to: prof. Wojciech Grabowski (NCAR, Boulder, Kolorado, USA), dr Jacek Majorowicz (University of Alberta, Kanada), prof. Andrzej Kijko (University of Pretoria, RPA), prof. Wojciech Krajewski (University of Iowa, USA) oraz prof. Kazimierz Adamowski (University of Ottawa, Kanada). Działalność wydawnicza w ramach *Przeglądu Geofizycznego*, będąca formą kontaktu PTGeof. ze światowym i krajowym środowiskiem naukowym, jest stale usprawniana i unowocześniana.

Oprócz działalności wydawniczej, zawsze traktowanej jako najistotniejsze narzędzie upowszechniania nauki, Towarzystwo organizowało także badania terenowe, zjazdy naukowe, sympozja, konferencje i seminaria. Wykonywano opracowania naukowe, opinie i ekspertyzy. Prowadzono współpracę z uczelniami i instytutami badawczymi, wspierano udział członków w wyprawach naukowych, zwłaszcza na Spitsbergen i do Antarktyki. Od chwili powstania Polskie Towarzystwo Geofizyczne zorganizowało około 85 różnego rodzaju konferencji oraz kilka tysięcy spotkań seminaryjnych w oddziałach. W działalności PTGeof. szczególnie istotne znaczenie mają liczne konferencje naukowe, organizowane zarówno przez Zarząd Główny, jak i poszczególne jego oddziały. Należy dodać, iż były one często organizowane we współpracy z innymi instytucja-

mi – wyższymi uczelniami i IMGW-PIB, z których wywodzi się przeważająca część członków Towarzystwa. Konferencje były i wciąż są jednym z najlepszych sposobów upowszechniania wiedzy, prezentacji wyników badań i wymiany myśli dotyczących współczesnych problemów z zakresu nauk geofizycznych, a także są okazją do zawierania kontaktów osobistych przedstawicieli tych nauk z różnych ośrodków polskich i zagranicznych. Szczególne miejsce w tematyce tych konferencji zajmują hydrologia oraz meteorologia i klimatologia. Bodźcem do podjęcia wielokrotnie problematyki np. zasobów wodnych był fakt, że Polska to jeden z najuboższych, pod tym względem, krajów europejskich. Z kolei wielość organizowanych konferencji klimatycznych, zwłaszcza w ostatnich kilkudziesięciu latach, łączy się z obserwowanym na kuli ziemskiej globalnym ociepleniem.

Na uwagę zasługują konferencje organizowane przez Oddział Fizyki Wnętrza Ziemi i Przestrzeni Okołoziemskiej. Wiele z nich poświęconych jest bowiem zagadnieniom historycznym, np. *Profesor Stefan Manczarski – świat elektromagnetyzmu, Wyprawa na Wyspę Niedźwiedzią – Polska Narodowa Komisja Roku Polarnego 1932/1933* oraz sesje naukowe np. poświęcone Henrykowi Arctowskiemu w 100-lecie jego urodzin czy też polskim uczonym, powstańcom styczniowym, zesłanym w głąb Rosji.

Wyniki wielu konferencji PTGeof., zwłaszcza w XXI wieku, są publikowane w postaci opracowań monograficznych. Do tej pory ukazało się ich około 20, m. in. *Gospodarowanie zasobami naturalnymi w zgodzie z zasadami zrównoważonego rozwoju* (2001), *Dynamika obiegu wody w zlewniach rzecznych* (2001), *Problematyka pomiarów i opracowań elementów meteorologicznych* (2001), *Ekstremalne zjawiska hydrologiczne i meteorologiczne* (2005), *Cywilizacja i żywioły* (2007), *Odrzańska droga wodna stan obecny i perspektywiczny* (2013), *Polar Climate and Environmental Change in the Last Millennium* (2015), *Klimat a społeczeństwo i gospodarka* (2015), *Współczesne problemy klimatu Polski* (2019). Szerzej działalność tego typu opisana została we wcześniej już wspomnianej publikacji doc. dr Alfreda Dubickiego i in. (2019).

Na szczególną uwagę zasługuje *Słownik meteorologiczny* opracowany i opublikowany przez Polskie Towarzystwo Geofizyczne w 2003 r., nad którym prace trwały kilkadziesiąt lat. Zarząd Główny PTGeof. powołał bowiem już w 1987 r. komitet redakcyjny w składzie: dr U. Kossowska-Cezak, prof. dr hab. Tadeusz Niedźwiedź oraz prof. dr Janusz Paszyński. Funkcję redaktora naczelnego pełnił prof. dr hab. T. Niedźwiedź. W opracowaniu *Słownika meteorologicznego* uczestniczyło 29 specjalistów z IMGW, IUNG, PAN, wyższych uczelni i jednostek naukowo-badawczych. Zawiera on ponad 4200 haseł w językach: angielskim, francuskim, niemieckim i rosyjskim. Usilne działania Zarządu Głównego PTGeof. wsparł Komitet Meteorologii i Fizyki Atmosfery PAN. Wielką pomoc w wydaniu słownika okazali także IMGW-PIB oraz Komitet Badań Naukowych. Dzięki szczególnemu zaangażowaniu Prezesa PTGeof. doc. dr Alfreda Dubickiego i Sekretarza Generalnego dr Jerzego Szkutnickiego *Słownik meteorologiczny* ukazał się jako pierwsza polska publikacja porządkująca terminologię meteorologiczną i klimatologiczną oraz z dziedziny nauk pokrewnych. Jego publikacja spełniła uchwałę Walnego Zgromadzenia Towarzystwa podjętą w tej sprawie już w 1947 r.

W ostatnich latach natomiast Zarząd Główny wspierał prace redakcyjne związane z wydaniem w 2022 r. niezwykle ważnej pozycji z zakresu klimatologii historycznej pt. *Wy-*

jątki ze źródeł historycznych o nadzwyczajnych zjawiskach hydrologicznych i meteorologicznych na ziemiach polskich w latach 1601-1920, autorstwa Ryszarda Girgusia. W sposób bardzo aktywny brali w niej udział przede wszystkim następujący członkowie Zarządu Towarzystwa: dr Urszula Kossowska-Cezak, dr hab. Halina Lorenc, prof. IMGW oraz dr Jerzy Szkutnicki.

Inną formą działalności Towarzystwa, w zasadzie najbardziej powszechną, są organizowane w oddziałach spotkania seminaryjne, często z udziałem przedstawicieli ośrodków naukowych z Polski i z zagranicy. Od 1947 r. odbyło się około 6600 takich spotkań.

PTGeof. prowadzi także szeroką współpracę międzynarodową. Szczególny nacisk położony jest na wymianę myśli naukowej wybitnych specjalistów poprzez ich udział w konferencjach i sympozjach naukowych. Towarzystwo ściśle współpracuje nie tylko z Instytutem Meteorologii i Gospodarki Wodnej – PIB, ale także z wieloma innymi instytucjami m.in. z Instytutem Geofizyki PAN, wyższymi uczelniami, Komitetem Geofizyki PAN, oraz towarzystwami: Polskim Towarzystwem Geograficznym, Polskim Towarzystwem Fizycznym, Polskim Towarzystwem Balneologii, Bioklimatologii i Medycyny Fizykalnej. Towarzystwo utrzymywało bliskie kontakty z ośrodkami naukowymi z Czech i Słowacji, a w wyniku wspólnych badań opracowano monografię pt. *Klimat Tatr* (red. M. Konec, Bratislava 1974). Obecnie współpraca międzynarodowa odbywa się również za pośrednictwem Sekcji Meteorologicznej PTGeof., która jest członkiem Europejskiego Towarzystwa Meteorologicznego. Przewodniczącą Sekcji od chwili jej powstania w 2006 roku jest prof. dr hab. Joanna Wibig.

Członkowie PTGeof. wyniki swoich badań upowszechniają bardzo często w ramach współpracy oddziałów z instytutami naukowymi, urzędami i władzami lokalnymi na terenie kraju. Udzielają również wiele wywiadów różnorodnym środkom masowego przekazu: prasie, radiu, telewizji, portalom internetowym, itp.

Dziś PTGeof. liczy 250 członków zrzeszonych w 10 oddziałach. Polskie Towarzystwo Geofizyczne działa już blisko osiemdziesiąt lat i mimo różnych problemów i przeciwności, wykonało liczne zadania w zakresie upowszechniania nauk geofizycznych, od prezentowania dotychczasowych wyników badań do najbardziej aktualnych dociekań dotyczących zmian klimatu, stanowiących wielkie wyzwanie dla nauki, administracji kraju i społeczeństwa.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

Tak jak wspomniano wcześniej Polskie Towarzystwo Geofizyczne współpracuje z Europejskim Towarzystwem Meteorologicznym. Bierze także czynny udział w organizowanych Kongresach Polskich Towarzystw Naukowych.

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE)

Spis obejmuje jedynie wydawnictwa, które ukazały się w XXI wieku:

1) *Dynamika obiegu wody w zlewniach rzecznych* red. J. Jaworski, J. Szkutnicki, IMGW Warszawa 2001; 2) *Gospodarowanie zasobami naturalnymi w zgodzie z zasadami zrównoważonego rozwoju*, red. U. Kossowska-Cezak, I. Sawicka, Warszawa 2001; 3) *Słownik meteorologiczny*

red. T. Niedźwiedź, Warszawa 2003; 4) *Parowanie w cyklu hydrologicznym zlewni rzecznych*, J. Jaworski, Warszawa 2004; 5) *Ekstremalne zjawiska hydrologiczne i meteorologiczne* red. E. Bogdanowicz, U. Kossowska-Cezak, J. Szkutnicki 2005; 6) *Hydrologia, meteorologia, klimatologia - badania naukowe i prognozy w erze informatyzacji*, red. M. Ozga-Zielińska, D. Limanówka, Warszawa 2005; 7) *Cywilizacja i żywiły*, red. J. Szkutnicki, U. Kossowska-Cezak, E. Bogdanowicz, M. Ceran, Warszawa 2007; 8) *Odrzańska droga wodna stan obecny i perspektywiczny*, red. A. Kulczyk, A. Dubicki, D. Olearczyk, Wrocław 2013; 9) *Klimat a społeczeństwo i gospodarka*, red. H. Lorenc, Z. Ustrnul, Warszawa 2015; 10) *Współczesne problemy klimatu Polski*, red. L. Chojnacka-Ozga, H. Lorenc, Warszawa 2019; 11) *Wyjątki ze źródeł historycznych o nadzwyczajnych zjawiskach hydrologicznych i meteorologicznych na ziemiach polskich w latach 1601-1920*, R. Girguś, Warszawa 2022.

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE (CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

Towarzystwo wydaje kwartalnik *Przegląd Geofizyczny* (w latach 1948-55 ukazywał się pod nazwą *Przegląd Meteorologiczny i Hydrologiczny*); do 2024 r. opublikowano 76 roczników.

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

Statut Polskiego Towarzystwa Meteorologicznego i Hydrologicznego, 1948, *Przegląd Meteorologiczny i Hydrologiczny*, 1, 2/4, 173-178; *Statut Polskiego Towarzystwa Geofizycznego*, 1967, *Przegląd Geofizyczny*, 12(20), z. 1, 69-79.

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE)

Molga M., 1958, *Dziesięciolecie istnienia Polskiego Towarzystwa Meteorologicznego i Hydrologicznego*, *Gazeta Obserwatora PIHM*, 11/5, 11-15; 15-lecie wydawnictwa, *Przegląd Geofizyczny*, *Nauka Polska* 1963, 11/2, s. 196; Jaworski J., 1974, *Działalność Polskiego Towarzystwa Geofizycznego w okresie 30-lecia PRL*, *Przegląd Geofizyczny* 19, 3/4, 247-249; Mikulski Z., 1998, *50 lat Polskiego Towarzystwa Geofizycznego - refleksje jubileuszowe*, *Przegląd Geofizyczny*, 43, 1/2, 9-19; Jaworski J., 2009, *Polskie Towarzystwo Geofizyczne* (Polish Society of Geophysics), *Słownik polskich towarzystw naukowych*, 791-795; Bogdanowicz E., Kossowska-Cezak U., Szkutnicki J. (red.), 2009, *Polskie Towarzystwo Geofizyczne 1947-2007*; Dubicki A., 2013, *Polskie Towarzystwo Geofizyczne. Działalność i problemy*, w: Kruszewski Zb. (red.) *Towarzystwa Naukowe w Polsce, dziedzictwo, kultura, nauka, trwanie*, tom. 1, 52-63; Dubicki A., 2017, *70 lat Polskiego Towarzystwa Geofizycznego (1947-2017)*, *Przegląd Geofizyczny* 62, 3-4, 125-151; Dubicki A., Kossowska-Cezak U., Przybylak R., Szkutnicki J., 2019, *Wkład Polskiego Towarzystwa Geofizycznego w upowszechnianie nauk o Ziemi i kształtowanie świadomości*, w: Gulczyński A., Kruszewski Z., (red.) *Rola towarzystw naukowych w rozwoju świadomości obywatelskiej i kulturowej*, Wydawnictwo Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Poznań, 271-282.

PRZYBYLAK R.,
DUBICKI A.,
SZKUTNICKI J.,
OZGA W.

POLSKIE TOWARZYSTWO GEOGRAFICZNE
POLISH GEOGRAPHICAL SOCIETY
SOCIÉTÉ POLONAISE DE GÉOGRAPHIE

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zal.: 1918. **Siedziba:** 00-927 Warszawa, ul. Krakowskie Przedmieście 30. **Struktura organizacyjna:** Walne Zgromadzenie Delegatów, Zarząd Główny (złożony przewodniczących oddziałów i komisji tematycznych), wybieralne Prezydium, Główna Komisja Rewizyjna, Sąd Koleżeński. **Biblioteka:** 11 418 wol. (1976), ok. 12 000 wol. (2003). **Archiwum:** tak. **Liczba członków:** 2941 (1976), 1584 (2003), 1030 (2023). **Prezesi:** Jan Lewiński (1918), Władysław Gorczyński (1919), Karol Bohdanowicz (1920-24), Eugeniusz Romer (1925-26), Władysław Massalski (1926-31), Antoni Sujkowski (1932-41), Stanisław Srokowski (1945-49), Stanisław Leszczycki (1950-53), Rajmund Galon (1954-58), Jerzy Kondracki (1959-68, 1980-81), Alfred Jahn (1968-72), Stanisław Berzowski (1972-78), Bogodar Winid (1978-80), Anna Dylkowa (1981-90), Wojciech Stankowski (1990-93), Jerzy Szupryczyński (1993-96), Andrzej Bonasewicz (1996-97), Florian Plit (1997-2002), Andrzej Jankowski (2002-2006), Jerzy Bański (2006-2012), Antoni Jackowski (2012-2020), Urszula Myga-Piątek (2020-).

Obecne Prezydium Zarządu stanowią:

Przewodnicząca: Urszula Myga-Piątek

Zastępcy Przewodniczącej: Małgorzata Mazurek, Zbigniew Podgórski, Tomasz Wites

Sekretarz: Tomasz Napierała, Zastępca Sekretarza: Agnieszka Latocha-Wites

Skarbnik: Andrzej Soczówka, Zastępca Skarbnika: Małgorzata Flaga, Sekretariat Zarządu Głównego: Elżbieta Markowiak, Beata Maciejewska

Dodatkowo wybieralne władze Towarzystwa stanowią obecnie: Główna Komisja Rewizyjna (przewodnicząca Teresa Sadoń-Osowiecka) i Sąd Koleżeński (przewodnicząca Lidia Jochym). Towarzystwo wyróżnia swoich członków za szczególne zasługi złotą odznaką PTG, a także medalem PTG oraz godnością członka honorowego. Odznaczenia przyznawane są na wniosek Komisji ds. odznaczeń i wyróżnień (przewodniczący Marek Nowosad).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Polskie Towarzystwo Geograficzne założone zostało w dniu 27 stycznia 1918 r. i w początkowym okresie jednoczyło geografów ze wszystkich ziem zaborczych. Zebranie założycielskie odbyło się w Warszawie, a deklaracje członkowskie podpisało 47 osób; dominowali wśród nich profesorowie Uniwersytetów: Warszawskiego i Jagiellońskiego, m.in. Stanisław Lencewicz, Jan Lewiński, Jerzy Loth, Bolesław Olszewicz, Stanisław Poniatowski i Ludomir Sawicki. Członkami założycielami byli przedstawiciele różnych zawodów i specjalności naukowych, oprócz geografów m.in. ekonomiści, historycy, socjologowie, meteorolodzy, geolodzy, botanicy, zoologowie i antropolodzy.

W okresie międzywojennym funkcjonowały, posiadające dużą autonomię, oddziały terenowe w Krakowie, Poznaniu, Katowicach, Łodzi i Warszawie oraz Komisje: Kartograficzna, Geografii Historycznej, do Spraw Nauczania Geografii (później Dydaktyczna), a ponadto Sekcja Odczytowa. Od 1918 r. Towarzystwo wydawało „Przegląd Geograficzny”, a od 1923 r. Oddział Krakowski publikował „Wiadomości Geograficzne”. Trzecim w kolejności periodykiem z zakresu geografii, jaki pojawił się w II Rzeczypospolitej, było „Czasopismo Geograficzne”. Zaczęło się ukazywać późną wiosną 1923 r. i jest wydawane do dziś (w czerwcu 2023 r. obchodzono w Poznaniu uroczyste stulecie „Czasopisma Geograficznego”). Pierwszy zjazd PTG odbył się w dniach 20-23 sierpnia 1921 r. w Kielcach. W latach późniejszych członkowie Towarzystwa spotykali się corocznie na Walnych Zebraniach, odbywały się też Zjazdy Geografów Polskich, których PTG było współorganizatorem. W 1927 r. zorganizowało II Zjazd Geografów Słowiańskich, a w 1934 r. było współorganizatorem Kongresu Geograficznego Międzynarodowej Unii Geograficznej (International Geographical Union – IGU) w Warszawie. Do czasów II Wojny Światowej najwięcej członków (659) Towarzystwo posiadało w 1924 r., w latach późniejszych ich liczba systematycznie malała aż do 194 w 1935 r. W okresie międzywojennym PTG nie było jedynym towarzystwem skupiającym geografów, istniały niezależne Towarzystwa Geograficzne: we Lwowie (od 1926) i Poznaniu (od 1928) oraz założone w 1923 r. Zrzeszenie Polskich Nauczycieli Geografii.

Po przerwie w latach II wojny światowej Towarzystwo wznowiło działalność 6 maja 1945 r. w Warszawie. W czerwcu 1946 r. we Wrocławiu odbył się Zjazd Geografów Polskich, na którym zjednoczono wszystkie przedwojenne towarzystwa geograficzne i przyjęto nową strukturę organizacyjną PTG. W jego skład weszły Wydziały: Spraw Naukowych oraz Geografii Szkolnej i Popularyzacji Geografii. W latach 1946-53 Towarzystwo było głównym ośrodkiem badań geograficznych w Polsce, prowadziło m.in. prace związane z wykonywaniem map geomorfologicznej i hydrologicznej Polski, a także opracowywało bibliografię geografii polskiej. W 1953 r., częściowo na bazie struktur PTG, powstał Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN. Przejął on dużą część działalności naukowo-badawczej, a także wydawanie „Przeglądu Geograficznego”. Odtąd PTG zajmowało się przede wszystkim działalnością popularyzatorską oraz związaną z dydaktyką geografii. Wydawano miesięcznik popularnonaukowy „Poznaj Świat”, a także organizowano wyprawy naukowe (m.in. w l. 1965-66 jachtem „Śmiały” wokół Ameryki Południowej, w 1968 – na Islandię). W tym okresie Towarzystwo korzystało z podmiotowego dofinansowania z budżetu państwa, a na etatach i ryczałtach zatrudniało nawet ponad 50 osób (w 1969 r.). Występowały znaczne fluktuacje liczby członków: po wzroście w l. 1945-49 nastąpił wyraźny spadek w początku lat 50., potem ponowny wzrost do 2,5 tys. członków w 1956 r., spadek w latach następnych i wzrost do 3 tys. członków w 1968 r. oraz 3418 w 1978 r.

W latach 80. i początku 90. XX w. nastąpiło radykalne załamanie stanu liczbowego (do 1000 ok. 1995 r.) i podstaw materialnych działania Towarzystwa. Koniec lat 90. przyniósł pewną poprawę, wzrosła liczba członków, ustabilizowała się sytuacja finansowa Towarzystwa, zwiększyło się znaczenie działalności o charakterze naukowo-badawczym, podejmowanej najczęściej wspólnie z innymi podmiotami (uczelnie, instytuty). W 2001 r. dokonano zmian w statucie PTG, dostosowując je do nowych realiów społecz-

no-gospodarczych. W 2024 r. nastąpiła kolejna modyfikacja Statutu (w trakcie rejestracji sądowej), w miejsce Prezydium wybierany będzie Zarząd, a dawny Zarząd (złożony z przewodniczących oddziałów i komisji) stanowić będzie Rada Główna PTG.

Obecnie Towarzystwo zrzesza osoby związane z geografią, także nie będące geografami z wykształcenia, przede wszystkim nauczycieli akademickich i szkolnych wszystkich poziomów, pracowników instytutów naukowych, a także studentów, emerytów oraz innych sympatyków dyscypliny. Statutowe cele Towarzystwa obejmują: działanie na rzecz rozwoju nauk geograficznych i nauczania geografii, upowszechnianie w społeczeństwie wiedzy geograficznej, a zwłaszcza naukowego poznawania kraju; szerzenie zasad prawidłowego gospodarowania w środowisku geograficznym; podnoszenie kwalifikacji naukowych i zawodowych członków; ochronę pozycji zawodowej geografów; wspieranie czasopism naukowych z zakresu geografii społeczno-ekonomicznej i gospodarki przestrzennej oraz zakresu nauk o Ziemi, promocję i upowszechnianie osiągnięć naukowych, dydaktycznych oraz współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym.

Środki na realizację zadań pochodzą ze składek członkowskich, dotacji i darowizn, wpływów z wydawnictw, badań naukowych i ekspertyz; prace wydawnicze są dofinansowywane przez Komitet Badań Naukowych oraz z celowych programów ministerialnych (m.in. SON II w 2023 r.). Nowe wyzwania pojawiły się przed PTG po podziale geografii pomiędzy dwie dyscypliny należące do dwóch odrębnych dziedzin nauki: geografii społeczno-ekonomicznej i gospodarki przestrzennej (dziedzina nauk społecznych) oraz do nauk o Ziemi (dziedzina nauk przyrodniczych). Podział ten zagraża jednolitości geografii, natomiast PTG stwarza warunki do jej utrzymania.

Działalność bieżąca skupia się w oddziałach i komisjach problemowych. Oddziały koncentrują się na działaniach popularyzatorskich (wykłady, odczyty, wystawy, przeglądy filmów, wyprawy i wycieczki krajowe oraz zagraniczne) i związanych z edukacją geograficzną, m.in. warsztaty dla nauczycieli. Przedsięwzięcia o charakterze naukowym, w tym przede wszystkim konferencje, seminaria oraz przygotowywanie publikacji podejmowane są głównie w komisjach problemowych.

Jedną z ważniejszych aktualnych aktywności jest działalność wydawnicza. PTG jest wydawcą „Czasopisma Geograficznego”, które jest recenzowanym, interdyscyplinarnym periodykiem naukowym o otwartym dostępie, ukazującym się obecnie jako kwartalnik, indeksowany w bazie Scopus, o rosnącym prestiżu naukowym, wyrażonym we wskaźnikach uwzględnianych podczas ewaluacji czasopism. Publikowane są w nim artykuły z geografii społeczno-ekonomicznej i gospodarki przestrzennej oraz nauk o Ziemi. Poza tym wiele komisji wydaje własne prace (wykaz w dalszej części)

Obecnie działają następujące komisje problemowe:

Komisja Edukacji Geograficznej (Przewodniczący Adam Hibszer); Komisja Geografii Komunikacji (Arkadiusz Kołoś); Komisja Geografii Osadnictwa i Ludności (Przewodniczący Robert Szmytkie); Komisja Geografii Politycznej i Historycznej (Przewodniczący Tomasz Filgus); Komisja Geografii Przemysłu (Przewodniczący Zbigniew Ziolo); Komisja Hydrologiczna (Przewodniczący Mirosław Żelazny); Komisja Krajobrazu Kulturowego (Przewodniczący Sebastian Bernat); Komisja Obszarów Wiejskich (Przewodniczący Marcin Wójcik)

Członkowie zrzeszeni są w oddziałach regionalnych, w nawiasach podano nazwiska przewodniczących. W 2024 r. aktywnymi oddziałami są: Częstochowski (Urszula Gospodarek), Gdański (Piotr Paweł Woźniak), Katowicki (Marta Chmielewska), Kielecki (Patrik Brambert), Krakowski (Jarosław Balon), Lubelski (Andrzej Miszczuk), Łódzki (Tomasz Figlus), Olsztyński (Adam Senetra), Poznański (Cezary Mądry), Radomski (Łukasz Zaborowski), Rzeszowski (Joanna Wład-Michalik), Słupski (Mariusz Miedziński), Szczeciński (Beata Meyer); oraz w oddziałach tematycznych: kartograficznym (Marek Baranowski), Olimpijskim (Ryszard Szczęsny), Klubie Polarnym (Piotr Zagórski).

WYDAWNICTWA

Od 2018 r. PTG wydaje monografie pod szyldem Wydawnictwo Naukowe Polskiego Towarzystwa Geograficznego. W ciągu ostatnich 5 lat (2018-2023) PTG było wydawcą i współwydawcą 7 monografii:

Polskie Towarzystwo Geograficzne w setną rocznicę działalności. (2018). Red. Marek Sobczyński. Łódź: Wydział Nauk Geograficznych UŁ, Katedra Geografii Politycznej, Historycznej i Studiów Regionalnych UŁ, Polskie Towarzystwo Geograficzne. T. 1-3. ISBN 978-83-63418-00-7, 978-83-63418-04-5, 978-83-63418-08-3. (659) – jest to pierwsza, źródłowa monografia Polskiego Towarzystwa Geograficznego.

Geografowie polscy: Słownik biograficzny. (2018). Red. Antoni Jackowski, Kazimierz Krzemień, Izabela Sołjan. Kraków: Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej UJ, Polskie Towarzystwo Geograficzne. T. 1-3. ISBN 978-83-64089-33-6. – w monografii zaprezentowano postaci polskich geografów, począwszy od Jana Długosza po czasy współczesne. Dzieło to znalazło uznanie w środowisku polskich geografów, a także wśród przedstawicieli innych dziedzin nauki.

Rola geografii w utrwalaniu niepodległej Polski i w jej rozwoju. (2018). Red. Antoni Jackowski. Kraków: Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej UJ, Polskie Towarzystwo Geograficzne. ISBN 978-83-64089-49-7. – Celem monografii jest ukazanie udziału geografii i geografów w procesie odzyskiwania przez nasz kraj niepodległości, a także przypomnienie ich osiągnięć badawczych i organizacyjnych w tym zakresie.

Geografia polska i geografowie w latach II wojny światowej. (2019). Red. Antoni Jackowski, Elżbieta Bilska-Wodecka, Izabela Sołjan, Justyna Liro. Kraków: Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej UJ, Polskie Towarzystwo Geograficzne. ISBN 978-83-64089-50-3. — Pierwsza publikacja prezentująca losy geografii i geografów w latach II wojny światowej w Polsce.

Księga Wielkiego Jubileuszu. Polskie Towarzystwo Geograficzne 1918-2018. (2020). Red. Antoni Jackowski, Tomasz Wites. Kraków: Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej UJ, Polskie Towarzystwo Geograficzne. ISBN 978-83-64089-58-9. — Pragnąc upamiętnić wydarzenia podejmowane w związku z Jubileuszem 100-lecia PTG, Prezydium Zarządu Głównego postanowiło przygotować specjalne wydawnictwo, którego głównym celem była chęć ukazania opinii publicznej osiągnięć Towarzystwa i polskich geografów w tym niezwykle trudnym okresie.

Atlas Wyszehradzki / Visegrad Atlas. (2021). Red. Przemysław Śleszyński, Konrad Czapiewski. Warszawa: Polskie Towarzystwo Geograficzne, Instytut Współpracy Polsko-Węgierskiej im. Wacława Felczaka. ISBN 978-83-958155-0-8.

Przez życie z geografją. (2023). Antoni Jackowski. Kraków – Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PTG. ISBN 978-83-62089-41-3. – Autobiografia Profesora Antoniego Jackowskiego.

Od 1974 r. z inicjatywy i przy współudziale PTG organizowane jest olimpiada geograficzna (przez 19 lat także nautologiczna). W 2024 odbyła się jubileuszowa 50. Olimpiada Geograficz-

na (<https://ptgeo.org.pl/dzialalnosc/olimpiada-geograficzna/>). W 2018 r. ukazała się monografia *Olimpiada Geograficzna 1974-2017* (T. Madeyska, M. Sikorska). Rok rocznie zwycięzcy zawodów ogólnopolskich zdobywają najwyższe laury na zawodach międzynarodowych.

Od 1990 prowadzone są konkursy prac magisterskich z zakresu geografii pod kierunkiem komisji prac magisterskich. Początkowo co cztery lub dwa lata, a od 1973 r. corocznie (poza 1980 i 1982) odbywają się Zjazdy PTG, połączone z Walnymi Zgromadzeniami Delegatów. Organizatorem Zjazdu jest każdorazowo jeden z oddziałów terenowych, a streszczenia wygłoszonych referatów publikowane są w oddzielnych tomach. Towarzystwo zabiega o wzmocnienie pozycji geografii w systemie nauczania na wszystkich szczeblach.

PTG uczestniczy w światowym ruchu geograficznym, biorąc czynny udział w zjazdach i konferencjach międzynarodowych. Wielu członków PTG pełni funkcje we władzach Międzynarodowej Unii Geograficznej. Wielu geografów współpracuje z EUGEO The Association of Geographical Societies in Europe. Partnerem PTG w wielu inicjatywach naukowych jest Komitet Nauk Geograficznych PAN jak również Konferencja Kierowników Jednostek Geograficznych. Towarzystwo współpracuje z wieloma towarzystwami geograficznymi krajów Europejskich. Od 2021 r. Przewodnicząca PTG – Urszula Myga-Piątek jest członkiem Rady Towarzystw Naukowych.

Obecnie PTG prowadzi następują wydawnictwa ciągłe (czasopisma):

Czasopismo Geograficzne – od roku 1923 — Od marca 2021 roku siedzibą Redakcji Czasopisma jest Wydział Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (redaktorem naczelnym jest Cezary Mądry). Czasopismo Geograficzne jest recenzowanym, interdyscyplinarnym periodykiem naukowym o otwartym dostępie ukazującym się obecnie jako kwartalnik. <https://ptgeo.org.pl/czasopismo-geograficzne> Biuletyn Geograficzny Polskiego Towarzystwa Geograficznego <https://.pl/dzialalnosc/biuletyn-informacyjny-ptg/>

Teledetekcja Środowiska (ISSN 0071-8076) jest czasopismem wydawanym w trybie półrocznika.

Polski Przegląd Kartograficzny (od 1923 r.), od 2015 ukazuje się pod nazwą: Polish Cartographical Review.

Prace Komisji Geografii Komunikacji PTG, które publikowane są na Portalu Czasopism Naukowych Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie.

Studia Obszarów Wiejskich – wydawane przez Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN oraz Polskie Towarzystwo Geograficzne od 2001 roku.

Prace Komisji Krajobrazu Kulturowego – wydawane od 2002 r. <https://ptgeo.org.pl/pk/kk/>

Prace Komisji Geografii Komunikacji PTG. Warszawa-Rzeszów 1996 T. 1 to recenzowane, interdyscyplinarne czasopismo naukowe o otwartym dostępie, w którym publikowane są głównie opracowania z zakresu geografii komunikacji.

Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, wydawane przez Komisja Geografii Przemysłu PTG i Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie.

Studia Obszarów Wiejskich. Warszawa 2001 T. 1 Wyd. przez Komisję Obszarów Wiejskich

Prace Komisji Edukacji Geograficznej

Towarzystwo prezentuje swą aktywność za pomocą strony internetowej i fb

Strona internetowa:

<https://ptgeo.org.pl/>

https://www.facebook.com/ptgeo.org/?locale=pl_PL

adres mail:

przewodniczacy@ptgeo.org.pl

biuro@ptgeo.org.pl

WYKORZYSTANE ŹRÓDŁA

- Ustawa Polskiego Towarzystwa Geograficznego*, Warszawa 1918.
- Statut Polskiego Towarzystwa Geograficznego*. Warszawa 1926.
- Statut Polskiego Towarzystwa Geograficznego*, 2016: https://ptgeo.org.pl/wp-content/uploads/2016/12/dokumenty_statut_2016.pdf
- Sprawy Polskiego Towarzystwa Geograficznego*. „Przegląd Geograficzny” 1919 T. 1 s. 151-175.
- Działalność Polskiego Towarzystwa Geograficznego w r. 1934 i 1935, 1936*. „Przegląd Geograficzny” T. 15 (1935, wyd. 1936), s. 190-197.
- Słownik Towarzystw Naukowych*, s. 795-801: <https://rtn.pan.pl/images/stories/pliki/pdf/slownik/8.pdf>
- Zjazd Polskiego Towarzystwa Geograficznego w Toruniu i w Szczecinie w dniach 25-29 maja 1947 roku*. „Przegląd Geograficzny” 1948 T. 21 z. 3-4 s. 361-365.
- Galon R.: *40-lecie Polskiego Towarzystwa Geograficznego*. „Czasopismo Geograficzne” 1959 T. 30 z. 1 s. 3-10.
- Kondracki J.: *Historia i działalność Polskiego Towarzystwa Geograficznego*. „Nauka Polska” 1961 R. 9 nr 3 s. 159-165.
- Kondracki J.: *Działalność Polskiego Towarzystwa Geograficznego w latach 1945-1964*. „Czasopismo Geograficzne” 1964 T. 35 z. 3/4 s. 445-453.
- Kondracki J., *Rola społeczna Polskiego Towarzystwa Geograficznego*. „Przegląd Geograficzny” 1964 T. 36 z. 3 s. 465-476. — Tenże: *W 50-lecie Polskiego Towarzystwa Geograficznego*. „Czasopismo Geograficzne” 1968 T. 39 z. 3 s. 236-238.
- Polskie Towarzystwo Geograficzne w pięćdziesiątą rocznicę działalności*. Warszawa 1968 (s. 7-30: B. Olszewicz: *Powstanie Polskiego Towarzystwa Geograficznego*; s. 31-47
- Kondracki J., *Rozwój Polskiego Towarzystwa Geograficznego w latach 1918-1967*).
- Berne I, Tuszyńska-Rękawek H.: *Polskie Towarzystwo Geograficzne*. W: *Słownik polskich towarzystw naukowych*. T. 1. Wrocław 1978 s. 253-257.
- Kondracki J.: *60-lecie Polskiego Towarzystwa Geograficznego*. „Czasopismo Geograficzne” 1979 T. 50 z. 1/2 s. 130-136.
- Kondracki J.: *Uwagi o niektórych aspektach działalności Polskiego Towarzystwa Geograficznego w latach 1978-1981*. „Czasopismo Geograficzne” 1982 T. 53 z. 3/4 s. 357-365.
- Kondracki J.: *Polskie Towarzystwo Geograficzne organizacja i działalność*. „Nauka Polska” 1990 nr 1/2 s. 99-111.
- Kondracki J.: *75-lecie Polskiego Towarzystwa Geograficznego*. Nauka Polska 1993 nr 6 s. 95-97.
- Polskie Towarzystwo Geograficzne w siedemdziesiątą piątą rocznicę działalności*. Pod red. T. Kozłowskiej-Szczęsnej, J. Kondrackiego i W. Stankowskiego. Warszawa-Poznań 1993 (s. 7-17)
- Kondracki J.: *Blaski i cienie 75 lat istnienia Polskiego Towarzystwa Geograficznego*; s. 18-37: M. M. Wilczyńska-Wołoszyn: *Działalność Polskiego Towarzystwa Geograficznego w latach 1968-93*);
- Jackowski A., Wites T., 2020 (red.): *Księga Wielkiego Jubileuszu*. Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków
- Jackowski A., Krzemień K. (2023). 100-lecie „Czasopisma Geograficznego”. *Czasopismo Geograficzne*, 94(4): 593–615. <https://doi.org/10.12657/czageo-94-24>.
- Migoń P., Mądry C. (2023). „Czasopismo Geograficzne” w latach 1946–2023 – od powojennej

odbudowy tożsamości po współczesne wyzwania rynku wydawnictw naukowych. Czasopismo Geograficzne, 94(4): 617–653. <https://doi.org/10.12657/czageo-94-25>.

URSZULA MYGA-PIĄTEK
PRZEWODNICZĄCA PTG

POLSKIE TOWARZYSTWO METEORYTOWE (PTMet) POLISH METEORITE SOCIETY

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zal.: 2002 (data rejestracji w KRS: 2002.06.07.) Stowarzyszenie jest zarejestrowane w Sądzie Rejonowym w Katowicach, Wydział VIII Rejestrowy i posiada osobowość prawną. KRS: 0000116272 NIP: 6443104049 REGON: 277913556. **Okresy działalności:** działamy nieprzerwanie w czteroletnich kadencjach władz i walnych zebraniach organizowanych corocznie. **Siedziba i dane adresowe** (Adres, telefon/fax, strony www i adres mailowy): Siedzibą Stowarzyszenia jest miejscowość Sosnowiec, ul. Będzińska 60, 41-200 Sosnowiec. Adres do korespondencji: prof. dr hab. Tadeusz A. Przylibski, Politechnika Wrocławska, Wydział Geoinżynierii, Górnictwa i Geologii, ul. Na Grobli 15, 50-421 Wrocław, Tel.: (71) 320 68 12, E-mail: kontakt@ptmet.org.pl; ptmet@wp.pl, strona www: <http://www.ptmet.org.pl/> **Struktura organizacyjna** (Wydziały, Komisje, Sekcje, Oddziały): Władzami Stowarzyszenia są: 1) Walne Zebranie członków jest najwyższą władzą stowarzyszenia, 2) Zarząd, 3) Komisja Naukowa, 4) Komisja Rewizyjna, 5) Sąd Koleżeński. Kadencja wybieralnych Władz Stowarzyszenia trwa cztery lata. **Obecny skład (kadencja 2022-2026):** 1) Zarząd: Prof. Tadeusz Przylibski (prezes), Dr inż. Katarzyna Łuszczek (sekretarz, wiceprezes), Tomasz Ogłaza (skarbnik), Piotr Górski (członek), Dr Tomasz Jakubowski (członek), Paweł Zaręba (członek), 2) Komisja Naukowa: Dr Jadwiga Biała, Prof. Andrzej Muszyński, Dr Agata Krzesińska 3) Komisja Rewizyjna: Jerzy Strzeja, Dr hab. Krzysztof Szopa, Zbigniew Tymiński 4) Sąd Koleżeński: Mgr Andrzej Kotowiecki, Dr Anna Karczewska, Mgr Elżbieta Plucińska. **Liczba członków** (honorowych, rzeczywistych, wspierających): na dzień 28.04.2022: 165 osób. Członkowie zwyczajni: 165 osób na dzień 28.04.2022 r. Członkowie juniorzy: kilka osób. Członkowie honorowi: 5 osób (marzec 2024 r.) oraz 3 osoby zmarłe. **Prezesi honorowi:** Prof. Łukasz Karwowski. **Prezesi** (lata urzędowania): Prof. Łukasz Karwowski (2002-2014), Prof. Tadeusz A. Przylibski (2014-). **Sekretarze** (Wiceprezesi) (lata urzędowania): Dr inż. Katarzyna Łuszczek (2014-2018; 2022-), Dr inż. Konrad Blutstein (2018-2022). **Skarbnicy** (lata urzędowania): Tomasz Ogłaza (2018-)

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Celem Stowarzyszenia jest popularyzowanie wiedzy o meteorytach i astronomii oraz integrowanie środowiska kolekcjonerów, miłośników i badaczy meteorytów. Cel ten jest realizowany poprzez:

- 1) wzajemną pomoc i wymianę informacji w sprawach związanych z meteorytami,
- 2) organizowanie wypraw poszukiwawczych w miejsca spadków meteorytów,
- 3) organizowanie wyjazdów na krajowe i zagraniczne giełdy minerałów i meteorytów,
- 4) organizowanie spotkań kolekcjonerów i miłośników meteorytów,
- 5) organizowanie sympozjów i konferencji naukowych,
- 6) organizowanie pokazów i wykładów związanych z meteorytami,
- 7) organizowanie wystaw meteorytów,
- 8) wspieranie wszelkich inicjatyw związanych z przedmiotem działalności Stowarzyszenia,
- 9) publikowanie prac i materiałów związanych z meteorytami,
- 10) kontakty ze środkami masowego przekazu,
- 11) ustanawianie stypendiów i nagród dla młodych poszukiwaczy oraz badaczy meteorytów.

Polskie Towarzystwo Meteorytowe organizuje corocznie (zwykle w kwietniu) Seminaria i Konferencje Meteorytowe. Odbývają się one cyklicznie, naprzemiennie co dwa lata. W roku 2023 odbyło się XII Seminarium Meteorytowe (Olsztyn, stałe miejsce organizacji Seminariów Meteorytowych). W roku 2024 odbędzie się XIII Konferencja Meteorytowa w Zielonej Górze.

PTMet jest stowarzyszeniem, które łączy pokolenia osób zainteresowanych meteorytami i meteorytyką, bez względu na to, czy są to osoby związane z nauką, czy nie. Zwykle członkami PTMet zostają: kolekcjonerzy, dealerzy, poszukiwacze, ludzie nauki o różnych specjalnościach (astronomowie, geolodzy, mineralodzy, petrografowie, chemicy, geografowie i in.), a także entuzjaści meteorytów, Układu Słonecznego i Kosmosu. Dzięki temu wzajemne wspieranie się owocuje klasyfikacją nowych meteorytów, a także zwiększaniem wartości okazów i kolekcji.

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE)

Karwowski Ł., Biała J., Woźniak M. (red.), 2022 – Meteorytowa Odyseja... 20 lat minęło. 20 lat Polskiego Towarzystwa Meteorytowego 2002-2022. Polskie Towarzystwo Meteorytowe, Sosnowiec.

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE (CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

Czasopismo (rocznik) wydawany od 2009 roku *Acta Societatis Meteoriticae Polonorum* (Roczniki Polskiego Towarzystwa Meteorytowego); Ostatni wydany tom 14 w roku 2023; przygotowywany tom 15 w roku 2024.

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

<http://www.ptmet.org.pl/towarzystwo/>

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE)

Karwowski Ł., Biała J., Woźniak M. (red.), 2022 – Meteorytowa Odyseja... 20 lat minęło. 20 lat Polskiego Towarzystwa Meteorytowego 2002 – 2022. Polskie Towarzystwo Meteorytowe, Sosnowiec.

PROF. TADEUSZ A. PRZYLIBSKI

POLSKIE TOWARZYSTWO MINERALOGICZNE
MINERALOGICAL SOCIETY OF POLAND

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1969. **Siedziba:** 30-059 Kraków, ul. Al. A. Mickiewicza 30. (Akademia Górniczo-Hutnicza). **Oddziały:** Sosnowiec, Warszawa, Wrocław. **Struktura organizacyjna:** Walne Zgromadzenie, Zarząd Główny; Sekcje. **Biblioteka:** 674 wol. (1976), 7500 wol. (2003). **Liczba członków:** 140 fizycznych, 28 prawnych (1976), 23 honorowych, 186 fizycznych, 8 prawnych (2003), 11 honorowych, 156 fizycznych, 3 prawnych (2024) **Prezesi:** Andrzej Bolewski (1969-80), Witold Żabiński (1980-94), Marian Banaś (1994-98), Janusz Janeczek (1998-2002), Piotr Wyszomirski (2002-04), Marek Michalik (2004-08), Ryszard Kryza (2008-2012), Leszek Marynowski (2013-2016), Tomasz Bajda (2016-20), Jakub Kierczak (2020-24), Jarosław Majka (2024-). **Sekretarze:** Maria Krysowska-Iwaszkiewicz (1969-72), Jan Kubisz (1969-72), Wiesław Heflik (1972-80), Andrzej Paulo (1972-84), Piotr Wyszomirski (1980-94), Adam Pieczka (1984-86), Zenon Kłapyta (1986-88), Marek Michalik (1988-92), Andrzej Skowroński (1992-94), Marzena Schejbal-Chwastek (1994-2000), Krzysztof Bahrnowski (1994-98), Aleksandra Gawęda (1998-2000), Tadeusz Szydłak (2000-16), Eligiusz Szełęg (2000-02, 2012-16), Arkadiusz Derkowski (2002-04), Michał Skiba (2004-06), Maciej Manecki (2006-08), Marek Awdankiewicz (2008-12), Justyna Topolska (2016-20), Agnieszka Klimek (2016-24), Anna Potysz (2020-).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Polskie Towarzystwo Mineralogiczne utworzone w 1969 r. ma za zadanie popieranie rozwoju nauk mineralogicznych i ich krzewienie wśród społeczeństwa. Statut został

zatwierdzony 18 marca 1969 r. (zmiany w 1999 r.). Towarzystwo prowadzi działalność głównie poprzez organizowanie konferencji, zjazdów, sesji i posiedzeń naukowych w zakresie nauk mineralogicznych (tj. mineralogii, petrologii i geochemii), zarówno w aspekcie podstawowym jak i stosowanym. W czasie ponad pięćdziesięcioletniej działalności odbyło się dziewięć zjazdów naukowych Towarzystwa. Ostatni zjazd naukowy Towarzystwa miał miejsce w 2023 roku Bielawie (2003 r.). Ponadto Polskie Towarzystwo Mineralogiczne było również głównym organizatorem kilku międzynarodowych konferencji naukowych o tematyce mineralogicznej (MECC'08 4th Mid-European Clay Conference, Zakopane 22-27 września 2008, 3rd European Mineralogical Conference 2020, Kraków (on-line) 30 sierpnia – 2 września 2021, 10th Jubilee Mid-European Clay Conference MECC'20/22, Zamek Kliczków 11-15 września 2022).

Polskie Towarzystwo Mineralogiczne posiada trzy oddziały terenowe: Warszawski, Dolnośląski (z siedzibą we Wrocławiu) i Górnośląski (w Sosnowcu). W obrębie Towarzystwa działają cztery Sekcje: Mineralów Ilastych (od 1973 r.), Analizy Termicznej (od 1973), Petrologii (od 1993) i Geochemii (od 2009). Dużym powodzeniem cieszą się konferencje organizowane przez Sekcje, których do tej pory odbyło się ponad 30, z czego 28 sesji Sekcji Petrologii PTMin.

Towarzystwo podejmuje działania mające na celu popularyzację nauk mineralogicznych w szerokich kręgach społeczeństwa, m.in. poprzez wystawy minerałów i skał. Bierze udział w pracach i przedsięwzięciach podejmowanych przez inne towarzystwa i organizacje, zarówno krajowe jak i zagraniczne, zmierzających do rozwoju nauk mineralogicznych. Polskie Towarzystwo Mineralogiczne jest członkiem międzynarodowych organizacji: Międzynarodowej Asocjacji Mineralogicznej (International Mineralogical Association, od 1973 r.) i Europejskiej Unii Mineralogicznej (European Mineralogical Union, od 1999 r.). Sekcja Mineralów Ilastych PTMin. współpracuje z Asocjacją Europejskich Grup Ilastych (European Clay Group Association), zaś Sekcja Analizy Termicznej z Międzynarodowym Kongresem Analizy Termicznej i Kalorymetrii (International Congress on Thermal Analysis and Calorimetry).

Przy okazji konferencji oraz innych wydarzeń, w które jest zaangażowane, Towarzystwo przyznaje nagrody i inne wyróżnienia w dziedzinie nauk mineralogicznych. Co roku organizowany jest konkurs PTMin na najlepsze prace magisterskie i doktorskie o tematyce mineralogiczno-petrologiczno-geochemicznej. Od 2020 roku PTMin przyznaje Medal im. Józefa Morozewicza za szczególne zasługi na rzecz rozwoju nauk mineralogicznych. Do 2024 roku laureatami tej nagrody zostali: Andrzej Manecki (2020), Jan Środoń (2021), Michał Sachanbiński (2023).

Począwszy od roku 1970 Towarzystwo wydaje czasopismo naukowe „Mineralogia Polonica” (od 2008 roku pod zmienioną nazwą „Mineralogia”). W latach 1970-2004 jego redaktorem był Witold Żabiński, od 2004 do 2008 Andrzej Skowroński, następnie od 2008 do 2020 Marek Michalik. Obecnie (od 2020 roku) „Mineralogia” redagowana jest przez Jarosława Majkę. Ponadto PTMin publikuje od roku 1991 wydawnictwo seryjne „Mineralogia – Special Papers” (do 2008 roku pod nazwą „Polskie Towarzystwo Mineralogiczne – Prace Specjalne”). W latach 1991-2004 było ono redagowane przez Piotra Wyszomirskiego, następnie w roku 2004 przez Jacka Puziewicza, w latach 2004-2008

przez Andrzeja Skowrońskiego, następnie przez Marka Michalika. „Mineralogia – Special Papers” zawiera streszczenia referatów prezentowanych na organizowanych przez PTMin konferencjach naukowych a redaktorami zeszytów są organizatorzy poszczególnych konferencji. Od 2021 PTMin wydaje, we współpracy z Komitetem Nauk Mineralogicznych Polskiej Akademii Nauk, (a od 2024 – samodzielnie) biuletyn informacyjny: „Mineralogia, petrologia i geochemia w Polsce”. Biuletyn ukazuje się w formie elektronicznej jako kwartalnik (marzec, czerwiec, wrzesień, grudzień) a jego celem jest integracja środowiska poprzez m.in. prezentowanie najważniejszych osiągnięć naukowców prowadzących badania w tematyce szeroko rozumianej mineralogii.

WYDAWNICTWA CIĄGŁE

Mineralogia Polonica. Warszawa 1970 Vol. 1

Od 1989 Vol. 20 m, wyd. Kraków, obecnie czasopismo „Mineralogia” wydawane jest wyłącznie w formie elektronicznej. Strony www czasopisma: <https://sciendo.com/pl/journal/MIPO>, <http://www.mineralogia.pl/>

Polskie Towarzystwo Mineralogiczne - Prace Specjalne. Kraków, wydawane w latach 1991 do 2008.

ŹRÓDŁA

Statut Polskiego Towarzystwa Mineralogicznego. „Mineralogia Polonica” 1970 Vol. 1 s. 83-86. „Prace Specjalne” 1999 z. 15 s. 143-148.

LITERATURA

A. Bolewski: *U progu działalności Polskiego Towarzystwa Mineralogicznego*. „Przegląd Geologiczny” 1969 z. 11 s. 541-544. — W. Heflik: *Polskie Towarzystwo Mineralogiczne i działalność w zakresie mineralogii w ośrodku krakowskim*. Tamże 1976 z. 4 s. 194-195. — A. Bolewski: *Polskie Towarzystwo Mineralogiczne*. W: *Słownik polskich towarzystw naukowych*. T. 1. Warszawa 1978 s. 272-274. — *Działalność Polskiego Towarzystwa Mineralogicznego*. „Mineralogia Polonica” 1970 Vol. 1 - 1987 Vol. 18. — *Activities of the Mineralogical Society of Poland*. Tamże 1988 Vol. 19 - 2003 Vol. 34. P. Wyszomirski: *Polskie Towarzystwo Mineralogiczne*. W: *Słownik polskich towarzystw naukowych*. T. 1. Warszawa 2004 s. 805-806.

Strona internetowa: <http://ptmin.pl/>

e-mail: ptmin@ptmin.pl

JAKUB KIERCZAK,
TOMASZ BAJDA,
PIOTR WYSZOMIRSKI

POLSKIE TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ NAUK O ZIEMI (PTPNoZ)

INFORMACJE OGÓLNE

Status: stowarzyszenie. **Osobowość prawna:** Zarząd Główny z siedzibą w Warszawie. **Siedziba:** 01-019 Warszawa, ul. Nowolipki 24, suterena 8. Tel.+48 22 621 69 51, Tel. kom.+48 600 877 896; e-mail: ptpnoz.zg@pro.onet.pl **Organizacja:** Oddziały terenowe ze specjalistycznymi kołami i sekcjami. **Podstawa działania:** Statut uchwalony 26.03.1972 zatwierdzony przez władze państwowe, opracowywane przez następne Walne Zjazdy PTPNoZ poprawki do statutu były każdorazowo zatwierdzane przez Urzędy rejestrujące. Informacja na stronie: www.ptpnoz-zg.pl

Polskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk o Ziemi (PTPNoZ) w obecnym kształcie funkcjonuje od marca 1972 r. Zastąpiło wcześniejszą organizację – Polskie Towarzystwo Miłośników Nauk o Ziemi (PTMNoZ), które powstało w marcu 1957 r. Było ono kontynuatorem tradycji Towarzystwa Muzeum Ziemi (TMZ), utworzonego w 1932 r., a zlikwidowanego w 1947 r. przez władze PRL. Szczegółowy opis historii tych trzech towarzystw podaje monografia autorstwa Zbigniewa Wójcika: *Zarys dziejów polskich towarzystw przyjaciół nauk o ziemi 1932-1981*. Warszawa 1982

Towarzystwo w chwili obecnej składa się z samodzielnych oddziałów terenowych reprezentowanych – jako jedna organizacja zarejestrowana z osobowością prawną – przez Zarząd Główny z siedzibą w Warszawie. Jest organizacją pozarządową, niekomercyjną, ukierunkowaną na działalność określoną w swym Statucie. PTPNoZ posiada w 2024 r. osiem oddziałów: dolnośląski, górnośląski, krakowski, pomorski, sudecki, warszawski, zachodniopomorski i Ziemi Lubuskiej i liczy obecnie około 370 członków.

Władze: Prezesi: SW. Małkowski (1957-1962); A. Łaszewicz (1963-1969); J. Müller (1970-1972, 1973-1976); R. Czajkowski (1973); S. Rudowski (1973); Z Szafran (1976-1980); J. Żurek (1980-1988, 1993-1997); A. Gliński (1989-1992); J. Grodzicki (1998-2001); J. Giżejowski (2002-2025); A. Polonius (2026-). **Skarbnicy:** E. Czubowa (1957-1958); K. Nawara (1958-1959); E. Oruba (1960); K. Jakubowski (1962); T. Hanczka (1963-1966, 1968-1969); J. Juchniewicz (1967); K. Przyjemaska (1970); T. Kornacki (1971-1976); W. Szlenk (1976-1980); A. Wiśniewski (1980-1992); J. Giżejowski (1993-2001); A. Mazurek (2002-2013); J. Zachowicz (2014-2021); R. Tomaszewska (2022-2025). Statut nie przewiduje funkcji prezesa honorowego i sekretarza generalnego

Członkowie honorowi: Alfred Bubień (O/ZI), Halina Burakowska (O/Pm), Witold Chmielowiec (O/Dś), Stanisław Czarniecki (O/Kr), Jerzy Grodzicki (O/Wa), Zbigniew Fajkiewicz (O/Kr), Henryk Figiński (O/Wa), Jan Kaluch (O/Su), Kazimierz Kozakiewicz (O/Su), Andrzej Majorkowski (O/Pm), Elżbieta Malecka-Sokół (O/Kr), Jerzy Małecki (O/Kr), Andrzej Manecki (O/Kr), Jerzy Mendaluk (O/ZI), Teofil Mikulski (O/Dś), Jerzy Niewodniczański (O/Kr), Danuta Oleszkiewicz (O/Su), Michał Sachanbiński (O/Dś), Teresa Staszowska (O/Kr), Jerzy Wala (O/Kr), Zbigniew Wójcik (O/Wa), Irene-

usz Wróbel (O/ZL), Jadwiga Wysocka (O/Pm), Joanna Zachowicz (O/Pm), Erast Konstatynowicz (O/Gś), Jerzy Stec (O/Dś), Janusz Żurek (O/Wa)

Dokumentacja dziejów i działalności Towarzystwa

Obszerne opracowanie dziejów Towarzystwa Przyjaciół Nauk o Ziemi i organizacji wcześniejszych zawiera wydany przez PTPNoZ w 1982 roku „Zarys dziejów Polskich Towarzystw Przyjaciół Nauk o Ziemi 1932-1981” autorstwa Zbigniewa Wójcika. Istotną częścią opracowania jest liczący 70 stron wykaz publikacji. Informacje o działalności Oddziałów PTPNoZ (Sudecki, Górnośląski, Krakowski Pomorski) związane z istotnymi rocznicami można znaleźć na stronach informacyjnych oddziałów.

Próby wydawania drukiem materiałów o charakterze periodyków były niestety formami epizodycznymi, większość z nich znajduje się w bibliografii pracy Z. Wójcika 1982.

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Celem Polskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk o Ziemi jest popularyzacja i wspieranie badań z zakresu nauk o Ziemi. Jedną z form realizacji statutowych celów jest wydawanie książek poświęconych różnym aspektom przyrody i geologii.

Szczególne miejsce w pracy Towarzystwa ma publikowanie wyników badań terenowych w tym kartograficznych oraz badań naukowych jaskiń polskich w regionach: Sudetów, Karpat, Tatr, Regionu Świętokrzyskiego, Niecki Nidziańskiej i Niżu Polskiego, Wyżyny Częstochowskiej, Wyżyny Olkuskiej, Pomostu Krakowskiego, Wyżyny Śląskiej i Wyżyny Wieluńskiej. W 1978 roku J. Grodzicki i R.M. Kardaś opracowali „Instrukcję wykonywania dokumentacji jaskiń do inwentarzy regionów jaskiniowych Polski zaakceptowaną przez Radę Ochrony Przyrody i przyjętą przez Ministerstwo Ochrony Środowiska. (II Ogólnopolskie Spotkanie „Problemy dokumentacji i inwentaryzacji jaskiń” w Szczyrku, cz. II, str. 1-24, 1978, Warszawa). Do roku 2023 opublikowane zostało 42 tomów Inwentarza Jaskiń Polski. W oparciu o zawarty w nich materiał w Centralnej Bazie Danych Geologicznych PIG-PIB został utworzony podzespół Jaskinie Polski (http://geoportal.pgi.gov.pl/jaskinie_polski)

Ponadto Towarzystwo opublikowało trzy opracowania Zbigniewa Wójcika: „Zarys dziejów Polskich Towarzystw Przyjaciół Nauk o Ziemi, Warszawa 1982”, „Bibliografię polskiego muzealnictwa przyrodniczego (XVIII-XX wiek)”, Warszawa 2001 r.” oraz „Staszic Stanisław: Opisanie Tatr (wybór tekstów) [W rocznicę 250-lecia urodzin Stanisława Staszica]”, Warszawa 2005 r.

Towarzystwo organizuje terenowe wyjazdy w rejony ciekawe geologicznie w kraju i za granicą, odczyty i prelekcje popularnonaukowe. Członkowie Towarzystwa biorą czynny udział w organizacji giełd i kiermaszów okazów mineralogicznych i paleontologicznych. Towarzystwo, a szczególnie Oddział Krakowski, od lat uczestniczy w ogólnopolskich konferencjach poświęconych ochronie przyrody Tatrzańskiego Parku Narodowego. Były to:

I Ogólnopolska Konferencja „Przyroda Tatrzańskiego Parku Narodowego a Człowiek”

STAN I PERSPEKTYWY BADAŃ TATRZAŃSKICH

Zakopane, 6 - 9 października 1995 r.

II Ogólnopolska Konferencja „Przyroda Tatrzańskiego Parku Narodowego a Człowiek”
WSPÓŁCZESNE PRZEMIANY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO TATR

Zakopane, 12 - 14 października 2000 r.

III Ogólnopolska Konferencja „Przyroda Tatrzańskiego Parku Narodowego a człowiek”
TATRZAŃSKI PARK NARODOWY NA TLE INNYCH GÓRSKICH TERENÓW
CHRONIONYCH Zakopane 14 - 16 października 2005 r.

IV Ogólnopolska Konferencja „Przyroda Tatrzańskiego Narodowego a człowiek NA-
UKA A ZARZĄDZANIE OBSZAREM TATR I ICH OTOCZENIEM

Zakopane 14 - 16 października 2010 r.

V Ogólnopolska Konferencja „Przyroda Tatrzańskiego Parku Narodowego a Człowiek”
NAUKA TATROM

Zakopane, 24-26 września 2015 r.

Dorobkiem tej współpracy są między innymi:

ATLAS Tatrzańskiego Parku Narodowego, Zakopane – Kraków 1985. Wydawcy: Ta-
trzański Park Narodowy & Polskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk o Ziemi Oddział
w Krakowie. 32 składane, wielobarwne mapy, opr. oryginalna plastikowa. 41 cm.

ATLAS TATR – przyroda nieożywiona, Zakopane 2015. Tatrzański Park Narodowy.
28 składanych, wielobarwnych plansz o wymiarach 68 x 42 cm w kartonowym pudełku
o wymiarach 34 x 42 cm. Dołączona 42-stronicowa broszura. Na 28 planszach Atlasu
zamieszczono 82 mapy oraz 165 ilustracji uzupełniających. Publikacja jest wynikiem
prac międzynarodowego zespołu ponad 100 specjalistów. Jest to pierwszy atlas tema-
tyczny dotyczący całych Tatr. Tekst w języku polskim, słowackim i angielskim.

ODDZIAŁY TOWARZYSTWA

Oddział Dolnośląski

posiada: Koło Nefryt we Wrocławiu z siedzibą w Muzeum Geologicznym Uniwersytetu
Wrocławskiego, Koło Terenowe w Jeleniej Górze, Koło Terenowe w Złotoryi z siedzi-
bą w Muzeum Złota, Koło Ziemia Jaworska w Jaworze; specjalizuje się w: popula-
ryzowaniu i organizowaniu zbieractwa i kolekcjonerstwa eksponatów geologicznych
(minerałów, skał i skamieniałości); upowszechnianiu wiedzy geologicznej, przyrodni-
czej, archeologicznej poprzez organizowanie odczytów, prelekcji, konkursów dla dzieci
i młodzieży szkolnej; organizowaniu terenowych wycieczek przyrodniczych; organi-
zowaniu uczestnictwa swych członków w wystawach-giełdach minerałów, opracowy-
waniu corocznych, ogólnopolskich harmonogramów wystaw-giełd mineralogicznych;
organizowaniu wystaw minerałów ze zbiorów swych członków; prowadzi aktywną
współpracę z muzeami przyrodniczymi: Muzeum Geologicznym oraz Mineralogicznym
Uniwersytetu Wrocławskiego we Wrocławiu, w którym mieści się siedziba Oddziału,
Muzeum Poczty i Telekomunikacji we Wrocławiu, Muzeum Złota w Złotoryi, Muzeum
Przyrodniczym w Jeleniej Górze, Muzeum Ziemi Kłodzkiej w Kłodzku.

Oddział Górnośląski

posiada: Koło Gemmologiczne w Sosnowcu specjalizuje się w: organizowaniu sesji o tematyce mineralogicznej, gemmologicznej, paleontologicznej; organizowaniu wystaw-giełd minerałów i skamieniałości; organizowaniu wycieczek turystyczno-krajoznawczych w kraju i poza jego granicami; prowadzeniu szkoleń poświęconych ochronie środowiska przyrodniczego regionu, bezpieczeństwu prac górniczych, problemom geologii i gemmologii, realizacji własnych prac naukowo-badawczych.

W 2021 roku Oddział został uhonorowany nagrodą Ministerstwa Ochrony Środowiska „GEOLOGIA 2019” za przedsięwzięcie pod nazwą „Popularyzacja geologii i geośrodowiska przez Muzeum Wydziału Nauk o Ziemi UŚ”.

Informacja na stronie: <http://ptpnoz.wnoz.us.edu.pl/>

Oddział Krakowski

posiada: Koło PTPNoZ przy Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie, Sekcję Nurkowania Swobodnego, Sekcję Taternicką, Sekcję Minerałów, Skał i Skamieniałości (czasowo nieaktywną) oraz bibliotekę; specjalizuje się w: programowaniu i organizowaniu badań naukowych w rejonach wysokogórskich (Polski i świata) – w tym wysokogórskich parkach narodowych; organizowaniu wypraw w góry wysokie; organizowaniu i wspieraniu działalności dyskusyjnej i wydawniczej z zakresu problematyki ochrony środowiska przyrodniczego; propagowaniu turystyki kwalifikowanej wśród swoich członków i sympatyków. Informacja na domenie <http://home.agh.edu.pl/~ptpnoz/>.

Oddział Ziemi Lubuskiej

specjalizuje się w: w upowszechnianiu wiedzy z zakresu nauk o Ziemi, wiedzy o środowisku przyrodniczym regionu lubuskiego oraz w realizacji usług naukowo-badawczych w zakresie problemów ochrony środowiska przyrodniczego regionu. Zajmuje się problematyką energii odnawialnej.

Oddział Pomorski

specjalizuje się w: upowszechnianiu wiedzy: z zakresu nauk o Ziemi – ze specjalnym ukierunkowaniem na geologię morza, o środowisku przyrodniczym regionu pomorskiego i problemach jego ochrony; organizowaniu wycieczek krajoznawczych oraz realizowaniu usług naukowo-badawczych w zakresie geologii i ochrony środowiska przyrodniczego. Oddział dysponuje własną siedzibą w Gdańsku.

Informacja na domenie <http://ptpnozgdansk.pl>

Oddział Sudecki

specjalizuje się w: propagowaniu zbieractwa i kolekcjonerstwa minerałów, skał i skamieniałości; organizowaniu wystaw i giełd mineralogicznych; organizowaniu wycieczek terenowych dla pozyskania eksponatów do zbiorów przyrodniczych swych członków. Siedziba Oddziału mieści się w Muzeum w Wałbrzychu.

Oddział Warszawski

posiada: Koło Miłośników Mineralogii; specjalizuje się w: propagowaniu zbieractwa i kolekcjonerstwa minerałów, skał i skamieniałości; poszerzaniu wiedzy mineralogicznej swych członków poprzez systematyczne prelekcje; organizowaniu małych giełd mineralogicznych; organizowaniu wycieczek terenowych dla pozyskania eksponatów do zbiorów przyrodniczych swych członków. Uczestnicy Koła spotykają się w Muzeum

Państwowego Instytutu Geologicznego w Warszawie, ul. Rakowiecka 4, sala nr 16.

Oddział Zachodniopomorski

specjalizuje się w: upowszechnianiu wiedzy z zakresu nauk o Ziemi, środowisku przyrodniczym regionu Pomorza Zachodniego; organizuje konkursy dla młodzieży szkolnej.

Zespół inwentaryzacji jaskiń

Zespół inwentaryzacji i dokumentacji jaskiń powstał jako wyspecjalizowana jednostka Koła Badań Krasu Oddziału Warszawskiego PTPNoZ. Po podpisaniu przez PTPNoZ w roku 1974 porozumienia z Tatrzańskim Parkiem Narodowym Zespół, przy współpracy ze Speleoklubem Warszawskim PTTK i innymi klubami speleologicznymi, rozpoczął swoje działania od inwentaryzacji jaskiń tatrzańskich wydając kolejne 10 tomów inwentarza w oparciu o fundusze własne Towarzystwa i pomoc TPN. W 1993 działania inwentaryzacyjne rozszerzono na obszar całej Polski. W roku 2008 podjęto współpracę z Państwowym Instytutem Geologicznym – Państwowym Instytutem Badawczym. Celem współpracy było utworzenie internetowej bazy danych Jaskinie Polski. Podstawą do utworzenia bazy internetowej były dane jaskiniowe zgromadzone przez PTPNoZ a przekazane PIG-PIB. Utworzenie bazy było możliwe dzięki środkom finansowym przekazanych przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. W 2010 roku pojawiają się kolejne tomy inwentarza jaskiniowego finansowane przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. W roku 2013 dochodzi do podpisania umowy PTPNoZ z Państwowym Instytutem Geologicznym – Państwowym Instytutem Badawczym, która zacieśnia współpracę w zakresie zbierania danych na temat jaskiń w Polsce, a PIG-PIB staje się współwydawcą kolejnych tomów inwentarzy jaskiniowych które zaczynają wychodzić od roku 2016. Dane zebrane w tych tomach są równocześnie sukcesywnie umieszczane w Centralnej Bazie Danych Geologicznych w zakładce Jaskinie Polski) <https://cbdgportal.pgi.gov.pl/jaskinie/>) (<https://jaskiniepolski.pgi.gov.pl>) Do 2023 roku Zarząd Główny PTPNoZ jest wydawcą i współwydawcą 42 tomów inwentarzy jaskiniowych w których znalazły się dane na temat 5390 obiektów jaskiniowych w całym kraju.

Towarzystwo nie posiada sformalizowanej biblioteki i archiwum. Dokumenty i materiały (wydawnictwa, dokumentacje, sprawozdania itp.) są przechowywane w siedzibie Towarzystwa.

JERZY GIŻEJEWSKI,
ADAM MAZUREK,
ADAM POLONIUS

STOWARZYSZENIE GEOMORFOLOGÓW POLSKICH ASSOCIATION OF POLISH GEOMORPHOLOGISTS

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1991. **Siedziba:** 61-680 Poznań, ul. Bogumiła Krygowskiego 10. **Oddziały terenowe:** brak. **Oddziały tematyczne:** brak. **Struktura organizacyjna:** Walne Zgromadzenie Członków, Zarząd Główny; Komisje merytoryczne: Komisja Współczesnych Procesów Geomorfologicznych, Komisja Metod Sedymentologicznych, Komisja Geomorfologii Strukturalnej, Komisja Geomorfologii Glacjalnej, Komisja Przekształceń Antropogenicznych, Grupa Robocza "Cyfrowe Mapy Geomorfologiczne". **Biblioteka:** decyzją Zgromadzenia Walnego została zamknięta w 2021 roku. **Archiwum.** **Liczba członków:** 141 (1998), 235 (2023). **Prezesi:** Stefan Kozarski (1992-1996), Andrzej Kozłowski (1996-2005), Piotr Migoń (2005-2008), Zbigniew Zwoliński (2008-2011), Zofia Rączkowska (2011-2014), Wojciech Tylmann (2014-2017), Małgorzata Mazurek (2017-2021), Piotr Weckwerth (2021-2024), Jacek Forysiak (2024-). **Sekretarze:** Zbigniew Zwoliński (1992-1998), Grzegorz Rachlewicz (1998-2005), Agnieszka Latocha (2005-2011), Lucyna Wachecka-Kotkowska (2011-2017), Anna Orłowska (2017-2024), Małgorzata Frydrych (2024-).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Stowarzyszenie Geomorfologów Polskich zostało powołane w dniach 24-25 września 1991 r. w Poznaniu głosami 91 członków-założycieli podczas I Zjazdu Geomorfologów Polskich. Przyjęto jednolity tekst Statutu oraz wybrano komitet założycielski, w skład którego weszli, między innymi prof. dr hab. Stefan Kozarski, prof. dr hab. Andrzej Kozłowski oraz dr Zbigniew Zwoliński. Na podstawie dokumentów przesłanych przez komitet założycielski, Sąd Wojewódzki w Poznaniu zarejestrował Stowarzyszenie Geomorfologów Polskich z siedzibą w Poznaniu w dniu 9 grudnia 1991 r. Po rejestracji Stowarzyszenia 27 lutego 1992 r. zwołano w Warszawie pierwsze Zebranie Walne SGP, na którym wybrano władze Stowarzyszenia. Pierwszym Prezesem został prof. dr hab. Stefan Kozarski – pomysłodawca SGP. W Statucie określono naukowo-zawodowy charakter Stowarzyszenia i sformułowano siedem głównych celów: 1) działanie na rzecz rozwoju geomorfologii we współdziałaniu z pokrewnymi towarzystwami, organizacjami i instytucjami w kraju i za granicą, 2) kreowanie i stymulowanie prac naukowo-badawczych w dziedzinie geomorfologii, a także prac o charakterze interdyscyplinarnym, szczególnie w zakresie nauk o Ziemi i o środowisku naturalnym, 3) szerzenie wiedzy i umiejętności geomorfologicznych wśród członków i sympatyków SGP przez zaznajamianie ich z osiągnięciami geomorfologii oraz pobudzanie członków SGP do aktywnego udziału w pracach własnych struktur naukowych, 4) rozwijanie kwalifikacji kadr naukowych i praktyków w celu podniesienia poziomu wiedzy geomorfo-

gicznej oraz poszerzania polskim uczonym możliwości kontaktów z nauką światową, 5) kształtowanie i ochranianie pozycji zawodowej geomorfologów, 6) popularyzowanie trwałych i najnowszych treści geomorfologicznych w środowiskach pozanaukowych, a szczególnie wśród praktyków, nauczycieli, studentów i uczniów, jak również na forum międzynarodowym, 7) sprzyjanie ochronie środowiska naturalnego ze szczególnym uwzględnieniem obiektów i okazów przyrody nieożywionej, w tym przede wszystkim unikatowych form powierzchni Ziemi.

Najwyższą władzą SGP jest Walne Zebranie Członków, które może być zwoływane w trybie zwyczajnym lub nadzwyczajnym. W okresie pomiędzy Walnymi Zebraniem Członków, najwyższą władzą Stowarzyszenia jest Zarząd Główny, który zwołuje Walne Zebranie Członków SGP w trybie zwyczajnym co najmniej raz na trzy lata, z upływem kadencji naczelnych władz SGP. Zarząd Główny kieruje działalnością SGP zgodnie z uchwałami Walnego Zebrania Członków SGP oraz reprezentuje SGP na zewnątrz i działa w jego imieniu. Składa się on z pięciu członków stałych, w tym: prezesa, dwóch jego zastępców, sekretarza i skarbnika. Ponadto, w skład Zarządu Głównego wchodzi przewodniczący Komisji merytorycznych i redaktor naczelny periodyku. Kadencja władz SGP trwa trzy lata, a członkowie władz pełnią swe funkcje honorowo. Organem kontrolnym SGP jest Komisja Rewizyjna, która składa się z trzech osób, w tym z przewodniczącego. Członkowie Komisji nie mogą pełnić innych funkcji we władzach SGP. Komisja wniośkuje o absolutorium dla Zarządu Głównego na Zebraniach Walnych. Ostatnim organem władz naczelných SGP jest Sąd Koleżeński. Do jego kompetencji należy rozpatrywanie spraw o naruszenie przez członków statutu. Sąd Koleżeński składa się z trzech osób, których pracą kieruje przewodniczący. Jak do tej pory Sąd nie miał żadnych spraw do rozpatrzenia.

Terenem działalności SGP jest cała Polska. Swoją działalność opiera na pracy społecznej członków. Stowarzyszenie nie prowadzi działalności gospodarczej. Zgodnie ze Statutem członkiem zwyczajnym SGP może zostać obywatel polski, akceptujący cele i program SGP i chcący aktywnie uczestniczyć w ich realizacji, po złożeniu pisemnej deklaracji, podpisanej przez dwóch członków wprowadzających, i opłaceniu wpisowego w wysokości połowy składki rocznej.

W obrębie Stowarzyszenia działają Komisje merytoryczne i jedna: Komisja Wspólnych Procesów Geomorfologicznych, Komisja Metod Sedymentologicznych, Komisja Geomorfologii Strukturalnej, Komisja Geomorfologii Glacjalnej, Komisja Przekształceń Geomorfologicznych, Grupa Robocza "Cyfrowe Mapy Geomorfologiczne". Od 2019 roku, przy Stowarzyszeniu, działa nieformalna Grupa Młodych Geomorfologów. Zgodnie z realizacją założeń statutowych praca stowarzyszenia opiera się m.in. na organizowaniu Zjazdów Geomorfologów, rozwijaniu warsztatów i szkół specjalistycznych dla pracowników naukowych i doktorantów w kraju i zagranicą, organizowaniu krajowych i międzynarodowych konferencji, sympozjów i seminariów o charakterze specjalistycznym i interdyscyplinarnym, połączonych z wycieczkami terenowymi oraz popularyzacji geomorfologii wśród specjalistów i w społeczeństwie.

Praca ta realizowana jest przez szereg aktywności. W latach 1992-2023 Stowarzyszenie Geomorfologów Polskich patronowało przeszło 147 konferencjom, seminarium,

sympozjom, sesjom naukowym i warsztatom, tak krajowym, jak i zagranicznym. Najważniejszą formą spotkań są zjazdy, na których zapadają kluczowe decyzje dotyczące kierunków badań i stosowanych metod przez środowisko geomorfologów. Od 1993 roku Zgromadzenie Walne nadaje godność Członka Honorowego, którą dotychczas nadano 33 geomorfologom polskim i zagranicznym.

Od 1995 roku działa strona internetowa Stowarzyszenia — www.sgp.org.pl. W 1998 roku podjęto uchwałę o ustanowieniu Dyplomu im. prof. Stefana Kozarskiego, nadawanego za najlepsze prace doktorskie z zakresu geomorfologii, wyłonione w dorocznych konkursach. Od tego czasu przyznano 38 Dyplomów. W 2022 roku podjęto uchwałę o ustanowieniu Dyplomu im. prof. Leszka Starkla za najlepszą studencką pracę dyplomową w zakresie geomorfologii. W 2024 roku przyznano pierwszy Dyplom.

Ważną aktywnością członków Stowarzyszenia, wynikającą ze Statutu, jest popularyzacja nauki, w ramach której SGP od 2020 roku włącza się w obchody Międzynarodowego Tygodnia Geomorfologii. W jego trakcie członkowie SGP organizują warsztaty, prelekcje, wycieczki, wykłady, których zadaniem jest promocja geomorfologii w społeczeństwie. Ponadto, od 2021 roku organizowane są comiesięczne zdalne wykłady geomorfologiczne, podczas których prezentowanych jest wiele zagadnień geomorfologicznych i z dziedzin pokrewnych przez licznych specjalistów z różnych ośrodków z kraju i zagranicy.

Od 2006 roku nową inicjatywą w ramach Stowarzyszenia stała się organizacja spotkań o charakterze warsztatów metodycznych dla młodych geomorfologów: doktorantów i magistrantów. Ich celem jest nie tyle prezentacja konkretnych metod i zagadnień badawczych, ile wprowadzenie w zasady funkcjonowania w świecie naukowym, kształcenie umiejętności organizacji warsztatu badawczego, tworzenia i realizacji projektu badawczego, doskonalenie umiejętności publikowania i publicznego prezentowania wyników badań, a także zapoznanie ze strukturą organizacyjną polskiej i światowej geomorfologii.

W trakcie Zebrania Walnego SGP w dniu 27 lutego 1992 r. podjęto uchwałę o powołaniu czasopisma „Landform Analysis”, publikującego oryginalne prace naukowe dotyczące wszystkich aspektów geomorfologii oraz ważne informacje z działalności Stowarzyszenia. Na przewodniczącego komitetu redakcyjnego wybrano prezesa SGP prof. S. Kozarskiego. Kolejnymi redaktorami byli: prof. J. Jania i prof. R. Borówka, a obecnie pełni prof. Z. Zwoliński. Pierwszy tom czasopisma ukazał się w 1997 roku. Od tamtego czasu ukazały się 42 tomy czasopisma.

Stowarzyszenie wydaje również publikacje książkowe. Jedną z ostatnich pozycji jest monografia *Współczesne przemiany rzeźby Polski*, pod redakcją zespołu geomorfologów: A. Kostrzewski, K. Krzemień, P. Migoń, L. Starkel, M. Winowski i Zb. Zwoliński. Dotychczas powstały jej dwie edycje: w 2008 roku i w 2021 roku. Obie pozycje są opracowaniami, dotyczącymi współczesnych zdarzeń geomorfologicznych w zróżnicowanych strefach morfogenetycznych. Druga edycja została uzupełniona i poszerzona w stosunku do pierwszej. Ponadto, w ostatnim czasie szereg członków Stowarzyszenia wzięło udział w opracowaniu monografii *Landforms and Landscapes of Poland*, w wydawnictwie *Springer Nature* w serii *World Geomorphological Landscape*.

Członkowie SGP na przestrzeni lat pełnili wiele ważnych funkcji naukowych w czołowych gremiach naukowych w Polsce i za granicą. Członkami Komitetu Wykonawczego International Association of Geomorphologists (IAG) byli prof. P. Migoń i prof. Z. Zwoliński, a obecnie jest dr A. Bernatek-Jakiel. Ponadto, prof. A. Kostrzewski oraz prof. Zb. Zwoliński sprawowali funkcje przewodniczących Grup Roboczych IAG, a prof. Zb. Zwoliński, który nadal kieruje jedną z Grup Roboczych IAG, został odznaczony Medalem im. Denysa Brunsdena w uznaniu wybitnych zasług dla geomorfologii. W 2022 roku prestiżową nagrodą Early Career Medal, przyznawaną przez Międzynarodową Unię Geomorfologiczną dla młodych naukowców, została uhonorowana dr Anita Bernatek-Jakiel.

Stowarzyszenie Geomorfologów Polskich prowadzi bardzo ożywioną, nieprzerwaną, 33-letnią działalność zaznaczoną nie tylko prezentacją aktualnych wyników badań, ale proponowaniem i stymulowaniem nowych kierunków w geomorfologii, szczególnie w zakresie metodyki. Stowarzyszenie na stałe wpisało się w krajobraz narodowych towarzystw naukowych. Wśród specjalistycznych stowarzyszeń z grupy nauk o Ziemi jest ważną organizacją, określającą kierunki badań realizowane we współpracy interdyscyplinarnej i międzynarodowej.

WYDAWNICTWA CIĄGŁE

Landform Analysis

ŹRÓDŁA

Orłowska A., Lipka E., Weckwerth P., Forysiak J., Zwoliński Z., Woronko B., 2022. Stowarzyszenie Geomorfologów Polskich – stan obecny i wyzwania na przyszłość. (w:) I. Hofman, J. Błazejowski, A. Kąsy (red.), Społeczny wymiar działalności towarzystw naukowych. Wyd. PAN, Warszawa: 289–306.

Statut Stowarzyszenia Geomorfologów Polskich, 2023.

Wachecka-Kotkowska L., Zwoliński Z., Kostrzewski A., Migoń P., Rachlewicz G., Rączkowska Z., 2013. Stowarzyszenie Geomorfologów Polskich jako specjalistyczne towarzystwo z dziedziny nauk o Ziemi. (w:) Z. Kruszewski (red.), Towarzystwa Naukowe w Polsce – dziedzictwo, kultura, nauka, trwanie, tom 2: 227–250.

Zwoliński Z., Kostrzewski A., Migoń P., Rachlewicz G., 2011. 20 lat działalności Stowarzyszenia Geomorfologów Polskich. *Landform Analysis*, tom 16: 3–13.

Strona internetowa:

www.sgp.org.pl

E-mail: sgp@sgp.org.pl

STOWARZYSZENIE HYDROGEOLOGÓW POLSKICH

ASSOCIATION OF POLISH HYDROGEOLOGISTS

ASSOCIATION DES HYDROGEOLOGUES POLONAIS

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 2011. **Siedziba:** 41-200 Sosnowiec, Będzińska 60, Instytut Nauk o Ziemi Uniwersytetu Śląskiego. **Struktura organizacyjna:** Walne Zgromadzenie Członków, Zarząd, Komisja Rewizyjna. **Liczba członków:** 24 (2011 r.), 109 członków, w tym 99 zwyczajnych i 10 honorowych (2023 r.). **Prezesi:** Andrzej Witkowski (I-III kadencja), Magdalena Worsa-Kozak (IV kadencja). **Obecne Prezydium Zarządu stanowią:** Prezes: dr Magdalena Worsa-Kozak; Wiceprezes: prof. dr hab. Andrzej Witkowski; Skarbnik: dr Krzysztof Chudy; Sekretarz: dr hab. prof. UŚ Dominika Dąbrowska. Członkowie Zarządu: dr hab. inż. prof. UŚ Jacek Różkowski, dr inż. Grzegorz Nikiel, mgr Michał Oleksiewicz. Stowarzyszenie wyróżnia najbardziej wybitnych hydrogeologów medalem honorowym Zasługi dla Polskiej Hydrogeologii oraz hydrogeologów w fazie rozwoju kariery nagrodą As Polskiej Hydrogeologii

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Stowarzyszenie Hydrogeologów Polskich (SHP) założone zostało w dniu 31 sierpnia 2011 r. w Sosnowcu. W dniu 25 października 2011 r. otrzymało wpis do KRS. W zebraniu założycielskim Stowarzyszenia uczestniczyły 24 osoby. Stowarzyszenie Hydrogeologów Polskich zostało powołane jako stowarzyszenie zawodowe, zrzeszające hydrogeologów i osoby związane z hydrogeologią. Celem powołania SHP było przede wszystkim oddziaływanie na wszelkie formy działalności edukacyjnej, zawodowej, legislacyjnej i naukowej związane bezpośrednio lub pośrednio z hydrogeologią, dążenie do zapewnienia właściwych warunków wykonywania zawodu hydrogeologa, stałe podnoszenie poziomu wiedzy hydrogeologicznej i poziomu merytorycznego prac wykonywanych przez hydrogeologów oraz dbałość o przestrzeganie zasad etyki zawodowej. Stowarzyszenie prowadzi statutową działalność pożytku publicznego w zakresie edukacji i upowszechniania wiedzy, w szczególności w dziedzinie hydrogeologii i ochrony środowiska, działalność na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej, działania w zakresie ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego, w szczególności ochrony ekosystemów wodnych i wód podziemnych. Misją Stowarzyszenia jest tworzenie pomostu pomiędzy nauką, biznesem i administracją, poprzez działalność wspomagającą rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości, w szczególności w zakresie hydrogeologii i ochrony środowiska oraz działalność wspomagającą rozwój techniki, wynalazczości i innowacyjności oraz rozpowszechnianie i wdrażanie nowych rozwiązań technicznych, a także poprzez organizację i uczestnictwo w konferencjach, spotkaniach branżowych i kongresach w czasie których członkowie SHP wymieniają się wiedzą i doświadczeniami z szeroką społecznością.

Od początku swojego istnienia, Zarząd Stowarzyszenia dbał o to, by zaangażować SHP w proces legislacyjny, współpracować z Międzynarodową Asocjacją Hydrogeologów (IAH) i środowiskami hydrogeologów związanymi ze wszystkimi formami działalności. W pierwszym roku funkcjonowania w poczet członków Stowarzyszenia przyjęto 73 osoby i 2 członków wspierających, a z końcem roku 2023 do SHP należało już 109 osób i 14 członków wspierających. W 2012 roku zaczęła funkcjonować strona internetowa Stowarzyszenia (www.hydrogeolodzy.pl), która w nowej formie i szacie graficznej funkcjonuje cały czas. Rok później zorganizowano Pierwszy Praktyczny Warsztat Hydrogeologa, który był organizowany do roku 2019. Spotkanie to było zawsze połączone z organizacją Walnego Zebrania Członków Stowarzyszenia, a podczas sesji referatowej przedstawiono aktualne rozwiązania techniczne dla pracy hydrogeologa, jak również omawiano nowe możliwości w pracach naukowych i badawczych dla hydrogeologów. W roku 2014 po raz pierwszy zorganizowano konkurs As Polskiej Hydrogeologii, który wygrała dr Dorota Pierri. Nagrody te przyznawano jeszcze w latach 2015, 2016, 2019 oraz 2022 i otrzymali je odpowiednio: dr Sebastian Buczyński, dr inż. Ewa Kret, mgr Joanna Czekaj i dr Magdalena Matusiak.

Na przełomie 2014 i 2015 roku zostały założone profile Stowarzyszenia na portalach społecznościowych Facebook oraz LinkedIn. Oba profile nieprzerwanie funkcjonują do dziś i stanowią doskonałą alternatywę dla tradycyjnej strony internetowej, na których znajdują się najświeższe wiadomości dotyczące życia Stowarzyszenia.

W 2016 roku przyznano po raz pierwszy Medal ZASŁUŻONY DLA POLSKIEJ HYDROGEOLOGII. W uznaniu wybitnych osiągnięć zawodowych i naukowych, ogromnego wkładu w rozwój polskiej i światowej hydrogeologii oraz w podziękowaniu za wychowanie wielu wspaniałych hydrogeologów Stowarzyszenie Hydrogeologów Polskich uhonorowało jak do tej pory: prof. dr hab. Aleksandrę Macioszczyk (2016), prof. dr hab. Jana Dowgiałło (2016), prof. dr hab. inż. Bohdana Kozerskiego (2016), prof. dr hab. Bronisława Paczyńskiego (2016), dr hab. inż. Marka Rogoża (2016), prof. dr hab. inż. Andrzeja Rózkowskiego (2016), dr hab. inż. prof. Stanisława Witeczaka (2018), prof. dr hab. Jana Przybyłka (2018), dr Stanisława Hermanńskiego (2018), prof. dr hab. Józefa Górskiego (2021), prof. dr hab. inż. Jacka Motykę (2021), prof. dr hab. inż. Jadwigę Szczepańską – Plewę (2021), prof. dr hab. Andrzeja Witkowskiego (2022).

W 2017 roku ukazał się pierwszy numer czasopisma „Hydrogeologia”, które obecnie jest rocznikiem. Premiera tego czasopisma miała miejsce w Wojanowie podczas konferencji Współczesne Problemy Hydrogeologii. Jak do tej pory ukazały się cztery zeszyty tego czasopisma branżowego.

Stowarzyszenie Hydrogeologów Polskich organizuje corocznie Walne Zebranie Członków. Dodatkowo w ramach działalności obejmuje ono patronatem konferencje czy warsztaty, jak np. Warsztaty dla Młodych Hydrogeologów. Członkowie Stowarzyszenia aktywnie uczestniczą w różnego rodzaju wydarzeniach, jak np. konferencje, dni wody, kongresy, wykłady gościnne, szkolenia. Współpracują oni również z samorządami, biorąc udział w posiedzeniach różnych komisji związanych z hydrogeologią, uczestnicząc w tworzeniu ekspertyz i innych opracowań. Stowarzyszenie jest też reprezentowane w ministerialnych organach doradczych, jak np. Państwowa Rada Gospodarki Wodnej

oraz aktywnie uczestniczy w zgłaszaniu uwag do zmieniających się aktów prawnych związanych z tematyką wodną. SHP prowadzi także współpracę międzynarodową, m.in. od 2024 r. aktywnie uczestnicząc w inicjatywie Groundwater Project.

Strona internetowa:

<https://hydrogeolodzy.pl/>

Portale społecznościowe:

<https://www.facebook.com/hydrogeolodzy>

<https://www.linkedin.com/company/shp-aph/>

adres mail:

shp@hydrogeolodzy.pl

NAUKI TECHNICZNE

POLSKIE NAUKOWO-TECHNICZNE TOWARZYSTWO EKSPLOATACYJNE

THE POLISH MAINTENANCE SOCIETY

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia: 1991. **Siedziba:** 03-301 Warszawa, ul. Jagiellońska 80. Strona internetowa: www.pntte.org. Adres e-mail: pntte@pntte.org **Struktura organizacyjna:** Walne Zgromadzenie, Zarząd, Komisja rewizyjna, Sąd koleżeński, komisje regionalne i tematyczne. **Komisje regionalne:** Katowice, Kielce, Kraków, Lublin, Olsztyn, Poznań, Radom-Dęblin, Warszawa, Wrocław, Zabrze. **Komisje tematyczne:** Komisja Motoryzacyjna, Komisja Audytowania Eksploatacji, Komisja Cyfrowego Modelowania Eksploatacji, Komisja Eksploatacji Obiektów Oceanotechnicznych i Portów Morskich, Komisja ds. Kwalifikacji Ekspertów PNTTE. **Prezesi:** Stanisław Piasecki (1991-2001), Andrzej Niewczas (2001-2019, prezes honorowy), Andrzej Świdorski (2019 – ...). **Sekretarze:** Zdzisław Słabkiewicz (1991-1998), Janusz Krawsz (1998-2001), Paweł Drożdż (2001-2019), Stanisław Młynarski (2019 – ...). **Liczba członków zwyczajnych:** 290. **Liczba członków honorowych:** 10. **Liczba członków wspierających:** 3. **Charakterystyka działalności**

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Polskie Naukowo-Techniczne Towarzystwo Eksploatacyjne (PNTTE) jest stowarzyszeniem skupiającym pracowników nauki i praktyków zajmujących się eksploatacją systemów technicznych. Jego misją jest upowszechnianie wiedzy o dobrej praktyce eksploatacyjnej, naukowych podstawach eksploatacji oraz efektach gospodarczych eksploatacji maszyn i urządzeń, budynków i budowli. Szczegółowe cele działalności to:

- ułatwiać dostęp do wiedzy o eksploatacji jako zbiorze reguł praktycznego działania oraz związanej z tym wiedzy naukowej o obsłudze i użytkowaniu obiektów technicznych,
- integrować środowisko eksploatorów wokół problemów eksploatacji i rozwoju infrastruktury technicznej,
- pomagać podmiotom gospodarczym optymalizować systemy eksploatacji, ze szczególnym uwzględnieniem problemów ochrony środowiska naturalnego.

Działalność Towarzystwa opiera się na pracy społecznej członków w komisjach regionalnych i tematycznych. Obejmuje ona w szczególności:

- programowanie badań dotyczących właściwości eksploatacyjnych obiektów technicznych,
- konsultacje w zakresie oceny ryzyka i zagrożeń w procesach eksploatacji,
- rozwijanie metod zarządzania procesami eksploatacji,
- audytowanie systemów eksploatacji,
- rekomendowanie wyrobów i usług według kryteriów jakości eksploatacji,
- upowszechnianie wiedzy i doświadczeń eksploatacyjnych (wydawnictwa, seminaRIA i szkolenia, serwis internetowy).

Towarzystwo jest organizatorem zarówno krajowych i międzynarodowych konferencji, jak i seminariów naukowych.

Członkami zwyczajnymi są pełnoletni obywatele Polski, pragnący współdziałać w realizacji celów Towarzystwa.

Członkami wspierającymi są osoby prawne, które deklarują pomoc Towarzystwu w realizacji celów statutowych.

Członkami honorowymi są osoby, które położyły wybitne zasługi dla Towarzystwa.

Prekursorem Towarzystwa był Zespół Teorii Eksploatacji utworzony w roku 1965 w Wojskowej Akademii Technicznej przez grono osób podejmujących badania naukowe w zakresie problemów eksploatacji maszyn, urządzeń i sprzętów.

Polskie Naukowo-Techniczne Towarzystwo Eksploatacyjne (PNTTE) powstało 13 listopada 1991 roku. Grupę założycieli stanowili: Stanisław Piasecki, Jerzy Lewitowicz, Eugeniusz Olearczuk, Włodzimierz Miszański, Ryszard Popek, Zdzisław Słabkowiec, Olgierd Downarowicz, Andrzej Niewczas.

Od początku swojej działalności Towarzystwo aktywnie promuje współpracę naukowców z inżynierami i przedsiębiorcami, w szczególności w zakresie innowacji i wdrożeń. Pierwszym prezesem PNTTE w latach 1991-2001 był profesor Stanisław Piasecki. W latach 2002-2019 prezesem był profesor Andrzej Niewczas. Obecnie funkcję tę sprawuje profesor Andrzej Świdorski.

Od 1999 r. Towarzystwo jest wydawcą kwartalnika naukowego „Eksploatacja i Niezawodność – Maintenance and Reliability” indeksowanego w bazach: Journal Citation Reports w ISI Web of Knowledge, Scopus, Copernicus, BAZTECH. Od 2010 r. Kwartalnik posiada punktację Impact Factor.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

Od 2005 roku PNTTE jest członkiem Europejskiej Federacji Narodowych Towarzystw Eksploatacyjnych (EFNMS – The European Federation of National Maintenance Societies). EFNMS jest organizacją non-profit, której celem jest doskonalenie metod eksploatacji obiektów technicznych w Europie dla wspólnych korzyści krajów członkowskich i ich obywateli. Federacja została założona w roku 1970 przez przedstawicieli pięciu towarzystw narodowych – Francji, Wielkiej Brytanii, Norwegii, Szwecji i Holandii. Obecnie członkami EFNMS są przedstawiciele 23 Towarzystw Narodowych. EFNMS jest uznawane za wiodącą europejską sieć wiedzy i doświadczenia w obszarze eksploatacji oraz zarządzania aktywami fizycznymi. Misją organizacji jest rozwój specjalistów z obszaru utrzymania ruchu, zwiększanie innowacyjności procesów eks-

ploacyjnych oraz podnoszenie świadomości znaczenia strategii eksploacyjnych i zarządzania aktywami w funkcjonowaniu przedsiębiorstw. Federacja prowadzi szkolenia i konsultacje dla menedżerów i inżynierów w zakresie eksploatacji systemów technicznych, opracowuje nowe normy dotyczące zarządzania aktywami i eksploatacji oraz nadaje Europejski Certyfikat Eksperta Eksploatacji. W ramach organizacji funkcjonują grupy robocze, w skład których wchodzić mogą przedstawiciele członkowskich Towarzystw Narodowych. Obecnie w strukturach Federacji pracuje 5 komitetów roboczych, zajmujących się kwestiami związanymi ze szkoleniami, certyfikacją, ale również zdrowiem, bezpieczeństwem i ochroną środowiska w ramach procesów eksploacyjnych. EFNMS administrowana jest przez Zarząd, w którym każdy kraj członkowski posiada jednego pełnoprawnego reprezentanta. Od 2016 r. Polskie Naukowo-Techniczne Towarzystwo Eksploatacyjne jest reprezentowane przez dr hab. Agnieszkę Tubis, prof. PWr., członka zarządu PNTTE.

PNTTE należy także do Środkowo-Europejskiego Porozumienia Towarzystw Eksploatacyjnych Słowacji, Czech, Węgier i Polski.

W 2006 r. PNTTE podpisało porozumienie o współpracy z Polskim Towarzystwem Tribologicznym, Polskim Towarzystwem Diagnostyki Technicznej i Krajową Sekcją Eksploatacji maszyn SIMP.

ANDRZEJ ŚWIDERSKI

POLSKIE TOWARZYSTWO BIOMECHANIKI POLISH SOCIETY OF BIOMECHANICS

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia: 1987. **Okres działalności:** od 1987 – **Siedziba:** Aleje Jerozolimskie 89/43, 02-001 Warszawa, Adres strony domowej: <https://biomechanics.pl>. Adres mailowy: ptb@biomechanics.pl. **Władze towarzystwa:** Krajowy Zjazd Członków, Zarząd, Komisja Rewizyjna, Sąd Koleżeński. Towarzystwo nie posiada oddziałów terenowych. **Wydawnictwo:** działalność wydawnicza prowadzona w zakresie czasopisma naukowego *Acta of Bioengineering and Biomechanics* (<https://actabio.pwr.edu.pl>) i materiałów konferencyjnych. **Liczba członków:** 59 założycieli (1987), 222 (2003), 160 (2025). **Członkowie honorowi:** Kazimierz Fidelus (1928-1998) – od 1998 r., Jan Oderfeld (1908-2010) – od 1998 r., Aleksander Kabsch (1928-2025) – od 1998 r., Janusz Morawski (1930-2025) – od 1998 r., Adam Morecki (1929-2001) – od 2000 r., Tadeusz Bober – od 2004 r., Romuald Jerzy Będziński – od 2018 r., Lechosław Bogdan Dworak – od 2018 r., Krzysztof Józef Kędzior – od 2018 r., Andrzej Franciszek Wit – od 2018 r. **Prezesi:** Adam Morecki (1988-92), Kazimierz Fidelus (1992-96), Tadeusz Bober (1996-2000), Krzysztof Kędzior (2000-2004), Lechosław B. Dworak (2004-2008), Romuald Będziński

ski (2008-2012), Andrzej Wit (2012-2016), Szczepan Piszczatowski (2016-2020), Małgorzata Syczewska (2020-2024), Sławomir Winiarski (2024-).

Sekretarze generalni: Krzysztof Kędzior (1988-92), Ryszard Maroński (1992-2004), Andrzej Mastalerz (2004-2012), Michał Wychowański (2012-2016), Marek Pawlikowski (2016-2024), Anna Hadamus (2024-). **Skarbnicy:** Bohdan Macukow (1988-2000), Czesław Urbanik (2000-2008), Małgorzata Syczewska (2008-2016), Eugeniusz Sajewicz (2016-).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Polskie Towarzystwo Biomechaniki (PTB) funkcjonuje na podstawie statutu (uchwalony przez Krajowy Zjazd Członków 14.09.2023 z późn. zm.). Zgodnie z jego postanowieniami celem PTB jest krzewienie i popieranie rozwoju biomechaniki oraz współdziałanie w jej szerzeniu i rozpowszechnianiu w technice, medycynie, rehabilitacji, fizjoterapii, ergonomii i sporcie. PTB realizuje swoje cele poprzez:

organizowanie kongresów, sympozjów, seminariów, zebrań naukowych, odczytów, konkursów naukowych, prowadzenie akcji wydawniczej, nieodpłatnie przygotowywanie konsultacji i ekspertyz, oraz współpracę z innymi stowarzyszeniami krajowymi i zagranicznymi o tych samych lub podobnych celach działania.

Zasięgiem oddziaływania PTB jest obszar całego kraju. Towarzystwo nie ma wydzielonych oddziałów regionalnych. Skupia pracowników, doktorantów i studentów wyższych uczelni (akademii wychowania fizycznego, politechnik, uniwersytetów i uniwersytetów medycznych), pracowników instytutów naukowych, inżynierów, lekarzy i trenerów. Utrzymuje się ze składek członkowskich, ubiega się o dofinansowanie organizowanych konferencji naukowych i wydawnictw przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz sponsorów.

Towarzystwo nie prowadzi samodzielnej działalności naukowo-badawczej ani gospodarczej. Zajmuje się organizacją życia naukowego poprzez wydawanie czasopism, zapraszanie czołowych przedstawicieli biomechaniki światowej do Polski oraz organizowanie konferencji naukowych o zasięgu krajowym i międzynarodowym. W latach 1988-2000 odbywały się one corocznie pod nazwą „*Szkoła Biomechaniki*”, a raz na cztery lata jako „*Ogólnopolska Konferencja Biomechaniki*”. Od roku 2001 konferencje odbywają się co dwa lata pod nazwą „*International Conference of the Polish Society of Biomechanics BIOMECHANCS*”. Organizacją konferencji zajmują się środowiska biomechaników z różnych miast Polski. Polskie Towarzystwo Biomechaniki było współorganizatorem *13-th Conference of the European Society of Biomechanics* (Wrocław, 2002). Ponadto PTB sprawuje lub sprawowało patronat naukowy nad wieloma imprezami naukowymi, takimi jak Sympozjum „*Analiza ruchu - teoria i praktyka w zastosowaniach klinicznych*”, „*Sympozjum Biomechaniki Sportu i Rehabilitacji*”, „*Majówka Młodych Biomechaników*”, „*Inżynieria ortopedyczna i protetyczna*”.

Polskie Towarzystwo Biomechaniki organizuje konkurs naukowy dla młodych pracowników nauki o nagrodę imienia prof. A. Moreckiego i prof. K. Fidelusa. Do roku 2001 PTB organizowało konkurs o nagrodę im. dra Andrzeja Komora.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

PTB jest afiliowane przy Wydziale IV Nauk Technicznych PAN (od 4 maja 1989 r.) oraz przy International Society of Biomechanics (od 28 czerwca 1989 r.) i European Society of Biomechanics (od 25 kwietnia 2017).

WYDAWNICTWA CIĄGŁE:

Od roku 1999 r. ukazuje się czasopismo „Acta of Bioengineering and Biomechanics” będące organem Polskiego Towarzystwa Biomechaniki, a wydawane pod auspicjami: Politechniki Wrocławskiej, Komitetu Mechaniki PAN i Komitetu Rehabilitacji i Adaptacji Społecznej PAN. Czasopismo poświęcone jest najnowszym osiągnięciom z zakresu inżynierii biomedycznej i biomechaniki. Aktualnie ukazuje się ono w cyklu kwartalnym.

ŹRÓDŁA

Statut Polskiego Towarzystwa Biomechaniki. Tekst ujednolicony 2025.

Polskie Towarzystwo Biomechaniki, biomechanics.pl

SŁAWOMIR WINIARSKI
SZCZEPAN PISZCZATOWSKI

POLSKIE TOWARZYSTWO INFORMATYCZNE POLISH INFORMATION PROCESSING SOCIETY

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1981. **Siedziba:** 00-394 Warszawa, ul. Solec 38 lok. 103, tel: +48 22 838 4705, adres mailowy: pti@pti.org.pl, strony www: <https://portal.pti.org.pl/>. **Oddziały:** Białostocki, Dolnośląski, Górnośląski, Kujawsko-Pomorski, Lubelski, Łomżyński, Łódzki, Małopolski, Mazowiecki, Podkarpacki, Pomorski, Świętokrzyski, Wielkopolski, Zachodniopomorski. **Sekcje tematyczne:** Aktualne Wyzwania Sztucznej Inteligencji, Analizy Danych, Cyberbezpieczeństwa, Edukacji Informatycznej, Egzaminatorów ECDL, eZdrowie – życie bez barier, Historyczna, Informatyków Administracji Publicznej, Informatyki Szkolnej, Informatyki w Zarządzaniu, Problemów Społeczeństwa Globalnej Informacji, Przyszłości IT, Terminologiczna, Zagrożeń w Cyberprzestrzeni.

Struktura organizacyjna: Zjazd Delegatów, Zarząd Główny, Rada Naukowa, Izba Rzeczników, Biuro Europejskiego Certyfikatu Umiejętności Komputerowych (ECDL), Centrum Certyfikacji Kompetencji i Potwierdzenia Kwalifikacji, Sektorowa Rada ds. Kompetencji Informatyka, Sektorowa Rada ds. Kompetencji Telekomunikacja i Cyberbezpieczeństwo. **Archiwum. Liczba członków:** 1054, członkowie honorowi

25 (2023). **Prezesi:** Władysław M. Turski (1981-87), Andrzej J. Blikle (1987-93), Piotr Fuglewicz (1993-96), Zdzisław Szyjewski (1996-2005), Andrzej Marciniak (2005-08), Marek Hołyński (2008-11), Marian Noga (2011-17), Włodzimierz Marciński (2017-20), Wiesław Paluszyński (2020-). **Sekretarze/Dyrektorzy gen.:** Andrzej Wiśniewski (1981-93), Jerzy Nowak (1993-96), Leszek Bogusławski (1996-99), Jacek Staworzyński (1999-2002), Jerzy Nowak (2002-05), Radosław Bursztynowski (2005-10), Krystyna Pełka-Kamińska (2010-21), Katarzyna Jędryka (2021 -). **Skarbnicy:** Marek Maniecki (1981-87), Janusz Zalewski (1987-90), Wacław Iszkowski (1990-93), Elżbieta Lipka (1993-99), Andrzej Wierzba (1999-2002), Anna Cetnarowicz (2002-05), Marek Ujejski (2008-11), Beata Ostrowska (2011-17), Wojciech Kiedrowski (2017-20), Marek Ujejski (2020-23), Dariusz Rosłon (2023 -).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Zadania Polskiego Towarzystwa Informatycznego, zawarte w statucie zatwierdzonym 27 maja 2023 r., obejmują:

- reprezentowanie członków Towarzystwa, ich opinii, potrzeb i interesów wobec społeczeństwa, władz oraz organizacji pozarządowych w kraju i za granicą,
- wspomaganie osób, instytucji i organizacji zajmujących się informatyką lub korzystających z rozwiązań informatycznych,
- wykonywanie zadań dotyczących informatyki w sferze działalności publicznej w zakresie nauki, edukacji, oświaty i wychowania,
- popieranie doskonalenia kwalifikacji i uzyskiwania świadectw oraz certyfikatów uprawniających do wykonywania zawodu informatyka,
- dbałość o wysoki poziom etyczny i zawodowy członków oraz tworzenie warunków do jego podnoszenia, a także oddziaływanie w tym kierunku na inne osoby i organizacje zajmujące się informatyką,
- prowadzenie i popieranie działalności naukowej, naukowo-badawczej i naukowo-technicznej, w tym współpracę ze stowarzyszeniami i towarzystwami naukowymi,
- ułatwianie wymiany informacji w środowisku zawodowym,
- popularyzację zagadnień informatyki i jej zastosowań,
- dbałość o poziom edukacji informatycznej,
- propagowanie idei ECDL/ICDL (Europejskiego/Międzynarodowego Certyfikatu Umiejętności Komputerowych) i EUCIP (Europejskiego Certyfikatu Zawodu Informatyka),
- rozpowszechnianie wiedzy specjalistycznej i podnoszenie poziomu zawodowego, w szczególności w ramach kursów i szkoleń specjalistycznych dla informatyków czynnych zawodowo, konferencji, odczytów, wystaw, pokazów technicznych, bibliotek, portali internetowych i webinarów, platformy rozwoju zawodowego, konkursów, działalności wydawniczej, popularyzatorskiej i integracyjnej,
- udział w budowaniu społeczeństwa informacyjnego,
- dbałość o dziedzictwo historii informatyki.

PTI osiąga swoje cele przez: współdziałanie z właściwymi organami administracji publicznej, samorządami gospodarczymi oraz innymi organizacjami krajowymi, zagranicznymi i międzynarodowymi, popieranie badań naukowych, nadawanie certyfikatów potwierdzających posiadanie umiejętności związanych z informatyką, analizowanie oraz opiniowanie istniejących i planowanych dokumentów określających kierunki, zakres i sposoby informatyzacji kraju oraz współdziałanie z właściwymi instytucjami w zakresie tworzenia tych dokumentów, wspieranie prac mających na celu podnoszenie jakości rozwiązań informatycznych oraz inicjowanie, opracowywanie i opiniowanie norm dotyczących informatyki, wykonywanie ekspertyz, ocen i opinii oraz innych prac zleczanych przez organy administracji publicznej i podmioty gospodarcze, przedstawianie organom administracji publicznej, organom samorządów zawodowych i gospodarczych oraz organizacjom pozarządowym stanowisk i wniosków, udział w konsultacjach publicznych i społecznych, organizowanie konferencji oraz narad naukowych i naukowo-technicznych, krajowych i międzynarodowych.

Terenem działania PTI jest obszar całego kraju, na fundusze składają się: wpisowe i składki członkowskie, darowizny i zapisy oraz dochody z działalności statutowej.

Polskie Towarzystwo Informatyczne to najstarsza polska organizacja zrzeszająca profesjonalistów z branży informatycznej. Działa nie tylko na rzecz własnego środowiska, ale także otoczenia społecznego i gospodarczego, np. wspierając podnoszenie ogólnych umiejętności cyfrowych w społeczeństwie oraz edukację informatyczną w szkołach.

PTI organizuje liczne konferencje, seminaria i warsztaty o tematyce informatycznej. Największa z nich – FedCSIS to doroczna międzynarodowa konferencja oferująca kilka równoległych ścieżek tematycznych, dotyczących m.in.: sztucznej inteligencji, Internetu rzeczy, analizy danych, kryptografii, przetwarzania języka naturalnego i multimedów. Krajowa Konferencja Inżynierii Oprogramowania, to najstarsza polska konferencja informatyczna odbywająca się corocznie od 1999 r. Cykliczne konferencje takie, jak np.: Informatyka w Edukacji, Technologie Eksploracji i Reprezentacji Wiedzy czy Informatyka w Zarządzaniu poświęcone są szczegółowym zagadnieniom z dziedziny informatyki.

Polskie Towarzystwo Informatyczne od 2007 r. jest koordynatorem obchodów Światowego Dnia Społeczeństwa Informacyjnego, ustanowionego w 2006 r. przez Organizację Narodów Zjednoczonych. W Polsce składają się nań publiczne debaty, specjalistyczne konferencje, imprezy popularyzacyjne i edukacyjne oraz spotkania nieformalne. W tych wydarzeniach uczestniczą zarówno osoby spoza branży, jak i informatycy, naukowcy, przedstawiciele biznesu, a także reprezentanci placówek edukacyjnych i administracji państwowej. Kulminacyjnym momentem obchodów są konferencja „Polska w technosferze przyszłości” oraz Wielka Gala, na której wręczane są odznaczenia i wyróżnienia osobom zasłużonym w rozwoju informatyki.

Od 1984 r. Towarzystwo organizuje ogólnopolski konkurs na najlepsze prace magisterskie pod kątem zastosowań zaawansowanych metod informatyki, a od 2020 r. na najlepsze książki informatyczne. Dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych oferuje konkursy wiedzy informatycznej oraz zespołów tworzących scenariusze lub prototypy cyfrowych gier edukacyjnych.

PTI oferuje bogaty zestaw certyfikatów – zarówno dotyczących podstawowych umiejętności cyfrowych, jak i bardziej zaawansowanych kompetencji, niezbędnych dla specjalistów. W strukturze PTI działa Polskie Biuro ECDL, które oferuje kilkadziesiąt dostosowanych do potrzeb uczestników kursów na różnych poziomach zaawansowania, organizuje egzaminy i wydaje świadectwa ECDL/ICDL (European/International Computer Driving Licence).

Towarzystwo jest pierwszą w Polsce instytucją certyfikującą kwalifikacje z obszaru cyberbezpieczeństwa na poziomach specjalista, menedżer i ekspert. W ramach Towarzystwa działa Izba Rzecznawców, która świadczy usługi doradcze na rzecz podmiotów państwowych, samorządowych, organizacji publicznych, firm komercyjnych oraz osób fizycznych w zakresie stosowania nowoczesnych technologii i metod teleinformatycznych. Sektorowa Rada ds. Kompetencji Telekomunikacja i Cyberbezpieczeństwo oraz Sektorowa Rada ds. Kompetencji – Informatyka mają za zadanie wspomagać dostosowywanie kompetencji pracowników do potrzeb rynku pracy. PTI stworzyło i zapewnia funkcjonowanie obu tych instytucji po uzyskaniu dofinansowania w ramach konkursu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości.

Polska Platforma Umiejętności Cyfrowych, dostępna pod adresem <https://cyfrowekompetencje.pl/> to efekt realizacji przez PTI, stanowiący element większego przedsięwzięcia, obejmującego budowę i wymianę informacji pomiędzy Narodowymi Platformami Umiejętności Cyfrowych i Zatrudnienia krajów UE oraz oficjalną platformą UE (<https://digital-skills-jobs.europa.eu/>).

Celem portalu PoLAND of IT masters jest promocja Polski jako kraju o wysokim potencjale intelektualnym, w szczególności zasobnym w światowej klasy specjalistów w dziedzinie algorytmiki i programowania – najbardziej obecnie poszukiwanych kwalifikacji w cyfrowym świecie (<https://hub.landofitmasters.pl/>).

Statutowym obowiązkiem PTI jest dokumentowanie rozwoju informatyki w naszym kraju. Działania w tym zakresie prowadzi Sekcja Historyczna PTI, dzięki której prowadzony jest serwis www.HistoriaInformatyki.pl publikujący teksty na temat historii polskiej informatyki oraz materiały archiwalne.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

Towarzystwo jest członkiem Rady Europejskich Profesjonalnych Towarzystw Informatycznych (Council of European Professional Informatics Societies – CEPIS) oraz Szerokiego Porozumienia na Rzecz Umiejętności Cyfrowych w Polsce.

WYDAWNICTWA ZWARTE

Monografie Rady Naukowej PTI przedstawiają zagadnienia związane z systemami czasu rzeczywistego, inżynierią oprogramowania i zastosowaniem informatyki w zarządzaniu. Seria książek *Historia polskiej informatyki* prezentuje rozwój krajowego sektora IT. Seria wydawnicza *Biblioteczka Izby Rzecznawców PTI* dotyczy najciekawszych i najbardziej aktualnych zagadnień z branży informatycznej.

WYDAWNICTWA CIĄGŁE

Biuletyn Informacyjny PTI. Warszawa 1981-2021. W l. 1997-2000 dodatek do czasopisma *Informatyka*; w l. 2001-2003 dodatek do czasopisma *Tele.Net.Forum*. Wydawany jako czasopismo informujące o pracach i inicjatywach podejmowanych w ramach stowarzyszenia. Z czasem zyskał więcej tekstów merytorycznych, co doprowadziło do zmiany jego charakteru i nazwy na *Domena*.

Domena. Warszawa 2022-.

Annals of Computer Science and Information Systems. Warszawa 2013 – ukazało się 13 tomów indeksowanych w Web of Science, SCOPUS, Open Access Library, Index Copernicus i innych międzynarodowych bazach indeksów cytowań.

Pro Dialog. Poznań 1998-2008.

ŹRÓDŁA

Statut PTI, Warszawa 1981 – Toż. Warszawa 2023.

Strony internetowe na <https://portal.pti.org.pl>

Archiwum Biura Zarządu Głównego PTI.

LITERATURA

30 Lat Polskiego Towarzystwa Informatycznego, wyd. PTI, Warszawa 2011.

M. Hołyński, *Jak powstało PTI?*, Biuletyn Informacyjny PTI 2021 nr 2, w wersji cyfrowej: https://portal.pti.org.pl/wp-content/uploads/2021/05/Biuletyn-PTI-2_2021.pdf [dostęp: 9.12.2023].

Polskie Towarzystwo Informatyczne (1981-2017), wyd. PTI, Warszawa 2017.

M. Hołyński, *Polska informatyka: zarys historii*, wyd. PTI, Warszawa 2017, w wersji cyfrowej: <https://delibra.bg.polsl.pl/dlibra/doccontent?id=69905> [dostęp: 9.12.2023].

MAREK HOŁYŃSKI

POLSKIE TOWARZYSTWO INŻYNIERII BIOMEDYCZNEJ

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1998 (Inicjatywę powołania Towarzystwa podjęła grupa 28 wybitnych przedstawicieli Środowiska inżynierii biomedycznej w Polsce na swym zebraniu w dniu 1.07.1998 r. W dniu 21.01.1999 r. odbyło się posiedzenie Zarządu PTIB, na którym podjęto uchwałę o przyjęciu 31 nowych członków Towarzystwa, co zwiększyło aktualną liczbę członków do 103 osób) **Okresy działalności:** 1998-1999; 1999-2001; 2001-2004; 2004-2007; 2007-2010; 2010-2013; 2013-2015; 2015-2017; 2017-2022; 2022-2024. **Siedziba i dane adresowe** (Adres, telefon/fax, strony www i adres mailowy), Polskie Towarzystwo Inżynierii Biomedycznej ul. Ks. Trojdena 4 02-109 Warszawa, Polska,

Strona WWW: <https://ptib.ibib.waw.pl/index.php> email: ptib@ibib.waw.pl. **Struktura organizacyjna** (Wydziały, Komisje, Sekcje, Oddziały): j.w. Oddział Warszawa. Wydawnictwo https://ptib.ibib.waw.pl/biuletyn_informacyjny.html. **Repozytorium** <https://ptib.ibib.waw.pl/> **Liczba członków** (honorowych, rzeczywistych, wspierających): Członkowie honorowi – 9; Członkowie rzeczywisci – 309; Członkowie wspierający – 89. **Prezesi honorowi**: Prof. dr hab. inż. Roman Maniewski, Członek Korespondent PAN, z IBIB PAN w 2013 r. **Członkowie honorowi**: 2001 r. Prof. dr inż. Maciej Nałęcz, Członek Rzeczywisty PAN, z IBIB PAN; 2004 r. Doc. dr Stefan Raczyński z Politechniki Gdańskiej; 2004 r. Prof. Juliusz Keller z Centralnego Ośrodka Techniki Medycznej w Warszawie; 2004 r. Prof. dr hab. med. Tadeusz Orłowski, dr h.c. z Instytutu Transplantologii AM w Warszawie; 2010 r. Prof. dr hab. inż. Andrzej Wertyński, dr h.c. Członek Korespondent PAN, z IBIB PAN; 2013 r. Prof. dr hab. inż. Roman Maniewski, Członek Korespondent PAN, z IBIB PAN; 2013 r. Prof. dr hab. inż. Władysław Torbic z IBIB PAN; 2022 r. Prof. dr hab. inż. Tadeusz Pałko z Politechniki Warszawskiej; 2022 r. Prof. dr hab. n. fiz. lek. med. Halina Podbielska z Politechniki Wrocławskiej. **Prezesi** (daty urzędowania): 1.07.1998-26.11.1998 prof. Maciej Nałęcz (Instytut Biocybernetyki i Inżynierii Biomedycznej im. M. Nałęcza PAN, Warszawa); 1999-2013 prof. dr hab. inż. Roman Maniewski (Instytut Biocybernetyki i Inżynierii Biomedycznej im. M. Nałęcza PAN, Warszawa); 2014-2016 prof. dr hab. inż. Ewa Zalewska (Instytut Biocybernetyki i Inżynierii Biomedycznej im. M. Nałęcza PAN, Warszawa); 2017-2024 prof. dr hab. inż. Marek Darowski (Instytut Biocybernetyki i Inżynierii Biomedycznej im. M. Nałęcza PAN, Warszawa). **Wiceprezesi** (daty urzędowania): 1.07.1998-26.11.1998 prof. dr hab. Romuald Będziński (Politechnika Wrocławska); 1.07.1998-26.11.1998 prof. dr hab. Ryszard Tadeusiewicz (Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie); 1999-2010 prof. dr med. Walerian Staszekiewicz (Szpital Bielański, Warszawa); 2011-2024 prof. dr hab. n.med. Jerzy Kiwerski (Wyższa Szkoła Rehabilitacji w Warszawie, Warszawski Uniwersytet Medyczny, Oddział Fizjoterapii II Wydz. Lekarskiego; Centrum Rehabilitacji – Konstancin); **Sekretarze generalni** (daty urzędowania): 1.07.1998-26.11.1998 dr Andrzej Chwojnowski (Instytut Biocybernetyki i Inżynierii Biomedycznej im. M. Nałęcza PAN, Warszawa); 1999-2001 dr Andrzej Chwojnowski (Instytut Biocybernetyki i Inżynierii Biomedycznej im. M. Nałęcza PAN, Warszawa); 2002-2004 doc. dr Aleksander Sobieszek (Instytut Biocybernetyki i Inżynierii Biomedycznej im. M. Nałęcza PAN, Warszawa); 2005-2007 doc. dr Adam Liebert (Instytut Biocybernetyki i Inżynierii Biomedycznej im. M. Nałęcza PAN, Warszawa); 2008-2013 prof. nadzw. dr hab. inż. Ewa Zalewska (Instytut Biocybernetyki i Inżynierii Biomedycznej im. M. Nałęcza PAN, Warszawa); 2014-2016 prof. dr hab. n. med. inż. Krzysztof Kochanek (Instytut Fizjologii i Patologii Słuchu, Międzynarodowe Centrum Słuchu i Mowy, Kajetany); 2017-2024 dr inż. Krzysztof Jakub Pałko (Instytut Biocybernetyki i Inżynierii Biomedycznej im. M. Nałęcza PAN, Warszawa). **Skarbnicy** (daty urzędowania): 1.07.1998-26.11.1998 prof. dr hab. Władysław Torbic (Instytut Biocybernetyki i Inżynierii Biomedycznej im. M. Nałęcza PAN, Warszawa); 1999-2001 dr inż. Adam Gacek (Instytut Techniki i Aparatury Medycznej, Zabrze); 2002-2004 dr inż. Adam Gacek (Instytut Techniki i Aparatury Medycznej, Zabrze); 2005-2007

dr inż. Piotr *Ladyżyński* (Instytut Biocybernetyki i Inżynierii Biomedycznej im. M. Nałęcza PAN, Warszawa); 2008-2010 dr inż. Maciej Kozarski (Instytut Biocybernetyki i Inżynierii Biomedycznej im. M. Nałęcza PAN, Warszawa); 2011-2016 dr inż. Ewa Łukowska (Instytut Biocybernetyki i Inżynierii Biomedycznej im. M. Nałęcza PAN, Warszawa); 2017-2022 dr inż. Anna Ciechanowska (Instytut Biocybernetyki i Inżynierii Biomedycznej im. M. Nałęcza PAN, Warszawa); 2022-2024 dr inż. Barbara Stankiewicz (Instytut Biocybernetyki i Inżynierii Biomedycznej im. M. Nałęcza PAN, Warszawa). **Wiceskarbnik** (daty urzędowania): 1999-2001 dr inż. Adam Liebert (Instytut Biocybernetyki i Inżynierii Biomedycznej im. M. Nałęcza PAN, Warszawa); 2002-2004 dr inż. Piotr **Ladyżyński** (Instytut Biocybernetyki i Inżynierii Biomedycznej im. M. Nałęcza PAN, Warszawa); 2011-2016 prof. dr hab. inż. Adam Gacek (Instytut Techniki i Aparatury Medycznej, Zabrze); 2017-2024 mgr inż. Jerzy Gałęcka (Instytut Techniki i Aparatury Medycznej, Zabrze). **Członek Zarządu**: 1999-2013 prof. dr hab. inż. Antoni Nowakowski (Politechnika Gdańska); 1999-2024 prof. dr hab. inż. med. Halina Podbielska (Politechnika Wrocławska); 2005-2010 dr inż. Adam Gacek (Instytut Techniki i Aparatury Medycznej, Zabrze); 2014-2016 prof. dr hab. inż. Roman Maniewski (Instytut Biocybernetyki i Inżynierii Biomedycznej im. M. Nałęcza PAN, Warszawa); 2017-2024 prof. dr hab. n. med. inż. Krzysztof Kochanek (Instytut Fizjologii i Patologii Słuchu Warszawa, Międzynarodowe Centrum Słuchu i Mowy Kajetany, Nadarzyn). **Komisja Rewizyjna**: Przewodniczący: 1999-2024 prof. dr hab. inż. Władysław Torbicz (Instytut Biocybernetyki i Inżynierii Biomedycznej im. M. Nałęcza PAN, Warszawa). Członek: 1999-2007 prof. dr Andrzej Kobus (Instytut Technologii Elektronowej, Warszawa); 1999-2007 prof. dr Tadeusz Pałko (Wydział Mechatroniki, Politechnika Warszawska); 2008-2010 prof. dr hab. n. med. Jerzy Kiwerski (Katedra i Klinika Rehabilitacji AM); 2008-2010 prof. dr hab. inż. Tadeusz Pałko (Wydział Mechatroniki, Politechnika Warszawska); 2011-2013 prof. dr hab. n. med. Krzysztof Kochanek (Instytut Fizjologii i Patologii Słuchu Warszawa, Międzynarodowe Centrum Słuchu i Mowy Kajetany, Nadarzyn); 2011-2016 prof. dr hab. inż. Tadeusz Pałko (Wydział Mechatroniki, Politechnika Warszawska); 2014-2016 prof. dr hab. inż. Antoni Nowakowski (Politechnika Gdańska); 2017-2024 prof. dr hab. inż. Anna Cysewska – Sobusiak (Instytut Elektrotechniki i Elektroniki Przemysłowej, Wydział Elektryczny, Politechnika Poznańska); 2017-2024 dr inż. Kazimierz Pęczalski (Instytut Metrologii i Inżynierii Biomedycznej, Politechnika Warszawska)

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Główne kierunki działania:

prorowadzenie samodzielne lub przy współpracy z innymi instytucjami, badań i studiów w zakresie inżynierii biomedycznej, inicjowanie i promowanie współpracy pomiędzy przedstawicielami nauk technicznych, medycznych i przemysłem, urządzenie posiedzeń naukowych i dyskusyjnych, odczytów, wykładów, zjazdów naukowych i dydaktycznych, szkół letnich i innych form szkolenia dla lekarzy, biologów i inżynierów, współpraca z krajowymi i zagranicznymi instytucjami i towarzystwami naukowymi, wspieranie uczestnictwa w krajowych i międzynarodowych konferencjach, inspirowa-

nie i wspieranie publikacji naukowych i działalności wydawniczej, szeroko pojęta działalność informacyjna m.in. utrzymywanie serwera internetowego o tematyce inżynierii biomedycznej zawierającego materiały informacyjne i edukacyjne, problemowe listy dyskusyjne, itp., propagowanie członkostwa i działalności w PTIB.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

Afiliowane przez International Federation for Medical and Biological Engineering (IFMBE)

POLSKIE TOWARZYSTWO MATERIAŁOZNAWCZE

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia: 1995. **Okres działalności:** nieprzerwanie od 1995 roku. **Siedziba i dane adresowe:** Katedra Technologii Materiałowych Wydział Inżynierii Materiałowej Politechnika Śląska ul. Krasińskiego 8; 40-019 Katowice. KRS: 0000083348. kontakt@ptm-materials.pl <https://ptm-materials.pl/>

Struktura organizacyjna: w strukturze Towarzystwa są wyodrębnione dwa oddziały; Oddział Krakowski i Oddział Pomorski. **Liczba członków:** 382. **Prezesi:** 1995-1998 – prof. dr hab. inż. Adolf Maciejny; 1998-2000 – prof. dr hab. Jerzy Wyrzykowski; 2000-2006 – prof. dr hab. inż. Tadeusz Wierzchoń; 2006-2011 – prof. dr hab. Jerzy Lis; 2011-2019 – prof. dr hab. inż. Piotr Kula; 2019-2025 – Prof. dr hab. inż. Dariusz Kata; 2025 – Prof. dr hab. inż. Jarosław Mizera. **Sekretarze generalni:** 1995-2000 – dr inż. Andrzej Dytkowicz; 2000-20.11.2006 – dr inż. Halina Garbacz; 2006-2011 – prof. dr hab. Paweł Zięba; 2011-2014 – Prof. dr hab. inż. Piotr Niedzielski; 2014-2016 – Prof. dr hab. inż. Dariusz Kata; 2016-2022 – prof. dr hab. inż. Marek Faryna; 2022 – Dr hab. Joanna Wojewoda-Budka, prof. PAN. **Skarbnicy:** 1995-2002 – dr hab. inż. Stanisław Pietrowski; 2002-2006 – prof. dr hab. Jan Cwajna; 2006-2008 – prof. dr hab. Grzegorz Niewielski; 2008-2014 – Prof. dr hab. inż. Andrzej Kielbus; 2014-2022 – Dr hab. inż. Grzegorz Moskał, prof. PŚI; 2022-2025 – dr hab. inż. Stanisław Roskosz, prof. PŚI; 2025 – Dr hab. inż. Grzegorz Moskał, prof. PŚI

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Zgodnie z zatwierdzonym statutem, celem działalności Polskiego Towarzystwa Materiałoznawczego jest integracja i koordynacja działalności krajowych ośrodków materiałoznawczych w zakresie wymiany doświadczeń i informacji naukowych, dydaktycznych i technicznych, organizowania spotkań i imprez naukowych oraz upowszechnianie i popularyzacja osiągnięć z zakresu inżynierii materiałowej. Główne kierunki działalności Towarzystwa przedstawiają się następująco:

1. Działalność promocyjna studiów kierunku inżynieria materiałowa, jak też osiągnięć naukowych, technologicznych i konstrukcyjnych ośrodków polskich.
2. Organizacja i dbałość o wysoki poziom merytoryczny organizowanych w Polsce konferencji i seminariów w tematyce inżynierii materiałowej i nauki o materiałach.
3. Ścisła współpraca z FEMS.
4. Zintensyfikowanie powiązań integracyjnych z nauką i gospodarką europejską, z czym wiąże się zespolenie wysiłków uczelni, jednostek badawczych oraz organizacji i towarzystw naukowych, w tym PTM oraz komitetów naukowych PAN.
5. Organizowanie konkursów dla młodych naukowców na najlepszą pracę doktorską z zakresu inżynierii materiałowej, a także Ogólnopolskiego Dnia Inżynierii Materiałowej.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

PTM jest członkiem FEMS (the Federation of European Materials Societies) od 1998 roku.

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE (CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

Współpraca z czasopismem "Archives of Metallurgy and Materials"

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

<https://ptm-materials.pl/o-nas/>

JAROSŁAW MIZERA

POLSKIE TOWARZYSTWO MECHANIKI TEORETYCZNEJ I STOSOWANEJ POLISH SOCIETY OF THEORETICAL AND APPLIED MECHANICS

INFORMACJE OGÓLNE

Z inicjatywą utworzenia Polskiego Towarzystwa Mechaniki Teoretycznej i Stosowanej wystąpiło grono wybitnych naukowców mechaników: Witold Wierzbicki, Witold Nowacki, Jerzy Mutermilch, Waław Olszak, Zbigniew Kączkowski, Henryk Walden i Wojciech Urbanowski. Zebranie założycielskie odbyło się 13 marca 1958 r. **Siedziba:** 00-637 Warszawa, Al. Armii Ludowej 16 p. 650 (Wydział Inżynierii Lądowej Politechniki Warszawskiej). Strona internetowa: www.ptmts.org.pl e-mail: biuro@ptmts.org.pl. **Struktura organizacyjna:** Zjazd Delegatów, Zarząd Główny, Główna Komisja Rewi-

zyjna. **Oddziały:** Białystok, Bielsko-Biała, Bydgoszcz, Częstochowa, Gdańsk, Gliwice, Kielce, Koszalin, Kraków, Lublin, Łódź, Olsztyn, Opole, Poznań, Rzeszów, Szczecin, Warszawa, Wrocław, Zielona Góra. **Liczba członków:** 117 (1958), 792 (1976), 976 (2002), 946 (2024). **Archiwum: Przewodniczący:** Witold Wierzbicki (1958-64), Jerzy Mutermilch (1964-69), Zbigniew Brzoska (1969-71), Zbigniew Kączkowski (1971-76), Zbigniew Parszewski (1976-78), Marek Dietrich (1978-82), Zbigniew Olesiak (1982-84), Józef Wojnarowski (1984-88), Bogdan Skalmierski (1988-92), Andrzej Tylikowski (1992-94), Jerzy Maryniak (1994-98), Eugeniusz Świtoński (1998-2003), Józef Kubik (2003-07), Wiesław Nagórko (2007-11), Arkadiusz Mężyk (2011-15), Zbigniew Kowalewski (2015-19), Włodzimierz Kurnik (2019-21), Tomasz Krzyżyński (2021-27), **Sekretarze gen.:** Zbigniew Kączkowski (1958-60), Jan Szmelter (1960-61, 1971-76), Zbigniew Olesiak (1969-66), Bogumił Staniszewski (1966-69), Zbigniew Osiński (1969-71), Marek Dietrich (1976-78), Józef Wojnarowski (1978-82), Władysław Walczak (1982-84), Zbigniew Dzygadło (1984-92), Ryszard Dzięcielak (1992-96), Józef Kubik (1996-2000), Wiesław Nagórko (2000-07), Dagmara Tejszerska (2007-10), Katarzyna Kowal-Michalska (2010-15), Witold Elsner (2015-24), Roman Starosta (2024-27).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Polskie Towarzystwo Mechaniki Teoretycznej i Stosowanej, w skrócie PTMTS jest organizacją pożytku publicznego opierającą swoją działalność na pracy społecznej ogółu członków. Terenem działalności PTMTS jest obszar Rzeczypospolitej Polskiej, a siedzibą Zarządu Głównego jest miasto stołeczne Warszawa. PTMTS może powoływać terenowe jednostki organizacyjne – Oddziały. Zgodnie ze Statutem uchwalonym na XXXVIII Zjeździe Delegatów z roku 2019 r., celem PTMTS jest krzewienie i popieranie rozwoju mechaniki teoretycznej i stosowanej, współdziałanie w jej rozpowszechnianiu, a także kultywowanie tradycji i upamiętnianie wybitnych postaci mechaniki w Polsce oraz ich osiągnięć. PTMTS realizuje swój cel między innymi przez: organizowanie zebrań naukowych, odczytów, seminariów; organizowanie Polskiego Kongresu Mechaniki; organizowanie konferencji, sympozjów i szkoleń naukowych; organizowanie konkursów naukowych i dydaktycznych; wydawanie czasopisma naukowego „Journal of Theoretical and Applied Mechanics” (JTAM); wydawanie „Biuletynu Polskiego Towarzystwa Mechaniki Teoretycznej i Stosowanej” (Biuletyn PTMTS); prowadzenie innej działalności wydawniczej (np. wydawnictw konferencyjnych i pokonferencyjnych); inicjowanie dyskusji i wyrażanie opinii na tematy dotyczące programów nauczania, programów badawczych oraz zastosowania osiągnięć naukowych w praktyce; wyrażanie opinii w sprawach środowiska naukowego, nauki, techniki i edukacji; współpracę ze stowarzyszeniami lub innymi podmiotami krajowymi i zagranicznymi o tych samych lub podobnych celach działania.

Jedną z podstawowych form działalności jest organizowanie międzynarodowych kongresów, ogólnokrajowych sympozjów i konferencji, które poświęcone są mechanice teoretycznej i stosowanej, a w szczególności dynamicznie rozwijającym się jej nowym kierunkom. Regułą jest wydawanie materiałów konferencyjnych i pokonferencyjnych.

Większość sympozjów i konferencji ma stałą tematykę, np.: Oddział Warszawski organizuje sympozja z zakresu doświadczalnych badań w mechanice ciała stałego oraz mechaniki w lotnictwie, Oddział Poznański z zakresu drgań i fal w układach fizycznych, Oddział Wrocławski – dotyczące kompozytów i konstrukcji warstwowych, Oddział Krakowski z zakresu techniki wibracyjnej, górnictwa i hutnictwa oraz metod probabilistycznych, Oddział Gliwicki – sympozja poświęcone modelowaniu w mechanice, a Oddział Łódzki – stateczności konstrukcji oraz układom dynamicznym.

Jednym z najważniejszych działań mających na celu realizację celu statutowego Towarzystwa jest organizowanie raz na cztery lata Polskiego Kongresu Mechaniki (początkowo pod nazwą Kongres Mechaniki Polskiej) – najważniejszego i najliczniejszego spotkania naukowców, poświęconego prezentacji najnowszych osiągnięć w dziedzinie mechaniki. Kongresy gromadziły uczestników w liczbie od 350 do 530 osób z kraju i z zagranicy. Pierwszy Kongres odbył się w roku 2007 w Politechnice Warszawskiej, a współprzewodniczącymi byli profesorowie Włodzimierz Kurnik, Józef Kubik i Wojciech Nowacki, a następnie w Poznaniu (2011 r.), w Gdańsku (2015 r.), w Krakowie (2019 r.) i Gliwicach (2023 r.). Od roku 2015 Kongresy organizowane są wspólnie z Polskim Towarzystwem Metod Komputerowych w Mechanice jako PCM-CMM – Polski Kongres Mechaniki (PCM) – Międzynarodowa Konferencja Metod Komputerowych w Mechanice (CMM).

Na organizowanych przez oddziały terenowe zebraniach naukowych prezentowane są najnowsze wyniki badań oraz osiągnięcia własne członków Towarzystwa. Często do wygłaszania referatów zapraszani są prelegenci z zagranicy. PTMTS organizuje kursy, wykłady i konkursy z wybranych dziedzin mechaniki, których celem jest podnoszenie poziomu wiedzy i przygotowania do pracy naukowej młodych pracowników. Od 1963 r. wydaje kwartalnik „Mechanika Teoretyczna i Stosowana”, od 1998 – „Journal of Theoretical and Applied Mechanics”, w którym publikowane są oryginalne, recenzowane prace z różnych gałęzi mechaniki oraz „Biuletyn informacyjny PTMTS”, przedstawiający ważniejsze wydarzenia z życia Towarzystwa. Od 1992 r. publikuje serię *Mechanika w Lotnictwie*. PTMTS współpracuje ze wszystkimi politechnikami w kraju, a ponadto z Pol. Tow. Elektrotechniki Teoretycznej i Stosowanej, z Pol. Tow. Symulacji Komputerowej, z Pol. Tow. Metod Komputerowych Mechaniki, ze Stow. Inżynierów i Techników Mechaników Polskich, z Komitetami PAN, z niemieckim towarzystwem matematyki i mechaniki GAMM (również poprzez Polską Sekcję w GAMM).

ŹRÓDŁA

Statut Polskiego Towarzystwa Mechaniki Teoretycznej i Stosowanej (1958, 1959, 1964, 1968, 1974, 2002, 2019), Księga Jubileuszowa 50 lat PTMTS (Warszawa 2008), Księga Jubileuszowa 60 lat PTMTS (Warszawa 2018, ISBN 978-83-932107-9-4), Biuletyny PTMTS.

LITERATURA

W. Wierzbicki: *Powstanie i rozwój Polskiego Towarzystwa Mechaniki Teoretycznej i Stosowanej*. „Nauka Polska” 1963 R. 11 nr 3 s. 139-144. — Z. Olesiak: *Utworzenie i początki działalności Polskiego Towarzystwa Mechaniki Teoretycznej i Stosowanej*. „Mechanika Teoretyczna i Stosowana” 1983 T. 21 nr 4 s. 514-524.

TOMASZ KRZYŻYŃSKI

POLSKIE TOWARZYSTWO NAUKOWE SILNIKÓW SPALINOWYCH

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia: 2002. **Okresy działalności:** nieprzerwalna działalność Towarzystwa od 2002 roku do dzisiaj. **Siedziba Towarzystwa:** Politechnika Poznańska, ul. J. Rychniewskiego 1. 61-131 Poznań; tel. 61-665-5959, www.ptnss.pl; sekretariat@ptnss.pl. **Struktura organizacyjna:** Władzami Towarzystwa są: Walne Zebranie Członków Towarzystwa, Zarząd Towarzystwa, Komisja Rewizyjna. Kadencja władz trwa 4 lata. **Liczba członków:** Towarzystwo w swoich strukturach ma obecnie 13 członków honorowych, ponad 400 członków rzeczywistych, 13 wspierających. **Prezes Towarzystwa:** Prezesem Towarzystwa od dnia jego powołania jest prof. dr hab. inż. Jerzy Merkisz. **Zarząd** Towarzystwa składa się z 16 osób, w tym prezes, 3 wiceprezesów, skarbnik, sekretarz oraz członkowie. **Skarbnikiem** Towarzystwa jest od 2002 roku mgr Małgorzata Solnica.

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Polskie Towarzystwo Naukowe Silników Spalinowych podejmuje do realizacji następujące zadania:

1. popieranie i rozwijanie działalności naukowej i technicznej w zakresie silników spalinowych;
2. organizowanie działalności integrującej krajowe i zagraniczne środowiska przemysłowe i naukowo-dydaktyczne związane z silnikami spalinowymi, propagującej wyniki ich pracy i stanowiącej forum dyskusyjne, cele te mają być osiągnięte m.in. dzięki:
 - a) organizowaniu konferencji naukowo-technicznych,
 - b) organizowaniu szkół naukowych,
 - c) prowadzeniu działalności wydawniczej,
 - d) prowadzeniu działalności reklamowej, prowadzeniu działalności opiniotwórczej w zakresie związanym z silnikami spalinowymi,
3. prowadzeniu działalności konsultingowej w zakresie związanym z silnikami spalinowymi,

4. prowadzeniu działalności wspierającej rozwój młodych kadr naukowych i inżynierskich związanych z silnikami spalinowymi

Polskie Towarzystwo Naukowe Silników Spalinowych od kilkunastu lat jest organizatorem Kongresów Silników Spalinowych:

I Międzynarodowy Kongres Silników Spalinowych, Szczyrk – maj 2005 r.

II Międzynarodowy Kongres Silników Spalinowych, Kraków – maj 2007 r.

III Międzynarodowy Kongres Silników Spalinowych, Opole – czerwiec 2009 r.

IV Międzynarodowy Kongres Silników Spalinowych, Radom – czerwiec 2011 r.

V Międzynarodowy Kongres Silników Spalinowych, Bielsko-Biała – czerwiec 2013 r.

VI Międzynarodowy Kongres Silników Spalinowych, Olsztyn – czerwiec 2015 r.

VII Międzynarodowy Kongres Silników Spalinowych, Poznań – czerwiec 2017 r.

VIII Międzynarodowy Kongres Silników Spalinowych, Kraków – czerwiec 2019 r.

IX Międzynarodowy Kongres Silników Spalinowych, Lublin – wrzesień 2021 r.

IX Międzynarodowy Kongres Silników Spalinowych, Lublin – wrzesień 2021 r.

X Międzynarodowy Kongres Silników Spalinowych, Wrocław – czerwiec 2023 r.

XI Międzynarodowy Kongres Silników Spalinowych, Katowice – czerwiec 2025 r.

oraz dodatkowo

SAE International Powertrains, Fuels & Lubricants Conference & Exhibition 6-8 września 2022 (współorganizator PTNSS i BOSMAL)

Towarzystwo jest również współorganizatorem cyklicznych konferencji Młodych Naukowców (Young Scientific Academy) odbywających się w listopadzie każdego roku w Zamku Czocha w Leśnej (wiele relacji również na stronie ptNSS.pl). Konferencja ta jest organizowana przy udziale Politechniki Wrocławskiej (Katedra Inżynierii Pojazdów) oraz Politechniki Poznańskiej (Wydział Inżynierii Lądowej i Transportu oraz Instytut Napędów i Lotnictwa). W roku 2025 odbyła się 9. edycja tej konferencji.

Konferencja jest skierowana do młodych naukowców (doktorantów, studentów ostatnich lat studiów i osób, które niedawno uzyskały stopień doktora) zainteresowanych nowymi osiągnięciami w dyscyplinach:

- inżynieria lądowa, geodezja i transport,
- inżynieria materiałowa,
- inżynieria mechaniczna.

Możliwe jest przedstawienie prezentacji z obszaru konstrukcji, badań, produkcji, eksploatacji, ekologii silników spalinowych i pojazdów z napędami alternatywnymi, materiałoznawstwa w pojazdach oraz pokrewnych dyscyplin naukowych.

Polskie Towarzystwo Naukowe Silników Spalinowych ustanowiło coroczną nagrodę Polskiego Towarzystwa Naukowego Silników Spalinowych dla autora wyróżnionej rozprawy doktorskiej w celu uczczenia pamięci Profesora Zygmunta Szlachty. W celu wzięcia udziału w konkursie o Nagrodę Polskiego Towarzystwa Naukowego Silników Spalinowych dla Autora Wyróżnionej Rozprawy Doktorskiej im. Profesora Zygmunta Szlachty za mijający rok kalendarzowy promotorzy rozpraw lub kierownicy jednostek, które nadały stopień (np. dziekan lub dyrektor jednostki badawczo-rozwojowej), powinni złożyć dokumentację rozpraw doktorskich. Nagrody te przyznawane są od 2010 roku.

Dla uczczenia pamięci profesora doktora nauk technicznych Włodzimierza Staweckiego, wieloletniego dyrektora Instytutu Pojazdów Szynowych TABOR w Poznaniu, aktywnego członka Polskiego Towarzystwa Naukowego Silników Spalinowych, inicjatora wielu prac badawczo-rozwojowych dotyczących transportu szynowego Polskie Towarzystwo Naukowe Silników Spalinowych ustanowiło specjalną nagrodę im. Prof. Włodzimierza Staweckiego przyznawaną w dowód uznania za wybitne osiągnięcia w dziedzinie transportu szynowego. Obecnie przyznano już dwie takie nagrody.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

Towarzystwo należy do organizacji IASTEC (International Association of Sustainable Drivetrain and Vehicle Technology Research). To międzynarodowe stowarzyszenie profesorów i badaczy z wiodących uniwersytetów, które zajmuje się promowaniem nauki, badań i nauczania w dziedzinie technologii napędów i pojazdów, ze szczególnym naciskiem na zrównoważony rozwój. Organizacja działa na rzecz rozwoju nauki i techniki w obszarze systemów napędowych i pojazdów, np. w kontekście silników i elektromobilności. W przeszłości Towarzystwo działało z ramienia Politechniki Poznańskiej w stowarzyszeniu EARPA (European Automotive Research Partners Association).

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE (CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

Towarzystwo jest wydawcą czasopisma „Combustion Engines. „Combustion Engines” to kwartalnik naukowy w języku angielskim, wydawany przez Polskie Towarzystwo Naukowe Silników Spalinowych. Początki czasopisma sięgają początku lat 60. XX wieku. „Combustion Engines” aspiruje do pełnienia roli międzynarodowego forum prezentacji najnowszych osiągnięć naukowych w dziedzinie silników spalinowych.

Ze względu na dynamiczny rozwój układów napędowych maszyn i pojazdów, czasopismo naukowe „Combustion Engines”, zachowując historyczną nazwę, publikuje obecnie prace dotyczące nie tylko silników spalinowych, ale również innych układów napędowych, w tym napędów hybrydowych, elektrycznych i ogniw paliwowych.

Czasopismo jest obecnie indeksowane w bazie Scopus oraz ma przypisane 70 pkt MNiSW (w roku 2025). Jest to kwartalnik posiadający własną stronę internetową (combustion-engines.eu) o międzynarodowym zasięgu. Indeksowanie w kilku bazach światowych (DOAJ, Scopus oraz EBSCO) oraz krajowych (m.in. Index Copernicus) oraz Crossref zwiększa zasięg odbiorców czasopisma.

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

Statut Towarzystwa (tekst jednolity z poprawkami obowiązujący od 9.12.2022)

Strona internetowa Towarzystwa: www.ptnss.pl

Strona internetowa czasopisma Combustion Engines: combustion-engines.eu

PROF. DR HAB. INŻ. IRENEUSZ PIELECHA (WICEPREZES TOWARZYSTWA)

PROF. DR HAB. INŻ. JERZY MERKISZ (PREZES TOWARZYSTWA)

STOWARZYSZENIA NAUKOWO-TECHNICZNE

STOWARZYSZENIA ZRZESZONE W FSNT NOT

FEDERACJA STOWARZYSZEŃ NAUKOWO-TECHNICZNYCH NACZELNA ORGANIZACJA TECHNICZNA

(w skrócie FSNT-NOT lub NOT)

POLISH FEDERATION OF ENGINEERING ASSOCIATIONS

FEDERATION DES ASSOCIATIONS SCIENTIFIQUES DE POLOGNE

POLNISCHE FÖDERATION DER WISSENSCHAFTLICH-TECHNISCHEN VEREINE

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia i nazwy: 1945. (Nazwy poprzednie: 1946-52 Naczelna Organizacja Techniczna w Rzeczypospolitej Polskiej, 1952-76 Naczelna Organizacja Techniczna w Polsce, 1976-90 Naczelna Organizacja Techniczna, 1990-2016 Naczelna Organizacja Techniczna Federacja Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych, od 2016 Federacja Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych Naczelna Organizacja Techniczna). **Dane teleadresowe:** 00-043 Warszawa, ul. Czackiego 3/5, tel. +48 22 250 22 20; e-mail: sekretariat@not.org.pl ; strona internetowa: www.not.org.pl; **Struktura organizacyjna:** Rada Krajowa, Zarząd Główny; Główna Komisja Rewizyjna, komitety, komisje, terenowe jednostki organizacyjne, zespoły. **Członkowie:** 40 stowarzyszeń naukowo-technicznych zrzeszających 78.873 członków (2024). **Przewodniczący Zarządu Głównego:** Janusz Tymowski (1957-60), Bolesław Rumiński (1960-71), Jerzy Bukowski (1971-76), (w l. 1976-82 funkcję Zarządu Głównego pełniło Prezydium Rady Głównej, której przewodniczył Aleksander Kopeć), Aleksander Kopeć (1982-84), Jan Kaczmarek (1984-90), **od 1990 r. Prezesi FSNT-NOT:** Jan Lech Lewandowski (1990-93), Andrzej Zieliński (1993-2000), Wojciech Ratyński (2000-2008), Ewa Mańkiewicz-Cudny (od 2008). **Oddziały:** Biała Podlaska, Białystok, Bielsko-Biała, Bydgoszcz, Ciechanów, Częstochowa, Elbląg, Gdańsk, Gliwice, Grudziądz, Inowrocław, Jelenia Góra, Kalisz, Katowice, Kielce, Konin, Kraków, Legnica, Lublin, Łomża, Łódź, Nowy Sącz, Olsztyn, Opole, Ostrołęka, Piła, Piotrków Tryb., Płock, Poznań, Radom, Rzeszów, Siedlce, Sieradz, Słupsk, Szczecin, Tarnów, Toruń, Wałbrzych, Warszawa, Włocławek, Wrocław, Zamość, Zielona Góra.

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Po II wojnie światowej środowisko techniczne kraju liczyło około 7 tys. osób z wyższym wykształceniem technicznym i około 21 tys. techników. Grupa ta podjęła trud uruchomienia zakładów przemysłowych i towarzyszącej infrastruktury, jednocześnie uczestniczyła w odradzaniu się polskich organizacji technicznych. W wyniku podjętych działań 50 przedstawicieli środowiska technicznego poszczególnych branż, uczelni technicznych oraz reaktywowanych i utworzonych stowarzyszeń i związków technicznych podjęło decyzję o powołaniu w Warszawie 12.12.1945 r. Naczelnej Organizacji Technicznej zrzeszającej stowarzyszenia naukowo-techniczne. W przyjętej nazwie kontynuowano nazewnictwo okresu międzywojennego:

Naczelnej Organizacji Inżynierów RP (z 1935 r.) grupującej stowarzyszenia inżynierskie, Naczelnej Organizacji Stowarzyszeń Techników RP (z 1936 r.) zrzeszającej stowarzyszenia techników.

Podstawowe cele i metody realizacji celów zmieniały się w NOT w latach 1945-2023 stosownie do zmieniających się w Polsce uwarunkowań społeczno-politycznych i gospodarczych. W latach: 1948, 1953, 1958, 1965, 1967, 1976, 1982, 1990, 1994, 2000, 2005, 2016, 2022 zatwierdzano kolejne statuty NOT. Obowiązujący obecnie statut zatwierdzony 27 stycznia 2025 r. stwierdza, że: „FSNT NOT jest dobrowolnym związkiem stowarzyszeń naukowo-technicznych, ma osobowość prawną, prowadzi działalność na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz poza jej granicami, a siedzibą władz naczelnych jest m. st. Warszawa”. Statut z 1994 r. pozwolił natomiast na zrzeszanie także towarzystw zagranicznych o charakterze naukowo-technicznym; na tej podstawie Stow. Techników Polskich w Wielkiej Brytanii od 1996 r. jest członkiem FSNT-NOT.

Obecnie celem FSNT-NOT zapisanym w Statucie jest: współpraca, integrowanie i wzajemne wspomaganie się stowarzyszeń członkowskich w realizacji ich zadań, oddziaływanie na rozwój edukacji, nauki, techniki i gospodarki, kształtowanie etyki, korzystanie z zasobów środowiska naturalnego, zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju, działanie na rzecz podnoszenia statusu inżynierów i techników oraz ochrony ich pozycji zawodowej.

Wymienione cele realizowane są m.in. poprzez: reprezentowanie członków FSNT-NOT z ich upoważnienia, prezentowanie wspólnych poglądów i problemów dotyczących celów statutowych; współpracę z władzami państwowymi i samorządowymi oraz krajowymi i zagranicznymi stowarzyszeniami; organizowanie wspólnych, interdyscyplinarnych imprez technicznych, gospodarczych i kulturalnych; działalność wydawniczą i informacyjną; sprawowanie opieki nad zabytkami techniki i kultury technicznej, prowadzenie działalności szkoleniowej oraz nadawanie specjalizacji zawodowej inżynierów i techników o zasięgu krajowym i zagranicznym; zakładanie oraz prowadzenie domów i klubów technika, ośrodków doskonalenia kadr, bibliotek, ośrodków postępu technicznego, muzeów i domów pracy twórczej; przeznaczanie dochodów z prowadzonej działalności gospodarczej na cele statutowe.

FSNT-NOT jest organizacją samofinansującą się, pozyskującą środki ze składek członkowskich oraz z prowadzonej działalności w zespołach usług technicznych, działalności

wydawniczej i popularyzatorskiej w zakresie techniki i gospodarki. Członkami FSNT-NOT są stowarzyszenia naukowo-techniczne. W 1946 r. liczba stowarzyszeń należących do NOT wynosiła 15 i zrzeszały one ogółem 12.805 członków indywidualnych. W 2024 r. liczba zrzeszonych w FSNT-NOT stowarzyszeń wynosiła 40 i skupiały one ogółem 78.873 członków indywidualnych. Są to następujące stowarzyszenia: Pol. Związek Inżynierów i Techników Budownictwa; Stow. Inżynierów i Techników Przemysłu Chemicznego; Stow. Techników Cukrowników; Stow. Elektryków Polskich; Stow. Geodetów Polskich; Stow. Inżynierów i Techników Górnictwa; Stow. Inżynierów i Techników Przemysłu Hutniczego w Polsce; Stow. Inżynierów i Techników Przemysłu Materiałów Budowlanych; Stow. Inżynierów i Techników Komunikacji; Stow. Inżynierów i Techników Leśnictwa i Drzewnictwa; Stow. Inżynierów i Techników Mechaników Polskich; Stow. Naukowo-Techniczne Inżynierów i Techników Przemysłu Naftowego i Gazowniczego; Stow. Techniczne Odlewników Polskich; Stow. Inżynierów i Techników Ogrodnictwa; Stow. Papierników Polskich; Stow. Naukowo-Techniczne Inżynierów i Techników Rolnictwa; Pol. Stow. Pomiarów, Automatyki i Robotyki; Pol. Towarzystwo Chirurgów Drzew; Pol. Towarzystwo Inżynierii Ekologicznej; Pol. Zrzeszenie Inżynierów i Techników Sanitarnych; Stow. Naukowo-Techniczne Inżynierów i Techników Przemysłu Spożywczego; Stow. Włókienników Polskich; Stow. Inżynierów i Techników Wodnych i Melioracyjnych; Stow. Inżynierów i Techników Pożarnictwa; Pol. Związek Stowarzyszeń Wynalazców i Racjonalizatorów;; Towarzystwo Kultury i Historii Techniki; Tow. Konsultantów Polskich; Stow. Polskich Wynalazców i Racjonalizatorów; Pol. Stow. na rzecz Badań Technicznych i Atestacji; Ogólnopolskie Stow. Producentów, Projektantów i Instalatorów Systemów Alarmowych; Stow. Techników Polskich w Wielkiej Brytanii; Pol. Stow. Rzeczoznawców Wyceny Nieruchomości; Stow. „Polski Ruch Czystszej Produkcji”; Stowarzyszenie Wspierania Techniki Polskiej; Polskie Stowarzyszenie Rzeczoznawców i Biegłych Sądowych; Polskie Towarzystwo Akustyczne. W ramach FSNT-NOT działają obecnie następujące komitety i komisje: Komitet Naukowo-Techniczny ds. Gospodarki Morskiej (w Gdańsku), Komitet Naukowo-Techniczny ds. Doskonalenia Kadr Technicznych, Komitet Narodowy ds. Engineers Europe, Komitet Naukowo-Techniczny Normalizacji, Jakości i Certyfikacji, Komitet Naukowo-Techniczny Ergonomii, Ochrony Pracy oraz Techniki w Medycynie, Komitet Naukowo-Techniczny ds. Gospodarki Energetycznej, Rada Programowa i Komitet Redakcyjny Słownika Biograficznego Techników Polskich, Komisja Wyróżnień, Komisja Seniorów i Historii Ruchu Stowarzyszeniowego, Komisja Ochrony Środowiska, Komisja ds. Innowacji i Technologii, Komisja Młodzieży, Komisja Etyki Ruchu Stowarzyszeniowego. FSNT-NOT cyklicznie organizuje Kongresy Techników Polskich, będące kontynuacją Zjazdów i Kongresów zwoływanych od 1882 r. przez stowarzyszenia i organizacje naukowo-techniczne. Po przemianach ustrojowych Kongresy odbywały się dwuetapowo: I sesja inauguracyjna i II sesja podsumowująca; pomiędzy sesjami trwały dyskusje, wymiana doświadczeń podczas organizowanych w ramach Kongresów konferencji, seminariów, spotkań i szkoleń. Do ich organizacji zostały zaproszone środowiska techniczne spoza ruchu stowarzyszeniowego, m.in.: Akademia Inżynierska w Polsce, Rada Główna Instytutów Badawczych (d. RG JBR), Konferencja Rektorów Polskich Uczelni Technicznych i uczelnie techniczne.

Naczelna Organizacja Techniczna była także inicjatorem Sympozjów „Polacy Razem”, stanowiących platformę wymiany poglądów i dyskusji między polskimi inżynierami mieszkającymi i pracującymi w kraju z działającymi a odnoszącymi sukcesy poza jego granicami. Ich celem była integracja polskiego środowiska technicznego i umożliwienie pełnego wykorzystania zasobów wiedzy inżynierów polskich rozsianych po całym świecie. Od 1996 r. do 2006 r. odbyło się pięć sympozjów. Ich funkcje przejęły odbywające się cyklicznie Światowe Zjazdy Inżynierów Polskich. Ostatni jak dotąd VI Światowy Zjazd Inżynierów Polskich odbył się w dniach 9-11 czerwca 2025 r. w Poznaniu i był połączony z XXVIII Kongresem Techników Polskich.

Realizując uchwałę XXIII Kongresu Techników Polskich z czerwca 2002 r. Zarząd Główny FSNT-NOT organizuje począwszy od 2003 r. Fora Inżynierskie. Ta inżynierska debata odbywa się corocznie podczas Targów Innowacje – Technologie – Maszyny w Poznaniu. Biorą w niej udział przedstawiciele uczelni, instytutów badawczych, przedsiębiorstw i stowarzyszeń naukowo-technicznych. Forum Inżynierskie jest platformą wymiany doświadczeń i nawiązywania ściślejszych kontaktów pomiędzy sferą B+R, a przedsiębiorcami. Do tej pory odbyło się 14 Forów. Dotyczyły one różnych branż przemysłowych i obradowały pod następującymi hasłami:

2010 r. – „Zaawansowane technologie motorem wzrostu gospodarczego”

2011 r. – „Inżynieria symultaniczna sposobem na transfer innowacyjnych technologii”

2012 r. – „Wirtualizacja – innowacyjną metodą przygotowania produkcji”

2014 r. – „Innowacje w budowie mostów”

2015 r. – „Innowacyjna technika w medycynie”

2017 r. – „Reindustrializacja – wyzwaniem dla polskich inżynierów i przedsiębiorców”

2018 r. – „Technika Recyklingu”

2023 r. – „ITM – Industry Europe”

Od lat 90. XX w. rozwija się działalność szkoleniowa w zakresie czystszej produkcji, wyceny nieruchomości, otrzymywania specjalizacji zawodowej inżynierów i techników oraz tytułu inżyniera europejskiego (Eur Ing). FSNT-NOT zajmuje się także opiniowaniem projektów ustaw i rozporządzeń oraz prezentacją stanowiska środowisk technicznych wobec programów i polityki rządu.

Ponadto FSNT-NOT jest organizatorem:

Olimpiady Wiedzy Technicznej (51 do 2025 r.),

Konkursu Młody Innowator (18 edycji do 2025 r.),

Program Bezpieczne Praktyki i Środowisko (22 edycje do 2025 r.),

Konkursu Mistrz Techniki (7 edycji do 2025 r.),

Konkursu Laur Innowacyjności (13 edycji do 2025 r.),

Plebiscytu „Przeglądu Technicznego” o tytuł „Złotego Inżyniera” (31 edycji do 2025 r.)

Dla realizacji działalności wydawniczej w 1949 r. utworzono Administrację Czasopism Technicznych NOT, przekształconą w 1961 r. w Wydawnictwo Czasopism Technicznych NOT, a w 1979 r. w Wydawnictwo Czasopism i Książek Technicznych SIGMA-NOT. Aktualnie wydawnictwo wydaje 33 tytuły czasopism branżowych będących własnością FSNT-NOT lub niektórych stowarzyszeń naukowo-technicznych. W ramach wydawnictwa ukazuje się również najstarsze polskie pismo – ogólnotechniczny „Przegląd Techniczny” (rok zał. 1866 r.) będący organem prasowym FSNT-NOT. Wydaw-

nictwo SIGMA wydało też szereg książek technicznych i poradników z zakresu energii odnawialnej, ochrony środowiska, historii polskich konstrukcji z dziedziny lotnictwa, uzbrojenia i innych dziedzin techniki.

Współpraca z instytucjami krajowymi prowadzi do zawierania porozumień, np. z Urzędem Patentowym RP w zakresie oddziaływania na polską wynalazczość i popularyzację światowych wynalazków, z Konferencją Rektorów Polskich Uczelni Technicznych (KRPUT) w zakresie działań na rzecz rozwoju i popularyzacji nauki czy z Akademią Zarządzania im. Koźmińskiego w Warszawie w zakresie szkoleń menedżerskich inżynierów. Zespoły usług technicznych, działające przy poszczególnych terenowych jednostkach organizacyjnych i prowadzące działalność gospodarczą, współdziałają z wyższymi uczelniami technicznymi, instytutami i ośrodkami badawczo-rozwojowymi.

Współpraca międzynarodowa prowadzona jest przede wszystkim z instytucjami i towarzystwami, których członkiem jest FSNT-NOT lub poszczególne stowarzyszenia. Ogółem FSNT-NOT i stowarzyszenia naukowo-techniczne należą do 46 organizacji międzynarodowych. Bezpośrednią współpracę FSNT-NOT prowadzi ze Światową Federacją Organizacji Inżynierskich (World Federation of Engineering Organizations – WFEO) i Europejską Federacją Narodowych Stowarzyszeń Inżynierskich (Engineers Europe – EE). Przykładem współdziałania z EE jest prowadzenie przewodów uzyskiwania tytułu inżyniera europejskiego (Eur Ing). Ponadto FSNT-NOT współpracuje bilateralnie z chińskim stowarzyszeniem technicznym CAST.

WYDAWNICTWA CIĄGŁE

1. Ogólnotechniczne

Przegląd Techniczny. Łódź 1945 T. 66 – ukazuje się od 1866; od 1947 m. wyd. Warszawa

Atest. Ochrona Pracy. Kraków 1947 – 2020, od 2021 m. wyd. Warszawa

Horyzonty Techniki. Warszawa 1948-1990, Horyzonty Techniki dla Dzieci. Warszawa 1957-1990; od 1970 tyt.: Kalejdoskop Techniki. ABC Techniki. Warszawa 1964-1994 i od 2019 -

Obzor Poł'skoj Techniki. Warszawa 1964-1990, Polish Technical Review. Warszawa 1964-1990
Ukazywało się również w wersji francuskiej pt. Technique Polonaise i niemieckiej pt. Technik in Polen

Wektory. Warszawa 1971-1974

Aura. Kraków 1973 – 2020, od 2021 m. wyd. Warszawa

2. Wielobranżowe

Gospodarka Wodna. Warszawa 1946 R.-1978 R. ukazuje się od 1935; od 1979 R. wyd. Stow. Inżynierów i Techników Wodnych i Melioracyjnych

Rynek i Usługi. Warszawa 1951 R. I – 1979 R. 33

W I. 1951-1958 tyt. Drobna Wytwórczość, w. 1959-1972 tyt.: Przegląd Drobnej Wytwórczości

Energetyka Przemysłowa Gospodarka Ciepłna. Warszawa 1953-1962, w 1953 r. tyt. Gospodarka Ciepłna, Energetyka Przemysłowa; od 1963 wyd. SEP pt. Gospodarka Paliwami i Energią

Opakowanie. Warszawa 1955 –

Pomiary, Automatyka, Kontrola. Warszawa 1955 R. 1; 1976 R. 22 Od 1977 R. 23 wyd. SEP i SIMP

Wynalazczość i Racjonalizacja. Warszawa 1959-1981

Informatyka. Warszawa 1965 R. 11998 R. 34 W I. 1965-1970 R. 5 tyt. Maszyny Matematyczne.

Chłodnictwo. Gdańsk 1966 –
Problemy Jakości. Warszawa 1968 –
Dozór Techniczny. Warszawa 1970 –
Prasa Techniczna. Warszawa 1971-1990
Maszyny, Technologie, Materiały – Technika Zagraniczna. Warszawa 1972
Inżynieria Materiałowa. Katowice 1980-2020, od 2021 m. wyd. Warszawa
3. Branżowe
Elektroinstalator. Warszawa 2018 –
Wiadomości – Włókno-Odzież-Skóra. Łódź 1972 –
Wokół Płytek Ceramicznych. Warszawa 1998 –
4. Organizacyjne
Biuletyn Informacyjny FSNT NOT. Warszawa 1991 –

ŹRÓDŁA

Statut Naczelnej Organizacji Technicznej w Polsce. Warszawa 1946. – Toż. Warszawa 1948. – Toż. Warszawa 1953. – Toż. Warszawa 1954. – Toż. Warszawa 1958. – Toż. Warszawa 1965. Toż. Warszawa 1967. – Toż. Warszawa 1972. – Toż. Warszawa 1976. – Toż. Warszawa 1982. – Toż. Warszawa 1990. – Toż. Warszawa 1994. – Toż. Warszawa 2000. – *Sprawozdanie Zarządu NOT z działalności w roku...* Warszawa 1958.

LITERATURA

F. Cieciora: *Geneza i wytyczne organizacyjne Naczelnej Organizacji Technicznej*. „Przegląd Techniczny” 19-16 R. 67 nr 5/6 s. 1-2. – W. Wierzbicki: *Dorobek dziesięciolecia i zadania NOT*. Tamże 1956 R. 77 nr 2 s. 2-5. J. Tymowski: *Rola i zadania NOT w doskonaleniu kadr technicznych*. Tamże 1963 zeszyt problemowy nr 8 s. 23-26. – K. Kimszał: *Dwadzieścia lat pracy NOT i stowarzyszeń naukowo-technicznych*. Tamże 1964 R. 84 nr 33 s. 4, 8. – B. Rumiński: *20 lat w służbie techniki polskiej*. Tamże 1965 R. 85 nr 59 s. 1-2. – *Naczelna Organizacja Techniczna oraz stowarzyszenia naukowo-techniczne w Polsce*. Warszawa 1972. – *Zarys działalności Naczelnej Organizacji Technicznej w latach 1945-1974*. Red. K. Mrozowski. Warszawa 1975. – U. Łasiewicka: *Analiza zmian Statutu Naczelnej Organizacji Technicznej*, Warszawa 1987, maszyn. – *Działalność Komitetów Naukowo-Technicznych i Komisji NOT w latach 1945-1982*. Warszawa 1988. – *Czołowi działacze Federacji Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych*. Pod red. J. Legata. (Warszawa 1990). – *Specjalizacja zawodowa*. (Broszura). Warszawa 1995 s. 1-75. – A. Zieliński, A. Paszkiewicz: *Historia zrzeszania się polskich inżynierów i techników*. Warszawa 1995. – *Zostań inżynierem europejskim*. (Broszura). Warszawa 1995 s. 1-68. – *Zbiór materiałów z I Sympozjum „Polacy Razem”*. Warszawa 1996 s. 1-342. – *Zbiór materiałów z II-go Sympozjum „Polacy Razem”*. Warszawa 1999 s. 1-170. – *Zbiór materiałów z V Światowego Kongresu Kształcenia i Doskonalenia Inżynierów na Potrzeby XXI wieku*. Warszawa 2000 s. 458-473. „*Technika i Nauka. Organ Polskich Stowarzyszeń Technicznych na Obczyźnie*” 2000/2001 nr 70 (materiały z III Sympozjum „Polacy Razem”). Paszkiewicz: *Stowarzyszenia naukowo-techniczne NOT, ich rozwój i rola w rozwoju społecznego ruchu naukowego w Polsce*. W: *Towarzystwa naukowe w Polsce w okresie powojennym. Raport. Rada Towarzystw Naukowych przy Prezydium PAN*, Warszawa 2001. – *Terminarz Technika*. Warszawa 2002 s. 16-17. A. Paszkiewicz: *Zrzeszanie się Polskich Inżynierów i Techników* (Wyd. I - 2010; Wyd. II – 2015)

OGÓLNOPOLSKIE STOWARZYSZENIE
INŻYNIERÓW I TECHNIKÓW
ZABEZPIECZENIE TECHNICZNYCH I ZARZĄDZANIA
BEZPIECZEŃSTWEM „POLALARM”

POLISH ENGINEERS AND TECHNICIANS ASSOCIATION OF TECHNICAL
SECURITY AND SECURITY

MANAGEMENT “POLALARM”

POLNISCHEN INGENIEURE UND TECHNIKER VERBAND TECHNISCHE
SICHERHEIT UND SCHUTZ ANORDNUNG „POLALARM”

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1992. **Siedziba:** ul. Grzybowska 87, 00-844 Warszawa; telefon: + 48 503 828 424. www.polalarm.org, e-mail: polalarm@polalarm.com.pl. **Struktura organizacyjna:** Walne Zgromadzenie, Zarząd, Komisja Rewizyjna. **Liczba członków:** Honorowych: 159 członków; Rzeczywistych: 78 członków; Wspierających: 40 członków. **Prezesi honorowi:** Bogdan Tatarowski. **Prezesi** (lata urzędowania): Bogdan Tatarowski (1992-2012); Mirosław Prokocki (2012-2016), Witold Strzelecki (2016-2020), Adam Tatarowski (2020-obecnie). **Wiceprezesi Zarządu** (lata urzędowania): Alojzy Pawelczak (1992-2000), Stefan Kopczyński (1992-2000), Krzysztof Borowy (2000-2004), Włodzimierz Cieślak (2000-2004), Marian Hady (2000-2004), Andrzej Jurek (2000-2004), Andrzej Ryczer (2000-2016), Jarosław Siemiątkowski (2004-2012), Jacek Szewczyk (2004-2008), (2012-2016), Andrzej Wójcik (2004-2016), Krzysztof Ciesielski (2008-2012), Andrzej Starnawski (2008-2012), Bogdan Tatarowski (2012-2016), Artur Bogusz (2016-2019), Andrzej Wójcik (2020-obecnie). **Sekretarze Zarządu** (lata urzędowania): Włodzimierz Cieślak (1992-1996), Andrzej Wójcik (1996-2004), Stefan Zaręba (2004-2012), Krzysztof Rychlewski (2012-2016), Andrzej Wójcik (2016-2020), Czesław Woroszyło (2020-obecnie)

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Historia naszego Stowarzyszenia, które powstało w 1992 roku bierze początek w latach 80., kiedy utworzono dobrowolne porozumienie branżowe „Krajowy System Anty-Włamaniowy” (KSAW). Na tej podwalinie grupa inżynierów i techników polskich, tworząc i rozwijając młodą gałąź techniki, jaką były elektroniczne zabezpieczenia osób i mienia, postanowiła utworzyć ogólnopolskie Stowarzyszenie Producentów, Projektantów i Instalatorów Systemów Alarmowych. Członkowie Założyciele Stowarzyszenia POLALARM, którzy spotkali się na Założycielskim Zjeździe w dniu 7 listopada 1992 r., to grupa pasjonatów i entuzjastów rozwoju młodej wtedy dziedziny techniki, jaką były zabezpieczenia osób i mienia. Reprezentowali oni producentów, projektantów i instalato-

rów, i tak też nazwali powstającą organizację: Ogólnopolskie Stowarzyszenie Producentów, Projektantów i Instalatorów Systemów Alarmowych. Zjednoczyli się, by w nowych warunkach gospodarczych tworzyć branżę, reprezentować swoje interesy zawodowe.

Od 1994 roku jako samorząd naukowo-techniczny staliśmy się członkiem Federacji Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT oraz, jako samorząd zawodowy, w 1996 roku staliśmy się członkiem Krajowej Izby Gospodarczej. Jako członkowie obu organizacji, przywiązujemy ogromną wagę do dbałości o wysoki poziom techniki, usług, etyki i wiarygodności zawodowej reprezentowanych przez nas firm. Od 1994 r. kształcimy w Stowarzyszeniu Rzeczoznawców Systemów Technicznego Zabezpieczenia Osób i Mienia oraz Zarządzania Bezpieczeństwem. Obecnie grupa Rzeczoznawców stanowi większość w naszym samorządzie. Jako Członek Federacji NOT, tytuł Rzeczoznawcy nadajemy na podstawie Uchwały Nr 20/98 Rady Krajowej Federacji Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT w sprawie statusu rzeczoznawców i zasad organizacji rzeczoznawstwa przez stowarzyszenia naukowo-techniczne zrzeszone w FSNT-NOT.

Przez wiele lat staraliśmy się szeroko rozpropagować usługi rzeczoznawcze świadczone przez powołane przez nas Biuro Usług Rzeczoznawczych i Konsultingowych (BURiK). Nasze Stowarzyszenie ma znaczny dorobek w działalności normalizacyjnej. Byliśmy traktowani przez Polski Komitet Normalizacyjny jako wiarygodny i kompetentny partner w działalności normalizacyjnej. W 1994 r. podpisaliśmy pierwszą umowę z PKN, jako pierwsi w branży bezpieczeństwa, na mocy której przez szereg lat prowadziliśmy Sekretariat Komisji Problemowej Nr 52 ds. Systemów Alarmowych Włamania i Napadu”. W 2003 r. PKN powołał Komitety Techniczne, wśród nich KT Nr 52, który kontynuował prace dotychczasowego NKP. Stowarzyszenie jest jego członkiem.

Stowarzyszenie POLALARM, dostrzegając potrzebę istnienia specjalistów na różnych szczeblach procesów projektowania, wykonawstwa i serwisowania systemów, jak również zarządzania bezpieczeństwem obiektów, postanowiło wprowadzić nowe zawody dla naszej branży do klasyfikacji zawodów i specjalności prowadzonej przez ministra właściwego ds. pracy i polityki społecznej.

Od 2020 roku Stowarzyszenie POLALARM rozszerzyło swoje kompetencje na obszar systemów ochrony przeciwpożarowej, co wpisuje się w tendencje europejskie, bowiem systemy zabezpieczeń technicznych i systemy ochrony przeciwpożarowej są w UE traktowane – od strony wymagań prawno-normatywnych – spójnie; przykładem dokumentu normatywnego, w którym opisane są wymagania dot. walidacji jakości usługodawców w ww. obszarach jest norma PN-EN 16763:2017-04 Usługi w zakresie systemów ochrony przeciwpożarowej oraz systemów zabezpieczeń technicznych.

Wiodącymi celami Stowarzyszenia POLALARM są:

1. Reprezentowanie interesów zawodowych osób zajmujących się technicznym zabezpieczeniem osób i mienia, ochroną przeciwpożarową, kwestiami bezpieczeństwa informacji oraz zarządzaniem bezpieczeństwem, wobec instytucji państwowych i prywatnych.
2. Rekomendowanie rozwiązań/zmian legislacyjnych w zakresie kompetencji statutowych.
3. Współpraca w zakresie porozumień edukacyjnych działających w zakresie zintegrowania edukacji i pracodawców.

4. Propagowanie wysokich standardów etycznych – każdy Członek Zwyczajny i Wspierający Stowarzyszenie akceptuje i stosuje Kodeks Etyki.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

Naczelna Organizacja Techniczna
Polski Komitet Normalizacyjny

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA CIĄGŁE

Biuletyn Informacyjny „POLALARM”, Warszawa (2014-2017)

ŹRÓDŁA DZIEJÓW TOWARZYSTWA

Statut Stowarzyszenia „POLALARM”, Warszawa 1992. XX-lecie Ruchu Społeczno-Zawodowego na Rzecz Rozwoju Technicznej Ochrony Mienia w Polsce, Warszawa 2000, Sprawozdanie Zarządu Stowarzyszenia „POLALARM” w latach 1992-2020.

ADAM TATAROWSKI
MAGDALENA GOŁĘBIEWSKA

POLSKA FEDERACJA STOWARZYSZEŃ RZECZOZNAWCÓW MAJĄTKOWYCH (PFSRM)

Polska Federacja Stowarzyszeń Rzecznawców Majątkowych (PFSRM) powstała w 1993 roku. Biuro PFSRM działa w Warszawie przy ul. Nowogrodzkiej 50/54 pokój 433. Strona internetowa: www.pfsm.pl, mail: sekretariat@pfsm.pl

W ramach PFSRM działają komisje: Arbitrażowa, Etyki, Odznaczeń, Szkoleń, Uznania Zawodowego, Rewizyjna oraz Rada Programowa kwartalnika „Rzecznawca Majątkowy”.

Biblioteka publikacji dotyczących wyceny nieruchomości w języku polskim i angielskim znajduje się w Biurze Federacji.

W 25 stowarzyszeniach tworzących PFSRM działa ok. 4000 rzeczoznawców majątkowych (stan na kwiecień 2025 r.).

Zarząd PFSRM:

- Tomasz Ciodyk- Prezydent PFSRM w kadencji 2022-2025 (do marca 2024), od marca 2024 funkcje p.o. prezydenta decyzją Rady Krajowej PFSRM pełni dotychczasowy wiceprezydent Wiesław Majcher.

-Tomasz Luterek i Krzysztof Gabrel- Wiceprezydenci PFSRM.

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

PFSRM zrzesza 25 stowarzyszeń, do których należy przeważająca część osób wykonujących zawód rzeczoznawcy majątkowego w Polsce. PFSRM jest największą ogólnopolską reprezentacją ruchu zawodowego rzeczoznawców majątkowych. PFSRM, która w kwietniu 2025 r. zrzesza ok. 4.000 rzeczoznawców majątkowych.

Lista stowarzyszeń wchodzących w skład PFSRM (stan na kwiecień 2025): Stowarzyszenie Rzeczoznawców Majątkowych w Bydgoszczy; Pomorskie Towarzystwo Rzeczoznawców Majątkowych; Lubuskie Stowarzyszenie Rzeczoznawców Majątkowych w Gorzowie Wlkp.; Karkonoskie Stowarzyszenie Rzeczoznawców Majątkowych Jelenia Góra-Wałbrzych; Stowarzyszenie Rzeczoznawców Majątkowych Wielkopolski Południowej w Kaliszu; Śląskie Stowarzyszenie Rzeczoznawców Majątkowych im. A. Kalusa; Świętokrzyskie Stowarzyszenie Rzeczoznawców Majątkowych; Środkowopomorskie Stowarzyszenie Rzeczoznawców Majątkowych; Małopolskie Stowarzyszenie Rzeczoznawców Majątkowych; Legnickie Stowarzyszenie Rzeczoznawców Majątkowych; Regionalne Stowarzyszenie Rzeczoznawców Majątkowych w Lublinie; Łódzkie Stowarzyszenie Rzeczoznawców Majątkowych; Stowarzyszenie Rzeczoznawców Majątkowych Województwa Wielkopolskiego; Podkarpackie Stowarzyszenie Rzeczoznawców Majątkowych; Stowarzyszenie Rzeczoznawców Majątkowych w Słupsku; Zachodniopomorskie Stowarzyszenie Rzeczoznawców Majątkowych; Toruńskie Stowarzyszenie Rzeczoznawców Majątkowych; Mazowieckie Stowarzyszenie Rzeczoznawców Majątkowych; Warszawskie Stowarzyszenie Rzeczoznawców Majątkowych; Polskie Stowarzyszenie Rzeczoznawców Wyceny Nieruchomości im. prof. A. Hopfera; Stowarzyszenie Rzeczoznawców Majątkowych we Wrocławiu; Lubuskie Stowarzyszenie Rzeczoznawców Majątkowych; Północno-Wschodnie Stowarzyszenie Rzeczoznawców Majątkowych; Krakowskie Stowarzyszenie Rzeczoznawców Majątkowych; Stowarzyszenie Rzeczoznawców Majątkowych Ziemi Łódzkiej

Na czele PFSRM stoi Zarząd składający się z prezydenta i wiceprezydentów wybieranych na trzyletnią kadencję przez Radę Krajową PFSRM.

Rada Krajowa jest najwyższą władzą Federacji i pracuje na podstawie Regulaminu Rady Krajowej. Członkami Rady Krajowej są przedstawiciele członków zwyczajnych, wybrani lub reprezentujący ich zgodnie z postanowieniami statutów lub stosownych uchwał.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

PFSRM jest członkiem The European Group of Valuers (TEGOVA), zrzeszającej 72 organizacje rzeczoznawców majątkowych z 38 krajów.

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE)

PFSRM wydała m.in. Międzynarodowe Standardy Wyceny (2011), Europejskie Standardy Wyceny (2012); Europejskie Standardy Wyceny (2016); Zdzisław Małecki „Wybrane uwarunkowania określania wartości nieruchomości” (2016); Zeszyt metodyczny „Wartość nieruchomości na obszarach oddziaływania hałasu lotniczego” (2013).

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE (CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

W tej chwili jedyną ciągłą publikacją PFSRM jest ukazujący się od 1993 roku nieprzerwanie kwartalnik „Rzeczoznawca Majątkowy”, ISSN 2957-076X, INDEKS 4470. Dotychczas ukazało się 125 numerów kwartalnika.

ŹRÓDŁA

Źródła do historii PFSRM znajdują się na stronie www.pfsrm.pl (kalendarium XXX-lecia PFSRM) oraz w archiwum PFSRM.

MAGDALENA JĘDRZEJEWSKA-PYRZANOWSKA

POLSKI ZWIĄZEK INŻYNIERÓW I TECHNIKÓW BUDOWNICTWA POLISH ASSOCIATION OF CONSTRUCTION ENGINEERS AND TECHNICIANS

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia: 1934. (Nazwa poprzednia: 1934-1948 Polski Związek Inżynierów Budowlanych). **Siedziba:** 00-050 Warszawa, ul. Świętokrzyska 14A. **Oddziały:** Białystok, Bielsko-Biała, Bydgoszcz, Częstochowa, Elbląg, Gdańsk, Gliwice, Gorzów Wielkopolski, Kalisz, Katowice, Kielce, Koszalin, Kraków, Lublin, Łódź, Olsztyn, Opole, Piotrków Trybunalski, Płock, Poznań, Rzeszów, Słupsk, Szczecin, Toruń, Wałbrzych, Warszawa, Wrocław, Zielona Góra. **Struktura organizacyjna:** Krajowy Zjazd Delegatów, Zarząd Główny, Główna Komisja Rewizyjna, Główny Sąd Koleżeński. **Liczba członków:** 3464 (2022). **Przewodniczący:** Andrzej Pszenicki (1934-1939), Wacław Paszkowski (1945-1948), Juliusz Żakowski (1948-1949), Eugeniusz Olszewski (1949-1950), Stanisław Michotek (1950-1951), Witold Wierzbicki (1951-1953), Witold Nowacki (1953-1956), Jan Wątorski (1956-1958), Jerzy Mutermilch (1958-1960), Stefan Janicki (1960-1961), Ludomir Suwalski (1961-1962), Jerzy Lempicki (1962-1964 i 1981-1984), Stefan Pietrusiewicz (1964-1970), Stefan Farjaszewski (1970-1981), Stanisław Kajfasz (1984-1993), Andrzej B. Nowakowski (1993-1999), Stanisław Kuś (1999-2002), Tadeusz Nawracaj (2002-2005), Wiktor Piwkowski (2005-2012), Ryszard Trykosko (2012-2020), Maria Kaszyńska (2020-2024). **Sekretarze generalni:** Jerzy Nechay (1934-1939), Jerzy Krawczyk (1939), Tadeusz Niczewski (1945-1946), Wojsław Bielicki (1947-1948), Wacław Engelard (1948-1949), Ryszard Stępniewski (1949-1950), Tadeusz Schuch

(1950-1951), Stanisław Więckowski (1952-1956), Józef Thierry (1956-1958), Antoni Tarczewski (1958-1960), Stanisław Skąpski (1960-1961, 1962-1964), Janusz Rajewski (1961-1962), Andrzej Wadowski (1964-1966), Janusz Osterman (1966-1972), Józef Sieczkowski (1972-1973), Jan Urbański (1973-1975), Jadwiga Czerwińska (1975-1981), Andrzej Jankowski (1981-1984), Andrzej Bratkowski (1984-1987), Leonard Runkiewicz (1987-1990), Stanisław Jankowski (1990-1993), Stefan Pyrak (1993-1996), Janusz Stadnik (1996-1999), Andrzej Słoniewski (1999-2002), Andrzej Orczykowski (2002-2005), Adam Stolarski (2005-2008), Elżbieta Janiszewska-Kuropatwa (2008-2011), Wiktor Piwkowski (2012-2020), Mieczysław Grodzki (2020-2024).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Polski Związek Inżynierów Budowlanych utworzony został 4-5 maja 1934 r. w Warszawie na I Zjeździe Założycielskim. Od początku swego istnienia wykazywał ożywioną działalność, szczególnie w zakresie prac nad organizacją nauk budowlanych, głównie konstrukcji inżynierskich. W celu lepszej organizacji zaplanowanych prac powołano w Związku 14 Komisji oraz utworzono Oddziały: Gdyński, Krakowski, Lwowski, Łódzki, Pomorski z siedzibą w Toruniu, Poznański, Śląsko-Dąbrowski z siedzibą w Katowicach, Warszawski i Wileński. Począwszy od 1936 r. w organie Stowarzyszenia Zawodowego Przemysłowców Budowlanych RP „Przeglądzie Budowlanym” ukazywał się jako dodatek „Biuletyn PZIB”. W 1938 r. przystąpiono do wydawania oficjalnego organu Związku „Inżynieria i Budownictwo”.

Związek był współinicjatorem utworzenia pierwszej międzybranżowej reprezentacji technicznej – Naczelnej Organizacji Inżynierów.

Po przerwie wojennej PZIB reaktywował swą działalność w 1945 r. i do 1948 r. zorganizował 2 zjazdy krajowe. W 1948 r. nastąpiło zjednoczenie Polskiego Związku Inżynierów Budowlanych z istniejącym od 1946 r. – w ramach Naczelnej Organizacji Technicznej – Stowarzyszeniem Inżynierów i Techników Budownictwa. Nowo powstały Polski Związek Inżynierów i Techników Budownictwa w 1948 r. zrzeszał 10 Oddziałów, Sekcję Naukową oraz Komisje: Zagraniczną, Programową, Organizacyjną, Socjalną, Planów Gospodarczych, Norm i Wynagrodzeń, Uprawnień Zawodowych.

Zgodnie ze statutem (po zmianach uchwalonych 4 października 2019 r. przez 50. Nadzwyczajny Krajowy Zjazd Delegatów PZITB w Warszawie) PZITB jest „dobrowolnym, trwałym, samorządnym stowarzyszeniem naukowo-technicznym zrzeszającym inżynierów, techników, studentów i uczniów. Zajmuje się problematyką budowlaną oraz sprawami zawodowymi i społecznymi swoich członków”.

Podstawowymi celami PZITB są: dbałość o właściwy poziom zawodowy, moralny i etyczny oraz godność i solidarność zawodową swoich członków; integracja środowiska z branży budowlanej; ochrona praw zawodowych swoich członków; prezentowanie niezależnych opinii i ocen dotyczących budownictwa oraz szerzenie w społeczeństwie wiedzy o problemach budownictwa; organizowanie pomocy zawodowej i samopomocy koleżeńskej.

Najwyższą władzą Związku jest Krajowy Zjazd Delegatów, który do 2020 r. zebrał się 51 razy. Związek działa na terenie całego kraju, ma obecnie 28 oddziałów terenowych PZITB, w których zrzesza członków: zwyczajnych, honorowych, korespondentów i wspierających.

Działalność merytoryczna Związku koncentruje się w komitetach, komisjach i radzie programowej istniejącej przy Zarządzie Głównym oraz ich odpowiednikach przy Zarządach Oddziałów. Są to obecnie następujące organy: Komitet Nauki, Komitet Rzeczoznawstwa Budowlanego i Specjalizacji Zawodowej, Komitet Trwałości Budowli, Komitet Ekologii, Komitet Młodej Kadry, Komitet Ekonomiki Budownictwa, Komitet Zasobów Archiwalnych, Komitet ds. Legislacji, Cyfryzacji i BIM, Komitet Organizacyjny Konkursu „Budowa Roku”, Główna Komisja Seniorów, Główna Komisja Odznaczeń oraz Rada Programowa Czasopism i Wydawnictw.

Podstawowymi formami ich działalności jest organizowanie konferencji i narad naukowo-technicznych, opiniowanie projektów aktów normatywnych dotyczących budownictwa oraz opracowywanie wniosków i innych dokumentów, wyrażających poglądy środowiska inżynierskiego w odniesieniu do istotnych problemów występujących w budownictwie.

Stałymi wydarzeniami i konferencjami organizowanymi przez PZITB są: konferencja naukowa Komitetu Nauki PZITB i Komitetu Inżynierii Lądowej i Wodnej PAN (odbywająca się wcześniej corocznie, a obecnie co 2 lata); konferencja naukowo-techniczne „Awarye budowlane” (odbywająca się co 2 lata w Międzyzdrojach); konferencja Warsztat Pracy Projektanta Konstrukcji (odbywająca się corocznie w Wiśle); konferencja Trwałość budowli i ochrona przed korozją „KONTRA” (odbywająca się co 2 lata w Cerdyni); konferencja Ekologia a Budownictwo (odbywająca się co 2 lata w Bielsku-Białej); konferencja Warsztat Pracy Rzeczoznawcy Budowlanego (odbywająca się co 2 lata w Cerdyni).

PZITB organizuje corocznie od 1989 roku konkurs „Budowa Roku”. Celem konkursu jest wyłonienie obiektów budowlanych wyróżniających się wysokim poziomem realizacji inwestycji. Przez lata Konkurs stał się jednym z najbardziej prestiżowych przeglądów osiągnięć polskiego budownictwa. Sędziowie konkursowi wizytujący budowy oceniają wiele aspektów, które są istotne w całym procesie realizacji inwestycji, m.in. jakość robót, organizację budowy, czas jej realizacji, nowoczesne rozwiązania technologiczne, zapewnienie bezpieczeństwa pracy oraz wpływ realizacji na środowisko.

Oddziały PZITB dodatkowo organizują konferencje naukowo-techniczne poświęcone szczegółowym zagadnieniom, np.: odnowie zabytków, remontom w budownictwie ogólnym, wzmacnianiu konstrukcji; kursy przygotowujące do egzaminu na uprawnienia budowlane, kursy i seminaria z zakresu kosztorysowania robót budowlanych, bhp, nowych norm budowlanych, prawa budowlanego itp.; konkursy na najlepsze prace dyplomowe inżynierskie i magisterskie absolwentów politechnik, uniwersytetów oraz średnich szkół budowlanych.

Związek brał udział w pracach wszystkich Kongresów Techników Polskich. Jest członkiem Federacji Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT, współpracuje z Polską Izbą Inżynierów Budownictwa oraz z Izbami Okręgowymi w zakresie szkoleń przygo-

towujących do egzaminu na uprawnienia budowlane; doskonalenia zawodowego kadry inżynierskiej; współdziałania w opracowaniu merytorycznym programów egzaminów. Utrzymuje kontakty z krajowymi instytucjami i stowarzyszeniami (Związkiem Mostowców RP, Stowarzyszeniem Architektów Polskich (SARP), Stowarzyszeniem Inżynierów i Techników Komunikacji RP, Związkiem Zawodowym „Budowlani” i innymi) oraz zagranicznymi stowarzyszeniami naukowo-technicznymi działającymi w sferze szeroko rozumianego budownictwa i inżynierii lądowej (American Society of Civil Engineers – ASCE, European Council of Civil Engineers – ECCE, Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Polskich na Litwie, American Concrete Institute – ACI, Grupy Wyszehradzkiej Czwórki – V4).

WYDAWNICTWA CIĄGŁE

Czasopismo „Inżynieria i Budownictwo” jest wydawane od lipca 1938 roku. Było wówczas (do 1948 r.) organem Polskiego Związku Inżynierów Budowlanych (utworzonego 4 maja 1934 r., poprzednika Polskiego Związku Inżynierów i Techników Budownictwa). Rok 2023 jest więc 85. rokiem wydawania czasopisma (z przerwą w okresie II wojny światowej). Do 30.09.2021 r. wydawcą czasopisma była Fundacja PZITB Inżynieria i Budownictwo (powołana przez Zarząd Główny PZITB i zarejestrowana 17.03.1994 r.). Można stwierdzić, że czasopismo „Inżynieria i Budownictwo” od ponad 80 lat promuje myśl naukowo-techniczną z zakresu inżynierii lądowej i wodnej, publikując:

- oryginalne artykuły naukowe o charakterze teoretyczno-badawczym, obliczeniowym, studialnym;
- oryginalne artykuły opisujące zastosowania wyników badań naukowych w praktyce budowlanej;
- interpretacje naukowe podstaw norm z zakresu inżynierii lądowej i wodnej;
- informacje z zakresu działalności Komitetu Inżynierii Lądowej i Wodnej Polskiej Akademii Nauk oraz Komitetu Nauki Polskiego Związku Inżynierów i Techników Budownictwa;
- informacje o projektach badawczych, realizowanych badaniach oraz konferencjach naukowych i naukowo-technicznych;
- informacje o awansach naukowych, w tym doktoraty honoris causa;
- recenzje książkowych wydawnictw naukowych z zakresu inżynierii lądowej i wodnej.

„Przegląd Budowlany” jest czasopismem wydawanym od lutego 1929 r. przez Stowarzyszenie Zawodowe Przemysłowców Budowlanych Rzeczypospolitej Polskiej w Warszawie. W 1949 roku miesięcznik został przejęty przez Polski Związek Inżynierów i Techników Budownictwa, który nadal jest właścicielem pisma. Zadaniem „Przeglądu Budowlanego” jest transfer wiedzy z zakresu inżynierii lądowej do praktyki budowlanej w zakresie planowania inwestycji, wykonawstwa, projektowania i utrzymania obiektów budowlanych z zastosowaniem nowoczesnych materiałów i technologii informatycznych. Pismo cały czas służyło i służy polskiej nauce jako miejsce prezentowania wyników polskich badań naukowych w dziedzinie budownictwa.

Od 1 października 2021 roku powołana została przez Zarząd Główny PZITB – Fundacja PZITB, która od 1 stycznia 2022 r. jest wydawcą czasopism „Inżynieria i Budownictwo” oraz „Przegląd Budowlany”.

Zgodnie z komunikatem Ministra Edukacji i Nauki z 17 lipca 2023 r. w sprawie wykazu czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych, autorzy za publikację artykułu naukowego w czasopiśmie „Inżynieria i Budownictwo” otrzymują 100 pkt., a w „Przeglądzie Budowlanym” otrzymują 70 pkt.

ŹRÓDŁA

Statut Polskiego Związku Inżynierów i Techników Budownictwa.

LITERATURA

Praca zbiorowa pod redakcją Stefana Pyraka – 75-lecie „Polski Związek Inżynierów i Techników Budownictwa 1934-2009”; 80 lat – „1934-2014 Polski Związek Inżynierów i Techników Budownictwa, kontynuatora Polskiego Związku Inżynierów Budowlanych”.

Strona internetowa: www.zgpzibt.org.pl

e-mail: biuro@zgpzibt.org.pl

DR INŻ. MIECZYSLAW GRODZKI
Sekretarz Generalny PZITB
PROF. DR HAB. INŻ. MARIA KASZYŃSKA
Przewodnicząca PZITB

POLSKIE STOWARZYSZENIE NA RZECZ BADAŃ TECHNICZNYCH I ATESTACJI

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1994. Terenem działania Stowarzyszenia była od początku cała Polska a jej siedzibą Warszawa. Przez cały czas Stowarzyszenie miało swoją siedzibę przy ul. Czackiego 3/5 a adres korespondencyjny w Warszawie przy ul. Ratuszowej 11. Stowarzyszenie prowadzi stronę internetową (www.znak-B.pl) oraz jest dostępne pod adresem mailowym (sekretariat@eltest.com.pl). Stowarzyszenie skupia Członków Rzeczywistych (osoby fizyczne) w liczbie od ok 20 do ok 40 – zależnie od okresu swojej działalności oraz Członków Wspierających (firmy) w liczbie od ponad 30 na początku działalności do 17 w chwili obecnej. Zmniejszenie liczby Członków wspierających wynika w dużej mierze z faktu powstania w ostatnim czasie Sieci Badawczej Łukasiewicz, co doprowadziło do połączenia wielu Instytutów Branżowych w jeden twór organizacyjny. Stowarzyszeniem zarządza wybierany na 4-letnie kadencje Zarząd. W skład Zarządu wchodzi: Prezes, Viceprezes/Prezesi oraz Sekretarz. Dodatkowo ciałem statutowym Stowarzyszenia jest Komisja Rewizyjna. **Prezesi:** dr inż. Mirosław Recha (Prezes przez jedną kadencję), dr inż. Stanisław Aleksandrowicz (Prezes przez jedną kadencję), dr inż. Marek Jewtuch (Prezes przez osiem kadencji). **Sekretarze:** mgr inż. Aureliusz Misiorek (przez wiele lat), mgr inż. Jarosław Łapa (przez wiele lat), mgr inż. Dagmara Żygowska (przez wiele lat), mgr Andrzej Kiszczak (od 2022 roku).

Oprócz pierwszych Prezesów – a szczególnie dr inż. Marka Jewtucha – duży wkład merytoryczny w powstanie i pierwsze lata działalności Stowarzyszenia wnieśli: prof. dr inż. Edward Kindlarski, prof. dr inż. Lechosław Wasilewski, prof. dr inż. Bronisław Oyrzanowski.

Głównym celem Stowarzyszenia jest kształtowanie zaufania do jakości wyrobów i usług, w tym wyrażanego poprzez Polski Znak Bezpieczeństwa „B” w stosunkach handlowych między wytwórcami a użytkownikami poprzez potwierdzanie zgodności systemu zapewnienia jakości wytwórcy z wymaganiami norm uznanych w systemie oceny zgodności oraz innych norm europejskich lub polskich przepisów technicznych.

Polskie Stowarzyszenie na rzecz Badań Technicznych i Atestacji jest członkiem Federacji Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT.

Stowarzyszenie – poza codzienną pracą na rzecz swoich Członków – jest organizatorem corocznych (lub nawet dwukrotnie w ciągu roku) seminariów „System oceny zgodności wyrobów elektronicznych i elektrotechnicznych”. Dotychczas odbyło się już 45 edycji tego seminarium. Najbliższa – już 46. – edycja odbędzie się w maju 2024. Każdorazowo materiały seminaryjne są wydawane w formie zwanego skryptu dostępnego dla uczestników seminarium i Członków Stowarzyszenia.

POLSKIE STOWARZYSZENIE RZECZOZNAWCÓW I BIEGŁYCH SĄDOWYCH (PSRiBS)

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 2017. **Siedziba:** ul. Bogatyńska 6 lok. U1, 01-461 Warszawa. tel. + 48 533 485 445 www.psribs.pl, e-mail: psribs@psribs.pl. **Struktura organizacyjna:** Walne Zgromadzenie Członków. Zarząd Główny; Kadencja 2025 – 2033; **Prezes Zarządu PSRiBS** Adam Baryłka. **Sekretarz Generalny PSRiBS** Artur Gruszewski. **Skarbnik PSRiBS** Michał Golański. **Komisje PSRiBS:** ds. Doskonalenia Kadr, ds. Odznaczeń i Konkursów, ds. Rzeczoznawstwa, Komisja Energetyczna. **Sekcje:** Strzelectwa Sportowego, Wędkarska, Motocyklowa, Łowiectwa Podwodnego. **Oddziały PSRiBS:** WŁOCŁAWEK: Pomorsko-Kujawski Oddział PSRiBS we Włocławku, ul. Zielna 20/22, 87-800 Włocławek, mgr inż. Grzegorz Gralak – Prezes Oddziału. *Kontakt:* kpo@psribs.pl. ŁÓDŹ: Podlaski Oddział PSRiBS w Łodzi, ul. Studencka 19 pok. B02, 18-402 Łódź, dr inż. Dariusz Tomaszewicz – Prezes Oddziału. *Kontakt:* podlaskie_psribs@psribs.pl, tel. +48 86 216 94 97 wew. 30, +48 509 958 012, +48 507 645 880. LEGNICA: Dolnośląski Oddział PSRiBS w Legnicy, ul. Złotoryjska 87, 59-220 Legnica, mgr inż. Jerzy Janicki – Prezes Oddziału. *Kontakt:* legnica@psribs.pl; jerzy.janicki@wp.pl. POZNAŃ: Wielkopolski Oddział PSRiBS w Poznaniu, ul. Raszyńska 48, 60-135 Poznań, mgr inż. Przemysław Siebert – Prezes Oddziału. *Kontakt:* poznan@psribs.pl; biuro@cobspin.pl, tel. + 48 698 694 659.

Czasopisma:Rzecznawca <https://i-rzecznawca.pl/>Biegły Sądowy <https://bieglysadowy.info/>**CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI PSRiBS**

Polskie Stowarzyszenie Rzecznawców i Biegłych Sądowych zostało powołane 23 stycznia 2017 r. w odpowiedzi na potrzeby i problemy rzecznawców i biegłych sądowych, jakie dziś pojawiają się w obliczu szybko postępujących zmian funkcjonowania prawa cywilnego na gruncie wymiany dóbr i usług. PSRiBS, działając na terenie całej Polski jako demokratyczne, samorządne stowarzyszenie naukowo-techniczne, zrzesza zarówno rzecznawców i biegłych sądowych, jak i przedstawicieli zawodów pokrewnych oraz osoby ubiegające się o uzyskanie powyższych tytułów. Stowarzyszenie podejmuje liczne inicjatywy i otwarte na szeroki dialog odważnie patrzy w przyszłość. Statutowe cele Polskiego Stowarzyszenia Rzecznawców i Biegłych Sądowych to:

- reprezentowanie i obrona interesów zawodowych członków Stowarzyszenia,
- rozwój członków Stowarzyszenia w zakresie wiedzy i umiejętności zawodowych,
- podnoszenie standardów pracy w zawodzie rzecznawcy i biegłego sądowego, w tym podnoszenie kwalifikacji zawodowych w ramach wymienionych zawodów, a także promocja zatrudnienia oraz reorientacji zawodowej,
- tworzenie atmosfery współpracy, solidarności i koleżeństwa w ramach zawodów rzecznawców i biegłych sądowych, a w szczególności rozwój etyki zawodowej i dbałość o przestrzeganie jej zasad,
- działalność statutowa na rzecz wymiany informacji w zakresie nauki, techniki oraz zagadnień gospodarczych i społecznych,
- udzielanie pomocy zawodowej i koleżeńskiej, w szczególności młodym przedstawicielom zawodów rzecznawcy oraz biegłego sądowego,
- integracja środowisk rzecznawców oraz biegłych sądowych,
- promocja zawodów rzecznawcy i biegłego sądowego,
- tworzenie nowych specjalizacji rzecznawców,
- pomoc oraz wsparcie organów państwowych w zakresie opiniowania rzecznawców i biegłych sądowych,
- szeroko rozumiana popularyzacja strzelectwa sportowego i rekreacyjnego z udziałem broni palnej,
- prowadzenie działalności w zakresie kultury fizycznej i sportu,
- szeroko rozumiana popularyzacja kolekcjonowania broni palnej,
- prowadzenie działalności integracyjnej członków Stowarzyszenia, organizowanie i udział w zawodach krajowych i zagranicznych w strzelectwie sportowym,
- doradztwo i pomoc organizacyjna oraz szkolenie kadr trenersko-instruktorskich innych podmiotów zainteresowanych działalnością Stowarzyszenia,
- prowadzenie działalności wychowawczo popularyzatorskiej w zakresie kultury fizycznej wśród młodzieży,
- reprezentowanie, ochrona praw i interesów oraz koordynacja działań członków Stowarzyszenia,

- prowadzenie działalności edukacyjnej i kulturalnej, w tym w szczególności popularyzowanie wśród społeczeństwa wiedzy na temat broni, militariów oraz historii oręża oraz działalności sportowej i kolekcjonerskiej,
- prowadzenie szkoleń z zakresu obsługi broni palnej, w tym sklasyfikowanej w ustawie o broni i amunicji jako szczególnie niebezpiecznej, dla podmiotów prowadzących działalność z zakresu ochrony osób i mienia,
- wspieranie członków Stowarzyszenia w zakresie: działalności sportowej związanej z szeroko rozumianym sportem strzeleckim, kolekcjonowania broni palnej, pamiątek historycznych i pogłębiania wiedzy historycznej,
- pomoc kolekcjonerom broni palnej i militariów w pozyskiwaniu nowych eksponatów oraz ich opracowywaniu, przechowywaniu i konserwowaniu,
- szeroko rozumiana popularyzacja działalności odkrywczej,
- kreowanie pozytywnego wizerunku osób zajmujących się działalnością poszukiwawczą,
- informowanie oraz upowszechnianie wiedzy z zakresu regulacji prawnych dotyczących badań eksploracyjnych w kraju i zagranicą.
- Polskie Stowarzyszenie Rzeczoznawców i Biegłych Sądowych może prowadzić działalność gospodarczą, której zakres i rejestrację oraz załatwianie wszelkich formalności z tym związanych powierza się Zarządowi Głównemu. Zarząd Główny jest upoważniony do rejestracji, zgłoszenia oraz dokonywania niezbędnych zmian i ustalenia zakresu działalności gospodarczej PSRiBS wraz z wyszczególnieniem kodów PKD do rejestracji tejże działalności,
- upowszechnianie wiedzy o warunkach ochrony i połowu ryb,
- upowszechnianie, organizowanie kursów i szkoleń dotyczących nurkowania rekreacyjnego,
- upowszechnianie wiedzy w zakresie szeroko pojętej gospodarki energetycznej za pomocą m.in. szkoleń, seminariów, webinarów, konferencji, wykładów, kursów, testów, w tym również on-line,
- przeprowadzanie egzaminów z zakresu wiedzy na temat gospodarki energetycznej za pośrednictwem Komisji Kwalifikacyjnych przy PSRiBS powołanych przez Urząd Regulacji Energetyki,
- działalność upowszechniająca szeroko pojęte bezpieczeństwo w wielu dziedzinach życia społecznego, gospodarczego i ekonomicznego na terenie kraju poprzez m.in.: szkolenia, kursy, wykłady, konferencje, konkursy, seminaria, webinaria i inne narzędzia rzeczywiste i on-line.

Będąc członkiem zwyczajnym Federacji Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych Naczelnej Organizacji Technicznej Polskie Stowarzyszenie Rzeczoznawców i Biegłych Sądowych działa w także w inżynierskich przestrzeniach interdyscyplinarnych oraz jest organizatorem i współorganizatorem wielu międzynarodowych i lokalnych konferencji, seminariów, wykładów czy webinarów, w tym: Międzynarodowej Konferencji Naukowo-Technicznej nt. Problemów Inżynierii Bezpieczeństwa Obiektów Antropogenicznych (5 edycji), Konferencji naukowo-dydaktycznej „Gospodarka o obiegu zamkniętym w budownictwie”, Wideokonferencji naukowej „Prawo a bezpieczeństwo” czy cykli seminariów kryminalistycznych i budowlanych, w tym „Inżynieria w naukach stosowanych”.

PSRiBS jest partnerem Ultima Ratio, elektronicznego sądu polubownego oraz posiada umowy partnerskie z Uczelnią Techniczno-Handlową im. Heleny Chodkowskiej w Warszawie, z Międzynarodową Akademią Nauk Stosowanych w Łomży oraz z Zespołem Szkół Budowlano-Drzewnych w Poznaniu. Współpracuje z Polskim Towarzystwem Informatycznym Oddział Podlaski. Posiada umowę o współpracy z Komendą Stołeczną Policji, Stowarzyszeniem Komendantów Policji Polskiej oraz Akademią Wywiadu.

Energetyczne Komisje Kwalifikacyjne przy PSRiBS nr 718 i 734 przeprowadzają egzaminy sprawdzające kwalifikacje osób zajmujących się eksploatacją urządzeń, instalacji i sieci na stanowiskach dozoru i eksploatacji.

Staraniem PSRiBS został utworzony Wszechstronny Program Ubezpieczeniowy PSRiBS OC Bieglego Sądowego, który zapewnia pokrycie kosztów odszkodowania za wydanie błędnej lub nierzetelnej opinii, także w wyniku rażącego niedbalstwa. Polisa obejmuje również koszty postępowania związane z roszczeniami poszkodowanego, w tym koszty sądowe czy koszty powołania ekspertów. Zakres obejmuje także szkody związane z utratą, zniszczeniem lub uszkodzeniem dokumentów powierzonych w ramach wykonywanej funkcji. Dodatkowo ochronę rozszerzyć można o szkody związane z przepisami RODO – pokrycie kar administracyjnych nałożonych w związku z naruszeniem ochrony danych osobowych, których każdy biegły ma obowiązek przestrzegać.

PSRiBS jest pomysłodawcą i partnerem podyplomowego kierunku studiów AKADEMIA BIEGLYCH na Uczelni Techniczno-Handlowej im. Heleny Chodkowskiej w Warszawie. Polskie Stowarzyszenie Rzeczoznawców i Bieglych Sądowych poprzez swoją działalność podnosi kwalifikacje zawodowe ułatwiając wzajemną wymianę informacji i doświadczeń zawodowych, przeprowadzając e-szkolenia BHP, nadając tytuł Rzeczoznawcy PSRiBS, dbając o etykę zawodową i przestrzeganie jej zasad oraz integrując środowisko rzeczoznawców i bieglych sądowych.

PSRiBS jest organizacją samofinansującą się, pozyskując środki ze składek członkowskich, prowadzonej działalności edukacyjnej, szkoleniowej i usługowej, wykonując: projekty wielobranżowe w trybie zamówień publicznych i prywatnych, ekspertyzy, oceny stanu technicznego i opinie techniczne, audyty energetyczne oraz certyfikaty energetyczne budynków, wyceny nieruchomości, maszyn, urządzeń i pojazdów i nadzory nad realizacją prac budowlanych.

Logo Stowarzyszenia jest opatentowanym znakiem towarowym. Stowarzyszenie posiada Sztandar, który był nadany przez Prezesa Sądu Okręgowego Warszawa Praga Pawła Iwaniuka w dniu 14 lutego 2021 r.

POLSKIE STOWARZYSZENIE RZECZOZNAWCÓW WYCENY NIERUCHOMOŚCI IM. PROF. ANDRZEJA HOPFERA

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1991. (Nazwa poprz.: 1991-2019 Polskie Stowarzyszenie Rzecznawców Wyceny Nieruchomości). **Okresy działalności:** 1991- **Siedziba:** 00-043 Warszawa, ul. Tadeusza Czackiego 3/5, telefon: 22 828 64 54, strona www: www.psrwn.pl, adres mailowy: zarzad.glowny@psrwn.pl **Oddziały:** Bydgoszcz, Ciechanów, Gdańsk, Lublin, Łódź, Olsztyn, Opole, Piotrków Trybunalski, Płock, Radom, Siedlce, Szczecin, Warszawa, Włocławek. **Struktura organizacyjna:** Walny Zjazd Delegatów PSRWN, Zarząd Główny, Główna Komisja Rewizyjna, Główny Sąd Koleżeński. **Liczba członków:** ok. 2300 (1993), 506 (2024). **Prezydenci:** Andrzej Hopfer (1991-2019), Krzysztof Lewandowski (2019-).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Polskie Stowarzyszenie Rzecznawców Wyceny Nieruchomości jest Stowarzyszeniem wchodzącym w skład Polskiej Federacji Stowarzyszeń Rzecznawców Majątkowych. Członkowie Stowarzyszenia są współtwórcami podstaw organizacyjnych, naukowych i prawnych zawodu. Zawód wiele zawdzięcza aktywności ówczesnych dyrektorów departamentów Andrzeja Szymczaka i Henryka Jędrzejewskiego. Już w ustawie Prawo geodezyjne i kartograficzne z 1989 r. wprowadzono zapis określający uprawnienia zawodowe w zakresie: „8) szacowanie nieruchomości”.

PSRWN powstało w 1991 r. W listopadzie tego roku odbyło się zebranie założycielskie Stowarzyszenia, a już w lutym 1992 r. Sąd Rejonowy w Olsztynie dokonał rejestracji PSRWN z siedzibą w Olsztynie. Pierwszy Walny Zjazd odbył się w lipcu 1992 r. Od tego czasu rozpoczął się burzliwy rozwój Stowarzyszenia. Powstawały kolejne Oddziały Terenowe: w Szczecinie, Ciechanowie, Opolu, Olsztynie, Warszawie, Zielonej Górze, Koszalinie, Lublinie, Słupsku, Łodzi. W 1993 r. powstały następne Oddziały: w Bydgoszczy, Elblągu, Katowicach, Pile, Wrocławiu, Sieradzu, Piotrkowie Trybunalskim, Wałbrzychu, Poznaniu, Ostrołęce, Siedlcach, Rzeszowie, Płocku, Giżycku, Łomży, Sopocie i Białymstoku. W 1993 r. Stowarzyszenie skupiało 2300 osób w 27 Oddziałach Terenowych.

W grudniu 1992 r. na I Krajowej Konferencji Rzecznawców Majątkowych w Częstochowie prof. Andrzej Hopfer zgłosił wniosek o powołanie „związku stowarzyszeń” o charakterze federacji. W 1993 r. rozpoczęto prace, z udziałem PSRWN, nad zorganizowaniem Polskiej Federacji Stowarzyszeń Rzecznawców Majątkowych.

Lata następne w PSRWN i PFSRM to prace nad ustawą o gospodarce nieruchomościami, nad standardami zawodowymi, to liczne konferencje rzeczoznawców, studia, seminaria,

doskonalenie zawodowe, to egzaminy, to krzepnięcie zawodu. W historii Stowarzyszenia, a także Federacji złotymi zgłoskami zapisało się wielu wybitnych społeczników, a przede wszystkim niezapomniany Wacław Kłopotniński.

Polskie Stowarzyszenie Rzecznawców Wyceny Nieruchomości, zwane dalej PSRWN, jest dobrowolną, samorządną, pozarządową organizacją społeczną rzeczoznawców majątkowych i kandydatów na rzeczoznawców majątkowych, działającą na podstawie obowiązującego w Rzeczypospolitej Polskiej porządku prawnego i Statutu PSRWN. Stowarzyszenie posiada osobowość prawną i obecnie zrzesza 506 członków.

Podstawowym celem PSRWN jest wyrażanie dążeń i osiągnięć środowiska rzeczoznawców oraz występowanie na rzecz jego potrzeb wobec władz państwowych, samorządowych, gospodarczych i społecznych. PSRWN realizuje wymieniony cel w szczególności przez:

- reprezentowanie członków PSRWN oraz ochronę ich interesów zawodowych,
- propagowanie zasad etyki zawodowej i egzekwowania ich przestrzegania przez członków PSRWN,
- promowanie działalności członków PSRWN,
- udzielanie członkom PSRWN pomocy prawnej i zawodowej,
- dbanie o wysoki poziom i kwalifikacje Rzecznawców,
- inicjowanie i wdrażanie badań, rozwiązań i projektów służących doskonaleniu metod i technik wyceny,
- inspirowanie i prowadzenie różnorodnych form popularyzujących cele PSRWN,
- współpracę z instytucjami, organizacjami i stowarzyszeniami o podobnych celach działania,
- prowadzenie działalności wydawniczej i gospodarczej, w tym prowadzenie praktyk zawodowych dla kandydatów na rzeczoznawców majątkowych,
- opiniowanie aktów prawnych.

Władze PSRWN w X kadencji (2022-2025) wybrane przez Walny Zjazd Delegatów w dniu 22.10.2022 r.

Prezydium: Krzysztof Lewandowski – Prezydent PSRWN, Roman Bisping – Wiceprezydent, Skarbnik, Jerzy Korejwo – Wiceprezydent, Marek Ślusarczyk – Wiceprezydent. Członkowie Zarządu Głównego PSRWN z wyboru imiennego: Mariusz Ogniewski – Członek Zarządu, Anna Pogorzelska – Członek Zarządu, Iwona Peła-Włazeł – Członek Zarządu, Janusz Rosuł – Członek Zarządu, Przemysław Samełko – Członek Zarządu, Agnieszka, Zegarek–Dudzińska – Członek Zarządu, Stefan Przybyłek – Zastępca Członka Zarządu

Prezisi Oddziałów PSRWN:

PSRWN Bydgoszcz – Michał Zygmuntowicz; PSRWN Ciechanów – Stefan Przybyłek; PSRWN Gdańsk – Henryk Paszkowski; PSRWN Lublin – Stanisław Kochański; PSRWN Łódź – Iwona Peła-Włazeł; PSRWN Olsztyn – Przemysław Samełko; PSRWN Opole – Marek Ślusarczyk; PSRWN Płock – Sebastian Gaza; PSRWN Piotrków Trybunalski – Cyryla Urbaniak; PSRWN Radom – Władysław Pitkowski; PSRWN Siedlce – Lech Stosio; PSRWN Szczecin – Agnieszka Zegarek-Dudzińska; PSRWN Warszawa – Małgorzata Skąpska; PSRWN Włocławek – Agnieszka Jura-Walczak. Komisja Rewi-

zyjna – organ nadzorujący; Sebastian Gaza – Przewodniczący; Agnieszka Jura-Walczak; Renata Maroszek; Marek Pijanowski; Grażyna Wojciechowska. Główny Sąd Koleżeński; Jerzy Lewandowski – Przewodniczący; Anna Beer-Zwolińska; Zofia Chojnacka; Maria Figiel; Jerzy Lewandowski; Lech Stosio. Stali Delegaci PSRWN do Rady Krajowej PFSRM; Lewandowski Krzysztof; Delegaci PSRWN do Rady Krajowej FSNT-NOT Stefan Przybyłek

POLSKIE STOWARZYSZENIE UPOWSZECHNIANIA KOMPUTEROWYCH SYSTEMÓW INŻYNIERSKICH „ProCAx”

POLISH ASSOCIATION FOR THE PROMOTION OF COMPUTER
ENGINEERING SYSTEMS “PROCAX”

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 2000. **Siedziba:** 02-520 Warszawa ul. Wiśniowa 56. Strona internetowa: www.procax.org.pl. Adres mailowy: procax@procax.org.pl. **Struktura organizacyjna:** Walne Zebranie, Zarząd, Forum Stowarzyszenia ProCAx, Rada Naukowo-Techniczna, Komitet Naukowy. Oddziały: Rzeszów. **Liczba członków:** 165. **Prezesi:** Edward Chlebus (2000-2004), Jan Bis (2004-2014), Włodzimierz Adamski (2014-), **Sekretarz Generalny:** Jan Bis (2000-2004), Ryszard Grabiec (2004- 2012), Ryszard Markiewicz (2012-).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Idea Stowarzyszenia wywodzi się ze Szkoły „Komputerowe wspomaganie projektowania, wytwarzania i eksploatacji”, której trzy edycje w latach 1997, 98 i 99 spotkały się z bardzo dużym zainteresowaniem pracowników nauki, przemysłu i firm wdrażających systemy inżynierskie w Polsce.

ProCAx powstał w 2000 r. i za cel postawił sobie upowszechnianie komputerowych systemów inżynierskich, które dzisiaj popularnie nazywa się CAx. Są to narzędzia, bez których dziś trudno z kimkolwiek konkurować. Celem powstania naszej organizacji było zrzeszenie ludzi, którzy są zainteresowani nowymi technologiami. Wtedy nie mówiło się jeszcze nic na temat innowacyjności, natomiast ta innowacyjność się działa. Próbowaliśmy zainteresować nowymi technologiami i technikami środowisko szkół średnich i szkół wyższych, nauczycieli szkół średnich. Grupowaliśmy pracowników szkół wyższych i inżynierów małego i średniego przemysłu. Ta działalność, toczy się już przez 25 lat. Zaowocowała spotkaniami, w postaci warsztatów dla nauczycieli, w postaci corocznych spotkań dla inżynierów.

Słowo „ProCax” oznacza techniki wspomagania komputerowego procesów projektowania, obliczeń, wytwarzania symulacji. To, co próbowaliśmy stworzyć czy zainteresowanie, które towarzyszyło naszej działalności, dotyczy tych właśnie technik.

Nowe pomysły Stowarzyszenia to zorganizowanie wspólnie z Centrum Nauki Kopernik wystawy tematycznej “Od pomysłu do prototypu”, a także połączenie firm państwowo-prywatnych zajmujących się nowoczesnymi technologiami z zakresu CAX w nieformalną sieć. Corocznie organizujemy różne działania upowszechniania technik CAX, a mianowicie Forum Inżynierskie ProCAX (było już XVI edycji we współpracy z targami Poznań, Sosnowiec, Kraków), Wydarzenie Inżynierskie CAX Innovation w PKiN w Warszawie, Piknik Naukowy PR i CNK, Międzynarodowy Kongres CAX Innovation Kraków 2014.

Jednym z głównych celów stowarzyszenia jest koordynowanie działań na rzecz upowszechniania komputerowych systemów inżynierskich na trzech poziomach: w uczelni wyższej, w szkole średniej wraz z tzw. kształceniem ustawicznym i w przemyśle. Dokonaliśmy bezpłatnie 1000 instalacji Bricscad V8 PL w polskich szkołach technicznych.

W ramach eksperymentu, uzgodnionego z władzami, wprowadziliśmy w szkole zaawansowane techniki Cax, gdzie młodzież opanowywała w tym cyklu szkolenia zarówno programy płaskie, które są w tej chwili standardem, jak i modelowanie przestrzenne 3D, programy obliczeniowe i programy do tworzenia oprogramowania na obrabiarki sterowane numerycznie. Eksperymentalnie wprowadziliśmy zamiast pracy dyplomowej egzamin wewnętrzny w szkołach technicznych. Stowarzyszenie ProCAX, wydaje certyfikaty potwierdzające umiejętności CAX. Chętni mogą zdawać egzamin z zakresu zastosowań technik CAX w budowie maszyn. Upoważnienie do przeprowadzania ww. egzaminów mają doświadczeni w danym zakresie specjaliści, członkowie ProCAX. Zdanie egzaminu potwierdza się Certyfikatem Umiejętności CAX.

W latach 2000-2011 przeprowadziliśmy w Polsce 23 edycje warsztatów „Mechatronika i techniki wytwarzania w edukacji”.

Stowarzyszenie ProCAX wystąpiło z inicjatywą stworzenia wirtualnego muzeum polskiej myśli technicznej. Ekspонатami w muzeum będą konstrukcje zaprojektowane przez polskich inżynierów, prezentowane w cyfrowej postaci 3D. Autorzy książki „Mikrus MR-300, 3 lata produkcji, 50 lat historii”, w ramach współpracy ze Stowarzyszeniem ProCAX, przygotowują wirtualny model Mikrusa MR-300. W projekcie aktywnie biorą udział także studenci z Wydziału Budowy Maszyn i Lotnictwa Politechniki Rzeszowskiej. Prace nad wirtualnym Mikrusem MR-300 już się rozpoczęły. W chwili obecnej gotowe są modele większości elementów silnika (*ich autorem jest Paweł Podgórski*), tworzone są także elementy przeniesienia napędu. <http://mikrus.net.pl/2015/07/10/skanowanie-mikrusa/>

Dla przedstawicieli przemysłu i nauki (uczelnie) Stowarzyszenie od 2002 r. organizuje Forum Inżynierskie ProCAX. Od 2008 lat jest ono imprezą towarzyszącą Międzynarodowym Targom Metod i Narzędzi do Wirtualizacji Procesów “Wirtotechnologie” w Sosnowcu, których formułę w 2008 r. wymyślił prof. dr hab. inż. Józef Suchy, dziekan Wydziału Odlewnictwa AGH, wiceprezes FSNT-NOT. Nasze opracowania naukowe i techniczne są dostępne w Wirtualnej Bibliotece ProCAX <https://www.procax.org.pl/search.php>

Stowarzyszenie cyklicznie organizuje konkurs projektowy dla studentów politechnik, np. konkurs projektowy dla doktorantów i studentów „Techniki wirtualne CAX w praktycznych zastosowaniach naukowo-technicznych”. Celem konkursu jest wyłonienie innowacyjnych rozwiązań wspartych wykorzystaniem szeroko pojętych technik CAX. Po trzech laureatów w każdej kategorii, Doktorant, Dyplomant, Student swoje prace prezentuje na Forum ProCAX.

Cyklicznie współorganizujemy konferencje z firmą Neuros dla specjalistów branży IT w zakresie Innowacje technologiczne.

Bierzemy udział w realizacji strategicznego Projektu budowy Centralnego Okręgu Przemysłowego 2 – COP 2.

Czynnie współpracujemy przez cały czas ze Stowarzyszeniem „SIMP”, Polonia Technica z USA i „PROMLOT”. Jako Stowarzyszenie „ProCAX” przedstawiliśmy na portalu LIDERZY INNOWACYJNOŚCI swoje propozycje. „Trzy istotne kroki rozwoju innowacji zapewniających dobrobyt gospodarki XXI wieku w Polsce”. Link: <https://liderzyinnowacyjnosci.com/propozycje-stowarzyszenia-procax/>

Na razie, ponieważ zrzesza 165 osób, nasze Stowarzyszenie jest członkiem nadzwyczajnym FSNT-NOT.

WYDAWNICTWO CIĄGŁE

Wirtualna Biblioteka ProCAX <https://www.procax.org.pl/search.php>

ŹRÓDŁA

Statut Polskiego Stowarzyszenia Upowszechniania Komputerowych Systemów Inżynierskich „ProCAX”

LITERATURA

Damian Skupnik, Ryszard Markiewicz: „Rysunek techniczny maszynowy i komputerowy zapis konstrukcji”

Włodzimierz Adamski: Multimedialny e-podręcznik Nowoczesne techniki wytwarzania XXI wieku

Strona Internetowa: <https://www.procax.org.pl/news.php> , <http://forum.procax.org.pl/>

WŁODZIMIERZ ADAMSKI

POLSKIE TOWARZYSTWO AKUSTYCZNE (PTA) POLISH ACOUSTICAL SOCIETY (PAS)

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1963. **Siedziba:** ul. Uniwersytetu Poznańskiego 2, 61-614 Poznań. **Strona www:** <https://acoustics.org.pl>, **e-mail:** sekretariat@acoustics.org.pl. **Struktura organizacyjna:** 7 Oddziałów: Gdański, Górnośląski, Krakowski, Poznański, Rzeszowski, Warszawski, Wrocławski. Sekcja ds. Akustyki Środowiska przy Zarządzie Głównym PTA. **Władze:** Zjazd Delegatów PTA; Zarząd Główny: Prezydium Zarządu Głównego (przewodniczący, wiceprzewodniczący, sekretarz generalny i skarbnik wybierani przez Zjazd Delegatów) oraz przewodniczący Zarządów Oddziałów; Główna Komisja Rewizyjna i Sąd Koleżeński – wybierane przez Zjazd Delegatów; Oddziały – Walne Zebranie Członków Oddziału, Zarząd Oddziału, Komisja Rewizyjna Oddziału; delegaci na Zjazd Delegatów PTA. **Liczba członków:** stan na dzień 30.06.2023 – łącznie 346 członków, w tym 240 zwyczajnych, 15 studentów, 78 emerytów, 12 honorowych, 1 zbiorowy (wspierający). **Przewodniczący Zarządu Głównego PTA:** Edmund Karaśkiewicz (1963-64), Halina Ryffert (1964-81), Zenon Jagodziński (1981-87), Antoni Śliwiński (1987-96), Jerzy Ranachowski (1996-2000), Aleksander Opilski (2000-02), Eugeniusz Kozaczka (2002-11), Grażyna Grelowska (2011-14), Andrzej Dobrucki (2014-20), Jerzy Wiciak (2020-). **Sekretarze generalni PTA:** Halina Ryffert (1963-64), Stanisław Przygórzewski (1964-66), Antoni Śliwiński (1966-70), Stanisław Augustyniak (1970-73), Urszula Jorasz (1973-78, 1993-96), Edward Hojan (1978-81), Jerzy Florkowski/Andrzej Stepnowski (1981-84), Andrzej Stepnowski (1984-87), Tomasz Hornowski/Andrzej Stepnowski (1987-90), Tomasz Hornowski (1990-93), Tadeusz Pustelny (1996-2002, 2005-08), Grażyna Grelowska (2002-05), Andrzej Dobrucki (2008-14), Krzysztof Opieliński (2014-20), Jerzy Maciejczyk (2020-). **Skarbnicy Zarządu Głównego PTA:** Antoni Śliwiński (1963-66), Edward Ozimek (1966-72), Helena Harajda (1972-75), Leon Rutkowski (1975-81), Mikołaj Łabowski (1981-96), Roman J. Bukowski (1996-2002, 2014-17), Jerzy Wiciak (2002-05, 2011-14), Zbigniew Ranachowski (2005-11), Cezary Kasprzak (2017-)

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Zgodnie ze statutem Polskie Towarzystwo Akustyczne jest stowarzyszeniem naukowym osób zajmujących się szeroko rozumianą akustyką jako nauką interdyscyplinarną oraz zagadnieniami pokrewnymi, w szczególności ochroną środowiska przed hałasem. Celami PTA są: a) rozwijanie akustyki, b) dbałość o integrację osób zajmujących się akustyką, zarówno w kraju jak i za granicą, c) popularyzowanie akustyki ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień ważnych dla nauki, kultury, społeczeństwa, gospodarki narodowej i ochrony środowiska, d) reprezentowanie środowiska akustyków polskich w społeczeństwie, wobec organów państwowych, samorządowych, a także wobec innych organizacji publicznych i prywatnych, krajowych i zagranicznych.

Środkami do osiągnięcia tych celów są: a) organizowanie zebrań, konferencji naukowych, szkoleń, odczytów i kursów naukowych, b) popieranie badań naukowych oraz działalności osób pracujących w zakresie akustyki, c) działalność popularyzacyjna, w tym udział w wydarzeniach i imprezach o zasięgu krajowym lub międzynarodowym, o celach zgodnych lub zbliżonych do celów statutowych PTA, d) współpraca z ośrodkami i instytucjami zainteresowanymi wykorzystywaniem wiedzy i osiągnięć naukowych w zakresie akustyki, e) utrzymywanie stałej łączności i współpracy z Polską Akademią Nauk, f) wydawanie indywidualnie lub wspólnie z innymi instytucjami czasopism naukowych oraz innych publikacji, g) wykonywanie działalności usługowej w zakresie szkolenia, prowadzenia badań, projektowania, opracowywania dokumentacji, ekspertyz, rzeczoznawstwa z akustyki, h) prowadzenie działalności gospodarczej służącej realizacji celów statutowych, i) inicjowanie, koordynowanie i opiniowanie projektów oraz aktów prawnych z zakresu akustyki, j) nagradzanie osiągnięć w zakresie akustyki. Najważniejszą konferencją krajową organizowaną przez PTA jest coroczne Otwarte Seminarium z Akustyki (OSA). Otwarty charakter Seminarium oznacza, że jego tematyka obejmuje całość akustyki i tematy pokrewne oraz że może w nim wziąć udział każdy zainteresowany tą tematyką. Seminarium jest organizowane cyklicznie przez kolejne Oddziały PTA. Sprzyja to integracji wszystkich środowisk akustycznych z całego kraju. W OSA często biorą udział goście zagraniczni. W 2024 r. odbyło się w Puławach LXX OSA zorganizowane przez Oddział Warszawski PTA.

Niektóre Oddziały organizują także swoje konferencje mające charakter specjalistyczny: Oddział Górnośląski – Winter School on Wave and Quantum Acoustics oraz Szkołę Zimową Akustyki Środowiska i Wibroakustyki; Oddział Gdański – Sympozjum z Hydroakustyki; Oddział Krakowski – Konferencję Inżynierii Akustycznej i Biomedycznej. Najważniejszym wyróżnieniem nadawanym przez PTA jest członkostwo honorowe przyznawane przez Zjazd Delegatów PTA na wniosek Zarządu Głównego PTA. Członkiem honorowym może zostać osoba mająca wybitne osiągnięcia w zakresie akustyki lub wybitne zasługi dla rozwoju PTA, niezależnie od narodowości i obywatelstwa.

Wyróżnieniem nadawanym przez Zarząd Główny PTA jest Medal Ignacego Maleckiego. Medal został ustanowiony w 2012 r. w setną rocznicę urodzin prof. Ignacego Maleckiego, uczonego światowej sławy w zakresie akustyki, w celu upamiętnienia jego osiągnięć w zakresie akustyki oraz jego zasług dla PTA. Medal przyznawany jest za osiągnięcia w zakresie akustyki przez Kapitułę Medalu, na podstawie nominacji Zarządu Głównego PTA.

Ważnym wyróżnieniem przyznawanym przez Zarząd Główny PTA jest Medal Polskiego Towarzystwa Akustycznego. Medal ten został ustanowiony w 1982 r. ku pamięci prof. Marka Kwieka, inicjatora utworzenia PTA. Medal przyznaje się za wybitne osiągnięcia naukowe lub naukowo-techniczne na polu akustyki bądź za całokształt dorobku, który w istotny sposób przyczynił się do podniesienia rangi akustyki lub wzrostu prestiżu PTA. Medal może być nadany osobie lub instytucji działającej na polu akustyki.

Innym ważnym polem aktywności PTA jest troska o rozwój młodych akustyków. W tym celu w 1973 r. został utworzony Konkurs o Nagrodę im. Marka Kwieka. W konkursie mogą brać udział członkowie PTA, którzy nie ukończyli 35 roku życia i są na początkowym etapie kariery naukowej. Konkurs odbywa się w czasie corocznej konferencji

OSA. W czasie Konkursu uczestnicy prezentują przed sądem konkursowym swoje prace zgłoszone na OSA. W czasie pięćdziesięciu edycji tego Konkursu nagrodzono dziesięć osób. Są wśród nich obecni profesorowie i działacze PTA.

Inną formą przyciągania studentów do pracy naukowej są konferencje OSKA organizowane przez studentów przy wsparciu pracowników naukowych – członków PTA. Pozwalają one na pogłębienie wiedzy z zakresu akustyki i nawiązywanie kontaktów z kolegami z innych ośrodków.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

Od 2023 roku Polskie Towarzystwo Akustyczne jest członkiem Federacji Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT. PTA jest członkiem European Acoustics Association (EAA). Współpracuje także z innymi organizacjami międzynarodowymi: International Commission on Acoustics (ICA) (formalnym członkiem ICA jest Komitet Akustyki PAN), International Congress on Ultrasonics (ICU), International Institute of Acoustics and Vibration (IIAV), International Institute of Noise Control Engineering (I-INCE), Audio Engineering Society (AES), International Society of Phonetics Sciences (ISPS). Oprócz aktywności w dużych organizacjach międzynarodowych PTA współpracowało także z zagranicznymi organizacjami skupiającymi akustyków w ramach umów bilateralnych. W latach 1976-1985 została nawiązana współpraca z Groupement des Acousticiens de Langue Francaise (GALF), a następnie z Société Française d'Acoustique (SFA). W ramach tej współpracy odbywały się kolokwia polsko-francuskie poświęcone ultradźwiękom na przemian we Francji i w Polsce. W ramach współpracy z Deutschen Gesellschaft für Akustik (DEGA), były organizowane Bilateral German-Polish/Polish-German Symposium on Ultrasonic Measurements Techniques in Science and Practice, a także inne wydarzenia.

WYDAWNICTWA ZWARTE

VII Zimowa Szkoła Akustyki Molekularnej, Kwantowej i Sonochemii – 1978;
 II Bilateral Polish-German Symposium on Ultrasonic Measurements Technics in Science and Practice – 1994;
 Proceedings of the 30-th Winter School on Molecular and Quantum Acoustics and 6-th Workshop on Photoacoustics and Photothermics – 2001, red. prof. Tomasz Błachowicz;
 Proceedings of the 32nd Winter School on Molecular and Quantum Acoustics joined with 7th Advances in Acousto-Optics and 8th Workshop on Photoacoustics and Photothermics – 2003, red. prof. Tomasz Błachowicz;
 Journal de Physique IV Proceedings – 2003, red. prof. Jerzy Bodzenta;
 Materiały 50 OSA'03 – 2003, red. prof. Tomasz Błachowicz;;
 „Historia OSA” tom 2 – 2003, red. prof. Edward Hojan, dr inż. Roman J. Bukowski;
 „40-lecie PTA” – 2003, red. dr inż. Roman J. Bukowski, dr Jerzy Etienne;
 50. Otwarte Seminarium z Akustyki – Materiały Konferencyjne – 2003, red. prof. Tomasz Błachowicz;
 Journal de Physique IV Proceedings – 2004, red. prof. Jerzy Bodzenta;

Journal de Physique IV Proceedings – 2005, red. prof. Tomasz Błachowicz, prof. Jerzy Bodzenta, prof. Tadeusz Pustelny;
 Journal de Physique IV Proceedings – 2006, 35th Winter School on WQA (including 2nd Winter Workshop on Acoustoelectronics and Optoelectronics, 2nd Winter Workshop on Molecular and Quantum Acoustics, 11th Winter Workshop on Photoacoustics and Photothermics”) – red. prof. Jerzy Bodzenta, dr Marzena Dzida i prof. Tadeusz Pustelny;
 Journal de Physique IV Proceedings – 2007, 36th Winter School on WQA (including 3rd Winter Workshop on Acoustoelectronics and Optoelectronics, 3rd Winter Workshop on Molecular and Quantum Acoustics, 12th Winter Workshop on Photoacoustics and Photothermics”) – red. prof. Jerzy Bodzenta, dr Marzena Dzida i prof. Tadeusz Pustelny;
 European Physical Journal – Special Topics (dawniej JdPh-IV) – 2008, 37th Winter School on WQA (including 4th Winter Workshop on Acoustoelectronics and Optoelectronics, 4th Winter Workshop on Molecular and Quantum Acoustics, 13th Winter Workshop on Photoacoustics and Photothermics”) – red. prof. Jerzy Bodzenta, prof. Marzena Dzida i prof. Tadeusz Pustelny;
 International Journal of Thermophysics – 2009, red. prof. Jerzy Bodzenta, prof. Tadeusz Pustelny, prof. Marzena Dzida;
 Acta Physica Polonica – A – 2009, red. prof. Jerzy Bodzenta, prof. Tadeusz Pustelny, prof. Marzena Dzida;
 International Journal of Thermophysics – 2010, red. prof. Jerzy Bodzenta, prof. Tadeusz Pustelny, prof. Marzena Dzida;
 57. Otwarte Seminarium z Akustyki – Materiały Konferencyjne – 2010, red. dr inż. Jacek Mazur;
 International Journal of Thermophysics – 2012, red. prof. Jerzy Bodzenta;
 Acta Physica Polonica – A – 2012, red. prof. Tadeusz Pustelny;
 Wielokrotnie wydano „Abstracts of...” lub „Conference abstracts” dla wydarzeń organizowanych przez Oddział Górnośląski PTA pod redakcją różnych osób (m.in. prof. Tomasz Błachowicz 2000-2005; dr inż. Adam Szpakowski 2006-2010; dr hab. inż. Kamil Barczak 2012-2024).

WYDAWNICTWA CIĄGŁE

Archiwum Akustyki/Archives of Acoustics

Na V Zejeździe Delegatów PTA w 1967 r. podjęto uchwałę o wydawaniu czasopisma naukowego Archiwum Akustyki (AA). Czasopismo to jako kwartalnik było wydawane wspólnie z Komitetem Akustyki PAN do roku 1988. Od roku 1976 równolegle była wydawana wersja angielska Archives of Acoustics. Obecnie czasopismo to jest wydawane przez Instytut Podstawowych Problemów Techniki PAN bez udziału PTA.

Materiały Sympozjum z Hydroakustyki (1984-1997)

Hydroacoustics (1998-)

Akustyka Molekularna i Kwantowa – (1979-), red. prof. Tadeusz Pustelny;

Molecular and Quantum Acoustics (-2010), red. prof. Tadeusz Pustelny;

Materiały Zimowej Szkoły Zwalczania Zagrożeń Wibroakustycznych – od XXV, XLIII (1997-2015), red. dr Mieczysław Rocznik;

Materiały Zimowej Szkoły Akustyki Środowiska i Wibroakustyki – od XLIV-LII (2016-2023), red. dr inż. Roman J. Bukowski;

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW POLSKIEGO TOWARZYSTWA AKUSTYCZNEGO

„XXV-lecie Polskiego Towarzystwa Akustycznego”, J. Etienne, Z. Jagodziński, Materiały XXXVI OSA, Szczyrk-Biła 1989;
„Zarys historii Akustyki Polskiej (1930-1989)”, L. Filipczyński, w „Problemy Współczesnej Akustyki” pod red. J. Ranachowskiego, IPPT PAN 1991;
„XXX-lecie Polskiego Towarzystwa Akustycznego”, Z. Jagodziński, Materiały XL OSA, Rzeszów-Polańczyk 1993;
XL-lecie Otwartych Seminariów z Akustyki”, E. Hojan, Materiały XL OSA – Suplement 2, Rzeszów-Polańczyk 1993;
„40 lat Polskiego Towarzystwa Akustycznego”, red. R. J. Bukowski, Oddział Górnośląski PTA, Gliwice-Szczyrk 2003;
„Historia OSA – tom II”, red. E. Hojan, R. J. Bukowski, Materiały L OSA – Suplement, Gliwice-Szczyrk 2003
„Historia OSA 2004-2013”, red. R. J. Bukowski, Materiały LX OSA – Suplement 1, Rzeszów-Polańczyk 2013;
„50 lat PTA”, red. R. J. Bukowski, Materiały LX OSA – Suplement 2, Rzeszów-Polańczyk 2013;

TEKST: DR INŻ. ROMAN J. BUKOWSKI

REDAKCJA: MGR INŻ. JERZY MACIEJCZYK

POLSKIE TOWARZYSTWO CHIRURGÓW DRZEW-NOT

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1991. **Siedziba i dane adresowe:** 05-254 Kuligów ul. Warszawska 58.tel. 602 214 983. Nip 6761242174, Regon: 012109220, KRS: 0000045198.www.ptchd.org.pl
email: poczta@ptchd.org.pl. **Struktura organizacyjna:** Walny Zjazd Delegatów, Zarząd Główny, Komisja Rewizyjna, Sąd Koleżeński. **Liczba członków:** 120. **Prezesi** (kadencja – lata urzędowania). Marek Kubacki (I 1991-1994; IV 2000-2003; V 2003-2006; VI 2006-2009; 2009-2014); Anna Kuchta-Dyszkiewicz (II 1994-1997; III 1997-2000); Barbara Stępień (VIII 2014-2019); Jerzy Gągorowski (IX 2019-2023; X 2023-2027). **Sekretarze Generalni:** Andrzej Szczocarz (1991-1994); Małgorzata Frazik-Adamczyk (1994-1997); Irena Chrostowska (1007-2000); Lucyna Król (2000-2003 Lucyna Król (2003-2006); Joanna Sobolska (2006-2009); Marek Bogusz (2009-2014); Joanna Sobolska (2014-2019); Katarzyna Abramowicz (2019-2023); Katarzyna Abramowicz (2023-2027);

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Polskie Towarzystwo Chirurgów Drzew-NOT wywodzi się z Ogólnopolskiej Sekcji Leczenia i Pielęgnacji Drzew Ozdobnych przy ZG SITO w latach 1986-1990. Zajmujemy

się propagowaniem i prawidłową pielęgnacją, leczeniem i ochroną drzew. Wykonujemy zabiegi pielęgnacyjne na drzewach. Organizujemy szkolenia stacjonarne i on-line, oraz konferencje szkoleniowo-wyjazdowe na terenie kraju i za granicą. W zakresie pielęgnacji drzew są organizowane kursy II oraz III stopnia jako przygotowanie do pełnienia funkcji Inspektora Nadzoru ds. pielęgnacji drzew. Wśród członków PTChD są również rzeczoznawcy zajmujący się pielęgnacją drzew i doradztwem w tym zakresie.

JERZY GAĞOROWSKI

POLSKIE TOWARZYSTWO INŻYNIERII EKOLOGICZNEJ

POLISH SOCIETY OF ECOLOGICAL ENGINEERING

INFORMACJE OGÓLNE

Polskie Towarzystwo Inżynierii Ekologicznej jest organizacją zrzeszającą osoby związane zawodowo z inżynierią ekologiczną i inżynierią środowiska. **Rok zał:** 1990. Strona internetowa: www.ptie.pl. Adres email: ptie@ptie.pl

Stowarzyszenie założono w celu zintensyfikowania działań z zakresu inżynierii ekologicznej, poprzez zadania inżynierskie w środowisku, tak aby były realizowane w duchu zrównoważonego rozwoju. Podstawowym celem ekologicznej działalności inżynierskiej jest ochrona i kształtowanie ekosystemów narażonych na zwiększoną antropopresję w efekcie realizacji celów gospodarczych i komunalnych. Podstawową działalnością członków PTIE jest popularyzowanie i promowanie inżynierii ekologicznej.

Inżynieria ekologiczna jest interdyscyplinarną dziedziną nauki łączącą zdobycze z różnych dziedzin nauki i obszarów techniki. Głównym jej celem jest nie tylko renaturyzacja i naprawa środowiska zmienionego w efekcie działań człowieka, ale przede wszystkim zapobieganie negatywnym zmianom środowiska, zgodnie z zasadą „co człowiek zepsuł, technika powinna naprawić, a czemu przemysł zagraża, technika musi obronić”, promowaną przez profesora Walerego Goetla – prekursora inżynierii ekologicznej.

HISTORIA TOWARZYSTWA

Idea utworzenia naukowego i praktycznego stowarzyszenia ludzi zainteresowanych i zaangażowanych w racjonalne kształtowanie środowiska powstała w 1972 roku w Polskim Komitecie Kształtowania i Ochrony Środowiska, istniejącym w ramach Naczelnej Organizacji Technicznej (NOT). Należy przyjąć, że ten Komitet stał się początkiem Polskiego Towarzystwa Inżynierii Ekologicznej (PTIE). W roku 1978 Komitet został przekształcony w Polski Komitet Kształtowania i Ochrony Środowiska NOT. Członkowie Komitetu (PKKiOŚ) przygotowywali i upowszechniali wieloaspektowe problemowe materiały edukacyjne z zakresu inżynierii i kształtowania środowiska. Opracowywane były także opinie i ekspertyzy na potrzeby Zarządu Głównego NOT, który podejmował

działania w celu legislacji prawnych uwarunkowań ekologicznego zarządzania środowiskiem. W skład PKKiOŚ byli delegowani specjaliści z poszczególnych stowarzyszeń naukowo-technicznych NOT.

Na plenarnym posiedzeniu Rady Głównej NOT w dniu 9.10.1985 r. w referacie pt. „Ochrona środowiska przyrodniczego i zadania kadry inżynierskiej”, przedstawiona została przez PKKiOŚ syntetyczna ocena stanu środowiska w Polsce. Wskazano także na najpoważniejsze potencjalne jego zagrożenia. Rada Główna NOT podjęła w dniu 13 grudnia 1985 r. uchwałę nr 11 w sprawie kierunków i form działania Federacji NOT na rzecz kształtowania, ochrony i rewitalizacji środowiska przyrodniczego. Uchwała ta określała ramy i ustaliła uwarunkowania racjonalnego użytkowania i ochrony środowiska w działaniach inżynierskich. Miały one polegać na uwzględnianiu na każdym etapie inwestycji mających zaistnieć w środowisku aspektów: techniczno-produkcyjnych i prawno-organizacyjnych, a także społeczno-wychowawczych, ekonomicznych i wykonawczych.

Na tle dokonujących się dynamicznych, wielokierunkowych przemian społeczno-politycznych w kraju oraz malejącego zaufania do istniejących struktur organizacyjnych, liderzy PKKiOŚ NOT doszli do przekonania, że niezbędne jest powołanie do życia niezależnej organizacji w zakresie ochrony i kształtowania środowiska.

POWSTANIE I ROZPOCZĘCIE DZIAŁALNOŚCI PTIE.

W 1990 roku opracowano projekt statutu Polskiego Towarzystwa Inżynierii Ekologicznej, oraz zwołano Walne Zebranie członków założycieli, na którym wybrano władze Towarzystwa na lata 1990–1991. W dniu 18 maja 1990 roku dokonano rejestracji PTIE w Sądzie Wojewódzkim w Warszawie. Od roku 1990 do 2008 Prezesem Zarządu Głównego był Prof. dr hab. inż. Jan Siuta, który następnie pełnił funkcję Prezesa honorowego. Obecnie, Polskie Towarzystwo Inżynierii Ekologicznej zrzesza niemal 300 członków, specjalistów z zakresu kształtowania i ochrony środowiska. Działalność stowarzyszenia odbywa się aktualnie w ramach 10 Oddziałów Terenowych, posiadających osobowość prawną. Działalnością PTIE kieruje Zarząd Główny, który powoływany jest przez Walny Zjazd na 4-letnie kadencje.

Przez pierwszych 5 kadencji (1990-2008) prezesem PTIE był prof. dr hab. inż. Jan Siuta. W VI kadencji Prezeską była prof. dr hab. inż. Barbara Wiśniowska-Kielian. W kadencji VII Prezesem był dr hab. Aleksander Kiryluk, prof. PB, a następnie od 2016 r. do chwili obecnej funkcję tę piastuje prof. dr hab. Joanna Kostecka.

WYDAWNICTWA

W celach naukowych i upowszechniania wyników badań, od wielu lat Towarzystwo wydaje czasopisma naukowe:

Journal of Ecological Engineering (JEE) recenzowane międzynarodowe czasopismo naukowe, w którym zamieszczane są oryginalne artykuły badawcze oraz przeglądowe w zakresie ochrony i odnowy środowiska przyrodniczego – kontynuacja *Inżynierii Ekologicznej*, Redaktor naczelny – prof. Gabriel Borowski,

Ecological Engineering & Environmental Technology (EET) – poprzednio: *Inżynieria Ekologiczna* – jest międzynarodowym, recenzowanym czasopismem naukowym podejmującym szeroko pojęte zagadnienia ekologii i techniki związane z inżynierią środowiska. Od roku 2021 r. ukazywał się jako dwumiesięcznik, a od 2024 jako miesięcznik. Redaktor naczelny – prof. Gabriel Borowski,
Polish Journal for Sustainable Development (<https://journals.ur.edu.pl/pol-j-sust-dev>), recenzowane międzynarodowe czasopismo naukowe - kontynuacja ukazujących się w latach 1997-2014 Zeszytów Naukowych Południowo-Wschodniego Oddziału PTIE i Rzeszowskiego oddziału PTG. Redaktor naczelny – prof. Joanna Kostecka

LITERATURA

- Siuta J. 1999. Inżynieria Ekologiczna i Polskie Towarzystwo Inżynierii Ekologicznej. *Chemia i Inżynieria Ekologiczna*, 10, 961–967.
- Siuta J. 2002. Inżynieria ekologiczna w mojej działalności. Wyd. Nauk. G. Borowski, Warszawa, ss. 320.
- Siuta J. 2010. Dwadzieścia lat Polskiego Towarzystwa Inżynierii Ekologicznej (PTIE). *Ecol. Eng. Environ. Technol.* 22 : 114-119.
- Kiryluk A. 2015. Dwadzieścia pięć lat Polskiego Towarzystwa Inżynierii Ekologicznej. *Inż. Ekolog.* 44, 1–11. DOI: <https://doi.org/10.12912/23920629/60017>.
- Kostecka J. 2019. Ecological Engineering – a View on Tasks and Challenges. *Journal of Ecological Engineering*. 20(10). s. 217-224. DOI: 10.12911/22998993/113538.

DR HAB. INŻ. TOMASZ CIESIELCZUK, PROF. UO

POLSKIE ZRZESZENIE INŻYNIERÓW I TECHNIKÓW SANITARNYCH

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1919. Okresy działalności: 1919-22 Zrzeszenie Gazowników Polskich; 1922-36 Zrzeszenie Gazowników i Wodociągowców Polskich; 1936-52 Polskie Zrzeszenie Gazowników, Wodociągowców i Techników Sanitarnych (1939-45 przerwa w działalności); 1952-57 Stowarzyszenie Naukowo-Techniczne Inżynierów i Techników Sanitarnych; a od 1957 Polskie Zrzeszenie Inżynierów i Techników Sanitarnych. **Siedziba i dane adresowe:** 00-043 Warszawa, ul. Czackiego 3/5, www.pzits.pl, e-mail: biuro@pzits.pl, tel. +48 22 826 28 94. **Struktura organizacyjna:** Zadania statutowe realizowane są przez: zarząd główny, sekcje branżowe, komisje i oddziały. Funkcjonuje 5 głównych sekcji branżowych: Sekcja Gazownictwa; Sekcja Wodociągów i Kanalizacji; Sekcja Ciepłownictwa Ogrzewnictwa i Inżynierii Atmosfery; Sekcja Instalacji w Szpitalnictwie i Balneotechniki; Sekcja Gospodarki Odpadami oraz 5 głównych komisji:

Komisja ds. Kształcenia Inżynierów i Techników; Komisja Kwalifikacyjna; Komisja Legislacyjna; Komisja Nagród i Odznaczeń; Komisja ds. Historii i Tradycji. Stowarzyszenie nie posiada biblioteki, archiwum i repozytorium. Zrzeszenie jest właścicielem trzech tytułów czasopism: „Gaz, Woda i Technika Sanitarna” – 1921, „Ciepłownictwo, Ogrzewnictwo, Wentylacja” – 1969, „Ochrona Środowiska” – 1979. Dwa pierwsze czasopisma są wydawane przez Wydawnictwo SIGMA NOT. **Oddziały i rok utworzenia:** Wielkopolski (Poznański) – 1938, Katowicki (Śląsko-krakowski) - 1938, Bydgoski (Pomorski) – 1938; Dolnośląski – 1945; Krakowski – 1945; Warszawski – 1946; Łódzki – 1947; Szczeciński – 1948; Gdański – 1948; Olsztyński – 1951; Lubelski - 1952; Opolski - 1952; Świętokrzyski – 1956; Białostocki – 1956; Podkarpacki – 1958; Częstochowski – 1962; Koszaliński – 1963; Słupski – 1975; Tarnowski – 1977; Toruński – 1980; Beskidzki (Bielsko Biała) – 2015. **Prezesi Stowarzyszenia:** Adam Teodorowicz (1919-1921), Czesław Świerczewski (1921-1931), Włodzimierz Rabczewski (1931-1935, 1937-1939), Bronisław Klimczak (1935-1937), Antoni Dziurzyński (1945-1946), Stanisław Wojnarowicz (1946-1947, 1950-1954), Zygmunt Rudolf (1947-1949), Edward Filipowski (1949-1950), Adam Epsztein (1954-1956), Jan Just (1956), Tadeusz Groszkowski (1956-1957), Henryk Janczewski (1957-1972), Witold Wasilewski (1972-1988), Marek Roman (1988-2003), Bogumiła Nawrocka-Fuchs (2003-2004), Andrzej Królikowski (2004-2012), Krystyna Korniak-Figa (2012-2020), Anna Bogdan (2020-obecnie). **Dane liczbowe dla roku 2022:** liczba członków zwyczajnych 2811, wspierających 21, liczba członków honorowych 180 (godność przyznana w latach 1926-2020), liczba kół 60. W 2022 roku zorganizowano 36 imprez naukowo-technicznych z liczbą uczestników 5877, przeprowadzono 195 kursów i szkoleń dla 5372 uczestników, przeegzaminowano 4600 osób w ramach egzaminów na uprawnienia energetyczne.

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Za formalną datę powstania obecnego PZITS-u przyjęto 23-25 kwietnia 1919 roku, kiedy to na I Ogólnokrajowym Zjeździe Gazowników Polskich w Warszawie powołano Zrzeszenie Gazowników Polskich pod przewodnictwem prezesa Adama Teodorowicza. PZITS jest niezależną i dobrowolną organizacją naukowo-techniczną, skupiającą osoby fizyczne i prawne, zainteresowane działalnością zawodową i społeczną w specjalnościach: gazownictwo, wodociągi i kanalizacja, technologia wody i ścieków, ogrzewnictwo, ciepłownictwo, wentylacja i klimatyzacja, gospodarka odpadami, balneotechnika, ochrona wód, powietrza atmosferycznego i powierzchni ziemi oraz pokrewnych. Stowarzyszenie zrzesza członków posiadających kwalifikacje w zakresie projektowania, realizacji robót, pracowników uczelni i instytucji zajmujących się szeroko pojętą dziedziną inżynierii sanitarnej i inżynierii środowiska, a także eksploatacją urządzeń, instalacji i sieci w zakresie gospodarki energetycznej. Celem Zrzeszenia jest rozwijanie techniki i myśli technicznej, szerzenie wiedzy i postępu technicznego, podnoszenie kwalifikacji zawodowych swych członków i innych osób, stała troska o przestrzeganie zasad etyki zawodowej. Misją Zrzeszenia jest praca na rzecz społeczeństwa poprzez rozwój inżynierii sanitarnej i inżynierii środowiska służących ochronie zdrowia, poprawie komfortu

życia mieszkańców naszego kraju oraz ochronie środowiska przyrodniczego. Zrzeszenie jest kontynuatorem tradycji działalności technicznej, organizacyjnej i społecznej wielu pokoleń Polaków rozwijających dziedziny gazownictwa i techniki sanitarnej oraz ochrony środowiska.

Zrzeszenie co roku organizowało zjazdy naukowo-techniczne i do wybuchu II wojny światowej odbyło się ich 21 w następujących miastach: Warszawa – 1919, 1920, 1925, 1931, Poznań – 1921, 1926, 1929, Lwów – 1922, 1936, Bydgoszcz – 1923, Kraków – 1924, Toruń – 1927, Katowice – 1928, Drohobycz – 1930, Wilno – 1932, Gdynia – 1933, Łódź – 1934, Bydgoszcz i Inowrocław – 1935, Grudziądz – 1937, Katowice i Chorzów – 1938, Częstochowa – 1939. XXI Zjazd w Częstochowie był ostatnim zjazdem przed II wojną.

Wraz z wybuchem wojny Zrzeszenie przerwało działalność i wznowiło ją w 1945 roku, na zasadzie pełnej kontynuacji swego istnienia w okresie międzywojennym. Pierwszy zjazd naukowo-techniczny po wojnie odbył się w Katowicach i Gliwicach w 1945 roku, natomiast kolejne zjazdy naukowo-techniczne były organizowane do 1962 roku w następujących miastach: Bydgoszcz 1946, Wrocław 1947, Gdańsk 1948, Łódź 1949, Warszawa 1950, Szczecin 1951, Opole 1952, Kraków 1953, 1959, Sopot 1956. Zjazd w Augustowie w 1962 roku był XXXII i ostatnim zjazdem naukowo-technicznym PZITS.

Począwszy od 1948 roku Zrzeszenie organizuje zjazdy delegatów. Pierwszy odbył się w 1948 w Sopocie, a kolejne w następujących miastach: Łódź 1949, Warszawa 1950, 1955, 1958, 1962, 1983, 2008, 2020, Szczecin 1964, Opole 1952, Kraków 1953, Olsztyn 1954, Sopot 1956, Toruń 1957, 2004, Zielona Góra 1960, Szczecin 1964, Gorzów Wielkopolski 1966, Kielce 1968, Opole 1972, Łódź 1975, Lublin 1978, Poznań 1988, Szczawnica 1994, Supraśl 1999, Częstochowa 2012, Ustroń 2016. Łącznie w latach 1948-2020 zorganizowano 28 zjazdów delegatów.

Działalność PZITS bazuje na pracy społecznej swoich członków. Jest organizacją non-profit, a wszelkiego rodzaju wpływy przeznaczone są na realizację działalności statutowej. Naczelnymi władzami Zrzeszenia są: Zgromadzenie Delegatów, Zarząd Główny, Główna Komisja Rewizyjna oraz Główny Sąd Koleżeński. Kadencja władz trwa 4 lata. Zgodnie z obowiązującym statutem uchwalonym w dniach 22-26 marca 2020 r. PZITS realizuje swoje cele przez: organizowanie kongresów, zjazdów, konferencji, sympozjów, seminariów, spotkań, konkursów, wystaw, pokazów, odczytów oraz wyjazdów studialnych i szkoleniowych w kraju i za granicą. PZITS prowadzi działalność szkoleniową oraz wydawniczą, w tym wydawanie czasopism naukowo-technicznych. Działalność statutowa to także: podnoszenie kwalifikacji zawodowych swoich członków i opiniowanie tych kwalifikacji na wniosek zainteresowanych; współdziałanie w zakresie swoich specjalności z organizacjami i jednostkami państwowymi, społecznymi i gospodarczymi oraz organami administracji państwowej, samorządowej i doradztwo techniczne tym jednostkom; współdziałanie z właściwymi władzami i instytucjami w nadawaniu uprawnień w specjalnościach objętych zakresem działalności PZITS; nadawanie swoim członkom tytułu rzeczoznawcy; opiniowanie projektów aktów prawnych i norm w zakresie swojej działalności; prowadzenie i wykorzystywanie informacji naukowo-technicznej, techniczno-ekonomicznej i patentowej oraz propagowanie stosowania racjo-

nalnych technologii i urządzeń; prowadzenie doradztwa technicznego, rzeczoznawstwa i innej działalności gospodarczej; przyznawanie nagród za wybitne osiągnięcia techniczne i organizacyjne; opiniowanie i zgłaszanie wniosków w sprawie odznaczeń i nagród państwowych dla członków i osób zasłużonych w rozwoju PZITS; organizowanie działalności kulturalno-oświatowej i rekreacyjnej, prowadzenie różnych form pomocy i samopomocy koleżeńskiej; popieranie i rozwijanie ruchu racjonalizatorskiego i wynalazczości; troszczenie się o warunki pracy i interesy członków PZITS oraz właściwe wykorzystanie potencjału techniczno-wytwórczego inżynierów i techników; współdziałanie w zakresie rozwoju techniki z innymi stowarzyszeniami naukowo-technicznymi oraz przy zakładaniu i prowadzeniu klubów technika, domów pracy twórczej i podobnych obiektów; inicjowanie i prowadzenie współpracy z zagranicą; badanie, dokumentowanie i propagowanie dziedzictwa naukowo-technicznego, polskiej i światowej myśli technicznej i inne działania zgodne z misją oraz celami Zrzeszenia.

Działalność PZITS jest mocno nakierowana na współpracę z wszystkimi podmiotami państwowymi, gospodarczymi oraz społecznymi w zakresie rozwoju bezpiecznego, przyjaznego człowiekowi i przyrodzie budownictwa i infrastruktury sanitarnej. Podejmowane są działania na rzecz poprawy przepisów i promocji technologii ograniczających emisję substancji szkodliwych do powietrza, wody i ziemi, przyczyniających się do minimalizacji zużycia energii pierwotnej, a także zapewnienia optymalnych warunków wewnętrznych w budynkach, przyjaznych człowiekowi i zapewniających mu jak najwyższe bezpieczeństwo. W ramach Głównych Sekcji branżowych, samodzielnie oraz we współpracy z innymi stowarzyszeniami branżowymi, członkowie PZITS angażują się w projekty, których celem jest praca na rzecz człowieka, jego środowiska oraz przyrody. Główna Komisja Legislacyjna na bieżąco opiniuje projekty ustaw i rozporządzeń w ramach konsultacji społecznych. Członkowie PZITS czynnie działają w grupach roboczych ministerstw, jednostek certyfikujących oraz normalizacyjnych, a także wspierają i wspomagają jednostki gospodarcze oraz jednostki państwowe w zakresie dostosowywania ustawodawstwa do ciągle rozwijającej się techniki poprzez propozycje do już istniejących normatywów i przepisów. PZITS ściśle współpracuje z technicznymi uczelniami wyższymi. Wielu wykładowców wyższych uczelni jest jednocześnie aktywnymi członkami PZITS.

W ramach Oddziałów członkowie PZITS współpracują z lokalnymi jednostkami państwowymi, samorządowymi i gospodarczymi. Wysokie kwalifikacje członków są wykorzystywane do oceny realizowanych przedsięwzięć, wyrażenia opinii i ekspertyz na temat już zrealizowanych inwestycji. Prowadzone są szkolenia dla pracowników jednostek samorządowych i państwowych. Bardzo ważną działalnością PZITS jest także popularyzacja wartościowej wiedzy technicznej. W PZITS prowadzone są kursy i szkolenia wspomagające w przygotowaniu specjalistów ubiegających się o uzyskanie uprawnień budowlanych, jak również przeprowadzane są egzaminy osób ubiegających się o uprawnienia dozorowe i eksploatacyjne instalacji i urządzeń sanitarnych. Aktywność PZITS jest zauważana i doceniana przez coraz większą liczbę jednostek i firm, które stają się członkami wspierającymi PZITS.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

PZITS jest członkiem: Federacji Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT; Izby Gospodarczej „Wodociągi Polskie”; REHVA - Federation of European Heating, Ventilation and Air Conditioning Associations (Federacja Europejskich Stowarzyszeń Ogrzewnictwa, Wentylacji i Klimatyzacji); POBE – Porozumienie Branżowe na Rzecz Efektywności Energetycznej (podpisane w 2018 roku w Krakowie przez siedem organizacji branżowych); IGU – Międzynarodowa Unia Gazownicza (zrzesza stowarzyszenia i podmioty branży gazowniczej z 90 państw). PZITS współpracuje z Polską Izbą Inżynierów Budownictwa – PIIB.

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE)

PZITS wydaje okazjonalnie wydawnictwa zwarte zawierające referaty z konferencji naukowo-technicznych organizowanych przez oddziały, np.: Ochrona jakości i zasobów wód, zasady racjonalnej gospodarki wodą. Materiały VII Ogólnopolskiego Seminarium naukowo-technicznego. Zakopane 1996; Bezpieczeństwo, niezawodność, diagnostyka urządzeń i systemów gazowych, wodociągowych, kanalizacyjnych, grzewczych. II ogólnopolska konferencja naukowo-techniczna, Kościelisko 2001; Eksploatacja i zagrożenia ujmowanych wód podziemnych oraz zagadnienia związane z technologiami bez wykopowymi. XXII konferencja naukowo-techniczna, Częstochowa 2021.

Drugim rodzajem wydawnictw są opracowania zwarte wydawane z okazji jubileuszy przez Zarząd Główny i Zarządy Oddziałów, np.: Polskie Zrzeszenie Inżynierów i Techników Sanitarnych. 50 lat działalności 1919-1969. Praca zespołowa: Janczewski H. (przewodniczący) Kłosiński J., Nawara S., Nowicki W., Rosada J. Wyd. Arkady, Warszawa, 1969; 60 lat działalności oddziału Podkarpackiego PZITS w Rzeszowie 1958-2018. Redakcja Kaczmarczyk L. Wydawca i druk NOT w Rzeszowie, 2019; 80 lat działalności Katowickiego Oddziału PZITS 1938-2018. Redakcja: Janota Z., Matuszyk Z., Dworska E., Janota M. Wydawca Katowicki Oddział PZITS, 2019.

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE (CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

W 1921 r. Zrzeszenie zaczyna wydawać organ Zrzeszenia „Przegląd Gazowniczy”, a po powstaniu Zrzeszenia Gazowników i Wodociągowców w 1922 r. jego tytuł zmienia się na „Przegląd Gazowniczy i Wodociągowy”. Następnie od 1927 r. czasopismo ukazuje się pod tytułem „Gaz i Woda”, a od 1937 r. „Gaz, Woda i Technika Sanitarna” i jest obecnie jednym z najstarszych czasopism technicznych w Europie. W 1969 roku PZITS rozpoczyna wydawać drugie czasopismo „Ciepłownictwo Ogrzewnictwo Wentylacja”, a w okresie od 1979 do 2019 oddział Dolnośląski PZITS wydawał czasopismo „Ochrona Środowiska”.

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

Brak danych

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE)

Polskie Zrzeszenie Inżynierów i Techników Sanitarnych. 50 lat działalności 1919-1969. Praca zespołowa: Janczewski H., (przewodniczący) Kłosiński J., Nawara S., Nowicki W., Rosada J. Wyd. Arkady, Warszawa, 1969.

Polskie Zrzeszenie Inżynierów i Techników Sanitarnych. Monografia 1919-2019. Redakcja: Pawełek J., Bergel T. Wydawca Zarząd Główny PZITS, 2019.

Wiceprezes ZG PZITS

PROF. DR HAB. INŻ. JAN PAWEŁEK DR H.C.

STOWARZYSZENIE ELEKTRYKÓW POLSKICH

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1919. (Nazwa poprz.: 1919-28 Stowarzyszenie Elektrotechników Polskich). **Siedziba:** 00-050 Warszawa, ul. Świętokrzyska 14. **Oddziały:** Biała Podlaska, Białystok, Bielsko-Biała, Bydgoszcz, Chełm, Ciechanów, Częstochowa, Elbląg, Gdańsk, Gliwice, Gorzów Wlkp., Jelenia Góra, Kalisz, Katowice (Zagłębie Węglowe), Kielce, Konin, Koszalin, Kraków, Krosno, Legnica, Lublin, Łomża, Łódź, Nowa Huta, Olsztyn, Opole, Ostrołęka, Piła, Piotrków Trybunalski, Płock, Poznań, Przemyśl, Radom, Rzeszów, Siedlce, Sieradz, Skierniewice, Słupsk, Suwałki, Szczecin, Tarnobrzeg, Tarnów, Toruń, Wałbrzych, Warszawa (Oddział Warszawski i Oddział Elektroniki, Informatyki, Telekomunikacji), Włocławek, Wrocław, Zamość, Zielona Góra. **Struktura organizacyjna:** Walny Zjazd Delegatów, Zarząd Główny, Komisja Wyborcza, Główna Komisja Rewizyjna, Główny Sąd Koleżeński, Rada Prezesów, rady, komitety, komisje, sekcje, Pracownia Historyczna SEP, Centralne Archiwum SEP, Centralna Biblioteka SEP, Agencja Fotograficzna SEP. **Liczba członków:** 216 (1919), 56 940 (1976), 22 128 (2003), 17 463 (2024). **Prezesi:** Mieczysław Pożaryski (1919-28), Kazimierz Straszewski (1928-29, 1930-31, 1946-47), Zygmunt Okoniewski (1929-30), Felicjan Karśnicki (1931-32), Tadeusz Czaplicki (1932-33), Alfons Kühn (1933-34, 1935-36), Jan Obrąpalski (1934-35), Janusz Groszkowski (1936-37), Alfons Hoffmann (1937-38), Kazimierz Szpotański (1938-39, 1939-1946), Antoni Krzyczkowski (1939), Włodzimierz Szumilin (1948-49), Stanisław Ignatowicz (1949-50), Tadeusz Żarnecki (1950-51), Jerzy Lando (1951-52), Kazimierz Kolbiński (1952-59), Tadeusz Kahl (1959-61), Tadeusz Dryzek (1961-81), Jacek Szpotański (1981-84, 1990-94), Bohdan Paszkowski (1987-90), Cyprian Brudkowski (1994-98), Stanisław Bolkowski (1998-2006), Jerzy Barglik (2006-14), Piotr Szymczak (2014-22), Sławomir Cieślik (2022-) **Sekretarze generalni.:** Witold Moroński (1928-29), Józef Podoski (1929-39), Edward Kobosko (1945-46), Jan Płaskowski (1946-49), Zbigniew Karasiński (1949-57), Tadeusz Skarżyński (1958-62), Kazimierz

Kimszal (1962-63), Henryk Zdziech (1963-68), Janina Sypniewska (1968-74), Kazimierz Gawąd (1974-81), Janusz Raszewski (1981-91), Jan Grzybowski (1992-2006), Jolanta Arendarska (2006-10), Andrzej Boroń (2010-14), Paweł Sławiński (2014-16), Jacek Kuciński (2016-17), Jacek Nowicki (2017-23), Andrzej Werkowski (2023-).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Z powołaniem Stowarzyszenia Elektrotechników Polskich wiążą się trzy zdarzenia: uchwała podjęta na zjeździe elektryków w Krakowie w 1912 r. podkreślająca konieczność powołania do życia ogólnopolskiej organizacji elektryków; zebranie kierowników elektrowni małopolskich, które odbyło się w styczniu 1919 r. i potwierdziło potrzebę utworzenia ogólnopolskiej organizacji oraz uchwała podjęta w dniu 7 kwietnia 1919 r. przez uczestników zebrania Koła Elektrotechników przy Stowarzyszeniu Techników w Warszawie¹ o terminie zjazdu w czerwcu 1919 r. Na zjeździe tym zapadła uchwała o utworzeniu Stowarzyszenia Elektrotechników Polskich. W skład komitetu organizacyjnego Ogólnopolskiego Zjazdu Elektrotechników wchodził: Ksawery Gnoiński, Bolesław Jabłoński, Roman Podolski, Mieczysław Pożaryski, Mieczysław Sikorski, Kazimierz Szpotański. W 1928 r. doszło do połączenia Stowarzyszenia Elektrotechników Polskich ze Stowarzyszeniem Radiotechników Polskich, zatwierdzono również zmianę nazwy na Stowarzyszenie Elektryków Polskich. W 1939 r. doszło do kolejnego połączenia ze Stow. Teletechników Polskich² i Związkiem Polskich Inżynierów Elektryków, co zakończyło proces integracji elektryków w jednym Stow. Elektryków Polskich.

SEP skupiało odpowiednio wykształconych elektryków, przed którymi stało zadanie elektryfikacji kraju, stworzenie rodzimego przemysłu elektrotechnicznego, rozbudowy sieci połączeń telefonicznych i telegraficznych, organizacji szkolnictwa elektrotechnicznego średniego i wyższego stopnia. SEP stanowiło także niezależne forum dyskusyjne dla omawiania aktualnych problemów fachowych, prowadziło działalność samokształceniową, opracowywało normy i przepisy techniczne.

Statuty SEP uchwalane były: w okresie międzywojennym – pierwszy 7 sierpnia 1920 r., kolejne w 1923, 1929, 1938 i 1939 r., a po wojnie – w 1947, 1957, 1962, 1972, 1981, 1990, 1996, 2004, 2007, 2017 r.

Stowarzyszenie jest organizacją o charakterze naukowo-technicznym, stanowi dobrowolne zrzeszenie elektryków wszystkich specjalności oraz osób, których działalność zawodowa wiąże się z szeroko rozumianą elektryką, a także osób prawnych zainteresowanych działalnością SEP.

Członkami zwyczajnymi SEP mogą być inżynierowie, technicy oraz młodzież studiująca, spełniający wymogi statutu SEP. Terenem działania SEP jest obszar całego kraju oraz zagranica. Zadania statutowe SEP są następujące: stymulowanie oraz propagowanie rozwoju i wykorzystania elektryki; inicjowanie i popieranie twórczości naukowej i technicznej we wszystkich specjalnościach elektryki i dziedzinach pokrewnych; do-

¹ Por. hasło o Stow. Techników Polskich w Warszawie zamieszczone w 2 części II tomu Słownika

² Por. hasła o Stow. Teletechników Polskich – zamieszczone w 1 części II tomu Słownika

skonalenie kwalifikacji zawodowych, kultury technicznej, przestrzegania terminologii elektrycznej i etyki zawodowej; integrowanie środowiska i tworzenie więzi koleżeńskich, ochrona zawodu i interesów członków SEP.

Środki finansowe SEP pochodzą ze składek członkowskich, dochodów z majątku SEP, darowizn, spadków, zapisów i dotacji, wpływów z działalności statutowej i gospodarczej oraz grantów.

SEP upamiętnia wybitnych naukowców. W 2019 r., – roku jubileuszu 100-lecia SEP, odsłonięto pomnik pierwszego prezesa SEP prof. Mieczysława Pożaryskiego, wieloletniego dziekana Wydziału Elektrycznego Politechniki Warszawskiej na dziedzińcu tej uczelni. W 2022 r. odsłonięto w Szczecinie pierwszy w świecie pomnik pioniera systemu trójfazowego Michała Doliwo-Dobrowolskiego.

Działalność naukowa w SEP prowadzona jest poprzez komitety naukowe i branżowe sekcje naukowo-techniczne. Kilkanaście komitetów działających przy SEP skupia wysoko wykwalifikowanych fachowców z różnych ośrodków naukowych, m.in. wyższych uczelni technicznych, instytutów naukowo-badawczych i branż zainteresowanych konkretnymi problemami. Komitety naukowe SEP zajmują się formułowaniem i dyskutowaniem zagadnień, jak też inspirowaniem studiów i badań w odniesieniu do ściśle określonej, istotnej dla praktyki inżynierskiej problematyki naukowej. Niektóre z nich, zwane polskim komitetem, reprezentują SEP w organizacjach międzynarodowych. Obecnie działają następujące komitety naukowe: Polski Komitet Materiałów Elektrotechnicznych SEP (od 1968 r.), Polski Komitet Bezpieczeństwa w Elektryce (od 2002 r., powstał z połączenia: Polskiego Komitetu Ochrony przed Zagrożeniami Elektrycznymi i Komitetu Prac pod Napięciem), Polski Komitet SEP ds. Zastosowań Pola Elektromagnetycznego w Medycynie (od 2012 r.), Polski Komitet Elektrostatyki (od 1977 r., poprz. Komitet Elektrostatyki), Polski Komitet Inżynierii Biomedycznej (od 1977 r., poprz. Komitet Inżynierii Biomedycznej), Polski Komitet Ochrony Odgromowej (od 1958 r.), Polski Komitet Optoelektroniki (od 1985 r.), Polski Komitet Oświetleniowy (od 1929 r.), Polski Komitet SEP ds. Jakości i Efektywnego Użytkowania Energii Elektrycznej (od 2007 r.), Polski Komitet Terminologii Elektrycznej (od 1972 r., poprz. 1919-70 Centralna Komisja Słownictwa Elektrotechnicznego, 1970-72 Polski Komitet Słownictwa Elektrycznego), Polski Komitet Elektrochemicznej Ochrony przed Korozją (od 1972 r., poprz. Centralna Komisja Elektrochemicznej Ochrony przed Korozją), Komitet Automatyki Elektroenergetycznej (od 1986 r.), Polski Komitet Elektromobilności i Magazynowania Energii SEP (od 2017 r.), Komitet Energetyki Jądrowej (od 1987 r.), Polski Komitet Elektrotechnologii (od 1957 r., poprz. Polski Komitet Elektrotermii). Historycznie działały również m.in.: Komitet Energoelektroniki (od 1983 r., poprz. Centralna Komisja Energoelektroniki) i Międzystowarzyszeniowy Komitet Elektroniki, Informatyki i Telekomunikacji SEP-SIMP (od 1978 r.).

Sekcje naukowo-techniczne SEP utworzone zostały dla zgrupowania członków SEP z tej samej dziedziny lub o podobnych zainteresowaniach. Ich celem jest, m.in. analizowanie aktualnych problemów techniczno-organizacyjnych, dotyczących danej branży, formułowanie tematyki postępu naukowo-technicznego, rozpatrywanie perspektyw rozwojowych branży. Aktualnie istnieją Centralne Kolegia Sekcji Naukowo-Technicznych SEP:

CK Sekcji Automatyki i Pomiarów (od 1971 r., poprz. Centralna Komisja Automatyki i Pomiarów Elektrycznych), CK Sekcji Elektroniki i Radiotechniki SEP (od 2021 r., poprz. CK Sekcji Elektroniki [od 1971 r.] i CK Sekcji Radiotechniki [od 1972 r.]), CK Sekcji Elektrotechniki i Automatyki Górniczej (od 1979 r.), CK Sekcji Energetyki (od 2002 r., powstałe z połączenia: CK Sekcji Energetycznej, CK Sekcji Energetyki Przemysłowej i CK Sekcji Elektryfikacji i Energetyzacji Rolnictwa SEP), CK Sekcji Energetyki Odnawialnej i Ochrony Środowiska, CK Sekcji Instalacji i Urządzeń Elektrycznych (od 1956 r.), CK Sekcji Technik Informacyjnych (od 2002 r., powstałe z połączenia: CK Sekcji Telekomunikacyjnej i CK Sekcji Informatyki), CK Sekcji Trakcji Elektrycznej (od 1958 r.), Sekcje polskie stowarzyszeń zagranicznych, Polska Sekcja IEEE (Institution of Electrical and Electronics Engineers). Historycznie działały również m.in. CK Sekcji Przemysłu Elektrotechnicznego (od 1957 r.) i CK Sekcji Systemów Zasilających Urządzenia Łączności (od 1982 r., poprz. Sekcja Urządzeń Zasilających dla Potrzeb Telekomunikacji). Ponadto działają Centralne Komisje: Centralna Komisja Norm i Przepisów Elektrycznych, Centralna Komisja Szkolnictwa Elektrycznego, Centralna Komisja Upnień Zawodowych i Specjalizacji Zawodowej Inżynierów SEP (poprz. Centralna Komisja Upnień Zawodowych), Centralna Komisja Historyczna, Centralna Komisja Organizacyjna, Centralna Komisja Młodzieży (do 2022 r. CK Młodzieży i Studentów), Centralna Komisja Oddziałów i Kół, Centralna Komisja Wyróżnień Honorowych (od 2022 r., poprz. Centralna Komisja Odznaczeń i Wyróżnień), Centralna Komisja SEP ds. Technologii Informatycznych, Centralna Komisja ds. Legislacji, Centralna Komisja Monitorowania Realizacji Uchwał i Wniosków WZD oraz ZG, Centralna Komisja ds. Promocji SEP, Centralna Komisja ds. Członków Zwyczajnych SEP, Centralna Komisja Sportu i Turystyki SEP. Istniały ponadto m.in. Centralna Komisja Współpracy z Zagranicą, Centralna Komisja Finansów i Działalności Gospodarczej.

Podczas spotkań komitetów i sekcji omawiane są wybrane tematy naukowe i techniczne aktualne dla danej branży, przebieg konferencji naukowo-technicznych krajowych i międzynarodowych.

W stowarzyszeniu działają Rady, obecnie: Rada Firm Przemysłu Elektrotechnicznego i Energetyki, Rada Izby Rzecznawców, Rada Naukowo-Techniczna, Studencka Rada Koordynacyjna (od 1986 r.), Rada Młodych Pracowników Nauki (od 2024 r.), Przedstawiciele SEP w Radzie Krajowej FSNT NOT. Dawniej działały także: Rada Gospodarcza oraz Rada Programowa SEP ds. Centralnego Archiwum, Centralnej Biblioteki i Agencji Fotograficznej,

Konferencje, seminaria i imprezy naukowo-techniczne organizowane są przez polskie komitety, komitety SEP oraz sekcje i oddziały. Corocznie organizowanych jest kilkadziesiąt konferencji i seminariów o charakterze naukowo-technicznym. Cyklicznie odbywają się konferencje poświęcone: telekomunikacji (obchody Światowego Dnia Telekomunikacji i Społeczeństwa Informacyjnego, połączone z Konferencjami Okrągłego Stołu, które w latach 2000-2018 odbywały się na terenie Sejmu RP), urządzeniom gwarantowanego zasilania (UPS), energetyce jądrowej, telefonii komórkowej, kompatybilności elektromagnetycznej, oświetleniu i elektroinstalacjom, transformatorom, awariom w krajowych elektrowniach oraz edukacji zawodowej elektryków. Zadania SEP

w zakresie prowadzenia działalności szkoleniowej i wydawniczej w obszarze elektryki i w dziedzinach z nią związanych realizuje Centralny Ośrodek Szkolenia i Wydawnictw SEP. Liczba kursów, organizowanych przez Stowarzyszenia na zlecenie z obszaru elektryki i dziedzin towarzyszących, przekraczała 100 rocznie.

SEP rozwija działalność w dziedzinie historii polskiej elektryki i stowarzyszeń elektrotechnicznych, koordynowaną przez powstałą jeszcze w 1959 r. Centralną Komisję Historyczną. W 2007 r. rozpoczęto upamiętniać wybitnych polskich elektrotechników poprzez uroczystość Patrona Roku, wybieranego co roku. Od 2015 r. organizowane są Sympozja Historii Elektryki, na których wygłaszanych jest zwykle kilkadziesiąt referatów, które po recenzjach są wydawane w postaci zeszytów naukowych. W SEP działa od kilkunastu lat Pracownia Historyczna (pod kierownictwem prof. Jerzego Hickiewicza), formalnie powołana w 2017 r., prowadząca badania historyczne w dziedzinie elektryki poprzez uzyskiwanie stopni naukowych, opracowywanie naukowych artykułów i książek oraz udział w konferencjach naukowych, również międzynarodowych, jak np. IEEE HISTELCON w 2023 r. SEP współpracuje w działalności historycznej ze środowiskami naukowo-technicznymi w Ukrainie, przede wszystkim z Politechniką Lwowską. Efektem tego jest m.in. odnowienie grobowców wybitnych polskich elektrotechników, Romana Dzieślewskiego na Cmentarzu Łyczakowskim we Lwowie oraz Gabriela Sokolnickiego i jego żony Marii na cmentarzu w Brzuchowicach.

WYDAWNICTWA

Działalność wydawnicza obejmuje przede wszystkim poradniki dla energetyków przemysłowych, przepisy eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych i energetycznych, skrypty szkoleniowe w zakresie prac pomiarowych i kontrolnych.

W latach 1971-77 wydana została 5-tomowa monografia, będąca pracą zbiorową, pt. *Historia elektryki polskiej*: T.1 *Nauka, piśmiennictwo, zrzeszenia* (Warszawa 1976), T. 2 *Elektroenergetyka* (Warszawa 1977, 2 wyd. 1992), T. 3 *Elektronika i telekomunikacja* (Warszawa 1974), T.4 *Przemysł i instalacje elektryczne* (Warszawa 1972), T.5 *Trakcja elektryczna* (Warszawa 1971). SEP jest wydawcą lub właścicielem tytułów kilku czasopism: „Elektronika” (od 1960 r., początkowo p.n. „Przegląd Elektroniki”), „Energetyka” (od 1947), „Przegląd Elektrotechniczny” (od 1919), „Przegląd Telekomunikacyjny” i „Wiadomości Telekomunikacyjne” (od 1992 r. wydawane razem, początkowo dwa odrębne czasopisma „Przegląd Telekomunikacyjny” od 1928 r. początkowo, do 1939 r. pod nazwą „Przegląd Teletechniczny” i „Wiadomości Telekomunikacyjne od 1932 r.), „Wiadomości Elektrotechniczne” (od 1933 r.), „Automatyka Elektroenergetyczna” (kwartalnik Komitetu Automatyki Elektroenergetycznej SEP, od 1993 r.), „Opto-Electronics Review” kwartalnik Polskiego Komitetu Optoelektroniki SEP w jęz. angielskim, od 1992 r.), „Biuletyn SEP INPE Informacje o Normach i Przepisach Elektrycznych” (od 1994 r.), „Spektrum” Biuletyn Organizacyjny i Naukowo-Techniczny SEP (czasopismo ogólnostowarzyszeniowe, ukazujące się pod zmieniającym się tytułem od 1962 r.). W serii wydawniczej Zeszyty Historyczne SEP wydano prace: T. Skarżyński, J. Kubiowski, W. Motyl: *75 lat Stowarzyszenia Elektryków Polskich 1919-1994* (Warszawa 1994);

M. Hutnik, T. Pachniewicz: *Zarys historii polskiego przemysłu elektronicznego do 1985 r.* (Warszawa 1994); W. Seruga: *Wkład nauki w dziedzinę trakcji elektrycznej* (Warszawa 1994); T. Skrzypek, Cz. Sąjda: *Elektrotermia w Polsce w latach 1965-1994* (Warszawa 1995); M. Rataj: *Miejska trakcja elektryczna 1965-1993* (Warszawa 1995); *Elektroenergetyka. Okręgi energetyczne* pod. red. J. Raszewskiego (Warszawa 1995); S. Krakowiak: *Historia elektryfikacji wsi i rolnictwa w Polsce* (Warszawa 1997). W 2018 r. zainicjowany został cykl wydawniczy „100 książek na 100-lecie SEP”, a w tym: *Kazimierz Tadeusz Szpotański (1887-1966)*, J. Szpotański, J. Hickiewicz, R. Nodzyński, R. Frydrychowski, Z. Filinger, Praca zbiorowa pod redakcją J. Hickiewicza; *Ewald Georg Kleist – wielki odkrywca z małego miasta Kamień Pomorski 1745*, J. Sawicki; Ks. *Józef Herman Osiniński. Pierwszy polski elektryk – pionier techniki odgromowej* (I i II wydanie); J. H. Taff, T. Ochendusko, G. Masłowski, A. Gąsior, B. Pałac; *Rozkład prądów w antenach liniowych* praca doktorska wykonana w Katedrze Radiotechniki Politechniki Wrocławskiej; D. J. Bem; *Historia i pamięć. Włodzimierz Krukowski (1887-1941). Twórca lwowskiej szkoły pomiarów elektrycznych*, Praca zbiorowa pod redakcją J. Hickiewicza; *Profesor Józef Węglarz. Wychowawca wielu pokoleń inżynierów elektryków i autorytet w dziedzinie maszyn elektrycznych*, Praca zbiorowa pod redakcją J. Hickiewicza; *Historia Oddziału Radomskiego SEP*, Praca zbiorowa pod redakcją W. Michalskiego; *Historia Oddziału Toruńskiego SEP*, Praca zbiorowa pod redakcją J. Hickiewicza; *Księga Jubileuszowa SEP*, pod redakcją P. Szymczaka, B. Pałaca, J. Hickiewicza; *Michał Doliwo-Dobrowolski i prąd trójfazowy*, G. Neidhöfer, tłum. A. Przytułski; *Prof. Kazimierz Bisztyga (1922-2010)*, Praca zbiorowa pod redakcją J. Strzałki; *Moje meandry życiowe* Wyd. II, H. Bajduszewski; *Poczet Pierwszych Polskich Elektrotechników urodzonych do końca XIX wieku Biogramy*, J. Hickiewicz, P. Rataj, P. Sadłowski, Praca zbiorowa pod redakcją J. Hickiewicza; *Elektryczność i wszechświat. Materiały poświęcone pamięci Romana Trechcińskiego jr. (1923-2007)*, pod redakcją J. Felickiego.

Należy podkreślić, że działalność wydawnicza prowadzona jest też w niektórych Oddziałach, gdzie wydaje się biuletyny (np. „Śląskie Wiadomości Elektryczne”) oraz wydawnictwa zwarte, związane głównie z historią Oddziałów i ich działaczy.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

SEP jest członkiem Federacji Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT oraz Federacji Stowarzyszeń Inżynierów Elektryków Europejskich (Convention of National Societies of Electrical Engineers of Europe – EUREL), współpracuje także z innymi inżynierskimi stowarzyszeniami zagranicznymi; z niektórymi z nich współpraca ta jest oparta o zawarte porozumienia: The Institution of Electrical Engineers - IEE (Wlk. Brytania), Institute of Electrical and Electronics Engineers – IEEE (USA), Société de l'électricité, de l'électronique et des technologies de l'information et de la communication – SEE (Francja), Verband der Elektrotechnik Elektronik Informationstechnik e.V.-VDE (Niemcy), Union of Electronics, Electrotechnics and Telecommunications – SES (Bułgaria), Societatea Inginerilor Energeticieni din Romania – SIER (Rumunia), Науково-технічна спілка енергетиків та електротехніків України – NTSEU (Ukraina).

Współpraca SEP z ośrodkami międzynarodowymi prowadzona jest poprzez polskie komitety SEP: Polski Komitet Elektrochemicznej Ochrony przed Korozją SEP – z NASÉ International (National Association of Corrosion Engineering), Polski Komitet Elektrostatyki SEP reprezentuje Stowarzyszenie w Working Party European Federation of Chemical Engineering, Polski Komitet Elektrotechnologii – z Międzynarodową Unią Elektrotechnologii (UIE), a Polski Komitet Inżynierii Biomedycznej – z Międzynarodową Federacją Inżynierii Biomedycznej (FMBE). Polski Komitet Oświetleniowy jest jednym z krajowych komitetów Międzynarodowej Komisji Oświetleniowej (International Commission of Illumination – CIE), Polski Komitet Ochrony Odgromowej współpracuje z pokrewnymi komitetami w wielu krajach, a w szczególności w ramach Międzynarodowej Konferencji Ochrony Odgromowej International Conference of Lightning Protection – ICLP). Członkowie Polskiego Komitetu Optoelektroniki SEP ściśle współpracują z Międzynarodowym Stowarzyszeniem Optoelektroników (The International Society for Optical Engineering – SPIE) oraz Europejskim Towarzystwem Optycznym (European Optical Society – EOS). Członkowie Polskiego Komitetu Elektrotechnologii współpracują z Międzynarodowym Związkiem Zastosowań Elektryczności The International Union for Electricity Application – UIE).

W strukturze organizacyjnej SEP występują trzy podstawowe agendy gospodarcze: Izba Rzeczników – działająca w ramach ośrodków przy oddziałach SEP, Biuro Badawcze ds. Jakości oraz Centralny Ośrodek Szkolenia i Wydawnictw. Zadaniem Izby Rzeczników SEP jest m.in. wykonywanie ekspertyz i opinii, prowadzenie doradztwa technicznego, pełnienie nadzorów inwestorskich i autorskich, realizacja prac wdrożeniowych, wykonywanie pomiarów i badań laboratoryjnych. Biuro Badawcze ds. Jakości SEP jest niezależną akredytowaną jednostką certyfikującą i laboratorium badawczym działającym w obszarze oceny jakości urządzeń i podzespołów elektrycznych w krajowym systemie badań i certyfikacji.

W Archiwum SEP znajdują się dokumenty o działalności Zarządu Głównego, jednostek centralnych i oddziałów SEP, wydawnictwa, zbiory fotograficzne. Informacje o działalności SEP są na bieżąco zamieszczane w czasopismach Stowarzyszenia.

WYDAWNICTWA CIĄGŁE

„Przegląd Elektrotechniczny”. Warszawa 1919 R.1-1939 R. 21, 1946 R. 22

„Wiadomości Telekomunikacyjne”. Warszawa 1932 R.1-1939 R. 8, 1946. 9-1956. 19, 1961-1991. W l. 1932-38 współwyd. z czasopismem „Przegląd Teletechniczny”. Od 1992 r. czasopisma „Wiadomości Telekomunikacyjne” i „Przegląd Telekomunikacyjny” zostały połączone w jeden tytuł: „Przegląd Telekomunikacyjny + Wiadomości Telekomunikacyjne”.

„Wiadomości Elektrotechniczne”. Warszawa 1933 R. 1-1939 R 7, 1948 R.8-

„Przegląd Telekomunikacyjny”. Warszawa 1939 R. 12, 1946 R. 13- Ukazuje się od 1928 R. 1. pod nazwą „Przegląd Teletechniczny” do 1939 r. Od 1992 r. tyt. „Przegląd Telekomunikacyjny + Wiadomości Telekomunikacyjne”

„Gospodarka Paliwami i Energią”. Warszawa 1963 R. 1. Wyd. wspólnie z Min. Górnictwa i Energetyki i Pol. Komitetem Gospodarki Energetycznej NOT. Od 2005 r. ukazuje się razem z miesięcznikiem „Energetyka”.

- „Energetyka”. Warszawa 1968 R. 12. Ukazuje się od 1947 R. 1; wyd. wspólnie z Min. Górnictwa i Energetyki
- „Przegląd Elektroniki”. Warszawa 1960 R.1. Od 1971 R. 11 tyt.: „Elektronika”; wyd. wspólnie z Komitetem Elektroniki i Telekomunikacji PAN
- „Biuletyn Informacyjny Stowarzyszenia Elektryków Polskich”. Warszawa 1962. Od 2002 r. tyt. „Spektrum. Biuletyn Organizacyjny i Naukowo-Techniczny SEP”
- „Automatyka Elektroenergetyczna”. Bielsko-Biała 1993 R. 1 – Od 2012 r. ukazuje się jako wkładka do „Wiadomości Elektrotechnicznych raz na kwartał.
- „Opto-Electronics Review” Warszawa 1992. R. 1
- „INPE. Informacje o Normach i Przepisach Elektrycznych. Miesięcznik SEP”. Bełchatów 1994 R. 1-

ŹRÓDŁA

Archiwum Historyczne Elektroenergetyki Polskiej w Toruniu dokumenty, wydawnictwa, ekspozycje z zakresu energetyki, przemysłu elektrotechnicznego i telekomunikacji oraz dotyczące SEP – Narodowe Muzeum Techniki w Warszawie, Dział Elektryki (ekspozycje urządzeń i aparatury z zakresu energetyki, przemysłu elektrotechnicznego i telekomunikacji) – Archiwum Akt Nowych w Warszawie, Zespół 881 Naczelna Organizacja Techniczna. Federacja Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych. Zarząd Główny w Warszawie [wydawnictwa].

Statut Stowarzyszenia Elektryków Polskich (Warszawa 1929). - Toż. Warszawa 1947.

Statut Stowarzyszenia Elektryków Polskich oraz regulamin ramowy oddziałów SEP, regulamin członków zbiorowych SEP. Warszawa 1958. – *Statut Stowarzyszenia Elektryków Polskich* (Warszawa 1989) - Toż. Warszawa 1974, - Toż. Warszawa 1981. - Toż. Warszawa 1991. -Toż. Warszawa 1997.

Centralne Archiwum SEP w Warszawie.

LITERATURA

- M. Pożaryski: *Historia Stowarzyszenia Elektryków Polskich 1919-1927*. „Przegląd Elektrotechniczny” 1939, 21 nr 12 s. 614-616. – W. Moroński: *Historia Stowarzyszenia Elektryków Polskich 1927-29*. Tamże s. 614-616. – J. Podolski: *Historia Stowarzyszenia Elektryków Polskich 1929-1939*. Tamże s. 619-629. – *Historia Stowarzyszenia Elektryków Polskich 1919-1959*, Warszawa, 1959. – M. Szymonowicz: *40-lecie Stowarzyszenia Elektryków Polskich*. „Przegląd Telekomunikacyjny” 1959 R. 32 nr 7 s. 185-192. – Stowarzyszenie Elektryków Polskich, Warszawa, 1968. – *Jubileuszowa Sesja Naukowa z okazji 50-lecia SEP. 1919-1969. Materiały sesyjne*. Łódź 1969 (s. 11-13: S. Rybarczyk: *Zarys historii Stowarzyszenia Elektryków Polskich* s. 14, *Prezysi, sekretarze, rozwój liczbowy członków*, s. 15-17; J. Buchner, R. Małecki: *Pięćdziesiąt lat działalności SEP w okręgu łódzkim*). – D. Malicki: *Stowarzyszenie Elektryków Polskich na progu drugiego 50-lecia*. „Przegląd Telekomunikacyjny” 1969 R. 41 nr 5 s. 130-137. – Tenże: *Rozwój działalności Stowarzyszenia Elektryków Polskich w zakresie przemysłu automatyki i aparatury pomiarowej*. „Pomiary” 1971 R. 17 z 2 s. 49-50. *Stowarzyszenie Elektryków Polskich*, Warszawa 1973. – T. Dryzek: *Rola Stowarzyszenia Elektryków Polskiej w rozwoju elektroniki i telekomunikacji w Polsce* „Przegląd Telekomunikacyjny” 1974 R. 47 nr 7 s. 228-28. – Tenże: *Stowarzyszenie Elektryków Polskich a energetyka zawodowa*. „Energetyka” 1974 R. 28 z. 7 s. 223-225. – J. Kubiowski: *O działalności Stowarzyszenia Elektryków Polskich*, „Wiadomości Elektrotechniczne” 1974 R. 42 nr 13/14 s. 279-280. – *Historia Stowarzyszenia Elektryków Polskich 1919-1999*. Warszawa 1999. – D. Malicki: *Stowarzyszenie Elektryków Polskich*, w: *Słownik towarzystw na-*

ukowych T. 1 Wrocław 1978 s. 433-437. – *Historia Stowarzyszenia Elektryków Polskich 1919-1999 + Suplement*. Warszawa (2000). Materiały Sympozjów Historia Elektryki. Stowarzyszenie Elektryków Polskich Zeszyt Historyczny nr 1: *75 lat Stowarzyszenia Elektryków Polskich 1919-1994*, red. T. Skarżyński, Warszawa 1994.

Strona internetowa: <http://www.sep.com.pl>
e-mail: sep@sep.com.pl

PIOTR SZYMCZAK
PIOTR RATAJ
MAŁGORZATA GREGORCZYK

STOWARZYSZENIE GEODETÓW POLSKICH

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 4 stycznia 1919 roku, w Warszawie rozpoczął się Pierwszy Powszechny Zjazd Mierniczych. Wydarzenie to zapoczątkowało zrzeszanie się polskich mierniczych, które ostatecznie doprowadziło do utworzenia Stowarzyszenia Geodetów Polskich. Po II wojnie światowej w latach 1945-1952 działał Związek Mierniczych Rzeczypospolitej Polskiej, 1953-57 – Stowarzyszenie Naukowo-Techniczne Geodetów Polskich, od 1957 – Stowarzyszenie Geodetów Polskich. **Siedziba:** 00-043 Warszawa, ul. Czackiego 3/5. **Oddziały:** Białystok, Bydgoszcz, Gdańsk, Gorzów Wielkopolski, Kalisz, Katowice, Kielce, Koszalin, Kraków, Krosno, Legnica, Lublin, Łódź, Olsztyn, Opole, Ostrołęka, Poznań, Rzeszów, Suwałki, Szczecin, Toruń, Warszawa, Wrocław, Zielona Góra. **Struktura organizacyjna:** Zjazd Delegatów, Zarząd Główny; sekcje, komisje, kluby. **Archiwum. Muzeum. Liczba członków:** 23 założycieli (1945), 12.150 (1978), 18 300 (1988), 8200 (1993), 5800 (2003), 3200 (2022). Stowarzyszenie Geodetów Polskich posiada 89 Członków Honorowych. **Prezisi:** Jan Piotrowski (1945), Bronisław Łacki (1945-48, 1959-60), Władysław Barański (1948-49), Igor Szantyr (1949-52), Leon Michalczyk (1952-53), Henryk Leśniok (1953-55), Wacław Kłopotociński (1955-59 1962-66), Władysław Płoski (1960-62), Ryszard Koronowski (1966-68), Stanisław Pachuta (1970-72), Marian Szymański (1972-74), Cezary Lipert (1974-80), Zdzisław Adamczewski (1980-83), Kazimierz Czarnecki (1983-89), Stanisław Kluska (1989-1998), Kazimierz Czarnecki (1998- 2007), Krzysztof Cisek (2007–2010), Stanisław Cegielski (2010-2017), Janusz Walo (2017 -). **Sekretarze Generalni:** Stanisław Janusz Tymowski (1945), Kazimierz Rzewski (1945-46), Olgierd Grodzki (1946-47), Eugeniusz Dembek (1947-48), Leopold Zimmer (1948-49), Zygmunt Kowalewski (1949-50), Józef Zgierski (1950-54), Wiktor Poniński (1954-57), Henryk Jasiński (1957-70), Jan Kasowicz (1970-74), Tadeusz Kuźnicki (1974-85, 1986-2002), Włodzimierz Kędziora (1985-86, 2002-2018), i jako pierwsza kobieta w powyższym składzie Barbara Kosińska (2018-).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Stowarzyszenie Geodetów Polskich reaktywowało swoją przedwojenną działalność w 1945 r. na I ogólnokrajowym zjeździe delegatów regionalnych środowisk mierniczych. Jest kontynuatorem działalności polskich organizacji mierniczych istniejących w okresie międzywojennym, takich jak: Stowarzyszenie Mierniczych Polskich (1919-23), Związek Mierniczych Polskich (1923-35), Związek Mierniczych Przysięgłych (1926-32), a po II wojnie światowej Związek Mierniczych Rzeczypospolitej Polskiej (1945-1951), Stowarzyszenie Naukowo-Techniczne Geodetów Polskich (1953-1957). Celem Stowarzyszenia w myśl statutu (zatwierdzony po raz pierwszy 6 grudnia 1945 r.) jest: zrzeszanie inżynierów i techników z wykształceniem w zakresie geodezji i kartografii oraz innych osób posiadających osiągnięcia zawodowe w geodezji i kartografii; współdziałanie z właściwymi jednostkami w zakresie rozwoju techniki i produkcji, wdrażanie osiągnięć naukowo-technicznych w dziedzinie geodezji i kartografii oraz w zakresie bhp, ochrony pracy i zawodu, a ponadto szkolenia zawodowego; podnoszenie poziomu wiedzy, kultury technicznej i kwalifikacji oraz kształtowanie właściwego poziomu etyki zawodowej członków SGP; popularyzacja w społeczeństwie zagadnień technicznych i ekonomicznych z dziedziny geodezji i kartografii; inicjowanie, popieranie i prowadzenie wymiany doświadczeń organizacyjnych i naukowo-technicznych z zagranicą; reprezentowanie w kraju i za granicą inżynierów i techników zrzeszonych w SGP; współdziałanie z właściwymi organami państwowymi w procesie nadawania uprawnień zawodowych w dziedzinie geodezji i kartografii.

Zadania te realizowane są głównie poprzez współdziałanie z administracją państwową i samorządową, jednostkami gospodarczymi, społecznymi i zawodowymi, jak również z przedsiębiorcami. Organizowane są zebrania, zjazdy, narady, konferencje naukowo-techniczne, szkolenia, sympozja, konkursy, wystawy, pokazy i wycieczki naukowo-techniczne. Stowarzyszenie współdziała w rozwoju piśmiennictwa, bibliotek, informacji naukowo-technicznej i ekonomicznej w dziedzinie geodezji i kartografii oraz rozwija współpracę z krajowymi i zagranicznymi organizacjami naukowo-technicznymi o tym samym lub podobnym zakresie działania. Współuczestniczy w podnoszeniu jakości prac geodezyjnych, prowadzi doradztwo i rzeczoznawstwo, inicjuje i współdziała w zakresie ustalania i stosowania kryteriów kwalifikacji zawodowych oraz udziela pomocy swym członkom w tym zakresie. SGP nadaje tytuł rzeczoznawcy członkom Stowarzyszenia. Środki finansowe na działalność statutową pochodzą ze składek członkowskich oraz dochodów z działalności gospodarczej Zespołu Rzeczoznawców SGP. Terenem działania Stowarzyszenia jest obszar całego kraju.

Działalność naukowa prowadzona jest w sekcjach skupiających członków według zainteresowań naukowych lub zawodowych. Podstawową formą ich działalności jest opracowywanie określonych tematów, wygłaszanie referatów i dyskusji nad nimi, organizowanie konferencji i narad. Sekcja Fotogrametryczna (od 1957) brała udział w pracach Międzynarodowego Towarzystwa Fotogrametrycznego (International Society for Photogrammetry ISP), Sekcja Kartograficzna (od 1966) w pracach Międzynarodowej Asocjacji Kartograficznej (International Cartographic Association – ICA), a Sekcje:

Geodezji Inżynieryjnej (od 1966), Geodezji Urzędniowo-Rolnej (od 1966) i Geodezji Miejskiej (od 1968) – w pracach Międzynarodowej Federacji Geodetów (Federation Internationale des Geometres FIG). Ponadto poszczególne sekcje opracowywały materiały na konferencje międzynarodowe, zwłaszcza na kongresy FIG, zorganizowane m.in.: w 1965 r. w Rzymie, 1968 r. w Londynie, 1971 r. w Wiesbaden i 1974 r. w Waszyngtonie, a ostatnio w Orlando w 2023 r. Referaty te zamieszczane były w wydawnictwach pokongresowych, a niektóre publikowane w zagranicznych czasopismach naukowych i zawodowych. Obecnie działają Sekcje: Geodezji Inżynieryjnej, Geodezji Rolnej i Leśnej, Geodezji Katastru i Gospodarki Nieruchomościami oraz Polskie Towarzystwo Fotogrametrii i Teledetekcji i Ośrodek Mediacyjny SGP. W ramach działalności naukowo-technicznej organizowane są konferencje krajowe i z udziałem gości zagranicznych, sympozja naukowe we współpracy z Komitetem Geodezji Polskiej Akademii Nauk. W roku 1998 SGP zorganizowało w Warszawie, pod auspicjami FIG, 1-szy Światowy Kongres Katastralny, 2-gi w 2003 r. w Krakowie i 3-ci w 2011 r. w Warszawie. Pod auspicjami Międzynarodowej Federacji Geodetów (FIG) SGP zorganizowało w 2022 r. w Warszawie Światowy Kongres International Federation of Surveyors (FIG), który zgromadził ponad 1000 uczestników z ponad 90 krajów świata.

W 2022 r. Stowarzyszenie Geodetów Polskich w partnerstwie z Technikum im. Jana Zamoyskiego w Zwierzyńcu w wyniku konkursu MEN otrzymało dotację na utworzenie Branżowego Centrum Umiejętności (BCU), realizującego koncepcję centrów doskonałości zawodowej. Głównym celem projektu jest przygotowanie wykwalifikowanych kadr na potrzeby nowoczesnej gospodarki z dziedziny geodezji. W ramach BCU będą prowadzone działania związane z wdrożeniem koncepcji doskonałości zawodowej w polskim systemie kształcenia zawodowego, zapewnieniem przestrzeni dla rozwoju innowacji i trwałej współpracy środowisk biznesowych z edukacją zawodową, zapewnieniem nowoczesnej oferty edukacyjnej w dziedzinie geodezji dla uczniów i studentów, osób dorosłych oraz nauczycieli kształcenia zawodowego.

Działalność zawodowa Stowarzyszenia obejmuje szkolenia oraz prowadzenie kursów przygotowujących do państwowych egzaminów na uprawnienia zawodowe, opinowanie i konsultowanie aktów prawnych dotyczących geodezji i kartografii, katastru, systemów informacji przestrzennej, geodezyjnej obsługi budownictwa, organizowanie konkursów jakości prac scaleniowych we współpracy z Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi, konkursu na najlepszą pracę dyplomową inżynierską lub magisterską we współpracy z Głównym Urzędem Geodezji i Kartografii, konkursów wiedzy geodezyjnej oraz olimpiad geodezyjnych dla uczniów techników geodezyjnych. Działalność zawodową prowadzą Komisje powoływane przy Zarządzie Głównym dla realizacji stałych lub określonych celów. Są to: Rada Programowa Przeglądu Geodezyjnego, Główna Komisja Historii i Tradycji, Główna Komisja Morska, Główna Komisja Kształcenia Zawodowego, Główna Komisja Młodych Geodetów, Główna Komisja ds. Legislacji, Główna Komisja Rozwoju i Promocji, Główna Komisja Etyki Zawodowej i Główna Komisja Współpracy Międzynarodowej. Istniejąca w latach 1949-54 Komisja Słownictwa Geodezyjnego opracowała odpowiedniki polskie do *Słownika fotogrametrycznego*, przygotowywanego przez Międzynarodowe Towarzystwo Fotogrametryczne i wyda-

wanego w 1961 r.; opracowała pierwszy w świecie *Słownik geodezyjny* zawierający 4800 terminów w językach: polskim, rosyjskim, niemieckim, angielskim i francuskim (Warszawa 1954). Komisja Muzeum i Wystaw zorganizowała w l. 1966-75 w Muzeum Techniki w Warszawie 22 wystawy z dziedziny geodezji i kartografii. W latach 1945-75 SGP zorganizowało 46 konferencji naukowo-technicznych z udziałem ok. 14 tys. osób; ogółem wygłoszono 460 referatów i koreferatów. W latach 1945-2023 SGP prowadzi działalność doszkalającą organizując szkolenia, kursy specjalistyczne oraz kursy podnoszące kwalifikacje zawodowe.

Od 1979 r. Stowarzyszenie Geodetów Polskich jest organizatorem Olimpiady wiedzy geodezyjnej i kartograficznej dla uczniów geodezyjnych szkół średnich, w latach 1979-2006 jako Konkursu wiedzy geodezyjnej i kartograficznej a od 2006 r. jako ogólnopolskiej olimpiady tematycznej realizowanej na podstawie ustawy o systemie oświaty i rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie organizacji i sposobu przeprowadzania konkursów, turniejów i olimpiad. Aktualnie Olimpiada jest realizowana jako zawody trzystopniowe (etap szkolny, międzyszkolny i centralny). Finałiści Olimpiady przyjmowani są bez postępowań wstępnych na wybraną uczelnię wyższą o kierunku geodezja i kartografia. W roku 2023 organizowana jest XLVI edycja olimpiady. Dla uczniów i kadry pedagogicznej olimpiada stanowi inspirację do tworzenia warunków pobudzających uczniów do stałego doskonalenia umiejętności, do dodatkowej pracy rozwijającej ich osobowość zawodową, m.in. odpowiedzialność i stałe doskonalenie swoich umiejętności.

Jednostką organizacyjną SGP jest także, oprócz oddziałów, kół, klubów i sekcji Ogólnopolski Klub Studentów Geodezji, działający przy Stowarzyszeniu Geodetów Polskich od dnia 9 kwietnia 2002 roku. OKSG zrzesza studentów z Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie, Politechniki Warszawskiej, Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie, Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu, Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, Wojskowej Akademii Technicznej w Warszawie oraz Politechniki Śląskiej w Gliwicach, Politechniki Wrocławskiej, Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie, Wyższej Szkoły Inżynieryjno-Ekonomicznej w Rzeszowie oraz Akademii Morskiej w Szczecinie. Od 2005 r. corocznie organizowana jest w ramach działalności OKSG Ogólnopolska konferencja studentów geodezji.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

SGP od 1948 r. jest członkiem Federacji Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT, a także współpracuje z Polską Akademią Nauk i innymi stowarzyszeniami naukowo-technicznymi.

Polskie Związki Mierniczych przystąpiły do Międzynarodowej Federacji Geodetów (FIG) w roku 1926. W Polsce organizowano trzykrotnie Spotkania Komitetu Permanentnego FIG: w roku 1932 w Warszawie, w roku 1959 w Krakowie i w roku 1985 w Katowicach. W roku 1938, na Kongresie FIG w Rzymie pierwszym wiceprezydentem FIG został wybrany Polak, płk. dr Władysław Surmacki. W 2022 r. w Warszawie SGP zorganizowało Światowy Kongres International Federation of Surveyors (FIG), który zgromadził ponad 1000 uczestników z ponad 90 krajów świata.

Stowarzyszenie Geodetów Polskich od 1930 r. jest również członkiem Międzynarodowego Towarzystwa Fotogrametrii i Teledetekcji (International Society for Photogrammetry – ISPRS).

W 1995 r. Stowarzyszenie Geodetów Polskich nawiązało współpracę z organizacjami geodezyjnymi Republiki Czeskiej i Słowacji – Český svaz geodetů a kartografů oraz Slovenská spoločnosť geodetov a kartografov, której zamierzeniem była integracja zawodowa oraz kulturalna geodetów z sąsiadującymi krajami. Od tego czasu corocznie organizowana jest konferencja Dni Polsko-Czesko-Słowackie. Dni Geodezji odbywają się co roku w innym kraju. Pierwsze Dni Geodezji miały miejsce w Żylinie na Słowacji w dniach 16-19.05.1995. Dotychczas w Polsce Dni Geodezji odbyły się: w 1996 r. w Rytrze, 1999 – w Ustroniu, 2002 – w Polanicy, 2012 i 2022 – w Łodzi.

Dni Geodezji jest to integracja zawodowa oraz kulturalna geodetów z sąsiadującymi krajami, a także wymiana doświadczeń z zakresu badań naukowych i wykorzystania nowoczesnych technologii.

Za swoją działalność w rozwoju polskiej geodezji Stowarzyszenie Geodetów Polskich otrzymało w 1982 r. od Rady Państwa Order Sztandaru Pracy I klasy, a w 2019 r. za wybitne zasługi i działalność na rzecz rozwoju województwa mazowieckiego Stowarzyszenie Geodetów Polskich zostało wyróżnione Medalem Pro Masovia.

Rada Ochrony Pomników i Męczeństwa nadała w 1970 r. Stowarzyszeniu Geodetów Polskich odznakę Opiekuna Miejsc Pamięci Narodowej za opiekę nad miejscami walki i męczeństwa.

WYDAWNICTWA

Od 1945 r. SGP wydaje miesięcznik naukowo-techniczny „Przegląd Geodezyjny”, w latach 1996-2004 wydawało „Wiadomości Stowarzyszenia Geodetów Polskich”, wydaje rocznik „Archiwum Fotogrametrii, Kartografii i Teledetekcji” oraz prowadzi własne strony internetowe i kanały komunikacji w mediach społecznościowych.

W 1970 r. SGP wydało *Zarys historii organizacji społecznych 1916-1936*, opracowany przez kolegium redakcyjne pod przewodnictwem Stanisława Janusza Tymowskiego, PPWK, Warszawa.

W 1995 r. – *Zarys historii Stowarzyszenia Geodetów Polskich 1969-1994*, opracowany przez kolegium redakcyjne pod przewodnictwem Stanisława Pachuty, ISBN-83-901008-4-3

W 2009 r. – *90 lat Stowarzyszenia Geodetów Polskich*, praca zbiorowa, Warszawa 2009, ISBN 978-83-61576-02-0

W 2020 r. – *40 lat Olimpiady Wiedzy Geodezyjnej i Kartograficznej*, Wanda Brześcińska i Andrzej Szymczak, Bydgoszcz 2020, ISBN 978-83-66530-04-1

ŹRÓDŁA

Statut Związku Mierniczych Rzeczypospolitej Polskiej. „Przegląd Geodezyjny” 1950 R. 6 nr 6/7 s. 194-198. – *Statut Stowarzyszenia Naukowo-Technicznego Geodetów Polskich*. Warszawa 1955. – *Statuty, regulaminy SGP oraz przepisy o współdziałaniu z władzami*. Warszawa 1964. – Toż. Warszawa 1969.

LITERATURA

J. Zgierski: *Stowarzyszenie Naukowo-Techniczne Geodetów Polskich*. „Rocznik Geodezyjny” 1954 s. 51-59. – W. Kłopotniński: *Dziesięciolecie Stowarzyszenia Geodetów Polskich*. „Przegląd Geodezyjny” 1955 R. II nr 7 s. 213-216. – *Rozwój SGP w okresie dziesięciolecia w świetle cyfr*. Tamże nr 4 s. 122 K. Rzewski: *Zadania Stowarzyszenia Geodetów Polskich w organizacji informacji techniczno-ekonomicznej i bibliotek*. Tamże 1964 R. 36 nr I s. 25-26. – *Zarys historii organizacji społecznych geodetów polskich*. Red. S. J. Tymowski. Warszawa 1970. S. J. Tymowski: *Stowarzyszenie Geodetów Polskich*. W: *Słownik polskich towarzystw naukowych*. T. 1, Wrocław 1978 s. 437-439. – *Zarys historii Stowarzyszenia Geodetów Polskich 1969-1994*. Przew. kom. red. S. Pachuta, Warszawa 1995.

Strona internetowa: www.sgp.geodezja.org.pl
e-mail: biuro@sgp.geodezja.org.pl

BARBARA KOSIŃSKA
SEKRETARZ GENERALNA SGP

STOWARZYSZENIE INŻYNIERÓW
I TECHNIKÓW GÓRNICTWA
ASSOCIATION OF MINING ENGINEERS AND TECHNICIANS

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1946. (Nazwy poprz.: 1946-53 Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Polskiego Przemysłu Węglowego, 1953-58 Stowarzyszenie Naukowo-Techniczne Inżynierów i Techników Górnictwa). **Siedziba:** 40-952 Katowice, ul. Powstańców 25, www.sitph.pl. Adres mailowy: biuro@sitph.pl **Oddziały w:** Bełchatowie, Bytomiu, Chorzowie–Rudzie Śl.–Siemianowicach Śl.–Świętochłowicach, Częstochowie, Gliwicach–Zabrze, Katowicach, Kielcach, Krakowie, Lubinie, Lublinie, Mysłowicach, Poznaniu–Koninie, Rybniku, Sosnowcu, Tarnobrzegu, Wałbrzychu i Wrocławiu. **Koła:** 321 (1976), 195 (2003), 139 (2022). **Struktura organizacyjna:** Walny Zjazd, Rada Krajowa, Zarząd Główny; komisje. **Liczba członków:** 21 tys. (1963), 59 tys. (1987), 44 tys. (1990), 24 tys. (1995), 19 tys. (1999), 15,4 tys. (2001), 13,7 tys. (2005), 13,9 tys. (2013), 11,3 tys. (2019), 9,5 tys. (2022). **Prezesi:** Stanisław Kossuth (1946-48), Jan Stefański (1948-50), Michał Gawędzki (1950-51), Wiktor Sławiński (1951-52), Marian Borecki (1952-55), Jan Mitreğa (1955-75), Jerzy Malara (1975-81, 1984-91), Mieczysław Głanowski (1981-84), Tadeusz Demel (1991-95), Tadeusz Zygałłowicz (1995-2007), Jan Szczerbiński (2007-2008), Wiesław Blaschke (2008-2015), Józef Dubiński (2015-2019), Adam Mirek (XI-XII 2019), Jerzy Markowski (2020-2023), Zbigniew Lubosik (2023-). **Sekretarze Gen.:** Feliks Wielgo (1945-46), Tadeusz Rumanstorfer (1946-49),

Aleksander Szpilewicz (1949-50), Józef Dudek (1950-67), Adam Wziątek (1967-75), Kazimierz Orzechowski (1975-84), Antoni Klich (1984-91), Eugeniusz Ragus (1991-2023), Natalia Lindner (2023-).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Górnictwa jest kontynuatorem organizacji o nazwie Delegacja, którą w 1892 r. utworzyli w Krakowie absolwenci Akademii Górniczej w Leoben (Austria). Była to tajna reprezentacja polskich górników i hutników, złożona z delegatów polskich absolwentów różnych uczelni górniczych dla prowadzenia poczynań w interesie górnictwa polskiego i rozwoju szkolnictwa górniczego. Delegacja działała na podstawie Regulaminu z 1914 r., zajmowała się rozwijaniem nauki i techniki górniczej, wymianą doświadczeń i podnoszeniem wiedzy zawodowej swoich członków, wymianą doświadczeń naukowo-technicznych.

Stowarzyszenie reaktywowane zostało w 1946 r. na zjeździe wychowanków uczelni górniczych, do 1953 r. skupiało tylko inżynierów i techników zatrudnionych w przemyśle węglowym i występowało pod nazwą: Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Polskiego Przemysłu Węglowego. Od 1953 r. objęło swą działalnością również inżynierów i techników pracujących w górnictwie niewęglowym, przejmując ze Stow. Inżynierów i Techników Przemysłu Hutniczego oddziały i koła zrzeszające pracowników górnictwa rud.

Pierwszy statut został zatwierdzony w 1946 r., ostatni – w 2008 r. (zmiany w 2011 r., 2015 r., 2019 r. i 2023 r.). Zadania statutowe obejmują: integrowanie środowiska inżynierów i techników, kształtowanie opinii i ocen dotyczących górnictwa, inspirowanie przedsięwzięć techniczno-organizacyjnych na rzecz gospodarki narodowej i ochrony środowiska naturalnego, działania na rzecz gospodarki energetycznej w zakresie: wytwarzania, przetwarzania, przesyłania, dystrybucji i użytkowania paliw i energii we wszystkich postaciach oraz eksploatacji urządzeń, instalacji i sieci, ochronę godności zawodu i reprezentowanie interesów członków SITG, krzewienie oświaty i kultury technicznej, doskonalenie systemu kształcenia kadr technicznych dla górnictwa i geologii, podnoszenie kwalifikacji zawodowych kadry technicznej oraz popularyzowanie twórców nowej techniki, kształtowanie etyki zawodowej inżynierów i techników, kultywowanie tradycji górniczych i ochronę zabytków techniki, budowanie i zacieśnianie związków koleżeńskich, organizowanie życia kulturalnego i towarzyskiego członków SITG i ich rodzin.

Stowarzyszenie zrzesza inżynierów i techników zatrudnionych w górnictwie węgla kamiennego, górnictwie odkrywkowym i otworowym, górnictwie rud i surowców skalnych, w uczelniach na wydziałach górniczych, geologicznych i geodezyjnych, w instytucjach naukowych. Prowadzi działalność na terenie całego kraju poprzez 17 oddziałów i 139 kół, jest członkiem Federacji Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych Naczelnej Organizacji Technicznej. Środki finansowe pochodzą ze składek członków indywidualnych i wspierających oraz działalności gospodarczej.

Przy Zarządzie Głównym działają Komisje problemowe: Geologii, Miernictwa Górniczego i Ochrony Środowiska, Budownictwa Górniczego, Górnictwa Skalnego, Młodej Kadry Górniczej, Seniorów, Tradycji Górniczej, Turystyki i Rekreacji, Kontaktów z zagranicą, Wydawnictw, Wyróżnień i Odznaczeń.

Stowarzyszenie organizuje krajowe zjazdy górnicze (1954, 1958, 1960, 1962, 1963, 1965, 1967, 1970, 1973), zjazdy specjalistyczne obejmujące swoją tematyką poszczególne gałęzie górnictwa, konferencje naukowo-techniczne, wystawy, odczyty, np. Zarząd Główny organizował raz w miesiącu tzw. czwartek górniczy (ostatni w 2020). Stowarzyszenie zorganizowało Krajowy Kongres Górnictwa Skalnego (1997, 2022), międzynarodową konferencję nt. ratownictwa górniczego (1997), szkołę przepisów górniczych (1998), górnicze forum dyskusyjne (1999, 2000, 2001, 2002, 2004, 2005, 2006, 2009, 2010, 2011, 2013). Urządza dni techniki Chorzowa, Katowic, Rybnika przy współpracy z Federacją Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT, konferencje nt. doświadczeń z likwidacji zakładów górniczych (1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005,), problemów bezpieczeństwa i ochrony zdrowia w polskim górnictwie (1999, 2000, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2022, 2023, organizowane wspólnie z Wyższym Urzędem Górniczym i Głównym Instytutem Górnictwa), corocznie od 1992 r. sejmik młodej kadry górniczej, kongres seniorów górnictwa oraz dni miernictwa górniczego i ochrony środowiska terenów górniczych (1991, 1993, 1995, 1997, 1999, 2001, 2003, 2007, 2010, 2012, 2013, 2014, 2016, 2018).

Stowarzyszenie wydaje „Przegląd Górniczy” (od 1945 r.), który jest kontynuacją „Przeglądu Górniczo-Hutniczego” ukazującego się od 1903 r., serię Biblioteczka Górnicza (1-2 tomy rocznie), biuletyn informacyjny SITG „Wspólne Sprawy” (od 1991). Ponadto corocznie wydaje kilka pozycji zwartych; ważniejsze spośród nich: *Zarys dziejów górnictwa na ziemiach polskich*. Red. J. Pazdur. T. 1-2 (Katowice 1960-1961), *Polski węgiel* (Katowice 1964), *Rozwój mechanizacji robót podziemnych w kopalniach węgla kamiennego w PRL*. Red. J. Mitrega (Katowice 1964), *Katalog systemów podziemnej eksploatacji węgla w Polsce*. Red. S. Gisman (Katowice 1966), *Szkice z dziejów górnictwa w Polsce Ludowej*. Red. J. Jaros (Katowice 1970), *Górnictwo węglowe w Polsce Ludowej 1945-1969*. Red. H. Maroszek (Katowice 1972), *Prawo Geologiczne i Górnicze oraz poszczególne akty wykonawcze do tego Prawa i wyciągi z przepisów, Zbiór rymów poświęconych ratownikom* (1996), *Ratownictwo górnicze w Polsce* (1997), *Materiały dotyczące organizowanych Górniczych Forów Dyskusyjnych* (od 1999), J. Utikal: *Systemy telekomunikacyjne w górnictwie* (1998), *Wpływ przemysłu wydobywczego na prospołeczny rozwój poszczególnych regionów górniczych* (2017), *Tradycje Górnicze* (2017), *Ludzie górnictwa w powstaniach śląskich* (2020).

SITG współpracuje ze wszystkimi instytucjami naukowymi i innymi instytucjami zajmującymi się badaniami z zakresu górnictwa na terenie Polski oraz ze stowarzyszeniami inżynierów i techników górniczych, hutniczych i geologów Austrii, Chin, Niemiec, Słowacji, Słowenii, Węgier, W. Brytanii. Współpraca polega na udziale w kongresach, konferencjach i sympozjach. Sporadycznie SITG współpracuje również z innymi ośrodkami zagranicznymi w zakresie wymiany doświadczeń technicznych. Członkowie SITG biorą udział w międzynarodowych kongresach górniczych. SITG jest członkiem Europejskiej Federacji Stowarzyszeń Górników i Hutników (European Federation of Miners and Metallurgists – FEMS).

Prowadzi działalność gospodarczą w zakresie wydawania książek i czasopism, prac badawczo-rozwojowych, rzeczoznawstwa technicznego, opracowania ekspertyz i opinii.

WYDAWNICTWA CIĄGŁE

„Przegląd Górniczy”. Katowice 1945 R. 1 [32]

Kontynuacja „Przeglądu Górniczo-Hutniczego” ukazującego się od 1903 R. 1

„Wiadomości Górnicze”. Katowice 1950-1993

Biblioteczka Górnicza. Katowice 1971 nr 1 – Wspólne Sprawy. Katowice 1991 nr 1

ŹRÓDŁA

Archiwum Państwowe w Katowicach, CZPW 3762 [Statut Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Przemysłu Węglowego z 1946 r.].

Statut Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Górnictwa. Katowice 1968. – Toż. Katowice 1970. – Toż. Katowice 1995. – Toż. Katowice 2001. – *Roczniki sprawozdawcze*. 1991

LITERATURA

S. Kossuth: *Pięćdziesięciolecie Przeglądu Górniczego*. „Przegląd Górniczy” 1954 R. 10 (41) nr 1 s. 2-10. – L. Pluta: *Rola Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Górnictwa w rozwoju techniki w górnictwie*. „Wiadomości Górnicze” 1967 R. 18 nr 7/8 s. 249-251. – J. Jaros: *Osiemdziesięciolecie Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Górnictwa*. „Przegląd Górniczy” 1972 R. 28 nr 10 s. 411-413. – J. Suchorończak: *Współdziałanie Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Górnictwa oraz Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego – istotnym warunkiem dalszego polepszania wyników gospodarczych przemysłu węglowego*. „Wiadomości Górnicze” 1972 R. 23 nr 11 s. 364-365. – J. Kostecki: *O kierunkach działalności Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Górnictwa w Polsce*. „Przegląd Geologiczny” 1972 R. 22 nr 2/3 s. 84-85. – A. Wziątek: *Osiągnięcia i dorobek Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Górnictwa w PRL*. „Przegląd Górniczy” 1974 R. 30 nr 7/8 s. 448-451. J. Jaros: *Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Górnictwa*. W: *Słownik polskich towarzystw naukowych*. T. 1. Wrocław 1978 s. 439-442.

Strona internetowa: www.sitg.pl

e-mail: zg@sitg.pl

ZBIGNIEW LUBOSIK
NATALIA LINDNER

STOWARZYSZENIE INŻYNIERÓW I TECHNIKÓW KOMUNIKACJI RZECZPOSPOLITEJ POLSKIEJ

POLISH ASSOCIATION
OF ENGINEERS & TECHNICIANS OF TRANSPORTATION

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1946. (Nazwy poprz.: 1946-52 Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Komunikacji Rzeczypospolitej Polskiej, 1952-56 Stowarzyszenie Naukowo-Techniczne Inżynierów i Techników Komunikacji). **Siedziba:** 00-043 Warszawa, ul. Tadeusza Czackiego 3/5. **Oddziały:** Białystok, Bydgoszcz, Ciechanów, Częstochowa, Gdańsk, Gorzów Wlkp., Katowice, Kielce, Koszalin, Kraków, Krosno, Legnica, Lublin, Łomża, Łódź, Olsztyn, Opole, Ostrów Wlkp., Poznań, Radom, Rzeszów, Słupsk, Szczecin, Toruń, Wałbrzych, Warszawa, Wrocław, Zielona Góra. **Struktura organizacyjna:** Zjazd Delegatów, Zarząd Krajowy; Krajowa Komisja Rewizyjna, Sąd Arbitrażowy, sekcje krajowe, kluby krajowe, komisje. **Archiwum. Liczba członków:** 1885 (1946), 33.097 (1988), 10.145 (2003), 23.795 (2014-2018), 26.318 (2019-2023) **Prezesi:** Zygmunt Balicki (1946-56), Aleksander Gajkowicz (1956-58), Seweryn Wróbel (1958-65), Eugeniusz Buszma (1965-72), Janusz Skoniecki (1972-78, 1981-84), Andrzej Markowski (1978-81), Andrzej Gołaszewski (1984-94), Wiesław Starowicz (1994-06), Antoni Szydło (2006-13), Andrzej Żurkowski (2013-14), Janusz Dyduch (2014-22), Jacek Paś (2022-) **Sekretarze gen.:** Józef Skrzekot (1946-49), Roman Lewowski (1949-54), Stanisław Poniatowski (1954-75), Zdzisław Hyla (1975-78, 1981-90), Zbigniew Mikulski (1978-79), Henryk Gołębiowski (1979-81), Henryk Komorowski (1990-2003), Stefan Krychniak (2003-2004), Leon Skoczyński (2004-2009), Bolesław Szpetman (2009-2013), Agata Pomykała (2013-2014), Waldemar Fabirkiewicz (2014-2022), Wawrzyniec Wychowański (2022-)

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Komunikacji zrzesza inżynierów i techników wszystkich gałęzi transportu i nawiązuje do tradycji związków i zrzeszeń technicznych kolejowych i drogowych działających w latach międzywojennych: Związku Polskich Inżynierów Kolejowych (1919-39), Zrzeszenia Pracowników Administracji Technicznej PKP (1922-39), Zrzeszenia Techników Kolejowych Rzeczypospolitej Polskiej (1926-39), Związku Inżynierów Drogowych Rzeczypospolitej Polskiej (1922-39), Stowarzyszenie Członków Polskich Kongresów Drogowych (1926-39) i Ligi Drogowej (1934-39). Założycielami Stowarzyszenia byli: Zygmunt Balicki, Teodozy Chylak, Władysław Filipotto, Aleksander Gajkowicz, Wacław Gordziałowski, Tadeusz Grochowski, Jan Kubalski, Zbigniew Modliński, Jan Różycki, Józef Skrzekot, Robert Szajer, Piotr Trzaskała, Józef Zgierski. W końcu 1945 r. podjęli oni działania zmierzające do powołania

jednolitej organizacji – stowarzyszenia. Zebranie konstytucyjne, na którym uchwalono pierwszy statut, odbyło się w dniu 24 maja 1946 r.

Działalność SITK obejmuje następujące dziedziny komunikacji i transportu: projektowanie, budowę i eksploatację kolei we wszystkich jej działach technicznych, tj. inżynierskich, mechanicznych, łącznościowych i eksploatacyjnych; projektowanie, budowę i utrzymanie dróg: krajowych, wojewódzkich, powiatowych i gminnych oraz ulic, łącznie z inżynierią ruchu i przestrzennymi zagadnieniami komunikacji; projektowanie, budowę i utrzymanie mostów; transport samochodowy łącznie z jego zapleczem technicznym; miejską komunikację publiczną miejską naziemną i podziemną; lotnictwo cywilne łącznie z budową i utrzymaniem lotnisk.

Zadania statutowe Stowarzyszenie realizuje poprzez Zarząd Krajowy, Zarządy Oddziałów oraz Sekcje: Kolejową, Drogową, Samochodową, Komunikacji Miejskiej, Lotniczą, Żeglugi Śródlądowej i Gospodarki Morskiej, Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego, Komisje: Rzeczoznawstwa, Wyróżnień, Transportu Intermodalnego, Informacji i Promocji, Cyberbezpieczeństwa, Technologii Kosmicznych oraz poprzez Komitety: Nauki i Kolei Dużych Prędkości. Stowarzyszenie zwraca uwagę na problemy rozwoju i postępu technicznego, doskonalenia i właściwego wykorzystania kadr technicznych, współdziałania we wdrażaniu nowoczesnych metod zarządzania i organizacji pracy, zgłaszania propozycji i wniosków na konferencjach naukowo-technicznych.

W 1990 r. na XXV Zwyczajnym Zjeździe Delegatów uchwalono radykalne zmiany w statucie, zgodnie z którymi głównym celem Stowarzyszenia jest praca dla dobra członków, w szczególności: pomoc w pogłębianiu i aktualizacji wiedzy, podnoszeniu kwalifikacji zawodowych, uzyskiwaniu certyfikacji i uprawnień w różnych formach, takich jak: kursy, seminaria, konferencje naukowe, wydawnictwa. Stowarzyszenie ma pełnić rolę zbiorowego eksperta w rozwiązywaniu zagadnień i problemów w transporcie, głównie poprzez opracowywanie opinii i ekspertyz oraz organizowanie konferencji naukowo-technicznych o określonej tematyce.

Postanowiono, że oddziały SITK są podstawowymi, samodzielnymi jednostkami terenowymi Stowarzyszenia, posiadającymi osobowość prawną; mogą tworzyć koła, kluby, zespoły. Środki wypracowane przez oddziały pozostają całkowicie w ich dyspozycji.

Zasięgiem działania Stowarzyszenie obejmuje obszar całego kraju, członkami jego są osoby działające na rzecz transportu. Środki na działalność pochodzą ze składek członków zwyczajnych i wspierających oraz działalności gospodarczej i statutowej; od 1990 r. Stowarzyszenie nie otrzymuje dotacji z budżetu państwa.

Do prowadzenia działalności merytorycznej Zarząd Krajowy powołuje sekcje krajowe, kluby krajowe oraz komisje. Obecnie działają Sekcje: Drogowa, Kolejowa, Samochodowa, Komunikacji Miejskiej; Kluby: Seniora (gromadzi materiały dotyczące szczególnie zasłużonych członków SITK), Miłośników Historii i Zabytków Transportu; Komisje: Rzeczoznawstwa, Wyróżnień.

Klub Miłośników Historii i Zabytków Transportu prowadzi działania na rzecz ochrony zabytków techniki transportu, poprzez identyfikację i ewidencję obiektów zabytkowych, organizację konferencji i publikowanie materiałów pokonferencyjnych.

Stowarzyszenie przedstawia opinie i stanowiska dotyczące ustaw, rozporządzeń oraz kierunkowych opracowań Ministerstw.

Przywiązuje dużą wagę do popularyzowania wiedzy o polskich twórcach techniki. W 1987 r. dla upamiętnienia znakomitych inżynierów, twórców polskiej techniki ustanowiono Medal im. Aleksandra i Zbigniewa Wasiutyńskich jako najwyższe wyróżnienie Stowarzyszenia za wkład w rozwój techniki komunikacyjnej. W 1996 r. w 60. rocznice uruchomienia trakcji elektrycznej w PKP przyznano Medale im. Czesława Jaworskiego, wybitnego uczonego w dziedzinie trakcji elektrycznej, dla osób zasłużonych w elektryfikacji kolei. Staraniem SITK postawiono w 1999 r., w setną rocznicę śmierci, w Andach peruwiańskich na wysokości 4818 m n.p.m. pomnik inż. Ernesta Malinowskiego, projektanta i budowniczego najwyższej położonej na świecie linii kolejowej. W roku 2020 zamieszczona została na dworcu centralnym w Warszawie tablica upamiętniająca inż. Ernesta Malinowskiego. Stowarzyszenie uczestniczy także w opracowywaniu biogramów zasłużonych członków SITK do *Słownika biograficznego techników polskich*.

Stowarzyszenie organizowało konferencje międzynarodowe, ogólnopolskie i regionalne; w l. 1946-89 odbyło się ok. 25 konferencji naukowo-technicznych o zasięgu krajowym i ok. 4000 porad technicznych w jednostkach terenowych Stowarzyszenia z udziałem ok. 4000 uczestników. W latach 1995-2003 Zarząd Krajowy i oddziały organizowały od 25 do 35 konferencji z udziałem 3000-4000 osób rocznie. W latach 2004-2024 zostało zorganizowanych ok. 70 konferencji z udziałem 7000-9000 osób rocznie. Tematyka ich dotyczyła m.in. rozwoju sieci drogowej, budowy autostrad, dostosowania linii kolejowych do dużych prędkości, budowy Centralnego Portu Komunikacyjnego, organizacji przewozów, ruchu pasażerskiego, postępu technicznego i organizacyjnego w miejskiej komunikacji publicznej, bezpieczeństwa ruchu drogowego, technologii budowy, IT/OT w transporcie szynowym.

Osiągnięciem Stowarzyszenia i jego wkładem w dyskusje nad rozwojem transportu było zorganizowanie w 2000 r. Kongresu p.n. Transport 2000; dokonano na nim szczegółowej analizy problematyki transportowej oraz wskazano na systemowe problemy polskiego transportu i konieczność jego przeobrażeń. Kongres poprzedziły konferencje regionalne w kilkunastu oddziałach Stowarzyszenia rozpatrujące wskazane przez Radę Programową Kongresu pięć głównych obszarów tematycznych.

Kolejnym dużym sukcesem była organizacja konferencji HSR PL 2024 Koleje Dużych Prędkości z udziałem Ministerstwa Infrastruktury, Centralnym Portem Komunikacyjnym i z wieloma Urzędami i firmami. W konferencji uczestniczyło ponad 300 osób.

W ramach doskonalenia kadr inżynieryjno-technicznych SITK organizuje liczne kursy, m.in. z dziedziny nowej techniki, a szczególnie z nowych technologii, nowoczesnych metod projektowania i konstruowania, metod badań oraz diagnostyki; w l. 1946-76 zorganizowano ponad 6500 kursów. W okresie poprzedzającym wejście Polski do Unii Europejskiej położono szczególny nacisk na przybliżenie zatrudnionym w transporcie konsekwencji tego faktu. Prowadzona w oddziałach i kołach zakładowych SITK akcja odczytowa dotyczyła aktualnej tematyki danego regionu lub zakładu pracy. Do końca lat 80. organizowano w niektórych latach nawet ponad 3000 odczytów rocznie. Od tego czasu sytuacja uległa zmianie; spotkania członków połączone z odczytami organizują oddziały w Domach Technika. W l. 1980-2024 zorganizowano ponad 7000 kursów i 1000 odczytów rocznie.

W 1960 r. SITK podjęło się organizacji konkursów technicznych (otwartych lub zamkniętych) z zakresu komunikacji, które miały wskazać najlepsze rozwiązania większych inwestycji i zastąpić potrzebę przeprowadzania studiów. Były to m.in. rozwiązania węzłów komunikacyjnych (np. w Warszawie), tras komunikacyjnych (np. w Toruniu), obwodnic miejscowości (np. Piaski k. Lublina), wyboru lokalizacji obiektów. Poza konkursami o charakterze projektowo-koncepcyjnym SITK organizowało w porozumieniu z właściwym jednostkami administracji konkursy na najlepiej prowadzoną budowę drogową lub mostową. W ostatnich latach nie są organizowane konkursy techniczne ze względu na brak zainteresowania.

W działalności placówek terenowych SITK dużą rolę przywiązuje się do organizowania wycieczek technicznych i wystaw okolicznościowych.

Informacje o działalności Stowarzyszenia publikowane są w „Biuletynie FSNT – NOT” (dawniej „Biuletynie Informacyjnym”). Od 1992 r. Stowarzyszenie jest wydawcą trzech miesięczników: „Drogownictwa”, „Transportu Miejskiego i Regionalnego” i „Przeglądu Komunikacyjnego”. Oddział w Krakowie wydaje od 1983 r. serię pt. Zeszyty Naukowo-Techniczne. Oddziały Stowarzyszenia zajmują się publikowaniem materiałów konferencyjnych, niektóre z nich opracowały i wydały własne monografie.

Stowarzyszenie jest członkiem Federacji Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT. Rozwija współpracę z instytucjami krajowymi, głównie z: politechnikami w Gdańsku, Katowicach, Krakowie, Lublinie, Łodzi, Poznaniu, Rzeszowie, Szczecinie, Warszawie i Wrocławiu oraz uniwersytetami, akademiami ekonomicznymi i Szkołą Główną Handlową, Komitetem Transportu Polskiej Akademii Nauk, resortowymi instytutami naukowo-badawczymi, a także z towarzystwami naukowymi i pokrewnymi stowarzyszeniami naukowo-technicznymi. Działacze SITK wzięli udział w pracach powołanego Komitetu Organizacyjnego Polskiej Izby Inżynierów Budownictwa.

SITK jest członkiem Unii Europejskich Stowarzyszeń Inżynierów Kolejowych (UEEIV). W ramach podpisanej umowy prowadzi także współpracę ze Związkiem Niemieckich Inżynierów Kolejowych (VDEI). Przedstawicielem SITK RP w Prezydium UEEIV (członek-obszernator) jest dr inż. Andrzej Cholewa. Wybory do nowych władz UEEIV, odbyły się w 2022 r. Z ramienia SITK członkiem-obszernatorem Prezydium UEEIV pozostał Andrzej Cholewa.

Działalność gospodarcza SITK, prowadzona przez zespoły rzeczoznawców SITK przy Zarządzie Krajowym i zarządach oddziałów, obejmuje orzeczenia techniczne, ekspertyzy i opinie dotyczące transportu w różnych jego formach, programy nauczania do szkół profilowanych, wykonywane na zlecenie resortów i różnych organizacji.

W Archiwum SITK przechowywane są dokumenty o działalności Stowarzyszenia, materiały ze statutowych zjazdów delegatów, protokoły posiedzeń Zarządu, materiały konferencyjne, dokumentacja przyznanych specjalizacji zawodowych.

WYDAWNICTWA CIĄGŁE

Biuletyn Informacyjny. Warszawa 1958. Od 1990 tyt. Informator SITK. Od 2016 tyt. Biuletyn FSNT-NOT

Technika Motoryzacyjna. Warszawa 1970 R. 2, nr 6; 1990 R. 40. Ukazywał się od 1951 R. 1; organ Sekcji Samochodowych Stow. Inżynierów i Techników Mechaników Polskich, SITK oraz Pol. Komitetu do Spraw Motoryzacji Drogownictwo. Warszawa 1992 – Ukazuje się od 1945
Transport Miejski i Regionalny. Warszawa 1992. Ukazuje się od 1982
Przegląd Komunikacyjny. Warszawa 1992 – Ukazuje się od 1961
Zeszyty Naukowo-Techniczne. Kraków 1983. Wyd. Oddział w Krakowie

ŹRÓDŁA

Statut Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Komunikacji Rzeczypospolitej Polskiej. Warszawa 1946, maszyn. *Statut Stowarzyszenia Naukowo-Technicznego Inżynierów i Techników Komunikacji.* Warszawa 1958. – *Statut Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Komunikacji.* Warszawa 1963. – Toż. Warszawa 1971. – *Statut Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Komunikacji Rzeczypospolitej Polskiej.* Warszawa 2002. – *Statut Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Komunikacji Rzeczypospolitej Polskiej.* Warszawa 2018 r. – *Statut Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Komunikacji Rzeczypospolitej Polskiej.* Warszawa 2022 r.

LITERATURA

S. Rolla: *Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Komunikacji w walce o postęp techniczny w drogownictwie w r. 1946-1959.* „Drogownictwo” 1959 R. 14 nr 10 s. 284-286. Tenże: *Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Komunikacji w walce o postęp techniczny w drogownictwie w r. 1945-1965.* Tamże 1964 R. 19 nr 9 s. 230-232. E. Mierzejewski: *Jubileusz 50-lecia SITK.* „Przegląd Kolejowy Elektrotechniczny” 1973 R. 20 nr 1 s. 31-32, 3 okł. – S. Poniatowski: *Współpraca Wydawnictw Komunikacji i Łączności ze Stowarzyszeniem Inżynierów i Techników Komunikacji.* „Drogownictwo” 1974 R. 29 nr 2 s. 33-35. – Tenże: *Działalność Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Komunikacji 1945-1974.* W: *Działalność stowarzyszeń naukowo-technicznych w latach 1946-1974.* Warszawa 1976 s. 114-127. S. Poniatowski: *Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Komunikacji.* W: *Słownik polskich towarzystw naukowych.* T. 1. Wrocław 1978 s. 442-445. – *Monografia Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Komunikacji 1946-1975.* T. 1. Warszawa 1979. – *Monografia Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Komunikacji 1976-1987.* T. 2. Warszawa 1989. – *Monografia Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Komunikacji 1987-1996.* T. 3. Warszawa 1996. – M. Szeliński: *Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Komunikacji w latach 1946-1996.* „Informator SITK” 1996 Nr 2 (34) s. 1-8. – H. Komorowski: *50 lat Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Komunikacji.* „Drogownictwo” 1996 nr 6 s. 166-167. *Monografia Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Komunikacji 2018-2022*

Strona internetowa: www.sitkorp.org.pl
email: zarzad@sitkorp.org.pl

JACEK PAŚ

STOWARZYSZENIE INŻYNIERÓW I TECHNIKÓW LEŚNICTWA I DRZEWNICTWA

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1951 (Nazwa poprzednia: 1951-1960 Stowarzyszenie Naukowo-Techniczne Inżynierów i Techników Leśnictwa i Drzewnictwa). Działalność prowadzona od 1951. **Siedziba:** ul. Czackiego 3/5, 00-043 Warszawa; tel. 22 827 02 87; tel./fax. 22 826 74 58; adres e-mail: sitlid@ibles.waw.pl; strona internetowa: <https://www.sitlid.pl>. **Struktura organizacyjna:** Oddziały: Białystok, Bydgoszcz, Gdańsk, Kalisz, Katowice, Kraków, Krosno, Lublin, Łódź, Olsztyn, Ostrołęka, Poznań, Radom, Siedlce, Szczecin, Szczecin, Warszawa, Wrocław, Zielona Góra. Liczba kół 157 (1951); 370 (2023). W kadencji 2022-2026 Zarząd Główny powołał: Sekcję Leśną i Sekcję Drzewną, komisje: Historii Stowarzyszenia i ds. Współpracy z Zagranicą oraz Zespół ds. Regulaminowych. Przy Zarządzie Głównym SITLiD działa stała Rada ds. Rzeczoznawstwa. Archiwum Stowarzyszenia znajduje się w siedzibie biura ZG SITLiD w Warszawie, ul. Czackiego 3/5. **Liczba członków Stowarzyszenia** (według stanu na 31.12.2023 r.) wynosi 7349 osób, w tym 57 członków honorowych. **Honorowi Przewodniczący Stowarzyszenia:** Władysław Fabiszewski, Józef Stajniak, Piotr Paschalis-Jakubowicz. **Przewodniczący Zarządu Głównego SITLiD:** Konstanty Szczerbakow (1951-1953), Edward Kamiński (1953-1960), Bolesław Saczuk (1960-1967), Maciej Grodecki (1967-1970), Władysław Fabiszewski (1970-1976), Edmund Nowicki (1976-1985), Zbigniew Przyborski (1985-1990), Zbigniew Fuchs (1990-1994), Józef Stajniak (1994-2002), Piotr Paschalis-Jakubowicz (2002-2022), Andrzej Kundzewicz (od 2022). **Sekretarze Generalni SITLiD:** Alfred Kuczyński (1951-1952), Władysław Fabiszewski (1952-1962), Nikodem Godera (1962-1977), Stanisław Hernik (1977-1982), Andrzej Gembarzewski (1982-1986), Andrzej Nowakowski (1986-1994) i (1998-2010), Krzysztof Rudzki (1994-1998), Jerzy Grynkiewicz (2010-2014), Anna Staniszevska (od 2014).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Formalnym początkiem działalności Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Leśnictwa i Drzewnictwa był I zjazd organizacyjny, który odbył się 9 stycznia 1951 r. w Warszawie. Sytuacja gospodarcza, będąca wynikiem działań wojennych, wymagała energicznych i racjonalnych działań organizacyjnych w resorcie leśnictwa, a także rozbudowy przemysłu drzewnego o nowe dziedziny przerabiające surowiec drzewny (płyty pilśniowe i wiórowe, meblarstwo). Lata czterdzieste i pięćdziesiąte XX w. były okresem nie tylko organizowania i dostosowywania zasad gospodarki do panujących potrzeb, ale również uzupełniania i podnoszenia kwalifikacji kadry technicznej i kierowniczej Lasów Państwowych.

Żołężycielami Stowarzyszenia byli: Henryk Lesser, Władysław Fabiszewski, Eugeniusz Ilmurzyński, Stanisław Rządowski, Konstanty Szczerbakow, Jan Wolski, Cze-

ślaw Wołkowicz, Zygmunt Łukaszewicz, Alfred Kuczyński. Członkami Stowarzyszenia mogą być leśnicy, drzewiarze oraz pracownicy innych specjalności pracujący w leśnictwie i przemyśle drzewnym. SITLiD ma zasięg ogólnopolski.

Podstawowe cele sformułowane w statucie zatwierdzonym 18 maja 1990 r. to: reprezentowanie i integrowanie oraz ochrona interesów zawodowych i bytowych członków, działanie na rzecz rozwoju nauki i techniki w leśnictwie i drzewnictwie, podnoszenie kultury technicznej, kwalifikacji i etyki zawodowej członków oraz innych pracowników leśnictwa i drzewnictwa, działanie na rzecz ochrony środowiska przyrodniczego i przeciwdziałanie jego degradacji, popularyzowanie w społeczeństwie zagadnień technicznych i techniczno-ekonomicznych z zakresu leśnictwa, drzewnictwa i ochrony środowiska.

Realizacja celów statutowych następuje poprzez: zajmowanie stanowiska i wyrażanie opinii we wszystkich sprawach istotnych dla leśnictwa i drzewnictwa, kształtowanie postaw etycznych oraz obronę pozycji zawodowej i społecznej członków, organizowanie konferencji naukowo-technicznych, seminariów, sympozjów oraz porad, organizowanie konkursów, wystaw, pokazów technicznych, prowadzenie działalności wydawniczej, prowadzenie doradztwa i rzeczoznawstwa technicznego, współpracę z instytucjami, organizacjami i stowarzyszeniami naukowymi i technicznymi, krajowymi i zagranicznymi (w 1988 r. SITLiD zostało członkiem Union of European Foresters) oraz leśnym szkolnictwem zawodowym wyższym i średnim.

W ciągu prawie 75 lat działalności SITLiD zorganizowało tysiące przedsięwzięć podnoszących kwalifikacje zawodowe dla ponad kilkuset tysięcy uczestników. SITLiD prowadzi szkolenia, seminaria, konferencje naukowo-techniczne oraz działalność wydawniczą o charakterze szkoleniowym, popularyzującym leśnictwo i drzewnictwo, ochronę przyrody i środowiska przyrodniczego. Tematyka szkoleń obejmuje zagadnienia związane z: prowadzeniem gospodarki leśnej, ochroną przyrody, hodowlą i urządzeniem lasu, wykorzystaniem maszyn wielooperacyjnych przy pozyskaniu drewna, dostosowaniem gospodarki leśnej do wymogów Unii Europejskiej i in.

Konferencje i seminaria poświęcone były i nadal są m.in.: integracji leśnictwa i przemysłu drzewnego, ergonomii i ochronie pracy, mechanizacji prac leśnych, innowacyjności w polskim leśnictwie, technice i technologii w przemyśle drzewnym, gospodarce leśnej w zmieniających się warunkach klimatycznych, współpracy leśników z samorządami i organizacjami ekologicznymi.

W latach 2003-2005 SITLiD przygotowało do wdrożenia w Polsce system certyfikacji leśnictwa i łańcucha dostaw (CoC) w systemie PEFC oraz aktywnie uczestniczyło w pracach nad standardem certyfikacji FSC.

SITLiD jest członkiem Federacji Stowarzyszeń Naukowo Technicznych Naczelnej Organizacji Technicznej; ma swoich przedstawicieli we wszystkich komisjach i komitetach NOT, a także w Głównej Komisji Rewizyjnej NOT.

Od 1988 r. SITLiD jest członkiem Union of European Foresters (UEF), a przedstawiciele SITLiD aktywnie biorą udział w pracach UEF. Od 1992 r. przedstawiciele SITLiD są członkami Prezydium UEF: Jerzy Smykała (wiceprezydent UEF 1992-1995), Piotr Paschalis-Jakubowicz (wiceprezydent UEF 1995-1998, a w latach 1998-2005 prezydent

UEF), Piotr Grygier (wiceprezydent UEF 2005-2013), Tomasz Markiewicz (wiceprezydent UEF 2013-2023, a od 2023 r. prezydent UEF).

Stowarzyszenie współpracuje z Instytutem Badawczym Leśnictwa w Warszawie, wydziałami leśnymi i technologii drewna SGGW w Warszawie, Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie i Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu oraz innymi placówkami naukowymi w Polsce. SITLiD współpracuje z resortem środowiska i klimatu. Największe znaczenie ma współpraca z Państwowym Gospodarstwem Leśnym Lasy Państwowe.

WYDAWNICTWA

Działalność wydawnicza Stowarzyszenia obejmuje kilkaset publikacji, m.in.: *Przewodnik leśniczego* (Warszawa 1954, 1971, 1998), *Poradnik drzewiarza* (Warszawa 1960), *Bezpieczeństwo i higiena pracy w leśnictwie* (Warszawa 1961), *Słownik terminów z zakresu leśnictwa i drzewnictwa* (polski, angielski, francuski, niemiecki, rosyjski – Warszawa 1972), *Nasze grzyby* (Warszawa 1990), *Las – skarbiec człowieka* (Warszawa 1992), *Kto jest kim w leśnictwie* (Warszawa 1998), *Wielojęzyczny słownik terminów leśnych i drzewnych* (Warszawa 1998), *Praktyczny poradnik prawny z zakresu ochrony przyrody, leśnictwa i łowiectwa* (Warszawa 2000), *50 lat działalności Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Leśnictwa i Drzewnictwa 1951-2000* (Warszawa 2001), *Słownik Biograficzny Leśników i Drzewiarzy Polskich*, zeszyt 1 (Warszawa 2001), zeszyt 2 (Warszawa 2006), zeszyt 3 (Warszawa 2010), zeszyt 4 (Warszawa 2014), zeszyt 5 (Warszawa 2018), zeszyt 6 (Warszawa 2022), *Leksykon działaczy Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Leśnictwa i Drzewnictwa* (Warszawa 2007).

Stowarzyszenie wydawało czasopisma: „Las Polski” (1952-1991) i „Technik Drzewnictwa” (1952-1958), „Przemysł Drzewny” (1952-2014), zeszyty szkoleniowe „Postępy Techniki w Leśnictwie” (1958-2022), „Biblioteczka Leśniczego (1991-2022). Obecnie przez wydawnictwo Forester Communication wydawany jest kwartalnik „Research and Development – Przemysł Drzewny” – SITLiD posiada prawa autorskie do tego tytułu. SITLiD podejmuje działania w celu wznowienia wydawania zeszytów szkoleniowych „Postępy Techniki w Leśnictwie” i „Biblioteczka Leśniczego”.

WYDAWNICTWA CIĄGŁE

Las Polski. Warszawa 1952-1991. Ukazuje się od 1921 r.; 1952-1953 wyd. wspólnie z Centralnym Zarządem Lasów Państwowych; 1954-1955 wyd. wspólnie z Min. Leśnictwa.

Przemysł Drzewny. Warszawa 1952-2014.

Technik Drzewnictwa. Warszawa 1955-1958

Postępy Techniki Leśnictwa za Granicą. Warszawa 1958 nr 1-11; od 1967 r. (od nr 12) jako Postępy Techniki w Leśnictwie do 2022 (nr 157).

Biblioteczka Leśniczego. Warszawa 1991-2022; zeszyty 1-416.

ŹRÓDŁA

Archiwum NOT, zespół nr 14 (Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Leśnictwa i Drzewnictwa), poz. 1-213.

Statut Stowarzyszenia Naukowo-Technicznego Inżynierów i techników Leśnictwa i Drzewnictwa. Warszawa 1954.

Statut Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Leśnictwa i Drzewnictwa. Warszawa 1960. – Toż. Warszawa 1965. – Toż. Warszawa 1970. – Toż. Warszawa 1990. – Toż. Warszawa 2008. – Toż. Warszawa 2018.

LITERATURA

50 lat Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Leśnictwa i Drzewnictwa 1951-2000. Wyd. Świat. Warszawa 2001.

Fabiszewski W. 1965. Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Leśnictwa i Drzewnictwa. W: Dzieje lasów, leśnictwa i drzewnictwa w Polsce. Warszawa. s.: 532-537.

Godera N. 1978. Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Leśnictwa i Drzewnictwa. W: Słownik polskich towarzystw naukowych. Wrocław. s.: 445-447.

ANNA STANISZEWSKA

STOWARZYSZENIE INŻYNIERÓW I TECHNIKÓW MECHANIKÓW POLSKICH POLISH SOCIETY OF MECHANICAL ENGINEERS

INFORMACJE OGÓLNE

Poprzednia nazwa: 1926-39 Stowarzyszenie Inżynierów Mechaników Polskich). **Rok zał.:** 1926. **Okresy działalności:** 1926-nadal. **Siedziba i dane adresowe:** ul. Świętokrzyska 14a, 00-050 Warszawa, tel. +48 22 827-17-68, 22 826-45-55, kom. 452-426-074, www.simp.pl, e-mail: simp@simp.pl **Struktura organizacyjna:** Walny Zjazd Delegatów, Zarząd Główny, Rada, Główna Komisja Rewizyjna, Główny Sąd Koleżeński, komisje ZG, kluby, sekcje i towarzystwa naukowo-techniczne, jednostki działalności gospodarczej. 44 Oddziały, 199 Kół, 21 Sekcji/Towarzystw Naukowo-Technicznych SIMP, 13 Komisji. **Liczba członków:** 6560 członków indywidualnych, 93 członków honorowych, 67 członków wspierających. **Prezesi honorowi:** Piotr Janicki (2022-nadal). **Prezesi:** Henryk Mierzejewski (1926-29), Czesław Mikulski (1929-34), W. K. Wierzejski (1934-37), Władysław Kozłowski (1937-39), Stanisław Piotrowski (1939), Ludwik Uzarowicz (1946-48), Marian Wakalski (1948-50), Zbigniew Muszyriski (1950-52, 1961-63), Ryszard Gdulewski (1952-53), Zygmunt Keh (1953-57), Ignacy Brach (1957-61), Sobiesław Zbierski (1963-65, 1969-75), Zdzisław Nowakowski (1965-69), Aleksander Kopeć (1975-77, 1987-90), Kazimierz Oczóś (1977-80), Jan Kaczmarek (1980-87), Kazimierz Rajzer (1990-2000), Andrzej Ciszewski (2000-2014), Piotr Janicki (2014-2022), Tomasz Chmielewski (2022- nadal). **Sekretarze generalni:** Bolesław Ruśkiewicz (1926-37), Leopold Mańkowski (1937-38), Zdzisław Nowakowski (1939-46), Władysław Pachulski (1946-47), Eugeniusz Małkiewicz (1947-52), Jan Legat (1952-60), Ryszard Gdulew-

ski (1960-72), Kazimierz Wawrzyniak (1972-87), Feliks Zielnik (1987-90), Sobiesław Zbiński (1990-92), Kazimierz Rajzer (1992-94), Kazimierz Łasiewicki (1994-2019), Krzysztof Jankowski (2020-2021).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Stowarzyszenie Inżynierów Mechaników Polskich utworzone zostało w 1926 r. w wyniku uchwały II Zjazdu Mechaników Polskich (1925). Założycielami jego byli: Henryk Mierzejewski, Czesław Mikulski, Andrzej Zieliński, Edward Geisler, Zdzisław Rytel, Władysław Kozłowski, Władysław Łoziński, Waław Moszyński, Edward Ośka i wielu innych.

W okresie międzywojennym działalność SIMP skupiała się w kilku załedwie oddziałach i kołach oraz sekcjach fachowych i komisjach. Zorganizowano 13 Zjazdów Mechaników Polskich, które miały charakter dorocznych spotkań o tematyce naukowo-technicznej i były publicznym przeglądem prac i dorobku inżynierów mechaników.

SIMP prowadziło działalność szkoleniową dla inżynierów (Komisja Kursów Inżynierskich), rozwijało akcję odczytową (Komisja Odczytowa). W 1934 r. opracowano wytyczne programu motoryzacji kraju, wykonano prace normalizacyjne w zakresie stali stopowych oraz uzyskano zgodę Min. Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego na wprowadzenie nauki o spawaniu do programów średniego szkolnictwa zawodowego. Utworzona w 1936 r. Komisja do Spraw Zagranicznych SIMP nawiązała kontakty ze Stowarzyszeniami Inżynierów Mechaników we Francji i Niemczech.

W okresie okupacji SIMP nie prowadziło działalności, odbywały się tylko konspiracyjne zebrania jego członków, których tematami były sprawy szkolenia, podnoszenia kwalifikacji oraz plany rozwoju przemysłu metalowego w Polsce.

Reaktywowane po wojnie Stowarzyszenie miało za zadanie prowadzenie działalności naukowo-technicznej w dziedzinach związanych z budową i eksploatacją maszyn, aparatury i urządzeń. SIMP jest organizacją społeczną samofinansującą się, prowadzącą działalność statutową i gospodarczą. Utworzyło oddziały terenowe oraz koła działające na terenie zakładów przemysłowych, przedsiębiorstw, uczelni technicznych, a także wielu biur lub instytucji naukowo-technicznych. Od 1990 r. organem opiniodawczo-doradczym jest Rada Stowarzyszenia, składająca się z prezesa SIMP oraz prezesów oddziałów, sekcji i towarzystw naukowo-technicznych SIMP, trzy osoby desygnowane z grona członków honorowych (od 2010 r.), trzy osoby desygnowane z grona działaczy gospodarczych SIMP przez Zarząd Główny SIMP (od 2014 r. do 2018 r.). Merytoryczną działalność Stowarzyszenie realizuje głównie poprzez sekcje i towarzystwa naukowo-techniczne.

W 1960 r. w Stowarzyszeniu działało 18 sekcji przy Zarządzie Głównym. Były to następujące sekcje:

Sekcja Chłodnicza z oddziałami w Gdańsku, Krakowie, Łodzi i Warszawie,
Sekcja Eksploatacji Maszyn i Urządzeń Technicznych,
Sekcja Organizacji Przemysłu z oddziałami w Lublinie i Warszawie,
Sekcja Lotnicza,

Sekcja Maszyn Roboczych Ciężkich i Transportu Wewnętrznego z oddziałem w Bytomiu,
Sekcja Maszyn Rolniczych z oddziałami w Lublinie, Poznaniu, Włocławku i Wrocławiu,
Sekcja Maszyn Włókienniczych z siedzibą w Łodzi,
Sekcja Metrologii i Mechaniki Precyzyjnej z oddziałami w Krakowie i Poznaniu,
Sekcja Obrabiarek i Narzędzi z oddziałami w Gliwicach, Krakowie, Łodzi i Wrocławiu,
Sekcja Okrętowców z siedzibą w Gdańsku i oddziałem w Szczecinie,
Sekcja Optyki i Mechaniki Instrumentalnej,
Sekcja Poligrafów z oddziałami w Bydgoszczy, Gdańsku, Katowicach, Krakowie, Lublinie, Łodzi, Poznaniu, Szczecinie, Warszawie i Wrocławiu,
Sekcja Przemysłu Drobного z oddziałami w Gdańsku, Katowicach, Kielcach, Krakowie, Lublinie, Łodzi, Poznaniu i Warszawie,
Sekcja Przeróbki Plastycznej z oddziałami w Bytomiu, Krakowie, Lublinie, Poznaniu, Warszawie i Wrocławiu,
Sekcja Samochodowa,
Sekcja Spawalnicza z oddziałami w Gdańsku, Katowicach, Krakowie, Poznaniu, Warszawie i Wrocławiu,
Sekcja Uzbrojeniowa z oddziałami w Kielcach, Krakowie (Tarnów), Radomiu, Skarżysku-Kamiennej, Stalowej Woli, Warszawie i Wrocławiu,
Sekcja Wytrzymałościowa.

Poza tym działały trzy sekcje przy oddziałach terenowych, a mianowicie:
Sekcja Aparatury Przemysłowej przy Oddziale w Krakowie,
Sekcja Techniki Pyłowej przy Oddziale w Katowicach,
Sekcja Technologii Maszyn przy Oddziale w Warszawie.

Konsekwencją dynamicznego rozwoju liczebnego SIMP w latach 70. ubiegłego wieku był także wzrost liczby sekcji naukowo-technicznych do 27 w 1975 roku. Koordynacją ich działalności zajmowało się pięć komitetów, którym przypisano poszczególne sekcje: Inżynierii Materiałowej, Organizacji Wytwarzania i Użytkowania, Technologii Mechanicznej, Budowy i Eksploatacji oraz Budowy i Eksploatacji Maszyn Transportowych. W końcu 1980 r., kiedy SIMP dysponowało największą liczbą członków indywidualnych wynoszącą 101 510, zgrupowanych w 1914 kołach, a Stowarzyszenie miało charakter ogólnopolski, działalność prowadziła rekordowo duża liczba 32 sekcji naukowo-technicznych.

Aktualnie działają następujące Sekcje: Spawalnicza, Uszczelnień i Techniki Uszczelniania, Techniki Uzbrojenia, Poligrafów, Mechanicznych Urządzeń Zabezpieczających, Maszyn Roboczych Ciężkich i Transportu Bliskiego, Energetyczna, Maszyn i Ciągników Rolniczych, Sterowania i Napędu Hydraulicznego, Towarzystwo Okrętowców Polskich KORAB, Towarzystwo Rzeczoznawców Techniki Motoryzacyjnej i Ruchu Drogowego, Towarzystwo Rzeczoznawców Majątkowych, Polskie Towarzystwo Badań Nieniszczących i Diagnostyki Technicznej, Towarzystwo Naukowo-Techniczne Obrabiarek i Narzędzi, Towarzystwo Przetwórców Tworzyw Polimerowych, Towarzystwo Polskich Inżynierów Lotnictwa, Polskie Towarzystwo Inżynierów Motoryzacji, Towarzystwo Normalizacji i Jakości, Towarzystwo Chłodnictwa, Klimatyzacji i Pomp Ciepła, Towarzystwo Inżynierii Medycznej, Towarzystwo Modelowania Procesów Technologicznych.

Zarząd Główny SIMP powołał następujące agendy działalności gospodarczej: Zespół Ośrodków Doskonalenia Kadr (ZODOK), którego początki działalności jako wyspecjalizowanej agendy SIMP zajmującej się podnoszeniem kwalifikacji kadr inżynierjno-technicznych i techniczno-ekonomicznych sięgają 1951 r. Pierwszy ośrodek szkoleniowy powstał 6 kwietnia 1951 r. w Warszawie. Kolejne powstawały w Bydgoszczy, Krakowie, Poznaniu, Rzeszowie oraz na Śląsku. Przełomowym wydarzeniem w historii ZODOK była decyzja Prezydium Zarządu Głównego SIMP z 6 kwietnia 1970 r. zatwierdzająca nowe założenia organizacyjne działalności w zakresie doskonalenia kadr oraz akceptacja przez Zarząd Główny SIMP w tym samym roku wniosku Komisji Doskonalenia Kadr przygotowanego w porozumieniu z działającymi Ośrodkami szkoleniowymi SIMP w sprawie powołania Zespołu Ośrodków Doskonalenia Kadr SIMP-ZODOK, który do 1980 r. podlegał bezpośrednio Zarządowi Głównemu SIMP. Od 1972 r. ZODOK prowadził działalność szkoleniową na terenie całego kraju, powołując sukcesywnie kolejne Ośrodki Doskonalenia Kadr (w 1985 r. było ich 15). Organizowały one liczne kursy, narady, seminaria, sympozja, kongresy i konferencje, nie tylko o zasięgu krajowym, ale także międzynarodowym oraz studia w formie samokształcenia kierowanego.

Zespół Ośrodków Rzeczoznawstwa i Postępu Technicznego (ZORPOT). Formalny początek działalności rzeczoznawczej w ramach samodzielnej agendy Stowarzyszenia wiąże się z akceptacją w dniu 19 lutego 1958 r. przez Prezydium Zarządu Głównego SIMP regulaminu Zespołu Rzeczoznawców, który ostatecznie przyjął nazwę Zespół Rzeczoznawców Maszyn Aparatury i Urządzeń Technicznych. Głównym inicjatorem i rzecznikiem zorganizowania działalności rzeczoznawczej na forum Zarządu Głównego SIMP był ówczesny przewodniczący ZG SIMP prof. Ignacy Brach. Realizacja pierwszego zadania SIMP nakreślonego przez XXII Walny Zjazd Delegatów SIMP w Krakowie w maju 1972 r. *SIMP ekspertem w dziedzinie budowy i eksploatacji maszyn i urządzeń* wymagała wyznaczenia w Stowarzyszeniu agendy odpowiedzialnej za całokształt ww. działalności. Tą agendą było powołane z dniem 1 stycznia 1974 r. przez Zarząd Główny SIMP przedsiębiorstwo pn. Zespół Ośrodków Rzeczoznawstwa i Postępu Organizacyjno-Technologicznego ZORPOT, który w 1983 r. zmienił nazwę na Zespół Ośrodków Rzeczoznawstwa i Postępu Technicznego. ZORPOT zajmował się wdrożeniami rozwiązań organizacyjno-technologicznych, organizacją giełd postępu technicznego oraz rzeczoznawstwem technicznym i w tym czasie prowadził działalność na terenie całego kraju poprzez siedemnaście ośrodków oraz siedem Terenowych Stanowisk Pracy (TSP). Ważną datą dla Zespołu był 1982 rok, w którym Stowarzyszenie uzyskało koncesję Ministra Handlu Zagranicznego na samodzielne prowadzenie przez ZORPOT handlu zagranicznego w II obszarze płatniczym (kraje kapitalistyczne). Zmiany organizacyjne w ramach ZORPOT w okresie po 1990 r. poszły w kierunku utrzymania w strukturze SIMP kilkunastu ośrodków podlegających Zarządowi Głównemu, pozostałe zostały sprywatyzowane poprzez podpisanie z dyrektorami ośrodków umów franczyzy.

Zespół Ośrodków Kwalifikacji Jakości Wyrobów SIMPTEST z siedzibą w Katowicach został powołany przez Zarząd Główny SIMP z dniem 1 grudnia 1982 r. na podstawie decyzji ówczesnego prezesa Polskiego Komitetu Normalizacji Miar i Jakości o nadaniu Stowarzyszeniu Inżynierów i Techników Mechaników Polskich uprawnień do prowa-

dzenia prac w zakresie jakości. Zadaniem Zespołu było: prowadzenie kwalifikacji jakości wyrobów w ramach upoważnienia przyznanego przez prezesa PKNMiJ, wydawanie orzeczeń i atestów o zgodności lub niezgodności badanych wyrobów z określonymi wymaganiami technicznymi, normami, kryteriami itp., dokonywanie odbiorów technicznych wyrobów, prowadzenie doradztwa w zakresie metod badania jakości i wyrobów, organizacji kontroli jakości i normalizacji, współdziałanie z Polskim Komitetem Normalizacji, Miar i Jakości i innymi ośrodkami i instytutami w zakresie poprawy jakości, opiniowania i doskonalenia norm, warunków technicznych oraz ustalania przyczyn występujących wadliwości wyrobów.

Ze względu na duże zapotrzebowanie na usługi SIMPTTEST powołane zostały w latach 1983-1984 terenowe Ośrodki Kwalifikacji Jakości Wyrobów w: Katowicach, Wrocławiu, Lublinie, Poznaniu, Szczecinie, Krakowie i Częstochowie, które objęły swą działalnością obszar całego kraju. Zespół Ośrodków Kwalifikacji Jakości Wyrobów jako jednostka działalności gospodarczej SIMP istniał do 30 czerwca 1993 r., kiedy to uchwałą Zarządu Głównego SIMP z 27 czerwca 1993 r. został rozwiązany. Przyczyną podjęcia takiej uchwały było dokonanie prywatyzacji ww. ośrodków i podpisanie z ich dyrektorami umów franszyzy.

Oficyna Wydawnicza SIMP SIMPRESS oraz Centrum Postępu Technicznego SIMP w Rydzynie (obecnie Zamek Królewski w Rydzynie). W okresie transformacji od 1990 r. do chwili obecnej kilkadziesiąt ośrodków tych jednostek działalności gospodarczej SIMP zostało sprywatyzowanych i działa na zasadach umów franczyzowych.

SIMP organizuje rocznie ponad 20 konferencji naukowo-technicznych, w tym również o charakterze międzynarodowym, na których są omawiane zagadnienia o znaczeniu krajowym lub międzynarodowym, a dotyczące podstawowych problemów organizacyjnych, technicznych i technologicznych. Są one organizowane przez sekcje/towarzystwa lub oddziały i agendy SIMP, często przy współudziale przedstawicieli pokrewnych organizacji zagranicznych.

Narady naukowo-techniczne SIMP są imprezami o węższym zasięgu tematycznym i mają na celu omówienie zagadnień stanowiących temat niedostatecznie wyjaśniony, niedostatecznie znany w środowisku, wymagający konfrontacji stanowisk zainteresowanych fachowców i specjalistów.

Przy Zarządzie Głównym SIMP, oprócz wielu komisji, działa Komisja Kwalifikacyjna Rzeczoznawców SIMP nadająca na podstawie przewodu rzeczoznawczego tytuły rzeczoznawcy i dyplomowanego rzeczoznawcy SIMP oraz Komisja Kwalifikacyjna Wykładowców SIMP - nadająca tytuły wykładowcy SIMP. Komisje te okresowo dokonują w porozumieniu z oddziałami SIMP weryfikacji członków SIMP posiadających te uprawnienia; w ostatnich latach wydawane są również certyfikaty i legitymacje.

SIMP jest właścicielem kilkunastu nieruchomości na terenie całego kraju, z których największe to: Zamek Królewski w Rydzynie k. Leszna Wlkp., Dom Mechanika w Lublinie, V piętro budynku przy ul. Świętokrzyskiej 14a w Warszawie (siedziba Zarządu Głównego SIMP).

Do osiągnięć Stowarzyszenia należy zaliczyć odbudowę z ruin Zamku w Rydzynie, który został SIMP-owi przekazany w 1970 r. w wieczyste użytkowanie oraz ufundowanie

z własnych funduszy pomnika króla Stanisława Leszczyńskiego, usytuowanego na terenie dziedzica zamkowego w Rydzynie (odsłonięcie pomnika miało miejsce w dniu 18 października 2002 r.) Było to możliwe dzięki ofiarnej społecznej pracy członków SIMP oraz zaangażowaniu dużych środków finansowych Stowarzyszenia i wpłatom indywidualnym członków SIMP.

SIMP wydaje samodzielnie lub współuczestniczy w wydawaniu 8 czasopism naukowo-technicznych, które są organami prasowymi Zarządu Głównego lub sekcji/towarzystw naukowo-technicznych. Ponadto Stowarzyszenie jest wydawcą szeregu materiałów szkoleniowych i konferencyjnych.

Stowarzyszenie współpracuje m.in. z Ministerstwami: Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Edukacji Narodowej, Obrony Narodowej, Urzędem Dozoru Technicznego, Urzędem Regulacji Energetyki, z wieloma instytutami naukowo-technicznymi skupionymi w Sieci Badawczej ŁUKASIEWICZ oraz Polskim Lobby Przemysłowym i Związkiem Zawodowym Inżynierów i Techników, który powstał z inicjatywy SIMP. Ponadto Stowarzyszenie uczestniczy w pracach 5 światowych organizacji międzynarodowych jako ich członek (CIRP, FISITA, ICAS, IC NDT, CEMENT).

Stowarzyszenie podpisało umowę o współpracy z bankiem, zlecającym rzeczoznawcom SIMP wyceny maszyn, urządzeń technicznych i pojazdów na terenie całego kraju. Jest członkiem: Federacji Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT i Izby Gospodarczej Komponentów i Technologii.

Stowarzyszenie organizuje corocznie trzy konkursy, tj.: * Ogólnopolski Konkurs o Dyplom i Nagrodę Prezesa SIMP na najlepszą pracę dyplomową o profilu mechanicznym wykonaną i obronioną w polskiej uczelni technicznej – od 1999 r., patronat honorowy sprawuje Minister Nauki, * Ogólnopolski Konkurs o Nagrodę i Dyplom Prezesa SIMP dla absolwentów szkół prowadzących kształcenie zawodowe „Technik Absolwent Roku” – od 2004 r., pod honorowym patronatem Ministra Edukacji, * Ogólnopolski Konkurs SIMP na „Najlepsze Osiągnięcie Techniczne Roku” – od 2007 r., pod honorowym patronatem Ministerstwa Rozwoju i Technologii (do 2020 r.), Narodowego Centrum Badań i Rozwoju (od 2025 r.).

WYDAWNICTWA CIĄGŁE

Mechanik. Warszawa 1926 R. 8 -

Przegląd Mechaniczny. Warszawa 1935 r. 1 - 2001 R.

Wiadomości SIMP. Informator Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Mechaników Polskich. Warszawa 1935 R. 1 -

Technika Lotnicza. Warszawa 1938 R. I – 1993 R. 48. Od 1966 R. 21 tyt.: Technika Lotnicza i Astronautyczna; organ Sekcji Lotniczej SIMP; od 1990 R. 45 tyt.: Aero Technika Lotnicza Poligrafika. Warszawa 1948 R. 1 - Organ Sekcji Poligrafów SIMP

Przegląd Spawalnictwa. Warszawa 1949 R. 1 - Organ Sekcji Spawalniczej SIMP; kontynuacja tytułu Spawanie i Ciecie Metali ukazującego się od 1928 r.; od 2018 r. tyt. „Welding Technology Review”

Maszyny Rolnicze. Warszawa 1954 R. 1 - Od 1963 R. 10 tyt.: Maszyny i Ciągniki Rolnicze; organ Sekcji Maszyn i Ciągników Rolniczych SIMP; od 1990 tyt. Maszyny i Ciągniki Rolnicze

i Leśne; od 1992 tyt.: Przegląd Techniki Rolniczej i Leśnej, aktualny tyt. „Technika Rolnicza Ogrodnicza Leśna

Pomiary, Automatyka, Kontrola. Warszawa 1955 R. 1 – 2021 R. Organ Polskiego Stowarzyszenia Pomiarów, Automatyki i Robotyki POLSPAR oraz Sekcji Metrologii SIMP; od 2015 tyt. „Measurement Automation Monitoring”

Budownictwo Okrętowe. Gdańsk 1956 R. 1 – 1990. Organ Sekcji Okrętowców SIMP; od 1990 do 2003 tyt. „Budownictwo Okrętowe i Gospodarka Morska” wyd. SIMP; od 2003 do 2005 tyt. „Budownictwo Okrętowe” wyd. Okrętownictwo i Żegluga Sp. z o.o., której udziałowcem jest SIMP; od 2006 R. do 2012 R. tyt. „Nasze Morze” wyd. Okrętownictwo i Żegluga Sp. z o.o., której udziałowcem jest SIMP; od 2003 R. tyt. „PortalMorski.pl” wyd. Spółka TEMAT, której udziałowcem jest SIMP.

Przegląd Drobnej Wytwórczości. Warszawa 1960 R. 10 – 1979 R. 33. Ukazywał się od 1951 R. I; organ Sekcji Przemysłu Drobnoego SIMP; od 1973 R. 27 tyt.: Rynek i Usługi. Czasopismo ekonomiczno-techniczne

Inżynieria i Aparatura Chemiczna. Gliwice 1961 R. 1. Wyd. wspólnie ze Stow. Inżynierów i Techników Przemysłu Chemicznego. Organ Sekcji Inżynierii i Aparatury Chemicznej SIMP

Zagadnienia Techniki Pyłowej. Warszawa 1960-1962. Od 1963 wyd. Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Przemysłu Hutniczego

Chłodnictwo. Warszawa 1966 R. 1 – Organ Sekcji Chłodnictwa i Klimatyzacji SIMP; od 2004 R. wyd. SIGMA-NOT

Wiadomości Warsztatowe. Warszawa 1968 R. 1 – 1966 R. 29. Organ Sekcji Eksploatacji Maszyn i Urządzeń Technicznych SIMP; wyd. wspólnie ze Stow. Elektryków Polskich i Zw. Zaw. Metalowców

Tribologia. Radom 1969 R. 1 – Wyd. we współpracy z Pol. Tow. Tribologicznym i Instytutem Technologii Eksploatacji w Radomiu

Hydraulika i Pneumatyka. Wrocław 1981 R. 1 –

Czystsza Produkcja w Polsce. Warszawa 1996 R. 1 – 2025 R.

Advanced Technologies in Mechanics. Warszawa 2014 R. 1 –

Badania Nieniszczące i Diagnostyka. Szczecin 2016 R. 1 –

ŹRÓDŁA

Statut Stowarzyszenia Inżynierów Mechaników Polskich. Warszawa 1927. Toż. Warszawa 1935. – Toż. Warszawa 1939.

Statut Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Mechaników Polskich. Warszawa 1949. – Toż. Warszawa 1954. – Toż. Warszawa 1960. – Toż. Warszawa 1972. – Toż. Warszawa 2003.

Biuletyn Informacyjny SIMP, nr 223/224: *Sprawozdanie z działalności SIMP w latach 1969-1971*. Warszawa 1972.

Księga Inżynierów i Techników Mechaników Polskich obejmująca lata 1961-2010. Warszawa 2016.

LITERATURA

Cz. Mikulski: *SIMP. Dzieje i prace. 1926-1932*. Warszawa (1933). – *Księga SIMP. Pół wieku działalności mechaników polskich w przemyśle*. Oprac. zbiorowe. Red. W. Kawęcki. Warszawa 1963. – M. Socha: *Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Mechaników Polskich w XXX-leciu PRL*. „Mechanik” 1974 R. 47 nr 7 s. 382-383. – Tenże: *50 lat zorganizowanej działalności me-*

chaników polskich „Przegląd Mechaniczny” 1975 R. 34 nr 8 s. 280-284. – J. Piłatowicz: SIMP w dwudziestoleciu międzywojennym (1926-1939). Warszawa 1993. – Tenże: Henryk Mierzejewski 1881-1929. Warszawa 1996. „Wiadomości SIMP”. 2001 nr 9/10 [numer specjalny z okazji 75-lecia SIMP].

ANDRZEJ CISZEWSKI
KAZIMIERZ ŁASIEWICKI
ELŻBIETA BIAŁEK

STOWARZYSZENIE INŻYNIERÓW I TECHNIKÓW METALI NIEŻELAZNYCH

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia: 1954, (2004 SITMN, przekształcone z powołanego 20.03.1954 roku Oddziału Hutnictwa Metali Nieżelaznych SITPH); wpis do KRS 11.11.2024. **Okresy działalności:** 1954-2004 Oddział Hutnictwa Metali Nieżelaznych SITPH; 2004-nadal Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Metali Nieżelaznych. **Siedziba i dane adresowe:** Gliwice 44-100 ul. Sowińskiego 5 Tel: 32/2380560, www.sitmn.pl, sitmn@sitmn.pl. **Struktura organizacyjna:** Zjazd Delegatów (Zebranie Delegatów); Zarząd Stowarzyszenia; Komisja Rewizyjna; Klub Menedżera; Biuro Zarządu. Komitety, Zespoły, Koła SITMN. **Liczba członków honorowych:** 1 Prezes Honorowy, 2 Wiceprezesów Honorowych, 3 członków Honorowych – stan na 31.12.2025. **Liczba członków rzeczywistych:** – stan na 31.12.2025. **Liczba członków wspierających:** – 13. **Prezesi honorowi:** Józef Zbigniew Szymański – data urzędowania 1983-2009 (zm. 16.05.2021), Zbigniew Śmieszek – data urzędowania 2009-2022. **Prezesi (daty urzędowania):** Zygmunt Sojecki: 1954-1964; Marian Prażmowski: 1964-1966; Franciszek Franik: 1966-1971; Lechosław Wylon: 1971-1976; Adam Leśniak: 1976-1983; Józef Zbigniew Szymański: 1983-2009; Zbigniew Śmieszek: 2009-2022; Barbara Juszczak: 2022-nadal. **Sekretarze generalni (daty urzędowania):** Teodor Chwila: 1954-1959, 1960-1981; S. Imach: 1959-1960; W. Pilarski: 1981-1986; Wiesław Kolankowski: 1986-1987; Józef Kopijas: 1987-2002; Maria Suślik-Idczak: 2005-2009; Jolanta Łasicka: 2009-2022; Agata Pierwoła: 2022-nadal. **Skarbnicy (daty urzędowania):** Władysław Kwartnik: 1954-1955, 1958-1959, 1962-1976; E. Przeradzki: 1955-1956; Teodor Chwila: 1960-1962; Teofil Jamrozy: 1979-1982; Stanisław Straszak: 1982-1983; Bronisław Bielecki: 1983-2002; Grażyna Kniat: 2005-2009; Tadeusz Baj: 2009-2013; Jolanta Łasicka: 2013-2022; Dariusz Rutecki: 2022-nadal.

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Metali Nieżelaznych (w skrócie SITMN), jest samodzielną organizacją o charakterze naukowo-technicznym i menedżerskim, zrzeszającą na zasadzie dobrowolności inżynierów i techników wszystkich specjalności oraz zawodów pokrewnych, których działalność jest związana z przemysłem metali nieżelaznych, a także ze współpracujących z tą branżą uczelni, instytutów naukowo-badawczych, biur projektowych, jednostek handlowych i usługowych oraz innych jednostek organizacyjnych zaliczonych do tego przemysłu lub działających na jego rzecz.

Stowarzyszenie zostało zarejestrowane 30 listopada 2004r, jest kontynuatorem Oddziału Metali Nieżelaznych SITPH. Zrzesza wybitnych specjalistów, ekspertów i naukowców różnych dziedzin nauki, głównie z obszaru inżynierii produkcji i przetwórstwa metali. Nadrzędnym statutowym celem SITMN jest działanie na rzecz rozwoju poszczególnych przedsiębiorstw branży metali nieżelaznych, niezależnie od uwarunkowań i ich statusu właścicielskiego. Wypełniając statutowe cele inspiruje i wspomaga działania na rzecz konsolidacji przedsiębiorstw metali nieżelaznych oraz jednostek naukowo-badawczych i uczelni. Dbą o to, aby organizowane konferencje i spotkania były nośnikiem informacji o najnowszych dokonaniach w metalurgii i przetwórstwie metali nieżelaznych. Stwarza warunki do integracji kadry inżynieryjno-technicznej, naukowej i ekonomicznej, zatrudnionej w przedsiębiorstwach i zrzeszonej w SITMN.

Oddział Metali Nieżelaznych SITPH powołał w 1995 roku Izbę Gospodarczą Metali Nieżelaznych, która 14.10 2010 r. została połączona z Polskim Stowarzyszeniem Recyklingu Metali tworząc Izbę Gospodarczą Metali Nieżelaznych i Recyklingu.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

FSNT – NOT : 22.06.2006

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE (CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

Kwartalnik pt. „Rudy i Metale Nieżelazne” 1958-1959 (wydawnictwo Górnico-Hutnicze w Katowicach).

Czasopismo „Rudy i Metale Nieżelazne” 1990-2007 – własność SITPH, 2007-2020 – własność SITMN, wydawca Sigma NOT

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE)

Szymański Józef Zbigniew, *60 lat Stowarzyszeń Inżynierów i Techników Metali Nieżelaznych (1954–2014) w tym 10 lat Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Metali Nieżelaznych (2004–2014)*.

Ruch Stowarzyszeniowy w krajowym Hutnictwie. Praca zbiorowa. Wydawnictwo SITPH – Katowice 1992.

Zarys dziejów Hutnictwa i naukowo-technicznych Stowarzyszeń Hutniczych. Praca zbiorowa. Wydawnictwo „Śląsk”. Katowice 1972.

Rączka Eugeniusz, *SITPH w III Rzeczypospolitej 1990-2000*. Katowice: Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Przemysłu Hutniczego – Zarząd Główny, 2002.

40 lat działalności Oddziału Metali Nieżelaznych 1954-1994. Autorzy: mgr inż. Bronisław Bielecki, dr inż. Andrzej Kłyszewski, inż. Józef Kopijasz, dr inż. Adam Leśniak, inż. Stanisław Straszak, dr inż. Antoni Śliwa.

Hutnictwo w Polsce na początku XXI wieku. Katowice: Wydawca SITPH – Zarząd Główny, 2003.

MAŁGORZATA KSOLL

STOWARZYSZENIE INŻYNIERÓW I TECHNIKÓW POŻARNICTWA

POLISH ASSOCIATION OF FIRE ENGINEERS AND TECHNICIANS

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zal.: 1983. **Siedziba:** 00-050 Warszawa, ul. Świętokrzyska 14 lok. 134. **Oddziały:** 20 (2025). **Koła:** 50 (2024). Członkowie wspierający: 82 (2024). **Struktura organizacyjna:** Zebranie Delegatów Oddziałów, Zarząd Główny, Główna Komisja Rewizyjna, Główny Sąd Koleżeński, Rada Naukowo-Techniczna, Komitety Techniczne, Rada Redakcyjna Kwartalnika SITP „Ochrona Przeciwpożarowa”, Komisja Konkursowa Prac Dyplomowych Wyższych Uczelni, Izba Rzecznawców SITP i jej delegatury. **Liczba członków:** 2332 (31.12.2024). **Prezesi:** Henryk Jaworski (1983-91), Roman Kaźmierczak (1991-96), Eugeniusz Wojciech Roguski (1996-2001), Marian Skaźnik (2001-06), Bronisław Skaźnik (2006-21), Krzysztof Dąbrowski (2021-). **Sekretarze Generalni:** Marek Borowski (1983-86), Krystyna Pukacka (1986-2003), Zdzisław Kiedio (2004-16), Krzysztof Dąbrowski (2016-21), Ireneusz Kopczyński (2021-). **Członkowie honorowi:** Krzysztof Dąbrowski, Seweryn Dyja, Henryk Jaworski, Henryk Kaliciecki (zm. w 2013), Roman Kaźmierczak, Zdzisław Kiedio, Lucjan Myrda, Władysław Pilawski (zm. w 2017), Andrzej Pozierak, Zenon Praczyk (zm. w 2013), Bogdan Przysłupski, Marek Siara, Bronisław Skaźnik, Marian Skaźnik.

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Pożarnictwa (SITP) powołane zostało w 1983 r. na podstawie uchwały komitetu założycielskiego, ukonstytuowanego w dniu 6 grudnia 1982 r. W skład komitetu weszli: płk poż. mgr Leszek Sołtysiak – przewodniczący, ppłk poż. inż. Aleksander Adamski, inż. Marian Buszkiewicz, por. poż. inż. Andrzej Gałęza, płk poż. doc. dr Józef Groba, płk poż. doc. dr inż. Henryk Jaworski, płk poż. inż. Romuald Kownacki, dr Jan Lindner, mgr inż. Andrzej Orłowski, płk poż. w st. spocz. Władysław Pilawski, ppłk poż. inż. Kazimierz Rogoziński, płk poż. inż. Witold Sękowski,

por. poż. mgr inż. Bronisław Skaźnik, prof. dr hab. inż. Jacek Wiackowski, ppłk poż. inż. Andrzej Zwierzyński oraz wszyscy członkowie grupy inicjatywnej: ppor. poż. inż. Marek Borowski, ppor. poż. inż. Roman Kaźmierczak, ppor. poż. inż. Dariusz Wojnowski, kpt. poż. inż. Mirosław Zdanowski. Zadania sekretarza komitetu założycielskiego powierzono Dariuszowi Wojnowskiemu.

W dniu 6 września 1983 roku Urząd m. st. Warszawy zarejestrował Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Pożarnictwa (pod numerem 1097).

I Walny Zjazd Delegatów SITP odbył się 21 listopada 1983 r. w gmachu Naczelnej Organizacji Technicznej (NOT) przy ul. Czackiego 3/5 w Warszawie. W zjeździe uczestniczyło 105 delegatów z terenu całego kraju oraz 19 członków-założycieli. Program zjazdu obejmował m.in.: zatwierdzenie Statutu SITP, przyjęcie regulaminów organizacyjnych, podjęcie uchwały o przystąpieniu SITP do Naczelnej Organizacji Technicznej, przyjęcie znaku stowarzyszenia (autor: artysta plastyk Jarosław Jasiński), ustalenie wysokości składki członkowskiej, dokonanie wyboru władz statutowych SITP i ustalenie programu działania na pierwszą kadencję tj. lata 1983 - 1986.

W styczniu 1984 r. uchwałami Zarządu Głównego SITP zostały powołane oddziały wojewódzkie. Oddziały powstały w: Białymstoku (prezes Witalis Bonda), Bielsku Białej (prezes Stanisław Kucharczyk), Ciechanowie (prezes Henryk Murawski), Częstochowie (prezes Stefan Gawroński), Gdańsku (prezes Tadeusz Szmytke), Elblągu (prezes Zdzisław Rychert), Gorzowie (prezes Edmund Radny), Jeleniej Górze (prezes Jerzy Przybysz), Katowicach (prezes Marian Skaźnik), Kielcach (prezes Ryszard Zygałdewicz), Koninie (prezes Kazimierz Doliński), Krakowie (prezes Bogdan Rentowski), Łodzi (prezes Marek Płotica), Nowym Sączu (prezes Kazimierz Krzowski), Olsztynie (prezes Brunon Mesojed), Opolu (prezes Czesław Maszkowski), Ostrołęce (prezes Marcin Zauriski), Płocku (prezes Hilary Januszczak), Poznaniu (prezes Zenon Praczyk), Radomiu (prezes Stanisław Musiał), Rzeszowie (prezes Jan Szela), Siedlcach (prezes Leonard Radomyski), Słupsku (prezes Krzysztof Szczepanowski), Toruniu (prezes Bogdan Utrata), Warszawie (prezes Ludwik Wargocki), Włocławku (prezes Kazimierz Jaroszewski) i Zielonej Górze (prezes Jerzy Pietraszkiewicz). W roku 1985 powstały kolejne oddziały wojewódzkie w: Legnicy (prezes Józef Rudko), Lesznie (prezes Teofil Jankowski), Łomży (prezes Andrzej Zalewski), Skierniewicach (prezes Lech Moskwa), Szczecinie (prezes Bolesław Wybranowski), Tarnobrzegu (prezes Stanisław Dąbek), Wałbrzychu (prezes Wiesław Kowalski) oraz w roku 1986 – w Tarnowie (prezes Stanisław Madeja) i Bydgoszczy (prezes Michał Talar).

W dniu 26 kwietnia 1984 r. Rada Główna Naczelnej Organizacji Technicznej podjęła uchwałę o przyjęciu SITP na członka zwyczajnego federacji, co otworzyło nową kartę we wzajemnych relacjach partnerskich. Delegatami do Rady Głównej NOT zostali: Henryk Jaworski, Marek Borowski, Zbigniew Meres i Mirosław Zdanowski.

Przed II Walnym Zjazdem Delegatów SITP stan organizacyjny stowarzyszenia był następujący: 36 oddziałów, 132 koła, 3213 członków indywidualnych i 23 wspierających. Zwołanie II Walnego Zjazdu Delegatów SITP w trzecią rocznicę zjazdu założycielskiego było aktem kończącym pionierski okres działalności stowarzyszenia. Na Zjeździe przyjęto kierunki działania SITP oraz skuteczne formy i metody szerzenia wiedzy oraz postępu technicznego w ochronie przeciwpożarowej w następnych latach.

Do realizacji celów statutowych SITP służą m.in. takie kierunki działań jak: aktywność wynalazcza i racjonalizatorska, działalność rzeczoznawców SITP, organizowanie specjalistycznych seminariów i konferencji naukowo-technicznych, pozyskiwanie członków wspierających, realizacja kursów i szkoleń, a także czynne włączanie się w prace nad dokumentowaniem historii pożarnictwa oraz popularyzowaniem osób zaangażowanych historycznie i współcześnie w tworzenie postępu naukowo-technicznego w ochronie przeciwpożarowej. W ramach działań programowych zorganizowane zostały konkursy na najlepsze prace dyplomowe i naukowe z dziedziny ochrony przeciwpożarowej. O skali przedsięwzięcia świadczy fakt, że w czasie tylko jednej kadencji (2016-2021) na konkurs zgłoszono 50 prac dyplomowych (1 doktorska, 25 magisterskich, 20 inżynierskich, 3 licencjackie i 1 praca studiów podyplomowych). Wręczenie laureatom nagród i wyróżnień następuje w sposób uroczysty, z odpowiednią oprawą i udziałem znamienitych gości.

SITP przyjęło i realizuje słuszne założenia, że nie można poprzestać na raz zdobytym wykształceniu, że konieczne jest stworzenie warunków dla różnorodnych form wymiany doświadczeń, samodoskonalenia zawodowego i upowszechniania najlepszych, najnowocześniejszych rozwiązań służących do skutecznego zapobiegania pożarom, a w razie konieczności – ich zwalczania i minimalizowania skutków. Wyznaczone cele były i są osiąganе poprzez organizowane – często przy współudziale innych instytucji, m.in. komend wojewódzkich Państwowej Straży Pożarnej, szkół pożarniczych z Akademią Pożarniczą na czele i Centrum Naukowo-Badawczym Ochrony Przeciwpożarowej im. Józefa Tuliszkowskiego – Państwowym Instytutem Badawczym oraz Radami Wojewódzkimi Federacji Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT – konferencje, seminaria, warsztaty, kursy i szkolenia. Ich wysoki poziom, głównie dzięki udziałowi w nich najlepszych specjalistów z kraju i zagranicy, stwarza możliwość systematycznego podnoszenia poziomu wiedzy rzeczoznawców, projektantów i wykonawców szerokiego spektrum zabezpieczeń przeciwpożarowych.

W ramach upowszechniania wiedzy z zakresu ochrony przeciwpożarowej, SITP organizuje rocznie około 40 przedsięwzięć naukowo-technicznych o zasięgu międzynarodowym, krajowym i regionalnym, w formie konferencji, seminariów i warsztatów, w których uczestniczy w sumie ponad 4 tys. osób. W ramach działalności szkoleniowej SITP przeprowadza około 14 szkoleń i kursów specjalistycznych w roku dla ponad 600 osób. Na wyróżnienie zasługują kursy projektowania systemów sygnalizacji pożarowej i warsztaty projektowania wentylacji pożarowej.

Do przedsięwzięć wyróżniających się największą skalą i najwyższym poziomem merytorycznym zaliczyć należy imprezy cykliczne, jak choćby konferencje organizowane w Zakopanem przez Oddział Śląski i Oddział Małopolski, seminaria dotyczące rozwiązywania trudnych problemów ochrony przeciwpożarowej oraz warsztaty projektowania wentylacji pożarowej organizowane przez Oddział Stołeczny, konferencje organizowane przez Oddział Wielkopolski podczas trwania międzynarodowych targów w Poznaniu, czy też międzynarodowe konferencje dot. pożarów wewnętrznych, organizowane przez oddział w Olsztynie.

Fenomen stowarzyszenia naukowo-technicznego, jakim jest SITP polega również na tym, że ludzie oddają się pracy społecznej w dziedzinach, z którymi są związani zawodowo. By ta ich pasja nie wypaliła się koniecznym jest stałe uatrakcyjnianie form działalności stowarzyszeniowej. Służą temu imprezy integracyjne, sportowe i rekreacyjne, wyjazdy techniczne krajowe i zagraniczne oraz łączenie przyjemnego z pożytecznym, to znaczy lokalizowanie szkoleń i konferencji w atrakcyjnych miejscach. Wszystko to sprawia, że SITP to grono ludzi wartościowych, znających się i nawzajem szanujących. W każdym roku wszystkie oddziały Stowarzyszenia przeprowadzają łącznie około 36 imprez koleżeńskich, w których uczestniczy w sumie ponad 2600 osób. W integracji środowiska znaczącą rolę odegrały Bale SITP (25 edycji od 1992 do 2020 r.). Największą ogólnopolską imprezą sportowo-integracyjną były przeprowadzone Jubileuszowe X Regaty o Puchar 40-lecia Oddziału Stołecznego i Puchar Prezesa SITP, w których udział wzięły 103 osoby – członkowie i sympatycy SITP oraz strażacy Państwowej Straży Pożarnej.

SITP jest organizacją społeczną samofinansującą się, prowadzącą działalność statutową i gospodarczą.

W dniu 20 grudnia 1988 r. Minister Przemysłu udzielił zezwolenia na utworzenie Izby Rzeczoznawców SITP z siedzibą w Warszawie z możliwością tworzenia oddziałów terenowych. Decyzja ta podjęta została w uzgodnieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych i Ministrem Finansów. Izba Rzeczoznawców rozpoczęła działalność 1 stycznia 1989 r. Pierwszym dyrektorem Izby został inż. Stanisław Kudrzycki. Powstała delegatura Izby w Poznaniu, której pracami kierował Zenon Praczyk. Następne delegatury powstały w 1990 r. w Bydgoszczy, Częstochowie i Jeleniej Górze. Z chwilą przeniesienia Izby Rzeczoznawców SITP do biura Zarządu Głównego w Muzeum Techniki w 1990 r. nastąpiła pełna unia personalna biuro – izba, nad którą czuwała sekretarz generalna Krystyna Pukacka, wykonująca w tamtym czasie również obowiązki dyrektora Izby Rzeczoznawców SITP. Od dnia 1 kwietnia 2004 r. na stanowisku dyrektora Izby Rzeczoznawców SITP został zatrudniony Ryszard Małolepszy, a dyrektorami delegatur zostali: w Poznaniu – Andrzej Król i we Wrocławiu – Tadeusz Stankowicz, następnie we Wrocławiu – Halina Wójcik, a w Szczecinie – Sylwester Podwyszyński. Od 1 lutego 2021 r. na stanowisku dyrektora Izby zatrudniony był Edward Skiepmo, a od 5 września 2022 r. dyrektorem Izby Rzeczoznawców SITP jest Piotr Marcinkiewicz.

SITP nadaje uprawnienia rzeczoznawców w 16 różnych specjalnościach ochrony przeciwpożarowej. Łącznie nadano 91 uprawnień rzeczoznawców SITP. Wnioski kandydatów na rzeczoznawców są poddawane procedurze opiniotwórczej Rady Naukowo-Technicznej SITP, a sam akt ustanowienia rzeczoznawcy SITP następuje w drodze uchwały Zarządu Głównego SITP.

Na początku roku 1993 ukazał się, wydany przez Zarząd Główny SITP „Informator usług i wyrobów w ochronie przeciwpożarowej” (nakład 2000 egz.), który był wydawany do roku 2001.

Od 2002 r. wydawany jest kwartalnik SITP „Ochrona Przeciwpożarowa”, który dał możliwość prowadzenia, na znacznie szerszą skalę, działań związanych z głównymi celami statutowymi: upowszechnianiem wiedzy o technicznych zagadnieniach ochrony prze-

ciwpożarowej i ich popularyzowaniem, pogłębianiem wiedzy z zakresu bezpieczeństwa pożarowego obiektów i technicznych środków zabezpieczeń przed pożarami i wybuchami, przekazywaniem informacji o nowych przepisach, normach i zasadach wiedzy technicznej stosowanych w innych krajach, etc. W 2012 r., Stanisława Mazura na stanowisku redaktora naczelnego zastąpił Kazimierz Pokrzyk, a w 2015 roku obowiązki te przejął Andrzej Król. Od 13 grudnia 2024 r. redaktorem naczelnym jest Paweł Rochala. Sekretarzem redakcji jest Dorota Krawczak. Przewodniczącym Rady Redakcyjnej był Dariusz Ratajczak, a od 20 stycznia 2022 r. jest Piotr Tofiło. W marcu 2025 roku ukazał się 89. numer kwartalnika SITP „Ochrona Przeciwpożarowa”.

W marcu 2004 r. Zarząd Główny SITP utworzył Ośrodek Certyfikacji Usług Przeciwpożarowych SITP Sp. z o.o. w Poznaniu (od roku 2018 nosił nazwę Ośrodek Certyfikacji SITP im. Zenona Praczyka Sp. z o.o.), który posiadał status jednostki certyfikującej, z nadaną akredytacją Polskiego Centrum Akredytacji na certyfikację firm usługowych w zakresie ochrony przeciwpożarowej. OCUP równocześnie z działalnością podstawową z powodzeniem podejmował działalność naukowo-techniczną poprzez organizowanie konferencji, a także opracowywanie opinii i ekspertyz technicznych z zakresu ochrony przeciwpożarowej. Zakończenie działalności spółki nastąpiło 17 marca 2022 r.

W roku 2007 Zarząd Główny, wychodząc naprzeciw zapotrzebowaniu na wiedzę techniczną, podjął inicjatywę opracowania kolejnych własnych standardów i wytycznych projektowania. W tym celu powołał Komisję Standardów i Wytycznych Projektowania Zabezpieczeń Przeciwpożarowych, następnie przekształconą w Radę Naukowo-Techniczną SITP. Łącznie działało dziesięć komitetów technicznych, w zakresie: oświetlenia awaryjnego, systemów sygnalizacji pożarowej, ocieplenia elewacji budynków, dźwiękowych systemów ostrzegawczych, wentylacji pożarowej, ewakuacji i zabezpieczenia przeciwpożarowego obiektów energetycznych oraz instalacji fotowoltaicznych i systemów integrujących urządzenia przeciwpożarowe, weryfikacji dokumentów wprowadzających wyrób budowlany do obrotu.

Z rekomendacji Zarządu Głównego przedstawiciele SITP pracują w komisjach problemowych przy Polskim Komitecie Normalizacyjnym. Oprócz stałych członków trzech komitetów technicznych, SITP wydelegowało swoich przedstawicieli do nowego komitetu ds. usług w zakresie systemów bezpieczeństwa pożarowego i alarmowych systemów zabezpieczeń.

W szczególnych warunkach spowodowanych pandemią COVID 19, od września 2020 r. w SITP kontynuowano działalność za pomocą elektronicznego przekazu w trybie on-line, poprzez pozyskaną od NOT Informatyki profesjonalną, bezpieczną platformę internetową VIRTUAL MEETING SYSTEM. Dzięki niej możliwe było zorganizowanie na różnych szczeblach stowarzyszenia seminariów, posiedzeń, spotkań komitetów technicznych, szkoleń, a także walnych zebrań członków lub delegatów kół oddziałów SITP. W związku ze zmianami w ustawie Prawo o stowarzyszeniach, III Nadzwyczajne Zebranie Delegatów Oddziałów SITP w dniu 15 marca 2018 r. dostosowało Statut SITP do tych zmian. Tekst jednolity Statutu SITP został wpisany do Krajowego Rejestru Sądowego w dniu 25 września 2018 r.

W dniu 1 lutego 2022 r. SITP przystąpiło do Programu Certyfikacji Bezpieczeństwa Odnawialnych Źródeł Energii i Nowych Technologii (CBOiNT), który został powołany przez: Instytut Maszyn Przepływowych Polskiej Akademii Nauk (KEZO Centrum Badawcze PAN), Centrum Badawcze EKO-PARK, Polski Program Elektryfikacji Motoryzacji (PPEM) i Fundację CFBT.PL. Celem CBOiNT jest wdrażanie i monitorowanie standardów oraz dobrych praktyk wykonawczych wpływających na zwiększenie bezpieczeństwa, również bezpieczeństwa pożarowego, w przestrzeni publicznej i komercyjnej. Służy temu badanie i rozwijanie metod zabezpieczenia przeciwpożarowego instalacji OZE i magazynów energii, rekomendowanie technologii i dobrych praktyk dla różnych podmiotów – np. w kwestii technik i metod gaszenia oraz bezpieczeństwa pożarowego dla jednostek straży pożarnej.

Na bazie porozumienia podpisanego w grudniu 2024 roku o współpracy partnerskiej pomiędzy Stowarzyszeniem Inżynierów i Techników Pożarnictwa, Centrum Naukowo-Badawczym im. Józefa Tuliszkowskiego – Państwowym Instytutem Badawczym, Stowarzyszeniem Polska Izba Magazynowania Energii i Elektromobilności i Polskim Stowarzyszeniem Magazynowania Energii, rozpoczęto intensywne prace mające na celu przygotowanie i wydanie wspólnego opracowania pt. „Wytyczne w zakresie warunków ochrony przeciwpożarowej magazynów energii”.

Rada Krajowa Federacji Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych Naczelnej Organizacji Technicznej wybrała na Przewodniczącego Prezydium RK FSNT-NOT Krzysztofa Dąbrowskiego Prezesa SITP, który prowadził posiedzenia w 2024 roku.

Przedstawiciele SITP weszli w skład Zespołu doradczego do spraw przepisów techniczno-budowlanych dla budynków, powołanego przez Ministra Rozwoju i Technologii.

W 2025 r. SITP rozpoczęło realizację umowy o partnerstwie na rzecz realizacji projektu pn. „Utworzenie i funkcjonowanie Branżowego Centrum Umiejętności w dziedzinie pożarnictwa przy Centralnej Szkole Państwowej Straży Pożarnej w Częstochowie” oraz umowy ze Szkołą Aspirantów PSP w Krakowie o współpracy w celu realizacji przedsięwzięcia pod nazwą „Branżowe Centrum Umiejętności w Krakowie w dziedzinie Pożarnictwa”. Obydwie umowy realizowane są w ramach Krajowego Planu Odbudowy.

Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Pożarnictwa zostało zaproszone do uczestnictwa w organizacji IV Międzynarodowej Konferencji Naukowej CNBOP-PIB pt. „Bezpieczeństwo Nowych Technologii”, poprzez udział SITP w Komitecie Naukowym i wystąpienie w roli współorganizatora instytucjonalnego.

SITP współpracuje efektywnie z tradycyjnymi partnerami SITP: Państwową Strażą Pożarną, Federacją Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT oraz z organizacjami działającymi na rzecz ochrony przeciwpożarowej, m.in. z Ogólnopolskim Stowarzyszeniem Producentów Zabezpieczeń Przeciwpożarowych i Sprzętu Ratowniczego.

Zarząd Główny SITP powołał we wrześniu 2024 r. Lubelski Oddział SITP z siedzibą w Lublinie oraz w marcu 2025 r. Oddział SITP w Radomiu.

W 2025 r. liczba członków SITP wynosi 2332, zrzeszonych w 20 oddziałach i 50 kołach oraz 36 członków zbiorowych udzielających wsparcia niejednokrotnie kilku oddziałom i Zarządowi Głównemu SITP, w łącznej liczbie 82 wsparć.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

13 czerwca 2006 r. w Tokio zostało podpisane przez prezesa SITP Mariana Skaźnika porozumienie z prezesem Davidem Chartersem o współpracy z czołową organizacją inżynierów ochrony przeciwpożarowej Institution of Fire Engineers (IFE) – mającą swoją siedzibę w Wielkiej Brytanii, a oddziały w dwudziestu krajach na świecie. W efekcie tego porozumienia, z inicjatywy SITP, 26 października tego roku został podpisany przez komendanta-rektora Szkoły Głównej Służby Pożarniczej i Zrzeszenie Inżynierów Pożarnictwa IFE list intencyjny dotyczący zacieśnienia współpracy poprzez wymianę studentów, pracowników naukowych, literatury, udział w konferencjach, sympozjach.

W maju 2018 r. SITP zostało pełnoprawnym członkiem Confederation of Fire Protection Associations Europe (CFPA), która zrzesza organizacje ochrony przeciwpożarowej z 18 krajów europejskich. SITP było jedynym reprezentantem Polski, działając w strukturach CFPA do lutego 2024 r.

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE

SITP jest wydawcą publikacji fachowych, materiałów szkoleniowych i konferencyjnych, stanowiących wiedzę techniczną w zakresie ochrony przeciwpożarowej. Na przestrzeni czterdziestu lat powstało wiele różnorodnych publikacji, wydawanych przez Zarząd Główny SITP, Izbę Rzeczoznawców, Ośrodek Certyfikacji Usług Przeciwpożarowych i oddziały SITP w całej Polsce. Do wybranych publikacji należą:

Wytyczne projektowania oświetlenia awaryjnego SITP WP-01:2006. Wydawca: SITP, Warszawa 2006, format B4, nakład 2000 egz., ss. 65.

Ocena zagrożenia wybuchem. Opracowanie dokumentu zabezpieczenia stanowisk pracy przed wybuchem zgodnie z dyrektywami ATEX. Wydawca: OCUP SITP w Poznaniu i Oddział Wielkopolski SITP, maj 2007, format B5, nakład 500 egz., ss. 151.

Badanie przyczyn powstawania pożarów. Wydawca: SA PSP w Poznaniu, Izba Rzeczoznawców SITP Delegatura Poznań, CNBOP, Poznań 2007, format B5, nakład 750 egz., ss. 364.

Bezpieczeństwo pożarowe hoteli i innych budynków zamieszkania zbiorowego. Wydawca: SA PSP w Krakowie, Oddział Małopolski SITP, KW PSP w Krakowie, październik 2008, format A4, nakład 300 egz., ss. 100.

System bezpieczeństwa w zakładach dużego (zwiększonego) ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej. Wydawca: Oddział Dolnośląski SITP, wrzesień 2008 r., format A4, nakład 250 egz.

Ochrona przeciwpożarowa w budownictwie. Wydawca: SA PSP w Krakowie, Oddział Małopolski SITP, KW PSP w Krakowie, październik 2010, format A4, nakład 300 egz., ss. 124.

Wytyczne projektowania instalacji sygnalizacji pożarowej SITP WP – 02:2010. Wydawca: SITP, Warszawa 2011, format A4, nakład 1000 egz., ss. 113.

Ochrona przeciwpożarowa w budownictwie. Wydawca: Oddział Małopolski SITP, październik 2011, format A4, nakład 300 egz., ss. 100; październik 2012, format A4, nakład 300 egz., ss. 108; październik 2013, format A4, nakład 300 egz., ss. 104; październik 2014 r., format A4, nakład 300 egz., ss. 152; październik 2015, format A4, nakład 300 egz., ss. 140; październik 2016, format A4, nakład 300 egz., ss. 152; październik 2017, format A4, nakład 300 egz., ss. 136; październik 2018, ISBN 978-83-931439-8-6, format A4, nakład 300 egz., ss. 125; październik 2019, ISBN 978-83-931439-9-3, format A4, nakład: 300 egz., ss. 125; październik 2021, ISBN 978-83-963127-0-9, format A4, nakład: 400 egz., ss. 103; październik 2022, ISBN 978-83-963127-2-3, format A4, nakład: 400 egz., ss. 59.

Bezpieczeństwo pożarowe budynków. Wydawca: Oddział Świętokrzyski SITP, KW PSP w Kielcach, kwiecień 2013, format B5, nakład 250 egz., ss. 76.

Ocena zagrożenia wybuchem. ATEX w praktyce eksploatacyjnej obiektów przemysłowych cz. II. Wydawca: Izba Rzecznawców SITP Delegatura Poznań, czerwiec 2016, format B5, nakład 500 egz., ss. 150.

Skuteczna ochrona przeciwpożarowa mniejsze straty dla ludzi i środowiska. Wydawca: Izba Rzecznawców SITP Delegatura Poznań, kwiecień 2016, format B5, nakład 500 egz., ss. 321.

Wytyczne projektowania SITP WP-03:2018 Ocieplenia elewacji budynków z uwagi na bezpieczeństwo pożarowe. Wydawca: SITP, Warszawa 2018, ISBN 978-83-925652-2-2, format A4, nakład 3000 egz., ss. 38.

Wytyczne SITP WP-01:2020 Oświetlenie awaryjne. Wytyczne planowania, projektowania, instalowania, odbioru, eksploatacji i konserwacji. Wydawca: SITP, Warszawa 2020, ISBN 978-83-925652-3-9, format A4, nakład 1000 egz., ss. 68.

Wytyczne SITP WP-04:2021 / Wytyczne CNBOP-PIB W-0004:2021. Wytyczne Projektowania, Instalowania, Uruchamiania, Obsługi i Konserwacji Dźwiękowych Systemów Ostrzegawczych. Wydawca: CNBOP-PIB, Józefów 2021, ISBN 978-83-948534-95, format A4, nakład 500 egz., ss. 266.

Wytyczne SITP WP-02:2021 Instalacje Sygnalizacji Pożarowej. Projektowanie. Wydawca: SITP, Warszawa 2021, ISBN 978-83-925652-4-6, format A4, nakład 1000 egz., ss. 150.

Poradnik Eksperta. Weryfikacja dokumentów wprowadzających wyrób budowlany do obrotu. Bezpieczeństwo pożarowe. Wydawca: SITP, Warszawa 2022, ISBN 978-83-925652-5-3, format A4, 1000 egz., ss. 208.

Zagrożenia dla ludzi i środowiska w gospodarowaniu odpadami. Zapobieganie pożarom przy wytwarzaniu, przetwarzaniu i magazynowaniu odpadów. Wydawca: Oddział Wielkopolski SITP, Poznań 2022, ISBN 978-83-67372-60-2, format B5, 300 egz., ss. 224.

40 lat Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Pożarnictwa 1983-2023. Wydawca: SITP, Warszawa 2023, ISBN 978-83-925652-6-0, format A4, 600 egz., ss. 264.

Wytyczne SITP WP-05:2024 / Wytyczne CNBOP-PIB W-0007:2024 „Wytyczne Projektowania, Instalowania, Uruchamiania, Obsługi i Konserwacji Systemów Integrujących Urządzenia Przeciwpowozarowe”. Wydanie 2 rozszerzone. Wydawca: CNBOP-PIB, Józefów 2024, ISBN 978-83-971388-0-3, format A4, nakład 800 egz., ss. 170.

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE

SITP jest wydawcą kwartalnika „Ochrona Przeciwpowozarowa” ukazującego się od 2002 r. Razem do marca 2025 r. wydano 89 numerów czasopisma, głównie w prenumeracie oraz poprzez sklep internetowy w wersji elektronicznej. Wydawca: Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Pożarnictwa. Rodzaj publikacji: Kwartalnik, format A4, ISSN 1644-6038, indeks 10906. Nakład: 1400 egz. Liczba stron: 48 w poszczególnych numerach.

ŹRÓDŁA

Statut Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Pożarnictwa. Warszawa 2018.

LITERATURA

40 lat Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Pożarnictwa 1983-2023. Praca zbiorowa pod redakcją Jerzego Gutkowskiego. Zespół współpracujący: Krzysztof Dąbrowski, Dariusz Wojnowski. Wydawca: SITP, Warszawa 2023.

Strona internetowa: [https:// sitp.org.pl/](https://sitp.org.pl/)
e-mail: zgsitp@sitp.org.pl

KRZYSZTOF DĄBROWSKI

STOWARZYSZENIE INŻYNIERÓW I TECHNIKÓW
PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO (SITPChem)
POLISH ASSOCIATION OF CHEMICAL ENGINEERS

INFORMACJE OGÓLNE

Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Przemysłu Chemicznego SITPChem działa w Polsce od roku 1927. **Siedziba:** ul. Tadeusza Czackiego 3/5, 00-043 Warszawa (budynek FSNT NOT, p. 300), e-mail: sekretariat@sitpchem.org.pl. SITPChem jest pozarządową organizacją twórczą o charakterze naukowo-technicznym działającą na rzecz użyteczności społecznej i pożytku publicznego. Jest dobrowolnym zrzeszeniem inżynierów i techników związanych zawodowo z przemysłem chemicznym, naukami chemicznymi oraz innymi naukami technicznymi. Kluczowe kierunki działalności obejmują: uczestnictwo w rozwoju gospodarki, innowacyjność, kreatywność, współpracę, rozwijanie i wykorzystywanie wiedzy oraz umiejętności zawodowych członków. Misją SITPChem jest propagowanie oraz upowszechnianie wiedzy inżynierskiej i patriotyzmu gospodarczego, z dbałością o wzajemną jedność interesów inżynierów i techników i przemysłu chemicznego. Istotą działalności jest aktywność Oddziałów oraz Kół Stowarzyszenia. **Władze naczelne SITPChem:** Walny Zjazd SITPChem; Zarząd Główny; Główna Komisja Rewizyjna; Główny Sąd Koleżeński. **Prezesi:** prof. dr hab. inż. Jacek Kijeński (2002-2018); mgr inż. Jerzy Klimczak (2018-2026). **Sekretarz Generalny:** dr Wiesław Werbliński (2002-2006); mgr inż. Anna Czumak-Bieniecka (2006-2014); mgr inż. Jerzy Kropiwnicki (2014-2018), mgr inż. Stanisław Oczkiewicz (2018-2026).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Kontynuując dokumentację działalności społecznego ruchu naukowego, w tym stowarzyszeń naukowo-technicznych, zakończoną w 2002 w tomie I Słownika Polskich Towarzystw Naukowych, prezentujemy działalność Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Przemysłu Chemicznego (SITPChem) w okresie 2002-2024.

Główne obszary i formy działalności SITPChem, obejmują:

Specjalistyczne Komisje i Sekcje SITPChem

Organizację kongresów, konferencji, o zasięgu krajowym i międzynarodowym

Opracowanie programów kształcenia dla szkół średnich

Udział w organizacji Branżowych Centrów Umiejętności

Wydawanie czasopism naukowo-technicznych

Wykłady i publikacje o tematyce naukowo-technicznej

Szkolenia i egzaminy z zakresu podnoszenia kwalifikacji zawodowych,

Współpracę z uczelniami, instytutami, szkołami średnimi i podstawowymi

Współpracę z przemysłem chemicznym

Prace w ramach FSNT-NOT, w tym: Komitety, Komisje, wydarzenia naukowe, współpracę z krajowymi stowarzyszeniami członkowskimi i zagranicznymi

Współpracę z organizacjami branżowymi i samorządowymi

Współpracę międzynarodową, w tym członkostwo w federacjach: FATIPEC (www.fatipec.com) – od roku 1992 oraz EFCE (<https://efce.info/>).

SITPChem jest właścicielem 3 wydawanych czasopism naukowo-technicznych: „Przemysł Chemiczny”, „Ochrona przed Korozją”, „Chemik Nauka-Technika-Rynek” oraz 20-tomowej publikacji pt. „Karty z historii polskiego przemysłu chemicznego”.

W okresie od roku 2018 zrealizowano szereg merytorycznych projektów. Należą do nich: opracowania Sektorowej Ramy Kwalifikacji dla Sektora przemysłu chemicznego w Polsce (SRKChem) oraz projekt dotyczący realizacji zamówienia dla Instytutu Badań Edukacyjnych projektów związanych z opracowaniem kilkudziesięciu programów i kursów dla szkolnictwa branżowego (Kursy Umiejętności Zawodowych – KKZ (2020 r.), szkolenia Kursy Umiejętności Zawodowych – KUZ, kursy Dodatkowe Umiejętności Zawodowe – DUZ (2021-2022 r.), oraz opracowanie 10 nowych kwalifikacji zawodowych, w rezultacie zgłoszonych do Zintegrowanego Rejestru Kwalifikacji (ZRK).

Od roku 2023 organizowana jest coroczna ogólnopolska konferencja naukowo-techniczna „Przemysł Chemiczny”, która jest ważnym obszarem spotkań nauki z biznesem, okazją do dyskusji i prezentowania przez naukowców rozwiązań innowacyjnych. W trakcie konferencji wręczany jest tytuł „Inżynier Przemysłu” wraz ze statuetką prof. Ignacego Mościckiego jako prestiżowe wyróżnienie za wybitne osiągnięcia z zakresu przedsiębiorczości i innowacyjności, dorobku zawodowego i jego znaczenia dla rozwoju przemysłu chemicznego oraz funkcjonowania w gospodarce wolnorynkowej.

SITPChem realizuje zadania w ramach konkursu „Utworzenie i wsparcie funkcjonowania 120 branżowych centrów umiejętności (BCU), realizujących koncepcję centrów doskonałości zawodowej”. SITPChem uczestniczy w organizacji BCU w Policach i w Płocku. Nadzoruje realizację tematów szkoleniowych dla branży petrochemicznej, w tym recenzje opracowań.

SITPChem było organizatorem międzynarodowego kongresu ETCC2022 – European Technical Coatings Congress, w dniach 12-14 lipca 2022 r. w Krakowie. Prezentacje w trakcie kongresu dotyczyły najnowszych osiągnięć naukowych i technicznych w zakresie farb i lakierów, klejów i materiałów budowlanych. Wygłoszono 108 referatów w 5 równoległych sesjach oraz 3 referaty plenarne, zaprezentowano 60 posterów tematycz-

nych. Udział w kongresie wzięły 354 osoby z 26 krajów całego świata (w tym z USA, Iranu, Chin, Brazylii, Indii). Ten prestiżowy kongres organizowany jest od 70 lat w różnych krajach europejskich. W 2022 r. odbył się po raz pierwszy w Polsce.

W ramach działalności szkoleniowo-edukacyjnej SITPChem realizuje sesje wykładów „Przyjazna Nauka” prowadzonych nieprzerwanie w trybie zdalnym od roku 2020, w czerwcu 2025 zaprezentowany został setny wykład. Wykłady popularyzujące naukę wygłaszane są przez naukowców z uczelni wyższych (uniwersytety, politechniki), instytutów nb. oraz specjalistów praktyków. Ich tematyka obejmuje zagadnienia z zakresu chemii, fizyki, biologii, ochrony środowiska, a także zagadnienia: transformacje energetyczne, sztuczna inteligencja, nauki o ziemi, astronomia, architektura, medycyna, kosmetologia, komunikacja międzyludzka, socjologia, finanse, turystyka specjalna, rehabilitacja. W tym programie uczestniczyliśmy w międzynarodowym sympozjum „Paints and Coatings Visions” organizowanym wspólnie z Federacją FATIPEC.

SITPChem, jest partnerem organizacyjnym dwusemestralnych studiów podyplomowych w Wydziale Inżynierii i Technologii Chemicznej Politechniki Krakowskiej prowadzonych regularnie od roku 2015. Program studiów wypełnia „niszę” wiedzy w zakresie farb i lakierów, gdyż w Polsce brak jakichkolwiek specjalizacji w szkołach średnich lub uczelniach w tym zakresie.

SITPChem realizuje coroczne edycje ogólnopolskiego konkursu na najlepszą pracę dyplomową z obszaru chemii.

Corocznie organizowany jest cykl ogólnopolskich konferencji: „Ochrona Środowiska”, „Trendy ekorozwoju w przemyśle chemicznym”, „Antykorozja”, „Krystalizacja”, w których biorą udział naukowcy z uczelni i instytutów badawczych a także specjaliści z przemysłu. Referaty i relacje z tych konferencji publikowane są we czasopismach SITPChem. Wysoko oceniane są imprezy dedykowane młodzieży szkolnej realizowane w oddziałach SITPChem w Cieszynie, Gliwicach, Kędzierzynie-Koźlu, Puławach i Tarnowie.

SITPChem na bieżąco współpracuje z Polską Izbą Przemysłu Chemicznego PIPC, uczestnicząc w pracach Komisji Badań i Innowacji oraz Komisji Bezpieczeństwa i Techniki. Aktywnie uczestniczymy także w pracach Komitetów i Komisji FSNT-NOT.

Od roku 1992 nieprzerwanie SITPChem aktywnie działa na arenie międzynarodowej, w tym głównie w ramach Europejskiej Federacji Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych Farb FATIPEC – (*Federation of Associations of Technicians for Industry of Paints in European Countries*) z siedzibą w Paryżu. Członkami FATIPEC są stowarzyszenia naukowo-techniczne z 13 krajów europejskich, posiadające w swoich zakresach merytorycznych badania i technologie farb, lakierów, klejów, materiałów budowlanych i innych. Byliśmy współorganizatorami kongresu ETCC2022 w Krakowie i Kongresu FATIPEC w Budapeszcie w roku 2006. Na bieżąco pracujemy we władzach tej organizacji. FATIPEC jest członkiem globalnej federacji CSI – Coatings Societies International, w skład której wchodzi także stowarzyszenia z USA, Japonii, Australii, Wielkiej Brytanii, Skandynawii i Nowej Zelandii. Uczestniczymy aktywnie w pracach tej organizacji.

SITPChem jest także członkiem międzynarodowej organizacji EFCE – Europejska Federacja Inżynierii Chemicznej.

W ostatnich pięciu kadencjach zrealizowany został szereg ważnych projektów. Wspólnie z PTChem organizowano 3 zjazdy naukowe w latach 2003-2005. Współorganizowano konferencję: „Dydaktyka na kierunku Technologia Chemiczna” poświęconą programowi nauczania technologii chemicznej w szkołach wyższych. Bardzo dobrze układała się współpraca SITPChem-PIPC; wspólnie organizowano konferencje „Szanse i możliwości branży chemicznej w UE” oraz kolejne edycje konferencji „Trendy Ekorozwoju w przemyśle chemicznym”. Zrealizowano kolejne edycje seminariów SITPChem „Kierunki restrukturyzacji przemysłu chemicznego”. Powstała pierwsza strona internetowa SITPChem oraz uruchomiono komunikację elektroniczną.

SITPChem było wielokrotnie adresatem przeprowadzenia konsultacji/wyrażenia opinii we współpracy z Ministerstwem Gospodarki i Nauki; przygotowywało opinie dotyczące nowych aktów prawnych zarówno w zakresie działalności przemysłowej, jak i nauki oraz kształcenia inżynierów.

SITPChem podjęło w 2010 roku realizację projektu Słoneczna Chemia – inicjatywy Rady Programowej miesięcznika CHEMIK i ZG SITPChem – programu służącemu zmianie świadomości społecznej w odniesieniu do chemii. Wpisało się to w inicjatywę ONZ i IUPAC – 2011 Światowy Rok Chemii i Rok Marii Skłodowskiej-Curie. SITPChem współdziałało z Komitetem Chemii PAN, odpowiedzialnym w Polsce za te obchody, i to partnerstwo dawało nadzieję na szerszą współpracę wielu środowisk chemików, naukowców i inżynierów w chemii – nauce o nieograniczonych możliwościach i przemyśle o ogromnym potencjale, niezbędnym w nowoczesnej gospodarce i współczesnej cywilizacji.

SITPChem aktywnie uczestniczyło w obchodach 2011 – Światowego Roku Chemii, przede wszystkim poprzez prezentację Projektu Słoneczna Chemia. Zespół kwartalnika *CHEMIKlight* – suplementu do miesięcznika CHEMIK – prezentował dorobek Projektu Słoneczna Chemia w szkołach i na konferencjach. W okresie 2010-2013 ukazało się 12 wydań *CHEMIKlight* (razem 248 stron), a w nich 163 publikacje 66 autorów; wydania trafiały do wszystkich prenumeratorów miesięcznika CHEMIK oraz do 160 szkół w całej Polsce. Wszystkie działania SITPChem w ramach IYC'2011 stanowiły wielką promocję Stowarzyszenia.

Sporo miejsca poświęcono szkolnictwu, w tym możliwościom rewitalizacji zawodowego szkolnictwa średniego, wielokrotnie we wszystkich Oddziałach zachęcano do wspierania akcji odtwarzania zawodowego szkolnictwa średniego. W odniesieniu do kształcenia inżynierów, SITPChem sformułowało i prezentowało projekt podczas VI i VII Kongresu Technologii Chemicznej w Warszawie i w Krakowie, zwracając uwagę na niezbędne polepszenie wykształcenia ogólnego; zwiększenie godzin nauczania matematyki, chemii fizycznej i technologii chemicznej. W swoim stanowisku SITPChem alarmowało, że realizacja programów studiów nie zapewnia obecnie uzyskania wykształcenia adekwatnego do otrzymywanego tytułu zawodowego inżyniera chemika. SITPChem podjęło też działania promujące i wspierające stworzenie w Polsce ogólnokrajowego systemu odzysku energetycznego i recyklingu odpadów komunalnych, z uwzględnieniem tworzyw polimerowych, m. in. poprzez organizację konferencji na ten temat podczas Jubileuszu 85-lecia Stowarzyszenia.

Niezmienne ważny i aktualny był nacisk SITPChem na poziom kształcenia inżynierów, źle oceniano dwustopniowość studiów inżynierskich i stale zmniejszającą się liczbę godzin przeznaczanych na naukę technologii i inżynierii chemicznej. Nie znalazło jednak „siły przebicia”; i o ile na poziomie gimnazjum projekty zajęć technicznych znakomicie się sprawdziły, o tyle w sprawie kształcenia inżynierów SITPChem nie odniosło znaczącego sukcesu. Konsekwentnie też starano się wpłynąć na administrację państwową w kwestii polityki klimatycznej; podczas dorocznych seminariów „Przemysł Chemiczny – wyzwania i bariery” prezentowano argumenty w wykładach i dyskusji.

Wobec narastających trudności finansowych, ZG SITPChem podjął decyzję o likwidacji Zakładu Wydawniczego CHEMPRESS i zawieszeniu wydawania miesięcznika CHEMIK. 27 listopada 2017 roku odbył się Nadzwyczajny Walny Zjazd SITPChem (dla zatwierdzenia zmian w statucie SITPChem), a po nim w budynku NOT w Warszawie – Jubileusz 90-lecia Stowarzyszenia.

W kadencji 2002-2006 podejmowane były działania na rzecz wzajemnego otwarcia ośrodków nauki akademickiej, badań stosowanych i przemysłu. SITPChem uczestniczyło w przygotowaniu i obradach IV KTCh w Łodzi; SITPChem O/Puławy wspólnie z Wydziałem Chemii UMCS przygotowały XLVI Zjazd Naukowy PTChem (2003); XLVII (2004) we Wrocławiu i XLVIII Zjazd PTChem-SITPChem (2005) w Poznaniu. SITPChem aktywnie współpracowało z prof. Kazimierzem Kałuckim w przygotowaniu i obradach konferencji „Dydaktyka na kierunki Technologia Chemiczna” poświęconej programowo nauczania technologii chemicznej w szkołach wyższych.

Podczas całej kadencji trwały prace nad ukierunkowaniem funkcjonowania Stowarzyszenia jako korporacji kreującej lobbing na rzecz rozwoju przemysłu chemicznego i wzrostu znaczenia społecznego i gospodarczego kadry inżynieryjno-technicznej. W tym okresie SITPChem szeroko lobbowało na rzecz rozwoju i restrukturyzacji krajowego przemysłu chemicznego, zarówno wśród władz centralnych (prace w Zespole Trójstronnym, petycje do władz centralnych, publikacje, seminaria i konferencje), w kontaktach z władzami terenowymi i zarządami licznych firm chemicznych. Czas kadencji 2002-2006 to przygotowywanie akcesji Polski do Unii Europejskiej. Podczas konferencji i sympozjów SITPChem podejmowano tę tematykę i formułowano stanowiska całej branży; szczególnie aktywni byli Koledzy z Puław, Tarnowa, Gliwic w zakresie m.in. Dyrektywy IPPC, EC Fertilizer czy projektu systemu REACH.

W tym okresie bardzo dobrze układała się współpraca SITPChem – PIPC; wspólnie organizowano dwie konferencje „Szanse i możliwości branży chemicznej w UE” oraz kolejne edycje konferencji Trendy Ekorozwoju w przemyśle chemicznym”, której pomysłodawcą i twórcą był kol. Ryszard Ścigała. SITPChem i PIPC współpracowały w Technicznych Grupach Roboczych ds. Przemysłu Chemicznego i prowadziły eksperckie działania w ramach projektu REACH. PIPC współpracowała w kolejnych edycjach seminariów SITPChem „Kierunki restrukturyzacji przemysłu chemicznego” (bogata dokumentacja tych działań w wydaniach czasopisma CHEMIK z tego okresu).

W kadencji 2002-2006 podjęto decyzję i rozpoczęto prace nad dokumentowaniem historii polskiego przemysłu chemicznego po roku 1980, która miałaby stanowić XX tom tego wydawnictwa. W tym okresie powstała pierwsza strona internetowa SITPChem oraz uruchomiono komunikację elektroniczną.

W kadencji 2002-2006 w SITPChem pracowało 6 Komisji SITPChem: Regulaminowo-Statutowa, Nagród i Odznaczeń; ds. Specjalizacji Zawodowej Inżynierów i Techników; Kwalifikacyjno-Weryfikacyjna na tytuł Rzeczoznawcy SITPChem; ds. Historii Polskiego Przemysłu Chemicznego i Prawodawstwa Chemicznego.

W kadencji 2002-2006 w SITPChem pracowało 5 Sekcji SITPChem: Ochrony Środowiska; Ochrony przed Korozją; Edukacyjna; Węglowa i Wytrobów Lakierowych.

Z kolei w kadencji 2006-2010 opracowano treść Misji SITPChem (Misją SITPChem jest propagowanie i upowszechnianie wiedzy inżynierskiej oraz patriotyzmu gospodarczego, z dbałością o wspólnotę interesów inżynierów i techników i przemysłu chemicznego), która jest nadrzędnym przesłaniem w każdej działalności członków SITPChem, także poza strukturami organizacji.

Kadencja obejmuje okres dynamicznych zmian społecznych, gospodarczych i organizacyjnych w Polsce. Restrukturyzacja wielu sektorów gospodarki sprawiła, że niektóre firmy chemiczne straciły na znaczeniu, inne mają nowych właścicieli. Działalność Zarządu Głównego skupiała się na wypracowywaniu dla SITPChem pozycji doradcy; taka szansa związana była z przekonaniem o zbiorowej mądrości Stowarzyszenia i dążeniem do unikania niedobrych dla całej gospodarki konsekwencji osłabiania polskiego przemysłu chemicznego. Tak rozumieliśmy patriotyzm gospodarczy. Chcąc zachować i zadbać o naszą własną – polską – ścieżkę rozwoju, propagowaliśmy powiązanie podstawowej dziedziny polskiej gospodarki, a więc rolnictwa, z pozyskiwaniem nowych surowców dla przemysłu chemicznego i przemysłu materiałów pędnych. Poprzez konferencje, wykłady, artykuły na łamach prasy chemicznej, panele dyskusyjne, spotkania propagowaliśmy niezbędność zastępowania źródeł mineralnych, które się wyczerpują, nowymi rozwiązaniami – z jednej strony, i konieczność stworzenia siły napędowej rolnictwa – z drugiej. W takim działaniu zawiera się patriotyzm gospodarczy: polska ścieżka rozwoju, ale zawsze w strukturach UE. SITPChem było wielokrotnie adresatem do przeprowadzenia konsultacji/wyrażenia opinii we współpracy z Ministerstwem Gospodarki i Nauki; wielokrotnie SITPChem przygotowywało opinie dotyczące nowych aktów prawnych zarówno w zakresie działalności przemysłowej jak i nauki oraz kształcenia inżynierów.

27 listopada 2007 r. odbyły się uroczystości Jubileuszu 80-lecia SITPChem. Gospodarzem uroczystości było Muzeum Kolekcji im. Jana Pawła II – Fundacji Janiny i Zbigniewa Porczyńskich w Warszawie przy Placu Bankowym. Motto Jubileuszu: Czerpiąc z 80-letniej tradycji Stowarzyszenia Inżynierów Chemików, służymy przemysłowi chemicznemu naszą wiedzą i umiejętnościami. Wybito Medal 80-lecia SITPChem, który otrzymali wszyscy Honorowi Członkowie SITPChem, Prezesi Oddziałów oraz goście uroczystości 80-lecia. Obok uroczystości w Muzeum, SITPChem zorganizowało wystawę w Muzeum Techniki w PKN w Warszawie pt. 80 lat SITPChem w przemyśle chemicznym, na której, obok wydawnictw SITPChem, w tym 19-tomowego cyklu „Karty z historii polskiego przemysłu chemicznego” i pamiątkowych dokumentów, zaprezentowano eksponaty i materiały z wielu firm chemicznych; eksponaty, modele instalacji, schematy technologiczne. Wystawa gościła w Muzeum Techniki przez 6 tygodni.

SITPChem podjęło w 2010 roku realizację projektu Słoneczna Chemia – inicjatywy Rady Programowej miesięcznika CHEMIK i ZG SITPChem – programu służącemu zmianie świadomości społecznej w odniesieniu do chemii. Projektem Słoneczna Chemia SITPChem wpisało się w inicjatywę ONZ i IUPAC – 2011 Światowy Rok Chemii i Rok Marii Skłodowskiej-Curie; SITPChem współdziałało z Komitetem Chemii PAN, odpowiedzialnym w Polsce za te obchody, i to partnerstwo dawało nadzieję na szerszą współpracę wielu środowisk chemików – naukowców i inżynierów – w najlepiej pojętym interesie chemii – nauce o nieograniczonych możliwościach i przemyśle o ogromnym potencjale, niezbędnym w nowoczesnej gospodarce i współczesnej cywilizacji.

W kadencji 2006-2010 w SITPChem pracowało 6 Komisji SITPChem: Regulaminowo-Statutowa, Nagród i Odznaczeń, ds. Specjalizacji Zawodowej Inżynierów i Techników; Kwalifikacyjno-Weryfikacyjna na tytuł Rzeczoznawcy SITPChem; Historii Polskiego Przemysłu Chemicznego i Prawodawstwa Chemicznego.

W kadencji 2006-2010 w SITPChem pracowało 9 Sekcji SITPChem: Dozoru Urządzeń Technicznych; Chemizacji Rolnictwa; Edukacyjna; Inżynierii i Aparatury Chemicznej; Jakości i Normalizacji; Korozji; Ochrony Środowiska; Węglowa i Wyróbów Lakierowych.

W Kadencji 2010-2014 SITPChem aktywnie uczestniczyło w obchodach 2011 – Światowego Roku Chemii, przede wszystkim poprzez prezentację Projektu Słoneczna Chemia. Zespół kwartalnika *CHEMIKlight* – suplementu do miesięcznika CHEMIK – prezentował dorobek Projektu Słoneczna Chemia w szkołach i na konferencjach. W okresie 2010-2013 ukazało się 12 wydań *CHEMIKlight* (razem 248 stron), a w nich 163 publikacje 66 autorów; wydania trafiały do wszystkich prenumeratorów miesięcznika CHEMIK oraz do 160 szkół w całej Polsce. Wszystkie działania SITPChem w ramach IYC'2011 stanowiły wielką promocję Stowarzyszenia.

W okresie kadencji dobrze układała się współpraca z organizacjami gospodarczymi i naukowymi w Polsce: z PIPC, ze Stałym Komitetem KTChem, z PTChem (dopiero w styczniu 2014 współpraca z PTChem została wypowiedziana przez władze PTChem). SITPChem kontynuowało współpracę międzynarodową: CEFIC, EFCE, FATIPEC, DE-CHEMA.

Sporo miejsca poświęcono szkolnictwu, w tym możliwościom rewitalizacji zawodowego szkolnictwa średniego, wielokrotnie we wszystkich Oddziałach zachęcano do wspierania akcji odtwarzania zawodowego szkolnictwa średniego. W odniesieniu do kształcenia inżynierów, SITPChem sformułowało i prezentowało opinię podczas VI i VII Kongresu Technologii Chemicznej w Warszawie i w Krakowie, zwracając uwagę na niezbędne polepszenie wykształcenia ogólnego; zwiększenie godzin nauczania matematyki, chemii fizycznej i technologii chemicznej. W swoim stanowisku SITPChem alarmowało, że realizacja programów studiów nie zapewnia obecnie uzyskania wykształcenia adekwatnego do otrzymywanego tytułu zawodowego inżyniera chemika.

SITPChem podjęło też działania promujące i wspierające stworzenie w Polsce ogólnokrajowego systemu odzysku energetycznego i recyklingu odpadów komunalnych, z uwzględnieniem tworzyw polimerowych (m. in. poprzez organizację konferencji na ten temat podczas Jubileuszu 85-lecia Stowarzyszenia (wykładowcy: prof. Andrzej Błędzki, prof. Andrzej Mianowski i prof. Jacek Kijeński). Niestety działania SITPChem

nie wzbudziły zainteresowania sprawczego w kręgach zarządzających gospodarką, ale upowszechnione zostały problemy zagospodarowania odpadów i konieczność świadomego i rozumnego zagospodarowania odpadów z tworzyw sztucznych.

Obchody Jubileuszu 85-lecia SITPChem odbywały się w Muzeum Kolekcji im. Jana Pawła II – Fundacji Janiny i Zbigniewa Porczyńskich w Warszawie przy Placu Bankowym, gdzie w pięknych wnętrzach pośród portretów i scen z wielu wspaniałych obrazów wszystkie plany i nadzieje wydawały się proste i łatwe do realizacji.

W kadencji 2010-2014 w SITPChem pracowało 11 Sekcji SITPChem: Dozoru Urządzeń Technicznych; Nawozowa, Edukacyjna; Inżynierii i Aparatury Chemicznej; Jakości i Normalizacji; Korozji; Ochrony Środowiska; Węglowa; Wyrobów Lakierowych; Przetwórstwa Tworzyw Sztucznych i Sekcja BioTeChemiczna.

Sekcja Edukacyjna uczestniczyła w projekcie Komitetu Doskonalenia Kadr FSNT-NOT, którego celem było wykreowanie pięciu projektów zajęć technicznych, interdyscyplinarnych, o wysokim nasyceniu zastosowań współczesnej techniki.

W okresie kadencji 2010-2014 SITPChem wydawało trzy czasopisma naukowo-techniczne: CHEMIK, Przemysł Chemiczny i Ochrona przed Korozją. Systematycznie organizowane były także seminaria z cyklu Restrukturyzacja polskiego przemysłu chemicznego.

W latach 2014-2018 SITPChem kontynuowało swoje aktywności we współpracy z krajowymi organizacjami gospodarczymi i naukowymi: PIPC, PTChem, Stałym Komitetem KTCh i zagranicznymi: CEFIC, EFCE, FATOPEC i DECHEMA. Niezmiennie ważny i aktualny był nacisk SITPChem na poziom kształcenia inżynierów, SITPChem źle oceniało dwustopniowość studiów inżynierskich i stale zmniejszającą się liczbę godzin przeznaczanych na naukę technologii i inżynierii chemicznej; nie znalazło jednak „siły przebicia”; i o ile na poziomie gimnazjum projekty zajęć technicznych znakomicie się sprawdziły (słowa uznania dla kol. Elżbiety Jarguz z O/Gliwice), o tyle w sprawie kształcenia inżynierów SITPChem nie odniosło znaczącego sukcesu. SITPChem konsekwentnie też starało się wpłynąć na administrację państwową w kwestii polityki klimatycznej; podczas dorocznych seminariów „Przemysł Chemiczny – wyzwania i bariery” prezentowano argumenty w wykładach i dyskusji. Także bezskutecznie. Niestety, wobec narastających trudności finansowych, ZG SITPChem podjął decyzję o likwidacji Zakładu Wydawniczego CHEMPRESS i zawieszeniu wydawania miesięcznika CHEMIK. 27 listopada 2017 roku odbył się Nadzwyczajny Walny Zjazd SITPChem (dla zatwierdzenia zmian w statucie SITPChem), a po nim w budynku NOT w Warszawie – Jubileusz 90-lecia Stowarzyszenia.

W kadencji 2018-2022 Prezesem SITPChem został wybrany kol. Jerzy Klimczak z Oddziału SITPChem w Cieszynie i tym wyborem delegaci wyrazili potrzebę zmian w Stowarzyszeniu, co zapowiadał nowo wybrany Prezes. Realizując koncepcję organizacyjną SITPChem, ustalono podział obowiązków pomiędzy członkami Zarządu Głównego i wskazano liderów zespołów do prowadzenia poszczególnych zadań. Wkrótce podjęta została decyzja o organizacji przez SITPChem międzynarodowego Kongresu ETCC2020 w Krakowie – z liderem Józefem Kozielem. Dynamicznie rozpoczęte działania spowolniła sytuacja epidemiologiczna w Polsce i na świecie związana z COVID-19.

W 2019 r. SITPChem podjęło nowy obszar działalności gospodarczej związanej z reali-

zaczę dwóch dużych projektów: projekt opracowania Sektorowej Ramy Kwalifikacji dla Sektora przemysłu chemicznego w Polsce (SRKChem) oraz projekt dotyczący przygotowania i realizacji zamówienia dla Instytutu Badań Edukacyjnych w zakresie opracowania 10. nowych, innowacyjnych kwalifikacji dla przemysłu chemicznego i zgłoszenie ich do Zintegrowanego Rejestru Kwalifikacji. Oba projekty zostały zrealizowane z sukcesem – merytorycznym i finansowym Stowarzyszenia. Aktywność i determinacja Prezesa i Sekretarza Generalnego – liderów dawały podstawę do podejmowania nowych wyzwań. A takim z pewnością była organizacja ETCC2020.

Rok 2020 był naznaczony pandemią COVID 19; mimo tego SITPChem podejmowało nowe inicjatywy: Oddział Cieszyń stworzył cykl Przyjazna nauka – wykłady w trybie zdalnym, Oddział Gliwice wznowił ofertę dla szkół pt. Tajemniczy świat chemii i dorobek Projektu Słoneczna Chemia.

Prezes Klimczak zapowiedział starania o wznowienie wydawania czasopisma CHEMIK i z uporem zabiegał o realizację tego projektu, co zaowocowało sukcesem powrotu tytułu na chemiczny rynek prasowy we współpracy z Politechniką Wrocławską.

12-14 lipca 2022 r. został w pełni zrealizowany Międzynarodowy Kongres ETCC2022, w którym uczestniczyło 360 osób z 26 krajów, wygłoszono 108 referatów i przeprowadzono 5 równoległych sesji.

W kadencji 2018-2022 wiele aktywności zintensyfikowało się. W SITPChem powołano Klub Członków Honorowych, dając szansę na szczególne wykorzystanie potencjału najbardziej zasłużonych dla Stowarzyszenia osób. Podjęte i/lub zintensyfikowane/odnowione zostały działania w wielu obszarach, niekiedy ze znanymi już partnerami, a często w zupełnie nowych dziedzinach.

Trwały też tradycyjne, uznane formy działalności, jak coroczna edycja Ogólnopolskiego Konkursu na najlepszą pracę dyplomową z obszaru chemii; cykl konferencji „Ochrona Środowiska”, „Trendy Ekorozwoju w przemyśle chemicznym”, „Antykorozyja”, znane cykle wykładów, jak Ścieżki ludzkiego myślenia w Gliwicach, czy Dni Chemii w Cieszynie, Kędzierzynie-Koźlu, Gliwicach, Puławach i Tarnowie, współorganizacja konkursów i olimpiad chemicznych.

Kontakt: www.sitpchem.org.pl e-mail: sekretariat@sitpchem.org.pl
00-043 Warszawa, ul. Czackiego 3/5

JÓZEF KOZIEL

STOWARZYSZENIE INŻYNIERÓW I TECHNIKÓW PRZEMYSŁU HUTNICZEGO W POLSCE

ASSOCIATION OF ENGINEERS AND TECHNICIANS OF THE METALLURGICAL INDUSTRY IN POLAND

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: W 1892 r. na I Zjeździe absolwentów Akademii Górniczej w Leoben, powołano do życia organizację obejmującą wszystkich polskich inżynierów oraz techników górniczych i hutniczych. Polacy – wychowankowie zagranicznych wyższych uczelni technicznych – wybrali swoich przedstawicieli, z których utworzono w 1894 r. w Krakowie tzw. „Delegację”. W 1907 r. powołano Związek Górników i Hutników Polskich w Austrii z siedzibą w Krakowie. Na zebraniu przedstawicieli Delegacji, Kół w 1922 r. zmieniono nazwę na Stowarzyszenie Polskich Inżynierów Górniczych i Hutniczych z siedzibą w Krakowie. W 1930 r. na Zjeździe w Katowicach utworzono samodzielne Stowarzyszenie Hutników Polskich. Zjazd podjął również uchwałę o przystąpieniu SHP do Związku Zrzeszeń Technicznych. Po II wojnie w 1945 r. rzesza społecznych działaczy hutnictwa w Katowicach na zebraniu organizacyjnym powołuje Związek Inżynierów Przemysłu Hutniczego (nazwa tymczasowa), ponieważ 24.01.1946 na walnym zgromadzeniu organizacji w Katowicach ustalono, że będzie to Związek Inżynierów i Techników Przemysłu Hutniczego. Plenarne posiedzenie Komitetu utworzonej 12.12.1945 r. Naczelnej Organizacji Technicznej w Warszawie zrzeszającej Stowarzyszenia, uchwaliło „Statut ramowy” i ogólną nazwę „Stowarzyszenie” zamiast „Związek”. Na I zjeździe Delegatów, w dniu 10.05.1946 ustalono nazwę Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Przemysłu Hutniczego. **Siedziba:** 40-954 Katowice, ul. Podgórna 4. **Oddziały:** Częstochowa, Dąbrowa Górnicza, Karbochemii, Kraków. Koła: Przy Hucie Zawiercie, przy Hucie Ostrowiec, przy Zakładach Magnezytowych Ropczyce S.A., przy Politechnice Częstochowskiej. KSW AGH. **Komisje:** Historii. **Struktura organizacyjna:** Walny Zjazd, Zarząd Główny, Oddziały, Koła, Komisje. **Liczba członków:** 1892-1919 (średnio 70); 1920-1922 (średnio 150); 1930 (100); 1934 (200); 1945 (600); 1950 (3059); 1960 (9816); 1970 (16524); 1980 (22322); 1990 (13134); 2000 (4016); 2010 (1842); 2020 (1098); 2024 (1199). **Prezesi:** Witold Żółkowski (1945); Ignacy Borejdo (1946); Andrzej Zalewski (1946); Stanisław Zygmuntowicz (1947); Feliks Olszak (1947-1951); Albin Brykalski (1951-1952); Cezary Murski (1952-1964); Ryszard Trzcionka (1964-1976); Kazimierz Sąda (1976-1992); Zbigniew Misiólek (1992-1995); Andrzej Reczyński (1995-1998); Józef Kobiec (1998- 2002); Andrzej Szydło (2002-2005); Antoni Bator (2005-2008); Janusz Szpytko (2008-2024); Zbigniew Kalamat (2024-nadal). **Sekretarze generalni:** Zbigniew Jaglarz (1946-1947); R. Linde (1947-1948); Tadeusz Palmrich (1948-1952); B. Wojtasz (1952-1958); Adam Palmrich (1958-1979); Eugeniusz Rączka (1979-2005); Józef Kobiec (2005-2008); Zdzisław Śladowski (2008-2011); Marcin Gliwiński (2011-2012). W 2012 roku na Zjeździe Zwyczajnym zrezygnowano z powoływania i zatrudniania sekretarzy generalnych. **Wydawnictwo:** „Hutnik – Wiadomości Hutnicze” (20.07.1929 do dziś)

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI:

Za powstanie Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Przemysłu Hutniczego uważa się rok 1892. Poroźbiorowa sytuacja Polski dyktowała konieczność utworzenia organizacji jednoczącej górników i hutników z trzech zaborów. Inicjatywę taką podjęto na pierwszym Zjeździe absolwentów Akademii Górniczej w Leoben, który odbył się w 1892 r., gdzie postanowiono o powołaniu do życia organizacji obejmującej wszystkich Polaków inżynierów oraz techników górniczych i hutniczych. Ze względu na stosunki polityczne panujące w poszczególnych zaborach, organizacja ta musiała działać nielegalnie. Dotyczyło to w szczególności Królestwa i Górnego Śląska. Polacy – wychowankowie zagranicznych wyższych uczelni technicznych wybrali swoich przedstawicieli, z których w 1894 r. utworzono, w Krakowie „Delegację” pod przewodnictwem Zdzisława Kamińskiego, a następnie Adama Łukaszeńskiego – wybitnego organizatora polskiego przemysłu górniczego i hutniczego.

Działalność popularyzatorska „Delegacji” wyrażała się w opracowywaniu i wygłaszaniu odczytów oraz informowaniu o nowych wynalazkach i ulepszeniach technicznych oraz o przemyśle górniczno-hutniczym. W latach 1897-1903 wygłoszono 88 odczytów o tematyce technicznej, zagadnieniach ochrony pracy i popularyzacji zagadnień prawnych.

Na I zjeździe „Delegacji” w 1907 r. powołano Związek Górników i Hutników Polskich w Austrii z siedzibą w Krakowie. Statut zakładał okazywać materialną, moralną i intelektualną pomoc swym członkom oraz przyczyniać się do rozwoju górnictwa i hutnictwa.

W 1922 roku w Krakowie, na zebraniu przedstawiciel Kół, postanowiono zmienić nazwę na Stowarzyszenie Polskich Inżynierów Górniczych i Hutniczych z siedzibą w Krakowie. Statut SPIGH został opracowany na podstawie statutu ZGHP z zachowaniem poprzedniej struktury organizacyjnej.

Platformą propagatorską powstania odrębnego stowarzyszenia hutniczego stało się czasopismo „Hutnik”, które zaczęło wychodzić od 20.07.1929 r. i wydawane było przez Związek Polskich Hut Żelaznych, a z chwilą powstania Stowarzyszenia Hutników Polskich (XII 1930 r.) wychodzi jako Organ Organizacji Hutniczych. Inicjatorem powstania „Hutnika” był Władysław Kuczewski.

07.12.1930 r. w Katowicach Zjazd Organizacyjny Stowarzyszenia Hutników Polskich, przyjął sprawozdanie Sekcji Hutniczej SPIGH, uchwalił statut SHP, wybrał władzę. Prezesem został Jan Czocharlski. Zjazd podjął również decyzję o przystąpieniu SHP do Związku Polskich Zrzeszeń Technicznych.

Naturalnym ośrodkiem skupiającym liczne rzesze społecznych działaczy hutnictwa były Katowice. Za początek ruchu stowarzyszeniowego po wojnie należy uznać zebranie organizacyjne Związku Inżynierów Przemysłu Hutniczego, które obradowało w dniu 26.10.1945 r. w Katowicach przy udziale ponad 200 osób. Powołano zarząd tymczasowy Związku, wybrano Komisję Regulaminową i Komisję Weryfikacyjną. Komisja Regulaminowa opracowała strukturę Związku przewidując sekcje specjalizacji w zakresie: koksownictwa, górnictwa, żelaza i stali, metali nieżelaznych i materiałów ogniotrwałych, które miały stanowić doradczy organ przy opracowywaniu podstawowych zagadnień przemysłowych. Intensywne prace Komisji Regulaminowej oraz poszerzającego

się kręgu społecznych działaczy hutnictwa spowodowały, że już w trzy miesiące od daty zebrania organizacyjnego odbyło się w Katowicach, w dniu 24.01.1946 r. walne zgromadzenie organizacji. Program wypełniła wnikliwa i ożywiona dyskusja nad projektem nowego statutu oraz nazwą związku. Ostatecznie ustalono, że będzie to Związek Inżynierów i Techników Przemysłu Hutniczego, co wyraźnie oznaczało, że zawiązana organizacja skupiać będzie nie tylko inżynierów, tj. ludzi z wyższym wykształceniem, lecz także techników, bardzo liczną i znaczącą w hutnictwie grupę pracowników technicznych. Formalne wystąpienie o rejestrację nowo powstałego Związku nastąpiło po utworzeniu ogólnokrajowej organizacji technicznej, obejmującej całość społecznego ruchu stowarzyszeniowego. Plenarne zebranie komitetu NOT odbyło się 30.01.1946 r, uchwalono „Statut ramowy” dla członków NOT i ogólną nazwę „Stowarzyszenie”.

I Zjazd Delegatów SITPH odbył się w dniu 10.05.1946 r. przy udziale 147 koleżanek i kolegów. Zjazd ten dokonał zasadniczych czynności formalnych kończących stan tymczasowości, wprowadził szereg zmian i poprawek do Statutu ze stycznia 1946 roku i ustalił nazwę „Stowarzyszenie” zamiast „Związek”. Przeredagowany Statut Stowarzyszenia został przedłożony 21.06.1946 r. Urzędowi Wojewódzkiemu w Katowicach do zatwierdzenia. Ze względu na szereg nieuporządkowanych zagadnień związanych z prawem o stowarzyszeniach, wpisanie SITPH do rejestru stowarzyszeń nastąpiło dopiero 21.10.1948 r.

W miarę upływu czasu i zdobywania doświadczenia udoskonalała się struktura organizacyjna SITPH. Dwustopniowa organizacja, tj. Zarząd Główny – Oddziały Terenowe (zakładowe i miejskie) ustalona na II Zjeździe w 1947 r. przekształciła się w trójstopniową: Zarząd Główny – Oddziały – Koła (tzw. Zakładowe przy przedsiębiorstwach, instytucjach i uczelniach). XI Zjazd w 1957 r. uchwalił nowy Statut, który zatwierdził strukturę Stowarzyszenia z Kołami Wydzielonymi, podporządkowanymi bezpośrednio Zarządowi Głównemu. Statut w tym zakresie obowiązuje w zasadzie do dziś.

Od XXIII Zjazdu, tj. od 1979 r. działają w SITPH Zespoły Problemowe, które po co najmniej 2-letniej działalności mogą przekształcić się w Komitety lub Komisje.

Z życiem Stowarzyszenia wiążą się widome znaki istnienia organizacji, a także znaki przynależności organizacyjnej. Jako pierwsi w powojennym hutnictwie, na XVI Zjeździe w 1962 r. we Wrocławiu, pokazaliśmy publicznie pomarańczowo-czarne flagi hutnicze. Na XX Zjeździe, w 1968 r., w Częstochowie rozprowadzono znak przynależności do SITPH – metalowy – emaliowany członkowski znaczek SITPH. Sztandar Stowarzyszenia według projektu Teresy Głabowej i Adama Palmricha ufundowany przez załogi hut został wręczony stowarzyszeniu przez delegację tych zakładów na XXI Zjeździe w Katowicach, w 1972 r. Z biegiem czasu, na mocy uchwał odpowiednich władz Stowarzyszenia, wprowadzono wyróżnienia honorowe. Są to: Dyplomy uznania, Srebrna i Złota Odznaka Honorowa SITPH, Medal Stanisława Staszica i Członkostwo Honorowe.

Pierwszy statut został zatwierdzony w 1948 r., a ostatni w 2018 (zmiany w 1957, 1966, 1973, 1998, 2012, od 2024 aktualizacja). SITPH jest stowarzyszeniem naukowo-technicznym reprezentującym społeczność branży hutniczej, integrującym polskich techników i inżynierów, działającym na rzecz wzmocnienia roli środowiska technicznego jako współtwórcy postępu cywilizacyjnego i zrównoważonego rozwoju. W pracy społecz-

nej członkowie SITPH realizują w praktyce hasło Stanisława Staszica: „być narodowi użytecznym”. Celami SITPH są: współpraca, integrowanie i wzajemne wspomaganie się członków w realizacji ich zadań, rozwijaniu zainteresowań i zaspokajaniu potrzeb środowiska polskich inżynierów i techników, w szczególności hutnictwa w kooperacji z energetyką, transportem, ochroną środowiska, cyfryzacją, procesami decyzyjnymi i branż mu pokrewnych; obrona interesów członków, jak również wspomaganie ich statutowych działań; inicjowanie, prowadzenie i wspieranie przedsięwzięć w zakresie rozwoju nauki, techniki, gospodarki, innowacji, edukacji, kultury i ekologii; kształtowanie etyki korzystania z zasobów środowiska naturalnego zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju; wspieranie i upowszechnianie wiedzy specjalistycznej w dziedzinie nauk technicznych, jak również w zakresie teorii i praktyki zarządzania projektami, w tym innowacyjnymi; działanie na rzecz podnoszenia prestiżu i poziomu zawodowego oraz statusu inżynierów i techników oraz ochrony ich pozycji zawodowej; dbałość o dorobek i tradycje polskiej myśli naukowej i technicznej w hutnictwie; upowszechnianie wiedzy i umiejętności technicznych w społeczeństwie, w tym wśród dzieci i młodzieży; dbałość o przestrzeganie wysokich standardów zawodów technicznych.

SITPH współpracuje ze wszystkimi instytucjami naukowymi i innymi instytucjami zajmującymi się badaniami z zakresu hutnictwa na terenie Polski oraz stowarzyszeniami inżynierów i techników hutnictwa w Czechach, Słowacji w zakresie wymiany doświadczeń na kongresach, konferencjach, sympozjach.

W 1965 roku z inicjatywy Mieczysława Radwana, wielkiego pasjonata ochrony zabytków i historii hutnictwa na ziemiach polskich, utworzono w SITPH Komisję Muzeum Hutniczego. Komisja prowadziła szeroką akcję propagandową, której celem było zachęcanie przedsiębiorstw hutniczych do poznawania i opisywania własnej historii oraz do podejmowania patronatów nad obiektami zabytkowymi. W roku 1966 r. zmieniono nazwę na Komisję Historii i Ochrony Zabytków. Dzięki staraniom Komisji uzyskano w 1967 r. z ówczesnego Ministerstwa Przemysłu Ciężkiego dotację w wysokości 400 000 zł na rozbudowę Muzeum Starożytnego Hutnictwa w Słupi Nowej, gdzie rokrocznie do lat obecnych odbywa się doroczna impreza „Dymarki Świętokrzyskie”, w czasie której demonstruje się wytopy żelaza z rud sprzed 2000 lat. Kolejnym przewodniczącym w latach 1968-1977 r. był Wacław Różański. Kontynuował prace wprowadzone przez poprzednika. Był zainteresowany badaniem dziejów starożytnego hutnictwa w Staropolskim Zagłębiu Przemysłowym. Pracował nad *Przewodnikiem po zabytkach hutnictwa*, wydany w nakładzie 10 tys. egz. W latach 1979-1996 Przewodniczącym Komisji był Henryk Christoph, zamiłowany historyk rozwoju hutnictwa, autor opracowań historycznych: 500 rocznicy urodzin Georgiusa Agricoli i biografii Johna Baildona. W latach 1996-2016 Przewodniczącym był Stefan Kmiecik, główny inicjator powstania w Chorzowie Muzeum Hutnictwa. Aktualnie przy ZG działa Komisja Historii pod przewodnictwem Tadeusza Szynalskiego. Komisja wydaje broszury na tematy związane z jej działalnością. Dotychczas opublikowano głównie dla obiegu wewnętrznego 166 pozycji.

Pierwsze czasopismo hutnicze – „Hutnik” założone w 1929 roku, jest czołowym czasopismem hutnictwa. Od 1963 r. wydawcą jest Wydawnictwo Czasopism Technicznych NOT – SIGMA. Stowarzyszenie ma wpływ na jego kierunek, przedstawia kandydatów

do Rady Naukowej oraz Redakcji. Równocześnie z odrodzeniem po działaniach wojennych w 1945 r. „Hutnika”, rozpoczęto wydawanie miesięcznika „Wiadomości Hutnicze”, przeznaczonego dla inżynierów zawodowych, techników i mistrzów. W 1991 r. nastąpiło połączenie i utworzono wspólny miesięcznik „Hutnik – Wiadomości Hutnicze”, który wydawany jest do dzisiaj w formie kwartalnika. W 2025 roku przyznano numerowi 4/2024 czasopisma „Hutnik – Wiadomości Hutnicze” wyróżnienie NUMERUS PRIMUS INTER PARES w konkursie na najlepszy numer czasopisma popularyzującego technikę w 2024 roku.

W minionych latach wydawano również czasopisma: Biuletyn Informacyjny-Hutnictwo Światowe (1968-1993), „Materiały Ogniotrwałe” (1958-1993), „Metalurgia Proszków” (1968-1997 połączone z czasopismem „Rudy i Metale Nieżelazne”), „Ochrona Zdrowia Hutnika” (1959-1993), „Ochrona Zdrowia Pracownika” (1993-2001), „Praca – Zdrowie – Bezpieczeństwo” (2001 -2015).

LITERATURA

Praca zbiorowa Adam Palmrich: Ruch stowarzyszeniowy w krajowym hutnictwie, SITPH Katowice, marzec 1992 r.; E. Rączka: SITPH w III Rzeczypospolitej 1990-2000, SITPH Katowice 2002; Statut SITPH 2018; Protokoły Zjazdowe 2002-2024; Broszury Komisji Historii: E. Rączka: Poczet Prezesów i Przewodniczący Komisji Historii i Ochrony Zabytków Hutnictwa SITPH, Katowice 2020 r.

DR INŻ. ZBIGNIEW KALAMAT

STOWARZYSZENIE INŻYNIERÓW I TECHNIKÓW PRZEMYSŁU MATERIAŁÓW BUDOWLANYCH

VERBAND DER INGENIEURES UND TECHNIKER

DER BAUSTOFFINDUSTRIE OBŠČESTVO INŽENEROV

I TECHNIKOV PROMYŠLENNOSTI STROJELŔNYCH MATERJALOV

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1946. Siedziba: 00-050 Warszawa, ul. Świętokrzyska 14 A, lok. 401 D. Strona internetowa: www.sitpmb.pl. Adres mailowy: sitpmb@sitpmb.pl. **Oddziały:** Białystok (do 2021), Bydgoszcz, Gdańsk (do 2021), Gliwice, Kielce (do 2021), Kraków, Krosno, Lublin, Łódź, Opole, Poznań, Szczecin, Warszawa (2 oddziały), Wrocław. **Struktura organizacyjna:** Walny Zjazd Delegatów, Zarząd Główny; sekcje, komisje, rady, komitety. Archiwum. **Liczba członków:** 7820 (1971), 8745 (1976), 897 (2003), 562 (2023). **Prezesi:** Edward Świrkowski (1968-71, 1980-89), Adam Glazur (1971-80), Stanisław

Petrykowski (1989-92, 2002-05), Andrzej Balcerek (1992-98), Stefan Nawrocki (1998), Krzysztof Lipkowski (p.o. 1998-2002), Jerzy Gumiński (p.o. 2005-06, 2006-19), Adam Baryłka (2020-). **Prezesi honorowi:** Edward Świrkowski (od XI WZD tj. 25.09.1993 r.), Andrzej Paszkiewicz (od XIV WZD t.j. 25.06.2002 r.), Stanisław Petrykowski (od XV WZD tj. 02.09.2006 r.), Adam Glazur (od XVII WZD tj. 31.05.2014 r.), Jerzy Gumiński (od XVIII WZD tj. 05.11.2022 r.). Sekretarze gen.: Andrzej Paszkiewicz (1968-88), Józef Kostrzewski (1988-92), Maria Bajszczyk (1992-2005), Józef Molenda (2006-10), Jolanta Mazur (2010-14), Paweł Lis (2014-2015), Wiesław Leszek Baranowicz (2015-22), Aleksandra Rychlik (2022-).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Jako datę powstania Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Przemysłu Materiałów Budowlanych przyjmuje się 2-4 września 1946 r., kiedy to z inspiracji dwóch Centralnych Zarządów Przemysłu Materiałów Budowlanych oraz Przemysłu Drzewnego zwołano w Bydgoszczy Walny Zjazd Inżynierów i Techników tych przemysłów, a w wyniku podjętych uchwał powołano do życia Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Przemysłu Materiałów Budowlanych i Mineralnego (SITPMBiM) – protoplastę dzisiejszego SITPMB.

Zgodnie z ówczesnymi wymaganiami Naczelnej Organizacji Technicznej (NOT), ze względu na mniejszą niż 3 tys. liczbę członków SITPMBiM, weszliśmy w skład działającego od 1927 r. Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Przemysłu Chemicznego, w którym na prawach Komitetu – jako tzw. „chemia budowlana” działaliśmy w latach 1949-1968. 15 lutego 1968 r. SITPMB ponownie zaistniało samodzielnie.

Członkami założycielami SITPMB były osoby związane z działalnością przemysłu materiałów budowlanych, szklarskiego i ceramicznego – tak w sferze produkcyjnej, jak również badawczo-rozwojowej oraz szkół i wyższych uczelni, kształcących kadry dla wymienionych przemysłów.

Zgodnie z aktualnie obowiązującym statutem SITPMB jest dobrowolnym, samorządnym, zrzeszeniem inżynierów i techników wszystkich specjalności oraz innych osób fizycznych i prawnych, działających w dziedzinie wytwarzania, stosowania i rozpowszechniania materiałów budowlanych, szkła i ceramiki.

Statut został zarejestrowany w Sądzie Wojewódzkim w Warszawie dnia 8 lutego 1968 r. (uzupełnienia do statutu wprowadzono w l. 1974, 1979, 1984, 1990, 2017). Zadaniem Stowarzyszenia jest: prowadzenie działalności naukowo-technicznej i popularyzacyjnej w dziedzinach związanych z przemysłem materiałów budowlanych, szklarskim i ceramicznym. Środki finansowe na działalność są pozyskiwane ze składek członków indywidualnych i wspierających oraz dochodów z działalności gospodarczej Zespołu Ośrodków Rzeczoznawstwa (ZOR).

Do 1982 r. przy Zarządzie Głównym SITPMB działało 12 Sekcji branżowych: Przemysłu Betonów, Przemysłu Ceramiki Budowlanej, Przemysłu Ceramicznego, Przemysłu Cementowo-Wapienniczego i Gipsowego, Geologiczno-Górnicza, Przemysłu Kamienia

Budowlanego, Przemysłu Kruszyw i Surowców Mineralnych, Przemysłu Izolacji Budowlanej, Przemysłu Maszynowego dla Potrzeb Materiałów Budowlanych, Przemysłu Elementów Wyposażenia Budownictwa „Metalplast”, Przemysłu Stolarstwa Budowlanej, Przemysłu Szklarskiego. W grudniu 1982 r. Sekcja Przemysłu Maszynowego została przekształcona w Komitet Zamaszynowania, a w 1984 r. Sekcja Geologiczno-Górnicza – w Komitet Geologii i Górnictwa. Pozostałe 10 Sekcji, których zadaniem było wdrażanie i rozwijanie poprzez koła zakładowe postępu technicznego, doskonalenie zawodowe, współpraca z kierownictwami zakładów oraz współdziałanie z organizacjami społecznymi i politycznymi na rzecz rozwoju branży, działało do grudnia 1997 r. W tym okresie, w wyniku zmian gospodarczych (powołanie Stowarzyszeń Producentów Materiałów Budowlanych) Zarząd Główny SITPMB dokonał rozwiązania 8 sekcji branżowych; od 1998 r. działają dwie: Sekcja Przemysłu Elementów Wyposażenia Budownictwa „Metalplast” i Sekcja Przemysłu Szklarskiego. Przy Zarządzie Głównym SITPMB działały lub istnieją nadal: Komitet Koordynacyjny (1969-95); Komitet Rozwoju Organizacyjnego (1989-95); Komitet Postępu Technicznego i Nauki (1969-89), w l. 1989-93 p.n. Komitet Rozwoju Techniki; Komitet ds. Ekonomiki, Organizacji i Zarządzania (1980-89); Komitet Maszyn i Urządzeń (1982-89); Komitet Geologiczno-Górnicy (1984-89); Komitet Energetyczny (1983-89); Główna Komisja Szkoleniowo-Wydawnicza (1968-72), w l. 1972-89 p.n. Rada Programowa Wydawnictw Nieperiodycznych; Główna Komisja BHP (1969-82), w l. 1982-89 p.n. Główna Komisja Ergonomii i BHP a następnie p.n. Główna Komisja Ochrony Środowiska i Warunków Pracy, po połączeniu z Główną Komisją Ochrony Środowiska (działa od 1989 r.); Główna Komisja Finansowo-Ekonomiczna (1968-2002); Główna Komisja Historyczna (1971-97), od 1997 r. połączona w z Główną Komisją Seniorów działa p.n. Główna Komisja Historyczna i Seniorów; Główna Komisja Kwalifikacyjno-Weryfikacyjna (1968-89), od 1989 p.n. Główna Komisja Kwalifikacyjno-Weryfikacyjna dla Rzeczników SITPMB; Główna Komisja Odpylania i Ochrony Atmosfery (1968-74), w l. 1974-89 p.n. Główna Komisja Ochrony Środowiska, w 1989 r. połączona z Główną Komisją Ergonomii i BHP; Główna Komisja Odznaczeń (1969-83), od 1983 r. p.n. Główna Komisja Odznaczeń i Nagród; Główna Komisja ds. Młodej Kadry (1968-79), w l. 1979-89 p.n. Główna Komisja Rozwoju Kadry; Główna Komisja Seniorów (1970-97), połączona w 1997 r. z Główną Komisją Historyczną; Główna Komisja Socjalno-Bytowa (od 1968); Główna Komisja Statutowo-Regulaminowa (1968-93); Główna Komisja Współpracy z Zagranicą (1969-97); Główna Komisja Współpracy ze Związkami Zawodowymi i Innymi Organizacjami (1968-90); Główna Komisja Wynalazczości i Racjonalizacji (1971-88); Komisja ds. Specjalizacji Zawodowej Inżynierów (1980-92), od 1992 r. połączona z Komisją ds. Specjalizacji Zawodowej Techników w Komisję ds. Specjalizacji Zawodowej Inżynierów i Techników; Komisja ds. Specjalizacji Zawodowej Techników (1987-92), połączona w 1992 r. z Komisją ds. Specjalizacji Zawodowej Inżynierów; Komisja Ekspertów przy Biurze Badania Jakości (1982-86); Rada Zespołu Ośrodków Rzecznictwa i Jakości (1983-91), przekształcona w 1991 r. w Radę Rozwoju Techniczno-Ekonomicznego (1991-2002); Rada Programowa Czasopism Obszaru Tematycznego „Materiały Budowlane” (1980-89); Zespół do spraw poszukiwania nowych form działalności SITPMB „Nowe formy” przejął zadania realizowane przez komitety: Koordynacyjny i Rozwoju Organizacyjnego (1995-98).

W latach 1968-2002 jednostki statutowe Stowarzyszenia były organizatorami wielu konferencji, sympozjów i seminariów naukowych, których uczestnikami byli pracownicy przemysłu, zaplecza naukowo-badawczego, uczelni, administracji państwowej i gospodarczej. Tematyka organizowanych imprez obejmowała m.in. problemy mechanizacji i automatyzacji, technologii w przemyśle materiałów budowlanych, szklarskim i ceramicznym, dokumentowanie surowców, postęp techniczny w dziedzinie urządzeń odpylających i ograniczających hałas, utylizację odpadów przemysłowych.

Samodzielnej działalności w zakresie prac naukowo-badawczych SITPMB nie prowadzi, z wyjątkiem niektórych prac dotyczących ekspertyz technicznych, wykonywanych w ramach działalności Zespołu Ośrodków Rzeczoznawstwa, zorganizowanego w 1968 r. Niezbędne badania laboratoryjne realizowane są w wyspecjalizowanych jednostkach badawczych. Poza opiniami, orzeczeniami i ekspertyzami udzielane są także konsultacje w zakresie ekonomiki, organizacji, technologii i metod produkcji w dziedzinie przemysłu materiałów budowlanych, szklarskim i ceramicznym.

Od 1969 r. przy Zarządzie Głównym funkcjonował Ośrodek Szkoleniowy z siedzibą w Krakowie, którego zadaniem było rozwijanie dotychczasowych i organizowanie nowych form szkolenia oraz podnoszenie kwalifikacji zawodowych. W latach 1969-2001 zorganizowano 1633 kursy, na których przeszkolono 63 tys. uczestników. Regres w działalności Ośrodka Doskonalenia Kadr Technicznych (ODKT) oraz generowane w ostatnich latach działalności straty spowodowały podjęcie decyzji o jego likwidacji. Formalnie ODKT w Krakowie został zlikwidowany w 2014 r., a w jego miejsce powołano Centrum Szkolenia Technicznego (CST) w Warszawie. CST nie podjęło jednak do tej pory działalności.

SITPMB prowadzi działalność wydawniczą, jest właścicielem miesięcznika „Materiały Budowlane”, którego wydawcą jest Sigma-NOT, a także współwłaścicielem kwartalnika „Szkło i Ceramika”, którego wydawcą jest Sieć Badawcza Łukasiewicz – ICiMB (Umowa o współpracy z 2019 r.). Opublikowało też poradnik szkoleniowy pt. *Bezpieczeństwo i higiena pracy w przemyśle materiałów budowlanych* (Warszawa 1974) oraz prace: *Mała monografia przemysłu materiałów budowlanych, szkła i ceramiki* (Warszawa 1987), *Monografia SITPMB* (Warszawa 1988), *Monografia Stowarzyszenia 1946-2016* (Warszawa 2016), *Monografia Stowarzyszenia 2016-2021* (Warszawa 2021).

Stowarzyszenie współpracuje z: Urzędem Mieszkalnictwa, Min. Edukacji i Sportu, kuratoriami oświaty, Pol. Związkiem Inżynierów i Techników Budownictwa, Pol. Zrzeszeniem Inżynierów i Techników Sanitarnych, Stow. Elektryków Polskich, Akademią Górniczo-Hutniczą w Krakowie i Politechniką Warszawską.

W zbiorach archiwalnych SITPMB znajdują się podstawowe dokumenty związane z działalnością Stowarzyszenia od 1968 r. do chwili obecnej, w tym kronika działalności SITPMB od 1968 r. i Księga zasłużonych działaczy Stowarzyszenia oraz dokumenty fragmentarycznie związane ze Stow. Inżynierów i Techników Przemysłu Mineralnego i Materiałów Budowlanych powstałym w 1946 r. i po połączeniu się tego Stowarzyszenia ze Stow. Inżynierów i Techników Przemysłu Chemicznego w 1949 r. Noty „Z działalności SITPMB” zamieszczano na łamach miesięcznika „Materiały Budowlane” od 1974 r.

SITPMP jest członkiem Federacji Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych Naczelnej Organizacji Technicznej.

WYDAWNICTWA CIĄGŁE

Szkło i Ceramika. Warszawa 1968 R. 19 – Ukazuje się od 1934 R. 1; od 1968 organ Sekcji Przemysłu Szklarskiego i Ceramicznego SITPMB

Materiały Budowlane. Warszawa 1974 R. 1

Ceramika Budowlana. Poznań 1975 1995. Czasopismo założone w 1958 r.; w 1, 1975-95 organ Sekcji Przemysłu Ceramiki Budowlanej SITPMB; w 1996 r. przejęte przez Związek Pracodawców Ceramiki Budowlanej i Silikatów.

ŹRÓDŁA

Statut Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Przemysłu Materiałów Budowlanych. Warszawa 1968. Toż. Warszawa 1974. – Toż Warszawa 1979. – Toż Warszawa 1984. Toż Warszawa 1990. – *Zbiór regulaminów i instrukcji SITPMB.* Warszawa 1970, wyd. 2. Warszawa 1985.

LITERATURA

A. Paszkiewicz: *Stowarzyszenie Naukowo-Techniczne Inżynierów i Techników Przemysłu Materiałów Budowlanych.* W: *Słownik polskich towarzystw naukowych.* T. 1. Wrocław 1978 s. 463-466. *Monografia SITPMB.* Warszawa 1988, *Monografia Stowarzyszenia 1946-2016* A.E. Paszkiewicz, *Monografia Stowarzyszenia 2016-2021*

G. ZAPOTOCZNA-SYTEK, KINGA KWAŚNIEWSKA

ANDRZEJ E. PASZKIEWICZ

STANISŁAWA WIRKUS-KISIEŁOWA

KINGA KWAŚNIEWSKA (aktualizacja 2024 r.)

STOWARZYSZENIE INŻYNIERÓW I TECHNIKÓW WODNYCH I MELIORACYJNYCH

ASSOCIATIONS OF WATER AND LAND IMPROVEMENT
ENGINEERS AND TECHNICIANS

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1946 (Nazwy poprz.: 1946-1952 Stowarzyszenie Inżynierów Wodno-Melioracyjnych Rzeczypospolitej Polskiej, 1952-1959 Stowarzyszenie Naukowo-Techniczne Inżynierów i Techników Wodno-Melioracyjnych, od 1970 Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Wodnych i Melioracyjnych). **Siedziba:** 00-043 Warszawa ul. Czackiego 3/5. **Oddziały:** Białystok, Gdańsk, Gliwice, Katowice, Kraków, Lublin, Łódź, Nowy Sącz, Opole, Płock, Poznań, Radom, Słupsk, Szczecin, Toruń, Warszawa, Wrocław. **Struktura organizacyjna:** Walne Zebranie Delegatów, Zarząd Główny; sekcje, ko-

misje. **Liczba członków:** 326 (1937), 553 (1946), 9825 (1976), 10199 (1990), 3700 (1995), 3213 (2003), 2902 (2005), 2494 (2010), 785 (2024). **Prezesi:** (poprz. Przewodniczący) Andrzej Szczawiński (1946-49), Eugeniusz Kulwieć (1949-50), Kazimierz Sarnecki (1950-51), Władysław Kollis (1952-55), Kazimierz Matul (1955-59) Ryszard Pakuła (1959-74), Zdzisław Smoręda (1974-83), Władysław Mikulski (1984-89), Wiesław Małecki (1989-93), Janusz Sokołowski (1993-2001), Leonard Szczypiński (2001-2009), Janusz Kubiakowski (2009-2013), Leszek Bagiński (2013-2021), Krzysztof Wrzosek (2021-2024), p.o. Prezesa Cezary Siniecki (2024-) **Sekretarze gen.:** Stanisław Hausman (1946-48, 1959-74), Jan Rossbaum (1949-57), Tytus Bartoszek (1957-58), Mieczysław Zdunek (1958-59), Jerzy Mazgajski (1974-77), Zenon Wójcik (1977-89), Leonard Szczypiński (1989-2001), Tadeusz Sieradz (2001-2005), (Marek Kaczmarczyk 2005-2021), Adam Parzuchowski (2021-2023), Przemysław Sobiesak (2023-).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Stowarzyszenie jest organizacją naukowo-techniczną i zawodową o ponad 113-letniej historii i tradycji, zrzeszającą na zasadzie dobrowolności inżynierów, techników, studentów i uczniów zainteresowanych budownictwem wodnym, inżynierią wodną i morską, melioracją, łąkarstwem, inżynierią sanitarną wsi, ochroną ekosystemów wodnych i od wody zależnych oraz specjalistów z innych dziedzin związanych z gospodarką wodną i ochroną środowiska.

Za początek Stowarzyszenia uważa się powołanie Koła Melioracyjnego uchwałą Zebrań Ogólnego Stowarzyszenia Techników w Warszawie w dniu 20.X.1911 r. Koło skupiało grono profesorów i inżynierów hydrotechników zaboru rosyjskiego, którzy bardzo aktywnie działali w Stowarzyszeniu Techników. Po odzyskaniu niepodległości w 1918 r. do Koła zostali włączeni również przedstawiciele pozostałych dzielnic kraju. W latach 1925-1929 nastąpił znaczący rozwój Koła na skutek wzmoczonych prac melioracyjnych w Polsce oraz połączenia w 1929 r. Koła Melioracyjnego z Kołem Inżynierów Hydrotechników w jedną organizację – Koło Wodno-Melioracyjne przy Stowarzyszeniu Techników w Warszawie. W tym samym roku zwołano Ogólnopolski Zjazd, podczas którego powołano jeden związek zrzeszający wszystkich fachowców z gospodarki wodnej o nazwie Stowarzyszenie Członków Kongresów Gospodarki Wodnej, zmienionej w 1937 r. na Stowarzyszenie Gospodarki Wodnej w Polsce Następnie utworzono Stowarzyszenie Inżynierów Wodnych Rzeczypospolitej Polskiej, które weszło w skład powstałej w 1936 r. Naczelnej Organizacji Inżynierów (NOI). Po drugiej wojnie światowej 12.XII.1945 r. powołano Naczelną Organizację Techniczną, z inicjatywy której w 1946 r. odbył się Ogólnopolski Zjazd Delegatów Inżynierów i Techników Wodno-Melioracyjnych. Reaktywowano wówczas działalność organizacyjną środowiska, poprzez powołanie Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Wodnych i Melioracyjnych – SITWM. Jesienią tego samego roku zorganizowano II Zjazd Delegatów SITWM, na którym wybrano pierwszy statutowy Zarząd Główny.

Stowarzyszenie działa na rzecz rozwoju techniki, nauki i gospodarki w dziedzinach będących przedmiotem jego zainteresowania. Przyczynia się do zacieśniania współpracy,

integrowania i wzajemnego wspomagania się członków w realizacji zadań zawodowych, zainteresowań i potrzeb. Chroni godność, uprawnienia i osiągnięcia twórcze członków oraz reprezentuje ich interesy zbiorowe wobec organów władzy publicznej. Reaguje na nieuzasadnioną, nie popartą żadnymi obiektywnymi argumentami, krytykę i negatywne opinie o oddziaływaniu urządzeń wodnych na środowisko przyrodnicze.

Stowarzyszenie działa na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej. Współpracuje z licznymi ośrodkami naukowymi. Uczestniczy w pracach Polskiej Izby Inżynierów Budownictwa oraz Okręgowych Izb Inżynierów Budownictwa. Współpracuje z centralnymi urządzeniami państwowymi, m.in.: Sejmem, Ministerstwami: Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Klimatu i Środowiska, Infrastruktury, Głównym Urzędem Nadzoru Budowlanego, Krajowym Biurem Gospodarki Wodnej, Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz władzami samorządowymi. Wykorzystuje kwalifikacje zawodowe i autorytet swoich członków do współtworzenia prawa, norm i warunków technicznych w budownictwie wodnym i melioracyjnym. Inicjuje, wspiera, opiniuje i współuczestniczy w tworzeniu oraz realizacji koncepcji, programów i planów rozwoju gospodarki wodnej województw, regionów i kraju.

Stowarzyszenie jest członkiem Federacji Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT. Współpracuje z innymi stowarzyszeniami w kraju, zainteresowanymi gospodarką wodną i budownictwem wodno-melioracyjnym, a także z pokrewnymi stowarzyszeniami w Czechach, Bułgarii, Holandii i Niemczech.

Stowarzyszenie organizuje szkolenia, konferencje, warsztaty, wyjazdy studyjne, wycieczki techniczne krajowe i zagraniczne na obiekty hydrotechniczne oraz inne formy wymiany doświadczeń i wiedzy, których celem jest wspieranie i doskonalenie członków. Otacza opieką uczniów, studentów i młodą kadrę inżynierijsko-techniczną oraz organizuje różne formy pomocy koleżeńskiej. W ramach wewnętrznego systemu potwierdzania kwalifikacji i umiejętności nadaje tytuł rzeczoznawcy SITWM w określonych specjalnościach. Wydaje referencje, certyfikaty i opinie dla zainteresowanych osób, przedsiębiorstw, zakładów, spółek prowadzących działalność w zakresie projektowania i wykonawstwa prac, należących do statutowego zainteresowania Stowarzyszenia.

Stowarzyszenie opiera działalność na pracy społecznej swoich członków. Najwyższą władzą Stowarzyszenia jest Zebranie Delegatów, które wybiera na czteroletnią kadencję: prezesa, wiceprezesa, członków i zastępców członków Zarządu Głównego, przewodniczącego i członków Głównej Komisji Rewizyjnej oraz przewodniczącego i członków Głównego Sądu Koleżeńskiego. Terenowymi jednostkami organizacyjnymi są Oddziały, powoływane przez Zarząd Główny, który określa teren ich działalności i siedzibę władz. Zarząd Oddziału może powoływać koła zakładowe i terenowe. W Stowarzyszeniu mogą działać sekcje branżowe lub inne grupy specjalistyczne.

W Stowarzyszeniu bardzo ważną rolę pełnią sponsorzy, będący istotnym źródłem wsparcia finansowego i rzeczowego jego działalności statutowej, którzy wypełniając stosowną deklarację uzyskują status członka wspierającego SITWM. Status sponsora upoważnia do używania przy promowaniu firmy dopisku „Sponsor Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Wodnych i Melioracyjnych”. Wsparcie SITWM przez sponsorów potwierdza istotne znaczenie jego działalności dla środowiska inżynierijsko-technicznego branży hydrotechnicznej. Stowarzyszenie prowadzi działalność publikacyjną poprzez wydawanie branżowego pi-

sma „Gospodarka Wodna”. W czasopiśmie zamieszczane są artykuły poruszające najnowsze trendy inżynieryjne w gospodarce wodnej oraz pokazujące nowe rozwiązania dostępne na rynku. Publikowane są też wyniki badań naukowych, przez co czasopismo na wniosek Komisji Ewaluacji Nauki zostało docenione przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Wpływa to na jakość prezentowanych treści, które każdorazowo są recenzowane przez uznane w Polsce autorytety.

Powszechnie wiadomo, że potrzeby w zakresie gospodarki wodnej naszego kraju są ogromne. Przed kadrami inżynieryjno-technicznymi stoją wielkie zadania odbudowy urządzeń wodnych i melioracyjnych oraz planowania i realizacji nowych wielkich przedsięwzięć hydrotechnicznych i melioracyjnych. Przynależność do SITWM będzie miała duży udział w odbudowie kadry inżynieryjno-technicznej i integracji środowiska. Członkostwo i aktywna działalność w SITWM przyczynia się do rozwoju każdego, kto prowadzi działalność w obszarze gospodarki wodnej, niezależnie od etapu rozwoju zawodowego.

Strona internetowa: [www. https://sitwm.pl](http://www.sitwm.pl)

e-mail: sekretariat@sitwm.pl

ŹRÓDŁO

Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Wodnych i Melioracyjnych Historia i działalność 1911-2011 (Wydawnictwo jubileuszowe-SITWM-NOT/

CEZARY SINIECKI

WICEPREZES PEŁNIĄCY OBOWIĄZKI PREZESA ZG SITWM

KRZYSZTOF OSTROWSKI

CZŁONEK ZARZĄDU GŁÓWNEGO SITWM

STOWARZYSZENIE NAUKOWO-TECHNICZNE INŻYNIERÓW I TECHNIKÓW OGRODNICTWA SCIENTIFIC AND TECHNICAL ASSOCIATION OF HORTICULTURE ENGINEERS AND TECHNICIANS

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia 1958. **Siedziba i dane adresowe** ul. Konstytucji 3 Maja 1/3, 96-100 Skierniewice. tel.: 601 074 522, 507 002 087; strona internetowa: www.otsito.org.pl e-mail: biuro@otsito.org.pl. **Struktura organizacyjna:** **Władze naczelne:** Walny Zjazd Delegatów; Zarząd Główny. **Komisje:** Komisja ds. Specjalizacji Zawodowej In-

żynierów i Techników (1983–1995); Komisja ds. Szkolenia i Doskonalenia Zawodowego (1959–2007); Komisja Postępu Technicznego (1973–1989); Komisja Racjonalizacji i Wynalazczości (1964/1966–1973); Komisja Współpracy z Zagranicą (1959–2011); Komisja Samopomocy Koleżeńkiej (1972–1991); Komisja Seniorów (1996–1998); Komisja Historii Ogrodnictwa (1996–1998); Komisja Historii Ogrodnictwa i Seniorów (1998–2015); Komisja Architektury Krajobrazu (1999–2003); Komisja Architektury Krajobrazu i Terenów Zieleni (2003–2011); Komisja Kwalifikacyjna Rzeczoznawców (1996–do dziś). **Sekcje:** Sekcja Produkcji Ogrodniczej (1958–1972); Sekcja Storczyków (1979–1995); Sekcja Miłośników Lili (1981–2011); Sekcja Pomidora (1986–1988); Sekcja Leczenia i Pielęgnowania Drzew Ozdobnych (1986–1991); Sekcja Architektury Krajobrazu (1995–1999); Klub Florystów Polskich (1998–do dziś). **Oddziały:** Białystok (1962–1999); Bielsko-Biała (1966–1991); Bydgoszcz (1958–do dziś); Ciechanów (1978–1983); Częstochowa (1975–do dziś); Gdańsk (1958–1999); Katowice (1958–2007); Kielce (1963–1992); Koszalin (1959–1999); Kraków (1959–2007); Legnica (1963–1992); Lublin (1959–do dziś); Łódź (1958–2019); Olsztyn (1967–2007); Opole (1960–1995); Poznań (1958–do dziś); Radom (1964–1991); Rzeszów (1962–do dziś); Skierniewice (1976–do dziś); Słupsk (1978–1999); Szczecin (1959–2007); Tarnobrzeg (1989); Toruń (1976–1992); Warszawa (1958–do dziś); Wrocław (1959–2007); Zamość (1984–1988); Zielona Góra (1962–1994). **Liczba członków:** 1959–614; 1975–4360; 1981–7534; 1988–7234; 1991–3107; 1995–1740; 2003–1305; 2011–678; 2014–636; 2019–453; 2023–427. **Prezesi:** (do 1978 r. – przewodniczący) A. Zielonko (1958–1975), W. Ciechomski (1975–1981), S. Bielenin (1981–1988), B. Czarnecki (1988–1991), M. Przedpeńska (1991–1995), I. Wall (1995–2003), A. Holewiński (2003–2011), J. Więsyk (2011–2014), J. Wizner (2014–2019), E. Kosydar (2019–2023). **Sekretarze generalni:** T. Kulicki (1958–1961), H. Chmiel (1961–1963), W. Majlert (1963–1965), J. R. Starck (1965–1967), W. Majlert (1967–1972), W. Ciechomski (1972–1975), R. Kosińska (1975–1979), B. Cyzio (1981–1991), L. Kwietniak (1991–2011), I. Gudowska (2011–2014), B. Cyzio (2014–2015), M. Rogowska (2015–2023). **Skarbnicy:** H. Lubowicka i Cz. Białoskórska (1959–1961), H. Lubowicka i D. Karwowska (1961–1963), B. Kowalski (1963–1965), H. Lubowicka (1965–1967), St. Ślusarz (1967–1969), B. Kowalski (1969–1972), W. Lenkiewicz (1972–1981), A. Gensler (1981–1983), Z. Kiełak (1983–1985), W. Lenkiewicz (1985–1988), A. Holewiński (1988–1991), W. Matecki (1991–1995), W. Witaszek (1995–2003), A. Stębowska (2003–2007), A. Durzyńska (2007–2011), J. Janczura (2011–2023).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Stowarzyszenie Naukowo-Techniczne Inżynierów i Techników Ogrodnictwa (SITO) zostało powołane 21 października 1958 r. i wpisane do rejestru stowarzyszeń pod numerem 662. W lutym 1960 r. przyjęto je do Naczelnej Organizacji Technicznej (obecnie Federacji SNT-NOT). Wśród 35 założycieli byli m.in.: A. Zielonko, S. Wóycicki, S. A. Pieniążek, B. Lisiak, A. Rejman, Z. Hellwig i P. Hoser. Stowarzyszenie działa na terenie całej Polski i współpracuje z organizacjami krajowymi oraz międzynarodowymi.

Cele SITO, określone w statucie z 1958 r. (zmiany w 1995, 2011 i 2018 r.), obejmują integrację środowiska zawodowego, podnoszenie kwalifikacji, ochronę zawodu, rozwój myśli technicznej oraz współpracę z instytucjami naukowymi. Realizowane są one poprzez organizację konferencji, kursów, staży, wystaw oraz działalność doradczą i rzeczoznawczą.

Członkowie dzielą się na zwyczajnych, wspierających i honorowych. Członkiem może być osoba posiadająca odpowiednie wykształcenie lub doświadczenie zawodowe, a także student lub pełnoletni uczeń kierunków związanych z ogrodnictwem.

Władzami SITO są Walny Zjazd Delegatów, Zarząd Główny i Główna Komisja Rewizyjna. Kadencja trwa cztery lata, a wybory odbywają się w głosowaniu tajnym.

Pierwsze oddziały powstały w 1958 r. (m.in. Śląsko-Opolski, Łódzko-Kielecki, Warszawsko-Białostocki). Do 1988 r. istniało 25 oddziałów, natomiast w 2023 r. działało 7 oddziałów: Bydgoszcz, Częstochowa, Lublin, Poznań, Rzeszów, Skierniewice i Warszawa.

Liczba członków osiągnęła maksimum w 1981 r. – 7534 osoby, w tym 44% stanowili inżynierowie, a 35% technicy. Po 1989 r. liczba członków zaczęła systematycznie spadać. W 2023 r. wynosiła 427 osób.

Środki finansowe pochodziły ze składek, działalności własnej, darowizn i dotacji. Działalność realizowana była przez oddziały oraz komisje i sekcje, m.in. Komisję Szkolenia i Doskonalenia Zawodowego, Komisję Kwalifikacyjną Rzeczoznawców, Komisję Współpracy z Zagranicą, Komisję Historii Ogrrodnictwa i Seniorów, Komisję Architektury Krajobrazu i Terenów Zieleni, Ogólnopolską Sekcję Miłośników Lili i Klub Florystów Polskich SITO.

Komisja ds. Specjalizacji Zawodowej Inżynierów i Techników

Do prac nad projektem uchwały dotyczącej specjalizacji zawodowej inżynierów Stowarzyszenie włączyło się w 1979 r., uczestnicząc w pracach Zespołu Problemowego ds. Specjalizacji Zawodowej Inżynierów Komitetu Doskonalenia Kadr. SITO reprezentowała M. Przedpeńska. Efektem tych działań było opracowanie dokumentu „Zasady działania SITO w sprawach nadawania stopni specjalizacji zawodowej inżynierom ogrodnikom”, przekazanego oddziałom wraz z podstawami prawnymi wynikającymi z uchwały nr 66 Rady Ministrów z dnia 6 czerwca 1983 r.

W 1983 r. powołano Komisję ds. Specjalizacji Zawodowej Inżynierów Ogrodników, której przewodniczącym został prof. J. R. Starck. Mimo działań popularyzacyjnych zainteresowanie specjalizacją było niewielkie, głównie z powodu skomplikowanej procedury, niskich dodatków finansowych oraz ograniczeń wynikających z reform gospodarczych. Na mocy uchwały nr 54 Rady Ministrów z kwietnia 1987 r. rozszerzono zakres działania Komisji o techników. Do jej składu dołączyli: L. Wesołowski, I. Iwonek i A. Dziuban. W latach 1983-1995 wpłynęły 32 wnioski, z czego 29 rozpatrzono pozytywnie; nadano 28 tytułów I stopnia i 1 tytuł II stopnia. Do 1993 r. dyplomy podpisywali właściwi ministrowie.

Uchylenie uchwały w 1993 r. spowodowało lukę prawną. Wprowadzono rozwiązanie, zgodnie z którym stopnie specjalizacji nadawali: dla inżynierów – Prezes Federacji SN-T-NOT, a dla techników – Prezes Stowarzyszenia. Podkreślano, że specjalizacja mogłaby mieć większe znaczenie, gdyby była powiązana z awansem zawodowym.

W latach 1983–1995 funkcję przewodniczącego pełnił prof. J. R. Starck, a jego zastępcami byli: H. Chmiel (1983–1988) oraz A. Holewiński (1988–1995). Przy Komisji działało osiem zespołów specjalistycznych, obejmujących m.in. sadownictwo, warzywnictwo, rośliny ozdobne, uprawy pod osłonami, grzyby uprawowe, rośliny lecznicze, tereny zieleni oraz ekonomikę ogrodnictwa, kierowanych odpowiednio przez: prof. A. Rejmana, prof. A. Kępkową, prof. H. Chmiela, prof. T. Pudelskiego, doc. M. Gapińskiego, doc. K. Suchorską, doc. L. Majdeckiego i doc. W. Ciechomskiego.

Komisja ds. Szkolenia i Doskonalenia Zawodowego

Komisja ds. Szkolenia i Doskonalenia Zawodowego od początku istnienia Stowarzyszenia odgrywała istotną rolę, realizując jedno z podstawowych zadań statutowych poprzez organizację szkoleń, kursów i odczytów prowadzonych przez specjalistów z różnych dziedzin ogrodnictwa. Dzięki temu tysiące osób zdobywały wiedzę teoretyczną i praktyczne przygotowanie zawodowe. W celu koordynacji tych działań powołano Główną Komisję Szkoleniową, funkcjonującą do 1995 r., która odpowiadała za zatwierdzanie programów, preliminarzy i planów szkoleń realizowanych przez oddziały.

Po XV Walnym Zjeździe Delegatów w 1995 r. Komisja zmieniła charakter i zaczęła pełnić głównie funkcję koordynacyjną, co było związane ze zmianami przepisów prawnych oraz uzyskaniem osobowości prawnej przez część oddziałów, zwiększającym ich samodzielność organizacyjną. Do 2003 r., przez dwie kadencje, funkcję przewodniczącego pełnił prof. J. R. Starck. W skład Komisji wchodził m.in. M. Przedpeńska, B. Hugo-Bader, F. Adamicki, St. Bolek, H. Chmiel, B. Czarnecki, A. Holewiński, J. Krzemkowski, W. Matecki oraz J. Skierkowski.

Po XVII Walnym Zjeździe Delegatów w 2003 r. powołano nową Komisję ds. Szkoleń i Doskonalenia Zawodowego, której przewodniczącym został J. Mochocki. Do jej głównych zadań należało wyznaczanie nowych kierunków szkoleń, analiza działalności szkoleniowej oddziałów oraz udzielanie im wsparcia organizacyjnego. W skład Komisji weszli także A. Lisiecka, R. Jończyk, H. Kulka i E. Mleczko.

Nowy etap działalności szkoleniowej wiązał się z wejściem Polski do Unii Europejskiej i rozwojem integrowanej produkcji owoców i innych płodów rolnych, wymagającej uzyskania certyfikatu po ukończeniu specjalistycznego szkolenia. W 2005 r. Główny Inspektorat Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa zatwierdził 21 metod tej produkcji, co umożliwiło wdrożenie systemu w skali kraju. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi opublikował listę instytucji uprawnionych do prowadzenia szkoleń, na której znalazło się 7 oddziałów SITO. Komisja opracowała wytyczne dotyczące organizacji, realizacji i sprawozdawczości szkoleń, a pierwsze z nich odbyło się w Skierniewicach. Rozwój tej działalności stworzył nowe możliwości dla oddziałów, umożliwiając pozyskiwanie uczestników poprzez promocję w czasopiśmie branżowych i bezpośrednie kontakty z producentami, a także korzystanie ze wsparcia UE w postaci dopłat, co sprzyjało rozwojowi proekologicznych metod produkcji.

Pomimo wcześniejszych doświadczeń Komisja powołana w 2007 r., której przewodniczącym ponownie został prof. J. R. Starck, nie podjęła działalności z powodu reorganizacji struktur SNT-NOT oraz braku zgłoszeń dotyczących przewodów specjalizacyjnych.

Komisja Postępu Technicznego

Rozwój techniczny w gospodarce, przy jednoczesnym braku specjalistycznych maszyn dla ogrodnictwa, zwiększył zainteresowanie racjonalizacją. Ponieważ działalność w tym zakresie w ramach Komisji Produkcji Ogrodniczej była niewystarczająca, powołano Komisję Racjonalizacji i Wynalazczości. Zebranie organizacyjne odbyło się 15 kwietnia 1964 r., a regulamin zatwierdzono 1 kwietnia 1965 r. Komisja rozpoczęła działalność 15 kwietnia 1966 r.; jej przewodniczącym został M. Karniewski, a członkami m.in. J. Fidler, K. Pliszka, Cianciara, Daszewski i Janiszewski. Plan pracy obejmował wdrażanie usprawnień oraz organizację konkursu, na który nadesłano około 20 wniosków, z czego 10 przekazano Komisji Rzeczników.

Rosnące zainteresowanie mechanizacją doprowadziło do powołania w 1973 r. Komisji Postępu Technicznego. Jej działalność zainaugurowała konferencja w Katowicach w dniach 16-27 września 1973 r., połączona z wystawą w Chorzowie z udziałem firm z Holandii, Japonii i RFN. Dnia 26 lutego 1974 r. wybrano skład Komisji: przewodniczący H. Kamiński, sekretarz J. Kozerska, członkowie m.in. W. Ciechomski, G. Janowski, J. Kochalski, A. Kucewicz, Z. Lossan, A. Mróczyński, M. Paszkowska i J. Małysz. Do jej zadań należało utworzenie banku informacji technicznej oraz popularyzacja rozwiązań racjonalizatorskich.

W 1974 r. ogłoszono konkurs „Bez motyki ani rusz”, na który zgłoszono 80 pomysłów. Odbył się on w dniach 18-21 marca 1975 r. w Skierniewicach (CSO i IBMER), wraz z sympozjum, i został wpisany na stałe do kalendarza wydarzeń branżowych. Kolejny konkurs odbył się w dniach 27-29 listopada 1976 r. – zgłoszono 47 pomysłów, z czego 42 zakwalifikowano, a 7 wdrożono; przyznano nagrody o wartości 106 tys. zł. Trzeci konkurs, zorganizowany w maju 1978 r., zgromadził 92 zgłoszenia, z czego 68 zaprezentowano; przyznano nagrody o wartości 185 tys. zł oraz zgłoszono 5 wzorów użytkowych, z których wdrożono jedynie przesuwany parapet szklarniowy. Czwarty konkurs, w maju 1980 r., obejmował 104 zgłoszenia, z czego 76 zakwalifikowano; przyznano 19 nagród o wartości 230 tys. zł, lecz bez wdrożeń. Piąty konkurs odbył się w dniach 4-6 września 1982 r. – zgłoszono 85 eksponatów, z czego 76 zaprezentowano; przyznano nagrody o wartości 200 tys. zł. Wyróżniono m.in. kombajn do cebuli, system kropłowego nawadniania i zestawy maszyn szkółkarskich. Szósty konkurs, zorganizowany w dniach 8-10 września 1984 r., obejmował 65 zgłoszeń, z czego 61 zaprezentowano; przyznano 15 nagród o wartości 380 tys. zł. Nagrodzono m.in. siewnik DROP-1, ciągnik „Poldek” i opryskiwacze sadownicze. Siódmy konkurs odbył się w dniach 26-28 sierpnia 1986 r. i obejmował 60 eksponatów; przyznano 21 nagród, w tym nagrody Ministra. Wyróżniono m.in. ciągnik MT-13 i zestawy urządzeń sadowniczych. Ósmy konkurs przeprowadzono w dniach 15-18 września 1988 r. w Stobrowie. Zaprezentowano 52 eksponaty, przyznano 15 nagród, w tym nagrody Ministra i PZO; wyróżniono m.in. regulatory mikroklimatu i instalacje nawodnieniowe.

We wszystkich konkursach oceniano przydatność, możliwość wdrożenia, innowacyjność i jakość wykonania. Równolegle rozwijano działalność racjonalizatorską: w 1976 r. powstały pierwsze Zakładowe Kluby Techniki i Racjonalizacji, a w październiku 1977 r. powołano rzeczownika patentowego i punkt konsultacyjny, który działał do 1980 r., natomiast rzecznik do 1985 r.

Komisja prowadziła także działalność szkoleniową – w kadencji 1978-1980 odbyły się cztery kursy II stopnia oraz pokazy sprzętu, a we wrześniu 1980 r. zorganizowano konferencję „Oszczędności energii w ogrodnictwie”. W kadencji 1981-1984 zawarto umowę licencyjną na wzór „Przesuwany parapet szklarniowy”. Komisja uczestniczyła również w opracowaniu programu rozwoju mechanizacji na lata 1985-1990 oraz w działaniach na rzecz ograniczenia energochłonności, m.in. przez wdrożenie osłon termoizolacyjnych w Łodzi.

Pracami Komisji kierowali: M. Kamiński (luty 1974–1976), W. Matecki (1977–październik 1981), J. Pabis (1982–kwiecień 1985), W. Matecki (maj 1985–1989). Od 1990 r. działalność Komisji została zawieszona.

Komisja Współpracy z Zagranicą

Współpraca z zagranicą od początku budziła zainteresowanie SITO, jednak jej wyraźniejszy rozwój nastąpił dopiero od końca lat 60. XX w. Działalność Komisji Współpracy z Zagranicą, funkcjonującej od początku istnienia Stowarzyszenia, koncentrowała się na utrzymywaniu i rozwijaniu kontaktów międzynarodowych, organizowaniu konferencji naukowo-technicznych, praktyk zawodowych oraz wymianie doświadczeń.

W latach 1996–2007 funkcję przewodniczącego Komisji pełnił J. Gołos. W jej skład wchodził m.in. E. Bieñkowska-Mochtak, D. Kardus (do 1999 r.) oraz L. Kwietniak (od 1999 r.).

Najważniejszym partnerem zagranicznym była Holandia. Współpraca obejmowała stałe kontakty z Ambasadą Królestwa Niderlandów, dzięki którym SITO zorganizowało sześć konferencji poświęconych różnym zagadnieniom branżowym: marketingowi produktów ogrodniczych (1997), rozwojowi prywatnych gospodarstw mlecznych w ramach projektu Turośl (1997), szkółkarstwu ozdobnemu i trendom produkcji (1998), nowym odmianom roślin podczas Holland Flower Tour (1999), produkcji ziemniaków w kontekście integracji z UE (2006) oraz organizacji grup producentów (2007).

W latach 1996-1999 Polska trzykrotnie gościła producentów z Holandii. Ich wizyty obejmowały udział w seminariach oraz zwiedzanie gospodarstw ogrodniczych, supermarketów, giełd kwiatowych i centrów ogrodniczych. Komisja współpracowała również z organizacjami międzynarodowymi, takimi jak IBC, CEJH, Biuro Kwiatowe Holandia oraz ISHS.

Istotnym obszarem działalności była organizacja zagranicznych praktyk zawodowych. W latach 1995-2001, we współpracy z organizacją Stichting Uitwisseling en Studierzin voor het Platteland, na praktyki wyjechało 31 osób. W kolejnych latach program stopniowo wygasł z powodu malejącego zainteresowania oraz rosnących kosztów i został ostatecznie zakończony w 2002 r.

Dzięki zaangażowaniu R. Bieñkowskiej-Mochtak w 2006 r. zorganizowano jeszcze wyjazd 6 osób na staże w ramach programu Leonardo da Vinci. Komisja przyczyniła się również do nawiązania współpracy ze Szkołą Florystów w Malmö w Szwecji. W 2001 r., na zaproszenie holenderskiego Ministerstwa Rolnictwa, przedstawiciele SITO uczestniczyli w targach „International Horti Fair” w Holandii.

Pomimo wcześniejszej aktywności działalność w zakresie organizacji zagranicznych praktyk zawodowych nie została wznowiona. Komisja Współpracy z Zagranicą zakończyła działalność w 2011 r.

Komisja Samopomocy Koleżeńskiej

Uchwała VIII Walnego Zjazdu Delegatów SITO zobowiązywała do utworzenia przy Zarządzie Głównym funduszu samopomocy koleżeńskiej, przeznaczonego na udzielanie zapomóg członkom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej. W celu realizacji tego postanowienia powołano zespół w składzie: E. Bolek, W. Ciechomski, H. Lubowicka, B. Mioduszeński oraz J. Sopkowska, którego zadaniem było opracowanie zasad przyznawania zapomóg. Dokument „Regulamin Funduszu Samopomocy Koleżeńskiej” przyjęto pod koniec 1972 r. i wszedł w życie 1 stycznia 1973 r.

Zespół ten przekształcił się w Komisję Samopomocy Koleżeńskiej, działającą do 1991 r., zachowując przez większość tego okresu zbliżony skład osobowy. W 1976 r. W. Ciechomskiego zastąpił S. Kawecki, w latach 1976–1978 członkiem była R. Kosińska, a także okresowo Z. Krawczyk. W 1985 r. do Komisji dołączyła W. Zeligowska, która zastąpiła zmarłą w 1984 r. J. Sopkowską.

Po sześciu latach działalności wprowadzono zmiany w regulaminie, polegające m.in. na rozszerzeniu prawa do zapomogi na najbliższą rodzinę w przypadku śmierci członka. Zaktualizowany regulamin został zatwierdzony przez X Walny Zjazd Delegatów i od 26 października 1978 r. obowiązywał jako podstawa dalszej działalności Komisji.

Fundusz tworzony był początkowo z 10% odpisu od składek, odsetek bankowych oraz darowizn. W 1981 r. Zarząd Główny podjął uchwałę wprowadzającą, od 1982 r., dodatkowy odpis z zysku Zespołu Rzeczoznawców, co zwiększyło jego możliwości finansowe. Fundusz zasilili także członkowie przekazujący otrzymane nagrody.

Na początku działalności maksymalna zapomoga wynosiła 5 tys. zł. W 1978 r. podniesiono ją do 7 tys. zł, a w szczególnych przypadkach do 10 tys. zł, w 1983 r. do 15 tys. zł, w 1987 r. do 40 tys. zł, a w 1989 r. do 60 tys. zł. Pomimo wzrostu świadczeń fundusz nie był w pełni wykorzystywany.

W ciągu 18 lat działalności Komisja odbyła 84 posiedzenia, rozpatrując 179 wniosków, z czego tylko jeden odrzucono. Najwięcej wniosków pochodziło z oddziałów w Katowicach, Krakowie, Lublinie, Poznaniu, Rzeszowie, Wrocławiu, Warszawie i Zielonej Górze.

Działalność Komisji obejmowała również wywiady środowiskowe, wizje lokalne, pomoc w znalezieniu pracy, wsparcie rzeczowe oraz pomoc w kontaktach z instytucjami opieki społecznej.

W wyniku zmian w kraju i dążenia oddziałów do większej samodzielności XIV Walny Zjazd Delegatów zdecydował o przekazaniu kompetencji oddziałom. Od maja 1991 r. zapomogi przyznawane są przez zarządy oddziałów, a Komisja zakończyła działalność. Funkcję przewodniczących pełnili: B. Mioduszeński (1972-1988) oraz E. Bolek (1988-1991).

Komisja Historii Ogrodnictwa i Seniorów

Od 1996 r., po XV Walnym Zjeździe Delegatów, w Stowarzyszeniu działały dwie komisje: Komisja Seniorów oraz Komisja Historii Ogrodnictwa. Komisja Seniorów rozpoczęła pracę pod przewodnictwem E. Piórkowskiego, a w jej skład weszli m.in. B. Cyzio, W. Bittner, Z. Glotz, M. Judycka, E. Kołakowska, R. Kosińska, M. Kozłowski, W. Lenkiewicz, A. Lubowicka, W. Majlert, B. Michońska, M. Przedpeńska, J. R. Starck, L. Smockiewicz oraz W. Wawrzynek.

W latach 1995-1999 Komisja odbyła pięć zebrań, z czego trzy poza siedzibą SITO: w COBORO, w Ośrodku Zabytkowego Krajobrazu oraz w Krajowej Radzie Polskiego Związku Działkowców. Omawiano m.in. normalizację produkcji ogrodniczej, system emerytalny i działalność Komisji Seniorów NOT. Po śmierci przewodniczącego w styczniu 1997 r. działalność przerwano na około półtora roku, a ostatnie zebranie odbyło się 8 czerwca 1998 r.

Równolegle działała Komisja Historii Ogrodnictwa pod kierunkiem W. Lenkiewicza, z udziałem B. Cyzio, R. Kosińskiej, W. Majlerta i L. Smoczkiewicza. Zajmowała się opracowywaniem biogramów do *Słownika Biograficznego Techników Polskich*, gromadzeniem materiałów dla Muzeum Sztuki Ogrodniczej w Łazienkach Królewskich, opracowaniem historii SITO za lata 1958-1995 oraz upamiętnianiem wybitnych ogrodników.

W czerwcu 1998 r. obie komisje połączono, tworząc Komisję Historii Ogrodnictwa i Seniorów pod przewodnictwem W. Lenkiewicza. W jej skład weszli m.in. W. Bittner, Z. Glotz, R. Kosińska, Z. Legańska, W. Majlert, A. Michalski, B. Michońska, M. Przedpeńska, M. Skorża, L. Smoczkiewicz oraz W. Wawrzynek. Do 2007 r. opracowano 81 biogramów opublikowanych w 17 tomach słownika, gromadzono materiały historyczne oraz podejmowano działania upamiętniające.

Od 1999 r. prowadzono starania o ustanowienie patrona ogrodników; do 2007 r. nie przyniosły one efektu, uzyskano jednak zgodę na kult św. Doroty. W 2004 r. zorganizowano w Warszawie wystawę o przedwojennych firmach ogrodniczych, przygotowaną we współpracy z Muzeum Wola. Uczestniczono także w spotkaniach ze spadkobiercami tych firm i w obchodach stulecia przedsiębiorstwa C. Ulricha.

W 1999 r. z inicjatywy W. Lenkiewicza powstał Ogrodniczy Punkt Konsultacyjny, działający przy Ogrodzie Botanicznym, a następnie w siedzibie SITO. Udzielał on około 80–100 porad rocznie; działalność zakończono w czerwcu 2006 r.

Komisja prowadziła także ewidencję członków wymagających wsparcia oraz gromadziła materiały historyczne. Aktywne były środowiska seniorów w oddziałach, m.in. w Krakowie, Poznaniu i Warszawie, organizujące spotkania, wycieczki i odwiedziny.

Po 2008 r. Komisja, kierowana przez W. Lenkiewicza, a następnie J. Wiznera, działała do 2015 r. W tym okresie odbyło się 9 zebrań, kontynuowano opracowywanie biogramów i współpracę z oddziałami. Po zmianie siedziby Zarządu Głównego działalność nie została wznowiona i stopniowo wygasła.

Komisja Architektury Krajobrazu i Terenów Zieleni

W 1995 r. Ogólnopolska Sekcja Architektury Krajobrazu, funkcjonująca pod tą nazwą do 1999 r. jako kontynuacja Sekcji Terenów Zieleni, wykazywała dużą aktywność, organizując spotkania dotyczące założeń do ustawy o ochronie zawodu. Pod koniec 1996 r. jej działalność zaczęła słabnąć, a po śmierci przewodniczącego, dr. L. Majdeckiego, w lipcu 1997 r. została zawieszona.

W połowie 1998 r., dzięki staraniom Oddziału Warszawskiego SITO oraz W. Bittnera, powołano grupę inicjatywną w składzie: B. Jagielska, J. Olizar, J. Krzemkowski i W. Bittner, której zadaniem było określenie kierunków działań w zakresie ochrony środowiska i architektury krajobrazu.

W 1999 r. Sekcja została przekształcona w Komisję Architektury Krajobrazu, której przewodniczącą została H. B. Szczepanowska. W skład weszli także W. Bittner, E. Borkowska, B. Jagielska i J. Olizar. Komisja koncentrowała się na działalności szkoleniowej, edukacyjnej i popularyzacji znaczenia terenów zieleni, organizując odczyty, opracowując rozwiązania techniczne i agrotechniczne oraz przygotowując materiały szkoleniowe i opinie do aktów prawnych.

W latach 2000-2003 Komisja współpracowała z Instytutem Gospodarki Przestrzennej i Komunalnej przy ustalaniu zakresu szkoleń; przeprowadzono 5 kursów, które ukończyło 131 osób. Absolwenci utworzyli Sekcję Inspektorów Terenów Zieleni przy Oddziale Warszawskim SITO. Programy szkoleń obejmowały zagadnienia naukowe, techniczne, prawne i organizacyjne i były systematycznie rozszerzane.

Powołano także Radę Programową we współpracy z Polskim Towarzystwem Chirurgów Drzew, a Komisja uczestniczyła w procesach legislacyjnych, zgłaszając uwagi do ustawy o ochronie środowiska. Jej przedstawiciele brali udział w konferencjach krajowych i międzynarodowych, a wyniki prac publikowano w czasopismach branżowych.

W 2003 r. Komisja przyjęła nazwę Komisji Architektury Krajobrazu i Terenów Zieleni. W jej skład weszli m.in. E. Borkowska, E. Kaczor, L. Kublik, H. Matysiak, E. Oleksiejuk i E. Wojtczak. Realizowano projekty edukacyjne, m.in. „Drzewostany miast i wsi – warunkiem jakości środowiska, estetyki i ekonomiki gmin”, oraz organizowano konferencje dotyczące Europejskiej Konwencji Krajobrazowej i zawodu architekta krajobrazu.

Komisja angażowała się w opracowywanie regulacji dotyczących uprawnień zawodowych, uczestniczyła w pracach legislacyjnych Sejmu, działaniach opiniotwórczych oraz współpracowała z uczelniami, w tym z SGGW.

Komisja działała do 2011 r. pod przewodnictwem H. B. Szczepanowskiej. W tym czasie zajmowała się doskonaleniem programów szkoleniowych, wprowadzaniem nowoczesnych rozwiązań technicznych i agrotechnicznych oraz organizacją kursów „Inspektor nadzoru terenów zieleni”.

Komisja Kwalifikacyjna Rzeczoznawców

Komisja Kwalifikacyjna Rzeczoznawców zajmuje się rozpatrywaniem wniosków członków SITO ubiegających się o nadanie tytułu rzeczoznawcy oraz wpis na listę rzeczoznawców.

W latach 1996-2003 funkcję przewodniczącego pełnił prof. H. Chmiel. Komisja zbierała się w miarę potrzeb, rozpatrując wnioski nadsyłane przez oddziały. W jej skład wchodził m.in. T. Gurowska, B. Hugo-Bader oraz A. Wawrzynek (od 2003 r.). Od 2003 r. funkcję przewodniczącego objął W. Bittner.

W latach 1996-2007 rozpatrzono 229 wniosków, z czego 158 zaopiniowano pozytywnie. Najczęstszymi przyczynami odmowy były brak udokumentowanych kwalifikacji, zbyt krótki staż zawodowy lub członkowski. Wnioski dotyczyły głównie budowy i konserwacji terenów zieleni oraz ich projektowania, rzadziej ochrony środowiska, sadownictwa, szkółkarstwa i mechanizacji ogrodnictwa.

W kolejnych latach Komisji przewodniczyła T. Gurowska (do 2011 r.), a do 2018 r. następowały zmiany personalne na tym stanowisku. Obsługę organizacyjną zapewniał Oddział Warszawski SITO. Do 2015 r. rozpatrzono 25 wniosków, z czego 19 zakończyło się nadaniem tytułu rzeczoznawcy; przyczyny odmów pozostawały takie same.

Uprawnienia nadawano w specjalnościach takich jak: projektowanie, budowa i konserwacja terenów zieleni, pielęgnacja drzew i krzewów, dendrologia oraz ochrona środowiska. W 2013 r. wprowadzono opłatę za uzyskanie tytułu w wysokości 1000 zł. Przez cały okres działalności dokumentację przygotowywał Oddział Warszawski.

Po przeniesieniu siedziby Stowarzyszenia do Skierniewic pojawiły się przejściowe trudności organizacyjne, które jednak nie wpłynęły na ciągłość prac Komisji.

Sekcja Produkcji Ogrodniczej

Powołanie Sekcji Produkcji Ogrodniczej po zarejestrowaniu SITO nie było faktycznym początkiem jej działalności, gdyż jej geneza sięga 1953 r. i związana jest z SITR, gdzie przy Zarządzie Głównym działała Sekcja Produkcji Ogrodniczej skupiająca specjalistów z tej dziedziny. Pierwszym przewodniczącym był S. Parnów, a od 1955 r. funkcję tę objął M. Gniewowski. W działalność Sekcji zaangażowani byli także H. Nagłowa, E. Piotrowski i I. Ziarkowska.

W 1956 r. Sekcja zorganizowała dwie konferencje: w Krakowie, dla województw krakowskiego, katowickiego i rzeszowskiego, oraz w Opolu, dla województw opolskiego, wrocławskiego i zielonogórskiego. Dotyczyły one m.in. modernizacji sadownictwa, rozwoju szkółkarstwa, warzywnictwa oraz zaopatrzenia w środki produkcji.

W maju 1957 r. Oddział Warszawski SITR zorganizował zjazd w Nowej Wsi i Dąbrowicach, a w lipcu 1957 r. w Bielsku, w powiecie grójeckim, odbyła się narada pomologiczna z udziałem E. Gajewskiego.

Na przełomie 1956 i 1957 r. Sekcja włączyła się w prace Komitetu Organizacyjnego Ogólnopolskiej Narady Ogrodniczej pod przewodnictwem H. Jagłowskiego, z udziałem m.in. H. Dymkowskiego, J. Fidlera, M. Kielbasińskiego, H. Majerta, B. Miłodrowskiego i Z. Ryszy.

W połowie lutego 1957 r. odbyła się w Warszawie Ogólnopolska Narada Ogrodnicza, na której podjęto uchwały dotyczące rozwoju ogrodnictwa, w tym tworzenia spółdzielni. Członkowie Sekcji weszli następnie do władz Polskiego Związku Ogrodniczego, którego prezesem został M. Gniewowski, a sekretarzem J. Fidler.

Po utworzeniu PZO w 1957 r. działalność Sekcji osłabła, jednak po zarejestrowaniu SITO w 1958 r. ponownie powołano Sekcję przy Zarządzie Głównym. Jej przewodniczącymi w latach 1959-1961 byli B. Draz i J. Fidler.

Działalność Sekcji obejmowała organizację konferencji, analizę rozwoju produkcji ogrodniczej, tworzenie punktów informacyjnych dla poszukujących pracy oraz organizację staży dla absolwentów. Ważnym obszarem była współpraca ze spółdzielczością, zwieńczona podpisaniem porozumienia z INTO w 1972 r.

Sekcja zakończyła działalność w 1972 r. Funkcję przewodniczących pełnili kolejno: B. Draz i J. Fidler (1959-1961), J. Szendel (1961-1962) oraz S. Niwicki (1963-1972).

Ogólnopolskie Sekcje Specjalistyczne

Nową formę działalności Stowarzyszenia zapoczątkowały w 1979 r. tzw. „kluby specjalistyczne”, które później przyjęły nazwę „Ogólnopolskich Sekcji Specjalistycznych”. Skupiały członków SITO zainteresowanych określonymi grupami roślin, umożliwiając pogłębianie wiedzy oraz wymianę doświadczeń podczas spotkań tematycznych, a także organizację konferencji i wystaw.

Jako pierwsze powstały klub „Storczyków” (8 października 1979 r.) oraz klub „Lilii” (16 maja 1981 r.). Oba działały aktywnie przy Oddziale Łódzkim SITO i odegrały ważną rolę w rozwoju tej formy działalności.

Sekcja Storczyków

W latach 1980-1988 Sekcja zorganizowała cztery konferencje naukowo-techniczne poświęcone storczykom w Łodzi oraz, w 1987 r., konferencję we Wrocławiu, połączoną z wystawą w Domu Technika NOT. Zorganizowano także trzy wystawy storczyków w holu Teatru Wielkiego w Łodzi, które cieszyły się dużym zainteresowaniem hodowców. W początkowym okresie zarząd tworzyli: J. Szendel (przewodniczący), P. Kaczmarek (wiceprzewodniczący), K. Kukułczanka oraz W. Kuligowski (sekretarz). W grudniu 1983 r. nastąpiły zmiany: przewodniczącą została K. Kukułczanka, wiceprzewodniczącymi P. Dziomdziora i P. Kaczmarek, sekretarzem B. Kosielska, a członkami zarządu W. Preising, J. Dziomdziora, R. Stodolny, J. Gołębiowska i M. Woźniak.

Pod koniec lat 80. Sekcja, z powodu trudności organizacyjnych, podzieliła się na grupę łódzką i wrocławską. Od 1991 r. siedziba władz została przeniesiona do Wrocławia. W latach 1991-1995 organizowano coroczne sympozja storczykowe wraz z wystawami, we współpracy z Wrocławskim Ogrodem Botanicznym i oddziałem SITO, z udziałem specjalistów krajowych i zagranicznych. Funkcję przewodniczącej pełniła K. Kukułczanka, a w skład zarządu wchodził B. J. Hetman, P. Kaczmarek i T. Wojciechowski.

Sekcja Miłośników Lilii

W latach 1980-1984 Sekcja Miłośników Lilii prowadziła bardzo aktywną działalność, organizując cztery giełdy „Liliowe impresje” połączone ze sprzedażą nasion. Równolegle odbywały się ogólnopolskie spotkania, tworzone kartotekę odmian oraz wydawano biuletyn „Lilie”. Zorganizowano także wystawę w Gliwicach (22-23 lipca 1982 r.), wystawę w centrum miasta (16 czerwca – 30 lipca 1983 r.) oraz pierwsze spotkanie miłośników lilii w Częstochowie (5 sierpnia 1983 r.).

Zarząd tworzyli: K. Mynett (przewodniczący), J. Bodecki (do jesieni 1983 r.), następnie A. Hajdys, L. Najder, E. Literacka, a także członkowie m.in. J. Białobłocka, A. Cebulski, W. Chojnacki, M. Jadczyk, I. Kosmus, I. Kunkiel i L. Orlikowski.

W latach 1985-1988 działalność była nadal intensywna: zorganizowano ogólnopolską wystawę, pięć wystaw regionalnych i trzy giełdy, odbyły się trzy zebrania ogólnopolskie i 16 regionalnych, wydano cztery biuletyny i 14 komunikatów, a także zarejestrowano cztery polskie odmiany lilii. W marcu 1986 r. zaktualizowano regulamin, powołując kluby terenowe w Gdańsku, Łodzi, Skierniewicach i Warszawie.

W 1987 r. działalność ograniczono z powodu powstania Polskiego Towarzystwa Miłośników Lilii. 10 lipca 1987 r. odbyło się zebranie w Warszawie, podczas którego Zarząd nie uzyskał absolutorium. Działalność kontynuowano w oddziałach w Warszawie, Łodzi i Skierniewicach, organizując m.in. wystawy w Starej Pomarańczarni i giełdy w Skierniewicach. W tym czasie Zarząd tworzyli K. Mynett, W. Domagała i J. Wiśniewski.

W latach 1996-2003 Sekcji przewodniczył prof. K. Mynett, a po 2003 r. W. Bittner. Działalność koncentrowała się w Łodzi, Skierniewicach i Warszawie i obejmowała odczyty oraz popularyzację upraw roślin cebulowych.

Sekcja współpracowała m.in. z Klubem Florystów Polskich i organizacjami branżowymi. Najważniejszym wydarzeniem były coroczne wystawy lilii w Łazienkach Królewskich w Warszawie, odbywające się regularnie do 2009 r., kiedy zakończono ich organizację. Sekcja zakończyła działalność przy Zarządzie Głównym SITO w 2011 r.

Sekcja Pomidora

Sekcja Pomidora została powołana we wrześniu 1986 r. przy Oddziale SITO w Krakowie, z siedzibą w Stacji Hodowli Roślin Ogrodniczych w Krzeszowicach. Działalność rozpoczęła w czerwcu 1987 r., organizując ogólnopolską konferencję pt. „Nowe technologie w produkcji pomidorów pod osłonami”. Pomimo podjęcia istotnej tematyki, po około półtora roku Sekcja zaprzestała działalności.

Sekcja Leczenia i Pielęgnacji Drzew Ozdobnych

Sekcja została powołana 15 września 1986 r. Na początku działalności Zarząd utworzył siedem zespołów problemowych obejmujących m.in. nomenklaturę, technikę i technologię, BHP, normowanie pracy, sprawy prawne, szkolenia oraz działalność redakcyjną. Działalność Sekcji koncentrowała się na doskonaleniu zawodowym poprzez organizację kursów I i II stopnia, konferencji, prelekcji oraz sesji wyjazdowych, m.in. do Kórnik i Rogowa. Ważnym elementem było wydawanie biuletynów „Komunikaty Dendrologiczne” oraz organizacja cyklicznych sesji szkoleniowych. W latach 1988–1990 odbyło się 11 spotkań, z czego 9 w Warszawie, 1 w Krakowie i 1 w Lesznie, poświęconych m.in. dendrologii, dendroklimatologii, nawożeniu drzew, warunkom glebowym, historii ogrodów i roli drzew.

W tym okresie wydano 5 biuletynów oraz 2 numery nowego czasopisma, a także prowadzono prace nad normami pracy, ujednoliceniem terminologii i listą rekomendowanych zakładów zajmujących się pielęgnacją drzew.

22 lutego 1991 r. podjęto decyzję o rozwiązaniu Sekcji w związku z tworzeniem Polskiego Towarzystwa Chirurgów Drzew. Funkcję przewodniczącego pełnili: M. Siewniak (do listopada 1989 r.) oraz M. Kubacki. W skład Sekcji wchodził m.in. A. Kuchta-Dyszkiewicz, Z. Chachulski, J. Gędzior, Z. Kość, H. Kulka, L. Rodek, M. Samoliński, A. Skup i M. Sokołowski.

Klub Florystów Polskich

Klub został powołany przez Prezydium Zarządu Głównego SITO 18 lutego 1998 r. Funkcję przewodniczącej objęła A. Nizińska, a w skład zarządu weszli m.in. A. Durużyńska, E. Taczanowska, M. Perzyna-Turek oraz B. Waligóra (do 1999 r.). Celem działalności było prowadzenie szkoleń oraz organizowanie wystaw, pokazów i warsztatów florystycznych.

Już w pierwszym roku działalności Klub uczestniczył w czterech wystawach, m.in. w Łazienkach Królewskich, podczas „Święta Róży” w Kutnie oraz na targach POLAGRA w Poznaniu. Ważnym wydarzeniem była wystawa „Jesienno-Zimowe Impresje w Łazienkach Królewskich” z aukcją charytatywną na rzecz Fundacji E. Jaworskiej. Cykl wystaw zakończono w 2002 r. z powodu wysokich kosztów.

W kolejnych latach Klub uczestniczył w targach HORTI EXPO, organizując pokazy florystyczne oraz ekspozycje tematyczne: dekoracje wielkanocne (2004), wiązanek ślubne (2005) i wyroby woskowo-roślinne (2006).

Istotnym obszarem działalności była działalność szkoleniowa – kursy bukiciarskie oraz Studium Florystyczne prowadzone od 2002 r. (300 godzin zajęć), zakończone w 2005 r. W 2006 r. nie zostało wznowione z powodu braku zainteresowania.

W latach 2003-2007 zorganizowano cztery kursy dla uczniów Instytutu Głuchoniemych w Warszawie, a w latach 2007-2011 kolejne trzy. W 2009 r. przeprowadzono kurs dla bezrobotnych kobiet w ramach projektu „Bądź aktywna...”. W latach 2011-2015 zorganizowano trzy kursy, które ukończyło 21 osób.

Klub prowadził także warsztaty w wielu miastach, m.in. w Lublinie, Łodzi, Rzeszowie, Kutnie i Poznaniu, oraz uczestniczył w wydarzeniach branżowych, takich jak mistrzostwa florystyczne i wystawy w kraju i za granicą, m.in. w Szczecinie, Zamościu, Kownie i Skierniewicach.

Ośrodek Kultury Ogrodniczej

Projekt utworzenia Ośrodka Kultury Ogrodniczej („OKO”) w Warszawie był jednym z najważniejszych kierunków działalności SITO. Inicjatywę podjęto w 1965 r. z inspiracji M. Gniazdowskiego, który postulował utworzenie stałego ośrodka dydaktyczno-wystawowego. Podobne plany istniały jeszcze przed II wojną światową, lecz nie zostały zrealizowane.

Po przejęciu inicjatywy przez Zarząd Główny SITO wystąpiono o teren na Polu Mokotowskim. Główna Komisja Szkoleniowa powołała zespół pod kierunkiem J. Grzegorego, a dokumentację projektową opracowywano w Biurze „Stolica” (St. Bolek, T. Nurkiewicz). Początkowo planowano inwestycję na 9 ha.

W listopadzie 1966 r. zaprezentowano projekt; koszt oszacowano na około 30 mln zł, a rozpoczęcie prac planowano na styczeń 1967 r. Pojawiły się jednak trudności związane z koniecznością zapewnienia 50% wkładu społecznego. W związku z tym powołano Społeczny Komitet Budowy „OKO”. Pod koniec 1967 r. zmieniono koncepcję i przekazano sprawę radom dzielnicowym, a w 1968 r. zmniejszono teren do 5 ha.

Na początku lat 70. projekt powrócił w związku z przygotowaniami do XIX Międzynarodowego Kongresu Ogrodniczego (1974). W czerwcu 1973 r. zatwierdzono projekt dla 5 ha, a współfinansowanie zadeklarowała Centrala Spółdzielni Ogrodniczych (15 mln zł). Inwestycji nie zrealizowano z powodu braku jednoznacznego użytkownika. Dodatkowo działalność osłabła po śmierci J. Grzegorego, a w 1972 r. projekt pozostawał na etapie koncepcji i został zarzucony.

Do idei powrócono w latach 80. W 1984 r. podjęto uchwały o powołaniu fundacji ogrodników, jednak nie uzyskano zgody na jej rejestrację. W 1986 r. podjęto kolejną próbę poprzez powołanie spółki, zakładając budowę nowoczesnego ośrodka na Polu Mokotowskim.

Ośrodek miał pełnić funkcje wystawiennicze, edukacyjne i popularyzatorskie, obejmujące m.in. pawilony wystawowe, kolekcje roślin, działalność szkoleniową i doradczą oraz promocję kultury ogrodniczej.

W 1986 r. złożono wniosek lokalizacyjny dla terenu między ulicami Żwirki i Wigury, Batorego, Komarowa i Rostafińskich. W kwietniu 1987 r. rozważano alternatywną lokalizację na SGGW na Ursynowie, jednak bez powodzenia.

Ostatecznie w maju 1987 r. projekt został zamknięty – teren na Polu Mokotowskim przeznaczono na cele wojskowe (MSW), co zakończyło wieloletnie starania o realizację „OKO”.

Kursokonferencje, konferencje, sympozja, seminaria

Komisja Szkoleniowa, działająca od 1959 r., była jednym z kluczowych organów realizujących działalność statutową SITO w zakresie doskonalenia zawodowego. Organizowała kursy, odczyty, kursokonferencje, wycieczki szkoleniowe oraz akcję „Drzwi otwarte”, czyli kursoseminaria podyplomowe dla absolwentów wyższych szkół ogrodniczych, których celem było przekazywanie najnowszych osiągnięć nauki i praktyki. W latach 1966–1975 odbyło się 6 takich kursoseminariów, współorganizowanych przez SGGW-AR w Warszawie, Akademie Rolnicze w Poznaniu, Lublinie, Krakowie i Wrocławiu oraz ART w Olsztynie.

W latach 1959–1975 intensywnie rozwijała się działalność konferencyjna – do 1975 r. zorganizowano łącznie 521 konferencji naukowo-technicznych. Ich tematyka obejmowała m.in. ekonomiczne podstawy produkcji kwiaciarskiej, specjalizację warzywnictwa, mechanizację i postęp techniczny, intensyfikację sadownictwa, gospodarkę wodną, szklarniową i nawożenie, znaczenie torfu, wpływ chemizacji, uprawy pod folią, pielęgnację drzew, tereny zieleni oraz szkółkarstwo i ochronę roślin. W tym okresie zorganizowano także sympozjum chryzantemowe w Krakowie (1965) oraz sesję „Ogrodnictwo polskie wczoraj, dziś i jutro” w Warszawie (1966), a także uczestniczono w Międzynarodowym Kongresie Ogrodniczym (1974).

W latach 1975–2003 działalność szkoleniowo-konferencyjna była kontynuowana – zorganizowano 215 konferencji i sympozjów, obejmujących tematykę produkcji ogrodniczej, roślin ozdobnych, szkółkarstwa, przechowalnictwa, ochrony roślin, ekologii oraz organizacji i ekonomii produkcji. W 2003 r. Komisja wraz z Zarządem Głównym zorganizowała konferencję „Europejska Konwencja Krajobrazowa...”.

W latach 1996–2007 zorganizowano 58 konferencji, w tym 9 międzynarodowych, 20 krajowych i 8 regionalnych, dotyczących m.in. produkcji ziemniaków w kontekście UE, hodowli i nasiennictwa, roślin ozdobnych, jakości żywności, zieleni miejskiej, zwalczania szrotówka kasztanowcowiaczka oraz utrzymania terenów zieleni. Oddziały Łódź, Poznań, Rzeszów i Warszawa przeprowadziły 29 seminariów, a Komisja Współpracy z Zagranicą zorganizowała 6 konferencji z Ambasadą Niderlandów.

W latach 2008–2013 kontynuowano działalność konferencyjną, organizując spotkania dotyczące m.in. grup producentów, technologii szklarniowych, koncepcji „zielonego miasta”, upraw pod osłonami, kwiatów w przestrzeni miejskiej i uprawy ziół. Równolegle odbywały się konferencje o ochronie roślin, energooszczędnych technologiach oraz ogrodach wertykalnych. W 2012 r. zorganizowano sympozjum o ochronie drzew oraz seminaria o GMO.

W latach 2011–2014, mimo zmian organizacyjnych, kontynuowano działalność szkoleniową – organizowano seminaria dotyczące utrzymania dróg, technologii szklarniowych oraz zagrożeń GMO. Przedstawiciele SITO uczestniczyli również w konferencjach branżowych dotyczących szkolnictwa, architektury krajobrazu i szkółkarstwa. W 2013 r. współorganizowano seminarium „Bioróżnorodność...” oraz konferencję „Kwiaty w mieście”. W latach 2014–2015, mimo reorganizacji związanej z przeniesieniem siedziby do Skier-

niewicz, działalność była kontynuowana – organizowano seminaria o pielęgnacji drzew, ogrodach na dachach i ścianach oraz konferencję „Ożywić ściany...” w Lublinie (2015). W kolejnych latach działalność szkoleniowa była realizowana głównie przez oddziały. W 2017 r. Oddział Warszawski organizował m.in. seminarium „Przygotowanie inwestycji terenów zieleni” oraz zajęcia terenowe. W ostatnim okresie szczególne znaczenie zyskały konferencje florystyczne i ogrodnicze: V Konferencja Różana (Kutno, 2019), konferencja „The Power of Flower” (12-13 września 2020 r., Jasionka) oraz konferencja online „Wiosenne przebudzenie” (18 marca 2021 r.).

Na wszystkich etapach działalności SITO konferencje i szkolenia stanowiły podstawowy instrument upowszechniania wiedzy, wymiany doświadczeń oraz integracji środowiska ogrodniczego.

Kursy, odczyty, wykłady, warsztaty

Jedną z podstawowych form doskonalenia zawodowego w działalności SITO były kursy, szkolenia i odczyty, realizowane zarówno centralnie, jak i w oddziałach terenowych. Ich zakres i intensywność zmieniały się w czasie, odzwierciedlając potrzeby środowiska ogrodniczego oraz uwarunkowania organizacyjne.

W latach 1974-1984 nastąpił wyraźny wzrost zainteresowania kursami kwalifikacyjnymi. Przeprowadzono 239 kursów: 120 z warzywnictwa, 69 z sadownictwa, 27 z kwaciarstwa, 6 z terenów zieleni i 17 z pieczarkarstwa. Tytuły mistrzowskie uzyskały 8022 osoby. Organizowano także kursy II stopnia przygotowujące do egzaminów państwowych oraz kursy amatorskie, m.in. bukieciarstwa i pieczarkarstwa. Dla kadry inżyniersko-technicznej prowadzono kursy III stopnia obejmujące m.in. ochronę roślin, chemizację, mechanizację, sadownictwo wielkotowarowe, organizację obrotu, towaroznawstwo, przechowywanie oraz pielęgnację i leczenie starszego drzewostanu.

W latach 1975-2003 przeprowadzono 760 kursów i 3927 odczytów. Szczególną rolę odgrywał Ogródniczy Klub Dyskusyjny, w ramach którego w latach 1976–1995 odbyło się 3760 odczytów z udziałem ponad 120 tys. uczestników. Tematyka obejmowała najnowsze osiągnięcia nauki, praktykę oraz relacje z wyjazdów zagranicznych.

W latach 1985-1991 zorganizowano 155 kursów dla 4435 uczestników, a 1450 osób uzyskało tytuły mistrzowskie.

W latach 1996-2003 działalność kursowa uległa ograniczeniu i była prowadzona przez część oddziałów – około 20 kursów rocznie. Łącznie w latach 1996–2007 przeprowadzono 315 kursów, w których uczestniczyło 4878 osób, z czego 4691 uzyskało dyplomy i zaświadczenia. Tematyka koncentrowała się głównie na terenach zieleni, m.in. pilażach drzew ozdobnych, pielęgnacji drzew i krzewów, szkoleniu inspektorów zieleni oraz wycenie nieruchomości. Równolegle kontynuowano odczyty w ramach Ogródniczego Klubu Dyskusyjnego.

W latach 2009-2018 działalność szkoleniowa była realizowana głównie przez oddziały w Bydgoszczy, Lublinie, Poznaniu, Rzeszowie i Warszawie. Zorganizowano 170 kursów i szkoleń dla 1939 uczestników, głównie z zakresu terenów zieleni. Oddział Warszawski przeprowadził 60 spotkań Ogródniczego Klubu Dyskusyjnego dla 1151 uczestników, często w formie zajęć terenowych.

W latach 2012-2013 podejmowano działania organizacyjne i szkoleniowe, m.in. dotyczące kształcenia inspektorów placów zabaw oraz współpracy z organizacjami branżowymi. W 2013 r. SITO zostało wpisane do rejestru podmiotów uprawnionych do prowadzenia szkoleń w zakresie integrowanej produkcji roślin.

W latach 2014-2017 działalność koncentrowała się na kursach specjalistycznych, szczególnie „Inspektora Nadzoru Terenów Zieleni” w Lublinie, Poznaniu i Rzeszowie, a także szkoleniach z cięcia drzew i krzewów, rozpoznawania gatunków oraz warsztatach florystycznych. Organizowano również szkolenia dotyczące nowych przepisów usuwania drzew i krzewów.

Od 2019 r. szczególnego znaczenia nabrały działania florystyczne i edukacyjne. W latach 2019-2023 kontynuowano kursy „Inspektora Nadzoru Terenów Zieleni” oraz rozwijano warsztaty florystyczne. W 2021 r. zorganizowano warsztaty dla nauczycieli w Instytucie Ogrodnictwa z inicjatywy Krajowego Centrum Edukacji Rolniczej. W 2022 r. SITO uczestniczyło w branżowym forum edukacyjnym Ministerstwa Edukacji i Nauki oraz podpisało umowę o utworzeniu Branżowego Centrum Umiejętności przy ZSCKR w Bielsku-Białej. W 2023 r. kontynuowano działalność szkoleniową, organizując m.in. kurs florystyczny dla nauczycieli w Lututowie oraz warsztaty dekoracji świątecznych w Warszawie.

Wystawy, konkursy, festiwale, targi

W latach 1958-1975 dorobek polskiego ogrodnictwa był przez wiele lat prezentowany na wystawach organizowanych samodzielnie przez Stowarzyszenie lub jego oddziały, a także przy okazji konferencji, sympozjów i innych imprez lokalnych. Wystawom często towarzyszyły konkursy, kiermasze i pokazy, m.in. układania kompozycji kwiatowych oraz dekoracji świątecznych. Była to jedna z ważniejszych form popularyzacji osiągnięć ogrodnictwa, integracji środowiska oraz upowszechniania wiedzy praktycznej.

W 1973 r. przy Zarządzie Głównym SITO powołano Komisję Postępu Technicznego, która działała do 1990 r. Jednym z jej głównych zadań było organizowanie konkursów mających pobudzać twórczą myśl techniczną w zakresie prac ogrodniczych. Komisja odegrała istotną rolę w promocji nowatorskich rozwiązań technicznych i racjonalizatorskich, wspierając tym samym rozwój nowoczesnego ogrodnictwa.

W latach 1975-1981 szczególne znaczenie zyskały wydarzenia o charakterze promocyjnym i wystawienniczym. W 1977 r. w Skierniewicach zapoczątkowano organizację corocznego Święta Owoców, Warzyw i Kwiatów. Wydarzenie to z czasem weszło na stałe do kalendarza najważniejszych imprez ogrodniczych w kraju i stało się jedną z najbardziej rozpoznawalnych form promocji dorobku sadownictwa, warzywnictwa, kwiatiarstwa i przetwórstwa ogrodniczego. W 1979 r. Oddział Poznański SITO zorganizował ogólnopolską wystawę ogrodniczą.

W latach 1981-1988 działalność wystawiennicza była dalej rozwijana, a od 1986 r. ogólnopolska wystawa ogrodnicza organizowana przez Oddział Poznański była kontynuowana w ramach targów rolno-spożywczych POLAGRA, co znacząco zwiększyło jej zasięg oraz rangę i pozwoliło na szerszą prezentację osiągnięć polskiego ogrodnictwa w powiązaniu z innymi branżami gospodarki żywnościowej.

W latach 1988-1991 Komisja Postępu Technicznego kontynuowała działalność aż do 1990 r., a organizowane przez nią konkursy i wydarzenia nadal stanowiły ważny element promocji nowatorskich rozwiązań technicznych i racjonalizatorskich w ogrodnictwie.

W latach 1991-1995 dorobek polskiego ogrodnictwa nadal był prezentowany na wystawach organizowanych przez Stowarzyszenie i jego oddziały, a wystawom towarzyszyły konkursy, kiermasze i pokazy. Nadal stanowiły one ważną formę popularyzacji osiągnięć ogrodnictwa, integracji środowiska oraz upowszechniania wiedzy praktycznej.

W latach 1995-2003 działalność wystawiennicza nabrała nowego rozmachu. Od 1996 r. w Warszawie zaczęto organizować Międzynarodowe Targi Ogrodnicze HORTI EXPO, których organizatorami byli Międzynarodowe Centrum Targowe, SITO oraz HORT-PRESS Sp. z o.o. Targi kilkakrotnie zmieniały lokalizację: początkowo odbywały się w hali „Mera”, następnie na terenie kampusu SGGW, a ostatecznie znalazły swoje miejsce na terenie Warszawskiego Rolno-Spożywczego Rynku Hurtowego w Broniszach. Wydarzenie to odegrało ważną rolę w promocji ogrodnictwa, zwłaszcza w zakresie nowoczesnych technologii, florystyki i handlu ogrodniczego.

W 1998 r. zapoczątkowano także ogólnopolską wystawę kompozycji z roślin suszonych i sztucznych pod nazwą „Jesienno-zimowa impresja florystyczna w Łazienkach Królewskich”. Wystawa ta, mająca wysoki walor artystyczny i edukacyjny, stała się jednym z ważniejszych wydarzeń florystycznych organizowanych przez SITO u schyłku XX w. W latach 1996-2007 zorganizowano łącznie 198 wystaw. Do stałego kalendarza imprez weszły w tym czasie m.in. wiosenna i jesienna wystawa-kiermasz w Częstochowie oraz Wojewódzka Wystawa Ogrodnicza połączona z kiermaszem w Lublinie. W tym samym okresie podczas wystaw lub jako odrębne wydarzenia zorganizowano 126 konkursów. Oddział Poznański organizował m.in. konkurs na najlepszą kwiaciarnię w mieście, konkurs na najlepszy sklep owocowo-warzywny oraz Międzynarodowe Mistrzostwa Florystyczne. W 2002 r. Oddział w Poznaniu podjął próbę ustanowienia rekordu Guinnessa poprzez ułożenie 4400 róż w wiklinowym koszu.

W latach 2003-2011 działalność wystawiennicza i konkursowa nadal stanowiła ważne uzupełnienie działalności szkoleniowej prowadzonej przez oddziały. Dorobek ogrodnictwa prezentowano zarówno na wystawach organizowanych samodzielnie przez oddziały, jak i podczas wydarzeń organizowanych przez władze miejskie, regionalne oraz przy okazji konferencji, sympozjów i imprez lokalnych. Wystawom nadal towarzyszyły konkursy i pokazy, m.in. układania kompozycji kwiatowych czy dekoracji świątecznych. Do wydarzeń cyklicznych należały m.in. Wystawa Kwiatów i Targi Ogrodnicze w Częstochowie, Wojewódzka Wystawa Ogrodnicza w Lublinie, wystawy tematyczne w Łodzi, takie jak „Kwiaty jesieni” czy „Rośliny lecznicze”, Skierniewickie Święto Kwiatów, Owoców i Warzyw oraz wystawy stroików świątecznych w Rzeszowie. Oddziały organizowały także różnego rodzaju konkursy, np. „Najpiękniejsze balkony i ogródki” w Bydgoszczy, otwarte konkursy dla kwiaciarni w Poznaniu oraz konkursy bukieciarskie i florystyczne w Rzeszowie. Istotnym elementem działalności były również wycieczki, spotkania opłatkowe, wspólne wyjścia do teatru czy bale, które integrowały środowisko i wzmacniały więzi organizacyjne.

W latach 2011-2014 działalność wystawiennicza została wzbogacona o nowe inicjatywy promocyjne i florystyczne. W styczniu 2012 r. ogłoszono konkurs na projekt stoiska polskiego ogrodnictwa na międzynarodowej wystawie Floriade, a miesiąc później dokonano oceny nadesłanych koncepcji i wyłoniono laureatów. W tym samym roku SITO uczestniczyło w Wystawie Tulipanów w Wilanowie oraz w jesiennej Wystawie Ogrodniczej w Łodzi. Również w 2012 r. prezes Klubu Florystów Polskich brała udział w pracach jury mistrzostw florystycznych „Bydgoskie Dywany Kwiatowe”. Stowarzyszenie zaprosiło także przedstawicieli Ambasady Królestwa Niderlandów do udziału w swoich wydarzeniach. Współuczestniczono ponadto w organizacji Festiwalu Róż w Ogrodzie Botanicznym Uniwersytetu Warszawskiego, przygotowując stoisko SITO oraz prowadząc przez dwa dni „Pogotowie Ogrodnicze”. Floryści zrzeszeni w SITO uczestniczyli w tworzeniu ekspozycji kwiatowych, a prezes florystów prowadziła pokazy dla dzieci obecnych na imprezie. W tym samym roku SITO było również reprezentowane podczas Świąt Róży w Kutnie. W 2013 r. A. Nizińska rozpoczęła roczny kurs florystyczny. Stowarzyszenie ponownie uczestniczyło w Festiwalu Róż organizowanym przez Uniwersytet Warszawski na terenie Ogrodu Botanicznego, organizując stoisko SITO z „Pogotowiem Ogrodniczym”. W wydarzeniu aktywnie uczestniczyła A. Nizińska wraz ze studentami prowadzonego przez nią kursu. Zorganizowano również konkurs florystyczny z nagrodą Zarządu Głównego SITO. W tym samym roku przedstawicielki władz Stowarzyszenia uczestniczyły także w Świącie Róży w Kutnie. W 2014 r. odbyły się liczne pokazy florystyczne, m.in. w Poznaniu podczas VIII Międzynarodowych Mistrzostw Florystycznych Polski, w Pile podczas AGRO Targów i II Krajowej Wystawy „Miasto i Ogród” oraz w Kaliszu, w Galerii Amber, podczas pokazu „Bukiet dla mojej Kochanej Mamy”. Istotnym wydarzeniem tego roku były również II Poznańskie Dywany Kwiatowe, zorganizowane w dniach 9-12 maja w Parku im. A. Mickiewicza. Kolorowe kołpaki zostały ułożone z ponad miliona główek tulipanów i stały się jedną z najbardziej widowiskowych plenerowych realizacji florystycznych w kraju.

W latach 2014–2019 działalność wystawiennicza, konkursowa i promocyjna była bardzo intensywna. W 2015 r. zorganizowano III Poznańskie Dywany Kwiatowe, konkurs „Najbardziej ukwiecony balkon” w Lublinie, konkursy „Bukietów ślubnych” i „Bukietów okolicznościowych” w Poznaniu, a także wystawy stroików bożonarodzeniowych w Rzeszowie, Warszawie i Łodzi oraz wystawy tulipanów i chryzantem w Częstochowie, Poznaniu, Bydgoszczy i Łodzi. W 2016 r. Oddział Poznański zorganizował otwarty konkurs dla kwiaciarni podczas targów Special Days i GARDENIA oraz IX Międzynarodowe Mistrzostwa Florystyczne Polski. Odbyły się także XX Wystawa Tulipanów, XVIII Wystawa Chryzantem, VIII Wystawa Tulipanów w Bydgoszczy oraz IV Poznańskie Dywany Kwiatowe. W 2017 r. szczególnie aktywne były oddziały w Bydgoszczy, Częstochowie, Poznaniu i Rzeszowie. Oddział Bydgoski zorganizował kolejną edycję Bydgoskich Dywanów Kwiatowych, konkurs upiększania miasta oraz liczne wycieczki. Oddział Częstochowski współorganizował Wystawy Kwiatów i Ogólnopolskie Targi Ogrodnicze, wyjazdy studyjne oraz uczestniczył w Ogólnopolskiej Pielgrzymce Ogrodników na Jasną Górę. Oddział Poznański zorganizował V edycję Poznańskich Dywanów Kwiatowych, XXI Wystawę Tulipanów i kolejną Wystawę Chryzantem. Oddział

Rzeszowski i Podkarpacki Klub Florystów organizowali spotkania, pokazy i warsztaty florystyczne.

W 2018 r. Oddział Łódzki prowadził rozmowy dotyczące EXPO 2024 w Łodzi, wskazując na zagrożenie dla terenów zieleni w rejonie parków 3 Maja i Baden-Powella. We wrześniu 2018 r. w Skierniewicach obchodzono 60-lecie utworzenia Stowarzyszenia; program obejmował mszę świętą, uroczystą kolację, zwiedzanie Osady Pałacowej Instytutu Ogrodnictwa oraz wycieczkę do Arboretum w Rogowie.

W latach 2018–2021 Podkarpacki Klub Florystów rozwijał współpracę z Wyższą Szkołą Inżynieryjno-Ekonomiczną w Rzeszowie, organizując wystawy i pokazy z cyklu „Kwiaty bliżej nas”.

Rok 2019 przyniósł II Podkarpackie Targi Ogrodnictwa i Architektury Krajobrazu GARDEN EXPO, podczas których Podkarpacki Klub Florystów promował florystykę jako dziedzinę sztuki użytkowej. SITO uczestniczyło także w Święcie Róży w Kutnie, gdzie odbyła się Ogólnopolska Wystawa Róż Gruntowych nadzorowana m.in. przez A. Nizińską, a także warsztaty biżuterii florystycznej i dekoracji kapeluszy oraz V Konferencja Różana. W tym samym roku podczas Skierniewickiego Święta Kwiatów, Owoców i Warzyw otwarto XXII Targi Ogrodniczo-Rolne i wręczono nagrody Prezesa ZG SITO. Oddział Poznań wraz z Muzeum Narodowym Rolnictwa w Szreniawie zorganizował LAND ART „Naturalia”, a w Ropczycach odbył się wernisaż Wystawy Aranżacji Bożonarodzeniowych E. Kosydar.

W latach 2019–2023, mimo trudnych warunków, działalność wystawiennicza, konkursowa i edukacyjna nadal pozostawała ważnym elementem aktywności SITO. Rok 2020 był szczególnie trudny z powodu pandemii, jednak zorganizowano wystawę kompozycji kwiatowych w Muzeum w Przeworsku z inicjatywy P. Marca, przygotowaną z udziałem Podkarpackiego Klubu Florystów SITO. Instytut Ogrodnictwa współorganizował także Święto Kwiatów, Owoców i Warzyw w Skierniewicach w formule online. W 2021 r. odbyło się wiele wydarzeń o charakterze promocyjnym i środowiskowym. E. Kosydar otrzymała tytuły „Srebrny Inżynier 2020” oraz „Osobowość Roku 2020”. Podkarpacki Klub Florystów uczestniczył w VI Podkarpackim Festiwalu Szarlotki w Pstrągowej, wykonując pokaz florystyczny. Oddział Poznański podczas targów GARDENIA zorganizował pokazy florystyczne i warsztaty. W Ropczycach otwarto także 34. Wystawę Aranżacji Bożonarodzeniowych E. Kosydar.

W 2022 r. istotnym wydarzeniem był wyjazd Oddziału Lublin na Światową Wystawę Ogrodniczą Floriade Expo w Holandii, połączony ze zwiedzaniem licznych ogrodów, arboretów i zespołów parkowych. W tym samym roku Oddział Rzeszów zorganizował wyjazd na Florystyczne Mistrzostwa Europy EUROPA CUP 2022 w Katowicach. Odbyło się także Święto Kwiatów, Owoców i Warzyw w Skierniewicach oraz wernisaż Wystawy Aranżacji Bożonarodzeniowych E. Kosydar w Ropczycach.

W 2023 r. E. Kosydar i J. Gołos uczestniczyli w gali AGROLIGA 2022 w Pałacu Prezydenckim w Warszawie. W Kutnie odbyła się 49. edycja Święta Róży wraz z Ogólnopolską Wystawą Róż, przygotowywaną m.in. pod kierunkiem A. Nizińskiej. Zorganizowano także kolejne Święto Kwiatów, Owoców i Warzyw w Skierniewicach. Klub Florystów Polskich SITO uczestniczył w organizacji III Plenerowej Imprezy Land Art

oraz warsztatów florystycznych. Oddział Poznański zorganizował Festiwal Land Art „Naturalia” w Muzeum Narodowym Rolnictwa w Szreniawie. W Pstrągowej podczas Podkarpackiego Festiwalu Szarlotki odbyły się pokazy florystyczne, a w Ropczycach otwarto kolejną Wystawę Aranżacji Bożonarodzeniowych E. Kosydar, połączoną z promocją jej książki *W świecie kwiatów – sekrety florystyki*.

W całym okresie 2019–2023 wystawy, konkursy i wycieczki miały charakter lokalny, ogólnopolski i międzynarodowy, umożliwiając prezentację dorobku ogrodnictwa, integrację środowiska, promocję florystyki i architektury krajobrazu oraz wymianę doświadczeń.

Rzeczoznawcy

Od 1961 r. przy Zarządzie Głównym SITO działał Zespół Rzeczoznawców, uprawniony do wykonywania doradztwa, rzeczoznawstwa technicznego, ekspertyz i konsultacji w zakresie ogrodnictwa, stanowiąc ważny obszar praktycznej działalności Stowarzyszenia. W 1972 r. Zespół uzyskał dodatkowe uprawnienia obejmujące projektowanie, budowę i konserwację terenów zieleni, rekultywację terenów zdewastowanych, sporządzanie ekspertyz dotyczących upraw roślin ozdobnych, ocenę zasobności gleb oraz określanie potrzeb nawozowych.

W 1976 r. Zespół liczył ponad 250 rzeczoznawców różnych specjalności. W latach 1961–1990 wykonano około 1,5 tys. ekspertyz i opracowań dla urzędów, instytucji, przedsiębiorstw i gospodarstw rolniczych, obejmujących m.in. dokumentację baz surowcowych, projekty nasadzeń, inwentaryzacje parków i drzewostanów, projekty zagospodarowania zieleni, ocenę szkód oraz zagadnienia nawożenia i ochrony roślin. Po 1990 r. działalność rzeczoznawcza została przeniesiona do terenowych grup działających przy oddziałach wojewódzkich, co wiązało się z przekształceniami organizacyjnymi i zwiększeniem samodzielności struktur terenowych.

Istotną rolę pełni Komisja Kwalifikacyjna Rzeczoznawców przy Zarządzie Głównym, zajmująca się oceną kwalifikacji kandydatów i nadawaniem uprawnień, potwierdzających kompetencje specjalistów z zakresu ogrodnictwa, florystyki, architektury krajobrazu i ochrony środowiska. Rzeczoznawcy SITO wykonują usługi doradcze, opiniodawcze i konsultacyjne, obejmujące zarówno zagadnienia techniczne, jak i ekspertyzy dla praktyki gospodarczej, administracyjnej i projektowej, stanowiąc ważny element prestiżu zawodowego oraz wkład w rozwój standardów branżowych. W latach 2019–2023 podjęto działania usprawniające system rzeczoznawstwa, w tym pracę Komisji Kwalifikacyjnej, procedury rozpatrywania wniosków oraz kwestie formalne związane z legitymacjami i nadawaniem uprawnień, co zwiększyło sprawność organizacyjną i wiarygodność rzeczoznawców SITO.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

Stowarzyszenie Naukowo-Techniczne Inżynierów i Techników Ogrodnictwa od początku rozwijało szeroką współpracę z instytucjami naukowymi, branżowymi i partnerami zagranicznymi. W lutym 1960 r. SITO zostało przyjęte do Naczelnej Organizacji Technicznej (obecnie FSNT-NOT), a równocześnie uzyskało afiliację w Międzynarodowym Towarzystwie Nauk Ogrodniczych (ISHS).

W kolejnych latach rozwijano współpracę z instytutami i jednostkami badawczymi, m.in. Instytutem Sadownictwa i Kwiaciarstwa, Instytutem Warzywnictwa w Skierniewicach, Instytutem Gospodarki Przestrzennej i Mieszkalnictwa oraz Instytutem Ochrony Środowiska, a także z firmami nasiennymi i organizacjami branżowymi. Współpraca obejmowała organizację konferencji, wystaw, seminariów oraz działalność szkoleniową i popularyzatorską.

W latach 1965–1981 w ramach współpracy z United Kingdom Young Agriculturists na praktyki do Anglii wyjechało 39 osób, w latach 1976-1981 do USA – 58 osób, a w latach 1977-1982 do RFN (Szlezwik-Holsztyn) – 51 osób. W 1985 r. podpisano w Berlinie porozumienie z organizacją AWIG, w wyniku którego w latach 1986–1989 do NRD wyjechało 19 osób. Również w 1985 r. rozpoczęto współpracę z holenderską organizacją Stichting Uitwisseling en Studiereizen voor het Platteland; do 2003 r. w praktykach uczestniczyło 71 osób.

W 1985 r. zapoczątkowano także wymianę grup specjalistycznych poprzez współpracę z włoską organizacją GFA, a w 1989 r. nawiązano współpracę z International Flower Bulb Centre (IBC), wydając corocznie polską edycję „Biuletynu Informacyjnego” (7-8 numerów rocznie).

W latach 1964-2002, we współpracy ze spółką Hortpress, wydawano dwumiesięcznik „Ogrodnictwo” oraz materiały konferencyjne.

W latach 1996-2007 Komisja Współpracy z Zagranicą pod przewodnictwem J. Gołosa zorganizowała sześć konferencji sponsorowanych przez Ambasadę Królestwa Niderlandów, gościła producentów z Holandii oraz rozwijała współpracę z IBC, CEJH, Biurem Kwiatowym Holandia i ISHS. W 2001 r. nawiązano współpracę ze Szkołą Florystów w Malmö.

W 2012 r. przedstawiciele SITO uczestniczyli w spotkaniu organizacji ekologicznych dotyczącym ustawy o nasiennictwie oraz podpisali petycję do Prezydenta B. Komorowskiego i A. Komorowskiej.

W latach 2011-2014 oraz później rozwijano współpracę z Instytutem Ogrodnictwa w Skierniewicach, Krajowym Centrum Edukacji Rolniczej w Brwinowie oraz uczelniami wyższymi, obejmującą wydarzenia branżowe, szkolenia i działania edukacyjne. W 2017 r. Oddział Warszawski współpracował ze Stowarzyszeniem Architektury Krajobrazu, Studium Architektury Krajobrazu oraz Ogólnopolskim Stowarzyszeniem Twórców Ogrodów w zakresie problemów zawodu architekta krajobrazu.

SITO aktywnie uczestniczyło także w pracach FSNT-NOT, m.in. w Komisji Wyróżnień, Komisji Seniorów i Ruchu Stowarzyszeniowego oraz Radzie Programowej *Słownika Biograficznego Techników Polskich*; przedstawicielem w Radzie Krajowej był J. Gołos. W latach 2019-2023 przedstawiciele SITO uczestniczyli w pracach Federacji, m.in. 30 stycznia 2023 r. w obradach Rady Krajowej FSNT-NOT w Warszawie z udziałem E. Kosydar, a także w wydarzeniach takich jak Światowy Dzień Inżyniera Zrównoważonego Rozwoju. 23 września 2022 r. przedstawiciel SITO uczestniczył w forum edukacyjnym Ministerstwa Edukacji i Nauki. Równocześnie rozwijano współpracę z instytucjami edukacyjnymi, administracyjnymi, organizacjami branżowymi i mediami, uczestnicząc w targach, konferencjach, wystawach oraz inicjatywach społecznych.

Całość tej działalności potwierdza wieloaspektowy i systematyczny charakter współpracy SITO w kraju i za granicą, obejmującej środowiska naukowe, branżowe i edukacyjne oraz integrującej środowisko ogrodnicze.

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE)

Działalność wydawnicza SITO od początku stanowiła ważny element upowszechniania wiedzy, dokumentowania dorobku i integracji środowiska, obejmując czasopisma, materiały konferencyjne, biuletyny i wydawnictwa okolicznościowe.

Dwumiesięcznik „Ogród, Park, Krajobraz” (1956–1958). Dzięki staraniom środowiska oraz zaangażowaniu prof. A. Zielonki 21 lipca 1956 r. uzyskano zgodę na wydawanie pisma. Komitet Redakcyjny tworzyli: A. Zielonko, I. Połabińska, Z. Brzywczy-Kunińska, Z. Hellwig i L. Lawin. W 1957 r. wydano 6 numerów, a w 1958 r. – 3 numery (nakład 2500 egz.). Pismo zakończyło działalność z powodu trudności technicznych.

Wkładka branżowa „Ogrodnictwo i tereny zieleni” (od 1962 r.). Od 1962 r. wydawano wkładkę do „Terminarza Technika”, opracowaną m.in. przez Z. Brzywczy-Kunińską i B. Majlerta przy współudziale W. Majlerta i A. Mioduszeńskiego. W 1970 r. wprowadzono dział „Informacje o SITO”, a w kolejnych latach także opracowania tematyczne.

Miesięcznik „Ogrodnictwo” (od 1964 r.) Pierwszy numer ukazał się w czerwcu 1964 r. (nakład 2000 egz.) dzięki staraniom prof. A. Zielonki i wsparciu inż. T. Barzyka. W redakcji byli m.in. A. Zielonko, A. Bartosiewicz, H. Chmiel, A. Kępkowa, J. Połabińska, Z. Soczek. Do 1974 r. redaktorem naczelnym była J. Połabińska, następnie A. Pokabitska. W 1984 r. nakład osiągnął 11 500 egz., a od lipca 1980 r. wydawcą było PWRiL. Pismo zawieszono w II kwartale 1995 r., jednak wcześniej jego wydawanie przejęła spółka Hortpress.

Materiały z konferencji naukowo-technicznych (od lat 60.). Od lat 60. publikowano materiały konferencyjne – początkowo powielane, później drukowane – stanowiące cenne źródło aktualnej wiedzy.

Wydawnictwa związane z Walnymi Zjazdami Delegatów. Wydawano sprawozdania Zarządu Głównego. W 1969 r. opublikowano broszurę „X-lecie SITO”, opracowaną przez I. Dąbrowską, Z. Głotza, B. Mioduszeńskiego i A. Zielonkę, prezentującą dorobek pierwszej dekady.

Biuletyny informacyjne (1982–1994). W 1982 r. rozpoczęto wydawanie „Komunikatu” (zawieszonego w 1983 r.), a w 1988 r. wznowiono go jako „Informator” (zakończony w 1989 r.). Kolejna próba w 1991 r. trwała do około 1994 r.

Biuletyn IBC (od 1989 r.). Od 1989 r., w ramach współpracy z IBC, wydawano polską edycję biuletynu (7–8 numerów rocznie), kolportowaną do około 1000 odbiorców.

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

Statut Stowarzyszenia Naukowo-Technicznego Inżynierów i Techników Ogrodnictwa. Warszawa 1958, maszynopis. *Toż*, Warszawa 1961, maszynopis. *Toż*, Warszawa 1964, maszynopis. *Toż*, Warszawa 1972. *Toż*, Warszawa 1995.

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE)

W. Majlert, *X-lecie działalności Stowarzyszenia Naukowo-Technicznego Inżynierów i Techników Ogrodnictwa*, Warszawa 1969.

Stowarzyszenie Naukowo-Techniczne Inżynierów i Techników Ogrodnictwa. W: Słownik polskich towarzystw naukowych, t. 1, Wrocław 1978, s. 461–463.

Historia Stowarzyszenia Naukowo-Technicznego Inżynierów i Techników Ogrodnictwa w latach 1958–1995, „Ogrody” 1999, nr 6(12).

B. Cyzio, *Zarys działalności Stowarzyszenia Naukowo-Technicznego Inżynierów i Techników Ogrodnictwa*, wyd. II, Warszawa 1995.

B. Cyzio, *Historia Stowarzyszenia Naukowo-Technicznego Inżynierów i Techników Ogrodnictwa 1958–1995, „Studia i Materiały. Ogrody”, Ośrodek Ochrony Zabytkowego Krajobrazu, Warszawa 1999.*

B. Cyzio, *Historia Stowarzyszenia Naukowo-Technicznego Inżynierów i Techników Ogrodnictwa 1996–2007 i Oddziałów 1958–2007*, Warszawa 2008.

B. Cyzio, *Historia Stowarzyszenia Naukowo-Technicznego Inżynierów i Techników Ogrodnictwa 2008–2018*, Skierniewice 2018.

E. Kosydar, *Stowarzyszenie Naukowo-Techniczne Inżynierów i Techników Ogrodnictwa NOT. Historia 2019–2023. Jubileusz 65-lecia*, Warszawa 2024.

IWONA BRANKIEWICZ
SEKRETARZ GENERALNY
SITO ZARZĄD GŁÓWNY

STOWARZYSZENIE NAUKOWO-TECHNICZNE
INŻYNIERÓW I TECHNIKÓW PRZEMYSŁU
NAFTOWEGO I GAZOWNICZEGO
POLISH ASSOCIATION OF THE OIL AND GAS ENGINEERS

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1946. reaktywacja działalności Stowarzyszeń przedwojennych jak: Krajowe Towarzystwo Naftowe (Lwów 1877-1939), Związek Polskich Techników Wiertniczych i Naftowych (Borysław 1904-1939), Stowarzyszenia Polskich Inżynierów Przemysłu Naftowego (Borysław, Krosno 1926-39) – pod nazwą Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Przemysłu Paliw Płynnych. Zmiany nazw: 1948-53 Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Przemysłu Naftowego w Polsce, 1953-81 Stowarzyszenie Naukowo-Techniczne Inżynierów i Techników Przemysłu Naftowego w Polsce. Od 1981 r. Stowarzyszenie działa pod obecną nazwą: „Stowarzyszenie Naukowo-Techniczne Inżynierów i Techników Przemysłu Naftowego i Gazowniczego”. **Siedziba:** 31-503 Kraków, ul. Ignacego Łukasiewicza 1/110. Strona internetowa: www.sitpnig.pl. Adres e-mail: sitpnig@sitpnig.pl **Oddziały:** Czechowice, Gdańsk, Gorlice, Katowice, Kraków, Kro-

sno, Łódź, Piła, Poznań, Sanok, Tarnów, Warszawa (2), Wrocław, Zielona Góra. **Koła zakładowe:** 53 (2024). **Struktura organizacyjna:** Walny Zjazd Delegatów; Zarząd Główny; komisje; rady; kapituły; jednostki specjalistyczne prowadzące działalność gospodarczą. Zadaniowymi jednostkami organizacyjnymi są: komisje: Finansowo-Budżetowa, Aktów Prawnych, Odznaczeń i Tytułów Honorowych, Historii i Muzealnictwa, Pomocy Koleżeńskiej, Młodzieży i Studentów; rady: Programowa Czasopism SITPNiG; Szkół im. I. Łukasiewicza, Techniczna Rzeczoznawców; Seniorów; kapituły: Kapituła Medalu im. Ignacego Łukasiewicza; Kapituła Honorowej Szpady SITPNiG; Kapituła Medalu Muzeum PNiG im. I. Łukasiewicza w Bóbrce. Jednostkami specjalistycznymi do prowadzenia działalności gospodarczej są: Redakcja Wiadomości Naftowych i Gazowniczych; Ośrodek Szkolenia i Rzeczoznawstwa, Kraków, ul. Łukasiewicza 1/A24; e-mail: osir@sitpnig.pl; szkolenia.osir@sitpnig.pl. Muzeum Przemysłu Naftowego i Gazowniczego im. I. Łukasiewicza w Bóbrce. **Archiwum** SITPNiG znajduje się w pomieszczeniach Stowarzyszenia w Krakowie, przy ul. I. Łukasiewicza. **Liczba członków:** 287 (1946), 4329 zwyczajnych i 47 zbiorowych (1978), 3620 zwyczajnych i 4 zbiorowych (2024). **Prezesi:** Stanisław Paraszczak (1946-47), Wiktor Kulczycki (1948), Jan Cieśliński (1949), Konrad Konior (1950-53), Stanisław Maryjan (1954-55), Władysław Zajezierski (1956-57), Tadeusz Reguła (1958-59, 1963-64), Antoni Ćwierz (1960), Ludwik Kossowicz (1961-62), Tadeusz Kapcia (1965-67, 1972-74), Jan Pilch (1968-71), Roch Czogała (1975-80), Waldemar Bołdaniuk (1980-81), Ryszard Cygan (1981-84), Adam Kilar (1984-88), Jerzy Szewczyk (1988-92), Stanisław Szolkowski (1992-96), Marek Bakula (1996-2000), Stefan Geroń (2000-2004), Janusz Wiśniewski (2004-2008), Michał Szubski (2008-2012), Jacek Krawiec (2012-2014), Stanisław Rychlicki (2014-2016), Piotr Woźniak (2016-2018), Paweł Stańczak (2018-2021), Rafał Wiśniowski (2021-2028). **Sekretarze generalni:** Stanisław Dukiet (1946-48), Jerzy Skobratka (1948-49), Bohdan Piaskowski (1949-50), Władysław Kobak (1950-55), Kazimierz Mischke (1956-57), Stanisław Mazanek (1957-58), Bolesław Błocki (1958), Tadeusz Porembalski (1958-66), Janusz Wasiewicz (1966-68), Jacek Sożyński (1968-2000), Stanisław Szafran (2000-2016), Piotr Dziadzio (2016-2018), Rafał Kudrewicz (2018-2021), Janusz Pudło (2021-2024), Janusz Pudło (2024-2028).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Stowarzyszenie Naukowo-Techniczne Inżynierów i Techników Przemysłu Naftowego i Gazowniczego (SITPNIG) jest kontynuatorem polskich, naftowych organizacji technicznych działających w naszym kraju od drugiej połowy XIX wieku, takich jak: Krajowe Towarzystwo Naftowe, założone przez Ignacego Łukasiewicza – pioniera przemysłu naftowego (Lwów, 1877-1939); Związek Polskich Techników Wiertniczych i Naftowych (Borysław, 1904-1939); Stowarzyszenie Polskich Inżynierów Przemysłu Naftowego (Borysław, 1926-1939). Stowarzyszenie powstało 8 marca 1946 r. w Krakowie pod nazwą „Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Przemysłu Paliw Płynnych” (SITPPP). Nazwa i statut Stowarzyszenia na przestrzeni kolejnych lat ulegały zmianom: w latach 1948-1953 Stowarzyszenie nosiło nazwę „Stowarzyszenie Inżynierów i Tech-

ników Przemysłu Naftowego” (SITPNaft), w 1953 r. dokonano zmiany nazwy Stowarzyszenia na „Stowarzyszenie Naukowo-Techniczne Inżynierów i Techników Przemysłu Naftowego w Polsce” (SITPNaft). Od 1981 r. Stowarzyszenie działa pod obecną nazwą: „Stowarzyszenie Naukowo-Techniczne Inżynierów i Techników Przemysłu Naftowego i Gazowniczego”.

Zgodnie z obowiązującym Statutem; uchwalonym w dniu 3.12.2021 r. Stowarzyszenie Naukowo-Techniczne Inżynierów i Techników Przemysłu Naftowego i Gazowniczego, (SITPNiG) jest pozarządową organizacją o charakterze naukowo-technicznym, działającą na rzecz użyteczności społecznej przy realizacji zadań publicznych. SITPNiG stanowi dobrowolne zrzeszenie osób związanych z przemysłem naftowym i gazowniczym. Zrzeszamy specjalistów w dziedzinie poszukiwań i eksploatacji węglowodorów, szeroko rozumianego gazownictwa i przetwórstwa ropy naftowej i gazu ziemnego, a także ochrony środowiska i ekonomii; inspirujemy przedsięwzięcia naukowo-techniczne i organizacyjne na rzecz gospodarki kraju, ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju. Do celów statutowych SITPNiG należy podnoszenie kwalifikacji zawodowych, organizowanie kongresów, zjazdów, konferencji i sympozjów naukowo-technicznych o zasięgu międzynarodowym, krajowym, regionalnym, odczytów, seminariów, kursokonferencji, wystaw, prezentacji sprzętu i technologii, spotkań dyskusyjnych, prowadzenie rzeczoznawstwa technicznego, działalności szkoleniowej, opiniowanie aktów prawnych i normatywnych dotyczących branży naftowej i gazowniczej, krzewienie wiedzy i kultury technicznej i ekologicznej oraz popularyzowanie historii przemysłu naftowego i gazowniczego na rzecz ogółu społeczności, ochrona zabytków techniki naftowej i gazowniczej oraz dziedzictwa przyrodniczego, prowadzenie działalności wydawniczej, współpraca z wyższymi uczelniami, instytucjami naukowymi oraz zapleczem naukowo-technicznym przemysłu naftowego i gazowniczego.

Terenem działalności Stowarzyszenia jest obszar całego kraju. Środki finansowe na działalność pochodzą ze składek członków indywidualnych i wspierających, wpływów z działalności statutowej, z ruchomości i nieruchomości będących w użytkowaniu SITPNiG, dochodów z działalności gospodarczej, dotacji, darowizn i zapisów.

Do realizacji celów związanych z podnoszeniem kwalifikacji zawodowych w 1986 r. powołany został Ośrodek Szkolenia i Doskonalenia Kadr obecnie działa pod nazwą Ośrodek Szkolenia i Rzeczoznawstwa (OSiR).

Główna siedziba OSiR SITPNiG znajduje się w Krakowie, posiadamy również oddziały OSiR w Czechowicach-Dziedzicach, Krośnie, Łodzi, Poznaniu, Wrocławiu i Zielonej Górze. Nasza struktura organizacyjna umożliwia nam prowadzenie działalności rzeczoznawczej i szkoleniowej na terenie całego kraju.

Ośrodek łącznie z oddziałami organizuje rocznie kilkaset kursów, prowadzi różnorodne formy doszkalania i doskonalenia kwalifikacji zawodowych, m.in. samokształcenie kierowane, seminaria, kursokonferencje, instruktaż, egzaminy eksternistyczne, kursy. Zakres prowadzonych szkoleń obejmuje trzy grupy tematyczne: szkolenia zawodowe, w zakresie bhp, uzupełniające. Zmiany w Prawie Energetycznym oraz aktach wykonawczych umożliwiły powołanie w ramach Stowarzyszenia 12 Komisji Kwalifikacyjnych w celu sprawdzenia kwalifikacji zawodowych osób zatrudnionych na stanowiskach dozoru i eksploatacji urządzeń, instalacji i sieci.

Ośrodek Szkolenia jest placówką kształcenia ustawicznego i realizuje zadania w zakresie podnoszenia kwalifikacji zawodowych osób dorosłych. Nasza placówka podlega Wydziałowi Edukacji Urzędu Miasta Krakowa, a nadzór pedagogiczny nad ośrodkiem sprawuje Małopolski Kurator Oświaty.

Rzeczoznawstwo to jedna ze statutowych działalności, świadczonych przez Ośrodek Szkolenia i Rzeczoznawstwa dla firm z sektora przemysłu naftowego, gazowniczego i górniczego jak i na rzecz firm prywatnych. Nasi eksperci posiadają wieloletnie doświadczenie i wiedzę, która pozwala na skuteczną i rzetelną realizację każdego zlecenia. Oferujemy szeroki zakres usług, w tym m.in. doradztwa i porad technicznych, wykonywania ekspertyz i opinii, prowadzenia konsultacji i orzecznictwa technicznego, prac projektowych, pełnienia nadzoru inwestorskiego i autorskiego, opracowania instrukcji obsługi i eksploatacji urządzeń, prowadzenia instalacji, rozruchu i obsługi urządzeń.

W realizacji celów związanych z ochroną zabytków techniki naftowej i gazowniczey, w 1961 r. z inicjatywy członków Stowarzyszenia, na terenie czynnej najstarszej kopalni ropy naftowej w Bóbrce, powstało Muzeum Przemysłu Naftowego i Gazowniczego im. I. Łukasiewicza. Ma ono charakter skansenu. Celem działalności Muzeum jest zbieranie eksponatów, pamiątek, cennych dokumentów historycznych z zakresu przemysłu naftowego i gazowniczego, a także gromadzenie pamiątek związanych z twórcą przemysłu naftowego Ignacym Łukasiewiczem i ludźmi „nafty”. Muzeum współpracuje z muzeami o profilu naftowym i gazowniczym w Stavanger w Norwegii, Titusville w USA, Ploiesti w Rumunii, Wietze w Niemczech, Zalaegerszeg na Węgrzech, w Hodoninie w Czechach oraz z polskimi muzeami i archiwami takimi jak: Muzeum Techniki w Warszawie, Muzeum Narodowym w Krakowie, Muzeum Gazownictwa w Paczkowie.

Muzeum działa i rozwija się dzięki zaangażowaniu działaczy SITPNiG – pracowników przemysłu naftowego i gazowniczego, współpracy i wsparciu licznych instytucji i przedsiębiorstw górnictwa nafty i gazu, spółek zajmujących się przerobem i dystrybucją produktów naftowych. Władze Stowarzyszenia ustanowiły w 1995 r. Medal Muzeum Przemysłu Naftowego w Bóbrce jako dowód uznania za aktywną pracę, filantropię lub mecenat na rzecz Muzeum. W latach 1995-2024 Medalem zostało uhonorowanych 200 osób, 23 przedsiębiorstwa i instytucje, 10 muzeów.

24 sierpnia 2004 roku powołana została Fundacja Muzeum Przemysłu Naftowego i Gazowniczego im. I. Łukasiewicza w Bóbrce. Jej założycielami były kluczowe instytucje związane z przemysłem naftowym i gazowniczym: Stowarzyszenie Naukowo-Techniczne Inżynierów i Techników Przemysłu Naftowego i Gazowniczego; Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A. oraz Polski Koncern Naftowy ORLEN S.A.

Celem fundacji jest ochrona unikatowego dziedzictwa przemysłowego oraz popularyzacja wiedzy o polskim i światowym przemyśle naftowym, gazowniczym i rafineryjnym. Dzięki współpracy i zaangażowaniu stowarzyszenia SITPNiG, muzeum nieustannie rozwija swoją działalność, przyciągając rzesze turystów z kraju i zagranicy.

Zarówno Oddziały SITPNiG, jak i Zarząd Główny organizują szereg konferencji, sympozjów i seminariów o zasięgu krajowym jak i międzynarodowym.

I Zjazd Naftowy w 1946 roku zorganizował Oddział Krosno, przy współpracy z Zarządkiem Głównym Stowarzyszenia, w Rafinerii w Niegłowicach. W latach 1950-1990

Oddziały naszego Stowarzyszenia uczestniczyły na zlecenie Polskiego Górnictwa Naftowego i Gazowniczego w organizacji wielu sympozjów, konferencji technicznych i spotkań jubileuszowych na terenie całego kraju. Pierwszą cykliczną konferencją techniczną naszego Stowarzyszenia była organizowana przez Oddział w Krośnie w latach 1999 do 2012 „Techniczna Konferencja Zakładu Robót Górniczych Krosno”. W tych latach Oddziały SITPNiG w Krakowie, Sanoku, Zielonej Górze, Warszawie, Pile i Krośnie w organizowały Konferencje tematyczne dla zakładów wydobywczych z Sanoka, Zielonej Góry i spółek poszukiwawczych i gazowniczych.

Obecnie jest organizowana przez Oddział w Łodzi, co dwa lata od 2001 roku, cykliczna konferencja „TOP-GAZ” – Technika opomiarowania gazu dziś i jutro.”

Zarząd Główny organizuje **Kongresy Naftowe**, których tradycja sięga do początków XX wieku.

W okresie powojennym do roku 2014 głównym miejscem organizacji Kongresów Naftowych było Muzeum w Bóbrce. Procesy restrukturyzacyjne i transformacji energetycznej w naszej branży wymusiły na Stowarzyszeniu rozszerzenie formuły o branżę gazowniczą i zmianę nazwy na Kongresy Naftowców i Gazowników. Obecnie kongresy organizowane są co dwa lata w różnych lokalizacjach. Najważniejsze wydarzenia zorganizowane w ostatnich latach to:

12. Polski Kongres Naftowców i Gazowników – Kraków, maj 2016 r. „Przyszłość upstreamu i downstreamu w Polsce na tle zmian zachodzących na europejskim rynku ropy i gazu”. Podczas kongresu odbyło się po raz pierwszy w Polsce, zamknięte posiedzenie Komitetu Wykonawczego Światowej Rady Naftowej (World Petroleum Council).

13. Polski Kongres Naftowców i Gazowników – Krosno, czerwiec 2022 r. „Proklimatyczne Transformacje”, który nawiązywał do nowej strategii przemysłu naftowego i gazowniczego wpisującej się w zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego Polski, jak również konieczności stopniowego odchodzenia od paliw kopalnych.

14. Polski Kongres Naftowców i Gazowników – Konferencja Geotechnology and Energy AGH - Kraków, maj 2024 r. „Odpowiedzialna transformacja energetyczna”, którego celem było podkreślenie społecznej odpowiedzialności branży paliwowo-energetycznej i ośrodków naukowych z nią związanych za kreowanie i przebieg procesu przemian energetycznych w Polsce oraz podkreślenie roli Stowarzyszenia w tym procesie, jako otwartego forum dialogu społecznego.

SITPNiG jako organizacja wspierająca dzieci i młodzież – uczniów szkół im. Ignacego Łukasiewicza, było inicjatorem okresowych spotkań nazywanych Sesjami Szkół im. Ignacego Łukasiewicza. I Sesja odbyła się w październiku 1985 r. w Technikum Górnictwa i Energetyki w Krośnie. Z czasem spotkania te stały się tradycją umożliwiającą wymianę doświadczeń oraz nawiązanie nowych przyjaźni pomiędzy uczestnikami sesji. Uczestniczą w nich przedstawiciele szkół z różnych zakątków kraju, z województw: podkarpackiego, małopolskiego, śląskiego, wielkopolskiego, zachodniopomorskiego, kujawsko-pomorskiego i mazowieckiego, należących do Rady Szkół im. I. Łukasiewicza, która skupia obecnie 32 szkoły. Podczas sesji organizowane są konkursy wiedzy o Ignacym Łukasiewiczu, które potwierdzają głęboką wiedzę i szacunek młodzieży dla

swego Patrona. Uczestnicy mają również okazję zobaczyć atrakcyjne miejsca znajdujące się w okolicy gospodarza sesji. Ponadto szkoły łukasiewiczowskie spotykają się na lokalnych imprezach kulturalnych i sportowych, często organizowanych przez zakłady pracy i Oddziały SITPNiG sprawujące opiekę nad tymi szkołami. W latach 1985-2022 zorganizowaliśmy 15 sesji Szkół im. Ignacego Łukasiewicza.

UDZIAŁ W INNYCH ORGANIZACJACH

Światowa Rada Naftowa (WPC-Energy)

Przy SITPNiG działa Polski Komitet Narodowy Światowej Rady Naftowej (PKNŚRN), reprezentujący Polskę w Światowej Radzie Naftowej (WPC-Energy). WPC-Energy to światowa apolityczna organizacja pozarządowa z siedzibą w Wielkiej Brytanii, zajmująca się promocją zrównoważonego zarządzania i wykorzystania światowych zasobów energetycznych na rzecz ogółu, skupiająca 60 krajów członkowskich na całym świecie, reprezentujących ponad 96% światowego zużycia i produkcji energii.

Jako kraj członkowski Polska ma trzech stałych przedstawicieli w Stałej Radzie Światowych Kongresów Naftowych, będących członkami PKNŚRN, powoływanych przez Zarząd Główny SITPNiG. We współpracy z PKNŚRN organizowane są wyjazdy przedstawicieli polskiego przemysłu naftowego na Światowe Kongresy Naftowe.

W ramach Polskiego Komitetu Narodowego Światowej Rady Naftowej działa również Komitet Młodych Profesjonalistów (WPC Young Professionals Poland), który zrzesza młodych liderów z obszaru szeroko rozumianego przemysłu ropy i gazu w Polsce, członków SITPNiG. Członkowie Komitetu biorą aktywny udział w Światowych Kongresach Naftowych i Konferencjach Future Leaders Forum, organizowanych przez WPC-Energy, współpracują z młodymi profesjonalistami z innych krajów należących do WPC, przybliżają młodzieży, i nie tylko jej, zagadnienia szeroko pojętej energetyki w podcaściach „Energetyka bez tajemnic”.

European Association of Geoscientists & Engineers (EAGE).

W 2003 r. SITPNiG zostało afiliowane do European Association of Geoscientists & Engineers (EAGE). EAGE jest globalnym zawodowym stowarzyszeniem typu non-profit, które zrzesza ponad 19 000 naukowców i inżynierów z całego świata. Daje swym członkom możliwość uczestniczenia w światowej sieci powiązań specjalistów związanych z przemysłem i środowiskami naukowymi. Stowarzyszenie ma charakter międzynarodowy i interdyscyplinarny. Członkami EAGE są ludzie związani zawodowo (lub poprzez studia) z geofizyką, poszukiwaniem złóż węglowodorów, geologią, górnictwem lub poszukiwaniem minerałów, związanymi z tymi dziedzinami zagadnieniami inżynierii lądowej i ochrony środowiska naturalnego.

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE

Stowarzyszenie rozwija również działalność wydawniczą. Opublikowano m.in. prace: S. Karlic: *Maszyny i urządzenia wyciągowe w kopalnictwie naftowym* (Stalinogród [Katowice] 1953); K. Kachlik: *Ropa naftowa i jej produkty* (Katowice 1952); *Technik Naftowy*. T. 1. *Kopalnictwo*

naftowe; T. 2. *Technologia ropy naftowej* (Katowice 1955-1956); J. Cząstka: *Urządzenia i metody wierceń obrotowych* (Stalinogród [Katowice] 1956); R. Kruczek, W. Schiller: *Eksploatacja złóż ropy naftowej* (Stalinogród [Katowice] 1956); J. Cząstka: *Wiertnictwo* (Katowice 1966), *Poradnik górnika naftowego* (Katowice 1969); Z. Wilk: *Eksploatacja złóż surowców płynnych* (Katowice 1969); *Historia polskiego przemysłu naftowego*. Pod red. R. Wolwowicza. T. 1-2 (Brzozów-Kraków, 1994-1995); *W kręgu światła lampy naftowej*. [Aut.] J. Garncarski [i in.] (Krosno 2001, wyd. przez Muzeum Podkarpackie w Krośnie i Muzeum Przemysłu Naftowego i Gazowniczego im. I. Łukasiewicza w Bóbrce); *Bóbrka naftowe dziedzictwo*. Pod red. J. Sozańskiego (Krosno 1996, wyd. Muzeum w Bóbrce ze środków Polskiego Górnictwa Naftowego i Gazownictwa); J. Zuzak: *Skansen Muzeum Przemysłu Naftowego im. I. Łukasiewicza w Bóbrce – przewodnik* (Rzeszów 1999, wyd. Muzeum w Bóbrce); J. Z. Sozański: *Ignacy Łukasiewicz. Życie, dzieło, pamięć*. (Wyd. przez Tekst, Bydgoszcz 2004); *Vademecum rafinera*. Pod red. J. Surygały. (Warszawa 2006, wyd. przez Wydawnictwa Naukowo-Techniczne); *Poradnik górnika naftowego*. Pod red. S. Rychlickiego *T.I.B, II i IV*. (Kraków 2010-2015). Wydanemu w 2015 roku II tomowi z serii „Poradnik Górnika Naftowego” - „Wiertnictwo”, którego redaktorem jest prof. S. Stryczek, FSN-T-NOT przyznała w 2016 r. puchar i tytuł Laureata TECHNICUS 2016 w kat. kategorii Najlepszy Poradnik Techniczny; *Vademecum Gazownika*. Pod red. S. Rychlickiego. T.1-4 (Kraków 2012-2014). Laureat TECHNICUS 2015 w kategorii Najlepsza Książka Szerzająca Wiedzę Techniczną; J. Małyńska: *CPN - Znak nie do zdarcia* (Kraków 2014); *Polski Przemysł Naftowy i Gazowniczy (do 1945 roku). Historia i dziedzictwo* Pod red. K. Meusa (Kraków 2024, Wyd. przez Wydawnictwo Księgarnia Akademicka)

WYDAWNICTWA CIĄGŁE

Nafta. Kraków 1946 R. 2. Ukazuje się od 1945 R. 1

Biblioteczka Naftowca. Katowice 1953-1963

Biuletyn Techniczny. Centrala Produktów Naftowych. Warszawa 1954 1974. Wyd. wspólnie z Centralą Produktów Naftowych

Przegląd Naftowy. Krosno 1955 R. 1 – 1956 R. 2. Od 1957 R. 3 tyt.: Wiadomości Naftowe; wyd. wspólnie ze Zw. Zaw. Górników Naftowców Technika Naftowa i Gazownicza. Kraków 1988 nr 1 – 1998 nr 39

Wiadomości Naftowe i Gazownicze. Kraków 1998 R. 1 – Biuletyn Informacyjny Zarządu Głównego SITPNiG. 1998 – Wkładka do „Wiadomości Naftowych i Gazowniczych”

Wiek Nafty. Bóbrka 1991. Wyd. SITPNiG i Fundacja Muzeum Przemysłu Naftowego i Gazowniczego im. I. Łukasiewicza w Bóbrce

ŹRÓDŁA

Statut Stowarzyszenia Naukowo-Technicznego Inżynierów i Techników Przemysłu Naftowego. [Kraków 1953], maszyn. Toż. Kraków 1971. *Statut Stowarzyszenia Naukowo-Technicznego Inżynierów i Techników Przemysłu Naftowego i Gazowniczego*. Kraków 2021. – [Sprawozdania na Walne Zjazdy Delegatów SITPNaft za 1981- 2024]. [Sprawozdania z działalności SITPNiG za 2001÷2024]. Strona internetowa SITPNiG.

LITERATURA

R. Waliduda: *Działalność Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Naftowych na tle XV Zjazdu Delegatów* [dzieje SITPNaft.]. „Wiadomości Naftowe” 1960 R. 6 nr 7/8 s. 184-189. T. Reguła: *Dotychczasowa działalność Stowarzyszenia Inżynierów i Techników P.N. w popularyzowaniu postępowych metod w technice eksploatacji złóż*. Tamże 1966 nr II s. 261-264. – Tenże: *XX lat działalności Stowarzyszenia Naukowo-Technicznego Inżynierów i Techników Przemysłu Naftowego w Polsce*. 1946-1966. Kraków 1966. – Tenże: *Działalność Stowarzyszenia ITPN w dokształcaniu zawodowym i upowszechnianiu techniki przemysłu naftowego*. „Wiadomości Naftowe” 1966 nr 12 s. 281-284. Tenże: *Rola SNTITPN we wzbogaceniu wiedzy i techniki przemysłu naftowego w Polsce*. Tamże nr 11 s. 242-245. – T. Reguła, J. Sożyński: *Stowarzyszenie Naukowo-Techniczne Inżynierów i Techników Przemysłu Naftowego w Polsce*. W: *Słownik polskich towarzystw naukowych*. T. 1. Wrocław 1978 s. 466-469. „Wiadomości Naftowe i Gazownicze” (WNIG) nr: 6-10/2021, 1-9/2022, 1,5,9/2023 S. Szafran, M.M. Szafran: *75 lat działalności Stowarzyszenia Naukowo-Technicznego Inżynierów i Techników Przemysłu Naftowego i Gazowniczego – rodowód, tradycja, pamięć, budowanie tożsamości*. WNIG nr 7/2023 str.26-29 S. Szafran: *Rada Seniorów SITPNiG – refleksje z przeszłości i szanse realnego działania*.

JOLANTA LIKUS
DOMINIKA BERNAŚ
JANUSZ PUDŁO

STOWARZYSZENIE NAUKOWO-TECHNICZNE PRZEMYSŁU SPOŻYWCZEGO

SCIENTIFIC AND TECHNICAL ASSOCIATION
OF THE FOOD INDUSTRY

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1946. **Nazwy poprzednie:** 1946-50 Stowarzyszenie Techników Przemysłu Spożywczego, 1950-53 Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Przemysłu Rolnego i Spożywczego, 1953-2023 Stowarzyszenie Naukowo-Techniczne Inżynierów i Techników Przemysłu Spożywczego. **Siedziba i dane adresowe:** 00-043 Warszawa, ul. Tadeusza Czackiego 3/5, telefon (22) 826 63 44, strona internetowa: www.sitspoz.pl, adres e-mail: biuro@sitspoz.pl **Oddziały:** Beskidzki, Kujawsko-Pomorski, Częstochowski, Pomorski, Śląski, Świętokrzyski, Małopolski, Wielkopolski, Radomski, Podkarpacki, Toruński, Mazowiecki, Dolnośląski. **Struktura organizacyjna:** Krajowe Zgromadzenie Delegatów, Rada Krajowa, Zarząd Główny, Główny Sąd Koleżeński, oddziały, koła, kluby. **Biblioteka:** brak. **Liczba członków:** 620 (1946), 26 670 (1980), 5 005 (1995), 2 385 (2005). **Przewodniczący honorowi:** Janusz Berdowski, Stanisław Tyszkiewicz. **Prezesi honorowi:** Bronisław Wesółowski. **Przewodniczący:** Włodzimierz Kuleszyński

(1946-48), Eugeniusz Pijanowski (1948-50), Roman Szarejko (1950-53), Zbigniew Ziółkowski (1953-55, 1963-69), Alfons Myśliński (1955-57, 1959-63, 1972-75), Paweł Wojcieszak (1957-59), Marian Malinowski (1969-72), Kazimierz Jarosz (1975-1990), Janusz Berdowski (1990-98), Andrzej Borys (2006-2013), Stanisław Tyszkiewicz (1998-2006, 2013-21), Bronisław Wesołowski (2021-24), Kazimierz Zdunowski (2024-). **Sekretarze generalni:** Anna Świętorzecka (1950-75), Tomasz Jeż (1975-97), Bronisław Wesołowski (1997-2012). **Prezesi Zarządu Głównego:** Bronisław Wesołowski (2012-21), Marek Marzec (2021-24), Jan Oleksy (2024-2026), Danuta Pajak (2026-).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Stowarzyszenie Naukowo-Techniczne Przemysłu Spożywczego zrzesza inżynierów i techników szeroko pojętego przemysłu spożywczego i jego głównym celem jest inspirowanie oraz udział w rozwijaniu nauki, techniki i gospodarki w przetwórstwie spożywczym, wyżywieniu ludności i dziedzinach pokrewnych, popieranie pracy twórczej, organizowanie i doskonalenie kwalifikacji oraz obrona interesów zawodowych członków, a ponadto wytwarzanie więzi środowiskowej, zawodowej oraz towarzyskiej wśród członków oraz organizowanie i niesienie im pomocy. Swoje cele Stowarzyszenie Naukowo-Techniczne Przemysłu Spożywczego realizuje poprzez: reprezentowanie interesów zawodowych swoich członków, prezentowanie poglądów i problemów dotyczących przetwórstwa spożywczego, wyżywienia ludności i dziedzin pokrewnych, popieranie, rozwijanie i popularyzowanie nowej techniki i jej twórców, organizowanie imprez naukowych, technicznych i kulturalnych, np.: zebrań, zjazdów, narad, konferencji naukowo-technicznych, sympozjów, konkursów, wystaw, pokazów oraz wycieczek naukowo-technicznych, organizowanie różnorodnych form doskonalenia kwalifikacji oraz działalności szkoleniowej, opracowywanie i wydawanie materiałów o charakterze naukowo-technicznym oraz informacyjnym, w tym książek, czasopism i pozostałych periodyków, współpracę z zagranicznymi organizacjami o pokrewnych celach działania, organizowanie, rozwijanie i umacnianie działalności oddziałów oraz jednostek branżowych SITSpoż, a także poprzez opiniowanie i zgłaszanie wniosków w sprawie odznaczeń i nagród dla członków, organizowanie materialnej i niematerialnej pomocy koleżeńskiej członkom Stowarzyszenia i rozwijanie wśród inżynierów i techników życia kulturalno-oświatowego. SITSpoż. współpracuje z instytucjami naukowymi oraz z jednostkami rządowymi, głównie w zakresie doradztwa i wymiany doświadczeń. Istotną działalnością popularyzatorską Stowarzyszenia jest organizacja dorocznych tematycznych konferencji naukowo-technicznych, zarówno poprzez Zarząd Główny, jak i oddziały terenowe; Oddział Kujawsko-Pomorski wspólnie z Urzędem Marszałkowskim organizuje coroczny Konkurs „Najlepszy produkt spożywczy Pomorza i Kujaw”. Stowarzyszenie prowadzi działalność gospodarczą w zakresie dokształcania, prac badawczo-rozwojowych, rzeczoznawstwa, opracowania ekspertyz i opinii.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

Stowarzyszenie Naukowo-Techniczne Przemysłu Spożywczego jest członkiem Federacji Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych Naczelnej Organizacji Technicznej.

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE

Album *Malarska opowieść o polskim chlebie* Warszawa 2018, film „Ikonografia zboża i chleba w polskiej tradycji dożynkowej” Warszawa 2020, film „Pieczywo – smak, zdrowie, ekonomia” Warszawa 2021

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE

Przemysł Spożywczy. Warszawa ukazuje się od 1947 r.
Przemysł Fermentacyjny i Owocowo-Warzywny. Warszawa ukazuje się od 1957 r.
Gospodarka Mięsna. Warszawa ukazuje się od 1949 r.
Przegląd Zbożowo-Młynarski. Warszawa ukazuje się od 1967 r.
Przegląd Piekarski i Cukierniczy. Warszawa ukazuje się od 1953 r.
Przegląd Gastronomiczny. Warszawa ukazuje się od 1946 r.

LITERATURA DO DZIEJÓW STOWARZYSZENIA

Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Przemysłu Spożywczego. 50 lat Stowarzyszenia 1945-1996 red. Wł. Kamiński, Warszawa 1996
Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Przemysłu Spożywczego. 60 lat Stowarzyszenia 1945-2026 red. Wł. Kamiński, Warszawa 2006
75 lat Stowarzyszenia Naukowo-Technicznego Inżynierów i Techników Przemysłu Spożywczego w służbie gospodarki żywnościowej 1946-2021, Warszawa 2021

JAN OLEKSY

STOWARZYSZENIE INŻYNIERÓW I TECHNIKÓW
PRZEMYSŁU PAPIERNICZEGO (1946-1992)
STOWARZYSZENIE PAPIERNIKÓW POLSKICH OD 1992

INFORMACJE OGÓLNE

25 czerwca 1946 r. odbyło się pierwsze zebranie Komitetu Organizacyjnego SITPP, na którym uchwalono projekt statutu. I Walny Zjazd Delegatów SITPP odbył się w dniach 15-16 sierpnia 1946 r. w Jeleniej Górze. W czasie Zjazdu zatwierdzono statut i ustalono podstawowe kierunki działania SITPP oraz powołano biuro Stowarzyszenia. Od 1946 r. organem prasowym SITPP jest *Przegląd Papierniczy*.

Walne Zjazdy Delegatów (WZD) odbywały się z częstotliwością określoną w Statucie. Poza pierwszym wszystkie miały miejsce w Łodzi, gdzie mieściła się siedziba władz Stowarzyszenia. W latach 1946-1957 WZD zwoływane były co rok. W 1957 r. kadencję władz wydłużono do 3 lat, a od 1977 r. do 5 lat.

W skład pierwszego Zarządu wchodził: Emil Karul – przewodniczący, Henryk Nowicki i Jadwiga Marchlewska Szrajerowa – wiceprzewodniczący, Edward Szwarcsztajn – sekretarz, Arkadiusz Ajszczak – zastępca sekretarza.

W czasie V WZD podjęto uchwałę o zmianie nazwy na: Stowarzyszenie Naukowo-Techniczne Inżynierów i Techników Przemysłu Papierniczego. Ostatni, XXIII Walny Zjazd Delegatów odbył się w dniach 11-12 czerwca 1992 r. Podczas tego Zjazdu podjęto uchwały o:

- zmianie nazwy organizacji na Stowarzyszenie Papierników Polskich,
- zmianach w strukturze organizacyjnej władz i organów roboczych,
- przyjęciu proponowanego statutu,
- przekazaniu sztandaru SITPP.

Pierwszy Zarząd Stowarzyszenia Papierników Polskich, powołany przez I Kongres Papierników Polskich stanowili: Wiktorian Z. Tarnawski – prezes, Janusz Gradecki, Michał Modrzejewski, Henryk Wieczorek – wiceprezesi, Bogdan Kasperczak – sekretarz Rady. Członkami Rady SPP IX kadencji (2020-2024) są: Aneta Muskała – prezes, Paweł Rogalka, Marek Ściążko, Konrad Olejnik, Andrzej Głębowski – wiceprezesi, funkcję sekretarza Rady pełni dyrektor generalny SPP – Janusz Turski. Od 2024 r. prezesem SPP jest Tomasz Katewicz.

Początkowo kadencja władz SPP trwała 3 lata. W czasie IV Kongresu Papierników Polskich (2001 r.) zatwierdzono zmiany w statucie, które polegały m.in. na wydłużeniu kadencji władz do 4 lat oraz uproszczeniu struktury organizacyjnej. W miejsce Klubów Producentów Papieru, Bibułka Tissue i Tektury Falistej utworzono Sekcje: Papieru, Tektury Falistej oraz Infrastruktury. W skład tej ostatniej wchodził członkowie wspierający SPP z zaplecza przemysłu (biura projektów, instytuty badawcze, producent maszyn papierniczych, Muzeum Papiernictwa).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Zgodnie z postanowieniami statutu, Stowarzyszenie Papierników Polskich jest organizacją o charakterze naukowo-technicznym i menedżerskim, skupiającą członków indywidualnych i podmioty gospodarcze, których działalność jest związana z przemysłem papierniczym i przetwórstwa papierniczego.

Celem Stowarzyszenia jest stwarzanie warunków dla wszechstronnej wymiany informacji i opinii na temat bieżących i przyszłych problemów przemysłu papierniczego i przetwórczego, w szczególności dotyczących zagadnień ilości i jakości produkcji, nowych wyrobów, surowców i półproduktów, eksploatacji maszyn i urządzeń, kontroli i automatyzacji procesów produkcyjnych, energetyki, ochrony środowiska, zagadnień ekonomiczno-organizacyjnych, marketingowych oraz przygotowania kadr. Metodami realizacji tych celów są:

- Stwarzanie warunków do podnoszenia kwalifikacji i aktualizacji wiedzy,
- Integrowanie kadr przemysłu papierniczego w celu inicjowania przedsięwzięć zapewniających rozwój papiernictwa,
- Kultywowanie tradycji papierniczych i stowarzyszeniowych, a także kształtowanie wśród członków koleżeńskej solidarności,
- Reprezentowanie członków wobec administracji państwowej, biznesu, organizacji społecznych,
- Utrzymywanie kontaktów z organizacjami papierniczymi w innych krajach,
- Prowadzenie działalności gospodarczej, w tym doradztwa technicznego, ekonomicznego, handlowego, organizacyjnego i innych poprzez organizację konferencji, sympozjów, warsztatów, wystaw, kursów, opracowań statystycznych i innych, z której zysk przeznaczają się na realizację celów statutowych,
- Prowadzenie działalności wydawniczej – wydawanie periodyków, materiałów dydaktyczno-szkoleniowych i innych,
- Opiniowanie dokumentów powstających w jednostkach centralnych i terenowych, dotyczących papiernictwa i dziedzin z nim związanych.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

Stowarzyszenie Papierników Polskich jest członkiem Federacji Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT, Krajowej Izby Gospodarczej, Forum Odbiorców Energii Elektrycznej i Gazu. W imieniu zrzeszonych przedsiębiorstw wytwarzających papier SPP jest członkiem Europejskiej Konfederacji CEPI oraz UTIPULP (Stowarzyszenie Użytkowników Mas włóknistych), producentów tektury falistej i opakowań SPP reprezentuje w FEFCO. Ponadto organizacja nasza współpracuje z wieloma zagranicznymi stowarzyszeniami naukowo-technicznymi, w tym z Wielkiej Brytanii (PIRA), Kanady (CPPA), USA (TAPPI), Niemiec (Zellcheming), Szwecji i Finlandii. Stowarzyszenie współpracowało także z Komitetem Doradczym FAO ds. Produktów Drzewnych i Papierniczych (FAO-ACPWP).

MIĘDZYNARODOWE KONFERENCJE I WYSTAWY

Pierwsza konferencja międzynarodowa pod hasłem „Postęp techniczny w przemyśle celulozowo-papierniczym”, zorganizowana z inicjatywy prof. Edwarda Szwarczajtana, miała miejsce we wrześniu 1960 r. Od tej pory konferencje odbywały się co trzy lata. Wyjątek stanowił rok 1978, kiedy wspólnie z europejską organizacją EuCePa zorganizowano międzynarodowe sympozjum „Chemia w papiernictwie”.

Od 1981 r. do międzynarodowego kalendarza imprez związanych z papiernictwem została wpisana Międzynarodowa Konferencja i Wystawa Papiernicza „PROGRESS”. W wystawach brali udział przedstawiciele producentów maszyn i urządzeń do wytwarzania i przetwarzania papieru, aparatury kontrolno-pomiarowej oraz dostawcy pomocniczych środków chemicznych. Uczestnikami Konferencji byli pracownicy zakładów papierniczych i przetwórczych z Polski i zagranicy, przedstawiciele placówek dydak-

tycznych i naukowo-badawczych oraz biur projektów. W ramach konferencji organizowano wycieczki do zakładów przemysłowych.

Dotychczas odbyło się łącznie 20 Międzynarodowych konferencji organizowanych przez Stowarzyszenie. Dwudziesta, jubileuszowa Konferencja „PROGRESS” odbyła się we wrześniu 2022 r. Wzięło w niej udział ponad 200 uczestników z kraju i zagranicy. Poza Konferencją „PROGRESS” zorganizowano wiele seminariów i sympozjów tematycznych, w tym we współpracy z organizacjami międzynarodowymi. Niektóre z nich odbywały się cyklicznie, np. „Tektura falista – innowacje”, „Jakość papieru paszportem w świat”.

WAŻNIEJSZE WYDAWNICTWA ZWARTE

Słownik papierniczy w czterech językach. Praca zbiorowa

Słownik papierniczy angielsko-polski wyd. I (1992). Praca zbiorowa

Siniarska-Czaplicka J., Dąbrowski J. 1992: *Rękodzieło papiernicze*.

Historia działalności Stowarzyszenia Polskich Papierników w latach 1946-2001. (2002). Praca zbiorowa

Antologia prac historyka papiernictwa Włodzimierza Budki. (2009)

Słownik papierniczy angielsko-polski wyd. II uzupełnione i rozszerzone (2011). Praca zbiorowa Gradecki J.: *100 lat wojowania o papier*.

Ponadto, od początku działalności Stowarzyszenia wydawano poradniki i skrypty szkoleniowe na potrzeby pracowników przemysłu celulozowo-papierniczego (np. Duda Z. *Kotły sodowe*), materiały z seminariów i sympozjów.

WYDAWNICTWA CIĄGŁE

Cyklicznie wydawano materiały z Konferencji PROGRESS. Obecnie ukazują się w postaci elektronicznej i są dostępne on-line dla uczestników konferencji.

Ponadto jako właściciel tytułu, SPP współpracuje w sposób ciągły z „Przeglądem Papierniczym”, który ukazuje się nieprzerwanie od 1946 r.

ŹRÓDŁA

Słownik Polskich Towarzystw Naukowych, t. I, wyd. Ossolineum (1978)

Historia działalności Stowarzyszenia Polskich Papierników w latach 1946-2001. Wyd. Stowarzyszenie Papierników Polskich (2002)

70 lat Federacji Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych. NOT w Łodzi. 1946-2016. Wyd. Łódzka Rada FSN-T NOT (2016)

Strona internetowa: www.spp.pl

Adres mailowy: info@spp.pl

MARIA ŻUBRZAK

STOWARZYSZENIE POLSKI RUCH CZYSTSZEJ PRODUKCJI

THE POLISH CLEANER PRODUCTION
MOVEMENT ASSOCIATION

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia: Polski Ruch Czystszej Produkcji powstał w wyniku konferencji UNEP „Przemysł i środowisko” zorganizowanej w Warszawie (1989), jako pierwszy krajowy program zajmujący się Czystszą Produkcją – strategią zdefiniowaną i ogłoszoną w tym czasie przez ONZ. W formie stowarzyszenia Polski Ruch Czystszej Produkcji działa od roku 1999. **Siedziba:** ul. Krasińskiego 13, 40-019 Katowice, Polska. Adres korespondencyjny: Skr. poczt. 1388, 40-001 Katowice 1. Tel.: +48 32 256 55 07 lub 32 723 28 14. Tel. kom.: +48 601 33 71 70. E mail: biuro@cp.org.pl Internet: www.cp.org.pl Facebook: <https://www.facebook.com/czystszaprodukcja> LinkedIn: <https://www.linkedin.com/company/czystszaprodukcja/> **Liczba członków:** Zwyczajnych: 120 osób. Wspierających (przedsiębiorstwa, instytucje): 25. **Prezes:** dr inż. Michał Jan Cichy. Funkcję Honorowego Prezesa Stowarzyszenia pełni: Prof. dr hab. inż. Zygfryd Nowak – twórca i wieloletni prezes Polskiego Ruchu Czystszej Produkcji, nagrodzony za tę działalność nagrodą „UNEP GLOBAL 500” – obecnie również delegat Stowarzyszenia do Rady Krajowej Federacji Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT.

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Stowarzyszenie Polski Ruch Czystszej Produkcji (PRCP) to organizacja pozarządowa działająca od 1989 roku, która promuje nowoczesne podejście do ochrony środowiska w przedsiębiorstwach i instytucjach. Głównym celem działalności Stowarzyszenia jest wdrażanie do funkcjonowania w przedsiębiorstwach i innych organizacjach strategii Czystszej Produkcji (Cleaner Production), zalecanej przez Program ds. Ochrony Środowiska Narodów Zjednoczonych – UNEP, w tym wypracowywanie dla firm – i wspólnie z nimi – rozwiązań korzystnych środowiskowo oraz ekonomicznie. Promowany przez Stowarzyszenie PRCP program CP zachęca przedsiębiorców oraz inne organizacje, aby podchodziły strategicznie do kwestii środowiskowych, wdrażały systemy zarządzania środowiskowego oparte o strategię CP (SZŚ wg. CP) oraz nadawały priorytet działaniom z zakresu zapobiegania powstawaniu zanieczyszczeń i marnotrawstwu zasobów już u źródeł ich powstawania. Podstawowym realizowanym przez Stowarzyszenie programem edukacyjnym jest „Akademia Czystszej Produkcji”, adresowana głównie do przedsiębiorców. Podczas Akademii jej uczestnicy nie tylko zdobywają wiedzę na temat praktyki ochrony środowiska w firmach i innych organizacjach, ale też w praktyczny sposób realizują u siebie przykładową zmianę proekologiczną poprzez wdrożenia działań prośrodowiskowych nazwanych Projektami Czystszej Produkcji. Dla zapewnienia

uczestnikom motywacji do dalszych działań (aby nie zakończyło się na jednym projekcie) są oni zapraszani do udziału w rejestrach firm odpowiedzialnych ekologicznie i społecznie: Rejestrze Świadectw Czystszej Produkcji oraz Polskim Rejestrze Czystszej Produkcji i Odpowiedzialnej Przedsiębiorczości (PRCPiOP). PRCPiOP zyskał uznanie polskich władz i funkcjonuje pod przewodnictwem Wiceministra Klimatu i Środowiska oraz pod patronatem m.in. Ministerstwa Rozwoju i Technologii oraz Głównego Inspektora Ochrony Środowiska. Stowarzyszenie Polski Ruch Czystszej Produkcji przeprowadziło już 67. edycji Akademii Czystszej Produkcji, w ramach których opracowanych zostało 883 pilotażowych Projektów CP. Nadano też 1775 dyplomów Ekspertów Czystszej Produkcji, którzy pracują na rzecz ochrony środowiska i wdrażania Gospodarki o Obiegu Zamkniętym (GOZ) w firmach. W Akademii łącznie wzięło udział 1190 instytucji, z których 352 uzyskało Świadectwa Czystszej Produkcji, a 88 dołączyło do Polskiego Rejestru Czystszej Produkcji i Odpowiedzialnej Przedsiębiorczości.

Stowarzyszenie podejmuje też inne działania edukacyjne, informacyjno-wydawnicze – m.in. strony internetowe www.cp.org.pl i www.prcpiop.pl, ogólnopolskie czasopismo „Czysta Produkcja i Eko-zarządzanie”, portale społecznościowe – a także działania konsultacyjno-wdrożeniowe. Stowarzyszenie realizuje swoje działania na terenie całej Polski, w szczególności na Śląsku i Mazowszu, zrzesza ekspertów, specjalistów i pasjonatów ochrony środowiska, doświadczonych praktyków oraz przedstawicieli świata nauki.

Jesteśmy członkiem inicjatywy Sekretarza Generalnego ONZ UN Global Compact realizującej działania na rzecz Celów Zrównoważonego Rozwoju ONZ, europejskiej sieci EREK (European Resource Efficiency Knowledge Centre) platformy służącej wymianie wiedzy i doświadczeń dotyczących efektywnego gospodarowania zasobami, zrównoważonego rozwoju, wspierając transformację w kierunku społeczeństwa niskoemisyjnego i efektywnie korzystającego z zasobów. W kraju Stowarzyszenie PRCPiOP jest członkiem Federacji Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT, Partnerstwa na Rzecz Realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju Agendy 2030 ONZ, Polskiego Paktu Plastikowego oraz Śląskiej Sieci Trzeciego Sektora (organizacji wspierającej NGO-sy działające na Śląsku).

Stale współpracujemy z Wydziałami Organizacji i Zarządzania, Inżynierii Materiałowej oraz Transportu i Inżynierii Lotniczej Politechniki Śląskiej, a także z Polską Izłą Ekologii.

STOWARZYSZENIE POLSKICH WYNALAZCÓW I RACJONALIZATORÓW

Działa od 1989 r. i jest trzecią w powojennej historii Polski interdyscyplinarną organizacją twórców techniki. Poprzednie dwa stowarzyszenia działające w krótkich okresach były ze względów politycznych rozwiązywane. Pierwsze z nich, Stowarzyszenie Wynalazców Polskich, powstało na bazie politycznej odwilży po „polskim październiku” w 1956 r., kierowane przez wynalazcę, legendarnego w okresie okupacji oficera kontrwywiadu Armii Krajowej dr inż. Kazimierza Leskiego. Liczyło ponad 1500 członków – wynalazców, ale zostało rozwiązane w 1960 r.

W 1980 r. w wyniku solidarnościowej odnowy życia publicznego w Polsce możliwe było utworzenie Stowarzyszenia Wynalazców i Racjonalizatorów, do którego w ciągu pierwszego roku wstąpiło 20 tysięcy nowatorów. Jednak w grudniu 1981 r. wskutek stanu wojennego SWiR zostało zawieszone, a w czerwcu 1983 r. rozwiązane jako jedyne spośród Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych. Założycielem Stowarzyszenia Polskich Wynalazców i Racjonalizatorów, jak również poprzedniego Stowarzyszenia rozwiązanego w 1983 r., był Władysław Kóleczo.

Obecne Stowarzyszenie Polskich Wynalazców i Racjonalizatorów jest historycznym i programowym kontynuatorem statutowych celów poprzednich dwóch stowarzyszeń wynalazców, obejmującym swą działalnością cały kraj. Głównymi statutowymi zadaniami Stowarzyszenia są:

- inspirowanie rozwoju wynalazczości w kraju,
- promocja polskich wynalazków w kraju i za granicą,
- ochrona praw autorskich wynalazców i racjonalizatorów,
- wyszukiwanie warunków do wdrożeń i upowszechniania innowacji.

Statutowe zadania SPWiR wypełnia w coraz większym stopniu przy wsparciu wielu centralnych instytucji Państwa, głównie Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, ale również Kancelarii Prezydenta RP oraz Kancelarii Premiera, Ministerstwa Spraw Zagranicznych oraz pozostałych Ministerstw.

Od 1996 roku SPWiR jest członkiem zwyczajnym Europejskiego Stowarzyszenia Wynalazców (AEI) jako pierwsze stowarzyszenie z krajów Europy Środkowej i Wschodniej oraz członkiem Międzynarodowej Federacji Stowarzyszeń Wynalazców (IFIA). Od 1999 r. współpracuje ze Światową Organizacją Własności Intelektualnej (WIPO) w Genewie. Stowarzyszenie Polskich Wynalazców i Racjonalizatorów również współpracuje ze Stowarzyszeniami Wynalazców Węgier, Czech, Belgii, Chin, Rosji, Chorwacji, Słowacji, Niemiec i Korei Południowej oraz współdziała z kierownictwami międzynarodowych wystaw innowacji w Szwajcarii, Niemczech, Korei Południowej i na Tajwanie. Stowarzyszenie Polskich Wynalazców i Racjonalizatorów posiada Sztandar ufundowany z darowizn członków, nadany w styczniu 1995 r. na II Krajowym Zjeździe SPWiR i wydaje Biuletyn Informacyjny SPWiR „Wynalazcy”. W 10-lecie swojej działalności, w maju 1999 roku Stowarzyszenie ustanowiło Honorowy Medal SPWiR im. Tadeusza Sendzimira, który na wniosek Kapituły nadany został dotychczas blisko 400 wybitnym

twórcom techniki, wynalazcom i organizatorom społecznego ruchu innowacji w Polsce oraz 29 podmiotom prawnym.

Największy dorobek SPWiR odnotowało w zakresie promocji polskich wynalazków w kraju i za granicą. W okresie blisko 30 lat na około 500 międzynarodowych wystawach innowacji, w kilkunastu państwach, na czterech kontynentach, Stowarzyszenie Polskich Wynalazców i Racjonalizatorów w zorganizowanych narodowych stoiskach prezentowało i promowało ponad 5000 wynalazków, z których przeszło połowa uzyskała medale złote, złote z wyróżnieniem Jury, srebrne i brązowe. Ponadto 1000 wynalazków i ich twórców uzyskało nagrody specjalne.

Znaczącym osiągnięciem SPWiR było organizowanie różnego rodzaju konkursów wynalazczych, w tym ośmiu międzynarodowych o tematyce ekologicznej (wspólnie z Czechami i Słowacją). Plonem tych konkursów było zgłoszenie ponad 500 prac, których autorami jest około 2200 osób.

Działalność SPWiR jest doceniana i wyróżniana zarówno w kraju, jak i na świecie. Z okazji 10-lecia działalności SPWiR i 20-lecia utworzenia Stowarzyszenia Polskich Wynalazców i Racjonalizatorów z inicjatywy Stowarzyszenia, na wniosek branżowych Ministrów, 45 wynalazców i organizatorów społecznego ruchu wynalazczego otrzymało odznaczenia państwowe, w tym 2 Krzyże Komandorskie OOP, 8 Krzyży Oficerskich OOP i 19 Krzyży Kawalerskich OOP. Ponadto przyznano wynalazcom, 16 Odznak „Zasłużony dla Wynalazczości” i 17 Honorowych Odznak „Zasłużony dla Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej” oraz 6 Medali „Cztery Wieki Stołeczności Warszawy”.

W latach 1994-2008 w ramach corocznej Światowej Wystawy „Brussels-Eureka” polskim wynalazcom na wniosek SPWiR wręczono ponad 120 belgijskich Krzyży „Zasłużony dla Wynalazczości”, jednakże wyrazem najwyższego uznania dla dokonań polskich wynalazców jest przyznanie przez Światową Organizację Własności Intelektualnej na wniosek SPWiR 21 Złotych Medalii WIPO; wśród wyróżnionych znalazło się 6 Kobiet Wynalazczyń.

W 1999 r. Stowarzyszenie Polskich Wynalazców i Racjonalizatorów ustanowiło *Honorowe Odznaki SPWiR* – złote i srebrne, które nadawane są wybitnym wynalazcom oraz aktywistom i organizatorom działających w Polsce stowarzyszeń wynalazczych oraz osobom wspomagającym działalność statutową Stowarzyszenia. W roku 2002 ustanowiono doroczną nagrodę im. Kazimierza Leskiego dla najaktywniejszej jednostki organizacyjnej SPWiR, również w 2002 r. Fundacja Kościuszkowska w USA powierzyła Stowarzyszeniu Polskich Wynalazców i Racjonalizatorów funkcję administratora „NAGRODY” im. dr Tadeusza Sendzimira naukowca – wynalazcy.

Mając na uwadze zainteresowanie polskich przedsiębiorstw prezentowanymi za granicą innowacyjnymi rozwiązaniami, Stowarzyszenie od 15 lat organizuje Międzynarodową Warszawską Wystawę Innowacji IWIS (International Warsaw Invention Show). W zeszłorocznej wystawie IWIS uczestniczyli wystawcy z kilkudziesięciu krajów z Europy, Azji i Bliskiego Wschodu.

Strona internetowa: www.polskiewynalazki.pl

Adres mailowy: biuro.spwir@gmail.com

STOWARZYSZENIE TECHNICZNE
ODLEWNIKÓW POLSKICH
POLISH FOUNDRYMEN'S ASSOCIATION
ASSOCIATION DES FOUNDEURS POLONAIS
VEREIN POLNISCHER GIESSEREIFACHLEUTE

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1936. **Okresy działalności:** 1936-1939, 1951-nadal. **Siedziba i dane adresowe:** 31-431 Kraków, ul. Dukatów 8, tel. 12 352 39 60 www.stowarzyszenie-stop.pl, zg@stowarzyszenie-stop.pl. Adres mailowy: zg@stowarzyszenie-stop.pl. **Struktura organizacyjna:** Władze naczelne: Walny Zjazd Delegatów STOP, Zarząd Główny STOP, Główna Komisja Rewizyjna, Główny Sąd Koleżeński. Organ opiniodawczy: Rada Prezesów. Oddziały STOP: 15 (2023): Bielsko-Biała, Częstochowa, Elbląg, Gliwice, Katowice, Kraków, Łódź, Poznań, Nowa Huta, Rzeszów, Starachowice, Szczecin, Warszawa, Wrocław, Nisko Koła: 32 (2023). Organy merytoryczne: Sekcje: 7 (2023) Sekcja Staliwa, Sekcja Ochrony Środowiska i Bezpieczeństwa Pracy, Sekcja Technologii Formy i Rdzenia, Sekcja Odlewnictwa Metali Nieżelaznych, Sekcja Mechanizacji i Automatyzacji Odlewnictwa, Sekcja Odlewnictwa Ciśnieniowego, Sekcja Członków Wspierających. **Biblioteka:** Przegląd Odlewnictwa – czasopismo Stowarzyszenia Technicznego Odlewników Polskich wydawane od 1937 roku, ISSN: ISSN 0033-2275; Odlewnictwo Współczesne. Poradnik Odlewnika. T. I. Materiały, 2012, ISBN: 978-83-904306-9-0; Odlewnictwo Współczesne. Poradnik Odlewnika. T. II. Technologia i organizacja, 2023, ISBN 978-83-963247-4-0; Monografia Stowarzyszenia Technicznego Odlewników Polskich, Wydawca: Stowarzyszenie Techniczne Odlewników Polskich, 2023, Kraków, ISBN: 978-83-963247-5-7. **Archiwum:** www.stowarzyszenie-stop.pl, www.przegląd-odlewnictwa.pl. **Wydawnictwo:** Przegląd Odlewnictwa, czasopismo Stowarzyszenia Technicznego Odlewników Polskich. **Repozytorium:** www.stowarzyszenie-stop.pl, www.przegląd-odlewnictwa.pl. **Liczba członków (honorowych, rzeczywistych, wspierających):** zwyczajnych (fizycznych) 200 (1936), 1300 (1951), 5510 (1976), 2500 (2003), 810 (2020), 670 (2024); wspierających 75 (2025); honorowych 166 (wszystkich), 60 (stan na 2023). **Prezesi honorowi:** 7: Jerzy Dickman +, Franciszek Kaim +, Zbigniew Górny +, Jan Lech Lewandowski +, Józef Szczepan Suchy +, Maciej Asłanowicz +, Tadeusz Franaszek. **Prezesi (lata urzędowania):** Kazimierz Gierdziejewski (1936-1939, 1957), Mikołaj Czyżewski (1951-1954), Czesław Kalata (1955-57, 1957-58), Platon Januszewicz (1958-1964), Hilary Gumienny (1964-1965), Stanisław Pelczarski (1965-1967), Jur Piszak (1967-1969, 1971-1973), Wacław Sakwa (1969-1971), Jan Lech Lewandowski (1973-1987), Zbigniew Górny (1987-1993), Józef Szczepan Suchy (1993-2007), Maciej Asłanowicz (2007-2011), Tadeusz Franaszek (2011-2023), Rafał Dańko (2023-nadal). **Sekretarze generalni (lata urzędowania):** Zdzisław Lenartowicz (1936-1939), Adam Górski (1951-1957), Jur Piszak (1957-1961), Zbigniew Górny (1961-1971), Władysław Gorczyca (1971-1973), Jan Marcinkowski

(1973-1987), Tadeusz Franaszek (1987-2011), Stanisław Rządkosz (2011-2015), Katarzyna Liszka (2015-nadal). **Skarbnicy (lata urzędowania):** Czesław Podrzucki (1952-1954), Zbigniew Strojny (1954-1956), Roman Golec (1956-1957), Jan Marcinkowski (1957-1960), Władysław Gorczyca (1960-1967), Jan Lech Lewandowski (1967-1971), Witold Szanda (1971-03.1982), Władysław Dubiel (04.1982-1987), Janusz Nida (1987-1996), Zbigniew Maniowski (1996-2003), Tadeusz Bogacz (2003-2007), Wiesław Walczak (2007-2019), Paweł Zawadzki (2019-nadal).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

DZIAŁALNOŚĆ STATUTOWA STOWARZYSZENIA

Stowarzyszenie Techniczne Odlewników Polskich, nazywane w skrócie STOP, kontynuuje działalność Koła Odlewników istniejącego w latach 1929-1936 przy Stowarzyszeniu Techników Polskich. Pierwszy statut Stowarzyszenia został zatwierdzony w październiku 1936 r. (zmiany w: 1957, 1960, 1963, 1968, 1973, 1975, 1979, 1982, 1993, 2000, 2016, 2023), a 27 listopada 1936 r. miało miejsce Walne Zgromadzenie Członków Założycieli STOP.

W 1936 r. powołane zostały do życia następujące komisje: Odczytowa; Informacji Technicznych; Słownictwa Odlewniczego oraz Szkolenia Zawodowego. Dzięki Komisji Wydawniczej zapoczątkowano wydawanie czasopisma „Przegląd Odlewniczy”, a następnie wielu technicznych książek i wydawnictw.

W okresie II wojny światowej działalność Stowarzyszenia została zawieszona. W latach 1947-48 odlewnicy zrzeszeni byli w samodzielnych kołach odlewników w Stowarzyszeniu Inżynierów i Techników Mechaników Polskich i Stowarzyszeniu Inżynierów i Techników Przemysłu Hutniczego.

W 1951 r. oficjalnie wznowiona została działalność STOP, którego prezesem został Mikołaj Czyżewski, a sekretarzem generalnym Adam Górski. W pierwszym roku działania stowarzyszenie powołało do życia 10 oddziałów w: Bielsku- Białej, Grudziądzu, Gliwicach, Łodzi, Nowej Soli, Poznaniu, Radomiu, Warszawie, Wrocławiu i Zawierciu. Następnie powstały też oddziały w Sosnowcu, Starachowicach, Elblągu i Ozimku, w 1953 r. utworzono Oddział w Lublinie, Stalowej Woli i Częstochowie, w 1954 r. powstał Oddział w Nowej Hucie. W tym czasie powstało również 98 kół zakładowych stowarzyszenia.

Utworzono wówczas następujące Sekcje: Odlewnictwa Metali Nieżelaznych, Dawnej Techniki Odlewniczej, Mas Samoutwardzalnych, Staliwa, Odlewnictwa Precyzyjnego, Glin Wiążących i Materiałów Formierskich, Mechanizacji i Automatyzacji Odlewnictwa, Żeliwa Wysokojakościowego, Odlewnictwa Ciśnieniowego, Terminologii Odlewniczej, Odpylania i Klimatyzacji, Ekonomiki i Organizacji Pracy, Wad Odlewniczych, Emalierniczą, Żeliwa Sferoidalnego, Zastosowania Izotopów Promieniotwórczych. Ponadto istniały Komisje: Szkolenia Zawodowego, Statutowa, Współpracy z Zagranicą, Informacji i Wydawnictw, Wynalazczości i Racjonalizacji, Regulaminowa. Obecnie działają Sekcje: Odlewnictwa Metali Nieżelaznych, Technologii Form i Rdzeni, Stalowa, Odlewnictwa Ciśnieniowego, Ochrony Środowiska.

Reorganizacja działania sekcji w latach 1962-1965 przyporządkowała wszystkie zarządowi głównemu niezależnie od siedziby zarządu sekcji. W historii stowarzyszenia działało wiele sekcji i komisji, które miały istotne znaczenia dla ówczesnej działalności organizacji i przemysłu odlewniczego. W 1967 r. istniało w Stowarzyszeniu Technicznym Odlewników Polskich 15 sekcji i 8 komisji. Znaczna ich część po wielu latach istnienia zakończyła swoją działalność.

W 1958 r. rozstrzygnięty został konkurs na odznakę STOP, która stała się godłem stowarzyszenia. Ustanowione zostały Odznaka Srebrna, będąca symbolem przynależności do stowarzyszenia, Złota oraz Złota z Rubinem, przyznawana za szczególne osiągnięcia w pracy stowarzyszeniowej.

W 1926 r. powstał Międzynarodowy Komitet Technicznych Stowarzyszeń Odlewniczych (CIATF), którego jednym z 10 członków założycieli była Polska i działający tu odlewnicy, pragnący stworzyć jednolitą organizację zrzeszającą polski przemysł odlewniczy.

Polska była bardzo aktywnym członkiem CIATF od samego początku działalności w tej organizacji. Ze względu na wojnę i trudności powojenne w okresie 1939-1951 nie uczestniczyła w pracach komitetu. W wyniku starań zarządu, Stowarzyszenie Techniczne Odlewników Polskich zostało ponownie przyjęte do CIATF w 1957 r. na pełnoprawnego członka Międzynarodowego Komitetu Technicznych Stowarzyszeń Odlewniczych (CIATF).

Terenem działalności Stowarzyszenia jest obszar Rzeczypospolitej Polskiej. STOP zrzesza inżynierów i techników odlewników oraz zawodów pokrewnych – jako członków zwyczajnych oraz firmy – odlewnie i dostawców jako członków wspierających.

Przez te wszystkie lata Stowarzyszenie Techniczne Odlewników Polskich działa na rzecz rozwoju gospodarczego i społecznego polskiego odlewnictwa, jego konsolidacji oraz w interesie jego członków.

Do podstawowych celów Stowarzyszenia należy: działalność naukowa i techniczna w zakresie odlewnictwa; współdziałanie z instytucjami, organami i stowarzyszeniami krajowymi i zagranicznymi, których celem jest szeroko rozumiany postęp naukowo-techniczny, organizacyjny oraz szerzenie kultury technicznej w odlewnictwie i dziedzinach z nim związanych; podnoszenie kwalifikacji zawodowych odlewników; ochrona praw zawodowych i podnoszenie rangi inżynierów i techników odlewników, obrona praw wynalazców i racjonalizatorów; popularyzowanie wiedzy o odlewnictwie; prowadzenie analiz rynkowych i statystyk oraz prowadzenie działalności promocyjnej na rzecz polskiego odlewnictwa.

Stowarzyszenie realizuje powyższe cele przez: prowadzenie własnej działalności gospodarczej, w tym: wydawniczej, naukowo-badawczej, eksperckiej, konferencyjno-szkoleniowej poprzez kursy, konferencje, narady, wystawy, pokazy, odczyty, wyjazdy szkoleniowe; współdziałanie z administracją państwową i samorządową, jednostkami gospodarczymi, placówkami naukowymi oraz wszelkimi organizacjami o charakterze naukowo-technicznym w zakresie planowania rozwoju nauki oraz realizowania techniki odlewniczej i związanych z nią metod produkcji; inicjowanie, popieranie i rozwijanie ruchu racjonalizatorskiego i wynalazczości; popularyzację informacji naukowo-technicznej, ekonomicznej i patentowej; ocenianie osiągnięć oraz przyznawanie nagród i wyróż-

nień za popularyzację postępu technicznego i organizacyjnego; doradztwo w zakresie techniki, organizacji, handlu i marketingu w zakresie odlewnictwa i dziedzin pokrewnych; prowadzenie zespołów rzeczoznawców; inicjowanie oraz współudział w ustalaniu i propagowaniu norm branżowych oraz innych przepisów i warunków technicznych; współpracę ze szkolnictwem technicznym w zakresie opracowywania programów nauczania i metod szkolenia.

DZIAŁALNOŚĆ SZKOLENIOWO-KONFERENCYJNA

Głównymi formami działalności szkoleniowej stowarzyszenia są szkolenia branżowe. W ofercie szkoleniowej STOP znajdują się trzy rodzaje szkoleń: szkolenia zamknięte tzw. dedykowane, szkolenia otwarte, czyli ogólnodostępne, szkolenia on-line. Oferta szkoleniowa STOP obejmuje szkolenia z zakresu odlewnictwa, w tym w obszarach technologii, metalurgii, ochrony środowiska, gospodarki odpadami w odlewni, kontroli jakości, BHP i uprawnień energetycznych.

Ważną dziedziną działalności stowarzyszenia stanowi organizowanie lub współorganizowanie konferencji naukowo-technicznych, głównie o zasięgu międzynarodowym.

W latach 1996-2004 Stowarzyszenie organizowało Polskie Kongresy Odlewnicze:

I Polski Kongres Odlewnictwa, 25-28 września 1996 r., Kielce

II Polski Kongres Odlewnictwa, 15-16 października 1998 r., Wrocław

III Polski Kongres Odlewnictwa, 13-14 października 2000 r., Warszawa

IV Kongres Polskiego Odlewnictwa, 18 września 2002 r., Kielce

V Kongres Polskiego Odlewnictwa, 14-15 maja 2004 r., Odlewnia Żeliwa Drawski SA, Drawski Młyn

W ramach tej działalności organizowane lub współorganizowane są: konferencje techniczno-szkoleniowe i techniczno-naukowe poprzedzające Ogólnopolski Dzień Odlewnika (corocznie), Międzynarodowa Konferencja Naukowa pt. „Innowacje w odlewnictwie ciśnieniowym” (corocznie), International Conference of Metals, Ceramics and Composites (co dwa lata), Forum Prezesów i Dyrektorów Odlewni w Polsce (co dwa lata), konferencje naukowo-techniczne realizowane głównie przez sekcje STOP, konferencje naukowe, naukowo-techniczne realizowane na zlecenie instytucji, uczelni lub przedsiębiorstw.

STOP organizuje również wydarzenia sportowe integrujące środowisko odlewnicze – Mistrzostwa Polski Odlewników w Narciarstwie i Snowboardzie oraz Mistrzostwa Polski Odlewników w Tenisie Ziemnym.

Stowarzyszenie uczestniczy lub współuczestniczy także w organizacji targów branżowych, m.in. Targów ITM Industry Europe w Poznaniu, gdzie prezentowany jest Park Tematyczny Odlewnictwo, Międzynarodowych Targów Technologii dla Odlewnictwa METAL w Kielcach.

Zarząd Główny organizuje również wyjazdy techniczne na imprezy targowe, celem których jest wspólne odkrywanie innowacji i współczesnych osiągnięć odlewnictwa. Wśród tych targów są m.in.: GIFA w Düsseldorfie, Hannover Messe w Hanowerze, Fondex w Brnie, Euroguss w Norymberdze, Targi Lipskie, Światowe Kongresy Odlewnictwa i Forum Techniczne WFO oraz wiele innych. Na imprezach tych Zarząd Główny STOP

organizuje również stoiska promujące polskie odlewnictwo oraz umożliwiające polskim odlewniom prezentowanie swoich materiałów informacyjnych.

KONKURSY

Kontynuując wieloletnią tradycję Zarząd Główny STOP organizuje dla członków stowarzyszenia oraz firm związanych z branżą różnego rodzaju konkursy, w tym: Konkurs Prezesa STOP pt.: „Nowoczesność technologii odlewniczej podstawą rozwoju przemysłu”, „Polska Odlewnia Kwalifikowana”, Konkurs na „Odlew Roku”, Konkurs o Nagrodę im. Jerzego Buzka przyznawaną za nowatorstwo w dziedzinie nauki, techniki i produkcji odlewniczej, Konkurs o Nagrodę Przechodnią Stowarzyszenia Technicznego Odlewników Polskich przyznawaną dla najaktywniejszego koła zakładowego STOP.

DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA

W celu poszerzenia możliwości zdobywania środków na działalność statutową stowarzyszenie prowadzi również działalność gospodarczą. Działalność ta prowadzona jest za pośrednictwem: Przedsiębiorstwa Techniczno-Produkcyjnego Odlewnictwa SILSTOP w Gliwicach, Prodlexim Sp. z o.o.

DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA

Ważną działalnością stowarzyszenia pozwalającą na realizację celów statutowych jest wydawanie od 1937 roku (1937-1939, 1951–nadal) czasopisma branżowego „Przegląd Odlewnictwa”. Od 2002 r. wydawany jest w dwóch edycjach polskiej i angielskiej.

Poza czasopismem „Przegląd Odlewnictwa” Stowarzyszenie wydaje regularnie materiały kongresowe i konferencyjne oraz nieregularnie zwarte wydawnictwa w postaci książek, skryptów book of abstracts.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

Federacja Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych – Naczelna Organizacja Techniczna (FSNT-NOT). Stowarzyszenie Techniczne Odlewników Polskich przystąpiło do NOT po II wojnie światowej, w 1957 r. Współpraca STOP z FSNT NOT realizowana jest przez uczestnictwo w pracach Zespołu Koordynującego FSNT NOT ds. promowania projektów celowych dla małych i średnich przedsiębiorstw (do czasu prowadzenia przez NOT tej działalności), w pracach Głównej Komisji NOT ds. Doskonalenia Kadr, w Radzie Programowej Słownika Biograficznego Techników Polskich, w pracach Rady Głównej NOT, w bieżących pracach NOT, Zespołu ds. statutu NOT itp., w przygotowaniach kongresów techników polskich, tematycznych forów inżynierskich. Ponadto STOP współpracuje z NOT w nadawaniu inżynierom i technikom specjalizacji zawodowych, tytułów euroinżyniera.

W 2005 r. Stowarzyszenie Techniczne Odlewników Polskich przystąpiło do projektu „Sieć Ośrodków Innowacji”, realizowanego przez Centrum Innowacji NOT w Warszawie.

Aktywność STOP w ramach działalności w FSNT-NOT uznana została przez sfederowane środowisko inżynierskie wyborem Jana Lecha Lewandowskiego na prezesa NOT

na kadencję 1990–1993 oraz nadanie mu tytułu Prezesa Honorowego, wyborem Józefa Szczepana Suchego do władz naczelných federacji i powierzeniem mu funkcji wiceprezesa na kadencję 2012–2015 i 2016–2019 oraz wyborem Tadeusza Franaszka do różnych zespołów roboczych i przedstawicielskich SNT i FSNT-NOT.

World Foundry Organization (WFO, dawniej CIATF). World Foundry Organization to organizacja zrzeszająca krajowe, narodowe organizacje oraz stowarzyszenia odlewnicze z całego świata reprezentujące interesy odlewni, dostawców oraz środowisk akademickich branży odlewniczej. Dzięki zaangażowaniu członków organizacji z ponad 30 krajów WFO tworzy sieć wiedzy technicznej i zasobów, które stanowią ważne narzędzie dla każdego stowarzyszenia odlewniczego, kierownictwa odlewni oraz samych pracowników odlewni na całym świecie.

WFO początkowo funkcjonujące jako Międzynarodowy Komitet Technicznych Stowarzyszeń Odlewniczych CIATF powstało w 1926 r. przy współudziale polskich odlewników. Do chwili powstania Stowarzyszenia Technicznego Odlewników Polskich Polska była reprezentowana w CIATF przez Koło Miłośników Odlewnictwa, a następnie przez Koło Odlewników Stowarzyszenia Techników Polskich.

W tym okresie działalności w ramach CIATF Kazimierz Gierdziejewski został dwukrotnie wybrany do władz organizacji: w 1934 r. jako jej wiceprzewodniczący, a w 1935 r. jako przewodniczący. Aktywną działalność odlewników polskich w tej organizacji przerwał wybuch II wojny światowej. Działalność wznowiono, odnawiając członkostwo w CIATF w 1957 r. już jako samodzielnej organizacji – Stowarzyszenie Techniczne Odlewników Polskich (STOP). Wówczas delegatem STOP wybrano Platona Januszewicza, a po jego śmierci na kolejny rok wybrano Jura Piszaka. Polscy delegaci dali się poznać ze swej aktywnej działalności, co spowodowało, że w 1973 r. na prezydenta CIATF wybrano Wacława Sakwę, który aż do chwili śmierci (1992 r.) działał w tej organizacji jako jej były prezydent. Józef Szczepan Suchy w późniejszym czasie pełnił w WFO funkcję członka zarządu (1996-2018), w tym prezydenta w 1999 r. oraz skarbnika (2013-2018). Po jego śmierci w 2018 r. w zarządzie WFO pracę rozpoczął Rafał Dańko, obecny wiceprezes STOP.

W 2004 r. CIATF zmienił nazwę na WFO – World Foundry Organization (Światowa Organizacja Odlewnictwa).

Jedną z form działalności WFO jest praca w komisjach tematycznych, które powoływane są dla realizacji określonych zadań.

Kazimierz Gierdziejewski od 1937 r. przewodniczył Komisji Systematyki Wad Odlewniczych, którą prowadził do 1949 r., przyczyniając się do zgromadzenia materiałów do atlasu wad odlewniczych. Był on również członkiem Komisji Metod Badania Żeliwa. Po II wojnie światowej działalność w tej komisji kontynuowali Jan Woźniacki i Antoni Karamara.

Kazimierz Gierdziejewski oraz Otton Marcinowski brali udział w pracach Komisji Słownictwa Technicznego. Rezultatem tych prac był Słownik Odlewniczy, wydany w Paryżu w 1938 r. W pracach tej komisji po wojnie uczestniczył również Platon Januszewicz.

Obecnie w obrębie WFO funkcjonuje wiele istotnych komisji, z których najważniejsze są: Kompozyty Odlewnicze, Szkolenia i Rozwój Zawodowy, Materiały Formierskie,

Materiały Nieżelazne, Metale Żelazne, Odlewanie Ciśnieniowe, Kariera w Odlewnictwie, Zarządzanie Stowarzyszeniami.

Obecnie Komisji Kompozyty Odlewnicze przewodniczy Natalia Sobczak, a Katarzyna Liszka, sekretarz generalny STOP, bierze czynny udział w pracach Komisji Zarządzania Stowarzyszeniami.

Stowarzyszenie jako członek założyciel WFO było organizatorem czterech Światowych Kongresów Odlewnictwa:

14. Międzynarodowego Kongresu Odlewnictwa, 8-18 września 1938 r., Warszawa, Polska

33. Międzynarodowego Kongresu Odlewnictwa, 12-17 września 1965 r., Warszawa, Polska

58. Światowego Kongresu Odlewnictwa, 15–19 września 1991 r., Kraków, Polska

73. Światowego Kongresu Odlewnictwa, 23–26 września 2018 r., Kraków, Polska

STOP jest sygnatariuszem porozumienia narodowych Stowarzyszeń Odlewników Czech, Słowacji, Węgier, Austrii, Niemiec, Słowenii, Chorwacji, działającego pod nazwą Środkowo-Europejska Inicjatywa Odlewnicza (Mittel Europäische Giesserei Initiative – MEGI), która zajmuje się problematyką ochrony środowiska, normalizacji, szkolenia i kształcenia oraz wymianą informacji na temat sytuacji branży w poszczególnych krajach porozumienia.

WSPÓŁPRACA STOWARZYSZENIA Z INNYMI ORGANIZACJAMI

Stowarzyszenie jest inicjatorem powołania samorządu gospodarczego w branży odlewniczej i od 1995 r. współdziała ściśle z Odlewniczą Izbą Gospodarczą w sprawach związanych z restrukturyzacją gospodarki i zapewnienia odlewnictwu należytej pozycji w kraju. STOP w 2000 r. wspólnie z Instytutem Odlewnictwa oraz Odlewniczą Izbą Gospodarczą podjęło decyzję o powołaniu w Krakowie Centrum Polskiego Odlewnictwa (CPO). Stowarzyszenie współdziałało także z Parlamentarnym Zespołem Odlewników, który powstał w 1996 r. z inicjatywy posłów – członków STOP. Stowarzyszenie Techniczne Odlewników Polskich uczestniczy w działalności Akademii Inżynierskiej, współpracuje z Krakowskim Instytutem Technologicznym (KIT) (dawniej Instytut Odlewnictwa IOd), Krajową Izbą Gospodarczą (KIG), Krajowym Ośrodkiem Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej (KOWEZIU).

Ponadto STOP współpracuje z wyższymi uczelniami, w tym głównie z Wydziałem Odlewnictwa Akademii Górniczo-Hutniczej im. Stanisława Staszica w Krakowie (WO AGH), Politechniką Warszawską, Politechniką Śląską, Politechniką Świętokrzyską, Politechniką Łódźską oraz innymi, tj.: Politechniką Rzeszowską, Politechniką Wrocławską, Politechniką Poznańską, Wyższą Szkołą Morską, Zachodniopomorskim Uniwersytetem Technologicznym w Szczecinie.

Działalność stowarzyszenia prowadzona jest również na arenie międzynarodowej. W tym obszarze wykorzystywana jest współpraca z innymi zagranicznymi podmiotami tj. Foundry Planet, Messe Düsseldorf, Nürnberg Messe, METEF. Stowarzyszenie realizowało wiele działań we współpracy z innymi stowarzyszeniami odlewniczymi, głównie członkami WFO. Wśród najważniejszych partnerów należy wskazać: Norwegian Foun-

dry Technical Association (Norweskie Techniczne Stowarzyszenie Odlewnicze), Slovenian Foundrymen Society (Stowarzyszenie Odlewników Słoweńskich), China Foundry Association (Chińskie Stowarzyszenie Odlewnicze), Korea Foundry Society (Koreańskie Stowarzyszenie Odlewnicze), North American Die Casting Association – NADCA (Północnoamerykańskie Stowarzyszenie Odlewnictwa Ciśnieniowego), Belarusian Association of Foundrymen and Metallurgist (Stowarzyszenie Białoruskich Odlewników i Metalurgów), Svaz Sléváren České Republiky, Združení a Kovační Slovenska (Stowarzyszenie Odlewni Republiki Czeskiej, Stowarzyszenie Odlewni i Kuźni Słowackich), Verein Deutscher Giessereifachleute (Stowarzyszenie Odlewników Niemieckich).

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE)

Odlewnictwo Współczesne. Poradnik Odlewnika. (pod red. J.J. Sobczaka) Publikacja ta stanowi vademecum wiedzy z zakresu praktyki odlewniczej i przygotowana jest z uwzględnieniem polskiej specyfiki przemysłu oraz jego potrzeb, uznając jednocześnie światowe trendy i rozwiązania technologiczne. Celem powstania Poradnika Odlewnika było przekazanie najaktualniejszej wiedzy z zakresu odlewnictwa, w tym wyników badań naukowych, innowacyjnych materiałów odlewniczych, tradycyjnych i nowoczesnych technologii produkcyjnych niezbędnych dla racjonalnego prowadzenia produkcji w odlewni poczynając od przygotowania materiałów wsadowych, pomocniczych, przygotowania form i metod odlewania, aż po optymalizację procesu i jego symulację z wykorzystaniem najnowocześniejszych narzędzi informatycznych. Informacje zawarte w *Poradniku Odlewnika* przedstawione zostały w sposób umożliwiający ich bezpośrednie wykorzystanie w kierowaniu i kontroli produkcji we wszystkich typach odlewni – odlewni staliwa, żeliwa i metali nieżelaznych.

Na wzór najlepszych wydawnictw tego typu do zespołu redakcyjnego zaproszono wielu wybitnych specjalistów z krajowych ośrodków dydaktyczno-naukowych.

Poradnik Odlewnika obejmuje dwa tomy:

Tom I „Materiały”, 2013, ISBN 978-83-904306-9-0. Nagrodzony tytułem *TECHNICUS 2015* w kategorii najlepszy poradnik techniczny.

Tom II „Technologia i organizacja”, 2022, ISBN: 978-83-963247-4-0

Monografia Stowarzyszenia Technicznego Odlewników Polskich 1936-2021, 2023, ISBN: 978-83-963247-5-7

Nickel Superalloys. Recent developments in liquid metal engineering, Jerzy J. Sobczak, Robert M. Purgert, Natalia Sobczak, Rajiv Asthana. 450 stron, wersja angielska, poręczny format, 2021, *Wytapianie odlewniczych stopów metali*, Ireneusz Telejko, 2008

Inne wydawnictwa ZG STOP:

Materiały kongresowe i pokongresowe 73. Światowego Kongresu Odlewnictwa:

Congress Proceedings, 2018, ISBN: 978-83-904306-3-8

Materiały konferencyjne dla realizowanych przez STOP konferencji:

International Conference of Metals, Ceramics and Composites, 2018, ISBN: 978-83-904306-6-9

Materiały konferencyjne XVII Konferencji Sprawozdawczej Komitetu Metalurgii PAN METALURGIA 2020, wyd. 2021, ISBN: 978-83-904306-7-6

HTC 2022 Book of Abstracts. 10 International Conference on High Temperature Capillarity, 2022, ISBN: 978-83-963247-1-9

TOFA 2022. 18 Discussion Meeting on Thermodynamics of Alloys, 2022, ISBN: 978-83-963247-2-6

International Conference of Metals, Ceramics and Composites, Varna, Bulgaria, 2019, ISBN: 978-83-904306-5-2

International Conference of Metals, Ceramics and Composites MCC 3, 2022, ISBN: 978-83-963247-3-3

MS&IA Modern Steels and Iron Alloys, 2023, ISBN: 978-83-963247-5-7

Kieszonkowy poradnik odlewnika, 2025. ISBN 978-83-963247-7-1

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE (CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

Ważną działalnością stowarzyszenia pozwalającą na realizację celów statutowych jest wydawanie czasopisma branżowego „Przegląd Odlewnictwa”, 1936-nadal, ISSN 0033-2275.

Przegląd Odlewnictwa jest dwumiesięcznikiem wydawanym w wersji polsko-angielskiej. Artykuły publikowane są w stałych rubrykach tematycznych: Produkcja i Technika, Nauka, Historia odlewnictwa, Promocja, Jubileusze, Prawo i ekonomia, Ochrona środowiska, Materiały dla odlewnictwa, Zarządzanie w odlewnictwie, Cyfryzacja, Druk 3D, Przemysł 4.0, Automatyzacja, Statystyki, Symulacje, Szkolenia, Promocja, Wydarzenia odlewnicze, Wiadomości STOP, Aktualności (Polska, Świat), Kronika żałobna, Z wydawnictw, Gratulacje, Prace doktorskie i habilitacyjne, Bieżąca zagraniczna literatura odlewnicza. W zeszytach 5–6 każdego rocznika zamieszczany był spis Polskich Odlewni – publikacja, promująca polskie odlewnie i dostawców. Od roku 2021 spis ten został całkowicie zmodernizowany i wydawany (również online) pod nazwą Katalog Polskich Odlewni i Dostawców dla Odlewnictwa.

„Przegląd Odlewnictwa” uczestniczy w wielu imprezach odlewniczych, a przede wszystkim w prestiżowych targach odlewniczych, zarówno w Polsce jak i zagranicą, na których kolportowane są specjalne zeszyty. Imprezami tymi były: Międzynarodowe Targi Technologii, Innowacji i Automatyki w Przemysle Hannover Messe, Międzynarodowe Targi EUROGUSS, Tragi GIFA, Targi Innowacje-Technologie-Maszyny Industry Europe, Targi Technologii dla Odlewnictwa METAL, Targi METEF, Światowe Kongresy Odlewnictwa, Fora Techniczne WFO, Kongresy Techników Polskich oraz wiele innych spotkań odlewników, konferencji, jubileuszy, seminariów i sympozjów.

ŹRÓDŁA

Statut Stowarzyszenia Technicznego Odlewników Polskich. Kraków 2016

Monografia Stowarzyszenia Technicznego Odlewników Polskich 1936-2021, Kraków, 2023

„Informacje”. Zarząd Główny Stowarzyszenia Technicznego Odlewników Polskich

LITERATURA

Monografia Stowarzyszenia Technicznego Odlewników Polskich 1936-2021, Kraków, 2023

TADEUSZ FRANASZEK,
KATARZYNA LISZKA,
MAGDALENA JASIŃSKA,
MAGDALENA PIETROŃ

STOWARZYSZENIE TECHNIKÓW CUKROWNIKÓW

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI W LATACH 1999-2023

Poczynając od powołania STC w 1919 r. działalność Stowarzyszenia koncentruje się na ścisłej współpracy z przemysłem cukrowniczym w zakresie podnoszenia kwalifikacji zawodowych pracowników przemysłu poprzez organizację konferencji naukowo-technicznych, seminariów oraz kursów dla obsługi stacji technologicznych. Doksztalcanie kadr obejmuje zakres postępu w technice i technologii cukrownictwa, agrotechniki buraków cukrowych i gospodarki surowcowej oraz zakres analityki cukrowniczej i zagadnień dotyczących bezpieczeństwa żywności.

1999 – Jubileusz 80-lecia istnienia i działalności STC

2009 – Jubileusz 90-lecia istnienia i działalności STC

2019 – Jubileusz 100-lecia istnienia i działalności STC

Konferencje naukowo-techniczne, seminaria i kursy:

Konferencja techniczno-surowcowa organizowana corocznie po zakończeniu kampanii cukrowniczej w Domu Technika NOT w Warszawie. Uczestnikami są przedstawiciele poszczególnych Spółek Cukrowych, liczne firmy współpracujące z przemysłem cukrowniczym w zakresie techniki i technologii cukrownictwa oraz uprawy buraków i gospodarki surowcowej oraz przedstawiciele instytutów naukowobadawczych. Cele tych konferencji to:

- przedstawienie przebiegu i wyników kampanii cukrowniczych w cukrowniach poszczególnych Spółek Cukrowych
- oraz w skali przemysłu cukrowniczego w Polsce,
- aktualne zagadnienia dotyczące postępu w technice i technologii cukrownictwa oraz w uprawie buraków i w gospodarce surowcowej,
- stan i perspektywy branży cukrowniczej w Polsce i Unii Europejskiej,
- promocja firm oferujących produkty i usługi dla przemysłu cukrowniczego.

Konferencja techniczno-surowcowa to największa licząca ok. 300 osób coroczna konferencja organizowana przez STC.

Oprócz części merytorycznej również bardzo ważne są tradycyjne spotkania koleżeńskie, na których cukrownicy z poszczególnych Spółek Cukrowych, zaproszeni goście i sympatycy STC oraz przedstawiciele firm i instytucji współpracujących z przemysłem cukrowniczym mają okazję kontynuować rozmowy i dyskusje kularowe. Ten jedyny w roku wspólny cukrowniczy wieczór od lat sprzyja integracji środowiska cukrowniczego oraz firm i instytucji współpracujących z branżą cukrowniczą.

Konferencja „Postęp techniczny w przemyśle cukrowniczym”

Konferencja organizowana corocznie w maju w Zakopanem. Brali w niej udział przedstawiciele zarządów oraz cukrowni z poszczególnych Spółek Cukrowych, przedstawiciele Politechniki Łódzkiej oraz innych instytutów naukowych oraz liczne firmy współpracujące z przemysłem cukrowniczym. Stałymi gośćmi tych konferencji byli

cukrownicy z Węgier, Słowacji, Francji, Niemiec i Włoch dzielący się swoją wiedzą i doświadczeniem z cukrownikami polskimi. Zgodnie z przewodnim hasłem seminariów zakopiańskich program dotyczył istotnych zagadnień postępu technicznego oraz wymiany doświadczeń w zakresie techniki i technologii cukrownictwa. Program tych konferencji był przygotowany przy ścisłej współpracy STC ze Spółkami Cukrowymi. Zawierał on również interesujące prezentacje i oferty firm współpracujących z branżą cukrowniczą przedstawiające nowoczesne rozwiązania do zastosowania w technice i technologii cukrownictwa. Program zawierał także szerokie spektrum poglądowe na jednostkowe procesy inżynierii chemicznej z podkreśleniem znaczenia optymalizacji parametrów technologicznych. W 2016 roku odbyła się ostatnia XXXV konferencja zakopiańska. Od 2017 roku program tej konferencji został włączony do programu konferencji techniczno-surowcowej odbywającej się corocznie w lutym.

Konferencja „Postęp w uprawie buraków i gospodarce surowcowej”

Konferencja organizowana corocznie w maju w Zakopanem lub w Toruniu. Brali w niej udział przedstawiciele zarządów oraz cukrowni poszczególnych Spółek Cukrowych oraz przedstawiciele firm nasiennych i producentów środków ochrony roślin współpracujących z przemysłem cukrowniczym w zakresie postępu w gospodarce surowcowej. Ważną częścią programu tych konferencji były zagadnienia surowcowe dotyczące stanu plantacji w połowie okresu wegetacyjnego, oceny wschodów, zwalczania chwastów, chorób i szkodników referowane przez przedstawicieli poszczególnych Spółek Cukrowych. Prezentowano także przegląd prowadzonych doświadczeń agrotechnicznych dotyczących problemów surowcowych w danym roku, a także konieczne działania i zasady rolnictwa zrównoważonego w gospodarstwie rolnym. Od 2017 roku program tej konferencji został włączony do programu konferencji techniczno-surowcowej odbywającej się corocznie w lutym.

Konferencja „Aktualne zagadnienia dotyczące jakości w przemyśle cukrowniczym” przeznaczona dla kierowników laboratoriów, technologów oraz pełnomocników ds. zarządzania jakością. Program tej konferencji zawiera zagadnienia dotyczące analityki cukrowniczej, aktualności w przepisach ICUMSA oraz najważniejszych zagadnień dotyczących systemów bezpieczeństwa żywności. W zakresie analityki cukrowniczej szerokiej analizie poddawane są metody oznaczania parametrów poszczególnych produktów cukrowniczych poprzez porównywanie oficjalnych oraz tymczasowych metod ICUMSA. W zakresie systemów zarządzania jakością dużo uwagi poświęcane jest nowościom w zakresie obowiązujących standardów, a także kulturze i polityce bezpieczeństwa żywności z uwzględnieniem analizy ryzyka i szans. Podczas konferencji uczestnicy mają możliwość zapoznania się z najnowszą ofertą firm współpracujących z przemysłem cukrowniczym w zakresie aparatury kontrolno-pomiarowej i analityki laboratoryjnej. Wszystkim prezentowanym referatom towarzyszy szeroka dyskusja, w ramach której uczestnicy dzielą się swoją wiedzą i doświadczeniem. Po zakończeniu konferencji wszyscy uczestnicy otrzymują certyfikaty potwierdzające udział w specjalistycznym szkoleniu w zakresie analityki cukrowniczej i systemów bezpieczeństwa żywności oraz obowiązujących w tym zakresie przepisów prawa polskiego i unijnego.

Szkolenia dla obsługi stacji technologicznych: Szkolenia te przygotowywane są przez działającą przy STC Komisję Szkoleniową. Przeznaczone są dla średniego dozoru technicznego w cukrowniach zajmującego się obsługą stacji technologicznych w procesie produkcji cukru. Odbývają się w Bazie Szkoleniowej STC znajdującej się w wybranej cukrowni. Program kursów obejmuje technologię ogólną produkcji cukru, budowę urządzeń poszczególnych stacji oraz urządzeń pomocniczych, remont tych urządzeń, podstawy automatyki, aparaturę kontrolno-pomiarową, automatykę danej stacji oraz komputerowe sterowanie poszczególnych stacji, kontrolę laboratoryjną, sprawy BHP i ochrony ppoż., a także szkolenie w zakresie uprawnień energetycznych do zajmowania się dozorem i eksploatacją urządzeń, instalacji i sieci. Na wykłady zapraszani są również przedstawiciele firm współpracujących z przemysłem cukrowniczym, którzy dzielą się z uczestnikami swoją wiedzą i bogatym doświadczeniem w eksploatacji urządzeń i wdrażaniu postępu technicznego w cukrowniach. Ponadto przy STC działa z upoważnienia Urzędu Regulacji Energetyki Komisja Kwalifikacyjna Nr 420, która prowadzi szkolenia i egzaminy uprawniające do otrzymania lub przedłużenia uprawnień energetycznych. Wszystkie kursy kończą się egzaminem i wydaniem świadectwa kwalifikacyjnego uprawniającego do zajmowania się dozorem i eksploatacją urządzeń, instalacji i sieci. W latach 2000-2020 przeszkolono 1302 osoby z obsługi stacji technologicznych oraz wydano przez Komisję STC Nr 420 uprawnioną przez URE 2929 świadectw kwalifikacyjnych uprawniających do dozoru i eksploatacji urządzeń, instalacji i sieci. Współpraca z FSNT-NOT i innymi organizacjami:

- coroczny udział delegatów STC w posiedzeniach Rady Krajowej Federacji Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT.
- udział STC w Kongresach Techników Polskich
- stała współpraca STC ze „Słownikiem Biograficznym Techników Polskich” w zakresie zamieszczania życiorysów wybitnych cukrowników.
- udział STC w organizowanych przez NOT spotkaniach Sekretarzy Generalnych i Przewodniczących Zarządów stowarzyszeń naukowo-technicznych.
- udział STC w spotkaniach noworocznych NOT połączonych z dyskusją na temat działalności stowarzyszeń naukowo-technicznych.
- Uczestnictwo STC w uroczystościach przyznawania tytułu Złotego Inżyniera w ramach kolejnych Plebiscytów „Przeglądu Technicznego”.

2004 – Udział STC w II Światowym Zjeździe Inżynierów, zorganizowanym w Szanghaju przez Chińskie Stowarzyszenie Nauki i Techniki.

2006 – Udział STC w uroczystości 140-lecia „Przeglądu Technicznego” połączonej z Wystawą Techniki prezentującej między innymi eksponaty cukrownicze z lat 60 XIX wieku.

2006 – Udział STC w Jubileuszu 60-lecia Stowarzyszenia Naukowo-Technicznego Inżynierów i Techników Przemysłu Spożywczego.

2009 – Udział STC w Jubileuszu 90-lecia Stowarzyszenia Geodetów Polskich.

2009 – Udział STC w Jubileuszu 60-lecia Wydawnictwa SIGMA-NOT. Podczas uroczystości przedstawiciele ZG STC przekazując wyrazy wdzięczności i uznania za 60-letnie wydawanie „Gazety Cukrowniczej” wręczyli pracownikom SIGMY Honorowe Odznaki STC.

2014 – Udział STC w Gali XX Plebiscytu „Złoty Inżynier” z udziałem Prezydenta RP Bronisława Komorowskiego w Pałacu Prezydenckim w Warszawie.

2015 – Udział STC w posiedzeniu Komitetu Naukowo-Technicznego FSNT NOT na temat kierunków rozwoju gospodarki energetycznej.

Udział STC w obchodach:

- 180-lecia założenia przez gen. Józefa Bema Polskiego Towarzystwa Politechnicznego w Paryżu,
- 110-lecia Warszawskiego Domu Technika,
- 70-lecia powstania NOT,
- 60-lecia Muzeum Techniki i Przemysłu.

2016 – Udział STC w Jubileuszu 70-lecia Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Przemysłu Materiałów Budowlanych.

2016 – Udział STC w Jubileuszu 150-lecia „Przeglądu Technicznego”.

2018 – Udział STC w inauguracji obchodów 100-lecia odzyskania niepodległości przez Polskę zorganizowanych w Domu Technika.

2022 – Wręczenie tytułu Eksperta NOT - Posiedzenie Rady Krajowej FSNT–NOT. Tytuł Eksperta NOT odebrał między innymi dr hab. inż. Maciej Wojtczak, profesor PŁ – Przewodniczący Zarządu Głównego STC – wybitny specjalista w zakresie technologii cukrownictwa i gospodarki surowcowej oraz uznany autorytet w zakresie analityki cukrowniczej.

Współpraca z instytucjami branżowymi:

ESST (European Society for Sugar Technology) Od 2007 r. Stowarzyszenie Techników Cukrowników jest członkiem ESST z siedzibą w Berlinie. ESST zrzesza 7 stowarzyszeń cukrowniczych, 19 producentów cukru oraz 54 firmy współpracujące z przemysłem cukrowniczym. STC jest także członkiem Komitetu Naukowego działającego w ramach ESST, w którym zapadają decyzje nt. szkoleń kadry dla przemysłu cukrowniczego oraz kierunkach prac badawczych dla potrzeb przemysłu cukrowniczego w Europie.

2009 – Udział STC w I Konferencji ESST w Rotterdamie.

2011 – Udział STC w II Konferencji ESST w Bratysławie.

2013 – STC było współorganizatorem i gospodarzem III Konferencji ESST w Warszawie.

2015 – Udział STC w IV Konferencji ESST w Reims.

2017 – Udział STC w V Konferencji ESST w Dreźnie.

2018 – udział STC w posiedzeniu Komitetu Naukowego ESST w Berlinie.

2019 – STC było współorganizatorem i gospodarzem VI Konferencji ESST w Poznaniu. ICUMSA (International Commission for Uniform Methods of Sugar Analysis) – międzynarodowa organizacja zrzeszająca członków z ponad 20 krajów całego świata działających w ramach komitetów narodowych (National Committees of ICUMSA). STC poprzez Polski Komitet ICUMSA ściśle współpracuje z tą organizacją w zakresie oceny aktualnie stosowanych metod analitycznych w przemyśle cukrowniczym oraz opracowywania nowych procedur wykorzystujących nowoczesne techniki analityczne. ICUMSA poprzez badania międzylaboratoryjne (Collaborative Tests) przeprowadza walidacje nowych metod i rekomenduje je do stosowania. Metody oraz rekomendacje ICUMSA mają zastosowanie w przemyśle cukrowniczym oraz w dziedzinach związanych z produkcją cukru. Są uznawane i wykorzystywane przez takie organizacje jak: Komisja Kodeksu Żywnościowego (Codex Alimentarius Commission), Międzynarodowa Orga-

nizacja Metrologii Prawnej (OIML), Unia Europejska oraz Kodeks Chemikaliów Spożywczych (US Food Chemicals Codex). W ramach współpracy z międzynarodowym Komitetem ICUMSA Stowarzyszenie Techników Cukrowników było organizatorem jubileuszowej XXX Sesji ICUMSA, która odbyła się w 2016 r. w Warszawie z udziałem przedstawicieli Komitetów ICUMSA z całego świata.

INNE:

2003-2005 – Udział STC w Konferencjach Pokampanijnych organizowanych w Bad Harzburgu przez Stowarzyszenie Techników Niemieckich (VDZ).

2008 – Udział przedstawicieli STC w międzynarodowej konferencji w Brukseli pt. „Badania naukowe dla zrównoważonego rozwoju sektora cukrowniczego w Europie”.

2010 – Udział STC w uroczystości poświęcenia grobu Franciszka Carla Acharda, twórcy i założyciela pierwszej na świecie cukrowni buraczanej w Konarach.

2019 – Udział STC w Kongresie Cukrowniczym zorganizowanym w Warszawie przez Nordzucker Polska S.A. Tematyka dotyczyła wyzwań w uprawie buraków cukrowych oraz aktualnych zagadnień dotyczących rynku cukru.

2021 – Udział STC w uroczystości wmurowania listu intencyjnego pod budowę silosu na cukier o pojemności 60 000 ton w Cukrowni Miejska Górka Pfeifer&Langen Polska S.A. Od 1980 – Nagrody przyznawane w Konkursie STC za najlepsze prace dyplomowe absolwentom wyższych uczelni współpracujących z przemysłem cukrowniczym. Konkurs STC nagradza prace, które wniosły istotny wkład w zakres analityki, techniki i technologii cukrownictwa w danym roku.

Współpraca z muzeami branżowymi:

1999 – Otwarcie ekspozycji zbiorów muzealnych przemysłu cukrowniczego w Muzeum Narodowym Rolnictwa i Przemysłu Rolno-Spożywczego w Szreniawie.

2008 – Uroczyste otwarcie Sali Promocji Cukru w Muzeum Cukrownictwa w Świdnicy z udziałem przedstawicieli STC.

2009 – Jubileusz 45-lecia Muzeum Narodowego Rolnictwa i Przemysłu Rolno-Spożywczego w Szreniawie, podczas którego STC otrzymało honorowe wyróżnienie – Statuetkę Dezyderego Chłapowskiego, przyznaną za szczególne zasługi dla rozwoju Muzeum.

2014 – Jubileusz 50-lecia Muzeum Narodowego Rolnictwa i Przemysłu Rolno-Spożywczego w Szreniawie. W podziękowaniu za opiekę nad bogatą ekspozycją księgozbiorów i eksponatów przemysłu cukrowniczego STC udzieliło Muzeum wsparcia finansowego.

2019 – W ramach współpracy z Muzeum Narodowym Rolnictwa i Przemysłu Rolno-Spożywczego w Szreniawie STC współuczestniczyło w wydaniu jubileuszowego albumu „Wieś nowoczesna, praca, ludzie, technika” wydanego z okazji 55-lecia Muzeum.

2022, 2023 – W ramach współpracy z Krajową Spółką Cukrową STC zorganizowało na terenie Izby Pamięci KSC dwie konferencje poświęcone problematyce jakości w przemyśle cukrowniczym. Uczestnicy mieli możliwość zapoznania się z historią pierwszej w Polsce cukrowni „Częstocice” wybudowanej w 1826 r. a także odwiedzenia Izby Pamięci, w której dokumentowane są dzieje cukrownictwa na ziemiach polskich.

2022 – Spotkanie w Muzeum powstałym na terenie byłej Cukrowni „Żnin” w sprawie współpracy tego obiektu z STC w zakresie uatrakcyjnienia powstałego zabytku poprzez podkreślenie elementów w poszczególnych strefach nawiązujących do przebiegu procesu technologicznego produkcji cukru.

Współpraca z instytucjami państwowymi:

1999 – Udział przedstawicieli STC w pracach Grupy Roboczej do spraw cukru, glukozy i inuliny, powołanej przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

2012 – Udział STC w Seminarium Wysokiego Szczecbla „Rynek cukru w ramach 50 lat Wspólnej Polityki Rolnej” zorganizowanym przez Agencję Rynku Rolnego oraz Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

2013 – Udział STC w posiedzeniu Komisji Rolnictwa i Rozwoju Wsi w Senacie. Głównym celem spotkania była dyskusja na temat stanu negocjacji systemu kwotowania produkcji cukru.

2013 – Udział STC w konferencji poświęconej prywatyzacji Krajowej Spółki Cukrowej oraz przyszłości branży cukrowniczej w Polsce. Konferencja odbyła się w Sali Kolumnowej Sejmu z udziałem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz przedstawicieli licznych związków i instytucji zainteresowanych tym tematem.

2016 – Uczestnictwo STC w konferencji „Przyszłość cukrownictwa w Polsce, uwolnienie rynku oraz opłacalność uprawy buraków cukrowych”, która odbyła się na posiedzeniu Komisji ds. Rolnictwa i Rozwoju Wsi w Sejmie.

2022 – Udział STC w polsko-francuskim spotkaniu w Ambasadzie Francuskiej dotyczącym branży cukrowniczej w zakresie współpracy firm francuskich z polskim przemysłem cukrowniczym.

2023 – Udział STC w konferencji na temat międzynarodowego projektu „Zwiększenie jakości gleby poprzez zastosowanie modeli biznesowych” w ramach Programu Unii Europejskiej Horyzont Europa. Konferencja odbyła się w Instytucie Rozwoju Wsi i Rolnictwa Polskiej Akademii Nauk w Warszawie. Działalność wydawnicza:

1999 – „Wzory i metody obliczeniowe w rachunkowości technicznej cukrowni”, autor: Sekcja Techniczna STC. - 24 numery Informatora STC.

2000 – 24 numery Informatora STC.

2001 – „Cukrowniczy Słownik Polsko-Angielski i Angielsko-Polski”, autor: prof. Jan Dobrzycki. – Drugi Suplement do Przepisów Analitycznych ICUMSA. – 24 numery Informatora STC.

2002 – „Branżowy plan kont” – autor: Sekcja Ekonomiczna STC – 24 numery Informatora STC.

2006 – „Zarys dziejów i dorobku Stowarzyszenia Techników Cukrowników w latach 1985-2004”, autor: Jerzy Kamiński.

2007 – „Polskie cukrownie za granicą”, autor: Zygmunt Makomaski.

2009 – „90 lat Stowarzyszenia Techników Cukrowników 1919-2009” - folder okolicznościowy STC.

2010 – „Przemysł cukrowniczy na Kujawach w latach 1875-2010”, autor: Jerzy Kamiński.

2014 – „Pamiętnika Cukrownika”, autor: Artur Sugier.

2019 – „100 lat STC 1819 – 2019” – album jubileuszowy, opracowanie Krystyna Wasińska.

Strona internetowa: www.stc.pl

e-mail: biurostc@stc.pl

KRYSTYNA WASIŃSKA SEKRETARZ GENERALNY STC

STOWARZYSZENIE WŁÓKIENNIKÓW POLSKICH

POLISH TEXTILE ASSOCIATION

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1922 (Związek Zawodowy Techników Przemysłu Włókienniczego i Zawodów Pokrewnych w Państwie Polskim). **Siedziba i dane adresowe:** Biuro Zarządu Głównego: Łódź, ul. Żeromskiego 115, 90-542. Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego. Telefony: 515-575-837, 789-258-051. Strona internetowa: www.swp-zg.pl Adres mailowy: biuro@swp-zg.pl **Struktura organizacyjna:** **Oddziały:** Andrychów (do 1976), Białystok, Bielsko-Biała, Bydgoszcz, Częstochowa, Kamienna Góra (do 1951), Luban Śl. (do 1954), Łódź, Radom, Toruń, Warszawa, Wrocław. **Koła:** 425 (1976), 2 (2004). **Liczba członków:** 21 831 (1976), 25 572 (1984), 629 (2003), ? (2024). **Przewodniczący i prezesi:** Władysław Bratkowski (1946-50), Tadeusz Zyliński (1950-56), Paweł Prindisz (1956-64), Marian Wręzel (1964-74), Janusz Szosland (1974-99), Jan Wojtysiak (1999-), Witold Łuczyński -2012), Elwira Zaręba (2012-2022), Ireneusz Chabrowski (2022-). **Dyrektorzy:** Mirosław Baranowski (1992), Sławomir Zdep (1993-99), Ryszard Lasota (1999-2008), Elwira Zaręba (2008-2009), Wacław Bierkowski (2009-2012), Henryk Garncarek (2012-). **Sekretarze generalni:** Mieczysław Ostrowski (1946-60), Stanisław Dąbrowski (1960-63), Mirosław Witkowski (1963-66), Tadeusz Białobrzski (1966-92).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Związek Zawodowy Techników Przemysłu Włókienniczego i Zawodów Pokrewnych w Państwie Polskim wyłonił się w 1922 roku z Oddziału Okręgowego Związku Techników Polskich, grupującego kadre techniczną różnych specjalności. Związek ten jest pierwszą samoistną organizacją techniczną włókienników w Polsce. Celem związku była przede wszystkim obrona interesów zawodowych i moralnych zrzeszonych w niej członków oraz ich dokształcanie.

Założnikiem Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Przemysłu Włókienniczego (od 1962 r. Stowarzyszenie Włókienników Polskich) była Sekcja Włókiennicza Ogólnopolskiego Towarzystwa Technicznego powstałego w 1945 r. w Łodzi. Zebranie założycielskie odbyło się 16 kwietnia 1946 r. w Łodzi. Organizatorami Stowarzyszenia byli: inż. Leon Pfeifer, inż. Bronisław Michelis, inż. Mieczysław Klimek i prof. Władysław Bratkowski, który został pierwszym prezesem. Celem SWP było m.in. rozwijanie techniki i polskiej myśli technicznej, szczególnie w przemyśle lekkim (włókienniczym, odzieżowym i skórzanym), podnoszenie kwalifikacji swoich członków oraz pracowników przemysłu, jak również popularyzacja w społeczeństwie zagadnień technicznych i techniczno-ekonomicznych z zakresu działania Stowarzyszenia.

Podstawowe zadania statutowe realizowały: Zarząd Główny, oddziały i koła zakładowe oraz istniejące przy Zarządzie Głównym główne komisje i odpowiadające im w od-

działach komisje i sekcje. W 2004 r. SWP posiadało 16 oddziałów i 2 koła zakładowe. W pierwszych latach działalności Stowarzyszenia (1948 r.) istniały następujące Komisje: do Spraw Jednania Członków, Propagandowa, Odczytowa, do Spraw Kursów, do Spraw Współzawodnictwa, Racjonalizacji i Wynalazków, do Spraw Współpracy z Głównym Instytutem Włókiennictwa, Biblioteczna, do Spraw Referatów Świetlicowych, do Spraw Oddziału Łódzkiego, do Spraw Współpracy z Zagranicą. Od 1960 r. istniały Główne Komisje: Postępu Technicznego, Ekonomiki i Organizacji Pracy, Oddziałów i Kół Zakładowych, Szkoleniowa, Konferencji, Narad i Odczytów, Technicznej Ochrony Pracy, Organizacyjno-Statutowa, Skórzana, do Spraw Kongresów, Energetyki i Automatyki, Klimatyzacyjna, Inwestycyjna, Wydawnictw i Czasopism, do Spraw Adaptacji Społeczno-Zawodowej Absolwentów Szkół Technicznych, do Spraw Włókien Chemicznych, Współpracy z Zagranicą oraz Stała Komisja Współpracy ze Związkiem Zawodowym Pracowników Przemysłu Włókienniczego, Odzieżowego i Skórzanego.

W 1977 r. powołano przy Zarządzie Głównym komitety naukowo-techniczne jako nowe formy działalności merytorycznej. Zadaniem ich było badanie, opracowywanie i upowszechnianie określonych zagadnień technicznych, edukacyjnych, ekonomicznych i ogólnogospodarczych z zakresu działania Stowarzyszenia oraz skupienie wokół tej pracy szerokich rzesz członków. Były to komitety: do Spraw Technologii Włókienniczej (przewodniczący prof. Wacław Ankudowicz), do Spraw Technologii Skórzanych (doc. Stanisław Pilawski), do Spraw Techniki (doc. Edward Bielski), do Spraw Edukacji Technicznej (doc. Barbara Chylewska), Wydawniczy (prof. Tadeusz Jackowski), do Spraw Specjalizacji Zawodowej Inżynierów (doc. Karol Natkański), Oddziałów i Kół Zakładowych (Ryszard Kalinowski), Zagraniczna (Eugeniusz Wesółowski).

Zarząd Główny i niektóre większe oddziały SWP organizowały zjazdy naukowo-techniczne, które stanowią przegląd dorobku naukowego i badawczego dokonanego w przemyśle lekkim z opisem konkretnych rozwiązań, miały na celu wzbogacenie tematyki postępu technicznego, technologicznego, organizacyjnego i ekonomicznego oraz rozbudzanie twórczej inicjatywy w dziedzinie racjonalizacji i modernizacji procesów wytwórczych, wydajności pracy i efektywności ekonomicznej przemysłu. Odbłyło się pięć zjazdów: I 1964, II 1966, III 1970, IV – 1978, V – 1983, z których ostatni przemianowano na V Kongres Włókienników Polskich. Od 1954 r. odbywają się ogólnokrajowe konferencje naukowo-techniczne (ponad 60 do 1975 r.), a ich uczestnikami są wybitni fachowcy z placówek naukowych i przemysłu. Na konferencjach omawiano m.in. takie problemy jak: kurczliwość tkanin bawełnianych (1956), stan i metody zwiększania wydajności pracy (1960), nowe apretury tkanin i dzianin (1960), baza surowcowa dla przemysłu skórzanego w Polsce (1963), maszyny włókiennicze mechanizacja i automatyzacja w przemyśle lekkim (1965), jakość i nowoczesność produkcji (1970), racjonalne wykorzystanie surowców włókienniczych (1973), rozwój techniki klimatyzacyjnej w przemyśle lekkim (1971), technika dziewiarska we włókiennictwie (1972), nowoczesne techniki i technologie w przemyśle skórzanym (1973), obiektywne metody pomiarów wełny (1973), nowe tendencje w metodach racjonalnego użytkowania energii w przemyśle lekkim (1974). Każda konferencja zakończyła się podjęciem odpowiedniej uchwały i sformułowaniem wniosków, które za pośrednictwem resortu kierowane były do odpowiednich wykonawców.

W latach 1951-75 Zarząd Główny SWP zorganizował ponad 20 ogólnopolskich narad naukowo-technicznych, ponadto poszczególne oddziały terenowe organizowały narady środowiskowe, na których wymieniano doświadczenia oraz przekazywano nowości z zakresu techniki i technologii włókienniczej, odzieżowej i skórzaney. Organizowane były również ogólnopolskie konkursy, zwłaszcza w dziedzinie poprawy jakości i nowoczesności wyrobów przemysłu lekkiego.

SWP poprzez swój Ośrodek Szkoleniowy organizowało od 1949 r. kursy: doskonalące w dziedzinie nowej techniki i technologii pn. nowe technologie, kwalifikacyjne na stopień mistrza oraz specjalistyczne, których zadaniem jest podnoszenie wiedzy technicznej w zakresie takich specjalności jak m.in.: automatyka, elektronika i kontrola sterowania, klimatyzacja i wentylacja, gospodarka wodno-ściekowa, urządzenia kontrolne i pomiarowe.

Upowszechnianiu osiągnięć nauki i techniki służyły również organizowane przez SWP odczyty i wystawy. Tematyka odczytów związana jest przeważnie z zagadnieniami technicznymi przemysłu lekkiego i uwzględnia postulaty ogólnospołeczne, np. obniżkę kosztów własnych produkcji, oszczędność surowców i materiałów. SWP zainicjowało współdziałanie ze szkolnictwem wyższym poprzez organizowanie corocznie (od 1968 r.) konkursu na najlepszą pracę dyplomową z zakresu włókiennictwa. Dla oddania roli jaką odegrał prof. Wł. Bratkowski w dziele formowania akademickiego włókiennictwa w Polsce oraz powstania i rozwoju Stowarzyszenia konkurs nazwano właśnie imieniem uczonego. Po 1980 r. sporadycznie organizowano takie konkursy również dla garbarnictwa i skórnictwa oraz na najlepszą pracę dyplomową dla szkolnictwa średniego włókienniczego i odzieżowego.

SWP od początku działalności poświęca wiele uwagi sprawom wydawniczym; w tym celu powołana została Główna Komisja Czasopism i Wydawnictw. Początkowo pod patronatem SWP ukazywało się 5 czasopism: „Przegląd Włókienniczy”, „Technik Włókienniczy”, „Odzież”, „Przegląd Skórzany” i „Wiadomości Produkcyjne”. W latach 1958-71 Zarząd Główny SWP wydawał jeszcze miesięcznik „Przegląd Dokumentacyjny Włókiennictwa”, który zawierał skróty najciekawszych artykułów z zagranicznych periodyków włókienniczych. Obecnie pod patronatem Stowarzyszenia ukazuje się czasopismo „Przegląd Włókienniczy. Włókno, Odzież, Skóra”. Dla celów szkoleniowych Stowarzyszenie wydaje „Poradnik Mistrza” (ukazało się 30 tomów). W 1967 r. rozpoczęło wydawanie serii skryptów dla studentów Wydziału Włókienniczego Politechniki Łódzkiej.

Stowarzyszenie publikuje materiały z konferencji i narad, podręczniki, a ponadto wydało m.in. prace: *Poradnik włókiennika*. Red. T. Żylirski [i in.] T. 1-2 (Warszawa 1961-1962), *Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Przemysłu Włókienniczego*. Red. I. W. Tybor (Łódź 1962), *Katalog odzieży ochronnej* (Łódź 1969), *Katalog odzieży roboczej* (Łódź 1973). Współpracuje z Wydziałem Włókienniczym Politechniki Łódzkiej, instytutami naukowymi, centralnymi laboratoriami, Pol. Tow. Ekonomicznym, Tow. Naukowym Organizacji i Kierownictwa.

W ramach kontaktów z pokrewnymi stowarzyszeniami zagranicznymi SWP organizuje m.in. konferencje naukowo-techniczne, wysyła swych członków na konferencje organi-

zowane przez te stowarzyszenia. SWP jest członkiem Federacji Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT.

Celami SWP są:

- a) promowanie rozwoju nauki i techniki w dziedzinie włókiennictwa, odzieżownictwa i przemysłu skórzanego,
- b) prezentowanie stanowisk dotyczących zagadnień związanych z włókiennictwem, odzieżownictwem i przemysłem skórzanym,
- c) działania na rzecz przemysłu, ochrony środowiska naturalnego i przedsięwzięć innowacyjno-wdrożeniowych, w tym energetycznych,
- d) integracja zawodowa i społeczna członków oraz tworzenie i utrzymywanie więzi między społecznością techniczną, a także placówkami naukowymi i naukowo-badawczymi, instytucjami publicznymi, przedsiębiorcami, stowarzyszeniami i innymi organizacjami,
- e) udzielanie wszechstronnej pomocy członkom SWP, obrona ich praw osobistych i zawodowych,
- f) szerzenie kultury i wiedzy technicznej.

SWP osiąga swoje cele przez:

- a) współdziałanie z organizacjami gospodarczymi, placówkami naukowymi i naukowo-badawczymi, władzami państwowymi, organami samorządowymi, związkami zawodowymi itp.,
- b) współpracę ze stowarzyszeniami naukowo-technicznymi oraz towarzystwami naukowymi w kraju i za granicą,
- c) przyznawanie nagród i wyróżnień o charakterze niematerialnym oraz nadawanie honorowych odznak i innych wyróżnień, a także opiniowanie i zgłaszanie wniosków w sprawie nadania członkom SWP odznaczeń państwowych i regionalnych,
- d) organizowanie działalności wydawniczej w postaci periodyków i innych pomocy dydaktycznych,
- e) organizowanie zjazdów, konferencji, szkoleń, konkursów, wystaw, wycieczek o charakterze technicznym,
- f) udzielanie pomocy członkom w podnoszeniu kwalifikacji zawodowych w kraju i promowanie do doskonalenia specjalistycznego za granicą,
- g) przyznawanie tytułów i uprawnień zawodowych,
- h) pełnienie roli opiniodawczej i doradczej w zakresie rozwoju przemysłu i postępu technicznego,
- i) współdziałanie w ustalaniu i stosowaniu norm, przepisów i warunków technicznych oraz ich nowelizacji,
- j) organizowanie życia kulturalnego i pomocy koleżeńskiej dla członków,
- k) opiniowanie wniosków, kierowanych do instytucji wdrożeniowych i finansowych, pod względem nowoczesności i innowacyjności rozwiązań,
- l) upowszechnianie kultury fizycznej i sportu poprzez organizowanie i przeprowadzanie imprez sportowych i rekreacyjnych.

Od 2023 roku Stowarzyszenie Włókienników Polskich wygrało przetarg na budowę Branżowego Centrum Umiejętności w dziedzinie włókiennictwa i tekstylii, które powstanie na terenie Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Łodzi. Start przedsięwzięcia planowany jest na wrzesień 2025 roku.

WYDAWNICTWA CIĄGŁE

„Przegląd Włókienniczy – Włókno, Odzież, Skóra”

ŹRÓDŁA

Statut Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Przemysłu Włókienniczego. 1946, maszyn. – Toż. [Łódź 1959]. – *Statut Stowarzyszenia Włókienników Polskich*. [Łódź 1963]. Toż. [Łódź 1972].

LITERATURA

Działalność Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Przemysłu Włókienniczego w 10-leciu Polski Ludowej. „Przemysł Włókienniczy” 1954 R. 8 nr 4 s. 103-109. P. Prindisz: *XV-lecie Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Przemysłu Włókienniczego*. „Przegląd Włókienniczy” 1961 R. 15 nr 5 s. 205-206. – *Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Przemysłu Włókienniczego*. Red. I. W. Tybor. Łódź 1962. S. U.: *Podstawowe kierunki działalności Stowarzyszenia Włókienników Polskich w latach 1962-1964*. „Odzież” 1963 R. 14 nr 3 s. 69-72. „Przegląd Włókienniczy” 1966 R. 20 nr 11/12 (s. 435-438; M. Wręzel: *20-lecie Stowarzyszenia Włókienników Polskich*; s. 439-445; Z. Drzewiński: *Udział członków Stowarzyszenia Włókienników Polskich w realizacji zadań przemysłu lekkiego w dziedzinie wdrażania postępu technicznego w okresie 20-lecia (1946-1966)*; s. 448-453; W. Zabierowski: *Kongresy techników polskich w życiu Stowarzyszenia Włókienników Polskich*; s. 454-455; W. Więźlak: *Konferencje naukowo-techniczne i narady w Stowarzyszeniu Włókienników Polskich w latach 1962-1966*; s. 456-459; D. Boczkowski: *Działalność Głównej Komisji Szkoleniowej w Stowarzyszeniu Włókienników Polskich*; s. 460-465; E. Pieczora: *Zagadnienia czasopism i wydawnictw w działalności Stowarzyszenia Włókienników Polskich*; s. 477-481; I. W. Tybor: *Działalność Stowarzyszenia Włókienników Polskich w okresie 20-lecia ziem zachodnich i północnych*; s. 485-503; J. Jamroziak: *Osiągnięcia oddziałów i kół zakładowych Stowarzyszenia Włókienników Polskich*). – W. Zabierowski: *Stowarzyszenie Włókienników Polskich*. W: *Słownik polskich towarzystw naukowych*. T. 1. Wrocław 1978 s. 484-487. – *Stowarzyszenie Włókienników Polskich. Monografia jubileuszowa 1922-2002*. Łódź 2002.

RYSZARD LASOTA,
AGATA CZESNA

STOWARZYSZENIE WSPIERANIA TECHNIKI POLSKIEJ THE ASSOCIATION FOR THE SUPPORT OF POLISH TECHNOLOGY

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 2015. **Siedziba i dane adresowe:** 00-050 Warszawa ul. Świętokrzyska 14 lok 150, www.swtp.pl www.prizecharger.com www.pccon.org <https://www.facebook.com/prizecharger> mail: biuro@swtp.pl **Oddziały:** Gdańsk, Poznań i Szczecin. **Struktura organizacyjna:** Walne Zgromadzenie Członków/Delegatów, Zarząd Główny, Główna Komisja Rewizyjna. Liczba członków: 35 indywidulanych (2015), 472 (2024). Prezesi: Kamil Wójcik (2015-)

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Celem stowarzyszenia jest: działanie na rzecz polskiej techniki w nauce i gospodarce; działanie na rzecz integracji polskich stowarzyszeń naukowo-technicznych i podnoszenia poziomu ich rozpoznawalności w społeczeństwie; wspieranie polskiej przedsiębiorczości, w szczególności w dziedzinie techniki i inżynierii; upowszechnianie wiedzy i doświadczenia w dziedzinach technicznych, wspieranie i promocja twórców polskiej techniki oraz wynalazców w społeczeństwie; działanie na rzecz innowacyjności i konkurencyjności, w tym także w zakresie eksportu polskich dóbr z obszaru techniki i inżynierii; działanie na rzecz podniesienia efektywności pracy zespołowej w obszarze polskiej techniki; współpraca, integrowanie i wzajemne wspomaganie się członków i sympatyków Stowarzyszenia w obszarze działalności statutowej Stowarzyszenia i działania promocyjne lub reklamowe polskiej techniki, Polski i jej poszczególnych regionów.

SWTP opracowuje i nagrywa krótkie lekcje polskiego on-line dla uchodźców z Ukrainy. Są one dostępne na kanale YouTube. Lekcje są kilkunastominutowe, a w każdej jest po kilka nowych zwrotów/form oraz czas na samodzielne ich przećwiczenie. Nie ma zadawanych prac domowych, ale praca samodzielna jest niezbędna, żeby opanować język. Wszystkie lekcje zamieszczone są w kanale – TV NOT na platformie YouTube.

SWTP we współpracy ze swoimi członkami wspierającymi i partnerem technologicznym inwestuje w kanał telewizji internetowej, którego tematyką będzie szeroko rozumiana technika i inżynieria. W strukturach FSNT-NOT i SWTP powstał pierwszy kanał telewizji internetowej o nazwie TV NOT. SWTP ma na celu utworzenie kanału TV NOT, który stałby się wspólną inicjatywą wszystkich stowarzyszeń.

SWTP z powodzeniem przeprowadziło I edycję Platformy edukacyjno-turniejowej Prize Charger. Platforma Turniejowa to miejsce, gdzie tworzy się wyjątkowe wydarzenia skoncentrowane na ludziach, edukacji i rozwoju, gdzie wiedza spotyka się z pasją, a talent zyskuje szansę na to, żeby zostać dostrzeżonym. To także narzędzie wspierające rozwój społeczności naukowej i technicznej, które może przyczynić się do budowy nowej, lepiej wykształconej i bardziej innowacyjnej społeczności. Wszyscy uczestnicy

zarejestrowani w I edycji turnieju mogli korzystać z materiałów edukacyjnych zamieszczonych na stronie internetowej turnieju tworzonych przez wytypowanych ekspertów. Pierwsza edycja turnieju Prize Charger nazwana została „Szalony XX wiek – Historia komputerów i oprogramowania, pierwsze algorytmy AI” i obejmowała tematykę komputerów osobistych z lat 80 i 90 oraz początków AI sięgających lat 50-tych XX wieku. Turniej składał się z dwóch etapów, w czasie których uczestnicy zdobywali punkty, a najlepsi zostali finalistami i laureatami. Pierwszy etap odbywał się online i obejmował swoim zasięgiem całą Polskę. Drugi etap był dwustopniowy, składał się z półfinału oraz finału i odbył się w Warszawskim Domu Technika NOT 27 maja 2024 r. Rozpoczęcie turnieju poprzedziły liczne wyjazdy do szkół ponadpodstawowych w kilkunastu miastach na terenie całej Polski informujące i promujące turniej. W efekcie w turnieju wzięło łącznie udział kilkuset uczestników. W organizacji Turnieju współuczestniczyli m.in.: Federacja Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych Naczelna Organizacja Techniczna (FSNT-NOT), Stowarzyszenie Elektryków Polskich, Politechnika Poznańska, Konferencja Rektorów Polskich Uczelni Technicznych, Urząd Patentowy RP, Wydawnictwo Rzeczpospolita, Wydawnictwo Sigma NOT, Muzeum Elektroniki w Krakowie, Radio Kolor, Radio Leliwa.

SWTP podjęło decyzję o organizacji II edycji Platformy edukacyjno-turniejowej Prize Charger, który rozpocznie i zakończy się w 2025 r. II edycja Turnieju odbędzie się pod nazwą „Wodór – energia przyszłości”. W organizację Turnieju zaangażowali się m.in. FSNT-NOT, Akademia Górniczo-Hutnicza, Urząd Marszałkowski województwa Małopolskiego oraz ESTIEM – ogólnoeuropejska organizacja zrzeszająca studentów kierunków Inżynierii Produkcji i Zarządzania.

SWTP rozpoczęło realizację działań społecznie pożytecznych nastawionych na wyrównywanie szans w obszarach wymagających dodatkowej interwencji, opartych o wsparcie z funduszy europejskich. Działania mają szeroki charakter edukacyjny, nastawiony na potrzeby młodych osób wchodzących na rynek pracy, a także funkcjonujących już podmiotów gospodarczych.

Pierwszym z nich jest projekt EARTH – Ethical and Responsible Transportation and Handling, który rozpoczął się w grudniu 2023 roku po uzyskaniu finansowania z programu Erasmus+. Wspólnie z konsorcjum organizacji reprezentujących 5 krajów europejskich SWTP podjęło się wzmocnienia kompetencji cyfrowych w zakresie zarządzania innowacjami w sposób przyczyniający się do intensyfikacji praktyk innowacyjnych realizujących cele zrównoważonego rozwoju w działalności logistycznej. Działanie ma na celu propagowanie zgodnej z obecnymi trendami edukacji, dostarczenie nauczycielom i trenerom właściwych do tego narzędzi, a także stworzenie bezpłatnie dostępnych narzędzi diagnostycznych umożliwiających bieżące śledzenie trendów we wskazanym powyżej obszarze.

Kolejną inicjatywą podjętą przez stowarzyszenie był projekt DigiFABS - Digital Change Agents, który również uzyskał dofinansowanie z programu Erasmus+. SWTP stało się jedną z 14 organizacji europejskich, które od lutego 2024 roku podjęły wspólne działania na rzecz poprawy procesu wprowadzania zmian cyfrowych w sektorze spożywczym. Szeroko podjęty dialog pomiędzy organizacjami z sektora nauki, edukacji i biznesu ma

doprowadzić do opracowania schematów edukacyjnych, które przyspieszą zmiany cyfrowe w przedsiębiorstwach z branży, przyczyniając się tym samym do zwiększenia efektywności realizowanych przez nich procesów i zwiększenia konkurencyjności sektora na arenie międzynarodowej. Dzięki uzyskanemu wsparciu finansowemu, działania edukacyjne mogą być zaadresowane dla podmiotów o zmniejszonych możliwościach i tym samym doprowadzić do ich włączenia cyfrowego w krótkim okresie czasowym.

Następną wartościową społecznie inicjatywą rozpoczętą przez SWTP w połowie 2024 roku jest projekt VALUES – Venturing into AI, wsparty także finansowaniem Komisji Europejskiej. Jego celem jest wielowymiarowe podniesienie świadomości na temat etycznego wykorzystania sztucznej inteligencji w praktykach edukacyjnych oraz biznesowych. We współpracy z konsorcjum organizacji reprezentujących 5 krajów europejskich, SWTP podjęło się misji, która służyć będzie szeroko zakrojonej kampanii edukacyjnej w powyższym obszarze. Opracowane zostaną materiały i narzędzia, które w otwartym dostępie służyć będą szerokim grupom społecznym, ze szczególnym ukierunkowaniem na młodzież i osoby zaangażowane w edukację młodych dorosłych.

W połowie 2024 r. Zarząd Główny SWTP podjął decyzję, że będzie się starał o uzyskanie przez SWTP statusu Organizacji Pożytku Publicznego (OPP) i od czerwca zbierał informacje, co należy zrobić, by ten cel osiągnąć. Niezbędne materiały i przede wszystkim działania rozpoczęte przez SWTP w latach poprzednich zostały zebrane i opisane w sprawozdaniu i opisie działalności SWTP. Konieczne było także dostosowanie Statutu SWTP do wymogów OPP. Dzięki zaangażowaniu całego zespołu oraz zaprzyjaźnionym z SWTP prawnikom Statut został dopracowany i zatwierdzony w październiku 2024 r. przez Walne Zgromadzenie Delegatów SWTP. Również w październiku 2024 r. niezbędne dokumenty zostały złożone do Krajowego Rejestru Sądowego (KRS) w celu nadania SWTP OPP i taki status SWTP otrzymało. Otrzymanie statusu OPP jest o tyle ważne, że działalność SWTP w latach poprzednich została oceniona pozytywnie i przede wszystkim doceniona przez sędziów KRS.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

SWTP jest członkiem w Federacji Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych Naczelna Organizacja Techniczna oraz w Ogólnopolskiej Federacji Organizacji Pozarządowych.

ŹRÓDŁA

Statut Stowarzyszenia Wspierania Techniki Polskiej. Warszawa 2025

AUDYCJE CIĄGŁE

[HTTPS://WWW.YOUTUBE.COM/@TV_NOT/VIDEOS?VIEW=0&SORT=DD&SHELF_ID=2](https://www.youtube.com/@TV_NOT/VIDEOS?VIEW=0&SORT=DD&SHELF_ID=2)

<https://www.youtube.com/playlist?list=PLuzzR5C1CpWo-48V3S6TQW6jP3HwRD7IK>

TOMASZ KRAWCZYK

TOWARZYSTWO KONSULTANTÓW POLSKICH

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zal.: 1914. Początki Towarzystwa sięgają roku 1914, kiedy to grupa polskich inżynierów, z prof. Mieczysławem Pożaryskim z Politechniki Warszawskiej oraz inż. Ksawerym Gnoińskim na czele, utworzyła Koło Inżynierów Doradców i Rzeczoznawców (KIDIR) działające do rozpoczęcia wojny w 1939 r. Polacy działali w konsultingu światowym już od początków jego powstania, bowiem wymieniona wyżej grupa inżynierów należała również do organizatorów kongresu założycielskiego FIDIC, tj. Światowej Organizacji Niezależnych Konsultantów założonej w roku 1913 w Gent (Belgia). Regon 0094-56-57, NIP 526-02-51-782, KRS 0000162970

Okresy działalności (fragmenty)

Kontynuację powyższego Stowarzyszenia zainicjował w roku 1981 dr inż. Stefan Czarnowski (Prezes TKP do końca 2000 roku), który korzystając z poluzowania gorsetu gospodarczego, zebrał odpowiednią grupę osób zainteresowanych i w dn. 15.07.1981 zarejestrował pod Nr 1053 w UM Warszawa (przy akceptacji Ministrów Spraw Wewnętrznych, Finansów i Handlu Zagranicznego) pierwszą organizację konsultingową w krajach socjalistycznych Europy Środkowej i Wschodniej.

Następne dziesięciolecie było okresem szukania swojego miejsca w nowej sytuacji gospodarczej. Największym zagrożeniem było wejście na polski rynek prężnych i silnych finansowo dużych, zachodnich przedsiębiorstw konsultingowych (często z polskim udziałem osobowym). Przedsiębiorstwa te opanowały rządowe zlecenia, związane głównie z prywatyzacją majątku państwowego, powodując odpływ z kraju olbrzymich zasobów finansowych. Tego rodzaju instytucje obracające się od dawna w strefie prywatnej własności i mające tu ogromne doświadczenie, miały zdecydowaną przewagę nad krajowym Towarzystwem. Z kolei ogromna liczba powstających drobnych, najczęściej jednoosobowych, konkurencyjnych przedsiębiorstw konsultacyjnych nie ułatwiała sytuacji. W wyniku dyskusji nad efektywnością działania przyjęto zasadę niezależności Oddziałów TKP (posiadających status odrębnych podmiotów prawnych), co osiągnięto poprzez rejestrację oddziałów w poszczególnych Rejonowych Sądach Gospodarczych na podstawie wspólnego statutu TKP. Dzięki dużemu entuzjazzmowi Prezesa TKP dr Stefana Czarnowskiego, działające oddziały szybko dostosowały się do zmienionych warunków rynkowych i kontynuowały swoją działalność, choć na niższym poziomie gospodarczym. Ważne było dążenie do własnego rozwoju w taki sposób, aby stanowić wystarczającą przeciwwagę dla zagranicznych firm doradczych oraz świadczyć alternatywne doradztwo zarówno instytucjom i przedsiębiorstwom państwowym, komunalnym, jak i firmom prywatnym.

W dniu 24 września 2005 r., o godz. 10.30 w Hotelu „Pogoń” w Zabrze, rozpoczął się Nadzwyczajny Walny Zjazd Delegatów. Po otwarciu NWZD, wyborze Przewodniczącego Zjazdu i Prezydium oraz porządku obrad, głos zabrał Prezes TKP Dr inż. Stanisław Downorowicz, który m.in. wręczył szereg wyróżnień, odznaczeń (m.in. medal Stefana

Czarnowskiego) i nagród zasłużonym Członkom TKP oraz certyfikaty Audytora Wewnętrznego (DEKRA). Głównym przedmiotem obrad był nowy statut Stowarzyszenia, który został przyjęty po wprowadzeniu dwóch poprawek. Wynik taki uzyskano dzięki dobremu przygotowaniu projektu statutu w drodze uprzednich, wielostronnych konsultacji. Wśród innych spraw rozważnych na NWZD były zasady finansowania działalności Zarządu Głównego, kwestie Członkostwa Honorowego, promocji produktów (Marka Regionu), oraz promocji TKP i wymiany informacji (folder, informator, strony internetowe). Ponadto NWZD przyjął nowy Regulamin trybu udzielania przez TKP rekomendacji firmom na produkowane wyroby, materiały i świadczone usługi.

Kolejne walne zgromadzenie Towarzystwa Konsultantów Polskich odbyło się w dniu 17 czerwca roku 2016, w Gliwicach, w Domu Technika NOT, przy ul. Górnych Wałów 25. W wyniku powyższego, postanowieniem Sądu Rejonowego dla miasta stołecznego Warszawy, wpisano nowy Statut Towarzystwa oraz ustalono nowy skład Władz Zarządu Głównego Towarzystwa Konsultantów Polskich: Zdzisław Kowalczuk – prezes Zarządu Głównego; Piotr Kubski – wiceprezes, sekretarz oraz Waldemar Sołtyka i Marek Dereń – członkowie Prezydium Zarządu Głównego.

Wybór władz na kolejną kadencję odbył się w czasie pandemii – listopad 2020. WZD odbyło się za pomocą platformy Skype. Wybrano następujące władze: Prof. dr hab. inż. Zdzisław Kowalczuk – Prezes Zarządu, dr hab. Anna Witkowska – Sekretarz, Wiceprezes Zarządu, dr inż. Marek Dereń – Skarbnik, Wiceprezes oraz mgr inż. Paweł Gilarski i mgr inż. Michał Kałużny – członkowie Zarządu.

Zarząd wybrany w roku 2020 sprawował swoje funkcje do 13.10.2023, kiedy to zostało zorganizowane NWZD w Krakowie, w Oddziale TKP przy ulicy Szczęśliwej 2. W wyniku obrad wybrano następujące władze: prof. dr hab. inż. Zdzisław Kowalczuk – Prezes Zarządu, dr hab. Anna Witkowska – Sekretarz, Vice Prezes Zarządu, dr inż. Marek Dereń – Skarbnik, Vice Prezes, mgr inż. Paweł Gilarski i mgr Adam Królik – członkowie zarządu.

Siedziba i dane adresowe (Adres, telefon/fax, strony www i adres mailowy). Strona WWW: <http://tkp-konsulting.pl>; <http://www.konsulting.gda.pl>. E-mail: biuro@tkp-konsulting.pl; tkp@konsulting.gda.pl. Adres: ul. T. Czackiego 3/5, 00-043 Warszawa, Polska. Adres korespondencyjny: Prezes TKP (Oddział Gdańsk), 81-583 Gdynia, Wzg. Bernadowo 163. **Struktura organizacyjna** (Oddziały): Aktualnie najbardziej aktywne są Oddziały mieszczące się w Gdańsku, Krakowie i Lubinie. **Wydawnictwo:** Jedno z Centrów Wydawniczych mieści się w Gdańsku: **Pomorskie Wydawnictwo Naukowo-Techniczne**, z Redaktorem Naczelnym, prof. dr hab. inż. Zdzisławem KOWALCZUKIEM: e-mail: tkp@konsulting.gda.pl lub kova@pg.edu.pl, http://www.konsulting.gda.pl/pages/wydawnictwo_sklep.html, Drugie Centrum Wydawnicze mieści się w Lubinie, gdzie wydawane jest czasopismo: **Konsulting Polski**, z Redaktorem Naczelnym, dr hab. inż. Stanisławem Downorowiczem: e-mail: s.downorowicz@hydrogeometal.pl. **Liczba członków** (honorowych, rzeczywistych, wspierających): Z listy 23 Członków Honorowych można wymienić tych z najświeższego nadania (ostatnich WZD): Adam Konior, Tadeusza Franaszek, Roman Klecan, Jerzy Kosek, Zdzisław Kowalczuk, Stanisław Petrykowski, Andrzej Rączkiewicz, Krzysztof Bobiński, Stanisław Downorowicz, Jerz

Kieli, Ewa Mańkiewicz-Cudny, Waldemar Olech, Wojciech Ratyński, Wojciech Kazimierzak. **Prezesi** (lata urzędowania) W ostatnich kadencjach Zarządowi Głównemu TKP przewodniczyli: w latach 2002-2015: dr hab. inż. Stanisław Downorowicz oraz w latach 2016-2027: prof. dr hab. inż. Zdzisław Kowalczyk. **Sekretarze generalni** (lata urzędowania): dr n. ekon. inż. Marek Dereń (2020-2027). **Skarbnicy**: (lata urzędowania): dr hab. inż. Anna Witkowska (2020-2027).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Towarzystwo Konsultantów Polskich® jest organizacją skupiającą konsultantów ze wszystkich dziedzin i ukierunkowaną przede wszystkim na współpracę z konsultantami ze środowisk naukowo-technicznych różnych specjalności, w tym ze specjalistami o najwyższych naukowych i praktycznych kwalifikacjach.

Aktywność statutowa TKP związana jest z promocją myśli ekonomicznej, technicznej i naukowej oraz innowacji, organizowaniem badań, studiów, kursów, szkoleń, oraz krajowych i międzynarodowych sympozjów i konferencji, wydawnictwem materiałów szkoleniowych i książek naukowo-technicznych, jak również z integracją zawodową, ogólnokrajową oraz europejską. Aktywność w obszarze działalności biznesowej Towarzystwa wyraża się odpłatnym udzielaniem konsultacji, wykonywaniem ekspertyz oraz orzeczeń technicznych i innych opracowań projektowych i walidacyjnych.

Zakres naszych poczynań konsultacyjnych dotyczy wszelkich zagadnień technicznych, organizacyjno-ekonomicznych, organizacji kursów i szkoleń zawodowych, sympozjów i konferencji naukowych doradztwa w różnych dziedzinach gospodarki, oraz ekspertyz technicznych i opinii branżowych. Ambicją TKP jest fachowe, terminowe i bezstronne wykonywanie ekspertyz i orzeczeń technicznych. Szczególną uwagę poświęcamy upowszechnianiu i promocji osiągnięć myśli naukowej i technicznej, wydawnictwu książek, oraz popularyzacji zagadnień oraz wspieraniu działalności naukowo-badawczej.

Działamy także w innych obszarach, które są pożądane dla szeroko pojętego rozwoju zawodowego konsultantów, wysokiej klasy specjalistów i ekspertów oraz pracowników nauki, zwłaszcza jej części akademickiej i przemysłowej. Leży nam na sercu tak pożyteczność regionu, jak i całego kraju.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

Członek Federacji Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT w Warszawie

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE)

AKTUALNIE DOSTĘPNE POZYCJE PWNT GDAŃSK

T. Białaszewski, Wielokryterialna optymalizacja parametryczna układów z zastosowaniem algorytmów ewolucyjnych. 2007. 978-83-918663-3-7

C. Orłowski, Zarządzanie technologiami informatycznymi – Stan i persp. 2006. 978-83-918663-1-3

C. Orłowski, Zarządzanie technologiami informatycznymi – Przykłady zastosowań IT. 2007. 978-83-926806-3-5

- Z. Kowalczuk, B. Wiszniewski, Inteligentne wydobywanie informacji w celach diagnostycznych. 2007. 978-83-918663-2-0
- A. Pietrenko, R. Kalicka, Optymalizacja eksperymentu identyfikującego modele procesów biomedycznych. 2008. 978-83-918663-5-1
- A. Bujnowski, Różnicowa tomografia impedancyjna. 2009. 978-83-918663-7-5
- M. Szwoch, Języki formalne, automaty i translatory. 2008. 978-83-918663-8-2
- C. Orłowski et al., Zastosowanie technologii informatycznych w zarządzaniu wiedzą. 2009. 978-83-918663-9-9
- P. Zientara, Związki zawodowe w największych gospodarkach Europy. 2009. 978-83-926806-0-4
- Z. Kowalczuk, Systemy wykrywające, analizujące i tolerujące usterki. 2009. 978-83-926806-2-8
- Z. Kowalczuk, Diagnosis of processes and systems. 2009. 978-83-926806-3-5
- Z. Kowalczuk, Charakterystyka energetyczna budynków. 2010. 978-83-926806-1-1
- J. Górski, C. Orłowski, Inżynieria oprogramowania w procesach integracji systemów informatycznych. 2010. 978-83-926806-5-9
- B. Wiszniewski, Inteligentne wydobywanie informacji z internetowych serwisów społecznościowych. 2011. 978-83-926806-6-6
- W. Szwoch, Analiza odrębnych schematów blokowych z oceną ich estetyki. 2012. 978-83-926806-8-0
- C. Orłowski, Z. Kowalczuk, Modelowanie procesów zarządzania technologiami informatycznym. 2012. 978-83-926806-4-2
- W. Malina, M. Szwoch, Podstawy interfejsów użytkownika. 2015. 978-83-926806-9-7
- Z. Kowalczuk, M. Domżański, Advanced systems for automation and diagnostics. Zaawansowane systemy automatyki i diagnostyki. 2015. 978-83-63177-00-3
- M. Domżański, Z. Kowalczuk, Wyznaczanie trajektorii obiektów dynamicznych na podstawie danych z wielu estymatorów stanu. 2016. 978-83-63177-01-0
- M. Czubenko, Z. Kowalczuk, Elementy psychologii w kontekście autonomii robotów. 2019. 978-83-63177-02-7
- Z. Kowalczuk, M. Czubenko, Inteligentny system decyzyjny jako maszynowa realizacja procesów poznawczych i motywacyjnych. 2021. 978-83-63177-03-4

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE (CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

Czasopismo: Konsulting Polski, Redaktor Naczelny, dr hab. inż. Stanisław Downorowicz (Lubin): e-mail: s.downorowicz@hydrogeometal.pl

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

<http://tkp-konsulting.pl>
<http://www.konsulting.gda.pl>
<http://tkp-krakow.pl/>

Prezes Towarzystwa Konsultantów Polskich
00-043 Warszawa, ul. Czackiego 3/5
Regon 00094 56 57, NIP 526-02-51-782, KRS 0162 970
https://nauka-polska.pl/#/profile/institution?id=14168&_k=d2a7hg
https://nauka-polska.pl/#/profile/institution?id=14168&_k=z9sotf

<http://tkp-konsulting.pl>, biuro@tkp-konsulting.pl
tkp@konsulting.gda.pl, <http://www.konsulting.gda.pl/polspar/>
http://www.konsulting.gda.pl/pages/wydawnictwo_sklep.html (e-shop)
 Orcid:0000-0001-9174-546X Scopus:35615875000 WoS-Publons: A-1786-2008
<https://www.researchgate.net/profile/Zdzislaw-Kowalczyk/publications>
https://nauka-polska.pl/#/results?_k=pd0t6d
<https://pg.edu.pl/p/zdzislaw-kowalczyk-226>
<https://eti.pg.edu.pl/en/ksdr-en> or <https://eti.pg.edu.pl/ksdr>
<https://mostwiedzy.pl/pl/zdzislaw-kowalczyk,226-1>
<https://scholar.google.pl/citations?user=s3Ug1PEAAAAJ&hl=en>
<https://dblp.uni-trier.de/pers/hd/k/Kowalczyk:Zdzislaw>
<https://publons.com/researcher/1238616/kowalczyk-zdzislaw>
https://www.growkudos.com/profile/zdzislaw_kowalczyk
<https://cis.ieee.org/publications/t-cognitive-and-developmental-systems/tcds-editors-and-associate-editors>
<https://tc.ifac-control.org/7/5/members>

PROFESOR ZDZISŁAW KOWALCZUK

TOWARZYSTWO KULTURY I HISTORII TECHNIKI (TKiHT)

Członek Federacji Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT. Siedzibą Towarzystwa jest Warszawski Dom Techniki NOT, 00-043 Warszawa, ul. Czackiego 3/5. Funkcję prezesa pełni od 2022 r. mgr inż. Bronisław Hynowski. Towarzystwo nie posiada własnej strony www. Informacje o swoich działaniach zamieszcza na stronie FSNT-NOT i wydawanym przez nią Biuletynie Informacyjnym. Kontakt mailowy; Janusz.kowalski@not.org.pl

Towarzystwo powstało z połączenia Polskiego Towarzystwa Historii Techniki i Towarzystwa Kultury Technicznej. W swoje działalności kontynuowało dotychczasowe inicjatywy obu poprzednich stowarzyszeń. Wiodącą inicjatywą jest Konkurs Numerus Primus inter Pares na najlepsze w poprzednim roku czasopismo popularnotechniczne i techniczne, którego 36 edycję przeprowadzono w roku 2024.

Oprócz promocji prasy technicznej Towarzystwo kontynuuje działania na rzecz upowszechniania dokonań polskich inżynierów i techników oraz działalności stowarzyszeń naukowo-technicznych w serii artykułów na łamach „Przeglądu Technicznego”, a dla czytelników zagranicznych na stronach „Polish Technical Review”. Członkowie TKiHT angażują się w gromadzenie i opracowywanie biogramów do kolejnych tomów „Słownika Biograficznego Techników Polskich” – dotychczas wydano 30 tomów zawierających sylwetki wybitnych przedstawicieli środowiska inżynierskiego. Są także zaangażowani w organizację i prace jury Konkursu Młody Innowator dla dzieci i młodzieży szkolnej,

a także w prace popularyzujące i w Jury organizowanego przez Federację SNT NOT konkursu na najlepszą książkę techniczną oraz podręcznik techniczny TECHNICUS. Członkowie Towarzystwa współpracują przy organizacji kolejnych edycji Olimpiady Wiedzy Technicznej zainicjowanej w 1974 r.

Przy TKiHT działa Sekcja Wychowanków Politechniki Kijowskiej (SWPK), która organizuje seminaria nt. współpracy gospodarczej Polski z Ukrainą.

Towarzystwo informacje o swoich działaniach zamieszcza na stronie FSNT-NOT i wydawanym przez nią „Biuletynie Informacyjnym” oraz na stronie internetowej.

biuro@tkiht.org.pl
www.tkiht.org.pl

JANUSZ KOWALSKI

STOWARZYSZENIA NAUKOWO-TECHNICZNE NIE NALEŻĄCE DO FSNT NOT

AKADEMIA INŻYNIERSKA W POLSCE

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 1920. **Nazwy poprzednia:** Akademia Nauk Technicznych (1920-1939). Polska Akademia Nauk Technicznych (1939-1949), przerwa w działalności (1949-1992). **Siedziba:** 00-050 Warszawa, ul. Czackiego 4. **Strona internetowa:** <https://akademiiainzynierska.pl> **e-mail:** aip@akademiiainzynierska.pl

Struktura organizacyjna: Zgromadzenie Ogólne członków Akademii Inżynierskiej w Polsce, Komitet Wykonawczy, Rada ds. Członkostwa, Komisja Rewizyjna, Kapituła Medalu im. prof. Gabriela Narutowicza, Kapituła Odznaki Honorowej „Wybitny Inżynier”. **Liczba członków:** Statut Akademii Inżynierskiej w Polsce ogranicza liczbę członków zwyczajnych do 300 osób. 24 (1920)), 111 (1937), 295 (2025). **Prezesi:** Gabriel Narutowicz (1920-1922), Maksymilian Thulle (1923- 1928), Maksymilian Huber (1928-1930), Maksymilian Matakiewicz (1930- 1933), Aleksander Wasutyński. (1933-1939). Kazimierz Bassalik (1946-1949), Wojciech Gawęda (1992-1999), Eugeniusz Budny (1999-2001), Bogdan Ney (2001-2007), Leszek Rafalski (2007-2019), Jerzy Barglik (2019-2025), Teofil Jesionowski (2025-). **Sekretarze Generalni** Jan Zawadzki (1920-1923), Czesław Witoszyński (1923-1928), Witold Broniewski (1928- 1936), Kazimierz Bassalik (1936-1939), Janusz Groszkowski (1946-1949), Kazimierz Wawrzyniak (1992- 2001), Janusz Dyduch (2001-2007), Andrzej Pachuta (2007-2025), Dorota Oniszczyk-Świercz (2025-).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości dotkliwie odczuwano brak ogólnopolskiego towarzystwa naukowego o charakterze akademii reprezentującego nauki inżynierijsko-techniczne. Wobec faktu, że profil działalności Polskiej Akademii Umiejętności nie obejmował nauk technicznych z inicjatywy grupy naukowców związanych ze środowiskami politechnicznymi Lwowa i Warszawy powołano Akademię Nauk Technicznych (ANP). Ciekawy był sposób wyłonienia pierwszych członków Akademii. Profesorowie największej polskiej uczelni technicznej Politechniki Warszawskiej wskazali jako kandydatów do ANP sześciu wybitnych naukowców z Politechniki Lwowskiej. Podobnie postąpili przedstawiciele uczelni lwowskiej proponując sześciu kandydatów z Warszawy. Następnie na posiedzeniu organizacyjnym odbytym 26 listopada 1920 roku dokończono dwunastu kolejnych wybitnych specjalistów ze wszystkich działów nauk inżynierijsko-technicznych i matematyczno-fizycznych. W gronie 24 członków założycieli ANP byli między innymi wybitni naukowcy, a zarazem przyszli prezydenci RP: elektrochemik Ignacy Mościcki i energetyk Gabriel Narutowicz. Po ukonstytuowaniu się władz Akademii Nauk Technicznych z prezesem Gabrielem Narutowiczem na czele powołano cztery wydziały Nauk: Matematyczno-Fizycznych, Inżynieryjnych, Mechanicznych i Technologicznych. W początkowym okresie działalności ANP przywiązywano wielką wagę do uporządkowania terminologii technicznej. Powołano Komisję Słownictwa. W 1931 roku Akademia Nauk Technicznych otrzymała własny lokal w Pałacu Staszica przenosząc się na nowe miejsce z dotychczasowej siedziby w Politechnice Warszawskiej. Jej działalność była finansowana z budżetu państwa. Wraz z Polską Akademią Umiejętności, Warszawskim Towarzystwem Naukowym i Towarzystwem Naukowym we Lwowie Akademia Nauk Technicznych utworzyła Komitet Porozumiewawczy, który występował w sprawie kluczowych zadań i potrzeb nauki polskiej. 1 czerwca 1939 roku weszła w życie ustawa z 25 maja 1939 roku, na mocy której została utworzona Polska Akademia Nauk Technicznych w Warszawie. Zgodnie z art. 9 tej ustawy przestała istnieć Akademia Nauk Technicznych, a jej członkowie stali się automatycznie członkami Polskiej Akademii Nauk Technicznych (PANT). Jednak wybuch II wojny światowej uniemożliwił formalne rozpoczęcie działalności Polskiej Akademii Nauk Technicznych. Po wojnie, na odbytym w Warszawie 21 grudnia 1946 roku Walnym Zebraniu uchwalono nowy statut PANT, o treści uzgodnionej z Ministerstwem Oświaty oraz wybrano władze. Mimo starań prezesa Polskiej Akademii Nauk Technicznych, przez dwa lata nowy statut nie został zatwierdzony, praktycznie uniemożliwiając prowadzenie działalności. Ostatecznie 18 stycznia 1949 roku władze Akademii przesłały do członków pismo, w którym poinformowano o zrzeczeniu się powierzonych im funkcji. Z tym dniem działalność Polskiej Akademii Nauk Technicznych formalnie się zakończyła. Mimo faktu włączenia nauk technicznych w obszar aktywności Polskiej Akademii Nauk polscy naukowcy oraz zatrudnieni w przemyśle inżynierowie odczuwali brak towarzystwa naukowego reprezentującego nauki inżynierijsko-techniczne, doceniającego znaczenie tytułu zawodowego inżyniera. Ta niekorzystna sytuacja zmieniła się 24 stycznia 1992 roku, gdy z inicjatywy członków Federacji Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych (FSNT NOT) w oparciu o prawo o stowarzyszeniach została powołana Akademia Inżynierska w Polsce (AIP). Misją Akademii od początku i jest nadal wspieranie rozwoju nowocze-

snych technologii i przedsiębiorczości innowacyjnej oraz transferu technologii do praktyki gospodarczej, szerzenie kultury technicznej w dostosowaniu do strategii zrównoważonego rozwoju oraz promocja polskiej innowacyjności w kraju i za granicą. Misja ta jest w pełni zgodna z celami zagranicznych akademii inżynierskich zrzeszonych w działającej od 1978 roku w Waszyngtonie Radzie Akademii Nauk Inżynierskich i Technologicznych (ang. CAETS International Council of Academies of Engineering and Technological Sciences). Już kilka lat po powołaniu AIP stała się pełnoprawnym członkiem CAETS jako jeden z kilkudziesięciu członków. Patronem Akademii Inżynierskiej w Polsce jest pierwszy prezes Akademii Nauk Technicznych prof. Gabriel Narutowicz. W 2002 roku, w związku z 80. rocznicą wyboru Gabriela Narutowicza na pierwszego Prezydenta Rzeczypospolitej oraz odsłonięciem jego pomnika – popiersia na placu Narutowicza w Warszawie, postanowiono ustanowić Medal Honorowy Jego imienia Medal nadawany jest przez Prezesa AIP na wniosek Kapituły osobom oraz instytucjom szczególnie zasłużonym dla rozwoju techniki polskiej. Statut ogranicza liczbę członków Akademii Inżynierskiej w Polsce do 300 osób. Aktualnie (stan na 4.07.2025 roku) liczba członków wynosi 295 osób, w tym 5 członków zagranicznych i 5 członków honorowych. Przypomnijmy, że pierwszym członkiem honorowym organizacji był prof. Ignacy Mościcki. W latach 1992-2013 AIP prowadziła działalność gospodarczą. Od 2013 roku Akademia Inżynierska w Polsce ma status organizacji pożytku publicznego. W przeciwieństwie do swej przedwojennej poprzedniczki nie jest finansowana z budżetu państwa. Utrzymuje się ze składek wnoszonych przez członków zwyczajnych, sześciu członków wspierających oraz z odpisów podatkowych. Swoje cele statutowe AIP realizuje poprzez pracę naukową i twórczą: techniczną przedsiębiorczą i dydaktyczną prowadzoną przez swoich członków, we współpracy z innymi organizacjami społecznymi i instytucjami zawodowymi, ukierunkowaną między innymi na rozwój przyjaznych dla środowiska technologii. Pełni funkcje opiniotwórcze i doradcze w zakresie swoich zawodowych kompetencji, dla instytucji i decydentów państwowych, samorządowych, gospodarczych i społecznych. Prezentuje stanowisko w sprawach ważnych dla środowiska naukowego i inżynierskiego wypowiadając się między innymi w kwestii obowiązującego systemu oceny pracowników naukowych oraz ochrony tytułu zawodu inżyniera. Współpracuje z uczelniami technicznymi szczególnie w zakresie poszerzania wiedzy i umiejętności zawodowych studentów. Zgromadzeniom Ogólnym AIP oraz konferencjom towarzyszą wystawy oraz prezentacje studenckich kół naukowych. Od 2024 AIP organizuje ogólnopolski konkurs dla studentów i młodych pracowników naukowych uczelni technicznych oraz instytutów naukowych popularyzujący wybitne osiągnięcia techniczne. Najlepsze opracowanie zgłaszane jest do konkursu „CAETS Communication.Prize”. Akademia Inżynierska w Polsce aktywnie działa w pracach Rady Akademii Nauk Inżynierskich i Technologicznych CAETS oraz współpracuje z akademiami inżynierskimi z innych krajów. Uczestniczy w pracach grup roboczych CAETS poświęconych między innymi zagadnieniom: Sztucznej Inteligencji, Energii, Edukacji Inżynierskiej, Popularyzacji Wiedzy, Rozwojowi Małych i Średniej Przedsiębiorstw. Prezes i/lub wydelegowani przedstawiciele uczestniczą w dorocznym Zgromadzeniu Ogólnym CAETS. Sukcesem AIP był fakt, że w 2024 roku zespół młodych pracowników naukowych i studentów Politechniki Poznańskiej wygrał konkurs CAETS „Communication Prize”, dystansując 12 innych zespołów naukowych z całego świata. AIP współpracuje z FSNT

NOT, ze stowarzyszeniami naukowo-technicznymi oraz z innymi towarzystwami naukowymi i stowarzyszeniami. Podejmuje działania, zmierzające do wyrażania różnych form uznania twórcom w dziedzinie inżynierii, przedsiębiorczości, popularyzacji nauki i dydaktyki. W latach 2023 i 2024 dwaj inżynierowie (nie będący członkami AIP) zostali wyróżnieni Odznaką Honorową „Wybitny Inżynier”. Akademia Inżynierska w Polsce wydaje publikacje oraz inne materiały szkoleniowe (prezentacje, Newslettery itp.) w formie ogólnodostępnej zamieszczając je na stronie internetowej AIP. Organizuje konferencje i seminaria dostępne nie tylko dla członków AIP, ale także dla wszystkich osób zainteresowanych prezentowaną tematyką. Uczestniczy aktywnie w wielu konferencjach, targach i wystawach. Na wniosek zainteresowanych partnerów obejmuje patronatem konferencje, sympozja, wystawy i konkursy. Szczególnie dużym zainteresowaniem szerokiej grupy inżynierów różnych specjalności cieszą się cykliczne webinaria techniczne dostępne w trybie zdalnym dla wszystkich zainteresowanych.

ŹRÓDŁA

Statut Akademii Nauk Technicznych [1],
Statut Polskiej Akademii Nauk Technicznych [2],
Statut Akademii Inżynierskiej w Polsce [3],
Regulaminy: Zgromadzenia Ogólnego, Komitetu Wykonawczego, Rady ds. Członkostwa, Komisji Rewizyjnej [3].

LITERATURA

- [1] Akademia Nauk Technicznych 1920-1932, Nakładem Akademii Nauk Technicznych, Warszawa 1932.
- [2] Ustawa z dnia 25 maja 1939 r. o Polskiej Akademii Nauk Technicznych, Dz.U. 1939.49.313, <https://sip.lex.pl/akty-prawne/dzu-dziennik-ustaw/polska-akademia-nauk-technicznych-16832934>, data dostępu 28.11.2024
- [3] <https://akademiainzynierska.pl/> Statut AIP
- [4] Róziejewicz J., Akademia Nauk Technicznych 1920-1939 i 1946-1949, Rocznik Polskiego Towarzystwa Historii Techniki, r. V (2005), Warszawa 2006, s. 7-30.
- [5] Hübner P., Akademia Nauk Technicznych, Forum Akademickie, nr 12/2011,
- [6] Barglik J., Świsulski D., Gabriel Narutowicz patronem Akademii Inżynierskiej w Polsce. Zeszyty Naukowe Wydziału Elektrotechniki i Automatyki Politechniki Gdańskiej, nr 74, Gdańsk 2022, s. 263-266.
- [7] Goworowska K., 20 lat Akademii Inżynierskiej w Polsce 1992-2012. Warszawa 2012.
- [8] Vademecum członkostwa AIP. Akademia Inżynierska w Polsce, Warszawa 2001.
- [9] Barglik J., Świsulski D., Akademia Inżynierska w Polsce jako kontynuatorka tradycji akademii nauk Technicznych, Materiały III Kongresu Rady Towarzystw Naukowych Gdańsk 2023

JERZY BARGLIK

POLSKIE STOWARZYSZENIE BIOMATERIAŁÓW

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia 1996. **Okresy działalności** 1996-nadal. **Siedziba i dane adresowe (Adres, telefon/fax, strony www i adres mailowy)** Al. Mickiewicza 30, paw. A-3, 30-059 Kraków. e-mail: psbiomat@gmail.com tel. 12 617 44 48 www.biomat.krakow.pl; www.biomaterials.pl; www.biomat.agh.edu.pl. **Struktura organizacyjna (Wydziały, Komisje, Sekcje, Oddziały)** Walne Zebranie Członków, Zarząd, Komisja Rewizyjna, Sąd Koleżeński. **Wydawnictwo** „Engineering of Biomaterials” – Czasopismo Polskiego Stowarzyszenia Biomateriałów i Wydziału Inżynierii Materiałowej i Ceramiki Akademii Górniczo-Hutniczej im. St. Staszica w Krakowie, wydawane od 1997 roku (w latach 1997-2023 jako kwartalnik, od 2024 r. jako rocznik). **Liczba członków (honorowych, rzeczywistych, wspierających)** całkowita liczba członków: 317, w tym Członkowie honorowi: 1, Członkowie zwyczajni: 316; stan na 12.12.2025 r. **Prezesa (lata urzędowania)** dr n. med. Emil Staszków (1996-2013); prof. dr hab. inż. Jan Chłopek (2014-2016); prof. dr hab. inż. Elżbieta Pamuła (od 2017). **Sekretarze generalni (lata urzędowania)** Elżbieta Pamuła (1996-1999); Barbara Szaraniec (2000-2003); Anna Morawska-Chochół (od 2004). **Skarbnicy (lata urzędowania)** Elżbieta Pamuła (1996-1999); Grzegorz Kmita (2000-2003); Augustyn Powroźnik (2004-2020); Beata Macherzyńska (od 2021).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Historia Polskiego Stowarzyszenia Biomateriałów (PSB) sięga początku lat 90-tych XX wieku, kiedy wśród osób zajmujących się wytwarzaniem i badaniem materiałów dla potrzeb medycyny narodził się pomysł utworzenia organizacji skupiającej zarówno naukowców, lekarzy, jak i przedsiębiorców związanych z szeroko pojętymi biomateriałami. Zebranie założycielskie, w którym udział wzięło 28 osób, odbyło się 26 października 1995 r. podczas VI Konferencji „Biomateriały Węglowe i Ceramiczne” w Rytrze. Na wniosek Komitetu Założycielskiego, decyzją Sądu Wojewódzkiego w Krakowie, Stowarzyszenie zostało wpisane do rejestru stowarzyszeń w dniu 29 lutego 1996 roku. PSB działa na podstawie ustawy z dn. 7 kwietnia 1989 roku – Prawo o Stowarzyszeniach (Dz.U. Nr 20 poz.4.) oraz na podstawie Statutu Stowarzyszenia. Od 2004 roku Polskie Stowarzyszenie Biomateriałów jest afiliowane przy istniejącym od 1976 roku Europejskim Stowarzyszeniu Biomateriałów (European Society for Biomaterials).

Pierwsze Walne Zebranie Członków PSB, podczas którego dokonano wyboru Władz Stowarzyszenia, tj. Zarządu, Komisji Rewizyjnej oraz Sądu Koleżeńskiego, odbyło się 18 maja 1996 r. Prezesem Polskiego Stowarzyszenia Biomateriałów, który pełnił swoją funkcję do 2013 roku, został dr n. med. Emil Staszków – lekarz ortopeda, pionier w zastosowaniu materiałów węglowych w chirurgii rekonstrukcyjnej narządu ruchu. W latach 2014-2016 funkcję Prezesa PSB sprawował prof. dr hab. inż. Jan Chłopek – Kierownik Katedry Biomateriałów i Kompozytów Wydziału Inżynierii Materiałowej

i Ceramiki Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie, a w 2017 roku stanowisko to objęła prof. dr hab. inż. Elżbieta Pamuła, także pracownik Katedry Biomateriałów i Kompozytów WIMiC AGH.

Celem Stowarzyszenia jest współdziałanie w tworzeniu interdyscyplinarnych stosunków partnerskich i wspólne realizowanie projektów i inicjatyw służących rozwojowi wiedzy o materiałach dla medycyny, ich promowaniu, zastosowaniu w teorii i praktyce. Stowarzyszenie realizuje swoje cele poprzez działalność naukową, badawczą, edukacyjną i wydawniczą. Obecnie do Stowarzyszenia należy ponad 300 członków zwyczajnych pochodzących z całej Polski, wśród których większość stanowią pracownicy naukowcy, zarówno z obszaru nauk technicznych, jak i medycznych, oraz studenci i doktoranci. Zgodnie ze Statutem Polskie Stowarzyszenie Biomateriałów posiada prawo do nadawania osobom szczególnie zasłużonym dla realizacji celów Stowarzyszenia godności Członka Honorowego. W dotychczasowej historii PSB godność ta została przyznana czterem osobom, tj. prof. dr. hab. inż. Romanowi Pampuchowi, prof. dr. hab. n. med. Wojciechowi Marii Kusiowi, dr. n. med. Emilowi Staszkiowi oraz prof. dr. hab. inż. Stanisławowi Błażewiczowi.

Raz w roku, w grudniu, członkowie Stowarzyszenia spotykają się na Walnym Zebraniu Członków w Krakowie, gdzie podsumowywana jest całoroczna działalność PSB i nakreślane są kierunki dalszych działań. Walne Zebranie Członków, jako najwyższa władza Stowarzyszenia, podejmuje decyzje we wszystkich najważniejszych sprawach, m.in. powołuje i odwołuje Zarząd, w tym Prezesa, Komisję Rewizyjną, Sąd Koleżeński, Redaktora Naczelnego Czasopisma, nadaje godność Członka Honorowego Stowarzyszenia, przyjmuje okresowe sprawozdania Zarządu, uchwała zmiany statutu, wysokość wpisowego i składek członkowskich oraz tryb ich opłacania. Tradycją corocznych spotkań są Krakowskie Kolacje Wigilijne, które są dodatkowym czynnikiem integrującym środowisko naukowe, a także doskonałą okazją do nawiązania bliższych, mniej formalnych kontaktów oraz wymiany doświadczeń i opinii, które przekładają się na efektywne działanie całej organizacji.

Wśród pierwszych inicjatyw realizujących cele statutowe Polskiego Stowarzyszenia Biomateriałów wymienić należy organizację konferencji poruszających zagadnienia związane z tematyką materiałów dla zastosowań medycznych. Po raz pierwszy konferencja pod nazwą „Biomateriały Węglowe” odbyła się już w roku 1990, w Rytrze. Od tego czasu była organizowana cyklicznie, jednak z uwagi na rozrastającą się tematykę oraz coraz większe zainteresowanie nią naukowców i lekarzy, w 1995 roku zakres merytoryczny konferencji poszerzony został o materiały ceramiczne, a konferencja przyjęła nazwę „Biomateriały Węglowe i Ceramiczne”. Od 1996 roku konferencje odbywają się pod ogólnym, obejmującym wszystkie grupy biomateriałów (węglowe, ceramiczne, metaliczne, polimerowe, kompozytowe) tytułem: „Biomaterials in Medicine and Veterinary Medicine”. Materiały z konferencji publikowane są w formie abstraktów, natomiast wybrane pełne teksty artykułów naukowych publikowane są w czasopiśmie „Engineering of Biomaterials”. Każdego roku w konferencji bierze udział ok. 120 osób, w tym kilkunastu gości z zagranicy m.in.: z Belgii, Białorusi, Czech, Francji, Grecji, Irlandii, Niemiec, Stanów Zjednoczonych, Szwajcarii i Wielkiej Brytanii. Wśród uczestników

znaleźć można zarówno inżynierów materiałowych, technologów, chemików, jak i lekarzy różnych specjalności. Nieodłącznymi elementami konferencji są nie tylko wspa- niałe wykłady plenarne, liczne referaty i ciekawe postery, ale także towarzyszące im naukowe dyskusje i rozważania. Konferencja jest okazją do wymiany doświadczeń mię- dzy naukowcami z różnych ośrodków badawczych, a także do nawiązania współpracy pomiędzy inżynierami materiałoznawcami a środowiskiem medycznym. W ostatnich latach podczas konferencji organizowana jest również specjalna sesja dla doktoran- tów, połączona z konkursem na najlepszy poster, która umożliwia młodym naukowcom prezentację pierwszych wyników badań dotyczących biomateriałów, ich skonfrontowa- nie z najlepszymi specjalistami w tej dziedzinie oraz nabranie doświadczenia w sztuce prezentacji naukowych. W 2016 roku konferencja obchodziła swoje uroczyste 25-lecie, połączone z jubileuszem pracy naukowo-badawczej i dydaktycznej prof. dr hab. inż. Marty Błazewicz oraz prof. dr hab. inż. Stanisława Błazewicza, którzy w większości swoją karierę naukową poświęcili opracowaniu i badaniu biomateriałów. XXX Jubile- uszowa Konferencja, która odbyła się w 2021 roku, poświęcona była pamięci, zmarłego w listopadzie 2020 roku, prof. Jana Chłopka – Przewodniczącego dorocznych konferen- cji „Biomaterials in Medicine and Veterinary Medicine „, Członka-Założyciela i byłego Prezesa PSB, Kierownika Katedry Biomateriałów i Kompozytów WIMiC, a także by- łego Dziekana WIMiC AGH. Rok 2026 jest rokiem jubileuszowej XXXV edycji konfe- rencji oraz obchodów 30-lecia istnienia Polskiego Stowarzyszenia Biomateriałów.

Poza corocznymi konferencjami w Rytrze, Polskie Stowarzyszenie Biomateriałów było również organizatorem Międzynarodowego Kongresu Biomateriałów w 1999 r., który zgromadził ok. 100 uczestników z Polski i z zagranicy i umożliwił zaprezentowanie osiągnięć naukowo-badawczych członków PSB w międzynarodowym gronie. Doświad- czenia zdobyte podczas organizacji tego kongresu oraz corocznych konferencji w Ry- trze, na które zapraszani byli przedstawiciele Zarządu Europejskiego Stowarzyszenia Biomateriałów (m.in. James Kirkpartick, Geoff Richards, Josep Planell, Luigi Ambro- sio, Matteo Santin), pozwoliły Polskiemu Stowarzyszeniu Biomateriałów podjąć stara- nia o organizację Europejskiej Konferencji Biomateriałów w Krakowie. W 2011 roku zarząd Europejskiego Stowarzyszenia Biomateriałów przyznał Polskiemu Stowarzysze- niu Biomateriałów prawo organizacji 27th European Conference on Biomaterials w 2015 roku. To wydarzenie było ogromnym sukcesem i nobilitacją polskiego środowiska na- ukowego zajmującego się szeroko rozumianą problematyką biomateriałów. Konferencja odbyła się w dniach 30 sierpnia–3 września 2015 roku w Centrum Kongresowym ICE w Krakowie i okazała się wielkim wydarzeniem, w którym udział wzięło blisko 1000 osób, z czego znakomitą większość stanowili goście zagraniczni ze wszystkich konty- nentów. Komitetowi Organizacyjnemu przewodzili prof. Jan Chłopek oraz prof. Elżbie- ta Pamuła. Wśród zaproszonych wykładowców plenarnych wymienić można takie sła- wy, jak prof. Maria Siemionow, która dokonała pierwszego udanego przeszczepu twarzy w Stanach Zjednoczonych, czy uhonorowany wieloma nagrodami przewodniczący *International College of Fellows of Biomaterials Science and Engineering*, prof. Joachim Kohn. Łącznie przedstawionych zostało 8 wykładów plenarnych, 16 prezentacji „keyno- te”, 277 prezentacji ustnych, 38 prezentacji „Rapid Fire” oraz 534 postery. Program konfe- rencji obejmował 58 sesji tematycznych związanych między innymi z nowoczesnymi materiałami implantacyjnymi, w tym biomateriałami inteligentnymi i o właściwościach

antybakteryjnych, inżynierią tkankową, medycyną regeneracyjną, systemami dostarczania leków, nowatorskimi rozwiązaniami w zakresie terapii nowotworów, chorób neurodegeneracyjnych, chorób serca i układu krążenia, czy z wykorzystania komórek macierzystych. Dodatkowo konferencji towarzyszyły sesje specjalne, podczas których poruszane były zagadnienia komercjalizacji wyników badań naukowych, współpracy nauki z przemysłem, przedsiębiorczości młodych naukowców czy edukacji w dziedzinie biomateriałów. Dla uczestników konferencji zorganizowano również bogaty program kulturalny, m.in. koncert muzyki klasycznej w Bazylice Mariackiej, uroczystą kolację dla wykładowców i przewodniczących sesji w Muzeum Narodowym w Sukiennicach oraz Gala Dinner w Kopalni Soli w Wieliczce.

Ogromny sukces konferencji ESB2015 i jej pozytywny odbiór w świecie przyczynił się do nawiązania kontaktu z amerykańskim stowarzyszeniem *International Society for Biomedical Polymers and Polymeric Biomaterials* (ISBPPB), które zwróciło się do Polskiego Stowarzyszenia Biomateriałów z propozycją współpracy w zakresie organizacji międzynarodowej konferencji. Wydarzenie pod nazwą 4th International Conference on Biomedical Polymers & Polymeric Biomaterials (ISBPPB 2018) odbyło się w dniach 15-18 lipca 2018 r. na terenie Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie. Komitetowi Organizacyjnemu przewodził prof. dr hab. inż. Jan Chłopek (Kierownik Katedry Biomateriałów i Kompozytów, WIMIC AGH) oraz prof. dr hab. inż. Elżbieta Pamuła (Prezes Polskiego Stowarzyszenia Biomateriałów), z kolei amerykańskie stowarzyszenie ISBPPB reprezentowali: prof. Gary Bowlin (The University of Memphis, USA) i prof. Munmaya Mishra (Altria Research Center, Virginia, USA). W konferencji udział wzięło 250 osób, z czego znakomitą większość stanowili goście zagraniczni z 36 krajów (m.in. z USA, Korei, Turcji, Niemiec, Wielkiej Brytanii, Włoch, Francji, Grecji, Meksyku, Indii). Podczas konferencji zostały przedstawione: 4 wykłady plenarne, 11 wykładów typu „keynote”, 86 prezentacji ustnych, 22 prezentacje studenckie typu „rapid fire” oraz 131 posterów. Wykłady plenarne wygłosili: Prof. Sandra Van Vlierberghe (Universiteit Gent, Belgia), Prof. Andreas Lendlein (Helmholtz-Zentrum Geesthacht, Niemcy), Prof. Eben Alsberg (Case Western Reserve University, USA) oraz Prof. Joachim Kohn (The New Jersey Center for Biomaterials, Rutgers, USA). Program konferencji obejmował 12 sesji tematycznych związanych między innymi z materiałami polimerowymi dla inżynierii tkankowej, ortopedii, kardiologii, do leczenia ran oraz systemów dostarczania leków, a także związanych z metodami otrzymywania innowacyjnych polimerowych materiałów implantacyjnych, ich charakterystyką, badaniem reakcji komórkowych i tkankowych, analizą wyników badań doświadczalnych i klinicznych aż po przykłady aplikacji. Dla uczestników konferencji zorganizowano również ciekawy program towarzyszący, m.in. przyjęcie powitalne, uroczystą kolację dla zaproszonych wykładowców i przewodniczących sesji w tradycyjnej restauracji polskiej oraz Gala Dinner w Folwarku Zalesie koło Wieliczki.

Polskie Stowarzyszenie Biomateriałów nieustannie podejmuje ambitne działania zmierzające do stworzenia platformy integracyjnej środowisk technicznych i medycznych, młodych badaczy i doświadczonych naukowców, a także środowisk naukowych z różnych krajów. Równolegle Stowarzyszenie umacnia swoją pozycję jako doświadczony organizator wydarzeń naukowych o międzynarodowym zasięgu, czego potwierdzeniem jest organizacja konferencji jubileuszowej 25th Conference on Biocybernetics and Bio-

medical Engineering, która odbędzie się w Krakowie w dniach 23-25 czerwca 2027 roku. Wydarzenie to stanie się kolejną okazją do zaprezentowania potencjału polskiej nauki, sprzyjając wymianie wiedzy, budowaniu partnerstw i dalszemu umacnianiu prestiżu Polskiego Stowarzyszenia Biomateriałów na arenie międzynarodowej. Wysoki poziom merytoryczny międzynarodowych konferencji organizowanych przez Polskie Stowarzyszenie Biomateriałów, wielokrotnie potwierdzany przez wybitnych gości zagranicznych, w tym członków władz Europejskiego Stowarzyszenia Biomateriałów, stanowi solidną podstawę do ponownego ubiegania się o prawo organizacji prestiżowej konferencji European Society for Biomaterials (ESB 2031).

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

Polskie Stowarzyszenie Biomateriałów (PSB) kładzie silny nacisk na integrację krajowego środowiska naukowego z międzynarodową społecznością badaczy. Od 2004 roku PSB jest oficjalnie afiliowane przy European Society for Biomaterials (ESB) – prestiżowej organizacji działającej od 1976 roku, która wyznacza kierunki rozwoju inżynierii biomateriałów w Europie i na świecie. Dzięki tej afiliacji Polskie Stowarzyszenie Biomateriałów nie tylko umacnia swoją pozycję w europejskiej społeczności biomateriałowej, lecz także przynosi wielowymiarowe korzyści polskiemu środowisku biomateriałowemu, zapewniając konkretne narzędzia do rozwoju naukowego, współpracy międzynarodowej oraz promocji polskiej nauki na arenie międzynarodowej. Funkcjonowanie w strukturach ESB zapewnia krajowym stowarzyszeniom i ich członkom dostęp do szeregu wymiernych możliwości, m.in.:

- prestiż, widoczność i wsparcie organizacyjne, co zwiększa rozpoznawalność ich działalności oraz ułatwia kontakt międzynarodowy,
- pierwszeństwo w ubieganiu się o organizację konferencji ESB w porównaniu z organizacjami niezrzeszonymi, co stanowi istotną przewagę w planowaniu prestiżowych wydarzeń naukowych o zasięgu międzynarodowym,
- możliwość korzystania ze stoiska informacyjnego podczas konferencji ESB, co usprawnia komunikację z własnymi członkami, umożliwia promocję działalności oraz sprzyja nawiązywaniu nowych kontaktów naukowych i instytucjonalnych,
- oficjalne poparcie ESB dla działań podejmowanych przez stowarzyszenia krajowe, co podnosi ich rangę, a także może stanowić ważny argument w procesie pozyskiwania funduszy, grantów oraz sponsorów na organizację konferencji (np. corocznych konferencji PSB w Rytrze), warsztatów i spotkań naukowych oraz przyciąga wybitnych wykładowców z zagranicy; udział członków Rady ESB jako wykładowców plenarnych na polskich konferencjach,
- organizowanie łączonych sesji naukowych i sympozjów, co pozwala na bezpośrednią wymianę doświadczeń z liderami branży oraz budowanie wspólnych przedsięwzięć badawczych,
- tworzenie wspólnych inicjatyw grantowych i edukacyjnych, udział w projektach interdyscyplinarnych z innymi europejskimi ośrodkami naukowymi, co zacieśnia więzi między polską a europejską nauką o biomateriałach,
- promocję wyników badań i udział w prestiżowych konferencjach – afiliacja umożliwia udział naukowców i prezentowanie wyników badań na corocznych konferen-

cjach ESB, World Biomaterials Congress (WBC) oraz innych sympozjach tematycznych, często z preferencyjnymi stawkami rejestracji,

- wsparcie dla młodych naukowców, dostęp do Young Scientists Forum (YSF) – dedykowanej platformy dla doktorantów i młodych badaczy (w wieku do 40 lat), oferującej warsztaty naukowe, z zakresu pisania projektów, publikowania artykułów naukowych oraz budowania ścieżki kariery; możliwość ubiegania się o nagrody czy wsparcie finansowe wyjazdów konferencyjnych (Julia Polak European Doctorate Award, Rudolf Cimdins Scholarship Award, Racquel LeGeros Award), wsparcie krajowych inicjatyw, takich jak organizowany przez PSB konkurs *Best Poster and Rapid Fire Competition* w Rytrze,
- szanse na uzyskanie prestiżowych wyróżnień i nagród przyznawanych przez ESB wybitnym członkom, takich jak: George Winter Award, Jean Leray Award, Klaas de Groot Award, International Award, oraz ubieganie się o prestiżowy tytuł *Fellow Biomaterial Science & Engineering (FBSE)* przyznawany przez International Union of Societies for Biomaterials Science and Engineering (IUS-BSE).

Obecność Polskiego Stowarzyszenia Biomateriałów w strukturach Europejskiego Stowarzyszenia Biomateriałów sprzyja długofalowemu rozwojowi badań naukowych, intensyfikacji współpracy międzynarodowej oraz zwiększeniu widoczności polskich osiągnięć naukowych w obszarze biomateriałów na forum europejskim i międzynarodowym.

WYDAWNICTWA

Jednym z ważniejszych elementów działalności statutowej Polskiego Stowarzyszenia Biomateriałów jest działalność wydawnicza. W 1997 roku Stowarzyszenie wydało pierwszy numer bardzo oczekiwanego przez środowisko techniczne i medyczne czasopisma „Inżynieria Biomateriałów”. Na stanowisko Redaktora Naczelnego został powołany prof. dr hab. inż. Stanisław Błazewicz, który kierował czasopismem nieprzerwanie do 2006 roku. Od 2007 roku funkcję Redaktora Naczelnego pełnił prof. dr hab. inż. Jan Chłopek, a czasopismo zyskało nowy anglojęzyczny tytuł, funkcjonujący do dzisiaj, tj. „Engineering of Biomaterials”. Od początku istnienia artykuły publikowane były w dwóch wersjach językowych – polskiej i angielskiej, aby w ten sposób dotrzeć do jak największej liczby odbiorców krajowych i zagranicznych. Obecnie, z uwagi na międzynarodowy charakter czasopisma, prace publikowane są wyłącznie w języku angielskim. W czasopiśmie ukazują się prace oryginalne oraz artykuły przeglądowe dotyczące inżynierii biomateriałów i inżynierii biomedycznej. Czasopismo znajduje się na liście czasopism punktowanych Ministra Edukacji i Nauki (20 pkt.) oraz jest indeksowane w bazach: Index Copernicus (ICI Journals Master list), BazTech, Polska Bibliografia Lekarska (Polish Medical Bibliography), Polska Bibliografia Naukowa, DOAJ (Directory of Open Access Journals), Chemical Abstracts Service (CAS). W 2022 roku podczas corocznej konferencji Stowarzyszenia w Rytrze czasopismo uroczyście obchodziło 25-lecie swojego istnienia. W latach 2019-2020 czasopismo zostało objęte dofinansowaniem Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach programu „Wsparcie dla czasopism naukowych”. Realizując projekt wprowadzono szereg rozwiązań związanych ze zwiększeniem widoczności czasopisma na arenie międzynarodowej, a także podniesieniem jakości publikowanych artykułów oraz wprowadzeniem nowej, ulepszonej polityki wydawniczej (stosowanie cyfrowych identyfikatorów dokumentów elektronicznych DOI, międzynarodowych identyfikatorów naukowców ORCID, utworzenie nowej strony internetowej www.biomaterials.pl, uruchomienie elektronicznego systemu zgłaszania, recenzowania i przetwarzania prac w cza-

sopiśmie naukowym „Editorial System” oraz systemu do zarządzania stroną internetową czasopisma „Journals System”). W 2020 roku, z uwagi na śmierć Pana Profesora Jana Chłopka, zaistniała konieczność wyboru nowego Redaktora Naczelnego czasopisma. Stanowisko to objęła Pani prof. dr hab. inż. Elżbieta Pamuła, pełniąca od lat funkcję Redaktora tematycznego. Standardy etyki publikacyjnej i rzetelności naukowej obowiązujące w czasopiśmie „Engineering of Biomaterials” są zgodne z wytycznymi Komitetu do spraw Etyki Publikacyjnej (COPE – Committee on Publication Ethics). Wszystkie nadsyłane manuskrypty podlegają rzetelnemu procesowi recenzji, a po pozytywnej weryfikacji publikowane są na licencji Creative Commons CC-BY 4.0 w dostępie otwartym (czasopismo posiada najwyższy status, tj. Diamond Open Access – brak opłat autorskich oraz dla czytelników). Nieustanny rozwój czasopisma oraz jego wysoki poziom naukowy stwarzają możliwość starania się o indeksację w międzynarodowych bazach czasopism naukowych: Scopus i Web of Science, a także aplikowanie o przyznanie współczynnika wpływu Impact Factor, co będzie kolejnym krokiem milowym w historii czasopisma.

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE)

1. Elżbieta Pamuła: *BIOMATERIAŁY DLA INŻYNIERII TKANKOWEJ. Badania nad kształtowaniem struktury i właściwości biologicznych poliestrów alifatycznych.* (Prace Monograficzne. Inżynieria Biomateriałów), Kraków 2008, wyd. Polskie Stowarzyszenie Biomateriałów, Wydawnictwo Naukowe „Akapit”, vol. 1, 121 s., ISBN 978-83-60958-30-8
2. Andrzej Szymon Swinarew, Jarosław Paluch: *ZASTOSOWANIE BIOMATERIAŁÓW POLIMEROWYCH W INŻYNIERII BIOMEDYCZNEJ.* (Prace Monograficzne. Inżynieria Biomateriałów), Kraków 2018, wyd. Polskie Stowarzyszenie Biomateriałów, Wydawnictwo Naukowe „Akapit”, vol. 2, 68 s., ISBN 978-83-65955-11-1
3. Barbara Szaraniec: *WIELOFUNKCYJNE BIOMATERIAŁY TYTANOWE. Badania nad opracowaniem materiałów implantacyjnych na bazie tytanu wykazujących bioaktywność i/lub działanie bakteriobójcze oraz spełniających funkcję biomechaniczną.* (Prace Monograficzne. Inżynieria Biomateriałów), Kraków 2019, wyd. Polskie Stowarzyszenie Biomateriałów, Wydawnictwo Naukowe „Akapit”, vol. 3, 100 s., ISBN 978-83-65955-29-6

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE (CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

„Inżynieria Biomateriałów/Engineering of Biomaterials” – kwartalnik (1997-2006)
„Engineering of Biomaterials/Inżynieria Biomateriałów” – kwartalnik (2007-2023)
„Engineering of Biomaterials” – rocznik (od 2024)
(eISSN: 3071-7825, wcześniej ISSN: 1429-724)

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

Statut Polskiego Stowarzyszenia Biomateriałów
Strona internetowa: www.biomat.krakow.pl

ELŻBIETA PAMUŁA
KATARZYNA TRALA

POLSKIE STOWARZYSZENIE POMIARÓW AUTOMATYKI I ROBOTYKI POLSPAR

STRUKTURA ORGANIZACYJNA TOWARZYSTWA

Rok zał.: 1957. Okresy działalności: Po II WŚ nastąpił dynamiczny rozwój automatyki, robotyki i metrologii oraz wzrost ich społecznego znaczenia. Powstały międzynarodowe organizacje, stowarzyszenia i federacje, których zadaniem jest sprawowanie pieczy nad wszechstronnym rozwojem tych dziedzin, zarówno w sferze nauki, jak i praktyki. W Polsce też uznano, iż konieczne jest nadanie ram organizacyjnych działalności w obszarze automatyki, robotyki i metrologii. W 1957 r. z inicjatywy SNT-NOT, w porozumieniu z PAN, utworzono w ramach NOT Polski Komitet Automatyki. Stosownie do wyzwań, ewoluowały nazwa, struktura i domena organizacyjna tego komitetu. W 1960 r. został on przekształcony w Polski Komitet Pomiarów i Automatyki, który działał do roku 1982. Później w ramach NOT funkcjonowały komitety o nazwach: Polski Komitet Naukowo-Techniczny NOT ds. Pomiarów i Automatyki (1983-1987) oraz Polski Komitet Pomiarów, Automatyki i Robotyki PKPAiR (1988-1991). W maju 1991 r. WZ Delegatów SNT-NOT podjęło Uchwałę likwidującą PKPAiR i udzieliło pomocy w tworzeniu Polskiego Stowarzyszenia Pomiarów, Automatyki i Robotyki – POLSPAR (Sąd Woj. w Warszawie 12 XII 1991). Pierwsze WZ Stowarzyszenia (16 III 1992 r.) określiło jego strukturę, uchwaliło statut i wyłoniło władze. Jeszcze na początku XXI w. struktura Stowarzyszenia statutowo obejmowała tylko trzy komitety: Komitet Automatyki, Komitet Robotyki i Komitet Pomiarów. Z inicjatywy prof. Z. Kowalczuka, w roku 2010 dokonano zmian w Statucie POLSPAR, polegających na otwarciu struktury Stowarzyszenia oraz rozszerzeniu tematyki na dziedzinę PARIT. Po usankcjonowaniu tych zmian, WZ Stowarzyszenia (16 XII 2011) powołało Komitet Termografii i Termometrii w Podczerwieni. Siedziba i dane adresowe (Adres, telefon/fax, strony www i adres mailowy): Polskie Stowarzyszenie Pomiarów, Automatyki i Robotyki, 00-950 Warszawa, ul. Czackiego 3/5. Adres koresp.: Prof. Zdzisław Kowalczuk, Wydział ETI, Politechnika Gdańska Narutowicza 11/12, 80-233 Gdańsk, Poland, tel. +48 58 347 2018/2289, fax +48 58 347 2018 e-mail: kova@pg.edu.pl, <http://www.konsulting.gda.pl/polspar/> https://nauka-polska.pl/#/profile/institution?id=14018&_k=axdm. Wydawnictwa: Pomorskie Wydawnictwo Naukowo-Techniczne, Redaktor Naczelny, Prof. dr hab. inż. Zdzisław KOWALCZUK: e-mail: tkp@konsulting.gda.pl lub kova@pg.edu.pl, http://www.konsulting.gda.pl/pages/wydawnictwo_sklep.html Współpracujemy z też innymi wydawnictwami uczelnianymi oraz wydawcami międzynarodowymi (np. Springer Verlag). Liczba członków (honorowych, rzeczywistych, wspierających): ponad 200. Członkowie Honorowi: 1. Prof. Henryk Górecki, 2. Prof. Janusz Kacprzyk, 3. Prof. Tadeusz Kaczorek, 4. Dr Jan Jabłkowski. Honorowy Prezes: Prof. Tadeusz Missala. Prezesi (daty urzędowania): w swojej najnowszej historii Stowarzyszenie POLSPAR rozwijało się pod przewodnictwem czterech prezesów (kolejno): 1992-1998 doc. dr inż. Jan Bek, 1998-2004

prof. dr hab. inż. Tadeusz Puchałka, 2004-2011 prof. dr hab. inż. Wiesław Winiecki, 2011-2027 prof. dr hab. inż. Zdzisław Kowalczyk. Struktura organizacyjna: 1. Komitet Automatyki, 2. Komitet Robotyki, 3. Komitet Pomiarów, 4. Komitet Termografii i Termometrii w Podczerwieni.

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Aktualnie Polskie Stowarzyszenie Pomiarów, Automatyki i Robotyki POLSPAR liczy ponad 200 członków. Po rozszerzeniu branżowej koncepcji POLSPAR o Technologie Informacyjne, w skład Stowarzyszenia wchodzi obecnie cztery komitety: Komitet Automatyki, Komitet Pomiarów, Komitet Robotyki oraz Komitet Termografii i Termometrii w Podczerwieni. Głównym organem wykonawczym Stowarzyszenia jest Zarząd. Istotną rolę odgrywają członkowie wspierający, którzy umożliwiają utrzymanie jego autonomiczności finansowej. Stowarzyszenie POLSPAR jest od wielu lat członkiem międzynarodowych organizacji IFAC, IFR oraz IMEKO, które są m.in. organizatorami międzynarodowej współpracy naukowej i przemysłowej oraz wydarzeń i konferencji naukowych. W środowisku krajowym POLSPAR współpracuje z różnymi wydawnictwami oraz czasopismami (czasopismem *Pomiary, Automatyka, Kontrola PAK*, które od początku stanowiło organ wydawniczy, a od stycznia 2015 r. miesięcznik PAK zmienił nazwę na *Measurement Automation Monitoring MAM*). Od tego też czasu flagowym czasopismem jest wydawnictwo PIAP *Pomiary Automatyka i Robotyka*, który przyjmuje do publikacji artykuły w języku polskim i angielskim. Poza ww. wydawnictwami, w realizacji planów wydawniczych naszych członków oraz promocji firm służy też czasopismo KONSULTING POLSKI (TKP) oraz *Journal of Automation, Mobile Robotics & Intelligent Systems (JAMRIS)*, jak również nasze wydawnictwa książkowe: SIM-Press (FSNT-NOT) oraz PWNT (TKP Gdańsk).

Udział w różnego rodzaju forach i komitetach naukowych konferencji daje Członkom POLSPAR możliwość nawiązywania kontaktów w celu realizacji międzynarodowych projektów. Reprezentanci przemysłu mają zaś sposobność do wymiany doświadczeń i organizacji wspólnych przedsięwzięć.

Statutowa działalność federacji IFAC i IMEKO jest silnie ukierunkowana na powiązanie przemysłu z nauką. POLSPAR dostarcza pism rekomendujących oraz zatwierdza podania organizatorów o status „zdarzenia sponsorowanego”.

W naszym środowisku mile widziane są wnioski i prezentacje własnych wizji na zagadnienie współpracy naukowo-technicznej i naukowo-przemysłowej oraz wyrażania innych oczekiwań w kwestii działalności POLSPAR. Dokładamy wszelkich starań, aby interesujące dla społeczności naukowej i przemysłowej idee były poddawane środowiskowej dyskusji i wdrażane po uzyskaniu akceptacji. Zapraszamy do współpracy z krajowymi organizacjami technicznymi i naukowymi, jak również do dyskusji nt. rozwoju innych form działalności naukowej, zawodowej i certyfikacyjnej.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

POLSPAR @ IFAC, IFR, IMEKO, NOT: Stowarzyszenie POLSPAR oryginalnie powstało w ramach Federacji Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT w Warszawie. Aktualnie działamy głównie w środowisku ogólnokrajowym oraz międzynarodowym głównie w oparciu o Światową Federację Automatycznego Sterowania (IFAC – International Federation of Automatic Control [founded in 1957]) oraz Międzynarodowej Konfederacji Pomiarowej (IMEKO – International Measurement Confederation [founded in 1958]), gdzie aktualnie w różnych strukturach tych organizacji biorą udział nasi członkowie (np. w nowej kadencji).

W kadencji 2020-2023 było 21 naszych reprezentantów w 23 komitetach, zaś w trzyleciu 2023-2026 mamy również 21 osób w 28 komitetach technicznych (zarządzanych przez 9 Komitetów Koordynujących pracę wszystkich 40 komitetów technicznych IFAC).

Wielu naszych kolegów działających w poszczególnych Komitetach Technicznych pełniło ważne funkcje przy tworzeniu Światowego Kongresu IFAC w Yokohamie 2023 (jako organizatorzy sesji specjalnych oraz zastępczy redaktorzy oraz recenzenci).

W bieżących sprawozdaniach Zarządu POLSPAR można uzyskać szczegółowe informacje na temat naszej aktywności naukowej. W dwu ostatnich kadencjach IFAC prof. Kowalczyk był jedynym reprezentantem Polski we władzach IFAC jako Przewodniczący Komitetu Technicznego 7.5 (Intelligent Autonomous Vehicles). W Zarządzie tego Komitetu aktywny udział biorą aktualni Delegaci: dr hab. Anna Witkowska (Vice Chair for Education) i dr Marek Tatara (Vice Chair for Social Media). Kolejne sympozjum IFAC IAV odbędzie się w Phoenix (Arizona, USA) w kwietniu 2025 r. i będzie zorganizowane przez University of Texas w Austin (Junmin Wang) oraz Arizona State University (Yan Chen).

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE)

Przykłady wydawnictw zwartych związanych z międzynarodową działalnością naukową POLSPAR:

[1] Z. Kowalczyk (Ed.) *Advanced and Intelligent Computations in Diagnosis and Control*. In: Springer Series [J. Kacprzyk]: *Advances in Intelligent Systems and Computing*, vol. AISC 386 [Monografia, pp. 1-442]. Springer International Publishing Switzerland [ISBN 978-3-319-23179-2, 978-3-319-23180-8 (eBook); ISSN 2194-5357 ISSN 2194-5365 (electronic); DOI 10.1007/978-3-319-23180-8], Cham, Heidelberg, New York, Dordrecht, London 2016 [2] B. Wiszniewski, Z. Kowalczyk, M. Domżański (Eds.), *10th IFAC Symposium on Intelligent Autonomous Vehicles. Special Issue of IFAC-PapersOnLine* [Monography in ScienceDirect /Conference Paper Archive, Section IFAC Proceedings Volumes; ISSN 2405-8963, Elsevier], vol. 52, no. 8, pp. 1-474, 2019 [3] Z. Kowalczyk (Ed.) *Intelligent and Safe Computer Systems in Control and Diagnostics*. In: Springer Series [J. Kacprzyk]: *Lecture Notes in Networks and Systems*, vol. DPS 2022, LNNS 545 [ISSN 2367-3370 ISSN 2367-3389 (electronic)] [Monografia, pp. 1-450]. Springer Nature Switzerland AG [ISBN 978-3-031-16158-2; ISBN 978-3-031-16159-9 (eBook); DOI 10.1007/978-3-031-16159-9], Cham 2023

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE
(CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

1. Czasopismo Pomiary, Automatyka, Kontrola (PAK), które od 2015 zmieniło nazwę na:
2. Czasopismo Measurement Automation Monitoring (MAM);
3. Czasopismo Pomiary Automatyka i Robotyka (wydawnictwo PIAP);
4. Czasopismo KONSULTING POLSKI (TKP ZG & ZO Lubin);
5. Czasopismo Journal of Automation, Mobile Robotics & Intelligent Systems (JAMRIS).

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

<http://www.konsulting.gda.pl/polspar/> (w fazie odbudowy po ataku hakerskim) https://nauka-polska.pl/#/profile/institution?id=14018&_k=axdm

ZDZISŁAW KOWALCZUK

POLSKIE STOWARZYSZENIE
SZTUCZNEJ INTELIGENCJI
POLISH ARTIFICIAL INTELLIGENCE SOCIETY

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 2009 (zebranie założycielskie: 27.11.2009; wpis do KRS: 22.03.2010). **Okresy działalności:** Bez przerw od 2009 roku. **Siedziba i dane adresowe** (Adres, telefon/fax, strony www i adres mailowy) Polskie Stowarzyszenie Sztucznej Inteligencji, ul. S. Łojasiewicza 11, 30-348 Kraków, www: <https://pssi.org.pl>, e-mail: pssi@pssi.org.pl. **Struktura organizacyjna** (Wydziały, Komisje, Sekcje, Oddziały): Brak podziału na Oddziały. Stowarzyszeniem zarządza 5-osobowy Zarząd (zgodnie ze statutem wybierany na 4-letnie kadencje); Inne statutowe organy to Komisja Rewizyjna oraz Rada Naukowa. **Biblioteka:** Nie prowadzi się. **Archiwum:** dokumentacja prowadzona przez Sekretarza Zarządu. **Wydawnictwo:** nie wydaje się regularnych pozycji albo czasopism i nie ma jednostki wydawniczej w strukturze stowarzyszenia. W początkowym okresie przygotowywano elektroniczny biuletyn dla członków stowarzyszenia. Obecnie podstawowe wiadomości rozpowszechniane są mailowo oraz udostępniane na stronie stowarzyszenia – pssi.org.pl. Jednorazowe wydania powiązane z konferencjami albo innymi wydarzeniami stowarzyszenia. **Repozytorium:** Większość dokumentów dla członków dostępnych w chronionej części serwisu internetowego oraz publiczne informacje i dokumenty – udostępnione na stronie pssi.org.pl. **Liczba członków** (honorowych, rzeczywistych, wspierających) Stan aktualny na 25.03.2024: honorowych: 2, rzeczywistych: 174, wspierających: 3 (1 osoba fizyczna + 2 osoby prawne). **Prezesi honorowi:** prof. dr hab. inż. Ryszard Tadeusiewicz (od 16.03.2022 do teraz). **Prezesi** (daty urzędowa-

nia): prof. dr hab. inż. Grzegorz J. Nalepa (od 2009-2026), prof. dr hab. Dominik Ślęzak (2026-). **Sekretarze generalni** (daty urzędowania): dr inż. Krzysztof Kluza (2009-2017), dr inż. Krzysztof Kutt (2017-2026), dr Marcin Szczuka 2026-). **Skarbnicy** (daty urzędowania): obecnie brak tej funkcji – sprawy finansowe w kompetencji Sekretarza Zarządu oraz członków Zarządu.

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Celem Stowarzyszenia jest promowanie i wspieranie działalności naukowej, dydaktycznej oraz kulturalnej w zakresie popularyzacji, rozwoju i stosowania teorii, metod i narzędzi sztucznej inteligencji oraz innych powiązanych dziedzin nauk informatycznych, a także upowszechnianie w społeczeństwie ich osiągnięć [patrz też §5 statutu Stowarzyszenia PSSI].

Powyższe cele są realizowane głównie poprzez:

- organizowanie posiedzeń naukowych, zjazdów, sympozjów, konferencji lub kongresów naukowych,
- organizowanie odczytów, wykładów, seminariów, paneli dyskusyjnych oraz innych form upowszechniania nauki (także z wykorzystaniem mediów elektronicznych),
- organizowanie i utrzymywanie współpracy z pokrewnymi instytucjami i stowarzyszeniami krajowymi i zagranicznymi oraz reprezentację swoich członków na forum ogólnokrajowym i międzynarodowym (patrz kolejny punkt),
- udzielanie informacji fachowych oraz opinii władzom państwowym i organizacjom społecznym,
- inicjowanie i opiniowanie projektów badawczych i aplikacyjnych powiązanych z wykorzystaniem osiągnięć sztucznej inteligencji i współczesnej informatyki,
- prowadzenie corocznego konkursu na najlepsze prace doktorskie w zakresie sztucznej inteligencji,
- opiniowanie kandydatur członków stowarzyszenia do nagród naukowych (np. międzynarodowego wyróżnienia EurAI Fellow in AI),
- prowadzenie działalności naukowej i badawczej w zakresie sztucznej inteligencji,
- udzielanie patronatów honorowych wybranym konferencjom naukowym z zakresu sztucznej inteligencji.

W szczególności warto zwrócić uwagę na:

- Zainicjowanie (po raz pierwszy w Polsce) i prowadzenie od 2011 roku ogólnopolskiego konkursu PSSI na najlepszą rozprawę doktorską w dziedzinie Sztucznej Inteligencji – historia kolejnych edycji, laureaci oraz regulamin dostępny na stronie <https://pssi.org.pl/pl:konkurs>.
- Prowadzenie cyklicznych, otwartych seminariów Rady Naukowej PSSI, na które zaprasza się znanych zagranicznych prelegentów z obszaru sztucznej inteligencji (patrz ogłoszenia na stronie <https://pssi.org.pl/pl:start>). Ponadto każdego roku organizowane jest seminarium, w czasie którego prezentacje przedstawiają laureaci konkursu na najlepszą rozprawę doktorską w dziedzinie Sztucznej Inteligencji (<https://pssi.org.pl/pl:start>).

- Pełnienie roli głównego organizatora najważniejszej europejskiej naukowej konferencji sztucznej inteligencji – ECAI 2023 w dn. 30.09-5.10 w Krakowie. Szczegółowe informacje zostały umieszczone na stronie konferencji: <https://ecai2023.eu/>.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

Polskie Stowarzyszenie Sztucznej Inteligencji jest polskim oficjalnym, instytucjonalnym członkiem Europejskiego Stowarzyszenia Sztucznej Inteligencji (EurAI), dzięki czemu członkowie PSSI mogą korzystać z wielu przywilejów EurAI. Wspiera i należy także do europejskich sieci czołowych europejskich ośrodków sztucznej inteligencji, np. konfederacji CLAIRE (<https://claire-ai.org>). Współzałożyciel Polskiego Porozumienia na rzecz Rozwoju Sztucznej Inteligencji PP-RAI (obejmującego różne organizacje / stowarzyszenia naukowe).

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE (CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

Brak własnego czasopisma ciągle wydawanego; udział w materiałach pokonferencyjnych oraz tzw. special issues tematycznych w wybranych czasopismach.

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

Strona internetowa Stowarzyszenia: pssi.org.pl oraz dawne numery biuletynu stowarzyszenia.

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE)

Strona internetowa Stowarzyszenia: pssi.org.pl
oraz artykuł: Nalepa, Grzegorz J., and Jerzy Stefanowski. "Artificial intelligence research community and associations in Poland." *Foundations of Computing and Decision Sciences* 45.3 (2020): 159-177.

PROF. JERZY STEFANOWSKI (członek Zarządu PSSI)
PROF. JACEK RUMIŃSKI (przewodniczący Rady Naukowej PSSI)

STOWARZYSZENIE KOMPUTEROWEJ NAUKI O MATERIAŁACH I INŻYNIERII POWIERZCHNI

INFORMACJE OGÓLNE

Nazwa (pełna): Stowarzyszenie Komputerowej Nauki o Materiałach i Inżynierii Powierzchni (SKNoMIP), używające również nazwy angielskiej *Association for Computational Materials Science and Surface Engineering* oraz skrótów **SKNoMIP** i **ACMS&-**

SE. Rok założenia: Zebranie założycielskie odbyło się 7 lipca 2005 r. w Gliwicach; wpis do Krajowego Rejestru Sądowego – 1 września 2005 r. **Okresy działalności:** Działalność ciągła od 2005 r. (do chwili obecnej). **Siedziba i dane adresowe:** Stowarzyszenie Komputerowej Nauki o Materiałach i Inżynierii Powierzchni, ul. Sobieskiego 12/1, 44-100 Gliwice, Polska. E-mail: acmsse@gmail.com Strona www: www.acmsse.org

Struktura organizacyjna: Zarząd Główny, Główna Komisja Rewizyjna. **Biblioteka:** Brak wyodrębnionej tradycyjnej biblioteki; dostęp do zasobów cyfrowych realizowany jest poprzez stronę Stowarzyszenia (www.acmsse.org) oraz serwisy czasopism *Journal of Achievements in Materials and Manufacturing Engineering* (www.journalamme.org), *Archives of Materials Science and Engineering* (www.archivesmse.org) oraz *Open Access Library* (www.openaccesslibrary.com), a także repozytoria związane z działalnością wydawniczą, w tym Biblioteki Narodowej (www.bn.org.pl), Biblioteki Jagiellońskiej (www.bj.uj.edu.pl) oraz serwisu POLONA (www.polona.pl). **Archiwum:** Archiwum czasopism, monografii, materiałów konferencyjnych oraz innych dokumentów Stowarzyszenia udostępniane jest w formatach cyfrowych poprzez stronę SKNoMIP (www.acmsse.org) oraz serwisy czasopism *Journal of Achievements in Materials and Manufacturing Engineering* (www.journalamme.org), *Archives of Materials Science and Engineering* (www.archivesmse.org) oraz *Open Access Library* (www.openaccesslibrary.com), a także repozytoria związane z działalnością wydawniczą, w tym Biblioteki Narodowej (www.bn.org.pl), Biblioteki Jagiellońskiej (www.bj.uj.edu.pl) oraz serwisu POLONA (www.polona.pl). **Wydawnictwo:** Wydawnicza działalność obejmuje publikacje czasopism naukowych, monografii oraz materiałów konferencyjnych, udostępnianych za pośrednictwem strony SKNoMIP (www.acmsse.org) oraz serwisów wydawniczych czasopism *Journal of Achievements in Materials and Manufacturing Engineering* (www.journalamme.org), *Archives of Materials Science and Engineering* (www.archivesmse.org) oraz platformy *Open Access Library* (www.openaccesslibrary.com). Czasopisma te są indeksowane w międzynarodowych bazach bibliograficznych i systemach informacyjnych, m.in. *Scopus*, *Index Copernicus*, *Google Scholar*, *WorldCat*, *BazTech*, *ROAD*, *CrossRef* oraz *OpenAlex*. **Repozytorium:** Repozytoria online pełnych tekstów artykułów z czasopism powiązanych ze Stowarzyszeniem, w szczególności *Journal of Achievements in Materials and Manufacturing Engineering* (www.journalamme.org), *Archives of Materials Science and Engineering* (www.archivesmse.org) oraz *Open Access Library* (www.openaccesslibrary.com), archiwizowane są na stronach wydawnictw oraz w repozytoriach instytucjonalnych i narodowych, natomiast opisy publikacji indeksowane są w międzynarodowych bazach bibliograficznych. **Liczba członków:** 20. **Prezydent (lata urzędowania):** m. dr h.c. prof. dr hab. inż. Leszek A. Dobrzański – Prezydent (2005-aktualnie). **Vice-Prezydenci (lata urzędowania):** dr hab. inż. Wojciech Sitek, prof. nzw. Pol. Śl. (2006–2016); prof. zw. dr hab. inż. Zbigniew Rdzawski (2007–2010); dr inż. Adam Zarychta, prof. nzw. Pol. Śl. (2010–2014); dr hab. inż. Piotr Malara (2016–2022); dr hab. inż. Marek Roszak, prof. nzw. Pol. Śl. (2022–aktualnie) **Sekretarze Generalni (lata urzędowania):** dr hab. inż. Mirosław Bonek, prof. nzw. Pol. Śl. (2009–2016); mgr Katarzyna Gołombek (2016–2019); dr hab. inż. Zbigniew Brytan, prof. nzw. Pol. Śl. (2019–aktualnie). **Skarbnicy (lata urzędowania):** dr n. hum. Marzena Kraszewska – Skarbnik (2005-aktualnie).

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Stowarzyszenie Komputerowej Nauki o Materiałach i Inżynierii Powierzchni jest organizacją naukową o charakterze non-profit, której celem jest krzewienie i popieranie rozwoju inżynierii i nauki o materiałach, w tym o materiałach metalowych oraz obróbki cieplnej metali i ich stopów, o materiałach ceramicznych, polimerowych, kompozytowych, nanostrukturalnych, biomedycznych i inteligentnych, inżynierii wytwarzania materiałów i produktów oraz inżynierii powierzchni, a zwłaszcza komputerowego wspomagania prac inżynierskich i badań naukowych w tym obszarze, komputerowej nauki o materiałach oraz projektowania inżynierskiego: konstrukcyjnego, materiałowego i technologicznego, a także współdziałanie w szerzeniu i rozpowszechnianiu wiedzy w tym zakresie.

Stowarzyszenie Komputerowej Nauki o Materiałach i Inżynierii Powierzchni realizuje swoje cele między innymi przez:

- działalność naukową, edukacyjną i szkoleniową,
- organizowanie naukowych: kongresów, konferencji, sympozjów, seminariów, zjazdów, zebrań, odczytów, kursów oraz konkursów naukowych i technicznych,
- działalność wydawniczą, w tym udział w wydawaniu czasopisma *Journal of Achievements in Materials and Manufacturing Engineering* i *Archives of Materials Science and Engineering*,
- wyrażanie opinii na tematy dotyczące programów nauczania, programów badawczych, programów zastosowań osiągnięć naukowych w praktyce i warunków działalności pracowników nauki oraz możliwości zastosowania osiągnięć naukowych, specjalistycznego oprogramowania komputerowego i nowych technologii w jednostkach przemysłowych, a także warunków działalności kadry inżynieryjno-technicznej,
- współpracę z innymi stowarzyszeniami krajowymi i zagranicznymi o podobnych celach działania,
- współpracę z jednostkami przemysłowymi i naukowymi,
- działalność gospodarczą,
- realizację projektów badawczych i dydaktycznych i uczestnictwo w projektach krajowych i międzynarodowych.

Stowarzyszenie odgrywa istotną rolę w integracji środowiska inżynierii materiałowej w Polsce oraz w budowaniu międzynarodowych sieci współpracy naukowej.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

SKNoMIP współpracuje z:

- Światową Akademią Inżynierii Materiałowej i Wytwarzania (World Academy of Materials and Manufacturing Engineering – WAMME);
- Centrum Projektowo-Badawczym Inżynierii Medycznej i Stomatologicznej Asklepios;
- Gliwickim Centrum Organizacji Pozarządowych;

oraz szeregiem instytucji akademickich, hoteli konferencyjnych i uniwersytetów przy organizacji wydarzeń naukowych.

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE)

W ramach działalności wydawniczej Stowarzyszenie opublikowało ponad 30 tomów materiałów konferencyjnych z cykli *AMME*, *CAM3S*, *COMMENT* i *INPO-AMME*, udostępnianych w formie cyfrowej na stronie SKNoMIP.

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE

Stowarzyszenie jest współwydawcą czasopism naukowych, w tym:

- *Journal of Achievements in Materials and Manufacturing Engineering (JAMME)* – od 2005 ok. 250 zeszytów;
- *Archives of Materials Science and Engineering (AMSE)* – od 2007 ok. 230 zeszytów;
- *Open Access Library (OAL)* – w latach 2009-2017 ok. 40 woluminów.

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

Do historii i działalności Stowarzyszenia odwołują się:

- Strona oficjalna Stowarzyszenia Komputerowej Nauki o Materiałach i Inżynierii Powierzchni – zakładka *O Stowarzyszeniu* www.acmsse.org;
- Statut i dokumenty rejestrowe KRS.

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE)

- Statut SKNoMIP (dokument wewnętrzny).
- Redakcje i wprowadzenia do czasopism *JAMME*, *AMSE*, *OAL*.
- Materiały kongresów *COMMENT* i *INPO-AMME* oraz konferencji *AMME* i *CAM3S*.
- Strona SKNoMIP i materiały promocyjne.

DR N. HUM. MARZENA KRASZEWSKA
DYREKTOR ZARZĄDZAJĄCY I SKARBNIK SKNOMIP

STOWARZYSZENIE MIĘDZYNARODOWE
– AKADEMIA INŻYNIERII MATERIAŁOWEJ
I WYTWARZANIA

INFORMACJE OGÓLNE

Nazwa (pełna): Stowarzyszenie Międzynarodowe – Akademia Inżynierii Materiałowej i Wytwarzania (WAMME), używające również nazwy angielskiej *World Academy of Materials and Manufacturing Engineering* oraz skrótu WAMME. **Rok założenia:** Wpis do Krajowego Rejestru Sądowego – 16 marca 2006 r. **Okresy działalności:** Działalność ciągła od 2006 r. (do chwili obecnej). **Siedziba i dane adresowe:** Stowarzyszenie Mię-

dzynarodowe – Akademia Inżynierii Materiałowej i Wytwarzania ul. Sobieskiego 12/1, 44-100 Gliwice. E-mail: info.wamme@gmail.com. Strona internetowa: www.wamme.org **Struktura organizacyjna:** Prezydium WAMME. Główna Komisja Rewizyjna. **Biblioteka:** Brak wyodrębnionej tradycyjnej biblioteki; dostęp do zasobów cyfrowych realizowany jest poprzez stronę Stowarzyszenia (www.acmsse.org) oraz serwisy czasopism *Journal of Achievements in Materials and Manufacturing Engineering* (www.journalamme.org), *Archives of Materials Science and Engineering* (www.archivesmse.org) oraz *Open Access Library* (www.openaccesslibrary.com), a także repozytoria związane z działalnością wydawniczą, w tym Biblioteki Narodowej (www.bn.org.pl), Biblioteki Jagiellońskiej (www.bj.uj.edu.pl) oraz serwisu POLONA (www.polona.pl). **Archiwum:** Archiwum czasopism, monografii, materiałów konferencyjnych oraz innych dokumentów Stowarzyszenia udostępniane jest w formatach cyfrowych poprzez stronę SKNoMIP (www.acmsse.org) oraz serwisy czasopism *Journal of Achievements in Materials and Manufacturing Engineering* (www.journalamme.org), *Archives of Materials Science and Engineering* (www.archivesmse.org) oraz *Open Access Library* (www.openaccesslibrary.com), a także repozytoria związane z działalnością wydawniczą, w tym Biblioteki Narodowej (www.bn.org.pl), Biblioteki Jagiellońskiej (www.bj.uj.edu.pl) oraz serwisu POLONA (www.polona.pl). **Wydawnictwo:** Wydawnicza działalność obejmuje publikacje czasopism naukowych, monografii oraz materiałów konferencyjnych, udostępnianych za pośrednictwem strony SKNoMIP (www.acmsse.org) oraz serwisów wydawniczych czasopism *Journal of Achievements in Materials and Manufacturing Engineering* (www.journalamme.org), *Archives of Materials Science and Engineering* (www.archivesmse.org) oraz platformy *Open Access Library* (www.openaccesslibrary.com). Czasopisma te są indeksowane w międzynarodowych bazach bibliograficznych i systemach informacyjnych, m.in. *Scopus*, *Index Copernicus*, *Google Scholar*, *WorldCat*, *BazTech*, *ROAD*, *CrossRef* oraz *OpenAlex*. **Repozytorium:** Repozytoria online pełnych tekstów artykułów z czasopism powiązanych ze Stowarzyszeniem, w szczególności *Journal of Achievements in Materials and Manufacturing Engineering* (www.journalamme.org), *Archives of Materials Science and Engineering* (www.archivesmse.org) oraz *Open Access Library* (www.openaccesslibrary.com), archiwizowane są na stronach wydawnictw oraz w repozytoriach instytucjonalnych i narodowych, natomiast opisy publikacji indeksowane są w międzynarodowych bazach bibliograficznych. **Liczba członków:** Ok. 170. **Prezydent (lata urzędowania):** prof. dr hab. inż. Leszek Adam Dobrzański – Prezydent WAMME (2006–aktualnie). **Vice-Prezydenci (lata urzędowania):** prof. dr hab. inż. Jerzy Nowacki (2006–2023); prof. dr hab. inż. Jan Sieniawski (2023–aktualnie). **Sekretarze Generalni (lata urzędowania):** prof. dr hab. inż. Jan Sieniawski (2006–2023), prof. dr hab. inż. Marcin Adamiak (2023–aktualnie). **Zastępcy Sekretarza Generalnego (lata urzędowania):** dr inż. Gabriel Wróbel (2006–2016), prof. dr hab. inż. Marcin Adamiak (2016–2023), prof. dr hab. inż. Emilia Wołowicz-Korecka (2023–aktualnie). **Skarbnicy (lata urzędowania):** prof. dr hab. inż. Jan Szajnar (2006–2016), prof. dr hab. inż. Jerzy Pacyna (2016–2023), prof. dr hab. inż. Piotr Bała (2023–aktualnie)

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Stowarzyszenie Międzynarodowe – Akademia Inżynierii Materiałowej i Wytwarzania jest międzynarodową organizacją naukową o charakterze non-profit, której celem jest krzewienie i popieranie rozwoju inżynierii i nauki o materiałach, w tym o materiałach metalowych, ceramicznych, polimerowych, kompozytowych, nanostrukturalnych, biomedycznych i inteligentnych, inżynierii wytwarzania materiałów i produktów oraz inżynierii powierzchni, a także komputerowego wspomagania prac inżynierskich i badań naukowych w tym obszarze, komputerowej nauki o materiałach oraz projektowania inżynierskiego: konstrukcyjnego, materiałowego i technologicznego, komputerowego wspomagania wytwarzania, a także współdziałanie w szerzeniu i rozpowszechnianiu wiedzy w tym zakresie, jak również promocja osób i instytucji, które mają szczególne osiągnięcia naukowe, organizacyjne i techniczne w tym zakresie.

Akademia realizuje swoje cele poprzez działalność naukową, organizowanie kongresów i konferencji międzynarodowych, współpracę z uczelniami technicznymi oraz udział w projektach badawczych i wydawniczych.

UDZIAŁ W FEDERACJACH I INNYCH ORGANIZACJACH

WAMME współpracuje z:

- Stowarzyszeniem Komputerowej Nauki o Materiałach i Inżynierii Powierzchni;
 - Centrum Projektowo-Badawczym Inżynierii Medycznej i Stomatologicznej Asklepios;
 - Gliwickim Centrum Organizacji Pozarządowych;
- oraz szeregiem instytucji akademickich, hoteli konferencyjnych i uniwersytetów przy organizacji wydarzeń naukowych.

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE)

W ramach działalności wydawniczej Stowarzyszenie opublikowało ponad 30 tomów materiałów konferencyjnych z cykli *AMME*, *CAM3S*, *COMMENT* i *INPO-AMME*, udostępnianych w formie cyfrowej na stronie SKNoMIP.

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE

Stowarzyszenie jest współwydawcą czasopism naukowych, w tym:

- *Journal of Achievements in Materials and Manufacturing Engineering (JAMME)* – od 2005 ok. 250 zeszytów;
- *Archives of Materials Science and Engineering (AMSE)* – od 2007 ok. 230 zeszytów;
- *Open Access Library (OAL)* – w latach 2009-2017 ok. 40 woluminów.

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

Do historii i działalności Stowarzyszenia odwołują się:

- Strona oficjalna World Academy of Materials and Manufacturing Engineering – www.wamme.org;
- Statut i dokumenty rejestrowe KRS.

LITERATURA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA (W WYBORZE)

- Statut WAMME (dokument wewnętrzny).
- Redakcje i wprowadzenia do czasopism *JAMME*, *AMSE*, *OAL*.
- Materiały kongresów COMMENT i INPO-AMME oraz konferencji AMME i CAM3S.
- Strona WAMME i materiały promocyjne

DR N. HUM. MARZENA KRASZEWSKA

TOWARZYSTWA INTERDYSCYPLINARNE

POLSKIE TOWARZYSTWO NAUK O CZŁOWIEKU I EWOLUCJI

POLISH SOCIETY FOR HUMAN AND EVOLUTION STUDIES

INFORMACJE OGÓLNE

Rok zał.: 2013. **Okresy działalności:** 2013- **Siedziba i dane adresowe (adres, telefon, strona www i adres mailowy):** ul. Przybyszewskiego 63, 51-148 Wrocław; +48713752518; ptnce@ptnce.pl). **Struktura organizacyjna (Wydziały, Komisje, Sekcje, Oddziały):** Walne Zgromadzenie, Zarząd Główny, Główna Komisja Rewizyjna, Sąd Koleżeński. **Liczba członków (honorowych, rzeczywistych, wspierających):** 1 członek honorowy; 127 członków rzeczywistych (w tym 38 zagranicznych). **Przewodniczący (lata urzędowania):** Bogusław Pawłowski (2013-2025), Urszula Marcinkowska-Trimboli (2025-). **Sekretarze generalni (lata urzędowania):** Agnieszka Żelaźniewicz (2013-). **Skarbnicy (lata urzędowania):** Irmína Sukiennik (2013-2017), Judyta Nowak-Kornicka (2017-)

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI

Towarzystwo zrzesza głównie naukowców, doktorantów i studentów, którzy interesują się lub też są zaangażowani w badania nad przyjmowaniem ewolucyjnej perspektywy w badaniach nad człowiekiem. Członkowie PTNCE reprezentują różne dyscypliny naukowe, a w tym przede wszystkim: antropologię, biologię, ekologię behawioralną, psychologię, lingwistykę, socjologię, kognitywistykę, kulturoznawstwo czy prymatologię. Towarzystwo w konsekwentny sposób dąży do integracji uczonych, którzy w badaniach opierają się na paradygmacie ewolucyjnym, promując przy tym ideę interdyscyplinarności i przełamywania barier pomiędzy dyscyplinami naukowymi. Tradycyjne klasyfikacje naukowe – choć ułatwiają organizację – mogą nie być adekwatne w obecnej rzeczywistości naukowej, w której do najcenniejszych odkryć prowadzą badania na pograniczu tradycyjnych dyscyplin. W ramach swojej działalności, PTNCE propaguje zatem multi-dyscyplinarne, pluralistyczne i ewolucyjne podejście w szeroko rozumianych badaniach nad człowiekiem, tworząc wielośrodkowe środowisko naukowe.

Aby osiągnąć swoje cele, od 2013 roku Towarzystwo:

- 1) Organizuje coroczne konferencje naukowe (w języku angielskim) oraz warsztaty.
- 2) Wspiera projekty i współpracę naukową w wymienionych dziedzinach, a także nagradza wyróżniające się osoby zaczynające swoją karierę naukową.

- 3) Tworzy wieloosrodkowe sieci uczonych, które mają na celu wspieranie współpracy naukowej, edukację i programy wymiany studentów.
- 4) Publikuje informacje dotyczące prowadzonych badań, współpracy naukowej, dostępnych funduszy i ofert stypendialnych.
- 5) Gromadzi fundusze niezbędne do realizacji celów Towarzystwa.
- 6) Popularyzuje wiedzę o człowieku w ujęciu ewolucyjnym poprzez organizację różnych wydarzeń naukowych i popularnonaukowych.

PTNCE zostało powołane do życia na zebraniu założycielskim w maju 2013 roku we Wrocławiu, podczas organizowanej tam konferencji Protolang 3. Od momentu powstania, PTNCE miało charakter międzynarodowy, a główną oś współpracy ponadregionalnej tworzyły ośrodki we Wrocławiu (pod kierownictwem prof. B. Pawłowskiego), Pradze (prof. J. Havlíček, prof. K. Kleisner) oraz Peczu (prof. T. Bereczkei). Głównym wydarzeniem organizowanym przez PTNCE są coroczne konferencje naukowe: 2014 (Wrocław), 2015 (Poznań), 2016 (Toruń), 2017 (Kraków), 2018 (Warszawa), 2019 (Praga, Czechy), 2021 (online, Białystok), 2022 (Sopot), 2023 (Padwa, Włochy). W 2024 roku, członkowie PTNCE pochodzili z kilkunastu krajów. Około 70% z nich to Polacy, a większość zagranicznych członków to osoby z Czech, Węgier i Włoch. Dzięki międzynarodowemu charakterowi, członkowie PTNCE mogą nawiązywać liczne współprace, które już zaowocowały wspólnymi projektami i publikacjami naukowymi.

Od 2016 roku, PTNCE przyznaje Nagrodę im. Profesora Jana Strzałko dla wyróżniającego się młodego naukowca. Nazwa nagrody jest upamiętnieniem gorącego sympatyka Towarzystwa, który entuzjastycznie kibicował jego powstaniu, antropologa biologicznego Profesora Jana Strzałko.

PTNCE organizuje też dwa konkursy: 1) „*Student Conference Attendance Award*”, na pokrycie opłaty konferencyjnej studentom i doktorantom w związku z udziałem w corocznej konferencji naukowej, oraz 2) „*WORKSHOP*” na zadania realizowane w związku z organizacją warsztatów pod patronatem PTNCE. Ponadto, PTNCE organizuje także inne wydarzenia, takie jak: a) „Szkoly Wiosenne” o tematyce psychologii ewolucyjnej dla studentów i doktorantów, b) otwarte dla każdego wykłady, debaty i warsztaty w ramach Dni Darwina w różnych ośrodkach naukowych popularyzujące ewolucję i upamiętniające urodziny Karola Darwina (12 lutego). O innych, nie tak już regularnych aktywnościach można na bieżąco dowiedzieć się na stronie internetowej PTNCE ([www.ptnce.pl](http://ptnce.pl)).

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

<http://ptnce.pl/>

ANNA SZALA I SŁAWOMIR WACEWICZ

STOWARZYSZENIE MŁODYCH NAUKOWCÓW

POLISH ASSOCIATION OF YOUNG SCIENTISTS

INFORMACJE OGÓLNE

Rok założenia: 2007. **Okresy działalności:** od 2007 do dziś. **Siedziba i dane adresowe (Adres, telefon/fax, strony www i adres mailowy):** Ul. Wyżynna 20/56, 20-560 Lublin, tel. 661 657 875, www.naukowcy.org.pl, kontakt@naukowcy.org.pl. **Struktura organizacyjna (Wydziały, Komisje, Sekcje, Oddziały):** Stowarzyszenie posiada Zarząd oraz Komisję Rewizyjną. W ramach struktury Stowarzyszenia Młodych Naukowców działają: Wydawnictwo SMN, czasopismo naukowe Journal of Life and Medical Sciences, Instytut Edukacji i Doskonalenia Praktycznego, Dział Konferencji i Wydarzeń Naukowych, Wolontariat w Schronisku dla Bezdomnych Zwierząt. **Liczba członków (honorowych, rzeczywistych, wspierających):** członkowie zwyczajni 17; członkowie honorowi i wspierający: 1; wolontariusze 60. **Prezesi (daty urzędowania):** 2007 – do dziś dr n. med. Mateusz Gortat – prezes zarządu; Dr Mateusz Gortat (od 2007) prezes; Dr Agata Kobyłka (od 2015) wiceprezes; Dr Aleksander Herman (od 2019) wiceprezes/sekretarz

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI:

Stowarzyszenie Młodych Naukowców swoją działalność rozpoczęło w 2007 roku pod nazwą Stowarzyszenie Studentów Nauk Przyrodniczych. Zostało założone przez studentów biologii z inicjatywy Mateusza Gortata. W początkowym okresie funkcjonowania Stowarzyszenia jego członkami byli głównie studenci. Jednak wraz z upływem czasu większość z nich rozpoczęła studia doktoranckie lub uzyskała tytuł doktora nauk. Dodatkowo ze stowarzyszeniem rozpoczęli współpracę młodzi naukowcy z obszaru innych nauk, co skutkowało pomysłem zmiany nazwy. 30 grudnia 2016 roku Stowarzyszenie przyjęło nową nazwę – Stowarzyszenie Młodych Naukowców. Obecnie członkami Stowarzyszenia są studenci, doktoranci oraz młodzi naukowcy.

W 2008 roku Stowarzyszenie rozpoczęło współpracę ze Schroniskiem dla Bezdomnych Zwierząt w Lublinie. W ramach tej współpracy studenci oraz absolwenci uczelni wyższych, w szczególności kierunków takich jak zootechnika, behawiorystyka zwierząt, biologia czy weterynaria, mają możliwość zdobywania praktycznego doświadczenia zawodowego i realizowania praktyk studenckich. Stowarzyszenie prowadzi również Wolontariat w Schronisku, w ramach którego organizuje działania na rzecz poprawy dobrostanu zwierząt, takie jak opieka nad podopiecznymi, higiena i pielęgnacja, socjalizacja zwierząt oraz promocja mądrych adopcji, a także udział w dniach otwartych i wydarzeniach edukacyjnych. Dodatkowo organizacja wspiera Schronisko poprzez wsparcie finansowe i rzeczowe, które obejmuje zakup karmy, leków i sprzętu medycznego oraz działania na rzecz poprawy warunków lokalowych i promocji praw zwierząt. Działania te są realizowane w oparciu o statutowe cele Stowarzyszenia i wsparte doświadcze-

niem studentów oraz specjalistów związanych z organizacją. Od 2011 roku Stowarzyszenie posiada status organizacji pożytku publicznego (OPP) i może otrzymywać 1,5% podatku dochodowego od osób fizycznych, co pozwala na pozyskiwanie środków na rozwój organizacji, jak również stanowi potwierdzenie jakości realizowanych działań. Stowarzyszenie, nieprzerwanie od 2013 roku, wydaje czasopismo naukowe *Journal of Life and Medical Sciences*, nr ISSN 2720-6823. Jest ono kontynuacją czasopisma *Nauki Przyrodnicze* (ISSN 2353-1371).

Od 2015 roku w strukturze Stowarzyszenia funkcjonuje Wydawnictwo SMN, którego działalność koncentruje się na publikowaniu monografii naukowych i publikacji pokonferencyjnych. Wydawnictwo stanowi element wsparcia aktywności badawczej i upowszechniania wyników badań naukowych, szczególnie wśród młodych naukowców. Pracami Wydawnictwa kieruje dr Agata Kobyłka.

Stowarzyszenie jest organizatorem wielu cyklicznych konferencji naukowych: Forum Młodych Przyrodników (2014-2019), Forum Młodych Naukowców (od 2020), Polish Scientific Conference NATURE (od 2021), Współczesna Rodzina w ujęciu interdyscyplinarnym (w 2021). Stowarzyszenie wspiera również inne instytucje naukowe w organizacji konferencji naukowych jako patron lub współorganizator.

W 2015 roku Członkowie Stowarzyszenia podjęli decyzję o powołaniu zespołu tematycznego Instytut Edukacji i Doskonalenia Praktycznego. W ramach jego działalności organizowane są zarówno odpłatne, jak i bezpłatne kursy oraz szkolenia. Instytut prowadzi działalność szkoleniową ukierunkowaną na umożliwienie uczestnikom uzyskania uprawnień zawodowych oraz rozwój kompetencji na wysokim poziomie. Oferta edukacyjna obejmuje kursy: sanitariusz szpitalny, towaroznawstwo zielarskie, psychodietetyka, edukacja krajoznawcza – techniki i narzędzia, rejestratorka medyczna.

W 2025 roku Stowarzyszenie powołało w ramach swoich struktur uniwersytet dla młodzieży – Uniwersytet Młodego Pokolenia. Celem tej inicjatywy jest popularyzowanie nauki wśród młodzieży w wieku 13-19 lat.

Stowarzyszenie w ramach swoich celów statutowych wspiera również badania naukowe i rozwój naukowy swoich członków.

OPUBLIKOWANE WYDAWNICTWA ZWARTE (W WYBORZE)

Kobyłka A., Gortat M. (red.) (2022), *Współczesna rodzina w ujęciu interdyscyplinarnym*. Monografia naukowa pokonferencyjna, Wydawnictwo SMN, Lublin.

Kobyłka A., Gortat M. (red.) (2020), *Żywność jako podstawa zdrowego stylu życia*, Wydawnictwo SMN, Lublin.

Kobyłka A., Gortat M. (red.) (2020), *Zdrowy styl życia. Wyzwania XXI wieku*, Wydawnictwo SMN, Lublin.

Gortat M. (red.) (2015), *Nauka dla rozwoju rolnictwa, ekologii i medycyny w świetle współczesnych osiągnięć*, Stowarzyszenie Studentów Nauk Przyrodniczych, Lublin.

PROWADZONE WYDAWNICTWA CIĄGŁE (CZASOPISMA I WYDAWNICTWA NIEREGULARNE)

Czasopismo naukowe *Journal of Life and Medical Sciences*, nr ISSN 2720-6823. Jest ono kontynuacją czasopisma *Nauki Przyrodnicze* (ISSN 2353-1371). W latach 2013-2018 czasopismo było klasyfikowane w wykazie czasopism punktowanych Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego z liczbą 2 punktów (lista B). W 2023 roku czasopismo znalazło się w wykazie czasopism punktowanych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych z liczbą 20 punktów (Komunikat Ministra Edukacji i Nauki z dnia 17 lipca 2023 r. w sprawie wykazu czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych).

Czasopismo indeksowane jest w bazie: zenodo.org, ICI Journals Master List, AGRO, ARIANTA, Polskiej Bibliografii Naukowej (baza PBN) i Polskiej Bibliografii Lekarskiej. Ideą czasopisma jest umożliwienie publikacji prac oryginalnych oraz przeglądowych przygotowanych przez młodych adeptów nauki (studentów działających w kołach naukowych, doktorantów, młodych pracowników nauki). Publikacja w czasopiśmie jest bezpłatna. Wszystkie nadesłane artykuły są recenzowane z zachowaniem najwyższych standardów określonych przez Komitet do spraw Etyki Publikacyjnej (COPE – *Committee on Publication Ethics*).

Czasopismo obecnie posiada 5 punktów MEiN wg Komunikat Ministra Nauki z dnia 5 stycznia 2024 r. w sprawie wykazu czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych.

Publikacje pokonferencyjne – książki abstraktów zawierające streszczenia prac przedstawianych na konferencjach naukowych, które organizujemy.

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW TOWARZYSTWA

<https://www.naukowcy.org.pl>

<https://ludzie.nauka.gov.pl/ln/profiles/K030IKV0Xew/gremiums/125efd6b-bd9d-4c31-a30b-5e526f27ca61>

<https://rejestr.io/krs/304247/stowarzyszenie-mlodych-naukowcow>

<https://www.gov.pl/web/nauka/komunikat-ministra-edukacji-i-nauki-z-dnia-17-lipca-2023-r-w-sprawie-wykazu-czasopism-naukowych-i-recenzowanych-materialow-z-konferencji-miedzynarodowych>

<https://journals.indexcopernicus.com/search/details?id=17521>

MATEUSZ GORTAT, AGATA KOBYŁKA

ANEKS

POZOSTAŁE TOWARZYSTWA NAUKOWE

zaproszone do złożenia hasła w słowniku

TOWARZYSTWA NAUKOWE OGÓLNE

1. Augustowsko-Suwalskie Towarzystwo Naukowe
2. Białostockie Towarzystwo Naukowe w Białymstoku (1962)
3. Bydgoskie Towarzystwo Naukowe (1959)
4. Chełmskie Towarzystwo Naukowe
5. Chojnickie Towarzystwo Przyjaciół Nauk
6. Chorzowskie Towarzystwo Naukowe imienia Kurta Aldera
7. Ciechanowskie Towarzystwo Naukowe (1968)
8. Częstochowskie Towarzystwo Naukowe (1932)
9. Drohiczyńskie Towarzystwo Naukowe
10. Głogowskie Towarzystwo Naukowe
11. Gnieźnieńskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk
12. Górnośląskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk im. Walentego Roździeńskiego (1920)
13. Karpackie Towarzystwo Naukowe i Oświatowe w Krośnie
14. Koszalińskie Towarzystwo Naukowe (1997)
15. Łowickie Towarzystwo Przyjaciół Nauk
16. Mazowiecko-Podlaskie Towarzystwo Naukowe
17. Opolskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk (1955)
18. Podhalańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Nowym Targu (1974)
19. Polsko-Czeskie Towarzystwo Naukowe
20. Regionalne Towarzystwo Naukowe w Przeworsku
21. Siedleckie Towarzystwo Naukowe (1993)
22. Sopotkie Towarzystwo Naukowe
23. Szczecińskie Towarzystwo Naukowe (1956)
24. Tarnowskie Towarzystwo Naukowe
25. Towarzystwo Naukowe Sandomierskie (1993)
26. Towarzystwo Naukowe w Rzeszowie
27. Towarzystwo Naukowe w Toruniu (1875)
28. Towarzystwo Naukowe Żywieckie
29. Wałbrzyskie Towarzystwo Naukowe

Instytuty naukowo-badawcze o statusie stowarzyszenia

1. Instytut Badań Naukowych im. Gen. Edwina Rozłubirskiego
2. Instytut Bałtycki – Stowarzyszenie Naukowo-Badawcze w Gdańsku (1925)
3. Instytut Józefa Piłsudskiego Poświęcony Badaniu Najnowszej Historii Polski w Warszawie (1923)
4. Instytut Społeczeństwa Obywatelskiego Pro Publico Bono – Towarzystwo Naukowe imienia Mirosława Dzielskiego

5. Instytut Tarnogórski i Muzeum (1993)
6. Podlaski Instytut Naukowy
7. Pomorski Instytut Naukowy imienia Profesora Brunona Synaka
8. Stowarzyszenie Instytut Nauki Nowej im. Giambattisty Vico
9. Stowarzyszenie Instytut Śląski w Opolu (1957)
10. Stowarzyszenie Mazowiecki Ośrodek Badań Naukowych im. Stanisława Herbsta
11. Stowarzyszenie Naukowe „Instytut Badań nad Polityką Europejską”
12. Stowarzyszenie Naukowe – Instytut Gospodarki i Rynku
13. Stowarzyszenie Wyższej Użyteczności Publicznej Instytut Naukowo-Badawczy „Moveable”
14. Stowarzyszenie Żydowski Instytut Historyczny w Polsce w Warszawie (1949)
15. Towarzystwo Naukowe – Instytut Finansów i Bankowości – członek Centrum Imienia Mirosława Dzielskiego

TOWARZYSTWA NAUKOWE SPECJALISTYCZNE

Nauki społeczne i humanistyczne

1. Międzynarodowe Towarzystwo Naukowe Espere
2. Międzynarodowe Towarzystwo Naukowe Gier Sportowych
3. Naukowe Towarzystwo Poradownicze
4. Naukowe Towarzystwo Psychoterapii Psychodynamicznej
5. Naukowe Towarzystwo Rewitalizacji
6. Naukowe Towarzystwo Tomistyczne
7. Polski Ośrodek Międzynarodowego Instytutu Teatralnego (1958)
8. Polskie Stowarzyszenie Badań Japonistycznych
9. Polskie Stowarzyszenie Filmu Naukowego (1958)
10. Polskie Stowarzyszenie Naukowe Systemów Szarych
11. Polskie Stowarzyszenie Prawa Morskiego (1934)
12. Polskie Towarzystwo Afrykanistyczne (1990)
13. Polskie Towarzystwo Badania Gier
14. Polskie Towarzystwo Badań nad Wiekami Osiemnastym (1996)
15. Polskie Towarzystwo Demograficzne (1981)
16. Polskie Towarzystwo Filologiczne (1893)
17. Polskie Towarzystwo Historyków Teatru (1991)
18. Polskie Towarzystwo Komparatystyczne (1993)
19. Polskie Towarzystwo Kryminalistyczne (1973)
20. Polskie Towarzystwo Nauk o Obronności
21. Polskie Towarzystwo Naukowe Edukacji Internetowej
22. Polskie Towarzystwo Nautologiczne (1957)
23. Polskie Towarzystwo Numizmatyczne (1989)
24. Polskie Towarzystwo Pedagogiczne (1981)
25. Polskie Towarzystwo Polityki Społecznej (1993)
26. Polskie Towarzystwo Prawa Prasowego (2009)
27. Polskie Towarzystwo Psychologiczne (1948)
28. Polskie Towarzystwo Psychologii Behawioralnej
29. Polskie Towarzystwo Rozwoju Psychoanalizy (1991)

30. Polskie Towarzystwo Rusycystyczne (1975)
31. Polskie Towarzystwo Socjologiczne (1957)
32. Polskie Towarzystwo Suicydologiczne
33. Polskie Towarzystwo Technologii i Mediów Edukacyjnych
34. Pomorskie Towarzystwo Filozoficzno-Teologiczne
35. Societas Humboldtiana Polonorum (1989)
36. Stowarzyszenie Archiwistów Polskich (1963)
37. Stowarzyszenie Marksistów Polskich (1990)
38. Stowarzyszenie Miłośników Dawnej Broni i Barwy (1957)
39. Stowarzyszenie Nauczycieli Akademickich Filologii Angielskiej
40. Stowarzyszenie Naukowe „Innowacyjne Miasto”
41. Stowarzyszenie Naukowe Pharos
42. Stowarzyszenie Naukowe Prawa Karnego
43. Stowarzyszenie Naukowe Prawa Podatkowego
44. Stowarzyszenie Naukowe Prawa Prywatnego
45. Stowarzyszenie Naukowe Pro Scientia Iuridica
46. Stowarzyszenie Naukowe Przestrzeń Społeczna i Środowisko
47. Stowarzyszenie Oświatowców Polskich
48. Stowarzyszenie – Towarzystwo Naukowe im. Stanisława Andreskiego
49. Tarnobrzskie Towarzystwo Historyczne (1991)
50. Towarzystwo Edukacyjno-Naukowe „Ośrodek Myśli Politycznej”
51. Towarzystwo Ekonomistów Polskich
52. Towarzystwo Genealogiczno-Heraldyczne (1987)
53. Towarzystwo im. Fryderyka Chopina (1934)
54. Towarzystwo Naukowe Dziedzictwa Emigracji
55. Towarzystwo Naukowe Educare
56. Towarzystwo Naukowe im. Augusta Bielowskiego
57. Towarzystwo Naukowe Myśli Politycznej i Prawnej
58. Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa (1925)
59. Towarzystwo Naukowe Procesualistów Cywilnych
60. Towarzystwo Naukowe „Societas Vistulana”
61. Towarzystwo Naukowe w Uniwersytecie Jagiellońskim „Disputationes Academicæ”
62. Towarzystwo Naukowe Wschodoznawców
63. Towarzystwo Naukowe Współczesnego Zarządzania
64. Towarzystwo Przyjaciół Muzeum Wsi Kieleckiej (1986)
65. Towarzystwo Przyjaciół Polonistyki Wrocławskiej (1992)
66. Towarzystwo Wiedzy Powszechnej (1950)
67. Towarzystwo Wolnej Wszechnicy Polskiej (1957)
68. Universitas UAM – Towarzystwo Naukowe im. Heliodora Święcickiego
69. Via Turistica Stowarzyszenie Naukowo-Badawcze na Rzecz Rozwoju Turystyki

Nauki matematyczne, fizyczne i chemiczne

1. Polski Klub Katalizy (1992)
2. Polskie Stowarzyszenie Fotoniczne
3. Polskie Towarzystwo Astronautyczne (1954)
4. Polskie Towarzystwo Matematyczne (1919)

5. Polskie Towarzystwo Miłośników Astronomii (1919)
6. Polskie Towarzystwo Nukleoniczne (1991)
7. Polskie Towarzystwo Wzrostu Kryształów im. prof. Jana Czochrańskiego (1991)
8. Towarzystwo Przetwarzania Obrazów

Nauki biologiczne

1. Polskie Towarzystwo Anatomiczne (1923)
2. Polskie Towarzystwo Bioinformatyczne (2007)
3. Polskie Towarzystwo Etologiczne (1991)
4. Polskie Towarzystwo Fizjologiczne (1936)
5. Polskie Towarzystwo Hydrobiologiczne (1959)
6. Polskie Towarzystwo Nauk o Zwierzętach Laboratoryjnych (2010)
7. Polskie Towarzystwo Parazytologiczne (1948)
8. Polskie Towarzystwo Przyrodników im. Mikołaja Kopernika (1875)
9. Polskie Towarzystwo Wirusologiczne (2010)
10. Polskie Towarzystwo Zoologiczne (1937)
11. Śląskie Towarzystwo Entomologiczne (1992)

Nauki medyczne

1. Lubelskie Stowarzyszenie Naukowe na Rzecz Rozwoju Psychiatrii
2. Lubelskie Towarzystwo Wspierania Nauk Farmaceutycznych
3. Ogólnopolskie Stowarzyszenie Implantologii Stomatologicznej
4. Polski Klub Koloproktologii – Towarzystwo Naukowe
5. Polskie Lekarskie Towarzystwo Radiologiczne (1925)
6. Polskie Medyczne Towarzystwo Rezonansu Magnetycznego (1993)
7. Polskie Towarzystwo Akupunktury (1987)
8. Polskie Towarzystwo Angiologiczne (1992)
9. Polskie Towarzystwo Badań nad Miażdżycą (1992)
10. Polskie Towarzystwo Badań nad Snem (1992)
11. Polskie Towarzystwo Balneologii i Medycyny Fizykalnej
12. Polskie Towarzystwo Bioetyczne
13. Polskie Towarzystwo Chemii Medycznej
14. Polskie Towarzystwo Chirurgii Dziecięcej (1965)
15. Polskie Towarzystwo Chirurgii Naczyniowej
16. Polskie Towarzystwo Chirurgii Onkologicznej
17. Polskie Towarzystwo Chirurgii Podstawy Czaszki (1996)
18. Polskie Towarzystwo Chirurgii Ręki (1996)
19. Polskie Towarzystwo Chirurgii Stomatologicznej i Szczękowo-Twarzowej (1994)
20. Polskie Towarzystwo Chorób Cywilizacyjnych
21. Polskie Towarzystwo Chorób Płuc
22. Polskie Towarzystwo Dermatologiczne (1920)
23. Polskie Towarzystwo Endodontyczne
24. Polskie Towarzystwo Endokrynologiczne (1951)
25. Polskie Towarzystwo Endokrynologii i Diabetologii Dziecięcej

26. Polskie Towarzystwo Endokrynologii Ginekologicznej
27. Polskie Towarzystwo Epidemiologii Środowiskowej (1998)
28. Polskie Towarzystwo Farmakologiczne (1965)
29. Polskie Towarzystwo Farmakologii Klinicznej i Terapii
30. Polskie Towarzystwo Fizjoterapii (1987)
31. Polskie Towarzystwo Fizyki Medycznej (1964)
32. Polskie Towarzystwo Flebologiczne (1991)
33. Polskie Towarzystwo Gastroenterologii (1977)
34. Polskie Towarzystwo Gemeliologiczne
35. Polskie Towarzystwo Gerontologiczne (1973)
36. Polskie Towarzystwo Ginekologii Onkologicznej (1991)
37. Polskie Towarzystwo Ginekologów i Położników
38. Polskie Towarzystwo Hematologii i Transfuzjologii (1950)
39. Polskie Towarzystwo Hepatologiczne (1994)
40. Polskie Towarzystwo Higieniczne (1898)
41. Polskie Towarzystwo Histochemików i Cytochemików (1961)
42. Polskie Towarzystwo Historii Nauk Medycznych (1957)
43. Polskie Towarzystwo Homeopatii Klinicznej
44. Polskie Towarzystwo Immunologiczne (1969)
45. Polskie Towarzystwo Inżynierii Stomatologicznej
46. Polskie Towarzystwo Komunikacji Medycznej
47. Polskie Towarzystwo Krioterapii (2015)
48. Polskie Towarzystwo Leczenia Otyłości
49. Polskie Towarzystwo Magnezologiczne im. prof. Juliana Aleksandrowicza (1989)
50. Polskie Towarzystwo Medycyny i Techniki Hiperbarycznej
51. Polskie Towarzystwo Medycyny Lotniczej
52. Polskie Towarzystwo Medycyny Paliatywnej
53. Polskie Towarzystwo Medycyny Perinatalnej (1991)
54. Polskie Towarzystwo Medycyny Ratunkowej
55. Polskie Towarzystwo Medycyny Rozrodu i Embriologii
56. Polskie Towarzystwo Medycyny Społecznej i Zdrowia Publicznego (1916)
57. Polskie Towarzystwo Medycyny Środowiskowej (1985)
58. Polskie Towarzystwo Nadciśnienia Tętniczego (1987)
59. Polskie Towarzystwo Naukowe Adaptowanej Aktywności Fizycznej
60. Polskie Towarzystwo Naukowe Aktywności Fizycznej i Zdrowia
61. Polskie Towarzystwo Naukowe Leczenia Ran i Organizacji Opieki
62. Polskie Towarzystwo Nefrologii Dziecięcej (1993)
63. Polskie Towarzystwo Neonatologiczne
64. Polskie Towarzystwo Neurologów Dziecięcych (1990)
65. Polskie Towarzystwo Nowotworów Głowy i Szyi
66. Polskie Towarzystwo Okulistyczne (1907)
67. Polskie Towarzystwo Onkologiczne (1906)
68. Polskie Towarzystwo Ortodontyczne
69. Polskie Towarzystwo Ortopedyczne i Traumatologiczne (1928)
70. Polskie Towarzystwo Osteoartrologii (2000)
71. Polskie Towarzystwo Oświaty Zdrowotnej (1993)
72. Polskie Towarzystwo Ozonoterapii
73. Polskie Towarzystwo Patologów (1958)

74. Polskie Towarzystwo Pediatryczne (1918)
75. Polskie Towarzystwo Periodontologiczne
76. Polskie Towarzystwo Pielęgniarskie (1924)
77. Polskie Towarzystwo Psychiatrii Sądowej
78. Polskie Towarzystwo Psychiatryczne (1920)
79. Polskie Towarzystwo Psychologii i Medycyny Prenatalnej i Perinatalnej (1988)
80. Polskie Towarzystwo Ratownictwa Medycznego
81. Polskie Towarzystwo Reumatologiczne (1930)
82. Polskie Towarzystwo Senologiczne
83. Polskie Towarzystwo Stomatologiczne (1951)
84. Polskie Towarzystwo Stomatologii Dziecięcej
85. Polskie Towarzystwo Szpitalnictwa (1929)
86. Polskie Towarzystwo Terapeutyczne
87. Polskie Towarzystwo Toksykologiczne (1978)
88. Polskie Towarzystwo Tyreologiczne
89. Polskie Towarzystwo Udaru Mózgu
90. Polskie Towarzystwo Ultrasonograficzne (1991)
91. Polskie Towarzystwo Uroinekologiczne – Interdyscyplinarne Towarzystwo Naukowe Leczenia Inkontynencji i Rekonstrukcji Dna Miednicy
92. Polskie Towarzystwo Walki z Kalectwem (1960)
93. Polskie Towarzystwo Wrodzonych Wad Metabolizmu
94. Polskie Towarzystwo Zakażeń Szpitalnych (1998)
95. Polskie Towarzystwo Zapobiegania Narkomanii (1980)
96. Polskie Towarzystwo Zdrowia Publicznego (1993)
97. Polsko-Niemieckie Towarzystwo Zdrowia Psychicznego (1990)
98. Stowarzyszenie Naukowe Imienia Roberta Kocha
99. Stowarzyszenie Naukowe Leczenia Ran
100. Stowarzyszenie Naukowe Seksuologii Stosowanej
101. Stowarzyszenie Neuropatologów Polskich (1964)
102. Towarzystwo Naukowe – Polska Grupa Dermaskotopowa
103. Warszawskie Towarzystwo Lekarzy Medycyny Fizykalnej (1958)

Nauki rolnicze i leśne

1. Polskie Towarzystwo Dendrologiczne (1924-1950, wznowione w 2009)
2. Polskie Towarzystwo Substancji Humusowych (1995)
3. Polskie Towarzystwo Zastosowań Informatyki w Rolnictwie, Gospodarce Leśnej i Żywnościowej (POLSITA) (1998)
4. Towarzystwo Biologii Rozrodu (1998)

Nauki o Ziemi i górnicze

1. Polskie Stowarzyszenie Górnictwa Solnego (1992)
2. Polskie Towarzystwo Geologiczne (1921)
3. Polskie Towarzystwo Informacji Przestrzennej
4. Towarzystwo Fizjograficzne
5. Towarzystwo Naukowe Australii, Nowej Zelandii i Oceanii

Nauki techniczne

1. Europejskie Towarzystwo Naukowe Napędów i Środków Transportu Kones w Polsce
2. Naukowe Towarzystwo Informatyki Ekonomicznej
3. Polski Instytut Spalania
4. Polski Komitet Międzynarodowego Stowarzyszenia Ozonu (1993)
5. Polskie Forum Nawigacyjne
6. Polskie Naukowe Towarzystwo Kolejowo-Techniczne
7. Polskie Towarzystwo Badań Nieniszczących i Diagnostyki Technicznej (1990)
8. Polskie Towarzystwo Badań Operacyjnych i Systemowych (1986)
9. Polskie Towarzystwo Ceramiczne (1987)
10. Polskie Towarzystwo Diagnostyki Technicznej (1990)
11. Polskie Towarzystwo Elektrotechniki Teoretycznej i Stosowanej (1961)
12. Polskie Towarzystwo Geometrii i Grafiki Inżynierskiej (1995)
13. Polskie Towarzystwo Inżynierii i Techniki Przetwórstwa Spożywczego „SPOMASZ” (1989)
14. Polskie Towarzystwo Materiałów Kompozytowych (1994)
15. Polskie Towarzystwo Metod Komputerowych Mechaniki (1990)
16. Polskie Towarzystwo Mikroskopii
17. Polskie Towarzystwo Naukowe „Człowiek w Ekstremalnych Warunkach”
18. Polskie Towarzystwo Naukowe Motoryzacji (1994)
19. Polskie Towarzystwo Próźniowe (1992)
20. Polskie Towarzystwo Stereologiczne
21. Polskie Towarzystwo Sieci Neuronowych
22. Polskie Towarzystwo Spawalnicze (1993)
23. Polskie Towarzystwo Symulacji Komputerowej (1993)
24. Polskie Towarzystwo Techniki Sensorowej (1992)
25. Polskie Towarzystwo Towaroznawcze (1962)
26. Polskie Towarzystwo Tribologiczne (1991)
27. Polskie Towarzystwo Zastosowań Elektromagnetyzmu (1990)
28. Towarzystwo Gospodarki Energetycznej
29. Towarzystwo Naukowe Metrologii Współrzędnościowej
30. Towarzystwo Naukowe Technologii Rakietowych i Lotniczych
31. Towarzystwo Urbanistów Polskich

Stowarzyszenia naukowo-techniczne

Stowarzyszenia naukowo-techniczne zrzeszone w FSNT NOT

1. Polski Związek Stowarzyszeń Wynalazców i Racjonalizatorów ((1981)
2. Polskie Stowarzyszenie „Dachy Zielone”
3. Stowarzyszenie Naukowo-Techniczne Inżynierów i Techników Rolnictwa (1953)
4. Stowarzyszenie Polskich Chemików Kolorystów

Stowarzyszenia naukowo-techniczne nie należące do FSNT NOT

1. Federacja Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych „Energetyka i Środowisko” (1992)
2. Polskie Stowarzyszenie Energetyki Słonecznej
3. Polskie Stowarzyszenie Naukowe Recyklingu
4. Polskie Stowarzyszenie Telematyki Transportu
5. Stowarzyszenie Inicjatyw Energetycznych
6. Stowarzyszenie Naukowe im. Stanisława Staszica
7. Stowarzyszenie Naukowo-Techniczne Chłodnictwa i Klimatyzacji
8. Stowarzyszenie Naukowo-Techniczne „Energia i Środowisko w Mleczarstwie”
9. Stowarzyszenie Naukowo-Techniczne Mechaników i Energetyków Polskich
10. Stowarzyszenie Naukowo-Techniczne Techników i Inżynierów Śląska
11. Stowarzyszenie Organizatorów Ośrodków Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce
12. Stowarzyszenie Oszczędnego Użytkowania Energii w Poznaniu
13. Stowarzyszenie Polskich Energetyków SPE
14. Stowarzyszenie Polskich Inżynierów Strzałowych
15. Stowarzyszenie Twórców Aeronautyki i Jej Rozwoju
16. Związek Mostowców Rzeczypospolitej Polskiej (1991)

Towarzystwa interdyscyplinarne

1. Stowarzyszenie Centrum Inicjatyw Naukowych i Kulturalnych Parnas
2. Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Nauki w Regionie Jędrzejowskim
3. Tarnowskie Stowarzyszenie Pracowników Nauki Pro Publico Bono

INDEKS NAZW TOWARZYSTW

Akademia Inżynierska w Polsce 965
Augustowsko-Suwalskie Towarzystwo Naukowe 993

Białoruskie Towarzystwo Historyczne 150
Białostockie Towarzystwo Naukowe w Białymstoku 993
Bydgoskie Towarzystwo Naukowe 993

Chełmskie Towarzystwo Naukowe 993
Chojnickie Towarzystwo Przyjaciół Nauk 993
Chorzowskie Towarzystwo Naukowe imienia Kurta Aldera 993
Ciechanowskie Towarzystwo Naukowe 993
Częstochowskie Towarzystwo Naukowe 993

Drohiczynskie Towarzystwo Naukowe 993

Europejskie Towarzystwo Naukowe Napędów i Środków Transportu Kones w Polsce 999

Federacja Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych „Energetyka i Środowisko” 1000
Federacja Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych „NOT” 800

Gdańskie Towarzystwo Naukowe 15
Głogowskie Towarzystwo Naukowe 993
Gnieźnieńskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk 993
Górnośląskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk im. Walentego Roździeńskiego 993

Instytut Badań Naukowych im. Gen. Edwina Rozłubirskiego 993
Instytut Bałtycki – Stowarzyszenie Naukowo-Badawcze w Gdańsku 993
Instytut Józefa Piłsudskiego Poświęcony Badaniu Najnowszej Historii Polski w Warszawie 993
Instytut Kaszubski w Gdańsku 142
Instytut Społeczeństwa Obywatelskiego Pro Publico Bono – Towarzystwo Naukowe imienia Mirosława Dzielskiego 993
Instytut Tarnogórski i Muzeum 994

Kaliskie Towarzystwo Lekarskie 503
Kaliskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk 26
Karkonoskie Towarzystwo Naukowe w Jeleniej Górze 34
Karpackie Towarzystwo Naukowe i Oświatowe w Krośnie 994
Kieleckie Towarzystwo Naukowe 36
Koszalińskie Towarzystwo Naukowe 994

Leszczyńskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Lesznie 41
 Lubelskie Stowarzyszenie Naukowe na Rzecz Rozwoju Psychiatrii 996
 Lubelskie Towarzystwo Naukowe 42
 Lubelskie Towarzystwo Wspierania Nauk Farmaceutycznych 996
 Lubuskie Towarzystwo Naukowe w Zielonej Górze 51
 Ludowe Towarzystwo Naukowo-Kulturalne 151

Łomżyńskie Towarzystwo Naukowe im. Wagów 57
 Łowickie Towarzystwo Przyjaciół Nauk 993
 Łódzkie Towarzystwo Naukowe 63

Małopolskie Stowarzyszenie Doradztwa Rolniczego 678
 Mazowieckie Towarzystwo Naukowe w Warszawie 72
 Mazowiecko-Podlaskie Towarzystwo Naukowe 993
 Międzynarodowe Towarzystwo Naukowe Espere 994
 Międzynarodowe Towarzystwo Naukowe Gier Sportowych 994
 Międzynarodowe Towarzystwo Naukowe Sportów i Sztuk Walki – International Martial Arts and Combat Sports Scientific Society 155

Naukowe Towarzystwo Informatyki Ekonomicznej 999
 Naukowe Towarzystwo Poradownicze 994
 Naukowe Towarzystwo Psychoterapii Psychodynamicznej 994
 Naukowe Towarzystwo Rewitalizacji 994
 Naukowe Towarzystwo Tomistyczne 994

Ogólnopolskie Stowarzyszenie Implantologii Stomatologicznej 996
 Ogólnopolskie Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Zabezpieczeń Technicznych i Zarządzania Bezpieczeństwem „POLALARM” 806
 Opolskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk 993
 Ostrołęckie Towarzystwo Naukowe im. Adama Chętnika 74
 Ostrowskie Towarzystwo Naukowe w Ostrowie Wielkopolskim 75

Podhalańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Nowym Targu 993
 Podlaski Instytut Naukowy 994
 Polska Federacja Stowarzyszeń Rzeczoznawców Majątkowych 808
 Polski Instytut Spalania 999
 Polski Klub Katalizy 995
 Polski Klub Koloproktologii – Towarzystwo Naukowe 996
 Polski Komitet Międzynarodowego Stowarzyszenia Ozonu 999
 Polski Komitet Zielarski 680
 Polski Ośrodek Międzynarodowego Instytutu Teatralnego 994
 Polski Związek Inżynierów i Techników Budownictwa 810
 Polski Związek Stowarzyszeń Wynalazców i Racjonalizatorów 999
 Polskie Forum Nawigacyjne 999
 Polskie Lekarskie Towarzystwo Radiologiczne 996
 Polskie Medyczne Towarzystwo Rezonansu Magnetycznego 996
 Polskie Naukowe Towarzystwo Kolejowo-Techniczne 999

Polskie Naukowe Towarzystwo Marketingu 157
 Polskie Naukowo-Techniczne Towarzystwo Eksploatacyjne 782
 Polskie Stowarzyszenie Badań Japonistycznych 994
 Polskie Stowarzyszenie Biomateriałów 969
 Polskie Stowarzyszenie „Dachy Zielone” 999
 Polskie Stowarzyszenie Ekonomistów Środowiska i Zasobów Naturalnych 158
 Polskie Stowarzyszenie Energetyki Słonecznej 1000
 Polskie Stowarzyszenie Filmu Naukowego 994
 Polskie Stowarzyszenie Fotoniczne 995
 Polskie Stowarzyszenie Górnictwa Solnego 999
 Polskie Stowarzyszenie Implantologiczne 507
 Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Badań Technicznych i Atestacji (ATESTQ) 814
 Polskie Stowarzyszenie Naukowe Animacji Rekreacji i Turystyki 162
 Polskie Stowarzyszenie Naukowe Recyklingu 1000
 Polskie Stowarzyszenie Naukowe Systemów Szarych 994
 Polskie Stowarzyszenie Pedagogów Śpiewu 165
 Polskie Stowarzyszenie Pomiarów, Automatyki i Robotyki POLSPAR 976
 Polskie Stowarzyszenie Prawa Morskiego 994
 Polskie Stowarzyszenie Rzeczoznawców i Biegłych Sądowych 815
 Polskie Stowarzyszenie Rzeczoznawców Wyceny Nieruchomości im. prof. Andrzeja Hopfera 819
 Polskie Stowarzyszenie Sztucznej Inteligencji 979
 Polskie Stowarzyszenie Telematyki Transportu 1000
 Polskie Stowarzyszenie Teologów Duchowości 167
 Polskie Stowarzyszenie Upowszechniania Komputerowych Systemów Inżynierskich „ProCAx” 821
 Polskie Towarzystwo Afrykanistyczne 994
 Polskie Towarzystwo Agrofizyczne 684
 Polskie Towarzystwo Agronomiczne 689
 Polskie Towarzystwo Akupunktury 996
 Polskie Towarzystwo Akustyczne 824
 Polskie Towarzystwo Alergologiczne 508
 Polskie Towarzystwo Anatomiczne 996
 Polskie Towarzystwo Andrologiczne 510
 Polskie Towarzystwo Anestezjologii i Intensywnej Terapii 512
 Polskie Towarzystwo Angiologiczne 996
 Polskie Towarzystwo Antropologiczne 454
 Polskie Towarzystwo Astronomiczne 419
 Polskie Towarzystwo Astronautyczne 995
 Polskie Towarzystwo Badania Bólu 518
 Polskie Towarzystwo Badania Gier 994
 Polskie Towarzystwo Badań nad Filmem i Mediami 169
 Polskie Towarzystwo Badań nad Histaminą 520
 Polskie Towarzystwo Badań nad Miażdżycą 996
 Polskie Towarzystwo Badań nad Snem 996
 Polskie Towarzystwo Badań nad Wiekiem Osiemnastym 994
 Polskie Towarzystwo Badań Nieniszczących i Diagnostyki Technicznej 999
 Polskie Towarzystwo Badań Operacyjnych i Systemowych 999
 Polskie Towarzystwo Badań Radiacyjnych im. Marii Skłodowskiej-Curie 424

Polskie Towarzystwo Badań Teatralnych 171
Polskie Towarzystwo Badań Układu Nerwowego 522
Polskie Towarzystwo Balneologii i Medycyny Fizykalnej 996
Polskie Towarzystwo Bibliologiczne 172
Polskie Towarzystwo Biochemiczne 457
Polskie Towarzystwo Bioetyczne 996
Polskie Towarzystwo Biofizyczne 462
Polskie Towarzystwo Bioinformatyczne 996
Polskie Towarzystwo Biologii Eksperymentalnej Roślin 466
Polskie Towarzystwo Biologii Komórki 469
Polskie Towarzystwo Biologii Medycznej 525
Polskie Towarzystwo Biomechaniki 792
Polskie Towarzystwo Biometryczne 471
Polskie Towarzystwo Botaniczne 474
Polskie Towarzystwo Ceramiczne 999
Polskie Towarzystwo Chemiczne 430
Polskie Towarzystwo Chemii Medycznej 996
Polskie Towarzystwo Chirurgii Dziecięcej 996
Polskie Towarzystwo Chirurgii Naczyniowej 996
Polskie Towarzystwo Chirurgii Onkologicznej 996
Polskie Towarzystwo Chirurgii Plastycznej, Rekonstrukcyjnej i Estetycznej 526
Polskie Towarzystwo Chirurgii Podstawy Czaszki 996
Polskie Towarzystwo Chirurgii Ręki 996
Polskie Towarzystwo Chirurgii Stomatologicznej i Szczękowo-Twarzowej 996
Polskie Towarzystwo Chirurgów Drzew 828
Polskie Towarzystwo Chitynowe 479
Polskie Towarzystwo Chorób Cywilizacyjnych 996
Polskie Towarzystwo Chorób Płuc 996
Polskie Towarzystwo Ciekłokrystaliczne 437
Polskie Towarzystwo Conradowskie 181
Polskie Towarzystwo Demograficzne 994
Polskie Towarzystwo Dendrologiczne 998
Polskie Towarzystwo Dermatologiczne 992
Polskie Towarzystwo Diabetologiczne 528
Polskie Towarzystwo Diagnostyki Laboratoryjnej 530
Polskie Towarzystwo Diagnostyki Technicznej 999
Polskie Towarzystwo Dietetyki 533
Polskie Towarzystwo Edukacji Medialnej 185
Polskie Towarzystwo Ekonomiczne 187
Polskie Towarzystwo Elektrotechniki Teoretycznej i Stosowanej 999
Polskie Towarzystwo Endodontyczne 996
Polskie Towarzystwo Endokrynologiczne 996
Polskie Towarzystwo Endokrynologii i Diabetologii Dziecięcej 996
Polskie Towarzystwo Endokrynologii Ginekologicznej 997
Polskie Towarzystwo Entomologiczne 482
Polskie Towarzystwo Epidemiologii Środowiskowej 997
Polskie Towarzystwo Epidemiologów i Lekarzy Chorób Zakaźnych 538

Polskie Towarzystwo Epileptologii 542
Polskie Towarzystwo Ergonomiczne 194
Polskie Towarzystwo Etologiczne 996
Polskie Towarzystwo Farmaceutyczne 547
Polskie Towarzystwo Farmakologiczne 997
Polskie Towarzystwo Farmakologii Klinicznej i Terapii 997
Polskie Towarzystwo Filologiczne 994
Polskie Towarzystwo Filozoficzne 197
Polskie Towarzystwo Fitopatologiczne 691
Polskie Towarzystwo Fizjologiczne 996
Polskie Towarzystwo Fizjoterapii 997
Polskie Towarzystwo Fizyczne 438
Polskie Towarzystwo Fizyki Medycznej 997
Polskie Towarzystwo Flebologiczne 997
Polskie Towarzystwo Fonetyczne 202
Polskie Towarzystwo Fykologiczne 486
Polskie Towarzystwo Gastroenterologii 997
Polskie Towarzystwo Gemeliologiczne 997
Polskie Towarzystwo Gemmologiczne 749
Polskie Towarzystwo Genetyczne 487
Polskie Towarzystwo Genetyki Człowieka 552
Polskie Towarzystwo Geofizyczne 753
Polskie Towarzystwo Geograficzne 759
Polskie Towarzystwo Geologiczne 998
Polskie Towarzystwo Geometrii i Grafiki Inżynierskiej 999
Polskie Towarzystwo Geopolityczne 203
Polskie Towarzystwo Gerontologiczne 997
Polskie Towarzystwo Ginekologii Onkologicznej 997
Polskie Towarzystwo Ginekologów i Położników 997
Polskie Towarzystwo Gleboznawcze 700
Polskie Towarzystwo Hematologii i Transfuzjologii 997
Polskie Towarzystwo Hemoreologii i Mikrokrażenia 554
Polskie Towarzystwo Hepatologiczne 997
Polskie Towarzystwo Heraldyczne 206
Polskie Towarzystwo Higieniczne 997
Polskie Towarzystwo Higieny Psychiczej 557
Polskie Towarzystwo Histochemików i Cytochemików 997
Polskie Towarzystwo Historii Nauk Medycznych 997
Polskie Towarzystwo Historii Prawa 208
Polskie Towarzystwo Historyczne 209
Polskie Towarzystwo Historyków Teatru 994
Polskie Towarzystwo Homeopatii Klinicznej 997
Polskie Towarzystwo Hydrobiologiczne 996
Polskie Towarzystwo Immunogenetyczne 997
Polskie Towarzystwo Immunologii Doświadczalnej i Klinicznej 560
Polskie Towarzystwo Informacji Naukowej 217
Polskie Towarzystwo Informacji Przestrzennej 998

Polskie Towarzystwo Informatyczne 786
Polskie Towarzystwo Inżynierii Biomedycznej 790
Polskie Towarzystwo Inżynierii Ekologicznej 829
Polskie Towarzystwo Inżynierii i Techniki Przetwórstwa Spożywczego „SPOMASZ” 999
Polskie Towarzystwo Inżynierii Rolniczej 704
Polskie Towarzystwo Inżynierii Stomatologicznej 997
Polskie Towarzystwo Językoznawcze 221
Polskie Towarzystwo Kalorymetrii i Analizy Termicznej im. Wojciecha Świątosławskiego 444
Polskie Towarzystwo Kardiologiczne 563
Polskie Towarzystwo Kardiologii Prenatalnej 566
Polskie Towarzystwo Kardio-Torakochirurgów 568
Polskie Towarzystwo Komparatystyczne 994
Polskie Towarzystwo Komunikacji Medycznej 997
Polskie Towarzystwo Komunikacji Społecznej 225
Polskie Towarzystwo Krioterapii 997
Polskie Towarzystwo Kryminologiczne im. prof. S. Batawii 234
Polskie Towarzystwo Kryminalistyczne 994
Polskie Towarzystwo Kulturoznawcze 239
Polskie Towarzystwo Leczenia Otyłości 997
Polskie Towarzystwo Leczenia Ran 571
Polskie Towarzystwo Lekarskie 574
Polskie Towarzystwo Leśne 706
Polskie Towarzystwo Lingwistyki Stosowanej 241
Polskie Towarzystwo Logiki i Filozofii Nauki 244
Polskie Towarzystwo Logistyczne 246
Polskie Towarzystwo Logopedyczne 247
Polskie Towarzystwo Ludoznawcze 249
Polskie Towarzystwo Łąkarskie 715
Polskie Towarzystwo Łubinowe 719
Polskie Towarzystwo Magnezologiczne im. prof. Juliana Aleksandrowicza 997
Polskie Towarzystwo Matematyczne 995
Polskie Towarzystwo Materiałoznawcze 793
Polskie Towarzystwo Materiałów Kompozytowych 999
Polskie Towarzystwo Mechaniki Teoretycznej i Stosowanej 794
Polskie Towarzystwo Medycyny i Techniki Hiperbarycznej 997
Polskie Towarzystwo Medycyny Lotniczej 997
Polskie Towarzystwo Medycyny Morskiej, Tropikalnej i Podróży 583
Polskie Towarzystwo Medycyny Nuklearnej 584
Polskie Towarzystwo Medycyny Paliatywnej 997
Polskie Towarzystwo Medycyny Perinatalnej 997
Polskie Towarzystwo Medycyny Personalizowanej 586
Polskie Towarzystwo Medycyny Pracy 588
Polskie Towarzystwo Medycyny Ratunkowej 997
Polskie Towarzystwo Medycyny Rodzinnej 590
Polskie Towarzystwo Medycyny Rozrodu i Embriologii 997
Polskie Towarzystwo Medycyny Sądowej i Kryminologii 592
Polskie Towarzystwo Medycyny Społecznej i Zdrowia Publicznego 997

Polskie Towarzystwo Medycyny Sportowej 599
Polskie Towarzystwo Medycyny Stanów Nagłych i Katastrof 601
Polskie Towarzystwo Medycyny Środowiskowej 997
Polskie Towarzystwo Meteorytowe 765
Polskie Towarzystwo Metod Komputerowych Mechaniki 999
Polskie Towarzystwo Mikrobiologów 489
Polskie Towarzystwo Mikroskopii 999
Polskie Towarzystwo Miłośników Astronomii 996
Polskie Towarzystwo Mineralogiczne 767
Polskie Towarzystwo Mykologiczne 491
Polskie Towarzystwo Nadciśnienia Tętniczego 997
Polskie Towarzystwo Nauk o Człowieku i Ewolucji 988
Polskie Towarzystwo Nauk Ogrodniczych 725
Polskie Towarzystwo Nauk o Obronności 994
Polskie Towarzystwo Nauk o Zwierzętach Laboratoryjnych 996
Polskie Towarzystwo Nauk Politycznych 257
Polskie Towarzystwo Nauk Weterynaryjnych 728
Polskie Towarzystwo Nauk Żywnościowych 602
Polskie Towarzystwo Naukowe Adaptowanej Aktywności Fizycznej 997
Polskie Towarzystwo Naukowe AIDS 605
Polskie Towarzystwo Naukowe Aktywności Fizycznej i Zdrowia 997
Polskie Towarzystwo Naukowe „Człowiek w Ekstremalnych Warunkach” 999
Polskie Towarzystwo Naukowe Edukacji Internetowej 994
Polskie Towarzystwo Naukowe Leczenia Ran i Organizacji Opieki 997
Polskie Towarzystwo Naukowe Motoryzacji 999
Polskie Towarzystwo Naukowe Silników Spalinowych 797
Polskie Towarzystwo Nautologiczne 994
Polskie Towarzystwo Nefrologiczne 606
Polskie Towarzystwo Nefrologii Dziecięcej 997
Polskie Towarzystwo Neofilologiczne 262
Polskie Towarzystwo Neonatologiczne 997
Polskie Towarzystwo Neurochirurgów 611
Polskie Towarzystwo Neurofizjologii Klinicznej 613
Polskie Towarzystwo Neurologiczne 620
Polskie Towarzystwo Neurologów Dziecięcych 997
Polskie Towarzystwo Neuropsychologiczne 267
Polskie Towarzystwo Nowotworów Głowy i Szyi 997
Polskie Towarzystwo Nukleoniczne 996
Polskie Towarzystwo Numizmatyczne 994
Polskie Towarzystwo Okulistyczne 997
Polskie Towarzystwo Onkologiczne 997
Polskie Towarzystwo Onkologii i Hematologii Dziecięcej 623
Polskie Towarzystwo Onkologii Klinicznej 627
Polskie Towarzystwo Orientalistyczne 271
Polskie Towarzystwo Ortodontyczne 997
Polskie Towarzystwo Ortopedyczne i Traumatologiczne 997
Polskie Towarzystwo Orzecznictwa Lekarskiego 631

Polskie Towarzystwo Osteoartrologii 997
Polskie Towarzystwo Oświaty Zdrowotnej 997
Polskie Towarzystwo Otolaryngologów - Chirurgów Głowy i Szyi 635
Polskie Towarzystwo Ozonoterapii 997
Polskie Towarzystwo Parazytologiczne 996
Polskie Towarzystwo Patologów 997
Polskie Towarzystwo Pedagogiczne 994
Polskie Towarzystwo Pedagogiki Medialnej im. Prof. Wacława Strykowskiego 277
Polskie Towarzystwo Pediatriczne 998
Polskie Towarzystwo Periodontologiczne 998
Polskie Towarzystwo Pielęgniarskie 998
Polskie Towarzystwo Pneumonologii Dziecięcej 639
Polskie Towarzystwo Polityki Społecznej 994
Polskie Towarzystwo Prawa Konstytucyjnego 285
Polskie Towarzystwo Prawa Prasowego 994
Polskie Towarzystwo Prawa Sportowego 290
Polskie Towarzystwo Prawa Wyznaniowego 292
Polskie Towarzystwo Promieniowania Synchronotronowego 446
Polskie Towarzystwo Prózniowe 999
Polskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk o Ziemi 770
Polskie Towarzystwo Przyrodników im. Kopernika 996
Polskie Towarzystwo Psychiatrii Sądowej 998
Polskie Towarzystwo Psychiatryczne 998
Polskie Towarzystwo Psychoanalityczne 294
Polskie Towarzystwo Psychologiczne 994
Polskie Towarzystwo Psychologii Behawioralnej 994
Polskie Towarzystwo Psychologii i Medycyny Prenatalnej i Perinatalnej 998
Polskie Towarzystwo Psychoonkologiczne 641
Polskie Towarzystwo Radioterapii Onkologicznej 642
Polskie Towarzystwo Ratownictwa Medycznego 998
Polskie Towarzystwo Rehabilitacji 644
Polskie Towarzystwo Religioznawcze 297
Polskie Towarzystwo Retoryczne 299
Polskie Towarzystwo Reumatologiczne 998
Polskie Towarzystwo Rozwoju Psychoanalizy 994
Polskie Towarzystwo Rusycystyczne 995
Polskie Towarzystwo Seksuologiczne 647
Polskie Towarzystwo Semiotyczne 303
Polskie Towarzystwo Senologiczne 998
Polskie Towarzystwo Socjologiczne 995
Polskie Towarzystwo Statystyczne 308
Polskie Towarzystwo Stereologiczne 999
Polskie Towarzystwo Sieci Neuronowych 999
Polskie Towarzystwo Spawalnicze 999
Polskie Towarzystwo Stomatologiczne 998
Polskie Towarzystwo Stomatologii Dziecięcej 998
Polskie Towarzystwo Studiów Europejskich 321

Polskie Towarzystwo Studiów Latinoamerykanistycznych 324
 Polskie Towarzystwo Studiów Międzynarodowych 328
 Polskie Towarzystwo Substancji Humusowych 998
 Polskie Towarzystwo Suicydologiczne 995
 Polskie Towarzystwo Symulacji Komputerowej 999
 Polskie Towarzystwo Szpitalnictwa 998
 Polskie Towarzystwo Techniki Sensorowej 999
 Polskie Towarzystwo Technologii i Mediów Edukacyjnych 995
 Polskie Towarzystwo Technologów Żywności 730
 Polskie Towarzystwo Teologiczne 331
 Polskie Towarzystwo Terapeutyczne 998
 Polskie Towarzystwo Toksykologiczne 998
 Polskie Towarzystwo Towaroznawcze 999
 Polskie Towarzystwo Transplantacyjne 648
 Polskie Towarzystwo Tribologiczne 999
 Polskie Towarzystwo Tyreologiczne 998
 Polskie Towarzystwo Udaru Mózgu 998
 Polskie Towarzystwo Ultrasonograficzne 998
 Polskie Towarzystwo Uroinekologiczne – Interdyscyplinarne Towarzystwo Naukowe Leczenia
 Inkontynencji i Rekonstrukcji Dna Miednicy 998
 Polskie Towarzystwo Urologiczne 651
 Polskie Towarzystwo Wakcynologii 654
 Polskie Towarzystwo Walki z Kalectwem 998
 Polskie Towarzystwo Weksylologiczne 337
 Polskie Towarzystwo Wirusologiczne 996
 Polskie Towarzystwo Wrodzonych Wad Metabolizmu 998
 Polskie Towarzystwo Wzrostu Kryształów im. prof. Jana Czochrańskiego 996
 Polskie Towarzystwo Zakażeń Szpitalnych 998
 Polskie Towarzystwo Zapobiegania Narkomanii 998
 Polskie Towarzystwo Zastosowań Elektromagnetyzmu 999
 Polskie Towarzystwo Zastosowań Informatyki w Rolnictwie, Gospodarce Leśnej i Żywnościowej (POLSITA) 998
 Polskie Towarzystwo Zdrowia Publicznego 998
 Polskie Towarzystwo Zeolitowe 451
 Polskie Towarzystwo Zielarzy i Fitoterapeutów 496
 Polskie Towarzystwo Zoologiczne 996
 Polskie Towarzystwo Zootechniczne im. Michała Oczapowskiego 733
 Polskie Towarzystwo Żywienia Pozajelitowego i Dojelitowego i Metabolizmu 655
 Polskie Zrzeszenie Inżynierów i Techników Sanitarnych 831
 Polsko-Czeskie Towarzystwo Naukowe 993
 Polsko-Niemieckie Towarzystwo Zdrowia Psychicznego 998
 Południowo-Wschodni Instytut Naukowy w Przemyślu 146
 Pomorski Instytut Naukowy imienia Profesora Brunona Synaka 994
 Pomorskie Towarzystwo Filozoficzno-Teologiczne 995
 Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk 77
 Pszczelnicze Towarzystwo Naukowe 746

Radomskie Towarzystwo Naukowe 86
Regionalne Towarzystwo Naukowe w Przeworsku 993

Siedleckie Towarzystwo Naukowe 993
Societas Humboldtiana Polonorum 995
Sopockie Towarzystwo Naukowe 993
Stowarzyszenie Archiwistów Polskich 995
Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich 338
Stowarzyszenie Centrum Inicjatyw Naukowych i Kulturalnych Parnas 1000
Stowarzyszenie Elektryków Polskich 836
Stowarzyszenie Geodetów Polskich 844
Stowarzyszenie Geomorfologów Polskich 775
Stowarzyszenie Germanistów Polskich 346
Stowarzyszenie Historyków Sztuki 348
Stowarzyszenie Hydrogeologów Polskich 779
Stowarzyszenie Idōkan Polska (SIP) 353
Stowarzyszenie Inicjatyw Energetycznych 1000
Stowarzyszenie Instytut Nauki Nowej im. Giambattisty Vico 994
Stowarzyszenie Instytut Śląski w Opolu 994
Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Górnictwa 849
Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Komunikacji Rzeczpospolitej Polskiej 853
Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Leśnictwa i Drzewnictwa 858
Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Mechaników Polskich 861
Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Metali Nieżelaznych 868
Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Pożarnictwa 870
Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Przemysłu Chemicznego 878
Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Przemysłu Hutniczego w Polsce 887
Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Przemysłu Materiałów Budowlanych 891
Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Wodnych i Melioracyjnych 895
Stowarzyszenie Italianistów Polskich 356
Stowarzyszenie Komputerowej Nauki o Materiałach i Inżynierii Powierzchni 981
Stowarzyszenie Konserwatorów Zabytków 360
Stowarzyszenie Malakologów Polskich 498
Stowarzyszenie Marksistów Polskich 995
Stowarzyszenie Mazowiecki Ośrodek Badań Naukowych im. Stanisława Herbsta 994
Stowarzyszenie Międzynarodowe – Akademia Inżynierii Materiałowej i Wytwarzania 984
Stowarzyszenie Miłośników Dawnej Broni i Barwy 995
Stowarzyszenie Młodych Naukowców 990
Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Nauki w Regionie Jędrzejowskim 1000
Stowarzyszenie Nauczycieli Akademickich Filologii Angielskiej 995
Stowarzyszenie Naukowe Archeologów Polskich 367
Stowarzyszenie Naukowe Collegium Invisibile 369
Stowarzyszenie Naukowe Imienia Roberta Kocha 998
Stowarzyszenie Naukowe im. Stanisława Staszica 1000
Stowarzyszenie Naukowe „Innowacyjne Miasto” 995
Stowarzyszenie Naukowe „Instytut Badań nad Polityką Europejską” 994
Stowarzyszenie Naukowe – Instytut Gospodarki i Rynku 994

- Stowarzyszenie Naukowe Leczenia Ran 998
 Stowarzyszenie Naukowe Pharos 995
 Stowarzyszenie Naukowe Prawa Karnego im. Profesora Juliusza Makarewicza 995
 Stowarzyszenie Naukowe Prawa Podatkowego 995
 Stowarzyszenie Naukowe Prawa Prywatnego 995
 Stowarzyszenie Naukowe Pro Scientia Iuridica 995
 Stowarzyszenie Naukowe Przestrzeń Społeczna i Środowisko 995
 Stowarzyszenie Naukowe Seksuologii Stosowanej 998
 Stowarzyszenie Naukowo-Techniczne Chłodnictwa I Klimatyzacji 1000
 Stowarzyszenie Naukowo-Techniczne „Energia I Środowisko w Mleczarstwie” 1000
 Stowarzyszenie Naukowo-Techniczne Inżynierów i Techników Ogrodnictwa 898
 Stowarzyszenie Naukowo-Techniczne Inżynierów i Techników Przemysłu Naftowego i Gazowniczego 920
 Stowarzyszenie Naukowo-Techniczne Inżynierów i Techników Rolnictwa 999
 Stowarzyszenie Naukowo-Techniczne Mechaników i Energetyków Polskich 1000
 Stowarzyszenie Naukowo-Techniczne Przemysłu Spożywczego 927
 Stowarzyszenie Naukowo-Techniczne Techników I Inżynierów Silesia 1000
 Stowarzyszenie Neuropatologów Polskich 998
 Stowarzyszenie Organizatorów Ośrodków Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce 1000
 Stowarzyszenie Oszczędnego Użytkowania Energii w Poznaniu 1000
 Stowarzyszenie Oświatowców Polskich 995
 Stowarzyszenie Papierników Polskich 929
 Stowarzyszenie „Polski Ruch Czystszej Produkcji” 933
 Stowarzyszenie Polskich Chemików Kolorystów 999
 Stowarzyszenie Polskich Energetyków SPE 1000
 Stowarzyszenie Polskich Inżynierów Strzałowych 1000
 Stowarzyszenie Polskich Wynalazców i Racjonalizatorów 935
 Stowarzyszenie Techniczne Odlewników Polskich 937
 Stowarzyszenie Techników Cukrowników 946
 Stowarzyszenie – Towarzystwo Naukowe im. Stanisława Andreskiego 995
 Stowarzyszenie Twórców Aeronautyki i Jej Rozwoju 1000
 Stowarzyszenie Włókienników Polskich 952
 Stowarzyszenie Wspierania Techniki Polskiej 957
 Stowarzyszenie Wyższej Użyteczności Publicznej Instytut Naukowo-Badawczy „Moveable” 994
 Stowarzyszenie Żydowski Instytut Historyczny w Polsce w Warszawie 994
 Szczecińskie Towarzystwo Naukowe 993
 Śląskie Towarzystwo Entomologiczne 996

 Tarnobrzskie Towarzystwo Historyczne 995
 Tarnowskie Stowarzyszenie Pracowników Nauki Pro Publico Bono 1000
 Tarnowskie Towarzystwo Naukowe 993
 Towarzystwo Biologii Rozrodu 998
 Towarzystwo Chemii i Inżynierii Ekologicznej 453
 Towarzystwo Chirurgów Polskich 658
 Towarzystwo Edukacyjno-Naukowe „Ośrodek Myśli Politycznej” 995
 Towarzystwo Ekonomistów Polskich 995
 Towarzystwo Fizjograficzne 998

Towarzystwo Genealogiczno-Heraldyczne 995
Towarzystwo Gospodarki Energetycznej 999
Towarzystwo im. Fryderyka Chopina 995
Towarzystwo Internistów Polskich 663
Towarzystwo Konsultantów Polskich 971
Towarzystwo Kultury i Historii Techniki 964
Towarzystwo Kultury Języka 371
Towarzystwo Lekarskie Krakowskie 673
Towarzystwo Literackie im. Adama Mickiewicza 377
Towarzystwo Miłośników Historii i Zabytków Krakowa 383
Towarzystwo Miłośników Języka Polskiego 389
Towarzystwo Naukowe Australii, Nowej Zelandii i Oceanii 998
Towarzystwo Naukowe Dziedzictwa Emigracji 995
Towarzystwo Naukowe Educare 995
Towarzystwo Naukowe Franciszka Salezego 393
Towarzystwo Naukowe im. Augusta Bielowskiego 995
Towarzystwo Naukowe im. Ignacego Jana Paderewskiego 399
Towarzystwo Naukowe im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie 88
Towarzystwo Naukowe – Instytut Finansów i Bankowości – członek Centrum Imienia Mirosława Dzielskiego 994
Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II 403
Towarzystwo Naukowe Komparatystyki Prawniczej 408
Towarzystwo Naukowe Metrologii Współrzędnościowej 999
Towarzystwo Naukowe Myśli Politycznej i Prawnej 995
Towarzystwo Naukowe Nieruchomości 409
Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa 995
Towarzystwo Naukowe Płockie 92
Towarzystwo Naukowe – Polska Grupa Dermaskotopowa 998
Towarzystwo Naukowe Prakseologii 411
Towarzystwo Naukowe Procesualistów Cywilnych 995
Towarzystwo Naukowe „Pruthenia” (Olsztyn) 104

Towarzystwo Naukowe Sandomierskie 993
 Towarzystwo Naukowe Societas Scientiarum Klukoviana et Jablonovianae 415
 Towarzystwo Naukowe „Societas Vistulana” 995
 Towarzystwo Naukowe Technologii Rakietowych i Lotniczych 999
 Towarzystwo Naukowe w Rzeszowie 993
 Towarzystwo Naukowe w Toruniu 993
 Towarzystwo Naukowe w Uniwersytecie Jagiellońskim „Disputationes Academicae” 995
 Towarzystwo Naukowe Warszawskie 106
 Towarzystwo Naukowe Wschodoznawców 995
 Towarzystwo Naukowe Współczesnego Zarządzania 995
 Towarzystwo Naukowe Żywieckie 993
 Towarzystwo Pedagogiki Filozoficznej im. Bronisława F. Trentowskiego 416
 Towarzystwo Przetwarzania Obrazów 996
 Towarzystwo Przyjaciół Muzeum Wsi Kieleckiej 995
 Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Legnicy 118
 Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Przemyślu im. Kazimierza Marii Osińskiego 121
 Towarzystwo Przyjaciół Polonistyki Wrocławskiej 995
 Towarzystwo Urbanistów Polskich 999
 Towarzystwo Wiedzy Powszechnej 995
 Towarzystwo Wolnej Wszechnicy Polskiej 995
 Universitas UAM – Towarzystwo Naukowe im. Heliodora Święcickiego 995

 Via Turistica Stowarzyszenie Naukowo-Badawcze na Rzecz Rozwoju Turystyki 995

 Wałbrzyskie Towarzystwo Naukowe 993
 Warszawskie Towarzystwo Lekarzy Medycyny Fizykalnej 998
 Wieluńskie Towarzystwo Naukowe w Wieluniu 130
 Włocławskie Towarzystwo Naukowe 132
 Wrocławskie Towarzystwo Naukowe 137

 Związek Mostowców Rzeczypospolitej Polskiej 1000

